Jru O

Lugduni
1680

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
13 — N
27

E
V
)8

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. CHRISTOPHORI

DE ORTEGA

È SOCIETATE JESU,

THEOLOGIA

TOMIS DUOBUS DIGESTA.

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. CHRISTOPHORI
DE ORTEGA
E. SOCIETATE IESU,
QUONDAM SCOLASTICÆ THEOLOGIÆ
publici Profeſſoris, ac ejuſdem Facultatis Præfecti;
IN SCHOLIS REGIA MUNIFICENTIA
Ad Imperiale Societatis Matritenſe Collegium erectis primarii Profeſſoris: In Regio
item Supremæ ac Generalis Inquiſitionis Senatu à Theologicis Cenſuris, atque
Toletanæ Diœceſis Hiſpan. Primat. Synodalis Examinatoris.

THEOLOGIA
CONTROVERSIARUM DOGMATICARUM,
& Scholaſticarum, de Divina Eſſentia, Attributis non vitalibus, de Scientia,
& de Decreto concurrendi cum cauſis liberis.

TOMUS PRIMUS.

Biblioth. Schol.

S. Pantal. Piarum

RERVM VT
VNIVERSITAS
PVLVIS
IN MANV
IEHOVAE
I A H
PTOLEMEVS
EVCLIDES

EMANUELE ROMA

LUGDUNI,
Apud JOANNEM-ANTONIUM HUGUETAN, & Soc.

M. DC. LXXX.
CUM APPROBATIONE ET PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

Controuersiarum, Disputationum, Quæstionum, & Certaminum, quæ in hoc primo Tomo continentur.

NVMERVS PAGINAM INDICAT.

CONTROVERSIA I.

De essentia Dei, eiusque vniuersalioribus, ac non vitalibus attributis. p. 1

DISPVTATIO I.

De Physica Dei existentia, eiusque cognoscibilitate. ibid.

QVÆST. I. AN Deum esse seu existere per se notum sit, p. 2
Certam. 1. Doctorum placita & dissidia composita. ibid.
2. *Deum est*, siue *existit*, nullatenus nobis per se & ex terminis notum est. p. 3
3. Oppositionibus antiquis recenter firmatis obuiatur. 4
4. Reliqua Recentiorum argumenta. 5
II. Sitne demonstrabile ex naturalibus Deum esse, siue existere. 6
1. Difficultatis & quæstionis scopus, notata & sententiæ. ibid.
2. Secunda hæc, eaque vera sententia probatur. 7
III. Demonstrationum existentiæ Dei, quæ hactenus sunt allatæ, examen, & solidarum ab apparentibus discretio. 13
1. Communia quædam atque euidentia principia pro veris demonstrationibus statuuntur. ibid
2. Solidæ existentiæ Dei demonstrationes 14
3. Demonstratio Aristotelica de motore primo: aliæque Antiquorum examinantur. 15.
4. Nouiorum demonstrationes de existentia Dei reiiciuntur. 17
IV. An Deum esse inuincibiliter ignorari queat! 18
1. Ad resolutionem notata, & Doctorum sententiæ. ibid.
2. Adstante prauo Atheo Doctore, vtraque inuincibilis ignorantia adesse rudi & indocto poterit; imo & priuatiua etiam moraliter, etsi esse absit.
V. An Deum esse, siue existere primo per fidei actum cognosci queat! 20
1. Difficultas proponitur. ibid.
2. Alia solutione reiecta Quæstio deciditur. 21

DISPVTATIO II.

De Dei Essentia.

Quæst. I. DE physica Dei essentia, siue Philosophica siue Theologica. 23
Cert. 1. Recentium Murcianorum sententia reiicitur. ibid.
2. Nostra sententia variis conclusionibus statuitur. 24
II. De essentia metaphysica Dei philosophica. 25

Digitized by Google

Index Controuerſiarum,

1. Doctorum placita. ibid.
2. Dei eſſentiam metaphyſicam, philoſophicam, ſolo prædicato entis, ſeu eſſendi à ſe contineri, verius nobis eſt. 27
3. Ab aliarum opinionum excluſione, ſententiæ noſtræ à ratione probatio quarta. 28.

III. An ens ſiue eſſe à ſe actu ſeu actuale ſit eſſentia metaphyſica philoſophica Dei, quam aſſignauimus proximè. 31
1. Quibuſdam poſitis, verior ſententia eligitur, & fundatur Authoritate. ibid.
2. Rationibus eadem ſententia ſtabilitur, atque ab oppoſitionibus aſſeritur. 32

IV. De eſſentia metaphyſica Theologica Dei. 33.
1. Alter opinandi modus proponitur. ibid.
2. Verior ſententia noſtra ſtabilitur. 34

V. De eſſentia logica Dei. 35
1. Oppoſitæ hac de re ſententiæ ſegniter à ſuis patronis vt plurimum probantur. ibid.
2. Solida vnicaque ratio Theologica negantis noſtræ ſententiæ illuſtratur. 36
3. De reliquis Dei & Creaturarum prædicatis ſtatuitur. 37

DISPVTATIO III.

De Dei Attributis vniuerſim ſiue in communi.

Quæſt. I. AN in Deo Attributa, ſeu proprietates metaphyſicæ ſint? ibid.
1. Vera ſententia, deiectis eius aduerſariis occultis eligitur. ibid.
2. Præciſiones obiectiuæ inter eſſentiam & attributa ex earum in myſterio Trinitatis neceſſitate monſtrantur. 40
3. Specialiora argumenta præciſiones obiectiuas inter eſſentiam & attributa confirmant. 42
4. Mutuâ eſſentiæ & Attributorum incluſione formali exploſa, eſſe verè attributa metaphyſica in Deo concluditur, aliiſque leuioribus quæſtiunculis fit ſatis. 44

II. An ratio entis à ſe ſiue eſſentia Dei metaphyſica, Attributa diuina metaphyſicè tranſcendat, ac proinde hæc ab illa ſolùm in adæquatè diſtinguantur, ratione huius non mutuæ incluſionis eſſentiæ in attributis. 46.
1. Communior ſententia, & pro noſtra Deciſione obſeruationes. ibid.
2. Prima ac certa in hac quæſtione concluſio ſtatuitur. ibid.
3. Attributa diuina rationem entis à ſe ſubſtantiui metaphyſici in ſe formaliter, & eſſentialiter non claudunt: quare neque ens à ſe, ſeu eſſentia metaphyſica diuina tranſcendit Attributa, neque hæc inadæquatè ſolum ab illa diſtinguuntur, ſed omnino adæquatè. 48
4. Rationibus communioribus eadem concluſio roboratur. 49
4. Specialius Theologicis rationibus eadem concluſio ſtabilitur. 52

III. De diuiſione & numero diuinorum Attributorum. 52
1. Attributorum diuiſiones recenſentur. ibid.

IV. An diuina Attributa ab eſſentia, & inter ſe formaliter ex natura rei, nec ſolùm formaliter obiectiuè per rationem diuidantur? ibid.
1. Diſtinctio Scotica realis formalis, ſiue ex natura rei explicatur, atque ab authoritate refellitur. 53
2. A ratione diſtinctio vera formalis ex natura rei Attributorum inter ſeſe & ab eſſentia eliminatur. 54

V. An attributa diuina virtuali reali diſtinctione, & inter ſeſe, & ab eſſentia diſtinguantur. 56
1. Affirmantis ſententiæ Doctores & explicatio, & diſtinctionis huius virtualis realis antiquitas. ibid.
2. Realis virtualis diſtinctio inter Attributa neceſſaria inter ſeſe & eſſentiam minimè admittenda. ibid.
3. Specialius virtualis diſtinctio inter communia abiicitur. 58

VI. De ſimplicitate metaphyſica diuinorum Attributorum. 59
1. Prima, certaque apud Theologos Concluſio ac difficultas quæſtionis explicata, & communis circa eam ſententia. ibid.
2. Pro negante noſtra ſententia homogeneam compoſitionem metaphyſicam probanda, notationes. 60
3. Negatiua noſtra concluſio probatur, atque ab obiectionibus aſſeritur. 61

DISPVTATIO IV.

De Attributis negatiuis nomine in particulari. 62

Quæſt. I. DE infinitate Dei Attributali. ibid.
1. Deum per eſſentiam, ſiue abſolutè & ſimplicitèr infinitum eſſe, ex fide & ratione conſtat. 63
2. Male infinitas Dei per eſſentiam, ſiue in genere entis ſtatuitur à nonnullis. 64
3. Veroſimilius infinitas Dei per eſſentiam, ſiue in genere entis explicatur. 65
4. Infinitatis per eſſentiam tranſcendentia examinatur. 66

II. De Immutabilitate Dei. 67
1. Quæſtionis, ſeu difficultatis explicatio, atque Vorſtij error. ibid.
2. Dei immutabilitas ex fide & ratione eſt. ibid.

III. An Deus mutabilis ſit quoad actus libe-

Digitized by Google

ros ſcientiæ & voluntatis ſuæ, negatiuè ſaltem. 68
1. Quæ negatiuam Dei quoad actus liberos ſcientiæ & voluntatis mutabilitatem, vel ſuadent, vel emolliunt, recenſentur, ac repelluntur. 68
2. Deus quoad actus liberos Scientiæ & voluntatis etiam immutabiliis prorſus, & inuariabilis authoritate, & ratione monſtratur, & ex parte vindicatur. 70
3. Difficiliores ex Scientia obiectiones enerſuantur. 71
IV. De immenſitate Dei. 73
1. Catholica Dei immenſitas contra errores dogmatice ſtatuitur. ibid.
2. Eadem Dei immenſitas ratione monſtratur atque diuerſum ab infinitate attributum eſſe oſtenditur. 74
V. De vbiquitate Dei. 75
1. Erroribus contra vbiquitatem Dei relatis ea dogmatice ſtabilitur. ibid.
2. Non ſolum in rebus, & ſpatiis omnibus, quæ ſunt, ſed vltra ſua immenſitate infinitè porrigitur atque adeſt ſubſtantialiter Deus. 76
3. Dei vbiquitas à ratione oſtenditur, & propugnatur. 88
VI. An ex operatione Dei vbique eius vbiquitas probetur. 79
1. Doctorum non ſine animaduerſione aliqua in recentiores Thomiſtas placitis relatis, Scoto conſentio. ibid.
2. E Dei operatione vbique eius vbiquitas non probetur. 80
3. Neque ex adiunctis aliis fundamentis ratio præfata probat. 81

DISPVTATIO V.

De Attributis negatiuis nomine in ordine ad creatam cognitionem. 83

Quæſt. I. SItne Deus oculis corporeis viſibilis abſolutè an inuiſibilis. ibid.
1. Varia ſuper hac re placita. ibid.
2. Tam phyſicè quam metaphyſicè Deum corporeis oculis videri repugnat. 84
3. Implicat etiam metaphyſicè, viſum, ſiue ſenſum aliquem è poſſibilibus eleuari ad Deum videndum. 85
4. Vrgentiores repugnantiæ huius probationes. 87
5. Inuiſibilitas Dei ſenſu materiali abſoluta, Dei Attributum eſſe, ex dictis oſtenditur. 88
II. An Deus inuiſibilis à creato intellectu naturalibus viribus ſit. 89
1. Aliorum iudicia. ibid.
2. Deum viſione aliqua ſcilicet beatifica naturaliter inuiſibilem à creatura rationali eſſe certum ex fide eſt. 90
3. Inuiſibilis ab intellectu creato naturaliter Deus omnino eſt. ibid.
4. Ratione probatur inuiſibilitas Dei naturalis ab intellectu naturali creato & diluuntur obiecta. 92
III. An Deus viribus etiam ſupernaturalibus adiuto intellectu creato inuiſibilis ſit. ibid.
1. Negatiua concluſio certa de fide eſt vbi de aliquorum Patrum mente. 93
2. Probatur à ratione concluſio atque à nonnullis obiectionibus vindicatur. 94
3. Moleſtum Philoſophiam & Theologiam magna ex parte tranſcendens calculatorium argumentum eluitur. 96
4. Veritas huius ſolutionis in infinitate ſecundum quid tantum ſpecierum, & actuum ſupremorum. 97
IV. Sitne Deus ab intellectu creato comprehenſiuè inuiſibilis 98
1. De Comprehenſionis natura & eſſentia aliorum placita. 99
2. Vera comprehenſionis ſtrictæ natura, & eſſentia cum patribus & ſcholaſticis ferè omnibus traditur. 101
3. Dei incomprehenſibilitas omnimoda ab omni intellectu creato ſtatuitur, vbi de eius certitudine. 103
V. De ineffabilitate Dei. 105
1. Hac de re Patrum ſcholaſticorum ſententiæ. ibid.
2. Dei à creatura rationali quidditatiua phyſica ineffabilitas comprehenſiua etiam naturæ viribus certa omnino eſt; ſecus ſecunda ſupernaturaliter. 106

DISPVTATIO VI.

De Attributis Dei negatiuis definitione. 107.

Quæſt. I. DE Dei ſpiritualitate, ſeu incorporeitate. ibid.
1. Deum ſpiritum eſſe non corporeum dogmaticè contra errores ſtabilitur. ibid.
2. Eadem veritas à ratione probatur. 108
II. De Dei ſimplicitate. 110
1. Dei ſimplicitas vniuerſim ſtabilitur. ibid.
2. Subſtantialis Dei ſimplicitas & incompoſitio ſpeciatim monſtratur. 111
3. Phyſica Dei ſimplicitas, ſeu incompoſitio accidentalis ſtabilitur. 112
III. Poſſitne Deus vt forma cum re alia, vt ſubiecto componere. 113
1. Deum informare propriè & conaturaliter rem aliam minimè poſſe dogmaticum eſt. ibid.
2. Neque arbitrarie & obedientialiter Deum creati alicuius formam eſſe poſſe monſtratur. 114
IV. De Dei æternitate. 115
1. Dei æternitas de fide eſt, rectèque à Boëtio definitur. ibid.
2. Æternitas propria Dei eſt, atque ſpeciale eius Attributum. 116

3. Æternitas ſpeciale Dei Attributum ab aliis diuerſum oſtenditur. 117
V. De vnitate Dei. 118
1. Maxima entis pediſſequa, vnitas in Deo adſtruitur. ibid.
2. Dei vnitas numerica, ſeu ſingularitatis phyſicæ & metaphyſicæ monſtratur. 119
3. Eadem veritas rationibus monſtratur. 120.
4. Ex comparatione Dei ad creaturas demonſtrationes reliquæ. ibid.

PISPVTATIO VII.

De Attributis Dei poſitiuis omnino. 121.

Quæſt. I. DE veritate entitatiua Dei. ibid.
1. Veritas entitatiua, quæ paſſio entis eſt, Deo ex fide adeſt. 122
2. Veritas entitatiua Dei ſumma eſt & maxima atque ipſius Attributum eſt. ibid.
II. De Dei bonitate. 123
1. Summam in Deo bonitatem phyſicam & metaphyſicam eſſe monſtratur. ibid.
2. Bonitas hæc Attributum ſpeciale Dei eſt. 124
III. De diuina perfectione. 125
1. Perfectionis vtriuſque quidditas & eſſentia examinatur. ibid.
2. Perfectionem abſolutè & multo magis ſimpliciter ſimplicem, Dei proprium, & ſpeciale Attributum eſſe. 127
IV. De vita diuina. 128
1. Deum viuentem eſſe: ac proinde, in eo, eſſe vitam in actu primo. ibid.
2. Deum infinitè ac ſummè viuentem per eſſentiam attributaliter tamen eſſe: vbi huius prædicati à ſimili creaturarum diſtinctio. 129

DISPVTATIO VIII.

De omnipotentia Dei. 130

Quæſt. I. AN ſit omnipotentia in Deo. 131.
1. Omnipotentiam eamque infinitam in Deo certum eſſe ex fide & ratione naturali eſt. ibid.
2. Nonnullis difficultatibus occurritur vbi amplius omnipotentiæ eſſentia & infinitas explicatur. 131
II. Quidnam metaphyſicè Dei omnipotentia ſit. 134
1. Aliorum ſententiæ reiiciuntur. ibid.
2. Voluntas diuina omnipotentia Dei tota formaliter eſt. 136
III. An omnipotentia, ac Deus connexus, an inconnexus ſeu independens ſit à poſſibilitate creaturarum? 137
1. Deus nullatenus creaturis poſſibilibus phyſicè connexus eſt; imò verò ab eis etiam tanquam à ſuæ entitatis termino eſt prorſus independens. ibid.
2. Itur obuiam aduerſariorum argumentis. 139.
3. Alia recentium eorundem argumenta. 141.
IV. An omnipotentia vel aliquid Deo intrinſecum ſit formalis poſſibilitas creaturarum. 142.
1. Opiniones & noſtræ fundamenta nonnullæ 143
2. Satisfit aduerſariorum recentium argumentis. 144
V. An chimærarum impoſſibilitas Deo identificetur. 146
1. Impoſſibilitas chimærarum nuſquam Deo eiuſve identificatur potentiæ. ibid.
2. Oppoſitiones recentiorum eleuantur. 148.
VI. An carentiæ contingentes rerum in aliquo diuino formaliter conſiſtant. 149
1. Referuntur opiniones de conſtitutiuo formali carentiæ contingentis. ibid.
2. Carentiæ rerum contingentes in nullo vero eſſe poſitiuo conſiſtere; ſed puras rerum remotiones, & non eſſe earum monſtratur vniuerſim eſſe. 150
3. Carentiam contingentium rerum in nullo prædicato diuino ſtare ſpeciatim contra recentes noſtros monſtratur. 155
4. Veritatis eiuſdem argumenta plura ſtatuuntur. 155
5. Pro veritate eadem argumenta reliqua oppoſitionum ſolutiones, reique totius concluſio. 156

DISPVTATIO IX.

De Dominio & regno diuino. 157

Quæſt. I. DE dominio proprietatis diuino. 158.
1. Dominium proprietatis Deo competere erga purè creata omnia & vltra certiſſimum eſt. ibid.
2. Præfati aliique tituli dominij diuini examinantur: vbi de huius ad poſſibilia extenſione. 160
II. De regia monarchica Dei poteſtate, quæ iuriſdictionis dominium eſt.
1. Dominium ſupremum Iuriſdictionis ſeu regia monarchica ſuprema Dei poteſtas de fide adſtruitur. 161

CONTRO

Digitized by Google

CONTROVERSIA II.

De Scientia Dei. 163

DISPVTATIO I.

De diuinæ ſcientiæ exiſtentia. ibid.

Quæſt. I. AN Dei ſcientiam exiſtere ſatis omnibus ab authoritate monſtretur. ibid.
1. Ex omnium gentium authoritate ſcientiæ diuinæ exiſtentia monſtratur. ibid.
2. Diuinæ ſcientiæ exiſtentia catholica de fide veritas eſt. 164
II. An diuinæ ſcientiæ exiſtentia non fide ſolum certa, ſed ratione etiam naturali ſit euidenter nota. 165
1. Exiſtentia ſcientiæ diuinæ euidens nobis demonſtratiuè eſt.
2. A priori exiſtentia Scientiæ Dei demonſtratur. ibid.
3. Exiſtentiam ſcientiæ diuinæ demonſtrari de fide non eſſe: vbi & obiectionibus fit ſatis. 166
III. An ex prædicato ſubſtantiæ ſpiritualis, ſeu immaterialis diuino, ſcientiæ Dei exiſtentia demonſtretur. 167
1. Demonſtratio inſtruitur atque de eius qualitate ſententiæ. ibid.
2. Reliquorum diſcurſuum examen & quæſtionis reſolutio. 168

DISPVTATIO II.

De his quæ diuinam ſcientiam verè præcedunt. 169

Quæſt. I. DEturne verum in Deo potentiæ intellectualis prædicatum ab intrinſeca ſcientiæ, ſiue intellectionis diuinæ poſſibilitate formaliter & metaphyſicè diuerſum? ibid.
1. Doctorum ſententiæ atque imbelles verosimilioris affirmatiuæ rationes. 170
2. Solidiores affirmatiuæ noſtræ ſententiæ probationes. 171
3. Vlteriores à ratione probationes. 172
4. Quarta eiuſdem ſententiæ à ratione probatio ex prædicato viuentis. 173
5. A ratione probatio vltima & obiectionum ſolutio. 174
II. An potentia intellectiua (idem eſto de volitiua) veram phyſicam, & abſolutè talem reſpectu ſui actus prioritatem habeat. 175
1. Vera phyſica prioritas abſolutè talis potentiæ intellectiuæ communis reſpectu communis intellectionis à Deo relegatur ibid.
2. Subtiliores obiectiones propulſantur. 176.
III. Num in potentia intellectiua aut volitiua Dei phyſica actiuitas, & prioritas cum addito, formalis ex natura rei, vel virtualis admitti queat. 177
1. Authorum ſententiæ. ibid.
2. Vera realis formalis ex natura rei, ſeu virtualis actiuitas, ſeu prioritas potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ diuinæ reſpectu ſuorum actuum neceſſariorum reiicitur. 179.
3. Reiicitur etiam reſpectu contingentium actuum. ibid.
4. Arrubalis & ſequacium ſententia exploſa. 181
IV. An potentia intellectiua Dei veram aliquam intentionalem actiuitatem aut prioritatem, nec ſolum rationis & metaphyſicam reſpectu ſuæ intellectionis ſortiatur. ibid.
1. Recentiorum ſententiæ & fundamenta. ib.
2. Noſtra ſententia. 183
V. An ad Dei ſcientiam quoad intrinſecam rationem eius, aliquod obiectum aliquo modo præcedat. 185
1. Deus eiuſque intrinſeca omnia, ac proinde ſcientia ipſa diuinæ ſcientiæ obiectum propriiſſimè ſunt. ibid.
2. Deus ſolus, & qua Deus ſiue ſecundum eſſentiam ſpecificatiuum diuinæ ſcientiæ formaliter eſt. 187
3. Qui obiecta alia à Deo ad diuinæ ſcientiæ obiectum primarium & ſpecificatiuum aduocant confutantur. 189
VI. Præcedantne alia, quaſi actiuè ad diuinam ſcientiam ex parte potentiæ vel obiecti. 192
1. Nullus habitus cognoſcitiuus in Deo eſt admittendus, idemque eſt de volitiuo habitu. ibid.
2. Nulla in Deo ſpeciei impreſſæ ratio ab obiecti ratione metaphyſicè diuerſa admitti debet. 193

DISPVTATIO III.

De obiecto increato Scientiæ Dei vt Deus de facto eſt. 195

Quæſt. I. AN Deus totus, ſiue ſecundum omnia neceſſaria quæ de facto habet à ſeipſo cognoſcatur. ibid.
1. Deum ſe cognoſcere certum de fide atque ex naturali ratione eſt. ibid.
2. Deus ſecundum ſe totum quoad diuina omnia cõiunctim à ſeipſo cognoſcitur. 196
II. An Deus ſua omnia neceſſaria ſingulatim, ac præciſiuè alia ab aliis cognoſcat? 197
1. Doctorum ſententiæ referuntur & expenduntur. ibid.
2. Noſtra veroſimilior ſententia ſtabilitur. 198

Index Controuerſiarum,

3. Difficiliorum obiectorum ſolutio. 199
III. An ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ, alicuiuſve futuritionis ſe cognoſcat Deus. 200
1. Statuitur circa cognitionem poſſibilitatis ſuæ à Deo. ibid.
2. De cognitione futuritionis ſui à Deo ſtatuitur. 201
IV. An Scientia Dei per ſeipſam formaliter ſumptam ab ipſo cognoſcatur. 203
1. Duabus confutatis tertia ſententia eligitur. ibid.
2. Tertiæ noſtræ ſententiæ ſolidæ probationes. ibid.

DISPVTATIO IV.

De Sphæra obiectiua extrinſeca ſcientiæ diuinæ. 204

Quæſt. I. AN creata poſitiua ſciat Deus. ibid.
1. Deum creata poſitiua cognoſcere, certum ex fide & ratione eſt. ibid.
2. Obiectiones nonnullæ expediuntur. ibid.
II. An creata omnia ſecundum ſpeciales & atomas eorum rationes cognoſcat Deus. 205
1. Errores contra præfatam veritatem recenſentur ab eiſque vindicatur Hieronymus. ibid.
2. Diuina Scientia creatorum adhuc viliſſimorum prædicata omnia atoma, etiam clariſſimè attingit. 206
III. An Deus creata omnia in ſeipſis ſpecificatiuè nec ſolum ſecundum proprias eorum entitates cognoſcat? 208
1. Duplex quæſtionis ſenſus aperitur Doctorumque in vtroque ſenſu ſententiæ. ib.
2. Noſtra prima concluſio ſtabilitur. 209
3. Secunda concluſio ſtabilitur. ibid.
4. Tertia & vltima concluſio, qua tandem tota quæſtio diſſoluitur. 210
IV. An creaturarum negationes cognoſcat Deus? ibid.
1. Doctorum placita. 212
2. Carentia rerum creatarum ſecundum ſeipſas atque in ſeipſis cognoſcit Deus. 213.
3. Oppoſitionibus obuiatur. 215
V. An impoſſibilia & chimæras, ſiue negationes poſſibilitatis cognoſcat Deus? vbi de cognitione diuina entium rationis. 216
1. Doctorum ſententiæ expenduntur. ibid.
2. Deus cognoſcit ſecundum ſe & in ſe negationes poſſibilitatis, ſeu neceſſarias negationes impoſſibilium. 217
3. Cognitio & diuina efficientia entium rationis diſcutitur. 218

DISPVTATIO V.

De ſtatibus in quibus præfata obiecta creata ſecundum ſe diuinam terminant cognitionem. 219

Quæſt. I. AN creaturas ſecundum ſtatum poſſibilitatis cognoſcat Deus. 220.
1. Affirmatiua ſententia eligitur. 221
2. Deus creata poſſibilia ſecundum ſuæ poſſibilitatis ſtatum ſecundum ſeipſas cognoſcit. ibid.
3. Secunda noſtræ concluſionis pars & obiectionum ſolutiones nonnullæ. 222
4. Verior ſolutio. 223.
II. An certo Deus cognoſcat futura contingentia conditionata ſecundum ſe. 224
1. Quæſtionis materia propria & pura ſtatuitur. ibid.
2. Negatiua in re præſenti ſententia recentiorum Thomiſtarum primorum ſcientiæ mediæ impugnatorum fuit. 226
3. Affirmatiua ſententia verâ, & omnibus iam ſcholis communis ſtabilitur. 228
4. Poſtremum, & celeberrimum teſtimonium expenditur, & firmatur. 230
5. Anonymi, & Caramuelis euaſiones obturato clauduntur. 232
6. Sententiæ noſtræ veritas Auguſtini teſtimoniis illis etiam, quæ magis aduerſarij videbantur aperte illuſtratur. 234
7. Ex aliis patribus eadem ſententia monſtratur. 237
8. Eiuſdem ſententiæ noſtræ firmæ à ratione probationes. 239
9. Communis alterius rationis efficacia examinatur. 241
10. Oppoſitionibus ab authoritate obuiatur. 242.
11. Oppoſitis à ratione occurritur. 243
III. An Deus ſuos etiam liberos actus conditionate cognoſcat futuros. 246
1. notanda, & aliorum ſententiæ. ibid.
2. Tertia & communior ſententia variis concluſionibus ſtata. 247
3. Argumenta aduerſa vniuerſaliora retunduntur. 250
IV. An futura abſoluta, etiam contingentia, ſecundum ſe, qua talia, diuinam terminent cognitionem, ſintque proinde obiecta ſaltem materialia ipſius? 252
1. Dominicanorum recentium futuritionis contingentium formalis conſtitutio explodituir. 252
2. Veræ Communis contingentium futuritionis ſententia explicata atque in doctos recentiores animaduerſio. 255
3. Futura, qua futura, à ſecundum ſe à Deo cognoſci certiſſimum, de fide & ex ratione eſt. 256

V. An

V. An futura contingentia secundum se obiecta sint materialia, ac terminatiua diuinæ cognitionis. 257
1. Deum cognoscere ab æterno futura contingentia, nostra de fide est. ibid.
2. Rationibus eadem veritatis stabilitur. 258.
3. Demonstrationes aliæ expenduntur. 260
VI. An contingentium futurorum cognitio propria Dei sit. 261
1. Certam futurorum contingentium scientiam, in proprio Dei sensu esse authoritate probatur. ibid.
2. Eiusdem veritatis rationes à posteriori. 263.
3. A priori eadem veritas probatur. 264
4. Obiectionibus occurritur. 265
VII. Num propositiones singulares de futuro contingenti determinatam veritatem, vel falcitatem habeant. 266
1. Doctorum placita, & pro veræ decisionis claritate notata. ibid.
2. Affirmatiua sententia authoritate Aristotelis fundatur. 268
3. Aliorum, & Patrum authoritate eadem veritas stabilitur. 269
4. Eiusdem veritatis demonstrationes Theologicæ. 270
5. Aliæ veritatis eiusdem naturales demonstrationes. 271
6. Obiectionibus occurritur. 273
VIII. An veritas præscientiæ præsertim diuinæ de futuris contingentibus & liberis illorum officiat libertati. 275
1. Rei difficultas & qui ob eam deuiarunt à verò. ibid.
2. Alterum concordiæ præfatæ & communis principium (quod præscientia ad futurum, contingens natura non præcedat, sed potius illud supponat, sequatur, atque ab illo quodammodo pendeat) statuitur. 278.
3. In idem principium, philosophum & scholasticos & rationem conspirasse. 281.
4. Colligitur authoritatis pondus rationis præfatæ ex patribus, & scholasticis disiectis testimoniis aduersis, & recitatorum tentatis euasionibus. 284
5. Ex fide, & ratione concordiæ præscientiæ cum futuri contingentis libertate asserta, & propugnata. 286
IX. An Deus cognoscat infinitum in actu? 289.
1. Ex doctorum placitis eligitur. ibid.
2. Obiectionibus occurritur. 290

DISPVTATIO VI.

De mediis materialibus scientiæ diuinæ circa omnia & singula eius obiecta hactenus statuta. ibid.

Quæst. I. AN decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum sit medium materiale scientiæ Dei, de conditionatè contingentibus futuris. 291
1. Decretum hoc pro futuritione conditionata inutiliter & inconsequenter ab eius authoribus inducitur, pauculis nec notæ primæ. ibid.
2. Decreti huius impugnatores. 293
3. Decreta huiusmodi ad conditionatæ futuritionis contingentium statum ex scriptura reiiciuntur. 295
4. Vlterior decretorum eiusmodi ex scriptura, & authoritate Patrum confutatio. 298.
5. Peculiaria alia ex Augustino argumenta; vbi etiam S. Thomæ mens contra eiusmodi decreta aperta monstratur. 301
6. Rationibus ea ad futuritionem conditionatam decreta eliminantur. 304
7. Semipelagianorum, à Pelagianis in re præsenti discrimen, & error propalatur. 306.
8. Aduersariorum fundamenta euuntur. 311.
9. Ex Sancto Thoma ab aduersariis opposita eleuantur. 314
10. Oppositiones à ratione eneruantur. 316
11. Reliqua siue à siue contra rationem opposita abiguntur. 318
II. An, futura absolutè sui in Dei æternitate præsentia egeant vt à Deo cognoscantur. 322.
1. Quæstionis ratio, & difficultatis Scopus. ibid.
2. Doctorum placita Sancti Thomæ, & aliorum ab affirmantis sententiæ impostura vindicatio. 324
3. Negatiua nostra sententia duplici conclusione contra duplicem sensum præfatum explicata ab authoritate probatur. 326.
4. Conclusio vtraque negatiua valide ab absurdis probatur. 328
5. Rationibus à priori, & vnici à ratione fundamenti aduersariorum euersione eadem conclusio secunda fulcitur. 329
6. Tertia negatiua conclusio directè quæstioni præsenti respondens & oppositionum solutio. 332

Digitized by Google

Index Controuerſiarum,

DISPVTATIO VII.

De mediis formalibus, verificatiuis, determinatiuis, & motiuis diuinæ ſcientiæ erga omnia, & ſingula obiecta. 334.

Quæſt. I. AN Deus ſe in creaturis, vt medio cognoſcat, formali? 335.
1. In creaturis vt medio nuſquam ſe Deus cognoſcit? ibid.
2. Exarmantur aduerſariorum fundamenta. 337.
II. An Deus in ſe tanquam in medio poſſibilia creata cognoſcat. 338
1. Variæ ſententiæ affirmantium. 339
2. Deum nullius prædicati diuini titulo creata poſſibilia in ſe tanquam in medio noſſe iuxta aduerſariorum modum primum. 340
3. Secundus modus dicendi affirmantem noſtræ aduerſam ſententiam independenter à reſpectu tranſcendentali Dei ad creaturas reiicitur. 342
4. Vniuerſim affirmans ſententia eiuſque fundamenta explodiuntur. 345
5. Ex fundamentorum euerſione affirmantis impugnatio poſtrema. 346
III. An futura ſiue conditionata ſiue abſoluta Deus in medio aliquo noſcat? 348
1. Nullum futurum conditionatum in medio aliquo Deus cognoſcit. ibid.
2. Media formalia pro futuris abſolutis naturalibus cognoſcendis hactenus aſſignata referuntur & confutantur. 349
3. Media formalia, in quibus Deus futura libera creata cognoſcere hactenus, dicitur, recenſentur. 351
4. Media formalia Thomiſtarum recentiorum abſolutè præcedentia natura atque abuſu arbitrij creati omnino independentia, & generatim, & ſpecjatim reiiciuntur. 353
5. Media formalia reliqua à noſtris doctoribus aſſignata ſingulatim reiiciuntur. 354
IV. An in medio negationes poſſibilium & neceſſariæ chimærarum, ſeu impoſſibilium ſecundum omnes ſuos ſtatus ac inſuper entia moralia à Deo cognoſcantur. 356
1. Media negationum omnium poſſibilium conditionatorum, & exiſtentium examinantur. ibid.
2. Media formalia negationum & entium moralium excutiuntur. 357
V. An Deus ad aliud noſcendum medio aliquo formali vti queat. 358
1. Non poſſe Deum medio aliquo vti ad quidpiam aliud cognoſcendum ex medij phyſici ratione monſtratur? ibid.
2. Ex medij phyſici ratione probatio ſecunda. 360
3. Ex perfectione Dei cognoſcentis concluſionis eiuſdem reliquæ probationes. 361
VI. An ſcientiæ diuinæ verificatiua ab ipſis differant obiectis. 362
1. Omnibus Communia, & ſupponenda, atque aduerſariorum ſententiæ. 363
2. Poſtrema hæc recentiorum ſententia reiicitur. 364
3. Verificatiuum futuritionis vtriuſque ab his recentioribus noſtris aſſignatum ſpeciatim refellitur primo. 365
4. Eiuſdem ſententiæ a libertate ſcientiæ Impugnatio ſecunda. 366
5. Principij aduerſariorum ſolutio, & confutatio. 368

DISPVTATIO VIII.

De ſcientiæ diuinæ diuiſione, & affectionibus, & diuinis ideis. 370

Quæſt. I. QVotuplex ſcientia in Deo adſtruenda ſit. ibid.
1. Scientiæ diuinæ penes obiectorum ſtatus diuerſos partitio, vbi de ſcientiæ mediæ membro & proprietate ratio prima. ibid.
2. Alia generalis diuinæ ſcientiæ in neceſſariam, & liberam, & additionis tertij membri ſcientiæ mediæ ratio ſecunda 371
3. Diuinæ ſcientiæ perfectiones reliquæ examinantur, & explicantur. 373
II. De diuinæ ſcientiæ proprijs affectionibus, & proprietatibus. 375
1. De diuinæ ſcientiæ certitudine & veritatis infallibilitate. 376
2. An diuinæ ſcientiæ ſimplicitas & indiuiſibilitas, cum obiectorum diuerſitate conſtet. 377
3. Diſcurſus ratio diuinæ ſcientiæ ſimplicitati repugnat, vbi de ſcientia quia, & propter quid. 378
4. Simplicis apprehenſionis & iudicij diſtinctio, huiuſque ratio diuinæ ſcientiæ ſimplicitati non officiunt. 379
III. De diuinis idæis. 381
1. Quid idæa diuina ſit, examinatur & ſtatuitur. ibid.
2. Obiectum quod idæa diuina ſit extrinſecum Deo non eſt. 383
3. Quid diuinum Deo exemplar, & idæa propria eſt. 385
4. Quid diuinum idæa, & exemplar & quorum obiectorum Deo ſit ſtatuitur. 387
5. De veritate vel numero Idæarum diuinarum & de ſententia Auguſtini, & Anſelmi tacta certamine 3. num 7. fine, & Vvicleffi errore. 390

CONTRO

Digitized by Google

Diſputat. Quæſtionum,&c.

CONTROVERSIA III.

De Decreto, quo ad liberas creatarum voluntatum actiones abſolutas Deus abſolutè concurrit. 493

DISPVTATIO I.

De prædeterminatiuis creatorum actuum liberorum præfinitionibus Thomiſticis vniuerſim. ibid.

Quæſt. I. AN præfinitiones prædeterminatiuæ actionum voluntatis creatæ per ſacram liceant ſcripturam? 494
1. Aſſerentium præfinitiones conuenientia quæ eſt, eſſeque debet. ibid.
2. Non licent præfinitiones Thomiſticæ per ſcripturam ſacram. 495
3. Ex Eccleſiaſtici capite decimo quinto, eædem præfinitiones abſolutæ futurorum abſolutè contingentium apertius refelluntur. 497
4. Pro excluſione præfinitionum earundem alia ſcripturæ teſtimonia pugnant robuſtè. 502
5. Parabolis, metaphoris ac figuratis ſcripturæ locutionibus præfinitiones & reliqua principia antecedentia requiſita eſt determinantia ad liberas noſtras actiones confutantur. 506
II. Liceatne per patres Thomiſtica noſtrorum abſolutè contingentium præfinitio? 508
1. Patres præſertim Græci ſtant pro arbitrij noſtri indifferenti ad vtrumvis poteſtate. ibid.
2. Alia pro eadem veritate latinorum patrum teſtimonia. 513
3. Ad libertatem arbitrij, neceſſitatem alterius partis, & (quod conſequens) impoſſibilitatem alterius abſolutam conſtanter apud Patres omnino excludi. 517
4. Arbitrij neceſſitas natura præcedens operationes, ab eiſque in ſui poſitione independens ab eius potentiæ & operationum libertate à recitatis patribus reiicitur. 523
5. Ex hactenus ſtatutis ſcripturæ & Patrum principiis retentium Thomiſtarum præfinitiones euertuntur, horumque præcluduntur effugia. 527
6. Quæ ex ſcriptura & patribus contra ſtatutam hactenus veritatem aduerſariis ſonant, eidem potius fauent. 533
III. An Conciliorum, & Pontificum definitionibus Thomiſtarum recentium præfinitiones ad abſolutam contingentis futuritionem aduerſentur. 538
1. Certa nonnulla pro expedita & genuina definitionum Tridentini contra Caluinum & Lutherum intelligentia prænotantur. ibid.
2. Argumentum contra præfinitiones Thomiſtarum recentium ex prætatis locis Tridentini de ſeruata libertate cooperationis noſtræ à Deo vocante, & præmouente inſtruitur, eorumque tentata effugia è mente Caluiniſtarum, & contra Concilij mentem videri. 542
3. Ex ipſa hæreticorum confeſſione, & patribus, qui Tridentino adfuere, de eove maioti cum laude ſcripſerunt, conuenientia Thomiſtarum cum illis, nec non argumentis aliis expenditur. 548
4. Reliqua ex Tridentino expenduntur, &, quæ ex illo ab aduerſariis obiectantur, diluuntur. 553
5. Ex reliquis Conciliorum, & Pontificum definitionibus præfinitiones Thomiſticæ ablegantur. 555
IV. An per Academias & Sanctam Inquiſitionem liceat præfinitionis Thomiſticæ ad abſolutam futuritionem contingentis neceſſitas. 558
1. Academiæ plures neceſſitatem præfinitionum Thomiſticarum, ſeu cuiuſvis principij eſſentialiter requiſiti ad futurum contingens, huic connexum ab eoque in ſui poſitione independens iam pridem firmiter excluſerunt. 559
2. Æque contra eaſdem Thomiſticas prædeterminatiuas præfinitiones Hiſpaniæ Academiæ reliquæ pro nobis pugnarunt: vbi de delatione S. Inquiſit. 563
3. Quid à Sede Apoſtolica & Sanctæ Inquiſitionis tribunalibus tentatum actumve reſuper hac refertur. 567
V. An per ſcholam veram Thomiſticam & Philoſophorum, & Magiſtri doctrinam prædeterminatiuæ præfinitiones liceant 571
1. Philoſophis non fatalibus omnibus ac Magiſtro ſententiarum prædeterminatiuæ præfinitiones abſolutæ actionum humanarum fuerunt ſemper inuiſæ. ibid.
2. Sanctus Thomas pro nobis apertus eſt. 572.
3. Contra prædeterminatiuas præfinitiones Sanctum Thomam inſtare ex aliorum, & eius diſcipulorum inſigniorum iudicio oſtenditur. 577
4. Egnis ab aduerſariis præſcriptis ſententia, & ſchola noſtra vere Thomiſtica euincitur. 583
VI. Quatenus per ſcholas alias, & religiones cæteroſque Doctores liceant, prædeterminatiuæ præfinitiones. 588
1. Franciſcana familia ſua Scotica ſchola contra prædeterminatiuas præfinitiones pugnat acerrimè. ibid.
2. Nominalium (altera ſcilicet Franciſcana, vt pluri

plurimum, ſchola) pro nobis contra prædeterminatiuas præfinitiones eſt. 492
3. Omnium Eccleſiæ religionum præſtantes quique Doctores ſemper contra prædeterminatiuas præfinitiones decertarunt, 494.
4. Doctores exteri reliqui & noſtri omnes prædeterminatiuas præfinitiones abiicientes recenſentur. 497
5. Vtriuſque opinionis pondere ab authoritate ad trutinam vocato valdè eleuatur Thomiſtica aduerſa. 499
VII. An per rationem liceant prædeterminatiuæ præfinitiones. 501
1. Stata ac per ſe nota cauſæ liberæ definitio (quæ ſcilicet poſitis omnibus requiſitis ex parte ipſius ad operandum poteſt operari, vel non operari,) ab authoritate, & ratione contra aduerſarios aliquot ſtatuitur. ibid.
2. E data cauſæ liberæ definitione & voluntatis libertate variè argumentum contra prædeterminatiuas præfinitiones inſtruitur. 505
3. Solutio de potentia in ſenſu diuiſo confutatur 506
4. Vlterior potentiæ aſſignatæ ad omiſſionem poſita præfinitione impugnatio. 510
5. Solutio ex indifferenti iudicio præcluditur. 514
6. Euaſiones aduerſariorum aliæ præoccupatæ. 518
7. Euaſio alia non adeo rigida de neceſſitate, & impotentia infallibilitatis, non abſoluta præcluditur. 522
8. Prima dependentia præfinitionis à libertate noſtræ voluntatis à Thomiſtis ex cogitata euaneſcit. 524
9. Ex impij iuſtificatione vlterior eiuſdem ſolutionis impugnatio. 528
10. Dependentia alia præfinitionum ab exercitio libertatis noſtræ à Thomiſtis excogitatæ præciditur. 530
11. Ab impoſſibilitate auxilij ſufficientis præfinitiones de ſeſe efficaces eliminantur. 534
12. A communibus præfinitionum harum conſectariis abſurdis eædem præfinitiones reiiciuntur. 538
13. Neque vltima ſolutione palinodiam recantante quidquam aduerſarij præſtant, 543.
14. Argumenta à ratione aduerſariorum exarmantur, ac fortius in ipſos regeruntur. 546
VIII. An per alias rationes præfatæ liceant præfinitiones. 550
1. Peculiares à ratione impugnationes contra præfinitiones de ſe efficaces, & prædeterminatiuas. ibid.
2. A peculiaribus abſurdis eædem præfinitiones impetuntur. 555
3. Poſtrema duo contra eaſdem præfinitiones abſurda particularia. 558

DISPVTATIO II.

De præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati. 560

Quæſt. I. Liceantne per Philoſophos, & Theologos Catholicos ſcholaſticos, (præcipuè Sanctum Thomam eiuſque veros diſcipulos) materialis peccati prædeterminatiuæ præfinitiones. 561
1. Vtriuſque ſententiæ explorati Doctores ad purum recenſentur. ibid.
2. Ex diſcipulis Sancti Thomæ, præſertim pro affirmatiua citatis, negatiua noſtra genuina Sancti Thomæ ſententia eſſe conuincitur. 564
3. Pro negatiua noſtra ſententia conſtans, & expreſſus vbique Sanctus Thomas. 566
4. Locis, quibus aduerſarij eis præfinitionibus Sanctum Thomam fouere volunt, eum habent aduerſum. 569
5. Theologi reliqui hiſce præfinitionibus aduerſantur. 572
II. Liceantne per ſacram ſcripturam ad materiale peccati præfinitiones prædeterminatiuæ. 576
1. Præfinitiones prædeterminatiuæ ad materiale peccati, ſacræ paginæ videntur aduerſæ. ibid.
2. Oppoſitionibus aduerſariorum ex ſacra pagina obuiatur. 581
III. An præfinitiones ad materiale peccati per Concilia liceant, & Eccleſiæ Patres. 586
1. Concilia præfinitiones Dei ad noſtri peccati materiale condemnaſſe videntur. ibid.
2. Patres præfinitiones ad materiale peccati conſone exhorrent. 589
3. alia ex ſtatis Patrum ſententiis, & teſtimoniis argumenta. 593
4. Cætera ex patribus argumenta. 598
5. Oppoſitiones ex patribus eneruantur. 602.
IV. Liceantne à ratione ad materiale peccati prædeterminatiuæ præfinitiones. 605
1. præfinitio prædeterminatiua Deum cauſam, authoremque formalis peccati abſolutè facit. ibid.
2. Euaſiones aliæ, quæ Deum in peccati cauſatione à culpa excuſant. 607
3. Præfinitiones eiuſdem ad materiale peccati impugnationes aliæ, & obiectionum ſolutiones. 612
4. Decreti indifferenter concurrendi natura enucleata lucem hactenus dictis affert. 616.
V. An ex vi præfinitionis prædeterminatiuæ per concurſum aliquem Dei, vel per generale ſubtrahendi decretum poſsit Deus actum prauum vagè hunc, vel illum, ſiue in communi præfinire. 620
1. Deciditur difficultas prima. ibid.
2. De difficultate ſecunda definitur. 622

3. Difficultas tertia expeditur. 623
VI. De præfinitione materialis peccati materialiter sumpti seu creaturæ non imputabilis. 625
1. De actione prava à solo Deo actiuè productæ sententiæ. ibid.
2. Vtriusque difficultatis & totius quæstionis decisio. 626

DISPVTATIO III.

De aliorum decretorum diuinorum concurrendi cum creaturis rationalibus ad liberos earum actus examine. 628.

Quæst. I. DE decreto comitanti diuino concurrendi ad liberos creatæ voluntatis actus. ibid.
1. Decreti comitantis concurrendi authores, & modi omnes. ibid.
2. Negatiua conclusio contra priorem modum decreti comitantis independentis à scientia media speciatim statuitur. 629.
3. Eiusdem primi modi decreti comitantis per Deo intrinseca adæquatè constituti impugnationes aliæ. 631
4. Comitantis sympathiæ impugnationes reliquæ. 633
5. Decretum comitans etiam extrinsecùs constitutum, ac scientiæ mediæ subnixum admitti nequit. 636
II. De decreto diuino indifferenter ad nostrum consensum, vel eius oppositum concurrendi, vel concursum illum omittendi. 639.
1. Decreti indifferentis ad concurrendum cum creata voluntate Doctores, & explicationes. ibid.
2. Pro decreto indifferenter concurrendi clarius explicato standum est. 640
3. Tertia conclusio. 641

Facultas R. Patris Prouincialis Prouinciæ Toletanæ.

PHILIPPVS DE OSSA Soc. Iesu in Prouincia Toletana Præpositus Prouincialis potestate ad id mihi facta à Reuerendo admodum P. N. Ioanne Paulo Oliua Præposito Generali facultatem facio, vt Liber inscriptus *Tomus Primus Controuersiarum de Deo Vno*, auctore P. Christophoro Ortega nostræ Societatis Theologo, & eiusdem Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Matriti in nostro Imperiali Collegio. Die vigesimo-septimo, mensis Iunij. Anno millesimo sexcentesimo, sexagesimo quinto.

PHILIPPVS DE OSSA.

PESMISSIONES.

VIso Priuilegio Prouincialis Soc. Iesu non intercedo Regis causa, vt Liber cui Titulus est *R. P. de Ortega Soc. Iesu Theologi de Deo Vno, &c. Tomis duobus comprehensus.* In lucem edatur à PETRO CHEVALIER huius Ciuitatis Bibliopola, cum prohibitionibus in hoc casu fieri solitis. Lugduni 24. Iunij 1671.

VAGINAY.

Fiat iuxta consensum Procuratoris Regij, eadem die & anno.

DE SEVE.

CONTRO

CONTROVERSIA PRIMA.

DE ESSENTIA DEI,

EIVSQVE VNIVERSALIORIBVS,

Ac non vitalibus attributis.

DE Dei eſſentia, eiuſque vniuerſalioribus, ſeu non vitalibus attributis diſputandum nobis præſenti controuerſia erit. Dixi autem vniuerſalioribus: quia, licèt Deo ſolum, ita ſingulariſſimè conueniant, vt enti alteri conuenire repugnent; Ipſi tamen ex prædicato entis, quod ſecundis ſuo modo conuenit, coaptantur. Eiuſmodi vero attributa ſunt: Bonitas, localis eius præſentia, ſeu Immenſitas, Duratio, ſiue Æternitas, Immutabilitas, Incomprehenſibilitas, & Omnipotentia, & ſimilia. Primò ergo de Dei eſſentia, atque exiſtentia, vbi de eius etiam vnitate, ſiue immultiplicabilitate, agemus. Secundò de eius attributis in cómuni. Deinde de illius attributis in particulari, Bonitate, Æternitate, Immenſitate, Immutabilitate, Inuiſibilitate, Incomprehenſibilitate, &c. Ac demum de eius Omnipotentia. Quoniam verò, tum huius controuerſiæ, tum reliquarum, quæ toto hoc opere inſtruendæ ſunt, ſubiectum Deus vnus eſt, vt in operis fronte ſcripſimus, quid Deus, de quo agimus, ſit, oportet, vtcumque, leuique ſaltem, vt aiunt, calamo definire: ſiquidem præcipuum cuiuſque ſcientiæ principium eſt ſubiecti, de quo ea diſputat, definitio. Et quamuis de Dei eſſentia metaphyſica exacta, ac rigida quæſtio diſput. 2. inſtituenda à nobis ſit, ſic interim Deum definio. *Ens increatum cæterorum omnium cauſa.* Ita enim omnes Deum concipiunt, licèt autem Auguſt. ſæpè, Nazian. Damaſc. Dyoniſ. Chryſoſt. Clemens Alex. Euthym. Cyprian. Iuſtin. Mart. & alij Patres (ex quibus idem cenſet S. Thom. 1. p. præfatione quæſtionis tertiæ, quem Theologi interpretes vulgò ſequuntur a. 3.) doceant Deum, nec definibilem, nec verbis à nobis explicabilem eſſe. Id tamen docent de proprio, & quidditatiuo Dei conceptu per ſpecies proprias; ſecùs autem per ſpecies alienas habito, atque diſcurſu acquiſito; Nam ita à nobis explicari, atque per proprietates nobis notiſſimas definiri poſſe docent Patres ijdem, vide Auguſt. tom. 9. lib. de cognit. veræ vitæ c. 7. Iuſtin. Mart. & alios.

DISPVTATIO PRIMA.

De Phyſica Dei exiſtentia, eiuſque cognoſcibilitate.

AN Deus ſit? primo loco videbatur diſputandum. Maximè, cum ea de re Prothagoras Phyloſophus dubitarit, ac pro negatiua parte ſteterit Diagoras, Milleſius, & Philoſophi alij, quos referunt Cicero 1. de nat. Deor. init. Plutarch. 1. de placit. Philoſoph. cap. 7. Lactant. 1. diuinar. inſtitut. cap. 2. Euſeb. Cæſ. 4. de præparat. Euang. cap. 6. Auguſt. 3. contr. litter. Petiliani c. 21. Theodoret. 2. & 3. Græcan. affect. Nec miſeris noſtris hiſce ſæculis deſunt, qui, vt peractis ſuis motibus, abſque vllo timoris retinaculo copiam faciant liberiorem, Deum è medio tollant, ne illum prauarum ſuarum actionum Iudicem, ac vindicem formident: eademque de cauſa, vitam Deo negent, qua animis noſtris mortem concedunt: vt videre eſt apud Lindanum, & Staniſlaum Prexitium lib. 1. de Atheiſtis Euangelicor. & Praeolum lib. 1. hæreſi 77. cæterùm veritas exiſtentiæ Dei ſupponenda hic potius, quàm diſputanda, viſa eſt. Tum quia expreſſa in ſcripturis ſacris, vnde præcipua Theologis petenda probationum principia: Exodi 3. *Ego ſum, qui ſum*, & inferiùs, *qui eſt miſit me ad vos*: vti pro hac veritate doctè, & acutè interpretatur Pererius noſter d. 12. & 13. ad Hæbr. 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, &c.* Tum etiam; quia nulla vnquam, tam rudis, & barbara extitit natio, cui aliquod Dei exiſtentis lumen non affulſerit: vt Dei exiſtentis aperta notitia naturis hominum congenita, inditáque eſſe videatur; vt præter Ciceronem teſtantur Nazianz. orat. 2. de Theolog. Arnobius 2. aduerſus Gent. circa med. Nyſſen. 1. de Beatitudinib. ad id *Beati miſericordes.* Hieron. ad id Iob. 36. *Omnes homines vident eum.* Chryſoſt. hom. 3. in cap. 1. ad Rom. ſub init. Damaſc. 1. de fid. cap. 1. atque plures alij Patres relati

relati à Faſſolo 1. p. q. 2. art. 2. dub. 2. Vaſq. d. 19. c. 1. Granad. contr. 1. tract. 1. d. 1. Tanner. d. 2. q. 1. dub. 3. Guillio. lib. 1. tract. 8. c. 1. idcirco acutè Auguſt. de inſipiente illo, qui Pſalm. 13. dixiſſe refertur *in corde ſuo non eſt Deus*: obſeruauit in corde ſuo id dixiſſe: quia quantumuis ſtupidus ore id dicere præ rubore non auderet: quod ſi aliquis adeo procacis ſtultitiæ fuerit, vt ore etiam dicere audeat; rationibus q. 3. cert. 2. pro ea veritate inſtruendis, conuincendus erit.

QVÆSTIO I.

An Deum eſſe, ſeu exiſtere per ſe notum ſit?

QVidquid à nobis cognoſcibile eſt, vel eſt per ſe, vel per aliud, vel vtroque modo cognoſcibile. Quod primo cognoſcimus modo per ſe notũ appellamus quia è ſola terminorũ, quibus aliud obiectiue cõtinetur, apprehenſione illi aſſentimur, atque ita eſſe, ſicut apprehenſione cognoſcimus, iudicamus. Quod autem ſecundo ſolummodò cognoſcibile eſt, notum dicimus per aliud: quia alio, quam terminorum apprehenſione mens eget, vt eorum connexio, ſiue identitas innoteſcat menti, vt aſſentiatur. Primi generis ſunt, prima cuiuſcumque facultatis principia, & cuiuſcumque ſubiecti eſſentia, primáque, ſiue ex primis paſſio; ſecundi verò, quæcumque inde diſcurſu, & medijs appoſitis deducuntur concluſiones. Ea verò, quæ per ſe nota ſunt, plerumque ſunt & per aliud nota, quia, & per principia, alterius ſcientiæ probari, demonſtrarique à priori poſſunt non tamen reſpectu eius cui per ſe illa nota ſunt, reſpectu cuius media alia (excipe reuelationem) vim ad aſſenſum mouendum habere nequeunt: licet autem per ſe, & per aliud notum de probabili notitia æquè atque euidenti dici valeat, de euidenti tamen, & certa, vt communiter vſurpatur, hic agendum eſt. Vt autem amphibologijs, & inutili concluſionum multiplicatione abſtineamus, de per ſe noto viatoribus diſputabimus. Nam Beatis per ſe notum eſſe Deum exiſtere, tam certum eſt, quam Deum à Beatis per ſpeciem propriam ſiue ab ipſo diſtinctam, ſiue indiſtinctam, intuitiuè, atque, vt in ſe exiſtens eſt, videri, quod fieri nequit niſi, identitas, ſeu, quod idem eſt, connexio exiſtentiæ cum Deitate videatur.

CERTAMEN I.

Doctorum placita, & diſſidia compoſita.

MAgnum hîc, inter Thomiſtas, & Scoticos præcipuè, diſſidium circa diuiſionem propoſitionis obiectiuæ in per ſe notam, ſecundum ſe, & per ſe notam, quoad nos; eam nimirum approbantibus S. Th. Caiet. Bann. Molina, Valentia Vaſq. Zumel. Faſſol. Nazar. Frigoſo, Tannero, Granado, Gilbio, Alberto Magno, Bonau. Ægyd. Argentina, Abulenſi, Lyrano, & Palatios, locis infra citandis; reprobantibus vero Scoto, Henrico, Okamo, Gabriele, Gregorio, Smiſing. reliquiſque Scotiſtis, & Nominalibus, quibus pugnaciſſimè noſter Arriaga adhæſit. 1. p. t. 1. d. 2. ſect. 1. vtramque tamen ſcholam, & ſententiam ita noſtri Molina, & Vaſq. Soar. & Tanner. conantur componere, vt modo ſolum loquendi, ac vocum tenus diſſideant. Vt autem hac de re æquum ſeruetur iudicium nonnulla à nobis de propoſitione ſupponenda ſunt. Sed prius animaduertendum nullam eſſe obiectiuam propoſitionem, quæ, per ſpecies proprias cognita, per ſe nota, aut noſcibilis ab intellectu non ſit: quia, ſi ita cognoſcantur, extrema per ſe reuera identificata, & connexa, non poterit non euidenter eorum connexioni viſæ, intellectus aſſentiri; conſtat inde præfatam diuiſionem propoſitionis per ſe notæ ſecundum ſe per proprias ſpecies, & quoad nos per alienas, à nullo negari poſſe. Imò id, & Scotiſtæ ipſi admittunt, dum aiunt Deum Beatis, & eum per ſpecies proprias cognoſcentibus per ſe notum eſſe, non autem ita per ſe notum eſſe nobis. Solum ergo inter Scoticos, & Thomiſtas in diuiſione prælata circa propoſitionem per ſe notam ſecundum ſe, & quoad nos reſpectu cognoſcentium per ſpecies alienas, verſari poteſt diſſidium, quod tamen nullatenus verſatur, ſed neque niſi æquiuoca acceptione termini, *nobis per ſpecies alienas cognoſcentibus*, inter doctos verſabitur. Si enim voces *nobis ita cognoſcentibus*, nos omnes comprehendant, vt in quæſtione præſenti: nihil, quod vni per ſe notum deprehendatur, nobis per ſe notum dubitari poteſt: quia ille vnus in tota noſtri collectione continetur: quare, licet aliis hebetioribus per ſe notum non ſit, nobis abſolutè per ſe notum eſſe debet: quemadmodum prima ſcientiarum principia, licet rudibus, & imperitis per ſe nota, imò, per aliud nota non ſint, nobis tamen per ſe nota dicuntur; quia ſubtilioribus, & bene diſpoſiti intellectus, qui in noſtri omnium collectione numerantur, per ſe, ac ſine medij adminiculo, terminorum connexio ita innoteſcit, vt illi ſine hæſitatione, aut formidine aſſentiantur. Sin verò noſtri nomine non tota hominum per ſpecies alienas cognoſcentium ſignificetur collectio, ſed collectionis eius pars tantummodò, certum omnino id, quod parti hominum doctiorum, ſubtiliorúmque per ſe notum eſt, alteri hominum rudiorum parti, non per ſe notum eſſe poſſe; quia ſubtiliores, meliuſque diſpoſiti intellectus facilius, meliuſque hebetioribus in eiſdem apprehenſis terminis eorum connexionem, ob quam aſſentiantur penetrare compertum ipſa experientia eſt: per ſe autem nota nulla dicuntur, niſi in ordine ad intellectum cognoſcentem.

2 Quo poſito, in re præſenti veritatem, ſeu propoſitionem obiectiuam *Deus eſt*, ſiue *exiſtit* per ſe notam nobis non ſolum ſecũdum ſe, ſed nobis etiam, per alienas ſpecies adhuc Deum cognoſcentibus (vt omnes ita cognoſcentes includamur) docuiſſe referuntur. Magnus Albert. Bonau. Ægidi. Argentina. Abulenſ. Lyran. & alij, quos ſequuntur Palacios quæſt. 3. Prologi, & recenter noſter Antonius Perez Valiende. Quia cenſet per ſe notũ eſſe exiſtere in rebus aliquod eas ſimpliciter neceſſariũ, ſiue eſſentialiter exiſtens, non dependens à cauſa prima, neque habens ſuperiorem. Contra vero Scotus in d. 2. q. 2. cum ſuis, Henricus, Oxan. Gabriel. Greg. cæteriquè Nominales, quos ſequuntur Arriaga citatus, & Theod. Smiſing. tract. 1. de Deo vno d. 1. q. 1. Negant eam propoſitionem abſolutè loquendo per ſe notam eſſe, qua in re conſentiunt cum S. Th. 1. q. 2. art. 1. eius interpretes. Caiet. Bonac. Molin. Val. Vaſq. Faſſol. Grana. Tanner. Zumel. Nazar. Frigoſus, & alij, atque Soar. d. 29. Meth. ſect. 3. Gill. lib. 1. tract. 8. cap. 2. Quiros tract. 2. d. 12. Recentiores Murciani, ſæpe à nobis laudati controuerſijs de Incarnatione, docent primò: Deum per ſe notum nobis eſſe, ſeu quoad nos per ſpecies alienas cognoſcentes, quocumque modo Deus concipiatur: qua in re cum primæ ſententiæ Doctoribus videntur conuenire. Secundò docent, Deum ſub nullo alio conceptu, quàm primæ cauſæ, & gubernatoris mundi exiſtentis, vt exiſtentis, concepto etiam expreſſiſſimè Deo, nullatenus nobis per ſpecies alienas cognoſcentibus, per ſe notũ eſſe. In re verò, & ab eis Doctoribus, & à ſe ipſis diſcordant: vt ex terminis vtriuſque propoſitionis patet. Si enim eo ſolum modo concepto Deo nobis ita cognoſcentibus per alienas ſpecies, ipſum exiſtere per ſe notum eſt: ergo non quouis modo concepto Deo nobis cognoſcentibus per ſe notum erit vt propoſitio prima ſtatuebat.

3 Sed & in ſecunda hac propoſitione ſita, à quæſtionis ſcopo, & à veritate iidem Recentiores aberrant. A veritate quidem; quia (vt omittam modò quæ cert. 2 num. 3. contra huius concluſionis veritatem commodiùs dabo) etſi Deus ſub conceptu cauſæ primæ mundi exiſtentis concipiatur, non ita per ſe notum ſtatim eſt ipſum exiſtere, vt, ſubtiles etiam, ac non hebetis intellectus, Dei exiſtentiæ nequeant diſſentiri. Etenim, licet certum nobis omnino ex diſcurſu ſit, cauſam Phyſicam ſuo effectui neceſſariò durationè ſimul coexiſtere, imò, & naturæ, ſeu cauſalitatis ordine præexiſtere debere: ait per ſe, & ex terminis notum, non eſt, vt hebetes ſolum modo homines id negare queant; alioqui intolerabile deduceretur abſurdum. Nimirum Dominicanos Thomiſtas, à noſtræ ſortietatis Thomiſtis valde alienos, eſſe homines hebetiſſi-

mos,

mos, & qui per se nota non calleant: quando quidem materiam primam Physicè causare formam, quin ad cuiusmodi causationem existentia opus habeat, constanter docent, licet enim forma à se causare existentiam illam existere doceant, ac proinde suo effectu coëxistere: id tamen non ex prædicato causæ, sed ex effectus natura prouenire certum in eorum principiis est: quare in eisdem ex prædicato causæ, & causationis effectus, causam actualem suo effectu coëxistere debere, non viderunt per se notum; nisi stupiditissimos esse Dominicanos Thomistas absurdissimè admittatur: ergo Deum, vt causam primam mundi existentis, existere per se notum non est.

Sed & à quæstionis scopo manifestè, vt dixi, iidem Recentiores aberrant. Quæstio enim est: an Deum esse, vel existere, siue hæc propositio *Deus est* vel *existit*, in ex terminis, seu quod eodem recidit, per se notum? non autem, An addito illi termino, seu subiecto *Deus*, alio syncathegoremate Deum esse vel existere per se notum sit? certum dubium esse nemini potest, nisi nouus syncathegorematis adiunctione huic termino *Deus*, Deum subalto, seu cum illo existere per se notum esse: Nam alioquin syncathegoremate existentis Deum existere, v. g. *Deus est ens existit*, per se notum, non solum acutum cernentibus, sed rudioribus per se notum est. Et inquiro à Recentioribus, an illo syncathegoremate *causa prima mundi existentis*, quod termino *Deus*, subiungunt aliquid significetur, adiungaturque significati, quod in termino *Deus*, per eos nobis per species alienas cognoscentibus non intimetur, vel nihil adiungatur? si nihil: bene concepto eo termino *Deus*, præcisè ac sine illo syncathegoremate adiuncto per se notum nobis erit Deum existere contra Recentiores: si autem aliquid significetur aliud syncathegorema adiungi, autem propositionem & veritatem obiectiuam reddet, ab ea de qua inquirimus: ac proinde ea responsio, ere, & quæstione præsenti non est, vt de facto patet. Explicatur hoc, & confirmatur ad hominem. Quia, vt ipsi Recentiores benè obseruant, propositiones, in quibus syncathegorematica termino, seu subiecto alterius adduntur, eædem cum illa altera non sunt; sed plerumque discursum continent virtualem: ergo hæc propositio. *Deus causa prima mundi existentis existit*. Diuersa & obiectiuè, & formaliter est ab hac. *Deus existit*. Imò virtualiter discursiua est: hinc si quidem discursus æquivalet aperte: omnis causa coëxistit effectui: ergo Deus causa prima mundi existentis existit, seu coexistit suo effectui existenti. Et quidem vbi syncathegorema adiunctum termino ipsi conuenire, non nisi ex discursu nobis pro hoc statu innotescit, in ea adiunctione discursum, saltem virtualem, intercedere certissimum est. Deū autē esse causam primā mundi existentis, seu huius causam primam dari, discursu solum pro hoc statu assequimur: ac proinde in syncathegoremate illo ex parte subiecti, *Deus*, addito, discursus necessariò, saltem virtualis, intercedit: id autem, quod sine discursu, vel virtuali, vel formali nobis innotescere non potest, per se notum nobis nequit esse, vt de se patet. Malè ergo præfati Recentiores, & extra rem respondent quæstioni: An Deum existere sit nobis per se; & ex terminis notum esse quidem per se notum, *si vt causa prima mundi existentis* concipiatur, terminum addentes aliud, vel syncathegorema aliud significans nobis, quàm subiectum nudum; cui additur, & continens discursum virtualem. Confirmatur ad hominem secundò; quia eodem assensu, quo connexioni prædicati cum subiecto assentimur explicitè, per hos connexionis syncathegorematis additi subiecto cum subiecto eodem, virtualiter, & implicitè necessariò assentiri debemus: ergo, cum syncathegorematis connexio cum subiecto per se nota non est, totum, cui assentimur, per se notum esse nequit.

CERTAMEN II.

Deus est, siue existit. *Nullatenus nobis per se, & ex terminis notum est.*

1 COnstentimus vtrique Thomisticæ, & Dominicanæ & Iesuiticæ nostræ scholæ non tamē pluribus vtriusque probationibus assentimur. Probāt primo nōnulli: quia, cum Deū per species proprias non cognoscamus, propriū de eo conceptum non habemus: ac proinde nec nobis, quod sit per se notum esse potest. Sed contrā: quia, cum nullius principij metaphysici, nec logici, imo neque alterius scientiæ species proprias habeamus, nullum prorsus principium per se notum habebimus. Eidem impugnationi subiacet nostri Vasquez ratio. Nempe non esse nobis per se notum Deum esse; quia, cum nonnisi relatè ad creaturas cogitare, atque apprehendere possumus. Id enim ipsum est à nobis Deum per creaturarum species alienas, ac nō ipsius proprias pro hoc statu necessario concipi. Neque alia impugnatione opus habet S. Th. & Thomistarum ratio late à Fasolo nostro propugnata: quod scilicet de Deo nescimus *quid sit*, ac proinde neque, *an sit*? nobis per se notum esse potest. Si enim de nostra ignorantia, *quid sit Deus*, per species proprias loquamur, eadem huc ratio est cum impugnata prima. Per species verò alienas, *quid sit Deus*, melius cognoscimus, quàm de rebus aliis quamplurimis, vt controuersia huius præfationem vitebamus. melius enim Dei attributa plura, quam aliarum plurium creaturarum passiones nobis innotescunt.

2 Quartò probat Molina. Quia Deum esse credibile est fide diuina, ad Rom. 1. & ad Hebr. 11. ac proinde per aliud non credibile: ergo non est per se notum. Probatur consecutio primò: quia fides, & euidentia, nedum per se notio, de eodem obiecto nequeunt consistere. Secundò: quia non credibile per aliud, nequit per se notum esse. Negatur tamen consequentia, quia fidem, & euidentiam veritatis eiusdem componi facile, & connaturaliter posse ostendimus contra Interl. de incarnatione, & huius controuersi. de fide: atque quæstionis huius præfat. vidimus idem per se, & per aliud notum simul esse posse: quinto idem Molina, Valentia, Tanner, & alij probant; quia per se notum euidens à nemine potest negari: negatur autem ab eis, quos memorabamus præfatione Deum esse: ergo per se notum non est. Distingue maiorem, à nemine benè dispositi intellectus fateor; malè dispositi, vel naturâ, vel passionibus intellectus nego. Huius autem conditionis sunt, quos ibi Deum esse, vel dubitasse, vel negasse memoramus. Et vero, & euidentibus per demonstrationes (quæ quandoque aliis per se notis euidentiora sunt) dissentiunt. Sextò demum Arriaga probat: quia, siue Deus causam primam, eius necessarium, siue omnium præstantissimum significet, difficulter demonstratur: ergo non est per se notum. Mala consequentia. Nam per se nota, licet alia de demonstrabilia plerumque sint, eo opus non habent, vt sint per se nota: imo per se notissima difficilius aliis, non ita notissimis, demonstrabuntur.

3 Probatio postrema ea semper nulla visa est, quæ ab experientia deficiunt. Etenim, quod ex se, & ex terminis notum nobis pro hoc statu est, a subeliotribus, rectèque instructi, atque dispositi intellectus, auditis, ac perceptis pro huius status modulo terminis, nec dissentiunt, ac multo minus, eorum dissensum habent, per se notum esse: atqui Deum esse ex terminis esse notum subeliotribus, sapientioribusque cunctis in quæstionem, & dubium, ita vocatur, vt nemo non sentiat, negationem partem esse probabilem, pluresque ex illis, vt vidimus, per se notum esse negant. Ergo Deum esse, siue existere per se, seu ex terminis notum non est. Hanc rationem assumo fuisse nostrorum Doctorum probationis quintæ datæ, atque vt sonabat, confutatæ: num. 2. circa medium. Atque hac ratione confutantur Murcian Recentiores: quia subeliotiores illi sapientioresque Theologi, qui Deum esse per se notum negant, Dei nomine primam causam mundi existentis, vt existentis percipiunt: ergo, nec sic concepto expressè Deo, illum existere per se notum nobis, pro hoc statu est. Si quid nostra hæc ratio probat.

4 Secunda ratio a priori est, quam non satis explicarunt Doctores rationis primæ: nec Vasquez cum assertis ratione sua secundo loco posita; neque eius interpretes in ratione S. Th. tertio loco recitata num. 1. penetrarunt. Etenim rerum spiritualium per alienas species, nedum Dei per attributiuas, pro hoc statu comprehensarum, non ita penetramus essentias, vt primas earum passiones, imò neque essentialia omnia, vt hæc omnia in eis sine discursu possimus deprehendere: sed ex his solum per se

nota nobis ita cognoſcentibus eſſe debent: ergo exiſtentia Dei, ſiue in conceptu quidditatiuo, adæquato Dei continebatur, ſiue prima eius ſit paſſio, per ſe nota nobis non erit. Neque obeſt, prima etiam principia per ſpecies alienas, etiam à nobis apprehenſa per ſe nota nobis eſſe: obiecta enim, ſeu terminorum, ſpiritualium rationum, ſeu obiectorum non ſunt, ſed ab eis abſtrahentium, & vniuerſaliorum rerum, eóque titulo nobis notiorum, quàm ſpiritualia minus vniuerſalia, præcipuè, quàm ſingulariſſima Dei natura. Confirmatur, quia ſi ea, qua Dei naturam, & eſſentiam pro hoc ſtatu concipimus, apprehenſio ſatis eſſet, vt eam omnino, atque eius paſſiones primas, & cum eis connexionem penetraremus, ipſius fœcunditas, ad intrà, ac perſonalitates per ſe, & immediatè, atque ex terminis nobis innoteſceret; cum tamen hæc, ne diſcurſu quidem probabili, nedum euidenti aſſequi pro hoc ſtatu poſſimus: vtpotè, quæ ſola diuina fide nouimus.

CERTAMEN III.

Oppoſitionibus Antiquis Recenter firmatis obuiatur.

1. IAm antiquis, & communioribus obiectionibus primo loco occurrendum erit. Atque (vt mittam modo à pluribus Patribus, & Philoſophis citatis in diſputationis præfatione, veritatis exiſtentiæ Dei cognitionem hominum naturis congenitam dici; ſic eum congenitæ etiam dicuntur cognitiones veritatum, non ſolùm per ſe notarum, ſed, quæ naturæ lumine, & rationis naturalis ductu, abſque diſciplinæ alicuius exercitatione, & labore multo innoteſcere nobis: diſcurſu poſſunt] Obiicitur Anſel. c.2.3. & 4. Proſologij, & libro, *pro inſipiente, & contra inſipientem.* Ita contra inſipientem Pſalmi.13. diſcurrens; qui non ſtolidè Deum cogitat, id cogitat, quo maius quid cogitari nequit; ergo cogitat, imò iudicat ſtatim Deum exiſtentem. Patet: quia rem exiſtere reipſa, maius, meliuſque eſt, quàm non exiſtere reipſa, ſed ſola cogitatione: quare, ſi id cogitat, quo nihil maius cogitari poteſt, cùm Deum cogitat, cogitat exiſtentem reipſa, & à parte rei: exiſtentem verò reipſa, & à parte rei, exiſtere innegabile & ex ſeipſis terminis, notum eſt: ac proinde nequit non intellectus ſtatim ei veritati aſſentiri: quemadmodum neque negabiles ſunt, *Deus ſapiens, eſt ſapiens: Deus bonus, eſt bonus.* Neque hæc, *homo animal rationale, eſt animal rationale*; quia identitas prædicati cum ſubiecto ponitur cognita in ipſa apprehenſione ſubiecti in eis omnibus propoſitionibus.

2. Poſſet ob hæc aliquis inſufficientiæ notare ſolutionem communem ex S.Th.1. part.qu.2. art.1. ad ſecundum adhibitam, minus explicitè propoſito argumento Anſelmi: quòd ſcilicet, ex apprehenſione, non ſtatim nos debeamus aſſentiri, ſiue diſſentiri non poſſimus rei de facto reipſa conuenire, quod de illa, ſiue in illa apprehendimus: imò pluribus, quæ ita apprehendimus de facto diſſentimus. Verum communis S.Thom. ſolutio firma prorſus eſt, & argumenti fallaciam ſatis prodit. Etenim, quicumque negant ſecundum Deum exiſtentem, aut alium mundum exiſtentem eos, vt exiſtentes apprehendunt, cum eorum exiſtentiæ diſſentiuntur; & tamen in ſecundo Deo apprehenſo Anſelmi argumentum apertè inſtatur. Nam, vt negetur, neceſſe eſt vt apprehendatur, cum magnitudine, & perfectione Dei: ac proinde, vt ens, quo nihil maius, ac melius excogitari queat: quare, vt realiter exiſtens; ideo enim negatur, quia cum perfectionibus vnius veri Dei cogitatur. Aliud enim eſt apprehendi, atque eſſe ens, quo nihil maius, aut melius excogitari poteſt, ac proinde realiter exiſtens in ſtatu obiectiuo; aliud autem eſſe eiuſmodi ens in ſtatu reali abſolutè exiſtens. Ad hoc enim opus eſt, vt ex eius exiſtentia nulla ſit in rebus contradictio; nuſquam autem ex apprehenſione exiſtentiæ realis apprehenſæ futura ſit contradictio necne, à nobis pro hoc ſtatu Deum cognoſcentibus, vt ens, quo nihil maius ex cogitari poteſt penetratur: quare neque connexio exiſtentiæ illius realis, quæ apprehenditur cum Deo apprehenſo exiſtenti, vt opus erat, ad hoc vt mens non poſſet eius exiſtentiæ diſſentiri, ſeu non aſſentiri, ſiue expreſſo aſſenſu, ſiue virtuali & implicito: qui ſemper adeſt circa Syncathegoremata additum ſubiecto: qui enim aſſentitur huic *Petrus albus currit*, expreſsè virtualiter, & confuſè aſſentitur huic *Petrus eſt albus.*

3 Ad hæc: cum exiſtentia abſoluta in ſtatu reali ſit è contingentibus entis prædictis: atque contingentia prædicata, eorumque connexio cum ſubiectis, nuſquam ſint nobis ex terminis & per ſe nota, ſed vel experientia ſenſuum, vel inde ducto diſcurſu innoteſcant: vt patet in hac. *Petrus currit, Petrus eſt albus*, & ſimilibus: fieri nequit, vt exiſtentiæ Dei apprehenſæ ex parte ſubiecti, vt eius ſyncathegoremata, Anſelmi propoſitione, atque repetita ex parte prædicati, ex terminis ipſis expreſsè, ac virtualiter ſimul, & confuſè abſque aliquo alio medio, vel experientia aſſentiamur: quare nec fieri poteſt, vt Deum abſolutè in ſtatu reali eſſe, ſiue exiſtere per ſe notum nobis ſit. Tota ergo argumenti illius vis in æquiuoco laborat. Licèt enim cogitet Deum realiter exiſtere, quia id melius, maiuſque eſt cogitatione: inde ſolùm infertur Deum cogitatione, & in ſtatu obiectiuo eſſe exiſtentem realiter, eique veritati diſſentire non poterit. Aſt abſolutè & in ſtatu reali exiſtere, aſſentiri ex terminis, diſſentireve non poterit: quia an Dei exiſtentia abſoluta repugnet, vel, cum è prædictis entis contingentibus ſit, illi conueniat, ex terminis ipſis perſpicuum eſſe nemini poteſt; ſed aliunde debet ei innoteſcere: ac proinde per ſe nobis pro hoc ſtatu notũ eſſe nequit. Vnde in eo, quod apprehenſio illa, vi cuius aſſentiendum exiſtentiæ Dei abſolutæ, & in ſtatu reali, ſupponit. Nempe melius, maiuſque eſſe exiſtere, ſeu eſſe, quam non eſſe, ac non exiſtere diſcurſu opus eſt, vt ei mens pro hoc ſtatu cognoſcens virtualiter, & implicitè aſſentiatur: ac proinde non ſine diſcurſu, mediatè nimirum, & per aliud.

4 Obiicitur tertiò. Hæc propoſitio *Deus eſt, vel non eſt*, eſt propoſitio nobis pro hoc etiam ſtatu per ſe nota: ergo, & hæc propoſitio *Deus eſt.* Si enim pro hoc ſtatu poſſumus ita euidenter penetrare connexionem ſubiecti cum prædicato primæ propoſitionis: cur non poſſimus, & connexionem ſubiecti cum prædicato ſecundæ. Sed diſparitas eſt facillima: quia eſſe vel non eſſe eſt notiſſima cuiuſque entis paſſio; ac proinde entis vniuerſim ſumpti: ex quo prædicato vniuerſaliſſimo conuenit etiam Deo: aſt eſſe determinatè non prædicati vniuerſaliſſimi, ac nobis notiſſimi eſt: quin nulli alteri enti, quàm Deo, conuenit: quare particulariſſimo Dei prædicato ipſi conuenire certiſſimum eſt: Particularium verò, præcipuè ſpiritualium, paſſiones, earumque cum ipſis connexio à nobis pro hoc ſtatu per ſe non penetratur, ex dictis cert.2.n.4.

5 Iam obiicitur. Hæc propoſitio *Deus eſt colendus*, eſt per ſe nota: ergo & hæc. *Deus eſt.* Recentiores Murciani conceſſo antecedenti negant cum Gillio, Faaſſolo, & Molina conſequentiam. Quia cognita per diſcurſum paſſione prima Dei, cuiuſmodi exiſtentia eſt, poteſt bene ſecunda eſſe ex terminis nota. Sed melius negabitur antecedens cum Mairone in 1. diſp.2. quæſt. 1. Smiſing. Theodoro tract.1. diſt.1.n.38. & Scotiſtis aliis, in eo enim antecedenti, exiſtentia, & cultus debitus prædicantur de Deo: ac proinde nequit eſſe per ſe nota connexio prædicati cum ſubiecto, quare exiſtentiæ prædicati de Deo connexio cum illo per ſe nota ſit: quemadmodum ſi admittamus hanc eſſe per ſe notam: *Petrus eſt albus & currens.* Petrum eſſe album per ſe notum erit. Quare admiſſo antecedenti negari conſequentia minimè poteſt. Imò, nec ſi ponatur exiſtentia Dei ex parte ſubiecti, vt eius ſyncathegoremata (quomodo videbatur locum habere poſſe Recentium doctrina) verum habet ſolutio, eiuſque doctrina in veris eorundem principiis. Nã, tunc etiam, explicitus aſſenſus debito cultui Dei, qui ſolus prædicatum eſt explicitum, eſt aſſenſus implicitus ſyncathegorematis ſubiecti, ſcilicet exiſtentiæ Dei, quæ eſt implicitum etiam eius propoſitionis prædicatum: cuius connexio cum Deo per ſe nota eſſe debet, vt totus aſſenſus abſolutè per ſe notus dicatur: non eſt autem per ſe nota nobis illa connexio, vt defendimus cum Recentio-

ribus

ribus eiſdem: quare neque nobis ita etiam diſpoſitum antecedens per ſe notum erit.

CERTAMEN IV.

Reliqua Recentiorum argumenta.

1 OBiiciunt Murciani Recentiores. Tunc propoſitio eſt per ſe nota, per ſpecies, etiam alienas, cum eius prædicatum eſt, vel de eſſentia, vel ex primis paſſionibus ſubiecti ac proinde immediatè, & per ſe connectitur cum illo: atqui Dei exiſtentia, vel eſt de Dei eſſentia, vel ſaltem prima eius paſſio: ergo propoſitio, in qua exiſtentia prædicatur de Deo, cognoſcentibus adhuc per ſpecies alienas, nobis per ſe nota erit. Negatur facilè maior. Requiritur enim præterea, vt connexio illa immediata prædicati cum ſubiecto ſit cognoſcentibus per ſpecies alienas, ſe ipſa, ac ſine alio medio penetrabilis, vt docebamus cert. 2. num. 4. quod non habet connexio exiſtentiæ cum Deo, vt ibi, ac num. 3. oſtendimus, idemque fatentur Recentiores.

2 Sed pro altera ſua concluſione, quam pugnare cum hac ſua, & noſtra vidimus cert. 1. num. 4. & cert. 2. num. 6. opponunt: ſublata à rebus mundi exiſtentis connexione cum ſuo authore, & cauſa prima Deo, nullum eſt fundamentum naturale ad aſſentiēdum exiſtentiæ Dei: ergo ſyncathegorema Authoris, ſeu cauſæ primæ mundi exiſtentis adiunctum Deo, facit exiſtentiam Dei per ſe notam. Conceſſo, ſeu dato antecedenti, negatur conſequentia: tum, quia eſt fundamentum diſcurſus, non ſimplicis oſtenſionis exiſtentiæ Dei connexio mundi exiſtentis cum Deo: tum quia ſyncathegorematì ipſi aſſentiri mens implicitè nequit, ſine diſcurſus iuuamine: cum connexioni prædicati expliciti cum ſubiecto implicito ſyncathegorematis aſſentiatur, ex vera, & certa, Recentioribus etiam ipſis, doctrina.

3 Arguit pro ſua illa ſententia Noſter Antonius Perez Valiende. Per ſe notum eſt, neceſſarium ens, non eſſe, non exiſtens; alioqui non exiſtens poſſet eſſe neceſſarium, quod in terminis implicat: ergo per ſe notum eſt aliquod ens neceſſarium eſſe exiſtens; ſi enim nullum neceſſarium eſt exiſtens, non erit per ſe notum neceſſarium ens, non eſſe non exiſtens. Confirmat, Primò: quia ex terminis falſa hæc ſunt: aliquod contingens, ſeu aliquod impoſſibile eſt neceſſarium. Secundò: Quia id etiam per ſe notum eſt: ſi neceſſarium nō eſt, impoſſibile, exiſtit: cum autem euidens ſit de ſe neceſſarium non eſſe impoſſibile, de ſe etiam exiſtere notum erit apertè. Tertiò: Quia non magis opponitur impoſſibili exiſtentia, quam neceſſario non exiſtentia: at impoſſibile non exiſtere per ſe notum eſt: ergo & neceſſarium exiſtere. Siue aliter: tam euidens eſt de ſe connexio neceſſarij cum exiſtentia, quam impoſſibilis cum non exiſtentia: at hæc eſt per ſe euidenter nota: ergo & illa. Quarto: quia neceſſarium, & impoſſibile ſunt oppoſita: ſed impoſſibile non exiſtit: eſt per ſe notum: ergo neceſſarium exiſtere eſt per ſe notum. Hæc, & alia mox ſubiicienda ſubtiliter præfatus Doctor pro ſua ſententia, & contra noſtram armauit, quo tamen robore inferius videbimus.

4 Murciani Recentiores multorum accurata, & ſubtili obſeruatione de notitia rei *quoad quid eſt*, & *quoad an eſt*? vt *quoad quid eſt*, ſit cognitio rei cum eis omnibus, quæ illi in ſtatu merè obiectiuo, ſiue cognitionis conueniunt; & *quoad an eſt*, ſit cognitio rei cum omnibus, quæ ipſi conueniunt in ſtatu reali: item de differentia poſſibilis in ſtatu obiectiuo, & *quoad quid eſt*, ab impoſſibili in ordine ad inferendam eius poſſibilitatem, vel impoſſibilitatem in ſtatu reali: & *quoad an ſit*; exiſtimant enim ex poſſibilitate rei in ſtatu obiectiuo, non inferri poſſibilitatem eius in ſtatu reali: vt patere inquiunt in ſecundo Deo appræhenſo poſſibili: quia, quod poſſibile appræhenditur, poteſt, ſi exiſtat, contradictionem, vel aſſerere de ſe, vel ſaltem ſua exiſtentia inferre: quia alterum contradictionis extremum aſſerat, alterum verò aliundè ex eius exiſtentia apponatur neceſſario: cum tamen ex impoſſibili obiectiuo, ſeu apprehenſo obiectiuè benè inferatur impoſſibilitas in ſtatu reali: quia quod impoſſibile in ſtatu obiectiuo eſt, tale in illo ſtatu eſt, & cogitatur. Quod, ſi exiſtat realiter, realiter contradictorium exiſtet (quod ipſum eſt impoſſibile, ſeu impoſſibilitas in ſtatu reali) id enim eſt impoſſibilitas obiectiua, ſeu *quoad quid eſt*, ſiue eſſentia impoſſibilis, quod cogitatur. Horum igitur obſeruatione reſpondent: ea omnia argumenta eſſe firma in ſenſu, & ſtatu merè obiectiuo, nihil autem probare in ſtatu reali: nam ex primo ſtatu ad ſecundum tranſitus conſequentiæ legitimè non eſt: ſicuti, neque ex eo, quod ex impoſſibili obiectiuo inferatur negatio exiſtentiæ realis, cui connectitur, infertur ex neceſſario oppoſito obiectiuo exiſtentia realis, cum qua minimè connectitur. Ac demum ea omnia argumenta inſtari putant in ſecundo, vel pluribus Diis apprehenſis neceſſariis.

5 Ego verò horum obſeruationibus, quibus ſolutiones iſtæ nituntur, aquieſcere non poſſum. Et prima quidem de cognitione rei *quoad an eſt*, & *quoad, quid eſt*, falſa explicatione nititur. Etenim cognitio rei *quoad quid eſt*, eſt cognitio rei, quoad eius eſſentiam, ſiue eſſentialia, per omnes. Cum autem rei eſſentia dupliciter accipiatur, nempe pro eſſentia phyſica, & metaphyſica: atque eſſentia phyſica ea ſit, quæ reipſa, & realiter in re continetur, eamque componit independenter à noſtra cognitione, ſiue ſtatu rei obiectiuo: cognitio rei *quoad quid eſt*, cognitione rei, ſecundum ea, quæ ipſi in ſtatu obiectiuo conueniunt, nequit omnem cognitionem rei *quoad quid eſt* continere. Secundò, cognitio rei *quoad quid eſt* in ſtatu obiectiuo adhuc non eſt cognitio rei in ſtatu obiectiuo, quem qualitercumque, ſcilicet à falſa, vel erronea, aut praua rei apprehenſione, aut iudicio habet res obiecta. (vt hi ſupponunt, dum aiunt, in ſtatu obiectiuo, & *quoad quid eſt* ſecundum Deum, imò plura alia entia neceſſaria eſſe poſſe; quæ quidem non, niſi ex erronea, & falſa cogitatione, cum obiectiuum ſtatum habere queunt.) Sed ex vera apprehenſione, aut iudicio prædicatorum, quibus metaphyſica rei eſſentia conſiſtit. Inde verò conſtat falſitas diſcriminis poſſibilis ab impoſſibi in ſtatu obiectiuo, in ordine ad inferendam eius poſſibilitatem, aut impoſſibilitatem in ſtatu reali: ſi enim in ſtatu obiectiuo ex recta apprehenſione, ac iudicio verò aliquid poſſibile eſſe deprehendatur, æquè inde vera poſſibilitas in ſtatu reali infertur, atque ex rectè apprehenſo in ſtatu obiectiuo verèque iudicato impoſſibilitas eius in ſtatu reali impoſſibilitas inferatur: Nam poſſibilitas rei, ſi vera ſit obiectiuè, etiam æquè continet contradictionis omnis excluſionem, ſi res exiſtat, atque alicuius excluſionem, ſi res verè obiectiuè impſſibilis extiterit; ſiue verò de ſtatu obiectiuo ex praua apprehenſione, ac iuditio ſit ſermo, neque è rei impoſſibilitate, aut poſſibilitate in eo ſtatu alterutrum in ſtatu reali licebit inferre.

6 Exemplum autem illud de ſecundo Deo, vel pluribus etiam, in obiectiuo ſtatu poſſibilibus, ac neceſſariis, quo ſuam Recentes doctrinam confirmari, atque oppoſitiones inſtari manifeſtè putant, nihil ſuam confirmat doctrinam, vt inſtant. Aduerſarij enim de neceſſario verò, recteque apprehenſo ac iudicio ſcilicet Deo vno loquuntur; non de pluribus Diis erronee apprehenſis, ac poſſibilibus, ac neceſſariis: omniaque argumenta ex vera neceſſitate, poſſibilitate, atque impoſſibilitate deducunt, non ex falſo apprehenſa: ſyncerius ergo, & facilius reſpondeo: omnia illa argumenta concludere, ſi non ſupponerent probandum, nempe aliquod ens neceſſarium poſſibile eſſe: ſi enim daretur; & ipſum exiſtere per ſe notum eſt: æquè, atque impoſſibile non exiſtere: ſicut enim impoſſibile ſeipſo, atque ex terminis remotum à rebus eſt, ita & neceſſarium ex terminis. Atque ſeipſo in rebus eſſe debet; ſi tamen detur. In forma ergo ad 1. dico neceſſarium, ſi detur non eſſe non exiſtens, neque contingens, neque impoſſibile: quæ conſtant metaphyſice conceptibus, & prædicatis appoſitis neceſſitari. Ad ſecundam conditionem illam ex terminis purificatam non videri. Erit enim, qui neceſſarium exercitè impoſſibile dicat: cum ens neceſſarium Deum, non, niſi ſapientiores Philoſophi ex diſcurſu ſolùm fuerint aſſecuti: neque enim ex terminis patet, an aliunde neceſſarium repugnet. Ad 3. Maior eſt vera, ſi neceſſarium verum non repugnet; de quo ex terminis, vt dixi, non

conſtat. Ad 4. verum eſt antecedens de vero, ac non ficto neceſſario, ſi detur; alioqui erit impoſſibile. An verò detur ex terminis non conſtat, ſed conſtare contendunt ſequentibus argumentis.

7 Opponunt rurſus, duo contradictoria nequeunt ſimul deficere: ergo potentia ad contingens cõtradictorium exiſtit neceſſariò. Alioqui vtrumque defectu potentiæ poſſet ſimul deficere: ergo aliquod neceſſarium exiſtit. Et ſi detur totum, an non diſcurſu probatur exiſtere aliquod neceſſarium? vnde ergo probant eſſe per ſe notum? ſed neque diſcurſu hoc concluſio demonſtratur, in primis enim ſupponit diſcurſus eſſe in rebus aliquid contingens: cum poſſet quis dicere omnia quamdiu accidunt neceſſariò eſſe, ac durare: imò omnia eſſe ex neceſſitate, & ab æterno, aſſerere, vt putauit Ariſtoteles de mundo; opuſque diſcurſu foret, vt conuinceretur: quare conſequenter omnium contradictoria eſſe impoſſibilia doceret. Secundò mala eſt argumenti conſequentia. Nam extremum contradictionis negatiuum potentia exiſtente non eget, ſed certius ex defectu cauſæ, & potentiæ ſuo modo erit: quare perperam ex neceſſitate potentiæ ad extremum contingens, etiam, contradictionis negatiuum, infertur debere eſſe aliquod neceſſarium. Sed inſtabis: ſi non eſt aliquid neceſſarium: ergo omnia ſunt contingentia: ergo omnia poſſunt deficere: ergo omnia eſſent tunc impoſſibilia: patet; quia tunc nihil poſſet de non eſſe ad eſſe tranſire: cum nulla eſſet virtus, a qua, à non eſſe ad eſſe deduceretur: ne ergo contingentia impoſſibilia contradictorie aſſeramus, aliquid neceſſarium eſt admittendum. Hic eſt arguendi modus, qui mirabilis per irriſionem dicitur. Sed nihil hic probat: quia, quod aliquid ſit impoſſibile ex negatione ſui, ac ſuæ cauſæ accidentarie ſuppoſitis, non probat impoſſibilitatem eius abſolutam, vt patet. Secundò, ſolum probaret eſſe debere aliquam cauſam neceſſariam contingentium, quando illa producit, non autem ſemper, ac neceſſitate exiſtendi diuinè, quæ ab his deduci tentatur. Ac denique totum hoc diſcurſu deduceretur, non ex ipſis terminis innoteſceret.

8 Inſuper arguunt, ſi neceſſarium non exiſtit, eius non exiſtentia non eſt contingens: ergo vel neceſſaria, vt contenditur, vel impoſſibilis: ac proinde eius exiſtentia neceſſaria, vt contenditur. Reſpondetur fore neceſſariam, ac proinde exiſtentiam impoſſibilem contra intentum. Inſtant. Per ſe notum eſt impoſſibilitatem impoſſibilis exiſtere: ſed talis impoſſibilitas eſt neceſſaria: ergo per ſe notum eſt aliquid neceſſarium exiſtere. Sed dato toto non erit per ſe notum neceſſarium eſſe Deum, vt hi contendunt, ſed chimæram: quam indentificari cum Deo, nec per ſe notum eſt vt patet, imò neque probabile ex diſcurſu adhuc, vt d. de omnipotentia videbimus. Secundò maior implicat in terminis. Nam impoſſibilitas impoſſibilis eſt eius neceſſaria, & eſſentialis a rebus remotio, ſeu non eſſe purum per eſſentiam: Inſtans denique, per ſe nota hæc propoſitio, *quodlibet eſt, vel non eſt*, aliquam veritatem obiectiuam habet, non contingentem, neque impoſſibilem: ergo neceſſariam: ergo ex parte rerum aliquis ſtatus obiectiuus datur neceſſarius, qui nequit eſſe diſtinctus à Deo: in primis ſtatum obiectiuum propoſitionum neceſſariarum Deo identificari realiter per ſe notum non eſt, imò neque probabile; vt ſuius oſtendo d. de omnipotentia, atque controuerſ. de ſcientia Dei. Neque veritas vlla neceſſaria obiectiua, ſtatu exiſtentiæ realis eget, vt ad eam, vel noſtra, vel diuina ſcientia terminetur, vt iiſdem locis docemus. Poſſet argumentum Anſelmi, ſupra ſolutum pro per ſe nota exiſtentia Dei, qua ens neceſſarium cogitatur variis argutiis vrgeri; ſed quæ ex dictis ibi, atque ad primum argumentum Antonij Perez, facilè detegantur.

9 Ex prædicato independentiæ à cauſa prima per ſe notam eſſe Dei exiſtentiam contendit idem Antonius Perez. Per ſe notum eſt exiſtere, vel non exiſtere cauſam primam. Si exiſtit, per ſe notum eſt eam eſſe independentem à cauſa prima; ſi ſecùs, aliquod ſaltem ens eorum, quæ experimur (ne dicam omnia) erit independens à cauſa prima: ergo per ſe notum eſt exiſtere ens independens à cauſa prima. Simili forma arguunt ex prædicato entis nõ habentis ſuperiorem. Sed tamen an idem poſſit eſſe cauſa ſui ipſius, atque à ſe ipſo pendere à Recentioribus aliis in quæſtionem vocatur, affirmantibus nonnullis: vt non adeo ſit per ſe notum, cauſam primam à ſe ipſa non pendere ſi exiſtat, ſi autem non exiſtat, non pendebit ab illa aliquod, (imò, & omnia reliqua entia) num quidem ex ſui perfectionis, quomodo Deus independet à prima, & ab omni cauſa exiſtente: ſed ex defectu cauſæ primæ: ex quo non erit à reliquis cauſis per ſe notè independens. Vt Deus independens eſt; Denique ex prædicato entis eſſentialiter exiſtentis, ita arguunt. Per ſe nota eſt propoſitio, cuius contradictoria idem affirmat, & negat: at hæc propoſitio: (quot diſcurſus hæc per ſe notio continet, & quàm fallaces, cum ex diſiuncto alterum infert extremum?) *Ens eſſentialiter exiſtens exiſtit.* Idem affirmat, & negat, atque huic contradicit, *aliquod ens eſſentialiter exiſtens, exiſtit.* Ergo hæc eſt per ſe nota. Minor probatur: quia in ſubiecto affirmat implicitè ſyncathegorema appoſitum enti ex parte ſubiecti de ente: ac proinde de illo affirmat eſſentialiter exiſtere. Reſpondeo tamen nihil habere affirmatiuæ propoſitionis, ſed meræ negatiuam eſſe vniuerſalem eam propoſitionem. Licèt enim affirmatiuæ, ſeu aſſenſus ſint affirmatio, & aſſenſus implicitè ſyncathegorematum ſubiecti; negatiuæ, & diſſenſus non item. Qui enim negat Petrum album currere, non aſſentitur, aut affirmat Petrum eſſe album, adhuc implicitè, ſed eo ſolùm, quod albus Petrus non ſit, licet ſit currens, Petrum album currere, meritò diſſentiemur, & negabimus: quod obſeruatum velim contra eos, qui ex falſitate ſyncathegorematis addit ſubiecto propoſitionum negatiuarum ſuppoſitum ineptè, licet frequenter, negant.

QVÆSTIO II.

Sitne demonſtrabile ex naturalibus Deum eſſe, ſiue exiſtere?

DIfficultatis punctum longiùs, quàm præfatio quæſtionis petit explicandum erit.

CERTAMEN I.

Difficultatis, & quæſtionis ſcopus, notata, & ſententiæ.

1. NOn loquimur de demonſtrabilitate exiſtentiæ Dei, ſuppoſita fide noſtra, vel de eius exiſtentia reuelatione, vel alterius veritatis cum Dei exiſtentia connexæ; tum quia, ſi fides tandem initiitur diſcurſus, rigida demonſtratio non erit: Tum quia, ſi fides, vel reuelatio ſit de Dei exiſtentia demonſtranda, nequit eius obiectum medium ad eam veritatem oſtendendam eſſe: Eſt quippe veritas ipſa demonſtranda; quæ, & ignota in præmiſſis debet eſſe (ſaltem æqua claritate, & certitudine, ac firmitate) vt vi illarum dicatur monſtrari; cum autem fides, cui inniteretur diſcurſus ille eſſet certior concluſione deducta, quia *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: Vt de principijs reſpectu concluſionum aiebat Ariſtoteles: atque ex alia parte concluſio clarior, atque euidentior fide, aut reuelatione, quibus initicitur eſſe non poſſit; neque intellectus poſſet propoſitioni eidem de exiſtentia Dei aſſentiri adſtante eiuſdem veritatis fide; quia infirmius vndequaque, & ignobilius motiuum in conſpectu præſtantioris, mouere ad aſſenſum nequit: Sed, nec ſi euidentia reuelationis adſit mouere valebit ob eamdem rationem; quia firmior, clariórque tunc, & immediatior erit connexio extremorum directa, & extrinſeca per euidentem reuelationem, quàm reuelationis tanquam extremi, media eius naturali connexione cum re reuelata, ob quam huic diſcurſui aſſentimur.

2 Si autem reuelatio, vel fides ſit non de Dei exiſtentia, ſed de aliquo alio cum illa connexo, atque de eius connexione, reſtè quidem, & certè, ac citra erroris periculum Dei exiſtentia deducetur: non tamen demonſtratiuè, vt dixi: cum fidei, aut reuelationis obſcuritas, cui diſcurſus innititur, demonſtrationis neceſſariò officiat claritati, quod ſi reuelatio eiuſmodi obiecti connexioniſque cum Deo euidens ſit, adhuc ſub iudice lis erit, an ſit demonſtratio appellanda obiecti illius; quia medium extrinſecum eſt propoſitioni, neque intrinſecè cum illa connexum, ſed ſolum extrinſecè, licet intrinſecè cum eius veritate connectatur. Præterea: quia, cum varia, atque innumera ſint obiecta cum Dei exiſtentia connexa, tam poſſibilia, quam conditionata, & abſoluta, quæ, quorumque connexiones reuelari à Deo, fideque cognoſci poſſunt, longum nimis eſſet pro ſingulis eorum concluſiones proponere: labore nimirum inutili: cum certum ſit reuelata obiecti cuiuſvis connexione cum exiſtentia Dei, eóque obiecto, vel ex reuelatione euidenti, vel clara vndecumque cognitione deprehenſo, certè, ac citra formidinem, adhuc ſubiectiuam, Dei exiſtentiam euinci, ſiue hunc diſcurſum demonſtrationem appelles, ſiue neges: quia medium, licet euidenter cognitum extrinſecum veritati obiectiuæ in concluſione deprehenſæ, eſt.

3 Ob eandem etiam rationem diſputandum hic non erit an ab intuitivè Deum videntibus vel quidditativè per ſpeciem propriam, qua Dei eſſentia præcisè, ac ſine exiſtentia videatur, ipſius exiſtentia demonſtrari queat. In eo quippe inutilis, ac prolixus impenderetur labor. Prolixus quidem. Quia extra chorum hic diſputandum eſſet cum Scoticis: an Dei quidditativa ſpecies, quæ intuitiua non ſit, dari queat, vt Deus quidditativè, quin intuitivè videatur? Immaturè item an Dei exiſtentia extra eſſentiam, & quidditatem Dei ſit; niſi enim hæc duo exactè examinentur, nihil in præſenti ſtatui poteſt. Eorum verò examen, cum ad controuerſias de anima, & de viſione Dei nondum à nobis cuſas ſpectat. Ex viſione autem intuitiua Dei cum omnibus, quæ re ipſa identicè habet certiſſimum eſt Dei exiſtentiam demonſtrari à ſic eum videntibus minimè poſſe, cum enim ipſi exiſtentia eius identificetur idem eſſet medium ad ſeipſum demonſtrandum: quod prorſus repugnat, vt nuper dicebamus. Neque enim idem in ſe vllum, mouere poteſt, vt iterum idem ipſum videatur diſcurſuum ob rationem dictam n. 1. & quia alioqui implicatorie diſcurſuum infinitus proceſſus neceſſariò admitteretur. Quo & impugnati manent citandi inferiùs Scotiſtæ, qui hic extra chorum, & inutiliter oppoſitum de intuitiue Deum videntibus docuerunt: extra chorum, & inutiliter diximus: quia ſolum hic diſputandum cum vtilitate & fructu eſt, quod philoſophi diſputarunt. An ſcilicet ex naturalibus his, & quæ experimur, videríque; & cognoſci à nobis clarè pro hoc ſtatu poſſint, Dei exiſtentia demonſtrari queat? nimirum omni Dei reuelatione, & dono ſupernaturali excluſo.

4 Pro cuius reſolutione demonſtrationis definitio, ac diuiſio, præmittendæ in primis erunt; primo ergo demonſtratio definitur communiter: *diſcurſus, quo per euidentem atque infallibilem conſequentiam ex euidentibus principiis aliquid colligitur.* Vniuerſaliſſimè verò, & primariò demonſtratio diuiditur in demonſtrationem oſtenſiuam (qua ſcilicet ob connexionem euidentem concluſionis cum principiis præmiſſarum concluſio infertur) & in demonſtrationem deducentem ad impoſſibile: in qua accepto contradictorio concluſionis recurrit intellectus inferendo donec incidit in aliquid manifeſtè falſum, vel impoſſibile. Hæc ſummuliſtis omnibus nota. Aliud verò demonſtrationis oſtenſiuæ genus, quod ſæpè laudati Murciani Recentiores præter duos enumeratos demonſtrationis à ſimultaneo, à ſe inuentum, licet ab Ariſtotele, & reliquis hactenus, vel ignoratum, vel omiſſum, mirum non eſt à doctis, ne dum à nobis ignorari; mirum autem valdè eſt fuiſſe ab Ariſtotele ignoratum. Ac fortaſſe, dum illud demonſtrationis ſuum genus ſuo, vt aiunt, loco explicatum videamus demonſtrationi, vel à priori, vel a poſteriori affinitatis ſaltem, vt non conſanguinitatis, iure incluſum deprehendemus. Eſt enim, quantum ſuſpicione aſſequi poſſum, demonſtratio vnius relati tranſcendentaliter per aliud ſuum correlatum, vel terminum, cuius nec cauſa, nec effectus ſit: in quibus, cùm, quaſi cauſalitas formæ extrinſecùs ſpecificantis, vel mutua, vel non mutua, intercedat, ſub demonſtrationis à priori, vel à poſteriori genere clauſa ab Ariſtotele fuit, ac minimè omiſſa.

5 Sed, ne amplius de re adeo abſtruſa diuinemus, in præſenti difficultate Prima ſententia negat Dei exiſtentiam ex puré naturalibus, naturaliterque cognitis poſſe vllatenus demonſtrari; diuerſis tamen de cauſis. Abulenſis, Ægidius, & Argentina; quia Deum exiſtere per ſe notum eſt. Per ſe autem nota demonſtrari nequeunt. Vtrumque autem falſum eſſe vidimus, quæſt. 1. Aliacenſis verò, Holcot, Baſol. Maior. Caſpar Caſalius, & alij: quia hactenus nulla exiſtentiæ Dei legitima demonſtratio fuerit adinuenta: ques proinde demonſtrationibus quæſtione 3. examinandis, ſtatuendiſque ſatis confutabimus. His in difficultate quam hic examinamus (Deum per ſpeciem propriam, ſiue quidditatiuè, ſiue intuitiue ſecundum totum quod in ſe habet videntibus) omiſſis conſentit Scotus in 1. d. qu. 2. vbi Scotiſtæ omnes, & Nominales, Okam. Gabr. & reliqui, quos refert & ſequitur Smyſing. tract. 1. de Deo vno diſ. 1. qu. 5. atque in re conſentit etiam Arriaga noſter 1. part. d. 2. ſect. 2. n. 13. licet verbis diſſentire velit. Secunda verò, & vltima in re præſenti ſententia negat Dei exiſtentiam à priori demonſtrabilem eſſe: in quo cum prima concordat; eſſe verò à poſteriori demonſtrabilem ita ex patribus Dionyſ. 7. de diuin. nomi. Clemen. Alexandrin. collat. ad gentil. Tertul. Apolog. contra eoſdem. Lactant. 1. diuinar. inſtitut. Athanas. orat. contra idola. Auguſt. 8. de ciuit. Dei cap. 6. ac ſæpius. Damaſ. 1. fid. cap. 3. Anſelm. 1. Monol. ac deinceps, & ſcholaſticis Magn. Albert. tract. 3. ſum. quæſt. 18. Alex. Alenſ. 1. part. qu. 3. S. Th. 1. contra gent. cap. 12. vbi Ferra. & 1. part. qu. 2. à num. 3. & qu. 3. à n. 1. vbi eius expolitores & Aſſeciæ. Caiet. Valent. Molin. Vaſq. Faſol. Gillius. Granad. Tannner, quos vt alios ſequi vult Arriag. citatus. Soar. diſt. 29. Metaph. Eugubin. de peremni philoſophia Leſſius de prouiden. Smiſing. ſuprà qu. 6. Rainaud diſt. 5. natur. Theologia, qu. 1. Quiros ſuprà diſp. 13. ſect. 5.

CERTAMEN II.

Secunda hæc, eáque vera ſententia probatur.

1 DIco primò Deum exiſtere à priori indemonſtrabile ex naturalibus, vt naturaliter cognoſcuntur, nobis omnino eſt. Concluſo hæc communi ſcholarum, & ſcholaſticorum omnium ſuffragio ſatis fundaretur: ſed communis huius conſenſus nequit non firmum argumentum adeſſe; probatur ergo concluſio: quia demonſtratio à priori eſt demonſtratio rei, ſeu concluſionis per illius cauſas euidenter cognitas ſiue phyſicas, ſiue metaphyſicas, cuiuſmodi ſunt eſſentialia prædicata, & priora rei reſpectu paſſionum, aut prædicatorum non eſſentialium eius: atque exiſtentiæ Dei nulla eſt cauſa phyſica: ergo per cauſam eius phyſicam exiſtentiæ Dei nequit eſſe à priori demonſtratio. Sed neque per cauſam metaphyſicam. Non inde probo, quod Dei exiſtentia eſſentiale Dei prædicatum, non autem eſſentiæ paſſio metaphyſica ſit: id enim & ſub lite apud Theologos eſt, diriminda à nobis, diſt. 2. à proinde nequit huic opinioni concors, etiam de ea diſſidentium, Theologorum inniti concluſio.

2 Sic Ergo probo: quia, licèt Dei eſſentia cauſa, ſeu radix metaphyſica ſit exiſtentiæ, atque hæc in eius paſſionibus numeretur; eſt à nobis ordinatio, & naturali modo cognoſcentibus, non ita clarè cognoſcitur Dei eſſentia, vt, tâ ipſa, quàm eiuſcum ſua exiſtentia connexio, clarè, atque euidenter, adhuc abſtractivè, penetretur: ergo diſcurſus, ex noſtra cognitione eſſentiæ Dei pro hoc ſtatu, & modo noſtro naturali, & ordinario cognoſcèdi, nequit procedere ex cauſa metaphyſica euidenter cognita, nedum iudicata: ergo neque poteit eſſe demonſtratiuus exiſtentiæ Dei per cauſam

omnis demonſtratio, imò, & diſcurſus, pergit, vt per illum in cõcluſione noſcatur, quod in præmiſſis erat ignotum. Obiectio hæc à qua ægrè expeditur Faſſolus, diſcurſum omnem, nec ſolùm omnem demonſtrationem impugnat. Reſpondeo facilè in antecedenti, ex vi connexionis terminorum, ſolum cogi intellectum ad apprehenſionem connexionis ſubiecti cum prædicato concluſionis; poſtmodumque in concluſione ei aſſentiri per iudicium, & aſſenſum concluſionis, cui formaliter in antecedenti nondum fuerat aſſenſus: quare per aſſenſum iudicatiue (cui ſolùm cognitioni diſcurſus inſeruit) ignotum abſolutè in concluſione manifeſtat.

QVÆSTIO III.

Demonſtrationum existentiæ Dei, quæ hactenus ſunt allatæ, examen, & ſolidarum ab apparentibus diſcretio.

TSi certum omnibus ferè doctoribus, vt vidimus, ſit Dei exiſtentiam poſſe à poſteriori demonſtrari: pluréſque datas à ſapientibus citatis, quæſt.2. certa.1. n.5. veras demonſtrationes habeamus: tamen plus iuſto acuti Doctores nonnulli, vt ingenij ſui ſubtilitatem venditarent, atque à ſe inuentas inanis gloriæ, quàm veritatis ſtudioſiores intruderent, ſolidas illas priſcas, ac totis ſæculis veneratas, venerandáſque omni arte eneruarunt. Alij verò nouitatis fuco decepti, quam par eſſet, firmiores, euidentioréſque diſcurſus hac dere ſuos crediderunt, atque demonſtrationes iudicarunt: quare, & veras demonſtrationes ſtatuere, & fallaces, vel minus ſolidas, ne alios, decipiant, detegere operæ pretium erit.

CERTAMEN I.

Communia quædam, atque euidentia principia pro veris demonſtrationibus ſtatuuntur.

1 STatuo primò. Quidquid denuo eſt, anteáque non fuit non poſſe habere eſſe à ſe, ſicut habet Deus, qui neque à ſe, neque ab alio eſt factus. Conſtat euidenter primò: quia ex eo modo eſſendi à ſe euidenter infertur infinitas ſiue æternitas eſſendi, ſicut & immenſitas eſſendi atque vniuerſim infinitas in entitate, atque attributis reliquis Dei. Ex eo enim, quòd à nullo Deus ſit, vel fiat, non eſt vnde illi, vel duratio, vel entitas, vel attributum tribuatur. Secundò: quia ex eo, quod à ſe ſit Deus, certò etiam, atque infallibiliter infertur per ſuam eſſentiam exiſtere; ſeu entitatem: ac proinde ex eo, quod non repugnet certò item, & infallibiliter deducitur ſemper extitiſſe, exiſtere, atque extiturum eſſe. Cùm autem ea quæ denuò exiſtunt, euidens ſit eſſe poſſibilia, euidens etiam eſſet ſuo modo à ſe eſſent, quo eſt à ſe Deus, extitiſſe ſemper ac de nouo non eſſe, ſed ex æternitate: quod cum euidenti experientia, eorum, quæ denuò ſunt, cum antea non eſſent, de quibus eſt prima hæc noſtra propoſitio, manifeſtè repugnat.

2 Statuo ſecundò, nihil eorum, quæ denuò ſunt, cum antea non eſſent, poſſe non accipere eſſe ab alio; illud enim, quod non habebat, accipit, commune habet; quod nequit accipere à ſe ipſo. Etenim accipere eſſe, & fieri idem prorſus eſt: aſt nil poteſt à ſeipſo fieri, ſed ſolùm ab alio: ergo quidquid accipit eſſe, quod antea non habebat, ſiue denuo ſit, ab alio fieri, atque accipere eſſe neceſſariò debet. Miror eſt per ſe nota: & demonſtratur: quia aliàs idem eſſet prius, & poſterius naturâ ſeipſo: daréque eſſe, quod pro illo ſigno non habebat: quæ implicant manifeſtè, quo etiam demonſtratur, nihil fieri, ſeu accipere eſſe à ſeipſo, adhuc ab æterno potuiſſe.

3 Inde etiam euidens eſt Tertium aliud principium. Repugnare nimirum, quod plura ſe vicißim, ac mutuò, quoad primum, & idem ſuum eſſe, ſiue mediate, ſiue immediatè efficiant. Etenim, ſi aliquid efficeret aliud, quoad primum eſſe illius, à quo, vel mediate, vel immediate, quoad primum ſui eſſe fieret, daret quidem eſſe illi prius, quàm in ſe illud haberet: daréque proinde, quod nondum habebat; eſſetque illo poſterius, & prius, atque item ſeipſo prius, & poſterius: ac denique totum coniunctum eorum ſe mutuò agentiù, ſeipſum primò de non eſſe ad eſſe traduceret, ante quàillud haberet, ſeque ipſo prius, & poſterius foret: quæ omnia, & ſingula manifeſtam implicationem, & chimæram inuoluunt, vt de ſe patet. Quæ his duobus principiis per ſe quidem notis, atque ex impoſſibilitate deprehenſa in oppoſito, ſatis ſupérque demonſtratis reſponderi, apparenter adhuc poſſent, diſiecta à nobis abundè ſunt. Controu.6. de Incarnat. d.2. qu.9. Cert.3.n.2. ac deinceps; quare eorum oppoſitione, ac refutatione repetendis merito abſtinemus, cum ibi videri facilè poſſint.

4 Statuo Quartò, quod ſatis per ſe notum eſt. Nempe repugnare proceſſum infinitum cauſarum, & effectuum aliorum ab aliis effectorum ſine primo principio, & cauſa, quæ à nulla cauſatur, tam in eadem, quàm in diuerſis menſuris durationis; euidens enim de ſe videtur nihil poſſe habere eſſe deriuatum per infinitam ſeriem cauſarum ſine principio: ſicut de ſe euidens eſt, nihil ſciri poſſe per aliud, quod per aliud ſciatur, niſi tandem ad principium aliquod per ſe notum, & quod non per aliud innoteſcat, deueniatur, verùm, etſi per ſe notum hoc principium quartum non ſit, facilè demonſtratur. Quia omnia, & ſingula, quæ in tota illa cauſarum ſerie continentur, ſunt facta: quandoquidem non admittis in illa aliquam primam cauſam à ſe, atque à nulla cauſa factam: ergo, vel tota illa ſeries, vel aliqua eius pars facta eſt proprie à ſe, quod pugnat cum ſecundo principio; vel vicißim, ac mutuò ſe cauſant eius partes, quòd pugnat cum principio tertio: ac proinde tota illa ſeries infinita cauſarum factarum, quam admittis, facta eſt, vt aiebas; ac non eſt facta, vt conuinceris, quæ ſunt contradictoria; vel ab alio tandem non cauſato extra totam tuam cauſarum cauſatarum ſeriem, aliqua ſaltem cauſa ex illis cauſanda eſt, quod ſit primum cauſans à nulla ex cauſatis cauſis proueniens, vt quarto hoc noſtro principio ſtatuebatur.

5 Dices circulum cauſalitatum mutuarum in cauſis, & effectibus ſe mutuò cauſantibus euidentiſſimè eſſe: ſi enim prima ex eis cauſetur ab vltimo effectu vitari circulus implicatorius nequit: aſt circulum ſolùm in numero finito rerum inueniri poſſe, non in aggregato infinito: ac proinde neque in ſerie cauſarum infinita, quam ad verſarij ponunt cauſalitatum, circulus locum habere poteſt. Sed verò, (vt differam tantillum impugnationes, quæ præcluſione euaſionis ſecundæ ſe prodent,) contra effugium hoc eſt: quia per aduerſarios ipſos ponitur totam illam infinitam ſeriem cauſarum ita eſſe cauſarum factarum, vt nulla ex eis à ſe, ſiue non facta ſit, atque inſuper à nullo alio, quod à ſe, atque extra totam illam ſeriem ſit facta: ergo in eorum doctrina in ſerie illa infinita cauſarum, quarum vna ab alia illius ſerici ſit facta, circulus admittendus eſt, qui aliunde in ſerie illa, quia infinita repugnat: ac proinde aduerſarij in ſua doctrina in impoſſibile coguntur, quod eſt alterum demonſtrationis genus pro noſtra doctrina, & principio quarto, quod ſtatuebamus n.4.

6 Dices ſecundò. Opus non eſſe, vt toti collectioni cauſarum, ſiue omnibus cauſis in ea incluſis collectiuè ſumptis, conueniat, quidquid omnibus, & ſingulis cauſis eius collectionis diſtributiuè acceptis competit; maximè, ſi infinita ſit, vt in noſtro caſu. Etenim in collectione partium durationis infinitæ à parte poſt, nulla eſt pars durationis vltra quam alia pars futura non ſit: nulla etenim eſt pars, quæ præterire non poſſit, imò quæ præteritura non ſit; cùm tamen vltra totam eius durationis collectionem nulla pars durationis ſit futura, neque tota collectio poſſit præterire, alioqui duratio infinita eſſe non poſſet. Stare ergo poteſt, quòd omnes cauſæ collectionis cauſarum infinitarum diſtributiuè ſum-

ptæ, & ſingulæ, ſint factæ, quin omnes collectiuè, ſeu infinitarum collectio facta ſit; quo vitatur circuli repugnantia, vel repugnantia alia, quòd tota collectio, vel aliqua eius pars ſit facta à ſe. Fateor plura prædicata toti collectioni ſimul, & indiuiſim conuenire, quæ ſingulis eius partibus, & omnibus diuiſim, & diſtributiuè ſumptis conuenire nequeant; & è contra partibus collectioni earum: quia à ſingulis, & omnibus diſtributiuè ſumptis reipſa collectio differt: id tamen non de omnibus prædicatis verum eſt; quinimò plura nequeunt toti collectioni conuenire, quinomnibus eius partibus diſtributiuè ſumptis conueniant, nec partibus ſingulis, quin tori etiam collectioni aptentur. Primi generis prædicata ſunt, quæ parti, ac toti, vt pars, & totum ſunt, conueniunt, & ſecundum quantitatem, vel quaſi quantitatem continuam, vel diſcretam ſignificant. Secundi verò illa, quæ omnino à quantitate, vel quaſi quantitate abſtrahunt.

7 In his autem numerantur prædicata Entis, Poſſibilitatis, Impoſſibilitatis, Exiſtentiæ, atque Entis ab alio, quæ tranſcendentia ſunt: Per ſe enim eſt euidens impoſſibilibus factis, vel poſſibilibus, omnibus, & ſingulis rebus diſtributiuè ſumptis, quibus tota collectio, etiam infinita, conſtat, eam totam poſſibilem, vel impoſſibilem fieri. Item exiſtentibus eis omnibus diuiſim totam collectionem exiſtere. Similiter euidens eſt, neque poſſe totam collectionem infinitam non eſſe factam ab alio, ſi omnes, & ſingulæ res, quibus conſtat, diſtributiuè acceptæ, abſolute ſint ab alio; ſicut eſt etiam euidens de ſe: quòd ſi ex omnes diſtributiuè acceptæ ab aliqua cauſa exiſtentiam recipiant, totam collectionem earum ab eadem, exiſtentiam recipere: quin euidens eſt nullo alio modo poſſe totam collectionem rerum exiſtere, vel eſſe factam, ſeu ab alio, quin omnes, & ſingulæ exiſtant, vel ſint factæ ab alio: cum collectionis totius exiſtentia, & fieri paſſiuum ab alio, nihil aliud reipſa ſit, quàm earum omnium, & ſingularum coexiſtentia, & connectio omnium fieri paſſiuorum ab alio. Id quod æquè euidens eſt in collectione infinita rerum, atque infinita: vt patet in collectione infinita temporis præteriti; quæ, niſi omnibus, & ſingulis eius partibus diuiſim, ac diſtributiuè acceptis præteritis, præterita eſſe non poteſt.

8 Exemplum autem, quod huic per ſe noto, ac demonſtrato principio ex infinita duratione à parte poſt, atque ſingulis, & omnibus diuiſim acceptis eius partibus opponebatur ex re non eſt. Etenim partibus infinitæ durationis futuræ diuiſim ſumptis ita competit præterire poſſe, vt non conueniat abſolutè (ſicut cauſis ſingulis, & omnibus proceſſus infiniti admiſſi ab aduerſariis cauſarum per ſe ipſos conuenit eſſe cauſatas) ſed excludendo aliarum in præteritione conſortium: cum enim duratio eſſentiâ ſua, ſucceſſiua ſit, atque à parte poſt infinita, nequit aliqua eius pars præterire, quin poſt ſe aliam relinquat, imò infinitas alias futuras; quare ex peculiari natura durationis infinitæ, & extenſione quaſi quantitatiua infinita prouenit, vt in ea nulla inueniatur pars, vltra quam alia, imò infinitæ aliæ non ſint futuræ, quæque præterire non poſſint; cùm tamen collectioni toti infinitæ, nec quod vltra illam ſit pars durationis futura, neque quod præterire queat conueniat: Deinde futuritionis & præteritionis prædicata non ſunt intrinſeca durationis partibus, ſed ab extrinſeco, prouenientia ab aliis partibus durationis, ſiue phyſicæ, ſiue imaginariæ, præteritis, vel futuris: quare ei ſolùm durationi competit quæ præteritam, vel futuram aliam habet, cuiuſmodi finita ſolùm eſt, non autem infinita, qua parte infinita eſt: quod ſecùs in prædicatis illis entis exiſtentis a ſe, & exiſtentis ab alio euenire in infinita cauſarum cauſatarum progreſſione euidens ex dictis eſt: ſiquidem intrinſeca partium prædicata ſunt, quæ ſeipſis illam cauſarum collectionem conſtituunt, quarumque nulla aliarum cauſationem, & fieri impedit; quare euidens de ſe, & ex aliis demonſtrationibus ſatis eſt, repugnare infinitum proceſſum cauſarum, & effectuum aliorum ab aliis cauſatorum, ſine primo principio, & cauſa, quæ, vel intra, vel extra earum collectionem ſit.

9 Rurſus autem idem ipſum principium probatur. Quia omnia entia huius collectionis proceſſus infiniti cauſarum, ſuo ordine ab alia, & alia cauſa in infinitum regrediendo facta, ſingulatim ab alio ſunt: vltimum ergo ens, a quo in infinitum progredimur immediatè à penultimo factum eſt, & mediatè ab aliqua cauſa, à qua intermediæ ducant, & originem, & virturem, & actionem: hæc autem nequit eſſe tota illa collectio cauſarum, quæ ad collectionem omnium actionum non præcedit; ſed potius eis omnibus conſtituitur: ſed neque vlla ex intermediis cauſis; quia actiones ipſam præcedentes ab ipſa nequeunt procedere: ergo ab aliqua cauſa à nullo facta, à qua intermediæ reliquæ, earumque actiones deriuentur. Hæc autem eſt cauſa primaria: proinde repugnat proceſſus infinitus cauſarum ab alio factarum, qui ad cauſam primam, ac non factam ab alio tandem non perueniat. Denique pone vltimum eius proceſſus effectum album eſſe, penultimum nigrum, & ſic viciſſim albis, & nigris cauſis, & effectibus tuum proceſſum infinitum cauſarum, & effectuum conſtare; planumque erit, nullum eſſe ens album quod immediatè ab ente nigro non fiat, nullumque nigrum, quod immediatè non fiat ab albo; ac proinde tota collectio albo-rum à nigris, & nigrorum ab albis manifeſta contradictione mutuæ cauſalitatis, notata hic in principio ſecundo, num. 3. Quòd ſi dicas non ex eo, quod ens à ſe ſit, conuinci eſſe cæterorum authorem, ac Deum cum diuerſi conceptus ſint non eſſe ab alio, & eſſe alius inſuper authorem; vt patet in homine, qui ab equo non eſt, & tamen illius author, & cauſa non eſt. Contra primò qua demonſtratio non ſolùm probat dari ens à ſe; ſed quod cæterorum author, & cauſa ſit. Secundò, licet non eſſe ab aliquo alio determinato, non probet eſſe illius, vel aliorum authorem: aſt non eſſe ab alio indeterminatè, ſeu eſſe à nullo, quomodo eſſe hoc ens à ſe oſtenditur, infinitatem virtutis, & perfectionis demonſtrat: ac proinde eſſe cæterorum authorem, ac Deum ſummè proinde colendum.

10 Principium quintum ſtatuo. Circulus cauſalitatum in rebus ſeſe mutuò efficientibus, etiam in diuerſis durationibus, quin aliæ ab aliis factæ ſint, eſt impoſſibilis, quia progreſſio hæc cauſalitatum, atque circulorum aperte debet eſſe infinita: quæ & cum circulo & ex quarto principio repugnat ſtatuto, n. 4. etenim quæ accipiunt exiſtentiam in vna duratione, in alia neceſſariò præexiſtere, vt darent exiſtentiam eis, à quibus illam accipiunt, & hæ in alia, & ſic infinitè regrediendo, quin veniatur ad principium, cum autem infinita ſit in eo circulo cauſalitatum & exiſtentiarum, licet in diuerſis durationibus, progreſſio, redeunt contra illam argumenta omnia pro quarto principio efformata: cum infinita progreſſio, collectióque talium exiſtentiarum, perinde ſe habeat ac ſi infinitarum eſſet rerum. Illa namque nequit non ab aliqua ſui parte fieri, ac proinde, ſiue immediatè, ſiue mediatè, ſecundum idem ſui eſſe facta erit, vtraque autem hæc extrema principia tenent, etſi effectus ſemel productus conſeruante cauſa non egeat: quia ſine aliqua cauſa prima, à qua ſeries influxus inchoetur, nequit influxus ad medias, & vltimas deriuari, vt arguit Ariſt. 2. meth. cap. 2. cæterùm, ſi effectus omnis conſeruante cauſa egeat, vt perſiſtat (vt euidens eſt, quia nihil, quod à ſe non eſt habere vſquà eſſe, aut ſubſiſtere poteſt, quin à cauſa aliqua actu illud ipſi donetur, ab eaque ipſe illud recipiat: quare non ſolum in primo, ſed in reliquis inſtantibus, quibus perdurat, ſui cauſam actualem debet, quidquid perſiſtit habere,) apertius adhuc & euidentius eſt principium vtrumque.

CERTAMEN II.

Solidæ Exiſtentiæ Dei demonſtrationes.

1 PRimæ demonſtrationi de exiſtentia Dei principia deſeruiunt ſtatuta. Sic autem ea habet. In his, quæ ab alio fiunt', nequit dari circulus mutuarum cauſalitatum, nec infinitus cauſarum, & cauſalitatum proceſſus, quin perueniatur ad cauſam aliquam, a qua ſeries cauſalitatum, & cauſarum inciptat, quæque

quæque à nulla antecedenti causa causetur, sed à se sit: vt constat ex constitutis 3.4. & 5. principiis: atqui omnia, quæ in tempore cernimus fieri, atque oculis ipsis deprehendimus, ab alio fiunt, ac non à se, vt constat ex primo, & secundo principio: ergo in eis nequit dari circulus mutuarum causalitatum, & causarum, neque earum infinitus processus, quin ad primam aliquam causam, quæ à se, seu non ab alio sit perueniatur, à qua series causarum, & causalitatum inchoetur. Hæc autem causa prima a nullo facta, sed à se, atque entitate sua prorsus existens, quæ hoc discursu demonstratur, & est, & vocatur Deus: ergo euidenter demonstratur esse, atque existere Deum.

2 In hanc tandem, cuiusque principia reuocanda est tertia S. Thom. vt demonstratio sit, qua sic habet. Aut omnia, quæ sunt, contingentia sunt, aut aliquod est necessarium in existendo. Si hoc, id contendimus scilicet Deum necessario existere. Si primum: ergo cuncta, quæ sunt, potuerunt non esse: ergo possibile fuit, vt aliquando nihil existeret: ergo, & quod cuncta essent impossibilia, quod pugnat contradictorie cum primo, quod admittitur, quod cuncta sint contingentia, & cum experientia omnium, quæ existere videmus. Vltima consequentia euidens ex penultima est: quia nihil potest à seipso fieri, quare admittendum est in rebus eas aliquod necessarium, à quo contingentia reliqua fiant, scilicet Deus. Quod si dicas pleraque in mundo fatali quadam necessitate à suis causis pro certa duratione fieri: de causis argumentum redibit, atque in processus infiniti causarum demonstrationi repugnantium recidetur: vt ibi S. Th. indicat, ac proinde ad primam hanc demonstrationem, cuiusque principia deuenietur.

3 Demonstratio secunda, ab instabili hoc vniuersi artificio petenda est. In quo tanta rerum machina, varietas, cohærentia, consonantia, proportio atque in propriis vniuscuiusque finem, & vius aptissima dispositio ac destinatio: colorum, altrorumque, quibus variegantur pulchritudo, influxus, motus, vicissitudo, & successio, vt dies, menses, annos, tempestatesque terræ commodo distribuant: discors elementorum, & quatuor illarum primarum qualitatum concordia, vt se tueantur, atque mixtorum rediuiuo interitu per generationes similium, continua successione species adseruent, conspicitur: vt, ni sensu ipso careamus, ab aliqua tandem prastantissima causa, & mente vigilantissima, cuncta fieri, iugique tractatu, & prouidentia perennium regi, atque administrari debeamus fateri, vt luculenter expenite legendus hac de re Cicero toto fere lib. 2. de natura Deorum pro sententia Stoicorum disserens. Iterum (vt de arte factis reliquis sileam) si stupidus, ac vecors meritò haberetur, qui horologium rotarum casu, ac sine cuiusquam solerti industria fieri, moueriqne affirmaret, atque vniuersim arte facta omnia, adeo ratione & arte constant, vt euidentissimum sit à nullo agente rationis, & artis expèrte fieri potuisse: ergo euidentius longe erit naturalia omnia, quæ subtilioris, longéque nobilioris structuræ sunt, & sublimiori arte menteque, quàm sit humana, & creata prouenire.

4 Dedit olim demonstrationem hanc Chrysippus apud Ciceronem loco citato. *Si enim*, inquit ille. *Est aliquid in rerum natura, quod hominis mens, quod ratio, quod vis, quod potestas humana efficere non possit, est certè id, quod illud efficit, homine melius: atqui res cælestes, omnésque eæ, quarum est ordo sempiternus, ab homine confici non possunt. est igitur id, à quo omnia conficiuntur homine melius: id autem quid potius dixerim quàm Deum?* Accedunt miracula, portentáque, quæ vltra omnem naturæ ordinem, potestatem, atque virtutem experimur: aperiora adhuc occulta Dematis argumenta: quandoquidem artis magicæ effectus, eo quod vltra omnem visibilis facultatis virtutem editi, ingentem ad reuocandos ab Atheismo perditissimos homines magos habent energiam: miracula enim prafata vltra insibilium etiam creaturarum virtutem sunt posita, atque Dei potestat sequestrata. Adde futurorum vaticinia, quæ nisi ab omniscia mente (diuina nempe) sub ea, qua pranuntiata sunt, comprehensione, ac certitudine præsciri non posse euidentissimum est. Hac demonstratione præter citatos Philosophos, & S. Th. vta quinta Patres veniunt. Dionys. Athanas. Nissen. & alij communiter, quos Doctores Scholastici imitantur. Vide nostros Lessium, & Theophilum Raynaudum supra à n. 6. eandem multa accurata eruditione exornantes.

5 Demonstratio Tertia, ex immobili semper, vbique gentium, & nationum, constantique apud omnes homines persuasione, quod Deus sit: cum tamen ea, quæ euidentes, ac certæ sententiæ non sunt, neque apud omnes, neque die, nedum semper, mutescant. Hanc demonstrationem auteis hisce verbis dedit citatus Cicero 2. de natura deorum. Col. 5. *quod* (scilicet esse Deum) *nisi cognitum comprehensumque animis haberemus, non tam stabilis opinio permaneret: nec confirmaretur diuturnitate temporum, nec una cum sæculis, atatibúsque hominum inueterare potuisset. Etenim videmus cæteras opiniones falsas, atque vanas diuturnitate extabuisse; quis enim hypocentaurum fuisse, aut Chimeram putet? quæve anus tam exors inueniri potest, quæ illa, quæ credebantur apud inferos quondam portenta, extimescat, opinionum enim commenta delet dies; natura iudicia confirmat.* Nec minus luculenter eumdem discursum expendunt Patres citati in præfatione disputationis.

6 Demonstrationem existentiæ Dei quartam confecit iam pridem Regius Psalmo 72. dum pedes suos pene à veritate, & virtute motos esse testatur, dum ridentem peccatorum in hoc sæculo fortunam; tristem vero iustorum videbat; quousque in perditorum hominum nouissima, meditatione inctoiuit: quæ etiam me iudice vnica, vel præcipua saltem, est immortalitatis animorum nostrorum demonstratio; ea verò in hunc ferè modum de morali philosophia depromitur. Euidens ex lege naturæ, & rationis naturalis lumine est, præmia probis, & sortitatem deberi; pœnas autem supplicia, atque aruminas: ergo nequit in hac rerum omnium vniuersitate deficere, qui vtrisque tandem vicem possit rependere: consequentia est euidens: debitum nullum de re impossibili esse potest; quis enim dicat alicui deberi Hycocentaurum, vel Chimeram: essent autem proborum præmia, & prauorum supplicia impossibilia, ni in rebus esset ea vtrisque infligenda potestas: Atqui in hac vita non fit, quam sæpissime, atque abundantius perditi homines plerumque agunt, iusti verò infæliciùs, duriúsque; ergo id erit præstandum in alia, quæ à morte inchoetur, à principe vniuersi, quem penes ea omma compensandi, ac vitæ exorbitantias ad æquum reducendi ius sit, & potestas suprema.

CERTAMEN III.

Demonstratio Aristotelica de motore primo: Aliæque Antiquorum examinantur.

1 QVas hactenus dedimus solidæ, atque irrefragabiles existentiæ Dei demonstrationes nobis sunt visæ; eas de aliis, quæ circumferuntur, non ita iudicemus. Sed verò discursus huius de Motore primo vetustati, & Aristotelis qui toto 7. physicorum, & lib. 8. text. 27. illum primò adiumit, & S. Thom. qui illum loco illo citato illustrauit, authoritati ea debetur reuerentia; vt seorsim eius vis examinetur: neque si à demonstratione deficere deprehendatur, aceruatim cum reliquis iuniorum discursibus, à demonstrationibus relegetur. Est autem in hunc modum prafata demonstratio: quidquid mouetur ab alio moueri debere certissimum est, atque euidentissimum: atqui pleraque moueri experimur: ergo euidens est ab alio moueri. Motorem euidentem hoc argumento putant: quia nihil à seipso moueri posse euidens est. Nam mouens est ens in actu; quod mouetur ens in potentia: at implicat idem secundum idem ens in potentia, & in actu simul esse: ergo implicat idem moueri à seipso. Iam verò, si ab alio mouetur quidquid moueri experimur, implicat in his; quæ ab alio mouentur in infinitum progredi, non minus quàm in his, quæ ab alio fiunt: deueniendum ergo tandem erit ad aliquid immobile, quod actu cætera moueat mobilia: ac proinde ad

motorem primum, nempè Deum exiſtentem, cum non exiſtens nequeat aliud mouere.

2 Cæterum, ni argumentum hoc ad motionem actiuam tandem, & prolixè reducatur, atque in primam recidat demonſtrationem, demonſtrationis energiam, atque euidentiam non videtur attingere, in ſola motione paſſiua perſiſtens, vt à prima illa demonſtratione recedat. Etenim de phyſica adhuc motione. (Nec de intentionali etiam, qua Deum à ſe moueri propriè tam certum eſt, quam Deum viuere) Maior propoſitio, adeo incerta eſt, vt falſa potius appareat. Patere id quidem videtur in pluribus, quæ ſeipſa ſecundum actum vitalem, ad actum formalem, quem in ſeipſis cauſat phyſicè mouere, ex perimur, in lapide ſua grauitate centrum petente: In aqua ſe in priſtinam frigiditatem reuocante; in omni viuente cognoſcentè, & appetente. Illud autem argumentum, quo maior hæc demonſtrari putabatur, nullius eſt ponderis. Licet enim ens in actu nequeat eſſe ſimul in potentia reſpectu eiuſdem; benè tamen reſpectu diuerſorum: vt patet in enumeratis, quæ ſunt in actu virtuali frigiditatis, præſentiæ in centro, & actuum vitalium appetendi, & cognoſcendi; non autem, vt ſic, in actu formali eorum, ſed in potentia vt illis in eodem inſtanti moueantur, ſitque in eorum actu cum illa formaliter recipiunt. Nec ſatis eſt hæc omnia à generante moueri: cum virtutem ad eos motus ab illo in generatione recipiunt. Cum autem in generationibus proceſſus in finitus repugnet, ſiſtendum tandem erit in motore primo immobili: verùm ſi non ab alio factum generantem admittatur, in paſſiuis motibus proceſſus infinitus non incurritur: quare ad primam demonſtrationem de generationibus recurrendum erit, neque ex eis, quæ paſſiuè mouentur præcisè, quidquam euincetur.

3 Memorati Recentiores Murciani, vt robur Ariſtotelicæ huic demonſtrationi miniſtrent, ſupponunt: omne mobile neceſſariò eſſe perfectibile eo, ad quod mouetur: ita vt nec formaliter, neque eminenter tam perfectum ſit ſe ſolo quàm coniunctum ex ſe, & termino ad quod mobile eſt: alioqui in caſſum ad illum moueretur, mobileve eſſet, vt per illud perficeretur. Supponunt ſecundò. Cauſam adæquatam actiuam in ſe continere debere totam perfectionem, quam dat effectui, vel formaliter, vel eminenter: ita, vt tam perfecta ſe ſola ſit, quam coniuncta ex ipſa, & effectu; alioqui exceſſus perfectionis illius coniuncti, necundè, ſed quaſi ex nihilo oriretur: cum non à cauſa adæquata, quæ illam non habebat, ac preinde nec dare illam poterat. Item non magis daret affectui perfectionem, quàm eam ab eo reciperet: cum inde ipſa ditior, perfectiórque euaderet. Ex quibus euidenter infertur, nihil à ſeipſo adæquatè poſſe moueri. Nam moueri nequit, niſi ad id, quo perficiatur: ex ſuppoſitione prima: ac rurſus, ſi cauſa adæquata eius motus, & termini per illam adquiſiti ſit, perfici eo non poteſt: ex ſuppoſitione ſecunda: ac proinde neque ad illum moueri; quod cum eo, quod mobile ad illum ſit, contradictoriè repugnat: ac proinde, ni in primo motore, Deo, ſaltem inadæquato ſiſtatur, qui nullatenus effectibus perficitur, proceſſus infinitus motorum & mouentium vitari non poterit.

4 Sed enim non maiori operæ pretio præfati Recentiores pro ea demonſtratione decertant. Primam ſuppoſitionem Athei admittent. Secundam autem facilè negabunt, rationis philoſophicæ momento non exiguo. Etenim præcontinentiæ cauſæ actiuæ adæquatæ reſpectu effectus talis eſſe non debet: vt bonitas, & perfectio maior ex effectu ipſo rebus non acreſcat, quam in ſola cauſa præhabebatur. Patet id quidem in cauſis vninocis, v.g. in calore, vel luce, quæ ſimiles effectus edunt, & tamen ex calore producto, & producente maius quid caloris extenſiuè ſaltem in rebus eſt. Negare autem calorem eſſe adæquatum agens caloris alterius: quia cum calore neceſſariò concurrit Deus. Supponit aliunde probandam exiſtentiam Dei, quæ probati hoc argumento intendebatur, atque ab Atheis negaretur: quia adæquatio cauſæ ſolùm, vt ſummum, requirit, quòd prædicatis effectus omnibus totidem formaliter, (ſi cauſa vniuoca ſit) reſpondeant; ſi autem æquiuoca eminenter in prædicatis cauſæ perfectioribus; ſed neque in cauſis adequatis æquiuocis verum eſt ex ipſis, & effectu maius aliquid, atque extenſiuè ſaltem perfectius non reſultare. Quia eminentialis præcontinentia è conceptu ſuo non dicit totam effectus perfectionem in cauſa formaliter eſſe: vt illam, quaſi à ſe abdicet, vt effectui donet: quemadmodum in ciuilibus donationibus contingit: quin actione, & effectu perfici extrinſecè, & ditari agentia citra dubium Philoſophis eſt. Idque eorum ad actiones, & effectus producendos inclinatio, & exigentia ſuadet: quæ maior ad eum finem propenſio eſt, quàm in mobili ad terminum, quo mouendus eſt, admitti ab vllo queat: & tamen inde recentes (& benè) colligunt in ſuppoſito primo terminum perfectiuum, & perfectionem mobilis neceſſariò eſſe debere, quamquam & hoc ſuppoſitum negari etiam poſſet: quia agentia non tam ſuo, quam vniuerſi bono in operatione ipſis extrinſeca videntur conſulere.

5 Quod autem in Deo, qui cauſa æquiuoca rerum eſt aliter res accidat, ex eminentiſſima, atque omnino independenti Dei virtute, & perfectione colligitur: in quo prædicata omnia, & perfectiones creaturarum, ab intimis eorum impefectionibus ſuppurata inueniuntur: quare neque intrinſecùs creaturarum acceſſu, neque extrinſecùs operatione, & effectibus perfici poteſt: nec de ſe in eos inclinat, ſed liberè prorſus ob fines alios in rebus ponit. Denique quàm debile eſt argumentum hoc, & Recentium fulcrum recitatum ſit, vel inde ſatis apparet: quod nemo hactenus ex eis concurſum Dei ad creata omnia edenda neceſſarium probauerit, ſed aliunde; cum tamen ex eis principiis, ſi ita, vt à Recentibus æſtimantur, firma conſiſterent, immediatus etiam Dei concurſus ad ſingula, & omnia creata edenda, omninò conuinceretur: vt conſideranti ſtatim parebit: ex quibus omnibus liquet, primum motorem immobilem, nempè Deum, è paſſiuo rerum motu præcisè nullatenus demonſtrari, niſi ad primam demonſtrationem recurratur.

6 Demonſtrationem quintam à gradibus entis, magis, ac minus perfecti in hunc ferè modum, quarto loco inſtruebat S. Th. in entibus, quæ videmus, alia aliis nobiliora, & perfectiora ſunt: at quodvis eſt magis, quatenus accedit magis ad id, quod eſt ſummè, & maximè tale: ergo datur ens ſummè nobile, & maximè perfectum: ſcilicet Deus. Attamen minor eſt falſa. Nam maius ſolùm dicitur reſpectu minoris, cum quo ſolùm comparatur, quodque excedere dicitur, quin maximum & ſummum reſpiciat: vt patet in numeris in quibus maius, & minus eſt, quin ſummum in numero ſit, atque in aliis pluribus: quo ruit fulcrum quod huic demonſtrationi ſupponit noſter Valentia. Poſito enim (inquit ille) quod ſit aliquid maximum in ſuo genere entis, manifeſtè infertur illud eſſe ſummum è poſſibilibus, atque adeò Deum, à quo poſſibilia eſſe recipiant: & quod proinde nequeant ſuperare. Sed primò: qua demonſtratione ponitur à Valentia ſummum in genere entis exiſtere? Deinde: cur non poterit ab aliquo poſſibili æquari, licet non ab exiſtentibus? Nam æquale ab æquali fieri poſſe compertum eſt.

7 Eandem demonſtrationem fulcire conatur duplici via ſubtilis Recentior noſter Antonius Perez ſæpè hoc tomo citandus. Primò: quia entium perfectiorum, & perfectiorum infinitus proceſſus repugnat. Ponamus enim ens album à nigro perfectione excedi; quod tamen ab alio albo perfectione excedatur, & ſic viciſſim album aliud à nigro alio ſine fine excedatur: nullúmque erit in toto cumulo eorum album, quod non à nigro, neque nigrum, quod non ab albo excedatur: quare collectio alborum collectionem nigrorum excedet, atque ab ea excedetur, quod implicat. Dandum ergo erit de facto aliquod ens ſummè perfectum, ne in eiuſmodi repugnantem infinitum progreſſum abeatur. Sed primòe hoc alternatiuum argumentum æquè infinitam quantitatiuum, ſiue continuum, ſiue diſcretum impugnat; cum tamen opinionem illud affirmantem euidenter non repellat. Secundò: eſto: demonſtretur repugnantia proceſſus infiniti præſentis. Dicet Atheus: non probari eiuſmodi proceſſum infinitum entiù perfectione inæqualium, niſi detur aliquod ens de facto, omnium præſtantiſſimum. Cùm enim, vt diximus æquale ab æquali poſſit produci, vel aſſignata ſpecie præſtantiſſima ſingularium perfectione

æqualium

æqualium continua generationum successione, vt de Phœnice dicitur, saltabitur ens, quoad speciem omnium præstantissimum, tamen pluribus alijs speciei eiusdem perfectione æquale (quod Deo repugnat) quin processus infinitus inferatur, ni detur ens summè perfectum magnitudine Deo digna perfectionis.

8 Secundò, eandem demonstrationem confirmat, quia, vel datur inter existentia ens summè perfectum, etiamè possibilibus sine imperfectionis mixtura, & habetur intentum: vel non datur, & tunc omnium collectio erit optimum existentiũ. Vbi enim partes bona finita sunt, totũ melius partibus fore euidens est, sed tota hæc collectio nequit esse optimum omnium, tam possibilium, quam existentium: quia ex imperfectis partibus totum absque imperfectione, atque optimum ex possibilibus, vt existentibus esse constare nequit: ergo datur aliud ens optimum sine imperfectionis mixtura, nempè Deus. Fateor ingenij mei, siue tarditatem, siue ingenuitatem his subtilitatibus non tangi, vnde collectionem omnium existentium perfectissimam eorum, quæ damus ostendunt Recentiores fore ens summè perfectum è possibilibus, atque sine imperfectionis mixtura, quod ab Atheis negatur, forèque sat argumentum supponit, vt sit optimum existentium, & non fore tale ita tum probat, non autem omnium possibilium, & sine mixtura imperfectionis, vt tale ens dari statuant, ac post modum collectionem illam à tanta perfectione excludendo in contradictionem Atheos cogant, atque in ens ita perfectum admittendum eos agant. Dicent enim se solum admittere in rebus collectionem esse perfectiorem entibus distributiuè, ac proinde perfectissimum existentium, non autem possibilium, & sine imperfectionis mixtura, idque solùm eo argumento euinci.

9 Sextam demonstrationem ex Anselmi doctrina recitata, & confutata, quæst. 1. cer. 3. à num. 1. ita instruebat Vasquez noster, acutam eam appellans. Deus est id, pro nihil melius cogitari possit, sed id, quo melius excogitari nequit, in sola cogitatione esse non potest, sed in statu existentiæ realis: ergo Deus est in statu existentiæ realis. Quod demonstrandum erat. Minor sola probationem desiderat euidentem, vt euidens dicturus sit. Habet autem euidentissimam: quia melius esse habere existentiam reipsa & cogitatione, quam in cogitatione sola, per se euidens, & notissimum est. Deteximus autem discursus huius æquiuocationem citato loco, à num. 1. quare eam in præsentiarum iterum detegere superflua atque otiosi laboris esset, Discursus alios, qui nostro Molinæ demonstrationes videbantur, adeò à demonstratione distant: vt id ostendere, ne alij decipiantur, opus non sit.

CERTAMEN IV.

Nouiorum demonstrationes de existentia Dei reiiciuntur.

1 DEmonstrationem septimam excogitauit Fasolus noster loco citato, ex causæ finalis ratione, in cuius seriem deueniendum tandem esse in primum aliquam causam finalem, quæ Deus est, contendit, sicut in serie causæ efficientis demonstratione. 1. ostendebatur. Irritò tamen laborat. Primò: quia in serie causarum finalium mutuo alia ab aliis cauſari, vel à se ipsis finaliter possunt. Secundò: quia, aut loquitur de fine *qui*, seu adipiscendo; vel de fine *cui*, adipiscendus est. Si primum: certissimum est non omnia à creaturis, neque à Deo in vnum tandem finem referri: cùm neque creaturæ, neque Deus omnia ad vnum aliquid, quo carebant, in solidum obtinendum efficiant: si secundum: atque etiam certum est nõ omnia à creaturis rationalibus ad Deum tanquam ad finem *cui* referri: imò neque à Deo ad se tanquam ad finem *cui* de facto vniuersa referri mihi dubium non est: vt fuse tit. 2. controuers. de volunt. Dei ostendam: vbi germanum huius loci, *vniuersa propter sum ciusque operatum est*, sensum mihi nullatenus aduertisse dabo. Imò nihil propter se, tanquam finem *cui* operari posse Deum, cui creata cuncta interfunt, videri alicui merito posset. Sed esto: ita de facto ad se tanquam ad finem *cui* vniuersa sua opera referat Deus: libere tamen refert, posseque non referre: vt omnes fateri tenentur: ergo non omnia ad causam aliquam primam finalem referenda necessario sunt: vt opus erat ad hoc, vt de existentia causæ primæ finalis demonstratio adesset: vt euidens absolutè est, non omnia in causam primam finalem esse necessariò referenda: cùm sola agentia libera operentur propter finem, eaque in fine siue *qui*, siue *cui* sibi præstituendo libera sint, neque in vnum aliquem prosequendum fatali necessitate agantur. Ad hæc finalis causa, vt cauſet, existentiam non requireret imò verò, existentiæ suæ negationem seu præcisionem.

2 Vltimo loco relegandæ à demonstrationibus existentiæ Dei sunt, discursus subtiles Recentioris Antonij Perez Valiendæ, quibus quæst. 1. cert. 4. num. 3. & 7. ac deinceps contendebat Deum existere per se notum esse. Quorum fallaciam ibidem monstrauimus. Nunc autem sequentibus discursibus, nihilo firmioribus, existentiam Dei demonstrari contendit. Primo in hunc modum: Possibile est ens necessariò existens, cui ipsius omnes perfectiones simpliciter simplices, alioqui hæ mutuò sibi pugnarent, quia mutuò sibi in bonitate excedunt, meliórque vtrolibet vnaquæque esset, quàm alia, quæ non esset ipsa, quam non ipsa, cum perfectio simpliciter simplex ea sit, quæ melior est ipsa, quàm non ipsa, seu quàm omne quod ipsa non est. Mutua verò hæc melioritas seu excessus simpliciter simplicium perfectionum euidenter repugnat: vt patet. Iam verò si ens in quo omnes perfectiones simpliciter simples confluant est possibile, vt manet demonstratum; ergo possibile est ens necessarió, & à se existens, imperfectionis mixtura carens, quod planè Deus est. Patet euidenter: quia existere necessariò à se perfectio simpliciter simplex est: ac proinde quæ in illud ens possibile cum reliquis confluat. Confirmant demonstrationem. Quia de ratione imperfectionis est melius esse non ipsam, quam ipsam. liquidem melius est esse ens non imperfectum quàm imperfectum: atqui melius est esse Chimeram, quam Chimeram: ergo ens non imperfectum non est Chimera, sed possibile, ac subinde necessario existens: quia posse non existere, cateréque aliqua perfectione imperfectio est. Confirmant secundò: quia, si omne ens est ab alio, esse à se, non erit entis differentia, sed Chimera: quod euidenter repugnat: cùm enim esse ab alio euidenter imperfectio sit, omne ens esset imperfectum, quia non est Chimera: id quod implicatorium est. Cùm nihil sit imperfectum, nisi ex defectu perfectionis, quæ longè à Chimera abest. Eadem arguendi formâ probauit possibile esse aliquod ens supremum, independens, non imperfectum, immortale, incorruptibile: cùm hæ, & alia perfectiones excogitabiles sint: ex quo sito arguendi modo probatur illico possibilis, atque exinde existens, nam eo fallacia adesset.

3 Eam verò detegunt, atque discursibus hisce respondent Murciani Recentiores ex suis illis suppositis, & obseruationibus à nobis confutatis. quæst. 1. cert. 4. num. 5. & 6. quibus similibus Recentioris huius discursibus pro notorietate per se existentiæ Dei ibidem num. 4. fatisfaciebant. Quare tot obseruationibus Recentiorum omissis demonstrationi huic, eiusque confirmationibus, & similibus aliis, quæ facilè efformari possent, vt super dicebamus, facilè respondemus iuxta doctrinam nostram datam citato cert. 4. num. 6. eos omnes discursus ex sola rerum possibilitate obiectiua, seu apparente in cogitatione nostra, ad veram, & realem procedere, atque inde ad rerum, seu prædicatorum existentiam veram: quo nihil infirmius, fallaciúsque esse potest. Id quod singulatim in discursibus factis sic ostendo: Primus enim discursus supponit possibile esse ens necessariò existens, cui insint omnes perfectiones simpliciter simplices, ac sibi proinde non repugnantes: atque in apprehensione, & cogitatione possibile quidem est, hoc ipso, quod cogitatur; at an necessaria existentia entis non repugnet, verè in re, ac proinde sit reuera possibilis, euidenter ex hoc discursu nõ constat: quare & in antecedenti, & in consequentia eiusque probatione supponitur probandum. Secundus discursus supponit definitionem imperfectionis vniuersim sumptæ falsam. Nam imperfectiones, quæ in creaturis sunt, nõ sunt meliores, quàm suum non esse: alioqui melius esset non esse hominis, aut Petri, quàm eius esse: solùmque

verum

verum habet de imperfectione ſimpliciter ſimplici, cuiuſmodi eſt carentia pura : cuius non eſſe poſitivum quid eſt. Accedit : quod dato primo syllogiſmo intellectus termini de ente rerum, nec ſola cogitatione imperfecto apparenter, non infertur : quia reſtat probandum impoſſibilitatem non eſſendi, ſeu neceſſitatem eſſendi, eſſe veram, & realem perfectionem, ac non chimericam, ſolùmque cogitatam, quod ex hoc argumento non demonſtratur contra Atheiſtas. Tertius diſcurſus : nec probat contra Atheos aſſerentes eſſe chimeram, ac proinde imperfectionem : quare nullam eſſe veram, nec ſolùm cogitatam perfectionem, quæ ab alio non ſit ; tantum abeſt, vt in eorum errore eſſe ab alio imperfectio ſit.

4. Denique recentiores iidem ſuppoſita exiſtentia per ſe (vt aiunt) nota, alicuius entis neceſſarij, variè exiſtentiam demonſtrare ſe putant, eis autem demonſtrationibus ſupponunt : *omne ens imperfectum eſſe contingens* : quia omne imperfectum habet meritum diſplicendi, quod non habet ens neceſſarium : De cuius exiſtentia ſto ita diſplicentia eſſet. Secundò : quia ; quod vniuerſum purum ab imperfectione ſit, bonum eſt, quare, & poſſibile : ſiquidem omne bonum poſſibile eſt, cum commenienter exiſtat, & nulla chimera bonum ſit, quod ſi aliquid imperfectum neceſſarium eſſet, vniuerſum purum ab imperfectione non eſſet poſſibile. Tertiò : quia cum de conceptu entis, in quo bonitas fundatur, ſit poſſe exiſtere, ens neceſſarium quod ſummè ens eſt, nequit non eſſe ſummè potens exiſtere. Quartò : quia ex Ariſt. perfectius quid eſt eſſe aliquid in actu, quàm in potentia ſolum : vnde ens neceſſarium nequit non ſummè perfectum eſſe : cum ſit ab ente ſolùm in potentia ſummè remotum. Ex hoc principio ſic probant hoc ens neceſſarium vnicum eſſe. quia ſi ſint plura, ac non vnicum, vel eſſent inæqualia in perfectione, vel ſaltem omnium collectio ſingula excederet : quare eſſent imperfecta, & non neceſſaria, contra ſuppoſitionem : cùm excedi ab alio aperta imperfectio ſit. Sin verò ens neceſſarium vnicum ſit, conſequens eſſe illud reliquorum entium cauſam eſſe : quia ea cum contingentia eſſent, & imperfecta non poſſent non in eius virtute contineri, à qua effectiuè procederent.

5. Sed primò, id quod ſupponitur de alicuius neceſſarij exiſtentia per ſe notum ſoli huic Recentiori, & fors nonnullis, qui eius euidentias tranſcribunt, hactenus fuit : atque abſoluè per ſe notum non eſſe oſtendimus ſatis q. 1. cert. 4. neque adeò facilè demonſtrabitur. Sed eo præmiſſo : neceſſarium illud vnicum, & ſingulare eius eſſe debere argumento facto nullquam demonſtrabitur. Primò enim, omne ens imperfectum contingens eſſe nullatenus Recentiores tot etiam probationibus demonſtrant. Non prima : ſiquidem imperfectio merè negatiua, (quæ præcipua imperfectio eſt) obiectum diſplicentiæ poſitiuæ non eſſe, ac proinde nec meritum diſplicendi habere, probabilius eſt. Non ſecunda : quia vniuerſum hoc purum ab imperfectione eſſe nequit, cum entibus imperfectis intrinſecè conſtet : quare argumento inuerſo bonum non eſt : cum ſit impoſſibile (de hoc vniuerſo agendo) & chimera : quare nec bonum, ſi omne bonum (vt hi aiunt) poſſibile ſit. Deinde bonum hoc vniuerſi ſolùm in apprehenſione, & apparens eſſe facilè reſpondere Atheï poſſent : quod cum vera poſſibilitate non conuertitur vt ſæpe dixi. Rurſus neſcio quo pacto Recentior iſte adeò chimeram his ſuis argumentis toties vilipendat : cum tam ens neceſſarium cum Deo identificatum eſſe contendat, vt hac controuerſia & de omnipotentia videbimus. Non Tertia : quia de conceptu entis ſummè neceſſarij ſolum cogitati, & apparentis, nec eſt bonitatem fundare, neque poſſe exiſtere. Eiuſmodi autem eſſe ens ſummè neceſſarium in Atheorum errore. Non Quarta : quia ens neceſſarium non probat, ſed fore in actu, ac non in potentia ſolùm, ſi eſſet reuera poſſibile. Iam facilè patet, quàm inconcidentia ſint quæ ex illo principio tam obſcuro inferuntur. Sed toto diſcurſu dato non video : quo pacto contingentium imperfectione, & ſummè neceſſarij vnici entis perfectione, illud eorum omnium cauſam fore demonſtratur. Nam homo perfectior longè cunctis corporeis eſt : ac proinde eminentia formalitatis ea omnia in ſe continet ; non autem eminentia actualitatis, & virtutis : quàm ne imperfectiſſima animalcula poteſt producere.

6 Denique Murciani Recentiores vnius cauſæ primæ exiſtentiam efficatiſſimè probari e ſuo vno principio putant : quòd nimirum cauſa actiua adæquata ita eminenter continere debeat totam perfectionem effectus, vt ſe ſola, tam perfecta ſit, quàm coniunctum ex ipſa, & effectu ſimul : quare eſſe in bonitate augmenti incapacem ; alioqui effectus acceſſu in bonitate augeretur : ac proinde eſſe bonitatis infinitæ, atque omnem poſſibilem bonitatem in ſe cohibere : Vnde hi cauſas ſecundas, creatas, imperfectas, adæquatas ſuorum effectuum cauſas eſſe, non poſſe, cum bonitatis, & perfectionis infinitæ non ſint : ac proinde neceſſario, & vnicuique earum adiungendam eſſe cauſam infinitè perfectam, vt operentur, contra Durandum. Quod autem vnica ea cauſa, & vniuerſalis eſſe debeat, inde etiam oſtenditur : quia aliàs, quæuis illarum aliarum perfectionem contineret, alioqui infinitæ vndequaque perfectionis non eſſet, ſed augmenti, tandem capax ex alterius acceſſu ; quare ſe mutuò cauſare implicatorie poſſent : cùm non eſſet, cur vna potius alteri in operando ſubordinaretur. Ex quibus tandem concluditur eam vnicam cauſam debere à ſe eſſe, ac neceſſariò proinde exiſtentem, & cæterorum cauſatiuam, & Deum. Vnde ex hoc principio, & euidenti experientia, eorum, quæ producuntur, demonſtrari, vel ſaltem efficatiſſimè probari Dei vnius exiſtentiam concludunt. Sed primò quàm debile illud principium ſit oſtendimus certamine 3. n. 4. Addo ex eo principio nullatenus euidenter inferri cauſam bonitatis, & perfectionis infinitæ, qua cauſatiua virtus cauſarum, quas cauſare videmus effectus aliquot, in ratione cauſæ actiuæ adæquatæ compleatur. Etenim ſolùm infertur eam cauſam, qua ita adæquatio virtutis completur, ad effectus, quos videmus, ab his augeri in bonitate, ac perfectione minimè poſſe ; non autem ab aliis effectibus poſſibilibus, quos in virtute eius contineri euidenti experientia non cognoſcimus.

QVÆSTIO IV.

An Deum eſſe inuincibiliter ignorari queat ?

QVm oſtenderimus Dei exiſtentiam, etſi per ſe nota non ſit, adeò tamen euidenter : ratione naturali demonſtrari, hic meritò dubitari poteſt, an ita rationis naturalis ductu, diſcurſúque innoteſcat, vt, niſi datâ, vt aiunt, operâ, nequeat à ſanæ mentis homine ignorari ? Neque verò de ignorantia negatiua per inaduertentiam naturalem, ſeu diuerſionem ad alia : ſic enim quotidie ſæpius Deum Docti etiam quique ignorant, dum Dei non recordantur : quemadmodum, & alia de ſe notiſſima eo pacto, & cauſa ignorant. Eſt igitur quæſtio. An in quouis ſufficiens motiuum, ſeu principium ſit, cui, ſi vellet attendere, Dei exiſtentiam, ſeu Deum eſſe agnoſceret : quare, vt Deum non agnoſcat, in cauſa eius, vel voluntatem, vel ſocordiam eſſe.

CERTAMEN I.

Ad reſolutionem notata, & doctorum ſententiæ.

1 PRo quæſtionis definitione aduerte : dupliciter ignorari Deum ab homine poſſe. Primò poſitiuè, peractâ nimirum poſitiuum erroris, quo quis exiſtentiæ Dei diſſentiatur. Secundò negatiuè, per negationem puram aſſenſus exiſtentia Dei, per diuturnum vitæ curſum, quo ſcilicet, non ſolùm per inaduertentiam, ſeu diuerſionem ad alia naturalem, quâ notiſſima quæque nobis ignoramus, ſed per defectum principij ac motiui ad Dei exiſtentiam dignoſcendam, illam ignoremus, quia nulla eius cogitandæ, aut de ea dubitandi ratio occurrat.

2 Secundò

2 Secundò notandum est, dupliciter etiam posse ad præsens dubium indoctos, & rudes constitui. Primò cum Doctoribus, & Magistris prauis, & Atheis. Secundò sine vllo Magistro, sed cum principiis solùm intrinsecis, & naturali sua ratione: vel quia solus in silua, aut montibus, vel cum æquè rudibus, & indoctis enutritus semper fuisset, quin ab vllo eorum, aliquid circa existentiam, vel non existentiam Dei amplius, quàm á se ipso posset edoceri, aut ad discurrendum ea de re excitari. Hæc porrò constitutionis rustici, & indocti diuersitas, valde ad quæstionem præsentem, tam de errore seu ignorantia positiua Dei, quàm de negatiua definiendam valde est obseruanda.

3 Tertiò suppono modò: ad peccatum graue, etiam mortale, non requiri necessariò aduertentiam ad Deum, prohibentem, ac offendendum: si enim hæc requiratur, præsenti quæstioni locus non erit, cùm enim statim, atque homo ad vsum rationis peruenit peccare absolute grauiter possit: si id absque aduertentia ad Deum, vel præcipientem, vel offendendum fieri nequeat: cum ipso rationis vsu principium, & motiuum ad Dei existentiam dignoscendam sufficiens aduenire necessarium erit: quare neque in vllo ad vsum rationis perueniente inuincibilem existentiæ Dei ignorantiam dari vllatenus posse. An verò Dei offensa, quæ mortalem in communi sententia committatur, Dei notitiam in peccante prærequirat? alterius est loci.

4 His positis: Prima sententia Deum inuincibiliter à sanæ mentis homine, quantumuis indocto, & rustico ignorari, siue positiue, siue negatiuè posse negat: ita supponere videntur, qui sine aduertentia ad Deum, peccari non posse aiunt. Inluper S. Th. 1. 2. quæst. 89. art. 6. & Dominicani Thomistæ ibi, vt vbiuis de obligatione diligendi Deum rationalis creaturæ agunt. Docent enim huiusmodi obligationem cuius rationali creaturæ, vbi primum ad vsum rationis peruenit, necessariò ad esse; cùm tamen obligatio hæc cùm ignorantia inuincibili existentiæ Dei esse non possit. Expresse autem ita docuere Alex. Alens. 1. p. quæst. 3. num. 2. Aurcol. in 1. d. 2. art. 6. Gonzalez. Albel. 1. p. qu. 1. art. 2. d. 11. conc. Gran. controu. 1. d. 1. sect. 3. fatetur autem Granados sententiam hanc non tam rationi, quàm Patrum authoritati inniti. Cùm tamen iudicio meo nihil Patrum authoritati (in his, quæ discursu assequimur naturali) inniti possit, quod non rationi innitatur.

5 Secunda sententia docet Deum posse ab aliquibus inuincibiliter ignorari. Ita Molina. 1. p. quæst. 2. art. 1. & §. *ex dictis*. Mag. Victoria Relec. *ad quid teneatur?* Immeritò pro opposita sententia prima à nonnullis relatus. Zumel. 1. p. quæst. 2. art. 1. concl. 3. Trigosius ibi. dub. 1. ad 4. Arriag. ibi. d. 2. sect. 3. num. 17. Sed hi tamen, tam de ignorantia positiua, seu errore non existentiæ Dei, quàm de ignorantia pure negatiua loquuntur. Ac insuper tam de rustico, & illiterato sibi, suisque naturalibus discursibus relicto, quàm Atheo Magistro ipsi adiuncto: vti ex eorum probationibus liquet.

6 Maiori distinctione hac in re locutus est Quiros de Deo tract. 2. d. 13. sect. 7. asserens rustico sibi, suoque naturali discursui relicto, non posse esse ignorantiam positiuam, siue errorem circa existentiam Dei; adstante verò prauo magistro Atheo esse optimè posse. Secundò ait ignorantiam inuincibilem existentiæ Dei priuatiuam, seu negatiuam, prauo doctore remoto, moraliter esse, quamuis rustico impossibilem; physicè tamen, ac metaphisicè loquendo possibilem esse. In qua sententia omnia tela, quæ alterutra ex relatis contra alteram contorsit, infringi videntur.

***

CERTAMEN II.

Adstante prauo Atheo Doctore vtráque inuincibilis ignorantia adesse rudi, & indocto poterit, imò & priuatiua, etiam moraliter, etsi ille absit.

1 TRes conclusiones in titulo continentur. Prima est adstante Atheo doctore rusticus potest tam ignorantiam positiuam, seu errorem circa existentiam Dei habere, quàm purè negatiuam, seu priuatiuam. Conuenio cum doctoribus secundæ sententiæ, & Quiros recitato, qui author fuit tertiæ. Probatur facile. Quia rustici, & indocti, quibus, licèt sana, hebetior tamen, ratio, & discursus est, suis magistris doctoribus, & politioribus, ita cæcò credunt, vt nihil contra discurrere possint, nedum debeant: ergo eis docentibus Deum non esse credent, nec discredere tenebuntur: ac proinde non solu negatiue, sed positiuè etiam Dei existentiam ignorare inuincibiliter poterunt: imò & ignorabunt: etsi à minùs hebetibus, & indoctis oppositum ex naturalibus principiis indagandi causa sit, & facultas. Antecedens probatur: ex nostris rusticis Christianis, qui ita cæcò Parochis de mysterio Trinitatis credunt, vt nihil de principio illo naturæ lumine noto, quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se (cui ita apparenter mysterium Trinitatis repugnat, vt in eis componendis hucusque à Catholicis doctoribus laboretur) ne cogitent quidem. Multo igitur minùs de aliis principiis, ex quibus subtili, & oblongo discursu existentia Dei demonstratur, rustici Athei contra suorum Magistrorum doctrinam cogitare poterunt.

2 Secunda conclusio. Ignorantia priuatiua inuincibilis de existentia Dei rustico, sine Magistro Atheo etiam degenti, non solùm physicè, & metaphysicè, sed moraliter etiam est possibilis. Quoad physicam, & metaphysicam possibilitatem eisdem consentio, quoad moralem à nostro Quiros discordo: etenim, licèt Deus eo modo, quo quæst. 3. ostendimus demonstrabilis sit, ast plures, etiam ex non adeò rudibus, & rusticis, nihil de eo cogitarunt, neque ex causis, & effectibus naturalibus ad eorum authorem, & causam primam dignoscendam mentis aciem, & discursum erexerunt; quidni rusticus etiam syluicola, qui vix quidquam præter sensibilia cogitat, nihil ex eis, qua sensu percipit, discurrat: maximè circa rem adeò a sensibus remotam, qualis est Deus, horumque cum ipso connexio? Secundò: dubio procul per mensem, aut annum, imò, & annos pauculos potest syluicola ille nihil de Deo cogitare, postquam ad rationis vsum peruenit: id enim potissimùm nostris pueris euenire, vel euenturum videmus, certòque iudicamus, ni adessent, qui eos de Deo commonerent: totos enim ludis, aliisque sensibilibus oblectamentis, annis post vsum rationis, non admodum paucis, de sese intentos videmus; nihilque præterea, nisi admonitos, & inuitos cogitare.

3 Inde verò in rustico illo per longius temporis spatium physicè, ac metaphysicè, imò & moraliter euenire posse facilè deducitur. Etenim rudis ille, ac rusticus syluicola à nemine doctiori eruditus pueruloru subtiliorum rationis vsum, & exercitium toto vitæ suæ, etiam oblongæ, tempore, non modò non prætergrederetur, sed ne assequeretur quidem: vt in rusticis nostris rudibus, nedum in syluis enutritis, experimur, nunquam eos ad vsum, & exercitium rationis puerorum subtilioris ingenij peruenire; à quibus eludi eos sæpè per iocum videmus. Ex hoc autem moralis etiam possibilitas facilè ostenditur. Ea enim omnia, ex quibus excitanda necessariò moraliter à Quiros Dei indaganti species, ac subinde de eius existentia addubitatio, & suspicio dicitur, oculis, & sensibus puerorum ad vsum rationis peruenientium, & rusticorum patent, quin ex sese de Deo aliquid cogitent, vt diximus, illud, quod ad prouidentiam Dei spectare dicitur infundere vnicuique aliquam de Deo suspicionem nullo fundamento nititur firmo, nisi is naturalem legem diu seruasset:

ſeruaſſet : Quo in caſu, Deus ſui notitiam illi conceſſurus iudicatur ; ex quo deducitur aliis ſinguiatim, non ita bene moratis hanc concedere non teneri ; eſto : communitatibus, ſeu alicui earum pro bono publico conceſſurus præ ſua pietate credatur : præterquam quod iam in ea Dei prouidentia, aliquid gratiæ ſupra naturæ debitum intercedit.

4 Tertia concluſio. Homo ſibi, ſuiſque diſcurſibus omninò relictus, ignorantiam inuincibilem de Dei exiſtentia, poſitiuam, ſiue errorem, quod Deus non ſit habere, tam phyſice, quàm moraliter poteſt. Probatur facilè : quia, etſi ei de Dei exiſtentia rationes aliquot occurrant, nec poſſit ſine fundamento, & veritatis apparentia exiſtentiæ Dei diſſentiri, ſiue non exiſtentiæ ipſius aſſentiri ; ſunt tamen aliquot fundamenta adeò apparenter Dei non exiſtentiam ſuadentia, vt, qui eius demonſtrationem, fidemue non aſſequitur, decipi inuincibiliter circa eius exiſtentiam poſſit. Eiuſmodi eſt illud quo penè ſuos pedes motos, greſſuſque effuſos aiebat Regius Pſaltes. Pſalm. 72. dum pacem peccatorum in hoc ſæculo videbat : vbi plerúmque iniquis fortuna ridentem iuſti non niſi triſtem durámque patiantur. Ex quo nullum eſſe ſupremum numen : quod orbem, eiuſque res moderetur, videtur adeò apparenter, atque efficaciter deduci : vt in id, ita ſapientiſſimum, & ſubtiſſimum Regem fide, & reuelationibus illuſtratum impulerit, vt, ni fides de hominum nouiſſimis eum obfirmaret, derur baretur : igitur meliùs, & inuincibiliter in eum errorem incidere ex eo fundamento poſſet, qui fide, ac demonſtratione deſtitutus, nec tam acri ingenio præditus, ea ratione ageretur, cum æſtimatione iuſta, niſi demonſtratio, aut fides de exiſtentia Dei, præualere non poteſt.

5 Contra hæc nihil efficax à ratione opponi poſſe, vel aduerſarij ipſi fatentur. Ad ſententias illas de obligatione diligendi Deum, vbi primùm ad rationis vſum, ſanámque mentem creatura peruenit, & de aduertentia neceſſaria ad Deum, vt mortaliter poſſit ab ea delinqui (quæ oppoſitam noſtris concluſionibus ſcientiam de Deo pro tunc in creatura rationali ſupponunt) Reſpondetur facilè, vtrámque ſententiam, vt ſonat, falſam eſſe. Licèt prima in ſenſu S. Th. accepta verum habeat : in eo tamen ſenſu noſtræ doctrinæ non aduerſatur. Eſt enim verus eius, & S. Th. ſenſus, creaturá rationalé, vbi primùm ſuum, vniuerſique authorem Deum cognoſcit, ac proinde ad vſum rationis circa Deum peruenit, ad eum diligendum teneri. Id quod aliquibus, poſt multum temporis, ex quo abſolutè ad vſum rationis peruenerunt, poteſt euenire : aliquibus verò nunquam, tam phyſice, quàm moraliter.

6 Ab authoritate oppones illud Iob. 17. *Omnes homines vident eum.* Ad quod Gregorius. 27. Moral. cap. 3. *Omnis homo, eo ipſo, quòd rationalis eſt conditus, debet ex ratione colligere eum, qui ſe condidit, Deum eſſe.* Damaſ. 1. de fide cap. 1. *Nemo eſt mortalium, cui non naturaliter inſitum ſit, vt Deum eſſe perfectum habeat.* Hùc etiam faciunt teſtimonia Patrum citata à nobis diſputationis huius præfatione, quæ congenitam, & natiuam hominibus cunctis Dei notitiam aſſerebant. Præcipuè illud Auguſtini, ibidem recitati. Denique Sap. 13. vbi à magnitudine creaturæ creatorem videri poſſe dicitur, & omnes homines reprehenduntur, qui Deum non agnouerint. *Si enim*, inquit Sapientia, *tantùm potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare ſæculum : quomodo huius Dominum facilius non inuenerunt ?* Nemo autem de eo reprehendi eordatè poteſt, quod inuincibiliter ignorat : vt omnibus inconfeſſo eſt.

7 Cæterùm (vt ab extrema hac authoritate reſponſionem ordiamur) Sapiens non omnes abſolutè homines ibi reprehendit ; ſed eos, qui ſæculum, id eſt vniuerſum, ordinémque cauſarum, & effectuum eius apprimè ſua indagatione, & labore multo perealluerunt : quibus dubio procul, de Dei exiſtentia ſpecies, & motiua plura paſſim excitabantur : ac proinde in eo indagando negligentes culpabiliter extitere : quare circa eius exiſtentiam vincibilis fuit, vel ignorantia, vel error. Reliqua teſtimonia ſolùm euincent ingenitum nobis omnibus eſſe vnde Dei exiſtentiam aſſequi poſſimus, ſi id excitatis ſpeciebus attendamus ; aſt neceſſariò eas ſpecies nobis excitari, non euincunt ; alioqui nunquam non Dei exiſtentiam cogitaremus, contra experientiam cuique manifeſtam. Vt autem ea mortuorum Dei dignoſcendi nobis paſſim aberrantium multitudo, magnitudoque commenderur, aiunt Iobus, & Patres per exaggerationem : omnes Deum videre, ingenitámque omnibus, & inſitam Dei notitiam : quemadmodum eum, qui obiecta, in aperto ſibi propoſita, quia non aduertit, vel negat, vel ignorat, cum negare, vel ignorare, quæ videt dicere ſolemus : cum tamen non viderit.

QVÆSTIO V.

An Deum eſſe, ſiue exiſtere, primòper fidei actum cognoſci queat ?

Dixi : *primò cognoſci per fidei actum.* Nam, ſi aliunde de Deum eſſe, eiuſque exiſtentia nota credituro ſit, ceſſat omninò difficultatis ſtatim proponendæ ratio, vt ex eius propoſitione patebit.

CERTAMEN I.

Difficultas proponitur.

1 DEi exiſtentiam per fidei actum cognoſci à Chriſtianis abſolutè poſſe, certiſſimum eſt : cùm Deus ſe exiſtere, & expreſsè, ac explicitè, & implicitè, ac virtualiter reuelauerit, quoties aliquid reuelat, & loquitur. Quod ſi aliunde Dei exiſtentia nobis ſit nota, tum quidem aſſentiri iterum nos eiuſdem exiſtentiæ, quia id etiam nobis reuelat, facile intelligitur ; at verò, cùm Dei exiſtentia nobis eſt prorſus ignota, difficultas eſt, an cognoſci primò per fidem queat ? eademque cùm illa : An Dei reuelationem de myſterio aliquo, eodem fidei actu, quo myſterio reuelato aſſentimur, eius reuelationi aſſentiamur ? Aliunde debeamus prius reuelationi aſſentiri. Etenim cùm Deus ſe exiſtere reuelat, exiſtentia reuelata Dei ad ipſam reuelationem neceſſariò ſupponitur : cùm nemo reuelare, loquiue poſſit non exiſtens : quare, vt aſſentiamur Deum ſuam exiſtentiam reuelaſſe, vt deinceps ob eius reuelationem ipſum credamus exiſtere ; ipſum exiſtere, vt reuelet, prius iudicare debemus ; alioqui, ſi eum exiſtere ignoremus, & negemus, & eum loqui æquè ignorabimus, negabimúſque : ſicuti, vt aſſentiamur ob reuelationem alteri myſterio reuelato, Deum illud reuelaſſe, ſeu Dei de illo reuelationem exiſtere prænoſcere debemus. Cùm autem de ea reuelatione reuelatio reflexa non ſit, ob quam ei eſſentiamur, nec de omnibus reflexis reflexior, & reflexior reuelatio alia ſine infirito proceſſu dari (& idem eſt de reuelatione exiſtentiæ Dei) fiet planè, vt Dei reuelationi, & Dei exiſtentiæ, quibus prius natura, quàm Dei exiſtentiæ, aut cuius alteri veritati reuelatæ neceſſariò aſſentiri debemus, fidei actu aſſentiri non poſſimus : quare neque exiſtentiæ Dei, neque exiſtentiæ reuelationis poſſumus primò per fidei diuinæ actum aſſentiri. Confirmatur : quia alias perinde vitioſo circulo eidem videbimur aſſentiri : nempè Deum exiſtere, quia id reuelat : & reuelare, quia exiſtit.

2 Petrus Hurtado d. 7. de fide à parraſſo. 90. & Lugo, d. 1. à parraſſo 82. in ſimili de aſſenſu reuelationi aiunt : veritatibus omnibus, quæ in motiuo fidei continentur, vt Dei Veracitati, Exiſtentiæ, Authoritati, & Reuelationi aſſentiri nos eodem fidei actu ; non quidem, vt veritatibus reuelatis, ſed vt motiuis aſſentiendi ex fide, quibus propter aliud aſſentiendum non eſt. Sunt enim prima fidei principia, quibus propter ipſa aſſentiendum eſt, non propter aliud ; ſicut in aliis ſcientiis vſu venit, vt principiis propter ſe, ac non propter aliud aſſentiamur. Verùm non ſatis capio, quid nam dicatur per illud aſſentiri per ſe, illis, vt motiuis : An excluditur eis verbis aſſenſus circa illa motiua in fidei motiuo incluſa, tanquam circa obiecta, in quorum exiſtentiam aſſenſus feratur, nec ne ? Si ita : in illa ferri aſſenſum fidei neges : aliunde aſſenſus circa illa præcedere debet vt ob illa reuelatæ exiſtentiæ Dei, aut cuius alteri myſterio aſſentiamur. Incognito enim

aut

aut non præcognito motiuo ob illud assentiri alteri obiecto materiali non possumus, sicut neque bonitate incognita, possumus amare. Mouent enim motiua hæc intentionaliter, mediáque sui cognitione; actu autem ipso fidei nequit assensus fidei, in eius motiuas rationes, tanquam in obiecta ferri, quorum existentiæ simul, atque existentiæ rei reuelatæ eodem actu assentiatur: quia intentionaliter ea motiua mouere nequeunt ad assensum reuelatis, si eodem assensu, vtrúmque existere iudicetur.

3 Motiuo enim,& causalitas vera omnis, veram prioritatem causæ cum omnibus requisitis ad causandum requirit: cum autem ad motionem intentionalem motiui ad assentiendum alteri obiecto, esse intentionale per assensum de eius veritate, & existentia prærequiratur, quod in assensu eodem, circa motiuum, & materiale obiectum nequit inueniri: eodem assensu fidei in vtrumque, tanquam in obiecta, quibus assentiamur, ferri minime possumus. Confirmatur: quia, sicut existentia physica causæ,& effectus eadem esse non potest (etsi ab eorum essentia reipsa distingui admittamus) ita neque motiua, & obiecti materialis, cui ob illud assentimur, intentionalis existentia eadem potest esse: quia non minùs in hoc intentionalis existentia, ad causandum assensum circa materiale prærequisita est, quam physica causæ, ad causandum physicè effectum. Secundò, existentia Dei, cuiusque reuelatio de illa, ipsa reuelatione clarescere non potest: tùm quia reuelationis existentia contingens existit quia Dei existentia, ac proinde authoritas,& quæ hanc constituunt, per se & ex terminis, vt aiunt, nota non est primò Dei existentiam creditiuo ex fide. vt ex dictis quæst. 1. constat,& ex quæstionis huius suppositione compertum est: ergo debet, vt moueat Dei reuelatio nota esse per aliud: quo valde reuelatio,licet primum fidei principium,vnicumque motiuo nempe) sit, à primis scientiarum principijs discordat. Hæc quippe,cù per se nota sint,per aliud nota esse nõ debet,licet per aliud nota esse possint. Atq;his satis præcipuũ horum Doctoru,& solutionis huius fundamentũ euertitur.

4 Soar.1.de essent.& attrib.cap.1.num.5 & Martinon. 1. p. d. 2. sect. 2. respondent: licet in esse rei Deum esse prius sit, quam reuelare, tamen per hoc posterius illud prius cognosci posse, sicut causam per effectum: sic homo latens te voce prodit. Neque esse lignificat: vt Christus discipulis timentibus phantasma esse, Marci. 6. *Ego sum*, arebat, & Samaritanæ Ioan. 4. se Messiam esse vt crederet testimonio suo persecisse: & Raphael Tobiæ. cap.12. se esse Angelum: & vulgo cum Rex ait. *Ego Rex id affirmo*, cum Regem esse ex eius testimonio credimus. Sic Deo dicenti. *Ego sum qui sum*. Exod.3. ipsum existere ob ipsius testimonium credimus. Nec obiectio,inquiunt, probat amplius, quam eadem per idem, eodem prorsus modo propositum assentiri nos minimè posse: alt, si diuerso modo proponatur. v.g. implicitè, benè posse per idem eidem explicite proposito assensum præbere, vel è contra, ob explicitum implicito: vt constat ex assensu definito ob definitionem, & è contra maxime, quando idé omninò, quod in antecedenti, seu motiuo proponitur, in assensu,seu conclusione non est,vt cu ex cursu Petri,& Ioannis ad sepulchrum,alterutrius ad illud cursus infertur.

5 Cæterum exempla illa ad rem probandam non sunt. Nam ex voce prolatorem, & hanc hominem esse, non ex eius testimonio, & authoritate illius nouimus; sed prolatorem ab effectu, sicut ignem ex fumo: hunc verò hominem esse,ex notitia anteriori, quâ eius vocem, & personam à multo nouimus.Sic Christus à discipulis notus est: fidem autem testimonio Christi de se apud Samaritanam, præsaga occultorum cordis manifestatio fecit, fretti miracula Raphaelis apud Tobiam:atque Regi dicenti se Regem esse,non nisi aliunde nobis nota eius authoritate credimus.Illud de definitione, & definitione, ni alterum de subiecto prænotum aliunde sit, vt ob alteram non assentiemur: sed æque vtramque de illo negabitur, vel dubitabitur, vt patet. Nec magis petitur illud de implicito, & explicito,& quod plus sit in antecedenti, quàm in consequenti, ni illud implicitum aliunde præsupponatur: quod enim ignotum absolutè est, etsi aliis circunstantiis, & adiunctis, siue de se notis, tunc ignotum supponitur, ignotum in se erit. Ni enim vtramque Apostolorum ad sepulchrum cucurrisse fateremur, inepte, ac stolide alterutrum cucurrisse interreimus,ex eo quod vterque cucurrit. Nã sit antecedens maius aliquid probandũ assumebatur,ignotóq;Ioãnis cursu,etsi Petrũ cucurrisse sciremus, stolidè etiã probaremus, assumendo in antecedenti, Ioannem & Petrum cucurrisse.

CERTAMEN II.

Alia solutione reiecta, quæstio deciditur.

2 NOtter Quiros de Deo. tract.2.d.15.sect.7.à n.43. ex Soario etiam nostro. d.4. de fide,sect.6. a paragr.4. docet: primum assensum,tam de existentia Dei,quam reuelationis, dum se existere, aut reuelare tribuit, esse actum fidei Theologicam,neq; aliter fidei actum esse posse,ni in ipsas,vt in res seratur reuelatas. In hoc extremo,cum his Doctoribus facile omnes conuenimus.Primum,quasi præsentis difficultatis est,probat Quiros, quia reuelatio omnis diuina est reuelatio reflexa existentiæ suæ, ac proinde tanquam rei reuelatæ ipsius existentiæ,& idem est de existentia cæterorum, quibus diuinæ reuelationis infallibilis authoritas constituit: ob ipsam reuelationem eodem actu fidei, quo reuelatæ veritati directæ, nos assentiri posse. Hanc autem reflexionem reuelationis supra scriptam, & cætera,quæ ipsius constant authoritatem,suadet.n.43.quia Dei reuelatio, tanta maiestate,pondere, & grauitate proponitur, tamq; Doctorum tot, tantorumque sapientia, Martyrum triumphis, Confessorum sanctimonia,antiquitate, & constantia fidei nostræ, cæterisque credibilitatis mysteriorum signis, vt eis infallibilis authoritas ilarata appareat, ac Deum esse,& loqui,quæ loquitur,cuiq. nefas sit dissentiri: quare, etsi nullam aliam de Deo notitiam quis haberet,his extrinsecè intellectum illustrantibus,eodem actu fidei in reuelatam Dei,& reuelationis existentiã, authoritatem,ac reuelati mem, qua ea reuelantur,ferretur; licèt de se clara non sit, quia extrinsecùs eis motiuis illustratur, vt sæpè in assensibus aliis contingit.

2 Sed nihilo hæc veritus dicuntur, tot facibus imò verò nihi doctrina hæc pugnantia docere videtur. Admitto verumq; reputo id quod in assensu conclusionis ex præcognitis ac præuiacatis præmiss (vt ginter suadent) ita etiã se gerere motiua credibilitatis reuelatoria Deo,respectu diuinæ authoritatis,atq; existentiæ tum Dei reuelantis,tũ ipsius reuelationis, vt actu fidei, quo reuelata credimus, ea etiam motiua intrinsecè attingat opus non sit, sed satis esse extrinsecè, eo alio assensu intellectum illustrati, vt actu fidei reuelata (quæcumq; illa sint) credamus. Hæc autem non probant præcipuum, quod hic Doctor intendit: nempe dari motiuum reuelationem de re quapiam,sui ipsius reflexam reuelationem esse,& cui proinde ac cæteris,quæ supponit, vt Dei reuelãtis existentiæ,ob se ipsam simul cũ reuelata veritate assentiri possimus,quin potius oppositum suadent. Illa enim,quæ mysteriorũ reuelatorum credibilitatem,Deique proinde authoritatem,locutionem,& subinde existentiam suadent, ipso Quiros fatente, extrinseca motiua reuelationi sunt, quibúsque sublatis Deum loqui, & existere nusquam firmiter suaderetur: ergo existentiæ reuelationis,Deique loquentis,non est reuelatio motiuum, quale reflexa sui reuelatio,& testificatio sit,sed quid ab ea diuersum: ergo veritati huic de existentia reuelationis, Deique loquentis,non assentimur ob reuelationem ipsam, neque actu fidei, quo ab illa,tanquam a motiuo adæquato mouemur ad assentiendum rei directe reuelatæ.

3 Dices,non moueri ad assentiendum existentiæ Dei ob reuelationem,tanquam ob motiuum extrinsecum assensus, quo simul vtrique existentiæ, & reuelationis, & Dei,simul cum veritate reuelata ex fide credimus: sunt enim motiua extrinseca illius assensus,signa illa credibilitatis euidentis,quæ mentem illustrant,& extrinsecùs ad assensum illum inducunt: quemadmodum præmissarum obiecta ad assensum cõclusionis:quod solùm obiectio suadet; alt esse reuelationem totam, & adæquatum motiuum intrinsecum assensus fidei veritati directe reuelatæ, & simul veritati existentiæ reuelationis, & Dei reuelantis. Licet enim, vt seorsim, sicut mat reuelationis,& Dei loquentis existentiæ, illa credibilitatis motiua extrinseca sint,& necessariò intrinseca alt vt simul assentiamur ei veritati,& alteri directe reuelatæ, eo intrinseco motiuo opus non habemus,sed satis est,si extrinsecùs in eum illustretur ex consortio enim alterius partis; si iudicetur physice diuisibile, ac nõ simplex qualitas sit) fit, vt pars de se obscura ex alterius partis

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE ROMA

conſortio clareſcat rid quod inquies apparet in hoc iudicio, *Stella ſunt pares, quia Angelus dicit.* Si qualitas ſimplex non ſit. Stellas enim eſſe pares de ſe obſcurum, & inſuaſibile de ſe eſt, ait ex conſortio alterius partis, *Angelus dicit*, lucem accipit, vt ei aſſentiamur.

4 Nihil tamen hæc omnia difficultati præſenti diluendæ poſſunt inſeruire: & in primis exemplum hoc de cauſali propoſitione (ſiue eiuſmodi iudicium diuiſibile phyſice, ſiue ſimplex qualitas ſit,) nihil probat: in ea enim altera pars continet motiuum aſſentiendi alteri parti, intrinſecam quidem, eo modo, quo in ea opinione de iudicij diuiſibilitate intrinſecum eſſe poteſt: atque illud quidem præcognitum, & præiudicatum aliunde prioritate naturæ, antequam ſtellarum paritati, per alteram partem, ob teſtimonium Angeli aſſentiamur. Quando verò pars iudicij circa vnam veritatem, cui aſſentimur, motiuum aſſentiendi alteri veritati non affert, hanc æque obſcuram, & inſuaſibilem reliquit, quin ex conſortio tuo lucem aliquam recipiat: vt ipſo exemplo conuincitur. Si enim Angeli reuelatio, eiuſq; authoritas aliunde clara nobis, ac ſuaſibilis non ſit, ex eo, quòd alteri veritati obſcuræ de ſe paritatis ſtellarum in iudicio eodem phyſice ex duplici illa parte (vt nunc permittimus) conſtato adiungatur, maiorem lucem, ſuaſibilitatémque non recipiet. Vnde eodem exemplo acriter hic Recentior impetitur: ſi enim reuelatio Angeli obſcura, de ſe, ac dubia, quoad ſui exiſtentiam, & authoritatem veritatis ex conſortio alterius partis, circa veritatem teſtificatam, lucem, & ſuaſibilitatem non accipit, ni aliunde clareſcat, vt ſuaſibilis, atque aſſenſibilis, vt ſic loquar, per alteram partem iudicij reddatur: ergo nec diuinæ reuelationis, Deique reuelantis exiſtentia ex conſortio alterius partis iudicij, lucem, & ſuaſibilitatem recipiet maiorem, quàm de ſe habet, ni ad motiua deſignata recurratur: quare non magis eſt ſuaſibilis, vt coniuncta cum veritate reuelata eius, & Dei loquentis exiſtentia, & authoritas, quàm ſi ſeorſim ſumatur ad aſſen.ũ: ſed ſeorſim ſumpta per ſe, nó eſt per ſe ſuaſibilis, ſed per aliud, nimirum ſigna noſtræ euidentis credibilitatis, ergo nec cõiũctim ſumpta cũ veritate reuelata.

5 Illud etiam de extrinſeco motiuo ſignorum noſtræ euidentis credibilitatis, vt exiſtentiæ reuelationis, Deique loquentis eodem actu, quo veritati directè reuelatæ per ipſam reuelationem aſſentimur, tenuiter inde apparet: cùm ex coniunctione aſſenſus circa vtramque veritatem, ſiue identica, ſiue per vnionem reuelationis exiſtentia, Deique loquentis maiorem lucem non recipiat, ſibique ipſi lux eſſe poſſit, & quaſi reuelatio reflexa, quam ſeorſim ſumpta, vt vidimus. Secundò motiua illa euidentis credibilitatis, licèt ad aſſentiendum directè veritati reuelatæ immediatè non moueant, ſed ſolùm diuina reuelatio, eiuſque, & Dei exiſtentia, & authoritas, tanquam formale proximum motiuum; ait illuſtrare mentem non alia ratione poſſunt, vt ob hæc formalia motiua proxima veritati directè reuelatæ aſſentiatur, niſi, quatenus circumat aſſenſum circa exiſtentiam diuinæ reuelationis, Deique prouidè reuelantis, atque diuinæ infallibilis authoritatis, eáque omnia ex parte obiecti per eiuſmodi aſſenſum firmiter veritati reuelatæ applicantur. Non ſecùs atque connexio, ſeu illatio obiectiua concluſionis obiectiuæ cum antecedenti, & præmiſſis per aſſenſus præmiſſarum oſtenditur, formaliterque menti proponitur, vt ei connexioni, & ſubinde concluſioni obiectiuæ aſſentiatur: ergo quemadmodum aſſenſus præmiſſarum in concluſionis aſſenſu non repetitur, ſed, vt ſummùm, ſuo loco, & gradu pro prioritate naturæ permiſcetur: neque ex luce, quam ex præmiſſis menti ad aſſentiendum concluſionis aliunde affertur, ei per ſe ipſam quaſi reflexè, aut veritatibus obiectiuis præmiſſarum per ipſam aſſentimur, ita neq; reuelationi, eiuſque, & Dei loquentis exiſtentiæ per ipſam reuelationem, tanquam motiuum aſſentimur ſimul cum veritate aſſentimur reuelatæ & quidem, ſi pro priori naturæ exiſtentiæ reuelationis ſecundum ſe, ob ſigna euidentis credibilitatis aſſentiendum nobis neceſſariò eſt, vt ob illam credamus veritati directè reuelatæ, neque inde clamor in ſe reſpectu ſui intrinſecè reuelatio ipſa fiat, aſſentiri iterum ei ob ſcripſam ſimul cum veritate reuelata ſuperfluum videtur, imo impoſſibile.

6 Concludo ergo ex dictis, exiſtentiæ Dei reuelantis ſui exiſtentiam nunquam primò per actum fidei ob eiuſmodi reuelationem elicitum, aſſentiri nos, ſed aliunde à nobis præno ſci naturâ debere, vt argumentum propoſitum cert. 1. n. 1. & cuaſionum præcluſiones deinceps hucuſque datæ conuincunt: quod ipſum de exiſtentia reuelationis, & eorum, quæ infallibilem authoritatem Dei, ob quam reuelatæ veritati aſſentimur, dicendum eſſe oſtenſum hactenus eſt. Neque obeat Fidei aſſenſum iuxta hanc doctrinam non poſſe reſolui tandem in diuinam reuelationem, ſed in Parochi, aut hominis proponentis, fallibilem quidem, authoritatem, cùm ob id tandem Deum cuiuſque reuelationem adeſſe credamus: ex quo fidei noſtræ firmitas videtur caſſari: cum vltimò humanæ authoritati innitatur. Non inquam obeſt: cui quippe ſecundum ſe, vt motiuo non innitatur, ſed Eccleſiæ propoſitioni, quæ per illum fit. Hæc quippe per Parochum applicatur, atque motiuis euidentis credibilitatis obiectiue innititur: quæ à doctioribus intelliguntur, ac proinde ſubiectiue firmiùs credunt; licet obiectiue ruſtici etiam æque firmiter credant: cùm motiua, ob quæ credunt æquam habeant firmitatem, quamuis ab eis ignoretur. Cum autem inter credibilitatis euidentis ſigna, miracula numerentur, quæ Dei voces, & teſtimonia a Patribus paſſim dicuntur: doctiores, qui ob ea reuelationis, & Dei, eiuſque authoritatis exiſtentiam credunt, etiam dum ſuam exiſtentiam reuelat, fidei actu reuelationis, authoritatis diuinæ, ac Dei exiſtentiam primò credere pro priori naturæ, ad eſſenſum proximè ob diuinam reuelationem præſitum, non immeritò dici poſſunt.

DISPVTATIO II.

De Dei Eſſentia.

1 EXPLORATA iam Dei noſtri exiſtentia, de eius Eſſentia diſputare proximum eſt. Licèt autem controuerſiæ huius præfatione Dei definitionem (vt opus tunc erat) præmiſerimus; eam tamen rudi Minerua à nobis, atque vtcumque datam ibi monuimus: exactam Eſſentiæ Dei diſputationem, & definitionem proprio hoc ſuo loco daturi. Quoniam verò, rerum naturæ, & eſſentiæ ex dubio procul cenſendæ ſunt, quibus in quæſtione, quid ſint? reſponderi debemus, iuxta Ariſt. Philoſophos, Theologoſque omnes, quare & rerum quidditates ab eiſdem appellantur: atque inſuper, quæcumque rebus phyſice identificantur ad quid eſſe rei phyſicum pertineant: plura autem, quæ ita illis identificantur realiter, metaphyſicè alia rerum prædicata, cum quibus ad conuertentiam dicuntur, conſequi, tanquam illorum accidentia metaphyſica, deprehendantur, quidditatem, ſeu eſſentiam metaphyſicam rerum illa, quæ eo ordine præcedunt meritò vocamus; illa verò, quæ ad hæc conſequuntur non eſſentias, ſed metaphyſica rerum attributa, ſeu paſſiones dicimus. Patet vtrumque in hominis eſſentia, & quidditate; etenim, ſi de phyſica quidditate, & eſſentia ſermo ſit, tam riſibilitate, quàm rationabilitate, cum qua ad conuertentiam dicitur, eſſentialiter conſtat; at verò, ſi de metaphyſica hominis eſſentia, & quidditate loquamur, rationalitas ſola, non riſibilitas, quæ eius paſſio metaphyſica eſt, de hominis eſſentia, & quidditate eſt: quod ipſum in ente, eiuſque paſſionibus metaphyſicis, atque innumeris aliis cernere licet. Rei ergo cuiuſvis, ac proinde Dei etiam, Eſſentia in phyſicam, ac metaphyſicam primò diuiditur.

2 Contra ſtatum hoc Philoſophis, & Theologis principium Recentiores Complutenſes vbiuis à nobis impugnati, docuere manuſcripto de Scientia d. 2. n. 6. & d. 1. de voluntate. num. 3. omnia prædicata rei identificata ad eius metaphyſicam eſſentiam ſpectare: non autem ſolùm illud, quod radix metaphyſica cogitatur cæterorum: quia, inquiunt, poſita poſſibilitate rationalis creaturæ non volitiuæ, rationale hoc, & rationale volituum, quod de facto eſt eſſentia non ſolum phyſica, ſed & metaphyſica differunt: non poſſunt autem differre penes hoc, quod rationale volituũ, radix volitiui vere ſitiſecùs rationale non volituum: quia æquè pugnat rationali volitiuo verâ radicè, & principium

volitiui

volitum secum reipsa identificari, ac subinde sui ipsius esse, atque rationali non volituro, volitum ibi impossibilis radicem esse: quare eorum metaphysica differentia, non inde, sed e physica identitate præsentis rationalis cum volituro, & negatione identitatis cum illo rationali non volituro possibili definienda est. Sed verò oporteret Recentiores hoice distinctionis essentiæ rerum metaphysicæ à physica ab omnibus receptæ, atque ad metaphysicas, tum à priori, tum à posteriori demonstrationes tenendas necessariæ, rationem aliam allegasse: quæ tamè nulla esse potest in eorum sententia. Si quatenus essentiam metaphysicam rerum in omnium cum ipsa identificatorum commercio constituit: cùm eo ipso, nihilque alio, essentia physica rerum explorata sit, eâve possit. Eorum verò fundamentum debile est. Etenim præcedentia essentiæ metaphysicæ ad suas metaphysicas passiones, non vera realis, & physica est, sed metaphysica, rationis, & tantùm imitativa: quatenus, sicut essentiæ rerum physicæ, passiones suas physicas ab ipsis reipsa distinctas physicè præcedunt, hæque illas (quæ prima in rebus sunt) consequuntur, ita in essentiis, & passionibus earum metaphysicis (quæ non nisi per rationem nostram esse, ac dari possunt.) Ratione nostra illæ præcedant, quæ prius rationabiliter debent à nobis cognosci in rebus, essentiæque earum metaphysicæ meritò habentur, passiones verò earum metaphysicæ, quæ in ipsis debent cognosci posterius, & ad convertentiam dici cum ipsis: in quo nulla est eorum prædicatorum fictio, sed totum discrimen, & ordo eorum fictus est, & per rationem imitativam: quod totum ratio adueri nostri probat.

3 Secundò, ad rem præsentem aptissimè, tam physica, quàm metaphysica Dei quidditas, & essentia dividitur in essentiam, & quidditatem philosophicam, & Theologicam, id est essentiam, & quidditatem Dei considerati quatenus è puris philosophicis principiis est cognoscibilis (quo pacto sine vitæ subsistentia notitia, cum reliquis tamen communibus prædicatis, & attributis divinis cognoscibilis est); & considerata Theologice, quatenus scilicet, ex præcipuis etiam principiis Theologicis, nimirum fidei, est accessibilis: quo pacto trium etiam personalitatum, quæ ex hac affatim intuitu, & considerato est futura, cùm de Dei essentia, & quidditate, sive physica, sive metaphysica disputatur: vel de essentia hominis essentia, tum physica, tum metaphysica disputantes distingui etiam opportet, an de ipsius essentia, & quidditate philosophica ex puris philosophicis principiis, in quibus nullum distinctionis naturæ singularis suppositi, & subsistentiæ, vel personæ, ac personalitatis vestigium est, deprehenda, in termino: an de ea, vt e fidei principiis (ex quibus naturam hominis singularem à personalitate & persona differre in mysterio Incarnationis manifestat) disputetur?

4 Dixi, *ex ipsius hominis* scilicet particularis, & singularis Petri v. g. aut Pauli: eam sub voce hominis in communi significati, suppositum, aut personam non denotare constat ex dictis d. prolem de Trinitate, ac fusiùs contra. 8. de Incarnat. d. 1. quæst. 2. ferè tota: ac proinde disp. de hominis in communi significati essentia, distinctam de essentia physica, & Theologica locum non esse, vt putabant Murciani Recentiores, qui eam distinctionem in essentia physica Dei cognoscebant, ad metaphysicam essentiam illam non extendentes. His itaque declaratis, duplex disputatione hac quæstio continetur. Altera de essentia Dei physica, altera de essentia eius metaphysica, tam philosophice, quàm Theologice veraque considerata.

QVÆSTIO I.

De Physica Dei Essentia, sive Philosophica, sive Theologica.

PRIMO quæritur seorsim & primò loco de physica Dei essentia inquirere, vt consultum Patrum intelligentiam; (in quam, qui quæstionem hanc ab alia de metaphysica Dei essentia non diuidunt, incurrerent) lectoribus meis veritatem. Primo verò disputanda fuerunt quia facilior: tum quia metaphysica essentia rerum è physica earum essentia desumitur, quam proinde necessariò supponit.

CERTAMEN I.

Recentium Murcianorum sententia reiicitur.

1 PRima sententia in præsenti quæstione est. Recentium Murcianorum asserentium primò, essentiam Dei physicam, realem formalem philosophicam, esse omnia prædicata diuina, sive communia, sive personalia. Secundò ad essentiam Dei physicam, Theologicam personalia prædicata non spectare, spectare verò communia. Tertiò ad essentiam Dei physicam virtualem, intrinsecè non pertinere prædicata, quæ à Deo ipso virtualiter distincta in suo esse inuentantur. Verum, vt de duabus primis conclusionibus iudicium meum tantillum differam, id quod tertia hæc conclusio supponit, satis non assequor. Distinctionem virtualem in diuinis adhuc hactenus, & nocelexi, licèt neutram in diuinis probem. Essentiam autem physicam virtualem, etiam, cum primum audio, non intelligo. Etenim, si distinctionis, & potentiæ virtualis, in ea distinctione, & potentia essentiæ, definitionibus standum sit, ea erit virtualis essentia physica, quæ cum reuera essentia physica non sit, perinde se habet, ac si reuera talis esset: sic autem non se habent communia, & necessaria, quæ, adhuc virtualiter, à Deo non distinguuntur: nam reuera essentia physica, sive philosophice, sive Theologicè sunt: cùm à Deo, cuiusque entitate realiter, nec formaliter, nec virtualiter omnium sententia distinguantur: quare hæc omnia, quæ a Deo, virtualiter adhuc, non distinguuntur, nó possunt esse essentia physica virtualis Dei propriè loquendo, vt tertia Recentium conclusio ferebat: cùm Dei reuera essentia physica realis formalis sit, quod non competit eadem, vocum proprietate seruando, vt debetur, essentiam physicam virtualem esse: neuti neque cum vera reali formali potentia, & distinctione alicuius ab alio, realis virtualis distinctio potest consistere: quia virtualitas, vt ex eius definitione data constat, negationem formalis realitatis importat.

2 Dicent, vti e conclusionis huic probatione percipio) non ita à se intelligi essentiam physicam virtualem, vti à nobis explicatur: ac dum ad eam non spectare prædicata Dei virtualiter distincta in suo esse defendunt, se solùm intendere ea, quæ ita distinguuntur ab essentia, & natura diuina, licèt realiter formaliter in sua essentia diuina sint; cùm tamen realiter virtualiter distinguantur, realiter virtualiter essentiam Dei physicam non esse: si quidem eo genere, quo vnum ab alio distinguitur, realiter esse idem cum illo euidenter repugnat. Neque ego aliam esse in ea conclusione Recentium mentem suspicatus vnquam fui, neque ex suppositione virtualis distinctionis, ita explicatam conclusionem impugnabam, sed ex proprio essentiæ virtualis physicæ significato, quod ostendi, communia necessaria, Dei essentiam physicam, realem esse non posse proprio sensu: ac proinde male ab eis conclusionem de essentia physica virtuali, cum eius proprio significato consistere. Id quod ex ratione, & explicatione conclusionis palam ostenditur. Si quidem solùm probatur, distincta virtualiter ab essentia physica reali formali Dei illam ingredi minimè posse: quia perinde se habent ratione realis virtualis distinctionis, ac si realiter formaliter ab illa differrent: quare neut ea, quæ realiter formaliter ab essentia differunt diuina, realem formalem essentiam non ineant, sic itaque ea, quæ ab illa realiter virtualiter distinguuntur, ad essentiam physicam realem formalem Dei minimè ea, spectare: non autem ab essentia physica reali virtualiter distincta, atque impossibile esse relegenda. Sed de mala hac locutione satis, ne disputationem deinceps confundat; quod solum intendo.

3 De re verò magis primæ conclusioni Recentiorum dissentior. Asunt enim, vt vidimus, personalia etiã ad physicam Dei essentiam philosophicam pertinere: cùm tamen conclusione terminari dicant, ad essentiam Dei physicam virtualé, ea omnia excipere quæ virtualiter a Deo distincta in suo esse sint: Hæc autem in re non cohærent. Etenim personalia à Deo virtualiter distincta in suo esse sint in natú

ſententia: cùm in ea, & proprium eſſe metaphyſicum, & phyſicam exiſtentiam habeant ab eſſe, & exiſtentia eſſentiæ non minùs, quàm perſonalitates, virtualiter diſtinctam. Si autem virtualis diſtinctio eorum in ſuo eſſe ab eſſe eſſentiæ idem præſtat, vt diximus, quod præſtaret diſtinctio realis formalis ad eſſe Dei phyſicum creatæ, ſiue formale ſiue virtuale, vt hi loquuntur, minimè pertinebunt in horum ſententia, & ratione, qua rertiam cõcluſionẽ iidẽ probant, & quæ omnibus probanda, ad eius concluſionis verum, qui eſſe poteſt, ſenſum probandum, videbatur. Mitto alia quæ tam in prima de eſſentia phyſica philoſophica, quàm in ſecunda de eſſentia phyſica Theologica Recentiorum concluſionibus non ſatis nobis probantur; ea ſiquidem in noſtræ ſententiæ concluſionibus ſtatim confutabimus.

CERTAMEN II.

Noſtra ſententia variis concluſionibus ſtatuitur.

1 DIco primò, Eſſentia phyſica Dei philoſophica in omnibus prædicatis communibus neceſſarius, non autem perſonalibus conſiſtit. Primam cõcluſionis partem affirmatiuam negabit nemo. Negatiua ſecunda primæ Recentiorum Murcianorum, concluſioni contradicit. Quod autem prima affirmatiua à nemine poſſit negari, ex eius probatione manifeſta liquet. Eſſentia quippe phyſica philoſophica Dei (vt è diſputationis præfatione conſtat) eſt quidquid phyſicè cùm Deo ex puris naturalibus, & philoſophicis principiis neceſſariò, & indefectibiliter identificatum deprehenditur: at eiuſmodi ſunt communia omnia prædicata neceſſaria Dei: ergo ea omnia ſunt eſſentia phyſica philoſophica Dei: ex eodem verò principio, & definitione eſſentiæ Dei philoſophicæ ab iiſdem Recentioribus recepta, æquè aperté probatur negatiua ſecunda pars noſtræ concluſionis. Illud enim ſolùm ad eſſentiã phyſicam Dei philoſophicam venit, quod ſeclusa reuelatione, & Theologicis principiis, è naturalibus ſolis cùm entitate Dei phiſicè, & realiter identificatur; atqui è neceſſarius Dei prædicatis perſonalia nullatenus Deo identificari, ſeu adeſſe deprehenduntur, à philoſophia naturali adhuc probabiliter, vt patet, facilitatis oſtendimus contra Trinc. diſp. 1. quæſt. 1. cert. 1. concl. 2. ergo nec pertinent ad phyſicam eſſentiam Dei philoſophicam: ex qua probatione ſoluitur aduerſariorum argumentum, quod in eo ſolùm nititur, quod perſonalia phyſicè Deo reuera identificantur: id autem ex fide, & Theologia, non autem ex pura philoſophia innoteſcit.

2 Dico ſecundò, prædicata communia contingentia volitionis, & cognitionis, (& idem eſt de neceſſariis nonnullis, quæ ad aliud dicuntur: vt cognitio, ac fortaſſis amor poſſibilium) ad eſſentiam phyſicam Dei, tam philoſophicam, quàm Theologicam ſpectant. In hac concluſione cùm citatis Recentioribus conuenio; non autem in eorum ratione: eam ſiquidem probant: quia eſſentia phyſica Dei, etiam virtualis, tam in ordine ad eſſe talium formalitatum contingentium, quàm in ordine ad aliud, ad quod ipſæ dicuntur, penſanda eſt. Verùm de eſſentia phyſica Dei locus penſationi, ſeu meditationi noſtræ non eſt, ſed diuinarum formalitatum reali, & phyſicæ identitati, vt per ſe patet, ac iam oſtendam in noſtra probatione, quæ ſic habet. Quia, licèt eiuſmodi prædicata diuina quæ quoad denominationem contingentia ſunt, vel à poſſibilitate creaturæ pendent quoad denominationem etiam, vel deficere abſolutè poſſent, vel ſaltem non adeò neceſſaria phyſicè ſint, atque ipſe Deus: at verò quoad intrinſecum ipſarum formalitatum adeò conſtantis neceſſitatis, ac ipſe Deus, ſunt. Cùm infinita Dei ſcientia, & amor vndequaque, atque è ſuo ſpecifico, vel potius indiuiduo prædicato diuini in ſuo genere vnumquodque, augmenti eiuſdem generis incapax ſit, ac proinde, cùm Deus vult, vel intelligit creata, ſiue poſſibilia, ſiue futura, nihil formalitatis volitioni, vel intellectioni Dei accedit, quod abſque illis non haberet, cùm ſe ſolum amet, & intelligat: quare, quoad intrinſecas ſuas formalitates ſcientiæ, & volitionis totas, eiuſmodi prædicata omnino identificata, atque vnaſſima cum Deo ipſo ſunt: ac proinde ad eſſentiam Dei phyſicam tam philoſophicam, quàm Theologicam ſpectant: Ac demùm 3. cùm Philoſophia, cum liberè velle, ac identicè immanenter demonſtret: totum id eſſentia philoſophica eius phyſica erit, ac ſubinde Theologica, quæ philoſophicam non excludit, quomodocúmque difficultas facta componatur.

3 Iam inde probatione ipſa præoccupata eſt præcipua contra proximam concluſionem ſecundam obiectio, quæ ex contingentia, vel minori neceſſitate, quàm Deus eſt, eiuſmodi prædicatorum deſumitur. Conſtat enim ex ea totam eorum prædicatorum contingentiam, minoremue neceſſitatem ea, qua Deus eſt, quoad denominationem ſolùm, non autem quoad amoris, & ſcientiæ intrinſecas diuinas eorum formalitates eſſe: id quod, non minùs, quàm Trinitatis abſtruſum myſterium, eſt, ſed tamen Catholicis omnibus credendum. Inde etiam conſtat ad rationem quam attiginus cert. 1. num. 2. & 3. admiſſa diſtinctione reali virtuali aliquot prædicatorum diuinorum ab eſſentia, & natura diuina, quæ in prædicatis diuinis contingentibus, vel maximè, aduertenda videtur. Idem enim præſtitura videtur, quod phyſica, & realis formalis diſtinctio eorum ab eſſentia præſtaret, ſi adeſſet. In primis vocem realis virtualis diſtinctionis in diuinis tamquam diuinum adinuentum (vt Recentiores nonnulli appellant) non admitto: neque ea difficultates myſteriorum fidei noſtræ ſummitti, nedum complanari ſentio: quin imò eius vocis ſignificatum implicatorium eſſe, & Chimericum: quæ omnia perfecutus ſum longius, contr. de Trinit. d. 7. quæſt. 2. cert. 2. per totum. Hæc igitur prædicata non diſtinguuntur realiter vllo modo ab eſſentiæ diuinæ phyſica entitate, quoad entitatem, ſed ſolùm quoad denominationem, ſeu potius realiter intentionaliter non phyſicè, vt ſuo loco dicemus. Quia ea omnia, quæ verè ea prædicata, adhuc cõtingentia phyſicè ſunt, & quæ alia omnia his oppoſita eſſent, ſi adeſſent, atque ita, quoad denominationem ſiue realiter intentionaliter, deficerent, & diuina ſimpliciter entitas, reipſa phyſicè eſt, ſuntque metaphyſicè etiam in ſuo genere neceſſariſſima diuina attributa; quin eis aliquid formalitatis in ſuo genere addi poſſit, ex prædicatis contingentibus, quæ accedunt addi poſſit, neque ſi abeſſent, poſſit aliquid illis perire.

4 Dico tertiò. Eſſentia phyſica Theologica Dei, abſolutè loquendo, cómunia omnia prædicata, imò & perſonalia cuncta in ſe claudit. Quoad cómunia prædicata, conuenit mihi cũ Murcianis Recentioribus, imò ſanus nemo à concluſione poteſt diſſentire de omninò neceſſariis loquendo, (de non ita neceſſarius monſtratum etiam eſt, concl. 2. n. 3.) cum ſit Patrum expreſſa ſententia, atque ratione mox pro perſonalibus ſubiicienda ſatis probetur. Ex Patribus eam concluſionis partem expreſsè tradunt. Nazian. orat. 36. 4. de Theolog. verſ. fin. orat. 38. de Natiuit. Domini longè à principio. orat. 42. 2. in Paſchate, col. 2. num. 7. vbi habet. *Vniuerſum enim id quod eſt, in ſe complectitur, velut pelagus quoddam eſſentiæ immenſum, & interminatum.* Accinunt Damaſc. 1. fidei. cap. 12. Ambroſius. lib. de Fide, diuinitate, vnico. cap. 4. medio. Ex Nazianz. verba etiam data mutuantes, atque hic rurſus orat. 49. quæ eſt de fide tractatus. *Qua eſt ſubſtantia Dei, niſi ipſum quod Deus? ſimplex, ſingulare, purum, nulla concretione permixtum, limpidum, bonum, perfectum, beatum, integrum, ſanctum, totum.* Hilarius 9. de Trinit. verſ. med. enumeratis Dei attributis ait. *Nõ quod hæc Deus habeat tanquã aliud quid extra eſſe credendũ ſit; ſed quod in hu ad aliquantulam ſenſum noſtri opinionẽ, ſignificatus ſit ipſe, qui habeat.*

5 Luculentiùs adhuc Anſelmus. c. 14. Monolog. à med. c. 15. & 16. vbi oſtendens omnia, quæ prædicantur de Deo, etiam in abſtracto, eſſentialiter prædicari, ſic inter alia habet. *Idem igitur eſt quod libet vnum illorum, quod omnia ſimul, ſiue ſingula. vt cùm dicitur, iuſtitia, vel eſſentia, vnum ſignificat, quod alia ſimul, vel ſingula.* Et rurſus. *Illa ſumma eſſentia nullo modo ſic eſt aliquid: vt illud, idem, ſecundum aliam modum, aut ſecundum aliam conſiderationem, non ſit: quia, quidquid aliquo modo eſſentialiter eſt, hoc eſt eorum, quod eſt.* Sed omnium præclariſſimè Bern. 5. de conſid. ad Eugen. *Scientem*, inquit, *ſi magnum, ſi beatum, ſi ſapientem vel quid tale de eo dixeris in*

ter-

hoc verbo insinuatur, quod est, est. Nisi hoc ita est esse, quod hæc omnia esse: si centum talia adderi, non necessitas abesse ea dixeris, nihil addidisti; si non dixeris, nihil minuisti. quæ omnia plutáque eorundem, & aliorum Patrum consona testimonia de essentia physica Dei, vt minimùm, necessariò intelligendi sunt: imò, & de essentia etiam metaphysica ipsius intelligunt plures, qui communia omnia diuina essentiam metaphysicam Dei constituere censent: vt videbimus, q.2. cert.1.

6 Quòd autem personalia etiam prædicata essentiam physicam Theologicam Dei absolutè loquendo ingrediantur: probatur facile contra prætatos Recentiores: quia, licèt ex principiis pure philosophicis, Deus vna persona singularis, atque à natura indistincta sit, cum in eis nulla suppositi natura distinctionis vmbra inueniatur, aut ex fide, & Theologicis principiis, physica entitas Dei, siue physicè sumptus Deus, est individuum, & identicè vna natura cum tribus personalitatibus, siue Personis, quibus est physicè communis, ac proindè trinus, & vnus: atqui essentia physica Theologica Dei, eisdem Recentioribus annuentibus, est, quidquid physicè ex principiis Theologicis Deus est: ergo essentia physica Theologica Dei est, non sola natura cum communibus, sed cum personalibus etiam: siue Deus etiam trinus est essentia physica Theologica Dei. Nec refert Patres, & Theologos ex ipsis, naturam pro essentia sumpsisse, atque eam à personalitatibus, & proindè à personalibus diuidere: quia ex fide mysterij de Trinitate, ac mysterij etiam de Incarnatione (quæ præcipua circa principia Theologica sunt) subsistentiam à natura distingui deprehendunt. Etenim distingui realiter, & physicè à personis, & personalitatibus diuinis, nec fides, nec sana, & Catholica Theologia deprehendit: quare licèt essentiam, & naturam, substantiam, formam, genus, & speciem pro eodem in diuinis vtrumpiam Patres, Concilia, & Theologi, dum de mysterio Trinitatis agunt, & illam à personalitatibus, & Personis distinguunt, ac similiter in mysterio Incarnationis, negentque eas esse Personas, aliter tamen in vno atque in alio.

7 In Trinitate enim solùm ratione eam à personis distinguunt, eóque sensu Essentiam, & naturam negant Personam, seu Personas esse, quia eo nomine, & conceptu naturæ, & essentiæ communis tribus Personis significatus, sub qua communitate Persona esse nequit: sed prout coniuncta, cum personalitatibus singulis, vt aiunt pulchrè Patres, & pro omnibus Imperator Iustinianus, edicto fidei approbato a Vigilio Pa. quod extat tom.2. Concil. pag. 654. ante Constantinopolitanum 2. generale. vbi col.1. ea habet quæ retulimus contra de Trinit. q.1. cert.2. n.4. ac Leprius contr. de modis loquendi in materia de Incarnat. d. vltima. Cum verò connectionem per physicam identitatem cum personalitatibus, quibus vltimò singularizatur, (vt docebat Richardus a nobis laudatus eadem dist. pro.m. qu.2. cert.5. n.6.) habet essentia, & natura diuina. In mysterio autem Incarnationis negant essentias, seu, quæ in Christo sunt, naturas esse Personas, & supposita physicè: & realiter, nec solùm prout eis nominibus concipiuntur, & significantur: quia a Verbi personalitate, & Persona physicè, & realiter diuersa humana Christi natura catholicè est. Ex quibus satis constat Patrum locutiones prætatas non negasse personalitates, ac personalia omnia diuina ad essentiam Dei physicam theologicam, seu quatenus ex fide Deus nobis innotuit, spectare: cùm physicam eius cum Personis, & personalitatibus diuinis identitatem (de qua solùm essentia physica Dei, ex fide etiam & recognoscant, & tueantur; negasse autem id de essentia physica naturarum Christi, quia humanam realiter à Verbi Persona, & personalitate fide distinctam videbant: quo tum Recentiorum ab

authoritate Patrum, & à paritate essentiæ, & natura personæ creatæ petitum fundamentum.

* * *

QVÆSTIO II.

De Essentia metaphysica Dei philosophica.

DE essentia metaphysica amplior decertandi campus cum Theologis Scholasticis patet: quia hoc tolerato tenui de essentia Dei metaphysica philosophica, seu quatenus ex physicis, & naturalibus principiis Deus innotuit: disputatur: quo pacto vnus, atque à natura singulari Deitatis, atque perfectionibus communibus, quas vocamus, quibus constare Deum Philosophi assequi possunt; ad dicta tres prorsus est, inquirimus ergo, quorum seu quibus prædicatis diuina essentia metaphysica Dei, siue natura diuina metaphysicè constat: hactenus ab ipsis disputabatur.

CERTAMEN I.

Doctorum placita.

1 DE Essentia metaphysica philosophica Dei (de qua sola hactenus a Theologis disputatum est) prima sententia ex omnium prædicatorum, & attributorum collectione constitui docet. Ita Bannez, Mauritius, & Dominicani plures S.Th. inexpert. 1. 3. qu 47. art.1. Zumel. qu.28. art.2. qu 8. é Societatis Thomistis, Sonn.d.30. met. sect.6. & 1. de attribut. c.11. Becan.1. part.c.1.qu.1. Arrub. d.10. cap.13. Didacus Ruiz, d.8. de Trinit. sect.5. Tassolus ad qu.4.1. p. art.2. dub.3. Albiz tract.1. de scientia Dei, qu.6. & Agyd. Lulitanus. His fere consentiunt Complutenses nostri Recentiores, quibus cum sæpè controuersus de Trinit. & Incarnat. certauimus: dum ab essentia metaphysica Dei solos actus intelligendi, & volendi liberos ab illa virtualiter, vt ipsi putant, diuersos excludentes docuere: reliqua verò prædicata communia omnino in ea metaphysicè includi debere: cæterùm dupliex adhuc sensus opinionis hujus subesse potest: vt notabam controu. de Trinit. d.3. qu.2. cert.4. n.8. & 9. Primus: vt essentia diuina eis omnibus formalitatibus ex parte obiecti diuersis metaphysicè conflet. (licet homo ex animali, & rationali eò citiùs diuersis prædicatis (loquor enim ex Suppositione sententiæ ex parte obiecti præscindentis, quam hic ex logica, & metaphysica suppono, ne eius disputatione intempestiua, seriam hic Theologicam quæstionem turbem) metaphysicè coalescat. Quem sensum videntur tantummodo intendere citati Doctores, didicitséque ex testimoniis Nazianzeni, Damasceni, Ambrosij, & Hilarij recentis q.1. cert.2. n.4.

2 Secundus sensus fidelior longè: vt essentia diuina è genere, & conceptu suo metaphysico inclusiuè omnem dicat perfectionem, quæ in creatis omnibus dispersa est ab imperfectionibus earum exempta, quasi vno ictu formalitatis metaphysicæ diuinæ: ad eum modum, quo intellectus sua cuiuscunque physica physicè claudit. Vel (quod aptius ad rem præsentem exemplum est) quemadmodum quodvis attributum diuinum (vt d.3. cum multis docebimus) indistinctè formaliter è suo conceptu, & genere etiam est: ita, vt nullum ex partialibus generis eiusdem formalitatibus metaphysicè coalescat, etsi ad plura comparetur. Sed vno ictu formalitatis diuinæ feratur in omnia, v.g. Omnipotentia, quia diuina, & infinita potentia è suo conceptu diuinæ potentiæ, formaliter indistinctè omnium possibilium potentia est. quin è potentiæ productiuæ hominis, & potentiæ productiuæ Leonis, quasi partibus formalibus metaphysicè compingatur: & idem est de Scientia, & Voluntate diuinis, quem sensum videtur dedisse Anselmus, citatus citato cert.2. n.5. dum primo loco ait: in prædicatis idem vnum, atque aliud, imò & omnia simul significare; cùm tamen ti di-

nertia, adhuc formaliter ſignificarent, obiecta idem vnum, atque aliud, nedum atque omnia, ſignificare non poſſet. Secundo vero loco ait. Nihil eſſe Dei eſſentiam, ſeu, quod idem eſt, de ipſo prædicari, quod ſecundum aliquem alium modum, & conſiderationem non ſit, non eſſet autem illud, ſi ex parte obiecti vnam formaliter ab vna ab alia, atque ab eſſentia metaphyſica Dei poſſemus conſiderationem, & modo noſtro concipiendi præcidere. Clariúſque hic ſenſus videtur Bernardi teſtimonio inibi recitato contineri, quam, vt poſtea tractatione habeat opus.

3 Sententiæ Theologorum reliquæ in eo tantum conueniunt, quòd primæ hanc vtrosis modo explicatæ aduerſentur, atque Dei eſſentiam metaphyſicam philoſophicam, omnibus prædicatis communibus diuinis, etiam neceſſariis formaliter conſtare negant. Verum in aſſignandis eis, quæ illam metaphyſicè conſtituant, quæque ab illa ſint reſecanda, nulla cum alia concordat: quare eas ſigillatim perſtringam. Secunda igitur ſententia, in Intellectione diuina vltimò eſſentiam metaphyſicam Dei conſtituit, reliqua etiam prædicata diuina, quæ ipſam non ſequuntur, ſed vel comitantur, vel formaliter antecedunt, ad eius conſtitutionem admiſſis, ſolúſque volitione diuina, quæ cognitionem formaliter ſubſequitur ab eiuſmodi conſtitutione excluſa. Ita Soar. 9. de Trinit. cap. 1. n. 4. lib. 12. c. 5. lib. 11. c. 5. n. 16. ſequuntur ex noſtris. Salas, & Faſſolus, dub. 7. 8. & 9. eadem, qua Soar. in conſequentia, cum ſteterint pro tertentio prima: quo vitio Nazarius laborat, qui, & pro vtráque ſteterit: ſed magnis expenſis ſecundam hanc tuentur Herize. 1. part. tract. 2. d. 3. Hemelmam. 1. part. tit. 4. tota. d. 1. vbi pro ſe reliquos citatos refert, atque Machum, & Alheldam. Huic ſententiæ tertiæ affinis eſt alia Complutenſium Recentiorum aſſerentium, prædicata omnia, inter quæ diſtinctio virtualis non intercedit in diuinis (cuiuſmodi ſunt communia omnia neceſſaria; eſſentiam metaphyſicam Dei intrare: ſecùs contingentia communia, & perſonalia: ita manuſcripto de Scientia, & manuſcripto de Voluntate: ſed cum hac vniuerſali ſententia ſua: neſcio quo pacto componant abſolutè diuinam cognitionem ad eſſentiam metaphyſicam Dei non ſpectare: cum cognitio neceſſaria, atque non diſtincta virtualiter ab aliis prædicatis diuinis communibus ab ipſis admittatur: & tanè ſententia hæc eo fundamento innitatur, quod latè à nobis tractatum eſt controuer. metaphyſica: quod, ſcilicet, in creatis tota eſſentia rei, ſeu quidquid in ea omnino identificatum eſt (ſicut ſunt communia omnia neceſſaria in diuinis) ad eſſentiam metaphyſicam eius ſpectant, & eo fatè argumento, quod licet in creatis teneret, nihil in diuinis probaret: vti eo loco quanis cognoſcet: quare nihil hic de ſpeciali hac doctrina diſputare oportebit. Illud tantùm dicam diſtinctionem virtualem, quam illi defendunt, inter neceſſaria, & contingentia prædicata, atque inter perſonalia, & communia in diuinis, potius eſſe ſummam Dei identitatem vt oſtendi contra. vbi Trinit. ac tetigi ſuprà, fuſiúſque oſtendam contra. de voluntate, Decretorum diuinorum libertatem edifferens, quare, ſi identitas phyſica prædicatorum facit, vt quidquid in re phyſicè idem eſt ad eſſentiam eius metaphyſicam ſpectet, contingentia Dei prædicata, quæ ſolùm per ſummam Dei identitatem eſſe in illo poſſunt, æquè, imò potius, quàm neceſſaria, & non diſtincta virtualiter ad Dei eſſentiam metaphyſicam pertinebunt.

4 Quarta ſententia ſit aſſerentium, ante intellectionem, eſſentiam Dei metaphyſicè eſſe conſtitutam prædicato intellectiui radicalis, ſiue potentiæ intellectiuæ, aut intellectualitatis, quo vltimò conſtituatur. Ita Albertinus. tit. 2. qu. 4. theologica prædicamenti relationis dub. 2. voce ipſe intellectualitatis, Valentia 1. part. d. 7. qu. 3. pun. 1. Pererius 4. in genes. d. de imagine Dei qu. 1. & 4. Scotum, Turrian. & alios pro eadem ſententia referens, Arriaga 1. part. tit. 1. diſt. 16. ſect. 4. in intellectiuo radicali Dei eſſentiam metaphyſicam ſtatuit, ac proinde citatis pro hac ſententia videtur accedere, ſed tamen ſola hæc prædicata, intellectionem præcedentia in eſſentia Dei claudit, *Ens ſe ipſum vltimatè à ſe ſubſiſtens*. Vt in prædicato *ſe ipſum vltimatè*, radix intelligendi conſtituatur, ac proinde intellectualitas formalis; ſiue potentia formalis proxima: ac reliqua prædicata communia, quæ verbis eius datis, formaliter non continentur, ab eſſentia Dei metaphyſica releget, nec ſolam intellectionem, & volitionem diuinam. Addereque videtur tabi ſententiam diuinam extrema voce, *Subſiſtens*, (ſicut, & Ruiz citatus, dum omni perfectione ſimpliciter ſimplici eſſentiam metaphyſicam Dei conſtare loco citato docebat, cum tamen perfectiones diuinas, perfectiones eiuſmodi intrinſecè formaliter conſtent; vt vidimus contr. 8. de Trinit. d. 6. qu. 3. cent. 1.) quæ in eſſentia Dei metaphyſica philoſophicè, quam ipſe ibi, & nos hic venimus, locum proculdubio non habet: ac fortaſſe neque in Theologica, de quo quæſtione ſequenti. Idcirco quartam aliam à quarta diuerſam ſententiam induxit Arriaga loco citato.

5 Scotus in 1 d. 26. q. vn. ſubtilin. cum Scotiſtæ ſubſcribunt) cum prædicato latchic tuit, prædicatum etiam Voluntati ad Eſſentiam metaphyſicam philoſophicam pro vltimo conſtituendo adnectente, quæ Sexta eſt inter præſentes ſententias. Septima verò ſententia videtur fuiſſe Cardinalis Aureoli, Deum nempè ſola Intellectione conſtitui. Aureolo non minùs diſtanter accedit Arriaga citatus, d. 47. ſect. 8. inibi. 1. 1. docens eſſentiam Dei metaphyſicam virtualiter ſola intellectione conſtare: quia ante intellectionem nihil virtualiter diſtinctum præcedit, à qua volitio virtualiter diſtincta eſt, eamque tanquam radicem ſubſequitur. Sed ex hac ratione potiùs inferrem, non ſola intellectione virtualiter eſſentiam Dei conſtitui, ſed reliquis à voluntione prædicatis neceſſariis, quæ certè ab eſſentia, & entitate Dei virtualiter non diſtinguantur: quare ex hac ratione ſua poſſet Arriaga conſequentior ſuæ ſententiæ memoratæ n. 4. med. philoſophari. Huic ſententiæ, ex parte adhæſerunt Recentiores, naturam ab eſſentia metaphyſicè, & formaliter in Deo diſtinguentes, atque naturam in ſola intellectione actuali, ſeu metaphyſicè collocantes. Hanc diſtinctionem formalem naturæ, & eſſentiæ in Deo reprehendunt Marciani Recentiores, quaſi Patribus, & Conciliis, & Theologis aduerſam, cùm tamen eam in S. Th. vidiſſent, verbis hiſce, quæ ex ipſo 1. part. qu. 39. art. 2. ad 3. recitarunt. *Natura deſignat principium actus. Eſſentia verò ab eſſendo dicitur.*

6 Octava opinio fuit Argentinæ q. 2. prologi ſentent. Deum per Infinitatem conſtituentis. Cum autem nemo Theologus prædicatum eſſendi à ſe ab eſſentia diuina excludat, (nec citatus Aureolus, qui illud cum ſcientiæ diuinæ prædicato confundit: eadem hæc ſententia videtur cum ſententia noſtrorum Petri Hurtado d. 29. metaphyſ. ſect. 2. Tanneti 1. part. diſt. 2. qu. 2. dub. 5. Gillij 1. p. lib. 2. tract. 1. cap. 12. 13. & 14. atque tract. 2. cap. 4. Addit autem ſecundum noſtrorum eſſendi à ſeu ſuo quodque genere, omnia diuina attributa eſſentiam metaphyſicam Dei conſtituere: quo planè à prima, & præcipua hac ſua ſententia diſcordat: atque ad primam recitatam pergit. Nam attributorum infinitas eſſendi à ſe in ſuo quodque genere, à cuiuſque genere non abſtrahit. Neque enim infinita Scientia, vel Amor, vel Potentia Dei intelligi poteſt, quin Scientia, Amor, & Potentia Dei cogitentur: quare, ſi infinitas eſſendi à ſe attributorum omnium in ſuo genere vnumquodque ad compoſitionem eſſentiæ in taphyſicæ Dei veniant, veniret quidem omnia attributa ſecundum genera, ſeu ſpecies, ac formalitates ſuas ad illam: vti ſententiæ primæ aſſerebant.

7 Nona opinio eſt Recentium Murcianorum aſſerentium Eſſentiam metaphyſicam Dei ſitam omnino eſſe in ratione ſubiecti radicalis omnium actuum, ſeu attributorum diuinorum. Licèt optimam eſſentiæ Dei definitionem eſſe fateantur, per prædicatum *Eſſendi à ſe*, quia primus notiſſimúſque actus Dei eſt. Pro hac ſententia tacitè videntur citare, dum variis Doctorum opiniones recenſent, Henricum 1. part. ſum. art. 24. qu. 3. & art. 31. q. 2. Vaiq. 1. part. d. 119. Granad. 1. p. in. contron 2. tract. 1. d. 3. ſect. 4. qui aiunt conſiſtere Eſſentiam Dei in eſſe purißimo, quod eſt fundamentum, ſeu radix omnium attributorum: ita etiam ſentiunt plures alij, apud Hemelmam c. 2. n. 12. licet rationem fundamenti, & radicis à partialibus radicibus, & fundamentis pro attributorum diuerſitate coalefcere putent: quia in re deinpſ conſtabit ex dicendis diſt. 3. ac dictis ſæpè à nobis contron de Trinit. quòd, ſcilicet, nulla formalitas diuina ex partialibus generis eiuſdem poſſit metaphyſicè conſtare: reterunt tamen pro hac ſententia, & alios plures, qui abſolutè ſuppo-

nunt

ponunt eſſentiam Dei eſſe conceptum ad attributa omnia prævium, quòd autem cum hoc ſtet optimam eſſentiæ Dei definitionem eſſe per prædicatum entis à ſe, inde probant: quia, cùm eſſentia Dei conceptus ſimpliciſſimus ſit, non alia ratione explicari meliùs poteſt, quàm per actum ſuum notiſſimum, qualis eſt, eſſe à ſe: cùm nequeat, quod indiuiſibile formaliter eſt, partibus formalibus, quas non habet, explicitis amplius declarari.

8 Decima denique pro antiquitate ſua, & Doctorum numero, celebris eſt, quæ eſſentiam Dei metaphyſicam, de qua hic in prædicato entis, ſeu eſſendi à ſe conſtituit. Ita iam olim Patres plures, Bannez 1. par. qu.4. art.2. Aluarez d.119.n.3. Vaſq, loco citato, & ad art.2. cit. Baſil. Legion.1. par. variar. Reſect.5. circa fin. Referuntur Æſtius, vel potius Æckius, & alij. Ij etiam omnes erunt pro hac ſententia numerandi, qui à Murcianis Recentioribus numerantur pro ſua n.7, hi enim omnes docent: vt Recentiores ipſi reſtantur, vel conſiſtere in eſſe puriſſimo, quod eſt fundamentum attributorum, vel eſſe conceptum prævium ad attributa omnia, non autem eſſe illud, vt fundat, & eſt vera radix prævia ad illa: conſtat autem ens puriſſimum, quod eſt fundamentum ad omnia attributa diuina, atque ea metaphyſicè præcedit, eſſe ens à ſe formaliſſimum, quod ab omnipotentialitate ſui purum eſt, atque reliqua tanquam fundamentum præcedit. Quin hæc eſt S. Thom. ſententia cit. qu.4. & qu.13.ar.11. cum omnibus expoſitoribus, & à verbis illis ex qu.39. art.2. ad 3. recitatis n.5. fine. An verò conceptus iſte entis à ſe, ſit ab actualitate eſſendi formaliter præſcindens, an illam includens. Bannez, Aluarez & Baſil. dum hoc extremum non dicunt, primum videntur docere, idque expreſsè docent Murciani Recentiores, dum actum eſſendi inter attributa ponunt, ac Deum optime per illud, tanquam per primum, & notiſſimum, Dei eſſentiam ſimpliciſſimam definiri aiunt.

CERTAMEN II.

Dei Eſſentiam metaphyſicam philoſophicam ſolo prædicato entis, ſeu Eſſendi à ſe contineri, verius nobis eſt.

1 PRæfata concluſio patronos habet, non ſolùm Theologos datos proximè pro nona ſententia, ſed & Patres quam plurimos, locis, & verbis inferiùs referendis: eam & nos docuimus contr. de Trinit. d.3.qu.2.cert. 4. à num.3. vbi rationes metaphyſicas fuſiùs dedi, quas ideò hic, breui licèt, præſtringam tamen, quantum ad earum robur ſit ſatis: quia hic eſt ſententiæ huius adſtruendæ propria ſedes. Probatur ergo concluſio: quia id eſt Eſſentia metaphyſica cuiuſvis rei, quod ita illam conſtituit in ſe, vt eam ab aliis diſtinguat, atque in ſe ſufficienter conſtituat fundamentum, & radicem cæterarum paſſionum, & accidentium metaphyſicorum: vt in omnibus Eſſentiis metaphyſicis rerum compertum eſt: atqui prædicatum Entis, ſeu eſſendi à ſe ita Deum ſufficienter ab aliis diſtinguit, atque in ſe conſtituit fundamentum, & radicem ſuarum paſſionum, & accidentium metaphyſicorum: ergo prædicatum Entis, ſeu eſſendi à ſe, eſt eſſentia metaphyſica Dei: Minoris pars prima videtur clara: nam prædicatum Entis ſeu eſſendi à ſe, nulli, qui Deus non ſit, poteſt conuenire: ac proinde ſufficienter ab aliis omnibus diſtinguit Deum. Sed neque ſecunda pars eſt probatu difficilior. Siquidem ex prædicato Entis à ſe metaphyſicè oriuntur, & probantur à priori, vt patet ſingula percurrendo, Bonitatem, Infinitatem, Æternitatem, Omnipotentiam, & reliqua: ſicuti ſatis Scholaſticè de Scientia diuina aiebat Chryſoſt. hom. 1. de incomprehenſibili Dei natura circa medium, his verbis. *Non à ſapientia ſubſtantia, ſed à ſubſtantia ſapientia eſt*, atque vt rem vno verbo concludam; ideò diuina prædicata reliqua, à prædicato Entis à ſe formaliter diuerſa attributa Dei dicuntur: quia paſſiones metaphyſicæ Deo per exiſtentiam à ſe, in ſe conſtituto, aduenire iudicantur.

2 Sed dices, Eſſentiam metaphyſicam rei debere hanc diſtingui, non ſolùm ab aliis, quæ non ſint phyſicè res illa, ſed ab aliis etiam formalitatibus, quæ eſſentia ipſa formaliter, & metaphyſicè non ſint, quia, ſicut eſſe phyſico res debet phyſicè diſtingui ab omni alio, quod phyſicè ipſa non ſit. Sic & eſſentiâ metaphyſicâ, res metaphyſicè conſtituta, diſtingui debet ab omni alia formalitate, quæ ipſa rei eſſentia formaliter, & metaphyſicè non ſit. Secundò, quia, ſi ab aliis non diſtinguat, omnia rei prædicata eſſentia eius metaphyſica erunt: nec erit cur vnum eſſentia, ac reliquæ paſſiones, ſeu proprietates metaphyſicè, atque vnum metaphyſicè præcedat, illudque alia ſequantur, ita verò per prædicatum Entis, ſeu eſſendi à ſe diſtingui Deum eſſentialiter ſumptum ab aliis formalitatibus, huc attributis diuinis noſtro diſcurſu non probatur; imò verò facilè probatur oppoſitum: quia omnia diuina attributa, entia, & exiſtentia à ſe ſunt, ac non ab alio, vt patet, ac proinde hoc prædicatum commune eſt diuinis omnibus, & tranſcendens: ex quo rurſus infertur prædicati nullius diuini poſſe eſſe differentiale, & vltimum conſtitutiuum: quo diſcurſu non ſolùm noſtræ concluſionis probatio eneruatur, ſed & ipſa euertitur concluſio.

3 Murciani Recentiores tacitè rem contra noſtram ſententiam confici putant; non autem contra ſuam, qui non in prædicato Entis à ſe eſſentiam metaphyſicam abſtractè ſumptam Dei ponunt, ſed in ratione ſubiecti, & radicis diuerſorum prædicatorum, ſeu attributorum, quo eſſentia definitur, vt ab eis metaphyſicè diſtincta; per prædicatū verò Entis à ſe, definitur eſſentialiter Deus, qui eiuſmodi ſubiectum eſt, per actum, & effectionem ſuam primam, & notiſſimam: vt condiſtinguitur ab omni eo, quod eiuſmodi eſſentiam non habet, quòd rectè præſtatur, inquiunt. Cæterùm cum Dei eſſentiam metaphyſicam inter omnia prædicata, & attributa diuina venamur, ea omnia prædicata diuina rimamur, ac metaphyſicè diſtinguimus, ſecundum ea omnia, quæ vnumquodque eorum formaliter metaphyſicè in ſe coërcet: ac proinde pro eſſentia metaphyſica rei inter omnia, quæ phyſicè in ipſa identificari deprehenduntur, oportet ſpecialiter deſignari, quod non ſit metaphyſicè, in aliis in re eadem phyſicè identificatis. Vrgetur: quia vel ratio Entis à ſe eadem metaphyſicè eſt in omnibus prædicatis diuinis, vel ſecùs? Si eadem: ergo cum definis Dei eſſentiam per actum eſſendi à ſe, non magis definis eſſentialiter Deum per vnum prædicatum diuinum, quàm per aliud; ſi non eſt eadem, non eſt cur refugias ob hoc argumentum, in prædicato Entis à ſe, eſſentiam metaphyſicam Dei conſtituere, atque concedere, per id per quod metaphyſica Dei eſſentia conſtituitur, ac definitur eiuſmodi eſſe debere, quod in aliis Dei prædicatis, quæ attributa ſint, non inueniatur: maximè, cùm in definitione eſſentiæ metaphyſicæ, quam cum omnibus admittunt, contineatur: nempè eſſe id ad quod reliqua rei prædicata metaphyſicè conſequuntur: quod ſine eſſentiæ ab attributis, ſeu proprietatibus metaphyſicis, diſtinctione metaphyſica eſſe non poteſt.

4 Nos ergo non ita facilè deſperamus ſolutionem in quauis opinione de tranſcendentia, vel non tranſcendentia entis in creatis, & in diuinis. Etenim, ſi ens tranſcendere prædicata omnia vbique ponatur: nequit non in differentiis quibuſcumque metaphyſicis includi: quare argumentum contra omnem rei eſſentialem metaphyſicam conſtitutionem decertat: ac proinde paralogiſmus eſſe conuincitur. Stat verò æquiuocatio eius in eo, quod ens in ea ſententia non ſumitur vniuocè, ſed analogicè, ac proinde non eadem, quæ in differentiis, eſt entis ratio in communi, quod per illas contrahitur, ſed ratio entis minùs principalis, & imitatiua illius communis rationis, quæ principale analogarum eſt, & ad quam reliquæ entis rationes, quæ in minùs principalibus analogatis inueniuntur, ſe referunt: quod in prædicato Entis à ſe, in quo eſſentiam Dei conſtituimus, metaphyſicè erit iuxta hanc opinionem de tranſcendentia Entis à ſe, in diuinis reſpondendum. In noſtra verò ſententia, quæ eam Entis ſubſtantiui metaphyſici, ſeu exiſtentiæ tranſcendentiam, neque in creatis admittimus, neque in diuinis formalitatibus, ſed has etiam ſolo iure identitatis cum exiſtentia Dei exiſtere, atque eſſentia, realia metaphyſica adiectiua

iectiua ſolũ: (vt de perſonalitatibus diuinis agentes multis oſtendebamus cont. de Trinit. d.6.q.1.vbi fundamenta iecimus, vt idem doceremus hic de attributis d.3.) facilius oſtenditur prædicatum Entis à ſe in diuinis, neutrè, ac ſubſtantiuè dictum, quodque tota eſſentia metaphyſica Dei eſt, non eſſe reliquis attributis diuinis commune.

5 Probatur Secundò, ſeu explicatur ratio præcedens, quia reliqua prædicata diuina, & diuerſa formaliter ſunt à prædicato Entis à ſe, etiam per aliarum opinionum Doctores & ita cum illo comparantur, vt & ad conuertentiam dicantur cum illo: ac proinde neque inſtar generis, & differentiæ illius ſe habeant: cùm genus latius, differentiæ verò ſtrictius eo, cui differentiæ comparantur, eſſe debeant. Ita vero diuina inter ſe hæc omnia comparantur, vt omnia à prædicato Entis à ſe metaphyſicè oriantur, vt diximus proximè; ipſum autem à nullo ex his ortum, adhuc metaphyſicè, ducat. Quo igitur pacto eſſentiam Dei metaphyſicam, reliqua ab Ente à ſe prædicata diuina cum illo conſtituent? Cùm, non vt genus, neque, vt differentia, neque illorum inſtar, illam cum eo poſſint componere: neque eodem gradu, & ſigno primo metaphyſico (in quo ſolummodo eſſentiæ rerum à metaphyſicis collocantur) ad Deum ſpectent, ſed primum Deitatis prædicatum, quod tantummodo Deum in primo gradu, & ſigno metaphyſico pertingunt, propoſterioribus ſignis ſequantur? Nec refert ingredi Dei eſſentiam, quæ cumulus omnium perfectionum etiam metaphyſicè eſſe debet: tum, quia id Patribus ſubtilius, ac de metaphyſica Dei eſſentia diſputantibus aduerſatur: tum, quia cum rationibus Theologicis pugnare videbimus cert.3.tum denique, quia eadem eſſentia phyſica, & metaphyſica, Dei foret, vanéque duplex à Theologis de re, ex parte etiam obiecti formalis, eádem, difficultas, & quæſtio inſtitueretur.

6 Tertia demum ſententiæ noſtræ à ratione, eáque validiſſima, probatio ex aliarum ſententiarum confutatione ex Patribus, & rationibus petenda eſt, quam, quia longiorem ad certamen tertium reſeruamus. Tertia proinde probatio ex Patribus, qui pro hac noſtra ſententia expreſsè loquuntur in præſentiarum ſit: imò ex Dei ipſius authoritate, qui Exodi. 3. dubitanti Moyſi quidnam Iſraelitis, ad quos à Deo legabatur, rogatus, quiſnam eſſet Deus, à quo ſe miſſum diceret: cum tamen iam ab eo audiſſet eſſe Deum Abraham, Iſaac, & Iacob, vt *qui*, ſeu potiùs. *Quid eſſet Deus*, à quo mittebatur audiret, atque rogantibus poſtea intimaret, Dominus ait: *Ego ſum qui ſum, ſic dices ad filios Iſraël: Qui eſt miſit me ad vos, hoc nomen mihi eſt in æternum.* Ad quæ Hilarius 1. de Trinit. *Non enim aliud proprium magis Deo quàm eſſe.* Auguſt. tract. de hoc Dei dicto, eſſentiam Dei eo contineri ait. *Qui enim hoc quod eſt, & verè eſt intellexerit dignè, & qualitercunque lumine veraciſſimæ eſſentiæ, vel ſtrictè ſicut coruſcatione affatim fuerit, longè ſe videt infrà*, & 12. de Ciuit. *Cùm enim Deus ſumma eſſentia ſit, hoc eſt ſummè ſit, & ideo immutabilis ſit, rebus, quas ex nihilo creauit, eſſe dedit.* Niſſenus. *Totum enim in ſe ipſum eſſe complectitur, quaſi quoddam eſſentiæ pelagus, immenſum & infinitum.* Baſilius. *Iſtud qui ſum, vnam, eandemque, & communem eſſentiam ſignificat.* Euſebius. *Vox illa, qui eſt, rem, non nomen Dei, ſignificat, qui eſt, hoc eſt; qui per ſe eſt, qui à nullo eſſe habet.* Rabanus. *Deus qui exordium non habet, eſſentia vera tenuit.* Rupert. *Ego ſum qui ſum, natura eſt nomen.* Et poſt multa alia. *Suum edixit proprium vocabulum dicendo; Ego ſum qui ſum.*

7 Hæc omnia à catena Lippomani deſumpta, dicent, vtcumque de eſſentia phyſica Deitatis intelligi. Licet huius dictionis, inter Dei nomina cætera, proprietas ad ipſum, eiúſque naturam, & eſſentiam ſignificandam maior; quæ ab his Patribus tribuitur, locum ſolutioni occludat. Sed ad alia Patrum teſtimonia venio, quibus, nec vtcumque, ea ſolutione ſatisfit. Interlinealis ad eum locum. *Ego ſum qui ſum, & qui eſt miſit me ad vos diuinitatis ſubſtantiam ſignificat.* Eſt autem ſubſtantia eſſentiâ: quod de phyſica intelligi nequit: cum reliqua attributa ea oratione non ſignificata, phyſica eſſentia contineat, quod ipſum in teſtimonijs aliquot ex dictis, quòd eis vocibus eſſentiam Dei contineri, & ſignificari aiunt, argumentum contra præfatam ſolutionem conficitur. Damaſc.1. de fide cap.12. *Principalius omnium dictorum de Deo nominum eſſe, Qui eſt.* Niſſen. aduerſus eos, qui ægrè ferunt reprehenſiones ſub init. ait. *Deum eſſe, primam rationem eſſe Dei.* Dionyſ.5. de diuin. nom. *Ex ipſo eſſe, tanquam antiquiore aliis Dei bonis, ipſe Deus celebratur.* Antiquius autem non duratione, ſeu æternitate, vt patet, ſed originariè, & præcedentia metaphyſica ad cætera diuina. Id quod probat, quia quæcumque munus aliquid agendi, vniendi, &c. habent, primùm ipſo eſſe participant, eóque exiſtunt, mox verò huius, vel illius principia ſunt, concludítque. *Primam igitur ipſius eſſe munus præponens ſumma illa Bonitas ipſo eſſe, vt antiquiſſimo, primóque omnium eius participationum poſſibilium celebratur.* Nazian. Orat.36. col.3. fine. *Quantum ergo nobis conceſſum eſt, Ens, & Deus magis quodam modo eſſentia nomina ſunt: ex hiſque etiam Entis vox ad illam indicandam aptior eſt.* Atque orat.49. ex datis Exodi verbis concludit. *Ergo ipſum, quod eſt, hoc erit ſubſtantia huius rei, quod eſſe defenditur.* In eandem ſententiam ſcripſere Hilarius de Trinit. col.4. Hieron. in id ad Ephelios.3. *Ex quo omnis paternitas.* Auguſt. ad id Pſal.9. *Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum.*

8 Hùc etiam aduocanda ad rem hanc erunt teſtimonia Nazianzeni recitati, qu.1. cert.2. n.4. vbi ait. Vniuerſum in ſe complecti id quod eſt, velut pelagus immenſum eſſendi, vt aiebat etiam hic Niſſenus n.6. atque citata, qu.1. cert.2. num.5. Anſelm. & Bernard. qui, licèt primo, & ſecundo modo conſtituentium metaphyſicè eſſentiam Dei in cumulo attributorum omnium neceſſariorum: & communium, alterutro ex ibi datis, ſenſu adduci vtcumque poſſent: vt diximus hic cert.1. num.1. & 2. tamen, vel de eſſentia ſolùm phyſica Dei loquuntur, vel (quod verius mihi eſt) contendunt nullum aliud Eſſe, ſiue entitatis, aut entis ſubſtantiui metaphyſici, eſſe in diuinis aliis, quod formaliſſimè ens eſſentiæ non ſit: quare reliqua diuina ſolum eſſé entia realia adiectiua metaphyſica, vt de perſonalitatibus docuimus locis citatis, ex controuer. de Trinit. diſt.6. & de attributis obiter, teſtimonia hæc Anſelmi, & Bernardi expendentes, eadem controu. d.3. qu.2. cert.4. rurſúſque dicemus fuſiùs hic d.3. Alioqui, neque Anſelmus negare poteſt attributa diuina in prædicato Entis metaphyſicè formaliter non contineri, neque Bernardus, nihil addi prædicato Entis neque minui Deo metaphyſicè, additione, vel detractione eorum. Quòd ſi dicas loqui eos de continentia eminentiali metaphyſica eorum in prædicato Entis à ſe, noſtram concluſionem apertiùs dicent. Hùc tandem facium alia teſtimonia Patrum, quæ aliorum ſententijs (præcipuè primæ) impugnandis, recitabimus ſtatim.

CERTAMEN III.

Ab aliarum opinionum excluſione, ſententiæ noſtræ à ratione probatio quarta.

1 HÆc in materijs omnibus efficaciſſima probatio. Eſt autem ſemper probatio multimembris, pro aduerſarum opinionum multiplicitate, cùm omnes ſigillatim percurrendæ ab impugnatione ſunt. Sic ergo argumentor. Nequit Eſſentia metaphyſica philoſophica Dei in aliquo ex aſſignatis ab aliis ſententijs perſtare: ergo conſiſtit in prædicato Entis à ſe. Maior ſuadetur. Non in aggregato omnium prædicatorum diuinorum. Primò, quia ſunt in eis attributa diuina metaphyſica, ac proinde eſſentiam Dei debent ſupponere, ac Deum, cuius attributa ſunt, eſſentialiter conſtitutum. Secundò, quia cuiuis eſſentiæ metaphyſicæ proprietates metaphyſicæ neceſſariò eam conſequentes ſunt aſſignandæ: nulla autem aſſignari eſſentiæ Dei poterit, ſi omnia ſua attributa, & prædicata neceſſaria communia includat. Ruiz, qui, vt vidimus, cert.1. num.4. perſonalitates diuinas ad eſſentiam Dei metaphyſicam vocat, actiorem, quoad hoc, ſicuti,

ſicuti, & Arriaga ibidem citatus, impugnationem habet : quandoquidem Eſſentiam Dei metaphyſicam communem eſſe ſingulis, & omnibus perſonis tota Theologia dogmatice fatetur : quod cum horum ſpeciali doctrina defendi non poteſt, & ſanè Patres de conſtitutione metaphyſica per attributa, vel omnia, vel aliqua loqui non poſſe conſtat ex locis ſtatim citandis, in quibus nullum ex his prædicatis Eſſentiam ſignificare, ſed aliquid, quod eam circunſtet, eíque inſit, vt ſummùm : ergo his locis de phyſica identitate omnium diuinorum loquuntur Patres, quorum omnia teſtimonia latè explicat Hemelman. titul. 4. d. 3. c. 3. & 4.

2 Horum vero ſingularitate omiſſa, communis prima ſententia expreſſa eſt contra Patres, ſubtiliori metaphyſica hac de re diſputantes. Nyſſenus poſteriori lib. de Trinit. ad Euſtathium longè à med. *Cùm aliquis vniuſcuiuſque horum nominum, & ipſius naturæ, circa quam ea omnia intelliguntur, rationem reddit, ac definitionem, non eamdem reddit vtriuſque rationem : quorum autem ratio, definitióue diuerſa eorum natura quoque differens eſt : igitur aliquid aliud eſſentia, cuius nondum oratio index cogitata, alia verò nominum quæ circa ipſam proferuntur*, lib. ad Ablaui. quod non tres Dij. *Peculiarem vnumquodque continet in ſe ſententiam comprehenſam* : (ex Dei nominibus) *nec vllam in diuinâ vocem reperies aliquo carentem intellectu : ex hoc itaque demonſtratur, quod non ipſa natura per aliquod eorum nominum denotatur.* Id quod de nomine Θεὸς, ſiue *Deus*, ſtatim oſtendit. Cyrill. Alex. 11. Theſ. cap. vnic. circa fin. de prædicatis, quæ de Deo dicuntur concludit. *Hæc omnia non ſubſtantiam, ſed aliquid eorum, quæ in ſubſtantia inſpiciuntur ſignificant.* Damaſ. 1. de fide cap. 4. *Quæcumque autem per Theologiam affirmatiuam de Deo dicimus, non naturam eius, ſed ea, quæ ſunt circa naturam infinuant. Nam, etſi bonum, ſi iuſtum, ſi ſapiens, ſi quidquam tandem aliud dixeris, non naturam dicis Dei, ſed quæ circa naturam.* Id ipſum docent Chryſoſt. loco citato, certam. 2. numero 4. Nazian. orat. 35. 36. 38. & 42. vbi Niceras, Theophylactus, in id Rom. 1. Inuiſibilia Dei. Nyſſen. rurſus 1. de Trinitat. ſub fin. Athan. dialog. 2. de Trinit. circa fin. Iuſtin. M. quæſtione 3. ad gent. & alij. Panoplia Euthymij, part. 1. tit. 3. pag. 76. quos breuitatis cauſa non recito. Sed pro omnibus Baſilius, contra Eunom. 1. verſus fin. colum. 11. ſententiæ, quam impugnamus, aſſertores irridens recitandus eſt. *Quo pacto*, inquit, *non irridendus, ſi prouidentiam rurſus ſubſtantiam, eodem modo præſcientiam, & omnem item operationem, ſubſtantiam putet? quæ cuncta, ſi ad vnum tendunt ſignificatum, neceſſe eſt, vt idem valeant, ſicut ſit in multitudine.* Synonimis. Demum colum. 12. prædicata, ſeu attributa negatiua ſignificare quid Deus non ſit ; poſitiua verò quæ eius ſubſtantiæ inſint, ac circunſtent, non autem ſubſtantiam ipſam, ſiue Eſſentiam Dei, latè oſtendit.

3 Patrum authoritatibus, quibus illa prima ſententia nitebatur, ſecimus ſatis num. 1. Sed inſtant eius Doctores : non poſſe diuina omnia prædicari *in quid*, vt ex Boëtio plures Patres docent, niſi extra Eſſentiam metaphyſicam Dei ſint ; infirmè tamen : Satis enim ad id eſt, intra Eſſentiam phyſicam, & ſubſtantiam Dei, vt accidentia eius phyſica non ſint, vt bene citatus Apoſtolus. Secundò inſtant. quia Eſſentia diuina metaphyſica debet eſſe ſummum bonum, omnium bonorum aggregatione perfectum ; ſed ex hac, & præcedenti ratione infertur perſonalitates Eſſentiam metaphyſicam Dei intrare : cùm in communi obiectantium ſententia, tam ex, quàm attributa, perfectiones, & bonitates ſint : id autem tutum in Theologia non eſt, vt notabamus, num. 1. contra Ruiz, & Arriagam ; quare falſum eſt antecedens. Deinde Dei bonitas cum attributum ſit, ſicut reliqua, nequit ad Eſſentiam metaphyſicam Dei pertinere : quare nec ſumma. Tertiò, arguunt. Quia Eſſentia diuina nequit non in ſuo conceptu formali attributa continere. Sed aſſumptum hoc eſt apertè contra Patres recitatos numero 2. & falſum in Theologica metaphyſica, vt videbimus d. 3. Sed admiſſa mutua, vel non mutua incluſione formali eſſentiæ, & attributorum diſtinctione, alterutro modo ſententium, per implicitum & explicitum ſit ſatis argumento. Denique exclamant Deum fore Ens per participationem, & per accidens, ſi Iuſtus, Bonus, &c. non per Eſſentiam formaliſſimam & metaphyſicam foret : cùm tamen omnium ſententia Ens per eſſentiam ſit, & in quo nullum accidens eſſe poſſit : verum accidentia metaphyſica non repugnant Deo, ſicuti neque metaphyſica compoſitio, ſed ſolùm accidentia phyſica, ſicuti & compoſitio ? idque ſolùm requiritur, vt ſit Ens per eſſentiam, & non per accidens, & participationem.

4 Iiſdem à ratione, & authoritate argumentis refutantur ſententiæ, quæ ſuprà prædicatum Entis à ſe, aliquod, vel aliqua alia ; prædicata, ſeu attributa in metaphyſica Dei Eſſentia includebant, vt rationes, & teſtimonia Patrum data percurrenti facilè innoteſcet. Ex verò ſententiæ ſunt relatæ à ſecunda ad ſeptimam incluſiuè, vt vidimus. Secundæ verò, quæ Intellectionem ad Eſſentiam Dei metaphyſicam adſciſcit, Volitione ſeclusa, alia patitur ſpecialiora : & quatenus admiſſa Intellectione, Volitionem ab eſſentia reiicit, impugnata à nobis eſt, controuer. de Trinit. d. 3. quæſtione 2. toto certam. 4. vbi, & oſtendimus nihil afferre præſidij, vt ſecunda perſona Filius, præ tertia in Trinitate defendatur : (quod fuit præcipuum ſententiæ huius commodum, & fundamentum) eique fidei veritati nendæ, aliam longè faciliorem, ac fortaſſe certam, certè verò tutiorem, ac veroſimiliorem aperuimus viam, certam. 6. per totum, ex fecunditate ad intra, quæ Filio, & non Spiritui communicatur, ſpecialiter à nobis explicata, & confirmata. Impugnatur ex hac parte rurſus : quia non eſt cur Volitio excludatur ab Eſſentia metaphyſica Dei, atque includatur Scientia, niſi, quia hæc Volitionem metaphyſicè præcedit, ac proinde eſt illius radicale metaphyſicum principium, ſiue conditio, ac proinde nequit ad eundem primum gradum Eſſentiæ Dei cum ſcientia concurrere, poſt quam eſt, & quam ſupponit conſtituram in ſuo eſſe. Sed hæc ratio probat nihil diuinum poſteriùs metaphyſicè prædicato Entis à ſe, ac proinde, neque cognitionem, poſſe ad Eſſentiam Dei metaphyſicam vocari. Inſuper, ſi aliquod vltra prædicatum Entis à ſe ad Eſſentiam metaphyſicam Dei ſpectare debet, maximè, quia debet eſſe eſſentia aggregatum omnium bonorum, ſeu perfectionum formaliter ſumptarum, nec ſolùm eminenter, & radicaliter : quæ ratio etiam de volitione, imò & de perſonalibus æquè, atque de cognitione diuina probat.

5 Dices ex præcipuis fundamentis, quæ pro hac ſententia exhibent Herice, Faſſolus, & Hemelmam. Idcirco Intellectionem ad Eſſentiam metaphyſicam vocari, non Volitionem ; quia Dei Eſſentia metaphyſica, nondum ſatis, & dignè intelligitur conſtituta, quouſque adueniat gradus vitæ perfectiſſimæ, & puriſſimæ, & beatiſſimæ, qui eſt actus intelligendi primus vitæ ſpiritualis, & in quo viuida Dei formalis, ac non obiectiua, & mortua beatitudo conſiſtit. Neque enim mortua, adhuc paſſiuè, ſeu non viuida perfectè, ac beatè Eſſentia Dei metaphyſica cogitari poteſt : quemadmodum neque Eſſentia metaphyſica hominis quouſque viuens, & rationalis, ſeu diſcurſiuus intelligatur. Cæterùm ſi vitæ puriſſimæ, perfectiſſimæ, ac beatiſſimæ actualis gradus ſpectandus ſit, vt vltimò conſtituta Dei Eſſentia metaphyſica intelligatur, cum Volitio actus puriſſimus vitæ, ac perfectiſſimus ſit, quouſque is adſit, nec perfectiſſima Dei vita, & viuida Dei beatitudo intelligetur, cùm ea vitæ & beatitudinis perfectio, & conſummatio, quam Volitio formaliter in ſe claudit, non adſit, quouſque ea Deo intelligatur aduenire : imo, cum proceſſiones etiam actus vitales perfectiſſimi ſint, hi etiam ad Eſſentiam Dei metaphyſicam ſpectabunt : quod periculoſè, vt diximus ſuprà in Theologia dicetur. Satis ergo dignè Eſſentia Dei intelligitur in prædicato, quod omnium

attributorum Vitæ, Beatitudinis, & perfectionum, quæ in eis velis adſtruere, radix eſt, atque eas omnes eminenter contineat: nam ſi formalis continentia per earum formalem aduentum expectetur, metaphyſicam Dei eſſentiam, quouſque omnia formaliter adſint; dignè Deo non conſtitues. Illud de hominis metaphyſica compoſitione paritatem non habet: cùm reliqua prædicata rationali ſuperiora, communia aliis ſint, ac proinde hominis ſpeciem vltimò conſtituere, atque ab aliis diſtinguere non valeat. Prædicatum verò Entis à ſe, nulli alteri ſit commune, ſed ſolius Dei proprium, & ſingulare.

6 Sed inconſequentiâ huius ſententiæ, in excluſione Volitionis ab Eſſentia metaphyſica Dei, admittentis in illa cognitionem, omiſſâ, oſtendamus ſpecialiter, neque hanc in eſſentia metaphyſica Dei includi poſſe. Et primò Chryſoſtomus recitatus certamin 2. numero 1. Dei ſapientiam ex ſubſtantia, ſeu Eſſentia Dei, vtique metaphyſica, oriri metaphyſicè aiebat, rphyſice enim oriri non poteſt, vt patet: ergo non eſt Eſſentia metaphyſica Dei. Nihil enim à ſeipſo in ſua linea, vel phyſica, vel metaphyſica oriri poteſt. Secundò: præter generalem Patrum de attributis omnibus diuinis doctrinam, quòd eorum nullum ſubſtantiam, ſiue eſſentiam Dei ſignificet, ſpeciatim id de Sapientia, ſiue Scientia Dei, ſub eis vocibus, exprimunt, vt videre eſt in teſtimonio Damaſceni recitati, numero 2. Cyrilli, & aliorum, qui Dei Scientiam inter reliqua attributa, nomina, & prædicata, quæ Deo ſubſtantiam non ſignificant, recenſent. Reſpondet Hemelmam loqui Patres de Scientia Dei, quatenus ſecundariò tendit ad creaturas, non autem, quà tendit primariò in Deum, atque in ſua ſententia eius eſſentiam conſtituit. Sed in primis etiam, quà in Deum tendit eſt nomen, quod de Deo dicitur, atque omnia nomina eiuſmodi ab Eſſentia Dei, vtique metaphyſica, excludunur à Patribus. Secundò: Sapientia Dei abſolutè de Deo dicta, atque excluſa, Scientiam, qua ſe Deus cognoſcit, imò primariò, ſignificat. Tertiò: etiam ſecundum eam conſiderationem Sapientia, Operatio, & actus diuinus dicitur, vt legitur in teſtimonio Baſilij recitati, numero 2. atque in aliis Patribus citatis, ex eo autem, quòd intelligere ſit actus & operatio Dei metaphyſica, docet Sanctus Thom. in 1. d. 6. quæſtione 1. articulo 3. & quæſtione primâ de potentia, articulo primo, Eſſentiam eſſe principium metaphyſicum illius: atque ab illa diſtingui docet, d. 7. quæſtione 1. articulo primo, & ſecundo, d. 27. quæſtione primâ, articulo 1. ad 5. 1. part. quæſtione 26. ſicuti & potentiam intellectiuam. Quod ſi aliàs dicit intelligere Dei, ipſius ſubſtantiam eſſe, idem etiam de volitione docet 1. part. quæſtione 19. articulo 1. atque alibi pluries, ac de phyſica identitate eſt intelligendus; ne & aduerſariis, qui volitionem ab Eſſentia metaphyſica excludunt, ac ſibi etiam, qui tot locis Intellectionem ab ea excluſit, contradicat.

7 A ratione verò, vltra generales datas, Scientia Dei ab eius eſſentia metaphyſica, peculiariter excluditur à noſtro Arrubal, & aliis quia ex Ariſtotele 12. metaphyſicorum, tex. 36. & S. Thom. 3, contra gent. cap. 26. omnis intellectio ſupponit aliquod intelligibile, ac proinde prima intellectio, aliquod primum intelligibile, à quo pendeat. Sed hoc argumentum, ſi quid probat, probat Intellectionem Dei ab ipſo tanquam ab obiecto pendere reuera, & phyſicè, & realiter diſtingui, ac phyſicè præſupponere ipſum, nec ſolùm metaphyſicè, vt contendimus, nec ſui ipſius intellectionem eſſe poſſe, quæ ſunt abſurda: vt videbimus controuer. 2. d. 2. quæſtione 5. certam. 1. quare aliter ab Eſſentia metaphyſica Dei, eius Scientia à nobis reiicitur: licèt malè à Recentioribus Complutenſibus Arrubal impugnetur: quia eius argumentum Dei Eſſentiam in Intelligibilitate poſitam probat, ac non in Intellectualitate. Etenim in neutra poſita eſt, neque in Intelligibilitate poſitam eſſe probat, ſi de formali loquamur, ſed materiali ſolùm, in quocumque prædicato, formaliter poſitum ſit, quod poſſit Intellectionem ſubire. Probatur ergo Primò: quia conceptus potentiæ intellectiuæ formaliter ab Intellectione diuerſus, & Deo metaphyſicè adeſt, vt contra aduerſarios oſtendemus controuer. de Scientia, d. 1. & prior metaphyſicè eſt in linea intellectiui, Intellectione, cuius principium metaphyſicum eſt: ergo per eum intelligitur ſatis conſtitutus, atque ab aliis metaphyſicè diſtinctus ante Intellectionem, etſi formalitas intellectiui formalis ad eius conſtitutionem eſſentialem metaphyſicam expectanda ſit. Secundò ex abſonis quibuſdam propoſitionibus: infertur enim, ſi eſſentia, & natura metaphyſica Dei Intellectione conſtituatur. *Quia Deus ſe intelligit eſſe Deum*, & non è contra cum Intellectio ſit pars metaphyſica, & cauſa intrinſeca Dei, & non contra Deus Intellectionis: eſſe item *Immenſum, Æternum, Bonum, Immutabilem, quia ſe intelligit*, cùm Eſſentia Dei metaphyſica, ſit & radix metaphyſica eorum, & reliquorum omnium attributorum. Inferunt, & hoc Murciani Recentiores. *Verbum immediatè procedit per eſſentiam, & naturam.* Quod malè audit in Durando apud Theologos reliquos; ſed audit malè, quia negat immediatè procedere Verbum per intellectionem. Item ſicut Verbum dicitur Sapientia genita, ita & eſſentia genita dici poſſet, quod execratur Theologia. Sed non id infertur. Nam Sapientia quæ genita dicitur in Verbo, non eſt Sapientia communis, & formalis, ſed obiectiua: in quâ ſententia hæc Eſſentiam metaphyſicam Dei non conſtituit, ſed in formali communi tantùm. Mitto aliam noſtri Granados impugnationem, ex eo quòd eſſentia ſit ſpecificatiuum diuinæ cognitionis, ac proinde in eſſe intelligibilis debeat ſupponi, ac proinde debeat præcedere ſui cognitionem: quia & ſui ipſius cognitio Scientia diuina eſt: quin ad ſeipſam formaliter præcedat.

8 Præcipua eius fundamenta diſiecimus, numero 3. & 5. Patrum, & Philoſophorum authoritatibus, qui Deum definientes aiunt: eſſe ſuam Intellectionem, vitam intellectualem, & ſimilia. Sed ſi Intellectionem eſſe Deum metaphyſicè definiant, cùm ſolam, & in abſtracto ponant, pro Aureolo, & contra hanc ſententiam, quæ alia etiam ad Eſſentiam metaphyſicam Dei adiungit, certabunt. Loquuntur ergo de identitate phyſica eorum cum Deo: quo etiam ſenſu paſſim, tam ipſi, quàm Scriptura, aiunt Deum Amorem, & Charitatem eſſe. Dicunt Secundò: conſtitutiuum vltimum Naturæ intellectualis eſt, quod gradus communes, & & ſuperiores in ea linea contrahere intelligitur, talis eſt Intellectio in Deo: ergo. Minor multo ex capite eſt falſa. Tum quia, vt diximus, numero 5. fine, nec Entis à ſe, neque vllum prædicatum diuinum eſt commune, ſed omnino ſingulare: quòd ſi ab ente, & reliquis, illud à ſe, vel diuini, rationem auferas, etiam Intellectionis, vt ſic, prædicatum communitatem, vel habet, vel ſonat: quare nequit eſſe vltimum conſtitutiuum. Secundò per prædicatum potentiæ intellectiuæ, intelligitur natura Dei in linea naturæ intellectualis, ante intellectionem conſtituta, vt dicebamus numero 7. Denique maior ſupponit omnem naturam, quæ phyſicè intellectiua eſt, talem eſſe formaliter metaphyſicè; quod negamus de diuina. Denique arguunt ex nomine *Deus*, quod contemplationem, ſiue intellectionem ſignificat: Sed quid? quòd hoc nomen *Deus* iuxta eam ſignificationem ab Eſſentia Dei relegant Patres citati: vt videre eſt in Nyſſeno, libro ad Ablau. *Quòd non tres Dij.* Circa med. poſt verba inde recitata, numero ſecundo, Adde hoc nomen, non ſignificare in Deo cognitionem ſui primariam ſolùm, ſed ſecundariam etiam omnium creaturarum, quam ab Eſſentia metaphyſica Dei relegat iſta ſententia, vt ibi ait Nyſſenus ſignificare efficaciam *inſpectricem, ſpectatricem, viſuariam, contemplatricem, quæ omnia intuetur.* Athan. Dialog. 1. de Trinitat. *Naturam ſignificat omnia contemplantem, & prouidentem.* Ipſiſque antiquior Dionyſius 1. de diuinis nomin. *Deitas eſt quæ omnia videt prouidentiâ, & bonitate perfecta.* Ex quo S. Thom. 1. part. quæſtione 13. artic. 8. corpore ait: *nomine Deus omnes ſignificare quod habent prouî*

prouidentiam de rebus. Ex qua operatione notiſſima natura ſecundum ſe nobis ignota, tandem innoteſcit.

9 Octaua denique Murcianorum Recentiorum confutatur: qui Eſſentiam metaphyſicam Dei non deſignat, ſed ſolùm ratione, notiſſima quidem, ſed communi omni eſſentiæ metaphyſicæ, atque eis, quas hactenus memorauimus ſententiis communi, contenta eſt. Omnes enim ſupponimus Eſſentiam metaphyſicam Dei eſſe ſubiectum, & radicem primam metaphyſicam omnium ſuarum proprietatum, & attributorum, ſicuti omnibus aliarum rerum eſſentiis metaphyſicis contingit, vnde & ratio ea principium, & dignitas metaphyſica eſt, ac proinde cuiuſvis ex nouem (ſi primam excipias) recitatis opinionibus Doctores dicent, id, quod pro eſſentia aſſignant, eſſe ſubiectum primum radicale, ſiue radicem metaphyſicam attributorum Dei, quæ ea prædicata, quibus Eſſentiam metaphyſicam Dei conſtare defendunt, metaphyſicè conſequuntur. Hoc ergo omnibus commune effectum apud omnes, ſine quæſtione, & argumento vllo in confeſſo eſt. Solumque hic inquiritur, quotnam, vel quot, è diuinis prædicatis ſit primum ſubiectum radicale, ſiue reliquorum metaphyſica radix: ſicuti ſtatuto ex commnni illo principio eſſentiam metaphyſicam hominis, ſtare in ſubiecto radicali metaphyſicarum proprietatum hominis, nihilominus inquiritur ex prædicatis eius, quodnam ſit? rationale, ſiue rationalitas, an riſibile, ſeu riſibilitas? ac pro rationali cenſetur. Confirmatur: quia iidem Recentiores, vt alias ab opinione Entis à ſe impugnent ſententias, oſtendunt reliquas ſequi metaphyſicè, ad hoc prædicatum, atque eo Deum à reliquis entibus primò diſtingui, vt oſtendant rationem primi ſubiecti radicalis proprietatum, & attributorum eſſe non poſſe; ac proinde neque in eis Eſſentiam metaphyſicam Dei conſtitui: inde autem æqua legitimitate inferre debebant, eam in prædicato Entis à ſe, ſitam omninò eſſe.

10 Vrgeo: quia, licèt cuiuſvis rei eſſentia metaphyſica debeat eſſe, quod primum ſubiectum radicale metaphyſicum aliorum prædicatorum rei eſſe recognoſcatur aſt nullius rei eſſentia metaphyſica in ea ratione primi ſubiecti radicalis cæterorum rei prædicatorum eſſe poteſt: ergo multo minùs in Deo. Aſſumptum patet: quia ea ratio ſubiecti primi metaphyſici radicalis cæterorum prædicatorum rei eſt Chimerica, & rationis noſtræ figmentum purum: cum phyſicus, realis, & verus ordo ſubiecti primi, radicis, & actus reſpectu formalitatis cum ipſo identificatæ eſſe nequeat: ac proinde tota ea ratio Chimerica, & purum rationis noſtræ figmentum erit. Quemadmodum ob eandem rationem, licèt eſſentia metaphyſica rerum genere, & differentia conſtet, non dicimus conſtare ratione communitatis ad plura ſpecie diſtincta, quod genere conſtat: quia ea ratio purum figmentum, cuicumque rei aſſignemus, rationis, & chimera eſt. Licèt, vt genus cuique rei aſſignemus, atque inter eius prædicata dignoſcamus, atque ex eo, & differentia, definitionem eſſentialem ſeruemus, quo eſſentiam eius rei metaphyſicam deſignemus, cuinam ex rei prædicatis, ea per rationem noſtram Chimericè conficta nota aptetur, veſtigemus: ex quo exemplo planè conficitur rerum omnium, multóque magis Dei (qui longius in ſuo eſſe à Chimeris diſtinctus eſt) eſſentiam metaphyſicam non in ratione illa Chimerica primi ſubiecti radicalis, ſiue radicis reliquorum prædicatorum, & proprietatum eius chimerica, & fictitia, ſed in eo prædicato cui eam chimericam notam cum fundamento aptari viderimus, eſſe conſtituendam, ac proinde in præſenti in prædicato Entis à ſe, Eſſentiam Dei metaphyſicam eſſe collocandam. Hæc quidem ſatis erunt ad illius vniuerſalis antecedentis, quod initio certaminis poſuimus, ex aliarum omnium ſententiarum impugnationibus ſolidam probationem, atque ad noſtræ ſententiæ, à cæterarum excluſione efficacem oſtenſionem. Quæ verò pro ſua ſententia Recentiores afferunt ſolùm probant eſſentiam metaphyſicam rei fore id, quod metaphyſicè fuerit ſubiectum radicale cæterorum; non autem formalem eam rationem, ſed eius ſubiectum, quod nos admittimus, atque illud eſſe Ens à ſe monſtramus.

QVÆSTIO III.

An Ens, ſiue Eſſe à ſe actu, ſeu actuale, ſit Eſſentia Metaphyſica philoſophica Dei quam aſſignauimus proximè.

EXPLORATO iam Eſſentiam metaphyſicam Dei philoſophicam in prædicato Entis à ſe adæquatè contineri: adhuc ſub iudice lis eſt, quanam Entis, ſiue Eſſendi à ſe formalitate contineatur. Cùm enim Ens, & Eſſe, in creatis, & poſſibiliter, & actualiter dicatur, ac de rerum nondum exiſtentium eſſentiis, ea, & eſſentia, ac de eis proinde prædicatorum Entis prædicatum, ac turſus entis poſſibilis, præciſiuè adhuc ſumpti, obiectiua formalitas, ab obiectiua Entis actualitate metaphyſicè (vt Thomiſtas Dominicanos, qui eas phyſicè etiam diſtinguunt, omittam) à pleriſque diſtinguatur. Ita etiam in prædicato Entis à ſe diuino euenire arbitrantur nonnulli; ac proinde dubitari poteſt; an in Ente ſeu Eſſe à ſe poſſibili, ſeu poſſibiliter præciſiuè Dei Eſſentia metaphyſica conſiſtat, an in Ente à ſe actuali? Eadem ergo præſens eſt quæſtio, & difficultas cum illa, an actualitas eſſendi, ſiue actualis exiſtentia, Eſſentia metaphyſica Dei ſit?, An prædicatum attributale inter metaphyſicas Dei proprietates, & attributa numerandum? Si enim eiuſmodi ſit, iam pro priori metaphyſico Eſſentiam Dei conſtitutam ſupponet, ac proinde extra eius conceptum, atque illo poſterius.

CERTAMEN I.

Quibuſdam poſitis verior ſententia eligitur, & fundatur authoritate.

1 PONO primò hic nos de actuali exiſtentia Dei, ſiue de Ente, ſeu ratione eſſendi actu, & exercitè Deo intrinſeca, atque, vt minimùm, ipſi realiter, & phyſicè identificata, an ad Eſſentiam Dei metaphyſicam ſpectet? diſputare; non autem de alio quouis extrinſeco, quod noſtro concipiendi modo, vel ex neceſſitate, vel arbitrariò concernat: ſiue illud tempus aliquod, ſiue quidpiam aliud ſit. Pono item, neque nos hic diſputare an actus eſſendi, ſiue Eſſe actu in Deo, vel ex natura rei, vel virtualiter à Dei Eſſentia (cui phyſicè realiter formaliter identificatur ex fide) diſtinguatur? ea quippe quæſtio attributis omnibus eſt communis, iamque à nobis diſputata controu. de Trinit. d. 8. quæſtion. 2. tota de diſtinctione inter perſonalitates, & eſſentiam diuinam agentibus. Iterumque d. 3. per totum agemus. Solùm ergo hic diſputatur de diſtinctione formali obiectiua inter hæc prædicata, eſſentiam diuinam metaphyſicam, ſeu Ens à ſe (in quo illa, vt minimum, conſiſtit iuxta dicta) & ens actuale à ſe, ſecundum quod actualitas eſſendi, ſeu Entis à ſe, dicit Deo intrinſecum, ac re ipſa identificatum, ac proinde in Eſſentia Dei phyſica, cum reliquis Dei attributis incluſum.

2 Prima ergo ſententia Exiſtentiam à ſe, ſiue Ens à ſe actu, & exercitè ab ente à ſe abſolutè dicto, ac præciſiuè ſumpto, ac proinde ab Eſſentia metaphyſica Dei philoſophica diſtinguit; vnde, etiam in opinione illam in prædicato Entis à ſe abſolutè adæquatè conſtituente

ſicut Deus Ens à ſe, & neceſſarium: quare, ſicut impoſſibilitatis, & negationis neceſſariæ, eius, quod eam, habet non datur, adhuc formaliter, actus primus, ita neque enti à ſe, neceſſarieque eius exiſtentiæ, & negationis neceſſariæ nonexiſtentiæ ſuæ actus primus, ſeu potentia, adhuc formaliter poterit dari: quo præcluditur euaſio huius argumenti; nempe Ens à ſe formalem, & actualem impoſſibilitatem ſuæ nonexiſtentiæ non eſſe, vt in antecedenti aſſerebatur. Sed ſolùm impoſſibilitatem non exiſtendi virtute, & in potentia: quod rurſus inpugnabitur argumento ſequenti.

4. Quarto probatur concluſio: quia Ens à ſe, in quo eſſentia metaphyſica Dei conſtituitur, nequit eſſentia eiuſmodi eſſe, quin è ſuo conceptu tale ſit, cui cum fundamento à nobis attribuatur per rationem eſſe ſubiectum radicale, & radicem, ex qua omnia attributa ſubortiantur: nequit autem ita cum fundamento id à nobis enti à ſe attribui, niſi concipiatur pro illo ſuo ſigno, & conceptu formali exiſtens à ſe: ergo Ens à ſe, quod eſſentia Metaphyſica Dei eſſe à nobis concipitur, & merito iudicatur, claudit in ſuo formali conceptu pro illo priori exiſtentiam à ſe. Minor probatur: quia ratio ſubiecti primi radicalis, & radicis cuiuſpiam alterius, ſiue Phyſicæ, ſiue Metaphyſicæ, nequit cum fundamento à nobis attribui alicui non concepto formaliter exiſtenti, ſiue cum exiſtentia; quare implicat concipi eſſentiam metaphyſicam Dei veram dari, quin concipiatur exiſtentia, aut quod idem eſt, prædicatum entis à ſe, quod omnium ſententia, eſt primum ſubiectum, & radix cæterorum Dei prædicatorum: ergo nequit concipi, quin concipiatur à ſe exiſtens, ac proinde nequit eſſe exiſtentia à ſe, eſſentia metaphyſica, ſeu ente à ſe poſterior Metaphyſicè, eiuſue Metaphyſicus actus.

5. Reſpondent Murciani Recentiores, non eſſe opus, vt concipiatur principium, aut ſubiectum metaphyſicum, imò neque phyſicum actu, ſed ſatis eſſe, ſi virtualiter concipiatur, & iudicetur de eo exiſtentia: quod neceſſariò fit, cùm Dei eſſentiam, ſiue Ens à ſe fundamentum, & radicem cæterorum concipimus, & iudicamus ob rationem dictam: quia actus omnis exigit neceſſariò exiſtentiam ſui principij: atque in ſuper prædicatum exiſtentiæ à ſe, atque vniuerſim exiſtentia, e tranſcendentibus eſt, quæ ſemper ſupponunt ex parte ſubiecti fundamentaliter id, quod formaliter præ ſe ferunt. Multa in his inpugnanda occurrebant, circa doctrinam hanc de tranſcendentibus prædicatis, quæ formaliter ſunt prædicata, quæ tranſcendunt, licèt noſtro concipiendi modo, eis intelligantur metaphyſicè adiacere. Vnde etiam euincitur Ens à ſe, ſeu eſſentiam metaphyſicam Dei, exiſtentiam à ſe formaliter in ſe claudere, quare eius actum metaphyſicum eſſe non poteſt.

6. Secundò. Ideirco, cum iudicatur expreſsè, & formaliter eſſentia Dei, ſeu ens à ſe, eſſe ſubiectum primum, & radix attributorum, & exiſtentiæ, quæ in tua ſententia ex illis eſt, iudicatur virtualiter, & implicitè ex parte etiam eſſentiæ exiſtentia: quia exigit actus omnis exiſtentiam ſui ſubiecti, & radicis, ſiue phyſicè, ſiue metaphyſicè: at exigit præſuppoſitiuè, & pro priori formalem exiſtentiam ſui ſubiecti & radicis: ergo ea formalis exiſtentia iudicari debet, nec ſolum fundamentalis de eſſentia, vt iudicetur ſubiectum, & radix, ſiue phyſica, ſiue metaphyſica ſuorum actuum, & proprietatum: quare, & Ens à ſe, ſiue eſſentia metaphyſica Dei ſubiectum, & radix cæterarum proprietatum Dei vera iudicatur: ac proinde exiſtentia neque ente à ſe, neque eſſentia Dei actus poſterior metaphyſicè eſſe poteſt, ſed de eorum intrinſeco, & formali obiectiuo conceptu.

7. Quæ vero contra noſtram ſententiam opponuntur, opponiue poſſunt, leuia ſunt: Primò. Priorem eſſe in Deo conceptum potentiæ ad exiſtendum, quàm exiſtentia ipſa exercita ſit prioritate metaphyſica. Conſtat ex dictis falſum omnino eſſe; ſed, vt ſummùm, priorem eſſe logicè: quo ſolùm pacto potentia exiſtendi neceſſariò in Deo poteſt cogitari. Secundò: è prædicato entis à ſe, probari à priori neceſſariam exiſtentiam Dei: ſed negatur facile: licèt enim voces diuerſæ ſint, aſt ſynonima oratio eſt, idem vna, atque altera omnino etiam formaliter ſignificans. Tertiò: (& eſt vnicum Recentiorum Murcianorum argumentum) quia non poſſumus pro hoc ſtatu iudicare Deum exiſtere abſque duplici conceptu obiectiuo, altero de exiſtentia, ſiue de exiſtendi actu, altero de ſubiecto talis actus priori, in quo ſit, & proinde eſſentia metaphyſica Dei; verùm eodem argumento probaret Ens à ſe adhuc poſſibiliter non eſſe Dei eſſentiam: quia nec poſſumus pro hoc ſtatu iudicare aliquid eſſe Ens in eo adhuc ſtatu, niſi concepta entitate tanquam forma, & ente, eam habente tanquam ſubiecto. Reſpondetur ergo pro veròque abſtracto, & concreto metaphyſico, ſubſtantiuè accepto, idem omnino ſignificare, vbi ratio ſuppoſiti non ſignificatur nomine concreto, atque ſubſtantiuè hoc accipitur, vt patet in homine, & humanitate purè philoſophicè acceptis, vt ante myſterium Incarnationis accipiebatur: atque in ratione entis ſubſtantiui, vt tale, vſurpati, quod idem prorſus, quòd entitas eſt, atque ex parte conceptus obiectiui, ſiue formalitatis conceptæ ſignificat: quo pacto, & Ens actuale à ſe, ſiue exiſtens à ſe ſignificat etiam; idem nempe ex parte obiecti, quod entitatem, licet ex parte modi noſtri concipiendi aliud per rationem fingatur.

QVÆSTIO IV.

De Eſſentia Metaphyſica Theologica Dei.

QVÆSTIONEM hanc nemo hactenus diſputauit: quia nemo etiam eſſentiam Dei metaphyſicam, in philoſophicam, & **Theologicam**, vti nos, diuiſit: id eſt in eſſentiam metaphyſicam Dei, quatenus ex naturalibus principijs philoſophicis innotuit, potuit ve innoteſcere; & Dei Theologis ex fide, & reuelatione myſteriorum de Trinitate, & Incarnatione noti, ex quibus naturam à ſuppoſito, & perſonalitate (realiter, ſi de humana loquamur, & formaliter, ſi de diuina) differre Catholica veritas eſt. Quare de Deo philoſophicè & metaphyſicè agentes, eodem modo ac de Deitate eſſentiam venati ſumus: Theologice, atque ad plenam fidei de myſterijs hiſce lucem agendo, aliunde Dei metaphyſica eſſentia ſtatuenda nonnullis fortaſſe videatur.

CERTAMEN I.

Alter opinandi modus proponitur.

1. HAc in re, & quæſtione poſita prima ſententia eſſe poteſt Dei, quatenus nomine concreto *Deus*, Theologicè conſideratur, eſſentiam metaphyſicam eſſe non ſolùm communia neceſſaria Dei prædicata, ſed & perſonalia, à quibus præciſa Deitas, Deus concretè, ſeu Perſona non eſt. Ex fidei enim, & reuelationis de myſterio Trinitatis, & Incarnationis tempore, nomen Deus ſignificat, non naturam nudam, ſed Perſonam, atque ſubſiſtentia, ſeu perſonalitate affectam; ac proinde tres perſonalitates, quæ ſolæ in Deo ſunt, ſignificabit. atque ex parte obiecti formalis ſignificati ſupra eſſentiam metaphyſicam philoſophicam, Theologica eſſentia metaphyſica Dei dicet.

2. Secunda ſententia (atque in hoc principio & modo dicendo veroſimilior) eſſe poteſt: Eſſentiam metaphyſicam Theologicam Dei, quatenus eo nomine Theologico ſenſu accepto, ſignificatur, eſſe eſſentiam metaphyſicam cum perſonalitate vage ſumpta hac, vel illa, non autem cum omnibus perſonalitatibus diuinis: licèt enim reipſa illas habeat diuina eſſentia, & natura, aſt ex vi ſignificati huius nominis *Deus*, adhuc concretè Theologicè ſumpti, ſolùm ſignificatur perſonalitas diuina hæc, vel illa, ſiue ſubſtantiue Deus ex primario ſuo ſignificandi modo, ſiue adiectiuè, vt etiam poteſt, vſurpetur: vt ſæpe controuerſiis de Trinitate, & Incarcatione docuimus: præſertim controuerſiis eorum tract. poſt tertiam diſt. de modis loquendi in Trinitate, & de communicatione idiomatum in Incarnatione.

3 Tertia ſententia hac in re ex eodem partim principio eſſe poſſet: Dei, hoc nomine Theologice vſurpati, Eſſentiam metaphyſicam, præter philoſophicam addere ſubſiſtentiam communem vbique diuinarum perſonarum, affectam naturæ indiuiduam: quam ſolam non paucè veteſtioribus in diuinis duré, & periculosè ſatis recognoſcunt, vel propriis cuiuſque Perſonæ perſonalitatibus aſſociatam, vti ex Thomiſtis noſtræ Societatis, Soariſtæ defendunt. Atque ſanè opinio in eo modo intelligendi Deum in concreto Theologicè vero ſimilior, quàm ſecunda etiam foret, ni falſo alio niteretur principio de formali conceptu obiectiuo ſubſiſtentiæ communis in diuinis: quippe eam ſolam ibi ponere temerarium, vt minimùm, eſſe oſtendimus contr. de Trinit. d. 7. quæſt. 1. cert. 3. atque propriis adhuc, aſſoriatam, in Fidei, & Theologicæ rationis obſeruationem, nos nobis ipſis nimium audaces putarandos, ſi poſt tot etiam Doctores grauiſſimos, & ſapientiſſimos cum eis ſentiremus. Cùm autem ſententia hæc in re præſenti tertia, huic principio vnicè nitatur, duabus primis longè à veritate diſtantior nobis meritò videtur.

4 Quod autem contra communem hunc modum, his opinionibus diſcurrendi de Eſſentia Dei concretè ſignificati metaphyſica Theologica, opponi ex Scriptura & Patribus poſſet iuxta nobis oppoſita à Recentioribus Murcianis, contra concluſionem noſtrã de eſſentia Dei phyſica Theologica, facilliorem adhuc ſolutionem habebit: quod enim Scriptura, Patres, & ex his Theologi omnes, dicant in Trinitate vnam eſſe naturam, & eſſentiam, perſonalitates verò tres; ac proinde eſſentiam, ſeu naturam Dei per rationem (quo ſolùm modo, ac non phyſicè poſſunt.) à perſonalitatibus Theologice diuidant; verum quidem eſt, & quod modo diſcurrendi harum ſententiarum minimè aduerſetur: is enim loquendi, & ſentiendi modus eſt de natura, & eſſentia, abſtracto Deitatis nomine, ſignificata, non autem ſignificata nomine concreto *Deus*, quo perſonalitatem etiam ex parte obiecti ſignificari, vulgatior etiam Theologorum opinio fert: ac proinde crediderim cum aliqua ex propoſitis opinionibus, pleróſque Theologos ſenſuros, ſicut de hac voce *homo*, concreta, naturam nudam non ſignificari, ſed perſonam, ac proinde naturam perſonalitate affectam communis Schoaſticorum ſententia eſt.

CERTAMEN II.

Verior ſententia noſtra ſtabilitur.

1 Dicendum nihilominus nobis eſt, Eſſentiam metaphyſicam Theologicam Dei, concreto etiam nomine *Deus*, ſignificati, nihil ſupra eſſentiam metaphyſicam Dei (ſcilicet rationem Entis à ſe) proprietatum perſonalium, ſiue omnium coniunctim, ſiue vagè, ac diuiſim, ſiue ſubſiſtentiæ communis (ſi ea admittatur) includere. Sententias omnes memoratas reiicit concluſio: quia eius fundamenta à capite impugnat omnes: Probatur concluſio: quia hoc nomen *homo*, concretum, æquè eſt, ac hoc nomen *Deus*: atqui ſecundum ſe etiam Theologicè ſumptum ſine pronomine *hic*, vel alio ſyncathegoremate adiuncto, quo ſignificati ſingularitas, & totalitas, qua in perſonam coaleſcit, denotatur, non ſignificat ſuppoſitum, ſiue perſonam, aut perſonalitatem, neque vagè, neque determinatam, neque in communi: ergo neque hoc nomen concretum *Deus*, ſecundum ſe, etiam Theologicè ſumptum, niſi addatur ſyncathegorema ſignificans id, quo in Perſonam conflatur, ſuppoſitum aliquo ex dictis modo ſignificabit: ergo Dei concretè, & Theologicè ſũpti, Eſſentia metaphyſica nihil perſonalitatis, ſupra eſſentiã metaphyſicã philoſophicã addet, vt propoſuimus.

2 Minoris latiſſimam probationem dedimus, & ab expreſſis Patrum authoritatibus, & à ſolidis Theologicis rationibus contr. vlt. de Incarnat. d. vlt. quæſt. 2. à certam. 2. ac proinde eis ad id probandum repetendis abſtiſtemus: quamquam eas inferiùs nomini concreto *Deus*, ad noſtram concluſionem directè à ratione probandam ſubnectemus. Conſequentia vtráque eſt legitima. Sed tamen dices primam legitimam non eſſe: quia concretum *homo*, ſecundum ſe ſignificat naturam communem, ſuppoſitum autem, ac perſona debet neceſſariò eſſe eius indiuiduum, quod ea voce non ſignificatur: ac proinde, vt nos dicimus, debet illi adiungi ſyncathegoremata ſignificans ſingularitatem, vt ſignificetur perſona, at vero concretum *Deus*, terminus ſingulariſſimus cum ſit, perſonam ſine vllo ſyncathegoremate adiuncto ſignificabit. Verùm friget ſolutio: quia, ſi ideò concretum *Homo*, perſonam non ſignificat, quia terminus communis eſt, communem naturam ſignificans, ita, etſi concreta vox *Deus*, in linea naturæ ſingularem naturam ſignet, quia ſecundum ſe tamen tribus perſonalitatibus, ac perſonis communis, communicabiliſque eſt (ſicut humanitas, ſeu homo præcise ſumptus communis, communicabiliſque eſt indiuiduis) quouſque ſingularitatibus, vt ſic loquar ſingularis Deitas ſignificata reuinciatur, neque omninò ſingularizata eſt, vt acutè aiebat Ricardus Victorin. 4. de Trinit. neque perſona: ſingularitatis ergo huius perſonalis diuinæ notæ & vox adhibenda eſt concreto *Deus*, vt ex eo ſyncathegoremate perſonam ſignificet, non ſecùs atque concreto nomini *homo*, ſingularitatis nota debet, vt perſonam ſignificet adhiberi, vti dicebatur in minori.

3 Atque hinc probatur ratione Theologica concluſio, quam nobis dedit S. Th. 1. p. quæſt. 40. art. 3. corpore, vt probet in diuinis conceptum communis ſubſiſtentiæ non eſſe, his verbis. *Hypoſtaſis enim ſignificat aliquid diſtinctum in diuinis: cum hypoſtaſis ſit ſubſtantia indiuidua.* Eam ſic ediſſero, ſuppoſitum, ſeu perſona tam philoſophicè, quàm Theologicè eſt indiuidua, & ſingularis, & propria, nec communis, nec cõmunicabilis ſubſtantia: ergo nomen, quod non ſignificat propriam ſingularem, indiuiduam, nec communicabilem ſubſtantiam, non ſignificat perſonam, neque philoſophico, neque Theologico ſenſu, conſequentia eſt legitima. Antecedens eſt ipſa perſonæ, & ſuppoſiti definitio à Philoſophis, Theologis, & Patribus recepta ex Boëtio, vt vidimus d. procem. de Trinit. quæſt. 1. cert. 2. num. 4. & 5. ad cuius confirmationem innumera Patrum teſtimonia recitare poſſumus. Vnum tamen, vel alterum in reliquorum exemplar recitabo. Athanaſ. in ſerm. in Euang. S. Deip. aut. *Quæ communiter à multis iſtius modi conſideratur ſubſtantia, nuncupatur; cum in vnum propriè confertur perſona, ſiue ſubſtantia nominatur.* Omniumque Patrum nomine & ſententia Iuſtinianus Imp. edicto Fidei verſ. med. quod extat tit. 2. Conciliorum pag. 654. ante Synodum 5. generi. ſiue Conſtantinop. 2. col. 10. ſcribit, *Omnes Patres conſtanter nos docent, aliud eſſe naturam, ſiue ſubſtantiam, & formam, & aliud ſubſiſtentiam ſiue perſonam: & naturam quidem, vel ſubſtantiam, & formam hoc, quod eſt commune, ſignificare, ſubſiſtentiam autem, ſiue perſonam hoc, quod eſt ſpeciale.*

4 Pergit inde diſcurſus. Nomen, quod non ſignificat, indiuiduam, ſingularem, propriam, nec communem, & communicabilem ſubſtantiam, nullatenus ſignificat perſonam, neque ſenſu Philoſophico, neque Theologico; atqui nomen concretum *Deus*, Theologicè etiam, nobis non ſignificat ſubſtantiam indiuiduam, ſingularem, propriam, ſed communicabilem, & communem ſenſu Theologico: ergo neque eo ſenſu ſignificat perſonam, ſiue ſuppoſitum diuinum: ac proinde neque eſſentia metaphyſica Theologica Dei, vt eo nomine ſignificati, perſonalitatem vllam diuinam ſupra philoſophicam addet, vt fert noſtra concluſio. Minor, de qua dubitare aliquis poſſet, eſt certa: nam ſignificatum nominis *Deus*, concretè Theologicè ſumpti de tribus Perſonis prædicatur.

5 Sed dices: vox concreta *Deus*, quã talis adhuc, non ſignificat ſuppoſitum, ſiue perſonam ſenſu Theologico: ergo idem proſus ſignificat, quod Deitas, quæ à ſuo ſignificato ſolas perſonalitates excludit: quas ſi in eo clauderet, Perſonas diuinas ſignificaret: ergo quæcúmque in myſterio Incarnationis de Deitate dicuntur, & de quocúmque Deus prædicatur, de Deitate dicentur, ac Deitas prædicabitur. Patet conſequentia: nam de eodem, etiam formaliter, nequit prædicatum idem affirmari & negari, ſine manifeſta implicatione. Iam verò ex hac conſequentia hæc inferuntur abſurda. Primum: Deitatem immediatè, ac per ſe vnitam humanitati eſſe, dicipoſſe: ſicut Catholicè dicitur illi immediatè vnitus Deus. Item

Deitatem

Deitatem hominem eſſe, & hominem Deitatem : Atque iu Trinitatis myſterio alia æquè hæreticè inferuntur. Nempè Deitatem generare, & generari, ac Deum nec procedere nec producere, & alia ſexcenta.

6 Reſpondetur facilè diſtinguendo conſequens. Non variato ſignificato, & ſuppoſitione vocis, ac termini *Deus*, concedo conſequens; eis variatis nego: variatur autem in eis omnibus propoſitionibus ex ſyncathegoremate Verbi, vnicuique earum adiuncto, ſicuti & in aliis, quæ obiici poſſunt. Nam, vel ſunt verba perſonam diuinam, quæ Deus eſt, concernentia, & quæ terminum communem ſubſtantiuum *Deus*, ſupponi adiectiuè pro perſona, vel perſonis diuinis faciunt, iuxta dicta controuerſiis vltim. de Trinit. & Incarnat. Præſertim d. de communicat. Idiomat. Cum autem *Deus*, nudè (vt hic, dum de eius eſſentia inquiritur) ponitur abſque perſonali ſyncathegoremate, non eſt vnde perſonalitas denoteturi licèt, quia concreta vox eſt, ex modo noſtro ſignificandi, & concipiendi apta ſit, vt ſimilis ſyncathegorematis adiunctione perſonam, ſeu ſuppoſitum ſignificare apta ſit, quod non habet abſtracta vox *Deitas*: quæ non, niſi ad modum partis, naturam diuinam metaphyſicè ſignificare poteſt: non autem, vt totum: quo ſolùm pacto ſignificari poteſt perſona, & fuſiùs citata d. de communicat. Idiomat. ac ſæpiùs controuerſiis, & diſputationibus aliis de Incarn. ex Damaſceno, & aliis Patribus docebamus.

QVÆSTIO V.

De Eſſentia logica Dei.

ESSENTIA logica Dei, vt à metaphyſica diuiditur, ea dicitur, quæ ex genere, & differentia, vel aliquibus eorum loco, quorum alterum commune aliis, alterum proprium, & ſpeciale ſit, conſtat. Quare eadem hæc quæſtio eſt cum ea, quam diſputat. S. Th. 1. p. quæſt. 3. art. 5. eiuſque interpretes ibi: an ſcilicet *Deus*, ſit in aliquo genere, ſeu prædicamento cum Creaturis: ſi enim nullo cum eis conuenerit, eſſentiam logicam habere non poterit, cum ſecundus, aut plures Dii ſint impoſſibiles: ac proinde Dei, eiúſque prædicata communia logicè eſſe non poſſint. Si autem in aliquo genere conuenerit, maximè in prædicato entis, generaliſſimo, quod per differentiam *à ſe*, contrahatur, eſſentia eius metaphyſica, logica etiam eſſentia erit; ac proinde de entis prædicato, an Deo, & creaturis ſit commune? præcipue inquirimus; licèt de aliis huius occaſione cert. 3. diſputaturi ſimus.

CERTAMEN I.

Oppoſitæ hac de re ſententiæ ſeqniter à ſuis Patronis, vt plurimùm, probantur.

1 HOlcot. in 1. quæſt. 6. Greg. d. 3. quæſt. 3. art. 2. vbi Gabri. q. 1. probabiliorem oppoſita (quam, quia communiorem Oxoniēſi Scholæ, ſequitur) reputauit. Atqi Scotus d. eadem, & d. 3. quæſt. 3. §. *Quantum ad ſecundum*. Docent Deo, & creaturis dari conceptum communem, neque vnum ſolùm, ſed plures: cuius oppoſitum probatu eſſe difficile cenſet Okam ea. d. 8. quæſt. 1. Ex eis verò Scotus ſolus ea. d. 8. quæſt. 3. §. *Teneo meam ſententiam*. Nihilominus in prædicamento aliquo Deum collocari poſſe negat, id quod cum primo cohærere non poſſe cenſet Vaſq. 1. p. tit. 1. d. 22. cap. 5. num. 9. verſus finem: ſed ex huius ratione pro oppoſita ſententia poſſit connexionem, ſeu non repugnantiam in Scoto reperire, vt mox videbimus: ſententiæ huius fundamentum à ratione eſt, quia cùm communitas conceptus communis ad inferiora, atque eius differentia, cum qua inferius logicè conſtituit, ſolùm per rationem ſit, nequit Dei vnitati, ac ſimplicitati magis repugnare, quàm cum exiſtentia, & attributis, noſtra conſideratione ſolummodo diſtinctis, componere. Certè, ſi ſola Dei ſimplicitas obeſſet, nihil huic ſententiæ obeſſet, vt contra rationes aliorum pro ſententia aduerſa videbimus inferiùs.

2 Nituntur inſuper Auguſtini authoritate 5. de Trinit. cap. 8. 10. & 11. vbi quædam prædicamenta de Deo dici impropriè ait, vt Quale, Quantum, Situs, Habitus, & Tempus. Quædam verò proprie, vt Subſtantia, & Relatio, de Actione verò de Deo ſolo veriſſimè dici cenſet, eo c. 8. Damaſc. 1. de fide cap. 7. Subſtantiam genus eſſe ſupremum ad corpoream, & ſpiritualem: Subſtantiam verò ſpiritualem ad Deum, Angelum, Animam, & Dæmonem eſſe docet: capite autem. 9. Paternitatis, & Filiationis nomina tanquam primariò de Deo, atque inde ad nos tranſlata Deo tribuit, iuxta illud ad Epheſios. 3. *Ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur*. Sed certè dici propriè non eſt idem, atque vniuocè, illúdque *propriè*, ita moderatur Aug. cap. illo 10. *Si tamen propriè de illo aliquid dici ore hominis poteſt*. Quo ſententiam aduerſam à ſe alibi tenendam clarè indicauit. Eandem etiam diſertis verbis tenuit Damaſc. quare oppoſita, non de communitate vniuoca Dei, & creaturæ in prædicato entis, ſiue ſubſtantiæ ſpiritualis, ſed Analogica debet intelligi. Ad illud de Paternitate, ſeu relatione commodiùs cert. 3. reſpondebimus.

3 Secunda ſententia negat Deo, & Creaturis aliquod eſſe prædicatum vniuocè commune: quare, & prædicatum Entis veriſque commune negat: ac proinde conſequenter eſſentiam logicam Deo negabit. Ita docuit Magiſter. in 1. d. 8. Albert. art. 32. Bonau. art. 1. quæſt. 4. Argent. quæſt. 1. art. 1. Ægid. art. 2. quæſt. 3. Rubolis quæſt. 1. §. *Propter iſtas*. & quæſt. 4. Capreol. quæſt. 1. art. 1. concl. 5. & 6. Scotus. & Gabr. locis citatis. Durand. in 2. d. 3. quæſt. 1. numer. 12. Henric. à 26. ſummæ. quæſt. 2. S. Th. 1. p. quæſt. 3. art. 5. (vbi & quæſt. 13. art. 5. opuſc. de Ente, & eſſentia. cap. 2. quæſt. 3. Cajet. etiam 1. contra Gentes. cap. 32. vbi Ferrari. Vaſq. tit. 1. 1. p. d. 22. cap. 3. & communiter Recentiores. Verùm, etſi adeò communis, & nobis etiam vera ſententia ſit, adeò multis leuibus fundamentis plerúmque innititur, vt ſua ſponte, impellente nemine, ſubruere videatur: ideirco concluſioni æquiùs, quàm eius rationibus acquieſco. Sex veterum rationes confutat facilè citatus Gregorius, & Vaſq. loco citato, quas ſummatim hic, ſeorſimque ſolutiones indicabimus; ne aliquid hac in re à lectoribus deſideretur, quo alios legere cogantur. Quo fine plura ſcriptis noſtris inſerimus, quàm vellemus.

4 Primò: quia genus, & differentia, ſicut actus, & potentia, ſiue ſubiectum, & forma ſunt. Repugnat autem enti ſimpliciſſimo, & vniſſimo Deo, ratio potentiæ, & actus: ergo compoſitio ex genere, & differentia, ſiue communi, & differentiali prædicato. Diſtinguo maiorem. Sunt potentia, & actus logici, ſiue per rationem noſtram, concedo; phyſici, & qui repugnant enti ſimpliciſſimo, & vniſſimo phyſicè, nego. Inde euaneſcit ratio ſecunda, quòd genus, & differentia partes ſint, quibus conſtare Deo repugnat. Partes enim phyſicæ non ſunt, ſed logicæ, ſeu metaphyſicæ, quibus metaphyſicè conſtat Deus, dum eum ex eſſentia, & attributis metaphyſica ratione noſtra diſtinctis, Theologi omnes componunt. Tertiò: quidquid genus habet prædicamentale diſtinctum eſſe debet à ſuo eſſe: quod repugnat Deo. De diſtinctione plusquam rationis, & metaphyſica aſſumptum, omnium, quæ in prædicamento collocantur, exemplis, facilitatis conuincitur. De metaphyſica eſt etiam falſum. Nam eſſentias rerum à ſuo eſſe adhuc actuali, ſeu exiſtentia formaliter non diſtingui, melior nobis Metaphyſica eſt, vt diximus. Atque eo dato in alia opinione exiſtentiam Dei, ab eius eſſentia metaphyſicè diſtingui, eſt etiam probabile, & fortè conſequentius.

5 Quarta ratio: quia, vt aliquid ſub genere ſit, debet in ea dari aliqua realitas indifferens ad differentias, quibus genus contrahitur; at in Deo nulla datur realitas indifferens ad finitum, quoad Creaturam, & infinitum quoad Deum, tanquam differentiis contrahatur: ergo nec ratio, quæ genus eſſe poſſit, in eo inuenitur. De indif-

ferentia

ſententia phyſica,& reali : eſt aperte falſum ; de metaphyca, & rationis non admittitur ab aduerſarijs minor,neque ab obiectantibus medium, ad eam probandam aſſumitur. Quinta : quia, quod in prædicamento, & ſub genere aliquo eſt, eo clauditur, & continetur, quod enti infinito repugnat. Diſtinguo contineri realiter, nego ; per rationem, ſubdiſtinguo, limitando differentias, quas in ſe claudat, nego ; abſtrahendo à limitatione, vel illimitatione differentiarum, quæ extra eius conceptum ſunt, & à quibus abſtrahit, concedo : vel potiùs, contineri per rationem abſtractiuè concedo, incluſiuè nego : id autem enti infinito non repugnat. Sexta ratio : quia, ſi aliquod genus haberet, maximè ſubſtantiæ, quam abuſiuè de Deo dici, aiebat Auguſt. 1. de Trinit. cap. 5. ſed Auguſt. loquitur de ſubſtantia iuxta etymon accepta, atque à munere ſubſtandi accidentibus dicta, quod Deo reuera repugnat, ac ſolùm imitatione quadam, & ratione ſuis attributis ſubſtare dicitur,

6 Alia plura ex antiquis argumenta vt leuiora, adhuc hiſue, omiſit conſultò, & meritò Vaſq. noſter. c. citato, aliàmque, meo iudicio, prædictis non efficatiorem rationem philoſophicam ex propriis adiunxit. cap. 4. Nempe: quidquid eſt ſub genere debere eſſe vel ſpeciem, vel individuum : Deus autem nequit eſſe ſpecies : cum plures, quàm ipſe, Dij repugnent : nec tanquam individuum: cum omne individuum cum aliis ſpeciei eiuſdem debeat conuenire, quod Deo repugnat ob repugnantiam ſpecificæ communis Deitatis. Verum, vt dixi efficax ratio non eſt. Tum quia, qui Deum cum creaturis vnuoce in ratione entis, ſeu ſubſtantiæ conuenire contendunt. (In quo ſolùm quæſtio de re eſſe poteſt) parum curabunt de nomine illius prædicati communis, an genus reſpectu Dei dicendum ſit : quod ſolùm videtur mihi negaſſe Scotus : quia in Deo non eſt aſſignabilis realitas indifferens ad differentias ſpecificas, quibus ad ſpecies plures extrahatur: cum Deus ſpecies non ſit, ſicut homo : quia plures, quàm vnus, indiuidui Dei repugnant, vt catholicè argumentum factum docet. Alij verò dicent genus eſſe vocandum: quia in creatorum linea ſpecies habet plures, licèt reſpectu Dei genus non ſit. Nec video quid repugnantiæ in eo ſit, quod ratio cõmunis vnuoce pluribus vna linea citiùs proximiúſque indiuidua pertingat, quàm per lineam aliam: in quo caſu vltimum prædicatum commune lineæ vtrique, reſpectu indiuidui remotioris longioris lineæ genus erit; reſpectu verò immediati indiuidui lineæ breuioris genus eſſe non poterit : & tamen in eo caſu argumentum totum noſtri Vaſq. debebat vigere, ſi vim aliquam haberet.

CERTAMEN II.

Solida, vnicáque ratio Theologica negantis noſtræ ſententiæ illuſtratur.

1 NEgantis ſententiæ vnicam ſolùm rationem ſolidam, inquam, cum hac de re in conſultis libris cogitarem, ex ſola confuſa memoria, locutionum quorundam Patrum incideram, lecto verò noſtro Vaſq. eandem à S. Th. Argentina, Caiet. & præcipuè à Richardo fuiſſe datam, atque ab eodem Vaſq. magna eruditione fundatam inueni. Inititur ergo in præceſſis, longéque noſtros conceptus, & voces excedentibus prædicatis diuinis: quibus proinde, dum de diuinis loquendo, vtimur, non idem quod cùm eiſdem de creatis loquimur, ſignificarum, ſed longè ſublimius denotamus. Boetius de Trinit. circa medi. *Subſtantia in illo non eſt verè ſubſtantia, ſed vltra ſubſtantias.* Poſt pauca. *Cùm dicimus Deus, ſubſtantiam quidem ſignificare videmur : ſed eam, quæ ſit vltra ſubſtantias.* Vbi Gilbertus ait. *Non ea veritate rationis*, qua reliquæ ſubſtantiæ, ſubſtantiam dici Deum, *ſed aliqua rationis proportione.* Idem prorſus docuit Dionyſius duplici illo modo cognoſcendi Deum in hac vita, ex rebus, & vocibus creatis, cuius meminit. cap. 3. & 5. de Myſt. Theolog. & 1. de diuin. nom. per negationem omnium, quæ de creatis noſcimus, & fatemur, & per affirmationem eorum omnium, ſed cum adiuncto excelſu.

2 Capite autem. 7. de diuin. nom. expreſſiùs eos duos modos ſic proponit. *Ad id, quod omnia ſuperat : vlas & ordine pro virtii parte omnium detractione : & præſtantia omniumque cauſa aſcendamus : itaque in omnibus Deus noſcitur, & ſine omnibus : ſcientiáque Deus noſcitur, & ignoratione.* Omiſſo autem modo tertiò cognoſcendi Deum ex effectibus, quem S. Th. lect. 4. in id caput recognouit, de quo ſtatim, vtráque reliquo, & alterutro docet Dionyſius nihil vocibus, quibus ſignificamus creata, ſignificatum Deo conuenire proprie : ac proinde in ſua proprietate vſurpatas Deo negandas eſſe, vt ipſe omnes negat cap. illo. 5. de Myſt. Theolog. & 1. de diuin. nom. ex ſecundo modo, Dei ſubſtantiam, & eſſentiam ſuperſubſtantialem, & ſupereſſentialem appellat, & poſt med. vtráque contingens, ait. *Deum eſſe omnia, quæ ſunt, & nihil eſſe eorum, quæ ſunt.* A quo edoctus Damaſ. 1. deſide cap. 4. poſtquam dixit aptius de Deo eſſe cuncta creata prædicata negare, quàm affirmare, ait. *Neque enim eorum quæ ſunt, quid quam eſt : an quidem non ita accipiendum eſt, quaſi non ſit, ſed quia ſuper omnia, quæ ſunt ipſe ſit, atque adeò ſupra ipſum eſſe.* ac ſtatim ait. *Eſſe ſupra eſſentiam.* Tandem: *ſunt* (inquit) *porrò nonnulla, quæ tametſi per affirmationem de Deo dicantur, præcellentis tamen negationem vim habent. v. g. cum de Deo verba facimus, tenebrarum vocem vſurpamus, non caliginem nobis animo proponimus. ſed quod lux non ſit, verùm lumine ſublimior*

3 In eandem ſententiam verba Dionyſij poſtrema interpretatur Elias Cret. in oratione 24. Naz. *Deus vt S. Dionyſ. ait, eſt quidem cauſa eas, quæ ſunt : vt ſintis ipſe autem non eſt : vt qui nihil horum, quæ ſunt, ſed ſupra omnia ſit. quamus enim Deus ens dicitur iuxta illud, Ego ſum qui ſum, at ens tamen non eſt, vt ea quæ ſunt.* (*Quoniam enim modo opifex, vt opera eſſet, neque certo modo ens, ſed ſimpliciter, ac peculiari modo, ac velut eximiè, ac præcellenter, quamadmodum ipſe ſolus nouit.* Atque in orat. 1. apologet. ad illa verba. *Cælum excelſum*, ait : *qui quidem Deus, vt eſt apud S. Dionyſ. & vt mens, & vt ſapientia, & vt vita, & vt vis, & vt amabilis à tota Scriptura celebratur, idémque, & multa nomina habet, & nomine omni caret.* infrà. *Hæc omnia dicitur, & tamen ſuper hæc omnia eſt.* Pauloque inferiùs. *Deus enim, & ſupra mentem, mens eſt, & ſupra vitam vita, & denique ſupra omnia.*

4 In eam etiam ſententiam denique conſpirant Patres, qui ſibi verbis videntur aduerſari : dum alij, vt Dei eſſentiam, ſupra omnem eſſentiam, & ſubſtantiam eſſe ſignificent, aiunt : cætera non eſſe, ac ſolùm Deum eſſe, vti ex Platone aiebat Auguſtinus. 8. de Ciuit. cap. 11. & rurſus. 7. Confeſ. cap. 11. his verbis. *Inſpexi cætera infrà te : & vidi nec omninò eſſe, nec omninò non eſſe : eſſe quidem, quoniam abs te ſunt : non eſſe autem, quia id quod eſt, non eſt, id enim verè eſt, quod incommutabiliter eſt.* Ex aduerſo autem videtur loqui Auguſtinus idem, loco recitato, cent. 1. num. 2. vbi nihil propriè ac proinde, neque ipſum eſſe propriè de Deo dici poſſe verè ait, ac Dionyſ. 5. de myſt. Theolog. neque alia, neque Patris, & Filij rationem eſſe docet. Baſilius addit. 3. contra Eunom. cap. 13. neque Spiritus Sancti : ac proinde ſolùm tranſlatitiè hæc creaturarum vocabula, eorumque ſignificata Deo aptari, non propriè : quo ſolùm docent eamm vocum, & ſignificatorum, quæ in creaturis habent, reſpectu eorum, quæ in Deo (cuius omnia, ſupra omnia creata immensùm eminent) inferioritatem : ac proinde primæ ſuæ propoſitioni in ſecunda hac Patres concordant.

5 Ex his autem Patrum ſententiis, quas accurata (vt ſolet) eruditione Vaſq. noſter expendit, ſolida, eáque, vt dixi, vnica ratio deductur repugnantiæ prædicati communis vnuoce intrinſeci, & eſſentialis Deo, & Creaturis: ac proinde, & eſſentiæ logicæ Dei : quæ, vt diximus quæſtionis præfatione, ex prædicatis eſſentialibus, communi & proprio conſtare debet. Etenim prædicatum quodvis diuinum intrinſecum è genere, vt ſic loquar, & conceptu ſuo indiuiſibili infinite creatis omnibus præcellit : ergo nequit vnuoce cum aliquo creaturarum prædicato conuenire : conſequentia eſt euidens : antecedens ſuadetur ex Patrum teſtimoniis datis, in ſuper à ratione metaphyſica, quam præſtat acute Elias Creteníſ. primo loco verbis illis, *Quoniam enim modo opifex opera eſſet;* Etenim, quod omnia

omnia creata poſſibilia è cõceptu ſuo indiuiſibili, vel omnipotentiæ proximè, vel entis à ſe remotè, quod eminenter formaliter, omnia & ſingula eorum prædicata continet, effecta ſunt. Quare, nequit non, tam in prædicato indiuiſibili entis, quam omnipotentiæ, & aliis infinitè creata excedere. Secundò probatur antecedens: quia quidquid in creatura entis eſt ab alio indiuiſibiliter, & participatum eſt: ergo, & Ens à ſe è conceptu ſuo indiuiſibili, Ens à ſe, ac non participatum erit. Infero rurſus: ergo cum Ente à ſe, in quo nihil quod ab alio ſit concipi poteſt, nullatenus poterit vniuocè conuenire.

6 Tertiò probatur antecedens, & confirmantur validè probationes: quia, licet ratio entis in ſua linea differentias tranſcendat, contra verò ſimiliorem nobis ſententiam, aſt ratio entis ſubſtantiæ, & accidenti communis vniuocè non eſt, iuxta communiorem, veriorem que ſententiam: quia ens ſubſtantiæ creatæ eſt abſolutè ens, atque è conceptu ſuo indiuiſibili Ens per ſe: atque ratio entis accidentium communis è conceptu ſuo indiuiſibili eſt ens in alio, ſiue entis ens: ergo ratiõ entis à ſe, & entis ab alio è conceptu ſuo indiuiſibili ſunt tales, ac proinde, quæ nequeant in aliquo ſui conuenire. Probatur conſequentia: quia non minus eſt imbibita formaliter maior, & intimior dependentia entis creati ab alio, tanquam a principio neceſſario ſui, quàm accidenti dependentia à ſubſtantia, ſeu ente per ſe: ſed ex hac dependentia ita intimè imbibitur in formalitate entis accidentalis eſſe entis ens, vt nequeat formaliter diuidi, ſed id totum indiuiſibiliter dicat: ergo & ens à ſe indiuiſibilis conceptus erit, & quod primariò Ens dicetur, ac creata per imitationem, & aliqualem participationem illius: ac proinde analogicè, non vniuocè. Ex qua porrò ratione, quæcũmque contra noſtram ſententiam opponi poſſunt præoccupantur: cùm conſtet rationes illas, à ſe, vel ab alio, rationes differentiales contractiuas rationis entis non eſſe; ſed alteram cum ratione entis in Deo, alteram cum ratione entis in creaturis, formaliſſimè adhuc, identificari.

CERTAMEN III.

De reliquis Dei, & Creaturarum Prædicatis ſtatuitur.

1 DEi, & Creaturarum prædicata, quæ eiſdem vocibus vtrobique ſignificamus, quædam ipſis intrinſeca ſunt, quædam verò extrinſeca, quia ab extrinſeco aliquo eorum entitatibus, deſumuntur: cùm tamen intrinſeca prædicata eorum phyſica entitate, reipſa non differant; ac proinde, vel eorum metaphyſica eſſentia, vel huius paſſiones, & proprietates metaphyſicæ ſint. De intrinſecis aliorum prædicatorum à Subſtantia, ſeu ente per ſe, idem, atque de ente, de quo ſpeciatim probabimus cert. 2. cum Doctoribus datis, cenſendum omninò erit, non tamen ob rationes aliquorum. Noſter Vaſq. cap. 5. §. *Primum quidem.* Inde probat: quia nouem reliqua prædicamenta, quibus omnia prædicata creaturarum continentur, accidentia phyſica neceſſariò ſunt: accidentia verò, ſiue proprietates, & attributa diuina phyſicè ſubſtantia ſunt, ac ſolùm proprietates, ſiue accidentia metaphyſica: Subſtantiæ verò phyſicæ, ac phyſicis accidentibus, nihil datur metaphyſicè, aut logicè commune, vt diximus: ac proinde neque in eis accidentalibus prædicatis, aliquid Deo, & creaturis commune dari poterit. Nos autem huic rationi non admodùm fidimus. Etenim prædicamenta, non pro phyſica rerum diuiſione, diuidi verò ſimilius nobis ſemper fuit, licèt eam diuiſio prædicamentorum non renuat.

2 Ratio: quia alioqui prædicamentum Durationis, ſeu Quando, ſupra decem aſſignandum eſſet; atque huiuſmodi prædicamentum addendum contendit Caietan. plura alia plures, quibus difficulter reſpondetur. Eis autem (ac præcipuè argumento pro prædicamento Durationis ea in re difficillimo) ſolummodò poteſt reſponderi: prædicamenta ab Ariſtot. & Philoſophis, ea decem tantùm meritò recenſeri: quia non pro phyſica rerum diuerſitate diuiſa ſunt, ſed in ordine ad prædicationem logicam, & formalem, quare inde nomen prædicamentorum obtinuerunt: at verò prædicatorum omnium capita amplius decem non ſunt. Duratio enim per copulam prædicati cum ſubiecto propoſitionis neceſſariò importatur: ac proinde ad prædicata non ſpectat: cætera verò prædicata, quæ extra illa decem capita diuagare dicuntur, pleraque ad prædimentum Habere, vel ad alia ſpectare, de quo hic diutiùs agendum non eſt; ſi autem prædicata in ordine ſolùm ad prædicationes diuiſa, atque ordinata ſunt; cum eis æque accidentia metaphyſica atque phyſica inſeruiant, non eſt opus, vt ad prædicamentum accidentis pertineant prædicata, vt Subſtantiæ de qua prædicantur accidentia phyſica ſunt, ab eáque phyſicè diſtincta, vt Vaſq. eo diſcurſu ſupponit. Et quidem hanc prædicationem, Homo eſt riſibilis, vel eſt admirationis, de prædicato accidentis propriꝰ, non Subſtantia eſſe, concors Logicorum & Metaphyſicorum ſententia eſt.

3 Sola ergo, ac ſolida pro attributis, ac prædicatis Deo intrinſecis probatio eſt, quam in prædicato entis à ſe poſuimus. Quòd ſcilicet, quodvis prædicatum intrinſecum attributale Dei indiuiſibiliter, atque è ſuo conceptu indiuiſibili, diuerſum à creatis omnibus ſit, quæ eiſdem vocibus ſignificantur, vt Patres aiebant, Confirmatur quia omnia attributa, & prædicata intrinſeca omnia è ſuo genere ſunt poſitiuè infinita, è conceptu ſuo indiuiſibili vt d. 3. oſtendemus ergo nihil, quod poſitiuè infinitum non ſit poterit in eis includi: ac proinde neque conceptus communis, & abſtrahens à finito, & infinito ſui generis, quod quidem poſitiuè infinitum eſſe non poteſt. Obiicies ex dictis curſim ſupra, & dicendis fuſiùs d. 3. Attributa, & reliqua prædicata ab Eſſentia metaphyſica Dei, ſeu ente a ſe, non eſſe entia a ſe ſubſtantiue metaphyſicè, ſed ſolum iure identitatis realis cum eſſentia: ergo conceptus aliorum prædicatorum Dei, ſecundum ſe formaliter nec eſt Ens à ſe, neque diuinum, neque proinde ex genere, & conceptu ſuo infinitum poſitiuè: ac proinde ei ſecundum ſe ſumpto, poterit in ſuo genere aſſignari conceptus communis creatis conceptibus generis eiuſdem. Reſpondetur tamen reliqua ab Eſſentia prædicata intrinſeca diuina, non eſſe quidem entia metaphyſica ſubſtantiua, at eſſe entia metaphyſica adiectiua, & diuina formaliter & intrinſecè: ſicut de perſonalibus prædicatis diuinis diximus controu. de Trinit. d. 6. quæſt. 1. atque de attributis dicemus late d. 3. quo cohæat obiectio.

4 De prædicato Relationis Patris, & Filij, atque Spiratoris, & Spirati, ſiue Spiritus Sancti, aiebant Dionyſ. & Baſilius citati certam. 2. num. 4. proprie de Deo dici non poſſe: ac, licet non earum ſpecialibus nominibus, doctrina tamen generali de omnibus nominibus, & prædicatis, quæ de Deo dicuntur, aiebat Auguſt. loco ibidem citato, quibus, dum aduertari videtur, Damaſc. citatus, certam. 1. num. 2. dicens ex 3. ad Epheſ. *Ex quo omnis Paternitas in cœlo & in terra nominatur.* Hoc nomen de Deo primariò, & proprie, ac per tranſlationem, & imitationem de creatis dici, omnino concordat. Tam enim ipſe, quam præfati Patres contendunt Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum excellentiori modo, nullatenus cum creatis Patribus, Filiis, & halitibus ſpiratis, ſeu Spiritibus, communi tales eſſe: ac proinde tres primi Patres vſum vocis, proprium quidem in creatis antiquiorem attendentes, atque ſignificati, quòd in diuinis habet excellentiam infinitam, reſpectu ſignificati quod habet in creatis, ea nomina impropriè per eorum defectum in ſua antiqua proprietate ſignificandi de Deo dici aiebant, ſolumque tranſlatitiè de his, quæ a ſua primæua impoſitione ſignificabant, de Deo animati a nobis concedebant. Damaſcenus autem antiqua proprietate vocum non curata, ſed excellentia, atque præſtantia ſignificati quod in Deo habet, proprie de Deo ſolummodò dici aiebat, de creatis verò tranſlatitiè, & per imitationem quandam, & participationem à Deo: ſicut ens, licet æque (quoad tempus, & vetuſtatem attinet) de accidentibus, & Subſtantiis dicatur, ob ſignificati autem præſtantiam, abſolutè propriè, ac primariò de illa dicitur, de accidentibus verò ſecundariò, & tranſlatitiè.

5 Atque hic ſanè planus eſt Damaſceni ſenſus, vel ex dictis, atque ex contextu patet, in quibus etiam continetur ratio perſpicua (quæ noſtro Valquio non occurrebat. cap. 6. num. 20.) ſingularis eius contra datos alios Patres locutionis Damaſceni. An verò ſuam hanc doctrinam ritè, rectéque ex loco illo Pauli Damaſcenus confirmet? Negat Valq. ibi, multáque eruditione oſtendit, neque in Græco, neque in Hebræo textu legi Paternitatem, ſeu nomen illam ſignificans, ſed Græcè πατριὰς, quod familiam ſignificat. Pſalm. 21. *Adorabunt eum omnes familiæ gentium.* Habetur, non πατρότης. Quod reſpondet nomini Paternitas, quoque in ſuo textu vtitur Damaſcenus. Hebraicè verò habetur. *Miſpahot.* Quod 70. πατριαὶ, id eſt, familiæ verterunt. Standum nobis vulgatæ editioni eius loci eſt, cui Damaſcen. peritiſſimus, & Hieronymus citandus concordant: rectéque inde ſuam doctrinam à Damaſceno confirmatam, eſt omninò ſentiendum. Maximè, cum ipſe Valq. erudite oſtendat etiam ibidem, *Nominatur.* Bis in eo loco poſitũ, idé valere Scripturæ phraſi, quod *Eſt* ac nominari idé, quod eſſe: ſicuti ad Philip. 1. *In nomine Ieſu omne genu flectatur.* Atq; iterum, *Super omne nomen, quod nominatur ſiue in hoc ſæculo, ſiue in futuro.* Eámque ait illius loci interpretationem eſſe Græcorum omnium Patrum. Chryſoſt. hom. 7. Theophylacti, Theodoreti, Oecumenij ad eum locum, Hieronymi. tit. 6. in magnis commentariis. Ex Patre enim, cuius præcellens paternitas eſt, fœcunditas, & generatio in cœlis, & in terris eſt: nam & ſua in cœlis ex Patre eſt, & in terris fœcunditas, & generatio omnium ex ipſo eſt, tanquam cauſa principali, vnde, & inde vtrobique nominatur, licèt non tempore, dignitate tamen, & prioritate excellentiæ generationis diuinæ.

6 Vltimò de prædicatis, quæ Deo extrinſecùs, ſiue ab extrinſeca forma prouenunt vt Agere, Creare, & ſimilia, licèt aliquid Deo intrinſecum (de quo ſolùm hic diſputatur) non ſint, oportunè tamen intrinſecorum occaſione, ſtatuendum hic erit. Et quidem Auguſtinus, neque hæc vniuocè de Deo, & Creaturis dici videtur iudicaſſe; ac proinde neque in eis dari de Deo, & Creaturis conceptum communem 5. de Trinit. cap. 8. vbi cum plura prædicamenta tranſlatitiè ſolùm de Deo prædicari docuiſſet ſubdit: *Quod autem ad faciendum attinet, fortaſſis de ſolo Deo veriſſimè dicitur, ſolus enim Deus facit, & ipſe non fit, neque patitur.* Verum, neque Auguſtinus firmiter id docet, ſed dubitanter, *fortaſſis*, adiuncto: neque ea particula *veriſſimè*, cætera agentia creata à veritate, & proprietate agendi reiecit; ſed ſolùm à veritate agendi ſolùm: nam reliqua, ita agunt, vt patiantur, ac fiant. Inſuper; cum antea reliqua prædicamenta, ac prædicata creaturarum tranſlatitiè, & nõ veré de Deo dici oſtendiſſet; dicens his verbis ſolam actionem veré dici de Deo, qui Agens, non Patiens eſt, cénſet actionem puram, quæ de creatis propriè, ac verè prædicatur, veré, ac propriè de Deo prædicari: ac veriſſimè, quia puriſſimè Agens eſt, ſine paſſione. Itaque hæc, & ſimilia extrinſeca, ſiue ab extrinſeca forma, & entitate Deo obuenientia prædicata vniuocè ei cum creaturis conuenire tenendum, ob Auguſtini authoritatem eſt: & quia in his vnica ratio, quæ a Diuinis intrinſecis Deo prædicatis, vniuocationem cum ſimilibus creatis excludit, locum in extrinſecis non habet: quare eiuſmodi prædicatis Dei, & creaturarum communis ratio dari optimè poteſt. Neque tamen illicò inferas Deum in prædicamento ponendum: cum enim extrinſeca Deo prædicata ſint, ex eo, quod ipſa in prædicamento ponantur, perperam in eo ponendus inferetur Deus, vt patet.

DISPVTATIO III.

De Dei Attributis vniuerſim, ſiue in communi.

DIXIMVS, controuerſiæ præfatione, in Deo Eſſentiam, & Attributa dari: atque curſim ex Attributis pleráque, in cæterorum exemplum, nominauimus, ac poſt modum ea eſſe attributa diuina diximus, quæ Eſſentiam Dei metaphyſicam prædicata conſequuntur: quare lata ſignificatione, quæ omnia prædicata, quóque modo Eſſentiam Dei conſtituram conſequentia, comprehendat, inter Attributa Dei extrinſecus aduenientia prædicata, quæ Deo ex actionibus ſuis extrinſecis obuenunt, numerabuntur. De his autem extrinſecis prædicatis Dei, diſputatio præſens de Dei Attributis, neque apud nos, neq; apud Theologos proceditur, ſed tota de prædicatis, quæ Dei Eſſentiæ, qua metaphyſicè ſequuntur, phyſicè identificantur, ac proinde ſunt verè prædicata, & Attributa diuina: quæ ſcilicet, cum diuinæ formalitates ſint Deo eſſentialiter metaphyſicè iam conſtituto, ipſum metaphyſicè afficere concipiuntur, de eoque verè prædicantur. Sed ſtrictius adhuc in hac diſputatione Attributa diuina a Theologis vſurpantur, quatenus contingentia prædicata diuina (de quibus de Scientia, & Voluntate Dei diſputatur profuſè) ſecludunt, ſolaque prædicata diuina neceſſaria coercet: & merito quidem, vt ſtatim ſua tota; cum enim prædicata diuina perſonalia neceſſaria etiam Deo ſint, ac de eis, diuí de myſterio Trinitatis agitur, per omnia (vt potè propriè ſolo agatur, ea etiam ab hac diſputatione merito relegantur. Solum ergo hic diſputabitur de prædicatis neceſſariis, ſeu Attributis diuinis, quatenus ſolum prædicata neceſſaria Eſſentiam metaphyſicam Dei indunduc metaphyſicè, vbivis perſonarum conſequentia, ac tribus Perſonis communia coërcet: quæ proinde eſſentiæ metaphyſicæ proprietates iure dicuntur.

2 Sed enim, licèt eiuſmodi Attributa, & proprietates Eſſentiæ metaphyſicæ Dei ſuppoſuerimus eſſe atque communiter Theologi ſupponant, neſcio an eorum aliquibus in conſequenti in doctrinæ alterius ſuæ, præfata afferat ſuppoſitio: quare, vt debita conſequentia in hac materia procedamus, doctrinæ, quæ huic communi Theologorum ſententiæ aduerſantur, reiiciendæ in primis erunt, vt eiuſmodi proprietates metaphyſicæ, ſiue Attributa diuina firma perſtent: quare de eiuſmodi Attributorum exiſtentia in primis diſceptandum erit, quoad quæſtionem. An ſine? pectat: quam bipartitã ſtatuemus, vt duplicem opinionem, quæ eorum exiſtentiam euertit, eáque è medio portus tollit, ablegemus, in qua an ex parte obtecti, tum inter ſe, tum ab eſſentia mutuo, aut non mutuò ſe formaliter, vel includant, vel excludant? Secundo, quot ſint Attributa, eaſtimq; varias diuiſiones recenſebimus. Tertiò an inter ſe, non ſolum per intellectus noſtri præciſionem metaphyſicè diſtinguantur (vt quæſt. 1. oſtenſum manebit) ſed etiam an ante illam, vel realiter formaliter ex natura rei? Quarto, an alterum realiter virtualiter differant? Quintò, an ratio Entis, Boni, Veri, aliudve Attributorum omnia Attributa, & Eſſentiam tranſcendat? ac proinde an ea Attributorum diuiſio vulgaris in tranſcendentia, & non tranſcendentia recta ſit?

QVÆSTIO I.

An in Deo Attributa, ſeu proprietates metaphyſicæ ſint.

RES hæc ſupponebatur, quàm diſputabatur ab Scholaſticis ferè omnibus; cùm tamen ab eorum pluribus, præcipuè non admodum antiquis, negari omninò conſequentiæ cauſa deberet, vt ſtatim videbimus.

CERTAMEN I.

Vera ſententia, deiectis eius aduerſariis occultis eligitur.

1 ADeò Arriani (vt viuimus. contr. de Trinit. d. 8. quæſt. 3. cert. 1. numer. 1.) agrè diſtinctionem

ctionem omnem rationis ratiocinatæ ex parte obiecti in diuinis prædicatis ferebant, vt eam infra mortuos amãdatam cuperent, quo facilius Doctores Catholicos in Filij diuini Conſubſtantialitate, vexarent: ac proinde neq; illam in diuinis Attributis, & Eſſentia, ex quo facilius in Eſſentia, & perſonalitatibus admitteretur, audire volebant. Præpoſitiuus verò Catholicus Doctor, non ex prauo illo, & hæretico animo, & fine, inter Eſſentiam, & perſonalitates negabat eiuſmodi diſtinctionem; ſed quia ex diuina Simplicitate idem omninò ex parte obiecti, abſtracto nomine Paternitatis, ac Filiationis, atque eorum concretis, Pater, & Filius ſignificari cenſebat, teſte Alciſſiodorenſi apud Maiorem, & ibidem citatis. Et eo verò principio, idem de Iuſtitia, & Iuſto, Immenſitate, Æternitate, Infinitate, & eorum concretis videtur ſenſiſſe; licèt de memoratis ſolùm (quia Theologiæ diſſonantioribus) mentio ab his authoribus fiat. Pro eadem Præpoſitiui ſententia referuntur, vt ibidem vidimus, Gregor. & Gabr. non multa referentium fide. Itaque ex Doctoribus Theologis, nemo palam diſtinctionem Attributorum ab Eſſentia formalem, ex parte obiecti negauit in terminis, præter innominatos aliquot Nominales apud Noſtrum Becan. 1. p. ſum. tract. 1. quæſt. 2. num. 1. quare neque dari Attributa Dei Eſſentiam conſequentia, quæ in Deo, niſi ea diſtinctione interueniente, eſſe minime poſſunt, videntur admittere.

2 Occultè tamen. & clanculùm, atque inconſequenter, ex his, qui Deo Eſſentiam, & Attributa metaphyſica concedunt, eadem ipſi quam plures Scholaſtici, alia, & alia via negant. Cùm enim ſine diſtinctione formali, & obiectiua eſſentiæ metaphyſicæ, à metaphyſicis eius proprietatibus, ſeu prædicatis metaphyſicè, ac neceſſariò eam conſequentibus, neque hæc, proprietates ipſam conſequentes magis eſſe poſſint, quàm ipſa ſui ipſius metaphyſica proprietas, ſeu attributum eſſe queat, ſit planè eos omnes Doctores, qui eiuſmodi inter Eſſentiam, & Attributa obiectiuam formalem diſtinctionem in Deo negant, in eo etiam Attributa diuina negare (vt citato loco notaui, & quæſt. 4. in ſimili oſtendi) neceſſariò certiſſimum eſt. Neque enim diſtinctio neceſſaria, vt Eſſentia præcedat, & Attributa ſequantur in diuinis illis eſt, ſed ſolùm in noſtris de eodem omnino ſubiecto cognitionibus, in horum ſententia, vt patet, & fatentur. Sunt autem Theologi qui eam diſtinctionem inter Eſſentiam, & Attributa Dei negant, ac conſequenter Deo Attributa abſolutè negare debent, in duplici Schola, duplici principio, & fundamento innixi. Primi ſunt, quotquot Scholam Nominalium ſecuti hactenus ſunt, & formalitates ex parte obiecti in re phyſice eadem, noſtris cognitionibus præſcindi poſſe negarunt: hi verò referuntur, Ockam in 1. d. 2. q. 2. Gab. q. 1. a. 2. Greg. d. 8. q. 2. art. 1. Maior. q. 1. Aliacenſ. q. 6. art. 2. Mairon. q. 2. art. 1. Aureolus q. 3. a. 2. Andr. de Caſtronouo. d. 32. q. 2.

3 Cæterùm citatos Doctores in re præſenti, non certa fide referri, vel inde mihi perſpicuum eſt: quòd Eſſentiam, cum à perſonalitatibus, tum ab Attributis diuinis ex natura rei formaliter, iuxta Scoticam ſuam Scholam diuidant, vt videbimus quæſt. 4. per totam, quod plus eſt, quàm per rationem ſolam ex parte obiecti diſſecare: imò non poſſunt non ſimul ea ex parte obiecti diuiſim, ac præciſa fateri. Licèt ergo ea Nominalium prædictorum doctrina rei eiuſdem nullum eſſe prædicatum, quod ex parte obiecti, adhuc per rationem noſtram ab alio, rei eiuſdem diuiſum, imò neque præſcindibile eſſe ferat: quare totam eſſe vocum ſolùm (vt antiquitùs ex ipſis referebatur) vel noſtrorum potiùs, circa rem eandem conceptuum: (vt Petrus Hurtado, & ſequaces nuperi eos interpretantur.) diuerſitatem de re eadem, de prædicatis formaliter realiter, & formaliter etiam ex natura rei, eiſdem, antiqui Nominales intelligendi ſunt: cúmque diuina prædicata, tum perſonalia, tum attributalia, licèt rei eiuſdem realiter formaliter, ex natura rei formaliter ab eſſentia diuidant, vt contradictoria vitent, quæ ſonare in prædicatis diuinis videbantur pro ſententia præſenti indiſtinctionis obiectiuæ eorum ab Eſſentia, immeritò recenſentur.

4 Solùm ergo pro ea referri nouiores ſæculi noſtri Nominales iure poſſunt, quia eam etiam diſtinctionem formalem ex natura rei inter Eſſentiam, & perſonalia, atq; attributalia prædicata abnuentes, prædicata rei eiuſdem realiter formaliter identificata præſcindi, ex parte obiecti negant. Hi verò ſunt Petrus Hurtado d. 6. Met. ſect. 4. qui, & ſententiam, & argumentum Nominalium eo robore ſuſcitauit, vt Arriagam, Ouiedo, ac ferè omnes Recentiores ad ſe traxerit. Arriagam d. 5. log. ſect. 2. & tit. 1. 1. p. d. 9. ſect. 1. qui tamen in his, quæ virtualiter in diuinis diſtinguuntur, vt Relationes, & Eſſentia, præciſiones admittit. Ouiedo, contr. 4. Met. p. 8. atque in creatis expreſsè, Franciſcus Alfonſus, tract. 1. Log. d. 4. ſect. 2. argumento contradictoriarum; quod idem, & in diuinis probat. Pro eadem ſententia meritò numerantur Magiſter in. 1. d. 8. Commentator Boëtij in. 1. de Trinit. aſſerentes diuina cuncta ſolo nomine diſtingui, &, qui apud Niphum. 12. Met. d. 13. cap. 3. aiunt diuina nomina omnia ſynonima eſſe, ac proinde tam ipſa, quàm conceptus, quibus ſubſtituunt, idem omninò obiectum, ac ſignificatum habere: quin aliud ab alio diſtinctum, aut præciſum formaliter ſignificent. Hanc verò Nominalium veterum, & Recentiorum ſententiam peſſimè ſemper odi: atque ex philoſophicis principiis, pro virili impugnaui in logicis, & metaphyſicis controuerſiis: vbi argumenti vnici de contradictoriis pro ſua ſententia fallaciam detexi, robúrque eneruaui: quare eius ſolutionem hic ex inſtituto non repetam: licèt Theologicis argumentis, huius loci propriis, iterum contra eos in præſentiarum præciſiones obiectiuas euincam: quia aliter exiſtentia Attributorum, & proprietatum metaphyſicarum Eſſentiæ metaphyſicæ Dei, de qua nunc diſputamus, ſtare non poteſt.

5 Aliunde verò Doctores plures, qui præciſiones obiectiuas in prædicatis rei phyſicæ eiuſdem intrinſecis, & identificatis realiter, ac proinde in diuinis etiam, admittunt, Attributa metaphyſica Eſſentiæ metaphyſicæ Dei, quæ verbis admittere videntur proſus à Deo relegant, & explodunt; docentes Eſſentiam metaphyſicam Dei, in eius metaphyſicis Attributis, atque hæc in illa mutuò, ac viciſſim formaliter, & eſſentialiter includi: hi verò ſunt Soariſtæ omnes ex ſuo Antefignano Soario. 1. p. lib. 1. de Eſſentia Dei à cap. 11. vſque ad 13. quare miror eum pro oppoſita ſententia non inclusionis mutuæ ab aliquibus referri. Ita verò hanc ſententiam tandem defendit, vt in Nominalium ſententiam videatur reincidere, ſuâ præſcindentium ex parte obiecti ſententiâ relictâ. cap. 13. num. 8. vt legenti patebit, atque inferiùs oſtendemus, oſtendimúſque citato loco de Trinit. ac proinde cum eis tandem erit impugnandus. Probat multa Patrum teſtimonia recitans, quæ dedimus. d. 2. quæſt. 1. & quæſt. 3. quæ ſunt, vt vidimus, de ſola phyſica, & reali identitate Eſſentiæ, & Attributorum. Pluribus item S. Th. allegationibus; cùm tamen non alio, quàm præfatorum Patrum ſenſu loquatur, vt ex ipſis locis patet, atque ex oppoſita ſententia, quam expreſsè tuetur, locis ſtatim citandis.

6 Noſtra ergo verior, communiórque ſententia docet, vera diuina Attributa eſſe in Deo, quæ metaphyſicam Dei Eſſentiam inuidué vbique conſequantur, ac proinde eius proprietates metaphyſicæ ſint omnò ex parte obiectæ formalitatis præciſæ ab Eſſentia, atque eam conſequentes; quin, vel illæ in hac, vel hæc in illis formaliter, aut eſſentialiter metaphyſicè claudantur. Ita S. Th. 1. p. quæſt. 13. art. 4. quæſt. 14. art. 14. quæſt. 14. art. 2. quæſt. 29. art. 1. & 2. Vbi eius Interpretes. Caiet. Molina. Canar. Vaſquez Arrub. conſenſere. Capeol. in. 1. d. 8. & Thomiſtæ veteſtiores omnes. Durand. d. 2. quæſt. 3. Granad. 1. p. contr. 1. tract. 2. d. 6. contr. 5. tract. 3. d. 3. & 4. Faſol. quæſt. 4. art. 2. dub. 14. Tanner. d. 2. quæſt. 2. dub. 3. d. 4. quæſt. 3. dub. 2. Ruiz. d. 8. de Scientia & d. 12. de Trinit. apud quos plures alij ex recentioribus qui omnes Attributa ab Eſſentia per rationem noſtram diſtinctione rationis ratiocinatæ diſtingui, ipſámque indiuidué ſequi metaphyſicè docent: quod ſatis erat, vt Soarius & alij eos, præſertim. S. Thom. de diſtinctione formali ex parte noſtrorum actuum omninò ſe tenentem non interpretarentur: cùm hi omnes diſtinctionem rationis ratiocinatæ, prædicatum rei ex parte obiecti ſemper intelligant, per noſtri intellectus præciſionem obiectiuam. Totum ergo præſentis quæſtionis, & ſententiæ noſtræ negotium & cõtra vtrámque Scholam, & viam nobis aduerſam,

præciſiones obiectiuas diuinorum prædicatorum eſſentialium, & attributalium ſine vlla confuſione, aut inclusione mutua, ex parte obiecti formalis, ſiue conceptus obiectiui vniuſcuiuſque eorum monſtrare, vt Attributa Deo tales eſſe monſtremus.

CERTAMEN II.

Præciſiones obiectiuæ inter Eſſentiam, & Attributa, ex earum in myſterio Trinitatis neceſſitate, monſtrantur.

1 PRobatur primò: Dantur in Deo præciſiones obiectiuæ formalitatum, ſeu conceptuum obiectiuorum inconfuſorum, nec ſe mutuò includentium, Eſſentiæ metaphyſicæ Dei, & prædicatorum perſonalium: ergo & attributalium. Conſequentiam contra veteres, ac recentes Nominales eſt legitima: cum æquè in vtriſque eorum argumentum, & fundamentum contradictoriarum de re veré & realiter, atque ex natura rei eadem, vel ruat, vel conſiſtat: ac proinde (ſi ex nouis Nominalibus, Arriagam excipias) reliqui conſequentiam admittunt. Antecedens generatim probari ſatis poterat. Primò ex dictis omnibus controuerſiis Logicis, & Metaphyſicis pro dandis vniuerſim obiectiuis præciſionibus rerum omnium prædicatis phyſicè, & realiter identificatis. Secundò ſpecialiter ex dictis, contr. 8. de Trinit. quæſt. 4. ſed nunc ſpecialiùs probatur argumentis, quæ ibi cert. 2. num. 2. & quæſt. 3. cert. 2. num. 1. & 2. nunc autem, quia longiùs ea perſequi Recentium Murcianorum exemplo, vtilius fore didici, ſuſiùs perſequar; quia, ſi non datur præciſio obiectiua facta per cognitionem in Trinitate: ergo nec facta per vocum ſignificationem, quæ idem omninò quod cognitiones, quibus ſubſtituunt ſignificant, & in vocibus æquè, atqui in conceptibus currit contradictoriarū argumentum. Imò Nominales ex hoc tales dicti ſunt. Pergo. ergo hæ duæ propoſitiones. *Pater diſtinguitur à Filio, Eſſentia diſtinguitur à Filio.* Idem omninò ſignificant, & prædicant de eodem: nempè de indiuiſibili, ex parte obiecti etiam entitate Patris; quæ tota, ſiue voce, ſiue conceptu Eſſentiæ, vel Patris ſignificatur: ergo vtráque propoſitio vera eſt, vel vtráque falſa.

2 Patet: quia quoties duæ propoſitiones formales, ſiue mentales, ſiue vocales, idem prorſus ex parte obiecti ſignificant, vel eandem habent propoſitionem obiectiuam, ſiue eam hoc, vel illo iudicio, aut voce repreſentent, ac ſignificent, nequeunt non eidem, vel omnes conformari, vel diſconformari: eatenus enim veræ, & conformes, vel ſecùs, propoſitiones ſunt, quatenus obiectum repreſentatum, vel ſignificatum per illas, ita eſt, aut non eſt, ſicut eſſe aſſeritur: idem autem obiectum omninò nequit eſſe conforme, aut non conforme ſibi, vt in ſe eſt: quare vocum, vel conceptuum noſtrorum veritas, obiectiuam propoſitionem non immutans, ſed eandé relinquens, veritatem, aut falſitatem propoſitionis immutare non poteſt: vt patet in his. *Hic gladius eſt lucidus*: vel, *hic enſis eſt lucidus*. Ergo cū idē, ex parte obiecti etiam ſubiectum ſignificet in non præſcindentium obiectiuè ſententia, propoſitio vtráque, vel falſa erit, vel vtráque vera, vt inferebamus: atqui ex Fide prima eſt vera, & certa propoſitio; ſecunda eſt falſa, & hæretica: ergo aliquid ex parte obiecti concipitur, cum concipimus Patrem, quod non concipimus cum Eſſentiam concipimus: ac proinde concipimus Eſſentiam præciſè, non concepta Paternitate, ſeu Patris perſonalitate, atque ita eis vocibus ſignificamus: idque fateri debemus ne in Fidem peccemus, atque in hæreſim impingamus. Similia plura abſurda deduci poſſunt: *Filius producitur, Eſſentia producitur: Eſſentia communicatur, Paternitas communicatur. Deus eſt Trinitas, Pater eſt Trinitas, vel Filius, aut Spiritus eſt Trinitas.* Sexcentáque alia propoſitionum binaria, quorum quodvis alteram de Fide veram, alterum de Fide falſam, & hæreticam contineat: cum tamen in non præſcindentium obiectiuè ſententia, vtráque ſimul vera, vel falſa, eodem argumento connincatur.

3 Inde verò videant non præſcindentes obiectiuè in hoc myſterio, ſed idem omnino ex parte obiecti, quovis rei eiuſdem conceptu repreſentari, idémque quavis voce ei reſpondentem ſignificari aſſerentes, quot alia, quantáque inferantur abſurda. Primò enim qui audit hæreticum affirmantem. *Eſſentia diſtinguitur à Filio.* Æquè poterit aſſentiri, atque Catholico aſſerenti, *Pater diſtinguitur à Filio*, vel, ſi huic diſſentiri poteſt ſalua Fide, & poterit diſſentiri primæ ſalua Fide, integrúmque vnicuique erit affirmare primam, ſicùt ſecundam, vel negare ſecundam, ſicut primam; imò ad ea cogetur: quare nemo poterit veritates myſteriorū Trinitatis, & Incarnationis fateri, quin hæreſes etiam in illis fateri cogatur: cùm idem prædicatum de eodem etiam obiectiuo ſubiecto prædicetur in vtráque. Item, cum eidem obiectiuæ propoſitioni nequeat quis aſſentiri, & diſſentiri ſimul; nulla eſſe poterit obligatio ex Fide diſſentiendi primæ, & aſſentiendi ſecundæ: cùm nemo ad impoſſibile teneatur, eiuſmodi eſt aſſentiri ſimul duobus obiectis contradictoriis; Tertiò cum nequeat ex Fide aſſentiri obiecto primæ, nec poterit aſſentiri obiecto ſecundæ, quod idem obiectiuè in non præſcindentium ſententia eſt. Ratio autem harum omnium illationum eſt: quia de vno, eodémque conceptu obiectiuo ex parte ſubiecti concepto, & apprehenſo duo prædicata contradictoria diſtinctè concepta ſimul enuntiare non poſſumus: quia nec poſſumus aſſentiri, & diſſentiri ſimul eidem obiectiuæ propoſitioni: neque idem prædicatum de omninò eodem ſubiecto, affirmare ſimul, & negare, ni amentia vexet,

4 Dices Primò: hæc eadem argumenta æquè militare contra communem ſatis, mutuam inclusionem Eſſentiæ, & reliquorum prædicatorum, quam retulimus, cert. 1. fateor, ac proinde eam reuicio, ſicut hanc: neutram enim defectu communitatis, ſed ſolutionis adeò grauibus argumentis reuicio; Dices Secundò: Myſteria Fidei à præciſionibus obiectiuis non pendere, realia enim, ac reuera ſunt. Neque id nego; ſed ſolùm neque à nobis intelligi, credive, vt ab Eccleſia proponūtur ſine eis præciſionibus poſſe: quod factis argumentis oſtendo; Dices Tertio: etiam præſcindentibus Catholicis, communes eſſe attactas difficultates: quare myſterij, non harum opinionum, difficultates eſſe: cùm certum ſit, atque inuitabile, Patrem non diſtingui realiter ab Eſſentia; & tamen diſtingui realiter à Filio, in ſenſu materiali, & identico tangi Eſſentiam ex parte obiecti, ac de illa eandem propoſitionem verificari; & è contra, cùm dicitur, Eſſentia non diſtinguitur à Filio realiter, Paternitatem in ſenſu identico tangi: ac proinde in eodem ſenſu negari non poſſe, Paternitatem non diſtingui à Filiatione, ſiue eſſe Filiationem; ſi in hoc myſterio, liceat, ſicut increatis, philoſophari: nam in ſenſu materiali, & identico verum eſt animal, quod materialiter tangitur, & cognoſcitur, dùm concipitur rationale, eſſe principium diſcurrendi. Verum ſupponitur falſum: quod ſcilicet, cum Paternitas dicitur, etiam materialiter tangatur Eſſentia, & è contra: & idem eſt de rationali cum animali, cùm rationale concipitur. Id enim eſt ſupponere non dari præciſiones obiectiuas, ex qua ſuppoſitione infertur, quod in ſenſu materiali, & identico inferri aiunt, & eſt omninò abſurdum, & contra Fidem, adhuc in eo ſenſu; ſecùs autem in præſcindentibus obiectiuè, qui, ne materialiter quidem, tangi nomine, & conceptu Paternitatis Eſſentiam, aut Eſſentiæ nomine Paternitatem defendunt.

5 Sed inſtabis, Syncathegoremate realiter adiuncto eis propoſitionibus, non poſſe non ſtatum realitatis Paternitatis attingi; ac proinde identitatis cum Eſſentia, quam in illo habet: cùm non, niſi eo ſtatu poſſit diſtingui realiter à Filio, ſeu Filiatione: & tunc eadem inferuntur abſurda; quare ex præciſione, vel non præciſione obiectiua non prouenire. Sed tamen, cum Paternitas præciſè cognoſcitur ex parte ſubiecti, non cognoſcitur ſtatus realitatis cum Eſſentia: Nam *realiter*, illud cadit ſupra diſtinctionem à Filio; ac proinde neque Eſſentiæ identitas cum Paternitate, neque ipſa Eſſentia cogitatur ex parte ſubiecti: ſicuti neque, cum negatur Eſſentiæ diſtinctio, ſeu affirmatur identitas cum Filiatione: quare neque materialiter tangitur tunc Paternitas, cùm Eſſentia ex parte ſubiecti concipitur, vt idem cum Filio, ſiue ab eo inditinctio affirmatur, ſed ex parte prædicati cum Filio identitas realis.

5 Quod autem diſtinctio realis Paternitatis à Filiatione ſine ſtante realitate, ac proinde identitate cum Eſſentia, eſſe non poſſit, probabit quidem rationem, cur vera ea propoſitio ſit, & verificetur prædicatum diſtinctionis realis de Paternitate, quæ ſubiectum eſt, non autem Paternitatem ex parte ſubiecti repræſentari cum illo ſtatu realitatis, & identitatis.

6 Vrgebis. Ponatur ſyncathegorema realiter ex parte etiam ſubiecti: Paternitas autem realiter diſtinguitur realiter à Filiatione, vt de Fide etiam eſt; & tamen de Fide etiam eſt Eſſentiam realiter ſumptam, non diſtingui realiter à Filiatione vbi neceſſariò noſtra argumenta recurrunt. Negatur tamen antecedens: Nam ſtatus realitatis Eſſentiæ tribus Perſonis realiter communis triplex eſt, pro triplici eius identitate reali cum illis, ac proinde reſpectu Filij nequit dici diſtincta realiter, ſeu non eadem realiter cum illo: cum habeat cum illo identitatem, & indiſtinctionem realem, quam determinatè ſignificari ex parte ſubiecti, facit prædicatum perſonale Filij, ſeu Filiationis, ac non ſtatum identitatis cum alia Perſona, iuxta dicta controuerſ. vlt. de Trinitate, & controuerſ. vlt. de Incarnat. d. de communicat. idiomat. Adhuc dices apud Beatos, & Deum, veram eſſe alteram earum propoſitionum. *Paternitas diſtinguitur à Filio*, & alteram. *Eſſentia non diſtinguitur à Filio*, eſſe falſam, vbi præciſionibus locus non eſt: ergo non pendet veritas earum, & falſitas alterius à præciſionibus obiectiuis. Reſpondemus in mea ſententia, viſione poſſe unum prædicatum verum rei, ſine alio ſecum identificato videri, vt ſæpiùs oſtendi controuerſ. de Trinit. & Incarnat. id quod nuper factis argumentis non leuiter confirmatur, ſi admittamus eodem modo, & terminis eas veritates myſterij huius Deo, & Beatis proponi, vt ſupponit inſtantia aduerſariorum. Diſcrepantia vero negatur, præciſionem viſioni obiecti, eæ veritates non eo modo, neque eiſdem terminis Beatis, ac Deo proponi dicendum eſt, ſed modo ſuperiori, quem in hac vita non capimus, licet noſtro modulo cognoſcendi ſe accommodans Deus, ea nobis eas veritates reuelauerit, longè aliter, quàm ipſe illas videat, & cognoſcat.

7 Inſtantiis contra nos relictis reſpondebis, in hac propoſitione, *Natura, ſeu Eſſentia eſt Filiatio*. (& idem eſt de ſimilibus) Paternitatem etiam æquè immediatè ex parte ſubiecti attingi, ratione autem virtualis diſtinctionis huius à Natura fugere rationem ſubiecti in ea prædicatione. Non dubito, ratione virtualis diſtinctionis, ita Paternitatem à ratione ſubiecti eius propoſitionis ſeparari, quia inter eam, & Naturam, pluſquam obiectiuam præciſionem ponit, ex qua, & hæc neceſſariò inferatur; ſed poſito, quòd hæc non aliter virtualis diſtinctio (vt non præſcindentes volunt) fieri, immò, ne cogitari quidem poteſt, quod de integro conceptu obiectiuo apprehenſo æquè, & directè ex parte ſubiecti non prædicetur prædicatum (eodem de omnino eodem, & indiſtincto ex parte obiecti) cuiuſmodi ſunt Eſſentia, & Paternitas in non præſcindentibus. Primò: quia prædicatum afficit totum, quod directè concipitur ex parte ſubiecti, & cum quo in recto concordat; Rurſus, ſi poteſt prædicatum cadere in parte recti, quod concipitur ex parte ſubiecti, & non in alteram partem, & ſi non ſit maior ratio vnius, quàm alterius, adhuc ab affirmante ipſo ſciri nequit, de quanam obiecti parte afficiat prædicatum. Secundò rogo eum, qui reſpondet, præſcinditur Natura à Paternitate? vel ſecùs? ſi primùm; dat manus ſolutio, & fatetur, quod negat: ſi Secundum dicit eodem omninò obiecto indiuiſo, atque indiuiſibili affirmat eſſe ſubiectum, & non eſſe ſubiectum prædicati, & indiuiduo eiuſdem. Tertiò: cùm idem ſit omnino ſubiectum, & obiectum huius. *Pater, ſeu Paternitas, eſt Filiatio*, atque illius: *Natura eſt Filiatio*, atque eadem diſtinctio virtualis Paternitatis à Natura eadem, refugiet Paternitas eſſe ſubiectum prædicati illius, cùm ponitur Paternitatis nomen ex parte ſubiecti æquè, atque cùm ponitur Naturæ nomen: Ac proinde prima æquè vera, atque de Fide erit, ac ſecunda, & cui liceat aſſentiri; quod eſt hæreticum. Oportet ergo fateri voce, conceptúque Patris aliquid amplius ex parte obiecti ſignificari, & cognoſci, quam voce Naturæ, ac proinde hac voce, & conceptu præſcindi aliquid Patris, voce autem, & conceptu Paternitatis ſignificari, & concipi aliquid omninò ex parte obiecti diuerſum, vt veritates myſterij huius Catholicè concipiamus, & fateamur.

8 Hæc ſunt, quæ Petrus Hurtado tentauit, effugia, quibus tutò fugere non iudicauit Ouiedo, ac proinde controuerſ. 4. metaph. circa punct. 8. n. 45. illa reiecit. Primum: quia, licet ſit idem omnino obiectum, & ſignificatum ex parte ſubiecti, eademque prorſus obiectiua propoſitio, tamen de eo per diuerſa media cognito loquimur, ac ſi ex parte obiecti eſſet ſubiectum diuerſum; ſed non capio diuerſa hæc media, cum vnicum vtriuſque propoſitionis medium diuina reuelatio ſit. Secundò: nec per diuerſa media eidem omnino propoſitioni obiectiuæ aſſentiri, & diſſentiri poſſumus ſimul, vt ſuprà dicebamus, magis quàm ad duplicis contradictionis ſimultaneum aſſenſum venire. Tertiò: modus diuerſa Doctoribus aduerſæ ſententiæ ſolùm inſeruient, loco connotatorum diuerſorum in ordine, ad quæ tota res, ſeu obiectum modò cognoſci, modò non cognoſci diceretur: quod in re præſenti (præterquam quod neque alibi) locum non habet: quia totam entitatem Patris reſpectiuè etiam ad quodvis medium, communicari Filio, niſi hæreticè dici nequit. Denique, quod diuerſus cognoſcendi, & ſignificandi modus de eodem omnino obiecto etiam obiectiuè idem præſtet nobis, quod diuerſitas obiectiua falſiſſimum eſſe, facta hactenus argumenta conuincunt: quare ea ſolutione ſatis fieri non poteſt.

9 Reſpondet Secundò. Aliud eſſe in propoſitionibus verificationis, Aliud prædicationis ſubiectum, vt patet in hac: *Aliquis homo currit*. Currente Petro, qui ſolus verificationis ſubiectum eſt. Cùm tamen prædicationis ſubiectum diſiunctiuè, omnia indiuidua hominis ſint: ita inquit, ſubiectum prædicationis in hac: *Natura communicatur*. (& idem eſt de aliis) totam Patris entitatem eſſe, verificationis autem ſolam Naturam: ſed in primis cùm propoſitio eſt de ſubiecto ſingulari, & determinato, vt in hâc, *Natura communicatur*, & ſimilibus, implicat eſſe prædicationis, ac non verificationis ſubiectum; Si ergo tota Patris entitas indiuidua, ac determinata ponitur ex parte ſubiecti, de tota non ſolùm prædicari, ſed & verificari prædicatum neceſſe erit: ac proinde, vel propoſitio eſt falſa, vel de tota entitate Patris verificabitur, quorum quodvis hæreticum erit. Secundò; cùm ait Naturam ſolùm eſſe verificationis ſubiectum, vel præſcindit eam à Paternitate, vel ſecùs. Si Primum, nil aliud contendimus; ſi Secundum: ergo tota Patris entitas eſt verificationis ſubiectum. Ac proinde, & verè de tota dicetur communicari, quod eſt erroneum: & aſſeret verificari, ac non verificari ſimul de tota entitate Patris, ſeu de Paternitate, quod eſt formalis contradictionis aſſertionis.

10 Neque valet huius prædicati, *verificatur*, ſeu verificationis prædicatæ ſubiectum prædicationis eſſe totam Patris entitatem, rationem verificationis verò ſolam Naturam. Nam & redeunt impugnationes factæ, quouſque in proceſſum infinitum ſolutio abeat. Secundò: quidquid ſit de ratione verificandi, ſiue ſubiecto verificationis directæ, vel reflexæ, nequit non erroneum eſſe aſſerere de tota Patris entitate verificari, quod communicetur, vt patet: id quod oſtendo ſic, & rurſus ſolutionem præcipuam ſimul impugno. Qui exterius aſſereret totam entitatem Patris communicari, quantumuis aſſereret de ſola Natura verificari, & ratione illius de entitate tota, vt hæreticus exterior dubio procul damnaretur: ergo, qui interius iudicat, totam entitatem Patris communicari, quantumuis iudicet de ſola Natura verificari, & ratione illius de tota entitate Patris, hæreſis interius damnandus eſt. Atqui ex parte ſubiecti totam entitatem indiuiſim, & inſectiliter ponunt in hac propoſitione: *Natura, vel Eſſentia communicatur*, & iudicant de tota entitate Patris communicari; ergo licet iudicent naturam eſſe verificationis ſubiectum, & ratione eius de tota illa inſectili entitate verificari, hæreſim interius incurrunt. Denique vt argumentum contra Petrum Hurtado, numer. 7. eadem ſolutione poteris (immò teneris) defendere hanc propoſitionem eſſe veram. *Paternitas communicatur*. Cùm idem ex parte ſubiecti, atque in illa concipiatur, ac proinde Natura, quæ eſt ſubiectum verificationis, & ratio cur de tota entitate verificetur præ-

Digitized by Google

dicatum, apprehendatur; vel, ſi hæc falſa ſit, falſa etiam erit prima, Verumvis autem non niſi hæreticè aſſeretur.

11 Tandem reſpondet Ouiedo. Prædicata de ſubiectis formaliter ſumptis verificari ſolùm debere, non ſolùm, vt cognitis ex parte obiecti, ſed etiam formaliter ex parte actus; hac autem formalitate actus non eſſe idem Paternitatem, ſeu Patrem, ac Naturam. Sed contra Primò, quia prædicata realia, & vera (cuiuſmodi ſunt memorata) non conueniunt ſubiectis formaliter, vt cognitis, ſed ſecundum ſe obiectiuè ſumptis: alioqui ceſſante cognitione illis non competerent: quod falſum, & proprium entium rationis eſt: imò verò, ideo verè affirmantur, vel falsò, quia rebus in ſe, atque independenter à noſtris cognitionibus competunt, vel non competunt; licèt in re non eis competant, vt in ſtatu cognitionum, & præciſionum obiectiuè ſunt: ergo, ſi ex parte obiecti idem ſubiectum, & obiectum formale veriſque propoſitionis eſt, nil refert ad verificationem, vel falſificationem noſtrorum conceptuum formalium, vocúmve diuerſitas, Denique, ſi idem omnino ſubiectum, & obiectum vtriſque conceptibus, & vocibus cognoſcitur, & ſignificatur, æquè formaliter per quemuis eorum conceptuum, & quamuis earum vocum concipitur, & ſignificatur, vel Paternitas, vel Pater vel Natura, nullumque eorú formaliùs, per vnam, quàm per aliam. Ex quibus omnibus conſtat ſine obiectiuis præciſionibus Veritates Catholicas myſterij Trinitatis intelligi, explicari, aſſeríque non poſſe. Indeque etiam inter Eſſentiam, & Attributa deberi conſequentiæ cauſa, præciſiones obiectiuas concedi.

CERTAMEN III.

Specialiora argumenta præciſiones obiectiuas inter Eſſentiam, & Attributa confirmant.

1 SEd, licèt iuxta noſtri Arriagæ memoratam ſententiam, ex præciſionibus obiectiuis perſonalium Trinitatis à communibus legitimè hæc (vt inferuntur quidem) non inferrentur, ſed ex virtuali eorum diſtinctione: in ipſis communibus facilè probantur. Primò autem Sanctus Thomas in hac fuiſſe ſententia nemini dubium eſt. Tum, quia Attributa Dei Eſſentiæ concedit, quæ ſine hac præciſione ſtare non poſſunt: Tum, quia id expreſsè docet in ſ. d.2. qu.1. art.3.corp.& §.*quantum ad primum*, & §.*quantum verò ad quartum*, vbi poſt multa ad rem hanc conſentanea, ait, Eſſentiæ, & Attributorum nomina Synonima non eſſe, ac pluralitatem rationum, quæ eis ſignificantur non eſſe tantùm *ex parte intellectus, ſed etiam ex parte ipſius Dei*. Ne autem quis intelligat dici ex parte Dei, in ordine ad diuerſa connotata ſumpti, præuenit art.2. (dicens) *Quidam dicunt quòd iſta Attributa non differunt, niſi penes connotata in creaturis, quod non poteſt eſſe*, &c. Tandem expreſſit ſententiam & doctrinam 1. par.qu.54. art.14. quare nemo ex Thomiſtis, ſiue priſcis, ſiue iunioribus, hac de re circa S.Thomæ mentem dubitauit; ſed ab hac ſententia expreſsè ſtare vno ore fatentur.

2 Neque Sanctorum Patrum ſententia ea de re eſt obſcurior. Et primò quidem Baſil. 1. contra Eunom.verſ. med. col.11. de Attributorum, & Subſtantiæ diuinæ nominibus, ſynonima eſſe, ſicut ſuper S.Thom. negauit, vt recitabamus d.2. qu.2. certam.3. n.2. fine. Si autem idem, ex parte obiecti etiam, ſignificarent voces, & conceptus, pro quibus ſubſtituunt, & idem obiectiuè repreſentarent, ſynonimæ voces eſſent, vt patet. Nec refert non eſſe ſynonima, quæ licèt idem ex parte obiecti, & ſignificati, diuerſimodè tamen conceptum ſignificant: quia ſynonimia nominum ex ſignificati, ad quod exprimendum poſita pro conceptibus internis ſunt, identitate obiectiua adæquatè deſumitur; alioqui ſi conceptus identitas etiam requireretur, nulla eſſent ſynonima, cum nihil ſit, quod diuerſimodè concipi à nobis nequeat; imò ſynonimæ omnes voces, & conceptus diuerſi eſſe debent, vt ſynonimiam habeant. Sed nec magis præſtat, quòd debeat idem concipi, & ſignificari in ordine ad idem connotatum extrinſecum, non ad diuerſa. Tum quia, vt nomina ex connotatis diuerſis ſynonima non ſint, eis ipſis ea connotata, inditecèt ſaltem, debent ſignificari, nec ſatis eſt, aliis additis vocibus idem obiectum, ſeu ſignificatum ad diuerſa comparari, vt patet in his: *hic gladius eſt meus: hic enſis emptus eſt ex Ioanne*. In quibus diuerſitas comparationum ad diuerſa connotata per alias voces explicata, non tollit nominibus *Gladij*, & *Enſis* ſynonimiam. Tum, quia plura ſunt diuina nomina, quæ ſunt diuina, & ſine vllo reſpectu ad extrinſeca ſignificant, vt nomen *Eſſentia*, & quod idem eſt Exiſtentia, Voluntas, Intellectus, Infinitas, Scientia. Amor, Simplicitas, Bonitas: ergo hæc, nec ſignificantur, nec concipiuntur in ordine ad connotata diuerſa, ac proinde ſynonima erunt, contra Baſilium, qui id de horum pleriſque nominatim negauit.

3 Secundò Nyſſen. lib. ad Ablau. *Quòd non tres Dij*. recitatus num.2. citato, poſt multa ad rem hanc perſpicua, aiebat nullo ex notis Dei nominibus, & prædicatis communibus à ſe enumeratis, quorum vnumquodque diuinum aliquid peculiare ſignificat, Naturam Dei denotari. Et lib. poſter. de Trinit. ad Euſtach. ibidem recitatus, aiebat, nondum poſt tot diuina nomina orationem naturæ Dei indicem, ſeu ſignificatiuam eſſe excogitatam. Cui conſonabat ibidem recitatus Damaſcen.ex 1.de Fide cap.4. aſſerens ea nomina non inſinuare Dei naturam: Aſt, ſi quodvis Dei nomen totam entitatem Dei, ac non præciſam ex parte obiecti ſignificaret, neceſſariò ſignificaret Naturam: ergo formalitates, ſeu prædicata diuina præciſa ex parte obiecti, ex horum Patrum mente ſignificant. Huc facit etiam Cyril.11. Theſau. ibidem recitatus, aſſerens hæc omnia non ſignificare Naturam. Accedit Nyſſenus citato loco de Trinit. ad Euſtach. non ſolùm aiens, non ſignificare Dei naturam, ſed ſignificare aliquid, quod circa illam ſit: quo etiam pacto, citato loco ſcripſit Damaſcenus, innummerique alij Patres citati, n. illo 2. Tantundémque ſignificauit citato loco Cyrill. addens: ea nomina ſolùm ſignificare aliquid eorum, quæ in ſubſtantia Dei inſunt. Quibus verbis ſignificata nominum Dei, vt Naturæ & Subſtantiæ diuinæ accidentia, ſeu proprietates metaphyſicas à nobis concipi, & cogitari fatentur. Imò expreſſit Cyril. ibidem poſt libri medium dicens. *Non omnia, quæ in Deo ſunt, & de Deo dicuntur ſubſtantiam ſignificant. Reliquum eſt igitur vt rationum, modoque dicendi accidentia eſſe dicamus: quoniam modo accidentium ea intelligimus*: quod abſque mentali obiectiua eorum ab Eſſentia præciſione fieri, intelligive non poteſt.

4 Quartò Nyſſenus citato loco ex lib. poſter.de Trinit. ad Euſtachium aliud, & aliud eſſe Eſſentiam Dei, & vnumquodque ex ſignificatis diuinorum nominum concludebat: quia, *quorum ratio, definitioque diuerſa eſt*, vt ſignificatis diuinorum nominum euenire ait, *eorum quoque Natura, ſeu Eſſentia, debet eſſe diuerſa*; quomodo autem aliud, & aliud ſignificata eorum nominum erunt, ſi idem ipſum, impræſcindibile adhuc per mentem, ſignificant? ſed Baſil.1. contra Eunom. med. circiter, mentalem Attributorum Dei diuiſionem, quam fieri præmiſerat, ſic explicat: *Incorruptibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuerſo mentis obiectu*. Obiectus autem mentis, non eius repreſentationem, ſed repreſentatum, quod menti obiicitur benè, imò mediocriter etiam latinis, ſignificat. Quemadmodum, & proſpectus, non oculorum proſpicientiam, ſeu viſionem ſignificat, ſed quod oculis proponitur proſpiciendum, ſic quod Hiſpanè dicimus. *O que viſtas tenemos deſde aqui!* Latinè vertendum eſt. *O quos hinc proſpectus!* (non autem oculos, ſeu proſpicientias,) *habemus!* Sane adeò præciſionem obiectiuam ex parte obiecti, & ſignificati per conceptus, & nomina diuinorum Attributorum certam, omnibúſque tam Patribus, quàm Philoſophis notam æſtimauit Baſilius, vt oppoſitum riſu, quam argumentis relegandum iudicauerit, loco citato verſus. med. *Quo pacto* (aiebat ille.) *Non irridendus, ſi Prouidentiam vnam Subſtantiam, eodem modo Præſcientiam, & omnem item operationem Subſtantiam putet*. Dei autem operatio, & ſubſtantia non

modus

modus noſter cognoſcendi eſt, vt patet, ſed quod in Deo eſt.

5 Sextò item ex Patrum ferè omnium authoritate, ſic argumentor. Omnes Patres (vltra recitatos etiam) inter Eſſentiam, & Attributa diſtinctionem rationis, quæ verè ſit talis, & qua verè attributa per rationem ab Eſſentia diſtincta dicantur, ſunt interpretandi: atqui diſtinctio rationis, verè talis, Attributorum ab Eſſentia ſine eorum ab Eſſentia, & è contra, obiectiua præciſione eſſe non poteſt: ergo Patres vno ore præciſiones obiectiuas Eſſentiæ ab Attributis, & è contra, horum ab illa fatentur. Minor probatur: quia, quod diſtinguitur verè ab alio, neceſſariò non eſt illud, aut formaliter, aut conſequenter: ſed nequeunt Attributa verè non eſſe per rationem Eſſentia, niſi per rationem, & cognitionem Eſſentiæ non appareant, nec cognoſcantur Attributa, neque è contra: quod ipſum eſt præſcindi obiectiuè per rationem, Eſſentiam ab Attributis, & è contra: ergo nequeunt verè hæc per rationem diſtingui ſine præciſione obiectiua. Dices verè dici, diſtingui per rationem idem obiectum ex parte etiam obiecti idem, ex eo, quòd diſtinctis cognitionibus attingatur: prout cognitum enim hac cognitione à ſeipſo, prout alia cognitum, diuerſum, ac non idem eſt. Contra: ergo ex eo, quod Deus, vel nos, vnius obiecti diuerſas cognitiones in ſe, vel in alio, atque in alio per diuerſa media habeamus, imò & in ſe, vel per idem medium ex nobis duas per illud ipſum, illiuſmet habeamus, verè illud ipſum obiectum dicetur per rationem diſtinctum. Nam, prout cognitum per vnam cognitionem, non eſt cognitum per aliam.

6 Contra Secundò: quia, licèt cognitiones, à quibus idem obiectum tangitur, & tanquam à formis denominatur, diuerſæ ſint, aſt inde, neque ipſum diſtinctum verè dici, adhuc per rationem poteſt. Nam diſtinctio vera, in quouis genere diſtinctionis, pluralitatem dicit extremorum, inter quæ eſt, & de quibus dicitur: hîc autem non cognitionum, ſed obiectorum, ſeu Attributorum, & Eſſentiæ diſtinctio per rationem dicitur: ergo, vt verè dicatur, & ſit, ſatis non eſt cognitionum de eodem prorſus obiecto diuerſitas, ſed obiectorum pluralitas, & diuerſitas requiretur. Contra Tertiò: quia, quodvis ſubiectum, prout affectum vna forma, non eſt idem atque, vt affectum alia forma, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca: & tamen diuerſitas, & diſtinctio formarum ſatis non eſt, vt verè dicatur à ſeipſo diſtinctum, vt patet exemplis mille. Quartò, ſi id ſatis foret, vt verè aliquid diſtinctum eſſet, ac diceretur, nulla eſſet in propoſitionibus contradictio. Nam idem ſubiectum, prout informatum albedine, diſtingui verè dici poteſt à ſeipſo, prout ſine illa, ſiue cum negatione albedinis: cum nihil magis diuerſum, & oppoſitum albedini, quàm eius negatio: ac proinde, verè dici poſſet Petrus eſt albus, Petrus non eſt, albus ſimul. Quintò: ad vnitatem veram rationis ſatis non eſt plura obiecta concipi, vnico conceptu formali, ſed ea ex parte obiecti adunari, ſiue, vt vnum concipi; alioqui cognitis pluribus, etiam, vt plurimus diſſimilibus, fieret vniuerſale metaphyſicum: ergo, vt ſint verè prædicata vnius Dei diuina per rationem plura, & diſtincta, diuerſis cognitionibus, idem ex parte obiecti concipi ſatis non erit; ſed neceſſariò plura ex parte obiecti debent concipi, & apparere: quod abſque obiectiuis præciſionibus fieri nequit: ergo dicendum eſt plura nos ex parte obiecti concipere cùm Eſſentiam Dei, & cùm eius Attributa concipimus: quorum neutrum integer Deus conceptus ſit (cùm plures Dij veri non ſint, ſed impoſſibiles: ea vero prædicata vera, & realia ſint; ſed prædicata diuina, quæ Deum integrum metaphyſicè, & per rationem componant noſtram, quod erat probandum.

7 Septimò arguo: Deus lumine naturali, atque ex naturalibus, abſque Fidei lumine euidenter demonſtratur, & cognoſcitur per omnes Theologos, & tamen eiſdem contendentibus non cognoſcitur (imò neque ex eis ſolis principiis cognoſci poteſt) Trinus in Perſonis: ergo Eſſentia Dei cognoſcitur ignoto eius Attributo Trini in Perſonis: quod eſt apertè per rationem ex parte obiecti illam præciſam cognoſci. Reſpondet Hurtado, attingi æquè immediatè, & primò Trinum in Perſonis, quia Deitas, & Trinitas idem reipſa ſunt: aſt non diuidicari an Trinus ſit, quia id media non oſtendunt, neque arguunt. Sed contra. Impoſſibile eſt idem omnino, etiam ex parte obiecti, obiectum eiſdem mediis, & diſcurſu oſtendi, & argui euidenter, & clarè, quin eodem diſcurſu, & mediis eadem claritate oſtendatur, & arguatur. In hoc enim eſt euidens, & euidentior contradictio, quam hic author conatur inferre in præciſionibus vnius formalitatis rei phyſicè eiuſdem ab alia, eidem rei identificata: atqui Deitas, & Trinitas idem omnino obiectum, etiam ex parte obiecti eſt: ergo impoſſibile eſt Deitatem oſtendi, & argui euidenter, & clarè ex naturalibus mediis, quin ex eodem diſcurſu, & ex mediis eiſdem arguatur, & oſtendatur euidenter, & clarè Trinitas. Vel contra, ſi ita non arguitur Trinitas, obiectum idem ex parte obiecti non eſt, vt contendimus. Denique omitto quod diſtinctio hæc non eſt rationis diſtinctio verè (vt Patres, & Theologi aiunt,) ſi diſtinctio diuinorum eſt, ſed verè realis cognitionum pluralitas, quæ ſola eſt realis, & realiter eſt. Sed ad præcipuum argumentum reſpondet Ouiedo, Secundò: Per cognitionem illatam ex mediis naturalibus de exiſtentia Dei, Deum Trinum cognoſci, non quidem per conceptum reſpondentem huic propoſitioni: *Deus eſt Trinus*, ſed per confuſiorem alium huic reſpondentem: *Deus eſt vnus*: ex vi cuius ab alio non Trino Chimærico non diſcernitur Deus, ſicut per primum: atque hanc diuerſitatem non eſſe formaliter, & directè in obiecto primario cognito, ſed in cognitionibus, & obiectiue in mediis: quia idem obiectum per diuerſa connotata, in vtráque propoſitione cognoſcitur. Inuoluit ſolutio effugia omnia, nempe tria non præſcindentium. Per diuerſitatem cognitionum, diuerſitatem mediorum, & connotatorum diuerſitatem ſingulatim refello.

8 Et primò, diuerſitatem connotatorum, quæ in re præſenti non eſt, ſed mediorum, ſeu motiuorum ſolùm ad aſſenſum Dei, vt Trini per reuelationis medium vnicum, ex quo format Chriſtianus conceptum, & iudicium huic propoſitioni reſpondens: *Deus eſt Trinus*: quod connotatum Trinitatis non eſt: & Dei vnius per media naturalia, ex quorum tantùm cognitione in præmiſſis deducitur, ac formatur iudicium his vocibus reſpondens: *Deus eſt vnus, vel Deus eſt*: In qua cognitione non cognoſcitur Deus relatè ad creaturas, licèt in præmiſſis ita fuerit cognitus, ſed Dei entitas, & Eſſentia ſingularis. Inſuper Philoſophus Ethnicus ex mediis naturalibus cognoſcens Deum vnum, ſeu Deum eſſe, non ideò ignorat abſolutè eſſe Trinum, quia hoc non cognoſcit ex reuelatione, ſiue quia reuelationem ignorat: id enim ſolùm poteſt efficere, vt ex reuelatione ignoret: ergo, ſi aliunde per poſſibile, vel impoſſibile, ſciret, abſolutè ſciret Deum eſſe Trinum ſine reuelatione (vt præſcindentes aiunt cognoſci cum ex naturalibus cognoſcitur Deus vnus) nihilque denuò ſcit, cum reuelatio de Deo Trino accedit. Ac proinde ex naturalibus cognoſcitur Deus Trinus abſolutè contra Patres, & Theologos omnes: vel datur inter hæc præciſio obiectiua, vt contendimus. Et ſanè mediorum, ad quam confugiunt, diuerſitas, quibus iudicium internum, & cognitio habetur, quæ vocali huic propoſitioni reſpondet. *Deus eſt vnus*, ab eis, quibus hæc habetur: *Deus eſt Trinus*. Extra chorum ad rem præſentem adducitur. Loquendo enim de conceptibus formalibus, ac non obiectiuis diuerſis, vt hi neceſſariò loquuntur, non contendimus eos diuerſos non eſſe, per quæcumque media habeantur, ſed ſolùm eorum primo, vel non attingi Deum Trinum ex mediis, quibus euidenter attingitur Deus vnus, qui idem realiter Trinus eſt, ac proinde in diuinis dari præciſiones obiectiuas; vel attingi, & cognoſci Trinum etiam ex mediis ſolùm naturalibus, & omni prorſus reuelatione ſeclusa: quod eſt, vt diximus, abſurdum, & contra omnium Patrum, & Theologorum ſenſum, atque contra Philoſophorum ſapientiſſimorum conſtanti, de Deo Trino ignorantia (eorum etiam, qui ex naturalibus Deum vnum cenſentur demonſtraſſe) manifeſtam experientiam.

9 Atque inde etiam primum illud de diuerſitate cognitionum effugium obduratò obturatur. Etenim quidquid ſit claritas illa, & modus expreſſior cognoſcendi, & proponendi, vt vnum eundem Deum Trinum reipſa, & identicè Vnum per conceptum, & iudicium internum his vocibus reſpondens: *Deus eſt vnus*, quibus vnus externè

explica

explicatur, Trinus autem non item, ſed confuſiùs, quàm per aliud: *Deus eſt Trinus*, reale aliquid in primo iudicio eſt: vel ergo reali modo, & expreſſione attingitur, & iudicatur Deus Trinus, vel ſecùs. Si iudicatur. Philoſophus abſque reuelatione, eadem claritate, & modo expreſſionis ex eiſdémque mediis naturalibus, quibus euidenter cognoſcit demonſtratiuè, & iudicat in concluſione Deum vnum, cognoſcit & iudicat Trinum contra Patres, & Theologos omnes. Si non ita iudicat: ergo præſcindit in eadem entitate Dei Trini, prædicatum Dei, à prædicato Trini; ex parte obiecti: id enim eſt præſcindere ex parte obiecti, cognoſcere aliquo modo rei prædicatum, non cognito alio, in quo eadem contradictio, quam in nos, non præſcindentes obiiciunt, (ſi vera contradictio eſſet) aperte in ipſos regereretur; quod argumentum nullatenus emollitur ex eo, quod per primum iudicium, licèt totus Deus cognoſcatur, & diſcernatur ab omni non Deo, poſſitque reddi à ſic iudicante ratio Dei Vnius; non tamen diſcernitur ab omni non Trino, nec poſſit ratio reddi ab illo Trinitatis, ſicut per ſecundum. Si enim adeò clarè Deus, etiam totus ſecundum prædicatum Trini cognoſceretur, & iudicaretur per primum iudicium, ſicut cognoſcitur, & iudicatur Vnus, dubio procul diſcerneretur ab omni non Trino, poſſétque ratio reddi à ſic iudicante Dei Trini, ſeu Trinitatis, ſicut per illud iudicium ab omni non Deo diſcernitur, poteſtque Deitatis ratio reddi eo præcisè, quod Deus Vnus clarè cognoſcitur per illud in horum ſententia: quamquam ad iudicium diſcretiuum opus eſt iudicio comparatiuo, ad quod vtriuſque extremi cognitio, & iudicium eſt opus; non eſt autem opus, vt cognoſcatur Deus, Vnus Deus, per media naturalia, Vel Trinus ex reuelatione de aliis entibus, quæ non ſint Deus, vel aliis, quæ non ſint Trina cogitare; ne dum iudicare, vt patet. Imò verò facta comparatione Dei, vt Vnius, cogniti per primum iudicium ad entia, quæ non ſunt Deus, & omne non Trinum, quoquo modo cognitum, non cognoſcere diſſimilitudinem, quæ reipſa in Deo cognito ab omni non Trino, in aduerſariorum ſententia etiam eſt, præſcindere proculdubio eſt.

10 Proximo abſurdo affinia plura ex ablatione obiectiuarum præciſionum inferri poſſunt: ex quibus nonnulla tandem ſummatim percurram. Primò enim errores omnes, qui circa Dei Subſtantiam in Eccleſia extitere, fuiſſent impoſſibiles. Nam Arrius, v.g. Conſubſtantialitatem Verbi negans verbis, cùm Dei exiſtentiam, Sapientiam, & plura alia vera prædicata Dei recognoſceret, Conſubſtantialitati eius, quam verbis negabat, interiùs aſſentiebatur: cùm vnum ab alio præcindere non poſſet in eadem entitate. Imò verò, cùm illa externè etiam fateretur, illam externè etiam fatebatur, cùm per voces præciſio æquè, atque per conceptus repugnet: quare non hæreſis damnandus eſſet, ſed ſtoliditatis, quòd contradictoria fateretur. Secundum æquè clarè reuelaſſet Deus Hebræis verbis illis. *Ego ſum, qui ſum*, Trinitatem, ac ſuam Eſſentiam, & Deitatem; quod eſt contra Patres, & Theologos: vt videre eſt apud Bellarmin. lib. 1. de Chriſto, Valent. controuerſ. de Trinit. lib. 3. Vaſq. 1. par. diſt. 108. Ruiz d. 63. Tertium. Hæc apud Theologos omnes Sancta, dici non poſſent. *Deus voluntate vult, non intellectu.* Item *Deus in quantum Vnus cauſat, non in quantum Trinus: vt Omnipotens, non vt Æternus*, ac ferè omnia, quæ per reduplicatiuas de Deo dicuntur, dici non poſſent: cum adhibita reduplicatione alteri prædicato diuino falſitatis argui poſſent. Etenim idem obiectum eſt, de quo affirmatur, & negatur prædicatum idem iuxta non præſcindentes. Neque Intellectio, & Volitio diuina, actus intelligendi, aut amandi è ſuo conceptu dicentur: quia Voluntas, Intellectus, Eſſentia, Perſonalitates Dei, quæ idem ex parte obiecti, etiam obiectiuè, apud non præſcindentes ſunt, tales è ſuo conceptu non ſunt. Quod eryna, vel alia formalitate de Deo dicitur, aut inquiritur an Deo conueniat, ridiculè, & nugatoriè inquiretur. Item & hæc quæ ſeriò à Theologis examinantur, in quo Eſſentia Dei conſiſtat? An detur in Deo Intellectus, & Voluntas per modum actus primi? An Omnipotentia conſiſtat in actuali Dei Intellectione, & volitione? An Attributa ſint proprietates, metaphyſicæ Dei? Imò an ſint Attributa diuina in Deo, & ſimilia innumera. Si enim idem ex parte obiecti, etiam obiectiuè, cuncta diuina ſunt; pleráque horum, & ſimilium idem ſunt, ac quærere an Petrus ſit Petrus? Plura etiam de ſubiecto non ſupponente ſunt, vel in terminis implicant, vel in ipſa quæſtionis propoſitione habent conceptam ſolutionem.

CERTAMEN IV.

Mutua Eſſentiæ, & Attributorum inclusione formali exploſa, eſſe verè Attributa metaphyſica in Deo concluditur, aliiſque leuioribus quæſtiunculis fit ſatis.

1 EX dictis contra non præſcindentes certam. 3. Satis mutua formalis incluſio Eſſentiæ, & Attributorum reiiciebatur. Si enim diuinum quodvis prædicatum cætera formaliter includit. Vnum quidem, atque idem, non plura, & diuerſa, ex parte obiecti concipimus, cùm de vno, vel omnibus Dei prædicatis, & formalitatibus, ſiue tanquam de ſubiectis, ſiue tanquam de prædicatis cogitamus. Quare argumenta omnia contra non præſcindentes ex parte obiecti facta, æquè validè contra hanc mutuam incluſionem decertant: quare eis repetendis, & contra eam applicandis abſtinebo. Similiter abſtinebo aliis argumentis, quæ contra ſimilem mutuam incluſionem Eſſentiæ, & Perſonalitatum dedi citata controuerſ. 8. de Trinit. quæſt. 4. præſertim duarum repugnantiarum, quas certam. 1. num. 3. & 4. in ſimili eorum ſententia deprehendi. Alteram, in ipſis terminis, & vocibus, quibus ea ſententia proponitur. Alteram, quam nuper expendi, inconſequentiæ manifeſtæ Doctorum, quibuſcum hoc certamine pugno. Cùm enim hi ex præſcindentibus obiectiuè Eſſentiam ab Attributis, & è contra ſint, hanc opinionem negare implicatione, & contradictione manifeſta coguntur; cùm vnicum ſolum obiectum, etiam non ſolùm realiter, & phyſicè idem, ſed idem & vnicum obiectiuè etiam, & intentionaliter in his omnibus ex mutua eorum in aliis incluſione fateri teneantur, vt modo dicebam: id quod, nec ſententiæ huius Anteſignanum Soarium noſtrum latuit, vt notabam certam. 1. num. 5. ſiquidem 1. de Eſſentia, & Attributis cap. 13. citato ad Nominalium ſententiam planè ſe recepit num. 8. reſpondens: nihil in re concepta, etiam ex parte obiecti, includi in vno, quod non includatur in alio: ſolúmque ex noſtro modo diuerſo concipiendi dici per rationem diſtingui; quæ eſt aperta non præſcindentium ſententia.

2 Ex Patribus ea omnia, quæ dedimus certam 3. n. 2. mutuam hanc Eſſentiæ, & Attributorum incluſionem excludunt; Primum, dum ſynonima diuina nomina negant; forent autem ſynonima ex mutua hac incluſione, cum nullum non ſignificaret, quod aliud. Secundò: quòd diuina nomina attributalia non ſignificent Eſſentiam ſiue ſubſtantiam Dei. Tertiò quòd ſignificent ea, quæ ſunt circa naturam, ſiue in natura, atque, vt eius accidentia; Quartò, quòd aliud, & aliud ſignificent Dei nomina, & ſignificatorum per illa diuerſæ definitiones ſint; Quintò Baſilij irriſionem ſubeunt: nam Sapientiam, & cætera attributalia nomina ſignificare Subſtantiam æquè, atque nomen Subſtantia, defendunt; Sextò, diſtinctio rationis Eſſentiæ, & Attributorum, quæ verè rationis diſtinctio ſit, à Patribus aſſerta, & Theologis, hac mutua incluſione aboletur, vt conſtat ex diſcurſu facto n. 5. Septimò Athanaſ. Baſil. Chryſ. & alij apud Ruiz citatum, vt aliquod etiam ex communibus prædicatis de Deo affirment, vel negent, reduplicatiuis vtuntur ſuprà vnum, vel aliud prædicatum diuinum cadentibus: quæ ſine mutua prædicatorum diuinorum excluſione obiectiua, fieri concipíque non poſſunt; Octauò. Patres plures aiunt, apud eundem Ruiz, & citatos pro noſtra ſententia Doctores, plura eſſe diuina in Deo, etiam communia; & tamen ea omnia eſſe vnum, vt ex Bernardo, & aliis recitabamus

d. 2.

d.2. qu.1. & 3. quibus in his, quæ in Deo sunt, plura distincta per rationem, & metaphysicè inter se dari, quæ tamen reipsa idem sint, aperte docent: quod cum mutua hac diuinorum prædicatorum communium inclusione conciliare minimè potest. Nono denique. Patres, & Theologi de Dei prædicatis communibus, in numero loquuntur plurali: quod, ni ea inter sese distincta concipierent, minimè efficere possent, vt modo dicebam. Quare mutua hæc Attributorum, & Essentiæ inclusio omnino Patribus aduersa censenda est, nostra verò asserta exclusio eorum inuicem, omnino eisdem Patribus semper, & constanter amica, & familiaris.

3 A ratione verò præter argumenta data cert.2. contra non præscindentes obiectiue pro necessaria obiectiua præcisione adæquata Essentiæ à Personalitatibus, & d.8. de Trinit. quæst.4. (ex qua eadem in prædicatis communibus futura conuincitur, vt certam. illo secundo num.1. obseruabamus, ac proinde & mutuam hanc inclusionem impugnat) alia subiungam, quæ dedi in simili, eadem disp.8. de Trinit. quæstione 3. numero 2. Primò enim clariùs, distinctiusque cognoscitur entitas diuina conceptibus respondentibus pluribus, vel omnibus vocibus prædicatorum diuinorum, quam conceptu vnico respondente nomini vni diuino. Aît maior claritas stare nequit in repetitione, & multiplicatione eiusdem conceptus obiectiui æque obscuri de obiecto eodem: ergo stat in eo, quod vnoquoque conceptu explicatius, & per partes metaphysicas obiectiuas Deus proponitur: quod argumentum etiam non præscindentes impugnat: Neutris autem patet recursus ad diuersa extrinseca connotata. Pone enim conceptus plures esse de prædicatis pluribus communibus diuinis, quæ extrinsecum connotatum, nec habent, nec fouant: Secundo: Hæc propositio *Essentia diuina est Essentia diuina*, diuersa, facilèque est ad assensum, quàm hæc. *Essentia diuina est Sapientia*, vel *Bonitas*: Atqui, nisi diuersum quid Sapientia ab Essentia, ac etiam Bonitas ex parte obiecti sorent, vna ab altera, nec differrent, nec assensum haberent faciliorem. Tertiò: Ni quid diuersum essent Essentia, & Attributa omnia, locus comparationi inter ipsa, quoad prioritatem, posterioritatem, & perfectionem, & alia esse non posset, neque quæstioni: cequis enim, non vesanus, in his Essentiam cum Essentia, aut Sapientiam cum Sapientia comparet, aut de eiusmodi comparationibus inquirat? Quartò: sæpissimè de Essentia, vel vno Attributo agimus aliorum prorsus immemores, vt patet ex d.2. & constabit rursus ex d.4. & 9. vbi de Attributis singulatim agetur. Quintò: Attributa diuina, vnumquodque diuersum habet proprium definitionem, & demonstrationem ab alio quouis, & ab Essentia: quod autem idem ex parte obiectæ formalitatis est, atque in alio mutuò includitur, eadem definitione claudiur, eadémque demonstratione, & discursu probatur cum illo. Sextò: vius reduplicatiuarum in diuinis prædicatis communibus, de Deo agentibus frequens, ineptus hâc mutua inclusione redditur. Septimò: nomina tot Dei synonyma non sunt, ac proinde eorum significata ex æquo sunt, sicut & nomina diuersa. Octauò: in creatis, pluribus conceptibus etiam obiectiuis (in horum præscindentium, cum quibus agimus sententia) eóque pluribus, quò creatum perfectius est, res constant: ergo potiori iure in Deo infinitè perfectiore, omnumque summè perfecto, & perfectissimo.

4 Contra duplicem conclusionem vtriusque certaminis proximi argues. Dei prædicata nequeant distingui distinctione rationis ratiocinatæ, seu cum fundamento in re: atqui ea solum, quæ ita distinguuntur diuersa ex parte obiecti sunt: ergo prædicata diuina non distinguuntur, ac secernuntur verè vicissim alterum ab altero obiectiuè, per rationem: Maior probatur, quia ea solùm prædicata reipsa eadem distinguuntur cum fundamento in re per rationem, quæ in ordine ad diuersa connotata extrinseca concipiuntur: vt patet in animali, & rationali hominis, & similibus: atqui pleráque, & plura prædicata diuinarum habent, nec concipiuntur in ordine ad extrinseca connotata: ergo nec distinguuntur per rationem cum fundamento in re. Si autem de pluribus id verum sit, de reliquis etiam erit. Nam in illis eadem argumenta probant, distingui debere: quare si de illis non probant, nec de his probant. Respondeam negando primam immorem. Ad eius probationem negabit maior, cum Ruiz d.12. de Trinit. sect.4 numer.2. cum Sancto Thomâ, Molina, Gillio, & aliis: qui id in diuinis negant. Ego autem vtcumque. Nam neque in creatis, prædicata omnia, quæ ratione ratiocinata, seu cum fundamento in re distincta concipimus, in ordine ad diuersa connotata extrinseca concipimus: vt patet in prædicato entis, & existentiæ, quæ in homine sunt, & in aliis bonitatis, veritatis, & similibus eiusdem: quod etiam in diuinis pluribus euenire supra ostendebam vt.

5 Sed nihilatus. Fundamentum in re, quod distinctio rationis ratiocinatæ requirit, vel debet esse in reipsa, in qua prædicata distinguenda identificantur, vel in connotatis extrinsecis, in ordine ad quæ distincta rei eiusdem prædicata concipiuntur: atqui in Dei entitate simplicissima nequit esse eius distinctionis fundamentum: ergo erit in extrinsecis connotatis diuersis, in ordine ad quæ eiusmodi prædicata concipiuntur. Minor probatur. Nam res vna, & simplex physicè, nedum vnissima, & simplicissima entitas Dei, potius præbet fundamentum, vt vnissimè, ac simplicissimè concipiatúr. Negatur tamen minor. Ad cuius probationem, nego rem simplicissimam non præbere fundamentum capacitatis (licet non præbeat fundamentum exigentiæ absolutæ, vt cius prædicata ratione distinguantur) id quod satis est, vt absolutè eius distinctionis fundamentum præbeat. Etenim eo ipso, quod perfectior entitas, & identitas rei est, plura aduare debet, quæ in aliis imperfectioribus entibus sunt dispersa: & si ut perfectissima, & vnissima, omnia, quæ in omnibus, vt patet in homine, qui, quia sublunaribus, & corporeis perfectior, omnia imperfectiorum bona, & prædicata in se adunat, capáxque proinde est, & fundamentum præbet, vt plura prædicata in ipso distinguamus, qui pæ intellectus nostri, & modi cognoscendi tenuitate, non nisi partim ex parte obiecti conceptibus illum adæquate cum aliquali claritate pro hoc statu percipere valemus: quod longè magis à perfectissima Dei entitate exhibetur, cuius infinitus perfectionum cumulus efficit, ne vno abstractiuo, & per species alienas habito conceptu, à nostra imbecillitate simul, semélque capiatur.

6 Obiectioni de Dei Simplicitate aduersarius vtrisque fecimus satis, atque authoritatibus pro mutuò includentibus. Argumento de contradictoriis, pro non præscindentibus occurrimus in dialect. controuers. illudque regessimus contra ipsos cert.3. & 4. quare nihil hic de eo dicendum. Pauca autem de alia quæstiuncula: an Attributa ab Essentia tanquam res à re, an tanquam modi à re per rationem distinguantur: Ex dictis enim d.8. de Trinitat. quæst.3. certam.2. num.5. constat, ne Personalitates quidem tanquam modos à re, sed tanquam res à re distingui, & Patrum eos modos appellantium sensus. Vnde potiori iure Attributa vt res à re ab Essentia distinguuntur per rationem, idque probat argumentum quartum num.3. Neque modus obiectiuus esse alterius obiecti potest, qui potest sine illo, vt ibi dicitur meari obiici, & cogitari, quare & obiectiuè esse sine illo: sicut, nec quod sine alio physicè esse potest, illius modus physicus dicendus est. Quòd autem Attributa actus metaphysici Essentiæ sint, & dicantur (ex quo Murciani Recentiores modos Essentiæ esse per rationem nostram defendunt) nullius est ponderis. Nam quicumque effectus, non modalis etiam, actus suæ potentiæ directè à Philosophis dicitur. Denique omittenda à nobis illa quæstio est, An respectu videntium clarè Deum, diuersum quid ab Essentia, Attributa ex parte obiecti sint? Ac proinde an sint vera Attributa metaphysica respectu illorum? Vtraque enim quæstio eadem cum illa est. An clara visione possint obiectiuè, physicè eiusdem formalitates præscindi? In qua respondimus affirmatiuè, citatis d.8. de Trinit. quæst.3. certam.2. num.3. ac sæpius controuersis de Incarnat. de Logica, & Metaphysica.

***

QVÆSTIO II.

An ratio Entis à ſe, ſiue Eſſentia Dei metaphyſica, Attributa diuina metaphyſicè tranſcendat, ac proinde hæc ab illa ſolùm inadæquatè diſtinguantur, ratione huius non mutuæ inclusionis Eſſentiæ in Attributis.

QVÆSTIONEM ingredior non ſatis tritam, pro cuius tamen deciſione d.6. de Trinit. qu.1. ſemina ieci non pauca: Dum, an perſonalitates rationem entis ſubſtantiui metaphyſici habeant, atè proinde ratio eiuſmodi entis pro Perſonarum numero in Trinitate multiplicetur? profuſa quæſtione examinauit.

CERTAMEN I.

Communior ſententia, & pro noſtra deciſione obſeruationes.

1 DIxi præſentem quæſtionem non ſatis tritam: quia nec quantum ſatis eſt video à Doctoribus diſputatam; ſed curſim, vel ſuppoſitum potiùs prædicatum entis à ſe in omni prædicato diuino, formaliter imbibi, idque ſatis verosimilibus rationibus: Cùm non minùs, quàm Dei Eſſentia, revera à nullo efficienti principio ſit, eſſéve poſſit. Secundò: quia Attributa diuina, vera, & realia Attributa, & formalitates Dei ſunt, neque ſolùm ratione noſtra architectatæ, & phyſicè repugnantes: ergo Attributa omnia, formalitatéſque diuinæ, entia omnino realia formaliter in ſeipſis metaphyſicè ſunt. Probatur conſequentia: quia, quidquid nec phyſicè repugnat, neque ſolùm rationis beneficio exiſtere obiectiuè poteſt, ens reale etiam metaphyſicè eſt. Iam verò, ſi ens reale metaphyſicum, quodvis Attributum eſt, increatum ſubinde, & à ſe ens erit, cùm non ſit ens creatum: quandoquidem nihil creatum, & ab alio identificari cum Deo poteſt, ſicut eius Attributa phyſicè, & veré Deo identificari citra dubium eſt. Tertiò: Attributa omnia, & ſingula ſunt perfectiones, habentque de ſuo conceptu Bonitatem: ergo & de ſuo habent entitatem, ſeu entis metaphyſici prædicatum. Cuius Bonitas, metaphyſica proprietas eſt. Quartò; habent etiam de ſuo genere, & formali conceptu infinitatem, quæ ſine entis ratione eſſe non poteſt. Quintò denique: Attributa diuina non ſunt de ſuo conceptu nihil metaphyſicum: ergo aliquid metaphyſicum, diuinum quidem, & à ſe. Hæc pro communi ſententia.

2 Pro apertiori verò quæſtionis huius, & veroſimilioris ſententiæ deciſione obſeruandum hic erit, quod d.6. de Trinit. præfat. quæſt.1. obſeruabamus: Nempè ens reale metaphyſicum dupliciter vſurpari. Primò latiſſimè, prout omnia entia, & prædicata realia complectitur, atque ad conuertentiam, cum eorum poſſibilitate, ſeu non repugnantia, dicitur, atque enti rationis, ſeu chimæræ directè, & immediatè opponitur: ſiue, dum actu eſt, formalis exiſtentia ſuimet ſit, atque, dum poſſibiliter ſolùm eſt, & conſideratur, ſit potentia logica ſolùm exiſtentiæ ſuæ, etiam metaphyſicè loquendo: quemadmodum concipitur à nobis prædicati exiſtentiæ poſſibilitas: quæ non eſt formalitatis obiectæ, & conceptæ adhuc, differentia, ſed ſtatuum formalitatis eiuſdem. Secundo modo: Ens reale metaphyſicum vſurpatur ſtrictiùs, non ſolùm pro non repugnante, ſeu poſſibili, ſed pro formalitate eſſendi metaphyſicè, ſiue pro exiſtentia ipſa, ſiue actuali, & actualiter exercita, ſiue poſſibiliter, ſeu poſſibili: quo pacto potentiam logicam eſſendi eam nuperè nominabamus. Atque ea acceptione id ſolùm prædicatum ens reale metaphyſicum erit, quod ſit eſſe, ſiue exiſtentia in ſtatu alterutro, ſiue poſſibili, in quo ordinem logicum ad exiſtentiam, quæ ipſamet formalitas ipſius eſt, enti huic ſtrictè metaphyſico tantummodo concedebamus ibidem: licet, latiori modo, & vſurpatione illa entis realis, metaphyſica entia ea omnia prædicata, quæ vndecumque exiſtere non repugnant meritò nominentur.

3 Id patet vt ibidem obſeruabamus in Scotica, & noſtra opinione metaphyſica de abſtractione entis adæquata, ab omnibus rerum differentiis, & prædicatis realibus, quibus ad vnamquamque earum conſtituendam, atque ab aliis omnibus diſtinguendam contrahitur, & quaſi reuincitur. Neque enim Scotus, vel nos, cùm ea prædicata differentialia reipſa vera, & realia eſſe, ac minimè per rationem ſolam ficta fateamur, ea repugnantia aut chimærica implicatoriè fatemur. Sed ea tamen non ita habere in ſuo formali conceptu eſſe, vt, cùm actu exercitè eſſe concipiuntur, exiſtentia ſibi formaliter, & metaphyſicè intrinſeca ſint, & exiſtant: Cùm autem concipiuntur eſſe non exercitè, potentia logica formaliter metaphyſicè ſint ad ſui exiſtentiam, ſed ad exiſtentiam Eſſentiæ diuinæ cum ipſis identificatæ, ex qua, ſeu qua, iure identitatis illius ipſa exiſtant: Ac proinde cum illa, vt ſubiectum metaphyſicum comparantur. Inde ens latè ſumptum, ens adiectiuè, ſeu adiectiuum metaphyſicum. Ens verò ſtrictè ſumptum, ens ſubſtantiuum, & neutrum metaphyſicum (quo pacto idem quod eſſe, ſeu entitas metaphyſicè eſt) appellabamus præfat. citata. Vnde etiam conſtat duabus acceptionibus ſimilibus *nihil*, vſurpari debere: & adiectiuè, & ſubſtantiuè, ſeu latè quidem, & ſtrictè. Cùm enim *nihil* enti contradictorie, & immediatè opponatur: totidem modis, quot ens, cui opponitur, neceſſariò dicetur.

4 Demum obſeruandum eſt, Ens reale omnium feré Philoſophorum, & præcipuè Ariſtotelis ſententiâ analogicè dici de Subſtantia, & Accidenti: in qua principale analogatum eſt ens, quod ſubſtantia eſt, quia hæc ſolùm abſolutè, & per ſe eſt: Accidens verò non abſolutè & per ſe, ſeu in ſe eſt, ſed ſolùm in alio, ac; proinde non abſolutè ens, ſed entis ens eſt, atque ab Ariſtotele, & Philoſophis dicitur entis ens, vt in ſuo conceptu, & nomine imbibitam habere entis, ſeu entitatis ſuæ inferioritatem denoretur: quippe quod in eis à conceptu dependentiæ, ac ſubinde ordinis ad abſolutum, & principale ens, quod eſt Subſtantia, abſtrahere nequeat, atque ita quidem in entibus accidentalibus phyſicis res habet, vt fuse in cõtrouerſiis Dialectiæ, & Metaphyſicæ docuimus, curſimque d.1. q.vlt. cert. diximus. Inde vero accidentia, & proprietates metaphyſicas, atque eſſentiæ reipſa identificatas metaphyſicè loquendo entis accidentalis admodum, vt ſummum videtur eſſe cenſendas: vt illa ens abſolutè, & ſimpliciter dicenda ſit: quia Eſſentia ſola metaphyſicæ rei ſubſtantia ac per ſe, & in ſe ens, & exiſtens metaphyſicè eſt; reliqua vero accidentia, ſeu proprietates metaphyſicæ ipſius, non aliter, quàm entia illius, ac proinde entis entia, & ſecundum quid entia metaphyſicè habentur, & ſunt: licet phyſicè loquendo Subſtantia reipſa ſint, cui identificantur.

CERTAMEN II.

Prima, ac certa in hac quæſtione concluſio ſtatuitur.

1 HIs poſitis, prima Concluſio ſit. Attributa diuina Eſſentiam metaphyſicam Dei, ſeu rationem entis, vel (quod idem eſt) Subſtantiæ à ſe, in quo illa conſtitit, nullatenus formaliter metaphyſicè in ſe imbibunt: quare nec Eſſentia metaphyſica Dei, diuina Attributa tranſcendit, neque hæc ab illa inadæquate ſolùm diſtinguuntur, vt includens ab incluſo. Concluſio certa à nobis in titulo certaminis dicitur. Non abſolute quidem, ſed ex ſuppoſitione eorum, quæ ſatis probata videntur, quæſt.1. Nimirum, vera & realia Attributa in Deo dari, ac proinde

proinde, quorum obiectiuus conceptus idem omninò formaliter, & metaphysicè non sit, cum conceptu Essentiæ metaphysicæ Dei; vt non præscindentes, atque mutuo hæc omnia alia in aliis includentes volebant. Is enim oppugnantibus confutatis, atque opposita illis nostra sententia stabilita, certa, & inconcussa (quantùm assequi possumus) consequentia præsens conclusio deducitur: vti ex subiectorum probationibus aperte constabit. Tum à Patrum testimoniis, quæ eadem pro hac conclusione, atque pro illa militant sententia. Tum ex discursibus & rationibus, quæ sunt vtrique communes, licet ad hanc conclusionem probandam aliquali extensione habeant opus.

2 Ergo probatur ex Patribus, quos pro nobis qu.1. recitabamus, & citabamus. Item docent Nyssen. ad Ablau. *Quod non tres Dij.* Et lib. poster. de Trinit. ad Eustach. Damasc.1. de Fide cap.4. Cyrill.11. Thesaur. citati qu.1. cert.3. n.3. & recitati d.2. q.2. cert.3. n.2. diuina nomina, quæ omnia attributalia esse censebant, non significare naturam, seu Substantiam, & Essentiam metaphysicam Dei, atque si Attributa quæ eis nominibus significantur formaliter obiectiue Essentiam Dei, siue idemmet prædicatum entis à se, quod est metaphysicè eius essentia, in se imbiberent, non possent non ea nomina illud prædicatum entis à se, siue Essentiam Dei significare: ergo Ens à se, siue Essentia metaphysica Dei in attributis formaliter, & ex parte obiecti metaphysicè non imbibitur. Minor est constans. Tum quia nomen, quod significat hominem, nequit non prædicata hominis essentialia, videlicet animal rationale significare; licet non adeò ex parte obiecti distinctè, atque vocibus illis duabus, atque vniuersim nihil significari possit, quin eius essentia tota significetur, ac proinde ea omnia, quibus essentialiter constat. Sicut enim sine eis omnibus esse in se, physicè, & realiter nequit, ita neque eis omnibus non conceptis, & significatis potest intentionaliter esse, aut significari.

3 Adde ita Patres Attributorum nomina non significare Dei Naturam, & Essentiam docuisse, vt eorum plures dixerint significare ea, quæ Naturæ, & Essentiæ Dei insint, & circa illam, metaphysicè nimirum, sint. Ita Damascen. Nyssen. citato loco de Trinit. ad Eustath. Patresque plures citati d.2. quæst.2. certam.3. num.2. nuperque citatus Cyrill.11. Thesau. vbi post medium ait: Attributa Diuina accidentia Naturæ, & Essentiæ Dei esse censenda: ficqueà nobis necessariò concipi, vt recitabamus quæst.1. certam.3. num.3. ex quibus ea instruitur ratio; Attributa diuina secundum suam totam formalitatem Substantiæ, Naturæ, & Essentiæ diuinæ, siue prædicato entis à se, insunt ac velut accidentia circumstant, & afficiunt: atqui Essentia, & Natura metaphysica diuina, seu prædicatum entis à se, nequit adhuc concipi sibi inhærens, seque circumstans, atque velut accidens afficiens: ergo prædicatum entis à se, seu Essentiæ diuinæ formaliter in Essentia Attributorum non est. Patet consequentia: quia, si essentialiter vnumquodque Attributum imbiberet in formalitate, & conceptu obiectiuo suo prædicatum entis à se, in quo Dei Essentia metaphysica consistit, nequiret è conceptu, & Essentia sua inesse Essentiæ Attributum vllum, vti eius accidens, quin Essentia, seu illud ens à se, sibi ipsi inesset, atque sui ipsius accidens foret. Nec valet inesse inadæquatè Attributa Essentiæ, vt eius accidentia metaphysica, secundum formalitatem, quam supra prædicatum entis à se dicunt. Nam de ea formalitate redibit quæstio, an imbibat prædicatum illud entis à se, vt mox persequar: Insuper: quod inadæquatè solùm tale est, non dicitur absolutè tale. Cùm tamen à Patribus accidentia Essentiæ, Attributa omnia absolutè dicantur.

4. A ratione probatur Conclusio primò; quia Attributa Essentiæ metaphysicè Dei sunt proprietates metaphysicæ illius possessiuæ: ergo omnino distinctæ ab illa sunt in conceptu suo formali metaphysico, nihil enim sui ipsius possessiuæ, neque inadæquatè esse potest. Patet: Nam ego meus possessiuè, adhuc inadæquatè esse non possum, sed mihi nihil aliud sum quàm ego. Secundò: si Attributa v. g. voluntas, seu Amor inadæquatè solùm distinguantur ab Essentia metaphysica Dei, quia Essentiam formaliter, & essentialiter metaphysicè imbibunt, & aliquid addunt; inquiro: an sint Attributa, & proprietates Essentiæ præcisè secundum quod addunt, vel etiam secundum Essentiam, qua essentialiter constant? Si Primum: ergo Attributa, qua talia Essentiam in se formaliter non imbibunt. Si secundum: ergo non minùs participat Essentia rationem Attributi, & proprietatis respectu sui-met, quam partialis formalitas, quam addit Attributum, & proprietas Dei supra Essentiam, quam formaliter metaphysicè in sua essentia claudit: quod repugnat, etiam concipi. Nam proprietas id cuius est proprietas in obliquo, & tanquam terminum sui solumniodo dicere potest, non in recto, vt necessariò dici deberet, si proprietas adhuc partialiter esset.

5. Tertiò: vel illa formalitas, quam supra imbibitam Essentiam Dei attributum addit, imbibit etiam Essentiam formaliter, vel secùs. Si non imbibit, ergo non est opus vt prædicatum entis, seu substantiæ à se, in quo stat Essentia Dei metaphysica, transcendat omnem diuinam formalitatem: cùm illa formalitas diuina sit sine ea transcendentia. Si ea etiam illud ens à se formaliter, & essentialiter metaphysicè imbibit: inquiram: an illud quod supra ens à se addere metaphysicè debet (ne solus Essentiæ metaphysicæ, seu entis à se conceptus in attributis diuinis asseratur,) ac proinde nec inadæquatè ab essentia differant, sed omnino cum illa ex parte obiecti, & metaphysicè identificentur (contra hactenus probatum & in hac quæstione suppositum) Essentiam metaphysicam Dei rursus imbibat? & rogabo de addito supra Essentiam id ipsum, quod de primo; atque rogationibus, & responsionibus in infinitum abibimus, ni tandem ad aliquam formalitatem diuinam deueniat, de qua, vt contendimus, non imbibere in se metaphysicè prædicatum entis à se, siue Essentiam metaphysicam Dei fateatis: ac proinde neque hoc omnia diuina prædicata transcendere: sicut in simili de entis in suas differentias transcendentia, & transmeatione in logicis, & metaphysicis controuersiis, eius assertores in simulem infinitam progressionem agebamus.

6. Ex hac vera ratione facilè præcipui fundamenti aduersæ sententiæ, non solùm solutio se se dat, sed ex instantia facta, omnimoda etiam euersio. Constat enim ex illa, licèt Attributa diuina ab alio physicè, & verè non sint, tamen non ita esse ens à se sicut est ens, seu substantia à se, in quo Dei essentia metaphysica stat: sed esse entia à se metaphysica accidentalia essentiæ, & enti illi à se primario tali, in quo illa formaliter consistit. (Quemadmodum accidentia physica, quibuscum attributa respectu Naturæ, & Essentiæ diuinæ, Patres suprà metaphysicè componebant) licèt entia sint, nominèque eum ente, quod in substantia est conueniant, in ratione autem formali non item. Iuxta quem theologizandi modum facilè aliis respondetur argumentis, Nam sicut entia vera à se, vnumquodque in suo genere, attributa omnia sunt, ita, & bonitatem, & perfectionem, & infinitatem, in suo quæque genere, habent, ac non esse nihil apparet. Verùm doctrina obseruationis illius, atque hæc inde petita obiectionum solutio, suam patitur difficultatem. Nam quidquid entis verè in Deo est, Substantia est, & esse æquale: neque enim vere in Deo est, seu perfectius, & principalius, atque aliud minùs principale: quemadmodum in esse substantiæ, & accidentis physicè inuenitur: ibi enim vera est, siue actualis, siue aptitudinalis dependentia in essendo, vt, non nisi in substantia esse accidens possit, vel saltem suâ naturâ petat: ac proinde entis ens, & minùs principale ens meritò dicitur; Hæc autem in diuinis prædicatis omninò absunt: quare, licèt eâ in Substantia, & Essentia Dei inhærentia, velut accidentia physica metaphysicè concipiamus; non tamen accidentia vera substantiæ diuinæ, ipsique vt talia, inesse possumus magis indicare, quàm vel Augelum puerum esse formosum, vel Patrum æternum canum, & caluum senem: quia eos horum ad instar concipimus: quare altiorem, verosimiliorem que doctrinam requirunt earum obiectionum solutiones.

***

CERTAMEN III.

Attributa diuina rationem entis à se substantiui metaphysici in se formaliter, & essentialiter non claudunt: quare neque Ens à se, seu Essentia diuina metaphysica transcendit Attributa, neque hæc inadæquatè solùm ab illa distinguuntur, sed omnino adæquatè.

1 DAta proximè ratio satis ostendit, quàm difficulter communis, ac certa omnio de non transcendentia Essentiæ metaphysicæ Dei, seu entis à se per Attributa omnia, ac proinde hæc adæquatè ab Essentia metaphysica Dei ex parte obiecti metaphysicè differre, possit defendi: sed in nostris principijs tactis controuers. de Trinit. d.6.qu.1. nullo negotio defenditur. Censeo igitur ex ibi dictis, Attributa diuina prædicarum entis à se substantiui metaphysici in suo essentiali, & formali conceptu non inuoluere: ac proinde neque Essentiam Dei metaphysicam in se claudere, sed adæquatè ab illa ex parte obiecti differre; sicut eadem qu.6. de prædicatis personalibus rationem entis substantiui metaphysici in suo formali obiectiuo, & metaphysico conceptu non includi ostendebamus. Aduersabitur fortasse conclusio iis omnibus, qui ea q.6. oppositum de personalibus prædicatis censebant; ni fortè, quia præcipuæ difficultates, quæ contra nostram in personalibus conclusionem similem, vel potius eandem, militant, locum contra eandem de Attributis non habent, vt eas perpendenti facilè patebit, nobis in præsentiarum aduersari nolint. Patronos vero eos omnes habere meritò æstimabitur, qui in prædicatis personalibus, vbi adeò difficilior est, eandem conclusionem tuentur, quos omnes ibi cert.1. recensuimus, potioremque, & maiorem Theologorum partem esse monstrauimus.

2 Probatur conclusio ab authoritate Patrum, qui eam impugnare sonant. Et Primò quidem ex testimoniis Anselmi, & Bernardi recitatis d.2. qu.1.cert.2.n.5. vbi ille cap. 14. monolog. & cap. 16. è cuius verbis illa extrema repeto, *Illa summa Essentia nullo modo sic est aliquid, vt illud idem secundum alium modum, aut secundum aliam considerationem non sit: quia quid, quid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum, quod est*: Quam sententiam scripsit Anselmus, vt ostenderet, quæcumque de Deo etiam in abstracto prædicantur, essentialiter prædicari. Et quamquam de essentiali prædicatione physica, recitata ratio probet, saluetturque totus Anselmi discursus, magis tamen dignè de subtilissimi, ac Theologi metaphysici, siquis alius, Patris mente: cogitamus, si eius rationem de prædicatione essentiali metaphysica eorum omnium, quæ de Deo dicuntur, tueamur: Cùm autem subtilissimus Pater metaphysicè Iustitiam à Misericordia, Scientiam a Voluntate, & hæc ab Essentia, seu prædicato entis, & essendi à se, sæpè diuiserit, in hac nostra sententia tantummodo eius discursus de metaphysica etiam prædicatione diuinorum omnium de Deo concludit. Id quod ita ostendo. Quia, cùm iuxta illam in Deo tantum sit vnicum, etiam metaphysicè esse, seu prædicatum entis à se: atque, vt de Deo quodcumque prædicatum enuncietur, necessariò copula, *est*, intercedat: qua esse, & entitas metaphysica Dei, quæ eius essentia est, significatur, quæque prædicata; & Attributa omnia diuina iure identitatis physicæ cum esse, seu Essentia metaphysica Dei, solummodò sunt, nullum prædicatum diuinum enuntiari potest, dicive esse in Deo, seu esse Deum, etiam metaphysicè: quin esse à se, seu ens à se (quod tota Dei Essentia est) de Deo prædicetur: ac proinde omnia quæ de Deo prædicantur, licèt omnino ex parte obiecti diuersa ab Essentia sint, nequeunt de Deo prædicari, quin eius Essentia metaphysica, metaphysicè etiam loquendo prædicetur: quare omnia, quæ de Deo prædicantur, essentialiter, etiam metaphysicè, nec solùm physicè prædicantur. Ita enim est suum esse (vt apertiori paraphrasi eisdem fere verbis Anselmi eius mentem profundam, edisseram) vt idem esse sit ipsum, secundum quemuis modum, & consideronem, seu conceptum obiectiuum attributalem secundum quem esse concipiatur: quia quæcumque essentialiter sunt, & non ab alio, hoc totum, & solum esse habent, *quod est*, Essentia metaphysica Dei.

3 Bernardus autem 5. de Consideratione ad Eugen. aiebat: *Si magnum, si sapientem, vel quid tale de Deo dixeris in hoc verbo instauratur: Quod est est. Nempè hoc est ei esse, quod hæc omnia esse. Si tantum talia addas, non recessisti ab esse: si ea dixeris nihil addidisti, si non dixeris, nihil minuisti*, qui etiam locus, licèt de esse, & Essentia physica Dei posset, vtcumque explicari. At si eius verba strictè, & proprie interpretemur metaphysicè loqui Bernardum, inde apparet, quod de nominum, & verborum significatis, quæ obiectiuorum conceptuum sunt, apertè loquatur; & tamen omnium attributorum nominum significata in hoc verbo *Quod est*, ait instaurari, atque eis nominibus additis non recedi ab esse, id est à significato eius vocis, nihilque addi, vel minui conceptui, quem de Deo habemus. Hæc inquam, de conceptibus, formalitatibusque diuinis, vt eis nominibus significantur, loqui Bernardum suadent. Cùm autem certum ex dictis sit voce *Essendi à se*, ea omnia non significari, restat omnia instaurari in illa: quia metaphysicè etiam loquendo, quod de Deo, eiúsque Essentia est, esse idem ipsum est, reliquorum diuinorum esse: ac proinde esse Deum, est esse omnia Attributa: quare si addantur, vel taceantur, nihil substantiuum metaphysicè loquendo additur, vel minuitur, quia nullum esse diuinum negatur, si simul affirmetur, *Quod est est*: in quo ratio essendi, atque entis à se (quæ vnica formaliter in Deo est) continetur, & à qua recedere non possumus, cùm eum Magnum, Beatum, & Sapientem esse dicimus: cum, copulâ verbi substantiui, quo necessariò ea de Deo prædicare, ac dicere debemus, ipsum idem esse significetur, vt super in Anselmi interpretatione dicebamus.

4 Secundò probatur authoritate aliorum Patrum, Essentiam metaphysicam Dei in hoc quod est esse à se, seu in prædicato entis à se absolutè constituentium, quorum verba dedimus d.2.qu.2.certam.2.n.6. Etenim, si esse à se commune prædicatum, & transcendens metaphysicè Attributa omnia foret, male in eo absolutè, & sine vlla distinctione, tam multiplicis prædicati entis à se, quod metaphysicè in Deo inuenitur, Essentia, & natura Dei metaphysica ab eis Patribus collocaretur: cùm adhuc inexplicatum maneret, quodnam ex pluribus illis prædicatis essendi, seu entis à se, quæ in Deo pro pluralitate, & multiplicitate prædicatorum metaphysicorum Dei metaphysicè inueniuntur, Essentia metaphysica Dei foret, atque insuper, explicata diuersitate illorum omnium prædicatorum entium à se diuinorum (quod si non omnino inexplicabile est, vt reor, valdè tamen explicatu difficile, vt constat ex dictis cert.2.n.6.fin. atque ex dicendis cert.4. num. magis constabit) illud prædicatum entis, seu essendi à se cum proprijs notis ex quibus cum aliis prædicatis entis à se attributalibus confundi non posset, oporteret ab eis Patribus explicari; ne res dubia adhuc, & sub lite, vt aiunt, posit definitiuam tantorum Patrum sententiam, contra sententiæ, & tantorum iudicum authoritatem, & decentiam remaneret. Cùm ergo ea omnia non præstiterint, censendum sanè est eos nihil debitum omisisse: quia vnum tantùm prædicatum entis, seu essendi à se in Deo recognouerunt, atque in eo proinde Essentiam Dei collocarunt; quin opus habuerint illud à similibus Attributorum prædicatis, quæ in eis non recognoscebant, neque admittebant, distinguere, atque notis specialibus designare: quod ipsum argumẽtum ab authoritate tot, tantorumque Theologorum conficitur, qui Essentiam metaphysicam Dei in prædicato entis à se, absolutè, & sine vlla distinctione entium diuinorum à se attributalium constituunt, dum de ea expressiùs, subtiliùs, magísque scholasticè, & Theologicè agunt: vt nostram hanc conclusionem, non sentire solùm, sed tanquam indubitabilem sine disputatione, & examine supponere videantur.

CERTAM

CERTAMEN IV.

Rationibus communioribus eadem concluſio roboratur.

1 FIrmiora adhuc ſunt pro eadem concluſione à ratione fundamenta. Probatur Primò. Quia prædicatum entis realis ſubſtantiui metaphyſicè, quod eſt ſupremum genus in prædicamento Subſtantiæ, vel Accidentis non tranſcendit, aut imbibitur in differentiis, vt certa mihi, multiſque Philoſophis longè probabilior opinio fert, atque in controuerſiis metaphyſicis,& logicis oſtendi:ergo neque prædicatum entis realis ſubſtantiui, ſeu eſſendi à ſe, quod eſt Eſſentia imbibitur formaliter in Attributis Dei. Probatur conſequentia: quia prædicata differentialia ſupremi generis entis, ſiue ſubſtantialis, ſiue accidentalis, non minùs ſunt prædicata realia, & vera in ſuo genere, ſiue ſub ſuo genere vnumquódque, quàm ſint prædicata vera, & realia, in ſuo etiam genere Attributa diuina: ergo,ſi in illis prædicatis, & formalitatibus veritas, & realitas, ſeu non repugnantia exiſtendi, & eſſendi ſaluatur ſufficienter, quin in ſe prædicatum eſſendi, ſeu entis ſubſtantiui metaphyſici, ſui generis, & ordinis formaliter imbibant; realitas etiam, ac non repugnantia exiſtendi, ſeu eſſendi ſui generis, & ordinis in attributis diuinis ſaluabitur, quin ratio, ſeu formalitas eſſendi à ſe in ipſis formaliter metaphyſicè includatur: ſed, ſicut illis ſatis eſt vt realia prædicata, & entia adiectiuè ſint, ac non chimærica, & repugnantia, quòd enti, ſeu eſſe metaphyſico ſui generis phyſicè identificentur, ita etiam, & his vt entia realia adiectiuè ſint, phyſica eorum identitas cum eſſe, ſeu ente ſubſtantiuo ſui generis ſatis erit.

2 Præfata argumenta à paritate deſumpta ex rationibus à priori, quarum vnam in vtróque præmiſimus, ſuam apertiùs efficaciam exerent. Probatur à priori Concluſio. Implicat in re vna plures phyſicas, & veras exiſtentias dari: ergo vnica ſolùm in quauis re datur exiſtentia phyſica: eſt de ſe, & ex terminis patens conſequentia. Pergo inde: ergo implicat dari in re phyſicè vna, plura prædicata vera entis ſubſtantiui metaphyſici. Hanc conſequentiam probo. Vnica ſola exiſtentia phyſica ita neceſſariò datur, vt plus vna in re phyſicè eadem repugnet: ergo vnica ſolùm potentia logica exiſtendi vera, ac non ficta datur, ita vt plus vna in illa re implicet: atqui prædicatum reale eſſendi, ſeu entis ſubſtantiui metaphyſici nhil e.t aliud, quàm exiſtentiæ veræ, ac non fictæ prædicatum ſiue exercitè, ſiue poſſibiliter; quod, in ſtatu hoc poſſibilitatis præſcindentis ab exercitio, & actualitate eſſendi, eſt potentia logica ad ſeipſam in ſtatu actualitatis exiſtendi,ſiue ordo formalis logicus metaphyſicus ad ſeipſam exercitam, vt conſtat ex cert.1.num.2.ergo vnum ſolùm eſſe, aut ens metaphyſicum ſubſtantiuum in re phyſicè eadem, & vna eſt, ita vt repugnet eſſe plura, vt conſequentiâ illâ inferebatur.

3 Dices:phyſicam illam vnam exiſtentiam totius phyſicæillius entitatis reipſa eſſe, nec magis vnius prædicati reals metaphyſici, quàm alterius entitatis eiuſdem: ac proinde in quouis eorum eſſe potentiam logicam ad exiſtendum. Vide quid dices. Inde enim probabis animal metaphyſicè, præcisè, & formaliter ſumptum tam eſſe metaphyſicè rationale formaliter & metaphyſicè ſumptum, quàm rationale. Si quidem eſſe principium ratiocinandi homini, ſeu Petro phyſicè ſumpto, & reipſa vni eius unitati ita phyſicè conuenit, vt non magis vni eius formalitati, & prædicato, quàm alteri phyſicè conueniat: Imò ſoli coniuncto earum omnium, quæ phyſicè idem, atque indiuiſibilis vna entitas ſunt, competit: quare phyſicè loquendo non magis vni, quam alteri competit eſſe rationandi principium, imò nulli ſeorſim competit: quia phyſicè vnum prædicatum ſeorſim,ac ſine alio adhuc præciuè, non eſt, neque poſſibilis: ſicuti neque vnum ſine alio, adhuc præciſiue exiſtit, exiſterève poteſt. Quare tua hæc ſolutio metaphyſicam, & logicam omnem prædicatorum, ac prædicamentorum coordinationem prorſus euertit: cùm idem de omnibus metaphyſicis prædicatis argumentum, quod in rationalis prædicato efformabamus, inſtrui æquo robore ex tua ſolutione poſſit, vt, vel leuiter conſideranti, patebit.

4 Licèt ergo prædicata omnia tàm potentiarum,quàm exiſtentiæ indiuiſibiliter rei eidem phyſicè conueniant, nec magis vni eius prædicato, quàm alijs, imò nulli ab aliis præciſe phyſicè conueniat, conueniréve queat: eà tamen mente diuidimus,atque in entitate quauis exiſtentiam vnam, quæ communiſſimum prædicatum rebus omnibus eſt, conſideramus, & abſtrahimus, eamque, vt exercitam exiſtentiam, ſeu ens actuale concipimus eſſe, ac nominamus, in ſtatu vero, quo ab actuali exercitio præſcindit ens poſſibile, ſiue potentiam logicam rei illius ad exiſtendum, quo ſolo conceptu res tota illa phyſicè vna, omniáque eius prædicata exiſtunt in ſtatu actualis exercitij exiſtendi: quia exiſtentia illa tam actualis, quàm poſſibilis, ſeu potentia logica exiſtendi, quæ eſt entis ſubſtantiui metaphyſici, ſiue actualis, ſiue poſſibilis, eſt reliquis omnibus eius prædicatis formà metaphyſica, qua actualiter exiſtere, vel poſſibiliter concipiuntur:& metaphyſicè iudicantur iure identitatis cum illa; licèt formaliter metaphyſicè, neque exiſtentia ipſa actualis, vel poſſibilis, ſeu Ens ſubſtantiuum aliquod ex eis prædicatis formaliter ſit, ſed alia in entitate eadem diuerſa munia habeant, obeántque formaliter, & è conceptu ſuo metaphyſico, vnumquodque ſuum: ſicque per munia diuerſa magis, minuſque communia, genus illud entis ſubſtantiui metaphyſici in communiores, minuſque communes inferiores, & inferiores vſque ad infimam, atque indiuiduis immediatam, metaphyſicè, & logicè contrahunt, atque ſeriem coordinant prædicamentalem.

5 Ex quibus apertè conſtat: quo pacto, licet prædicata reliqua ab ente ſubſtantiuo metaphyſico, ſiue exiſtentia actuali, vel poſſibili,ſeu potentia logica exiſtendi, neque exiſtentia in alterutro ſtatu, neque potentia logica ſeu ordo logicus ad exiſtentiam, quare neque ens reale ſubſtantiuum metaphyſicum ſint, tamen realia prædicata, non ficta & repugnantia phyſicè ſint, ſed exiſtere è conceptu ſuo poſſint in ſtatu poſſibilitatis, atque phyſicè exiſtant in ſtatu actualitatis exiſtentiæ, ſiue actu exiſtendi: ac proinde entia realia metaphyſica, adiectiua tamen, meritò nuncupentur. Sicut enim ſubiectum quodvis phyſicum, licèt in ſe, ſuáque entitate calorem, frigus, albedinem, quamuiſve aliam formam phyſicè non imbibat, ſi tamen ei, vnionis phyſicæ beneficio iungatur, meritò phyſicè ab ea adiectiuè denominatur calidum, vel frigidum, vel album: ſic & prædicata alia ab ente reali ſubſtantiuo metaphyſico, ſeu exiſtentia actuali: vel poſſibili iure identitatis cum illo, quæ intima, (vt ſic loquar) cum eo coniunctio, ſiue penetratio eſt, ens reale, ſiue poſſibile, ſiue actuale metaphyſicum adiectiuè eſt,ac meritò nominatur.

6 Id quod ita oſtendo, ac tandem concluſionem breuiter probo. Implicat aliquid phyſicè identificari cum exiſtentia, ſeu ente ſubſtantiuo metaphyſico, quin exiſtat: aut poſſe identificari, quin poſſit exiſtere phyſicè: atqui prædicata alia ab ente ſubſtantiuo metaphyſico, identificantur cum exiſtentia, ſeu ente ſubſtantiuo metaphyſico, etſi formaliter metaphyſicè entia ſubſtantiua metaphyſica non ſint: ergo eo præcisè iure identitatis, ſiue actualis, ſiue poſſibilis, cum illa poterunt phyſicè exiſtere, ſiue actualiter, ſiue poſſibiliter: ac proinde alius conceptus exiſtentiæ formalis ſeu entis ſubſtantiui metaphyſici in illis imbibitus formaliter omnino ſuperfluet: concludo ergo reliqua prædicata rerum, præter prædicatum entis ſubſtantiui metaphyſici, ſeu exiſtentiæ in vtróque ſtatu, ſiue actualitatis, ſiue poſſibilitatis: habere potentiam ad exiſtendum, non quidem logicam, & quæ ab actu exiſtendi ſolo ſtatu differat, non autem adiectiua formalitate, ſed ad inſtar potentiæ, quam ſubiectum ad formam phyſicam habet: ac proinde eſſe entia realia adiectiua metaphyſica.

CERTAMEN V.

Specialiùs Theologicis rationibus eadem concluſio ſtabilitur.

1. HÆc hactenus efformata argumenta vniuerſim probant in nullo alio rerum prædicato, ſiue attributali, ſiue differentiali prædicatum exiſtentiæ, ſiue entis ſubſtantiui metaphyſici formaliter reperiri. Verùm, licet hæc in creatis aliis rem nou euincerent, in Deo tamen ſpecialiores ſupperunt rationes. Probatur igitur: ens ſubſtantiuum metaphyſicum diuinum in attributis formaliter non imbibi, quare neque illa tranſcendere. Primò: quia in prædicatis perſonalibus non datur ratio, & formalitas entis realis ſubſtantiui metaphyſici, vt latè oſtendi d. 6. de Trinit. q. 1. tota: ergo neque in communibus attributalibus: imò in his multo minùs. Patet conſequentia: quia in illis obſtare videntur rationes veriſimiliter efficaciores: cùm perſonalia, ſint rationes diſtinguendi realiter Perſonas: quod entitatem metaphyſicam realem, ſeu quod idem eſt, ens reale ſubſtantiuum metaphyſicum in ipſis formaliter imbibitum, videtur neceſſariò requirere; & tamen ex identitate phyſica cum eſſe, ſeu ente ſubſtantiuo metaphyſico eſſentiæ, ſatis habent realitatis, vt realis diſtinctionis Perſonarum, ſeu diſtinguendi realiter Perſonas munus habeant, quin prædicatum entis realis ſubſtantiui metaphyſici, ſeu eſſendi formaliter in ſe imbibant, vt ibi oſtendimus: ergo potiori iure prædicata attributalia, in quibus reale illud munus non eſt, ſed ſumma identitas adæquata cum eſſentia, eiuſmodi prædicatum eſſendi, ſeu entis realis metaphyſici ſubſtantiui in ſe formaliter metaphyſicè non claudent. Sed vt entia realia abſolutè dicantur illa identitate phyſica cum eſſe, ſeu ente ſubſtantiuo, quod eſt Eſſentia metaphyſica Dei, ſatis habebunt, à quò illius identitatis iure entia realia adiectiua metaphyſica, & ſint, & dicantur.

2. Probatur Secundò à priori: quia in diuinis nequit dari aliqua formalitas, ſeu prædicatum compactum metaphyſicè ex prædicatis partialibus homogeneis metaphyſicè: atqui, ſi darentur plura prædicata entis à ſe ſubſtantiui metaphyſici in Deo pro Attributorum pluralitate metaphyſica, daretur ens diuinum metaphyſicum à ſe: compactum ex pluribus prædicatis homogeneis metaphyſicè partialibus: ſiquidem ens diuinum, ſeu eſſe à ſe totale Dei metaphyſicè conflaretur ex ente à ſe Eſſentiæ, & entibus à ſe reliquorum Attributorum, vt patet: ergo ens à ſe ſubſtantiuum metaphyſicum vnicum in Eſſentia eſt, non autem eſt plura in Deo metaphyſicè imbibita in Attributis formaliter, ſcilicet in vnoquoque ſuum, Maior probata ſæpè à nobis eſt controuerſ. de Trinit. atque hic probabitur q. vlt. fuſiùs. Et eo quod enti, ſeu formalitati cuiuis ex genere ſuo infinitæ (quemadmodum diuina omnia ſunt) nihil generis illius addi poteſt. Confirmatur: quia vel prædicato entis, ſeu eſſendi à ſe metaphyſico Dei, in quo eius Eſſentia metaphyſica conſiſtit ſecundum ſe, & intrinſecè conſiderato, deficit aliquid entis, ſeu eſſendi à ſe, vel nihil; ſi nihil: ergo nihil entis, ſeu eſſendi à ſe eſt in aliis diuinis prædicatis. Patet: quidquid enim entis, ſeu eſſendi à ſe in eis eſſet, quod non eſſet in illo, id ei apertè deeſſet. Si autem aliquid deeſt entis, ſeu eſſendi à ſe, quod eſt in Attributis: ergo non eſt ſummum ens, ſeu ſummum eſſe, neque eſſentia ſumma Eſſentia Dei metaphyſica: quandoquidem coniunctum illud ex eſſe, ſeu ente à ſe eſſentiali, & entibus à ſe attributalibus, maius quid eſſe, ſeu ens à ſe foret, quare neque eſſet illud ens à ſe ſummum, neque ex genere ſuo infinitum: quia neque infinitum in ſuo genere per denegationem termini etiam extrinſeci, quomodo infinitum quoduis è ſuo genere, & conceptu eſſentiali eſſe debet, vt perſequar ſuſè q. vlt. citata.

3. Dices prædicatum entis, ſeu eſſendi à ſe eſſentiale in genere ſuo infinitum per denegationem termini, etiam extrinſeci, ſummumque eſſe: quare neque ei in ſuo genere aliquid entis, ſeu eſſendi à ſe addi poſſe. Cæterum rationem entis à ſe attributalem eſſe alterius ordinis, & generis, ſcilicet attributalis, in quo ens à ſe eſſentiale diuinum non eſt: ac proinde, quod ad ipſum non ſpectat magis, quàm conceptus, & prædicata alia attribut. lia v. g. Voluntatis, Sapientiæ, Omnipotentiæ: quæ omnium ſententia formaliter in ſe imbibita metaphyſicè, prædicatum entis à ſe minimè habet, quin eorum defectus præciſiuus defectum poſitiuum, vel priuatiuum prædicato illi eſſentiali entis, ſeu eſſendi à ſe inducat, tollatue in ſuo genere & ordine ſummitatem, vel infinitatem, etiam per termini extrinſeci denegationem. Contra tamen eſt: quia, licèt in formalitatibus aliis attributalibus Voluntatis, Sapientiæ, &c. ſaluetur earum defectum præciſiuum ſolùm eſſe prædicato entis à ſe eſſentiali, quia exploratâ omnium ſententiâ formalitates alterius generis, & ordinis illæ ſunt; Aſſt in prædicatis entis à ſe attributalis, quæ aduerſarij admittunt, diuerſitas formalis, & metaphyſica à prædicato entis à ſe eſſentiali, neque aſſignatur ab aduerſariis, neque non chimærica aliqua, & per rationem modam, aſſignari vſquam poterit, vt oſtendebamus certam. 2. fine. Vnde eorum defectus in prædicato entis à ſe eſſentiali priuatiuus erit ſaltem, nec ſolùm præciſiuus. Deinde plura prædicata entis à ſe primò diuerſa e genere, & formali conceptu ſuo repugnare oſtendemus, probatione noſtræ Concluſionis tertia. Inde Tertiò impugnatio illa ſecunda, quod ens à ſe eſſentiale ſummum non ſit, ſed minus longè, quàm coniunctum ex omni ente à ſe diuino eſſentiali, & attributali, omninò conſtans perſiſtit.

4. Dices, Rationem entis à ſe, radicem eſſe metaphyſicam omnium attributorum, ac proinde & prædicatorum entis à ſe, quæ in illis continentur: vnde non poſſe non prædicata omnia entis à ſe in Attributis incluſa metaphyſicè eminenter continere, vnde rurſus coniunctum ex entibus à ſe eſſentiali, & attributali nuſquam maius aliquid eſt metaphyſicè prædicato ſolo entis à ſe eſſentialis, in quo cætera prædicata entis à ſe attributalia eminentiori formalitate continentur. Quemadmodum nec ſi Deo creata omnia entia, quæ in Deo eminenter continentur, adiungas, maius quid, ac perfectius, quam Deum ſolùm compinges, vt meritò proinde ſanctus Franciſcus de Aſſis. in ſua contemplatione, diuino illuſtratus lumine, & accenſus diceret: ***Deus meus, & omnia.*** Et Regius Pſaltes Pſalm. ***Quid mihi à te eſt in terra.*** Atque exemplo à re ipſa, quam verſamur, petito. Sicut Attributa reliqua, quia eorum radix metaphyſica ens à ſe eſſentiale eſt, cum illo coniuncta, maius quid metaphyſicè, quàm ſolum ens à ſe eſſentiale minimè efficiunt. Sed vero continentia hæc eminentialis metaphyſica prædicatorum omnium attributalium, ſecundum omnes formalitates ſuas, ac proinde ſecundum prædicata entis à ſe attributalis, in prædicato entis à ſe eſſentialis, quod eorum radix metaphyſica eſt, non eſt continentia eminentialis cauſæ, & cauſalitatis veræ, ſed fictæ, atque illationis metaphyſicæ, ſeu logicæ ſolùm vt certam. 2. fine dicebamus: Quemadmodum continentia metaphyſica admiratiu in prædicato rationalis, atque riſibilis, etiam in rationali hominis: quare, licèt ex continentia eminentiali effectuum in vera phyſicè radice, & cauſa effectuum rectè inferretur coniunctum ex effectibus, & cauſa maius quid, ſola cauſa reuera non præſtare: non ſtatim in coniuncto ex radice, & cauſa non phyſica, & vera, ſed ficta. (Cuiuſmodi eſſentiale ens à ſe reſpectu Attributorum eſt) & eis, quorum radix metaphyſica, & illatiua ſdùm eſt, inferretur.

5. Verùm, neque id in cauſa, etiam adæquata, & effectibus veré, ac phyſicè talibus inferri oſtendimus d. 1. q. 1. cert. 3. n. 4. Contra Murcianos Recentiores: quare ex ea, & effectibus aliquid maius ipſa extenſiue, quare & abſolutè maius conflabitur. Vnde conſtat exempo illo potius deduci coniunctum ex ente à ſe eſſentiali, & entibus aliis à ſe attributalibus, maius quid abſolutè ente à ſe eſſentiali metaphyſicè reſtitare: ac proinde ens à ſe eſſentiale, ſummum in genere entis, ſiue in ſuo genere, atque è conceptu ſuo non eſſe: & ſi ens à ſe eſſentiale vera, ac phyſica radix, & cauſa entium à ſe attributalium eſſe daremus, vt paritatis illatio ab vno ad aliud foret. Sed nec magis præſtat exemplum ſecundum. Item attributales formalitates, ſi ab eis entis à ſe ſubſtantiui

meta-

metaphysicè secundum rationem, & formalitatem secludas, vt nostra sententia fecerunt, alterius generis, & ordinis formaliter, & metaphysicè sint, quàm ens à se: quare, licet communem rationem entis à se, atque eis formalitatibus, plus prædicatorum, & formalitatum communicet metaphysicè, quam prædicatum entis à se coercet, non tamen plus in genere entis seu essendi à se: quare neque huic in genere suo, earum accessu aliquid additur, neque earum recessu aliquid in illo deficit: ac proinde ens illud, siue esse à se, in quo Essentia Dei à nobis metaphysicè constituitur summum, atque in genere suo infinitum esse facile monstratur. Imo, neque in illo communicato aliquid absolutè maius, quàm in prædicato entis, seu essendi à se, adhuc in quouis genere, esse dicendum est. Cùm enim solo prædicato illo essendi, seu entis a se subsistentiæ formaliter metaphysicè Attributa, adiectiuè entia metaphysica sint, ex solo illo, sunt etiam adiectiuè magna, seu habent magnitudinem, sicuti, & entitatem.

6. Tertio nostra sententia probatur: quia, si sunt plura prædicata entis, seu essendi a se attributalia; inquiro: an sint in ratione entis, seu essendi à se æqualia cum entis, seu essendi a se prædicato essentiæ? an inæqualia? si primum: ergo sunt generis omninò eiusdem cum prædicato entis, seu essendi a se essentiali, ac proinde hoc, nec summum, nec infinitum è suo genere est, per denegationem termini, etiam extrinseci, vt diuinum prædicatum quodlibet dicet; inæqualia autem in ea ratione asseri nequeunt. Primò: quia neque è conceptu suo indiuisibili est excogitabile, quomodo prædicatum entis à se, alio prædicato entis à se formaliter indiuisibiliter maius, vel minus sit: maximè, cùm in entis attributalis veri, ac non chimærici formalitate imbibita non sit dependentia ab ente à se essentiali, quod illius radix metaphysica est, sicut in ente accidentali physico, à substantiali physico ente, vt dicebamus cert. 2. fine. Sed neque excogitabile est, quomodo entia à se attributale, ente à se essentiali per additionem, aut diminutionem supra conceptum, vel infra conceptum ipsius, maius esse possit, aut minus. Tum quia vnumquodque prædicatum diuinum à conceptu suo indiuisibili, est totum, quod formaliter est, esseque potest. Tum quia inde fieret ens à se attributale maius quid formaliter, & metaphysicè ente à se essentiali fore: cùm supra rationem entis à se adiceret formalitatem aliam, quam essentialiter, vnumquodque Attributum importat, siue confusam, siue inconfusam cum illo metaphysicè: quam neutro modo entia à se essentialia in se metaphysicè coercet. Hoc autem concedere non sinit metaphysica, sed vesanæ prorsus mentis esset.

7. Secundò probatur: Entia à se attributalia non possunt esse prædicato entis a se inæqualia: quia vt inæqualia sint, debent ipso esse minora vel maiora in ratione entis a se, vt patet. Nam quidquid alteri inæquale est, minus, vel minus illo non esse non est. Liquet quod ex his malis. Si minus esset essentiali à se æquum, dentur tua Metaphysica, vt nuper dicebam. Si minus, ens à se attributale diuinum, ac proinde ens a se non est, cùm in genere entis à se summum non sit. Denique, si diuinis prædicatis eiusdem ordinis, maioritas, minoritas, vel minoritas admitti nequit. Nec refert hoc argumentum in ente à se essentiali, & Attributis, licèt formaliter entia à se subsistentia formaliter non sint, locum habere. Ex eo enim præcisè, quòd formalitates, & prædicata ex parte obiecti diuersa ab ente à se substantiuo metaphysico sint, fieri potest eorum, cum hoc quoad æqualitatem, vel inæqualitatem, comparatio: atque præfacta nuper argumenta. Cæterum non premit instantia, neque facto argumento satisfacit. Quia, etsi comparatio inter formalitates nullo genere, nec sit supremo, conuenientes, sed ex suo conceptu omnino metaphysicè etiam diuersas (cuiusmodi sunt omnia prædicata diuina) quoad æqualitatem, vel inæqualitatem admitteretur, summum, atque infinitum per denegationem termini, etiam extrinseci non esse, non euinceretur, sicuti contra aduersarios nostra argumenta euincebant. Secundò: inter Attributa, & prædicatum entis à se subsistentis metaphysici (quod solum Essentiæ, vel potius sola Essentia metaphysica Dei est) quoad æqualitatem, vel inæqualitatem, locum non habent. Quia Attributa omnia sola magnitudine eadem metaphysica essentiæ, solaque eius bonitate, & perfectione bona perfecta, magnáque adiectiuè sunt, vt disp. 4. cæpit ibi. Vbi ait, & quomodo vnum Attributum Dei perfectius alio esse possit? examinabimus.

8 Inde ad argumenta facta cert. 1. n. 1. pro transcendentia entis à se per omnia diuina Attributa facilis fiet data solutio. Constat enim eum esse, seu ens à se tuo intuitu metaphysicè non esse, neque esse a se, neque ab alio formaliter, & de suo conceptu: quia ratio tum essendi a se positiuè dicit essentialiter rationem essendi, & quatenus etiam explicatur per negationem essendi ab alio, si Deo dignè explicanda est, esse etiam, seu ens positiuum includit, neque enim negatio esset ab alio, Deo digna est negatio, ex defectu entis, seu essendi in se (quo pacto chimæra etiam physicè ab alio non est) sed e sui esse, seu ente, quod est, eminentia. Nec ilatum infertur, quod Attributa secundum se, & formaliter sumpta, si à se non sunt, ab alio esse debeant. Nam ratio entia dicit essentialiter influere esse in id, cuius causa propria est, vt ostendimus disp. 3. de Trinit. q. 3. cert. vlt. ac proinde, quod in se formaliter non est, seu esse non habet inter se, neque esse potest; causari, seu esse ab alio nequit. Qua solùm ratione defendi solidè ea q. 3. ostendimus Personas producentes in diuinis causas proprie præcedentium non esse: quia hanc personalitates, ad quas productio, quatenus productio & influxus est, ac non communicatio esse, seu ens metaphysicum formaliter subsistentium non sunt, sed totum earum esse, & tota entis ratio est esse, & ens subsistentium metaphysicum essentiæ, à quibus & existere, & esse, seu esse ens adiectiuum metaphysicè habent: quod quidem Esse in Personas, aut personalitates non influitur, aut producetur à Personis producentibus, sed eorum communicatur.

9 Itaque Attributa formaliter sumpta, nec sunt à se, neque sunt ab alio entia subsistentiua metaphysicè: quia ad vtrumuis essentialiter requiritur esse: licèt metaphysicè adiectiuè à se sint entia, & sint à se: quia habent esse, & ens essentiæ, quod a se est. Vnde constat esse entia à se realia metaphysica diuina adiectiuè: ac proinde non esse nihil adiectiuè, seu absolutè repugnans, & chimæricum; licèt sint nihil subsistentiuè metaphysicum, seu non sint entia metaphysica subsistentiua. Vnde etiam constat neque esse bonitates, seu perfectiones, licet bona perfectáque in suo quæque genere. De Infinitate Attributi cuiuslibet eodem modo censendum puto. Infinitas enim magnitudo est, quam vnicam essentiæ suspicor esse. Sed de his atque aliis Attributis, quæ, vel negationem sonant, vel per illam tandem à nobis pro hoc statu explicantur, an transcendant, licet re vera positiua prædicata Dei sint, vt Simplicitas, Immensitas, Æternitas, Inuisibilitas, opportunius propria cuiusque sede (vbi cuiusque essentia, & formalitas solerter indaganda à nobis est) disputabitur, an Attributa reliqua transcendant? & quamuis ad distinctionem, & numerum Attributorum designandum, oporteret hanc quæstionem de transcendentia, vel non transcendentia horum Attributorum, per Attributa alia, siue de distinctione non mutua eorum ab aliis, quæ certo mutuò inter se ex parte obiecti differunt (vt Scientia, & Amor, Intellectus, & Voluntas, ac fortasse Omnipotentia) quæ quidem quæstio præsenti immediate videbatur succedura; tamen quia eorum non disputata exactè natura, & essentia, (quod ad propriam cuiusque ex eis quæstionem spectat) nihil firmum statui ea de re potest, quæstionem de transcendentia eorum Attributorum per alia, ad varias de eis quæstiones remittimus, post hanc disputationem habendas, atque ad quæstionem de numero, & distinctione Attributorum facimus gradum.

***

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

De diuisione, & numero diuinorum Attributorum.

VIDIMVS à pluribus, non sine rectæ methodi specie, post ituram obiectiuam Attributorum Dei ab eius metaphysica Essentia rationis distinctionem, ac proinde metaphysica existentiæ Attributorum, seu proprietatum metaphysicarum Dei veritate statuta, an hæc ab Essentia pluisquamue ratione, siue independenter à nostro concipiendi, & præscindendi modo, siue realiter, siue ex natura rei, siue virtualiter differant? disputari, sed enim cùm distinctio eorum ab essentia obiectiua per rationem, & purè metaphysica distinctio, vt verè esse Attributa constet, sit sufficiens, vt vidimus: atque de obiectis Scientiarum, si plura, vt in præsentiarum, sint, semel examinari, an sint? quot sint examinare, & mos Doctorum scribentium sit, & oporteat: ideireò hanc illis quæstionem, meritò præmittimus.

CERTAMEN VNICVM.

Attributorum diuisiones recensentur.

1 MVltifariam Attributa Dei diuidi possunt, pro acceptionum nominis Attributi diuim varietate, quas attulimus, præfatione disputationis huius n. 1. sed, vt in Attributorum diuisione de nomine non disputetur, in sola acceptione strictissima, atque Theologis vsitatissima Attributorum Dei, quam ibidem statuimus, atque posuimus quæstionum omnium disputationis huius subiectum fore) diuisiones Attributorum à Theologis communiter acceptas commemorabimus: Attributorum nempe Dei, quæ prædicata necessaria, & communia Dei sint, eius Essentiam metaphysicam indiuiduè metaphysicè, etiam consequentia, atque vbiuis personarum illam comitantia.

2 Prima ergo Attributorum Dei in ea acceptione, celebrisque diuisio est in Attributa Negatiua, & Positiua: non quidem, quia in Deo verum aliquod prædicatum negatiuum, seu negatio sit, sed quia licet omnia positiua verè in illo sint, à nobis tamen, vel negatiuis nominibus recensentur, vel tandem per negationes, dum ea definimus, explicantur; Positiua verò ea Attributa dicuntur, *Quæ neque nomine negatiuo censentur, neque in sui definitione, & explicatione negationem concernunt.* Negatiuorum exemplum esto *Immensitas*: Positiuorum, *Voluntas*. Et Negatiuorum quidem iuxta eorum datam nuper definitionem diuisio prima erit in Attributa, quorum nomen ipsum negatiuum est, vt exempli dati, *Immensitatis*, & in Negatiua, non quidem nomine ipso, quo censentur, sed definitione, qua à nobis explicantur, vt *Æternitas*: cuius nomen, licet non negatiuum, sed positiuum sit, tamen sine negatione principij & finis durandi, seu durationis concipi, aut explicari à nobis haud quaquam potest.

3 Et sanè Attributa Negatiua non nomine tria, vt summùm sunt *Æternitas*, vt vidimus, *Simplicitas*, quæ physicæ compositionis negatione à nobis explicatur, &, si placet, *Vnitas*. Attributa verò Negatiua nomine plura sunt: *Immensitas*, *Inuisibilitas*, in qua duo continentur, nimirum Inuisibilitas oculis corporeis, & quæ absoluta Inuisibilitas est, vt hic suo loco videbimus; & Inuisibilitas oculis animæ, quæ absoluta non est, sed Naturæ viribus, vt controuers. de Visione Dei ostendimus t. 5. Theologicarum Scholasticarum controuersiarum, Deo fauente eudendo; insuper absoluta Dei incomprehensibilitas: ac demùm *Infinitas*, de qua quæstio hic suo loco erit, an sit Attributum ab aliis positiuis præscindibile metaphysicè ex parte obiecti: sicut de Negatiuis hisce plerisque, atque adeo commune logicè? an imprætcindibile, vel potiùs Attributa omnia eadem infinitate metaphysica Essentiæ, seu entis à se infinita metaphysicè adiectiuè, ac denominatiue sint, vt explicatius suo loco traderur: vbi constabit, an vere Attributum sit, an conceptus Essentiæ metaphysicè etiam identificetur, Sed tamen Infinitatem, sicut & plura alia, è Theologorum vsu potiùs, quàm ex propria sententia inter Attributa numeramus.

4 Attributa Positiua diuidenda in primis sunt in Attributa quasi vniuersaliora, quæ nimirum Essentiam Dei metaphysicam, seu ens à se consequuntur, quatenus cum creatis entibus, & si non vniuocè, analogice tamen conuenit in ratione entis, ac proinde analogice, & ea Dei Attributa cum Attributis etiam metaphysicis entium omnium creatorum, qua entia sunt, conueniunt: ac proinde in vulgari illa Logicis, & Metaphysicis dictione *Reales* continentur: in his numeranda proinde sunt Bonitas, Veritas, atque Vnitas etiam diuina, quasi vniuersalis. Aliud vero Attributorum Positiuorum membrum sunt Attributa Positiua, quæ Essentiam Dei metaphysicam, seu ens a se, etiam quatenus à se est, metaphysicè consequuntur, in quibus numeranda sunt Vnitas specialis Logica, siue Singularitas Dei, quâ ita vnus indiuiduè, & singularis Deus est, vt repugnet esse plures, siue alios ab ipso hoc singulari Deo. Deinde Intellectus, seu potentia intellectiua diuina (quam vere dari in Deo ostendemus controuers. de Scientia, quæ erit hoc tomo secunda:) item Voluntas, insuper Omniscientia, & Amor seu Volitio Dei necessaria, ac demum Omnipotentia.

5 Denique celebris illa diuisio est, quâ Dei Attributa in transcendentia, & non transcendentia reliqua Dei prædicata diuiduntur, eáque admissâ per illam Attributorum Dei diuisio inchoanda in recta diuidendi methodo foret: cum transcendentia Attributa aliqua, tam in Negatiuis, quàm in Positiuis ab aliis, & aliis Doctoribus inueniantur. Cùm autem an sint Attributa aliqua transcendentia in diuinis ex accurata cuiusque notitia pendeat, vt diximus, hic diuisionem hanc cum fundamento, siue probare, siue reprobare non possumus. Quod si ex disputationibus Attributorum in particulari, transcendentia, aliquot Attributa, tam in Positiuis, quàm in Negatiuis inueniantur, diuisione hac Attributorum in transcendenta, & non transcendentia eorum diuisiones inchoandæ erunt, in rectæ methodi obseruantiam. Secùs si in vtrisque non inueniantur transcendentia Attributa, vel quia nulla sint, vel in Positiuis, aut in Negatiuis tantùm.

QVÆSTIO IV.

An diuina Attributa ab Essentia, & inter se formaliter ex natura rei, nec solùm formaliter obiectiuè per rationem, diuidantur.

AMETSI distinctio metaphysica obiectiua per rationem prædicatorum Dei satis sit, vt eius Essentia metaphysica, ac metaphysicæ huius proprietates verè constitant, atque hæ diuidantur, ac numerentur. Videndum tamen nunc est, an aliunde Attributorum, & ab Essentia, & inter sese distinctio, pluisquam rationis & metaphysica, omninóque à nostra ratione, & cognitione independens, sit admittenda? an potius omnis inter hæc distinctio, quæ rationis non sit, omninò sit relegenda? quo circa cùm tres sint hactenus reales, atque ab intellectu independentes excogitatæ distinctiones, nimirum Realis purè realis, quæ est inter rem, & rem (v.g. inter Petrum, & Paulum, vel, quod idem ad præsens est, inter rem, & modum ipsius realem: vt inter Agens, eiusque Actionem, seu inter extrema, & eorum vnionem) Realis formalis, seu ex natura rei, quam Scoticam vocamus, Realis virtualis, (quæ frequens nunc in Scholis est) triplex videbatur quæstio in præsenti instituenda, an Essentia ab Attributis, atque hæc inter sese reali absolutè distinctione? an reali formali & ex natura rei? an saltem reali virtuali

Digitized by Google

tuali diſtinguantur? & quidem, cum realis abſolutè Attributorum ab Eſſentia, vel inter ſeſe diſtinctio, craſſus adeò error ſit, vt in nullius vnquam ſententia, imò neque in mentem venerit; atque inſuper inter Eſſentiam, & perſonalitates (vbi myſterij Trinitatis arduitas, & inſcrutabile nobis arcanum ob contradictoriorum, quæ de vtriſque ſecundum fidem verificantur, nonnullos à fide ipſa, quoad phyſicæ, & abſolutè realis perſonalium, & Eſſentiæ identitatem, fecit deficere) validè eiuſmodi diſtinctionem hæreticam reiecerimus, atque dogma phyſicæ vnitatis eorum ſtatuerimus d.8. de Trinit. q.1. à certam. 2. per totam, nihil hic de ea Attributorum ab Eſſentia, & inter ſeſe, ſiue pro eorum potiùs omnium identitate, & vnitate reali diſputabimus: cum ex ibidem dictis facilè quiuis, ſi fortè quiſpiam hac in re à fide, & a ratione naturali etiam deinceps aberret, pro vnitate eiuſmodi Attributorum inter ſeſe, & cum Eſſentia ea poſſit intorquere, atque ad plura abſurda negantem deducere. Licet autem ea d.8. q. 2. de diſtinctionibus aliis duabus realibus Eſſentiæ à perſonalitatibus, nimirum reali formali, ſiue ex natura rei, & reali virtuali egerimus, atque vtramque ab illis relegauerimus: quare, & ex dictis ibi vtráque etiam diſtinctio ab Eſſentia, & Attributis confutari ſatis poſſet: tamen hic nonnulla alia contra vtramque diſtinctionem in præſentiarum adiiciemus, & ſequenti quæſtione.

CERTAMEN I.

Diſtinctio Scotica realis formalis ſiue ex natura rei explicatur, atque ab authoritate refellitur.

2. SCotus in 1. d.2. q.7. §. *ſed hic reſtat*, atque aliis locis citatis à nobis d.8. de Trinit. q.2. certam.1. n.1. vt difficultatibus ex omnimoda reali identitate perſonalium realiter inter ſe diſtinctorum cum communibus in myſterio Trinitatis ſubortis occurret, ſubtimidè, atque (vt ipſe primo loco faretur) ſine aſſertione dixit, rationem Eſſentiæ à ratione ſuppoſiti, diſtinctionem aliquam habere præcedentem omnem actum intellectus. Paulò autem inferiùs diſtinctionem hanc perſonalium, & communium appellat diſtinctionem rationis, & virtualem, Vnde Vaſquez & ex noſtris Complutenſibus alij, virtualem horum, ſiue eminentialem aſſeruiſſe Scotum contendunt. Soar. vero diſt. 7. met. ſect. 1. & 4. de Trinit. cap. 4. Salas 1. 2. tract. 2. Petrus Hurtado d. 6. met. ſect. 3. & 4. atque ex Scotiſtis Herrera tom. 1. d.8. q.13. d.14. q.1. nihil aiunt diſtinctionis inter perſonalia, & communia additum eſſe ſuprà Thomiſticam, & apud Scholas reliquas receptam diſtinctionem rationis ratiocinatæ, cui res ipſa, vt in re eſt, efficiendæ fundamentum præbet. Verùm Scotiſtæ reliqui à nobis citati, præfato loco de Trinit. Aliam tertiam diſtinctionem actualem, nec ſolum virtualem ab Scoto adductam cenſent, quæ purè rationis nullatenùs ſit, neque abſolutè realis, communiter dicta talis, ſed realis actualis ex natura rei, ſiue formalis. Siquidem & q. 7. rationis, & virtuali diſtinctione, quas dixerat inter Eſſentiam, & Perſonalitates intercedere, omiſſa, ſubdit ſtatim, ***Ita ante omnem actum intellectus Eſſentiam non eſſe Perſonalitatem, ſeu relationem, vt Pater conſideratus vtramque ex natura rei habeat, & non ex aliquo actu intellectus, vnde vera hac propoſitio ſit: Eſſentia non eſt formaliter Paternitas.*** Vt conſtat ex eius verbis datis citato loco de Trinitate.

2. Nos autem ibidem neque eis Scoti verbis recitatis, atque Illuſtriſſimi Merinero, ibi etiam citati ponderationibus adduci potuimus, vt amplius aliquid ab Scoto diſtinctionis inter communia, & perſonalia inducereturquàm fundamentum reale, ſiue ex rei ipſius natura, ad diſtinctionem rationis inter illa formandam, ſiue à nobis abſtractiuè Deum cognoſcentibus, ſiue ab intuentibus Deum Beatis, ſicut ſe Deus intuetur. Cùm enim Scotus ipſe in 1. d.1. q. cum Scotiſtis omnibus defendat videntes Deum clarè, Eſſentiam ſine Perſonalitatibus poſſe videre, idem de Deo ſeipſum vidente intuitiuè videntur neceſſariò dicturi, ac proinde, Scoti verba de Patre cognoſcente intuitiuè ſeipſum; ſaluarentur, & proprio quidem ſenſu, ſatis eſſe, ſi ei ad muidendam Eſſentiam formaliter, & ex parte obiecti, cùm ſe intuitiuè videt, à Paternitate, entitas ipſa diuina ſine vllo actu intellectus præcedente ex ſua ipſius natura, & entitate fundamentum præberet. Verùm, licet ex eius verbis præfatis nihil amplius euinci de Scoti mente queat; cenſeo tamen aliunde communem Scotiſtarum interpretationem magis e Scoti mente eſſe. Etenim diſtinctio rationis ratiocinatæ, ſiue cum fundamento in re, iam pridem ex Patribus tradita erat in Schólas, ab Scholaſticis recepta, & de cuius aſſertione nulla eſſe poſſet, adhuc præ nouitate, dubitatio eam aſſerendi, vel metus. Scotus autem ita tenuiter eam diſtinctionem primò protulit §. illo *Sed hic reſtat*, vt dixerit: *Dico ſine aſſertione, & præiudicio ſententiæ melioris*, quibus, & ibi, & ſententiæ ſuæ præ nouitate, & difficultate metuere, neque aſſertiue proinde velle illam propouere, ſatis ondit.

3. Stet ergo ſententiam Scoti, de diſtinctione reali actuali ex natuca rei, ſiue formali tertiam aliam diſtinctionem, vel præter duas actuales, & rationis ratiocinatæ, & realis notiſſimæ, ſiue inter rem, & rem, non ſolum formaliter ex natura rei fundamentaliter, ſed realiter realiter, vt ſic loquar, diuerſas inter communia, & perſonalia in diuinis poſuiſſe; neque tamen Scotus, eiuſque Schola ita putanda eſt deliraſſe, vt mediam hanc diſtinctionem, inter realem, & rationis defendant contra Arift. 5. metaph. ter. 14. & lib 6. tex. 6. Cum enim diſtinctio rationis ſit, quæ datur ſolùm in mente, realis autem, quæ non datur ſolum in mente: qui mediam inter hæc daret, medium inter contradictoria daret, quod ſubtilis Doctoris, & Scholæ non eſt, ſed veſani ſolum hominis, & ſtupidiſſimi. Docent igitur Scotiſtæ, diſtinctionem inter perſonalia, & communia realiter, ſiue a parte, ſeu ex rei natura dari, alterúmque diſtinctionis realis formalis, ſeu, quæ ex natura rei datur membrum vnum eſſe, alterum verò diſtinctionem realem præſsè dictam, ſeu non formalem realem. Sed, licet ſubtimidus adeo, atque ob difficultates myſterij Trinitatis ſententiam hanc fuerit Scotus ingreſſus, tamen, cùm rationes, quibus illam ibi probat de aliis omnibus, quæ ex parte conceptus obiectiui diſtinguuntur formaliter, æque probent, eam etiam inter Eſſentiam metaphyſicam Dei, eiuſque Attributa. Atque inter hæc etiam inter ſe, depoſito iam metu admiſit in 1. d.8. q.3. dicens. *Ad quæ, ſi nem reſpond. o, & dico: quod inter perfectiones eſſentiales non eſt tantum differentia rationis &c. Eſt ergo ibi diſt. tertia præcedens intellectum omnimoda. & eſt ita: quod Sapientia eſt in re ex natura rei; & Bonitas eſt in re ex natura rei, Sapientia autem in re non eſt Bonitas.* Cùm autem cuiuis diſtinctioni oppoſita identitas neceſſariò reſpondeat, formalem etiam, & ex natura rei identitatem ab intellectu independentem admiſit, ſicque definiuit Scotus q.illa 7. citata: *Vero identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur, ſic idem includit, cui dicitur, ſic idem in ſua ratione formali, & per ſe primo modo.*

4. Hanc ſententiam Scoti ita explicatam, tam, quo ad identitatem, quàm quo ad diſtinctionem Attributorum ex natura rei formalem Scotiſtæ omnes admittunt, ſi citatum Herreram excipias. Nec ſolum citati plures d. 8. de Trinit. q.2. cert. 1. n.2. vbi & acerrimum diſtinctionis huius formalitatum ex natura rei defentorem Aegidium de præſentatione Auguſtinianum. Nunc autem addo Radam 1.p. controuerſ.4. Licherum Burgium, Baſolidem, Nicolaum de Niſſe, Guillielmum Borolongum, Maironem, Petrum de Aquila, & alios, quos refert, ſequiturque Theodorus Smiſing. de Deo vno tract.2. d.1. q.2. n. 43. Quibus acceſſit è noſtris Fonſeca 5. met. cap. 6. q.6. & Coimbricenſes præfat. Porphirij q. 4. vbi inter formalitates rei eiuſdem creatas, eiuſmodi diſtinctionem ex natura rei, nó tamen in diuinis, admiſerunt. Cæterùm Scotiſtæ in his, vt vidimus contr. 2. Logicæ, non omninò concordant. Nam Syrectus, Mauritius Balon, & alij teſte Merinero ſect. 2. cenſent formalitates, ſeu naturas vniuerſales diſtingui formaliter ex natura rei ab inferioribus, quibus inſunt, ſecùs verò has ab illis, quibus formaliter ex natura rei cenſent identificari.

Contra vero Baſſolis, Trombeta, & Rada inferiores à ſuperioribus diſtinguunt formaliter ex natura rei, has vero illis formaliter ex natura rei identificant. Vtrique enim cenſent inter eadem extrema eiuſmodi diſtinctionem, & identitatem non mutuam eſſe poſſe contra euidentiſſimum principium Dialecticum, in quo omnes Logicarum conuerſionum regulæ nituntur. Reliqui verò Scotiſtæ inter eaſdem formalitates mutuam vel diſtinctionem, vel identitatem ex natura rei neceſſariam fatentur, vt videre eſt apud Merinerum ſuprà; ſed de his plura in Dialectica dedimus.

5. Sententia oppoſita negans inter Attributa, & Eſſentiam, & inter ſeſe diſtinctionem, ex natura rei formalem, atque ab intellectu prorſus independentem tenenda nobis, vt longè verior, eſt, longeque communior: Adeò vt præter Ægydium, Fonſecam, & Coimbricenſes extra Scoticam Scholam omnes eiuſmodi diſtinctionem in diuinis, non ſolùm inter communia, ſed & inter communia, & perſonalia negarint. Ideircò nemunem pro hac negatiua ſententia retuli citato loco de Trinit. Neque in præſenti referam, quia vno ferè referuntur verbo, reliqui Theologi omnes. Quin affirmatiuam plures grauibus cenſuris ſugillant. Canarienſ. & Bannez ad q.28. 1.p. art.2. & q.39. art.1. & 2. Et alij apud Turrianum. Opuſculo eodem. Relat. erroris in fide, eam notant: Martil, & Adan. Contra illam clamare Scripturam, & Patres. Bacon eſſe contra Scripturam: Zumel. ad q. citat.1. non ſatis Fidei conſonam: Carthuſianus ſummis Philoſophis, & Theologis aduerſari: Molina, & Atrubal citatis locis 1.p. non ſatis eſſe tutam. Ruiz d.11. de Trinit. temerariam, nec tutam appellat. Ego verò à cenſuris in ſubtilis Doctoris, & Scholæ, ſententiam temperans, earum ſolùm fundamenta ab authoritate proponam, vt alij, quo iure ferantur, iudicium ferant. Primò enim Concil. Florent. ſemel, atque iterum in diuinis, adhuc Hypoſtaſes, ſeu perſonalia ab Eſſentia *ſola ratione* differre dicuntur. Atque in Rhemenſi ab Eugenio 3. definitur, *In nullo ſenſu Catholico* negari poſſe, quin diuinitas ſit relatio, & è contra, nec diuidi hæc poſſe, vt alterum reipſa ab altero, contra Gilbertum Porretanum, qui ea ſolùm ex natura rei diuidebat teſte Otthone Friſingienſe apud Bazq.1.p.d.120. c.1.& 2. Imò cum hæc ex natura rei, & ante intellectum diſtinctio vera ſit. Pater, *Deitas*, aut Deus *Iuſtitia* in recto dici abſolutè, & ſimpliciter non poterit, ſed *Deitate* Deus, & Deus *Iuſtitiâ* in ablatiuo; Iuſtus, vti Gilbertus aiebat.

6. Quartò: cap. Damnamus, & cap. Firmiter de ſumm. Trinit. & Fide Cathol. ex Concilio Lateranenſi, eſſe idem omninò Perſonas, etiam cum Eſſentia omninò ſimpliciſſima, nec eſſe quaternitatem, neque vlteriorem Trinitate numerum definitur. Si autem diſtinctio hæc in diuinis vera, nec ſolùm per rationem, & ficta ſit, non quaternitas ſolum, ſed longè amplior numerus, ſeu centenitas (vt ait Bernardus 5. de Conſiderat.) in Deo erit. Quæ omnia conſenſui Sanctorum Patrum, qui Dei ſummam ſimplicitatem, omniumque, quæ in Deo ſunt identitatem inter ſeſe veram abſolutè, ac proinde cuiuſuis diuini prædicati de quouis alio, abſtractis nominibus, prædicationem, neque aliter ea, quàm per rationem diſtingui ſummo conſenſu, & fatentur, ſemper & docent, minimè cohærere, ſed aduerſari videntur; & quamquam ob myſterij Trinitatis arduitatem, & difficultates, quæ ex illo imbecillitati, ac tenuitati noſtrarum mentium opponuntur, in eam ſententiam agi nonnihil excuſationis haberet, tamen eam etiam in communibus Dei Prædicatis defendere omnem rationabilem, excuſabilemque auſum prætergredi videtur. Nec ſatis eſt quòd his ab authoritate petitis argumentis, diuerſimodè Scotiſtæ reſpondent. Nimirùm, maiorem Identitatem, Vnitatem, ac Simplicitatem in re, quæ pluribus prædicatis, & formalitatibus ex parte obiecti diuerſis conſtat, eſſe prorſus chimæricam, & impoſſibilem: ſed æquè reſponſio hæc, atque ſententia ipſa Patribus, & Conciliis aduerſatur, cùm neget poſſibilem Veritatem, Simplicitatem, & Identitatem omni diſtinctione, compoſitione, ac diuiſione vera, & quæ rationis puræ non ſit, prorſus immunem: cùm eam Patres, & Concilia præfata, & poſſibilem eſſe, & Deo adeſſe de facto definiant.

CERTAMEN II.

A ratione diſtinctio vera formalis ex natura rei Attributorum inter ſeſe, & ab Eſſentia eliminatur.

1 VT ea nunc mittam, quæ in Logicis vniuerſim dedi, & quæ ex Dei, ac diuinorum omnium ſumma Vnitate, Simplicitate, atque reali Identitate, & nuper ex Patribus tetigi, fuſiùſque, dedi citato loco de Trinit. Et fuſiùs adhuc de Simplicitate, & Vnitate Dei agens, contra eiuſmodi diſtinctionem perſequar: Arguo primo diſcurſu quem contra eam efformaui citato loco de Trinitate, oſtendens emolliendis arduitati, & difficultatibus, quæ in myſterio Trinitatis occurrunt (ob quaſque primùm Scotus, ſubtimidus tamen, in eam ſententiam fuit actus) diſtinctionem formalem ex natura rei ante, atque independentem prorſus ab omni actu intellectus, nullatenus inferuire; ac proinde ſine vllo fructu ſententiam tot difficultatibus, periculiſque in bona Theologia, imò & Fidei puritate, plenam, inductam in Scholas fuiſſe, meritóque à communibus Dei prædicatis (in quibus ea ſublata, neque vmbra difficultatis eſt. Ea vero ſuperbite, & admiſſa tot difficultates ebullunt) omninò eſſe relegandam. Difficultates myſterij Trinitatis ad duo capita reuocantur. Primùm ad eas, quæ ex illo principio notiſſimo; *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, ſuboriuntur in Trinitate. Alteram ad eas, quæ non niſi cum contradictione de Deo, ac Perſona, & Perſonalitate quauis diuina, verificari poſſe videntur.

2. Difficultatum primi generis ex illo principio in hoc myſterio ſuborientium exemplum ſit. *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*: ſed Perſonæ diuinæ ſunt eadem vni tertio Eſſentiæ: ergo ſunt eadem, ſeu idem inter ſe. Dicet Scotiſta diſtinguendam maiorem: quæ ſunt eadem vni tertio identitate omni reali, tam ſtrictè reali, quàm reali formali ex natura rei, ſunt eadem inter ſe, eſſe verum; alterâ ſolùm, falſum: Perſonas autem eſſe eaſdem vni tertio Eſſentiæ, alterâ ſolùm identitate reali, ſtrictè nimirum dicta, non autem reali etiam formali ex natura rei; ſed hoc effugium inane eſſe, ſic oſtendo ex dictis citato loco de Trinitate. Etenim eius generis & ordinis identitas extremorum inter ſe fore illud principium dicit, cuius fuerit eorum identitas cum tertio, non ordinis, & generis alterius, vt per ſe patet: alioqui liceret eadem facilitate dicere, non currere illud principium, niſi de extremis identificatis vni tertio omni genere identitatis, rationis etiam. Conſtans ergo, & per ſe notum eſt, ex identitate extremorum cum tertio in vno genere eorundem inter ſe, in illo genere identitatem inferri; atque identitatem, ſeu diſtinctionem in alio impertinenter prorſus ſe habere, vt in illo inferatur, vel non inferatur; atque identitas realis ſtrictè Patris, ſeu Paternitatis, Filiique, & Filiationis cum Eſſentia adeſt ex Fide: ergo ex illa identitas realis ſtrictè inter ſeſe infertur, quin obſit diſtinctio formalis, ex natura rei ab intellectu omnino independens, requiratúrue formalis ex natura rei eorundem extremorum cum Eſſentia, identitas. Denique ex hac ſolutione infertur, ex identitate reali ſtricta, ſeu ſpecialiter dicta Attributorum cum Eſſentia, eorundem inter ſeſe identitatem realem nullatenùs inferri poſſe; ſicuti neque aliorum prædicatorum rei eiuſdem in creatis, vnde omnis ſyllogiſtica forma ceſſaret: quia neque Attributa cum Eſſentia, neque alia prædicata rei cuiuſuis, cum aliquo eius prædicato formalem ex natura rei identitatem habent, ſed ſolùm realem ſpecialiter dictam identitatem.

3. Difficultatum ſecundi generis exemplum ſit, vulgaris illa etiam contradictio, de eadem realiter ſpecialiter, ſeu ſtrictè realiter dicta entitate Patris. De qua eadem reali entitate verum eſt dicere: *Eſſentia Patris communicatur, atque Paternitas ſeu Relatio, ac Perſonalitas Patris*

non

non communicatur. Atqui Paternitas, ſeu Relatio, ac Perſonalitas Patris eadem realiter eſt cum Eſſentia Patris: ergo de eadem entitate duo contradictoria verificantur, vel fatendum contra fidem erit; vel vtrumque communicari, vel neutrum. Hæc autem, admiſſa etiam diſtinctione formali ex natura rei eodem modo contradicunt, ſi contradicunt ſine illa: ergo ea etiam admiſſa difficultates ſecundi generis ex contradictoriis, quæ videntur in myſterio Trinitatis admittenda, eodem modo perſeuerant. Minor probatur: quia tunc eſt contradictio, cùm eo ſenſu, quo contradictoria prædicantur, vnum idemque ipſum eſt, de quo prædicantur: atqui in eo ſenſu, in quo prædicantur, communicari Paternitatem, & non communicari Eſſentiam, Eſſentia & Paternitas vnum idemque ipſum eſt, etiam admiſſa diſtinctione formali ex natura rei: ergo etiam admiſſa, eadem vi, & robore perſeuerant contradictoria quo ea ſecluſa ſtabant, ſi ſtabant. Minor hæc probatur; quia communicari, & non communicari dicuntur in ſenſu reali ſtrictè tali de Eſſentia, & Paternitate: atqui admiſſa etiam diſtinctione Eſſentiæ, & Paternitatis, formali ex natura rei, Eſſentia & Paternitas in ſenſu reali ſtrictè, & ſpecialiter tali vnum idemque ipſum ſunt per ipſos Scotiſtas, & per Fidem: ergo, ea etiam diſtinctione admiſſa, in eo ſenſu, quo contradictoria prædicantur de Paternitate & Eſſentia, vnum idemque ipſum eſt ſubiectum.

4. Solùm reſpondere poſſent Scotiſtæ ad contradictionem veram requiri, quod ſubiectum, de quo vtráque contradictionis pars prædicatur, debeat eſſe idem, omni identitate, non ſolùm reali, ſpeciali, & ſtricto ſenſu, ſed etiam reali formali, & ex natura rei, quod eſt negare primi ſyllogiſmi maiorem. Ea vero probata à nobis eſt. n. 2. in refutatione ſimilis ſolutionis, argumento primo adhibitæ. Etenim ex ea infertur etiam ſecluſa diſtinctione ex natura rei formali, ſola rationis diſtinctione, ſaluari eiuſmodi contradictiones in hoc myſterio poſſe, ſi alius ſenſus ab eo, in quo prædicata contradictoria dicuntur, diſtinctio eorum, de quibus dicuntur, ſit ſatis, licet in illo ipſo ſenſu, in quo de eis dicuntur, habeant omnino identitatem. Sed vt ibi dicebam, vt forma contradictionis perſtitat eodem omnino ſenſu, quo prædicata ſubiectis conueniunt, ac verificantur eſſe idem ipſum vnumque ſatis eſt, neque alio ſenſu, & ordine eſſe ad deſtruendam contradictionem eſt ſatis: quare neque Eſſentiæ, & Paternitatis in alio quouis ſenſu diſtinctionem ad contradictoria vitanda ſatis eſſe. Alioqui illud argumentum ipſum contradictoriorum dictorum, quo Scotiſtæ alios ad ſuam ex natura rei formalem diſtinctionem Eſſentiæ à Paternitate, pertrahendos putant, vim nullam habet. Eſt enim eiuſmodi, Paternitas non eſt Filiatio: Eſſentia eſt filiatio: atqui Paternitas, & Eſſentia ſunt idem: ergo idem eſt Filiatio, & non eſt Filiatio. Inquiro enim ab his. An eo ſenſu, quo de Paternitate prædicatur, ac verificatur non eſſe Filiationem, & de Eſſentia eſſe Filiationem, ſiue non eſſe idem cum Filiatione, & hanc eſſe idem cum Filiatione. Satis ſit Paternitatem, & Eſſentiam eſſe idem, vt ſit vera contradictio? an ſatis ſit quòd alio ſenſu, & genere identitatis Paternitas, & Eſſentia non ſint idem, vt contradictio vera non ſit? ſi hoc extremum, diſtinctione obiectiua purè rationis, ei ſatisfiet; ſi primum (quod per ſe quidem notum eſt) contradictoriis ſuis, nec ipſi ſatisfaciunt, cùm ad aliud genus, & ſenſum diſtinctionis formalis ex natura rei recurrant, diuerſum ab eo, in quo Paternitas non eſſe idem cum Filiatione, & Eſſentia eſſe idem cum Filiatione vere dicitur.

5. Arguo tertiò: vel diſtinctio formalis ex natura rei vbicumque adſit, facit, vt res eadem, inter cuius prædicata inuenitur, poſſit prædicata aliàs contradictoria, vt communicari, & non communicari, vel alia ſimilia, ſubire? vel ſecùs? ſi hoc extremum: ergo, quod in Patre diuino id facit, non eſt diſtinctio ex natura rei formalis Scotica: ſed aliud ſpeciale, nempe Dei infinitudo, atque eminentiale eſſe, identitaſque ſumma, quæ aliàs incompoſſibilia, ſiue eorum fundamenta adunat. Patet: nam ſi ea ſola diſtinctio id præſtaret vbicumque adeſſet, idem præſtaret. Si autem dicas idem præſtare vbique rerum, in quibus ſit: ergo & in creatis idem præſtat. Quid ergo adeò arcanum, & mentis noſtræ capcum ſuperans, eſt in Trinitatis myſterio, vt eius, ne poſſibilitas quidem, ſub diſcurſus noſtri vires aſſequenda veniat, vt Patres, & Theologi vno ore, & ſententia fatentur. Cùm poſſibilitas ſimilis in creatis, huius diſtinctionis beneficio facillimè à diſcurſu noſtro deprehendi queat? Imò cur inde realis communitas naturæ ſuperioris cum inferioribus, quæ inter ſeſe realiter diſtinguuntur Platonica tantopere à Philoſophis omnibus, Scotiſtis etiam, exſibilatur, cùm contradictiones omnes, ad quas ea ſententia cogitur, huius formalis diſtinctionis ex natura rei ſubſidio facilè ſuperentur? hoc ipſum argumentum conficitur in alia difficultate, ex illo principio: *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*: quæ omninò euacuatur hac diſtinctione, ac proinde Trinitas, non myſterium, ſed res facilis perceptu erit, atque opinio illa Platonica, quæ ſimilem difficultatem patitur, ob eamque tandiu ab Scholis exulauit, cum debito honore poſtliminio longiſſimo reuocata, erit ad Scholas reducenda, vt perpetuas ibi Scotiſtis ſuæ huius glorioſiſſimæ reductionis authoribus gratias agat. Maximè, cum prædicati communis eadem ſit definitio, quare, & realis formalis ex natura rei omnium realiter diſtinctorum inferiorum identitas comincetur, ſi prædicatorum rei eiuſdem definitionum diuerſitas ſatis (iuxta Scotiſtas) ſit ad formalem ex natura rei eorum diſtinctionem aſſerendam.

6. Ex his, quibus diſtinctio formalis ex natura rei, prorſus ab intellectu independens inter Perſonalia, & communia (vbi commodi aliquid afferre poſſet) inutilis oſtenditur efficaciter ſatis à diuinis Prædicatis communibus inter ſeſe (vbi nullius eſt fructus) relegatur, vt initio dicebamus. Sed reiicitur ab his ſpecialiter. Etenim ea ſolummodo diſtincta quouis modo à parte rei, atque omninò ab intellectu independenter aſſeri in diuinis poſſunt, quibus independenter ab intellectu repugnat omnimodè identificari: aſt his prædicatis perſonalibus, vel formaliter, vel fundamentaliter relatiuis (vt modo à ſententiis abſtraham circa conſtitutionem, & diſtinctionem formalem perſonarum) ſeu Relationibus Producentis, & Producti repugnat omnimodè identificari in diuinis, non autem prædicatis communibus, quæ neutro modo relatiua ſunt: ergo, licèt in perſonalibus diſtinctio formalis ex natura rei, ab Eſſentia, & realis ſpecialiter dicta inter ſeſe ab intellectu independentes, admitterentur in communibus, (cuiuſmodi ſunt Eſſentia, & Attributa) admitti nullatenus poſſunt. Minor videtur dogmatica, ex illo axiomate: *In diuinis omnia ſunt vnum, niſi obuiet relationis oppoſitio.* A Patribus, & Concilijs tradito, totaque Theologia ſuſpecto; quod in ſenſu realis diſtinctionis à nemine Catholicè negari poteſt; imò neque in ſenſu formali, niſi de fundamentaliter relatiuis, etſi formaliter abſoluta metaphyſicè ſint, vt nos cenſemus. Maior verò à nemine adhuc Scotiſta negatur. Sin autem illud *Omnimodè*, duriuſculè ipſis ſonet. Probatur ex ſumma Dei Simplicitate reali, Secundò quia, quæ nullo modo repugnant inter ſe à parte rei, & independenter ab intellectu, omnimodo identificari à parte rei, atque independenter ab intellectu debent, ex prædicato infinitatis Eſſentiæ phyſicæ Dei. Denique: quia inter non relatiuè, ſiue formaliter, ſiue fundamentaliter oppoſita, non ſolùm vnitas realis à Conciliis, & Patribus aſſeritur, quæ de Vnitate ſtrictè reali ſatis videretur explicari ab Scotiſtis, ſed & diſtinctio realis negatur. *Non eſt diſtinctio, niſi obuiet relationis oppoſitio*, quo omnis diſtinctio à parte rei, ſeu realis à diuinis aboletur non oppoſitis relatiuè alterutro modo: ac proinde ab omnibus prædicatis communibus. Quod autem communia prædicata, neque formaliter, neque fundamentaliter oppoſita ſint relatiuè, ſeu relationibus producentis, & producti negari non poteſt: quia aliàs innumeræ proceſſiones communium inter ſe, & ab Eſſentia fateri tenebitur. Nec valet, ea axiomata intelligi de diſtinctione, & vnitate ſtrictè reali, quarum altera, non niſi in ita oppoſitis eſt, vnitaſque realis ſtricta, ſeu ſpecialis in ita non oppoſitis; non autem de diſtinctione reali formali, ſeu ex natura rei, atque vnitate reali formali, ſeu ex natura rei: quia illa negatio diſtinctionis à parte rei omnem abolet diſtinctionem inter relatiuè non oppoſita, vt dixi.

Secundò:

Secundò: quia non eſt cur prædicata communia diſtingui ſine ea oppoſitione, formaliter ex natura rei valeant, non autem realiter. Denique diſtinctionis formalis ex natura rei independenter ab intellectu, & diſtinctionis abſolutæ, & ſtrictæ realis diuerſitatem vocum ſolummodo eſſe oſtendimus fuse citatis locis, maximè controuerſ. 2. dialect. Denique quæ pro hac ſua ſententia Scotiſtæ opponunt leuiſſima ſunt, neque in diuinis maiorem difficultatem, quàm in creatis habent, præter argumentum contradictoriorum, & vnius tertij, quod æque eos in ſua diſtinctione ex natura rei premit, vt vidimus: quare nihil hic pro eis opponam, tunc quia ſoluru facillima, tum quia ea omnia in Logicis diſſecuimus.

QVÆSTIO V.

An Attributa diuina virtuali reali diſtinctione, & inter ſeſe, & ab Eſſentia diſtinguantur?

Hic etiam agimus de Attributis ſtricta acceptione dictis, ideſt, prædicatis neceſſariis Dei Eſſentiam metaphyſicè conſequentibus. De contigentibus enim, an ab Eſſentia, & communibus realiter virtualiter, & diſtinguantur, & producantur, ad controuerſiam de Voluntate Dei ſpectat, diſputare.

CERTAMEN I.

Affirmantis ſententiæ Doctores, & explicatio & diſtinctionis huius virtualis realis antiquitas.

1 PAtronum inuentorem innumeramque ſequentium doctam turbam penè recentiuimus controuerſ. 2. dialect. d. 1. q. 2. & controuerſ. de Trinit. d. 8. q. 2. certam. 2. n. 1. pro qua addo Atriagam ibi citatum, longiùs tamen poſt alia noſtra ſcripta eiuſmodi diſtinctionem adſtruentem 1. p. d. 42. ſect. 5. Albiz tractatibus de Scientia, Voluntate, & Trinitate. Faſſolum 1. p. q. 4. art. 2. n. 99. Ouiedo controuerſ. 4. met. pun. 4. & Murcianos Recentiores. Quid autem diſtinctionis virtualis (de qua hic) nomine veniat intelligendum, atque ab his Doctoribus intelligatur eo cert. 2. aperuimus, vbi illam eſſe virtutem, ſeu capacitatem rei eiuſdem formaliter realiter ad ſuſcipienda prædicata contradictoria, quod nunus ab eadem realiter entitate prorſus eadem ſuſcipi, aut recipi verè minimè poſſunt: ſiue (vt eorum, qui eam tuentur vocibus ipſis vtar) diſtinctum virtualiter realiter eſt, ***quod cùm idem omnino reipſa ſit in ordine ab ſubeunda realiter contradictoria perinde ſe habet, ac ſi diſtinctum eſſet.***

2 Diſtinctionem hanc inter Perſonalia, & Communia citati omnes defendunt, atque inter prædicata neceſſaria, & libera, ad quæ in neceſſariis huius virtualis diſtinctionis beneficio, potentiam etiam virtualem plerique ex eis fatentur, vt controuerſ. de Voluntate videbimus, vbi huius virtualis potentiæ Patronos numerabimus, ac per otium impugnabimus. Cæterum ex eis plerique etiam in communibus, ac neceſſariis Dei prædicatis eiuſmodi diſtinctionem realem virtualem non negant ſolùm, ſed prorſus abhorrent, vt chimæricam, ac ſine fundamento vllo in eis inductam: imò, non ſine myſteriorum fidei noſtræ iactura, irreuerenter, cuius ſententiæ præcipui defenſores ſunt Murciani Recentiores, & quidem eiuſmodi diſtinctionem inter neceſſaria Dei prædicata ſine vlla rationis vmbra, ac fundamenti momento, ac tandem cum magna myſteriorum fidei noſtræ irreuerentia adhiberi, ex dicendis, cert. 2. aperiè conſtabit.

3 Ex eis autem, qui vel inter communia & perſonalia, prædicataque libera, & neceſſaria Dei, vel etiam inter omnia diuina, etiam neceſſaria prædicata realem hanc iuxta memoratas ſententias virtualem diſtinctionem recognoſcunt, ita hanc virtualitatem, ſeu æquiualentiam diſtinctorum, prædicatis diuinis tribuunt, vt eis realiter diſtinctis in ordine ad totum, ſeu ad omnia munera, quæ eis ita realiter diſtinctis competunt, attribuant; in quo & ab intelligentia, & definitione realis virtualis diſtinctionis, quam defendunt, & à ratione aperta deficiunt, & in plura incidunt abſurda: quod ipſum de quauis æquiualentia, aut virtualitate rei huius, reſpectu alterius dictum puta. Etenim cùm virtualitas Eſſentia, ac definitio ſit æquiualentia rei vnius, & eiuſdem pluribus, & diuerſis realiter in ordine ab ſubeunda prædicata contradictoria: atque poſſint diſtincta virtualiter, ita habere ſe in ordine ad aliqua, quin in ordine ad alia diſtinctorum munera, ac ſi diſtincta eſſent, ſe gerant; non ſtatim diſtincta virtualiter ſunt quoad alia munera diſtinctorum realiter, ac ſi diſtincta realiter forent, ſe gerere debent. Rationi etiam deficiunt: quia, quæ omnia omnino munera diſtinctorum ſubeant non virtualiter, & æquiualenter, ſed realiter etiam formaliter diſtincta erunt. Æquiualentia enim alicui in omnibus, & per omnia, non æquiualens ſolùm, ſed realis formalis identitas cum illo eſt: vt patet in vino æquiualenter, & virtualiter calido, ſi enim in omnibus, & per omnia, ac non ſolùm in cauſando calore, huic æquiualeret, calidum certè realiter formaliter, ac non ſolùm virtualiter eſſet. Abſurda, quia innumera, & facilè deducibilia omitto.

4 Hinc etiam præcautus eſt virtualem realem diſtinctionem, vbiuis ſit, admittentibus error alius, qui eis facilè, è virtualis ſuæ diſtinctionis deſinitione, poſſet obrepere: Ex quo etiam nonnullis obiectionibus poſſent irretiri. Nimirum ad virtualem diſtinctionem realem, licèt in ſubeundis contradictoriis æquiualentia realiter diſtinctis requiratur, non tamen eſſe opus, vt omnia contradictoria, quæ diſtincta alia realiter formaliter ſubire poſſunt, imò, nec, quæ pro libito quiſque voluerit ex iis, quæ ipſi occurrant, debeant realiter virtualiter diſtincta ſubire. Etenim cum vnum ſolùm contradictorium, verè tale, neqneat idem realiter, atque vnum reipſa ſubiectum ſubire, quod realiter vnum eſt, ſi vnum ſolùm, aliis verò contradictorium reſpectu alterius ſubeat, licèt plura alia contradictoria non ſubeat, imò ſubire nequeat (vt poteſt contingere) vt diſtinguatur realiter virtualiter, ſatis habebit.

CERTAMEN II.

Realis virtualis diſtinctio inter Attributa Neceſſaria inter ſeſe, & Eſſentiam minimè admittenda.

1 VNiuerſim verò, realem hanc virtualem diſtinctionem in diuinis, adhuc inter communia, & perſonalia, atque inter prædicata neceſſaria & contingentia, ſeu libera diuina conſtanter negant Vaſq. 1. p. d. 117. & d. 121. Granados controuerſ. 1. tract. 3. d. 5. ſect. 3. Alarcon tract. 1. d. 4. cap. 2. tract. 3. d. 4. cap. 7. tract. 5. d. 2. cap. 7. Luis Torres p. 1. ſelect. cent. 4. dub. 35. (qui duo contra eiuſmodi diſtinctionem plus odij, ſtomachi, dicteriorum, & inanium cenſurarum, quàm rationum aſſerunt) & alij apud ipſos, quibus ego conſenſi, eandem realem virtualem diſtinctionem, tam à creatis controuer. 2. Dialect. d. 1. q. 3. quàm à diuinis etiam inter communia, & perſonalia d. 8. de Trinit. q. 2. cert. 2. Et inter communia neceſſaria, & libera hoc tomo controuerſ. 3. d. omnino relegans. Quare in præſentiarum potiori eam iure inter prædicata diuina communia, & neceſſaria (cuiuſmodi Eſſentia, atque Attributa Dei ſunt) prorſus reiicio, in qua concluſione non ſolùm cum proximè recitatis abſolutè, atque vniuerſim eam in diuinis negantibus conuenio, ſed etiam cum pleriſque eorum, qui ea inter perſonalia & communia, atque inter neceſſaria, & libera admiſa,

Digitized by Google

miſſa, tamen inter prædicata communia neceſſaria à diuinis reiiciunt, vt memoratuimus certam. 1. n. 2.

2 Sed enim, quia aliquibus à nobis efformatis argumentis, citato loco de Trinit. vidimus ſatis acutè à Murcianis Recentioribus tentatam ſolutionem, aliiſque, quæ tædio purè de nomine quæſtionis, omiſimus, pro eis inſtandum hoc loco nobis erit, cùm ex negatione eius diſtinctionis virtualis, etiam in Trinitatis myſterio, validè, vt diximus, à communibus, & neceſſarijs prædicatis reiiciatur. Eam igitur reiiciebamus ibi: quia eiuſdem rationis inferenda eſt diſtinctio, vel identitas extremorum inter ſeſe, & cum tertio, quo inter ſeſe diſtinguuntur, & cum tertio identificantur, ex illo principio: *Quæ ſunt eadem vni tertio.* vt q. 4. cert. 2. n. 2. docebam contra Scotiſtas. Quare, cum diſtinctio Perſonalitatum inter ſe, & identitas cum Eſſentia realis formalis ſit, earum ab Eſſentia realis formalis diſtinctio, vel inter ſe identitas inferetur; quin virtuali ſolum eorum ab Eſſentia diſtinctione ſatisfiat. Secundæ difficultati de contradictoriis, quæ de Perſonalibus, & Eſſentia realiter verificari dicuntur, ea virtualis diſtinctio non ſatisfacit: quia tunc ſolùm abſolutè eſt vera contradictio, cum eo ſenſu, quo vtrumque contradictorium verificatur, eſt idem ipſum ſubiectum de quo verificatur vtrumque. Aſt in ſenſu abſolutè reali actuali, in quo verificatur, *Paternitas communicatur. Et Eſſentia non communicatur*, contradictoriáque ſimilia, Eſſentia & Paternitas eſt idem ipſum ſubiectum de quo verificantur: ergo manet adhuc vera contradictio, poſita etiam diſtinctione virtuali ad eam vitandam inuecta.

3 Difficultati ex principio illo, *Quæ ſunt eadem vni tertio.* petitæ nihil reſpondent Præfati Recentiores, ſed huic ſolùm de contradictoriis. Aiunt enim: tunc ſubiecta contradictoriorum eo ſenſu, & modo, quo hæc illis conueniunt, diſtingui debere, cùm vi diſtinctionis ſubiectorum vitanda eſt contradictio, vt Scotiſtæ vi ſuæ diſtinctionis formalis ex natura rei vitare contendunt; ſecus autem, cum ſine vlla vera diſtinctione ſubiectorum, de quibus verificantur realiter, imò cum ſumma eorum reali identitate, reſque in qua metaphyſicè ſunt vnitate, ita in ordine ad ſubeunda realiter contradictoria ob entitatis ſuæ eminentiam, ſe gerunt, ac ſi realiter diſtinguerentur. Bene: ergo diſtinctio hæc virtualis ex parte ſubiecti poſita, nihil emolliendæ difficultati contradictoriorum, ex hoc myſterio pullulantium, inſeruit, neque eius vi euacuatur contradictio; ſed potiùs ex ſumma Dei identitate, & vnitate; quæ quia ſumma, atque eminentiſſima eſt, ea, quæ in non adeò ſummè eiſdem, & vnis repugnant, amicè componit, facitque contradictoria in Deo non eſſe, neque ad contradictionem veram peruenire (cùm nihil in eo negatiuum ſit, quale alterum veræ contradictionis extremum eſſe oportet) fundamenta verò, vt noſtro intelligendi modo contradictoria enuntiata, quæ quidem in aliis minus Deo vnis, & eiſdem veram contradictionem efficerent: quare ex ſumma potius identitate, & vnitate Dei, de quo contradictoria verè prædicamus, quam ex vlla eorum, quæ in ipſo metaphyſicè ſunt, diſtinctione reali, ſiue actuali, ſiue virtuali contradictoriorum, & aliorum, quæ ex hoc myſterio ſuboriuntur, vt citato loco de Trinitate docebamus, ea proueniunt.

4 Arguo rurſus. Non eſt maior oppoſitio, & repugnantia identitatis realis formalis, Principij producentis cum procedente, quàm ſit eius identitatis contradictoriorum in ſubiecto eodem: Cùm ex hac, illa tandem demonſtretur: Aſt per vos contradictoriorum oppoſitio, & repugnantia ſaluatur ſatis diſtinctione reali virtuali: ergo eadem etiam ſaluabitur ſatis repugnantia identitatis Principij cum Principiato. Quare ex diuinis proceſſionibus Filij à Patre, atque Spiritus Sancti ab vtróque, diuinarum perſonarum realis actualis diſtinctio perperàm à Patribus, & Conciliis inferetur, cùm virtualis hæc diſtinctio ad eiuſmodi proceſſiones ſufficiat. Inſuper ex eodem principio infertur, in diuinis plura principia, & principiata virtualia dari debere v.g. Intellectionem diuinam eſſe principium reale virtuale Volitionis diuinæ adhuc neceſſariæ, nedum liberæ, quod ipſum de Eſſentia reſpectu reliquorum Attributorum dictum puta. Neque enim maior eſt repugnantia in eo, quòd vnum, idemque ipſum realiter, tamen virtualiter in ordine ad ſuſcipienda contradictoria, independenter ab intellectu diſtinguatur, ac ſe, vt realiter actualiter diſtinctum gerat, atque contradictionem conciliet, quàm in eo, quod ſe gerat, ac ſi ſecum identificata producat, & id quidem independenter ab intellectu: & vrgetur, quia ſi in diuinis omnia vnum ſunt, vbi non obuiat relationis producentis, & producti oppoſitio (vt Theologicum dogma fert) benè quidem ex diſtinctione quauis non ficta in diuinis infertur, in eodem genere principij, & principiati oppoſitio: alioqui erit in aliquo genere diſtinctio ſine oppoſitione in illo, contra dogma præfatum. Scio ab aliquibus conſequentiam è virtuali diſtinctione ad virtuale principium admitti. Sed malè: tum ob præcontinentiam realem neceſſariam in principio, reſpectu principiati, & eminentialem longè maioris perfectionis, quàm ſit in principiato, ſi æquiuocum principium ſit, quæ in diuinis repugnat: tum quia myſterium virtualis productionis, ſi de non cogente, vti non cogit, admittere, non temerarium tantùm, ſed & ſtolidum eſt.

5 Ad primum, ac præcipuum argumentum reſpondent Murciani Recentiores. Veram eſſe maiorem de contradictoriis realibus formalibus: nempe non eſſe maiorem repugnantiam productionis eiuſdem à ſeipſo, quàm ſubeundi contradictoria, quod vnum, idemque reipſa eſt; ſecùs autem de contradictoriis ſolùm fundamentaliter realibus, ac noſtro tantùm intelligendi modo contradictoriis formaliter: cuiuſmodi omnia è myſterio Trinitatis ſuborta contradictoria ſunt. Verè quidem, & benè reſpondent, ſed ſolutione, quæ ſuam virtualem diſtinctionem prorſus euertat. Ex ea enim conſtat entitatem vniſſimam, eandémque prorſus Patris non ſe habere in ordine ad ſuſcipienda prædicata contradictoria, ac ſi eſſet duplex. Siquidem neceſſitas duplicis realis ſubiecti ſolùm eſt ad contradictoria realia formalia ſubeunda, non autem ad realia fundamentalia, ſeu realiter fundamentaliter ſolummodò talia: at per hos Recentes contradictoria è myſterio Trinitatis oriunda, ſolùm ſunt realiter fundamentaliter, non autem realiter formaliter talia: ergo in ordine ad illa ſubeunda non ſe gerit Patris entitas, ac ſi eſſet duplex; ſed potiori iure ex ſumma, atque eminentiſſima eius identitate, vnitate, ſimplicitatéque, dicetur, ita ea contradictoriorum fundamenta realia adunare, atque ſecum identificare diceretur, vt inde contradictoria formalia, non quidem realiter, ſed noſtro intelligendi modo talia, cum fundamento in re, atque entitate ſua reali, veriſſimè ſubire queat. Atque hæc ſanè ſolutio, & ad vtrámque myſterij difficultatem emolliendam valdè eſt accommoda, & omnem occaſionem virtualis diſtinctionis ad prædicata communia diuina: imò ad creata, cum myſteriorum Fidei irreuerentia, & Philoſophiæ iactura, extendendæ præcidit, vt dicebamus de myſterio Trinitatis agentes, & controuerſ. 2. Dialect. d. 1. qu. 3.

6 Ad Nugatorium circulum (in quem virtualis diſtinctionis explicatores agebamus citato loco de Trinitate, dum aiunt ideo diſtingui virtualiter entitatem Patris, quia ſuffert prædicata contradictoria, & ideo ea ſufferre, quia diſtinguitur virtualiter Eſſentia à Paternitate) reſpondent circulum non committi, ſed diſtinctionem ex ſufferentia contradictoriorum à poſteriori probari, & hanc ex diſtinctione virtuali à priori: quæ tamen à priori ex eminentia entitatis & identitatis diuinæ monſtratur? Sed certè cum non aliundè probetur diſtinctio, quàm ex ſufferentia, nec ſufferentia illa, niſi ex diſtinctione, circulus probationis non vitatur: ſicuti cum non aliunde probatur cauſa, niſi per effectum, qui ſolùm ex cauſa, ac non aliunde, quàm ex effectu nota eſt. Illa verò probatio à priori diſtinctionis virtualis ex eminentiſſima Dei entitate, mirabilis mihi eſt. Cùm inde eius ſumma realis ſimplicitas, Vnitas, atque Identitas demonſtretur, quæ cuiuſvis realis diſtinctionis, vel voces exhorret: & quæ, vt ſæpè diximus, quatenus diuinam entitatem vniſſimam, ſummamque eandem conſtituit, adunari in ipſa contradictoria realia fundamentalia facit, vt ſæpè, ac nuper dicebamus.

7 Denique arguo: eo modo, quod eſt non diſcretorum diſtinctio, compoſitióque eſſe debet, vt patet: ergò cùm paternitas & Eſſentia diſcreta abſolutè non ſint, ſi

realiter virtualiter diſtinguantur, realiter virtualiter Patrem componat: quod ſummæ Dei Simplicitati reali aduerſatur. Diſtinguunt antecedens. Cùm diſtinctio non diſcretorum eſt in ordine ad ſe, & ad eſſendum, concedunt eo modo debere eſſe eorum compoſitionem; ſecùs cùm non eſt in ordine ad ſe & ad eſſendum, ſed ad aliud munus, vt in noſtro caſu, ad ſubeunda prædicata contradictoria. Sed contra Primò. Eminentia diuini eſſe, & identitas ſummæ entitatis Patris, in qua diſtinctio virtualis realis ab his ponitur, eſt in ordine ad eſſe, vt patet. Secundò: vel ſubiectum realiter virtualiter duplex eſt in entitate Patris, vel ſecùs: ſi primum: ergo in ſe eſt virtualiter realiter duplex, & nihil repugnantiæ contradictoriorum imminuet, cum omnimodo realiter ſubiectum in ſe idem, vnumque ſit. Tertiò diſtinctione virtuali admiſſa, euidens eſt Eſſentiam diſtingui virtualiter à Paternitate, ac non ita à ſeipſa diſtingui: ergo in ordine ad ſe, & id quod ſunt realiter virtualiter Eſſentia, & Paternitas diſtinguuntur. Vnde cùm iuxta hos Recentiores, diſtinctio virtualis in ordine ad vnum contradictorium, nec ſit in ordine ad alia, neque ad ea debeat extendi, vt mox dicemus: atque hæc contradictoria proximè dicta diuerſa ab eis omnibus ſint, in ordine ad quæ inducta, & admiſſa diſtinctio virtualis à ſuis Patronis fuit, diſtinctione alia virtuali opus erit, atque ad orta ex hac contradictoria ſimilia, erit opus alia, & ſic in infinitum & virtuales diſtinctiones augentur, atque dum aliqua contradictoria è myſteriis Fidei ſuborta, ea diſtinctione eiecrantur, infinita alia ſuccreſcent. Nec valet quod aiunt, diſtinctionem virtualem valere etiam pro contradictoriis, quæ ex ipſa naſcuntur: quandoquidem in ordine ad illa inducta non eſt, ſi vera eſt eorum doctrina, quam nuper nunc recitabamus, & laudabamus.

3 Scio noſtrum Quiros de Deo tract.2. longiſſimam de diſtinctione virtuali diſputationem doctam inſtituiſſe: in eáque, ſatis acutè, diſtinctionem virtualem impugnaſſe, quæ verò contra illam, verámque eius intelligentiam maius aliquid habent momenti, ad aliqua ex his, quæ nos hic, & citatis locis dedimus reuocanda ſunt: reliqua prauam diſtinctionis virtualis intelligentiam oppugnant. Quod verò à ſect.14. contendit cum Okamo in 1. & 2. qu.1. litt.D. Gabr. ibi art.1. Faſolo 1. part. tit.3. qu. 28. art.2. an.52. ad ſaluanda contradictoria è myſterio Trinitatis, & Incarnationis oriunda diſtinctionem realem, & mediatam in Tertio, vnicè ſufficientem, ac neceſſariam eſſe, nobis non placet. Licèt autem eius impugnatio huius loci non ſit, breuiter impugnanda capita aliqua perſtringam. Primo enim ſuppono tota hæc doctrina de eadem omnino in ſe entitate Patris, v.g. verificari contradictoria realia formalia nec ſolum fundamentaliter talia, quod tamen falſum eſſe diximus. Secundo, hoc ſuppoſito admiſſo, diſtinctio mediata, & in tertio ad ſaluanda eiuſmodi contradictoria non ſufficit. Etenim de eadem entitate Patris, v.g. in ſe immediate verificatur producit, ac non producit: ſi autem ſubiectum contradictoriorum debet eſſe diuerſum atque contradictio immediata ſit, ac ſupra ipſum cadat, in ipſo immediata, & in ſe diſtinctio, ac non mediata, & in tertio eſſe debet: atqui *Eſſentia eſt Filiatio. Pater generat. Eſſentia non generat*: æquè de eadem ipſa entitate Patris verificantur immediatè, & in ſe, vt ex concedis, atque diſtinctio in tertio non tollit, quominus immediatè, & in ſe illa contradictoria ſubeat entitas Patris: ergo diſtinctio in tertio non minuit implicantiam realium formalium contradictoriorum: quod autem in illa negatiua: Paternitas non eſt Filiatio, extremum negatum diuerſum ſit à Paternitate, non ab Eſſentia, nil præſtat, cùm de eadem reali entitate Patris in ſe verificetur vtrumque.

9. Meliùs ergo his reſpondetur ex ſumma vnitate, & identitate, & eminentia eſſe, & Eſſentiæ diuinæ, quæ ea omnia fundamentaliter realia contradictoria adunat. Solùm hic aduerto, pleráſque ex contradictoriis allatis à noſtro Quiros, vt Paternitas generat, Eſſentia non generat: Volitio eſt principium Spiritus Sancti, ſecùs Intellectio, veras contradictorias ſimul veras non eſſe. Nam Paternitas ſola præcisè ſumpta non generat, magis quàm Eſſentia, cum neutra præcisè ſumpta principium, ſeu potentia generandi abſolutè ſit, cuius ſolùm eſt generare: licèt autem eo coniuncta cum Eſſentia principium, & potentia adæquatè, & abſolutè talis ſit, cuique generandi denominatio conueniat: ſic autem ſumptæ Eſſentiæ, vt coniunctæ identicè cum perſonalitate Patris, æquè etiam competit generare, atque vt coniunctæ perſonalitati Filij generari: quia, vt ſic, adæquatum principium actiuum, vel paſſiuum generationis eſt, cuique ex denominationes conueniant, & aptentur, vt oſtendimus controuerſ. de Trinit. d.14. qu.3. quare in his nequit eſſe vera, imò neque apparens contradictio. Nam æquè falſificatur eſſe generantem, vel principium generandi de perſonali præcisè, atque de Eſſentia præcisè: æquè autem verificatur de vtraque accepta coniunctim. In eo verò, quòd Filius per Intellectum, ac non per Voluntatem dicatur procedere, Spiritus autem contrà, non per Intellectum, ſed per Voluntatem, ſolùm denotatur ratio formalis, & titulus, ob quem communia ad eas proceſſiones, & principia notionalia conſtituenda aduocantur; non autem excluſio realis Voluntatis, aut Volitionis à principio, ſeu proceſſione Filij, aut Intellectus, & Intellectionis diuinæ à principio, & proceſſione Spiritus Sancti. Nam reuera communia omnia ad vtriuſque proceſſionem identicè concurrunt, licèt titulus, ob quem omnia identicè concurrant ad proceſſionem Filij, eſt intellectiui, & intellectionis prædicatum, atque prædicatum volitiui, & volitionis ſit ratio, & titulus, ob quem communia reliqua realiter identice ad principium, & proceſſionem Spiritus Sancti confluant: quibus deficientibus, per locum intrinſecum deficerent eiuſmodi principia, & proceſſiones: reliquis autem communibus deficientibus materialiter, & identicè ſolùm deficerent. Quare negatiuæ propoſitiones, non procedit Spiritus per Intellectum, ſeu Intellectus, & Intellectio non ſunt principium, aut Proceſſio Spiritus Sancti, & ſimiles aliæ in ſenſu reali prorſus falſæ ſunt, ſecùs in ſenſu formali, atque à noſtris præciſionibus dependente: quæplura, ac pleráque noſtri Quiros contra diſtinctionem virtualem argumenta, his contradictoriis realibus innixa euaneſcunt.

CERTAMEN III.

Specialiùs virtualis diſtinctio inter communia abiicitur.

1 PRobatur primò à priori ex virtualis diſtinctionis realis definitione, qua eius eſſentiam contineri ipſi aduerſarij fatentur. Id enim diſtinctum virtualiter eſt: *Quod, cùm idem reipſa omninò ſit, in ordine tamen ad ſubeunda verè, & realiter, nec ſolùm per rationem, prædicata aliqua, ſaltem contradictoria, perinde ſe habet, ac ſi realiter diſtinctum eſſet.* Vnde diſtinctio virtualis breuiter definiri poteſt, *Capacitas prædicatorum, quæ idem omninò reipſa ſunt, ad ſuſcipienda realiter contradictoria.* Tum ſic in prædicatis neceſſariis, & communibus Dei, (cuiuſmodi Eſſentia, & Attributa ſunt) quæ idem prorſus reipſa ſunt, nulla eſt capacitas ad ſuſcipienda verè, & realiter vlla contradictoria: ergo Attributa, & Eſſentia diuina non diſtinguuntur realiter virtualiter. Maior eſt realis virtualis diſtinctionis definitio ab ipſis aduerſariis adhibita. Conſequentia eſt legitima; cùm à negatione definitionis ad negationem definiti procedat. Minor eſt aperta, ſin oſtende aliquod prædicatum, quod verè, & realiter, atque ab intellectu independenter de Eſſentia, ac non de Scientia, Bonitate &c. Vel contra de harum aliqua, ac non de Eſſentia verè prædicetur, aut negetur.

2 Secundò Probatur: quia conceptus adeò perceptu, conceptúque difficilis, vt niſi Fidei myſteriis, eorumque reuelatis veritatibus nunquam poſſibilis adhuc cogitaretur, in eis, in quibus Fides, eiuſque veritates eum admitti non cogunt, nequaquam eſt in diuinis adhuc admittendus: atqui eiuſmodi eſt conceptus diſtinctionis realis virtualis, vt, ne ab aduerſariis quidem, poſſibilis cogitaretur, ni veritates myſterij Trinitatis, Incarnationis, & liberorum Dei decretorum illos ad eam cogitandam, & adituendam compellerent: ergo vbi nos Fidei,

Fidei, & mysteriorum eius veritates non cogunt, conceptus realis virtualis distinctionis admittendus non est. Atqui in Essentia, & Attributis, siue in prædicatis Dei communibus, & necessariis nullius mysterij, aut veritatis Catholicæ, Fides cogit nos, vt conceptum distinctionis realis virtualis admittamus: ergo in Attributis, & Essentia, siue in prædicatis Dei communibus, & necessariis, conceptus realis virtualis distinctionis vnius ab alio admittendus non est.

3 Ex hac ratione benè inferunt Murciani Recentiores: quoties formalitates diuinæ, etiam virtualiter distinctæ in sua sententia, ex munere aliquo proprio distinctorum, quod in eis recognoscere ex Fide cogimur, ex munere alio proprio distinctorum, quod à solo discursu probabili, imò & probabilissimo, Dei prædicatis adscribi etiam possunt, distincta etiam in ordine ad illud munus realiter virtualiter nequaquam esse admittendum, v.g. Paternitas, & Essentia realiter virtualiter in ea sententia distinguuntur, quia subeunt prædicata contradictoria, *Communicatur, non communicatur. Producitur, non producitur*, ex Fide, licèt eadem realiter entitas sint. Si autem repugnet vnam sine altera videri, nisi virtualiter distinguantur, atque discursu probabilissimo constaret, vnam sine altera videri posse, dummodò id ex Fide non constet. Hoc potiùs negandum erit, quàm virtualis distinctio in ordine ad id munetis, etiam inter Paternitatem, & Essentiam admittenda. Ea enim distinctio (si quando admittenda sit) in diuinis tantummodò, atque in Fidei vnius reuerentiam, est admittenda.

4 Planè conclusioni obiici possunt aliqua, tamen adeò leuia sunt, vt vix solutione sit opus. Illud solùm de præcedentia virtuali reali potentiæ volitiuæ, atque intellectionis respectu volitionis necessariæ, aliquam difficultatis speciem videtur habere. Verùm vt fusiùs suo loco dicemus, satis est præcedentia metaphysica, & puræ rationis in diuinis. Nam in creatis ideo præcedunt physicè, quia limitatæ perfectionis physicæ creata sunt: ac proinde operatione perficiuntur, quod secùs euenit in ente perfectissimo, in quo hæc omnia sine operatione physica vnissimè habentur: quemadmodum & & creata cuncta, ab imperfectionibus decocta, quæ in omnibus creaturis dissita, ac dispersa realiter sunt, in Deo adunantur.

QVÆSTIO VI.

De Simplicitate Metaphysica diuinorum Attributorum.

NOn agimus de simplicitate, quæ Dei speciale attributum est, siue transcendens, siue non transcendens, de quo postmodum in sequentibus. Quippe in hac disputatione, quæ tota de Attributis vniuersim sumptis est, importunè de aliquo speciali Dei Attributo ageremus. Simplicitas Dei speciale Attributum physica est, quæque physicæ compositioni tantummodò aduersatur, non metaphysicæ. Inquirimus ergo de simplicitate metaphysica; non Dei quidem, quod in eo, vt ex dictis constat non est (cum physicam Dei entitatem, Essentiâ, totque communibus, & personalibus prædicatis metaphysicè constari ostenderimus) sed Attributorum eius: an vnumquodque metaphysicè incompositum, simplex, atque indiuisibile esse debeat? An contra componi ex variis formalitatibus metaphysicè possit? Nam de essentia metaphysica, indiuisibilem formaliter, atque incompositam prorsus metaphysicè esse ostendimus suprà: vbi & rationem pro Attributis formandam attigimus, quam quæstionem, licèt à nemine, ita vniuersim disputatam viderim, neque in Attributo aliquo speciali ex instituto, sed ecrsim lubens aggredior, ne singulatim in Attributis singulis repetatur, vel omittatur, vel (quod ferè idem est) per transennam examinetur: néue ad plura alia in Theologia deducenda, quàm vtilis doctrina ignoretur.

CERTAMEN I.

Prima, certáque apud Theologos conclusio, ac difficultas quæstionis explicata, & communis circa eam sententia.

1. DVplex, quoad præsens attinet, metaphysica compositio, sicuti & physica duplex esse potest. Altera homogenea. Altera heterogenea. Sicuti enim è rebus eiusdem generis, & rationis sæpè physica entitas physicè compingitur, v.g. materia pluribus materiæ partibus, & aqua (sicque de insensitiuis, atque inanimatis pluribus) pluribus aquæ partibus rationis omninò eiusdem: ita etiam metaphysicum prædicatum, quod insectile non sit, pluribus formalitatibus partialibus rationis eiusdem, potest metaphysicè coagmentari. Item sicut physicè etiam potest aliquid ex partibus, quæ diuersæ rationis ab ipso, imò, quarum quælibet diuersæ rationis ab alia sit, conflari, vt in omni essentiali physica, atque integrali compositorum compositione cernitur) ita etiam in metaphysica formaliter, diuisibilis prædicati compactione poterit euenire, vt partes formales, quibus componitur metaphysicè alterius formalitatis ab illo, & à se inuicem metaphysicè sint, vt patet in anima, & homine, & prædicatis genericis, & differentialibus, quibus metaphysicè cõstant. De vtroque ergo compositionis metaphysicæ genere, homogeneæ, & heterogeneæ inquirit quæstio: an Dei Essentiæ, & Attributis, atque eo verbo prædicatis diuinis possit conuenire?

2 Et prima quidem in hac quæstione certa, atque à Theologis indubitata conclusio sit. Prædicata, seu Attributa diuina attributorum diuinorum nomine, & ratione, compositionem metaphysicam heterogeneam habere posse. Ratio est: quia perfectioni diuinorum Attributorum non derogat eiusmodi compositio: ergo est cum diuinis Attributis, eorúmque ratione compossibilis. Antecedens patet: quia potentiæ diuinæ notionali, seu productiuæ ad intrà, eiusmodi heterogenea compositio non obest, imò certo ex Theologis omnibus (si vnum, ac nescio an alterum? excipias) adest metaphysica & heterogenea compositio, ex Essentia & personali Personæ producentis, & passiua potentia procedendi in Trinitate ex communi etiam, & personali procedentis metaphysicè & heterogeneè conflatur: ac demùm Persona quæuis ex Essentia, & personali cuiusque proprietate (siue ea absoluta etiam, siue relatiua sit) omnium Catholica sententia, metaphysicè componitur: ergo rationi prædicati diuini eiusque, quà tali, perfectioni, ac proinde neque rationi, & perfectioni Attributi diuini obest metaphysica & heterogenea compositio: ac proinde, si quæ Attributa eiusmodi heterogeneam compositionem, nec subeunt, nec subire possunt, ex peculiaribus eorum naturis ea impossibilitas eis aduenier.

3 Tota quæstionis huius, eaque subtilis, difficultas circa homogeneam Attributorum diuinorum compositionem metaphysicam est. An scilicet Attributa diuina, v.g. Sapientiæ, Omnipotentiæ, & sic de aliis) partialibus Sapientiæ, aut Potentiæ partibus infinitis eiusdem rationis & inter se, & cum tota Dei Sapientia, vel Potentia metaphysicè constet? Licèt quæuis pars minor infinities Sapientiâ totâ, atque Omnipotentia Dei, quam metaphysicè componit, esse necessariò debeat: quemadmodum corporis quanti partes toto corpore, quod componunt, minores singulæ sunt, licèt sint eiusdem rationis cum illo. An contra, ita Attributum quodvis diuinum ex sua ratione formali diuini Attributi, vno ictu formalitatis indiuisibiliter totum dicat generis sui, vt partialibus generis eiusdem formalitatibus non constet, imò neque constare queat: ac proinde nequeat metaphysicè homogeneè componi. Porrò in hac difficultate sic vniuersim, atque his terminis proposita sententiarum Authores referre non possum, quia, vt quæstionis præfatione dicebam, à nemine disputatam vidi. Possunt autem referri plures, qui in vno, vel alio Attributo eam obiter versantes,

tes, ſuam circa præſentem vniuerſalem difficultatem videntur mentem aperuiſſe, vel ſaltem indicaſſe.

4 Igitur de Idea diuina (quæ Scientia rerum faciendarum eſt, vel Verbum illâ a Patre productum, (vel, quidquid nunc velis) agentes Theologi, communiter docent, per rationem, & metaphyſicè plures eſſe, ex quibus tanquam partialibus conceptibus Idea totalis omnium factibilium metaphyſicè componatur: ac proinde idem de Scientia, Omnipotentia, Amore etiam neceſſario, Immenſitate, Æternitate, atque fere reliquis Attributis videntur dicturi: quare vniuerſim diuinis Attributis formaliter ſumptis, metaphyſicam homogeneam compoſitionem nunimè repugnare, etſi reuera de Idaris aliam eſſe rationèm oſtendemus controu.2. d. vlt. Citatur pro Idearum pluralitate, ac diuiſibilitate metaphyſica Scotus in 1. d.36. qu.1. ſed extra rem: nam Idearum nòmine non diuinum aliquid, ſed creaturas ipſas in Deo exiſtentes eſſe putat: quo pacto non ſolum formaliter, ſed realiter inter ſeſe, & à toto Idearum connecto diſtinguuntur, neque Attributum diuinum ſunt. Citantur etiam S. Thom.1.par.quæſt.15.art.2.quem ibi interpretes ſectantur Alenſis qu.27. m.4. S.Bonauent. in 1. d.35. art.1.qu.3. Ricard. d.36. art.2. qu.3. Ægid.art.2. qu.2. ad 1. Argentina q.1. art.1: init. Capreol. ibi concluſ.3. Durand. d.36. q.4. num.5. quamuis enim dicat melius dici in Deo vnam tantum eſſe Ideam, tamen plures rationes ideales admittit: quare in primo vnitatem, & indiuiſibilitatem realem, Idearum diuinarum, quas in ſecundo diuiſibiles metaphyſicè & per rationem admiſit, attendiſſe videtur. Eſt ſententia noſtri Vaſquez 1. p. d. 73. cap. 1. n. 3. vers. *hoc ſaltem.* Soarij lib.3. de Attribut. cap.5. num.14. & 15. vbi eam communem vocant, videturque ſententia Aug. lib.6. qq.83. qu.46. & epiſt.115. fine. & Dionyſ. cap.1. & 5. de diuin. nom. vbi Ideas, & rationes ideales diuinas plures abſolutè vocant, atque vniuerſim Theologi omnes non de Idea, ſed de Ideis diuinis, diſputant.

5 Contrà veto Albertus Magn. in 1. d.35. art.9.commodiùs, meliùſque dici in Deo, vnam eſſe omnium rerum Ideam, quàm plures docuit. Cui & Aureolus conſentit apud Capreol. citato articul.1. & Martilius 1. d.35. q.1. prologi art.1. par.1. dicens Ideas in ſe, & ex parte obiecti ſui diſtingui ſolummodò: ni forte è ſua Nominalium Schola, nullam aliam diſtinctionem, quare neque compoſitionem metaphyſicam formalitatum, ſeu prædicatorum rei eiuſdem admittat, ſed ſolùm in terminis, ſeu connotatis in ordine ad quæ tota ſimul, & indiuiſim concipitur. Sed licèt ita de diuiſibilitate, & compoſitione metaphyſica diuinarum Idearum videantur Patres, & Doctores citati, ac proinde generatim in diuino hoc prædicato, (quare, & in aliis Attributis metaphyſicam compoſitionem admittere. Non tamen ita planè eam in intrinſeca formalitate diuina Idearum eam admittunt,) vt opus erat ad hoc, vt pro affirmante ſententia in re præſenti recitarentur) Nam Vaſquez citato loco docet, nomen Ideæ relatiuè ad creaturas, relatione rationis neceſſariò conſtare, cùm, quoad intrinſecum Deo, puréque diuinum, abſolutum quid omnino à creaturis ſit, ac proinde plures dici, atque diuidi in plures, quia de eis, vt eas concipimus, loquimur. Concipimus autem eas vt plures rationis relationes ad creaturas. Soarez verò citatus fatetur, Ideas concipi à nobis, cum reſpectu rationis ad creaturas: ac neceſſariò eas ita à nobis concipi tenetur fateri cum num.17. dicat Ideam eo nomine ſignificari, vt terminum adæquatum creaturæ menſuratæ, menſurabilis ad ipſam: quod rationis relationem inuoluere neceſſariò ait: proindéque pro varietate commenſurationum earum, quæ in diuerſis creaturis ſunt, varias pluréſque diuinas Ideas abſolutè dici poſſe: in quo cum Vaſqueſio, cuius nuper recitatam doctrinam impugnauerat n.16. tandem conuenit, atque quæ pro ſe reſpondit n.illo 17. Suarum contra illum impugnationum ſolutiones fecit. Itaque (vt plura hic de diuinis Ideis intempeſtiuè non miſceamus) ſatis ex his conſtat, Doctores, & Patres hoſce de diuiſibilitate, adhuc metaphyſica, diuinarum Idearum, quoad intrinſecum Deo, & quod diuinum eſt, certò non loqui. Id quod Auguſt. loco citatæ Epiſtolæ ſatis inſinuat, dicens, *Varias hominum rationes* (non autem dixit Dei) in illa ſinceritate, id eſt vnitate, *Vincere.*

CERTAMEN II.

Pro negante noſtra ſententia, homogeneam compoſitionem metaphyſicam probanda, notationes.

1 SEcundam hanc præfixam Concluſionem de Ideis diuinis loquentes videntur etiam generaliter indicaſſe Magnus Albertus, & Aureolus locis citatis, ac fortè Martinus. Vt autem illam ſolidè, ac metaphyſicè probemus, duo ſtatuenda certiſſima ſunt. Alterum ex dictis in Phyſicis controuerſ. de infinito. Alterum ex Metaphyſica, & Theologia certiſſimum. Primum eſt diſcrimen inter infinitum ſimpliciter ex genere, ſeu ſpecie, & eſſentia ſua tale, & infinitum ſecundum quid non ex genere, ſeu ſpecie, & eſſentia ſua tale eſſe in eis habeat infinitatem. Etenim quod ſimpliciter & abſolutè, ſiue ex genere, & eſſentia ſua infinitum eſt, nequit ſine infinitate ſui generis concipi, ne dum eſſe; quod autem non ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſecundum quid, ac non ex genere, & eſſentia ſua, & per additionem partium, intra illam infinitum eſt, bene eſſe, concipique poteſt ſine infinitate illa ſecundum quid, intra illam ſpeciem.

2 Inde aliud apertiſſimum, atque ad rem noſtram valdè notandum diſcrimen inter vtrúmque infinitum deprehenditur. Cùm enim, quod ſimpliciter, & abſolutè, ſeu ex genere, & eſſentia ſua infinitum eſt, finitum aliquid intra illam non habeat, nec habet vnde ei addi aliquid poſſit ſpeciei, ſeu generis illius: quia infinito, qua parte infinitum eſt, impoſſibile eſt aliquid in eo genere, quo infinitum eſt adiungi: vti ex terminis patet, atque in linea, quæ verſus vnam partem infinita eſſet, nihil ab ea parte addi vlterius poſſet: quia neque ab illa terminum habet: ſicuti neque æternitati à parte poſt animæ rationalis, & Angeli addi duratio à parte poſt vllatenus poteſt. Ei autem quod ex ſpecie, & eſſentia ſua infinitum non eſt, quare neque abſolutè, & ſimpliciter infinitum ſed ſecundum quid conſtituto intra ſuam ſpeciem, addi intra illam aliæ, & aliæ poſſunt partes in infinitum, quouſque infinitarum additione, infinitum ſecundum quid euadat: vt quantitati, ſiue continuæ, ſiue diſcretæ, & intentioni qualitatum euenire poſſe putatur.

3 Ex inde vero vlteriùs inter vtrumque infinitum diſcrimen aliud elucet: quod infinitum, non ſimpliciter, & ex genere, ſeu ſpecie, & eſſentia ſua, ſed ſecundum quid, & per additionem aliarum, & aliarum partium, ſpeciei eiuſdem infinitum tale eſt per denegationem termini ſolummodò intrinſeci: quia ſcilicet, quod ita infinitum eſt, tot intra ſe partes cohibet, vt nec numerum ſubire poſſint, nec vltima illius pars ſit aſſignabilis, vltra quam aliæ, & aliæ aſſignabiles intra illud non ſint: quare optimè ab Ariſtotele, & Philoſophis eiuſmodi infinitum definitur: *Cuius partes accipienti ſemper reſtant alia, & alia ipſius accipienda* ac proinde neceſſariò intra ipſum terminus ea parte, qua infinitum eſt, eſſe non poteſt. Vnde ſi vtrinque linea, vel duratio creata ponatur infinita, verſus neutram partem terminum habebit intrinſecum: atque adeò per denegationem termini intrinſeci, infinitum eiuſmodi infinitum neceſſariò erit. Non autem per denegationem termini extrinſeci ſed enim denegatio etiam hæc termini, etiam extrinſeci, quæ infinito ſecundum quid, & non è genere, & eſſentia ſua tali, conuenire negatur, non ita intelligi debet, quaſi dicamus extrinſeca aliqua menſura, ea parte, qua infinitum eſt poſſe illud terminari, aut coerceri: id enim in terminis implicat; ſed quia extra ipſum partes eiuſdem rationis, & generis aliæ, & aliæ, imò infinitæ aliæ, eſſe poſſunt. Ex eo enim quod linea, vel altera, vel vtraque parte ſui infinita daretur, non inde aliæ, & aliæ lineæ partes, imò neque infinitæ aliæ lineæ partes, ac proinde neque infinitæ aliæ lineæ extra ipſam repugnarent: quim eo ipſo, quod linea vna infinita poſſibilis, vel admittatur, vel probetur, poſſibiles admittentur plures, & probabuntur. At vero infinitum abſolutè, & ſimpliciter, ſiue ex genere ſuo tale

infinitum

infinitum sanè est per denegationem termini intrinseci, non autem solùm, sed per denegationem termini etiam extrinseci, ita nimirùm, vt nihil generis illius, siue ordine physico, si in eo infinitum sit, siue in ordine metaphysico, si sit è genere suo in ordine infinitum, esse possit; alioqui genus, & essentia, ipsius saluari absque infinitate posset: neque è genere, & essentia sua, & simpliciter infinitum, sed solum infinitum in genere, & secundum quid, contra suppositionem, foret.

5. Denique ex Theologia, & Metaphysica noto infinitatem simpliciter, & absolutè, atque ex genere, & essentia sua talem soli Deo, omnibusque diuinis competere, ac proinde infinitatem per denegationem termini etiam extrinseci in illo genere, & ordine. Patet id quidem in entitate, & Essentia physica Dei, (quæ sola infinita physicè simpliciter, & absolutè est, per denegationem termini etiam extrinseci) cui si aliquid physicum, quod imperfectionem non inuolueret, atque extra ipsum esset (non solùm in creaturis, quæ de facto sunt, sed in creaturis cunctis possibilibus) deficeret, infinitus simpliciter, & absolutè non esset: quia terminum extrinsecum physicè haberet: licèt aliàs prædicata omnia, quibus physica Dei entitas illa constare intelligitur, infinnita per denegationem termini intrinseci forent, quæ autem physicæ entitati Dei in ordine physico infinitas conuenit ea ipsa, neque in suo genere absimilis infinitas prædicatis cunctis metaphysicis diuinis, vt digna Deo sint, & concipiantur debet competere: vt scilicet infinita in suo quæque genere simpliciter, & absolutè, atque ex essentia, & conceptu suo sint: ac proinde per denegationem termini non solum intrinseci, sed etiam extrinseci: ita vt repugnet aliquid eius essentiæ, & generis, in quo vnumquodque est, extra ipsum esse, aut verè concipi, quod diuinum prædicatum est, aut concipitur in illo genere.

CERTAMEN III.

Negatiua nostra conclusio probatur, atque ab obiectionibus asseritur.

1. EX his, non prona solum, sed præceps etiam est nostræ negatiuæ conclusionis probatio. Etenim diuinum quodvis prædicatum, seu Attributum iure, & formalitate diuini infinitum simpliciter, & absolutè in genere suo, atque è suo genere, & essentia est: sed quidquid in suo genere, atque ex genere, & essentia sua infinitum, simpliciter, & absolutè est, tale est non solùm per denegationem termini intrinseci, sed etiam extrinseci in illo genere, in quo est: ergo quodvis prædicatum, seu Attributum diuinum est infinitum per denegationem termini, etiam extrinseci in genere illo, in quo est. Tum sic, id quod infinitum est in aliquo genere per denegationem termini etiam extrinseci, in illo necessariò debet continere omnem formalitatem generis illius: ita, vt implicet aliquid illius generis extra ipsum esse: ergo diuinum, quodvis, quod è genere, conceptu, & essentia sua infinitum simpliciter, & absolutè est, vt diximus infinitum per denegationem termini, extrinseci etiam, ita omnem formalitatem illius generis in conceptu, & essentia sua claudit è conceptu, & essentia sua, vt nihil eius generis extra essentialem suum conceptum, esse vereve, ac non fictè concipi queat: ergo implicat concipi verè, quin concipiatur simul omnem sui generis, & ordinis formalitatem possibilem continens: ac proinde nequibit verè concipi potentia productiua Leonis diuina, quin concipiatur Omnipotentia, quia quidquid potentiæ diuinæ est in conceptu potentiæ diuinæ (quæ non nisi infinita simpliciter & absolutè potentia diuina est) necessario inclusa est, & sic de aliis Attributis.

2. Confirmatur, & explicatur hæc ratio: cùm concipis potentiam productiuam Leonis, seorsim à potentia productiua equi, & potentia productiua hominis, & sic à potentiis productiuis reliquorum omnium possibilium, concipisne potentiam infinitam formaliter? an non? si concipis infinitam formaliter: ergo concipis eam vt potentiam productiuam omnium possibilium contra te, & nec præscindis ex parte obiecti partem Potentiæ diuinæ ab aliis. Probatur consequentia: quia de ratione potentiæ productiuæ infinitæ, formaliter talis est esse potentiam productiuam omnium possibilium, siue non repugnantium; alioqui, licèt non omnium, sed aliquorum potentia productiua esset formaliter, infinita potentia esse posset: quod est vesanum asserere, atque in mille absurda prolabens. Nam nulla est potentia creata, quam infinitam non possis asserere: si dicas te nondum concipere, neque illam potentiam productiuam Leonis, quam seorsim ab aliis diuidis esse formaliter infinitam, quousque omnium partialium metaphysicè potentiarum respectu possibilium omnium coniunctione, Omnipotentia, ac proinde infinitas potentiæ confletur: ergo potentia illa productiua Leonis seorsum concepta diuina potentia non est. Patet: quia implicat diuinum aliquid diuinum esse, aut concipi, ac non concipi, & esse infinitum: ac proinde spectari potentias alias productiuas aliorum omnium possibilium, vt infinita potentia concipiatur: quod ipsum est Potentiam, seu Omnipotentiam diuinam, qua diuinam (& idem est de Scientia, seu omni Scientia, atque Attributis aliis diuinis) è conceptu diuinæ ad omnia possibilia ea insectili formalitate ferri comparari, atque extendi debere.

3. Quòd si dicas, potentias illas partiales diuinas formaliter non esse seorsim sumptas, quia neque, vt sic, infinitæ sunt, sed abstrahere ab infinitate, atque à ratione diuini, quousque cæteris adiunctæ, & collectiuè sumptæ cum infinitate rationem etiam diuinæ potentiæ induant: malè, & indignè Deo respondebis: indignè quidem Deo: quia non alio modo infinitatem diuinorum prædicatorum concipis, quàm infinitorum creatorum, v.g. infinitatem quantitatis, aut intensionis qualitatum: quorum singulæ partes finitæ sunt, licèt vt coniunctæ cum aliis infinitum constituunt: vnde licet infinitas sit earum intra genus suum, non autem infinitas ex genere, & essentia sua, quod valdè diuersum genus infinitatis est, & quod solùm soli Deo, ac diuinis decenter competit. Vnde constat malè etiam te respondere: cum diuinis prædicatis infinitatem ex genere, & essentia sua ea solutione non concedas. Insuper, cùm inter infinitum, ac non infinitum seu finitum in nullo genere, & ordine medium detur, quippe quæ contradictoriæ in omni genere, & ordine opponantur, partialis illa potentia productiua Leonis, quam seorsim conceptam in Deo ponis, non solùm ab Infinitate abstrahat, sed erit finita vt sic, ac non infinita, seu infinitate negata: cum quo pugnat diuinam esse: non solum, quia, quidquid diuinum est, infinitum eo ipso est: sed quia multo magis debet non esse finitum, seu infinitate negatum, vt patet.

4. Iam quæ opponi huic conclusioni possunt, facilè ex nostra hac ratione diluentur. Dices enim primo posse nos in Deo concipere Potentiam productiuam Leonis seorsim è potentia productiua equi, & aliorum, quæ quidem, licèt non diuisa realiter ab hac, verè tamen in Deo est, ac non fictè: non secùs atque licet principium sentiendi, quod animal metaphysicè, & principium ratiocinandi, quod rationale metaphysicè est, idem realiter in homine sint: at quia principium, seu potentiam radicalem sentiendi in ordine ad sensationem cogitare possumus seorsim à principio ratiocinandi, seu in ordine ad sensationem metaphysicè ex parte obiecti (apud nos, & omnes obiectiuè præcindentes) eas formalitates diuidimus, distinctásque fatemur: ergo & potentiam productiuam Leonis à potentia equi, distinctas metaphysicè in Deo fateri debemus. Respondetur ex dictis, posse nos quidem concipere potentiam, seu Omnipotentiam Dei, in ordine ad Leonem tantùm, quotidiéque ita à nobis concipi, sed tamen cum duplici chimæra, seu ente rationis: altero inexcusabili, si tamen omninò ex parte nostri modi cognoscendi, quo potentiâ omnem relatam ad suum terminum, seu cum relatione ad ipsum necessariò concipimus: quemadmodum & Angelum admodum iuuenis necessariò cõcipimus. Alterũ ex parte obiecti: quatenus potentiam diuinam, quæ, qua diuinam infinita ex genere, essentia sua, atque ad possibilia omnia producenda

virtus, & potentia conceptione illius termini tantùm, non infinitam, ac proinde, nec diuinam implicatorie concipimus: quod ſecus euenit, cum principium phyſicum creatum, atque e ſuo genere, & eſſentia non infinitum, ſed finitum & finitatum eorſum ab alio, cui realiter identificatur, cognitamus, vt patet.

5. Ita etiam ad ſimiles obiectiones pro diuiſibilitate metaphyſicæ diuinæ Scientiæ, Ideæ, Immenſitatis, Æternitatis, & ſimilium reſpondetur. Sed in Scientia, & Amore neceſſario Dei obiecta ſpecialiter poſcit. Etenim Scientia, & Amor, præſertim complacentiæ, neceſſariò & eſſentialiter ſua obiecta ſupponunt: neque enim percipi, concipive poteſt actualis tendentia Scientiæ alicuius circa obiectum aliquod, antequam fit: neque complacentia eius, quod nondum eſt: imo hoc principio negato etiam in Scientia, & complacentia Dei erga poſſibilia, non apparet, cur Scientia, & complacentia eodem modo ſcientia, & complacentia chimærarum non ſit, atque ſcientia, & complacentia eſt poſſibilium: cum poſſibilitas poſſibilium, vt ſcientia, & complacentia Dei in illa feratur, non ſpectetur. Si autem poſſibilia vere tam poſſibilia, atque in ſuo poſſibilitatis ſtatu ſpectanda ſint, vt ſcientia, & complacentia Dei feratur acta in illa, eaque Deus exercite intelligat, & amet neceſſario: vt plures Theologi contendunt valide contra hanc noſtram concluſionem obnitentur. Etenim antecedenter ad poſſibilitatem creaturarum, eaque non ſpectatâ ſua omnia neceſſariò amat exercite, & intelligit: ergo Amor, & Scientia neceſſaria Dei erga ſeipſum, eſt pro priori illo ante poſſibilitatem creaturarum, pro quo neceſſarius earum Amor, & Scientia non ſunt, neque exercitè amantur: ergo Amor, & Scientia neceſſaria, qua Deus ſe exercite, & formaliter neceſſario amat, & intelligit, diſtinguitur formaliter metaphyſice à Scientia, & complacentia neceſſaria, qua neceſſario, & exercite amat & intelligit creaturas poſſibiles. Patere videtur conſequentia: quia, quod formaliter metaphyſicè idem eſt, nequit ſine aperta contradictione pro vllo ſigno quo eſt, ſimul pro illo non eſſe: atqui Scientia, & Amor neceſſarius, quo ſe Deus exercite neceſſariò amat, & intelligit, eſt pro priori ad poſſibilia creata, ſeu poſſibilitatem creaturarum, & pro eo priori non ſunt neceſſaria Amor & Scientia, quibus Deus exercite, & neceſſariò intelligit & amat creaturas poſſibiles: ergo Scientia neceſſaria, & Amor neceſſarius Dei erga ſeipſum, non ſunt idem formaliter metaphyſice, cum Scientia & Amore neceſſario Dei, de creaturis poſſibilibus.

6. Tangit obiectio arcanum, atque abditiſſimum Scientiæ, & Amoris infiniti Dei Myſterium: cuiquis in Scientia, & Amore liberis Dei (vbi longe maior eſt) debeat ſatisfieri. Vtinam Dei ipſius lumine, & auxilio tuo loco debitum ſoluamus, quod ita Deus ad plenum nemo quis ſoluerit. Nunc autem reſpondeo in primis obiectantes ipſos ad difficultatis, & obſcuritatis huius ſolutionem, æque ac nos teneri. Etenim, quod Scientia, & Amor Dei neceſſarius erga ſeipſum, pro illo priori, quo ſe neceſſariò amat, & intelligit, infinitus tam metaphyſice ſit, certum apud ipſos, imò & apud Theologos omnes eſt, etſi eque debet. Cùm, ſiue è ſolo ſubiecto, & intelligente, & amante qui Deus eſt) vel etiam ex primario obiecto (quod eſt ipſe etiam Deus) debeant neceſſario eiuſmodi actus infinitatem ſumere, deinde extenſione, vt ſic loquar, eiuſdem Scientiæ, & Amoris, ſiue liberi, ſiue neceſſarij ad creaturas vel poſſibiles, vel exiſtentes, nihil Amoris aut Scientiæ, diuinis, deoque identificatis Amori & Scientiæ accreſcere, adhuc metaphyſice: quia alias à rerum poſſibilitate, Scientiæ Dei augmentum penderet, atque infinita non eſſet, quæ circa Deum præceſſit, cum eſſet capax augmenti. Ex quibus etiam apud ipſos, quia apud omnes, certiſſime eadem emergit difficultas. Secundò pro omnibus reſpondeo, Scientiam infinitam Dei; vtpotè diuinam, abſolutam omninò eſſe à poſſibilitate creaturarum, ſicuti, & alia omnia prædicata diuina, vt d. de Omnipotentia oſtendemus: vnde fit in omnimoda ſua infinitate à creaturarum poſſibilitate non pendere: quare neque hanc ſpectandam eſſe ad formalitatem vllam, adhuc partialem, formalis repreſentationis alicuius creati obiecti: quemadmodum neque ad formalitatem vllam potentiæ diuinæ, creaturæ alicuius poſſibilitas adhuc ſpectatur.

7 Ad eum igitur modum, quo Omnipotentia, potentia eſt omnium poſſibilium, pro priori ad eorum poſſibilitatem, qua ab ea independens, neque inde infertur, eſſe potentiam chimærarum, & impoſſibilium, quia pro poſteriori poſſibilia non ſunt: ita etiam Scientia Dei pro priori, quo ſe Deus intelligit, independens à poſſibilibus ante, ac non ſpectata eorum poſſibilitate infinita, e ſuo principio, ſubiecto, ac, ſi placet etiam obiecto, infinito Deo, infinita repreſentatio actualis & exercita eſſitare proinde repreſentatio actualis omnis repreſentabilis, & poſſibilis (idemque de Amore diuino dictum puta) ac proinde accedentia pro poſteriore poſſibilia, tuam repreſentationem actualem operientem inuolutum, non faciunt: quam eadem modo impoſſibilia nec faciant, neque inuoluant. Quod ſi dicas exercitum actuale intelligendi, intelligi ſine obiecto non poſſe, non miraberis enim ex noſtro imperfecto modo cognoſcendi prouenire vnde etiam ſit, ne nos Omnipotentiam, quam abſolutam priorſus à creaturis poſſibilibus iudicamus, niſi ad illas relatam valeamus concipere. Id quod maiorem vim habet in re præſenti, cum nullâ creatam vitionem (cuiuſmodi Scientia Dei eſt) à ſuo obiecto independentem, experiamur aut cum Dei Scientia, etiam exercita, & Amor complacentia independens omnino a creaturis, in omni earum ſtatu ſit, quæ ex creatis cognitionibus, & amoribus didicimus, deduicere neceſſarium eſt.

8. Diſputandum hic ad plenum diſputationis huius examen, vltimo loco videbitur. An diuina Attributa, ſaltem denominatiue, atque, vt formas denominantes media phyſica ſui vnione, ſuos formales effectus communicare creaturis poſſint, vt Vbiquiſtæ de Immenſitate effutierunt, atque de aliis diuinis Attributis, alij. Verùm, cùm id in Chriſti humanitate, quæ ſola vnita Deo phyſice eſt contra Vbiquiſtas, & alios controuerſ. de Incarnat. occaſione eius erroris late, atque vniuerſim de Attributis omnibus diſputauerimus, otioſe hic eadem repeterentur.

DISPVTATIO IV.

De Attributis Negatiuis nomine in particulari.

DIVISIMVS d. 3. q. 2. Attributa Negatiua, in Negatiua nomine, quæ nimirùm, in nomine ipſo ſuo negationem habent: quia præpoſitionem *in*, quæ negationi æquiualet, præpoſitam habent, & in Negatiua definitione, quæ nimirum ſine negatione explicari, definitiue à nobis pro hoc ſtatu nequeunt. De primis igitur in particulari hac d. agemus, acturi de ſecundis in particulari etiam d. 5. ſunt autem primi generis Negatiua Attributa, Infinitas, Immenſitas, Immenſibilitas, Inuiſibilitas, Incomprehenſibilitas de quibus, ſuo ordine agemus. Et quidem licet Immortalitas Attributum etiam negatiuum nomine ſit, cum autem, vt idem, quod Æternitas quæ Attributum negatiuum definitione eſt, ſignificet, vel valdè affine, nihil hic de illa ſed d. 5. ſimul cum Æternitate agemus. Sunt autem in aliquibus horum Attributorum ſub vno nomine plura Attributa contenta, vt ſub nomine Inuiſibilis, Attributum Inuiſibilitatis corporeis oculis, item Inuiſibilitatis oculis mentis, ſeu ſpiritualibus, viribus tamen totius naturæ, collectiuè etiam ſumptæ, de quibus ſingulatim diſputandum erit, & ſic de aliis, in quibus lateant difficultates diuerſæ.

QVÆSTIO I.

De Infinitate Dei attributali.

DVBIA hic examinanda ſunt. Primò: an Deus infinitus ſit per Eſſentiam? ſecundò quid ſit ita infinitum eſſe? Tertiò: an in omni prædicato, ſeu Attributo diuino ſit Infinitas è formali conceptu? Quartò: an Infinitas attributalis, ſeu Attributum Infinitatis ſit omnia Attributa, & prædicata diuina tranſcendens? ſed primò ſciendum eſt nos hic non agere de infinito, ſiue infinite

Digitized by Google

infinito magno (quod eſt idem) magnitudine molis, ſeu quantitatis (cùm corporeus & materialis non ſit Deus, ſed ſpiritualis) ſed perfectionis in eſſendo, quæ ſola Deo competere poteſt.

CERTAMEN I.

Deum per Eſſentiam, ſiue abſolutè, & ſimpliciter infinitum eſſe, ex Fide, & ratione conſtat.

1. DEi Infinitatem negaſſe conſequenter, licèt non expreſsè, & in terminis videntur qui circa eius ſpiritualitatem erraruut: quorum error de Spiritualitate, ſeu Immaterialitate Dei diſputantibus nobis exponetur in terminis. Verum Dei Infinitatem negauit Vorſtius Caluiniſta apud Becanum tom.1. ſumm. tract.1. cap.5. vel eo maximè, quòd nuſquam, inquit ille, in Scripturis Infinitus dicitur, aliiſque ridiculis rationibus, quæ neminem mouere poſſent, niſi hunc qui riſum omnium poterit mouere: Et, quod ad Scripturam attinet tolis oculis, non autem mente, & diſcurſu opus eſt, vt Deus in illis Infinitus legatur. Idémque ſenſiſſe videntur memorati Doctores à Bonauen. in 1. d.43. art.1. qu.2. aſſerentes Deum, nobis quidem Infinitum eſſe, non autem ſecundum veritatem: atque adeo nec ſibi, qui veritas eſt.

2. Certum igitur eſt: tum ex Fide, tum ex ratione Deum Infinitum eſſe abſolutè, & ſimpliciter ſecundum entitatem, & Eſſentiam ſuam, ſeu in genere entis, ea nimirum Infinitate, quæ alteri nequeat conuenire: ac proinde ipſius ſit propria. Ita enim cenſent Patres, & Theologi omnes ad vnum, quin Ariſt.3. phyſicor. cap.4.text.30. id ex Anaximandro, & Philoſophis, de primo principio (quo nomine Deum intelligebat) refert, & laudat. Probatur ex Pſalm.144. *Magnitudinis eius non eſt finis.* Baruch. 3. *Magnus eſt, & non habet finem.* Dionyſ.9. de diuin.nom. *Magnus eſt ſuper omnem magnitudinem, omnem tranſiliens infinitatem.* Nyſſen.Orat.1. *in facianus hominem* Geneſ.1. *Magnum cogita: & huic magno plus etiam, atque etiam adde quàm cogitaſti, atque ita exple cogitationem tuam; neque vnquam quæ infinita ſunt capies. Nec magnitudine concluditur, nec finibus cohibetur.* Theodoret. 2. de Prouident. *Deus ipſe & increatus, & infinitus eſt. omnia complectitur ipſe à nullo circumſcriptus.* Damaſcen.1. de Fide cap.4. *Infinitus eſt Deus & incomprehenſibilis, atque hoc vnum ex eo percipi, & comprehendi poteſt: quòd nimirum ipſe Infinitus, & incomprehenſibilis ſit.* Obuiâ hæc, & plura ex Patribus paſſim: quare demita hæc veritas eſt, cap. *firmiter* de ſumm. Trin. & Fide Cathol.

3. Neque vero eadem concluſio eſt à ratione obſcurior. Miſſa vero ratione illa S.Thom. ſubtili ducta ex impoſſibilitate limitationis materiæ ſubſtantialis, ſeu eſſentialis potentiæ & actus, quæ eſt in materia, & forma phyſica, atque metaphyſica generis & ſpeciei, atque eſſentiæ, & exiſtentiæ, ſeu actualis eſſe (quæ omnia Deus, vtpotè actus puriſſimus, non habet) quia hanc ſubtilem limitationem ſubſtantialem materiæ per formam, aut generis, & differentiæ, aut eſſentiæ per exiſtentiam ſatis aſſequi non poſſum: neque Vaſquius & Soarius, aſſequuntur. Probatur primò: quia limitatio Eſſentiæ, & entitatis creatæ prouenit ex eo, quòd ab alio, ac non vnuocè ſit, ac proinde creatura: atqui Deus Eſſentia ſua à nullo eſt, neque creatura, ſed increatum quid, & à ſe eſt: ergo Deus non limitatus, & finitus, ſed illimitatus, atque infinitus eſſentia ſua eſt. Maior probatur: quia ex eo, quòd aliquid ab alio ſit, & non vnuocè, neceſſe eſt ab eo contineri ſecundum ſuum eſſe eminenter: atqui, quod ab alio eminenter continetur, continetur ab illo tanquam ab excedente ipſius eſſe: ergo terminatur ab eo extrinſecè, tanquam à maiori in ſuo eſſe. ergo ſuum eſſe intrinſecè terminatum, limitatum, ac finitum eſt. Patet conſequentia: quia, quod intrinſecè interminatum, ac non terminatum eſt, nequit extrinſecus terminum habere. Dixi *aquinocè ſit ab alio*, ſicut creaturæ ſunt à Deo: Nam ex eo maioritas continentis cauſæ, reſpectu ſui effectus clarius deducitur. Cùm in cauſis vnuocis continentia præciſa non arguat continentis maiorita em, ſaltem ade clare.

4. Probatur Secundò: quia Deus Eſſentia, & entitate ſua eſt cauſa eminenter continens omnem entitatem limitatam poſſibilem, vt modo dicebamus: ergo eſt excedens omnem entitatem limitatam poſſibilem Eſſentia, & entitate ſua: ergo eſt eſſentia, & entitate ſua Deus, Infinitus. Probatur conſequentia hæc: quia quod excedit omne limitatum eſſentia, & entitate ſua, ac finitum eſſentia, & entitate ſua infinitum eſt. Hoc argumentum ex parte potentiæ paſſiuæ, ſeu participabilitatis eſſentiæ, & entitatis Dei à creaturis omnibus poſſibilibus, eodem pacto fieri poteſt. Sed dices vltimam conſequentiam non tenere: quia ſolùm infertur maius quid eſſe Deum omnibus poſſibilibus finitis entitate, & eſſentia ſua: ad hoc autem opus non eſſe quod ea infinitè excedat, ſed finitè: quemadmodum ex eo, quod homo inferiorum omnium ſpecierum, quæ infinitæ ſunt, perfectionem eſſentialem eminenter contineat non infertur eum infinitæ perfectionis eſſentialis, ſeu eſſentiæ eſſe. Verùm conſequentia tenet. Nam hominem perfectiorem ex ſpecie, & eſſentia ſua eſſe, non eſt contenere in ſe formaliter, aut eminenter omnes eſſentias, ſeu entitates ſpecierum inferiorum non formaliter, quia homo non eſt leo, equus, aut aſinus, & aliquid amplius, ſed ſolùm habet eorum prædicata communia formaliter, & differentiam vltimam ſe tota diuerſam ab eorum differentiis ſpecificis, & ſe tota eis perfectiorem. Neque eminenter: quia omnium ſpecierum inferiorum cauſa adæquata, ſeu virtus cauſatiua non eſt, in qua ſolùm eminentialis continentia omnium collectiuè, quæ poſſunt producere inuenitur neceſſariò; nec dare poſſit, quod non habet: inuenitur autem in Deo, qui proinde Infinitus è ſua eſſentia, & entitate eſt, cum infinitas etiam ſpecie entitates diuerſas contineat. Quod ſi inſtes: Cùm omnia poſſibilia limitata ſecundum eſſentiam ſint, adhuc tenere ſolutionem: quòd ab ente finito, licèt maiori contineantur, vt tamen abſtraham modo, an poſſibilia ſyncathegorematicè, infinita ſint? oſtendo, dato etiam, quod ſolum finita ſint, tenere conſequentiam: quia, quod ita in ſe omnia poſſibilia, licèt finita, contineat, vt, ni ipſarum infinitas repugnaret, repugnaret ex intrinſeca ipſius eſſentia, & entitate in illa infinitatem illorum non contineri, infinitum entitate, & eſſentia ſua proculdubio eſt.

5. Argumentum hoc dederunt nobis Patres plures ex recitatis d.1.qu.1, ac luculenter Dionyſ.9. de diuin. nom. Sic eſtatus. *Magnus quidem Deus dicitur: tum ex ſua magnitudine, qua ſe, & cum omnibus qua magna ſunt communicat, & per omnem magnitudinem diffundit, atque extendit, locum omnem continet, omnem numerum ſuperat, omnem infinitatem tranſilit: tum ex ſumma vi, actione, que magnitudine, ac muneribus, qua ab ipſo quaſi fonte manant.* Primum vero argumentum dederunt etiam nobis Patres plures ex recitatis d.1.quæſt.2. præſertim Nazian. orat. illa 38. Cuius recitata verba eius Scholaſtes Nicetas aureis ad rem hanc ſuis interpretatur. *At Deus ſemper eſt, &, vt cum diuinoloquo Dionyſio dicam, vniuerſam eſſentiam in ſeipſo complectitur; Ego enim, inquit Scriptura, ſum primus, & ego poſtea: & ante me non eſt alius Deus, nec poſt me futurus eſt.* (Vtique non ſola duratione, ſed cauſalitate eſſentiæ ſuæ) ſubiunxit enim. *Tota enim Eſſentia illius, nec principium habens* (quia à ſe) *nec finem habitura* (vti finita cuncta à Deo agente libero, atque propter finem operante ſemper habet) *quaſi vaſtum quoddam pelagus Eſſentia* (non dixit durationis) *eſt.*

6. Contra hanc Dei Infinitatem argues primò. Si Deus Infinitus eſſet per eſſentiam, & entitatem ſuam non compateretur ſecum in rerum natura alia entia, ſeu eſſentias, ſicut infinitum corpus alia corpora non admitteret, ſed ea è mundo pelleret: quia omnia occuparet loca, & ſpatia: at eſſentias, entiáque alia compatitur in rerum natura Deus: ergo Infinitus entitate, & eſſentia ſua non eſt. Negatur maior. Entia enim præſertim ſubſtantialia non pugnant, ſicut duo corpora reſpectu eiuſdem ſpatij ſimul occupandi. Secundò obijcies. Bonum, & Malum pugnant ſéque deſtruunt: ergo infinitum bonum neceſſariò deſtruet omnia mala: atqui Deus Infinitus eſt infinitum bonum: ergo nulla ſunt mala contra experientiam manifeſtam, quod ipſum

argui poteſt ex pugna infiniti cum finito. Diſtinguo antecedens reſpectu eiuſdem ſubiecti pugnant bonum, & malum, finitum, & infinitum fateor; diuerſorum reſpectu nego. Et diſtinguo ſimiliter conſequens, reſpectu Dei, Concedo: reſpectu aliorum, Nego. Tertiò dices, vel Deus poteſt facere infinitum per eſſentiam tale, vel non poteſt? Si poteſt: ergo Infinitas per eſſentiam attributum, & proprietas Dei non eſt. Si non poteſt: ergo infinitæ potentiæ, & continentiæ eminentialis in ſua eſſentia non eſt. Reſpondeo, non poſſe: quia implicat infinitum per eſſentiam, quæ ab alio cauſatiuè ſit.

7. Alia Vorſtij argumenta denique ridenda ſuperſunt. Primum hanc poſtremam obiectionem videtur ſubodorari, ſed cum catharro, cum adeo inepte ab ipſo efformetur. *Nulla creatura eſt infinita in genere entis: ergo nec Deus.* Ac ſi argueret. *Nulla creatura*, inquit Becanus, *eſt omnipotens: ergo nec Deus*, vel hâc, *Quod in ſe quidquid eſt poſſibile in genere entis non continet* (vt creatura) *in genere entis infinitum non eſt: ergo nec, quod id omne continet.* O fuſtes! Secundum. *Eſſe infinitum actu, & eſſe hoc aliquid ſunt contradictoria: at Deus eſt actu hoc aliquid: ergo non eſt infinitum actu*: Si id, quod actu hoc aliquid eſt, actu omnia poſſibilia ab imperfectione decocta, in genere entis eminenter non contineret actu infinitum in genere entis non foret ſecùs, cùm continet, vt Deus. Tertium, quod infinitum eſt per eſſentiam, ſeu in genere entis, videri clarè, nequit à creato intellectu: at Deus clarè, & intuitiuè ab intellectu creato videtur: ergo Infinitus per eſſentiam, ſeu in genere entis non eſt. Sed maior eſt apud Catholicos omnes falſa: nec niſi Vorſtio, & Armenis vera: qui ideo Deum clarè videri poſſe abſolutè negant, ne negent Infinitatem Dei notiſſimam, quo autem pacto Dei Infinitas cum viſionis creatæ, quæ videtur, finitudine componatur, neque in hanc neceſſariò Infinitas refundatur, conſtabit d. 5. qu. 3. cert. præſertim 3.

CERTAMEN II.

Malè Infinitas Dei per Eſſentiam, ſiue in genere entis ſtatuitur à nonnullis.

1. CVm Infinitas omnis non aliter meliùs explicetur quàm per negationem termini, quo finitum (in quouis genere ſit) coercetur, ne vlteriùs progrediatur: videndum eſt cuiuſnam termini negatione Infinitas Dei per eſſentiam intelligenda, atque definienda ſit, vt benè (quoad fieri à nobis pro hoc ſtatu poteſt) definiatur, atque explicetur. Quocirca totidem dicendi modi, atque explicandi terminum, cuius negatione Infinitas Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis conſtituatur, à Theologis afferuntur, quod ad eam probandam recenſuimus. Primum S. Thom. per negationem termini actus, & potentiæ ſiue phyſicæ, vt eſt in materia reſpectu formæ, & in hac reſpectu materiæ, atque in eſſentia, & exiſtentia: ſiue metaphyſicæ, vt eſt in genere, & differentia, quibus omnibus limitationibus caret Deus, faſſus ingenuè ſum me nullatenus eam aſſequi poſſe, cert. 1. num. 3. Etenim Angeli, & ſpirituales omnes ſubſtantiæ, neque à forma, neque à materia limitantur, neque niſi per rationem, & fictitiè logicè, vel potentia, & actu eſſentiæ, & exiſtentiæ (quas reipſa nuſquam differre certiſſimum nobis eſt) vel generis, & differentiæ conſtant: quare phyſicè & realiter, ac verè limitari eis ſubſtantiæ non ſpirituales poſſunt: quòd autem ex natura & ſubſiſtentia, ſeu perſonalitate eiuſmodi ſubſtantiæ, tanquam actu, & potentia phyſicè conſtent, earum limitationem non probat. Etenim, vt d. præmial. de Trinit. q. 2. cert. 5. docebamus Subſiſtentia, ſeu perſonalitas modus poſitiuus non eſt.

2. Sed, etſi modus poſitiuus eſſe admittatur, non tamen conſtat eum in natura, ſeu ſubſtantia Angeli recipi, tanquam in ſubiecto, neque illam in ſe recipere, vt mutuò inde alterum per alterum in ſuo eſſe limitetur, ni aliunde limitata ſint. Item, horum receptione, vel mutua, vel non mutua admiſſa, ſi aliunde in ſuo eſſe finitæ non conſtent, non ſatis apparet, quomodo eo formaliter limitentur, licèt ex dependentia materiali in ſuo eſſe limitata fore probentur, vt ſtatim in ſimili contra Vaſq. vrgebo. Solum enim determinantur altera per alteram, vt ex eis tertium quid conſtetur, atque reſultet, quod ſolum probat mutuam earum a ſe, & à tertio illo diſtinctionem, cum qua benè infinitas entis fœderatur. Alioqui (vt benè Alex. 1. p. qu. 6. m. 1. ad 3.) nec Deus Infinitus per eſſentiam, & in genere entis foret cum ab aliis omnibus diſtinguatur. Denique Dei Infinitas ab immaterialitate, & ſimplicitate Dei diuerſum Attributum eſt: ac proinde compoſitionis abſolutè, è quibuſque entibus ſit, negatione (in qua Simplicitas formaliter conſiſtit) & negatione compoſitionis ex materia (in qua Dei ſtat Immaterialitas) conſtitere formaliter nequaquam poteſt.

3. Albertus in 1. d. 43. art. 1. docet Infinitatem Dei ſecundum eſſentiam negatione definitionis, & comprehenſionis aptiſſimè explicari. Verum, ſi ibi intelligat definitionem logicam ex genere, & differentia conſtantem, iam impugnatus eſt n. 1. ac deinceps impugnatur: quia, ſi genus, & differentiam habere, neque obeſt ſimitudini rei, neque infinitudini, vt eo num. atque d. 2. q. 5. cert. 1. oſtendimus: neque ex eis conſtans definitio oberit: quare neque eius negatione explicabitur Infinitas. Tertiò definitio logica, & ſi limitationem eſſentiæ arguat, aſt illam non conſtituit: cum opus rationis ſit, pluribuſque rationis entibus conſtet: quare, neque ipſa, neque ad ipſam ordo poteſt realem, & veram rei limitationem conſtituere: ac proinde, neque eius negatio Infinitatem bene explicare. Ac demùm, etſi definitionis negatio, Dei arguat Infinitatem; Aſt illam non facit, ſed ſupponit: ex eo enim, quod Deus infinitus ſit in ſe, eius à nobis indefinibilitas logica, à priori erit probanda: quare alter terminus, quam definitionis negatio, infinitatem Dei conſtituit.

4. Quòd ſi definitionis nomine intelligat Albertus, cognitionis noſtræ, vel loci, aut temporis circumſcriptionem (qui duo poſtremi modi etiam ibi ab Alberto afferuntur): impugnatur Primò: quia Incomprehenſibilitas aliud Attributum eſt ab Infinitate ſecundum eſſentiam, & in genere entis, ſicuti, & Incircumſcribilitas, ſeu Indefinibilitas loco, vel duratione, quæ Immenſitatis, & Æternitatis Attributa ſunt: quæ tria, vt talia, Infinitatem Dei per eſſentiam, atque in genere entis ſupponunt, atque à priori ex hac demonſtrantur. Neque enim audiendi, quoad Incomprehenſibilitatem per cognitionem, & viſionem. Si enim de omni viſione, & cognitione, etiam diuina, loquantur, in Deo non eſt reſpectu ſui ipſius. Sed neque abſolutè reſpectu noſtri: cum clara viſione, licet ſupernaturali lumine, poſſint omnia intrinſecè Deo repreſentari, repreſententurque Beatis de facto, melius multò, clariùſque, quàm creata plura, quæ dicimur cognitione, & viſione comprehendere: ac proinde Dei omnia eiuſmodi viſione circumſcribi, definiri, ac ſecundum totum, quod in ſe eſt, repreſentari ut comprehendi, negari minimè poteſt licèt ad comprehenſionem, quam Scholaſtici excogitarunt, & diſputant, aliquid requiratur vlterius, de quo ſuo loco. Si autem ſecundum totam ſuam entitatem, & eſſe intrinſecum Deus repreſentatione clara definitur ſecundum eſſe, ſeu in genere entis, Incomprehenſibilis non eſt in ſe, vt hi Doctores aiebant.

5. Tertiò alij communiter docent eſſe negationem numeri Attributorum & perfectionum Dei, quemadmodum vulgarem, & plauſibilem appellat Vaſquez d. 25. cap. 1. ſed tamen cùm Dei perfectio, & bonitas vna tantùm ſuprema, atque ab intellectu independens ſit, attributalium perfectionum pluralitas ſit tantùm per rationem: negatione numeri perfectionum, quæ per rationem ſolum eſt, nequit vera & realis Infinitas Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis conſtitui. Secundò neque Attributa & perfectiones, quas in Deo recenſemus infinitè numeraliter, ſeu numerum omnem excedentia ſunt, vt patet: quod ſi id fundamentaliter intelligendum putes, neque ſic infinitæ numero erunt, adhuc per rationem, & metaphyſicè, ne dum phyſicè. Nam continentia formalis, ac eminentialis Dei in quouis genere, ſimpliciſſima ac vniſſima, & phyſicè & metaphyſicè eſt (vt de phyſica Patres loquuntur, ac de metaphyſica oſtendimus d. 5. qu. vult.) Non autem compacta

ex

ex partibus, neque vnitatum additione creſcens ſed infecta, & vniſſima entitate, atque vnitate, ſiue formalitate totum eſt, quod in quouis genere, & ſtatu eſt. Denique continentia, ſeu cumulus bonitatum, & perfectionum omnium non infinitas in eſſendo, ſeu per eſſentiam, ſed Bonitas, & perfectio diuina, ſeu bonitatis, & perfectionis infinitas metaphyſica eſt: quæ proinde ad aliud Attributum ſpectat, nempe Bonitatis, & perfectionis diuinæ, quæ ex Infinitate Dei per eſſentiam metaphyſicè agnoſcitur in Deo.

6. Noſter Vaſquez citatus cap. 5. ex Alex. 1. p. q. 6. m. 1. ad 3. & 4. docet, negationem termini, qua explicatur optimè infinitas Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis eſſe negationem eſſendi ab alio, ſiue eandem conceptum eſſendi à ſe formaliſſimè: quia, ſicut quod ab alio eſt eo formaliter contineri, atque in ſuo eſſe limitari intelligitur, ita per eius continentiæ negationem eſſendi ab alio, ſeu per prædicatum eſſendi à ſe formaliter ſine termino, in ſuo eſſe intelligitur, atque interminatus, ſeu Infinitus in eſſendo explicatur optimè Deus; in quam ſententiam inducit recitata Patrum teſtimonia cert. 1. n. 5. ad eam Infinitatem Dei probandam, atque confirmandas eius probationes. Vnde impugnatur primò ſententia præſens. Etenim Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis Infinitas ex prædicato entis à ſe à priori à Patribus, præſertim Nicæta ibi recitato, & communiter à Theologis probatur: ergo Infinitas Dei attributalis diſtinctum quid eſt metaphyſicè a prædicato eſſendi à ſe, ſeu non ab alio; alioqui idem vitioſè probaretur per idem. Secundò Theodoretus, vt diuerſa numerat in Deo, & increatum, & infinitum eſſe ibi n. 3. Secundò eſſe à ſe Deum probatur ex impoſſibilitate proceſſus infiniti cauſarum actuarum, & aliis rationibus, quibus diſt. 1. Dei exiſtentiam oſtendebamus: quæ quidem formaliter, & immediatè non inferunt infinitatem Dei per eſſentiam, licet id inferant mediate, & virtute.

7. Tertiò: qui negaret ens à ſe eſſe infinitum per eſſentiam, aut affirmaret ens ab alio infinitum per eſſentiam eſſe, non negaret, vel affirmaret duo contradictoria formaliter, ſeu idem formaliter, quod negabat, vel affirmabat, ſed ſolum virtute: ergo eſſe à ſe diuerſus conceptus eſt à conceptu infinitatis per eſſentiam, & eſſe ab alio a conceptu huius. Confirmatur hæc ratio. Quia, ſi idem conceptus formalis obiectiuus eſſet vterque, non poſſet eſſe quæſtio an Deus infinitum per eſſentiam facere queat? ideſt an creatura, ſeu ens ab alio poſſit eſſe per eſſentiam infinitum? nih inter imperitos, qui id, de quo inquirunt, non percipiunt: cùm tamen apud doctos Theologos ea quæſtio verſetur cum S. Thom. q. 7. art. 2. Quarto impugnatur: quia finitas, & limitatio entis contenti in cauſa ſui ipſum continente eſt limitatio, & finitudo extrinſeca, quæ ſupponit intrinſecam ipſius finitudinem, & limitationem, vt patet in loco, & locato: ergo infinitudo, quæ ab hac ſententia aſſignatur eſt ſolum extrinſeca Deo, non autem intrinſeca, & per eſſentiam, licèt in intrinſecam, & per eſſentiam ſuam infinitus eſſet Deus, extrinſecam etiam finitudinem haberet.

CERTAMEN I.

Veroſimiliùs infinitas Dei per eſſentiam, ſiue in genere entis explicatur.

1. VT autem hac in re clariùs procedamus, obſeruandum eſt duplex genus infinitatis Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis aſſignandum eſſe, ſicut dupliciter Dei eſſentia, ſeu diuinum ens à nobis dicitur. Nimirum eſſentia phyſica, & quod idem eſt ens diuinum phyſicè, vel metaphyſicè ſumptum. Et primo quidem modo Dei infinitas omnia prædicata diuina includit, tam communia, quàm perſonalia indiuiſim: additque vlteriùs negationem vlterioris magnitudinis phyſicæ eſſentiæ, ſeu entis phyſicè ſumpti: quia cùm à ſe ſit, & non ab alio phyſica Dei eſſentia, atque omnium poſſibilium cauſa adæquatè illa continens, vt diximus: quicquid maius illa eſſentia eſt, repugnans eſt: idque ex eo, quod intrinſecè eſſentia phyſica Dei eſt: quod autem ab intrinſeco ſui omnem maiorem magnitudinem implicatoriam facit, è ſua intrinſeca entitate, & eſſentia infinitum eſt: ſicut finitum per eſſentiam, quod maiorem eſſentiæ magnitudinem entitate, & eſſentia ſua à rerum poſſibilitate non excludit, vt in creatis omnibus cernere licèt. Hoc pacto Anſelmus, & Patres reliqui, ac Theologi omnes Dei infinitatem explicant, aientes eſſe ita per eſſentiam, & entitatem ſuam magnum Deum, quo maius excogitari non poſſit. Scilicet, niſi implicatorium cogitetur, & chimæra. In quo modo explicandi infinitatem Dei per eſſentiam, & in genere entis phyſicè accepti conuenit mihi cum Soario 2. de attributis cap. 1. n. 5. id quod ex eo, quod phyſicè à ſe ſit optimè probatum à nobis, & a Theologis eſt.

2. Neque minus ſolidè ex continentia cauſali omnium creatorum poſſibilium ex eo quidquid eſſentiæ poſſibilis eſt in eo eſſe demonſtratur, vel formaliter, vel eminenter, non ſolum, quatenus cauſa eſt, atque relatè ad producibilia omnia à nobis cogitatur, ſed quatenus, in ſe phyſicè eſt. Quod autem in ſuo eſſe omnia entia poſſibilia, maximè ſimpliciſſimo complexu claudit per ſuum eſſe maius aliquid à poſſibilitate excludit, vt ſuperè dicebamus, atque infiniti eſſe, ſeu eſſentiæ conuincitur. Itaque eam maioritatem eſſentiæ repugnantem facit: quia omnia poſſibilia entia eſt. Vnde Exodi 33. Mouſi aiebat: *Oſtendam tibi omne bonum.* Atque à S. Franciſco de Aſſis: *Deus meus & omnia*, vocabatur. Neque aliter à Priſcis Philoſophis ſapientioribus teſte Eugubino 3. de Peren. Philoſophia cap. 8. τὸ πᾶν, id eſt *omne*, ſeu vniuerſum nominabatur. In quam ſententiam elegantèr cecinit Nacianzen. hoc carmine latino per Noſtrum Leſſium 1. de perfectionibus diuinis. cap. 1. lit. D.

Inte omnia permanent: ad te conſertim feſtinant omnia.

Tu omnium finis: Tu vnus, & omnia, & nihil rerum. Cùm, neque vnum ſis, neque omnia, quem te appellem, Qui ſolus innominabilis, & omninomius?

3. Hæc inquam altera eſt Dei infinitudo per eſſentiam phyſicam, ſeu in genere entis phyſicè ſumpti. Inde verò alia infinitas Dei per eſſentiam metaphyſicam, ſeu in genere entis metaphyſicè ſumpti, neceſſariò metaphyſicè ſuboritur, de qua non latis apertè Theologi diuiſim ab alia hactenus diſputarunt. Et Leſſius quidem de ſola infinitate Dei per eſſentiam phyſicè ſumptam, ſicuti, & Becanus diſputaſſe videntur. Soarius verò de ea, etiam per eſſentiam metaphyſicam, loco citato. Sed non diſtinctè viderut locutus videturque ibi docere in negatione etiam maioritatis reſpectu omnium, & ſingulorum prædicatorum Dei, noſtro intelligendi modo conſiſtere, atque accommodatiſſimè explicari. Neque aliter poteſt cenſere, niſi conſequentiæ ſuæ, quàm par eſſet, reuerentia minori. Cùm enim eſſentiam Dei metaphyſicam ex omnium diuinorum prædicatorum complexu conflare cenſeat, vt vidimus, d. 2. q. 2. cert. 1. nequit non de infinitate Dei metaphyſica ita theologizare.

4. Nos autem, qui ſolo prædicato entis à ſe eſſentiam metaphyſicam, ſeu quatenus à ſe eſt, contineri ea quæſt. ſtatuimus, negatione maioritatis eſſendi, ſeu entis, à ſe ſolummodo, non autem alterius generis, & formalitatis, in qua vnumquodque ex reliquis attributis eſt, infinitatem Dei per eſſentiam metaphyſicam, ſeu in genere entis metaphyſici recte explicandam cenſemus. Siquidem infinitates aliorum prædicatorum, ſeu attributorum Dei, quæ extra metaphyſicam eius eſſentiam, & genus entis diuini metaphyſici ſunt, nequeunt Deum per eſſentiam metaphyſicam, ſeu in genere entis metaphyſici infinitum, adhuc inadæquatè, conſtituere. Quod ſi infinitas hæc Dei per eſſentiam, ſeu in genere entis metaphyſicè, non pro eſſentia Dei metaphyſica, ſeu ente metaphyſico diuino ſubſtantiuè accepto, ſed pro eſſentia Dei metaphyſica laxiori modo accepta pro intrinſeco cuiuſuis diuini prædicati conceptu formali vſurpetur, atque ens pro ente metaphyſico etiam adiectiuè ſumpto, eo quidem modo diuina omnia prædicata infinita per eſſentiam ſuam, ſeu in genere illo laxiori entis metaphyſici adiectiui ſunt, ex eo formaliter, quod eorum quodlis in ſuo genere omnem prorſus maioritatem excludit v. g. ſapientia in ſuo genere, vnde

omnis ſcientia, potentia in ſuo etiam, & omnipotentia nominatur. Ex quo aperte conſtat, quo iure dixerimus diſt. 3. q. 5. cert. 2. & 3. ac ſæpè aliàs docuerimus, nullum Attributum, prædicatumque diuinum augeri per additionem metaphyſicam in ſuo genere, componiue homogeneæ metaphyſica compoſitione vſquam poſſe.

CERTAMEN II.

Infinitatis per eſſentiam tranſcendentia examinatur.

1. PRo huius quæſtionis coronide videndum reſtat, an infinitatis diuinæ metaphyſicæ per eſſentiam prædicatum diuina omnia prædicata tranſcendat? dixi verò infinitatis metaphyſicæ per eſſentiam, ſeu in genere entis metaphyſicè ſumpti. Nam de infinitate phyſica in genere entis, ſeu per eſſentiam phyſicam diuina prædicata nulla tranſcendere certiſſimum eſt: cùm nullum ſeorſim tota eſſentia phyſica Dei ſit, ac proinde neque infinitum phyſicè aliquod ex illis ſeorſim ſumptum eſſe queat. De infinitate vero metaphyſica, ſeu per eſſentiam metaphyſicam, duplex adhuc quæſtio in ea, quam propoſuimus, eſſe poteſt. Altera an prædicata omnia diuina infinita per eſſentiam, ſeu in genere entis ſtrictè pro Dei eſſentia, & ente metaphyſico eius ſubſtantiuo ea vſurpantes, ſint. In qua nobis cum aliis, qui circa eſſentiam Dei metaphyſicam philoſophicam aliter, ac nos cenſent, atque in aggregato omnium diuinorum prædicatorum eam conſtituunt in negatiua concluſione, licèt ex principiis diuerſis eſt neceſſariò conueniendum. Illis quidem ob rationem, quia ſuper infinitatem Dei per eſſentiam phyſicam tranſcendere prædicata omnia diuina negabamus: quia nimirum eorum nullum in horum opinione eſſentia metaphyſica Dei eſt, ſed pars illam metaphyſicè componens: quare & infinitatem Dei eſſentiam metaphyſicam integrans. Cui toti ea infinitas propria eſt.

2. Niſi fortè ad mutuam incluſionem eſſentiæ in Attributis, & horum omnium in eſſentia, & quouis eorum recurrant: quam ne ipſi quidem, qui eam docent, intelligunt: quâque eſſentiam metaphyſicam, & attributa quæ in Deo recognoſcunt, omnino contradictoriè negant, vt vidimus d. 3. & d. 8. de Trinit. quare ea ratio in præfata ſententia de conſtitutione metaphyſicæ eſſentiæ diuinæ ex omnibus diuinis prædicatis eſſentiæ metaphyſicæ Dei infinitatem, ſeu huius infinitatem per eſſentiam, & in genere entis metaphyſicè loquendo, diuina prædicata omnia non tranſcendere omnino demonſtrat. Nec minus efficaciter hoc ipſum probatur in noſtra ſententia eſſentiam metaphyſicam Dei in ſolo prædicato entis, ſeu eſſendi à ſe conſtituente. Etenim, cùm ea ratio entis attributa non tranſcendat, vt diximus, quorum nullum ens ſubſtantiuum metaphyſicum, ſeu eſſe à ſe formaliter eſt: neque infinitatem per eſſentiam, ſeu in genere entis habebit metaphyſicè, licèt vtrumquodque in ſuo genere habeat infinitatem, vt nuper dicebamus.

3. Hinc autem videtur facilè probari infinitatem diuinam per eſſentiã, & in genere entis laxiori illa earum vocũ ſignificatione acceptam omnia diuina prædicata tranſcendere: Cùm nullum omnino, vt diximus, ſit, quod in ſuo genere, & è conceptu, & eſſentia ſua infinitatem non habeat, quòd ſolùm ad metaphyſicam prædicati cuiuſuis per alia tranſcendentiam videtur requiri. Confirmatur: quia iuxta noſtram infinitatis diuinæ explicationem, ſeu definitionem nuper datam, infinitas metaphyſica Dei per eſſentiam ſeu in genere entis laxiori vſurpatione eſt prædicatum metaphyſicum diuinum è genere ſuo, ita omnem illius formalitatem poſſibilem, quæ imperfectionem non dicat in ſe continens formaliter indiuiſibiliter, vt nequeat in illo genere maius haberi, ac proinde maioritatis in illo neceſſaria negatione optimè definitur, & explicatur eiuſmodi infinitas diuina, quæ proinde eſt per denegationem termini etiam extrinſeci, vt ſæpe diximus. Sed id totum, quod eam negationem fundat neceſſariò in ſuo genere, in quouis prædicato diuino inuenitur: ergo etiam, quo ad negatiuum, ſeu negationem, qua infinitas diuina à nobis explicatur, ac definitur in omni prædicato diuino recognoſcitur.

4. Nihilominus cenſeo. Prædicatum infinitatis metaphyſicæ per eſſentiã, ſeu in genere entis metaphyſici larga illa acceptione nullatenus prædicata diuina tranſcendere, licet omnia in ſuo quæque genere infinita ſint. Id quod ex vrgentiori ratione, quam illa, qua eius tranſcendentiam probamus, mihi perſpicuum eſt. Etenim, cùm è genere, & conceptu eſſentiali ſuo indiuiſibili formaliter infinita in ſuo quæque genere ſint: non minus implicat quàm vnius formalitatem alterum tranſcendere formaliter, quod implicat manifeſtè: quia Attributi diuini cuiuſuis generis formaliter indiuiſibiliter idem eſt infinitas, quod ipſum Attributum formaliter eſt; ergo non tranſcendente tota formalitate attributi, nequit eius infinitas tranſcendere, vt de ſe patet. v. g. infinitas ſapientiæ Dei conceptu, & eſſentia ſua formaliter indiuiſibiliter infinita in ſuo genere, nequit Attributum amoris diuini metaphyſicè tranſcendere, ni formalitas ſapientiæ etiam Attributum amoris tranſcendat: quod eſt implicatoria oppoſitum Attributorum Dei confuſio. Atque ob eandem rationem nequit dari infinitatis diuinæ metaphyſicæ communis vniuoca tranſcendentia, ſicut animalis reſpectu hominis, & bruti: neque analogica: quia nihil horum dari poteſt inter conceptus primo diuerſos, cuiuſmodi ſunt diuina prædicata; quare ſolùm in his, quæ partitis metaphyſicæ formalitatibus conſtant dari poteſt; in quibus ſolùm conuenientia cum diſconuenientia poteſt inueniri: quare dicendum neceſſariò eſt infinitates metaphyſicas diuinorum prædicatorum, ſicuti & ipſa prædicata eſſe primò diuerſas. Nec obſtat, quod adiectiuè entia à ſe metaphyſica Attributa, quare & adiectiuè infinita in eſſendo ſint: id enim Attributis commune denominationis, non formalis tranſcendentiæ eſt. Illud de negatione maioritatis in ſuo genere, qua infinitas hæc à nobis concipitur, & explicatur pro hoc ſtatu, totum rationis noſtræ opus eſt omittendum.

5. Sed dices inde inferri infinitatem Dei per eſſentiam, ſiue phyſicam, ſiue metaphyſicam Attributum Dei non eſſe contra Theologos omnes: de metaphyſica patet, ex ratione nuper data. Cùm idem formaliter indiuiſibiliter, quòd ſuum prædicatum diuinum ſit, vt dicebamus. Idem autem reſpectu ſui ipſius proprietas, & Attributum eſſe nequit. Inde verò conſtat male a nobis, imò & à Theologis reliquis probari infinitatem Dei per eſſentiam ex prædicato entis à ſe à priori metaphyſicè: Cùm idemmet conceptus metaphyſicus prædicati entis à ſe, atque infinitatis eius per eſſentiam ſit. De infinitate verò Dei per eſſentiam phyſicam idemmet argumentum efformari poteſt: nam phyſicè eſſentia phyſica, & infinitas Dei per illam nullatenus differt. Denique cum infinitas intenſionis qualitatum, & extenſionis, tam earum, quàm quantitatis ex partibus, ſiue intenſionis, ſiue extenſionis eiuſdem rationis, & ſpeciei conſtituatur, ea etiam infinitas ſiue intenſiua, ſiue extenſiua (quam modò admitto poſſibilem) videtur per eſſentiam qualitatis, ſeu quantitatis eſſe: quare infinitatem per eſſentiam nullatenus ita Dei propriam & Attributum eſſe, vt nequeat creaturis conuenire: & hæc quidem videntur infinitatem per eſſentiam à ratione Attributi diuini relegare.

6. Infinitatem Dei per eſſentiam metaphyſicam, ſeu in genere entis metaphyſici, ſiue ſtrictè, ſiue largè ea nomina vſurpentur, Attributum Dei à reliquis diuerſum nullatenus eſſe, vt ratione efformata conuinci videtur. Nec ſatis eſt ad eam diluendam (quod poſſet nonnemo reſpondere) infinitatem, ſcilicet, Attributorum infinitatem eſſe metaphyſicam eſſentiæ metaphyſicæ Dei Attributalem, non minùs quàm Attributa ipſa, cum quibus cuiuſque infinitas formaliter, indiuiſibiliter metaphyſicè identificatur, eſſentiæ metaphyſicæ Dei proprietates, & Attributa ſint. Ea enim infinitas eſſentiæ Dei metaphyſicæ, infinitas, non per eſſentiam quidem, illius, ſed per Attributatum, cui formaliter identificatur eſt, vti ipſa ſolutione dicebatur. Verùm Attributalis infinitas Dei per eſſentiam non eſt illa infinitas per eſſentiam metaphyſicam, ſed per eſſentiam phyſicam, quæ quidem, licèt phyſicè ab eſſentia Dei phyſica non differat, ſeu ab eſſe à ſe phyſicè ſumpto, quòd phyſice idem & vniſſimum cum omnibus prædicatis diuinis eſt; aſt metaphyſicè

ab

ab eo, & ab eſſentia differt eiuſmodi infinitas per eſſentiam phyſicam, ſeu in genere entis à ſe phyſicè, atque optimè à nobis, & a Theologis reliquis per hoc à priori probatur, quod autem dicebatur tandem de infinitate creata, vel intenſiua, & extenſiua poſſibili, quæ tota in genere qualitatis, vel quantitatis eſt, eſſe infinitatem intra ea genera, & eſſentias probat; non autem per earum eſſentias, atque è genere, & eſſentia eorum, quæ ſine eiuſmodi infinitate, & phyſicè, & metaphyſicè ſaluari, concipique valent: quod ſecus eſt in eſſentia ſiue phyſica, ſiue metaphyſica Dei, vtróuis modo accepta, reliquiſque prædicatis, & Attributis diuinis, vt ex dictis patet. Infinitas vero per eſſentiam metaphyſicam Attributum verum Dei eſt: & quod etiam ex prædicato metaphyſico entis à ſe probetur à priori. Dicit enim in genere entis tèrmini omnimodam negationem, & illimitationem prædicato entis à ſe formaliter non expreſſam.

QVÆSTIO II.

De Immutabilitate Dei.

DE I infinitatem per phyſicam eſſentiam immutabilitas ſtatim conſequitur generatim (licèt ſpeciatim immutabilitatis partes, vt ſic loquar, ex ſpecialibus Attributis videantur ſuboriri: vt immutabilitas localis ex immenſitate, in duratione, ſeu deſitione, aut inceptione eſſendi, ex æternitate, & ſic de aliis) quia ex eo, quòd poſſibilia omnia, quæ imperfectionem non afferunt eſſentia Dei phyſica ita complectatur, vt nihil ea maius eſſe concipi queat, ſit, vt nihil ei denuo poſſit accedere, quod vbi primum ex æternitate eſt, ipſi non adſit: quod ipſum eſt immutabilitas, ſeu impotentia vt mutetur, aut neceſſitas eſſendi per æternitatem eo etiam omni modo, quo extitit primò.

CERTAMEN I.

Quæſtionis, ſeu difficultatis explicatio: atque Vorſtij error.

1. TRibus modis res omnes creatas mutari experimur: quare, & rationales creaturas, quatenus cum cæteris irrationalibus conueniunt. Primò quoad eſſe (quæ quidem propria mutatio non eſt) vt cùm eſſe incipit, quod antea non fuit, vel quod antea fuit, deſinit eſſe. Secundò localiter: cum aliquid de loco in locum mutatur. Tertiò accidentaliter: vt cum in quantitate, aut ſubſtantiali magnitudine, vel qualitate mutatur. Atque in hoc tertio mutationis modo duplex alius rationalium creaturarum mutationis modus continetur pro duplici qualitatis genere, quæ in ſolis illis reperitur: nempe intellectionis, ſeu ſcientiæ, & amoris, ſeu affectus voluntatis. Vt ſi non ſciat, quod antea ignorabat, vel putabat falſum, vel velit nunc, quod antea non volebat, vel nolebat atque auerſabatur. His omnibus modis an Deus mutari queat inquiri poteſt: & primò modo quo ad eſſe, ſiue exiſtentiam ſuam (quam impropriam mutationem diximus: quia ſubiectum, quod ex non eſſe ad eſſe, vel ex eſſe ad non eſſe tranſeat nullum eſt) conſtabit ex Dei æternitate d. 5. immutabilem eſſe Deum. Secundo autem modo mutationis eſſe incapacem ex eius immenſitate patebit. De tertio autem modo ſpecialiter eſt diſputario præſens, in qua de accidentibus non vitalibus, & irrationalibus vix vlla eſt adhuc apparens difficultas. Cùm ex Dei ſimplicitate (de qua d.) nullum ex iis accidentibus phyſicè ineſſe, nedum denuo aduenire clarebit. Quare de ſcientia, & amore, vel affectu voluntatis, in quibus aliqua ſaltem difficultatis vmbra eſſe poteſt; tota erit diſputationis præſentis difficultas.

2. Vorſtius apud Becanum 1. p. cap. 7. n. 1. Deum mutabilem eſſe quoad amorem, & affectus voluntatis: blaſphemauit. Ita enim aiebat pag. 65. *Deus quadam in tempore re ipſa vult, qua ante noluit.* Et cap. 12. *Voluntas Dei eſt principium cuiuſdam mutabilitatis in Deo*: inferiùs. *Non ſatis igitur circumſpectè loquuntur, qui Deum vt eſſentia, ſic etiam voluntate prorſus immutabilem eſſe affirmant.* Nec dubito hæreticum hunc ſcientia etiam mutabilem eſſe cenſuiſſe, in qua grauior proculdubio eſt difficultas ſatis obuia, quam cert. 2. expendemus, vbi acutiſſimos, Catholiciſſimoſque Recentiores ei ſuccumbere, atque animum ad ſolutionem deſpondere videbimus, & ad tutiſſimum fidei de immutabilitate Dei aſylum ſe recipere, quare Vorſtium, qui fidem minoris, quam leue quoduis difficultatis ſpectrum, ſemper facit in eo etiam erraſſe merito iudicamus: ni forte ipſius ignorantiæ, vulgaris adhuc, atque à Deo penitia difficultas non occurrit: quidquid enim Vecors homo non erraut, infelicitati ſuæ debet, non iudicio.

3. In hunc eundem Vorſtij errorem Catholicus quidam Magiſter prolapſus viſus nonnullis nuper fuit Toleti, dum conſequentiæ ergo: Deum in tempore plura, imò & omnia decernere faſſus eſt. Cùm enim libera Dei decreta extrinſeco effectu conſtitui, complerique doceret, qui quidem tempore, ac non ex æternitate adeſt, decretum ex æternitate Dei non adeſſe abſolutè, & adæquate, ſed abſolutè in tempore incipere, conſequens omnino ipſi videbatur. Qua de re apud Toletanum S. Inquiſitionis tribunal delatus fuit, quaſi Dei immutabilitatem negare. Eandem doctrinam circa deſitionem diuinorum decretorum tenuiſſe videtur Gaſpar Hurtado 1. p. tract. 3. d. dif. §. ex eodem principio de conſtitutione diuinorum decretorum per aliquid extrinſecum. Docet enim ibi decretum de exiſtentia rei, quæ periit v.g. Adami, eo tranſacto, atque è viuis ſublato, ceſſare, neque adhuc perſiſtere, quod æque Dei immutabilitati videtur officere.

4. Cæterum Catholici hi Doctores nuſquam Dei immutabilitatem phyſicam negare in animo habuerunt: cùm id totum, quod Deo intrinſecum in decreto eſt, ex æternitate fuiſſe, ac per totam æternitatem fore expreſſe fateantur: ſolumque deficere extrinſecum creatum, quo intrinſecus Dei affectus in decretum completur: quod non eſt Deo intrinſecum aliquod, vel tempore aduenire, vel aliquando deeſſe, quod ſolum ei immutabilitatem aboleret. Nam extrinſecùs aliquid in tempore Deo aduenire, quod poſtea ipſi extrinſecùs deficiat certiſſimum, imò prorſus catholicum eſt, ex myſterio Incarnationis, mundique creatione, quæ Fide ſunt certa. Nihilominus decreta diuina in tempore incipere, ac tempore tandem deeſſe abſolutè diſſone, & dicitur, & auditur. Cùm enim velle, ac voluntate decernere denominationes vitales ſint: proindeque intrinſecæ volenti ac decernenti, vtpote immanentes, Dei mutabilitatem ſonant: cum fatendum abſolutè ſit antecedenti ad tempus, in quo effectus ſunt, æternitate Deum non decreuiſſe, aut voluiſſe, quod in tempore abſolutè voluit; atque tranſacto effectu non velle per æternitatem ſuccedentem, quod aliquando voluit: ac proinde à non volente aliquando, ſeu negatione volitionis ad volitionem, & è contra à volitione, & volente aliquando, ad eius negationem, & non volentem videtur abſolutè tranſire: quod mutationem intrinſecam ſonat vt dixi, atque abſolutè cum Vorſtij blaſphemia. Id quod me ita ab ea deterret, vt ob id ſolùm incommodum à conſtitutione decretorum Dei per extrinſecum creatum contingens deficerem, etſi nullum aliud incommodum, vel fundamentum haberem.

CERTAMEN II.

Dei Immutabilitas, ex fide, & ratione eſt.

1. PRobatur. 1. ad Timot. 1. *Regi ſæculorum immortali.* & cap. 6. *Qui ſolus habet immortalitatem*: nomine autem immortalitatis, omnimoda Dei immutabilitas

adeſſe [illegible] in eo mutationi negatiuæ [illegible], videtur adeſſe quod ipſum de ſcientia libera Dei, quæ circa contingentia verſatur, videtur eadem ratione admittendum. Verùm, licèt eiuſmodi actuum decretorum contingentia, & libertas in grauiſſimis Theologiæ difficultatibus meritò numeretur; aſt Dei, quo ad eos adhuc, mutabilitatem, [illegible] [illegible]. Etenim eorum libertas [illegible] [illegible] ab aliis neceſſariis Dei prædicatis diſcriminatur; quod hæc Deo neceſſariò adſint, illa verò non item, ſed abſolutè potuerint non eſſe. Non autem in eo, quod decreta, vel ſcientia libera contingentium ſemel habita poſſint in oppoſita mutari, vel deficere in tempore, vel nō habita ab æterno, in tempore incipere: id enim ad eorum libertatem, & contingentiam, quæ in diuinis prædicatis neceſſariis deficit, opus non eſt; ſed ſolùm quod pro priori libertatis in actu primo poſſint non eſſe: quod habent, etſi æternitate menſurentur, ſintque neceſſaria Dei prædicata contra: quare ex eorum contingentia, & libertate præciſè mutabilitatis [illegible] arguitur Dei, quo ad illa, locus non [illegible] datur.

2. Dices: Pro illo priori indifferentiæ, & libertatis diuinæ non eſt decretum Dei: ſi enim illud pro tunc adeſſet, non eſſet libertas ad ipſum, vel eius negationem, ac proinde neque libertas contradictionis, neque ad oppoſitum decretum, quare neque libertas contrarietatis: cùm ex actu, ſiue in actu primo ſit decreti illius determinatio. Ad coniungendum autem cum illo, vel eius negationem, vel decretum oppoſitum poteſtas chymærica eſt, & impoſſibilis: ergo, cum Deus conſtituit actum liberum tranſit ad illum ab eius negatione, ſiue à non volente, aut ſciente, ad volentem, & cognoſcentem obiecta contingentia. Hoc autem neque fieri in æternitate, [illegible], quidquid in actu primo Deo adeſt, ipſi verificatur adeſſe: ergo in tempore. Verùm [illegible] ipſis conſequentia non adeſſe Deo pro illo priori, negationem decreti, ac ſcientiæ liberæ, quam adeſſe pro illo contendis quamque pro poſteriori habuit, ne lædatur libertas Dei in actu primo. Et quidem neutrum extremorum libertatis, ſiue contrarietatis, ſiue contradictionis pro illo priori cauſis liberis adeſſe certiſſimum eſt, & ea certitudine, qua effectus cauſa ſua non eſt, & qua cauſa libera aut poteſtas ad [illegible] eſt. Itaque poteſtas actiua ad vtrumlibet, quæ formaliſſimè libertas in actu primo potentiæ, ſeu cauſæ liberæ eſt, ab vtroque extremo præſcindit, ac proinde neutrum in illa eſt, præciſiuè quidem, non negatiuè. Nam prioritatis ſigna, ſeu inſtantia non ſunt eſſendi, vel non eſſendi ſiue verificationis inſtantia, ſed cauſalitatis, atque vt vulgo dicitur inſtantia, à quibus actus ſecundus poteſt eſſe, non in quibus ſit, exiſtere poſſit.

3. Aliunde tamen alij dicere poſſent Deum poſſe temporariè incipere, vel deſinere poſſe liberè velle, vel ſcire contingentia obiecta, quin propriè, & phyſicè intrinſecè mutaretur: etenim, licet ab æterno, atque in æternum non haberet decreta, & ſcientiam liberam, quam habet, vel haberet, actus liberos ei oppoſitos, nihil phyſicum & reale haberet, vel ei deficeret, quod modò non habeat, vel deficiat: alioqui eiuſmodi decreta, & ſcientia libera, libera Deo non eſſent: quia tam neceſſariò ea haberet, quam neceſſario eſt immutabilis: ergo, licèt in tempore incipiat, vel deſinat decretum, & ſcientia libera, quam modo habet, nihil ei intrinſecum deficiet, vel adueniet eis, quæ de facto habet, habuitque ab æterno, aut in æternum habebit, ſi eiuſmodi decreta non deficerent, vel inciperent temporariè; Patet conſequentia: quia ſine defectu, vel aduentu denuo alicuius intrinſeci, quod phyſicè ſubiectum antea, vel habebat, vel non habebat, nequit eſſe propriè phyſica, & intrinſeca eius mutatio, quæ ſola Deo repugnat. Confirmatur: quia Deum liberè ſcire, vel velle, ſolum addit ſupra amorem, & amorem neceſſarium diuinum denominationem extrinſecam ab obiecti contingentibus, & reſpectum rationis in ea fundatum. Hæc autem in tempore Deo aduenire, deficereque poſſe ſupra admiſimus: patetque in denominatione actualis creatoris rerum: ergo & denominationes liberè volentis, & ſcientis.

4. Vt à poſtremo hoc ordiar ſolutionem, nego denominationes ſcientis, & volentis contingentia obiecta eſſe ſolum extrinſecas Deo: ſunt enim omnino intrinſecæ. Quomodo autem, cum intrinſecæ ſint, poſſint Deo abſolute deficere, communis, grauiorque difficultas eſt, quam, vt [illegible] propriam [illegible] tractamus. Me igitur de ea videre controuer. de voluntate Dei diſt. de decreti liberi contr. vbi id [illegible], etſi propius velitis controuerſ. de ſcientia Dei, quæ huic primæ immediatè ſuccedet. Sed admiſſo denominationes extrinſecas Deo eſſe. Nego conſequentiam: licèt enim denominationes extrinſecas, quæ temporalem aduentum extrinſeci contingentis, à quo deſumuntur, ſpectant, Deus in tempore ſæpe ſubeat, vt patet in exemplo adducto actualis creatoris & ſimilibus. Aſt eas, quæ temporaneum aduentum, & exiſtentiam actualem extrinſeci, à quo deſumuntur, non ſpectant, neque in tempore, neque ad tempus ſubire Deus poteſt. Huiuſmodi autem ſunt denominationes ſcientis, & volentis liberè obiecta contingentia, etſi extrinſecas eſſe admittamus: deſumuntur enim à veritate, ſeu cognoſcibilitate, atque à bonitate, ſeu amabilitate obiecti, quod quantumuis contingens ſit, ſi ſemel verum, ſeu cognoſcibile, & bonum, ſeu amabile ſit, non ſolùm quandiu de præſenti eſt, ſed ſemper ex æternitate, & per æternitatem verum, ſeu cognoſcibile, ac bonum, ſeu amabile eſt. Hinc patet ad principem argumenti ſolutio. Nam, etſi ea deficientia actus liberi non appareat formalis intrinſeca Dei mutatio formaliter, aſt ex ea infertur intrinſeca formalis phyſica mutatio ipſius. Nam, ſi veritas, & bonitas, ſeu obiectum amabile, & cognoſcibile, quod ſemel, & aliquando tale eſt, ab æternitate, & per æternitatem, ſemper cognoſcibile, & amabile eſt, atque non ex æternitate, vel per æternitatem à Deo cognoſceretur & amaretur, ſed ſolùm temporariè, tota æternitate è ſolo defectu infinitæ intelligentiæ, & omnis ſcientiæ Dei, quæ prædicata intrinſeca Dei ſunt, ea obiecta non intelligeret, atque è ſimili intrinſeco defectu non amaret: quod non infertur ex eo, quod ea, quæ ſolùm poterant eſſe vera, & futura, non autem fuerunt, non amet, neque intelligat.

5. Murciani Recentiores argumentis contra Dei, quo ad hos actus, in variationem temporaneam à ſe [illegible], & docte ſatis inſtructis parum abfuit, quin ponderi difficultatis ſuccumberent: in eamque irent ſententiam, vt Dei, quo ad actus liberos ſcientiæ, & voluntatis, temporaneam variationem ſaltem negatiuè faterentur. Aiebant enim (audaciorum nomine, non ſuo) quaſdam eſſe in creaturis contingentibus veritates bonitatéſque, non, niſi quando actu de præſenti ſunt cognoſcibiles, & amabiles, vt eorum argumenta contendebant, ſatis, vt cert. 3. videbimus, efficaciter: quare quod ab æterno à Deo neſciantur ignorantiæ verti Deo non poſſe: ac proinde, neque defectum phyſicum omnis ſcientiæ, neque intelligentiæ cæcitatem in Deo arguere: quemadmodum nuper dicebamus de neſcientia Dei futurorum, quæ, licèt, futura abſolutè eſſe poſſint, nuſquam tamen abſolutè erunt. Ideò ipſi tandem ſcriptura Patrum ſola, & Scholaſticorum reuerentia, ne in eam eſſe ſententiam teneri ſe fatentur, nuſquam autem ratione. Si enim illud principium euertatur, *quod ſemel verum, bonumque, ſeu cognoſcibile, & amabile eſt, ſemper eſt amabile, & cognoſcibile.* Certum ſtatuimque non ſit, non erit vnde Dei, quo ad actus liberos immutabilitas, ſeu inuariabilitas negatiua à ratione monſtretur. Sed certe nos, quibus, licet ingenij tardioris, in ſcripturæ Patrumque dogmaticas ſententias amor, atque erga veritates in eis contentas ingenuitas, magna ex parte ingenium eſt, non ita arctè horum Recentiorum argumenta premere vt in à Deo in via agamur cert. 3. oſtendemus; vbi etiam videbimus nullas eſſe veritates, aut bonitates tempori determinato affixas, quæ neque ante illud, neque poſt illud ſint cognoſcibiles, & amabiles.

⁂

inueniſi tempus, quod nobis natura ſubtraxerat: vt, quos aeterna diu iuuabant, etiam ad ſpem cerea delectent. Ne tamen rethorice magis, quam ſolidè, ſcholaſticè, ac virilitèr dictum a Panegyriſta videatur accedat Ariſt. 2. Rethor. c. 5. vbi de malo certo futuro, Timorem non poſſe concipi ait, ſed triſtitiam gaudio oppoſitam. *Opus eſt* (inquit ille) *ſalutis ſubeſſe ipſum, pro quo perhorreſcunt.* Cui conſentit S. Thom. 1. p. q. 62. art. 2. & 3. p. q. 15. art. 7. Eius veritatis firmiorem habemus Chriſti ſermonem Ioann. 8. n. 50. *Abraham* (Chriſti tot retro annis antecellor) *Pater veſter exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauiſus eſt.* Vnde & Apoſtolus ad Roman. 8. Beatos ſuam beatitatem ſperare non poſſe aiebat dicens: *quod videt quis, quid ſperat?* cum tamen ni vita certo futura ſperi, ac deſiderij actum impediret, gaudiique affectum moueret Beatis, fore per æternitatem deſiderare, ſperareque poſſent, quam fore certo videbant. Et ratio eſt. Quia, quod nobis gaudium ingenerat, non eſt phyſica eius præſentia, & exiſtentia in ſe, ſed in cognitione certa, vt de eius exiſtentia ſecuri reddamur: quare infallibilis certa, ac ſecura ſcientia de boni futuritione abſoluta ad mouendum noſtrum gaudium, vitiom de eius præſentia æquiualet, atque in morali æſtimatione idem omnino eſt; cum ergo Deo creata bona, eorumque impropria duratione exiſtentia à Deo certè, atque infallibiliter, vt exiſtentia, ſibique pro illa coexiſtentia, ex æternitate videantur æque tunc, atque cum in ſe præſentia, & exiſtentia ſunt, gaudium mouere ipſi poſſunt.

7. Ad illud de deſiderio dicito: Deum ad illud non boni creati, nec futuritionis eius viſione, ſed vel ſcientia ſimplicis intelligentiæ de eius poſſibilitate; vel ſcientia media de eius conditionata futuritione moueri. Cum autem hæ ſcientiæ æternæ per omnes ſint, atque Dei voluntatem ſollicitent, ſintque compoſſibiles cum ſcientia viſionis de rei futuritione, atque actuali exiſtentia, & cùm gaudio per hanc regulato; deſiderium regulatum per illas æternè perdurat: quod in nobis nequit euenire, quibus obiecti præſentia, & poſtillio ſcientiam de eius abſentia pro tunc depellit. Inde verò conſtat deſiderium efficax de re tali tempore apponenda, eo adhuc elapſo, & miserabili non ferri in impoſſibile: nam per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, aut conditionatam, qua ſemper regulatur, Deuſque ad illud mouetur, non proponitur cum actuali exiſtentia elapſa, ſeu præterita, ſed pro priori quaſi naturæ, & maioris vniuerſalitatis, vt ab actuali exiſtentia, & negatione ſui præſcindit. Sed neque iam eſt deſiderium illud otioſum. Tum quia nec virtus cauſatiua, (cuiuſmodi decretum efficax eſt) otioſa, & fruſtranea eſt poſt abſolutum effectum: cùm ſatis ne fruſtranea, & otioſa ſit, habeat, ſi ad actum reduci poſſit aliquando: nempe quando oportet, & vbi oportet, vt doctè Caietanus aiebat. Tum quia, ſi otioſè & fruſtraneè non fuit per vos ab æterno, cùm non poterat effectum pro hoc inſtanti decretum apponere, quia id ad Dei perfectionem ſpectat, ita neque elapſo hoc inſtanti otioſe, & fruſtraneè per æternitatem perdurabit: quia id ad perfectionem immutabilitatis Dei eſt neceſſarium. Denique his argumentis ſolutio ſequentibus adhibenda clarius adhuc ſatisfaciet.

CERTAMEN II.

Difficiliores ex Scientia, obiectiones eneruantur.

1. OBiicitur difficilius adhuc. Deus ab æterno nouit Incarnationem futuram, quam futuram non poteſt, niſi falsò iudicare, ex quo peracta de facto fuit: ergo iudicium de eius futuritione Deo ex tunc ceſſauit, ac defecit. Item ex eo tempore Incarnatio, aut Natiuitas Chriſti præterita à Deo iudicatur; cùm tamen præterita per antecedentem æternitatem ab eo iudicari non poterit; quia falsò iudicaretur, quod Deo repugnat: ergo iudicium de Incarnationis, aut Natiuitatis præteritione ab eo tempore Deo cœpit. Denique ſolùm cùm actu & de præſenti erat, fiebatque Incarnatio, & Natiuitas Chriſti verè iudicari a Deo poterat actu, & de præſenti fieri, vel eſſe, non autem æternitate antecedente, vel ſubſequenti illud inſtans: ſiquidem in eis falſum eſſet hoc Dei iudicium *Incarnationem vel Natiuitatem actu, & de præſenti eſt*: ergo ſcientia & iudicium hoc diuinum in tempore cœpit, atque in tempore defecit Deo, ac proinde Deus, quo ad ſcientiam abſolute exiſtentium contingentium mutatur negatiuè in tempore, & à poſitiua ſcientia in negationem eius, & poſitiue a negatione ſcientiæ in ſcientiam de illis. Nec videtur communis ſolutio ſufficiens: quod nimirum ea mutatio in ſcientia, & iudicio Dei intrinſecè non ſit, ſed in obiectis ipſis extrinſecè à tempore, quo durant, eiuſque varietate, a qua intrinſeca Dei ſcientia denominatur extrinſecè præſcientia. Etenim argumenta intrinſecum Dei iudicium falſum eſſe, ac proinde Deo impoſſibile niſi eis determinatis temporibus futuritionis; præſentiæ, aut præteritionis obiecti, videntur oſtendere. Id quod duplici argumento acutè ſatis inſtructo contendunt Murciani Recentiores, & à priori, & ab abſurdo.

2. A priori: quia rem eſſe actu, & de præſenti diuerſa veritas obiectiua eſt ab hoc, quod eſt rem futuram eſſe, aut præteritam, & cui aſſentiri verè, ac proinde abſolutè non poteſt Deus, quouſque eius duratio de præſenti ſit: alioqui aſſentiri ei veritati res, vel duratio, actu, & de præſenti eſt extra eius, & durationis præſentiam, nimirum antequam ſit, vel poſtquam præteriit poterit: atque nobis nunc reuelare: *Antichriſtus eſt*, actu nimirum, & de præſenti, ac ſimiliter *Iudas actu, & de præſenti tradidit Chriſtum in horto.* Si enim non ſit diuerſa veritas obiectiua, vel ſic extra actualem eius exiſtentiam de præſenti verè, ac proinde abſolutè iudicabilis à Deo: & erit abſolute reuelabilis, Quocunque enim tempore Deus verè iudicat aliquid abſolutè, poteſt, & abſolutè, vt illud iudicat, nobis reuelare. Confirmant à paritate triplicis ſtatus rei: nempe poſſibilitatis, futuritionis conditionatæ, & futuritionis abſolutæ, qui diuerſas veritates obiectiuas conſtituunt, quarum neutra pro ſtatu prioris poteſt iudicari, ſcilicet à Deo, quouſque res in illo de facto ſit: ac proinde diuerſas in Deo ſcientias conſtituunt: ergo & veritas actualis exiſtentiæ rei de præſenti diuerſa eſt a veritate futuritionis; neque de re pro ſtatu futuritionis vere iudicabilis, quouſque actu, & de præſenti ſit, verè res, eiuſque duratio: diuerſo item iudicio, quo futuræ iudicabantur, & res, & duratio eius. Confirmant ſecundò argumento, quod ex gaudij natura nobis oppoſuimus cert. 2. quod nili de bono actu exiſtenti, & poſſeſſo eſſe nequit.

3. Si recurras ad Thomiſticam rerum præſentiam in æternitate, incidis in impugnationes tactas ibi. Si autem ad diuinæ ſcientiæ eminentiam, quæ abſque vlla ſui variatione ſuccedentes temporariè veritates repræſentet, ac penetret: id ſolum contenditur. Si ſolum pro tempore, quo de præſenti ſunt repræſentari admittas, ac denuo tunc vere denominari ſcientem abſolutè Deum rem de præſenti, & actu eſſe: id enim ſolum ſatis eſt, vt diuinæ ſcientiæ eminentia ſaluetur. Eſt tamen contra Auguſtinum, & Proſperum, imò & reliquos Patres, & Theologos, qui hac de re diſſeruere. Idemque contra eoſdem in affectibus Dei liberis fateri teneberis. Si tertiò dicas implicare aliquid eſſe aliquando verum quod ab æterno, & æternè verum non ſit, atque iudicabile, & cognoſcibile vt in cert. 2. arguebamus. Solùm probabis eſſe verum veritate futuritionis, & præteritionis, atque, vt futurum ab æterno, vt præteritum verò per æternitatem etiam ſucceſſuram eſſe verè cognoſcibile, vt argumentum noſtrum ibi probabat. At verò veritatem de præſenti, ſeu hoc quod eſt actu, & de præſenti rem eſſe, atque ita eſſe ab æternitate, in qua nondum de præſenti res eſt, aut ea elapſa eiuſque duratione per æternitatem, in qua eius negatio ſuo modo erit, ac rem eſſe repugnabit, eam veritatem obiectiuam huius iudicij, *res eiuſque duratio actu eſt, ac de præſenti* perſiſtere, non apparet vnde probetur, adhuc apparenter, vt argumento, ſpecie ſaltem tenus, ſatisfiat.

4. Cæterùm, etſi certum ſit diuerſam obiectiuam veritatem eſſe rei, ſeu durationis futuritionis ab eius actuali exiſtentia de præſenti, quia plura vnum obiectum, quàm

aliud involuit, vt iam dicam; hanc tamen quo ad omnia, quæ ex parte obiecti claudit, atque importat non poſſe, quo ad vſque depræſenti ſit, tam à Deo, quam à nobis cognoſci, ac iudicari hæreticum videtur. Primò enim recitis verbis ex Ioann. 8. *Abraham Pater veſter exultauit, vt videret diem meum* (tot poſt ſæculis futurum) *vidit, & gauiſus eſt.* Plane aduerſatur. Secundò: quia ni res vel duratio futura ſecundum totum, quod depræſenti habebit, quando actu, & depræſenti ſit, cognoſcatur, antequam actu, & depræſenti ſit, nec Deus reuelare, neque homines prophetare, ac prædicere futura poſſent contra aperta ſexcenta ſcripturæ teſtimonia. Cùm enim ſiue rei, ſiue durationis futuritio, præter eius negationem in duratione, pro qua futura res, vel duratio eſt, dicat eius actualem exiſtentiam abſolutam pro duratione, in qua actu, & depræſenti erit, eoque modo, quo tunc erit, ni ea abſoluta exiſtentia, eius, quæ actu, & depræſenti tunc erit, ante acta duratione cum omnibus, quæ claudit cognoſcatur à Deo, & ab homine, res, vel duratio futura cognoſci, ac iudicari non poterit: ac proinde neque à Deo reuelari, neque ab homine poterit prophetari. Stet ergo actualem exiſtentiam abſolutam rei, vel durationis antequam depræſenti, & actu ſit cum omnibus, quæ ex parte obiecti importat poſſe cognoſci, & iudicari.

5. Vt autem argumento, & confirmationibus, quibus oppoſitum Recentiores contendebant ſatisfiat, obſeruandum aliud certiſſimum etiam eſt. Nempe in omni iudicio ſiue interno, ſiue externo verbum, ſiue copulam debere neceſſario intercedere, quæ præter identitatem prædicati, & ſubiecti concernat, durationem, in qua & iudidans iudicat, & iudicium profertur, iudicio, & iudicanti proportionatam, & propriam. Vnde quia duratio nobis iudicantibus, noſtriſque iudiciis propria, & proportionata ſucceſſiua, diuerſiſque ſibi ſuccedentibus conſtat, verba, quibus neceſſariò iudicamus per varia tempora præſentis, præteriti, & futuri coniugantur; quoniam vero duratio iudicanti Deo, eiuſque iudicio proportionata, & propria indiuiſibilis, totaque ſimul æternitas eſt, quæ totum explet, imò & circumdat tempus, ſit, vt copula *eſt*, ſeu verbum quoduis diuini iudicij eius æternitatem ſolam neceſſariò concernat: quæ cum omne tempus, & vltra, in ſe indiuiſibiliter claudat, nuſquam variatur duratio iudicij diuini. Denique per illud iudicantis, quam copula, ſeu verbum, quo iudicat concernit id nobis. Regius Pſaltes voluit inſinuare verbis illis, quæ noſtro concipiendi modo, & idiomate grammaticali non bonam concordantiam, ſed diſcordantiam grammaticam, & ſoleciſmum ſonant Pſal. 2. vbi de ſuo Filio æterno Pater aiebat. *Ego hodie genui te.* Cùm *hodie* præſens dicat, & *genui* præteritum; ſi tamen duratio importata per diuini iudicij copulam, quæ indiuiſibiliter phyſice, ac metaphyſicè omne continet, ambitque tempus, nempe Dei æternitas attendatur diuinæ grammaticæ concordantia deprehendetur ſublimis. Hinc patet Deum, de omni quidem tempore, non tamen cum aliquo tempore, vti nos, iudicare; ſed cum æternitate ſua, quam ſolam iudicij diuini copula concernit.

6. Ex quo rurſus patet diſcrimen aliud inter veritates obiectiuas iudicij noſtri de futuritione, & depræſentia obiecti his propoſitionibus: *res, vel duratio erit: & res, vel duratio eſt nunc depræſenti*, & inter iudicium diuinum de iiſdem obiectis; Ex quo diſcrimine prona eſt tam propoſitæ, quam ſtatim proponendæ difficultatis expeditio. Cùm enim iudicij noſtri, verbum, ſeu copula tempus, & durationem iudicij ipſius, & noſtri iudicantium concernat, nequit non ex diuerſitate temporis, in quo à nobis habetur interius, vel exterius iudicium, obiectum, atque iudicium ipſum variari; ac proinde de re, aut duratione, quæ nondum depræſenti aduenit iudicium depræſenti ferri, ac enuntiari vere minime poſſe, ſed ſolum de futuro. v. g. *Antichriſtus eſt*; ſed ſolum *Antichriſtus erit*: quia reſpectu temporis importati per copulam iudicij, quod nunc habemus, vel bilque exterius ſignificamus Antichriſtus vere non eſt depræſenti, vt copula importat, ſed erit, vt iudicij ſecundi copula importatur. At vero cum duratio importata per diuinij iudicij copulam Dei æternitas ſit, quæ omne tempus indiuiſibiliter implet, explet, ac circumdat, cuiuſque proinde reſpectu nihil poteſt eſſe, præteritum, aut futurum, cum eidem toti indiuiſibili æternitati Dei omnia, ſua vnumquodque duratione, coexiſtant, ſit plane, vt ex parte durationis importatæ per diuini iudicij copulam nulla eorum iudiciorum diuerſitas ſit: cum ſit eadem phyſicè, & metaphyſicè inſectilis diuinæ æternitatis duratio, ſed tota varietas ex parte ſubiecti, & prædicati extrinſecæ Deo durationis, etſi ipſis intrinſecæ ſe habeat, nulla ad eiuſmodi variationem habita ratione durationis per copulam iudicij diuini importatam, quæ eadem eſt: quia licèt de tempore omni, non tamen cum tempore, vt diximus, iudicat, ſed neceſſariò cum ſua iudicat æternitate.

7. Hinc claret ad argumentum, & confirmationes ſolutio. Etenim diuerſa licèt veritas ſit rei, vel durationis futuritio ab eius actuali præſentia pro ſua duratione, quia præter hanc eius negationem tempore antecedenti exercet, atque item noſtro iudicandi modo tam interius, quam exterius, tempus, quo iudicium habetur ea propoſitione concernitur: quare non ſolum diuerſæ veritates obiectiuæ ſunt, ſed quæ à nobis nequeant ſimul eodemque tempore de futuro, ac depræſenti vere iudicari cum reſpectu temporis eiuſdem nihil præſens, & futurum eſſe queat; imò neque quod poſtea ſuccedet ante acto tempore eſſe, licèt actualis exiſtentia, & præſentia pro ſua duratione futuri cuiuſuis neceſſariò iudicanda ſit, vt dixi n. 4. vt fore iudicetur; ſed tamen reſpectu Dei, licèt diuerſæ etiam veritatis ſint rei futuritio, & præſentia, cum hanc differentiam non habeant reſpectu æternitatis diuinæ, cum qua ab ipſo iudicatur, & quæ iudicio ſuo neceſſariò concernitur, ſed reſpectu durationis Deo extrinſecæ, ſiue realis futuræ, aut præteritæ, ac præſentis, ſiue poſſibilis ſolum, aut imaginariæ, cum qua Deus non iudicat, quamque eius iudicium non concernit. Vtrumque iudicium de rei futuritione pro extrinſeca Deo duratione reſpectu cuius eſt futura, & de eius actuali exiſtentia depræſenti, & ab æterno, & in æternum verum eſſe ſimul poteſt: quia vere pro illa extrinſeca Deo duratione, res vel duratio ſucceſſiua erit, atque pro alia vere depræſenti eſt: imò ideo vere ante acto tempore erit: quia alia ſequenti duratione verum erit, quod actu depræſenti eſt. Quare cum de eis extrinſecis temporibus, vt obiectis ex parte extremorum iudicij, non autem cum eis, iudicat, ſed cum eadem indiuiſibili ſuæ æternitatis duratione, vere tota illa ſua æternitate iudicat: quia nulla eſt durationis importatæ per ſui iudicij copulam variatio, vt veritas obiectiua vtriuſque propoſitionis per illam varietur, ſed ſola extrinſecæ durationis variatio, quam ſimul cognoſcit, ac penetrat, vt vere, ac certo iudicare poſſit reſpectu vnius eſſe præſentem reſpectu alterius futuram reſpectu alterius præteritam.

8. Inde conſtat ex tempore noſtro, cum quo Dei iudicia comparamus, ſiue de actuali præſentia rei, ſiue de eius futuritione ſint, nullam oriri obiectiuam iudicij cuiuſuis ex illis diuerſitatem; licèt ex imperfecto noſtro modo iudicandi cum tempore diuerſitas apprehendatur. Quod autem dicebatur Deum, ſi æterne iudicat rei actualem præſentiam poſſe æterne, vel ante actualem rei præſentiam eam nobis reuelare propoſitione depræſenti falſum omnino eſt: cum enim reuelatio nobis noſtro idiomate fieri neceſſario debeat, in quo propoſitio tempus noſtrum concernit, depræſenti, reſpectu cuius res eſt vere futura, atque, vt talis à Deo cognoſcitur, non autem reſpectu eius, vt præſens, falſum neceſſario, atque aliud, quod non iudicabat, reuelaret: Confirmatio ex triplici ſtatu, rerum, poſſibilitatis futuritionis conditionatæ, & abſolute quæ diuerſas rei obiectiuas veritates conſtituunt, ſolum in proprio cuiuſque ſigno eſſe cognoſcibiles; non autem extremam in prioribus, aut ſecundam in primo, paritatem non habet ad rei futuritionem, & præſentiam actualem pro ſua duratione, quæ in ipſa futuritione abſoluta continetur. Neque enim ſigna illa ſtatum alterum includit, aut concernit, ſed aliud alio prius prioritate maioris vniuerſalitatis eſt: ac proinde diuerſas in Deo ſcientias conſtituunt, per omnes Theologos; cùm tamen futuritio, & actualis rei præſentiam vnicam viſionis ſcientiam conſtituat per eoſdem. Confirmatio ſecunda ex gaudio, quod, neque in Deo, niſi de actuali præſentia, & poſſeſſione boni poſſibilis dicebatur ex dictis nullius eſt ponderis: cùm falſo omnino nitatur exemplo, & principio

adhuc

adhuc de noſtro gaudio loquendo, vt oſtendimus cert. 2. &, quamuis de eo verum eſſet, non tamen de Dei gaudio verum foret; cuius iudicium, vt diximus, æternitatem concernit neceſſariò, extra quam futurum bonum non eſt, ſed intra illam pro ſua tamen duratione.

9. A poſteriori tandem, & abſurdo vrgentius Dei, quoad ſcientiam, immutabilitatem, huiuſque in variationem imperi æſtimant Recentiores iidem, quia, ſi Deus cum res deprætenti adeſt, nihil denuo cognoſcit, quod ab æterno non nouerat, neſciet quidem quo die viuit. Ponamus enim tres dies, feriam primam, feriam ſecundam, & feriam tertiam: ſi idem omnino in horum ſingulis, & omnibus, quoad exiſtentiam actualem, & deprætenti ſingulorum, & omnium, ſuique cum illis coexiſtentiam actualem, deprætentique iudicat Deus: ergo cum aduenit feria ſecunda, vel tertia nihil aliud aliterve cognoſcit, ac iudicat Deus de alterutrius exiſtentia actuali deprætenti, ſuaque coexiſtentia actuali cum alterutra: æqui feria prima ante aduentum ſecundæ non ſciebat, nec iudicabat feriam ſecundam actu, & deprætenti eſſe, ſed fore, ſeque illi coexiturum, non autem illi deprætenti coexiſtere actu: feriáque ſecunda elapſa, atque acceſſu tertiæ, coexitiſſe ſecundæ, non autem deprætenti feriam ſecundam exiſtere, aut ſe illi coexiſtere: ergo neque accedente feria ſecunda ſcit, aut iudicat eam deprætenti, & actu exiſtere, ſéque illi actu, & deprætenti coexiſtere.

10. Argumentum hoc ex æquiuocatione orta ex noſtro imperfecto modo cognoſcendi, & iudicandi de rebus, ac duratione, ſeu tempore ipſo, ad Deique ſcientiam, & iudicium, quod cum tempore non eſt (vt dixi) ſed cum ſua æternitate ortum habet, illud enim eſt actu, & nunc deprætenti, erit vel fuit, reſpectu temporis noſtri cum quo iudicamus, eſt, atque reſpectu illorum cognoſcit ab æterno Deus eſſe fore, vel fuiſſe, non autem reſpectu ſuæ intrinſecæ æternitatis, quæ eſt duratio vnica, cum qua iudicat: ſicque ab æterno, & in æternum cognoſcit feriam ſecundam in ſua duratione Deo extrinſeca, in ſe deprætenti, & actu exiſtere, ſeque illi pro ea coexiſtere: vnde, licet nihil denuo cognoſcat, ac iudicet, cum ille dies accedit, ſcit quo die duos cum illo viuit, & regnat. Ad formam. Cum dicitur: nunc deprætenti feria ſecunda actu eſt, aut ego coexiſto: ſi illud nunc, & duratio, quam iudicium illud diuinum concernere ſignificatur ſit feria ipſa ſecunda eſt propoſitio de ſubiecto non ſupponente: ac proinde de qua negandum eſt ſuppoſitum, ſi autem concernatur, vt verè ſolum concerni debet, nunc æternitatis, cum quo ſolum iudicat Deus, euaneſcit argumentum.

QVÆSTIO IV.

De immenſitate Dei.

DVÆ ſub hoc titulo æquiuocantur à multis quæſtiones; exiſtimantes Dei immenſitatem idem prorſus, quod eius vbiquitatem eſſe; cum tamen vbiquitas ſeu Dei entitatiua in rebus præſentia per eſſentiam, licet ex immenſitate oriatur, atque in ea fundetur, diuerſum quid ab ea eſſe, vel inde demonſtretur, quod in ea fundetur. Primum ergo, qu. præſenti de Dei immenſitate; in ſequenti verò de eius vbiquitate agemus.

***

CERTAMEN I.

Catholica Dei immenſitas contra errores, dogmatice ſtatuitur.

1. DEi immenſitatem ij omnes negant, qui negant eius vbiquitatem. Cum enim hæc ex illa per neceſſariam, legitimámque conſequentiam inferatur ex huius, quæ conſequens eſt, negatione ad illius, quæ eſt antecedens negationem conſequentiam currere neceſſe eſt: Cum celebre Dialecticæ axioma, & principium ſit ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis conſequentiam ineuitabiliter tenere. Eos qui vbiquitatem Dei negant, qu. 5. certam. 1. recenſebimus. In terminis autem ipſis nemo hactenus, quem viderim, Dei immenſitatem negauit, ſed ſolum, vt dixi eius negando intimam, atque penitiſſimam penetratiue, vt ſic loquar, in rebus omnibus ſubſtantialem præſentiam, & vbiquitatem: quare præter præfatos neminem pro errore negante Deo immenſitatis attributum commemoro.

2. Veritas autem catholica eſt Deum immenſum eſſe, definita expreſsè cap. Firmiter de ſumma Trinit. Item in Symbolo Athanaſij: *Immenſus Pater: immenſus Filius: Immenſus Spiritus ſanctus*: quibus etiam immenſitatis prædicatum ex communibus Trinitati, atque Deitatis, vbivis perſonarum, indiuiduum comes oſtenditur. Eſt etiam in ſcriptura expreſſum. Baruch. 3. *immenſus eſt, & non habet finem* Ad Epheſ. 3. *Vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, ſublimitas, & profundum*, Dei ipſius intrinſecus: neque enim comparat cum menſura, & coaptatione Dei actuali ad extrinſeca loca, quæ vbiquitas Dei eſt, ſed intimam Dei ipſius dimenſionem interminabilem, quæ immenſitas eſt, corporeorum ad inſtar deſcribit. Quare Ambroſius eum locum in commentario ſuo de immenſitate Dei expoſuit. Idem ipſum continetur verbis illis. *Et magnitudinis eius non eſt finis*. Pſalm. 144. quæ, licet infinitatem Dei per eſſentiam tradant, & hanc etiam immenſitatem eius apprimè nos docent. Denique, quæcumque ſubſtantialem Dei vbiquitatem, & præſentiam in rebus omnibus, imo, ſuper effuſionem, continent, hanc nobis diuinæ immenſitatis veritatem oſtendunt. Iob 11. *excelſior cœlo eſt; & quid facies? profundior inferno: & vnde cognoſces? longior terra menſura eius: & latior mari.* Et 2. Paralip. 6. *Si cœlum, & cœli cœlorum non te capiunt, quanto magis domus iſta non te capiet.* Eccleſia demum de B. Deipara, quotidie canit: *Quem cœli capere non poterant*, &c. Atque ad Epheſ. 4. *Qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.* Præſentiæ enim ſubſtantialis, quæ omnia futura abſolutè, & poſſibilia excedit, immenſitas ſanè eſt.

3. Accedit Patrum omnium conſenſus, qui, licet eam immenſitatis voce non tradant, immenſitatem tamen per Dei in omnibus ſubſtantialem vbiquitatem, imò vltra, extra, ſupra, infrà, ac circum omnia præſentiam, tradunt. Aſt ſine eo reſpectu ad locum extrinſecum, ſiue reale creatum, ſiue imaginarium ſpatium ipſam intimam Dei immenſitatem nobis luculenter expoſuit Arnobius aduerſus gentes appoſitiſſima loci, in quo omnia continentur ſimilitudine. *Prima enim* (inquit) *tu cauſa es, locus rerum, ac ſpatium, fundamentum cunctorum, quæcumque ſunt.* Ea enim ſimilitudine loci alia continentis apertiſſimè declaratur Dei immenſitas, quæ cunctis ſpatiis in ſeipſa amplior dilatiórque eſt: quemadmodum ſpatium, & locus, quo aliquid continetur, maior ipſo neceſſariò eſſe debet. Neque abſimile Dionyſ. 1. de diuin. nom. *Deum cuſtodiam, & domicilium omnia conſeruans, & continens* appellant. Et cap. 9. *Magnus appellatur Dominus ſecundum ſibi propriam magnitudinem: omni magnitudini extrinſecus ſuperfunditur, & ſupra expanditur, omnem complectens locum*, &c. cap. 10. *Sedem, & fundum, in quo omnia firmantur, & recumbunt* eſſe Deum ait. Denique exceſſum hunc, & ſuper effuſionem ſupra omnia quæ non tam vbiquitas, quam immenſitas eſt, qua cuncta, quaſi localiter continentur docuere Athenagor

Legat.pro Chriſtian. Magn. Gregor.2.moral.cap.7. & 12. Iudor.1, de ſum. bono cap.2.Hilar.1,de Trinit.

4. Sed verbis immenſitatis voci affinioribus pro eadem veritate Athanaſ. reſcripto ad Liberium. *Deum eſſe incomprehenſibilem loco* aiebat Gregor. Magn.homil.8 in Ezechiel. *incircumſcriptus eſt, & vbique totus.* Baſil. hom. in principium Euang. Ioan. *Deum non contineri loco, neque in circumſcripto aliquo, aut in circumſcriptione certa deprehendi.* Theodor.2. de prouid. *Omnia item complectitur, ipſe à nullo circumſcriptus.* Damaſc.1. de Fide cap.16. *Deum eſſe incircumſcriptum, & non eſſe in loco, ſed ipſum ſibi eſſe locum.* Hanc extremam phraſim ad rem præſentem elegantiſſimam didicit ex Tertul. contra Prax. cap.5. aiente. *Ante omnia erat Deus ſolus ipſe ſibi, & mundus, & locus*; vel fortaſſis vtrique ex vetuſtiore longe Minutio Felice in ſuo Octauio vbi ita ſcriptit. *Palam eſt parentem omnium Deum, nec principium habere, nec terminum, qui ante mundum fuerit ſibi ipſe pro mundo.* Etenim ea phraſi, & ſententia, quæ ſibi locus, mundalque Deus ſit, adeò illum magnum eſſe ſignificatur, vt ſolus ipſe ſuam magnitudinem æquet: ac proinde ſolus ipſe ſui menſura eſſe poſſit: quod ipſum eſt immenſum eſſe Deum; ſed ea voce traditum ab Eucher. video de ſpiritualib. form. cap.1. *Deus vbique totus, & immenſus.*

CERTAMEN II.

Eadem Dei Immenſitas ratione monſtratur. Atque diuerſum ab infinitate Attributum eſſe oſtenditur.

1. VT autem immenſitatis Dei prædicatum à ratione probetur, atque an Dei proprium, atque ab infinitate diuina diuerſum Attributum ſit, examinetur, oportebit eius conceptum explicare, etenim S. Bonauent. in 1. d.43. art.1. q.1. (vbi etiam Albertus art.2.) immenſitatem Dei ab infinitatis Attributo metaphyſicè adhuc indiſtinctam, idemque formaliter cum illa eſſe exiſtimarunt: verùm, ſi immenſitatis diuinæ conceptus rectè intelligatur ac penetretur, conſtabit facilè diuerſum prædicatum ab infinitate diuina eſſe: quare, cùm Attributum diuinum etiam ſit, vt videbimus ſtatim, diuerſum ab infinitate attributum eſſe. Etenim Dei infinitas per eſſentiam phyſicam, quo ſolùm pacto attributum Dei eſſe oſtendimus, qu.1. cert. vlt. n. vlt. ſtatim complexu phyſico omnis entis, & prædicati poſſibilis, quod imperfectionem non dicat, in quo fundetur noſtro concipiendi modo negatio maioritatis eſſentiæ, atque entitatis phyſicæ poſſibilis,qua à nobis eiuſmodi infinitas Dei per eſſentiam explicatur; licet revera ipſa poſitiua phyſica Dei eſſentia ſit ea, quæ à nobis vt negatio concipitur. Cùm enim eſſentiæ ſeu entis phyſici maioritas reſpectu diuinæ eſſentiæ phyſicæ, ſit impoſſibilis, ac proinde negatio neceſſaria è conceptu, & eſſentia ſua, quod illi contradicit, in Deo poſitiuum eſſe debet; nempe eſſentia ipſa poſitiua Dei, ſicut de contradictorio ſecundi Dei, qui eſt impoſſibilis, dicemus ipſum verum, & poſitiuum Deum noſtrum eſſe inferiùs d.5. de Dei vnitate diſputantes, ac d.7. de Omnipotentia, quo etiam modo de infinitate Dei per eſſentiam metaphyſicam philoſophamur.

2. Ex hoc vero infinitatis Dei attributalis per eſſentiam conceptu fuſiùs explicato, & ſtatuto qu.1. atque iam ſubiicienda immenſitatis diuinæ explicatione, apertè conſtabit hanc metaphyſicè, & formaliter, ex parte etiam obiecti, prædicatum & attributum Dei diuerſum ab eius infinitate attributali eſſe. Eſt igitur Dei immenſitas, capacitas & aptitudo diuinæ eſſentiæ, vt omnino immutata in ſe, ac ſine præſentiæ alicuius aduentu,quidquid ſpatij, & corporeæ magnitudinis, rerum denique omnium poſſibile ſit, etſi infinita ex impoſſibilibus, per impoſſibile ad poſſibilia tranſirent: ſubſtantiali, atque inuariabili ſua præſentialitate indiuiſibili phyſicè, atque vt de omnibus Dei prædicatis generatim oſtendimus d.2. qu. vlt. metaphyſicè etiam, quatenus ex ſe eſt, intimè penetrare, repleteque poſſit. Hanc autem conceptum à continentia, & complexu omnis entis eſſentiæ, ac prædicati poſſibilis, quæ imperfectionem non denoluat, diuerſum metaphyſice, & obiectiuè, ac proinde ab infinitate Dei per eſſentiam ſuam eſſe, quis dubitet? Confirmatur: quia infinitas Dei per eſſentiam eſt formaliſſimè fundamentum negationis entitatis, ſeu eſſentiæ maioris, quam Deitas ipſa: qua negatione noſtro concipiendi modo eiuſmodi poſitiuum fundamentum, ſeu infinitatem per eſſentiam apprimè explicamus; immenſitas autem Dei eſt fundamentum negationis loci, vt ſic loquar, ſeu præſentialitatis maioris, quam Deitas ipſa, per quam id poſitiuum fundamentum, ſeu Deitatis immenſitatem optimè declaramus: Hæc autem poſitiua fundamenta, & negationes, per quas illa explicamus, diuerſa plane ſunt, atque ad diuerſa tendunt connotata: ergo & ſunt formaliter obiectiuè, atque metaphyſice diuerſa.

3. A priori probatur hæc immenſitas diuina, quia eſt prædicatum dullam dicens imperfectionem, poſitiuum, & perfectum metaphyſice ſaltem obiectiuè & phyſice loquendo perfectio (vt modo abſtraham ab ea quæſtione, an metaphyſice quodvis attributum diuinum ſit bonitas, & perfectio: hinc an hæc diuina omnia prædicata metaphyſicè permeent, & tranſerdant? de quo d.6.) ergo Deo eſt concedenda. Antecedens probatur: quia rebus omnibus poſſe alicubi præſentari perfectio eſt, etiamſi ſit per commenſurationem, vt corporibus, atque ſpiritualibus ſine commenſuratione, ſed ita vt tota in omni, & totæ in quauis ſpatij parte: &, quo perfectiores ſunt in maiori ſpatio, licet per præſentiam indiuiſibilem: ac proinde ſine commenſuratione, ac eadem indiuiſibili præſentialitate, ſeu præſentia ſubſtantiali omni ſpatio poſſibili præſentari poſſe, ſumma erit in eo genere, dignaque Deo perfectio. Probari etiam à priori ſolet ex infinita Dei potentia, qua infinitos effectus operari vbivis poteſt: cùm vbivis neceſſariò à Deo pendere debeant. Sed ex hoc ſolùm, non ita firmiter probatur, cùm coniunctio, & penetratio, præſertim locatis, agentis cum effectu non ita neceſſaria probetur, vt difficultates, quas dedimus in phyſicis controuerſiis de conditionibus neceſſariis inter agens, & paſſum non patiatur: Si autem adiungatur aliud potenti ſolidius ex Dei omnipotentia eius immenſitas probari. Licèt enim localis coniunctio, ac penetratio agentis cum paſſo non requiratur, quare nec præſentialitas, ſeu capacitas ad illam, vt poſſit agens operari effectus; ait ſaltem alicubi eſſe neceſſarium ad operationem eſt: quod enim nullibi eſt, nullibi operatur, ac proinde, quod nullibi eſſe poteſt nullquam poterit operari. Sed Deus poteſt omnia poſſibilia operari: ergo & eſſe ſaltem alicubi. Inde verò efficaciter in errur vbivis loci, & rerum poſſibilium eſſe de ſe poſſe, atque adeo immenſum eſſe: quia quidquid in quouis ordine, & reſpectu ad quodvis genus rerum Deo conuenit infinitum, in eo ordine eſſe debet: non eſſet autem talis potentia ad eſſendum loco, ſiue præſentialitas Dei ſubſtantialis, nisi ad omnia poſſibilia potentia, & præſentialitas eſſet.

4. A poſteriori probari ſolet Primo: quia ſi non eſſet Deus immenſus, poſſet aliquid maius præſentialiter cogitari, imo & eſſe: ſcilicet vndequaque ac circumquaque potentius, & expanſius. Secundo poſſet aliquid eſſe extra Deum, non ſecus, ac ſi mundus animatus eſſet, & aliquid extra mundum eſſe poſſe ſtatuatur, (vt vere poteſt,) poſſet aliquid extra mundi animam eſſe, quin ea foueretur. Tertio, ſi non eſſet Deus immenſus, commenſus alicui eſſe deberet, toti mundo ſi velis: ſed quam angusta Dei menſura, hæc eſt, quem cæli capere non poſſunt, cùm totum mundum contineat. Inde quartò infertur moueri loco poſſe Deum, atque ambulare, nouumque vbi adquirere priſtino relicto, quæ omnia abſurdiſſima ſunt. Sed certè hæc omnia ſupponunt Deum alicubi eſſe poſſe ſine imperfectione. Si enim nullibi eſſe poſſet, nihil eorum abſurdorum infertur. Quod autem alicubi eſſe poſſe imperfectionem dicat Deo, indignumque ſit, inde ſuaderi poſſe videtur: quia poſſe alicubi eſſe, vel etiam vbique, nequit eſſe in Deo actus intrinſecus, ſed ſola potentialitas, vt præſentetur: at nihil in Deo per modum potentialitatis eſſe intrinſecè poteſt, niſi reſpectu actus ipſi Deo extrinſeci: ergo vel vbiquitas, ſeu præſentia, qua Deus intrinſicè

ex

ex parte ſua poteſt præſentari eſt Deo accidens aduenies, contra eius immutabilitatem, vel non eſt in eo eiuſmodi potentia, vt præſentetur vbique. Non poſſe autem immenſitatem eſſe actualem præſentiam in rebus, ſed ſolùm potentiam ad illam. Patet primò: quia actualis hæc præſentia Dei in rebus eius vbiquitas eſt, quam ab immenſitate diuerſam formaliter, & metaphyſicè ſaltem, eſſe docuimus. Secundò: quia vbiquitas, ſeu præſentia intima Dei in rebus has neceſſariò, earumque præſentiam inuoluit.

5. Plura in argumento aſſumuntur non admodum certa, vt videbimus controuer. de Scientia, vbi oſtendemus in Deo non ſolùm reſpectu actus, ſeu effectus extrinſeci, ſed intrinſeci etiam veræ potentiæ communis conceptum eſſe poſſe. Sed huius repugnantia, quoad præſens, admiſſa. Reſpondeo immenſitatem eſſe actualem Dei præſentiam ſubſtanti lem, quatenus ex ſe eſt, vbique. Totum enim ſpatium poſſibile, quatenus ex ſe eſt, coæquat, imò excedit ſubſtantiali ſua indiuiſibili, & intima præſentia, omnique ſpatio imaginario reſpondet, vt qu. 5. videbimus: licèt, vt realis in loco, & rebus omnibus vbiquitas eius ſit, & loca, & res eſſe debeant in rebus. Eſt enim vbiquitas, ſeu præſentia in loco, & rebus aliquid ex vtroque, Dei nimirum præſentia intrinſeca, & rebus earumque præſentiis, & locis, conflatum. Deus ergo quidquid præſentialitatis ex parte ſua in id coniunctum, quod vbiquitas eſt, apponit, cùm res, & loca ſunt, ab æterno, à rebus, & locis omninò independenter habet. Sicuti ad entitatiuam coexiſtentiam Dei cum rebus, res, earumque exiſtentia requiritur; ita, vt ſine hac eſſe non poſſit. Aſt, quod Deus de ſuo ad eam coexiſtentiam confert, ab æterno, atque omnino independenter ab illis habuit, habétque ſemper: nimirum ſuum actuale eſſe, & exiſtentiam diuinam.

6. Dices tandem Immenſitatem ita explicatam, & probatam Attributum, ſeu prædicatum proprium Dei non eſſe. Etenim ſi res ſpirituales, quò perfectiores ſunt, eo maioris capacitatis, & potentiæ ſunt ad præſentiam ampliorem, & vbi extenſius, & expanſius: ergo adeò perfecta eſſe poteſt, vt natura ſua apta ſit totum mundi ſpatium replere, ac proinde, & eſſe vbique: ergo & creatura immenſa eſſe poteſt: atque adeò Immenſitas non eſt ſpeciale prædicatum, ſeu Attributum Dei. Conſequentia vltima probatur: quia Immenſitatem ſolam conſequitur vbiquitas, vt diximus, fuſiúſque oſtendemus, qu. 5. atqui eam potentiam rei illius ſpiritualis exiſtendi localiter, & præſentialiter conſequeretur vbiquitas: ergo ea eſſet immenſitas.

7. Conſequentias omnes vſque ad vltimam admitto, quam multis de cauſis nego. Primo enim Immenſitas non eſt potentia ad eſſendum præſentialiter ſolum in toto mundo, qui de facto eſt, ſed in omnibus mundis poſſibilibus. Secundò eſt actualis præſentialitas, ſeu præſentia Dei ex parte ſua eis omnibus coexiſtendi præſentialiter, quin ad hanc coexiſtentiam præſentiam aliam propriam, atque entitati ſuæ accidentariè aduenientem, ac ſuper additam requirat, ſed ſolam extrinſecam ſibi rerum, quibus ita coexiſtat præſentiam. Tertiò Immenſitas, ſeu præſentialitas hæc Dei indiuiſibilis eſt phyſicè, &, vt dixi, etiam metaphyſicè: quaque, non ſolum totus Deus, ſed tota etiam ſubſtantialis Dei præſentialitas, & toti, & cuiuis ſpatij parti localiter coexiſtit. Nihil autem horum impotentia illa rei ſpiritualis admiſſa ad coexiſtendum toti mundo. Non enim ſtatim in aliqua poſſibilis ad occupandum totum ſpatium poſſibile rerum omnium poſſibilium potentia admittenda eſt. Sed neque actualis præſentia ſubſtantialis rei illi identificata ad illud limitatum ſpatium mundi, ſed ſolum potentia ad accidentalem præſentiam eius ſubſtantiæ aduenientem. Neque eadem indiuiſibilis præſentia, qua toti mundo, & ſingulis eius partibus præſentialiter coexiſtat. Id enim ſolius diuinæ, atque è ſuo conceptu infinitæ præſentiæ ſubſtantialis Dei proprium eſt.

***

QVÆSTIO V.

De Vbiquitate Dei.

TRIPLICITER Deus in rebus omnibus eſſe ſecundum Patres, & fidem ab vniuerſa Theologia dicitur, atque explicatur communiter cum Magiſtro in 1. d. 37. & cum S. Thom. 1. part. quæſt. 8. art. 3. ex doctrina Gregorij homil. 8. in Ezechiel. ſcilicet, per præſentiam, quæ communiter de Dei ſcientia intuitiua intelligitur, qua omnia quacumque temporis differentia abſolutè exiſtentia, ſibique pro illa præſentia Deus intuetur. Licet enim præſentia hæc propria obiectorum ſit, tamen, qui ea videt, præſens eis dicitur eſſe, licèt non in eodem loco præſentialiter ſimul cum eis ſit, ſed loco ab eis longè diſcitus: quare hic modus, quem Gregorius expreſſit illis verbis: *Deus vbique præſens eſt*, ad controuerſiam de ſcientia Dei ſpectat, non ad præſens inſtitutum. Secundus modus eſſendi Deum in rebus omnibus eſt *per potentiam*. Expreſſus item à Gregorio his verbis. *Omnia tangit, & viuificat*, & ne hic quidem præſentis inſtituti eſt, ſed controuerſiarum de omnipotentia, prouidentia, & monarchica gubernatione Dei, quibus cuncta producit, conſeruat, prouidet, & gubernat. Tertius modus præſentis quæſtionis proprius eſſendi vbique Deum in rebus omnibus eſt *per eſſentiam*. Expreſſus item à Gregorio verbis hiſce, *incircumſcriptus eſt, & vbi tuens*. Nempe per eſſentiæ ſuæ intimam per omnia creata penetrationem, atque indiſtantiam localem, & quaſi cum ipſis penetrationem.

CERTAMEN I.

Erroribus contra Vbiquitatem Dei relatis ea dogmaticè ſtabilitur.

1. CONtra poſtremum hunc modum eſſendi in rebus omnibus, & ſingulis vbique præſentialiter per entitatem ſuam totum Deum errarunt, primò, qui Deum corporea mole conſtantem docuere, vt Antropomorphitæ, contra quos d. 5. vt enim ſapienter Nazian. Orat. 34. 2. de Theolog. ex eo, quod vbique natura ſua totus Deus ſit, euidenter infertur illum corporeum non eſſe. Ratio eſt in promptu: quia, cum corporis præſentia naturalis ſit, vt pars corporis parti ſpatij, partique ſpatij alteri pars alia corporis reſpondeat, implicat natura ſua corpus vbique totum eſſe. Sed ex his etiam, qui Deum ſpiritum eſſe rectè iudicarunt Deum vbique entitate, & præſentia locali ſua eſſe negarunt: & antiquorum Philoſophorum Ariſtotele pars vna in mundi centro poſuit Deum; pars vero altera in circumferentia, vt ipſe refert. 8. Phyſicor. cap. vlt. cui adſentit ibi. Ariſtoteles (ſiue quicumque eius nomine illum euulgauit) lib. de mundo ad Alexandrum & 1. de cælo cap. 9. circa finem. Deum in cælo, ac non alibi eſſe docuit, ſicut Ecbatanis Perſarum Rex, ac ſicut intra, ac non extra cælum intelligentias eſſe iudicauit, eidem ſententiæ adhæret 1. de cælo cap. 3. text. 22. & lib. 2. cap. 12. text. 66. 2. degenerat. cap. 10. text. 59. Vnde apparet merito pro hac opinione cenſeri Ariſtotelem à Iuſtino Mart. Paræn. ad gentes: vbi à Platone in ſphæra ignea collocari Deum ait. Illi etiam ſententiæ ſubſcripſere Ægyptij apud Euſebium 3. de præparat. & commentator. d. 14. contra Algacel. dub. vlt. puerilem de vbiquitate Dei opinionem vocat. Eidem errori adhæſere Manichæi apud Auguſtinum lib. contra Epiſt. fundamenti cap. 16. Acceſſit, & Auguſtinus Eugubinus in id Pſalm. 138. *Si aſcendero in cælum tu illicò*, vir aliàs planè catholicus, Deum extra cælum ſola virtute, cognitione, & prouidentia, non autem ſubſtantiali eſſentiæ, & entitatis ſuæ præſentialitate eſſe docens. Quem errorem non ſine Catholicorum irriſione amplexus eſt Nouator Vorſtius pag. 235.

237.

237.240.& 241. apud Becan.cap.6. num.1. & 2. quin imò ita in cælo eſſe docet toto pag. illa 241. Vt tamen ſecundum totam ſuam ſubſtantiam in quauis eius parte eſſe neget, ſed nonmenſuratiuè ſolum. Nec mirum cum corporeum etiam eſſe Deum effutiat, vt videbimus d.5.

2. Catholica autem veritas de totius ſubſtantiæ Dei vbiquitate in ſingulis, & omnibus mundi rebus adeò eſt perſpicua, vt in eam Philoſophi inſignes fere omnes rationis ſolus ductu inciderint. Thales Miles apud Ariſtotelem de Mundo ad Alex. & 1. de anima cap. vlt. text.86. Omnia Deorum plena eſſe dixit; atque Heraclitus apud eundem 1. de partib. animal. cap.vlt. in viſuris, ac furnarium, eius habitaculum faſtidientibus ita eſt fatus: *Ingredimini: quia nec hîc loco Dij deſunt immortales.* Quin Peripatetici omnes à ſuo ea in re Præceptore Ariſtotele deficientes, atque Platonici omnes teſte Cicerone qu.1. ex Academic. pro Dei vbiquitate ſtetere. Orpheus item apud Clementem Alex.5. Strom. prope fin. & apud Cyrill. Dei vbiquitatem ita explicuit, ſicuti Scriptura ſæpè, ac ſpeciatim Iſa.66. *Cœlum ſedes mea, terra autem ſcabellum pedum meorum,* qua ſanè metaphora, & ſcriptura, & ſapientiſſimus Philoſophus iuxta acutam Leſſij Noſtri meditationem Deum non totum ſolum Vniuerſum ſubſtantiali ſua præſentia, & vbiquitate replere, ſed ita circumquaque excedere, ac cingere, vt quantum ſedens Thronum, ſedémque cui inſidet excedit (nimirum dimidio ſui corporis, & toto amplius pectore) ita Dei ſubſtantialis præſentia pluſquam dimidia ſui parte cælo quod omnium locus, & quaſi capſa eſt) quoquo verſum eminet. Ex quibus conſtat, quo iure Athanaſ. ait orat. contra Idola ſub medium famam, quod Deus vbique ſit, apud omnes obtinuiſſe illis verbis, *Notum eſt omnibus Deum vbique eſſe.*

3. Scriptura præterea, quæ pro attributo immenſitatis dedimus, eáque quæ cert.2. pro Dei extra, ſupra, & infrà, & circum res omnes præſentia ſubſtantiali dabimus: plura extant vbiquitatis Dei apertiſſima teſtimonia Pſalm.138. *Si aſcendero in cœlum, tu illic es; ſi deſcendero in infernum, ades: ſi ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ioſue 2. *Deus in cœlo ſurſum, & in terra deorſum.* Ierem.23. *Cœlum, & Terram ego implco.* Ioan.14. Samaritanæ roganti orationis locum ait Chriſtus. *Deum ſpiritum eſſe, & in ſpiritu, & veritate adorari debere.* Scilicet non aliquo determinato loco, quia vbique Deus eſt, quibus adde locum Iſai. 66. atque Actor.17. *Non longè eſt ab vnoquoque noſtrum: in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus,* & Sapient.1. *Spiritus Domini replenit orbem terrarum.* Et quæ dedimus quæſtion.4. cert.1. n.2. pro Dei immenſitate, dabimuſque cert.3. Sed dices recitatis locis proximè, ſolùm de præſentia Dei in omnibus per intuitionem, & ſcientiam omnium agi: vt patet ex immediato contextu antecedenti Pſalmi Ieremiæ, & Sapientiæ. Atque in loco Actorum, potiùs de præſentia Dei per potentiam, operationem, & gubernationem, ſeu prouidentiam agitur. Cæterum, licet hæc in hoc loco etiam comuncantur illud *ſumus* Dei vbiquitatem, ſeu potiùs rerum omnium in præſentialitate ſubſtantiali Dei quaſi localem continentiam ſignificat; In aliis verò Dei vbiquitatem contineri, & verba ipſa, & Patrum conſenſus certo probant. Imò inde alia Dei in rebus præſentia per earum intuitionem, accommodatiſſimè ab Spiritu S. ad captum noſtrum, atque euidentiſſimè probatur. Cum enim nemo ſit tam hebes, qui coniuncta ſibi, atque indiſtantia localiter non videat vbiquitatis ſuæ titulo, (vt ei ſumma perſpicacia abeſſet,) non poſſet non Deus omnia intueri.

4. Patrum pro hac veritate teſtimonia; præter plura data qu.4. cert.1. num.3. & 4. & huius quæſtionis præfatione, dandáque hic cert.3. innumera poſſent recitari. Libabimus nonnulla. Dionyſ. de diuin. nom. cap.5. *qua ſunt omnia & ante habet, & ſubſiſtere facit, omnibus, & vbique præſens.* Athanaſ. recitat ex lib. ad Liberium adiungit. *Neque vſpiam eſt regio vbi non exiſtat.* Baſil. orat. in princ. Euangelij Ioannis. *Totum quodcumque noueris, & quocumque ſpiritu tuo penetrauerit Deo plenum eſt.* Eadem ſunt apud Nyſſen.orat. in *faciamus hominem.* Chryſoſt. homil.17. in Geneſ. *Non ambulat Deus, abſit; quomodo enim ambularet, qui vbique præſens eſt, & omnia implet.* Cyril.1. in Ioan. cap.9. & 1. Theſ. cap.7. *Deum replere, & penetrare omnia docet.* Hilar. 1. de Trinit. *Nullus ſine Deo, neque vllus non in Deo locus eſt* Ac lib.2. *Deus vbique eſt.* Cyprian. de Idolor. vanit. poſt alia ad rem hanc. *Ergo*, inquit, *Deus vnus eſt, & vbique totus diffuſus.* Auguſtin. 5. de Trinit. cap.1. *Intelligamus vbique Deum ſine ſitu præſentem.* Idem docet 7. de Ciuit. cap.30. conſonat Origen. hom.12. in Geneſ. & lib.1. in Ioann. Anaſtaſ. Synaita 2. de Rect. Fid. Dogmatib. *Eſſentia cum ſit qua ſunt omnia, diuina ſua adimplet eſſentia, eſtque in omnibus quæ ſunt.*

CERTAMEN II.

Non ſolum in rebus, & ſpatiis omnibus, quæ ſunt, ſed vltra infinitè ſua immenſitate porrigitur, atque adeſt ſubſtantialiter Deus.

1. ANtequam in rebus omnibus, & ſpatiis, quæ ſunt, Deum eſſe à ratione monſtremus, vltra ea omnia ſua illum immenſitate expandi, atque ſubſtantiali præſentia adeſſe oſtendendum dogmaticè etiam eſt. Tum, quia & hoc etiam rationes pro vbiquitate ſubſtantiali Dei afferendæ probabunt. Tum etiam, quia cum eum totius mundi rebus omnibus præſentialiter adeſſe oſtenderimus, cum tamen toto hoc ſpatio nullatenus localiter contineri ſtatui oportebit, ne quis contra hoc etiam Patrum, & ſcripturæ dogma poſſit offendere, tradditum autem id eſt ab Ariſt.1.de cœlo cap.9.ab Stoicis apud Tertul.c.40. aduerſus gent. aſſerentibus Deum extra cœlum eſſe, vbi ſpatium ſolum imaginariũ modo eſt. Ex Scholaſticis à Maiore in 1.d.37.qu.1. Caietano ad id. *Ego lux veni in mundum,* Ioan.12. Idem refert de Platonicis Marſilius Phyſ.1.de immortalit. animæ cap.6. ac de aliis Philoſophis Euſeb.4.de peren. Philoſoph. cap.1. & 2.ex Theologis citantur etiam (non adeò aperta, ac certa Fide) S.Thom. Durand.Gabr. Hugo Victorin. Ricard. Antiſiodor. Bonauent. & Sotus apud Soar. qui eis conſenſit d.30. met. ſect.7. numer.30. & 2. de attribut.cap.2. n.8. fine Leſſius ſupra lib.2. cap.2. Becan. cap.6.q.2. & quod mihi caput eſt. Id ipſum traditur etiam locis citatis q.4. cert.2. n.2. Iob. 11. 2. Paralip.6. ad Epheſ. 4. & Eccleſiæ ad B. Virginem alloquio. Item teſtimoniis Patrum recitatis ibi n. 3. ex Arnobio 3. aduerſus gent. Dionyſ.1. & 9. de diuin.nom. vbi Deus excedens etiam localiter res omnes, eiſque ſuper effutus dicitur. Datis etiam n. 4. ex Greg. hom. 8. in Ezechiel. Athanaſ. reſcripto ad liberi. Baſil. homil. in princ. Ioann. Theodoret.2. de prouident. Damaſcen.1. de fide cap.16. Tertul. contra prax. cap.5. Minutio felice in ſuo Octauio, Eucherio de Spiritu alib. formis, docentibus Deum incircumſcriptam, incompræhenſum, vel incompræhenſibilem loco, atque ſibi eſſe locum. Denique teſtimoniis etiam datis hic cert.1.

2. Etenim, ſi ſine ſitu, locoque eſt, atque eis non circumſcribitur, aut comprehenditur, imò neque circumſcribi, comprehendi, commenſurarive loco vllo poteſt, ideo ſanè eſt: quia loca, & ſpatia omnia non ſolum, quæ reipſa ſunt, ſed poſſibilia, ſua ſubſtantiali præſentialitate excedit, vt memorata primæ claſſis ſcripturæ, & Patrum teſtimonia aiebant. Quibus adde Philon.de confuſ. ling. longe amed. *Deus autem omnia implet, non contentus, ſed continens.* Quibus ſimilia hæc habet. *Nam Deo, nec totus quidem mundus dignum eſſet domicilium, qui ſibi ipſe locus eſt, & ipſe ſe ipſo plenus, ſibique ſufficiens: cum Deus alienam indigentiam, ſolitudinem, inanitatemque impleat.* conſonant Hilar. in id Pſal. 124. *Montes in circuitu eius.* Auguſt. 1. Confeſ. c. 3. ac de eſſent. diuinit. ſub init. Bernard. ſerm. in dedicat. Eccleſ. Anſelm. 19. Proſolog. Theophil. Antiochen. 2. ad Anthiloc. ſub init. c.5. Biblior. vbi Deum *non capi loco* ait; *nè detur locus Deo maior, qui eſt omnium locus.* Promiſ. q.4. cert.1. n.3. fine teſtimonia Athenagoræ orat. ſeu legat. pro Chriſtianis ſic de Deo loquentis. *Mundum ita excedit, vt impleat*

pleat undequaque quidquid ſupra ipſum mundum eſt, nec locum vllum ſe vacuum relinquat. Magn. Gregor. 2. Moral. c. 12. *Ipſe manet intra omnia, & extra omnia: ipſe ſupra omnia, & infra omnia. Superior per potentiam; inferior per ſuſtentationem; exterior per magnitudinem; interior per ſublimitatem: ſurſum regens, deorſum continens: extrà circumdans, interiùs penetrans: nec alia parte ſuperior, alia inferior: aut alia parte exterior, alia interior: ſed vnus, & idem totus vbique præſidendo ſuſtinens, & ſuſtinendo præſidens: circumdando penetrans, & penetrando circumdans.* Iſidori denique 1. de ſum. bono cap. 2. *Immenſitas*, inquit, *divinæ magnitudinis ita eſt: vt intelligamus eum intra omnia, ſed non incluſum; extra omnia, ſed non excluſum: & ideo interiorem, vt omnia contineat; ideo exteriorem, vt incircumſcripta magnitudinis ſuæ majeſtate omnia includat.*

3. Id ipſum emphaſi maiori, & illuſtriùs adhuc, oſtendit illa Dionyſij ſententia, 10. de diuin. nom. ſcilicet *Deum eſſe ſedem, & fundum, in quo omnia firmantur, & recumbunt*, atque illa Hilarij memorata cent. 1. numero 4. *Nullius non in Deo locus eſt.* Cùm enim locus omnis, in quo aliud vel eſt, vel recumbit amplior proculdubio, atque menſura excedens locatum eſſe neceſſariò debeat, Deus, in quo ſpatia, locaque omnia ſunt, eis omnibus amplior, expanſiórque ſubſtantiali ſuæ immenſitatis præſentia eſſe proculdubio debet: ac proinde vltra res, ſpatia, locáque omnia quæ ſunt porrigitur, atque extenditur. Patet: quia ni vltrà extenderetur eis commenſuraretur ad æqualitatem localis præſentiæ, & vbiquitatis ſubſtantiæ ſuæ: quare neque ampliot, extenſiórque illis eſſet, nec locus in quo, tanquam in continente ea omnia eſſent.

4. Admiſſis autem extra omnia, quæ de facto ſunt, Deum eſſe per ſuam immenſitatem, ſeu entitatis ſuæ ſubſtantialem præſentiam, conſequens neceſſarium eſt per omnem locum, & ſpatium totum poſſibile, & imaginarium dilatari: cùm in illo ſolum extra, & vltra mundum extendi queat, nec ſit maior ratio vnius partis ſpatij imaginarij proximè circumdantis, noſtro concipiendi modo, totum vniuerſum, ac partium quoquoverſum remotiorum, & remotiorum ſpatij eiuſdem poſſibilis, & imaginarij, nec maior præſentiæ Dei in his, quàm in illis difficultas: cum immenſitas infinita ſubſtantialis præſentialitas, ſeu præſentia ſit, atque proinde, ni ex parte ſpatij repugnet omnibus totis, atque infinities infinitis ſpatiis æquetur. Confirmatur: quia, ſicut modò mundus, qui de facto eſt, locum in Dei præſentia habuit iuxta recitatos Patres, quin Dei præſentia ſubſtantialis augeretur, ſed ſolùm aduentu præſentiæ huius vniuerſi in ſpatio illo imaginario & poſſibili, quod de facto mundus oppleuit; ita verſus quamuis partem ſpatij imaginarij, & poſſibilis in quauiſque parte æqualis ſpatij potuit Deus mundum hunc producere, poteſtque modo alium & alium atque in ſe, ſuæque immenſitatis ſubſtantiali præſentia iuxta phraſim Patrum locare, quin eius præſentia ſubſtantialis augeretur: ergo & tunc eas omnes ſpatij imaginarij partes, quæ immenſitatis præſentia ab æterno replebat, & nunc etiam replet, æternúmque replebit.

5. Hanc vero ſententiam expreſſit Auguſtin. 11. de Ciuit. cap. 5. his aliter ſentientes ſugillans. *An fortè ſubſtantiam Dei, quam nec includunt, nec determinant nec diſtendunt loca, ſed de ea (ſicut de Deo ſentire dignum eſt) fatentur incorporea præſentia vbique totam, à tantis extra mundum ſpatiis abſentem eſſe dicturi ſumus, vt in vno tantùm, atque comparatione ipſius infiniti, tam exiguo loco, in quo mundus eſt occupatam? Non opinor nos in hæc vaniloquia progreſſuros*, quod autem ſine capitis dicat inanè eſſe cogitare infinita extra mundum ſpatia, ſicuti, & ante eius initium tempora infinita: intelligit, quæ actu ſint; non autem poſſibilia, & imaginaria, quibus Dei immenſitas, & æternitas nobis accommodè concipiantur: quia aliter à nobis percipi nequeunt: eſſe verò Deum extra hunc mundum, ſicuti & ante omne tempus toto capite contendit, & 3. Confeſſ. cap. 2. & 3. ac lib. 7. cap. 5. vbi diuinam ſubſtantiam infinito mari comparat per infinita ſpatia diffuſo, & mundum ſpongiæ in eo concluſæ.

6. At dices: ſpatium imaginarium vltra reale mundi ſpatium nihil omninò eſt de facto, & verè: cùm reuera non ſit (licèt poſſet abſolutè eſſe) ſed potiùs ſit eius negatio: At nihilo nihil poteſt reuera eſſe præſens; ergo Deus non eſt præſens immenſitatis ſuæ ſubſtantialis præſentia ſpatio imaginario, & purè poſſibili. Minor conſtat: quia eſſe alicui aliquid præſens, & coniunctum localiter, & penetratiuè præſertim, vti Deus præſens rebus, & ſpatiis eſt, dicit vtriuſque coexiſtentiam in loco, ac proinde, & vtriuſque exiſtentiam: quare certum apud omnes eſt præſentiam ſubſtantialem Dei, eiuſque eſſentiæ in rebus omnibus, ſiue eius vbiquitatem liberam Deo, & contingentem eſſe, quatenus rerum, & totorum, ac ſpatiorum mundi exiſtentia contingens eſt, liberóque Dei decreto, concurſu, & actione appoſita. Confirmatur ex Patribus. Tertul. contra Praxeam. Minutio Felice, & Damaſceno recitatis quæſt. 4. certam. 1. num. 4. dicentibus, *Ante mundum, ſolum, & mundum ſolum ſibi fuiſſe Deum*, quibus conſonat Auguſtin. Pſalm. 122. *Qui habitas in cælis*, in hæc ſcribens. *Dicet aliquis. Antequàm faceret Deus Sanctos vbi habitabat?* & reſpondet. *In ſe habitabat, Deus apud ſe habitabat, & apud ſe eſt Deus.* Et Bernard. 5. de conſiderat. ad Eugen. *Non eſt quod quæras vlterà vbi erat* (ante mundum) *præter ipſum nihil erat: ergo in ſeipſo erat.*

6. His Patrum teſtimoniis vtuntur innominati Recentiores apud Leſſium ſuprà cap. 2. num. 15. qui hanc concluſionem de præſentia Dei in ſpatio poſſibili, & imaginario, quod extra mundum circumquaque concipitur, ſatis inconſequenter negant: cùm iidem, ne Deum in ſpatio vltra cælum, quod purè poſſibile, & imaginarium de facto eſt, ambulare poſſe cogantur fateri, ipſum cuuis etiam ſpatij illius puncto præſentem admittant. Reſpondetur ergo hanc Dei præſentiam ſubſtantialem ratione ſuæ immenſitatis ſpatio, & loco omni poſſibili, ſeu imaginario, quod de facto non eſt, compræſentiam (vt ſic loquar) actualem Dei non eſſe, ſed ſolùm ex parte ſua actualem præſentiam, quæque alterius ſolùm ſpatij poſſibilis exiſtentiam, & præſentiam ſpectet, vt compræſentia actu ſit: ita vt ex parte intrinſecæ præſentiæ Dei quæ ad compræſentiam cum ſpatio illo requiritur, actu & formaliter ſit; ſoláque ſit potentia ad actualem præſentiam in ſpatio creato Deo extrinſeco. Nam ſicut adæquata compræſentia duorum, non vnius, ſed duorum eſt, ita & adæquate ſumpta potentia ad illam compræſentiam actualem duorum neceſſariò, non alterius ſolùm eſſe debet. Hoc tantùm probat obiectio, atque adducta ex Patribus confirmatio. Idque totum in æternitate diuina, quæ non ſolùm per totam mundi durationem realem, quæ de facto fuit, eſt, atque erit, replet, ſed omnem item poſſibilem purè, à parte ante ſeu imaginariam: idque plane ex Fide, cum tamen contra illam fieri ſimilis obiectio poſſit.

7. Vt autem ei clariùs pro vtráque Catholica veritate ſatisfiat, & quidquid in illis Fides docet perciplatur, aduertendum eſt: ſpatium, durationem omnem realem creatam, ſicut, & quodvis creatum prædicatum entis, &c. eſſe talia ſecundariò (non ſolùm quia à Deo effectiuè procedunt, ac proinde eius potentia paſſiuè fruuntur, quod omni prædicato creato commune eſt, ſed quia imitatiuè, & exemplariter, etiam obiectiuè, vnumquodque ab aliquo prædicato diuino, quod formaliter imitatur, cuiuſque formalis, licèt non actiuè, participatio eſt omninò pendet, v. g. durario creata, & ſpatium locale creatum ab immenſitate, & æternitate Dei. Vnde oportet, vt nihil formaliter in ſpatio, durationéve creatis ſit, quod (ſeclusis imperfectionibus limitationis &c. eorum) non ſit in æternitate, & immenſitate Dei, vt in illarum Archetypis, & exemplaribus. Vnde turſus ſit, vt Dei immenſitas, & æternitas ſpatium, & durationem infinitas, ac veras, non tamen corporeas, & ſucceſſiuas, ſed ſimultaneas indiuiſibiles, ac ſpirituales, totáſque ſimul faciant; ſicuti corporea loca, & ſpatia faciunt corporea, & diuiſibilia: finita tamen, ſi finita corporea ſint, vel infinita, ſi infinitæ molis corpora eſſe poſſint. Inde ſit Tertiò: nullum creatum ſpatium, creatamve durationem extra ſpatium, aut durationem quod Dei æternitas, & immenſitas formaliter faciunt, eſſe vſquam poſſe, tanquam in menſura, & ſpatio excedente, & ſuperiore, qua vndequaque contineantur, atque

fundentur, vt Patres ſupra citati aiebant, cuique poſſibilia omnia ſpatia, & durationes, licèt diuinis curtiùs, poſſunt coextendi, atque abſolutè exiſtentia de facto coextenduntur.

8. Ex his liquet duo eſſe vera ſpatia, ſiue loci, ſiue durationis: & diuina & primaria, quæ aliorum omnium fundamenta, & baſis ſunt; & creata, ſiue ſpiritualia, ſiue corporea, quæ eis continentur, atque fundantur. Eſt præterea Tertium, quod imaginarium vocatur, quod quidem, ſi mente ita concipiatur vt omnem poſſibilem durationem, vel ſpatium locale creatum excedat, vel de facto vltra id quod abſolutè quauis temporis differentia erit, fuiſſe eſſe cogitetur mere fictitium, & chimæricum eſt, tamen eo ſpatium, ſiue locale, ſiue durationis, immenſitatis, & æternitatis Dei, noſtro capiti accommodatius concipimus; Atque per hoc quidem, vt ita conceptum ſpatium imaginarium Deus non extenditur, neque præſentia immenſitatis ſubſtantialis, aut æternitatis ſubſtantialis durationis adeſt: imo neque adeſſe ob illius impoſſibilitatem poteſt, vt obiectio probat; At verò extenditur, adeſtque in eo ſpatio, & durationc, quam ſub eo fictitio, & chimærico ſpatio, & durationc imaginaria concipere, atque explicare volumus: nempe in ſuæ immenſitatis & æternitatis ſpatio, quod illo quidem non minus, ſed amplius adhuc eſt. Quemadmodum totus mundus, eiuſque totum ſpatium in nullo alio creato ſpatio præterquam in ſeipſo eſſe dici poteſt. Id Patres nobis oppoſiti voluere dum Deum æternitate mundum antecedente in ſe ſolum ipſo eſſe dicebant. Idque, & nos volumus cum communi Doctorum, dum Deum per ſpatium omne vltra cœlum vndequaque poſſibile: imò & imaginarium, & vltrà ſua immenſitate porrigi, atque extendi docuimus. Nec aliud ſane contendunt Scolaſtici, quos magno numero pro oppoſita tententia recitat Vaſq. d.39.cap.2. Neque ipſe Vaſq. qui eam mordicus ibi tenet.

CERTAMEN III.

Dei vbiquitas à ratione oſtenditur, & propugnatur.

1. NEque verò ineſficaciùs Dei in rebus omnibus, totoque hoc vniuerſo: imò & extra illud vbiquitas per ſubſtantialem eſſentiæ ſuæ in eis omnibus præſentiam à ratione probatur. Primò ex Attributo immenſitatis, eiſdemque rationibus datis quæſt.4. certam.2. num.3. & 4. Si enim immenſus præſentialiter Deus eſt, nequit non rebus omnibus ſubſtantialiter præſentari, eo ipſo, quod res ſint. Alioqui, ſi aliquibus ſolùm rebus, aut ſpatiis mundi præſentaretur, ac non aliis, imò ſi ad æqualitatem localem toti vniuerſi huius ſpatio, ac non vltra menſurabilis, æquè, atque res illæ, ſeu totus mundus eſt, omninò eſſet non immenſus. Secundò ex infinitate cuiuſvis diuini prædicati in ſuo genere, quæ metaphyſicè ex prædicato entis à ſe neceſſariò infertur. Tertiò probatur ex prædicato immutabilitatis diuinæ. Si enim alicubi intima ſuæ immenſitatis præſentia non eſſet, vel poſſet eſſe alibi, vel non? Si non poſſet dura eſſet, atque creaturis pluribus, nedum Deo, indigna carceratio intra ſpatij illius, cui ſolùm præſens dicitur, ſepta: ſi alibi etiam eſſe poteſt: In primis poſſet ambulare, eóque ſe mouere, atque præſentialiter, ſeu localiter extendi. Id autem per præſentiam illam, qua certum illud primum ſpatium occupabat, nec amplius, fieri non poſſet: Nam ſpatio illi tantummodò reſpondet, atque omninò alligata eſt: ergo per denuò aduenientem, & acquiſitam pro ſpatio vlteriori: ſicut Angelis contingit, cùm localiter extenduntur: ergo mutaretur Deus. Id quod patet in hoc mundi huius ſpatio, cui, ni præſens intimè æternitate Deus præceſſiſſet ex parte ſua, ſicut modo eſt, intimè mutaretur, vt ei præſens intimè fieret: item in alio mundi poſſibili ſpatio, maximè, ſi diſcretus ſpatio ab hoc mundo crearetur: enim ſpatio inter vtrumque imaginario præſens intimè Deus dicatur, eius præſentia intima ſubſtantialis, ſeu immenſitas eſſet diſcreta & diuiſa, quod implicat: ac denique ſi Chriſtus ſupra Empyrei ſpatium verum eſt, vt plures aiunt, ac certo eſſe poteſt, ibi Deus præſens intimè eſt, nec ſolùm ratione humanitatis vnitæ: ergo ni antea ibi erat intimè, intime mutaretur. Probari vlteriùs ab abſurdis idipſum poſſet, memoratis ibidem n.4. quo lectorem remittimus.

2. Probatio alia vbiquitatis Dei ex operatione eius vbique adeò prolixè à Doctoribus contentioſéque examinatur, vt integram ſequentem quæſtionem repoſcat, quare eâ nunc abſtinemus. Obiicies ex Pſalm.113. *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filis hominum.* & Pſalm.122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.* Sed hæc ſolùm probant Deum ſpecialiter dici in cælo eſſe, non quidem immenſitatis ſuæ ſubſtantiali præſentia, qua æquè in omnibus creatis eſt; ſed quia ei tanquam aula regia deſeruit, in qua eius gloria, & apparet, & communicatur Beatis, eiuſque voluntas ad nutum obſeruatur; In terra autem hominum gloria, & imperium reſplendeat: quod autem alibi ſæpe *Cœlum Dei ſedes, & Terra ſcabellum pedum eius* dicatur, non probat eis locis Deum circumſcribi, ſed potiùs immensùm illis excellere iuxta ponderationem, quam fecimus certam.1. num.2.

3. Sed obiiciebat Eugubinus: ſi Deus omnibus ſubſtantiali ſua præſentia adſit, ſordidis inquinandum, atque acerbis cruciandum, quæ ſunt abſurda: ac proinde melius Dei dignitati, & decentiæ conſuleretur, ſi in cælo ſolum ſicut ſol reſidens ſuæ virtutis radiis inferiora peruadat, quin eis inquinetur. Negatur tamen facilè aſſumptum. Cùm enim Deus ſpiritus ſit, ſordidis corporeis inquinari nequit, vt benè Hugo Victorinus 1. de Sacrament. part.3.cap.17. & Magiſter in 1. d.37. cap. *ſolet.* Paterque exemplo animi rationalis, qui leproſo corpore, quod informat, non inquinatur, neque dolorifero dolet. Idque Solis etiam exemplo illuſtrauit Auguſt.cap.18. de Agone Chriſtiano, & 29. de nat. boni. Et ſane ſi in cœlo ſolùm Deus eſt, rogandi hi ſunt, an alibi etiam eſſe poſſit, necne, ſi hoc dicatur poſtremum, Deus, qui in Chriſto, eiuſque humanitate in terris erat ſecundum ſubſtantiam Dei: neque in humanitate, neque in terris erat, ac verſabatur, quod Arrianiſmus eſt. Si poteſt alibi eſſe vbi de facto ſubſtantiæ eius, per ſubſtantiam ſuam præſens non eſt per te, ſcilicet in inferioribus cæli locis pro voluntate ſua poterit loca acquirere illa, atque ex vno in alium moueri, quod eſt abſurdiſſimum contra immutabilitatem Dei. Quod obiici poterat de vbiquitate poſſibili creaturæ, ac proinde eam propriam Dei non eſſe diximus qu.4. cert.2.num.6. in ſimili obiectione contra immenſitatem.

4. Ad huius quæſtionis calcem ſpecialis ille Vorſtij error de præſentia Dei ſecundum ſubſtantiam commenſuratiuè parti Dei, parti cœli, non autem totius Dei in toto cœlo, & quauis eius parte, ſicuti & de animo rationali in corpore aberrat, præter errorem contra phyſicam Dei ſimplicitatem, in præſens dogma immenſitatis diuinæ fædè peccat hic confutandus. Etenim in humanitate Chriſti non erit tota ſubſtantia Dei, ſed pars ſolùm. Commenſuratiuè enim humanitas, quæ reſpectu cæli punctum minutulum eſt, nequit æquari ſubſtantiæ Dei toti, quæ toti æquatur cælo: ergo contra Apoſtolum ad Coloſſen.2. non habitat in Chriſti humanitate *omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Secundò in triduo mortis Chriſti, & anima à corpore, & caro à ſanguine, & ſanguinis guttæ multæ loco erant diſſitæ, ac diſperſæ; & tamen Deo hypoſtaticè vnitæ omnes. Si ergo in quauis earum totus Deus non erat, ſed pars ſolùm ſubſtantiæ diuinæ, huius etiam partes loco diſſitæ, ac diſperſæ fuerunt. O Bone Deus in tua non ſolùm Eccleſia, & veſte, ſed ſubſtantia etiam ab hæretico laceratus, & diſperſus!

***

QVÆSTIO VI.

An ex operatione Dei vbique eius Vbiquitas probetur.

NON pauo tædio hanc rationem examinoſquam non recta methodus, ſed aduerſantium Scholarum contentio induxit. Si enim ſuper concluſionum Theologicarum rationibus quæſtiones inſtitui par ſit, vel vni veritati Theologicæ veſtigandæ impar ſæculum, & Studium noſtrum erit. Mori autem Scholaſticorum morem gerimus, vel inuiti.

CERTAMEN I.

Doctorum, non ſine animaduerſione aliqua in Recentiores Thomiſtas, placitis relatis, Scoto conſentio.

1. VBiquitatis huius diuinæ celebris multis ſæclis probatio fuit S. Thom. 1. part. quæſt. 8. articul. 1. & S. Bonauent. in 1. d. 97. atque ante ipſos Alberti Magni ibi; Poſtea vero Ægidij, Durandi, Ricardi, Argentinæ, & Capreoli ibidem, Henrici artic. 30. Summæ, quæſt. 5. Antiſiodor. 1. Summ. cap. 15. quæſtione 1. ad 1. Ferrari. 3. cont. Gent. cap. 68. & Thomiſtarum Dominicanorum, atque ex Thomiſtis noſtris Valentiæ, Leſſij, & Soarij ſuprà, atque huius latiſſimè tit. 2. met. d. 30. ſect. 7. Nimirum à poſteriori ex Dei operatione vbique, multis tamen aliis, non adeò firma viſa eſt: eam autem rationem veruſtiorum etiam Philoſophorum eſſe patet ex Ariſtotele de Mundo ad Alexan. vbi habet: *Vetus fama eſt, & quidem hæreditaria mortalium omnium, vniuerſa à Deo, & per Deum nobis eſſe conſtituta*, &c. *quapropter* (addit) *Veteres nonnulli adducti ſunt, vt dicerent, hæc omnia Deorum eſſe plena*, videturque tradita à Paulo Actor. 17. *Quamuis non longè ſit ab vnoquoque noſtrùm: in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.* Et Pſalmiſta Pſalm. 138. verbis illis: *Si aſcendero in cœlum, tu illic es. Si deſcendero in infernum ades. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Videtur præterea hæc ratio Anſelmi cap. 20. Monolog. vbi Deitatem in loco determinato concludendam non eſſe his oſtendit: *quando* (id eſt ſiquidem) *eſt in vno loco, nullum bonum, & nulla eſſentia eſt interim in aliis locis: quia ſine eo prorſus aliquid non exiſtit: ſine qua*, nimirùm, *factum eſt nihil.* Ac proinde ex defectu præſentiæ Dei in aliis locis negationem effectionis rerum à Deo in illis probat: quia Dei in illis præſentia ad operandum requiritur, & cap. 21. clariùs: *quia aliquid ſine ea* (Deitate) *neque vſquam, neque vnquam eſt, neceſſe eſt illam eſſe vbique, & ſemper.*

2. Ratio autem hæc nititur principio Ariſtotelis 7. Phiſic. à text. 10. ad 13. quod nimirùm cauſa coniuncta neceſſariò eſſe debeat cum paſſo, in quod operatur, ac proinde cum ſuo effectu: cumque Deus omnibus rebus, & locis cauſa neceſſariò ſit, nequibit non coniuncta rebus omnibus, & vbique ſemper eſſe. Sed quia principium illud patitur difficultates non leues, Caiet. & Ferrari. limitant illud ad cauſam operantem immediatione virtutis, (id eſt virtute non aliunde accepta, ſed propria) & immediatione etiam ſuppoſiti: ideſt ſine alia cauſa ſibi ſuppoſita, & interiecta inter operans, & id in quod operatur. Sed ea adhuc limitatione adhibita, & eiſdem difficultatibus illud principium patet. Nam immediatio virtutis, & ſuppoſiti excludit interiectum alterius cauſæ ordine cauſalitatis ſolùm, cum quo rectè ſtare poteſt ſpatij inter agens & paſſum, ac effectum interiectio. Si dicant, hoc etiam excludi operatione immediatioque ſuppoſiti, atque ita Deum operari: aſſumunt planè, quod probandum ipſis erat, quod autem addit Caietan. quod ſcilicet præſentia hæc Dei in rebus, & vbique per veram contactus præſentiam nihil aliud ſit, quàm Dei operatio, licet in ea fundetur relatio alia rationis quidem, & fictitia præſentiæ localis Dei in illis, quæ rationis etiam ſit (qua in re Caietano conſentit Ægidius 11. part. citatæ d. artic. 2. quæſtione 1. Deum ſcilicet rebus præſentem eſſe ſolum quantitate virtutis, ſeu operationis) quos Recentiores Thomiſtæ ſectantur, ſatis quidem conſone ad ea, quæ de Angelis, ac ſpiritualibus rebus, (in quibus primas Deus tenet) docent: nimirum ſolum, per operationem rebus præſentari. Verùm in hoc diuinæ præſentiæ modum, & immenſitatem Dei cum eius omnipotentia malè confundunt, & præſentiam propriam localem Dei in rebus, de qua hìc diſputatur, diſtinctáque à præſentia Dei in illis per potentiam, & operationem ab Scriptura, Patribus, & Theologis admittitur, cum operatione, ſeu præſentia Dei in rebus per illam confundunt, & negant. Ac tandem rationem, quam defendere ſuſcipiunt ridiculam reddunt, idem per idem probantes. Dei nimirùm in omnibus rebus præſentiam per Dei in illis operationem, quæ vt ipſi aiunt, vere Dei præſentia in ipſis ſola eſt.

3. Sed his miſſis, atque ſuppoſita præſentiæ localis per eſſentiam in rebus omnibus, & vbique diuerſa à præſentia eiuſdem in illis per potentiam, & operationem (quam ratio præfata ſupponit) hac minimè probati cenſent Scotus in 1. d. 37. quæſt. vnica vbi Okam. Baſſol. & Gabr. art. 3. dub. 1. Vaſquez 1. part. d. 28. cap. 3. & 4. quibus & nos ſubſcribimus. Et ſanè eam rationem, qua ex operatione Dei vbique eius præſentia concluditur inefficacem eſſe, vel id ſolùm efficaciter ſuadet: quod cum à veſtutioribus Philoſophis pro Dei vbiquitate efformatam Ariſtoteles viderit, atque retulerit libro illo de Mundo ad Alexandrum, vti ex ipſo recitabamus numero 2. Ea tamen neglecta in oppoſitam ſententiam ierit: docens diuinæ virtutis, & actiuitatis excellentiam magis decere, vt ſupremo loco reſidens omnia in inferioribus peragat; Deum proinde in cœlo docuit eſſe, ac nuſquam alibi: atque exemplo Regis Perſarum, qui Ecbatanis amplißima ſui regni (quod totum adminiſtrabat) Vrbe habitabat, & ſuam ſententiam ſatis firmari, atque argumento huic ex ſuo illo principio 7. phyſicor. ſtatuto ſatisfieri putauit. Cum vir ingenij laude nulli vnquam ſecundus ad manifeſtam demonſtrationis huius (ita aduerſarij ſuum hunc diſcurſum compellant) lucem, eccuinſſe putandus non ſit. Potiori igitur iure credendum eſt Ariſtotelem, qui illud in Phyſicis principium perculuit, & poſuit, atque, ex illo, quæ legitimè inferrentur, non ignorabat, illud de corporeis ſolùm creatis agentibus (de quibus ibi ſolummodo agebat) intelleriſſe, non de ſpiritualibus (vti Deus eſt:) omnibus ac proinde ad Dei præſentiam, localemque cum ſuis effectibus coniunctionem oſtendendam præſtare minimè poſſe. Accedunt pro hac eius principij interpretatione ea omnia, quibus controuerſ. 6. de cauſis d. 3. quæſtione 3. ſpiritualia agentia (ſaltem quorum voluntas potentia actiua extra ipſa ſit) propinquitate adhuc ad paſſum, vt in illud operentur non egere oſtendebamus, ſed iam rationibus ſubtiliſſimi Scoti, ac profundiſſimi Doctoris noſtri Vaſquez non ita vniuerſim de omni agente principium illud intelligendum eſſe, vt Deum etiam comprehendat, atque intimam eſſentiæ ſuæ cum effectibus ſuis penetrationem localem euincat, probandum nobis erit.

4. Prius autem duplex modus præfatam rationem tuendi apud Thomiſtas, præſertim Recentiores, aduertendus eſt, vt Scoticæ Scholæ à Thomiſtica diſſidium meliùs percipiatur, atque Scotus ab impoſturis Scholæ oppoſitæ vindicetur, atque ab iniuſtis Dionyſij Carthuſiani criminationibus, & reprehenſionibus cit. d. 37. quæſtione 1. quaſi aſſeruerit poſſe Deum loco vno incluſum eſſe, & in diſtans operare. Primùm enim Scotus eiuſque tota Schola reputant meritò impoſſibile: cùm ratione immenſitatis ſuæ Deum vbique præſentem ſecundum ſubſtantiam fateantur: multoque vniuerſalius, ac ſince-

omnis scientia, potentia in suo etiam, & omnipotentia nominatur. Ex quo aperte constat, quo iure dixerimus dist. 3. q. 5. cert. 2. & 3. ac sæpè aliàs docuerimus, nullum Attributum, prædicatumque diuinum augeri per additionem metaphysicam in suo genere, componive homogenea metaphysica compositione vsquam posse.

CERTAMEN II.

Infinitatis per essentiam transcendentia examinatur.

1. PRo huius quæstionis coronide videndum restat, an infinitatis diuinæ metaphysicæ per essentiam prædicatum diuina omnia prædicata transcendat? dixi verò infinitatis metaphysicæ per essentiam, seu in genere entis metaphysicè sumpti. Nam de infinitate physica in genere entis, seu per essentiam physicam diuina prædicata nulla transcendere certissimum est: cùm nullum seorsim tota essentia physica Dei sit, ac proinde neque infinitum physicè aliquod ex illis seorsim sumptum esse queat. De infinitate vero metaphysica, seu per essentiam metaphysicam, duplex adhuc quæstio in ea, quam proposuimus, esse potest. Altera an prædicata omnia diuina infinita per essentiam, seu in genere entis stricte pro Dei essentia, & ente metaphysico eius substantiuo ea vsurpantes, sint. In qua nobis cum aliis, qui circa essentiam Dei metaphysicam philosophicam aliter, ac nos censent, atque in aggregato omnium diuinorum prædicatorum eam constituunt in negatiua conclusione, licèt ex principiis diuersis est necessariò conueniendum. Illis quidem ob rationem, qua nuper infinitatem Dei per essentiam physicam transcendere prædicata omnia diuina negabamus: quia nimirum eorum nullum in horum opinione essentia metaphysica Dei est, sed pars illam metaphysicè componens: quare & infinitatem Dei essentiam metaphysicam integrans. Cui toti ea infinitas propria est.

2. Nisi fortè ad mutuam inclusionem essentiæ in Attributis, & horum omnium in essentia, & quouis eorum recurrant: quam ne ipsi quidem, qui eam docent, intelligunt: quâque essentiam metaphysicam, & attributa quæ in Deo recognoscunt, omnino contradictoriè negant, vt vidimus d. 3. & d. 8. de Trinit. quare ea ratio in præfata sententia de constitutione metaphysicæ essentiæ diuinæ ex omnibus diuinis prædicatis essentiæ metaphysicæ Dei infinitatem, seu huius infinitatem per essentiam, & in genere entis metaphysicè loquendo, diuina prædicata omnia non transcendere omnino demonstrat. Nec minus efficaciter hoc ipsum probatur in nostra sententia essentiam metaphysicam Dei in solo prædicato entis, seu essendi à se constituente. Etenim, cùm ea ratio entis attributa non transcendat, vt diximus, quorum nullum ens substantiuum metaphysicum, seu esse à se formaliter est: neque infinitatem per essentiam, seu in genere entis habebit metaphysicè, licèt vnumquodque in suo genere habeat infinitatem, vt nuper dicebamus.

3. Hinc autem videtur facilè probari infinitatem diuinam per essentiã, & in genere entis laxiori illa earum vocũ significatione acceptam omnia diuina prædicata transcendere: Cùm nullum omnino, vt diximus, sit, quod in suo genere, & è conceptu, & essentia sua infinitatem non habeat, quòd solùm ad metaphysicam prædicati cuiusuis per alia transcendentiam videtur requiri. Confirmatur: quia iuxta nostram infinitatis diuinæ explicationem, seu definitionem nuper datam, infinitas metaphysica Dei per essentiam seu in genere entis laxiori vsurpatione est prædicatum metaphysicum diuinum è genere suo, ita omnem illius formalitatem possibilem, quæ imperfectionem non dicat in se continens formaliter indiuisibiliter, vt nequeat in illo genere maius haberi, ac proinde maioritatis in illo necessaria negatione optimè definitur, & explicatur eiusmodi infinitas diuina, quæ proinde est per denegationem termini etiam extrinseci, vt sæpe diximus. Sed id totum, quod eam negationem fundat necessariò in suo genere, in quouis prædicato diuino inuenitur: ergo etiam, quo ad negatiuum, seu negationem, qua infinitas diuina à nobis explicatur, ac definitur in omni prædicato diuino recognoscitur.

4. Nihilominus censeo. Prædicatum infinitatis metaphysicæ per essentiã, seu in genere entis metaphysici larga illa acceptione nullatenus prædicata diuina transcendere, licet omnia in suo quæque genere infinita sint. Id quod ex vrgentiori ratione, quam illa, qua eius transcendentiam probamus, mihi perspicuum est. Etenim, cùm è genere, & conceptu essentiali suo indiuisibili formaliter infinita in suo quæque genere sint: non minus implicat quàm vnius formalitatem alterum transcendere formaliter, quod implicat manifestè: quia Attributi diuini cuiusuis generis formaliter indiuisibiliter idem est infinitas, quod ipsum Attributum formaliter est; ergo non transcendente tota formalitate attributi, nequit eius infinitas transcendere, vt de se patet. v. g. infinitas sapientiæ Dei conceptu, & essentia sua formaliter indiuisibiliter infinita in suo genere, nequit Attributum amoris diuini metaphysicè transcendere, ni formalitas sapientiæ etiam Attributum amoris transcendat: quod est implicatoria omnium Attributorum Dei confusio. Atque ob eandem rationem nequit dari infinitatis diuinæ metaphysicæ communis vniuoca transcendentia, sicut animalis respectu hominis, & bruti: neque analogica: quia nihil horum dari potest inter conceptus primo diuersos, cuiusmodi sunt diuina prædicata; quare solùm in his, quæ partitis metaphysicè formalitatibus constant dari potest; in quibus solùm conuenientia cum diuconuenientia potest inueniri: quare dicendum necessariò est infinitates metaphysicas diuinorum prædicatorum, sicuti & ipsa prædicata esse primò diuersas. Nec obstat, quod adiectiuè entia à se metaphysica Attributa, quare & adiectiuè infinita in essendo sint: id enim Attributis commune denominationis, non formalis transcendentiæ est. Illud de negatione maioritatis in suo genere, qua infinitas hæc à nobis concipitur, & explicatur pro hoc statu, totum rationis nostræ opus est omittendum.

5. Sed dices inde inferri infinitatem Dei per essentiam, siue physicam, siue metaphysicam Attributum Dei non esse contra Theologos omnes: de metaphysica patet, ex ratione nuper data. Cùm idem formaliter indiuisibiliter, quòd suum prædicatum diuinum sit, vt dicebamus. Idem autem respectu sui ipsius proprietas, & Attributum esse nequit. Inde verò constat malè à nobis, imò & à Theologis reliquis probari infinitatem Dei per essentiam ex prædicato entis à se à priori metaphysicè: Cùm idemmet conceptus metaphysicus prædicati entis à se, atque infinitatis eius per essentiam sit. De infinitate verò Dei per essentiam physicam idemmet argumentum efformari potest: nam physicè essentia physica, & infinitas Dei per illam nullatenus differt. Denique cum infinitas intensionis qualitatum, & extensionis, tam earum, quàm quantitatis ex partibus, siue intensionis, siue extensionis eiusdem rationis, & speciei constituatur, ea etiam infinitas siue intensiua, siue extensiua (quam modò admitto possibilem) videtur per essentiam qualitatis, seu quantitatis esse: quare infinitatem per essentiam nullatenus ita Dei propriam & Attributum esse, vt nequeat creaturis conuenire: & hæc quidem videntur infinitatem per essentiam à ratione Attributi diuini relegare.

6. Infinitatem Dei per essentiam metaphysicam, seu in genere entis metaphysici, siue stricte, siue largè ea nomina vsurpentur, Attributum Dei à reliquis diuersum nullatenus esse, vt ratione efformata conuinci videtur. Nec satis est ad eam diluendam (quod posset nonnemo respondere) infinitatem, scilicet, Attributorum infinitatem esse metaphysicam essentiæ metaphysicæ Dei Attributalem, non minùs quàm Attributa ipsa, cum quibus cuiusque infinitas formaliter, indiuisibiliter metaphysicè identificatur, essentiæ metaphysicæ Dei proprietates, & Attributa sint. Ea enim infinitas essentiæ Dei metaphysicæ, infinitas, non per essentiam quidem, illius, sed per Attributatum, cui formaliter identificatur est, vti ipsa solutione dicebatur. Verùm Attributalis infinitas Dei per essentiam non est illa infinitas per essentiam metaphysicam, sed per essentiam physicam, quæ quidem, licèt physicè ab essentia Dei physica non differat, seu ab esse à se physicè sumpto, quòd physicè idem & vnissimum cum omnibus prædicatis diuinis est; ast metaphysicè

ab

ab eo, & ab essentia differt eiusmodi infinitas per essentiam physicam, seu in genere entis à se physicè, atque optimè a nobis, & a Theologis reliquis per hoc à priori probatur, quod autem dicebatur tandem de infinitate creata, vel intensiua, & extensiua possibili, quæ tota in genere qualitatis, vel quantitatis est, esse infinitatem intra ea genera, & essentias probat; non autem per earum essentias, atque e genere, & essentia eorum, quæ sine eiusmodi infinitate, & physicè, & metaphysicè saluari, concipique valent: quod secus est in essentia siue physica, siue metaphysica Dei, vtrouis modo accepta, reliquisque prædicatis, & Attributis diuinis, vt ex dictis patet. Infinitas verò per essentiam metaphysicam Attributum verum Dei est: & quod etiam ex prædicato metaphysico entis à se probetur à priori. Dicit enim in genere entis terminum omnimodam negationem, & illimitationem prædicato entis à se formaliter non expressam.

QVÆSTIO II.

De Immutabilitate Dei.

DEi infinitatem per physicam essentiam immutabilitas statim consequitur generatim (licet specialium immutabilitatis partes, vt sic loquar, ex specialibus Attributis videantur suboriri: vt immutabilitas localis ex immensitate, in duratione, seu dentione, aut inceptione essendi, ex æternitate, & sic de aliis) quia ex eo, quod possibilia omnia, quæ imperfectionem non afferunt essentia Dei physica ita complectatur, vt nihil ea maius esse concipi queat: fit, vt nihil ei denuo possit accedere, quod vbi primum ex æternitate est, ipsi non adsit: quod ipsum est immutabilitas, seu impotentia vt mutetur, aut necessitas essendi per æternitatem eo etiam omni modo, quo extitit primo.

CERTAMEN I.

Quæstionis, seu difficultatis explicatio: atque Vorstij error.

1. TRibus modis res omnes creatas mutari experimur: quare, & rationales creaturas, quatenus cum cæteris irrationalibus conueniunt. Primò quoad esse (quæ quidem propria mutatio non est) vt cùm esse incipit, quod antea non fuit, vel quod antea fuit, definit esse. Secundò localiter: cum aliquid de loco in locum mutatur. Tertiò accidentaliter: vt cum in quantitate, aut substantiali magnitudine, vel qualitate mutatur. Atque in hoc tertio mutationis modo duplex alius rationalium creaturarum mutationis modus continetur pro duplici qualitatis genere, quæ in solis illis reperitur: nempe intellectionis, seu scientiæ, & amoris, seu affectus voluntatis. Vt si non sciat, quod antea ignorabat, vel putabat falsum, vel velit nunc, quod antea non volebat, vel nolebat atque auersabatur. His omnibus modis an Deus mutari queat inquiri potest: & primò modo quo ad esse, siue existentiam suam (quam impropriam mutationem diximus: quia subiectum, quod ex non esse ad esse, vel ex esse ad non esse transeat nullum est) constabit ex Dei æternitate d. 5. immutabilem esse Deum. Secundo autem modo mutationis esse incapacem ex eius immensitate patebit. De tertio autem modo specialiter est disputatio præsens, in qua de accidentibus non vitalibus, & irrationalibus vix vlla est adhuc apparens difficultas. Cùm ex Dei simplicitate (de qua d.) nullum ex iis accidentibus physicè inesse, nedum denuo aduenire clarebit. Quare de scientia, & amore, vel affectu voluntatis, in quibus aliqua saltem difficultatis vmbra esse potest; tota erit disputationis præsentis difficultas.

2. Vorstius apud Becanum 1. p. cap. 7. n. 1. Deum mutabilem esse quoad amorem, & affectus voluntatis: blasphemauit. Ita enim aiebat pag. 65. *Deus quadam in tempore re ipsa vult, quæ ante noluit.* Et cap. 11. *Voluntas Dei est principium cuiusdam mutabilitatis in Deo*: inferiùs. *Non satis igitur circumspectè loquuntur, qui Deum vt essentia, sic etiam voluntate prorsus immutabilem esse affirmant.* Nec dubito hæreticum hunc scientia etiam mutabilem esse centuisse, in qua grauior proculdubio est difficultas latis obuia, quam cent. 2. expendemus, vbi accuratissimos, Catholicissimosque Recentiores ei succumbere, atque animum ad solutionem despondere videbimus, & ad tutissimum fidei de immutabilitate Dei asylum se recipere, quare Vorstium, qui fidem minoris, quam leue quoduis difficultatis spectrum, semper facit in eo etiam errasse merito iudicamus: ni forte ipsius ignorantiæ, vulgaris adhuc, atque à Deo penitus dilectus non occurrit: quidquid enim Vecors homo non errauit, inscitiæ suæ debet, non iudicio.

3. In hunc eundem Vorstij errorem Catholicus quidam Magister prolapsus visus nonnullis nuper fuit Toleti, dum consequentiæ ergo: Deum in tempore plura, imò & omnia decernere fatius est. Cùm enim libera Dei decreta extrinseco effectu constituat, complerique doceret, qui quidem tempore, ac non ex æternitate adest, decretum ex æternitate Dei non adesse absolutè, & adæquate, sed absolutè in tempore incipere, consequens omnino ipsi videbatur. Qua de re apud Toletanum S. Inquisitionis tribunal delatus fuit, quasi Dei immutabilitatem negare. Eandem doctrinam circa destitionem diuinorum decretorum tenuisse videtur Gaspar Hurtado 1. p. tract. 3. d. dif. 5. ex eodem principio de constitutione diuinorum decretorum per aliquid extrinsecum. Docet enim ibi decretum de existentia rei, quæ periit v.g. Adami, eo transacto, atque e viuis sublato, cessare, neque adhuc pertinere, quod æque Dei immutabilitati videtur officere.

4. Cæterum Catholici hi Doctores nusquam Dei immutabilitatem physicam negare in animo habuerunt: cùm id totum, quod Deo intrinsecum in decreto est, ex æternitate fuisse, ac per totam æternitatem fore expresse fateantur: solumque deficere extrinsecum creatum, quo intrinsecus Dei affectus in decretum completur: quod non est Deo intrinsecum aliquod, vel tempore aduenire, vel aliquando deesse, quod solum ei immutabilitatem aboleret. Nam extrinsecus aliquid in tempore Deo aduenire, quod postea ipsi extrinsecùs deficiat certissimum, imò prorsus catholicum est, ex mysterio Incarnationis, mundique creatione, quæ fidei sunt certa. Nihilominus decreta diuina in tempore incipere, ac tempore tandem deesse absolutè dissone, & dicitur, & auditur. Cùm enim velle, ac voluntate decernere denominationes vitales sint: proindeque intrinsecæ volenti ac decernenti, vtpote immanentes, Dei mutabilitatem sonant: cum tandem absolutè sit antecedenti ad tempus, in quo effectus sunt, æternitate Deum non decreuisse, aut voluisse, quod in tempore absolutè voluit; atque transacto effectu non velle per æternitatem succedentem, quod aliquando voluit: ac proinde à non volente aliquando, seu negatione volitionis ad volitionem, & è contra a volitione, & volente aliquando, ad eius negationem, & non volentem videtur absolutè transire: quod mutationem intrinsecam sonat vt dixi, atque absolutè cum Vorstij blasphemia. Id quod me ita ab ea deterret, vt ob id solùm incommodum à constitutione decretorum Dei per extrinsecum creatum contingens deficerem, etsi nullum aliud incommodum, vel fundamentum haberem.

CERTAMEN II.

Dei Immutabilitas, ex fide, & ratione est.

1. PRobatur. 1. ad Timot. 1. *Regi sæculorum immortali.* & cap. 6. *Qui solus habet immortalitatem*: nomine autem immortalitatis, omnimoda Dei immutabilitas

adeſſe locus in vis mutationi negatiuæ, [illegible] videtur aliud quod ipſum de ſcientia libera Dei, quæ circa contingentia verſatur, videtur eadem ratione [illegible]. Verùm, [illegible] aliorum diuinorum contingentia, & libertas in grauiſſimis Theologiæ difficultatibus merito numeretur; aſt Dei, quo ad eos adhuc, mutabilitatem, nullatenus ſuadet. Etenim eorum libertas [illegible] ſolùm illos ab aliis neceſſariis Dei prædicatis diſcriminat: quod hæc Deo neceſſariò adſint, illa verò non item, ſed abſolutè potuerint non eſſe. Non autem in eo, quod decreta, vel ſcientia libera contingentium ſemel habita poſſint in oppoſita mutari, vel deſinere in tempore, vel nō habita ab æterno, in tempore incipere: id enim ad eorum libertatem, & contingentiam, quæ in diuinis prædicatis neceſſariis deficit, opus non eſt: ſed ſolùm quod pro priori libertatis in actu primo poſſint non eſſe: quod habent, etſi æternitate menſurentur, ſintque neceſſariis Dei prædicatis coæva: quare ex eorum contingentia, & libertate præciſè mutabilitati [illegible] Dei, quo ad illa, locus nullus datur.

2. Dices: Pro illo priori indifferentiæ, & libertatis diuinæ non eſt decretum Dei: ſi enim illud pro tunc adeſſet, non eſſet liberum ad ipſum, vel eius negationem, ac proinde neque libertas contradictionis, neque ad oppoſitum decretum, quare neque libertas contrarietatis: cùm ex actu, ſiue in actu primo ſit decreti illius determinatio. Ad coniungendum autem cum illo, vel eius negationem, vel decretum oppoſitum poteſtas chymærica eſt, & impoſſibilis: ergo, cùm Deus concipit actum liberum tranſit ad illum ab eius negatione, ſiue à non volente, aut ſciente, ad volentem, & cognoſcentem obiecta contingentia. Hoc autem nequit fieri in æternitate, pro qua, quidquid in actu primo Deo adeſt, ipſi verificatur adeſſe: ergò in tempore. Vtraque conſequentia patet ipſis conſequentiis non adeſſe Deo pro illo priori, negationem decreti, ac ſcientiæ liberæ, quam adeſſe pro illo contendit, quamque pro poſteriori habet, ne lædatur libertas Dei in actu primo. Et quidem neutrum extremorum libertatis, ſiue contrarietatis, ſiue contradictionis pro illo priori cauſis liberis adeſſe certiſſimum eſt, & ea certitudine, qua effectus cauſa ſua non eſt, & qua cauſa libera aut poteſtas ad vtrumuis eſt. Itaque poteſtas [illegible] ad vtrumlibet, quæ formaliſſimè libertas in actu primo ponitur, ſeu cauſæ liberæ eſt, ab vtroque extremo præſcindit, ac proinde neutrum in illa eſt, præciſiuè quidem, non negatiuè. Nam prioritatis ſigna, ſeu inſtantia non ſunt eſſendi, vel non eſſendi ſiue verificationis inſtantia, ſed cauſalitatis, atque vt vulgo dicitur inſtantia, à quibus actus ſecundus poteſt eſſe, non in quibus ſit, eſſe poſſe.

3. Aliunde tamen alij dicere poſſent Deum poſſe temporarie incipere, vel deſinere poſſe liberè velle, vel ſcire contingentia obiecta, quin propriè, & phyſicè intrinſecè mutaretur: etenim, licèt ab æterno, atque in æternum non haberet decreta, & ſcientiam liberam, quam habet, vel haberet, actus liberos eis oppoſitos, nihil phyſicum & reale haberet, vel ei deficeret, quod modò non habeat, vel deficiat: alioqui eiuſmodi decreta, & ſcientia libera, libera Deo non eſſent: quia tam neceſſariò ea haberet, quam neceſſario eſt immutabilis: ergo, licèt in tempore incipiat, vel deſinat decretum, & ſcientia libera, quam modo habet, nihil ei intrinſecum deficiet, vel adueniet eis, quæ de facto habet, habuitque ab æterno, aut in æternum habebit, ſi eiuſmodi decreta non deficerent, vel inciperent temporariè; Patet conſequentia: quia ſine defectu, vel aduentu denuo alicuius intrinſeci, quod phyſicè ſubiectum antea, vel habebat, vel non habebat, nequit eſſe propria phyſica, & intrinſeca eius mutatio, quæ ſola Deo repugnat. Confirmatur: quia Deum liberè ſcire, vel velle, ſolum addit ſupra amorem, & amorem neceſſarium diuinum denominationem extrinſecam ab obiecti contingentibus, & reſpectum rationis in ea fundatum. Hæc autem in tempore Deo aduenire, deficereque poſſe ſupra admiſimus: patetque in denominatione actualis creatoris rerum: ergo & denominationes liberè volentis, & ſcientis.

4. Vt à poſtremo hoc ordiar ſolutionem, nego denominationes ſcientis, & volentis contingentia obiecta eſſe ſolum extrinſecas Deo: ſunt enim omnino intrinſecæ. Quomodo autem, cum intrinſecæ ſint, poſſint Deo abſolutè deficere, communis, grauiorque difficultas eſt, quam, [illegible] propriam ſedem tractaui. Me igitur de ea videte controuer. de voluntate Dei diſt. de decreti liberi conſt. vbi id per omnes examinabis: etſi propria velitis controuerſ. de ſcientia Dei, quæ huic primæ immediatè ſuccedit. Sed admiſſo denominationes extrinſecas Deo eſſe. Nego conſequentiam: licèt enim denominationes extrinſecas, quæ temporaneum aduentum extrinſeci contingentis, à quo deſumuntur, ſpectant, Deus in tempore ſæpe ſubeat, vt patet in exemplo adducto actualis creatoris & ſimilibus. Aſt eas, quæ temporaneum aduentum, & exiſtentiam actualem extrinſeci, à quo deſumuntur, non ſpectant, neque in tempore, neque ad tempus ſubire Deus poteſt. Huiuſmodi autem ſunt denominationes ſcientis, & volentis liberè obiecta contingentia, etſi extrinſecas eſſe admittamus: deſumuntur enim à veritate, ſeu cognoſcibilitate, atque à bonitate, ſeu amabilitate obiecti, quod quantumuis contingens ſit, ſi ſemel verum, ſeu cognoſcibile, & bonum, ſeu amabile ſit, non ſolùm quandiu de præſenti eſt, ſed ſemper ex æternitate, & per æternitatem verum, ſeu cognoſcibile, ac bonum, ſeu amabile eſt. Hinc patet ad principium argumentum ſolutio. Nam, niſi ex deficientia actus liberi non appareat formalis intrinſeca Dei mutatio formaliter, aſt ex ea infertur intrinſeca formalis phyſica mutatio ipſius. Nam, ſi veritas, & bonitas, ſeu obiectum amabile, & cognoſcibile, quod ſemel, & aliquando tale eſt, ab æternitate, & per æternitatem, ſemper cognoſcibile, & amabile eſt, atque non ex æternitate, vel per æternitatem à Deo cognoſceretur & amaretur, ſed ſolùm temporarie, tota æternitate è ſolo defectu infinitæ intelligentiæ, & amoris ſcientiæ Dei, quæ prædicata intrinſeca Dei ſunt, ea obiecta non intelligeret, atque è ſimili intrinſeco defectu non amaret: quod non infertur ex eo, quod ea, quæ ſolùm poterant eſſe vera, & futura, non autem fuerunt, non amet, neque intelligat.

5. Murciani Recentiores argumentis contra Dei, quo ad hos actus, in variationem temporaneam à ſe ſubtiliter, & doctè ſatis inſtructis parum abfuit, quin ponderi difficultatis ſuccumberent: in eamque irent ſententiam, vt Dei, quo ad actus liberos ſcientiæ, & voluntatis, temporariam variationem ſaltem negatiuè faterentur. Aiebant enim (audaciorum nomine, non ſuo) quaſdam eſſe in circa contingentibus veritates bonitateſque, non, niſi quando actu de præſenti ſunt cognoſcibiles, & amabiles, vt eorum argumenta contendebant, ſatis, vt cert. 3. videbimus, efficaciter: quia quod ab æterno à Deo neſciatur ignorantiæ verti Deo non poſſe: ac proinde, neque defectum phyſicum omnis ſcientiæ, neque intelligentiæ carentiam in Deo arguere: quemadmodum ſuper diximus de neſcientia Dei futurorum, quæ, licèt, futura abſolutè eſſe poſſint, nuſquam tamen abſolute erunt. Ideoq; ipſi tandem ſcriptura Patrum ſola, & Scholaſticorum reuerentia, ne in eam eam ſententiam teneri ſe fatentur, nuſquam autem ratione. Si enim illud principium euertatur, *quod ſemel verum, bonumque, ſeu cognoſcibile, & amabile eſt, ſemper eſt amabile, & cognoſcibile.* Certum ſtatumque non ſit, non erit vnde Dei, quo ad actus liberos immutabilitas, ſeu inuariabilitas negatiua à ratione monſtretur. Sed certe nos, quibus, licèt ingenij tardioris, in ſcripturæ Patrumque dogmaticas ſententias amor, atque erga veritates in eis contentas ingenuitas, magna ex parte ingenium eſt, non ita arctè horum Recentiorum argumenta premere vt in à Deo in via agamur cert. 3. oſtendemus: vbi etiam videbimus nullas eſſe veritates, aut bonitates tempori determinato affixas, quæ neque ante illud, neque poſt illud ſint cognoſcibiles, & amabiles.

⁂

Digitized by Google

inuenisi tempus, quod nobis natura subtraxerat: vt, quos antea solum iuuabant, etiam adiscendis delectent. Ne tamen rethoricè magis, quam solidè, scholasticè, ac virtiliter dictum à Panegyrista videatur accedat Arist. 2. Rethor. c. 5. vbi de malo certo futuro, Timorem non posse concipi ait, sed tristitiam gaudio oppositam. *Opus est* (inquit ille) *salutis subesse spem, pro quo perhorrescunt.* Cui consentit S. Thom. 1. p. q. 62. art. 2. & 3. p. q. 15. art. 7. Eius veritatis firmiorem habemus Christi sermonem Ioann. 8. n. 50. *Abraham* (Christi tot retro annis antecessor) *pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est.* Vnde & Apostolus ad Roman. 8. Beatos suam beatitatem sperare non posse aiebat dicens: *quod videt quis, quid sperat?* cum tamen ni visa certo futura sperent, ac desiderij actum impediret, gaudiique affectum moueret Beatis, fore per æternitatem desiderare, sperareque possent, quam fore certò videbant. Et ratio est. Quia, quod nobis gaudium ingenerat, non est physica eius præsentia, & existentia in se, sed in cognitione certa, vt de eius existentia securi reddamur: quare infallibilis certa, ac secura scientia de eõm futuritione absoluta ad mouendum nostrum gaudium, vitioni de eius præsentia æquiualet, atque in morali æstimatione idem omnino est; cùm ergo Deo creata bona, eorumque impropria duratione existentia à Deo certè, atque infallibiliter, vt existentia, sibique pro illa coexistentia, ex æternitate videantur æque tunc, atque cum in se præsentia, & existentia sunt, gaudium mouere ipsi possunt.

7. Ad illud de desiderio dicito: Deum ad illud non boni creati, nec futuritionis eius visione, sed vel scientia simplicis intelligentiæ de eius possibilitate; vel scientia media de eius conditionata futuritione moueri. Cum autem hæ scientiæ æternæ per omnes sint, atque Dei voluntatem sollicitent, sintque compossibiles cum scientia visionis de rei futuritione, atque actuali existentia, & cùm gaudio per hanc regulato; desiderium regularum per alias æternè perdurat: quod in nobis nequit euenire, quibus obiecti præsentia, & potestio scientiam de eius absentia pro tunc depellit. Inde verò constat desiderium efficax de re tali tempore apponenda, eo adhuc elapso, & interabili non ferri in impossibile: nam per scientiam simplicis intelligentiæ, aut conditionatam, qua semper regulatur, Deus quæ ad illud mouetur, non proponitur cum actuali existentia elapsa, seu præterita, sed pro priori quasi naturæ, & maioris vniuersalitatis, vt ab actuali existentia, & negatione sui præscindit. Sed neque iam est desiderium illud otiosum. Tum quia nec virtus causatiua (cuiusmodi decretum efficax est) otiosa, & frustranea est post absolutum effectum: cùm satis ne frustranea, & otiosa sit, habeat, si ad actum reduci possit aliquando: nempe quando oportet, & vbi oportet, vt doctè Caietanus aiebat. Tum quia, si otiosè & frustranè non fuit per vos ab æterno, cùm non poterat effectum pro hoc instanti decretum apponere, quia id ad Dei perfectionem spectat, ita neque elapso hoc instanti otiosè, & frustranè per æternitatem perdurabit: quia id ad perfectionem immutabilitatis Dei est necessarium. Denique his argumentis solutio sequentibus adhibenda clarius adhuc satisfaciet.

CERTAMEN II.

Difficiliores ex Scientia, obiectiones eneruantur.

1. OBiicitur difficilius adhuc. Deus ab æterno nouit Incarnationem futuram, quam futuram non potest, nisi falsò iudicare, ex quo peracta de facto fuit: ergò iudicium de eius futuritione Deo ex tunc cessauit, ac defecit. Item ex eo tempore Incarnatio, aut Natiuitas Christi præterita à Deo iudicatur; cùm tamen præterita per antecedentem æternitatem ab eo iudicari non potuerit; quia falsò iudicaretur, quod Deo repugnat: ergo iudicium de Incarnationis, aut Natiuitatis præteritione ab eo tempore Deo cœpit. Denique solùm cùm actu & de præsenti erat, fiebatque Incarnatio, & Natiuitas Christi verè iudicari à Deo poterat actu, & de præsenti fieri, vel esse, non autem æternitate antecedente, vel subsequenti illud instans: siquidem in eis falsum esset hoc Dei iudicium *Incarnatio, vel Natiuitas actu, & de præsenti est*: ergo scientia & iudicium hoc diuinum in tempore cœpit, atque in tempore defecit Deo; ac proinde Deus, quo ad scientiam absolutè existentium contingentium mutatur negatiuè in tempore, & à positiua scientia in negationem eius, & positiue à negatione scientiæ in scientiam de illis. Nec videtur communis solutio sufficiens: quod nimirum ea mutatio in scientia, & iudicio Dei intrinsecè non sit, sed in obiectis ipsis extrinsecè à tempore, quo durant, eiusque varietate, à qua intrinseca Dei scientia denominatur extrinsecè præscientia. Etenim argumenta intrinsecum Dei iudicium falsum esse, ac proinde Deo impossibile nisi eis determinatis temporibus futuritionis; præsentiæ, aut præteritionis obiecti, videntur ostendere. Id quod duplici argumento acutè satis instructo contendunt Murciani Recentiores, & à priori, & ab absurdo.

2. A priori: quia rem esse actu, & de præsenti diuersa veritas obiectiua est ab hoc, quod est rem futuram esse, aut præteritam, & cui assentiri verè, ac proinde absolutè non potest Deus, quousque eius duratio de præsenti sit: alioqui assentiri ei veritati res, vel duratio, actu, & de præsenti est extra eius, & durationis præsentiam, nimirum antequam sit, vel postquam præterit poterit: atque nobis nunc reuelare: *Antichristus est*, actu nimirum, & de præsenti, ac similiter *Iudas, actu, & de præsenti tradidit Christum in horto.* Si enim non sit diuersa veritas obiectiua, vel sit extra actualem eius existentiam de præsenti verè, ac proinde absolutè iudicabilis à Deo: & erit absolutè reuelabilis, Quocunque enim tempore Deus verè iudicat aliquid absolutè, potest, & absolutè, vt illud iudicat, nobis reuelare. Confirmant à paritate triplicis status rei: nempe possibilitatis, futuritionis conditionatæ, & futuritionis absolutæ, qui diuersas veritates obiectiuas constituunt, quarum neutra pro statu prioris potest iudicari, scirique à Deo, quousque res in illo de facto sit: ac proinde diuersas in Deo scientias constituunt: ergo & veritas actualis existentiæ rei de præsenti diuersa est à veritate futuritionis; neque de re pro statu futuritionis vere iudicabilis, quousque actu, & de præsenti sit, verè res, eiusque duratio: diuerso item iudicio, quo futuræ iudicabantur, & res, & duratio eius. Confirmant secundò argumento, quod ex gaudij natura nobis opposuimus cert. 2. quod nisi de bono actu existenti, & possesso esse nequit.

3. Si recurras ad Thomisticam rerum præsentiam in æternitate, incidis in impugnationes tactas ibi. Si autem ad diuinæ scientiæ eminentiam, quæ absque vlla sui variatione succedentes temporarie veritates repræsentet, ac penetret: id solum contenditur. Si solum pro tempore, quo de præsenti sunt repræsentari admittas, ac denuo tunc vere denominari scientem absolutè Deum rem de præsenti, & actu esse: id enim solum satis est, vt diuinæ scientiæ eminentia saluetur. Est tamen contra Augustinum, & Prosperum, imò & reliquos Patres, & Theologos, qui hac de re disseruere. Idemque contra eosdem in affectibus Dei liberis fateri teneberis. Si tertiò dicas implicare aliquid esse aliquando verum quod ab æterno, & æternè verum non sit, atque iudicabile, & cognoscibile vt in cert. 2. arguebamus. Solùm probabis esse verum veritate futuritionis, & præteritionis, atque, vt futurum ab æterno, vt præteritum verò per æternitatem etiam successuram esse verè cognoscibile, vt argumentum nostrum ibi probabat. At verò veritatem de præsenti, seu hoc quod est actu, & de præsenti rem esse, atque ita esse ab æternitate, in qua nondum de præsenti res est, aut ea elapsa eiusque duratione per æternitatem, in qua eius negatio suo modo erit, ac rem esse repugnabit, eam veritatem obiectiuam huius iudicij, *res eiusque duratio actu est, ac de præsenti* persistere, non apparet vnde probetur, adhuc apparenter, vt argumento, specie saltem tenus, satisfiat.

4. Cæterùm, etsi certum sit diuersam obiectiuam veritatem esse rei, seu durationis futuritionis ab eius actuali existentia de præsenti, quia plura vnum obiectum, quàm

aliud inuoluit, vt iam dicam; hanc tamen quo ad omnia, quæ ex parte obiecti claudit, atque importat non poſſe, quo ad vſque depræſenti ſit, tam à Deo, quam à nobis cognoſci, ac iudicari hæreticum videtur. Primò enim rectis verbis ex Ioann. 8. *Abraham Pater veſter exultauit, vt videret diem meum* (tot poſt ſæculis futurum) *vidit, & gauiſus eſt.* Plane aduerſatur. Secundò: quia ni res vel duratio futura ſecundum totum, quod depræſenti habebit, quando actu, & depræſenti ſit, cognoſcatur, antequam actu, & depræſenti ſit, nec Deus reuelare, neque homines prophetare, ac prædicere futura potuiſſent contra aperta ſexcenta ſcripturæ teſtimonia. Cum enim ſiue rei, ſiue durationis futuritio, præter eius negationem in duratione, pro qua futura res, vel duratio eſt, dicat eius actualem exiſtentiam abſolutam pro duratione, in qua actu, & depræſenti erit, eoque modo, quo tunc erit, ni ea abſoluta exiſtentia, eius, quæ actu, & depræſenti tunc erit, ante acta duratione cum omnibus, quæ claudit cognoſcatur à Deo, & ab homine, res, vel duratio futura cognoſci, ac iudicari non poterit. ac proinde neque à Deo reuelari, neque ab homine poterit prophetari. Stet ergo actualem exiſtentiam abſolutam rei, vel durationis antequam depræſenti, & actu ſit cum omnibus, quæ ex parte obiecti importat poſſe cognoſci, & iudicari.

5. Vt autem argumento, & confirmationibus, quibus oppoſitum Recentiores contendebant ſatisfiat, obſeruandum aliud certiſſimum etiam eſt. Nempe in omni iudicio ſiue interno, ſiue externo verbum, ſiue copulam debere neceſſario intercedere, quæ præter identitatem prædicati, & ſubiecti concernat, durationem, in qua & iudidans iudicat, & iudicium profertur, iudicio, & iudicanti proportionatam, & propriam. Vnde quia duratio nobis iudicantibus, noſtriſque iudiciis propria, & proportionata ſucceſſiua, diuerſiſque ſibi ſuccedentibus conſtat, verba, quibus neceſſariò iudicamus per varia tempora præſentis, præteriti, & futuri coniugantur; quoniam vero duratio iudicanti Deo, eiuſque iudicio proportionata, & propria indiuiſibilis, totaque ſimul æternitas eſt, quæ totum explet, imò & circumdat tempus, ſit, vt copula *eſt*, ſeu verbum quoduis diuini iudicij eius æternitatem ſolam neceſſariò concernat: quæ cum omne tempus, & vltra, in ſe indiuiſibiliter claudat, nuſquam variatur duratio iudicij diuini, Denique per illud iudicantis, quam copula, ſeu verbum, quo iudicat concernit id nobis. Regius Pſalmes voluit inſinuare verbis illis, quæ noſtro concipiendi modo, & idiomate grammaticali non bonam concordantiam, ſed diſcordantiam grammaticam, & ſoleciſmum ſonant Pſal. 2. vbi de ſuo Filio æterno Pater ait. *Ego hodie genui te.* Cum *hodie* præſens dicat, & *genui* præteritum; ſi tamen duratio importata per diuini iudicij copulam, quæ indiuiſibiliter phyſice, ac metaphyſicè omne continet, ambitque tempus, nempe Dei æternitas attendatur diuinæ grammaticæ concordantia deprehendetur ſublimis. Hinc patet Deum, de omni quidem tempore, non tamen cum aliquo tempore, vti nos, iudicare; ſed cum æternitate ſua, quam ſolam iudicij diuini copula concernit.

6. Ex quo rurſus patet diſcrimen aliud inter veritates obiectiuas iudicij noſtri de futuritione, & depræſentia obiecti his propoſitionibus: *res, vel duratio erit: & res, vel duratio eſt nunc depræſenti*, & inter iudicium diuinum de iiſdem obiectis; Ex quo diſcrimine prona eſt tam propoſitæ, quam ſtatim proponendæ difficultatis expeditio. Cùm enim iudicij noſtri, verbum, ſeu copula tempus, & durationem iudicij ipſius, & noſtri iudicantium concernat, nequit non ex diuerſitate temporis, in quo à nobis habetur interius, vel exterius iudicium, obiectum, atque iudicium ipſum variari; ac proinde de re, aut duratione, quæ nondum depræſenti aduenit iudicium depræſenti ferri, ac enuntiari vere minime poſſe, ſed ſolum de futuro. v. g. *Antichriſtus eſt*; ſed ſolum *Antichriſtus erit*: quia reſpectu temporis importati per copulam iudicij, quod nunc habemus, vetbiſque exterius ſignificamus Antichriſtus vere non eſt depræſenti, vt copula importat, ſed erit, vt iudicij ſecundi copula importatur. At vero cum duratio importata per diuinij iudicij copulam Dei æternitas ſit, quæ omne tempus indiuiſibiliter implet, explet, ac circumdat, cuiuſque proinde reſpectu nihil poteſt eſſe, præteritum, aut futurum, cum eidem toti indiuiſibili æternitati Dei omnia, ſua vnumquodque duratione, coexiſtant, ſit plane, vt ex parte durationis importatæ per diuini iudicij copulam nulla eorum iudiciorum diuerſitas ſit: cum ſit eadem phyſicè, & metaphyſicè indiuiſibilis diuinæ æternitatis duratio, ſed tota varietas ex parte ſubiecti, & prædicati extrinſecæ Deo durationis, etſi ipſis intrinſecè ſe habeat, nulla ad eiuſmodi variationem habita ratione durationis per copulam iudicij diuini importatam, quæ eadem eſt: quia licèt de tempore omni, non tamen cum tempore, vt diximus, iudicat, ſed neceſſariò cum ſua iudicat æternitate.

7. Hinc clarèt ad argumentum, & confirmationes ſolutio. Etenim diuerſa licèt veritas ſit rei, vel durationis futuritio ab eius actuali præſentia pro ſua duratione, quia præter hanc eius negationem tempore antecedenti exercet, atque item noſtro iudicandi modo tam interius, quam exterius, tempus, quo iudicium habetur ea propoſitione concernitur: quare non ſolum diuerſæ veritates obiectiuæ ſunt, ſed quæ à nobis nequeant ſimul eodemque tempore de futuro, ac depræſenti vere iudicari cum reſpectu temporis eiuſdem nihil præſens, & futurum eſſe queat, imo neque quod poſtea ſuccederet ante acto tempore eſſe, licèt actualis exiſtentia, & præſentia pro ſua duratione futuri cuiuſuis neceſſariò iudicanda ſit, vt dixi n. 4. vt fore iudicetur; ſed tamen reſpectu Dei, licèt diuerſæ etiam veritatis ſint rei futuritio, & præſentia, cum hanc differentiam non habeant reſpectu æternitatis diuinæ, cum qua ab ipſo iudicatur, & quæ iudicio ſuo neceſſariò concernitur, ſed reſpectu durationis Deo extrinſecæ, ſiue realis futuræ, aut præteritæ, ac præſentis, ſiue poſſibilis ſolum, aut imaginariæ, cum qua Deus non iudicat, quamque eius iudicium non concernit. Vtrumque iudicium de rei futuritione pro extrinſeca Deo duratione reſpectu cuius eſt futura, & de eius actuali exiſtentia depræſenti, & ab æterno, & in æternum verum eſſe ſimul poteſt: quia vere pro illa extrinſeca Deo duratione, res vel duratio ſucceſſiua erit, atque pro alia vere depræſenti eſt: imò ideo vere ante acto tempore erit: quia alia ſequenti duratione verum erit, quod actu depræſenti eſt. Quare cum de eis extrinſecis temporibus, vt obiectis ex parte extremorum iudicij, non autem eum eis, iudicat, ſed cum eadem indiuiſibili ſuæ æternitatis duratione, vere tota illa ſua æternitate iudicat: quia nulla eſt durationis importatæ per ſui iudicij copulam variatio, vt veritas obiectiua vtriuſque propoſitionis per illam varietur, ſed ſola extrinſecæ durationis variatio, quam ſimul cognoſcit, ac penetrat, vt vere, ac certo iudicare poſſit reſpectu vnius eſſe præſentem reſpectu alterius futuram reſpectu alterius præteritam.

8. Inde conſtat ex tempore noſtro, cum quo Dei iudicia comparamus, ſiue de actuali præſentia rei, ſiue de eius futuritione ſint, nullam oriri obiectiuam iudicij cuiuſuis ex illis diuerſitatem; licèt ex imperfecto noſtro modo iudicandi cum tempore diuerſitas apprehendatur. Quod autem dicebatur Deum, ſi æterne iudicat rei actualem præſentiam poſſe ateine, vel ante actualem rei præſentiam eam nobis reuelare propoſitione depræſenti falſum omnino eſt: cùm enim reuelatio nobis noſtro idiomate fieri neceſſario debeat, in quo propoſitio tempus noſtrum concernit, depræſenti, reſpectu cuius res eſt vere futura, atque, vt talis à Deo cognoſcitur, non autem reſpectu eius, vt præſens, falſum neceſſario, atque aliud, quod non iudicabat, reuelaret: Confirmatio ex triplici ſtatu, rerum, poſſibilitatis futuritionis conditionatæ, & abſolute quæ diuerſas rei obiectiuas veritates conſtituunt, ſolum in proprio cuiuſque ſigno eſſe cognoſcibiles; non autem extremam in prioribus, aut ſecundam in primo, paritatem non habet ad rei futuritionem, & præſentiam actualem pro ſua duratione, quæ in ipſa futuritione abſoluta continetur. Neque enim ſigna illa ſtatum alterum includit, aut concernit, ſed aliud alio prius prioritate maioris vniuerſalitatis eſt: ac proinde diuerſas in Deo ſcientias conſtituunt, per omnes Theologos; cùm tamen futuritio, & actualis rei præſentiam vnicam viſionis ſcientiam conſtituat per eoſdem. Confirmatio ſecunda ex gaudio, quod, neque in Deo, niſi de actuali præſentia, & poſſeſſione boni poſſibilis dicebatur ex dictis nullius eſt ponderis: cùm falſo omnino nitatur exemplo, & principio

adhuc

adhuc de noſtro gaudio loquendo, vt oſtendimus cert. 2. &, quamuis de eo verum eſſet, non tamen de Dei gaudio verum foret; cuius iudicium, vt diximus, æternitatem concernit neceſſariò, extra quam futurum bonum non eſt, ſed intra illam pro ſua tamen duratione.

9. A poſteriori tandem, & abſurdo vrgentius Dei, quoad ſcientiam, immutabilitatem, huiuſque in variationem impeti æſtimant Recentiores iidem, quia, ſi Deus cum res depræſenti adeſt, nihil denuo cognoſcit, quod ab æterno non nouerat, neſciet quidem quo die viuit. Ponamus enim tres dies, feriam primam, feriam ſecundam, & feriam tertiam: ſi idem omnino in horum ſingulis, & omnibus, quoad exiſtentiam actualem, & depræſenti ſingulorum, & omnium, ſuique cum illis coexiſtentiam actualem, depræſentique iudicat Deus: ergo cum aduenit feria ſecunda, vel tertia nihil aliud alitérve cognoſcit, ac iudicat Deus de alterutrius exiſtentia actuali depræſenti, ſuáque coexiſtentia actuali cum alterutra: atqui feria prima ante aduentum ſecundæ non ſciebat, nec iudicabat feriam ſecundam actu, & depræſenti eſſe, ſed fore, ſeque illi coexiturum, non autem illi depræſenti coexiſtere actu: feriáque ſecunda elapſa, atque acceſſu tertiæ, coexitiſſe ſecundæ, non autem depræſenti feriam ſecundam exiſtere, aut ſe illi coexiſtere: ergo neque accedente feria ſecunda ſcit, aut iudicat eam depræſenti, & actu exiſtere, ſéque illi actu, & depræſenti coexiſtere.

10. Argumentum hoc ex æquiuocatione orta ex noſtro imperfecto modo cognoſcendi, & iudicandi de rebus, ac duratione, ſeu tempore ipſo, ad Deique ſcientiam, & iudicium, quod cum tempore non eſt (vt dixi) ſed cum ſua æternitate ortum habet, illud enim eſt actu, & nunc depræſenti, erit vel fuit, reſpectu temporis noſtri cum quo iudicamus, eſt, atque reſpectu illorum cognoſcit ab æterno Deus eſſe fore, vel fuiſſe, non autem reſpectu ſuæ intrinſecæ æternitatis, quæ eſt duratio vnica, cum qua iudicat: ſicque ab æterno, & in æternum cognoſcit feriam ſecundam in ſua duratione Deo extrinſeca, in ſe depræſenti, & actu exiſtere, ſeque illi pro ea coexiſtere: vnde, licet nihil denuo cognoſcat, ac iudicet, cum ille dies accedit, ſcit quo die duos cum illo viuit, & regnat. Ad formam. Cum dicitur: nunc depræſenti feria ſecunda actu eſt, aut ego coexiſto: ſi illud nunc, & duratio, quam iudicium illud diuinum concernere ſignificatur fit feria ipſa ſecunda eſt propoſitio de ſubiecto non ſupponente: ac proinde de qua negandum eſt ſuppoſitum, ſi autem concernatur, vt verè ſolum concerni debet, nunc æternitatis, cum quo ſolum iudicat Deus, euaneſcit argumentum.

QVÆSTIO IV.

De immenſitate Dei.

DVÆ ſub hoc titulo æquinocantur à multis quæſtiones; exiſtimantes Dei immenſitatem idem prorſus, quod eius vbiquitatem eſſe: cum tamen vbiquitas ſeu Dei entitatiua in rebus præſentia per eſſentiam, licet ex immenſitate oriatur, atque in ea fundetur, diuerſum quid ab ea eſſe, vel inde demonſtretur, quod in ea fundetur. Primum ergo, qu. præſenti de Dei immenſitate; in ſequenti verò de eius vbiquitate agemus.

***

CERTAMEN I.

Catholica Dei immenſitas contra errores, dogmatice ſtatuitur.

1. DEi immenſitatem ij omnes negant, qui negant eius vbiquitatem. Cum enim hæc ex illa per neceſſariam, legitimámque conſequentiam inferatur ex huius, quæ conſequens eſt, negatione ad illius, quæ eſt antecedens negationem conſequentiam currere neceſſe eſt: Cum celebre Dialecticæ axioma, & principium ſit ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis conſequentiam ineuitabiliter tenere. Eos qui vbiquitatem Dei negant, qu. 5. certam. 1. recenſebimus. In terminis autem ipſis nemo hactenus, quem viderim, Dei immenſitatem negauit, ſed ſolum, vt dixi eius negando intimam, atque penitiſſimam penetratiue, vt ſic loquar, in rebus omnibus ſubſtantialem præſentiam, & vbiquitatem: quare præter præfatos neminem pro errore negante Deo immenſitatis attributum commemoro.

2. Veritas autem catholica eſt Deum immenſum eſſe, definita expreſsè cap. Firmiter de ſumma Trinit. Item in Symbolo Athanaſij: *Immenſus Pater: Immenſus Filius: Immenſus Spiritus ſanctus*: quibus etiam immenſitatis prædicatum ex communibus Trinitati, atque Deitatis, vbiuis perſonarum, indiuiduum comes oſtenditur. Eſt etiam in ſcriptura expreſſum. Baruch. 3. *immenſus eſt, & non habet finem* Ad Epheſ. 3. *Vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, qua ſit latitudo, & longitudo, ſublimitas, & profundum*. Dei ipſius intrinſecus: neque enim comparat cum menſura, & coaptatione Dei actuali ad extrinſeca loca, quæ vbiquitas Dei eſt, ſed intimam Dei ipſius dimenſionem interminabilem, quæ immenſitas eſt, corporeorum ad inſtar deſcribit. Quare Ambroſius eum locum in commentario ſuo de immenſitate Dei expoſuit. Idem ipſum continetur verbis illis. *Et magnitudinis eius non eſt finis*. Pſalm. 144. quæ, licet infinitatem Dei per eſſentiam tráddant, & hanc etiam immenſitatem eius apprimè nos docent. Denique, quæcumque ſubſtantialem Dei vbiquitatem, & præſentiam in rebus omnibus, imo, ſuper effuſionem, continent, hanc nobis diuinæ immenſitatis veritatem oſtendunt. Iob 11. *excelſior cœlo eſt; & quid facies? profundior inferno: & vnde cognoſces? longior terra menſura eius: & latior mari*. Et 2. Paralip. 6. *Si cœlum, & cœli cœlorum non te capiunt, quanto magis domus iſta non te capiet*. Eccleſia demum de B. Deipara, quotidie canit: *Quem cœli capere non poterant*, &c. Atque ad Epheſ. 4. *Qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis*. Præſentiæ enim ſubſtantialis, quæ omnia futura abſolutè, & poſſibilia excedit, immenſitas ſanè eſt.

3. Accedit Patrum omnium conſenſus, qui, licet eam immenſitatis voce non tradant, immenſitatem tamen per Dei in omnibus ſubſtantialem vbiquitatem, imò vltra, extra, ſupra, infrà, ac circum omnia præſentiam, tráddunt. Aſt ſine eo reſpectu ad locum extrinſecum, ſiue reale creatum, ſiue imaginarium ſpatium ipſam intimam Dei immenſitatem nobis luculenter expoſuit Arnobius aduerſus gentes appoſitiſſima loci, in quo omnia continentur ſimilitudine. *Prima enim* (inquit) *tu cauſa es, locus verum, ac ſpatium, fundamentum cunctorum, quæcumque ſunt*. Ea enim ſimilitudine loci alia continentis apertiſſimè declaratur Dei immenſitas, quæ cunctis ſpatiis in ſeipſa amplior dilatiórque eſt: quemadmodum ſpatium, & locus, quo aliquid continetur, maior ipſo neceſſariò eſſe debet. Neque abſimile Dionyſ. 1. de diuin. nom. *Deum cuſtodiam, & domicilium omnia conſernans, & continens* appellant. Et cap. 9. *Magnus appellatur Dominus ſecundum ſibi propriam magnitudinem: omni magnitudini extrinſecus ſuperfunditur, & ſupra expanditur, omnem complectens locum*, &c. cap. 10. *Sedem, & fundum, in quo omnia firmantur, & recumbunt* eſſe Deum ait. Denique exceſſum hunc, & ſuper effuſionem ſupra omnia quæ non tam vbiquitas, quam immenſitas eſt, qua cuncta, quaſi localiter continentur docuere Athenagor

Legat.pro Chriſtian. Magn. Gregor.2.moral.cap.7. & 12. Iſidor.1, de ſum. bono cap.2.Hilar.1.de Trinit.

4. Sed verbis immenſitatis voci affinioribus pro eadem veritate Athanaſ. reſcripto ad Liberium. *Deum eſſe incomprehenſibilem loco* aiebat Gregor. Magn.homil.8 in Ezechiel. *incircumſcriptus eſt, & vbique totus.* Baſil. hom. in principium Euang. Ioan. *Deum non contineri loco, neque in circumſcripto aliquo, aut in circumſcriptione certa deprahendi.* Theodor.2. de proud. *Omnia item complectitur, ipſe à nullo circumſcriptus.* Damaſc.1. de Fide cap.16. *Deum eſſe incircumſcriptum, & non eſſe in loco, ſed ipſum ſibi eſſe locum.* Hanc extremam phraſim ad rem præſentem elegantiſſimam didicit ex Tertul. contra Prax. cap.5. atente. *Ante omnia erat Deus ſolus ipſe ſibi, & mundus, & locus*, vel fortaſſis vterque ex vetuſtiore longe Minutio Felice in ſuo Octauio vbi ita ſcriplit. *Patam eſt parentem omnium Deum, nec principium habere, nec terminum, qui ante mundum fuerit ſibi ipſe pro mundo.* Etenim ea phraſi, & ſententia, quæ ſibi locus, mundiſque Deus ſit, adeò illum magnum eſſe ſignificatur, vt totus ipſe ſuam magnitudinem xquet: ac proinde ſolus ipſe ſui menſura eſſe poſſit: quod ipſum eſt immenſum eſſe Deum, ſed ea voce traditum ab Eucher. video de ſpiritualib. form. cap.1. *Deus vbique totus, & immenſus.*

CERTAMEN II.

Eadem Dei Immenſitas ratione monſtratur. Atque diuerſum ab infinitate Attributum eſſe oſtenditur.

1. VT autem immenſitatis Dei prædicatum à ratione probetur, atque an Dei proprium, atque ab infinitate diuina diuerſum Attributum ſit, examinetur, oportebit eius conceptum explicare, etenim S. Bonauent. in 1. d.43. art.1. q.1. (vbi etiam Albertus art.2.) immenſitatem Dei ab infinitatis Attributo metaphyſicè adhuc indiſtinctam, idemque formaliter cum illa eſſe exiſtimarunt: verùm, ſi immenſitatis diuinæ conceptus rectè intelligatur ac penetretur, conſtabit facilè diuerſum prædicatum ab infinitate diuina eſſe: quare, cùm Attributum diuinum etiam ſit, vt videbimus ſtatim, diuerſum ab infinitate attributum eſſe. Etenim Dei infinitas per eſſentiam phyſicam, quo ſolùm pacto attributum Dei eſſe oſtendimus, qu.1. cert. vlt. n. vlt. ſtatim complexu phyſico omnis entis, & prædicati poſſibilis, quod imperfectionem non dicat, in quo fundetur noſtro concipiendi modo negatio maioritatis eſſentiæ, atque entitatis phyſicæ poſſibilis, qua à nobis eiuſmodi infinitas Dei per eſſentiam explicatur; licet revera ipſa poſitiua phyſica Dei eſſentia ſit ea, quæ à nobis vt negatio concipitur. Cùm enim eſſentiæ ſeu entis phyſici maioritas reſpectu diuinæ eſſentiæ phyſicæ, ſit impoſſibilis, ac proinde negatio neceſſaria è concepru, & eſſentia ſua, quod illi contradicit, in Deo poſitiuum eſſe debet; nempe eſſentia ipſa poſitiua Dei, ſicut de contradictorio ſecundi Dei, qui eſt impoſſibilis, dicemus ipſum verum, & poſitiuum Deum noſtrum eſſe inferiùs d.5. de Dei vnitate diſputantes, ac d.7. de Omnipotentia, quo etiam modo de infinitate Dei per eſſentiam metaphyſicam philoſophamur.

2. Ex hoc vero infinitatis Dei attributalis per eſſentiam conceptu fuſiùs explicato, & ſtatuto qu.1. atque iam ſubiicienda immenſitatis diuinæ explicatione, aperte conſtabit hanc metaphyſicè, & formaliter, ex parte etiam obiecti, prædicatum & attributum Dei diuerſum ab eius infinitate attributali eſſe. Eſt igitur Dei immenſitas, capacitas & aptitudo diuinæ eſſentiæ, vt omnino immutata in ſe, ac ſine præſentiæ alicuius aduentu, quidquid ſpatij, & corporeæ magnitudinis, rerum denique omnium poſſibile ſit, etſi infinita ex impoſſibilibus, per impoſſibile ad poſſibilia tranſiret: ſubſtantiali, atque inuariabili ſua præſentialitate indiuiſibili phyſicè, atque vt de omnibus Dei prædicatis generatim oſtendimus d.2. qu. vlt. metaphyſicè etiam, quatenus ex ſe eſt, intimè penetrare, repleréque poſſit. Hunc autem conceptum à continentia, & complexu omnis entis eſſentiæ, ac prædicati poſſibilis, quæ imperfectionem non denoluat, diuerſum metaphyſicè, & obiectiuè, ac proinde ab infinitate Dei per eſſentiam ſuam eſſe, quis dubitet? Confirmatur: quia infinitas Dei per eſſentiam eſt formaliſſimè fundamentum negationis entitatis, ſeu eſſentiæ maioris, quàm Deitas ipſa: qua negatione noſtro concipiendi modo ciuſmodi poſitiuum fundamentum, ſeu infinitatem per eſſentiam apprimè explicamus; immenſitas autem Dei eſt fundamentum negationis loci, vt ſic loquar, ſeu præſentialitatis maioris, quam Deitas ipſa, per quam id poſitiuum fundamentum, ſeu Deitatis immenſitatem optimè declaramus: Hæc autem poſitiua fundamenta, & negationes, per quas illa explicamus, diuerſa plane ſunt, atque ad diuerſa tendunt connotata: ergo & ſunt formaliter obiectiuè, atque metaphyſicè diuerſa.

3. A priori probatur hæc immenſitas diuina, quia eſt prædicatum nullam dicens imperfectionem, poſitiuum, & perfectum metaphyſice ſaltem adiectiuè & phyſicè loquendo perfectio (vt modo abſtraham ab ea quæſtione, an metaphyſicè quodvis attributum diuinum ſit bonitas, & perfectio? ſiue an hæc diuina omnia prædicata metaphyſice permeent, & tranſerdant? de quo d.6.) ergo Deo eſt concedenda. Antecedens probatur: quia rebus omnibus poſſe alicubi præſentari perfectio eſt, etiamſi ſit per commenſurationem, vt corporibus, atque ſpiritualibus ſine commenſuratione, ſed ita vt totæ in omni, & totæ in quauis ſpatij parte: &, quo perfectiores ſunt in maiori ſpatio, licet per præſentiam diuiſibilem: ac proinde ſine commenſuratione, ac eadem indiuiſibili præſentialitate, ſeu præſentia ſubſtantiali omni ſpatio poſſibili præſentari poſſe, ſumma erit in eo genere, dignáque Deo perfectio. Probari etiam à priori ſolet ex infinita Dei potentia, qua infinitos effectus operari vbivis poteſt: cùm vbivis neceſſariò à Deo pendere debeant. Sed ex hoc ſolùm, non ita firmiter probatur, cùm coniunctio, & penetratio, præſertim localis, agentis cum effectu non ita neceſſaria probetur, vt difficultates, quas dedimus in phyſicis controuerſiis de conditionibus neceſſariis inter agens, & paſſum non pattatur: Si autem adiungatur aliud poterit ſolidiùs ex Dei omnipotentia eius immenſitas probari. Licèt enim localis coniunctio, ac penetratio agentis cum paſſo non requiratur, quare nec præſentialitas, ſeu capacitas ad illam, vt poſſit agens operari effectus; aſt ſaltem alicubi eſſe neceſſarium ad operationem eſt: quod enim nullibi eſt, nullibi operatur, ac proinde, quod nullibi eſſe poteſt nuſquam poterit operari. Sed Deus poteſt omnia poſſibilia operari: ergo & eſſe ſaltem alicubi. Inde verò efficaciter inferur vbivis loci, & rerum poſſibilium eſſe de ſe poſſe, atque adeo immenſum eſſe: quia quidquid in quouis ordine, & reſpectu ad quodvis genus rerum Deo conuenit infinitum, in illo ordine eſſe debet: non eſſet autem talis potentia ad eſſendum loco, ſiue præſentialitas Dei ſubſtantialis, niſi ad omnia poſſibilia potentia, & præſentialitas eſſet.

4. A poſteriori probari ſolet Primò: quia ſi non eſſet Deus immenſus, poſſet aliquid maius præſentialiter cogitari, imò & eſſe: ſcilicet vndequaque ac circumquaque potentius, & expanſius. Secundo poſſet aliquid eſſe extra Deum, non ſecùs, ac ſi mundus animatus eſſet, & aliquid extra mundum eſſe poſſe ſtatuatur, (vt verè poteſt,) poſſet aliquid extra mundi animam eſſe, quin ea fouereturr. Tertiò, ſi non eſſet Deus immenſus, commenſus alicui eſſe deberet, toti mundo ſi velis: ſed quam anguſta Dei menſura, hæc eſt, quem cæli capere non poſſunt, cùm totum mundum contineat. Inde quartò inferrur moueri loco poſſe Deum, atque ambulare, nonumque vbi adquirere priſtino relicto, quæ omnia abſurdiſſima ſunt. Sed certè hæc omnia ſupponunt Deum alicubi eſſe poſſe ſine imperfectione. Si enim nullibi eſſe poſſet, nihil eorum abſurdorum inferrur. Quod autem alicubi eſſe poſſe imperfectionem dicat Deo, indignumque ſit, inde ſuaderi poſſe videtur: quia poſſe alicubi eſſe, vel etiam vbique, nequit eſſe in Deo actus intrinſecus, ſed ſola potentialitas, vt præſentetur: at nihil in Deo per modum potentialitatis eſſe intrinſecè poteſt, niſi reſpectu actus ipſi Deo extrinſeci: ergo vel vbiquitas, ſeu præſentia, qua Deus intimè ex

ex parte ſua poteſt præſentari eſt Deo accidens aduenies, contra eius immutabilitatem, vel non eſt in eo eiuſmodi potentia, vt præſentetur vbique. Non poſſe autem immenſitatem eſſe actualem præſentiam in rebus, ſed ſolùm potentiam ad illam. Patet primò: quia actualis hæc præſentia Dei in rebus eius vbiquitas eſt, quam ab immenſitate diuerſam formaliter, & metaphyſicè ſaltem, eſſe docuimus. Secundò: quia vbiquitas, ſeu præſentia intima Dei in rebus has neceſſariò, earumque præſentiam inuoluit.

5. Plura in argumento aſſumuntur non admodum certa, vt videbimus controuer. de Scientia, vbi oſtendemus in Deo non ſolùm reſpectu actus, ſeu effectus extrinſeci, ſed intrinſeci etiam veræ potentiæ communis conceptum eſſe poſſe. Sed huius repugnantia, quoad præſens, admiſſa. Reſpondeo immenſitatem eſſe actualem Dei præſentiam ſubſtanti lem, quatenus ex ſe eſt, vbique. Totum enim ſpatium poſſibile, quatenus ex ſe eſt, coæquat, imò excedit ſubſtantiali ſua indiuiſibili, & intima præſentia, omnique ſpatio imaginario reſpondet, vt qu. 5. videbimus: licèt, vt realis in loco, & rebus omnibus vbiquitas eius ſit, & loca, & res eſſe debeant in rebus. Eſt enim vbiquitas, ſeu præſentia in loco, & rebus aliquid ex vtroque, Dei nimirum præſentia intrinſeca, & rebus earumque præſentiis, & locis, conflatum. Deus ergo quidquid præſentialitatis ex parte ſua in id coniunctum, quod vbiquitas eſt, apponit, cùm res, & loca ſunt, ab æterno, à rebus, & locis omninò independenter habet. Sicuti ad entitatiuam coexiſtentiam Dei cum rebus, res, earumque exiſtentia requiritur; ita, vt ſine hac eſſe non poſſit. Aſt, quod Deus de ſuo ad eam coexiſtentiam confert, ab æterno, atque omnino independenter ab illis habuit, habétque ſemper: nimirum ſuum actuale eſſe, & exiſtentiam diuinam.

6. Dices tandem Immenſitatem ita explicatam, & probatam Attributum, ſeu prædicatum proprium Dei non eſſe. Etenim ſi res ſpirituales, quò perfectiores ſunt, eo maioris capacitatis, & potentiæ ſunt ad præſentiam ampliorem, & vbi extenſius, & expanſius: ergo adeò perfecta eſſe poteſt, vt natura ſua apta ſit totum mundi ſpatium replere, ac proinde, & eſſe vbique: ergo & creatura immenſa eſſe poteſt: atque adeò Immenſitas non eſt ſpeciale prædicatum, ſeu Attributum Dei. Conſequentia vltima probatur: quia Immenſitatem ſolam conſequitur vbiquitas, vt diximus, fuſiúſque oſtendemus, qu. 5. atqui eam potentiam rei illius ſpiritualis exiſtendi localiter, & præſentialiter conſequeretur vbiquitas: ergo ea eſſet immenſitas.

7. Conſequentias omnes vſque ad vltimam admitto, quam multis de cauſis nego. Primo enim Immenſitas non eſt potentia ad eſſendum præſentialiter ſolum in toto mundo, qui de facto eſt, ſed in omnibus mundis poſſibilibus. Secundò eſt actualis præſentialitas, ſeu præſentia Dei ex parte ſua eis omnibus coexiſtendi præſentialiter, quin ad hanc coexiſtentiam præſentiam aliam propriam, atque entitati ſuæ accidentariè aduenientem, ac ſuper additam requirat, ſed ſolam extrinſecam ſibi rerum, quibus ita coexiſtat præſentiam. Tertiò Immenſitas, ſeu præſentialitas hæc Dei indiuiſibilis eſt phyſicè, &, vt dixi, etiam metaphyſicè: quaque, non ſolum totus Deus, ſed tota etiam ſubſtantialis Dei præſentialitas, & toti, & cuiuis ſpatij parti localiter coexiſtit. Nihil autem horum impotentia illa rei ſpiritualis admiſſa ad coexiſtendum toti mundo. Non enim ſtatim in aliqua poſſibilis ad occupandum totum ſpatium poſſibile rerum omnium poſſibilium potentia admittenda eſt. Sed neque actualis præſentia ſubſtantialis rei illi identificata ad illud limitatum ſpatium mundi, ſed ſolum potentia ad accidentalem præſentiam eius ſubſtantiæ aduenientem. Neque eadem indiuiſibilis præſentia, qua toti mundo, & ſingulis eius partibus præſentialiter coexiſtat. Id enim ſolius diuinæ, atque è ſuo conceptu infinitæ præſentiæ ſubſtantialis Dei proprium eſt.

***

QVÆSTIO V.

De Vbiquitate Dei.

RIPLICITER Deus in rebus omnibus eſſe ſecundum Patres, & fidem ab vniuerſa Theologia dicitur, atque explicatur communiter cum Magiſtro in 1. d. 37. & cum S. Thom. 1. part. quæſt. 8. art. 3. ex doctrina Gregorij homil. 8. in Ezechiel. ſcilicet, per præſentiam, quæ communiter de Dei ſcientia intuitiua intelligitur, qua omnia quacumque temporis differentia abſolutè exiſtentia, ſibique pro illa præſentia Deus innotuit. Licèt enim præſentia hæc propria obiectorum ſit, tamen, qui ea videt, præſens eis dicitur eſſe, licèt non in eodem loco præſentialiter ſimul cum eis ſit, ſed loco ab eis longè diſcitus: quare hic modus, quem Gregorius expreſſit illis verbis: *Deus vbique præſens eſt*, ad controuerſiam de ſcientia Dei ſpectat, non ad præſens inſtituitum. Secundus modus eſſendi Deum in rebus omnibus eſt *per potentiam*. Expreſſus item à Gregorio his verbis. *Omnia tangit, & viuificat*, & ne hic quidem præſentis inſtituti eſt, ſed controuerſiarum de omnipotentia, proudentia, & monarchica gubernatione Dei, quibus cuncta producit, conſeruat, prouidet, & gubernat. Tertius modus præſentis quæſtionis proprius eſſendi vbique Deum in rebus omnibus eſt *per eſſentiam*. Expreſſus item à Gregorio verbis hiſce, *incircumſcriptus eſt, & vbi totus*. Nempe per eſſentiæ ſuæ intimam per omnia creata peruaſionem, atque indiſtantiam localem, & quaſi cum ipſis penetrationem.

CERTAMEN I.

Erroribus contra vbiquitatem Dei relatis ea dogmaticè ſtabilitur.

1. CONtra poſtremum hunc modum eſſendi in rebus omnibus, & ſingulis vbique præſentialiter per entitatem ſuam totum Deum errarunt, primò, qui Deum corporea mole conſtantem docuere, vt Antropomorphitæ, contra quos d. 5. vt enim ſapienter Nazian. Orat. 34. 2. de Theolog. ex eo, quod vbique natura ſua totus Deus ſit, euidenter infertur illum corporeum non eſſe. Ratio eſt in promptu: quia, cum corporis præſentia naturalis ſit, vt pars corporis parti ſpatij, partique ſpatij alteri pars alia corporis reſpondeat, implicat natura ſua corpus vbique totum eſſe. Sed ex his etiam, qui Deum ſpiritum eſſe rectè iudicarunt Deum vbique entitare, & præſentia locali ſua eſſe negarunt: & antiquorum Philoſophorum Ariſtotele pars vna in mundi centro poſuit Deum, pars vero altera in circumferentia, vt ipſe refert. 8. Phyſicor. cap. vlt. cui adſentit ibi. Ariſtoteles (ſiue quicumque eius nomine illum euulgauit) lib. de mundo ad Alexandrum & 1. de cælo cap. 9. circa finem. Deum in cælo, ac non alibi eſſe docuit, ſicut Eebaranis Perſarum Rex, ac ſicut intra, ac non extra cælum intelligentias eſſe iudicauit, eidem ſententiæ adhæret 1. de cælo cap. 3. text. 22. & lib. 2. cap. 12. text. 66. 2. degenerat. cap. 10. text. 59. Vnde apparet merito pro hac opinione cenſeri Ariſtotelem à Iuſtino Mart. Paræn. ad gentes: vbi à Platone in ſphæra ignea collocari Deum ait. Illi etiam ſententiæ ſubſcripſere Ægyptij apud Euſebium 3. de præparat. & commentator. d. 14. contra Algacel. dub. vlt. puerilem de vbiquitate Dei opinionem vocat. Eidem errori adhæſere Manichæi apud Auguſtinum lib. contra Epiſt. fundamenti cap. 16. Acceſſit, & Auguſtinus Eugubinus in id Pſalm. 138. *Si aſcendero in cælum tu illico*, vir aliàs planè catholicus, Deum extra cælum ſola virtute, cognitione, & prouidentia, non autem ſubſtantiali eſſentiæ, & entitatis ſuæ præſentialitate eſſe docens. Quem errorem non ſine Catholicorum irriſione amplexus eſt Nouator Vorſtius pag. 235. 237.

237.140.& 141. apud Becan.cap.6. num.1. & 2. quin imò maiori cælo eſſe docet eod. pag. illa 141. Vt tamen ſecundum totam ſuam ſubſtantiam in quauis eius parte eſſe neget, ſed [illegible] ſolam. Nec mirum cum incorporeum etiam eſſe Deum [illegible], vt vidimus d.5.

2. Catholica autem veritas de totius ſubſtantiæ Dei vbiquitate in ſingulis, & omnibus mundi rebus adeò eſt perſpicua, vt in eam Philoſophi inſignes ferè omnes rationis ſolius ductu inciderint. Thales Miles. apud Ariſtotelem de Mundo ad Alex. & 1. de anima cap. vlt. text.86. Omnia Deorum plena eſſe dixit; atque Heraclitus apud eundem 1. de partib. animal. cap. vlt. in viſitantes, ac ſuſpicantes, cum habitaculum [illegible] ita eſt fatus (Ingredimini: quia nec huic loco Dij deſunt immortales. Quin Peripatetici omnes à ſuo ea in re Principe Ariſtotele deficientes, atque Platonici omnes teſte Cicerone qu.1. ex Academic. pro Dei vbiquitate ſtetere. Orpheus item apud Clementem Alex.5. Strom. prope fin. & apud Cyrill. Dei vbiquitatem ita explicat, ſicuti Scriptura ſæpè, ac ſpeciatim Iſa.66. *Cælum ſedes mea, terra autem ſcabellum pedum meorum*, qua ſanè metaphora, & ſcriptura, & ſapientiſſimus Philoſophus iuxta ſenſum Leſſij Noſtri meditantium Deum non totum ſolum Vniuerſum ſubſtantiali ſua præſentia, & vbiquitate replere, ſed ita circumquaque excedere, ac cingere, vt quantum ſedens Thronum, ſcabellumque vel ſolum excedit (maiorem dimidio ſui corporis, & toto amplius pectore) ita Dei ſubſtantialis præſentia plusquam dimidia ſui parte cælo (quod omnium locus, & quaſi capſa eſt) quoquo verſum emineat. Ex quibus conſtat, quo iure Athanaſ. ait orat. contra Idola ſub medium famam, quod Deus vbique ſit, apud omnes conueniſſe illa verba, *Notum eſt omnibus Deum vbique eſſe.*

3. Scriptura præterea, quæ pro attributo immenſitatis dedimus, eáque quæ cert.2. pro Dei extra, ſupra, & infrà, & circum res omnes præſentia ſubſtantiali dabimus: plura etiam vbiquitatis Dei apertiſſima teſtimonia Pſalm.138. *Si aſcendero in cælum, tu illic es; ſi deſcendero in infernum, ades: ſi ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua*, Ioſue 2. *Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum.* Ierem.23. *Cælum, & Terram ego impleo*, Ioan.14. Samaritanæ roganti orationis locum ait Chriſtus. *Deum ſpiritum eſſe, & in ſpiritu, & veritate adorari debere.* Scilicet non aliquo determinato loco, quia vbique Deus eſt, quibus adde locum Iſai. 66. atque Actor.17. *Non longè eſt ab vnoquoque noſtrûm: in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus*, & Sapient.1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum.* Et quæ dedimus quæſtione 4. cert.1. n.2. pro Dei immenſitate, dabimúſque cert.3. Sed dices recitatis locis proximè, ſolùm de præſentia Dei in omnibus per intuitionem, & ſcientiam omnium agi: vt patet ex immediato contextu antecedenti Pſalmi Ieremiæ, & Sapientiæ. Atque in loco Actorum, potiùs de præſentia Dei per potentiam, operationem, & gubernationem, ſeu prouidentiam agitur. Contrà tamen, licet hæc in hoc loco etiam contineantur illud *ſumus* Dei vbiquitatem, ſeu potiùs rerum omnium in præſentialitate ſubſtantiali Dei quaſi localem continentiam ſignificat; In aliis vero Dei vbiquitatem contineri, & verba ipſa, & Patrum conſenſus certo probant. Imò inde alia Dei in rebus præſentia per earum intuitionem, accommodatiſſimè ab Spiritu S. ad captum noſtrum, atque euidentiſſimè probatur. Cum enim nemo ſit tam hebes, qui coniuncta ſibi, atque indiſtantia localiter non videat vbiquitatis ſuæ modo, (vt ei ſumma perſpicacia abeſſet,) non poſſet non Deus omnia intueri.

4. Patrum pro hac veritate teſtimonia, præter plura data qu.4. cert.1. num.3. & 4. & huius quæſtionis præfatione, dandáque hic cert.3. innumera poſſent recitari. Libabimus nonnulla. Dionyſ. de diuin. nom. cap.5. *quæ ſunt omnia & ante habet, & ſubſiſtere facit, omnibus, & vbique præſens.* Athanaſ. recitat ex lib. ad Liberium [illegible]. *Neque [illegible] eſt regio vbi non exiſtat.* Baſil. orat. in princ. Euangelij Ioannis. *Totum quodcumque numeris, & quocumque ſpiritu tuo penetraueris Deo plenum eſt.* Eadem ſunt apud Nyſſen. orat. in *faciamus hominem.* Chryſoſt. homil.17. in Geneſ. *Non ambulat Deus, abſit: quomodo enim ambularet, qui vbique præſens eſt, & omnia implet.* Cyril.1. in Ioan. cap.6. & 1. Theſ. cap.7. *Deum replere, & penetrare omnia docet.* Hilar. 1. de Trinit. *Nullus ſine Deo, neque vllus non in Deo locus eſt.* Ac lib.2. *Deus vbique eſt.* Cyprian. de Idolor. vanit. poſt alia ad eum hanc. *Ergo*, inquit, *Deus vnus eſt, & vbique totus diffuſus.* Auguſtin.5. de Trinit. cap.1. *Intelligamus vbique Deum ſine ſitu præſentem.* Idem docet 7. de Ciuit. cap.30. conſonat Origen. hom.12. in Geneſ. & lib.1. in Ioann. Anaſtaſ. Synaita 2. de Rect. Fid. Dogmatib. *Eſſentia cum ſit quæ ſunt omnia, diuina ſua adimplet eſſentia, eſtque in omnibus quæ ſunt.*

CERTAMEN II.

Non ſolum in rebus, & ſpatiis omnibus, quæ ſunt, ſed vltra infinitè ſua immenſitate porrigitur, atque adeſt ſubſtantialiter Deus.

1. ANtequam in rebus omnibus, & ſpatiis, quæ ſunt, Deum eſſe à ratione monſtremus, vltra ea omnia ſua illum immenſitate expandi, atque ſubſtantiali præſentia adeſſe oſtendendum dogmaticè etiam eſt. Tum, quia & hoc etiam rationes pro vbiquitate ſubſtantiali Dei aſſerendæ probabunt. Tum etiam, quia cum eum totius mundi rebus omnibus præſentialiter adeſſe oſtenderimus, cum tamen toto hoc ſpatio nullatenus localiter contineri ſtatui oportebit, ne quis contra hoc etiam Patrum, & ſcripturæ dogma poſſit offendere, traditum autem id eſt ab Ariſt.1.de cælo cap.9.ab Stoicis apud Tertul.c.40. aduerſus gent. aſſerentibus Deum extra cælum eſſe, vbi ſpatium ſolum imaginariũ modo eſt. Ex Scholaſticis à Maiore in 1.d.37.qu.1. Caietano ad id. *Ego lux veni in mundum*, Ioan.12. Idem refert de Platonicis Marſilius Ficin.2. de immortalit. animæ cap.4. ac de aliis Philoſophis Eugub.4.de peren. Philoſoph. cap.1. & 2. ex Theologis citantur etiam (non adeò aperta, ac certa Fide) S.Thom. Durand. Gabr. Hugo Victorin. Richard. [illegible] Bonauent. & Scotus apud Suar. qui eis conſentit d.30. met. ſect.7. numer.30. & 2. de attribut.cap.2. n.8. fine Leſſius ſupra lib.2. cap.2. Becan. cap.6.q.2. & quod mihi caput eſt. Id ipſum traditur etiam locis citatis q.4. cert.1. n.2. Iob. 11. 2. Paralip.6. ad Epheſ. 4. & Eccleſiæ ad B. Virginem alloquio. Item teſtimoniis Patrum recitatis ibi n. 3. ex Arnobio 1. aduerſus gent. Dionyſ.1. & 9. de diuin.nom. vbi Deus excedens etiam localiter res omnes, eiſque ſuper effuſus dicitur. Datis etiam n. 4. ex Greg. hom. 8. in Ezechiel. Athanas. reſcripto ad liberi. Baſil. homil. in princ. Ioann. Theodoret.2. de prouident. Damaſcen.1. de fide cap.16. Tertul. contra prax. cap.5. Minutio felice in ſuo Octauio, Eucherio de Spiritu alib. formis, docentibus Deum incircumſcriptum, incomprehenſum, vel incomprehenſibilem loco, atque ſibi eſſe locum. Denique teſtimoniis etiam datis hic cert.1.

2. Etenim, ſi ſine ſitu, locoque eſt, atque eis non circumſcribitur, aut comprehenditur, imò neque circumſcribi, comprehendi, commenſurarive loco vllo poteſt, idem ſanè eſt: quia loca, & ſpatia omnia non ſolum, quæ reipſa ſunt, ſed poſſibilia, ſua ſubſtantiali præſentialitate excedit, vt memorata primæ claſſis ſcripturæ, & Patrum teſtimonia aiebant. Quibus adde Philon. de confuſ. ling. longe à med. *Deus autem omnia implet, non contentus, ſed continens.* Quibus ſimilia habet: *Nam Deo, nec totus quidem mundus dignum eſſet domicilium, qui ſibi ipſe locus eſt, & ipſe ſe ipſo plenus, ſibique ſufficiens: cum Deus alienam indigentiam, ſolitudinem, inanitatemque impleat.* conſonant Hilar. in ad Pſal.124. *Montes in circuitu eius.* Auguſt. 1. Confeſ. c. 3. ac de eſſent. diuinit. ſub init. Bernard. ſerm. in dedicat. Eccleſ. Anſelm. 19. Proſlog. Theophil. Antiochen. 2. ad Autholoc. ſub init. t.5. Biblior. vbi Deum *non capi loco* ait, *nè detur locus Deo maior, qui eſt omnium locus.* Promiſſ. q.4. cert.1. n.3. ſine teſtimonia Athenagoræ orat. ſeu legat. pro Chriſtianis ſic de Deo loquentis. *Mundum ita excedit, vt impleat*

Digitized by Google

plent undequaque quidquid ſupra ipſum mundum eſt, nec locum vllum ſe vacuum relinquat. Magn. Gregor. 2. Moral. c. 12. *Ipſe manet intra omnia, & extra omnia: ipſe ſupra omnia, & infra omnia. Superior per potentiam; inferior per ſuſtentationem; exterior per magnitudinem; interior per ſublimitatem: ſurſum regens, deorſum continens: extrà circumdans, interiùs penetrans: nec alia parte ſuperior, alia inferior: aut alia parte exterior, alia interior: ſed vnus, & idem totus vbique præſidendo ſuſtinens, & ſuſtinendo præſidens: circumdando penetrans, & penetrando circumdans.* Iſidor denique 1. de ſum. bono cap. 2. *Immenſitas*, inquit, *diuinæ magnitudinis ita eſt: vt intelligamus eum intra omnia, ſed non incluſum; extra omnia, ſed non excluſum: & ideo interiorem, vt omnia contineat; ideo exteriorem, vt incircumſcripta magnitudinis ſuæ maieſtate omnia includat.*

3. Id ipſum emphaſi maiori, & illuſtriùs adhuc, oſtendit illa Dionyſij ſententia, 10. de diuin. nom. ſcilicet *Deum eſſe ſedem, & fundum, in quo omnia firmantur, & recumbunt*, atque illa Hilarij memorata cent. 1. numero 4. *Nullus non in Deo locus eſt.* Cùm enim locus omnis, in quo aliud vel eſt, vel recumbit amplior proculdubio, atque menſura excedens locatum eſſe neceſſario debeat, Deus, in quo ſpatia, locáque omnia ſunt, eis omnibus amplior, expanſióque ſubſtantiali ſuæ immenſitatis præſentia eſſe proculdubio debet: ac proinde vltra res, ſpatia, locáque omnia quæ ſunt porrigitur, atque extenditur. Patet: quia ni vltrà extenderetur eis commenſuraretur ad æqualitatem localis præſentiæ, & vbiquitatis ſubſtantiæ ſuæ: quare neque amplior, extenſióque illis eſſet, nec locus in quo, tanquam in continente ea omnia eſſent.

4. Admiſſis autem extra omnia, quæ de facto ſunt, Deum eſſe per ſuam immenſitatem, ſeu entitatis ſuæ ſubſtantialem præſentiam, conſequens neceſſarium eſt per omnem locum, & ſpatium totum poſſibile, & imaginarium dilatari: cùm in illo ſolum extra, & vltra mundum extendi queat, nec ſit maior tactu vnius partis ſpatij imaginarij proximè circumdantis, noſtro concipiendi modo, totum vniuerſum, ac partium quoquoverſum remotiorum, & remotiorum ſpatij eiuſdem poſſibilis, & imaginarij, nec maior præſentiæ Dei in his, quam in illis difficultas: cum immenſitas infinita ſubſtantialis præſentialitas, ſeu præſentia ſit, atque proinde, ni ex parte ſpatij repugnet omnibus totis, atque infinities infinitis ſpatiis æquetur. Confirmatur: quia, ſicut modò mundus, qui de facto eſt, locum in Dei præſentia habuit iuxta recitatos Patres, quin Dei præſentia ſubſtantialis augeretur, ſed ſolùm aduentu præſentiæ huius vniuerſi in ſpatio illo imaginario & poſſibili, quod de facto mundus oppleuit, ita verſus quamuis partem ſpatij imaginarij, & poſſibilis in quamlibet partem æqualis ſpatij potuit Deus mundum hunc producere, poteſtque modo alium & alium atque in ſe, ſuæque immenſitatis ſubſtantiali præſentia iuxta phraſim Patrum locare, quin eius præſentia ſubſtantialis augeretur: ergo & tunc eas omnes ſpatij imaginarij partes, quæ immenſitatis præſentia ab æterno replebat, & nunc etiam replet, æternúmque replebit.

5. Hanc vero ſententiam expreſſit Auguſtin. 11. de Ciuit. cap. 5. his aliter ſentientes ſugillans. *An fortè ſubſtantiam Dei, quam nec includunt, nec determinant nec diſtendunt loca, ſed de ea (ſicut de Deo ſentire dignum eſt) fatentur incorporea præſentia vbique totam, à tantis extra mundum ſpatiis abſentem eſſe dicturi ſumus, vt in vno tantùm, atque comparatione ipſius infiniti, tam exiguo loco, in quo mundus eſt occupatam? Non opinor eos in hæc vaniloquia progreſſuros*, quod autem ſine capitis dicat inane eſſe cogitare infinita extra mundum ſpatia, ſicuti, & ante eius initium tempora infinita intelligit, quæ actu ſint; non autem poſſibilia, & imaginaria, quibus Dei immenſitas, & æternitas nobis accommodè concipiantur: quia aliter à nobis percipi nequeunt: eſſe verò Deum extra hunc mundum, ſicuti & ante omne tempus toto capite contendit, & 1. Confeſſ. cap. 2. & 3. ac lib. 7. cap. 5. vbi diuinam ſubſtantiam infinito mari comparat per infinita ſpatia diffuſo, & mundum ſpongiæ in eo concluſæ.

6. At dices: ſpatium imaginarium vltra reale mundi ſpatium nihil omninò eſt de facto, & verè: cùm reuera non ſit (licèt poſſet abſolutè eſſe) ſed potiùs ſit eius negatio: At nihilo nihil poteſt reuera eſſe præſens; ergo Deus non eſt præſens immenſitatis ſuæ ſubſtantialis præſentia ſpatio imaginario, & purè poſſibili. Minor conſtat: quia eſſe alicui aliquid præſens, & coniunctum localiter, & penetratiuè præſertim, vti Deus præſens rebus, & ſpatiis eſt, dicit vtriúſque coexiſtentiam in loco, ac proinde, & vtriuſque exiſtentiam: quare certum apud omnes eſt præſentiam ſubſtantialem Dei, eiuſque eſſentiæ in rebus omnibus, ſiue eius vbiquitatem liberam Deo, & contingentem eſſe, quatenus rerum, & locorum, ac ſpatiorum mundi exiſtentia contingens eſt, liberóque Dei decreto, concurſu, & actione appotita. Confirmatur ex Patribus. Tertul. contra Praxeam. Minutio Felice, & Damaſceno recitatis quæſt. 4. certam. 1. num. 4. dicentibus, *Ante mundum, locum, & mundum ſolum ſibi fuiſſe Deum*, quibus conſonat Auguſtin. Pſalm. 122. *Qui habitas in cælo*, in hæc ſcribens. *Dicet aliquis. Antequam faceret Deus Sanctos vbi habitabat?* & reſpondet. *In ſe habitabat. Deus apud ſe habitabat, & apud ſe eſt Deus.* Et Bernard. 5. de conſiderat. ad Eugen. *Non eſt quod quæras vltrà vbi erat* (ante mundum) *præter ipſum nihil erat: ergo in ſeipſo erat.*

6. His Patrum teſtimoniis vtuntur innominati Recentiores apud Leſſium ſuprà cap. 2. num. 15. qui hanc concluſionem de præſentia Dei in ſpatio poſſibili, & imaginario, quod extra mundum circumquaque concipitur, ſatis inconſequenter negant: cùm iidem, ne Deum in ſpatio vltra cælum, quod purè poſſibile, & imaginarium de facto eſt, ambulare poſſe cogantur fateri, ipſum cuuis etiam ſpatij illius puncto præſentem admittant. Reſpondetur ergo hanc Dei præſentiam ſubſtantialem ratione ſuæ immenſitatis ſpatio, & loco omni poſſibili, ſeu imaginario, quod de facto non eſt, compræſentiam (vt ſic loquar) actualem Dei non eſſe, ſed ſolùm ex parte ſua actualem præſentiam, quæque alterius ſolùm ſpatij poſſibilis exiſtentiam, & præſentiam ſpectet, vt compræſentia actu ſit: ita vt ex parte intrinſecæ præſentiæ Dei quæ ad compræſentiam cum ſpatio illo requiritur, actu & formaliter ſit, ſoláque ſit potentia ad actualem præſentiam in ſpatio creato Deo extrinſeco. Nam ſicut adæquata compræſentia duorum, non vnius, ſed duorum eſt, ita & adæquatè ſumpta potentia ad illam compræſentiam actualem duorum neceſſariò, non alterius ſolùm eſſe debet. Hoc tantum probat obiectio, atque adducta ex Patribus confirmatio. Idque totum in æternitate diuina, quæ non ſolùm per totam mundi durationem realem, quæ de facto fuit, eſt, atque erit, repleat, ſed omnem item poſſibilem purè, à parte ante ſeu imaginariam: idque plane ex Fide; cùm tamen contra illam fieri ſimilis obiectio poſſit.

7. Vt autem ei clariùs pro vtráque Catholica veritate ſatisfiat, & quidquid in illis Fides docet percipiatur, aduertendum eſt: ſpatium, durationem omnem realem creatam, ſicut, & quodvis creatum prædicatum entis, &c. eſſe talia ſecundariò (non ſolùm quia à Deo effectiuè procedunt, ac proinde eius potentia paſſiuè fruuntur, quod omni prædicato creato commune eſt, ſed quia imitatiuè, & exemplariter, etiam obiectiuè, vnumquodque ab aliquo prædicato diuino, quod formaliter imitatur, cuiuſque formalis, licèt non actiuâ, participatio eſt omnino pendet, v.g. duratio creata, & ſpatium locale creatum ab immenſitate, & æternitate Dei. Vnde oportet, vt nihil formaliter in ſpatio, durationéve creatis ſit, quod (ſeclusis imperfectionibus limitationis &c. eorum) non ſit in æternitate, & immenſitate Dei, vt in illarum Archetypis, & exemplaribus. Vnde rurſus ſit, vt Dei immenſitas, & æternitas ſpatium, & durationem infinitas, ac veras, non tamen corporeas, & ſucceſſiuas, ſed ſimultaneas indiuiſibiles, ac ſpirituales, totáſque ſimul faciant; ſicuti corporea loca, & ſpatia faciunt corporea, & diuiſibilia: finita tamen, ſi finita corporea ſint, vel infinita, ſi infinitæ molis corpora eſſe poſſint. Inde ſit Tertiò: nullum creatum ſpatium, creatamve durationem extra ſpatium, aut durationem quod Dei æternitas, & immenſitas formaliter faciunt, eſſe vſquam poſſe, tanquam in menſura, & ſpatio excedente, & ſuperiore, qua vndequaque contineantur, atque

QVÆSTIO VI.

An ex operatione Dei vbique eius Vbiquitas probetur.

NON paruo tædio hanc rationem examino; quam non recta methodus, sed aduersantium Scholarum contentio induxit. Si enim super conclusionum Theologicarum rationibus quæstiones institui par sit, vel vni veritati Theologicæ vestigandæ impar sæculum, & Studium nostrum erit. Morti autem Scholasticorum morem gerimus, vel inuiti.

CERTAMEN I.

Doctorum, non sine animaduersione aliqua in Recentiores Thomistas, placitis relatis, Scoto consentio.

1. VBiquitatis huius diuinæ celebris multis sæclis probatio fuit S. Thom. 1. part. quæst. 8. articul. 1. & S. Bonauent. in 1. d. 37. atque ante ipsos Alberti Magni ibi; Postea vero Ægidij, Durandi, Ricardi, Argentinæ, & Capreoli ibidem, Henrici artic. 30. Summæ, quæst. 5. Antiodor. 1. Summ. cap. 15. quæstione 1. ad 1. Ferrari. 3. cont. Gent. cap. 68. & Thomistarum Dominicanorum, atque ex Thomistis nostris Valentiæ, Lessij, & Soarij suprà, atque huius latissimè tit. 2. met. d. 30. sect. 7. Nimirum à posteriori ex Dei operatione vbique, multis tamen aliis, non adeò firma visa est. eam autem rationem veteftiorum etiam Philosophorum esse patet ex Aristotele de Mundo ad Alexan. vbi habet: *Vetus fama est, & quidem hæreditaria mortalium omnium, vniuersa à Deo, & per Deum nobis esse constituta*, &c. *quapropter* (addit) *Veteres nonnulli adducti sunt, vt dicerent, hæc omnia Deorum esse plena*, videturque tradita à Paulo Actor. 17. *Quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrùm: in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Et Psalmista Psalm. 138. verbis illis: *Si ascendero in cœlum, tu illic es. Si descendero in infernum ades. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Videtur præterea hæc ratio Anselmi cap. 20. Monolog. vbi Deitatem in loco determinato concludendam non esse his ostendit: *quando* (id est siquidem) *est in vno loco, nullum bonum, & nulla essentia est interim in aliis locis: quia sine eo prorsus aliquid non existit: sine qua*, nimirùm, *factum est nihil.* Ac proinde ex defectu præsentiæ Dei in aliis locis negationem effectionis rerum à Deo in illis probat: quia Dei in illis præsentia ad operandum requiritur, & cap. 21. clarius: *quia aliquid sine ea* (Deitate) *neque vsquam, neque vnquam est, necesse est illam esse vbique, & semper.*

2. Ratio autem hæc nititur principio Aristotelis 7. Phisic. à text. 10. ad 13. quod nimirùm causa coniuncta necessariò esse debeat cum passo, in quod operatur, ac proinde cum suo effectu: cumque Deus omnibus rebus, & locis causa necessariò sit, nequibit non coniuncta rebus omnibus, & vbique semper esse. Sed quia principium illud patitur difficultates non leues, Caiet. & Ferrar. limitant illud ad causam operantem immediatione virtutis, (id est virtute non aliunde accepta, sed propria) & immediatione etiam suppositi: ideft sine alia causa sibi suppositа, & interiecta inter operans, & id in quod operatur. Sed ea adhuc limitatione adhibita, & eisdem difficultatibus illud principium patet. Nam immediatio virtutis, & suppositi excludit interiectum alterius causæ ordine causalitatis solùm, cum quo rectè stare potest spatij inter agens & passum, ac effectum interiectio. Si dicant, hoc etiam excludi operatione immediatione suppositi, atque ita Deum operari: assumunt planè, quod probandum ipsis erat, quod autem addit Caietan. quod scilicet præsentia hæc Dei in rebus, & vbique per veram contactus præsentiam nihil aliud sit, quàm Dei operatio, licet in ea fundetur relatio alia rationis quidem, & fictitia præsentiæ localis Dei in illis, quæ rationis etiam sit (qua in re Caietano consentit Ægidius 11. part. citatæ d. artic. 2. quæstione 1. Deum scilicet rebus præsentem esse solùm quantitate virtutis, seu operationis) quos Recentiores Thomistæ sectantur, satis quidem consonè ad ea, quæ de Angelis, ac spiritualibus rebus, (in quibus primas Deus tenet) docent: nimirùm solùm, per operationem rebus præsentari. Verùm in hoc diuinæ præsentiæ modum, & immensitatem Dei cum eius omnipotentia male confundunt, & præsentiam propriam localem Dei in rebus, de qua hic disputatur, distinctáque à præsentia Dei in illis per potentiam, & operationem ab Scriptura, Patribus, & Theologis admittitur, cum operatione, seu præsentia Dei in rebus per illam confundunt, & negant. Ac tandem rationem, quam defendere suscipiunt ridiculam reddunt, idem per idem probantes. Dei nimirùm in omnibus rebus præsentiam per Dei in illis operationem, quæ vt ipsi aiunt, vere Dei præsentia in ipsis sola est.

3. Sed his missis, atque suppositа præsentiæ localis per essentiam in rebus omnibus, & vbique diuersa à præsentia eiusdem in illis per potentiam, & operationem (quam ratio præfata supponit) hac minimè probari censent Scotus in 1. d. 37. quæst. vnica vbi Okam. Bassol. & Gabr. art. 3. dub. 1. Vasquez 1. part. d. 28. cap. 3. & 4. quibus & nos subscribimus. Et sanè eam rationem, qua ex operatione Dei vbique eius præsentia concluditur inefficacem esse, vel id solùm efficaciter suadet: quod cum à vestutioribus Philosophis pro Dei vbiquitate efformatam Aristoteles viderit, atque retulerit libro illo de Mundo ad Alexandrum, vti ex ipso recitabamus numero 2. Ea tamen neglecta in oppositam sententiam ierit: docens diuinæ virtutis, & actiuitatis excellentiam magis decere, vt supremo loco residens omnia in inferioribus peragat; Deum proinde in cœlo docuit esse, ac nusquam alibi: atque exemplo Regis Persarum, qui Ecbatanis amplissima sui regni (quod totum administrabat) Vrbe habitabat, & suam sententiam satis firmari, atque argumento huic ex suo illo principio 7. physicor. statuto satisfieri putauit. Cùm vir ingenij laude nulli vnquam secundus ad manifestam demonstrationis huius (ita aduersarij suum hunc discursum compellant) lucem, ecc cutisse putandus non sit. Potiori igitur iure credendum est Aristotelem, qui illud in Physicis principium percalluit, & posuit, atque ex illo, quæ legitimè inferentur, non ignorabat, illud de corporeis solùm creatis agentibus (de quibus ibi solummodo agebat) intellexisse, non de spiritualibus (vti Deus est:) omnibus ac proinde ad Dei præsentiam, localemque cum suis effectibus coniunctionem ostendendam præstare minimè posse. Accedunt pro hac eius principij interpretatione ea omnia, quibus controuers. 6. de causis d. 3. quæstione 3. spiritualia agentia (saltem quorum voluntas potentia actiua extra ipsa sit) propinquitate adhuc ad passum, vt in illud operentur non egere ostendebamus, sed iam rationibus subtilissimi Scoti, ac profundissimi Doctoris nostri Vasquez non ita vniuersim de omni agente principium illud intelligendum esse, vt Deum etiam comprehendat, atque intimam essentiæ suæ cum effectibus suis penetrationem localem euincat, probandum nobis erit.

4. Priùs autem duplex modus præfatam rationem tuendi apud Thomistas, præsertim Recentiores, aduertendus est, vt Scoticæ Scholæ à Thomistica dissidium meliùs percipiatur, atque Scotus ab impostoris Scholæ oppositæ vindicetur, atque ab iniustis Dionysij Carthusiani criminationibus, & reprehensionibus cit. d. 37. quæstione 1. quasi asserierit posse Deum loco vno inclusum esse, & in distans operare. Primùm enim Scotus eiusque tota Schola reputant meritò impossibile: cùm ratione immensitatis suæ Deum vbique præsentem secundum substantiam fateantur: multoque vniuersalius, ac sincetius

rius, quàm Thomiſtæ Recentiores cum ſuo Caietano: cum hi aliam, quàm operationis præſentiam Dei in rebus veram non admittant, quæ per potentiam ſolùm eſt, vt oſtendimus num. 3. Solùm ergo aſſerit Scotus ex hypotheſi impoſſibili aliunde, quod Deus determinato loco concluderetur, tunc inditans inde operaturum: ac proinde ex Dei operatione in rebus omnibus malè colligi ipſius in illis omnibus præſentiam penetrantiam localem, quia vnum per locum intrinſecum, vt aiunt, ex alio non infertur. Thomiſtæ vero contra id bene inferri contendunt, ſed non eodem modo omnes; Nam Recentiores cum Caietano putant id colligi à priori: quia, nimirum, operatio Dei in creaturis fundamentum eſt præſentiæ Dei in illis, ac proinde ipſi idem eſt, quod quantitas corporibus, vt loco præſententur. Sed hi infœliciſſimè omnium hanc rationem tuentur. Nam probandum ipſis eſt, vt ratio probet, hoc quod aſſumunt, præſentiam nimirum Dei ad eius operationem conſequi, atque hac fundari, quod ſine vllo fundamento dicitur, neque poteſt ex ipſa Dei operatione probari, ſed aliunde: quare Dei præſentiam in rebus ex eius in illis operatione minimè probant, vt probandum aſſumunt: vt mittam ab eis eo admiſſo ſolam fictitiam, & puræ rationis Dei vbiquitatem probari, vt num. 3. notabam. Veteſtiores Thomiſtæ, à poſteriori Dei in rebus præſentiam ex eius in illis operatione de monſtrari putant: quia localem coniunctionem agentis cuiuis cum paſſo neceſſario præcedere arbitrantur, ac proinde cum ſuo effectu, vbi primùm exiſtit, id quod, licet non adeò certum, longè tamen rationabilius eſt, atque principio illi Ariſtotelis continetur: ideireo priori Recentiorum Thomiſtarum vtcumque, hoc ſenſu poſteriori eius rationis imbecillitas oſtenderetur.

CERTAMEN II.

E Dei operatione vbique, eius vbiquitas non probatur.

1. TOta demonſtrationis huius machina citato Ariſtotelis principio innititur, de neceſſaria locali coniunctione agentis cum paſſo ex parte antecedentis requiſita, vt in eo ponat effectum, atque adeò cum effectu in paſſum inducendo. Hoc autem principium de omni agente vniuerſim loquendo, nec certum eſt, neque veroſimile, neque ab Ariſtotele poſitum; imò, neque eo gratis admiſſo, intentum euincit: ergo non ſolùm euidenter, aut ſaltem efficaciter, ſed neque apparenter, ac veroſimiliter ex Dei operatione in rebus omnibus eiuſdem in illis intima ſubſtantialis præſentia ſiue vbiquitas oſtenditur: Non ſolùm ex principij, ſed etiam ex conſequentiæ, atque illationis defectu. Principium autem illud generale pro omni vniuerſim agente non eſſe probatur. Primò: quia non omne agens operatur, actiuumve eſt dependenter neceſſario a paſſo: ergo neque dependenter appropinquitate ad illud. Conſequentia eſt euidens, ideo enim ſolum propinquitas agentis ad paſſum ad operandum in illo neceſſaria eſſe poteſt, quia huius conſortio eget agens, vt operetur: alioqui pro libito coniunctionem agentis cum re quauis impertinenter ſe ad eius operationem habente poterit quiſque aſſignare. Antecedens probatur in Deo operante per creationem, & conſeruationem creatiuam, quæ omninò à ſubiecto independens eſt. Huic rationi dicere ex Soario poteras propinquitatem, & coniunctionem agentis non ſolùm cum paſſo, ac proinde cum effectu, quem in illud inducit, ſed & cum effectu requiri ad agendum, verùm hoc, & aliunde quàm ex principio illo Ariſtotelico probandum erit, vt patet, & ne aliunde quidem probabile eſt, vt infrà oſtendemus.

2. Vlteriùs contra eius principij vniuerſalitatem facit quod in iis etiam quæ dependenter à ſubiecto operatiua ſunt, eorum cum ipſo coniunctio localis neceſſaria ad operandum minimè videatur, quare neque cum inibi poſitis effectibus. Primò enim agentibus ſpiritualibus (ſaltem voluntatem pro actiua potentia habentibus) eiuſmodi coniunctione locali cum paſſo opus ad agendum non eſt, vt citata controuerſ. 6. de conditionibus ad agendum docebamus. Secundò Ariſtotelis principium illud de ſolis agentibus naturalibus, paſſiſque corporeis procedit. Tertiò: nemo eſt, qui humanitati Chriſti vim actiuam phyſicam miraculorum in diſtans, quin in propinquum ob huiuſmodi operandi impoſſibilitatem neget: imò de facto eum operandi modum in illa admittit Soarius præcipuus, & profuſus huius rationis defenſor tit. 1. 3. part. d. 31. ſect. 7. & d. 30. metaph. ſect. 7. numero 20. Nec ſatis eſt quod hoc loco reſpondet: inſtrumentali cauſæ actiuæ opus non eſſe coniunctione locali cum paſſo, & effectu, cum principale agens illis coniunctum eſt, vti in eo caſu Deus miraculis, eorúmque ſubiectis eſt coniunctus, qui ea in re inſtrumentis ſuis comparandus non eſt, quæ imperfectè, ac non connaturaliter, atque à paſſo, & effectibus ſuis operantur diſtanter; ſecus autem Deus, qui connaturali, & perfectiſſimo modo debet ſuos effectus edere.

3. Contra vero Primò: quia iam propoſitio illa de coniunctione locali neceſſaria agentis cum paſſo, non adeò generaliter, nec de omni agente, adhuc operante dependenter à ſubiecto, ex hac ſolutione intelligenda erit: quod hoc argumento contendimus: Siquidem de cauſa inſtrumentali intelligi per te nequit, cum poſſit per te cauſa inſtrumentalis in diſtans, quin in propinquum operari. Contra Secundò: quia experientiæ, quibus illud principium innititur coniunctionem neceſſariam, ſeu propinquitatem localem agentis cum paſſo, dependenter à quo operatur effectum, ac proinde, & cum effectu ipſo in cauſis inſtrumentalibus potius, quàm in principalibus ſuadent. Nam principales quandoque, atque in effectis ſubſtantialibus, longiſſimè ab eis, & à ſubiectis diſtant; quæ autem illis propè adſunt inſtrumentales cauſæ ſolummodo ſunt: vt patet in generatione animalium, atque metallorum à ſole. Indeque euertitur altera ſolutionis huius pars: quod ſcilicet agentis principalis coniunctio cum paſſo, & effectu ſatis ſit ad operandum eum in illo, etſi cauſa inſtrumentalis longè diſtet. Secundò hoc ipſum impugnatur: quia inſtrumenta phyſica ad id data agentibus principalibus, iuxta probatam Philoſophiam ſunt, vt quod per ſeipſos efficere in diſtans nequeunt: quia paſſo per ſe approximari non poſſunt, ac proinde neque immediatione locali ſuppoſiti, vt aiunt, virtutibus, & qualitatibus adminiſtris & ipſis appropinquent, & exequantur effectus. Ex quo patet inſtrumentorum propinquitatem, non autem cauſæ principalis ad operandum requiri: ac proinde, licèt Deus, qui miraculorum agens principale eſt, ratione immenſitatis eis coniunctus, intimúſque ſit; non tamen quia agens principale eſt, id requirit. Cùm enim actio circa paſſum, & in effectum æquè ab inſtrumentali cauſa, atque immediatiùs localiter ſæpè, imò ſemper, procedat, nil apparet vnde diſcere aduerſarij potuerint, principalis cauſæ, non autem inſtrumentalis coniunctionem, ſeu propinquitatem cum paſſo, & effectu eſſe debere: de quo iterum redibit ſermo cert. 3.

4. Poſtremum illud ſolutionis, quod huic inſtantiæ ſatisfaciendæ videtur appoſitum (quod nempè operatio in diſtans, quin in propinquum nec connaturalis, nec perfectus modus operandi ſit, ac proinde, vt inſtrumenta non dedeceat, agens vero principaliſſimum non decere) maiori pietate in ſuam ſententiam, quàm in Deum, nullâque ratione dictum fortaſſe videatur. Primò enim gratis omninò dicitur. Secundò nobiliorum agentium principalium eſt è maiori ſui diſtantia à paſſo, in ipſum, & connaturaliter quidem, operari, vt exemplis adductis de ſole, & animalibus generantibus perſpicuum eſt. Secundò cùm eo perfectius agens ſit, quo paucioribus extra ſe adminiculis opus habeat (vt inductione conſtat) perfectius agens Deus oſtenderetur, quo paucioribus extra ſe egeat, vt operetur; ac proinde ſi propinquitate ad paſſum non indigeat. Confirmatur, quia id in primis ad agens, quod tale per ſuam voluntatem eſt, videtur ſpectare. Tertiò: cum id omne, quod implicationem non inuoluit ſub obiectum diuinæ omnipotentiæ cadere debeat:

atque

atque per Soarium operatio in distans, quin in propinquum contradictionem non incidat, cum absolute possibilis in causa instrumentali admittatur, sine omnipotentiæ iactura, quæ tota Dei, qua principalis agentis dignitas, & perfectio est, negari Deo non poterit. Quarto rogo cuiusnam modi operandi ea distinctio sit: immediatione suppositi seu substantiæ suæ, quam quidem immediationem localem communiter Doctores etiam intelligunt. Profectò causæ principalis: non instrumentalis: ergo de ratione, & perfectione causæ principalis non est coniunctio localis cum passo, & effectu suo. Quintò, hanc ipsam solutionem reiecerat in aliis Soar. n. 7. qui nostro argumento respondebant, non posse Deum operari indistans, quin in propinquum, sicut Christi humanitas, ex perfectione, & maiori principalitate, & virtute infinita primi agentis, cuiusmodi Deus est prouenire. Sextò demum radicitus hæc soluto, tam horum, quam Soarij conuellitur iam argumento immediatè efformando ad ostendendum vlterius assumptum antecedens huius argumenti secundi, quod hactenus fumus persecuti.

5. Igitur probo Tertiò non omne agens, quia actiuum, etiam dependenter à passo, siue eductiuum, coniunctione locali, seu propinquitate ad illud egere; sed id virtutis finitæ actiuæ limitatæ corporeæ, atque imperfectæ esse, ratione, & exemplo tuo cõntra Dei vbiquitatem aiebat Aristoteles, in huiusmodi enim agentibus, imo in corporeis solùm (vt diximus n. 2.) inuenitur, quin in spiritualibus creatis agentibus aliquid experiamur, vnde pro illis etiam videatur illud principium persistere: imò cum hæc quantitatis corporeæ, & quam molis dicimus, expertes omnino sint, atque quantitatis solius sit propinquitas localis per contactum, & contiguitatem: ab ea ad agendum in passum videntur spiritualia agentia, præsertim, quæ per voluntatem operantur omnino esse absoluenda. Ex quo, vt minimum constat, nihil probare rationes, quibus Soarius n. 12. contendit propinquitatem agentis ad passum, in quod operaturum est, ipsi qua agens eductiuum est conuenire: quia ita in omni agente experimur. Cum experientia omnes agentis, & passi corporei sint; de spirituali verò agente nulla afferatur experientia, & rationes quidem, quibus probat eiusmodi propinquitatem ex finitudine, & limitatione virtutis prouenire, in agentibus corporeis, vt summum probant; secus in spiritualibus, cuius spiritualis virtus actiua, & eius applicatio ad operandum in subiecto, spiritualis etiam, & per voluntatem est: quorum actiones pleniùs, perfectiùsque sub eorum arbitrium cadent, si non solùm ad operandum quando velint, sed in loco, spatio, & subiecto, in quibus velint tantum, ac non in aliis intermediis liberi sint, quin, vt in loco distito operentur in intermedijs sint necessariò operatura & (quod satis ad præsens institutum nobis est) id agentis spiritualis liberi prædicatis metaphysicis non repugnare, vt ita nimirum liberè quo ad locum, sicuti, & quo ad tempus operentur, compertum omnino ex ipsis prædicatis sit. Quod si id excellentiæ virtutis, & arbitrij spiritualium agentium dandum videatur, Deo spiritualissimo, ac perfectissimè summèque libero agenti potiori iure concedetur: cuius actiua potentia, formalissimè nil præter eius voluntatem est, (vt infrà ostendam) quæ ad volendum operari in subiecto aliquo, propinquitate ad illud non eget, quare neque ad operandum in illo, aut ex illo etiam eductiuè.

6. Confutatum inde etiam manet, quod tandem respondet Soar. n. 13. Melius nimirùm, perfectiusque esse, si agens absque distractione suæ virtutis per seipsum & passis, in quæ operatur, & effectibus suis adesset coniunctum, quàm ex vno loco in alia omnia distantiora operari: quare & ratione, & exemplo sic deceptum fuisse authorem libri de mundo ad Alexandrum, etsi Aristotelis sit. Licèt enim gubernatoris creati perfectio, atque excellentia sit ex vno loco distantia suæ efficacitate pertingere, est tamen perfectio non simpliciter, sed secundum quid: quia supponit imperfectionem gubernatoris creati. Verum, cùm ostenderimus ad perfectionem agentis spiritualis liberi in agendo spectare libertatem operandi, quantum sua virtute potest liberè, etiam in modo operandi, hoc est iam dificilum, & ratio Aristotelis, & exemplum subsistit. Si enim in agentibus moralibus creatis, quo maior, perfectiorque est virtus, seu potestas operandi liberè moraliter potestate morali, eo minus propinquitatis eorum requiritur ad operandum, ac proinde ex vno loco in distantiora possunt suam efficaciam exercere, in physicis agentibus liberis, ni corporeum, & quantitatiuum obsit, ita etiam in distantius operari posse, maior proculdubio perfectio, & potentiæ erit, & modi, & libertatis operandi. Paritas alia, qua intentum suum probare eodem numero Soarius contendit ad modum alium probandi vbiquitatem Dei ex eius operatione cert. 3. subiiciendum spectat: quare ibi commodius refelletur.

7. Accedit: quod in agentibus creatis, corporeis etiam, & imperfectis propinquitas ad operandum, qua agentia sunt, necessaria non est, sed qua limitatæ virtutis sunt, & imperfectæ: quocircà in contiguum passum tantundem quantum in se habent agentia corporea vniuoca operari nequeunt; operarentur autem si non contigua ipsi essent, sed penetrata. v. g. calidum vt octo, calorem vt octo in passum sibi penetratum inducerent; producit autem septem tantùm in contiguum. Et per distantiores & distantiores minus, & minus caloris: cuius ea ratio vnica est, quia virtus agentium naturalium corporeorum distantia ipsa in operatione debilitatur, & languescit; ac proinde propinquitate ad passum opus habet, vt operetur, & maiori, vt efficaciùs operetur ex limitatione prouenit virtutis; Ex qua etiam prouenit, vt in connaturali ipsis operandi modo nonnisi adiuti qualitate, vel effectu qui eorum debilitatem in propinquiori, & contigua passi parte ad posteriorem, & distantiorem non pergat agendo: quo instantiæ Soarij, eo n. 12. omnino ceilant. Ac denique, cùm ea omnia, quæ in his corporeis agentibus experimur in modo connaturali operandi agentium eiusmodi, quæ de facto sunt, eueniant: oportet adduci ab aduersariis rationem repugnantiæ; cur, vel extraordinaria Dei prouidentia, & supernaturali quo ad modum, operatione, agentia hæc corporea nequeant in distans, quin in propinquum operari: vel cur agentia alia diuersæ speciei, & naturæ ab his, quæ de facto habentur, non possent connaturaliter ita operari. Certè enim prædicato agentis finiti, & corporei non videtur is modus operandi aperte repugnare: quod satis (vt de spiritualibus liberis agentibus dicebam) erit, vt ratio hæc non conuincat. Maxime in infinita virtute Dei sua voluntate, tanquam tota formali potentia actiua ad agendum ad extra vtentis.

8. Tertiò denique: etli gratis, & contra rationes datas, & Aristotelis, admittamus principium illud Aristotelicum de omni prorsus agente, ac proinde de Deo, qua agens est, intelligendum esse, tamen intentum demonstrandi vbiquitatem Dei, ex eius vbique operatione nusquam obtinet: quia deficit consequentia. Vt enim benè Nolter Vazquez animaduertit, principium illud, cuiusque probationes de propinquitate; & approximatione agentis ad passum, ac proinde ad effectum in eo positum est, non de intima agentis penetratione cum passo, vel effectu, quam nusquam requiri ad operandum, agentium omnium in subiectis aliis operationes, & corporum essentia, quæ penetrationi cum aliis repugnat, manifestè conuincunt. Ast vbiquitas Dei, quam ex operatione Dei in locis, ac rebus omnibus aduentitij inferre conantur, non est contiguitas, seu propinquitas substantiæ Dei cum passo, in quod operatur, & effectus sed intima cum eis penetratio, quæ ex operatione Dei in illis, & principio Aristotelico admisso etiam pro omni eductiuo agente, nusquam infertur: ergo deficit probationis huius consequentia. Solùm enim inferri ex illo principio potest, Deum ex vi operantis eductiui, ita ex loco, quo esset, operari debere, vt non nisi contiguè positus operetur, vel saltem si in distans, ita, vt aliquid virtutis in propinquum, & in totum medium diffunderet, vt ita immediatè immediatione virtutis per totum medium diffusæ passum contingeret. Si dicas in agentibus eductiuis creatis, & imperfectis istam approximationem satis esse, in perfectissimo vero agente Deo non solum immediationem contiguam virtutis, & suppositi ad passum, sed penetratiuam requiri (præterquam quod ex eo principio non infertur hoc, quod assumitur, sed aliunde erit probandum, quod nullatenus probabitur, vt iam ostendam cert. 3.) impugnatem abunde est numeris proximis.

***

CERTAMEN III.

Neque ex adiunctis aliis fundamentis ratio præfata probat.

1. SI aduerſariis præfato huic Ariſtotelis principio ſtandum ſit, cauſa, vt oſtendimus, cadent. Id quod & ipſi tacitè fatentur, cum fulcra alia huic argumento ſupponunt, vt eius illatio conſiſtat. Imò Soar. n. 26. expreſsè fatetur ex operatione Dei eductiua, quæ de facto eſt, non colligi efficaciter Dei ſubſtantialem, atque intimam præſentiam in re educta, ſed ſolùm diffundere per interiecta corpora, & ſpatia intermedia virtutem, qua ea educat. Poſſe autem demonſtrari euidenter ex operatione Dei eductiua, & conſeruatiua poſſibili ſe ſolo, atque ex operatione, qua de facto ſe ſolo creat, creatàque conſeruat. Verùm, quia hanc creatiuam actionem præſentia Dei intima, neque ad ſubiectum, ex quo educitur, vt vidimus cert. 2. n. 1. præcedit, multóque minùs ad effectum (qui pro naturæ priori ad ſui effectionem non eſt, ſed pro poſteriori) aiunt præcedere debere intimam Dei præſentiã ad ſpatium imaginarium, cui intimè, ac non ſolùm per denominationem extrinſecam locati ad locum rèalem verè exiſtentem ſit præſens pro naturæ poſteriori effectus. Id enim, inquiunt, neceſſarium eſt ex parte principij operaturi, vt præſentiam intimam ſui habeat, quæ fundamentum ſit, vt accedente loco, ſeu ſpatio reali effectui ſuo agens ibi coexiſtat ſimul cum illo, ſuo modo, & debita proportione ſuæ perfectioni, & virtuti; quæ quidem intima Dei præſentia nihil profectò, quàm immenſitas eius eſt. Cùm autem Deus in ſpatiis, & locis omnibus, quæ verè ſunt, atque in iis etiam, quæ eſſe, atque à nobis concipi poſſunt, operetur de facto, ac ſaltem operari propria ſibi atque à ſe inabdicabili virtute, & operatione queat (vt creatione materiæ primæ, atque ſpiritualium ſubſtantiarum, ac inſuper generali concurſu cum cauſis ſecundis) nequit non pro naturæ priori ad eiuſmodi realia loca, & effectus ſubſtantiæ ſuæ præſentia præuenire, atque immenſitate ſpatia imaginaria etiam omnia præoccupatiuè replere.

2. Hæc fuſo calamo dedit Soar. parraphis multis, quæ quidem ſubtiliter excogitata ſunt, ni aliqua, & præcipua ad inferendum intentum ſuppoſita in eis eſſent potius, quàm probata. Negatur enim facilè illud ſpatium imaginarium, ſeu poſſibile, quod effectus productus pro poſteriori naturæ occupaturus ſua intima præſentia eſt, cuiue ſua intima præſentia reſpondere debet, intima agentis præſentia pro priori naturæ præoccupandum neceſſariò fore. Primò enim in agentibus corporeis ſubſtantialibus, quibus cum paſſo, & effectu ſuo ſubſtantiali penetratio è prædicato corporei metaphyſico naturaliter repugnat, falſa ea deprehenditur propoſitio. Nec ſatis eſt, quod in ea addebatur: nimirùm eam præſentiam intimam reſpondentem ſpatio imaginario, cui intimè præſentandus pro naturæ poſteriori effectus eſt, prærequiri pro naturæ priori in agente proportione debita virtutis, & perfectionis eius: quare in imperfectis creatis, & corporeis ſufficere præſentiam intimam ſpatio imaginario contiguo ei, cui effectus pro naturæ poſteriori reſpondebit: ait in ſpiritualibus, ac præcipuè Deo, agente infinitæ perfectionis, atque infinitæ omnino virtutis non contiguo, ſed eidemmet ſpatio, cui intimè reſpondebit effectus, per præſentiam intimam prærequiri. Hoc inquam nil præſtat. Supponitur enim diſcrimen hoc, & probandum adhuc, & impugnatum ſatis, ac diſſectum cert. 3. vbi oſtendimus coniunctionem adhuc contiguam agentis cum effectu eiuſque ſpatio, nedum intimam cum illo, ex agentium imperfectione prouenire; quare perfectiſſimam Dei virtutem actiuam, & potentiam ab eiuſmodi conditione ad effectus edendos non pendere, quod rurſus probatur. Quia perfectius eſt agens, eiuſque potentia adæquata, & abſoluta quæ paucioribus, vt in actum prodeat conditionibus eget, vt virtutes actiuas adæquatas percurrendo conſtabit: at quidem Dei actiua virtus, & potentia perfectiſſima ſummo, & infinito gradu eſt: ergo ſumma abſolutione à conditionibus ad agendum gaudebit, ac proinde à nulla pendebit. Denique operari Deum in diſtans, quin in propinquum, ac proinde in loco, vbi non eſſet, (ni aliunde eſſet immenſus) nullatenus repugnat; ſin repugnantiam aliam oſtende (vt debes) vt vim tuæ rationis ſuadeas. Facilius autem nos oſtendemus ſi abſque præſentia ea intima ex parte actus primi Deus operari non poſſit immenſitate Dei eius potentiam abſolutam, ſiue omniporentiam ſpecialiter compleri; nec ſolùm, quia diuina omnia intrinſeca prædicata de aliorum conceptu viciſſim ſint. Id quod inauditum, & ſingulare in Scholis erit.

3. Sed inſtabis ex Soario n. 23. quæ creantur, atque concurſu generali cauſæ primæ adeò pendent per ſe immediate à Deo ſolo pendent: ergo nullo medio interiecto inter Deum, & effectum: ergo coniunctim cum eo ab illo neceſſariò pendent: ac proinde Deus non poteſt ex vi potentiæ creatiuæ, & cauſæ primæ, niſi eorum ſpatiis intimè præſentatus operari. In primis neganda eſſet poſtrema hæc conſequentia: nam inter contigua etiam, ac non penetrata nihil medium interiacet. Secundò neganda eſt conſequentia prima de medio locali loquendo, quo ſolùm pacto conducit ad ſecundam illationem contiguitatis. De medio autem virtutis, & potentiæ (quo pacto nil ad intentum aduerſariorum conducit) concedenda eſt conſequentia: cùm enim potentia creatiua, & concurſus generalis cauſæ primæ ſolius Dei, & omnipotentiæ ſit, ab altera virtute, quæ Dei intima non ſit, nequit tandem principaliter prouenire; imò neque inſtrumentaliter, vt de creatione, atque omnipotentia agentes oſtendemus, oſtendimuſque in phyſicis. De concurſu autem generali cauſæ primæ eadem diſ. oſtendemus inferiùs: quia eo ipſo, quod concurſus cauſæ creatæ ſit primæ cauſæ, & vniuerſalis, non eſt; cùm cauſa illa creata, & ſecunda ſit, ac proinde, quæ in ſui operatione à prima, eiuſque generali concurſu pendeat, iuxta communem, ac ferè certam contra Durandum ſententiam.

4. Inſtabis rurſus ex Soario n. 13. Sicut forma, vt ſuum effectum formalem, ſiue potiùs ſeipſam, communicet ſubiecto, neceſſariò requirit indiſtantiam, ſiue penetrationem cum illo: ita agens, vt agat eam neceſſariò videtur requirere; id quod confirmat Vazquez ita ſibi opponens cap. 5. n. 25. quia, etſi Deus immenſus non eſſet, tamen præciſè ex vi vnionis hypoſtaticæ intimè eſſet præſens ſpatio, cui præſentatur humanitas. Et quidem difficile adhuc percipi videtur actionem poſſe eſſe loco, ſeu ſpatio ab agente, cuius modus eſt, diſcretam, æquè atque eſſe loco ab effectu, ac paſſo diſſitam: æquè enim agentis, atque effectus modus è conceptu ſuo eſt. Idcirco Ariſtoteles 7. phyſicor. à textu 10. ad 1. ſtatuit cauſam coniunctam ſuo effectui eſſe debere. Cæterùm hæc ratio actionibus omnibus ſubſtantialis agentis corporei, & effectus inſtatur manifeſtè: in his enim actio, & agens localiter penetrata non ſunt in communi opinione, quæ huiuſmodi actiones in ſubiecto formæ eductæ collocat, non autem in agente: quod ſi in hoc poni velis, quid dices de impenetratione locali cum effectu, cuius æque actio modus, atque agentis ipſius eſt? Textus proinde Ariſtotelis (ſiue de ſimultate temporaria, ſiue etiam de locali agentis, & effectus ſit, cùm de corporeis loquatur extra rem omnino eſt; maximè cum de Deo oppoſitum, vt vidimus, tot locis cenſeat. Formæ, ſeu Deitatis vnitæ, vt ſe humanitati, vel ſubiecto communicent, paritas ad agens & actionem nulla eſt, cùm de conceptu vnionis ſpeciali ſit extrema ita connectere, vt alterum ſaltem alterum ſecum vbivis trahat, vt dicebamus de vnione Hypoſtatica, & contra Vbiquiſtas agentes controuerſ. de Incarnat. atque inſuper effectus formæ, ſeu rei ſe ſubiecto, aut quaſi ſubiecto media vnione communicantis intimior his eſt, quàm actio ſit agenti, & affectui; quare ex vno ad aliud, quo ad coniunctionem localem, conſequentia non tenet.

5. Obiiciunt leuiùs paulò vetuſtiores aduerſarij. Impoſſibile eſt aliquid moueri, etiam à Deo, de extremo ad extremum, quin tranſeat per medium: ergo implicat Deum operari in diſtans, quin operetur per medium. In primis etſi totum admitteretur, ſolum probatur contiguitas Dei cum ſuis effectibus, & medio, per quod continuò operatur. Sed vt Vazquez ait, antecedens eſt falſum. Nam

Chriſtus

Christus ad Eucharistiam descendit sine transitu per medium: moverenturque proprie, si tunc in cælo esse desineret. Et de Angelis ita moveri probabile est. Tertiò, eo permisso, consequentia non tenet. Nam motus intrinsecè in ipso mobili est, ac proinde continuò in eo futura videntur; secus autem actio, & effectus in agente. Imbecillius adhuc opponitur Omnipotentiam infinitam non fore, atque adeò neque Omnipotentiam, si loco finito concluderetur, essetque alligata: ergo e suo conceptu, ac proinde Deus, qua omnipotens, debet esse vbique. Hoc argumentum probat rem singularem, & mauditam in Theologia: nempe Immensitatem esse de conceptu formali Omnipotentiæ specialiter, vt diximus n. 2. fine, sed nihil probat: quia infinitas potentiæ diuinæ non per ordinem ad locum, sed ad effectus, quos de se potest, intelligitur: ac proinde, licèt loco concludi absolutè nequeat, quia reipsa Immensitas, sicut alia diuina est; non tamen, quia, qua Omnipotentia formaliter est, eamue formaliter infert.

6. Reliquum est authoritatibus aduersariorum occurrere, & Aristoteles quidem illam veterum rationem non probauit, sed retulit, atque expressè reiecit, vt vidimus. Pauli locus non vrget, in ratione enim quam reddit, vt Deus à nobis longè non sit, tandem posuit expressè nos in ipso esse: quasi ratione motus, & operationis non fidendum doceret. Deinde ex infinitate potentiæ, quæ operationem quouis protendit, præsentiæ item infinitatem rectè probat, sicut de quouis alio attributo posset: cùm quoduis aliis æquale in Deo esse debeat: licet vnum non inferatur ex alio, nec operatione præuiam Dei præsentiam in loco, vbi futurus effectus est, requirat. Sed certe vt docte Vazquez cap. 4. n. 17. à versu *Postremo denique* Paulus ibi non de coniunctione Dei nobiscum in loco, sed in cognitione loquitur, nostram autem Dei cognitionem ex eius operatione legitimè, certèque inferri certissimum est. Tertiò vt idem Vazquez an. 14. solita sibi, acri, profunda, felicique Scripturæ, Patrum, atque vniuersim alienarum mentium indagine, eo loci Paulus (imò & oppositio etiam loco Psalter.) more humano (& fors ex eorum ad quos loquebatur sententia) operationem Dei vbique causam assignat, ob quam Deum in omni loco esse cognoscere debeamus; non autem ob quam ipse in omni loco sit. Id quos docuerant Chrysost. hom. 38. in Acta, & Theophyl. in eum locum: nempe, quasi exemplo corporali nos à Deo edoceri ex eius in nobis operatione, & virtute, qua viuimus, sumus, & quocumque ferimur nos, minimè licere Dei ignorationem; sicut ignorare non licet aerem vbique diffusum esse cùm ipso viuamus: etsi ratio, qua in loco aer ponitur eius quantitas sit, non operatio ea positione in loco posterior. Sic etiam Hierem. 23. iuxta vulgatam, & 70. cùm dixisset se non e vicino solùm, sed & à longè videre, ac proinde virum, quantumuis in abditis occultetur à se videndum: vt ex humano iudicandi more homines neminem à se occultandum suadeat, subdit. *Nunquid non cælum, & terram ego impleo?* cùm tamen non inde habeat quod cognoscat vbique: sed quia id visioni corporeæ nostræ euenire vidimus, vt propè posita nusquam lateant, Sed, vt dixi, eis omnibus locis de Dei intuitione, & conspectu sub spiritus, & faciei etiam vocibus omnium vbique sermo solummodò est. Quod probat nostro captui accommodatius, vt dicebam, ex præsentia Dei vbique: quod autem dicat Psaltes: *Illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Solùm significat eo etiam scientiam Dei, quam dexteram vocat, & manum rationalis, & prouidæ operationis, seu prouidentiam extendi. Idem tandem est Anselmi, & Patrum sensus.

***

DISPVTATIO V.

De Attributis negatiuis nomine, in ordine ad creatam cognitionem.

IMMORTALITATIS Attributum, licèt nomine etiam negatiuum sit, neque connotet creatam cognitionem: quare, & ad præcedentem disputationem videretur spectare; quia tamen idem prorsus, quod Dei æternitas est, quæ quidem in Attributis negatiuis nomine non numeratur, in disputationem sequentem meritò remittitur. In hac igitur disputatione quintâ de incognoscibilitatis diuinæ Attributo agetur. Et Primò de incognoscibilitate Dei oculis corporeis, siue inuisibilitate absoluta. Secundò de Dei inuisibilitate oculis mentis creatæ, non absolutè quidem, sed viribus naturæ. Tertiò de inuisibilitate à mente creata absolutè, siue supernaturaliter adiuta, an Deo conueniat? Quartò de Dei incomprehensibilitate propria. Scio Theologos communiter quæstiones hasce in tractatu de visione Dei disputare, vel eorum occasione totum hic de Dei visione tractatum annectere. Cùm autem visio actus noster sit, non Dei, nisi, vt obiecti, atque insuper sit supernaturalis noster actus, & beatificus, vel formaliter, vel præsuppositiuè, ac proinde plura principia de ente supernaturali in genere accurate examinanda, & statuenda supponat, & importunè hoc tomo de Deo vno, eiusque actibus, & Attributis inserta, & non recta methodo, nondum statutis entis supernaturalis principiis tractari visa nobis semper fuit: quare t. 4. nostrarum Theologicarum Controuersiarum tractandam reseruauimus, vbi de actibus supernaturalibus omnibus & singulis agemus. Quoniam verò incapacitas obiectiua Dei (aliquibus, vel aliquo saltem horum modo) vt videatur Attributum Dei citra dubium, imò ex Fide est (1. ad Colost. 1. *Qui est imago Dei inuisibilis.* Et 1. ad Timoth. 1. n. 17. *Regi sæculorum immortali inuisibili.* cap. 6. *Quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest* quæ ferè habentur 1. Ioann. 1. ad Hebr. 11. *Inuisibilem tanquam videns sustinuit*, cum de omnibus Dei Attributis agimus non potuit omitti, neque ad locum proprium controuersiæ de visione reseruari. Maximè, cùm neque ex principiis de ente supernaturali in vniuersum, neque ex specialibus de Dei visione maiore ex parte pendeat.

***

QVÆSTIO I.

Sitne Deus oculis corporeis visibilis absolutè, an inuisibilis?

LICET quæstionis præsentis difficultas explicatione non egeat, maiori tamen, quam vulgò adhibeatur, indiget examine.

CERTAMEN I.

Varia hac super re placita.

1. DEum oculis corporeis videri posse absolutè, ac sine limitatione vlla docuerunt Idololatræ, vt videre est apud Cyprianum de Idolorum vanit. Necnirum: cùm Deos suos corporeos crederent. Vnde, & de Christianis hæreticis, qui Deum corporeum æstimabant, ideoque Anthropomorphitæ dicebantur, corporeis oculis visibilem censebant, teste Epiphan. hæresi 60. Similiter Maximinus Arrianus

Arrianus cum pluribus Arrij diſcipulis, Dei Filium Deum negantes, viſibilem etiam corporeis oculis effutiebant, ſicque de facto à Patribus veteris teſtamenti viſum teſte Auguſt. 3. contra Maximin. cap. 26. & 2. de Trinit. c. 8. & epiſtolis 111. 164. 178. Athanaſ. d. cum Arrio in Concil. Nicæno. Gregor. Nazian. tract. de fide circa finem, quem Nyſſeni potius eſſe ſuſpicatur Valent. 1.p. q.12. p.1. cum verò errorem tenuere ante Arrianos, hæretici alij refutati ab Irenæo lib. 4. c. 37. & Novatus lib. de Trinit. qui falsò adſcribitur Tertulliano; & hi quidem Arriani Idololatris, & Anthropomorphitis irrationabilibus, & inconſequentiùs aberrarunt. Licet enim Dei Filium, ſeu Verbum creaturam eſſe effutierint, tamen reliquis creatis longè præſtantiorem eſſe aſſerebant: ac proinde ſpiritualem ſubſtantiam Angelis perfectiorem Dei Filium fatebantur: ſubſtantiam verò ſpiritualem corporeis oculis videri poſſe longe difficilius eſt, quam corpoream eiuſmodi oculis poſſe videri.

2. Ex his verò, qui Deum treſque diuinas Perſonas verum Deum, ſpiritualem, & incorporeum profitentur, nemo, etiam in aliis hæreticus, Deum oculis corporeis viſibilem abſolutè docuiſſe inuenitur: imò id à Catholicis aſſeri calumniatus fuit Celſus apud Origenem 7. contra Celſum. Verùm S. Auguſt. 22. de Ciuit. cap. 29. dogmatica, & Catholica Dei ſpiritualitate aſſerta (quia erat quæſtionibus eruendis ſubtilitate) in dubium, ac diſputationem vocaſſe videtur, an Deus corporeis Beatorum oculis per ſpirituale aliquid modificatis, videri poſſit: imò an de facto videatur quin in affirmatiuam partem valde propendet his verbis. *Vis itaque prapollentior oculorum erit illorum: non, vt acutiùs videant, quàm perhibentur videre ſerpentes, vel Aquila (quantalibet enim acrimonia cernendi eadem animalia vigeant, nihil aliud poſſunt videre, quam corpora) ſed, vt videant ſpiritualia*, ſolum autem loquitur Auguſtinus inquirendo, non ſtatuendo. Et quidem certiſſimum legenti integrum caput erit, tam pro hac, tam pro illa diſputando. Nec tamen quidquam è ſententia propria definire & ſanè epiſt. 111. eadem iudicij ſui ea de re ſuſpenſione vſus Auguſtinus fuit, vbi Fortunatum precatur, vt infeſtum ſibi Epiſcopum reconciliet: quod apud ipſius Auguſtini ſcripta legeret, Deum oculis corporeis nec viſum, nec videndum vſquam eſſe: quod ſcriptum à ſe ait, ne errori Anthropomorphitarum videretur conſentire. Et vero errore ſemoto, dubium adhuc ſe manere, an oculo corporeo videri ſpiritualis Deus poſſit? Hæc ipſius verba teſtantur. *Si autem iſte frater, quod de ſpirituali corpore adhuc requiro, iam ſibi firmat eſſe certiſſimum, niſi placidus audiero docentem, ita vt ille quoque placidus me audiat inquirentem, habebit vnde iuxta ſuccenſeat.* Ex quibus conſtat Auguſtinum, licet aliis locis ſæpè vitandæ ſuſpitionis de errore illo gratia, Deum oculis corporis videndum expreſsè negarit: tamen abſolutè dubium ſemper in ea quæſtione manſiſſe; quare inutiliter contra hoc noſtri Vazquez de Auguſtini mente iudicium, huius teſtimonia à plerisque coaceruantur.

3. Nihilominus noſter Hieremias Drexelius pius ſatis, atque eruditus vir, to.1. lib.2. de Cælo cap. 15. §.4. vt affirmatiuæ ſententiæ non ſubſcribat, in eam tamen inclinat, de ſenſibus etiam viſuis, qui de facto ſunt, eleuatis à Deo; de quibus Doctores reliqui negatiuam, non leuibus in oppoſitam affirmantem cenſuris, ſequuntur. De aliis verò poſſibilibus abſolutè oculis, & potentiis ſenſitiuis poſſe, diuinitùs ſaltem clarè, & in ſe cognoſci Deum cenſent Patres Valentia citatus p.8. fine, Arriaga d.5. de anima, n. 29. & 1.p. in hac q. Ripalda manuſcripto de vis. d. 2. q. 4, Quiros tom.1. tract.3 diſt. 21. ſect. 5. ſæpéque à nobis citati Murciani Recentiores. Reliqui tamen Doctores, Deum nulla viſiua, materialique potentia cognoſcitiua clarè videri, in ſeve percipi poſſe conſtanter (adhuc diuinitùs) affirmant: quorum pleroſque quæſtionis decurſu memorabimus. Licèt inter eos lis adhuc ſit, an negatiua ſententia ſit ratione naturali demonſtrabilis: qua de re nihil ego, qui de veritatum Theologicarum probationibus, harumque qualitatibus quæſtiones pertæſus ſempet fui. Si enim eis locus in Theologia, aut Philoſophia daretur, earum pauculis diſputandis tempus nos, & papyrus deficerent.

CERTAMEN II.

Tam Phyſicè, quam Metaphyſicè, Deum corporeis oculis videri, repugnat.

1. PRæfixa concluſio plures continet, pro quibus diuerſa fundamenta ſunt: licèt vltimæ in titulo contentæ probatio omnes ſimul probet. Prima concluſio. Deus naturaliter oculis corporeis, qui ſunt, clarè videri non poteſt. Eſt concluſio dogmatica, & Fidei proxima, vt ex dicendis pro concluſione ſecunda conſtabit. Neque in ea errare auſi ſunt illi adhuc Hæretici, qui Deum non corporeum aſſeruerunt. Conuincitur etiam ratione, adhuc contra Hæreticos, qui corporeum Deum putabant. Etenim ex coniunctione obiecti ad potentiam, atque experta in omnibus carentia perceptionis illius obiecti per illam, potentiæ incapacitas, naturalis ſaltem; tam phyſicè, quam metaphyſicè demonſtratur: atqui Deus nobis ac potentiæ viſiuæ noſtræ proximus adeſt, cuiuſcumque ſubſtantiæ ſit, (ni immenſus etiam errore alio negetur) atque omnes carentiam viſionis eius experimur: ergo ſaltem naturalis incapacitas, & impotentia videndi Deum eſt in oculis corporeis noſtris. Maior eſt euidens, inde enim demonſtratur incapacitas, & impotentia olfactus, auditus, & tactus percipiendi colorem, & viſus percipiendi ſonum, & ſaporem: quod autem anima ſibi præſens adſit, nec tamen ſe clarè intellectu percipiat pro hoc ſtatu, non arguit eius impotentiam, & incapacitatem intrinſecam naturalem, quia id prouenit ex dependentia à ſenſibus, quam pro ſtatu hoc immerſionis, & coniunctionis cum corpore habet.

2. Secunda Concluſio. Oculi corporei, qui de facto ſunt, nequeunt, adhuc diuinitùs, Deum clarè videre, vllove ſupernaturali dono ad viſionem claram Dei eleuari. Hæc concluſio ita verà eſt, ac certa, vt eius contradictorium, vt minimùm, temerarium ſit: eſt ſiquidem contra omnes Patres, & Doctores abſque vllo fundamento firmo. Etenim Auguſtinus de oppoſito ſolummodò dubitauit, ac diſputatiuè egit loco illo de Ciuitate Dei cap. 29. poſt medium, contra priſcorum Philoſophorum rationem, quod corporea nonniſi per corpus, & ſpiritualia nonniſi per ſpiritum percipi queant: quæ ratio ſatis euertitur, ſi in aliquo ſenſu poſſibili potentia, & capacitas videndi Deum admittatur, atque epiſt. citat. 111. cum Patribus, quos ibi refert, negat oculis corporis potentiam videndi Deum, quam menti concedit: menti autem eam Catholicè, ſolùm diuinitùs, ſupernaturaliter, & per eleuationem concedit: Ergo eo modo oculis negat: quod diſcrimen etiam ponit, t.2. epiſt. 6. ad Italic. & epiſt. 112. & 1. de Trinit. cap. 6. lib. 2. cap. 8. lib. 8. & de Geneſi ad lit. cap. 27. ita ponderauit. Quiros ſect. 1. num. 3. frigidè tamen: Nam de oculis noſtris Beatis ipſe loquitur, etiam vt ſpiritualibus Dei dono, dubius tandem Auguſtinus videtur. Nec refert Patres plures relatos à Vaſq. d. 178. & à Soar. 1. de Angel. cap. 5. putaſſe Angelos corporeos eſſe, & tamen non dubitaſſe, quod in Euangelio expreſſum eſt, Nempe Deum videre. Neque enim ita corporeos Angelos cenſebant, vt rationales, atque nobilioribus, quam hominum, animis conſtantes, quibus intellectualiter Deum intuerentur, negarent: quod non ſatis animaduerſit Quiros ſect. 5. n. 30. Nequit ergo noſtræ huic contradicens concluſio à temeritate excuſari. Ratio enim dubitandi, cui tandem non conceſſit Auguſtinus oppoſitam conſtanter toties ex propria ſententia dicens, ſententiæ eius authoritatem minimè conciliat. Maximè cùm epiſt. illa 6. pendens id, *Similes ei erimus* 1. Ioan. 3. *Inde igitur videbimus*, dicat, *Vnde ſimiles ei erimus, quis autem demens iſſimus dixerit corpore nos, vel eſſe vel futuros ſimiles Dei?*

3. An vero Concluſio noſtra de Fide ſit, vt cenſent Valentia, & Arrubal, fideive proxima, vt putant Vaſq. & Soar. ac proinde oppoſita Hæreſis, vel errori proxima & erronea ſit cenſenda? viderint alij ex locis præfat. diſputationis, quibus Deus abſolutè inuiſibilis dicitur ſine limitatione vlla: quod cùm de oculis mentis abſolutè

dici

dici nequeat, niſi cum addito ſupernaturaliter, de oculis ſolùm corporis abſolutè venit intelligendum. Secundò verba Pauli 1. ad Timoth. 1. *Immortali, & inuiſibili.* magni ad hanc concluſionem momenti ſunt. Cùm enim æquè inuiſibilis, atque immortalis aſſeratur ibi Deus: at Deum mori, ſeu mortalem adhuc diuinitùs, & potentia abſoluta eſſe ob ibi aſſertam eius immortalitatem repugnat: ergo & eſſe viſibilem adhuc diuinitùs, oculis corporeis ex inuiſibilitate inibi aſſerta repugnabit. Succedit concors Patrum in hanc concluſionem conſpiratio Auguſtini locis citatis. n. 2. Athan. Ambroſ. Hieron. Naz. citati ab eodem Auguſtino epiſt. illa 111. quos, & Origenem, Ambroſ. & alios recitat Salas 1. 2. t. 2. d. 5. ſect. 1. imò S. Auguſt. epiſt. proximè citata ita tandem rem, quaſi dubius, relinquit, vt tamen contra Epiſcopum illum aliter ſentientem, cui placidum pollicetur auditum, multa à ſe proponenda pro ſua hac, & noſtra concluſione teſtetur: conueniunt in eadem concluſione Scholaſtici omnes ad vnum S. Thom. 1. p. q. 12. art. 3. vbi Caiet. Bannez, Molina, Valentia citatus. Vazq. d. 40. cap. 2. Soar. 2. de Attribut. cap. 6. Arrubal tract. 1. t. 1. d.... c.... Herize d. 43. Granad. tract. 4. d. 1. Quiros ſupra ſect. 2. Ripalda, & Recentiores Murciani ſupra in ſuis manuſcriptis de viſione.

4. A ratione verò plura argumenta ſuppetunt à poſteriori, & abſurdis. Primò enim, ſi potentiam viſiuam extra obiecta, ad quæ extendi perpetuis experimentis didicimus, diuinitùs diuagari poſſe admittamus: non erit vnde auditum colorem clarè percipere, & olfactum percipere ſonum, aut ſaporem diuinitùs poſſe negemus. Secundò: neque erit ratio vlla, ob quam reliqui ſenſus à viſu Deum clarè percipere ſupernaturaliter nequeant. Ac proinde Deus propriè, & in ſe audiri, olfieri, palpari, guſtarique diuinitùs poterit, quæ in nullius mentem, imò neque in amentiam hactenus venere. Si autem, vt hæc vitentur abſurda, obiectorum ſenſus cuiuſque ſphæra iuxta ea, quæ ab vnoquoque eorum percipi hactenus experti ſumus, ſtatuenda, definiendáque à ſanis Philoſophis, & Theologis eſt: Cùm huc vſque nihil aliud, quàm colorem, & lucem percipi à potentia viſiua, quæ de facto eſt, experti fuerimus, nihil vltrà ab ea percipi, etiam diuinitùs poſſe fatendum neceſſariò eſt: ac proinde nec Deum, qui nec lux eſt, neque color, diuinitùs ab ea percipi poſſe: ſecundum abſurdum: quia, ſi viſus hominis diuinitùs, & eleuatione per donum aliquod ſupernaturale, ſiue traſiens, ſiue permanens eleuari poſſe ad Deum clarè videndum admittatur, poterit etiam brutorum viſus, qui non magis coarctatum, quàm ille, obiectum habet, imò circa illud idem acrior eſt, & viuidiùs, acutiúſque verſatur, eleuari diuinitùs ad Deum clarè videndum: vti ex rationibus, & modis omnibus, qui ab aduerſariis excogitati ſunt ad viſus noſtri eleuationem, imò, qui excogitari poſſunt facile patebit.

5. Ratio vero à priori, quæ ex eadem experientia ſphæræ obiecti viſus noſtri deſumitur, varie à Doctoribus proponitur, variéque à pluribus impugnatur. Quomodocumque enim efformetur in hanc recidit tandem: vt potentia cognoſcitiua circa aliquod obiectum verſari diuinitùs, & per eleuationem ſupernaturalem queat, circa quod naturaliter verſari nequit, opus eſt, vt virtutem intrinſecam, & ſaltem partialem, ſeu inchoatam habeat ad verſandum circa illud. Hoc principium phyſicè, & metaphyſicè euidens eſt. Nam cùm cognoſcere obiectum non ſit vtcumque cognitionem eius producere (ſiue ea in actione, ſiue in qualitate conſiſtat) cùm Deus, habitus, & ſpecies noſtram cognitionem producant, & tamen non ea cognoſcant: ſed requiritur, vt ea productione cognitionis viuat actù cognoſcens: cognitio enim vita actualis eſt cognoſcentis. Cùm autem ex alia parte vita actualis viuentis eſſentialiter ſit motus, ſeu actio viuentis, qua hoc ſe perficit, ac mouet: neceſſum eſt, vt in viuente cognoſcente intrinſeca ſit virtus actiua ad id, quo actu viuit, perficit, ac mouet ſeſe: ac proinde ad cognitionem circa obiectum, quod poſſit, ſiue naturaliter, ſiue ſupernaturaliter verſari, quin tota adæquata virtus ad verſandum circa obiectum aliquod indi à Deo viuenti poſſit. Ex quo principio euidenti, vt dixi, tam phyſicè, quàm metaphyſicè t. 5. noſtrarum Controuerſ. qui eſt ſecundus de ente ſupernaturali contra Recentes Thomiſtas euicimus habitus ſupernaturales totam rationem, & virtutem agendi actus ſupernaturales eſſe non poſſe. Contra quos ibi notabamus in oppoſito principio repugnantiam, quam nobiſcum aſſerunt in præſenti, vt Deus oculis corporeis noſtris videatur, ſtare non poſſe: quare apertè hoſce vtrobique à conſequentia debita, ſicut in aliis ſuis doctrinis deficere. Secundò: idem principium probatur ab abſurdo manifeſto: quia alias, ſi tota actiua virtus ad viuendum actu, ſeu vitaliter operandum, & cognoſcendum obiectum indi à Deo poſſit, lapis, aut lignum vitaliter operari, & cognoſcere poſſet: quod eſt non viuentia, ſupernaturaliter viuentia eſſe poſſe: quidni brutum ſupernaturaliter homo eſſe queat?

6. Eo autem principio omnino euidenti pro maiori poſito, hæc ſubſumitur minor. Atqui in viſu noſtro nulla eſt intrinſeca adhuc inchoata virtus, ſeu partialis ad verſandum circa Deum: ergo nec diuinitùs eleuari poteſt, ad verſandum circa Deum, ſeu ad eum videndum. Conſequentia eſt euidens. Tota difficultas eſt in adſtruenda minori, atque à variis obiectionibus, & inſtantiis Doctorum vindicanda. Ea vero minor ab omnibus ratione aliter, vel aliter efformata, ſic tandem probatur. Nulla potentia cognoſcitiua habet intrinſecam virtutem, adhuc partialem, ſeu inchoatam, ad verſandum circa obiectum, quod extra ſui obiecti ſphæram poſitum eſt: ergo in noſtro viſu ne partialis quidem, ſeu inchoata virtus intrinſeca eſt ad verſandum circa Deum, ſiue ad eum videndum. Maior eſt per ſe, & ex terminis nota: quare tam phyſicè, quàm metaphyſicè euidens. Minor non eſt per ſe nota, imò neque ita euidens apparet (vt ex dicendis cert. 3. conſtabit) quin à pluribus ſolùm probabilis in omni ordine, tam phyſico, quàm metaphyſico iudicatur. Mihi verò, vt minimùm phyſicè euidens ſemper fuit. Phyſica enim principia ex his, quæ ſub phyſicam, & conſtantem noſtram, & inconcuſſam experientiam cadunt, euidentia in eo ordine euadunt. Sub talem vero experientiam venit viſum noſtrum, nonniſi ad colorem, & lucem, tanquam ad obiecta extendi, extra quæ remotiſſime Deus eſt: ergo Deus extra ſphæram obiectiuam noſtri viſus poſitus euidenter phyſicè eſt, vt in illa minori aſſumebatur. Huc, vt dixi, recidunt argumenta omnia, quæ aliis verbis extendunt Recentiores, de impotentia cuiuſuis potentiæ ad viuendum alio vitæ genere, quàm ſibi connaturali virtute innato, & intrinſeco dicere volunt actiua, & paſſiua (quam vocant capacitatem) vt videre eſt in noſtro Quiros ſect. 2. An vero repugnantia hæc phyſica viſus noſtri ad Deum clarè videndum, metaphyſicam etiam repugnantiam, tam pro eo, quàm pro omni materiali viſu, & ſenſu poſſibili inducat, videbimus cert. ſequenti.

CERTAMEN III.

Implicat, etiam metaphyſicè, viſum, ſiue ſenſum aliquem e poſſibilibus eleuari ad Deum videndum.

1. Concluſio eſt omnium Theologorum, ſi illos excipias memoratos cert. 1. n. 3. & ne hi quidem, poſſibile poſitiuè aſſerunt ſenſu aliquo, etiam è poſſibilibus, Deum in ſe, & clarè percipi poſſe, ſed ſolùm de repugnantia, aut non repugnantia non conſtare, vt videre eſt in Valentia citat. p. 8. & aliis citatis. Sed hic tamen repugnantia oſtendenda à nobis eſt ſenſus materialis cum potentia innata percipiendi in ſe, & clarè Deum. Hanc aſſignant nonnulli: quia ſenſus quiuis eſſentiâ ſuâ materialis, & diuiſibilis potentia eſt, eiuſque actus diuiſibilis, & materialis neceſſariò erit: ergo nequit attingere obiectum ſpirituale, & indiuiſibile, cuiuſmodi eſt Deus. Sed hanc rationem in Philoſophis antiquis parui videtur feciſſe Auguſtinus citato loco, de Ciuit. Dei: imò impugnaſſe ex eo, quod materialia à potentiis ſpiritualibus percipiuntur: quare mirum non

eſſe, ſi ſpiritualia à corporeis percipi queant. Illud de diuiſibilitate, & indiuiſibilitate eodem modo confutatur: quia indiuiſibili potentia, & actu ſpiritualibus corporea obiecta, & diuiſibilia percipiuntur. Quidni à potentia diuiſibili corporea: præter quam quod animam,& potentiam ſenſibilem diuiſibilem eſſentia ſua eſſe falſum eſt: cùm animas imperfectorum brutorum indiuiſibiles eſſe longe probabilius ſit.

2. Dices cognitionem corpoream obiecti indiuiſibilis fore neceſſariò in duplici loco naturaliter, quod implicat; quia totius obiecti perceptio erit in omnibus organi partibus, & ſingulis. Sed reſponderur facile, negando cognitionem illam indiuiſibilis obiecti eſſe incontinuam, & indiuiſibilem in ſe, ac proinde non eſſe totam in ſingulis partibus organi, ſed in omnibus ſimul: ſicut de ſpeciebus impreſſis corporeis, quæ de facto ſunt, philoſophamur. Sed adhuc pro impotentia ſenſus, & cognitionis materialis ad percipiendum obiectum ſpirituale dices, quia experimur res, quo magis exceſſionis inexpertes, & corporeitatis, minus eſſe ſenſibus corporeis perceptibiles: quare implicat id, quod omnino fugit extenſionem, & materialitatem aliquo modo eſſe ſenſu materiali perceptibile: atqui ſpiritualia omnia, ac præcipuè Deus, omnino fugiunt materialitatem, & extenſionem: ergo ſenſu nullo materiali percipi poterunt. Sed reſponderi poteſt experientiam hanc de ſenſibus, qui de facto ſunt eſſe, ac proinde non neceſſariò de omni ſenſu poſſibili, idem euincì. Secundò: adhuc de ſenſibus, qui de facto ſunt, non probari eiuſmodi experientia, quod indiuiſibilia corporea, quæ omnem etiam extenſionem fugiant, clarè percipere diuinitus non poſſint.

3. Secunda repugnantia ex proportione neceſſaria inter potentiam, & obiectum deſumitur: nulla enim inter potentiam materialem, & obiectum ſpirituale, maxime nobiliſſimum, & ſpiritualiſſimum, vti Deus eſt, inuenitur. Cæterùm proportio inter potentiam cognoſcitiuam, eiuſque obiectum requiſita entitate, ſiue perfectione entitatiua non eſt, vt patet in potentia creata intellectiua, quæ Deum increatum ens nobiliſſimum, atque infinitum poteſt clarè videre. Quo alteri repugnantiæ ex improportione cognitionis materialis ad obiectum ſpirituale, ac Deum præcipuè occurritur; tertia repugnantia noſtri Herize. n. 31. ſumitur ex eo, quod potentiæ cognoſcitiuæ, quo perfectiores eo extenſiorem ſphæram obiecti neceſſariò, & eſſentialiter habent, ac proinde intellectus, qui perfectior omni ſenſu etiam poſſibili eſt, debet habere ſphæram obiecti extenſiorem: quàm non haberet, ſi Deus ſenſu aliquo poſſibili percipi poſſet, Nam eodem creata omnia, vtpote imperfectiora, percipi valerent. Sed primò: vt potentia cognoſcitiua nobilior ſit, ſat eſt ſi perfectioribus actibus, quam ignobilior omnino idem obiectum poſſit percipere. Secundò: ex eo, quod potentia nobilius obiectum percipere queat, non ſtatim infertur poſſe attingere reliqua minus perfecta, vt patet in viſu, qui colorem,& lucem poteſt percipere, non autem ignobiliora his plura.

4. Licèt autem ſubtiliter excogitata hæc ſint, vt præfatæ repugnantiæ emolliantur, cenſeo adhuc repugnantiam metaphyſicam, etiam eſſe in eo, quod ſenſus vllus materialis poſſibilis ſit, qui Deum, imò neque ſpirituale aliquid percipere queat. Cui oſtendendo præmitto, principia metaphyſica plura experientiis certis, & conſtantibus à nobis comparari, quæ non ex phyſicis motibus ſenſibilibus externis præciſis habentur, ex quibus principia phyſica comparantur. Experientiæ verò, quæ de cognitionibus, ſiue materialibus, ſiue immaterialibus capiuntur, è motibus ſenſibilibus præciſis non capiuntur; cùm, ne corporeæ quidem cognitiones ſenſibiles externè ſint. Quare, quæ ex eiuſmodi experientiis euidentia principia ſunt, latè ſolùm phyſica principia dicuntur, propriéque ſunt animaſtica. Secundò animaduerto: ex principiis ſiue phyſicis, ſiue animaſticis per ſimiles experientias habitis metaphyſica alia principia deduci, vniuerſaliora quidem, ac proinde à materia, & ſingularibus abſtractiora, ac ideo propriè metaphyſica: quæ quidem rationi naturali metaphyſicæ ſtando, ita debent eſſe venerandæ vt, ni fide, quæ licèt obſcuriora nobis, certior tamen omni naturali euidentia metaphyſica eſt, omnino ſirma, rata, atque indefectibilia debeant à Philoſophis & Theologis haberi.

5. Hinc prima repugnantia etiam clarè percipiendi Deum ſenſu quouis materiali poſſibili ſit ex principio illo metaphyſico ex ſenſibus, qui de facto ſunt in eis deprehenſa petitum: quod ſpirituale nequit à potentia corporea percipi. Quod non neglexit Auguſtinus, licèt rationem dubitandi pro ſua ſubtilitate mouerit: cùm tandem rationi dubitandi nunquam æquieuerit, ſed potiùs eam neglexerit, oppoſitam ſemper ei concluſionem conſtanter vbique tenens: imo in ea ratione dubitandi ſolam improportionem entitatiuam obiecti, & potentiæ attendit; non autem potentiæ, & obiecti, ex qua à nobis, & Scholaſticis hactenus repugnantia petita eſt. Sic ergo ratio repugnantiæ huius prima inſtruitur. Potentia, ſiue ſenſus materialis, qua talis, improportionata eſt in genere potentiæ, cùm obiecto ſpirituali quouis, maximè cum Deo: atqui nulla potentia ita improportionata cum aliquo obiecto poteſt adhuc diuinitùs circa illud verſari: ergo neque vllus materialis ſenſus, aut viſus poteſt circa ſpiritualia, ac Deum præcipuè verſari. Maior probatur: quia nullo ſenſu corporeo animus rationalis, aut eius habitus, & actus naturales, ipſis ſatis connecti, percipiuntur naturaliter: & tamen obiecta prorſus naturalia ſunt, ad quorumque perceptionem principium ſupernaturale non requiritur; atqui obiecta naturalia, & quæ principium ſupernaturale ad ſui perceptionem non requirunt ſatis approximata potentiæ cognoſcitiuæ, nequeunt non ab ea naturaliter percipi, niſi ob improportionem potentiæ cum illis tanquam obiectis: ergo potentiæ materiales, qua tales ſunt improportionatæ cum ſpiritualibus, ac proinde cum Deo, improportione non ſolùm entitatiua, ſed potentiæ & obiecti.

6. Dices primò improportionem illam potentiæ, & obiecti, ſeu obiectinam non competere ſenſibus, qui de facto ſunt, ratione ſenſus corporei, vt ſic, ſed qua tales ſenſus ſunt in ſuis ſpeciebus conſtituti. Sed contra primò: quia, ſi ex ſpeciali ratione talis ſenſus competeret ea improportio viſui, non competeret olfactui, qui diuerſam, imò aduerſam rationem ſpecificam habet (& idem eſt de reliquis) ergo cùm omnibus ea improportio competat, ratione communi omnibus corporeitatis, ſeu materialitatis competit. Dices ſecundò, ratione prædicati communis nõ vniuerſalioris corporeitatis, ſed inferioris, & ſtrictioris, in quo ſub prædicato corporei ſenſus noſtri cum poſſibilibus conueniunt. In primis ſolutio eſt contra Patres citatos cert. 2. n. 3. (maximè contra Auguſtinum epiſt. illa 111. qui, ne Deum corporeum putare crederetur, ſenſu corporeo videri poſſe negabat) qui ex prædicato corporei non poſſe Deum ſenſibus noſtris percipi aiunt. Secundò, ſi ſenſus poſſibiles ſunt viſus & eiuſdem rationis cum noſtris erunt: ſi autem ſenſus communis pro omnibus obiectis noſtrorum omnium percipiendis cogitetur, ſat à noſtris diſtinguetur, neque cogitabitur, quin in eo ſit aliquid ſpeciale, ob quod ſpiritualibus obiectis improportionatus eſſet, niſi ſit prædicatum corporei, ob quod ſenſus internus, qui ad omnia ſenſuum obiecta extenditur, improportionatur. Dices neque ab intellectu ſpiritualia percipi pro hoc ſtatu, vt patet, etſi ipſi propè adſint, neque tamen inde argui horum cum illo obiectiuam improportionem: verùm huius ratio eſt, dependentia intellectus pro hoc ſtatu à ſenſibus, & phantaſmatibus in cognoſcendo, quam ſenſus non habent.

7. Secunda repugnantia ſit ex principio eidem experientiæ innitenti, & alio principio metaphyſico, nempe nullam potentiam extra ſphæram ſui obiecti diuagari, adhuc diuinitùs, ad aliud poſſe. Conſtat autem ſenſus materiales. v. g. viſum extra colorem, & lucem nihil aliud obiecti habere: nihil autem ſpirituale, nedum Deus, color, & lux, aut ſenſibile aliquid eſt. Cogitare verò potentiam ſenſibilem, quæ extra ſenſibilia vagetur extra principia omnia, imò contra omnia principia metaphyſica eſt: ac proinde metaphyſicè repugnat. Quare, vt benè Soar. & Herize inutilis, & chimærica eſt eiuſmodi cogitatio. Tertia repugnantia eſt: quia nulla potentia verſari vllo modo circa obiectum poteſt, ſeu potentiam inchoatam, & partialem ad verſandum circa illud clarè, & in ſe percipiendum habere, in quod aliquo modo (licèt imperfecto

perfecto) naturaliter non verſetur, vt patet in potentiis omnibus, quæ nouimus, ex quibus principium hoc metaphyſicum deſumitur. Et probatur à contrario: quia ipſis aduerſariis conſentientibus (vt videre eſt in Quiros ſect. 4.) ideo in intellectu potentia inchoata, & partialis ad videndum clarè Deum admittitur, quia aliquo modo (licèt imperfecto) verſari circa Deum poteſt. Idcoque Deus intra ſphæram obiecti intellectus eſſe conuincitur.

CERTAMEN IV.

Vrgentiores repugnantiæ huius probationes.

1. ET hæc quidem ſatis euincunt ex principiis metaphyſicis, quæ habemus, præfatam repugnantiam euinci, potentiæ autem oppoſitæ poſſibilitatem non ſolùm ex illis non probari, ſed neque ex illis probabilem eſſe poſſe. Sed vrgentiora proferamus repugnantiæ huius argumenta ex purè metaphyſicis naturalibus principiis adiuris interdum ex principiis certioribus fidei, quibus Chriſtiana Theologica Metaphyſica vti debet. Quarta repugnantiæ huius ratio ſit. Implicat potentiam ſenſitiuam eſſe intellectum; atqui, ſi tendere poſſet, adhuc diuinitùs, in Deum clarè percipiendum, potentia illa eſſet intellectus: ergo implicat potentia ſenſitiua, quæ in Deum in ſe, & clarè percipiendum tendere poſſit. Diſtinguit maiorem Quiros: eſſe intellectum obiectiuè, & extrinſecè, id eſt extendi ad omnia obiecta intellectus; nego; ſubiectiuè & intrinſecè; concedo: & oppoſito modo conceſſa, & negata minori labaſcit conſequentia. Sed contrà eſt, quia per ipſum ſect. 2. n. 12. & per indubitatam Metaphyſicam potentiæ vitales cognoſcitiuæ diuerſificantur, atque ſpecificantur per obiecta; non quidem tanquam per intrinſeca conſtituentia potentias phyſicè, vel metaphyſicè, ſed tanquam per eſſentialia connotata, & argumenta infallibilia identitatis potentiæ, ſi eadem omnino obiecta habeat, & diuerſitatis ſi diuerſa; ergo, ſi eadem omnino obiecta illius potentiæ, & intellectus ſint, potentia illa ſenſitiua intellectus non ſolùm extrinſecè, & obiectiuè, ſed intrinſecè, & ſubiectiuè, ſeu in ratione potentiæ erit.

2. Quod autem idem omnino obiectum potentiæ illius, & intellectus foret, ac ſub eadem omninò ratione probatur, ac ſimul duplex, quæ eſſe poſſet, eius ſolutio præoccuparur. Deus enim ſub nulla alia ratione cognoſcibilis ex parte obiecti, & ſui eſt, niſi ſub ratione entis, & veri: ergo ſub ea ratione ab illa potentia ſenſitiua cognoſceretur. Vnde ſit ea omnia, quæ entia, veráque ſint, ſub ea etiam ratione potentiæ illius ſenſitiuæ obiecta eſſet ac proinde idem omnino, & ſub eadem prorſus ratione potentiæ illius, & intellectus obiectum eſſe, vt erat oſtendendum. Nec refert: non eſſe eandem potentiam: quia illa eſſet corporea, intellectus autem ſpiritualis. Id enim eſt implicatio, quam deducimus: nempe potentiam, quæ ex identitate adæquata obiecti, & rationis, ſub qua tendendi nobiliſſimæ, & ſpiritualis potentiæ eadem cum ipſa, ac proinde æquè nobilis, & ſpiritualis conuincitur, corpoream, & ſpiritualem ab aduerſariis implicatorie affirmari. Inde verò infertur fore eiuſmodi potentiam diſcurſiuam, atque appetitum ei reſpondentem liberum, etiam circa honeſtum, quod eo ſenſu proponi abſque dubio poſſet: vnde benè, & malè agere moraliter; præmiumque vitæ aut ernæ promereri: vnde & eius immortalitas æquè, atque animi rationalis infertur: quæ omnia, licet Arriaga citatus deuoret, adeo ſunt abſurda, vt deuorare ſana mens, non nauſeet ſolùm, ſed exhorreat. Nec video quo pacto neget ſenſus illius ſpiritualitatem, merito eius, & immortalitate admiſſis; niſi, vt duo contradictoria, quæ virtute admittit, expreſsè non fateatur. Modeſtiùs illationem negauit Quiros, dicens, ſenſum illum ſpiritualia, ac Deum ſolum apprehenſiuè poſſe pertingere, non autem iudicatiuè, & diſcurſiuè: qui actus perfectioris rationalis noſtri animi ſunt, ad quos proinde ab imperfectiori illo eliciendos conſequentia non fit. Cæterum cùm ea ſub ratione veri perciperet, vis circa illa iudicatiua negari eiuſmodi ſenſui non poteſt, vt conſtat ex dictis controuerſiis noſtris de anima: diſcurſus verò actus imperfectior eſt iudicio per ſe terminorum noto, & euidenti, vti in Deo, & Angelis patet. Denique viſionem Dei rationalioris vitæ perfectiorem eſſe actum, quam Fides, & quæuis alia abſtractiua cognitio, vt certum ſtatuit Quiros certamine 2. n. 19.

3. Quinta repugnantiæ huius ratio ſit. Quia Dei clara viſio eſt propria, & ſpiritualis ſuprema felicitas rationalis creaturæ, & potentiæ: ergo implicat creaturæ, & potentiæ non rationali, & ſpirituali conuenire: atqui ſenſus ille poſſibilis, & viuens, quod illo viueret, nec rationalis, nec ſpirituale per nos eſſet: ergo implicat ei claram Dei viſionem conuenire. Nec valet non poſſe conuenire eis, vt paſſionem connaturalem, neque in gradu, & perfectione magna, vel ſumma: quemadmodum, neque calor; qui igni in ſummo connaturalis eſt, alteri corpori poteſt competere. Siquidem Dei viſio, nec connaturalis creaturæ rationali eſt, ſed tam in ſe, quàm in radice ipſi ſupernaturalis, & gratuita: neque ipſi adhuc ſupernaturaliter in ſummo competit, ſed plurimis creaturis rationalibus in remiſſiore, & remiſſiore gradu. Nec magis præſtat viſionem illam ſenſus circa Deum non eſſe iudicium, ac proinde neque rationalis creaturæ fælicitatem, quæ non in ſimplici, ſed iudicatiua Dei viſione conſiſtit. Contra enim faciunt primò, quæ nuper dicebamus. Secundò: quia bruta ſuam habent proportionatam fælicitatem in perceptione ſenſibilium, atque inde orta neceſſariò fruitione, quin de eis obiectis, quæ percipiunt, iudicium ferant, vt communis Philoſophorum optimo ſert: ergo, etſi viuens illud, aſſerto illo ſenſu poſſibili Deum clarè in ſe percipiens, ac videns, nihil de eo iudicaret, ſola eius ſimplici clara perceptione, & fruitione inde ſuborta ſupremam rationalis creaturæ fælicitatem haberet.

4. Confirmemus has rationes diſcurſu aduerſarii Quiros pro impotentia ſenſuum, qui de facto ſunt, ad Deum clarè percipiendum efformato ſect. 2. à n. 17. Viſio enim, & clara Dei perceptio eſt in linea vitæ intellectualis, & rationalis: ergo implicat conuenire viuenti non rationali, & intellectuali, ſed purè ſenſibili. Conſequentia eſt legitima: quia non minus implicat viuens purè ſenſitiuum exercere actus alterius lineæ, ſcilicet intellectualis, ſeu rationalis, quam viuens inſenſibile, aut inanimatum ens exercere actus viuentis, ſenſibilis, aut animati. Maior eſt aduerſariorum citato n. 19. Tum ſic. Senſus autem ille poſſibilis, ac viuens per illum ſenſibiliter viuens ſunt in linea viuentis, & potentiæ purè ſenſitiua, per hoſce: ergo implicat eis conuenire viſionem, ſeu perceptionem claram Dei. Confirmatur: quia ideo non rationalia, & ſpiritualia nec poſſunt credere, nec diſcurrere, neque ad hos actus, & ſimilia plura eleuari, quia hæc ad lineam viuentis, & potentiæ rationalis, & intellectualis ſpectant. Totum diſcurſum confirmat Quiros n. 20. ex Patribus agnoſcentibus in homine potentiam eleuabilem à Deo ad actus ſupernaturales: quia rationalis vitæ ſunt, & negantibus aliis, qui vitam rationalem non habent. Auguſt. 3. contra Iulian. *Æquè incapacia*, ait, *gratia eleuationis pecora, ſicut ligna, & lapides fulgent.* De Incarnat. c. 22. *Neque illi natura credendi facultas inſita eſt, quam rationalem non fecit Deus*, cap. 23. *Agnoſcat homo in eo ſe naturaliter* (virtute intrinſeca, & innata) *credere poſſe, in quo naturam habet Fidei capacem: quod animantibus irrationalibus datum diuinitùs non eſt*, vtique quia irrationalia. Hugo Victor. in. q. 238. elucidat in Epiſt. ad Roman. *Eſt enim oculus talis natura, vt per illum viſus exerceatur, ſi ſolis radio percutiatur, ſine quo viſio non eſt in oculo: niſi tamen talis natura eſſet, etiam tactus radio non videret: vt lapis & paries non videt, etſi radio ſolis perfundatur. Sic anima habet potentiam merendi naturaliter* (adverbium hoc potentiam affert, non meritum) *quam tamen non poteſt exercere, niſi ſplendore gratiæ perfundatur*: concluditque: *ſic ad hoc, vt anima promereatur, duo exiguntur; & gratia, & naturalis potentia.*

5. Sexta demùm repugnantiæ huius ratio ſit. Quia, etſi ſenſus aliquis poſſibilis ſpirituale aliquid creatum, imò creata omnia ſpiritualia poſſet clarè diuinitùs percipere, ceſſarentque rationes repugnantiæ, quas deduximus; in ente ſpirituali nobiliſſimo perfectiſſimóque ratio alia

repugnantiæ ſuppeteret. Etenim, quo nobilius obiectum eſt, eo nobiliorem potentiam adhuc creatam, vt clarè percipiatur, requirit, vt patet in omnibus potentiis cognoſcitiuis, & ratione: quia, ſicut tota ſpecies, ita tota nobilitas potentiæ ex obiecto deſumitur, & taxatur. Quocirca ex obiecti extenſione maiori, quaſi extenſiua nobilitas penſatur: intenſiua verò, & potiſſima ex obiecti nobilitate: ſicut & quaſi intenſiua eſſentialis actus perfectio: ergo nobiliſſimum obiectum Deus nobiliſſimam potentiam requiret, vt clarè percipiatur. Atqui è creatis ſola potentia cognoſcitiua rationalis nobiliſſima è cognoſcibilibus eſt: ergo hanc ſolam requirit Deus, vt clarè percipi poſſit: quare omnis potentia ſenſitiua non rationalis ad id erit inepta, & inſufficiens.

CERTAMEN V.

Inuiſibilitas Dei ſenſu materiali abſoluta, Dei Attributum eſſe, ex dictis oſtenditur, & vindicatur.

1. DE conceptu Attributi diuini inprimis eſt prædicatum diuinum Deo intrinſecum eſſe, vt de Dei inuiſibilitate oculis, ſenſuque omni corporeo oſtenſum hactenus à nobis eſt. Item ita Deo eſſe proprium, vt nulli creaturæ poſſit competere: id quod ex ratione vltima ſupra data pro repugnantia potentiæ ſenſitiuæ, quæ Deum clarè, & in ſe percipere valeat, aperte monſtratur; licèt enim ſpiritualia reliqua percipi à ſenſu materiali, ne diuinitùs quidem poſſint, adhuc magis diſtat à potentia ſenſitiua Deus, vt percipi clarè ab illa queat ob excellentiam ſuam ſummam, vti ex ea ratione liquet. Sed dices negationes etiam omnes inuiſibiles corporeè eſſe: ergo id non eſt proprium Dei. Sed ex quidem inuiſibiles negatiuè ſunt ob imperfectionem ſui, Deus autem poſitiuè ob excellentiam ſui eſſe. Item quòd eiuſmodi prædicatum extra conceptum eſſentiæ metaphyſicè Dei ſit. Quod ex dictis diſp. 3. de Eſſentia phyſica, & metaphyſica Dei æquè clarè probatur: quia hic conceptus non eſt conceptus entis, ſeu eſſendi à ſe, in quo ibi Eſſentiam metaphyſicam Dei ſtare docebamus. An verò inuiſibilitas hæc diſtinctum à reliquis Attributum ſit? an prædicatum diuinum omnia diuina prædicata tranſcendens? vocari in dubium poſſet: nullum enim eorum videri ſenſu corporeo poteſt. Cæterùm id omnia habent formaliter metaphyſice ab inuiſibilitate hac, quæ Attributum Dei eſt. Cætera enim in ſuo formali conceptu nec viſibilitatem, neque inuiſibilitatem includunt.

2. Sed contra concluſionem primam, ac proinde contra omnes concluſiones, quæ illam imbibunt, obiicitur illud Iob. 4. *Nunc autem oculus meus videt te.* De quo dubitare videtur Auguſt. ſupra: an oculis corporeis fuerit? ſi dubitauit, rectè non aſſenſit. Nam ſenſus litteralis eſt: experimentis propriis, quæ de Dei prouidentia audierat, quaſi ad oculum cognouiſſe. Rurſus obiicitur idem Iob. cap. 19. *Et in carne mea videbo Deum ſaluatorem meum.* Frigidè tamen: licèt enim ex textu Hebræo in Vulgata per Sixtum Quintum emendata non habeantur illa verba, *Saluatorem meum*: quo eorum ſolutio excluditur, qui de humanitate Chriſti Saluatoris eam viſionem intelligunt, atque adeo de viſione Dei intelligenda ſint. Reſponderi poſſet cum Auguſtino, & aliis: non loqui ibi Iob de viſione Dei in ſe poſt reſurrectionem, ſed ab ipſo Iob poſt reſtitutam ſanitatem in aliqua ſpecie, ſeu forma viſibili, velut alij volunt in ſanitate mea carni reſtituta videbo Dei, qui eam mihi ex infirmitate ſalutem fecit, ac proinde ſaluatoris mei ſtudium erga me. Quod enim dixerit: *ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum.* Ponderantis infirmitatis ſuæ magnitudinem, non autem deſperantis ſalutem fuit. Cæterum de viſione Dei poſt reſurrectionem communiùs, veriuſque ea verba intelliguntur. Sed eam tamen non ait Iob per carnem ſuam exercendam eſſe, ſed *in carne mea*, vt docte, & acutè Auguſtinus: quia à mente, & anima rurſus corpori per reſurrectionem immerſa, ac proinde in carne à Beatis habebitur. Illud tandem: *quem viſurus ſum &c. & oculi mei conſpecturi ſunt*: de oculis mentis vere, & communiter intelligitur.

3. Opponitur ſecundò, à ratione creata omnia potentiam obedientialem habent ad quoduis producendum, vèl recipiendum quoduis etiam ſupernaturale: ait viſus, & potentia quæuis corporea creatum quid eſt: ergo habet potentiam obedientialem ad efficiendam, ac recipiendam Dei viſionem: ac proinde ad clare videndum Deum in ſe. Nego libentiſſimè vniuerſalem hanc obedientialem potentiam in creatis iuxta dicta in phyſicis controuerſ. de virtute cauſarum efficientium. Vbi nullam aliam potentiam actiuam obedientialem agnoſco, niſi inchoatam, & partialem reſpectu effectus ſupernaturalis ratione alicuius prædicati, ob quod ab effectu requiratur. Secundò nego conſequentiam. Nam, licet, vtcumque efficere, & recipere viſionem Dei claram ex potentiæ poſſent, tamen vitali modo neque efficerent, neque reciperent: quia non à ſe, atque innata virtute agerent, ſeque mouerent, vt opus erat, vt vitaliter agerent, atque viuerent, ſed qualitas illa ſicut in ligno, aut lapide foret. Denique ſi cognitio, ac ſenſatio non in qualitate ſola, ſed in actione conſiſtat, aut ſeipſa tanquam potentiæ modus affixa ei ſit, nullatenus à potentia propria poterit diuelli, atque alteri inhærere, in alteráue recipi.

4. Tertiò opponis: claritas ſupernaturalis corporum Beatorum videndâ eſt à Beatis oculis corporeis, quam tamen naturaliter videre eorum oculi non poſſunt: ergo eleuari hi poſſunt ad videndum aliquid vltra colorem, & lucem naturalem: ergo eorum ſphæra luce, & colore non continetur ita, vt ad alia extendi diuinitus nequeat, vt aſſumebatur in ratione repugnantiæ phyſicæ prima, cert. 2. n. 4. Secundò ergo poterit diuinitùs eleuari ad videndum Deum viſus: etſi illum nequeat naturaliter videre. Permiſſo antecedenti toto, nego hanc ſecundam conſequentiam: arguitur enim a minori ad maius affirmatiuè, quod maximum conſequentiæ vitium eſt; inſuper à potentia, ad quam argumentum habemus ab authoritate, ad aliam ad quam adſtruendam nullum habemus indicium. Secundò, nego ſuppoſitum antecedentis: claritas enim illa in ſatis vulgata ſententia ſupernaturalis quoad ſubſtantiam non erit, vt videre eſt apud Soar. 3. p. t. 2. d. 48. ſect. 2. Tertiò: ratum non eſt eam claritatem ſi noſtris oculis applicaretur videri ab eis nullatenus poſſe, quin potiùs imperfectè, & confuſè, quin à naturali luce diſcerneretur, videndam ab eis eſſe, etſi ſupernaturalis ſit, docet Ripalda de ente ſupernaturali diſ. 44. ſect. 10. Denique ex ſupernaturalitate (vt bene Quiros ſect. 3. n. 24.) etſi lux illa in ratione entis ſpecie à luce naturali differat; non tamen differt in ratione obiectiua reſpectu potentiæ viſiuæ vniuerſali, ob quam hæc in lucem fertur naturalem: eſt enim lux materialis, & corporea: ac proinde potentia, quæ in illud prædicatum fertur, cùm in naturalem fertur, in illud etiam ferri poterit cum quouis alio prædicato, adhuc ſupernaturalitati admixtum. Quemadmodum in varias coloris ſpecies naturales, quæ de facto ſunt, æquè fertur; licèt entitatiuè ſint diuerſæ: ferreturque in plures alias, ſi adeſſent, quia in ratione coloris, quæ vniuerſalis ratio obiectiua reſpectu illius potentiæ eſt, cùm iis, qui de facto ſunt, coloribus conueniret. Verum eſt ob perfectionem coloris illius ſupernaturalis (ſi talis eſſe admittatur) potentiam naturalem confortatione, vel ſpeciei, vel habitus ſupernaturalis, vel auxilij extrinſeci Dei, iuxta varias opiniones Doctorum in ſimili, opus habere.

5. Quartò obiicis: Deus intuitiuè viſus non eſt intra ſphæram obiecti potentiæ naturalis intellectiuæ; & tamen ad Deum intuitiuè videndum eleuari diuinitus intellectus poteſt: ergo, licèt Deus extra ſphæram naturalem potentiæ viſiuæ ſit, poterit tamen hæc diuinitùs eleuari ad videndum Deum. Reſponderur negando ſuppoſitum antecedentis; ſcilicet Deum intuitiuè viſum eſſe, vel non eſſe intra, vel extra ſphæram obiectiuam intellectus. Vt ſic enim inuoluit actum viſionis, qui potentiæ actus, non autem ratio obiectiua, ſeu in quam, aut ſub qua tendit potentia, eſt. Ac proinde ſuppoſitur falſo ad rationem obiectiuam ſpectare poſſe. Quia verò negatiua propoſitio eſt, concede eam ſi velis, & nega conſequētiam,

Ideò

Ideò enim conceditur, quia Deus vt viſus obiectum intellectui non eſt, ſed vt eius, ac Deus, quo pacto, licet imperfectiori actu abſtractiuo ab intellectu cognoſcitur: ac proinde intra ſphæram obiectiuam ipſius eſt, cum tamen neque eo pacto intra ſphæram obiectiuam viſus, aut ſenſus cuiuſvis naturalis ſit.

6. Denique oppones ex communi iam, nobiſque vera identitate potentiarum vitalium cum anima rationali; in ea quippe nequit aliquod obiectum eſſe intra ſphæram noſtri intellectus, quin ſit verè, & realiter intra ſphæram noſtri viſus, cum idemmet realiter vtrique potentiæ in nobis ſit. Nihil tamen probat obiectio, quia multum probat: nempe tactu, & olfactu, atque auditu Deum clare in ſe percipi poſſe: & vrgentius poſſe intellectu amari, & voluntate videri. Sed pro materialibus ſenſibus (quod ſatis nunc eſt) organa requiruntur, abſque quibus idè illud principium nequit operari, diuerſoque actus, & circa obiecta diuerſa per organa diuerſa de intellectu, & voluntate diximus controu. de anima, quæ hic non eſt opus repetere.

QVÆSTIO II.

An Deus inuiſibilis à creato intellectu, naturalibus viribus ſit.

DIXI *naturalibus viribus*, non autem *naturaliter*, vt omnes modos iudicandi contra veram ſententiam comprehenderem, atque ſimul confutarem. Dicuntur autem naturales intellectus vires, non ſolùm facultas vitalis, quæ ex parte potentiæ vitalis ad cognitionem concurrit, ſed etiam, quæ ex parte obiecti ad eam requirantur. Quare quæſtio eſt. An à potentia intellectiua naturali ſupernaturali comprincipio iuuante, ſiue ex parte potentiæ, ſiue ex parte obiecti, tanquam eius ſpecies, ſit inuiſibilis Deus: an potiùs viſibilis?

CERTAMEN I.

Aliorum iudicia.

1. PLatonici nonnulli apud Naz. orat. 42. & Nicetam ibi, Deum viribus naturalibus ab intellectu humano videri poſſe credebant. Hoc etiam ſupponebant, vel iudicabant Anomæi, ſeu Eunomiani, Ætij, & Eunomij ſectatores, aſſerentes hominem in hac vita, & ſtatu Deum comprehendere poſſe, vt videre eſt in noſtris Vaſquez d.41. cap.1.& Gualtero ſæculo 4. Chronolog. Idipſum expreſsè docuere Germani monachi nomine Beguardi cognomento Fratercoli, ſeu fratres pauperes de vita, ac Biſochi, item Germanæ etiam fœminæ, Beguinæ dictæ, profeſſione quaſi Beatarum, quas Hilpane dicimus, non Monialium: vtriſque communes errores recenſentur Clement. *Ad noſtrum de hæreticis*, in quibus quartus ordine recitatur. ***Homo in hac vita conſequi poteſt beatitudinem, quam Sancti habent in alia.*** Cum autem ad beatitudinem neceſſaria ſit clara Dei viſio (quia, vel in ea beatitudo noſtra formaliter ſita eſt, vel ſaltem ad beatitudinem eiuſmodi vitio clara Dei requiritur) ſit planè docuiſſe præfatos hæreticos Dei viſionem in hac vita a nobis (vtique cum his, quæ noſtro intellectui in hac vita connaturalia ſunt, aſſequibilem eſſe.

2. Sed quoniam ea propoſitio inde in dicta Clementina damnari potuit, quòd non ſola Dei viſio, in qua eſſentialis Dei beatitudo conſiſtat, in hac vita naturæ viribus à noſtro intellectu aſſequibilis diceretur, ſed beatitudo quoad ſtatum etiam, vita Beatis in alia habetur: oſtendendum erit in cotundem in ea propoſitione ſenſum eſſe, quod viſio ipſa clara Dei viribus naturalibus a nobis in hac vita poſſit haberi. Id autem apertè deprehenditur ex quinta eorum propoſitione inibi recitata his verbis: ***Quod qualibet intellectualis natura in ſe ipſa naturaliter eſt beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ ipſam elenante ad Deum videndum, ipſéque beatè fruendum.*** Ob prima propoſitionis huius verba. *In ſeipſa naturaliter eſt beata.* Alphonſus de Caſtro adueri. hæreſ. verbo ***Beatitudo***, cenſet Beguardos, & Beguinos in eo etiam errore fuiſſe, vt rationalem creaturam ſeipſa naturaliter, ſiue natura, & eſſentia phyſica ſua, abſque operatione vlla ſuperaddita beatam, ac videntem Deum haberent. Sed tamen illud *Naturaliter*, ita clare intercunda ſuæ propoſitionis parte in ſenſum, quem diximus expiscuerunt, vt mirum ſit in alium a docto, atque eruditio Caſtro acceptam eam propoſitionem fuiſſe.

3. Durandus in 4. d.49.qu.2. an.24. licet in eo ab errore hoc Beguardorum, & Beguinarum diſtet, aſſerens pro hoc ſtatu Deum a nobis videri clara, & beatifica viſione non poſſe: quia pro eo nihil clare, niſi præſentatum cognoſcere intellectu poſſumus: atque ab Anomæis non multùm diſtare videatur addens, ita videri a noſtro intellectu poſſe ſecundum ſtatum ordinem diuinæ gratiæ: tamen ita hunc diuinæ gratiæ ordinem explicat, vt quoad poſſibilitatem viſionis Dei ab intellectu noſtro viribus naturæ Anomæis conſentire videatur. Cum quippe ordinem Gratiæ in eo ſolùm ponit, vt impedimenta, vnde obſcuritas cognitionis Dei nobis pro hoc ſtatu obuenit, auferantur: ſcilicet dependentia à ſenſibus in cognoſcendo; vnde fit, vt Dei, ſicut & aliorum inſenſibilium, intellectuales cognitiones, per alienas ſpecies, obſcuræque, & abſtractiuæ euadant, quin lumine gloriæ, aliquaue elenatione per donum ſupernaturale opus ſit, ſed ſola Dei videndi manifeſtatione, applicationéque, qua Deus proximè intellectui præſentaretur in ſe, ac non ex creaturis miniſterio ſenſuum cognoſcendus vt clare videatur: quia nimirum, quodcunque obiectum intra potentiæ cuiuſvis ſphæram eſt, poteſtque ab ea aliquo modo cognoſci, vti Deus ab intellectu, ablato impedimento clare ab illa cognoſceretur, vt patet in viſu, & colore.

4. Durandum benignè interpretari conatur Molina qu.12. art.4.d.1. Soarez 2. de Attribut. cap.8.n.3. Faſſol. comment. articuli n.2. ſed tamen Valent. quæſt.12. art.4. punct.3. Bannez art.5.dub.3.Herrize d.44.cap.2. Et, quod caput eſt, Vaſquez profundus alienarum mentium indagator d.41. cap.2. poſt multum ſententiæ huius examen, Durandum erroris in fide ob illam incuſant. Ego verò non adeo dure cum illo agam: cum non ſatis exploratum in eius textu ſit, an de viſione ſupernaturali, & beatifica id ſenſerit? an de viſione Dei naturali, de qua nihil hactenus definitum iudico. Præterquam quod, licèt lumen gloriæ ſecludat, quod in plurium ſententia ex parte potentiæ ſe tenet, illam confortans in manifeſtatione Dei ex parte obiecti non videtur ſpeciem Dei, ſeu concurſum obiectiuum eius negare: cum id coloribus reſpectu viſus (quorum exemplo vtitur) non neget, imò dum ſenſatas ſpecies ad cognoſcendum Deum pro hoc ſtatu neceſſarias remouet inſenſatam Dei, vel eius concurſum obiectiuum non poteſt non loco illarum ad Deum videndum ſufficere; ob quæ Durandum hac ſuper re adeò graui cenſura ſugillare non audeo: quia nec de viſione ſupernaturali, nec ſine ſpeciei, aut Dei obiectiuo concurſu clarè deprehenditur loquutus.

5. Durando præluxiſſe ea in re videtur Scotus in 3. d.14. qu.1.§.in 1. qu.circa finem, vbi an ſine lumine gloriæ videri Deus clarè poſſit definendum ait iuxta ea, quæ de amore Dei dixerat d.13. qu.4. §.*Ad tertium*. & §.*Ad quartam quæſtionem*, vbi dixerat Deum ſine charitatis etiam habitu amari à nobis poſſe: idemque docet in 4. diſt.49. qu.11. § *Reſpondeo*: ac proinde videri etiam poſſe ſine lumine gloriæ videtur docere. Recentiores Murciani Scotum interpretantur non de viſione clara Dei, ſed de abſtractiua alia, licèt quidditatiua, clara, immediata, & per propriam ſpeciem habita, quæ tamen vitio propria, & intuitiua non ſit, quam poſſibilem multis in locis ipſe aſſerit. Sed certè huic interpretationi, nec textus, nec Scoti doctrina locum reliquit. Semper enim, inquiunt, viſionem Dei ſupernaturalem, Scotus iudicauit. Non quidem textus: cum citato loco de viſione Dei inquirat, & ſtatuat naturaliter, ac ſine lumine gloriæ haberi à nobis poſſe: ſicut citatis locis de amore, ſine habitu charitatis poſſibilem eſſe docuerat. Cognitionem autem illam quidditatiuam

tiuam claram, & immediatam Dei nunquam viſionem Dei eſſe cenſuit, ſed potiùs contra Dei viſionem diſtinxit, de quo contra ipſum, eiuſque ſequaces ab Scholaſticis pluribus decertatur, ſcilicet diuerſam à viſione Dei eſſe non poſſe. Sed neque Scoti doctrinæ ea interpretatio concordat. Totidem enim locis, quot quidditatiuam claram, immediatam, atque per propriam ſpeciem Dei habitam cognitionem à viſione diſtinctam adſtruit, eam per ſpeciem à Deo inditam, ſeu per ſe infuſam habendam neceſſariò docet: ac proinde, & eam cognitionem ſupernaturalem, & per ſe infuſam eſſe cenſet, nec viribus naturalibus habendam. Sententia igitur Scoti eſt aliquam Dei viſionem naturalem, ſicuti & amorem poſſibilem nobis eſſe. Non autem beatificam viſionem, quam ſemper ſupernaturalem iudicauit.

CERTAMEN II.

Deum viſione aliqua, ſcilicet beatifica naturaliter inuiſibilem à creatura rationali eſſe certum ex fide eſt.

1. COnclusio hæc nullum Doctorem aduerſarium exploratum habet. Eſt item de fide, ac definita à Concilio Viennenſi, & Clementina citata, *Ad noſtrum*, de hæretic. Vbi quartus, & quintus Beguardorum, & Beguinarum error oppoſitus damnatur. Eſt inſuper expreſſa in Scripturis ad Romanos 6. *Gratia Dei vita æterna.* Vbi vita æterna, ſeu beata viſio Dei gratia aſſeritur: Cùm tamen nihil, quod naturaliter à nobis abſque peculiari Dei dono haberi poteſt, Dei gratia in Scripturis dicatur. Secundò probatur ex locis datis qu.1. cert.2. quibus Deus inuiſibilis dicitur, & lucem habitans inacceſſibilem, & quem nemo videre poſſit: id quod verum non eſſet, ſi oculis mentis omni viſione, etiam perfectiſſima ex creatis, qualis eſt beatifica, videri à nobis naturaliter poſſet. Quod enim naturaliter poſſumus, abſolutè, & ſine addito poſſe dicimur. Tertiò probatur: quia non poſſe nos credere, ſperare, aut aliquid boni, vt ad ſalutem, & vitam æternam conducit, & oportet naturæ viribus, ſeu naturaliter agere, certum ex Fide eſt, vt controuerſ. de ente ſupernaturali oſtendemus: ergo multo minus Dei viſionem beatam nobiliſſimam, & perfectiſſimam, quæ viſio Dei non ex parte, aut in ænigmate eſt, naturaliter poſſumus habere.

2. Pro hac concluſione, & contra errorem oppoſitum pugnarunt Patres conturantes Anomæos, ſed omnium acerrimè Chryſoſt. hom.3. de incomprehenſibil. natura Dei, vbi eos conſutat ex illis 3. ad Philip. *Ego me non arbitror comprehendiſſe.* Id eſt, vidiſſe, vt Vaſq. intelligit cap.1. num.3. Si enim Paulus tunc nondum Deum viderat: quomodo Anomæi Deum ſe videre iactant. Cæterùm, vt Vaſq. ibi, Apoſtolus non de Dei viſione beata, ſed de comprehenſione perfectionis ſuæ loquitur. Nec, ſi de illa loqueretur, contra poſſibilitatem viſionis beatæ viribus naturæ argui efficaciter ex eo loco poſſet, ſed contra viſionem beatam de facto habitam ab Anomæis, vt ipſi effutiebant. Ex noſtra autem Catholica concluſione ita contra Catholicos inferebant Anomæi apud eundem Chryſoſtomum, & Nazianzenum ſuprà: *Ergo Deum quem colis, ignoras*, quia, vt ait Ariſtot.9. metaph.c.12. non contingit intellectum circa ſimplices ſubſtantias decipi; ſed aut omnino eas attingere, aut omninò ignorare, cum indiuiſibiles ſint: ac proinde, ſi aliquatenus attinguntur, omnino attingi eſt neceſſe. Vt mittam modo, an viſio circa Deum, & ſubſtantias phyſicè indiuiſibiles præciſiua eſſe poſſit? quod poſſibile iudicamus, atque alibi ſæpiùs oſtendimus: Reſponderur facilè, ſaltem cognitione abſtractiua, & per alienas ſpecies ſubſtantiam phyſicè indiuiſibilem, ac proinde Deum, ex parte cognoſci poſſe, & ex parte obiectiua metaphyſica non cognoſci: vt patet in cognitione præciſiua vnius prædicati, ſeu Attributi diuini ſine aliis: quia in ordine ad plura, ac diuerſa cogitari poteſt, etſi ſimpliciſſimus Deus ſit, quomodo reſpondet Nazianzen. ſuprà, iuxta interpretationem Pſelli, ac Niceræ.

3. Oportet autem hic Durandi ſententiam, vt à noſtro Vaſq. & aliis intelligitur, impugnare; ne ſaltem eo ſenſu alicui poſtmodùm arrideat. Et primò quidem ſi de viſione beatifica loquatur damnata, ſicuti, & Anomæorum eſt. Secundò: cùm ea viſio nobiliſſima, & ſupernaturalis per omnes ſit, implicatur in terminis, dum viribus naturæ haberi poſſe dicitur: redeuntque teſtimonia Scripturæ, & argumenta ex actu fidei, & Spei, quæ ex Fide naturæ viribus haberi nequeunt. Nec ſatis eſt ad Fidem dari habitum ſupernaturalem, quia obiecta obſcura ſunt, & difficilis aſſenſus, quia non ſatis motiua; quod viſioni claræ Dei deſſet: verùm neque obſcuritati, & difficultati mouendi ad aſſenſum habitu ſuccurritur: cùm potentiſſimum motiuum authoritas diuina ſit; ſed ob actus ſupernaturalitatem. Tertiò: quia, ſi ſola naturalis dependentia intellectus à ſenſibus in cognoſcendo ei obeſt, quominus Deus intimè præſens ipſi ab ipſo naturaliter clarè videatur: fiet ſanè, vt intellectus animarum ſeparatarum etiam damnatarum, ac dæmonum naturaliter Deum ſemper videant viſione beata, ni ipſis violentia inferatur: ſicut viſui cui denegetur concurſus ad viſionem coloris debitè approximati. Denique cùm æqualis ſit impedimenti remotio, ac proinde æquè præſens proximè, & immediatè Deus Beatis ſit: atque Beatorum hominum intellectus æqualis ſint perfectionis, fiet minimum Sanctorum in Dei viſione beata, atque eſſentiali gloria æqualem maioribus Sanctis, imò & B. Virgini, atque Chriſti humanitati eſſe. Imò minimum Angelorum in ea vtrique, nedum Sanctis reliquis, excedere: quod eſt valdè diſſonum, & abſurdum.

4. Quod autem Durandus ait: Inæquales fore Beatos in reuelatione cuique à Deo facta myſteriorum ad accidentalem, non ad eſſentialem eorum gloriam ſpectat. Denique: quod Deus efficaciùs vnum intellectum, quàm alium in Beatis moueat, vt ait tandem Durandus, cùm neque actu, neque habitu eleuari eos à Deo admittat, ſed ſola præſentatione Dei immediatè, & in ſe per impedimenti præfati remotionem, beatam viſionem peragi ab intellectu naturaliter doceat, locum non habet, niſi impetum naturalem potentiæ in aliis magis, aut minùs arbitrio Dei violenter, & contra naturæ iura cohibere dicat: in quo non largus eorum præmiator, ſed malignus gubernator Deus erit: cùm eis è naturalibus decurrat. Ad id autem, quod nonnulli dorent, viſionem beatam à ſolo Deo produci, vt huic maior, illi minor pro meritis donetur, recurrere Durandus nequit: tum, quia falſum omninò eſſe controuerſ. de viſione ſatis oſtendimus: Tum quia cum eius doctrina, quam impugnamus non cohæret, ſed omnino aduerſatur. Nec tandem refert duas viſiones claras Dei in Beatis comminiſci: alteram naturaliter ab intellectu partam ex impedimentorum remotione; alteram à ſolo Deo pro cuiuſque meritis datam. Tum, quia chimærica altera ex eis viſionibus eſt, niſi naturali illa non beari Beatos dicatur, contra Durandi ſenſum, quem impugnamus, & contra ea, quæ cert. 3. dicemus. Tum, quia falsò, & contra Durandum viſio à ſolo Deo infuſa aſſeritur. Ac demum, quia, licèt in altera inæqualitas viſionis in Beatis, meritis proportionetur. Aſt alia Angeli, ita hominibus præ ſui intellectus præſtantia excedent, vt abſolutè in viſione clara Dei B. Virginem, & Chriſti humanitatem antecellant.

CERTAMEN III.

Inuiſibilis ab intellectu creato naturaliter Deus omnino eſt.

1. ETſi hactenus dicta ſatis oſtendant nullam viſionem beatam naturalem eſſe poſſe, ac proinde neque vlli rationali creaturæ naturali actiuè, aut exactiuè debitam eſſe poſſe (an enim ſubſtantia ſupernaturalis eſſe queat, eique ſtatim viſio connaturalis, ac debita cenſenda ſit? controuerſ. de ente ſupernaturali in genere fusè diſputabimus)

disputabimus) Restat verò disputandum, an visio aliqua omnino naturalis, atque iuxta exigentiam, vel actuitatem intellectus rationalium substantiarum naturalium (sesto beatifica non sit) dari queat? eam enim possibilem esse sententiam Scoti recitatam cent.1.n.5. fuisse existimamus, quam quidem sententiam ex principiis metaphysicis falsitatis convinci non posse, eiusve repugnantiam demonstrari fatetur Soar. d.30. Met. sect.11. n.13. & Vasq.1. par. qu.12. art.4. in commentat. asserens sola Fide oppositum teneri: cui omninò concordat Martinon. 1.part.t.1.d.7.sect. 5.6. plures duodecim rationes repugnantiæ diluens, ac tandem sola authoritate visionis naturalis Dei impossibilitatem defendens. Ripalda t.1. de ente supernatur. d. 23. Omnes repugnantiæ huius rationes hactenus excogitatas eruditè, & subtiliter enervat.

2. Conclusionem tamen nostram ferè omnes Theologi tuentur: quos videre licèt in Ripalda loco citato, Vasquez, Soar.& Martinon. citat. Molina citato art.c.4. cum Maiore in substantias creatis, seu, quæ ad naturam creatam spectant visionem Dei iudicat impossibilem, licèt in aliqua possibili repugnantiam connaturalis ipsi visionis Dei non agnoscat, de quo, vt dixi modò, non disputamus, nisi enim supernaturalis ea possibilis substantia sit, idem de reliquis substantiis naturalibus possibilibus, ac de reliquis naturalibus aliquando existentibus censet. Denique naturalis visionis Dei impossibilitatem nouissimè defendit Quiros t. 1. de Deo d.27. sect.2. vbi & sect.3. non solùm ab authoritate, sed etiam multo rationis pondere eius repugnantiam conatur ostendere syllogismo, qui de omni etiam substantia possibili creata, quare non solùm de naturalibus, & similibus, sed, & de supernaturalibus, ex hypothesi, quod ex possibilibus sint, etiam probat, quare plus nimio probat, de quo n.4.

3. Nunc autem probatur ab authoritate conclusio. Probari vulgò solet ex his omnibus locis, quibus vita æterna, & gratia Dei dicitur, & præmium Iustorum. Sed, cùm hic de visione, quæ nec beata, nec præmium essentiale Iustorum sit, (quam aduersa sententia supernaturalem fatetur) sed, quæ sit naturalis, nihil ea loca præstant, nisi aliunde probetur omnem visionem Dei absolutè talem, & præmium essentiale Iustorum, & supernaturalem esse. Id autem probatur ex Ioann.14. vbi dicitur: *Qui diligit me, manifestabo ei me ipsum.* Ergo manifestatio Dei in seipso absolutè talis præmium supernaturale Iustorum, & supernaturalis est: atqui quæuis visio clara Dei in seipso est manifestatio absolutè, & simpliciter Dei in seipso: ergo & præmium Iustorum, supernaturalis & beatifica: ac proinde nulla visio clara Dei in seipso naturalis est possibilis. Quare Deus viribus naturæ intellectu nostro inuisibilis prorsus euincitur. Inducitur etiam locus Isai. c.64. *Oculus non vidit Deus absque te, qua præparasti spectantibus te.* Sed licèt ita haberet textus, adhuc facilis esset exitus: scilicet Dei auxilio speciali opus ad videnda omnia coniunctim, quæ ad beatè videntes Deum spectant, & Deum beatè spectandum. Sed textus non habet *spectantibus*, vt dicitur, sed *expectantibus*, id est, *sperantibus*, ac proinde è re non est.

4. Secundò probatur ex illis Matth.11. *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Vbi illud *Novit*, idem valet, ac potest *Nosse*, vt constat ex illis: *Et cui voluerit Filius*: ergo à solo Deo Deus aliquo sensu innoscibilis est, nisi ex Dei voluntate. Non est autem innoscibilis obscurè viribus naturæ, & abstractiuè, & per alienas species: Cùm ita viribus naturæ, & ex naturalibus principiis non solùm noscibilis, sed demonstrabilis sit, vt videmus d.1. qu.2. sed neque est innoscibilis claré, & in se supernaturali Dei auxilio, & lumine, vt videbimus qu.3. ergo viribus solùm naturæ est innoscibilis claré, & in se: quod ipsum est viribus naturæ inuisibilem esse. Denique probatur ex dictis locis qu.1. cert.2. Quibus Deus in Scriptura inuisibus absolutè dicitur, quæ non solùm de Dei inuisibilitate à creatura oculis corporeis, sed mentis etiam intelligenda sunt, alioqui absolutè inuisibilis non esset: quemadmodum nec inuisibile dicitur obiectum, quod aliquo sensu visibile non est: atqui mente inuisibilis supernaturaliter Deus non est, vt dixi: ergo naturaliter inuisibilis est. Confirmatur: quia ex eis locis Augustinus 22. de Ciuit. cap.9. infert Deum supremo etiam Angelo inuisibilem esse naturaliter, cuius sententiæ Ecclesia, & Patres concordant: non esset autem bona illatio supremæ substantiæ ex creatis negare naturalem operationem possibilem; vrgentius in ineis principiis substantia excellentior, & superior supremæ, quæ in natura creata, & intra illam creabilis est, supernaturalis est: ergo visio, quæ supremo Angelo, qui est suprema substantia, quæ in natura creata, & creabilis est, naturalis non est, ita tamen substantiæ ipso superiori connaturalis esse potest, supernaturalis est. An verò substantiæ illi supernaturali (quam possibilem ex controuersi.1. de ente supernaturali, quæ de eo in genere est, suppono) visio clara Dei in se connaturalis esset, non definio. Solùm addo ex substantiæ supernaturalitate id non inferri, de quo suo loco.

5. Ratio repugnantiæ visionis claræ Dei in se, non eadem à pluribus doctoribus datur: quia nulla est satis firma, vt videre est in nostris Ripalda, & Martinone. Noster Quiros tacitè omnes aliorum recognitas per silentium reiicit, atque propriam latè per totas duas sectiones expendit. Nec miror doctos viros aliorum demonstrationes, sumptas plerumque à proportionibus, quæ negotiantiæ dicuntur, abstractionis à materia inter cognoscentem naturaliter, & obiectum ita cognoscendum, aliisve similibus principiis petitas respuere: ex liquidem proportiones, abstractiones, & principia audiuntur quidem sæpè, nunquam autem aliquo sensu intelliguntur, aut explicantur, qui mille impugnationibus, & instantiis non pateat. Miror autem nostrum Quiros aliquid clarius, & firmius à se allatum pro hac repugnantia putasse. Cùm tamen nihilo aliis clarius, aut firmius eam euincat. Sic igitur efformat rationem. Nullæ substantiæ propriis viribus est possibilis cognitio, quæ sit formaliter, vel æquiualenter comprehensio obiecti superioris substantia cognoscente; omnis visio formaliter, vel æquiualenter creata Dei est obiecti superioris substantia creata cognoscente: ergo nullæ substantiæ creatæ est possibilis visio creata Dei propriis viribus. Sic dispositus syllogismus est formaliter, nec solùm æquiualenter *celatem*, quare de legitimitate consequentiæ his esse non potest. Maiorem probat multis. Ex eo nimirùm, quod Angelo inferioti non debeatur superioris comprehensio iuxta vulgatam doctrinam, & probationem, quam subdit. Secundò: quia modus cognoscendi, sequitur modum essendi: & cognitum est in cognoscente ad modum cognoscentis. Tertiò: quia potest esse creata substantia æqualis in vi cognoscitiua, & in passiua cognoscibilitate (sicuti Deus in his æqualis est) quare & quæuis substantia, atque ex alia parte maior vis cognoscitiua arguit maiorem perfectionem entitatiuam cognoscentis: ac proinde maior etiam cognoscibilitas maiorem arguet entitatiuam cogniti perfectionem, præterquam quod esse magis cognoscibile est esse magis perfectum, & perfectiorem actum requirere, vt comprehendatur.

6. Minorem verò probat: quia visio clara Dei æquiualenter saltem est supercomprehensio cuiusvis creaturæ, etiam nobilissimæ, cùm sit æstimabilior, & de obiecto infinite nobiliori: pluráque similia in confirmationem huius argumenti confert, quæ ne referre quidem vacat. Ex his autem constat non firmioribus, clarioribúsve aphorismis philosophicis, quam aliis hanc rationem inniti. Prima enim maioris probatio nititur sententiæ probabili: quia ad comprehensionem plura, quàm adæquata obiecti cognitio requiruntur, omnium scilicet quæ illius sunt, in quibus (si de Angelis loquamur) sunt supernaturales actus plures, ad quos perfectè cognoscendos vires naturales Angeli non sufficiunt. Secunda probatio axiomata quædam carіosa, & quæ plures sensus præter eum, in quo adducuntur probatu difficiles habent. Tertium de æqualitate substantiæ creatæ in vi cognoscitiua, & cognoscibilitate à paritate Dei non probatur: cùm possit vna sine altera in substantiis dari, vt patet in insensibilibus: quare & in sensitiuis poterit dari alterutra, quàm altera minor: imò & datur imperfectior vis cognoscitiua in sensitiuis, cùm sit materialis solùm, quàm cognoscibilitas, quæ in eis etiam est, respectu potentiæ spiritualis. Vltima probatio tendit, vt vis cognoscitiua proportionari debeat entitatiuæ perfectioni cum obiecto, quod vetustissimum principium ad præsentem repugnantiam, & similes probandas reiectum est sæpe in simili à Quiros, ex inæqualitate entitatiua potentiæ accidentalis, & cognitionis accidentalis

dentalis reſpectu ſubſtantiæ, quæ eis cognoſcitur. Ex quo & priores omnes probationes facilè confutantur. Minoris autem probatio præ ſua imbecillitate decumbit.

CERTAMEN IV.

Ratione probatur Inuiſibilitas Dei naturalis ab intellectu naturali creato, & diluuntur obiecta.

1. FAcilioribus rationibus, & quæ minus Philoſophiæ & Theologiæ moueant concluſionem probo. Primò: quia ens ſupernaturale nullum poteſt à naturali intellectu naturaliter videri: atqui Deus ens ſupernaturale abſolutè eſt: ergo nequit videri naturaliter ab intellectu naturali creato. Maior eſt communis contra Scoticos, & alios nonnullos: itavt oppoſita grauibus cenſuris notetur à Bannez, Zumel, & Nazario, licet non multo iure, de quo controuerſ. 1. de ente ſupernaturali in genere, vbi eam maiorem firmiter ſtatuimus: conſequentia eſt legitima. Minor patet: quia Deus, licèt iuxta indigentiam naturæ creatæ, & creabilis ſit, quia omnia creata eſſentialem dependentiam habent à Deo, vt ſint; aſt ſupra omnem exigentiam naturæ creatæ, & creabilis eſt, vt aduerti controu. illa 1. de ente ſupernatur. in genere d.1. imò vniuerſim ſupra omnem exigentiam creaturarum omnium, ſupernaturalium etiam: quare ſupernaturaliſſimus, ſeu ſupernaturalis. Indigentia enim Dei, quam creata omnia vniuerſim ob neceſſariam ab eo, & eſſentialem dependentiam actuam habent, Deum in ſe, & entitate ſua illis immenſum excellere demonſtrat, vt ſupra oſtendimus ſæpè.

2. Dices Deum, vt authorem naturæ naturalem eſſe: ac proinde poſſe, vt talem clarè videri. Si prima aſſumpti pars vera eſſet, teneret fortaſſe quidem ſolutio, ſed ſolùm in noſtris principiis, quæ viſionem etiam claram obiecti præciuam ex parte obiecti admittunt. Aſt in communi ferè omnium oppoſita ſententia non teneret: cùm eiuſmodi præciſiones obiectiuas in viſione ex parte obiecti viſi non admittat. Sed nec in oppoſita ſententia tenet. Ratio enim authoris totius naturæ Deum ens naturale non facit: ſiquidem principij, & cauſæ ratio non ponit neceſſariò cauſam in eodem ordine cum effectu, licèt ponat eius actionem, ſi ad exigentiam naturæ ſit in eodem ordine naturæ: cùm cauſa principalis eſſe æquiuoca poſſit; de cuius ratione eſt perfectiorem, nobiliorémque effectis ſuis eſſe: ac proinde non in eodem genere, & ordine cum illis; quin potiùs, vt nuper dicebam ratione authoris naturæ ſupra illam totam ponitur Deus, de quo fuſius controuerſ. 1. de ente ſupernat. in genere. Denique, cùm naturæ author, & principium Deus per omnipotentiam formaliter ſit: atque hæc metaphyſicè obiectiuè ſit potentia omnino infectilis, & indiuiſibilis vno ictu formalitatis obiectiuæ ad omnia poſſibilia, tam naturalia, quàm ſupernaturalia ſe extendens: nequit, vt naturalis potentia adhuc abſtractiuè, nedum intuitiuè, ex parte obiecti cognoſci, quin, vt ſupernaturalis cognoſcatur.

3. Secunda ratio ſit, quia, etſi ens ſupernaturale creatum videri naturæ viribus ab intellectu creato poſſet, non ſtatim Deus clarè viſibilis ab intellectu creato dicendus eſſet, cùm longè magis creatis omnibus ſupernaturalibus, quàm hæc naturalibus, excellat, ac proinde ad Timoth. 6. *lucem inacceſſibilem habitare* dicitur. Ex quo principium Chriſtianæ Metaphyſicæ ſumendum ad rem hanc eſt. Si enim ſupernaturale, qua tale, quia adeò naturalibus cunctis entitatiua perfectione, & nobilitate excellit, naturalis viſionis, clariſque cognitionis ſui in ſe viribus excedit, multo magis eas excedet, quod ſupernaturalibus etiam cunctis infinitè nobilius perfectiúſque eſt. Tertiò, quo nobiliores veritates ſunt, eo maioris perfectionis, & virium cognoſcitiuarum potentiam requirunt, vt abſtractiuè etiam cognoſcantur: Sic enim in iis, quæ diſcurſu, aut ob nobiliſſimum motiuum diuini teſtimonij abſtractiuè nouimus, experimur: ergo, vt veritatem nobiliſſimam (Deum ſcilicet) perfectiori modo, imò perfectiſſimo ex creatis è ſuo genere, ſcilicet intuitiuè, ſeu viſiuè clarè, & in ſe videat maximæ intellectus vires requirentur, ſcilicet ſupernaturale iumen. Quartò, ex principiis naturalibus conſtat viſionem Dei, qua talem beatificam eſſe: idque etiam conſtat ex illis: *Quoniam ipſi Deum videbunt, & videbimus eum ſicuti eſt*: aſt omnis viſio Dei poſſibilis eſt viſio Dei, qua abſolutè Deum videmus, & videbimus Deum ſicuti eſt, & viſio beatifica eſt: ergo ſupernaturalis, vt conſtat ex dictis cert. 2.

4. Reliquum igitur eſt, vt fateamur Deum entitate ſua viribus naturæ ab intellectu creato inuiſibilem eſſe, eóque inuiſibilitatis modo, quo Attributum, Dei ſpeciale conſtituat, vt patet ex dictis q.1. cert. vlt. de ſpecialitate Attributi diuini inuiſibilitatis oculo corporeo. Sed tamen Deum viribus naturæ viſibilem eſſe ſic contenditur. Etenim Deus viribus naturæ, ſeu naturaliter amabilis à voluntate creata eſt: ergo & viſibilis naturaliter ab intellectu creato erit. Probatur conſequentia, tum ex parte obiecti, tum ex parte actuum. Ex parte obiecti. Primò: quia, ſicut veritas Dei obiectiua, ſumma, atque infinita eſt, ita & Dei bonitas. Secundò quia ſicut amari, vt cauſa prima, & author naturæ eſt, poteſt & ſecundum bonitatem, ob quam naturaliter operatur, ita vt author naturæ, ac ſecundum veritatem huic muneri neceſſariam videri, admiſſa in viſione poſſibilitate præciſionis obiectiuæ, quam nos, & iam alij admittunt. Tertiò quia eadem opinione admiſſa poterit eſſe viſio Dei, vt entis præciſè: quæ circa eam formalitatem, non eſt, cur neceſſario ſupernaturalis eſſe debeat: ſicut poſſit circa obiectum naturale actus ſupernaturalis, quoad ſubſtantiam verſari. Hoc vnum argumentum his confirmationibus ſuffultum dignum eſt, quod diluatur. Plura enim alia, quæ contra hanc concluſionem ab aliis inducuntur, licèt multum Theologiæ moueant, ſuopte genio, nullo impellente, nutant.

5. Ei tamen argumento, & inſtantiis, admiſſo antecedente, alij, atque alij variè reſpondent: Quiros iuxta ſuam illam commenſurationem potentiæ, ſeu virtutis cognoſciuæ obiecti in ſe, & ſuo eſſe, & cognoſcibilitatis obiecti diſparitatem ſubtiliter reddit: quia, vt obiectum ametur opus non eſt, vt eius bonitas in ſe ametur, & ſecundum eſſe voluntati commenſuretur, ſed vt eſt in cognitione: aliaſque ſatis conſequentes, & ſubtiles, quas perſqui non lubet: ego vero nego antecedens. Cenſeo enim omnem Dei amorem Charitatis, atque ob eius bonitatem intrinſecam neceſſariò, & eſſentialiter ſupernaturalem eſſe: ac proinde implicare actum amoris beneuolentiæ Dei naturalem. Id quod ex duobus noſtris principiis pendet. Alterum ex controuerſ. 1. de ente ſupernatur. in genere: nullum ſcilicet actum naturalem ob motiuum formale ſupernaturale, nullóque munus diuinum, elici poſſe. Secundum ex hac controuerſ. d.2. q.vlt. vbi oſtendi quoduis diuinum prædicatum, & attributum indiuiſibili ſuo eſſentiali conceptu in ſuo genere infinitum eſſe, neque vllis partialibus, nedum infinitis, conceptibus obiectiuis metaphyſicis compactum. Ex quo fit, vt nequeat cognitione, aut amore vllo creato attingi, non infinitus, & ſupernaturalis, vt n.2. dicebamus: quo inſtantiæ omnes, quæ in confirmationem argumenti, & conſequentiæ adducebantur, & pro antecedentis probatione aliunde poterant, eneruantur.

QVÆSTIO III.

An Deus viribus etiam ſupernaturalibus adiuto intellectui creato inuiſibilis ſit.

HOc etiam ad inuiſibilitatem veram Dei dignoſcendam, de qua hîc, examinandum etiam nunc erit.

CERTAM.

CERTAMEN I.

Negatiua concluſio certa de Fide eſt, vbi de aliquorum Patrum mente.

1. DEum viribus ſupernaturalibus intellectu noſtro [illegible] inuiſibilem non eſſe, ſed potius ſupernaturali comprincipio eleuatum intellectum poſſe Deum in ſe clarè videre Catholica dogmatica, & de Fide propoſitio eſt contra Armenos, qui nec ſe videri Deum ab intellectu creato poſſe cenſebant, teſte Armacano lib.14. quæſtionum contra eos cap.1. Caſtro verb. *Beatitudo*, hæreſ. 1. Elench. hæreſ. verb. *Armeni*. Vaſq. d.37. c.1. apud quem ab hoc errore Armenos purgat recentior Nicephorus & Sanderus, ſed fundamento exiguo. Armenos in eo errore ſecuti dicuntur Abailardus, & Arnaldus Brixienſis à Caſtro ibidem ex epiſt. 190. Bernardi, ex qua quidem Arnaldi eum errorem fuiſſe, & Abailardi [illegible] colligitur. Abailardi tamè fuiſſe, neque ex illa, neque ex 189. vbi huius errores recenſentur, [illegible] conſtat, vt benè Vaſq. [illegible] pro eo errore refert Almericum tempore Innocentij tertij. Et quidem expreſſa veritas eſt in Scripturis, quibus Beati Deum videre dicuntur. Matth.5. *Beati mundo corde quoniam ipſi Deum videbunt.* c.18. *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.* Ioan.14. *Manifeſtabo ei me ipſum.* 1. ad Corinth. 13. *videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Et iterum: *Nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum.* 1. Ioan. 3. *Scimus quoniam cum apparuerit ſimiles ei erimus: quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Idemque definita ea propoſitio fuit ab Euſebio Pa. epiſt.4. c.1. Conſtitut. ex illo 1. Ioan. 3. ex quo etiam Concil. Francofordi. epiſt. ad Epiſcopos Hiſpan. Eugen. Pa.4. & Concil. Florent. ſeſſ. vlt. Benedictus Pa.12. ſeu 11. iuxta Molinam 1.p.qu.12. art.1. atque oppoſitam tenentes vt hæreticos puniendos ſtatuit in Extrauag. *Benedictus*, vt refertur à Maiore in 4. qu. vlt. & à ſupplemento Gabrielis ibi d.49. qu.1. art.3. dub.3. Argentina qu.4. Baron. circa [illegible] & Caſtro ſupra. Inſuper in cap. *Damnamus*, de ſumm. Trinit. vbi damnatur Almarici error; atque in Concil. Senonenſi, vbi damnatur Abailardus, & in Tridentin.

2. In eandem veritatem conſpirant Patres ex eiſdem Scripturæ locis: Dionyſ. de Cœleſti Hierarch. c.4. S. Martial. epiſt. ad Toloſanos c.17. Origen. 1. periarch. cap.1. et illa Pſal.35. *In lumine tuo videbimus lumen.* Nazian. orat.34. fine, comprehenſionem Dei pro eius viſione, de Patrum more, vſurpans, de qua contra Anomæos diſputabant. Irenæus lib.4. cap.38. licet, vt ante iudicij diem ab aliquo videndus ſit Deus, doceat [illegible] in Auguſtino vbi reſiſtit. Gregor. Magn. 18. Moral. c.28. & 36. Damaſc. in Barlaam, c.8. vbi ſummam dignitatem [illegible] viſionem Dei [illegible] appellat, & 1. de Fide c.1. vbi, licet Deum aſſerat natura incomprehenſibilem, id eſt inuiſibilem, addit, niſi cui voluerit Filius reuelare. Ioan. Cypariſſiotus decade 4. cap.5. Beda in id. 1. Ioan.3. recitatum, & c.8. lib. quæſt. qu.9. Hil. can.4. in Matth. & can.18. Nicet. in orat.44. Nazian. vbi & Nazian. & orat.25. & orat.20. de Baſilio. Iſidor. lib. ſentent. [illegible] 22. Hieron. in illud 1. Corinth. 13. ad quod etiam Theodoret. Chryſoſt. & Theophilact. Bernard. ſerm.31. in Cantica, & epiſt.187. Auguſt. denique epiſt.6. [illegible] 111. & 112. cap.4. 7. & 8. epiſt. 150. 4. de Geneſ. ad liter. cap.23. lib.12. cap.34. de Trinitat. lib.14. cap. 8. de Ciuit. lib.22. cap.29. quorum, & aliorum Patrum ad ea Scripturæ loca referunt teſtimonia nonnulla Vaſq. d.37. cap.5. Granados controuerſ.1. d.3. ſect.4. Illud ſolum obſeruatur docet Armacanus ſupra cap.3. atque ex eo Vaſquez num.12. illud 1. Ioan.3. *videbimus eum ſicuti eſt*, de viſione erga humanitatem Chriſti, ſeu Chriſti, qua hominis, intelligi non poſſe, ſed de Deo: quia Chriſti humanitatem, etiam damnati videbunt, quam rationem primo ſuderat Fulgentius reſpon. 3. ad Ferrand.

3. Verum licet ita ex Scriptura, & Patribus res habeat, tamen de aliquorum Patrum, etiam ex citatis, mente addubitatio eſt non leuis. Etenim Chryſoſtomus pio, & Catholico in errorem Anomæorum [illegible] odio, adeo ſe illis opponere videtur, vt in alium, vt non [illegible]ſe, valde tamen, non ſemel, inclinaſſe videatur hom.14. in Ioann. ad id: *Deum nemo vidit vnquam*, ait: *nemo [illegible] id, quid Deus eſt vidiſſe: neque Angelos, neque Archangelos: ſed, ſi eos percontaberis, nihil ab his de Dei ſubſtantia audies, ſed tantum reſonantes: Gloria in excelſis Deo.* Poſſet autem de ſubſtantia eius à Beatis Angelis audiri, ſi ab eis eum videri crederet: ac mox ſubdit. *Deum videre eſt impoſſibile: quia eum nemo nouit, niſi Filius: quanſque per carnem aſſumptam viſibilis etiam Angelis factus eſt*, quod autem Matth. 5. dicitur: *quoniam ipſi Deum videbunt*: & cap.18. *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei*: Sic interpretatur: *cogitationem enim, atque imaginationem, quam pro viribus noſtris capimus eam viſionem appellat.* Clarius adhuc in eâ ſententia eſt hom. 3. de illis Seraphim Dei maieſtatem videntibus, faciemque præ aciei ſuæ imbecillitate velantibus. Iſai.6. *quamquam non ipſam meram videbant lucem, nec ipſam ſinceram ſubſtantiam: ſed quæ videbant condeſcenſus erat, & indulgentia*: quem condeſcenſum & indulgentiam ita ſubinde explicat: *Cùm Deus, non, vt eſt, ſe oſtendit, ſed quoad videre is poteſt, qui aſpectum eiuſmodi meruit, eatenus infirmitate videntis ſuam repræſentationem metitur, ac temperat, condeſcendere illum tantiſper dicimus, & huiuſmodi condeſcenſum nominamus, & indulgentiam*, quibus ſimilia repetit hom.4.

4. Theodoretus omnino concordat dialogo *Immutabilis*: vbi poſt alia, quæ roganti Eraniſti de modo, quo Angeli ſemper faciem Dei videant, vt loco citato dicitur, Orthodoxi nomine reſpondet. *Ita ergo de Angelis intelligamus audientes quotidie, vident faciem Patris veſtri: non enim vident ſubſtantiam diuinam, quæ nec circumſcribi, nec comprehendi, nec mente percipi poteſt, & quæ vniuerſa comprehendit: ſed quandam gloriam, quæ eorum viribus correſpondeat, ſitque eis commoderata.* Chryſoſtomum de more, ac Theodoret. ea in re ſequuntur Euthymius, & Theophylactus in id Ioan. *Deum nemo vidit vnquam.* Nyſſen. item lib. de beatitudinib. ad id: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Vbi ſubſtantiam Dei non niſi per effectus aliquos videbilem à creatura eſſe docet, ac proinde viſionem Dei Beatis ibi promiſſam, non viſionem Dei in ſe, ſed poſſeſſionem eius ſignificare, vt Pſal.127. *Vt videas bona Hieruſalem.* Pro eadem ſententia citari poſſent Baſil. 1. contra Eunom. poſt med. Epiphan. hæreſi 70. Cyrill. Alexand. 1. in Ioan. & Hieroſolymitan. Catech. 6. ſed hi non ita clarè loquuntur, vt facilè in ſenſum bonum explicari nequeant.

5. Chryſoſtomum præcipuè (& ſubinde reliquos) ita explicant S. Thom. part.1. quæſt.12. art.1. ad 1. vbi eius interpretes nonnulli, & in 4. d.49. qu.2. art.2. ad 1. Durand. ibi. ad 4. Sixtus Senenſis 6. Biblioth. annotat.182. Ferdinand. Belloſillo aduertent. ad 1. t. Chryſoſt. cap.5. Arrubal. 1. p. qu.12. art.1. d.3. Herize d.36. Faſolus ad eum art. dub.3. & 4. [illegible], Suarez 2. de attribut. c.7. n.18. Primò, de inuiſibilitate Dei oculis corporeis. Verùm, cùm de Angelis etiam, qui eorum ſententia corporei non ſunt, ſed incorporei (vt oſtendit Vaſq. 1. part. t.2. d.178.) ita loquantur, locum explicatio non habet. Et Theodoret. de mentis etiam oculis expreſsè agit. Chryſoſt. autem ex eo, quod Angeli non videant Deum nihil poſſe de eius ſubſtantia nobis narrare ait: quòd ſi eum oculis mentis viderent, vtique poſſent. Denique Anomæi, contra quos ibi, cenſent oculis mentis viſibilem Deum in ſe eſſe, imò ab ipſis videri docebant: quos ex inuiſibilitate oculis corporeis, nullatenus impugnaret. Explicant Secundò de inuiſibilitate Dei in ſe à nobis in hac vita, frigidiùs: quia de Angelis etiam, quos Beatos eſſe ij Patres fatentur, expreſsè loquuntur. Aſt inquit Arrubal, Chryſoſtomum hom. 5. de incomprahenſibili *Dei* natura ſatis ſe explicuiſſe, quod de viſione Dei in hac vita loquatur. Ait enim: *quando igitur ignoratur Dei ſubſtantia, ſumma dementia eſt velle Deo nomen imponere, nedum comprehendere.* Vbi illud *quando* refertur ad illud *Nunc* loci Pauli. *Videmus nunc per ſpeculum*, quem explicabat: quaſi pro nunc beatitudinis deſignato diſtinctè à Paulo. *Tunc autem facie ad faciem*, nec nomen Deo imponi, nec videri poſſe neget, ſed admittat, vt expreſsè vi-

detur admittere hom.3.in epiſt. ad Philip. his verbis, *iuſti ſine hic* (in hac vita) *ſine illic* (in Beatitudine) *cum Rege ſunt : atque illic quidem multo magis propriùs, non quaſi quodam interiecto veſtibulo, non per Fidem, ſed facie ad faciem.* Sed certè quid aſpectu Dei facie ad faciem, ſeu faciei diuinæ intelligat, ſatis conſtat ex dictis n.3. atque inſtantiæ illi de impoſſibilitate enarrandi nobis nequaquam fit ſatis,

6. Tertia explicatio eſt : loqui hos Patres de viſione comprehenſiua Dei, ſoli Deo poſſibili. Verum, licèt quandoque comprehenſionis nomine vtantur, dum eam creaturæ poſſibilem negant : ait comprehenſionis nomine, non illam Scholaſticam comprehenſionem (de qua q.ſequenti.) Sed Dei in ſe viſionem intelligunt, vt ibi oſtendam. Secundò : quia agunt contra Anomæos, qui comprehenſionem pro totius Dei viſione accipiebant, vt eorum argumentum oſtendit, quod reiecimus, q.2. cert.2. Deinde : quia non ita inſanierunt, vt æquè ab ipſis videri Deum aſſerent, atque à ſeipſo videatur. Tertiò : quia ſubſtantiam Dei in ſe non videri à Beatis Angelis aiunt, ſed in aliquo, quod à Deo deriuetur. Quartò : quia aiunt nihil nobis de Dei ſubſtantia enarraſſe, quia eam non cognoſcunt ; cùm tamen ex viſione non comprehenſiua enarrare aliquid de illa poſſent : quare & hanc illis negant. Ea propter Molina 1. p. qu.12. art.1.d.1.Vaſq.d.37.c.2.Salas 1.2.tract.2. d.4.n.5. Fernand. de viſionib.veteris teſtam.vſ.7.n.3.ſect.1. cenſent hos Patres, inculpabiliter quidem minimò magno in Catholicam Fidem affectu adeò Anomæorum errorem fuiſſe infectatos, vt in eam ſententiam oppoſitam, falſam quidem, tunc autem nondum ab Eccleſia damnatam ierint : Licèt damnata poſthac fuerit, vt ſæpe in aliis Patribus contra errores alios diſputantibus vſu venit, quod ipſum in præſenti de Nyſſeno, & Theodoreto iudicat Herize d. 36. citata n.4. Ego vero magno fundamento ita hos Doctores iudicaſſe, negare minimè poſſum. Tamen ita de eis ſentire, in tantos Patres obſcurum dictum, nafquam audire. Maximè cum videam Catholicam noſtram concluſionem, licèt tunc nondum definitam, tot Euangelij locis expreſſam, illo etiam Matt.11. *Nemo nouit Filium niſi Pater* : ex quo ſuam ſententiam hi Patres præcipuè deducunt : cùm ibi etiam addatur, *Et cui voluerit Filius reuelare* : quibus Dei notitia clara, quæ Deo connaturalis dicitur, nobis ex Dei reuelantis dignatione poſſibilis denuntiatur : quare cenſeo præfatos Patres de inuiſibilitate Dei à creatura, tam ptp hac, quam pro ſtatu beatitudinis eſſe locutos, viribus tamen naturæ, atque de ſe conſideratæ, non ex ſupernaturali Dei adiutorio, ſine quo, ſicut nec videre, ita neque nobis quidquam de Dei ſubſtantia poteſt creatura etiam Angelica enarrare. Hoc quidem ſolum errorem Anomæorum ſatis conſtabat, inſinuanteque illa Chryſoſtomi verba, *quam pro viribus noſtris capimus*, & relata ex hom.3.ad Philippenſ.

7. De Ambroſij etiam, atque Hieronymi agenda addubitatur, & Iſidori mente ſuper hac quæſtione. Ambroſ.enim in 1.Lucæ ad id loquu.1. *Deum nemo vidit vnquam* : ita ſcribit. *Et quid de hominibus loquimur : cùm etiam de ipſis cœleſtibus virtutibus, & poteſtatibus legerimus : quia Deū nemo vidit vnquam.* Et ſtatim ſerè : *ideò Deum nemo vidit vnquam : quia tam, qua in Chriſto habitat, plenitudinem diuinitatis nemo conſpexit, nemo mente, aut oculis comprehendit.* Sed licet hæc referens Auguſt. epiſt.112. c.5. nihil reſpondeat, tamen c.9. vbi de comprehenſione agit, de viſione comprehenſiua Dei Ambroſium explicat, ac de poteſtate videndi Deum in hac vita, & c.10. & 11. vbi hæc etiam ex Ambroſio refert : *Quid mirum, ſi in præſenti ſeculo, niſi quando vult Dominus, non videatur, in ipſa quoque reſurrectione non facilè eſt Deum videre, niſi his, qui corde ſunt mundo* ; & ideò *Beati mundo corde.* Concluditque Auguſt. *Cernis quam circumſpectè loquatur Ambroſ. etiam de iuſtis in futuro ſeculo videbunt Deum,* Et infertur : *eandem vide quid adiungat Ambroſius : neque in loco (inquit) videtur Deus, ſed mundo corde.* Hieron. autem in id Iſai.1. *Audite verbum Domini Principes Sodomorum.* Sic habet : *licèt faciem Dei iuxta naturæ ſuæ proprietatem nulla videat creatura : & tunc mente cernatur, quando inuiſibilis creditur.* Quaſi ſola Fide Deus mente percipi poteſt : Sed de viſione oculis corporis primam teſtimonij partem interpretatur Aug.citata epiſt.111. in 2. verò non dixiſſe oculis mentis credi ſolummodò à creatura poſſe, non videri ſed deligaſſe oculos, quibus in cælo à mundis corde videndus ſit. Sunt enim oculi mentis, quibus ſolùm inuiſibilis corporeis oculis eſſe creditur. Et certè Hieron. ipſe in 1. Iſai. ita ſcripſit. *Homo Deifaciem videre non poteſt : Angeli autem etiam minimorum ſemper faciem Dei vident. Et nunc in ſpeculo videmus, & in ænigmate : Tunc autem facie ad faciem, quando de hominibus in Angelos profecerimus, & potuerimus dicere cum Apoſtolo. Nos autem reuelata facie gloriam domini ſpeculantes in eandem imaginem transformamur.* Ad quæ Auguſtinus. *In his verbis hominis Dei multa conſideranda ſunt. Primum : quia ſecundum apertiſſimam Domini ſententiam etiam ipſe Hieronymus ſentit tunc nos viſuros faciem Dei* : Tandem Hieronymus in id Matth.11. *Nemo nouit Filium*, &c. Eunomium irridet, ſubditque *quod ſi contendit inde ſuam inſaniam conſolari, quod ſequitur : & cui voluerit Filius reuelare : aliud eſt natura æqualitate noſſe, quod nouerit, aliud reuelantis dignatione.* Iſidorus tandem 1. Sentent.cap.3. in id Exodi 41. *faciem meam videre non poterit, ait : quia, quamuis ad ſimilitudinem Angelicam humana, etiam poſt reſurrectionem natura perferatur, & ad contemplandum Deum inde ipſa conſurgat, videre tamen, eius eſſentiam plene non præualet : quia nec ipſa perfectio Angelica in toto, vel integre attingit ſcire. Sola enim ſibi integrè nota eſt Trinitas, & humanitati ſuſcepta, quæ tertia eſt in Trinitate Perſona.* Sed certè de notitia comprehenſiua Dei loquitur, vt apertè illud integrè dicit : aut, ſi illud *integrè* ac *plenè* ad præualet, ſeu potentiam referatur, ſolùm dicetur ex viribus naturæ potentiam videndi clarè Deum creaturæ non eſſe. Item abſtractum *humanitatis*, pro concreto *homo*, poſuit, quo ſolùm pacto, Tertia eſt in Trinitate Perſona, ac eam comprehendit, ſeu integrè cognoſcit : ac proinde eius Scholiaſtes, *vetere ad hanc ſententiam idiomatum communicationem*, aiebat ibidem : ſed Iſidorum audi.2. Offic. Eccleſi. c.24. *Hic videt per ſpeculum in ænigmate : in futuro autem facie ad faciem cum ad ſpeciem fuerit perducta per fidem.* Patres alij faciliorem adhuc explicatum habent, vt cert.2. vbi eos pro Armenis opponemus, palam fiet.

CERTAMEN II.

Probatur à ratione concluſio, atque à nonnullis obiectionibus vindicatur.

1. RAtione Theologica probatur Cõcluſio. Primò : quia ad Beatitudinem neceſſaria omnino eſt clara Dei viſio, ſine ea totalis, ſiue partialis beatitudo noſtra ſit, ſiue quid ad illam eſſentialiter, atque neceſſariò requiſitum : atqui noſtra beatitudo poſſibilis eſt, imò de facto pluribus adeſt ſecundum fidem ergo & viſio clara Dei eſt poſſibilis. Secundo probatur argumento à contrario inuerſo, quo q.1.probabamus viſionem claram Dei oculis corporeis eſſe impoſſibilem. Etenim obiectum, quod intra ſphæram obiectiuam alicuius potentiæ claudítur, clarè ab illa percipi aliquo modo poteſt : atqui Deus intra latitudinem ſphæræ obiectiuæ noſtri intellectus claudítur ergo aliquo modo, ſaltem ſupernaturaliter, ſine auxilio, aut dono aliquo ſupernaturali adiuto intellectu percipi clarè ab eo poterit. Minor patet : quia Deum ab intellectu creato noſtro percipi, cognoſcique, licèt imperfectè, notum experientia eſt, ac proinde, & hunc poſſe de Deo cogitare, Deumque intra ipſius ſphæram eſſe licèt ob excellentiam obiecti ipſum in ſe viribus propriis naturalibus nequeat pertingere. Maior probatur : quia nullum obiectum poteſt eſſe intra ſphæram obiectiuam alicuius potentiæ, quin ſit aliqua ſaltem proportio intentionalis inter vtrumque, quæ licèt non omnimoda, & adæquata, ſeu ad æqualitatem ſit, adhuc tamen aliqua ſaltem inchoata proportio eſt, quæ licèt complementum non exigat, quia ſupernaturale eſt, tamen illius infert poſſibilitatem : neque enim poſſibile eſt inchoatum aliquid facto impoſſibili, eo, quo poteſt compleri, & abſolui.

2. Tertia probatio ſit S.Thom.1.p.qu.12. quam Theologi omnes probant : licèt diſputatio inter eos non admodũ leuis ſit, an demonſtratio debeat cenſeri. Negant Molina 1.p.qu.12.art.1.d.1. Soar. lib.2. c.7. Salas 1.2.tract.2. d.3. ſect.1. & Recentiores plures, Affirmant Scotus in 4. d.49. qu.3.

qu.8. Nis.2. metaph.d.3.cap.4.Arrubal.d.15. c.1. Ego non disputo: sicuti nec de probationum aliarum in materiis aliis quæritate, nisi aliquando inanes. Sunt enim reflexæ quæstiones,& plus damni profert ista sua, quam commodi Theologiæ,ac Philosophiæ afferentes.Ratio autem sic habet. Naturalis omnium appetitus elicitus de aliquo arguit eius possibilitatem:atqui omnes naturalem appetitum elicitum habemus videndi Deum:ergo videre Deum nobis est possibile.Maior probatur ex illo Augustini 4.contra Iulian. cap.13. *Neque enim omnes homines naturali instinctu immortales,& beati esse vellemus, nisi esse possemus*; ergo ex appetitu elicito naturali, seu instinctu naturæ recte infertur rei ita appetitæ possibilitas iuxta Augustin.Et ratio est: quia instinctus naturalis,quo impellimur omnes ad aliquid desiderandum, non magis erga impossibile esse potest; quam innatus naturæ appetitus: quare, licet arbitrarius cuiusque appetitus elicitus obiecti desiderati possibilitatem non arguat,ait naturalis omnium appetitus, atque naturæ instinctu elicitus obiecti hic appetati possibilitatem euincit. Minor ex eodem testimonio suadetur. Nam beatitudo nostra necessariò Dei visionem, vel inuolvit, vel supponit, vt diximus quare si desiderant omnes naturæ instinctu beatitudinem, omnes etiam Dei visionem,saltem implicitè desiderabunt.Secundò probatur:quia naturale omnibus desiderium est videndi causam,& suam,& exteriorum effectuum, quos cognoscit:Est autem causa hæc Deus, vt manifestum est d.l. atque alibi in physicis controuers. de causis.Sic eformata ratio demonstrationem mihi sapit:sed, vt dixi,de eo non disputo.Quartò demum probatur: Nulla quippe implicantia apparet in eo, quod Deus ab intellecta creato clarè videatur,qui comprincipio supernaturali eleuetur. Hæc ratio demonstratio non est, vt aliqui putant: alioqui mysteriorum Fidei possibilitas euidens, ac demonstrabilis esset: quia in eis nulla afflignabitur repugnantia.

3. Oppones pariter explicatos Patres cett. 1. a num.3. Cyrillum Alex.1. in Ioan. cap.12. *Soli enim consubstantiali Filio Pater visibilis est, & nulli prater eum alij*; ac inferius *per creaturarum pulchritudinem videri Deum ab his, qui eum viderint: non enim oculorum hominum tanquam Deus effugiens: quia omnem superat creaturam.* Loquitur tamen de hominibus in hac vita, vt Moyse, & Prophetis, loco item 4.l.1.ad id. *Manifestabo ei meipsum*, ait angentibus Deum dandam esse cognitionem Dei *perfectam, & exquisitam eorum, quæ Deum de revelationem non in speculo, & ænigmate, sed aperte & perfectè, & vt ita dicam totaliter: enucleabitur enim,quod ex parte est.* Et infernus. *Mundo corde visio Dei summum præmium est, in quibus Christus per Spiritum fulgebit.* Eodem modo explicandus est. Epiphan. hæres. 70. de visione viribus naturæ cum expresse concludat: *Invisibilis igitur est natura, & incomprehensibilis gloria, si vero velit eo ipsi ab homine nihil aduersatur*: quo etiam pacto Cyril.Hierosol.Cateches.6. Cum hæc sint verba. *Admonet nos infirmitatis nostræ Deus dicens: Deum nemo vidit vnquam: quid igitur dicet aliquis? Nonne scriptum est quod Angeli eorum semper vident faciem Patris? vident sanè, sed non ita vt est. sed vt est,& ipsi capiunt: vident Angeli, sed ita vt capiunt: vident Archangeli, vt possunt: vident Throni, & Dominationes: sed minùs tamen, quàm pro rei dignitate. Solus autem Spiritus videt,& Filius Dei vnigenitus*, vbi visione pro rei dignitate, seu quantum videri absolutè potest, cæteris solum negat. Neque aliter explicandus Basilius venit 1. contra. Eunom. post medium, & Nyssen. de Beatitudinib. ad id: *Beati mundo corde*, vbi de Dei visione in hac vita loquuntur, seu eius possessione per cordis puritatem, quam eis, qui per illam ad statum primum conditionis primæ nostræ naturæ reducantur concedit, aliam verò Dei visionem impediram pro nunc esse aitquo eam possibilem absolutè decernit. Atque altera ex dictis explicatione intelligenda sunt ea omnia loca 1. ad Timoth. ad Hebr.11. c.1. Ioan.& alia, quibus sæpè Deus inuisibilis dicebatur. Sed oppones tandem hic illud ex 1. Petri 1. *in quem* (Deum) *desiderant Angeli prospicere*: ergo neque Angeli Beati, ac proinde neque vlli Beati absolutè Deum videntquod enim habetur,non desideratur.Respondetur ex Greg.18. Moral. c.28.Isidor.1.Sent.c.12.Beda c.8. lib.quæst.qu.9. solum eis verbis significare facientem videntium Deum sine fastidio. Secundò ex Vato.supra c.6.in vulgatis, & græcis nonnullis codicibus non legi, *in quem*,sed *in quæ* id est Fidei mysteria,desiderant Angeli prospicere.Ex eventibus,quibus prædicta à Prophetis, impleta successu temporis ab Angelis cernuntur:verum enim successu ea Angelis reuelantur,iuxta id ad Ephes.3. *Vt innotescat Principibus Ecclesia.*

4. A ratione obiicies. Magis distat, imò infinitè, ac proinde multo magis distat, Deus ab intellectu creato, quàm oculus corporeus ab Angelo: & tamen hic nequit supernaturaliter ad videndum Angelum eleuari: ergo neque intellectus ad videndum Deum.Vera,& antiqua solutio communis distinguit maiorem. *Entitatiuè*: concedit, *intentionaliter*: negat. Ne autem solutio petitio principij habeatur, multis,non satis firmis Recentiores contendunt. Id autem paucis sic ab antiquis,& a nobis ostenditur.Tum, quia intellectus obiectum est ens,cum omnia,ad quæ exploratò, intellectus per suam cognitionem extenditur, in ea solùm ratione conueniant: Deus autem intra entia cohibetur. Secundò: quia, licèt imperfectè ob summ tenuitatem,& imbecillitatem intellectus naturaliter Deum sua cognitione pertingat; secùs visus Angelum: vnde virtus inchoata intellectus respectu Dei, vt obiecti, ac proinde aliqualis proportio intentionalis cum ipso deprehenditur; quæque diuinitus confortari,iuuari,atque eleuari queat ad Deum videndum; secùs in visu ad Angelum videndum,licuti neque ad iudicandum adhuc de coloribus,de quibus, ne imperfectè quidem iudicat,licet clare eos apprehendat. Hæc à ratione naturali satis firmiter dicuntur. Sed firmius adhuc ex fide minor illa indistantia intentionalis maiorque intentionalis proportio intellectus & Dei,quam visus, & Angeli monstratur: cùm ex Fide, vt vidimus, constet Deum à Beatis clarè esse videndum, videriquede facto: secùs Angelum ab oculo corporis.

5. Sed instabis: non solum ad obiectum extrancum connaturali virtuti inelcubilis à Deo potentia vitalis est: sed etiam ad extrancum modum tendendi connaturali modo,quo in suum obiectum tendit; vt patet in visu, qui eleuari nequit ad tendendum abstractiue in colorem, aut lucem, in quæ connaturali modo vitiue, seu intuitiuè versatur & in phantasia, seu imaginatiua, qua tali, quæ in obiecta sensuum externorum abstractiue natura sua versatur,nec diuinitùs ad ea intuitiuè cognoscenda potest eleuari: ergo ita hic modus tendendi in Deum abstractiuè connaturalis intellectui nostro non arguit esse eleuabilem a Deo ad ipsam intuitiuè, seu vitiue videndum? Respondetur distinguendo antecedens. Ad extrancum modum absolutè,& simpliciter connaturali virtuti potentia fateor; certa verum, vel alterum obiectum: nego. Id enim ob excellentiam obiecti, & potentiæ imbecillitatem prouenire potest, quæ principio supernaturali non vitali posset iuuari: primum probant exempla illarum potentiarum, quarum altera nullum obiectum abstractiuè, altera nullum intuitiuè cognoscit: cùm tamen intellectus ferè omnia minus excellentia intuitiuè, & vitiuè connaturaliter percipere queat: vnde negatur facilè consequentia.

6. Instari potest:Deus est quid supernaturale: ergo nequit esse obiectum potentiæ naturalis, qualis intellectus est: ac proinde neque esse ei intentionaliter, aliquatenus adhuc,proportionatus,& indistans.Consequentia probatur: quia potentiæ specificantur ab obiectis:ergo potentia obiecti supernaturalis ab eo specificatur: at nihil naturale specificari potest à supernaturali:ergo neque habere obiectum supernaturale.Secundò: quia omnis potentia essentia, & entitate suarespicit suum obiectum: ac proinde ei necessariò connectitur: nihil autem naturale supernaturali connexum esse potest:negatur tamen consequentia. Ad illud de specificatione. cùm extrinseca solùm, ac non intrinseca sit,nego naturale à supernaturali specificari non posse: maximè si inchoata,& imperfecta potentia respectu obiecti supernaturalis sit,vt hic euenit.Ad secundum de connexione:nego potentiam connecti necessariò essentialiter cum obiectis,maximè, si inchoata sit, nec complebilis, nisi per supernaturale aliquid, vt de potentia obedientiali passiua rerum, imò & obedientiali actiua communiter docetur: quam completam actuam ad suos effectus, adhuc vt possibiles, essentia, & entitate sua non referri verior nobis philosophia est, vt contouer.1. do causis docebamus;licet nos sine eo respectu eam concipere, & explicare minimè possimus: sicuti neque omnipotentiam sine possibilibus. Secundò data connexione, nego naturale connecti entitate sua cum supernaturali non posse, non solùm, vt possi-

bili (quod eſt manifeſtum) ſed vt exiſtenti, ſi naturale exiſtens ſit, vt contra Ripaldam, & Recentiores reliquos fusè oſtendimus controuerſ. 1. de ente ſupernaturali, qui tomus tertius noſtrarum controuerſiarum Theologicarum eſt, atque hunc Deo dante immediatè, nec multo poſt tempore typis ſequetur. Denique opponi poſſet. Deus obiectum infinitum eſt: ergo, & actus in illud tendés infinitus euadet, quandoquidem ab illo, vt cæteri actus, ſpecificatur. Negatur conſequentia. Nam actus non ſolùm ab obiecto ſpecificatur, ſed etiam à potentia: quæ, cum finita, & creata ſit, nequit actus infinitus euadere: malum enim ex quocumque defectu. Nec valet ſcientiam Dei erga creata infinitam eſſe ſolùm ex infinitate potentiæ: ergo & creata erga Deum infinita erit ſolum ex infinitate obiecti, creata enim obiecta non ſpecificant diuinam ſcientiam, quæ, quoad intrinſecum ſui ab eis creatis, quæ cognoſcit, non pendet; quod ſecùs euenit cognitioni creatæ reſpectu ſuæ potentiæ.

CERTAMEN III.

Moleſtum Philoſophiam, & Theologiam, magna ex parte, tranſcendens calculatorium argumentum eluitur.

1. ARgumentum hoc eodem modo fieri poteſt contra omnem actum Theologicum, qui obiectum motiuum diuinum aliquid habet, imò & contra abſtractiuam Dei cognitionem, quæ Deum obiectum ſui terminatiuum habet, imò & contra viſionem de Angelo, & de homine infra quos ſpecies infinitæ imperfectiones & imperfectiones poſſibiles ſunt. Addo, & contra potentiam productiuam creatam hominis, & equi, quæ à ſuis terminis ſpecificatur extrinsecè, atque in vulgari opinione entitate ſua ad illos refertur, eiſque, vt poſſibilibus, reuera connexa eſt; idcirco illud Philoſophiam, & Theologiam magna ex parte tranſcendere dixi. Licèt autem, vel inde eius argumenti fallacia ſatis prodatur, tamen aliquorum ſolutiones inſtantiis pluribus locum ita fecerunt, vt non pauci Recentiores ſoluti illud difficile iudicarint: quare otioſum hîc minimè iudicauit illud ſimul, ſemelque ex inſtituto diſſoluere, ne deinceps in noſtris controuerſiis legatur.

2. Eſt autem argumentum huiuſmodi. Actus in obiectum eſſentia ſua tendens eo perfectior (paribus cæteris) eſt, quo obiectum eſt perfectius: liquidem actus omnis ab obiecto ſpecificatur. Ideò enim viſio Angeli perfectior cæteris paribus viſione lapidis: ergo, quo gradu obiecta ſe excedunt, debent ſe cæteris paribus, excedere actus exercitti circa illa: atqui Deus infinitè excedit reliqua obiecta creata, collectiuè etiam ſumpta, in perfectione: ergo & actus qui circa ipſum verſatur, vt Dei viſio & reliqui, infinitè debet excedere omnes actus collectiuè ſumptos, qui circa infinita obiecta creata, verſari queant: ergo debet neceſſariò infinitus eſſe abſolutè, & ſimpliciter eſſentia ſua, quicumque actus circa Deum, vti eius viſio, verſetur: aſt implicat creatum aliquid eſſentia ſua abſolutè & ſimpliciter infinitum eſſe: ergo viſio Dei omnino repugnat. Confirmatur: quia actus, ad quem ab infimo eius generis progrediendo perfectionis tamen determinatæ, per infinitos perfectiores & perfectiores, perfectionibus in vnoquoque determinatis, nunquam peruehitur, infinitus planè eſt: vt patet in linea, quæ maiores & maiores determinatè infinitas excederet: atqui ad perfectionem viſionis Dei non peruenitur per infinitum progreſſum ab actu viſionis circa obiectum infimum creatum, per infinitas viſiones poſſibiles perfectiores & perfectiores, circa obiecta perfectiora & perfectiora in infinitum poſſibilia: ergo infinitus in genere viſionis eſt. Confirmatur Secundò: quia ſicut obiectum viſionis Dei, ſcilicet Deus, cuncta creata perfectiora & perfectiora in infinitum excedens abſolutè infinitum eſt: ita & viſio eorum omnium infinitas numero perfectiores & perfectiores viſiones cunctas excedés, infinita in ſuo genere & perfectione viſionis abſolutè & ſimpliciter eſſe debet.

3. Faſolus 1. p. qu. 12. art. 1. dub. 7. negat quamcumque obiecti viſionem, aut actum è maiore obiecti perfectione, exteris paribus, perfectiorem euadere altera, quæ minus perfectum obiectum attingat, ſi inadæquata, ac non comprehenſiua ſit: ſecùs, ſi adæquata, & comprehenſiua ſit obiecti illius. Sed certè rem negat ab omnibus admiſſam, atque ex terminis ipſis fere notam. Equidem enim dubitet vt viſionem hominis, aut Angeli exteris paribus, & ſi ipſius cõprehenſiua non ſit, & adæquata, perfectiorem tamen viſione lapidis eſſe. Eo igitur indubitato principio admiſſo, Reſpondetur communiter actum non creſcere in perfectione ex perfectione obiecti proportione arithmetica: id eſt, vt ſi obiectum duplo perfectius altero ſit, duplo etiam cognitio eius perfectior cognitione alterius eſſe debeat: id quod ob cauſæ creatæ limitationem, a qua actus prouenit aiunt euenire, ſed ſolum creſcere proportione geometrica, quam non ſatis explicant: ſed eam ſatis eſſe inquit Arrubal, vt ſi obiectum perfectius certo obiectorum numero ſit, eius cognitio eorum cognitionibus perfectior ſit. Si autem omnium perfectiſſimum, & eius cognitio perfectiſſima omnium de aliis cognitionum euadat, vt ad eius perfectionem nulla alia cognitio peruenire queat.

4. Verum id ſatis videtur ad intentum euincendum. Licèt enim non arithmeticè, vt bene dicebatur, ad obiecti perfectionem creſcat cæteris paribus actus perfectio, vt actus perfectus vt duo eſſe debeat, eo ipſo, quod eius obiectum vt duo perfectum ſit, cum tamen aliquid perfectionis actus ex obiecto trahat, & magis perfectionis ex perfectiori (vt notiſſimum atque indubitatum eſt) ponamus actum ex obiecto perfecto vt quatuor euadere perfectum vt vnum: & tunc quidem euidens erit actum ex ſuo obiecto perfecto, vt octo trahere perfectionẽ vt duo. Et ſic in actibus perfectiorum, & perfectiorum obiectorum: vt verum ſit quod hæc ſolutio de proportione geometrica concedit, ſcilicet, vt ſicut ſe habet obiectum ad obiectum, ita proportione ſeruata, non obiectorum, & actuum quidem, ſed actuum inter ſeſe, ſe habeat actus ad actum. Iam verò, cùm in quouis infinito plura infinita includantur, v.g. in infinito vnitatum, infinitum dualitatum, ternionum, & quaternionum, licèt (vt notiſſimum eſt) duplo, vel triplo, vel quadruplo minus perfectionis, quam ſit in obiecto, in actum, ſeu cognitionem eius trahatur; ſi tamen obiectum infinitæ ſimpliciter & abſolutæ perfectionis ſit, & in quo infiniti gradus perfectionis, vel formaliter, vel æquiualenter continentur, vti continentur in Deo, actus in illud terminatus, & tendens perfectionem habebit infinitam, æquiualentemque infinitis perfectionibus maioribus & maioribus infinitorum: non quidem obiectorum perfectiorum & perfectiorum ab infimo vſque ad perfectiſſimum obiectum, ſcilicet Deum, ſed actuum perfectiorum & perfectiorum, qui circa eiuſmodi obiecta verſari, ad illàque terminari queunt. Hoc autem ſolùm argumentum eiuſque confirmationes contendunt.

4. Ad ea autem omnia reſpondent Primò nonnulli cum Arrubale, licèt actus circa Deum infinitum verſans infinitos maioris & maioris perfectionis actus ſub ſe habeat, eiſque æquiualeat, non tamen eſſe infinitæ perfectionis: quia non eſt in eadem ſpecie perfectionis, atque illi. Sed malè: quia, nec Deus in eadem ſpecie, imò nec genere vllo, adhuc ſupremo, cum creaturis infinitis perfectioribus & perfectioribus eſt: & tamen, quia eis omnibus ſuperior, perfectiórque eſt, atque earum perfectiones æquiualenter atque eminenter habet, infinitus abſolutè, atque infinitæ perfectionis eſt. Herize diſt. 36. c. 4. a. n. 63. reſpondet eis argumento, & confirmationibus ſolùm euinci actum tendentem in Deum eſſe negatiuè infinitum. Sed non meliùs: quia perfectio illius actus æquiualens infinitis perfectioribus poſitiua eſt. Lugo d. 5. de Incarnat. ſect. 3. à n. 36. & Recentiores alij reſpondent in hac, & ſimilibus difficultatibus, & materiis eis diſcurſibus ſolùm inferri infinitatem actus ſecundum quid, aut æquiualenter, non autem abſolutè & ſimpliciter. Sed hoc de infinitate æquiualenter reiiciendum omnino à creaturis, ac proinde ab actibus creatis eſt: quibus non minùs æquiualens, quam formalis infinitas repugnat, imò multò magis cùm ſit infinitatis genus nobilius, quàm formalis ſi propriè æquiualenter vox vſurpetur.

5. Quod autem infinitas ſecundum quid creaturis non repugnat, in pluribus, patet: præcipuè in continuo quantitatiuo, quod in ſatis communi opinione de eius indiuiſibilibus partibus proportionabilibus, in mea autem ex infi-

nitis

uiris punctis compositione planum est: ac proinde quamuis quantitatem, imò & eius aliquotam partem, licet finita absolutè sit, secundum quid, siue secundum partes proportionales infinitatem claudere, atque in se habere. Quæ solutio Murcianis Recentioribus sæpè citatis placet; licet ex nonnullis prænotatis è tractatu suo de infinito, quæ nobis placere non possunt. Ait enim de conceptu infiniti illud esse, vt eo nihil maius in suo genere esse cogitariue possit: sicque solèm explicari, ac definiri rectè posse. Vnde, cùm tendentia in Deum quam essentialiter actus visionis includit, & creatum quid sit, & à potentia, & comprincipiis limitatis procedat, & meliorem, atque superiorem aliam in Dei visione citrea seipsum necessariò habet in suo genere, & habere potest, adhuc in creatis, ratione melioris comprincipij, & attentionis intentioris potentiæ: quare in suo genere melior omnibus, qui esse, cogitariue possunt non est: quare neque absolutè, & simpliciter in eo genere infinita. Sed certè infinito quantitatiuo extensionis, aut intensionis homogeneæ continuæ, imò & discretæ nullatenùs conuenit. Linea enim quantumvis infinita, maior adhuc esse potest, si medio aut parti sui pars alia addatur, licet si vtrinque infinita sit à fine, vel initio sui (vt ita loquar) nihil addi possit: quia iam terminus intrinsecus ipsi daretur, qui eius infinitatem destrueret: atque idem est de infinito intensionis homogeneæ, atque de infinito quantitatis discretæ. Ille igitur infinitatis conceptus, conceptus infinitatis specialis Dei est, quorum prædicata infinita, non solum per denegationem termini intrinseci sunt, & quæ proinde aliquid generis illius extra ipsa esse, excludant: sed per denegationem termini etiam extrinseci: & quæ ideo quidquam generis illius non solum realiter, sed & formaliter extra ipsa esse prohibeat, vt sæpè controuersia præsenti, & controuers. de Trinitate docuimus. Denique etsi conceptus ille proprius infinitatis vniuersim sumptæ esset, eius proprietas & secundarius, non autem eius essentia & primarius conceptus foret. Ex eo enim, quod infinitas in se habeat partes, atque progressu infinito ad vltimam peruenire nequit, prouenit, quod maius aliquid infinito in illo genere esse nequeat. Etenim infinitas rei intrinseca est. Maioritas autem, & minoritas: ac proinde earum negatio, comparatio ad aliud extrinsecum in vtriusque entitate fundata.

7. Licèt autem ea solutio infinitatis secundum quid actuum tendentium in Deum, & creaturarum, in quibus calculatorium hoc argumentum locum habet, vera foret: oporteret tamen non admittere infinitos actus, vel creaturas perfectiores & perfectiores determinato excessu visione Dei, aut creatura alia inferiores, aut totam inferiorum collectiuè sumptarum perfectionem formaliter, aut æquiualenter in superioribus includi. Si enim vtrumque admittatur implicat eam visionis Dei seu cuiuslibet alterius tendentiæ in Deum, infinitatem secundum quid, ac non simpliciter & absolutè talem esse; etenim si tendentia illa in Deum infima in infimum obiectum, etsi à potentia limitata sit, aliquam entitatem, & perfectionem trahit, & superior alia immediata ad obiectum immediatè superius infimo illo, & sic deinceps infinita progressione ascendendo per obiecta, & actus superiores, & superiores vsque ad Deum: ergo, si excessus vniuscuiusque tendentiæ actus superioris, & superioris respectu inferioris determinatus sit, supra determinatam entitatem, & perfectionem illius, quam formaliter aut æquiualenter etiam includat tendentia citrea supremum obiectum infinitè ab infimo per excessum perfectionis distans, infinitos gradus determinatos perfectionis formaliter, aut æquiualenter habebit: ergo erit perfectionis simpliciter & absolutè infinitæ: quemadmodum linea eo precisè quod infinitas partes determinatas, seu aliquotas, quas vocant, in se claudat infinita absolutè & simpliciter in suo genere esset: vtrobique enim partes lineæ, aut perfectionis tendentiæ illius accipienti restant semper aliæ, & aliæ accipiendæ. Nec refert ad principij, & prædicati creaturæ limitationem recurrere. Inde enim probabitur implicatio tendentiæ creatæ in Deum à potentia limitata potius, quàm solvatur argumentum: cum inde constet limitatam eiusmodi sententiam necessariò esse, quæ argumento facto infinita, atque illimitata absolutè & simpliciter fore monstratur.

CERTAMEN IV.

Veritas solutionis huius in infinitate secundum quid tantùm Specierum, & actuum supremorum.

1. VEra nihilominus ea solutio est, quæ eis argumentis solùm probari infinitatem secundum quid contendit, quæ vt diximus creaturis non repugnat. Sed quia negari nequit quin species siuè actus superior formaliter, vel eminenter, seu æquiualenter inferioris perfectionem contineat, & aliquid amplius (quod erat alterum è duobus negandum, vt argumenta facta infinitatem simpliciter & absolutè talem in eis non euinceret) negandum necessariò est speciem superiorem supra infimam creatam, & sic de reliquis addere aliquam perfectionem aliquotam supra perfectionem infimæ specrei, quam æquiualenter continet, licèt necessarium sit, quod addat aliquem excessum perfectionis proportionale siue ex proportionalibus partibus perfectionis, siue ex eius punctis constatum: quæ infinita adhuc sui repetitione infinitum simpliciter & absolutè excessum perfectionis non constituat.

2. Etenim sicuti neque infinitæ partes proportionales, aut puncta infinita, quibus continuum quantitatiuum iuxta meam, vel alteram communem opinionem constituatur, infinitam quantitatem continuam absolutè & simpliciter constituit, sed intra finitam absolutè & simpliciter quantitatem sunt: ad eum igitur modum finitam absolutè & simpliciter perfectionem eminentialis continentia perfectionum & perfectiorum ab infima ad supremam specierum creatarum solummodo proportionaliter se excedentium, quæ in suprema est, infinitatem simpliciter & absolutè talem nusquam constituit: quia ex proportionalibus perfectionis infinitis partibus conflatur, non ex aliquotis. Quod si in speciebus obiectorum infinitè sese solum proportionaliter excedentibus verum id habet: citiùs in eorum cognitionibus, & actibus creatis, quæ ne proportione arithmetica è perfectione crescunt obiectorum, sed minori adhuc, verum habebunt. Quo satis vbique calculatorium argumentum habet, vt vbique quiescat.

3. Sed dices vnde constat res, & cognitiones, seu actus infinitos sese mutuo in perfectione excedentes solùm se excedere perfectione proportionali, ac non aliquota? potiùs enim videtur excessum vniuscuiusque respectu inferioris aliquotum, & determinatum esse debere. Primò enim infima omnium potibilium species, sicut entitatem, ita & bonitatem determinatam, & aliquotam habere debet: cùm nihil solùm proportionale extra aliquotum esse, à Deoue produci possit, vt commune Philosophis axioma est, vnde à pari inferri videtur proximè superioris speciei excessum perfectionis aliquotum esse debere. Secundò quia ex memorato axiomate proximè superior species determinatæ, & aliquotæ entitatis propriæ, & perfectionis non minùs debet esse, quam infima: & sic de aliis perfectioribus & perfectioribus. Cùm autem diuersa eius perfectio, & excedens sit, debet esse excessu perfectionis determinato, & aliquoto? siquidem proportionalis excessus additus aliquoto nequit facere aliam perfectionem aliquotam, & determinatam maiorem. Sicut neque pars proportionalis quantitatis addita parti quantitatis aliquotæ maiorem aliquotam, imò neque aliquotum potest constituere.

4. Cæterùm ratio, quæ in obiectione hac petitur, cur excessus proximæ in creatis superioris speciei respectu infimæ proportionalis esse debeat, non aliquotus ex absurdo quod infinita simpliciter & absolutè suprema ex creatis species creata, imò & inferior longè supremæ, essentia sua foret, aperte datur. Cùm talis fore argumento calculatorio benè penetrato demonstretur: & tamen infinitas eiusmodi Dei propria sit, ac proinde creaturæ repugnans. Quid ergo robustius ratione qua aliter sentientes in apertam agit, cogitque contradictionem? ad primum autem negatur paritas ab aliquota perfectione speciei, seu actus

infimi ad exceſſum aliquotum ſuperiorum in infinitum, & ſuperiorum: quia in hoc inuoluitur contradictio, non in illo. Ad rationem ex illo axiomate, quod nihil proportionale, & non aliquotum, & determinatum, ſed ſolùm proportionale eſſe, aut produci a Deo poſſit admiſſo, reſpondetur; facilè ſolum inferri ſpeciem, & actum ſuperiorem perfectionis determinatæ eſſe & maioris, non autem maioris determinatæ & aliquotæ: ad id enim opus eſſet, vt perfectionis exceſſus aliquotus eſſet ac determinatus, quod abnuimus. Illud autem quod aſſumebatur, nempe neque poſſe eſſe maiorem perfectionem determinatam, quia ex proportionali exceſſus, & aliquoto, nequit aliquota perfectio conſtitui, prorſus falſum eſt; ſi enim ex puris proportionalibus partibus aliquotum conſtituitur in opinione communi, citiùs ex proportionali & aliquoto conſtituetur. Loquor in commum hac continui compoſitione, quam in Phyſicis reieci. Nam in mea de infinitis puris punctis facilius hæc omnia ibunt. Siquidem duo hæc argumenta locum non habent, & quidem ſpecies entis cuiuſuis creati ſuperioris perfectionis, inferioris alterius determinatam perfectionem & entitatem non claudit formaliter entitatiue, & aliquid aliud, adhuc proportionale entitatis ac perfectionis addit, ſed ſe tota ſpecialì conceptu ſuo indiuiſibiliter perfectior eſt: quare locum proprie loquendo, non habent quæ ex augmento quantitatiuo lineæ maioris, per continentiam tantæ magnitudinis, quanta in minori eſt, & alterius ſiue aliquotæ, ſiue proportionalis partis additione.

5. Secundò oppones. Licet hæc ita habeant in ſpeciebus, & actibus tendentibus in obiecta perfectiora & perfectiora creata in infinitum poſſibilia; at in actibus qui Deum attingunt, qui proximamo infinitam ſimpliciter & abſolute obiectam, eis locum non habent: quare ij actus infiniti erunt, atque ex aliquota abſolutè & ſimpliciter infinitate eius eſſentiam infinitam trahent: haud traherent ex infinitate aliquota obiecti creati. Reſpondetur negando actum creatum attracturum perfectionem infinitam ex obiecto ſimpliciter infinito ſecundum ſpeciem ſuam, etſi in creatis eſſe poſſet. Sed dixiſſe nos vnicuſim neque actus, neque obiecta creata, etſi ſupremæ ſpeciei forent, & quæ inferiores & inferiores in infinitum haberent fore ex ſpecie ſua ſimpliciter & abſolute infinita. Quia aliæ ſpecies perfectiores, & perfectiores in infinitum, tam in actibus, quàm in obiectis inferiores alias proximas non exceſſu aliquoto, ſeu determinato, ſed proportionali excedunt: quo argumentum calculatorium in præſenti, & aliis materiis ceſſat.

6. Vnde, etſi infinitum ſimpliciter obiectum ſit (vt de facto Deus eſt, atque per impoſſibile eſſe creatum aliquid admittatur) eo principio ſtatuto actus infinitas non infertur: quia, cum certum ſit actum non ſumere ſuam perfectionem ex obiecto proportione arithmetica, ſed geometrica, vt explicauimus ſupra: atque ſtatuitum ſit contra hoc calculatorium argumentum ſpecies rerum creatarum quarumcunque, ſuperiores & ſuperiores in infinitum ſolo exceſſu determinato próximè inferioribus excedere poſſe; idem de actibus tendentibus in quoduis obiectum etiam infinitum eſt dicendum. Inſtabis primum: actus circa obiectum infimum, ex creatis aliquotam perfectionem ab illo trahit: ergo illi proximè ſuperior circa obiectum aliquotè maius, & ſic in infinitum, ſi ſuperiores & ſuperiores aliquotè eſſe in infinitum poſſent, aliquotè etiam maiorem & maiorem perfectionem a ſuis obiectis in infinitum traherent: cùm non minùs ſpecificentur, eſſentialemque dependentiam habeant actus ſuperiores a ſuperioribus ſuis obiectis, quam infimus actus ab infimo, nec minùs quàm hoc, & illa influxiua perfectionis in ſuos actus ſint.

7. Reſpondetur in meis principiis de conſtitutione continuì è punctis ſolis infinitis, inſtantiam nullam eſſe. Cùm enim quoduis indiuiſibile determinatum quid ſit (licèt non aliquotum, id eſt quod aliquoties repetitum efficiat deſignabilem, & menſurabilem à nobis determinatam magnitudinem) ſeorſim vel ſolum, vel coniunctum cum alio, vel aliis finitis numero indiuiſibilibus (quæ tamen aliquotam magnitudinem non faciunt) produci à Deo poterit, quare actus ille infimus ab infimo obiecto vnum ſolum, vel duo, aut tria indiuiſibilia perfectionis ab obiecto infimo trahere poſſit, & ſic ſuperiores & ſuperiores actus à perfectioribus, & perfectioribus ſuis obiectis trahere poſſent, quin ad infinitam ſimpliciter perfectionem peruenirent, etiam ſi infinitum aliquod creatum obiectum tandem pertingerent: quare nec actus circa Deum veltans illam ex eius infinitate traher. Sed in communi alia continui compoſitione ex infinitis partibus proportionalibus reſpondetur, actum infimum determinatam illam & aliquotam perfectionem non trahere ex obiecto, ſiue ad obiecti exigentiam, licèt tota illa ad obiectum terminetur: quia licèt totam illam terminare poſſit intentiorem & perfectiorem, non tamen illam petit, ſed quaſi patitur extrinſecè à potentia & comprincipiis actuis actus illius: quæ ex neceſſitate effectus, qui nonnisi aliquotus produci poteſt, ac non proportionalis tantum, ad aliquotam eius infimi actus entitatem neceſſariò concurrunt: deinceps autem in ſuperioribus actibus ſolùm ad proportionalem exceſſum, quem vnumquodque obiectum ſuperius de ſe in ſuo actu repoſcit. Dixi autem ſub finem numeri 4. in ſe totis diuerſis perfectioribus ſpecierum inſtantiam propriam à minoribus quantitatibus reſpectu minorum eſſe non poſſe.

8. Denique dices: ex continentia Dei eminentali omnis poſſibilis creaturæ perfectionis & perfectionis, inferri a nobis infinitatem Dei, atque omnipotentiæ: ergo ex continentia eminentiali omnium inferiorum & inferiorum ſpecierum in infinitum in ſuprema, ad quam peruenire progrediendo non poteſt, infinitas deduceretur: quod ſi hanc infinitati eumeendæ obeſt, quod ſuperiorem & ſuperiorum exceſſus ſolum proportionalis, ac non aliquotus ſit, etiam oberit infinitati Dei, eiuſque infinitati demonſtrandæ. Reſpondetur negando conſequentiam. Dei quippe, atque omnipotentiæ infinitatem non ex continentia eminentiali infinitarum creaturarum deduximus vtcumque: diximus enim eam deduci etſi creaturæ poſſibiles infinitæ non eſſent; ſed ex ratione, & modo eas continendi. Eas quippe continet præcisè, quia non repugnent; quæ ratio, ſi in infinitiesinfinitis chimæris adeſſet omnes in Deo continerentur, atque, quatenus ex parte Dei eiuſque potentiæ eſt, continentur: vnde, & modus eas continendi eminentialiter eſt ampliſſimus, & ſuperfluiſſimus, vt ſic loquar, reſpectu creaturarum contentarum; quemadmodum continentia omnis ſpatij & durationis creatæ poſſibilis, per immenſitatem & æternitatem Dei ampliſſima eſt, & in qua ſpatia, & durationes omnes creatæ poſſibiles quoquouerſum agi, moueri atque agitari queant. Species autem ſuprema illa creata, ita inferiores infinitas proportionali diminutione decreſcentes eminenter continet, vt nihil ei præter neceſſarium ad exceſſum proportionalem proxime inferioris ſuperſit. Quo labaſcit argumentum. Præterquam quod continentia eminentialis actiua, & exemplaris, ſeu idealis Dei omnem formalitatem effectus debet, etſi excellentius, continere, quare & ex eiuſmodi continentia infinitorum rectè infertur Dei infinitas ſimpliciter, ſpecies autem perfectior præter genus nihil, quod inferioris, & imperfectioris ſit continet; imò verò in differentiali prædicato, quo perfectior euadit, diuerſa omnino ab imperfectiori eſt, & aduerſa: quare neque aliquid commune illius, vt diximus.

QVÆSTIO IV.

Sitne Deus ab intellectu creato comprehenſiue inuiſibilis.

DEVM naturæ viribus comprehenſibiliter videri non poſſe certum ex dictis eſt: cùm certa, & Catholica veritas ſit Deum naturaliter videri à creaturis minimè poſſe. Quare id ſolum in præſenti inquiritur: an viribus ſupernaturalibus ita Deum adæquate, & totaliter videre intellectus poſſit, vt ipſum comprehendat perfectiſſima cognitione, quæ ſtricte comprehenſio a Theologis appellatur; non lata illa, qua Dei viſio quatuis

ad Coloſ. 1. & ad Corinth. 9. Comprehenſio ab Apoſtolo nominatur, ad id autem comprehenſionis eſſentia ſtatuenda in primis eſt.

CERTAMEN I.

De Comprehenſionis natura, & eſſentia aliorum placita.

1. COmmunis cõprehenſionis apud Scholaſticos deſinitio ſic habet. *Cognitio rei, qua nihil eius latet cognoſcentem.* Traditáque creditur ab Auguſt. epiſt. 112. c. 9. vbi habet. *Aliud eſt videre, aliud totum videndo comprehendere, quandoquidem id videtur, quod præſens, vtcumque ſentitur; totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem: aut cuius fines circumſpici poſſunt.* Quibus conſonare videtur locis iam citandis, ſed certè Auguſtinus de comprehenſione, prout idem cum viſione eſt, non autem de comprehenſione ſtricta, atque contra viſionem diſtincta eis locis agebat. Etenim à cap. 6. Eius epiſtolæ totus eſt in referendo, & explicando Ambroſio lib. 1. in Luang. dicente Zachariam non comprehendiſſe, id eſt vidiſſe, Angelum in ſe, & in natura ſua, ſed in ſpecie, ac forma viſibili, *quam voluntas elegit, non natura formauit*: ſicque ſolùm à Patribus nonnullis veteribus Deum eſſe viſum: etiam à Moyſe, qui facie ad faciem ei allocutus dicitur: ſubditque rationem: quia *id videtur*, vtcumque nempe, *quod præſens vtcumque*, id eſt ſub ſpecie aliqua *ſentitur*. Comprehenditur autem, *cuius nihil latet*: ſub ſpecie nimirum, ſeu forma, *videntem*. Quin Auguſtinus hom. 38. de Verbis Domini, ac ſæpè alibi comprehenſionem Dei Beatis concedit, ac ſolùm viatoribus, & ex viribus naturæ negat creaturis poſſibilem, vt ex multis eius locis vidimus q. 3. cert. 3. atque ex aliis inferiùs videbimus. Stet ergo Auguſtinum nuſquam comprehenſionis vocc eo ſenſu, quo Scholaſticis, vſum eſſe: ac proinde neque Bedam, qui ab Auguſtino, verba etiam, nec ſententiam ſolùm, mutuatur in 1. Ioann. 3. quod ipſum de aliis Patribus inferiùs oſtendemus.

2. Licèt autem hæc ita habeant, tamen non ita malè eis verbis comprehenſio definitur, vt ſi bono accipiantur ſenſu, bona definitio non ſit, vti ex dicendis conſtabit. Cæterùm ita intelligunt illam Vazq. 1. p. d. 53. c. 4. Alarcon. d. 4. c. 6. & alij plures, vt dicant ad comprehenſionem requiri (in quo omnes conueniunt, quos viderim) vt quidquid obiecti, ſiue intrinſecè, ſiue extrinſecè tandem ſit, quia vel formaliter, vel eminenter in eo continetur, vel quouis tandem alio modo eſſe adhuc extrinſecè poteſt, comprehenſione cognoſcatur: quoniam verò ſua extrinſeca & intrinſeca omnia Deus Beatis reuelare poſſe videtur, ac proinde, & ab illis poſſe comprehendi. Faſol. 1. p. q. 12. art. 7. dub. 5. negat Deum omnium ſibi intrinſecorum, & extrinſecorum cognitionem communicare creaturæ poſſe: quia ea cognitio, vt pote infinitorum ſimpliciter & abſolute infinita ex ſpecie ſua foret: quod creaturæ repugnat cognitioni. Sed in primis hoc ſolo illo argumento calculatorio probat, quod q. 3. cert. vlt. diximus: quodque citius Deum eſſentia ſua infinitum videri in ſe à creato intellectu non poſſe probaret, vt patet. Secundò comprehenſio pluribus cognitionibus haberi de obiecto, & omnibus quæ ad ipſum pertinet optimè poteſt, vt conſtat ex comprehenſione lapidis corporea: vnde ad comprehenſionem intellectualem tranſlatum nomen, & metaphora petita eſt, quæ duplicis manus apprehenſione duplici efficitur. Infinitæ autem numero cognitiones finitæ non magis, quàm infinita obiecta repugnant. Secundò Recentiores nonnulli aiunt omnia, quæ aliquo modo Dei ſunt ad comprehenſionem cognoſci debere ſecundum ſtatum omnem, quem habeant, tam poſſibilitatis, quàm exiſtentiæ. Quod ſi Deus decernat non exiſtere viſionem creatam, vel ad illam non concurrere, nulla creata viſione eiuſmodi decreta actu exiſtentia cognoſci poterunt. Cum omnem creatam viſionem alterutrum, nec ſolùm vtrumquè rebus tollat. Similiter nec ſcientia viſionis de talibus decreris, quæ de facto non eſt: cùm de facto ea decreta non ſint, poterit vt exiſtens viſione vlla creata videri; ſed ſolùm vt poſſibilis. Licèt autem eiuſmodi decreta, eorumque ſcientiam viſionis ſolum ſecundum poſſibilitatis, ac non exiſtentiæ ſtatum per diuinam ſcientiam repreſententur: aiſt cum diuina ſcientia ob ſuæ excellentiæ in repreſentando infinitatem, ea etiam ſecundum eum ſtatum immutata omnino repreſentatione ſua repreſentaret, ſi illis ſtatus ille adeſſet; de ſe quidem comprehenſio Dei eſt.

3. Sed contra primò: quia vel cognitio creata poteſt immutata in repreſentando ad aliquod obiectum denuò adueniens repreſentandum extendi vel non? ſi poteſt etiam illa decreta & ſcientia caſu quo exiſterent, vt exiſtentia repreſentari à ſcientia creata poſſent, ſicut à diuina: quare & de ſe comprehenſio Dei eſſet. Si nequit: inani & ſuperuacuo molimine, & recurſu ad decretum de non exiſtentia viſionis omnis caſu, quo adeſſet, recurritur: cùm plura decreta, imò & creaturæ plures poſſibiles de facto non ſint, neque cognoſcantur vt exiſtentes. Etenim nulla viſio, aut ſcientia creata poteſt extendi immutata in ſe, & in repreſentando ad illa repreſentanda vt exiſtentia, caſu quo exiſterent: ſi autem dicas eſſe poſſibilem aliquam in eo caſu quæ omnia alia repreſentaret præter illa decreta, & ſcientiam. Primò: nulla eſſet poſſibilis, quæ Dei ſubſtantiam repreſentaret: ac proinde eo modo, & hypotheſi non ſolùm incomprehenſibilis, ſed & inuiſibilis Deus oſtenditur: quod ſi ea ſolùm hypotheſi, qua Deus inuiſibilis eſt, incomprehenſibilis poſſit probari: ea ſublata æquè comprehenſibilis, atque viſibilis abſolutè dicendus contra communem, vt minimùm, Theologorum erit. Secundò ea etiam ſublata hypotheſi nulla eſſet cognitio creata, quæ omnia Deo intrinſeca, & extrinſeca repreſentaret actu exiſtentia ſuo modo: cùm in his alia poſitiua, alia negatiua, & contradictorie oppoſita ſint, vt negatio decretorũ, quæ in quouis hypotheſi eſſent: cùm enim negatio decreti, & rei cuiuſuis ſimul cũ illis eſſe non poſſit, nunquam dari poterit cognitio, quæ omnia, quæ Dei ſunt tam intrinſeca quam extrinſeca repreſentet actu exiſtentia, pro caſu quo exiſterent, ni dari poſſit cognitio creata, quæ ſine ſui intrinſeca variatione alia obiecta denuò aduenientia, præter ea quæ ſemel repreſentauit, repreſentare valeat. Quod hi meritò iudicant impoſſibile: quare fruſtrà ac ſuperfluò ad decreta illa, & hypotheſim Doctores iſti recurrunt: cùm eo ſtatuto principio, quod nimirum cognitio comprehenſiua obiecti talis eſſe debeat, vt omnia, quæ in quouis caſu & hypotheſi aliquid obiecti ſint de ſe repreſentare valeat, in his, quæ abſolutè ſunt, imò in nulla hypotheſi poſſunt, deficere, nulla cognitio creata, quæ comprehenſio Dei ſit valeat excogitari.

4. Sed certè principium hoc falſum omnino eſt, & prorſus inane. Quæ enim nondum aliquid obiecti ſunt, imò neque in ſe ſunt, quare neque cognoſcibilia ſunt (vt decreta, & ſcientia illa) opus non eſt vt cognitione comprehenſiua, eiuſue repreſentatione, quæ tantùm dicit cognitionem eorum, quæ aliquid obiecti ſunt contineantur, pro caſu quo & in ſe cognoſcibilia, & obiecti aliquid eſſent: licèt enim hæc non ita pro illo caſu cognitione, eiuſque repreſentatione contineantur, dum tamen reliqua, quæ abſolutè cognoſcibilia, & aliquid obiecti ſunt ea cognitione repreſententur, verum abſolute ſrit talem eiuſmodi cognitionem eſſe, vt nihil rei lateat videntem; quo ex data, & recepta ab his Doctoribus definitione eſſentia comprehenſionis continetur. Quare, & verum erit eam cognitionem abſolutè comprehenſionem eſſe. Confirmatur ex comprehenſione corporali, à qua ad intellectualem ducta metaphora eſt. Ad eam quippe ſola quantitas, quam de facto, & abſolute corpus habet, coutineri, ac definiri corporali apprehenſione debet, vt comprehenſio ſtricta ſit; quin talis exuberantiæ, & amplitudinis apprehenſio eſſe debeat, vt totam, quam abſolutè, vel in hypotheſi aliqua poſſet corpus quantitatem habere, immutata & inuariata circumſcriberet. Alioqui nulla corporea comprehenſio eſſet poſſibilis, vt patet, ac mox in ſpirituali & intellectuali expendam. Impugnatur Secundò idem principium ab abſurdo; quia cùm nulla creata cognitio non repreſentans actus, & effectus creaturæ cuiuſuis mere poſſibiles, qui actu non ſint, eos caſu

quo

quo ſint, repræſentare queat: fit planè contra communem ſenſum Theologorum nullam creaturam ab alia comprehendi intellectualiter poſſe; imò abſurdum aliquid inferetur: nullam ſcilicet cognitionem de ſe non repræſentaturam omnium excogitabilium, tam poſſibilium, quàm impoſſibilium pro hypotheſi poſſibili, aut impoſſibili, quod ad obiectum aliquod pertineret, ac proinde vera, & in illo cognoſcibilia forent, obiecti alicuius comprehenſionem eſſe poſſe: neque enim de facto nihil obiecti ſunt, atque ad illud non pertinent, quæ de facto non pertinent, atque ea quæ pertinere ad illud non poſſunt. Hoc autem adeò paradoxum, exoticumque eſt, vt in [illegible] [illegible], imò mentem, veniret admittere.

5. Tertiò aliqui idcirco non poſſe omnia tam intrinſeca, quàm extrinſeca Dei viſione creata videri putant, quare neque Deum comprehendi: quia viſio Dei creata, quæ aliquid extrinſecum Dei eſt ſupra ſeipſam reflectere, ac ſe videre, & repræſentare minime poteſt, ſed per aliam ſupra ipſam reflectentem, & hæc per aliam, & ſic in infinitum procedendo, qui proceſſus infinitus actuum, & obiectorum, à quibus cauſantur, omnino repugnat: ita Montanus d.2. c.9. Petr. Thart. diſp.18. de anim. ſect.3. & 4. & manuſcriptus de viſ. d.13. ſect. 3. Admitti viſione creata non cognita per ſeipſam, neque reflexa vlla, neque actus amoris erga Deum, qui illam, vel reflexas alias ſupponunt, poſſe per illam videri: ac proinde plura, quæ ad Deum ſpectant, quàm eius creatam viſionem [illegible] [illegible], vt nulla Dei comprehenſio eſſe poſſit. Rationem hanc multis impugnant Murciani Recentiores contendentes obiectum [illegible] [illegible], ſeu viſionem creatam naturâ præcedere: quia aliunde, quam ab obiectis, habitis ſpeciebus, [illegible] [illegible], naturaliter habeat poſſe. Verum [illegible] [illegible] ex parte termini ſequi obiecto, reſpectu viſionis minime poſſunt: ſicuti neque reſpectu [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], imò & [illegible] [illegible] non conſtituunt. Secundò impugnant: quia viſio [illegible] Dei cum aliis omnibus creatis per [illegible] aliam viſionem creatam poſſit [illegible] ſaltem cognoſci: ac Deus per eam neque comprehendi: ſed malè, [illegible] enim de viſione iſta reflexa, quæ Dei effectus eſt argumentum, & infinitus proceſſus obiectorum, & actuum. [illegible] ratio eſt inſufficiens: tum quia nihil extrinſecum obiecto, & cum quo hoc connexionem intrinſecam, ſeu reſpectum tranſcendentalem non habeat, cognoſci [illegible], vt nihil obiecti [illegible] cognoſcentem [illegible] latere. Secundò; quia eodem diſcurſu nihil creatum comprehendi à creatura poſſe æquè conuincitur: [illegible] cognitio eſſe poſſit, quæ ſeipſam repræſentet.

6. Vazq. 1.p. & d.[illegible], circa finem, ex quo reliqui, fatentur poſſe [illegible] creatum intellectum omnia Dei intrinſeca & extrinſeca [illegible] cognoſcere; ac tamen non poſſe illa comprehendere: quia ea ex vi viſionis Dei, vt ad [illegible] comprehenſionem ſpectat, [illegible] cognoſcere: [illegible] Dei relationem [illegible] ad creata, extrinſeca nullum [illegible], nec modum ad ea cognoſcenda eſſe poſſe. Cum autem Dei ſcientia increata è Deo ipſo, tanquam ex primario obiecto, atque aliquo [illegible] ſpecificatiuo [illegible] tam repræſentationem trahat, qua omnia cognoſcibilia, etiam extrinſeca ſecundariò repræſentat, fit planè, vt ex vi viſionis Dei cuncta extrinſeca Deo, quæ ipſius effectus ſunt, eſſeue poſſunt, à Deo cognoſcantur, atque Dei increata cognitio ſit ipſius comprehenſio. Multa in hac ſententia diſplicent. Primò id, quod definitioni illi ex Auguſtino deſumptæ addunt. Nimirum comprehenſionem ex vi viſionis obiecti debere cuncta, quæ ad ipſum ſpectant videre. Id enim oporteret, vt Auguſtinus, & Scholaſtici veteres definitioni addidiſſent, et [illegible] [illegible] reliquis. Neque enim fas nobis eſt traditis ab antiquitate definitionibus rerum quidquam addere, vel minuere; alioqui, cùm rerum definitiones ſcientiarum principia ſint, ſi ex pro iudicio, libitóque immutari ab vnoquoque poſſent, nihil in ſcientiis firmum haberetur. Secundò ex ipſa natura corporeæ comprehenſionis, ex qua intellectualis cognitio comprehenſio dicta eſt, impugnatur. In ea quippe opus non eſt, vt quidquid quantitatis in corpore comprehenſo eſt, ex vi comprehenſionis alicuius alterius, quod corporis eſt, contineatur: vt ſi [illegible] lapidis vna manu contineri, opus non eſt vt ex huius continentiæ vi [illegible] aliud lapidis aliâ manu contineatur. Diſplicet ſecundò modus, quo explicant viſionem increatam ex vi viſionis Dei extrinſeca omnia, quia Dei ſunt repræſentare. [illegible] ex infinitate repræſentationis, quam viſio increata è Deo tanquam obiecto primario, & ſpecificatiuo trahit, non magis determinari ad repræſentanda, quæ Dei aliquid ſunt, quàm quæ non ſunt: quare non, quia Dei ſunt aliquid, ea repræſentat, vti ad formalem rationem comprehenſionis oporteret, vt ex vi viſionis obiecti, quidquid illius eſt, per illam cognoſceretur: innititur enim eis vocibus, vt, quia illius aliquid ſunt, ex eius viſione ad ea cognoſcenda comprehenſio determinetur: ac proinde, [illegible] ex vi viſionis obiecti cognoſcantur, formalis comprehenſio obiecti viſio formata ſit; quod autem [illegible] [illegible], quam ex ipſo trahit non magis determinatur ad videnda obiecta, quæ aliquid illius ſunt, quàm quæ non ſunt aliquid illius, patet: quia, ſi per poſſibile, vel impoſſibile aliquod obiectum eſſet, quod ad Deum nullatenus pertineret, eamdem & [illegible] [illegible] [illegible] neceſſario increata ſcientia illud repræſentaret. Imò neque vllam creaturam comprehendet Deus ex inconnexis cùm ſuis extrinſecis, vt [illegible] cauſæ ſunt cum ſuis effectibus [illegible]: & [illegible] à cauſis pluribus indifferenter poſſunt [illegible] neque ex obiecto creato Dei ſcientia repræſentatiuam trahit, neque eiuſmodi obiecta realiter tranſcendentaliter connectantur ac [illegible].

7. Diſplicet tertiò: quod ex eis, quæ aliquid rei comprehenſæ eſſe, dicitur extrinſeca obiecta poſſunt, debere abſolutè cognoſci, nedum ex vi viſionis cognoſci, vt res comprehendatur, etſi hæc nullum intrinſecum reſpectum habeat ad illa: in quo video Murcianos Recentiores Vazquio, & eius aſſeclis conſentire. Etenim, vt nihil rei non cognoſcamus, [illegible], ſat eſt, ſi omnia eius intrinſeca cognoſcamus, quæ ſi abſque extrinſecis cognoſci non poſſunt, quia horum reſpectiua ſunt, tunc etiam cognoſci debebunt, non quidem ratione [illegible], aut cognoſcibilitatis ſuæ, ſed quatenus tota veritas rei neceſſariò cognoſcenda vt comprehendatur, ſine quibus cognoſci nequit; at verò cùm extrinſeca obiecta reſpectum eſſentialem, & intrinſecum rei comprehendendæ non terminant, ac proinde tota illa ſine eis videri, cognoſcique poteſt: nulla eſt ratio, ob quam extrinſeca illa omnia in ſe cognoſci debeant, vt res tota cognoſcatur, atque viſione, ſeu cognitione abſolutè contineri, definiri, ac circumſcribi abſolutè dicatur. Confirmatur ex comprehenſione corporea, ad quam apprehenſio extrinſecæ quantitatis corpori comprehendendo non requiritur. Sicut enim corporalis comprehenſio terminos reſpectiuum extrinſecorum corporis continere non debeat, quia palpabiles non ſunt reſpectus eiuſmodi, vt tactu & contiguitate teneri, apprehendique poſſint, ſed mente percipi, intelligique valent; ac proinde ad comprehenſionem intellectualem percipi debeant, ac ſubinde eorum termini: aſt extrinſeca plura quanta, quæ tangi, & corporaliter apprehendi queant, neque aliquid extrinſecum corporis ſunt, apprehendi deberent, vt ipſum comprehenderetur: ſi quidquid rei comprehenſæ extrinſecum, & nullo modo connexum eſt, apprehendi debeat, vt comprehendatur.

8. Nec refert, ſi dicas illorum extrinſecorum cognitione rem comparatiuè magis cognoſci, cum Murcianis Recentioribus: quid enim eſt magis cognoſci comparatiuè, ſeu per comparationem ad alia? an quod illius ſublimitas comparatione ad inferiora, vel inferioritas comparatione ad ſuperiora magis cognoſcatur, vel ſimile quidpiam? ſed ad comparationem ad ea [illegible], quæ nihil illius ſunt [illegible]. Secundò ex rei per comparationem ad alia cognitio maior in [illegible] cognitione abſtractiua, & imperfecta per diſcurſum [illegible], cùm res tota, quanta quanta eſt, in ſe clarè & intuitiuè videtur. Quare [illegible] cognitione per comparationem non res ipſa clarè viſa magis cognoſcitur, ſed alia, quæ extremum comparationis & ſimilitudinis, vel diſſimilitudinis eſt, niſi aliquid rei intrinſecum, quod [illegible] illis ignotis cognoſci non poterat, eis cognitis innoteſcat: hoc autem nequit [illegible] [illegible], cùm intrinſecum rei illius conceptum extrinſecorum reſpectiuus verè ſit, atque illis neceſſariò, & eſſentialiter connexus, vt contendimus. Hæc ratio rationi aliorum contra eandem Recentiorum [illegible]. Alias contra

compre

Digitized by Google

comprehenſionem debere adæquari cognoſcibilitati obiecti, vt certa. 2. diximus. Cum autem Deus licèt compre- [illegible] adhuc cum effectibus ſuorum poſſibilitate non ſit [illegible] & cauſæ omnes id in mea ſententia habeant) [illegible] tamen per ſuos effectus, quia nullum cauſa [illegible] cognitio, quæ illum (& idem eſt de quacumque cauſa) non per effectus etiam cognoſcat, & in ordine ad extrinſeca, ipſius cognoſcibilitati adæquare non poſſet: quare neque illius comprehenſio eſſe. Cæterùm cognoſcibilitas rei comprehendendæ, quam æquare debet eius comprehenſiua cognitio, non eſt cognoſcibilitas quæ ei extrinſecè à noſtris cognitionibus & potentiis cognoſcitiuis, præſertim naturæ ſuæ vitioſi, ſeu imbecillitate, & imperfectione [illegible] manifeſtæ, quibus ad rei cognitionem qualem qualem [illegible] ſed cognoſcibilitas, ſeu veritas rei intrinſeca, vt certa. 2. diximus: alioqui ad comprehenſionem rei, vt eius nobiliſſima cognitio eſſentia ſua eſt, modi omnes imperfectiſſimi noſtri rei cognoſcendæ, atque imperfectiſſimæ [illegible] illius cognitiones adæquandæ forent: quia non tam comprehenſionem rei ſaltem, ſed & cum eius viſione impoſſibilem eſſe oſtendemus [illegible] ſequenti de Scientia Dei. Sat ergo eſt, vt eminentiori cognitione [illegible] res tota cognoſcatur, vt comprehendatur; ea quippe cognitione eius cognoſcibilitas, & [illegible] intrinſeca repreſentatione formaliter [illegible] [illegible] cognitionum imperfectiorum rei eiuſdem, ac proinde eius extrinſeca cognoſcibilitas [illegible] habeatur. Denique neque ex vi viſionis obiecti comprehendendi videtur debere, vt poſſe [illegible] terminos, ad quos res comprehendenda entitate ſua intrinſecè refertur, [illegible] fusè [illegible] controuerſ. de Scientia Dei, ne noſtræ quæſtionis terminos [illegible] excedat, [illegible] illi propterea ſedes [illegible] diſputandum videatur.

9. Hæc ſatis ſint contra eos, qui omnium tam [illegible], quàm [illegible] rei cognitionem ſiue abſolutè, ſiue ex vi viſionis illius, ad eius comprehenſionem, & [illegible] & ſufficiens arbitrantur. Alij autem id etiam ſupponentes varia ad ſtrictam comprehenſionem ſequuntur. Nominales apud Vazq. eundem c.3. tradendis quinque comprehenſionis acceptionibus, quam difficultati de Dei incomprehenſibilitate ſoluendæ, atque [illegible] comprehenſionis explicandæ infudarunt. Licet in tertia, & in quinta comprehenſionis acceptione ſatis de comprehenſionis eſſentia mentem videantur explicaſſe: dicentes in tertia comprehenſionem eſſe viſionem optimam, quæ de obiecto haberi poſſit: in quinta verò comprehenſionem in ea acceptione eandem proportionem cum aliis cognitionibus ſeruare debere, quam eius obiectum cum aliis ſeruat. Sed tamen proportio hæc impertinenter ad comprehenſionem aduocatur: cùm inter non comprehenſiuas cognitiones ſeruetur, vt patet. Secundò: quia [illegible] Angelica comprehenſio lapidis perfectior eſt cognitione naturali abſtractiua Dei, cum tamen obiectum ſit longe perfectius. Tertia verò illa acceptio comprehenſionis, licèt Deum incomprehenſibilem à creatura [illegible] [illegible] incomprehenſibilem facit à creatura: cùm nulla creata nuſquam cognitio optima ſit ex his, quibus cognoſci poteſt: cùm increata ſcientia à Deo cognoſcatur. Omitto cæteras, licèt non approbem, ab [illegible] Recentioribus nonnullis [illegible] ſententia aliam proponendi [illegible] 3.2. n. 8. qui denique Recentiores ad comprehenſionem obiecti requirunt, vt cognitio omnia obiecti eo modo, quo in obiecto ſunt, ſiue formaliter, ſiue eminenter repreſentet: [illegible] obiectum poſſit habere & non habere aliquam [illegible] abſque vlla ſui mutatione, ita & cognitio comprehenſiua ſine vlla ſui mutatione repreſentare illud, ac non repreſentare queat, ſi non ſit actus. Vnde conſtat cur Deus à ſe ſolo, ac non à creatura comprehendi poſſit, aſt creaturæ comprehendi à creatura queant. Verùm, vt dicebamus n. 3. & 4. falſum omnino eſt ad comprehenſionem requiri cognitionem totum, quæ obiecti [illegible] ſunt, pro ea quam [illegible], vt hæc [illegible] Recentiorum ſupponit. Quare contra hunc modum eadem, quæ ibi diximus, militant argumenta: Prætermitto quod diuinæ libertatis cum eius immutabilitate myſteria [illegible] difficultates [illegible], [illegible] omnia eſt, neque [illegible] [illegible] demittere.

CERTAMEN II.

Vera comprehenſionis ſtrictæ natura, & eſſentia cum Patribus, & Scholaſticis ferè omnibus traditur.

1. VEra igitur comprehenſionis definitio eis verbis, *quæ nihil rei latet videntem, & quæ rei fines circumſpiciuntur*, [illegible] intellectus continetur, vt [illegible] nihil cognoſcibilitatis intrinſecæ rei ea cognitione, & viſione rei lateat cognoſcentem; quæ definitio [illegible] euidens, tam clarius, ac ſine vlla vocum amphibologia tradunt longè theologorum pars comprehenſionem definientium his verbis. *Cognitio, ſeu viſio rei in quantum cognoſcibilis eſt.* Ita eam definiunt Bonau. in 3. d.14. art. 1. q.3. ad 3. Scotus ibi q.1. & 2. in 4. diſt. 49. q.3. art. 1. & in reportatis q.110. art.1. ad 1. multiſque locis S. Thom. præcipuè 1.p.q.12. art.7. corp. & ad 2. q.14. art.3. contra Gentes cap. 55. q.8. de verit. art.2. & in 3. d.14. q.1. Scotiſtæ omnes ad Scoti locum, item Nominales, Okam eorum princeps in 1.d.3.q.7.& in 4.q.13. Gabr.in 3.q.vnic. & in 1. d.3.Greg. in 1.d.44. Maior in 3.d.14. art.1 [illegible] & 15. Ricard. ibi q.4. Duran. q.1. ad 3. Carthuſ. d.49. q.4. Banes ad citatum art. 7. 1. p. Caiet. art. 8. & Thomiſtæ Dominicani cæteri. Atque in hanc ſententiam explicandam venit Franciſcus Vittoria [illegible] à Vazq. cap.1. dum ait: ad comprehenſionem requiri, vt obiectum ſecundum totam intenſionem cognoſcatur. Neque enim doctiſſimus, atque acutiſſimus vir, [illegible] id ſentem, omnium animis ſuorum nempe ſcriptorum deſideratum, cuius de intenſione qualitatis propria loquitur (ſine qua, & Deum à ſe, & creata, tum ab ipſo, tum à creatura comprehendi poſſe videbat) ſed de intenſione perfectionum, & cognoſcibilitatis. Et vero definitioni ex mente [illegible] Valent. 1.p.q.12. punct.6. Molina [illegible] art.7. [illegible] & art. 8. Suarez [illegible] d.28. ſect.1. & 2. & 2. de attribut. c. 5. & d.49. Salas 1. 2. tract. 2. d.4. ſect.6. Arriaga [illegible] 4. Herize d.4. c.4. Moncæus d.2. c.7. Tanner. d.2. q.6. dub. 4. Ruiz. de Montoya tit. de Scientia d.6. ſect.2. & ſequentib. VVadingo d.6. de [illegible] dub.3. §.2. fine, & §.3. [illegible]. Oviedo controuerſ. 7. de anima [illegible] Bern. d.33. de beatitudine ſect.1. n.7. & d.54. ſect.1. n.3. licet aliam comprehenſionis definitionem ex Auguſtino petitam in fine à nobis impugnandam adduxerit [illegible] n.7. Ricardi, & ex citatis plerique.

2. Hanc item comprehenſionis ſtrictæ definitionem, eiuſque comprehenſionis, vt plurimum, voce, nobis Patres ferè omnes tradiderunt. Auguſtinus l. 3. de Trinitate. *Plenam verò, [illegible] naturam, nec Angelus quilibet, nec ſanctus aliquis perfectè videre poterit* (nota illud: *Plenam, & perfectè*) *Ideò Incomprehenſibilis dicitur Deus.* Item de cognition. veræ vitæ cap.3. [illegible], quod Angelis, qui ſemper vident faciem Dei, inuiſibilis dicatur Deus, [illegible]: *quia nulli creaturæ ad plenam intelligibilis, neque animæ Beatorum, & Angeli ſic mire, non noſtra, eum videre &c. Sed quia non plenè ab ipſis, ſicut à ſe ipſo [illegible]. Ideò ſolum inuiſibilis dicitur.* Et epiſt. illa 112. cap.6. *Propterea Deum nemo vidit vnquam: quia ſicut ait [illegible] noſter Ambroſius, plenitudinem diuinitatis nemo vnquam conſpexit, nemo mente aut oculis comprehendit.* Et ſoliloquio 31. *Soli ſibi integrè notam eſſe Trinitatem totam*, aiebat Auguſt. & 4. de Geneſi ad lit. c. 6. *Deum non ita nobis, & Angelis notum eſſe*, ait, *ſicut ipſe ſibi*. Irenæus Gregor. loco citando. *In retributione [illegible] per contemplationis ſpeciem poteſt. Sed tamen ad perfectum non poteſt; quia etſi hunc in claritate ſua quandoque conſpicimus, non tamen eius eſſentiam plenè inſpicimus.* Chryſoſt. hom. 4. de incomprehenſ. Dei natura, & [illegible] & 3 in epiſt. ad Corinth. ait: *Deum à creatura non ita ſicut à ſe cognoſci poſſe, ac proinde neque ab ea comprehendi, quia neque ab ea [illegible], ſeu comprehenſione cognoſci.* Concludit que *Noſtra vt à Filio, & Spiritu Sancto dumtaxat [illegible] illum cognoſci [illegible]*. Fulg. q.3. ad Ferr. de Chriſti anima ait [illegible] *Diuinitatem, quantum id eſt, ſecundum totum, quod ipſa ſe nouit, non autem ſicut ipſa ſe nouit; quia Deitas ſe ſe*

nouit, vt hoc ſe [illegible] *eſſe, quod nouit : non ita Chriſti animæ.* Sunt qui identitate inter cognoſcentem & cognitum Deum æqualitas cognitionis quia cum obiecti intrinſeca cognoſcibilitate eſſe minimè poſſit. Greg. Magn. 10. Moral. c. 7. aliàs 11. [illegible], inquit, *tale eſt : quia ipſe quoque electi ſpiritus* [illegible] *tanta circumſcriptione perfecte non penetrant.* Et rurſus : *Habet Deus ſublimitatem : quia ipſorum quoque intelligentiam, qui recepti in ſupernam fuerint congregationem tranſcendit.* Idem Greg. lib. 18. Moral. cap. 27. & 28. aliàs 37. vel 40. *Nec tamen videbimus ſicut videt ipſe ſe ipſum. Longè quippe diſpariliter videt creator ſe, quàm videt creatura creatorem. Nam quantum ad immenſitatem Dei, quidam nobis modus figitur contemplationis : quia ex ipſo pondere circumſcribimur, quo creatura ſumus.* Auguſtin. *Profectò non ita capiemus Deum ſicut ipſe conſpicit ſe : ſicut nec ita requieſcimus in Deo ſicut ipſe requieſcit in ſe. Nam viſio noſtra, vel requies, vtcumque erit ſimilis viſioni, vel requiei illius, ſed æqualis non erit.*

3. [illegible] Hieronymus ad id : *Nemo nouit Filium, niſi Pater* &c. his verbis. *Erubeſcat Eunomius tantam ſibi notitiam Patris, & Filij, quantam alterutrum inter ſe habeant vindicans. Quod ſi inde contendit in ſuam inſaniam conſolari, quia ſcriptum eſt : & cui voluerit Filius reuelare : aliud eſt naturæ æqualitate noſſe quod nouerit, aliud reuelantis dignatione,* vt inde non tantum noſſe Deum, quantum Deus ſe nouit Eunomius valeat : quia non ex natiua æqualitate cognoſcit. Hac adhuc eandem etiam eſt illud Ambroſij in 1. Lucæ ad id Ioann. 1. *Deum nemo vidit vnquam,* diſtinxit : *quia eam, quæ in Chriſto habitat, plenitudinem diuinitatis nemo conſpexit : nemo mente, aut oculis comprehendit.* [illegible] in voce *plenitudinem*, quàm in verbo *comprehendit*. Iſidorus lib. 1. Sentent. cap. 3. ad id Exodi 33. *Faciem meam videre non poteris*, [illegible] *Quamuis ad participationem Angelicam humana, etiam poſt reſurrectionem natura perficiatur, & ad contemplandum Deum indefeſſa, videre tamen eius eſſentiam plenè non præualet : quia nec ipſa perfectio Angelica in toto, vel integrè attingit ſcire. Sola enim ſibi integrè nota eſt Trinitas, & humanitas ſuſcepta* (id eſt homini) *quæ tertia eſt in Trinitate Perſona.* Atque illud etiam Cyrilli Hieroſol. Catecheſ. 6. [illegible] *Videre ſanè* (Angeli faciem Patris) *ſed non ita, vt eſt; ſed, vt eſt & ipſi capiunt; vident Angeli, ſed ita, vt capiunt. Vident Archangeli, vt poſſunt. Vident Throni, & Dominationes, ſed minus tamen quàm pro rei dignitate. Solus autem Spiritus ſanctus & Filius Dei vnigenitus. Pro rei dignitate* [illegible], *vt oportet*, quemadmodum ipſe [illegible] verbis. *Solus autem Spiritus Sanctus ita, vt oportet, videt. Ille enim ſcrutatur omnia etiam profunda Dei : & vnigenitus Dei Filius, ita, vt oportet etiam cognoſcit.* Hilar. 12. de Trinit. col. penult. *Nulla te nec res tua, penetrat : nec profundum immenſæ maieſtatis tuæ peregrina, atque aliena virtutis cauſa metitur.* Bernard. 5. de conſiderat. ante med. & Laurent. Iuſtinian. de caſto connub. Dei, & animæ cap. 18. Deum à creatura comprehendi poſſe negant, quia huius viſio creata neceſſariò futura eſt, ac non increata ſicut diuina. Quod aliis verbis noſtram confirmant ſententiam, concordant horum Patrum rationi. Hilar. 2. de Trinit. ſub init. Proſper. Sentent. 51. & epigram. 42. Iunil. African. de partibus diuinæ legis cap. 14. Hugo Victor. 1. de Sacramentis p. 3. cap. 1. Richard. Victorin. 2. de Trinit. p. 1. cap. 20. ac tandem [illegible], alia ad hanc noſtram ſententiam teſtimonia videre, quæ vide apud Soar. Vaſq. Ruiz. Tannerum Faſol. & alios Scholaſticos locis citatis.

4. Sed & à ratione facile probatur concluſio eſt, vt videre eſt apud Soar. locis citatis, præſertim 3. p. d. 26. ſect. 1. vbi fusè rationes à S. Thom. tactas perſequitur, & illuſtrat. Primò enim, cum comprehenſio intellectualis adæquari obiecto debeat, non quantitatiue, ſicut corporea, ſed eius ad inſtar, intentionaliter, ſeu intelligibiliter : & nequeat ita adæquari, niſi omnem eius intelligibilitatem repræſentatione ſua intentionaliter quaſi exhauriat : neceſſariò tanta debet eſſe in ratione repræſentandi, quantum obiectum fuerit in ratione intelligibilis. Secundò probatur, quia cum veritas intrinſeca rebus ſit, & paſſio metaphyſica entis, non minor, quàm [illegible] bonitas, aſſignatum, quia maiori, vel minori amore de ſe digna res ſunt : ita etiam ad eius perfectionem [illegible] intrinſeca veritas, ſeu cognoſcibilitas intrinſeca aſſignanda eſt, pro qua alia aliis perfectiori, vel imperfectiori cognitione de ſe ſe digna ſunt, vt eleganter [illegible] Cyrill. Hieroſol. catecheſ. 3. poſt med. Inde communiter obiectum ſpirituale corporea potentia percipi non poſſe dicitur : quia intrinſeca cognoſcibilitas, & veritas illius omnem cum corporea imperfecta cognitione proportionem [illegible] ſui perfectione ab intrinſeco detrectat. Tertiò probatur : quia per omnes, vt bene Soar. d. illa 26. comprehenſio debet eſſe clara, & euidens, ita, vt non ſufficiat nihil obiecti cognoſcenti abſcondi, & obſcure latere : ergo ad rationem comprehenſionis non ſufficit totum obiectum, vtcumque repræſentare, ſed opus præterea eſt, vt in modo repræſentandi illud totum perfectionem habeat, ipſius [illegible] cognoſcibilitati intrinſecæ, & vt magis eſt, proportionatam. Confirmatur hæc ratio : quia, cum ad rationem comprehenſionis opus non ſit, vt vna ſimplici cognitione habeatur, ſed ſatis ſit pluribus haberi, inferretur Deum [illegible] cognitionibus poſſe à nobis in hac vita comprehendi, ſi aliud requireretur, quàm omnia obiecti percipi, vtcumque, ac non cum proportione debita intentionali cognitionis, & obiecti : quanto denique apertius inferatur Deum [illegible] comprehenſibilem abſolute eſſe : cum omnium tam intrinſecorum, quam extrinſecorum Dei ea ratione, quæ ad Dei comprehenſionem in aduerſariorum ſententia ſit ſatis (vt cert. 2. oſtendebamus) poſſint Beati viſionem habere.

5. Reliquum eſt ſententiam noſtram à nonnullis obiectionibus liberare, vt firmior adhuc ſubſiſtat : & primo [illegible]. Quia in rebus, quæ intelligibiles [illegible] duplex quantitas, & cognoſcibilitas cogitari debet, ſicut in rebus corporeis, altera quaſi extenſionis, ſi partibus conſtet, altera quaſi intenſionis, quæ perfectionis, ſeu virtutis appellatur : atque vtrique quantitati adæquari debet cognitio, vt obiecti cognoſcibilitati, & intelligibilitati adæquatur, vt opus ad comprehenſionem prorſus eſt. Sicuti vt qualitas abſolute comprehendatur, opus eſt, vt non ſolum tota eius extenſio, ſed & intenſio percipiatur ; nec video, quare, quaſi extenſiua rei quantitas neceſſario ad eius comprehenſionem percipienda tota ſit, non autem, quaſi intenſiua percipi debeat. Dices non poſſe eſſe viſionem, ſeu cognitionem, quæ repræſentatione æquet rei intrinſecam veritatem, & cognoſcibilitatem, quin ad omnia extrinſeca rei, quæ eminenter in ipſa continentur extendatur : ergo perperam id ad comprehenſionem non requiri aſſeruimus cert. 1. Antecedens probatur : quia per ea omnia res cognoſcibilis abſolute eſt : ergo dum non per ea etiam cognoſcitur, non cognoſcitur omni, ſeu tota ſui cognoſcibilitate. Secundo : admiſſo reſpectu reali cauſæ [illegible] ad ſuos effectus, probatur : quia implicat reſpectum videri ſine termino, & rem videri ſine reſpectu totam. Reſpondetur tamen negando abſolute antecedens. Probatio illius prima ſolum probat de extrinſeca rei cognoſcibilitate, non in ſe, ſed in medio, cui comprehenſio æquari non debet : alioqui, cum ea cognoſcibilitas rei in alio, ſeu per aliud abſtractiua ſit, ad rei comprehenſionem eius abſtractiua cognitio, nec vna, ſed plures etiam neceſſariæ forent ; quod nemo concedet. Item, ſi veritati, ſeu cognoſcibilitati extrinſecæ rei omni comprehenſio æquanda [illegible] cognoſcibilitati extrinſecæ rei ab omni potentia, & cognitione poſſibili æquari deberet comprehenſio : quare nihil à creatura, imo, & à Deo comprehenſibile eſſet, cum nulla potentia poſſit repræſentare rem omnium cognitionibus, imo neque alterius potentiæ cognitione. Secunda probatio, admiſſo eo reſpectu cauſarum, probat quidem, vt ſummum, non poſſe videri cauſam effectu ignoto ſecundum eum ſtatum, quo ipſum terminat reſpectum : id tamen cum ratione viſionis rei ſit, non probat comprehenſionis, vt à viſione diuerſæ proprium eſſe, quod ſolū conſidimus.

6. Secundò [illegible] viſione, & comprehenſione, quæ viſionem includit, quatenus realiter reſpectiua, [illegible] rei comprehendendæ medium eſt ad cognoſcendum [illegible] viſionem determinatam competat : & ſic non eſt rei cognoſcibilitas intrinſeca, ſed cognoſcibilitas termini extrinſeca ſolum, non autem intrinſeca, nec reſpectu rei, [illegible] determinatam ad cognoſcendum rei comprehendendæ [illegible] & ſic eſt extrinſeca ſolum rei co-

gnoſcibil

Digitized by Google

gnoscibilitas, sicuti & extrinsecus ei est terminus, per quem eius respectus cognoscitur. Et tam cognitio rei per ipsum abstractiua rei cognitio erit ab eius proinde comprehensione eleganda: vel tandem, an ideo cognosci terminus debeat, quia respectus relatio sine extremis cognosci nequeat, quia sunt simul natura, & cognitione, vt veteres Aristotelei aiebat: sic autè nec res, nec terminus ex alterius visione, vel in altero videtur: sed necessario vterque simul videbitur. Solumque inferetur visiones, seu cognitiones vtriusque non esse separabiles, non autem ex maiori penetratione rei, & adæquatione cum eius intrinseca cognoscibilitate terminos eiusmodi extrinsecos esse cognoscendos. Sed dato toto nihil contra nostram illam doctrinam probat argumentum. Solum enim negamus sufficere ad comprehensionem rei totius, atque omnium, quæ ipsius sunt cognitionem satis ad comprehensionem non esse, cum alioquè, quam ex adæquatione cognitionis in representando, cum tota obiecti cognoscibilitate intrinseca haberi possit, licet ex hac adæquatione id haberi admittamus: quod abnuimus: quia in causis realem ad effectus suos adhuc possibiles, respectum negamus.

7. Oppones secundo cum Vazq. comprehensionem corpoream, & quantitatiuam, (cuius ad imitar intellectualis cogitanda necessario, metiendaque est) solum dicere, quod vnum corpus totum intra aliud, siue nobilius, siue ignobilius continetur: ergo intellectualis cõprehensionis solum erit, quod totum obiectum, eiusque omnia illius representatione ambiantur, siue ea representatione tota cognoscibilitas obiecti æquetur, siue non. Negatur facile consequentia: quia in re intellectualiter comprehensibili duplex, quasi quantitas est, alia quasi extensiua, alia quasi intensiua, vt diximus: ac proinde duplex in ea continentia, siue adæquatio cum duplici hac quantitate requiritur, vt ostendebamus exemplo intellectualis comprehensionis qualitatis extensæ, & intensæ: quia, sicut in corporea quantitatiua comprehensione nihil quantitatis extensæ, ad quam solum esse potest, extra illam relinquendum est, ita ad intellectualem, nihil etiam, quasi intensiuæ quantitatis, circa quam etiam versari potest relinquendum est, vt sit comprehensio: quin, si sola representatione quantitatis quasi extensiuæ rerum eius comprehensio esse posset, simplex apprehensio abstractiua dubiaque de re quapiam, eiusque omnibus comprehensio contra omnium æstimationem diceretur: imo & Deus de facto naturæ viribus à nobis comprehenderetur: cum possimus & Deum, & reliqua omnia coniunctim, & confuse vniuersali cognitione concipere, & representare. Quod autem ea omnia, ac Deum distincte per illam non represententur non obesset comprehensioni, si adeo stricte intellectualis comprehensio corporeæ conditionibus metienda, alligandaque sit. Nam, licet hæc, cum plura coniunctim comprehendit, singula distincte non ambiat, sed confuse solum, & coacteruatim eorum nihilominus comprehensio est: vt patet cum terram cum pugillo continemus.

8. Obiicies tertio. Nullius creaturæ cognitio æquare potest cognoscibilitatem totam, quantumuis infimi obiecti, non solum naturaliter, sed supernaturaliter adhuc: ergo, si tota rei cognoscibilitas æquanda cognitione, eiusque representatione sit, vt cuadat comprehensio, nulla creatura, quantumuis infima, adhuc supernaturaliter, nedum naturaliter, vt omnes supponunt, poterit ab alia creatura, etiam suprema comprehendi: antecedens patet: quia infima etiam creatura cognoscibilis est ab omnibus creaturis intellectualibus, atque a Deo: omnium autem cognitionibus, præcipue Dei, nequit formaliter, aut æquiualenter creatura illa, etiam suprema, adhuc diuinitus eam representante: quare neque eius cognoscibilitati omni adæquari, eamque sua representatione exhaurire, & continere, vt patet. Respondetur facile ex dictis n. 5. de cognoscibilitate rerum intrinseca, & extrinseca à potentiis cognoscitiuis eius, earumque possibilibus cognitionibus extrinsecus desumpta. Hanc æquari non debet, nec potest comprehensiua cognitio, vt probat obiectio: secus intrinsecæ rei cognoscibilitati, qua de se res proportionatè ad suam perfectionem petit nobiliori, vel ignobiliori cognitionis representatione percipi, iuxta dicta in nostræ sententiæ probatione. Ac tandem, vt plura sophismata, contra nostram doctrinam quiescant: ne exoriat memoria nos in comprehensiua cognitione non requirere adæquationem cum obiecto, eiusque veritate, & cognoscibilitate entitatiuam, sed intentionalem, & in representando, quæ optime in cognitione inferioris notæ, quàm obiectum, quoad entitatem reperiri potest, ac sæpius reperitur.

CERTAMEN III.

Dei incomprehensibilitas omnimoda ab intellectu creato statuitur. Vbi de eius certitudine.

1. PRonum cuique ex dictis cert. 2. erit ratione Theologica Dei incomprehensibilitatem absolutam, & omnimodam ab vllo intellectu creato, creabilique in hunc modum ostendere. Comprehensio rei debet æquare in representando, non solùm quidquid in obiecto, seu obiecti est, quasi extensiue, seu clarius prædicatis obiecti, siue physice, siue metaphysice ipsum constituentibus, sed eius etiam intrinsecæ cognoscibilitati, & veritati: atqui nulla cognitio creata, è possibilibus adhuc, æquare potest in representando intrinsecam Dei veritatem, & cognoscibilitatem: ergo nulla creata cognitio possibilis potest esse Dei comprehensio: ac proinde Deus absolutè, & omnimode ab intellectu creato, & creabili incomprehensibilis est. Maior probata est cert. 2. consequentia est legitima. Minor probatur ex dictis eodem cert. Quia, cum veritas, & cognoscibilitas intrinseca rerum entis rationem metaphysicæ consequatur, eo gradu, quo entis perfectio augescit, veritatis, & cognoscibilitatis intrinsecæ dignitas, & perfectio accresceet, atque eo perfectiorem in representando cognitionem requiret: maxime, vt adamussim eius veritas, & intrinseca cognoscibilitas per illam æquetur. Quod adeò verum est: vt ob rerum spiritualium entitatem perfectionem, ac subinde veritatis, & cognoscibilitatis intrinsecæ earum dignitatem, corporei sensus illam non æquare modo, sed vllo modo attingere ex communi Philosophorum, & Theologorum sensu minime possint. Demque dicendum totum Patrum recitatorum cert. 2. n. 2. & 3. authoritas irrefragabiliter confirmat: præsertim Augustini quæstiuncula illa de Trinit. vbi ideo Deum à creatura incomprehensibilem esse, dicique ait, quia non perfectè, nec plena notitia Deum, etiam dum Deum videt, conuertur, & loco recitato ex c. 9. epist. 112. & de cognit. vitæ vitæ c. 3. inuisibilem, pro eo, quod est incomprehensibilem esse ob eandem rationem aiebat. Reliqui vero Patres inuisibilitatem pro incomprehensibilitate Dei eadem ratione probant.

2. Qua vero certitudine Deus incomprehensibilis absolute, & omnimode ab intellectu creato habendus sit, lis inter scholasticos est maior. Contendentibus ex vna parte Vazquezio citato d. 52. de fide non esse; ex alia vero Soario d. illa 26. esse de fide, atque vnoquoque plures in suas partes trahente. Longissimum esset recitare testimonia, quibus esse de fide contenditur. Et quidem, quæ ex scriptura afferri possunt, vel Soarius ipse è re non esse fatetur sect. 2. ab initio. Quæ vero ex Patribus, solito interpretandi acumine ita ex contextu, & intento Patrum eneruarunt Vazquez citatus, & VVadingo d. 6. de Incarnat. dub. 3. §. 1. vt non multùm robotis in eis maneat. Quod enim Augustinus serm. 38. de verb. Dom. ait. *Quis ergo oculis cordis comprehendit Deum? sufficit, vt attingat: si purus est oculus. Si autem attingit tactu quodam attingit incorpore, & spirituali, non tamen comprehendit: & hoc si purus est. Et homo sit beatus contingendo corde illud, quod semper beatum manet, & est beatitudo perpetua.* Hic locus Augustini videtur pro hac re cumprimis vrgens. Sed tamen, si contextus legatur, inuenietur loqui eũ de cognitione nostra Dei in via, & per species alienas habita: qua Deus attingitur, seu leuiter tangitur, quod de visione beata dici nequit: probatque ea non cõprehendi Deum à minori ad maius negatiue: quia nec oculus per species proprias obiectorum, suæque facultati connaturales ea comprehendit: multo igitur minus intellectus per species alienas comprehendet Deum, imo comprehensione

pro viſione Dei in ſe vſurpat. Nam ait infra: *delere nos debere, quod non comprehendamus, & impedimenta comprehenſionis Dei amouere.*

3. Video aliorum etiam Patrum teſtimonia adduci: Epiphan. lib.3. hæreſ. 70. *Deus infinito modo, & adhuc amplius incomprehenſibilis eſt.* Ac infra. *Omnia quæ ab ipſo facta ſunt infra ipſius gloriam ſunt, ſola autem Trinitas incomprehenſibilis eſt.* Sed, licet incomprehenſibilitas ſolius Dei propria, ac non communis illi cum entibus ſuperioribus creatis ſtricta incomprehenſibilitas, vt ab immutabilitate diſtinguitur propria Dei ſit, aſt loqui eum de incomprehenſibilitate à noſtro intellectu, ad cui penetrationem nullus (etiam illuſtris per diſcurſum, & acumen ingenij, etiam eius fide ſupponita, quod alia ſuperiora illa non habeat) expeditus, & facilis ſolutio erit. Item dicitur Dei ſtricta incomprehenſibilitas definita à Concilio Lateranenſi, vt habetur cap. *Firmiter*, de ſumma Trinit. his verbis: *credimus, & confitemur vnum eſſe Deum, infinitum, incommutabilem, & incomprehenſibilem.* Vbi cum eodem modo incomprehenſibilis, atque immutabilis definiatur, itaque abſolute immutabilis, etiam incomprehenſibilis abſolute definitur, ſed reclamante acute Vazq. tum, quia eodem etiam modo meſſurabilis definitur: cum tamen viribus naturæ ſolum meſſurabilis, proprio, & quidditatiuo phyſico nomine, licet minus proprio metaphyſico diſcurſibus noſtris, & ex gentilibus adductam Dei partu, eſtabilis ſit, vt ipſe docuit d. 27. c.2. Tum etiam quia omnia ibi [illegible] in Deo etiam reſpectu rei, cum tamen incomprehenſibilitas, reſpectu ſui etiam, definiri nequeat (vt hæc Deitas vere comprehendat, Lateranenſe 3. definitam Dei ſtrictam incomprehenſibilitatem [illegible] Patres, cap. Damnamus, cod. tit. verbis hiſce: *Credimus, & confitemur, cum Petro Lombardo [illegible] Magiſtro ſuo quod vna quædam res eſt incomprehenſibilis quidem, & meſſurabilis Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.* At Magiſtri de comprehenſione, & de incomprehenſibilitate theologica, & ſtricta ſcholaſtice egit, vtpote ſtricta ſcholaſtica incomprehenſibilitate definita à Concilio fuit. Sic etiam hoc capite, & ſenſu communi habeat Quinos d. 3. ſect. 1. n. 12.

4. Et quidem acuta ſunt obſeruata. Sed oporteret eos, & Concilij mentem ſcrutari, & meditatione examinate: atque inſuper libros ſententiarum euoluere, vt inde quærerent, & inuenirent Petri Lombardi de Dei incomprehenſibilitate ſtricta, quam nobis errata diſtinctione ſententiæ, vt, & ipſi, & nos, nec ne communem ſtetemus, nobiliue, qui difficilius credimus, eam Magiſtri ſententiam quærendi ceſſum laborem eximeret: eodem Magiſtri notam, & loca, vbi aliquid de Dei incomprehenſibilitate ab intellecta creato agere poſſet, nihilque de Dei incomprehenſibilitate ſtricta, & Theologica, ſiue ex inſtituto, ſiue ex nata occaſione docuiſſe inueni, id ſolum in 3. d.14. ar. anima Chriſti ſcientiam ad omnia extendi, atque diuinam: ac proinde omnia ſcire, quæ Deus ſcit, non autem ea ſcire, ſicut ſcit Deus in 1. vero lib. d.2. vbi de modis, quibus Deus eiuſque Trinitas cognoſcitur nihil de Dei comprehenſione, ſiue incomprehenſibilitate agit, in 4. d.49. vbi de differentia manſionum in cœlo, ſolum ait: inæquali perfectione, & claritate Deum à Beatis videndum; de comprehenſione autem, vel incomprehenſibilitate nihil. Quare pro Dei incomprehenſibilitate ſtricta Petrus Lombardus in ea capitis *damnamus* definitione citari non potuit. Imò neque de ea in eo ſenſu tum ibi, tum in Concilio Lateranenſi actum eſt: cum de ea nullus error tunc exiſteret, neque exiticiſſet. Solum ergo erratur ibi Petrus Lombardus pro vnitate omnimoda perſonarum, ac perſonalitatum diuinarum cum eſſentia, quæ ibi eo Concilij capite definitur, contra eius impugnatores, qui tempore Petri Lombardi quibuſdam diſtinctionibus inter hæc excogitatis eam impugnabant.

5. Incomprehenſibilis autem dicitur ibi, non ex ſenſu Petri, & ſtricta, de qua nunc incomprehenſibilitate, ſed vel diſcurſu noſtro per cognitiones abſtractiuas, & ſpecies alienas, habito; quo pacto Trinitas perſonarum inæſſe quibdis, imo, ne cognibilis quidem ſecluſa reuelatione, eſt: vel pro inuiſibilitate prout antea negata fuerat ab Anomœis, Begardis, & Beguinis: nempe viribus naturæ pro hoc ſtatu. Sicut legitime interpretandi ſunt Irenæus lib. 4. c. 36. Deum incomprehenſibilem dicens; ſubdit enim cap.37. *Incapabilis, viſibilem ſe, & capabilem hominibus præſtat*: per ſui nimirum viſionem. Et Damaſcenus 1. de fide c. 1. & 4. Licet Seraphim oculis Deum incomprehenſibilem dicat, ſubdit tamen, *ni cui voluerit reuelare*: vnde incomprehenſibilitatem pro inuiſibilitate vſurpat aperte, aliaque de potentia, & voluntate abſoluta Dei a creaturis comprehenſibilem ſtrictè contra obiectantes docet. Denique eodem ſenſu loquutus eſt Nazianzenus orat.1.pag.119. & orat.36.4. de theolog. n.66. vbi & Elias Cretenſis orat. 34.2. de theologia n. 9. vbi licet dubitet: an Angeli (& idem eſt de reliquis videntibus Deum) Deum comprehendant? nihilque eo numero definiat; aſt n.19. de Angelis, Deum comprehendere affirmat. atque horum Dei comprehenſionem, ideo inter alia datum negat, vt in laboris vitæ huius præmium ſeruaretur. Quare comprehenſionem pro Dei viſione manifeſte vſurpat, non ſtricte, & theologice, vt poſt hac ab ſcholaſticis fuit vſurpata. Et eundem item venit Anſelmus c.13. Monolog. cum impoſſibile repetens Dei ſcientiam à creatura comprehendi: vt viribus naturæ ſolum modo loquatur.

6. Sed verò, licèt ita hæc habeant, ac proinde Dei incomprehenſibilitas ſtricte definendi non ſit, aſt qui eam negaret, pluſquam temerarius eſſet. Neque enim ſolis ſcholaſticis conclusa, acutæque demptio nullo authoritatis, aut rationis fundamento ſeſe opponeret (quod plus ſatis temerarium eſſet) verum communi Patrum, quorundam quidem grauiſſimorum expreſſo, aliorum vero virtuali, & implicito ſenſui, ſententiæque aduerſaretur. Expreſsè enim Auguſtinus recitatus certam. 2. n. 2. quæſtiuncula illa 13. de Trinit. quia, & Angeli, & Beati reliqui *plenam naturam Dei perfecte videre non poſſunt: ideo incomprehenſibilem dicit*, atque eſſe docet. Pro qua etiam ſententia, & ratione idem Auguſtinus epiſt. illa 112. c. 9. Ambroſium tenetur, vt nos eodem numero recitabamus. Idem ipſum dicebat Ambroſius à nobis recitatus ibidem n.3. ex libro eius 1. in Lucam, Anſelmus in Euangelium de transfigurat. Math. 17. *Maieſtatis ſuæ celſitudinem ſcientia nulla comprehendit.* Ne autem de ſcientia per diſcurſum, & demonſtrationem habita explicari poſſet, ſubdit ſtatim ſcholaſticè ſatis. *Latet in quadam obſcuritate incomprehenſibilitatis ſuæ, nec cognoſci poteſt à creatura, niſi in quantum vult reuelare.* Vbi quia cognitionis quantitatem à Dei voluntate neceſſario tarandam, & finitam tore ait, Deum incomprehenſibilem prædicat. Clarius adhuc in d.1. ad Timoth.1. *immortalis, & inuiſibilis*, inuiſibilem Deum eſſe ait: quia, licet *a Beatis videri poſſit, ſecus comprehendi.*

7. Primæ eius rationi conſonant Bernardus, & Laurentius Iuſtinianus citati a nobis cert. 2. n. 3. aſſerentes Deum à creatura comprehendi non poſſe, quia creaturæ cognitio creata, & finita neceſſario futura eſt. Denique Chryſoſtomus quinque illis homilijs contra Anomœos, licet incomprehenſibilitatem Dei ſæpe pro Dei inuiſibilitate viribus naturæ vſurpet, tamen, & pro incomprehenſibilitate ſtricta contra eoſdem vſurpaſſe dubium non eſt, cum non ſolum Deum à ſe videri, effutiuerit illi, ſed & comprehendi: tantumque ab ipſis quantum à ſe cognoſci Deum, vt de eis arebat Hieronymus à nobis recitatus cert. 2. n. 3. quamquam, quia non ita omnes ſine controuerſia putant, & quia viribus naturæ Anomœi loquebantur, Concilia quæ contra illos definiunt Dei incomprehenſibilitatem non definiant, Beda tamen in illud S. Ioann.3. *Videbimus eum ſicuti eſt.* expreſſe pro ſtricta Dei incomprehenſibilitate ſtetit, hic effatus. *Promittitur nobis videre Deum. Nam comprehendere concedi non poteſt.* Denique Concilium Baſilecnſe ſeſſ. 22. damnat Auguſtinum de Roma aſſerentem, animam Chriſti comprehendere Deum. Quod ſi a creato intellecta abſolutè comprehendi Deus poſſet, non damnandus, ſed laudandus potius foret. Licet autem eiuſmodi Concilium definitionem nobis non faciat: aſt, cum tot conſtiterit Patribus magnam valde Dei incomprehenſibilitati abſolutæ, & ſtrictæ, de qua loquimur, fidem facit: atque communem totius Eccleſiæ expreſſam ſententiam eam re ſatis ſatis oſtendit.

8. Idem, licet non incomprehenſibilitatis voce, docuere Patres, qui diuinitatem Spiritus ſancti contra Arrium

Digitized by Google

tium ex illo 1. Cor. 2. *Spiritus omnia scrutatur etiam profunda Dei*, Ita arguit pro Spiritus Sancti diuinitate Athanas. in Concilio Nicen. d. contra Arrium sub finem, vbi *scrutari* idem, atque comprehendere significare vult: ficuti, & Idacius clarus lib. contra Varimandum, Basilius contra Eunomium, S. Thom. in eum locum. Vbi idem significari, & probari ait ex Sap. 7. *Vbi omnia profficere Spiritus sanctus* dicitur. Et primo quidem scrutari profunda Dei tantundem valere, atque penetrare, & comprehendere certum è vocum proprietate est. Quod autem de comprehensione, & penetratione, seu scrutatione absolute dicta, ac sine addito *ex propriis viribus* loquantur est compertum. Cum enim comprehensio Dei ex propriis viribus (quomodo creaturæ explorato impossibilis est) apertius Spiritus sancti diuinitate contra Arrianos euinceret, addere illud *ex propriis viribus* non omitterent, vt eius diuinitatem clarius ex eo loco monstrarent, si alienus etiam viribus, ac proinde omnino, & absolute à creato intellectu Deum comprehensibilem censerent. Huc etiam spectat illud Ambrosij recitatum à nobis cert. 2. n. 2. sub finem. *Nam quantum ad immensitatem Dei* (quoad eius intelligibilitatem) *quidam nobis modus* (terminus) *figitur contemplationis*: quia *eo ipso pondere circumscribimur*, (ne ipsum contemplatione ambire possimus) *quo creatura sumus*. Tertio idem implicitè docuerunt Patres omnes à nobis recitati cert. 2. n. 2. & 3. asserentes nullam creatam visionem quantumvis perfectam esse Dei plenam notitiam, Deumve integrè, plenitèr, seu plenè perfectè, integrè, totaliter pro rei dignitate, aut, sicut ipse se nouit, representare. Denique pro stricta hac Dei incomprehensibilitate stant Patres omnes, qui teste Vasq. 1. p. d. 37. c. 2. varijs locis inuisibilem absolute Deum negant. Cum enim illum à Beatis videri certum ex scriptura sit, contra aperta à Deo Scripturæ testimonia negare non possent inuisibilem, nisi incomprehensibilem intelligerent.

QVÆSTIO V.

De ineffabilitate Dei.

EX attributis Dei negatiuis nomine, quæ creatam cognitionem concernunt, postremum eius ineffabilitas est, ac proinde eius examinandæ propria hic sedes.

CERTAMEN I.

Hac de re Patrum, Scholasticorumque sententiæ.

1. EFfari propriè aliquid idem est, atque illud nominibus alijs, vel alijs significare: id quod, & intellectionem loquentis, ac effantis de re, quam loquitur, supponit, & capacitatem eam percipiendi, in eo, ad quem sermo, aut nomen dirigitur. Etenim nemo id, seu de eo, quod nusquam nouit, effari potest, siue nomen imponere, vt eidem illud nomine, aut oratione significet: neque de illo cum eo, qui percipere nequit (ni amentia vertet,) sermonem habere, illudve ei nomine intimare. Cùm autem Deus tum ob summam ipsius excellentiam, tum ob ipsius excellentissimam ac creatis spiritibus supereminentem spiritualitatem, (vt sic corporeo percipi, adhuc abstractiuè, nequeat, fit sanè vt in eo, ad quem nomina Dei dirigi locutione de eo possunt mens, ratio, atque intellectiua potentia necessariò supponatur. Atque hæc quidem apud omnes certa, atque ex ipsis terminis nota.

2. Illud vero non æquè apud omnes est constans: vnde scilicet desumenda, taxandaque sit impositionis, & significationis nominum magnitudo: ex qua incertitudine, atque inde orta opinionum varietate circa præsentem quæstionem sententiarum diuersitas nata est. Quidam enim aiunt eam totam pensandam esse ex perfectione cognitionis in eo, qui nomen imponit; commorando tamen capacitatem eius, ad quem sermo, aut voces diriguntur ad percipiendum ea, quæ nos concepimus essque significare volumus: quandoquidem inter nomen imponentem, eoque vtentem, nomina signa quædam, & Symbola sunt. Ita Antiochodor. 1. Sum. cap. 3. Henricus art. 73. summ. qu. 9. S. Thom. 1. contra gentes cap 31. & 1. p. qu. 13. art. 1. Alex. 1. par. qu. 48. n. 1. Albert. in 1. d. 22. qu. 1. n. 5. S. Bonauent. art. 1. qu. 1. vbi etiam Ricard. corp. & ad 3. & Thom. de Argentina, Capreol. & Ballolis art. 2. conclus. 3. & 4. & Marsil. qu. 25. art. 2. Caiet. 1. p. qu. 13. art. 1. Ferrar. 1. contra gent. cap. 31. Noster vero Vasquez d. 57. c. 2. à n. 8. & cap. 3. è contra docet nominum significationem non ex perfectione cognitionis eius, qui loquitur, eóque alteri significat; sed eius, cui eis nominibus significatur esse pensandam. Vnde si is, cui aliquis loquitur, aliunde rem melius nouit, quam loquens ipse, nomina perfectius significabunt: id quod exemplis multis ostendit, & ratione, quia minutum loquens non sibi nomine significat, sed ei, cui loquitur, quique eum audit loquentem.

3. Hinc citati pro prima sententia docent à viatoribus non posse nomen imponi, quod Deum quidditatiuè, &, vt est in se, significet; posse tamen eiusmodi nomen imponi a Beatis, quia nimirum hi Deum, vt in se est, concipiunt, & vident, ac proinde ad illum significandum possunt nomen imponere; secùs autem viatores, qui cum vt in se est, non percipiunt. Cum autem significatio, vt diximus, audienti, siue relata ad audientem sit, Henricus expressius alijs ait: a Beatis, multoque melius à Deo imponi posse nomen quidditatiue, &, vt in se est, significans; non autem a viatoribus, sed Beatis solum: id quod nec reliqui, qui cum ipso sentiebant negare potuerunt. Vasquez verò contra censet, non solum Beatos, sed & viatores posse Deo nomen imponere, quod ipsum quidditatiuè, & sicuti est significet. Siquidem quouis nomine à viatoribus significetur, ex eo Beati, *qui Deum clarè vident sicuti est*, ad quidditatiue videndum excitabuntur. Refert pro se Scotum in 1. d. 22. qu. vnica. Okamum, & Gabrielem ibidem art. 3.

4. Vt autem clarius, ac sine vllo amphibologiæ periculo nostram sententiam proferamus, circa illud primum dubiam opinionem oportet præmittere. Censeo ergo cum Doctoribus primæ sententiæ: significationem nominum, iuxta perfectionem cognoscendi rem, ad quam significandam impositum est, in eo, qui ipsum imponit taxandam, metiendamque prorsus esse. Neque hanc veritatem pendere ex eo, quod voces, seu nomina conceptus nostros formales, ea imponentium significent, vt censet Vasquez c. 1. num. 1. fine. Etenim, licet res obiectas significent, eorumque ad placitum signa sint, eas tamen non aliter significare possunt, quam, vt ex parte obiecti proponuntur, & representantur: quare aliter, quam eis obiiciuntur significari per voces, quæ, vt res ad placitum eorum significent, imponuntur, assumi ab imponentibus minimè possunt: cum id, quod de re non percipiunt velle significare minimè possint. Etenim, qui de Deo omnipotentiam solum cognouerunt: cum ad id, quod de Deo cognouerunt, significandum alijs Omnipotentiæ, vel omnipotentis nomen imposuerunt, ad alia quæ de Deo non nouerunt significanda illud instituere, nec voluerunt, nec velle potuerunt, v.g. Iustitiam, Immensitatem, Trinitatem; imò neque eis ad id significandum sibi vtcumque vti possunt.

5. Quod autem tot exemplis adductis Vasquez probat id solum profectò est: ex nominis vnius, quod de Deo dicitur, auditione, posse in eo, qui alia de Deo, vel Deum aliter, atque is, qui nomen imposuit, aliunde nouit ad eum aliter cognoscendum, vel alia plura de eo cogitanda, excitari aliunde posse: nimirum ex adiuuantis à me actæ alterius aliunde habitæ de Deo cognitionis speciebus; non autem ex vi significationis nominum Omnipotentiæ aut Omnipotentis. Confirmatur: quia alias his, qui pluta de Deo prædicata norunt, imo omnia tam essentialia, quam attributalia, & personalia amplius omnipotens, quam iis, qui pauciora norunt, vi significationis intimaret: imo idem omnino quod prædicata Dei omnia: quod ipsum de quouis Deo nomine dicendum cum sit, ex dictis omnia Dei nomina synonyma forent: quod est & absurdum, & falsum aperte, alioqui iustitia est misericordia, Omnipo-

rentia, &c. in ſenſu non ſolum identico, ſed formali verè de Deo dicerentur.

6. Inde verò abſurdo non mediocri rurſus fieri, innumeras propoſitiones in ſenſu formali apud omnes falſas verum habere. Denique ratio eſt: quia, licet voces, & nomina, & alia, quæcumque ad loquendum aliis ſigna ad placitum, noſtros conceptus ad placitum non ſignificent; aut noſtrorum conceptuum apud alios ſubſtituta ſunt: quare in repreſentando aliis obiecta ſignificative metas repreſentandi obiecta, quas formales noſtri conceptus de obiectis habent, prætergredi nequeunt. Quoniam verò, vt nos cum omnibus ſupponebamus, nominum impoſitio ad ſignificandum aliis inſtituta, nataque eſt, ac proinde auditorum, ſiue eorum, ad quos ſermo eſt, percipiendi, quod ſignificari intenditur, capacitati concretur ſit planè, vt non, niſi ad eodem modo percipientes, vel iuxta modum ſaltem, quo poſſunt percipere, ſignificatio nominum eſſe poſſit. Etenim, ſi obiecta aliter, quam poſſent ab eis percipi nomina, & ſigna illis ſignificarent, qui eis ad illos loquerentur, fabellam, vt aiunt fatdo narrarent.

7. Licet autem vera omnino hæc ſint. Verum etiam eſt ab eo, qui ſuperiori modo cognoſcit obiecta, dum tamen modum inferiorem ea cognoſcendi, quem ſolum ij, ad quos loqui vult, habent, habereque, vel natura ſua, vel ex accidenti, aut ſtatu ſuo poſſunt, nomina ipſorum capacitati ſignificatiua rebus poſſit imponere: licet non eo modo, quo ſignificant aliis eas ipſe percipiat: quia tunc, licet eminenter & indirecte ipſe percipiat, abſolute tamen res percipit, neque ſignificationem nominum e ſua cognitione vult metiri, ſed ex eorum capacitate, & modo cognoſcendi ſibi notis, quibus cum loquitur. Licet enim nemo rem vltra id, quod de ea nouit, vel vltra modum, quo eam nouit, ſignificare aliis poſſit velle, vt ſupra docebamus: ait minus de ea, ac imperfectius aliis ſignificare velle optimè poteſt, ac non in totum voces, ſuo conceptui ſubſtituere. Vnde conſtat quid veri, quidve falſi in eis Doctorum optimorum, & diſtinctionibus ſit de poſſibilitate imponendi nomina quidditatiua Dei à viatoribus reſpectu Beatorum, & à Beatis reſpectu viatorum.

8. Denique ferendum eſt nomen Deum ſignificans poſſe eſſe ſignificans Deum quidditatiuè, ſeu eſſentialiter, ac non quidditatiuè, & eſſentialiter, ſed accidentaliter. Primum eſt, quod Dei eſſentiam ſignificat. Secundum eſt, quod non Dei eſſentiam, ſed eius accidentia ſeu affectiones deſignat; cum autem in Deo accidentia, ſeu affectiones eius eſſentiæ phyſice, ſiue, vt phyſice eſt, adeſſe non poſſint, ſit, vt nomina Deum non quidditative, & eſſentialiter, ſed accidentaliter ſignificantia nomina ipſum phyſicè, ſiue, quatenus phyſice eſt, ſignificantia, & quatenus metaphyſicè eſt diuidi nequeant: Cum neceſſariò ipſum quatenus metaphyſicè eſt nomina extra eſſentiam ipſius debeant ſignificare: contra verò in nominibus Deum quidditatiuè ſignificantibus res euenit. Cum enim in duplici ordine, & phyſico, & metaphyſico quidditas, & eſſentia Dei inueniatur, nomina Deum quidditatiuè ſignificantia in duo membra diuidi merito queant, nempe in ea, quæ Deum quidditatiuè, & eſſentialiter metaphyſicè loquendo ſignificant, & in nomina, quæ Deum quidditatiuè, & eſſentialiter phyſicè, ſiue, vt in ſe phyſicè, & realiter eſt, repreſentant. De quibus poſtremis nominibus ſolummodo quæſtio eſſe poteſt. Nam de nominibus eſſentialiter, vel extra eſſentialiter, ſeu accidentaliter metaphyſicè ipſum ſignificantibus poſſibilia eſſe, atque à nobis ipſum per ſpecies alienas, atque ſenſibilium ad inſtar cognitantibus impoſi poſſe, atque ita à nobis effabilem eſſe quæſtio non eſt. Cum tota Theologia impoſita à nobis, eiſque nos vti poſſe, ac Deum, deque Deo effari prorſus demonſtret.

9. In eo ſolum quæſtionis præſentis vertitur Cardo. An Dei nomina quidditatiua phyſica, ſiue eius quidditatem phyſicam, aut eum, vt phyſice in ſe eſt, ſignificantia impoſi à creatura rationali queant? an nequeant quod ipſum eſt Deum, vt in ſe phyſicè eſt, à creatura rationali effabilem eſſe, vel ineffabilem. Quoniam verò in Deo, vt phyſice, & vt in ſe eſt duplex obiectibilitas, ſeu repreſentabilitas conſideretur (vt de comprehenſione, & incomprehenſibilitate agentes dicebamus qu. 4.) altera quaſi oſtenſiua, altera verò intenſiua, cuique Dei comprehenſio adæquari debeat. Deum quidditatiuè phyſice, & vt in ſe eſt effari nominibuſque ſignificare dupliciter cogitare valemus: vel, vt in ſe phyſice eſt, ſecundum eius quaſi extenſionem, vel ſecundum eius quaſi intenſionem, ſeu omnimodam intrinſecam obiectiuam cognoſcibilitatem.

CERTAMEN II.

Dei à creatura rationali quidditatiua phyſica ineffabilitas comprehenſiua ac non comprehenſiua etiam naturæ viribus certa omnino eſt; ſecus ſecunda ſupernaturaliter.

1. PRima concluſio. Deus quidditatiuè phyſicè ſumptus comprehenſiua effabilitate omnino ineffabilis à creatura, imo & a Deo creaturæ eſt. Eſt omnium ſcholaſticorum axioma ferè dogmaticum; idque ſolum voluit Ironicus ciuatus, aſſerens Deum non poſſe ſeiplum effari, adhuc Beatis, ſecundum rationem immenſitatis, non quidem, quæ attributum eſt, quaſi in ordine ad locum, ſed in intelligibilitate immenſa, ſeu infinita, & ſumma obiectiua: quicquid primo modo cum Scotu intelligat. Hanc concluſionem ſuadent Teſtimonia Patrum ſtatim referenda ac definitio Concilij Lateranenſis recitata qu. 4. cert. 3. num. 3. ex cap. *firmiter*: ratione inſuper Theologica. Et primo quoad primam partem: Etenim cum nominis ſignificatio conceptus qui in imponentibus illud eſt, repreſentationem prætergredi nequeat atque ex alia parte nulla omnino cognitione creata comprehendi Deus poſſit, vt ferè dogmaticum eſt, ſit planè, vt Deus à creatura vlla nomine ipſum, vti phyſicè eſt, comprehenſiuè ſignificante dici nequeat. Secunda pars æqua facilitate probatur: quia nulli alìquis loqui poteſt de re aliqua, niſi iuxta modum, quo ipſe illam poteſt percipere, vti etiam oſtendimus: ergo cum creatura nequeat Deum comprehenſiuè percipere, nequibit nomine ſui comprehenſiuo loqui Deus creaturæ.

2. Secunda concluſio. Deus quidditatiuè phyſicè ſumptus, ſiue, vt in ſe phyſicè eſt creaturæ viribus naturæ ſolis ineffabilis eſt alteri creaturæ viribus eiſdem relictæ. Hanc concluſionem tenent etiam omnes, atque, vt minimum, ſenſu Deum ineffabilem dictum credo, ac definitum cap. illo firmiter, de ſumm. Trinit. atque dictum à Dionyſio 1. de diuin. nomin. *Dei neque nomen eſſe, neque ſermonem.* a Iuſtino Martyre Apolog. 2. pro Chriſtian. & Orat. Paræneticа med. *Deo nomen imponi non poſſe.* Inquam ſententiam ſcripſit etiam Nazianz. Orat. 34. 2. de Theolog. ex Platone in Timæo, ac paſſim Patres alij. Ratio vero Theologica eſt: quia creatura Deum, vt phyſice in ſe eſt, naturæ viribus ſolis cognoſcere nequit: ergo neque nomen quidditatiuum phyſicè, &, vt in ſe eſt, ſumpti Dei, imponere, aut eum ita effari poterit. Probatur conſequentia: quia nominum ſignificatio nequit excedere in ſignificatione obiecti modum repreſentandi illud, quem imponentium cognitio habet: item, cum locutio audientis capacitati perceptiuæ conformari etiam debeat, alter quam creaturæ viribus naturalibus relictæ intelligere Deum poſſint nomina illis ſignificare, aut ad illas loqui nemo poteſt: cum autem creaturæ ex naturalibus Deum, vt phyſicè in ſe eſt, nequeant intelligere, neque pro eis nomina quidditatiua phyſicè, &, vt in ſe eſt Deum ſignificantia poterunt à creatura rationali naturæ viribus impoſi.

3. Dico tertiò. Creatura rationalis è ſolis naturalibus viribus nequit nomina quidditatiua phyſicè Dei, ſeu, vt in ſe eſt, etiam pro Beatis imponere: eſt contra Scotum, Gabrielem, Okamum, & Vaſq. ſupra citatos. Probaturque ex eodem præcepto, eademque ratione, qua prima concluſionis ſecunda pars proximè probatur: quia numerum nominum ſignificatio nequit prætergredi modum repræſentandi obiecta, qui in cognitionibus ea imponentium eſt: atqui creaturæ rationalis cognitio, è ſolis naturæ viribus habita, nequit Deum quidditatiuè phyſicè ei repræſentare: ergo neque eius nomina creaturæ, adhuc beatæ eum

quid

quidditatiuè physicè, seu, vt in se re ipsa est, significare. Patet vltima consequentia: quia nomina nequeunt obiecta, quæ significant vltra suam significationem significare: esto alius aliunde melius audito nomine ea valeat percipere, atque per illud ad melius ea percipienda excitetur, vt Beatis in re præsenti potest contingere. Id enim vt diximus cert.1. non ex vi significationis nominum est, sed aliunde ex adseruatis speciebus beatæ visionis, quæ eo nomine Dei abstractiuo audito excitantur: atque inde cum lumen gloriæ, & species impressa Dei adsit, Dei visionem eliciant.

4. Denique conclusio quarta sit. Dei nomen quidditatiuum physicè, seu, vt in se Deus est significans, neque à Deo ipso, neque à Beatis pro creaturis rationalibus relictis ad naturæ vires imponi potest: Bene tamen pro Beatis ipsis, aut aliis, qui è Dei priuilegio adhuc in statu viæ Deum vident: quare absolutè à creatura rationali non posse absolutè quidditatiuum physicè Dei nomen imponi dicendum est. Hæc conclusio est Nostri Vatq. citati, & reliquorum, quos pro vtraque opinione certam.1. referebamus. Probatur: quia creaturæ viribus naturæ relictæ nequeunt Deum, vt in se est percipere; Beati autem ita eum percipere possunt: quare, licet, & Beati eiusmodi nomina quidditatiuè physicè Deum significantia absolutè possint imponere, quia ita eum cognoscunt, ac respectu ita eum percipientium rite ac cordate possint; at respectu eorum qui Deum ita percipere non valent non magis ea imponere possunt, quam surdis, aut trunco loqui. Ex quibus omnibus constat Deum nomine sui comprehentiuo ineffabilem creaturæ omnino esse tam actiuè, quam passiuè ineffabilem: atque vtroque modo creaturæ relictæ viribus naturalibus esse quidditatiuè physicè respectu etiam Beatorum ineffabilem. Secus autem actiuè, & passiuè Beatis, seu Deum vt in se est videntibus inter se se.

DISPVTATIO VI.

De attributis Dei negatiuis definitione.

ATTRIBVTA Dei negatiua definitione ea, vt diximus sunt, quorum nomen negatiuum non est, sed positiuum; at, quod ea significatur non nisi negatione à nobis explicatur, ac definitur. In his vero sunt spiritualitas, vel immaterialitas, seu spiritus prædicatum, quod negatione corporis, seu prædicati corporeitatis à nobis explicatur. Simplicitas quæ negatione compositionis, (cuius occasione an Deus totus possit vt forma aliquid cum creatura aliqua vt subiecto componere disputabimus.) Æternitas, quæ negatione termini in duratione definitur, idemque quod immortalitas est.

QVÆSTIO I.

De Dei spiritualitate, seu incorporeitate.

QVÆSTIONEM hanc de Dei spiritualitate magna ex parte cum Quæstione de Dei simplicitate confundunt Antiquiores, nonnulli, existimantes substantiam simplicem, præsertim totalem, corpoream omnino repugnare. Verum cum plures docti Recentiores minimè repugnare opinentur, quæstio de Dei spiritualitate diuersa omnino est à quæstione de Dei simplicitate, seu incompositione, substantiali adhuc. Cum, etsi corporeus foret Deus simplex tamen absque essentiali substantiali compositione esse posset. Item, licet spiritualis sit, vti esse hic ostendetur, ex eo tamen conceptu realis, & vera in eo compositio, tum ex essentia, & subsistentia, seu personalitate, quæ in Angelis vulgo admittitur, tum ex substantia, & accidentibus non excluderetur: quare Dei spiritualitate statuta, quæstioni de eius simplicitate & incompositione locus maneret.

CERTAMEN I.

Deum spiritum esse non corporeum dogmaticè contra errores stabilitur.

1. EX Philosophis Deum esse corporeum Stoici docuerunt: dicebant enim Deum esse hunc mundum, qui sensu percipitur, teste Damasceno de hæres. Licet enim Epiphan. hæresi 5. eos animam mundi fecisse Deum asserat; id tamen de eorum aliquibus solum refert Damascenus ibidem. Et licet id omnes cum Democrito docuissent, non inde ab eo purgarentur errore cum anima corporea esse possit, sitque de facto in compositis naturalibus pluribus. Maximè cum iidem cum Democrito apud Euseb. 14. præpar. Euang. cap. 6. Epiphan. & Damasc. citatos Deum, quem mundi animam putarunt, ignem pilæ formam habere docuerint, pro eodem errore Thaletem Milet. Euseb. ibi expressè retulit atque Anaximenem Aug[illegible].10. Confess. pluresque alios Cicero 1. de natura Deor. nec pauciores Aristoteles 1. physicor. alios eorum errores referens, qui hunc etiam supponunt, de illis enim lib.4. text.52. & 57. ait nihil non corporeum intelligere vnquam potuisse. In eundem etiam errorem impegere Philosophi omnes, qui sap.3. ignem, aquamve numam, Solem, aut Lunam Rectores mundi putabant. Ac tandem gentiles omnes, Philosophi etiam, qui Romanor.1. ***commutauerunt gloriam incorruptibilem Dei in similitudinem hominum: volucrum, quadrupedum,*** &c.

2. Ex his verò, quibus fidei veræ lumen affulsit in eodem deprehenduntur errore ex Iudæis Sadducæi Actor.23. Atque ex Christianis Manichæi apud Augustin. de hæresi, c.46.3. confess.c.7. & epist.74. cuius erroris inter eos Antesignanus extitit Audius, vel Audæus pius alias monachus, tempore Arij teste Epiphan. & Damascen. supra: licet eum sub Valente, & Valentiniano Imperatore ponat Theodoret.4. hæret. fabular. c.13. & 4. histor.cap.19. cui Tripartita consensit lib.7. c.11. Nicephorus autem sub Iuniore Theodosio, ac Recentiores tandem de eius tempore non conueniant: de eius nomine assectæ Audiani, vel paulo immutata voce Odiani, vel Vadiani ab Augustino dicebantur. De errore vero ipso Antropomorphitæ. Nec desunt qui præfatos hæreticos ab eo errore purgare velint. Nam Damasc. supra, & Aug. hæresi, seu c.50. Ex Epiphanio id schisma eorum, non hæresim fuisse affirmant; licet durissimè illud Genes.1. ***Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram***, ab eis asserant explicari, quia id numirum de hominis ad Deum similitudine secundum corpus explicabant. In quo tamen error apertè me iudice co[illegible]tinetur.

3. De eodem incusatur errore Tertull. ab August.10. de Genesi ad litter.cap.25. vbi contraria docuisse ait: cum Deum impossibilem Catholice semper teneat: & tamen 8. de anima, corpus omne passibile dicat; cum superius corporeum dixisset Deum. Eum tamen ab eiusmodi errore excusat de hæresib.c.86. quasi solum velit asserere Deum non esse inane quid, & fictum, sed verum, cum corpus cum dixit. Non secus atque ad Colossens.1. dicitur ***plenitudo diuinitatis in Christo corporaliter***: id est, non fictè, & apparenter inhabitare. Et quidem neque citato loco de anima is apud Tertullian. legitur error, neque locus alius eius ab Augustino aliisque Recentioribus, qui Tertullianum Antropomorphitis adiungunt, notatur. Sed notatur tamen à Nostro Vasquez 2. aduersus Marcion.c.16. vbi eum errorem his verbis expressit. ***Quanta erit diuersitas diuini corporis, & humani, sub eisdem nominibus membrorum, tanta erit diuersitas, & animi diuini, & humani differentia, sub eisdem licet vocabulis sensuum.*** Nec refert lib. de Trinit. cap.6. & 7. fusè ostendere Deum spiritum esse: is enim liber Tertulliani non est, sed Nouatiani,

tiani, vt bene probat eius interpres Pamelius. In eodem tandem errore fuiſſe videtur Arnobius 3. contra gent. & Lactant. 1. de ira Dei. Conſenſit eidem errori Vorſtius apud Becanum c. 6. vbi hæc ex ipſo pag. 240. refert *videtur eſſe Paradoxum Deum ſic communis quantitatis expertem eſſe, vt totus ſubſtantialiter ſit in re quælibet etiam minima.*

4. An verò Meliton Sardenſis Epiſcopus hunc tenuerit errorem? orta inter Eruditos lis eſt in textu Theodoreti in Latinum verſi quæſt. 20. in Geneſ. poſt medium orta, vbi dicitur: Melitonem Deum corporeum aſſeruiſſe illis verbis: *è quorum numero eſt Meliton, qui ſcripta reliquit, quibus aſſerit Deum corporeum eſſe.* Sed immeritò tamen, ac ſine fundamento vllo, adhuc in Theodoreto, eum Melironi errorem appingi oſtendunt doctè Sixtus Senenſ. 5. Bibliot. Sanctæ, annot. 18. & noſter Vaſq. tituli. 1. part. 1. diſp. 21. cap. 1. 5. *verum*. Vbi ea verba non Theodoreti, ſed malè illum in Latinum vertentis eſſe ex græco, & proprio Theodoreti textu aperte conuincunt: græco enim illius textui hæc latine ad verbum reſpondent: *quorum ſunt, quæ Meliton ſcripta reliquit de eo, quod eſt Deum corporatum eſſe.* Cuius libri meminere Euſeb. lib. 4. cap. 25. & Hieronym. de ſcriptorib. Eccleſ. ſine vlla nota imo magna Melitonis laude ex teſtimonio Tertulliani etiam lib. aduerſ. Eccleſ. pro Montano: vbi Melitonem à pleriſque Prophetam habitum ait: quo apertè oſtenditur, vel eum ſolummodò ex aliis eum errorem libro illo retuliſſe, & impugnaſſe, vel voce corporatum, incarnatum Deum ſignificaſſe. Accedit, quòd Euſebius ipſe lib. 5. cap. 23. alias 24. iterum præclaram Melitonis fecit mentionem, atque hæc Polycratis Concilij Aſiæ (vbi de celebrandi Paſchatis die agebatur) Præſidis verba ad Victorem Papam retulit. *Quid perrò Beatum Papyrium, & Melitonem Eunuchum recenſeam, qui Spiritus ſancti inſtinctu afflatus totum vita ſua tempus pie, ſanctèque exegit, qui Sardis conditus eſt.* Quem textum perperam antiquus quidam Euſebij interpres vertit *Machavium*, quaſi nomen proprium, non vt adiectiuum, quod idem, atque *beatum*, eſt vertens, atque Eunuchum etiam non vt cognomen, ſed vt nomen proprium alterius apponens.

5. Cæterum Deum ſpiritum eſſe, non corpus, nec corporeum, fides Catholica eſt, definita ferè cap. *firmiter*, de ſumm. Trinit. vbi Deum non habere partes in ſubſtantia ſua definitur: ſubſtantia enim totalis, vt Deus eſſe debet, ſi corporea ſit, nequit non partes, ſaltem integrales, habere; imo, & partes extra partes localiter, ſeu extenſiuè aptitudinaliter. Conſtat idem expreſsè ex Scriptura Ioann. 4. *Spiritus eſt Deus.* Licet enim *Spiritus* quandoque in Scriptura pro aëre vſurpetur; aſt hic, vbi de Dei adoratione agitur ſpiritus nomine, non aër, ſed ſubſtantia ſpiritualis, ac non corporea neceſſariò intelligitur. Alioqui aër adorandus à Chriſto concluderetur, quod vix idololatra admitter. Cófirmatur: quia ex eo, quod Deus Spiritus ſit nullo concluſus loco, quare nec Hieroſolymitano templo, vllove alio determinato, adorari vbique, & ſpiritu, id eſt, anima adorari poſſe Chriſtus concluſit: quod malè de aëris corporei adoratione concluderet: cum & loco aër contineatur, atque à nobiliori animæ ſpiritualis ſubſtantia adorari nequeat. Ideirco ſpiritum ibi pro ſpirituali ſubſtantia vſurpatum teſtantur communi conſenſu Patres relati, recitatique à noſtris Maldonato, & Toleto Cardinali: quod autem Patres nonnulli Angelos ſpiritus eſſe, & corporeos, ſubtiles tamen, ſicut aëra corporeum, ac proinde depingi poſſe quondam putarint, præterquam quod errarunt, non tamen ita eſſe ſpiritum Deum ex illis aliquis aſſeruit, cuius ſenſu ſpiritum eo loco interpretatur.

6. Secundò probatur ex locis Scripturæ, quibus Deus inuiſibilis aſſeritur ad Roman. 1. *Inuiſibilia Dei*, &c. 1. ad Timoth. 1. *Regi ſæculorum immortali, & inuiſibili.* Etenim de inuiſibilitate Dei oculis corporeis, ſiue cognitione corporea, vt minimum è Patrum conſenſu intelligenda ea loca ſunt: aſt quidquid corporeum eſt viſibile, ſeu corporeè cognoſcibile eſt, vt patet. Tertiò probatur ex locis, quibus Deus impaſſibilis, & immutabilis dicitur: Hæc enim propriè intelecta, vti de Deo intelligi debent, de corporea ſubſtantia intelligi non poſſunt. Quartò probatur ex locis, quibus Dei vbiquitas, ſiue immenſitas à nobis probata eſt. d. 4. corpus enim, ſiue finitæ ſiue infinitæ magnitudinis ponatur, vbique eſſe non poteſt, cum, vbi pars altera eſt, totum, & partes aliæ eſſe nequeant. Quintò probatur ex locis, quibus Deum depingi non poſſe dicitur, neque effigiem, aut imaginem corpoream propriam habere, de quibus conuenerſ. de Adorat. quia vtique corpus non eſt. Sextò probatur ex loco Geneſ. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* Cui Audiani, ſiue Anthropomorphitæ inniterentur: cum enim de ſimilitudine hominis ad Deum, non ſecundum corpus, ſed ſecundum animam ſpiritualem ſubſtantiam, quia ſpiritus Deus, non corpus, eſt Patres omnes conſone docent. Epiphan. & Theodoretus citati, Baſilius Hom. 10. exhamer. cap. 8. Nyſſen. orat. 1. quæ eſt in eum locum, Auguſt. enarrat. in Pſalm. 48. fine 1. de doct. Chriſti cap. 12. atque vno verbo omnes Patres, & Doctores vbivis eum locum interpretantes. Et quidem in reliquis præter ſubſtantiam ſpiritualem plura Deus ſex anterioribus diebus corporea in mundo hoc viſibili, cùm viuentia, tum inanima, tum ſenſitiua, & cognoſcitiua corporea produxerat, quæ tamen ſui imagines non dixit, ſed hominem ſolum; etſi ea non actu ſolum, ſed idealiter, & imitatiuè ab ipſo fierent: vt plane ratione ſubſtantiæ ſpiritualis, quæ anima hominis eſt, ſpectatiorem & cæteris præſtantiorem imaginem ſuam hominem eſſe monſtraret: quo Audianorum obiectio euaneſcit, etſi ratione, nec ſolum Patrum authoritate itemus.

CERTAMEN II.

Eadem veritas à ratione probatur.

1. NEque fide ſolum, ſed & ratione conſtat naturali veritas præfata. Eam ideò aſſecuti ſunt ex priſcis Philoſophis Plato in Timæo, teſte Iuſtino M. Dialogo cum Triphone, Hermes, Triſmegiſtus teſtante Cyrillo 1. contra Iulianum ſub finem, Ariſtot. 12. metaphyſ. & 8. phyſic. Cuius rationem tradit textu 79. quia cum Deus infinitæ virtutis ſit, eaque in corpore finito eſſe nequeat, ne in inſtanti mouear (quod motui repugnat) cum citius quauis virtute finita debeat mouere, ac proinde in inſtanti: quia in tempore quouis breuiori augmento virtutis finitæ maiori, & maiori motus tandem peragi poterit: atque ex alia parte nequeat eſſe infinita magnitudo, ſeu corpus infinitum (vt ipſe probauit 3. phyſicor.) ſit vt infinita illa Dei virtus in ſubſtantia corporea eſſe nequeat, ſed in ſpirituali: ac proinde Deus, qui infinita virtute pollet, ſpiritus, non corpus, erit: ſed certè hæc ratio eodem modo probat, ſi quid probat, contra infinitam vim motiuam ſubſtantiæ ſpiritualis in inſtanti moturam: quod ſi reſpondeas ſubſtantiam ſpiritualem non agere, aut mouere quantum poteſt, ſed quantum vult, & expedit, id etiam habet ſubſtantia corporea rationalis: quare motus inſtantaneus ex infinita Dei rationalis corporei virtute non inferetur. Secundo vel infinita virtus motiua è conceptu ſuo reſpicit motum inſtantaneum poſſibilem, vel ſine huius poſſibilitate eſſe poteſt, atque intelligi. Si primum ex eius poſitione ponitur motus inſtantanei poſſibilitas, atque repugnantia aboletur (in qua ratio Ariſtotelis nitebatur) licet ex libertate operantis non ponatur de facto: imo ex eadem libertate ad eius potentiæ vſum poſſe liberè inſtantaneum motum de facto poni, ni aliunde repugnet, manifeſtum eſt.

2. Vlterius conſequentia motus inſtantanei ex infinita virtute motiua non deducitur. Infinitas enim potentiæ non arguit infinitatem effectus, ſi huius infinitas aliunde repugnet, & potentiæ reſiſtat; vt patet in omnipotentia, ex qua non rectè infertur poſſibilia eſſe infinita, neque infinitam rem non repugnare, ſed ſolum poſſe ab illa finitam maiorem, vel finitas plures, & plures in infinitum ſyncathegorematicè fieri. Sic ergo ex infinita virtute motiua Dei ſolum infertur motum minori, & minori tempore in infinitum fieri poſſe: & minori quidem, & minori quàm maiori, & maiori virtute finita peragi queat, non autem in inſtanti. Quod autem reſpondet Sanctus

Thom.

Thom. 8. physic. tract. 79. laudatus à Cajet. opuscul. de infinitate Dei intensiva: agens corporeum esse vnitocum: ac proinde oportere, vt tota mouentis potentia in suo motu ostendatur; quod secus euenit in agente spirituali, nil præstat. Si enim loquitur de virtute corporea infinita Dei supponit probandum, imo improbabile. Cum enim nobilissimum agens corporeum esset (vtpote Deus) æquinocum sane, & agens, & mouens esse deberet. Si autem loquatur de agente omni corporeo, falsum omnino est: cum sola pluvium causa aquinoca sit, neque in motu, seu effectu suo tota eius virtus manifestetur. Denique, si infinita virtus motiua in corpore infert motum corporis instantaneum, infinita etiam virtus in spiritu inferret motum instantaneum spiritus, quare Angelum in instanti moueri posse eadem vi illationis similis hoc Aristotelis argumento contra Sanctum Thomam euincetur.

3. Sed, hoc consequentia modus instantanei ex infinita virtute Dei corporei admitteretur, quid tanti admitteretur absurdi? Etenim, esto motui successiuo, qua successiuo repugnet instantaneum esse; at virtus infinita, quæ motum instantaneum ageret non efficeret illum successiuum & instantaneum simul, sed instantaneum solum eum, qui alias, à virtute finita successiuus foret. Id quod in motu alterationis, ni resistentia adsit extrinseca à virtute etiam finita fieri posse certum omnino est: Cum tota alterationis successio à resistentia, vel actiua, vel formali, virtuti actiuæ opposita omnino prouenial, vt omnibus Philosophis est notum, qua de re singulares, & exactas disputationes dedimus controuers. de alteratione, anno millesimo sexcent. tricesimo secundo, cum Complut. Philosophum profiteremur: quarum doctrinam præsto nostro nomine tuæ philosophiæ præsto honorauit noster Franciscus Oniedo: imò & vtraque resistentia adstante ad aliquid qualitatis oppositæ, licèt non ad totam, fieri instantaneum sæpè motum certissimum est: tum, cum in instanti alteratio inchoatur: tum, cum alteratio est continua. Quare id quod Gregorius aiebat in 1. d. 42. quæstione 2. Infinitam Dei virtutem ex eo, quod instantanee calidum in frigidum mutare queat falsum est; nisi forte de mutatione instantanea de summo ad summum: imo hæc potius ex infinita virtute Dei demonstraretur, quam hæc ex illa, si demonstraretur: at non demonstratur, sed solum virtus infinita secundum quid, & superioris ordinis, quam hæ inferiores virtutes. De motu vero locali corporis instantaneo, (de quo loquitur plane Aristoteles ibi) quique intrinsecam habet successionem, cum naturaliter mobile secundum suas partes per omnes spatij partes transire debeat, ac proinde naturaliter fieri in instanti nequit; supernaturaliter tamen fieri id posse vel mutatione de loco in locum, quin corpus per medium transeat, vel ponendo mobile simul in spatio toto mysteria Eucharistiæ, partuque virginei suadent.

4. Debita Aristoteli obiectionis rationis eius examen, licet non approbationem nobis extorsit. Alias autem aliorum rationibus, hic adhuc homos non debetur. Cuiusmodi est illa, quæ supra à nobis quæstionis præfatione reiecta: quod scilicet substantia corporea nequeat non materia, & forma constare, quod Deo repugnet, aliæque non fatuæ meliores. Omnes igitur rationes solidæ ei innituntur principio: quod scilicet substantia omnis corporea completa partes substantiales extra partes, quoad locum saltem aptitudine habere debeat: vt controuers. metaphysic. ostendimus, latequeque probat Soar. tic. 1. metaphys. d. 13. sect. vlt. Eiique hic proinde supponendum tanquam principium alibi ostensum. Etenim inductione per omnes substantias corporeas totales facta in eo conceptu ab spiritualibus metaphysicè, & primario differre compertum est, æquè, atque substantiam rationalem primario per principium, seu aptitudinem ad ratiocinandum à brutis distingui. Dixi completam substantiam corpoream, quia id ad præsens institutum est satis, atque, vt indiuisibilia substantiæ corpoream, quibus totalis illa, saltem inadæquatè, componitur, non includam. Ex hoc vero principio inferter Deum corporeum (etsi incompositus ex materia, & forma sit, atque in eo genere simplex) summè perfectum non esse. Primoquia quod partes integrales substantiales vere habet, secundum se totum, atque omnem sui essentialem partem, partes habebit, saltem aptitudine extensas: cum tamen perfectiora corpora, vt humana, secundum se tota, atque omnem essentialem sui partem non habeant partes, adhuc aptitudine, extensas. Ex quo substantiis creatis spiritualibus imperfectior etiam euaderet.

5. Secundò vt bene Castro aduersus Audianos hæresi 2. argui, vel Deus ille corpus substantiale esset finitum, vel infinitum? si finitum, loco concluditur, aut spatio, vltra quod non sit, v.g. toto mundi spatio contra eius immensitatem, & data pro illa Scripturæ testimonia, vel infinitum occuparet spatium: quod (vt non repugnet infinitum corpus) constare saltem vltra finitum mundum de facto per immensum, & infinitum spatium extendi: cum corpus illud Dei non minus ad mundum corporeum spectaret, quam corpora mundi reliqua. Rursus vel ita esset in spatio, siue finito, siue infinito, vt totus esset in toto, vel totus in toto, & totus in quauis eius parte: atque vtrouis modo peritat argumentum. Si autem secundo hoc modo sit (vti ad eius perfectionem summam videtur spectare) natura sua et modus illic competet. Est autem inintelligibile, & repugnans corpus, quod essentia, vt diximus sua partes extra partes localiter, & extensiue petit habere, petere simul essentia sua partes eadem habere localiter, & extensiue intra partes.

6. Probatur tertiò, Partes integrales in substantia Dei locum habere non posse: ac proinde neque corporeas, & quæ diuersum spatium, & locum ab aliarum loco, & spatio reposcant. Primo: quia Deus omnino, ac summe independens substantia est: si autem partibus integrantibus constaret, vtique ab eis tanquam à constituentibus dependeret, & dependentia quidem imperfectiori, quam a causa efficienti. Item: cum nulla earum Deus esset, à se non esset, sed ab alio, ac similiter earum vnio necessaria, ne Deus ens per accidens, & velut cumulus lapidum foret. Vnde hæc omnia, quibus substantia Dei tui constat: imo, quæ sola coniunctim Deus est, creata forent, & ab alio. Eligè à quo alio malis: si à se vicissim: ecce circulum causalitatis repugnantem, vt ostendimus d. 1. quæst. 2. si ab alio ille erit Deus, non hic, quem partibus integrantibus constare defendis: de illoque alio redintegratur quæstio: an similibus partibus substantiæ suæ constet? Etsi alteras redeunt de hoc consequentiæ, ac rursus de alio, & alio; à quo eius partes sint, in infinitum redibunt. Secundò: quia non esset simplex, & vnissimus Deus, vti cum esse Patres omnes, ac præclarissimè Bernardus, clamant, nosque quæst. 2. ostendemus, imò substantia Angeli cuiuis simplicior, atque (vt sic loquar) vnior foret. Tertio: quia implicat ex non diuino diuinum, seu Deum, adhuc è nostro concipiendi modo, compingi: atque eiusmodi partes diuinæ non essent: ergo eis nequit Deus, adhuc metaphysicè, & per rationem constari. Minor probatur ex dictis. Nam infinitum in sua linea ex suo conceptu metaphysico, & indiuisibili est, quidquid diuinum est: vt supra ostendimus d. 3. qu. 5. sect. 1. & 2. nulla autem ex eis partibus integrantibus infinita è sua essentia, indiuisibilique entitate, ne dum conceptus foret, vt patet.

7. Præcipuum erroris oppositi fundamentum locus ille Genes. 1. erat contra Patrum tamen omnium interpretationem ab hæreticis intellectum. Aliud est nihilo minus, scilicet in Scriptura Deo sæpe humanorum membrorum nomina accommodari. Si autem inde hæreticorum sententia probaretur, probaretur etiam Deum, leonem, vitulum, & similia esse, atque alia pleraque eiusmodi habere: quod est ridiculum: eis quippe nominibus sæpè in scripturis compellatur, similiaque dicitur habere. Ea tamen omnia solum metaphoricè Deo in Scripturis attribui, sicque de eo intelligi debere Patres consone docent. Nouatianus c. 6. & 7. de Trinit. Augustin. de vera & falsa relig. c. 50. epist. 112. post med. de civit. diuinit. post init. Hieronym. & Anselm. opusc. de ea re. Gregor. 14. Moral. c. 12. in id *Orabam filios*, &c. Damasc. 1. de fide c. 14. & 15. Isidor. 6. Etymol. Hieron. item epist. ordine 15. tit. 9. & communiter interpretes, vide Sanctum Pagninum in Isagoge cap. 48.

QVÆSTIO II.

De Dei ſimplicitate.

SIMPLICITAS Dei phyſica, quæ Dei attributorum exploratò eſt, idem prorſus eſt, quod eius phyſica indiuiſibilitas, atque ex partibus incompoſitio, quæ abſoluta negatione compoſitionis explicatur. Vt ergo plene Dei ſimplicitas phyſica oſtendatur, omnis compoſitionis negatio oſtendenda de ipſo eſt. Duplex autem genus compoſitionis vniuerſim in rebus reperitur: alterum ſubſtantialis compoſitionis, alterum compoſitionis accidentalis: ſub primo quatuor ſpecies continentur. Altera compoſitionis ex eſſentia, & eſſe, ſeu exiſtentia, quam, ne in creatis quidem admittebamus in metaphyſicis, & à Deo ſpecialibus rationibus ablegauimus d.2. qu. à num. 4. certaminis 1. per totam, quare nihil hic reſtat de ea diſputandum. Secunda compoſitionis ex eſſentia, ſeu natura & ſubſiſtentia, ſeu perſonalitate. Tertia compoſitionis ex materia & forma ſubſtantiali. Quarta ex partibus quaſi integrantibus ſubſtantialiter. Licet vero vterque hic poſtremus compoſitionis ſubſtantialis modus in ſolis ſubſtantiis corporeis (è quibus Deum non eſſe proximè oſtendimus) à nobis deprehendatur; tamen ſpiritualis ſubſtantiæ conceptui metaphyſico non repugnat: quare de ſubſtantia ſpirituali Dei diſputationi locus manet: an alterutro modo ſit compoſita: compoſitionis autem accidentalis (quod ad præſens attinet) ſpecies vnica ſolum conſideranda eſt, ſiue ea in genere examinanda, an Deo repugnet. Primo igitur vniuerſim Dei abſolutam ſimplicitatem, phyſicam indiuiſibilitatem, atque omnimodam incompoſitionem oſtendemus. Secundò ſubſtantialem eius ſimplicitatem, & incompoſitionem. Tertiò etiam accidentalem eius incompoſitionem ſingulatim monſtrabimus.

CERTAMEN I.

Dei ſimplicitas vniuerſim catholicè ſtabilitur.

1. CONtra Dei ſimplicitatem vniuersè, & abſolutè loquendo effutiere, quicumque Deum corporeum effutiebant qu.1.cert.1. Item qui Deum mutabilem blaſphemabant d.4. qu.2. Denique contra Dei ſimplicitatem errauit Gilbertus à nobis recitatus & impugnatus controuerſ. de Trinit. d.8. qu.5. cert.1. aſſerens perſonalitates diuinas realiter à natura, & eſſentia Dei differre. Dogmatizarunt id ipſum Angelitæ, ſiue Theodoſiani, & Anſelmi tempore clericus Gallus, ibidem relati. Cum autem Deus non ens per accidens, vt lapidum cumulus, ſed ens per ſe ab hiſce admittatur, ſit planè eos non ſolum contra phyſicam Dei indiuiſibilitatem, ſed & contra ſimplicitatem abſolutam, atque omnimodam incompoſitionem erraſſe, nec longè ab horum errore abiit Durandi ſententia ibidem etiam à nobis recitata: ſub his autem terminis erraſſe Abailardum teſtatur Praeolus Elencho hæreſum. Licet ſanctus Bernardus huius in illo erroris non meminerit epiſt.188.190. & 192. vbi eius memorat, & inſectatur errores. Eſt autem in duplici relato contra ſimplicitatem, & indiuiſibilitatem Dei errore differentia: quod poſtremi hi compoſitionem Dei ex eſſentia, ſeu natura, & perſonalitate aſſerant, vel expreſsè, vel virtute, in eſſentia vero, vel communibus ſiue ſubſtantialiter, ſiue accidentaliter diuiſibilitatem, ſeu compoſitionem phyſicam in Deo Catholicè prorſus negent. Primus vero error etiam inter communia realem diuiſibilitatem & compoſitionem admittat: atque ex eius Patronis alij ſubſtantialem, alij vero accidentalem tantum.

2. Dei tamen abſoluta ſimplicitas phyſica, ſeu realis indiuiſibilitas, & incompoſitio definita ſunt in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio III. contra Gilbertum tit.3. Concilior. par.2. decreto illo recitato d.8. citata qu.1.cert.1. n.1. vbi occaſione erroris Gilberti vniuerſaliter definitur: ***Nihil eſſe in Deo, quod Deus non ſit***, quod, ni Deus ſimplex omnino, atque indiuiſibilis entitas, & incompoſita realiter ſit ſtare non poteſt. Secundo definitur eadem veritas in Concilio Lateranen. ſub Innoc.III. relato cap. *Firmiter*, de ſumma Trinit. Huc etiam faciunt, quæ contra diſtinctionem realem proprietatum ab eſſentia referebamus. Secundò loco ex Dionyſio Areopag. & ex Damaſceno citata qu.1.cert.2.n.4. & quæ ex Bernardo 5. de conſiderat. ad Eugen. & Iuſtin. M. qu.144. ad Orthodox. cert.2. num.4. retulimus. Item quæ ex Nyſleno Orat. Catech.1. recitabamus cert.3.n.3. & 5. atque hoc numero ex Cyrill. Alexand. cap. 8. circa finem Damaſc.1. de fide cap. 12. initio, & cap.13. initio. Auguſt.11. de ciuit. cap.10. circa med. & 7. de Trinit. c.1. & 2. init. Athanaſ. Apolog. pro Syno Nicæn. vbi & Dei ſimplicitatem realem ſtatuunt, & ex illa realem perſonarum diuinarum cum Deitate identitatem euincunt. Tertiò, eo etiam ſpectant, quæ cert. 4. eius quæſtionis n.3. & 4. recitauimus ex Iacobo Fratre Domini apud Clement. Rom.8. conſtitut. Apoſtol. c.12. Dionyſ. de diuin. nomin. c.2. 4.5.6. & 7. Cyrill. & Synod. Alex. epiſt. ad Neſtor.1. actor. Concil. Epheſin. cap.14. col.8. Nazian. orat.37. de Theol. S. Athanaſ.1. de S. Trinit. cont. Anomæ. Baſil.15. de fide circa med. & de Spiritu Sancto c.19. ſub init. Damaſc.1. fid. cap.18. Auguſt. ſerm.38. de temp.1. col.3. Fulgen. de fide ad Petr. cap.2. verſ. fin. Proſp. aduerſ. collator. cap.17. ſub init. adduximus in quibus de Deo concrete dicto, ac de perſonis naturam, & attributa in abſtracto prædicari docent, id quod ſine horum, & cum perſonis, & inter ſeſe identitate fieri minimè poſſet. Legendi inſuper in terminis pro Dei ſimplicitate diſputantes erunt Ariſt.12. met. cap.7. Hilar.8. de Trinit. Auguſt.11. de ciuit. cap.10. & lib.15. cap.17. Iſidor.1. de ſum. bon. cap.1. Boet. de Trinit. cap.3. Bernardo citato lib.5. de conſiderat.

3. A ratione vero omnimoda Dei ſimplicitas, & incompoſitio eis ferè rationibus probatur, quibus quæſt.1. cert.2.n.6. Deum ex partibus integrantibus vllis componi minimè poſſe. Inſuper: quia, licet ſimplicitas rei nihil illi poſitiuum addat (vt contendit Scotus in 1. d.8. qu.1. ad 1. & quodlib.5. & Soncin.4.met. quæſt.14.) ſed ſolam negationem incompoſitionis (vt vult Caiet. cap. 2. de ente, & eſſent.) qua à nobis explicatur. Aſt inductione per omnes res tam totales, quam partiales inter ſeſe comparatas arguit cæteris paribus perfectionem maiorem: Cum autem Deus ens abſolutiſſimum, perfectiſſimumque ſit omnino ſimplex, atque indiuiſibilis entitas eſſe debet. Confirmatur: quia, cum ea, ex quibus Dei perfectio coaleſceret, ſi compoſitus eſſet, incomplera neceſſariò forent, omnia imperfecta eſſent, & inuicem alia ab aliis perfectibilia vicißim: ergo & Deus eam ſaltem imperfectionem haberet, quod ex imperfectis coagmentaretur. Inſuper imperfectiones aliæ tactæ citato illo n.6. Tertiò vel ſingula, quibus Deus realiter conflaretur eſſent à ſe, vel vnum ſolum? ſi ſingula: incidis in pluralitatem Deorum. Si vnum ex eis ſolum, & reliqua ab ipſo in primis redintegratur quæſtio, & interrogatio, ſimplexne, an compoſitus ſit? ac de eius partibus an ſint à ſe omnes, vel ſolum ex eis altera? & ſic in infinitum: quod ſi de aliqua ſimplex eſſe aſſeratur, & à ſe eſſe, reliquas vero ab ipſa primo ea ſolum Deus erit, reliquæ vero creaturæ, & ab alio: quare totum coniunctum neque à ſe, neque Deus erit, ſed ab alio, & creatura: cum illud debiliorem partem ſequi debeat. Neque hoc argumentum in proceſſionibus diuinis, in quibus vna ſolum perſona innaſcibilis, & notionaliter à ſe eſt, reliquæ vero notionaliter ſunt ab ipſa, inſtari contra nos poteſt: quia, neque ab illa cauſatiue ſunt, vti partes realiter compoſiti, ac non ſimplicis Dei eſſent: neque realiter ita inter ſeſe diſtinctæ, vt non habeant in ſubſtantia, & natura abſolutam, ſimplicemque vnitatem, & identitatem.

CERTAMEN II.

Substantialis Dei simplicitas, & incompositio speciatim monstratur.

1. SVbstantialis Dei compositio (præter illam, quam reiecimus in quæstionis præfatione ex essentia, & esse, siue existentia) triplex omnino ibi à nobis recensebatur. Altera ex natura, & personalitate, seu subsistentia, cuius ex principiis naturalibus, nec leue indicium est: cum in illis nulla de reali subsistentiæ à natura distinctione ad realem eorum compositionem necessaria, vel leuis vmbra sit, aut suspicio; quin potius illis solum stando realis illarum identitas demonstrari videtur. Ad fidei vero lumen, quod eam distinctionem nobis detexit diuinarum personalitatum cum Dei essentia, & natura identitas innotuitur: quare quidquid difficultatis, & nebulæ pro compositione Dei ex suppositis, & natura diuina ex fidei luce excitatur, eiusdem etiam fidei radius euanescit. Accedit subsistentiam creatam reale, & positiuum nihil supra naturam vilam substantialem addere, sed solum negationem essendi partem vt procem. de Trinitat. quæstione 2. certam. 5. ostendebamus. Ait negatio compositionis inepta, vt constat, omnino est: scio nonnullos de subsistentia, vt sic, siue communi, quam in diuinis admittunt, contendere esse de conceptu essentiali Deitatis, seu essentiæ, ac Deum per essentiam suam non minus subsistere, quam existere. Hæc tamen ratio, & falso innititur principio de subsistentia diuina communi, neque hanc identificari, adhuc realiter cum essentia, æquè atque existentiam probabitur, nisi ad principiorum puræ naturalium falsitatem recurratur: quod natura, & suppositum idem reipsa semper sint.

2. De duplici ergo alio compositionis substantialis genere, nempe vel ex materia & forma, vel ex partibus integrantibus in Deo locum non habere ostendendum restat. Et quidem de compositione ex materia, & forma corporeis, atque eiusdem generis integrantibus partibus ostensum satis est quæstione 1. Deo minimè competere. Nunc autem neque incorporeis, & inquantitatiuis partibus substantialibus physicis, siue essentialibus, siue integralibus constare Deum posse ostendendum nobis erit: quocirca ex negatione compositionis ex partibus integralibus quantitatiuis Dei, ex essentialibus incompositio minùs rectè, adhuc à posteriori, colligitur. Inde enim solum infertur ex materia, & forma siue partibus physicis essentialibus corporeis non componi Deum; non autem non componi ex materia & forma substantiali incorporea: quas impossibiles esse, ac repugnantes, neque ex definitione, & essentia materiæ primæ, & formæ, neque ex definitione, & essentia metaphysica substantiæ corporeæ, & spiritualis ostenderur: Licet eas ex physicis principiis naturalibus, quæ nobis pro hoc statu innotescunt, non possimus ostendere. Similiter neque ex negatione corporis in substantia diuina monstrata, eius integralem simplicitatem, siue ex partibus integralibus incompositionem demonstrare non possumus. Cum enim integrales corporis partes ex sint, quæ non solum substantialiter, & entitatiuè, sed localiter etiam, & extensiuè extra alias esse reposcunt; quod Deus corpus non sit partes, quæ entitatiuè solum, & substantialiter sint, nec localiter, & extensiuè esse extra alias petant, non videtur ab eius subsitantia necessario remouere. Quare vtriusque huius generis simplicitas, & incompositio substantialis aliunde erit ostendenda.

3. Igitur præter ea, quæ omnimodam Dei simplicitatem, & incompositionem monstrabant certam. 1. numero 3. Physica illius substantialis essentialis simplicitas, atque ex materia, & forma incompositio speciatim est probanda. Etenim Deus est physicè ens actuale purissimum, necessarium, & essentialiter existens, vt diximus: ergo nihil habet physicæ contingentiæ & potentialitatis: atqui, si materia, & forma constaret, aliquid haberet potentialitatis, neque absolutè à se, & essentialiter ac necessariò esset, sed ab alio, & contingenter: ergo materia, & forma substantialibus, adhuc incorporeis, non constat. Minor probatur: quia, cum de conceptu materiæ primæ substantialis vt sic, sit esse potentiam receptiuam formæ, vel vnionis, eam procul dubio essentialiter includet, quod ea essentialiter physicè constiterit. Ne vero dicas rationem actus puri diuini esse rationem actus puri in essendo, non autem in recipiendo: ac proinde non excludere potentiam, seu potentialitatem receptiuam, quæ alterius est ordinis, sed solum in ordine existendi: sicut licet materia prima sit pura potentia in ordine receptiuo, etiam dum actu existit, est tamen in actu in ordine essendi, seu existendi. Contra primo: quia eo ipso, quod materia prima sit pura potentia in ordine receptiuo, nequit esse ens à se, atque essentia sua in actu, & necessarium, sed contingens: ergo neque, quod illa constat actus omnino purus in ordine, & linea existendi esse potest, neque ens à se & necessarium: cum eius essentia sine illa, quæ ab alio, & contingenter est, esse non possit. Recte ergo ex ratione actus puri à se, & necessarij in linea existendi infertur Deum materia prima, qualicumque, constare non posse.

4. Inde vero neque forma vlla posse Deum substantialiter componi est omnino dectiue. Cum enim correlata necessario hæc sint, cui repugnat constare materia substantiali, & forma substantiali constare repugnabit necessario. Vlterius de forma probatur: quia, si esset dependens à materia illa à se non esset, ac proinde neque actus purus, & necessarius, qui dependentiam actiuam nobiliorem excludit: imo non posset non dependentiam actiuam ab alio habere: quæ, cum à materia ipsa tandem esse nequeat, quia, & ipsa ab alio est, causam aliam efficientem haberet tandem illa forma: quin materia respectu formæ, quæ ex ipsa educitur, vim actiuam non habet: quare alio agente, quod ex ipsa illam educat immediato opus habebit: neque quod ex illa componeretur, Angelo, atque animo rationali spirituali esset perfectior. Si autem esset materia illa independens adhuc receptiuè actu, saltem dependeret possibiliter: ita, vt hac repugnante, & forma illa repugnaret. Item, si eam formam à se esse dicas, contra proxime adducta, non poteris efficientem causam illi negare. Ac proinde à se non esse. Si autem demus eam esse, ac proinde necessario esse, illa sola erit Deus. Quod ipsum argumentum de vnione factum puta. Tertio de ratione, & essentia Dei est esse primum ens: atqui si ex materia, & forma constaret, primum ens non foret: siquidem illæ Deum intimè causarent, atque natura præcederent: ergo eis non constat Deus.

5. Atque hoc satis argumento demonstratur Deum ex partibus integralibus substantialiter non componi, sed eius physicam substantiam simplicem physicè, atque integraliter etiam incompositam esse. Alioquin enim ens primum non foret: imo neque à se, neque actus necessarius, & purus. Licet enim partes integrales aliæ aliarum potentiæ receptiuæ non sint, tamen sunt potentiæ compotitiuæ, atque entia in potentia ad vnionem cum aliis. Scio Aristotelem citato loco Deum ex materia & forma incompositum demonstrasse, quia ab æterno est. Sed nescio qua firmitate, aut consequentia. Etenim Deum entia permanentia saltem, posse ab æterno producere probabilissimum est: quare ex eo, quod ab æterno sit, nequit Deum esse firmiter inferri. Insuper cum Aristoteles ipse ab æterno cœlum materia & forma constans, & incorruptibile esse affirmarit: etsi Deus ab æterno, & incorruptibilis sit, materia, & forma constare optimè in eius sententia poterit: quare & arguit inconsequenter, vt patet.

***

CERTAMEN III.

Phyſica Dei ſimplicitas, ſeu incompoſitio accidentalis ſtatuitur.

1. PHyſicam intrinſecam accidentium Deo inhærentium (de qua ſolum agimus) compoſitionem ei tribuerunt Philoſophi memorati à commentatore 12. met. text. 36. & à Sancto Thom. 1. contr. gent. c. 23. His annecte Voſſium, & alios hæreticos, quos contra Dei immutabilitatem effutiiſſe referebamus d. 4. q. 2. cert. 1. n. 1. qui liberos Dei actus in tempore incipere, ac definere, etiam quoad intrinſecum Dei, centebant, cum tamen Deum in ſubſtantia, & eſſentia ſua æternum, ac neceſſarium cum Catholicis iudicarent: ac proinde eos actus in Deo non ſecus, atque in nobis accidentia phyſica putabant. Oppoſita autem veritas adeo conſtans, rationis etiam naturalis ductu, eſt, vt eam ſapientiores Philoſophi omnes fuerint aſſecuti: Plato in conuiuio vbi hæc: *de Deo ſemper eſt, nec mutatione afficitur, neque vt pars pulchrum eſt, neque, vt id, cui pulchritudo ineſt; ſed ipſe per ſe pulchritudo, vnde manat cæterorum pulchritudo.* Ariſt. eiuſque peruetuſtus commentator citato loco met. Et Plutarch. lib. de doctrina Principum: *Non aſſidet Ioui iuſtitia, ſed ipſe eſt iuſtitia, lexque exactiſſima.* In quam ſententiam Philoſophi alij ſcripſerunt apud Cyrillum, & Niſſenum infra.

2. Apud Patres vero, & Catholicos Doctores concors omnino ſententia eſt Deo nulla accidentia phyſica adeſſe. Ita cenſent Boetius de Trinit. Auguſtin. 5. de Trinit. c. 4. 5. 16. lib. 7. c. 5. ſerm. 38. de temp. fuſe docentes, quæ de Deo accidentium noſtrorum adinſtar prædicantur ſubſtantialiter prædicari, quia ſubſtantiam, phyſicam numirum, in illo ſignificant. Conſonant Athanaſ. epiſt. ad Epiſcopos Africæ. Marius Victorin. 1. contra Arrianos epiſt. 141. ad Cæſarienſes. Nicetas in orat. 40. Nazianz. *ad id cupio diſſolui.* Cyril. Al. 11. theſ. Niſſen. hom. 5. in Cantica, qui duo pro eadem veritate plures Philoſophos referunt. Non ſolum tamen Patres hoſce (quod ſatis eius firmitati eſſet) concluſio noſtra Patronos habet, ſed & noſtram catholicam fidem: definita ſiquidem eſt à Leone Papa 1. epiſt. 93. ad Turib. c. 5. item & à Concilio Rhemenſi, vbi contra Gilbertum definitur Deum, & perſonam quamuis diuinam eſſe ſuam ſapientiam, bonitatem &c. Quod, niſi attributa hæc, quæ accidentaliter nobis ſonant, & inter ſeſe, & cum perſonis realiter identificentur, fieri minime poteſt, vt dicebamus cert. 1. n. 2. argum. 3. è plurium Patrum authoritatibus petito: quocirca eorum omnium teſtimonia noſtram hanc concluſionem obſirmant.

3. Nec deſunt veritati eidem naturales demonſtrationes præter generales datas cert. 1. n. 3. & quidem ex demonſtrata Dei immutabilitate contra Voſſium, & ſimiles, in Deo ſeparabilia, atque ipſi defectibilia accidentia phyſica repugnare ſatis oſtenditur: quoad omnia vero, etiam neceſſaria, & indefectibilia accidentia phyſica repugnare probatur primo: quia eiuſmodi accidentia phyſica Dei à Deo diſtincta realiter erunt: quidquid enim ſubſtantiæ alicui identificatur realiter, ipſius reale accidens eſſe non poteſt, vt de ſeſe patet: ergo, vel à ſe, vel ab alio entia. Non à ſe: tum, quia plures Dij eſſent chimærice: tum quia etiam ex genere ſuo ſubſtantiis etiam creatis imperfectiora à ſe eſſe non poſſunt. Non ab alio: quia iam creatum quid eſſent, non diuinum: ac proinde neque Deo ineſſe, ſiue inhærere intrinſece poſſent. Deinde ſi ab alio ſunt, inquiro an à Deo eiuſque ſubſtantia? an ab alio extrinſeco agente? ſi ab alio extrinſeco: aliquid iam bonitatis, & entitatis ab alio Deus reciperet: vnde nec Deus eſſet, ſiquidem bonorum alicuius egeret: cum tamen dicat Pſalt es: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non egeo.* Item, ſi ab alio extrinſeco agente eiuſmodi accidentia in Deo fierent, illud agens, quoad eorum inductionem in ipſum, ſuperior, priorque Deo foret, atque eius prouidentiæ Deus, quoad eam, ſubderetur. Tertio libere tandem, & contingenter ea accidentia Deus reciperet, poſſetque proinde mutari: cum ab extrinſeci agentis arbitrio eorum in Deum inductio veniret; vel ſi non arbitrario, & libere id ab extrinſeco agente, ſed neceſſario peragitur, ſaltem extrinſecum illud agens libere à Deo in ſui exiſtentia, & operatione pendet: quare & eorum etiam accidentium in Deum inductio.

4. Hinc autem, neque à Deo ipſo, abſque immutabilitatis diuinæ præiudicio, induci poſſe monſtratur: cum enim creata illa accidentia ſint, vt diximus, nequeunt non libere à Deo fieri, qui ad nihil creatum præſtandum vlla neceſſitate tenetur, vt ex eius independentia, & perfectione operandi ductu ipſo rationis naturalis eſt notum. Ex hoc porro diſcurſu conſtat ex immutabilitate Dei recte concludi nulla omnino accidentia Deo ineſſe poſſe; licet noſtri Vazquez, & Soarius non adeo vniuerſim id euinci ex immutabilitate putent: quia non viderunt accidentia quæuis, & omnia in Deo excogitabilia, libere tandem producta, quare, & abſolute contingentia, & defectibilia eſſe debere. Ex eo etiam diſcurſu præcluduntur euaſiones, & imitantiæ, quæ ex actibus liberis Dei peti poſſunt, quibus fecimus ſatis d. 4. q. 2. atque vberius (quantum præſentis vitæ ſtatus nobis permittit) ſatisfacimus controuerſ. de volunt. oſtendentes eos actus liberos nullatenus re ipſa à Dei ſubſtantia diſtingui, quin identitas hæc cum ente neceſſario eorum obſit libertati. Quod vero ex ſententia Scotica inſtari etiam poterat ad diſtincta nimirum ſolum ex natura rei ab eſſentia (cuiuſmodi attributa diuina eius ſententia ſunt) actione opus non eſſe, ex eius doctrinæ confutatione à nobis data ſatis reiicitur.

5. Secundo eadem veritas ſpeciatim probatur: quia, cum accidentia phyſica educibilia eſſentia ſua ſint, ex ſubiecto, & potentia eius receptiua: ſi accidentia phyſica reſpectu Dei ſint in Deo, erit neceſſario potentia eius receptiua illorum: ergo Deus erit ens in potentia, ac non omnino ens in actu, ſeu actus purus omnino, vt arguebamus cert. 2. à n. 3. vbi ſolutiones, quæ hic adhiberi poſſent confutauimus. Secundo: cum ea accidentia phyſica educibilia ſint, erunt entis entia; ac proinde non perfectiones ſimpliciter, ſed ſecundum quid Deoque indignæ, ac proinde, quibus melius ſit, non eſſe, quam eſſe.

6. Tertio probatur id ipſum. Quia Deus è ſuo eſſentiali conceptu ens ſumme perfectum eſt: ergo nulla perfectio poteſt ei phyſice accidere, vt arguebat Cyrillus 11. Theſau. *Perfecto ex ſe ipſo*, loquit, *nihil poteſt accidere.* Probaturque viterius. Quia, cum accidentia entia, ſeu entitates phyſicæ ſint, ac proinde & perfectiones qualeſcumque, nequeunt non alicui phyſicè ineſſe, quin perfectiones etiam illi aduenient, quotquæ ſecundum ſuam entitatem, & ſubſtantiam phyſicam careret: ergo aliquo alio à ſe diſtincto ad ſuæ perfectionis complementum egeret: ac proinde ſecundum ſe, ſubſtantiam, entitatemque ſuam phyſice, & vere ſumme perfectus Deus non erat, ſed indigens potius aliarum perfectionum. Dices, extenſiue non eſſe ſumme perfectum Deum ſecundum ſe, & ſubſtantiam ſuam; ſecus intenſiue, & eminenter: ſicut admitti neceſſario catholice debet extenſiue naturam diuinam omnem perfectionem perſonalitatum non continere, ſed ſolum intenſiue, & eminenter.

7. Contra tamen primo. Quia, vel ea, quæ phyſice Deo accidere dicuntur, è ſuo conceptu, & eſſentia imperfecta de ſe ſunt ob ſui tenuitatem, vel repugnantiam inter ſeſe, vel ſecus? ſi poſtremum Deo enti de ſe ſe phyſice perfectiſſimo phyſice formaliter, nec ſolum phyſice eminenter, identificari debent. Si primum, nec phyſice accidentaliter Deo adeſſe poſſunt; quandoquidem ex eo, quod accidentaliter inſint eſſentiæ ſuæ imperfectionem, vel tenuitatis, vel repugnantiæ, nec purgant, nec minuunt, ſed augent, vt patet, atque oſtendimus num. 5. quare, ſi phyſice formaliter identice ea Deus habeat, phyſice accidentaliter ea habere non poterit: quare neque intenſiue ea habebit. Secundo omnimodo conſummata perfectio phyſica identice claudit omnem perfectionem phyſicam, tam intenſiuam, quam extenſiuam. Exemplum illud de perſonalibus, quæ ſolum eminenter, & intenſiue in natu-

tura diuina continentur, non autem extenſiue, ſi de connotentia phyſice identice ſit ſermo, non ſolum catholica, quod negotium non eſt, ſed fors hæretica: cum de fide ſit eſſentiam, & perſonalitates realiter identificari formaliter metaphyſice eſſentiæ ſolius eſſe, atque in illa formaliter bonitatem & perfectionem Dei totam contineri dogmaticæ illi propoſitioni (quod tamen ſit vna perſona, quæ tota Trinitas eſt) magis conſonat, vt oſtendimus controuerſ. de Trinit. d.7. q.3. vbi, & rationes metaphyſicas poſuimus.

QVÆSTIO III.

Poſſitne Deus, vt forma cum re alia, vt ſubiecto componere?

RATIONES, quibus q. 2. oſtendimus Deum materia conſtare non poſſe, neque proprium accidentium ſubiectum eſſe eum non poſſe, vt ſubiectum cum re vlla componere ſatis euincunt, licet vetuſtus quidam Dauid Dandinum teſte S.Thom. 1. p. q. 3. art. 8. Deum rerum omnium materiam eſſe ſomniauerit: an vero poſſit cum aliquo vt forma componere non ita clare rationibus ibi datis oſtenditur: quare hic apertius monſtrandum videtur.

CERTAMEN I.

Deum informare proprie, & connaturaliter rem aliam minime poſſe dogmaticum eſt.

1. OPpoſitus præſenti veritati error Democriti, & Thaletis Mileſij fuiſſe dicitur ab Euſeb. 14. præparat. Euang. c. 6. aſſerentis Deum, vt rerum formam, igneæ pilæ adinſtar, eſſe mundi animam. Etſi Cicero aliter illius ſententiam referat, 1. de nat. Deor. Plato, & Pythagoras à Ludouico Viues in 4. de ciuit. Dei cap. 12. in eorum Stoicos plures fuiſſe commemorat Damaſcen. de hæreſib. Epiphan. vero vt communem Stoicorum errorem refert 1. de hæreſib. hæreſi 1. Auguſt. 4. de ciuit. c. 11. & 12. pro eo errore recitat Virgilium, & alios, & lib. 7. c. 6. & 16. Varronem, & lib. 13. cap. 16. 17. & 18. Platonem, ſicuti & Bernard. epiſt. 190. vbi ex Chriſtianis hæreticis tamen, refert Abailardum. Primi autem ea in re hæretici fuere Gnoſtici effutientes animarum ſubſtantias eſſe Dei naturam. Hos ſecuti ſunt Priſcillianiſtæ, vt conſtat ex Concilio Tolet. 1. confeſ. fid. & Leone Papa 1. epiſt. ad Turibium, q. 5. alias 91. c. 5. & ex Auguſtino de hæreſib. hæreſi 6. & 70. Poſtremus autem hac in re hæreticus quidam Almericus refertur ſub Innoc. 3. teſte Turrecremata 4. ſum. c. 35. Deum, naturam omnium rerum aſſerens, ac proinde omnia eſſe vnum: quare neceſſario in omnibus, quæ forma conſtant, Deum formam eſſe admittebat; etſi naturam, non pro forma acciperet, vt vere iuxta Ariſt. phraſim 2. phyſicor. c. 1. & 5. met. c. 4. & Patres accipiebat. Et quidem Philoſophi metaphorice fortaſſe ſunt locuti: quatenus Deum intime rebus omnibus aſſiſtentem, ac rebus omnibus principium eſſendi, & operandi (ſicuti forma, & anima compoſito, & viuenti eſt) ſignificarent: non autem quia eas informaret credibile eſt; hæretici verò manifeſtè aberrarunt. Denique aduerte pro eo placito referri eos, qui humanitatem Verbi exiſtentia exiſtere in Chriſto docent, cum Thomiſtis Dominicanis recentioribus, & qui Deum Beatis pro ſpecie expreſſa etiam ſui eſſe defendunt. Verum id licèt falſum ſit, vt vidimus controuer. de Incarnat. aſt ſine eo, quod Deus forma creaturæ ſit, præſtari ab ipſo poſſet: ſicut & à Dei perſonalitate dicitur perſonari, filiaque Dei humanitas Chriſti, quin eius ſit forma.

2. Ceterum is error damnatus eſt à Concilio Toletano, & Leone Papa I. citatis locis, atque ab Innocentio 3. cap. *Damnamus* de ſumm. Trinit. vbi nominat hæreticum, quem inſanum dicit. Auguſtinus vero ſupra ait: *Falſa dogmata fabuloſiſſima plena figmenta.* Vt autem hæc veritas oppoſita rationibus Theologicis, ac Philoſophicis diſtinctius probetur. Sciendum duplicem excogitari poſſe Deum ſibi aliquam rerum formam informantem. Nempe, vel natura ſua, & connaturaliter (ſicut anima corporis forma eſt) vel mere voluntate, & libere: quia, licet natura ſua id Deus non exigat, aſt ſine vlla noua exigentia pro libito eas valeat informare: quemadmodum, licet natura ſua Deus vniri hypoſtatice humanitati non exigat: aſt pro ſua libertate vniri ipſi hypoſtatice poſſe ex myſterio Incarnationis, in qua peracta de facto Dei ad humanitatem hypoſtatica vnio de fide creditur. Contra primum modum informandi vt minimum definitionem procedam, procedantque huius certaminis argumenta.

3. Probatur igitur primo: quia, ſi connaturalis forma ſubiecti alicuius Deus eſſet, natura ſua illo indigeret, neque completum ens ſine illo foret, ſed incompletum, atque ſine eo ab ipſo diuerſo connaturalem ſtatum non habens, quare & ens eſſet imperfectum. Secundo quia, cum totum abſolute ſuis partibus perfectius meritò ſit, totum, quod ex Deo, vt forma, & alio quouis ſubiecto conſtaret Deo perfectius abſolute eſſet: quare Deus perfectiſſimum ens non foret. Dices totum illud eſſe quidem Deo ſolo extenſiue formaliter perfectius, (ſicut de hoc compoſito Chriſto, [illegible] reſpectu Dei) ſecus eminenter & intenſiue: quo ſolum pacto Deus ſumme perfectus eſt. Solutionem impugnaui ſupra q. 2. cert. 3. iuxta modum, quo exemplo alio proponebatur, & explicabatur. Nunc iuxta modum, quo iſtitutio exemplo proponitur ſic impugno. Vel enim ſubiectum illud, cuius forma Deus eſt, à Deo eſt, vel à ſe ipſo: ſi à ſe ipſo: Deus etiam erit, ac plures erunt Dij, quod implicat: vel forma illa, quæ Deus dicitur, non eſſe Deum contradictorie dicetur. Ac rurſus in Deo forma non continebitur eminenter intenſiue ſubiecti illius, & totius ex ipſo compacti perfectio, vt ſolutione contenditur. A ſua vero forma, ſeu Deo eſſe non poteſt.

4. Primo: quia non libere, ne abſolute Deus ſuo connaturali ſtatu carere poſſit. Non neceſſario: ne Deum neceſſitatum ad aliquid ad extra, & creaturam appetendam faciamus. Secundo: quia, vt bene S.Thom. 1. p. q. 3. art. 8. forma & efficiens ſubiecti ſui in idem phyſice, & realiter recidere nequeunt: id quod inductione per omnes formas notas facta euidentia phyſica conſtat: vnde phyſice etiam euidens eſt in nulla forma contineri eminenter & intenſiue poſſe perfectionem, & entitatem ſubiecti, quare neque compoſiti, ſeu totius ex vtraque reſultantis. In re autem præſenti ea repugnantia metaphyſice etiam monſtratur: quia ideo Deus continet eminenter, & intenſiue perfectionem ſubſtantiæ completæ: quia ens perfectiſſimum eſt, cui debetur concedi omnis perfectio poſſibilis, ac non pugnans cum aliis perfectionibus, & prædicatis diuinis. Cuiuſmodi hæc eminentialis continentia cenſetur. Atqui, nec formalis perfectio ſubſtantiæ completæ impoſſibilis eſt, nec vllam è conceptu ſuo dicit repugnantiam cum aliis perfectionibus, ſeu prædicatis diuinis vt patet: ergo formaliter in Deo debet concedi.

5. Denique probatur concluſio: quia ratio formæ, licet eductibilis non ſit, aſt, vt bene S. Thom. ſupra, ratio entis partialis eſt, in qua neceſſario ratio entis in potentia includitur: cum in potentia ſit, ſaltem, vt compleatur, ac totum conſtituat: quod cum ratione entis à ſe, & primi, abſolute perfectiſſimi omnino repugnat: ac proinde cum Deo. Exemplum illud ab Incarnationis myſterio petitum nihil præſtat. Etenim, licet in Chriſto Domino ex perſona diuina, & humana natura, vera ſit compoſitio, ex qua vnum per ſe, ac non per accidens reſultet; aſt nec diuina natura, nec perſona forma in eiuſmodi compoſitione eſt, adhuc arbitrarie, & obedientialiter; vt cert. 2. iam oſtendemus. Vnde neque humanitatem, vt ſubiectum non ſolum eductionis, ſed neque compoſitio-

nis pertingit. Ex quo rurſus ſit, humanitatem vnitam, ac proinde totum Chriſtum ratione illius poſſe à Deo fieri, atque eius perfectionem eminenter, & intenſiue in ſolo Deo contineri. Quare ad rem exemplum non eſt.

CERTAMEN II.

Neque arbitrariè, & obedientialiter Deum creati alicuius formam eſſe poſſe monſtratur.

1. QVæ hactenus dicta à nobis ſunt, ſatis oſtendunt: Deum nullius creati formam ſuapte natura, ſiue connaturalem eſſe poſſe. Quoniam vero plura quæ ſuopte ingenio, & connaturaliter rebus conuenire nequeunt, abſolura, & ſupernaturali potentia, prouidentia, arbitrioque Dei, & obedientiali rerum potentia ſpectata poſſunt abſolute eiſdem conuenire: oſtendendum hic reſtat, neque hoc quidem modo, Deum rei creatæ formam, neque hanc Dei ſubiectum eſſe poſſe. Id quod ex datis rationibus non ita dilucide demonſtrari videtur. Quinimo ex Incarnationis myſterio oppoſitum videtur poſſe non magno labore ſuaderi. In primis enim, licet humanitas connaturaliter, ſiue ſuapte natura, totum, non autem pars ſit, alteriue, vt ſuppoſito, ſiue in ſuppoſito vnibilis, ac proinde neque id in connaturali prouidentia ſit poſſibile; tamen potentia eius obedientiali, abſolutaque Dei potentia, & arbitrio inſpectis, ſupernaturali prouidentia eſſe id totum poſſibile facto ipſo myſterij comprobatur: in quo humanitas, & pars huius compoſiti *Chriſtus* eſt, atque alterij, vt ſuppoſito, & in ſuppoſito vnitur: &, licet creaturæ vnitæ ſuapte natura & connaturaliter Deus neque exigat, nec repoſcat, ac proinde neque ſit connaturaliter vnibilis; tamen ſupernaturaliter vnibile eſſe myſterium idem oſtendit: ergo, licet natura ſua, ſeu naturaliter Deus forma rei creatæ eſſe nequeat, ſupernaturaliter tamen è Dei arbitrio formam illius ſtrictam eſſe non ſtatim repugnabit.

2. Quinimo, ſicut vniri ex voluntate libera Dei humanitati, vt totum quod *Chriſtus* eſt, componat ex eodem myſterio compertum eſt, quidnam ei deficiat, vt pars Deus ſit? non facilè apparet. Phyſice enim, & realiter totum illud eſſentialiter componit æque, atque humanitas, quæ pars proculdubio Chriſti eſt, qui eſſentia ſua conſtat vtroque. Cum tamen partis phyſicæ conceptus in compoſitione totius, quod ex ipſa conſtat, omnino conſiſtat. Confirmatur. Quia implicat vnum per ſe nili ex actu, & potentia conſtitutum: ſi ergo Deo potentiam, ſeu ſubiectum eſſe repugnat, forma, & actus in eo compoſito erit. Confirmatur vlterius: quia implicat vnum conſtitui, niſi ex perfectibili, & perfectiuo: licet autem Deus, quia ſumme perfectus de ſe per rem creatam abſolute, & omnino perfectibilis eſſe nequeat: aſt perfectiuum rei creatæ eſſe nihil prohibet; ac proinde neque rei creatæ formam, ſeu actum, quæ è conceptu ſuo ſubiecti perfectiuus actus eſt. Et quidem Deum Chriſti ſibi vnitam humanitatem multifariam perficere concors Theologorum ſententia eſt. Quamuis autem nequeat continentia eminentialis, & intenſiua perfectionis materiæ, ſeu ſubiecti, ac proinde totius ex vtraque reſultantis in parte, ſeu forma connaturali ſubiecto eſſe; aſt in non connaturali, ſed voluntaria eſſe poſſe, idem etiam myſterium euincit: cum humanitatis, & vnionis hypoſtaticæ, ac proinde totius Chriſti, qui illis conſtat, perfectio eminentialiter, & intenſiue in Deo vnito omnium ſententia ſit.

3. Cæterum, licet hæc dubiam, apparenter ſatis, noſtram concluſionem reddant; Nihilominus infirma ſunt: quare vniuerſim tenendum eſt Deum, nec voluntariam creaturæ formam eſſe poſſe, neque ei, vt ſubiecto, & materiæ vniri, adhuc ex eius dignatione, & arbitrio. Hanc concluſionem video non ſatis efficaciter probari à Soario, quia forma, etiam voluntaria, vt cum materia aut ſubiecto de facto componat, mutari phyſice debet, quod Deo repugnat. Sed enim, cum, vt de facto componat forma ſolum vnionem ſui ad ſubiectum requirat; deturque vnio Dei ad humanitatem intima, ſtrictiſſimaque; quin Deus intrinſece, ſed ſolum extrinſece mutetur, quia ei vnio, licet adhæreat intime, non tamen inhæret: idem etiam, ſi vniretur, vt forma ipſi euenturum dici poſſet: quin è præciſa vnione ad materiam animum rationalem intrinſece non mutari mihi probabilius longe ſemper fuit: cum eius vnio in materia iuxta communem, ac verosimiliorem philoſophiam tantum modo recipiatur, ſubiectetur, & inhæreat: etſi æque, intimitate æquali, vtraque pars viciſſim vnitur. Probat ſecundo, quia forma ſubſtantialis conſtituit rei eſſentiam, implicat autem creatam, & defectibilem eſſentiam increato, & indefectibili conſtitui. Sed, cum totum in eſſendo debiliori, & imperfectiori abſolute cenſendum ſit, neſcio quid ſit in eo abſurdi. Ecce noſter, animus immortalis, & ſpiritualis corporeos nos mortales ac defectibiles conſtituit.

4. Concluſio ergo probanda eſt ex imperfectionibus, quas ratio partis eſſentialiter includit. Primo enim omnium conſenſu pars eſſentia ſua perfectibilis per aliam compartem, atque incompletum quid eſſe debet, eaſque proinde in potentia. Hæc autem omnia Deo eſſentia, & entitate ſua nuda, ac ſola perfectiſſimo, ſeu ſumme perfecto completo repugnant: ac proinde, neque ex ſuo arbitrio, & dignatione, nec ſolum natura ſua, pars Deus eſſe poterit: ergo nec poterit vſquam rei cuiuſpiam eſſe forma: cum forma neceſſario eſſentia, & entitate ſua pars ſit. Totum diſcurſum confirmat Auguſtinus de Chriſti compoſitione agens 3. contra Maximin. c. 10. his verbis; *Chriſtus vna perſona eſt gemina ſubſtantia, nec tamen Deus pars huius perſonæ dici poteſt; aliquo ſiliue Dei antequam acciperet formam ſerui non erat totum.* Quibus verbis non ſolum rationem noſtram confirmat, ſed & rationes, quibus concluſionis noſtræ veritas ex Incarnationis myſterio videbatur quaſſari, retundit. Scio Iuſtinianum Imperatorem ſuæ fidei edicto, & Deum, & humanitatem in Chriſto partes vocaſſe. *Cum*, inquit, *compoſitionem dicamus, neceſſe eſt, & partes in toto eſſe confiteri, & totum in partibus cognoſci.* Et Nicetam or. 42. Nazian. 2. in Paſcha §. *proinde agnus* appellaſſe diuinitatem, *partem, qua humanitas vnita eſt.* Sed vterque tamen partis nomen laxe, nec rigore philoſophico vſurpauit, ſed ſolum pro componente, vtcumque, quod longe eſt diuerſum, vt ex iam dicendis ad rationes oppoſitas conſtabit.

5. Etenim, vt controuerſ. de Incarnat. oſtendimus Deus in Chriſto pars non eſt, licet Chriſtus vnum quid ſit, atque ſtricte compoſitum: ſed ſola humanitas in ea compoſitione pars eſt. Huius rationem dedimus proxime: quia de ratione partis eſt eſſe ab alio media vnione, & conunctione perfectibilem: quare, ſi alterum compoſitionis extremum ab altero perfectibile non ſit (vti Deus non eſt) neque pars ſtricte erit. Cum autem humanitas à Verbo Deo perfectibilis ſit, & perficiatur in Chriſto, pars in illo proculdubio erit: Deuſque illi vnitus eius perfectiuus, & actus erit, quod enti ſumme perfecto, & in alio non repugnat, facilique eſt, vt ex vtroque vnum per ſe, & propriè, ac ſtricte compoſitum per ſe ſit: cum eius actus ens in actu perfectiſſimum ſit. Quid autem ratio perfectibilitatis ſeu partis, eſſentialiter claudat dilucide à nobis explicatum eſt diſp. proœm. controuerſ. de Deo, & Trino, & Incarnat. q. 2. art. 5. à n. 3. ſcilicet independentiam in ſui exiſtentia ab vnione ad aliud ſiue actuali, ſiue poſſibili, quam non dicit humanitas Chriſti: quia licet natura, & exigentia ſua, neque ab actuali, neque à poſſibili vnione ad aliud pendeat, ac proinde natura ſua totum eſſe deberet; aſt eius exiſtentia dependenter ab vnione ad aliud dari à Deo poteſt, ſicque data humanitati Chriſti eſt, vti Patres, & Concilia ibi citata nos docent, dum aiunt Verbo Deo eam inexiſtere, atque ab eo ſpeciatim dependere, ac ſuſtentari: quare & pars in eo eſt: in quo non eſt pars Deus, neque eſſe poteſt: quia neque in ſui exiſtentia ab vnione ad humanitatem, aliudue creatum dependere; quare nec totius rationem adhuc ex ſuo arbitrio, & dignatione amittere: quo oppoſita omnia prorſus euanescunt.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

De Dei æternitate.

POSTREMVM ex attributis Dei negatiuis definitione à nobis tranſmiſſum eſt Dei æternitas: quod nihilo differt ab immortalitate: eſt enim omnimoda negatio finis in duratione, tam à parte ante, quam à parte poſt, ſiue indefectibilitas Dei in ſua entitate & eſſentia tam de præterito, quam de futuro.

CERTAMEN I.

Dei æternitas de fide eſt, recteque ab Boetio definitur.

1. DEi æternitatem videtur negaſſe Aureolus apud Capreolum in 1. d. 9. art. 2. argum. loci 4. aſſerens durationem omnem neceſſario ſucceſſiuam eſſe, ac proinde in Deo nullam eſſe durationem. Sed tamen ex his ſolum infertur Aureolum in Dei æternitate, ſicuti & ſucceſſionem, ita & rationem durationis negaſſe, ſecus Deo æternitatem, quam apud eundem [illegible] [illegible], quam ordinis admittit expreſſe, atque ab omnibus immutabilitate metaphyſice differre docet. Nihil ergo contra dogma catholicum de Dei æternitate in ſubtiliſſimi Cardinalis doctrina ſuſpicari licebit. Dei autem æternitas (quidquid ea ſit de quo ſtatim) de fide eſt. Ad Roman. 16. *Secundum præceptum æterni Dei.* Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata ſum.* Eccleſ. 18. *Qui viuit in æternum.* Licet enim his ſola æternitas à parte poſt, vel à parte ante ſignificari videatur, dum *ab æterno,* vel *in æternum eſſe,* ac viuere dicitur Deus: vbi dum verba *ſum,* & *viuit* de præſenti adhibentur, æternitas Dei ſignificatur, in qua ſola præterita, & futura duratio præſenti coniungitur, vt mox dicemus. Eadem etiam veritas illis Dauidis: *antiquus dierum,* quæ de Deo dicuntur continetur. Dierum enim antiqui plures [illegible] autem antiquus ſolus Deus eſt, cuius duratio, ſeu æternitas dierum antiquiſſima dies, omnes dies, & omnes durationes præcedens, cunctiſque, ſine ſui ſucceſſione, ſuccedens, vt Dionyſ. de diuin. nom. c. 10. ac Patres frequenter loquuntur.

2. Denique id ipſum expreſſe continetur Iſai. 41. vbi habetur: *Deus ſempiternus Dominus.* Licet autem Richard. Victorin. 2. de Trinit. ſempiternum, non idem quod æternum ſignificare velit, & id quidem ex Auguſt. q. 19. ex octoginta tribus: quia æternitas, ſeu æternum præter negationem initij, & finis permanendi dicat immutabilitatem; verius tamen eſt idem vtrumque ſignificare, vti ex nomine ipſo oſtendit Iſidor. 7. etymolog. c. 1. Idem enim eſt ſempiternum, ac ſemper æternus: quo ſane Dei æternitas, quæ tota ſimul, ac ſemper eſt, amplius explicatur per ordinem ad coexiſtentiam omnem creatam durationem poſſibilem: in eandem veritatem de Dei æternitate Patres in id Exodi: *Ego ſum, qui ſum, & qui eſt miſit me ad vos.* vniformiter conſpirant, ac paſſim locis hic recitatis, definitque ab Innocentio III. c. *Damnamus* de Summa Trinit. Eſt autem hic aduertendum æternitatem, & æternum, quæ de Deo dicuntur in ſcripturis, Patribus, & Theologis omnibus, atque ab Innocentio citato loco definiuntur, propriiſſime, atque ſtrictiſſime vſurpari. Latius enim cum creata plura, quæ permanentiæ ſuæque durationis finem non habebunt æterna vocantur, vt Angeli, rationales animi, gloria, & damnatorum pœnæ: licet æterna abſolute & ſimpliciter non ſint, cum à parte ante ſuæ exiſtentiæ, & durationis initium habuerint. Quin, & ea, quæ tempore incipiunt, temporeque longiſſimo permanebunt, nec niſi indeterminato, vel etiam determinato, diſtantiſſimo tamen, deſinent, æterna etiam dicuntur, non ſolum vulgo, ſed & Scripturæ [illegible] plurali, vt obſeruarunt Dionyſ. ſupra Auguſt. q. 31. in Geneſ. & 43. in Exod. Gregor. 16. Moral. cap. 21. ſed hæc latius, & impropriius æterna dicuntur, nec ſunt [illegible] ratione cum æterno, ſeu æternitate propriiſſimis, quæ hic dicuntur, atque ſtatuuntur de Deo.

3. Hanc autem Dei æternitatem, quæ ſola ſtricte dicta æternitas eſt, vt iam iam apertius oſtendam exactiſſime definiuit Boetius 5. de conſolat. proſa 6. cunctis Philoſophis, & Theologis conſentientibus his verbis: *interminabilis vitæ tota ſimul, ac perfecta poſſeſſio.* Per primas particulas exprimitur eſſe durationem in eſſe, ac vita, quæ fine, & principio durandi caret. Per illa vero: *tota ſimul* in ea duratione, nec partes vllas, nec ſucceſſionem eſſe, imo nec dari poſſe explicatur. Quare, ſicut per primas ab omni finita duratione, per ſecundas ab omni duratione ſucceſſiua ſecernitur, quæ tota ſimul eſſe non poteſt. Inde vero inter Dei æternitatem, & durationes omnes creatas, etiam ſempiternas, ſiue potius ex æternitate, ac per æternificatam eſſe ex ea aliqua poſſit, diſcrimen aliud ſuboritur, ſatis à Patribus notatum. Quod ſcilicet in his heri, & cras, ac poſtridie, & præteritum, & futurum habeant locum; ſecus in Dei æternitate, quæ, cum ſimul tota ſit, tota ſemper eſt præſens, ac proinde hodie perpetuum eſt. Quare re docte Plato in Timæo. *Erat, & erit quæ noſtri temporis ſpecies ſunt, non recte æternæ ſubſtantiæ aſſignamus. Dicimus enim de illa eſt, & erat, & erit; ſed re vera ſolum eſſe competit.* Videantur Dionyſ. c. 5. & 10. de diuin. nom. Auguſt. 12. de ciuit. c. 15. com. 2. in Pſal. 101. ad id: *In generationem, & generationem.* Et in Pſal. 2. in id: *Ego hodie genui te.* 1. Confeſſ. c. 6. & 5. de Trinit. c. 1. & 2. de vera & falſa relig. c. 49. & q. 19. ex 83. Nazian. orat. 42. 2. in Paſch. Euſeb. 11. de præparat. c. 7. Greg. 16. Moral. c. 21. Bernar. ſerm. 80. in Cantica, tamque hi, quam Patres reliqui vbiuis verba Pſalmi ſecundi, & Exodi recitata exponunt.

4. Verbo autem illo *perfecta* multum emphaſis, & myſterij contineri Soarius contendit, vt iam referam. Ego vero id ſolum ea particula explicari reor: nimirum, poſſeſſionem illam interminabilis vitæ, ac totam ſimul in Deo actualem, imo actualiſſimam eſſe: cui nimirum proinde nihil potentialitatis ad vllam ſui actualitatem pro ſigno, adhuc metaphyſicè, poſteriori habendam competat: ſed ea ſit, cui à conceptu ſuo actualitas durandi ſumma conueniat, nec ſola poſſibilitate, potentia, iure aut poſſeſſionis actualis radice conſiſtat. Soarius vero d. 50. metaph. ſect. 3. n. 6. *perfecta* voce ſignificari contendit quod non ſolum in eſſe Dei, ſed in omnibus eius actibus, operationibus, perfectionibuſque intrinſecis tota ſimul, ac ſine ſucceſſione ſit duratio, vt docet S. Thom. 1. p. q. 10. art. 5. Verum, licet ita in Dei æternitate res habeat, non tamen ea particula explicatur, neque explicari oportuit in definitione. Cum enim phyſice, & realiter omnia in Deo idem omnino ſint, cum eius eſſe, & vita: neque reliqua eſſe aliud, aut exiſtentiam, adhuc metaphyſice, habeant, quam eſſentiæ, quacum identificata phyſice ſunt, & ſunt, & exiſtunt adiectiuè metaphyſicè, vt de proprietatibus perſonalibus oſtendebamus controuerſ. de Trinit. d. 7. q. 1. per totam. Eo ipſo quod de diuino eſſe actualis, & perfecta poſſeſſio interminabilis dicitur, de attributis, actibuſque internis diuinis omnibus, quatenus ſunt, ſufficienter dicitur: ac præterea actualis poſſeſſio attributorum ad aliam lineam, quam durationis formaliter ſpectat nec eſt in æternitate memoranda.

5. Maiori hic labore, quam fructu, ab ſcholaſticis diſputatur, an æternitatis eſſentia, & nomen reale ſolummodo contineat, aut ſignificet? an aliquid etiam rationis? quidam ſola formaliter rem obiectiuam æternitatis, & ipſius nominis conceptu contendunt. Alij vero aliquid etiam rationis imbibere aiunt. Atque ex his alij docent imbibi rationem menſuræ durationis, ſiue actiue ipſius eſſe Dei, vel rerum etiam omnium creatarum, ſiue paſſiue, in quo menſuræ ratio, quæ rationis relatio eſt, neceſſario includitur. Sed tamen, licet actualis commenſuratio rationis noſtræ opus ſit, aptitudinalis, quæ in rebus ipſis eſt, rationis opus, & relatio non eſt, ſed menſuræ, ac menſurati intrinſeca realis magnitudo, ſiue diſcreta, ſiue continua extenſiuè in ordine ad ſpatium locale, vel durationem. Inſuper neque actiua menſura durationis diuini eſſe

Digitized by Google

eſſe poteſt eſſe æternitas, quæ ipſa duratio eſſe diuini eſt: quare, niſi ſui ipſius menſura ſit (quod implicat) durationis diuini eſſe nequit eſſe menſura. Sed neque ipſius diuini eſſe eſt menſura, ſed forma. Nec magis poteſt eſſe menſura aliarum durationum creatarum: quia omnes infinitè excedit, ac nulli poteſt aptari, niſi forte in eo ſenſu, quo Ariſtoteles menſuratum ſpecies enumerans 10. metaph. c. 2. & 3. Primum in vnoquoque genere reliquorum generis eiuſdem menſurarum eſſe dixit. Hoc autem menſuræ genus reſpectu creatorum diuinis omnibus commune eſt. Tandem menſura paſſiua nequit eſſe æternitatis ratio, & eſſentia. Ex dictis enim ſatis conſtat eius menſuram actiuam, neque in Deo, neque in creaturis poſſe reperiri.

6. Licet autem certa hæc ſint, ac proinde de æternitatis, etiam eo nomine ſignificatæ, conceptu rationem menſuræ ſiue actiuæ, ſiue paſſiuæ non eſſe, neque ex ea parte relationem rationis includere (id quod fuſe oſtendunt Gabr. in 2. d. 2. q. 1. art. 3. dub. 1. circa med. Okam. q. 13. ſub init. Durand. in 1. d. 19. q. 2. art. 1. Vazq. 1. p. d. 31. c. 6. Soar. d. 50. met. ſect. 4. à n. 3.) Vazq. tamen ibi, §. *Tertia pars noſtræ opinionis.* Aliter in æternitate, vt eo nomine ſignificatæ, aliquid rationis includit nimirum negationem menſuræ, quæ rationis quidem eſt, cum menſura actualis, cuius negatio eſt, ſit rationis noſtræ opus. Sed in primis negatio menſuræ, quæ in æternitate eſt, poſterius quid eſt interminabilitate, ſeu negatione initij, & finis durationis Dei, quæ nomine æternitatis, ac definitione eius à Boetio datæ ea particula *interminabilis* ſignificatur: quare neque æternitatis nomine ea menſuræ negatio ſignificatur; ſed ſolum infinitas durationis illius, ad quam negatio menſuræ metaphyſicè conſequitur. Secundo negatio menſuræ, neſcio quo pacto rationis ſit: ex eo enim, quod relatio menſuræ rationis ſit, non recte infertur eius negationem rationis eſſe debere, niſi quatenus à nobis concipitur: nam reuera, quidquid reale eſt negatio entis cuiuſuis rationis eſt. Quod autem, vt à nobis concipitur in Deo negatio illius entis rationis, quod in menſura actuali eſt, ens rationis ſit, id quidem ex parte modi cognoſcendi, non autem ex parte rei obiectæ ſe tenet: ſicque negatio principij, & finis, quæ æternitate ſignificatur, ens rationis dici deberet: quia, cum reuera poſitiua æternitatis entitas ſit, tamen, vt negatiua à nobis concipitur, & ſignificatur; & tamen nihil rationis in eo includi fatetur. Vazq. ibidem: quia id totum non ex parte rei obiectæ, ſed ex parte ſolum noſtri modi concipiendi ſe tenet.

7. Verius igitur eſt in æternitate, etiam vt eo nomine ſignificatæ, nihil rationis ex parte obiecti includi, vt docent S. Thom. 1. p. q. 10. art. 1. Etſi enim dicat conſiſtere in apprehenſione vniformitatis eius, quod eſt extra motum, ſeu ſucceſſionem, non quidem apprehenſionem ad æternitatis eſſentiam, & rem ex parte obiecti apprehenſam ſpectare voluit, ſed ſolum eius obiectum. Conſentit Caietan. ibi in reali illa vniformitate eſſentiæ diuinæ, ſeu diuini eſſe eſſentiam æternitatis, hoc etiam nomine ſignificatæ, totum obiectiuum illius conceptum conſtituens: qui quidem ille ipſe eſt, quem definitione Boetij explicuimus. Nec plura de mente Caietani indaganda, de qua multa alij ſuperſiue. Eſt etiam ſententia Scoti quodlibet. 6. & Soarij d. 50. met. ſect. 4. n. 12. quare recte negatione eſſentiali ſucceſſionis, & termini, vtriuſque explicata illis verbis: *Interminabilis, ac tota ſimul*, à nobis concipitur æternitas, & explicatur. Quid autem poſitiuum illud, quod eis negationibus à nobis concipitur tandem ſit, inquiri ſolet: ſed inquiritur quod nequit explicari, niſi ad negationes recurratur, quibus nobis innotefcit, quid ſit totam ſuam durationem infinitam Deum ſimul, atque indiuiſibiliter habere: conare autem, quid ſit totum ſimul durationis atque infinitudinem hanc ſine negationibus præfatis explicare, & nuſquam aliter poteris.

8. Naturalibus rationibus ita explicata æternitas Dei demonſtrari facile poteſt. Primo quidem ex prædicato entis à ſe, ex quo reliqua Dei attributa, eorumque infinitas demonſtrantur. Etenim, quod à ſe eſt, non ſolum eſſe ab alio nequit recipere, ſed neque durare: ergo quemadmodum ex hoc prædicato eſſe illimitatum, reliquaque attributa, & prædicata debet neceſſariò habere, ita etiam neceſſariò, & durare illimitatum debet habere: imo & totam ſui eſſe durationem habere ſimul, ac ſine ſucceſſione vlla neceſſariò debet. Cum enim à ſe ſit, atque omnia habeat, tempus, ſeu durationis ſucceſſionem, vt aliquid habeat durationis expectare nequit: ac proinde, vbi primum eſt, totam ſui eſſe durationem intrinſecam neceſſariò habebit. Confirmatur, ac declaratur ratio: quia nil amplius habere poteſt vnde durare poſtea euincatur: quam habet vbi primum eſt: ergo vbi primum eſt, totam habet durationem intrinſecam intimam & ſimul. Secundo demonſtratur ex prædicato immutabilitatis Dei, ſi enim duratio intrinſeca Dei, atque diuini eſſe ſucceſſionem haberet, nec eſſet tota ſimul, & infinita, mutari intrinſecè Deus poſſet. Tertio probatur ex infinitate, quam è conceptu ſuo etiam metaphyſico quoduis prædicatum diuinum habet, in qua clauditur ſucceſſionis, & finitatis negatio in duratione diuina, vt patet. Si vel enim finita, vel non tota ſimul, duratio diuina foret in ſuo conceptu non clauderet infinitatem. Quarto demum ex phyſica Dei vnitate, ac ſimplicitate ſumma, quæ talis non eſſet, ſi intrinſeca eius duratio diuiſibilis, ac finita foret. Item ſucceſſiuum, & finitum cum eſſe Dei infinito, ac non ſucceſſiuo identificari realiter nequit.

CERTAMEN II.

Æternitas propria Dei eſt, atque ſpeciale eius attributum.

1. Concluſio, quam præfixus continet titulus ea eſt. Æternitatem propriam Dei eſſe, ita vt creatam, ſeu creaturæ æternitatem propriam dari repugnet. Eſt autem concluſio hæc valde diuerſa ab ea, quod ſcilicet Dei æternitate creatura æternari nequeat: ſicuti neque vllius alterius prædicati diuini effectum formalem vnionis realis beneficio participare: vti vniuerſim d. 3. q. vlt. fine docuimus, oſtendimuſque controuerſ. de Incarnat. In hac autem concluſione ſolum aſſeritur nullam durationem creatam æternitatem ſtrictam eſſe poſſe: ac proinde æternitatem proprie, & rigide dictam ſolius Dei propriam eſſe, nec poſſe durationi alteri à diuina conuenire. Hoc tanquam dogma tradit Fulgent. de fide ad Petr. cap. 6. his verbis: *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites ſolum Deum æternum, & incommunicabilem* (creaturis, qua æternum) eſſe id quod docet Pſaltes Pſ. 101. illis verbis. *Ipſi peribunt, & tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.* Scilicet de poſſibili: quare inde Paulus ad Hebræos 1. *Filij* diuinitatem probat, quia ita durat. Leſſius noſter: quia duratio creaturæ ab æterno pugnat cum prædicato creaturæ de cuius ratione eſt initium habere: quam rationem recitat ex Auguſtino 12. de ciuit. c. 15. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Ambroſ. 6. exhamer c. 1. Baſil. 2. contra Eunom. vbi eo probat Filium Dei creaturam non eſſe, quia æternus eſt: atque eiuſdem amentiæ ſit creaturæ æternitatem, ſiue ab æterno durationem concedere, atque Deo illam negare: & ex Damaſc. 1. de fide c. 8. Vnde Græci Patres communiter, & Auguſt. 7. contra Felician. creationem productionem rei ex non eſſe ad eſſe definiunt. Si autem non eſſe creaturæ ad ſui eſſe neceſſario præcedit, æternitate præcedit: ac proinde nonniſi in tempore, poteſt incipere creatura. Vt autem breuiter in teſtimoniis Patrum nihil eſſe momenti pro hac opinione oſtendamus vno verbo eos de non eſſe, non de facto, ſed de poſſibili æſtimo locuros: cum enim creata omnia contingentia ſint, eorum eſſe, è ſui non eſſe apta nata ſunt procedere, atque eorum eſſe, ſui non eſſe ſuccedere: quare & ſucceſſionem, ſeu eſſe ad ſui negationem, & negationis ad ſuum eſſe, ſi, vt poteſt, deficiat, poſſunt admittere. Secundo citati Patres aliquid de creaturis, vt de facto exiſtere, loquuntur, ac de creatione, quæ de facto fuit.

2. Hæc tamen omnia nec ſatis firma ſunt, neque ad concluſionem noſtram neceſſaria; non quidem firma ſatis: quia licet creatura eas ab alio, ac non eſſe eſſentia ſua ſit; quare, & initium ſui eſſe neceſſario ordine cauſalitatis

bilitatis supponat non tamen ordine durationis: ergo recte poterit esse eius ab alio, & creatura, licet sit ex æternitate. Et confirmatur: quia negari nequit, quin Deus ab æterno æque expeditam suam potentiam creativam Michaelis habuerit, atque habuit in tempore, quo illum produxit: ergo, nisi in essentia Michaelis pallida increabilitas ab æterno ostendatur (quæ vt dixi ex prædicato essendi ab alio causative nusquam ostenditur) ab æterno, & ex æternitate potuit æque, atque in tempore produci. Probatur vltrius: quia creaturæ essentia sua defectibili (vt pote & libera Dei voluntate permansuræ) non repugnat in æternum permanere: ergo neque ab æterno perdurare: quomodo id à libera Dei voluntate fortiatur: quod si in rebus essentia sua successibus, vt in nonnullis motibus duratio ab æterno esse non possit, at in permanentibus rebus duratio ab æterno non ita videtur repugnare. Sed de hoc in physicis fusius. Quare fusiori hic disputatione, accuratioriquæ examine abstinebo: maxime cum è possibilitate, vel repugnantia durationis creaturæ ex æternitate, veritas primæ huius certissimæ conclusionis minime pendeat.

3. Admissa ergo possibilitate infinitæ creatæ durationis tam à parte ante, quam a parte post, ac proinde, quæ ex æternitate, & per æternitatem sit: Nihilominus æternitas propriè non erit. Etenim tota simul exercite non erit essentia sua, etsi potentia, & aptitudine tota simul sit, vt de permanentium duratione, maxime de subsistantiarum spiritualium quo plures æstimant, qui durationem (earum præcipuè) vt de durante realiter differre inficiantur; at actu, & exercite tota simul æternitate non erit. Dei autem æternitas essentia, & conceptu suo indivisibili, vt diximus, actu, & exercite tota simul est, quin quidquid esse non possit, omnique durationis imaginariæ, & vltrioris etiam spatio, & interuallo, quantum ex se est, nequit non coexistere, licet ex parte æternitas extrema possit coexistentia deficere: sicut de coexistentia Dei per immensitatem suam spatio imaginario toti, & vltra superius dicebamus. Licet autem in ea opinione de duratione, quæ æuum est, & tota simul dicitur, atque à substantia spirituali physicè indistincta (de cuius veritate examen ad controversias physicas remittimus, vbi plura pro illo producuntur) de se apta etiam per istam sit substantia permanens spiritualis vt toti spatio imaginario coexistat per æternitatem, atque si ita produceretur, etiam ex æternitate; de se tamen non est determinata, vt ita coexistat: cum de se & essentialiter non existat, sed contingens sit, atque indifferens vt existat, vel non existat: ac proinde de se indifferens, vt toti illo spatio, imo & cuiuis eius parti, & momento existat, ac de facto durationi reali, quæ de facto est, fuit, vel erit, rebusque, quæ pro illa existerent, coexistat, sicut necessario per suam æternitatis indivisibilis durationem coexistit, & coexcenditur vbique atque Deus.

4. Atque inde satis constat apertum inter æternitatem Dei, atque possibilem creatam durationem per æternitatem totam discrimen: indeque & discrimina alia inter hæc eadem laborantur. Sicut enim dicebamus de immensitate, inde etiam æternitas Dei principium obiectionum, & exemplar omnis creatæ durationis, etiam quæ per totam æternitatem esset, cuiusque fundamentum, & vt diximus cert. 1. primi generis mensura. Recte enim ac profunde inebat Dionys. 5. de divin. nom. *Ipse Deus est principium, & mensura æuorum, & temporum entitas, & entium æuum.* Et rursus: *ipsum æuum, & omnia quæ sunt, & mensura rerum, & quæ sub mensuras cadunt; & ipsum, & ab ipso sunt.* & cap. 10. *Ipse est omnium æuum, & tempus, ante dies, ante annum, ante tempus.* Denique audiendus pro his ahitene æternitatis Dei à creata duratione differentiis. Augustin. 1. confess. cap. 6. *Summus (inquit) enim es, & non mutaris, neque peragitur in te hodiernus dies; & tamen peragitur; quia in te sunt, & ista omnia. Non enim haberent viæ transeundi nisi contineres ea, & quoniam anni tui non deficient, anni tui hodiernus dies. Et quam multi iam dies nostri, & Patrum nostrorum per hodiernum tuum transierunt; & ex illo acceperunt modos, & vicissitudines existendi, & transibunt adhuc alij, & vicissitudines existent. Tu autem idem ipse es, & omnia crastina, atque ultra, omniaque hesterna, & retro heri die facis, hodie fecisti. Quid ad me, si quis non intelligat? gaudeat, & ipse dicens: quid est hoc? gaudeat etiam sic, & amet, non inveniendo invenire potius te, quam inveniendo non invenire te.*

CERTAMEN III.

Æternitas speciale Dei attributum ab aliis diuersum ostenditur.

1. DEi æternitatem speciale Dei attributum non esse dupliciter ex capite probari posse videtur. Primo: quia omnia divina attributa videntur transcendere. Æque enim Sapientia, Omnipotentia, amor, immensitas, atque infinitas æterna est, atque Dei essentia, seu Deus infinitus est: vnde vel plura æternitatis attributa in Deo admittenda sunt, quod implicat: siquidem eiusdem generis, seu rationis vnicum solum attributum, & prædicatum divinum admitti in Deo potest, quodque omnem illius generis rationem è conceptu suo indivisibili in se claudat: cum infinitum sit absolute, & simpliciter per denegationem terminum etiam extrinseci, vt dict. 3. certam. vlt. ostendebamus: vel dicendum est vnicam æternitatem, omnia Dei attributa transcendere: neque enim alius modus superesse huic rei componendæ videtur. Quare æternitas, seu esse æternum speciale Dei attributum non est à reliquis diuersum.

2. Alio etiam ex capite speciale Dei attributum æternitas videtur non esse. Quia, nimirum confunditur cum Dei immutabilitate, parsve illius est. Etenim in duratione intrinseca non mutari Deum, ad immutabilitatem Dei spectat: id autem ipsum est durationem Dei totam simul, atque infinitam, seu interminabilem vtrinque esse, quæ est æternitatis essentia, & definitio. Secundo Dei immutabilitas etiam claudit immutabilitatem de non esse ad esse. Tertio æternitas immutabilitatem, seu impossibilitatem motus intrinseci, seu ad intrinsecum quoduis includit. Hinc August. q. 19. ex octoginta tribus ait: *Licet omne æternum sit immortale, non tamen omne immortale satis subtiliter æternum dicit: quia, etsi semper aliquid vivat, tamen si mutabilitatem patiatur non proprie æternum appellatur.* De natur. boni, c. 39. *Illa est autem vera æternitas, qua vera immortalitas. Hoc est, illa summa incommutabilitas, quam solus Deus habet.*

3. Sibi vbique similis August. ita in eandem sententiam scribit 12. de Civit. c. 15. *Tempus autem, quoniam mutabilitate transcurrit, æternitati immutabili non potest esse coæternum. At per hoc, etiam si immortalitas Angelorum non transit in tempore, nec præterita est, quasi iam non sit, nec futura, quasi nondum sit; tamen eorum motus, quibus tempora peraguntur, ex præterito in futurum transeunt, & ideo creatori coæterni esse non possunt.* Quibus verbis tertiam à nobis adhibitam probationem exprellit. Eidem sententiæ fauet Tertul. c. 39. aduers. Hermogenem, vbi *Leges æternitatis essa, ait, vt dispersionem, & demutationem pati non possit.* Nec fauet minus Isidorus 7. etymolog. c. 1. aliique Patres consone loquuntur sæpe: quare opinio æternitatem Dei cum eius immutabilitate confundens, vel Patrum esse, vel in eis non parum fundamenti videtur habere.

4. Nihilominus æternitatem diuersum ab aliis omnibus Dei attributis esse (præsertim ab immutabilitate, de quo in terminis Scholastici Doctores disputarunt) concors Theologorum sententia est: ita S. Thomas 1. p. q. 10. art. 2. cum suis interpretibus id disputantibus, ibi Caiet. art. 1. Aureol. apud Capreol. in 1. d. 9. q. vn. argum. 5. primi ord. Vazq. d. 31. c. 1. Suarez disp. 50. metaph. sect. 5. nu. 16. Et quidem argumenta de æternitatis transcendentia nihil probant. Licet enim æterna omnia attributa sint, vna æternitate, tam ipsa, quam essentia Dei esse possunt, quin hæc illa transcendat: sicuti vnica solum existentia ea omnia existunt, atque & exercite sunt omnium sententia, physice loquendo:

Metaphyſicè vero etiam in principiis noſtris datis controuerſ. de Trinit. d.7. q.1. vbi non attributa ſolum, ſed perſonalitates diuinas, in ſuo conceptu eſſe ſeu entis ſubſtantiui metaphyſici rationem non imbibere, ſed ſolum entia realia adiectiua metaphyſica eſſe, quæque iure identitatis cum eſſentia eius entitate entia ſint, eiuſque exiſtentia exiſtant oſtendimus. Hinc autem, cum durationi ſit perſiſtentia in eſſe facile apparet, non aliter attributa quam eſſe diuina, ſeu eſſentiæ æternitate perpetuo durare, quod non eſt in ipſis formaliter imbibi, vt ad tranſcendentium eius oporteret, ſed ab ea attributa tanquam à forma æterna denuo inari.

5. Quod autem ab immutabilitatis attributo diuerſum attributum æternitas ſit (de quo tolum ſcholaſtici dubitarunt) facile ſuaderur. Quia, ſiue poſitiuum vtriuſque attendatur, ſiue negatiuum, quo vtramque concipimus, & explicamus diuerſa in vtraque ſunt. Immutabilitas enim, vt bene Vazquez noſter, eſſendi plenitudipem, & omnium ſibi poſſibilium identitatem realem cum eſſe, cui nihil denuo ideo poſſit accedere importat, æternitas vero in eodem eſſe pleno perſiſtentiam & durationem ſimul totam, qua omni ſpatio reali durationis coexiſtat, atque vltra imaginariam durationem, quantum de ſe eſt, actu repleat. Quæ, & in ſe, & in ordine ad extrinſeca, quo illud concipimus diuerſa valde ex parte obiecti metaphyſice ſunt. Negatiua vero vtriuſque, quibus vtramque explicamus, valde etiam diuerſa ſunt, æternitatis enim eſt negatio extremi, & ſucceſſionis in durando; immutabilitatis vero negatio, ſeu incapacitas mutationis cuiuſuis: quæ vt patet valde diuerſa ſunt: ac proinde, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum vtriuſque attributi conſideres diuerſa metaphyſice eſſe comperies.

6. Sic autem attributa hæc inter ſe comparantur: vt immutabilitas amplius quoddam attributum ſit, & ex quo tanquam ex principio metaphyſico æternitas Dei demonſtretur. Illud quippe omnem mutationem vniuerſim Deo repugnare dicit, ac proinde & à Deo neceſſario excludit, ablegatque longiſſime: ex quo neceſſariò deducitur neque in durationè intrinſeca ſucceſſionem, aut initium, vel finem eſſe poſſe: quam negationem in duratione æternitas dicit, eam tamen in ea materia immutabilitas non dicebat. Sic etiam in ſcientia, in potentia, & aliis attributis negationem mutationis, immutabilitas infert; quam tamen in eis materiis eo conceptu præciſo non tangit. Id ſolum argumenta probant: nimirum vtriuſque huius attributi metaphyſicam, non identitatem, ſed connexionem: ob quam Patres non multum de metaphyſicis formalitatibus curantes quandoque confuderunt. Denique immutabilitas in actibus, quam Patres ad æternitatem requirunt, ſine eſſentia æternitatis poſſet ſaluari, ſi ij omnes durationè ſucceſſiua ex æternitate, & per æternitatem durarent, vt de durationè, ſeu ævo Angelorum per æternitatem cenſebat ſanct. Bonauentura.

QVÆSTIO V.

De Vnitate Dei.

DE diuina vnitate duplici ſenſu poteſt diſputari. Primo, prout entis attributum eſt, atque à nobis explicatur pro indiuiſo in ſe, & diuiſo à quolibet alio. Secundo pro vnitate ſingularitatis phyſicæ, & metaphyſicæ, ex qua vnus ſolus Deus eſſe debeat: ita vt plures eſſe Deos phyſice, ac metaphyſice repugnet ab hoc numero Deo numerice diuerſos: quia de eſſentia Dei, ſeu Deitatis ſit ſingularis vnitas, vel formaliter, vel radicaliter, ac proinde implicet prædicatum ſpecificum Dei, ſeu Deitatis, non chimericum, aſſignari. Vtroque autem ſenſu de Dei vnitate agendum hic erit cum vtroque modo negationè à nobis Dei vnitas explicetur.

CERTAMEN I.

Maxima, entis pediſſequa, vnitas in Deo aſtruitur.

1. VNum metaphyſica vnitate, quæ entis prædicatum neceſſariò metaphyſice conſequitur, ac proinde paſſio metaphyſica entis appellatur eſſe Deum negari minime poteſt: imo à nullo hactenus eſt negatum. Ij enim, qui inter communia, & perſonalia, vel inter eſſentiam, & attributa diſtinctionem ante intellectus operationem, vel formalem actualem, & ex natura rei, vel virtualem admittunt, in id abſurdum à nobis coguntur, vt Dei vnitatem negent: ipſi vero illud vitare variis, neſcio an ſolidis, euaſionibus contendunt: contra Gilbertum, & Aſſeclas, qui inter communia, & perſonalia vnitatem (de qua hic ex inſtituto non agimus) negarunt, pugnauimus ſatis controuerſ. de Trinit. Adeo conſtans rationi eſt hæc Dei vnitas, vt Meliſſus, Philoſophique ſapientiores Deum vnitatem ipſam, vel ipſum vnum appellarint apud Eugubinum 3. de peren. philoſ. c.7. Probaturque facile: quia eſt ens non diuiſum, & plura: ergo vnum. Conſequentia eſt certa: quia licet ens non ſimplex, ſeu compoſitum vnum eſſe poſſit; aſt ens ſimplex nequit non vnum eſſe: pluralitas enim diſtinctionem importat totalem, ac mutuam eorum, quæ plura ſunt: cui magis opponitur ſimplicitas, quam compoſitio: cum hæc partialem diſtinctionem mutuam eorum, quibus conſtat, importet, quæ neceſſaria ad compoſitionem eſt: ſimplicitas autem non ſolum totali diſtinctioni, ſed & huic partiali ad compoſitionem neceſſariæ eſſentia ſua repugnat: vnde maximam ſummamque omnium vnitatem Dei eſſe ſtatim oſtendemus. Sed tamen aduertendum hic eſt agi nunc de vnitate eſſentiæ, & communium Trinitati, ſeu vnitate, & identitate atque indiſtinctione perſonarum in eſſentia. Si qua vero ex perſonali diſtinctione perſonarum diuinarum inter ſe contra hanc concluſionem difficultas ſuboritur, maxime contra ſecundam militat concluſionem.

2. Ea vero ſecunda concluſio certaminis titulo contenta eſt: vnitatem Dei præfatam maximam ſummamque è poſſibilibus eſſe, eſt communis Theologorum cum S. Thoma. 1.p. q. 11. art. 4. vbi eius interpretes Vazq. in comment. Soar. 1. de eſſent. & attribut. c. 6. Eſt autem adeo conſtans veritas concluſionis, vt citatis Philoſophis fuerit periculum: id enim ſignificabant, cum dicebant: ***Deum ipſum vnum, ſiue vnitatem ipſam eſſe.*** Sic enim ſummum, aut excellentiſſimum in quouis genere v.g. Sanctitatis, ſapientiæ &c. abſtracto illius generis explicare ſolemus, concreto nomine non contenti. Scilicet eum non ſanctum, aut ſapientem, ſed ipſam ſanctitatem, & ſapientiam compellantes. Rationem autem dedimus num. 1. Ex S. Thom. ex eoque Theologi reliqui dedere è ſumma Dei ſimplicitate. Inde enim fit ſummè opponi diuiſioni, & multitudini Deum: cum autem vnitas in oppoſitione diuiſionis entis in ſe, & multitudini, ſeu pluralitati conſiſtat, vel in eo, quod per eam à nobis intelligitur, atque explicatur, aperte fit ea ſumma oppoſitione ſummam vnitatem conſiſtere, vel neceſſario à nobis explicari. Confirmatur ex his, quæ pro diuina ſimplicitate ſuperius adduximus, vt omnem à Deo compoſitionem, ſiue ſubſtantialem, ſiue accidentalem relegaremus.

3. Oppones tamen contra hanc concluſionem ex myſterio Trinitatis perſonarum. Vnitas opponitur eſſentiæ ſuæ diuiſioni, & pluralitati, vti cum omnibus Philoſophis, & Theologis fatemur: ergo ſumma vnitas omni diuiſioni, & pluralitati opponitur. Atqui vnitas Dei non opponitur omni pluralitati, & diuiſioni: ergo non eſt ſumma vnitas. Sublumptum probatur: quia vnitas Dei compatitur pluralitatem, ac diuiſionem perſonarum Trinitatis: ſunt enim perſonæ tres.

Er

Et confirmatur, quia, vt diximus controuerſ. de Trinit. d. 7. q. 4. vnitas hæc metaphyſica Dei, quæ entis paſſio eſt, pro perſonarum numero multiplicatur in diuinis: ergo in Deo non eſt ſumma vnitas, imo neque vnitas, ſed pluralitas, ſeu, quod idem prorſus eſt, vnitatum pluralitas. Nec ſatis videtur vnitatem hanc Dei, ſummam, quam Theologi omnes hic adſtruunt, eſſe vnitatem eſſentiæ, non perſonarum, vt communiter reſpondetur. Primo: quia ad vnitatem, & ſummam vnitatem, ſeu ſimplicitatem eſſentiæ non minus ſpectat vnitas, & identitas eſſentiæ cum perſonalibus, quam cum attributis communibus. Secundo: quia, vt citato loco de Trinit. diximus, vnitas, quæ entis paſſio eſt, ſtatum realitatis, ſeu phyſicæ entitatis entium, non autem metaphyſicum, & præciſionis conſequitur, ac proinde in Deo pro perſonarum numero multiplicatur: ergo in Deo non vnitas, ſed multitudo, & pluralitas vnitatum abſolute erit: cum in ſtatu phyſico, & realitatis, ac non præciſionis eſſentia cum perſonalibus, tribuſque perſonis tantummodo eſſe poſſit. Denique: quia alias, qui perſonalia ab eſſentia realiter diuiſerunt abſolute contra Dei vnitatem non errraſſent; atque adeo male à Rhemenſi Concilio, Bernardo, & reliquis Doctoribus ex vnitate ſumma Dei confutarentur.

4. Nihilominus vero eſt communis ſolutio. Nimirum vnitatem eſſentiæ, ac Dei abſolute ſummam eſſe; neque ei pluralitatem perſonarum vllatenus detrahere, ſeu aduerſari; quin potius inde diuina vnitas, & ſimplicitas maximopere commendatur. Siquidem ex vi vnitatis, & ſummæ ſimplicitatis, & identitatis Dei fit, vt non ſolum plura, & omnia, quæ imperfectionem non inuoluunt cuiuſmodi attributa diuina ſunt, adunet, atque cum ſuo eſſe identificet, ſed ea etiam, quæ ſecundum ſe conſiderata, atque in aliis oppoſitionem, & diuiſionem habent, cuiuſmodi ſunt perſonalia, quemadmodum, quia vnio phyſica diſtinctorum coniunctio eſt, ea maxima eſt, quæ diſtantiſſima coniungit, atque in vnum cogit: proindeque vnio hypoſtatica eſt ſumma vnio, quia à Deo diſtinctiſſima extrema connectit. Inde vero conſtat, quam ſint in diuinam vnitatem, ac ſimplicitatem Dei iniurij, qui eſſentiam realiter diuidunt à perſonis. Licet autem, quia vnitas, vt citato loco de Trinit. docuimus, ſtatum phyſicum entis conſequitur, vnitas pro perſonarum numero in Trinitate multiplicetur, vt ſint tres perſonæ iuxta fidem, quia tamen in ſtatu etiam phyſico ex fide vnica Deitas phyſicè etiam eſt, nulla ſingularitate eſſentiæ in perſonis multiplicata, phyſicè vna eſt, neque eſſentiæ amittit vnitatem, ſed ex perſonarum pluralitate, atque eis vnitatibus perſonalibus augeſcit, cum ea etiam cum ſua vnitate phyſicè identificet, ac maxime adunet, ita, vt nonniſi per rationem ab eius vnitate diuidantur. Ex quibus conſtat cum abſoluta Trinitate perſonarum, & vnitatum perſonalium pluralitate rectè, riteque abſolutam Dei vnitatem ſummam iuxta fidem, & noſtra principia conſiſtere.

CERTAMEN II.

Dei vnitas numerica, ſeu ſingularitatis phyſicæ, & metaphyſicæ monſtratur.

1. COntra vnitatem Dei eſſentia ſua numericam, & ſingularem phyſicè, & metaphyſicè, quæ Deorum pluralitati opponitur, eamque infra poſſibilitatem amandat, atque ad impoſſibilia, & chimærica relegat, errarunt, errantque gentiles, præſertim Craſſiores, qui plures Deos credebant, ac venerabantur; ſubtiliores vero, potioreſque, vt rectè obſeruauit Vazq. vnum ſolum cæterorum authorem colebant. Iouemque Diuorum Patrem, atque hominum Regem, & factorem appellabant, vt Poeta aiebat, *Diuum Pater, atque hominum Rex.* Quo cæteros non Deos, atque, vt Ioucm, à ſe, ſed ab ipſo, eſſe fatebantur: quare & ipſum Deum tantummodo agnoſcebant; Cæteroſque ob inſignia facinora in cœlum, ac Dei Iouis ſocietatem, ac proinde Diuos arbitrabantur. Qua in re, licet in Dei perſona errabant, atque alia Deo indigna Deo ſuo Ioui tribuebant; at contra Dei vnitatem non videntur peccaſſe. Similiter neque contra Dei vnitatem alij ex rudioribus, qui vnum ſolem Deum æſtimabant, licet circa perſonam errauerint. Directe vero contra Dei vnitatem, & ſingularitatem, & expreſſe, errarunt Cerdon cum ſuis Cerdonianis. Hos imitati ſunt Manichæi: vtrique enim aſſerebant duo eſſe rerum omnium principia prima, non quidem diſtributiue omnium vnumquodque, vel vtrumque ſimul, ſed bonarum omnium rerum Deum; malarum vero omnium dæmonem: ac proinde pro eo errore recenſentur communiter à Doctoribus.

2. Sed videndum reſtat an Dæmonem, quem malarum rerum vnicum principium primum ponebant, à Deo etiam factum negarint. Si enim de Demonum, ſeu malorum Angelorum creatione à Deo, non aliter, ac de bonorum Angelorum creatione cenſebant, aliter quidem, non tamen contra Dei ſingularitatem, & vnitatem, de qua nunc errauerunt. Philoponus apud Suidam verbo *Ioannes grammaticus*, & apud Nicephorum. 18. hiſt. c. 48. & Peratæ apud Prateolum 1. hæretic. fabul. c. 18. Deitatem in tres perſonas diuidebant: quare & tres Deos Trinitatis myſterium deſtruentes inducebant, vt Trinitatem conſeruarent: vnde merito Tritheitæ nominati ſunt. Horum partibus recenter acceſſit Valentinus gentilis Caluinianus profeſſione, patria Coſentinus: licet apertis ſcripturæ teſtimoniis conuictus ad Arrianiſmum tandem ierit, in quo quidem non Dei ſingularitas, & vnitas, de qua hic, ſed Trinitas ſublata Filij, & Spiritus ſancti diuinitate, impugnabatur. Ex quibus conſtat apertos vnitatis Dei impugnatores ſolos rudiores gentiles, qui plures venerabantur Deos, atque ex Chriſtianis hæreticos Tritheitas, & aliquando Valentinum gentilem exitiſſe. Quibus addendi, & alij hæretici ſunt, quos cum eis numerauimus controuerſ. de Trinit. d. 2. q. 4. cert. 1. num. 8. licet Lullium ibi pro hoc errore citatum ex Eimerico in ſuo directorio excuſet Vazq. 1. p. q. 11. comment. art. 4. vt citatur pro errore eodem à Bernardo Luxemburgenſi catalogo hæres.

3. Veritas Catholica de Dei ſingularitate, & vnitate Deorum aliorum pluralitati oppoſita, adeo eſt perſpicua, vt politiores gentiles nō latuerit, licet in ſubiecto, ſeu perſona errauerint, vt vidimus. Ex Philoſophis ij omnes naturali rerum ductu eam aſſecuti ſunt plures, qui vnum eſſe eos à ſe, cæterorum entium principium, authorem, cauſamque primam (id enim ipſum Deus eſt) aſſerebant d. 1. Veritatis huius demonſtrationes, licet omittendæ non ſint, eruut tamen tantillum differendæ, vt firmioribus ex Scriptura Sacra probationibus primus ordine dignitatis, vt par eſt, locus detur. Primo igitur probatur ex his omnibus locis, quibus Dei propria, ſolius, vnuſque Dei eſſe dicuntur in ſcriptura. Nempe miraculorum deſeſe patratio, quæ ſolius, vnuſque Dei eſſe dicuntur teſtimoniis recitatis d. 2. de Trinit. q. 4. cert. 4. n. 2. item cognitio futurorum de ſeſe, & ſecretorum cordis vnius Dei propria ex datis locis ibi n. 5. Item iuſtificandi ſolius Dei poteſtas ex datis n. 6. & 7. ac demum ex creatione, & conſeruatione, & gubernatione rerum propria vnius Dei, ex locis datis etiam ibi nu. 8. omni vero diſcurſu ex locis ſcripturæ ſemoto habetur in ea expreſſe, & in terminis, vt aiunt, concluſio.

4. Deuteron. 6. *Dominus Deus tuus Deus vnus eſt.* cap. 4. *Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius præter eum.* Ad Roman. 3. fin. ad Galat. 3. & ad Epheſ. 4. *Vnus Deus* ac 1. Corinth. 8. *Non eſt Deus niſi vnus.* 1. Reg. 2. *Non eſt Sanctus, vt eſt Dominus: nec enim eſt alius extra te.* Pſal. 17. *Quis Deus præter Deum noſtrum?* Pſal. 85. *Tu es Deus ſolus.* Sap. 12. *Non eſt alius quam tu.* Hinc cum recitatum locum Deuter. Scriba Math. 12. ita apud Chriſtum Dominum explicaſſet: *Quia vnus eſt Deus, & non eſt alius præter eum*; ſubdit Euangeliſta: *videns Ieſus quod ſapienter reſpondiſſet.* Adeo tandem expreſſa in veteri teſtamento recitatis locis, aliiſque pluribus Dei vnitas ſingularis eſt, vt quoties Filium ſe Dei Chriſtus apud Scribas nominabat, ac proinde Deum, blaſphemiæ ab illis fuerit appellatus. Ex his autem conſtat

quanto iure Dionyſ. 2. de diuin. nom. dixerit. *In omnibus fere ſacris libris aduertimus diuinitatem ſanctè prædicari, vt ſingularem quidem, & vnicam ob ſimplicitatem, atque vnitatem excellentiæ illius indiuidui, ex quo veluti vniſica virtute in vnum tendimus,* & Damaſc. 1. de fide c. 5. *Apud eos, qui ſcripturis credunt Deum eſſe vnum extra controuerſiam eſt.* Idcirco Patrum teſtimoniis, atque Pontificum & Conciliorum hac de re definitionibus recitandis merito abſtinebimus. Id ſatis notaſſe fuerit nullum eſſe Concilium, in quo profeſſione fidei ea veritas definita expreſſe non ſit: atque in omnibus in quibus de Filij, & Spiritus ſancti conſubſtantialitate cum Patre actum eſt (quorum meminimus q. illa 4. de Trinit.) eſſe etiam definitam.

CERTAMEN III.

Eadem veritas rationibus demonſtratur.

1. VEritatis eiuſdem aliunde, quam ex ſcriptura, ſuadendæ, ac demonſtrandæ plura argumenta ſuperant. Primo enim ex Philoſophorum, & Sybillarum teſtimoniis ſuaderi, præſertim gentibus, facile poſſet: id autem adeò erudite præſtitum ab Auguſtino Eugubino videmus, vt ſatis habuerimus lectorem ad ipſum 3. de perenni philoſophia mitto remittere; & de Socrate, Platone, Ariſtotele, Cicerone & aliis conſtat Catholice hac ſuper re ſenſiſſe locis datis d. 1. de Pythagora, Sophocle, Euripide, Orpheo, & Poetis veruſtis: videantur inſuper Iuſtin. Martyr. lib. de Monarch. & orat. paræner. ad gent. Lactan. 1. diuin. inſt. 1 cap. 4. Tertul. Apologet. aduerſus gent. Athanaſ. orat. contra Idola Cyprian. de idolor. vanit. Auguſt. 4. de Trinit. Arnob. 2. contra gentil. S. Thom. 1. cont. gent. c. 42. ij omnes Deum neceſſario vnum ſolum eſſe, nec plures eſſe poſſe, multis eruditis argumentis, atque efficacibus rationibus contra Idololatras probarunt. Quoniam vero non omnia, quæ ab his, docte quidem, & acutè, congeruntur, intentam veritatem demonſtrant: eis, licet ſatis probabilibus, & efficacibus abſtinebimus, ne res, quæ plena rationis luce poteſt oſtendi, ſub obſcuris argumentis probetur: atque in eorum examine ſolutionibus, earumque impugnationibus trahatur, ſeu potius diſtrahatur tempus.

2. Eadem de cauſa mitto rationem Ariſt. 8. phyſic. de primo motore, & 12. metaph. ex eo quod perfecta, & optima gubernatio requiratur ab vniuerſo, vt explicat S. Thom. citato loco c. 43. rat. 3. eſſeque in illo debeat, quæ melior eſt ab vno Principe, quam à pluribus. Item illa quæ demonſtrat debere eſſe vnum ens à ſe, ac non ab alio. Ea quippe neceſſitas ſaltem vnius primi principij demonſtratur, non autem plurium impoſſibilitas oſtenditur. Quarto mittendæ ſunt tres rationes priores noſtri Soarij. d. 30. metaph. ſect. 11. in reſolutione quæſtionis à n. 8. ad 11. vſque ad medium: nituntur enim in eo, quod alterum ens, quod vltra vnum, Deus eſſe dicitur, neceſſario ab illo vno productus in Deitate, & eſſentia eſſe deberet: quo admiſſo, illud alterum ens Deum non eſſe manifeſtum multo ex capite eſt. Verum qui plures Deos ponerent, nihil prius, faciliuſque negarent, quam antecedens: cum enim de conceptu eſſentiali Dei ſit eſſe ens à ſe, nihil quod ab alio eſſe admitteretur ab illis aſſereretur Deus: ſed quotquot Deos, tot entia à ſe, atque ab alio improducibilia deſignarent. Totum ergo negotium eſſe debet in demonſtratione antecedentis, ſeu impoſſibilitatis plurium entium à ſe, & improductorum, quod eſt noſtra, & Soarij, atque omnium concluſio. Nec fælicius antecedens hoc probat, 1. de eſſent. & attribut. c. 6. n. 6. poſt med. ex ratione vltimi finis, & quod Deus ſuper omnia diligi debeat: vtrumque enim Philoſophi negarent, nec, niſi ex aliis principiis, quam ab eo ibi, & d. 29. metaph. ad ſect. 2. adductis demonſtratione conuincerentur.

3. Sic autem ex prædicato entis à ſe, ac non ab alio, in quo apud omnes conceptus eſſentialis Dei eſt ſitus, eius multiplicationem, & pluralitatem impoſſibilem demonſtro primo. Quia ex hoc prædicato infertur debere habere Deum eſſe cum omni perfectione poſſibili eſſendi, quæ nullam dicat imperfectionem; atqui, ſi eſſet alterum etiam ens à ſe, ſiue inæqualis, ſiue æqualis perfectionis eſſendi, neuter eſſet cum omni perfectione poſſibili eſſendi: ſiquidem reipſa perfectione eſſendi alterius careret: non minus, quam Petrus reipſa non habet perfectionem eſſendi, quam Paulus, vel Angelus Gabriel, vel Bucephalus habent: ergo neuter eſſet Deus. Confirmatur: quia ens à ſe infinitum debet eſſe per denegationem termini, etiam extrinſeci, vt vidimus ſupra d. 2. q. vlt. vnde nihil eiuſdem ſpeciei extra ipſum eſſe poteſt, niſi, quod Deo indignum, ob imbibitam in ipſo imperfectionem, ſit: atqui, ſi duo eſſent Dij, neuter eſſet infinitus per denegationem termini, etiam extrinſeci, cum extra ipſum eſſet alter Deus, in quo nihil Deo indignum imbiberetur: ergo neuter eſſet Deus.

4. Tertio probatur: quia ex eodem prædicato Deus ſummè bonus eſſe debet, non eſſet autem ſumme bonus, ſi eſſet alter æqualis bonitatis, vti eſſe deberet alter Deus. Quarto probatur quia eſſe debet ens à ſe omnipotens: id eſt omnium, quæ extra ipſum poſſibilia, ſeu non repugnantia ſint virtutem, & potentiam productiuam habere; non haberet autem illam, ac proinde, neque eſſet à ſe nec Deus, ſi Deum alterum, qui è poſſibilibus per ſe eſt, producere non poſſet; ſin vero producere poſſet, iam ille alter non eſſet ens à ſe, & Deus; ſed creatura. Quinto inde arguitur: non poſſe Deum habere ſupremum rerum omnium dominium, vt neceſſariò habere debet, quod ens à ſe, Deus, & omnipotens eſt. Cum enim dominium Dei in reliqua, ſit creationis iure, ac proinde in omnipotentia, qua omnia præter ſe producere poteſt, fundetur: ſi non habeat potentiam productiuam alterius Dei, qui aliquid præter ipſum eſt, ſupremus omnium Dominus non erit: vel, ſi illius etiam productiuam potentiam, ac proinde dominium habet, ille alter, qui Deus ponitur, ac proinde Dominus omnium ſupremus, Deus, ac Dominus ſupremus omnium non erit. Sexto ſimiliter arguitur ex alio Dei, & entis à ſe prædicato neceſſario, ſcilicet Regis, ſupremique gubernatoris, & Monarchæ omnium. Erit enim etiam alterius illius Dei, qui proinde Deus non erit, quod implicat; quod ſi mutuò Deos illos duos, vel plures, & ſe ſe poſſe producere, atque adeo alterum alterius Dominum & gubernatorem, Regemque eſſe dicas; præterquam quod primis argumentis non reſpondes, nullum eſſe Deum, dum plures adſtruis oſtendis, & rem mille implicationibus intricatam doces.

CERTAMEN IV.

Ex comparatione Dei ad creaturas demonſtrationes reliquæ.

1. SEptimo arguitur, non comparatis Diis hiſce inter ſeſe, ſed in ordine ad ereata reliqua ex eiſdem prædicatis diuinis dominij gubernationis, & regni ſupremi diuini, quæ in duobus, aut pluribus ſimul ſuprema, & optima eſſe non poſſunt. Etenim, ſi horum ius, & poteſtas, quoad vſum, alterius voluntati mutuo, vel non mutuo ſubderetur illius, vel illorum, qui ita ſubderentur dominium, regnum &c. ſuprema non eſſent, neque abſoluta, ſed ſubordinata & dependentia ab alterius voluntate, ac proinde ipſi non eſſe Dij manifeſtè conuincuntur. Si autem ex eis nullius in eis ab alterius voluntate penderet, alia apertè, etiam repugnantia inferuntur neceſſario, ex quibus pluralitas Deorum demonſtratur impoſſibilis. Etenim dominium inſolidum circa eadem in duobus ad omnem rei vſum ſimul habituale, & æternum admittendum erit: quod manifeſtam imbibit contradictionem: licet per inſtans donationis rei poſſibile à noſtris Recentioribus nonnullis actu ſimul eſſe poſſit. Quos tamen controuerſ. 2. de Incarnat. abunde, neque admodum leuiter confutauimus. Similiter regia, & gubernatiua poteſtas abſoluta, atque

indepen

independens erga ſubditos eoſdem penes duos, aut plures ſimul eſſe non poſſe facilè demonſtratur. Et ſanè, cum Dei & dominium & poteſtas, gubernationis optimæ eſſe debeant: monarchicaque omnium optima ſit, vt Ariſtotel. 12. metaph. oſtendit, in pluribus vno ſimul eſſe non poſſe euidentiſſimum eſt.

2. Argumentor Octauo, tum ex vſu harum poteſtatum dominij, gubernationis, & regni; tum ex vſu omnipotentiæ erga creata, quæ in duobus, vel pluribus illis Dijs eſſe poſſe ad hoc argumentum permitto. Etenim vſus eiuſmodi poteſtatum, & omnipotentiæ, ſi inſolidum & Deo digne ex in eorum ſingulis ſint, independens ab alterius voluntate eſſe in vnoquoque eorum debet: ergo altero renuente poſſet alter abſolutè rebus creatis vti, eaſque regere, & gubernare, hoc, vel illo modo producere, conſeruare, & annihilare pro libito, & nutu ſuo ſolo. Hoc autem aliunde ex pluralitate ipſa Deorum repugnat: ſiquidem alter pro ſuo etiam ſolo arbitrio oppoſitum omnino in creatis, ac de creatis omnibus agere poſſet. Si autem eorum neuter cauſa, & voluntate ſua cadat, innumera contradictoria euenient. Si autem alter ſolus compos voti ſui euadat; alter proculdubio Deus non eſt. Nec valet eſſe ſummè in eis vlibus concordes vti ſummè bonos: concordia enim voluntatum diuerſarum, etiam in æquè bonis libera eſt, & contingens, non naturalis, & neceſſaria: quare abſolutè poteſt deficere. Confirmatur: quia Deus ad optimum abſolutè, imo in aliquo genere, præſtandum non tenetur: ergo neque alter Deus tenetur ad præſtandum, volendumque ſiue actione, ſiue regimine erga creaturas, quod alter vellet quantumuis bonus eſſet vterque: maximè, ſi alter optimum non vellet. Denique: vel ita alter voluntati alterius circa regimen productionem, & conſeruationem creaturarum concordare tenetur, vt nullatenus voluntate ſua ab illa diſcordare queat; vel ita, vt abſolutè diſcordare poſſit: ſi hoc poſtremum, abſolutè abſurda, & impoſſibilia deducta inferuntur. Si primum ea erit mutua dependentia in vſu earum poteſtatum vnius Dei a voluntate alterius: ac proinde nullus eorum Deus erit, ſaltem poteſtates in ſolidum habebit.

3. Tandem nonò. Deus non ſolum eſſe debet ens à ſe, ac proinde neceſſarium ens in ſe, ſed etiam neceſſarium creaturis. Atqui, ſi plura entia à ſe, atque adeo plures Dij ſint, nullus eorum eſſet neceſſarius creaturis: ergo nullus eorum eſſet Deus. Minor conſtat: quia ad creaturarum productionem, conſeruationem, regimen, & gubernationem, quouis eorum permanente, deficientibuſque, & ſublatis è medio aliis ſatis foret; ac proinde nullus in particulari neceſſarius eſſet. Secundò: quia is ſolum Deus ad ea omnia requiritur, qui ex iis omnibus adeſſe demonſtratur: atqui ex eis omnibus ſolum demonſtratur vnus Deus, non plures, aut aliquis ex eis vagè neceſſarius, aut aliquis ex eis determinatè. Hinc autem probatur Maior, quia inde ponitur, atque admittitur in natura ens à ſe, & Deus: quia neceſſarius eſt creaturarum productioni, conſeruationi, regimini, & gubernationi, vt ex datis demonſtrationibus d. 1. liquido apparet: ergo eiſdem demonſtrationibus, quibus Dei exiſtentia, ſeu ens à ſe exiſtens oſtenditur eſſe neceſſarium, eiuſmodi ens à ſe, & Deus nullus neceſſarius creaturis ad ea omnia demonſtratur. Secundò probatur Maior: quia natura in omnibus ſuperfluum odit, etiam in rebus, & cauſis minutulæ quantumuis virturis, & entitatis: ergo multo magis in entibus infinitis, infinitæque poteſtatis, & virturis, cuiuſmodi Deus eſt: ergo in iis ſolum admitti poteſt ens naturæ neceſſarium, vt maiori propoſitione ponebamus.

4. Ex qua rurſus demonſtratur Deum vnum determinatè fore: quia Deus vagè, & pluralitatem Deorum ſupponit, cum terminus vagè ſupponens nonniſi in pluribus individuis eſſe poſſit, quos neceſſarios creaturis eſſe non poſſe ſatis oſtendimus. Ac rurſus: quia Deus vagè ad ea omnia neceſſarius non eſt, cum, vt ſic, nihil poſſit exercere, & operari. Vnde id ipſum demonſtro ſyllogiſmo in *Darij*, ſic efformato. Deus eſt ens neceſſarium non ſolum in ſe, ſed neceſſarium etiam creaturis ad productionem, conſeruationem, regimen, & gubernationem: atqui vnus determinatè Deus, ſeu ens vnum à ſe in ſingulari eſt ad ea omnia creaturis neceſſarium: ergo vnus determinatè, & ens à ſe ſingulare eſt Deus. Ex quibus omnibus patet quanto iure Tertullianus 1. contra Marcion. cap. 3. dixerit: *Deus ſi non vnus eſt, non eſt.* Et cap. 4. *Deum, ſi ſemel vnitatem excedat, numero Deorum determinato continerì minimè poſſe.* Cum enim ſuperfluo, ac ſine fundamento, & gratuito contra rationem plures vno Dij chimæricè inducantur, atque arbitrariarum, chimæricarumque rerum numerus ſtatui nequeat, neque plurium Deorum numerus poterit definiri. Si quando vero in Scriptura plures Dij dicuntur ex gentium phraſi, ac non ex Dei ſententia dicitur, vel Dei nomen late ſumitur, vt Pſalmiſta, *Ego dixi Dij eſtis vos, & Filij excelſi omnes.* Quod de iis, ad quos ſermo Dei factus eſt, Chriſtus Dominus explicuit.

Diſputari hic tamen poſſet: an vnitas, tam pallio entis, quam ſingularitatis, quas Deo conuenire demonſtrauimus, ſint Dei attributa. Et quidem Dei attributa eſſe perſpicuum ex dictis eſt: cum Dei eſſentia metaphyſica ſit eſſe à ſe, ſeu non ab alio, vt oſtendimus d. 2. in quo nec vnitas metaphyſica entis, ſeu eſſe indiuiſum in ſe, ac diuiſum à quouis alio, nec eſſe vnum ſingulare, atque immultiplicabile formaliter, ſeu non plures continentur: imo ex quo, vt vidimus, verumque demonſtratur: quod autem ſpecialia etiam Dei attributa ſint, nec alia Dei prædicata, & attributa tranſcendant facilè etiam oſtenditur. Nam Dei entitatem, & eſſentiam afficiunt, quam indiuiſam in ſe, atque à quouis alio diuiſam ſingularemque, & immultiplicabilem conſtituunt: quod nullum ex aliis attributis Dei formaliter præſtat: quare neque eam rationem in ſe imbibitam habet, vt opus ad tranſcendentiam erat.

DISPVTATIO VII.

De attributis Dei poſitiuis omnino.

IN attributis Dei omnino poſitiuis, nomine nimirum, definitione, explicationeque noſtra (nam in ſeipſis omnia Dei attributa poſitiua ſunt) Quædam ſunt vniuerſaliora, quæ entis, vt ſic prædicatum metaphyſicè conſequuntur indiuiduè: eiuſmodi ſunt veritas, & bonitas; quædam vero ſpecialiora, vt perfectio, præſertim ſimpliciter ſimplex, quæ dicitur, ſoliique Deo competit. Deinde vitalitas, ſeu viuentis prædicatum: de quibus ſeorſim diſputandum hic venit, vt de omnibus Dei attributis omnino poſitiuis diſputatio habeatur. Licet enim alia etiam poſitiua omnino Dei attributa ſint, vt prædicatum intellectiui, & volitiui, ea tamen propriori ſede, ſuis nimirum ſpecialibus controuerſiis de ſcientia, & voluntate (quarum quæuis controuerſiam integram, præ difficultatum ſuarum copia, & grauitate poſcit) diſputanda ſunt. De dominio autem, regno, & ſanctitate Dei nonniſi poſt controuerſias de omnipotentia, diſputari commode poteſt, & ſi ſint attributa omnino poſitiua: quia ex difficultatibus ibi examinandis, earumque reſolutione circa ea pendet definitio. Omnipotentia vero iuſtam diſputationem immediatè ſequentem explebit.

QVÆSTIO I.

De veritate entitatiua Dei.

DIxi de veritate entitatiua Dei, quæ paſſio entis eſt, ne hanc quæſtionem cum aliis de veritate Dei in iudicando, ſeu cognoſcendo, quæ ad controuerſiam de ſcientia ſpectat, ac de veritate Dei in dicendo, quæ ad ſanctitatem Dei pertinet veracitas, quæ propriè eſt, vel confunderem, vel rectæ methodi iniuria miſcerem. Hic autem videndum, an præfata veritas in Deo ſit? atque ſpeciale eius attributum?

CERTAMEN I.

Veritas entitatiua, quæ paſſio entis eſt, Deo ex fide adeſt.

1. SVpponendum inprimis ex controuerſ. metaphyſicæ eſt (quod ſatis etiam, licet breuius, attigimus controuerſ. de Trinit. d.7.q.2.) entis comitem veritatem rerum entitatiuam, ſiue in eſſendo à veritate cognitionis, qua verè de illa iudicatur, (quæcumque ea cognitio ſit, ſiue creata, ſiue increata & diuina) neque tanquam à termino, neque tãquam à forma pendere. Etenim ſublata per poſſibile, vel impoſſibile omni, etiam diuina cognitione, lapis verè eſſet lapis, eo ipſo, quod in ſe eſſet: tunc autem nulla eius à cognitione, ſiue tanquam à termino, ſiue tanquam à forma dependentia eſſe poſſet: ergo eius veritas in eſſendo, ſiue entitatiua à nulla cognitione pendet. Confirmatur, quia veritas in cognoſcendo, ſeu cognitionis, qua res verè cognoſcitur, potius pendet à veritate rei entitatiua, ſeu in eſſendo. Neque enim ideo lapis verus lapis eſt, quia cognoſcitur eſſe lapis. Sed contra potius, ideo verè cognoſcitur eſſe lapis, quia, verè lapis, ſeu verus lapis in ſe eſt. Quod etiam reſpectu diuinæ ſcientiæ, & cognitionis de lapide verum habet: licet diuina ſcientia in ſe ſuaque veritate, & infallibilitate à creatis obiectis non pendeat: cum de ſeſe ſit infinita repreſentatio vera & infallibilis anticipata omniũ creatorum repræſentabilium. Vt enim creata repræſentet eorum extrinſecam poſitionem pro diuerſis ſtatibus ſpectat, ſine qua in nullo ſtatu creato obiectiuam veritatem, ſeu cognoſcibilitatem habent. Quomodo autem cum hoc ſtet diuinæ ſcientiæ independentia & immutabilitas diximus d.4.qu. de Dei immutabilitate, iterumque dicemus controuerſ. de ſcientia.

2. Supponendum ſecundo eſt veritatem præfatam in eſſendo, licet nihil reale ſupra ens addat, tamen aliquid ex parte obiecti addere ſupra entis formalitatem, ſeu rationem, nec ſolum ex parte modi noſtri cognoſcendi. Hoc eſt contra Soarium noſtrum d.8. metaphyſ. & 1. de eſſentia & attribut. cap.7.num.8. loquor in opinione præſcindentium ex parte obiecti rei eiuſdem formalitates, quam cum Soario eodem, ac reliquis à Nominalibus defendo: vtrumque ex eodem principio, quod veritas in eſſendo entis paſſio metaphyſica ſit facile ſuadetur. Si enim reale aliquid ſupra ens, ſiue entitatem eius veritas adderet, potentia Dei abſoluta poſſet ab ente deficere, ac proinde inſeparabilis abſolute paſſio illius non eſſet; licet naturalis paſſio phyſice inſeparabilis foret. Secundò, licet demus, adhuc diuinitus inſeparabilem phyſicè non eſſe, ſi tamen realiter diuerſa eſſe admittatur, non metaphyſica quidem, ſed phyſica paſſio eſſet habenda. Hac in re cum Soario conuenio. Sed inde etiam probo ſecundum, in quo ab eo diſcordo. Etenim in Soariſtica præſcindentium opinione, paſſiones metaphyſicæ entis eſſentiæve cuiuſlibet, cuius paſſiones eſſe dicuntur, diuerſæ formalitates, & prædicata obiectiua eſſe debent ab eo, cuius paſſiones ſunt, nec ſatis eſt eandem ex parte obiecti formalitatem diuerſimodè ex parte ſolius noſtræ cognitionis concipi, aut intelligi poſſe.

3. Suppono tertio veritatem rerum entitatiuam, ſiue in eſſendo, fundamentum eſſe veritatis cognitionis, ſeu iudicij, quo verè in ſe eſſe cognoſcuntur, ac iudicantur; ſed tamen neque in eo veritatis entitatiuæ eſſentiam, & formalitatem metaphyſicè intrinſecam eius veritatis eſſe ſitam. In primo cum citato Soario conuenio, probaturque ex dictis facillimè: quia vt diximus n.1. ideo iudicium, quo verum eſſe lapidem de lapide iudicamus, verum eſt, quia verè in ſe lapis eſt, atque veritatem habet lapidis entitatiuam: ergo veritas eius iudicij veritati entitatiuæ, ſiue in eſſendo lapidis illius innititur, atque fundatur: quare & eſt veri illius iudicij fundamentum. Quod autem in eo eſſentia & formalitas intrinſeca metaphyſicè entitatiuæ illius veritatis non ſtet (in quo à Soario citato diſſentior) ſuaderi haud difficulter poterit. Primo quia quæ eam formalitatem, & rationem eſt in veritate entitatiua rerum ratio alia prior, vt explicabo n.4. Secundò quia, vt dixi facta omni cognitione impoſſibili veritas entitatiua, ſiue in eſſendo rerum periteret ipſo Soario annuente: quo in caſu veri iudicij fundamentum eſſe non poſſet.

4. Suppono denique ex citatis controuerſiis rerum entitatiuam, atque in eſſendo veritatem eſſentialiter conſiſtere in poſitiua ſoliditate eſſendi rebus omnino intrinſeca, qua non ſolum ſimilitudinariè, & apparenter talis res ſit, ſed re, & entitate ſua ſit talis. Vnde ſecundario ratio illa fundamenti veri iudicij de ipſa, quod talis res ſit, metaphyſicè reſultat. Probatur facile quia eo aurum, verum aurum eſt, & argentum verum argentum, quod non apparenter ſolum, & ſimilitudinariè, ſicut aurichalcum, & ſtannum, ſed entitate ſua reipſa aurum, & argentum eſt, quod autem hæc ratio, & formalitas prior ſit aliis, atque omnium prima ſuadetur: quia nulla alia ratio metaphyſica ante ipſam excogitabilis eſt in veritate entitatiua rerum, atque ipſa prior metaphyſicè eſt ratione fundandi iudicium verum de ipſis, quod tales res ſint. Primum patet, negarique minimè poteſt, niſi ab aſſignante rationem, ſeu formalitatem metaphyſicam priorem, quæ nullatenus eſt aſſignabilis. Secundum vero probatur: quia eſſe in ſe ſolidè, nec apparenter talem reipſa in ſe rem quampiam eſt ratio à priori, ob quam poteſt fundare iudicium verum de ipſa, quod talis reipſa ſit; non autem è contra: qua hoc poteſt fundare à priori oſtendetur eſſe ſolide, ac non ſimilitudinarie, & apparenter ſolum rem in ſe talem: ergo hæc ratio eſt illa prior. Secundo quia prius metaphyſice in re quauis eſt, quod eſt in ordine ad ſe, & eſſe, atque entitatem ſuam intrinſecam, quam quod eſt in ordine ad extrinſecum aliud. Tertiò à contrario: quia eſſe rem ſolum ſimilitudinariè, & apparenter talem in ſe, eſt cauſa cur iudicium falſum de ipſa, quod talis ſit, fundare poſſit.

5. His poſitis facile diſcurſu probatur 2. In Deo dari veritatem entitatiuam ſiue in eſſendo, quæ entis metaphyſica paſſio eſt, ac dicitur: quia Deus non apparenter, & ſimilitudinariè ſolum Deus in ſe eſt. Sed reipſa, atque in ſe ſolidè entitate ſua eſt Deus, ſeu ens à ſe, &c. ergo habet veritatem entitatiuam Dei, nec ſolum apparenter, & ſimilitudinariè, ac proinde eſt verus Deus. Atque à poſteriori metaphyſice probatur: quia entitate ſua fundare poteſt verum iudicium, quod Deus ſit, ſi cognoſcitiua potentia adſit, atque cognitio de ipſo ſit poſſibilis. Sed firmius probatur vltimus ex Scriptura Ierem. 2. vbi de Idolis: *opus artificum vniuerſa hæc: Dominus autem Deus verus eſt.* Ioann.17. *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum.* & 1. Ioan.5. *Hic eſt verus Deus.* Theſſalon.1. *Conuerſi eſtis à ſimulacris ſeruire Deo viuo, & vero.* Et alibi ſæpè: quare veritas hæc de fide eſt.

CERTAMEN II.

Veritas entitatiua Dei ſumma, & maxima, atque ipſius attributum eſt.

1. DVas propoſui concluſiones: Alteram, quod entitatiua Dei veritas maxima & ſumma è poſſibilibus ſit. Alteram, quod ſit Dei attributum. Prima eſt omnium concluſio cum S.Thom. qu.16. art.6. Neque vllam in ſe, aut in probatione difficultatem patitur. Probatur facilè: quia, ſicut Deus eſt ens à ſe, ſeu ſummè neceſſarium, ita ſummam neceſſitatem habet eſſendi in ſe ſolidè, ac non ſolum ſimilitudinariè Deum: quod ipſum eſt eſſe Deum ſummè verum. Secundò: quia inde etiam habet eſſe fundamentum firmius, ſeu poſſe maiori firmitate fundare veritatem iudicij de ipſo, quod Deus ſit. Eo enim ipſo, quod maioris neceſſitatis obiectum eſt, minus defectibilis eſt veritas iudicij, quo eſſe iudicatur, vt patet. Tertiò probatur à paritate reliquorum prædicatorum, tam eſſentialium, quam attributalium Dei. Omnia enim in ſuo quæque genere ſumma è poſſibilibus illius generis

ſunt;

sunt: ac proinde antonomastice talia dicuntur, vt patet in prædicato entis, sapientis, potentis, boni, & similibus: ergo idem veritas entitatiua Dei, ac prædicatum veri in Deo habebit. Quarto inde probatur: quia, licet ob summam omnium prædicatorum Dei identitatem tam in abstracto, quam in concreto de Deo prædicentur, tamen ob summam eorum præ reliquis sui generis excellentiam significandam, ita præ dicantur, vt sapienter insinuauit S. Thom. ibidem. Nec mirum, nam in creatis etiam, vt excellentiam alicuius in aliqua re explicemus abstracta pro concretis de illo dicimus; vt de sapientissimo, ipsam sapientiam de fortissimo ipsam fortitudinem esse.

2. Quod autem veritas entitatiua Dei ipsius attributum, & proprietas metaphysica specialis sit, licet æquè communis conclusio sit, difficultates patitur in communibus principiis non leues. Probatur à Soare & communiter attributum esse; quia dicere Deum, ac dicere verum Deum omnino synonymum non est: ergo ex parte obiecti veritas Dei, seu Deus, vt verus, aliquid vltra Deum significat: quod ipse putat esse connotationem ad iudicium verum, quod Deus sit, quæ in ratione fundandi eiusmodi iudicium continetur: verum hoc non esse, quod ex parte obiecti significatur supra Deum veritatis nomine ostendimus cert. 1. n. 3. sed politiuum, nec solum similitudinarium soliditatem essendi in se Deum: vtroque autem, modo videtur nihil addi supra conceptum, & obiectam formalitatem Dei, seu entis à se, ac proinde *Deus*, & *verus Deus*, idem omnino ex parte obiecti significare. Etenim, cum veritas iudicij sit conformitas eius cum obiecto: atque huius conformitas eam obiecto cognito mentaliter, vel significato per voces præcisè, vt concipitur, vel significatur, esse omnino debeat: atque in hoc iudicio vero; *Deus, vel ens à se est Deus, vel ens à se* nihil aliud sit ex parte obiecti, subiecti, & prædicati, quam *ens à se, vel Deus*: quidquid ex parte Dei in ea propositione cognoscitur, & significatur, aliquidque ex parte rei obiectæ ad veritatem, seu conformitatem eius iudicij cum suo obiecto apponit, solus Deus, seu ens à se, ac proinde Dei essentia est; nihilque supra illam ex parte obiecti adest, quod eius attributum sit, atque iudicij illius veritatem fundet, fundareve possit.

3. In nostro vero explicandæ veritatis entitatiuæ modo eadem videtur difficultas vigere. Tum, quia rationem hanc fundandi iudicium verum prædicatum Dei ab essentia diuersum, ac consequens metaphysicè conceptum formalem veritatis Dei esse diximus. Tum, quia primarium huius conceptum in soliditate essendi à se, & non apparenter, & similitudinariè Deum, & ens à se posuimus: in quo nihil aliud ex parte obiecti videtur contineri, quam ratio entis à se seu Dei. Sicuti in auro vero (quo rem explicabamus) nihil aliud esse videtur ex parte obiecti, quam essentia auri, quam ex parte obiecti aurum similitudinarie, & apparenter solum tale, vt auricalcum, non habet: sed subsistentiæ auri negationem, atque rei alterius auri accidentibus substratam, & quasi contectam subsistentiam. Verum respondetur: in his prædicatis, quæ & solide, ac verè, & apparenter, ac similitudinariè possunt obiectis rebus competere, cuiusmodi est entis prædicatum, quod figmentis etiam apparenter, ac similitudinariè, re autem vera entibus realibus auri, & entis à se Dei, & similibus, negari non posse, quin diuersum quid sit prædicatum illud, ab eius soliditate seu veritate in subiecto, cui tribuitur: alioquì ex sola terminorum apprehensione eius conuenientia cum subiecto, de quo apprehenditur bene, ac verè iudicaretur, vel saltem ex eisdem principiis, quibus illud concipitur in subiecto, bene ac verè iudicaretur esse in illo; cuius oppositum experientia ipsa suader: qua aliunde, conueniat nec ne rebus, in quibus apprehenditur, comprobamus, vt in iudicio non erremus.

4. Est igitur soliditas essendi identitas realis prædicati cum subiecto, quæ est motiuum iudicij veri, quæque termino entis, vel auri, vel entis à se, aut Dei, nullatenus explicatur; explicatur vero nomine *verus* adiuncto: sicut nomine *falsus*, explicatur disconuenientia prædicati cum subiecto. Ex quibus patet ad opposita. Licet enim in hac propositione: *Deus est Deus*, quæ vera est, obiectum ex parte terminorum solus Deus sit: ast in hac: *Deus est verus Deus*, iam inuoluitur ex parte termini, seu prædicati identitas illa, ob quam prædicatum Dei, quod de se illam non significabat, Deo conuenit, & ob quam prima propositio vera est. Vnde etiam constat cur veritas fundamentum veri iudicij illius prius sit: nam ea realis identitas & conuenientia est, quæ verum iudicium illud facit; sicuti disconuenientia & negatio identitatis eius falsum aliud de Deo solum apparens redderet. Hinc etiam patet ad secundum. Verum enim est ens, siue à se, siue ab alio, atque aurum solum apparens, & similitudinarium tale esse, quia sub ea similitudine est negatio entis, seu auri: ac proinde veritatem, & soliditatem auri, vel entis in ente, seu auro vero in exclusione eius negationis stare; ast neutrum nomine entis, siue auri significatur, nisi addatur verum, vel falsum ens, seu aurum.

5. Quod autem veritas entitatiua Dei speciale illius attributum sit, grauiorem adhuc in communibus principiis patitur difficultatem. Videtur enim esse prædicatum omnia Dei attributa transcendens. Tum quia omnia prædicatum entis à se, quod omnia prædicata realia diuina, sicuti & ens ab alio creata omnia videtur transcendere. Tum, quia, quodvis solidè, nec apparenter solum, tale est, ac proinde fundare potest iudicium verum, quod tale sit. Cæterum in principiis nostris, quæ entis vniuersim transcendentiam negant, atque etiam entis à se per attributa diuina transcendentiam inficiantur, vt ostendimus supra, difficultas prima euanescit. Atque inde etiam secunda disparet. Cum enim aliud esse physicum, aut metaphysicum præter esse essentiæ diuinæ Dei attributa non habeant, solumque iure identitatis realis cum illo, & sint, & existant, atque ab illo entia adiectiua solum metaphysicè sint soliditatem essendi de se præcise non habent, adhuc metaphysicè, sed ex esse essentiæ: quare nec propriam sibi metaphysicè intrinsecè veritatem; sed ab essentiæ metaphysicæ Dei veritate ipsis metaphysicè extrinseca vera sunt. Qua de re latius, altiusque diximus controu. de Trinit. d. 7. qu. 1. & 2. quo lectorem remittimus ne eadem inutiliter repetamus.

QVÆSTIO II.

De Dei Bonitate.

DVo hic etiam de diuina bonitate examinanda sunt: an scilicet Deo conueniat? atque, an in eo speciale sit attributum. Loquimur autem de Bonitate Dei metaphysica, quæque entis passio dicitur; non autem de Bonitate morali, aut Beneficentia, seu propensione ad benefaciendum aliis, de quibus agemus controu. 4. & 5.

CERTAMEN I.

Summam in Deo Bonitatem physicam, & metaphysicam esse monstratur.

1. PHysicam Bonitatem rerum non aliter commodius definiemus, quam per physicæ malitiæ, seu mali oppositionem. Cum autem malitia rei defectus sit: quia id solum malum est, cui aliquid deficit, seu quod in aliquo deficit: bonitas per defectus negationem apprimè explicabitur. Eam vero in absolutam, & relatiuam diuidimus, definiimusque controu. de Trinit. d. 7. qu. 3. cert. 1. vbi obseruauimus (quod hic etiam dictum puta) de Bonitate absoluta esse sermonem: nam metaphysica bonitas, quæ entis passio, & attributum est, relatiua ad alia non est, vt ibidem ostendimus: quare neque rationem bonitatis vniuersim sumptæ in ratione relationis conueniendæ ad aliud sitam certissimum esse debet contra Durandum in 2. d. 34. qu. 1. num. 11. & 22. & alios innominatos à Vasq. d. 23. cap. 3. alioqui Bonitas in absolutam, & relatiuam diuidi non posset cum nulla absoluta, ac non ad aliud relatiua, esset possibilis. Nec refert bonum ne

vt

vt re, seu bonitatem in honestum, vtile, & delectabile diuidi adæquate. Ea quippe diuisio non bonitatis secundum se, sed in ordine ad appetitum est, qui ordo posterior bonitate intrinseca formaliter est. Ibidem autem n.2. rerum bonitatem absolutam (quæ scilicet ad ipsam pertinent rem, cuius bonitas est) in primariam, & secundariam diuidebamus. Primariam appellauimus, quæ ad rei constitutionem intrinsecam essentialem, & entitatiuam spectat. Secundariam quæ solum ad eius accidentariam constitutionem pertinet. Vnde quia rerum essentiæ dupliciter, siue in duplici ordine dicuntur, physico, & metaphysico. Dupliciter etiam bonitas primaria diuidetur.

2. Quoniam vero essentiæ præcipuus, ac primarius conceptus est, esse, siue existere: Ex eo quidem præcipua rerum bonitas pensanda est: ac proinde bonitas hæc absoluta primaria cum esse rerum, seu ente conuertitur. Ita docente Aristot. sæpè atque 1. ethic. cap.6. sub init. *Cum bonum aquè ad id quod est dicatur.* Ex quo Aug.1. de doctr. Christ. *In quantum sumus, boni sumus.* Et qu. 84. ex octoginta tribus. *Omne quod est, in quantum est, bonum est.* Quibus consonat S.Thomas 1. part. quæst.4. artic.1. ac plures alibi; cæterique tam Philosophi, quam Theologi. Inde vero tria obseruanda veniunt. Primum bonitatem primariam rerum, entisque comitem diuidi rursus in bonitatem primariam absolute talem, & in bonitatem secundum quid iuxta duplicem essendi, seu entis modum in rebus repertum. Nimirum essendi absolutè, qui solis conuenit entibus totalibus, in quouis ordine siue physico, siue metaphysico, quæ absolute esse dicuntur, atque directè, & per se in prædicamento collocantur; & in bonitatem secundum quid talem, iuxta alium essendi modum secundum quid solum, qui entibus partialibus, seu partibus entium totalium competit, quæ neque absolutè entia sunt, sed cum addito *partialia*, neque per se & directè in prædicamento collocantur, sed reductiue solum ad entium totalium prædicamenta spectant.

3. Inde etiam obseruandum venit secundum: nempe entia omnia, siue partialia, siue totalia (cum tamen entia in se, & ratione sui entia sint) bonitatem absolutam primariam, vel absolutè, vel secundum quid talem, necessario habere eo ipso, quod vel totaliter, vel partialiter sint, siue physicè, siue metaphysicè; quæ vero in se, & ratione sui entia, seu entitates formaliter non fuerint, nullatenus bonitatem primariam, adhuc secundum quid, habebunt: cum eis præcipuum, ac necessarium bonitatis primariæ fundamentum, nempe esse, deficiat. Id quod solum aliquibus formalitatibus, seu prædicatis metaphysicis, ac metaphysicè aliquod ens componentibus potest accidere in Scotica, & nostra opinione de adæquata entis à suis differentiis abstractione, & præcisione. Tertium rursus inde constat bonitatem absolutam primariam absolutè talem idem omnino formaliter esse, atque perfectionem, quæ quidem in totalitate entis consistit, vt quæstione sequenti videbimus. Ac tandem inde constat bonitatem primariam absolutè talem, quæ entis passio, atque cum illo ad conuertentiam dicitur, non de quouis ente etiam partiali, sed solum de totali ad conuertentiam dici, eiusque esse passionem: ita vt repugnet esse aliquod ens absolutè tale, de quo verum non sit bonum esse.

4. Atque ex his sanè Deo bonitatem physicam, & metaphysicam primariam non solum absolute, sed summè talem adesse planè demonstratur. Etenim bonitas hæc entis prædicatum absolutè necessariò consequitur, atque in eo fundatur, vt eo gradu, quo sit ens, bonum sit: vnde quod absolutè ens non est, neque est absolutè bonum: atqui Deus non solum absolutè ens est, sed summè, seu summum ens: ergo non solum absolutè, sed summè, seu summum bonum est: ergo & summam habet bonitatem. Probatur secundo ex supra datis bonitatis vniuersim dictæ definitione. Ex ea quippe constat bonitatem, hanc primariam rerum, entisque perfectionem dicere negationem defectus in essendo: atqui Deus summè distat à defectu essendi: cum ens à se sit: ac proinde summæ necessitatis in essendo, entisque summè necessarium, seu necessarissimum physicè, & metaphysicè sit: ergo Deus summè, ac summum bonum est. Tertiò probatur: quia Dei bonitas physica, & metaphysica primaria entis comes (neut & prædicata reliqua diuina) ab alio non sunt, sed à se, atque reliquarum bonitatum possibilium exemplaris causa, & efficiens. Vtroque autem titulo debet esse necessario, atque e conceptu suo indistincti infinita, & summa. Scio conclusionem hanc a multis probari ex illo Matth. 19. & Lucæ 18. *Nemo bonus, nisi solus Deus*; aliisque locis, quasi in eis expressè, atque in terminis, vt aiunt, contineatur. Ego vero eis locis, & similibus Scripturæ, quæ de Dei bonitate sonant, nihil pro præsenti conclusione contineri reor. Est siquidem termino de Dei bonitate morali, vel beneficentiæ, vt legenti ex contextibus constabit. Vnum tamen locum expressum lego pro hac conclusione Exod: 33. vbi ad Moysem de se Dominus: *Ostendam tibi omne bonum*, atque ex aliis, quibus summè diligendus dicitur, euidentissimè eius summa bonitas infertur.

5. Addo denique propriè, & solummodo Deum essentia sua, seu per essentiam bonum esse. Est communis omnium Theologorum conclusio. Eam tamen non ita intelligo, vt eius essentia formalis bonitas sit, cum hæc sit essentiæ diuinæ attributum, vt statim videbimus. Sed quod nullo realiter sibi superaddito bonitas in eo sit, vt docet S.Thom.1. part. quæst.6. artic.3. & quæstione 19. art.3. quod verissimum esse ex Dei simplicitate constat. Aît proprium Dei id esse videtur difficile: quæuis enim creatura nullo etiam realiter ipsi superaddito bona est: siquidem omnis entis passio metaphysica bonitas est, quæ reipsa separari ab ipsa nequit. Nec valet essentiæ ab existentia creaturarum realis distinctio Thomistica, quam non admittimus: quare, si existentia sua creaturæ bonæ re ipsa sunt, & essentia sua bonæ erunt, responderi posset ex sententia S. Thom.1. part. quæstione 19. art.3. & 6. ad 2. & 1. & quæstione 6. art. 4. & 1. contra gent. cap. 81. ratione vltim. vbi Ferrara, & 4. contra gent. cap. 13. vbi docent entia possibilia, præcisiue adhuc, nec solum purè possibilia, nec bona esse, neque amari à Deo vt talia: quod verum habere potest, etsi essentia, & existentia re ipsa non differant. Cum enim actu absolutè non sint, neque entia, neque bona absolutè actu pro eo statu sunt, sed solum possibiliter: quod satis est, vt desiderari à Deo possint, vt actu vel de præsenti, vel de futuro sint. Sed, licet probabilis, veraque fortasse solutio sit, de quo fusiùs controuersiis metaphysicis, ac de voluntate Dei. Respondeo euidentius adhuc in omni sententia creaturas ita esse possibiles, vt sint essentia sua contingentes; seu entia contingentia, quæque esse, ac non esse, ac proinde quæ sui esse, & entitatis defectum pati possint, ac proinde quæ essentia sua non excludant sui esse, siue entitatis defectum, & negationem. Deus autem cum essentia sua ens existens, & necessarium sit, essentia sua sui esse defectum & negationem excludit, ac necessario excludit, vt diximus: quare & solus essentia sua bonus est.

CERTAMEN II.

Bonitas hæc attributum speciale Dei est.

1. Diximus sæpè attributa Dei diuersam ex parte obiecti formalitatem à Dei essentia præsentare debere, nec satis esse eandem formalitatem entis à se, seu essentiæ diuinæ diuersimodè à nobis concipi: nihil autem diuersum ex parte obiecti à prædicato entis à se diuersum bonitate hac primaria, & entitatiua Dei obiici videtur. Si enim bonitas hæc est negatio defectus essendi, siue essendi negatio, erit negatio negationis essendi, seu entis: quare nihil aliud erit, quam ipsum esse, seu ens, quod solum suæ negationi, seu non esse sui contradicit: ergo nihil ex parte obiecti conceptu, & voce bonitatis cognoscitur, aut significatur, quod conceptu, & voce entis à se de Deo non concipiatur, aut signifi-

Digitized by Google

aut significatur : ac proinde bonitas Dei eius essentia, non autem attributum Dei erit. Id quod vniuersim de omni entitatiua rerum bonitate, quæ ad conuertentiam cum ente, eiusque passio dicitur, docuisse videtur August. recitatis locis certam. 1. numero 2. Et quidem Soarius d. 10. metaphys. sect. 1. numer. 14. de hoc modo acceptæ bonitate & numer. 17. eam tandem rationem reddit distinctionis : quod, scilicet, à nobis concipiatur bonitas per modum formæ denominantis ens bonum, atque illi conuenientis ; atque ens, vt subiectum denominatum. Verum id etiam inuenitur inter entitatem, & ens : cum tamen satis non sit, vt alterutro nomine diuersum quid metaphysice ex parte obiecti significetur.

2. Nec magis difficultati occurritur ex eius doctrina ibidem numer. 12. quod scilicet, quatenus rationem dicit conuenientiæ ad naturam habentem capacitatem, inclinationem, seu connectionem cum illa. Nam inprimis est consideratio hæc bonitatis relatiuæ, & ad aliud, non bonitatis entis absolutè in se, & ad se, extrinsecæ quidem, non intrinsecæ enti, ac proinde, quæ eius passio metaphysica non sit. Secundo : cum nihil sit, quod, licet aliis conueniat, aliis non disconueniat, æquè erit malum passio entis, atque bonum : quare male bonum, seu bonitas potius, quam malum passio entis dicetur vt & recte arguebat Vasquez citandus d. 23. capite secundo, numero quinto. Quod si dicas illud, cui conueniens bonum est, esse appetitum, ac proinde bonitatem esse entis, appetibilitatem, vt indicare videtur Soar. numero 14. hinc, sicut de veritate metaphysica philosophatur, contradicet iis, quæ ipse docet numero 18. ex Caiet. 1. part. quæst. 5. articulo 5. & Capreolo in 2. d. 2. quæstione 3. Ferrara 1. contra gent. cap. 3. rectè ita explicantibus S. Thom. docentem rationem boni rationi entis superadditam esse huius appetibilitatem. Nimirum bonitatem entis formaliter non esse formaliter, sed fundamentaliter eius appetibilitatem formalem, eaque priorem : vnde verum à priori est : *quia ens est bonum, est appetibile.* E contra vero esse bonum, quod appetibile est, solum à posteriori infertur, vt bene S. Thom. 1. Ethic. cap. 1. ad illam Aristotelicam boni descriptionem : *bonum est quod omnia appetunt.*

3. Præfatæ igitur difficultati dupliciter respondeo. Primò pro bonitate Dei, eiusque essentia metaphysica. Licet enim hæc dicat existentiam actualem à se, quæ re vera defectum essendi, seu negationem sui esse in Deo, sicut & in aliis entibus actualibus, excludit : ast existentia entis significata, & concepta, exclusio sui non esse, siue defectus essendi formalissimè, quatenus eius exclusio est, non concipitur, nec significatur. Id enim, nisi negatione, & defectu, qui excluditur, concepto, & significato, concipi, significarique non potest. Hæc igitur exclusio defectus sui esse, seu negationis essendi, qui ex parte obiecti in ente concipitur, tam physico, quam metaphysico, bonitas primaria entis in se, & ad se est, eiusque passio : quia, vt diximus, in negatione, & exclusione defectus essendi consistit, atque per illam apprimè explicatur. Vnde ad argumentum oppositum patet solutio. Indeque etiam patet quo modo bonitas Dei summa sit : quia, licet æquè excludat formaliter existentia entis creati, tam physicè, quam metaphysicè defectum, seu negationem sui esse : tamen cum eius existentia necessaria absolutè non sit, quia ab alio est, non ita necessario ab illa eius negatio, & defectus excluditur, atque ab existentia, seu ente diuino sin negatio, & defectus propulsatur : quia necessitas essendi, qua ita ablegatur sui esse defectus, & negatio, diuersa formalitas est à prædicato essendi, seu entis à se : siquidem ea necessitas essendi metaphysicè per prædicatum entis à se à priori demonstratur, vti omnes Theologi, & Philosophi iam fatentur.

4. Secundò respondeo cum Vasquez capite sexto, numero 18. ex dictis certam. primo, numero tertio, Bonitatem primariam absolutè talem, quæque, vt entis passio, ab Aristotele, & Philosophis numeratur esse entis totalis solummodo, seu entis totius, quod non solum esse, siue existentiam claudit, sed & alia omnia, quibus, vel physicè vel metaphysicè constituitur, ex quorum integritate, seu integratione, bonitas absolutè talis in quouis genere entis resultat, ac proinde bonitas eam dicit integritatem quam entis conceptus non dicit. Licet autem in eo genere hinc physicè, siue metaphysicè totum ens ex ipsis componatur : ast eius natura compositio eiusmodi non est, vt recte aiunt Nazian. orat. 38. illis verbis *Immensus igitur*, & orat. 42. verbis eisdem vbi Nizetas, & Psellus. Ex quo à contrario inferunt, neque simplicitatem Dei naturam esse, sed aliud esse à natura ; diuersitate quidem metaphysica solum & rationis, non reali.

5. Aliunde vero bonitatem adhuc summam, & per essentiam Dei attributum speciale non esse contendere aliquis posset : quia nimirum diuina omnia prædicata non minus quam entis à se prædicatum, vel transcendat, vel saltem consequatur. Etsi, vt diximus, bonum diuersum quid ex parte obiecti ab ente sit. Primo enim diuina omnia attributa, & prædicata entia esse debent, cum nihil purum non sint. Secundò quia per omnes sunt ea omnia perfectiones quod ipsum est, bonitates esse, vel saltem bonitate constare dicet aliquid aliud perfectio addatur : imo excellentes bonitates Dei attributa communiter censentur cum perfectiones simpliciter simplices ab omnibus reputentur, atque ideo Deo attribuantur Verum nihil hæc omnia probant, ac proinde speciale Dei attributum ab aliis diuersum bonitatem esse dicendum, tenendumque omnino est.

6. Primum supponit attributa diuina entis à se prædicatum imbibere, seu esse entia à se metaphysica substantiuè, cuius oppositum supra non semel ostendimus : imo id etiam Personalitatibus diuinis præcisè sumptis negauimus contra. de Trinit. d. 7. qu. 1. vbi ea de re plura. Sunt tamen entia adiectiuè, quatenus existentia, & entitate essentiæ iure identitatis realis cum illa, & existunt, & sunt physicè, & metaphysicè : ac proinde licet sint nihil reale subsistantiuè, adiectiuè tamen sunt aliquid, ac non purum nihil sicut negationes, & Chimæræ, vt constat ex dictis ibi in simili de personalitatibus. Ex quo constat eis, ne bonitatem quidem secundum quid competere, nedum absolutè talem quæ Deo enti totali competit. Secundum supponit omnia prædicata diuina perfectiones, & simpliciter etiam simplices esse : quod licet vulgo nullo examine accipiatur, rigidum tamen examen requirit quæstione proxima habendum.

QVÆSTIO III.

De diuina perfectione.

QVID perfectio absolutè talis, & perfectio simpliciter simplex sit, videndum primo accuratè erit, vt potè modum, an vtraque, & quo gradu, & modo in Deo sit, dilucide explicetur.

CERTAMEN I.

Perfectionis vtriusque quidditas & essentia examinatur.

1. BOnitatem quampiam rei cuiusuis in se (quo sensu de Dei bonitate disputauimus) idem prorsus, quod eius perfectionem esse censetur communiter, vt videre est in Vasquio, & Soario id sæpè, & docentibus, & supponentibus locis citatis, in Becano 1. part. tract. 1. cap. 4. initio. Lessio lib. 7. de attribut. c. 1. initio & supponi videtur à S. Thom. 1. p. qu. 5. art. 1. ad 1. vbi ait : *Bonum dicit rationem perfecti*, ex quo statim ferè sic intulit. *Vnde quod est vltimo perfectum dicitur bonum simpliciter ; quod autem non habet vltimam perfectionem, quam debet habere, quamuis habeat aliquam perfectionem, in quantum est actu, non dicitur perfectum simpliciter, nec bonum simpliciter*

ſimpliciter, ſed ſecundum quid. Id quod ex ſtato apud Philoſophos, & Theologos omnes proloquio, & principio: *Bonum ex integra cauſa, malum ex quocumque defectu.* (Id enim prorſus perfectum eſt, quod nullum defectum vllquam habet) legitime videtur inferri. A nobis etiam ipſis admiſſum videtur qu.2. cert.3. illat.3. & controuerſ. de Trinit. d.7.quæſt.3.cert.1. Quid autem in hac communi cogitatione veri ſit è perfectionis definitione deprehenderetur.

2. De ea vero definitione audiendus iterum eſt Ariſtoteles recitatus citato loco de Trinit. Etenim 3. phyſicor. cap.6. text.63. *totum*, inquit, *& perfectum, aut idem penitus ſunt, aut naturam finitimam habent.* Id quod ex definitionis identitate probat text.64. verbis hiſce. *Cuius nihil eſt extra, id eſt perfectum, ac totum. Hoc enim pacto totum conſuemimus definire, totum dicentes, id eſſe, cuius nihil eſt extra.* Eandem perfecti definitionem repetit 1. de Cœlo cap.4. text. 23. vbi perfectum eſſe, ait, id, extra quod nihil eorum, quæ ſunt ipſius, accipi poteſt. Rurſus tandem 5. metaph. cap.16. text.21. vbi duo membra perfectionis initio enumerat, ac tandem perfectionem vniuerſim dictis conſone definit. *Quæcumque igitur per ſe perfecta dicuntur, totiet dicuntur. Quadam eo quod ſecundum bene in nullo deficiunt:* Ecce moralem perfectionem: *nec habent in aliquo genere exceſſum*: quia nihil in ſuo genere (quodcumque illud ſit) eis deficit: Ecce metaphyſicam, ſeu phyſicam bonitatem: *neque eſt quidquam extra*: pertinentium ad ipſa in quouis genere: Ecce definitionem perfectionis abſolutè talis, cui definitioni conſonat Iſidor.7. etymol. cap.1. poſt med. ſcribens: *Deus perfectus dicitur, quia nihil ei poſſit adiici.* conſentiunt & ſcholaſtici omnes cum S.Thom.5. metaphyſ.text.21. lect.18. & in cap.2. Dionyſ. de diuin. nom. lect.1. col.1. & 1. part. quæſtione 4. articul.1. ad 1. quæſtione 5.art.5. corp. & communis hominum gentiumque ſenſus. Vnde Latine perfectum, *conſummatum omnibuſque numeris abſolutum* dicitur. Hiſpane vero: *Acabado, conſumado*, linguiſque aliis, æquiualentibus vocibus explicatur.

3. Portò ex his conſtat perfectum ſimpliciter idem omnino eſſe, atque ſimpliciter bonum, vt aiebat S. Thom. recitatus num.1. de quo bono ſeu bonitate proloquium illud: *Bonum ex integra cauſa*, verum habet, ac proinde rei perfectionem, & bonitatem ſimpliciter dictam, ſeu conſummatam idem prorſus eſſe: conſtat item bonitatem, quæ ad conuertentiam cum ente dicitur (de qua quæſtione 2.) idem cum rei perfectione ſimpliciter & abſolutè tali non eſſe. Cum plura quæ ad entis cuiuſvis perfectionem, & conſummatam bonitatem ſpectant, reipſa ab ea differant atque alterius ſint generis, & ordinis. Nempè alia ordinis phyſici, alia moralis: & ordinis phyſici plura accidentia ſint, ex his, quibus entis ſubſtantialis perfectio conſummata, & ſimpliciter talis coaleſcit. Conſtat Tertiò rei totalitatem intrinſecam præcisè perfectionem ſimpliciter non eſſe: quia nullum totum ſiue ex eſſentialibus, ſiue ex integrantibus ſuis partibus intrinſecè conſtitutum ita abſolutæ perfectionis, & bonitatis eſt, vt nihil, quo melius ſit, eſſeve abſolutè poſſit, ipſi deficiat; cum ſic ſumpto, toti plura phyſica, &, ſi rationale ſit, moralia, quibus perfici poſſit, nondum adſint. Ea vero totalitate habet bonitatem, & perfectionem metaphyſicam ſimpliciter ſuo in genere entis, quæ ad conuertentiam cum ente dicitur, eiuſque eſt paſſio: quare, ſi de ea ſolum totalitate intelligatur, Ariſtoteles ex phyſicis recitatus num.2. rectè dixit, perfectum, ſcilicet in genere entis, idem eſſe quod totum. Atque eo ſenſu rectè dicitur bonitatem, quæ entis eſt paſſio perfectionem, ſcilicet in genere entis eſſe, atque ſoli enti totali conuenire. Verum ea perfectio, cum in genere aliquo ſit, non abſolutè, & ſimpliciter, ſed ſecundum quid perfectio, & bonitas, ſcilicet in ſuo genere eſt.

4. Claret etiam ex his nihil, quod totum, ſeu perfectum ſiue eſſentialiter, ſiue accidentaliter phyſicè, vel moraliter componit, aut afficit perfectionem abſolutè & ſimpliciter perfectionem, ſicuti neque ſimpliciter bonitatem, ſed ſolum ſecundum quid eſſe. Si enim bonitas, & perfectio ſimpliciter in totalitate, & integritate omnium quæ rei ſunt, ſiue ad ipſam ſpectant conſiſtit, vt vidimus, nihilo magis pars, aut accidens rei eius perfectio abſolutè, & ſimpliciter, quam eius totalitas, & integritas eſſe poterit. Sunt autem perfectiones ſecundum quid; quia ſunt quid rei perfectionem abſolutè, & ſimpliciter talem ſicuti & totalitatem, ſeu integritatem eius conſtituens: Ideoque rei perfectiones vulgo dicuntur, & bonitates, præcipuè, quæ vltimo loco ordine naturæ rem integrant: eis quippe res completur, & conſummatur, cum reliqua omnia nihil ſupponat. Id autem, quod de partibus, & affectionibus rei diximus, de phyſicis ſunt vera vniuerſim; ſecus de metaphyſicis, quæ in ſe formaliter entis ſubſtantiam metaphyſici rationem formalem non claudunt: ea ſiquidem cum actum entitatiuum de ſe non habeant (in quo primaria bonitas, & perfectio, adhuc ſecundum quid, ac reliquarum fundamentum) nec bonitatem & perfectionem adhuc ſecundum quid habebunt vt quæſt.2. cert.2. docebamus; niſi ratio entis, ſeu exiſtentis alterius prædicati, cuius entitate, & eſſe, iure phyſicæ identitatis adiecticiè, & ſint, & exiſtunt, ſimul adiocetur.

5. Reſtat conceptum perfectionis ſimpliciter ſimplicis exactè declarare: de quo nonnulla arximus controuerſ. de Trinit. d.1.quæſt.3. cert.1.n.5. & 6. receptam eius definitionem dedimus ex Anſelmo 5. Proſologij cap. & 14. Monolog. *Quod melius eſt in aliquo non ipſum quam ipſum: vt non aurum, quam aurum. Nam melius eſt homini eſſe non aurum, quam aurum.* Nempe, quod melius eſt omni poſitiuo oppoſito, atque cum ipſo incompoſſibili, ipſiuſque deſtructiuo; vti non aurum, quod eſt homo, melius ipſi eſt auro, quod eſt non homo, aut quouis alio ente, quod hominis negationem inuoluit: quam definitionem clarius iam Doctores tradunt, *quod melius in vnoquoque eſt ipſum, quam non ipſum*, vbi verba pugnare videntur; ſenſus autem, & ſententia vtriuſque concordat. Vocibus enim, *non ipſum*, ab Anſelmo ſignificatur poſitium, in quo alterius cuiuſvis negatio includitur ob incompoſſibilitatem. Diximus autem contra Gaſp. Hurtado, & Ruiz citato loco, id, cui melius eſſe debet ſimpliciter ſimplex perfectio totum eſſe, non partem alteram, quæ ea perficitur. Tum, quia perfectio ſimpliciter ſimplex totius, non partis eſt. Tum, quia Dei totius eſt, in quo partes non ſunt. Tum, quia id expreſsè verbis Anſelmi excluditur; imo vero melioritatis huius comparatio non ad id, in quo perfectio eiuſmodi eſt, ſeu reſpectu totius, quod perfectum ſimpliciter eſt, fieri debet, aut poteſt; alioqui creata tota omnia ſimpliciter ſimplicem perfectionem haberent: cum vnicuique melius ſit ſuum eſſe, quam quodvis aliud eſſe incompoſſibile. Et pugnans contradictorie cum ipſo, quod, ſi in ipſo poneretur, atque illud aliud eſſet, periret. Citato vero loco ex communi ſententia nondum exactè diſcuſſa locuti ſumus, quouſque hic rigidè rem examinaremus, atque explicaremus, verba Anſelmi.

6. Eſt tamen aduertendum in Anſelmi verbis, ne ex illis aberrandi occaſio à nonnullis aſſumatur, notanter ab Anſelmo dictum: *quod melius eſt in aliquo*, non tamen *alicui* quod dici deberet, ſi melioritas reſpectu illius, ſeu totius, in quo ſimpliciter ſimplex perfectio eſt, eſſe deberet, ac non potius reſpectu alterius, quod deterius eſt. Licet autem in exemplo hominis non auri, & auri oppoſiti, & pugnantis, ſeu incompoſſibilis cum homine non auro, dicat melius eſſe hominem, & non aurum eſſe, quam aurum homini eſſe: non ideo dixit, quia ei tanquam termino *cui* melius verè, ac reipſa ſit: cum homo non aurum, homo non aurum ſit, potius, quam homini vel hominis bonum rigidè loquendo; nec eſſe aurum hominis bonum vllateraus ſit, vt eſſe non aurum, quod eſt homo, melius, rigore ſermonis, homini dici, eſſeve queat. Sed ita locutus eſt Anſelmus (licet, neque ita ex ſermonis proprietate, neque ex ſententia, quam volebat exprimere) vt eam nobis aliquatenus inſinuaret exemplo in quo (vt vulgo dicitur) non requiritur veritas, ſed aliqualis ſimilitudo ad intentum explicandum. Patetque id in exemplo eodem hominis non auri, quod adhibuit ad perfectionem ſimpliciter ſimplicem explicandam: in qua quidem perfectio ſimpliciter ſimplex, ſicuti neque in creatura vlla, non eſt.

7. Quod

7. Quod si melioritas perfectionis simpliciter simplicis respectu alterius, seu aliorum a sic perfecto necessario futura sit, vt ostendimus, nullam creaturam perfectionem simpliciter simplicem habere posse apertè monstratur: quia nullius creaturæ, etiam nobilissimæ, esse, quod est aliorum omnium identicum non esse, melius est quam aliorum omnium esse. Cum inter reliqua omnia esse Dei sit, quod est non esse identicum illius creaturæ, eaque infinitè melius. Denique inde etiam facile ostenditur nullam entitatem partialem in quouis ordine posse vllatenus esse simpliciter simplicem perfectionem. Tum, quia pars quæuis creatura necessario est, cum Deo partem esse repugnet, vt vidimus supra. Tum etiam, quia, vt dicebamus, parti omni repugnat perfectionem absolutè esse, imo & in aliquo genere, atque adeo in illo etiam est perfectio secundum quid vt diximus numero 4. Nequit autem quod perfectio absolutè non est, perfectio simpliciter simplex esse. Licet autem partes physicæ perfectiones secundum quid dici queant: ast perfectiones simpliciter simplices, adhuc secundum quid dici non possunt: quia est manifesta in terminis ipsis atque (vt vulgo dicitur) in adiecto implicatio.

CERTAMEN II.

Perfectionem absolutè, & multo magis simpliciter simplicem, Dei proprium, & speciale attributum esse.

1. PLures continet præpositus titulus conclusiones ab omnibus receptas. Prima est Perfectionem absolute, & simpliciter talem Deo conuenire. Probatur facilè ex definitione eiusmodi perfectionis explicata à nobis certam. 1. à numero 2. Perfectum enim per Aristotelem, & Doctores omnes citatos ibi est: *cuius nihil est extra*, siue *id extra quod nihil illorum*, quæ ipsius sunt, siue ad ipsum spectant, *accipi potest*. Ex quibus perfectionis absolutè talis abstracto nomine significatæ definitio hæc erit. *Coniunctio, & integritas omnium, quæ ad aliquod ens, vt eius formaliter vel materialiter spectant.* Extremis verbis explicui illud, quæ ipsius sunt, vt creaturas quæ Dei proculdubio sunt effectiuè, & dominatiuè, & tamen Dei perfectionem non intrant, excluderem. Sic autem ex ea definitione pro maiori posita discursum perficio: in Deo est verè coniunctio, & integritas omnium, quæ ipsius esse possunt: ergo perfectio absolutè talis. Minor constat. Nihil enim, quod Dei formaliter esse possit, ei deficit, non solum coniunctione vnionis physicæ, sed comunctione identitatis realis, vt singula percurrendo patebit. Secundo ex prædicato entis a se, infinitatis, & simplicitatis demonstratur. Materialiter autem nihil ei physicè deficit ex his, quod ipsius sit, esseve debeat: quia omnino simplex, & spiritualis, ac indiuisibilis est.

2. Secunda conclusio. In Deo est summa perfectio absolutè, & simpliciter talis per essentiam. Duo in hac conclusione continentur. Primum, Perfectionem Dei esse summam. Probatur primo: quia non est vnde diuina integritas, & coniunctio omnium, quæ ipsius formaliter sunt, limitetur, aut aliquid quod ad eam integritatem possit confluere deficiat: cum ab alio non sit. Hoc argumentum, etsi negatiuum, euidens est ad negationem, & defectum alicuius formalitatis, quæ Dei esse possit à Deo relegandam. Eius vero positionem necessariam positiuo termino, qua negatio, & defectus formalitatis à Deo formaliter excluditur, è positiuo prædicato, & termino entis à se positiuè demonstrare equilibet facilè potest. Ex quo cuiusvis prædicati infinitas, atque, vt sic loquar, summitas demonstratur. Iterum demonstratur ex eo, quod sit in eo omnium entium, perfectionum possibilium creatarum productiua potentia, ad quam eminenter debet omnem rerum perfectionem possibilem præcontinere: ac proinde ei, coniunctim etiam sumptæ, excellere: cum eius coniunctim etiam sumptæ causa æquiuoca principalis, imo prima, & principalissima, sit. Qua de re egregie loquuntur Patres Dionys. 5. de diuin. nomin. Iren. lib. 4. capite 37. Cyrillus 1. contra Iulian. sub fin. vbi plura refert ex Philosophis, Platone, Porphyrio Hermete Trismegisto, quæ hic scripsit in Pimandro cap. 5. fine, & cap. 15. & Æsculapius ad Ammonem Regem, verba recitat Soar. d. 30. metaphysic. section. 1. numero 5. secundum autem, quod ita perfectionem absolutè dictam summam Dei per essentiam habeat ex omnium diuinorum identitate, vnissima vnitate, atque reali indiuisibilitate liquido apparet.

3. Hinc multiplex differentia perfectionis diuinæ à perfectionibus creaturarum aperitur. Prima: Quod in his perfectio ab alio, & participata est; In Deo autem à se. Secunda inde; quod summa in eis non sit, sicut in Deo. Tertia: quod non per essentiam, & entitatem suam, sed per accidentia plura reipsa à creatura cuius perfectionem constituunt, diuersa earum perfectio absolutè integretur, & constituatur. Quarta: quod sit defectibilis in creaturis. Quinta, quod non in omni genere entis perfectio sit, ac proinde non absolutè, sed secundum quid sit perfectio: quia in genere entis creati, quod imbibitos multos defectus habet, dependentiæ, limitationis, quæ omnia, & similia secus in diuina perfectione habentur. Contra præfatas conclusiones solum videtur pugnare communis difficultas de pluribus actibus diuinæ voluntatis, & scientiæ futurorum, quæ possent à Deo decerni, proindeque cognosci, nec tamen eorum decreta, & cognitiones adsunt de facto: cum tamen esse possent. Sed huic difficultati responderi posset, etsi possint Deo adesse, ast non debere adesse physice, vel moraliter, cum liberi sint: quare eorum abitationem defectum propriè, aut physicum, aut moralem non esse, vt Dei perfectioni obesse queat. Sed certè neque actus virtutum supererogationis debemus vllo genere debiti habere, & tamen ad nostram perfectionem spectant: quæ absolutè dicta, non ea solum, quæ debentur, quorumque carentia defectus, & peccatum sit, siue physicè, siue moraliter; sed ea omnia etiam, quorum in ente perfecto capacitas, & aptitudo est, coercet: est autem in Deo, ac nobis ad actus liberos, atque indebitos capacitas, & aptitudo, vt patet. Respondetur ergo in actibus voluntatis, & scientiæ Dei necessariis quidquid formalitatis volendi, & representandi, in liberis etiam est, formaliter etiam præcontineri: quarè eorum positionem, vel defectum nihil Deo in genere volendi, aut sciendi addere vel minuere: quod mysterium libertatis diuinæ esse circa quod explicatione nostra præfatæ difficultates euanescent contra 4.

4. Tertia conclusio. In Deo est perfectio simpliciter simplex per essentiam: quod in Deo eiusmodi perfectio sit facilè ex eius definitione demonstratur. Nam Deus est melior ipse, quam reliqua entia, quæ sunt non ipse, siue distributiuè, siue coniunctim ea omnia sumantur. Ac proinde melius quid est non ipsa, quod est Deus, quam ipsa reliqua entia: ergo est simpliciter simplex perfectum: ergo in Deo est simpliciter simplex perfectio, sine qua nihil simpliciter simplex perfectum esse potest. Secundo probatur: quia simpliciter simplex perfectio est perfectio pura simpliciter sine vlla mixtura imperfectionis: ac proinde dicitur melior ipsa, & negatio aliorum omnium, quæ in ipsa est, quam reliqua omnia, quia in reliquis ab ente à se non est simplex perfectio, sed imperfectionibus mixta: atqui in Deo est pura perfectio sine vlla mixtura imperfectionis: ergo simpliciter simplex perfectio. Quod autem Deo per essentiam, & entitatem suam physicam eiusmodi perfectio conueniat eadem ratione demonstratur, qua de perfectione absolutè dicta summa ostendebatur concl. 2. n. 2.

5. Quarta conclusio. Tam perfectio absolutè talis & summa, quam simpliciter simplex propria Dei, eiusque speciale attributum est, non transcendens prædicata diuina. Duo coercet conclusio. Primum vtramque perfectionem Deo esse propriam, atque creaturis impossibilem. Id quod de perfectione simpliciter simplici, & sine vlla imperfectionis mixtura, patet: cum ab imperfectioni-

bus enumeratis num. 5. & aliis pluribus ſuppurari creaturæ nequeant: neque melior ipſæ, quam non ipſæ modo explicato eſſe poſſint. De perfectione ſumma conſtat: quia eſt è prædicato creaturæ limitata, ac Dei perfectione exemplari omnium poſſibilium perfectionum cauſa longe interior. Item: quia in Deo eminenter actiuè æquiuoce, atque principaliter continetur: quod autem abſolutè dicta perfectio creaturæ ſit impoſſibilis: conſtat etiam, quia neque in genere entis, & abſolutè creatura perfecta eſt, ſed ſummum in ſuo genere vnaquæque: quare & ſecundum quid, vt diximus ſupra hic, & certam. 1. ergo perfectio abſolutè talis, ita eſt Dei, vt repugnet creaturæ vlli conuenire: Quod ipſum eſt proprium Dei eſſe. Sed hoc nondum probat vtramque perfectionem, neque earum adhuc alteram, attributum ſpeciale Dei eſſe, quod eſt ſecundum in quarta hac concluſione contentum.

6. Id autem probatur: quia neutra perfectio, ſiue abſolutè talis, ſiue ſimpliciter ſimplex, eſt eſſentiæ metaphyſicæ Dei formalis, & metaphyſicus conceptus, ſed extra illum metaphyſicè, neque attributa reliqua Dei tranſcendit (quæ ſolum duo ſatis ſunt, vt ſpeciale Dei attributum conſtituatur) ergo quæuis earum perfectionum eſt Dei ſpeciale attributum. Antecedentis pars prima conſtat ex dictis quæſtione 2. certam. 2. vbi bonitatem Dei extra eſſentiæ metaphyſicæ Dei conceptum eſſe oſtendimus, atque difficultatibus oppoſitis fecimus ſatis: quæ imperfectione, ſiue abſolutè tali, ſiue ſimpliciter ſimplici ſunt clariora, vt ex ſecunda probatione ſtatim patebit. Secundo probatur: quia eſſentia metaphyſica Dei ſolo prædicato entis continetur: aſt perfectio, ſiue abſolutè dicta, ſiue ſimpliciter ſimplex, dicit omnium diuinarum formalitatum congeriem, coniunctionem, atque integritatem. Quod autem neutra earum perfectionum reliqua attributa, vel eorum aliquod, tranſcendat, certiſſimum mihi eſt. Cum eorum nullum formaliter metaphyſicè ſit totum, ſed pars metaphyſicè integrans, & conſtituens Deum: ac proinde iuxta perfectionis eſſentiam, & definitionem, quæ in integritate, & in coniunctione omnium, quæ rei ſunt, conſiſtit, nequit in parte metaphyſica reperiri. Quod autem phyſicè quoduis prædicatum diuinum ſit totus Deus, nil refert, cum de attributis Dei, qua talibus, agitur: cum in ordine ſolum metaphyſico, non autem phyſico attributa eſſe poſſint.

7. Addo reliqua attributa non ſolum perfectiones ſimpliciter ſimplices, aut abſolutè dictas perfectiones non eſſe, ſed neque eſſe perfectiones, aut bonitates ſecundum quid, niſi quatenus integrant metaphyſicè Deum. Ratio autem eſt, quam dedimus ſupra quæſtione 2. certam. 1. numero 2. & certam. 2. numer. 6. & quæſt. hac 3. certam. 1. numero 4. quia non ſolum partes metaphyſicæ Deum integrantes ſunt, ſed quæ entia ſubſtantiuè metaphyſicè non ſint, ſed ſolum adiectiuè entia, quæ iure identitatis cum Dei metaphyſica eſſentia, ſeu ente à ſe ſubſtantiuè, eiuſque exiſtentia, & ſunt, & exiſtunt: quare præciſè, & ſecundum ſe ſumptis, ſicuti eſſe, & entitas, quæ prima bonitas, & totius bonitatis fundamentum in quouis ordine eſt, non adeſt, ita neque bonitas: quare ſolum adiectiuè bona (ſicuti, & enta) adhuc ſecundum quid, dici poſſunt: quia vero, & ita bona ſunt, & totum, ſeu perfectum ſimpliciter, & integrum metaphyſicè Deum conſtituunt, bonitates, & perfectiones Dei ſecundum quid dici quodammodo poſſunt: quouis enim attributo metaphyſico Dei præciſo perfectus metaphyſicè Deus non ſtat. Quare, quaſi cauſatiuè vnumquodque Dei perfectio eſt, quam integrat: atque eo ſenſu Dei dici poteſt perfectio, non autem ſermonis rigore, & proprietate. Perfectio autem, ſiue abſolutè dicta, ſiue ſimpliciter ſimplex omnino abuſiuè dicitur, vt ex dictis conſtat. Vnde patet, quam friuolè pro bonitate propria attributorum Dei, atque eius tranſcendentia obiiciebatur cert. 1. n. 5.

8. Denique dubitabis, an perfectio abſolutè talis, & perfectio ſimpliciter ſimplex duplex attributum metaphyſicè diuerſum, an vnum ſolum debeant conferri? Et duplex quidem adæquatè diuerſum non poſſe eſſe per ſe patet. Cum perfectio ſimpliciter ſimplex, perfectio abſolutè talis neceſſariò eſſe debeat. Addere vero aliquid aliud, ac proinde inadæquatè differre, ex definitione data videbitur. Nimirum rationem melioritatis reſpectu aliorum omnium. Sed id etiam dicit diuina perfectio abſolutè: cum è prædicato diuinæ infinita, ac ſumma omnium eſſe debeat, ac ſine imperfectionis mixtura: quod ipſum eſt maiorem omnibus, ac perfectionem ſimpliciter ſimplicem eſſe: quare vtraque perfectio diuina eadem eſt, licet aliis vocibus, vel aliis quandoque explicetur; ac proinde ſub ea vocum diuerſitate idem omnino obiectum, & prædicatum diuinum, idemque, & vnicum attributum diuinum ſignificatur: de bonitate, & perfectione morali Dei agere proximum alicui videretur. Sed exacta de eis diſputatio omnium, quæ de voluntate Dei diſputanda ſunt controuerſ. quarta, exactam notitiam ſupponit: quare de eis agere in eius controuerſiæ diſputationem reſeruamus quintam.

QVÆSTIO IV.

De vita diuina.

NON agimus de vita, ſeu actibus viuentis Dei in actu ſecundo, ſed de vita, ſeu prædicato viuentis in actu primo: cuius examen præſentis diſputationis eſt. Nam de actibus vitalibus diuinis, earum potentiis in particulari (cum ſolum intellectus, & voluntatis ſint) ad controuerſias de ſcientia & voluntate Dei ſpectat diſputare.

CERTAMEN I.

Deum viuentem eſſe: ac proinde in eo eſſe vitam in actu primo.

1. SVpponendum in primis eſt ex controuerſ. de anima in principio vitali, ſeu viuente in actu primo quiuſuis vitæ creatæ genere, etiam intentionalis, duo inueniri: ſcilicet rationem principij ſe mouendi (in qua ratio veri principij actiui phyſicè & paſſiui actus vitalis neceſſario inuoluitur) ac proinde Deo reſpectu ſuorum actuum omnium omnino repugnat, cum quibus Deus adæquata identitate phyſica reali identificatur. Huius enim perfectiſſimæ vnitati, & indiuiſibilitati actio phyſica & paſſio realis (quæ non, niſi inter realiter phyſicè diſtincta eſſe poteſt) omnino contradicit; licet creaturis, quibus ob ſuam imperfectionem diuiſio realis phyſica à ſuis actibus, & perfectiuis non repugnat poſſit conuenire, ac de facto conueniat. Hunc vitæ, & viuentis modum vitam phyſicam citato loco nominabamus creaturis propriam, Deoque indignam. In nonnullis vero viuentibus perfectioribus, vt intellectualibus, & intentionalibus (è quibus ſolis Deus eſt) alius vitæ, & viuentis conceptus, tam in actu primo, quam in actu ſecundo ſimul inuenitur. Nimirum, vt in ſuo connaturali ſtatu poſita ſeſe actuent, atque aliquo modo perficiant, poſſintve perficere, & actuare cognoſcendo, vel intendendo, aut amando aliqua. In quo nullus phyſicus, & realis motus, actioue, aut paſſio phyſica viuentis formaliter intercedit (vt de ſe patet, atque controuerſ. de ſcientia Dei oſtendemus) ſed intentionalis vti eam citato loco appellabamus. De huiuſmodi ergo vita intentionali vera, & reali, nec phyſica, nec per rationem ficta, ſed Deo digna agimus, dum de Dei vita, atque an viuens Deus ſit? diſputamus; licet alio vitæ phyſicæ genere viuentem non eſſe Deum reſpectu ſuorum actuum omnium (vt diuinas proceſſiones excludam, de quibus, quoad earum vitalitatem, controuerſ. de Trinit. diſp. 3. egimus late) certum Catholicis Doctoribus

ribus est. Ideirco Theologi, qui Deum viuere, quia perpetuo se immanenter, & perfectiue mouet cum Platone docent, de mota, & perfectione intentionalibus benigne interpretandi erunt.

2. Deum igitur viuentem esse, atque vitam habere certum ex fide est. Sæpe enim, ac sæpius quam recitari hic oporteat, Deus viuens, & viuus in scriptura veraque veteris, & noui testamenti expresse dicitur, vnum tantum, vel alterum locum perstringam Daniel. vlt. *Dominum Deum meum adorabo, quia ipse est Deus viuens.* Ioann. 5. *Pater, & Filius vitam in semetipsis habere* dicuntur. Apocal. 5. *Adorauerunt viuentem in sæcula sæculorum.* Et Prophetæ passim. *Vivit Dominus in cuius conspectu sto.* Id etiam ostendunt ea scripturæ loca, quibus Dei scientia, amor, & prouidentia exprimitur: ea siquidem omnia, & singula vitales actus sunt, &, qui nonnisi a principio vitali, & viuente possunt haberi. Ea vero testimonia, tum, quia plura, tum quia pro prioribus eorum actuum sedibus, & controuersiis recitanda necessario sunt, repetitionis vitandæ gratia in præsentiarum omittimus. In hac porro veritate, & alia Scripturæ sacræ veritas fundatur Ioann. 1. illis verbis: *Quod factum est in ipso vita erat.* Id est, quod factum est, quantumuis truncum, & inanime in se sit, in Deo, in quo omnia, tanquam in principio, & exemplari, & efficiente primo, & principalissimo eminenter sunt, imo, in quo Deus ipse creatura omnis est, vita quidem ipsa, & viuens perfectissimum est: quæ, nisi Deus vita, viueretque nobilissimum foret, vera esse nusquam possent, vt de se patet.

3. Naturali vero ratione Deum viuere, vitamque habere adeo constat aperte, vt Augustinus concione 2. in Psal. 113. dicat, genes nullatenus ligneas, aut lapideas, aut æreas statuas, sine aliquo viuente earum incola, tanquam Deos adorasse. Probatque primo demonstratiue potest. Quia substantia viuens melior e genere suo est substantia non viuente: atqui Deus optima, & perfectissima substantia est: ergo substantia viuens est. Secundo demonstratur demonstratione, qua vsus est Dauid Psal. 93. contra impios stolidos, (ex quo, & nos vtemur controu. 2. Dei scientiam ostendentes) verbis illis *Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum non considerat?* &c. Quæ demonstratio ad ostendendum vitæ, ac viuentis prædicatum vniuersim ita efformatur. Quidquid creatum est, & singulatim, & coniunctim sumptum, à Deo tanquam à causa prima, & principalissima est: atqui in creatis plura sunt viuentia, & habentia vitam: ergo Deus est viuens, & habet vitam. Consequentia probatur. Quidquid ab alio principaliter est, in eo continetur vel formaliter, vel eminenter: Sed viuentia creata à Deo principaliter sunt, vt in maiori assumebatur: ergo viuentis creati ratio erit in Deo, vel formaliter, vel eminenter. Maior est per se nota: quia nemo dat, quod non habet: quare, quod principaliter dat aliquod esse, habere illud, & continere in se debet principaliter: nequit autem principaliter illud continere, nisi formaliter, vel eminenter illud, & præhabeat, & præcontineat. Elige ergo: an velis in Deo admittere rationem viuentis formaliter vel eminenter: nam alterutrum admitti consequentia cogit: si formaliter (licet allunde erres, creatam viuentis rationem, etiam qua creatam, in Deo admittens) intentum nobis concedis.

4. Si autem dicas eminenter solum viuentia cuncta tam facta, quam possibilia à Deo contineri: ac proinde, & prædicatum viuentis, non formaliter, sed eminenter solum in Deo esse (quod satis ad potentiam viuentium omnium productiuam est) vnum demonstrationis non effugies. Licet enim an omne viuens perfectius sit omni non viuente: vel possint potius aliqua viuentia imperfectiora aliquibus non viuentibus esse, ac proinde eminenter ab his contineri, & produci queatur? quæstio esse possit. At vero gradum viuentis perfectiorem de se, & genere suo gradum entis esse, quam non viuentis apud omnes hactenus indubitatum est, atque, vt per se notum, receptum: sicuti & viuentis sensitiui gradum entis perfectionem in sensitiuo, & intellectiuum pure sensitiuo esse meliorem (vt Augustinus ait 11. de ciuit. c. 16.) sunt enim nobiliori modo, & immaterialiori, ac subtiliori aliis operatiua. Hinc euidens est perfectissimum ens ex ordine, & gradu viuentium perfectius necessario fore perfectissimo ente ex inferiori gradu non viuentium: ac proinde à nullo ente ex gradu non viuentium posse eminenter contineri; atqui creata viuentia, non solum nobilissima eius ordinis seorsim, sed cum reliquis omnibus viuentibus, eminenter per te continentur à Deo: ergo Deus non est non viuens, & inanimæ, sed omnino formaliter viuens, atque eminentiori modo, quam viuentia reliqua viuens. Similis demonstratio è Deo causa exemplari, & idea creatorum omnium, & clarior efformatur: siquidem ea omnia, quæ in eius effectis sunt, exemplar debet formaliter continere, eis exceptis, in quibus illi ab exemplari causa defecerit: cuiusmodi sunt creaturarum imperfectiones, & defectus ipsis necessarii, ac Deo impossibiles.

5. Demonstrari denique ea conclusio posset eis omnibus demonstrationibus, quibus Deum intellectiuum, & volitiuum esse, scientemque, & volentem citatis demonstrabimus controuersiis de scientia & voluntate Dei: ex demonstratione enim specifica legitime, & infallibiliter genus demonstratur. Imo ex intellectuali Dei vita Deum viuentem generice esse demonstrarunt. Arist. 12. metaph. fine, & S. Thom. 1. p. q. 18. art. 3. Ne tamen importune hic scientiæ, & intellectualitatis demonstrationes, postea opportunius necessario adhibendæ, inferantur, modum demonstrationis huius indicasse satis in præsentiarum fuit.

CERTAMEN II.

Deum infinite, ac summe viuentem per essentiam, attributaliter tamen, esse: vbi huius prædicati à simili creaturarum distinctio.

1. EX demonstratione proxime facta facile demonstratur Deum summum, infinitumque viuens, & principium vitæ actualis suæ, siue suarum operationum vitalium esse. Cum enim principium omnium possibilium viuentium sit: atque inde ea omnia continere in se, imo præcontinere ad eiusmodi actuationem debeat, viuentis ratio in Deo nequit, non eis omnibus in ratione viuentis excellere: quod, nil summum, & infinitum quid in ratione viuentis Deus sit, fieri minime potest. Sed dices ex potentia productiua omnium viuentium possibilium inferri potentiam excellentissimam, seu continentiam actuum eorum omnium, quæ quidem vitalis non est, ac proinde nec principium vitale. Etenim ea continentia, & actuitas omnipotentiæ, vel potius omnipotentia est: quæ formaliter potentia vitalis in Deo non est: cum non sit virtus productiua Dei immanenter, & in se, sed ad extra, & tranieuntur secundum se totam. Secundo quia etiam virtus productiua viuentium creatorum omnium possibilium, etsi formaliter à potentia productiua Dei non viuentium creatorum differret (quod abnuimus, cum in Deo vnicam & indistribilem metaphysice, & formaliter adhuc possibilium omnium, ac proinde è conceptu suo indistribili omnipotentiam admittamus d. 3. q. 1.) licet principij, & potentiæ vitalis creati productiua sit; ast potentia vitalis Dei non est. cum viuens creaturæ actus vitalis Dei non sit.

2. Ex ea vero rationis huius nostræ solutione videtur demonstratio nostra secunda pro prædicato viuentis in Deo efformata cert. 1. n. 3. labefactari. Idcirco eam totis suis neruis, ac omni suo robore explicato proposui, vt eis succisis enerues, tum pro præsenti, tum pro argumentis aliis similibus, quæ passim ex eodem principio continentiæ eminentialis principaliusti agentium tam in Philosophia, quam in Theologia naturali solent remanere. Præcidentur autem si vulgarem æquiuocationem continentiæ eminentialis, & actuitatis agentium detegamus: ea vero in eo sit: quod continentia eminentialis eorum, quæ in effectu, idem formaliter, quod actuitas, putetur: cum tamen sit quid diuersum & metaphysice prius. Continentia enim eorum non est in ordine ad effectum,

ctum, ſed ad id, in quo potentia, ſeu vigor effectiua eſt: cui ea omnia eminentiori gradu, quam in effectu adeſſe formaliter debent: in cauſa etiam æquiuoca principali ipſius: ſicuti in cauſa vniuoca principali formaliter debent adeſſe, vt virtus effectus vniuoci actiua in eo ſit. Eſt autem continentia hæc ſiue formalis, ſiue eminentialis metaphyſicè, quam potentia, & actuitas ſui effectus prior: quia nemo non totum non dat, ſed neque dare poteſt, niſi dandum præhabeatur; de nondum enim habitis, ac præhabitis, nec moralis, aut ciuilis, nec phyſica dominij poteſtas eſſe poteſt. Ex hoc autem conſtat, quod, licet, qua potens Deus viuentia producere viuens formaliter Deus non ſit, quia eiuſmodi effectus viuere Deo non ſunt, ac proinde ab omnipotentia, quæ vitalis formaliter non eſt, vt ſolutio dicebat, prouenient; alt ratione eminentis præcontinentiæ eorum, quæ viuentia ſunt, neceſſario ad eam potentiam præſupponita viuens formaliter eminentiſſimo modo Deus eſſe debeat: ac proinde ſumme atque infinite viuens vti eis demonſtrationibus oſtenditur.

3. Probatur ſecundo non abſimili demonſtratione concluſio ex prædicato idea, ſeu cauſæ exemplaris creaturarum, quæ in Deo metapyſice eſt, ſeu quæ eſt phyſice Deus. Si enim Deus cauſa exemplaris poſſibilium viuentium perfectionum, & perfectiorum, imperfectionibus ſeclusis, in Deo eſſe debent: alioqui aliquorum idea non eſſet, & exemplar, quod in eorum effectione imitaretur Deus: aliquæque eſſent viuentia, quæ ſui rationes ab ipſis imitabiles in Deo non haberent. Si autem omnium, & ſingulorum viuentium poſſibilium perfectiones coniunctim in Deo, eiuſque prædicato viuentis formaliter infectis indiuiſibiliter metaphyſice ſunt, ergo eſt in eo ratio viuentis infinita. Dices viuentia poſſibilia finita eſſe: quare ex omnium continentia ſiue actiuæ, ſiue exemplaris cauſæ in Deo non argui infinitatem gradus, ſeu prædicati viuentis. Certe, ſi continentia hæc cauſæ, & virtutis actiuæ, & exemplaris in Deo vniuoca eſſet, atque ad amuſſim, vt dicitur, teneret ſolutio admiſſa finitudine viuentium creatorum poſſibilium, quam admittimus modo. Eſt autem non vniuoca, ſed æquiuoca, principaliſſima, quæque ad omnia impoſſibilia, ſi poſſibilia eſſent, quatenus de ſe extendi poteſt: cum neque ab illis, nec dependenter ab eorum poſſibilitate ſit, ſed ex neceſſitate omnino abſoluta Dei, diuinique phyſici eſſe. Tertio huius prædicati ſummitas, atque infinitas demonſtratur ex prædicato entis à ſe, ex quo diuinorum omnium in ſuo genere infinitas, ac ſummitas demonſtrata à nobis hactenus fuit. Quarto ex infinitate diuinorum actuum vitalium.

4. Quod autem ſumme, atque infinite viuens Deus per eſſentiam ſit (dummodo de eſſentia Dei metaphyſica non intelligatur, cuius attributum eſſe prædicatum diuinum viuentis tertia concluſione oſtendam, ſed de phyſica) ſecunda eſt præpoſiti rituli concluſio, facilisque probatu, ſicut de aliis attributis quæſtionibus antecedentibus probauimus. Primo: quia ad eſſentiam phyſicam Dei, entis perfectiſſimi, atque abſolutiſſimi, ſpectat, quidquid in genere entis poſſibilis perfecti quomodolibet inueniri poteſt ab omni tamen imperfectione ſuppuratum. Huiuſmodi autem eſt prædicatum viuentis diuinum: ergo Deo per eſſentiam phyſicam competit. Secundo ex diuina ſimplicitate, & indiuiſibilitate omnimoda Dei ſupra demonſtrata, cum qua pugnat diuini alicuius prædicati ab eſſentia, aut quouis alio prædicato phyſica diſtinctio. Tertio ex prædicato entis à ſe, ex quo nonniſi cum omnibus diuinis prædicatis, in ſuo quodque genere, infinitis eſſe phyſicè poteſt. Ex quo vlterius ſit Deum viuentem non ſolum in actu primo, ſed & in actu ſecundo per eſſentiam ſuam phyſicam eiidem argumentis demonſtrari. Hinc multiplex Dei, qua viuentis à creatis viuentibus diſcrimen. Primum: quod à ſe viuens ſit. Secundum ſtuic proximum: quod infinite, ac ſumme viuens. Tertium: quod per eſſentiam viuens non ſolum in actu primo, ſed etiam in ſecundo. Quartum: quod viuens vita intentionali à phyſica reipſa diſtincta Deus ſit. Quintum: quod omnis creatæ vitæ, tam in actu primo, quam ſecundo principale agens, & exemplar ſit. Horum nihil viuentibus creatis competit: ac proinde excellentiſſima eminentia diuinæ vitæ præ creatis cunctis poſſibilibus viuentibus luculentiſſime ex eis monſtratur.

5. Tertia concluſio. Præmiſſarum viuentis attributale, ſeu attributum ſpeciale Dei eſt. Quod ſpeciale attributum Dei ſit, ſi ſit attributum, planum in noſtris principiis eſt, qui diuina attributa neque inter ſe ſe, nec cum eſſentia metaphyſice confundimus: cum nulla in eo ſit tranſcendentiæ per attributa reliqua in prædicato viuentis, vel leuis, vmbra. Quod autem attributum ſit metaphyſicè ab eſſentia metapoyuca Dei diuinum in noſtris etiam principiis patet: quia in ente à ſe (quo tota Dei metaphyſica eſſentia continetur) viuendi ratio non clauditur. Dices ſaltem in prædicato viuentis ea ratio clauditur: quare ſecundum ſe totum attributum non erit. Hæc obiectio reliqua enumerata attributa diuina tangit; in noſtris tamen principiis nihil viget, ſiquidem diximus ſæpe attributa omnia non eſſe à ſe, ſeu non eſſe entia à ſe ſubſtantiue metaphyſice, ſed adiectiue. Contra reliquas vtriuſque certaminis concluſiones nihil momenti obiici poteſt. Ex eminenti enim vita pure intentionali Dei, neque realis influxus in actus vitales, quare neque ab eis viuentis Dei realis diſtinctio infertur vt vidimus cert. 1. num. 1. quod autem non nemo dicere poſſet: gradum viuentis intellectualis, quem ſolum Deo aſcribimus, ſupponere in viuente gradus vitæ nutritiuæ, & ſenſitiuæ, qui Deo repugnant, vt patet excoordinatione prædicamentali ſubſtantiæ vſque ad hominem, qui viuens intentionale etiam eſt, nihil præſtat. Tum, quia Deus in linea prædicamentali non eſt, ſed ſupra illam neque eo modo, quo creata quæ in ea ponuntur, viuens, ſed ſupra viuens. Tum, quia, neque viuentia pure ſpiritualia perfectiora, quæ vita etiam intentionali viuunt, eos gradus vitæ in ſua linea ſupponunt. Suppont autem eos homo, quia abſolute corporeus, atque à ſenſibus pro hoc ſtatu ad intelligendum dependens.

DISPVTATIO VIII.

De Omnipotentia Dei.

Si omnia quæ ad Omnipotentiam, eiuſque operationes, & concurſus cum cauſis ſecundis ſpectant, diſputanda hic eſſent, non longam diſputationem ſolum, & controuerſiam, ſed forſitan totum integrum texeremus. Sunt enim plura de neceſſitate & modo concurrendi Dei per ſuam potentiam cum cauſis ſecundis, tum liberis, tum neceſſariis, tum naturalibus, tum ſupernaturalibus, & ordinaria, & extraordinaria prouidentia. Hæc autem omnia, quia, & proprioribus aliis Philoſophiæ, & Theologiæ locis diſputata à nobis, & diſputanda ſunt, & ad Dei attributa, quæ hic ſecundum ſe examinantur, non attinent, ſed ad extrinſeca attributi Omnipotentiæ operationes, & effectus: proinde eorum examen alio, atque alio remittimus. Hæc igitur in præſentiarum de Omnipotentia examinanda. Primo: an ſit Omnipotentia in Deo? Secundo, quid ſit? Tertio, an connectatur cum poſſibilitate creaturarum? vbi, an ex alio prædicato Deus cum illa connexus ſit? examinabimus. Quarto, an Omnipotentia, vel aliquid Deo intrinſecum ſit formalis poſſibilitas creaturarum? Quinto, an chimærarum impoſſibilitas omnipotentiæ, aut diuino alicui identificetur? Sexto, an carentiæ rerum contingentium in aliquo diuino conſiſtant, Deoque proinde identificentur? Tria poſtrema hic diſputare nos cogunt inuitos neſcio qui Recentiores.

***

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An sit Omnipotentia in Deo.

ACTIVAM potentiam ad extra creaturarum, quæ de facto sunt, Deo primæ causæ adesse demonstratum est d. 1. q. 3. cert. 2. n. 1. vbi esse ens aliquod à se, primum scilicet actiuum principium cæterorum, quæ de facto sunt ostendimus. Quoniam vero vltra ea, quæ de facto sunt, plura, ac fortasse infinita, sunt possibilia, ad quæ omnia potentia actiua Dei ad extra extendi debet, vt omnipotentia, seu omnium potentia actiua in actu primo sit: id vero potentiæ actiuæ eorum, quæ de facto sunt, demonstratione non ostenditur: secundo ex ea demonstratione cum solum euincitur, Deum mediate omnium, quæ de facto sunt, causam esse, ad quod satis est, quod primam creatam causam producat, & hæc secundam, & secunda tertiam &c. non inde fiet omnium potentiam actiuam habere. Videndum ergo nunc est, an ea potentia actiua Dei ad extra, quæ ea demonstratione euincitur, ad possibilia omnia creata extendatur, ac proinde omnium potentia, siue omnipotentia debeat censeri?

CERTAMEN I.

Omnipotentiam, eamque infinitam in Deo esse certum ex fide, & ratione naturali est.

1. EX Philosophis, qui vnum verum Deum agnouerunt, nemo fuit, qui ipsi omnipotentiam denegauerit. Imo tacite ij omnes, qui Deum primam causam existentium omnium assecuti sunt, eius omnipotentiam tacite videntur admisisse: cum eadem sit ratio de creatis intra possibilitatem relictis, vt fieri à Deo possint, atque de his, quæ ab statu eo ad absolutam existentiam traduxit Deus: expresse tamen eam veritatem edidit Agatho Philosophus peruetustus carminibus hisce.

Hoc etiam ipse Deus, soloque carere videtur.
Infectum vt faciat, quod factum est atque peractum.

De Aristotele dubius est Soarius d. 3. metaph. sect. 17. num. 5. an ita de Dei Omnipotentia iudicarit; cum tamen n. 25. fateatur ea Agathonis carmina ab Aristotele recitata, laudataque eorum sententiam esse 6. ethicor. c. 2. in qua exemplo illo vnius impossibilis, quod ab sphæra Omnipotentiæ excluditur sola, & cuncta impossibilia excluduntur, atque possibilium omnium potentia actiua, siue omnipotentia in Deo affirmatur. Idem sensit Cicero 2. & 3. de natura Deor. his verbis, *Nihil est, quod Deus efficere non possit; & quidem sine labore vllo*: consentit Seneca 4. de benef. c. 7. & 8. ac Poetæ sæpe Iouem suorum Deorum supremum (atque inde etiam Olympum, seu cælum eius sedem pro continenti continens vsurpantes) Omnipotentem vocant. Eumque, vt refert Ludouic. Viues in 4. de ciuit. Dei c. 17. dextra sceptrum, læua vero, vel aquilam vel victoriam tenentem depingebant: quia omnia virtute, & actiuitate sua vincere, à nulloque vinci posse iudicabant: quare & eam inuictam aiebat Seneca supra. Huic tamen veritati aduersari videtur Auicenna 9. met aph. c. 4. qui vnum effectum tantum ait à Deo immediate productum, & medio illo alios, & sic deinceps reliquos. Primum vero immediatum eius effectum substantiam primam separatam esse docuit 5. met. tract. 4. huius errori consensit Auerroes ad 2. de cœlo text. 55. vbi eum videtur indicasse Aristoteles.

2. Cæterum catholica, & de fide veritas est Deum omnium creatorum possibilium potentiam actiuam, siue omnipotentiam habere. Genes. 17. *Ego Deus omnipotens: ambula coram me.* Iob. 42. *Scio quia omnia potes*, centiesque fere in concordantiis Bibliorum Deus omnipotens à sacra pagina repetitus inueniretur. Passim insuper nihil Deo impossibile esse dicitur Sap. 11. 18. Matth. 19. 26. *Apud Deum autem omnia possibilia sunt*, id quod & Marci 10. 27. eisdem verbis habetur. Item Luc. 1. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum* Vnde & Matth. 17. 20. *Si habueritis fidem sicut granum synapis, nihil impossibile erit vobis*, Et Marci 9. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Quia nimirum fide, atque fiducia, seu confidentia in Deum eius potentia, quæ ad omnia se extendit nostræ voluntati, ac desideriis, quasi reuincitur, Dei voluntate humanis votis annuente. Tertio hanc eandem veritatem continent innumera alia scripturæ testimonia quibus neminem, nihilque diuinæ voluntati resistere posse clamatur Genes. 50. *Num Dei possumus resistere voluntati?* 2. Paralip. 20. *In manu tua est fortitudo & potentia: nec quisquam tibi poterit resistere.* Iob. 9. *Qui ei restitit, & pacem habuit* c. 41. *Quis enim resistere potest vultui meo?* Psal. 25. *Quis est, qui resistat tibi.* Prou. 30. *Nec est Rex, qui resistat ei.* Sap. 11. *Virtuti brachij tui, quis resistet?* Omnipotenti enim solum omnis resistentia cum victoria impossibilis: ac proinde, vt supra memoratum ad Iouis omnipotentiam significandam in læua eius idololatræ victoriam ponebam. Denique id ipsum probatur ex locis illis, quibus *ea qua non sunt sicut ea, qua sunt vocare* dicitur. Scilicet quia ex nihilo cuncta ad esse potentia sua potest traducere iob hæc Dei omnipotentia, vt fidei dogma in omnibus confessionibus, seu professionibus fidei apud Concilia omnia adstruitur, atque in vtroque symbolo cum reliquis attributis de Deo quotidie in Eccles., & recitando & canendo.

3. Iam vero pro eadem veritate rationibus naturalibus, ac demonstrationibus pugnandum est. Et quamquam ea demonstratione entis à se, & necessarij, causæque proinde primæ formaliter, & in terminis non demonstretur, virtualiter ea ostenditur. Statuta enim semel per illam potentia Dei actiua ad extra, multifariam ad possibilia, ac non repugnantia reliqua extendi debere demonstratur. Primo, quia infinita esse debet: ast, ni ad omnia possibilia reliqua à Deo extenderetur, eius virtus, & actiuitas infinita non esset: sicuti nec infinita esset eius scientia, ni ad intelligibilia omnia creata repræsentanda se se extenderet. Quod autem debeat esse infinita multo etiam ex capite probatur. Primo: quia, cum ab alio non sit, sed adiectiue metaphysicè, ac subtantiue etiam, physicè à se sit, à quo limitetur non est. Secundo, quia quoduis prædicatum diuinum omnem sui generis imperfectionem debet, *qua diuinum*, excludere: limitatio autem potentiæ actiuæ ad extra imperfectio est: ergo, *qua diuina* potentia actiua ad extra debet esse infinita. Tertio: quia maius aliquid ea in suo genere potentiæ actiuæ esse posset; quod repugnat prædicato diuino: quia cuicunque finito addi aliquid potest, & qui addi non potest infinitum est. Quarto: quia, vt sæpe dixi ex d. 3. q. vlt. omne diuinum prædicatum Deo intrinsecum, *qua diuinum* indiuisibiliter, non solum physicè, sed metaphysicè etiam, est infinitum per denegationem termini, etiam extrinseci; quod longe quidem amplius est, quam, quod ad præsens instituturn est satis.

4. Secundo: prima illa consequentia ex infinitate potentiæ huius Dei ad potentiam omnium possibilium reliquorum à Deo, siue creatorum, præter similem consequentiam ex scientiæ infinitate ad omniscientiam, sic ostenditur. Quia, quidquid ab alio esse potest, ac proinde possibile creatum est, per aliquius potentiam esse ab alio potest: ergo vel per potentiam Dei, vt intendimus, vel alterius à Deo potentiam: de quo inquiro an à Deo proxime, vel remote sit? si nullatenus à Deo sit, redeunt argumenta processus infiniti, vel circuli causalitatum impossibiles, vt arguebamus d. 1. in demonstratione entis à se, seu Dei, & causæ primæ. Vel plures causæ primæ, ac Dei admittendi erunt contra demonstratam Dei vnitatem singularem, & immultiplicabilem. Quod si illud, per cuius potentiam illud possibile creatum esse potest, à Dei potentia sit, vt altero dilemmatis membro dicitur: ergo hoc ens, eiusque potentia hæc participata à Deo est: ergo, secundum quod perfectionis sine imperfectione dicit, seu, quatenus ab imperfectione decocta est, atque intelligitur,

ctum, ſed ad id, in quo potentia, ſeu virtus effectiua eſt: cui ea omnia eminentiori gradu, quam in effectu adeſſe formaliter debent: in cauſa etiam æquiuoca principali ipſius: ſicuti in cauſa vniuoca principali formaliter debent adeſſe, vt virtus effectus vniuoci actiua in eo ſit. Eſt autem continentia hæc ſiue formalis, ſiue eminentialis metaphyſicè, quam potentia, & actiuitas ſui effectus prior: quia nemo non ſolum non dat, ſed neque dare poteſt, niſi dandum præhabeatur; de nondum enim habitis, ac præhabitis, nec moralis, aut ciuilis, nec phyſica donandi poteſtas eſſe poteſt. Ex hoc autem conſtat, quod, licet, qua potens Deus viuentia producere viuens formaliter Deus non ſit, quia eiuſmodi effectus vitales Deo non ſunt, ac proinde ab omnipotentia, quæ vitalis formaliter non eſt, vt ſolutio dicebat, prouenient; ait ratione eminentis præcontinentiæ eorum, quæ viuentia ſunt, neceſſario ad eam potentiam præſuppoſita viuens formaliter eminentiſſimo modo Deus eſſe debeat: ac proinde ſumme atque infinite viuens vti eis demonſtrationibus oſtenditur.

3. Probatur ſecundo non abſimili demonſtratione concluſio ex prædicato ideæ, ſeu cauſæ exemplaris creaturarum, quæ in Deo metaphyſice eſt, ſeu quæ eſt phyſice Deus. Si enim Deus cauſa exemplaris poſſibilium viuentium perfectiorum, & perfectiorum, imperfectionibus ſeclusis, in Deo eſſe debent: alioqui aliquorum idea non eſſet, & exemplar, quod in eorum effectione imitaretur Deus: aliquaque eſſent viuentia, quæ ſui rationes ab ipſis imitabiles in Deo non haberent. Si autem omnium, & ſingulorum viuentium poſſibilium perfectiones coniunctim in Deo, eiuſque prædicato viuentis formaliter infectili indiuiſibiliter metaphyſice ſunt; ergo eſt in eo ratio viuentis infinita. Dices viuentia poſſibilia finita eſſe: quare ex omnium continentia ſiue actiuæ, ſiue exemplaris cauſæ in Deo non argui infinitatem gradus, ſeu prædicati viuentis. Certe, ſi continentia hæc cauſæ, & virtutis actiuæ, & exemplaris in Deo vniuoca eſſet, atque ad amuſſim, vt dicitur, teneret ſolutio admiſſa finitudine viuentium creatorum poſſibilium, quam admittimus modo. Eſt autem non vniuoca, ſed æquiuoca, principaliſſima, quæque ad omnia impoſſibilia, ſi poſſibilia eſſent, quatenus de ſe extendi poteſt: cum neque ab illis, nec dependenter ab eorum poſſibilitate ſit, ſed ex neceſſitate omnino abſoluta Dei, diuinique phyſici eſſe. Tertio huius prædicati ſummitas, atque infinitas demonſtratur ex prædicato entis à ſe, ex quo diuinorum omnium in ſuo genere infinitas, ac ſummitas demonſtrata à nobis hactenus fuit. Quarto ex infinitate diuinorum actuum vitalium.

4. Quod autem ſumme, atque infinite viuens Deus per eſſentiam ſit (dummodo de eſſentia Dei metaphyſica non intelligatur, cuius attributum eſſe prædicatum diuinum viuentis tertia concluſione oſtendam, ſed de phyſica) ſecunda eſt præpoſiti tituli concluſio, facilisque probatu, ſicut de aliis attributis quæſtionibus antecedentibus probauimus. Primo: quia ad eſſentiam phyſicam Dei, entis perfectiſſimi, atque abſolutiſſimi, ſpectat, quidquid in genere entis poſſibilis perfecti quomodolibet inueniri poteſt ab omni tamen imperfectione ſuppuratum. Huiuſmodi autem eſt prædicatum viuentis diuinum: ergo Deo per eſſentiam phyſicam competit. Secundo ex diuina ſimplicitate, & indiuiſibilitate omnimoda Dei ſupra demonſtrata, cum qua pugnat diuini alicuius prædicati ab eſſentia, aut quouis alio prædicato phyſica diſtinctio. Tertio ex prædicato entis à ſe, ex quo nonniſi cum omnibus diuinis prædicatis, in ſuo quodque genere, infinitis eſſe phyſicè poteſt. Ex quo vlterius ſit Deum viuentem non ſolum in actu primo, ſed & in actu ſecundo per eſſentiam ſuam phyſicam eiidem argumentis demonſtrari. Hinc multiplex Dei, qua viuentis à creatis viuentibus diſcrimen. Primum: quod à ſe viuens ſit. Secundum huic proximum: quod infinite, ac ſumme viuens. Tertium: quod per eſſentiam viuens non ſolum in actu primo, ſed etiam in ſecundo. Quartum: quod viuens vita intentionali à phyſica reipſa diſtincta Deus ſit. Quintum: quod omnis creatæ vitæ, tam in actu primo, quam ſecundo principale agens, & exemplar ſit. Horum nihil viuentibus creatis competit: ac proinde excellentiſſima eminentia diuinæ vitæ præ creatis cunctis poſſibilibus viuentibus luculentiſſime ex eis monſtratur.

5. Tertia concluſio. Præſcitum viuentis attributale, ſeu attributum ſpeciale Dei eſt. Quod ſpeciale attributum Dei ſit, ſi ſit attributum, planum in noſtris principiis eſt, qui diuina attributa neque inter ſe ſe, nec cum eſſentia metaphyſice coniungimus: cum nulla in eo ſit tranſcendentiæ per attributa reliqua in prædicato viuentis, vel leuis, vmbra. Quod autem attributum ſit metaphyſicè ab eſſentia metaphyſica Dei diuinum in noſtris etiam principiis patet: quia in ente à ſe (quo tota Dei metaphyſica eſſentia continetur) viuendi ratio non clauditur. Dices ſaltem in prædicato viuentis ea ratio clauditur: quare ſecundum ſe totum attributum non erit. Hæc obiectio reliqua enumerata attributa diuina tangit; in noſtris tamen principiis nihil viget, ſiquidem diximus ſæpe attributa omnia non eſſe a ſe, ſeu non eſſe entia à ſe ſubſtantiue metaphyſice, ſed adiectiue. Contra reliquas vtriuſque certaminis concluſiones nihil momenti obiici poteſt. Ex eminenti enim vita pure intentionali Dei, neque realis influxus in actus vitales, quare neque ab eis viuentia Dei realis diſtinctio infertur vt vidimus cert. 1. num. 1. quod autem non nemo dicere poſſet: gradum viuentis intellectualis, quem ſolum Deo adſcribimus, ſupponere in viuente gradus vitæ nutritiuæ, & ſenſitiuæ, qui Deo repugnant, vt patet excoordinatione prædicamentali ſubſtantiæ vſque ad hominem, qui viuens intentionale etiam eſt, nihil præſtat. Tum, quia Deus in linea prædicamentali non eſt, ſed ſupra illam neque eo modo, quo creata quæ in ea ponuntur, viuens, ſed ſupra viuens. Tum, quia, neque viuentia pure ſpiritualia perfectiora, quæ vita etiam intentionali viuunt, eos gradus vitæ in ſua linea ſupponunt. Supponit autem eos homo, quia abſolute corporeus, atque à ſenſibus pro hoc ſtatu ad intelligendum dependens.

DISPVTATIO VIII.

De Omnipotentia Dei.

SI omnia quæ ad Omnipotentiam, eiuſque operationes, & concurſus cum cauſis ſecundis ſpectant, diſputanda hic eſſent, non longam diſputationem ſolum, & controuerſiam, ſed fortaſis totum integrum texeremus. Sunt enim plura de neceſſitate & modo concurrendi Dei per ſuam potentiam cum cauſis ſecundis, tum liberis, tum neceſſariis, tum naturalibus, tum ſupernaturalibus, & ordinaria, & extraordinaria prouidentia. Hæc autem omnia, quia, & proprioribus aliis Philoſophiæ, & Theologiæ locis diſputata à nobis, & diſputanda ſunt, & ad Dei attributa, quæ hic ſecundum ſe examinantur, non attinent, ſed ad extrinſeca attributi Omnipotentiæ operationes, & effectus: proinde eorum examen aliò, atque aliò remittimus. Hæc igitur in præſentiarum de Omnipotentia examinanda. Primo: an ſit Omnipotentia in Deo? Secundo, quid ſit? Tertio, an connectatur cum poſſibilitate creaturarum? vbi, an ex alio prædicato Deus cum illa connexus ſit? examinabimus. Quarto, an Omnipotentia, vel aliquid Deo intrinſecum ſit formalis poſſibilitas creaturarum? Quinto, an chimærarum impoſſibilitas omnipotentiæ, aut diuino alicui identificetur? Sexto, an carentiæ rerum contingentium in aliquo diuino conſiſtant, Deoque proinde identificentur? Tria poſtrema hic diſputare nos cogunt innitos neſcio qui Recentiores.

***

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An sit Omnipotentia in Deo.

ACTIVAM potentiam ad extra creaturatum, quæ de facto sunt, Deo primæ causæ adesse demonstratum est d. 1. q. 3. cert. 2. n. 1. vbi esse eos aliquod a se, primum sciret actiuum principium exterorum, quæ de facto sunt ostendimus. Quoniam vero vltra ea, quæ de facto sunt, plura, ac fortasse infinita, sunt possibilia, ad quæ omnia potentia actiua Dei ad extra extendi debet, vt omnipotentia, seu omnium potentia actiua in actu primo sit: id vero potentiæ actiuæ eorum, quæ de facto sunt, demonstratione non ostenditur: secundo ex ea demonstratione cum solum euincitur, Deum mediate omnium, quæ de facto sunt, causam esse, ad quod satis est, quod primam creatam causam producat, & hæc secundam, & secunda tertiam &c. non inde fiet omnium potentiam actiuam habere. Videndum ergo nunc est, an ea potentia actiua Dei ad extra, quæ ea demonstratione euincitur, ad possibilia omnia creata extendatur, ac proinde omnium potentia, siue omnipotentia debeat censeri?

CERTAMEN I.

Omnipotentiam, eamque infinitam in Deo esse certum ex fide, & ratione naturali est.

1. EX Philosophis, qui vnum verum Deum agnouerunt, nemo fuit, qui ipsi omnipotentiam denegauerit. Imo tacite ij omnes, qui Deum primam causam existentium omnium assecuti sunt, eius omnipotentiam tacite videntur admisisse: cum eadem sit ratio de creatis intra possibilitatem relictis, vt fieri à Deo possint, atque de his, quæ ab statu eo ad absolutam existentiam traduxit Deus: expresse tamen eam veritatem edidit Agatho Philosophus peruetustus carminibus hisce.

Hoc etiam ipse Deus, soloque carere videtur.
Infectum vt faciat, quod factum est atque peractum.

De Aristotele dubius est Soarius d. 3. metaph. sect. 17. num. 5. an ita de Dei Omnipotentia iudicarit, cum tamen n. 25. fateatur ea Agathonis carmina ab Aristotele recitata, laudatamque eorum sententiam esse 6. ethicor. c. 2. in qua exemplo illo vnius impossibilis, quod ab ipsa ra Omnipotentiæ excluditur sola, & cuncta impossibilia excluduntur, atque possibilium omnium potentia actiua, siue omnipotentia in Deo affirmatur. Idem sensit Cicero 2. & 3. de natura Deor. his verbis. *Nihil est, quod Deus efficere non possit; & quidem sine labore vllo.* consentit Seneca 4. de benef. c. 7. & 8. ac Poetæ sæpe Iouem suorum Deorum supremum (atque inde etiam Olympum, seu cælum eius sedem pro continenti continens vsurpantes) Omnipotentem vocant. Eumque, vt refert Ludouic. Viues in 4. de ciuit. Dei c. 17. dextra sceptrum, læua vero, vel aquilam vel victoriam tenentem depingebant: quia omnia virtute, & actiuitate sua vincere, à nulloque vinci posse iudicabant: quare & eam inuictam aiebat Seneca supra. Huic tamen veritati aduersari videtur Auicenna 9. metaph. c. 4. qui vnum effectum tantum ait à Deo immediate producturn, & medio illo alios, & sic deinceps reliquos. Primum vero immediatum eius effectum substantiam primam separatam esse docuit 5. met. tract. 4. huius errori consensit Auerroes ad 2. de cœlo text. 35. vbi eum videtur indicasse Aristoteles.

2. Cæterum catholica, & de fide veritas est Deum omnium creatorum possibilium potentiam actiuam, siue omnipotentiam habere, Genes. 17. *Ego Deus omnipotens: ambula coram me.* Iob. 42. *Scio quia omnia potes*, centiesque fere in concordantiis Bibliorum Deus omnipotens à sacra pagina repertus inueniretur. Passim insuper nihil Deo impossibile esse dicitur Sap. 11. 18. Matth. 19. 26. *Apud Deum autem omnia possibilia sunt*, id quod & Marci 10. 27. eisdem verbis habetur. Item Luc. 1. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum* Vnde & Matth. 17. 20. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis*, Et Marci 9. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Quia nimirum fide, atque fiducia, seu confidentia in Deum eius potentia, quæ ad omnia se extendit nostræ voluntati, ac desiderijs, quasi tribuitur, Dei voluntate humanis votis annuente. Tertio hanc eandem veritatem continent innumera alia scripturæ testimonia quibus nemini, nisi quæ diuinæ voluntati resistere posse clamatur Genes. 50. *Num Dei possumus resistere voluntati?* 2. Paralip. 20. *In manu tua est fortitudo & potentia: nec quisquam tibi potest resistere.* Iob. 9. *Quis ei restitit, & pacem habuit* c. 41. *Quis enim resistere potest vultui meo?* Psal. 25. *Quis est, qui resistet tibi.* Prou. 30. *Nec est Rex, qui resistat ei.* Sap. 11. *Virtuti brachij tui, quis resistet?* Omnipotenti enim solum omnis resistentia cum victoria impossibilis: ac proinde, vt supra memorauimus ad Iouis omnipotentiam significandam in læua eius idololatræ victoriam ponebant. Denique id ipsum probatur ex locis illis, quibus *ea quæ non sunt sicut ea, quæ sunt vocare* dicitur. Scilicet quia ex nihilo cuncta ad esse potentia sua potest traducere: ob hæc Dei omnipotentia, vt fidei dogma in omnibus confessionibus, seu professionibus fidei apud Concilia omnia additur, atque in vtroque symbolo cum reliquis attributis de Deo quotidie in Ecclesia, & recitando & canendo.

3. Iam vero pro eadem veritate rationibus naturalibus, ac demonstrationibus pugnandum est. Et quamquam ea demonstratione entis à se, & necessarij, causaque proinde primæ formaliter, & in terminis non demonstretur, virtualiter ea ostenditur. Statuta enim semel per illam potentia Dei actiua ad extra, multifariam ad possibilia, ac non repugnantia reliqua extendi debere demonstratur. Primo, quia infinita esse debet: ast, ni ad omnia possibilia reliqua à Deo extenderetur, eius virtus, & actiuitas infinita non esset: sicuti nec infinita esset eius scientia, ni ad intelligibilia omnia creata repræsentanda se se extenderet. Quod autem debeat esse infinita multo etiam ex capite probatur. Primo: quia, cum ab alio non sit, sed adiectiue metaphysice, ac substantiue etiam, physice à se sit, à quo limitetur non est. Secundo, quia quoduis prædicatum diuinum omnem sui generis imperfectionem debet, *qua diuinum*, excludere: limitatio autem potentiæ actiuæ ad extra imperfectio est: ergo, *qua diuina* potentia actiua ad extra debet esse infinita. Tertio: quia maius aliquid ea in suo genere potentiæ actiuæ esse posset; quod repugnat prædicato diuino: quia cuicunque finito addi aliquid potest, & cui addi non potest infinitum est. Quarto: quia, vt sæpe dixi ex d. 3. q. vlt. omne diuinum prædicatum Deo intrinsecum, *qua diuinum* induisibiliter, non solum physice, sed metaphysice etiam, est infinitum per denegationem termini, etiam extrinseci; quod longe quidem amplius est, quam, quod ad præsens institutum est satis.

4. Secundo: prima illa consequentia ex infinitate potentiæ huius Dei ad potentiam omnium possibilium reliquorum à Deo, siue creatorum, præter similem consequentiam ex scientiæ infinitate ad omniscientiam, sic ostenditur. Quia, quidquid ab alio esse potest, ac proinde possibile creatum est, per alicuius potentiam esse ab alio potest: ergo vel per potentiam Dei, vt intendimus, vel alterius à Deo potentiam: de quo inquiro an à Deo proxime, vel remote sit? si nullatenus a Deo sit, redeunt argumenta processus infinitj, vel circuli causalitatum impossibiles, vt arguebamus d. 1. in demonstratione entis à se, seu Dei, & causæ primæ. Vel plures causæ primæ, ac Dei admittendi erunt contra demonstratam Dei vnitatem singularem, & immutabilem. Quod si illud, per cuius potentiam illud possibile creatum esse potest, à Dei potentia sit, vt altero dilemmatis membro dicitur: ergo hoc ens, eiusque potentia hæc participata à Deo est: ergo, secundum quod perfectionis sine imperfectione dicit, seu, quatenus ab imperfectione decocta est, atque intelligitur,

ligitur, in Deo eſt: ergò poterit illud poſſibile ab hac Dei potentia eſſe. Secundo, ſi ab alterius potentia, ac non à diuina illud aliquod poſſibile eſſe poteſt: ergo limitata ex ea parte potentia Dei eſt, ac non infinita: ergo ex infinitate potentiæ Dei actiuæ ad extra recte infertur Dei omnipotentia. Quod probationi primæ illationis reſponderi poterat confutabitur in ſubiicienda iam demonſtratione deducta ex illa etiam de ente à ſe, & cauſa prima huius vniuerſi.

5. Tertio demonſtratur ex eadem citata demonſtratione: qua cauſa prima creatorum neceſſario adeſt ei potentia productiua immediate omnium, quæ de facto creata ſunt: ergo adeſt ei potentia productiua omnium creatorum poſſibilium: duplex illatio in hoc diſcurſu eſt, atque vtraque neceſſaria, & legitima oſtendenda erit, vt diſcurſus conuincat, atque cauſiones tactæ in quæſtionis præfatione omnino immobiliter obturentur. Prima eſt potentiæ immediatæ actiuæ creatorum omnium, quæ de facto ſunt ex prædicato iam demonſtrato in Deo cauſæ primæ eorum: qua oſtenſa ſecunda cauſio immobiliter præcluditur. Huius autem conſequentiæ legitimitas, & neceſſitas oſtenſa ſatis eſt n. 4. probatione 1. Dices tamen eam rationem præcontinentia virtutis & potentiæ actiuæ immediatæ creatæ in cauſa prima increata non inferre in cauſa prima virtutem actiuam immediatam eorum omnium, quæ de facto creata ſunt. Non enim ex virtute productiua potentiæ vitalis, quæ proximum principium actuum vitalium eſt, infertur in Deo, qui eam produxit, eſſe virtutem actiuam proximam vitalem actuum noſtrorum vitalium; imo hanc in Deo eſſe repugnat. Sed certe conſequentia legitima eſt, atque, vt talis, à Theologis omnibus admiſſa. Cum enim proxima actiuitas, vt ſic, perfectionem ſine imperfectione, vel potius nullam imperfectionem dicat, atque quidquid ab alio principaliter æquiuoce eſt præcontineri debet eminentiori modo formaliter in illo, manifeſte fit, virtutem omnem actiuam proximam creatorum, quæ imperfectionem non dicat Deo aſſignandam eſſe. In potentia autem, ſeu principio proximo vitali creato, & eſt proximitas agendi, & modus agendi immanenter, ſiue recipiendo in ſe actum, & actionem (ſi ab eo diſtinguitur) qua fit: hoc autem imperfectionem dicit principij recipiui, & ſubiecti, quæ Deo proinde repugnat: quæque non ex virtute actiua immediata creaturæ, qua tali venit, ſed ex imperfectione modi operandi, & & principij paſſiui viuentis: quare nec Deo proxima actiuitas repugnat: ſed neceſſario admittenda in eo eſt ob rationem datam: ſicque immediate nobiſcum ad actus vitales concurrere Deus admittitur; quin inferatur, quod eos debeat poſitiue recipere: ſicuti, neque, quod poſſit, aut debeat eſſe ſubiectum, aut materia, ex eo quod materiam omnem, & ſubiectum producat, quia hæc imperfectionem inuoluunt.

6. Iam vero illationis ſecundæ (quod, ſi ad omnia poſſibilia, quæ creata de facto ſunt, potentia actiua Dei extendatur, etiam ad poſſibilia omnia, ſeu in ſe non repugnantia) neceſſitas oſtenditur, atque cuallio prima præoccupatur. Primo enim extendi ad poſſibilia omnia eiuſdem ſpecierum cum creatis euidentiſſimum eſt: vt propterea hiſpano proloquio dicatur: *quien hace vn ceſto, hara ciento*: malleque exemplis artificum probari apertiſſime poterit. Sed vniuerſim de omni poſſibili, cuiuſmis ſpeciei ſit, oſtenditur. Qua titulus, quo Deus ad poſſibilia creata, quæ de facto creata ſunt, concurrit, eſt ratio entis non à ſe, ſed alio indigentis, vt ſit: atqui hæc ratio communis eſt omni enti, quod eſſentia ſua non includit negationem eſſendi (cuiuſmodi ſolum eſt chimæra, & impoſſibile) ergo in omni ente poſſibili eſt titulus, & ratio, quam Dei potentia actiua reſpicit, cuiuſque titulo Deus ad illud concurrere, illudque agere queat. Ergo in Deo eſt potentia actiua reſpectu omnium poſſibilium, & non repugnantium, ſeu implicantium contradictionem. Hæc ratio eſt, quam inſtruxit S. Thom. 1. contr. gent. c. 22. argumento 2. licet non ſatis illam nonnulli Thomiſtæ calluerint; cenſentes S. Thomæ doctrinam eſſe Deum ad ſolum entis prædicatum concurrere: quaſi actio phyſica præciſiua prædicatorum effectus eſſe poſſit: cum vix id actioni intentionali, ſeu cognitioni, imo, ne vix quidem, à pleriſque concedatur. Sed tamen titulum ſolum concurſus, & actiuitatis diuinæ, non autem effectum, entis prædicatum ibi deſignauit S. Thom. ac proinde dixit ens eſſe, effectum per ſe, & proprium Dei; non, quia illud ſolum prædicatum in rebus agat, ſed, quia illud ratione ſui, & per ſe formaliter à Deo ſit in rebus; cætera vero ratione, & titulo illius, ſolumque materialiter, & identice: quia, illi identificata cum ſint, nequeunt non ſimul cum illo prædicato fieri.

7. Præter hæc autem aliæ etiam ſunt, quæ efficaciter diuinam omnipotentiam ſummamque Dei potentiam ſuadeant. Primo enim facilitas ſumma, qua Vniuerſum hoc Deus produxit, verbo ſcilicet ſolo, Geneſ. 1. & Pſal. 148. ſummam eius potentiam, ſeu omnipotentiam ſuadet. Secundo: quia, qui tot, tamque varia, & pene innumera produxit, quæ nouimus, & multo plura, quæ nondum nobis ex ignotis orbis plagis propalata ſunt, nonnili ex ſumma arte, & potentia, cui nihil non ſubiaceat, ſe gerere in vniuerſi productione potuit. Tertio: quia ex nulla ſuppeditata ipſi materia, vel extrinſecæ virtutis iuuamine, ac proinde omnino ex nihilo, ſeu non eſſe puro rerum. Nulla autem maior potentia eſſe excogitariue poteſt, ea, quæ res ex non eſſe puro earum, ſeu puro nihilo, ad eſſe poteſt traducere. Quæ enim longiſſime ab eſſe diſtant ſumma virtute, vt ad eſſe trahantur opus habent. Aſt, quæ neque in potentia materiæ, neque in alia quapiam ſui cauſatiua virtute ſunt, ſed in puro nihilo ſui, longiſſime, ac diſtantiſſime ab eſſe ſunt: ergo ſumma virtute actiua, vt trahantur ad eſſe opus habent. Dices hanc rationem, vel implicare in terminis, vel nihil probare: ſi enim omnis cauſatiua virtus etiam actiuam, complectatur, non erit potentia actiua rerum in Deo. Nam eam ſemoueri oportet, vt quæ ante creationem non erant, in puro nihilo ſui eſſent. Si autem virtus cauſatiua eam non includit, ratio videtur leuis: nam concurſum cauſæ materialis receptiuum, ſeu paſſiuum ſupplere virtute creata aliqua non iudico impoſſibile. Multa hic de creatione, & potentia creatiua dicenda eſſent, non vulgaria, ſententiis autem quaſi dogmaticis in Philoſophia non ſolum conſona ſed neceſſaria. Ne tamen ea propriis extrahamus ſedibus, ad difficultatem præſentem dico. In excluſione omnis virtutis cauſatiuæ neceſſaria ad purum nihil actiuam etiam virtutem includi, non eam de qua diſputamus, ſed alterius cuiuſuis agentis, è cuius excluſione recte infertur Dei virtutem actiuam ſummam eſſe debere: quia quidquid alterius actiuitatis in aliis non ſolum eſſe, ſed cogitari poſſet, vt rerum eſſe in aliquo ſui præcedere extra Deum intelligeretur, in ſolo Deo eſt, in quo purum nihil non ſunt. Cum tamen tam in ſe, quam in reliquis cauſis earum, quæ nullatenus præceſſere, purum nihil eſſent.

CERTAMEN II.

Nonnullis difficultatibus occurritur, vbi amplius omnipotentiæ eſſentia, & infinitas explicatur.

1. DIces primo: iuxta dicta omnipotentiæ obiectum, ſeu adæquatus terminus in tota ſua latitudine eſt, quidquid poſſibile eſt: ergo nequit naturali ratione demonſtrari: imo nec probabiliter ſuaderi. Ex quo liquido apparet rationes omnes efficaciores, quas efformauimus ex naturalibus principiis deductas, ac proinde naturales rationes, imo demonſtrationes, appellauimus, fallaces vniuerſi eſſe. Probatur conſequentia illa; quia intra latitudinem poſſibilium plura ſupernaturalia continentur. Vel ergo probatur ratione naturali ad hæc potentiam actiuam Dei extendi, vel non: ſi non probatur, non probatur omnium poſſibilium potentia, ſeu omnipotentia in Deo ratione naturali; ſi probatur: ergo probatur lumine naturali poſſibilitas ſupernaturalium fidei myſteriorum, quod eſt abſurdum: quia, ni id probetur, non probatur extendi Dei potentiam ad omnia poſſibilia. Secundo: quia ſemel ex ratione naturali ſtatuto Deum poſſe omnia poſſibilia, facile colligi poteſt hæc, & plura alia poſſe. Multa circa hanc difficultatem Soar. d. 30. met. ſect. 17. à n. 24.

2. Breuiter

2. Breviter tamen, ac dilucide respondeo: rationibus datis nec demonstrari potentiam actuam Dei extendi ad omnia possibilia secundum peculiares rationes, seu materialiter sumpta: sed secundum aliquem communem possibilitatis, seu non repugnantiæ, quæ abstrahat ab eorum naturalitate, vel supernaturalitate: ac proinde opus non esse, vt naturale, vel supernaturale, quæ talia, cognoscantur, vt ad omnia possibilia, qua possibilia, illam extendi, demonstretur. Licet materialiter, & identice supernaturalia plura e possibilibus sint. Vnde patet ad secundum: statuta enim extentione omni, orienter ad omne possibile, qua tale, adhuc aliunde cognoscendum est, quodnam eiusmodi possibile vere habeat, seu materiale possibilitatis, ac non repugnantiæ ad illud extendi omnipotentiam increatam. Id quod ex naturalibus principiis dignosci nequit de entibus supernaturalibus, maxime quoad subiliarium: quia, eis solum principiis stando, repugnantia & impossibilia eiusmodi supernaturalia videbuntur.

3. Argues secundo. Possibilia, vt possibilia, sunt obiectum, seu terminus omnipotentiæ: ergo terminus formalis, seu formale obiectum omnipotentiæ est possibile, seu rerum possibilitas qua talis: atqui rerum possibilitas, seu possibile, vt possibile, est ipsa omnipotentia, à qua formaliter possibile est possibile, seu, quæ est formalis possibilitas creaturarum: ergo omnipotentia habet pro termino, seu obiecto formali seipsam. quod implicat. Hoc argumentum vim habet contra Recentiores, qui omnem possibilitatem rerum cum omnipotentia realiter formaliter identificant, contra quos certamus q. 4. Alij communiter respondent distinctionem rerum ab esse rebus intrinsecam, quæ est earum non repugnantia, qua que non esset tantum omnipotentia Dei formaliter, seu tanquam à forma intrinseca vere extrinseca, quæ ab omnipotentia, tanquam a forma, extrinseca denominatio est: Et hanc non esse terminum, seu obiectum formale omnipotentiæ, vt probat obiectio; sed primam, de qua id non probat: sed adhuc contra hanc solutionem, qua quiescere difficultatem omnem, putant, argui non leguter potest.

4. Possibile, vt possibile, ad quod terminatur omnipotentia, est possibile creatum, seu creabile, atque ab alio, qui tale: atque, qua creabile, & ab alio possibile, non includit solam non repugnantiam essendi; sed, & non repugnantiam essendi ab alio, seu creabilitatem, quæ ab omnipotentia, tanquam a forma est: ergo in eorum no formali Omnipotentia ipsa Omnipotentia claudetur, vt obiectione contendebatur. Maior videtur certa. Primo: quia, si sola non repugnantia in se, atque, vt præscindit à creabilitate, seu non repugnantia essendi ab alio, esset obiectum formale omnipotentiæ, cuicumque ea non repugnantia vt sic, & præscindens conueniret, & competeret esse terminum omnipotentiæ: quare, & Deus in quo non repugnantia præscindens adest, terminus, & obiectum omnipotentiæ esset. Secundo: quia conceptus entis, seu essendi à se, vel ab alio indivisibiliter sunt conceptus primo, ac se totis ex parte obiecti, seu formaliter, & metaphysice diversi: quorum primus indivisibiliter formaliter, & est conceptus entis absolute, & simpliciter talis, alter vero entis secundum quid: sicut de substantia, & accidente dicitur; alioqui Deus in prædicamento sub genere vniuersalissimo entis poni cum creaturis posset contra superius à nobis dicta. Tertio: quia, quousque ens non a se, sed ab alio possibiliter concipiatur, non concipitur capacitas obiectiua essendi ab alio: ergo obiectum omnipotentiæ claudit conceptum non solum entis, quod non includit non ens, seu negationem entis, quod est ens non repugnans, atque excludens contradictionem, sed entis ab alio. Demum (cum repugnantia & contradictio in nullo entis ex conceptu entis præcise, sed, vt coniuncto cum aliis prædicatis, quorum alterum alterius negationem inducat) pectandum est ad obiectum omnipotentiæ ita tuendum esse illud à se, vel ab alio, vt alterum ab obiecto omnipotentiæ excludatur, quia à se est, quod contradicit esse, seu enti ab alio; alterum vero in eo obiecto includatur, quia ab alio est ens; & cui à Deo esse non repugnet.

5. Hæc ratio prædictis fundamentis innixa ab scholasticis, vel neglectu, vel minus attenta, seu intenta meditatione prætermissa, summa, me iudice, in re præsenti videtur; &, cui diluendæ, intensiori discursu, ac subtiliori metaphysica sit opus. Et quidem, licet de maiori propositione (ex suppositione terminationis omnipotentiæ ad possibi, lia creata, qua possibilia) minus metaphysici, atque Patrum, & Theologorum sententiis, qui in nos. archeti dubitare possent, tamen obiectiones aliæ tas, & communiter in Patrum, & Theologorum doctrinam, de Dei excusione à prædicamento cum creaturis communi, concedenda sine dubio maior illa argumento est; negandæ vero minor: nimirum prædicato entis ab alio, qua ab alio Dei potentiam actuam, sine omnipotentiam, (vt aquam formam denominantem, terminumue metaphysice loquendo) aliter concreti: in hoc enim, quod est esse ab alio, totum concernitur potentia actiua respectu rei, quæ ab alio esse potest. Licet enim re vera creata omnia à Deo, etiam immediate, esse possint; non tamen ab eo solum possunt immediate esse, neque secundum totam emanentiam diuinæ actiuitatis, & potentiæ, omnipotentis diuinæ formam alter egent, licet ratione perfectionis diuinæ realiter illa egeant. Vnde probata ratione potentiæ actiuæ diuinæ, & possibilitatis creaturarum ab alio, aliis indeductis discursibus ad ea omnia se extendi probandum est: quo satis ostenditur possibilitatem in creaturarum ab alio, qua ab alio etiam, non à potentia actiua Dei formaliter, neque, vt à termino essentiali respectus ab alio metaphysice nolo mi. Secundo: cui capacitas essendi ab alio creaturarum possibilium esset essentialis determinatio à Deo ac primæ passiuæ eius capacitatis ipsarum terminus essentialis potentia actiua Dei foret, non inde inferretur Dei potentiam actiuam ad terminum terminorum esse; quia, quod terminatur ad aliquid in natura sua re peculiarem, ad terminum respectus huius terminus ipse terminari indistinctus debet, vt in mutuo respectibus omnibus patet. Sciunt autem neutrum sine altero constituere posse, quia mutuo connexa essentialiter sunt. Tertio demum omnipotentia ex natura & conceptu suo respectiua possibilitatis creaturarum non est, sed ab ea omnino independens, etiam tanquam à termino, vt illa nuncupam, fatuisque ex instituto monstrabo. q. 3. quo omnia quiescunt negata maiori argumenti efformati n. 4. quam ex suppositione solum ab aliis asserta determinatione omnipotentiæ ad possibilitatem creaturarum solummodo, & notanter admisi.

6. Iterum argues possibilia creata finita sunt: ergo in ordine ad illa nequit esse, communicare potentia actiua Dei infinita. Patet consequentia. Nam ad finitum terminum, seu effectum finita sufficit actiuitas, & potentia. Dupliciter respondeo negando consequentiam. Primo: quia, si omnium possibilium creaturarum causa, & singularium, & communium respectu totius etiam communis possibilium, atque ea principalis sit, vt Deus: quod omnia possibilia plura, & plura, ac proinde, vt minimum, infinita synecthegorematice possit, infinita virtute (vt sæpe ad simile argumentum dixi) potest quod ipsum de præcontinentia eminentiali priori metaphysice ad actiuitatem dictam pura, & de continentia ideali, & exemplari omnium possibilium, quæ in Deo est. Secundo negatur eadem consequentia. Neque enim ad potentiæ obiectiuæ terminus, ita sunt possibilia, vt vires ea, quæ de facto possibilia sunt, Dei virtus, & potentia actiua Dei, omnium ex se est, non extendatur. Ita, vt, si impossibilia omnia ad non repugnantiam, seu possibilitatem traducerentur, quatenus ex parte Dei est, potentia eadem ad illa producenda satis non esset: sicut de immensitate, & æternitate ad spatia loci, & durationis vltra possibilia omnia per imaginationem, & rationem nostram chimæricè posita, quatenus ex parte Dei est, repplentia sufficere dicebamus. Et ratio à priori est: quia neque hæ ab ipsis ex realitas, neque omnipotentia a rebus veris, ac possibilibus adhuc, vt possibilibus, tanquam à terminis pendent in sua essentia, siue phytica, siue metaphysica; sed à se suo modo sunt, atque illimitatione entis diuini communicari debent; non autem extrinsecorum magnitudini: licet, vt expedita ad operandum sit, non solum quatenus de se est actiuitas, ac intrinsece, sed etiam ex parte extrinseci, quod extrinseca actio Dei concurrat, necessario possibilitas expectetur rei faciendæ, sine qua actio nequit esse possibilis, etsi tota Dei actiuitas persistat. Ex quo etiam constat infinitatem potentiæ ad possibilia finita solum minime superfluere: quia non propter illa efficienda, sed ex perfectione, & necessitate in Deo est.

7. Denique opponitur ſiue poſſibilia ſint finita, ſiue infinita, ſi omnia poteſt ſimul: ergo omnia ſimul efficere poterit: hoc autem repugnat, quia exhauriretur potentia Dei, ni aliquid vlterius efficere poſſet, quod repugnat infinitati: maxime, ſi poſſibilia finita ſint: ſi autem infinita, poſſet infinitum in actu efficere, quod etiam repugnat. Hoc argumentum diſtinctione vulgari ſimultatis actus, & potentiæ proſſus euaneſcit; à ſimultate enim potentiæ ad omnia poſſibilia, quam in Deo pro antecedenti fatemur, ad ſimultatem actus, ſeu actionis omnium eorum, quam argumentum contendit, conſequentia non tenet, vt in potentia intellectiua, & volitiua animo noſtro identificata, ſimulque ad omnes ſuos actus, quos tamen omnes nequit ſimul exercere: & in potentia ad motum localem omnem, quæ ſimul in viuente eſt, nec tamen ſimul motus omnis valet exerceri. Et ratio eſt: quia poteſt eſſe in coniunctione omnium, vel aliquorum poſſibilium ſimul repugnantia, vt in durationis ſucceſſiuæ partibus: ac proinde potentiæ defectus non eſt, quod ſimul actu coniungi nequeant, ſed eius coniunctionis repugnantia, ad quam potentia nulla extenditur.

8. Cæterum, etſi reſpectu eorum, quorum coniunctio ſimultanea repugnat, ſolutio conſiſtat; reſpectu tamen aliorum omnium poſſibilium, quorum alterum negationem alterius eſſentialiter non importat, tenet omnino in re præſenti oppoſita conſequentia: cum reſpectu illorum, quod ſimul produci à Deo non poſſent, in defectum potentiæ Dei neceſſario prouenret: cum eorum omnium coniunctio poſſibilis abſolute, ac non repugnans ſit: ac proinde, ſi ad id potentia Dei non extenderetur, omnium poſſibilium potentia, ſiue Omnipotentia non eſſet. Quod ſi in nullius è poſſibilibus cum aliis coniunctione ſimultanea impoſſibilitas, & repugnantia adeſſet, omnia poſſibilia ſimul produci à Deo poſſe fatendum ex dictis neceſſario foret, quin rationes oppoſitæ quidquam præſtent. Illud de exhauritione: ſi ad modum vaſis intelligatur potentia ſua exhauriri Deum, eſt ignorantia craſſa arguentis; ſi ex extrinſeco effectu, & actione idem eſt, atque concluſio, quæ impugnatur ſcilicet Deum ſimul ſemelque effeciſſe omnia, quæ fieri, & eſſe ſimul non repugnant: quod non repugnare certiſſimum eſt. Dices repugnare potentiæ infinitæ, ac omnipotentiæ nihil vlterius factis etiam in eo caſu facere poſſe. Negatur tamen facile: cum vlterioris effectus impotentia ex parte ipſius repugnantis in ſe, non tamen potentiæ infinitæ Dei tunc eſſet.

9. Secunda ratio: quod poſſet Deus infinitum in actu, & categorematice efficere, ſi admittatur poſſibilia eo infinitatis genere infinita eſſe, non eſt conſequens repugnans; ſed neceſſarium, vt dixi. De poſſibilitate autem eiuſmodi infinitatis, eiuſue repugnantia diſputare, nec locus præſens, nec animus eſt: admiſſaque repugnantia non tenet conſequentia. Tunc enim defectu obiecti, ſeu terminii à Deo infinitum in actu effici non poſſet. Hic etiam diſputatur extra rem, & chorum, an Deus poſſit efficere ſpecies, reſue alias ab his, quas de facto produxit? negantibus erronee Abailardo, VVielepho, aliiſque hæreticis, an ſaltem adeo perfectam ſpeciem poſſit ſemel producere, qua nequeat producere perfectiorem? vt docent Duran. in 1. d. 44. q. 2. & 3. Aureolus apud Caprool. ibi. Atque inclinare videtur Scotus in 3. d. 13. q. 1. Hoc autem totum ex repugnantia, vel non repugnantia in ſe rei, aut ſpeciei creatæ ſummæ perfectæ pendet; non autem ex actiuitate potentiæ Dei, quam ad omnia poſſibilia extendi diximus. Eiuſmodi autem, ſimilumque repugnantiarum plurium in creatis examen proprias in Philoſophia habet ſedes.

***

QVÆSTIO II.

Quidnam metaphyſicè Dei Omnipotentia ſit?

PHyſicè loquendo, quidquid formalitatis in Deo, ſiue eſſentiale, ſiue attributale eſt, Deus eſt, vti ex eius ſimplicitate, & vniſſima vnitate Dei ſupra contra omnem compoſitionem, ſiue ſubſtantialem, ſiue accidentalem demonſtrata euidens eſt. Quare de eſſentia phyſica omnipotentiæ, alteriuſue prædicati, aut attributi diuini quæſtio eſſe non poteſt: ac proinde de metaphyſica ſolum eſſentia omnipotentiæ inquirimus.

CERTAMEN I.

Aliorum ſententiæ reiiciuntur.

1. PRima ſententia docet in actu ſcientiæ diuinæ, non quidem, quatenus obiecti faciendi formalis repræſentatio eſt, ſed quatenus practicum imperium faciendorum eſt, diuinam omnipotentiam, ſeu cauſam proximam creaturarum eſſe: cui fauet D. Thom. 1. 2. q. 17. aſſerens imperare ad intellectum ſpectare: atque illa: *Dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux* &c. & illud: *Ipſe dixit, & facta ſunt*, quæ recitabamus q. 1. cert. 1. Inſuper: quia operari per intellectum perfectiſſimus operandi modus, ac proinde Deo proprius videtur. Sed enim imperium iſtud potentiam applicans ad opus debet eſſe, vel cognitio, aut iudicium Dei, ſi ad ipſum ſit, vel externa aliqua locutio, ſi ſit ad alia. Intellectus enim potentia adæquate, & eſſentialiter cognoſcitiua eſt: ac proinde nequit eſſe imperium hoc, niſi per modum iudicij ad ipſum Deum imperantem ſit, aut per modum iudicij ordinati ad alios, ſi ſit ad illos. Neutro autem modo poſſe eſſe iudicium Dei potentiam actiuam Dei facile ſuadetur. Non ad ipſum Deum: quia tale iudicium, vel eſt iudicium de re facienda, ſeu factibili antequam fieri decernatur: Et ſic non eſt ratio proxima agendi in Deo: cum poſt illud ſit decretum ante operationem ad extra: nec determinet ad opus, cum relinquat indifferentiam voluntatis diuinæ ad opus decernendum; imperium autem omne ad opus determinet. Sed neque poſt decretum (quod plane volunt huius ſententiæ Doctores) poteſt eſſe iudicium, ſeu imperium illud reſpectu Dei ad opus impellens proxima ratio agendi in Deo ad extra. Quia ſolum applicare poteſt iudicium imperatiuum potentiam proximam imperantis ſibi ad executionem: ergo ipſum potentia proxima executionis rerum in Deo non eſt: alioqui ſeipſam applicaret, quod repugnat: ſcilicet, eſſe applicationem ſui ipſius: ergo alia eſt potentia proxima executiua rerum in Deo.

2. Secundo. Iudicium illud, quod poſt decretum imperium ad Deum ſit impellens ad opus liberum neceſſario, & contingens erit: cum tamen omnipotentia neceſſaria Dei ſit. Tertio ſolum eſſe poteſt iudicium de exiſtentia decreti, vel de neceſſitate executionis eius operis, quod decretum iam eſt: totum autem hoc, & ſpeculatiuum, & pure eſt exiſtentiæ, & efficaciæ diuini decreti, non practicum, & imperatiuum. Et inepte imperatiuum eſſet de re nimirum neceſſaria, & inuitabili per antecedens decretum. Ac ruſſus: quia, vel eſt aliquid aliud vlterius applicandum in Deo ad opus, & hoc erit potentia proxima operandi in eo; vel non eſt, & iam nihil erit cui, ſeu ratione cuius imperaro ſibi poſſit operis executionem. Denique iudicium hoc imperatiuum, ſeu imperium iudicij poſt voluntatem efficacem operis reſpectu ipſiuſmet iudicantis & operaturi (quicumque operaturus ſimul, & iudicans ſit) vniuerſim

vniuerſim eſſe omnino impoſſibile oſtendimus controuer. de anim. Etenim dictamuis repræſentatio ad potentiam executiuam non cognoſcentem omnino eſt impoſſibilis, & intentionalis motio per illam (eſt enim ſurdo, vt aiunt fabellam narrare) quare nullo alio modo moueri potentiam exequentem cuiuſuis, quam imperio decreti voluntatis deſpotico per motionem ſympaticam ibidem oſtendimus: intellectuque motio hæc ſympatica facillima eſt in noſtra ſententia potentias animæ ab ea realiter non diſtinguente; licet in opinione eas ab anima diſtinguente non ſit difficilis, ſed mille exemplis illuſtris. Ex quo à priori oſtenditur nullum iudicium Dei, quod poſt decretum Dei de effectu quouis ſit imperium reſpectu Dei ipſius eſſe poſſe: multoque minus potentiam Dei proximam operandi ad extra, ſiue omnipotentiam diuinam, quod nunc ſolum contendebamus.

3. Inde vero probatur facile iudicium diuinum ad res ipſas producendas ordinari non poſſe, tanquam imperium, & proinde nec potentiam proximam earum: imperium enim cognitionis, & locutionis, nonniſi ad cognoſcitiuum eſſe, dirigique poteſt; quin *ſurdo fabella narretur*. Deinde, quia ad eos ſolum impetium eſſe proprié poteſt, in quibus propria obedientia poteſt eſſe. Ex rebus autem producendis plura, imo pleraque, non ſolum non cognoſcitiua, & inſenſibilia, ſed & inanimata ſunt, quibus obedientia repugnat: ergo reſpectu horum nequit eſſe ciuſmodi imperium, & actiua proxime potentia Dei. Vnde neque reſpectu rerum cognoſcitiuarum, & intellectualium; cum eadem ſit omnipotentia Dei formalis reſpectu creaturarum omnium: atque in noſtris veris principiis formaliter etiam, & metaphyſicè indiuiſibilis obiectiue. Secundo imperium hoc ad creaturas ſi poteſtiuum Dei proximum illas producendi ſit, propriam naturæ ad ipſarum eſſe, & exiſtentiam eſt: ergo etiam ad eas, quæ, cum primum ſunt, cognoſcitiuæ eſſentialiter ſiſtit, terminatur, & dirigitur cum nondum ſunt: ac proinde nec cognoſcitiuæ ſunt: quod, vt dixi, repugnat. Quod autem creaturæ Deo obediant, Deuſque ipſis imperare, eaque, quæ non ſunt, vocare, ac dicere, vt ſint, in ſcripturis dicantur, metaphoricum negotium eſt, vt efficacia potentiæ, & voluntatis diuinæ nobis inſinuetur. Et certe metaphoricum etiam hoc Dei ad creaturas omnes imperium, vt ſint in eius voluntate, non autem in actu intellectus conſtituebat aperte S. Thom. 1.p. q.19. art. 4. q.25. art. 1. ad 4. art. 5. ad 1. Et certe quid actus intellectus diuini creaturis intimare poterit quæ, quantumuis intellectuales ſint, diuinis actibus vti ad aliquid percipiendum minime poſſunt?

4. Secunda ſententia docet omnipotentiam ad intellectus diuini actus pertinere, quatenus ſcientia Dei, quæ voluntatis actus præcedit, eſt idea, ſeu exemplar formale poſſibilium, à qua applicita per decretum de re facienda perfectiſſimè modo res à Deo ſit, ſine alterius potentiæ exequentis interuentu; quæ in creatis artificibus vlterius requiritur, ob artis, ſeu ideæ creatæ imperfectionem. Dubio enim procul perfectior ars eſſet, quæ ſe ſola artefactum efficeret. Ad eum modum excogitari poteſt tertia ſententia huic affinis: Dei potentiam in idea, ſiue exemplari obiectiuo (quod verbum diuinum eſt) conſtituens. Confirmatque poſſet illis Geneſ. verbis. *Dixit Deus, fiat lux, & facta eſt lux*, & ſimilibus pluries eo libro datis; & illis Pſalmi: *Ipſe dixit, & facta ſunt*; atque aliis. *Verbo Domini cæli confirmati ſunt.* Vbi Verbi nomine ſecundam perſonam Trinitatis communiter Patres intelligunt, vt ſæpe oſtendimus controuer. de Trinit. Huius ſententiæ meminit Duran. in 1. d.45. q. 6. eamque ſegniter ſatis impugnauit: neque admodum fortiter impugnari poſſe cenſet Soar. num. 43. Tertia vero hæc facile impugnatur: quia cum eſſe ideam obiectiuam, & exemplar, ſeu verbum creaturarum perſonale filij ſit, potentia actiua Dei ad extra ſiue omnipotentia perſonalis verbo eſſet, nec Trinitati conſtitueris, quod eſt hæreticum, & contra Athanaſij ſymbolum. Qua vero ratione verbum ad creaturarum productionem, & communiter cum aliis perſonis per omnipotentiam concurrat actiue, & ſpecialiter, vt exemplaris cauſa obiectiua intentionalis creaturarum, diximus citata ſuperius, idque ſolum citata teſtimonia, & Patres volunt.

5. Secundæ illius meminere idem Durandus in 1.d.45.q.2. vbi eam ſegniter ſatis impugnauit, & Soar. ſupra num. 42. eam ſatis probabilem, atque impugnatu difficilem æſtimans num.43. verum à num 46. non admodum leuiter eam impugnat ex ipſa ideæ formalis, ſeu, quod idem eſt, artis natura, & eſſentia, quæ, ſi diſtincta formaliter, & metaphyſicè à virtute actiua abſolute oſtendatur, etſi phyſice in aliquo aliunde identificata, vti in Deo, intelligatur, metaphyſicè tamen, & formaliter diuerſa à virtute actiua conſtebitur. Quo poſito ſic eam ſententiam ſecundam impugno. Eſſentia artis, & idea formalis ſolum dicit vim directiuam operantis ad opus exequendum: quo in genere, ſi infinita ſit, quin ad aliud genus cauſandi tranſeat, Deo omnino digna erit. Potentia vero, ſeu virtus actiua nullum dicit reſpectum ad directionem operantis, ſed ad ſolam operis executionem, & effectum: ergo ſunt diuerſæ formaliter. Dices in Deo vtrumque formaliter, & metaphyſicè coniungi. Tum ob artis, tum ob potentiæ, ſeu virtutis actiuæ perfectionem ſummam. Contra tamen: quia, ſi ex ſe hi conceptus formaliter metaphyſicè differunt, cuiuſuis ſummitas, & excellentia in ſua linea eſſe formaliter metaphyſicè debet, quin tranſeat ad aliam: licet phyſicè omnia in Deo idem eſſe debeant ob eius ſimplicitatem, & phyſicam indiuiſibilem perfectionem: alioqui nulla poſſemus diuina prædicata ab aliis formaliter metaphyſice diuidere, quantumuis e genere ſuo diuerſa forent. Contra ſecundo: quia ex infinitate artis, ſeu ideæ formalis in ſua linea, & potentiæ actiuæ in ſua, ſatis intelligitur decens Deo prædicatum. Contra tertio: quia idea, & ars, ſeu vis directiua operantis ad agendum connotat formaliſſime potentiam eius, ſeu virtutem actiuam ad operis agendi executionem; cum tamen ſe ipſam formaliter connotare nequeat. Atque ex his etiam (vt abſurdum erroris ex tertia illa ſententia deductum ceſſaret) ſententia tertia facile impugnaretur. Nam ideæ obiectiuæ motio, & cauſalitas tota obiectiua eſt ad operantem, & intentionalis, non autem phyſica ad effectum agendum è genere, & linea ſua.

6. Quarta ſententia præter intellectum, voluntatem etiam diuinam ad conſtitutionem Omnipotentiæ aduocat; vt ex vtroque omnipotentia; quæ neutrum eorum eſt, conſtituta reſultet. Hanc è citandis pro voluntate diuina in victima ſententia amplexaſi videtur Ferrara, eamque expreſsè docet Vazq. d. 102. c. 3. atque dandis Ariſtotelis, & S. Thom. loris, additaque Ariſtotelis ponderatione confirmat. An vero intellectus, & voluntas in actu primo, an in actu ſecundo omnipotentiam conſtituant? cenſet Vazq. c. 4. intellectum in actu ſecundo, ſeu, vt ſcientia actualis faciendorum practica, & ars eſt, ad potentiam conſtituendam confluere: ac proinde intellectum non in actu primo, in quo remotior ab operatione eſt, ſed in actu ſecundo. Contra vero voluntatem in actu primo, non in actu ſecundo, omnipotentiam conſtituere: quia decreta omnia de rebus agendis efficacia, quæ ſola operantur, libera, & contingentia ſunt, ac proinde neceſſariam Dei omnipotentiam nequeunt conſtituere, vt ſupra de imperio iudicij poſt decretum de re facienda habiti arguebamus. Sed certe artis diuinæ, ſeu ſcientiæ practicæ, aut ideæ formalis ad potentiam Dei cum voluntate formaliter conſtituendam aduocatio ſupra impugnata eſt ea ipſa ratione qua Vazq. illam ad id aduocauit: quia artis munus totum non actiuitatis phyſicæ, ſed motionis intentionalis, & directionis eſt. Secundo: quia, vel in ea directione eſt efficacia actiua phyſica diuina, nec ne? ſi eſt adæquata actiuitas phyſica erit; ac proinde in ea ſola erit potentia infinita, ſeu omnipotentia Dei, nec poterit formaliter ea, & voluntate diuina conflari. Patet primum ex principio illo noſtro ſæpe repetito, quod prædicatum diuinum, cuiuſuis generis, qua diuinum, nequit non per denegationem termini etiam extrinſeci infinitum eſſe.

7. Quinta ſententia omnipotentiam formaliter extra omnia, quæ ad intellectum & voluntatem diuinam ſpectant, formaliter conſtituit: imò ante ea omnia: ſeis licet in prædicato entis, ſeu eſſendi infinito, quod omne ens creatum eminenter præcontinet per omnes, ita Soar. ſupra n. 47. probat. Quia, ſicut calor eadem indiuiſibili formalitate, qua ſubiectum formaliter calidum conſtituit;

calefactiuum etiam conſtituit, ac proinde eadem in illo formalitas eſt eſſe calorem, & principium formale actiuum caloris in alio: & ſimiliter, ſi ignis forma de ſe caloris in alio productiua eſſet, eadem formalitate, & ignem, & principium calefactiuum conſtitueret: ita in ente infinito diuino contingit, vt ſua eſſentia, & formalitate, qua infinitum ens, atque omne ens poſſibile eminenter continens, conſtituit principium actiuum cæterorum omnium entium. Confirmatur: quia, eatenus eſt Deus formale principium actiuum cæterorum omnium entium, quatenus ea omnia eminenter in ſe continet, ſeu præcontinet: atqui ea continet, ſeu præcontinet, quatenus ens infinitum eſt: ergo quatenus ens infinitum eſt, eſt formale principium actiuum cæterorum omnium entium, ac proinde infinitas eſſendi, ſeu eſſentiæ eſt in Deo formaliter potentia actiua ad extra, ſeu omnipotentia creaturarum. Quod autem ſubſtantiis, ſiue entibus ſubſtantialibus creatis potentia, & virtus actiua proxima ſuperaddatur ob limitationem, & imperfectionem earum eſt: ac proinde, ne formaliter quidem, Dei eſſentiæ, ſeu diuino eſſe eſt addenda.

8. Verum immerito Soarius infinitatem ſecundum eſſentiam, ſiue infinitatem entis diuini cum omnipotentia diuina confundit. Etenim omnipotentia ab omnibus ipſo antiquioribus Theologis, imo & in ſymbolis, vt Dei attributum, atque extra metaphyſicam Dei eſſentiam recenſetur. Secundo, vel loquitur de infinitate ſecundum eſſentiam phyſicam, ſeu in genere entis, & eſſentiæ phyſicæ, (quo ſolum pacto attributum Dei infinitas eius per eſſentiam eſt, vt dicebamus d. 4. q. 1. cert. 4. n. vlt.) atque eo modo implicat eſſe infinitam eſſentiam metaphyſicam Dei formaliter, & metaphyſice, cuius attributum, & paſſio metaphyſicè eſt: vel loquitur de infinitate Dei in genere entis, & eſſendi, ſeu per eſſentiam metaphyſicam. Et neque hoc modo accepta infinitate in genere entis quidquam probat; licet in eo formaliter continentia omnis entis poſſibilis ab imperfectione ſuperati imbibatur. Licet enim ad virtutem actiuam principalem continentia omnium, quæ in effectu ſunt, vel formalis, vel eminentialis formaliter requiratur; in ea tamen continentia actiuitas effectus formaliter non eſt: alioqui nullibi ea continentia formalis, vel eminentialis aliorum formaliter reperiretur, quin actiuitas in illo principalis adeſſet, quod eſt aperte falſum: cum plures ſint ſubſtantiæ perfectiores, vel æque aliis perfectæ, in quibus alterutra continentia formaliter eſt; cum tamen reſpectu æque, vel minus perfectarum principalis actiuitas non ſit. Aliquid ergo aliud actiuitas hæc continentia eſt, vt ipſe Soar. alibi fatetur. Continentia ergo, ſeu præcontinentia alterutra requiritur, vel potius prærequiritur, in cauſa ad actiuitatem: quia nemo dare poteſt, quod non habet. Vnde, ſicut ad ciuitatem poteſtatem abſolutam donandi rei dandæ habitio, ſeu præhabitio ſupponitur pro priori, ita ad virtutem actiuam ea præcontinentia producendorum præſupponitur, ac proinde formaliter metaphyſicè differunt: ſicuti in materia prima diuerſa formalitas eſt poſſe pati, ſeu recipere formam & poſſe componere cum illa, licet in eadem materia vtrumque phyſicè, & realiter idem ſit, vt omnes fatentur, atque reſpectu animorum noſtrûm, vnum ſine altero materia habet.

CERTAMEN II.

Voluntas diuina omnipotentia Dei tota formaliter eſt.

1. SExta demum ſententia in voluntate Dei eius omnipotentiam formaliter ponit. Ex ea enim venit, vt res eo modo, & tempore ſint, quibus Deus eſſe decernit. In hanc, etſi aperte non ierit, inclinauit tamen Caiet. 1. p. q. 25. art. 1. Canar. q. 27. art. 1. d. 4. p. 2. docueruntque iam olim Scotus in 1. d. 37. q. 1. Baſolis in 2. d. 8. q. 1. §. *quantum ad primum*. Ferrara 2. cont. gent. c. 10. (licet c. 1. & 16. in alterutro ſcilicet, vel in intellectu, vel voluntate ſitam eſſe dicat) ſubſcribo. Plura pro hac ſcripturæ loca inducuntur, quibus Deus omnia in ſua voluntate poſita habere, atque iuxta voluntatis ſuæ nutum facere in rebus, ac de rebus omnibus dicitur. Sed tamen vere hæc dicentur, etſi voluntas omnipotentia formaliter non ſit, ſed realiter ſolum: imo in nobis, etſi realiter à voluntate potentia executiua diſtinguatur, ſi tamen ei ſubdita ſit, illius actus in noſtra voluntate eſſe dicuntur. Inducunt etiam pro hac ſententia S. Thom. citatis ſupra locis n. 3. ſed certe Sanctus Thomas loquitur plane de identitate reali potentiæ actiuæ Dei cum eius voluntate, vt legenti patebit. Inducitur etiam Ariſtoteles 3. de anima c. 10. textibus pluribus, vbi ait, appetitum, imo & intellectum, localis motus animalis principium eſſe, licet corporeis facultatibus diuerſis, dum corpori eſt immerſus, ad eiuſmodi corporeos motus, vt inſtrumentis egeat. Ex quo inferri videtur (ſi ſeparata eſſet anima, & vniuerſim ſubſtantiæ ſpirituales, & completæ vt Angeli, longeque melius Deus) eiuſmodi potentiis, & inſtrumentis adhuc formaliter diuerſis, eas ad ſuos effectus non egere, ſed ſolo appetitu, ſeu voluntate ſua adæquatum principium eorum habere. Cæterum ſolum probatur in eis ſubſtantiis mere ſpiritualibus potentiam actiuam realiter ab appetitu diuerſam neceſſariam non eſſe, vt de Deo Ariſtoteles aiebat.

2. Cæterum. Licet hæc Ariſtotelis, & Sancti Thomæ loca, ea etiam ponderatione adhibita, non videantur amphus, quam negatior em potentiæ executiuæ ad localem motum realiter appetitui ſpirituali pure ſubſtantiarum ſuperadditæ probare; tamen nulla potentia, adhuc formaliter ab appetitu diuerſa eas ad eum motum (ſi in aliis præter Deum earum voluntati realiter ſuperaddita non admittatur executiua potentia) egere, ſatis videtur oſtendi. Etenim, cum motus hic earum ſubſtantiarum voluntati ſubiaceat, cuius volitioni efficaci ſubditur. Determinatio potentiæ loco-motiuæ earum per voluntatem efficacem, ſi vera determinatio, ac veræ, & realis potentiæ alterius, adhuc formaliter à voluntate ſit, præuia vera, & realiter eſſe debet; aſt nequit eſſe vere præuia alterius potentiæ adhuc formaliter diuerſæ, ſi hæc realiter cum voluntate identificantur: ergo ex identitate reali loco-motiuæ potentiæ Angeli cum eius voluntate recte infertur vtriuſque formalis identitas. Maior probatur: quia vera, & realis ſubiectio alterius determinationi nequit eſſe, vbi vnum, & alterum vere, & realiter non eſt, vt alterum alterius determinationem vere expectet; vt agat, & moueat actione ſua. Minor inde claret: quia ſola formalis diſtinctio earum facultatum cum reali identitate non facit vere, & realiter vnam, & alteram facultatem: ac proinde neque veram vnius ſubiectionem determinationi alterius.

3. Confirmatur: quia nihil eius determinationis eſt, quod non ſit formaliſſimè determinatio voluntatis, ac præterea nihil reale eſt, quod vere obediat deſpotice, aut ſympatice eiuſmodi determinationi, quod voluntas ipſa vere non ſit. Confirmatur ſecundo: quia, ſi eadem realiter vtraque facultas eſt, nulla eſt vera applicatio potentiæ loco-motiuæ ad motum per voluntatem, quæ vere nota ſit applicatio voluntatis ipſius: quare, etſi, cum facultas exequens realiter diuerſa eſt bene intelligatur verum munus voluntatis efficacis applicandi potentiam exequentem, cum tamen idem realiter hæc cum voluntate aſſeritur eiuſmodi munus verum applicandi potentiam exequentem, quid vlterius ſit ab applicatione eiuſdem voluntatis eſt imperceptibile: quod inde ſatis conſtat: quia ni in aliquibus potentia exequens diuerſa realiter à voluntate, & appetitu deprehenderetur, chimærica prorſus eius per voluntatem applicatio cenſeretur.

4. Iam vero, ſi è negatione realis diuerſitatis potentiæ loco-motiuæ ab appetitiua in ſubſtantiis ſpiritualibus: ac proinde ex impoſſibilitate veræ, & realis ſubiectionis, determinationis, & applicationis vnius per aliam diuerſitas, formalis etiam, earum excluditur, atque identitas vtriuſque metaphyſica, & formalis probatur: potiori ſane iure in Deo potentiæ actiuæ ad extra, ſeu omnipotentiæ formalis identitas concedenda eſt; in quo realis earum identitas ſumma catholice debet admitti. Sed etſi ea formalis identitas potentiæ executiuæ, & appeti-

tiuæ

tiuæ in creatis ex reali earum identitate non inferretur; in Deo tamen admittenda neceſſario foret. Cum enim voluntas diuina efficaciter increata actibus, decretiſque propriè ſuis ex prædicato voluntatis diuinæ fieri poſſit reſpectu eorum eſſentia ſua efficaciam habet: ſi autem potentia alia exequente formaliter adhuc diuerſa egeret, efficaciam è ſuo genere infinitam, & ſummam formaliter non haberet: quod cum efficacia diuinæ repugnat. Dices habere efficaciam in ſuo genere voluntatis applicandi nimirum potentiam exequentem: ſed hæc, in diuerſa realiter potentia exequens ſit, eſt chimærica efficacia. Et ſanè hæc ſumma agentis liberi perfectio eſt, vt nullius alterius, quam voluntatis ſuæ virtute, adhuc formaliter omnia peragat, vt de ſuo Ioue nutu ſolo *tremere feciſſe Olympum* Poetæ aiebant.

5. Dices cum Durando: diuinam voluntatem non eſſe principium proximum operationum: cum decreto medio creata operetur: & tamen Omnipotentia principium proximum operationum eſſe debet. Nego primam antecedentis partem. Ad ſecundam, qua illa probatur diſtinguo: medio decreto tanquam potentia, nego: tanquam potentiæ voluntatis applicatione, concedo. Dices iterum ex ipſo: diuinam voluntatem æquè verſari, imo magis verſari circa Deum, cuius tamen potentia actiua non eſt, quam circa creaturas. Negatur facilè conſequentia. Eſt enim eiuſmodi: non eſt potentia reſpectu eius, quod fieri nequit: ergo nec reſpectu eius quod fieri poteſt. Similiter non eſt potentia ad deſiderandum Deum: ergo neque ad deſiderandum creaturas. Arguit Soar. Deus non ideo poteſt producere quia vult, ſed potius ideo vult, quia poteſt, vt rectè S. Thom. quæſt. 25. art. 5. ad 1. ergo potentia diuerſa eſt formaliter in Deo à voluntate. Negatur conſequentia. Neque enim potentiam, ſiue Omnipotentiam in volitione, ſed in voluntate conſtituimus: ac proinde, quia poteſt producere, vult producere, quia nimirum eadem eſt potentia volendi, & producendi.

6. Denique dices volitionem Dei neceſſariam erga ſeipſum, & (vt aliqui volunt) erga creaturas poſſibiles, mediare inter Dei voluntatem, & liberam volitionem efficacem de earum exiſtentia: ac proinde in ea eſſe ponendam Omnipotentiam. Maximè, cum ex ſimplici complacentia erga poſſibilia videatur Deus moueri, vt eas exiſtentia donare velit, ſicuti ex complacentia amici ad volendum illi bona mouemur: quo inſtatur noſtri, quoad hanc partem, ſolutio Vaſquezij: quod ſcilicet ſimplex illa complacentia nõn ſit actiua, ſeu impulſiua ad opus. Si enim ad decretum efficax, impellit ad opus. Negatur tamen antecedens. Dei enim volitio, & amor neceſſarius erga ſeipſum, atque erga creaturas poſſibiles non mediat inter decretum efficax de earum exiſtentia, & diuinam voluntatem: tum quia poſſibilium adhuc præciſiuè, amor in Deo non eſt, vt tit. 2. controu. 4. videbimus: tum quia ad quodcumque obiectum comparetur eadem formaliter infinita Dei volitio, & amor indiuiſibiliter eſt. Sicuti, & omnipotentia, ad quamcumque creaturam comparetur, eadem formaliter indiuiſibiliter infinita Omnipotentia Dei eſt ex parte obiecti, etiam per noſtram rationem inſectilis: quia, ſicut reliqua attributa diuina, qua diuina è genere, & conceptu ſuo infinita per denegationem termini, extrinſeci etiam, ſunt, vt ſæpè diximus; quo impugnata eſt ſententia Soarij diuidentis per rationem potentiam productiuam vnius poſſibilis, à productiua alterius poſſibilis, vt videre in illo eſt n. 51.

QVÆSTIO III.

An omnipotentia, ac Deus connexus, an inconnexus, ſeu independens ſit à poſſibilitate creaturarum?

1. OSTENDIMVS Deum eſſe ens à ſe, ſeu, quod idem eſt, à nullo tanquam à cauſa pendere poſſe: ac proinde nullius principij exiſtentiam, vt ſit, pro naturæ priori ſupponere poſſe. Reſtat nunc pro ampliori, ac ſumma Dei independentia à reliquis entibus enucleanda, an ſaltem, tanquam à termino connexionis, ſeu reſpectus ſibi intrinſeci ad illas, à creaturis pendeat ſicut actio à ſuo termino dicitur dependere. Et quidem creaturis exiſtentibus inconnexum, & independentem, adhuc tanquam à termino, ab illis eſſe Deum ambigit nemo. Tum, quia, & Dei in illas exequendis libertas, & earum contingentia deficeret: ac proinde poſſibilia omnia ſemper ab æterno, & in æternum Deo coæuâ exiſtura exinde forent: contra experientiam euidentem, & certiorem omni euidentia fidem. Tum, quia, quauis earum non exiſtente Deus non ſolum defectibilis conuinceretur, ſed deficiens: quare, & Deum non exiſtere, non ex vno ſolum, ſed ex tot capitibus, quot ſunt poſſibilium negationes, conuincerentur.

2. Cum autem præfata incommoda è connexione Dei cum creaturarum poſſibilitate, quæ, nec contingens, ſed neceſſaria eſt, nec libero Dei ſubiacet decreto, minimè inferantur; eius à creaturarum poſſibilitate, tanquam à termino dependentia liberius tutiuſque videtur affirmanda: quare ipſius independentia à poſſibilibus tanquam ab intrinſecæ connexionis termino quæſtioni adhuc videtur ſubiacere: & quidem ſub vnius quæſtionis nomine duplex Recentioribus, latet quæſtio pro connexionis duplicitate, phyſica nimirum, & metaphyſica, ſeu logica, quam appellant. Primam nouimus omnes, reſpectumque realem tranſcendentalem vnius ad aliud eſſe dicimus: cuiuſmodi eſt in actione, tum ad termini, tum ad ſui principij exiſtentiam: atque vniuerſim modi cuiuſuis ad rem, cuius modus eſt. Logicam vero, ſeu metaphyſicam illam vocant Recentiores connexionem conſequentiæ, quæ ex vno prædicato ad aliud, cui reipſa identificatur, legitima efformatur conſequentia: quæ quidem vera propoſitionum connexio eſt; non autem vera prædicatorum connexio, ſed identitas: cum eiuſdem ad ſeipſum vera connexio eſſe non poſſit. Sed quidquid de vera eiuſmodi prædicatorum connexione ſit, de ea nihil nobis agendum in præſentiarum eſt. Niſi enim creaturarum poſſibilitas cum Deo, eiuſque omnipotentia identificetur (de quo poſtmodum quæſtione tota agemus, ac negatiuam partem contra Recentium argumenta obfirmabimus) dubio de Dei cum poſſibilibus metaphyſica, ſeu logica connexione locus non eſt. Quare de phyſica ſolum, realique ac vera connexione Dei cum poſſibilibus creaturis tota hæc inſtituitur quæſtio.

CERTAMEN I.

Deus nullatenus creaturis poſſibilibus phyſicè connexus eſt; imo vero ab eis, etiam tanquam à ſuæ entitatis termino, eſt prorſus independens.

1. PHyſicam Dei cum poſſibilibus connexionem docuiſſe referuntur ex antiquis nonnulli, vt Caietanus, & Thomiſtæ vetuſtiores; quorum tamen nemo non noſtræ concluſioni aſſentitur, vt apud profundum Doctorem, ſagaciſſimumque alienarum mentium indagatorem Gabrielem Vaſquez videre eſt 1. part. tom. 1. d. 104. cap. 6. n. 23. verſ. *verum, vt ſupra dixi*. Ex Recentioribus tamen Dominicanis (quos Thomiſtas nominant,) ita ſanè docuere Bannez, Albelda, Ioann. à S. Thoma, quibus, & Lorca acceſſit. Ex noſtris opinionis huius primipilus refertur eximius Doctor Franciſcus Soarez 2. de attribut. cap. 25. & 26. cuius tamen mentem dubiam reddit Pater Franciſcus Alfonſus d. 10. phyſicor. ſect. 3. num. 38. verum in ea fuiſſe ſententia certiſſimum, vel inde eſt, quod ipſi, ſub Recentiorum nomine, impugnando citatum caput Vaſquez ſcripſerit: & coram cum ſimul ambo Compluti legerent celebri illo argumento de Dei neceſſario defectu ſi ſimia, vel eius figura deficeret, quod eo capite verſ. 3. *Manifeſta ratione*, ac deinceps Vaſq. perſequitur, Soarium impugnaſſe oculatos, & auritos Prouinciæ

huius Toletanæ teſtes plures audiui. Ideirco Soarium ſecuti eandem ſententiam ex noſtris, non admodum vetuſtis, temere Salas, Thomas Pius, Herize, Faſolus, Tanerus, Zuniga, Ruiz de Montoia, Granados, Arriaga, Martinon, Ribas, Franciſcus de Lugo, Franciſcus Amicus, quos ſequitur nuperrimè Ribadeneira de ſcientia d.7. cap.1.

2. Verum, cum plura ſint in Deo prædicata, in eo aſſignando, cuius titulo Deus cum poſſibilibus creatis connectatur, citati Doctores minimè conueniunt. Ex eis enim non adeò recentes ex prædicato omnipotentiæ eiuſmodi connexionem Deo competere cum Soario putarunt: atque inde ex prædicato idex, ac verbi, quod in ſecunda perſona Trinitatis, & omniſcientiæ communis, ac diuinorum decretorum aiunt conuenire. Noſter autem Antonius Perez à Caſtellana Prouincia, vir ingenij acumine nulli ſecundus, non ſolum ex eis prædicatis, ſed ex prædicato entis à ſe, ac ſummè neceſſarij eiuſmodi connexionem cum poſſibilibus creaturis in Deo ſuadere conatur ſpecioſis adeò, atque ſubtilibus ſophiſmatibus, vt nobiles quoſque, tam ſuæ, quam Toletanæ noſtræ Prouinciæ Recentiores ad ſuas traxerit partes, ac reliquos contrarium ſentientes malè vexauerit. Ea tamen omnia (ne vlterius contra veritates Theologicas in hac materia; atque in aliis ad quas fallaces illi arguendi modi facilè traducuntur, militent) vrgebimus certam.2. vbi ita ea diluemus, vt vitia formæ etiam deregamus.

3. Iam vero Deum poſſibilitati rerum creatarum phyſicæ non connecti, imo vero ab ea, etiam, vt à termino, independentem prorſus eſſe, totius antiquitatis ſententia fuit: ita expreſsè S.Anſelm. cap.14. Monologij, S.Thom. 1. part.quæſt.13.art.7. vbi Caiet. §.*quoad quartum*. Item 2. contr. gent. cap.12. vbi Ferrara §.*circa iſtam* S.Bonau. & Capreol. in 1. ad 30. qu.1. art.11. concluſ.3. ad 1. Gregorij, & art.2. ad 3. Greg. Deza Hiſpal. art.1. concluſ.3. cunct. & art.4. ad 1. *Gregory contra* 3. *concl.* Ægyd.Rom. & reliqui Thomiſtæ vetuſtiores, Scotus in 1. d.30.§.*Ad 2. quæſtionem*, quem ſectantur Scotiſtæ omnes, & Nominales. Greg. Okam. Gabriel, Aureolus, Peilanius, & Faber. His acceſſit Durand. diſt. eadem. Præceſſerant vero citatis Alex. Alenſ. Albertus Magnus, Ricardus, atque Henricus quodlib.9. quæſt.1. Ac demum ex noſtræ ſocietatis Doctoribus Profundus Vaſq. citato loco, Arrubal, Becan. Raynaudus, vterque Hurtado Complut. & Salmantin. Albertin. Luis Torres Hemelman, Alarcon, quos retuli loco citando ex noſtra controuerſ. de Trinit. Ouiedo. Franciſcus Alfonſ. & Ripalda: quibus adde Gamach. & Baſilium Legionenſem. Atque huius ſententiæ fidem facit tot grauiſſimorum Patrum, & ſcholaſticorum, non ſolum in ſententia, ſed, & in eius fundamento conſenſus; in quo aduerſæ opinionis doctoribus minimè conuenit: id, quod falſitatis indicium eſt minimè leue. Poſuit autem illud Anſelmus, atque magis ad ſcholas Scotus: illuſtrauit autem ad ſcholas etiam noſter Vaſquez: eique nos nonnihil lucis adiecimus controuerſ. de Trinit. d.3.q.2.cert.1.n.2. adiiciemuſque in præſenti.

4. Eſt autem argumentum huiuſmodi. Deus è conceptu, & exiſtentia ſua eſt ens ſummè neceſſarium ex iis, quæ eſſe, vel excogitari poſſunt; ſi enim aliud magis neceſſarium poſſibile, vel excogitabile eſſet hoc aliud eſſet Deus, non autem hoc, quod Deum eſſe dicimus. Atqui, ſi Deus connecteretur poſſibilitati creaturarum non eſſet ens ſummè neceſſarium ex iis, quæ eſſe, vel excogitari poſſunt: ergo neque eſſet Deus: conſequentia eſt legitima, Minor autem aduerſariis ipſis eſt certa. Siquidem relatio, & connexio ſublato termino ſtare nequit: quare, ſi connexio cum poſſibilitate creaturarum Deo intrinſeca, & identificata, ac proinde Deus reipſa eſt, ſublata earum, vel cuiuſvis: etiam ex eis, poſſibilitate, Deus non exiſtet, imo & repugnabit per locum intrinſecum: valebitque conſequentia, Deus exiſtit: ergo poſſibilis eſt creatura; atque ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis: non eſt poſſibilis creatura, v.g. ſimiæ cauda, vel muſca: ergo neque eſt Deus. Vt aduerſarij & admittunt, & contendunt. Maior vero noſtri ſyllogiſmi ex terminis videtur nota, & ratione ibi ſubiuncta ſatis probata. Sed tamen eam diſtinguunt aduerſarij, eſt ſummè neceſſarium ens abſolutè, ac negatiuè, concedo Maiorem: quia abſolutè neceſſario Deus eſt, atque exiſtit, neque eſt aliud magis neceſſarium poſſibile, vel excogitabile; comparatiue nego Maiorem: quia nulla eſt neceſſitas, intrinſeca præſertim, maior altera imo neque eſſe poteſt.

5. In huius ſolutionis impugnatione tota rationis noſtræ virtus conſtituitur: quare vnam neceſſitatem eſſendi poſſe eſſe altera neceſſitate eſſendi, ſiue non repugnandi, maiorem oſtendendum nobis hic erit, ac proinde Deum eſſe ens ſummè neceſſarium eorum, quæ eſſe excogitatiue poſſunt etiam comparatiue. Id autem probatur primo: quia, licet neceſſitas rei ita excludat omnem phyſicam contingentiam, tam in rebus, quam in veritatibus; tamen poteſt ſuſcipere magis, & minus. Vt enim citato loco de Trinitate oſtendebamus; Certitudo propoſitionis, quæ omnem etiam contingentiam excludit eſſendi rem aliter, ac enuntiatur, magis ſuſcipit, & minus. Nec valet id elle ratione mediocrium, quibus innititur, certiorum; quia, ſi neceſſitas è ſuo conceptu maior eſſe non poteſt, neque id ab extrinſeco poterit habere: tum etiam: quia ad prima principia veniendo, quibus propoſitiones deductæ innituntur, intrinſeca ea maior neceſſitas vnius, quam alterius eſſe debet. Ac de fide aiebat Paulus certorem de ſe eſſe, quauis euidentia illis Petri. 2. cap.1. *Sed habemus firmiorem propheticum ſermonem*. Atque eo quidem valdè neceſſitas eſſendi, & impoſſibilitas non eſſendi, ſeu aliter eſſendi, à veritate propoſitionis, & æqualitate, ex qua arguunt, ad indiuiſibilitatem neceſſitatis ita eſſendi, vel impoſſibilitatem, non ita, ſeu aliter eſſendi Recentiores Complutenſes diſcordat. Illæ enim in indiuiſibili phyſico, ac metaphyſico conſiſtunt: vnde magis, & minus nullatenus ſuſcipiunt; ſecus hæc, vt vidimus: nam poſſunt eſſe aliqua, tam intrinſeca, quam extrinſeca, quæ fortius oppoſitum modum eſſendi, longiuſque propulſent: ac proinde, & neceſſitas, ita eſſendi, atque impoſſibilitas aliter eſſendi longius arceatur: quare, & propoſitionis, & rei veritas, atque eſſe, fortius, certiuſque conſiſtat. Vnde &. Thom.1. part. qu.2. art.3. quarta via Deum eſſe oſtendit quia in rebus inuenitur aliquid magis verum, bonum, & nobile: ac proinde, & eſſe debere aliquid, quod ſit ſummè verum, bonum, & nobile, quod ipſum Deus eſt.

6. Atque inde etiam conſtat, cur, licet, quoduis ſuum contradictorium æquè excludat, atque aliud quodvis ita, vt nullam contingentiam huius admittat, ſed neceſſatio illud excludat, faciatque impoſſibile: tamen non ſit æqua neceſſitas in omnibus illud excludendi, reddendique impoſſibile: quia non omnium æqua eſt neceſſitas eſſendi. Vnde, etſi exiſtentia Petri omnino eius negationem impoſſibilem reddat; aſt, quia minus conſtans eſt Petri exiſtentia, quæ eius negationem excludit, redditque pugnantem, quia contingens eſt, non efficitur ea negatio abſolutè impoſſibilis: ergo, ſi Dei exiſtentia maioris conſtantiæ, quam creaturarum poſſibilitas adſtruatur, minus erit impoſſibilis impoſſibilitas creaturarum, quam non eſſe Dei: licet coniungi verumque extremum implicet: quia vt Petri, v.g. impoſſibilitas inducetur minus conſtans, ac fortis, minorque neceſſitas vincenda metaphyſicè foret, quam ſit in exiſtentia Dei, vt eius inducatur negatio. Confirmatur, & explicatur: quia ex prædicato creaturæ creatura poſſibilis ſupponit tanquam terminum ſuæ intrinſecæ poſſibilitatis Deum, licet non actu operantem, aſt actu exiſtentem; cum eſſentia ſua Deus actu exiſtens ſit: ergo è conceptu ſuo Deus exiſtens magis neceſſarius eſt, quam creaturæ poſſibilitas. Quod enim explorato ad aliud ſupponitur, magis neceſſarium eſt eo, ad quod ſupponitur, vt patet in concluſionibus, & præmiſſis, de quibus conſtans eſt illud Ariſtotelicum proloquium. *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.*

7. Probatur ſecundo maior neceſſitas, & impoſſibilitas vnius rei, quam alterius: quia alioqui in eis, quæ contradictionem implicant, non poſſet vnum alio magis implicatorium, & falſum eſſe, quam aliud: at hoc eſt contra expreſſam doctrinam Ariſtotelis 4. metaphyſicor. text.18. dicentis inter falſa, & ea, quæ contradictionem implicant vnum eſſe magis falſum, quam aliud. Et contra exempla manifeſta: ergo neceſſitas, & impoſſibilitas vna poteſt eſſe alia maior. Exempla ſunt plura, & obuia vnum ſolum, vel alterum proferam. Primum ſit Ariſtotelis citato loco, vbi hoc exemplo ſuum axioma confirmat, *Magis enim*, ait, *falſum eſt dicere duo ſunt mille, quam*

quam duo ſunt quinque: [illegible] impoſſibile, & impli[illegible] ſit, atque ex inde falſum. Secundum exemplum ſit ex æqualitate impoſſibili, atque inæqualitate neceſſaria minoris quantitatis comparatæ cum maiori. Licet enim duo, cum quatuor maiori æqualitas impoſſibilis ſit, & inæqualitas neceſſaria; tamen, quo maior & minor extremum vtriuſque commenſurationis eſt: [illegible] neceſſaria eſt inæqualitas, magiſque impoſſibilis æqualitas: v.g. templi cum toto cœlo, quam cum toto orbe terrarum [illegible], licet, per impoſſibile, [illegible] vrbi templum æquaretur, ac reſpectu illius inæqualitatem amitteret; tamen toti cœlo neceſſario inæqualis maneret, atque cum cœlo illo æqualitas maneret impoſſibilis; quare, licet contingentia æqualitatis templi, & impoſſibilitas inæqualitatis reſpectu vtriuſque [illegible] ab illo ſit: eſt longius reſpectu cœli [illegible] eſt, quam reſpectu terræ.

8. Probatur tertio eadem maior neceſſitas, & impoſſibilitas metaphyſica oppoſiti in vno, quam in altero: quia maior impoſſibilitas eſt identificandi, ſiue admittendi Deo peccatum graue, quam peccatum leue: & tamen vtrumque eſt impoſſibile: ergo datur vna impoſſibilitas maior altera, atque neceſſitas oppoſiti altera maior. Probatur maior propoſitio. Vbi eſt maior ratio repugnantiæ ibi eſt impoſſibilitas maior. Atqui maior eſt ratio repugnantiæ identificandi, ſiue admittendi Deo peccatum graue, quam leue: ergo maior eſt impoſſibilitas admittendi, ſiue identificandi Deo peccatum graue, quam leue. Minor (quæ ſola videbitur aduerſariis probatione egere) ſic probatur. Ratio repugnantiæ admittendi, ſiue identificandi peccatum Deo, eſt malitia peccati: hæc eſt maior in graui, quam in leui: ergo maior ratio repugnantiæ eſt admittendi, ſiue identificandi Deo peccatum graue, quam leue. Confirmatur primò: quia malitia maior magis opponitur Deo, ac proinde magis validiuſque illud deſtrueret admiſſa, quam minor. Secundò: quia maius peccatum, & malitia magis improportionata, diſtatque à bonitate Dei infinita, quam peccatum, & malitia minor. Quod ſi vna neceſſitas eſſendi, & impoſſibilitas non eſſendi, ſeu aliter eſſendi maior in vno, quam in alio eſſe poteſt: manifeſtum eſt [illegible], etiam comparatiuè ad poſſibilitatem creaturarum, Deo concedi debere.

9. Denique probatur noſtra ſententia, & ſimul maiorem neceſſitatem, & impoſſibilitatem aliter eſſendi in vno, quam in alio eſſe poſſe. Etenim impoſſibilitas omnium poſſibilium maior eſt impoſſibilitate vnius poſſibilis: v.g. Petri: plures enim repugnantiæ, vincendæ ſunt, vt omnia poſſibilia ſint impoſſibilia, quam, vt ſolus Petrus ſit impoſſibilis. Vnde [illegible] eſſe vnam impoſſibilitatem altera maiorem ſaltem extenſiuè: quo admiſſo nulla aſſignari repugnantia poteſt, vt maior intenſiuè etiam non admittatur: immo ea in Dei negatione [illegible] maior, quam in alio quouis poſſibili facilè oſtenditur, quia Deus, vt minimum, ita neceſſarius è ſuo conceptu eſt, vt cum neceſſitas [illegible] ſaltem neceſſitas omnium poſſibilium collectiuè ſumptorum: ergo habet ſecum identificatam impoſſibilitatem non eſſendi, quæ æquet ad minus, collectionem impoſſibilitatum repugnandi omnium creaturarum ſimul: ergo intenſiuè, ac [illegible] eſt [illegible] neceſſitatis, quam ſit neceſſitas cuiuſlibet poſſibilis ſeorſum, [illegible], & omnium in [illegible] ſimul non ſit neceſſitas poſſibilitatis, atque impoſſibilitas non repugnandi intenſiuè maior, quam in creatura vna, ſed ſolum extenſiuè. Ex quo tandem infertur abſolutè maiorem, & perfectiorem eſſe repugnantiam non eſſendi, & neceſſitatem eſſendi in Deo, quam in aggregato omnium poſſibilium ſimul: argumento, quo probatur Deum perfectiorem [illegible] eſſe cunctis creaturis: quia continet in ſe eminenter, ac proinde maiorem, omnium ſimul ſumptorum perfectionem.

⁂

CERTAMEN II.

Itur obuiam aduerſariorum argumentis.

1. PRæſtita argumenta non pertæſe ſolum, vt [illegible] Recentes, ſed [illegible] etiam [illegible] in [illegible], atque independentiam Dei à creaturis poſſibilibus, etiam tanquam à termino, cuiuncunque fuerat quidem [illegible] argumentum, e prædicato omnipotentiæ, & ſimilium, quorum voces reſpectum ſonant, petitum. Cui ſatisfactum hactenus fuerat in voce quidem reſpectum ſonare, in prædicato vero Dei eſſe nullum; ac proinde omnibus [illegible] poſſibilibus manſuram intrinſecam Dei virtutem, quam ob vocum, non æquiuocatum, defectum diximus eſſe virtutem producendi creaturas, ſi non implicent, quæque ab [illegible] abſoluta ſeu potius extrinſecè [illegible], virtus & potentia denominatur. Ita, inquam veteres aduerſarij arguebant: atque ita [illegible] fuit. Sed iam Recentes ita ex prædicato eodem omnipotentiæ nos impetunt, & vrgent.

2. Omnipotentia è conceptu ſuo eſt potentia productiua Petri, v.g. ac non chimeræ: ergo è ſuo conceptu [illegible] diſtinctionem Petri, à chimæra: ac proinde poſſibilitatem Petri. Conſequentia patet: nam illa idem realiter, nedum formaliter, potentia, & impotentia reſpectu eiuſdem termini. Confirmatur, & impugnatur ſolutio præcedens: quia omnipotentia, de ſe, eſt potentia producendi Petrum, ſi ſit poſſibilis, ſecus, ſi ſit impoſſibilis, vt dicebamus. Item de ſe eſt complebilis in ratione abſolutæ potentiæ per Petrum poſſibilem, non autem per impoſſibilem, & chimæricum: hæc autem [illegible] intrinſeca Omnipotentiæ inſunt neceſſario diſtinctionem Petri veri à chimærico: ergo Omnipotentia connectitur cum ea diſtinctione, ac proinde cum altero extremo, cuius eſt potentia, & quo conſtat tanquam parte definitio. Sed negandum eſt antecedens primum de potentia abſolutè tali dicta. Conſequentia peccat in eo, quod ponit conditionem neceſſariam ad potentiam abſolutè dictam in antecedenti, nempe poſſibilitatem ipſam Petri, licet non affirmatam abſolutè formaliter, aſt apprehenſam in hypotheſi, & æquiualenter affirmatam ad illationem, vt in omni euenit conditionali: ex ea autem poſſibilitate ſuppoſita nihil ingenij habet, quod eadem poſſibilitas in concluſione deducatur. Nec inde probatur ex Deo intrinſecum [illegible], ſed ex ſeipſa. Eſt enim tantum poſſibilitas complementum omnipotentiæ abſolutè dictæ, extrinſecum quidem, & quod virtus, ſeu omnipotentia quoad intrinſecum abſoluta, & actiua nec reſpicit, nec curat: quare ea poſſibilitas in hypotheſi ponit in hypotheſi omnipotentiam, non quoad intrinſecum eius, quæ abſoluta à poſſibilitate omnino eſt, ſed quoad extrinſecum, quo omnipotentia abſolutè dicta talis reſultat, ac denominatur, cuiuſque capacitate, paſſiua, vt fiat ad eius operationem actiua de ſe adæquatæ omnipotentiæ expoſcitur.

3. Vnde conſtat quoad intrinſecum Omnipotentiam non eſſe potentiam producendi Petrum, ſi ſit poſſibilis: id enim eſſet non eſſe abſolutè, ſed conditionatam potentiam: ac proinde connecti cum poſſibilitate, vt quoad intrinſecum potentiæ abſolutæ eſſet. Talis igitur eſt, quoad [illegible], quod dicta intrinſecum & extrinſecum omnipotentia abſolutè dicta talis: quare falſum eſt omnipotentiam, de ſe, & quoad intrinſecum, eſſe potentiam producendi Petrum, vel quidpiam aliud, ſi ſit poſſibile, vt aſſeritur: licet omnipotentia abſolutè talis dicta, & quoad denominationem, quæ capacitate paſſiua, ſeu poſſibilitate [illegible] conſtat, potentia productiua Petri dicatur conditionata ſub hypotheſi & conditione poſſibilitatis Petri. Sed inde ſolum infertur ex hypotheſi poſſibilitatis Petri Petrum poſſibilem diſtingui à Petro chimærico; ac proinde idem inferri ex ſeipſo, quod nullo eget diſcurſu, neque aduerſariorum intentum conducit. Illud de complebilitate

bilitate, omnipotentiæ, ſeu aptitudine, vt compleatur poſſibilitate Petri, non autem chimæræ: ſi ſermo ſit de omnipotentia intrinſeca Dei, complebilis non eſt: cum, quo ad intrinſecum, completa ſit, ſi autem ſecundum quod dicit potentia abſolute dicta talis noſtro modo concipiendi, & quoad denominationem, eſt vera, ſed co- [illegible] complexum ex intrinſeca potentia Dei, & poſſibilitate Petri, ex qua infertur, & Petri poſſibilitas, & diſtinctio eius à chimæra non autem ex omnipotentia quoad intrinſecum ſumpta, vt iam vidimus.

4. Eodem ergo plura alia ſophiſmata laborant, quale eſt illud. Deus eſſentia, & ab intrinſeca [illegible] connectitur cum hac veritate: *ſi Petrus exiſtat cum ſuis prædicatis eſſentialibus Deus cognoſcet illum vt exiſtentem ſine contradictione.* At hæc connectitur cum poſſibilitate Petri. Etenim ex eo, quod, ſi Petrus exiſtat, cum ſuis prædicatis, cognoſcetur à Deo exiſtens ſine contradictione, id ipſum poſſibilitas Petri eſt: ergo, & Deus eſſentia, eſſentiæque ſuæ connexione ſaltem mediate cum Petri poſſibilitate. Maior eſt abſolute falſa de Deo ſecundum intrinſecum ſumpto. Ratione autem conditionis poſitæ in maiori, vbi poſſibilitas Petri [illegible] eſt vera. Item ex cognitione Dei, quoad intrinſecum ſumpta, non infertur Petri exiſtentia ſine contradictione, niſi [illegible] ſeu, quod idem eſt, eius poſſibilitas. Sed ex ipſa, & obiecto, in quo eadem conditio, & poſſibilitas continetur: vnde Petri poſſibilitas ex ſe ipſa infertur, non ex Deo intrinſeco. Nec alia opus ſolutione illud ſophiſma Deus à prædicato intellectiui connectitur cum eo, *quod ſi Petrus exiſtat ita ſciat* Petrum exiſtere, vt non ignoret eius exiſtentiam: atqui inde infertur ita Petrum exiſtere, vt non detur eius carentia: quod ipſum eſt Petrum eſſe poſſibilem: ergo ex intrinſecis Dei infertur Petri poſſibilitas, quod eſt Deum cum illa connecti. Sed tamen, vt dixi, è prædicato intellectiui præciſe non connectitur cum cognitione, & non ignoratione exiſtentiæ Petri, ſed ex hypotheſi ipſa, quod Petrus exiſtat. Quod addimus neceſſario vt infinitas ſimpliciter, & è ſuo genere cognitionis [illegible] ad illam, ſicut & ad cetera quæcumque obiecta ſine ſui [illegible] intrinſeca extendatur.

5. Neque aliud eſt duorum ſophiſmatum, quæ ex parte diuinæ voluntatis, ſeu volitionis afferuntur à nonnullis. Primum eſt, Deus habet connexionem cum eo, quod nihil ſit niſi eo volente, aut permittente: at nequit velle, aut permittere chimæram: ergo habet connexionem cum eo, quod non ſit chimæra. Cæterum Deus, ſecundum ſe ſolum, cum ea veritate, quæ ponitur pro prædicato minoris, connexionem non habet; licet ea veritas connectatur cum Deo: continet enim eſſentialem dependentiam creaturarum à Deo, eiuſque voluntate in exiſtendo: atque earum continet poſſibilitatem: quare, & connexio Dei cum creaturis inferenda, ſupponitur in maiori clauſula. Eſt enim huic æquiualens. *Deus habet connexionem cum eo, quod ſi creatura exiſtat detur decretum, vel diuina permiſſio.* Alterum eſt. *Deus de ſe atque ab intrinſeco eſt determinatus, vt ſua decreta habeant effectum:* ergo de ſe & ab intrinſeco connexus eſt cum eo quod ſua decreta non fruſtrentur; atqui, ſi Petrus exiſteret, & non exiſteret ſimul diuinum decretum fruſtraretur; ergo periret Deus, ſi Petrus impoſſibilis, ac non eſſet poſſibilis. Verum quis non videat falſam eſſe antecedentem [illegible], & in terminis implicare. Etenim ſupponitur in illa exiſtentia decreti, & creaturæ decretæ poſſibilitas, quæ ad decretum de ipſa ſupponitur, ad quorum neutram determinatus de ſe, & ab intrinſecis prædicatus Deus eſt: ac proinde, neque de ſe cum decreti infruſtratione connexus, ſed ſolum ex decreti liberi, & poſſibilitatis creaturarum ſuppoſitione: ex quibus nulla ſyllogiſtica artis ope poſſibilitas creaturæ deducitur, quæ in antecedenti ſupponitur.

6. Atque, vt ſemel clarius fallacia antecedentium horum, & ſimilium de veritatibus conditionalibus, cum quibus Deus connexus de ſe ab aduerſariis aſſeritur ad euidens pateat, aliorum impoſſibilem fruſtrationem decreti abſolutam (quod ipſum de falſificatione diuinæ cognitionis ſuo modo dictum puta) duo includere, & infinitam Dei potentiam, & perfectionem intrinſecam neceſſariam, atque indefectibilem, & poſſibilitatem creaturæ, ſeu decreti: vnde Deum connecti cum infruſtratione decreti nihil aliud ex parte Dei dicit, quam connecti cum eo, quod exiſtente decreto, ſeu poſſibilitate creaturæ Deus, eiuſque intrinſeca perfectio exiſtat: non autem cum eo, quod non exiſtente decreto, & poſſibilitate creaturæ Deus, eiuſque intrinſeca perfectio non exiſtat, vt opus erat ad hoc, vt Deus de ſe, & ab intrinſeco connexus cum creaturæ poſſibilitate monſtraretur. Etenim cum quodlibet ex pluribus complexum alterutrius defectu neceſſario deficiat, è ſola deficientia decreti ſeu poſſibilitatis creaturæ deficiet infruſtratio decreti, quin Deus, eiuſque perfectio intrinſeca deficiat. Si autem decreti, & creaturæ poſſibilitas (quæ alterum ex conſtituentibus complexum illud eſt) non deficiens, ſed eſſe, ac ſuo modo exiſtere ſupponatur; cum nequeat complexum illud ex parte horum deficere, quæ ſupponuntur, ſed ſolum ex parte Dei, eiuſque intrinſecæ perfectionis, quod vnice ex conſtituentibus complexum illud reſtat; atque hoc ſit omnino neceſſarium, & indefectibile; fit ſane ex ſuppoſitione decreti, & poſſibilitatis creaturæ Deum connecti cum eo quod detur complexum infruſtrationis, ſeu infruſtrabilitatis decreti; ſed hoc eſt idem formaliter, atque connecti (ſi ita de eodem ad ſeipſum loqui liceat) cum ſe ipſo Deum. Etenim connecti vnam partem complexi cum eo, quod exiſtente altera parte eiuſdem, exiſtat complexum, idem formaliſſime eſt, atque connecti illam partem cum eo, quod ipſa exiſtat; cum nihil aliud ſit exiſtentia complexi, quam vtriuſque partis exiſtentia.

7. Inſtant alij ex prædicato Dei intellectiui infinite. Si Petrus exiſteret, & non exiſteret ſimul: legitime inferretur Deum cognoſcere Petrum exiſtere, & non exiſtere: atqui eiuſmodi cognitio eſſet chimæra, ac inſuper identificata cum Deo: ergo Deus eſſet chimæra, ſi Petrus exiſteret, & non exiſteret ſimul, ſiue eſſet impoſſibilis; ac proinde cum Petri poſſibilitate connectitur à prædicato intrinſeco infinitè intellectiui Deus. Item eiuſmodi cognitio contradictorij obiecti eſſet falſa, ac Deo repugnans: ac proinde è poſitione cuiuſvis obiecti impoſſibilis contradictorij repugnaret Deus. Verum eiuſmodi cognitio contradictoriorum, ex hypotheſi quod exiſtant, falſa nequaquam eſſet, cum ex ſe repræſentaret illa, vti eſſe ſupponuntur. Sed neque eſſet ipſa chimæra, ſed obiectum, quod ſupponitur, & ad quod ex eius poſitione, & infinitate repræſentationis ſuæ, ſicuti ad vera, ac non chimærica obiecta ex eorum extrinſeca poſitione, terminatur: quas ſolutiones faciliores, ac veriores, iudico eis, quæ admittunt eſſe falſam, & chimæricam eiuſmodi cognitionem, quoad denominationem, atque ita Deum defecturum ſolummodo aſſerunt. Et tamen ex eo quod Deus chimæram, & ens rationis in hac propoſitione cognoſcat. *Si equus eſſet rationalis, eſſet riſibilis*, vt communiter admittitur, nemo inferre formaliter Dei cognitionem, vel falſam, vel chimæricam eſſe; ſed omnem falſitatem obiectiuam, & chimæræ rationem in obiecto ſiſtere; neque ad diuinam cognitionem tranſmeare.

8. Clamant deficientibus creaturis poſſibilibus [illegible] miſericordiam, iuſtitiam, & plura alia diuina attributa, Deoque intrinſeca defectura, ac proinde tollendum è medio Deum. Ecquid autem aliud eſt ab intrinſeco Deum cum earum poſſibilitate connecti, quam ad eius defectum neceſſario deficere? Reſpondemus facile non peritura eiuſmodi attributa, quoad intrinſecum earum, ſed quoad materiam, quæ, vt abſolute talia dicantur, ac denominentur, ſeu potius exerceantur, opus habent ex omnipotentia: tandem ita ſibi obiiciunt ingenioſi Recentiores, ſi eſſet creatura, quæ non dependeret à Deo legitime inferretur carentia Dei; quia non eſſet omnipotens; at ſi Petrus exiſteret, ac non exiſteret, ſimul eſſet creatura independens à Deo, ac proinde eſſet chimæra: ergo eo caſu deficeret Deus, minor patet. Si Petrus exiſteret, ac non exiſteret ſimul, exiſteret, ac non produceretur à Deo: quod ipſum eſt non dependere ab illo. Reſpondent ipſi non fore Deum, ſi eſſet creatura ab ipſo independens poſitiuè, independentia orta ab eſſe poſitiuo creaturæ, ſecus independentia negatiua orta ab eo, quod creatura non ſit, quo ſolummodo Petrus exiſtens, & non exiſtens ſimul à Deo non dependeret. Verum facilius negatur minor. Nam Petrus exiſtens, & non exiſtens ſimul creatura non eſſet, ſed chimæra, quæ nullatenus à Deo dependere poteſt aut Dei potentiæ, & arbitrio ſubiacere. Nam tam exiſtentia crea-

turæ,

Digitized by Google

turæ, quam eius negatio, cum vtraque contingens sit, è Dei arbitrio, & concursu, siue positiuo, siue negatiuo pendet, dummodo vitalis, ac libera creaturæ cuiusmodi negatio non sit.

CERTAMEN III.

Alia Recentium eorundem argumenta.

1. VEtito iam ad Recentium argumenta: ea vero ex prædicato entis summe necessarij, ex quo Dei independentia omnis à creatura, etiam tanquam à connexionis termino, demonstrari tot retro sæculis visa Theologis est, à Recentioribus petuntur. Primum, illudque apud ipsos validissimum est. Deus è prædicato intrinseco entis summè necessarij est possibilitas coexistendi Petro possibili, & impossibilitas coexistendi Petro chimærico: sed hæc prædicata inferunt distinctionem Petri possibilis à chimærico: cum possibilitas, & impossibilitas identificatæ respectu eiusdem termini esse nequeant: ergo Deus è prædicato entis summè necessarij infert possibilitatem Petri possibilis, ac proinde cum ea connectitur. Patet consequentia: quia Petri possibilitas nihil aliud est, quam distinctio ab omni implicatorio, chimærico, & impossibili. Maior probatur: quia quidquid necessario est, eo ipso potest coexistere omnipotenti existere, cuiusmodi est Petrus possibilis: quod autem sit impossibilitas coexistendi Petro chimærico suadetur: quia Deus, ex se, est impossibilitas distinctionis sui à seipso: sed si coexistere posset Petro chimærico, siue Petro existenti, & non existenti posset distingui à seipso Deus: ergo esset Deus potens, ac impotens simul coexistere Petro chimærico: ac proinde Deus implicatorius, & chimæricus. Minor probatur. Si Petrus existat, & non existat simul, ita existet, vt verum sit nullo modo existere: quare & verum erit Deum Petro coexistere, & nullatenus coexistere Petro: ergo distingueretur à seipso Deus. Probatur consequentia hæc hoc syllogismo in Darij: omne nullo modo coexistens Petro distinguitur ab omni coexistenti Petro: sed Deus est nullo modo coexistens Petro: ergo Deus distinguitur ab omni coexistenti Petro: quare & à seipso, qui Petro coexistens est. Alio item syllogismo in Camestres. Omne existens est simile Petro: sed nullum existens est simile Petro: ergo nullum existens est existens: ac proinde nec Deus est existens, cum aliquod existens sit Deus.

2. Verum, si argumentum hoc demonstratio sit, vt autumant Recentiores, ac non, vti nos ceptemus, purus paralogismus. Primo: Deus non cum possibilibus solum, sed, & cum impossibilibus è prædicato summæ suæ necessitatis, intrinseco connectetur: cum non minus intrinseca Deo sit impossibilitas, seu impotentia coexistendi chimærico Petro, quam possibilitas, seu potentia coexistendi Petro possibili: ac proinde non minus infertur ex extrinseco Dei prædicato impossibilitas chimæræ, quam possibilitas creaturæ cuiusvis. Quod est omnino paradoxum, atque ridiculum. Secundo: eodem argumento demonstratur æquè nullum esse ens possibile, quod cum cuiusvis alterius possibilitate non connectatur: ac proinde intra sphæram Omnipotentiæ eiusque terminos nullum eus ab vllo alio quouis absolutum excogitari, ne dum esse vsquam posse: quod æquè inauditum est, & paradoxum. Tertiò: nullum creatum existens esse posse, cuius existentia ipsa reliquorum possibilitate, imo, & existentia non pendeat: cum quodvis è prædicato existentiæ potens sit coexistere cuiuis alteri existenti, & impotens coexistere non existenti. Vnde vel Omnia possibilia existent, vel existet è possibilibus nullum. Quartò: nullum erit ens creatum quod non sit contingens possibilitas cæterorum: quia possibilitas cuiusvis nihil aliud est, quam impossibilitas vt inuoluæ duo contradictoria: sed Petrus existens est impossibilitas, vt quodvis aliud non inuoluat duo contradictoria, & est contingens: ergo Petrus existens, & contingens est possibilitas contingens cæterorum possibilium. Quintò: cum Deus vnum è possibilibus sit, idem probatur de Deo: nimirum Petrum contingenter existentem esse possibilitatem contingentem Dei: id quod vltetius etiam probatur: quia quidquid identificatur cum Petro contingens est, & defectibile: sed Dei possibilitas, quæ idem est atque impossibilitas, vt Deus duo contradictoria inuoluat, identificatur cum Petro: ergo possibilitas Dei est contingens, & defectibilis, quod sensu quouis dissonum, atque horrendum est. Denique idipsum probatur de contingenti negatione Petri, quæ æque suum contradictorium existentiæ Petri excludit, atque ab ea, cum adest ipsa, excludatur.

3. Nihil autem horum, & similium absurdorum, quare neque vllam Dei entis necessariissimi connexionem cum aliquo, adhuc è possibilibus, demonstrari, imo neque probabiliter suaderi fallaci illo arguendi modo facile ostendo. Etenim, sicut coexistentia plurium ab eorum omnium existentia non differt, siue hæc ab essentia distinguatur, siue non: ita coexistendi eorundem possibilitas à possibilitatum, quæ in cunctis illis simul sumptis est, congerie nihilo differt. Quare nulli eorum seorsim conuenire magis potest, quam eorum omnium existentiæ, vni existentiæ vnius solum possint conuenire. Vnde constat falsam esse argumenti maiorem, in qua, & affirmatur de Deo solo possibilitas coexistendi Petro possibili (quod non minus repugnat, quam affirmare de parte complexi complexum totum) & insuper impossibilitas coexistendi Petro chimærico, quæ intrinseca Deo nullatenus est. Ex eo enim, quod ex parte Petri chimærici detur impossibilitas existendi, cuius possibilitas existendi, tanquam pars, possibilitatem coexistendi, & Dei cum ipso, & ipsius cum Deo debebat necessario componere, deficit possibilitas coexistendi, daturque huius impossibilitas absoluta, quin ex parte sua aliquid ad eam coexistendi impossibilitatem Deus apponat, cum quo, vtpote ente necessariissimo, nihil impossibilitatis identificari potest. Ad eius autem maioris probationem, Respondeo; In ea hypothesi impossibili existentiæ, & non existentiæ simultaneæ Petri illius chimærici Deum coexsturum, & non coexsturum simul Petro chimærico, & chimærice quidem, non ex parte sui, sed termini alterius extremi necessarij ad coexistentiam, qui Petrus chimæricus est.

4. Hinc ad syllogismum in Darij, respondeo distinguendo. Maiorem: *omne nullo modo coexistens Petro ex defectu Petri sitiæ.* Nego maiorem. *Ex defectu sui*, concedo maiorem. Et similiter minorem. *Deus est nullo modo coexistens Petro*, ex defectu Petri fateor: ex defectu sui nego minorem, & inde consequentiam. Ad alium in Camestres distingue maiorem. *Est simile Petro vt existenti*, fateor; *vt non existenti*, dificeor: & similiter minorem, & nego consequentiam. Insuper facilius distingue maiorem primi syllogismi, nullo modo coexistens Petro, ac simul coexistens distinguitur ab omni coexistendi Petro, falsum: nullo modo coexistens solum verum est. Deus autem ita est nullo modo coexistens Petro, vt simul coexistens sit in ea hypothesi. Quare nihil infertur. Sed instas: quotiescumque duo nequeunt existere simul, siue coexistere sibi, existente vno, nequit existere aliud: at Deus & Petrus chimæricus nequeunt existere simul: ergo existente Deo, nequit existere chimæra, neque existente chimæra potest existere: Deus distingue facilè maiorem ex oppositione illorum duorum inter se, fateor. Ex impossibilitate præcisa alterius, quæ est in Petro chimærico, dificeor, & nego inde consequentiam.

5. Arguunt secundò. Distinctio Dei à Petro, & chimæra extentior, amplioraque est, quam distinctio Dei à solo Petro: ergo infert Petrum non esse chimæram: sed è prædicatis intrinsecis Deus est distinctio Dei à Petro, & chimæra: ergo ex prædicatis intrinsecis Dei infertur Petrum non esse chimæram. Apertior est adhuc paralogismi huius fallacia. Distinctio enim apertius plura, vt plura includit extrema essentialiter, & quo maior, & amplior est, plura, & plura; eiusdem enim ad seipsum distinctio esse, imo cogitari, minime potest. Vnde concesso antecedenti primo distingue consequens; secundum omnia extrema, quæ includit distinctio, concedo consequentiam: secundum vnumquodque eorum, nego consequentiam. Hinc constat negandum prorsus esse subsumptum antecedens ad consequentiam secundam. Nam, sicut Deus tria illa extrema, quæ in distinctione, tanquam fundamentum, & terminus (sicut in

aliis omnibus relationibus prædicamentalibus) eſſentialiter claudantur, eſſe ſecundum ſui intrinſeca nequit: ita neque ſecundum intrinſeca eorum omnium diſtinctio eſſe vſquam poteſt.

6. Arguunt Tertiò, celebri illo ſophiſmate Alberti de Saxonia, & Soti. Etenim in omni diſiunctiua vera ab exclusione vnius partis neceſſario infertur poſitio alterius: quia ad eius veritatem vna ſaltem diſiunctiua propoſitio vera eſſe debet. Vnde ex hac: *Petrus currit, vel Ioannes ſedet*: ſi Petrus non currat legitime, & neceſſario infertur: ergo Ioannes ſedet: ergo ex hac diſiunctiua vera: *Petrus eſt rationalis*, vel *poſſibilis*, *vel datur carentia Dei*: ſi Petrus ſupponatur non rationalis, vel poſſibilis legitime infertur. ergo datur carentia Dei. Reſpondent Recentiores diſiunctiua vera ab exclusione vnius partis valere conſequentiam ad poſitionem alterius, tunc ſolum, cum id quod infertur magis impoſſibile non eſt, quam id ex quo infertur. Etenim minus impoſſibile nequit connecti cum impoſſibili maiori (vt opus eſt ad hoc, vt ex vno impoſſibili minori, inferatur aliud impoſſibile maius) ſi autem ex exclusione poſsibilitatis Petri, quæ impoſſibilis eſt, infertur carentia Dei, cuius exiſtentia maioris, magiſque neceſſariæ neceſſitatis eſt, quam Petri, imo creaturarum cunctarum, ſimul etiam ſumptarum, poſſibilitas, vt oſtendimus certam. 1. numero 45. Ex impoſſibilitate minori maior impoſsibilitas infertur: minus quippe impoſſibile eſt totam diſiunctiuam etiam ex veraque parte, nec ſolum ex parte vna impoſſibilitatis Petri, falſam ſimul, ac veram eſſe, quam Dei carentiam appoſ, ſeu Deum abſolute non exiſtere.

7. Ob quam eandem rationem non tenet ſimile argumentum quo probare aduerſarij poſſent Petri poſſibilitatem cum poſſibilitate, ſeu non repugnantia Ioannis neceſſariò connecti hoc pacto: vel Petrus poſſibilis eſt, vel repugnat Ioannes (quod eſt omnino verum: cum Petrus neceſſariò ſit poſſibilis, atque ad diſiunctiuæ veritatem alterum è pōpoſitionibus verificari ſatis ſit) ergo, ſi Petrus non eſt poſſibilis, Ioannes repugnat, ac proinde huius poſſibilitas, ſeu non repugnantia cum Petri poſſibilitate connectit. 1. Etenim, cum pars altera diſiunctiuæ, ratione cuius verificari in eo argumento contenditur diſiunctiua, cum Petrus impoſſibilis ſupponitur, ſiue non eſſe poſſibilis, ſit neceſſario falſa, vtpote negatiua in materia neceſſaria, vera ſimul, & falſa erit: ſi autem inde inferatur repugnantia Ioannis, quæ falſo affirmabatur in altera diſiunctiuæ propoſitione, tanquam vera, (quæ tamen non poteſt non falſa eſſe, vtpote affirmatiua propoſitio in materia remota & impoſſibili) Ex altera etiam parte diſiunctiua ſimul vera, & falſa committetur: ac proinde ex vno contradictorio ſimul vero, & ſimul falſo alterum inferetur contradictorium ſimul verum, & falſum, atque diſiunctiuam veram ex veraque parte falſificari: quod magis impoſſibile eſt, quam falſificari ex vna tantum. Cum maius impoſſibile ſit dari duo impoſſibilia, quam vnum ſolum, vnde conſtat falſax eſſe argumentum.

8. Atque vnuſquiſque eiuſmodi argumentationis fallacia amplius in omni materia oſtenditur: cum enim ex veritate diſiunctiuæ veræ ratione vnius ſolum propoſitionis ex pluribus, quibus conſtat, argumentum ſumitur: ea quidem propoſitio excludi non poteſt vt falſa, vt altera inferatur (in quacumque materia veraque propoſitio ſit, alioqui veritas ipſa diſiunctiuæ, ex qua ſolum argumentum ad colligendum certo in concluſione verum duci poteſt, in excluſione, quæ in antecedenti ponitur deſtrueretur: ac proinde ex falſo antecedenti argumentum procederet: vt patet in argumentis factis, atque in diſiunctiua tota v.g. *Petrus currit, vel Ioannes ſedet*, quam ſuppono veram eſſe ſolum, quia Petrum currere verum eſt: Quam ſi fecludas vt falſam totam diſiunctiuam falſam eſſe ſupponis: ac proinde implicas in antecedenti, atque ex antecedenti falſo diſcurris: neque adeò vis ad inferendum ab excluſione vnius, ad veritatem propoſitionis alterius. Etenim vis tota illationis eiuſmodi eſt, ne ſit falſa diſiunctiua, quæ vera eſt: ad eo ipſo, quod ponitur vel abſolute, vel æquiualenter ex hypotheſi, vel ſuppoſitione in antecedenti falſa ea propoſitio, ratione cuius tantum tota diſiunctiua eſt vera, tota illa diſiunctiua falſa redditur: ergo nulla eſt vis ad inferendum in conſequenti alteram propoſitionem, ne deficiat à veritate diſiunctiua, quæ iam in antecedenti à veritate ſupponitur defeciſſe. Vnde illud axioma ab excluſione partis vnius diſiunctiuæ veræ, ratione vnius partis ſolum ad alteram partem inferendam valere argumentum, tunc ſolum verum eſt, cum pars quæ excluditur ea non eſt ratione cuius tota diſiunctiua vera eſt.

9. Denique oppones. Non eſt maioris conſtantiæ, & neceſſitatis impoſſibilitas chimæræ, quam poſſibilitas creaturæ: atqui Deus ſine ſuæ neceſſitatis ſummæ iactura connectitur cum aliqua chimæra: ergo ſine eiuſdem iactura connecti poteſt cum poſſibilitate creaturæ. Maior videtur certa: neque enim maior difficultatis, aut repugnantiæ tranſitus eſt ab impoſſibilitate chimæræ ad poſſibilitatem creaturæ: quam à poſſibilitate creaturæ ad impoſſibilitatem chimæræ. Minor probatur: quia Deus è prædicatis intrinſecis connectitur cum impoſſibilitate alterius Dei, ita, vt ex alterius Dei poſſibilitate Deus periret. Negatur tamen minor. Ad cuius probationem dicito. Deum non connecti cum impoſſibilitate alterius Dei intrinſeca alteri Deo, atque Deo vero extrinſeca; ſed cum impoſſibilitate, ſeu carentia alterius Dei, huic extrinſeca, Deo autem vero intrinſeca. Ipſe enim Deus, cum vniſsimus, ſingulariſsimus, atque (vt ſic loquar) *Hicciſſimus*, ſiue hæc entitas determinata ſit: atque alter Deus ſit Deus, non hæc entitas determinata, quæ ſignificato Dei alterius proinde repugnat, eſtque poſitiuum, quod contradicit mediate formaliter poſitiue chimæræ Dei alterius, qui ex prædicatis intrinſecis impoſsibilis eſt, ac proinde intrinſeca neceſſaria carentia ſui: conſtat primo maiorem aliis chimæram, & impoſsibilitatem eſſe in ſecundo, ſeu alio Deo, quam in chimæris aliis: quia eſſe poſitiuo Dei, quod maioris neceſsitatis eſt, quam poſitiuum quodvis aliud eſſe creatum, quod ſibi oppoſitum impoſsibile excludat. Conſtat etiam Deum proprie non connecti cum alio, cum dicitur connecti cum carentia neceſſaria alterius Dei, ſed cum ſeipſo, cum quo nequit eſſe vera, & realis connexio Dei, ſed logica rationis, & fictitia, & quidem Deus alter chimæra eſt, non eius neceſſaria negatio, & formalis immediata, & intrinſeca, veraque à rebus excluſio, quam includit, infertque vnitas, & ſingularitas hicciſſima Dei: ex qua illatione, non cum chimæra alterius Dei, ſed cum eius totius formali motione & à rebus excluſione immediata Deus verus connexus euinceretur.

QVÆSTIO IV.

An Omnipotentia, vel aliquid Deo intrinſecum ſit formalis poſſibilitas creaturarum?

Hanc rem antiquiores nonnulli attigerint, eáque pro Omnipotentia affirmatiuè reſoluerint, non tamen eis impenſis, quibus eidem ſententiæ Recentiores non ſolum ex prædicato Omnipotentiæ, ſed entis etiam neceſſarij diuini adhæſere. Ideirco apud non admodum iuniores breuis quæſtio erat, quæ iam iuſtus, nec ſatis breuis, eſt liber. Conſulto dixi formalis poſsibilitas creaturarum. Nam omnipotentiam eſſe actiuam earum poſsibilitatem citra dubium eſt: cum creatum nihil ſine omnipotentia fieri poſſit.

CERTAM,

CERTAMEN I.

Opiniones, & noſtræ fundamenta nonnulla.

1. PRima ſententia eſt recentiſſima ex noſtris Recentioris Antonij Perez Vallmede è Prouincia noſtra Caſtellana, quam plures eiuſdem Prouinciæ atque aliarum ſectantur. Ex eo eam didicerunt, typiſque mandarunt magna, & claritate, & breuitate, Spinula d. 1. metaphyſ. ſect. 1. concl. 1. & alij ex noſtris hac Toletana Prouinciæ Recentiores. Hi omnes eſſentiam neceſſariam, & immutabilem rerum ab exiſtentia, ſeu eſſentia contingenti rerum quaſi aliquam eſſentialiter diſtinguunt: aliter quidem, atque Thomiſtæ, qui eſſentiam contingentium etiam ab exiſtentia rerum, quæ contingens etiam ipſis eſt, diſcriminant. Cum autem rerum eſſentia, quam neceſſariam vocant, nil aliud ſit, quam neceſſaria connexio, & inſeparabilitas prædicatorum earum [illegible]: atque poſſibilitas rerum nihil ſit aliud, quam eorundem prædicatorum amica connexio, & compatibilitas neceſſaria inter ſeſe: conſtat neceſſariam, quam vocant, eſſentiam rerum, nihilo ex parte rei obiectæ ab earum poſſibilitate, quæ neceſſaria item eodem neceſſitatis genere, quo eſſentia eſt, poſſe differre. Eſto: ex parte noſtri modi ſignificandi, & concipiendi inter ſe diſcrepent non parum: quare doctores iſti eodem modo de rerum eſſentia, ac de earum poſſibilitate, & è contra philoſophantur.

2. Aiunt ergo tam eſſentiam, quam poſſibilitatem neceſſariam rerum creatarum Deo identificari: quia nihil neceſſitatis, atque indefectibilis veritatis extra Deum eſſe poteſt. Cui autem prædicato diuino formaliter identificetur non conueniunt ex eis plures docentes, aut tenent: licet omnipotentiæ formaliter identificari, & conſequentius videatur, & aliqua eorum argumenta contendant. Ab eo igitur prædicato diuino (quodcumque illud formaliter ſit) tanquam ab extrinſeca forma creaturis, eſſe conſtituique illas poſſibiles autumant, quæ tales denominantur ſecundum eſſe contingens tanquam ſubiectum denominationis, & concreti, quod eſt poſſibile; cum autem videant impoſſibilitatem impoſſibilium, & chimærarum æque, atque poſſibilium poſſibilitatem, neceſſitatis, atque indefectibilis veritatis eſſe: Deo etiam impoſſibilium impoſſibilitatem conſequentiæ gratia identificant. Hinc creaturæ poſſibilitatem, cuiuſviſque chimæræ impoſſibilitatem cum creaturarum poſſibilitate, & impoſſibilitate commenti logicè affirmant. Huic ſuæ doctrinæ inniti aiunt ex quolibet impoſſibili, quodlibet inferri, vt dialectici nonnulli axioma eſſe volunt. Tertiò eſſentias neceſſarias, & indefectibiles rerum Deo etiam identificant, vtpote neceſſarias, & impoſſibilitati chimærarum, vt minimum annexas. Pleraque alia inde deducunt pro terminis contingentibus, Deo, vt volunt etiam, identificatis, de quibus nos infra certabimus.

3. Oppoſita ſententia verior aſſerit poſſibilitatem creaturarum nihil includere abſolutè, & ſimpliciter exiſtens: quare, neque in omnipotentia ſitam formaliter eſſe, tanquam forma à qua denominetur conſtituaturque eſſentia contingens, ſiue exiſtentia creaturarum abſolutè poſſibilis. Ita ad hæc vſque tempora noſtræ Societatis, imo & antiquiores ferè omnes Doctores Vaſquez, Soarius, Valentia, Alarcon, Herize Ruiz, Hurtado, Arriaga, Granado, Franciſcus Albertinus, Pontius, Baſilius, Legionenſis, quos citat & ſequitur Ouiedo controuerſ. 2. metaphyſic. ſection. 2. concluſ. 1. vbi, & alios refert Recentiores. Licet autem Valentia pro aduerſa ſententia referatur, me tamen iudice non de intrinſeca neceſſaria creaturarum poſſibilitate, quam inquirimus, ſed de extrinſeca earum producibilitate, quæ idem prorſus, atque potentia productiua Dei, ſiue omnipotentia, eſt, loqui putandus eſt. Et (quidquid tandem de aliorum mente, & iudicio ſit) nobis pro hac ſententia ſtandum omnino eſt.

4. Probatur primo. Ante abſolutam exiſtentiam Petri eius eſſentia attenta, & quouis alio ſecluſo verificatur, quod ſi Petrus exiſtat: exiſtet ſine contradictione: at hoc eſt Petrum eſſe poſſibilem: ergo ſecluſo quouis alio eſſentia Petri eſt poſſibilis. Maior, quæ ſola ab aduerſariis negatur, ſuadetur. Quia vt propoſitio verificetur, ſat eſt dari eius obiectum, eo modo, quo enunciatur: aſt ante abſolutam Petri exiſtentiam ſola eius eſſentia attenta, ſecluſoque quouis alio, datur quod ſi exiſtat, exiſtet ſine contradictione: ergo. Minor probatur, quia in ea propoſitione non enunciatur, quod Petrus ſit abſolutè; ſed quod ſine contradictione, eſſet, ſi eſſet, quomodo, licet non abſolutè, aſt conditionatè, & ſub ea hypotheſi verè, ſecluſo quouis alio, ipſemet Petrus exiſtit. Confirmatur argumentum, & minoris eiuſdem probatio. Quia Petrus ſe ſolo quandocumque exiſtit, exiſtit ſine vlla pugna, & contradictione ſuorum prædicatorum eſſentialium, atque [illegible] carentiam ſui: ergo ſemper eſt verum ex parte etiam obiecti per ſolam eſſentiam, & entitatem Petri, quod quandocumque exiſtat, ſiue, ſi extiterit, exiſtet ſine vlla contradictione: quod ſi quouis alio ſecluſo verum ex parte obiecti eſt Petrum eſſe poſſibilem, profecto Petri poſſibilitas in nullo Dei intrinſeco ſita eſſe poteſt. Siquidem quidquid Deo intrinſecum eſt, aliud à Petro eſt.

5. Secundò implicat cognoſci poſſibile, qua poſſibile, quin eius cognoſcatur poſſibilitas: ſicut implicat cognoſci album vt album, quin cognoſcatur albedo, à qua formaliter album eſt: atqui cognoſcitur Petrus poſſibilis, quin aliquid aliud diſtinctum à Petro, ne dum diuinum aliquid, cognoſcatur ea cognitione: ergò Petri poſſibilitas non ſtat in prædicato aliquo diuino, neque in alio quopiam diſtincto à Petro eiuſque eſſentia. Dicunt primo me non poſſe cogitare de Petri poſſibilitate, quin cogitem de Deo. Sed pugnant cum experientia manifeſta, quæ ſuam euidentiam facit: inſtant corrigendam eſſe apprehenſionem, & iudicium hoc experimentale ex illa ortum, per rationem: ſicut iudicium de coloribus iridis ortum de errore apprehenſionis viſus, & imaginatiuæ. Tenerent quidem, ſi rationem aliquam phyſicè, vel metaphyſicè in re præſenti euidentiorem noſtra experimentali euidentia afferrent, qua hæc noſtra corrigeretur: ſed, cum nullam afferant, vt ex ſolutione argumentorum conſtabit, ſtat pro noſtra experimentali euidentia iudicium. Dicent non poſſe cognoſci poſſibilitatem Petri, ſeu Petrum, qui creatura eſt, vt poſſibilem, quin de Deo, eiuſque potentia cogitetur: ſed nihil probat [illegible]. Solum enim probat cogitandum eſſe de Deo, quando de Petro poſſibili, vt creatura eſt, cogitatur: &, ne tunc quidem, cogitandum eſſe de Deo, tanquam forma conſtituente creaturam in eſſe poſſibilis, aut etiam creaturæ, ſed ſolum tanquam termino relationis intrinſecæ creaturæ ad creatorem.

6. Tertiò. Hæc propoſitio eſt falſa: eſſentia Petri eſt eſſentia, vel aliud quoduis prædicatum Dei: atqui, ſi Petri poſſibilitas ſit aliquod prædicatum diuinum, erit neceſſaria vera ea propoſitio: ergo poſſibilitas Petri non eſt eſſentia, vel aliud quodpiam prædicatum diuinum. Maior eſt certa: alioqui admittetur Petrum identificari cum Deo. Minor ſuadetur: quia eſſentia Petri nil aliud reipſa, & quoad intrinſecum, ſecluſoque noſtro concipiendi, & ſignificandi modo, eſt; quam Petri poſſibilitas: at per hoſce Petri poſſibilitas eſt Dei, vel Omnipotentia, vel eſſentia, vel quodpiam aliud attributum: ergo eſſentia Petri eſt eſſentia Dei, vel aliud eius attributum. Dicent aduerſarij eſſentiam Petri eſſe neceſſariam vnam, contingentem alteram: de hac non poſſe, niſi dicatur eſſentiam identificari cum Deo, ſecus de neceſſaria. Cæterum cum eſſentia, quam contingentem hi vocant, non eſſentia abſolutè, ſed exiſtentia propriè loquendo dicatur, ac ſola eſſentia illa, quæ ab hiſce neceſſaria dicitur, abſolutè, & propriè dicatur eſſentia, abſolutè & propriè loquendo ab eis admittitur, vt vera hæc propoſitio: eſſentia Petri, eſt eſſentia, vel aliquod attributum Dei: quod habemus à nullo hæ-

[illegible], nullum à Catholico auctore, admiſſam vllius vel legis, vel [illegible].

7. Quartò. Petrus poſſibilis eſt concretum ex eſſe contingente, & intrinſeco Petri, tanquam ſubiecto, & omnipotentia, ſeu quouis alio prædicato diuino: atqui formali poſſibilitate: ergo nequit eſſe Petrus poſſibilis, quin & poſſibilitas, & ſubiectum eius aliquo modo exiſtat, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè ſine contradictione vlla: atqui conueniunt hoc Petrus poſſibilis eſt, antequam Petrus abſolutè exiſtat, imo ab æterno, vt hi etiam admittunt: ergo Petrus, ſiue eius eſſentia contingens, aut exiſtentia Petri ſine vlla contradictione eſt ſaltem conditionatè, antequam idem Petrus abſolutè exiſtat: ſiquidem neque ab æterno abſolutè eſt, ac proinde, neque eius abſoluta exiſtentia expectari poteſt, vt ab eo diuino prædicato, in quo eius poſſibilitas ab his collocatur, abſolutè poſſibilis Petrus denominetur. Tum ſic: ſed in ea exiſtentia Petri ſine vlla contradictione ſub conditione, quod exiſtat, ſtat Petri poſſibilitas neceſſaria, & æternæ veritatis: ergo in intrinſecis Petri, non autem in prædicato vllo diuino ſtat eius poſſibilitas neceſſaria. Nec valet exiſtentiam illam conditionatam Petri ſine vlla contradictione ſtare formaliter in prædicato etiam diuino. Cum enim exiſtentia hæc conditionata Petri requiratur ex parte ſubiecti ad concretum, ſeu denominationem Petri poſſibilis: ſi ea etiam identificetur cum Deo, totum concretum cum Deo identificabitur: ſcilicet Petri poſſibilitas, & exiſtentia neceſſaria ſubiecti, ſeu Petri denominati, vt ab ea denominetur: vnde fiet Petrum, & quamuis creaturam poſſibilem ſecundum totum, quod dicit, nec ſolum ſecundum formam poſſibilitatis, eſſe Deum; quod temerarium, imo erroneum eſt.

8. Quintò argumentor, & confirmo proximum diſcurſum. Vel diuinum illud, in quo formalis poſſibilitas creaturarum ſita per vos eſt, requirit non repugnantiam, ſeu capacitatem aliquam ex parte denominandi poſſibile, vel nihil horum requirit, ſed quidquid ei applicetur, obiiciaturque; denominabit, redderque poſſibile. Si hoc poſtremum: ergo quamuis chimæram denominabit, redderque poſſibilem. Si autem requirit non repugnantiam, ſeu capacitatem ex parte rei ſubiectæ, ac denominandæ illam, nobis explica, atque in Petro poſſibili aſſigna, ac ſimul oſtende non eſſe in vlla ex chimæris, nihilque aliud in Petro inuenies, quod non in chimæra, quam prædicata Petri inter ſe non pugnare, ac proinde totum Petrum nullam in ſui exiſtentia contradictionem inuoluere, quandocumque exiſtat: in chimæra autem prædicata eius inter ſe pugnare, ac mutua contradictione ſe inuicem deſtruere: ac proinde totam illam in ſui exiſtentia repugnare: at hoc ipſum eſt Petrum poſſibilem, chimæramque impoſſibilem de ſeſe, atque ab intrinſeco, eſſe, ſine vllius diuini ope ad formalem ſui, vel poſſibilitatem, vel impoſſibilitatem. Nec valet Petri capacitatem, ſeu non repugnantiam recipiendi poſſibilitatem neceſſariam à prædicato omnipotentiæ, vel alio quouis diuino eſſe eſſentiam, ſiue exiſtentiam contingentem ipſi Petro intrinſecam, quam etiam Petro intrinſecam contingentem poſſibilitatem appellant, quæque chimæræ repugnat. Etenim ſolutio hæc verba dat: quid enim aliud eſt eſſentia, ſeu poſſibilitas contingens Petri intrinſeca, niſi poſſe exiſtere ſine repugnantia? id eſt extiturum ſine contradictione, ſi exiſtat, quæ eſt, vel ipſa poſſibilitas neceſſaria, æternæque veritatis Petri, vel ſaltem eius explicatio, quæ datur. Secundò poſſibilitas hæc, ſeu eſſentia contingens Petro intrinſeca, ita eſt de ſeſe poſſibilitas contingens, vt repugnare, neque ab intrinſeco, neque ab extrinſeco queat: ergo de ſeſe neceſſario, atque indefectibiliter eſt poſſibilitas contingens exiſtendi Petrum. Neque enim eſt contingentia ipſius poſſibilitatis, quæ reddatur neceſſaria extrinſecus à prædicato diuino: ergo de ſe habet Petrus neceſſario poſſibilitatem neceſſariam contingenter exiſtendi ſine ope vlla extrinſeca prædicati diuini.

9. Sextò, cum Petrus exiſtit ſeipſo abſolutè excludit ab exiſtentia ſui impoſſibilitatem: ergo, cum exiſtit Petrus, contradictorium impoſſibilitatis Petri identificatur cum ipſo Petro: atqui contradictorium impoſſibilitatis Petri, eſt Petri poſſibilitas: ergo Petri poſſibilitas identificatur cum Petro, atque eſt aliquid [illegible] exiſtimant. Reſpondent dari duo contradictoria impoſſibilitatis Petri: alterum contingens identificatum cum Petro; alterum neceſſarium, Deoque identificatum. Sed contra: quia nullus terminus poteſt habere plus vno contradictorio formaliter ipſi oppoſito: ergo, ſi exiſtat abſolutè identificatum Petro, quod [illegible] eſt contradictorium formale impoſſibilitatis Petri, nequit eſſe aliud eiuſdem impoſſibilitatis formale contradictorium. Conſequentia eſt vera. Antecedens probatur. Pone duos B oppoſi formaliter, immediatè, & adæquatè (vt opponitur quodvis contradictorium ſuo termino) huic termino *A* cui etiam opponatur eodem modo *C* ac proinde eodem modo opponi alterutri, nempe *B*, & *C*. Tum *B* erit abſolutum, non eſſe *A*, ſeu abſoluta formalis immediata, & adæquata excluſio illius. Similiterque erit *C*. Inde autem nec *B* erit *B*, nec *C* erit *C*, quia *B* diſtinguitur à *C*; ſed *C* eſt formalis immediata, & adæquata excluſio termini *A*: ergo diſtinguitur à formali, adæquata, & immediata excluſione termini *A*: atqui ipſum *B* eſt immediata formalis, & adæquata excluſio termini *A*: ergo *B* diſtinguitur à ſeipſo. Atque eodem argumento *C* à ſeipſo diſtinguetur. Item, & *A* à ſeipſo diſtinguetur: quia *B* diſtinguitur à *C*: ergo formalis excluſio *B* non eſt formalis excluſio *C*: ſed *A* eſt formalis excluſio *B*: ergo non eſt formalis excluſio *C*; ac proinde non eſt *A*, quæ eſſe debet per hoſce formalis excluſio vtriuſque, atque [illegible] excluſio eſſe [illegible]; ſed quidquid ſit de hac demonſtratione, quam ingenioſi Recentiores inuenerun. Negari poteſt ſexti huius argumenti maior. In quocumque enim poſſibilitas neceſſaria Petri [illegible] pro ſuo ſigno, & priori ad abſolutam exiſtentiam Petri, eius impoſſibilitatem abſolutè excludit; abſoluta vero Petri exiſtentia, & cuiuſvis creati ſolam ſui carentiam, ac non eſſe abſolutum è rebus tollit, quin eius negationis poſſibilitatem aboleat.

10. Septimo. Hæc propoſitio eſt vera, etiamſi, per impoſſibile Deus deficeret: *ſi exiſteret Deus, qui produceret Petrum, exiſtentia Petri nullam inuolueret contradictionem.* At hæc veritas non eget aliquo diuino abſolutè exiſtenti, eſtque indefectibilis, atque ipſamet poſſibilitas neceſſaria Petri: ergo hæc non ſtat in aliquo diuino. Dices, in eo caſu eſſe illam propoſitionem ſimul veram & ſimul falſam: ex quouis enim impoſſibili dato omnia poſſibilia fiunt impoſſibilia, & impoſſibilia poſsibilia. Bene: ergo cum impoſsibili defectus Dei compatitur verificatio illius propoſitionis, vt ego contendo. Non enim poteſt compati verificatio, & falſificatio ſimul illius, niſi vtrumque compatiatur: quare ad verificationem eſſe impoſſibilem defectum poſſibilitatis Petri, ac proinde huius poſsibilitatis neceſsitatem, præſcindi poteſt ab exiſtentia Dei. Dices tandem in eo caſu de nullo poſſe verificari ſolum quod ſit impoſsibile, ſed etiam quod ſit poſsibile. Sed eidem impugnationi ſubiaces, atque ſententiam quam q. ſequenti inſectabor de identitate impoſsibilitatis chimærarũ cum Deo cogeris hac ſolutione deſerere, vt eo loci monſtrabo. Simile argumentum fieri poteſt ſecluſa hypotheſi impoſsibili eius propoſitionis, ſi exiſtat Deus exiſtẽtia Petri non inuolueret contradictionem. Dei ſiquidem exiſtentia ſolum in hypotheſi ponitur, ac non abſolutè, vt in re eſt. Vide alia plura argumenta apud Ouiedo, & alia malè ſoluta ab Spinula citatis locis, atque aliud quod efformabimus q. ſequenti de chimærarum impoſsibilitate agentes contra eoſdem Recentiores cum Deo identificantes.

CERTAMEN II.

Satisfit aduerſariorum Recentium argumentis.

1. OPponunt Recentes argumentum, quo Thomiſtæ Dominicani eſſentiam ab exiſtentia reipſa diſtinguendam

ſtinguendam contendunt. Petrum, qui nondum exiſtit, imo, qui nunquam exiſtit, neque exiſtet eſſe poſſibilem eſt neceſſarium quid, & indefectibile, nec ſolum pro hoc inſtanti, ſed pro reliquis æternitatis antæactis, ac futuris verum; aſt nihil neceſſarium indefectibile æternæque veritatis datur præter Deum: ergo Petri poſſibilitas Deus eſt. Reſpondetur communiter, nec male, diſtinguendo Maiorem. Petrum eſſe poſſibilem eſt quid neceſſarium & abſolute exiſtens negatur Maior. Conditionate exiſtens conceditur. Petri liquidem poſſibilitas eſt exiſtentia Petri ſine vlla contradictione, ſub conditione quod exiſtat, ſiue huius propoſitionis obiectiua, *ſi Petrus exiſtat, exiſtet abſque vlla contradictione*. Vnde diſtinguitur minor: Nihil æternum abſolute exiſtens eſt præter Deum fateor; conditionate ſolum exiſtens difficeor. Et negatur facillime conſequentia. Verum inde ſortius Recentiores, ſuoque iudicio ita euidenter inſurgunt, vt neglectis ſolutionibus, (quas omnes tantum verbis ludere poſſe putant) intentum conuinci clament.

2. Vel illa veritas conditionalis obiectiua abſolute exiſtit, vel ſolum conditionate exiſtit. Si abſolute: ergo non identificatur cum Petro, qui nondum abſolute exiſtit; imo neque exiſtit, neque exiſtet vnquam. Si ſolum conditionate: ergo nec poterit verificari de Petro abſolute quod ſit poſſibilis, ſed ſolum, quod eſſet poſſibilis, ſi talis conditio accederet, atque apponeretur. Probant conſequentiam. Poſſibilitas Petri ſtat in illa veritate obiectiua conditionata: atqui hæc exiſtit ſolum conditionate: ergo poſſibilitas Petri non eſt abſolute, ſed conditionate, eique ſolum in eo ſtatu competit, ac proinde non eſt abſolute poſſibilis: quod eſt manifeſte falſum, & contra id, quod ſupponimus. Vrgent, poſſibilitas, & impoſſibilitas opponuntur contradictorie: ergo dari poſſibilitatem Petri idem eſt, ac eius impoſſibilitatem deficere: ſiquidem vnum contradictorium eſt formale exclutiuum alterius eodem modo, quo illud datur: quare, ſi deficit abſolute Petri impoſſibilitas, Petri poſſibilitatem abſolute eſſe neceſſe proſus eſt.

3. Reſpondeo argumenti æquiuocatione detecta. Conditionalis tota obiectiua veritas ipſa Petri poſſibilitas eſt; in qua clauditur in hypotheſis parte, quæ totam illam componit, conditio ſub qua altera eſt, *ſi Petrus exiſtat*, à cuius purificatione pendet abſoluta exiſtentia Petri ſine contradictione, quæ quandiu prima illa pars non purificatur ſolum conditionate, ac dependenter à conditione ſiue eius purificatione eſt; atque aſſeritur; aſt tota illa veritas obiectiua, qua ſtat Petri poſſibilitas ſecundum ſe totam ſoluta, atque abſoluta eſt ab omni alia conditione: cum a nulla dependeat: inde exiſtentia abſoluta Petri independens a conditione in ea obiectiua veritate non eſt, ſed ſolum conditionata; aſt Petri poſſibilitas, quæ in tota illa veritate obiectiua conditionata (prout etiam conditionem exiſtentiæ claudit) abſolute eſt, cum ab alia conditione, tota illa non pendeat: quare, ſicut verum abſolute eſt, Petrum abſolute exiturum ſine contradictione, ſi exiſtat: verum etiam eſt, Petrum abſolute eſſe poſſibilem, atque eius poſſibilitatem abſolute eſſe: cum ſit nihil aliud, quam tota illa veritas conditionalis obiectiua, quæ abſolute veritas conditionalis obiectiua eſt: quæque Petro, licet abſolute non exiſtenti, abſolute competit: atque abſolute ipſius impoſſibilitatem excludit: vnde Recentium argumentum, & inſtantia euaneſcunt.

4. Hæc dixerim iuxta communem modum explicandi, & conſtituendi rerum creatarum poſſibilitatem per conditionalem illam veritatem obiectiuam, ſiue exiſtentiæ ſine contradictione rei abſolute poſſibilis conditionatæ: ſcilicet dependenter à conditione exiſtentiæ rei eiuſdem, vt nihil contra eiuſmodi poſſibilitatis conceptum tot Recentium argumenta conflci oſtenderem, quo eam in aliquo abſoluto neceſſarioque exiſtenti diuino ponendam demonſtrent, vt contendunt, & clamant. Sed (vt de poſſibilitate rerum agens in metaphyſicis obiiciebam) implicat aliquid à ſe ipſo dependere, adhuc tanquam à conditione: atqui exiſtentia Petri in ea obiectiua veritate ponitur dependens ab ipſamet exiſtentia Petri: ergo in concepto obiectiuo poſſibilitatis inuoluitur implicatio, & impoſſibilitas. Nec ſatis eſt in ea veritate conditionata poni pro conditione exiſtentiam Petri, ac ſub ea affirmari eiuſdem exiſtentiam ſine contradictione, in quo aliquid aliud clauditur, quod in conditione non claudebatur. Etenim vel exiſtentia illa Petri, quæ conditio eius veritatis conditionata eſt, eſt vera exiſtentia contracta ad talitatem exiſtentiæ Petri, quæ vera eſt, & non repugnans, vel vt abſtrahit ab ea talitate exiſtentia Petri, & ſufficit ponit in hypotheſi? ſecundum hoc dici nequit. Tum, quia in hypotheſi ponitur Petrus, cuius dicitur exiſtentia: tum, quia, ſi ponitur exiſtentia ſine illa talitate exiſtentiæ Petri: etiam in conditionali, qua, iuxta hanc ſententiam, ita eſt impoſſibilitas chimæræ, non ponetur pro conditione in hypotheſi exiſtentia cum talitate chimæræ, ex qua habet eſſe exiſtentiam chimæricam, in hac: *ſi exiſtat chimæra*: quare non verificabitur, exiſtet cum contradictione: quia ſi chimæra non exiſtat exiſtentia chimærica non exiſtet cum contradictione: nam chimæra abſque implicatione, & contradictione eſſe nequit: quare ſi exiſtere ſine illa ſupponatur in hypotheſi, abſque illa data hypotheſi exiſtet: ac proinde æque verum erit, quod ſi exiſtat chimæra, exiſtet ſine contradictione: atque, quod ſi exiſtat Petrus ſine contradictione exiſtet: quare & poſſibilitas ita explicata per conditionalem illam veritatem obiectiuam æque de chimæra, ac de Petro verificabitur: cum tamen poſſibilitas Petri, quæuiſque poſſibilitas vera, de chimæra verificari repugnet.

5. Si autem admittatur primum, atque in hypotheſi exiſtentiam Petri, qua in ea etiam hypotheſi ponitur, ac proinde cum talitate veræ exiſtentiæ, quæ chimæricam excludit, neceſſario apponi aſſeratur, hæc omnia cellabunt, atque de chimæra eiuſmodi poſſibilitatem verificari non poſſe facile ſuadebitur: ſiquidem in obiecto conditionalis huius, ſi exiſtat chimæra, exiſtet cum contradictione. Exiſtentia poſita in hypotheſi erit etiam cum talitate exiſtentiæ chimæræ, quæ in hypotheſi etiam illa clauditur: quare & ponetur pro conditione exiſtentia chimærica, & implicatoria. Sed tunc recurrit argumentum primum. Si enim ponitur in hypotheſi vera Petri exiſtentia ponitur exiſtentia Petri ſine contradictione, quæ ſolum ſub ea hypotheſi affirmatur: ac proinde idem à ſe ipſo pendens affirmatur implicatorie, vt dicebamus; atque nugatorie inſuper: erit enim dicere, ſi Petrus exiſtat ſine contradictione exiſtet, ſi exiſtentia Petri, quæ in hypotheſi ponitur exiſtentia ſine contradictione ſit. Nec ſatis eſt Deum non ſemel, nec nugatorie, ſed ſerio in veteri teſtamento ſimile aliquid de ſe dixiſſe illis verbis: *Ego ſum, qui ſum*. Licet enim vox eadem ſit, non tamen idem vtrobique ſignificatum habet, ſed diuerſum: in primo enim exiſtentiam ſignificat verbum *ſum*: in ſecundo exiſtentiam quam de ſua eſſentia vel phyſica, vel metaphyſica eſſe Deus eis locis teſtatur. Nunc autem mittam pluribus videri aliunde poſſe, eodem modo verificari poſſibilitatem de chimæra, ac de Petro, ſi ita etiam de chimæra aſſeratur ſicut de Petro, ſi chimæra exiſtat ſine contradictione, exiſtet ſine contradictione: ſed certe in ea hypotheſi chimæra alia reflexa eſt: nempe chimæræ exiſtentia ſine contradictione: quod æque chimæricum eſt, atque chimæra directa, de qua ſupponitur: quare, & tunc exiſtentia chimæræ cum contradictione ſupponitur: ex qua hypotheſi chimæræ exiſtentia ſine contradictione nequit inferri.

6. Reſpondent tamen ingenioſi Recentiores (qui magno acumine Recentium aduerſariorum ſophiſticas argutias compeſcunt, & ſedant) argumento præcipuo exiſtentiam conditionatam non pendere phyſice à ſe ipſa, in quo manifeſta inuolueretur eius obiecti conditionati repugnantia, ſed ſolum pendere intentionaliter, in quo repugnantia eſt nulla. Eam vero intentionalem dependentiam in eo ſitam aiunt, vt ſolum ſit affirmabilis exiſtentia de Petro, quouiſue alio poſſibili ſub conditione exiſtentiæ eiuſdem: eam vero affirmabilitatem nil aliud eſſe reputant, quam capacitas paſſiua rei cuiuſque poſſibilis, vt de ea exiſtentia conditionate ſub conditione exiſtentiæ ipſius verè enuncietur. Cæterum ſolutione hac non eicuratur difficultas. Primo enim dependentia hæc intentionalis conditionatæ illius veritatis non eſt dependentia, quam veritas illa obiectiua à propoſitione, qua cognoſcitur, & à iudicio illo conditionato ſortitur: quia veritas illa conditionata obiectiua, & ſui cognitionem, & aſſenſum iudicij præcedit: imo ita vere affirmatur, quia ita vere ex

parte obiecti eſt, ſicut affirmatur: quare independenter ab eſſe & dependentia illa intentionali, & ante illud ſuum conditionatum eſſe, & exiſtentiam dependenter à conditione debet habere, ſicut enunciatur: quod ſi vere non habet, imo neque habere poteſt, vt argumentum oſtendit: nec vero iudicio affirmari poteſt, neque in eo obiecto eſt paſſiua illa capacitas vt vere affirmetur. Cum autem ante, & abſque intentionali dependentia reliqua ſola dependentia phyſica conditionate ab hypotheſi, ſeu conditione, ſub qua erit, poſſit inueniri; ſi in ea phyſica dependentia exiſtentiæ Petri, cuiuſuiſque alterius, poſſibilis repugnantia, & implicatio deuoluatur, vt iidem admittunt, poſſibilitatis rerum poſſibilium, quæ in illa veritate obiectiua conditionata ab eiudem conſtituitur erit implicatoria, & repugnans.

7. Cæterum, vt in metaphyſicis docebam, poſſibilitatis rerum conceptus non in ea conditionata exiſtentia rei poſſibilis abſque vlla contradictione conſiſtit, ſed in abſoluta eius non repugnantia, qua, neque vllum prædicatum rei poſſibilis contradictionem inuoluat, neque alterius prædicati cum quo, eiuſdem eſſentiam (quæ idem quod poſſibilitas rei eſt) amice componit. V.g. animalis prædicatum, quo Petrus eſſentialiter conſtat, neque vllam repugnantiam in ſe coercet, neque cum rationali, aut petreitate, aliue prædicato Petri eſſentiam componente vllatenus repugnat, ſed amice componitur. Hæc autem veritas eſſentiæ, & poſſibilitatis rerum æterna eſt: quia ad ſui verificationem à tempore abſtrahit, ac præſcindit: non quidem poſitiue, ſicut diuina omnia; ſed præciſiue (quo modo ſolum Deus æternus non eſt) cum abſolutam exiſtentiam, quæ rebus non niſi in tempore competit, non concernat: vt inde antiquum illud argumentum Thomiſtarum, & Recentium argutiæ conquieſcant. Eſtque neceſſaria & conſtans: quia tam prædicatorum eſſentialium, quam eorum inter ſe conuenientia, atque amica connexio neqnit non eſſe. Eſt abſoluta: quia à nulla omnino conditione pendet; priorque ratione eſt, quam alia conditionata exiſtentia ſine contradictione, qua in ſe exiſtet, & qua vulgo poſſibilitas explicatur: ſiquidem ideo Petrus, ſi exiſtat ſine contradictione exiſtet, quia in ſe contradictionem eius prædicata non inuoluunt, neque alijs, quibus eſſentia conſtat contradicunt; ſi eum vel in ſe, vel cum alijs eſſentialibus rerum prædicatis contradictionem haberent, verum non eſſet, quod ſi res exiſteret ſine contradictione exiſteret.

8. Acuunt ſeſe Recentiores ſecundo. Summæ ſuæ perfectionis titulo debet habere Deus omnem perfectionem, quæ nullam imperfectionem deuoluat: atqui rerum poſſibilitas nullam deuoluit imperfectionem: eam ergo Deus habere in ſe debet. Sed negatur facile minor, de rerum creaturarum poſſibilitate, de qua diſputatur: nam de poſſibilitate Dei, in quocumque illa ſita ſit, dubium non eſt, quin Deo ipſi identificetur. Etenim creaturæ prædicatum, quod in creata poſſibilitate clauditur indigna prorſus imperfectio eſt Deo repugnans. Item, quæ inde oriuntur limitatio, defectibilitas in exiſtendo, atque exiſtendi contingentia, quæ à poſſibilitate creata, hue creaturarum ſeparari, ne metaphyſicè quidem poſſunt, pluraque alia manifeſtæ imperfectiones ſunt. Alia, quibus Recentes iidem contendunt rei cuiuſuis poſſibilitatem eſſe neceſſitatem, vt reliqua omnia poſſibilia fiant, mittenda hic ſunt: tum, quia apertius adhuc ſuam fallaciam produnt; tum, quia ſatis ſunt confutata, dum connexionem Dei cum creatis poſſibilibus, atque ab eis tanquam à termino dependentiam contra eoſdem euertebamus.

9. Denique ita ex prædicato omnipotentiæ (de quo præcipue hic, vt pote ſuo loco, quæſtio eſt) ita nobis obiiciunt. Creaturarum poſſibilitas eſt earum producibilitas: at creaturarum producibilitas identificatur cum Deo: ergo creaturarum poſſibilitas identificatur cum Deo. Probatur minor. Creaturarum producibilitas, nil aliud eſt, quam creaturam poſſe produci à Deo: at creaturam poſſe produci à Deo identificatur cum Dei omnipotentia identificata cum Deo: ergo creaturarum producibilitas eſt Dei omnipotentia identificata cum Deo. Minor hæc probatur. Deum poſſe producere creaturam, idem prorſus eſt, ac creaturam poſſe produci à Deo: atqui Deum poſſe producere creaturam, eſt formaliter omnipotentia Dei identificata cum Deo: ergo, & poſſe produci creaturam eſt formaliter omnipotentia Dei identificata cum Deo. Maior videtur aliquibus Recentiorum explorata. Siquidem poſſe producere, ac poſſe produci nihilo amplius, quam vox actiua, & paſſiua eiuſdem verbi ſignificant: ac proinde, ſicut idem formaliſſime ſignificatur, cum dicimus: *Ego amo Deum*, ac quando dicimus: *Deus amatur à me.* Ita etiam idem prorſus ſignificat, *Deus poteſt producere creaturas, ac creaturæ poſſunt produci à Deo.*

10. Sed vero totus hic diſcurſus, ſicut & primus nullius eſt momenti. Atque, vt ab hac poſtremæ Maioris probatione orciamur, vox actiua & paſſiua verborum, non potentiam actiuam, & paſſiuam terminorum ſignificant, de quibus loquimur in præſenti, dum de omnipotentia Dei, & poſſibilitate creaturarum loquimur. Iam ſyllogiſmi primi negatur Minor. Ad cuius probationem negatur abſolute Maior: quarundam enim creaturarum producibilitas a Deo ſolo eſſe non poteſt; vt patet in actibus vitalibus, atque vniuerſim in omnibus actionibus quæ à Deo, & cauſis ſecundis prouenunt: hæc quippe omnia à Deo ſolo producibilia non ſunt: cum eſſentialiter creatam virtutem, tanquam ipſorum actuum potentiam reſpiciant, quæ Deo tuiſque potentiæ non identificatur: ſed ea permiſſa, negatur eius ſecundi ſyllogiſmi Minor, ad cuius probationem negatur tertij ſyllogiſmi Maior. Poſſe enim creaturam produci à Deo eſt capacitas, ſeu potentia paſſiua intrinſeca creaturæ, vt Dei terminet influxum, & actionem, quæ longe diuerſa eſt à potentia actiua, ſeu omnipotentia Dei, à qua eiuſmodi actio, & influxus prouenium. Quod ſi extra intentum poſſe produci à Deo creaturam, & poſſe producere illam Deum, prout abſolute ex parte vtriuſque ſonat, vſurpes, vtramque potentiam, & actuam Dei, & paſſiuam creaturæ claudit: quare non magis alterutri, quam totum parti identificabitur: falſaque proinde maior illa, eo etiam ſenſu erit.

QVÆSTIO V.

An chimærarum impoſſibilitas Deo identificetur?

DIXIMVS quæſtione proxima eoſdem Recentiores Deo, conſequentiæ ergo impoſſibilium, ſeu chimærarum omnium impoſſibilitatem, etiam identificare. Id quod quæſtione præſenti in examen vocamus.

CERTAMEN I.

Impoſſibilitas chimærarum nuſquam Deo, eiuſue identificatur potentiæ.

1. CONCLVSIO pauculos ſolum admodum Recentes aduerſarios habet; licet in vno, vel altero antiquiori verba aliqua quandoque legantur, quibus in ſententiam aduerſam trahi, vtcumque, poſſint. Id quod non tale ſatis nobis fuerit, qui plus ſententiarum veritatem, atque à ratione, vel firma authoritate momenta, quam patronos expendimus. Nobiſcum vero cenſent ex priſcis & Recentioribus Doctores reliqui communiter, qui in eam quæſtionem inciderunt, quorum aliquos ita de carentijs, vt à neceſſaria (quæ idem quod chimæræ, atque impoſſibilia ſunt) & contingentibus abſtrahunt cenſentes, dabimus inferius quæſt. ſequenti. Dixi, qui in eam inciderunt quæſtionem: quippe Deo chimærarum impoſſibilitatem identificare eſt à ratione alienum.

2. Probatur concluſio primo: quia impoſſibilitas eſt carentia neceſſaria: eſt quippe repugnantia inter ſeſe prædicato

prædicatorum, quibus conſtat impoſſibile, in quo eius remotio, & neceſſaria à rebus, & exiſtentiæ excluſio continetur: atqui carentia neceſſaria nihil poſitiuum includit: ergo nihil diuinum. Patet extrema conſequentia: omne quippe diuinum, ſiue omnipotentia, ſiue quoduis aliud ſit, poſitiuum neceſſario eſt. Minor de ſe claret. Sed vlterius probatur. Quia carentia neceſſaria, neque è prædicato carentiæ poſitiuum quid includit, vt mox de carentiis contingentibus agentes videbimus; ſed neque claudit poſitiuum ex prædicato neceſſariæ, ſeu neceſſitatis: ergo abſolute nihil poſitiuum includit. Minor hæc ſuadetur: quia formalis neceſſitas non eſſendi in ipſo non eſſe incluſa, vti eſt in carentiis neceſſariis impoſſibilium, conſtantia ſola negationis ipſius eſſendi eſt, atque eſſendi impoſſibilitas, quæ ſeipſa remota ab eſſendo eſt: at nihil poſitiuum ſeipſo remotum, aut formalis remotio ab eſſendo eſt: ergo neceſſitas carentiæ è prædicato neceſſitatis non eſſendi, nihil poſitiuum includit.

3. Probatur ſecundo Minor illa ſyllogiſmi primi: quia eiſdem terminis vtimur ad negandam exiſtentiam rei contingentis, quibus ad negandam exiſtentiam rei impoſſibilis, ſiue ad ſignificandam negationem neceſſariam chimæræ: atqui terminis, quibus vtimur ad negandam exiſtentiam rei contingentis, nihil poſitiuum ſignificant: ergo terminis, quibus vtimur ad negandam exiſtentiam rei impoſſibilis, ſiue ſignificandam negationem neceſſariam chimæræ nihil poſitiuum ſignificant. Maior eſt de ſe nota. Sicut enim dicimus: *Petrus, aut Ioannes non eſt*, ita etiam dicimus, *impoſſibile, aut chimæra non eſt*. Minor probatur abunde quæſit. ſequen. Conſequentia eſt legitima. Ea vero admiſſa, vt neceſſario ex eis propoſitionibus admitti debet, cum legitima ſit, ſic diſcurſus pergit. Id quod terminis propoſitionis ſignificant affirmamus, vel negamus in ipſa propoſitione: ſed terminis, quibus in ea propoſitione negamus exiſtentiam impoſſibilis, vel chimæræ cuiuſuis, nihil ſignificant poſitiuum: ergo negatio exiſtentiæ neceſſaria chimæræ, vel impoſſibilis nihil habet poſitiuum.

4. Secundo probatur concluſio. Quia pugna, & repugnantia, quæ eſt in coniunctione prædicatorum, quibus chimæra, quoduis aliud impoſſibile (puta mons aureus, hircocernus, aut coniunctio exiſtentiæ Petri cum eius negatione ſimul tempore) mente compingitur, aut confingitur tametſi in ipſis extremis ſeorſim non ſit, eſt tamen in eorum coniunctione imbibita intrinſece, in qua ſtat eſſentia chimæræ; quin alio poſitiuo creato, ne dum diuino, formaliter aliquatenus conſiſtat. Pone enim nihil creatum, imo per impoſſibile, neque diuinum eſſe: eodemque modo quoduis eorum prædicatorum cum alterius coniunctione, ſeu identitate pugnabit, ſibique in ea contradicent: ergo repugnantia, & contradictio coniunctionis, ſeu identitatis eorum prædicatorum non ſtat formaliter in aliquo poſitiuo creato, vel diuino. Confirmatur: quia, licet impoſſibilitas non ſtet in obiecto conditionali eius propoſitionis: *ſi chimæra exiſtat exiſtet cum contradictione* (vt in ſimili de poſſibilitate creaturarum dicebamus quæſt. proxima, fuiſuique in metaphyſicis) aſt ex natura, & eſſentia impoſſibilitatis chimæræ verum neceſſario illud obiectum, eaque propoſitio eſt: aſt, etſi Deus non eſſet, verum eſſet quod ſi chimæra exiſteret, exiſteret cum contradictione, & repugnantia: ergo eſſentia impoſſibilitatis chimæræ non ſtat in aliquo diuino.

5. Nec ſatis eſt, ex quolibet impoſſibili (vt hi Recentiores exiſtimant) quoduis aliud impoſſibile ſequi: ac proinde nil mirum, ſi ex impoſſibili defectu, ſeu non exiſtentia Dei, impoſſibilitas chimæræ perſeueret, quæ licet eo exiſtente poſſibilis eſſet, fieret tamen ex impoſſibili defectu Dei, & ipſa etiam impoſſibilis. Etenim, vt mittam modo illud principium, cui ſolutio innititur, abſolute falſum eſſe, vt in metaphyſicis oſtendi. Ex impoſſibili autem Dei defectu, & non exiſtentia poſſibilia omnia, quæ extra Deum, ac proinde eſſentialiter creaturæ ſunt, fore impoſſibilia: quia creaturæ prædicatum eſſet impoſſibile, ac repugnans: aſt in horum Recentium doctrina ex quolibet impoſſibili, ſicut poſſibilia omnia impoſſibilia fierent, ita etiam impoſſibilia fierent poſſibilia: quare & omnia eſſent chimæræ è poſſibilitate, & impoſſibilitate compactæ: cum tamen nihil tunc diuinum eſſet, quod impoſſibilitas foret eorum, ſed ſola prædicatorum repugnantia, quæ nunc etiam exiſtente neceſſario Deo in quauis chimæra inuenitur: ergo in ea repugnantia ſtat nunc chimæræ repugnantia. Denique fieret in caſu illo impoſſibilis defectus Dei chimæra, quæ nunc chimæra eſt aliunde impoſſibilis; aſt repugnantia illa prædicatorum eſſentialium, quibus compingitur, tunc adeſſet: ergo inde eſſet impoſſibilis: quod cum modo adſit vt impoſſibilis ex ea ſit, ſatis, ſuperque chimæra erit.

6. Tertio probatur concluſio. Quia, vel illa impoſſibilitas formalis chimærarum, quæ diuinum quid eſt, aliquid requirit impoſſibilitatis intrinſecæ, quod ex parte ſubiecti, ſeu chimæræ eam conſtituat impoſſibilem (ſicut diuinum illud, in quo poſſibilitatem intrinſecam creaturarum contingentem poſſibilitatem, ſtare iidem aiunt) vel potius exiſtentiam ad eas conſtituendas poſſibiles ex parte ſubiecti repoſcit: vel nihil impoſſibilitatis intrinſecæ ex parte chimæræ requirit. Secundum hoc dici nequit: quia æque me, atque chimæram poterit diuinum illud impoſſibilem conſtituere; imo & de facto conſtituet: cum ea ſola repugnantia intrinſeca chimæræ, quæ ad eum effectum non conducit, eſſentiæ meæ deficiat. Si autem dicas repugnantiam, ſeu impoſſibilitatem illam intrinſecam ex parte ſubiecti in chimæra requiri, vt ab eo prædicato diuino conſtituatur impoſſibilis: ergo ſeclufo illo diuino impoſſibilis, ac neceſſario à rebus ſeclufa eſſentia ſua chimæra eſt: ergo non à prædicato illo diuino. Patet: quia nil aliud impoſſibilitatis in chimæra eſt, quam ſuorum prædicatorum repugnantia conſtans, atque à rebus amotio, & ſeclufio neceſſaria, ac minime contingens. Sin explica mihi, quidnam aliud impoſſibilitatis his addat prædicatum illud diuinum?

7. Denique (vt mittam nullum, ſiue eſſentiale, ſiue attributale, ſiue perſonale prædicatum diuinum hactenus cognitum, imo neque excogitabile, aſſignari ab his, in quo chimærarum impoſſibilitas, vel apparenter, ac veroſimiliter conſtituatur) probatur concluſio, oſtenditurque oppoſitam Recentiorum ſententiam cum alio eorundem, ex qua neceſſario inferri putant (nempe identitate poſſibilitatis creaturarum cum Deo) omnino repugnare. Etenim, ſi poſſibilitas creaturarum, & impoſſibilitas chimærarum identificantur cum ſimpliciſſimo, atque vniſſimo Deo, vtraque ſane eadem ſimpliciſſima atque vniſſima entitas Dei erit: hoc autem implicatorium eſt, & impoſſibile: ergo & identitas poſſibilitatis creaturarum, & impoſſibilitatis chimærarum cum Deo eſt implicatoria, & impoſſibilis: ac proinde vtriuſque concluſionis coniunctio eſt chimærica. Minor probatur. Per illud prædicatum formale diſtinguitur formaliter vnumquodque ab alio, per quod formaliter conſtituitur in ſuo eſſe: atqui poſſibile conſtituitur in eſſe poſſibilis per poſſibilitatem formaliter; impoſſibile, ſimiliter in eſſe impoſſibiliter per impoſſibilitatem: ergo poſſibile & impoſſibile diſtinguuntur per poſſibilitatem, & impoſſibilitatem. Totus diſcurſus eſt planus, Infero inde: ergo poſſibilitatem poſſibilis, & impoſſibilitatem chimæræ identificari cum Deo eſt implicatorium, & impoſſibile. Probatur illatio. Implicat eandem indiuiſibilem entitatem eſſe formale, & verum diſtinctiuum duorum, quæ in ea conueniunt, ac ſunt idem: atqui, ſi impoſſibilitas chimæræ, & poſſibilitas poſſibilis creaturæ identificentur cum Deo vtraque erit eadem, & indiuiſibilis entitas Dei: ergo implicat eam eſſe diſtinctiuum poſſibilis ab impoſſibili chimæra: conſtat autem in horum ſententia ex primo diſcurſu fore eandem eorum diſtinctiuum: ergo in horum ſententia inuoluitur implicatio: ac proinde continetur in ea implicatorium, & chimæra cum impoſſibile: quod erat oſtendendum.

8. Dices Maiorem diſcurſus primi, quo probatur prima Minor, falſam eſſe. Non enim diſtinguuntur res per ea, per quæ formaliter in ſuo eſſe conſtituuntur. Cæterum in metaphyſicis, & controuerſ. de Trinit. abunde oſtendimus per ea res diſtingui, per quæ in ſuo ſpeciali eſſe conſtituuntur: quare ab huius vniuerſim ſumptæ impugnatione facili in præſentiarum ſuperſedeo. Quod autem ad rem præſentem attinet, ſic eam impugno. Quia, ſi poſſibilitas Petri & impoſſibilitas chimæræ cadem indiuiſibilis entitas eſt: à qua Petrus poſſibilis, & chimæra impoſſibilis conſtituitur: ergo in ratione poſſibilis, & impoſſibilis non diſtinguuntur: non ſecus ac duo albedinem

Digitized by Google

nem eandem habentia in ratione albedinis idem esset. Nihil enim in eo distingui ab alio potest, in quo idem cum illo est, vt est ex terminis notum. Secundo: nulla forma potest effectus diuersos præstare nisi terminus, seu extremis aliàs de se diuersis: ergo, si supponantur alium de, ac nó ab entitate diuina, possibile, & impossibile distincta in ratione possibilis, & impossibilis (quod hi Recentiores admittere, nec volunt, nec queunt) nequit constituere possibile, & impossibile. Nec valet illud diuinum, re simplicissimum, in varias formalitates præscindi, ac diuidi posse. Sed quid inde. Cum independenter ab intellectu praterintime distincta, & constituta sint, possibile, & impossibile. Nec magis præstat diuinum illud esse multipliex realiter virtualiter, sed, si ad alia, quam mysteria fidei explicanda ea distinctione abutimur, tota Philosophia, ac Theologia ruit. Siquidem cuius commenti doctrinam aduertam de contradictione realis virtualis distinctionis prompta erit euasio.

9. Illud tamen contra hanc sententiam Recentiorum prætereundum hic silentio minime fuerit. Nempe in ea melius longe fore Petro chimæræ fortunam, quam verum suum esse absolute, & actu fortiri. Probatur aperte: quia, si Petrus coniungatur cum aliquo perfectiori, resultabit plane aliquid: ipso Petro maius, perfectius & melius, vt per se notum axioma mathematicum fert, *si æqualibus inæqualiter addas, remanent inæqualia*: at, si Petrus fortiretur chimæræ fortunam coniungeretur cum infinite perfectiori entitate diuina, in qua chimæræ impossibilitas per hosce consistit: ergo esset infinite perfectior, nobilior, & maior. Dices implicare in terminis maiorem: quia impossibilitas adiuncta Petro, eius possibilitatem, & essentiam destrueret. Sed primo. Quomodo eam destrueret, si tam possibilitas Petri, quam impossibilitas chimæræ eadem infectilis Dei entitas est? Secundo: coniunctio possibilitatis cum impossibilitate Petri chimæra est, quam Petro casus ille affigit: quare non implicatur in terminis alia repugnantia ab ea, quam hypothesis affert casus illius, quem fatemur impossibilem. Ac tandem impiceretur in terminis, ac destruatur Petri possibilitas, nec maneat in hypothesi illa cum eius impossibilitate, ac proinde neque eius perfectioni accrescat. Tamen infertur Petrum impossibilem perfectiorem Petro absoluto esse.

CERTAMEN II.

Oppositiones Recentiorum eleuantur.

1. EX nuper dictis constat impossibilitatem chimæræ non esse perfectionem sine imperfectione, ac proinde non solum Deo dignam non esse, sed Deo, imo & creaturæ cuius possibili indignam fore: cum in se implicationem inuoluat, atque si simul cum possibilitate creaturarum Deo, vt hi Recentes volunt, identificetur, ipsi etiam Deo implicationem affigat, atque illum proinde Deum chimæricum reddat, quo cessat primum Recentium argumentum: quod scilicet impossibilitas necessaria chimæræ sit perfectio sine imperfectione; ac proinde Deo identificanda. Obiciunt secundo. Nihil necessarium est distinctum à Deo, cui, quidquid necessarium est, identificatur: at carentia, seu negatio existentiæ termini impossibilis, seu chimæræ necessaria est, ac formaliter, vel saltem reipsa impossibilitas chimæræ: ergo eiusmodi carentia, & impossibilitas chimæræ identificatur cum Deo. Respondetur. Nihil necessarium, quod vere absolute sit esse distinctum à Deo, sed Deo identificari; aſt purum nihil necessarium, siue necessariam negationem essendi, seu impossibilitatem adeo ab ipso esse distinctum, vt sit necessitati existendi quæ Deo competit, omnino, atque è regione aduersum: quo argumentum euanuit.

2. Obiiciunt tertio. Nihil distinctum à Deo potest esse existens æqua necessitate, ac ipse Deus: sed carentia chimæræ, siue eius impossibilitas est æqua necessitate existens, ac ipse Deus: ergo non distinguitur à Deo. Respondetur, hoc argumentum eadem, qua præcedens, æquiuocatione laborare in termino *existens*: quod proprie acceptum veram maiorem reddit, & eadem acceptione, falsam aperte Minorem. Sed eam contimabis: quia nunc, atque ab æterno, & in æternum verum est chimæram non existere, ac proinde existere negationem & carentiam chimæræ, siue eius impossibilitatem: ergo vere datur, dabiturque necessario per æternitatem existentia vera chimæræ, & impossibilitatis eius. Respondetur, vere dici per æternitatem, ac necessario non existere chimæram: sed id probat nunquam existere chimæram, cilleque illius: ac proinde vere, ac necessario esse non ens, neque existens: quod ipsum dicitur, cum dicitur necessario existere negationem chimæræ, licet in hac propositione negatio existentiæ pura ad modum existentis, & entis concipiatur ab intellectu: in quo stat entis rationis, quod negatio à Logicis dicitur, fabrica, & architectura: ac proinde illud esse, & existentia, quæ puto non esse tribuitur, atque affigitur ens rationis est, quod quidem neque negationi puræ existentiæ chimæræ, cuique impossibilitati necessario, & absolute competit; sed, cum ita fingendo cogitatur. Et tandem his tribus argumentis non solum probaretur chimærarum impossibilitatem, sed chimæras ipsas & impossibilia Deo identificari, vt considerandi patebit: quod est erroneum: quod autem veritatis æternæ chimæræ, & impossibilis cuius impossibilitas, eiusque à rebus (quæ id ipsum est) necessaria amotio, & negatio, quod diuinis solum videtur posse conuenire, discussum supra est in simili de æterna veritate possibilitatis creaturarum distinctione illa æterni positiue, quod Deo soli competit, & præcisiue atque à tempore abstrahendo, quod cuius competit obiecto propositionis in materia necessaria, & essentiali veræ.

3. Obiicies quarto. Id est carentia, & negatio necessaria, seu impossibilitas chimæræ, quod illam immediate, & formaliter excludit ab existentia: aſt Deus id seipso præstat: ergo Deus est carentia, & negatio necessaria, seu impossibilitas chimæræ. Sed negatur facile minor. Sola enim negatio existentiæ est formalis immediata exclusio existentiæ termini, quem à rebus excludit, vt patet. Quare exclusio immediata, formalis, & necessaria chimæræ est negatio necessaria existendi, quam in suæ essentiæ, qualis qualis, implicatione, & repugnantia imbibeam habet, non autem Deus, quidue aliud positiuum. Sed sic arguunt pro sua hac Minori Recentes. Id excludit formaliter immediate chimæram ab existentia quod formaliter reddit illam impossibilem; atqui Deus seipso reddit chimæram formaliter impossibilem, vtpote eius impossibilitas: ergo Deus formaliter immediate excludit chimæram ab existendo. Sed quonam probabunt falsam minorem, quam affirmant, nisi supponendo, vt in ea supponunt, quod negamus? nempe Deum esse chimærarum omnium impossibilitatem.

4. Cæterum, licet videant ægre suaderi posse Deum chimærarum omnium vniuersim impossibilitatem esse. Ita fœlicius pro aliquibus decertari posse putant. Primo, quia Deus per suammet entitatem immediate, & formaliter excludit à rebus plures, imo & alterum Deum, qui chimæra, & impossibilis, ac necessaria carentia sui esset: ergo entitas Dei est necessaria carentia, & negatio alterius Dei, siue eius impossibilitas. Consequentia est legitima. Antecedens probatur: quia Deus per suam entitatem, & essentiam vnissimus, singularissimus, atque vt sic loquar *hiccissimus* est. Vnitas autem, & singularitas per essentiam est formalis immediata exclusio alterius Dei, qua huius impossibilitas constituitur. Respondetur minorem esse veram de mediata formali exclusione, & negatione, seu impossibilitate, alterius Dei; secus de immediata, formali exclusione, quod ad Recentium intentum nihil præstat. Ad eius probationem concessa maiori negatur minor. Vnitas enim, & singularitas Dei, seu cuiuslibet per suam essentiam singularis entitatis, est exclusio necessaria, & negatio, seu impossibilitas pluralitatis illius essentiæ, & entitatis mediata virtualis, & in actu primo, non autem formalis, & in actu secundo. Itaque singularitas Dei per essentiam est extremum mediatum contradictionis pluralitatis Dei positiuum; necessaria vero carentia, negatio, seu impossibilitas alterius Dei est alterum extremum contradictionis negatiuum, quod formalis carentia, & negatio existentiæ, seu impossibilitas

plurium Deorum eſt : quodque plures Deos formaliter remouet ab exiſtendo tanquam formalis excluſio neceſſaria, & impoſsibilitas eorum : ac proinde non immediata formalis neceſſaria excluſio, ſeu impoſsibilitas plurium Deorum Deus eſſe poteſt, licet ſit actus primus, ex quo formale non eſſe neceſſarium, ſeu impoſsibilitas plurium Deorum inferatur : ſicut ex quouis ſingulari, per ſuam entitatem, impoſsibilitas, ſeu neceſſaria negatio pluralitatis eius entitatis infertur.

5. Ex his plura alia eorundem Recentium argumenta exarmantur, quæ eadem poſſibilitatis in actu primo, ſeu impotentia Dei pro impoſſibilitate formali chimerarum ſimilium acceptione in æquiuoco laborant. Aiunt enim : Deus per ſuam entitatem, & eſſentiam habet impoſſibilitatem peccati propij : eſt quippe impeccabilis per eſſentiam : item impoſſibilitatem mortendi : cum ſit per ſuam eſſentiam immortalis. Impoſſibilitatem inſuper comprehenſionis a creaturis, vt pote incomprehenſibilis per eſſentiam : ergo impoſſibilitas, ſeu carentia neceſſaria peccati propij, mortis, & comprehenſionis ſui a creatura, pluriumque aliorum ſimilium, identificantur cum Deo. Sed, vt nuper dicebam, de impoſſibilitate eorum omnium in actu primo, ſeu impotentia, & incapacitate Dei ea recipiendi, verum eſt antecedens. De eorum vero impoſſibilitate, ſeu neceſſaria negatione, & excluſione formali in actu ſecundo, quæ ex illa Dei impotentia infertur, eſt omnino falſum. Et quidem, cum impoſſibilis, & chimæræ cuiuſuis exiſtentia ſolum fictiua & per rationem eſſe queat, ac proinde ex litorum prædicatorum pugna in ſe, & a ſe remotum a rebus ſit, atque veræ exiſtentiæ neceſſariam excluſionem & negationem formalem immediatam imbibitam habeant, reale, & poſitiuum aliquid cui identificentur, quodue eorum negationem inducat, inquirere penitus omnino eſt ac quærere cuinam enti reali ens rationis identificetur? quoue alio orte, & cauſa reali à rebus & exiſtentia reali amoueatur, quod in ſe, & à ſe ab eis excluſum eſt? virtutique autem non otioſum ſolum, ſed & ſtupidum forte videatur.

6. Sed adhuc opponunt inferri ex noſtra ſententia duo contradictoria, nempe Deum poſſe efficaciter nolle remotionem chimeræ, ac non poſſe efficaciter illam nolle. Poſſe quidem, quia poteſt efficaciter nolle quidquid ſumme perfectum non eſt, vti non ſunt remotiones, ſeu carentiæ chimeræ. Non poſſe autem : quia virtualiter vellet ea nolitione carentiæ, ſeu remotionis chimeræ huius exiſtentiam, quod eſt impoſſibile. Sed non vident ad nolitionem efficacem Dei præter ſummæ perfectionis defectum requiri in obiecto poſſibilitatem non defectionis, quæ in neceſſaria chimeræ carentia, ſeu remotione non adeſt. Etenim in obiectum impoſſibile, cuiuſmodi eſt defectus remotionis chimeræ efficacia diuinæ voluntatis, imo non amentis hominis, ferri non poteſt.

QVÆSTIO VI.

An carentiæ contingentes rerum in aliquo diuino formaliter conſiſtant?

OCCASIONE impoſſibilitatis, ſiue neceſſariæ negationis, atque formalis excluſionis chimeræ Recentiores iidem, qui eas Deo identificabant, ac non, niſi in diuino aliquo prorſus neceſſario earum verificatiuum aſſignari poſſe, confebant, ad carentiarum, ſeu negationum contingentium creatarum rerum verificatiuum aſſignandum, ad diuinum etiam aliquid recurri oportere iudicarunt: tantaque opera, & contentione ſuum hoc iudicium perſecuti ſunt: vt, quæ vix in Philoſophia (propria nimirum fede) de carentiæ, ſeu negationis contingentis eſſentia quæſtio occuparet locum; non ibi ſolum, ſed in Theologia ſpatium petat ampliſſimum, atque granulimos de ſcientia, & voluntate Dei, atque alios tractatus oppleat. Idcirco nos eadem veritatis carentiarum contingentium cum neceſſariis impoſſibilium occaſione & rure ſimul, ſemelque Philoſophiam, & Theologiam ab his in præſentiarum purgabimus.

CERTAMEN I.

Referuntur opiniones de conſtitutiuo formali carentiæ contingentis.

1. ETſi opiniones omnes Philoſophicas de formali carentiæ contingentis impugnare animus non ſit, eas tamen referre placuit, vt, quia poſſint ei, quam propulſandam, atque ablegandam ſuſcepimus, inſeruire, confutentur. Prima igitur ſententia fuit carentias contingentes in nolitione, ſeu decreto efficaci, quo rem, cuius carentia eſt, vult Deus non exiſtere, atque à rebus, & exiſtentia ſemouet, formaliter plerumque conſiſtere: licet quandoque in entitate creata poſitiua conſiſtat. Referuntur pro hac ſententia Ægidius in 2. d. 34. quæſt. 1. art. 3. videturque conſentire Greg. d. 24. art. 1. quibus acceſſit Sforcia Pallauicinus. 5. aſſertionum Theologicarum, aiens ſtare in relationibus creatis terminatis ad id quo vltimo determinatur ſubiectum ad tarendum tali forma, quod plerumque erit decretum, ſeu nolitio Dei de exiſtentia illius. Verum, ſi ſemel in decreto efficaci, ſeu nolitione Dei, quæ neceſſario in rei cuiuſuis ab exiſtentia excluſione intercedat, & vt hi autumant, præcedat, formaliter rei contingentis carentia collocetur: neſcio, quo pacto ea adeſſe poſſit, quin carentia rei illius ſit.

2. Conſequentius igitur ſecunda Recentiorum ſententia docet, contingentes rerum carentias ſemper, ſtatuque lege, in nolitione Dei, ſeu decreto eius efficaci de non exiſtentia rei, cuius eſt carentia ſitam formaliter eſſe. Noſtet Antomes Perez Valiendæ ſententiæ huius Aſſignamus, quem ex ſua Caſtellana Prouincia Recentiores plures ſequuntur, atque e Toletana noſtra non pauci: ex quibus nonnulli actum ſcientiæ eſſentialiter veri, ſiue diuinæ, ſiue creatæ, ac proinde incompoſſibilis cum obiecti exiſtentia illius carentiam formalem addunt. Et hi quidem in eo, quod addunt de ſcientia, non ſatis conſequenter loquuntur. Cum enim ſcientia eſſentialiter vera de negatione exiſtentiæ obiecti, Petri v. g. negationem exiſtentiæ Petri neceſſario ſupponat ſuo modo exiſtentem, & conſtitutam ipſius conſtitutiuum eſſe minime poteſt. Secundo: cum in horum etiam ſententia carentiæ, ſeu negationes contingentes in decreto efficaci, ſeu nolitione diuina de exiſtentia rei formaliter conſiſtant, atque hæc ſcientiam negationis rei præcedat: quo pacto carentias eiuſmodi conſtituet, quas ſupponit conſtituras? tertio entitati eorum plura contradictoria dabuntur, quod impoſſibile eſſe oſtendemus cert. 4. num. 6.

3 Tertia ſententia in relationibus creatis poſitiuis rerum carentias, & negationes collocat: quas tamen connotare ait plerumque nolitionem, ſeu decretum Dei prædictum, quo res ad non exiſtendum determinatur, licet non ſemper: vt docet noſter Sforcia Pallauicinus lib. 5. aſſertion. Theologicar. num. 182. atque alij ex noſtris Salmanticenſes Recentiores, qui conſequentius, vt ex num. 1. conſtat illud plerumque tenentur, ac ſemper eas relationes diuinum aliquid rei connotare defendunt. Licet addant, in conſequentia, qua citatus Sforcia, actum etiam ſcientiæ creatæ eſſentialiter verum. Præterquam quod, tam hi, quam Recentiores citati num. 2. pro additione tertij, aliud implicatorium, quod infra perſequemur, incurrunt: nimirum, quod extremo vni contradictionis plus, quam vnum, ſiue plura deſignent.

4. Quarta ſententia Monzari noſtri d. 1. c. 3. quem Recentiores nonnulli ſequuntur, aſſerit: carentias, & nega

negationes rerum eſſe ipſas res poſſibiles connotantes propoſitionem, negatiuam veram de earum exiſtentia v. g. *Petrus non exiſtit.* Citat pro hac ſententia Aureolum Gabrielem, Sotum, & alios. Verum, cum propoſitionis cuiuius veritas in conformitate cum ſuo obiecto, quod ſupponit, ſita ſit, oportet, vt negatio, ſeu carentia rerum ante, & independenter à propoſitione, qua vere rei exiſtentia negatur, ſit formaliter, ac vere ex parte obiecti conſtituta, nequit ergo in ea relatione, ſeu connotatione veræ propoſitionis negatiuæ, quæ ab eiuſmodi propoſitione neceſſario pendet, collocari. Idcirco aiunt dicere pro fundamento poſitiuum impedimentum rei, cuius carentia dicitur, vt nonnulli explicant apud Antonium Perez citatum, ſcilicet carentiam frigoris, exiſtentiam caloris, atque vniuerſim cuiuſuis carentia exiſtentiam ſui contrarij.

5. Sed certe hæc ſententia, ita etiam explicata, curta, & falſa eſt. Curta, quia ad rerum, quæ contrarium non habent, carentias, non extenditur. Falſa: quia, cum forma oppoſita, & contraria ſolum exigat, vt ſummum, expulſionem alterius ſecum incompoſſibilis, cui Deus poteſt non annuere, atque vtramque conſeruare: poterit eſſe exiſtentia vnius, quin ſit oppoſitæ carentia: quare in exiſtentia formæ oppoſitæ eſſentia carentiæ alterius formæ, neque fundamentum ad quod neceſſario carentia eſſentialis reſultet conſiſtere minime poteſt. Accedit quod Deus vtrumque contrarium deſtruere poteſt, quorum defectus tunc vtriuſque carentiis dari nequit; cum tamen neutrius carentiæ, aut eſſentia, aut fundamentum, ex quo neceſſario reſultet contrarij exiſtentia, quæ tunc non eſt, eſſe queat.

6. Quinta ſententia: rerum carentias tenuiſſimum, ac valde exile eſſe poſitiuum, ſiue exiſtentiam tribuit intrinſecam, vt aiunt nonnulli apud noſtrum Thomam Comptonum Carleton d. 18. log. ſect. 4. num. 4. Id quod docere alij videntur apud Spinulam d. 1. phyſic. ſect. vlt. dum eſſe poſitiuum, quod carentiis tribuunt abuſiuum appellant: quod ita exile, tenueque, vel abuſiuum illud eſſe ſit, vt in nihilum abeat, ſitque non eſſe purum termini, quem carentia à rebus, & exiſtentia ſeclusit: quod proinde abuſiue ſolum eſſe dicatur. A veritatis ſcopo hi non aberrant, vt videbimus; ſed male loquuntur, dum poſitiuum eſſe illud appellant. Si tamen aliquod eſſe poſitiuum exile abuſiuum, & vmbraticum, cuiuſmodi mens tribuere eis ſolet, quæ verum, & reale eſſe nullatenus habent, ſed ſolum in cogitione, cum de eis cogitatur, vt alij apud Spinulam, & Carletonem exiſtimant, in ente rationis carentias rerum ponunt.

7. Sed hi tamen errant manifeſte. Tum, quia res quam plures non dari à parte rei certiſſimum eſt, atque omnino ab intellectu, & cognitione independens: ac de fide plures eſſe mortuos, imo, & res omnes ex æternitate non fuiſſe, cum omnia in tempore ſint facta. At vero, quandiu res non ſunt, earum carentias reipſa dari, & per ſe notum eſt, & ratione euidens; alioqui duplex contradictorium falſificaretur ſimul. V. g. *Adamus eſt, Adamus non eſt*: quare ex contradictoriis alterum in rebus eſſe neceſſarium omnino eſt. Si autem reipſa, atque independenter prorſus à cognitione res non ſunt, independenter etiam à cognitione earum carentias dari euidens erit. Tum etiam: quia, cum entia rationis, tunc ſolum, cum cognoſcuntur adſint: peccata omnia omiſſionis, quæ in carentiis, ſeu negationibus actionum ſunt, tunc ſolum, cum conſiderantur, atque ab eo, à quo conſiderantur, erunt, ſi in ente rationis ſint poſita. Item is ſolum, qui defectum diuitiarum in me conſiderat, earum carentiam in me ponet; non, qui eas mihi ſubripuit. Vnde qui, vt meam ſubleuet egeſtatem, atque ei ex miſericordia ſuccurrat, illam conſiderat prius, quam miſericors; fur erit: & qui Chriſti mortem contemplatur potius, quam carnifices, Chriſticida erit. Nec Dæmon gloria carebit, niſi ab aliquo cogitetur, quæ ſunt abſurdiſſima, atque à ſana mente abhorrentia.

8. Iam vero, ſi illo eſſe poſitiuo, quantumuis tenui, & gracili, quod carentiis tribuitur rerum, poſitiuum verum eſſe, atque exiſtentia realis intelligatur, aliarum ſententiarum, quæ verum eſſe poſitiuum carentiis contingentibus rerum attribuunt, difficultates non euadent, vt ex dicendis patebit: itaque in eo relatæ hactenus ſententiæ (ſi hanc de ente rationis omittas) conueniunt: vt carentiæ rerum contingentes aliquid poſitiuum ſint, veréque, & realiter poſitiuum: diſcrepat autem ſecunda Recentiorum ſententia, atque maiore ſui parte ſententia prima a reliquis ſententiis memoratis: quod illæ duæ in diuino decreto efficaci eas collocent; reliquæ vero in aliquo poſitiuo creato, ſiue illud relatio, ſiue forma oppoſita aut contrarium illi, cui is carentia in rebus datur, ſiue quidpiam aliud ſit vti earum relatione data liquet. Et quamuis eas ſolum ſententias, quæ in diuino aliquo prædicato contingentes rerum carentias formaliter ponunt, impugnare animus ſit: quia tamen, ſi vniuerſim in nullo ente poſitiuo collocari poſſe monſtretur, conſequenter neque in prædicato diuino, quod poſitiuum neceſſario eſt, ſtare poſſe deducatur: idcirco generatim primum oſtendam, ac deinceps ſecundum.

CERTAMEN II.

Carentiæ rerum contingentes in nullo vero eſſe poſitiuo conſiſtere; ſed puras rerum remotiones, & non eſſe earum monſtratur vniuerſim eſſe.

1. SI Doctorum tantum momentis agenda res foret, nulla egeret probatione concluſio: adeo eſt probatis Doctoribus communis; licet enim eorum plerique carentiis rerum contingentium, verum eſſe negatiuum concedant, dum negatiuum aiunt, eſſe illud, quod prima voce videbantur carentiis tribuere, non ſolum corrigunt, ſed euertunt, oſtendantque ſolum aſſerere rerum eiuſmodi carentias à parte rei (nec ſolum ficte, & per rationem, vt chimeras) fore admittendas. Ita cenſet expreſſe S. Thom. 1. p. quæſt. 48. art. 2. vbi negationes in rebus ait eſſe, *non ponendo in eis aliquid, ſed tollendo.* conſonat. quæſt. 1. de malo art. 2. & quæſt. 21. de verit. art. 1. Scotus apud Thomam Comptonum d. 18. logicæ, Gabriel in 1. d. 14. quæſt. 1. dub. 3. Capreol. in 2. d. 34. quæſt. 2. ad 2. Ferrara 3. cont. gent. c. 19. Soncinas 6. metaphyſ. quæſt. 8. & lib. 10. quæſt. 15. Aureol. in 1. d. 36. art. 2. Sotus 1. phyſic. quæſt. 8. notter Fonſeca 4. metaph. c. 2. Paſqualig. com. 2. metaph. d. 65. ſect. 2. num. 8. & Maſtrius apud Pontium iam citandum. Atque hi quidem omnes purum non eſſe, & remotiones rerum carentias appellant, quin de eis negatiuum eſſe affirmant: licet idem negatiuum eſſe, atque purum non eſſe ſignificet. Eo tamen nomine eſſe negatiui aliquando admiſſo eandem concluſionem tradunt noſtri Molina apud Comptonum citandum, Vazq. 1. p. d. 61. c. 1. & 2. Soar. d. 54. metaph. ſect. 3. num. 3. vbi ſatis pro ſe, & pro aliis per eſſe negatiuum de carentiis loquentibus pro noſtra hac concluſione ſe & illos explicuit, dum eas non eſſe entia realia, ſed rationis. *Sed non entia & quæ in rebus nihil ponant, ſed ſolum tollant*: affirmat ſancti Thomæ phraſi. Repetit ſect. 5. num. 2. & num. 5. ac ſæpius alibi, atque ſect. 4. Item Coimbricenſes 1. phyſic. c. vlt. quæſt. 7. art. vlt. Rub. in log. de ente rationis num. 13. & 1. phyſic. d. 3. ſect. 2. & d. 9. met. §. 66. & 72. Arriaga d. 3. phyſic. ſect. 12. diſt. 6. metaph. ſect. 5. Ouiedo controu. 12. met. d. p. 4. Thomas Comptonus Carleton ſupra ſect. 2. 3. & 4. Pontius lib. 1. d. 34. q. 1. & additione contra Maſtrium, qui pro eadé concluſione eſt, etſi voce à Pontio diſſideat, contendens eſſe negatiuum carentiis hiſce concedendum non eſſe.

2. Ex quibus conſtat ſolo tantorum Doctorum pondere, & numero, qui vigeſimus eſt (in quibus Theologiæ Princeps S. Thom. & Scotus, cum ſcholis ſuis totis, Vazq. & Soar. numerantur) ſatis firmiter concluſionem noſtram fundari. Sed maius, ab authoritate etiam, pondus eidem concluſioni accedit ex Eccleſiæ, & Theologiæ

giæ Lumine Augustino de Genesi ad litteram cap. 5. ita scribente: *Non enim Deus fecisse tenebras dictus est: quoniam species ipsas Deus fecit, non privationes, quæ ad nihilum pertinent.* Firmiora etiam adsunt Scripturæ, & Conciliorum testimonia. Ioan. 1. *Sine ipso factum est nihil.* Nihil autem omne positivum excludit esse; quia est coniunctum remotionum positivorum omnium: quare docte siebat recitatus Augustinus, privationes ad nihilum pertinere: quia ex omnibus ablatorum nihil conflatur. Ioann. 15. *Sine me nihil potestis facere.* Et sexcenta alia sacræ paginæ in eandem sententiam testimonia. Item de fide est: *Deus de nihilo verumque condidit creaturam.* Atque item: *Deus omnia potest in nihilum redigere.* Vellem ergo mihi ab adversariis explicari quid per nihilum Sacra pagina intelligat? quidque purum nihil præter omnis entis veri remotionem: & quomodo ex nihilo omnia Deus fecerit, atque in nihilum redigat: hinc ipso nihilo puro aliquod ens positivum, sive creatum, huc increatum continetur: sed de hoc iterum a ratione contra eosdem agemus.

3. Iam à ratione probatur generatim conclusio: quia, sicut hujus propositionis: *Omne ens positivum existit.* Contradictorium assignari potest, ita, & eius obiecto vere, & à parte rei contradictorium assignandum est. Atqui, si rerum carentia in positivo quovis consistant, nequit esse neque assignari contradictorium eius propositionis obiecto: ergo rerum carentia, seu negationes in nullo esse positivo consistunt. Minor suadetur, nam cætera patent. Quia, si in aliquo ente positivo carentiæ rerum consistant, vt vere, & à parte rei aliquæ rerum, seu rei alicuius negatio detur, quod obiectum propositionis contradictoriæ sit, aliquod ens positivum dari vere, & à parte rei debet, in quo carentia, seu non esse rei alicuius consistat: sed aliquod ens positivum vere, & à parte rei existens, non contradicit, sed subalternatur potius, & continetur in obiecto illius primæ propositionis: *Omne ens positivum existit*, vt patet, cuius obiecto obiectum contradictorium assignandum erat: ergo, si carentiæ rerum in aliquo positivo consistant, non potest dari, assignarive à parte rei, verum obiectum contradictorium obiecto illius propositionis. Nec valet aliquod ens positivum negatum contradicere omni enti positivo affirmato. Si enim in ente illo positivo negatio adhuc ens verum, & reale positivum claudatur, vt in rerum sententia claudi debet, perstat argumentum, si non claudatur est nostra conclusio. Vt mittam affirmatum, & negatum ex parte obiecti non esse, sed esse denominationes ipsi à propositionibus extrinsecus adiacentes, quæque in veris propositionibus ex parte obiecti tolum, vel ens positivum, vel eius negationem, & remotionem, seu ens, si ita loqui velis, negativum supponant.

4. Dices primo in hac doctrina, non omni propositioni, assignari posse contradictorium, neque eius obiecto. Etenim huic propositioni. *Omne cognoscibile est cognoscibile.* Cuius contradictorium esse debebat: *aliquod cognoscibile non est cognoscibile.* Quæ propositio, eiusque obiectum subalternatur primæ, ac proinde neque ipsa, neque eius obiectum, primæ, eiusque obiecto contradicere queunt. Minor probatur: quia aliquod cognoscibile subalternatur, & continetur sub omni ente cognoscibili. Video Recentiores, tam leui probatione, minorem admittere, atque, vt se ab argumento expediant, multa quæ melius quiescerent, mouere. Cum tamen Minoris illius nulla ea probatio sit. Etenim solum probat subiectum eius propositionis sub vniuersali contineri, quod omnino opus est, vt ei contradicat: cum aliter eiusdem de eodem non esset, vt omnis contradictoria esse debet; non autem probat totum obiectum illius propositionis contradicentis vniuersali affirmatiuæ sub huius obiecto contineri. Etenim *non cognoscibile*, quod in particulari negatiua illius contradictoria ponitur est cognoscibili, quod erat vniuersalis affirmatiuæ prædicatum, in genio, seu cognoscicile negatum. Sed dices id ipsum, quod negatur cognosci debet: atqui ex parte prædicati negatur cognoscibile in contradictoria negatiua: ergo quod ponitur ex parte prædicati est cognoscibile, quod includebatur ex parte subiecti, sicut vniuersali ponebatur: ergo totum obiectum negatiuæ particularis subalternatæ, seu continetur sub obiecto vniuersalis. Negatur hæc consequentia: cognoscibile enim negatum, seu negatio eiusdem cognoscibilis non est cognoscibile, sed eius contradictorium, vt in hac: *Petrus non est Petrus*, idem Petrus negatur, qui in contradictoria *Petrus est Petrus*, affirmabatur, & tamen non est idem Petrus negatus, seu negatio Petri, ac Petrus. Argumentum autem probationis solum probat propositionem illam negatiuam particularem falsam, & implicantem in terminis esse, sicut hæc, quæ a nobis in exemplum adducitur: quod extra rem est.

5. Probatur secundo conclusio. Quia, si negationes, & carentiæ rerum in positivo, non autem in pura negatione ab omni positivo distincta, consistant, non solum propositionum prætatæ, cuique obiecto, sed nulli propositioni dari contradictoria potest, sed sola contraria, quæ est inter positiua impedimenta mutuo se impedientia ac sub eodem genere entis se expellentia. Id, quod & recentissimam distinctionem oppositionum in contrariam, & contradictoriam, tanquam inane delirium, & chimæram irridet, & totam dialecticam, imo & scientias omnes euerteret. Assumptum suadetur. Quia, nisi dentur negationes rerum puræ ab omni positivo distinctæ, non dantur obiecta contradictoria. Sed his non datis, nec dantur propositiones contradictoriæ: ergo. Maior probatur: quia enti soli, ac puræ negatio entis contradicit, sicut non esse contradicit esse: at ens, seu non esse nequit esse idem quod ens, sed pura negatio entis, seu esse: ergo, nisi negationes puræ ab omni positivo distinctæ dentur, nequit esse obiectum contradictorium entis, seu esse. Minor probatur. Quia obiecta dentur oppositionem in propositionibus: ac ideo assensus affirmatio est: quia obiectum esse apprehenditur, sicut enuntiatur; & ideo negatio, & dissensus à prædicato est, quia negatio illius esse in subiecto percipitur. Sed accipe huius confirmationem ex Arist. in Dial. c. de oppositis. Ita scribente. *Vri affirmatio, veluti sedet, negationi, seu non sedet, opponitur: sic, & res, qua sub vtrumque cadunt, sedere inquam, & non sedere, sibi mutuo aduersantur.* Dicunt hinc Recentiores: ita à nobis contradictoria apprehendi, & iudicari, vt alterum extremum pura negatio sit; at in re aliquid positiuum claudi: ac proinde corrigendam esse à ratione, & discursu eiusmodi apprehensionem, & erroneum commune iudicium: corrigantque, dum fatentur se Aristotelis, atque omnium sapientium errorem iudicij corrigere.

6. Tertio probatur conclusio. Carentia rei est obiectum enuntiatum per negatiuam propositionem: atqui obiectum per illam enuntiatum nil positivum est: ergo carentia rei nil est positivum, sed merum negativum, & nihil. Probatur minor primo. Quia sola remotione formali, & defectu entis positivi, quod negatur, verificatur ea propositio: cum ex ea præcise, seclusa quovis alio positivo, conformetur suo obiecto. V. g. Antichristus non existit, sola, ac pura remotione Antichristi a rebus nunc positis conformis suo obiecto est, quin aliquid positivum in rebus existat. Tum etiam. Quia in ea nihil positivum enuntiatur, neque plerumque cogitatur ab enuntiante: imo, ante aduersariorum sententiam, nunquam ab vllo cogitabatur: at nequit verificari propositio nisi detur obiectum per illam enuntiatum: ergo obiectum enuntiatum per propositionem negativam, formaliter, nil positivum est, sed pura entis positivi remotio. Secundo probatur, vrgentius adhuc, eadem minor. In hac propositione, *nil positivum contingens existit.* Enuntiatur carentia cuiuslibet, & omnis entis positivi: at id, cuius carentia enuntiatur, seu, quod negatur per propositionem, nequit enuntiari, per eandem: ergo nihil positivum in ea propositione enuntiatur: ac proinde in eius propositionis obiecto enuntiato nihil positivum est quod per illam enuntiatur: sed sola, ac pura entis positivi exclusio, seu omnium positivorum remotio, vt in ea minori declaratur.

7. Dices. In ea propositione idem reipsa latenter affirmari, quod negatur expresse. Secundum rei carentia ea expressione, qua dicitur negatur, & latenter affirmatur aliquod positivum, in quo carentia oppositi contingentis existere continetur. Sicut hac propositione, *Privationes in pedum vera existentia entis positivi existunt*, expresse entia positiua affirmantur, & latenter eadem remouentur, & negantur. Nec mirum est idem reipsa sub vna expressione propo-

propoſitionis vnius affirmari, quod ſub alia alterius propoſitionis expreſſione negatur. Sicut ſub vna propoſitionis expreſſione poſſumus negare rationale, & ſimul affirmare animal cum illo identificatum. Sed ſocum ſimule hoc non habet, eſt quippe chimæricum, vt patet. Etenim præciſiones formales ſocum non dant, vt idem reipſa affirmari, & negari admittatur: imo vero, neque concipi vnum prædicatum rei eiuſdem non concepto alio poſſe contendit. Præciſiones vero obiectiuæ, licet apprehenſioni vnius prædicati præſcindendo ab alio ſecum identificato dent locum; non tamen apprehenſioni, & iudicio vnius cum negatione alterius ſecum identificati ſine expreſſa contradictione, & chimæra: ac proinde ſine neceſſaria iudicij illius falſitate, & apprehenſionis errore.

9. Secundo. Vt verum in animali, & rationali, quæ vel diuerſæ obiectiue formalitates ſunt, vel ſaltem diuerſa habent connotata, exemplum haberes: aſt in carentiis rerum contingentium, quæ in ſolo poſitiuo impedimento ſunt, in horum ſententia ſitæ, verum habere non poteſt. Nam idem ipſum tam realiter, quam formaliter eadem propoſitione affirmari, & negari nullatenus, niſi cum aperta contradictione, poteſt: ergo, licet impedimenti poſitiui, in quo realiter, & formaliter rei contingentis carentia, pereſſe, conſiſtit, poſſit, vnum prædicatum, ſeu vna formalitas affirmari, & negari aliud cum ipſo realiter identificatum; non autem affirmari, & negari carentia, ſeu impedimentum ipſum totum, niſi contradictorie: non minus, quam affirmari, & negari ſimul animal, vel Petrum. Sed quidquid de hoc ſit, vlterius, vel reſpondentes præcindunt obiectiue, vel formaliter ſolum? ſi obiectiue, aliud concipiunt cum affirmant impedimentum rei contingentis exiſtere, ac quando negant tem exiſtere: ac proinde id quod concipiunt formaliter poſitiuum non erit, ſed purum nihil, quod cum poſitiuo identificari repugnet. Si autem præſcindant formaliter ſolum, idem expriment cum negant, & quando affirmant, licet diuerſus expreſſionis modus ſit, qui affirmantem, & negantem ſimul idem ipſum, quod ſolum cognoſcit, a contradictione, excuſare non poteſt: cum idem ſub ratione eiuſdem (eo ſolum quippe modo illud cognoſcit: cum cognitionibus illis directis non exiſtentiæ vniuerſalis omnis entis, quam negat, & exiſtentiæ poſitiuorum entium impedientium, quam affirmat ſupra ipſas, & modos expreſſionis non reflectat) affirmet, ac neget.

9. Tertio probatur eadem illa minor, ac ſimul confirmatur illius probatio prima: quia hæc propoſitio, *Antichriſtus non exiſtit*, vere enuntiata fuit à mundi exordio: ergo eius obiectum enuntiatum à mundi exordio fuit cognitum à proferentibus (alioqui omnes illam proferentes ſtupidi, ac veſani eſſent: imo impoſſibile eſt à veſanis, & ſtupidis adhuc, enuntiari incognitum, & incogitatum) ſed ad hæc vſque tempora nemo cogitabat, nedum credebat, carentiam in poſitiuo conſiſtere: ergo ſolam remotionem, & negationem puram, ſeu carentiam exiſtentiæ Antichriſti: ergo ſola remotio, carentia, & negatio pura exiſtentiæ Antichriſti, ac nihil poſitiuum, fuit obiectum ea propoſitione enuntiatum, vt proponebatur in minori. Inſuper: cum vera ſemper ea propoſitio fuerit: eiuſmodi obiecto vera erit: atque illa ſola pura carentia, & negatio, quin aliquid poſitiuum ſit, ſatis à rebus Antichriſtum removebit, vt contendimus. Item & nunc reliqui à Recentioribus hiſce vere iudicant. Antichriſtum non exiſtere; cum tamen, dum id iudicant nihil poſitiuum cogitant, ſed ſolum eius defectum & purum non eſſe; quos, ſi falli dicas, quia nullum darur impedimentum poſitiuum, ridendo dicere poterunt ſe de Petri carentia, & pura, & remotione, agere, non de impedimento poſitiuo, quo ea carentia, & remotio inducitur. Sane ſi roganti: an carentia conſiſtat in poſitiuo? reſpondeas. *Datur Deus, vel aliud poſitiuum* iuxta, varios modos aſſignandi impedimenta rerum, quod æquiualet in ſua doctrina huic: *Omnis carentia in poſitiuo conſiſtit*: ridendus merito eſſes. Quæ his reſponderi poſſent ſtatim ſubdam, & refellam num. 10.

10. Quid plura? ne Recentiores quidem ipſi, contra quos agimus, negare poſſunt ſe carentiam puram, atque ab omni poſitiuo diſtinctam concipere, dum illam indiſtinctam negant. Etenim nemo dubitare, aut negare poteſt id quod nullatenus apprehendit, & cogitat, ſed prorſus illud ignorat. Atqui aduerſarij inquiunt, an carentia à poſitiuo diſtinguatur, ac ſit mera negatio: atque eſſe negant: ergo eam cogitant, & apprehendunt, vt meram carentiam ab omni poſitiuo diſtinctam. Quod ſi ex ſuo conceptu obiectiuo, ab omnibus hactenus admiſſo, atque ab aduerſarijs admittendo, imo admiſſo de facto, pura negatio ab omni poſitiuo diſtincta, erit plane è ſuo conceptu inidentificabile ipſi. Confirmatur. Quia, ni carentiæ conceptus obiectiuus diuerſus ab impedimento poſitiuo ſit, dum inquiritur, an carentia rerum in poſitiuo conſiſtat? erit inutilis quæſtio, & addubitatio, ac ſi rogaretur an *Petrus diſtinguatur à Petro, vel ſit Petrus?* erit enim ſenſus, an impedimenta rerum contingentium ſint impedimenta rerum contingentium? vel à ſe ipſis diſtinguantur? quod aſſertu ridiculum eſt. Sed dices te concipere fictam à nobis, & chimæricam carentiam. Bene: vel ergo concipis chimæram omnino ex poſitiuis compactam, & ſic dubitas, & negas diſtinctionem de obiecto, quod non concipis, ſed prorſus ignoras: quod inſanum eſt; vel illam concipis ex poſitiuo & mere negatiuo ab omni poſitiuo diſtincto fabricatam, & iam concipis carentiam puram. Inſuper, tunc eum ea chimæra à te negatur, vel negatur carentia poſitiua, & mere negatiua ſimul; & ſic negatur duplex contradictorium, atque affirmatur duplex contradictorium ſimul falſum eſſe poſſe: vel negatur illa ſolum chimæræ pars, quæ ex ſuo conceptu omne poſitiuum excludit (altera enim pars chimæræ, quæ poſitiuum claudit, eſt tua ſententia) ergo concipis negationem rei ab omni poſitiuo diſtinctam, vt contendebamus.

11. Quarto hæc vox *nihil* aliquod habet ſignificatum. Vel ergo eius ſignificatum eſt aliquid verum, & poſitiuum, vel non, ſed omnis poſitiui negatio, & carentia pura. Si ſecundum: ergo cum ſignificet carentiam puram omnis entis, eius ſignificatum in pura carentia ab omni poſitiuo diſtincta conſiſtit. Si autem ſignificat aliquid verum, & poſitiuum: ergo nihil eſt aliquid, ac vera erit hæc propoſitio in terminis implicatoria: *nil non eſt nil*, quæ eadem eſt cum hac. *Nil eſt aliquid*. Verum *nihil* puram rerum carentiam, & remotionem ſignificare, ſeu purum nihil, probatur vlterius ex Ioanne 1. *Sine ipſo factum eſt nihil*. Si enim aliquid poſitiuum ſignificaret, ſenſus eſſet, ſine Deo factum eſſe aliquid; quod eſt erroneum. Nec ſatis erit Recentioribus illud poſitiuum, quod *nihil* ſignificatur, dixiſſe quid eſſe, ac proinde non factum. Etenim nihil illud factum ſine Deo dicitur: ac proinde ad Deum recurri nequit, vt nihil factum dicatur, Item nulla vox ſignificans poſitiuum eſt ſynonyma, ſiue æquiualens huic voci *nihil*: ergo hæc non ſignificat poſitiuum aliquid. Antecedens patet in his fide ſanctis propoſitionibus. *Deus omnia quæ fecit poteſt in nihilum redigere.* Ioann. 15. *Sine me nihil poteſtis facere.* Iob. 5. *Nihil in terra ſine cauſa fit.* Math. 10. *Nihil eſt opertum, quod non reuelabitur, & occultum, quod non ſcietur.* Lucæ 5. *Magiſter tota nocte laborantes nihil cepimus.* In quibus, quocunque termino poſitiuum ſignificante *nihil* explices, abſurdos ſenſus efficies. Dices, *nihil* ſignificare aliquid reſpectu Dei, non autem reſpectu creaturæ. Contra primo: ergo ſine Deo factum eſt aliquid Dei, quod multifariam eſt implicatorium, & erroneum. Etenim quod eſt nihil reſpectu creaturæ: aliquid, per te, eſt reſpectu Dei: ſed reſpectu creaturæ factum eſt nihil: ergo factum eſt aliquid reſpectu Dei. Contra ſecundo. Impedimentum poſitiuum, quatenus reſpicit creaturas eſt, ac dicitur nihil; ſed quatenus reſpicit creaturas eſt aliquid: ergo quatenus nihil eſt aliquid.

12. Probatur quinto concluſio: quia bruta per imaginatiuam cognoſcunt rerum carentias. Sic de catulis ſubreptis rugit leena; atque carnuora animantia non egrediuntur ad raptum, quouſque noctem adeſſe, abeſſeque lucem cognoſcunt: vel, quod nobis magis fauet, lucem, vel catulos non vident: ſed bruta non percipiunt tunc impedimentum poſitiuum exiſtentiæ illarum rerum, vel in ſe, vel in loco, & ſpatio illo. (Maxime, ſi eiuſmodi impedimentum ſit decretum Dei; ergo carentiæ rerum non ſtant in poſitiuo impedimento exiſtentiæ rerum. Minor probatur. Quia in primis Dei decreta nequeunt percipere atque ex creatis impedimentis lucis,

vel

vel solis ea non percipiunt: cum sint vltra sensuum sphæram. Dicunt Recentiores, bruta non cognoscere Dei decreta, & nolitiones sub hac ratione, secus quatenus sunt lucis, vel catulorum impedimenta. Contra: quia per te formaliter, quatenus decretum, seu nolitio Dei efficax de existentia lucis est, est impedimentum formale lucis, eiusque negatio: ergo nequit cognosci nolitio Dei, vt impedimentum formale lucis, eiusque negatio est, quin cognoscatur, vt nolitio efficax Dei de existentia lucis.

13. Demique probatur ex illo receptissimo axiomate: *sicut affirmationis causa, est affirmatio, ita & negationis causa est negatio.* Quod in causis, & effectibus receptissimum in Philosophia, & Theologia est. Nempe ex puro non esse, siue negatione causæ, & influxus necessarij requisiti ad effectum præcise poni effectus remotionem, seu negationem, quin aliud, siue positionum, siue negatiuum intercedat, sicut ex positione causæ, & influxus necessarij ad effectum ponitur effectus. Et ratio est manifesta. Etenim si causa hæc, & influxus positiuus ad positionem effectus requiritur, eis, vel eorum aliquo deficientibus effectus non erit, licet reliqua eius impedimenta non adsint: alioqui ea necessario non requirerentur, vt esset effectus: ergo non esse rei, seu effectus illius remotis quibuvis impedimentis, ex eo præcisè, quod causa, & influxus necessarius ad illum deficiant, apponetur, suoque modo à parte rei erit. Tunc autem in nullo positiuo impedimento illius carentia, seu non esse poterit consistere; cum tamen cuiuvis essentia esse nequeat sine sempiterno carentiæ rei contingentis essentia, & formalitas non stat in positiuo rei impedimento, sed in pura rei illius negatione, ac remotione mera. Confirmatur: quia sublato Deo, eiusve decretis efficacibus de rerum existentia, quæ causa necessaria, & essentialis rerum omnium sunt, non essent res ex mero defectu causæ necessariæ, & essentialis earum: vt idcirco recitatis verbis ex Ioann. 1. dicatur *sine ipso factum est nihil*, vt persequar certamine sequenti.

CERTAMEN III.

Carentias contingentium rerum in nullo prædicato diuino stare speciatim contra Recentes nostros monstratur.

1. VEnimus tandem ad præsentis instituti certamen, atque præcedentis certaminis scopum: ostendendi, nimirum, in nullo decreto efficaci, seu nolitione Dei de existentia contingentis huius defectum, & carentiam posse consistere, vt nostri Recentiores enixe contendunt. Si enim in nullo positiuo stare eiusmodi carentia potest, in decreto, seu quouis alio Dei prædicato (cuius prædicata omnia positiua sunt) stare nequibit. Verum speciale hoc Recentiorum inuentum speciatibus rationibus confutandum nobis in præsentiarum est: & præterea ea, quæ, dum generatim eiusmodi carentias in nullo positiuo impedimento stare posse monstrabant, neque in vllo decreto diuino consistere obiter ostendebant cert. 2. arg. 5. & 6. n. 12. & 13. arguo primo ex verbis Ioann. 1. *sine ipso*, id est verbo, ac Deo *factum est nihil*: ergo sine vllo decreto Dei, aliove prædicato diuino de non existentia rerum. Probatur consequentia: quia sine Deo, nec decretum, neque aliquid diuinum est: sed sine Deo factum est rerum contingentium nihil: ergo sine decreto, vel prædicato vllo diuino factum est nihil. Sed quidquid factum est eo modo est, quo factum est: ergo sine vllo decreto, aut prædicato diuino est nihil. Probatur subsumptum antecedens licet de se, ac ex terminis pateat. Inde enim probatur euidenter, imo ibi reuelatum est, verbum esse hominem: quia verbum factum esse hominem: dicitur Ioann. 1. *Et verbum caro factum est.*

2. Dices; Carentias rerum factas dici non posse: sed potius non factas res: ac proinde ex subsumpto probato, & admisso nihil pro nobis inferri. Non dubito rerum carentias non fieri vero positiuo influxu, & actione, sed eius defectu, vnde probabam cert. 2. num. 13. rerum carentias nullo positiuo impedimento, vt suo modo sint? egere, sed solo influxus, & actionis defectu res non fieri? ac proinde neque esse: aut eodem defectu, quo res non factæ dicuntur, nihil factum esse ab Spiritu sancto dicitur, nec solum res non esse factas. Et tane, licet silentium negatio loquelæ, & vocis sit, factum esse in cælo silentium ab eodem Euangelista in Apocalypsi dicitur. Sæpiusque sacra pagina, & Latinæ linguæ peritis eadem phrasi, vt propria loquuntur, similiterque de aliis rerum carentiis Scriptura, & prophanæ authores. Cædes enim, & clades magna, idest interitus, & mors facta in Israel, & in exercitibus frequenter dicuntur. Ea enim, quæ actionem physicam terminare nequeunt, possint tamen terminare actionem grammaticalem: quod satis est, vt proprietate sermonis tacta dicantur.

3. Probatur secundo conclusio. Quia, si rerum carentiæ stant in decreto de non existentia rerum, seu in nolitione existentiæ earum positiua, nequit assignari huius decreti obiectum intentum. Probatur: quia obiectum efficaciter intentum non est rei existentia, sed non existentia potius, seu rei carentia: ergo, si rei non existentia, & carentia sit ipsum decretum, vt non existentiam rei velit ipsum decretum velle debet: ergo decretum illud, in quo rei carentia consistit, debet esse decretum reflexum: siquidem directi nequit assignari pro obiecto non existentia, seu carentia rei, quæ intenditur, vt non sit: vnde rursus probatur, neque decretum primum reflexum esse posse rei carentiam, seu non esse: quia cum habeat pro obiecto decretum directum, quod rei carentia non est, vt vidimus, nequit dum illud intendit, & vult, rei carentiam, seu non esse velle: ac proinde neque ipsum decretum reflexum poterit esse decretum efficax rei non esse, seu carentiam intendens: quare neque erit decretum hoc reflexum rei carentia, seu non esse: Vnde rursus infertur, nec etiã secundo alio reflexo decreto reflexum illud primum efficaciter intendatur, & tertio alio reflexo reflexum aliud, & aliud in infinitum, nullo ex infinitis reflexis posterioribus, & posterioribus supra reflexa decreta priora & priora rei carentiam, & non esse intendi posse: ac proinde in nullo excogitabili Dei decreto rei non esse, seu carentiam posse collocari.

4. Dices simili argumento probari contra satis vulgatem opinionem, peccatum remitti, ac deleri non posse per extrinsecam Dei condonationem: fateor. Sed quid inde roboris huic argumento decesciit, ex eo quod rem à tam mihi etiam veram euincat simile aliud argumentum, & affine? dices obiectum huius decreti esse existentiam rei, non quidem volitam, sed odio habitam, eam quippe decretum efficax, & eius nolitio auertatur, & fugit: qui modus diuersus tendendi satis est, vt eo affectu res omnino à rebus tollatur. Quemadmodum identitas, siue esse idem prædicatum, & subiectum propositionis obiectiuæ est obiectum, quod mens iudicio affirmatiuo, siue assensu prosequitur; negatiuo vero, seu dissensu negat, atque speciali suo tendendi modo aduersatur. Contra: quia, licet decreti efficacis de non existentia rei, siue nolitionis positiuæ existentiæ rei, atque efficacis auersionis, & fugæ ab eius existentia, existentia ipsa sit obiectum, & materia circa quam deliberationis diuinæ; non tamen est obiectum efficaciter intentum: omnis autem efficacis voluntatis diuinæ intentum obiectum dari debet: quod, nisi existentiæ oppositum, scilicet non existentia, seu rei non esse, seu carentia, esse non potest. Confirmatur: quia fuga, & auersio positiua, ac non mere negatiua, quæ est in suspensione actus, nisi inter extrema opposita dari nequit, vt in omni fuga, & auersione positiua materiali, & spirituali cernere licet: ergo prosecutionis efficacis existentiæ, atque efficacis auersionis ab existentia, oppositi termini, in quos tendant, seu, quos intendant, debent assignari: scilicet rei existentia, atque opposita ipsi non existentia rei eiusdem.

5. Idipsum confirmat exemplum ab aduersatiis adductum de diuerso tendendi modo assensus, & fugæ dissensus potissimi circa identitatem extremorum propositionis. Licet enim vterque circa eam versetur: ast, quia dissensus per modum fugæ, & auersionis versatur, ad eius oppositum extremum, & obiectum tendit, scilicet eius negationem, vt expresè Aristoteles audiat citato capite

Digitized by

de oppoſitis verbis hiſce datis cert. 2. n. 5. *vti affirmatio, veluti ſedet, negationi, ſeu non ſedet opponitur: ſic, & res quæ ſub vtrumque cadunt. Sedere inquam, & non ſedere ſibi mutuo aduerſantur.* Nil aliud ſunt autem res, quæ ſub vtramque illam propoſitionem cadunt, niſi vtriuſque obiecta, quæ in proſecutione iudicij affirmatiui aſſenſus, & fuga, ſeu auerſione iudicij negatiui diſſenſus, oppoſita eſſe debere & contradictoria teſtatur Ariſtoteles; licet materia, circa quam iudicij deliberatio verſatur, ſit identitas extremorum: ergo diuinæ proſecutionis voluntatis exiſtentiæ, & auerſionis, ſeu fugæ poſitiuæ eiuſdem exiſtentiæ obiecta intenta debent eſſe oppoſita; licet materia deliberationis, circa quam, ſit rei exiſtentia.

6. Confirmatur primo: quia materia etiam deliberationis non eſt ſola exiſtentia rei, ſed non exiſtentia propoſita: ſicut materia etiam deliberationis ad proſecutionem, ſeu ad non proſecutionem, ſeu fugam actus. Etenim ex ſola propoſitione exiſtentiæ eiuſque conuenientiarum nequit fuga actus oriri; ſed ex propoſitione inconuenientiarum exiſtentiæ eiuſdem, quæ eius negatione vitentur. Confirmatur ſecundo: quia tota nolitio, ſeu efficax fuga poſitiua, ac decretum efficax de non exiſtentia rei, totuſque modus tendendi in illis repertus hac ſolum ratione rectè explicatur: volo rem non eſſe: in hac autem oratione, quis non videat non eſſe rei eſſe obiectum volitum? niſi tota etiam Grammatica corrigenda, imo & euertenda ſit. Atque his quidem ſatis impugnata manet ſolutio illa, quam ſimili argumento contra extrinſecam condonationem peccati Recentiores alij ſolent adhibere. Nempe, eiuſmodi decretum de non exiſtentia Peccati, ſiue volitionem non exiſtentiæ illius, non eſſe volitionem non exiſtentiæ affectiuæ, id eſt, quæ in non exiſtentiam, tanquam obiectum volitum feratur, ſed effectiue ſolum, ideſt, quæ peccatum ex ſpeciali tendendi modo à rebus ſemoueat: vt enim vidimus hactenus, atque oratio, qua voluntas poſitiuæ volitionis exiſtentiæ Petri hactenus, ab omnibus etiam Grammaticis, explicata fuit, explicarique poteſt, oſtendit, poſitiuus actus, ac decretum de non exiſtentia Petri affectiue etiam in non exiſtentiam Petri neceſſario fertur.

7. Probatur vlterius: quia modus ille tendendi nolitionis exiſtentiæ Petri, quicumque ille ſit (eſt ſiquidem, vt Recentes aiunt inexplicabilis, vtique, quia inintelligibilis) eſt modus tendendi affectus voluntatis: ergo affectiuus, imo voluntatis affectum in aliquid effectiue ferri, quin & affectiue feratur eſt ad hæc vſque tempora inopinatum. Imo vero ea ſolum ratione voluntates efficaces in aliquid effectiue ferri poſſe, quatenus affectiue in illud feruntur, atque inde vel ſeipſis, vel potentiarum exequentium applicatione illud exequuntur, quod intenditur fixum apud Philoſophos, & Theologos ſemper fuit. Secundò poſitiuæ illius voluntatis, qua ex ſpeciali illo tendendi modo effectiuo, ac non affectiuo circa Petri non eſſe à rebus Petrus amouetur obiectum aliquod aſſignandum eſt, quod remotio à rebus, ſeu carentia Petri non ſit: cum autem nullum præ aliis accommodatius ſit, vt modus ille tendendi in ipſum, effectiuus, ac non affectiuus circa rei non eſſe inueniatur, vel cuius affectui modus ille tendendi arbitrario affigatur: Dici poſſet, ea, qua vtuntur Recentes, libertate, affectu erga muſcam, vel raphanoſeum ſpeciali quodam tendendi modo effectiuo, ac non affectiuo circa Petri carentiam, & non eſſe, Petrum ex rebus tolli: id quod, ridiculum eſt: ac proinde & ſolutio hæc de tendentia effectiua, ac non affectiua erga rei non eſſe, ex qua eiuſmodi conſectarium infertur.

8. Denique eiuſmodi tendendi modus effectiuus, ac non affectiuus in illo voluntatis actu inexplicabilis, ipſis, Recentibus fatentibus, omnino eſt: quod, vt ab ipſis non defenderetur ſatis eſſe debebat. Cæterùm autem omnino, & ipſis eſt inintelligibilis. Sed dicunt plura etiam ab omnibus admittenda, quæ ſatis explicari nequeunt. Ecce enim, inquiunt, voluntas ſuperioris dantis facultatem ſubdito, vt aureos duos in vſus honeſtos impendat, in vſum ipſum, ſeu impenſionem pecuniarum à ſubdito ſæpe non fertur affectiuè, cum potius ſæpe, dum eam facultatem facit, nollet à ſubdito pecuniam illam in eos vſus expendi. Et tamen eum vſum pecuniæ effectiuè licentiatum facit qui modus tendendi effectiuus ſpecialis à nemine ſatis amplius explicatur: ergo ſimiliter in noſtro caſu atque in voluntate condonatiua peccati poteſt euenire, vt res, & peccatum efficaci condonatione, & nolitione tollantur: quia vtraque effectiue in non eſſe rei, & peccati tendat, quin tendat affectiue, licet ſpecialis tendendi modus effectiuus, ac non affectiuus circa rei, ſiue peccati non eſſe explicari amplius non poſſit. Cæterum neſcio quo pacto ex eo, quod aliquid inexplicabile ſit, liceat aliud explicatu alias facile in alia ſententia (vt in noſtra de carentiis, ac non condonatione extrinſeca peccati contingit) ita in oppoſita defendere, vt etiam ſit inexplicabile myſterium. Inde enim omnia ita defendere poſſemus, vt inexplicabilia fierent: quia myſterium Trinitatis inacceſſibile, & inexplicabile eſt, totamque Philoſophiam, & Theologiam myſteria facere.

9. Sed oſtendamus in exemplo inexplicabilis illius modi tendendi voluntatis ſuperioris facultatem facientis ſubdito ad pecuniarum vſum mihi inexplicabilis modi tendendi circa vſum pecuniarum effectiui eſſe, qui affectiuus non ſit; ſed clare, & aperte affectiuum eſſe. Etenim ſubditus voto paupertatis phyſicæ poteſtatis vtendi pecunia, & bonis, impotem moraliter, & illicitum vſum ſibi fecit, independenter à voluntate ſuperioris erga vſum bonorum a ſubdito faciendum: ergo ſola voluntas ſuperioris circa illum ipſum, ſubditi vſum poteſt expedire: cuius voluntatis manifeſtatio ſatis ſubdito eſt, vt vſum pecuniarum licitum ipſi reddat. Quod autem ſæpe ſuperior cum ſubditi vſum pecuniarum nollet, de nolleitate, ſeu nolitione inefficaci, cum qua voluntas efficax eiuſdem vſus ſubditi in ſuperiore rectè componitur, eſt intelligendum. Dices primo ſatis eſſe voluntatem permittiuam vſus illius in ſuperiore, quæ affectiua non ſit: eſto: ſed, ſi volútas illa permiſſiua vſus ſubditi poſitiua eſt vel formalis, vel interpretatiua, nequit non vel formaliter, vel interpretatiue affectiue in eum vſum ferri, vt contendimus; ſin vero neutro modo poſitiua eſt, non eſt ad rem exemplum. Agimus enim de voluntate poſitiua remotionis, & carentiæ rei contingentis.

10. Dices ſecundo: voluntatem illam ſuperioris eſſe facientem facultatem ſubdito ad rei vſum, cum qua ſtare poteſt efficax etiam nolitio vſus rei à ſubdito. Sed in primis non capio quo modo cum voluntate efficaci, ſaltem interpretatiue vſus rei ſubdito (cuiuſmodi in ſuperiore eſt, cum illius vſus ſubdito petenti facultatem facit) efficax nolitio eiuſdem vſus ſtare in eodem ſuperiore queat. Alioqui cum voluntate efficaci mediorum efficacium ad effectum ſtare poterit efficax eiuſdem effectus nolitio: nec volita ab incendiario domus ſuccenſio cenſenda erit quia ignem ipſi apphcuit, vt ſuccendatur, nec mors etiam proximi ei, qui gladio illum confodit: ſiquidem vtrumque ab his nolitum, vt ſic loquar, efficaciter ſimul eſſe potuit. Secundo quodnam obiectum vult vel formaliter, vel interpretatiue, niſi vſum rei in ſubdito ſuperior, cum vult in eo vtendi facultatem, quam concedit? Tertiò quidquid aliud facultas ſit, & velit ſuperior à voluntate vſus ſubditi cum re vtendi facultatem vult, & facit, id tamen, quod vult, & affectiue apponit eſt forma cuius negatio illicitum illum faciebat, & moralem impotentiam re vtendi formaliter inducebat in ſubdito: quare licentiæ, quam affectiue, & effectiue apponit, appoſitio, eſt appoſitio formæ, qua licitus redditur vſus ſubditi: ac proinde ſine vllo ſpeciali modo tendendi voluntatis ſuperioris, in vſum tuæ ſententiæ, apponitur forma affectiue, & effectiue ſimul, quia poſita nequit non vſus licitus eſſe: ſicut nequit non paries dexter conſtitui poſita in debito loco mea dexteritate, etiam, cum non recordor, nedum non volo, dexterum illum conſtruere: quocirca, vt in re noſtra exemplum teneret, oporteret, vt forma, qua à rebus remouetur formaliter contingens eo decreto affectiue intenderetur, ſicque effectiue apponeretur ſimul, vt contendimus, atque in tua hac ſententia fieri nequit:

ſicque in vtroque caſu ſine vllo modo tendendi inexplicabili doctrina conſiſtit.

***

CERTAM.

CERTAMEN IV.

Veritatis eiuſdem argumenta plura ſtatuuntur.

1. TErtiò argumentor: Carentia contingens decreti diuini de productione Petri, vel alterius mundi purè poſſibilium non ſtat formaliter in poſitiuo impedimento decreti diuini, ſed in pura omiſſione decreti diuini de exiſtentia Petri, aut alterius mundi purè poſſibilium: ergo carentia rei contingentis vniuerſim non ſtat in aliquo poſitiuo impedimento decreti diuini, ſed in puro non eſſe, ſeu negatione, ac non eſſe decreti diuini de Petri, vel alterius mundi exiſtentia: imo, cum non alia ſit ratio de carentiis contingentibus aliarum rerum, idem de omnibus, ex eo antecedenti infertur. Suadetur antecedens: quia nullum decretum, quod de facto eſt, de rerum exiſtentiis pugnat cum decreto de Petri, vel mundi illius exiſtentia. Sed ne recurratur ad inexplicabilem illum ſpecialem tendendi modum decreti cuiuſvis diuini. Probatur vlterius illa minor, atque occurritur alteri ſolutioni: quia in Deo datur libertas contradictionis nec ſolum contrarietatis erga Petri, vel alterius mundi, atque rei cuiuſvis productionem, vel decretum de ea producenda: at, ſi carentia decreti ſit formaliter decretum aliud poſitiuum, decreto de re producenda oppoſitum, non autem purum non eſſe eius decreti, non erit in Deo libertas contradictionis, ſed ſolum contrarietatis: ergo carentia decreti de Petri, aut cuiuſvis mere poſſibilis productione non ſtat formaliter in decreto oppoſito, ſed in pura carentia eius decreti. Maior (licet conſequentiæ ergo, ſicut alia plura firma in Philoſophia, & Theologia paſſim negetur ab aduerſariis negantibus Deo puræ omiſſionis poſſibilitatem) probatur facile. Tum, quia perfectio libertatis eſt, ac proinde in creaturis liberis eam aduerſarij admittunt: Tum, quia cum perfectio earum ſit, quæ nullam dicunt imperfectionem, Deo ſummè perfecto libero denegari non poteſt: id quod vrgebimus adhuc n. 4.

2. Et ſane neſcio, quo pacto in hac ſententia libertas contradictionis humana adimitti, ſaluarique poſſit. Idcirco quartum argumentum contra ipſam inſtruendum ita erit. In creaturis liberis poteſt eſſe libertas contradictionis: atqui, ſi omiſſio, & carentia actus formaliter ſtet in aliquo decreto, vel prædicato diuino, nequit eſſe in creaturis liberis contradictionis libertas: ergo non ſtat formaliter pura omiſſio actus in aliquo decreto, vel prædicato diuino. Minor probatur: quia libertas contradictionis eſt poteſtas indifferens operantis, ſeu in operante ad vtrumlibet ex oppoſitis extremis contradictionis, vt Philoſophis, Theologiſque omnibus, etiam aduerſariis eſt in confeſſo: atqui, ſi omiſſio, ſeu carentia actus ſtet formaliter in decreto, ſeu aliquo prædicato diuino, non eſt poteſtas indifferens creaturæ liberæ, ſeu in creatura libera, imo neque eſſe poteſt, ad vtrumlibet ex extremis oppoſitis contradictionis, nempe actus, & omiſſionis, ſeu carentiæ actus: ergo neque eſt libertas contradictionis. Conſequentia eſt certa. Minor oſtenditur. Nam, ſi conſiſtat formaliter omiſſio, ſeu carentia actus in decreto, vel alio quouis diuino, libero etiam, poteſtas illud apponendi, vel ſecus, non eſt poteſtas, ſeu in poteſtate creaturæ liberæ, ſed Dei: ergo, ſi in eo formaliter ſtet omiſſio, ſeu carentia actus creaturæ liberæ, non eſt poteſtas creaturæ liberæ, ſiue in creatura libera ad omiſſionem, ſeu carentiam actus: ergo neque poteſtas ad vtrumlibet. Quod ſi libertatem creaturæ componi ſatis dicas ex poteſtate creaturæ liberæ ad vnum extremum, & Dei ad aliud, gratulabuntur tibi prædeterminantes, tam Thomiſtæ, quam Caluiniſtæ.

3. Arguo quintò. Si Deus creata omnia in nihilum redigeret, nihil eſſet poſitiuum adhuc in Deo, quo ea formaliter à rebus remouerentur: ergo eorum carentiæ non ſtant formaliter in decreto, ſeu aliquo poſitiuo diuino. Probatur antecedens: formale non eſſe creaturarum aliquando, & à parte ante, & à parte poſt deſinit eſſe: ſed nullum decretum, aut prædicatum diuinum deſinit deſinetve per æternitatem: ergo nullum prædicatum, ſeu decretum diuinum eſt formale non eſſe creaturarum. Dices decretum eſſe formale non eſſe creaturarum pro duratione ſolum, pro qua efficaciter vult creaturam non exiſtere: pro quo ſolum eius exiſtentiam impedit, ac formaliter remouet, ſeu virtute actiua decreti, ſuam applicat efficaciam. In efficientia locum haberet ſolutio. In effectu formali formæ locum non habet. Poſita enim forma & ſubiecto, vel inhæſionis, vel denominationis, nequit non effectus formalis, vel phyſicus, vel denominatiuus apponi. Quod ſi circumſtantia talis durationis, vel eius defectus tanquam determinans requiritur, vt remoueantur ab exiſtentia creaturæ tam negatio durationis nec ſolum decretum formale erit carentia creaturarum, ac de non eſſe, ſeu carentia durationis redibit quæſtio: an ſtet in ſolo decreto diuino, an requiratur vlterius aliquid determinans per modum circumſtantiæ: quidquid illud ſit? quia poſitiuum nihil diſtinctum à Deo eſt, neque duratio, ſi à rerum exiſtentia diſtinguitur, negatiuum autem, ſi in ſolo decreto, aut alio quouis prædicato diuino conſiſtat omnia fuerunt quando creaturæ exiſtebant: quo effugium ad tempus, ſeu durationem, etiam imaginariam, diuerſam, præcluditur: quia, cum duratio imaginaria ſit ſolum duratio poſſibilis, eius poſſibilitas identificatur cum Deo in aduerſariorum ſententia: quare, & exiſtit, ſicut diuina cætera, ab æterno, nedum quandiu creata exiſtebant: ſimile argumentum fieri poteſt de æternitate à parte ante, qua nihil productum à Deo fuit.

4. Sexto argumentor: omnia contingentia poſitiua poſſunt ſimul deficere, ac non eſſe: at tunc nullum eſſet decretum Dei: ergo cæterorum contingentium defectus, ac non eſſe non ſtant in decreto Dei: conſequentia eſt legitima: quia nihil ſine ſua formalitate, ſeu forma eſſe poteſt: ergo ſi formalitas non eſſendi cæterorum, ſiue eorum carentiæ formaliter ſtent in decreto Dei, nullo exiſtente decreto Dei nulla eſſet cæterorum carentia. Minor probatur: quia omnia decreta Dei contingentia ſunt: ergo omnibus contingentibus ſimul deficientibus nullum decretum Dei exiſteret, atque omnia deficerent: maior ſola, in aduerſariorum ſententia probatione eget, quatenus defectum omnium ſimul decretorum Dei continet. Eam vero, quoad hanc partem ſic probo. Potuit Deus circa omnes ſuos actus liberos purè omiſſiue ſe habere, omittendo eos omnes, qui circa obiecta, quæ libero amore, vel odio proſequitur verſantur. Etenim, neque creatum aliquid, neque cuncta phyſica, infinitam habent turpitudinem, neque bonitatem, qua Dei voluntas rapiatur ad amandum, vel odio habendum. Secundò: quia, ſi Deus ad aliquid creatum amandum, vel odio habendum cogeretur, voluntatis, & arbitrij ſui perfecte, & omnino dominus non eſſet: imo imperfectius longe, quam nos noſtri arbitrij, & voluntatis, dominium haberet, qui muſicam, vel quidvis aliud creatum amare, vel odiſſe non cogimur. Denique, ſi omnes actus Dei bonitatis æqualis adſtruantur, ac Deus ad vnum vel alium oppoſitum habendum cogatur, non adeo facilè alterutrius laudabilitas ſaluabitur in plurium, & Recentium, quibuſcum agimus, ſententia, cum tantundem bonitatis neceſſario apponere alio actu debeat, ſi hunc, quem apponit, omittat: quare nulla moralis, vt hi aiunt, in alterius appoſitione præ alio erit, etſi phyſica ſit libertas.

5. Denique eadem maioris illius pars egregie ad hominem contra Recentes hoſce ab ingenioſis aliis Recentioribus diſcipulis noſtris, in hunc ferè modum probatur: quia neceſſitas Dei non omittendi omnes ſuos actus liberos ſimul, & collectiue, ſed apponendi vnum actum, ni alium apponat, nequit eſſe maior, quam neceſſitas non coniungendi duplex contradictorium, ſiue neceſſitas, quod ex ſuppoſitione, quod non ſit alterum contradictionis extremum, non poſſit non apponi aliud: atqui in horum Recentium ſententia poſſunt, duo extrema contradictoria ſimul, & collectiue non apponi, neque ex ſuppoſitione vnius extremi contradictionis non appoſiti, alterum neceſſario eſſe apponendum: ergo poſſunt decreta diuina omnia collectiue, ac ſimul deficere, ac non apponi, ſeu non eſſe. Minor probatur: quia Recentes iſti aſſerunt fieri poſſe, quod pro aliquo inſtanti determinato neutrum è duobus contradictoriis exiſtat, ſiue quod neque

que

Digitized by Google

que hoc contradictionis extremum, neque alterum ipſi contradictorie oppoſitum extremum adſequitur, inquiunt, hodie, neque datur contradictorium exiſtentiæ Adami pro ea menſura durationis, qua exiſtit, neque Adami exiſtentia pro eadem menſura: ac proinde vtrumque contradictionis horum extremum hodie ſimul non eſt. Hoc argumentum ad hominem appoſitum, quia abſolute falſo principio contra totam Philoſophiam inuititur: *Duæ propoſitiones contradictoriæ falſificari ſimul in vno inſtanti queunt.* Id quod eorum ratione leuiter quidem probat: cum certiſſimum ſit propoſitionem negatiuam exiſtentiæ Adami pro ea duratione, qua exiſtit veriſſimam in hoc inſtanti eſſe, imo neceſſariam: cum ſit negatiua in materia impoſſibili, ſcilicet connectionis duarum partium durationis in inſtanti eodem.

6. Septima noſtræ concluſionis ratio ſit, quam perſequi promiſimus cert. t. n. a. atque ex oppoſito principio per ſe noto, & ſtata lege contradictoriarum deſumitur. Eſt enim eadem cum illo principio, *quodlibet eſt, vel non eſt*: nimirum, non poſſe dari duo contradictoria ſimul falſa magis quam ſimul vera. Sed in hac Recentium ſententia poſſunt dari duo contradictoria ſimul falſa: ergo eorum ſententia eſt falſa manifeſte. Probatur minor: quia in hac ſententia, vt ab aliquibus eorum, & Complutenſibus, & Salmantinis admittitur, carentia cuiuſvis contingentis eſt, & decretum, & ſcientia vtrumvis ſcilicet, & quicquid diuinum eſt incompoſſibile cum rei contingentis exiſtentia: ac proinde dabuntur in horum ſententia plura non eſſe, ſeu carentiæ plures exiſtentiæ rei contingentis: quod eſt dari plura contradictoria exiſtentiæ cuiuſvis creaturæ contingentis. Atque vtcumque istam contra omnes, horum ſententiæ Recentiores eamentur: quia, etſi in decretis ſolum incompoſſibilibus contingentium carentiæ conſtituantur, cum rei cuiuſlibet exiſtentiæ decreta plura Deus varijs modis, & nomen habeat repugnare nequeant, plura etiam contradictoria illius admitti ab illius amatoribus neceſſario debent. Tum ſic nequeunt vnius rei plura contradictoria dari, quin ſimul duplex contradictorium falſificari poſſint: vidimus citato n. 2. ergo, ſi rerum carentiæ in decretis diuinis cum eius exiſtentia incompoſſibilibus collocentur, falſificari ſimul duplex contradictorium poterit. Minor hæc probatur: quia ex eo præcise, quod vnum contradictorium rei adſit, etſi alterum deficiat, res illa, eiuſque exiſtentia non erunt: ergo erit falſum rem exiſtere, atque erit etiam falſum alterum decretum, quod eius etiam carentia, & contradictorium eſt, ſuo modo exiſtat, & adſit.

7. Octauo probatur concluſio: quia eo modo, quo carentiæ viuentis multiplicari poſſunt ei mortes: atqui, ſi in decreto incompoſſibili cum exiſtentia viuentis ſtet viuentis carentia, poſſunt eius carentiæ multiplicari: ergo & eius mortes multiplicari poterunt, atque eſſe plures Petri mortes ſimul: quod eſt impoſſibile: alioqui plurium mortium Petri reus eſſet, qui plurima impedimenta incompoſſibilia cum eius vita appoſuiſſet. Nec ſatis firmum illud Spiritus ſancti proloquium eſſet: *ſtatutum eſt omnibus hominibus ſemel mori* cum pluries ex pluribus decretis, cum vnuſcuiuſque vita incompoſſibilibus pluries emori poſſint. Reſpondebunt forſaſſe hanc, & antecedenti argumento Petri, & cuiuſvis contingentis contradictorium, & carentiam eſſe hoc, vel illud decretum: ac proinde non eſſe carentias, ſeu contradictoria Petri pluta. Sed contra: quia, vel quodvis eorum ſufficit ad tollendum adæquate, & abſolute è rebus, & exiſtentia Petrum; vel non ſufficit, ſed vtrumque, vel omnia decreta requiruntur. Hoc extremum dici ab aduerſarijs nequit: cum aſſerant quodlibet incompoſſibile cum Petri exiſtentia, quod habet vnumquodque decretum ſeorſum, eſſe abſolutam eius remotionem, & carentiam. Primum autem eſt inſufficiens ſolutio. Si enim vnumquodque ſolum eſt ſufficiens, & adæquata abſoluta Petri remotio, vtrumque ſimul duplex adæquata eius remotio erit: & ſane, niſi vnumquodque abſoluta, & adæquata, & ſufficiens Petri remotio ſit, ac proinde ad Petrum remouendum alterutrum, ac non vtrumque requiratur, alterutrum requiri non poteſt, vt patet in hac propoſitione. *Alter ſenſus requiritur ad videndum*, & ſimilibus.

CERTAMEN V.

Pro veritate eadem argumenta reliqua, oppoſitionum ſolutiones, reique totius concluſio.

1. ARguo nono. Quia in hac Recentium ſententia aliud per ſe notum principium. *Melius eſt eſſe, quam non eſſe*: delirium, vel ſommantium vel amentium eſt. Siquidem melius longe eſt decretum, vel prædicatum quoduis diuinum, in quo contingentis creati carentia conſiſtit, quam quoduis eſſe contingens creaturæ. Decimo. Cum nolitio exiſtentiæ Petri, & exiſtentiæ Pauli eadem in Deo eſſe poſſit; poterit identificari non eſſe Petri, cum non eſſe Pauli, quod eſt contra Philoſophos omnes, & omnium hominum rationem: Vndecimo. Negationes erunt affirmatione demonſtrabiles contra omnes Philoſophos. Duodecimò. Cum melius longe, imo infinities melius ſit non eſſe, quam eſſe creati cuiuſuis contingentis in hac ſententia, infinities etiam melius erit, Deum non amare, non glorificare, non videre, atque ipſi non obedire, quam videre, glorificare, amare; quæ de phyſica etiam bonitate ſunt abſurdiſſima. Atque his ſimilia abſurda innumera in hac ſententia facile quiſque deducet.

2. Videamus iam quibus tandem fundamentis tam arduæ opinationis machina innitatur. Arguunt primo. Negatio datur à parte rei, ergo non eſt pura negatio, ſed ens poſitiuum. Probatur conſequentia: quia pura negatio ſolum remouet ſuum oppoſitum. Si autem à parte rei datur negatio non ſolum ſuum oppoſitum remouet, ſed à parte rei ſeponit: ergo non eſt pura negatio. Negatur tamen conſequentia prima. Ad cuius probationem nego minoris ſuppoſitum: ſcilicet aliud eſſe in negatione à parte rei ſeponere, atque ſuum oppoſitum remouere: imo neque in oppoſito poſitiuo ſeponere, & ſui carentiam formaliter à rebus remouere diſtinctum eſt; licet poſitiua entia alia ſemper munia habeant, quam ſibi contradictorias negationes à rebus (eo impropriio modo, quo in rebus eſſe dicuntur) remouere. Inſtant ſecundo probando conſequentiam: quia, ſi à parte rei carentiæ purè ſint, conueniunt eis entis paſſionis, veritas tranſcendentalis: quia eſt apta terminare iudicium verum affirmans: nimirum eſſe illam à parte rei. Vnitas item: quia cuiuſque carentia vnica eſt in ſe indiuiſibilis, atque diuiſa à carentia alterius cuiuſque. Bonitas: quia carentiæ plures amabiliores ſunt, quam ſuum oppoſitum: vt patet in carentia pœnarum inferni. Verum nulla ex his entis proprietatibus conuenit carentiis. Non veritas, quæ ſtat in poſitiua eſſendi ſoliditate non apparenti, ſicut aurichalchi, quod aliud eſt, quam apparet; eam autem ſoliditatem eſſendi, quod nullarenus eſt nuſquam habebit: imo vero iudicio affirmatiuo, niſi aliquid rationis intercedat de negatione iudicari nequit. Nec bonitas phyſica; cum ſolum carentiæ pœnarum bonæ ſint, quatenus diſconuenientes nobis, licet in ſe bonum phyſicum, remouent. Vnde phyſice, & in ſe loquendo, Teruntius melior eſt, quam carentia pœnarum inferni. Quod autem omiſſio libera actus prohibiti bona ſit, atque actus præcepti mala bonitatis, aut malitiæ moralis, non phyſicæ (quæ ſola entis eſt paſſio) argumentum eſt. Sed neque vnitas entis conuenit carentiis, quæ omnino non ſunt, quare neque ens vnum, ſed purum nihil, licet vnius ſolum entis remotio ſit.

3. Obiiciunt rurſus. Omiſſio libera eſt vere peccatum: ergo abſolute eſt, quando eſt, ac proinde eſt ens, & aliquid. Alioqui per nihil Deus ſic omittentem damnaret. Diſtinguo maiorem; eſt peccatum omiſſionis, fateor; commiſſionis, diſſiteor; & diſtinguo conſequens: ergo eſt vere in morali affirmatione, ſeu moraliter quando eſt, concedo; phyſice, nego. Et ſimiliter diſtinguo conſequens ſecundum, atque confirmationem per nihil phyſicum, concedo; per nihil morale, nego. Ens autem morale,

morale, quod in puro phyſico non eſſe omiſſionis inuenitur: eſt æſtimatio quædam communis, qua agere contra legem quis cenſetur, cum eam omiſſione tranſgreditur cum aduertentia legis, & libertate. Sed perſtant debere eſſe ens phyſicum, nec ſolum morale: quia eiuſmodi omiſſioni conuenit tranſire de potentia ad actum, quod entis phyſici proprium eſt. Sed tamen proprius entis phyſici creati tranſitus de potentia ad actum eſt per poſitiuam actionem, ſiue ab eo diſtinctam, ſiue ipſi identificatam, non autem per actionis defectum, ſeu negationem, vti puræ omiſſiones, ſeu carentiæ de potentia ad actum tranſeunt.

4. Opponunt de fide eſſe omnia in tempore cæpiſſe: ſed, ſi carentiæ puræ dentur, vere & realiter fuerunt ex æternitate: ergo non cæperunt in tempore. An, ſi in nolitione exiſtentiæ earum diuina, vt obiicientes volunt carentiæ rerum ſient, in tempore incipient? Nos autem facile reſpondemus eſſe, & fuiſſe realiter, niſi figmento rationis intercedente dici de carentiis non poſſe: quare vere, & realiter loquendo implicare in terminis minorem, imo quia rerum carentiæ improprio ſuo eſſendi modo ab æterno fuere, verum de fide eſt omnia in tempore cæpiſſe: quia proprie nihil creatum ex æternitate fuiſſe, niſi quia ex ea non fuit aliquid, ſed ſuo modo omnium remotiones fuere, verum eſſe potuit. Dices iterum, in Dei nolitio carentia rei ſit, Deus non poterit ſe expedire à rei exiſtentia, vel negatione: ergo ſaltem cum alterutro extrinſeco connexus erit. Diſtinguo antecedens, non poterit ſe expedire ab alterutro ex neceſſitate intrinſeca Dei ipſius, nego; ex neceſſitate extrinſeca, & intrinſeca extremorum contradictorie oppoſitorum, ſcilicet rei, vel eius carentiæ, quia alterum ex eis neceſſario verificandum eſt, concedo, & nego conſequentiam.

5. Opponis. Nihil caret exiſtentia, quin detur nolitio exiſtentiæ vel ſaltem ſcientia Dei de non exiſtentia ipſius: aſt alterutro ex his poſito implicat rem exiſtere: ergo alterutra ſaltem eſt carentia exiſtentiæ rei. Probatur hæc conſequentia: quia, cum earum quauis rei exiſtentia eſt incompoſſibilis. Sed negatur facile conſequentia: ad cuius probationem reſpondeo: non quidquid incompoſſibile abſolutè; & vtcumque, eſt, antecedenter, vel conſequenter cum altero extremo contradictionis, eſſe formaliter extremum alterum cum illo incompoſſibile, vt mille exemplis lippis eſt, & tonſoribus notum. Alioqui volitio efficax Dei de exiſtentia, ſeu entitate Petri eſſet ipſe Petrus: quandoquidem abſolutè cum eius negatione eſt incompoſſibilis. Et ſcientia item de eius exiſtentia, & entitate Petrus eſſet, cum eius carentiæ repugnet. Sed quia horum incompoſſibilitas cum Petri carentia altera antecedens, altera conſequens, neutra eſt realiter formaliter Petrus. Ita ergo accidit nolitioni exiſtentiæ Petri, & ſcientiæ de eius carentia diuinis. Quare oporteret oſtendi incompoſſibilitatem earum cum rei exiſtentia formalem realem eſſe, vt in earum alterutra rei carentiam ſtare monſtraretur. Id autem, probabiliter adhuc, ſuaderi vetant exempla de volitione, & ſcientia diuinis exiſtentiæ Petri, quæ, nuper dedimus, aliaque innumera, quæ tædet recenſere: ſicut, & alias Recentium inſtantias referre, ac diluere.

6. Poſſibile eſt, inquiunt, nihil malum, ſeu imperfectum de facto dari: aſt, ſi dentur puræ carentiæ, ac non eſſe rerum ab omni poſitiuo diuerſæ, id erit impoſſibile: ergo ſtant in aliquo poſitiuo. Minor probatur: quia, & lux mala phyſicè, ſeu imperfecta eſt: & carentia lucis ſimiliter eſt mala. Alterutrum adeſſe neceſſe eſt, ſi carentiæ non in poſitiuo conſiſtant. Maiorem probant: quia alias Deus connecteretur cum aliquo imperfecto & malo hoc, vel illo diſiunctim. Ad hoc de connexione Dei reſpondimus numero quarto. Cæterum argumentum totum etſi carentiæ rerum in poſitiuo conſiſtant tenet, ſi tenet. Nam vel rem, vel eius carentiam dari neceſſe eſt: atque rem creatam imperfectum quid eſſe, & eius carentiam eſſe priuatiuè malam, in quocumque ſtet, quatenus remouet ens poſitiuum, quod bonum tranſcendentaliter eſt: quare eo ſenſu imperfecti & mali priuatiuè oppoſiti ab omnibus negandum eſt antecedens: nam neceſſario dandum eſſe, vel ſuo modo, in rebus malum priuatiuum, vel entitatem poſitiuam illi contradictorie formaliter oppoſitam, & repugnantem neceſſarium eſt: quare & vtrumque abeſſe ſimul eſt omnino impoſſibile.

7. Rurſus obiiciunt. Deus non eſt mortalis, compoſitus, circumſcriptus, mutabilis, &c. nihil ſignificant à poſitiua entitate Dei diſtinctum: ergo nec Petrus non exiſtit, & ſimiles quidquam à rebus diſtinctum important. Vtræque enim propoſitiones negatiuæ ſunt. Negatur facillimè conſequentia. Nam propoſitiones illæ, quæ negatiuæ videntur de Deo dici, negatiuæ vocetenus ſolummodo ſunt, re autem vera, atque ex parte obiecti ſignificati omnino affirmatiuæ. Nam immortalitas, quæ negatione mortalitatis; ſimplicitas, quæ negatione compoſitionis; Immenſitas, quæ negatione circumſcriptionis explicantur, poſitiua prorſus prædicata diuina ſunt, vt omnes Theologi ſtatuunt. Negatiuæ vero propoſitiones de creaturis, negatiuum quid ex parte obiecti denunciant, ſuntque non voce ſolum, ſed re vera, & ex parte obiecti negatiuæ. Vnde argumentum eſt. Propoſitiones ex parte obiecti affirmatiuæ poſitiuum ſignificant: ergo & ex parte obiecti negatiuæ poſitiuum etiam ſignificabunt.

8. Obiiciunt alij apud Comptonium ſupra. *Quod non eſt*, iuxta Ariſtotelem, *non ſcitur*: ergo, quod ſcitur, eſt: atqui ſciuntur, ſeu cognoſcuntur negationes, ſeu carentiæ: ergo non ſunt ex iis, quæ non ſunt, ſed quæ ſunt: ac proinde poſitiuum aliquid. Senſus axiomatis eſt: non ſciri vt ens, quod non eſt, a verè cognoſcente, vt ibi S.Thom. ſiue à nobis non ſciri, vt non ens purè, ſed entis adinſtar, vt obſeruat Auguſtinus cap.3. de vita; atque experimur omnes. Inſtant; res per ſeipſas exiſtunt: ergo per ſeipſas ſine ſuperaddita carentia non exiſtunt: conſequentia hæc ridicula probatur. Primo: quia alioqui duo contradictoria ſimul falſa dari poterunt, v.g. *Nunc Antichriſtus eſt per ſeipſum ſine ſuperaddito*: atque: *Nunc Antichriſtus non eſt per ſeipſum ſine ſuperaddito.* Secundo inferretur alias, nulla dari contradictoria. Cum affirmatiua habeat pro obiecto ens, ſiue exiſtentiam; negatiua vero non exiſtentiam, ſeu entis carentiam quæ aliud ens eſt: ac proinde non ſunt eiuſdem de eodem. Reſpondetur ad primum ſecundam propoſitionem negantem eſſe manifeſte veram: neque enim affirmat negationem Petri nunc eſſe per ipſam entitatem Petri ſine ſuperaddita negatione, ſeu carentia; ſed Petri per ſeipſum, ac ſine ſuperaddito actualem exiſtentiam, quæ in affirmatiua contradictoria aſſerebatur. Ad ſecundum nego non fore contradictoria eiuſdem de eodem. Nam eadem exiſtentia, ſeu entitas, & eſſe rei quæ affirmatur de illa in contradictoria negatur: in quocumque carentiæ conſiſtant: multoque magis premit aduerſarios argumentum: cum ex eis nemo carentias cum ente poſitiuo, cuius carentiæ ſunt, identificet, ne omnia chimæras reddat; ſed cum alio, quod rei carentiam impediat, quod implicat eſſe idem cum illa. Nos autem idem obiectum & affirmatum, & negatum aſſignamus.

9. Ex quibus omnibus conſtat rerum contingentium carentias in mera rerum remotione, & defectu formaliter ſtare ſine vllo poſitiuo, atque eſſe purum rei non eſſe, vt hactenus Philoſophis, ac Theologis omnibus in confeſſo, atque in manifeſtis veritatibus fuit. Conſtat item nihil ab hiſce Recentioribus afferri, quod communem omnium apprehenſionem, fixumque, & ſtatum ſapientium omnium iudicium corrigendum aduerſariorum argumentis euincat.

DISPVTATIO IX.

De dominio, & Regno diuino.

DOMINIVM, Regnumque Dei in hac diſputatione coniungi, quia vtrumque ſub generali dominij ratione coercetur. Etenim dominium alterum

Digitized by Google

rum proprietatis, alterum iuriſdictionis eſt. Illud dicitur dominium ſpecialiter dictum, vt à Regno diſtinguitur. Dominium proprietatis eſt, poteſtas *vtendi re pro libito ſine iniuria alterius etiam renuentis.* Dominium iuriſdictionis, *eſt poteſtas legitima ius dicendi in alios.* Vnde ſuperiores omnes paſſim domini dicuntur. Quod ſi poteſtas hæc ſuprema in aliquo ordine ſit, ac proinde in eo ſuperiorem poteſtatem non habeat regia poteſtas, & Regnum eſt. Poſui autem vltimo huius controuerſiæ loco poſt diſputationem de omnipotentia Dei nonam hanc de dominio Dei diſputationem: quia dominium omne Dei præſertim, quod proprietatis eſt, in libem rerum à Deo creatione, & conſeruatione fundatur, vt patet ex dictis controuerſia 2. de Incarnat. ac proinde in eius omnipotentia. Licet autem creatio, & conſeruatio rerum videatur ad hanc poteſtatem requiri: tamen non requiritur ad poteſtatem ex parte Dei, ſeu dominium purum, ſed ſolum ad poſſeſſionem, quæ quidem relatiua verè eſt, & extremorum exiſtentiam requirit: ac proinde attributum dominij Dei non eſt in actu primo, ſed in actu ſecundo. Et quidem verum eſt, neque dominium proprietatis, neque iuriſdictionis irrationalibus poſſe competere, ac proinde diſputatio hæc alias de prædicato intellectiui, & volitiui, ſiue de ſcientia, & voluntate videtur neceſſario ſuppontere: quia vero horum integram vnumquodque controuerſiam requirit, prædicata hæc ſupponenda vt certa hic ſunt, ne diſputationem de dominio ab omnipotentia, quæ eius fundamentum eſt, tam longè diuidamus; vt capacitatem ſubiectiuam illius tam longo examine in Deo prius ſtatuamus.

QVÆSTIO I.

De Dominio proprietatis diuino.

DE dominio hoc videndum eſt, an Deo conueniat? Quibuſque titulis: atque eius præ creatis dominus reliquis excellentia.

CERTAMEN I.

Dominium proprietatis Deo competere erga purè creata omnia, & vltra certiſſimum eſt.

1. QVoad creata omnia, quæ de facto ſunt eſt concluſio de fide: frequentiſſimè enim in Scriptura, & ſe dominum appellat Deus, & à Prophetis, & ſacris ſcriptoribus appellatur. Omniaque creata Domini eſſe dicuntur, Pſalm. 23. *Domini eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarum, & vniuerſi, qui habitant in eo.* Pſalm. 49. *Si eſuriero non dicam tibi: meus eſt enim orbis terra.* Pſalm. 88. *Tui ſunt cæli, & tua eſt terra: orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundaſti: Aquilonem, & mare tu creaſti.* Ex hoc dominio omnia Deo ſeruire dicuntur ſine inanimatorum exceptione, in quibus larga ſolum quædam, licet propria, ſeruitus eſſe poteſt: cum ſtrictæ ſeruitutis ſolum rationales creaturæ capaces ſint: ac proinde de his ſtrictiſſima ſeruitute Deo ſeruire, atque in Dei ſeruis cenſeri. Primum conſtat ex Pſalm. 118. *Ordinatione tua perſeuerat dies: quoniam omnia ſeruiunt tibi.* Secundum ex Iob 4. *Ecce, qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles: & in Angelis ſuis reperit prauitatem.* Et 1. ad Timoth. 6. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Dicitur ſicut in Apocalyp. Dixi autem dominium Dei ad omnia pure creata extendi, vt Chriſti humanitatem, ſeu Chriſtum, etiam, qua hominem, à ſtricto Dei dominio proprietatis, atque à correlata propria ſeruitute ſecluderem ob rationes datas controuerſ. de incarnat. quarum proinde repetitione abſtineo.

2. Probari ſolet hæc concluſio ex multiplici titulo, qui in Deo ad dominium, atque in creaturis ad ſeruitutem eius eſt: generaliſſimi ad creaturas aliquando exiſtentes ſunt, titulus creationis, & conſeruationis. Si enim ex eo, quod bello capti perimi ab hoſte poſſint, & tamen ſeruantur, iure naturali gentium in captis victis ſeruitus, atque in capientibus victoribus dominium proprietatis ſuboritur, vt controuerſ. de incarnation. oſtendebamus: Potiori ſanè iure in creatis omnibus, quæ Deus, non ſolum liberè conſeruat, tum poſſet pro ſuo arbitratu deſtruere; ſed & cum non erant liberè etiam, & omnino gratuito è nihilo ſui produxit, ſtricta, & propria ſeruitus, atque in Deo ita eas producente, & aſſeruante dominium proprietatis adnaſcetur. Hoc Dei in creata omnia eis titulis dominium expreſſit aperte verbis recitatis numero primo, Pſalm. 23. *Domini eſt terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo.* Rationem ſtatim Pſaltes ſubdit: *quia ipſe ſuper maria fundauit eum, & ſuper flumina præparauit eum.* Eſther. 13. *Tu feciſti cælum, & terram, & quidquid cæli ambitu continetur, dominus vniuerſorum tu es.* Ad Roman. 9. *O homo, tu quis es, vt reſpondeas Deo?* ſeu rationem factorum ab eo exigas. *Nunquid dicit figmentum ei, qui ſe fingit: quid me feciſti ſic: an non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere, aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam.* Quod argumentum à minori titulo ad maiorem deducitur, ac proinde efficaciſſimè probat. Nam nec figmentum ita eſſentialiter, neque ita adæquatè, & totaliter à figulo pendet, ſicut creatura à Deo. Nam & ab alio effingi poſſet: & non niſi ex maſſa argillæ ſuppoſita poſſet ab illo efformari.

3. Portò creata omnia ita eſſentialiter à Deo pendere in fieri, vt ſine ipſius actiuo concurſu nihil fieret expreſſum eſt Ioan. 1. *Et ſine ipſo factum eſt nihil*, quoad conſeruationem vero ex eadem eſſentiali dependentia facilè etiam conſtat, ſi enim creaturarum abſolutum eſſe eſſentia, & entitate ſua à Deo dependens eſt, quandiu erit earum eſſe abſolutum dependentia à Deo neceſſario erit: ac proinde in conſeruari etiam neceſſario dependebit à Deo earum abſolutum eſſe, neque in hoc vlla eſt inter Doctores ſcholaſticos, qui hactenus ſcripta ſua viderunt, controuerſia. Nam licet Durandus ſingulariter, imo temere iuxta nonnullos, cenſeat, Deum ad omnia immediatè non concurrere, tamen ad ea, ad quæ immediatum eius concurſum admittit, ſcilicet materiam primam, & ſubſtantias per ſe ſubſiſtentes, non ſolum in fieri, ſed etiam in conſeruari ad eas concurrere, atque ad ea, ad quæ mediatè in fieri concurrit etiam in conſeruari mediatè concurrere fatetur, vt patet ex eius doctrina in 1. d. 37. quæſtione prima, quare nullam in creaturarum dependentia à Deo in conſeruari, & earum ab ipſo dependentia in fieri differentiam recognoſcit. Imo eandem veritatem de rerum, in conſeruari etiam dependentia à Deo aſſecuti ſunt Philoſophi Platonici, qui dicebant, mundum pendere à Deo, ſicut lumen à ſole, & vmbram à corpore teſte Marſilio Ficino 2. Theolog. Platonic. capite ſeptimo, & Ariſtotel. primo, de cælo capite nono, ſub finem ſcribens: *Ab æterno, & immortali ano dependere eſſe, & vitam aliis perfectius, aliis obſcurius*, &c. Vt benè expendit Scaliger exercitationibus contra Cardanum.

4. Atque vti ex ratione facta conſtat, niſi eſſentialis dependentia in ſui exiſtentia, & abſoluto eſſe creaturarum à Deo negetur, earum ab illo conſeruatio negari minimè poteſt. Ea vero negata & à ſe, & ab alio quouis eſſe, ac fieri poterunt, quin à Deo. Neque maior repugnãtia inueniri poteſt in eo, quod creata à ſe, ac non à Deo ſint, quam in eo, quod non à Deo conſeruẽtur.

Secunda

Secundo infertur, minus pendere creata à Deo, quam actus vitales à viuentibus: plantæ, & animantia à cælo, & ſole. Infertur tertio: effectus non magis à Deo, quam à cauſis particularibus pendere: ab vtroque enim in fieri indiuiſibiliter pendent, quare ni à Deo in conſeruari pendeant non magis à Deo pendebunt. Quarto mundus non pendebit à gubernatione Dei, niſi ratione primæ conditionis, quâ rebus, vt ſe tueantur, & ſeruent vires, & facultatem indidit. Vnde non magis à Deo pendebit, quam artefactum quoduis firmiter extructum ab artifice: ac proinde, pene otioſus in mundo eſſet Deus. Denique nullam ſubſtantiam creatam totalem, imo, neque materiam primam, poſſet Deus deſtruere. Neque enim id poteſt ſubtractione concurſus conſeruatiui, quem in oppoſita ſententia negante Deo rerum conſeruationem non præſtat; neque productione alicuius incompoſſibilis repugnantis cum illis in rerum natura, atque earum deſtructiuis, vt patet. Subſtantia enim ſubſtantiam perimere non poteſt, vt omnibus patet. Supponuntque Patres Concilij Francfordienſis reſpondētes Felicianimo cuidam, vt vidimus ac retulimus d. proœm. de Trinit. & Incar. q.2. cert. 5.

5. Sed veritatis eiuſdem, firmiora adhuc, ex Scripturis, & Patribus fundamenta habentur. Sapien. 11. *Quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes?* poſſet autem permanere, ni ab eius voluntate omnium conſeruatio penderet. Quod autem additur: *aut quod à te vocatum non eſſet conſeruaretur?* non ideo eſt, quia ea ſolum ratione, qua primo facta, & vocata, ſeu euocata ex nihilo ſunt, à Deo conſeruata dicantur: ſed quia permanentia, & conſeruatio rerum præter influxum, anteactam primam earum exiſtentiam concernit: ac proinde totum quod conſeruatio dicit à Deo eſſe his verbis adiunctis oſtenditur. Ad Hebr. 1. *Per filium feciſſe ſæcula Deus dicitur.* In quo rerum permanentia, duratio, & conſeruatio continetur. Secundo hæc rerum dependentia à Deo in conſeruari continentiæ vaſis, quo fluida tenentur, ne diſſoluantur, effluant, & pereant, metaphora appoſitiſſima nobis explicatur Sap. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum: & hoc, quod continet omnia, ſcientiam habet vocis*, qua, inter alias, phraſi id nobis docuere. Origin. 2. Periarch. *Quomodo in Deo viuimus, mouemur, & ſumus? niſi, quia virtute ſua vniuerſum conſtringit, & continet mundum?* infra: *vniuerſum mundum virtutis ſuæ plenitudine replet, & continet.* Damaſc. 1. fid. orth. c. 3. *Creaturæ connexio, conſeruatio, & gubernatio docet nos Deum eſſe, qui iſtud vniuerſum conſtituit, & continet, & prouidentia ſua regit.* Idem docet c. 16. & Hieron. epiſt. ad Teſiphont. & Auguſtin. 4. de Geneſ. c. 12. ex quo Proſper. ſent. 277. illud pendens *Pater meus vſque modo operatur*, ait. *Continuationem quandam operis eius, qua ſimul omnia continet, & adminiſtrat, oſtendit.* Sed omnium illuſtriſſime Dionyſ. 10. de diu. nom. *dicitur, quod ſit omnium ſedes, omnia continens, & complectens, & cuncta ſtabiliens, fundans, atque conſtringens, & vniuerſum in ſe inſolubile præſtans: & ex ſe veluti ex omni tenente radice, cuncta producens, atque ad ſe, vt ad omnitenens fundum vniuerſa conuertens, & continens, vt omnium ſedes omni capax: omnia tenens vna præcedenti connexione communi tenus, neque ſinens ea ſibi excidere, ne tanquam exactiſſimo domicilio mota diſpereant.* Denique Anſelm. illud ad Coloſ. 1. *Omnia in ipſo conſtant*, ita exponit, *Quia ſicut omnia creauit, omnia continet, & regit. Omnia in ipſo conſtant, quia ſecundum immenſitatem incircumſcripta, & incomprehenſa diuinitatis eius. Omnia ſunt intra ipſum. &, ne in nihilum redeant, per eum conſiſtunt.* Chryſ. homil. 2. in Epiſt. ad Hebr. *Illud portans omnia.* ex c. 1. *Sic ediſſerit feretque omnia, id eſt, gubernat omnia, ſiquidem cadentia, & ad nihilum tendentia continet.* Idque maius, quid creatione eſſe ait. *Nam in faciendo rerum quidem eſſentia producta ſunt: in continendo vero ea, quæ facta ſunt, ne ad nihilum redeant continentur.* Quæ etiam habentur in commentario, quod Ambroſio tribuitur, in Haimone, Theophylacto, & aliis.

6. Alia metaphora æque illuſtri manutentionis diuinæ, qua vniuerſa creata teneat, ne decidant, eorum à Deo conſeruatio explicatur à Pſalmiſta verbis illis Pſal. 118. *ſi aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum ades. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ab Auguſtino, & Proſpero vbi proxime immediatis hiſce ante recitata verbis. *Creatoris omni tenentis omnipotentia cauſa eſt ſubſiſtendi omni creaturæ: quæ virtus, ſi ab iis, quæ condidit regendis aliquando ceſſaret, ſimul omnium rerum ſpecies & natura concideret.* A Dionyſ. proximè recitato verbis illis. *Omnitenente radice*, quod alij: *Omnipotente* vertunt: cum tamen vox græca [illegible]. Omnipotenti potius, quam Omnitenenti æquiualeat. Huic valdè metaphora ſuſtentationis, & portationis omnium conſeruatio cunctorum creatorum à Deo traditur à Paulo verbis de Dei filio immediatè ſequentibus recitata ex prima, ad Hebr. quæ ſic habent: *qui, cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portanſque omnia verbo virtutis ſuæ*, &c. quem locum ita exponit Anſelmus. *Id eſt ſurſum tenet, ne decidant, & in nihilum reuertantur, unde creata ab ipſo fuerant: & ſuſtentat ea, non labore, & difficultate, ſed imperio ſuæ potentiæ.* Idem ſignificatur illis ad Coloſ. 1. *Omnia in ipſo conſtant*: ad quæ Chryſoſt. homil. 3. in eam epiſt. legens: *In ipſum pendent*, ita ſcribit, ſcilicet: *in ipſum pendet omnium hypoſtaſis. Non ſolum ipſe ea ex nihilo ad hoc, vt eſſent, produxit, ſed, & idem ipſe, nunc quoque, ea conſeruat, & tuetur: ita, vt, ſi ipſius cura deſtituerentur mox perirent, & corrumperentur.* Additque: non craſſiori *conſeruandi*, ſed ſubtiliori *in ipſum pendendi* vocibus Apoſtolum vſum: *quia duntaxat ad ipſum annuere, & inclinari ſatis eſt ad conſeruandum.* Bernard. præfat. in Pſalm. *Qui habitat*, illud: *portans omnia.* Sic expendit. *Quid enim timendum nobis, ſi adſit, qui portat omnia? Quid eſt, quod totam terræ molem ſuſtinet? & vniuerſum orbis, cui innititur? Nam ſi eſt aliquid, quod ſuſtineat omnia, ipſum à quo ſuſtinetur? Non inuenitur, niſi virtus verbum omnia portans. Verbo enim Domini cæli firmati ſunt*, &c. Hugo de Sanct. Vict. 1. erudit. Theolog. *Nec ſine eo poteſt aliquid ſubſiſtere, etiam per momentum ex omnibus quæ fecit: quia omnia continet, & penetrat, & à nullo continetur.* Bernard. item 5. de conſider. *In quo omnia, non quaſi in loco, ſed quaſi in virtute.* Et ſerm. 6. in dedicat. Eccleſ. *Eſt in omni loco, omnia vniuerſaliter continens, omniaque diſponens.* Gregor. Mag. 17. moral. capite 18. metaphora illa manutentionis rem nobis ita explicuit. *Cuncta ex nihilo facta ſunt: eorumque eſſentia rurſum in nihilum tenderet, ni eam author omnium regiminis manuteneret.* Dixerat autem paulo ſuperius. *Sunt enim hæc omnia; ſed principaliter non ſunt: quia in ſemetipſis minimè ſubſiſtunt: &, niſi gubernantis manuteneantur: eſſe nunquam poſſunt.* Vtraque vero continentiæ, & ſuſtentationis metaphora ad rem explicandam fuit vſus 2. Moral. cap. 12. ad illa verba. *Cælum palmo metiens & terram pugillo concludens. Oſtenditur*, inquit, *quod ipſe ſit circumquaque rebus cunctis, quas creauit exterior. Per ſedem ergo cui præſidet intelligitur eſſe interius, ſupraque: per pugillum, quo continet exterius ſubterque ſignatur: quia enim ipſe manet intra omnia, ipſe extra omnia, ipſe ſupra omnia, ipſe infra omnia. Et ſuperior per potentiam, & inferior per ſuſtentationem, exterior per magnitudinem, interior per ſubtilitatem: ſurſum regens, deorſum continens, extra circumdans, interiùs penetrans. Nec alia parte ſuperior, aut alia parte exterior, atque alia manet interior: ſed vnus idemque totus vbique præſidendo, ſuſtinens ſuſtinendo, præſidens*, &c.

7. Idipſum continua Dei in rebus, operatione, influxu, ſubminiſtratione traditur Ioan. 5. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor*: Conſeruatione ſcilicet rerum. Auguſt. 4. de Geneſi ad litt. cap. 12. *vſque nunc à creatione, & vltra operatur eorundem generum adminiſtrationem, quæ tunc inſtituta ſunt: non vt ipſo ſaltem die ſeptimo potentia eius à cæli, & terræ omniumque rerum, quas condiderat, gubernatione ceſſaret, alioqui continuo dilaberentur. Creatoris namque potentia cauſa eſt ſubſiſtendi omni creaturæ: quæ ab eis, quæ creata ſunt regendi, ſi aliquando ceſſaret; ſpecies, omniſque natura conſideret.* Neque

enim ſicut Dominus alterchiſtæ, inquit, *in fieri ſolum à Deo creata prudent. Proinde cum Dominus ait : Pater meus uſque modo operatur : continuationem quandam operis ejus, quæ univerſam creaturam continet, & adminiſtrat, oſtendit.* Quod fuſius ex Scriptura probat: Et cap.27. Enchirid. *Non ſane creatoris deſiſtente, bonitate, & malis Angelis ſubminiſtrare vitam, vimque omnem potentiæ : qua ſubminiſtratio, ſi auferatur, continuo interibunt.* Quæ pluries alibi repetit. Ambroſius 7. in Luc. cap.23. *Denique : ut Deus ab operibus mundi quieuit ? non ab operibus, cujus ſempiterna, & ingia operatio eſt : ſicut filius ait : Pater meus uſque modo operatur & ego operor.* In quem ſenſum hunc locum interpretantur Chryſoſt. hom. 27. in Ioann. Cyrill. 2. in Ioann. cap.183. Theophylact. in 5. Ioan. apud Caten. S. Thom. Auguſt. rerum tract.17. in Ioann. & quidem, cum ex Dei operatione ſabbato erga omnia à mundi initio, paralytici curationem in Sabbato à ſe factam licite contra obmurmurantes Phariſæos oſtendat eo loci Chriſtus malè oſtenderet, ſi rerum conſeruatio à Deo non eſſet, niſi, quatenus primo in mundi creatione produxit, quæ poſtea ſeſe conſeruarent, ac propria operatione tuerentur. Neque enim magis operari poſtea cunctis diebus, Sabbati etiam Deus dici poſſet, quam, qui die Lunæ horologium, aut aquæ ductum continuo, ac proinde etiam Sabbati die, currentem ſtruxiſſet. Accedat illud Matth.5. *Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos ; & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos.* Quibus quotidianam in nos Dei beneficentiam, non antiquam ſolum in prima rerum conditione, Chriſtus commendat : maximè, cum tunc mali, & iniuſti non fuerint. Dionyſ.13. de diuin. nom. *Pertingens ad omnia pariter, & ſupra omnia indeficientibus largitionibus, & interminabilibus operationibus, eamque largitionem eſſe ſemper eandem, & inceſſabilem, & immiuuibilem* : eſſentialem creaturarum à Deo dependentiam in eſſendo quandiu ſunt hæc omnia ſcripturæ, & Patrum teſtimonia ſupponunt, quam ſupra diximus, quamque clarius nos docuit Bern. 5. de conſiderat. his verbis. *Quid item Deus, ſine quo nihil eſt? Tam nihil eſſe ſine ipſo, quam nec ipſe ſine ſe poteſt : ipſe ſibi eſt : Ipſe omnibus eſt : ac per hoc quodammodo ipſe ſolus eſt, qui ſuum ipſius eſt, & omnium eſſe.* Ex quibus conſtat rerum omnium à Deo conſeruationem de fide eſſe (vt ſupra citatus Hieronymus) Sicut etiam Dei cooperationem cum illis. Quare titulus hic Dominij diuini increata omnia, quæ ſunt, inconcuſſa fide colli nequit.

CERTAMEN II.

Præfati, aliique tituli dominij diuini examinantur. Vbi de huius ad poſſibilia extenſione.

1. DVos alios, vel tres titulos dominij diuini video ab authoribus circumferri, qui mihi non probantur. Primus eſt gubernationis rerum omnium, quem quidem, ſi ſecludas rerum conſeruationem, quæ in earum gubernatione includitur, atque ſecundus titulus dominij diuini increata cenſetur ; tertium eius dominij titulum eſſe non video, ſed iuriſdictionis, ſeu Regni diuini actum, atque in creaturis rationalibus gratitudinis incitamentum ; Quartus titulus redemptionis cenſetur à ſeruitute peccati, diaboli, & pœnæ. Sed præterquam titulus hic creatis omnibus communis non eſt, hominum tantum redemptorum dominij diuini, de quo diſputamus titulus non eſt ; ſed dominij humanitatis Chriſti, ſeu eius, qua hominis in ſic redemptos. Quintus titulus numerari ſolet (ſed præcipue à Lugo 10. de attrib. cap. 5. § *quartus titulus*) dominij diuini increata ratio vltimi finis, quæ in Deo reſpectu creaturarum eſt, ita, vt omnia natura, & eſſentia ſua ad Dei gloriam, & propter Deum, eiuſque bonitatem ſint facta : ſicut artefacta, quia ad commodum, voluptatemque hominum condita ſunt, eis neceſſario debent inſeruire.

2. Quod autem rerum omnium finalis cauſa Deus, eiuſque gloria ſit probatur communiter ex Prouerb.16. *Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt dominus : impium quoque ad diem malum.* Et ad Roman.11. *Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo* (græcè *εἰς αὐτὸν*) *in ipſum ſeu propter ipſum, ſunt omnia.* Sed, vt taceam Deum eiuſve gloriam cauſam ipſi finalem omnium, quæ facit, propriam non eſſe, vt contouer. de volunt. oſtendam, neque id citatis locis, maximè Pauli, contineri : quod dicitur eum eſſe titulum neceſſarium, & eſſentialem dominij creaturarum omnium falſiſſimum eſt. Ordinatio enim alicuius in alium tanquam finem, neque fini, dominij, neque ordinato ad illum, ſeruitutis reſpectu illius, titulum affert, vt mille exemplis claret. Dicuntur autem media, & quæcumque, ſiue natura, ſiue ex arbitrio ordinata ſunt, niſi ſeruire, ſiue inſeruire, non quidem ſeruitute propria, quæ dominio proprietatis reſpondet, (de quo in præſenti) ſed quatenus ſeruitus conducentiam ſignificat, & ſeruire, conducere : id clarius ſignificat verbum *inſeruio* ; quod in re hac verbo *ſeruio*, de mediis reſpectu finis dicto, prorſus æquiualet, & rigore ſermonis reſpondet.

3. Sed, licet ſolidiores duo illi tituli creationis, & conſeruationis pro dominio diuino adſtruendo appareant, communiterque à Doctoribus habeantur : Cenſeo tamen dominium diuinum eis titulis non fundari ; ſed ſolius omnipotentiæ ſecundum ſe ſpectatæ, titulo à rebus, & operationibus ad extra abſoluto diuinum dominium reuera inniti. Licet enim dominium reſpectum ad id cuius, ſeu in quod dominium eſt neceſſario ſonet, neque aliter à nobis concipi queat : ac proinde illud concernat ; re tamen vera è gerere ſuo, neque illud connotat, nec reſpicit. Quemadmodum neque actiua potentia è genere ſuo effectus poſſibilitatem concernit ; licet nec ſignificari, nec concipi ſine reſpectu ad illam à nobis poſſit, vt do omnipotentia diuina oſtendimus d.7. quæſt.3. & de creatis potentiis agentis cuiuſvis naturalis verosimilius iudicabamus controuerſia phyſicor. Et ſanè, quidquid de phyſica potentia, ſeu poteſtate eſſet : De ciuili vero dominij poteſtate planius eſt : cum poteſtas iudiciaria, quæ non minus ſubditos concernit ſine eis actu aſſignatis abſoluta eſſe poſſit : vt conſtat ex antiquis iudicibus Caſtellæ, qui nondum deſignatis ſubditis, & iuriſdictione, poteſtatem abſolutam iudiciariam habebant ; licet ex parte obiecti conditionatam : & in poteſtate ordinis ſacerdotalis, antequam ab ordinario ad confeſſiones audiendas approbentur. Si autem dominium, qua dominium, realem, & verum reſpectum non dicit ad rem, in quam eſt, ita eſt de Dei domino cenſendum : cum diuinum quoduis prædicatum independentia omnis à creatis rebus, adhuc poſſibilibus, nedum exiſtentibus, etiam tanquam à connexionis terminis magis deceat.

4. Inſuper probatur : quia dominium Dei abſolutè attributum Dei eſt, ac proinde Dei intrinſecum, & eſſentiale phyſicè ; ergo omino abſolutum à creaturis, maximè exiſtentibus ; alioqui eis, vt poſſunt, deficientibus aliquid Deo intrinſecum deficeret. Quod autem dominium Dei attributum intrinſecum ſit conſtare videtur. Inde enim prouenit, quod nullius creaturæ dominio abdicare ſe Deus poſſit, vt fuſè oſtendimus contouer. 3. de incarnat. d.1. quæſt.2. Dices dominium creaturarum non eſſe attributum Dei intrinſecum, & eſſentiale, ac proinde inabdicabile ; ſed, quia, cum fundetur in neceſſaria creatione, & conſeruatione illarum à Deo eo ipſo, quod ſint, ſub dominium Dei non cadere, ab illoque ſubtrahi nequeunt : ſicuti neque dependentiæ ab ipſo ſe ſubtrahere. Sed contra eſt : quia, niſi aliud in Deo ſupponatur, nempe omnipotentia, & voluntas, quibus poteſt rem producere, & conſeruare, vel ſecus, ex præciſa productione, & conſeruatione, nec dominium, neque inabdicabiliter illud haberet : eſt ergo in Deo ius, & poteſtas antecedens creationem, & exiſtentiam rerum, vt, vbi primum ſint, ſine alicuius iniuria eius voluntati, & arbitrio ſubiaceant in omnem earum vſum. Hoc autem ius dominij proprietatis eſt. Quemadmodum ergo omnipotentia abſoluta eſt à poſſibilitate creaturarum : quia eſt potentia omnium poſſibilium productiua, ſi fuerint ita eſt poteſtas Deo intrinſeca abſoluta ad omnem rei vſum,

Digitized by Google

ſi fuerit: ita vt conditio non apponatur dominio, ſed eius actibus, & obiecto. Vltima probatio huius concluſionis ex probatione ſequentis deſumetur.

5. Dico 3. Dominium Dei vltra exiſtentia ad poſſibilia omnia extenditur. Probatur ex ſcriptura dicente Deum *vocare ea, quæ non ſunt, ſicut ea quæ ſunt*: ſcilicet poſſibilia in ſtatu puræ poſſibilitatis, & ex pura ſui negatione: ea vero vocatio actus dominij eſt, quo excellentia dominij diuini prædominiis creatis clareſcit. Cum enim nulla ſit poteſtas extrahendi res ex nihilo ſui, niſi in Deo; ita, niſi in illo, dominium in nondum exiſtentia eſſe non poteſt; ſed ſolum in exiſtentia, quæ deſtrui pro arbitrio creato poſſunt, vel conſeruari: quare in creatis Dominiis rei exiſtentia ad dominium expectatur, ſecus in Deo, ob rationem datam: ex quo vlterius conſtat dominium intrinſecum, & attributale Dei amplius, quam ad poſſibilia extendi. Neque eis ſolum commenſurari. Cum enim in omnipotentia Dei fundetur, æque, atque ipſa patere debet: ac proinde, ſicut hæc amplior de ſe poſſibilibus eſt, ſicut & immenſitas omni loco etiam poſſibili amplior: ita & de dominio Dei philoſophamur, vt, de ſe, vltra poſſibilia extendatur. Rerum igitur creatio, & conſeruatio earum poſſeſſio Dei eſt non dominium, vt initio quæſtionis docebamus.

6. Reſtat vero examinare an dominium hoc in creata omnia Deo intrinſecum, quod eius attributum eſſe diximus, diſtinctum attributum ab omnipotentia ſit. Nihil enim amplius eſſe videtur, quam poteſtas producendi, & conſeruandi, vel ſecus pro arbitratu Dei cuncta, & ſingula creata poſſibilia, vel exiſtentia. Sed tamen diſtinctum ab omnipotentia attributum eſt, licet in ea fundetur, tanquam in titulo, vt hactenus oſtendimus. Etenim omnipotentia eſt virtus, & poteſtas phyſica producendi, & conſeruandi creata, vel ſecus, in voluntate Dei formaliter ſtare, vt ſupra docuimus, admittatur. Poteſtas Dominij vero eſt poteſtas ciuilis, moraliſque potentia, non quidem creandi, & conſeruandi, vtcumque, ſed ſine iniuria alterius. Denique diſputari hic poſſet an dominium proprietatis diuinum ſit abdicabile à Deo, atque in aliquam creaturam transferibile? atque an aliqua ex parte Deo minui poſſit? & de ſecundo patet ex dictis nulla ex parte Deo minui poſſe, etſi creaturæ omnes perirent, imo, per impoſſibile, poſſibilia omnia ad impoſſibilitatem migrarent: cum abſolutum à creatis, earumque exiſtentia, & poſſibilitate eiuſmodi dominium ſit. De primo vero fuſe egimus citato loco de incarnatione: vbi à Deo in abdicabile eiuſmodi dominium oſtendimus. Quod ipſum de poteſtate iuriſdictionis, ſeu regali dictum puta ob rationes ſimiles, ne iterum ea de re quæſt. 2. vel inquiratur.

QVÆSTIO II.

De Regia Monarchica Dei poteſtate, quæ iuriſdictionis Dominium eſt.

HOc eſt alterum dominij genus, quod iuriſdictionis dicitur. Eſtque poteſtas gubernandi ſubditos: cuius actus ſunt præcipere, prohibere, permutare, præmiare, quæ, ſi abſoluta nullique alteri ſubiecta ſit in eo ordine, quo abſoluta à ſuperiore eſt, regia poteſtas eſt: quod ſi nulli omnino in ordine vllo ſubdatur eſt ſuprema. Vnde apud homines ſuprema poteſtas nec datur nec poteſt, licet Monarchia poſſit dari, quæ in totum mundum ſit: quia & hæc Dei poteſtati neceſſario ſubiecta eſt.

CERTAMEN VNICVM.

Dominium ſupremum iuriſdictionis, ſeu regia Monarchica ſuprema Dei poteſtas de fide adſtruitur.

1. COncluſio, vt titulus fert, eſt de fide 1. ad Timoth. 1. *Rex ſæculorum*: dicitur Deus, ſicuti & Pſalm. 144. *Regnum tuum, regnum omnium ſæculorum.* & c. 6. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Quæ etiam habentur Apocal. 19. num. 16. Ex quibus totius mundi ſupremum Monarcham, & Regem aperte, ac de fide Deum eſſe monſtratur. Cum eorum, qui reliquorum mundi Reges ſunt, Rex, & Dominus ab ſcriptura dicatur eſſe, foreque per ſæcula, & æternitatem. De irrationalibus etiam, & inanimatis plura habentur in libris Iob teſtimonia, quibus vocare ea Deum, ipſaque præſto eſſe, atque eius voci obedire ſuo modo dicuntur: Matthæique 8. cum Chriſti imperio æſtuantis ventorum incurſu maris magna tranquillitas fieret, mirantes ſpectatores clamabant: *quis eſt hic: quia venti, & mare obediunt ei?* vbi Hieronym. *Ex hoc loco intelligimus, quod omnes creaturæ ſentiant creatorem: non errore hæreticorum, qui omnia putant animantia; ſed Maieſtate conditoris, quæ apud nos inſenſibilia, illi ſenſibilia ſunt.* Et Apoc. 5. dicitur: *Omnem creaturam, quæ in cælo eſt, & ſuper terram, & ſub terra, & in mari omnes audiui, dicentes: ſedenti in throno, & agno benedictio, & honor, & gloria, & poteſtas* (græce *imperium*) *in ſæcula ſæculorum.*

2. Probatur ſecundo: quia actus omnes, actus poteſtatis, ſeu dominij iuriſdictionis, & regiæ exercere poteſt: imo, & exercet. Præcipit, & prohibet legitime, iuſtiſſimeque, vt ex ſcriptura paſſim conſtat à Deo extraordinaria & præcellenti iuriſdictione, à materia independente, vt leuiſſima quæque, voluntate ſua grauia efficere, ac ſub mortali poſſit vel præcipere, vel prohibere: vt proh dolor! in prohibitione prima eſus de fructu arboris ſcientiæ boni, & mali malo noſtro didicimus. Secundo: ſummam habet poteſtatem puniendi, de factoque malos æternis ſuppliciis addicit, punitque ex ſcriptura, & fide. Summam item poteſtatem præmiandi, ac de facto ineffabilibus præmiis bene de ſe meritis rependit, vt ſcriptura etiam, & fides docent. Denique: quod permittendi habeat poteſtatem certius eſt, quam, vt probatione indigeat; pleraque enim nobis permittit, quæ poſſet prohibere: imo vero tam pauca, & exigua horum comparatione prohibet, vt omnium fere nobis copiam faciat. Peccati permiſſio huius poteſtatis permittendi, de qua nunc, actus non eſt, ſed vel poteſtatis puniendi, ſi in pœnam peccati ſit, vel dominij proprietatis Dei erga ſua dona, & rationales creaturas, vel prouidentiæ.

3. Regiæ huius ſupremæ poteſtatis, ſeu dominij iuriſdictionis tituli naturales ſunt. Suprema ipſius excellentia, tum in eſſendo, tum in ſcientia, & voluntate, & potentia: ob quæ natura ſua ad gubernanda omnia præſtantiſſimus eſt. Sicuti animus rationalis, qua talis ob ſui præſtantiam ad gubernandum corpus, eiuſque membra: ac Spiritus Angelici ad gubernandum mundum inferiorem corporeum, & ſublunarem: & maritus vxorem. Quia nimirum hi omnes rebus præfatis natura ſua in ſcientia, voluntate, & potentia præcellunt, ac proinde eis natura ſua præſunt. Secundo ratione cauſalitatis, ſeu cauſæ in actu primo omnium. Naturale hoc iuriſdictionis dominium, & regium ius, ac poteſtatem Deus habet. Sic naturale ius gubernandi filium quamdiu directione, & gubernatione eget, habet Pater. Imo in creaturas participatiue, & imitatiue ob eiuſmodi titulos dominium naturale iuriſdictionis à Deo deſcendit: nec non naturalia iuriſdictionis dominia creata, quæ tyrannides non

ſunt, ſed legitima à Dei voluntate promanant, vt Chriſtus ad Pilatum aiebat. Imo, & quæ tyrannica ſunt è Dei permiſſione deſcendunt, vt pote omnium poteſtatum Domini.

4. Ex dictis quam plures regiæ Dei poteſtatis à ſimilibus creatis differentiæ facile comperiuntur, quare & eas recenſere omitto. Poſſunt autem de regia hac Dei poteſtate, ſeu dominio iuriſdictionis ea omnia diſputari, quæ de dominio proprietatis diuino diſcuſſa à nobis ſunt quæſt. 1. Primo an dominij naturalis diuini titulus cauſæ vniuerſalis, ſit cauſæ vniuerſalis in actu ſecundo? an in actu primo? qua in quæſtione poſtremum cenſeo, ob rationes, quas in ſimili dedi quæſtione illa 1. Secundo an huiuſmodi dominium iuriſdictionis ſit, ſiue in totum, ſiue in partem à Deo abdicabile, atque in creaturam transferibile? cui in terminis reſpondi eadem quæſt. cert. 1. n. vlt. negatiue. Tertio, an ex parte ſaltem poſſit Deo imminui? etiam reſpondi negatiue ibidem. Quarto an regia hæc poteſtas, & iuriſdictionis dominium ſit attributum Dei à reliquis diſtinctum? & quidem ex dictis etiam conſtat attributum Dei, & prædicatum Deo intrinſecum eſſe: cum eius tituli omnes intimi Deo ſint, neque aliquid extrinſecum ſpectent: quod autem diuerſum à reliquis attributis, & eſſentia prædicatum ſit facile etiam ex dictis apparet. Eſt enim diuerſa omnino poteſtas, atque ad diuerſos actus ordinata, quam nullum attributum eorum, in quibus tanquam titulis fundatur, formaliter continet. Et hæc ſatis de Dei eſſentia, & attributis non vitalibus, quæ Dei ſcientiam, & voluntatem in ſe non continent; nec ſupponunt.

CONTRO

CONTROVERSIA II.

DE SCIENTIA DEI.

DIVINAM ſcientiæ infinitudinem exiguo noſtro diſcurſu percurrere, profunditatem metiri, modum penitus explicare, non ſolùm factu eſt impoſſibile, ſed prorſus etiam tentatu ridiculum, & temerarium. Multò enim amentius eſt, quàm velle *cælum* (vt aiunt) *palmo menſurare*. Idcirco Auguſtinus in Pſal. 49. de Diuina ſcientia acturus id primum fatetur, quod potiori iure tudiores longè eumdem ingreſſuri tractatum debemus profiteri. *Ne forte* (Auguſtini verbis loquor) *hoc à me expelletis, vt explicem vobis quomodo cognoſcat Deus. Hoc ſolum dico: non ſic cognoſcit, vt homo: non ſic cognoſcit, vt Angelus. Quomodo cognoſcit, dicere non audeo: quoniam, & dicere non poſſum.* Cæterùm, cùm diuina à nobis, nonniſi humano modo, atque increata, nonniſi ad creaturarum vmbram, & exemplar tractari pro hoc ſtatu queant: ea omnia de Diuina ſcientia (quæ ſubſtantia eſt, æquè, atque ipſa, cui identificatur, Deitas, improducta) diſcutiemus, quæ de noſtris cognitionibus (phyſicis nempe, creatiſque accidentibus) ſolent diſputari.

Et quidem controuerſiæ huius, ſicut & aliarum ſubiectum ſtatuendum erit: ne de re chimærica tam longè, atque exactè diſceptare videamur. Quare de ſcientiæ Diuinæ exiſtentia texetur diſputatio primum. Secundo: de ijs, quæ ſcientiam noſtram præcedunt; eademne præcedant diuinam? Tertio: ad quænam obiecta ſecundum ſe ipſa cognoſcenda Diuina ſcientia extendatur? Et primo quidem de Deo ipſo, deinde de aliis ab ipſo. Quarto de ſtatibus, in quibus creata cognoſcit. Quinto: quidnam Deo ſit ratio, medium, ſiue materiale, ſiue formale determinatiuum, aut verificatiuum, ſeu motiuum vniuerſa, & ſingula cognoſcendi? Sexto; de Diuinæ ſcientiæ partitione, quæ ex præcedentium examine perſpicue, ac ſine æquiuocatione, & quæſtionibus de nomine, quoad rem ipſam apparebit. Septimò: de diuinæ ſcientiæ metaphyſicis affectionibus. Quibus nihil erit de Diuina ſcientia diſputatione dignum, quod in controuerſia hac noſtra diſputationem deſideret.

DISPVTATIO PRIMA.

De Diuinæ ſcientiæ exiſtentia.

NOTA hæc de Diuinæ ſcientiæ exiſtentia circa quæſtionem, an ſit? verſatur: omiſſa quæſtione quid ſit. De hac enim ſatis controuerſia, 1. d..... q..... cert..... num..... ſtatuimus etiam formaliter, & metaphyſice eſſentiæ diuinæ exiſtentiã attributa Dei omnia exiſtere, atque entia realia adiectiua ſolum metaphyſica eſſe: quare eadem de ſcientia Dei (quam d. 2. q. 2. cer. 2. & 3. ab eſſentia metaphyſica Dei relegauimus) ſententia erit. Tres igitur circa diuinæ ſcientiæ exiſtentiam inſtituemus quæſtiones. Primam de eius exiſtentia ab authoritate. Secundam an eius exiſtentia à ratione monſtretur? Tertiam an è Dei immaterialitate, ſeu ſpiritualitate oſtendatur.

QVÆSTIO I.

An Dei ſcientiam exiſtere ſatis omnibus ab authoritate monſtretur.

VM omnibus, nec ſolum cum Chriſtianis, ſiue Catholicis, ſiue Hæreticis, Iudæiſque, qui vetus Teſtamentum admittunt, ſed & cum paganis agam: ſicuti & in aliis fidei noſtræ veritatibus: vt omnes aberrantes à vero conuinci poſſint.

CERTAMEN I.

Ex omnium gentium authoritate ſcientiæ Diuinæ exiſtentia monſtratur.

1. DEum omniſcium, nec ſcium ſolummodo, eſſe gentium, nationumque omnium conſenſus ſemper fuit. Et ſi enim Deitatem pluribus plures erronee detulerint; aſſt inſcium Deum eſſe non poſſe omnes, quantumuis ſtolidi, & barbari, cognouerunt. Vt clareat ergo Dei ſubſtantiam & vnitatem, quam eius ſcientiam ignorati ab hominibus poſſe; cùm, ijs etiam, quibus circa Dei ſubſtantiam, & eſſentiam, ac proinde vnitatem, & ſingularitatem, craſſus adeo error obrepſerat, eius tamen ſcientiæ ignoratio minimè potuerit obrepere. Hoc autem inde imprimis conſtat, quod ad Deos ſuos nemo fuerit, qui non preces funderet, vt bona ſibi obuenirent, atque à ſe mala arcerentur. Neque vllus tam amens, ac vefanus eſſe potuit, qui rem, à quo percipi, cognoſciue non valeat de ſuis commodis conſequendis, malisque vitandis oret. Accedunt ſacrificia, quæ gentes omnes diis ſuis ſtata inſtituerunt lege; atque obtulerunt: quæ ſiue, vt eos beneficos, ſiue ſuorum criminum non vindices haberent, peragebant, vtque eos, & obſequiorum, & criminum gnaros profitebantur: tanta nimirum conſtantia, vt cùm lapides, & truncos in Deos ſibi erigebant, tamen horum conſcios iudicabant: quo ſuper à Regio rident vate

vate pſal. 113. *Oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient &c.*

2. Quid? quod ipſum nomen, quo à Græcis omnibus Deus Θεὸς nominabatur, ita clare eius ſcientiam inclamat, vt eos, qui aliter ſentiant, non abſurditatis modo, verum, & ſtulticiæ etiam incuſet, vt enim eius vocis proprietatem explicans aiebat Dyonſ. 12. de diu. nom. circa med. eſt *omnia contemplans prouidentia.* Et Clemens Alex. 1. ſtrom. fine ita dictum Deum ex *poſitione, & ordine, & adminiſtratione*, ſeu prouidentia, quæ quidem ſine ſcientia, imo omniſcientia (ſi rerum omnium, vti in Deo, ſit) eſſe non poteſt. Pulchre hanc nominis eius etymologiam tradit Damaſc. 1. fid. cap. 12. med. *Theos à theaſte, ideſt intuendo omnia. Nam nihil eum latere poteſt, imo omnium inſpector eſt.* Ex quo ſententiam mutuatur S. Thom. aureis his verbis totum hoc argumentum noſtrum expreſſit. 1. contr. g. cap. 44. fine. *Huius autem ſuæ veritas tantum apud homines inualuit, vt ab intelligendo nomen Dei imponerent. Nam Theos, quod ſecundum græcos Deum ſignificat dicitur à theaſte, quod eſt conſiderare, vel videre.* Ad quam rem plura Athan. ſ. de definitionibus colum. 2. §. *quid eſt Deus?* & dial. 1. contra Macedon. fere init. Nyſſen. lib. *quodnon tres dij* ad Ablabium circa med.

3. Eo vero vſque exploratum omnibus fuit Deum ſcientem, ſapientemque eſſe, vt, neque, pro, rudioribus adhuc, doctrina paranda, ex inſtituto à priſcis Philoſophis fuerit diſputatum: quod neminem quantumuis ruſticum de eo dubitantem viderent. Quare id potius ſuppoſuerunt, quàm diſputarunt: cùm Deum præfato nomine *Theos* compellarent: paſſimque ex ſtata omnibus ſententia omniſcium, rerum omnium gubernatorem, bene, maleque geſtorum iudicem, ac vindicem aſſererent. Quæ tam multis locis docent, vt hic ea recenſere prolixum valde ſit: maxime, cum controuerſia de prouidentia ſint poſtmodum recitanda. Idcirco Platone, & Stoicorum Principum frequentibus teſtimoniis omiſſis, vnum, vel alterum Ariſtotelis locum adnotare hic placuit. Etenim 10. ethic. c. 8. & 12. met. c. 9. à textu 36. hanc veritatem docuit. *Sine nil*, inquit, *intelligat, ſed ita ſe habeat, vt dormiens, quid præcellens erit?* quibus & ſcientiæ Dei demonſtratio. q. 2. ediſſerenda continetur.

4. Et vero ex his, qui Deum ignouerunt, nemo, vt dixi, fuit, qui Deum ſcium negauerit; licet aliqui eum omniſcium eſſe, nollent potius, quam corde diffiterentur. Licet enim perditi illi, quorum meminit regius vates Pſal. 93. ſuorum criminum in Deo ignotationem optantes, vt ſupplicium vitarent, affigere illam Deo vellent, ne pœnæ metu frænarentur: aliorum tamen, quorum notitia ſua non intererat, ſcientiam Deo, nec tentarunt quidem, negare: ita enim eos viciſſim bono ſe, ac libero animo pro admiſſis criminibus eſſe iubentes inducit Pſaltes. *Et dixerunt, non videbit Dominus, neque intelliget Deus Iacob.* Eoſdemque, vel ſimiles alios Pſal. 72. *Et dixerunt: quomodo ſcit Deus? & eſt ſcientia in excelſo*: ſuorum, ſcilicet, operum. Cùm viderent enim ſe moribus perditiſſimos bonis omnibus affluere; contra vero iuſtos, ac pios homines egere, atque ærumnis mille conflictari: nihil de hominum meritis Deum, qui ita res ſæculi huius diſtribuit, cognoſcere iudicarunt. Vtriſque vero ita reſpondet vates, vt Dei ſcientiam, & prouidentiam demonſtret, vt ex ipſo nos etiam q. 2. demonſtrabimus. Itaque Dei ſcientiam abſolutè nullus negauit: licet aliqui eius omniſcientiam negarint.

Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum non conſiderat? qui corripit gentes, non arguet? qui docet hominem ſcientiam? In quibus non vna, ſed multiplex ſcientia Dei demonſtratio continetur, vt q. 2. videbimus. Quinto ex 23. Eccleſ. *Oculi Domini lucidiores ſunt ſuper ſolem circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi.* Sexto ex Eccleſ. 42. *Cognouit enim Dominus omnem ſcientiam.* Septimo ex 2. ad Rom. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei.* Octauo ex 2. ad Coloſſ. *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei.* Sexcentaque alia his ſimilia paſſim in ſcriptura occurrunt. Item illa omnia, quibus Deus, eiuſque oculi, aut aures intentæ rebus, precibuſque noſtris dicuntur, aut à Propheris deſiderantur. Illa etiam, quibus ad Prophetas, & per Prophetas locutus, quibus abſcondita, & profunda Dei, cordiſque humani ſcrutari, intueri, ac penetrare enuntiatur. Nihil enim horum abſque ſcientia præſtare Deus poterat.

2. Opponi poſſunt plura Patrum teſtimonia negantium Deo intelligentiam, ſapientiam, & ſimilia. Verum eis locis ſolum contendunt non eſſe in Deo ſapientiam, & ſcientiam noſtræ creatæ omnino ſimilem, quæque & accidens phyſicum, & diſcurſiua, cauſataque vere, tum à potentia, & obiecto, tum à præmiſſis. Aſt Deo ſcientiam ab his imperfectionibus liberam, quæque idem reipſa cum Deitate, Deique ſubſtantia ſit, quam catholicè ex fide fatemur, nuſquam Patres negant. Ex qua doctrina, & veritate Catholica occurritur argumentis, quæ contra hanc concluſionem obiecit ſibi S. Thom. 1. p. q. 13. art. 1. quod ſcilicet ſcientia concluſionum, ac proinde diſcurſiua ſit, ſi propria ſignificatione vtarpetur. Secundo: quia ſcientia, vel habitus, vel actus ſit: ac proinde qualitas potentiam, & ſubiectum reale ſupponens. Conſtat enim eiuſmodi nomen propria ſignificatione ad creatas cognitiones relata ita ſolum ſignificare, quia abſque eis imperfectionibus ſcientia in creatis non eſt; aſt propriori, & perfectiori ſignificatione ad perfectiſſimam diuinam relata abſque eis ſcientiam ſignificare: cùm præcipuam, & nobiliſſimam, longeque excellentiſſimam ſcientiam ſignificet, quæ principale eius vocis ſignificatum eſt: cum eam ſcientiam ſignificet, cuius creata omnis ſcientia infinite per decrementum perfectionis imitatio, tenuiſſimaque potius adumbratio eſt.

3. Difficilius oppones, vt probes veritatem de exiſtentia diuinæ ſcientiæ non poſſe eſſe de fide in hunc modum. Aſſenſus fidei diuinæ eſſentialiter eſt ob teſtimonij Diuini infallibilitatem, ſiue ob authoritatem Dei dicentis; aſt in Deo eſſe ſcientiam ob infallibilitatem Diuini teſtimonij non poſſumus, præſertim primo, aſſentiri: ergo nec poſſumus, primo præſertim, aſſentiri fide diuina. Minor probatur: quia infallibilitas diuini teſtimonij, Deique dicentis authoritas ex diuina ſcientia infallibili, & Dei veracitate (ſeu quod idem eſt) è Dei vtraque actiua, & paſſiua infallibilitate, qua & falli, & fallere nequit, eſſentialiter conflatur: ergo non poteſt eſſe aſſenſus ob diuini teſtimonij infallibilitatem, authoritatemque diuinam; quin ob ſcientiam Dei infallibilem ſit: ergo, ſi aſſenſus ſit exiſtentiæ ſcientiæ diuinæ ob diuinam infallibilitatem, authoritatemque Dei dicentis, vti eſſe debet, ſi diuinæ fidei aſſenſus ſit, aſſentiemur exiſtentiæ ſcientiæ Dei ob ipſam ſcientiam, quod implicat: idem ſcilicet ob idem, tamquam motiuum ſui aſſenſus credi, & iudicari. Quod autem in eo, quod primo credatur, eiue primo fide diuina aſſentiamur, maior ſit difficultas, conſtat ex dictis controu. 1. d. 2. q. 5. quia motiuum aſſenſus, vt motiuum ipſius prægnitum neceſſario eſſe debet, vt latè ibi in ſimili de exiſtentia Dei, quam primo per fidei actum iudicari poſſe, aliorum ſolutionibus confutatis, ſatis oſtendimus: quare hoc nobis certo admittendum eſt, ne iterum ſolutiones, & impugnationes ibi datas inutiliter repetamus.

4. Magnus meus Magiſter Didacus Daza in hanc incidens difficultatem reſpondebat, argumentum probare, non poſſe nos exiſtentiæ ſcientiæ Dei reuelantis in ſe eſſe ſcientiam, ob infallibilitatem huius determinatæ ſcientiæ reuelatæ, cui aſſentimur, primo aſſentiri, ſed alterius, quam ex fide ſupponimus, & præuouimus in Deo eſſe, ſcilicet, ſcientiæ Dei vagæ, ſeu vagi, & indeterminati obiecti,

CERTAMEN II.

Diuinæ ſcientiæ exiſtentia catholica de fide veritas eſt.

1. PRobatur concluſio primo ex 14. Eſther. *Domine, qui habes omnium ſcientiam.* Secundo ex Iob. 21. *Numquid Deum docebit quiſpiam ſcientiam?* Tertio ex Pſal. 138. *Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me.* Quarto ex Pſal. 93. vbi præfatum, impiorum errorem confutans

obiecti, ob quam, inquit, aſſentimur eſſe in Deo ſcientiam huius determinati obiecti. Duo mihi, cum debita tanti Magiſtri obſeruantia, in eius ſolutione non aſſequor. Primum fide diuina à nobis credi ſcientiam illam, ob quam mouemur ad aſſentiendum exiſtentiæ ſcientiæ Dei, vt ex fide huic aſſentiamur. Id enim, vt citata q. 5. cert. & num. vlt. oſtendi, neceſſarium non eſt. Imo tandem aſſenſus ille exiſtentiæ ſcientiæ Dei ex fide, nequit vltimo reſolui in aſſenſum ſcientiæ illius Dei, quæcumque illa ſit, ob quam huic veritati reuelatæ aſſentimur, qui ex fide, ſeu fidei aſſenſus ſit, vt ibidem, in ſimili oſtendimus. Secundo diſpiicet, quod ob ſcientiam Dei vagam, ſeu vagi, & indeterminati obiecti, huic determinato obiecto reuelato, nimirum exiſtentiæ ſcientiæ Dei aſſentiamur. Etenim reuelatæ veritati ob ſcientiam infallibilem Dei de illa aſſentimur, non autem ob ſcientiam infallibilem Dei de obiecto aliquo vago: quæ ſaluari dicetur ex infallibilitate circa aliquod vnum, licet fallibilis circa alia foret.

5. Æſtimo autem ſcribentis diſcipuli errorem, & æquiuocationem fuiſſe, non tanti Magiſtri: qui dicebat ſcientiam, quam fide in Deo credimus, eſſe indeterminati obiecti, eam vero, ob quam credimus tanquam motiuum eſſe ſcientiam determinatam huius determinati obiecti, nempe exiſtentiæ ſcientiæ Dei, quæ reuelatur: idque optime fieri poteſt, cùm ſcientia Dei ſit ſupra ſeipſam identice reflexiua, quod diuinæ ſcientiæ ita eſſe proprium, vt creatæ repugnet, oſtendemus. d. 2. Nec refert omniſcientiam eſſe datis locis reuelatam: ac proinde, & hanc determinatam ſuæ ſcientiæ ſcientiam reflexam. Eſt enim reuelata vniuerſaliter, & coniunctim, quod ſatis eſt, vt aſſentiamur ob illam huic particulari ſcientiæ de ſcientia ſua: quemadmodum ex præmiſſa vniuerſali, in qua coniunctim omnibus particularibus aſſentimur, deducimus aſſenſum propoſitionis particularis, cum vi conſequentiæ concluſioni aſſentimur. Scientiæ autem reflexæ de omniſcientia Dei reuelata non aſſentimur eodem actu fidei, ſed neque fidei actu, ne proceſſus infinitus motiuorum, & aſſenſuum noſtrorum detur; ſed aliunde tandem quouſque ad aliquam particularem ſcientiam, ex qua prima reuelatio ſit facta, perueniamus, cuique vel naturali aſſenſu, vel ex alio, quam fidei diuinæ motiuo aſſentiamur iuxta dicta citata contr. 1. d. 2. q. 5.

QVÆSTIO II.

An diuinæ ſcientiæ exiſtentia non fide ſolum certa, ſed ratione etiam naturali ſit euidenter nota.

NON quærimus, an diuinæ ſcientiæ exiſtentia ſit per ſe, ſeu ex terminis nota. Si enim Deum eſſe, per ſe, & ex terminis notum non eſt, vt vidimus contr. 1. d. 1. q. 1. quo pacto ſcientiæ diuinæ exiſtentia, quæ Dei exiſtentiam ſupponit, per ſe, & ex terminis nota erit? ſolum igitur eſt quæſtio, an per diſcurſum euidentem, ſeu demonſtrationem nobis innoteſcat.

CERTAMEN I.

Exiſtentia ſcientiæ diuinæ euidens nobis demonſtratiue eſt.

1. EST omnium Theologorum, imo & ex Philoſophiæ Principum concluſio, quam oſtendent demonſtrationes de exiſtentia ſcientiæ diuinæ ſubiiciendæ. Et primo quidem omnium gentium, & nationum conſenſus, quem diximus q. 1. cert. 1. moralem de exiſtentia diuinæ ſcientiæ certitudinem, euidentiam, ac demonſtrationem facit. Etenim ſi Romam eſſe certum, ac euidens moraliter eſt, iis etiam, qui nunquam Romam viderunt, quia plures valde, licet non omnes, ita cenſent. Quare Dei ſcientiam adeſſe euidens, ac certum moraliter non erit, Cùm ita gentes, nationeſque omnes, in quibus tot ſapientes floruerunt omni tempore, ita cenſuerint. Reor autem ex hoc hominum conſenſu phyſicam, ac metaphyſicam euidentiam concludi. Omnium quippe hominum de veritate aliqua communis, perpetuus, conſtanſque conſenſus, eam, vt non per ſe notam, adeo tamen principiis primis naturalibus vicinam, proximamque conuincunt, ac demonſtrant, vt nulla fere arte, ſed ſolo naturali rationis ductu facile patefiat: quia adeo prope ad plenum (vt ſic loquar) rationis lumen poſita eſt, vt ni per ſe, & ex terminorum apprehenſione cunctis pateat, at ſolo primorum principiorum lumine ratio egeat, vt ſtatim illi aſſentiatur. Quo argumento pro exiſtentia Dei demonſtranda plures, vt vidimus contr. 1. d. 1. q. 2. ex ſapientioribus ſunt vſi.

2. Sed demonſtratio hæc, quaſi reflexa eſt. Iam directo ſcientiam Deo adeſſe demonſtremus. Et à poſteriori in primis. Deinde à priori. A poſteriori quidem primo. Quia Deum eſſe totius mundi gubernatorem, & Principem demonſtratum eſt citata qu. 2. imo inde Deum eſſe ibidem demonſtrabamus: atqui nequit eſſe mundi gubernator, & Princeps, ni omnium, quæ in mundo ſunt, poſſuntque eſſe, ſcientiam habeat, vt euidens etiam eſt; ergo adeſt Deo ſcientia. Secundo probatur: quia Deus totius mundi prouidentiam habet, vt demonſtrabimus contr. 4. Prouidentia autem ſine ſcientia eſſe non poteſt, vt patet. Tertio. Quia Deus eſt bonorum, malorumque creaturæ rationalis operum remunerator, vti ex demonſtratione præcipua de immortalitate rationalis animi euidens eſt: aſt nemo poteſt præmio, aut pœna opera, quæ ignorat, compenſare. Quarto: quia Deus agens liberum eſt creatorum omnium; vt demonſtrabitur controu. de voluntate: nequit autem ſine ſcientia faciendorum, & rationum, ſeu motiuorum, ob quæ ea poſſit facere, vel ſecus, agens liberum ad ea peragenda, vel non agenda conſtitui: vt patet, demonſtratumque in phyſicis contr. de agente libero: ex qua quod ſatis huic demonſtrationi eſt, deſumetur contr. citata de volunt. ergo Deo adeſt ſcientia.

3. Quinto probatur ex ſumma fælicitate Dei, quæ perfecta eſſe nequit in bonis, niſi cognoſcantur à poſſidente; Ecquis enim fælix, nedum ſummè fælix, ſit bonis, quæ in ditione ſua habet, dum ea ignorat? eſſent enim perpetuo dormientes, vel amentes bonis, quæ habent, aliis fortunæ fælices. Sexto probatur ex ſumma Dei delectatione, quæ ſine cognitione, & ſcientia, boni eſſe nuſquam poteſt. In Deo autem ſummam delectationem eſſe debere probatur facile: quia ea perfectum quid, ac bonum eſt, quodque proinde ſummo, optimo, ac perfectiſſimo enti (cuiuſmodi Deus eſt) deeſſe nequeat. Aſſumptum probatur primo: quia delectatio propria eſt gradus cognoſcitiui, qui cæteris paribus nō cognoſcitiuo perfectior eſt, vt patet. Secundo probatur ex Ariſt. 10. metaph. & 1. ethicor. c. 13. ita ſcribente. *Nobiliori enim modo ſe habet res exiſtens delectabiliter, quam non delectabiliter. Cuius ſignum eſt, quod beſtiæ, & homines eam proſequuntur. Vnde omnes exiſtimant ſolam vitam fælicem delectabilem eſſe: & implicat delectationem eſſe cum infælicitate.* Denique tot à poſteriori ſcientiæ Dei demonſtrationes ſunt, quot ſunt de actibus voluntatis diuinæ, qui eam neceſſario ſupponunt, demonſtrationes. Ideo eis expendendis ſingulatim ſuperſedeo: cum ita generatim eas indicaſſe ſit ſatis.

CERTAMEN II.

A priori exiſtentia ſcientiæ Dei demonſtratur.

1. PRima diuinæ ſcientiæ à priori demonſtratio ſit. Quia Deus eſt ſumme perfectum ens tam phyſicè, quàm metaphyſicè: vt de ſe patere diximus ſupra: ac inſuper demonſtrauimus controu. 1. ac proinde, cui nullum prædicatum, cuius negatio melior ipſi non ſit, deeſſe poſſit: atqui negatio ſcientiæ, & cognitionis melior ſui negatione

Deo non eſt : ergo hæc deeſſe Deo non poteſt. Negatio autem hæc negationis ſcientiæ, ſcientia ipſa eſt. Secunda demonſtratio hanc ſimilis ſumitur ex prædicato viuentis perfectiſſimi, quod Deo adeſſe demonſtrauimus ibidem. Eſt enim viuentis perfectiſſimus gradus, viuentis cognoſcentis, vt patet, ac proinde Deo eſt neceſſario concedendus. Vtramque demonſtrationem præit Ariſtoteles ſubtiliter, & acute ſatis verbis illis recitatis ab Aureolo ex 10. met. atque à nobis q.1. cert.1.n.3. paulo mutatis ex alia verſione verbis, immutata vero omnino ſententia ſic Aureolus legit. *Si Deus non intelligit, quid vtique in eo inſigne ? ſe enim habebit, vt dormiens.*

2. Tertia demonſtratio à priori exiſtentiæ ſcientiæ Dei exhibita à Dauide fuit verbis illis recitatis q. 1. cert. 2.n.1. ex Pſal.93. vbi recitatum impiorum contra ſcientiam Dei errorem repellebat. *Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite, qui plantauit aurem, non audiet ? aut qui finxit oculum, non conſiderat ? Qui docet hominem ſcientiam ?* quibus hæc in primis demonſtratio continetur, omne agens principale adæquatum de ſe debet continere quidquid in effectu eſt : atqui omnis cognoſcentiæ creati Deus agens de ſe adæquatum, & principale eſt : ergo debet in ſe continere prædicatum cognoſcentiæ. Dixi de ſe eſſe agens principale adæquatum ne recurratur ad inuamen cuiuſcumque ſecundarum generantium viuentia : nam ſine eis poteſt Deus ſolus viuentia omnia producere. Præterquam quod, cum & agentia omnia creata, cum quibus operatur, Deus producat, quidquid in ipſis etiam eſt, atque hæc ex parte ſua viuentibus cognoſcentibus imperciuntur, Deus eorum omnium author, & cauſa debet, ſi certa eſt maior, contineri.

3. Maior autem euidens eſt : quia, vt ſæpe diximus, eſtque naturæ lumine notum, nemo dat, quod non habet : cauſa autem omni dat effectui, quidquid in ipſo producit ſuo modo : partialiter, ſi partialiter producit, & totaliter, ſi producit totaliter. Quare, ſi adæquatum de ſe agens eſt, omnia, quæ in effectu ſunt, debet continere. Dices cum Aureolo in cauſis æquiuocis (vti Deus reſpectu creatorum omnium eſt) prædicata formalia effectus in cauſa principali, adæquata etiam eſſe formaliter non debere : alioqui non æquiuoca cauſa, ſed vniuoca foret. Id, quod patet in prædicatis pluribus effectuum creatorum, vt accidentis, corporis, & aliis pluribus, quæ in Deo formaliter non ſunt, milleque aliis cauſarum æquiuocarum principalium exemplis aperitis. Cæterum cauſa æquiuoca principalis, licet non debeat habere formaliter omnia prædicata ſui effectus æquiuoci ſecundum omnem effectus formalitatem : at ea eminenter, ac ſuperiori, ſiue excellentiori, & nobiliori formalitate, & prædicato debet continere, vt facile, euidentique eſt.

4. Ex hoc autem euidenter deducitur Deum, vt poto adæquatam cauſam principalem æquiuocam cognoſcentiæ, & intellectus effectus cuiuſcumque creati, hæc prædicata cognoſcentiæ, & intellectus a creatis imperfectionibus defæcata formaliter continere. Vt enim ea eminenter contineat, vt continere admittas, debes in eo aſſignare prædicatum aliud cognoſcentiæ, & intellectuali nobilius, quod tamen cognoſcentiam formaliter non ſit, adhuc ſeclusis cognoſcentiæ creati imperfectionibus : at hoc eſt impoſſibile, & inaſſignabile : ergo debes in Deo admittere formaliter prædicatum cognoſcentiæ, & intellectus ab imperfectionibus creatis defecatum : minor probatur : quia illud aliud prædicatum nobilius non aſſignabis. Secundo : quia prædicatum cognoſcentiæ, & intellectualis, non cognoſcentiæ, & non intellectuali nobilius eſſe euidentiſſimum eſt. Si dicas non aſſignari, neque hactenus eſſe illud dignotum ; ait eſſe tamen poſſe. Dicam, quod vere Chriſtus olim Samaritanæ ; *nos affirmamus, quod ſcimus, vos autem, quod neſcitis.*

5. Dices ſecundo : eſſe prædicatum entis à ſe, in quo formaliter metaphyſicè intellectiuum, aut ſcientia non claudatur : quodque eſt nobilius longe cunctis creatis. Contrà tamen eſt : quia, ſi ea valet ſolutio, nullum aliud prædicatum, ſeu attributum formaliter in Deo erit : cùm hoc ſit primum & principalius Dei prædicatum, & quod creatis emineat omnibus. Vnde demonſtrationes omnes prædicatorum quæ ex creatis effectibus in cauſa prima, atque eorum authore Deo eſſe formaliter ab imperfectionibus ſuppurata euincunt, prorſus corruent. Habent autem vim manifeſtam : quia ex eo etiam, quod ens à ſe, & infinitum phyſice e ſuo genere ſit, atque omnium cauſa, infertur & omnia, quæ in creatis nouimus perfectionis ſine imperfectione in ſe formaliter cohibere, indeque omnia creata poſſe producere : quia ea omnia formaliter, eminentiori tamen, & nobiliori modo, in ſe coercet : ideſt ab imperfectionibus defæcata, vt vtraque hac demonſtratione proxima a priori demonſtratum hoc cert. eſt. Tertiam à priori etiam demõſtrationem exitus Pſalmi extremis verbis videtur Regius Pſaltes contin re : qui docet hominem ſcientiam, qui enim nouit, docere minime poteſt, vt lumine naturæ patet. Verum an cuiuſ. ſit rationis ſolius ductu Deum hominem ſcientiam docere, quin aliqua ex datis hactenus demonſtrationibus tangatur, non ita euidenter conſtat, vt aliam omnino demonſtrationem conſtituat.

CERTAMEN III.

Exiſtentiam ſcientiæ diuinæ demonſtrari de fide non eſſe. Vbi & obiectionibus fit ſatis.

1. VEtus adeò cenſent Albiz, & Herize citandi q.3. aliique Doctores diuinæ ſcientiæ demonſtrationes, vt eas tales eſſe de fide putent. Primò, Quia demonſtratio vltima a priori ex Pſal.93. ab Spiritu Sancto fuit dictata, vt vidimus. Ergo de fide eſt ea demonſtratio. Vrgetur, quia eo diſcurſu etiam ſtolidos, & inſipientes conuincendos teſtatur vates : qui vix demonſtrationibus tanguntur : ergo dicit diſcurſum illum ſuum demonſtrationem eſſe. Antecedens conſtat ex proœmio diſcurſus, qui eo loci continetur. Sic enim inchoauit argumentum contra impios illos Regius vates. *Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurem, non audiet ?* &c. Secundo probatur ex 1. ad Roman. *Quod notum eſt Dei manifeſtatum eſt in illis. Deus enim illis manifeſtauit. Inuiſibilia enim eius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur : ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas : ita vt ſint inexcuſabiles.* Pende illud : *manifeſta, manifeſtauit, conſpiciuntur, & vt ſint inexcuſabiles.* Tria enim prima euidentiam ſignificant, quæ ſi eis non adfuiſſet, excuſationi eorum de diuinorum ignorantia locus eſſet.

2. Cæterum demonſtrationes exiſtentiæ ſcientiæ Dei eſſe demonſtrationes, nobis fide non conſtare vel in nobis eſt : quia nil ſuadere poteſt efficacius oppoſitum, quàm adducta loca, quæ id non præſtant. Licet enim demonſtratio illa ex pſal. 93. adducta fuerit à Deo reuelata, non tamen reuelatum, dictumue a Dauide eſt demonſtrationem eſſe. Poteſt autem Deus abſque ſuæ veritatis, & veracitatis præiudicio rationes & diſcurſus probabiles ſolum nobis, & in ſe præſertim veros, ſuis Prophetis reuelare, maxime, ſi ad eorum, ad quos docendos diriguntur, captum ſint accõmodi. Imo licitum, & honeſtum eſſe latum Patronis, ſed aduocatis falſa, & futilia, vt ad verum, & iuſtum iudices trahunt, ſi illac pro ſuo captu eos ſuadendos videant, ſatis cõſonum, & ſuo muneri debitum eſt. Quod ipſum dico de concionatoribus, qui id quotidie præſtamus præcipue, qui peccatis noſtris nullam iniuriam, ſeu offenſam ſtrictam contra iuſtitiam recognoſcimus, ſed ſolum dignum odio Dei obiectam, & motiuum : & tamen, vt peccatores ad contritionem debitam de peccatis inducamus, ita de his, ac de iniuria, atque offenſa ſtricta contra iuſtitiam pie, & laudabiliter è ſuggeſtu agimus : quia fortius id, & accommodatius, vt eos ſuorum pemicat delectorum, iudicamus. Nec firmior eſt Pauli locus. Ea enim omnia de ſola morali certitudine, valdeque probabili diſcurſu ſufficienter explicantur. Id, quod ſatis eſt, vt Philoſophi ſint in ſua idolatria inexcuſabiles : ea enim adeo efficax, ac veroſimilis ratio pro vero Deo, cui nulla alia pro ſimulacrorum cultu poſſit veroſimiliter opponi, ſatis erat, vt inexcuſabiliter idola colentes peccarent.

3. Licet autem daremus ea verba Pauli demonſtrationem phyſicam, & metaphyſicam ſtrictam ſignificare, non quidem ſcientiæ Dei eam demonſtrationem eſſe Paulus ait, ſed exiſtentiæ Dei vnus, manifeſtatis, & omnipotentiæ,

potentiæ, ſeu veritatis eius, vt verba ipſa perſpicuè ſonant. Mitto leuiorem aliam aduerſariorum rationem. Nempe: de fide eſſe demonſtrari plura de Deo, quæ ſcientiam eius vel claudunt, vel ſupponunt, vt prouidentiã, & alia, quæ cert.1. attigimus: ergo de fide eſt ſcientiam Dei, ſine quibus illa eſſe nequeunt, demonſtrari. Si verum eſſet antecedens de his, quæ ſcientiam Dei euidenter claudunt, teneret conſequentia; ſed in primis negatur facile aliquid diuinum demonſtrari eſſe de fide: maxime de his, quæ diuinam ſcientiam formaliter claudant, tamquam prædicatum, ex quo metaphyſicè coaleſcant. Id enim de ſola prouidentia cenſent nonnulli, nec parum iudicio aliorum, qui aliter opinantur, imo & ſuo, præſtabunt, ſi probabiliter ſuadeant. Quod autem ex demonſtrationibus aliorum diuinorum, quæ fide monſtrari de fide ſit, ſcientiamque diuinam euidenter ſupponant, euidenter ſcientia Dei demonſtretur, ſatis non eſt, vt hæc demonſtratio talis eſſe de fide, credatur. Solum enim immediate reuelata de fide eſſe poſſe communior, ac veroſimilior opinio fert.

4. Oppones contra exiſtentiam ſcientiæ Dei à ratione. Cognitio ſtat formaliter, & metaphyſicè in phyſica, & vera emanatione, vel illam eſſentialiter ſupponit: eſt ſiquidem vera imago realis obiecti: imago vero realis eſſentialiter dicit emanationem veram, ac non fictam ab artifice, ſeu imaginante, vt diximus controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis perſonar. q.2. atqui nullius prædicati diuini communis poteſt dari vera, ac non ficta emanatio, non ſolum cauſalitatis, ſed neque originis, vt certum, & dogmaticum eſt: ergo nullum prædicatum diuinum poteſt eſſe cognitio, ſeu ſcientia formaliter, ſed eminenter, vt ſummum. Reſpondetur negando maiorem, ſcilicet, cognitionem, & ſcientiam vniuerſim, prout etiam increatam continet, vel eſſe, vel eſſentialiter ſupponere veram, & realem phyſicam emanationem. Ad probationem diſtinguo maiorem: vera imago realis intentionalis concedo maiorem; realis phyſica, prout diſtinguitur contra intentionalem, nego maiorem. Minor de reali phyſica imagine, vt à reali intentionali diſtinguitur, eſt vera; prout hanc etiam coercet, eſt falſa: neque aliud ex citato loco de Trinitate, vlloue alio noſtro colligi poteſt. In ratione enim formalis expreſſionis, & repræſentationis intentionalis obiecti ſufficienter, & adæquate ratio cognitionis ſaluatur; licet in creatis etiam procedere actiuè à cognoſcentis potentia inueniatur. Quia ab alio eſſe non repugnat, ſicuti prædicato diuino communi repugnat.

5. Rurſus maiorem illam primam proximæ obiectionis probatis: quia intellectio eſſentia ſua eſt actio, ſeu actus vitalis: de ratione autem actionis, ſeu actus vitalis eſt talem eſſe, vt illo ſe moueat viuens, quod nequit eſſe, niſi is actus, ſeu actio à viuente procedat: ergo de ratione cognitionis eſt à viuente procedere. Diſtingue minorem de ratione actus vitalis phyſici, & realis concedo minorem, actus vitalis, licet veri, intentionalis ſolum (cuiuſmodi Dei cognitio eſt) nego iuxta doctrinam communem à nobis datam de vita duplici, phyſica, ſcilicet, & intentionali controu. de anima. Vtraque vero vitæ ratio in cognitione creata inuenitur: ac proinde, & in ea inuenitur à viuente, cuius cognitio eſt, vera, & realis proceſſio: ſcio nonnullos loca illa ſacræ Scripturæ, quibus ſcientia Dei aſſeritur de ſcientia Dei non formali, ſed eminentiali explicare. Verùm ea ſolutio nequit ſuſtineri ob rationes datas cert.2. n.5.

6. Secundo malam eſſe interpretationem iuxta ſtatam regulam interpretandi ſacras Scripturas traditam à peruetuſto Tychonio, atque ab Auguſtino, & reliquis Patribus, & Scholaſticis approbatam: nimirum ſcripturæ loca, & verba in ſua rigoroſa, & formali ſignificatione, & propriiſſimo ſenſu eſſe accipienda, ni aliquid inde abſurdi contra expreſſa alia ſcripturæ teſtimonia, dogmaue Theologicum inferatur: alioqui nullum eſſet contra hæreticos firmum ſcripturæ teſtimonium, quod diſtorta eius, & impropria explicatione eludi non poſſet: ex ſcientia autem formaliter in Deo aſſerta, vt propriè ſcripturæ verba ſignificant, nil abſurdi contra ſcripturam, & bonam Theologiam aſſeritur; ſed neceſſarium aliquid ad plura ſcripturæ loca, & dogmata fidei, ac bonæ Theologiæ tuenda. Denique in ſcriptura duo in re præſenti ſæpè habentur, vt vidimus locis datis. Primum Deum eſſe cauſam omnis cognitionis, & ſcientiæ creatæ; in quo ſcientia eminentialis, ſeu eminenter in Deo aſſeritur. Licet autem ex hac eminentiali ſcientia Dei formalis non inferretur, vt euidenter inferri oſtendimus, nobilior ſcientia creata; aliis pluribus locis ſcientia Dei aſſeritur, vt non ſolum eminenter, quod primis locis continebatur, ſed formaliſſime ſcientiam Deo adeſſe crederemus.

QVÆSTIO III.

An ex prædicato ſubſtantiæ ſpiritualis, ſeu immaterialis diuino, ſcientiæ Dei exiſtentia demonſtretur.

HANC etiam (vt & ſimiles alias de qualitate probationum, quibus concluſiones Theologicæ probantur reflexas quæſtiones) aliorum potius exemplo, quam iudicio proprio omnino inuiti inſtituimus, vt nõ ſemel monuimus. Vt autem inutilibus, futilibuſque pro alterutra parte impugnationibus, ſolutionibus, & inſtantiis replicatis ſemel occurratur, titulus præfixus non de ſpiritualis prædicato, prout idem, atque immaterialis prædicatum eſt, ſolamque negationem corporei importat, aut de ſpirituali vniuerſim, adhuc poſitiuè ſumpto, prout accidentia ſpiritualia coercet, dicitque vel impenetrabilitatem, vel independentiam entis poſitiui à materia. (Hæc enim ſine prædicato cognoſcitiuo ſaluantur) ſed prout ſubſtantiæ prædicatum contrahit, atque ſubſtantiæ ſpiritualis genus, ſiue ſpeciem metaphyſicè conſtituit: eo quippe ſenſu tradita à priſcis Doctoribus ſcientia Dei demonſtratio hæc fuit.

CERTAMEN I.

Demonſtratio inſtruitur atque de eius qualitate ſententiæ.

1. SAnct. Thom. in 1. d.35. q.1. a.1. & 1. contra g. c.44. q.2. de verit. a.2. & opuſc. 3. c.28. & 35. & 1. p. q. 14. a.1. præſentem demonſtrationem in hunc fere modum proponit. Quo ſubſtantiæ magis ſpirituales, atque à materia abſtractæ ſunt, eo maiori vi cognoſcitiua pollent, & cognitione: atqui Deus ſubſtantia ſumme ſpiritualis, atque à materia abſtracta eſt: ergo & ſumma vi cognoſcitiua, & cognitione, ſeu ſcientia pollebit. Minor, & conſequentia euidentes ſunt. Maiorem oſtendit: quia viuentia cognoſcitiua, adhuc materialia, magis, quàm nõ cognoſcitiua à materia abſtrahunt: ſunt enim receptiua formarum ſine materia, ideſt obiectorum quoad eſſe intentionale, quod ſpirituale quodammodo eſt, ſi cum phyſica eorum entitate comparetur. Vis item cognoſcitiua potentiæ viſiuæ, quia nobilior, perſpicaciorque eſt, magis à materiæ conditionibus abſtrahit in operando. V.g. grauitate, alteratione phyſica, propinquitate, & ſimilibus. Abſolute item intellectiuum omne abſtrahere à materia debere probatur ex eodem S.Th. quia in cognitione fit communicatio obiecti ad cognoſcens, quod illud in ſe ſuſcipit, tamquam pertinens ad propriam ſui perfectionem: quod nequit fieri per communicationem obiecti, ſecũdum eſſe reale, in quo nequit alteri à ſe communicari, nec communicare; ſed per formam aliquam, ab ipſo obiecto diſtinctam, atque ab his ſeparatam, quæ eiuſmodi communicationem impediant; id quod, niſi à conditionibus materialibus abſtrahat cognoſcens, ſuo quodque perfectionis gradu, fieri minime poteſt. Siquidem materiale ad formam propriã coarctatur.

2. Idcirco Caietanus, Zumel, Bañez, Machin. Nazar. Ripa, Ferrara, Capr. Carmelitani Salmant. Ioan. à S.Th. d. 16. art.1. Cornejo d.1. dub.2. Auerſa ſect.1. diſcurſum demonſtrationem reputant: quibus acceſſere Soarez d. 30. met. ſect. 14. & d. 35. ſect. 3. num. 18. Herize 1. p. d. 1. c.3. Ruiz d.1. de ſcientia ſect. 3. Noſter Deza manuſcripto de ſcientia q. 14. art.1. Faſol. ibi dub.2. Franc. Amico

d. 12. num. 1. Martinon. d. 9. Franc. Lugo lib. 1. d. 27. c. 1. Ribas tract. 4. d. 1. c. 1. Gaſpar Ribadeneyra d. 1. c. 2. à §. 2. Paſqualigus tract. 1. de Deo, d. 19. falſo referens Molinam, qui ſolum ſatis probabilem diſcurſum reputat: cum eo etiam nouiſſime cenſet Quiros noſter de Deo tract. 4. d. 34. ſect. 3. licet non omnino S. Thom. diſcurſum probent, ſed paulo aliter eum ex ſpiritualitate ſubſtantiæ deducant. Soarius maiorem illam ita vniuerſaliter probat: quia ſubſtantia ſpiritualis perfectior non ſpirituali ſubſtantia eſt: aſt quo perfectior ſubſtantia eſt, perfectioris operationis principium eſt, quam non ſpiritualis: ſed nequit eſſe principium perfectioris operationis, niſi ſit intellectionis principium. Quiros ſic diſcurſum efformat. Quia ſubſtantia ſpiritualis titulo excelſus excludit materialem, ſupraque illam eſt, vt patet: ergo debet habere perfectionem cognoſcitiui, quod in ſubſtantiis materialibus reperitur, eminenti, & nobiliori modo, ſcilicet, intellectiuo, & ſpirituali. Etenim quod cognoſcitiuum non eſt, nequit æquare, nedum ſuperare in perfectione cognoſcitiuum. Probat ſecundo, quia ſpiritualis ſubſtantia è genere ſuo, & ordine perfectior eſt materiali cæteris paribus: ideoque Deus in ordine ſpiritualium, ac non materialium ſubſtantiarum collocatur. Sed, niſi ſit cognoſcitiua, non eſt cur perfectior ex genere, & ordine ſuo ſit. Nam materiæ excluſio poteſt per defectum, ac non per exceſſum perfectionis eſſe, ac proinde non eſt cur rem in gradu perfectiori conſtituat, aliquidque excellentiæ præ materiali in illa ponat. Confirmat: quia ſpirituale ex eo, quod intellectiuum ſit præciſe fundat in naturalibus genus perfectius materiali: nam reliqua prædicata, vel poſſunt inuenirj in materiali, vel materialem non excedunt: nec apparet quid materialitas præter perfectam cognitionem, ſeu intellectionem impediat: ergo quod è genere ſuo perfectius materiali eſt, debet eſſe intellectiuum.

3. Verum omnes iſti diſcurſus non ita plane, & placide currunt, vt in aliquot ſalebras apud alios non incurrant. Primus ex S. Th. vt à nominatis Thomiſtis intelligitur, atque efformatur, vt vidimus in ſecunda probatione maioris. Etenim, vel loquitur de coarctatione rei materialis ad formam propriam, ac non alienam ſecundum eſſe phyſicum eius recipiendam, vel ad non recipiendam intentionaliter: ſi primum: id etiam ſpirituales ſubſtantiæ habent, omnes quidem quantumuis perfectæ: ſi ſecundum: cum receptio intentionalis ſit, vel ipſamet obiecti, vel ſpecierum intentionalium receptio, in primis petetur principium, atque idem per idem probabitur: ſcilicet, eſſe intellectiuam ſubſtantiam ſpiritualem, quia eſt receptiua alienarum formarum ſine materia, ſeu intentionaliter, quod ipſum eſt intellectiuam eſſe, non autem ſubſtantiam immaterialem, quod erat probandum. Secundò. Cum bruta, noſque per materiales ſenſus ſenſibilium ſpecies, ſeu formas recipiamus, atque eorum materiales cognitiones efformemus, quin ea obiecta, eorumque formas phyſicè recipiamus, ſed ſolum cogniſcitiue, & intentionaliter: neſcio cur intentionaliter etiam alienarum formarum irreceptiuæ materiales ſubſtantiæ dicendæ abſolutè ſint. Maximè iuxta opinionem noſtri Valentia, Arriaga, & Ripalda, quos refert, & ſequitur noſter etiam Quiros tract. 3. de vit. d. 21. ſect. 5. & hic ſect. 1. de poſſibilitate potentiæ materialis diſcurſiuæ, & intellectiuæ, æque atque animus rationalis. Ideirco diſcurſui huic, vt à S. Th. efformato ex tanti Doctoris authoritate potius, quam ex principiis (quæ non ſatis nobis eius veteres diſcipuli, & interpretes, vt pleraque alia, explicuere, noſque præ noſtri ingenij imbecillitate non aſſequimur) conſentiemus.

CERTAMEN II.

Reliquorum diſcurſuum examen, & quæſtionis reſolutio.

1. NEc firmior videtur aliquibus Soarij noſtri diſcurſus è perfectiori operatione neceſſaria ad perfectius ſubſtantiæ genus, quale eſt ſpiritualis ſubſtantiæ, conſtituendum. Etenim aiunt empyreum cælum perfectioris ſubſtantiæ eſſe, quàm ſint reliqui inferiores, & tamen perfectiorum operationum principium non eſſe: cum iuxta probabilem opinionem nullam operationem habeat, neque in inferiora, & ſublunaria corpora influxum, quem dubio procul habent inferiores: ſecundæ item qualitates, vt albedo, cæteræque colores primis qualitatibus perfectiores ſunt, frigore. v. g. & liceitate: & tamen ab eis cauſantur, quin aliàs cauſent qualitates. Cæterum, licet empyreum in ſublunaria non influat, ſuas tamen nobiliſſimas paſſiones producet, nobiliori quidam, quam ſit inferiorum influxus, operatione: quare, vt pauciores, quam inferiores orbes, operationes habeat; aſt nobiliores habebit, quod Soarij argumento ſatis erit. Secunda item obiectio nil conficit. Non enim ſicuti ſubſtantiæ, ita & accidentium perfectio, è perfectiori operatione taxanda neceſſario eſt: cum hæc genere ſuo non ad operationem, ſed ad ornamentum ſubſtantiæ ſint data: quare, licet nihil operentur, dum tamen magis, nobiliuſque eam ornent, in genere ſuo æſtimabuntur perfectiora: vt in pluribus Beatorum corporum dotibus licet videre. Secundo colores perfectiorum operationum vitalium, nimirum viſionum, vel per ſe, vel per ſui vicarias ſpecies principia ſunt, licet alias qualitates mortuas non efficiant.

2. Facilius quidem, & melius illud Soarij principium ad rem præſentem impugnabitur. Etenim, licet demus operationem intellectualem nobiliſſimam è poſſibilibus eſſe, de quo ſtatim: aſt poſſe eſſe ſubſtantiam ſpiritualem, longe materiali nobiliorem, quæ intellectualiter operatiua non ſit, videtur certum. Deus quippe (eſto intellectiuus ſit) aſt non eſt vere phyſicum, ac iuxta noſtræ figmento intellectionis principium: ergo inprimis in Deo verum non eſt ſubſtantiæ eius perfectionem ſtare in eo, quod ſit eius operationis intellectiuæ phyſicum principium. Secundo infertur inde poſſe dari ſubſtantiam creatam ſpiritualem, quæ eiuſmodi intellectionis principium non ſit, cùm infinitè excellens ſubſtantia ſpiritualis diuina detur, quæ non ſit eius operationis phyſicum principium: inſuper non videtur aliunde impleteæ creatura ſubſtantialis ſpiritualis, quæ intellectiua non ſit: cum ſpiritualitatis etiam ſubſtantialis prædicatum omnino abſque intellectiuo metaphyſice ſaluetur, vt patet: in ea vero, vel illud principium de perfectiori operatione neceſſaria perfectiori ſubſtantiæ deferendum eſt, vel admittendum poſſe eſſe perfectiorem intellectione operationem: quare alterum ex principiis, quibus Soarij diſcurſus innititur, ac proinde totus diſcurſus euertitur.

3. Et Herize quidem citato loco admittit planè metaphyſicè, ac de potentia abſoluta Dei loquendo, poſſibilem eiuſmodi ſubſtantiam ſpiritualem, quæ intellectiua non ſit; verum demonſtrari ait ex ſpiritualis ſubſtantiæ prædicato prædicatum intellectiui in his ſpiritualibus ſubſtantiis, quas de facto habemus. Sed ego, ea poſſibilitate admiſſa, neſcio, quo pacto, in his adhuc, quas de facto habemus, eiuſmodi demonſtrationi locus maneat. Neque enim poteſt eſſe demonſtratio à priori, vel à poſteriori, vel à pari. Non à priori: quia ea ſubſtantia ſpirituali poſſibili admiſſa, ſubſtantiæ ſpiritualis prædicatum non infert neceſſario intellectiuum, ſine quo eſſe abſolutè poteſt: non à poſteriori: tum quia ſubſtantiæ ſpiritualis prædicatum, nec eſt effectus potentiæ intellectiuæ, nec neceſſario cum illa ad concurrentiam dicitur. Non à pari: nam à pari nihil adhuc probabiliter (nedum demonſtratiue) probatur, niſi ratio eadem à priori vel à poſteriori vtrobique oſtendatur, quæ hic non apparet, vt vidimus. Nec refert in prædicato ſubſtantiæ ſpiritualis, quæ de facto eſt, eſſe ad intellectiuum neceſſariam conſequentiam. Iam enim non ex prædicato ſubſtantiæ ſpiritualis, ſed alio, quod in his ſpeciale ſit, inferetur: nec video quodnam aliud prædicatum in his ſit, præter prædicatum intellectiui, quod illud vniuerſalius ſubſtantiæ ſpiritualis contrahat ad harum, quæ ſunt de facto ſpeciem: quodque proinde non magis quam rationale ex animali, ex prædicato ſuo generico ſpiritualis ſubſtantiæ inferri queat.

4. Nihilo vero firmiores ſunt noſtri Quiros diſcurſus: imo multa in eis non ſatis cohærent. Probatione enim prima aſſumit, prædicatum ſubſtantiæ, ſpiritualis titulo, excelſum ſupra materialem. In ſecunda probatione ait talem eſſe è genere, & ordine ſuo cæteris paribus

ergo

ergo cæteris non paribus potest non esse in perfectione supra materialem: inde omnia nutant. Secundo vel prædicatum substantiæ spiritualis de se habet titulum excessus supra materialem, vel non, sed ex prædicato alio. Si primum sat erit prædicatum illud ad inferendum intellectiuum contra te; si id habet ex alio prædicato, ex illo quidem non è prædicato substantiæ spiritualis intellectiuum inferetur. Quod si (vt ipse postea allumit) nihil aliud esse potest hoc prædicatum, per quod cæteris materialibus superet substantia spiritualis per excessum, nisi prædicatum intellectiui ex intellectiuo intelligatur (idem inuitum per idem) male probabit, vt ipse in Thomistis reprehendit. Ad hæc, vt spiritualis substantia cæteris, vt hic ait, paribus, sit talis per excessum respectu materialium, sat est conceptus solus substantiæ spiritualis, ex quo habet impenetrabilitatem, & immaterialitatem. Denique S. Thom. cuius rationem Quiros tuetur, non sumit spiritualitatem, seu immaterialitatem per excessum, imo nec pro stricta spiritualitate, sed pro immaterialitate, quæ in omnibus cognoscitiuis etiam brutis materialibus reperitur.

5. Ex his sane constat, quam infirme ex prædicato immaterialitatis, seu spiritualitatis, substantialis etiam, prædicatum intellectiui, seu scientiæ vniuersim, atque è summa spiritualitate prædicatum summè intellectiui, seu scientiæ in Deo probetur: multaque in D. Thom. reuerentia, & fide opus fuisse subtilissimo nostro Molinæ, vt satis probabilem discursum diceres, & crederet, ficuti, & Valentia 1. part. d. 1. qu. 1. & Quiros supra: idque certum nunc est: cum discursum, vt ab aliis à S. Th. intelligitur, torque effugiis, ac difficultatibus patet, longè à demonstratione esse. Quin Okam, Gabriel, Bassolis, Gregorius de Arimino in 1. d. 35. & quod plutis est, doctrinæ D. Thom. addictissimi nostri Puente Hurtado manuscripto de scientia, & Arriaga 1. part. d. 15. sect. 1. sub sect. 1. omnino eum enervatum, & inefficacem iudicarunt. Et sanè, nisi eo modo, quo maiorem illam S. Thom. primo probabamus, eius doctrina intelligatur, non assequor eius discursus probabilitatem. Scio Gasparem de Ribadeneyra, citato loco satis acutè interpretari S. Th. vt immaterialitatem, atque à materialitate abstractionem pro perfectione rerum, siue materialium, siue spiritualium vsurpet: atque inde pro maiori cognoscitiui immaterialitate perfectiorem vim cognoscitiuam, & cognitionem, & pro summa in Deo summam rectè colligi à S. Thom. putat: atque eandem esse hanc demonstrationem cum illa, qua ex summa Dei perfectione summa Dei scientia demonstratur.

6. Sed neque huic discursui acquiesco. Primo: quia ea immaterialitatis pro perfectione, & immaterialis pro perfecto vsurpatio, valdè æquiuoca voce, & quæ difficulter rem nobis significet, de sese apparet: cum directè, & propriè immateriale independens à materia, seu quid simile significet: perfectum autem nonnisi analogicè, & impropriè per quandam nimirum analogiam satis obscuram, & difficilem, vt videre in hoc authore est, §. 2. esset autem vitium non leue, S. Th. si ad demonstrationem terminis in sensu improprio, & analogico vteretur, non autem in sensu proprio: maximè, cum terminus proprius ad perfectum, seu imperfectum significandum, si id significare vellet, ipsi supperetet. Secundo: Constanter S. Thom. ex rerum immaterialitate, & earum à materia abstractione earum probat perfectionem: si autem idem immaterialitas, atque perfectio in eius phrasi significet: idem per idem vitiosè probabit. Tertiò demum, vt ij Recentiores aiunt citato §. 2. n. 28. illud, quod ait in hoc discursu S. Thom. nempe: *secundum modum immaterialitatis*, seu perfectionis, *verum esse modum*, *seu mensuram cognitionis*, non ita intelligendum est vniuersim, vt quidquid aliqualem habet perfectionem, aliqualem etiam habeat cognitionem: est siquidem aperte falsum cum nihil sit, quod aliqualem non habeat perfectionem, & plura cognitionem, ac vim cognoscitiuam non habeant; sed ita, vt in his, quæ cognoscitiua sint, maior, vel minor perfectio, seu immaterialitas mensura sit maioris, vel minoris virtutis cognoscitiuæ, & cognitionis. Ex hoc autem infertur manifestè ex immaterialitate, seu perfectione etiam maiori, & maiori, imo & summa præcisè non colligi maiorem, vel summam, imo neque vllam vim cognoscitiuam, seu cognitionem: siquidem vis cognoscitiua aliunde supponenda est, vt ex perfectione rei, virtutis cognoscitiuæ, & cognitionis magnitudo taxetur: nec satis ut perfectio rei per se ad eas inferendas. Tædet in quæstione inutili plura proferre.

DISPVTATIO II.

De his, quæ diuinam scientiam verè præcedunt.

NIHIL Dei physicè naturæ, seu originis prioritate tanquam effectum productum vere, & physicè absque rationis figmento eius scientiam in Deo præcedere, tam certum est, quam nihil commune in Deo diuinum, siue ab aliis Deo intrinsecis physicè distinctum esse: eiusdem quippe ad seipsum realiter realis, physicus ordo, prioritatiue, & posterioritas vera esse minimè potest: vt ex terminis patet. Idcircò de præcedentia vera, etsi non physica, potentiæ intellectiuæ diuinæ respectu diuinæ intellectionis tanquam termini, & quasi effectus solummodo intentionalis quærimus: an ea omnia, vel aliqua saltem, quæ creatæ scientiæ in nobis præcedunt, intercatam etiam antecedant cognitionem? Ea vero sunt potentia, habitus, species, seu obiectum. Vt autem, metaphysicus adhuc ordo prioritatis, & posterioritatis, physici ordinis ad instar, & imitatione, poni à nobis inre eadem rationabiliter possit, requiritur, vt rei eiusdem prædicata metaphysicè diuersa sint. Sicut enim, nonnisi irrationabiliter, & implicatoriè eiusdem realiter ad seipsum ordo prioris, & posterioris realis, & physicus admitti potest: ita eiusdem ad seipsum metaphysicè metaphysicus prioritatis, & posterioritatis ordo, nonnisi stolidè potest admitti: vtriusque vero ratio est: quod in nulla linea, seu statu rerum idem ad seipsum ordinari concipiue prius adhuc, sine implicatione potest. Statuta vero metaphysica prædicatorum rei eiusdem constantia, & diuersitate metaphysica locus quæstioni est: an eorum alteri alterum metaphysicè præcedat? sic statuta constantia, & metaphysica diuersitate prædicatorum entis, siue substantiæ à se, cognitionis, volitionis, immensitatis in Deo locus quæstioni est; quodnam eorum alij, vel aliis metaphysicè præeat? ac proinde essentiæ metaphysicæ loco habendum, ponendumque sit: ita, vt cætera ipsum tanquam passiones metaphysicæ, & eius attributa metaphysicè sequantur. Primo igitur examinandum hic erit, deturne in Deo potentiæ intellectiuæ prædicatum à prædicato intellectionis, huiusque intrinseca possibilitate formaliter metaphysicè diuersum? Secundò an detur in Deo vera & formalis ratio obiecti? Tertio an in ipso vera habitus intellectualis ratio inueniatur? Quartò an vera ei ratio adsit speciei intelligibilis? Hæ enim omnino sunt, quæ nostram scientiam antecedunt, ex quibus tandem quintò eorum, quæ in hac scientiæ, & intellectualitatis linea in Deo esse comperiantur præcedentia, vel subsecutio facilè definietur.

QVÆSTIO I.

Deturne in Deo verum potentiæ intellectualis, prædicatum ab intrinseca scientiæ, siue intellectionis diuinæ possibilitate formaliter, & metaphysicè diuersum?

INTRINSECAM rerum, seu prædicatorum possibilitatem voco non repugnantiam, seu repugnantiæ in sui existentia exclusionem, quæ in

eorum quovis intrinſecè reperitur, potentiaque eius logica vulgo nuncupatur, nulliquè rei, ſiue prædicato vero, ac non chimærico, & ficto deeſſe poteſt. Vnde à rei, vel prædicati cuiuſvis actu ad potentiam, logicam ſcilicet, valere infallibiliter conſequentiam certiſſimum, ac Logicis etiam vulgatiſſimum axioma eſt. Quare ſtatuta ſemel diuinæ ſcientiæ, & cognitionis exiſtentia, quam d.1. demonſtrauimus, de eius potentia logica dubitari à nullo cordato poteſt. Idcirco de potentia intellectuali, à potentia hac logica, & intrinſeca diuinæ intellectionis diuerſa noſtræ quæſtionis titulus inquirit: quæ nimirum non ſola intellectionis, ſeu ſcientiæ diuinæ poſſibilitas ſit, ſed intellectiua potentia, & facultas. An ſcilicet, quemadmodum in nobis non ſola cognitionis, & intellectionis poſſibilitas, ſeu intrinſeca eius potentia eſt, ſed etiam intellectiua potentia, ita etiam eueniat in Deo?

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ, atque imbelles verosimilioris affirmatiuæ rationes.

1. POtentiæ intellectiuæ prædicatum à potentia logica, ſiue poſſibilitate intellectionis diuinæ adhuc metaphyſicè diuerſum conſtanter negarunt olim Aureol. apud Capreolum in 1.d.35. quæſt.1.art.2. Gabriel dub.2. & 3. quam ſententiam non mediocriter illuſtrauit Herize d.2.c.1. & 3. & poſt ipſum Albiz d.1.ſect.3.num.6.& ſect. 4. Hemelman t.1. tr.3.d.1. cap.5. Ruiz d.3.ſect.2. Petrus Hurtado d.20. metaphyſ. ſect.2. Paſqualigo d.19. ſect.2. Garſpar. Hurt. d.1. diff.1.Faſſol.quæſtion.14. art.1. dub.6. Salas 1.2. tract.11.d.2. ſect.6. n.31. & 34. Zuniga d.2. de Trin. dub.5. & 20. Sfortia lib.1. ſuæ Theol. num.40. Ribadeneyra de ſcientia d.2. cap.2. §.2. Referuntur & ex antiquis alij; quorum ea in re mens ſatis eſt dubia. Referri vero pro ea poſſunt quotquot Dei eſſentiam metaphyſicam ſcientia, ſeu intellectione actuali conſtituunt. Ij ſiquidem primum in omni linea metaphyſica prædicatorum Dei actualem ſcientiam, etiam metaphyſicè, fatentur: cum tamen potentia intellectiua à poſſibilitate, ſeu potentia logica diuinæ intellectionis diuerſa, ſi adſit, (vt minimum) debeat metaphyſicè in Deo præcedere. Idcirco Soar. d.30. metaph. ſect.15. n.4. & 9. potentiam intelligendi pluſquam logicam intellectionis ipſius diuinæ negare videtur: cùm Dei eſſentiam metaphyſicam intellectione conſtituat, ſed tamen num.12. & 13. concedit Deo vim intelligendi, & penetrandi obiecta, quæ è ſuo conceptu vt ſic ſignificata, & accepta præſcindit ab eo, quod ſit actiua phyſicè intellectiua eſt) vel non ſit eius phyſicè actiua, ſed ei realiter identificata. Hæc autem quomodo inter ſe, & cum opinione illa eiuſdem Doctoris de conſtitutione metaphyſica Dei per intellectionem cohæreant, viderint alij.

2. Secunda, ac verosimilior nobis ſententia eſt dari in Deo prædicatum potentiæ intellectiuæ à potentia logica, & intrinſeca intellectionis diuinæ, cui reipſa identificatur, metaphyſicè, & formaliter diuerſum: ita Henric. 1. part.art.36. qu.1.3. & 2. ad fin. Alenſ.1. part.quæſt.19. num.1. Scotus in 1. d.2. quæſt.7. & 8. quem ſua imitatur ſchola, Durandus d.35. qu.1. num.8. S. Thom. ibi qu.1. art.5. ad 4. ac 1. part.quæſt.41.art.4.ad 3.vbi ait: ***Saluari in Deo rationem potentiæ ſecundum modum intelligendi.*** Et qu.1. de potentia ***dari in Deo aliquod principium ſuæ operationis ſecundum rationem.*** Quod vt diſputationis præfatione notabamus fieri nequit, ni vera potentia pluſquam logica intellectionis in Deo admittatur, licet ſola ratione, & metaphyſicè ab ea diuerſa. Et communiter Dominicanorum ſchola. Molina 1. par.qu.41.art.4.§.*vera rei*, & qu.27. art.5. d.2. Vaſquez quæſt.13. art.2. num.30. d.60. cap.1. d.102.cap.1.n.1. d.119. cap.3. Arrubal.d.28. c.3.& 4. Ruiz d.3.ſect.4. Smiſing. tract.3. d.2. qu.1. n.13. Gilius 1. par.lib.2. tract.1. cap.12. tract.2. cap.4.Granad. controu.2. tract.1. d.1. num.5. & 6. d.3. ſect.2. Alarcon. ſect.2.d.1.cap.1. Tanner.d.2. qu.11.dub.5. Soar. n. citato, Machin. Raynaudus, Luiz. Torreſ. Ribus, Portugal. Horauante citati ab Hemelman ſupra, quibus adde Martinon 1. part.d.13. num.7. & Arriagam 1. par. d.15. ſect.3. ſub ſect.3. quos refert, & ſequitur, quoad hoc prædicatum in Deo adſtruendum, Quiros tract. 4. d.25. ſect.2. num.8. & quotquot huius prædicati veram, nec ſolum ratione noſtra metaphyſicam prioritatem reſpectu diuinæ intellectionis cum ipſo defendunt, quos infra referemus. Licet autem nobis vera, adeoque in ſcholis omnibus communis hæc opinio ſit, non tamen ita firmis argumentis ab omnibus eius patronis ſuadetur, vt eorum plura reiicienda non ſint, ne eorum infirmitas minorem de eius veritate pariat æſtimationem. Huiuſmodi autem illa omnia ſunt, quæ inde petuntur, quod ſcilicet in Deo ſit ratio veri, & realis principij ſuæ intellectionis. Etſi enim inde horum prædicatorum metaphyſica diuerſitas legitimè inferatur. Eſt tamen antecedens hoc probatu longè, quam concluſio prætens, difficilius, vt patet de ſe, clariuſque ex dicendis qu.2.

3. Nec firmiter arguitur. Deus intelligit: ergo poteſt intelligere: ergo habet potentiam intellectiuam diuerſam metaphyſicè à potentia logica, ſeu poſſibilitate intrinſeca actualis intellectionis. Probatur conſequentia ſiquidem ab actu ad potentiam legitima eſt conſequentia per omnes, etiam ſummuliſtas Dialecticos. Cæterum conſequentiæ ab actu ad potentiam neceſſitas ad potentiam logicam, ſeu poſſibilitatem actus vi formæ ſolum eſſe facilè dicetur; licet ratione materiæ in actibus, ſeu entibus actualibus, quæ eſſentialiter à potentia aliqua dependent, potentia, & vis operatiua illorum ſæpè etiam concludatur. Ad id autem ſupponi debet ea dependentia, quam in diuina intellectione à potentia intellectiua aduerſarij negant. Imo de phyſica dependentia negant omnes, quare nihil ſiue ratione formæ, ſiue materiæ ea conſequentia in re præſenti concludit. An vero aliunde ex illo antecedenti Deus intelligit potentia intellectiua, nec ſolum logica intellectionis, inferri in Deo aliunde poſſit, inferius videbimus.

4. Arguitur pro eadem ſententia, ſed robore non maiori. In Deo non eſt cognitio exiſtentis, ſeu futuri Petri, qui pure poſſibilis eſt: & tamen, ſi extra puræ poſſibilitatis, ad ſtatum abſolutæ exiſtentiæ aliquando extractus, vel extrahendus foret, cognoſceretur à Deo abſolute exiſtens, vel de præterito, vel de præſenti, vel de futuro: ergo eſt actu in Deo potentia ad cognoſcendum Petrum illum, cuius actu cognitio non eſt: ergo potentia cognoſcitiua Petri illius diuerſa ex parte obiecti (loquor ſemper ex ſuppoſitione veræ mihi ſententiæ præſcindentium formalitates ex parte obiecti rei eiuſdem) à potentia logica, ſeu poſſibilitate intrinſeca, ſeu non repugnantia diuinæ de Petro illo intellectionis. Nam retera actu poteſt cognoſcere illum. Vnde & reſpectu omnium exiſtentium contingentium, quæ de facto ſunt eadem potentia in Deo connincitur. Cum ea potuerint abſolute non exiſtere: ac proinde, & actualis eorum cognitio; cum tamen Deo poſſe illa cognoſcere, ac proinde, potentia illorum cognoſcitiua, deficere nequeat. Cæterum reſpondetur facile primo: re quidem vera actu eſſe in Deo potentiam illam cognoſcendi Petrum illum pure poſſibilem, exiſtentem, cuius cognitio, vt exiſtentis actu non eſt: ſed illam potentiam eſſe ipſammet poſſibilitatem, ſeu potentiam logicam puram cognitionis illius, quæ ſuo modo, & ſtatu abſolute eſt, etiam, cum actu, & exercite cognitio illius non eſt: vt de omni ente pure poſſibili neceſſario fatendum eſt.

5. Secundo, & verius reſpondetur; quoad totam intrinſecam formalitatem cognitionis, & repræſentationis formalis diuinæ cognitionis exiſtentiæ Petri illius non exiſtentis actu totam eius cognitionem eſſe: quia è conceptu cognitionis diuinæ, quæuis formalitas diuinæ cognitionis infinita, etiam per denegationem termini extrinſeci, actualis repræſentatio, & cognitio eſt, vt vniuerſim de omni prædicato diuino ſæpe controu.1. docuimus; quare omnium, quæ repræſentari, cognoſcique, pro quouis eorum ſtatu, poſſunt, de ſe formalis, & actualis eſt repræſentatio; licet eorum poſitio deſideretur extrinſeca, ſi creata obiecta ſint: cum autem hæc abeſt, non repræſenta

præsentationis actualis intrinsecæ Dei, sed obiectorum defectus est. Vnde potentia, quæ ad illa repræsentanda est, non est potentia ad cognitionem Deo intrinseca, sed potentia obiectorum ad existendum, siue eorum contingens possibilitas. Mitto alia, quæ ex dictis, atque statim dicendis facile infirma aperte cuiuis apparebunt. Probant alij, quia datur in Deo vera ratio obiecti suæ cognitionis: ergo, & vera ratio potentiæ. Probatur consequentia: quia non minus importat ratio obiecti in creatis distinctionem, & influxum in sui cognitionem, quam ratio potentiæ respectu cognitionis ipsius eadem importet. In primis antecedens dubium est negantibus nonnullis cum Herize vt q. vltima videbimus. Secundo in plurium opinione ratio obiecti, adhuc in creatis, non dicit influxivam vim in cognitionem, sed solam determinationem potentiæ, atque terminationem cognitionis: quod nec dicit posteriotitatem, aut prioritatem realem obiecti, & cognitionis: cum nec respectu actionis, & termini eam dicat: quandoquidem actionem cum termino, & effectu suo sæpè identificari plures docent. Posse autem identificari nullus negat. Tertiò posse dari (imo & de facto dari) cognitionem creatam sui ipsius repræsentatiuam de visione beata plures asserunt, & nostri Martinou. 1. part. d. 9. sect. 1. num. 5. cum quo alij ex nostris Recentiores omnem cognitionem, sui ipsius experimentalem cognitionem, & repræsentationem esse docent: ex quo constat, quam dubio antecedenti hoc argumentum innitatur, quamuis veræ nobis adhuc ex solutiones non sint. Verius tamen facilusque respondetur; rationem formalem obiecti, vt sic, non dicere distinctionem, & influxum respectu suæ cognitionis, vt contra Herize, qu. vltima ostendimus, dicere autem vtrumque potentiam cognoscitiuam vt sic. Cuius oppositum probandum contra aduersarios erit alia ratione, quam dabimus cert. 4. non autem à paritate petita ex obiecto.

CERTAMEN II.

Solidiores affirmatiuæ nostræ sententiæ probationes.

1. PRæfatam sententiam docuisse in primis videtur Arist. 1. ethicor. cap. 8. med. vbi, ne Deus dormiens, aut mortuus cogitetur, ait viuere, atque adeo in seipso operari debere cum autem actio, & operatio physica (nihil enim de personalibus productionibus naturalis, ethnicusque Philosophus cogitabat) intrinseca in Deo admitti nequeat, *quidnam* (inquit ille) *aliud præter contemplationem restat? quare Dei operatio præcellens beatitudine contemplatiua sine controuersia erit.* Vbi autem propria operatio est, & potentia ad operandum eiusdem generis, & ordinis esse debet. Mera enim rei possibilitas, non ad illam operandam, eiusve operationem est, sed solum ad eius esse, siue existentiam sine repugnantia. Sed de hoc loco iterum qu. 2. Mitto Iustinum Martyrem qu. 3. ad Græcos aientem: *qua differentia est potentiæ ad actum, ea est voluntatis diuinæ ad ipsum velle*: quia, licet Recentium solutio, & interpretatio non placeat, vt statim similibus Nysseni verbis applicata displicebit; tamen hoc opus Iustino impositum magnis fundamentis ostendit Cardinalis noster Bellarminus de scriptorib. Eccles. circa annum quinquagesimum.

2. Sed audiamus Nyssenum de opificio hominis c. 5. in hæc scribentem. *In natura diuina mens est & sermo. Consentaneum hîc quiddam est in homine: Nam in te ipso animaduertis, & sermonem esse, & vim intelligendi; quæ sunt vera illius mentis, & sermonis imago.* Nec valet loqui de mente, quæ *sit verbi, seu sermonis increati*, quæ secunda est Trinitatis persona, notionalis potentia: loquitur enim de mente, quæ est vis intelligendi, seu intellectiua propriè: quæ quidem, nec respectu verbi erit talis, si sola intellectio in Deo sit: quæ mens quidem nonnisi impropriè, & abusiuè dicetur, licèt potentia notionalis dici possit. Neque enim mens, & intellectio synonyma nomina sunt: quare in significatione propria, de eadem metaphysica formalitate obiectiua in sententia obiectiuarum præcisionum, quam supponimus, vtrumque dici minimè potest. Ad hæc, vt mysterium suadeat diuinarum processionum assumit, quod in intellectione, & mente, qua talibus, non autem, vt notionali potentia, & processione contingit, ne idem per idem suadeat, nec re dubia doctrinam Catholicam confirmet: cum dubium sit in nobis verbum à formali intellectione diuersum, cum intelligimus, produci; certum autem ex mente produci intellectionem: ex quo aliquid à Deo ex mente produci intentus posse suadetur. Nec satis est, quod respondebant Recentiores Iustino: nempe loqui de distinctione mentis à cognitione secundum nostrum modum intelligendi, & significandi, non autem ex parte obiecti. Etenim Nyssenus expresse duo illa mentem, & sermonem, seu cognitionem in natura diuina esse tradit, ad eiusque instar in nobis: quare non in solo nostro concipiendi modo, sed in obiecto ipso eorum ponit metaphysicam diuersitatem.

3. Probatur vlterius. Quia intellectus, & voluntas frequenter in Scriptura, & Patribus Deo tribuuntur, quæ sunt synonyma intellectiuæ potentiæ: ergo hæc proprietate sermonis est in Deo admittenda diuersi metaphysicè ab intellectione. Antecedens patet ex Cyril. 11. Thes. fin. & 1. in Ioan. cap. 5. post med. Damasc. 1. fid. disp. 15. sub med. Euseb. Cæsar. 11. præparat. cap. 10. ac mentis nomine præter datum Nysseni Dionys. 7. de diuin. nom. circa med. Iren. lib. 2. cap. 48. init. præter eos, qui verbum ex mente Patris procedere docent apud Ruiz disp. 2. de Trin. sect. 2. & apud nos disput. 3. & 4. de Trinit. insuper Augustin. & alij ex memoria secunda Patris. Denique 6. Synodo sæpe, & in epist. Agathonis art. 4. duplex in Christo voluntas, duplexque operatio diuina scilicet, & humana definitur. Ac Iustinus Martyr, & alij voluntatem ab actu volendi in Deo, formaliter distinguunt ex quo ad intellectum, eiusque actum eundem est consecutio. Vnde constat, quo iure Ruiz d. 3. de scientia temeritatis notet Aureolum, quod potentiam intellectiuam Deo absolutè neget. Nec satisfit his locutionibus potentia intellectiua, siue intellectu virtuali, qui talis absolutè, & simpliciter non est, nec dici potest, sed cum suo addito *virtualiter*, quod à Patribus non apponitur. Nec magis præstat intellectus, & mentis nomine potentiam logicam intellectionis significari, vt statim ostendam cert. 3. ostendimusque. Consequentia quoad proprietatem acceptionis contrahit cert. 3. vbi ostendemus è propria eius vocis acceptione nihil absurdi Theologici inferri: inde autem eius ab intellectione obiectiua metaphysica diuersitas probatur: quia, vt super diximus, intellectus, & intellectio proprietate sermonis synonymæ voces, & conceptus formales non sunt, sicut *gladius, & ensis*: ergo diuersum habent significatum proprium, quod menti, & audienti obiciant (in opinione præscindentium obiectiue, in qua disputamus) vel idem sub diuerso respectu, & connotato, in præscindentibus solum formaliter, quod satis ad diuersitatem prædicatorum in horum opinione est. Nec satis est intellectum nonnunquam in Scriptura pro actu vsurpari, vt cum Regius Vates sæpè à Deo expoſcit: *da mihi intellectum*: quoniam non facultatem, & potentiam intellectiuam petit, sed intellectionem. Primo enim ibi intellectum impropriè pro intellectione vsurpari ratio cogeret, si ita acciperetur: quæ in casu præsenti non adest, vt videbimus infra, ac proinde propriè est ea vox accipienda. Secundo nec Dauid intellectionem nomine intellectus impropriè accepto à Deo petit. Siquidem illum petit, vt seruetur & consideret Dei mandata, legem, & mirabilia tanquam mentem, & facultatem ad ea habenda. Petit ergo intellectum, idest eiusmodi potentiam à læculi erroribus, passionibus, vanitatibusque expeditam. Potentia enim impedita perinde est, ac si non esset. Vnde delirio occupatos amentes, idest sine mente esse vulgo dicimus.

4. Stat rursus hæc eorum prædicatorum diuersitas ex illo ad Ephes. *Secundum propositum voluntatis sua*: vbi *propositum* significat Dei volitionem, hæcque dicitur esse voluntatis diuinæ: ergo diuersa formalitas est, & significatur nomine voluntatis, cuius volitio, & propositum est, à volitione, quæ illius est, & propositi nomine significatur. Neque enim nisi inepte sui ipsius aliquid esse dicitur, sui esse idem ipsum. Respondent Recentiores primo

primo diuersitatem ex noſtro modo concipiendi ſatis ad id fore, licet nulla ſit ex parte obiecti, ſeu ſignificati diuerſitas. Sed contra quia iuxta hanc ſolutionem enſis idem gladij eiuſdem ſignificati dici recte poteſt, quod eſt ridiculum. Reſpondent ſecundo. Illud *propoſitum*, non ſignificare dilectionem Dei neceſſariam, ſed liberam Dei decretum: ſed quid inde an reſpectu decreti, ſeu dilectionis liberæ Dei adnititur potentiæ, & voluntatis ratio ſiue formalis, ſiue virtualis: hæc nequit eſſe volitio neceſſaria: ergo aliud prædicatum eſt in Deo voluntatis, quæ formaliter metaphyſicè volitio non ſit. Secundo in veritatibus principijs quidquid volitionis diuinæ formalis in decretis liberis Dei eſt, formaliſſimè, & indiuiſibiliter in volitione Dei, qua in ſe neceſſario fertur, eſt: cum ſit infinita è ſuo conceptu per denegationem termini, etiam extrinſeci, ſicut reliqua omnia prædicata diuina: quare, ſi ad volitionem liberam, qua volitio eſt, adnititur potentia volitiua, nequit non ad volitionem neceſſariam aſſignari. Illa enim ipſa volitio Dei neceſſaria reſpectu ſui, libera eſt reſpectu creaturarum: omnem quippe volitionem, volibilium, pro cuiuſque dignitate, & pro modo neceſſitatis, ſeu libertatis in ſe continet: eſtque è ſuo conceptu indiuiſibili omnivolitio, ſicuti & ſcientia Dei eſt omniſcientia. In eoque eſt libertatis diuinæ ineffabilis myſterium, nuſquam pro hoc ſtatu ſatis explicandum, imo neque aſſequendum: quod ſcilicet tunc additione illa volitionis ſupra eam, quia ſe neceſſariò amat, alia præterea à ſe libere nolit, aut velit. De quo plura ſuo noſtro tamen modulo) controu. 4. tomo ſecundo.

CERTAMEN III.

Viteriores à ratione probationes.

1. A ratione probatur eadem ſententia primò. Quia Deus proprietate ſermonis verè, formaliter, & propriè eſt potens intelligere: ergo habet potentiam intellectiuam. Probatur conſequentia. Quia effectus formalis nequit alicui adeſſe ſine forma: aſt forma huius concreti, ſeu effectus formalis, *potens intelligere*, eſt potentia intellectiua: ergo nequit proprietate ſermonis Deo adeſſe, ni ei potentia adſit intellectiua. Dices, vt ſupra aiebas concretum hoc potens intelligere ſatis conſtitui potentia logica, ſiue poſſibilitate intellectionis. Sed contra: quia, vt diximus ſupra, potentia logica, ſiue poſſibilitas tantum eſt potentia eſſendi in ſe illud ipſum, cuius potentia logica, ſiue poſſibilitas eſt; non autem potentia ad operationem, ſiue phyſicam, ſiue intentionalem, ſiue grammaticalem: ergo nequit conſtituere potentem intelligere, quod eſt aliquo ex his modo operari. Antecedens probatur: quia intellectio noſtra è ſua poſſibilitate nequit dici potentia intellectiua, neque ab illa conſtitui proprietate ſermonis potens intelligere, adhuc grammaticali operatione intellectionis. Alioqui nos duplicem intellectiuam potentiam, intellectum, & mentem, ac duplicem etiam voluntatem proprietate ſermonis haberemus. Quod abſque propria ſtoliditate, & alieno riſu dici nequit. Dices intellectionem noſtram eſſe neceſſario operationem phyſicam, vel illam ſupponere: quare, & potentiam phyſicam operatiuam: quod nequit eſſe potentia Logica, ſeu poſſibilitas intellectionis ipſius, cum nequeat ſui ipſius phyſica operatiua potentia eſſe; ac proinde in creatis nequit conſtituere potentem intelligere; ſecus vbi nulla alia potentia præter logicam eſt ad intelligendum, ſicuti in Deo. Præcluſi ſolutionem verbis illis potentia ad operationem adhuc intentionalem, vel grammaticalem.

2. Contra ſecundo: intellectio creata, qua intellectio phyſica operatio non eſt: licet qua creata phyſica operatio, ſeu effectus illam ſupponens ſit: quare neque potentia creata intellectiua phyſicè actiua erit, qua intellectiua formaliter, vt certam. 4. oſtendemus. Tertio. Si in creatis proprietate ſermonis forma conſtituens id, quod propriè potens intelligere, dicitur, qua tale, eſt aliud prædicatum potentiæ phyſicæ operatiuæ intellectionis, neque huius potentia Logica, huc intrinſeca poſſibilitas ſufficit, vt propriè loquendo potentem intelligere conſtituat in Deo, in quo potentia intellect omnis diuinæ phyſicè operatiua non eſt, prædicatum potentis intelligere proprietate ſermonis admittendum non erit: ſed hoc à Deo erit relegandum: quemadmodum & prædicata alia, quæ in creatis proprietate ſermonis aliquid Deo impoſſibile ſignificant. Audendum ergo neceſſariò aduerſarijs erit à Deo prædicatum potentis intelligere reijcere, & proprietate ſermonis huius argumenti antecedens negare. Quod neſcio an ſatis tutò negabunt, ſine vllius Theologi ſcholaſtici exemplo; 1mo contra receptam ab omnibus locutionem. Tertiæ huius impugnationis robur exeritur. Etenim, quia ratio potentiæ productiuæ phyſicè in creatis proprietate ſermonis concernit neceſſario in effectu phyſicam producibilitatem, atque cauſæ, & effectus realem diſtinctionem, ac proinde nec potentia Logica rei creatæ ſatis eſt ad conſtituendum potentem rem ipſam producere: nequit Dei potentia Logica, ſeu intrinſeca poſſibilitas eſſe, dicive potentia phyſica producendi Deum, ab æve conſtitui Deus potens ſeipſum producere: ergo, ſi conceptus potentiæ intellectiuæ creatæ proprietate ſermonis dicit vim phyſicè operatiuam intellectionis, ac proinde potentia logica, ſeu poſſibilitas intellectionis potentia intellectiua dici, aut potentem intelligere proprietate ſermonis nequit conſtituere: nec potentia logica, ſeu poſſibilitas intrinſeca intellectionis diuinæ potentia intellectiua Dei erit, neque potentem intelligere Deum proprietate ſermonis poterit conſtituere.

3. Probatur ſecundò: quia Deus proprietates ſermonis intelligit: ergo in Deo eſt id, quod intelligit, & intellectio, qua formaliter intelligens redditur: ergo potentia intellectiua. Prima conſequentia probatur: quia de formalitate intellectionis ſolum eſt eſſe intellectionem, ſeu repræſentationem formalem ſui obiecti: intelligens autem vlterius aliquid proinde requirit, quod phyſicè, aut metaphyſicè ea afficiatur, aut informetur. Dices denominationes metaphyſicas, & in concreto metaphyſico ſignificatas, quandoque eius abſtractis competere, quin vlla alia formalitas addatur ex parte obiecti, ſed tota diuerſitas ſit ex parte modi noſtri concipiendi, & ſignificandi, vt patet in hoc nomine *entitas*, & *ens*, ſubſtantiue, & neutre ſumpto, quod idem proſus metaphyſicè ex parte obiecti ſignificat, vt controuerſ. 1. contra nonnullos Recentiores docebamus. Contra vero, quia id ſpecialiſſimum eſt in eis concretis, & abſtractis entis exiſtentis, & quæ eſſe ſignificent, & exiſtere: neque in aliis vllis, quæ de formali operationem, adhuc grammaticalem, important (vt in noſtro caſu) ſimile aliquid reperietur: neque enim operatio phyſica dicetur abſolutè operans phyſicè, neque intentionalis operans intentionaliter, neque operatio grammaticalis operans grammaticaliter, vt notum omnibus eſt.

4. Ratio autem ſpecialis nominum illorum, quæ eſſe, & entitatem, ſeu exiſtentiam ſignificant, vt idem omnino ſubſtantiua concreta, neque ampliùs, quàm abſtracta ſignificent, eſt: quia formale ſignificatum earum vocum adeo intrinſecum, & eſſentiale, ac neceſſarium ipſis eſt, vt ſine eo eſſe, concipique nequeant: quare nec ſeorſim ſignificari: cum autem inſuper in re, & formalitate ſua ſint abſtracta ipſa entitatis, & exiſtentiæ, ſintque rationes formales, & primæ in linea formali eſſendi rei toti, & cuicumque concretè ſiue phyſicè, ſiue metaphyſicè enti, ſeu exiſtenti, ſe etiam ipſas denominant, atque concretè ſignificatæ ſunt, & exiſtunt: ne in infinitum formalitatum, ſeu formarum eſſendi, aut exiſtendi progrediamur, atque ipſæ primæ formalitates eſſendi, ac exiſtendi in linea formali eſſe deſinant. Sicuti, & operatio non ſolum effectus producti, ſed ſui etiam ipſius productio eſt, atque à ſeipſa denominatur producta: & præſentia ſeipſa ſuo ſpatio præſentatur ob rationem eandem, quæ in concreto intelligentis, & intellectionis nuſquam apparet. Iam vero admiſſa diuerſitate formali metaphyſica intellectionis, & eius, qui ea intelligit, in Deo, inferri in ipſo prædicatum potentiæ intellectiuæ, vt ſecunda conſequentia huius argumenti deducebamus

Digitized by Google

cebamus, probatur: quia, etsi per possibile, vel impossibile (iuxta varias opiniones constituentes intellectionem, vel in actione, vel in sola qualitate) Deus se solo intellectionem produceret, ac trunco viret, tamen non redderetur truncus intelligens, ex eo præcisè, quod non haberet potentiam, siue capacitatem intelligendi: ergo ex parte subiecti denominandi intelligentis necessario potentia intellectiua, seu capacitas intelligendi supponitur. Confirmatur: quia sensationes materiæ primæ in vulgari, & veriori sententia subiectantur, quin eam sentientem reddant: quia capacitatem, seu potentiam sentitiuam non habet. Cum ergo Deus intelligens dicat vltra intellectionem subiectum ea denominatum, ex parte etiam huius dicet potentiam, seu capacitatem intellectiuam, vt secunda consequentia interebatur.

5. Probatur tertiò: quia vt controu. 1. d. 2. qu.... probabamus, essentia metaphysica Dei in prædicato entis à se adæquate constituitur: quod quidem est radix metaphysica, licet non physica, cæterorum Dei attributorum, ac proinde intellectionis diuinæ, quæ vnum ex diuinis attributis est: ergo & respectu huius præcedit metaphysice saltem, & radix metaphysica est: ergo & est potentia intellectiua. Nihil enim nomine potentiæ intellectiuæ, siue physicæ, siue metaphysicæ contendimus, nisi prædicatum, seu rationem, quæ & in Deo sit, & alterutro modo radix sit intellectionis. Secundò: in hc præcedente metaphysicè essentia metaphysica Dei, seu Deitate, & Deo essentialiter metaphysicè constituto, est capacitas suorum attributorum, ac proinde intellectionis, & intelligendi, siue eam formalem, & proximam, siue remotam, & radicalem appelles, siue positiuam, siue præcisiuam: quia, licet à potentia etiam formali intellectiua præscindat, aptum tamen natum est pro signo rationis pòsteriori intelligere, sicut esse æternum, immensum, & omnipotentem, &c. atqui ea capacitas, & aptitudo est intellectiuitas diuina: atque ex alia parte nequit esse potentia logica, siue possibilitas intellectionis: hæc quippe intellectionis est solius possibilitas, seu capacitas essendi ei solum, quod possibile per ipsam formaliter metaphysicè, seu nostro intelligendi modo constituitur. Nihil enim aliud est, quam non repugnantia essendi id ipsum, cuius possibilitas est, non aute capacitas, seu potentia prædicati alterius, vt intelligat, vel operetur, vt patet. Ex quo impugnata manet Recentium solutio: quod capacitas intelligendi, quæ est in essentia metaphysica Dei ad intellectionem (quod eius attributum est, secum identificatam, sit potentia logica, seu possibilitas intellectionis, licet in creatis, in quibus potentia, seu capacitas illa ad distinctam à se realiter intellectionem est, sit prædicatum diuersum.

CERTAMEN IV.

Quarta eiusdem sententiæ à ratione probatio ex prædicato viuentis.

1. QVartò arguo: quia Deus dubio procul viuens proprietate sermonis est: sic enim sæpe de eo absolute Scriptura clamat: atqui de ratione viuentis est, quod sit operans in se siue physicè, siue intentionaliter: ergo Deus est in se operans siue physicè, siue intentionaliter: at nequit constitui principium operans alterutro modo per operationem, siue physicam, siue intentionalem: v. g. intellectionem, vel amorem: ergo præter hæc prædicata dari debet aliud, quo, saltem intentionaliter, principium eorum intentionale constituatur. Id autem ipsum est ratio intellectiuæ, seu volitiuæ potentiæ. Dices Deum dici viuentem propriissimè vita omnino actuali, secluſa omni ratione vitæ potentialis, quod est genus vitæ nobilissimæ. Contra tamen: quia de conceptu vitæ actualis est esse operationem immanentem saltem intentionalem: atqui operatio in nulla linea saluari potest sine principio, seu potentia: ergo datur in Deo prædicatum potentiæ, quæ principium intentionalis operationis, siue actualis vitæ intentionalis sit, vel neque vita actualis, seu Deus actu viuens propriè admitti potest. Nec locus est effugio nihi aduertamus tuto, & familiari potentiæ logicæ, seu possibilitatis intrinsecæ ipsius intellectionis, seu vitæ actualis, quod sæpe præclusimus, vt patet. Dices Deum viuentem adhuc dici posse: quia processiones operationes vitales sunt, vt controu. de Trinit. dicebamus, verum conceptus viuentis in Deo communis Trinitati est, nec solum personalis: esse autem viuentem notionaliter personalis solum conceptus est, & proprius personarum producentium, non autem Spiritus sancti procedentis in Trinitate solum, nec producentis ad intra: quare hic viuens iuxta hanc solutionem non erit.

2. Respondent tandem Recentiores de conceptu viuentis, vt ad Deum viuentem extendi possit, non esse rationem principij operationis in se immanenter: sed solius viuentis creati, cuius vitæ, siue in actu primo, siue in actu secundo rationes omnes Deo adesse non possunt: iis quippe, & distinctio, & productio physica vitæ in actu secundo à viuente in actu primo, siue potentia vitali, reperitur: insuper esse accidens extra ea omnia, quæ in statu connaturali, & debito viuenti debentur: quæ omnia in Dei vita actuali per intellectionem, vel amorem deficiunt: quare mirum non est, si eidem deficiat potentiam, sintque principium supponere: quod & distinctionem ab eis operationibus Deo indignam dicit. Sed sic respondentes rogo: quidnam operationis vitalis adhuc intentionalis, seu vitæ actualis intellectioni, aut amori relinquatur? Dicunt reddere intelligentem identice. Bene: ergo reddere æternum, immensum, omnipotentem identice satis erit, vt æternitas, immensitas, & omnipotentia vita actualis Dei dicatur, ac Deus per hæc æquè propriè viuet. Dicunt primo id admitti à nostro Martino Perez de Trinitate: verum satis non est solutionis probabilitati ab vno admitti, cuius oppositu reliquis Doctoribus, non modo non asseritur, sed, tanquam indubitatum supponitur potius, quàm disputatur: imo neque à sic respondentibus Recentioribus admittitur.

3. Respondent secundo, eas solum rationes, quas in viuentibus creatis vitam actualem esse nouimus vitam etiam actualem in Deo esse admitti debere, imperfectionibus semotis: eiusmodi autem esse intellectionem, & amorem, non autem præsentiam, durationem, aut potentiam operandi ad extra, eorumve productiones. Contra tamen est; quia vel standum est prædicatis essentialibus vitæ actualis creatæ, vt in creatis essentialiter est, ad hoc vt in Deo admittatur; vel solum, vt est, esseve in Deo potest? Si primum: Deus nullatenus est viuens, quod expressè Scripturæ repugnat. Si secundum; idem omnino reperitur in æternitate, immensitate, &c. ergo & hæ vitæ actuales Dei erunt, ac per eas Deus propriè constituetur actu viuens contra omnes (Martino Perez excepto) imo & contra Recentiores sic respondentes, qui in eo ab ipso dissentiunt. Dices per nos etiam plura intellectioni Dei deficere, vt vita actualis sit, si essentia vitæ actualis creatæ sit seruanda: quare vita actualis diuina alio modo esse per omnes debet: ac proinde argumentum de vita actuali æternitatis, immensitatis, &c. contra omnes est. Sed contra est: quia admissa potentia intellectiua intentionali intellectionis, & volitionis, harumque ab altera intentionali, licet non physica, productione saluatur præcipuus vitæ tam actualis, quàm potentialis conceptus, & ratio: scilicet posse in se immanenter operari intentionaliter, & operatio immanens intentionalis sine vllo incommodo, aut imperfectione Deo indigna, earum, quæ in aliis vitæ creatæ, siue potentialis, siue actualis conceptibus intercedunt; ait hoc prædicato etiam sublato ab intellectione, & volitione diuinis nullum aliud restat, ex quo ad vitam actualem possit spectare, & ratione cuius nequeant spectare ad vitam actualem diuinam æternitas, & immensitas. Quod si hæ etiam metaphysicè, & immanentia identitatis à Dei essentia, & natura metaphysica procedere dicuntur, vt à metaphysica sui radice, vera physica processio non est. Intentionalis autem respectu earum esse non potest sicut respectu intellectionis, & volitionis, quæ sine ex intentionalis sunt.

4. Dices tandem: totum hoc, vocibus quidem, plenum esse, re tamen, & ratione vacuum. Nam immanentia quidem identitatis in natura metaphysica, & essentia Dei, etiam æternitati competit, & immensitati: neque magis obueniunt Deo in naturali suo statu constituto intellectio, & volitio omnium cognoscibilium, volibiliumque, quam æternitas, & immensitas: cùm ea omnia Deo physicè æque identificentur, æquèque necessario Deum metaphysicè

taphysicè in sua essentia constitutum, metaphysicè etiam consequantur: processio autem illa, seu progressio intellectionis,& volitionis intentionalis vera,& plusquam metaphysica non est: quam etiam habent æternitas, & immensitas. Verum facilè respondetur æternitatem, & immensitatem nostris durationibus, & localibus præsentiis respondere: quæ suo conceptu, vitales, nedum intentionales actus, & operationes, non sunt, resque, quæ entia sunt, & existunt, comitantur: quare neque gradum viuentis consequuntur; sicut intellectio, & volitio: quæ licet æquè connaturaliter Deo physicè identificentur, ac metaphysicè essentiam eius consequantur; tamen vt operationes eius immanentes intentionales non proueniunt, sicut intellectio, & volitio, quæ post naturalem potentiam suæ lineæ illam consequuntur: in quo creatas omnes vitales operationes, quoad in Deo admitti potest, imitantur. Quod autem vera, nec solum metaphysica progressio eorum actuum sit, licet non physica, intentionalis tamen, videbimus qu.4.

CERTAMEN V.

A ratione probatio vltima, & obiectionum solutio.

1. VLtima sententiæ nostræ probatio sit, quam Recens Theologiæ auditor contra recens cusum Herizæ efformabam, doctisque posthac placuisse video: quia prædicatum potentiæ intellectiuæ est perfectio sine imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedens, quod solum probatione eget, suaderur. Duplex enim imperfectio in prædicato potentiæ intellectiuæ excogitari potest. Alterum, quod naturæ, & essentiæ diuinæ metaphysicæ potentiæ prædicatum superaddatur: quasi aliud quo, adhuc metaphysicè, ad has egeat operationes. De quo modo non disputatur: an scilicet hac potentia ab essentia Dei diuersa metaphysicè egeat Deus, necne? quamuis ex dictis d.2. constet aliunde ad essentiam Dei metaphysicam non pertinere: neque id ex indigentia naturæ esse, sed ex metaphysica præcisione, ex qua neque alia attributa, sine quibus Deus re ipsa esse nequit, ad essentiam metaphysicam Dei expectant: quia solum prædicatum entis à se, & primum est, & reliquorum metaphysica radix, ex qua discursu metaphysico per legitimam consequentiam inferuntur. Atque admissa in Deo vera potentia intellectiua, ab essentia eius metaphysica distingui debere censent Molina, Albiz, & Alarcon citati, Bahl. leg.1.par.variat. qu.8. schol. cap.6. §.*Ego vero*, Granad. contr.1. tract.1. d.9.num.2.& alij. Contra vero non distingui iudicant Salas, Arrubal, Gilius citati,& Recentiores alij: Aſt licet nos primis consentiamus (vt dixi citata d.2. & hic inferius) nunc tamen ea quæstione abstinemus.

2. Secunda imperfectio, (&, cui maximè aduersarij insistunt) est: eiusmodi potentiam intellectiuam, seu volitiuam physicè actiuam sui actus, ac proinde ab eo distinctam esse debere: hanc autem imperfectionem potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ, vt sic, non conuenire, sed vt contractæ per prædicatum potentiæ eiusmodi creatæ, sic ostendo. Intellectio, qua intellectio, actio physica, aut effectus physicè productus essentia sua non est, alioqui intellectio, qua talis Deo repugnabit: ergo nec potentia intellectiua, qua intellectiua est physicè actiua. Patet consequentia: quia potentia actiua physica essentialiter est ad physicam actionem, vel effectum: atqui intellectio, qua intellectio, nec physica actio, neque effectus est: ergo potentia intellectiua (quæ, qua talis, ad intellectionem, qua intellectio, est) ad actionem, vel effectum physicum non est: ac proinde neque actiua physicè est, neque proinde à suo actu, vel effectu diuersa realiter esse debet. Antecedens primum certissimum est. Etenim, si de conceptu essentiali intellectionis, vt sic, & vniuersim sumptæ esset actionem, vel effectum physicum, ac proinde realiter à sua potentia diuersam esse; Deo propriè loquendo intellectio negauda contra Scripturam, & fidem necessario foret. Nec satis est hoc argumento euinci solam logicam potentiam supra à nobis impugnatam. Probat enim, etsi plusquam logica sit atque admittatur, actuam è conceptu, & formalitate sua non esse: quare eiusdem realiter ad seipsum esse posse.

3. Huic rationi a priori, vt vim habeat, inniti debet argumentum illud Salmanticensium Recentiorum Thomistarum, quorum adhuc puerorum ingenium magni nobis, quasi ex diuinatione sunt, tam vero adultorum, & docentium cunctis in plausu est. Nempe: licet intellectio nostra imbibat physicam egressionem, & receptionem ab intelligente, ac proinde physicam distinctionem ab illo, tamen datur absque his cum omni proprietate, & rigore intellectionis in Deo: ergo licet potentia intellectiua dicat actuitatem physicam in suum actum, creatam scilicet intellectionem, ac proinde distinctionem realem ab illa, dabitur eum omni proprietate, & rigore in Deo, licet sui actus actiua physice, & ab eo distincta non sit, sed ipsi potius realiter identificata. Ratio enim vtriusque est: quia intellectio, qua talis vniuersim, & præcise sumpta non dicit physicam à sua potentia egressionem, atque in ea receptionem: quare neque potentia physicam actuitatem in illam: ac proinde neque ab illa physicam distinctionem. Vnde nec repugnat vtramque reipsa identificari, atque in re physicè indistincti, & vnissima (Deo nempe) vtrumque prædicatum potentiæ intellectiuæ, & intellectionis cum omni proprietate, & rigore reperiri.

4. Inde etiam constat ad præcipuum aduersariorum argumentum aperta, & expedita solutio: Negando, scilicet, potentiam intellectiuam (& idem de volitiua esto) dicere essentialiter physicam in suum actum actuitatem, quare, & realem ab illo distinctionem, seu (vt Recentiores aiunt) posse augere per illum numerum rerum, quod actu identificato realiter cum sua potentia est factu impossibile. Constat enim ex ratione data assumptum hoc quouis modo explicatum de potentia intellectiua, seu volitiua, earumque actibus vniuersim falsum omnino esse; licet de specialibus potentiis, & actibus eiusmodi creatis sit verum. Quanquam neque de his ita absolutè verum sit, si in actione intellectio, & volitio creata constituantur. De ratione enim actionis physicæ non est a sua potentia physica progressio, & distinctio, vt quæst.2. ostendemus, sed solum termini, qui per illam progreditur realis à potentia distinctio: obiectio altera ex identitate etiam formali, & metaphysica essentiæ Dei cum scientia (ad quam necessario saltem metaphysicè debet potentia præcedere, cum tamen nihil adhuc metaphysicè essentiam Dei præcedere queat) constat assumptum de identitate etiam metaphysica, scientiæ, & essentiæ metaphysicæ Dei falsum prorsus esse.

5. Tertia oppositio. Potest concipi viuens, & intelligens in actu sine ratione viuentis in potentia, siue sine potentia. Idque nobilissimum genus viuentis, & viuendi è suo conceptu est: ergo & diuinum: quare à Deo relegauda potentia vitalis, & intellectiua erit. Respondetur negando maiorem. Nam eo ipso, quod concipiatur intelligens actu, concipitur ex parte subiecti subiectum capax intelligendi: in quo implicitè potentia deuoluitur intelligendi, & viuendi: quare saltem est ea ex parte antecedens. Quod si dicas: potest concipi intellectio, & vita actualis sine potentia, &c. distinguo antecedens, *sine potentia*, pro eo signo metaphysico faceor: pro signo priori metaphysicè saltem, nego. Est enim diuersa metaphysicè formalitas à potentia; cum sit essentia sua operatio vitalis, intentionalis saltem, quæ eadem metaphysica formalitas respectu sui esse nequit. Quoad secundam partem negatur etiam antecedens. Nobilius quippe viuendi, & vitæ genus est potentiæ, & actus vita, quam actus solius: cum potentiæ prædicatum nullam dicat imperfectionem, vt non dicere ostendimus proximè. Secundò, quia, vt cert. 3. ostendebamus, vita actualis sine potentia vitali chimærica est, atque impossibilis: quare imperfectissima.

6. Explicato antecedenti in bono sensu quo nos posset vrgere, satisfecimus. In alio vero, ex quo vrgeri non possumus (scilicet vitam actualem, excludendo vitam in potentia, quo excluditur actualis coniunctio cum actu) verissimum est. Sed inde contra nos nihil: tum potentiam intellectiuam Dei necessario, & identicè semper coniunctam cum actu in Deo ponimus: nec Deum in potentia ad intelligendum vllam esse posse admittamus: quod optimè docuit sæpe Sanctus Thomas & 1. contra

gent.

gent. cap. 28. (ex quibus locis contra noſtram ſententiam obiici ſolet) negans in voluntate Dei potentialitatem: *quaſi* (inquit) *conſideretur in potentia ad verumque: vt primo ſit volens, potentia, & poſtmodum actu volens; ſed ſemper eſt actu volens quidquid vult, non ſolum in ſe, ſed etiam circa creata.* Verbis autem aliis, quæ ex quæſtione 41.1. part. articul. quarto, ad 3. à Recentioribus opponuntur, ſolum agit D. Thom. de potentia, prout principium phyſicum actiuum eſt, dum eam in Deo reſpectu communis intellectionis, & amoris negat. Ac ſolum ſecundum noſtrum modum intelligendi, & ſignificandi concedi, vt ex contextu patet. Rurſus opponi poſſet, non dari ad proceſſiones diuinas (quæ actus intellectus, & voluntatis ſunt) potentias notionales, ne vltra quinarium numerum notiones excedant, ſi vltra proceſſiones diuinas potentiæ notionales dentur: ergo neque reſpectu actuum communium ſcientiæ, & amoris. Sed antecedens eſt falſum, vt conſtat ex contr. de Trinit. d. 4. qu. 1. ex cuius vero oppoſito non inferri plures quinque notiones eſſe vidimus eadem contr. d. de notionibus diuinis, quod ſi inferretur idem etiam ex conceptu proceſſionum inferretur. Denique permiſſo antecedenti negari conſequentia poterat: quia ex ea illud abſurdum non deduceretur, quod ex antecedenti deducebatur.

7. Denique opponit Aureolus, atque iudicio Recentium euidenter. Non minus eſt Deus idem re ipſa cum ſua intellectione: quam intellectio noſtra cum expreſſione obiecti, actioque, & vnio cum productione, & coniunctione: atqui ob eam identitatem horum non datur vera potentia in intellectione ad exprimendum obiectum, in vnione ad coniungendum extrema, aut in actione ad producendum: ergo neque in Deo ad intelligendum, ſeu intellectionem. Reſpondetur negando minorem. Nam expreſſio obiecti, & intellectio, vnio, & coniunctio extremorum, actio, & productio effectus idem non ſolum realiter, ſed formaliter ſunt: ac proinde nonniſi ficta potentia in his ad illa munera, ſeu actus eſſe poteſt. In Deo autem ſunt formalitates, & prædicata diuina, vt oſtendimus, inter quæ ſine ficto prædicato aliquo, poſſumus diſtinguere metaphyſicè inſtabis: Potentia hæc Dei ad intelligendum eſt potentia, vt ſit realiter ipſa intellectio, ſeu idem cum ipſa intellectione: Hoc autem eſt potentia logica, cùm Dei, tum ipſius intellectionis: ergo non eſt potentia intellectiua à potentia logica differens. Maior probatur: quia eſt potentia intelligendi identicè, ſiue per intellectionem ſecum identificatam, non autem non identificatam. Reſpondetur negando maiorem: Ad cuius probationem dicito: potentiam intellectiuam non dicere, quatalem, phyſicam identitatem cum intellectione, neque illam negare, ſed ab illa in ſuo formali conceptu præſcindere; licet ex prædicato ſimplicitatis, quo omnis realis compoſitio à Deo excluditur, tam potentia, quam reliqua Dei prædicata dicant identitatem cum intellectione, & alia: ad actum autem identitatis huius nulla in Deo datur vera, & realis potentia, ſed logica, vt ſummum ſeu rationis quemadmodum, & relatio identitatis vnius cum alio rationis eſt: cum ſit eiuſdem ad ſeipſum, quæ nonniſi rationis eſſe poteſt: vt differte docet S. Thom. 1. part. qu. 28. art. 1. ad 2. Tandem dices: de conceptu potentiæ, maximè actus neceſſarij, eſſe, exigere actum: ſed ad realem, & veram exigentiam requiritur inter exigens, & exactum vera diſtinctio, quæ non eſt in Deo reſpectu ſuæ intellectionis: ergo nec vera potentia ad illam. Sed in primis actus omnis verus potiori iure exigit potentiam veram: quare hac ſublata reſpectu intellectionis in Deo, & intellectio auferetur. Reſpondeo: exigentiam propriſſimè acceptam, ſeu phyſicam veram ſolummodo eſſe de conceptu veræ potentiæ, phyſicæ, non autem veræ potentiæ vt ſic, & intentionalis ſolum: licet exigentia minus propria pro connexione metaphyſica ſit de eius conceptu: ad quam ſatis eſt vnum conceptum ab alio diſtingui, metaphyſice atque ex illo inferri.

QVÆSTIO II.

An potentia intellectiua (idem eſto de volitiua) veram phyſicam, & abſolutè talem reſpectu ſui actus prioritatem habeat?

IDEM inquirimus, atque alij his terminis: an detur in Deo vera ratio actus primi reſpectu ſuæ intellectionis, vel amoris? inquiritur autem de vera prioritate, veroque actu primo. Nam de actu primo metaphyſico ſtatuta ſemel vera ratione intellectiuæ potentiæ, à poſſibilitate, ſeu potentia logica intellectionis diuerſa, dubium eſſe nequit, quin potentia hæc in Deo metaphyſicè præcedat. Sicut eſſentia metaphyſica Dei ea etiam ratione præcedit attributa, eorumque metaphyſica radix ab omnibus Theologis habetur. Ea vero potentia ab intellectione metaphyſice diuerſa admiſſa his adhuc eſſe poteſt, an inter eas vera aliqua, ac non pure metaphyſica prioritas, & poſterioritas interſit? vel phyſica abſolute talis, de qua hic, vel phyſica, quam dicunt virtualis, de qua q. 3. vel intentionalis, vera tamen, vt docti Recentiores contendunt. In qua multum de nomine à pleriſque certatur, vt videbimus q. 4.

CERTAMEN I.

Vera phyſica prioritas abſolutè talis potentiæ intellectiuæ communis reſpectu communis intellectionis à Deo relegatur.

1. CONcluſio eſt omnium nullo excepto, Theologorum licet enim diſtinguentes formaliter ex natura rei cum Scoto, vel realiter virtualiter inter diuina prædicata proportionatam ſuæ diſtinctionis modo potentiam vere productiuam phyſicè, ſeu phyſicè priorem, vel formalem ex natura rei, vel realem virtualem reſpectu intellectionis, & amoris communis defendant, vt videbimus: aſt ſine addito, vel formalis ex natura rei, vel virtualis, nemo hactenus potentiam intellectiuam, aut volitiuam phyſicè, & realiter ſuorum actuum actiuam, & priorem abſolute eſſe aſſeruit. Ratio eſt perſpicua: quia actiuitas, & prioritas phyſica vnius reſpectu alterius eſt actiuitas, ſeu prioritas cauſalitatis, vel originis: aſt neutra harum actiuitatum, ſeu prioritatum inter potentiam intellectiuam, aut volitiuam Dei, earumque actus eſſe poteſt: ergo neque eſt actiuitas, prioritas realis, & phyſica earum potentiarum reſpectu ſuorum actuum. Minor (quæ ſola probationem deniderat) facile oſtenditur. Quia nihil ſui ipſius actuum realiter, ſeve ipſo prius realiter, vel cauſalitate, vel origine eſſe poteſt (alioqui probandæ diſtinctionis perſonarum Trinitatis ratio nulla ſupperet: cum ea vnica ſit ex prioritate originis, & proceſſionis vnius perſonæ ab alia, nec alia à Conciliis, Patribus, & Theologis aſſignetur) atqui potentiæ eiuſmodi abſolute idem omnino phyſicè, & realiter cum ſuis actibus ſunt: ergo neque eorum actuum phyſicè, & realiter, eiſue abſolute ita priores eſſe poſſunt. Secundo probatur: quia ſi abſolute phyſicè à potentia, & virtute Dei actiua procederent: cum non procederent originaria, & propria perſonarum proceſſione, procederent cauſaliter: vnde & & eſſent creaturæ, atque non à potentia vitali intellectiua, ſeu volitiua (vt aduerſa ſententia adſtrueret) ſed ab omnipotentia procederent.

2. Verum contra hanc catholicam, méque iudice, dogmaticam, concluſionem nonnulla ab authoritate, &

à ratione ſatis ſubtilia opponi poſſunt. Primo Chryſoſt. hom.1.de incomprehenſibili Dei natura dicens: *Non ex ſapientia ſubſtantia, ſed ex ſubſtantia ſapientia eſt*, in Deo nimirũ, quibus ſimilia paſſim apud Patres inuenies: atque item Dei eſſentiam eſſe principium actiuum, radicem, & receptiuum intellectionis, & volitionis, atque vniuerſim attributorum. Hæc autem de principio vtroque, & radice metaphyſica, non autem phyſica intelligenda ſunt, & modo noſtro concipiendi, vt Cyrillus, qui ſæpè ita loquitur, pro omnibus reſpondit. 11. Theſ. cap. vnico his verbis. *Fruſtra igitur contenditis nullo modo aliquid accidere Deo poſſe; cum multa in eſſentia eius, quaſi accidentia concipiantur*. licet accidentia, & effectus eſſentiæ vere non ſint: vt ſtatim clarius edixerit ſcribens. *Nonnunquam, quaſi accidentia, etiamſi non omnino accidant Deo, hæc dicere, & mente accidentium modo concipere, nos cogi.* Hunc etiam explicatum habent Auguſtini verba qu.15.& 16. ex libro octoginta trium. Nempe: *Deum eſſe cauſam ſuæ ſapientiæ*, atque ex 7. de Trinit. cap.1. *illi*, (ſcilicet Patri) *qui eſt cauſa, vt ſit, eſt etiam cauſa, vt ſapiens ſit*, quamuis germanior poſtremi huius loci ſenſus ſit: Patrem, neque ſuæ eſſentiæ, neque ſapientiæ cauſam, aut principium, originis adhuc, habere: cùm à ſe, & cauſaliter, & originariè, ſeu non ab alio ſit.

3. A ratione oppones primo: diſtinctionem principij, ſeu potentiæ actiuæ à ſuo termino ideo præcisè poni debere, quia realiter ſui termini reſpectiua tranſcendentaliter eſt: Dei autem potentiam phyſicè actiuam reſpectiuam realiter tranſcendentaliter eſſe non debere, vt de omnipotentia ſupra oſtendimus, quam à creaturis, quarum actiua phyſice eſt, quæque diſtinctæ realiter ab ipſa ſunt, re ipſa omnino abſolutam eſſe docuimus. Citius ergo potentiæ Dei, phyſicè etiam actiuæ ad intra, à ſuis terminis abſolutæ realiter tranſcendentaliter aſſeri debent, vbi eiuſmodi reali reſpectui obeſt identitas, ac proinde ad terminum ſecum identificatum re ipſa eſſe poterunt. Verum non inde probatur neceſſitas diſtinctionis realis potentiæ phyſicè productiuæ à termino producendo, quod ſui termini realiter tranſcendentaliter reſpectiua eſſe debeat. Hoc enim adhuc in creatis ſub lite, & iudice eſt. Diſtinctio autem neceſſaria cauſæ, aut principij phyſicè productiui à termino cauſando, & producendo certiſſima, & indubitata à Patribus, & ſcholaſticis eſt: qua ſublata myſterium Trinitatis ſine ratione, ac probatione manebit.

CERTAMEN II.

Subtiliores obiectiones propulſantur.

1. OBiicies iterum à ratione. Datur potentia actiua phyſica, ſeu principium actiuum notionale reſpectu proceſſionis, ſeu actus notionalis, cum quo phyſicè identificatur in diuinis: ergo & dari poterit in Deo potentia phyſica actiua intellectualis, & volitiua reſpectu intellectionis, & amoris, ſeu actuum, cum quibus re ipſa, & phyſicè identificantur. Communis nobiſcum in præſenti concluſione ſentientium ſolutio eſt; diuinas proceſſiones alias actiuas eſſe identificatas realiter cum perſonis diuinis producentibus, alias paſſiuas perſonis diuinis procedentibus realiter identificatas, vt communius Theologi ferunt id quod, licet verum ſit, non tamen vt eorum plures reputant dogmaticum, vt oſtendimus controu. de Trinit.d.3. eo vero poſito diſtinguunt antecedens *reſpectu proceſſionis paſſiuæ*, realiter diſtinctæ à principio notionali, vtpote identificatæ cum perſona procedente, realiter à producente diuerſa, concedunt antecedens; *reſpectu proceſſionis actiuæ*, cum potentia notionali, & principio producente identificatæ realiter, negant antecedens; ac ſubinde conſequentiam, in qua infertur potentiam intellectiuam, ſeu volitiuam phyſicè actiuam eſſe reſpectu intellectionis, ſeu amoris ipſis identificati: in quo ſolum eſt repugnantia, vt vidimus. Atque hæc ſane ſolutio vera quidem, facilis, & valde probabilis eſt: cum reſpectu proceſſionis actiuæ potentia actiua notionalis communis à Theologis non admittatur.

2. Cæterum cum huius oppoſitum probabile etiam ſit, nobiſque veroſimilius controu. & d. citatis de Trinit. (dari ſcilicet potẽtias notionales actiuas phyſice reſpectu proceſſionum, etiam actiuarum, re ipſa cum illis, & perſonis producentibus identificatarum) nolumus argumenti huius ſolutionem ex oppoſitæ ſententiæ probabilitate (licet magna) pendere. Tum: quia, licet adeo probabilis vera tamen nobis ea ſententia non eſt. Tum: quia nolumus argumenti contra certiſſimum, ac fere dogmaticum euidenſque principium, de impoſſibilitate productionis eiuſdem à ſeipſo, ſolutionem doctrinæ ſolum probabili inniti: tum denique, quia ſolutio à nobis in oppoſita opinione adhibenda vtilem aliis difficultatibus doctrinam exhibebit. Admiſſo ergo iuxta oppoſitam noſtram ſententiam memoratam antecedenti reſpectu proceſſionum etiam actiuarum, neganda eſt conſequentia, vt clarius conſtet eius argumenti debilitas, atque principij illius de repugnantia productionis phyſicæ à ſeipſo, ac proinde & eiuſdẽ ad ſeipſum phyſicæ actiuitatis, veritas inconcuſſa.

3. Diſparitas eſt: quia actiuitas notionalis phyſica ad actiuam proceſſionem ſecum realiter identificatam non eſt ad eam tanquam ad terminum producendam, inter quem, & potentiam actiuam phyſicam neceſſaria eſt diſtinctio, vti principium, quod ſtatuimus, & defendimus, docet, atque in myſterio Trinitatis conſtat; ſed ſolum eſt ad proceſſionem ſibi identificatam, & actiuam tanquam ad viam cauſalem, vel cauſalitatis, ſeu originis. De cuius ratione non magis eſt à principio, quam à termino re ipſa diſtingui, vt fusè citata controu. & d.de Trinit. monſtrauimus, licet formaliter, & metaphyſicè ac noſtro concipiendi modo diuerſa ſit: quia ad inſtar viæ inter Thebas, & Athenas (vt ait Ariſtoteles) cogitatur, quæ ab vtroque termino, & extremo re ipſa diuerſa eſt. Si autem reſpectu intellectionis, & amoris communis, communis potentia ſiue intellectiua, ſiue volitiua actiua phyſicè admittatur, ad ea, tanquam ad producenda, atque ſuæ actiuitatis terminos, comparari debent: atque reſpectu ſui tanquam termini producendi, nec ſolum viæ ad producendum terminum vlteriorem daretur actiuitas, idemque re ipſa, ſeipſum phyſicè produceret (cum vlterior terminus producendus non adſit) quod implicat.

4. Dices tamen: cur non poſſet potentia intellectiua communis comparari re ipſa ad communem intellectionem tanquam ad viam ſolum. Reſpondeo facilè, & apertè: quia id ſolum via realis cauſalitatis, ſeu originis phyſice, realiter, & verè eſt, per quam ponitur in rebus aliquid, ſiue identificatũ cum ipſa, ſiue realiter ab ipſa diuerſum, diuerſũ tamen realiter à potẽtia phyſica actiua; via enim realis, ac non ficta eiuſdem ad ſeipſum cõcipi, nedum eſſe re ipſa, nequit, intellectione vero, vel amore communibus nihil re ipſa à potentia diuerſum ponitur, ſiue identificatum cum eis actibus, ſiue ab eis realiter diuerſum: ac proinde, ſi ad illos potentia notionalis actiuè phyſice comparatur, ad illos non tanquam viam ſolum, ſed tanquam terminum etiam producendum comparanda eſt: cum non habeat terminum vlteriorem, ad quem eius potentiæ actiuitas phyſica ſit: hoc autem repugnat, vt diximus, cum potentiæ communi, ſiue intellectiuæ, ſiue volitiuæ, earum actus re ipſa abſolute identificentur.

5. Ex hoc vero occurritur etiam facilè alteri obiectioni, quæ ex alia noſtra doctrina eiuſdem controu. de Trin. d.4.q.2. peti poſſet. Docuimus enim ibi potentiam notionalem ſiue proximam, ſiue remotam, non ita ex communi, & perſonali perſonæ producentis cõſtitui, vt horum quoduis partialis potentia actiua notionalis formaliter ſit; ſed ita, vt commune (pura intellectiua potentia) de ſuo conferat energiam, ſeu virtutem ſeminalem, & fœcunditatem, impeditam tamen, ſi ſecundum ſe ſpectetur, identitate cum termino producendo; perſonalitas vero, v.g. Patris, ipſi adiuncta identicè conferat expeditionem: quia, cum à perſonalitate filij differat, potẽtiam intellectiuam in huius identitatis ſtatu differre eam à filio facit producendo; ex quo illa qualis, qualis energia, & ſeminalis virtus intrinſeca potentiæ intellectiuæ communis, cum intrinſeca ipſi ſit, reſpectu proceſſionis (quæ intellectione communi etiam conſtat, vt ibi d.3. oſtendimus) videtur adhuc admittenda: ac proinde aliqualis phyſica actiuitas potentiæ

intellectiuæ

Digitized by Google

intellectiuæ communis tanquam viæ. Reſpondetur tamen obiectionem hanc maiorem vim habere, ſi in communi potentia intellectiua actiuitatem partialem formaliter admitteremus, vt patet, ſed nihil probat.

6. Etenim energiam illam potentiæ intellectiuæ communis actiuam realiter formaliter eſſe nō admittimus, ſed partem ſolum potentiæ notionalis actiuæ formalis, eamque energiam impeditam eſſe per identitatem cum termino producendo, quo impedimento per identitatem cum perſona producente liberatur. Si autem eo impedimento liberari non poſſet per identitatem cum perſona à termino illo producendo, ſicut impedimentum neceſſarium, illi eſſet potentiæ communi, ita etiam energia, ſeu fæcunditas illa, inchoata, & ſeminalis adhuc, eſſet chimærica, & impoſſibilis: cum autē reſpectu intellectionis communis diſtinctio realis ab illa impoſſibilis ſit, quia neque per identitatem cum perſona producente (cui etiam intellectio communis identificatur) ab identitate reali potentia intellectiua liberatur, atque intellectio, qua communis præciſe eſt, proceſſio actiua, vel paſſiua non ſit, ſed vt identificata cum perſona producente ſit actiua proceſſio, & cum perſona procedente proceſſio paſſiua, & vtrumque habeat non reſpectu ſui, ſed reſpectu perſonæ procedentis, ſit plane potentiam intellectiuam communem, nec ſecundum ſe, nec vt identificatam adhuc perſonæ producenti, eſſe phyſicè actiuam reſpectu communis intellectionis, ſiue tanquam viæ, quia vt ſic proceſſio non eſt, ſiue tanquam termini, quia intellectio communis terminus producendus non eſt. Licet vt identificata perſonæ Patris vtraque potentia intellectiua ad intellectionem vt potentia notionalis actiua phyſicè tanquam ad viam comparari queat.

7. Dominicani Recentiores, ingenio nobiles, manuſcripto de ſcientia Dei relati à Ribadeneira ſupra. c.4. n. 55. admiſſa diſtinctione virtuali potentiæ intellectiuæ à cognitione contingenti, ſeu contingentium in Deo, aiunt ſaluari poſſe in potentia hac phyſicam abſolute, & ſimpliciter actiuitatem, & actum primum reſpectu eius cognitionis, licet abſoluta, & ſimpliciter ratio productionis phyſicæ ſaluari nequeat. Extremum hoc addunt, ne vnicum argumentum diſtinctionis realis formalis diuinarum perſonarum ex abſoluta, & ſimpliciter productione, & proceſſione phyſica earum à Patribus datum vel incurrant, vel euacuent. Sed certe cum non maior diſtinctio inter producens, & productum actu, quam inter productiuum, & producibile requiratur: ſi ad productiuum, & producibile abſolute, & ſimpliciter tale diſtinctio realis virtualis ſatis eſt, ad producens, & productum actu abſolute, & ſimpliciter ſatis etiam erit: vnde male Patres, & Theologi omnes ex productione, & proceſſione perſonarum abſolute, & ſimpliciter inferunt abſolutam, & ſimpliciter talem diſtinctionem: cum hæc inter ſolum diſtincta realiter virtualiter, æque atque actiuitas, & producibilitas phyſica abſolute, & ſimpliciter talis, dari queat.

8. Quod autem non maior diſtinctio inter producens, & productum actu abſolute, & ſimpliciter tale, quam inter productiuum, & producibile abſolute tale requiratur, probari facile poteſt. Primo, quia æqua eſt oppoſitio relatiua abſolute, & ſimpliciter inter productiuum, & producibile abſolute, atque inter abſolute producens, & productum: ergo tanta eſt inter illa, atque inter hæc diſtinctio: quare ſi ad eam oppoſitionem relatiuam ſat eſt virtualis diſtinctio, & ad hanc etiam oppoſitionem ſufficiet: ex magnitudine enim relatiuæ oppoſitionis relatiuæ diſtinctionis oppoſitorum magnitudo taxatur. Secundo probatur: quia actio non addit cauſæ, & effectui diſtinctionem, eamue formaliter in ipſis ponit: ſed ſupponit potius, vt in Trinitate etiam euenire oſtendimus controu. de Trinit... d... q... cert... & in aliis omnibus omnes cenſent ad vnum. Quare ea ſolum in producente, & producto actu diſtinctio requiritur, eſtque, quæ in productiua, & producibili eſſe debet. Tertio tandem: cum vnumquodque eo, quo in ſe conſtituitur intrinſecè, ab omni alio, quod ipſum non eſt, diſtinguatur, nequit ex actuali productione diſtingui magis, quam per ſuam entitatem diſtinguatur ab alio; licet ex productione bene inferatur diſtinctio productioni proportionata eorum, vt ſi abſoluta, & ſimpliciter talis productio phyſica ſit, abſoluta, & ſimpliciter talis principii, & termini ſecundum ſe, & intrinſecas ſuas entitates diſtinctio realis arguatur, ſi autem virtualis, eorum etiam virtualis diſtinctio.

9. Cuius ratio eſt: quia, cum nihil poſſit producere ſeipſum eo ordine, & genere, quo productiuum eſt, identitatem cum illo excludit, atque ab eo dicit diſtinctionem, ſi realiter formaliter, realem formalem, ſi ſolum virtualiter productiuum illius eſt, realem ſolum virtualem: ex quibus conſtat Recentiores iſtos non ita ſartam, tectamque rationem Patrum pro perſonarum diſtinctione, atque ipſi putabant, volebantque ſeruare. Conſtat etiam, eo abſurdo ommiſſo perperam philoſophatos eſſe, cum pro abſoluta, & ſimpliciter tali actiuitate ſufficere diſtinctionem virtualem principij à termino putarunt: atque inconſequenter eam ad productionem abſolute, & ſimpliciter talem negaſſe. Et quidem principij, & cauſæ actiuæ, & ſimpliciter talis, à principio, & cauſa actiuis ſecundum quid diſtinctio in eo ſolum ſtat, quod illa poſſunt agere, ſeu ſunt principia operandi abſolute, & ſimpliciter; hæc vero ſunt principia operationis ſolum ſecundum quid. Quare implicat actiuitati potentiæ intellectiuæ Dei reſpectu intellectionis ſolum reſpondere virtualem productionem.

QVÆSTIO III.

Num in potentia intellectiua, aut volitiua Dei phyſita actiuitas, & prioritas cum addito formalis ex natura rei, *vel* virtualis *admitti queat.*

REiecta à Dei intellectu, & voluntate, abſoluta, & ſimpliciter tali actiuitate, & prioritate reſpectu ſuorum actuum quæſtioni huic inter Recentiores celebri locus proximus eſt.

CERTAMEN I.

Authorum ſententiæ.

1. ACtiuitatem phyſicam, aut productionem formalem ex natura rei, vel virtualem non hic intelligimus coniunctionem identicam potentiæ intellectiuæ cum intellectione, quarum prima in creatis actiua phyſicè ſecundæ eſt; hæc vero à prima producta. Si enim ita virtualis, aut formalis ex natura rei actiuitas, & productio intelligatur, nequit Deo negari, ſed eſt impropria earum vocum vſurpatio. Si enim nomen virtualis prædicati, ſiue diſtinctionis, ſiue actiuitatis, ſiue actionis; ſiue alterius cuiuſpiam, ita accipi cum proprietate valeat, innumera prædicata Deo indigna, & abſurda cum addito *virtualis*, ſeu *formalis ex natura rei* adſcribi poterunt, quæ fuſe perſequitur, & recenſet Alarcon vbi hoc ſenſu à ſe intellectam virtualem prædicatorum Dei diſtinctionem à Recentioribus aſſertam confutans mille eiuſmodi abſurdorum exemplis eam diſtinctionem inſectatur. Illum igitur adeat lector, ne in re certa tempus inutiliter conſumatur. Et hoc ſane ſenſu Becan. tract.1. c.1. q.1. num.9. potentiam intellectiuam virtualem realem ad ſummum admiſit. Me autem iudice ſolum admiſit eius ab intellectione realem virtualem diſtinctionem, ex qua realis virtualis actiuitas minime deducitur, vt ſtatim oſtendam.

2. Verum non adeo facile ſenſus Doctorum eiuſmodi actiuitatem phyſicam, vel formalem ex natura rei, vel virtualem potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ in ſuos actus intellectionis, & amoris, in vnum cogetur. Vt ex Arrubalis, & aliorum alio, & alio ſenſu recitando conſtabit. Germanior eſt, qui eam ad modum diſtinctionis, ſiue formalis ex natura rei, ſiue virtualis exponit, vt productio, & actiuitas inter eiuſmodi potentias, earumque actus ſit: formalis quidem ex natura rei, *qua res abſolute, nec phy-*

ſice productiua, nec producta formaliter tamen, & ex natura rei, atque omnino ab intellectu independenter habeant eſſe productiua altera, altera vero producta. Virtualis vero actiuitas, & productio ſit: *qua ea, inter qua nec actiuitas, nec productio phyſica abſolute adeſt, adeſſe tamen poteſt; tamen in ordine ad munus proprium phyſicæ actiuitatis, & productionis ita ſe gerunt, ac ſi alterum alterius productiuum eſſet, alterum vero producibile, & & productum.* Ita virtualem phyſicam productionem explicant Recentiores apud Herize tract. de volunt. d.12.n. 1. *quod ſcilicet res non produceret, ita ſe gerat, ac ſi produceret*, quod in noſtram recidit explicationem, à qua, eiuſque ſenſu virtualis productionis ſolus Arrubal, eius vocis primus in diuinis inductor, diſcordat. Contra quem proinde agendum nobis pro noſtra concluſione ad huius certaminis calcem ſeorſim erit.

3. Alenſis igitur 1.p.q.20. & Scotus in 1. qu. 7. circa med. §. *obiicitur* verſu *ad primum*, & §. *contra iſtam* verſu *ad Tertiam inſtantiam* referente Quiros ſupra ſect.2. inc. actum primum phyſicum, ſiue phyſicam actiuitatem potentiæ intellectiuæ diuinæ reſpectu ſuæ intellectionis, ſcilicet formalem ex natura rei admittit: pro qua ſententia citat ibidem Quiros, Smiſing. tract.3.d.2. q.1. n.13. & rarique poſſe ait Scotiſtas reliquos, qui diſtinctionem formalem ex natura rei cum ſuo præceptore admittunt. Sed certe ex hac diſtinctione, ad ſimilem productionem, & actiuitatem inter diuina non adeo expedita conſequentia eſt. Porro virtualem productionem, ſiue actiuitatem inter intellectum diuinum, eiuſque intellectionem omnem communem, & voluntatem, & amorem, etiam communem neceſſarium, primus atque ſine ſectatoribus docuit Arrubal 1.p.d.28. c.4. & d.49.c.1. ſenſu, vt dixi peculiari: ſcilicet productionis, & actiuitatis conditionatæ. Quia potentia intellectiua Dei eiuſmodi in ſe eſt, vt, ſi à ſua intellectione diſtingueretur reipſa, re etiam ipſa illam produceret: ad eum nimirum modum, quo Dei omnipotentiam ad extra creaturarum productiuam dicimus, ſi creaturæ poſſibiles ſint, ac non repugnent. Hanc ſententiam, & explicationem primus dictauit Arrubal, licet prior ciderit Albelda loco citato ſupra.

4. Ex aliis vero, qui proprius productionem, & actiuitatem phyſicam virtualem intelligunt neminem fere vidi, qui potentiam intellectiuam, aut volitiuam reſpectu ſuorum actuum communium, & neceſſariorum phyſicam virtualem ſiue actiuitatem, ſiue productionem admittat. Recentiores ſolum Complutenſes (à quibus ſemper genio potius, quam animo diſcedo) in manuſcriptis de ſcientia, & de volunt. in voluntate reſpectu ſuorum actuum communium, etiam neceſſariorum, phyſicam actiuitatem, & productionem virtualem admittunt: quia inquiunt ad hos etiam Deus, eiuſque voluntas præuia cognitione obiecti vere, & realiter, mouetur > implicat autem id, ad quod aliquid vere, & realiter mouetur ab eo, quod ad ipſum mouetur vere, & realiter non pendere, atque produci: cum autem nequeant eiuſmodi actus à Deo, eiuſque potentia volitiua, cui abſolutè, & ſimpliciter identificantur, realiter, abſolute, & ſimpliciter phyſice produci, reſtat produci realiter virtualiter: ac proinde voluntatem realiter virtualiter earum actiuam eſſe. Secundo: quia hæc denominatio mouendi ſe ad amorem per obiecti propoſitionem, quæ Deo proprie, ac ſine fictione noſtra conuenit, eſt denominatio, quæ in creatis abſque dependentia vera phyſica, & abſoluta amoris ab amante ſtare nequit: non minus quam communicari, & non communicari abſque abſoluta reali diſtinctione: ergo ſicut ideo in Deo diſtinctio realis virtualis admittitur; ita, & realis virtualis productio amoris, etiam neceſſarii, à voluntate diuina, atque huius in illum actiuitas, & prioritas realis virtualis admitti debet.

5. De potentia vero intellectiua reſpectu ſuorum actuum neceſſariorum actiuitatem, & prioritatem phyſicam, & realem virtualem horumque ab illa realem phyſicam virtualem productionem eo argumento probari non reputant d. 2. de ſcientia n. 2. §. 3. num.39. quare alias probationes vulgares magis aſſignant. Prima eſt ex prædicato vitæ perfectiſſimæ diuinæ. Secunda ex doctrina quadam Capreoli in 1. d. 35. q.1. a.2. ad Aureoli arg. dicentis actum primum in Deo eſſe perfectionem fixam, & quietę manentem: quod ita expliceant, & intelligunt præfati Recentes, vt è prædicato, & formalitate ſua nequeat deficere adhuc conditionate, ſi aliud deficiat, extrinſecum etiam: inde aiunt actum ſecundum in Deo eſſe prædicatum in quauis linea non ita fixe, & conſtanter de ſe manentem, ſed quod Deo è prima, & quaſi vniuerſaliori formalitate ſua poteſt deficere: cum autem intellectio diuina prout præcindit ab hoc, vel illo obiecto neceſſario, vel contingenti eam neceſſitatem eſſendi, & perſiſtendi non habeat: quandoquidem in cognitione contingentis, quæ deficere poteſt obiecto contingenti deficiente, diuinæ cognitionis prædicatum eſt; hic vt cognitio diuina, vt ſic, atque prout abſtrahit, ab hoc, vel illo obiecto, poſſit deficere, ac non fixe maneat è ratione, & formalitate ſua in Deo: ac proinde actus ſecundus cenſeatur. Quoniam vero potentia intelligendi, ſeu intellectualitas, & poſſe intelligere à nullo obiecto, eiuſue contingentia pendeat, ſed de ſe, & conceptu ſuo determinatum ſit ad cognoſcendum, ſi fuerit aliquid cognoſcibile, ſit, vt fixe maneat è conceptu ſuo in Deo, neque contingentiæ ſubeſſe è genere ſuo poſſit: quare, & actus primus ſit, & virtualis quidem actiuitas diuinæ omnis intellectionis; quia de ſe illam produceret, ſi reipſa ab ea differret. Quo in Arrubalis tandem ſententiam præfati Recentiores eunt.

6. Hinc vero arguunt: quia neceſſitas, & contingentia nequit non ſolum eidem formalitati, ſed neque realitati eſſe neceſſaria, & contingens, imo hæc reperiri ſine noui alicuius fluxu vero, & reali aduentu, & acceſſu in creatis nequit: ergo nec ſine virtuali reali non ſolum diſtinctione, ſed fluxu, & aduentu vnius ab alio, quod ſit eius actiua virtualis ſcilicet potentia, & actus primus, reſpectu contingenter aduenientis, quod actus ſecundus realis virtualis proinde erit. Iam vero inquiunt, ſi diſtinctio realis virtualis in Deo admittitur: quia ei adſunt prædicata contradictoria, quæ in creatis ſine reali formali diſtinctione ſaluari nequeunt, etiam realis virtualis productio admitti debet cum in eo prædicata contradictoria inueniantur, quæ in creatis ſine reali formali fluxu ſaluari non poſſunt. Viderunt Recentiores hoc argumentum ſolum probare directe potentiam actiuam, ſeu actum primum realem virtualem reſpectu cognitionis diuinæ obiectorum contingentium, quam diſtinguentes realiter virtualiter inter diuina prædicata communiter admittunt: ſecus vero reſpectu cognitionis diuinæ neceſſariæ. Sed tamen indirecte, & ſecundario, ac mediate etiam reſpectu huius tenere argumentum arbitrantur: quia cognitio libera, & neceſſaria non ex fluxu, aut non fluxu à ſua potentia differunt, ſed ex eius neceſſitate, & determinatione, aut indeterminatione, & libertate. Tandem reſpectu actuum neceſſariorum, ſeu actus neceſſarij diuinæ intellectionis argumento illi vulgari è vita perfectiſſima Dei in primis fidunt: cum tamen ſi quid argumentum illud ſuum de actu primo reali virtuali, & ſimili actiuitate voluntatis diuinæ reſpectu amoris, etiam neceſſarij, ex vera motione Dei ad amorem per obiecti propoſitionem probet, æque de intellectiua potentia reſpectu neceſſariæ intellectionis diuinæ probare videatur: cum & ipſa aſſenſus, & iudicium ſit, ad quod ex veritatis propoſitione, & apprehenſione moueatur Deus. Conſentiunt præfatis Recentioribus Complutenſibus Murcianalis à nobis ſæpe laudati manuſcripto de ſcientia: quoad ſcientiam vero liberam, & volitionem liberam Dei ſolum. Quæ à ſuis potentiis non ſolum diſtingui realiter virtualiter debent, ſed & ab alio realiter virtualiter eſſe, ſiquidem id, quod contingens realiter formaliter eſt, à ſeipſo eſſe nequit, ſed neceſſario ab alio reipſa diſtincto: ita quod virtualiter eſt contingens, vt actus liberi Dei, ab alio virtualiter ſint, neceſſe eſt. Id enim munus eſt proprium contingentium realiter formaliter creatorum non minus, quam contradictoria prædicata ſubire, munus proprium realiter formaliter diſtinctorum, quod ſi ab alio realiter virtualiter eſſe libera Dei cognitio, & volitio proinde debent; à ſua vnaquæque potentia erit. Quare dabitur in Deo potentia intellectiua realiter, & phyſicè, virtualiter tamen, ſuæ intellectionis actiua.

***

CERTAMEN

CERTAMEN II.

Vera realis formalis ex natura rei, seu virtualis actiuitas, seu prioritas potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ diuinæ respectu suorum actuum necessariorum reiicitur.

1. SIt prima conclusio. Non datur in Deo realis, siue formalis ex natura rei, siue virtualis actiuitas, aut prioritas potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ respectu suorum actuum communium necessariorum. Probatur, quia nequit intelligi vera vlla actiuitas, aut productio physica, & realis, sine vera potentia ab actu, seu termino producendo physica, & reali distinctione saltem proportionata reali actiuitati, & productioni; euidens enim est nihil eo ordine, quo idem, atque indistinctum est, seipsum producere posse: atqui in diuinis prædicatis communibus, saltem necessariis, nulla est distinctio realis formalis ex natura rei, siue virtualis: ergo nequit in eis realis actiuitas eius ordinis, realis scilicet formalis ex natura rei, siue virtualis vnius respectu alterius reperiri. Dixi saltem necessariis: quia, licet in cõtingentibus etiam neutra ex eis distinctionibus admittam, ac proinde etiam respectu contingentis intellectionis, & amoris ratio in nostris principiis probet; ast ea distinctionis siue realis, siue ex natura rei, siue virtualis inter prædicata communia exclusio, & à ratione certior est, atque ab authoribus distinctionis huius virtualis admittitur: quia in eis munus illud subeundi prædicata contradictoria realiter (ex quo virtualis hæc distinctio arguitur) nusquam inueniturr Scotica vero formalis ex natura rei prædicatorum diuinorum necessariorum inter sese distinctio minori, imo nullo omnino apparenti fundamento innititur, vt vidimus controu. 1. & si inter necessaria, & contingentia, ac personalia aliquale fundamentum eius distinctionis esse admittamus.

2. Quod autem Recentiores Complutenses pro opposita conclusione adducebant, nullius est ponderis. Atque illatio illa ex contingentis intellectionis, & amoris diuini reali virtuali productione adeo facilis non est, atque ab eis reputabatur, cum respectu contingentium, in eorum sententia ordinis eiusdem, in quo realis virtualis productio ponitur, realis etiam virtualis distinctio sit, quæ, vt minimum, ad realem virtualem productionem eiusdem ordinis necessaria omnino est; inter prædicata vero communia necessaria (ipsis etiam Recentibus annuentibus) virtualis adhuc ordinis distinctio non adest. Itaque distinctio contingentis, & necessarij effectus, seu actus, penes produci, ac non produci non est, vbi termini, seu actus producibiles sunt; ast vbi ratione identitatis realis, omnimodæ potentiæ, & actus, vti in necessariis Dei actibus, productio omnis, siue realis, formalis, siue virtualis est impossibilis, ea etiam improducibilitate ex prædicato superiori à producibilibus distinguuntur, & specie superiori etiam, vel genere differunt: quemadmodum homo ab insensibili, & planta ex sensibilitate, quæ speciem superiorem, vel genus ad sensitiuum, & rationale constituit. Vulgare illud argumentum, cui tandem maxime fidunt, è vita perfectissima intellectuali Dei petitum, cum de intentionali vita sit, nihil probat. Ostendimus enim ad eam physicum viuentis influxum in actus vitales eius generis non requiri, sed ad summum intentionalem, qui an verus, licet non physicus, atque sine vlla mentis fictione sit? an solum mataphysicus, & per rationem? q. 4. examinabitur.

3. Denique acuta illa actus primi, & secundi realis ex Capreolo meditatio seipsa præ sua subtilitate euanescit. Neque in cognitione diuina, vt sic, atque vt ab hoc, vel illo obiecto præscindit contingentiam euincit: alioqui, si in ea, vt sic præcisa, contingentiam euinceret, omnis Dei cognitio contingens foret: quemadmodum, quia animal sensitiuum est, omnes eius species sensitiuæ esse esse debent: quidquid enim superiori conuenit, qua tali, siue secundum se sumpto, & inferioribus debet conuenire: constat autem cognitioni Dei de seipso, vel de obiecto alio necessario contingentiam non adesse. Solum ergo ea præcisione admissa in sic præcisa cognitione Dei capacitas metaphysica admitteretur ad necessitatem, vel contingentiam in suis inferioribus, non quidem omnibus, sed in aliis necessitatem, in aliis contingentiam pro obiecti sui, vel contingentia, vel necessitate: ea vero capacitas contingentiæ, licet distinctionem metaphysicam intellectionis sic acceptæ à virtute intellectiua arguat; non autem distinctionem realem virtualem, quæ solum in contradictoriis realibus, atque independenter ab intellectus operatione, subeundis sita est, non autem in contradictoriis metaphysicis, solum ratione nostra subeundis, vt idem asserunt Recentiores. Multo autem minus ad productionem realem virtualem satis erit, quæ non, nisi inter ea, vt minimum, distincta versari potest, vt diximus, neque ad formalitates præcisas, & communes est, sed ad singularia, in quibus ea continentur: cum actio omnis, & actus, & passiue singularium sit, non vero prædicatorum abstracte communium, vt ex Aristotele axioma vulgare fert: *actiones sunt suppositorum*. Quare Dei cognitio, nonnisi vt in contingenti est, contingentiam vllam, aut virtualem distinctionem, & producibilitatem habere potest.

4. Illa etiam suppositio præcisionis diuinæ intellectionis ab hoc, vel illo obiecto est prorsus falsa. Licet enim admittamus ab intellectione diuina, & creata posse abstrahi conceptum intellectionis communem, qui ad obiectum in communi referatur prout à creato etiam, & increato præscindit: ast omnino ab obiecto nequit magis, quàm ab intelligente in communi præscindere: quia essentia intellectionis est tendentia actualis, actualeque exercitium circa obiectum, ac sine alterutro non esse solum, sed nec concipi potest. Atque hic quidem conceptus cognitionis ab increata, & creata abstractus abstrahit etiam a creato, & increato obiecto; ast vbi semel diuina concipitur ab obiecto increato, seu Deo nequit præscindere: cum Deus ciusque essentia obiectum primarium sit, ex quo, tamquam specificatiuo, non solum primario, sed totali totam suam essentiam, & repræsentationem inamittam habet, atque atque ab ipso Deo tamquam à principio: quin obiecta creata quidquam formalis, & intrinsecæ repræsentationis addant, addereve cognitioni diuinæ queant: siue ea in statu necessariæ possibilitatis, siue contingentis existentiæ absoluta suæ considerentur, vt latius infernis ostendemus.

CERTAMEN III.

Reiicitur etiam respectu contingentium actuum.

1. SIt secunda conclusio. Neque respectu cognitionis diuinæ contingentis, siue quæ circa contingentia creata obiecta versatur, datur in Deo, ciusque intellectiua potentia realis, siue formalis ex natura rei, siue virtualis actiuitas, & prioritas. Conclusio hæc fere omnibus distinguentibus realiter formaliter ex natura rei, vel virtualiter contingentia prædicata à necessariis in Deo aduersa est, si Ribadeneyram excipias supra, c. 4. num. 62. conclus. 4. in nostris principiis, qui omnem inter contingentia etiam, & necessaria diuina prædicata virtualem, siue formalem ex natura rei distinctionem realem abnuimus, argumento iam efformato pro necessaria Dei cognitione tutis suadetur. Id autem, quod nunc supponimus, probatum abunde est variis nostrorum operum locis, atque controu. 1. sed ne ex eo solum principio huius conclusionis veritas pendeat, admissa adhuc inter contingentia, & necessaria Dei prædicata tam formali ex natura rei, quam virtuali distinctione. Probatur secundo conclusio ex alio nostro principio, quod attigimus cert. 2. n. 4. ex controu. 1. eadem, vbi ostendimus nullum prædicatum diuinum ex homogeneis cum ipso partialibus prædicatis

dicatis poſſe, adhuc metaphyſicè, confiari, nedum rebus homogeneis virtualiter adhuc diuerſis, phyſicè realiter virtualiter componi. Inde enim euidens eſt eandem cognitionem neceſſariam Dei erga ſe (primarium eius obiectum, & adæquatum ſpecificatiuum) eſſe formaliter, adhuc in ratione cognitionis, cognitionem extrinſecorum omnium in particulari, etiam contingentium: quia eadem infectili, etiam metaphyſicè, formalitate eſt omniſcientia, & omnicognitio, cui nihil in ratione cognitionis addit queat. Hinc autem fit non poſſe cognitionem contingentem, ſeu contingentium produci realiter virtualiter in Deo ab eiuſque potentia, improducta in ordine reali virtuali neceſſaria eius cognitione, vt improductam, & improducibilem eſſe oſtendimus cert. 2. quia eadem formalitas metaphyſica nequit in vllo ordine producibilis, & producta eſſe, ac ſimul improducibilis, & improducta. Difficultatem libertatis actuum diuinorum formaliter indiuiſibiliter etiam neceſſariorum emolliemus, quoad fieri in hac vita poteſt, d. vlt. de diuinæ ſcientiæ qualitatibus. Et controu. 4. de voluntate, quò, ſi impatiens difficultatum ingenium habes, poteris ſtatim adire. Hic enim ea explanare recta methodus vetat.

2. Tertio diſtinctione virtuali inter prædicata Dei contingentia, & neceſſaria admiſſa probatur concluſio argumento, quo iam pridem oppoſitam ſententiam impugnabam. Quia non eſt admittenda in diuinis realitas virtualis alicuius generis, cuius realitas formalis in creatis reperta repugnat, ibi vbi in Deo inuenitur munus aliquod proprium, quod in creatis realitatem formalem illius generis mentaliter, & neceſſario requirit: atqui nullum munus proprium realis formalis actiuitatis, & prioritatis, ſeu productionis phyſicæ realis formalis creatæ reperitur reſpectu intellectionis, (& idem eſt de amore libero) diuinæ contingentis. Ergo nec reſpectu eius datur in Deo actiuitas, prioritas, aut productio phyſica realis virtualis. Conſequentia eſt legitima. Maior perſpicua eſt: ac percurſu omnium realium virtualitatum eorum, quæ in creatis realia formalia ſunt, patebit. Sed clariſſimè exemplo realis virtualis diſtinctionis, ex qua eius authores oppoſitam noſtræ hanc concluſionem communiter ſtatuunt: etenim ideo inter communia, & perſonalia Dei prædicata, inter neceſſariatatem, & contingentia realem virtualem diſtinctionem admittunt, quia in eis verificantur realia, & independentia à fictione mentis contradictoria, eſſendi, & non eſſendi, communicatus, & non communicatur: eſt defectibile, ſeu poteſt deficere, imo deficit, eorumque contradictoria: quod munus ita proprium realiter formaliter diſtinctorum in creatis eſt, vt ita ipſa diſtinctio realis formalis reuocet: eſſe idem, & non eſſe idem, & vnum realiter formaliter. Quod, quia in Deo ob ſui eſſe eminentiam infinitam cum reali formali identitate inuenitur, non arguit diſtinctionem realem formalem; quia tamen realiter adeſt, virtualem arguit, quæ cum ſumma Dei vnitate, & identitate reali formali amice componitur: cuique realis formalis diſtinctio protinus repugnat. Stet ergo fixa maior noſtri ſyllogiſmi: eius minimum generis realitatem virtualem poſſe ſolum admitti, cum munus tale in eo reperitur, quod neceſſario ineuitabiliter, & eſſentialiter realitatem formalem eius generis importat in creatis.

3. Reliquum eſt, vt ad argumenti firmitatem probemus minorem in hunc modum. Munus ſiquidem vnicum actiuitatis, prioritatis, & productionis phyſicæ realis formalis in creatis ſolum eſt phyſica actiuitas, & productio realis formalis eius, reſpectu cuius realis formalis actiuitas, & productio eſt, huiuſque ab illa realis formalis dependentia: neque aliud munus eſſentiale, & neceſſarium inuenies: atqui realis formalis actiuitas, & productio phyſica adhuc reſpectu intellectionis, & amoris contingentis, in Deo non inuenitur, vt q. 2. monſtratum eſt, ratioque, & myſteria fidei noſtræ conuincunt: ergo nullum munus proprium, & eſſentialiter requiſitum actiuitatis phyſicæ, & productionis realis formalis creatæ in Deo reperitur reſpectu intellectionis, & amoris, etiam contingentis. Dices primo reperiri munus viuendi propriè: quod in creatis ſine reali phyſica actiuitate, & productione eſſe non poteſt. Sed id negant de vita intentionali.

4. Dices ſecundo non minus pugnat diſtinctio cum identitate, quam productio cum improductione: & tamen cum identitate, & indiſtinctione reali formali componitur, in hac hypotheſi argumenti huius, realis virtualis diſtinctio in diuinis reſpectu contingentium: ergo & cum reali formali improductione realis virtualis productio in diuinis componetur. Sed nos non tangit obiectio. Nam, licet non magis pugnent productio, & improductio realis formalis inter ſeſe, quam identitas, ſeu indiſtinctio, & diſtinctio: aſt diſtinctio hæc in creatis habet munus proprium, quod abſolute cum identitate reali formali componitur in diuinis; ſecus productio realis formalis: quare cum reali formali virtualis productio componi nequit. Nec valet contingentis prædicatum importare neceſſario eſſe ab alio in creatis phyſicè & realiter formaliter: quare, & munus proprium phyſicæ realis formalis productionis in liberis Dei actibus reperiri, vt Murciani Recentiores aiebant. Verum eſſe ab alio ita repugnat Deo, vt ſi in eo contingentia eſſet, Deo eſſet neganda, ac proinde negandum eſt de eſſentia contingentiæ, ſeu libertatis, vt ſic, eſſe, quod ab alio ſit: quare id numeris, ſi vniuerſim loquamur, non eſt munus proprium phyſicæ productionis. Secundo contingentia actus liberi diuinæ cognitionis non eſt quoad intrinſecum cognitionis à potentia contingenter operante: ſed à potentia neceſſario operante reipſa, ſiue in actu neceſſario diuinæ cognitionis, quia ſola extrinſeca obiecti poſitione, ſine vllo cognitionis acceſſu illud repræſentat: quia cognitione ſui omniſcius Deus formaliter eſt: quare ni ad actum neceſſarium potentia phyſica virtualis admittatur, nequit ad liberum admitti. Licet autem Murciani hi Recentiores, vt hanc inconſequentiam ſubodorati admittant in Deo potentiam phyſicè actiuam virtualiter reſpectu intellectionis neceſſariæ Dei ipſius, aliunde à ſuæ doctrinæ conſequentia deficiunt: cum enim inter eam potentiam, & intellectionem neceſſariam diſtinctio virtualis iuxta ipſos non adſit, qui eam merito in iis omnibus negant, in quibus contradictoria neceſſario ex fide proxime, vel remote non debent admitti: vbi autem diſtinctio in aliquo ordine ſiue abſolutæ, ſiue virtualis realitatis inter potentiam, & actum non eſt, actiuitas phyſica realis illius ordinis eſſe nequit, vt cert. 2. oſtendimus à numero 1. & q. 2. cert. 2. à num. 7. Præterquam quod ratio illa fluxus actus contingentis vitalis, & liberi ab alio, id eſt à ſua potentia vitali, & libera, eu ſpecialiter, & meo iudicio acute concluſio hæc à Recentioribus actiuitas phyſica imponitur, imo imponi vnice poteſt, in actibus neceſſariis deficit. Tertio: cum hi actus vitæ intentionalis ſint, neque in creatis phyſicum influxum dicunt: licet ex ſua imperfectione illum adiunctum habeant: ſed ſolo intentionali fluxu ſatis eſſentiæ ſuæ haberent: quare non ita eſt munus proprium contingentis, & liberi phyſicus fluxus ab alio, atque diſtinctorum contradictoria ſubire.

5. Opponi alia ſatis debilia ſolent. Quod ſcilicet, ſicut diſtinctio virtualis nullam imperfectionem dicit: ita neque productio virtualis. Quare Deo reſpectu ſuæ intellectionis contingentis etiam erit concedenda. In noſtris principiis ſuppoſitum eſt omnino falſum. Nam & diſtinctio omnis virtualis dicit imperfectionem abolendi ſummam, dignamque Deo vnitatem, & omnimam, quæ in eo ſunt identitatem. Sed dato ſuppoſito: dixi proxime virtualem productionem pugnare cum abſoluta improductione eorum, quæ in Deo ſunt. Dices. Pater ſine vlla imperfectione realiter formaliter producit Filium: ergo & ſine illa natura, ſeu potentia intellectiua diuina produceret realiter virtualiter intellectionem. Nego conſequentiam à paritate diſparata. Alia denique opponuntur ex non intellecta productione, & actiuitate phyſica virtuali, in qua diſputatur, quibus, ſola explicatione quæſtionis occurretur.

***

CERTAMEN

CERTAMEN IV.

Arrubalis, & ſequacium ſententia expoſita.

1. ARrubalis, Albeldæ, & Complutenſium Recentiorum, qui in eam tandem ſententiam inciderunt; ſenſus actiuitatis virtualis, quia peculiaris fuit, ſeorſum, atque ſpecialiter confutandus erit. Primo: quia potentiæ actiuitas intrinſeca entitatiue potentiæ cuiuſque eſt. Vel ergo maneret potentia intellectiua, quæ modo eſt, eadem intrinſecè in omni ratione præter diſtinctionem ab intellectione ſua, atque hæc etiam eadem in omnibus aliis præter diſtinctionem ab eiuſmodi potentia; vel ſecus, atque variata vtraque maneret in intrinſecis? ſi variata maneret; ergo alia eſſet in ratione potentiæ ab ea, quæ nunc eſt, ac proinde non infertur potentiam, quæ nunc eſt intellectiua in Deo, eſſe actiuam intellectionis etiam ex ſuppoſitione, quod ab intellectione realiter diſtingueretur: cum non hæc tunc eſſet actiua, ſed alia. Si autem dicas eandem tunc inuariatam in aliis mantuam præter identitatem, & indiſtinctionem realem ab intellectione, quæ diſtinctione reali ab illa in ea ſuppoſitione periret: ergo actiua non eſſet: quandoquidem ea ſecundum prædicata intrinſeca reliqua actiua modo non eſt.

2. Dices modo etiam eſſe actiuam conditionate ſub conditione diſtinctionis à ſua intellectione, qua purificata conditione eadem intrinſeca actiuitas in abſolutam migrat, ac tranſit. Sicuti de omnipotentia Dei diximus. Id quod viciniori alio exemplo intrinſecæ actiuitatis diuinæ ad intra, clarius adhuc, probatur, atque illuſtratur. Etenim eſſentia Dei ſimilem actiuitatem notionalem habet reſpectu perſonarum procedentium: quia, licet ipſa ratione identitatis cum illis actiua abſolute illarum non ſit: aſt ſub conditione diſtinctionis ab illis prout cum perſonalitate producentium identificatur, actiua de ſe notionaliter eſt: atque ea conditione identificationis cum perſona producente, atque vt ſic diſtinctionis à producenda, & procedente perſona per identitatem realem actiua, vt ſic, notionaliter abſolute eſt. Similiter ergo natura, ſeu facultas intellectiua Dei ſuæ intellectionis, cui realiter identificatur, actiua etiam ad intra eſt ſub conditione diſtinctionis ab illa, eaque ſi adueniret abſolute, & purificaretur actiua abſolute intellectionis ſuæ eadem met potentia intellectiua foret: quia vero conditio eius diſtinctionis purificari nequit, ſolum remanet potentiæ intellectiuæ Dei actiuitas conditionata reſpectu ſuæ intellectionis.

3. Hæc porro ſunt, quæ ſimilius vero dici in hac ſententia ad noſtrum argumentum poſſunt. Cæterum illi haud quaquam faciunt ſatis: exempla enim ad rem non ſunt. Primum enim de omnipotentia è re non eſt. Licet enim omnipotentia à creaturarum poſſibilitate abſoluta prorſus ſit, vt vere eſt; actiuitas tamen ex parte ſui abſoluta eſt, licet noſtro concipiendi modo, vt eius abſolutæ actiuitatis ab illarum poſſibilitate independentia explicetur, ea conditionali propoſitione vtamur. Quia actiuitatem nullam niſi in ordine ad terminum concipere, & explicare pro hoc ſtatu valemus: ſicuti neque æternitatem, aut immenſitatem abſque reſpectu ad ſpatium, vel durationem, à quibus tamen prorſus abſolutæ ſunt. Sed eſto re vera conditionalis actiuitas ſit ex parte ſui, vti à nobis neceſſario concipitur; in eius tamen phyſica, & reali entitate, ac conceptu non imbibitur impoſſibilitas purificationis conditionis, neque enim metaphyſicè, aut phyſicè omnipotentia impoſſibilitas creaturarum eſt, quæ conditionem poſſibilitatis earum excludat. Aſt impoſſibilitas conditionis imbibitur in potentia intellectiua diuina, de qua agimus: qua diuina enim imbibitam habet eſſentialiter identitatem realem cum ſuo actu, & intellectione, quæ impoſſibilitatem diſtinctionis ab ea, ac proinde purificationis conditionis illius & facit, & conſtituit: cum alterum ſit contradictionis, & repugnantiæ huius neceſſarium, & ineuitabile extremum.

4. Similiter notionalis actiuitas, quæ in eſſentia, & natura diuina conditionalis appellatur, ſub conditione diſtinctionis à termino, ſeu perſona procedente naturæ eidem ſecundum ſe ſpectatæ impoſſibilis, ſub conditione, nec phyſicè, nec metaphyſicè abſolute poſſibili, non eſt. Siquidem, vti in inſtantia, quam pro aduerſarius dedimus, diſcebatur: licet ſecundum ſe ſpectatæ naturæ diuinæ diſtinctio à perſona procedente non competat; aſt in ſtatu identitatis cum perſonalitate perſonæ producentis ipſi competit ab alia diſtinctio: quare actiuitas ipſius conditionata, & inchoata reſpectu perſonæ procedentis ſub conditione diſtinctionis ab illa nec phyſicè, nec metaphyſicè continet impoſſibilitatem purificationis conditionis, ſub qua inchoata, & conditionalis actiuitas notionalis eſt. Ex quibus conſtat primo aduerſam opinionem nullum ab exemplo, & paritate ex creatis, aut increatis potentiis tam extrinſecè, quam intrinſecè ſubſidium habere, quare mere arbitrariam, fictamque pro libito eiuſmodi actiuitatem phyſicam conditionalem, ſeu eo ſenſu virtualem potentiæ intellectiuæ Dei reſpectu ſuæ intellectionis haberi, æſtimarique debere: ipſamque potentiam, quæ nunc eſt, nullam habere in ſe imbibitam actiuitatem; ſed illam, quæ in hypotheſi ponitur diſtinctionis illius, aliam omnino in ratione potentiæ, & actiuitatis eſſe, vt contendimus.

5. Ne vero, quod ſine exempli alicuius ſubſidio eſſe monſtrauimus, chimæricum tamen, & fictitium per rationem, contra rationem tamen eſſe ab aduerſariis negetur; ſic ex dictis ratio à priori inſtruenda eſt, vt id etiam probetur. Implicat é conceptu ſuo in terminis potentiæ actiua, ſiue actiuitas phyſica conditionalis realis ſub conditione, cuius purificationis, in eo, in quo eiuſmodi actiuitas ponitur, imbibitur intrinſeca metaphyſicè, aut phyſicè impoſſibilitas. Atqui in potentia intellectiua diuina, qua tali, imbibitur intrinſeca impoſſibilitas phyſica, & metaphyſica purificationis conditionis, ſub qua in ea conditionata actiuitas ponitur: ergo implicat in ea conditionata illa actiuitas. Maior eſt certa ex ſolo percurſu, & enumeratione omnium actiuitatum conditionalium, ſiue ad extra, ſiue ad intra, quas tam in diuinis, quam in creatis nouimus: vltra omnia enim omnino, quæ nouimus, in materia aliqua aliquid ſine ratione vlla afferre commentum purum ac figmentum non ſolum præter, ſed contra rationem eſt. Secundo à priori probatur: quia nulla actiuitas realis, ac non ficta poteſt in ſe imoluere metaphyſicè, aut phyſicè ſuæ operationis indiſpenſabile impedimentum: atqui actiuitas conditionalis rei includentis in ſe phyſicè, aut metaphyſicè impoſſibilitatem, & repugnantiam purificationis conditionis includit in ſe impedimentum ineuitabile ſuæ operationis: ergo nulla actiuitas, niſi ficta, & chimærica eſt. Maior eſt ex terminis nota, nam actiuitas imbibens in ſe impedimentum ineuitabile ſuæ operationis phyſicè, aut metaphyſicè eſſet actiua, & non actiua ſimul, ſiue haberet potentiam, & impotentiam operandi, quod eſt implicatorium.

6. Minor illa (quod ſcilicet intellectiua potentia Dei phyſicè habeat imbibitam repugnantiam, & impoſſibilitatem purificationis conditionis, ſub qua ab his Doctoribus actiua dicitur, nempe diſtinctionis realis) facile ſuadetur. Quia habet imbibitam phyſicè identitatem cum intellectione, cuius actiua ſub conditione diſtinctionis ab illa dicitur: ſed ea identitas eſt repugnantia, & impoſſibilitas vera, & realis illius diſtinctionis ab intellectione: ergo habet imbibitam phyſicè impoſſibilitatem, & repugnantiam purificationis conditionis, ſub qua actiua intellectionis ſuæ afferitur. Vrgetur: quia cauſæ actiuæ realis à ſuo effectu diſtinctio, realis eſſentialis, ſaltem phyſicè, omni cauſæ eſt, vt vidimus: ergo ponere actiuitatem potentiæ reipſa identificatæ cum termino ſub conditione diſtinctionis realis eiuſdem potentiæ ab illo chimærica eſt; ponere nempe actiuitatem potentiæ ſub conditione, quod per impoſſibile phyſicè actiua foret; ſeu quod actiua eſſet, quæ actiua eſſentia ſua eſſe non poſſet, aliaque potentia, & res phyſica per impoſſibile

impoſſibile foret: egregia quidem hypotheſis, & conditio impoſſibilis, quæ affert conditionem eſſentialem prædicato, quod affirmat de ſubiecto, cui ea conditio repugnat. Cur non dicis lapidem phyſicam etiam habere actiuitatem producendi ſeipſum, aut producendi hominem, aut equum, imo creandi Angelum ſub conditione, quod ab ipſo realiter diſtinguatur, vel ſicut homo, equus, aut Deus ab ipſo diſtinguitur.

7. Atque vt doctrinam vniuerſalem hypotheſeon impoſſibilium inutilium, & vtilium tradam, & ſimul euaſionem, & inſtantiam Recentiorum Complutenſium contra hoc noſtrum argumentum ex, vtili quidem, illa hypotheſi, & quæſtione: *an ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio diſtingueretur realiter ab illo?* petitam examinem. Hæc regula generalis eſto: quoties hypotheſis impoſſibilis, repugnanſque ſubiecto cui adhibetur eſt de eſſentia prædicati, quæſtio eſt inutilis, & affirmatiua reſolutio nugatoria. Præſertim, cum reliqua eſſentialia prædicati de ſubiecto non dubitantur: tum enim inutiliter quæritur in hypotheſi, an conueniat prædicatum, quod conſtat non poſſe conuenire, niſi purificata conditione, quæ explorato nequit in ſubiecto purificari: nugatorieque affirmatur prædicatum de illo, vt patet in caſu noſtro, aliiſque ſimilibus. Confirmatur: quia, ſi liceat in hypotheſi ponere conditionem impoſſibilem ſubiecto, quæ tamen vel de eſſentia eſt, vel conditio ſine qua non prædicati, quod de illo dubitatur, aut affirmatur: cum Deus, ſi non eſſet author, & cauſa prima peccaret permittendo peccatum, dubitari poſſet, imo affirmari, habere potentiam realem virtualem, ſeu conditionatam ad peccandum: quia ex ſuppoſitione impoſſibili, neceſſario tamen, vt permittens peccata eis poſſet peccare: quod perinde eſt, ac ſi affirmetur poſſe peccare, ſi poſſet peccare, vel ſub eis terminis diſputetur nugatorie. Quæſtio autem illa vtilis de Spiritu ſancto eſt: quia diſtinctionis eſſentia prodictio à diſtincto non eſt, neque in diuinis ab aduerſarijs neceſſaria reputabatur: licet de facto neceſſaria eſſet, ſit inimus tanquam formale conſtitutiuum, & diſtinctiuum, vt oſtendimus contr. de Trinit. tamen, vt vnicum diſtinctionis earum apud Catholicos, & admittentes ſcripturam ſacram argumentum.

8. Quarto impugnatur præfata ſententia: quia, vt diximus in illa hypotheſi diſtinctionis realis potentiæ intellectiuæ diuinæ à ſua intellectione nec potentia diuina eadem eſſet, neque item intellectio illa, cuius eſſet illa actiua potentia, fieret à potentia intellectiua, ſed ab omnipotentia foret producenda: ſiquidem quidquid Deus non eſt ab omnipotentia, non autem ab intellectiua Dei potentia debet neceſſario prouenire, ne omnipotentia aliquorum, ac non omnium potentia actiua ſit. Denique cum phyſica actiuitas potentiæ intellectiuæ in illa hypotheſi non eſſet notionalis, eſſet dubio procul ſtricte cauſatiua: vnde & indigentiam cauſæ in intellectione diuina, vt exiſteret, ſupponeret, ac prædicatum eſſendi à ſe cauſaliter, diuino omni prædicato eſſentiale, deſtrueret: quæ omnia cum diuinæ intellectioni repugnent, ſit plane reſpectu diuinæ intellectionis actiuitatem potentiæ intellectiuæ diuinæ ſub conditione diſtinctionis realis earum in terminis repugnare.

9. Denique Recentiores Complutenſes poſt multam meditationem aiunt potentiam hanc virtualiter actiuam ſuæ intellectionis eſſe in Deo neceſſitatem cognoſcendi quoduis obiectum caſu, quod ſit. Hoc autem prædicatum formaliſſime eſt potentia cognoſcendi cum impotentia non cognoſcendi eiuſmodi obiecta: atqui hæc potentia non eſt potentia logica per hos, & per rationem: ſiquidem potentia logica, ſiue poſſibilitas cognitionis huius actiua nequaquam eſt: ergo eſt potentia phyſicè abſolutè, & formaliter talis, ac ſine addito illo virtualis. Patet, quia eſt neceſſitas, ſeu potentia cognoſcendi cum impotentia non cognoſcendi abſolute talis: ergo ſine addito virtualis contra te.

10. Opponunt Murciani recentiores. Licet de conceptu vitæ intentionalis non ſit phyſica emanatio à viuente: tamen perfectius viuere viuens, cuius actualis vita, ſeu operatio vitalis ab eo phyſicè etiam, procedit, id quod in viuente libere, ſeu per liberam operationem, ſeu actum multo verius eſt: cum nihil aliud ſit libertas actus, quam indifferentia principij actiui ad illum ponendum, vel non ponendum: ſi enim in eius potentia actiua non ſit illum ponere, vel non ponere, quo pacto actus ille ſub eius dominio, & poteſtate erit? Cum igitur Deus perfectiſſimum viuens, & liberum ſit, actiuitatem phyſicam in ſuos actus vitales, & liberos neceſſario habebit, non realem formalem, quæ ipſius ſimplicitati repugnat: ergo realem virtualem. Si antecedens tam de vita, quam de libertate admittamus, vt ad vtriuſque perfectionem phyſica actiuitas requiratur: fiet Deum non quidem perfectiſſimum viuens, & liberum eſſe, ſed ne ſimpliciter quidem, & abſolute eſſe tale ſola virtuali actiuitate eius in ſuos actus admiſſa. Nam eo perfectionis gradu viuens, & liber erit, quo actiuus ſuorum actuum ſit: quare ſi ſolum ſit eorum actiuus phyſice virtualiter, non autem ſimpliciter, & abſolute, nec ſimpliciter, & abſolute viuens, & liberum erit, ſed ſolum virtualiter: quare nec viuens, & liberum perfectiſſimú, ſed multis creatis viuentibus imperfectius. Reſpondeo ergo perfectius longe viuens, & liberum eſſe, quod vita ſolum, & dominio, ſeu poteſtate intentionali viuens, ac Dominus ſuorum actuum eſt: ac ideo Deum eſſe creatis viuens, & liberum perfectius longiſſime.

QVÆSTIO IV.

An potentia intellectiua Dei veram aliquam intentionalem actiuitatem, aut prioritatem, nec ſolum rationis, & metaphyſicam reſpectu ſuæ intellectionis ſortiatur?

SVBTILIOR meditatio, quæſtioque recentior proxime examinatis de actiuitate, & prioritate vera, & reali phyſica potentiæ intellectiuæ Dei reſpectu ſuæ intellectionis, ſiue abſolute tali, ſiue formali ex natura rei, ſiue virtuali, ſiue conditionali examen inpræſentiarum ſubeſt. An ſcilicet, licet neutra eiuſmodi realium actiuitatum, prioritatumque phyſicarum, in potentia intellectiua diuina reſpectu ſuæ intellectionis detur (vt non dari hactenus probauimus) vera nihilominus realis actiuitas, ſeu prioritas intentionalis, vti à Recentioribus dicitur, ſit admittenda.

CERTAMEN I.

Recentiorum ſententiæ, & fundamenta.

1. NOſter Ioannes Martinez de Ripalda manuſcripto de volunt. Dei, quem ſecutus eſt noſter etiam Quiros t. 1. de Deo tract. 4. d. 35. tota ſect. 3. aliique Recentiores in manuſcriptis de ſcientia aſſerunt dari veram, & realem prioritatem non phyſicam, ſed intentionalem reſpectu ſuæ intellectionis, ſiue liberæ, ſiue neceſſariæ (quod ipſum de voluntate, & amore Dei dictum volunt) quæ phyſice ab illa nec fluit, producitur que, neque vllatenus produci poteſt. De actiuitate vero intentionali vera, & reali, an eiuſmodi potentiis reſpectu ſuorum actuum conueniat nihil expreſſe docent: imo Quiros in huius concluſionis probationibus eo contentus videtur; vt probet Deum eſſe principium intentionale rerum operans *vt quod*, ſeu receptiuum intellectionis, vt conſtat ex num. 17. & 18. vbi eius rationes id ſolum euincunt. Probat primo: quia poteſt dari actio, ſeu operatio phyſica, ac reſpectu eius vera phyſica actiuitas, & prioritas, quin ea ab hac actiuitate phyſicè fluat, vt conſtat in phyſica actiuitate potentiæ notionalis identificata realiter cum proceſſione actiua: ergo & potentia prior realiter, reſpectu operationis, quæ phyſicè ab ipſa non procedat. Reliquas probationes nunc ſileo, quia eas commo

commodius, & forte fortius proponam cert. 2. quam hic referam.

2. Noſter etiam Ribadeniera d. 2. citata c. 2. num. 15. qui primus huius ſententiæ prælo meminit, totis niſibus, viribuſque eam impugnat; eiuſque fundamentis, & præcipue huic primo fuſe reſpondet ibidem, & c. 2. §. 3. per totum. Primo huic reſpondet negando antecedens, vt communius (licet mihi non verius) à Theologis negatur: ſcilicet potentiam phyſicam notionalem eſſe actiuam, realiterque priorem reſpectu actiuæ proceſſionis realiter identificatæ cum ipſa: multiſque contendit nullam potentiam actiuam realem, ac veram dari poſſe, ſiue phyſicam, ſiue intentionalem reſpectu eius, quod ab ipſa vere non producatur. Cum autem neque intellectio, quæ operatio intentionalis eſt, à potentia intellectiua reali fluat, producaturue, neque quidquam aliud præter illam, quætiam potentia actiua vera, aut vere prior, & realiter ſine mentis figmento eſſe poterit, quæ ad nihil verum, & reale operandum contendit: quod autem nil præterea verum, & reale à potentia intellectiua Dei vere, & realiter fluat, probat: quia inprimis non intellectio ipſa, ſed neque obiectum intellectum, quod eſſe intentionale per illam dicitur recipere. Illud enim eſſe extrinſecum pure obiecto eſt ab intellectione: eſt enim eſſe intellectum, ſeu intelligi, quod ipſi ab intellectione ſola formaliter adæquate extrinſecus venit: quare, intellectione improducta, nequit eſſe intentionale obiecti produci.

3. Cenſeo horum Recentium, tam probantium, quàm reſpondentium, & impugnantium diſcurſus peccare: etſi enim falſo poſtremi negent antecedens, vt vidimus q. 2. cert. 2. num. 2. tamen eo admiſſo probatio primorum nulla eſt, negatur enim facile conſequentia, redditurque aperta diſparitas. Etenim, licet dari poſſit potentia vere actiua, etiam phyſica, reſpectu actionis identificatæ cum ipſa tanquam viæ, licet non tanquam termini: vt ibi nu. 3. dicebamus: aſt potentia actiua vere, & realiter talis, ac non ficta, & pure rationis, quæ nullius neque actionis, neque termini alterius per ipſam fluentis productiua ſit, nihilque omnino producere queat, non dari ſolum in re, ſed neque mente concipi poteſt: eſt enim in terminis ipſis repugnantia: actiuitas enim vera nihil aliud eſſe videtur, quàm termini alicuius virtus productiua. Id quod exemplo ipſo virtutis notionalis actiuæ, quam etiam reſpectu proceſſionis actiuæ tanquam viæ actiuam eſſe cenſemus, cernere licet. Eſt enim vere, & realiter productiua termini vlterioris, atque ab ipſa diſtincti producendi; licet proceſſionis ipſius cum ipſa identificatæ productiua, tanquam termini producendi, minime ſit.

4. Confirmatur amplius. Quia virtus productiua vera nequit intelligi ſine vera, nec ſolum ficta actione poſſibili, ſiue ab extremis diuerſa, ſiue cum termino, aut agente identificata, vt patet: atqui vbi terminus producendus, aut producibilis vere non adeſt, nequit eſſe actio vera: ergo neque vera, ac non ſolum ficta potentia. Maior eſt per ſe nota: vbi enim impoſſibilis eſt actio, impoſſibilis eſt potentia: maxime in caſu noſtro, in quo ratione identitatis potentiæ cum actione terminus producendus eſt impoſſibilis iuxta dicta à nobis q. 3. cert. 4. n. 6. & 7. ex quibus euaſio, quæ adiri poterat, omnino præcluditur de vera potentia actiua, conditionali tamen ſi actionis, aut termini producendi diſtinctio à potentia actiua vera eſſet poſſibilis. Minor eſt etiam euidens, ex illo principio: quod nihil ſui ipſius vere actiuum ſit. Si enim actio ſine vllo termino verè producendo, diſtinctoque vere à potentia vere actiua eſſe poſſet: idem poſſet vere ſui ipſius productiuum eſſe: quocirca Ribadeneira noſter, qui tandem hanc rationem attigiſſe videtur, quod nullus ſit terminus per eam potentiam vere producendus, nullo fructu negauit conſtanter antecedens, quod probabile, nobiſque veroſimilius eſt, vt argumento reſponderet, cum eo admiſſo ſolutio clara, atque efficax adeo ſententiæ impugnatio à nobis data ad manum eſſet.

⁂

CERTAMEN II.

Noſtra ſententia.

1. Dico primo pro ſtatuenda ſuppoſitione, quam quæſtionis titulus præſe fert (ſcilicet potentiam intellectiuam Dei metaphyſicè eſſe priorem, & radicem ſeu principium actiuum ſuæ intellectionis) eiuſmodi potentia radix, & principium actiuum ſuæ intellectionis ipſaque prior metaphyſice eſt: eſt omnium fere Doctorum concluſio: à qua ſolum noſtrum Ribadeneiram video diſceſſiſſe. Probatur facile à paritate eſſentiæ diuinæ, quæ ab omnibus radix metaphyſica ſuorum omnium attributorum eſt, ipſiſque metaphyſicè prior, non obſtante reali, & phyſica eorum identitate cum ipſa: ergo eadem non obſtante potentia intellectiua Dei prior metaphyſice, radixque, & principium actiuum metaphyſicum ſuæ intellectionis erit. Ratio vtriuſque eſt: quia diſtinctio radicis, & principij actiui à ſuo termino eius ſolum generis requiritur, in quo hæc inter extrema aſſignantur: ergo actiuitas, prioritaſque metaphyſica inter aliqua ſolam diſtinctionem metaphyſicam eorum requiret: atqui hæc datur inter eſſentiam diuinam, eiuſque attributa: ergo quantum ad diſtinctionem attinet, prioritas, & actiuitas metaphyſica dabitur inter eadem.

2. Sed quoniam non ſola diſtinctio extremorum ad actiuitatem, prioritatemque, & poſterioritatem inter illa ſatis in vllo genere, ſiue phyſico, ſiue metaphyſico, eſt (vt patet in pluribus phyſice diſtinctis, quorum nullum alterius actiuum phyſice eſt: v. g. Petrus, & Angelus Michael, lignum, & lapis: atque in metaphyſice diſtinctis æternitas, immenſitas, omnipotentia) oportet quiddam aliud præter diſtinctionem metaphyſicam prædicatorum ad metaphyſicam vnius reſpectu alterius actiuitatem ſtatuendam requiratur: vt ea in potentia intellectiua Dei reſpectu ſuæ intellectionis adinuenta (idemque erit in natura diuina reſpectu attributorum omnium) merito, & rationabiliter à nobis, Theologiſque reliquis eam ipſi, nec ſolum arbitrario, & imprudenter attribui ſit exploratum. De phyſica enim actiuitate ſtatuenda in rebus adhuc inter realiter diuerſa, nulla certa regula poteſt aſſignari præter experientiam, licet ad eam pluribus rebus reſpectu aliarum denegandam plures præter experientiam rationes, ac regulæ ſuppetant, vt conſtat ex controuerſia noſtra de rerum, ſeu cauſatum actiuitate.

3. De metaphyſica vero prædicati vnius reſpectu alterius prioritate rationabili ea regula in vniuerſum eſt: vt quoties prædicatum, ſeu conceptus cum alio identificatus realiter, metaphyſicè autem diuerſus eiuſmodi eſt, vt eius generis res aliæ ita ſe habeant reſpectu aliorum ab ipſis realiter diuerſorum, vt eorũ actiua phyſicè ſint, ipſiſque priora; & conceptus, ſeu prædicatum illud per imitationem, & analogiam quandam actiuus, & prior metaphyſice iure dicatur. Sic etiam diſtinctio metaphyſica rationabilis, & ratiocinata, ſeu cum fundamento, talis eſt, ac dicitur per analogiam quandam, & ſimilitudinem ad realem diſtinctionem. Inde vero facile obiectioni Recentioris memorati occurretur. Non enim, inquit, ſatis eſt concipi Angelum corporeum, vt, quod reuera non eſt, corporeus metaphyſice aſſeratur: ergo nec prædicato metaphyſico concipi à nobis actiuum reſpectu alterius diſtincti metaphyſicè ab ipſo ſatis erit, vt actiuus metaphyſicè dicatur. Negatur conſequentia. Angelus enim non ex analogia corporis ad modum cuius concipitur, concipitur corporeus: cum ſpiritus eſſentia ſua ſit, qui corpori eſſentialiter, & omnino repugnat: ſed ex noſtri modi pro hoc ſtatu cognoſcendi indigentia: cum enim nonniſi miniſterio ſenſuum, atque ſenſibilium adinſtar cognoſcere poſſimus Angelum corporis ad inſtar, ac per eius ſpecies cognoſcere poſſumus, quin tamen illum corpus eſſe iudicemus. Aſt eſſentiam metaphyſicam priorem metaphyſicè, atque radicem ſuorum attributorum, ſicque potentiam intellectiuam intellectione actuali metaphyſice priorem, & radicem iure cenſemus: quia & eſſentiæ, & potentiæ ratio vt ſic capax eiuſmodi prioritatis, & actiuitatis è conceptu ſuo eſt,

Digitized by Google

atque physica, quam metaphysica imitari debet, & per analogiam, ad quam essentia, & potentia metaphysica talis est, ac dicitur reuera, & prior, & actiua suarum passionum, & actuum est.

4. Sit secunda conclusio. Probabile est potentiam intellectiuam Dei verè priorem, & radicem actiuam intentionalem suæ intellectionis esse. Probatur: quia intellectio vera realis, ac non ficta operatio in Deo est: non physica: ergo intentionalis: atqui implicat esse veram operationem in aliquo genere, quin in eodem sit vera potentia actiua, & prior: ergo in Deo potentia intellectiua, quæ potentia illius operationis est, potentia verè, & realiter actiua, & prior intentionaliter erit. Secundo: quia Deus verè re ipsa intentionali vita actuali viuit: nequit autem viuere actu, nisi immanenter in eo genere operetur: ergo quin in se habeat in eo genere vitæ intentionalis verum, & reale principium actiuum, & receptiuum suæ operationis, ipsaque prius. Probatur consequentia: quia de conceptu vitæ actualis vniuersim sumptæ est ita immanens operatio: & de ratione operationis immanentis est habere idem principium actiuum, & receptiuum sui in viuente, seu vitaliter operante in eo genere, quo viuens viuit: ergo in genere vitæ intentionalis veræ, verum principium vitæ actiuum, & receptiuum reale intentionale: vtrumque harum probationum antecedens, imo & probationem vtramque videtur dedisse Aristoteles 1. ethic. cap. 8. dicens: *viuere Deos vniuersi putant: quare & operari. Non enim oportet eos, vt Endymionem dormire: viuenti igitur ei* (Deo) *cui actio, & multo magis effectio* (actiue, & in se immanenter,) *non tribuitur, quidnam aliud præter contemplationem reliqui? quare Dei operatio præcellens* (non igitur ficta, sed vera: quid enim boni figmenta habent rationis?) *beatitudine contemplatiua sine controuersia erit.* Ecce operationem ver. m, & realem immanentem in Deo agnouit Arist. quæ physica actio, aut effectio non sit.

5. Vnicum est, quod vim habere videatur, contra hanc conclusionem argumentum leuiter à Ribadeneyra tactum ex principioque illi notissimo, quod nihil seipsum possit producere immixum. Expendimus illud olim ad rem præsentem aptissimè controu. & d. citata de Trinit. & nuper hic cert. 1. n. 3. si enim vera actiuitas, & prioritas realis distinctionem veram, & realem, sin minus ab actione, & operatione sua, à termino producendo requirit, quod nihil seipsum possit realiter producere: ergo veræ, & realis cuiusvis potentiæ actiuæ, & operationis terminus vere, & realiter ab illa, & producente distinctus siue productus, siue producendus assignandus necessario erit, vt vera realis, ac non ficta potentia actiua, & prioritas sit. Hic autem vt eo num. 3. & 4. vidimus actiuitati potentiæ intellectiuæ diuinæ assignari vere, & realiter distinctus ab ea, & intelligente minimè potest: siquidem neque intellectio diuina realiter, & verè à sua potentia diuersa est: neque per illam aliquid aliud vere, & realiter producitur: ergo eius potentiæ actiuitas, & prioritas intentionalis vera, & realis absolutè non est, sed solum ficta, & metaphysicæ quare dum veram, & realem intentionalem dicimus, non physicam, vocibus ludimus, ni addito *intentionalis*, eius actiuitatis, & prioritatis ita voces illas *vera*, & *realis*, imminui volumus, vt earum significatum proprium destruatur: tantundemque significari, ac si diceretur ens rationis vere ens rationis esse.

6. Hæc difficultatis, in re quidem præsenti summæ, summa est: cui si probabiliter saltem, absque solo verborum ludo, seu illusione satisfiat, tenenda ab omnibus conclusio erit: cum & Aristoteli recitato, eiusque menti sit conformior, & melius dogmaticæ veritati de proprietate vitæ actualis Dei adsonet, & concordet: vti ex eius probationibus liquet: & sane, si distinctio operationis, & potentiæ intentionalis à physica potentia, & operatione penetretur, & solutio satis probabilis, & forte vera apparebit, qua & reliqua aduersariorum argumenta euanescant; ea vero est: quod potentia physica actiua, eiusque ratio ad producendum aliquid physicè denuo est: siue ab actione re ipsa diuersum, siue ipsi identificatum, cum qua pugnat, producibile physicè, & realiter identificari. Potentia autem intentionalis in suo genere, & linea intentionali actiua, eiusque operatio veræ, & reales, ac non fictæ alterius physicè termini actiuæ non sunt (id enim esset actiuas physice esse, atque ad illud actiuitatis, & actionis, genus à quo intentionalem actiuitatem diximus implicatorie reuocare) sed solum actiuæ realiter perceptiue, id est quod vera realis hæc potentia versari actu circa obiectum possit, illudque percipere, atque ad se repræsentatione formali, seu cognitione trahere, aut illud assensu, aut affectu prosequi, aut fugere dissensu, aut odio queat, atque alterutrum vere, ac sine fictione actu exercere: quod totum in Deo vere, realiter, ac sine illa fictione reperitur, vocibusque non synonymis significatur.

7. Ex quo patet ad argumentum solutio. Etsi enim de potentia actiua physica vera, & reali recte probet in potentia intellectiua Dei communi non reperiri: quia hæc vbi terminus aliquis, siue actioni realiter identificatus, siue inidentificatus, ab operante realiter diuersus producibilis non est, repugnat, ast de intentionali actiua potentia vera etiam, & reali nihil probat, dum non probat non posse actu obiecta percipere, ad seque repræsentatione trahere: assensu, & amore prosequi, dissensuve, ac odio auersari. Constat etiam leuiter à Ribadeneyra hanc conclusionem referri, dum totus est in probando intellectionem Dei physice non produci à potentia intellectiua diuina: nec tam extra rem, ac ipse putat, ad quæstionem de actiuitate vera, & reali potentiæ intellectiuæ diuinæ, eiusque vera prioritate, respectu suæ intellectionis hanc distinctionem de actiuitate, & prioritate reali intentionali, ac reali physica fuisse excogitatam: etsi non satis ab eius inuentoribus hactenus explicaretur: imò ipse tandem in argumentorum solutione c. 3. §. 3. fatetur sæpe à num. 47. esse in Deo principium verum operandi intentionaliter circa obiectum, quod solum percipiendum est, atque esse intentionale recipit, non autem intellectionis, qua intellectio formalis, & directa: sed certè, cum esse illud intentionale obiecti nihil aliud sit, quam repræsentari formaliter (quod ipsum intellectio est, vt hic Recentior fatetur) nescio quo pacto obiecti percepti, sine secundum esse intentionale, potentia operatiua, & actiua vera intentionalis sit, non autem ipsius etiam intellectionis.

8. Pro huius quæstionis coronide disputari hic poterat, an potentiæ intellectiuæ duplex conceptus concedendus Deo sit. Alter potentiæ radicalis, remotæ, alter potentiæ formalis, & proximæ: quorum primus in natura, seu essentia metaphysica Dei claudatur; secundus sit primo superadditus: sicut in homine, & animali quouis ad cognitionem eliciendam plures præsertim Thomistæ admittunt. Dicendum est dari in Deo vtramque potentiam intellectiuam metaphysice: quia datur potentiæ intellectiua, siue intellectualitas formalis: daturque essentia Dei metaphysica, quæ intellectualitas formalis non est, neque ad intellectionem seipsa formaliter comparatur: quia est solum ens à se, vt vidimus controu. 1. d. 2. q. 3. estque radix. metaphysica eiusmodi potentiæ, sicut & attributorum reliquorum: ac proinde remote ad intellectionem metaphysice comparatur, vt principij eius principium. Vnde patet solutio ad argumentum Complutensium Recentiorum qui in natura, & essentia metaphysica Dei vnicam rationem potentiæ intellectiuæ formalis, & proximæ intellectionis defendunt sine interiecta potentia; quia neque in creatis animæ rationali, aut sensitiuæ datur interiecta potentia, adhuc formaliter diuersa: nec si eis daretur, gradui intellectiuo Dei superaddi adhuc formaliter deberet: quia importaret potentiæ intellectiuæ essentialis indignam prædicato diuino insufficientiam: sed negato suppositio (quod in Dei essentia sit prædicatum intellectiuæ potentiæ, sicut est in creatis) omnia euanescunt: in ea quippe solum est prædicatum entis à se, cuius attributum est intellectiuum esse, æque atque esse immensum, æternum &c.

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An ad Dei scientiam quoad intrinsecam eius rationem aliquod obiectum aliquo modo præcedat?

QVONIAM ex obiecto, & potentia tanquam necessariis creatæ cognitionis principiis, ipsam prouenire certissimum est: statuto iam, etiam Dei scientiam, potentiam intellectiuam, non solum metaphysice, sed realiter intentionaliter actiue supponere: videndum restat, an aliquod essentia sua obiectum supponat: & quidem tam certum est Dei scientiam circa plura, imo circa omnia creata, & increata sua formali repræsentatione versari, quam certum est Deum omniscium esse: id quod & fides, & ratio d. 3. monstrabunt. Adhuc autem litem nobis nonnulli fecerunt: An Deus scientiaque ipsa huius obiectum proprie, & stricte sit: quod examinandum inprimis est, vt de præcedentia tam materiali, quam formali, & specificationis scientiæ diuinæ tam à Deo, seque ipsa, quam à creaturis tanquam obiectis postmodum disputetur.

CERTAMEN I.

Deus, eiusque intrinseca omnia, ac proinde scientia ipsa, diuinæ scientiæ obiectum propriissime sunt.

1. HErize noster d. 4. de scient. c. 1. primus (quem sciam) essentiæ, & cognitioni diuinæ veram obiecti, & termini eiusdem cognitionis rationem negauit: quia ad veram rationem obiecti, & termini cognitionis cuiusvis illorum à sua cognitione realem distinctionem necessariam putabat: cuius fundamenti rationes nobis infra obiiciemus, vt diluamus. Addit autem ea, quæ reali virtuali distinctione in diuinis distinguuntur (vt diuinæ proprietates, volitionesque liberæ) atque prædicata transcendentia, quæ respectu aliorum diuinorum prioritatem maioris vniuersalitatis habent, veram, & propriam rationem obiecti, & termini diuinæ cognitionis absolute sortiri. Generalis doctrina de necessitate realis distinctionis obiecti, & termini proprij cuiusvis à sua cognitione euertenda nobis postmodum erit, vt nostram conclusionem statuamus. Nunc autem ea, quæ hic Doctor addit, cum eo principio minime cohærere paucis ostendam. Et primò quidem cum prioritas maioris vniuersalitatis prædicatorum transcendentium puræ rationis sit, ad veram rationem termini, & obiecti diuinæ cognitionis, quæ realem obiecti, & termini à sua cognitione distinctionem per se requirit, sufficiens non erit.

2. Secundo: si eiusmodi realis distinctio termini, & obiecti à sua cognitione requiritur, pro magnitudine, vel paruitate, seu pro qualitate distinctionis eorum à sua cognitione ratio obiecti, & termini in eis inueniretur: ergo in distinctis, realiter, virtualiter tantum à sua cognitione, solummodo erit ratio termini & obiecti virtualis, vt in simili contra Salmanticenses Dominicanos recentiores constituentes potentiam physicam actiuam simpliciter, & absolute talem è sola distinctione virtuali eius à sua intellectione arguebamus. Tertio: si sufficit ad veram rationem termini, & obiecti huius à sua cognitione realis solum virtualis distinctio: cum hæc inter essentiam, & scientiam contingentem seu contingentium, æque, atque inter essentiam, & volitionem liberam in diuinis ab Herize & reliquis distinguentibus, realiter, virtualiter in Deo admittatur, ea etiam rationem veram obiecti & termini suæ cognitionis contra Herize habebit. Quarto: quia in nullo signo scientia propria sine obiecto proprio esse potest: atqui pro priori, quo scientia, volitionem (vti eius dux, faxque telle Herize) præcedit, non præcedit volitio vlla, neque contingens, neque necessaria, neque personalia: imò hæc omnia vel tanquam attributa, vel tanquam modi, & termini scientiam (in qua Herize essentiam Dei constituit) consequuntur: ergo pro illo priori aliud ab his, obiectum proprium assignari in huius authoris principiis debet.

3. Hæc de huius Doctoris inconsequentiis. Iam generalis illius doctrinæ euersione probanda nostra conclusio est. Etenim Deum totum secundum omnia, quæ reipsa habet, ac proinde eius scientiam, per eandem reipsa scientiam à Deo cognosci, ac circa ea omnia eius intellectionem intentionaliter penetratiue, & comprehensiue versari dogma Catholicum est, à Scriptura, Conciliis, Patribus, & Theologis omnibus expressum: Et, ex quo plura alia Catholica, & Theologica dogmata pendent, de diuinis processionibus, aliisque rebus & veritatibus integrantibus Catholicam fidem: atqui de ratione proprij, verique obiecti solum est quod cognitione formaliter repræsentetur cognoscenti, atque illud per eam intentionaliter & repretratiue cognoscens attingit, circa illudque, vt à se cognitum, versetur: ergo Deus totus, scientiaque diuina eiusdem scientiæ obiectum proprium veram & stricte dictum est. Illud solum (quod in minori probandum est contra Herize, vt necessitatem distinctionis realis à ratione obiecti, qua obiectum essentialiter est, à sua cognitione excludamus) expressit S. Th. 1. p. q. 87. a. 3. hic fatus: *Est aliquis intellectus* (diuinus nempe) *qui est suum intelligere: Et sic in Deo idem est quod intelligat se intelligere, & quod intelligat suam essentiam: quia sua essentia est suum intelligere.* Et prælarius Aristoteles 12. met. c. 9. de diuina intellectione scribens ad rem hanc dixit. *Seipsam ergo intelligit, si est quidem, quod optimum est: & est quidem intellectionis intellectio.* Vbi rationem suo ingenio dignam præstit, quam nos mox exprimemus: sed dices: Hæc probare Deum se, suamque scientiam eadem reipsa, scientia intelligere, quod in nostri argumenti maiore, nemine dubitante, assumebamus; non autem esse obiectum proprie, nisi in eo solum, quod aliquid intelligatur, & si realiter à sua intellectione non differat, rationem proprij, verique, & stricte dicti obiecti sitam omnino esse vt assumebatur in minori. Contra vero; & simul istud probo. Nam esse proprie, stricte, & vere obiectum, est proprie & vere mente obiici cognoscenti: atqui Deus totus, eiusque scientia, vere, & proprie menti obiicitur per scientiam ipsam eiusmodi obiectis realiter, & quatenus ad scientiam attinet, formaliter identificatam cum scientia ipsa, eo ipso, quod totus Deus eiusque scientia per se ipsam vere, & proprie intelligatur: ergo illis Aristotelis, & S. Th. verbis memoratis continetur, probaturque particula illa *solum*, quæ probanda solum restabat.

4. Probatur, secundo eadem particula *solum* minoris illius. Nam, licet obiectum cognitionis creatæ sæpe à cognitione sua realiter distinguatur, non distinguitur ex munere, seu ratione rei repræsentabilis, seu repræsentatæ vere, ac non ficte per illam sed ex munere comprincipij actiui suæ cognitionis: quia in potentia cognoscitiua creata non est adæquata virtus actiua cognitionis talis, vel talis obiecti: tum, quia in linea actiuitatis suæ ad cognoscendum hoc obiectum, vel illud indifferens est: tum, quia omnia prædicata cognitionis huius obiecti determinari, imo neque obiecti, illi non correspondent: quare, vel actiuitate partiali obiecti, vel speciei, quæ ab illo frequenter actiue procedit, compleri, determinatque actiue indifferentia, & insufficientia actiua illius potentiæ debet. Atqui munus repræsentati, vel repræsentabilis vere, & proprie per cognitionem est ratio veri & proprij obiecti, neque distinctionem realem à sua cognitione requirit, licet munus aliud comprincipij actiui ad illam realem ab ipsa distinctionem requirat: ergo ratio propria obiecti veri non dicit distinctionem realem à sua cognitione, sed solum ea intelligi, & repræsentari. Minoris prima pars constat: quia munus principij actiui respectu cognitionis est agendi physice, & actiuum: munus autem obiecti respectu eiusdem cognitionis est pas-

Digitized by Google

ſuum illius ; ſcilicet, quod ea cognoſcatur, attingatur, & repræſentetur. Conſtat etiam : quia plura obiecta, quæ per ſpecies a Deo inditas cognoſcuntur à nobis ſæpe, & ab Angelis frequenter, vera & propria ſuarum cognitionum obiecta ſunt, & tamen actiuè ad illas non concurrunt, ac demum plura pro ſtata poſſibilitatis, & futuritionis conditionatæ (ad agendum, ſcilicet inepte) obiecta vera, & propria ſunt ſuæ cognitionis. Secunda vero minoris pars (quod ſcilicet munus hoc paſſiuum cogniti repræſentati, aut repræſentabilis per cognitionem diſtinctionem realem ab ea non requirat) probatur facile. Tum, quia neque fieri paſſiue phyſice effectum, realem diſtinctionem a ſua phyſica actione repoſcentem, quia munus illud cogniti repræſentati, ac repræſentabilis (in quo rationem propriam ſtricti & proprij obiecti eſſe monſtrauimus) proprie & vere in Deo, eiuſque ſcientia cum identitate ſumma cum ipſa ſtare certiſſimum, & dogmaticum eſt.

5. Probatur ſecundo concluſio : quia, licet in creatis non detur potentia vitalis, ſine phyſica actuitate ſui termini, ac proinde reali diſtinctione adæquata ab illo, ait quia, qua intentionalis potentia, eam diſtinctionem ab illo non requirit, datur in Deo vera potentia notionalis, etiam actiua, ſine eiuſmodi diſtinctione & actuitate phyſica : ergo, licet obiectum cognitionis creatæ diſtingui ab ea realiter debeat, vel ratione actuitatis in illam, vel aliunde : quia tamen id ratione obiecti, & termini repræſentati per ſuam cognitionem non habet, datur in Deo ratio propria & ſtricta obiecti ſine vlla reali diſtinctione a ſua cognitione. Tertio probatur concluſio : quia nulla propria operatio poteſt dari in vllo genere ſine termino proprio, ſicuti nec ſine principio : imo, neque ſine alterutro, adhuc concipi vllatenus poteſt : atqui terminus proprius operationis intentionalis, ſeu, quod idem eſt, cognitionis, eſt proprium obiectum : ergo nulla vera cognitio ſeu operatio intentionalis dari poteſt ſine proprio, & vero obiecto : ſed intellectio diuina vere & proprie intellectio & operatio intentionalis eſt : ergo nequit dari ſine proprio & vero obiecto. Pergo : nihil creatum poteſt eſſe proprium obiectum, ſine quo non ſit intellectio diuina, ne diuinum aliquid à creaturis in aliquo ſtatu, adhuc poſſibilitatis interalecæ earum, dependeat, ac proinde maioris neceſſitatis, & conſtantiæ in ſui exiſtentia non ſit, quam creaturæ, etiam poſſibilis, nec ſit eas ſummè neceſſarium comparatiuè, vti eſſe Deum oſtendimus controuerſ. 1. d. vnic. de omnipot. ergo obiectum proprium, ſeu terminus proprius intellectionis diuinæ debet neceſſario eſſe diuinum aliquid ab ea realiter indiſtinctum, ipſique re ipſa identificatum : tantum abeſt, vt Deus eiuſque ſcientia proprium obiectum & terminus proprius diuinæ intellectionis non ſit, vt nihil præter Deum ipſum obiectum proprium & neceſſarium *ſine quo non* diuinæ intellectionis eſſe queat.

6. Quartò probatur concluſio ratione ab Ariſtotele tracta : quia diuina cognitio è prædicato diuinæ debet eſſe infinita phyſice & metaphyſice per denegationem termini, etiam extrinſeci, vt vniuerſim de omni prædicato diuino oſtendebamus controu. 1. ac proinde debet eſſe ſumma, ſiue vt Ariſtoteles recitatus ſæpe dicebat num. 3. *quod optimum eſt*, in ſua linea intellectionis : Ergo debet eſſe omniſcientia, ſeu intellectio proprie omnis obiecti proprij, & vere intelligibilis : atqui Deus eiuſque ſcientia eſt proprium, & verum obiectum intelligibile : ergo Dei totius, eiuſque ſcientiæ tanquam veri obiecti intelligibilis cum ipſa identificati intellectio, & ſcientia, diuina ſcientia, & intellectio eſt : ac proinde Deus eiuſque ſcientia huius metaph. ſcientiæ verum & proprium obiectum eſt. Ex hac ſane ratione conſtat, obiectum, & terminum verum, ac proprium ſcientiæ, vniuerſim loquendo, ne formaliter quidem, nedum realiter, à ſua ſcientia, aut cognitione diſtingui debere, licet realiter à creata ſua cognitione debeat differre.

7. Oppones obiectum à ſui cognitione differre debere, ex S. Thom. 3. controu. 9. cap. 26. argum. 3. dicente: *ipſum intelligere, quòd intellectus intelligit, alicuius obiecti eſt. Vnde oportet, quod vel procedatur in infinitum, vel, ſi eſt deuenire ad primum intellectum, hoc non erit primum intelligere* : quia, ſcilicet, eſſet ſui ipſius intellectio, ſeu intelligere, quod repugnat. Ratio autem eſt : quia intellectio eſt vera relatio ad ſuum obiectum, vtique illius repræſentatio ; nihil autem ſeipſum repræſentare, realiterve reſpicere poteſt. Reſpondent nonnulli, obiectum inadæquatè ſolum, non autem ſecundum ſe totum à ſui cognitione realiter diſtingui debere : vt patet in hoc iudicio, *omnis propoſitio eſt expreſſio atque aſſenſus, vel diſſenſus circa indicatum*, in cuius obiecto neceſſario hæc eadem propoſitio cum reliquis aliis ſub termino *omnis* continetur : quare eius obiectum inadæquatè ſolum ab ea cognitione, & propoſitione diſtinguitur. Cum autem ſcientia diuina non in ſeipſam ſeorſim feratur, ſed in Deum totum, in quo plura alia continentur, eius obiectum ab ipſa ſcientia inadæquatè diuerſum erit : quod ad obiecti proprij rationem ſatis eſt. Sed certè, vel admittitur cognitionis ad ſuum obiectum realis relatio, ac proinde realis diſtinctio ab illo, vel ſecus. Si primum : Cum ad terminum realem, atque vt re ipſa eſt, realis relatio eſſe debeat : atque in Deo realiter ſumpto ſimpliciſſimo & indiuiſibili, vnum, & aliud non ſit, ad idem ipſum diuina ſcientia terminabitur realiter cum reſpicit, ac repræſentat eſſentiam, atque cum repræſentat æternitatem, vel ſcientiam : nec locus erit partiali vel totali obiecto, vt re ipſa eſt realiter tranſcendentaliter repræſentato : cum, vt ſic indiuiſibilis ſit, nec partibus conſtet.

8. Secundò non minoris repugnantiæ eſt aliquid ad ſeipſum ſimul cum aliis, quam ad ſe ſeorſim ſumptum referri. Reſpondit Magiſter Didacus Daza ſecundum diuerſas formalitates rectè poſſe idem cognitum, & cognitionem eſſe : atque ita euenire ſcientiæ diuinæ : vt formaliter ſumpta ſit ſui ipſius identicè realiterque ſumptæ cognitio. Id quod exemplo illius propoſitionis vniuerſalis confirmari etiam poterat. Sed perſtat prima impugnatio data contra ſolutionem primam. Sic enim in cognitione realis, & phyſicus reſpectus, tranſcendentaliſque relatio ad ſuum obiectum, ac proinde vtriuſque realis diſtinctio, formalis eiuſdem ſcientiæ à ſeipſa diuerſitas nihil confert. Secundo cum identitas realis ſcientiæ cum diuinis aliis non deſtruat ſcientiæ formalitatem, ſed ſolum metaphyſicam eius ab aliis prædicatis diuinis præciſionem, rationiſque ratiocinatæ diſtinctionem, ſi in ſeipſam, vt realiter identificatam cum diuinis aliis feratur, referaturque, in ſeipſam ſecundum ſuam veram formalitatem referetur, ac ſimul in alia : quare ſolutio hæc penetrata in primam recidit ; ſolum enim reſpondetur ſcientiam non poſſe eſſe ſui ipſius adæquatum obiectum, bene tamen cum aliis, cum quibus adæquatum obiectum conſtituat : quare & ſolutionis primæ impugnationibus patet. Propereadixi poſſe exemplo illius propoſitionis vniuerſalis confirmari. Illud autem exemplum ad rem non eſſe facile oſtenditur. Siquidem propoſitio illa vniuerſalis non habet ſeipſam pro obiecto ſecundum ſpecialem & peculiarem rationem ; ſed ſolum rationem communem propoſitionis, & ſingularitatis : quomodo propoſitio omnis vniuerſalis individua omnia tantummodo coercet. Ecquis enim individua omnia ſpeciei vnius ſecundum individuationes in particulari cognoſcit, dum vniuerſalem profert propoſitionem?

9. Negandum igitur eſt cognitionem & repræſentationem obiecti vniuerſim realem phyſicum tranſcendentalem reſpectum ad obiectum & repræſentatum imbibere ; non quidem, quia ſolum prædicamentalem ex ipſa, & obiecto conflatam dicat (vt aſſeruit doctus, & acutus alias VVadingo d. 6. incarnat. dub. 6. §. 4. num. 80.) ſed, quia operatio & modus ac repræſentatio vera quidem, & realis, ſed intentionalis eſt : de cuius proinde ratione non ſit realiter, imo neque formaliter differre : licet ob rationes alias in creatis cognitionibus realis à ſuis & phyſica diſtinctio neceſſaria ſit, vt ſtatim dicemus. Conſtat id quidem in diuina ſui, ac Dei, cum quo re ipſa identificatur, cognitione, rationibuſque pro hac veritate hactenus datis. Secundo : quia non minus eſt operatio intentionalis realis & vera intellectio reſpectu potentiæ intellectiuæ, quam reſpectu obiecti : & tamen cum potentia hac re ipſa identificatur, vt vidimus. Imo actionem phyſicam cum altero extremo, ſcilicet termino identificari poſſe, de factoque ſæpe identificari realiter cum termino per ipſam producto communiter Auctores docent. Imò & cum principio actiuo æquè identificari quam-

doque

Digitized by Google

doque veroſimilius eſſe oſtendimus: quare in Deo ſcientiam, & obiectum realiter, imo & formaliter identificari poſſe, licet in creatis, ne realiter quidem, identificari queant; ac proinde in his realiter phyſicè reſpectiua tranſcendentaliter ſui obiecti cognitio omnis ſit, facile ſuadebitur.

10. Primo: quia creata cognitio, cum ſolum entia rationis, ſua quaſi actiuitate facere poſſit, reliqua cognoſcenda, quæ non ficta, ſed vera cognoſcibilia ſint ſupponere neceſſario debet: maximè, cum cognitio indicatiua eſt, quæ materiam iudicij neceſſario ſupponit: nequit autem ſeipſam cognitio ſupponere, ne ſit antequam eſſe, non ſolum phyſice, ſed & mente concipiatur. Secundo: quia vis cognoſcitiua, & cognitio eo magis minuſve ſibi coniunctorum cognoſcitiua eſt, quo perfectior, imperfectiorve eſt. Hinc imperfectiora animalia nihil ſuorum actuum percipere valent: atque è ſenſibus, externi (qui imperfectiores ſunt, adhuc in brutis perfectioribus) ſuos actus non percipiunt: quos tamen internus percipit ſenſus in vtriſque: ſi ergo ſupra ſuos actus reflexiua virtus à perfectione potentiæ cognoſcitiuæ debet prouenire, vti eis experimentis euincitur, fiet ſane, imperfectam, nec ſummè cognoſcitiuam potentiam, non ſummè, ſed valdè limitatam virtutem reflexiuam ſupra actus ſuos habere poſſe: ac proinde eodem actu non poſſe ſupra ipſum reflectere; poſſe autem ita reflectere diuinam, quæ ſummè cognoſcitiua potentia eſt, nihilque ex prædicato entis à ſe, ad ſui, ſuæque cognitionis & ſcientiæ exiſtentiam ſupponere poteſt: maximè, quia alias infinita ac ſumma ſcientia non eſſet.

11. Teſtimonium ex S. Th. pro neceſſitate diſtinctionis realis ſcientiæ à ſuo obiecto, diſtorto ſenſu adducitur: vt pleraque teſtimonia ab vnoquoque pro ſua ſententia induci ſolent. Id quod, vel inde ſatis conſtat, quod expreſsè loco à nobis citat. ex 1. part. de ſcientia Dei loquens dicat; primum cognoſcitiuum, ſeu intellectiuum; qui Deus eſt, primamque eius ſcientiam eſſe idem ipſum primum intelligibile: loco ergo oppoſito ex 3. contra gentes agit expreſsè de amore & intellectione creatis: diſputans in quonam eorum actuum noſtra formalis beatitudo conſiſtat in creatis autem non negamus obiectum, & actum, ſiue intellectionis, ſiue amoris primum intelligibile eſſe non poſſe. Illud denique de repræſentatione, quæ realiter à repræſentato debeat differre, de intentionali repræſentatione falſum eſſe ex dictis conſtat: imo Rex vt poteſt, ſi velit ſeipſum in ſcæna repræſentare: ſicque Chriſtus Dominus ſeipſum in cruce patientem, mactatumque cruente, in incruente Euchariſtiæ ſacrificio, quod illius cruenti memoriale & repræſentatio eſt, repræſentat.

CERTAMEN II.

Deus ſolus, & qua Deus, ſiue ſecundum eſſentiam ſpecificatiuum diuinæ ſcientiæ formaliter eſt.

1. Recentiores Complutenſes, cum quibus ingenij quam animi diſſidium nobis, tam in philoſophicis, quam in Theologicis ſemper fuit, manuſcripto de volunt. negant Deum ſuæ ſcientiæ, etiam prout in Deum ipſum fertur, ſpecificatiuum obiectum eſſe; licet verum obiectum ſit: quia ſpecificatio, vera quædam cauſalitas ſpecificantis in ſpecificatum eſt, atque huius ab illo dependentia, quæ eiuſdem ad ſeipſum eſſe nequeunt: quia vero facile huic argumento diſtinctione virtuali ſatisfieri poſſe putant (cum tamen inter Dei ſcientiam reſpectu ſui nulla virtualis diſtinctio intercedat) aliter concluſionem probant: quia infinitas cognitionis, & repræſentationis diuinæ competit diuinæ cognitioni præciſè; quia Dei, & diuina eſt: ergo non ſumitur ex Deo, vt obiecto. Probant antecedens: quia alia attributa omnia infinita ſunt, præciſè quia Dei attributa ſunt, quin Deum habeant pro obiecto: imo, cum habeant obiectum creatum vt patet in omnipotentia: inde vero probant conſequentiam: quia ſi è prædicato diuini, ſeu quod Dei poſſeſſiue ſit competit diuinæ cognitionis ſui, ſuæque repræſentationis infinitas tota, competit quidem ei è prædicato ſuperiori, & communi attributis omnibus omnibus: quare impertinenter ſe habebit ad illam Deus; vt obiectum: ſicut, quia cognitioni Angeli ex prædicato accidentis ſubſtantiæ ſpiritualis ſuperius eſt, omnibus eius accidentibus conuenit ſpiritualitas, quod ſit huius obiecti ſpiritualis, vel materialis impertinens eſt ad eius ſpiritualitatem. Confirmant: quia opera humanitatis Chriſti independenter ab obiecto honeſto infinitum habent valorem: præciſè ex infinita operantis dignitate proueniente ex vnione hypoſtatica: ergo, & cognitio diuina infinitatem habebit independenter ab obiecto vllo, è ſola Dei cognoſcentis infinita perfectione. Neque enim minus repugnat, actum, & operationem infinitæ eſſentiæ diuinæ limitatæ perfectionis eſſe, quam limitati meriti actum naturæ vnitæ Deo hypoſtatice. Cum non magis determinata ſit dignitas vnionis ad infinitum meritum, & valorem ſuorum operum, quam infinitas naturæ ad infinitatem ſuorum actuum.

2. His tamen non obſtantibus vera noſtra concluſio eſt: ſcientiam Dei à Deo ipſo non ſolum, vt intelligente intentionaliter actiuè, ſed ab ipſo, vt obiecto verè ſpecificari adæquatè, vt communiter Theologi dicent: qui propterea Deum ſuæ ſcientiæ primarium, & ſpecificatiuum obiectum vocant; reliqua vero creata ſecundarium: ita ſentiunt S. Thom. 1. par. qu. 19. art. 5. Vbi eius interpretes Caiet. & Dominicani reliqui, Vaſquez ibi & d. 60. Arrub. d. 29. cap. 3. Magn. Albert. in 1. d. 35. art. 1. Ægyd. qu. 3. Dur. quæſt. 2. Argentina qu. 1. Scotus quæſt. 1. § *ad iſta*, Alenſ. 1. par. qu. 23. met. 1. & 2. atque qu. 25. metaph. 2. art. 2. Henricus quodlib. 9. qu. 2. & vno verbo fere Theologi omnes: & quidem nihil creatum, ſiue poſſibile, ſiue futurum ſcientiam Dei ſpecificare poſſe facile probatur: quia ſi ab eis ſpecificaretur maioris neceſſitatis, quam creata, à quibus ſpecificaretur, ſcientia Dei eſſe non poſſet: id quod cum ſumma diuinorum omnium, adhuc comparatiua, neceſſitate ſtare minimè poteſt. Secundo hoc volunt Doctores omnes, qui creaturas obiectum ſecundarium diuinæ ſcientiæ eſſe docent: quod autem Deus ſuæ ſcientiæ ſpecificatiuum ſit, probatur primò ex conſenſu Theologorum etiam, qui Deum obiectum primarium ſuæ ſcientiæ eſſe tuentur. Neque enim obiectum ſcientiæ primarium eſt, quod eſt nobilius illorum, quæ per illam repræſentantur. Alioqui è duobus æque primo per eandem cognitionem repræſentatis nobilius obiectum primarium eſſet: ac proinde altero, ex repræſentatione etiam, deficiente cognitio eadem in creatis perſeueraret: dum tamen nobilius aliud repræſentaretur, quamdiu enim obiectum primariũ cognitionis perſeuerat, perſeuerat etiam cognitio: quia hoc ſolum eſt obiectum per ſe illius; ſecundaria vero obiecta eius, ſunt obiecta per accidens.

3. Reſpondent Recentiores Deum dici, eſſeque obiectum primarium, & motiuum ſuæ ſcientiæ, non, quia nobilius præciſè illius obiectum eſt, ſed, quia, licet de ſe Deus, vt intellectiuus, determinatus ſit, vt quandoque cognoſcat infinitè cognoſcat, habeatque infinitam cognitionem: tamen Deus ipſe, vt obiectum mouet obiectiuè, vt de facto eſt infinita ſcientia, & cognitio ſit: ac proinde trahit ad ſe illam infinitam cognitionis perfectionem, quam eidem cognitioni, vt intellectiuus determinat Deus. Contra tamen eſt: quia vel, ita determinatus eſt Deus, qua intellectiuus, vt infinitè cognoſcat, quandocumque cognoſcat, vt quodcumque obiectum occurrat menti diuinæ mouere poſſit, vt de facto ſit ea infinita cognitionis perfectio, ad ſeque illam trahere independenter ab eo quod Deus ipſe diuinæ mẽti obuerſetur, & cognoſcatur, vel non? Si primũ æquè vtrũque, creatura, & Deus primarium ſcientiæ diuinæ obiectũ erũt: nã obiectiuũ primatũ obiectis è ſola nobilitatis, & perfectionis entitatiuæ eorũ primatu contra omnes, & rationẽ factã deferas: quod refugiebas. Si autẽ ſine Deo cognito nequit eſſe ea motio obiectiua, vt de facto ſit ea infinita perfectio diuinæ cognitionis, ad quam Deus, vt intellectiuus non aliter determinatus eſt, quam ſub conditione, quod Deus per cognitionem menti diuinæ obiiciatur: ergo non eſt Deus, vt intellectiuus, adæquata ratio, & principiũ abſolutè infinitæ perfectionis ſuæ ſcientiæ, ſed ſolũ inadæquatum, quod completur Deo ipſo, vt obiecto, & ſub conditione, quod Deus, vt obiectum moueat ad ſui cognitionem intentionaliter. Hoc autem ipſum eſt eſſe

obiectum

Digitized by Google

obiectum primarium ſpecificatiuum: ergo eiuſmodi obiectum eſt ſolus Deus reſpectu ſuæ ſcientiæ.

4. Probatur ſecundo: quia cognitio eſſentia ſua æque eſt obiecti alicuius cognitio, atque eſt alicuius intellectus: eſt enim actuale exercitium repræſentandi aliquid alicui, atque eſt potentiæ intellectiuæ exercitium: ergo nulla eius perfectio, aut infinitas eſſe, intelligive poteſt independenter ab omni obiecto: implicat enim eſſentiæ perfectionem eſſe, aut intelligi non intellecta, ſeu ſubiata eſſentia: maxime, cum perfectio, ſeu infinitas, ne formaliter metaphyſice quidem, ab eſſentia infiniti differt, vt in diuinis euenit; quæ omnia per eſſentiam ſuam infinita ſunt. Et quidem, ſi cognitio ex genere, & eſſentia ſua eiuſque perfectio independenter ab obiecto, primario ſaltem, intelligi, & eſſe poteſt: non eſt cur in creatis attendenda ſit obiecti perfectio, vt cognitioni perfectio entitatiua taxetur; ſed ſolius principij elicientis habenda ratio erit. Dices in creatis principium eliciens, ſeu cognoſcens, non eſſe determinatum ad tantam perfectionem cognitionis, ſicut in diuinis ad infinitam cognitionem. Oſtendi argumento primo, non ita eſſe determinatum abſolute, & adæquate principium eliciens ad infinitam ſuæ cognitionis perfectionem, in Deo, ſed ſolum inadæquate, & ex parte ſua, ac ſub conditione obiecti infiniti etiam, ſeu Dei obiectiue mouentis. Contra ſecundo: quia, ſi ſemel illud principium negetur: quod ſcilicet cognitionis, vt ſic, eſſentia eiuſque perfectio nequeat eſſe, aut intelligi ſine ordine ad obiectum, atque dependenter etiam ab illo æque atque à principio ſeu potentia cognoſcente: non eſt vnde probetur cognitionis creatæ entitatiuam perfectionem non poſſe determinari è ſolius potentiæ cognoſcitiuæ perfectione: ratio enim vnica ad id probādum eſt: quia cognitio è genere ſuo æque primo, & indiuiſibiliter reſpectiua eſt obiecti, & potentiæ: ac proinde ex alterutro poteſt eius eſſentia, atque entitatiua perfectio limitari.

5. Hinc apparet falſum eſſe illud antecedens, cui ſuam doctrinam ſuſtinendam imponebant recentes. Nempe infinitatem diuinæ cognitionis è prædicato ſuperiori, quam eius reſpectus ad obiectum ipſi conuenire: nempe ex prædicato diuini communi omnibus eius attributis: licet enim, quidquid diuinum eſt, infinitum eſſe debeat per eſſentiam ſuam, tam phyſicam, quam metaphyſicam, non tamen abſque ſua eſſentia aliquid infinitum per eſſentiam eſſe poteſt: id enim in terminis implicat: ex eo ergo, quod diuinum eſt per identitatem, cum Deo debet eſſe quidquid diuinum eſt infinitum per eſſentiam: Ad id autem opus eſt, vt quidquid eſſentia ſua reſpectiuum extremorum eſt, vtrumque extremum infinitum ſimpliciter habeat, neque aliter in Deo eſſe poſſit: quæ etiam ratio præcipua eſt, vt Dei omnipotentia à creaturis omnino abſoluta aſſeratur (quamquam recentes hi non animaduerterunt reſpectiuam illarum eſſe docere: ac ſubinde ſublatis poſſibilibus defecturam: quare nec fore omnipotentiam, nedum infinitam fore, eadem conſequentia, qua nunc contra ipſos abſque obiecto cognitionem, nedum infinitam, ſed neque cognitionem fore) atque vt clarius videas æquiuocationem eius vocis *diuinum*, quæ recentes hoſce decepit: aduerte diuinum vniuerſim proprie dici, quidquid identice Deus reipſa eſt: & actus intellectionis, & amoris, qui ſunt vitales intentionales, diuinos ſpecialiter dici: quia à potentia intellectiua, vel volitiua diuina vitaliter intentionaliter eliciuntur: rogo ergo Recentes an intellectionis *diuina* infinitas è prædicato illo ſuperiori, & vniuerſali omnibus diuinis attributis, ſcilicet diuinæ, per ſolam phyſicam identitatem cum Deo, adæquatè determinetur, an per ſpecialius aliud *diuinæ* per elicientiam intentionalem ab intellectu diuino? ſi primum: ergo contra hos recentiores non determinatur infinitas diuinæ cognitionis ex prædicato *diuina* intentionalis elicientiæ à diuino intellectu: quia ex ſuperiori alio *diuina* identice, ſi quid eorum argumentorum probat determinatur: ſi ſecundum: cum eodem gradu ſit cognitio à potentia elicitiua, & ab obiecto, non conueniet ei ex prædicato ſuperiori, ceſſatque argumentum, ſeu æquiuocatio recentiorum.

6. Itaque è prædicato *diuini* identice infinitum eſſentia ſua quodvis prædicatum diuinum debet euadere, quod eſſentia ſua reſpectiuum neque realiter, neque intentionaliter eſt; ſed adæquate, & abſolute ad eiuſmodi infinitatem eſt determinatum, quod eſſentia vero ſua reſpectiuum alterutro modo eſt, nequit in ſuæ eſſentialis perfectionis infinitate ab extremis magis, quam ab eſſentia ſua præſcindere: quare determinatio ex prædicato diuini identice abſoluta, & adæquata [illegible] ad eorum infinitatem per eſſentiam non eſt; ſed dependenter ab extremorum infinitate, & remotè: quatenus ad extrema infinita determinat. Hinc euaneſcunt paritates omnipotentiæ, æternitatis, immenſitatis, & ſimilium, quæ reſpectiua aliorum eſſentia ſua non ſunt. Item ſpiritualitatis accidentium Angeli, quæ, qua talia ſolum ſubſtantiam ſpiritualem tamquam ſubiectum requirunt.

7. Quoad præcedentiam, & prioritatem veram Dei, vt obiecti reſpectu ſcientiæ ſuæ videbitur alicui poſſe concedi veram prioritatem intentionalem, licet non phyſicam: ſicut de prioritate actiua vera intentionali potentiæ intellectiuæ reſpectu ſcientiæ eiuſdem dicebamus. Non ſatis capio poſſe eſſe veram prioritatem vllam eiuſdem formalitatis ad ſeipſam, adhuc formaliter: quare, licet ſcientia reſpectu aliorum ab ipſa prædicatorum, & formalitatum diuinarum poſterioritas vera atque in illis prioritas vera obiectiua concedi poſſet; at ſcientiæ reſpectu ſui ipſius vera prioritas aſſignari non poterit. Cæterum nihil diuinum prioritate vera obiectiua diuinam ſcientiam præcedere vero mihi ſimilius eſt: quia conceptus obiecti terminantis præciſe cognitionem nullum dicit in illam influxum verum, ſicut eum dicit potentia intellectiua ex ſpeciali ratione ſua, & vniuerſaliori vitalitatis. Ex eo autem, quod formalitates aliæ à ſcientia diſtinguantur formaliter ab illa, ſatis non eſt, vt ſtatim obiectiuus influxus verus in illam, veraque prioritas concedatur: tum quia influxus ex diſtinctione vnius ab alio non infertur: vt patet in pluribus, ſed ex munere, quod in obiecto, qua tali terminandi primario, ſeu ſecundario eſt, non influendi. Nec ſatis videtur munus obiecti primarij eſſe ſpecificare cognitionem: id enim ſolum eſt terminum neceſſarium eſſe quod prioritas & influxus non eſt; vt patet in actione, & termino reſpectu illius; quod ſi eam ſpecificationem extrinſecam prioritatem fore contendas, non multum grauabor. Cum terminus extrinſecus aliquo modo ſit neque à diuina ſcientia poſitus vt terminus actionis per ipſam ponitur, ſed ſuppoſitus.

8. Denique aſſero tertio, obiectum primarium & ſpecificatiuum diuinæ ſcientiæ, formaliter, & metaphyſice loquendo, non eſſe diuina omnia, adhuc neceſſaria, ſed ſolum prædicatum eſſentiale, ſeu eſſentiam metaphyſicam Dei: licet phyſice, identice, & materialiter ſint omnia neceſſaria, communia, non autem perſonalia & contingentia: eſt concluſio noſtri Granados 1. p. tract. de ſcientia Dei 1. n. 4. & Vaſq. d. 40. c. 3. & d. 60. c. 3. & recentiorum plurium, & doctorum omnium, quos dedimus contr. de Trinit. d. 5. Vbi oſtendimus, verbum non procedere per ſe quarto modo ex cognitione creaturarum, perſonarum, & actuum liberorum; & ſi contra magnum meum magiſtrum Didacum Daza, & alios qui aſſerunt, Deum ſecundum omnia ſibi identica primarium & ſpecificatiuum ſuæ ſcientiæ obiectum. Ratio de perſonis, & contingentibus eſt: quia pro priori naturæ, ſeu originis ſtare debet obiectum per ſe quarto modo requiſitum ad proceſſiones, ac proinde ad cognitionem infinitam per eſſentiam: quare, quæ pro poſteriori adueniunt, nihil cognitionis in Deo ponunt, neque obiecta primaria, ſeu ſpecificatiua eſſe poſſunt: quod ipſum habet cognitio reſpectu volitionis præſertim liberę, quā ſuo modo intentionaliter vere præcedit & à quā vt tali, nequit ſpecificari: cū contingēs formaliter ſit. Sed tam de his, quā de reliquis ab eſſentia metaphyſica Dei, vt ab ea præciſis, non ſpecificari formaliter & primario diuinam ſcientiam loco citato de Trinit. probauimus: ac rurſus probo: tum, quia ordine metaphyſico primum eſt, atque in genere entis ſimpliciter, imo ſimpliciſſime talis, obiectum infinitum per eſſentiam: ac proinde ſufficiens infinitam ſimpliciter infinitate diuina terminare cognitionem: quare reliqua nihil, metaphyſice loquendo, cognitionis, & repræſentationis addunt: cum, quaſi poſterius cognoſcantur, tum præcipue, quia tota veritas obiectiua diuina formaliter in eſſentia metaphyſica Dei, ſeu prædicato entis à ſe in

Digitized by Google

diuinis eſt: ratione cuius reliqua diuina ſiue communia, ſiue perſonalia, vera adiectiue metaphyſice ſunt, habentque poſitiuam ſoliditatem eſſendi non apparenter, in quo veritas metaphyſicè ſumpta conſiſtit: vt conſtat ex controu. de Trinit. l. 6. q. 2. & ex contr. 1. quare, cum cognitio à veritate, tanquam à formali ſpecificatiuo, & primario obiecto ſpecificetur, per ſe metaphyſicè, & formaliter loquendo, ab eſſentia metaphyſica adæquate ſpecificabitur: quæ his opponi poterant (quod Dei cognitio, vtpote intuitiua, nequit vere concipi in vnum Dei prædicatum ſiue alio ferri) falſum eſſe conſtat ex dictis ſæpe, tam hoc tomo quam controuerſiis de Trinitate, & incarnatione, vbi docuimus cognitionem, etiam intuitiuam, præciſiuam ex parte obiecti eſſe poſſe: ſecundo, eo admiſſo, ſolum probat reliqua ab eſſentia obiecta neceſſaria ſimul cum eſſentia cognitionis diuinæ obiecta eſſe debere; non autem ſpecificatiua formalia, ſeu ratio, ſub qua, ab ea attingantur, ſed ſolum materialia, quæ ratione eſſentiæ, cui identificantur materialiter, iure identitatis, attinguntur.

CERTAMEN III.

Qui obiecta alia à Deo ad diuinæ ſcientiæ obiectum primarium & ſpecificatiuum aduocant, confutantur.

1. NOn defuere, qui, licet Deum reſpectu cognitionis ſui primarium obiectum & ſpecificatiuum adæquatum eſſe doceant: imo, & cognitionis eiuſdem, quatenus inde ad creaturas indirecte terminetur; aſt reſpectu cognitionis Dei de creaturis directe immediate habitæ independenter ab eo, quod ſeipſum cognouerit, creaturas ſolas eſſe directum primarium ſpecificatiuum, & adæquatum obiectum, docuerint. ita Scot. in 1. d. 35. q. 1. §. *Ad iſta* (quidquid aliter eum in meliorem interpretur ſenſum Valentia 1. p. d. 1. gener. q. 14 vt clare oſtendunt Vaſq. d. 60. c. 1. Soar. 3. de attrib. cap. 21.) ſequuntur Scotum Gregor. d. 36. & alij in manuſcriptis referentes noſtrum Vaſq. d. 50. & 60 citata: Cum tamen ille ſolum neget Deum, vel beatos cognoſcere illas in ſeipſo, tanquam in obiecto adæquate primario & ſpecificatiuo ſuæ omniſcientiæ & cognitionis obiectorum quorumque, vt ſemper aſſerit: atque eo ſenſu Patrum teſtimonia, quæ cognitionem creaturarum à Beatis, vel à Deo in ſeipſo, tanquam in medio ſonare videbantur, conſtanter vbi vis exponit. Cæterum doctrina hæc duplicem ponit in Deo creaturarum cognitionem, alteramque ab altera omnino independentem, & inconnexam: quod repugnat prædicato ſcientiæ diuinæ, quæ, qua diuina præciſe cognitio, è ſuo eſſentiali conceptu indiuiſibiliter, etiam formaliter, infinita in ſuo genere per denegationem termini, adhuc extrinſeci, quare & omniſcientia eſſe debet. Vt cert. 2. ac ſæpe alias in hac controuerſia attigimus, fuſeque controu. 1. monſtrauimus: ſicque & omniſcientiæ infinitæ per denegationem termini, etiam extrinſeci, è conceptu ſuo eſſentiali repugnat alia quauis obiecti cognitio, quoad ſubſtantiam, vel modum, in illa ita infinita, adhuc formaliter, non incluſa.

2. Ad hæc cognitio illa alia directa creaturæ, atque à creatura ipſa tanquam ab obiecto primario, & ſpecificatiuo Deo addita eſſentia ſua à creatura, tanquam à termino ſpecificante ipſam, penderet: quare nec maioris neceſſitatis, quam creaturæ ipſam ſpecificantis foret; cum maioris longe neceſſitatis, quam creaturæ, etiam ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ, quidvis diuinum ſit eſſeque debeat: vt de inconnexione omnipotentiæ cum creaturis poſſibilibus oſtendebamus controu. 1. d. de omnipotentia. Etſi enim poſſibilitas rerum neceſſaria ſit, nequeatque non eſſe: nec poſſibilia proinde poſſint ad impoſſibilia, ſiue ad impoſſibilitatem migrare: aſt magis neceſſarius rerum poſſibilitate Deus eſt, magiſque illi repugnat non eſſe, quam poſſibilibus impoſſibilitas repugnet: vt late ibidem oſtendimus, fundaturque in doctrina Ariſtotelis 4. met. cap. 4. neceſſitatem vnam maiorem alia neceſſitate expreſſe admittentis. Tertio cum Deus creata non ſolum, vt poſſibilia, ſed, vt abſolute futura, & exiſtentia directe, & independenter, à Deo tanquam à ſuæ ſcientiæ ſpecificatiuo & primario obiecto, (horum ſententia) cognoſcat atque abſoluta rerum exiſtentia, & futuritio caduca de ſeſe ſit, & defectibilis: & cognitio ipſa Dei de illis iuxta hanc doctrinam caduca de ſeſe, atque abſolute defectibilis erit; quod diuino prædicato ſecundum intrinſecum ſui conuenire repugnat: quarto demum infertur cognitionem hanc diuinam, & cognitione alia, qua ſe Deus, & creaturas in ſe, tanquam in obiecto primario, & ſpecificatiuo, indirectè & mediate (vt hi loquuntur) cognoſcit, eſſe imperfectionem intrinſecus: & directam creaturæ cognitionem eo alterius creatura directa cognitione imperfectionem intrinſecus eſſe, quo creatura illa imperfectior, & imperfectior ſit; iuxta dicta cert. 2. & doctrinam Ariſtotelis 3. met. tex. 15. & 1. de anima tex. 86, & alibi pluries: & tandem nequit non ex vtilitate obiecti primarij, & ſpecificatiui creati cognitio diuina, quoad intrinſecum vileſcere.

3. Secundo Arrubal noſter. 1 p. t. 3. d... c... ait Deũ obiectum primarium, & ſpecificatiuum ſuæ ſcientiæ eſſe, etiam vt verſatur circa creaturas, atque ad illas repræſentandas porrigitur. Cæterum id muneris, non qua Deum, ſed ſolum, qua omnipotentem, habere: vt verum omnino ſit Deum habere in ſe rationem omnia creata cognoſcendi, eo præciſè, quod in ſe omnipotentiam, ſiue illorum omnium virtutem, & principium habeat. Secuti illum ſunt recentiores comprouinciani noſtri, quos eius Doctoris aſſeclas non tam illius amor, quam in noſtrum Vaſquez, & eius Aſſeclam magnum Magiſtrum meum Daza odium, & inuidia, non multa laude, fecit; in eandemque ſententiam ire mihi viſus eſt Herize noſter. 1. p. tract. 1. d. 5. c. 3. §. 1. qui ſane inconſequenter negat rationem obiecti primarij, & ſpecificatiui cognitionis diuinæ de creaturis, cognitioni ipſi, in qua formaliter, nec ſolum eminentialiter (quod ſatis ipſi eſt, vt omnipotentia obiectum primarium ſpecificatiuum ſit) continentur, quod enim ait continentiam creaturarum in omnipotentia realem, robuſtioremque eſſe, in earum vero cognitione intentionalem, ac debiliorem, friuolum eſt. Nam, & intentionalis continentia creaturarum in cognitione earum diuina, non ficta, & chimærica, ſed vera, & realis eſt, ſicuti vera & realis eſt illarum repræſentatio; atque ex alia parte formalis, clarior, & expreſſior, quam earum in omnipotentia quod, vt in eius cognitione, tanquam in primario obiecto, & ſpecificatiuo, clarior & expreſſior earum cognitio euadat, vt ad illas repræſentandas clarius extendatur, magis proculdubio iuuat, quam robuſtior alia continentia earum in omnipotentia, quæ in linea phyſicæ actiuitatis, non in linea continentiæ intentionalis, & repræſentationis, ad quam munus obiecti primarij & ſpecificatiui ſpectat, tota continetur. Secundo quia citato loco ait: non ſolam omnipotentiam, ſed, & cognitionem ſeu comprehenſionem diuinam poſſibilium, quæ ſolum, eſt intentionalis, & debilis (vt ipſe loquitur) eorum continentia, eſſe medium, in quo poſſibilia omnia cognoſcantur: ergo intentionalitas, & debilitas continentiæ creaturarum in ſui cognitione comprehenſiua diuina non obeſt, vt à Deo, vel beatis in ipſa, tanquam in obiecto primario, & ſpecificatiuo cognoſcantur.

4. Sed, miſſis Doctoris huius inconſequentiis, ſic primo ſententiam ipſam impugno. Ponamus enim per impoſſibile ſublata omnipotentia creaturas poſſibiles manere poſſibiles: quod, etſi repugnet, admitti ad quæſtionis examen rigidum debet, cum quæſtionem, eiuſque ſupoſitum non deſtruat; hæc ſiquidem ſolum eſt de obiecto formali primario, & ſpecificatiuo, ratione cuius creaturæ cognoſcantur à Deo; non autem de obiecto materiali, & pure terminatiuo, cuiuſmodi eſſe ſupponimus creaturas, ſiue poſſibiles, ſiue exiſtentes, vndecunque illæ, poſſibiles, vel exiſtentes ſint, quod quæſtionis non refert: quemadmodum quærimus: an ſi Spiritus non procederet à filio, diſtingueretur realiter ab illo? quæ ſane hypotheſis impoſſibilis eſt, & tamen admittitur, vt inde dignoſcatur, an à filio procedat, quia cum de fide diſtinguendus ſit, ſi ſublata per impoſſibile eius

à filio proceſſione non diſtingueretur, rectè infertur à filio procedere; ſi autem adhuc ea proceſſione ſublata diſtingueretur, ob quam ponitur eius à filio proceſſio, quia inferetur à filio diſtinctio & non ratione proceſſionis ab illo. Ponamus ſecundo (id quod mihi, Arrubali,& eius in quæſtione præſenti ſectatoris veriſſimum & certiſſimũ eſt) nempe Dei infinitatem in mutua attributorum,& eſſentiæ incluſione minime ſtare;ſed diuinam ob quam eius à filio proceſſio ponitur, quare & ipſum à filio non procedere) eſſentiam de ſe formaliter infinitam eſſe abſque attributi alicuius iuuamine.Tũ ſic ſublata per poſſibile vel impoſſibile à Deo omnipotentia adhuc ab ipſo cognoſcerentur creaturæ,ſi manerent poſſibiles:ergo ratio eas cognoſcendi non eſt Deo eius omnipotentia,tanquam obiectum primarium, & ſpecificatiuum ſuæ, vt ad illas porrigitur, cognitionis. Conſequutio eſt legitima. Rectè enim infertur non eſſe rationem alicuius id, quo ſublato, illud aliud nihilominus perſtat. Antecedens probatur. Sublata à Deo omnipotentia Deus perſtaret infinitus in eſſentia, vt aduerſarij etiam fatentur, atque ipſum cognoſceret: quandoquidem Dei erga ſeipſum cognitio, aduerſariis etiam fatentibus, omnipotentiam pro obiecto primario, & ſpecificatiuo nullatenus habet: ergo perſtaret deficiente omnipotentia cognitio diuina infinita ſimpliciter, etiam per denegationem termini extrinſeci. Patet conſequentia; quia perſtaret cognitio diuina ab obiecto, & potentia reali intentionali ſimpliciter, & è genere ſuo infinita per denegationem etiam termini extrinſeci: ergo perſtare Deo omniſcientia eſt apertum: quia, ni omniſcientia ſit, infinita per denegationem etiam termini extrinſeci è genere ſuo eſſe non poſſet: quandoquidem aliquid generis eiuſdem reſtaret extra ipſam, quod addi ipſi poſſet: quemadmodum, & quantitati alicui infinitæ non ex genere ſuo, ſed ex plurium partium coniunctione coaleſceret, nec infinitas reliquas poſſibiles intra ſuam magnitudinem clauderet: iam vero, ſi ita infinita Dei ſcientia eſt, omniſcientia neceſſariò, ac proinde creaturarum pro quouis earum ſtatu poſſibilitatis, & ſcientiæ, erit, etſi per impoſſibile omnipotentia Deo deeſſet, vt in antecedenti dicebamus.

5. Dices ex hypotheſi impoſſibili, quod omnipotentia deficeret, non eſſe imperfectionem, quod poſſibilia à Deo non cognoſcantur, etſi per impoſſibile manerent, nec infinitæ perfectionis diuinæ ſcientiæ derogare, quod ea non repræſentet. Sicuti nec derogat in eo caſu, quod omnipotentiam non repræſentet: neque Deitatis infinitati, quod ei attributum omnipotentiæ deficiat. Sed tamen neutra paritas præſtat. Non vltima: quia omnipotentia infinitatem ſimpliciter talem Deitatis nullatenus formaliter conſtituit: quare nil mirum, ſi omnipotentia ſublata formalis Deitatis infinitas ſimpliciter, & ex genere ſuo talis non deficeret. Non primum: quia ſublata omnipotentia eius ſcibilitas obiectiuaque veritas non eſſet: quare, quod tunc non cognoſcatur non eſſet defectus omniſcientiæ Dei, ſed obiectiuæ veritatis,quæ tunc non eſſet: quare infinitati ſcientiæ Dei non officeret: aſt obeſſet, ſi poſſibilia ,quæ eo caſu ponimus permanere, non cognoſcerentur: quia, & ſcibilia, ac vera obiectiuè forent: ad quæ, ni diuina ſcientia pertingeret, omnia ſcibilia non repræſentaret: quare nec omniſcientia eſſet, nec ſimpliciter è genere ſuo infinita. Dices ſecundo: Arrubalem, & aſſeclas loqui de omnipotentia radicaliter ſumpta; quo pacto idem cum eſſentia eſt;non de omnipotentia formaliter: quare argumentum euaneſcit. Contra vero: quia facta impoſſibili omnipotentia formali, nec radicalis conceptus omnipotentiæ magis eſſet in eſſentia diuina, quam alterius cuiuſpiam chimæræ. Secundo æquè eſt eſſentia diuina,immenſitas, miſericordia, bonitas, æternitas, ac cætera attributa radicaliter, atque eſt omnipotentia radicaliter: imo omnium indiuiſim radix eſt: ergo radicaliter ſumpta, prout ſunt in eſſentia, omnia erunt obiecta primaria, & ſpecificatiua & rationes cognoſcendi creaturas poſſibiles, æquè atque omnipotentia radicaliter ſumpta, quod hi Doctores negant. Tertiò ſic ſumpta omnipotentia nil aliud, quam eſſentia diuina eſt:ergo aſſeris ſolam eſſentiam eſſe obiectum primarium, & ſpecificatiuum cognitionis Dei, non ſolum erga ſeipſum, ſed etiam, quatenus creata pertingit contra tuam concluſionem. Quartò neque eſſe poterit comprincipium per modum ſpeciei impreſſæ cognitionis creaturarum (vt Arrubal aſſerit, etiam de omnipotentia eodem modo à ſe intellecta) ſed vnum, & idem principium cum illa. Denique euaſio hæc, etſi ab aſſeclis Recentioribus pro ſententia Arrubalis excogitata contra eius mentem eſt, qui de omnipotentia formaliter ſumpta loquitur.

6. Impugnatur ſecundo ſententia eadem: quia in omnipotentia quouis modo, ſiue formaliter, ſiue radicaliter ſumpta, non continetur adæquatè plurium præcipue poſſibilitas, ſed ſolum inadæquatè, vt patet in actibus vitalibus, qui eſſentialiter pendent à potentiis vitalibus creaturarum viuentium, ſicuti ab omnipotentia eſſentialiter pendent: atqui inadæquata continentia actiua non ſufficit, vt in illa eiuſmodi actus, ſiue tanquam in obiecto primario, & ſpecificatiuo adæquato cognitionis earum cognoſcantur creaturæ: ergo non ita cognoſcuntur à Deo in ſua omnipotentia. Minor probatur: quia alias vitales ſui actus ab Angelis vel hominibus in ſuis vitalibus potentiis, in quibus actiuè inadæquatè continentur, eodem modo cognoſcerentur; quod, ne partialiter quidem fieri poſſe aduerſarij admittunt, debentque fateri: ac proinde omnipotentiam non eſſe adæquatum ſpecificatiuum, ſeu medium, ſiue totam rationem cognoſcendi poſſibilia creata contra ſuam concluſionem debent fateri,vt de ſe eſt perſpicuum; nec ſatis eſt in omnipotentia, in qua potentiæ vitales noſtræ actiuè continentur, eſſe continentiam mediatam, actus vitalis creati, etiam, prout à potentiis vitalibus procedunt poſſuntve procedere. Contra primò: quia ſaltem, ſicut non continentur adæquatè, & proximè in ratione entis, ita neque in ratione veri, & cognoſcibilis. Cum autem ea continentia adæquata actiua neceſſaria ſit ad ſpecificationem, & rationem cognitionis rerum contentarum, proxima adæquata neceſſario erit expectanda vt in actum prodeat earum cognitio: nam non, niſi à potentia proxima adæquata poteſt actus exerceri: quare ad ſpecificatiuum & motiuum cognitionis creaturarum ſuas partes potentiæ vitales neceſſario obibunt, nec totum ſpecificatiuum & ratio cognoſcendi poſſibilia omnipotentia, vt hi volunt, erit. Secundo in actibus liberis, etiam aſſiſtente omnipotentia & poſita per ipſam potentia, indifferens hæc maneat, non magis cognoſcetur in eis determinatè conſenſus quam eius negatio: quod ſi dicas concluſionem eſſe de cognitione poſſibilitatis,qua vtriuſque extremi eſt, & in omnipotentia cognoſcitur: nil præſtat.

7. Acrius pugno: quia in reſpectu ad poſſibilitatem præciſè non eſt potentiæ creatæ vitalis ad omnipotentiam ſubordinatio, ſed ſolum in eſſendo, & operando abſolutè. Neque enim ex eo, quod poſſibilia reſpectum eſſentialem dicant ad omnipotentiam, habent etiam, vt poſtea ad potentias creatas referantur: ſed ex eo, quod abſque illis poni in rebus repugnet, quia principium eſſentiale earum actionum potentiæ creatæ ſunt: quod non inde habent, quod omnipotentia alterum ſit earumdem comprincipium: vnde rurſus arguo: quia actiua continentia, ſiue actiuitas omnipotentiæ non eſt in ordine ad poſſibilitatem rerum, ſed in ordine ad earum executionem, & abſolutam poſitionem: quare omnipotentia, qua actiua, ſeu ratione continentiæ actiuæ, ad rerum poſſibilitatis, quam actiuè non efficit, cognitionem inſeruire non poſſe argumentum proximum noſtrum euincit: & patet ex data ſolutione. Non enim poſſibilitatem ponit, ſed ſupponit, vt earum abſolutam exiſtentiam ponere queat cognoſcendam; ad poſſibilitatem vero earum cognoſcendam, non, qua actiua, ſeu continens eas actiuitate ſua omnipotentia eſt; ſed qua terminus eſſentialis reſpectu earum, inſeruire poterit. Is autem reſpectus æque primo, imo indiuiſibiliter in vtrumque eſſentiale ſuum principium fertur, reſpicitque: nempe in omnipotentiam, & potentiam creatam, neque in alteram ratione alterius.

8. Tertiò eandem ſententiam impugno. Scientia in Deo prior eſt quam omnipotentia: ideo enim *Deus omnipotens, quia omniſciens*, non cõtra in cõmuniori ſentẽtia, præcipuè

noſtr

Digitized by Google

noſtri Herize, contra quem pugnamus, & reliquorum, qui cognitionem Dei eius eſſentiam aſſerunt, omnipotentiam vero eius attributum: ex aliis vero, qui in Deo potentiam intellectiuam cognitione Dei anteriorem, & ante vtramque conceptum entis à ſe, vel alium quempiam, in quo eſſentiam metaphyſicam Dei conſtituunt, recognoſcunt, plures qui omnipotentiam in Dei voluntate collocant, eiuſque affectibus: atque vniuerſim, cum in Deo potentia etiam ad extra operatiua rationabiliter, nec aliter operatiua ſit: ea cognitionis prioritas reſpectu omnipotentiæ admitti debet: ergo, cum nondum metaphyſice ſit omnipotentia, quæ ſpecificare ac mouere Dei cognitionem ad creaturas deberet, eſt cognitio infinita ex genere ſuo, & omniſcientia: quare, & cognitio earum ab alio anterius præcedente ſpecificata. Negat Herize (cuius maxime ſolutio refert) conſequentiam: quia de ratione pure termini, ac non ſpecificatiui, ſeu rationis formalis cognoſcendi; non eſt, quod ſui cognitionem præcedat: vt patet in poſſibilibus, quæ cognitionem diuinam non præcedunt, nec ſunt eius ſpecificatiua, ſed pure terminatiua obiecta, ad quæ ſola ipſorum poſitione extenditur aliunde præhabita diuina cognitio. Sed contra: ergo omnipotentia, antequam ſupponitur aliunde habita cognitio, & repreſentatio de ſe creaturarum poſſibilium, vt argumentum probat, ratio, & ſpecificatiuum cognitionis creaturarum ex tua hac ſolutione (quà ſpecificatiuum & motiuum cognitionis debere ſupponis præcedere) minime eſt. Apparentius negaret conſequentiam: quod ſcilicet, omnipotentia in alio genere, obiecti, ſcilicet, ſpecificatiui, etſi ordine eſſendi metaphyſico, ſit cognitione poſterior, prior non ſit: vt de verbo, & Spiritu S. quos è ſui vel cognitione vel amore procedere aſſerunt: ac proinde eis in genere eſſendi poſteriores ſunt, ad quos tamen obiectiue præcedunt, philoſophantur. Verum contr. de Trinit. d. 6. ſic philoſophantes confutauimus: & vniuerſim mutuam cauſalitatem cauſarum, quæ ad cauſandum ſui exiſtentiam requirunt, diximus contr. de cauſis & in fine controu. de incarnatione.

9. Denique quarto eandem doctrinam impugno ex cognitione diuina de rerum negationibus, quæ actiue in omnipotentia non continentur: imo rerum, quæ actiue in omnipotentia continentur remotiones ſunt. Ergo negationem poſſibilium cognitio diuina non habet pro ſpecificatiuo, & ratione motiua omnipotentiam actiuam earum in ipſa: & tamen aliunde habet rationem repreſentationis formalis earum: ergo, & habebit aliunde, quam ab omnipotentia eſſe formalem repræſentationem rerum poſſibilium. Dices cognoſci habitum per negationem iuxta vulgare axioma: atque illum actiue in omnipotentia contineri. Sed an inde probabitur contineri actiue in omnipotentia negationem proxime, vel remote, quia habitus, cuius remotio eſt, in illa actiue continetur: hoc autem neceſſarium eſt, vt ratio tuæ concluſionis perſiſtat. Secundo: cum habitus ſeipſo ſit formalis ſuæ negationis remotio, implicat per illum, adhuc remote, cauſari eius negationem, quam ſeipſo excludit, ab omnipotentia: quare, ne remote quidem, per illum, ſeu medio illo, actiue eius negationem in omnipotentia contineri: illud autem axioma ſolum vult maiorem vel minorem imperfectionem entitatiuam negationis, non, niſi cognito habitu, quem à rebus remouet, cognoſci poſſe: nam tenebras non, niſi media luce cognoſci viderique poſſe vel non poſſe non viſa luce videri ſuo modo rediculum eſt & repugnans: cum lux tenebrarum remotio ſit: quare, vbi ea videtur, tenebræ videri non poſſunt. Reſpondebis cum recentioribus memoratis Arrubalis aſſeclis: continentiam actiuam habitus in omnipotentia, non eſſe cauſæ neceſſariæ, ſed liberæ, quæ eſt poteſtas indiuiſim, ad eum, & eius contradictorium apponendum: quare, & eius remotio, ſeu negatio actiue in omnipotentia continetur. Verum, ſi omnipotentiam in Dei voluntate formaliter hi recentiores conſtituerent, locum ſolutio haberet; conſtituta vero in alia formalitate, & prædicato diuino locum non habet. Etenim poteſtas libera ad vtrumvis præſtandum voluntatis formaliter, qua talis, eſt; non autem adiunctarum, & quaſi ſubditarum ipſi, quoad vſum, & exercitium, facultatum: vt patet in noſtris voluntatibus, quæ, ideo liberæ ſunt ad effectus mediis facultatibus efficiendos, quia adminiſtris potentiis ſibi ſubditis vti poſſunt, ac non vti; non quia potentiæ aliæ de ſe ſe operari, & non operari pro ſuo libito queant: quatenus ſiquidem de ſe eſt, operari tantummodo valent, & ſi à libera noſtra voluntate poſſint ab exercitio ſuſpendi: ſecundo: quia, eiſdem fatentibus, negationem identitatis hominis & equi, & reliquarum chimærarum neceſſarias negationes Deus cognoſcit: cum tamen earum habitus, v. g. identitatem hominis & equi nequeat Deus abſolutè, necdũ libere, efficere: Ergo poſſibiles, imo neceſſarias has negationes abſque vlla earum continentia in omnipotentia actiua, adhuc ſomniata, per habitum cognoſcit Deus. Tertio omnes chimæras, quæ dubio procul in omnipotentia actiue non continentur, nec Deo (vt fert recentiſſimum aliquorum inſomnium) identificantur, Deus cognoſcit: ergo aliunde, quam à continentia extrinſecorum in omnipotentia, Dei habet cognitio, vt ad extrinſeca obiecta porrigatur.

10. Concludamus igitur cum noſtro Vaſquez d. 40. & 60. citatis è ſola eſſentia metaphyſica Dei, tanquam primario obiecto ſpecificatiuo adæquato totam cognitionem diuinam in ſuo, atque è ſuo genere ſimpliciter infinitam, etiam per denegationem termini extrinſeci, ac ſubinde omniſcientiam formalem cognoſcibilium omnium euadere, vt ſola earum poſitione ipſi vel phyſice, vel metaphyſice extrinſeca egeat, vt ad ea extendatur: quare ad diuina attributa primum: deinde ad poſſibilia omnia, tam poſitiua, quam negatiua, & rationis entia, ſiue impoſſibilia: poſtmodum ad conditionata futura, ac demum ad abſolute futura abſque vlla ſui variatione extendatur: vt optime obſeruauit, citatis locis Vaſquez noſter; quo etiam reſpexit Dionyſius 7. de diuinis nominibus. *Neque enim*, inquiens, *ea, quæ ſunt, ex his, quæ ſunt, nouit diuina mens, ſed ex ſe & in ſe* &c. Et Lactant. 3. diuinar. inſtit. c. 3. *In ſe ipſo habere propriam ſcientiam non hominis ſed Dei eſt; mortalis autem natura non capit ſcientiam, niſi, quæ veniat extrinſecus*. Duo huic concluſioni obiici poterant primum: Dei cognitionem vtpote intuitiuam, non poſſe non ferri in rem, ſicuti eſt; quare nec in ſuam eſſentiam præciſe, ſed ipſis omnibus identificatam & vniſſimam, ſicuti ſolum eſt. Sed cognitionem, intuitiuam etiam, poſſe ex parte obiecti præſcindere oſtendimus ſæpe contr. de anima & de viſione Dei, & de ſcientia animæ chriſti: atque illud *ſicuti eſt* in viſione tantum ſignificare non cognoſci rem per illam abſtractiue, per alienas ſpecies, & admodum alterius. Secundum eſt, obiectum, primarium ſaltem, & ſpecificatiuum, diuinæ cognitionis non poſſe ipſi identificari, vt diuina omnia ipſi identificantur; nihil enim ſibi ipſi ſpeciem tribuit, ſed potiùs eſt, quod illam ab alio recepit: hoc argumentum contra Arrubalem, & reliquos, æque militat, qui Deum totum vt in re eſt, vel aliquod eius prædicatum primarium, & ſpecificatiuum docent: reſpondeo tamen verum eſſe antecedens de diuinis prædicatis ipſi cognitioni formaliter identificatis, quod nullum aliud præter ipſam habet: quare ipſi ſoli repugnat ſeipſam ſpecificare, non autem eſſentiæ diuinæ, vt dicebamus cert. 2. num. 7. Vbi de eius etiam prioritate reſpectu diuinæ cognitionis quid veroſimiliter dici poſſit ſtatuimus.

Pro Arrubalis ſententia, & ſua obiiciunt memorati recentiores inter obiectum primarium ſpecificatiuum, & obiectum materiale, & pure terminum cuiuſvis cognitionis debere eſſe reſpectum aliquem tranſcendentalem, qui ſolum eſt in creaturis ad Deum, qua omnipotentem, ac proinde, qua talem, ſolummodo debere eſſe Deum obiectum primarium & ſpecificatiuum cognitionis ſuæ de creaturis. Antecedens de reſpectu in genere entis eſt falſum; & ſi verum eſſet debere eſſe in obiecto primario, & ſpecificatiuo ad ſecundarium, ad quod ex illo mens duceretur, quaſi filo connexionis illius ab ipſo, ad ſecundarium; quem in omnipotentia ad creaturas recentiores ipſi merito non admittunt. Eſt igitur verum antecedens de connexione in genere [illegible], quæ inter Dei eſſentiam, & creaturas adeſt vt ex dictis patet. Denique, pro ſpecificatione cognitionis cuiuſque creaturæ ab ipſa, dices, alias confundendas eſſe in eandem omnium creaturarum cognitionem. Reſpondeo; id quidem, ſi quoad intrinſecum cognitionis diuinæ loquamur, non ſolum verum eſſe, ſed neceſſarium: cum eſſentia ſua infinita Dei ſcientia, & omniſcientia ſit, vt diximus: reliqua ex dictis euaneſcunt.

QVÆSTIO VI.

Præcedantne alia, quaſi actiue ad diuinam ſcientiam ex parte potentiæ vel obiecti.

REſpondeo quæ ex parte potentiæ, vel obiecti creatam ſcientiam præcedere ſolent, duo ſunt. Alterum habitus, qui ex parte potentiæ præcedere ſæpè à pluribus dicitur. Alterum ſpecies obiecti cogniti, & quamuis habitus omnes (ſupernaturalibus exceptis) ad ſpecies reuocarim, quæ ex parte obiecti ſe tenent, de animæ diſputans, tamen oppoſitum in præſentiarum ſuppono, vt nihil quod ab aliis diſputari poſſit, indiſputatum omittam.

CERTAMEN I.

Nullus habitus cognoſcitiuus in Deo eſt admittendus, idemque eſt de volitiuo habitu.

1. DE ſupernaturalibus habitibus nemo hactenus in Deo, ciuſque potentiis eſſe cõcedendos, ſomniauit: hi, ſiquidẽ ſolum dantur ad actus altioris ordinis, quàm potentiæ, vt hæ nimirum vltra intrinſecam, & naturam virtutem ſuperioris ordinis rebus agendis proportionentur atque eleuenturſid quod Deo, ciuſque potentiis, qui in ſupremo rerum ordine de ſe realiter, & formaliter, ac metaphyſicè ſunt, prorſus repugnat. Secundò ex eo, quod ea ad habitus ſupernaturales admittendos improportio cum actibus, ad quos admittuntur, in potentiis requiratur, inferrent etiam eiuſmodi potentias, pro quibus ſupernaturales habitus admittuntur, de ſe inſufficientes, & partiales potentias eſſe: quod etiam diuinis potentiis tam phyſicè, quàm metaphyſicè contradicit, vt vidimus ſæpè, atque ex illo noſtro principio certiſſimo (ſcilicet diuina omnia prædicata infinita e genere ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci eſſe debere) euidenter deducitur: quare lis tota præſens de habitibus, quos naturales vocamus ſolummodo eſſe poteſt, & quidem, licet acquiſitis habitibus produci ab actibus in creatis contingat, id in diuinis euenire, eoque ſenſu acquiſitos eſſe non poſſe certiſſimum. Reſtat ergo de intrinſecis habitus acquiſiti prædicatis facilitandi potentiam, determinandi, ſeu inclinandi ad ſuos actus potiùs, quàm ad oppoſitos, v.g. ignorantiam, & errorem, examinare, an in Deo dentur potentiæ intellectiuæ Dei formaliter ſuperadditi.

2. In ea vero quæſtione Henricus 1.par.art.37.q.1.& 2. Mairon.in 1. diſt.36. qu.1. art.1. Arriaga diſp.15. ſect.3. ſub ſect.4. tam intellectui, quam voluntati diuinæ habitus metaphyſicè ab eiuſmodi potẽtiis diuerſos concedunt: tum, quia in eiuſmodi potentiis facilitas ad ſuos actus Deo adeſt: tum, quia nemo Deo negare poteſt, tam voluntatis virtutes, vt miſericordiam, iuſtitiam, & ſimiles, quam virtutes intellectus ab Ariſtotele numeratas 6. ethic. cap.3. prudentiam, ſcientiam, & artem, quæ neceſſariò habitus ſunt. Reliqui tamen Theologi tam priſci, quam iuniores nobiſcum cenſent eiuſmodi habitus potentiæ intellectiuæ, adhuc formaliter, & metaphyſicè, ſuperadditos non eſſe admittendos: ita [illegible] 1.2.tract.11. diſp.2.Val.1. par. qu.14.punct.1.Suar.diſp.30.metaph.ſect.15. n.10. ſect.16. num.68.3.de attrib.cap.1.num.1.Ruiz diſp.4.ſect.4.Albiz. diſp.1.ſect.1.num.10.Hemelm.tract.4.diſp.7.cap.1. Alarc. diſp.1.cap.1. num.5. Sfortia. lib.1. num.42. Faſſol. qu.14. art.1. dub.5. Ribadeneyra. Quiros, & alij apud ipſos. Ribadeneyra, d.2. citata cap.6. n.77. quia hi habitus ſolum aſſignari poſſunt potentiis pluſquam logicis intellectionis, aut volitionis, quæ in Deo non dantur; ſed falſo initur principio, vt conſtat ex quæſtionibus antecedentibus. Quiros diſp.35.ſect.4.n.26. probat: quia in Deo ea ſolum potentia intentionalis danda eſt, quæ, ſatis ſit, vt denominetur Deus intelligens, & amans, ad quod opus non eſt, neque habitu neque potentia phyſica, cuius ſolius, eſt habitu iuuari, ſed ſola ſubſtantia Dei, quæ ſola denominatur intelligens, & amans: ſed certè præter capacitatem ſubiecti denominationum earum, vel in ipſa capacitate inhibitet potentia intentionaliter actiua (ſiue formalis ea ſit, atque eſſentiæ metaphyſicæ Dei metaphyſicè ſuperaddita, vt nos cenſemus, ſiue in eſſentia Dei metaphyſica incluſa, vt alij opinantur) ac proinde, in ea linea actiuitatis intentionalis, ab ipſo Quiros admiſſæ, poteſt concipi conceptus facile operatiuæ ſuperadditus metaphyſicè: quod ſolum ab aduerſariis contenditur. Vnde impugnatur ratio adductaquia ad conceptum & denominationem cognoſcentis, & amantis facilè, ſatis non eſt potentia præcisè cognoſcendi, & amandi, ſed potentia facile amandi, & cognoſcendi: ac proinde poteſt prima ratio concipi in Deo, ſine fictione potentiæ, ſed potentiæ veræ, quæ in Deo eſt, quin eius facilitas, quæ in eo etiam eſt, concipiatur; in id aliundè oſtendatur impoſſibile.

3. Oſtenditur autem primò: quia habitus, ſeu facilitas operandi ſuos actus eſt perfectio in genere potentiæ: atqui potentia diuina, qua diuina, eſt ſummè perfecta in genere potentiæ: ergo potentia diuina, qua diuina in ſuo conceptu formali includit facilitatem ad ſuos actus: ac proinde potentiæ intellectiuæ, ſeu volitiuæ diuinæ ſuperaddita metaphyſicæ formalis facilitas non aderit. Confirmatur, quia facilitas formalis his ſolum potentiis ſuperaddita cogitari poteſt, quæ ſecundum ſe, vel difficiles ſunt, vel impeditæ, aut ſaltem non expeditæ: at horum quoduis imperfectio eſt, quæ in potentiam diuinam veram, præcisè etiam ſub conceptu potentiæ diuinæ conſideratam, cadere nequit: ergo neque illi potentiæ habitus formalis metaphyſicè ſuperadditus poteſt verè, ac non fictè cogitari. Minor eſt certa metaphyſicè, atque inſuper probatur: quia difficultas ad primum actum ſolummodo eſſe poteſt: in potentiis enim ad primum actum expeditis, & facilibus, v.g. calefactiua, vel vitiua, nemo ſuperadditum habitum ſomniauit, ſomniaretve in Deo autem vitiua tantum actus intellectionis, vel volitionis, quoad intrinſecam eorum formalitatem, adhuc metaphyſicam eſt: conſidera ergo potentiam intellectiuam diuinam formaliter ſumptam cum obiecto primario, & ſpecificatiuo eius adæquato: an dices difficulter, ac non cum ſumma expeditione in illum actum intentionalem prodire. Minimè: ergo is à potentia nuda diuina præcisè ſumpta facile prouenit: ac proinde metaphyſice intrinſeca illi facilitas, nõ autem ſuperaddita eſt: ad alium autem actum ſuperaddi nequit, cum alius actus, ſiue intellectionis, ſiue volitionis diuinæ in Deo non ſit. Aliud verò intrinſecum habitus prædicatum inclinandi potentiam intellectiuam Dei, atque impellendi in certam cognitionem potius, quam in ignorantiam, vel errorem circa obiectum, conſtat potentiæ indifferentis ad omnes eos actus imperfectionem potentiæ diuinæ ſummam continere, quæque perfectione intrinſeca, & eſſentiali potentiæ diuinæ ſine ſuperadditio metaphyſice prædicato excludatur.

4. Ex his facile diluitur ratio, quam n.2. contra noſtrum Quiros attigimus. Negandum enim eſt, poſſe concipi in Deo rationem potentiæ diuinæ, veræ, ac non fictæ, ſine conceptu facilitatis, expeditionis, atque determinationis, ſeu impulſus in actum ſuum certum potiùs, quam in errorem. Nec quidquam præſtare poſſunt metaphyſicæ diſtinctiones eſſe, & attributorum, cognitionisque, & volitionis; licèt re ipſa ea omnia in Deo identificentur. Siquidem nihil eorum, quæ ita in Deo diſtinguimus, diuinaque prædicata vera ſunt, in alterius eſſentiali, & metaphyſico conceptu, qua diuina ſunt, continetur, ſicut facilitatis ad ſuos actus conceptum in potentia diuina, qua diuina, includi monſtrauimus: imò eundem indiuiſibiliter potentiæ diuinæ conceptum eſſe. Nec rectè: ſummam perfectionem metaphyſicam prædicari diuini non includere perfectionem, niſi ſi generis, & ſigni, non autem alterius generis, & ſigni poſterioris: alioqui in ſumma perfectione metaphyſica eſſentiæ diuinæ omnia attributa diuina, contra noſtram ſententiam metaphyſicè claudentur: atqui habitus

habitus perfectio diuerſi generis, & ſigni metaphyſice poſterioris à genere, & ſigno potentiæ diuinæ eſt: ergo non ſpectat ad perfectionem diuinæ potentiæ. Negatur tamen facile Minor: nam facilitas potentiæ eſſentia ſua ſumme perfectæ, ac non indifferentis ad actus erroneos, vel certos, bonoſque, vel malos (cuiuſmodi eſt diuina) ad idem ſignum, & conceptum metaphyſicum potentiæ ſpectant; licet in creatis, & imperfectis potentiis diuerſum quid, non ſolum metaphyſice, ſed phyſice ſit.

5. Oppones tertio, & difficilius, pro habitibus voluntatis diuinæ, (de quibus hic etiam diximus: ne eadem quæſtio, atque ex eiſdem principiis dirimenda controuerſia de voluntate repeteretur) virtutis moralis diuinæ propenſiones voluntatis in eorum obiecta v. g. miſericordiæ, iuſtitiæ vindicatiuæ, & diſtributiuæ (quæ Deo intrinſecæ ante ſuos actus, & effectus ſunt) nequeunt in nuda voluntate Dei metaphyſicè conſtitui; alioqui diuerſa attributa à voluntate Dei non eſſent: imo voluntatis diuinæ attributum ex eis omnibus propenſionibus ad ea obiecta virtutum moralium conflaretur: ac proinde ex miſericordia, iuſtitia, fortitudine &c. adde facilitatem, & propenſionem hanc, ſi de conceptu potentiæ volitiuæ ſit, indiuiſibiliter, etiam metaphyſicè, in omnes actus honeſtos ferri debere: quia infinita è conceptu, & genere ſuo eſt per termini, etiam extrinſeci, denegationem, vt ſæpè diximus, atque de omnipotentia oſtendimus. Vnde iuſtitia à miſericordia, ne formaliter quidem, & metaphyſicè diſtinguetur: vnde non minus erit vera hæc propoſitio: *Deus, qua miſericors punit, & qua iuſtus peccata remittit*: quam hæc: *Qua miſericors peccata remittit; eaque qua iuſtus punit*, quod eſt paradoxon à Theologia merito exploſum. Hæc, me iudice, ſumma in re præſenti, ac iuxta principia noſtra difficultas.

6. Reſpondetur tamen, præcipuam difficultatem hic tactam, etiam in opinione aduerſa admittente habitum in voluntate diuina ab hac formaliter, & metaphyſice diuerſum, locum habere: etenim facilitas, ſeu habitus ad honeſte operandum vniuerſalis, quæ moralis ſanctitas Dei eſt, negari Deo nequit: in quo cum infinita in genere moris, & ſanctitatis moralis facilitas, ſeu habitus, & propenſio ad omne honeſtum formaliter indiuiſibiliter cõtinetur, iuxta rationem, & paritatem omnipotentiæ: neque enim, ſicuti nobis, Deo pro diuerſitate materiæ diuerſæ ſunt difficultates in diſtinctarum virtutum exercitio diuerſis habitibus expediẽdæ: vnde propoſitiones illæ obiectæ æque vtraque verificabitur, quare difficultas hæc non tam contra hanc concluſionem, quam contra illud noſtrum firmiſſimum principium eſt: quod amplius patet: quia in Deo actus voluntatis vnicus, & indiuiſibilis eſt circa ſeipſum, omnem in ſe perfectionem actuum voluntatis claudens, ad quem nulla impotentia volitiua difficultas eſt; ſed ſumma potius neceſſitas. Item neque in hoc, vt ad hoc, vel illud obiectum virtutum moralium eademmet Dei volitio, ſine vlla ſui intrinſeca mutatione extendatur, vlla difficultas, apparet habitu expedienda, ſed ſola ad ſummum extrinſeca denominatio, & obiecti extrinſeca poſitio additur, vt de liberis Dei actibus dicemus controu. de volunt. licet pro hoc ſtatu libertas hæc diuinorum actuum ad plenum inexplicabilis ſit. Inde verò horum attributorum diſtinctio metaphyſica ex parte obiecti pendet: quare ex libertate inibi pro noſtro modulo explicata, & eorum diſtinctio opportunius, commodiuſque explicabitur.

CERTAMEN II.

Nulla in Deo ſpeciei impreßæ ratio ab obiecti ratione metaphyſicè diuerſa admitti debet.

1. CVm duplex obiectorum diuinæ cognitionis genus ſit, primarium nempe, eiuſque adæquatum ſpecificatiuum (quod Deum ipſum eſſe diximus) & ſecundarium, ſeu terminatiuum ſolum; de vtroque an ad ſui cognitionem ſpecie aliqua potentiam intellectiuam Dei adiuuet? vocari in quæſtionem poteſt. Et noſter quidem Arrubal. to.1. diſp.31. c.3. ad diuinam cognitionem, quatenus ad extrinſeca & creata obiecta terminatur, diuinam omnipotentiam, tanquam principium ex parte obiecti determinans, & influens, nec ſolum terminans, concurrere, ac proinde munus ſpeciei impreſſæ obire putauit: ita vt verum ſit, Deum habere in ſe principium omnia creata cognoſcendi, quia habet in ſe principium omnia producendi. Reſpectu autem cognitionis ſui nullam ſpeciei impreſſæ rationem in Deo recognoſcit; ſed ſolam rationem obiecti ſpecificatiui, quam adſtruxerat diſp. 29. c. 3. vt. q. proxima referebamus; Ledeſma. q. 9. de diuina perfect. a. 2. conclu. 3. de ſpecie impreſſa reſpectu cognitionis diuinæ circa creata refertur ſenſiſſe in Deo eſſe rationem formalem repræſentatiuam creaturarum, quæ ſpeciei impreſſæ rationem ad ipſarum cognitionem habeat: ita apud Paſqualigo diſp.23. ſect.2. num. 11. à quo etiam refertur Vazquez diſt. 60. c. 2. & 3. & Arrubal diſp. 30. c.3. & 4. ſed mala fide vterque recitatur, vt de Arrubale conſtat ex proxime dictis, Vazquez ſolam ſpeciem expreſſam creaturarum in Deo agnouit. Referri veroſimilius poſſent alij, qui in idea diuina omnipotentia, vel alio prædicato Dei cognoſci ab ipſo creaturas, docent: ſed cognoſci in alio tanquam medio diuerſum eſt, atque cognoſci per illud tanquam per ſpeciem impreſſam, de cuius ratione non eſt, vt præcognoſcatur. Circa cognitionem ſui noſter Granados 1. p. diſp.1. num. 9. reſpectu cognitionis ſui in Deo veram ſpeciei impreſſæ rationem admittit, quem Recentiores alij, non omnino Theologicæ rei ignari, poſtmodum in manuſcriptis ſecuti ſunt: imo Vazquez etiam noſter diſp. 60. c.1. n.5. fine. Deo rationem ſpeciei impreſſæ æquè, atque expreſſæ videtur tribuere; licet mihi exploratum non ſit, an id ex propria ſententia doceat, an, vt punctum propoſitæ ibi difficultatis reſolutione expediat, curſim ea, quæ dici de Deo reſpectu ſuæ cognitionis, vtcumque poſſent, recenſens. Atque extremum hoc mihi veroſimilius circa eius mentem videtur: denique poſſet aliquis in Deo veram ſpeciei impreſſæ realis virtualis, non formalis, rationem ponere, ſicuti, & veram rationem potentiæ realis virtualis actiuæ, vt hæc ex parte obiecti in ordine ſuo realis virtualis actiuitatis complectetur.

2. Dicendum tamen nobis iuxta præfixum certaminis titulum primo eſt: non dari in Deo rationem veram ſpeciei impreſſæ reſpectu cognitionis ſui metaphyſicè rationi obiecti primarij illius ſuperadditam. Vt clarius huius concluſionis veritas oſtendatur, ſtatuendum eſt duplex ſolum munus intrinſecum, & eſſentiale ſpeciei impreſſæ notum hactenus iuxta varias opiniones eſſe. Alterum iuuandi, & complendi potentiæ cognoſcitiuæ actiuitatem: alterumque, vt aliqui volunt, determinandi indifferentiam potentiæ ad obiectum hoc potius, quam illud cognoſcendum: vtrumque autem munus eſſentialiter ſupponit obiecti, pro quo in eis ſubſtituit, vel abſentiam, ac diſtantiam, vel improportionem, vt ſe ipſo ea munera obeat: vbi enim obiectum de ſe proportionatum, & accommodum potentiæ, ſatiſque illi præſens, & coniunctum ſit, ſpecies ipſius impreſſa, vt cognoſcatur, omnino ſuperflua iudicanda eſt, ac prorſus releganda, vt conſtat ex his, quæ diximus latè controu. de ſpeciebus impreſ. ad tract. de anima: vbi eam ob cauſam plurium, ſenſibilium etiam, obiectorum ſpecies impreſſas, vt à ſuis ſenſibus percipiantur, omnino reiecimus. Ex hoc autem notato facile, neque ex vno tantum; ſed multiplici ex capite concluſio hæc prima ſuadetur.

3. Primo: quia ſpeciei impreſſæ ratio, & eſſentia eſt obiecti non ſatis coniuncti, aut improportionati vicariam eſſe: atqui Dei eſſentia, nec magis diſtans, minuſue coniuncta identice intellectui diuino eſt, minuſue ipſi proportionata, quam ſpecies illa: ergo nequit eſſe vera vicaria ſpecies, adhuc metaphyſice ſuperaddita eſſentiæ Dei, vt hæc ab intellectu diuino percipiatur. Sed dices: eſſentiæ Dei vere conuenire munera dicta ſpeciei impreſſæ, vt fatemur: ergo eius ratio vere datur in Deo. Sed rogo, an conueniat eſſentiæ Dei vere pro ſe ipſa ſubſtituere, ac ſui vicariam vere, ac ſine vlla fictione noſtra eſſe? Erit enim mirabile aliquid ſui vicarium ſubſtitutum, ac delegatum vere, & realiter eſſe. Hoc autem argumen-

Digitized by Google

tum ſolum contendit eſſentiam Dei (& idem eſt de quouis alio prædicato diuino) non poſſe ſui ipſius verè, ac reipſa vicarium, & ſubſtitutum eſſe, ac proinde neque ſpeciem impreſſam ad ſui cognitionem. Dices ſecundo: eorum munerum rationem eſſe extra conceptum eſſentiæ metaphyſicæ Dei, quæ ſola ratione entis, ſeu ſubſtantiæ à ſe continetur, in quo eſſe determinatiuum intellectus diuini ad ſui cognitionem non clauditur: ergo eſt ratio ſuperaddita eſſentiæ metaphyſicæ Dei: ergo & ſpeciei ratio eſt Deo ſuperaddita. Negatur tamen ſecunda conſequentia: licet enim ea ratio ſuperaddita ſit prædicato entis à ſe; eſt tamen ratio obiecti, ſeu veri, vt de ſe patet: vltra hanc vero rationem quæritur in Deo detur ſpeciei impreſſæ ratio: quam non dari oſtendimus, quia ſuimet vicaria ad ſui cognitionem eſſentia diuina vere, ac ſine mentis fictione eſſe non poteſt.

4. Probatur ſecundo concluſio: quia ſpeciei impreſſæ, hactenus notæ ratio eſſentialis eſt iuuare, complere, ac determinare actiuè phyſicè potentiam cognoſcentem, vt verior, & communior ſententia fert. Inde verò duæ aliæ probationes obueniunt. Prima quod partialem actiuitatem ad obiectum, ſiue phyſicam, ſiue intentionalé, atq; indeterminationem ad obiecti cognitionem in potentia ſupponat: atqui indeterminatio hæc, & partialitas, ſeu inadæquatio actiuitatis ad cognitionem obiecti, & imperfectio ex parte potentiæ intellectiuæ eſt, quæ in Deum cadere nequit, qui omnino perfectam, & adæquatam potentiam neceſſario habet, eſtque determinatus ad cognoſcendum quidquid eſt cognoſcibile etiam in particulari: ergo Deo repugnat ſpecies. Nec valet: actiuitatem, & determinationem ſpeciei ſe tenere ex parte obiecti; non autem ex parte potentiæ: quare hanc in ſua linea adæquatam perfectiſſimam, & determinatam eſſe poſſe, etſi ex parte obiecti, in eiuſque linea ab ſpecie impreſſa iuuetur, ac determinetur: quemadmodum licet voluntas diuina ex parte potentiæ adæquata, & perfectiſſima ſit, tamen non reſpuit iuuamen cognitionis ſui obiecti, vt in illud feratur. Contra tamen: quia, licet in creatis eæ duæ lineæ actiuitatis ſint reſpectu cognitionis, eſt quia partialitas, & indeterminatio ad cognitionem obiecti potentiam creatam non dedecent, ſicut dedecent diuinam: aſt, cum ratio principij productiui intellectionis ſit ratio potentiæ intellectiuæ ſi adæquatum principium non ſit, in ſua linea inadæquatum principium erit: linea vero obiecti à linea potentiæ intellectiuæ diuerſa eſt linea terminandi, & mouendi tanquam medium, aut motiuum ad ſui, vel alterius obiecti cognitionem: in quo nulla actiuitas, ſeu ratio principij intellectionis actiui adeſt. Paritas ex iuuamine voluntatis ab intellectione ſui obiecti nulla eſt: quia ad amorem cognitio obiecti actiue non concurrit, vt docuimus tract. de anima. controu. de volunt.

5. Ex eodem principio rationis eſſentialis ſpeciei impreſſæ iuuandi ſcilicet, & complendi, ac determinandi incompletionem, & indeterminationem potentiæ ſic infero ſecundo (eritque tertia noſtræ concluſionis probatio) ergo vbi phyſica productio, & actiuitas ad cognoſcendum eſt repugnans, repugnat etiam ratio, & eſſentia impreſſæ ſpeciei. Dices primo: etſi in Deo non detur potentia intellectiua actiua phyſice cognitionis: aſt per nos dari vere actiuam intentionaliter: ergo dari poterit ratio comprincipij ex parte obiecti vere intentionaliter actiui. Et ſpeciei impreſſæ, etſi primam conſequentiam admitteremus, negare poſſemus ſecundam; quia id totum per ſe, nec per ſui ſubſtitutum, eſſentia Dei ad ſui cognitionem ſolummodo præſtare poſſet iuxta argumentum primum. Sed tamen, vt hoc ſecundum perſequar contra eſt: quia, licet intentionalis actiuitas intellectus diuini ad cognitionem ſecum identificatam, admittatur, ideo tamen admittitur, quia principium vitale eſt, vt Deus intellectione vere viuat: aſt ex concurſu obiectiuo, qui ex ſe vitalis non eſt, non viuit Deus: ergo is, neque eius principium obiectiuum vere actiuum, adhuc intentionaliter admitti poteſt reſpectu intellectionis cum ipſo vere identificatæ. Contra ſecundo: quia nulla vera actiuitas intentionalis, vltra vitalem (quæ in Deo, vt obiecto eſſe nequit) eiuſdem ad ſe ipſum eſſe cogitatiue poteſt, vt ſupra oſtendimus Deo vt obiecto veram reſpectu cognitionis ſui prioritatem negantes.

6. Dices ſecundò, admitti à nobis in notabili probationibus his præmiſſo eam opinionem, licet minus probabilem, & communem: quod, ſcilicet, munus ſpeciei impreſſæ non ſit determinare potentiam actiue, ſed ſolùm extrinſeca obiecti ſui propoſitione. Sed, licèt hæc ſententia, ſola ſui propoſitione, ſuam ſatis falſitatem prodat, ſatiſque à nobis confutata ſit controu. citata de ſpeciebus impreſſis; in ea tamen vel maxime viget argumentum noſtrum primum: quia, ſi ſola extrinſeca obiecti poſitione ac propoſitione indifferentia potentiæ cognoſcitiuæ determinatur ſufficienter ad illud cognoſcendum nullo alio quam obiecti proportionati poſitione, & coniunctione opus erit. Secundò determinatio potentiæ cognoſcitiuæ pura per ſpeciem ad hoc potius, quam aliud obiectum percipiendum ſupponit eſſentialiter indifferentiam potentiæ ad ea cognoſcenda: atqui ea indifferentia in intellectu diuino ad ſe, vel aliud cognoſcendum non eſt: ergo neque ſpeciei ratio poteſt eſſe. Maior eſt per ſe nota. Minor probatur: quia intellectus diuinus determinatus de ſe eſt ad Deum, non autem indifferens ad Deum, vel obiectum aliud primò cognoſcendum: quin nullo alio modo alia à ſe cognoſcere poteſt, niſi quatenus ſe primariò cognoſcit, atque inde eius cognitio infinita, ac omnis cognoſcibilis repræſentatio formalis, & ſpecies expreſſa euadit, ita vt ſola cognoſcibilium reliquorum poſitione ſine vllo intrinſecæ repræſentationis augmento, aut intentionali noua elicientia cognitionis diuinæ ea formaliter intellectui diuino, ſiue Deo formaliter intentionaliter repræſententur: denique terminatio, & ſpecificatio cognitionis à nullo obiecto per ſpeciem ſui, ſed ſe ipſo formaliter extrinſece præſtatur; id autem ſolum Deus reſpectu ſuæ cognitionis muneris obit.

7. Dico ſecundo: Non datur in Deo ratio veræ ſpeciei impreſſæ virtualis ad ſui intellectionem. Concluſio hæc neminem aduerſarium habet: ne autem aliquem deinceps habeat, proponitur, & probatur: quia, vt oſtendimus q.3. cert. 3. actiuitas virtualis, ſiue ex parte obiecti ſiue potentiæ (de qua eo loci agebamus) ſine diſtinctione virtuali virtutis ab effectu eſſe non poteſt: inter Deum autem obiectum, ſuíque cognitionem neceſſariam diſtinctio realis virtualis nullatenus intercedit: quare neque ratio actiuitatis obiectiuæ, ſiue ex parte obiecti eſſe poterit: vnde neque ſpeciei impreſſæ ratio. Vide quæ citato loco contra ſimilem actiuitatem ex parte potentiæ intellectiuæ pro ſimili argumento propoſuimus. Vt autem virtualem actiuitatem obiectiuam ſiue ſpeciei impreſſæ, rationem reſpectu contingentis cognitionis Dei, ſiue contingentium obiectorum euertas; vide quæ in ſimili de potentia actiua virtuali reſpectu contingentis cognitionis diximus citato certam. 3. Nec refert rationem ſpeciei impreſſæ virtualis non actiuitatem virtualem; ſed veram virtualem determinationem potentiæ ad Deum cognoſcendum potius, quam obiecta alia importare: tum quia vbi determinatio vera realis formalis in ipſo obiecto, imò & in intellectu diuino eſt, vt concl. 1. oſtendimus, fruſtra virtualis determinatio ſpeciei, metaphyſice adhuc; ſupraddita admittetur.

8. Dico tertiò contra Arrubalem: diuina omnipotentia non habet rationem ſpeciei impreſſæ reſpectu cognitionis diuinæ, quatenus creata repræſentat. Probatur facile; quia id tantum eſt ſpecies impreſſa, quod, vel adiuuat, vel determinat, ſiue actiue, ſiue aliter potentiam cognoſcentem ad cognitionem, ſeu repræſentationem formalem intentionalem obiecti: atqui omnipotentia, qua talis, formaliter, non adiuuat, nec determinat, ſiue actiuè, ſiue aliter potentiam ad cognitionem, ſeu repræſentationem formalem creaturarum: ergo non eſt ſpecies impreſſa reſpectu cognitionis earum. Minor (de qua ſolum dubitare aduerſarij poſſent) ſuadetur; quia, vt ſuprà oſtendimus, ipſeque Arrubal fatetur, obiectum primarium ſpecificatiuumque adæquatum diuinæ cognitionis, & repræſentationis, quantæ quantæ in ratione cognitionis, & repræſentationis quoad intrinſecum infinitæ, eſt (ſi metaphyſicè loquamur) eſſentia metaphyſica Dei, phyſicè autem, & identicè diuina omnia, ſeu ſimpliciſſima entitas Dei, diuina omnia indiuiſibili identitate continens, ergo non magis omnipotentia, qua talis, quam immenſitas erit ſpecies impreſſa Dei ad creaturarum cognitionem, phyſicè loquendo; metaphyſicè autem ſola eſſentia Dei erit. Secundò vrgentius: Et ſi ea omnia,

phyſicè

Digitized by Google

phyſicè loquendo, totum, quod cognitionis intrinſecæ Deo eſt, etiam quatenus ad creata extenditur, ex parte obiecti adæquati diuinæ præſtent cognitioni; id tamen non præſtant, vt ſpecies impreſſa; ſed, vt obiectum primarium, & ſpecificatiuum adæquatum diuinæ cognitionis: ergo nihil diuinum ſe gerit, vt ſpecies impreſſa cognitionis diuinæ creaturarum. Secundò probatur eadem minor; quia omnipotentia, qua omnipotentia formaliter adæquate, eſt virtus productiua ſolum ad extra, in quo nullus reſpectus, nedum actiuitas, ſeu determinatio intrinſecæ cognitionis Dei continetur.

9. Secundo eſſe principium producendi, non eſt eſſe principium obiectiuum cognoſcendi: ergo nec in Deo eſſe principium omnia producendi eſt eſſe principium obiectiuum omnia cognoſcendi. Antecedens eſt certum: alioqui omnis cauſa eſſet ſpecies impreſſa ad cognitionem ſui effectus. Secundò, quia alioqui, cum Deus cauſa adæquata omnium poſſibilium non ſit (ſiquidem plura ſunt, quæ eſſentialiter à cauſis ſecundis etiam dependent, vt patet in actibus omnibus vitalibus, atque actionibus omnibus eductiuis) Dei omnipotentia non eſſet adæquata ſpecies cognitionis eorum, vt Arrubal contendit; ſed inſuper cauſæ creatæ, ſiue actuales, ſiue poſſibiles ad ſpeciei impreſſæ diuinæ cognitionis creatorum totalitatem, contra Arrubalis doctrinam, aduocarentur. Nec refert, eas etiam creatas cauſas in diuina omnipotentia contineri, vt ſupra q. 5. cert. 3. dicebam: vel enim eis proximè iuuatur, vt per modum ſpeciei impreſſæ reſpectu cognitionis diuinæ, quatenus circa eos verſatur effectus, ſe gerat, ac iam creatis cauſis: etiam ratio ſpeciei impreſſæ ad cognitionem eorum creatura completur contra te, Deuſque creata ſpecie partiali egeret. Vel non iuuatur: & tunc ſpecialis ratio actuum vitalium, & actionum quatenus à creata cauſa ſunt, vel actu, vel poſſibiles in omnipotentia, à qua ſecundum eam rationem non ſunt, ſpecies proxima, ac proxime vt ſpecies concurrens, omnipotentia non eſſet; licet eſſet ſpecies ad cauſas illas creatas videndas, quarum adæquatum proximum principium eſt. Si, iuxta rationem potentiæ, & continentiæ creaturarum, ratio ſpeciei Deo in ſua omnipotentia concedi debeat, vt iuxta hunc philoſophandi modum debet concedi: Conſequentia prima patet in hoc diſcurrendi modo. Si enim ratio principij ratio ſpeciei non ſit, ratio principij omnium, ratio ſpeciei impreſſæ omnium planè non erit. Diuina ergo omnipotentia ad futurorum cognitionem diuinam requiritur, quatenus ea ponit, ponetue in rebus: quare, vt obiectorum baiula, non vt impreſſa ſpecies: reſpectu vero poſſibilium, vt terminus extrinſecus, & præſuppoſitus poſſibilitati eorum ſolummodo. Imo, cum reſpectu futurorum determinatum principium omnipotentia non ſit; ſed decreto diuino determinetur, atque ſpecies obiecti ad illud præ alio cognoſcendum aliquo modo, ſiue actiue, ſiue alias, debeat determinare, neſcio quo pacto ſpecies impreſſa eorum cogitari queat.

10. Denique nihil diuinum ſpeciem impreſſam cognitionis creaturarum eſſe poſſe probat generaliter ratio, quam contra Arrubalem dedimus num. 7. ſecundo probatur: quia quidquid illud diuinum ſit, vel determinat Deum ad creaturarum cognitionem vt cognitum: ſicque non ſpecies, ſed medium ad illarum cognitionem erit: ſpecies enim non determinat ad ſui obiecti cognitionem, vt cognita, ſed medium cuius determinatio eo à determinatione ſpeciei differt, quod hæc incognita, illud vero nonniſi vt cognitum ad obiecti determinat cognitionem. Si dicas diuinum illud, quodcumque ſit, incognitum determinare ad creaturarum cognitionem: primo rem dices inauditam: ſecundo, æque primo Deus cognoſceret creaturas, ac ſeipſum: vnde & hæ obiectum primarium, & ſpecificatiuum diuinæ cognitionis, quoad intrinſecum eius, forent. Tertiò, cum ſpeciei determinatio neceſſaria, ac non libera ad obiecti cognitionem ſit, etſi creaturæ deficerent, ac repugnarent, ad earum cognitionem determinaret, ſcientiaque Dei falſa eſſe poſſet: neque enim tunc diuinum illud deficeret, cum ab eis non pendeat.

⁂

DISPVTATIO III.

De obiecto increato ſcientiæ Dei vt Deus de facto eſt.

STATVTIS diuinæ ſcientiæ exiſtentia, eiuſque principiis, & obiecto intrinſeco neceſſario examinatis, iam ipſius obiecta omnia, etiam extrinſeca vniuerſim examinanda, & ſtatuenda ſunt: ſed quoniam Deum præcipuum primarium, & ſpecificatiuum adæquatum eſſe diximus, atque aliquatenus de ſecunda probauimus, non tamen ita fuſe, vt tanta veritas requirit: atque alia circa Dei ſcientiam erga ſeipſum, tanquam purè terminum ſuæ cognitionis examinare accurate oporteat: & primum illud ſtatuendum paulo firmius hic eſt, & reliqua alia, quæ reſpectu Dei ipſius, tanquam termini purè talis, occurrere poſſunt examinanda. Nulla tamen habenda hic ratio de Deo tanquam ſpecificatiuo, nec de determinatiuis, ſeu mediis, in quibus, vel Deus totus, vel diuinum aliquid attingi à ſcientia Dei, tam reſpectu ſui, quam reſpectu obiectorum creatorum poſſunt. Huius generis ſunt: an ſcientia Dei libera ſit, an neceſſaria? & reſpectu quorum? ſecunda, vnde ei libertas, vel neceſſitas adueniat? in quoue conſiſtat? & ſimiles, quas commodius ſuis locis definiemus. Ergo hic diſputabitur: an Deus totus, ſiue ſecundum omnia metaphyſica neceſſaria, quæ in Deo de facto ſunt, cognoſcetur? Secundo: an cognitione ſua circa ſua præſcindat. Tertio: an etiam ſecundum libera omnia verſetur? Quarto: an etiam vt aliquo modo futura? Quinto: an ſcientia Dei circa Deum totum, vel circa aliquid illius ſcientia formaliter, ac metaphyſice reflexa, licet phyſice eadem, cognoſcatur?

QVÆSTIO I.

An Deus totus, ſiue ſecundum omnia neceſſària, quæ de facto habet à ſeipſo cognoſcatur?

VIDIMVS d. proxima. q. vlt. Deum obiectum terminatiuum eſſe ſuæ cognitionis, imo & ſpecificatiuum adæquatum illius: quorum vtrumuis Deus à ſeipſo cognoſci ſupponit: imo inde obiectum propriè eſſe, contra nonnullos oſtendimus, quod certo ſe cognoſcat. Hoc ergo ſuppoſitum probationum noſtrarum ſtabiliendum hic eſt, primo vniuerſim, deinde ſecundum prædicata omnia neceſſaria, quæ in Deo de facto ſunt ſigillatim.

CERTAMEN I.

Deum ſe cognoſcere certum de fide atque ex naturali ratione eſt.

1. PRæſtitutam veritatem de fide probant in primis quæ d. 4. q. 1. cert. 1. nu. 2. Deum omniſcium ex ſcriptura monſtrabunt. Cum enim Deus aliquid, imo principaliſſimum omnium ens, longè, imo infinite, reliquis perfectius, veriuſque ſit, non ſolum ea vniuerſali propoſitione, qua ſcriptura omnium ſcientiam in Deo adſtruit, abſolute; ſed & principalius continetur. Secundò ſpeciatim

Digitized by Google

ciatim hæc veritas expreſſe traditur Math. 11. *Nemo nouit filium niſi Pater : neque Patrem quis nouit niſi Filius :* 1.Cor. 2. *Spiritus omnia ſcrutatur etiam profunda Dei*, idque non ſolum authoritate, ſed & ratione à pari docuit iterum Paulus inferius illis verbis : *Quis enim hominum ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt : ita & quæ Dei ſunt, nemo nouit niſi ſpiritus Dei.* Tertio probatur eadem veritas ex pluribus locis veteris teſtamenti, quibus Deus de ſe ſuæque voluntatis decretis, ſiue vindicibus, ſiue miſericordibus teſtatur. Quartò ex Prophetis omnibus, quibus tam in veteri, quam in Nouo Teſtamento aliquid de ſe, ſuiſque attributis reuelauit : neque enim fieri vnquam poteſt, vt quis ſibi ignota alteri reuelet. Quinto ex dogmatica veritate proceſſionis Verbi à Patre è ſui cognitione, & Spiritus Sancti ab vtroque ex mutuo vtriuſque amore ; qui tamen abſque præuia Patris, filiique cognitione haberi non poteſt.

2. A ratione inſuper eadem veritas demonſtratur : & primo duplici ratione à Paulo ſecundo loco tacta. Altera eſt : quia nemo æquè alterum, ac ſemetipſe cognouit : atqui nos Deum abſolute imo euidenter cognoſcimus : multo ergo melius, longeque perfectius ſeipſum cognoſcet Deus. Altera vero eſt : quia intellectiuum omne ſeipſum cognoſcit, ac intelligit, vt experimento patet in nobis omnibus : vnde, vt aliquid aliud cognoſci à nobis, certoque cognoſci teſtemur, dicere ſolemus : *Hoc æque ac me ipſum noui* : Hiſpane : *Conoſcolo como ami meſmo* : atqui Deus intellectiuus eſt, vt ſupra demonſtrauimus : ergo ſe ipſum nouit Deus. Tertia ratio eſt : quia Deus beatus eſt ; atqui rationalis (vt Deus eſt) ſuppoſiti beatitudo ſtat in Dei ſummi boni perfecta cognitione, ſeu viſione, ſiue in eius fruitione, quæ viſionem, ſeu cognitionem perfectam eiuſdem boni eſſentialiter ſupponit : ergo Deus perfecte ſummum bonum, quod ipſemet, eſt cognoſcit, ac videt. Maior eſt euidens ac ſupra demonſtrata. Minor autem eſt omnium Philoſophorum, & Theologorum ſententia (ſi ex Philoſophis pauculos craſſiores, & epicureos, vel potius pecudeos excipias) vt controu. de Beatitudine noſtra vidimus : quare & ratione naturali euidens cenſeri debet.

3. Quarta ratio ſit : quia Deus ſe amat, vt controu. de volunt. demonſtrabitur : ergo & ſeſe Deus intelligit. Conſequentia eſt euidens ex illo notiſſimo principio : *Nihil volitum, quin præcognitum.* Quinta ratio : quia Deus omniſcius eſſe debet, nec alicuius veri, & cognoſcibilis ignarus : atqui Deus aliquid verum, & cognoſcibile eſt, imo ex veris perfectiſſimum : ergo ſui conſcius, ac ſe ipſum cognoſcens eſſe debet. Maior eſt certa, & euidens, nam aliquod ſcibile ignorare imperfectio explorata eſt. Minor æque certo, & euidenter eſt nota : tum, quia à nobis Deus cognoſcitur, & verè cognoſcitur, licet imperfectè cognoſcatur : tum quia eſt ens perfectiſſimum, & ſummum, & per cuius analogiam reliqua entia & ſunt, & dicuntur : vtpote ipſius entia per participationem : ergo & ſummum verum, & vere cognoſcibile. Patet : quia veritas poſitiua, quæ ſtat in poſitiua, nec ſolum apparente, ſoliditate eſſendi neceſſaria paſſio metaphyſica entis eſt. Sexta ratio ex hoc ſumitur, quia ſummum verum, ſummeque intelligibile ad ſumme intellectiuum maxime ſpectat : imo, ni ſumme intellectiuæ potentiæ eſſet, ſumme intelligibile eſſe non poſſet : atqui Deus ſolus ſumme intellectiuus eſt : ergo intra eius intellectiuitatis, vt ſic loquar, ſphæram obiectiuam Deus ipſe eſt. Antecedens eſt euidens : nam vere intelligibile virtutis alicuius intellectiuæ, ſiue ab aliqua virtute intellectiua vere intelligibile eſt : ergo ſumme intelligibile à ſumma aliqua virtute intellectiua intelligibile eſt, quæ quidem in ſolo Deo eſſe poteſt.

4. Septima ratio : quia, vt dicebamus d. 3.q.5. cert. 2. ſcientia, & cognitio diuina ſumme neceſſaria eſt, nec ſine aliquo obiecto æquæ neceſſitatis, quod attingat, ac repræſentet, eſſe poteſt : ergo Deus ſua cognitione ſibi repræſentatur, & à ſeipſo cognoſcitur. Probatur conſequentia : quia, vt vidimus citato loco, ſolus Deus obiectum cognitum æquæ neceſſitatis cum ſua ſcientia, & cognitione eſt. Octaua ratio ex eodem principio deſumitur : quia, cum cognitionis eſſentialis perfectio, & magnitudo non ex potentia ſolum, ſed ex obiecto penſanda neceſſario ſit : cum vtrumque æque primo eſſentialiter indiuiſibiliter concernat : infinita cognitio non ſolum principij, ſeu facultatis intellectiuæ ; ſed obiecti, in quod feratur, quodque repræſentet, infinitatem requirit : ſed ſcientia, & cognitio Dei infinita eſſentia, & conceptu ſuo eſt : ergo infinitum eſſentia ſua, non ſolum principium, ſed obiectum, quod repræſentet, neceſſario habet : atqui obiectum eſſentia ſua infinitum ſolus Deus eſt : ergo hunc attingit, & repræſentat Deo eſſentia ſua cognitio diuina : quare & ſua ſcientia ſe cognoſcit Deus. Nona ratio ; quia Deus verum ens eſt, & vere cognoſcibile eſt ſufficienter proportionatum in entitate, ſpiritualitate, & perfectione, atque inſuper ſufficienter coniunctum potentiæ intellectiuæ diuinæ : ergo & ab illa cognoſcitur ; alioqui hæc non ſumme intellectiua, & infinita in ſua linea erit ; ac proinde nec diuina. Decima ratio : quia Deum ſe cognoſcere perfectio, ſine imperfectione eſt : ergo Deo concedenda.

CERTAMEN II.

Deus ſecundum ſe totum quoad diuina omnia coniunctim à ſeipſo cognoſcitur.

1. PRima ex præpoſitis concluſionibus eſt : Deum ſeipſum ſecundum ſe totum, & ſecundum omnia diuina neceſſaria coniunctim, & identice ſumpta ſe cognoſcere. Probatur primo ex locis ſcripturæ recitatis cert. 1. Ratione vero probatur : quia ita ſumptus Deus verum quid eſt, & cognoſcibile : ergo à ſe (à quo nihil poteſt ignorari ob ſuæ virtutis intellectiuæ, atque intellectionis infinitatem) cognoſcetur. Confirmatur : quia cognoſci obiectum eo modo eſſe, quo reipſa neceſſario eſt, ita vt reipſa aliter eſſe nequeat, eſt perfectiſſimus modus cognoſcendi illud : atqui Deus totus idem ſecundum omnia diuina neceſſaria reipſa neceſſario eſt, ita vt aliter reipſa eſſe nequeat : ergo cognoſci Deum totum ſecundum diuina omnia neceſſaria eundem, & indiuiſum, eſt perfectiſſimus modus cognoſcendi illum. At vero Deo perfectiſſima cognitio, etiam quoad modum cognoſcendi obiectum tribuenda eſt : ergo Deus ſe totum ſecundum omnia neceſſaria eundem, & indiuiſum cognoſcit. Maior adeo eſt certa, vt plures exiſtiment cognitionem rei omnino phyſicè eiuſdem ſecundum aliquod prædicatum præciſum ab aliis, cum quibus reipſa identificatur, eſſe chimæricam : alij vero imperfectionem noſtri modi cognoſcendi, pro hoc ſtatu ſaltem eſſe : quare id non Deo ſolum : ſed beatis etiam, & rem intuentibus, impoſſibilem phyſice, vel ſaltem indignam.

2. Probatur inde ſecundo : quia (quidquid ſit de his opinionibus, quibus non aſſentior) Deum ſeipſum cognoſcere certiſſimum eſt : aſt cognoſci Deum vt præciſum à ſuis neceſſariis prædicatis, & attributis ſub lite eſt : ergo quod ſub lite non eſt, eſt Dei, vt reipſa eſt idem cum illis, à ſe ipſo cognitio. Probatur tertio : quia infinitas cognitionis Dei, imo & eſſentia ſaluari nequit, niſi Deus ſeipſum cognoſcat, vt d. 3. quæſt. 5. certam. 2. atque hoc certam. 1. num. 4. docebamus. Cum autem ſub lite ſit, an aliter, quam, vt reipſa eſt, cognoſci à ſe ipſo Deus poſſit ? ita à ſe ipſo cognoſci fixum ſtatumque eſſe debet. Probatur quarto : quia, etſi perfectiſſimus modus cognitionis Dei tanquam obiecti non eſſet cognoſcere Deum totum, vt reipſa eſt ſecundum omnia neceſſaria ſecum identificata ; aſt ita illum cognoſcere perfectio eſt ſine imperfectione, Deoque ſubinde concedenda : imo vero cum ſic ſit verum ens cognoſcibile intellectiuæ Dei virtuti proportionatum, ſatiſque applicatum, vt dicebamus cert. 1. n. 4. à Deo cognoſcetur : ni in eius virtute intellectiua defectum, limitationem, & imperfectionem admittamus. Probatur vltimo : quia Deus vt reipſa eſt ſecundum omnia neceſſaria ſecum identificata phyſicum bonum, & amabile eſt : imo ſummum verum bonum, de factoque à ſe ipſo amatum : ergo & ita eſt à ſeipſo cognoſcibile, & de facto cognitum, cum nihil amabile

ſit,

Digitized by Google

ſit, quin eo modo quo amabile eſt, ſit ab ipſo cognoſcibile, & cognitum eo modo, quo amatum iuxta fixum illud Philoſophis, & Theologis axioma.

3. Secunda concluſio eſt; Deum in ſeipſo cognoſci eſt omnium, certaque concluſio: licet enim an Deus ſe in, vel ex creaturis cognoſcat? quæſtio celebris apud Recentiores ſit; in ſe autem cognoſci etiam à nemine negatur: quin, vt certum à pleriſque ſupponitur, etiam ab his, qui in alio, ſcilicet in creaturis, cognoſci rurſus defendunt, de quo poſtmodum d. 5. per otium agemus. Probatur concluſio primo: quia Deus ſecundum ſe, & in ſe intimè, atque independenter à quouis alio habet veritatem entitatiuam: imo, vt nuper aiebam, reliqua omnia ſolum habeat veritatem à Dei veritate entitatiua participatam, veraque analogicè ſolum ſunt, relate ad principale analogatum verum, ſcilicet Deum: atqui reliqua extra Deum, quia in ſe, & ſecundum ſe vera ſunt, atque veritatem analogicè, ac non ſtrictiſſima, & propriiſſima ſignificatione habent, in ſe ipſis à Deo cognoſcuntur: ergo potiori iure à ſe in ſeipſo cognoſcetur Deus.

4. Probatur ſecundo: quia de ratione infinitæ, & omnicognoſcitiuæ virtutis eſt de ſe, & à ſe ad omnis veri cognitionem habendam determinatam eſſe: ergo non eget alio determinatiuo, quam veritatis, ſeu veri poſitione: quare, cum ſummum verum Deus neceſſario ſit, nec determinatiuo alio extrinſeco eget, vt in ipſum feratur, illumque cognoſcat, quod ipſum eſt in ſe ipſo, à ſe ipſo cognoſci Deum. Denique, ſi in ſeipſo Deus ſe non cognoſcit: ſed in alio à ſe: vt ſe cognoſceret, egeret determinatiuo extrinſeco alio: quare, ſi creata omnia repugnarent, Deus ſe non cognoſceret: ac proinde non eſſet ſcientia Dei ſumme neceſſaria, maioriſque conſtantiæ, quam poſſibilia creata: quod eſt abſurdum. Adde nec fore infinitam cum ab aliquo finito, & creato ex parte obiecti, & principalius, quam à ſe, in linea illa obiectiua penderet. Contra has concluſiones nihil eſt, quod vel leuiter, pugnet, diluendum: quod enim difficultatem aliquam præfefert ex eo quod ad ſeipſam ſcientia feratur, ſeque cognoſcat, quod videtur impoſſibile, diluimus citata quæſt. 5. An vero metaphyſice ſcientia alia ſupra ſcientiam directam reflexiua metaphyſicè ab illa diuerſa aſſignanda ſit? q. vlt. de actibus liberis difficultas communis eſt cum cognitione extrinſecorum contingentium; quo ſcilicet pacto eius ſcientiæ conſtantia cum obiectorum contingentia conſiſtat, cui eo loco fiet ſatis.

QVÆSTIO II.

An Deus ſua omnia neceſſaria ſingulatim, ac præciſiue alia ab aliis cognoſcat?

DVPLICITER aliquid videri totum, ſeu totaliter poteſt. Primò implicite, quin partes ſingulatim attendamus: Secundò explicite ſingula, quæ illud quoquomodo, conſtituunt, videndo. Primo modo Deum à ſeipſo videri oſtendimus quæſt. 1. de ſecundo modo præſens quæſtio inſtituitur. Licet enim Deus vniſſimus ſimpliciſſimuſque ſit; metaphyſicè pluribus conſtat, eſſentia nimirum, attributis, & perſonalitatibus.

⁂

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ referuntur, & expenduntur.

1. QVæſtionem hanc inde omnino Murciani, & reliqui Recentiores dirimendam putant, quod ſcilicet viſio poſſit, vel non poſſit in obiecto viſo vnum prædicatum ab alio, cui identificatur, ex parte obiecti præſcindere; ego vero aliunde quæſtionem dirimendam reor. Imo in opinione negante vniuerſim præciſiones obiectiuas, etiam per abſtractiuam cognitionem, atque formales ſolummodo admittente, aſſerendum omnino eſſe cognitionem Dei, quatenus ad omnipotentiam tendit, non eſſe metaphyſicè eandem cum cognitione Dei, quatenus ad eſſentiam, iuſtitiam, vel aliud quodpiam attributum attendit: ac proinde in Deo dari cognitionem veram circa vnum attributum diuinum, quæ metaphyſicè diuerſa ſit à cognitione Dei, quæ verſatur circa attributum aliud, ita vt cognitio Dei ex pluribus partialibus cognitionibus, quarum ſingulæ ſingula præciſe formaliter repræſentent, totaque Dei erga ſeipſum cognitio compoſitione formali metaphyſica, (quæ ſola in ea ſententia eſſe poteſt) ex eis omnibus compingatur: non ſecus atque è ſuis prædicatis eſſentiæ, & attributorum in eadem ſententia componitur Deus.

2. Ratio eſt conſpicua: quia in ea opinione prædicata metaphyſica rem phyſicè eandem metaphyſicè conſtituentia, non aliter diuerſa metaphyſicè ſunt, quam conceptione rei phyſicè, & ex parte etiam obiecti eiuſdem in ordine ad connotata diuerſa? cum autem cognitio Dei, quæ fertur in eſſentiam, feratur in obiectum formaliter metaphyſicè diuerſum, (eo modo, quo in hac opinione formaliter ſolum præſcindentium diuerſitas metaphyſica eſſe poteſt) ab omnipotentia, immenſitate, & aliis: quod inſuper diuerſa habeat etiam cõnotata tam proxima, quam remota ab eis, ad quæ eadem realiter cognitio quà omnipotentiæ eſt, refertur: quare nequit non ab ea metaphyſicè diſtingui, modo diſtinctionis metaphyſicæ in opinione formaliter ſolum præſcindentium poſſibili.

3. Reſpondebis ex Murcianis cognitionem intuitiuam obiecti è conceptu intuitiuæ in totum obiectum indiuiſibiliter ferri: quare cognitionem intuitiuam in eius vnam formalitatem, & in ordine ad vnum connotatum, ſeu prædicatum eiuſdem rei viſæ eſſe chimæricam, & fictitiam. In primis ſolutio hæc falſo ſupponit eum eſſe intuitiuæ cognitionis, ſeu viſionis eſſentialem conceptum, vt vidimus controu. de Trinit. & controu. de Incarnat. & fuſius controu. de actibus intellectus tract. de anima. Secundo, vt ea ſolutio in præſcindentibus ex parte obiecti etiam verum haberet, ſecus in præſcindentibus ſolum formaliter, ſicque ſolum diuidentibus metaphyſicè rei eiuſdem phyſicè metaphyſica prædicata. Hi enim è ſola diuerſitate connotatorum prædicata rei, conceptuſque obiectiue formaliter metaphyſicè diuidunt: quare implicat rem, ſeu conceptum obiectiuum vnum poſſe concipi à nobis in ordine ad connotatum diuerſum ab alio, ad quod idem metaphyſicè, & obiectiue referri poteſt, atque è conceptu ſuo formali eſſentiali metaphyſico ad vtrumque, vel plura (ſi plura habere poſſit) formaliter indiuiſibiliter referri, vt patet. Secundò in hac ſententia formaliter ſolum præſcindente diſcrimen illud viſionis intuitiuæ, & abſtractiuæ cognitionis non eſt: cum neque cognitioni abſtractiuæ aliquid rei, non cognito alio, admittatur, eſto in ſententia præſcindentium obiectiue, quam illi, ſicut nos, ſequuntur, locum habeat.

4. Cæterum in hac præſcindentium obiectiue ſententia, qui viſioni etiam præciſionem obiectiuam æſtimant poſſibilem, per conſequens reputant Dei ſcientiam ſingula, & omnia prædicata diuina præciſiuè etiam, ac ſeorſim repræſentare: quare Deum à ſe non implicite ſolum; ſed explicite ſecundum partes ſui metaphyſicas totum cognoſci. Probant: quia eo admiſſo principio, nihil videtur obſtare, quòminus intuitiua Dei ſcientia ad

vnum prædicatum diuinum feratur, quin ei, quatenus ad illud tendit, ex parte obiecti aliud occurrat: sicque ex partialibus metaphysice scientiis pro partibus, seu prædicatis metaphysicis, quibus Deus metaphysice constat, scientia etiam Dei metaphysice confletur; quin, cum eiusmodi metaphysica prædicata diuina vera in se, & secundum se, & cognoscibilia mutuò independenter alia ab aliis sint, eo etiam modo à Deo cognosci debere, qui omnes & singulas veritates, & modos cognoscibilitatis obiectiæ sua infinita perspicacia, & cognitione attingere, & penetrare debet.

5. Ex aliis verò, qui præcisiones obiectiuas admittentes, eas tamen per solam abstractiuam cognitionem, non autem per intuitiuam fieri posse admittunt, consequenter asserendum existimant, non posse in Deo dari verum scientiæ diuinæ conceptum, qui non in totum Deum, eiusque omnia prædicata simul ex parte obiecti repræsentatum feratur: quare neque ex parte obiecti per partes sui, siue prædicata metaphysica singulatim, ac seorsim præcisiue cognita Deum totum à se cognosci posse. Ratio est, ex qua nuper argumento nostro numeri secundi respondere posse dicebamus n. 3. si enim de visionis, seu intuitiuæ cognitionis essentia, & conceptu specifico est in rem, omnique prædicata indiuisibiliter ferri: circa vnum veram, ac non fictam, visionem, quin in alia omnia, ferri prorsus repugnat: quare & diuinæ scientiæ, quæ intuitiua essentia sua est circa vnum Dei prædicatum seorsim, ac præcisiue sumptum ab aliis ferri prorsùs repugnabit. Quæ solutio licet in opinione præscindentium solùm formaliter locum non habeat, vt eo n. 3. ostendimus; in opinione tamen admittentium præcisiones obiectiuas per abstractiuas cognitiones suum locum videtur habere, vt ibidem notabamus, licet moderamen iam subiiciendæ opinionis tertiæ possit admittere.

6. Tertia sententia in admittentibus etiam præcisiones obiectiuas, non autem in rei visione, & intuitione, non omnino contemnenda esse potest. Dei scientiam, licèt non explicite totum Deum per partes omnes metaphysicas singulatim, & præcisiue alias ab aliis repræsentatas possit pertingere; ast posse illud per aliquas seorsim propositas Deo ipsi repræsentare: quia, licet non possit non omnia, quæ in Deo nullatenus, nec realiter, nec formaliter ex natura rei distinguuntur, ex prædicato essentiali, & specifico simul, atque indiuisibiliter pertingere: ast ea, quæ in Deo realiter virtualiter siue formaliter ex natura rei verè, iuxta illas opiniones separantur (vt personalia, & libera Dei prædicata ab eius prædicatis communibus, & necessariis) ritè, rectèque posse alia ab aliis seorsim vera Dei scientia præcisiuè cognosci; quin intuitionis prædicato scientiæ Dei derogetur. Si enim verè, ac non fictè, alia, & alia res seu formalitas vnumquodque ex eis præcisatis sit, etsi vnum ex eis videatur sine alio aliter ac est, non videbitur: quod solum visioni, & intuitioni repugnat.

7. Nec satis est quod huic argumento Murciani respondebant recentiores: distinctionem nempe virtualem ex aliqua veritate Catholica, certaue theologicè inductam in ordine ad aliquod munus proprium distinctorum, in ordine ad aliud munus proprium distinctorum induci in diuinis non debere: quare, licet inducta sit distinctio virtualis, vel formalis ex natura rei inter necessaria Dei, & libera in ordine ad subeunda prædicata contradictoria defectibilitatis, & indefectibilitatis, defectionis, & non defectionis, atque inter communia, & personalia in ordine ad alia communicationis, & non communicationis; non tamen statim licere eam inter eiusmodi prædicata distinctionem admittere in ordine ad hoc aliud munus distinctorum proprium, *videtur & non videtur*: licèt illa alia contradictoria magis realia, & physica videantur: hæc verò realia intentionalia solum; ac proinde quæ minori reali physica distinctione indigeant.

8. Non, inquam, est satis. Primo: quia aliud est, quorum occasione distinctio in diuinis admittitur; aliud est ea ex occasione vigente in diuinis admissa, quid consequens theologice sit, statuere. Ratio facta distinctionem veram, & physicam inter ea diuina siue realem virtualem, siue formalem ex natura rei supponit aliunde inductam: indeque probat, vnam præcise ab alia videri posse, quin visionis naturæ derogetur, quia diuersa res verè, ac non fictè realiter virtualiter est; non autem quod alia contradictoria subeat. Si enim visionis essentia in eo cognitionis modo circa ea obiecta saluatur, nulla, neque respectu visionis, neque respectu obiecti est contradictio: quia circa idem omnino omniuera identitate, ac indiuisione reali non est. Secundo in præcisione obiectiua cognitionis siue abstractiuæ, siue intuitiuæ nulla est vera, & realis contradictio, vt vidimus controuers. de vniuersalib. in logica; ipsique Recentiores Murciani, qui nobis eum præcisiones obiectiuas tuentur debent fateri. Neque verò maior est contradictio in eo, quod idem physicè, & realiter intuitiuè cognoscatur, & non cognoscatur: atque in eo, quod cognoscatur, & non cognoscatur abstractiuè, vt citata controu. & alias de Trinit. & Incarnat. ostendebamus.

CERTAMEN II.

Nostra verosimilior sententia stabilitur.

1. ETsi visio, & intuitio rei possit aliquod prædicatum illius, non cognito alio attingere, ac proinde ex parte obiecti præscindere, quia essentiali visionis conceptui, & quidditati derogetur; tamen censeo cum Doctoribus secundæ sententiæ; scientiam Dei erga seipsum (imò, & circa quoduis aliud obiectum) non posse vnum prædicatum Dei, siue personale, siue essentiale, & commune, siue contingens, siue necessarium, quod de facto in Deo sit, sine aliis omnibus coniunctum, atque indiuisim ex parte obiecti per eandem formaliter scientiam nec solum, realiter eandem, repræsentare: quare nec se totum explicitè, seu per partes metaphysicas singulatim cognitas, posse cognoscere Deum. Ratio huius conclusionis est: quia licet rationi visionis non obsit vnum rei prædicatum præciliuè ab alio rei eiusdem videri; obest autem scientiæ diuinæ intuitiuæ cuiusuis obiecti qua diuina est, vt enim sæpius diximus, scientia diuina, qua diuina, infinita per suam essentiam est per denegationem termini, etiam extrinseci, sicut cætera prædicata diuina: vnde fit (vt etiam sæpius diximus) non posse ex partialibus prædicatis scientiæ, adhuc metaphysice, conflari: sicut nec reliqua attributa ex homogeneis formalitatibus compingi, metaphysice poterunt.

2. Ex his autem duobus principiis nostra abundè probatis controuers. 1. duplex ratio conficitur. Prima; quia si scientia Dei, quæ circa essentiam Dei est, non item esset circa omnipotentiam, aut aliud quodpiam prædicatum, quod in Deo est; sed circa vnumquodque scientia alia partialis metaphysicè admitteretur: iam scientia Dei adæquata ex metaphysicæ partialibus scientiis, ac proinde attributum diuinum ex partialibus formalitatibus homogeneis metaphysicè compingeretur contra statutum illud nostrum principium. Secundo: quia iam scientia Dei non esset è suo genere, & conceptu essentiali infinita, nec ei addi aliquid in suo genere aliunde non posset; vt infinitas diuina in quauis linea, & genere requirit. Neque enim Deus diuinaque prædicata infinita solum in suo quodque genere est: is enim infinitatis modus creaturis etiam conuenit: puta quantitati continuæ extensæ per partium infinitarum generis eiusdem additionem: discretæ per additionem infinitarum vnitatum: qualitati intensæ per infinitorum graduum speciei, seu generis, & rationis eiusdem. Verbi gratia, caloris, aut gratiæ adiunctionem. His enim infinita earum vnaquæque in suo genere, siue intra suum genus, apud admittentes earum rerum infinitum, euaderet.

3. Deus autem, diuinaque omnia non ita solum in suo quodque genere infinita sunt; sed ex genere, & conceptu suo essentiali infinita, quomodo nihil creatum, ac non diuinum infinitum esse potest, ac proinde scientia diuina, qua diuina, infinita non solum in genere scientiæ i

ſcientiæ; ſed è genere ſuo eſſe debet: ac proinde omnis ſcientia, cuique nihil in ea linea, & genere ſcientiæ addi adhuc metaphyſicè poſſit: ergo ſcientia hæc diuina erga ipſum Deum, vt vere diuina, ac non ficte diuina ſit, è conceptu, eſſentia, & genere ſuo infinita, atque adeo omniſcientia illius obiecti Dei eſſe debet: vel ergo non ſolum totus Deus phyſicè ſumptus; ſed quoduis eius prædicatum metaphyſicum, vt præciſe ab aliis concipitur à nobis verum eſt, & cognoſcibile, vel ſecus, ſi ſic præciſe vnumquodque ſumptum verum non eſt: ergo nullum ex eis ſeorſim ſcientia diuina repræſentatur: ac proinde, nec ſingulatim ea omnia à Deo cognoſcuntur, nec ſe explicite per cognitionem partium, ſeu prædicatorum ſuorum metaphyſicè à nobis diſtinctorum ſecundum ſe totum cognoſcit Deus. Si autem vera omnia præciſè ſumpta ſint: ergo in ea omnia ſimul fertur diuina ſcientia metaphyſicè vere ſumpta, nec poteſt etiam qua ſcientia diuina concipi ferri in vnum, quin in aliud etiam poſitiue feratur: ergo implicat ferri in vnum, præſcindendo ex parte obiecti ab aliis: quare & concipi explicite totum Deum ſecundum omnia prædicata metaphyſica ſingulatim.

4. Dices, ea omnia prædicata vere in Deo eſſe, cognoſcique à nobis ſine fictione vlla ex parte rei obiectæ: quare, & à Deo etiam cognoſci ea omnia debere, licet ſimultate cognitionis diuinæ erga Deum quoduiſue diuinum verſante, non autem ſimultate ex parte obiecti: quemadmodum, licet ex prædicato diuinæ formaliter indiuiſibiliter in extrinſeca omnia feratur à Deo diſtincta; non tamen ſimultate ex parte obiecti; cognoſcit enim Deus ea ex parte obiecti, & inter ſe, diſtincta eſſe, & à ſe ipſo. Cæterum, cum obiecta alia reipſa ab ipſo, atque inter ſe verè diſtincta cognoſcit, locus eſt diſtinctioni ſimultatis ex parte cognitionis, & non ſimultati ex parte obiecti: quia hanc habent obiecta de ſeſe, ac non cognitione inductam; in re autem eadem, & inſectili (vt Deus totus eſt) eius prædicata de ſe diſtinctionem non habent, ſed ſolum inducendam beneficio cognitionis, quæ vnum, non cognito alio, repræſentet: quare cognitione, quæ eſſentia ſua omnia neceſſario repræſentat, nequit ex parte obiecti induci: ſiquidem per illam nequit vnum ſine alio cognoſci. Vnde idem eſt reſpectu obiecti eiuſdem, & inſectilis cognoſci à Deo ſimultate obiecti, atque cognoſci ſimultate cognitionis, vel è contra.

5. Secunda ratio ſpectans pro impoſſibilitate cognitionis diuinæ reliquorum attributorum ab eſſentia ſumitur ex parte obiecti, innititurque alteri noſtro principio, quod ſatis ſtatuimus controuerſ. de Trinit. d. 6. quæſt. 2. & hic controuerſ. 1. ſcilicet vnam ſolum veritatem, ſicut & vnam entitatem eſſentiæ, adhuc metaphyſicè, propriam in diuinis eſſe: quare eſſentiam diuinam ſolam eſſe ens, & verum neutre, & ſubſtantiuè; cætera verò ſiue perſonalia, ſiue communia eſſe entia, & vera adiectiuè metaphyſicè ſolum, iure nimirum identitatis cum eſſentia à qua, & entitatem, & veritatem, eſſeque vera, & entia metaphyſicè mutuantur. Inde vero fit, reliqua ab eſſentia in Deo, niſi ex identitate cum eſſentia vera poſitiue non eſſe, ac proinde neque vere cognoſcibilia: ergo neque à Deo præciſa ab eſſentia, ſiue non identice cum illa cognoſcuntur, cognoſciuè poſſunt: licet eſſentia, quatenus ex ſe eſt, ſine illis cognoſci à Deo poſſet, ni aliunde ex prædicato ſcientiæ diuinæ, vt diximus, repugnaret: quod obiici hic poterat ex fundamento illius tertiæ ſententiæ memoratæ certam. 1. num. 6. (quod non omnino contemnendum eſſe, diximus) dilutum ex his noſtris rationibus eſt: tum quia ſimul debent Deo repræſentari omnia diuina, etſi aliqua ab aliis diſtinguantur, vel ex natura rei, vel virtualiter: tum quia ex ſecunda hac ratione perſonalia, & contingentia præciſa ab eſſentia veritatem, & cognoſcibilitatem reſpectu intellectus vere, ac non ficte cognoſcentis non habent: tum præcipuè quia ea virtualis diſtinctio fictitia prorſus, & puræ rationis in diuinis eſt.

⁂

CERTAMEN III.

Difficiliorum obiectorum ſolutio.

1. INſtabis adhuc: Deus cognoſcit noſtras cognitiones præſcindentes ex parte obiecti ſua metaphyſica prædicata, atque repræſentantes vnumquodque ex illis præciſe, quin aliud aliquid repræſentent: ergo, & cognoſcit obiecta harum præciſionum, quatenus illarum obiecta ſunt, & ab eis repræſentantur. Patet: quia cognitio ſine obiecto, quatenus ab ea repræſentatur, cognoſci nullatenus poteſt: vnde d. 4. q. vlt. certam. vlt. Deum cognoſcere, ac ſubinde facere entia rationis, quæ nos confingimus, deducemus. Tum ſic; obiecta earum cognitionũ ſunt prædicata diuina omnia ſeorſim, ac præciſe ab aliis cognita, ſeu repræſentata: ergo ita ea cognoſcit Deus. Nec ſatis eſt cognitionem connecti ſolum cum eo, quod repræſentat; non autem cum eo, quod non repræſentat: quare, vt cognitiones noſtræ præſcindentes ex parte obiecti cognoſcantur à Deo, opus non eſſe, vt negatio, ſeu præciſio obiectiua ab aliis Dei prædicatis cognoſcantur; ſed ſatis eſſe cognoſci à Deo prædicatum præciſum, non tamen vt præciſum: quia licet eam præciſionem, ſeu negationem obiectiuam prædicati illius ab aliis diuinis intellectus apponat, & faciat, non tamen eam facit illam cognoſcendo; ſed non cognoſcendo alia prædicata, cum quibus prædicatum illud idem reipſa eſt: ac proinde ſatis eſſe cognoſci à Deo illud prædicatum; ſed non cum præciſione obiectiua: quare bene poterit à Deo cognitio illa præſcindens cognoſci cognoſcendo iuſtitiam non cum præciſione identitatis ab omnipotentia, quam, vt dixi, cognitio diuina nequit habere, cum omnia obiecti debeat è ſuo eſſentiali prædicato ſimul repræſentare.

2. Id autem obiectioni ſatis non eſſe dices. Tum: quia iuſtitia, vt identificata omnipotentiæ & reliquis diuinis, non ſpecificat hanc noſtram cognitionem præſcindentem iuſtitiam ab eis; ſed iuſtitiæ conceptus ſecundum ſe, ac ſeorſim ab aliis: ergo ſatis non eſt, vt noſtra hæc cognitio præſcindens cognoſcatur à Deo, eam cognoſci aliis identificatam. Secundò: quia in noſtris principiis, Controuerſ. de vniuerſalib. eo ipſo, quod iuſtitia præſcindatur à nobis, ſeu cognoſcatur, non cognita omnipotentia, & aliis in ſtatu obiectiuo, habet adiunctam carentiam identitatis cum omnipotentia, & aliis, quæ negatio, ſeu carentia impoſſibilis reipſa eſt, ac proinde negatio rationis, quæ vtique licet ſine influxu noſtræ rationis, ſeu cognitionis de ipſa fiat: quia negatiuum ens rationis influxu, vt ſic loquar, poſitiuæ cognitionis de ipſo non egeat; ſed ſola negatione cognitionis rei cum eo, ſine quo eſſe nuſquam poteſt: vti ad negationem phyſicam ſatis eſt actionis in rem, cuius eſt negatio, defectus; tamen hoc ens rationis negatiuum, ſeu carentia identitatis iuſtitiæ præciſe, cum diuinis aliis cognoſci debet à Deo non minus, quam reliqua rationis entia cognoſcenda eſſe ab illo dicemus d. 4. quæſt. vlt. non quidem ex neceſſitate eius negationis vt ſic; ſed ex neceſſitate cognoſcendi omnem veritatem, quæ in Deo eſt. Nequit autem à Deo negatio illa obiectiua identitatis illius attributi, ac reliquorum cum aliis cognoſci, quin vnum, & aliud à Deo cognoſcatur, ac proinde vnum obiectiue, non aliud: quod & eſt præſcindere, & diſtinguere ſua prædicata, atque ſe totum explicitè per cognitionem ſuorum prædicatorum ſingulatim cognoſcere.

3. Reſponderi inſtantiæ primæ poſſet: cognitionem præſcindentem prædicatum vnum Dei, aut cuiuſuis alterius, ab aliis cum illo identificatis, non eſſe excluſiuam identitatis eius cum illis: quare neque minus recte concipi à Deo cum concipitur eius obiectum, ac ſimul res tota, & omnia illius identicè cum illa, ſed quoniam poteſt eſſe cognitio præciſiua negatiue excludendo identitatem obiectiuam illius prædicati cum aliis Dei, ſiue rei alterius, in qua idem omnia ſua prædicata ſunt. Reſpondeo vtrique inſtantiæ ſimul: Deum eas omnes obiectiuas negationes fictas

Digitized by Google

ſiue per cognitiones noſtras præciſiuas vnius prædicati ab aliis, ſiue per præciſiones negantes cum aliis identitatem cognoſcere; ſed tamen eas non ad conſtitutionem veram Dei ſpectare; ſed longe ab ea, & Deo eſſe, cum impoſſibiles, & pure rationis negationes ſint; Deuſque totus poſſibile, & reale quid neceſſariò eſſentia ſua exiſtens. Item ſimiliter cognoſcere ea omnia diuina ſimul, atque ea omnia eſſe reipſa idem: quare neque tunc præcindit ex parte obiecti, cum vnum non cognitis reliquis non cognoſcat; licet cognoſcat nos præſcindere: quia vnum ſine alio cognoſcimus ac proinde nec ſigillatim ea omnia cognoſcit, nec ſe totum explicite.

4. Oppones rurſum ex noſtra doctrina controuerſ. de Trinit. d. 5. vbi ſtatuimus Deum per ſe quarto modo è ſolius eſſentiæ cognitione procedere, quin pro eo ſigno diuinum aliquid, perſona Filij, aut Spiritus Sancti, vt obiectum per ſe quarto modo præcedat: ergo pro eo ſigno diuinum aliquid à Deo ſcitur; cum tamen aliquid diuinum non ſciatur. Id autem ipſum eſt, Deum circa ſua præſcindere ſua cognitione. Secundò d. proxima. quæſt. 5. certam. 2. eſſentiam ſolam Dei ſpecificatiuum adæquatum ſcientiæ diuinæ eſſe, nihilque aliud diuinum: indeque ex parte obiecti infinitatem ſuam omnem trahere ſcientiam diuinam, vt reliqua omnia obiecta ſiue creata, ſiue increata exercite formaliter repræſentet: quod fieri, intelligique nequit, ni ſcientia diuina in eſſentiam præciſe ſumptam prius terminetur: ac proinde pro tunc præſcindere ex parte obiecti intelligatur. Reſpondeo, neutram noſtram memoratam ſententiam præciſiuam eſſentiæ ab attributis, & perſonalitatibus cognitionem euincere. Obiectum quippe per ſe quarto modo proceſſionis verbi cætera diuina ab obiecto ſcientiæ diuinæ, qua illud procedit, neque includit abſolutè, neque excludit: ſed deſignat id, ratione cuius Verbum procedit; & ex quo, etſi per impoſſibile cætera identificata illi deeſſent, æque eodem modo procederet: quoque ſublato, etſi per impoſſibile adeſſent cætera, nuſquam Verbum procederet. Ad hoc autem opus non eſt, eſſentiam præcisè ab aliis diuinis cognoſci: quod ipſum dictum puta de ſpecificatiuo ſcientiæ diuinæ. Ad id enim muneris opus non eſt præciſe ab aliis diuinis cognoſci; ſed tale eſſe, vt diuinorum, quæ ſimul, atque indiuiſim repræſentantur, imo & creatorum cognitioni diuinæ infinitam tribuat ex parte obiecti repræſentationem: quia eiuſmodi eſt, vt reliquis diuinis per impoſſibile deficientibus, aut ignotis ex illo ſolo obiecto cognito ſcientia diuina infinitatem traheret, quam ex aliis, ſi eſſentia deficeret, aut non cognoſceretur, reliquis cognitis non traheret, imò nihil, ea incognita, cognoſceretur. Indeque primarium obiectum eius ſcientiæ dicitur; non autem, quod vere hæc in illam præciſam prius terminetur, poſteriuſque natura in diuina alia. Ad illud de priori originis ad Verbi proceſſionem, in quo nec Verbum, nec Spiritus ſanctus eſt, verum eſt nec poſſe cognoſci, vt citato loco dicebamus: id tamen non tollit, quod eadem indiuiſibili ſcientia abſolutè cognoſcantur: ſed ſolum quod pro eo priori non cognoſcantur: quod ſignum prius præciſionis non eſt; ſed proceſſionis, & originis: ſiquidem in Dei ſcientia, quæ præcedit, actualis repræſentatio etiam exercita eſt perſonarum procedentium pro ſuo ſigno poſteriori, imò & omnium creaturarum. Cum autem perſonæ procedentes cum eſſentia ac Deo idem omnino ſint, ac non realiter ab eo diſtinctæ, ſicut creaturæ, ac eadem indiuiſibili Dei ſcientia exercitè, & formaliter repræſententur; nequit ex parte obiecti eſſe præciſio vnius ab alio, quæ ſola repræſentatione vnius, quæ non ſit repræſentatio alterius, induci poteſt, vt ad argumentum reſpondebamus. certam. 2. num. 4.

***

QVÆSTIO III.

An ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ, alicuiuſue futuritionis ſe cognoſcat Deus?

DEVM ſe totum, ſuaque omnia ſimultanea obiecti, & cognitionis eo modo, quo eſt, ac proinde ſecundum ſtatum exiſtentiæ, quam eſſentia ſua habet, cognoſcere planum ex dictis, atque citra omnem quæſtionem eſt. An vero, licet eſſentia ſua actu, & exercite exiſtens ſit, atque ita neceſſario à ſe cognoſcatur, cognoſcatur à ſe etiam eſſe poſſibilis, an aliquo modo ſecundum aliquid ſui futuritio diiudicari adhuc poteſt: diiimendumque omnino inde eſt, quod Deo conceptus verus, ac non fictus poſſibilitatis metaphyſicæ per rationem noſtram ab eius exiſtentia diuerſus eo modo, quo in nobis (ſi contingentiam eſſendi, ac non eſſendi ſecludas) concedatur, vel negetur: atque vera aliqua futuritio, quæ ex tempore, ac duratione non deſumatur. (Hæc enim Deo, ac diuinis omnibus aperte repugnat) in diuino aliquo ſuccedatur.

CERTAMEN I.

Statuitur circa cognitionem poſſibilitatis ſuæ à Deo.

1. PRima hac de re ſententia ſit eorum, qui actualem Dei exiſtentiam, ſiue eſſe actu extra eſſentialem Dei conceptum metaphyſicum conſtituunt: hi enim (in quocumque eſſentiam Dei conſtituant) cum eam in chimærico, & repugnanti aliquo non collocent, atque illud ante actualem exiſtentiam, vel logicè, vel metaphyſicè ſtatuant, eſſe non repugnans, ac præſcindens ab exiſtentia actuali manifeſte docent: quod eſt Deum eiuſque eſſentiam poſſibilem præciſiue docere: ac proinde Deum ſe ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ cognoſcere, licet ſimul exiſtentiam ſuam actualem iuxta proxime dicta cognoſcat. Hi vero Doctores ſunt Mairon, Bargius, Trombeta, Picus Mirandulus, Vazquez, Salas, Granados, Ruiz, Arriaga, Murciani Recentiores citata controu. 1. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 2. Præter hos autem alii etiam, qui exiſtentiam à ſe actualem, ſiue prædicatum entis, & exiſtentis à ſe actu nobiſcum ad eſſentiam Dei metaphyſicam eodem loco n. 3. aduocant, non admodum leuibus fundamentis eandem ſententiam poſſent docere.

2. Et primo quidem: vel Deus, eiuſque eſſentia, licet neceſſario exiſtat, repugnans eſt, vel non repugnans, ſiue poſſibilis, vel impoſſibilis: alterutrum enim, cum contradictoria extrema ſint, verificari de Deo, eiuſque eſſentia debet: atqui repugnans, ac impoſſibilis non eſt: ergo eſt non repugnans, & poſſibilis. Ne autem dicas in prædicato exiſtentiæ Dei includi non repugnantiam: contra eſt probatio ſecunda: quia exiſtentia, quæcumque & quomodocumque ſit, ſolum excludit formaliter non exiſtentiam rei, cui ſoli immediate formaliter opponitur: licet præſuppoſitiue excludat repugnantiam, & impoſſibilitatem: quatenus rei exiſtentia eius poſſibilitatem neceſſariò prioritate logica ſupponit, quæ ſola formaliter immediatè, & contradictorie impoſſibilitati opponitur. Tertia probatio. Diſtincta veritas negatur, ſaltem quoad ſtatum, cum negatur, Deum exiſtere, ac, cum negatur, Deum eſſe poſſibilem: ergo non ſolum primus ſtatus exiſtentiæ; ſed & poſſibilitatis præciſiuæ conuenit Deo.

3. Quarto. Notiſſima in omnibus, & legitima conſequentia eſt ab actu ad potentiam, logicam ſaltem quæ

quæ eſt intrinſeca cuiuſvis exiſtentis poſſibilitas : ergo in Deo etiam legitima eſt conſequentia: exiſtit : ergo poteſt exiſtere, ſeu eſt poſſibilis. Cum autem eiuſdem obiecti ad ſeipſum conſequentia non ſolum legitima : ſed vera eſſe non poſſit, apertè conficitur, hanc propoſitionem: *Deus exiſtit*, ab hac, quæ ex illa legitimè infertur, diuerſâ ex parte obiecti, ſaltem quoad ſtatum, eſſe : ac proinde Deum poſſibilem, nec ſolùm exiſtentem, præciſiuè eſſe, atque vt talem à ſeipſo cognoſci. Quintò : quia idipſum, quod Deus neceſſariò, & à ſe exiſtat, nec poſſit exiſtere ſolum in potentia, ſeu non exiſtere poſſibile omnino eſt, ac non repugnans: ergo non excludit Dei poſſibilitatem præciſiuam ; licèt negatiuam, ſeu coniunctam cum negatione exiſtentiæ excludat. Iam verò ſi poſſibilitas præciſiua ſaltem quoad ſtatum, diuerſa ab eſſentiæ neceſſaria exiſtentia in Deo admittitur : & eam etiam in eo ſtatu præciſiuæ poſſibilitatis à Deo cognoſci, certum erit.

4. Sit nihilominus concluſio, Deum præciſiuè adhuc, poſſibilem non eſſe : quare neque ſecundum ſtatum poſſibilitatis à ſeipſo cognoſci. Primum (ex quo poſtremum inoffenſo, vt aiunt, pede, ac neceſſariò currit) Probatur: quia ſtatus poſſibilitatis præciſiuè diſtinctus formaliter ab ſtatu exiſtentiæ non eſt in his, quæ nequeunt ab exercitio exiſtentiæ, ſiue ab exiſtentia exercita præſcindere. Sic enim exiſtentia ipſa exercita rerum ſtatus poſſibilitatis eſſet : à quo omnium ſententia differt, reſque, vt exercite exiſtentes, atque vt in exercita exiſtentia actu ſunt, eſſent in ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ, quod omnibus aduerſum, atque de ſe repugnans in terminis eſt : cum ſtatus poſſibilitatis præciſiuæ ab ſtatu exercitæ actu exiſtentiæ præſcindat, quomodocumque ſtatus vterque explicetur. Cum autem Deus, eiuſque eſſentia ens actuale à ſe ſit, atque è ſuo conceptu, neceſſariò, & eſſentiali, actu, & exercitè exiſtens, nequit in eo ſtatus poſſibilitatis diſtinctus ab ſtatu exiſtentiæ inueniri : quare neque poſſibilitas præciſiua, quæ actu exercitam eius exiſtentiam non claudat : in creatis verò, non neceſſariò, ſed contingenter exiſtentibus, duplex ille ſtatus concipi optimè poteſt: quia è ſuo eſſentiali conceptu actu exercitè non exiſtunt : cum eorum negatio dari abſolutè poſſit : quare, licet actu, & exercitè exiſtant, ſtatus ille poſſibilitatis præciſiuæ concipi in creatis poteſt.

5. Probatur ſecundò ex dictis controuerſ.1.d.2.qu.3. certam.2. num.3. quia ens actuale, & exercitè, ſiue neceſſariò exiſtens, qua tale, includit exiſtentiam neceſſariam ſui : atqui exiſtentia neceſſaria, ſiue à ſe actu, & exercite formale excluſiuum impoſſibilitatis eſt, qua impoſſibilitas arceatur, ergo & eſt formaliter ſumpta formalis ſui poſſibilitas. Probatur Antecedens : quia impoſſibilitas non exiſtendi formalis, eſt formalis, & neceſſaria negatio negationis exiſtendi : negatio autem negationis nequit non poſitiuum quid formaliter eſſe: ergo negatio neceſſaria negationis exiſtendi poſitiuum quid neceſſario actu, & exercite exiſtens, ſiue exiſtentia à ſe, ſeu neceſſaria, quæ Deus eſſentialiter eſt, eſt formale excluſiuum impoſſibilitatis, ac proinde poſſibilitas formalis Dei: Confirmatur primò : quia Deus non aliter poſſibilis eſt, quam neceſſariò exiſtens actu, & exercite. Confirmatur ſecundò à contrario : quia negatio à ſe ſiue negatio neceſſaria ſui idem prorſus quod impoſſibilitas eſt, & formale excluſiuum poſſibilitatis : ergo à contrario, exiſtens à ſe, & neceſſario, ſiue exiſtentia neceſſaria, quæ Deus eſſentialiter eſt, erit formale excluſiuum impoſſibilitatis, ac proinde conceptus, ſeu ſtatus verus poſſibilitatis præciſiuæ ab ſtatu actualis, & exercitæ exiſtentiæ in Deo chimæricus eſt, & impoſſibilis. Denique extat argumentum, quod ibidem num.4. attigimus. Neque enim ens poſſibile præciſiuè ſolum poteſt eſſe cum fundamento radix metaphyſica attributorum, & præcipuè exiſtentiæ ſuæ : quare in Dei eſſentia ſtatus exiſtentiæ exercitæ includetur, à qua nequeat proinde ſtatus poſſibilitatis alius vllo modo præſcindi.

6. Iam argumenta facta pro oppoſita ſententia ſolum probant in Deo poſſibilitatem, ſeu non repugnantiam inueniri ; non autem formaliter adhuc, ſecundum ſtatum ab exiſtentia actuali, & exercita ipſius, ſeu, quod idem eſt, ab exiſtente à ſe actu, & neceſſario diuerſam inueniri, quod nos ſolum negamus : atque aduerſarios probare oportebat. Ad primum diſtinguo conſequens : ergo poſſibilis præciſiuè : nego ; incluſa poſſibilitate in ſtatu exiſtentiæ : concedo. Ad ſecundum negatur, exiſtentiam à ſe, ſiue neceſſariam non excludere formaliter impoſſibilitatem, ſicuti, & oppoſita impoſſibilitas, ſiue negatio actualis à ſe, ſiue neceſſaria chimærarum, quæ formaliſſimus conceptus impoſſibilitatis eſt, formaliter earum poſſibilitatem excludit, vt vidimus num.5. Ad tertium reſpondeo negando aſſumptum : vocibus enim ſolum diuerſæ ea propoſitiones ſunt : *Deus exiſtit*, *Deus eſt poſſibilis* : nam ſolùm neceſſariò & à ſe exiſtens, è conceptu ſuo adhuc, Deus poſſibilis eſt, vt quintum aduerſum argumentum ſupponit : cui reſpondendum eſt : eſſe quidem non repugnantiam, ſeu poſſibilitatem incluſam formaliſſimè in conceptu exiſtentiæ à ſe, ac neceſſaria, atque ab ea impræſcindibilem, adhuc quoad ſtatum exiſtentis neceſſario, & à ſe, ac ſubinde non eſſe poſſibilitatem præciſiuam. Ad quartum denique reſponde. In his, quæ non ſunt neceſſario ; ſed contingenter eſſe conſequentiam ab actu ad potentiam logicam, ſiue poſſibilitatem : ac proinde inferri diſtinctam veritatem, quoad ſtatum ; ſecùs in ente à ſe, ac neceſſariò exiſtenti, in quo ſolùm infertur diuerſa formalis propoſitio contra ignaros, & proteruos ſynonymam negantes propoſitionis, quam admittunt.

C E R T A M E N II.

De cognitione futuritionis ſui à Deo ſtatuitur.

1. DEum ſe, ſuaque omnia, vt exiſtentia actu abſolutè, & de præſenti cognoſcere Catholica veritas eſt : cum diuina omnia æternitate Dei indiuiſibili, totaque ſimul (quæ tamen ſine vlla ſui, partiumve diuiſione ſuprà, & vltra omne tempus durationem creatam, creabilemque expenditur) durent, nullum eſt tempus, ſeu duratio adhuc eis extrinſeca, in qua quidquid diuinum eſt per ſui coexiſtentiam depræſenti non ſit. Vnde nihil diuinum vulgari, & frequenti futuritionis acceptione, qua denotatur, rem non eſſe in tempore, reſpectu cuius duratio, in qua exiſtet, futura eſt, futurum eſſe poteſt : quia, & duratione propria ſemper eſt, & menſuræ extrinſecæ ſemper, & pro omni extrinſeca menſura creata ſemper de præſenti coexiſtit: ex quo vlterius fit, neque à ſe Deum futurum in ea vulgari futuritionis acceptione, niſi per diſſenſum iudicari à Deo poſſe : cum nihil falsò iudicare per aſſenſum valeat. Etenim, licèt eiuſmodi futuritio concernat tempus, quo ipſum habetur, in eoque futuri negationem : cum duratio, in qua, & cum qua Deus iudicat, æternitas ſit (vt diximus controuerſ.1. d. de attribut. negatiu. non vitalib. quæſt. de Dei immutabilitate) omni tempore coexiſtens, atque ſuperfluens : neque ſic locum in diuinis ea futuritio habebit, vt eſſe in illis à Deo iudicetur. Sed neque à nobis, ſi verè cognoſcamus, & iudicemus, licet enim nos noſtro tempore iudicemus, atque illud, in quo iudicamus, iudicia noſtra concernant, non æternitatem : aſt, cum Deus, & quidquid diuinum intrinſecè eſt duratione ſua æternitatis noſtro toti tempore coexiſtat, implicat in aliquo ex omnibus, quibus iudicare de Deo poſſumus, Dei negationem eſſe : quare & reſpectu illius verè iudicari à nobis Deum ita futurum.

2. Sed licet futuritio non dicat negationem rei futuræ in duratione, qua adeſt cognitio de ipſius futuritione, imo neque in duratione aliqua ; ſed ſolum fore etiam in alia ei, in qua primò eſt, poſteriore : adhuc nihil diuinum intrinſecumque Deo futurum propriè eſt, vt taleve à Deo cognoſcitur : quia duratio, qua durant diuina omnia intrinſeca, æternitas eſt, in qua non eſt prius, & poſterius. Cum autem eſſe, & non eſſe depræſenti, & fore vnicuique ſecundum intrinſecam durationem conueniat, Deus abſolutè non eſt, & erit, ſed eſt: cumque duratio, quæ iudicio Dei de ſuo eſſe concernitur, non extrinſeca, & creata, ſed æternitas ipſa ſit, in qua nec aliquid præteritionis, aut futuritionis eſt, ſed tota ſimul ; ſit planè, nec

clarè ad durationem, in qua Deus de ſuorum prædicatorum eſſe, & exiſtentia iudicat, fuiſſe proprie, aut fore, neque de eis ita poſſe iudicare. Hinc cum Deus de ſe loquitur, ſolummodo dicit: *qui eſt*, quod autem in Apocal. dicitur: *Qui eſt, qui erat*, & *qui venturus eſt*. Ab homine atque ad humanum captum, & concipiendi modum dictum eſt: quia homines ſuam durationem creatam in ſuis iudiciis concernunt, reſpectu cuius extrinſecæ durationis & *eſt*, & *fuit*, & *erit*: ſicque à Deo etiam cognoſcitur; reſpectu autem intrinſecæ ſuæ durationis, qua proprie eſt, & durat, ſeque cognoſcit, ac iudicat, ſemper & præſens eſt: ac proinde non erit, neque fuit formaliter, ſed ſolum virtualiter, quatenus ſua durationi indiuiſibili, totaque ſimul præterito, præſenti, & futuro noſtro æquivalet, imo excedit.

3. Veriſſimum tertiò eſt, ſui futuritionem, ſuorumque omnium vtroque modo explicatam Deum cognoſcere apprehenſiue, imo diiudicatiue per diſſenſum. Ex ſecundo hoc pendet, inferturque neceſſario primum. Probatur ergo ſecundum: quia neutro modo de ſua futurum ſe iudicat duratione, aut præteritum eſſe, ſed ſolummodo de præſenti duratione, ſeu æternitate ſua: ergo iudicat ſe non durare de præterito, aut de futuro, ac proinde diſſentitur ſuæ præteritioni, aut futuritioni in duratione, tanquam ſibi chimæricis: quemadmodum iudicat hircocerui, aut chimæræ alterius cuiuſuis negationem neceſſariam eſſe, atque eius exiſtentiæ, aut poſſibilitati diſſentitur, vt dicemus d. 4. q. 1. Hinc autem, vt infrà dicemus, probatur manifeſtè, Deum ſuam futuritionem, ac præteritionem in duratione vtroque modo explicatam ſimpliciter apprehendere. Nemo enim obiecto propoſitionis alicuius cordate, imò nec phyſicè, aut metaphyſicè aſſentiri, diſſentirive poteſt, ni illud totum obiectum, apprehenſiue ſaltem, cognoſcat, vt patet: nec minus ad proſequendum aſſenſu, vel fugiendum, ſeu auerſandum diſſenſu præ cognitione opus intellectus habet, quam ad amandum vel odio habendum ſuum obiectum voluntas. Ad hos enim actus æque mobilis intentionaliter, ſeu per cognitionem eſſentia ſua vtraque potentia eſt. Vide probata ſimili diſcurſu ex dictis n. 2. hoc ipſum. Nam cognoſcit Deus, nos cognoſcere ipſum noſtro concipiendi modo, tantem ſecundo modo præteritum, & futurum: atque à prauè, & erroneè de ſua duratione iudicantibus modo etiam primo.

4. Præter hanc verò futuritionem durationis, quæ propriſſime talis, & principaliſſima eſt) alia etiam analogica, & per huius imitationem vera, & realis futuritio eſt, quæ primam futuritionis temporariæ, & vulgarem modum imitatur ex inſtantibus veris, & realibus naturæ, & cauſalitatis a Philoſophis ac Theologis inter cauſa, ſeu principium verum, & eius effectum inuenta, & obſeruata. Si enim cauſa, aut principium productiuum verè, & realiter prius tuo effectu eſt, atque hic illo poſterior ſatis apte reſpectu illius prioris inſtantis naturæ, in quo cauſa, ſeu principium eſt, effectus, qui in poſteriori inſtanti, ſeu ſigno naturæ erit, dicetur verè, licet imitatiuè, futurus. Hoc futuritionis genus expreſsè traditur à S. Thom. 1. periherm. lect. 13. & 1. p. q. 19. art. 3. ad 2. & q. 12. de verit. art. 10. ad 7. vbi docet in cauſa determinata ad effectum hunc eſſe, dicique poſſe futurum: cuius verba nonnulli innominati à Sur. prolog. 2. de gratia cap. 7. num. 4. perperam intelligentes nullam aliam in rebus futuritionem præter hanc, quæ cauſalitatis, & naturæ eſt, recognoſcunt, vt d. 5. videbimus q. 1. eiſdem verò S. Thom. verbis minus, ſed aliquantulum, decepti plerique reſpectu ſolius cauſæ in actu primo determinatæ ad effectum, non autem indifferentis ad ipſum, vel eius oppoſitum, ipſius futuritionem naturæ, & cauſalitatis tantummodo eſſe defendunt. Cum tamen S. Doctor non ad futuritionem ipſam cauſalitatis effectus; ſed, vt ipſius futuritio talis à nobis ex cauſa cognoſcatur, eiuſmodi determinationem cauſæ ad illam requirierit.

5. Certum etiam ſit quartò, diuinum aliquid hoc imitatiuæ futuritionis naturæ, & quaſi cauſalitatis genere verè eſſe futurum, ac, vt tale, à Deo cognoſci. Probatur: quia in diuinis vera realiſque prioritas originis, & principij productiui, licet non cauſatiui, eſt in perſonis producentibus, veraque eiuſdem ordinis, & lineæ poſterioritas in perſonis procedentibus, vt oſtendimus controu. de Trinit. d. de comparat. perſonarum inter ſeſe: ergo relatè ad inſtans prius originis perſonarum producentium, pro quo procedentes perſonæ non ſunt, ſed poſterius erunt pro ſequenti, in linea originis verè ſunt futuræ. Confirmatur: quia licet ad huiuſmodi futuritionem cauſæ, ſeu principij determinatio ad agendum, (vt falsò plerique cenſent) requireretur: neque id perſonis producentibus in Trinitate deficeret: cum ad perſonas procedentes producendas ita determinatæ in actu primo, ac de ſeſe ſint, vt nequeant earum productione vllatenùs abſtinere, etiam à productione ſpiritus ſancti, quam licet liberam Patri, & Filio docuerit Scotus (contra quem egimus citata controu. d. 3.) tamen liberè non vera poſt voluntario vſurpauit, quare nomine ſolum, impropriaque eius acceptione, non autem ſenſu aberrauit.

6. Circa diuina alia (actus nimirum, ſeu operationes liberas immediatè voluntatis, ac mediatè liberas ſcientiæ contingentium obiectorum, quæ Deus nouit) maior de eorum præfata futuritione naturæ, & quaſi cauſalitatis phyſicæ controuerſia eſſe poſſet, præſertim apud recentiores, qui hoc tui virtualem phyſicam actiuitatem, & productionem, quare, & prioritatem veram, & poſteritatem virtualem inter hæc admittunt, ita, & futuritionem hanc virtualem etiam admittere tenentur. Nec ſatis eſt in eis potentiis in actu primo conſideratis non eſſe determinationem neceſſariam principij ad effectum, vt hic reſpectu illius prioris naturæ dicatur futurus; ſiquidem eo ipſo, quod hi actus contingentes ſint, ac liberè à ſuis potentiis eliciantur, hæ indifferentes ad illos eliciendos, vel non eliciendos eſſe debeant.

7. Cæterum reſpectu actuum diuinæ ſcientiæ circa obiecta contingentia locum ſolutio non habet; ſiquidem poſito ex Dei decreto libero obiecto creato indifferens Deus ad illud cognoſcendum non eſt. Secundo: cum futuritio quæuis in ſua linea ſatis conſtituatur per prioris inſtantis, in quo non fuit, connotationem, quin requiratur in priori inſtanti eſſe determinationem, vt ſit in poſteriori, in quo erit; ſed ſolum quod in poſteriori illo ſit vndecumque ibi ponatur: atque in cauſa indifferenti ſit vera prioritas realis & inſtans verè prius natura reſpectu effectus, qui in illo non eſt, ſed in poſteriori, planè conficitur: reſpectu eius prioris cauſæ indeterminatæ eſſe pro poſteriori cauſalitate, ſeu natura effectum futurum. In nobis ergo de virtuali actiuitate, & effectibus actuum liberorum Dei à ſuis potentiis vera virtualis futuritio cauſalitatis aſſerenda neceſſariò videtur; ſecùs reſpectu actuum neceſſariorum voluntatis, & intellectus diuini, quæ tamen eis impugnationibus datis contra hanc virtualem, tam diſtinctionem, quam productionem confutanda erit. Secundo quia actus ſcientiæ, & voluntatis diuinæ quoad intrinſecum ſcientiæ, & amoris libertatem, formaliter adhuc identificantur, vt controu. de voluntate oſtendimus: quare nequit actus liber futurus in linea cauſalitatis reſpectu ſuæ potentiæ eſſe, quin & neceſſarius eodem modo ſit futurus.

8. Ego verò cenſeo actus potentiæ intellectiuæ, & volitiuæ, ſiue liberos, ſiue neceſſarios in linea & ordine cauſalitatis vere eſſe futuros, cauſalitatis, inquam, non phyſicæ, ſiue abſolutæ, ſiue virtualis; ſed intentionalis. Atque hæc ſit quinta noſtra concluſio. Probatur facilè ex dictis d. 2. vbi probabamus, potentiam intellectiuam, & volitiuam Dei eſſe verè ſuorum omnium actuum, licet non phyſicè intentionaliter tamen actiuam, ipſiusque verè priorem. Ex quo facilè deducitur relatè ad illud intentionale inſtans priùs ſuæ potentiæ, pro quo actus non eſt, tamen pro poſteriori erit hoc cauſalitatis intentionalis, & futuritionis genere vere eum eſſe futurum. Cui concluſioni nihil aduerſari poteſt præter ea, quæ contra veram actiuitatem, & prioritatem intentionalem harum potentiarum reſpectu ſuorum actuum citato loco obiecimus, atque diluimus. In cæteris verò diuinis præter perſonalia, & actus intellectus, & voluntatis, ſeu originis vera futuritio aſſignari, admittive poteſt.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An ſcientia Dei per ſeipſam formaliter ſumptam ab ipſo cognoſcatur?

AD exactum, plenumque examen metaphyſicum cognitionis Dei erga ſeipſum totum in ſeipſo, vt exploratum habemus, hæc etiam quæſtio ſpectat. Licet enim d.2. oſtenderimus Deum totum, ac proinde eius ſcientiam per eandemmet reipſa ſcientiam videri; adhuc tamen ſubtilior metaphyſica quæſtio inter ſcholaſticos Theologos eſt: An ſcientia directa Dei circa obiecta alia per ſeipſam formaliter ſumptam Deo innoteſcat, tanquam per ſui formalem cognitionem? An ſcientia alia formaliter, & metaphyſicè diuerſa, quæ ſupra primam directam formaliter ſit, metaphyſicè aſſignari debeat, vt Deo prima illa directa repræſentetur.

CERTAMEN I.

Duabus confutatis, tertia ſententia eligitur.

1. PRima in propoſita quæſtione ſententia fuit noſtri Ruiz d.7. de ſcientia ſect.2. num.1. & 8. aſſerentis, ſcientiam Dei de aliis obiectis ab ipſa per ſeipſam formaliter metaphyſicè Deo nec repræſentari, nec poſſe; ſed per aliam formaliter metaphyſicè diuerſam, quæ reflexe circa directam formaliter verſetur: quæque à nobis ratione ratiocinata præſcindi, diuidique ab illa queat. Addit verò reflexam hanc ſcientiam non per aliam; ſed per ſeipſam Deo repræſentari. Sed præter ea, quæ noſtram ſententiam ſubiciendam probabunt, non aſſequor, quidnam habeat formaliter, & metaphyſicè ſecunda hæc, & reflexa Dei cognitio, vt ſui ipſius formalis repræſentatio, & ſcientia ſit, quod non habeat prima, vt ſe etiam ipſam formaliter repræſentet: Vnde rurſus fiet, nec ſecundam reflexam ſeipſam repræſentare poſſe formaliter ſumptam; ſed alia rurſus formaliter diuerſa, ac ſupra ipſam reflexa egere, & ſic in infinitum.

2. Idcirco conſequentius Salas noſter 1.2. quæſtion.3. tract.2. d.3. ſect.4. fine. Granad.1. par. controu.1. tract.6. d.1. ſect.8. & controuerſ.2. tract.1. d.4. à num.4. Lugo de Incarnat. d.19. ſect.1. num.14. Gaſpar Hurtado, d.2. de ſcientia diffic.1. (quibus non abnuit Albiz tandem d.13. num.18.) æſtimantes ſcientiam diuinam ſeipſam formaliter repræſentare formaliter non poſſe, ſed alia formaliter reflexa neceſſariò repræſentari formaliter debere: de reflexa hac eodem modo, ac de prima directa philoſophantur, vt ſeipſam formaliter ſumptam non repræſentet; ſed ſecunda alia formaliter diuerſa, quæ ipſius formalis repræſentatio ſit; omnino indigeat; quæ etiam ſupra reflexam primam formaliter reflectat, & ſupra ſecundam hanc reflexam tertia alia, ſupra quam reflectat quarta alia, & ſupra hanc quinta, ſicque in infinitum alia, & alia ſupra aliam & aliam reflectant: denturque proinde infinitæ ſcientiæ Dei formaliter diuerſæ inuicem metaphyſicè ſubordinatæ noſtro intelligendi modo: qua in re, ni falſo niterentur principio, rationabilius, vt dixi, philoſophantur.

3. Verum, licet hi proceſſum infinitum formalitatum metaphyſicarum in ſcientia diuina abſurdum non reputent: quia, infinita cum ſit, atque omnium veritatum cognoſcitiua, ſeu potius cognitio, & actualis formalis repræſentatio infinitam illam formalitatum ſcientiæ reflexionem capit, quin hæc illius amplitudinem excedat; ſi tamen rectè infinitas ſcientiæ Dei, formaliter etiam ſumptæ, ab eis doctoribus penetraretur, inuenirent, planè nil magis infinitæ illi aliarum cognitionum Dei ſupra alias reflexioni obeſſe, quàm ſcientiæ Dei formaliter, & metaphyſicè ſumptæ infinitatem, ex qua illi rectè, faciléque componi poſſe arbitrantur, vt ex noſtra ſententiæ, iam ſubiciendæ probationibus clarebit. Mitto huius infiniti reflexiuarum cognitionum proceſſus impugnationem: quia ſcilicet, aliqua tandem maneret incognita, neque enim infinitum hoc in actu aduerſarij, ſeu cathegorematicum admittunt; ſed ſyncathegorematicum, & in potentia: cum illud ex formalitatibus mente noſtra diuiſis aſſerant: quæ tamen infinitas actu nequit diuidere, licet nunquam tot diuidat, vt nequeat plures ſupra vltimam, & vltimam reflexiuas cogitare, ac proinde, quæ cogitatas in vltimo reflexe repræſentet.

CERTAMEN II.

Tertiæ noſtræ ſententiæ ſolidæ probationes.

1. TErtia ſententia eſt, ſcientiam Dei directam de reliquis obiectis formaliter eſſe ſuiipſius repræſentationem formalem: neque alia ſcientia formaliter ab illa diuerſa, & ſupra ipſam reflexa egere, vt Deo formaliter repræſentetur. Huic aſſentimur: cui expreſsè Soar.2. de attrib. cap.18. num.8. Herize d.4. cap.1. num.6. & 11. Albiz. d.3. ſect.1. n.16. Alarc. tract.2. d.1. cap.3. num.3. Hemelm. tract.4. d.1. cap.22. num.8. & alij Recentiores: eſtque noſtri Vaſquez ſæpè ſuppoſita ſententia. Probatur à nonnullis teſtimonio epiſtolæ 9. Dionyſij ad Titum, Ariſtotelis 12. metaphyſ. cap.9. textu 51. à nobis ſupra recitato, S.Thom. 1. par. quæſt.14. art.4. ad 3 & 3. contr. gent. cap.26. rat. 2. ſed facile de eadem ſcientia realiter, non autem formaliter ſumpta intelligentur: quare eis probationibus, & aliis ex teſtimoniis Patrum, quæ ſupra dedimus d.2. quæſtione 4. merito abſtineo. Neque enim puto, Patres vnquam de hac noſtra metaphyſica quæſtione cogitaſſe.

2. Sola igitur ratione probanda noſtra ſententia eſt: & primo quidem ex dictis hic quæſt.2. & fuſius d.2. quæſt.4. & controuerſ.1. vbi generale principium poſuimus: nempe prædicatum quoduis diuinum, qua diuinum, infinitum per eſſentiam in ſua quodque linea eſſe debere per denegationem termini, etiam extrinſeci; ex quo tam ibi, quàm ſæpe alibi hoc tomo inferri; euidenter oſtendimus, nullum diuinum attributum veris, ac non fictis, & chimæricis prædicatis homogeneis metaphyſicè cum ipſo poſſe metaphyſicè adhuc componi. Atque inde pro Dei ſcientia ſæpe (quod maximè ad rem præſentem eſt) intulimus è conceptu, & eſſentia metaphyſica ſcientiæ diuinæ formaliter indiuiſibiliter in omnia cognoſcibilia ferri: atqui ipſa ſcientia aliquid cognoſcibile eſt: ergo è conceptu, & eſſentia ſua metaphyſica fertur in ſeipſam, ſuique ſcientia, & repræſentatio eſt.

3. Probatur ſecundo ex dictis d.2. quæſt.5. quia, quo perfectius viuens cognoſcitiuum eſt, eo magis ſibi coniuncta, & intima cognoſcit, ac ſupra ſuos actus reflectit: ergo ſumme cognoſcitiuum viuens ſumme ſupra ſuos actus reflexiuum erit: ac proinde eius cognitio, non ſolum ſupra ſeipſam realiter ſumptam, ſed ſupra ſeipſam etiam formaliter ſumptam reflectet. Porrò quæ contra hanc concluſionem obiici poterant, ſoluta ſunt citata quæſt. 5. quare eis proponendis, dilucidiſque in præſentiarum erit abſtinendum.

⁂

DISPVT.

DISPVTATIO IV.

De ſphæra obiectiua extrinſeca ſcientiæ diuinæ.

DE obiectis extrinſecis diuinæ cognitionis inſtituitur præſens diſputatio, poſtquam de increatis egimus. An ſcilicet extrinſeca Deo ſecundum ſe ſumpta, atque in ſeipſis à Deo cognoſcantur? Et id quidem vniuerſim præſcindendo ab eorum ſtatibus, quos vocant poſſibilitatis futuritionis abſolutæ, & conditionatæ, de quibus d.5. agetur? Intelliguntur autem obiecta extrinſeca tam creaturæ, quam earum negationes contingentesimò, & negationes neceſſariæ, quas chimæras, ſeu impoſſibilia, vel habent, vel potius ſunt.

QVÆSTIO I.

An creata poſitiua ſciat Deus?

ET hoc quidem, licet adeò apertum nonnulli in quæſtionem vocare referuntur, vt non ſit omittendum.

CERTAMEN I.

Deum creata poſitiua cognoſcere, certum ex fide, & ratione eſt.

1. CAprcolus in 1. d.35. qu.2. argumentis contra ſecundam concluſionem refert, Aureolum negaſſe creata à Deo ſecúdum proprias entitates cognoſci formaliter, ſolumque admiſiſſe cognoſci ab eo eminenter, quatenus eſſentiam ſuam, in qua creata omnia eminenter ſunt, contemplatur. Hanc, ſicut alias Capreoli, acutiſſimo Cardinali impoſturam conqueruntur merito alij, cum quibus & ego: eamque oſtendunt ex Aureoli ad purum edito nuper textu: Et quidem ad eam oſtendendam ſatis eſt quod ipſe Aureolus eadem quæſt. 2. docet: nempe Deum, licet ratione ſuæ eſſentiæ intelligat creaturas, per ſe tamen primo ad ipſas eius intellectionem terminari: quod planè eſt ad ipſas in ſeipſis formaliter repræſentandas diuinam cognitionem extendi, licet quatenus ad diuinam eſſentiam terminatur, eminentialis ſolum earum cognitio, & repræſentatio ſit: quod ſolum voluit Aureolus; non negare Deo ſcientiam formalem creaturarum, vt ipſum diutorte interpretatus Capreolus, quam eadem, qu. ac ſæpè alibi expreſsè admittit Paſqualigus d.23. licet ſect.1. Catholicam doctrinam contra Auerroem ſtatuat, tamen ſect.4. n.28. negat creaturas eſſe terminum proprium diuinæ cognitionis ſecundum propriam eſſentiam, explicatque terminum proprium eſſe terminum repræſentatum in argumento; quo & ſibi, & Catholicæ veritati videtur aduerſari.

2. Itaque præfixam concluſionem nullus Theologus, imò nec philoſophus expreſsè negauit: eſt quippe fide certa atque euidens, & ratione naturali. Fide quidem Eccleſ.17. *Oculi eius ſine intermiſſione inſpicientes*, creata, de quibus ibi, & c.23. vbi Dei oculi, *profundum abyſſi, & hominum corda intuentes* dicuntur: & cap.39. *Non eſt quidquam abſconditum ab oculis eius: A ſæculo & vſque in ſæculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in oculis eius*, Iob 28. *Ipſe fines mundi intuetur, & omnia, quæ ſub cælo ſunt, reſpicit*, & cap.21. dixerat: *Nunquid Deum docebit quiſpiam ſcientiam.* Docere autem poſſet, ſi aliquid non ſciret. Et clarius in eandem ſententiam Eccleſiaſt.42. *Cognouit enim Dominus omnem ſcientiam*, cap.18. *Ecce cælum, & cæli cælorum, abyſſus, & vniuerſa terra, & qui in eis ſunt in conſpectu illius.* Ad Hebræos 4. *Non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius, omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius.* Pſal.137. *Excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longè cognoſcit.* Et paſſim in aliis pſalmis. Vnde Pſal.138. ironicè Pſaltes dixit: *Forſitan tenebræ conculcabunt me, ne videat Deus.* Statimque addit: *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius*: id eſt, æque in tenebris, atque in media luce intuetur: Eſther. 14. *Domine, qui habes omnium ſcientiam.* Ioan.vlt. *Domine, omnia noſti*: cum aliis locis, quæ attigimus d.1. quæſt.1. & attingemus agentes de poſſibilium futurorumque, tam abſolutè, quam conditionatè, ſcientia Dei. Item de cognitione ſecretorum cordis. Denique omnia loca, quæ diuinam erga creata cauſalitatem, gubernationem, prouidentiam, & prædeſtinationem tradunt, mediatè præſentem veritatem teſtantur.

3. Ratione inſuper naturali eadem veritas oſtenditur. Primo: quia ſcientia Dei, qua Dei, ſeu diuina, infinita illimitata, ſummaque in ſua linea eſſe debet, non minus quam reliqua diuina prædicata: ergo debet eſſe ſcientia, & cognitio omnium veritatum, & obiectorum ſcibilium, ſeu cognoſcibilium, in quibus indubitato creata obiecta ſunt. Alioqui, ſi creata neſciret Deus, eius ſcientia limitata argueretur, nec ſumma foret. Secundo quia Deus vult aliqua extra ſe: ergo & ea cognoſcit; alioqui veller, quod ignorat, quod & ſtolidum eſt, & impoſſibile. Tertiò: quia non ſolum ea, vtcumque vult; & amat in eis complacendo, vt Geneſ.1. dicitur: *Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*, ſcilicet voluntate complacentiæ; ſed voluntate deſiderij, & eorum effectiua. Eſt enim prima, & vniuerſalis cauſa perfectiſſima, adè proinde omnium pro ſuæ voluntatis, & libertatis arbitrio effectiua: nequit autem voluntate agere, niſi facienda prænouerit, neque libertate, niſi in agendorum, & non agendorum rationes perfectiſſimè, ſi perfectiſſima libertate acturus ſit, (vt acturus eſt Deus) penetret, & percalleat: quare niſi, & agendorum naturas, & eſſentias perfectiſſimè cognoſcat. Quartò probatur concluſio: quia Deus omnium creatorum prouidentiſſimus eſt gubernator: nequit autem eis, quæ ignorat, prouidere, eaue, quæ neſcit, gubernare: ſunt enim hæc munera eſſentia ſua intelligentis, & volentis, vel formaliter vel præſuppoſitiuè, vt ſuis locis videbimus.

4. Quintò denique: quia extrinſeca obiecta cognoſcere eſt perfectio ſine imperfectione: ergo Deo eſt concedenda. Non diſputo modo, an poſſibilia in ſeipſis cognoſcat Deus? Id enim alterius difficultatis eſt; licet ex rationibus hic datis definienda. Solum enim contendo creata extrinſeca (quæcumque illa ſint veritatemque habeant) à Deo eſſe cognoſcenda: an vero eam in ſe habeant poſſibilia? quomodove eam habeant futura, præterita, aut exiſtentia? infra erit videndum.

CERTAMEN II.

Obiectiones nonnullæ expediuntur.

1. OBiicitur primò Ariſt.12. metaph.text.51. vbi Deo creaturarum ſcientiam negaſſe videtur. Sed quid inde cum fide, & naturalis ratio ab eius nos reuocant errore? An vero ita eo loci errauerit? dubium eſt: errâſſe cenſent Nemes apud Nyſſen. 8. philoſoph. cap.4. Iandun.12. metaph.quæſt.2. Arimin. in 1. d.35. qu. vnic. Aureol. apud Capreol. qu.2. Valens.1.par.qu.14. punct.4. Vaſq. d.87. cap.1. Molina, & alij ab eo excuſant errore Ariſtotelem. Siquidem 4. metaph. text.15. & 1. de anima text.80. & ſequentibus probat ex effectuum perfectione: & vt abſurdum contra Empedoclem infert, Deum non cognoſcere elementa. Inſuper 2. phyſic.textu 75. docet, naturam ſemper agere propter finem: quod niſi ex primæ cauſæ intentione, & directione fieri nequaquam poteſt.

poteſt. Ruſus 2. de anima tex. 37. & ſequentibus, & proœm. lib. 1. metaph. ante textuum diuiſionem cap. 3. alias 4. præfert Anaxagoræ ſententiam, quod intellectus ſit mundi cauſa, & 12. metaph. cap. vlt. Deum principem, & vnicum omnium gubernatorem fatetur, eiuſque erga res omnes prouidentiam 10. ethic. cap. 8. circa finem, & 7. ethic. ad Eudem. cap. 17. & 18. oſtendit bonam fortunam immittentem bonas cogitationes, & motus indeliberatos ad bonum nil aliud eſſe, quàm Deum qui eſt vniuerſaliſſimum rerum, & actionum principium, ac proinde & motus in anima: concluditque: *Rationis autem non ratio ſed præſtantius quidpiam eſt. Quid autem præſtantius, niſi Deus?* Quomodo autem hoc cohæreat cum cap. 8. libri 2. Magnor. Moral. vbi negat Deum bonam fortunam eſſe, viderint alij. Denique etſi minimarum rerum prouidentiam negauerit, vt aliqui volunt, non ſtatim negaſſe earum ſcientiam infertur, cum prouidentia curam addat, quam potuit de minimis, etiam notis, negligere. Denique primam cauſam vnicam Deum, eamque perfectiſſimam nouit: quare & omnium per intellectum, & volũtatem effectiuam, vt aperta à nobis data ratio ſuadet, quam aſſecutum non eſſe Ariſtotelem credere non poſſum: quare cenſeo ipſum creaturarum notitiam ab ipſis creaturis acceptam Deo negaſſe, non autem abſolutè earũ ſcientiam, vt de Dionyſio Areopagita, & S. Th. ſtatim dicam.

2. Oppones Dionyſium 7. de diuinis nom. ſcribentem: *Deus ea, quæ ſunt, noſcit, non rerum notitia; ſed ſui*: ergo creata ſolummodo cognoſcit Deus, quatenus in ipſo ſunt, (quo modo non ſunt creata, ſed increatus Deus iuxta illud Ioan. 1. *Quod factum eſt in ipſo erat vita*) non autem quatenus in ſeipſis ſunt, ſiue ſecundum eſſentias, & entitates proprias diſtinctas à Deo. Reſpondit optimè Vaſquez noſter d. 60. cap. vlt. ſolum negari Deo à Dionyſio ſcientiam creaturarum ab ipſis creaturis acceptam, non diſciplina ſolum; ſed dependentiâ, tanquam à termino neceſſario ad intrinſecæ cognitionis diuinæ exiſtentiam. Idque ſatis apertè oſtenditur ex his ab eodem Dionyſio ibidem præmiſſis: *Non ea, quæ ſunt ex his, quæ ſunt diſcens nouit diuina mens.* Quo etiam ſenſu S. Thom. 1. par. quæſt. 14. art. 5. negauit *Deum videre creaturas in ipſiſmet*; ſed in ſeipſo. Denique Auguſtinus, qu. 46. ex libro octoginta trium, dum ait: *Non enim extra ſe quidquam poſitum intuebatur, vt ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat*: ſolum voluit, Deum non habuiſſe exemplar aliquod extrinſecum, quod in mundi creatione imitaretur, non autem res in ſeipſis non vidiſſe, conſtat ex ipſis verbis, atque ex immediate ſequentibus: *Nam hoc*, inquit, *opinari ſacrilegium eſt*: ſacrilegium autem ſecundum hoc non eſt; ſed illud primum.

3. A ratione oppones: ſcientia Dei ad creata formaliter, & ſecundum proprias entitates, & eſſentias repræſentanda extenditur, ac terminatur: ergo & ab eis ſpecificatur, quoad intrinſecum repræſentationis, & cognitionis diuinæ; ac proinde diuinum aliquid à creatis dependebit, ſaltem tanquam à termino, ſine quo non, quod abnuimus. Patet: quia cognitio omnis quà cognitio, à ſuo obiecto ita ſpecificatur, ac pendet, vt ſine illo eſſe non poſſit. Solutio communis, & firma negat conſequentiam. Ad eius probationem de obiecto primario, & ſpecificatiuo cognitionis admittit aſſumptum antecedens; de ſecundario, ac non ſpecificatiuo (cuiuſmodi ſolum obiecta ſunt cognitionis diuinæ creata cuncta) negat. Inſtabis. Dependentia cognitionis ab obiecto non prouenit obiecto, quod primarium, & ſpecificatiuum illius ſit; ſed ex eo quod ſit eius terminus, circa quem cognitio actuale exercitium illud repræſentandi, ſeu actu formalis repræſentatio eſt. Inde enim eſſe cum obiecto connexam habet ipſius cognitio: vel ergo creata obiecta in ſe, ſuoque ſpeciali eſſe, & entitate ſunt propriè obiecta, & proprij termini diuinæ cognitionis, vel non: ſi poſtremum: non cognoſcit Deus creata, niſi quatenus ipſe ſunt; ſi primum: cognitio Dei circa creata connexa, quoad intrinſecum cognitionis, cum creatis erit, ab eiſque dependens.

4. Nihil præſtat inſtantia. Vniuerſim enim loquendo falſum eſt, connexionem eſſentialem cognitionis cum obiecto eſſe cum illo, non quia primarium, & ſpecificatiuum eius ſit; ſed quia illius ſit formalis actualis repræſentatio. Licet enim id in creatis cognitionibus, & repræſentationibus actualibus formalibus verum omnino ſit: quia, cum ſint repræſentationis limitatæ, quæ vnum tantum obiectum attingit, ac repræſentat, nequit inuariata intrinſecè aliud repræſentare formaliter, vel illud ipſum non repræſentare: ac proinde quidquid verè in ſe repræſentatur, & attingitur cognitione creata, eiuſque terminus actualis eſt, eſt terminus ſine quo non; inde tamen euincitur, omnia obiecta reſpectu cognitionis creatæ, quæ in ſe, & ſecundum proprias entitates ab illa attinguntur, & repræſentantur, non ſolum purè terminos, ſui obiecta non ſpecificatiua illius eſſe; ſed eſſe vera ſpecificatiua ſuæ cognitionis: ſolumque obiecta, quæ in ſe non cognoſcuntur; ſed quatenus aliquid illorum cognoſcitur, & repræſentatur eſſe obiecta materialia ſecundaria, ac non ſpecificatiua cognitionis: vt patet in ſubſtantia, quæ videri, ſentirique materialiter dicitur, cum eius accidentia videntur, aut ſentiuntur, qua etiam deficiente, eadem ſenſatio perſeuerat, vt patet in viſione panis ante, & poſt conſecrationem. Mitto obiecta formalia aſſenſus, vel diſſenſus, inter quæ, & materialia aliud diſcrimen eſt.

5. In cognitione verò, & ſcientia diuina è conceptu, & genere ſuo illimitata, infinita, & ſumma, res aliter habet: vt, ſcilicet, è ſuo obiecto primario æqueque, atque ipſa conſtanti, & neceſſario (ſcilicet Deo) adeo perfecta in genere cognitionis euadat, vt omnium cognoſcibilium ſcientia ſit: nihilque ei aliorum obiectorum acceſſu cognitionis poſſit accedere: quare reliqua à Deo cognitionem quoad intrinſecum anticipatam ſui à primario obiecto habent, qua actu formaliter repræſententur, cum accedunt: nihilque in eo intrinſecæ cognitionis ſuæ ponunt: ac proinde purè materialia obiecta ſunt. Sicut panis ſubſtantia cum per accidentia ſua, vtcunque ſentitur, licet hic in ſe non ſentiatur; in ſe autem adeo cognoſcantur creaturæ. Hinc facilè apparet, diuinam ſcientiam ad creata etiam abiectiſſima repræſentanda ſine vlla ſummæ ſuæ perfectionis iactura extendi poſſe.

QVÆSTIO II.

An creata omnia ſecundum ſpeciales, & atomas eorum rationes cognoſcat Deus?

STATVIMVS Deum alia à ſe, nimirum creata obiecta, noſſe. In terminis autem omnia creata ab ipſo cognoſci ſtatutum hactenus non eſt: cum tamen circa hanc etiam Catholicam veritatem nonnulli aberrauerint.

CERTAMEN I.

Errores contra præfatam veritatem recenſetur ab eiſque vindicatur Hieronymus.

1. ARiſtoteles 12. metaph. cap. 2. & 9. ſublunaria hæc, præſertim imperfectiora, à Deo non cognoſci, indicauit: quia viliora & imperfectiora ſint, quàm oculos ſupremæ Maieſtatis deceant: in caſum autem ab eo errore ipſum excuſare conantur Soar. d. 30. met. ſect. 11. Ruiz. d. 9. de ſcient. & alij: cũ in eo ipſum intelligant Clemens Alex. Nyſſen. Naz. Epiph. Euſebius Cæſariens. Theodor. Ambr. Saluianus, Nicetas, & Patres alij relati à noſtro Vaſquez d. 87. cap. 1. à num. 2. qui cum fuiſſe Ariſtotelis errorem, cum citatos loco, tum lib. de mundo ad Alex. propè finem, tum lib. magnor. moral. c. 8. ſolita eruditione demonſtrat. Eundem errorem ſecutus eſt Auicenna, quem refert & ſequitur Auerroes 12. met. commẽt. 51. & to. 9. opuſc. *Diſtinctio diſtinctionũ*, quẽ nullo operæpretio excuſare conatur

Ferrara 1. controu. cap. 50. fine. Imo Auicenna, & Auerroes hunc Ariſtotelis errorem non tam ſecuti ſunt, quàm ampliarunt: cenſent enim, Deum cætera omnia ingillatim, & diſtincte minime cognoſcere, ſed tantum ſeipſum. In qua ſententia alter è duobus, vt minimum error aſſeritur: vel Deum ſeipſum ſolummodo noſſe, & creata ſolum, quatenus in ſeipſo, vel Deus ipſe ſunt: quia dedecet Deum creata intueri, vel Deum creata non ſecundum peculiares, & proprias eorum rationes, ſed ſolum ſecundum communem eorum rationem cognoſcere, vt innominati quidam Doctores apud S. Tho. docuere: & in alterutro quidam Ariſtotelis error manifeſtè ampliatur.

2. Reſtrictum autem Ariſtotelis errorem videtur ſonare vulgatiſſima illa Hieronymi ſententia in illud Abacuch. 1. *Mundi ſunt oculi tui, ne videant malum.* ita ferbentis: *Abſurdum eſt adhuc deducere Dei Maieſtatem, vt ſciat per momenta ſingula, quot naſcantur culices, quodve moriantur: qua cimicum, & pulicum, & muſcarum ſit in terra multitudo quanta pi ces in aqua natent, & qui do minoribus maiorum præda cedere debeant.* In Catholico verborum horum ſenſu indagando multi ſunt ſcholaſtici. Soar. 3. de attributis, c. 3. n. 3. cenſet tolum negari à Hieronymo antecedentem Dei voluntatem efficacem de his animalculis producendis, feruandis, auferendiſve cauſarum ad aliquid ex his naturalium præuiſioni. Sed quid actus voluntatis cum ſcientia de his, quam hæc verba denegare videntur? Secundo ea præſcindio circa ſupernaturales ſolum effectus, teſte Soario, verſatur: ergo nec circa ortum naturalem, interitumve hominum eam Deus habet contra Hieronymi verba. Mitto eam præſcindionem Dei circa effectus ſupernaturales proxime, vel remote liberos in Deo non eſſe, imò neque eſſe poſſe, vt contr. de uoluntate contra Soarium oſtendam. Molina, & Herize, & ante illos Magiſter, & Epiſcopus Lucenſis in aduertentijs ad 6. tom. Hieronymi, quæſtio. 5. aiunt ſolum negari à Hieronymo certi rerum ſucceſſiuum, ſiue temporis ſucceſſiu, ſeu, vt ille ait, per momenta ſingula habitam ſcientiam. Sed cum eam, quâ de his rebus Deo negat, ſcientiam, ipſi de hominibus concedat, in aliam hæreſim declinare Hieronymum ea explicatio faciet, nempe de hominibus ſucceſſiuam ſcientiam habere Deum. Tertiò Valentia poſtet Catholico verborum ſenſu deſperato, cenſet eum locum ex illis eſſe, quos in Prophetis ex aliena ſententia à ſe ſcriptos. Hieronymus teſtatur Apolog. contra Rufinum: laxior tamen eſt ſolutio, deſpera tior quam verba Hieronymi velint.

3. Get nanam igitur eius loci interpretationem contentus dedit, quæ, niſi Valquiano more legatur, plurima, vt è truncatis Patrum ſententijs, abſurda dedecentia. Præmiſerat immediate recitatis Hieronymus verba hæc: *In cæteris* (ab homine) *animalibus generalem quidem Dei diſpoſitionem, & ordinem, cur ſumque rerum intelligere poſſumus: v. g. quomodo naſcatur piſcium multitudo, & viuat in aqua, quomodo reptilia & quadrupedia oriatur in terra, & quibus alantur cibis: aterum abſurdum eſt,* & cætera. Solum ergo negat Hieronymus ſcientiam, & prouidentiam, ſpecialemque attentionem Dei circa ortum, interitumque eorum animalium propter ipſa, ac non propter hominem potius, cuius commodo, & temporali, & æterno ea condidit, ſeruat, atque interimit, de quoque ſpecialem curam, attentionemque gerit. quo ſenſu. 1. cor. 9. dicitur: *Nunquid de bobus cura eſt Deo?* Conſtat ſenſus hic Hieronymi. Siquidem generalem Dei prouidentiam erga illa etiam expreſsè admittit. Neque enim generalis diſpoſitionis vox ſignificat (vt vult Valquez) quod eis in particulari ſumptis, neque attendat, nec prouideat Deus; ſed quod eis non ſpecialiter, ſicut homini attendat, ſed generali, & communi creaturis omnibus, & ſingulis prouidetia eis proſpiciat. Hunc etiam ſenſum Hieronymi ſuadet textus immediatè locum initio propoſitum ſequens. *Non ſimus tam fatui adulatores Dei, vt tum potentiam eius ad ima detrahimus, in noſmetipſos iniuriaſſimus, eandem rationalium, atque irrationalium prouidentiam eſſe cenſentes:* vtque aperiùs cum loqui de ſpeciali hominum prouidentia conſtaret, ex qua Angeli eorum cuſtodiæ deputantur, vt ad Deum, quid de eis per momenta ſingula agatur, referant, ab eaque opem implorent, & de impertita gratias agant: ſubdit tandem: *Ex quo liber ille ſtultitiæ damnandus, in quo ſcriptum eſt: quendam Angelum nomine Tyry præeſſe reptilibus.* Et quidem nihil aliud Doctorem maximum ingenij, & conſtantiæ laude præſtantiſſimum ſenſiſſe, patet ex his, quæ ad illud Matthæi. 10. *Nonne duo paſſeres aſſe veneunt,* & Scripſit: *Si parua animalia abſque Deo authore non decidunt, & in omnibus ſemper eſt prouidentia, & qua in his peritura ſunt, ſine Dei voluntate non pereunt: vos qui æterni eſtis, non timere debetis, quod abſque Dei viuatu prouidentia.* Eandem ſententiam docuit expreſsè ad id Ierem. 32. *Nunquid mihi difficile,* &c.

4. Doctores aliquot tacito nomine citati à S. Th. eundē errorem videntur habuiſſe, quem in Auicenna, & Auerroë ſecundo loco notabamus, n. 1. fine. Nempe Deum creata quidem noſſe, aſt non ſecundum proprias ſpeciales, & atomas ſingulorum rationes; ſed ſolum ſecundum rationem, ſeu prædicatum commune, quod ſolum prædicatum entis ab alio eſſe poſſit: cum nullum aliud creatis cunctis commune inueniatur in eum ſenſum mahometanum vtrumque, & innominatos alios Doctores interpretantur hic S. Th. & alij; non deſunt tamen, qui eos aliter interpretetur: nempè aſſerere cognoſci creata à Deo ſecundum omnia ſua prædicata, confuſè tamen cognita. Hæc tamen interpretatio ſolum videtur diſcrepare in admittendis præciſionibus formalibus & non obiectiuis in cognitione diuina erga creata: ſi enim confuſè omnia ſimul cognoſcit, non, niſi vt exiſtentia ſeu in ordine ad exiſtentiam ea omnia cognoſcet, in quo ſolum conceptu confuſe omnia adunari queunt: quare ea interpretatione ſententia hæc non mitescit; imo iniurioſior eſt diuinæ cognitioni, cui confuſionem in cognoſcendis, ſeu repræſentandis præterea affligit.

CERTAMEN II.

Diuina ſcientia creatorum adhuc viliſſimorum prædicata omnia, atoma etiam clariſſimè attingit.

1. NOn vnam tantum Catholicam veritatem præſtituetus continet titulus: ac proinde variis concluſionibus ſtatuendus, probandúſque erit. Prima ſit: Viliſſima etiā creata Deus cognoſcit. Concluſio hæc de fide inprimis eſt, atque oppoſita error expreſſus Ariſtotelis, & citatorum Mahometanorum errori cōformiſsimo & Manichæorum, qui viſibilia, vilia præſertim, à Deo fieri, & gubernari, quare & attendi negabant. Probaturque ex locis tractatibus Auguſtini, & aliorum Patrum contra Manichæos, & ex Conciliis, quibus is error damnatus eſt: quorum teſtimonia, & loca notabimus contr. 6. de prouidentia. Inſuper expreſſa eſt ſapientiorum Philoſophorum ſententia. Platonis in epimen. & 10. de legib. Plotini. lib. de prouidentia, quorū teſtimonia referunt Auguſt. 10. de Ciuit. c. 14. & Ludouic. Viues ibi: Mercurij Trimegiſti in Pimādro, Socratis apud Xenophontem lib. 2. de eius dictis, & factis, Thaletis Mil. apud Ciceronem dicētis de peccatore: *Sed neque cogitans quidem latet Deum*: Sophoclis Poetæ apud Clementem Alexandrinum 5. Stromat. ante med dicentis: *Deum diuina ſemper exhibere ſapientibus*, item Platonis apud Cyrillum Alexand. 3. contra Iulianum. aientis: *Deos neque ignorare, neque vim ſuſtinere poſſibile eſſe.* De Ægyptijs refert Clemens Alex. inferius: *Aures, & oculos fabricantes ex materia pretioſa confeciſſe, Dis dedicantes: hoc vtique ſignificantes: quod Deus omnia videt, & audit*: ac de eisdem Cyrill. Alex. 9. contra Iulia. verſus med. *Volentes ſignificare Deum, hoc eſt, ſummam, & qua ſuper omnia eſt, naturam pingebant oculum, cui baculum ſubſtituebant, vt per hoc intelligatur, quod omnia videat, & ſit ſiregia dignitas.* Accedunt Philoſophi, qui rerum omnium, etiam minimorum, prouidentiam, quæ ſine earum ſcientia eſſe nequit, Deo concedunt, Zenocitienſis cum aliis ſtoicis, Alexander Ariſtotelis diſcipulus lib. de prouident. quē recitat Cyrillus Alexandrinus 2. contra Iulianum poſt med. vbi & lib. 3. ſub med. refert Platonis ideas rerum omnium, quæ abſque earum cognitione eſſe in Deo non valent, & commiſſionem creationis animalium Angelis à Deo datam; quæ licet falſa ſit, verumtamen de diuina animalium cognitione in ſententia Platonis ſupponit quoad vilia aliqua, expreſſa veritas eſt, citato loco Matthæi 10. de paſſeribus, de liliis, de fœno agri, imo

&

& de capillis noſtris ferè ſolum ſterquilinio, & ruderibus natis: quos, in numero etiam, notatos à Deo idem textus docet: *Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt:* Vnde ad viliora (ſi quæ ſunt) creata reliqua euidens ducitur argumentum; cum eadem ſit reliquorum vilium ratio, nec maior in reliquis, quam in enumeratis intuendis Dei indecentia, atque à ratione difficultas. Communem Patrum ſenſum, tam pro hac, quam pro duabus ſequentibus teſtimonia recitat Ruiz d. illa 9. ſect. 4.

2. Probatur ſecundò ex his, quæ tam ab authoritate, quàm à ratione omniſcientiam Dei probant: & quæ ab authoritate data iam a nobis ſunt, qu. 1. certam. 1. num. 2. & 3. atque nonnulla concl. 2. addentur: vbi etiam adiungemus rationes præter datas citata quæſtione 1. certam. 2. num. tertio, quas præſenti materiæ applicare non eſt difficile. Primo enim viliſſima etiam quæque a Deo cauſantur perfectiſſima actiuitate, & operatione, quæ cognitionis & voluntatis, imo & libertatis interuentu in operante neceſſario eſt. Secundo ex munere gubernatoris vniuerſi, atque creaturis cunctis prouidentiſſimi parentis. Tertiò ex prouidentia ſpeciali, quam de hominibus habet, & ſpecialiſſima de prædeſtinatis, quibus viliſſima animalcula mortificationis, ac meriti materia ſunt. Quartò: quia hæc eadem, quantumuis vilia, determinatam habent entitatem, veritatem, & cognoſcibilitatem: ergo & à Deo cognoſcuntur: ne curta, ac limitata eius ſcientia ſit. Vltimo: quia eiuſmodi cognitio eſt perfectio ſine imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedentis probatio præcipua, eſt ſolutio fundamenti Ariſtotelici, cui occurrimus qu. 1. certam. 2. num. 4. fine, ex ſpeciali natura cognitionis diuinæ. Cum enim omnino à creatis obiectis abſoluta, & independens ſit, nihil prorſus intrinſecæ ſuæ entitatis, & repræſentationis formalis, creatorum etiam emendicans, nil creaturæ vilitatis, imperfectionis, aut limitationis creatorum obiectorum trahit: quemadmodum ſolis radij puriſſimi ſordida quæque obuia inuiſunt, perſcrutantur, ac permeant, quin ſordes inde patiantur, à ſuaue puritate, & ſplendore deficiant: quia non ex illis; ſed è ſole, ſcilicet limpidiſſimo, ac pellucido luminis fonte: ita etiam diuinæ mentis radij ex Deo ſolum ipſo (tum, vt intelligente, tum vt obiecto) ampliſſimo luminum Patre lucem accipientes, ab obiectorum creatorum imperfectione, limitatione, vilitateque, multo ſolaribus radiis indemniores cuncta perluſtrant: vt ideo etiam diuinæ mentis claritas ſolares faces longè ſuperare dicatur Eccleſiaſt. 13. *Oculi domini multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem circumſpicientes.*

Et hæc ſanè ſolutio firmior (vtpote nulli inſtantiæ patens) eſt ea, quam ſubtiliter adhibuit Gregorius de Arimino, vetus ſcholarum delicium: & ſi cognitio creata ſpeciem ſumat ab obiecto, quod repræſentat, non autem eius imperfectionem, aut vilitatem, quia non obiecti ſpeciem ipſam ſumat, ſed aliam ſuam. Neque enim vile eſt vilia cogitare eum, qui eorum cognitione à nobilioris obiecti cogitatione non remouetur: neque eorum cognitione in vile aliquid inducitur: quorum neutrum accidere Deo, imò nec beatis poteſt. Deſumpta autem videtur ſolutio hæc ex Auguſtino de vtilitate credendi. cap. 11. vbi ita ſcribit: *Intelligere ſemper ſine vitio eſt: nam intelligere magna & honeſta, vel etiam diuina beatiſſimum eſt: intelligere autem ſuperflua nihil nocet; ſed fortaſſe diſcere nocuit, cum tempus neceſſariorum occuparet. Ipſa etiam noxa non intelligere, ſed facere, aut pati miſerum eſt. Non enim ſi quis cogitet, quomodo poſſit inimicus ſine ſuo periculo occidi, intelligentia, & non potius cupiditate reus eſt: qua ſi abſit, quid innocentius dici poteſt?* Cæterum ſi diuina cognitio à creatis obiectis, etiam quatenus circa ipſa verſatur, quæque repræſentat, quoad intrinſecum ſui ſpecificaretur, ac dependeret limitata foret, & quo obiectorum creatorum imperfectiorum, & imperfectiorum, imperfectio creſceret, proportione ſaltem geometrica & diuinæ illorum cognitionis perfectio minutior, & minutior foret: phyſico quidem, & metaphyſico vitio, licet non morali, de quo Auguſtinus ibi: quare ſolutioni primæ ſtandum merito cenſebam, & exemplo, quo eam olim illuſtrauit Nemeſius Emiſen. lib. de nat. hominis, cap. 44. §. 4. poſt med.

4. Sit ſecunda concluſio: creata cuncta ſecundum omnia eorum etiam atoma prædicata, & indiuiduantes differentias cognoſcit, & penetrat ſcientia ſua Deus. Eſt etiam Catholica concluſio contra Auicennam, Auerroem & innominatos à S. Thom. Doctores ex eis omnibus locis, quibus omnium creatorum ſcientia, ſeu omniſcientia Dei in ſcriptura, Patribus, & Concilijs aſſeritur. *Omnia,* enim ſingularia omnia deſignat, non ſolum ſecundum rationem communem, in qua vnum potius ſunt; ſed qua plura, atque inter ſeſe ſingulariter, atque indiuidualiter differunt. Secundo probatur ex illo Geneſ. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona,* ex quo loco verbo *cuncta* idem argumentum deſumitur: verbo autem *fecerat* aliud ſatis efficax: nam ea omnia in indiuiduo fecerat, atque omnia eorum etiam indiuidualia prædicata: ergo indiuidua omnia creata, & eorum etiam indiuidualia prædicata vidit: ex laude & complacentia diuina erga omnia creata illis verbis, *Et erant valdè bona*: tertium, nihilo ſegnius, argumentum inſtruitur: niſi enim intimè ſpeciales, & indiuiduas etiam creatorum naturas penetraſſet, imprudenter ea omnia laudaret: cum ex ſpeciali natura, & prædicato cuiuſque defectuoſa, & indigna laudis eſſe poſſent; licet communi entis prædicato bona forent. Bonum enim ex integra cauſa; malum verò ex quocumque defectu: imo bonitas, & perfectio nil aliud, quam rei totalitas, & integritas, eſt. Tertiò Pſal. 146. notitia Dei indiuiduarum omnium ſtellarum indiuiduatim eſſe expreſsè dicitur: *Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat,* vnde ad creata reliqua facilis eſt conſequentia, & perſpicua. A ratione verò totidem, eademque argumenta militant pro hac, ac pro prima concluſione: ex eo, quod omnia creata, ac ſecundum omnia prædicata, etiam indiuiduationem, à Deo intellectu, & voluntate ac libere fiant. Secundò quia ſecundum omnia ſua prædicata ſunt cognoſcibilia, & vera. Tertiò: quia omnia indiuiduatim cognoſcere perfectio ſine imperfectione eſt; imò neceſſarium, vt Deus omniſcius ſit, ſicuti neceſſario fore naturali ratione demonſtratur.

5. Sit tertia concluſio etiam Catholica: ea omnia ſingulatim ſine vlla confuſione clariſſimè, & diſtinctiſſimè cognoſcit Deus. Probatur ex 4. ad Hebræ. *Omnia autem nuda, & aperta ſunt oculis eius;* quæ autem confuse ſolum videntur, nuda, & aperta oculis non ſunt. Secundò ex Eccleſiaſt. 13. vbi *Oculi domini multo lucidiores ſunt ſuper ſolem circumſpicientes.* Confuſio verò obſcuritas potius, quam claritas cognitionis eſt. A ratione probatur concluſio: quia, etſi Deus poſſet vnum prædicatum ab alio ex parte obiecti præſcindere; aſt poteſt etiam rem, vt phyſicè eſt, intueri: re autem ipſa, & phyſicè res quæuis indiuiſa, & inſectilis in ſe eſt: ergo nequit eſſe in ea cognitione rei, vt phyſicè, & re ipſa in ſe eſt, confuſio, & complicatio, quæ ſolum in re partibus conſtante eſſe poteſt. Nihil autem partibus metaphyſicis (de quibus hic loquimur) phyſicè, atque, vt re ipſa eſt, conſtat; imò nec phyſicis partibus conſtant creata plura: ergo ſi qua in rerum, vt phyſicè ſunt, cognitione confuſio ſit, in ipſa cognitione erit: ergo in Dei cognitione confuſionis imperfectio in aduerſa concluſione admittetur, quæ ſummæ perfectioni cognitionis diuinæ manifeſtè repugnat. Quod ſi Deus (vt fert vulgatior ſententia) nonniſi, vt phyſicè, ac re ipſa ſunt, res poteſt cognoſcere, clarius adhuc probata concluſio manebit; in alia verò admittente Deum ex parte obiecti, phyſicè etiam inſectilis, poſſe cognitione ſua præſcindere, eadem ratio probat: quia, ſi omnia, & ſingula rei cuiuſvis prædicata præſcindendo cognoſcit, in nullo ex his poteſt eſſe ex parte obiecti confuſio: cum, adhuc metaphyſicè indiuiſibilia, prorſus omnia, & ſingula ſint: quare, & cuiuſvis complicationis, & confuſionis obiectiuæ de ſe, & in ſe omnino incapacia: ergo tota tota confuſio Dei cognoſcentis erit, atque in diuinam refundetur cognitionem: quo nihil abſurdius, & eius perfectioni ſummæ repugnantius.

⁂

QVÆSTIO III.

An Deus creata omnia in ſeipſis ſpecificatiue, nec ſolum ſecundum proprias eorum entitates, cognoſcat?

QVÆSTIO etiam hæc vniuerſim exagitatur præſcindendo à creatorum ſtatibus, ſiue poſſibilitatis, ſiue futuritionis abſolutæ, vel conditionatæ: neque habetur in eo ſenſu, quo ea, quæ ſecundum proprium eſſe, & entitatem cognoſcuntur in ſe, id eſt, ſecundum ſe, & idipſum, quod ſunt, dicuntur cognoſci: eo enim pacto creata in ſe à Deo cognoſci ex fide, & ratione naturali, q.1.& 2. certum eſſe vidimus: ſolum ergo inquirimus an creata in ſuæ entitatis veritate, quà diuinam terminant cognitionem, ſatis habeant, etiam determinatiui vt à Deo cognoſcantur, quin aliquo alio egeant, vt in illa tanquam obiecta repræſentanda, & repræſentata diuina ſcientia ferantur.

CERTAMEN I.

Duplex quæſtionis ſenſus aperitur, Doctorumque in vtroque ſenſu ſententiæ.

1. ADhuc in ſenſu ſecundo explicato cognitionis obiecti alicuius in ſe duplex ſenſus latet primo loco explicandus. Dupliciter enim poteſt obiectum, quod ſatis veritatis terminatiuæ habet, vt ſecundum ſe, atque eo ſenſu in ſe cognoſcatur, alio nihilominus egere, vt in ipſum cognoſcentis feratur cognitio, quam purè terminat, ita, vt illo alio deficiente, ſeu non cognito, & applicito, cognoſcitiuæ potentiæ, quod illo eget, vt cognoſcatur, nullatenus cognoſceretur: ac proinde dupliciter poteſt habere obiectum determinatiuum neceſſarium ad ſui cognitionem. Primo modo: quia alterum neceſſarium ſpecificatiuum cognitionis illius eſt, & ipſum, quod cognoſcendum per illam dicitur, purè terminatiuum eſt, vel ſatis de ſe non habet, vt ſuam ſpecificet, aut moueat obiectiuè cognitionem: ita enim altero, vt neceſſario ad ſpecificationem cognitionis, illius obiecti cognitio determinabitur: quare in ſe ſpecificatiuè, adæquatè, ſeu omninò non cognoſcetur. Secundo modo, cum altero tanquam medio cognitio eget, in quo, aut ex quo illa, vel alia cognitio ad ipſum cognoſcendum procedat: vt cum nos ex viſione, aut cognitione cauſæ occultum nobis effectum cognitione deducimus, vel contra, & de vtroque determinatiuo dubium eſt, an creaturæ egeant, vt ſecundum ſe cognoſcantur à Deo? ac proinde in ſe nequeant cognoſci? an altero tantum? Verum qu. hac de primo modo, ſcilicet, ſpecificatiui alteriùs neceſſitate agemus, etſi vtriuſque meminerimus, vt confuſam doctorum pro vtroque citationem abiiciamus.

2. Duplex hoc determinatiuorum genus diſtinxi 1. explicuique, vt diſtinctè Doctorum hac in re ſententias proponerem, non confuſè, ſicut alij, qui determinatiua hæc non diſtinguentes eos, qui primo determinatiuo increato egere creata docent, vt cognoſcantur, cum aliis, qui ſecundo determinatiui genere egere putant, miſcent, duplicemque quæſtionem ſatis diuerſam confundunt. Inde Quiros noſter tractans de ſcientia, d.44. in eius explicatione circa finem, verſu, *Nihilominus* partem in dubio hoc affirmatiuam vniuerſæ ſcholæ Societatis eſſe dixit: quaſi hæc etiam ſententia, quod creata obiecta non ſolùm ſecundum ſe, ſed omnino in ſe à Deo cognoſcantur, quin alio egeant determinatiuo, Thomiſticam ſchola Societatis noſtræ à Thomiſtica Dominicanorum diuidat. Idque ex eo exploratum putat, quod noſtri omnes in futuris creatis liberis id expreſsè contra Dominicanos fateantur. Sed certè de vtroque genere determinatiui neceſſarij, ſine quo cognitio Dei erga creaturas eſſe nequeat, fallitur aperte: nam id, in quo noſtri à Dominicanis conſpirato, atque vnanimiter circa cognitionem diuinam futurorum liberorum in ſeipſis diſſentiunt, non eſt circa cognitionem eorum in ſeipſis, tanquam in determinatiuo ſpecificatiuè adæquate, & ſufficienti ad ipſorum cognitionem: ſed (vt ſic loquar) mediatiuè: id eſt, non egere eiuſmodi futura libera medio alio mediatiuè determinante Deum ad ipſorum cognitionem, v.g. decreto abſoluto Dei, phyſicaue praetermination; vt Thomiſtæ, quaſi iurato conſenſu, & ſententia, contra noſtram auxiliorum efficaciam, ſcientiamque mediam defendunt. Determinatiuum verò ſpecificatiuè neceſſario vt creata à Deo cognoſcantur, plures noſtri ex primoribus Doctores admittunt: ac ſubinde creata in ſe ſpecificatiuè (quod hac qu. examinare contendimus) cognoſci negant, vt iam videbimus.

3. His ita explicatis, prima in propoſita quæſtione ſententia eſt: creata vniuerſim, ab eorum ſtatibus præſcindendo, in ſeipſis à Deo cognoſci tam ſpecificatiuè, quam mediatiuè, ſeu quod idem eſt, nullo determinatiuo à ſe diuerſo, ſiue tanquam medio, ſiue tanquam ſpecificatiuo ad diuinam erga ipſa cognitionem egere. Pro hac ſententia refert Quiros ſect.1.n.10. eos omnes, qui omnem Dei connexionem cum creaturis negant: quaſi neceſſario hanc ſententiam docere inde teneantur, cum tamen ex connexionis præfatæ negatione, vt ſummum inferatur, non cognoſci in Deo tanquam in medio, ac proinde in ſe cognoſci, quin alio determinatiuo tanquam medio egeant; non autem alio ſpecificatiuè determinante non egere, ac proinde ſpecificatiuè non, niſi in alio, cognoſci. Refert verè alios, qui eiuſmodi connexionem admittunt pro ſententia eadem noſtros Henrize d.5. cap.4. Martinon. d.10. ſect.1. Arriaga d.19. ſect.4. Moncæum d.3. ſelectar. cap.11. § *quod ergo*, Cardinalem de Lugo in manuſcriptis, quibus addè Albiz. d.5. de ſcientia. Becanum: 1. par. cap.10. qu.4.n.4. ac inſuper Recentiores Complutenſes, & Murcianos ſæpè à nobis citatos. Pro eadem Murciani eos omnes ſtare putant, qui docent, creaturas poſſibiles in ſeipſis cognoſci. Sed certè, qui ex antiquioribus ita docent, ſolam neceſſitatem cognitionis creaturarum in Deo tanquam in medio negant: quare non aſſerunt in ſeipſis etiam tanquam in determinatiuo ſpecificante, ſeu ſpecificatiuo cognitionis ipſarum creaturarum cognoſci. Vnde non omnino in ſe cognoſci defendere non tenentur.

4. Secunda ſententia eſt, creaturas in ſeipſis nullatenus à Deo cognoſci: ſed Deo tanquam determinatiuo egere. Durand. Capreol. Caiet. Bannez. Zunel. & Thomiſtæ reliqui, quos refert, & ſequitur Ruiz d.10. de ſcientia ſect.2. d.11. ſect.3. Molina 1. par. qu.4. d.vnic. concl.2. Valent. ibi punct.4. Soar. 3. de attrib. c.2. Arrubal. d.29. cap.3. Gonzal. Albiz d.37. ſect.2. Tanner. d.2. qu.3. dub.3.& alij. Cæterum neque huic citationi fidendum: quia Thomiſtæ, & reliqui ferè ſolummodo loquuntur de neceſſitate cognitionis creaturarum in alio tanquam in medio prius cognito, ac neceſſariò cognoſcendo, vt in illo creaturæ à Deo cognoſcantur: non autem de cognitione earum in Deo, tanquam in neceſſario ſpecificatiuo, ſeu determinatiuo ſpecificatiuè cognitionis ſuæ erga creaturas. Licet enim medium determinans cognitionem illius ſpecificatiuum habeatur, id tamen non tollit, quod obiectum in illo tanquam medio cognitum, eandem etiam, imo ut minus ſpecificet. Et quidem Recentiores pro his duabus ſententiis citati pro ſua quique citant Scotum in 1. d.35. & 36. Gregorium, Okam & Gabrielem, qui, me iudice, pro prima potius ſtare, vt videre eſt in Scoto d.36.q.1. §. *Ad illa*. Gregorio qu.vnic. §. *Ex his contra ſecundum, & §. Ideo dico ſequentil formali*. Gabriele qu.2. art.2.

5. Tertia ſententia eſt aſſerentium, creaturas ad ſui cognitionem à Deo ipſo, vt medio prius cognito non egere, ac proinde eo ſenſu in ſe cognoſci à Deo poſſe, de facto que cognoſci; aſſt in ſeipſis ſpecificatiuè nullatenus cognoſci; ſed in Deo adæquato cognitionis ſuæ obiecto primario, & ſpecificatiuo: ac proinde reſpectu eius creata, & extrinſeca obiecta materialia ſolum obiecta ſint. Ita noſter Vaſquez 1. par. d.69. cap.3. Arrubal loco citato,

Digitized by Google

citato. Alarcon tract. 2. d. 2. cap. 3. & 5. Gaspar Hurtado, d. 2. diff. 2. Quarta denique sententia esse posset, creaturas in se specificatiue quidem cognosci à Deo, secus mediative: quia Deo, aliquoue prædicato diuino, vt medio prænogito egent, vt cognoscantur. Non secus ac propositiones non per se notæ; sed ex medijs à nobis illatæ, sua veritate specificant conclusionem, licet medio prænogito, vt eis assentiamur, opus habeant: extrinsece, aut physice à medij cognitione conclusionis assensus determinetur in nobis: in Deo autem sit eiusmodi determinatio à cognitione sui ad cognitionem creaturarum metaphysica solum: quia reipsa vtrumque cognitio eadem reipsa est huius sententiæ.

CERTAMEN II.

Nostra prima conclusio stabilitur.

1. DIco primo: creata obiecta in se specificatiue nullatenus cognoscuntur: Pro hac conclusione stant, præter proxime citatos, hi omnes, quos recentiores numerauimus d. 2. q. 5. sect. 2. num. 2. Probatur facile ex dictis ibi: quia adæquatum obiectum specificatiuum, sine quo non, diuinæ cognitionis Deus solus est: ergo nequeunt in se specificatiue cognosci: alioqui & ipsa etiam specificatiua diuinæ cognitionis essent: ac subinde non adæquatum specificatiuum Deus solus. Probaui Antecedens citato loco ex independentia prædicati cuiusuis diuini ab extrinseco omni, in quouis statu, maiorique illius necessitate, & constantia essendi, quam reliqua, adhuc possibilia. Ex qua certo infertur, Dei scientiam totam eis per impossibile repugnantibus fore. Dices, fore erga seipsum, non circa possibilia. Contra: quia scientia Dei circa possibilia necessaria est, ac non contingens: ergo non distinguitur realiter, virtualiter adhuc, à scientia Dei erga seipsum. Hinc infero primo: ergo tunc reipsa omnino perstiteret scientia Dei erga possibilia secundum omnia intrinseca ipsius scientiæ: siquidem perstiteret scientia Dei erga seipsum quæ scientia possibilium realiter, etiam virtualiter est.

2. Si dicas non dari in Deo scientiam possibilium secundum se, sed solum, vt sunt in Deo d. 5. confutaberis, vbi possibilia secundum seipsa, nec solum, vt in Deo sunt, ab ipso cognosci ostendemus. Deinde ea solutio Thomistarum est, qui Deo suæ totius scientiæ adæquatum specificatiuum non negant. Secundò infertur, deficiente scientia Dei erga possibilia in ea hypothesi repugnantiæ eorum, scientiam Dei defecturam iure identitatis realis, etiam virtualis, cum illa, quam cum fundamento, adhuc apparenti, inter prædicata Dei communia nemo potest admittere: ego autem etiam inter contingentia, & necessaria, personalia que, & communia nusquam admittendam reor: quare vtraque illatio in scientia diuina contingentium, & diuinorum necessariorum fieri optime in nostris principijs, & earum vltima, maiore, siue clariore, absurditate potest.

3. Probatur secundò conclusio: quia casu, quo creata omnia deficerent, imo repugnarent, scientia diuina daretur, saltem erga seipsum. Inquiro ergo, an aliquid repræsentationis intrinsecæ diuinæ scientiæ tunc deesset? necne? si deesset aliquid repræsentationis formalis intrinsecæ Deo possibilis, imperfecta neque omniscientia de se esset: quare neque scientia diuina; si nihil repræsentationis intrinsecæ deficeret: ergo eis ablatis, & repugnantibus omniscientia, & omnis repræsentatio de se, & quoad intrinsecum maneret: quare & creaturarum omnium, si illæ, aut existant, aut non repugnent: quemadmodum de omnipotentia philosophamur: ergo creaturæ scientiæ diuinæ circa ipsa exercite & actualis, quoad intrinsecum cognitionis, ac repræsentationis specificatiuum non sunt; etenim scientiam sine suo specificatiuo esse repugnat. Quod autem non esset scientia earum, quoad denominationem, & nostro imperfecto modo cognoscendi nihil præstat, vt de Dei scientia circa creata, prout in seipsa, & quoad intrinsecum quod vere Dei, ac diuinum est, iudicemus.

4. Probatur tertiò conclusio, & confirmatur ratio præcedens: quia scientia Dei actu, & exercite talis (vt de reliquis attributis contra. 1. statuimus) e prædicato diuinæ infinita esse debet: ac proinde omniscientia actu, & exercite, seu omnis veri, & cognoscibilis actualis cognitio de se ipse: atqui deficientibus, imo repugnantibus omnibus Deus se cognosceret, esseteque absolute scientia diuina actu, & exercite, quoad intrinsecum: ergo infinita, & omniscientia actu, & exercite creaturarum, quoad intrinsecum sui, à creaturis non specificatur, vt legitime inferebamus nuper. Specificatiuum enim obiectum scientiæ est obiectum, sine quo non, scientiæ ipsius. Dices non minus debere pendere scientiam ab obiecto terminatiuo, quod vere, ac non solum denominatiue attingit, quam ab specificatiuo: cum non minus illius, quam huius sit actualis, & exercita repræsentatio: ergo hoc argumentum probat contra hactenus statuta; scilicet, creata secundum se non a Deo vere cognosci, & repræsentari: imo, si terminatiue secundum se repræsententur, ac proinde ab eis pendeat, vt diximus, diuina cognitio, erunt obiecta, sine quibus non, diuinæ cognitionis atque, atque Deus eiusdem cognitionis, vt ad se verè sit, quid ergo eis deficiet, vt cognitionis diuinæ erga ipsas, verum ac proprium specificatiuum sint, an solum quod ita eas nolumus nominari?

5. Dicito scientiam vniuersim non minus ab aliquo obiecto terminatiuo, quam ab specificatiuo pendere, vt d. 2. q. 5. sect. 2. contra Recentiores Complutenses probauimus, atque in creatis cognitionibus speciatim verum habere antecedens, ac proinde legitimas etiam in eis fortasse consequentias esse, vt obiectum terminatiuum specificatiuum sit, licet non totale; ast in diuina scientia in speciali solum ex eo antecedenti inferri debere habere aliquod obiectum, sine quo non, tam terminatiuum, quam specificatiuum: cum, vt constantissime omnium sit, tum vt infinita, vtpote diuina, ac subinde omniscientia e conceptu suo essentiali sit. Vt autem hæc habeat, solum potest habere obiectum, sine quo non, summæ necessitatis, atque essentialis infinitum: cuiusmodi solus Deus est: ac proinde obiecti terminatiui, sine quo non, seu, quod idem est, specificatiui suæ scientiæ solus Deus rationem habet, habereque potest, vti vidimus. Creaturæ autem terminatiui solum, licet secundum se ea cognitione (quæ aliunde esse omnium, ac subinde earum repræsentationem actu, & exercite habet) actu, & exercite repræsentantur. Quare, licet non denominatiue solum cognoscantur, sicut coloris subiectum, cum is videtur, sed verè, ac secundum se ipsas; ast, quia ipsarum repræsentatio, & cognitio diuina, qua ipsarum etiam, quoad intrinsecum repræsentationis, non magis pendet, quam a substantia, in qua color est, coloris sentatio, inde pure terminatiui, ac non specificatiui, materialisque, & secundarij obiecti rationem respectu diuinæ scientiæ (etiam vt ipsarum repræsentatio quoad intrinsecum totum scientiæ diuinæ) rationem habent, ac merito eis nominibus communiter à Doctoribus respectu scientiæ diuinæ compellantur.

CERTAMEN III.

Secunda conclusio statuitur.

1. DIco secundo: creata in seipsis absolutè à Deo cognoscuntur, tanquam in obiecto formali, & motiuo cognitionis ipsarum. Hæc conclusio videtur esse contra Gasparem Hurtado, Prooemio disputationis 2. de scientia, vbi docet, Deo nullum esse obiectum formale motiuum ad aliquid cognoscendum; imo nec nobis, nisi ad assensum fidei. Videtur etiam conclusio hæc primæ nostræ hactenus statutæ aduersari: idem enim obiectum specificatiuum formale, & motiuum cognitionis omnibus fenare videntur. Cæterum neque ita Gaspari Hurtado aduertatur, neque primæ nostræ conclusioni contradicit. Gas, ar enim Hurtado scientiam Dei, vt simplex obiecti cuiusque a prehensio est, præcise considerabat, cum obiectum formale motiuum illi deneg bat: virque iudicij ingeniique præclarus communem plurium doctrinam, qui

noſtris omnibus cognitionibus, imo cognitioni omni vniuerſim, obiectum formale, & motiuum deſignandum cenſent, præ ſua ingenuitate exoſus, omni cognitioni negandum iudicauit præter fidei actum, ideſt, aſſenſum, & iudicium, qui diſcurſu non comparatur, ſed ſimplici ſola motiui applicatione habetur. Intelligit ergo ſimplicem, ac non diſcurſiuam cognitionem; niſi aſſenſus, ſeu iudicium ſit, obiectum formale & motiuum non habere, maximè à materiali diuerſum præter aſſenſum fidei: id quod veriſſimum eſſe, oſtendimus contro. de anima, de potentia intellectiua, eiuſque actibus, atque hic iterum breui perſtringam, dum meam concluſionem probabo, atque cum prima componam.

2. Vtrumque autem præſto, ſupponendo in cognitione, & ſcientia diuina cuiuſque obiecti duas formalitates neceſſario eſſe præſcindendas: primam ſimplicis apprehenſionis obiecti, & veritatis propoſitæ: ſecundam iudicij, & aſſenſus, qua Deus iudicat, aſſentiturque ita rem, ſeu veritatem illam eſſe, ſicut ipſi proponitur: ſimiliter cum alicui obiecto diſſentitur, ſimplici apprehenſione non eſſe cognoſcit. Ratio eſt: quia iudicium de incognitis, ac non apprehenſis, neque aſſenſu, nec diſſenſu haberi poteſt, ſicut certum apud omnes eſt: atque à paritate voluntatis, quæ nec odiſſe, aut fugere, neque proſequi, aut amare bonum, vel malum poteſt, quod ignorat. Supponendum item eſt contra communem plurium, qui res non ſatis diſpiciunt, & examinant, doctrinam memoratam in actibus intellectus obiectum formale, ſeu motiuum pro ſimplici apprehenſione non dari, ſed ſolum pro iudicio; & pro hoc ita neceſſario dari, vt nequeat iudicium ſine obiecto formali, ſeu motiuo aliquo haberi: quod pro iudicio dari motiuum, ſiue diſſenſus, ſiue aſſenſus cuiuſuis ſit neceſſe, exploratum apud omnes eſt: ſiquidem rem ita eſſe, vt iudicanda eſt, aut non ita eſſe, oportet prænoſci ad aſſentiendum, ſiue id ex terminis per ſe innoteſcat, vt in primis principiis euenit, ſiue ex medio, cum ex diſcurſu eſſe, vel non eſſe iudicamus: ſiue ex motiuo extrinſeco, vt cum alterius teſtimonio ita eſſe, vel non eſſe credimus. Et ſanè huic quæſtioni *aſtra ſunt paria? vel hoc anno veniet legatus Turca Matritum?* nemo aſſentietur, diſſentieturue, ſi ad alterutrum motiuum non apprehendat. Idcirco dicebamus ſuppoſitione 1. Deo ſimplicem apprehenſionem de obiectis iudicandis negari minime poſſe.

3. Quod verò ſimplex apprehenſio motiuum, ſiue obiectum formale non habeat, licet illud percipiat, atque pro iudicio habendo intellectui proponat, facile probatur: quia alioqui cuiuis ſimplici apprehenſioni motiuum proponendum per ſimplicem aliam apprehenſionem, vt minimum, & huic per aliam, & ſic in infinitum aſſignari oporteret. Secundo: quia ad apprehendendum ſpecie, vel obiecto excitante, & determinante, ac complente actiuè potentiam, ſatis eſt, vt experimur. Ratio vero à priori eſt: quia ſimplex apprehenſio, nec proſecutiua, nec fugax obiecti eſt; ſed ſolum repræſentatiua ſimpliciter, iudicio aſſenſum, vel diſſenſum reſeruans: ergo motiuo obiecto non eget: imo neque illud habet: Motiuum enim ſolum ad aſſenſum, ſeu proſecutionem, vel diſſenſum, vel fugam potentiæ proponitur. Ex quibus omnibus conſtat cognitionem vniuerſim, diuinamque ſpeciatim, non ſecundum ſui omnem formalitatem debere habere obiectum formale motiuum; licet cognitio omnis aliquod obiectum, ſine quo non, ac proinde ſpecificatiuum habere debeat, vt contra Recentiores citata d. 2. quæſt. 5. oſtendebamus certam. 1. & 2. conſtatque tandem ad rem præſentem obiectum formale motiuum, idem non eſſe cum obiecto ſpecificatiuo, vt plures autumant: quare neque ſecundam hanc concluſionem primæ, quam certam. 2. poſuimus, aduerſari.

4. Iam verò ſecunda hæc concluſio facile ſuadetur: quia motiuum formale obiectiuum ſcientiæ diuinæ, qua aſſenſus circa obiectum Deo propoſitum per ſimplicem diuinam ſcientiam, eandem realiter cum Dei iudicio, formaliter verò diuerſam (vt diximus, atque de diuiſione formalitatum diuinæ ſcientiæ circa idem obiectum dicemus) eſt ita rem eſſe, vt repræſentatur, & proponitur: qua diſſenſus verò non eſſe ita, vt proponitur, & repræſentatur: atqui hoc eſt veritas intrinſeca, vel falſitas obiecti propoſiti, non autem aliquid ab eo diuerſum, ſiue creatum, ſiue increatum ſit obiectum: ergo obiectum formale motiuum ſcientiæ Dei circa creata obiecta intrinſecum ſemper ipſis eſt: ergo creata in ſeipſis, tanquam in obiecto formali motiuo à Deo cognoſcuntur. Vltima conſequentia eſt legitima: penultima etiam ex dictis n. 3. ſi vera eſt vtraque præmiſſa, (vt veram ſtatim oſtendam) eſt etiam manifeſta. Nam obiectum formale motiuum ſcientiæ Dei, de quouis obiecto ſolum eſſe poteſt ſcientiæ Dei, vt iudicium de illo obiecto eſt: ergo ſolum pro iudicio diuino de creatis obiectis eſſe poteſt: ergo ſi pro hoc debet eſſe obiectum formale motiuum veritas intrinſeca creatorum obiectorum, ſemper erit obiectum formale motiuum ſcientiæ diuinæ circa creata intrinſecum ipſis creatis obiectis.

5. Reſtat ſolummodo probandum Antecedens, cuius Maior eſt certa: ideo enim aſſentitur intellectus omnis (præcipuè infallibilis in iudicando, cuiuſmodi diuinus eſt) quia apprehendit ſaltem, rem ita eſſe, ſicut per obiectiuam propoſitionem ipſi proponitur, ideoque diſſentitur, & fugit, quia non eſſe ita, ſed aliter ac proponitur, apprehendit. Minor æque eſt conſpicua. Etenim rem, vel obiectum creatum, ſeu increatum ita eſſe vel non eſſe extrinſecum rei non eſt: v. g. hominem eſſe rationalem intrinſecum, & eſſentiale homini eſt: Item hominem exiſtere, eſſe album, vel nigrum identice idem eſt cum ſubiecto prædicationis propoſito adhuc in obiectiua propoſitione accidentali. Ideo enim verum eſt obiectum cuiuſuis propoſitionis: quia prædicatum idem reuera eſt quod ſubiectum. Hoc autem intrinſecum eſt vtrique, ſeu potius rei, & obiecto eidem, quod vtrumque eſt; & è contra ideo eſt falſum obiectum, quia non eſt idem in re ſubiectum, & prædicatum, ſicut proponitur, veraque eſt negatio identitatis in vtroque: v. g. homo eſt equus, vel eſt albus cum albus non eſt: ac proinde ei diſſentitur Deus. Hæc autem omnia ita in obiectis habent, quia in ſeipſis ita reipſa habent; non autem quia Deus, vel quia aliquid diuinum eſt formaliter loquendo; licet effectiuè in contingentibus ita ſe habere, vel non habere à Deo pendeat: poſitis autem obiectis creatis in ſe, & ita ſe habentibus, etſi per impoſſibile à Deo non ponerentur imò nec Deus eſſet, æque daretur motiuum formale aſſenſus vel diſſenſus, vt patet.

6. Obiicies: obiectum formale motiuum aſſenſus, vel diſſenſus nequit non eſſe eius ſpecificatiuum: inde enim ſpeciem iudicij generatim, & in ſpecie aſſenſus, vel diſſenſus ſumunt: ac proinde eiuſmodi obiectum formale motiuum eſt obiectum, ſine quo non iudicij, quod ob ipſum habetur: in quo eſſentiam obiecti formalis motiui ſitam eſſe diximus: atqui per nos nihil creatum poteſt eſſe ſpecificatiuum cognitionis ſui à Deo quoad intrinſecum cognitionis: ergo neque obiectum formale motiuum: Reſpondetur diſtinguendo, Maiorem. Nequit non eſſe eius aſſenſus ſpecificatiuum, ſeu obiectum, ſine quo non, creati, concedo Maiorem; increati, nego Maiorem. Sicut enim independenter ab omni obiecto terminatiuo creato eſt omniſcientia apprehenſiue Dei ſcientia, ita & eſt omniiudicium, ſiue omnis veritatis obiectiuæ aſſenſus, omniſque falſitatis diſſenſus ob motiuum cuiuſque: ſicut ob veritatem terminatiuam pure eſt omniapprehenſio. Itaque ea omnia ad denominationem ſiue apprehenſionis, ſiue iudicij diuini de obiecto creato ſolummodo requiruntur, non ad intrinſecam formalitatem, ſiue apprehenſionis, ſiue iudicij diuini, ad quam ſolam obiectiuè ſufficit, imo ſolum iuuare poteſt, diuina veritas pro terminatiuo, & motiuo: ſicut diuina bonitas, ad amorem, vel odium Dei, etiam ob motiuum bonitatis, vel malitiæ creatæ, ſi affectus quoad intrinſecum ipſorum conſideretur.

⁂

CERTAMEN

Digitized by Google

CERTAMEN IV.

Tertia & vltima concluſio, qua tandem tota quæſtio diſſoluitur.

1. DIco tertio: creata omnia obiecta in ſeipſis immedialiter cognoſcuntur à Deo, ſiue ſine medij interiecti neceſſitate; etſi demus in mediis aliquibus etiam à Deo cognoſci, de quo d. 6. Hæc concluſio eſt contra Thomiſtas, tam Dominicanos, quam recentes Ieſuitas aliquos, aliosque, quos omnes citauimus certam. 1. num. 4. eſt autem certo, & aperte eorum omnium, qui tam à noſtris, quam ab aliis, citauimus num. 3. & n. 5. Probatur facilius adhuc, & manifeſtius. Etenim creata omnia entitatem ſolidam nec ſolum apparentem habent in ſe ipſis: ergo, & veritatem: hæc enim, & entis indiuidua paſſio eſt, atque impoſitiua, nec ſolum apparente ſoliditate eſſendi conſiſtit, vt oſtendimus in metaphyſicis, & diximus controuerſ. de Trinit. d. 6. quæſt. 2. atque hic controuerſ. 1. ac ſæpius. Iam vero, ſi veritatem in ſeipſis habent ſatis etiam habebunt in ſe ad determinandum obiectiue omni intellectiuum Deum, ſeu Dei intellectum de ſe determinatum ad omnis veri, ſeu veritatis cognitionem: ac proinde in ſeipſis à Deo cognoſcentur. Confirmatur: quia ſublato quouis alio, creatiſque permanentibus, entitas, veritas, ac proinde eorum cognoſcibilitas perſiſtet, ſeipſis cognoſcibiles eſſent: atqui exiſtente etiam Deo eadem ipſarum entitas, eſſentia, & veritas perſiſteret: cum Dei exiſtentia illarum eſſentiam, & entitatem, ac proinde veritatem, & cognoſcibilitatem non mutet; ſed potius eam actiue pro ſua voluntate in actu exercito ponat, poſſitque apponere: ergo à Deo in ſeipſis, ac ſine medio cognoſcentur, ni Deus omniſcius non ſit.

2. Probatur ſecundò concluſio facilius ex dictis d. 2. quæſt. 5. certam. 2. & hic etiam: quia diuina ſcientia ex Deo, tanquam principio, & obiecto ſolum, euadit omniſcientia, & omnirepræſentatio formalis intentionalis actu, & exercite talis, quoad totum intrinſecum cognitionis, & repræſentationis diuinæ: ergo ſola veri poſitio, ſeu propoſitio requiritur, vt actu, quoad denominationem etiam, anticipata ſui cognitione, à Deo cognoſcatur: atqui creata ſeipſis, atque intrinſeca ſua eſſentia ſui veritatem formaliter ponunt: ergo in ſeipſis cognoſcuntur, quin alio egeant, vt actu cognoſcantur, & cognitæ à Deo concipi, denominarique poſſint. Id quod ſpeculi exemplo, quod obuia quæque propoſita repræſentat, doctores, quibus ea in re conſentimus bene explicarunt: phyſicum in his influxum ſpecierum ad ſui cognitionem, qui actiuus planè; ac non pure obiectiuus eſt, ab obiectiua terminatione mente ſegregantes: licet autem reſpectu potentiæ ab obiecto mouendæ non ita facile obiectiuus concurſus ab influxiuo, mente adhuc, diuidi poſſe videtur: aſt reſpectu cognitionis formalis, & repræſentationis ſui, quoad totum intrinſecum repræſentationis aliundè anticipato habitæ facillime per rationem diuiditur, atque ſpeculi exemplum ad rem noſtram adaptatur.

3. Tertio denique probatur: quia etiam dum in alio, tanquam in medio (quodcumque illud iuxta varias opiniones ſit) creata cognoſcuntur ad ipſa ſecundum ſe formaliter repræſentanda diuina cognitio extenditur, neque in medio illo ſiſtit, ne ad ea progrediatur, vt aduerſarij fatentur, ex fideque, & ratione oſtendebamus q. proxima. Hoc autem fieri minimè poteſt, niſi ad eam cognitionem Dei quatenus ipſarum repræſentatio eſt, ſatis veritatis in ſe habeant, vt ipſam terminare queant: ergo reſpectu illius cognitionis, qua ipſa repræſentat in ſe ipſis, tunc etiam cognoſcuntur, & repræſentantur: quid ergo eis deficit, vt ſine illo etiam medio cognoſcantur in ſeipſis à Deo? dices poſſibilia tantum nullam habere entitatem, ſeu eſſe; nec futura conditionatè, imo neque futura abſolutè actu eſſe aliquod habere: ergo nec veritatem, & cognoſcibilitatem. Difficultates iſtæ, nec quæſtionis, nec diſputationis præſentis ſunt; ſed quintæ, vbi eas ſuo ordine examinabimus. Sed neque præſentes concluſiones tangunt, quibus ſatis eſt creata actu exiſtentia, quæque omnium ſententia actu vera, & cognoſcibilia ſunt, à Deo in ſeipſis cognoſci. Præſcindunt enim concluſiones iſtæ, vt diximus, à quæſtionibus de ſtatibus, quibus creata in ſe habeant cognoſcibilitatem veram; ſed ſolum contendimus in quocumque illam habeant, in ſeipſis à Deo cognoſci.

4. Magis ad ſpeciem opponuntur S. Tho. 1. p. q. 14. a. 5. fine dicens: *Quod Deus ſeipſum videt in ſeipſo: quia ſeipſum videt per eſſentiam ſuam; alia autem à ſe videt non in ipſis, ſed in ſeipſo.* Et Dionyſ. 7. de diuin. nom. ſub med. illis verbis: *Ea quæ ſunt noſcit, non rerum notitia, ſed ſui.* Auguſt. 5. de Geneſ. ad lit. id. Ioan. 1. *Quod factum eſt in ipſo vita erat*: ita explicans: *In qua vita vidit omnia, quando fecit: & ſicut vidit ea, ita fecit: non præter ſeipſum videns; ſed in ſeipſo.* Cæterum, ſi vt ſonant, hæ Patrum negatiuæ propoſitiones, accipiantur, omnem ſenſum cognitionis creaturarum à Deo in ſeipſis excludunt, ac proinde, & ſecundum ſeipſas cognoſci à Deo, negant iuxta dicta in quæſtionis præfatione, quod eſt erroneum. Idque clarius ſonare videtur particula illa *Præter* Auguſtini. Nonnulli volunt negari à Patribus hiſce influxum creatorum obiectorum in ſui ipſorum notitiam diuinam; ac proinde huius ab illis dependentiam: id quod, ſi ita eſſet, verum certe à Patribus diceretur; ſed certè profundius aliquid Patres docere nos volunt; non autem aduerſariorum, doctrinæ, ſed noſtræ conſonum valde, quodque alta ſubtilique, & ſolita ſibi Patrum interpretatione nolter Vazquez ſupra fuit aſſequutus.

5. Ex illo igitur, & aliis poſtea reſpondeo: Patres hoſce ſolum docere, quod nos cum ipſo docuimus cert. 2. Nempe ſcientiam Dei erga ſeipſum omniſcientiam, & cognitionem, quoad intrinſecum cognitionis, actualem, & exercitam creatorum, & cognoſcibilium omnium eſſe. Ideo S. Thomas immediatè obiectis annectit: *In quantum eſſentia ſua continet ſimilitudinem aliorum ab ipſo*: vtique intentionalem cognitionis ſuæ, quæ eius eſſentia eſt, vt ibi aiebat, & quidem alia à Deo in ſeipſis cognoſci docuit expreſſe n. 6. ad. 1. a. 13. corp. q. 57. a. 3. corp. & ad 3. 2. 2. q. 171. ar. 6. ad 2. & 1. cont. gent. a. 66. fine. q. 2. de verit. a. 4. & 6. in 1. d. 38. q. vn. ar. 5. corp. Id etiam per ſe ſonant Dionyſij verba. *Non rerum notitia ſed ſui*: maximè, ſi vicinam eiuſdem ſententiam addas: *Non igitur propriam ſui notitiam Deus habet, aliam autem, qua communiter, & generaliter ea, qua ſunt, omnia comprehendit.* Eadem quippe, & infectiſi adhuc formaliter ſcientia ſui alia etiam cognoſcit; ac illa: *Eadem etiam cauſa vna ſimul, vt à ſe profecta, & in ſe ante conſtantia cognoſcat: neque ab his, qua ſunt, ipſorum notitiam accipiet.* Eadem eſt Auguſtini ſententia, ex qua conſtat, quomodo Deus quauis formalitate ſuæ ſcientiæ beatus ſit: quia vna ſola formalitate, qua ſe, & creata obiecta indiuiſibiliter ex parte cognitionis repræſentat. Secundo quomodo Dei ſcientia ſit ſui comprehenſio, atque ex vi eius (ſi id requiratur ad comprehenſionem) videantur à Deo creaturæ? conſtat denique, neque plura verba, & generationes in diuinis, adhuc formaliter fore: eum eadem formaliter ſit Dei, & creaturarum diuina cognitio, etſi in eis, qui eas ſcientias formaliter metaphyſicè diuidunt, & verbi formalitates, & generationes etiam in diuinis diuidere non videatur abſurdum. Eſt autem iuxta noſtram doctrinam proximam ea, ne formaliter quidem, diuidere, & Deo dignius, & ſolidæ Theologiæ multo congruentius.

QVÆSTIO IV.

An creaturarum negationes cognoſcat Deus?

QVæ hactenus de creatorum omnium diuina cognitione diximus, de creatis poſitiuis rebus, à Deo nimirum diuerſis, apertius probant. Ea ſiquidem

quidem creata entia ſunt,& quæ à Deo propriè cauſantur, ac neceſſario eius potentiam ſupponunt, ſine qua eſſe de facto, imo & de poſſibili, minimè poſſunt; cum eſſentia ſua entia ab alio ſint: quare, & huius ſublata potentia repugnarent, atque eſſe adhuc poſſibiliter demerent. Negationes autem poſſibilium tam in ſtatu poſſibilitatis, quam ſuæ qualis qualis exiſtentiæ,non ita a Dei potentia, & influxu pendent: quia, vt aliquid non ſit, nulla potentia, aut influxus requiritur, ſed ſatis habeat cauſam, & influxum ad poſitiuum quod per ipſam formaliter à rebus amouetur, non eſſe. Ea igitur de cauſa, & quia in creaturarum carentiis difficultates aliæ occurrunt,de iis ſeorſim diſputandum nobis fuerit. Animaduertendum tamen eſt, quæſtionem præſentem ſolummodo eſſe ac diuinæ ſcientiæ ad creaturarum carentias terminatione, & attigentia. An, ſcilicet, ad eas ſecundum ſe ſumptas repræſentandas æque, atque ad poſitiua creata repræſentanda, diuina ſcientia extendatur? non autem de medio, vel determinatiuo, aut verificatiuo, in quo, vel ex quo ad eas repræſentandas determinetur, an aliquid ab eis diuerſum ſit: an contra in ſeipſis eiuſmodi carentias ſolummodo repræſentatione ſua pertingat? hoc enim ſecundum ad diſputationem ſequentem (ſi rectæ methodi habenda ratio) attinet aperte. **Solum ergo nunc quæritur: an negationes, ſeu carentias rerum creaturum poſſibilium ſecundum ſeipſas, atque in ipſiſmet tanquam ſufficientibus diuinæ erga ipſas ſcientiæ terminatiuis obiectis, ſine repræſentandis obiectis cognoſcat Deus?** In quo, etſi affinis, valde, duplex veritas examinanda continetur, vt decurſu quæſtionis clarebit.

CERTAMEN I.

Doctorum placita.

1. PRimus hac in re ſentiendi modus eſto: negationes creaturarum ſecundum ſe ſumptas, atque in ſuo quali quali eſſe negatiuo per Dei ſcientiam nullatenus repræſentari; ſed ſolum quatenus poſitiuas entitates (quarum illæ reales formales remotiones ſunt) Deus ſcientia ſua, nec pertingit, cum abſint, nec realiter formaliter ſibi repræſentat: neque aliter illas cognoſci à Deo poſſe: quemadmodum & nos tenebras oculis corporeis eatenus ſolum videmus, ac videre dicimur, quatenus, cum tenebræ ſuo modo ſunt, & adſunt, abeſtque lumen, hoc non videmus; non autem viſu aliquam eius negationem pertingimus. Ea vero carentiæ cognitio priuatiua eius cognitio vulgo nominatur. Porro hic opinandi modus ſicuti etiam ſubiiciendus ſecundus male intellecto vulgari illo proloquio: ***Quod non eſt, non ſcitur***, vnicè innititur.

2. Alter opinandi modus in repræſenti ſit: carentias rerum à Deo cognoſci non ſolum priuatiuè (vt modus ſexebat primus) quatenus entia, quæ è rebus tollunt, Deus non cognoſcit; ſed quatenus quaſi reflexa cognitione ſe entia illa non videre cognoſcit: ac proinde, & illa entia in rebus non eſſe. Non ſecus atque nos tenebras eſſe intellectu reflexè concipimus, ac iudicamus: quia cognoſcimus nos lucem viſu neutiquam videre, cum ab eſt. Hic tamen modus facile ſpecialibus (præter communes, quibus noſtram ſtatuemus concluſionem) impugnationibus refellitur. Si enim cognitionis entis poſitiui carentia veritatem obiectiuam & cognoſcibilitatem habet, qua ſecundum ſe ſumpta diuinam terminet cognitionem, atque à diuina mente cognoſcatur: cur non & carentiæ entium aliorum veritatem obiectiuam habebunt, vt ſecundum ſe diuinam cognitionem terminare queant? exemplum è noſtra tenebrarum cognitione è re non eſt: quia negatio, ſeu priuatio, & carentia viſionis lucis eadem potentia viſiua non percipitur, extra cuius obiectiuam ſphæram omnino eſt, ſed à potentia noſtra intellectiua,intra cuius obiectiuam eſt, cognoſcitur, diſcurſuque pertingitur: aſt ſi negatio, aut carentia aliqua ſecundum ſe veritatem obiectiuam,& cognoſcibilitatem habeat, carentiæ vtique omnes eam habebunt, atque intra ſphæram omniſcij intellectus diuini obiectiuam erunt: ac proinde ab illo ſecundum ſeipſas cognoſcentur.

3. Tertius hac in re opinandi modus eſt, rerum carentias non cognoſci à Deo ſecundum ſe ſumptas ſed ſolum, vt veritas entitate quadam rationis. Atque hæc opinio tribuitur Enrico, & Canarienſi 1.p. q.14. a.9. atque nonnullis primoribus quidem noſtris Doctoribus, Valentiæ nimirum tom.1. d.1.q.14. pun.7. §. *Hic autem vt melius intelligatur*, Molinæ 1. p.q.14. art.9. Fonſecæ in ſua metaphyſica. Cæterum Valentia citato loco nihil eiuſmodi aſſerit, quin expreſſè concedit Deo conceptum directum, quo cognoſcat in re non eſſe illud bonum,ſeu poſitiuum, quod de illa negatur, ſeu quo illi negetur eiuſmodi poſitiuum,quod ab illa per negationem remouetur: ſolumque ait, negationem, & priuationem,vt ens rationis eſt conceptu alio reflexo cognoſci quia directo illo primo ens rationis compingi putat. Molina nec verbum ea de re citato loco habet, ſolumque ait: priuationis, & negationis eſſe, rationis eſſe: quod verſiſſimum eſt: neque aliud docet Fonſeca, quin vt vidimus, carentiis rerum poſſibilium aliquod eſſe verum negatiuum concedit, licet eſſe poſitiuum illarum rationis ſolummodo eſſe poſſe, defendat. Neque aliam fuiſſe Enrici,& Canarienſis, ſaniùs cuiuſpiam Doctoris mentem exiſtimo: quam carentias, vt eſſe, ſeu cum eſſe à quocunque cogitentur, entitate rationis eas induci oportere: quod certiſſimum eſt, cum eſſe poſitiuum, quod verbo ſubſtantiuo importatur, nullatenus vere, ſed ſolum ficte, & per rationem habeant: quare æſtimo neminem negationes, ſeu carentias ſecundum ſe ſumptas cognoſci a Deo negaſſe.

4. Circa ſecundum, quod hac quæſtione examinatur: an ſcilicet non ſolum ſecundum ſeipſas, ſed in ſeipſis à Deo cognoſcantur, quin ad id alio egeant determinatiuo verificatiuo, aut medio? eſto illud habere poſſint (de quo,vt dixi d. ſequenti) maior eſt authorum diſſenſio. Primo enim, qui cenſent creata poſitiua licet ſecundum proprium ipſorum eſſe à Deo cognoſcantur,tamen non in ſeipſis immediatè cognoſci; ſed in Deo idem de carentiis omnibus creaturarum docent; ſed ſpecialiter de his non poſſe cognoſci in ſe,ſed in habitibus ſeu poſitiuis entibus, quæ de medio tollunt, docent Durand. ſicuti nec mala, niſi per bona, quibus priuant. Quæ ſententia vulgo tribuitur S. Thom. a. 9. & 10. & quidem a. 9. vbi de non entibus inquirit, non agit de non entibus, qua non entia formaliter, ſiue de eorum negationibus; ſed de materiali non entis. V. g. Petri poſſibilis, cuius negatio de facto adeſt, vt ex textu manifeſtè liquet. Item a. 10. vbi de malis agit, cognoſcique per bona, quibus priuant, ait, non loquitur de medio cognitionis malorum; ſed de termino in ordine ad quem cognoſci debent, vt rectè eum intellexit Valentia vbi proximè, §. *Iam verò*. Albiz tract. de ſcient. d.4. poſt ſectionem 1. in explicatione art.9. Vazquez in eiuſdem articuli expoſitione.

5. Nihilominus, qui ſono verborum potius, quam ſenſu Authorum ducuntur,ſententiam prædictam tanquam ipſiſſimam, (vt ſic loquar) S.Thomæ mentem defendunt; eam quibus nunquam de illa contendam, ne de textu iuriſperitorum more lites theologicas totas trahigam, in quibus vbi fidem, & dogmata non concernunt,præcipuum habet ratio locum. Sat enim ſpeciali obſeruantiæ erga Angelicum Doctorem noſtræ erit, ſi eius, quam æſſequor, menti obſequar, non aduerſer. Neque enim doctrinam S.Thom. ejus interpretes faciunt; ſed eius ſcripta. Præfatam igitur ſententiam communiter Dominicani Thomiſtæ docent, Nauarrete, Zumel, & alij, Durand. & Palacios, quos refert, & ſequitur Faſol. q. 14. a. 10. dub. 2. & a.9. dub.1. Albelda d.40. Arrubal. d.34. 35. & 36. c. 2. Granados tract.2.d.2.n.7. d.3. n.2. Videtur aliquibus hanc ſententiæ fauiſſe Vazquez d.62.c.2. ſed vir conſequentiæ laude præſtantiſſimus nullatenus ſua iam referenda oppoſita ſententia, quam d. 61. tradiderat, adeo proximè receſſiſſe putandus eſt, maximè, cum citata d.61. c.2. nu.6. eius quod dicturus erat d.62. c.2. meminerit, ſenſumque prædixerit. Solum igitur docet malitiam peccati, etſi ſemper in priuatione conſiſtat, non per bonitatem Dei, vt aliqui putabant; ſed per bonitatem virtutis oppoſitæ eſſe neceſſario cognoſcendam: ſcilicet, tanquam per terminum, non tanquam per medium neceſſarium, in quo, ac non in ſe, priuatio eiuſmodi cognoſcatur.

6. Notter Soar. tom.2. met.d. 54. ſect.3. nu.... aliam circa ſecundum hoc punctum ſententiam excogitaſſe videtur

detur his verbis: *sed est considerandum perfectam cognitionem negationis non consistere in hoc, quod ipsa distincte, & per modum entis repræsentetur: sed in hoc, quod cognoscendo clarissimè entia positiua in eis cognoscatur vnum non esse aliud, seu hoc non esse vnitum illi absque alia directa repræsentatione ipsius priuationis, vel negationis*: quibus de omni negatione, seu carentia tam contingenti, quam necessaria, qualis est negatio chimæræ, aut hircocerui docere videtur à Deo non in se directe, & distincte, sed in fundamentis, seu rebus positiuis solummodo cognosci. In quo sentiendi modo duo videntur contineri. Primum: carentias huiusmodi nunquam directè, & in se cognosci à Deo. Secundum: neque secundum propriam rationem, qua à positiuis differunt, hinc secundum propriam suum quale quale, esse negatiuum, quod dicunt, ipsi repræsentari. Verum si totus textus recitatus attendatur, ac præsertim contextu totius sectionis adiuncto, nihil horum eximius Doctor asserit; sed solum non debere à Deo carentias per modum entis, siue vt entia rationis necessario cognosci; sed perfectius ab eo cognosci illas entitate positiua nudatas, vt reipsa suo modo negatiuè sunt: expresse enim ait, cognosci à Deo hoc non esse illud, aut non habere, seu non esse vnitum illi, quod ipsum est negationes ipsas secundum se cognosci: atque eo solummodo cognosci eas in se, seu directe negat, scilicet vt aliquid positiuum. Verior circa prædicta sententia, eiusque patroni commodius certam. 2. vbi eandem duplici conclusione statuemus, referentur.

CERTAMEN II.

Carentias rerum creatarum secundum seipsas atque in seipsis cognoscit Deus.

1. CReatarum carentias secundum seipsas, proprium-que ipsarum negatiuum, quod dicunt, esse a Deo cognosci (quod prima nostra conclusio est) à nemine negatum video, sed potius ab omnibus, vel suppositum, vel assertum, imo communiter de fide non abs iure putatur. Verum loca scripturæ quibus in eam censuram plerique feruntur, ad rem non sunt. Probant ex his, quibus supra, Deum habere omnium scientiam dicebatur Ps. 138. Ad Hebræos 4. & aliis pluribus similibus. His autem responderi facile posset omnium nomine, carentias rerum, quæ purum nihil sunt, minime contineri. Si dicas esse purum nihil entitate, non autem veritatiue, siue in entitate quidem, non in veritate, seu cognoscibilitate. In primis dicere quis posset omnium nomine, res secundum entis rationem proprie significari, non secundum rationem veri. Secundo, id quod non est, nec veri, quod entis passio est, rationem habere iuxta illud Aristotelicum: *Quod non est, non scitur.* Probant insuper ex loco, vt ipsi putant expressiori ad Rom. 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt* minori tamen operæ pretio. Ea enim, quæ non sunt positiua entia significant, quæ existentiam non habent, non autem negationes sui, quas, vt sic loquar, & illa entia habent, & suo modo negatiuo sunt. Ex his igitur & similibus locis conclusio nostra de fide non est: imo nec proxima fidei, cum satis probabiliter, & eis, & discursibus inde ductis posset responderi.

2. Firmius, & fidei proximam, ac de fide nostram conclusionem ostendunt ea loca, quibus Genes. 1. tenebras, quæ formalissime carentia pura lucis sunt, à luce diuisisse, nomenque noctis imposuisse dicitur Deus; quæ necessario eius de tenebris cognitionem supponunt: item Exod. 10. vbi tenebras super vniuersam Ægyptum esse iubet. Neque enim esse iubere potest, quod ignorat: item Iosue 24. 7. & 2. Reg. 22. nu. 12. vbi tenebras dicitur posuisse; cum poni nihil possit ab eo, qui illud ignorat. Secundo probatur ex eis locis, (quibus citandis adhuc præ eorum multitudine abstineo) Deus inducitur expresse intuens, cognoscensve nostras miserias, infirmitates, iguorantias, noctem, tenebras, mortem, peccata, & priuatiuas pœnas: quæ omnia (si positiua peccata, de quibus his Doctoribus est exceptio) in priuatione, & carentia consistunt. Tertio innumeris locis, quibus Deus per se, vel Prophetas suos negatiua prædicit, vt non ingressurum Moysem & Aaron in terram promissionis ob eorum incredulitatem ad aquas contradictionis. Similiter pluribus Regibus, vel ipsos, vel de eorum genere regnaturos non esse deinceps in Israel: atque id genus sexcenta, quæ passim in sacra pagina occurrunt. Quarto: ex omnibus præceptis Dei negatiuis simile ad rem hanc argumentum infirmatur.

3. Ratione autem naturali eadem conclusio facile ostenditur. Quia negationes creaturarum habent veritatem, & cognoscibilitatem sine vlla fictione, aut falsitate: at Deus omne cognoscibile ac verum cognoscere debet, ne alicuius veritatis sit ignarus, ac proinde imperfectus: ergo cognoscit carentias creaturarum. Maior, ordine, ac forma syllogistica minor, probatur: quia à nobis vere cognoscuntur. Nec valet non cognosci verè, ac sine fictione Deo indigna: quia à nobis cogitantur sub tegumento entis rationis, qua eas, vt cognoscamus, inducimus. Etenim per dissensum eas sic non attingimus; sed potius negamus esse entia, quæ ipsis remouentur. V.g. Adamus nunc non est, quo in ipsam negationem Adami iudicium nostrum fertur. Et quanquam nos cum de ea affirmatiue, & per assensum iudicamus negationem esse illud esse quo eam induimus, & copula importatur, architectemur, tamen ipsam rei positiuæ, non existentis negationem non fingimus, sed independenter à nostro intellectu suo modo vere est. Probatur secundo eadem Minor, quia, tam verum est modo atque à nostræ mentis fictione independens Antichristum non esse, atque suo tempore verum erit Antichristum esse: atque nunc erit verum absolute Antichristum esse, non minus quam nunc me existere: ergo & nunc verum absolute est, Antichristum non esse, seu vera, ac vere, repræsentabilis, iudicabilisque est negatio Antichristi. Probatur tertio conclusio ex communi Doctorum sensu contra errorem Aristotelis ex demonstratione aperta asserentium alteram partem contradictionis in futuris contingentibus necessario esse veram.

4. Atque hinc sumitur probatio tertia à ratione naturali theologica: quia Deus cognoscit futurum contingens, vt contingens, sed nequit cognosci, vt contingens, quin cognoscatur eius negatio, seu carentia, saltem possibilis: ergo negationem eius, saltem vt possibilem, cognoscit Deus: vnde citius, vt existentem suo modo cognoscet pro tempore, quo suo modo erit. Probatur Minor: quia contingens, vt contingens dicit essentialiter possibilitatem non essendi, seu negationis sui: quod enim ita potest esse, vt non possit non esse, ens necessarium, ac Deus profecto est, non contingens. Consequentia vero est perspicua, sicut & Maior. Probatur quarto: quia ni extremum vtrumque contradictionis in faciendis noscat Deus, liber in eis efficiendis non erit; sed ita faciet, vt posse se non facere, seu rem posse non fieri, prorsus ignoret. Probatur quinto conclusio ratione Theologica: quia Deus, vt supremus nostrorum meritorum, ac demeritorum iudex, vindexque, & remunerator omnia nostra merita, ac demerita præmiat: ergo ea omnia cognoscit: atqui in peccatis, omissionis, etiam, quæ in priuatione consistunt, atque in obseruantia præceptorum negatiuorum, quæ omissione prohibitæ actionis cum merito (physice enim vnicus scientiæ actus in Deo est) vt plures volunt, implentur, nequit esse ab eo vindicta, aut remuneratio, ni priuationes eiusmodi ab ipso cognoscantur: ergo cognoscit Deus priuationes. Sexto denique probatur ratione theologica conclusio: Deus vult carentias, & priuationes rerum: ergo eas cognoscit. Consequentia est certa: quia nihil volitum, quin præcognitum, vt axioma philosophicum fert, ostensum à nobis controu. de anima. Antecedens probatur in remotione occasionis peccandi, quæ gratia externæ protectionis est, atque ex nostri beneuolentia amatur a Deo. Secundo in permissione peccati in pœnam præcedentis positiua voluntate à Deo decretæ: quæ in negatione auxilij efficacis consistit.

5. Quo autem actu metaphysicè, & nostro cognoscendi modo

modo (phyſice enim vnicus ſcientiæ actus in Deo eſt) carentias ſecundum ſeipſas cognoſcat Deus? poſſet aliquis rogare: Atque eas, vt in ſe ſunt à Deo apprehendi, ac ſimpliciter repræſentari, dubium non eſt: cum de eis iudicet vere. Cum autem dupliciter iudicari de obiectis poſſit per aſſenſum ſcilicet, vel per diſſenſum. Vtroque modo de carentiis à Deo iudicari centet Vazquez d. 61. c. 2. ſed eius conſequentiam non aſſequor, cum neget à Deo rationis entia contingi. Neque enim iudicare de ſe directe poteſt, per aſſenſum, quin cognoſcat: negatio Antichriſti eſt: nequit a rem id cognoſcere, quin eſſe impoſitarum per copulam negationis, quæ purum nihil eſt, de ſe, tribuat, confingat. Æſtimo ergo cum Soario loco recitato certam. 1. per ſolum diſſenſum poſſe a Deo de carentiis rerum creaturum iudicari. V.g. Antichriſtus non eſt, hi eius rationis communicatur: quare & hoc poſſe ſi tan in permis debet, vt per aſſenſum de negationibus iudicare poſſe aſſeratur. Sed illo etiam admiſſo hoc nullatenus poſſe Deum mihi verotimius etiam eſt, in hac quippe propoſitio: *negatio Antichriſti eſt*, eſſe impoſitarum per copulam prædicatur de Antichriſti negatione, quæ, vt dixi, nullum eſſe habet; ſed eſt purum nihil: ac proinde falſo prædicatur: quare ſi ita aſſentiretur Deus falſo etiam iudicaret: licet nos, quia negationes pro hoc ſtatu ſecundum ſe, atque, vt in ſe ſunt (vt plerique etiam alia quandoque) non percipimus, ſub entis rationis regimento, & entis ad inſtar eas percipimus, ac ſub illo entis prædicato, quo eas cognoſcimus, quam illud de eis prædicemus, in negationem ipſam feramur: ac proinde noſtro modo concipiendi vere iudicemus: vade & Deus, qui noſtros aſſenſus omnes ſua cognitione permadit, ac penetrat, illud eſſe rationis penetrat; illud autem negationi iudicio ſuo non attribuit, ſed totum cognoſcit, & iudicat nos illud eſſe rationis, & fictum nostro modo concipiendi imperfecto modo tribuere.

6. Secund. concluſio: Deus carentias rerum, quas, vt in ſe, ſuo modo reuera ſunt, cognoſcit in ſe, quin vt abſolute eas cognoſcat medio, determinatiuo illo indigeat. Eſto: poſſit aliunde rurſus ad eas aliter cognoſcendas determinari, quod d. ſequen e examinabimus. Sit contra Doctores citatos certam. 1. nu. 5. eſt autem concluſio expreſſa, & conſtans noſtri Vazquez d. 61. c. 2. Tanneri 1. p. d. 2. quæſt. 8. dub. 8. aſſert. 4. Herize. d. 8. c. 4. num 27. Alarcon d. 3. c. 4. Gaſparis Hurtado d. 3. dif. 5. Complutenſium, & Murcianorum, aliorumque communiter Recentiorum in manuſcriptis. Probatur facile: quia carentia rerum creaturum in ſe, & per ſe habent veritatem, & cognoſcibilitatem: ergo non egent alio determinante ex parte obiecti, ſiue medio determinatiuo, vt abſolutè cognoſcantur; ſed ſolum potentia cognoſcitiua, quæ circa illas verſari queat: ergo in ſe & per ſeipſas poſſunt cognoſci abſolute à potentia, quæ circa illas verſari queat. Vtraque conſequentia eſt legitima: quia id eget medio determinante, vt cognoſcatur à potentia ſua, quod in ſe & per ſe verum, & cognoſcibile non eſt. Antecedens conſtat ex concluſione 1. adeo enim verum, & cognoſcibile eſt in ſe, & per ſe Antichriſtum non eſſe, atque eſſe Angelum Raphaelem: ſublatis enim, imo factis per impoſſibile impoſſibilibus reliquis veritatibus, & obiectis, æque eſſet verum: ſed Raphaelem eſſe in ſe, & per ſe eſt abſolutè cognoſcibile à ſua potentia: ergo & negatio Antichriſti (nem eſt de carentiis reliquis rerum) eſt in ſe, & per ſe cognoſcibilis à ſua potentia. Tum ſic: ſed potentia intellectiua Dei eſt potentia cognoſcitiua omnis cognoſcibilis, & verè (vtpote infinite cognoſcitiua) atque de carentiis rerum, vt in ſe ſunt ſpecialiter probauimus conclus. 1. ergo carentiæ rerum in ſe, & per ſe ſunt cognoſcibiles à Deo, imo, & ita cognoſcuntur cum diuina infinita mens determinata ſit ad cognoſcendum de facto quidquid cognoſcibile eſt omni modo, quo eſt cognoſcibile.

7. Probatur vlterius ſecundo. Quia ſcientia, & cognitio Dei eſt actualis, quatenus de ſe eſt omniſcientia, & cognitio omnium cognoſcibilium, ſolumque opus habet, vt extrinſeca, in quouis ſtatu, cognoſcibilia cognoſcantur, cognitaque denominentur, eorum in illo ſtatu appoſitione, vt ſæpè diximus, non ſecus atque, vt omnipotentia Petri poſſibilis, aut exiſtentis potentia denominetur, ſola Petri extrinſeca poſſibilitate, aut exiſtentia opus habet: ergo nullo alio medio, & determinatiuo ex parte obiecti opus habet vt cognitio carentiæ cuiuſuis, adhuc quoad denominationem Dei cognitio ſit, quam eius in ſtatu, ſiue poſſibilitatis, ſiue exiſtentiæ ſuo modo poſitiuæ; quandoquidem ea carentia ſecundum ſe vera eſt, & ſine fictione cognoſcibilis, & actu cognita à Deo. Probatur tertio concluſio. Quia pono dari (vt poſſe ſuppono ex libertate contradictionis diuina quam contouerſi. 4. aſſtruam) negationem, ſeu carentiam rei e ſola ſuſpenſione diuini decreti quin adſit efficax nolitio exiſtentiæ rei illius decreto de rei exiſtentia contraria. Tunc quidem nullum eſt medium, aut determinatiuum ex parte obiecti ad illam negationem rei à Deo cognoſcendam; & tamen à Deo cognoſcitur: ergo in ſe ac per ſeipſam à Deo cognoſcetur. Conſequentia eſt legitima. Antecedens probo: quia non adeſt efficax nolitio exiſtentiæ rei illius. Vel ergo cognoſcitur in mera ſuſpenſione decreti de rei exiſtentia vel non? ſi hoc poſtremum: nihil aliud eſt, in quo, aut per quod Deus ex parte obiecti, ſiue obiectiue determinetur ad carentiam illam cognoſcendam. Si primum: ergo cognoſcit Deus ſuſpenſionem liberam puram ſui decreti de rei exiſtentia: cum determinatiuum, ſeu determinans medium obiectiue ad alterius cognitionem debeat cognoſci, ac præcognoſci. De hac reuit quæſtio, an in ſe, vel in alio medio determinante à Deo cognoſcatur? aliud medium determinans non apparet, cum ſola voluntas Dei indifferens, ac libera in actu primo libertate contradictionis præcedat: in qua proinde repugnat cognoſci ſuſpenſionem decreti, ad quam indifferens voluntas Dei eſt, ac non determinata, & cum qua non magis connectitur, quam cum illi contradictorie oppoſito decreto. Si autem pura illa ſuſpenſio decreti de rei exiſtentia in ſe, & per ſeipſam, etſi nihil purum, ſeu carentia mera ſit, à Deo cognoſcatur: reliquæ omnes carentiæ, etſi purum nihil ſint, in ſe & per ſeipſas cognoſci à Deo cuincemus.

8. Sed dices: memoria nos aperte cadere, cum dicimus, nihil aliud ab enumeratis eſſe, vt decreti carentia, reiue negatio à Deo cognoſcatur; liquidem media neceſſaria, in quibus, ſeu, per quæ carentiæ à Deo cognoſci debeant habitus illi oppoſitos eſſe, ſeu res, quæ remouent, dicebamus. Verum huius ſolutionis impugnatio quarta, & efficax concluſionis probatio ſit. Etenim negatio per id quod remouet à rebus nequit tanquam per medium cognoſci, niſi forte, vt Recentiores putant, cum illud comprehenſiuè cognoſcitur: ergo id quod negatione remouetur, non eſt medium, per quod, ſeu, in quo neceſſario negatio cognoſcatur: quare in ſeipſa cognoſci à Deo poterit: eito poſſit cognitione comprehenſiua rei in illo, quod remouet cognoſci (de quo modo non diſputo, ſed poſtea.) Aliud eſt enim, poſſe cognoſci in alio; aliud non poſſe in ſe, ſeu neceſſario debere cognoſci in alio, vt patet. Antecedens probo: Nam vel poteſt cognoſci negatio in re, quam remouet exiſtenti, vel poſſibili; non inexiſtenti, quia, dum negatio eius eſt, implicat rem, cuius negatio eſt, eſſe, vel exiſtere: quare exiſtens cognoſci nequit: vel in re, vt poſſibili, ſiue ſecundum ſtatum poſſibilitatis: ſic autem cum ens neceſſarium creatum ens non ſit, indifferens eſt ad exiſtendum, vel non exiſtendum, ac non magis infert negationem ſui, quam ſuam exiſtentiam: ergo nec determinat ad cognitionem ſuæ negationis: quin imo, etſi ens non neceſſarium non determinet ex ſtatu poſſibilitatis ſuam exiſtentiam, aſt ſecundum intrinſecum ſui illam concernit tantum: licet poſſibilitas negationis ſui, qua eius completur contingentia in actu primo logico, negationem actualem eius concernat. Patet: nam poſſibilitas tantum dicit in eius exiſtentia repugnantiam, ſeu contradictionem non inuolui: quod ſolum connotat eius negationem non eſſe neceſſariam, non autem eſſe poſſibilem.

***

CERTAMEN

CERTAMEN III.

Oppoſitionibus obuiatur.

1. OPpones primo contra primam concluſionem illud Ariſtotelicum ex 1. poſter. c.2. ſatis vulgare proloquium: *Quod non eſt, non ſcitur*: arqui negationes, & carentiæ rerum vere non ſunt: ergo nec ſecundum ſeipſas ſciuntur. Proloquium intelligit noſter Vazquez vniuerſim de ſcientia non entis per aſſenſum, quaſi ſolo diſſenſu cognoſci negationes poſſint: vel, vt ſolum velit Ariſtoteles ei, quod falſum apparet, ac non eſſe, vt proponitur in propoſitione obiectiua intellectum non aſſentiri; ſed diſſentiri: ſicque intellectum veri, ſeu entis per aſſenſum proſecutionem, & acceſſum; ſecundi per diſſenſum, receſſum, & fugam. Diſpliceat vtraque explicatio: prima, quia nos, vt diximus, negationi entis ſub tegumento entis, ſeu eſſe ficti aſſentimur; nec ſolum diſſentimur: vt in hac propoſitione *negatio Antichriſti eſt*. Secunda: quia, ſi ei ſolum, quod non apparet verum, diſſentimur; aſſentimur autem ei, quod verum apparet: cum modo appareat, ſitque omnino verum Antichriſtum non eſſe, & non eſſe alia omnia, quæ nunc ſuis negationibus à rebus ſemouentur, eorum negationibus aſſentiemur, non autem diſſentiemur; licet exiſtentiæ rerum, quas remouent, diſſentiamur. Vnde efficaciter ad hominem prima expoſitio euertitur per ſecundam. Facilius, germanius, vniuerſalius, ac verius proloquium intelligo. *Id, quod non eſt, non ſciri*: ac proinde id, quod negatione remouetur, quandiu negatio adeſt, nuſquam ſciri eſſe: negatio autem rei negatione ipſa non remouetur; ſed ſuo modo eſt, cum remouet poſitiuum: ac proinde cum res non cognoſcitur, quia non eſt, eius negatio cognoſcetur.

2. Oppones ſecundo: veritas, ſeu verum eſt paſſio metaphyſica entis: ergo ad conuertentiam cum illo dicetur: ergo nequit conuenire negationi: quia iam de non ente dicetur, eique, nec ſolum enti conueniet. Huius autem communis, & vera reſponſio eſt, veritatem poſitiuam, quæ ſtat in poſitiua, nec apparenti ſolum ſolliditate eſſendi (vt diximus controu. met. ac ſæpe controuerſ. de Trinit. & hic controu.1.) eſſe entis paſſionem, ac proinde ad conuertentiam cum illo dici: ſecus negatiuam veritatem non entium, ſeu carentiarum propriam. Tertio oppones ex eo quod res eſt, propoſitionem, & cognitionem eſſe veram; ex eo vero quod non eſt eſſe falſam, vt vulgo dicitur: ergo non entis vera cognitio eſſe non poteſt: ac proinde Deus, qui nihil, niſi vere cognoſcere valet, non entia non cognoſcit. Diſtinguo Antecedens: de cognitione, ſeu affirmatione poſitiua, ſeu poſitiui, vt Petrus eſt, vel eſt albus, concedo Antecedens: de negatiua nego. Hæc enim potius ex eo, quod res non eſt, eſt vera; eſſetque falſa, ſi res eſſet, vt patet. Quarto oppones: cognitionem eſſe veram repræſentationem, & ſimilitudinem poſitiuam cum obiecto cognito, quæ ad negatiuum poſitiua veré eſſe non poteſt: ac proinde neque negatio cognoſci valebit. Reſpondeo: veram poſitiuam ſimilitudinem phyſicam non poſſe eſſe ad non ens ſeu cum negatione; poſſe autem eſſe veram poſitiuam intentionalem cum negatione.

3. Quinto: Iocoſa, & puerili æquiuocatione argues: vt Deus cognoſcit carentiam rei, cognoſcit nihil: qui nihil cognoſcit, nullam habet cognitionem: ergo Deus circa carentiam rei nullam habet cognitionem: æquiuocatio eſt in vóce *nihil*, quæ verbo præpoſita negat cognitionem omnem; poſtpoſita deſignat cognitionis obiectum: præterea rigoroſe loquendo carentia vna non eſt abſolute nihil, hoc enim eſt omnium entium remotio, illa vero vnius ſolum. Inſtabis: viſus eo ſolum modo videt tenebras: ergo & intellectus etiam diuinus. Negatur conſequentia: tum, quia viſus obiectum color & lux eſt, non autem verum, & cognoſcibile in tota ſua latitudine, quod eſt intellectus obiectum, negationeſque, & carentias omnes rerum comprehendit. Reſpectu autem intellectus diuini ſpecialis alia diſparitas intercedit. Nam viſus potentia, & principium cognitionis inadæquatum eſt, quod obiecto per ſe, vel per ſpeciem actiue debet compleri: id quod negatio neque proxime, neque remotè præſtare poteſt: cum negatio actiua eſſe non poſſit. In Dei autem intellectu potentia adæquata ad cognitionem cuiuſuis obiecti eſt: quare nulla obiecti actiuitate eget; ſed ſola terminatione, ſeu extrinſeca eius poſitione, & veritate in quouis ſtatu, vt in eo cognoſcatur, ſuaque infinita ſcientia repræſentetur. Eiuſmodi autem veritatem, & cognoſcibilitatem carentiis adeſſe, aſſatim monſtratum eſt.

4. Tandem, ſi veritas, & cognoſcibilitas carentiis adeſt, erunt intra ſphæram obiectiuum intellectus creati: ergo vt in ſe ſunt, poterunt ab intellectu creato videri, nec ſolum per ſpecies alienas; ſed per proprias a Deo ſaltem immiſſas. Inde enim Deum videri poſſe ab intellectu creato per ſpeciem propriam, & vt in ſe eſt; nec ſolum abſtractiuè communiter probatur: quia, verum, & cognoſcibile cum ſit, ab illoque proinde naturaliter abſtractiuè cognoſcatur, nequit non abſolute poſſe ab illo intuitiue, & per ſpeciem propriam videri. At implicat videri, & per ſpecies proprias ab intellectu creato ſecundum ſe ſumptas carentias rerum: ergo & habere veritatem, & cognoſcibilitatem. Minor ſuadetur: quia vt videatur, per ſpecies proprias debet videri, vt eſt in ſe, atque habere eſſe obiectiue in mente cognoſcentis; implicat videri vt eſt in ſe quod nuſquam eſt: habereque eſſe obiectiuè quod nullum habet eſſe. Hoc argumentum (quod minori doctrinarum ſumptu in mente Dei efformaretur) æquiuocationis fallacia laborat: illud quippe, *vt eſt* cognitionis intuitiuæ non ſignificat vniuerſum eſſe poſitiuum, & abſolutè tale; ſed vel poſitiuum, vel negatiuum; atque excluditur cognoſci ad modum alterius, atque aliter quam ſuo modo ſit, ſiue poſitiue, ſi poſitiuum obiectum ſit, ſiue negatiuè, ſi negatiuum: quo pacto à Deo carentia videtur eſſe nihil, ſeu non eſſe aliquid rei, cuius carentia eſt: ſicque caſu, quod Deus ſpeciem propriam carentiæ intellectui creato infunderet, ab eo videretur.

5. Contra ſecundam concluſionem oppones. Non entia nequeunt eſſe obiecta motiua: arqui quidquid cognoſcitur in ſe obiectum motiuum ſuæ cognitionis eſſe debet: ergo non cognoſcitur in ſe à Deo. Abſolutè diſtinguitur Maior communiter: de motione phyſica conceditur, de intentionali negatur. Licet enim nequeant non entia mouere phyſicè potentiam producendo in illa, vel ſui ſpeciem, vel partialiter cognitionem; poſſunt autem, inquiunt, mouere intentionaliter determinando ſua veritate, & cognoſcibilitate intellectum Dei, vt in ipſa feratur. Similiterque diſtinguitur Minor, & negatur conſequentia: vnde ad inſtantiam quæ fieri poſſet, quod non entia non ſpecificent diuinam cognitionem, vt deberent, ſi in ſe cognoſcerentur, negant illam non ſpecificare. Ego verò Maiorem plane admitto iuxta veroſimiliorem mihi doctrinam ſupra traditam: quia intellectio diuina è ſuo primario obiecto, & adæquato ſpecificatiuo Deo infinita, atque omniſcientia euadit: determinataque eſt non ſolum ad repræſentandum per acceſſuram repræſentationem, ſed repræſentatio actualis cuiuſuis veri, & omnium, quæ occurrerint in quocumque ſtatu cognoſcibilitatis, & veritatis, quin ei aliquid formale, & intrinſecum repræſentationis actualis addatur, vt ſæpe diximus: vnde eis obiectis nec determinari poteſt, nec ſpecificari, cum vtrumque adhuc reſpectu illorum antecedenter habeat. Sed Minor de motione phyſica per ſpeciei, vel cognitionis ſuæ phyſicam productionem adhuc reſpectu intellectus creati falſa eſt omnino propoſitio: nam cognoſci in alio ad ſolam obiectiuam determinationè ſpectat, qua ex præcognito aliquo mens in alterius ducitur cognitionem: quo modo ſpecies obiecti non mouet, ac proinde neque efficit, quo minus ob illam obiectum in ſe videatur, ac non in alio, vt patet in viſione coloris, & beatifica creati intellectus.

6. Oppones rurſus contra eandem concluſionem illud ſatis ad rem hanc vulgare Dionyſ. 7. de diuin. nom. ſub med. *Non quod per ſpeciem ſingula conſideret: ſed vno cauſa complexu omnia ſciat, & continent: quemadmodum etiam lux per cauſam in ſe tenebrarum notitiam anticipatam, & informatam habet, quod non aliundè,*

aliunde, quam ex luce tenebras nouit: quæ ita contra nos, & pro aduerſarius interpretatur S. Thom. 1. p. quæſt. 14. a. 10. corp. *Sic autem eſt cognoſcibile vnumquodque, ſecundum quod eſt: vnde, cum hoc ſit eſſe malo, quod eſt priuatio boni, per hoc ipſum quod Deus cognoſcit bona, cognoſcit etiam mala: ſicut per lucem cognoſcuntur tenebræ. Vnde dicit Dionyſ. 7. c. de div. nom. quod Deus per ſemetipſum tenebrarum accipit viſionem, non aliunde videns tenebras, quam à lumine.* Ad 4. vero ſubdit: *Malum non eſt per ſe cognoſcibile: quia de ratione mali eſt, quod ſit priuatio boni: & ſic nec definiri poteſt, niſi per bonum.* Reſpondetur (quod ad præſens attinet) hiſce tribus: aliud eſſe cognoſci aliquid neceſſario in alio, ſeu per aliud tanquam per medium præcognitum; aliud cognoſci per aliud tanquam per terminum. Primum obeſt quominus, quod ita in alio, ſeu per aliud neceſſario cognoſcitur, cognoſcatur in ſe; ſecus ſecundum: relatiua enim omnia, ſeu relationes in ſe, & per ſe cognoſcuntur, & tamen neceſſario per ſuos terminos cognoſcuntur: non tamen per illos præcognitos; ſed ſimul cognitos, vt de relatiuis aiebat Ariſtoteles *eſſe ſimul cognitione*. Hoc modo ſolum docent Dionyſ. & S. Thom. cognoſci priuationes, ſeu non entia per entia, quæ remouent, tanquam per terminos, vt poſtremis verbis expreſſit S. Thom. non autem per illa, tanquam per media, quod ſolum ſecundæ noſtræ concluſioni poterat aduerſari. Reliqua quæ in textu Dionyſij ad alias quæſtiones ſpectantia continentur ſuis locis, vel expoſita ſunt, vel poſtea ſuis locis exponentur.

7. Diſputatur ſeorſim, & à S. Thom. & ab aliis an Deus cognoſcat mala? atque in S. Thom. etſi titulus diuerſus ſit de ſcientia diuina non entium, & ſcientia diuina malorum: tamen ſub extremo hoc titulo de negationibus, & carentiis rerum agit, de quibus nos in præſenti, vt legenti patebit, in priori enim titulo de cognitione Dei erga poſſibilia, quæ non exiſtunt, ſolummodo agit, non autem de illius non exiſtentia, ſiue remotione. Mala igitur triplicis generis ſunt, vel phyſica, & metaphyſica, quæ phyſicam, vel metaphyſicam rerum bonitatem remouent, vocaturque malum naturæ, quia rebus, quibus natura conſtat, diſconuenit, quibus etiam poſitiua aliqua incommodant, vt aquæ calor: vel moralia, ſeu culpæ, cuiuſmodi ſolum ſunt mala peccata; vel pœnæ; & de tertio genere mali, hæc eadem omnino mala quæ primi generis ſunt: addito ſolum quod in pœnam delicti immittantur. Secundi generis mala ſunt peccata, ſiue in priuatiuo omnia, ſiue in poſitiuo, quæ commiſſionis ſunt, conſiſtant. Atque hæc poſſe etiam mala pœnæ eſſe Recentiores Murciani cenſent: ego vero cum ex nullo fine amari poſſe à Deo peccata videam, pœnamque omnem ab infligente illam amari debere, de eorum permiſſione ſolum malum pœnæ poſſe eſſe iudico: non autem peccata ipſa, ſi proprie, & rigore ſcholaſtico loquamur. Hæc autem omnia malorum genera, eorumque individua ſingula ſecundum ſe à Deo cognoſci fide ſanctum eſt. De malis phyſicis, ſeu naturæ ex illo Sap. 8. *Monſtra ſcit antequam fiant*: De moralibus ex Amos 5. *Cognoui ſcelera veſtra*. De malis pœnæ ex Amos 3. *Si eſt malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus*, atque adeo cognouerit. Ratione autem, ſecundum ſe ea omnia, & in ſe à Deo cognoſci probant omnia, quæ à quæſt. 2. huc uſque diximus. Cum enim ea omnia mala vel poſitiuis entitatibus, vel earum negationibus conſtent, atque poſitiua omnia, eorumque negationes & carentias ſecundum ſe, & in ſe vnumquodque cognoſci à Deo oſtenderimus: & mala triplicis illius generis ſecundum ſe, & in ſe cognoſci à Deo, certiſſimum eſt. Deinde in ipſis generale illud argumentum ſæpè efformatum euidenter inſtauratur: quia ea omnia, & ſingula ſecundum ſe, & in ſe veritatem, & cognoſcibilitatem habent: quare omniſcium Deum nequeunt latere.

***

QVÆSTIO V.

An impoſſibilia, & chimæras, ſiue negationes poſſibilitatis cognoſcat Deus? vbi de cognitione diuina entium rationis.

DIXIMVS diſputationis præfatione, negationes, ſeu carentias communiter diuidi in carentias rerum, quæ eſſe poſſunt, ac proinde contingentes, & in carentias earum, quæ eſſe non poſſunt, ac proinde neceſſarias. De primis q. proxima diximus; de ſecundis in hac ſeorſim dicemus: etſi enim indiſcriminatim ac ſimul, quaſi de vna, eademque difficultate vulgo diſputetur, tamen eſt in vtraque quæſtione valde diuerſa difficultas, ita vt primo admiſſo, negari poſſit magno fundamento ſecundum, vt ex dicendis patebit.

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ expenduntur.

1. TOtidem ferè ſunt in quæſtione præſenti, quot in proxima ſententiæ fuere: quia eadem vtraque, atque vtriuſque difficultas æſtimatur. Enricus, Canar. 1. p. qu. 28. a. 2. d. 3. dub. 1. Molina ibidem d. 3. conclu. 4. docere dicuntur, impoſſibilia, & chimæras, ſeu neceſſarias negationes cognoſci à Deo, quatenus quadam rationis entitate induuntur, non autem ſecundum ſe ſumptas: quemadmodum de negationibus omnibus, etiam rerum creatarum, quæ nunquam erunt, docuiſſe iidem referuntur, ac inſuper Valentia, & Fonſeca, de quibus ſupra. Sed certe ſicut de Valentia, & Fonſeca diximus, nil tale Molina docet loco citato, neque verbum ea de re; ſed ſolum de diſtinctione formali metaphyſica ex parte obiecti vnius attributi ab alio, tam reſpectu intellectus creati, quam diuini. Canarienſis vero ſententiam ex loco citato refert ibidem, quæ tota circa idem punctum eſt, nihilque de præſenti agit; licet vterque Deum entia rationis, quæ creatus intellectus in diſtinguendis attributis confingit, cognoſci à Deo aſſerat: ex qua doctrina, & ea etiam, quæ, dum negationes chimærarum cogitamus compingimus, à Deo cognoſci conſequens eſt. Sed de hoc nulla hic eſt quæſtio; ſed an negationes poſſibilitatis chimærarum ſecundum ſeipſas, &, vt vere, ac non fictione noſtra ſunt (ſi certe ſuo negatiuo modo ſint) Deus intueatur. Idcirco in hac ſententia refutanda hoſtem, quem impetamus, non habemus, cum nullus exploratus eius patronus adſit. Cæterum, ſi vt dixi, ſub regumento illo rationis vera negatio chimæræ latet, ſatis conſtans ex dictis eſt, eam ſecundum ſe, atque in ſe videri à Deo.

2. Secunda ſententia ſit: Non poſſe à Deo videri vlla ratione, quia poſitiuum aliquid impoſſibile, & chimæra vere non eſt; ſed negatiuum: quare neque verum, & cognoſcibile, atque adeo ſolum cognoſci à Deo negatiue quatenus chimæram, quam à poſſibilitate remouet, non cognoſcit, vt proxima quæſt. de negationibus rerum poſſibilium certam. 1. in prima ſententia referebamus; cuius fundamenta omnia diiecimus certam. 2 & 3. eius impugnationibus, & ſolutionibus fundamentorum refferendis idcirco abſtinemus, cum facile omnia ea à quolibet tranſferri huc poſſint. Tertia ſententia eſſe poteſt, quam in ſimili de negationibus poſſibilium non exiſtentium certam. 1. citato ſecundo loco retulimus, ſcilicet: cognoſci negationes impoſſibilium, de quibus hic agitur, à Deo ſolum quatenus cognoſcit ſe poſſibilia, quæ remouent, non videre. Hæc et am ſententia ad rem præſentem eis rationibus confutanda eſt, eiſque ſolutio

ſolutionibus à fundamentis eruenda, quibus ſimilem ibi confut: animus atque radicitus conuulſimus, nihilque præterea hic erit agendum.

3. Quarta ſententia ſit, quam ex recitata, tanquam Soarij, certam. 1. citato num. 6. primus excogitauit magnus meus magiſter Didacus Daza manuſcripto de ſcientia, tanto ſubtilis, ſolidique ingenij ſui acumine, vt me, non ſolum tanti Doctoris, & Magiſtri authoritate, & obſeruantia, ſed rationis etiam pondere traxerit, triginta que & quinque totos annos tenuerit. Negabat ergo ſuppoſitum quæſtionis nempe impoſſibilium, ſeu chimæratum negationes dari: ac proinde neque a Deo ſecundum ſe cognoſci, cum ſecundum ſe vere non ſit; ſed ſolum eorum fundamenta, ſcilicet homo, & equus v.g. quorum vterque adæquate poſitiuum quid ſunt, quin negatiuum aliquid re ipſa inuoluant, vt vel homo non ſit equus, vel equus non ſit homo: ac proinde Deus, qui res, vt ſunt, intuetur, cognoſcendo hominem, & equum, cognoſcit, vnam non eſſe alium, quin negatiuum adhuc, ſiue negationem ad id neceſſario cognoſcat; licet, quia à nobis negatio concipitur, eam etiam, quam nos concipimus, & fingimus, percipiat: in ordine tamen ad noſtram cognitionem. Quod autem vera negatio chimæræ, ſeu impoſſibilis non ſit, ſed conficta probat ſatis acute: quia impoſſibile neque eſt actu, neque potentia: ergo nequit eſſe vera illius negatio, ſeu remotio. Patet: quia, quod ſeipſo remotum ab omni vero ſtatu rerum eſt, nequit vere per aliud remoueri: ergo illius ſolidam poteſt facta per rationem noſtram negatio, atque remotio.

4. Dices, remoueri poſſibilitatem identitatis, quæ prædicaris chimæræ, homini ſcilicet, & equo poſſet aduenire. Contra primò: quia, cum poſſibilitas à re poſſibili re ipſa non differat, vt contra. metaph. demonſtrauimus, idem eſt rem eſſe impoſſibilem, atque ipſam poſſibilitatem re ipſa eſſe impoſſibilem. Secundo, vel hæc poſſibilitas poteſt re ipſa aduenire identitati hominis & equi in vero priori aliquo, vel ſecus. Si poſtremum: ergo in omni priori reali, & vero impoſſibile hoc (& idem eſt de cæteris) de ſe eſt impoſſibile: ac proinde negatio, ſeu remotio illius poſſibilitatis reuera, ac non ficte nuſquam eſſe poteſt. Vbi enim habitus omnino, & pro omni vero ſigno reali impoſſibilis eſt, omnino etiam, & pro omni ſigno reali eius negatio, & remotio eſt impoſſibilis. Si autem admittas primum: nempe in aliquo vero, & reali priori poſſe impoſſibile accipere poſſibilitatem, vere pro illo priori, & ſigno, poterit eiuſmodi potentia ad actum pro poſteriori aliquo ſigno vero, & reali re ipſa reduci: ac proinde identitas hominis, & equi, cuiuſuſque alterius chimæræ: ac proinde chimæræ omnes erunt poſſibiles quod repugnat: cum impoſſibili æque poſſibilitas, atque exiſtentia omnis repugnet. ſe igitur ipſis omnino, & pro omni ſigno impoſſibilia remota à poſſibilitate ipſa ſunt: ac proinde implicat dari impoſſibilium veram, & realem remotionem, ſeu negationem: quare eorum negatio vera non eſt, & quæ à Deo ſecundum ſe cognoſcatur; ſed, vt noſtris mentibus negatiuo modo explicatur.

5. Recentiores Complutenſes reſpondent: negationem poſſibilitatis impoſſibilium non ſupponere poſſibilitatem aliquam eorum, quam remoueant, ſicut negatio exiſtentiæ rei poſſibilis ſupponit rei poſſibilitatem. Dicit enim ita illam remouere, vt res eſſe poſſit: conuenire autem in eo vtramque docet: quod, ſicut ſi negatio exiſtentiæ non eſſet, Petrus v.g. exiſteret; ita ſi negatio poſſibilitatis chimæræ, v.g. hominis equi, non eſſet, homo equus eſſet poſſibilis. Doctrina quidem horum Recentium vera eſt, ſed, quæ, ni magis explicetur, argumentis factis non ſatisfacit: etenim, ſi eiuſmodi chimæra homo, & equus, eorumque identitas poſitiuum quid, adhuc potentia ſit, quomodo eius negatio vera eſſe poteſt, quæ nonniſi poſitiui, quod remoueat, natura, & eſſentia poteſt eſſe, vt per ſe notum eſt? Altius ergo penſanda res eſt, vt difficultas propoſita plenè expediatur.

CERTAMEN II.

Deus cognoſcit ſecundum ſe, & in ſe negationes poſſibilitatis, ſeu neceſſarias negationes impoſſibilium.

1. CONcluſio prima præfixi tituli eſt: Deum cognoſcere negationes neceſſarias impoſſibilium, & chimæratum, v.g. hominem non eſſe equum ſecundum ſe ſumptas: nec ſolum quatenus cognoſcit hominem, & equum, ſed quatenus cognoſcit negationem identitatis neceſſariam inter hominem & equum. Suffragantur omnes præter meum citatum Præceptorem: nec Soarez diſſentit, ſolum enim negat, vt eiuſmodi negationes à Deo cognoſcantur, opus eſſe, vt eas Deus tanquam quid poſitiuum, ſiue ſub tegumento entis rationis cognoſcat, vt vidimus, qu. proxima certam. 1. quin perfectiſſimam earum cognitionem in ipſas ſecundum ſe ſumptas tendere contra primam ſententiam à nobis recitatam hic cert. 1. num. 1. expreſſis verbis recitatis docet. Ratioque eſt manifeſta: quia verum eſt ex parte obiecti, hominem non eſſe equum ſiue non eſſe eorum identitatem, non ſolum actualiter, ſed neque poſſibiliter: ergo vera eſt negatio poſſibilitatis identitatis hominis & equi, adeoque neceſſaria, vt non poſſit poſitiua poſſibilitate auferri. Inſuper eſt diuerſa à poſſibilitate, ſeu entitate poſitiua hominis, & equi: quia negatio nequit poſitiuo alicui identificari: ergo ab omniſcio Deo ea negatio ſecundum ſe, nec ſolum, quatenus homo, & equus ab illo cognoſcuntur, intelligetur.

2. Dico ſecundò: eiuſmodi negationes poſſibilitatis chimæratum non ſolum ſecundum ſe, ſed in ſe à Deo cognoſcuntur: eſto modò, cognoſcantur etiam in alio: eſt æquè ac prima communis concluſio. Probatur: quia quidquid in ſe habet veritatem, & cognoſcibilitatem poteſt obiectiue determinare (licet nequeat determinare effectiue) ſuam potentiam ad ſui cognitionem: quin egeat determinatiuo alio, vt cognoſcatur: id quod apertius eſt in Deo, cuius intellectum, ſeu potius cognitionem nullum extrinſecum obiectum aliter determinat ad cognitionem ſui, quam extrinſecæ ſuæ veritatis poſitione in aliquo ſtatu ex his, in quibus cognoſci poteſt: quia ex ſe Deus ad omnia obiecta extrinſeca cognoſcenda determinatus eſt, imo eſt determinata omnium extrinſecorum cognitio exercite, & repræſentatio actualis de ſe, vt ſæpius diximus. Hæc verò de negationibus chimæratum, tam ſecundum ſtatum poſſibilitatis, quam exiſtentiæ ita intelligenda ſunt: quemadmodum de Deo docebamus, d. 3. qu. 3. certam. 1. num. 4. vbi oſtendimus, nuſquam eſſe, cognoſciue à ſe ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ, quæ nullatenus in Deo eſt diuerſa ab ſtatu exiſtentis actu, & exercite à ſe, ſiue neceſſariæ ſuæ exiſtentiæ: vbi etiam quidquid hic in oppoſitum obiici poſſet, ſatis diluimus. Quod ſuo modo de negatione à ſe, & neceſſaria chimæratum actu, & exercite tali eſt etiam verum.

3. Oppoſita Magiſtri noſtri argumenta ſolum euincunt impoſſibilia, & chimæras per diſtinctas ab ipſis negationes veras, neque ab exiſtentia, neque à poſſibilitate remoueri, cum ſeipſis ab vtroque ſtatu remotæ ſint; non autem ſeipſis, atque indiſtinctis à ſuo, quali quali, eſſe ab vtroque non remoueri; ſe quippe; & è conceptu ſuo impoſſibilia ſunt, atque à poſſibilitate remota (vt ille in ſuis argumentis ſupponit) non ſecus atque poſſibilia ſeipſis poſſibilia intrinſeca poſſibilitate ſunt, quin ſuperaddito repugnantiæ excluſiuo opus habeant: ſic igitur repugnantia, & impoſſibilitas intrinſeca chimæratum omnium ſuperaddito aliquo opus non habet, vt poſſibilitatem, ſeu non repugnantiam excludat. Si ergo ſeipſis homo equus, ſeu idem cum equo, reliquæque chimæræ in ſe, ac ſecundum ſe remotæ à poſſibilitate, & citius ab exiſtentia rerum ſunt, negatiuum quid, ſeu puræ negationes veræ ſunt, atque obiecta vera, nec ficta, niſi caſu, quo, vt entia cogitentur: ac proinde conſtat, verum eſſe quæſtionis huius

ſupp oſitum: vereque à Deo chimæras. & cognoſcibiles, & cognitas eſſe.

4. Sed quid inquies hæ impoſſibilibus intrinſecæ negationes remouent, cum equi, & hominis, ſeu hominem, equum ab exiſtentia, & poſſibilitate etiam, formaliter propellunt? Nam veræ priuationes, ſeu negationes, nonniſi veri poſitiui habitus ſunt: cum tamen exiſtentia, & poſſibilitas poſitiua, ac veræ chimeræ nullius eſſe poſſit, vt Magiſter noſter arguebat. Sed rogabo te: quam impoſſibilitatem, repugnantiam, ſeu neceſſariam negationem exiſtentiæ remoueat poſſibilitas intrinſeca rebus poſſibilibus? Atque enim negatio per poſitiuum amouetur, atque poſitiuum per negationem remouetur: & tamen nulla impoſſibilitas, repugnantia, negatiue neceſſaria poſſibilibus poteſt accidere. Quod nunc reſponderis, a contrario quæſtioni tuæ ſatisfacet. Secundo Deus, qui à ſe ens, & exiſtens eſt, atque inde ens neceſſarium demonſtratur, ita eſt, vt nec poſſit non eſſe. Rogo: quodnam non eſſe eſſe non poteſt: An non eſſe ſuum. hæc quidem negatio non eſſenæ, eſt non eſſendi chimærici in Deo; & tam en vero poſitiuo prædicato Dei remouetur. Cur ergo non & vera negatione chimeræ impoſſibili remoueatur poſſibilitas? Reſpondeo: ergo contradictoria extrema poſſibilitatis, & impoſſibilitatis, nec poſſibilitatem, nec impoſſibilitatem eorum, à quibus oppoſitum contradictorium remouent, veram ſupponere, quod remouentium, vt alterutrum extremum verum ſit, alterum debere eſſe impoſſibile: quia alias illud formaliter non remouerent iuxta ſtatam contradictoriorum legem, & naturam. Non ſecus atque negatio exiſtentiæ ex ea lege nihil exiſtentiæ in rebus reliquit, neque exiſtentia aliquid negationis exiſtentiæ.

5. Obiiciunt ſibi Recentiores Complutenſes: Impoſſibilitatis eſſentia in eo eſt, quod ſi, quod impoſſibile eſt, exiſtat, duo exiſtent contradictoria: ſiue, ſi exiſtat identitas hominis, & equi duo contradictoria exiſtent: ergo, vt Deus impoſſibilitatem, ſeu negationem poſſibilitatis chimæratum, v.g. identitatis hominis, & equi, cognoſcat, illam hypotheſim cognoſcet. Antecedens eſt certum, atque ab oppoſito probatur: quia poſſibilitas rei in horum, & communi ſententia, nihil aliud eſſentialiter eſt, quam, quod ſi res poſſibilis exiſtat, non exiſtent duo contradictoria. Conſequentia eſt legitima, & euidens: ſiquidem veritas conditionata cognoſci nequit, hypotheſi ignota. Inde vero infertur, Deum independenter ab intellectu humano, atque vt impoſſibilia, ſeu negationes poſſibilitatis chimæratum cognoſcat cognoſcere, ac facere entia rationis. Reſpondent ſibi Recentiores cognoſcere de ſe entia rationis ex infinitate mentis, & imperfectione modi cognoſcendi imperfectum quid, Deoque indignum eſſe; ait ex neceſſitate cognoſcendi veritatem aliquam aliter incognoſcibilem ſummæ, atque infinitæ mentis, & cognitionis perfectionem eſſe, quæ eam etiam cognoſcere debet, ſaltem apprehenſiue, ne verum aliquid ignoret.

6. Laudo ſolutionis doctrinam, iuxta quam ſtatim nonnulla ſtatuam, ſed tamen doctrinam de eſſentia poſſibilitatis, & impoſſibilitatis ſatis communem, quam ſolutio ſupponit, probare nunquam potui, quin eam ſatis multis confutauit controu. met. vbi de conceptu impoſſibilitatis chimærarum, & poſſibilitatis rerum fuſè diſputaui. Ad rem autem præſentem falſum omnino eſt, impoſſibilia, & chimæras; ſine negationem poſſibilitatis identitatis hominis, & equi in ea conditionata veritate conſiſtere: ac proinde neque aliter cognoſci à Deo poſſe. Etenim impoſſibilitatis conceptus eſſentialis eſt conceptus negationis neceſſariæ, in quo nulla veritas conditionata eſt: quemadmodum neque in ente neceſſario Deo, qua ente neceſſario, vlla conditionata veritas eſt, imo, vt citato loco dicebam, quemadmodum ratio entis neceſſarij in Deo poſterior metaphyſicè eſt prædicato entis à ſe, ex quo metaphyſicè à priori demonſtratur, ac proinde in eſſentiam metaphyſicam Dei non ingreditur, ita neque ratio negationis neceſſariæ eſſentia impoſſibilitatis eſt; ſed quid metaphyſicè eſſentiam metaphyſicam impoſſibilitatis conſequens, quæ in præciſo conceptu negationis à ſe conſtituitur: in hoc autem nihil conditionatum inuoluitur; ſed totum eſt abſolutum. Verum eſt ex eo conceptu negationis neceſſariæ eſſentiam metaphyſicam impoſſibilitatis metaphyſicè, conſequenter induci etiam illam veritatem conditionatam, ſi exiſtat impoſſibile aliquod, ſiue chimæra exiſtet contradictorium: non quidem, vt plures æſtimant, quia in impoſſibili verumque contradictionis extremum claudatur; ſed, quia negatio neceſſaria inuoluitur: cui hypotheſis exiſtentiæ rei impoſſibilis contradicit: ac proinde ea purificata hypotheſi, poſitaque in ſtatu abſoluto eſſet abſoluta contradictio: quare & eam cognoſci à Deo debere de ſe, & directè nec ſolum quatenus ab intellectu creato concipitur, vt iam dicam.

CERTAMEN III.

Cognitio, & efficientia diuina entium rationis diſcutitur.

1. IN quæſtione de cognitione, & effectione entium rationis à Deo, tribuenda ipſi ſit necne? Dico primò: Deus directè cognoſcit de ſe entia rationis, nec ſolum indirectè, quatenus cognoſcit creatas cognitiones, quæ illud repræſentant, atque effingunt. Probatur primo concluſio ratione facta cert. 2. num. 5. quia, vt cognoſcat, atque aſſentiatur prædictæ veritati conditionatæ, *Si exiſteret chimæra, aut homo identificatus cum equo, exiſteret duplex contradictorium*, oportet cognoſci, & apprehendi identitatem hominis, & equi, vt dicebamus, de ſeque notum eſt: Secundò: quia, vt hoc iudicium abſolutum de ſe, & directè efformet: *homo non eſt equus*: oportet etiam, vt identitas hominis & equi ſignificata per copulam, quæ negatur, à Deo etiam apprehendatur: neque enim negari poteſt, à ſano homine adhuc, quod ignoratur: aſt identitas hominis, & equi ficta ſolum, & per rationem eſt: ergo de ſe & directè cognoſcitur à Deo. Dices, identitatem, quæ in vtraque cognitione à Deo cognoſcitur, eſſe identitatem veram ſub conceptu communi veræ, & poſſibilis identitatis, quæ quidem ſolum eo iudicio remouetur: non ficta, qua per rationem homo, & equus idem ſint: ac proinde nihil rationis à Deo apprehendi, vt vtrumque iudicium efformet. Sed contra: quia cognoſcit identitatem contractam ad identitatem hominis, & equi in particulari, ipſiſue applicatam, quomodo nequit non ex parte obiecti ens rationis intercedere: cum autem eam videat ens rationis meræ, quod abſolutè non eſt, eſſe abſolutè inter extrema illa *homo*, & *equus*, negat ſi dicas inde inferri Deum entia rationis facere, nihil abſurdi infertur, vt conſtabit ex concl. 3.

2. Dico ſecundò, Deum cognoſcere entia rationis indirectè: quatenus cognoſcendo cognitiones creatas, quæ illud contingunt facta à creaturis contemplatur. Hæc concluſio, licet præcedenti certior non ſit, eſt tamen inter Doctores communior. Probatur facilè: quia Deus cognoſcit cognitionem, qua efformatur à me chimera: ergo cognoſcit chimeram. Probatur conſequentia: quia efformatur à me chimera, v.g. homo, equus cognitione chimeræ, qua intrinſecè, & eſſentialiter cognitio, & repræſentatio formalis, realis intentionalis chimeræ eſt: atqui nequit cognoſci repræſentatio, qua talis ſine repræſentato: ergo nec cognitio, ſeu repræſentatio chimeræ quin cognoſcatur ſimul chimera. Minor conſtat ex generali communi doctrina de relatiuis ab Ariſtotele, quod relatiua, præſertim eſſentialiter connexa cum termino ſimul cognitione, atque cum illo, ac non aliter cognoſci debeant. Dices inferri inde dependentiam creatæ cognitionis realis, & veræ ab ente rationis, à quo implicat pendere realem, & veram entitatem: atque inſuper mutua cauſalitas vera inter ens rationis & cognitionem, qua cauſatur. Reſpondetur: dependentiam cognitionis ab ente rationis tanquam à cauſa vera, & reali admittendam non eſſe: ea enim eſt, quæ implicat; tanquam à termino, cuius effectio cognitio eſt, & à poſteriori, verè dari: ad id enim non requiritur verus, & realis influxus entis rationis in ipſam: quare neque quod habeat eſſe pro priori aliquo independenter ab ipſa: id quod eſſentiæ entis rationis repugnat, vt patet. Vt autem terminus cognitionis

gnitionis sit, sat est, quod repræsentari per illam queat. Vnde constat, non esse mutuam causalitatem intentam, magis, quam inter actionem physicam, eiusque terminum, seu effectum.

3. Dico tertiò: entia rationis, non solum vt actu cognita ab intellectu creato; sed etiam vt possibilia extrinsecè, & factibilia ab intellectu creato cognoscit Deus, secus vt possibilia intrinsecè negatiue, bene autem præcisiue. Prima conclusionis pars probatur facile ex dictis conclusione 2. quia cognoscit possibilem cogitationem entis rationis, quæ facto impossibili suo modo, seu incognoscibili per ipsam enti rationis repugnaret: ac proinde, vt possibilis, non cognosceretur a Deo, quin Deus decipereturr, quod repugnat. Secundò: quia Deus videt veram potentiam intellectus creati ad fabricanda entia rationis: quare & ea videt ab illo esse factibilia, ac proinde extrinsecè suo modo possibilia. Secunda conclusionis pars videtur difficilior; sed, me iudice, facilius probatur: quia, cum totum intrinsecum esse actuale entis rationis sit cognosci, nequit à Deo cognosci, vt factibile ab intellectu creato; quin a Deo cognoscatur, atque esse actuale recipiat intrinsecè: ac proinde nequit cognosci à Deo non existens. quod ipsum erit, si à quouis intellectu creato, vt factibile cogitetur: quæuis enim mens entium omnium rationis causa adæquata est existentiæ intrinsecæ eorum, quam non aliter tribuit, quàm ea cogitando: quare respectu cogitantis eorum aliquod non est possibile præcisiue adhuc; sed existens, & factum; licet respectu non cogitantis possibile extrinsecè, & factibile maneat: possibile autem intrinsecè solum esse posset ens rationis, si nemo, nec Deus de illis cogitaret: quemadmodum effectus, qui a pluribus causis physicis adæquatis causari physicè posset, si ab vna fiat respectu aliarum factibilis solum, & possibilis extrinsecè erit. Respectu autem illius facta, atque absolute existens, nec solum possibilis. Cognoscetur autem ens rationis, vt possibile intrinsecè præcisiuè solum: quia conceptus possibilitatis suo modo entis rationis præcisiuè non pugnat cum eius existentia, nec falsam De illud cognoscentis cognitionem reddet.

4. Dico quartò, & vltimò: Deus entia rationis architectatur. Concluſio plures habet aduersarios; sed, vt reor, nec sententiam, nec entis rationis essentiam, & naturam, quam statuunt, penetrarunt. Sunt tamen pro nobis Valentia, Fonseca, Molina, Canar. supra citati, & alij plures, in quibus Complutenses nostri, & Murciani recentiores. Est facilis probatu: quia Deus cum, vt cognoscat nostras cognitiones entium rationis, tum, vt cognoscat modum, quo à nobis possunt effingi, tum denique, vt cognoscat veritates plures tum in hypothesi, tum absolutas opus est chimæras, & obiecta impossibilia, ac seipsis ab omni positiuo diuersas, & amotas nosse, vt possit positiuum concipere, vt de identitate hominis, & equi ostendimus: & idem de aliis iudicium necessario erit: ergo eis omnibus existentiam tribuit obiectiuam: quo illa nil amplius, vt à cognoscente fiant, neque cognoscens, vt ea faciat, requirunt. Dices primò: si Deus ea omnia percipiat, & agat cognitione sua, ab æterno, & in æternum cognoscet, & aget infinita entia rationis, quæ omnia, cum nihil sint, tota æternitate occupatus, distentusque fuit, & erit in nihil agendo, non sine otiositatis, & inutilis occupationis nota. Respondent bene à nobis supra laudati Recentiores Complutenses, non esse inutilem, & otiosam occupationem eam, quæ, vt tot veritates necessario à Deo cognoscibiles, ne aliquam ignoret veritatem, impenditur: cum constet, eas sine apprehensione simplici entium rationis cognosci à Deo non posse.

5. Oppones: entia rationis non posse cognosci, nisi ab eo, qui res aliter, ac sunt, cognoscit: at Deus res, vt in se sunt, cognoscit, nec potest aliter cognoscere: ergo Deus nec cognoscit, nec potest entia rationis cognoscere: nedum facere. Negatur absolutè Maior, etenim, vt Deus plures veritates, vt reuera in se sunt, iudicatiuè cognoscat, oportet illum entia rationis apprehendere. Minor est vera: vnumquodque enim, vt in se est, cognoscit negationes etiam possibilitatis, & entia rationis, quæ ad iudicandum de illis debet apprehendere, atque ad cognoscendas nostras de entibus rationis cognitiones: inde verò nullatenus infertur consequentia, cum negata sit, & absolute falsa Maior. Instabis: entia rationis non esse: ergo cum cognoscuntur, esse cognoscuntur aliter ac sunt: ergo ab eo, qui obiecta, aliter ac sunt, nequit cognosci (vt Deus nequit non cognoscere) non cognoscentur. Secundò: cum nihil reuera sint, nisi cum deceptione, & fictione cognoscentis, quæ etiam Deo repugnant, nusquam cognoscentur. Distinguo Maiorem. Non sunt realiter, concedo, per rationem nego: & distinguo consequens: esse realiter à Deo non cognoscentur, fateor; esse per rationem à Deo non cognoscentur, difficeor: idque satis est, vt cognoscantur, ac de veritatibus dictis a Deo iudicetur.

6. Ad secundam instantiam dicito: entia rationis sine fictione, id est, effectione entis rationis, quod eo ipso, quod cognoscitur, fit, atque effingitur, cognosci non posse; eiusmodi autem effectionem seu fictionem non esse Deo indignam, & repugnantem; sed prorsus dignam, vtpotè necessariam, vt nullam veritatem ignoret, licet fictio, seu falsitas in cognoscendo, aut dicendo Deo repugnet: hæc autem Deo, ne in cognitione quidem entium rationis, adest; cum cognoscat, nihil verè esse, sed solum fiche, & per rationem. Vnde constat, neque in entis rationis cognitione diuina deceptionem, adhuc passiuam esse: cum ea esse, quod sunt cognoscat, & negationes necessarias, seu chimæras in se etiam cognoscat; licet nequeat de veritate obiectiua illarum iudicare, quin identitatem impossibilem apprehendat, vt diximus. Itaque Deo ad cuiusque siue positini, vel negatini realis apprehensionem apprehensione entis rationis opus non est, cum in se omnia tam positiua, quàm negatiua secundum seipsa penetret, vti ad perfectam eius intellectiuam vim spectat; aut ad vere, vt debet, de chimæris, seu vnam rem aliam realiter diuersam non esse iudicet, opus illi est vtriusque identitatem purè rationis apprehendere; quæ proinde necessitas ex perfectione luminæ intelligentiæ diuinæ promanat. Si autem entia rationis apprehensiuè etiam necessario cognoscerer, quia aliter negatiuas veritates, & obiecta apprehendere nequiret, sicut nos: id sane imperfectio esset, mentisque sicut in nobis indigentia, & penuria.

7. Demum ex dictis constat, entia rationis à Deo per eius scientiam, prout apprehensio est, cognosci, atque effingi. Item cum de eis iudicat per iudicium tam assensus, cum assentitur esse rationis figmenta, quam dissensus cum ea vere & physice esse dissentitur. Si iudicium subiecti, & prædicati repræsentationibus tanquam sui partibus constet: de quo controu. de actibus nostri intellectus ex instituto: tractatu de anima agebamus, quæstiunculas alias de intellectu diuino respectu entium rationis omitto: tum, quia ex his, quæ controu. metaph. de creatis cognitionibus respectu entium rationis diximus, dirimi facile (resecatis modi nostri cognoscendi imperfectionibus) de intellectu diuino possunt; tum, quia ad bonam Theologiam inutiles: tum denique, quia præsentis materiæ grauissimæ patientiam, nostramque etiam, satis onerauimus his, quæ de laruis figmentisque istis secto disputauimus.

DISPVTATIO V.

De statibus, in quibus præfata obiecta creata secundum se diuinam terminant cognitionem.

DISPVTATIO præsens creata obiecta omnia, ad quæ repræsentanda diuinam scientiam extendi docuimus, admittit, tam negatiua, quam positiua verè, ac sine mentis fictione talia (de entibus quippe rationis, quod ad verum statum, in quo à Deo cognoscuntur, plus satis diximus qu. proxima, certam. 3. num. 3.) quorum omnium statibus aptè, vt secundum eos diuinam terminent

terminent cognitionem, eadem est, & communis difficultas. Triplex igitur eiusmodi obiectorum status à Theologis recognoscitur. Primus possibilitatis, qui amplissimus est, ac proinde prioritate maioris vniuersalitatis, quam vocant, primus. Secundus, proximo strictior, ampliorque sequente, quare & eodem vniuersalitatis ordine inter vtrumque medius, est futuritionis conditionatæ, contingentium scilicet, & liberorum: quæ non solum possibilia sunt; sed sub aliqua conditione existerent, si ea apponeretur: cuius tamen appositio, vel negatio pro eo statu absolutè non est; sed solum in hypothesi, quæ nec absolutè esse, nec non esse absolute dicitur: ac proinde, quod sub ea hypothesi fore dicitur, non dicitur absolutè esse: vnde proloquio vulgari conditionalem nihil ponere in esse dicimus.

2. Anonymus quidam apud Annatum nostrum d. 2. contra ipsum cap. 3. num. 51. medium hunc statum conditionatæ futuritionis contingentium rerum, quibus solis est proprium, non admittit; sed negat absolute: quia putat conditionata, quorum conditio purificatur, futuraque absolute proinde sunt non esse quidem futura conditionata; sed absoluta; quæ autem futura absolutè non sunt, nec esse sub conditione futura; sed mere possibilia qua in re non solum à reliquis; sed à Dominicanis etiam Thomistis discordat: licet enim hi conditionata, vel ad simplicem intelligentiam, vel ad visionem putent pertinere, statum tamen illum futuritionis conditionatæ contingentium diuersum ab statu possibilitatis eorum recognoscunt, atque ad illum statuendum decreto Dei absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus esse contendunt, vt suo loco videbimus, & confutabimus; reuocant autem eius status, & veritatis conditionatæ cognitionem, vel ad scientiam simplicis intelligentiæ: quia ex decreto de futuritione conditionata contingentis ad ipsam conditionatam futuritionem consequentia omnino necessaria est, non minus quàm hæc si est homo, est animal rationale, vel ad visionis scientiam, quia est status, quem ponit liberum, & absolutum actuale Dei decretum. Licet autem hæc suas difficultates patiantur, & repugnantias; tamen diuersa sunt ab Anonymi sententia statum illum conditionatum ab statu futuritionis absolutæ in conditionatis, quæ absolutæ sunt pro aliqua temporis differentia, vel ab statu possibilitatis inconditionatis, quæ nusquam absolutè sunt, non admittente.

3. Singularis autem opinio hæc. Etenim futuritio conditionata, vt ab absoluta futuritione, vel non futuritione contingentis præscindit, absolutam eius futuritionem, vel non futuritionem non dicit, & tamen aliquid aliud dicit, quàm eius possibilitatem. Etenim cum de homine, & genio, & vsu fure sui pene impote, dicimus, si incideret in arcam pecuniosam furaretur, nec solum furandi periculum, & probabilitatem; sed furtum fore iudicamus, iudicamus simul possibile, vt non furetur, siue possibilem etiam tunc esse negationem furti. Item Christus Dominus cum dixit conditionatam Tyriorum fidem, & pœnitentiam sub conditione signorum, quæ facta Bethsaidæ fuerant, simul iudicabat esse negationem fidei, & pœnitentiæ illorum possibilem: eo enim ipso, quod contingens aliquid est, eius negatio possibilis esse debet: licet autem in vtroque casu negatio furti, & pœnitentiæ Tyriorum possibiles tunc sint, & iudicentur ab his, qui furtum, & pœnitentiam sub eis conditionibus fore iudicant, tamen vtriusque negationes non sunt futuræ conditionatæ sub eisdem conditionibus: in nulla quippe hypothesi potest idem esse, & non esse simul, si hypothesis ipsa contradictio, & chimæra non sit: ergo futuritio conditionata contingentium illarum negationum, ac proinde positiuorum contingentium diuersum quid ab statu possibilitatis est.

4. Secundò: si negatio conditionata, qua absolutè est, quia eius oppositum absolutè non est, à possibili præcisiuè, vel futura absolutè negatione non differt: cum negatio pœnitentiæ Bethsaiditarum, & Corozaitarum æquè possibilis, & absolutè suo modo existés fuerit atque Tyriorum pœnitentia, æquè etiam fuit sub conditione signorum futura in hac sententia, atque fuit pœnitentia Tyriorum sub conditione illorum signorum; hoc autem & falsum esse constat: quia eis positis signis eorum pœnitentia non ad fuit; & quia alias eluditur increpatio seria Christi Domini. Respondet, malè differre solum nostro concipiendi, & enunciandi modo, non autem ex parte obiecti, futuritionem conditionatam ab absoluta, & possibilitate. Si enim absque vllo fundamento ex parte obiecti, arbitrarieque modus noster concipiendi, & enunciandi eam facit diuersitatem, Christus Dominus, imo & nostrûm quiuis pro suo quisque arbitrio potuit facere Corozaitarum pœnitentiam conditionatam, & contra, conditionatam sub eisdem signis negationem pœnitentiæ Tyriorum: conquerique merito illi possent Christum non eo modo idemmet obiectum pœnitentiæ suæ quoad status alios duos veros ab Anonymo admissos, atque pœnitentiæ Tyriorum volutile cognoscere, & enunciare, vt conditionata (eo modo, quo per Anonymum potest) sua, sicuti, & Tyriorum pœnitentia euaderet; vel eo modo pœnitentiam Tyriorum cognoscere, & enuntiare, quo non euaderet conditionate futura, vt eorum comparatione dire adeò non increparentur: sed quæ vesana, & dementis increpatio esset infidelitatis, & impœnitentiæ comparatione Tyriorum, quorum impœnitentia ex se in omni statu vero, ac non ficto æqua erat eo præcisè quod alius aliter, atque aliter de vna, atque de alia, voluit concipere, & enunciare. Debet ergo ex parte obiecti aliquod fundamentum esse, vt conditionata verè talia, nec solum possibilia, vel futura absoluta verè enuncientur, nec arbitrio nostro futura conditionate sint, quæ talia non sunt, vel contra ab vtroque illo statu diuersum quod quidem fundamentum status conditionatus est.

5. Tertius, & strictior, minusque vniuersalis obiectorum status est absolutæ existentiæ de præsenti, vel pro quauis temporis differétia, siue præteriti, siue futuri: & sane de existentibus actu creaturis à Deo secundum seipsas, & vt absolutè in se sunt, cognosci à nemine negatum video: quia ex hactenus disputatis, nulla in eo vel vmbra difficultatis apparet. Pro eis enim apertè militant omnia, quæ pro cognitione creaturarum, & negationum secundum seipsas, & in se dedimus. De eis quippe negari ab vllo nequit esse absolutè, ac verè entitatem, veritatemque, & cognoscibilitatem sufficientem terminationi cognitionis diuinæ, Solum ergo disputandum restat de obiectis à Deo extrinsecis secundum tres illos status: possibilitatis, futuritionis conditionatæ, futuritionis, & (quod idem ad præsens est) præteritionis absolutæ. Cum enim pro nullo eorum statu absolutè sint, imo vero eorum plura absolutè non sint; sed solum vel esse possint, vel sub tali conditione essent, vel pro alia duratione à præsente erunt, vel fuere: quare actu, & de præsenti entitatem, veritatemque metaphysicam absolute non habeant, neque cognoscibilitatem veram videntur habere, neque cognitionem Dei etiam per aliud medium determinatam terminare (nedum determinare) vsquam posse. Disputabimus autem de positiuis obiectis solum ex quibus ad negationes eorum pro eisdem statibus facili negotio doctrina à quouis poterit facilè deduci: siquidem quoad status à positiuis non differunt.

QVÆSTIO I.

An creaturas secundum statum possibilitatis cognoscat Deus.

POSSIBILIA dupliciter dicuntur: nempe possibilia puré, seu tantum, quia earum existentia non datur; sed potius eorum remotio, & possibilia præcisiuè, vt à sui actuali existentia, quam habent, vel absoluta sui negatione præscindunt. Cum autem vtraque in conceptu, seu statu possibilitatis conueniant, licet prima statum absolutæ existentiæ suæ secludant, atque eius negationem importent; secunda verò statum existentiæ habeant, suique negationem de facto, ac reipsa excludant; quidquid de alterutris secundum illum statum, in quo conueniunt, à Deo cognosci probauerit, probabit etiam à Deo secundum eum statum de alteris.

CERTAM.

Digitized by Google

CERTAMEN I.

Affirmatiua ſententia eligitur.

1. POſſibilia, ſiue obiecta Deo extrinſeca ſecundum ſtatum poſſibilitatis ab ipſo non cognoſci in ſe videntur docere Henricus, quodlib.9.qu.2.poſt med. Ægyd. in 1.d.35. qu.3. Arg.qu.vnica Ricard.qu.3. corp. & q.7.ad 4. Capreol. qu.2.art.1. concl 1. Carthuſian. quæſt.1. poſt med. Bonauent,d.39. art.1.quæſt.1. §.*argumenta.* Albert. 1. part.qu.60. mem.2. Alexand.1.par. qu.23. m.2. Bannez, & Zumel ad 1.par.qu.14.Ioan.de S.Tho. ad qu.18. art.2. Molina ad q.14.ar.5.d.11.m.2.Soar. lib.3. c.2. Ruiz d.10. ſect.2.n.2.referuntur etiam Aureolus in 1.d.35.1. par.ar.4. & par.2.art.4. §.*Nec valet*,& propoſit.3.ad 6.& 7. Valentia d.1.qu.14.punct.7.Paſqualigus d.23.ſect.4.& d.24.ſect.1. poſſentque eadem fide,qua Valentia,& Paſqualigus citari Doctores omnes;quos d.4.qu.3.referebamus pro ſententia negante creaturas in ſeipſis cognoſci à Deo: illi enim ſicut Valentia de poſſibilibus creaturis ſpeciatim loquuntur, eoque ducuntur argumento, quod pro ratione dubitandi diſputationis huius præfatione adducebamus, ſcilicet:poſſibilia ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ neque eſſe,neque entitatem in ſe habere:ac proinde neque veritatem, neque cognoſcibilitatem: quare neque à Deo cognoſci poſſe:maximè cum verbum *eſt*, abſolutè prolatum exiſtentiam denotet obiecti, quam nullatenus creaturæ in eo poſſibilitatis ſtatu habent: ac proinde nonniſi falsò,ac deceptione paſſiua, aut actiua, ſeu mendacio eas eſſe iudicari, diciue poſſit, quod Deo repugnat: quare prout in ipſo,eiuſque omnipotentia ſunt cognoſci à Deo poſſunt, vt Valentia, & Paſqualigus videntur expreſſius docere.

2 Sed certè,ſi ea ratione Doctores citati,vt ſonat,ducerentur,non ſolum negarent creaturas poſſibiles in ſeipſis, ſeu determinatiuè à Deo cognoſci, ſed & ſecundum ſeipſas,ſeu terminatiuè cognoſci ab ipſo,quod enim ſecundum ſe veritatem,ſeu cognoſcibilitatem abſolutè non habet,non ſolum determinare; ſed, & terminare, cognitionem ſui nequit.Quare conſequentiſſimè Paſqualigus vtrumque expreſsè negauit d.citata 23.ſect.4.licet,quoad terminationem duntaxat poſſibilium,qua talium cognitio Deo abſolutè negetur.Cenſeo ergo,quoad horum Doctorum,& conſequentiam, & mentem primo:à terminatione cognitionis diuinæ ad determinationem, vel è contra,in quouis obiecto, ac proinde in creaturis poſſibilibus, legitimam eſſe conſequentiam vti ex d.4.q.3.ſatis conſtat:licet reſpectu cognitionis, & intellectus creati conſequentia non teneat:quia infinite,ac ſumme cognoſcitiuum,atque illa omniſcientia, ſeu omnirepræſentatio formalis in creatis non eſt:ac proinde neque omnem veritatem, modumque cognoſcibilitatis obiectorum attingere debet.

3. Cenſeo ſecundò:præfatos Doctores mutuam hanc à terminatione ad determinationē diuinæ cognitionis in obiectis poſſibilibus,ſiue ſecūdum ſtatum poſſibilitatis conſequentiam nuſquam ignoraſſe;ſed potius negaſſe vtramque:non quidem eo ſenſu,qui duriuſculus,vt dixi eſt,atque communiter ex ipſis refertur (ni tardiores aliquot ex illis excipias) ſcilicet, quaſi negent abſolutè creata ſecundum ſtatum poſſibilitatis determinare, ac terminare diuinam ipſorum cognitionem, ſiue ſecundum propriam quidditatem, & eſſentiam, atque eſſentialem ipſis, & neceſſariam veritatem in ſeipſa. Solum enim negant cognoſci à Deo ſecundum aliquod eorum eſſe, atque in eo propriè eſſe, quod extra Deum reuera in creatis ſecundum ſtatum poſſibilitatis præcisè ſumptæ de facto ſit: quod nullatenus eſſe multis, atque efficacibus rationibus meritò oſtendunt,cum quibus id ipſum nos inferius, dum difficultatis, & rationem dubitandi ſolutiones aliquot refellemus. Itaque minus diſtinctè, confuſiuſque hi Doctores locuti ſunt: ac proinde vocibus ſolum à verò diſcordare videntur.

4. Secunda, & communior ſententia eſt, creata omnia ſecundum poſſibilitatis ſtatum,ſiue,vt poſſibilia ſecundum proprias eſſentias determinatas, atque in ſeipſis à Deo cognoſci: eſt ſententia (me iudice) concors Scotiſtarum, & Thomiſtarum ſcholæ vtriuſque, Dominicanæ, & Ieſuiticæ.Atque in primis eſt ſentētia S.Thomæ 1.p.q.14.a.5.& 6.ad primum ar.13.corp.q.57.ar.3.corp.2.2.q.171.ar.6. ad 2.1.contr.gent.c.66.fine.q.2.de verit.ar.4.& 6.& in 1.d.38. q.vnic.ar.5.corp.Ferraræ ad locum citatum contr. gent.S. Bonau.in 1.d.39. art.1.q.1. Richard.d.35.ar.1.qu.4.Durandi qu.2. Gregorij Arim.qu.vnic.Argentinæ, qu.vnic.concl. 4. Molinæ ar.9.Soarij lib.3.cap.2.licet pro oppoſita,vt vidimus, referantur: quia in ſenſu à nobis explicato loquuntur. Item Caietani 1. part.q.14.ar.6. vbi Bannez pro oppoſita etiam citati,Vaſquez d.6.c.2.Ruiz d.11. ſect.3. & 4. Scoti in 1. d.36.qu.1.qu.vnic.& in 4.d.1. qu.2. art.1. quibus locis communiter Scotiſtæ Rada 1. part. contr.28. cap.3. Maior in 1. d.35. qu.1. & 2. Smiſing.3. de Deo vno d.2. qu.3. Quiros & alij citati à nobis d.4.qu.3.cert.2.pro prima, & tertia ſententia, & certam.4. pro noſtra tertia concluſione.

CERTAMEN II.

Deus creata poſſibilia ſecundum ſuæ poſſibilitatis ſtatum ſecundum ſeipſas cognoſcit.

1. DVplicem habet partem concluſio, & quoad primam de cognitione diuina ſecundum proprium quidditatiuum, licet non actualis exiſtentiæ determinatum, & proprium eſſe à nemine præter Paſqualigum & Ioannem de S. Thoma negatum video, qui in benigniorem ſenſum intelligi nequeant. Probatur quoad hanc partem concluſio, quæ, me iudice, fidei dogmatibus proxima eſt. Primò enim de fide eſt, Deum pro ſuæ voluntate, & arbitrio perfectiſſimo omnia feciſſe, vt in ſe facta de facto ſunt: ergo eorum, quæ facienda erant, cognitionem præhabuit: at non potuit eorum, vt exiſtentium cognitionem præhabere: neque enim pro illo priori, quo facienda, ſeu factibilia voluntati diuinæ proponebantur ante decretum de eorum effectione, & abſoluta exiſtentia (quod exiſtentiæ eorum cauſa efficiens, vel potentia effectiuæ Dei, ſiue omnipotentiæ applicatio eſt, ac proinde abſolutam eorum exiſtentiam præcedit) exiſtunt abſolutè: ergo pro eo priori proponebantur Deo in ſtatu præſcindente ab exiſtentia abſoluta, ac proinde poſſibilitatis præciſiuæ. Confirmatur: quia pro tunc naturæ proponuntur à Deo, vt fiant, & ab eo recipiant eſſe: ergo non facta, neque exiſtentia abſolutè: alioqui proponerentur, vt Deus actum ageret, ageretque actum decerneret.

2. Confirmatur ſecundò:quia, vel proponuntur, vt exiſtentia à Deo, & hoc repugnat habere ante decretum, ad quod ea propoſitio Deum ſollicitat: vel ab alio ſine Deo: & hoc etiam repugnat, cum eſſentia ſua creata à Deo pendeant:nec ſine Dei concurſu abſolutè eſſe vſquam poſſint. Confirmatur tertiò: quia, ſi pro illo priori abſolutè facta, & exiſtentia creata nouit, non poſſet earum negationem abſolutè ponere, cum ad apponenda ſimul duo contradictoria poteſtas vera, ac non chimærica nullatenus ſit: ergo ea non appoſuit ex arbitrij libertate: ac proinde cognitio creaturarum, quæ ad libertatem Dei in creatorum efficientia adſtruendam admittitur, eam omnino deſtrueret. Iam verò, ſi ea, quæ de facto creata à Deo ſunt, prout à ſuæ abſolutæ exiſtentiæ ſtatu præſcindunt, ſiue in ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ cognita à Deo fuere: idem de reliquis creatis poſſibilibus dicendum neceſſario eſt. Tum, quia hæc in ſtatu illo cum creatis omnino conueniunt: tum, quia hæc ex electione præ alijs poſſibilibus, quæ omiſit, & condere poſſet effecit: neque enim hæc ſolum, quæ effecit, poſſe à ſe fieri, vidit Deus. Porrò diſcurſus & confirmationes iſtæ æquè de negationibus in ſtatu poſſibilitatis probant: cum ex libertate apponendi, vel non apponendi ea de facto in rerum natura poſuerit, atque cætera non poſuerit: ad quod effectionis ſuæ & exiſtentiæ creaturarum omnium negationes, antequam ſuo modo

Digitized by Google

abſolutè eſſent in ſtatu etiam præciſiuæ poſſibilitatis debuit prænoſcere.

3. Dices cum Paſqualigo citata d.23. ſect.4. num.33. Deum pro illo priori ſolum cognoſcere poſſibilia, vt in potentia ſunt: ſcilicet, vt in ſeipſo, ac in ſua potentia continentur, quomodo diſtincta, & determinatæ entitatis, ac eſſe proprij actu non ſunt; ſed eſſe diuini, atque diſtinguibilia, ſeu diſtincta in potentia ſolum: ex qua cognitione poſſibilium in ſeipſo, ſiue ſecundum eſſe non proprium eorum; ſed diuinum directum ſolummodo Deum ad condenda omnia aiebat Auguſtinus 5. de Geneſ. ad litteram illud Ioan. 1. *Quod factum eſt in ipſo vita erat,* his commentans: *In qua vita vidit omnia, quæ fecit, & ſicut vidit ea, ita fecit: non præter ſeipſum videns; ſed in ſeipſo.* Locum Auguſtini explicui d.4. qu.3. cert.4. n.5. loqui Auguſtinum de viſione creaturarum, tanquam ſcientia earum, ſeu omniſcientia in ſeipſo tanquam ſpecificatiuo: Addo (quod verius, & germanius iudico) loqui Auguſtinum de cognitione ideæ, ſiue exemplaris etiam creaturarum, quod extra ſe poſitum videri à Deo negat, quemadmodum & quæſt. 46. ex libro octoginta trium diſertè vidimus eadem d.4. qu.1. certam.2. num.2. *Non enim extra ſe quidquam poſitum inſtruebatur, vt ſecundum id* (ſiue ex eius imitatione) *conſtitueret, quod conſtituebat.*

4. Sed iam ſolutionis doctrina impugnatur: quia, licet facienda ſecundum modum, & ſubſtantiam ea faciendi, vt actu facta, & abſolutè exiſtentia ſecundum proprium eſſe, non debeat Deus cognoſcere, vt libere ea ſecundum ſubſtantiam, & modum, quo ea fecit, producat; aſt eius quod faciendum, vel non faciendum erat, quoad ſubſtantiam, & modum effectionis ad libertatem effectionis eorum debet præhabere cognitionem ante abſolutum, imò, & conditionatum etiam ex parte obiecti (ſi hoc etiam neceſſarium ſit) decretum, de eorum quoad ſubſtantiam, & modum effectione: atqui creaturæ ſecundum eſſe diuinum in quo eminentialiter, & potentialiter ſunt, ac ſunt ipſe Deus, vitaque diuina, faciendæ, factibileſque à Deo non magis ſunt, quam Deus à ſeipſo faciendus, & factibilis ſit: ergo à Deo cognoſci debuerunt factibiles ſecundum eſſe proprium. Confirmatur: quia in huius, noſtraque, & veriori ſententia, quæ Deum, eiuſque omnipotentiam abſolutam à poſſibilitate creaturarum, creaturiſve poſſibilibus ſtatuit, non magis continetur Petrus poſſibilis, quam hircocervus impoſſibilis, vterque enim non continetur abſolutè, conditionatè verò ſub hypotheſi poſſibilitatis continetur vterque: ergo in continentia eminentiali Dei ſecundum eſſe diuinum non magis cognoſcitur abſolutè factibile à Deo, quod eſt poſſibile, quam impoſſibile, niſi poſſibilis prius prædicata videantur, non repugnantia, poſſibilia abſolutè, ſiue vera abſoluta ſui poſſibilitate, vt contendimus. Confirmatur ſecundò: quia à Deo proponitur, vt fiat, quod vult facere decreto ſuo: atqui vult facere creaturas ſecundum proprium earum eſſe, non autem ſecundum eſſe diuinum, quod in Deo habent, & in quo ſunt ipſe Deus: ergò eas ſecundùm eſſe proprium earum cognoſcit: non vt actu factum, & exiſtens; ſed vt factibile, & poſſibile.

5. Probatur vlterius concluſio: quia Petrum ſecundum proprium eſſe, v.g. eſſe poſſibilem verum & cognoſcibile eſt: ergo & à Deo omniſcio neceſſario cognoſcitur. Conſequentia eſt certa, ſæpeque à nobis probata. Antecedens probatur Primò: quia id ita à nobis verè cognoſcitur: neque negari niſi falsò poteſt, Petrum eſſe poſſibilem, ſeu habere in ſuis prædicatis intrinſecis non repugnantiam, ſeu aptitudinem ad exiſtendum, quam non habet hircocervus, ſeu aliud quidpiam impoſſibile, in quocumque demum ea non repugnantia, & aptitudo ad exiſtendum, ſeu poſſibilitas, aut potentia logica exiſtendi formaliter conſtituatur, eique oppoſita repugnantia, & ineptitudo ad exiſtendum, ſiue impoſſibilitas, & impotentia logica exiſtendi. Id quod facilè in quauis de poſſibilitate rerum, & impoſſibilitate chimærarum ſententia clarebit. Etenim ſi poſſibilitas ſtet iuxta communiorem iam ſententiam Recentium poſitiuorum in hac veritate conditionali neceſſaria: *Si Petrus exiſtat, non exiſtet duplex contradictorium,* velut Murciam malunt, *Si exiſtet habebit potentiam ad exiſtendum,* imò (vt falsò nonnulli dicunt) licet poſſibilitas creaturarum ſit ipſa omnipotentia Dei, vel iuxta veriorem cæteris opinionem noſtram iam attingendam, Id quidem cognoſcibile, ac verè cognoſcibile eſt, vt patet.

6. Nec valet, id ita eſſe à nobis verè cognoſcibile relatè non ad veritatem poſſibili obiecto intrinſecam, quæ nulla eſt, ſed ad conceptum, ſeu veritatem obiectiuam, quam fingit mens noſtra, dum poſſibile iudicat: quia aliter ipſum cognoſcere, ac de eo iudicare nequit quod in Deo locum non habet. Contra enim eſt. Primò: quia de eo eſſe obiectiuo, & rationis puro, ſine quo poſſibile non cognoſcimus, verum non eſt, poſſe reuera exiſtere; ſed licet ſub eo tegumento, aliud cognoſcitur, de alioque iudicium fertur, nempe de quidditate, & prædicatis Petri, dum poſſibilis iudicatur: vt, dum, quia aliter Deum, & Angelum, quàm, vt corporeos cognoſcere pro hoc ſtatu nõ valemus, de ſic conceptis ſpirituales eſſe iudicamus, & verè iudicamus: quia de re ipſa aſſerimus non de corporea illa veſte, qua ex parte obiecti illos neceſſario pro hoc ſtatu veſtimus. Secundò, quia licet chimæræ cognitæ illud eſſe obiectiuum ratione noſtra contingat, non tamen ſunt, aut iudicantur verè poſſibilia, neque vt talia à Deo cognoſcuntur, cognoſcive poſſunt: ergo veritas poſſibilitatis, quam creaturis poſſibilibus tribuimus, in quauis de earum poſſibilitate ſententia, & explicatione, nõ eſt illud eſſe obiectiuum, & rationis, quo poſſibilia neceſſario induimus, cum de illis cogitamus, ſed proprium, & quidditatiuum eorum eſſe ab illo prorſus in ſui veritate indepẽdens; licet dependens ab illo ſit noſter cognoſcendi modus: quod eſt valdè diuerſũ.

CERTAMEN III.

Secunda noſtræ concluſionis pars, & obiectionum ſolutiones nonnullæ.

1. SEcunda noſtræ præfixæ cert. 2. concluſionis pars ex prima probata cer. 2. facilè probatur ex dictis d.4. q.3. atque hic à tactis cert. 1. à n. 2. vbi oſtendimus reſpectu cognitionis diuinæ neceſſariam ab obiecti terminatione ad determinationem conſequentiam deduci: tum quia Deus ratione ſui infiniti intellectus determinatus eſt ad omnis veritatis, ſeu veri cognitionem: tum quia eius infinita cognitio à Deo, vt intellectiuo principio, &, vt obiecto, omniſcientia, omniumque actualis repræſentatio formalis euadit: quocirca extrinſeca quæuis veritas quæ ſatis eſt, vt terminet, ſatis etiam eſt, vt determinet diuinam ſuam cognitionem. Porrò: quæ contra hanc concluſionem præcipue, atque ſpeciatim militare aduerſariis videntur, ea ſunt, quæ ex S. Dionyſio, Auguſtino, & Thoma d.4. q.3. cert. vlt. n.5. atque hic cert. 2. n.4. diſiecta à nobis ſunt: quæ verò vtramque concluſionem à ratione difficilem reddunt, preſſimuſque diſputationis huius præfatione ex defectu abſolutæ exiſtentiæ, quæ verbo *eſt* abſolutè prolato ſignificatur: ac proinde, & cognoſcibilitatis diſſoluenda in præſentiarum erunt.

2. Scotus in 1. d.36. q.vn. & in 4. d.1. q.2. a.1. Rada 1. p. contr. 18. c.3. Smiſing tract. 3. de Deo vno d.2. q.3. & communiter Scotiſtæ apud eoſdem à cognitione Dei circa poſſibilia actu ea produci à Deo volunt, non in eſſe phyſico, & reali; ſed ſolum in eſſe cogniti, ſeu intentionali: ac poſſunt reſpondere, conſequenter creata obiecta, licet pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ actu phyſice nec ſint nec habeant entitatem, ac veritatem phyſicam, eſſe tamen actu in eſſe cogniti, ſeu intentionali, quod ſatis eſt vt habeant veritatem, & cognoſcibilitatem. Sed contra: primò, quia vt ſint in eſſe cogniti, ſeu intentionali, oportet cognoſci à Deo, atque ab ea cognitione eſſe illud intentionale recipere: ad cognitionem autem eorum ſupponi aliquo modo in ipſis debet eſſe ſeu entitas, veritas, & cognoſcibilitas, quæ nec phyſica per ſe in eis eſt, nec intentionalis illa, quæ eſt poſt cognitionem earum, vtpote per illam cauſata, & producta intentionaliter. Contra: ſecundo, quia vel illud eſſe intentionale eſt aliquid in rebus intentionaliter poſitiuum, vel ſola earũ denominatio extrinſeca à diuina cognitione earum proueniens. Si hoc vltimum (quod verius certè eſt) aſſeras: aſſeres à Deo cognoſci, cum nullum eſſe, quæ veritatem obiectiuam habent; quod eſt impoſſibile. Si primum,

vel

vel illud eſſe obiectiuum intentionale eſt rationis purum opus, vel reale. Si rationis non poſſibilia; ſed ens rationis actu habebit ſuum quale quale eſſe, & cognoſcibilitatem: ſi reale, vel illo exiſtunt realiter, & actu poſſibilia, vel non exiſtunt? primum pugnat cum ſtatu poſſibilitatis; poſtremum difficultatem propoſitam non emoilit.

3. Reſpondent alij poſſibilia pro ſtatu poſſibilitatis habere quoddam eſſe reipſa diſtinctum à Deo, quod eſſentiæ eſt, & æternum non temporale, non exiſtentiæ, ſecundum quod non ſolum terminare; ſed, & determinare, poſſint diuinam cognitionem. Vnde eiuſmodi propoſitiones neceſſariæ, & æternæ veritatis dicuntur, v.g. Petrus eſt poſſibilis. Contra hanc doctrinam multo inuehitur ſtomacho noſter Valentia loco citato. Neque abſre quidem: licet enim veram ſolutionem ferè attingat, dum illud eſſe re ipſa à Deo diſtinctum eſſe ait: illud actu extra Deum abſolutè eſſe, & exiſtere videtur admittere: quod falſum omnino eſt, atque in fide periculoſum: cum conſtet omnia, quæ ſunt, reuera à Deo diſtincta, à Deo eſſe facta, ac *ſine ipſo factum eſſe nihil*: & tamen illud eſſe poſſibilium præciſiuè à Deo factum minimè eſt. Item cum ſtatum habent poſſibilia plura, quæ nunquam erunt, in quibus aliquod eſſe abſolutè admitti nequit. Admittitur autem ab his: quia realis actualis diſtinctio duorum vtriuſque exiſtentiam realem actualem eſſentialiter importat. Denique illud eſſe quidditatiuum eſſe æternum repugnat Scripturæ aſſerenti, omnia in tempore eſſe facta atque ex tempore, non autem ex æternitate extitiſſe.

4. Recentiores alij, qui rerum poſſibilitatem ipſis omninò extrinſecam eſſe cum eodem Valentia defendunt, dicere poſſunt: poſſibilia creata ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ veritatem quidem habere actu, & abſolutè: ſcilicet Omnipotentiam Dei, quæ eorum poſſibilitas eſt, à qua poſſibilia formaliter conſtituuntur: ſicque, & eſſe poſſibile, & veritatem actualem ſortiri: atque ea omnia abſurda ceſſare. Et ſanè ceſſare abſurda præfata, ſi eorum opinio vera foret, certum mihi eſt; æquè tamen certum, eam ſententiam falſam omninò eſſe, vt controu. 1. oſtendi. Secundò ex ea admiſſa infertur, Petrum poſſibilem non cognoſci, & idem eſt de cæteris poſſibilibus. Etenim poſſibilitas omnium in hac ſententia eſt Omnipotentia, poſſibile autem Petrus, Paulus, equus, & cætera, vt ab ea denominata, & extrinſecus affecta: vel ergo cognoſcitur quod ex parte ſubiecti dicit Petrus ab omnipotentia denominatus poſſibilis, vel Omnipotentia, ſeu eius poſſibilitas ſola. Si hoc habent aduerſarij intentum, ſcilicet creaturas poſſibiles non cognoſci; ſed ſolam poſſibilitatem, quæ increatum quid eſt, & diuinum, quodque non magis eſt poſſibilitas Petri, quam Bucephali, imo & chimæræ: quia non magis ſunt poſſibilia vt præciſa ab omnipotentia huius, quam illorum prædicata: cum nullam (vt ſic dicam) poſſibilitatem imbibant, vel repugnantiam de ſeſe, ſi primum aliquid cognoſcetur quod abſolutè actu non eſt. Confirmatur: quia, vt cognoſcatur poſſibile concretè, debet cognoſci non ſola forma poſſibilitatis; ſed ſubiectum illa affectum.

CERTAMEN IV.

Verior ſolutio.

1. VT expeditius reſpondeatur, ſuppono: poſſibilitatem creatam (de qua ſolum in præſenti loquimur) diſtingui à Dei poſſibilitate, quam ab exiſtentia impræſcindibilem cum fundamento in re à nobis eſſe docuimus. Eſt enim poſſibilitas Dei eius exiſtentia neceſſaria. Ac rurſus eſſe diſtinctam à negatione neceſſaria exiſtentiæ, in qua impoſſibilitatem chimærarum conſtituebamus, mediamque inter vtramque interiacere, cum neque neceſſaria exiſtentia ſit, neque neceſſaria exiſtentiæ negatio; ſed exiſtentia contingens quare ſicut exiſtentiam neceſſariam Dei in prædicato entis à ſe poſuimus: & neceſſariam negationem chimærarum, & impoſſibilium in prædicato negationis à ſe collocamus: quia ſeipſis, & eſſentia ſua non ſunt, & non exiſtunt: ſicut eſſentia ſua, & ſeipſo eſt, & exiſtit Deus: poſſibilitatem creatam in prædicato entis ab alio conſtituendam cenſemus. In eo enim & aptitudo ad exiſtẽdum, ſeu potentia logica exiſtendi continetur, quo neceſſitas non exiſtendi, quæ impoſſibilitas eſt, excluditur, & neceſſaria exiſtentia, quæ Dei propria eſt: cum nihil, quod ab alterius arbitrio in ſuo eſſe pendeat, neceſſario eſſe poſſit.

2. Supponendum eſt ſecundò, exiſtentiam à poſſibilitate, aut eſſentia rerum re ipſa non diſtingui: ac proinde neque ens, aut exiſtens ab alio, ex quo manifeſtè infertur ſublata abſolute è rebus exiſtentia, ſeu ente actuali non remanere abſolutè in rebus ens poſſibile: formaliter autem metaphyſicè loquendo ens poſſibile, & exiſtens ab alio neutre ſubſtantiue acceptum, ſeu (quod idem eſt) poſſibilitas, & exiſtentia ab alio creaturæ ab eſſentia metaphyſica ſpeciali creaturarum differt, ſicut ſuperiùs ab inferioribus metaphyſicis, parſque metaphyſica à toto. Etenim ens ab alio ſubſtantiue acceptum, ſiue poſſibilitas, aut exiſtentia ab alio adæquatè ab omnibus differentiis abſtrahitur creaturarum, eſtque prædicatum vniuocum, & generaliſſimum genus earum, in quo omnes vniuocè conueniunt, ſubſtantiæ ſaltem ſpecies, vt latiùs oſtendimus controu. 1. metaph. neque admodum leuiter attingimus controu. de Trinit. d. 3. qu. 3. & d. 6. q. 1. ex quo patet, ſublato eo prædicato, nullam ſpeciem creatam, adhuc metaphyſicè manere poſſe: ſicut ſublato metaphyſicè animali, implicat metaphyſicè homo. Si autem ens poſſibile, aut actuale ab alio adiectiuè ſumatur pro exiſtente, ſeu potente exiſtere iure identitatis realis cum eo prædicato entis ſubſtantiui, ſiue poſſibilitatis, & exiſtentiæ, differentiæ inferiores entia, ac non repugnantia adiectiuè metaphyſicè manerent: quia ſic acceptum ens & exiſtens differentias tranſcendunt, vt citatis locis dicebamus.

3. Ex his conſtat Tertiò poſſibilitatis entis ab alio prædicatum eſſentiale metaphyſicum prædicatum creaturis eſſe æquè, atque reliqua prædicata, quæ eſſentias metaphyſicas rerum conſtituunt, v.g. prædicatum animalis, aut rationalis in homine quod ſicut in materia neceſſaria propoſitionem conſtituunt, ita & prædicatũ entis ſumptũ pro entis poſſibilis prædicato: quoniam verò poſſibilitas hæc exiſtendi non eſt exiſtendi neceſſario, vt diximus, prædicatum entis, ſeu exiſtentis ab alio actu, & exercitè, etſi idem ipſum, atque entis poſſibilis, ex parte obiecti prædicatum ſit, eſt prædicatum contingens, atque in materia contingenti propoſitionem collocat. Vnde rurſus cum ſtatutum apud omnes ſit, copulam propoſitionum in materia neceſſaria à tempore abſolui: ſecus autem in materia contingenti ſit plane hanc propoſitionem: *Petrus exiſtit*, ſiue *abſolutè eſt*, à tempore non abſolui: ac de Petro actu non exiſtente tẽpore, quo profertur, quodque per copulam importatur, falſam eſſe: hanc verò: *Petrus eſt poſſibilis* quouis tempore, imò ex æternitate conceptam eſſe veram: quia ab omni tempore abſoluitur, idque Doctores omnes volebãt intelligi, cum hanc, & ſimiles propoſitiones in materia neceſſaria æternæ, neceſſariæque veritatis eſſe, docuerunt. Ex quo patet ſolutio ad illud, quod pro aduerſa ſententia proponebatur: nempe, verbum *eſt* abſolutè prolatum actualem exiſtentiam ſubiecti, & prædicati ſignificare. Id enim in materia contingenti veriſſimum eſt: in neceſſaria verò (cuiuſmodi creaturarum poſſibilitas eſt) prorſus eſt falſum.

4. Sed explicandum reſtat, quomodo ſubiectum, & prædicatum in propoſitione: *Petrus eſt poſſibilis*: aut eſt rationalis, & reliquis, quæ in materia neceſſaria ſunt, accipiantur; in ſenſu quippe, & acceptione reali, cum Petrus non eſt, nec ſubiectum eſt, neque prædicatum reuera, vt patet: ſiquidem neque Petrus, neque eius poſſibilitas, quæ eius exiſtentiæ identificantur, ſunt, cũ exiſtentia Petri non adeſt, vt diximus. Id autem ita Recentiores noſtri explicant, vt ſenſus realis ſolum conditionatus ſit, licet conditionatum ſenſum non eundem aſſignent. Recentiores Complutenſes hunc deſignant: *Si Petrus exiſtat, non exiſtet duplex contradictorium*. Murciani: *Si Petrus exiſtat, poterit exiſtere, ſeu habebit potentiam ad exiſtendum*. Quemadmodum hæc propoſitio *Si Petrus exiſtat, erit rationalis, ſeu habebit potentiã ratiocinãdi*, & ſimiles in materia neceſſaria; & vtraque quidẽ conditionata propoſitio vera in ſenſu reali conditionato eſt. Sed Murcianorũ poſtrema poſſibilitatis conceptum non explicat, qui quidẽ & prior, & independens ab exiſtentia eſt: in ea autem propoſitione dependens ab exiſtentia ponitur, atque cum ex parte rei entitas, & ens ſubſtantiuè, atque exiſtentia, & exiſtens idem realiter

Digitized by Google

abſolutè eſſent in ſtatu etiam præciſiuæ poſſibilitatis debuit prænoſcere.

3. Dices cum Paſqualigo citata d.23. ſect.4. num.33. Deum pro illo priori ſolum cognoſcere poſſibilia, vt in potentia ſunt: ſcilicet, vt in ſeipſo, ac in ſua potentia continentur, quomodo diſtincta, & determinatæ entitatis, ac eſſe proprij actu non ſunt; ſed eſſe diuini, atque diſtinguibilia, ſeu diſtincta in potentia ſolum: ex qua cognitione poſſibilium in ſeipſo, ſiue ſecundum eſſe non proprium eorum; ſed diuinum directum ſolummodo Deum ad condenda omnia aiebat Auguſtinus 5. de Geneſ. ad litteram illud Ioan.1. *Quod factum eſt in ipſo vita erat*, his commentans: *In qua vita vidit omnia, quæ fecit, & ſicut vidit ea, ita fecit: non præter ſeipſum videns; ſed in ſeipſo.* Locum Auguſtini explicui d.4. qu.3. cert.4. n.5. loqui Auguſtinum de viſione creaturarum, tanquam ſcientia earum, ſeu omniſcientia in ſeipſo tanquam ſpecificatiuo: Addo (quod verius, & germanius iudico) loqui Auguſtinum de cognitione ideæ, ſiue exemplaris etiam creaturarum, quod extra ſe poſitum videri à Deo negat, quemadmodum & quæſt. 46. ex libro octoginta trium dixiſſe vidimus eadem d.4. qu.1. certam.1. num.2. *Non enim extra ſe quidquam poſitum inſtruebatur, vt ſecundum id* (ſiue ex eius imitatione) *conſtitueret, quod conſtituebat.*

4. Sed iam ſolutionis doctrina impugnatur: quia, licet facienda ſecundum modum, & ſubſtantiam ea faciendi, vt actu facta, & abſolutè exiſtentia ſecundum proprium eſſe, non debeat Deus cognoſcere, vt libere ea ſecundum ſubſtantiam, & modum, quo ea fecit, producat; aſt eius quod faciendum, vel non faciendum erat, quoad ſubſtantiam, & modum effectionis ad libertatem effectionis eorum debet præhabere cognitionem ante abſolutum, imò, & conditionatum etiam ex parte obiecti (ſi hoc etiam neceſſarium ſit) decretum, de eorum quoad ſubſtantiam, & modum effectione: atqui creaturæ ſecundum eſſe diuinum in quo eminentialiter, & potentialiter ſunt, ac ſunt ipſe Deus, vitaque diuina, faciendæ, factibileſque à Deo non magis ſunt, quam Deus à ſeipſo faciendus, & factibilis ſit: ergo à Deo cognoſci debuerunt factibiles ſecundum eſſe proprium. Confirmatur: quia in huius, noſtraque, & veriori ſententia, quæ Deum, eiuſque omnipotentiam abſolutam à poſſibilitate creaturarum, creaturiſve poſſibilibus ſtatuit, non magis continetur Petrus poſſibilis, quam hircocerutus impoſſibilis, vterque enim non continetur abſolutè, conditionatè verò ſub hypotheſi poſſibilitatis continetur vterque: ergo in continentia eminentiali Dei ſecundum eſſe diuinum non magis cognoſcitur abſolutè factibile à Deo, quod eſt poſſibile, quam impoſſibile, niſi poſſibilis prius prædicata videantur, non repugnantia, poſſibilia abſolutè, ſiue vera abſoluta ſui poſſibilitate, vt contendimus. Confirmatur ſecundò: quia id Deo proponitur, vt fiat, quod vult facere decreto ſuo: atqui vult facere creaturas ſecundum proprium earum eſſe, non autem ſecundum eſſe diuinum, quod in Deo habent, & in quo ſunt ipſe Deus: ergo eas ſecundum eſſe proprium earum cognoſcit: non vt actu factum, & exiſtens; ſed vt factibile, & poſſibile.

5. Probatur vlterius concluſio: quia Petrum ſecundum proprium eſſe, v.g. eſſe poſſibilem verum & cognoſcibile eſt; ergo & à Deo omniſcio neceſſario cognoſcitur. Conſequentia eſt certa, ſæpeque à nobis probata. Antecedens probatur Primò: quia id ita à nobis verè cognoſcitur: neque negari niſi falsò poteſt, Petrum eſſe poſſibilem, ſeu habere in ſuis prædicatis intrinſecis non repugnantiam, ſeu aptitudinem ad exiſtendum, quam non habet hircocerutus, ſeu aliud quidpiam impoſſibile, in quocunque demum ea non repugnantia, & aptitudo ad exiſtendum, ſeu poſſibilitas, aut potentia logica exiſtendi formaliter conſtituatur, eique oppoſita repugnantia, & ineptitudo ad exiſtendum, ſiue impoſſibilitas, & impotentia logica exiſtendi. Id quod facilè in quauis de poſſibilitate rerum, & impoſſibilitate chimærarum ſententia clarebit. Etenim ſi poſſibilitas ſtet iuxta communiorem iam ſententiam Recentium politiorum in hac veritate conditionali neceſſaria: *Si Petrus exiſtat, non exiſtet duplex contradictorium*, velut Marciani malunt, *Si exiſtat habebit potentiam ad exiſtendum*, imò (vt falsò nonnulli dicunt) licet poſſibilitas creaturarum ſit ipſa omnipotentia Dei, vel iuxta veriorem cæteris opinionem noſtram iam attingendam, Id quidem cognoſcibile, ac verè cognoſcibile eſt, vt patet.

6. Nec valet, id ita eſſe à nobis verè cognoſcibile relatè non ad veritatem poſſibili obiecto intrinſecam, quæ nulla eſt, ſed ad conceptum, ſeu veritatem obiectiuam, quam fingit mens noſtra, dum poſſibile iudicat: quia aliter ipſum cognoſcere, ac de eo iudicare nequit quod in Deo locum non habet. Contra enim eſt. Primò: quia de eo eſſe obiectiuo, & rationis puro, ſine quo poſſibile non cognoſcimus, verum non eſt, poſſe reuera exiſtere; ſed licet ſub eo tegumento, aliud cognoſcitur, de alioque iudicium fertur, nempe de quidditate, & prædicatis Petri, dum poſſibilis iudicatur: vt, dum, quia aliter Deum, & Angelum, quàm, vt corporeos cognoſcere pro hoc ſtatu nō valemus, de ſic conceptis ſpirituales eſſe iudicamus, & verè iudicamus: quia de re ipſa aſſerimus non de corporea illa veſte, qua ex parte obiecti illos neceſſario pro hoc ſtatu veſtimus. Secundò, quia licet chimæræ cognitæ illud eſſe obiectiuum ratione noſtra contingat, non tamen ſunt, aut iudicantur verè poſſibilia, neque vt talia à Deo cognoſcuntur, cognoſciue poſſunt: ergo veritas poſſibilitatis, quam creaturis poſſibilibus tribuimus, in quauis de earum poſſibilitate ſententia, & explicatione, nō eſt illud eſſe obiectiuum, & rationis, quo poſſibilia neceſſario induimus, cum de illis cogitamus, ſed proprium, & quidditatiuum eorum eſſe ab illo prorſus in ſui veritate indepēdens; licet dependens ab illo ſit noſter cognoſcendi modus: quod eſt valdè diuerſū.

CERTAMEN III.

Secunda noſtræ concluſionis pars, & obiectionum ſolutiones nonnullæ.

1. SEcunda noſtræ præfixæ cert. 2. concluſionis pars ex prima probata cer. 2. facilè probatur ex dictis d.4. q.3. atque hic à tactis cert.1. à n.2. vbi oſtendimus reſpectu cognitionis diuinæ neceſſariam ab obiecti terminatione ad determinationem conſequentiam deduci: tum quia Deus ratione ſui infiniti intellectus determinatus eſt ad omnis veritatis, ſeu veri cognitionem: tum quia eius infinita cognitio à Deo, vt intellectiuo principio, &, vt obiecto, omniſcientia, omniumque actualis repræſentatio formalis euadit: quocirca extrinſeca quæuis veritas quæ ſatis eſt, vt terminet, ſatis etiam eſt, vt determinet diuinam ſuam cognitionem. Porrò: quæ contra hanc concluſionem præcipuè, atque ſpeciatim militare aduerſariis videntur, ea ſunt, quæ ex S.Dionyſio, Auguſtino, & Thoma d.4. q.3. cert.vlt. n.5. atque hic cert.2. n.4. diſiecta à nobis ſunt: quæ verò vtramque concluſionem à ratione difficilem reddunt, preſſiuſque diſputationis huius præfatione ex defectu abſolutæ exiſtentiæ, quæ verbo *eſt* abſolutè prolato ſignificatur: ac proinde, & cognoſcibilitatis diſſoluenda in præſentiarum erunt.

2. Scotus in 1. d.36. q.vn. & in 4. d.1. q.2. a.1. Rada 1.p. contr.18. c.3. Smiſing. tract.3. de Deo vno d.2. q.3. & communiter Scotiſtæ apud eoſdem à cognitione Dei circa poſſibilia actu ea produci à Deo volunt, non in eſſe phyſico, & reali; ſed ſolum in eſſe cogniti, ſeu intentionali: ac poſſunt reſpondere, conſequenter creata obiecta, licet pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ actu phyſice nec ſint nec habeant entitatem, ac veritatem phyſicam, eſſe tamen actu in eſſe cogniti, ſeu intentionali, quod ſatis eſt vt habeant veritatem, & cognoſcibilitatem. Sed contra: primò, quia, vt ſint in eſſe cogniti, ſeu intentionali, oportet cognoſci à Deo, atque ab ea cognitione eſſe illud intentionale recipere: ad cognitionem autem eorum ſupponi aliquo modo in ipſis debet eſſe ſeu entitas, veritas, & cognoſcibilitas, quæ nec phyſica per ſe in eis eſt, nec intentionalis illa, quæ eſt poſt cognitionem earum, vtpote per illam cauſata, & producta intentionaliter. Contra: ſecundo, quia vel illud eſſe intentionale eſt aliquid in rebus intentionaliter poſitiuum, vel ſola earū denominatio extrinſeca à diuina cognitione earum proueniens. Si hoc vltimum (quod verius certe eſt) aſſeras: aſſeres à Deo cognoſci, cum nullum eſſe, aut veritatem obiectiuam habent, quod eſt impoſſibile. Si primum, vel

itized by

vel illud eſſe obiectiuum intentionale eſt rationis purum opus, vel reale. Si rationis non poſſibilia; ſed ens rationis actu habebit ſuum quale quale eſſe, & cognoſcibilitatem: ſi reale, vel illo exiſtunt realiter, & actu poſſibilia, vel non exiſtunt? primum pugnat cum ſtatu poſſibilitatis; poſtremum difficultatem propoſitam non emollit.

3. Reſpondent alij poſſibilia pro ſtatu poſſibilitatis habere quoddam eſſe reipſa diſtinctum à Deo, quod eſſentiæ eſt, & æternum non temporale, non exiſtentiæ, ſecundum quod non ſolum terminare; ſed, & determinare, poſſint diuinam cognitionem. Vnde eiuſmodi propoſitiones neceſſariæ, & æternæ veritatis dicuntur, v.g. Petrus eſt poſſibilis. Contra hanc doctrinam multo inuehitur ſtomacho noſter Valentia loco citato. Neque abſre quidem: licet enim veram ſolutionem ferè attingat, dum illud eſſe re ipſa à Deo diſtinctum eſſe ait: illud actu extra Deum abſolutè eſſe, & exiſtere videtur admittere: quod falſum omnino eſt, atque in fide periculoſum: cum conſtet omnia, quæ ſunt, reuera à Deo diſtincta, à Deo eſſe facta, ac *ſine ipſo factum eſſe nihil*: & tamen illud eſſe poſſibilium præciſiuè à Deo factum minimè eſt. Item cum ſtatum habent poſſibilia plura, quæ nunquam erunt, in quibus aliquod eſſe abſolutè admitti nequit. Admittitur autem ab his: quia realis actualis diſtinctio duorum vtriuſque exiſtentiam realem actualem eſſentialiter importat. Denique illud eſſe quidditatiuum eſſe æternum repugnat Scripturæ aſſerenti, omnia in tempore eſſe facta atque ex tempore, non autem ex æternitate extitiſſe.

4. Recentiores alij, qui rerum poſſibilitatem ipſis omninò extrinſecam eſſe cum eodem Valentia defendunt, dicere poſſunt: poſſibilia creata ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ veritatem quidem habere actu, & abſolutè: ſcilicet Omnipotentiam Dei, quæ eorum poſſibilitas eſt, à qua poſſibilia formaliter conſtituuntur: ſicque, & eſſe poſſibile, & veritatem actualem ſortiri: atque ea omnia abſurda ceſſare. Et ſanè ceſſare abſurda præfata, ſi eorum opinio vera foret, certum mihi eſt; æquè tamen certum, eam ſententiam falſam omninò eſſe, vt controu. 1. oſtendi. Secundò ex ea admiſſa infertur, Petrum poſſibilem non cognoſci, & idem eſt de cæteris poſſibilibus. Etenim poſſibilitas omnium in hac ſententia eſt Omnipotentia, poſſibile autem Petrus, Paulus, equus, & cætera, vt ab ea denominata, & extrinſecus affecta: vel ergo cognoſcitur quod ex parte ſubiecti dicit Petrus ab omnipotentia denominatus poſſibilis, vel Omnipotentia, ſeu eius poſſibilitas ſola. Si hoc habent aduerſarij intentum, ſcilicet creaturas poſſibiles non cognoſci; ſed ſolam poſſibilitatem, quæ increatum quid eſt, & diuinum, quodque non magis eſt poſſibilitas Petri, quam Bucephali, imo & chimæræ: quia non magis ſunt poſſibilia vt præciſa ab omnipotentia huius, quam illorum prædicata: cum nullam (vt ſic dicam) poſſibilitatem imbibant, vel repugnantiam de ſeſe, ſi primum aliquid cognoſcetur quod abſolutè actu non eſt. Confirmatur: quia, vt cognoſcatur poſſibile concretè, debet cognoſci non ſola forma poſſibilitatis, ſed ſubiectum illa affectum.

CERTAMEN IV.

Verior ſolutio.

1. VT expeditius reſpondeatur, ſuppono: poſſibilitatem creatam (de qua ſolum in præſenti loquimur) diſtingui à Dei poſſibilitate, quam ab exiſtentia impræſcindibilem cum fundamento in re à nobis eſſe docuimus. Eſt enim poſſibilitas Dei eius exiſtentia neceſſaria. Ac rurſus eſſe diſtinctam à negatione neceſſaria exiſtentiæ, in qua impoſſibilitatem chimærarum conſtituebamus, mediamque inter vtramque interiacere, cum neque neceſſaria exiſtentia ſit, neque neceſſaria exiſtentiæ negatio; ſed exiſtentia contingens quare ſicut exiſtentiam neceſſariam Dei in prædicato entis à ſe poſuimus: & neceſſariam negationem chimærarum, & impoſſibilium in prædicato negationis à ſe collocamus: quia ſeipſis, & eſſentia ſua non ſunt, & non exiſtunt: ſicut eſſentia ſua, & ſeipſo eſt, & exiſtit Deus: poſſibilitatem creatam in prædicato entis ab alio conſtituendam cenſemus. In eo enim & aptitudo ad exiſtendum, ſeu potentia logica exiſtendi continetur, quo neceſſitas non exiſtendi, quæ impoſſibilitas eſt, excluditur, & neceſſaria exiſtentia, quæ Dei propria eſt: cum nihil, quod ab alterius arbitrio in ſuo eſſe pendeat, neceſſario eſſe poſſit.

2. Supponendum eſt ſecundò, exiſtentiam à poſſibilitate, aut eſſentia rerum re ipſa non diſtingui: ac proinde neque ens, aut exiſtens ab alio, ex quo manifeſtè infertur ſublata abſolutè è rebus exiſtentia, ſeu ente actuali non remanere abſolutè in rebus ens poſſibile: formaliter autem metaphyſicè loquendo ens poſſibile, & exiſtens ab alio neutre ſubſtantiue acceptum, ſeu (quod idem eſt) poſſibilitas, & exiſtentia ab alio creaturæ ab eſſentia metaphyſica ſpeciali creaturarum differt, ſicut ſuperius ab inferioribus metaphyſicis, parſque metaphyſica à toto. Etenim ens ab alio ſubſtantiue acceptum, ſiue poſſibilitas, aut exiſtentia ab alio adæquatè ab omnibus differentiis abſtrahitur creaturarum, eſtque prædicatum vniuocum, & generaliſſimum genus earum, in quo omnes vniuocè conueniunt, ſubſtantiæ ſaltem ſpecies, vt latiùs oſtendimus controu. 1. metaph. neque admodum leuiter attingimus controu. de Trinit. d. 3. qu. 3. & d. 6. q. 1. ex quo patet, ſublato eo prædicato, nullam ſpeciem creatam, adhuc metaphyſicè manere poſſe: ſicut ſublato metaphyſicè animali, implicat metaphyſicè homo. Si autem ens poſſibile, aut actuale ab alio adiectiuè ſumatur pro exiſtente, ſeu potente exiſtere iure identitatis realis cum eo prædicato entis ſubſtantiui, ſiue poſſibilitatis, & exiſtentiæ, differentiæ inferiores entia, ac non repugnantia adiectiuè metaphyſicè manerent: quia ſic acceptum ens & exiſtens differentias tranſcendunt, vt citatis locis dicebamus.

3. Ex his conſtat Tertiò poſſibilitatis entis ab alio prædicatum eſſentiale metaphyſicum prædicatum creaturis eſſe æquè, atque reliqua prædicata, quæ eſſentias metaphyſicas rerum conſtituunt, v.g. prædicatum animalis, aut rationalis in homine quod ſicut in materia neceſſaria propoſitionem conſtituunt, ita & prædicatū entis ſumptū pro entis poſſibilis prædicato: quoniam verò poſſibilitas hæc exiſtendi non eſt exiſtendi neceſſario, vt diximus, prædicatum entis, ſeu exiſtentis ab alio actu, & exercite, etſi idem ipſum, atque entis poſſibilis, ex parte obiecti prædicatum ſit, eſt prædicatum contingens, atque in materia contingenti propoſitionem collocat. Vnde rurſus cum ſtatutum apud omnes ſit, copulam propoſitionum in materia neceſſaria à tempore abſolui: ſecus autem in materia contingenti ſit plane hanc propoſitionem. *Petrus exiſtit*, ſiue *abſolutè eſt*, à tempore non abſolui: ac de Petro actu non exiſtente tempore, quo profertur, quodque per copulam importatur, falſam eſſe: hanc verò: *Petrus eſt poſſibilis* quouis tempore, imò ex æternitate conceptam eſſe veram: quia ab omni tempore abſoluitur, idque Doctores omnes volebāt intelligi, cum hanc, & ſimiles propoſitiones in materia neceſſaria æternæ, neceſſariæque veritatis eſſe, docuerunt. Ex quo patet ſolutio ad illud, quod pro aduerſa ſententia proponebatur: nempe, verbum *eſt* abſolutè prolatum actualem exiſtentiam ſubiecti, & prædicati ſignificare. Id enim in materia contingenti veriſſimum eſt: in neceſſaria verò (cuiuſmodi creaturarum poſſibilitas eſt) prorſus eſt falſum.

4. Sed explicandum reſtat, quomodo ſubiectum, & prædicatum in propoſitione: *Petrus eſt poſſibilis*: aut eſt rationalis, & reliquis, quæ in materia neceſſaria ſunt, accipiantur, in ſenſu quippe, & acceptione reali, cum Petrus non eſt, nec ſubiectum eſt, neque prædicatum reuera, vt patet: ſiquidem neque Petrus, neque eius poſſibilitas, quæ eius exiſtentiæ identificantur, ſunt, cū exiſtentia Petri non adeſt, vt diximus. Id autem ita Recentiores noſtri explicant, vt ſenſus realis ſolum conditionatus ſit, licet conditionatum ſenſum non eundem aſſignent. Recentiores Complutenſes hunc deſignant: *Si Petrus exiſtat, non exiſtet duplex contradictorium.* Murciani: *Si Petrus exiſtat, poterit exiſtere, ſeu habebit potentiam ad exiſtendum.* Quemadmodum hæc propoſitio. *Si Petrus exiſtat, erit rationalis, ſeu habebit potentiā ratiocinādi*, & ſimiles in materia neceſſaria: & vtraque quidē conditionata propoſitio vera in ſenſu reali conditionato eſt. Sed Murcianorū poſtrema poſſibilitatis conceptum non explicat, qui quidē & prior, & independens ab exiſtentia eſt: in ea autem propoſitione dependens ab exiſtentia ponitur, atque cum ex parte rei entitas, & ens ſubſtantiuè, atque exiſtentia, & exiſtens idem realiter

imò & formaliter ſint, erit conditio, & conditionatum idem, ac ſi diceretur: *Si Petrus exiſtat, exiſtet*, quod ſcientiis inutile, imo nugatorium eſt.

5. Prima etiam veriſima eſt: quia impoſſibilitas eſt negatio neceſſaria, vt diximus, optimè explicata per hanc conditionalem: *Si impoſſibile exiſtat, exiſtet duplex contradictorium*: non quia duplex contradictorium in impoſſibilitate contineatur formaliter (vt male iidem Recentiores cum aliis cenſent) ſed quia, cum impoſſibilitas ſit negatio à ſe, ſeu neceſſaria exiſtentiæ impoſſibilis, atque in hypotheſi ponatur eius exiſtentia, infertur bene exiturum contradictorium duplex, alterum negatiuum quod eſſentia ſua imbibitum habet impoſſibile; alterum poſitiuum exiſtentiæ eius, quod ponitur in hypotheſi. Cum ergo nullo alio modo explicari aptius rerum poſſibilitas poſſit, quàm per oppoſitum impoſſibilitatis, cui contradicit, in ſenſu conditionato bene explicatur per conditionatum illum ſenſum horum Recentiorum: *ſi exiſtat Petrus, non exiſtet duplex contradictorium*; ſiue *non exiſtet ſimul ipſa, eiuſque negatio*. Vt ſimul exiſteret, ſi exiſteret chimæra: & tamen hoc totum conditionatum obiectum verum eſſe, ac proinde à Deo cognoſci certiſſimum eſt; ſed tamen neque hic eſt ipſiſſimus poſſibilitatis, ſeu creaturæ poſſibilis, qua talis conceptus (ſicuti neque oppoſitæ conditionalis conceptus eſſentia impoſſibilitatis) ſed quid illum conſequens, vt vidimus; neque ſenſus iſte ita realis eſt; vt à Recentioribus aſſeritur, atque, vt oporteret ad ſatisfaciendum difficultati. Nam ſtatus conditionalis nihil ponit in eſſe; ſed potius ab eſſe abſoluto abſtrahit æquè, atque poſſibilitas: quare de non exiſtentibus verificatur, ſolumque mente noſtra conceptus eſt: quia ſtatus conditionalis nihil magis in eſſe ponit, quàm poſſibilitatis præciſe ſtatus: cum hypotheſis non ponatur; ſed mente ſolùm ſupponatur: maximè cum hypotheſis, ſeu conditio idem ipſum eſt cum eo, quod ſub ea fore dicitur, vt in præſenti.

6. Solum ergo veritatem habent propoſitiones in materia neceſſaria in ſtatu, & ſenſu obiectiuo, qui quidem rationis, & fictus non eſt, licet realis actualis obiectorum non ſit: quia abſque mentis fictione eſſe reuera poſſunt, quæ ita concipiuntur: ac proinde non ſolum per rationem, ſicuti figmenta rationis, quæ eſſe nequeunt, habent eſſe: Nullo quippe cogitante, eſſent, ſicut repræſentantur modò, quandocumque exiſterent. Vnde, licet illud eſſe per rationem, ſeu à ratione, vt iam explico, ſit, ens tamen rationis non eſt. Eſt autem illud eſſe obiectiuum, non quidem à ratione, ſeu cognitione prædicatis illis ex parte obiecti ſuperadditum, vt nuper dicebamus, ſed ſola extrinſeca denominatio cognitorum, ſubiectique, & prædicati terminis, ſeu prædicato, & ſubiecto materialibus propoſitionis illius ab ipſa cognitione, & iudicio obueniens: quod quidé ex his, quæ experimento conſtanti didicimus plurió, quæ in rebus generis, ſpecieue eiuſdem exiſtentibus, identice conuenientium nouimus, iure habetur. Inde enim ex parte ſaltem obiecti ab eorum exiſtentiæ ſtatu præſcindendo (quia contingens eſt, vt diximus, ac proinde ſcientiis inutile) neceſſaria entium prædicata cognoſcimus, quæ ſcientiis neceſſaria ſunt. indeque prædicamenta rerum coordinamus, quidditates, ſiue eſſentias earum ſtatuimus, diuidimuſque. Qua in re multæ ſunt ſuprà rerum, & prædicatorum cognitiones, reflexi conceptus, & cognitiones: imo verò frequenter plura rationis figmenta, ſine quibus vix ea prædicata metaphyſica (verò quidem, vt diximus, non ficta) concipi à nobis pro hoc ſtatu minimè valent. Vt inde non omninò inſipienter dicepti Murciani Recentiores poſſibilitatem, & exiſtentiam entia rationis eſſe docuerint.

7. Quod ſi eorum prædicatorum eſſentialium ſpecies propriæ vndecumque à nobis haberentur, quibus ea ab exiſtentia exercita præſcindendo in ſeipſis cognoſceremus, ſine vllo vtique figmentorum rationis inuamine perciperemus. Cum autem ea Deus perfectius noſtris intuitionibus videat; rectè de eis prædicatis, non ſolum apprehenſionem, ſed & iudicium, ſine vlla fictione, & falſitate concipit: ſicque iudicat Petrum poſſibilem, ſeu ens ab alio, vt ab ſtatu exiſtentiæ exercitæ (quæ reuera nonniſi in individuis eſt) præſcindat. Item eſſe animal: eſſe rationale: illo enim eſſe, ſeu copula eſt, non exiſtentia exercita (à qua, vt diximus, eiuſmodi propoſitiones vt neceſſariæ & ſcientificæ ſint, abſtrahere debent) ſed connexio metaphyſica identitatis prædicati cum ſubiecto cognito, & è contra importatur (quæ verè, ac ſine vlla mentis ea ipſis fictione eſt; licet à nobis cum fictione etiam obiectiua cognoſcatur) non autem tempus, quod ſolum in propoſitionibus contingentibus copula earum ſignificat. Ex quibus vt interminis propoſitæ difficultati ſatisfaciam, reſpondeo entitatem, ſeu ens phyſicum creatum, eiuſque phyſicam veritatem nonniſi entium phyſicè exiſtentem, & contingentem eſſe, ex quibus res in ſtatu poſſibilitatis, ſiue puræ, ſiue præciſiuæ non ſunt; alt ens, & veri, ſiue entitatis, & veritatis neceſſariæ metaphyſicæ, naſquamque fictæ rationem (quæ ſolum ſcientis ex vſu eſſe poteſt, vt diximus) poſſibilibus, reliquiſque prædicatis conuenire, vt ab exiſtentia exercita abſtrahentibus: ac proinde à Deo verè, & ſine vlla fictione, falſitateve cognoſci ſecundum ſe abſolute poſſe: & ſimiliter veritates illas conditionatas eſſentialem poſſibilitatis creatæ conceptum metaphyſice conſequentes.

QVÆSTIO II.

An Deus certo cognoſcat futura contingentia conditionata ſecundum ſe?

SEcvndo ordine maioris vniuerſalitatis à poſſibilitate ſtatus, mediuſque inter illam, & abſolutam rerum exiſtentiam, & futuritionem, eſt ſtatus futuritionis conditionatæ earum, ac proinde an ſecundum eum etiam ſtatum à Deo cognoſcantur examinandum ſecundo loco veniz. In qua quæſtione plura ab aliis diſputari video, quæ ſimul diſputata confuſionem lectoribus offundunt, neque huius loci ſunt propriæquale eſt illud, an futura contingentia conditionata cognoſcantur in ſe, an in alio: in qua adhuc tres quæſtiones latent: An ſcilicet in alio tanquam ponente, & afferente ſtatum conditionatæ futuritionis rerum contingentium? quod eſt cognoſci in alio, tanquam in medio materiali an in alio tanquam in medio formali: ſcilicet, ducente Deum ad eius futuritionis vndecumque poſitæ, cognitionem. Rurſus: an in alio tanquam indeterminatiuo aut verificatiuo diuinæ cognitionis? Quæ omnia ex aliis, atque aliis principiis definienda ſunt: ac proinde ſeorſim ſiue locis diſputanda, vt debita claritate, & methodo diſputentur. Hoc igitur loco, à reliquis quæſtionibus abſtrahentes, ſolum examinamus: an futura contingentia conditionata ſecundum ſe, & conditionatæ futuritionis ſtatum à Deo cognoſcantur? Oportet autem primò, vt materia diſputationis propria ab aliis, quæ ad eam non pertinent, ſegregata innoteſcat, rigide eam à reliquis in primis diſcernere.

CERTAMEN I.

Quæſtionis materia propria, & pura ſtatuitur.

1. FVtura conditionata contingentia in præſentem quæſtionem vocamus, non conditionata quæuis obiecta contingentia abſolutè in eſſendo, ſed ſolum quæ contingentia ſunt in ordine ad cauſas, ſeu conditiones, ſub quibus futuræ ſunt, ſeu enuntiantur, ſi illæ apponerentur: quia hypotheſis cauſarum illarum, ſub quibus, ſi apponerentur eiuſmodi contingentia eſſent, non ita oppoſitum futuri illius excludunt, vt ad illud loco futuri apponendum ab eiuſmodi cauſis abſolutam poteſtatem, & libertatem, quare & futurorum contingentiam excludant. In hoc quidem nemo Theologorum Catholicorum diſcordat. Certum enim apud omnes Doctores Catholicos eſt futurum liberum contingens, & in quouis ſtatu, ſiue abſolutæ, ſiue conditionatæ futuritionis liberè, & contingenter à ſuis cauſis prodire: ac proinde, progredi ab eis cum earum poteſtate, ſiue in ſenſu compoſito, ſiue diuiſo ad non agendum,

agendum, ſiue ad agendum oppoſitum: alioqui libertas actuum humanorum cum Caluiniſtis hæreticè negabitur. Quomodo autem eorum libertas, (quam Dominicam patres cum reliquis Catholicis defendunt) cum ipſorum principiis, præfinitionibus, & prædeterminationibus ſtare poſſit, ipſi viderint, noſque, cum quibus ea dere lis eſt antiqua, ſuis locis controuerſiis ſequentibus videbimus. De his ergo ſolum conditionatis futuris contingentibus reſpectu ſuarum cauſarum, & conditionum, ſub quibus, ſi ex adeſſent, & illa apponerentur, & forent, præſens eſt examinanda difficultas.

2. Alia ſunt conditionata ſuis conditionibus cauſiſque non contingentia, & libera vt: *ſi ſit homo, erit animal*, vel *erit rationale*, vel *erit animal rationale*, aut *viſibile*, quæ conditionibus ſuis, metaphyſicè adhuc, contingentia non ſunt, & ſimilia alia in ordine phyſico, *vt ſi ſol lucet, vel noſtro emiſphærio adſit; erit dies*: vel *ſi ignis debitè applicetur paſſo capaci & erit in paſſo calor*, quæ phyſicè contingentia ſuis phyſicis cauſis non ſunt: nec aliam veritatem, nec ſtatum à poſſibilitate diuerſum conſtituunt. Idem enim earum propoſitionum obiectum, licet alijs vocibus ſignificatum, eſt, atque harum: *Homo eſt animal, & rationale: ignis eſt calefactiuus de ſe, & ſol eſt illuminatiuus*, quæ omnium ſententia in materia neceſſaria, & eſſentialium prædicatorum ſuis ſubiectis ſunt: ac proindè quæ nullatenus exiſtentiæ, & Futuritionis ſtatum vllum ex parte obiecti diuerſum concernant; ſed rebus qua poſſibilibus, & ſecundum eſſentiam ſuam metaphyſicam competunt. Dixi autem futura conditionata ordinis phyſici ſuis cauſis, & conditionibus in ordine phyſico contingentia non eſſe, de cauſis, & conditionibus earum creatis ſolummodo, & naturaliter loquendo. Si enim Deus earum exigentiæ abſoluta potentia non annuat, neque earum actiuitatem ſua potentia compleat, & iuuet, phyſicè contingentia abſolutè erunt: non quidem reſpectu earum, cum determinatæ cauſæ ſint, nec poſſint ſuum concurſum ex parte ſui cohibere, aut in oppoſitum diuertere; ſed reſpectu Dei, qui vtrumque pro ſua poteſtate, & arbitrio præſtare poteſt: quare reſpectu Dei futura, phyſicè etiam contingentia conditionata debent cenſeri.

3. Quoniam vero, vt ex nuper dictis conſtat, alia ſunt contingentia futura, quæ reſpectu Dei contingentia ſunt, & libera, non vero cauſis creatis: alia vero cauſis etiam creatis ſunt & libera, & contingentia, quia cauſæ liberæ in actu primo ſunt, ac non neceſſariæ, vt patet in creatis omnibus voluntatibus: am Angelicis, quam humanis. Aduertendum eſt, in hac quæſtione ſolum agi de futuris contingentibus conditionatis reſpectu cauſarum creatarum, non autem reſpectu increatæ cauſæ, ſcilicet Dei. Huiuſmodi ſunt primo effectus omnes cauſarum neceſſariarum, & naturalium cum creatis omnibus requiſitis tantummodo in hypotheſi poſitarum, abſque decreto diuino concurrendi cum ipſis, vel ſecus. Poſito enim etiam decreto, concurrendi, vel poſito decreto non concurrendi cum illis in hypotheſi, futurum, cuiuſue negatio contingens conditionata non erit: neque ſtatum futuritionis conditionatæ diuerſum ab ſtatu poſſibilitatis alterutrum habebit, vt patet ex dictis num. 2. ſunt etiam libera, & contingentia reſpectu Dei, cum omnes ſuæ voluntatis actus, tum etiam eorum puræ omiſſiones; ſi hæ in voluntate diuina admitti queant, de quo controu. de voluntate diſputabimus, in præſenti autem de contingentibus conditionatis reſpectu Dei non quærimus, quia aliquorum Doctorum ſententiæ aliam de his, ac de contingentibus conditionatis reſpectu cauſarum creatarum quæſtionem eſſe voluerunt: quare de eis q. 3. agemus.

4. Eodem etiam iure ab hac q. relegantur futura conditionata, quæ diſparata vocantur, e quibus eſt vulgare illud: *ſi gallus cantauerit, Turca conuertitur*: quia, licet veritatem cum independenter à decreto, tum dependenter à decreto actuali habere poſſint, ac proinde à Deo cognoſci, tamen neutro modo ad ſtatum conditionatæ futuritionis, medium inter ſtatum poſſibilitatis, & futuritionis abſolutæ habent. Etenim veritas eorum independenter à decreto actuali Dei (quam late probat Ruiz d. 68. vel 78. de ſcient. ſect. 5. num. 21. appendicis contra Vazquez 1. p. d. 67. c. 3. nu. 17. Leſſium de efficac. gra. c. 19. nu. 3. Arrubalem d. 45. c. 4. Alarcon. 1. p. tract. 3. d. 3. num. 7. & 8. & alios) ſolum eſt veritas coexiſtentiæ abſolutæ, ſeu concomitantiæ in exiſtendo vtriuſque extremi, quæ quidem ad ſtatum futuritionis abſolutæ ſpectat, tantundemque iudicium nota conditionali valet, concipit, & ſignificat, atque hoc *gallus cantat, & conuerſio Turcæ coexiſtent abſolutè*; vel vt minimum *quicquid exiſtiterit tempore, quo eſt aliud, & video abſolutè exiſturum coexiſtet illi*, quæ veritas neceſſaria eſt non minus quam reliqua in eſſentiali materia conſtituta, vt Petrum eſſe rationalem, vel poſſibilem: quia exiſtens non coexiſtere exiſtenti eſt impoſſibile, & ei coexiſtere eſt neceſſe. Si autem vltra coexiſtentiam extremorum neceſſitas exiſtentiæ vtrius extremi poſiti in hypotheſi, vt vtrumque coexiſtat, ſignificetur (vt ſignificari vere poſſe, certum omnino contra præfatos etiam Doctores, & contra Soar. lib. 2. de ſcient. conting. c. 6. num. 4. c. 7. num. 5. & 13. Fonſecam t. 3. met. lib. 6. c. 2. quæſt. 4. ſect. 10. Curiel em lib. 1. controu. 7. a. 3. n. 162. Ruiz d. 78. c. 2. & alios) veritas tamen illa obiectiua, & ſignificata ad ſtatum poſſibilitatis, & neceſſariæ veritatis omnino pertinet, non autem ad ſtatum medium conditionatæ futuritionis. Solum enim eſt veritas neceſſitatis exiſtentiæ vnius extremi, vt exiſtant duo: quæ quidem veritas neceſſitatem phyſicam, & metaphyſicam contemet, & quæ in vtroque ordine contingentiam omnem excludat: non minus, quam eſſentiales omnes propoſitiones, quarum copula, vt ſuperius diximus, ab exiſtentia abſoluta, & tempore omnino præſcindit.

5. Sin vero diſparata hæc futura conditionata, eorumque veritas dependenter à decreto Dei de poſitione vnius ad poſitionem alterius conſiderentur, vt conſiderari neceſſario debent in illo 4. Reg. 13. Eliſæi ad Ioas Regem Iſrael: *Si percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumationem*: & in illo Eliæ ad Eliſæum 4. Reg. 2. *Si videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod poſtuliſti*, etſi quibus ſimilibus: quæ ſanè iam diſparata formaliter non ſunt inter ſeſe: quando quidem è Dei decreto alterius ad alterum, nec ſolum ad vtriuſque coexiſtentiam conducentium & minimum habent; ad quam ſuapte natura opus non eſt, vt conditionis, ſeu hypotheſis conditionati, ſiue antecedentis, & conſequentis materialiter ſolum diſparate ſe habentium, imo neque alterius ex ipſis abſoluta exiſtentia ſupponatur, ac videatur: vt in prædictione rei recitatæ conſtat, in qua, nec conditio antecedens, nec conditionatum, ſeu conſequens vſquam exitit abſolutè; ſed ſolum prædicitur vnum apponendum, ſi alterum apponeretur. Conducentia autem hæc moralis conditionis de ſe diſparatæ in conditionatum ex Dei decreto vel eſſe poteſt ex decreto actuali Dei de ponendo vno ad poſitionem, ſiue ex hypotheſi, quod apponatur aliud, vt omnes ſupponunt, ſiue ex decreto omnino conditionato tam ex parte actus, quam obiecti, vt bene docet Alarcon ſupra c. 10. cum aliis: quia, vt vnum ſub conditione alterius ſit, opus non eſt, vt aliquod eius principium, ſeu conditio abſolutæ exiſtentiæ eius abſolutè apponatur: ſed ſatis eſt, vt ponatur ſuſpenſe, & in hypotheſi ſolum: imo, vt conditionatè promittatur, opus non eſt actuali illo decreto apponendi conditionatum, ſi ponatur conditio; ſed ſufficit decretum promittendi, & iuxta varias ſententias ſe obligandi ad decretum concipiendum de appoſitione conditionati ſi apponatur conditio.

6. Quod ſi decretum actuale, conditionatum tamen, ex parte obiecti, vel abſolutum promiſſiuum decreti, & conditionati de ſe diſparati, ſi ponatur conditio de ſe etiam diſparata, huic moralem conducentiam tribuant, veritas eius conditionati, non ad ſtatum, & veritatem obiectiuam mediam conditionatæ contingentis futuritionis (de qua hic) ſed ad veritatem neceſſariam propriamque poſſibilium, & reliquorum, quæ in materia neceſſaria ſunt, prorſus ſpectat. Si quidem decreto, & promiſſioni Dei, quod decretum, promiſſum ve eſt apponi, atque adimpleri nullatenus, adhuc reſpectu Dei, contingens in vllo ſtatu eſſe poteſt, cum ex fidelitate, tum ex infruſtrabilitate, & immutabilitate diuina. Poſſent autem ea futura conditionata ſub diſparata de ſe conditione abſque vllo decreto, aut promiſſione actualibus Dei eſſe, eo præciſe quod Deus pro libito ad poſitionem eius conditionis eſſet euentum illum decreturus. Et tunc quidem conditionatum illud contingens eſſet, ſed reſpectu Dei, quod poſſet

id promittere,ac reuelare Prophetis ſupra recitatis. Etenim tunc ita libere ſub ea hypotheſi ſe decreturum, & acturum ſciret, vt quæſt. 3. oſtendemus, quod ſatis erat, vt ſerio promitteret, & vere reuelaret. Sed tamen, licet verum ſtatutum medium futuritionis contingentis conditionatæ conditionatum illud de ſe diſparatum ex decreto Dei haberet, quia tamen ratione, & comparatione creatæ contingentiam, & libertatem illius ſtatus non habet; ſed ſolum reſpectu Dei (cui ſoli liberum eſt in ea hypotheſi decretum, à quo ſub ea hypotheſi conditionatum poneretur) de eius cognitione à Deo cum cæteris decretorum conditionatorum cognitione ſimul, ſemelque agetur.

7. Video in aliquibus ex his conditionatis de ſe diſparatis, ac non diſparatis ratione decreti ſub ea conditione de ſe diſparata libere concipiendi aliqua eſſe per liberas cauſas, creatas etiam, neque à ſolo Deo, exequendas: in quibus futura alia conditionata contingentia, & libera creatis cauſis,& conditionibus ſuis neceſſario intercedunt: & quæ generali quæſtionis præſentis deciſione continebuntur: quandoquidem, vt diximus tota hæc quæſtio vniuerſim de creatis omnibus futuris conditionatis contingentibus, & liberis reſpectu cauſarum, & conditionum creatarum ſub quibus, ſi apponerentur, forent, verſatur. Voluimus autem (quia ad hæc ab aliis, quæ futura conditionata vocibus ſonant, diſcernenda de diſparatis conditionatis,earumque veritate aliquid prænotare oportebat)ita exacte diſparatorum conditionatorum naturam, & veritatem euoluere, vt iterum examinandum non eſſet quæſtionibus aliis apud alios non magno operæ pretio profuſis, an hæc à Deo, an etiam per ſcientiam, quam vocamus mediam, cognoſcantur? conſtat enim ex dictis quouis ex declaratis modo veritatem obiectiuam in ſe habere,ac proinde ſecundum ſe a Deo cognoſcibilem,cognitamque eius omniſcientia eſſe. Item nonniſi in modo poſtremo declarato n.6. ad ſcientiam vere, & ſtricte conditionatam, & mediam peruenire poſſe; ſi hæc, vt oſtendemus, ad futura contingentia, & libera conditionata reſpectu Dei cognoſcenda extendatur.

CERTAMEN II.

Negatiua in re præſenti ſententia Recentiorum Thomiſtarum primorum ſcientiæ mediæ impugnatorum fuit.

1. SEntentia negans Deo ſcientiam contingentium ſub conditione futurorum ſecundum ſe, & intrinſecam eorum obiectiuam veritatem, ſed ſolum coniecturalem, & probabilitatis prudentis eorum ſcientiam in Deo admittens, fuit omnium non admodum recentiorum Thomiſtarum, qui ſcilicet primo apud ſanctæ Inquiſitionis Tribunalia: deinde apud ſedem Apoſtolicam Molinam noſtrum ſcientiæ eorum ex ſcriptura, Patribus, & principiis theologicis effoſſorem accuſarunt. Sententiam hanc typis primus mandauit Thomiſta Hyeroninianus Cabrera 3.p.q.1.a.3.d.1.§.22. à num.380. Ledeſma Dominican. d.2. de ſcientia futurorum contingentium dif.2. concl. 5. fol. 590. affirmantem oppoſitam ſibi improbabilem dicens. Neque aliud potuit docere, qui omnem viam cognoſcendi eiuſmodi futura ſecundum ſe Deo è principiis propriis, & Thomiſticis præcluſit:fol. ſiquidem 574. col. 2. §. *Primus modus* negat contingens futurum cognoſci à Deo in ſuis cauſis proximis. Quod autem futura contingentia conditionata in præſentia æternitatis cognoſcar, nec ipſe,nec Thomiſta vllus admittet. Omnia enim huius generis futura eodem modo, ac via eadem in eorum ſententia cognoſcuntur. In eorum autem pluribus, quæ ſcilicet abſolute nunquam erunt, fueruntue, ea præſentia æternitatis non adeſt: quare neque in ea poterunt à Deo cognoſci. Sed neque in decreto conditionato ex parte obiecti, & abſoluto ex parte actus, quod impugnat, & inferius ineptum eſſe ait fol.582. & (cum Vazquez d. 67. c.4. num. 21. & Soario lib. de ſcientia conditionata c. 7. n. 9. eius decreti impugnatoribus) refellit. Vltima denique eorum contingentium a Deo cognoſcendorum(non in ſeipſis,vt contendimus contra Thomiſtas)via eſt in decreto prædeterminatiuo omnino conditionato tam ex parte actus, quam obiecti; & hoc modo non Thomiſtæ recentiores ferent eorum ſententiam in Deo à Ledeſma contra ipſos admitti, ac minime ab eo admiſſam fatetur Hyeronimus Vtues Dominicanus d.19. nu. 9. apud noſtrum Mathiam Borull. in defenſione ſcient. med. d. 4. ſect. 1. num. 238.

2. Eidem negatiuæ ſententiæ ſubſcripſit Balthaſar Nauarrete Dominicanus 1.p.q.14. a. 14. controu. 56. §. 2. concl.6.& §.3. prope finem omnem eorum ſcientiam formalem Deo negans,ſolumque virtualem admittens. Qua in re,licet quid amplius, quam Thomiſtæ reliqui negaſſe videatur, me tamen iudice, id ipſum, quod alij,nec quidquam amplius negat; ſcilicet probabilitatem, quæ in conditionibus eſt, ad ea quæ ſub illis forent, coniectanda, formaliter à Deo cognoſci, non ipſa futura; quia ſolum reſpectu abſolute futurorum eſt in Deo actuale decretum, in quo cognoſci ab ipſo queant, vt §. 3. citato docet circa futura conditionata: *At vero nihil prorſus cernimus,ex quo colligere poſſimus determinationem conditionatam*, inquit ille: eamque eius probabilitatis cognitionem, & ſcientiam Dei formalem virtualem futurorum illorum ſcientiam eſſe: quia eius obiecti ſcientia eſt: ex quo (ni Dei perfectioni, atque in cognoſcendo infallibilitati, & certitudini aduerſaretur) coniecturaliter futura illa acutius, melliuſque nobis cognoſceret: quod ipſum reliquos Thomiſtas docuiſſe, dum Deo ſcientiam coniecturalem, falſitatique obnoxiam, & dubietatis comitem tribuerunt,pium,& vrbanum erit æſtimare. Nunnius item Cabezudo 3.p. poſt q.62. & ſolut. ad 12. contingentium conditionatorum ſcientiam Deo negat, atque in Tyriis,& Sidonijs meliorem ſolum diſpoſitionem, quam Corozaitis & Bethſamitis ad conuerſionem ſub eiſdem ſignis à Deo cognitam, ait Ripa Dominicanus etiam 1.p.q.14. a. 13. conditionatorum contingentium ſcientiam abſolute, ac ſine vlla limitatione Deo negauit: quin decreti abſoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti meminerit, ſicuti nec Cabezudo, eandem ſententiam probabilem eſſe docet Curiel lib.1. controu.7. a.1. nu.37.

3. Sed præter hæc teſtimonia veteriorum Thomiſtarum, qui primi hac de re typis ſcripta euulgarunt, reliqui ætatis illius in eadem fuere ſententia, ipſis Thomiſtis referentibus. Ledeſma ſiquidem citatus poſt recitatam fol. 574. editionis Salm. anno 1611. noſtrorum, (quos alienos ab ſchola diui Thomæ ait)ſententiam decreta Dei cognitione eiuſmodi futurorum, negatiuam oppoſitam refert fol. 579. col. 2. ſubditque: *Hanc ſententiam ſequuntur omnes diſcipuli D. Thomæ, qui hac tempeſtate interpretantur illum, & omnes, qui ſequuntur eius doctrinam in materia de auxiliis diuinæ gratiæ.* Franciſcus Zumel è iuratis pene Thomiſtis to.1. variar. diſput. in 1. p. dub.5. ita ſcribit: *Alij theologi putauerunt, Deum non cognoſcere futura conditionata: quia cum talis futuritio non ſit vera, neque reponenda conditio vllo tempore, otioſa eſſet, & impertinens cognitio illorum futurorum*: & poſt pauca: *Vnde nonnulli theologi hac difficultate preſſi dixerunt ſcientiam, quam ſcriptura inſinuat, Deum habere de his futuris, ſolum eſſe coniecturalem quandam cognitionem, in qua ſententia veniunt enumerandi omnes illi, qui cenſent in Deo vnicam præciſe eſſe rationem cognoſcendi certo futura contingentia, nimirum realem præſentiam eorum in menſura æternitatis.* Qui autem ita cenſentes, niſi Thomiſtæ ſunt? & de Nauarrete quidem teſtatur Ioannes Gonzalez Albella Dominicanus d.44. ſect.2. nu.12. & conditionatorum contingentium ſcientiam formalem & decreta abſoluta ex parte actus circa illa negaſſe.Idipſum de Thomiſtis teſtatur curſus Diſcalceatus Theologus Salmantinus 1.p.tract.3. dicens: *Prima ſententia aſſerit, quod iuxta Scripturam Sacram Deus non cognoſcit prædicta certitudine futura contingentia conditionata, de quibus loquimur. Ita Ledeſma & alij ex iunioribus Thomiſtis.*

4. Hæc omnia fuſius ſolito recitaui,vt appareat, quo iure primus dixerit de ſe, ſuiſque Dominicanis Matthæ. Riſpolis 1. de auxil. concl.1. *Aduerte nos cum aduerſarijs conuenire, Deum habere perfectam ſcientiam futurorum conditio-*

conditionatorum. Secundo Ioannes à S. Thoma Dominicanus t. 1. in 1. p. d. 20. ar. 1. conqueritur, quod noſtri abſque vllo fundamento tubicinent de Thomiſtis antiquis triumphum, quaſi teſtimoniis, & rationibus ſuis negantes Deo contingentium conditionatorum ſcientiam conuicerint, ab eâque ſententia ſcholæ thomiſticæ ſucceſſores deterruerint adeo, vt litem alio diuertere ſint compulſi (ne omnino in noſtra viderentur caſtra tranſire, manuſque inermes victoribus dare) ſcilicet ad eam quæſtionem: an ea contingentia cognoſcantur à Deo in decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: *Cum vix vlla, imo nulla vnquam dubitatio inueniatur, aut fuerit Dominicanis cum Ieſuitis controuerſia de hoc puncto: an Deus ſimpliciter cognoſcat iſta obiecta conditionata futura? ſed an Deus cognoſcat illa certo, & infallibiliter ante decretum ſuum:* idque ex theſi vtriſque ad diſputandum propoſita Romæ à Clemente Papa 8. ſtatim probat. Sed hiſtoriam huius authoris, & ſimilium diſputationum harum Romæ habitarum apocrypham, & falſam decreto addito declarauit Innocentius Papa Decimus. Nec multum authoritatis hiſtoriis ſuis conciliat, qui in re præſenti recitata ſuorum Magiſtrorum typis etiam, & publicæ oculorum vſuræ data teſtimonia cæco, & obſtinato inficiatur: imo & cum veritate, & cum ſeipſo pugnat. Eodem quippe loco pag. 211. fatetur, aliquos ex Thomiſtis (e non admodum ſcilicet recentibus) decreta abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti circa plura, quæ ad hanc prouidentiam non ſpectant, futura conditionata non admiſiſſe: ſine quibus concordi Thomiſtarum ſententia, vt idem ſtatuit, eorum ſcientia in Deo eſſe non potuit. *Et neque hæc*, (ſcilicet decreta eiuſmodi circa ea conditionata, quæ ad præſentem Dei prouidentiam ſpectant) *ita eſſe illis certum, quin poſſint aliqua ſcripturæ loca exponi in ſenſu probabili ſine talibus decretis.* Teſte igitur ipſo Thomiſtæ illi ſcientiam probabilem ſolum, ſeu coniecturalem eorum contingentium, vel (vt vrbanius loquar) probabilitatis eorum in Deo admittebant: vnde a. 2. pag. 620. ait: *Recedimus tamen ab his Thomiſtis, qui recuſabant concedere decreta Dei libera circa talia obiecta conditionata.*

5. Maioris tamen miraculi inſtar eſt Hyeronymus Viues Dominicanus Valentinus lib. de primatu diuinæ libertatis &c. contra ſcientiam mediam, qui viſis pleriſque datis teſtimoniis Thomiſtarum apud illuſtrem ſcientiæ mediæ defenſionem à noſtro Franciſco Annato editam Toloſæ anno 1645. dicere audet d. 19. a. n. 9. ſententiam affirmantem, Deum certo ſcire futura conditionata in decreto omnium Thomiſtarum certo fuiſſe, & quidem vt ea teſtimonia non extarent Hieronymo Viues, Riſpoli & Ioanni à S. Thom. ſuorum Dominicanorum Thomiſtarum principia, eorumque conſequentia ſatis eſſe debebant, vt plures Thomiſtarum pro ſententia hac negatiua eſſe crederent: aliquoſque pro affirmatiua fuiſſe mirarentur. Primo enim præſentiam in menſura æternitatis contingentia nulla pro ſtatu conditionato habent, eorumque pleraque, quæ nunquam abſolute erunt, (in quibus ſunt conditionata, quæ in ſcriptura aſſignantur:) cum tamen à Thomiſtis Molinæ fere coætaneis, imo (vt hi volunt) à pluribus antiquis, quos refert Aluarez d. 10. de auxiliis tota ratio cognoſcendi futura, & ſine qua nullum ſciri à Deo poteſt, ſit præſentia eorum realis in menſura æternitatis: vt inde merito recitatus Zumel huius ſententiæ de neceſſitate præſentiæ realis futurorum in menſura æternitatis, vt à Deo cognoſcantur authores omnes pro ſententia negante Deo conditionatorum ſcientiam vniuerſim recenſeat. Secundo cum eiuſmodi futura, non, niſi in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti in horum Thomiſtarum recentium principiis cognoſci à Deo poſſint, certum illis, vel inde eſſe deberet Ledeſmã, Nauarrete, & Thomiſtas alios vetuſtiores, qui ſuborta iam apud aliquos de ſcientia conditionatorum decreta iſta horrebant, & impugnabant, & alios, quibus, & in mentem non venerant, eorum contingentium ſcientiam Deo denegaſſe, etiamſi eorum aliqui adeo expreſſe de hac ſua ſententia non loquerentur, credere Recentiores iſti deberent.

6. Accedit, Thomiſtas omnes, etiam ab huius controuerſiæ initio, ſcientiæ mediæ primos impugnatores inde eam impugnaſſe, quod Dei ſcientia adæquate in ſcientiam viſionis, & ſimplicis intelligentiæ diuiſa fuerit, ac ſemper diuidenda adæquate foret; cum tamen horum contingentium ſcientia ad neutram poſſet ſpectare: ex quo eorum ſcientiam, quam Molina inducebat, à Deo relegandam abſolute clamabant. Præterea quonam eorundem illud argumentum contra noſtrates tendebat, quod ex teſtimoniis Auguſtini, Proſperi, & Hilarij dicentium ſemipelagianos recurrentes ad opera conditionata, ſi diutius viuerent, in paruulis illis ante vſum rationis decedentibus altero baptizato, altero non baptizato aſſignaſſe opera futura, quæ non eſſent futura efformabant, niſi vt futura conditionata neque futura vllo modo eſſe ex eis teſtimoniis Thomiſtæ illi oſtenderent: ac proinde à Deo cognoſcibilia non eſſe? nulla enim, ſiue Patribus, ſiue Thomiſtis illis in eo argumento mentio, an ex Dei gratia, an ex viribus naturæ conditionata illa opera forent, ſed ſolum eſſe futura. Adde, Thomiſtas illos primos inde præcipue horum conditionatorum ſcientiam in primis impugnaſſe, quod ſemipelagianorum doctrina foret: quæ nuſquam, nec contra, neque pro decreto hoc, in quo ea conditionata à Deo cognoſcerentur fuit; ſed ſolum de diuina eorum cognitione, quam noſtri defendebant, eliminanda, quin ſi de decreto illo, in quo conditionata cognoſcerentur, non autem de ſola eorum ſcientia, Thomiſtæ illi primi cum noſtris tot machinis, accuſationibus, atque ad ſcandalum vſque publicum, tumultibus vbique certaſſent, minus fortaſſis prudentes apud æquos rerum æſtimatores haberentur.

7. Etenim, ſi æqui iudices rerum eſſe velimus, qua precor prudentia contra Molinam, & noſtros primi illi Thomiſtæ adeo turbarentur, atque ad Inquiſitionis tribunalia, & ſedem Apoſtolicam hæreſis deferrent, quod conditionata omnia, quorum pleraque nuſquam abſolute erunt, futuraque, & eſſe, & cognoſci abſque actuali decreto à Deo, tunc docerent, cum tot Catholici, ſapienteſque theologi doctis, laudatiſque ſcriptis contra Caluiniſtas, & Lutheranos docebant, nullum futurum contingens, & liberum à decreto Dei illud efficaciter decernente in ſui exiſtentia, aut cognitione pendere: cum certum omnino ſit, plus (vt ſic loquar) decreti futuris abſolute, quæ aliquando abſolute erunt, opus eſſe, quam conditionatæ futuris, quæ plerumque nunquam abſolute erunt; ſed in hypotheſi, ſuſpenſe, & ſub conditione ſolum eſſent, ſi conditio poneretur. Nota item omnibus theologis tunc etiam erat ſententia Patrum, Magiſtri, & S. Thomæ (de qua poſtea) docentium præſcientiam futuri abſolute latius præfinitione, Deique decreto, ac prædeſtinatione patere: ac proinde futura etiam abſoluta ſine decreto à Deo præſciri. Qui ergo viri docti (imo non probatæ amentiæ) Molinam, & noſtros hæreſis toties appellarent, quod conditionata ſolum futura abſque vllo eorum diuino decreto ſciri à Deo docerent? ſcientia igitur ipſa de conditionatis contingentibus, nihil de ea cogitantibus doctis illis viris, ac primum in ſolis ſemipelagianis eam animaduertentibus, & legentibus, atque ab Auguſtino, Proſpero, & Hilario tam ſcientiam iſtam, quam ipſi in conditionatorum futuritionem, licet alio repulſam attendentibus, in cauſa fuit, vt turbarentur, ac fidei, & prædeterminationis ſuæ phyſicæ zelo eam auerſarentur: nec negarent ſolum, ſed hæreſis ſemipelagianæ toties accuſarent. Mitto ex illorum ſolutionibus ad loca ſcripturæ, quæ Certam. 3. proponemus, ſatis oſtendi illos, vel abſolute ſcientiam conditionatorum contingentium, vel (quod eodem recidit) eius certitudinem, & infallibilitatem Deo negaſſe.

8. Cum ergo, tam è veterum Thomiſtarum teſtimoniis propriis, & aliorum Thomiſtarum etiam relationibus, quam ex ſcholæ Thomiſticæ principiis, & litis cum noſtris conteſtatione, & argumentis liquido conſtet, primos illos Dominicanos vel ſcholaſticæ proceres ſcientiam conditionatorum contingentium Deo denegaſſe, noſtroſque Doctores pro illa cum ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis, tum rationibus acerrime pugnaſſe, (iamque ipſo Ioanne à S. Thom. & reliquis ſcientiæ mediæ nuperis impugnatoribus fatentibus) nemo Thomiſtarum Dominicanorum, cuiuſque ſcholæ ſequacium eam conditionatorum contingentium ſcientiam Deo non deferat: viderit lector, an *foliorum ſolum ſonitus, inaneſque vmbra* (vt Ioannes à S. Thom. aiebat) eſſet triumphum de aduerſa-

tiis

Digitized by Google

riis à noſtris conclamari, &, vt ipſe ait, *Tubicinari*, atque hoſtes ad nos tranſiſſe, manuſque dediſſe clatis vocibus aſſerere? ſed certe noſtri præ modeſtia ſua nihil horum præſtiterunt; ſed ſolum quod recta diſputandi methodus expoſcit, difficultates, quæ in controuerſia hac de ſcientia media eſſe poterant, vt confuſio vitaretur, ſeorſim quamque proponentes, antiquam illam Dominicanorum Patrum cum noſtris controuerſiam, an contingentium conditionatorum ſcientia in Deo admittenda ſit? & ipſorum negatiuam ſententiam fideliter, vt vidimus, retulerunt. Non defuere tamen ex aliis qui hanc noſtrorum de hac re aduerſariis non inani foliorum ſonitu: ſed fauſtis acclamationibus victoriam celebrauerint: R.P.Fr.Petrus à S.Ioſeph. è ſacro S. Bernardi Ordine in defenſione S. Thomæ à phyſica prædeterminatione d. 2. ſect.10. n.1. ſub fin. ita ſcripſit: *Quod Thomiſtæ mentem doctoris in hac re nunquam aſſecuti ſint, vel ex eo conſtat, quod illi admodum varij ſint in quæſtione de ſcientia conditionalium, quam verſamus. Nam initio cum primum agitari cæpit controuerſia de auxiliis diuinæ gratiæ aliqui omnino negabant Deo ſcientiam futurorum ſub conditione; ſed poſteriores conuicti manifeſtis ſcripturæ teſtimoniis, talem ſcientiam admittunt.* Gabriel Penotus Canonicus regularis S. Auguſtini in propugnaculo humanæ libertatis lib.3. c.26. n. 2. ait: *Thomiſtæ initio reſponderunt, futura conditionata à Deo coniecturaliter ſolum cognoſci; ſed poſtea aſſidua concertatione certiores facti affirmarunt, Deum illa certo, & infallibiliter cognoſcere.*

CERTAMEN III.

Affirmatiua ſententia vera, & omnibus iam ſcholis communis ſtabilitur.

1. CErta adeo, & aperta veritas eſt, Deum non ſolum cauſas, ſeu conditiones, ſub quibus contingens conditionatum eſſet, ſi ponerentur, probabiliaque illius apponendi fundamenta, quæ in eis ſunt perfectiſſime cognoſcere; ſed ipſa etiam contingentia ſub eis conditionibus apponenda eſſe, ſi conditiones apponerentur: ac proinde ſcientiam Dei ad eiuſmodi contingentia conditionate futura ſecundum ſe, propriamque ſui veritatem ſpectata terminari, vt non ſolum cadere Dominicanæ, & Scoticæ ſcholæ, earumque aſſeclis omnibus cum noſtra, eiuſque aſſeclis; ſed Academiis, & Theologis omnibus conuenerit; idcirco authores pro illa ſingulatim non refero; ſed vno verbo iam omnes: videatur Herize d.7. de ſcientia c.1. nu.7. quinimo Ioannes à S.Thom. cit. a.1. & [illegible] diſformem ſuæ ſcholæ antiquioribus proceribus [illegible] imponi clamat, qui illos pro negatiua ſententia fideliter referebant. Solus Anonymus de ordine apud Annatum noſtrum d. 3. defenſionis ſcientiæ mediæ contra ipſum c. 1. ſub initium argumento 1. in antiquata iam negante ſententia videtur perſiſtere; ſed tam ſunt, & illud, & reliqua occulti huius doctoris de ordine argumenta deordinata, & ſeipſis ſubruentia, vt aperta, ac non velata facie, & in occulto etiam à tardo, & hebete homine proponi minime potuerint. Cæterum, etſi affirmatiua ſententia adeo vera, certa, conſtanſque iam omnibus ſit, ac negatiua adeo infra mortuos amandata: quia tamen ſingularia, & ſiniſtra hominum ingenia fœdas, & emortuas opiniones ad cæcorum ſuorum diſcurſuum tenebras ſuſcitandi infauſtam habent poteſtatem: operæ pretium nobis viſum eſt, ſententiam affirmantem ſine ſuorum fundamentorum, & rationum luce non relinquere; ne poſthac emortuæ negatiuæ manes & laruæ vel appareant, vel vbi primum apparuerint, diſpareant.

2. Et in primis affirmantem ſententiam adeo certam, fideique conſonam reputant, vt ex aduerſariis plures, vt oppoſitam negatiuam cenſuris grauibus inſectentur. Franciſcus Zumel ſupra a.13. d.8. concl.1. ait: *Non eſt tutum negare infallibilem, & certam cognitionem futurorum in Deo*, de noſtraque aſſertione ſubiungit: *Hæc aſſertio eſt D. Auguſtini lib. de bono perſev.* c.10. & tom.3. d.5. poſt concl. primam: *Non ſolum non eſſe tutum id negare; ſed neque vllo pacto ferendum.* Curiel cit. controu. 7. a. 4. noſtram tandem ſubſcribit, *vtpote ſcripturæ, & Patribus magis conſona, & neceſſaria pene difficultatibus theologicis ſoluendis; tuendiſque fidei veritatibus*, inquit. Stapletonius in id Matt.11. n.21. de conditionata Tyriorum, ac Sydoniorum præ Bethſaidiis, & Corozaimitis agens: ac de ſcientia coniecturali, ſeu probabilitatis eorum ex diſpoſitione cauſarum, & conditionum *abſque verbi Dei corruptela intelligi non poſſe.* Alexander Peſantius 1.p.q. 14.d.5. contrariam ſententiam *merito à noſtro Molina* ait, *vocatam periculoſam in fide.* Illuſtriſſimus Ferdinandus Maſcareñas de auxiliis diu.grat. par.3. & 4.d.2. *Hæc ſcientia* (ſcilicet media) *ab his tantum repudiari poteſt, qui nec diuinas litteras apte interpretantur, nec doctrinam Patrum perſpectam habent, nec ſatis conſiderant diuinæ prouidentiæ, prædeſtinationis, & gubernationis oeconomiam.* Quo autem iure hæc ita ſcripſerit, & relati proxime Doctores, aliique plures innominati ab Herize tract.1. d.7. c.3. n.14. fine, negatiuam ſententiam tutam in fide non eſſe, ſed prorſus periculoſam dixerint, is ſolum ignoret, qui aperta pro ſcientia Dei erga contingentia ſub conditione futura teſtimonia iam à nobis ſubiicienda, non ſolum non intellexerit, ſed ne legerit quidem: vt mirum ſit priſcos illos Thomiſtas recitatos illis reſpondere, ac detorquere ſenſum fuiſſe conatos.

3. Nullus ferè eſt Scripturæ Sacræ liber, in quo ſcientia hæc Dei futurorum conditionate contingentium non exprimatur: Gen.11. de Nembrot, & ſociis turrim, quæ cælum pertingeret molientibus ait Deus: *Cæperunt hoc facere, nec deſiſtent à cogitationibus ſuis, donec eas opere compleant*: non quidem abſolute; neque enim abſolute eas compleuerunt; ſed ſub conditione, ni à Deo impedirentur linguarum diuiſione, vel aliter. Exod.34. prohibentur Iudæi à Domino per Moyſem alienigenas vxores ducere: *Ne poſtquam fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in Deos ſuos.* Cumque ita Salomoni iam grandæuo ob vxores gentiles, Moabitas, Amonitas, Idumæas, Sydonias, Hethæas, & Pharaonis filiam accidiſſet, notatur 3. Reg. 1. num.13. hanc prophetiam in Salomone fuiſſe impletam, ſic ab Spiritu ſancto ſenſus recitatur: *Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad veſtras: certiſſime enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum.* vbi illud *certiſſime* hic ab Spiritu ſancto, ſuæ ſcilicet illius prophetiæ interprete, additum oſtendit, vt docte obſeruat noſter Ruiz in aliis ſimilibus contingentium, etiam conditionatorum, diuinis prædictionibus eſſe ſubintelligendum: quo ſcientia eorum coniecturalis ex omnibus ſcripturæ locis, quæ de eorum diuina prædictione, & ſcientia proinde (neque enim Deus quæ neſcit reuelare, & dicere à ſano quopiam dici poteſt) conditionatorum contingentium à Deo efficaciter propulſatur. Tertio extat hæc veritas 4.Reg. c. 2. vbi petenti Eliſæo Magiſtri Eliæ ſpiritum duplicem, hic reſpondit: *ſi videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petiiſti: ſi autem non videris, non erit.*

4. Eodem lib. Reg. c.13. num.18. Eliſæus Regi Ioas ſiſtenti in tertia terræ percuſſione iratus ait: *Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, ſiue ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumationem; nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Vbi plura futura conditionata prædicuntur, ſicuti in duobus immediatis teſtimoniis, licet conditio diſparata de ſe ſit, tamen extrinſecus conducentiam ad conditionatum habet, vel neceſſariam, ſi Dei promiſſio, vel decretum actuale ſit, vel liberam ſaltem reſpectu Dei, ſi ſolum ponatur ſub conditione decretum, ex quo ad conditionata libera reſpectu creaturarum valet conſequentia. Quinto; Hieremias 38. dubium Sedechiam de euentu ſic alloquitur: *Si profectus exieris ad Principes Regis Babilonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc non ſuccendetur igne, & ſaluus eris tu, & domus tua: ſi autem non exieris, tradetur ciuitas hæc in manus Chaldæorum, & ſuccendent eam igne: & tu non effugies de manu eorum.* Cumque de transfugis Iudæis ad Chaldæos, ne ab eis traderetur, & illuderetur, timeret, ſollicitus adhuc eſſet Sedecias, reſpondit iterum Hieremias: *Non te tradent.* Sextum teſtimonium deſumitur ex 3.Ezechielis, vbi Dominus illum ad domum Iuda mittens ait: *Non ad populum*

Digitized by Google

lum profundi ſermonis, aut ignota lingua tu mitteris, etſi ad illos mitteretur, ipſi audient te, ad quæ M. Gregor. hom. 10. in Ezechiel. col. 3. *Aperte declaratur, qua quandoque prædicatorum voces eſſent ſine tarditate ſequuturæ.* His ſimilia paſſim in ſcriptura occurrunt, quæ videri apud noſtros poſſunt præſertim apud noſtrum Ruiz.

5. Venio ad celebriora. Septimum teſtimonium ſit ex 1. Reg. 23. nu. 10. vbi Dauid Dominum conſuluit, eiuſque oraculum accepit his verbis: *Audiuit famam ſeruus tuus, quod diſponat Saul venire in Ceilam, vt euertat vrbem propter me? ſi tradent me viri Ceilæ in manus eius? etſi deſcendet Saul, ſicut audiuit ſeruus tuus, indica ſeruo tuo*: & ait Dominus: *deſcendet. Dixitque Dauid: ſi tradent me viri Ceilæ, & viros, qui ſunt mecum in manus Sauli? & dixit Dominus: tradent.* Quorum neutrum abſolute euenit, ſicuti, nec pleraque ex dictis in teſtimoniis ſuperioribus, ac proinde ſolum fuit deſcenſus Saulis, & Dauidis traditio, Ceilitis conditionate futura, ſi Ceilæ Dauid maneret. Reſpondent 1. aduerſarij: nec Dauid conſuluiſſe Dominum, neque hunc reſpondiſſe de Saulis deſcenſu, & traditione Dauid à Ceilitis, ſed de animo Saulis ad deſcendendum, & Ceilitarum ad tradendum Dauid cum ſuis. Sic enim paraphraſis Chaldaica legit: *Num cogitat deſcendere, ſicut audiuit ſeruus tuus?* Cui Dominus: *Cogitat deſcendere.* Verum, licet Chaldaicus paraphrastes in aliis libris à Pentatheuco Rabbinorum nugis, & fabulis vitiatus non eſſet, vt notauit D. Franciſcus Ximenez de Cisneros Præſ. in Bibl. Complutenſ. & noſter Ruiz, Vulgatæ, & S. Hieronymi, atque eruditiſſimorum Hebræorum, qui ei adfuerunt, verſioni credere debet: in vtraque enim, & Dauid de deſcenſu, & traditione conſuluit Deum, qui ei *deſcendet: tradent*: reſpondit; non autem de eorum animo, & cogitatu. Secundo: id animo concepiſſe Saulem, ſatis ex fama didicerat Dauid, ac ſi deſcenderet, tradendum eſſe à Ceilitis, vt vrbem ſuam, ſeque ipſos ab exercitio, & cuerſione liberarent, nemo, etiam bardus, nedum ſapientiſſimus Dauid, diſcurſu non aſſequeretur: idque ſatis erat cordato cuiuis, vt inde abſcederet, ac ſe, ſuoſque in tuto reponeret: ergo Deum conſuluit de euentu ipſo deſcenſus, & traditionis, ſi ibi maneret, ne probabilis ſolum euentus coniectura ex animo cum Saulis, tum Ceilitarum ſibi ſatis perſpecto ab vrbe ſibi commoda diſcederet, non habito euentus ipſius certiſſimo oraculo diuino.

6. Inde enim præcluſa manet euaſio aduerſariorum altera: Deum ſcilicet, prædixiſſe euentus illos conditionatos non certo abſolute, ſed moraliter, quatenus ex præſenti rerum peritthaſi colligi poterat. Nam eo etiam modo noti erant Dauidi euentus illi conditionati: ac proinde otioſe Deum conſuleret, ni certius oraculum ſperaret, nec quid, non æque Dauidi ex ſe notum, Deus reſpondiſſet etiam. Præterquam quod Thomiſta nemo ea ſolutione, quam in ſua principia impingat, vti poteſt: cum enim in conditionali, cum ſcientia, tum obiecto connexionem infallibilem inter antecedens, & conſequens ſemper Thomiſtæ requirant, requiſierintque, eaque ex illa rerum peritthaſi inter antecedens, & conſequens non detur, nec morali certitudini, nec probabili coniecturæ diuinæ (etſi hæc metaphyſicam etiam diuinæ cognitionis infallibilitatem non dedeceret) de euentibus conditionatis locus relinquetur. Nec maioribus expenſis ablegatur tertia, eaque affinis ſolutio, quæ huic poſtremæ impugnationi ad hominem videtur occurri: quod conſultatio hæc, & Dei reſponſio, non de euentibus ipſis; ſed de probabilitate eorum certa phyſice, & metaphyſice ex illa peritthaſi rerum fuerit. Primo enim refellitur ex dictis num. 5. vbi oſtendimus de euentibus ipſis conſultum eſſe Deum, redditumque ab eo oraculum. Secundo ex proxime dictis: quia ea probabilitas nota erat Dauidi, quin Deum conſuleret. Tertio: quia æquæ fere certitudinis diabolicum, & Angelicum oraculum forent, ac diuina: cum Angeli, ac dæmones, & probabilitatem euentus ex diſpoſitione cauſarum, quidque probabilius inde euenturum ſit, acutiſſime cernant. Hoc autem adeo abſurdum viſum eſt S. Thomæ in 1. d. 40. quæſt. 3. vt inde probet, Deum habere ſcientiam infallibilem futurorum abſolutorum: quia alias non eſſent Angelicis certiora eius oracula. Quarto: quia non teneremur ea conditionate reuelata credere magis, quam opinionem à Deo reuelatam eſſe probabilem, quod abſurdum peruerſiſſime ſolum, & minimè admitti poſſe, dicit Auguſtinus proxime citandus. Quinto quia inde etiam facile fiet, vt neque futuris abſolute à Deo reuelatis fides adhibeatur, imo nec debeatur. Cum enim de his haud clariora ſint, quam de conditionatis oraculis diuina, æqua facilitate dici poterit ſolum probabiliter futura abſoluta, vel eorum probabilitatem à Deo prædici; quo ſtatuto, liberum erit ea credere, vel ſecus. Denique Anonymi ſolutio apud Annatum noſtrum d. 2. ſolum periculum eorum euentuum, & rogatum a Dauide, & a Deo prædictum eſſe, eadem fere cum ſolutione de probabilitatis prædictione eſt. Rurſuſque impugnatur: quia huius ſententia traditio Dauidis a Ceilitis, adhuc ex hypotheſi deſcenſus Saulis non futura cognita a Deo erat, & certo cognita non futura: ergo illuſorie reſpondit Deus, periculum eſſe, ſeu probabilitatem traditionis ſub ea hypotheſi. Patet: quia periculum ſolum eſt incerti euentus, non autem euentus, qui certo non erit: ac proinde nonnihil illuſorie, & falſo reſpondebit fidelis pagano periculum eſſe, ne mundus non fiat.

7. Octauum teſtimonium eſto ex Sapientiæ 4. vbi de iuſto in iuuenta maturo, atque hominum iudicio immature correpto dicitur: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius*: vbi cum morte ipſa præmatura mutatio, & deceptio abſoluta non fuerit, imo ne abſoluta eſſet correptus immature iuſtus fuerit: eius ſcientiam, qua Deus ad immature illum corripiendum, ne abſolute mutaretur, ac deciperetur, ſi diutius viueret mutationis, & deceptionis contingentis ſolummodo conditionatæ, non abſolutæ fuiſſe, certiſſimum eſt. Verum Magiſter Curiel citata controuerſ. 7. in hoc Sap. caput rem præſentem in vtramque diſputans partem euationes omnes tentauit, quibus tantum poſtea Dominicani illi pro negatiua ſententia vſi fuere. Ille igitur ad hunc locum (& ex eo Ledeſma, & reliqui) putant ex hoc loco in primis confirmati Dei ſolum coniecturalem, & probabilem, ſummumque, moraliter certam conditionatorum contingentium ſcientiam, vel certam probabilitatis eorum in cauſarum diſpoſitione, quam nuper impugnabamus. Id quod ſuaderi putat ex Auguſt. de prædeſt. ſanctor. c. 14. vbi datum teſtimonium ſic commentatur: *Dictum eſt ſecundum pericula vitæ huius, non ſecundum præſcientiam Dei, qua hoc præſciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat: ideſt, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, vt tentationum ſubtraheretur incerto; non quod peccaturus eſſet, qui manſurus in tentatione non eſſet.* Quibus & ſcientia Dei conditionatæ ruinæ iuſti immature correpti negari videtur initio, ſolumque periculorum huius vitæ, & incerti tentationum concedi notitia, in quibus probabiliter conditionatus ille lapſus, ſi non corriperetur, videtur contineri. Confirmari ex ipſo contextu facile poteſt: eius enim ſententiæ ratio immediate ſubnectitur: *Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia*: quibus, & futuræ illius mutationis, & deceptionis ſub conditione, ſi diutius iuſtus adoleſcens viueret, & ſcientiæ conditionatæ Dei mundi faſcinum, & concupiſcentiæ fragilitas cauſa, & medium aſſignantur; è quibus ſolum coniecturaliter illæ, vel earum probabilitas à Deo cognoſcatur.

8. Sed enim Auguſtini ſententia de ſcientia Dei conditionatorum contingentium ſecundum ſe certa quidem (vt diuinam decet) & infallibili, tam multis eius locis expreſſa eſt, vt, vel inde ſolum oppoſiti huius interpretationem aduerſariorum adulteruam, atque ab eius mente alienam æſtimare deberemus. Deeſt autem ipſe ad idem Sap. teſtimonium adeo clare ſuam mentem non ſemel, vt reliqua ſuperſint. Etenim c. 9. de dono perſeuerantiæ. Quomodo donum Dei ſic perſeuerantiæ contra ſempelagianos, modoque, quibus fragilem, & auerſam voluntatem ita obdurmare poſſit, vt tentationi non ſuccumbat: nec ſupra id, quod poteſt, tentetur, vt dicitur 1. Corinth. 10. oſtendens ait: *Certe poterat illes Deus præſciens eſſe lapſuros ante quam id fieret, auferre de hac vita:*

vita: ſicut dicitur loco citato de immature correpto. Eidem intento, & modo contra eoſdem Semipelagianos incumbens lib. de correptione, & gratia c. 8. de his, qui non perſeuerant, ita ſcribit: *Reſpondeamus, ſi poſſunt: cur illos Deus, cum fideliter, & pie viuerent, non tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum? Verum hoc in poteſtate non habuit? An eorum mala futura neſciuit? Nempe nihil horum, niſi peruerſiſſime, & inſaniſſime dici poteſt.* Scientia autem illa peccatorum futurorum, quæ Deo liberum relinquat peccatorem corripere, antequam & peccata abſolute ſint, & ante tempus, quo vſu ſunt patranda futurorum abſolute peccatorum non eſt, quæ niſi eo tempore, & peccatore exiſtente eſſe abſolute non poſſunt: ac proinde ſcientia conditionatorum contingentium, ſi diutius viuerent, eſſe poteſt, quam Auguſtinus abſque inſania, & peruerſitate negari Deo non poſſe affirmat, confirmatque relatis etiam verbis teſtimonij, quod verſamus. Quocirca loco oppoſito ex c. 14. de prædeſt. ſanct. in eiuſdem teſtimonij interpretatione non potuit adeo aperte, & à ſe, & à veritate deficere, vt aduerſariorum auerſa intelligentia illum defeciſſe conuinceret. Negat igitur præſcientiam peccatorum abſolutorum abſolutam, non conditionatorum conditionatam.

9. Conſtat primo: quia inde probat quod præſcierit mortem, & negationem peccati abſolutas incompoſſibiles cum peccati futuritione, eiuſque proinde cognitione: abſoluta autem futuritio, & mortis, & negationis peccati cum huius futuritione conditionata, ſcientiaque diuina illius, incompoſſibilis non eſt. Secundo conſtat: quia eo loci Auguſtinus agebat contra Semipelagianos aſſerentes ex operibus conditionate ſolum viſis parulorum, ſi diutius viuerent, alterum cum baptiſmo, alterum ſine illo corripi: quare vnum ſaluari, damnari vero à Deo alterum ex meritis, ac demeritis: quibus refutandis, tam ibi, quam alibi ea familiari ſibi, & veriſſima doctrina vtitur: ſcilicet in ſolis operibus abſolutis, ſeu abſolute futuris; non autem in futuris conditionate meritum eſſe poſſe: quare ex præſcientia ſolum conditionata circa futura opera parulorum non potuiſſe Deum moueri meritue ad alterum ſaluandum, & præmiandum; alterum vero puniendum, & condemnandum, adſtante præſcientia eorum abſoluta, quæ vere non adfuit, neque poſita abſolute immatura morte, & negatione proinde operum adeſſe potuit: illud vero, quod ait: *ſecundum pericula vitæ huius, & vt tentationum ſubtraheretur incerto*: non ad Dei ſcientiam referendum eſt, vt eo medio ducatur, vt mutationem, deceptionemque probabiliter coniecteretur, ſiue in earum probabilitatis cognitione ſiſtat; ſed ad eas ipſas mutationem, & deceptionem, quas pericula, & tentationes, licet non neceſſario, & certo, cauſarent tamen, ſi iuuenis diutius viueret, ac ſuccellu ætatis tentaretur: quarum etiam cauſam ſolum aſſignauit ſapiens verbis ex contextu oppoſitis. Ea vero futuritione conditionata poſita, cognitaque à Deo, motus ipſe miſericorditer eſt ad præmaturam mortem, tanquam medium ad ſaluris finem, non tanquam ob merita adoleſcentis, ſeu paruuli iuſti ex baptiſmo, vt Semipelagiani dicebant: quia meritum, & demeritum in operibus abſolute futuris tantummodo inuenitur, quod in paruulo hoc non fuit: imo vero in eo fuit demeritum conditionatum, quod, ſi ſatis eſſet, vt puniretur, ſine baptiſmo debebat decedere in pœnam, non cum baptiſmo, & gratia, vt hoc teſtimonio dicitur: ex quo ita Semipelagianos verabat ibi, & ſæpè alias Auguſtinus, vt deſperata ſolutione authoritatem Canonicam negauerint ſapientiæ libro.

***

CERTAMEN IV.

Poſtremum, & celeberrimum teſtimonium expenditur, & firmatur.

1. NOnum, & poſtremum teſtimonium, illudque celeberrimum eſt de conditionata Tyriorum, & Sidoniorum pœnitentia prædicta à Chriſto Domino, Math. 11. num. 21. & Lucæ 10. illis verbis: *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro, & Sidone facta eſſent virtutes, quæ facta ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent.* Cum autem, nec virtutes apud eos factæ abſolute fuerint, neque ipſos de peccatis ſuis abſolute pœnituerit: certum omnino eſt Chriſtum Dominum, de futura eorum pœnitentia, non quidem abſoluta, ſed conditionata præſcium, & enulgatorem ibi fuiſſe: nec ſolum, qua hominem; ſed qua Deum; quem vtique nihil, quod homines cognoſcunt, latere vſquam poteſt; ſed huc etiam recurrunt ſoluriones illæ de ſciencia coniecturali pœnitentiæ illius conditionatæ ex cauſarum naturali diſpoſitione meliori ad conuerſionem, & pœnitentiam in Tyriis, & Sidoniis, quam in Bethſaiditis & Corozainitis, & affinis alia de ſcientia non pœnitentiæ; ſed probabilitatis eius, quæ in ipſa naturali diſpoſitione erat. Quibus ſolutionibus fauere videtur ſequens contextus, qui ſic pergit: *Verumtamen dico vobis Tyro, & Sidoni remiſſius erit in die iudicij, quam vobis: & tu Capharnaum &c. quia ſi in Sodomis facta fuiſſent virtutes, quæ facta ſunt in te, forte manſiſſent vſque in hunc diem: verumtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remiſſius erit in die iudicij, quam tibi.* In his autem particula *forte* coniecturantis ſolum, ac non certo ſcientis eſt: iudicium vero remiſſius, ac ſeuerius de abſoluta diſpoſitione, & ſtatu iudicandorum eſt: ac proinde cum tantum Chriſto Domino, cum, qua homine, tum qua Deo cognitum, & in illo probabilitas eorum conditionatorum videtur ſuaderi.

2. Verum præter impugnationes harum euaſionum ad præcedentia alia ſcripturæ teſtimonia ſupra à nobis datas, quatenus præſenti teſtimonio aptantur, facit ſpecialiter: primo quod videntur ſolutiones illæ, vel mutuo, vel dono acceptæ ex Caluino, cuius hæc ad verbum ſolutio, & interpretatio teſtimonij huius extat apud Stapletonium ad eundem locum Matthæi: *Chriſtus hic non diſputat, quid de eis prouiderit Deus futurum; ſed quid facturi illi fuiſſent, quatenus ex reipſa percipi poterat ad, commonem humanæ mentis captum ſermonem accommodat*: inferius iterum, *humano more loquitur Chriſtus, non autem profert, quid præuiderit futurum, ſi Sodomitis Prophetam aliquem miſiſſet.* Quam ſolutionem auide Caluiniſtæ arripiunt, vt videre eſt in Tuiſſio Caluiniſta apud noſtrum Annatum in defens. Scientiæ med. d. 1. Ego autem nollem cum Caluino (& Caluiniſtis reliquis, interpretibus) Catholicis aduerſo interpretationem (maxime hanc, quam ſine corruptela verbi Dei admitti non poſſe, Stapletonius ait) habere communem. Contra ſecundo: quia eſt interpretatio non ſolum aduerſa; ſed & reprobata, damnataque ab Auguſtino ita ad eum locum ſcribente c. 9. de dono perſeu, ſub fin. *Numquid poſſumus dicere, etiam Tyrios, & Sidonios talibus apud ſe virtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros non fuiſſe, ſi fierent: cum eis ipſe Dominus atteſtetur, quod acturi eſſent magna humilitatis pœnitentiam, ſi in eis facta eſſent diuinarum illa ſigna virtutum.* Conſonat huic ſuæ interpretationi oſtendens parulum decedentem ſine baptiſmo ob originale damnari, non ob peccata, quæ ageret, ſi diutius viueret; concluditque: *Quoniam nullus mortuus iudicatur ex bonis, ſeu malis, quæ fecerat, ſi non moreretur, acturus: alioquin Tyrij, & Sidonij non ſecundum ea, quæ geſſerunt, pœnas luerent; ſed potius ſecundum ea, quæ geſturi fuerant, ſi in eis illa virtutes Euan-*

gelica

Digitized by Google

gelicæ facta fuiſſent per grandem pænitentiam, & per Chriſti fidem conſequerentur ſalutem. Quod aduerſari Euangelio dicenti, eos puniendos, licet remiſſius Corozainitis, ait paulo ſuperius. Item c. 95. Enchiridij, vbi habet de beatitudine loquens: *Tunc non latebit, quod nunc latet: cur apud quoſdam non ſint facta virtutes, quæ ſi facta fuiſſent, illi homines egiſſent pænitentiam, & facta ſunt apud eos, qui nunquam fuerant credituri: apertiſſime namque Dominus ait: Væ tibi Corozain &c.*

3. Sed & S. Proſper Aquitania. Præceptoris Auguſtini in ea veriſſima interpretatione (ſicuti & in aliis ad ſcientiam conditionalem ſpectantibus) ne latum quidem diſcrepat vnguem: ita enim loquitur ad excerpta Genuenſium reſpon. 8. *De Tyriis, & Sidoniis quid aliud poſſumus dicere, quam non eſſe eis datum, vt crederent? quos etiam credituros fuiſſe, ipſa veritas dicit, ſi talia, qualia apud non credentes facta ſunt virtutum ſigna vidiſſent.* Poſſemus autem dicere contra Auguſtinum, & Proſperum non credituros etiam, ſi eis ea ſigna adhiberentur, ſi ſolum ſcientia, & cognitione probabili, & moraliter ſolum, ac non phyſice, & metaphyſice certa, & infallibili fides, & pænitentia illorum conditionata a Chriſto Domino prædicerentur, vel non illæ ſecundum ſe; ſed ſola earum illatio probabilis in naturali cauſarum, & circumſtantiarum diſpoſitione. Etenim probabilitas ſolum euentus, eiuſque cognitio probabilis ſolum, & moraliter ſolum certa; neque huius falſitatem, neque ita aſſerti, & cogniti euentus oppoſitum impoſſibile, imo vero abſolute poſſibile demonſtrat. Quemadmodum, & effectus, ſeu quæuis contingens poſſibilitatem ſui oppoſiti extremi abſolute non excludit, ſed in ſua contingentia eſſentialiter claudit: vnde poſſibile, contingens, neceſſario, & impoſſibili contradicere, puerulis etiam dialecticis ſummuliſtis eſt notum in modalium contradictoriis aſſignandis. Mitto ex naturali rerum diſpoſitione oppoſitum potius conuerſioni, & pænitentiæ Tyriorum coniectandum: & probabilius aſſerendum fuiſſe, vt iam iam expendam poſt recitata alia in eandem ſententiam verba, quæ ſic inferius Proſper adiecit: *Nos autem, etiam ſi rationem facti, & profunditatem iudicij eius* (in denegatione ſignorum Tyriis, & Sidoniis) *penetrare non poſſumus, manifeſte tamen ſcimus, & verum eſſe, quod dixit, & iuſtum eſſe, quod fecit.* Similiter S. Thom. 3. p. q. 1. a. 5. ad 2. relatæ Auguſtini ſententiæ ex c. 9. de dono perſeu. Inſiſtens ait: *Deus his, quos præuidit, ſi apud eos facta eſſent, ſuis miraculis credituros, quibus voluit, ſubuenit, aliis non ſubuenit*: quibus in huius loci interpretatione pro ſententia noſtra cum reliquis Patribus ſtat apud Ruiz d. 62. ſect. 1.

4. Tertio ſiniſtræ huius interpretationis effugium à ratione præcluditur. Etenim ex naturali Tyriorum, & Sidoniorum diſpoſitione probabilius longe, certumque moraliter erat prædicationi, & ſignis, quibus Bethſaiditæ non crediderant, eos non credituros: ex illa ergo & ſignis, quibus Iudæi populi memorati non crediderant perperam Deus, imo & ſanæ mentis homo, credituros illos coniectaretur, ac prædiceret. Antecedens conſtat ex ſcriptura. Bethſaiditæ enim, & Corozainitæ Iudæi erant, viri, & in vnum Deum credentes, & quibus ſigna aduentus Chriſti, quæ videbant, fuerant per Prophetas (quibus vtique adhibebant fidem) prænuntiata; Tyrij vero, & Sidonij idololatræ auaritiæ, delitiis ac omniuitiorum genere corruptiſſimi, teſte Iſaia, c. 23. n. 1. Ezechiele c. 26. nu. 2. c. 27. nu. 3. c. 28. num. 2. & 12. Amos c. 1. nu. 9. ergo ex hac naturali rerum diſpoſitione longe probabilius, & certum moraliter erat, hos nec prædicatione, nec ſignis adhibitis credituros, nec pænitentiam acturos, quibus adhibitis Iudæi nec pænitentiam egerunt, nec crediderunt. Neque vero Chriſti Domini tempore ad frugem meliorem fuerant Tyrij, & Sidonij reuocati: illorum quippe, vtique conſtanti, & veritate, & fama perditiſſimorum, comparatione vſus Dominus apud Iudæos illos fuit, vt ipſorum duritiem apertius ipſis oſtenderet, quo magis erubeſcerent, dolerent, & conuerterentur: quemadmodum comparatione Sodomorum ad Capharnaitas conſilio eodem fuit ſtatim vſus. Secundo: Tyriis, & Sidoniis, vt olim etiam erant perditiſſimi, comparabat illis verbis: *Olim in cilicio, & cinere pænitentiam egiſſent*: quare melior eorum tunc diſpoſitio ſuccedens vim argumenti nihilo eneruat. Tertio: quia ea euaſione ridicula prorſus Domini increpatio redditur: quia quatuor hæ vrbes Tyrus, Sidon, Bethſaida, & Corozain vicinæ erant ad eundem locum, ſeu ſinum Geneſareth ſitæ, & quarum ſubinde nulla reliquarum mores ignorabat: quare reprehendenti Domino, & eorum præ Tyriis, & Sidoniis duritiem, & incredulitatem exprobanti reſpondere Iudæi in faciem poſſent ægrius Tyros, & Sidonios ad pænitentiam, & fidem iiſdem ſignis, & prædicatione frangendos: quippe qui idololatria, ac deteriori vita peius eſſent diſpoſiti, & maiora impedimenta poſuiſſent: ac ſubinde falſo eos pænitentiæ Tyriorum obiurgari. Certum ergo Catholicis Doctoribus ſit, Chriſtum Dominum, &, qua hominem, & qua Deum non probabilitatem moralem ſolumue certitudinem pænitentiæ Tyriorum; ſed certo illam, nec ſolum probabiliter, & morali coniectura ex naturali eorum diſpoſitione penetraſſe, & Iudæis illis exprobraſſe.

5. Iam quæ pro abſona ſua interpretatione è contextu diſcurrebant, leuiá ſunt. Particula enim illa *forte* dubitantis non eſt: his ſiquidem, *vtique, certe, ſane*, æquiualet, vt è græco textu docte obſeruat Salmeron. to. 4. in Euang. p. 3. tract. 14. ſub med. verſ. *Ad ſecundum dubium.* Eſt enim vox *an* quæ eis reſpondet: quo ſenſu ſæpe in ſcriptura vſurpatur, Ioann. 4. *Tu forſitan petiiſſes ab eo.* c. 8. *Si me ſciretis, forſitan & Patrem meum ſciretis.* Matth. 5. *Ne forte tradat te aduerſarius iudici.* c. 7. *Ne forte conculcent eas pedibus ſuis.* Actor. 8. *Pænitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, ſi forte remittatur tibi*: in quorum pleriſque ea vox græca habetur. Ne vero in doctis (ſicuti, & aduerſariis) ab errandi vox *forte* occaſio foret, pleraque ex datis illa omiſſa legerunt Irenæus lib. 4. c. 3. Cyprian. 1. contra Iudæos c. 18. Auguſt. hom. 45. de verb. Dom. (vt obſeruat Toletus) ad locum Ioan. 8. & lib. 16. contra Fauſtum c. 26. id Ioan. 5. *Si enim Moyſi crederetis forſitam & mihi*: ſiue *forſitam* legit: pluréſque Patres ad loca ſimilia eam vocem omittunt teſte Maldonato ibi, & Alcuino apud S. Thom. videantur noſtri Ribera in cap. 2. Ioel num. 21. Tolet. & Maldonat. proxime Salmeron Prologom. 16. & vbi nuper Ruiz d. 70. ſect. 2. qui eruditiſſime ex Patrum conſenſu oſtendunt particulam *forte* in his, & ſimilibus ſcripturæ oraculis nihil de pleno certoque affirmationis ſenſu minuere; ſed vel ad noſtram incredulitatem oſtendendam apponi, vel, vt voluntatis noſtræ, cui prænuntiatus euentus contingens eſt, libertas eius vocis contingentiam ſonantis additione monſtretur.

6. Secundo hoc ſenſu appoſitam cenſet Hyeronimus ad c. 26. Hyerem. fatus: *Verbum ambiguum forſitam Maieſtati Dei non poteſt conuenire; ſed noſtro loquitur affectu vt liberum hominis ſeruetur arbitrium*: quibus conſonat ad caput 3. Ezechiel, & ad id Matth. 2. *Forſitam verebuntur filium meum*: ſicuti & Chryſoſt. hom. 77. in Matth. col. 11. Remigius apud caten. S. Thom. ad quem verſamus locum, in cuius commentario, & in cap. Ioan. 5. fine. Hæc S. Thom. dicit: *Forſitam ad ſignificandam libertatem arbitrij, non quod in Deo ſit aliquod dubium.* Primo ſenſu ſic explicat locum Ioan. 5. Auguſtin. tract. 3. in Ioan. ſub init: *Ille, qui omnia ſcit, quando dicit forſitam, non dubitat, ſed increpat. Attende enim, quomodo increpatiue dicatur ipſum forſitam, quod videtur eſſe verbum dubitationis: ſed dubitationis verbum eſt, quando dicitur ab homine ideo dubitante, quia neſciente: cum verò dicitur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil lateat, non opinatur diuinitas.* Quo ipſo ſenſu alia dubitatiua particula Lucæ 18. num. 8. *Putas ne inueniet fidem ſuper terram* vſum Dominum addit: atque grammatice interpretantibus ſimilia Chriſti verba acriter ſuccenſet, & minatur. In eum fere ſenſum alter recidit, quem dubitatiuis particulis Ezechiel. 2. Matth. 24. & loco Lucæ proximo dedit M. Gregor. hom. 9. in Ezechiel; nimirum, *vt rei difficultas oſtendatur*: ſtet ergo *forte* & ſimiles voces Dei, atque eius nomine loquentium, ac prophetantium certitudini ſcientiæ Dei de prænuntiato Patrū, & interpretum omnium ſententia non obeſſe; ſed pro materiæ diuerſitate aliud quid ex dictis, non autem dubitationem profe-

rentis ſignificare videantur. Salmeron Prolog. 16. pag. 406. Riuera proinde, Vazquez, Soar, Molina hac de re diſputantes, apud quos plura extant Patrum teſtimonia aduerſam eius vocis rigidius, vel remiſſius interpretationem damnantia: multo vero plura apud Ruiz citata d.90.ſect. 2. illud demum, quod increpatio, & iudicium non de conditionatis; ſed de abſolutis operibus eſſe debeat, certiſſimum eſt, aſt ex his, quæ alij ſub eiſdem ſignis feciſſent, quibus Iudæi exobedierunt, aperte conuincitur maiori hos obſtinatione, quam illos abſolute peccaſſe: quare merito remiſſius Tyriis, & Sidoniis, quam Iudæis haſce iudicium fore. Non quidem ob conditionatam illorum pœnitentiam, & fidem; ſed ob minus gratia infidelitatis, & impœnitentiæ abſoluta peccata, quæ leuiora quam horum Iudæorum fuiſſe è conditionata fide, & pœnitentia illorum ſub eiſdem ſignis manifeſto conuincuntur.

7. His teſtimoniis plura alia emphaſis, & efficaciæ ad rem hanc ſimilis facile erat annectere. Illud in primis Abrahæ ad diuitem epulonem è tartaro clamantem Lucæ 16. *Si Moyſem, & Prophetas non audiunt; neque, ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent*, vbi è rei natura oppoſitum potius coniectandum videbatur. Siquidem miraculi veritate, & defuncti, rediuiui conuerſos etiam obſtinatiſſimos ſæpe legimus; conuertendoſque potius, quam viuorum prædicatione, & librorum lectione alios præter experientiam ratio ſuadeat c.22. fine: *ſi vobis dixero, non credetis.* Item Ioan. 4. *Si ſcires donum Dei, tu forſitan petiiſſes ab eo*, cap. 5. *Si enim crederetis, Moyſi crederetis forſitan, & mihi* quorum primo *forſitan*, vt petituræ libertas denotaretur dictum volunt Patres, & interpretes recitati in ſecundo illud Maldonatus, & Alcuinus ex veteriſſimis codicibus, & authoribus omittunt, in quibus Cyprianus, & Auguſtinus 16. contra Fauſtum. Item illud Ioan. 6. *Ieſus ergo cum cognouiſſet, quia venturi eſſent* (ſcilicet ſi ibi maneret) *vt raperent eum, & facerent eum Regem* (humanum) *fugit iterum in montem ipſe ſolus.* Ex quibus aliiſque quam plurimis (quæ nec referre, nedum expendere opus eſt, nec vacat: maxime cum videri apud Ruiz ſupra omnia poſſint) liquet non magis aperte ex ſacra pagina deduci futurorum abſolute, quam conditionatorum prædictiones, & oracula diuina: quare neque alia aliis certius à Deo cognita, præſcitaque eſſe: vt, quidquid certitudinem, & infallibilitatem ſcientiæ diuinæ de conditionatis quatiat, impulſu eodem de abſolute futuris infallibilitatem quaſſet, vel potius euertat: ſed præſtat iam abſurdiores nouiorum, & nouatorum euaſiones præcludere.

CERTAMEN V.

Anonymi, & Caramuelis euaſiones obturato clauduntur.

1. ABſurdius longe reſpondit Anonymus apud noſtrum Annotatum d.2. quæſt. 3. à num.52. Primo: Chriſtum, quia hominem ſolum habuiſſe conditionatæ pœnitentiæ Tyriorum, & Sidoniorum ſcientiam, non qua Deum; ſed certe, vel, qua homo, vere cognouit, vel ſecus: ſi ſecus: ergo falſa eius, qua hominis ſcientia creata fuit, quod eſt hæreticalis blaſphemia. Si vere verumque cognouit: ergo Deum hæretice etiam veritatis alicuius ſecundum ſe abſolute cognoſcibilis fatetur ignarum, & omniſcium negat. Reſpondet ſecundo: cognitam à Deo fuiſſe probabilem, & moralem connexionem fidei, & pœnitentiæ Tyriorum cum miraculis, ſignis, & prædicatione: in primis cum miracula &c. apud eos facta abſolute non fuerint, connexio illa abſoluta eſſe non potuit, ſed conditionata. Nec ſatis erat connexio poſſibilis: hanc enim cum negatione fidei, & pœnitentiæ ea ſigna habebant: quare neutra determinate, ſed vna, vel altera vel potius vtraque indifferenter (vti ad eorum actuum libertatem opus erat) & ſub diſiunctione cognoſci à Deo, prædicique poterat: imo connexio poſſibilis, ſeu in ſtatu poſſibilitatis præciſe cum tam ad actus eos, quam ad eorum negationem ſit, implicat in terminis, quod ſit cum altero eorum extremorum determinata, atque cum eo ſit abſolute connexio, & vt talis vere à Deo cognoſcatur; ſed, ad ſummum, alterum. Tertio: cum, iuxta huius ſententiam memoratam præfat. diſputat. num.2. ſcientia viſionis certo Chriſtus, qua Deus etiam, viderit pœnitentiam Tyriorum abſolute non eſſe ſub ſignis, quæ abſolute illis non adfuerunt: ergo neque abſolutam horum cum illis connexionem: ergo non potuit videre connexionem illam pœnitentiæ cum ſignis probabilem, & moralem ni videat aliquid aliud diuerſum ab eius poſſibilitate, & futuritione abſoluta: quod nihil aliud eſt ab ſtatu conditionato connexionis, & pœnitentiæ illius, quam verum, & cognoſcibile, ac ſubinde à Deo cognitum eſſe ſolummodo contendimus. Quarto ſigna illa potius cum infidelitate, & impœnitentia Tyriorum probabilem, & moralem connexionem habere oſtendimus cert.4. n.4.

2. Tertio: ex innominatis aliis reſpondet: Chriſtum Dominum nihil minus, quam de conditionata Tyriorum pœnitentia cogitantem per exaggerationem fuiſſe loquutum. Amentiæ, blaſphemiæ, & hæreſis plena ſolutio: ne cogitare quidem Chriſtum de extremo comparationis, quo ſerio affirmat & qua infidelitatem Iudæorum, & duritiem exprobrat ipſis, & iuſte reprehendit. Reſpondet quarto: Dominum ſenum prudentum more iuxta Ariſtotelis Rhetoricam non admodum affirmate, etiam quæ certo ſciunt, loquentium dubitanter ibi locutum. Sed quoniam ſolutio hæc, etſi ad ſententiæ dubietatem affatim diſſectam certam. 4. à num. 5. recurrat, non tamen ad dubitatiuam particulam *forte*, vel *forſitan* prouocat; ſed ad Ariſtotelis rhetoricam: inde diſſicienda erit. Primo: quia, ſi ſenum prudentum more ex Ariſtotelis doctrina, & praxi locutus eis locis eſt: ergo, cum illi iuxta id præceptum, quæ certo ſciunt, dubitanter proferant, & debeant proferre: id quod ipſorum more, ex eoque præcepto Ariſtotelico dubitanter de conditionate futuris dixit, & certi nouit, ac noſſe debuit, vt contendimus. Alioqui, non ex eo rethorico Ariſtotelis præcepto, & ſenum prudentum exemplo; ſed ex ignorantia dubius loqueretur. Secundo oportebit, ſi ea arte, & exemplo locutus ea teſtimonia tam in vulgata, quam in Hebraica, græca, & aliis omnibus editionibus aliter, quam hucuſque extitere interpungi, atque eius, & ſimilium teſtimoniorum finibus interrogationis notam apponi; quam in nullo, ſiue originali, ſiue editione habent. Ita enim ſuo illo rhetorico præcepto quandocumque vſus Ariſtoteles fuit: notamque aliquam interrogantis ſuis ſententiis modeſte adhibuit *an*, vel *ne* Tertio: id quod additur in textu, mitius cum Tyriis in iudicio agendum omnem dubij ſpeciem excludit: quod etiam in materia ſeriæ increpationis per comparationem ad meliorem diſpoſitionem Tyriorum ex conditionata eorum ſub iiſdem ſignis pœnitentia comprobatam locum non habet. Denique quomodo Chriſtus cognoſcens certo (vt fatetur Anonymus) non futuram, ſub ea adhuc hypotheſi, affirmaret? an id prudentum ſenum, an potius garrulorum, & mendacium?

3. Facilioris, quam felicis ingenij Doctor Caramuel Benedictinus theologia fundamentali theſi 6. in hac controuerſ. ab ſchola noſtra diſcedit concl. 1. ſcientiam mediam negans: & à decretis Dominicanorum recentiorum abſolutis ſubiectiuè, & obiectiuè conditionatis concl. 2. & 3. ſtatuit concl.4. conditionata contingentia, quæ neceſſario ab alio abſolute non inferuntur abſolute futuro non eſſe determinate vera, vel falſa: neutiquamque conditionate fore potius, quam non fore: & concluſ. 5. futura conditionata contingentia, quæ habent cauſam abſolute futuram, à qua neceſſario, & infallibiliter oriantur, ſi adſit conſirio, habere determinatam veritatem: inde concl. 6. concludit: huius generis eſſe conditionata contingentia, quæ locis ſcripturæ datis prænuntiantur: & Dauidis traditio Sauli à Zeilitis, ſi apud eos maneret; ſub ea, inquit, conditione foret ex abſoluta hac ſaltem ſubiectiuè Saulis voluntate multis diebus abſolutè duratura: *Si Dauid Zeila manent defendam, & illam euertam*: Et quia ſubiectiuè etiam abſoluta Zeilitarum vo-

luntate

luntate diebus totidem duratura: *Si Dauid maneat, & deſcendat Saul, petatque illum trademus*: Ex vtraque animi voluntate abſoluta ſubiectiuè, & Saulis ad Zeilitas deſcenſus, ſi ibi maneret Dauid, & huius ab illis, ſi Saul deſcenderet, traditio neceſſariò, tanquam ab abſolutis cauſis ſub eis conditionibus operaturis, neceſſariò inferuntur ſub conditionibus eiſdem. Item Hebræorum idololatriæ, ſi ad alienigenas mulieres ingrediantur abſolutam cauſam deſignat eorum voluntatem abſolutam concedendi idololatris vxoribus, quod primo petierint, & aliam harum petendi ab eis primum, vt colant idola. Id Ezechiel 3. *Si ad illos* Babilonios *mittereris, ipſi te audirent*, & pœnitentiam Tyriorum & Sidoniorum conditionatam cauſam habuiſſe abſolutam in eorum abſolutis efficacibus conuertendi ſe, & obediendi, ſi ea ſigna, & prædicatio Ezechielis ipſis exhiberentur. Illud demum Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*, & prouenire poſſe, ait, ex decreto abſoluto libero voluntatis humanæ per duos, v.g. dies perſeueraturo reſpiciente obiecta de ſe indifferentia, quæ primo die ab extrinſecus adiacentia ſint bona; ſecunda verò die ob ſuperuenientes circumſtantias ſint mala: quas tamen Deus, quin ſcientia media vtatur arbitrio humano illæſo poterit impedire. Quid enim prohibet, quem pridie diei ieiunij ſpecialis Matriti nil de eo cogitantem voluntate efficaci biduo duratura ſtatuere eis duobus diebus cænare: & tamen amici precibus Mattrito Complutum adire, & ibi cænare? hunc autem nec biduali voluntate ex præcepti inaduertentia Mattriti concepta peccaret, neque cœna Compluti, vbi ieiunij præceptum aberat ex ea voluntate pridie concepta, & perſtante, executa: quare optime abſque vlla ſcientia media, eiuſve vſu intelligitur quomodo ex voluntate illa efficaci Mattriti concepta, & biduo duratura, ſi ibi ſecundo die maneret, cænando peccaturum; ſi verò Complutum adiret cænando non peccaturum: ac proinde ex ea abſoluta voluntate, & cauſa ſub conditione manendi Mattriti, vel adeundi Complutum vtrumque infallibiliter, & neceſſariò fore cognoſceretur.

4. In primis opinatio hæc futura contingentia conditionata, quæ ſupponit, euacuat. Siquidem concl. 4. & 5. ait: contingentia conditionata, quæ cauſam abſolutè futuram, ex qua neceſſariò, & infallibiliter ſub ea hypotheſi non inferantur, haud quaquam fore magis, quam non fore; eaque ſolum contingentia conditionata determinatè fore, quæ eiuſmodi cauſam abſolutam ſuæ exiſtentiæ neceſſariam ſub ea hypotheſi habent: ergo eiuſmodi conditionata contingentia, & libera, quæ talia eſſe ſuppònis, contingentia, & libera (contra tuam ipſam ſuppoſitionem) minimè ſunt. Patet: quia ſupponunt cauſam ſui ſub ea hypotheſi infallibilem, ac neceſſariò de ſe connexam cum ipſis ſub ea conditione, atque ſub eadem cum ipſorum negatione incompoſſibilem: qua ſolum de cauſa ſtupæ combuſtio ſub conditione applicationis ignis ad ipſam conditionatum contingens, & liberum non eſt. Euidens meo, & plurium iudicio ratio hæc d. ſequenti contra Dominicanos Recentiores vrgenda ad hominem, vt aiunt, Caramuelem conuincit. Primò enim Concl. 2. & 3. phyſicam prædeterminationem, & decreta efficacia contingentis conditionati abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti hac ipſa ratione negat, & refellit, quod contingentia, & libera conditionatè non eſſent: quia cauſam neceſſariò connexam ſub illa conditione cum euentu, & cum eius negatione incompoſſibilem in eis decretis haberent. Confirmatur: quia per te ad futurum abſolutum contingens, & liberum principia omnia indifferentia debent eſſe ad vtrumuis, & prædeterminatio phyſica, recenſque Dominicanorum decretum ablegandum: quia ſunt principia determinantia futurum abſolutum de ſe connexa cum illo, & cum extremo oppoſito, ſeu eius negatione incompoſſibilia: quod totum habet cauſa quæuis abſoluta neceſſariò connexa cum futuro ſub hypotheſi, & cum eius negatione incompoſſibilis: ergo eius pro eo ſtatu contingentia, & libertas, quam adſtruis, tuâ hac doctrina ex tuis etiam principiis perit: inde arguo ad hominem Tertiò: ſublata neceſſariò per te cauſa abſoluta neceſſariò, & infallibiliter de ſe connexa cum futuro abſoluto contingenti, & libero non erit abſolutè futurum abſolutum contingens potius, quam non erit: ergo ſublata cauſa abſoluta contingentis conditionati connexa neceſſario, & infallibiliter de ſe cum eius futuritione ſub hypotheſi ſua non erit magis, quàm non erit conditionatè. Quartò: nullum contingens conditionatum poteſt determinatè eſſe conditionatè futurum ſublata cauſa abſoluta determinante neceſſariò ad ipſum ſub ipſius hypotheſi: ergo ſublata cauſa determinante conſenſum quempiam contingentem ſub hypotheſi, ſub eadem hypotheſi erit negatio contingens ipſius determinatè, quod eſt aliquam veritatem contingentem, & conditionatam eſſe, in eo negationes omnes determinatè: vel, vt proprius loquar, determinatè non eſſe potius, quàm eſſe contra tuam hanc concluſionem 4. Patet conſequentia: Nam deficiente cauſa eſſentialiter requiſita ad quemuis effectum in quouis ſtatu ponendum, loco eius ponitur neceſſariò in illo ipſo ſtatu eius negatio.

5. Sed in conſequentiis miſſis, & doctrinæ repugnantis Caramuelis diſcurſus nihil in his, ad quæ extendi poteſt, conficit, neque ad contingentia omnia conditionata poteſt extendi. Conſtat primum: quia nulla voluntas creata, quantumuis abſolutè duratura, de effectu ſub hypotheſi aliqua edendo, ſe ſola illum poteſt abſolutè ſub illa ponere abſque aliquo Dei decreto, aut voluntate ipſum etiam concurſu ſuo apponendi: cum & hic eſſentia ſua à Dei voluntate pendeat, & creatæ omnes cauſæ à cauſa prima pendeant in operando: atqui per te non ſupponitur decretum abſolutum Dei ſubiectiuè, & obiectiuè conditionatum de contingenti illo futuro conditionato ſub ſua hypotheſi, vt conſtat ex tua concl. 3. quod ergo decretum Dei liberum abſolutum ad futuritionem illam determinatam contingentis ſub ea conditione à voluntate creata voliti, pro priori ad purificationem conditionis iuxta tuam doctrinam hanc requiſita, principalius quidem eſſentialiter requiſitum, vel pro poſteriori ad hanc voluntatem creatam, quod tamen ex ipſa neceſſariò, & infallibiliter inferatur in Deo futurum? Etenim in decreto abſoluto ſubiectiuè, & conditionato obiectiuè, de effectu eodem ſub eadē hypotheſi, ſub qua volitum efficaciter, & perduratiuè à voluntate creata fuit, ab hac ſola, nequaquam neceſſitari infallibiliter phyſicè, & metaphyſicè (vt oportebat ad diuinæ ſcientiæ infallibilitatem de eo contingenti conditionato) Deus poteſt, vt ſub ea conditione poſita ad illum effectum cum creata illa voluntate concurrere velit: vt ſic ſaltem mediatè infallibiliter ex voluntate tua abſoluta creata contingentis ſub hypotheſi ſua neceſſariò eius futuritio, & ineuitabiliter ſit ſub ea futura. Si dicas; ſubintelligi & ſi non vi voluntatis creatæ poſitum ex parte conditionis, & in hypotheſi etiam decretum concurrendi diuinum. Dices quidem re ipſa benè; ſed peſſimè contra te: quia decretum ad eum effectum in quouis ſtatu ponendum eſt æquè eſſentialiter in eo principalius requiſitum, quàm voluntas, & cauſa quæuis creata, quantumuis eſſentialiter requiſita ad ipſum: at per te ad futuritionem determinatam contingentis illius non requiritur abſoluta exiſtentia decreti Dei; ſed illud in hypotheſi apponi eſt ſatis: ergo & voluntatem, ſeu quamuis cauſam creatam in hypotheſi etiam apponi ad contingentis conditionatam futuritionem determinatam ſatis erit: nec requiritur ad illam abſoluta voluntas creata ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti.

6. Tertiò, & quod oſtendit ſecundum (nempe doctrinam hanc ad omnia contingentia conditionata extendi non poſſe) argumentum efformo: Decreta contingentia, & libera diuina, quæ non ſunt abſolutè, ſed ſub innumeris hypotheſibus forent, ſunt contingentia determinata conditionatè futura: & quorum nulla cauſa abſoluta, & neceſſariò determinans, & infallibiliter connexa, nec creata, nec increata datur: ergo, & contingens conditionatum creatum determinatè futurum abſque vlla cauſa abſoluta determinante, & connexa infallibiliter cum illo ſub ea hypotheſi verè conſiſtet: ex quo vt dixi, patet Caramuelis doctrinam ad omnia contingentia conditionata non extendi; ſiquidem non extenditur ad diuina decreta, imò neque poteſt extendi, ni decretorum diuinorum reflexorum & reflexorum in infinitum regrediamur abſurdè. Sed idem oſtenditur de contingentibus conditionatis aliis. Etenim voluntas illa efficax, &

Digitized by Google

& perduratura de contingenti ſub quauis hypotheſi, quam Caramuel ſtatuit, ſub aliquod motiuum fuit, ac non à cauſa aliqua determinata neceſſariò, & infallibiliter ad illam, ſiue creata, ſiue increata, vt ipſe ſtatuit concl. 2. & 3. ergo fuit futura conditionatè ſub conditione, & hypotheſi motiui illius: à qua ergo cauſa abſoluta determinata, & determinante illam ſub eius motiui conditione determinatam ſuam conditionatam futuritionem, & ſtatum illum accepit? An ab alia voluntate efficaci reflexa abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, ſi motiuum illud occurreret. Atqui & hæc rurſus ex aliquo motiuo fuit concepta, ac proinde ſtatum, & futuritionem conditionatam ſub eius motiui hypotheſi habuit, de qua redintegratur quæſtio; quamnam abſolutam, & determinantem cauſam determinatæ ſuæ futuritionis, & ſtatus conditionati habuerit? Quod ſi ad aliam reflexiorem volũtatem abſolutam ſubiectiuè & obiectiuè recurras, de hac quæſtio redibit, percurrendúſque tibi erit implicatorius cauſarum, quæſtionum, & reſponſionum proceſſus, quem ambulando, nedum regrediendo, transmeare ſtulti, & impoſſibilis laboris eſt: quare laſſus tandem aliquas voluntates creatas à te aſſignatas pro euentibus contingentibus conditionatis reuelatis, inuenies quarum conditionatum ſtatum tuâ hac doctrina componebas, pro quarum conditionato ſtatu determinato ſtatuendo cauſam abſolutam determinantem aſſignare, inuenireve non poſſis. Accedit, quod in conditionatis pluribus eorum, qui nunquam fuerunt, neque erunt, voluntates eorum abſolutæ, & efficaces à Caramuele aſſignatæ locum non habent, vt patet; neque vlla alia cauſa abſoluta, ac determinans ſtatum illum excogitabilis eſt: & tamen cognita eorum contingentia, conditionata futura à Deo Theologorum, & Patrum ſententia eſt: qui idcirco aliquos non eſſe à Deo conditos: quia cogniti à Deo fuere peccaturi, ſi crearentur, merito ſupponunt: Potuiſſe autem eos poſt præſcita eorum conditionata peccata, ſi crearentur, non creare: ac proinde peccatorum conditionatam futuritionem determinatam abſolutam eorum efficacem voluntatem vllam minimè ſuppoſuiſſe, à qua determinaretur, & penderet, docent Patres omnes illam quæſtionem proponentes: *Cur Deus Angelos, & hominem, quos peccaturos præſciuerat, ſi crearentur, nihilominus creauerit?* Cum ad eos non creandos in futuris conditionatè eorum peccatis plus ſatis motiui habuerit: nec parum piæ ſuæ operæ impendunt in motiuo diuino creandi illos, quod vitandis, ſi non crearentur abſolutis peccatis præualeat.

7. Sed ad locorum Scripturæ interpretationes Caramuelis veniamus, pro quibus nil in textu fundamenti, vel adumbrati, eſt, nihilque in eis, niſi temerariam diuinationem, & ſolutam per ſomnum phantaſiam reperies: Nam illud Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius,* de infantibus ante vſum rationis baptizatis decedentibus, in quibus voluntas nulla fuit, intelligitur ab Auguſtino. Sed neque in raptis adoleſcentibus iuſtis illa Caramuelis voluntas abſoluta habet locum: cum à voluntate efficaci vitæ illorum prouenire non poſſit peccatum, nec præuiderit pro die mortis, in quo non erant, neque vllam eorum voluntatem: quare ſolum præuideri potuerunt peccaturi, ſi tunc viuerent, à voluntate alia non abſoluta, ſed conditionata, ſi perduraſſent, ac diutius viuerent: ac proinde exemplum illud de eo, qui Compluti cænauit ſine peccato ex voluntate concepta pridie, & perdurante, nihil præſtat ad vim loci huius eludendam. Sed nec ſi perduraſſent iuſti poſtridie ex voluntate pridie ſine peccato è ſimili inaduertentia concepta infallibiliter inferretur peccatum poſtridie illorum; quia, vt durans pridie non aliter peccatum poſtridie cauſare poterat, niſi quatenus ſui durationem poſtridie inferret: eam autem non infert, niſi cum ſimili inaduertentia, cum qua non cauſaret peccatum ſecundò die, ſicut nec cauſauit primo. Voluntas enim ex inaduertentia peccati merè concepta, ſicut, ſi tunc notitia peccati adeſſet, non conciperetur, ita ea adueniente ſecundo die, ceſſabit: quod ſi adeò pertinax per fas, nefaſque agendi concepta fuerit; vt adueniente adhuc poſtea aduertentiâ peccati, non ceſſet (vt opus eſt ad inferendam infallibiliter ſui perſiſtentiam die poſterò cum aduertentia peccati) virtualis, & æquiualens, ac interpretatiua peccandi voluntas, primo etiam die foret, atque etiamſi tunc adeſſet peccati notitia conciperetur: quare non iuſti, vt ſupponitur tunc, ſed peccatoris: quemadmodum de promiſſione illa obſtinata Herodis dandi ſaltatrici agnatæ quidquid petiiſſet, etſi nihil tunc de Ioannis nece cogitantis, temerariam illam, & ſacrilegum homicidium eam reputant Patres communiter Auguſtinus ſer. 16. & alij. Ad hæc: peccatum, cuius vitandi gratia correptus iuſtus etiam adultus eſt, potuit eſſe voluntas aliqua prima praua, nec ab alia reflexa imperata, cuius reſpectu doctrina, & exemplum Caramuelis obmuteſcit.

8. Hinc patet temeritas interpretationis de conditionata peruerſione Hæbreorum ad idololatriam; ſi ad mulieres alienigenas ingrederentur: etſi enim voluntate illa efficaci concedendi mulieribus illis quidquid primò peterent, idololatriæ petitio, & conceſſio non clauderetur expreſsè; aſt vt audita petitione, non ceſſaret, ac proinde eſſet connexa infallibiliter cum idololatria ſub hypotheſi ingreſſus ad illas, oporteret, vt eius efficaciæ, & obfirmationis eſſet, vt per fas, nefaſque primam petitionem, cuiuſvis conditionis eſſet, concedi ab ipſis ſtatueret: quare per ſummam iniuriam, & temeritatem Hebræos omnes tunc temporis Deo obſequentes, non idololatriæ; ſed omnium ſcelerum ea voluntate, & interpretatione ſiſtit reos: vt de Herodis voluntate dicebamus. Imò, cum ex ſacro oraculo mulieres ab ipſis idololatriam petituras, ſi ad eas ingrederentur (id enim ſignificat illud: *Certiſſimè auertent corda veſtra*) ipſis conſtaret, ſi adhuc in ea voluntate perſiſterent ſubiectiuè abſoluta, obiectiuè conditionata, vt ex ea conditionata eorum idololatriæ futuritio determinata, iuxta Caramuelis doctrinam, conſiſteret, non virtualem modo, æquiualentem, implicitam, ſeu interpretatiuam idololatriæ voluntatem; ſed formalem, & expreſſam cunctis Hebræis affigit. Illa verò interpretatio ad locum traditionis Dauid à Zeilitis, ſi apud eos maneret, impugnata ex dictis eſt: etſi enim ibi maneret multis de cauſis, & motiuis, ac circunſtantiis poterant Zeilitæ à ſemel concepta primò voluntate poſtea abſiſtere; & quidem cum abſcedente Dauid, ac non aduentante Saul, nihil iam de illo tradendo Zeilitæ curarint, cogitarintve, illius primæ voluntatis ceſſatio ſub hypotheſi abſceſſus Dauid, conditionatè etiam fuit determinatè futura. Item primo conceptæ voluntatis tradendi illum, ſi ibi maneret, perduratio purè conditionata manſit eius abſceſſu: cum tamen neutrius huius conditionati futuri cauſa abſoluta determinans eorum determinatam futuritionem conditionatam aſſignetur, ac niſi chimærica poſſit aſſignari. Denique obedientiæ Babylonium Ezechielis prædicationi, & pœnitentiæ Tyriorum ob ſigna à Chriſto apud Iudæos facta, ſi apud illos fierent, interpretatio in meliorem illorum diſpoſitionem ſupra ab aliis allegatam, & à nobis impugnatam certam. 4. n. 4. recidit.

CERTAMEN VI.

Sententiæ noſtræ veritas Auguſtini teſtimoniis illis etiam, quæ magis aduerſari videbantur, aperte illuſtratur.

1. PRimus ex Patribus producendus pro noſtra ſententia Auguſtinus merito fuerit: vt pateat, quam immerito à primis Recentium Dominicanorum contingentium conditionatorum ſecundum ſe ſcientiam negantium affirmanti noſtræ ſententiæ clamabatur aduerſus. Vidimus hactenus aperta eius pro nobis teſtimonia ex cap. 14. de prædeſt. Sanctor. certam. 3. num. 7. ex cap. 9. de bono perſeuer. & ex cap. 95. Enchiridij certam. 4. num. 2. pleraque multò in eandem eius ſententiam videbimus, d. ſequenti quæſt. 1. & 2. ea tamen adducenda hic ſunt, quibus nobis à Dominicanis illis putatur aduerſus; à noſtris verò nihil fauens: igitur 9. cap. de bono perſeuer. conditionata illa merita, & demerita ſemipelagiana ſic refutat:

Cur

Digitized by Google

Cur enim non dicatur ipſum Euangelium cum tanto labore, paſſionibuſque ſanctorum fruſtra eſſe prædicatum, vel adhuc etiam fruſtra prædicari, ſi iudicari poterant homines, etiam non audito Euangelio, ſecundum contumaciam, vel obedientiam, quam præſciuit Deus eos habituros fuiſſe, ſi audiuiſſent? Rurſus ibi, & cap.9. de prædeſt. Sanctorum ex alio ſuo teſtimonio hæc recitat: *Dixi, quod in his temporibus, & his locis, quibus Euangelium eius non eſt prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros eſſe, præſciebat, quales multi in eius corporali præſentia fuerunt, qui in eum, nec ſuſcitatis ab eo mortuis, credere voluerunt.* Hæc item: *Quid mirum, ſi tam infidelibus plenum orbem terrarum Chriſtus prioribus ſæculis nouerat, vt eis prædicari meritò nollet, quos nec verbis, nec miraculis ſuis credituros eſſe præſciebat.* Præſcientia autem incredulitatis gentium præſentiæ Chriſti Euangelij prædicationi, & ſignis eorum, quibus ipſe, prædicatio, & ſigna abſolutè defuere, conditionata ſolum eſſe potuit, non abſoluta. Item eius infidelitatis ſcientia motum Deum fatetur Auguſtinus, vt Chriſti præſentiam Euangelij prædicationem, & ſigna gentibus denegaret, à quorum abſoluta poſitione abſoluta eorum infidelitas, atque ipſis incredulitas eſſentialiter pendebat: ergo præſcientia incredulitatis, quæ abſolutam eorum omnium gentibus priſcis denegationem prædicationis natura anteceſſit, abſolutæ incredulitatis gentium non fuit; ne ſecundum eſſe abſolutum ea infidelitas prior eſſet naturâ, ac ſeipſa poſterior: fuit ergo ſcientia, quam his locis admittit, & aſſerit Auguſtinus in Deo infidelitatis ſolummodò conditionata, ſi gentibus illis Chriſti præſentia, Euangelij prædicatio, & ſigna tunc adeſſent: quare ſcientia conditionatorum ſecundum ſe, ſiue conditionata, quam adſtruimus.

2. Locus autem, quem Auguſtinus vtroque illo cap. memorat, eſt ex libro ſuo, ſiue epiſtola. 42. de tempore chriſtianæ religionis, contra Porphyrium, vt conſtat ex cap. illo 9. de prædeſt. ſanctor. in eius libris, qu.2. Cum enim perfidus apoſtata quæſtiones ſex, quas Paganorum vocat Auguſtinus, obieciſſet. Secunda erat: malè componi neceſſitatem aduentus Chriſti, euangelicæ prædicationis, & religionis ad ſalutem conſequendam, cum eorum per tot ſæcula toti orbi, & per multo plura tot nationibus irrationabili ſubinde dilatione. Redarguit tamen difficultatem Auguſtinus: quia malè etiam componeretur neceſſitas religionis gentilicæ Apollinis, &c. cum eius proinde irrationabili dilatione, & neceſſitas inſtitutionum Pythagoræ ad piè, beateque viuendum à Porphyrio aſſerta, cum earum per tot etiam ſæcula, quibus, necdum innotuere, irrationabili dilatione: communi igitur difficultati Chriſtianis, & Paganis, ſic pro his reſpondet; *Si tantæ poteſtatis fuiſſet Pythagoras, vt vbi vellet, & quando vellet, ſua dogmata prædicaret: ſi haberet etiam cum ea poteſtate ſummam rerum præſcientiam: fore, vt nuſquam, & nunquam appareret, niſi vbi, & quando ſibi homines credituros eſſe prænoſceret.* Cuius reſponſi, vtpotè aptiſſimi, acceptatione à Paganis ſuppoſita, ita ſimili difficultati pro Chriſtianis reſpondet: *Quid reſpondebunt ſi (excepta illa altitudine, ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, vbi fortaſſis aliud diuinum conſilium longè ſecretius latet ſine præiudicio aliarum fortè cauſarum, quæ à prudentibus inueſtigari queunt) hoc ſolum breuitatis cauſa in huius quæſtionis inueſtigatione dicamus? Tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & vbi ſciebat eſſe, qui in eum fuerant credituri.* Scientia autem tam crediturorum, quibus apparuit, & prædicari Euangelium voluit, quam incredulorum, quibus vtrumque noluit exhiberi, non abſolutæ incredulitatis horum, neque credulitatis aliorum fuiſſe; ſed conditionatam eis verbis ab Auguſtino aſſertam euidens eſt: tum quia incredulitas abſoluta eſſentialiter pendere debuit ex præſentia Chriſti, & prædicatione, quibus reſiſtendum erat abſolutis; cum tamen abſolutè fuerint illis denegatæ: tum etiam: quia ſcientia tam credulitatis, quàm incredulitatis ab Auguſtino hic aſſerta præceſſit decreto concedendi aliis ſuam præſentiam, & prædicationem abſolutam, & aliis eam abſolutè denegandi: cum tamen abſoluta credulitas, vel incredulitas (ac ſubinde alterutrius abſoluta ſcientia) alterutrius decretam, & abſolutam exiſtentiam neceſſario ſupponat, & ſequatur.

3. Huic mihi apertiſſimo Auguſtini pro noſtra ſententia teſtimonio, nemo ex noſtris fidit: retractatum vtroque cap.9. de bono perſeuer. & de prædeſt. ſanctor. ſuſpicantur ipſi, & aduerſarij clamant adhibito S. Thomæ ſuffragio: & Annatus noſter ſcientiæ ibi ab Auguſtino aſſertæ retractationem eis capitibus contineri ratus; eam, non quidem conditionatam toties conſtanter, ſemper, & vbique ab Auguſtino ſcientiam aſſertam, ſed abſolutam fuiſſe contendit d.3. contra Theologum curſus Carmelitani diſcalceati Salmanticenſis; Ait enim: Auguſtinum non tam ex propria ſententia; ſed ex præſumpta Paganorum approbatione ſolutionis, quam difficultati communi pro eis dedit de ſcientia abſoluta loquutum, & ad hominem quaſi pro Chriſtianis ex ea ſcientia abſoluta reſpondiſſe: ita enim ſolummodo locutum fuiſſe, non quidem ex ſententia propria verba illa, quibus eam doctrinam retractaſſe videtur cap.9. de prædeſt. Sanctor. ſub fin. ſatis produnt: *Cernitiſne me ſine præiudicio latentis concilij Dei, & aliarum cauſarum, hoc de præſcientia Chriſti dicere voluiſſe, quod conuincendæ Paganorum infidelitati, qui hanc obiecerant quæſtionem, ſufficere videretur.* Cæterum, cum pro Paganis, quod pro eis dici aptiſſimè poterat, Chriſtianis reſpondiſſet, & quod proinde ab illis libentiſſimè admittendum eſſet, poſſetque admiſſum ad cogendos, vt ſimili reſponſione pro Chriſtianis adhibenda quieſcerent, ſupponat Annatus: Reſponſio autem quæſtioni & difficultati communi pro Paganis de gentilium antiquiorum (quibus nec Chriſtus, neque Euangelij prædicatio abſolutè adfuerunt) de abſoluta incredulitate, deque abſoluta eius præſcientia (adhuc ex hypotheſi, quod eam præſcientiam incredulitatis omnium anteactorum hominum Pythagoras haberet,) adeò vecors ſit, & in terminis ferè ipſis repugnans, vt nuper oſtendimus: quomodo ea aptiſſima, vt ſimili pro Chriſtianis ad Paganorum ſilentium reſponderet ab acutiſſimo, & profundiſſimo Auguſtino indicaretur? Quomodo inſuper acceptandam illam reſponſionem à ſubtiliſſimo Philoſopho Porphyrio crederet, & acceptatam ſupponeret? atque à ſimili adeò explorato falſæ doctrinæ & reſponſionis pro Chriſtianis difficultati eidem audacter diceret: *Quid reſpondebunt*? Quaſi nec vnde doctrina ſolutionis eius poſſit reiici, vel impugnari?

4. Nec ſatis eſt; locutum fuiſſe Auguſtinum de abſoluta præſcientia infidelitatis abſolutæ, quæ incredulitas non eſſet, & repugnantia Euangelij prædicationi, & aduentui Chriſti abſolutè ſuppoſitis. Etenim adhuc erat ſtolidior difficultatis ſolutio: non veniſſe Chriſtum antiquioribus temporibus, nec tunc, cum venit, nationibus pluribus prædicari Euangelium voluiſſe: quia infideles abſolutè erant; potius enim, quia tales erant abſolutè futuri, &, ſi Chriſtus eis adueniret, vel perueniret ad eos Euangelij prædicatio, futuri eſſent fideles, eis Chriſtus, & Euangelij prædicatio videbatur merito concedenda, & immerito, vt Pagani arguebant, denegata. Ac demum Auguſtinus ſtatim recitandus, reſponſionem hanc ſuam, locum in Tyriis, & Sidoniis, qui abſolutè infideles erant, & tales abſolutè præſciebantur, non habere fatetur: quare abſoluta infidelitatis præſcientia vſum minimè fuiſſe in ea reſponſione Auguſtinum conſtat apertè. Stet ergo Auguſtinum ibi, tam in reſponſione pro Paganis, quam pro Chriſtianis ex præſcientia conditionata, ſiue credulitatis eorum, quibus prædicatio Euangelij conceſſa eſt, ſiue incredulitatis eorum, quibus fuit abſolutè denegata ſub conditione prædicationis Euangelij futurarum reſpondiſſe: ſicuti ex hypotheſi, quod Pythagoras præſcientiam ſimilem eorum, qui ſuis inſtitutionibus crederent, & obedirent, & qui eis repugnarent, ſi eis exhiberentur, ſimili difficultati in Paganos à ſe retortæ pro ipſis anteacto reſponderat: vt inde difficultati ſimili à Paganis propoſitæ facilius ſatisfaceret.

5. Cæterum nuſquam Auguſtinus vtroque illo cap.9. eiuſmodi reſponſionem, & ſcientiam propriiſſimam Dei de conditionatis contingentibus ſub hypotheſi ſui aduentus euangelicæ prædicationis futuris, quam hic defendimus, retractauit. Nihil enim tale credi poteſt Auguſtinum feciſſe de ſcientia toties à ſe conſtanter aſſerta. Secundò

Digitized by Google

cundò : quia ſi eam ex eis locis retractaſſet : retractaſſet etiam ex innumeris aliis, quibus eam docuerat, quod neque eis capitibus, neque alibi præſtitit. Tertiò : quia neque verba illa recitata num. 4. ex fine capitis 9. de prædeſt. ſanctor. quibus, vel in primis, retractatio putabatur contineri, quidquam retractationi ſimile ſonant. Sed ſolum ea ſolutione ſua aliis, ſiue ex occulto Dei conſilio, ſiue alunde docte ad inueniendis ſolutionibus aditum occludere minime voluiſſe ; ſed ea tunc fuiſſe vſum, quæ quæſtioni, & difficultati tunc à Paganis obiectæ, diluendæ ſufficeret, quo & ſolidam veritatem doctrinæ, & ſufficientiam confirmat denuo potius, quam eneruat : imo vero ſupina ignorantia eorum videtur, qui ſcientia media non vſum in ea reſponſione Auguſtinum, vel ea vſum nihilominus recitatis verbis retractatile arbitrantur : cum illis hæc immediate ſub nectens denuo eam ſcientiam iterato veriſſimam aſſerat, & vti apertiſſimam ſola eius ſimplici propoſitione confirmet : *Quid enim*, inquit, *verius, quam præſciſſe Chriſtum, qui & quando, & quibus in locis in eum fuerant crediturí* : nempe ſub conditione, quod ipſis prædicaretur ; vt ſic eis prædicationem abſolutam diſponeret, ex illa ſua ſcientia, quæ, & abſolutam prædicationis abſolutæ diſpoſitionem, item ex illa ortam in Chriſtum fidem, atque de hac abſolutam etiam Dei ſcientiam antecedit.

6. Haud obſcurius ex c. 9. de bono perſeu. Et ſcientiæ conditionatæ in ea reſponſione vſus, & eius ab Auguſtino approbatio conſtat : etenim ita ipſe contra ſuam illam reſponſionem obiicit circa eius cap. medium : *Si quæratur à nobis : cur apud eos tanta miracula facta ſint, qui videntes ea non fuerant crediturí, & apud eos facta non ſint, qui crederent, ſi viderent : quid reſpondebimus ? numquid dicturi ſumus, quod in libro illo dixi, vbi ſex quibuſdam quæſtionibus Paganorum (ſine præiudicio tamen aliarum cauſarum, quas prudentes poſſunt inueſtigare) reſpondi ?* Recitataque ex parte reſponſione aptari propoſitæ nunc à ſe quæſtioni, & difficultati his fatetur. *Hæc certe de Tyro, & Sidone non poſſumus dicere & in eis cognoſcimus ad eas cauſas prædeſtinationis hæc diuina iudicia pertinere, ſine quarum latentium cauſarum præiudicio, tunc ita reſpondere me dixi.* Quibus, dum docet rationem illam reſponſionis ad quæſtionem Paganorum ad nouam hanc ſuam extendi non poſſe, duo hæc aperte demonſtrat. Quod ſcientia credulitatis, & incredulitatis, ex qua tunc reſpondit, earum ſub conditione ſolummodo futurarum, non autem futurarum abſolute fuerit, ac proinde proprie, & mere conditionata, non abſoluta, ſicuti, & ſcientia, ex qua difficultatem hanc proponit conditionata ſolum, non autem abſoluta eſt. Secundo, dum in vtroque caſu eam ſcientiam in Deo eſſe ſupponit, non retractat quidem) ſed eam in Deo eſſe confirmat. Quod ſecundum ex ipſa reſponſionis, ſeu rationis eius limitatione, vt ad præſentem hanc ſuam quæſtionem extendi nequeat. Iterum confirmat : quia negatam abſolute prædicationem, & ſigna ait, etiam ſi ſub illis futura præſciretur eorum fides, quæ nec abſolute fuit, nec præſciri abſolute potuit. Confirmat iterum exemplo Tyriorum, in quibus fides quidem conditionata, & pœnitentia ad ſigna, & miracula Chriſti, ſi eis exhiberentur, præſcitæ à Deo fuere ; cum tamen, neque ſigna abſolute exhibita ſint, neque illis abſolute polita fides. Longeque inferius rationi limitationis eius inſiſtens in Tyriis obſtrmatius adhuc fidei, & pœnitentiæ conditionatarum, ſi ſigna denegata ſuiſſent ipſis conceſſa, futuritionem, & proprie conditionatam de illis ſcientiam tradit illis verbis : *Sed numquid poſſumus dicere etiam Tyrios, & Sidonios, talibus apud ſe virtutibus factis credere noluiſſe, aut crediturós non fuiſſe, ſi fierent : cum ipſe Dominus atteſtetur.* Quæ cum à Deo pro conditionata ſcientia ſint vulgaria, & trita, miror aliquibus in mentem venire potuiſſe eam ſcientiam illo eodem capite vbi hæc legunt, fuiſſe retractatam.

7. Sunt tamen c. 9. de prædeſt. ſanctor. ſub finem verba, quæ, quaſi paraphraſtice, reſponſionem ſuam ad Paganorum quæſtionem continent, & ſcientiæ conditionatæ in reſponſione ad Paganos aſſertæ, & tamen decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti non ſpontaneæ retractationem Auguſtini Dominicanis recentibus, neſcio quo pulſu ſonant, Annato vero noſtro ſonant ſcientiæ ſolummodo abſolutæ Dei in ea reſponſione Auguſtini vſum. Sunt autem verba hæc : *Poſſet etiam ſic dici : tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam : quando ſciebat, & vbi ſciebat eſſe qui electi fuerant in ipſo ante mundi conſtitutionem.* Huius electionis nomine decretum ſuum ſubiectiue abſolutum, & obiectiue conditionatum quaſi ex Auguſtino audiunt aduerſarij ; cum tamen electio ante mundi conſtitutionem abſolutum omnino etiam ex parte obiecti decretum denotet, ſiue prædeſtinationem abſolutam : indeque Iudæos abſolute incredulos, ſub aliqua tamen hypotheſi, quæ non adfuit, crediturós, & Chriſtianos ideo electos ante mundi conſtitutionem, nonniſi ſtultiſſime dicendos ait Auguſt. c. 16. de prædeſt. ſanctor. & c. 14. de bono perſeu. Vbi prædeſtinationem (quam electionem ante mundi conſtitutionem alias etiam appellat) definit, ab ea excluſos Tyrios, & Sidonios ait : etſi tam hi, quam illi pœnitentiam actum eſſent conditionate. Vnde conſtat contra Dominicanos primo : recitato loco, nihil prorſus ſubiectiue abſolutis, & obiectiue conditionatis decretis per voces electionis ante mundi conſtitutionem contineri. Nec ſatis eſt, Auguſtinum aliquando lib. de prædeſtinatione Dei, qui poſt librum de bono perſeu. Extat, prædeſtinationem pro quouis Dei decreto etiam conditionato ex parte obiecti accepiſſe. Primo enim liber hic, vt Auguſtino indignus in iudiculum certo non Auguſtinianorum operum reiectus à Louanienſibus in ſua operum Auguſtini impreſſione fuit, quorum, & ſuo iudicio pſeudo Auguſtinum à noſtro Eminentiſſimo Bellarmino damnatus : quod cum Ioanne à S. Thoma fateatur pag. 368. cum eo teſtimonio adeo inſtanter pro ſuis decretis ibidem vtitur, quam parum ſubſidij in Auguſtino ſua illa decreta habeant, ſatis demonſtrat. Secundo : etſi is liber Auguſtini eſſet, eiuſque pro his Dominicanis decretis allegata ſententia : cum alibi ſemper prædeſtinationem, & electionem ante mundi conſtitutionem Auguſtinus pro omnino abſolutis decretis vſurpet : vndenam recitatis verbis pro decreto ſuo abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti electionem ante mundi conſtitutionem vſurpatam ab Auguſtino probabunt ? liquidem communiori apud ipſum earum vocum acceptioni ſtandum merito erit, non autem minus apud ipſum frequenti, imo ſemel tantum apud eum repertæ : ad ſonantius, quam Thomiſtæ, Annatus noſter eis verbis deceptus eſt cum enim præſcientia illa reſponſionis ad Paganos citatis verbis fuiſſe illorum, qui electi ante mundi conſtitutionem fuerant, ſiue abſolute prorſus prædeſtinati, Auguſtinus videatur aſſerere, abſolutam fuiſſe præſcientiam docere videtur, non conditionatam : ſola quippe abſoluta operum præſcientia prædeſtinationem, etiam prædeſtinatos abſolutè operaturos ſuppont, & ſequitur : conditionata vero operum præſcientia prædeſtinationem operaturorum minime ſequitur, ſed ſolummodo antecedit.

8. Verum recitata verba reſponſi ad quæſtionem Paganorum periphraſis, ſeu explicatio non ſunt ; ſed nouum aliud reſponſum ad eandem continent quæſtionem, fatente demum Annato num. 60. ; verſus : *Atque hanc etiam intelliges*, id autem contextu capitis clareſcet. Conſcius ſiquidem de abuſu eius reſponſionis fuæ à Semipelagianis pro errore meritorum conditionatorum è propriis prædeſtinatorum viribus ad prædeſtinationem obtinendam vſurpate reſpondet, ſe ablque *latentis conciliy Dei & aliarum cauſarum* tunc, quod ſatis erat, reſpondiſſe : additque : *Sed vtrum prædicato ſibi Chriſto, à ſeipſis habituri eſſent fidem ? An Deo donante ſumpturi ? Id eſt, vtrum eos tantum præſcierit.* Ex propriis operantes, an prædeſtinauerit Deus ? (de quo cum Semipelagianis alia iam quæſtio) *quærere, ac diſputare tunc neceſſarium non putaui* : & quamuis de præſcientia, & prædeſtinatione abſolutis ſit, alterius reſponſionis ad aliam Paganorum quæſtionem, veritatem, & ſcientiam conditionatam, cui innitebatur, non euacuat ; tum quia non fore donum Dei fidem abſolutam eorum, quibus ex meritis propriis, & naturæ virtute habitis, ſiue conditionate, ſiue abſolute præuiſis conſtans vſque ſententia Auguſtini contra Pelagianos, & eorum reliquias Semipelagianos eſt ; aientis,

ſientis: *Iam gratiam non fore gratiam*: tum quia ab ſtatu abſoluto ad conditionatum ineuitabilis conſequentia ſit propoſita de operibus in ſtatu abſoluto quæſtione, an viribus naturæ, an ex Dei dono debeant eſſe abſolutè futura? atque ſtatuto Dei dono, & gratiâ, ſeu prædeſtinatione, non autem naturæ viribus eſſe abſolutè poſſe: nec poſſe in ſtatu conditionato abſque Dei gratiâ, & prædicatione conditionata eſſe diffinitum implicitè, virtualiter, & æquiualenter eſt. Vnde id ſeorſum de conditionatis operibus, ex quorum præſcientia Paganis reſpondit, quæſtionem hanc: An ſub hypotheſi etiam gratiæ Dei, nec ſolum ſub hypotheſi ſolius externæ prædicationis & naturalium virium eſſent conditionata futura etiam contra Semipelagianos? Vlterius in terminis proponere, ac diffinire opus Auguſtino non fuit. Vnde, vt huic nouæ quæſtioni, & errori occurreret, addit ſtatim verba, quæ præfatos Doctores deceperunt: *Proinde quod dixi: tunc voluiſſe hominibus apparere*, &c. *poſſet etiam ſic dici*: Non quidem idem ipſum ſenſu, & ſententiâ mutata; ſed planè additis quæ contra Semipelagianum errorem, & ad denuo ſubortam cum ipſis controuerſiam neceſſaria erant, poteratque ex ſtatu operum abſoluto, de quo hic contra Pelagianum errorem agit, ad conditionatum de quo in reſponſione ad quæſtionem Paganorum egerat facilè, ab quoque traduci, vt immediatè adiungit Auguſtinus: *Sed quoniam, ſi ita dicerentur, lectorem facerent intentum ad ea requirenda, quæ nunc ex admonitione Pelagianorum neceſſe eſt copioſius & laborioſius diſputari, viſum mihi eſt, quod tunc ſatis erat breuiter eſſe dicendum, excepta, vt dixi, altitudine ſapientiæ Dei*, &c. quæ in negotio abſolutæ gratiæ, & prædeſtinationis diuinæ, (de qua cum Pelagio, eiuſque reliquiis) intercedunt. Ex quibus liquet oppoſito loco ad controuerſiam nonam prædeſtinatione, & electione vſum qua conditionatam ſequitur, ex qua ad quæſtionem Paganorum reſpõdit Auguſtinus, nuſquamque eo loco retractauit; ſed ſuppoſuit, & virtualiter ex gratia etiam Dei eum etiam ſtatum ſortiri bona opera conditionata docuit: totieſque illis ipſis capitibus, quibus eam retractaſſe putatur, clarius, fortiuſque confirmauit, & aſſeruit.

CERTAMEN VII.

Ex aliis Patribus eadem ſententia monſtratur.

1. PLus æquo certamen creſceret, ſi omnia, quæ ex Patribus ſelecta eruditione congeſſit Didacus Ruiz de Montoya d.65. & 66. recitaremus: maximè, cum eorum plura de medijs conditionatæ cognitionis poſtea ſint opportunius recitanda. Dedimus Proſperum præcipuum poſt Auguſtinum diuinæ de contingentibus conditionatè futuris ſecundum ſe ſumptis ſcientiæ patronum cert. 4. num. 3. dabimus nunc Patres alios eidem in materiis diuerſis contra omniſcientiam Dei difficultati reſpondentes, & ad purum ſcientiam contingentium conditionatorum ſecundum ſe ſuis reſponſis confirmantes. Ita illam proponit Cyril. Alex. 9. in Ioan. cap. 10. *Si omnia ſcire Chriſtus creditur, cur Iudam, qui futurus proditor erat, elegit? Cur Saülem elegiſti, quem ſciebas gratiam tuam ſpreturum? Cur primum hominem de terra formaſti, quem ſciebas mandatum tuum non ſeruaturum? Cur Angelorum naturam creaſti, cum, vt Deus, prauideres futuram nonnullorum rebellionem?* Atque in vno, vel altero vel electis à Deo ex præſcientia euentus, quæ ipſum poſſet retrahere, ad munus aliquod, vel creatis: eandem Patres alij quæſtionem proponunt: in qua planè futuri euentus ſub creationis, electioniſve ipſarum præſcium Deum fatentur, vt ter quaterque faſſus proximè eſt Cyrillus: ac ſubinde contingentium conditionatorum ſecundum ſe ſumptorum præſcium Deum apertè fatentur. Secundò: cum illorum euentuum præſcientia Deo aſſeratur quâ poſſet, vel peccaturos non creare, vel electione, aut donis ſuis abuſuros non eligere, ſuaue gratiâ non donare ſcientia abſolutè futuri ab illis abuſus creationis, electionis, & gratiæ eſſe non potuit: quia abſolutè futurus eorum abuſus illa omnia abſolutè exiſtentia, atque abſolutè à Deo facta, & donata ſupponit: quare ad ea, vel non facienda, vel non donanda abuſus eorum abſoluti præſcientia abſoluta nullam Deo relinqueret electionem, & poteſtatem: ſicuti neque quæſtioni locum. Sed nec fuit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſeu poſſibilitatis puræ abuſus eorum donorum. Tum, quia, & futurus à Patribus dicitur, quæ vox in ſolum poſſibilia non cadit: Tum, quia, & reliquis à Iuda Apoſtolis, & Angelis bonis (de quibus nec quæſtio eſt, neque eſſe poteſt, creationis: electionis, & gratiæ) abuſus poſſibilis fuit, taliſque à Deo præſcitus, & antequam eis donarentur, & poſtquam eis fuerunt donati: ſiquidem ita illis vſi bene ſunt, vt abuti tunc etiam abſolutè poſſent: ergo præſcientia Dei de futuro præfatorum abuſu creationis, electionis, & gratiæ ad eam quæſtionem à Patribus ſuppoſita, & aſſerta abuſus contingentis conditionatè ſolummodo futuri apertè fuit.

2. Sed hoc ipſum ſolutiones quæſtioni huic à Patribus datæ apertius oſtendunt. Cyrilli ſolutio ibidem ſic habet: *Ex iſtis, cæteriſque huiuſmodi iſtud porro ſequitur, vt præcognitionis cauſa, nihil omnino creare debuerit, aut inſenſatam naturam ſolummodo producere*: quâ abſurda illatione, non ſolum probat præſcientiam conditionatam abuſus illorum, ſi crearentur, aut electione, & gratia ſua donarentur præhabita ab eorum creatione, electione, donorumque collatione abſiſtere Deum non debere: verum & rationalium omnium, quos condidit, condereve abſolutè poteſt, ſimilem conditionatorum euentuum ſub conditione futurorum ſcientiam Deo adeſſe. Conſone in eandem ſententiam ſcribit 1. in Geneſ. col. 3. *Quod homo corruptioni ſubiiceretur* (vtique ſi crearetur, futuræ) *Creator omnium minimè ignorauit: imo verò id certo ſciebat, cum creare decreuit.* Tertulli. 2. aduerſ. Marcion. eidem in Iudæ, & Saulis electionibus difficultati reſpondet: *Deus præſentia iudicat*, id eſt abſoluta, *non futura* (conditionatæ) *nec condemnat ex præſcientia, quem nouerit talem fore, qui ſibi diſpliceat* (ſi eligatur;) *ſed tantæ bonitatis eſt & ineffabilis clementiæ, vt eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum* (ſi eligatur) *dans ei poteſtatem conuerſionis.* Anſelm. eidem difficultati in malis Angelis ita ſatisfacit acutè: *Propter ornatum ſui operis: vt enim pictor nigrum colorem ſubſternit, vt albus, vel rubeus pretioſior ſit: ſic in collatione malorum iuſti clariores fient.* Auguſtinus eidem difficultati contra dæmonum, & hominum à Deo creationem oppoſitæ ſic reſpondet 2. de Geneſi contra Manich. c. 28. præſcium de eorum lapſu, ſi crearentur, creaſſe nihilominus eos Deum: *quia de peccato, nulla bona opera facere poterat*, & 11. de ciuit. cap. 17. poſt med. *Quoniam Deus, cum diabolum conderet, futuræ malignitatis eius non erat vtique ignarus: & prauidebat, quæ bona de malo eius eſſet ipſe facturus.* cap. 18. init. *Neque enim Deus vllum non dico Angelorum; ſed vel hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter noſſet, quibus eum bonorum vſibus commodaret.* Nyſſenus Orat. Catec. cap. 8. præſcientiam lapſus Adami, ſi conderetur longè à med. his fatetur: *Quod enim à bono homo eſſet auertendus, non ignorauit, qui omnia ſuo dominatu continet, ſua prauidendi virtute æquè intuens id, quod deinceps* (poſt decreta ſua) *futurum, atque id, quod præteritum.* Et tamen merito hominem ita præuiſum auertendum, ſi conderetur fuiſſe creatum ſic probat: *Quid ergo erat melius? An noſtram naturam non omnino ad ortum deducere, quoniam videbat futurum, vt à bono aberraret? An cum aberraſſet, & morbo laboraſſet reuocare ad gratiam, quam habuit ab initio?* Atque hoc extremum melius fuiſſe concludit.

3. Damaſcenus aduerſus Manich. circa med. & Chryſoſt. hom. de anathemate communi vtrique ſententia eadem quæſtioni reſpondet: *Mortuus eſt pro inimicis, pro Tyrannis, pro maleficiis, pro oſoribus, pro crucifigentibus, atque pro his ipſis, quos tales fore ante conſtitutionem mundi ſciebat: eoſque præſcius formauit vincente præſcientiam bonitate.* Vtique conditionata ſcientia abuſus ſuorum beneficiorum ab illis conditionatè futuri, ſi crearentur: nam præſcientiæ illius abuſus futuri poſt abſolutam illorum creationem ab ea Deum retardare non poterat, quam factam ſupponebat: quare nec cum illa certare Dei bonitas, vt vinceret. Idem Chryſoſt. hom. de Adam, & Eua,

col.2. *Confitetur vniuerſa lingua, Deum præſagum eſſe futurorum; antequam* (naturæ prioritate) *eſſent vniuerſa, præſcivit præuaricaturum primum Angelum, & primum hominem*, ſcilicet conditionata ſcientia futuri hominis caſus, & caſus Angeli, ex cuius creatione ab infidelibus impugnari illam poſſe ait: quia qui præſciret, nec præceptum videtur homini impoſiturus, neque Angelum creaturis: cum, & illius impoſitione, & huius creatione ex ea ſcientia merito abſtineret: ſolum autem abſtinere eis poterat ex conditionata futura ſub conditione caſus, non ex abſolute futuri abſoluta præſcientiâ: quæ & creationem Angeli, & hominis abſolutam, & abſolutam præcepti impoſitionem neceſſariò ſupponit: & in Angeli creatione reſpondet: *Omni ratione ſcinit Deus futurum irreparabilem caſum eius, ſicut ſcinit quanta bona facturus eſſet de malo eius*: atque in bonis ex malo ſubortis numerat: *vt boni eorum comparatione fierent clariores*: Sicuti & Anſelmus recitatus n.2. In præcepti vero impoſitione Adamo inferius reſpondet: *Deus noſter faciens hominem dedit præceptum in creatura, id eſt, in arbore: eligens, vt per tranſgreſſionem in creaturam peccaret, quam ſine mandato in creatorem offenderet, in Deum ipſum ſuperbiendo*: vt de Angelis dixerat nuper.

4 Theodoretus, quæſt.36. in Geneſ. *Deus, qua nondum facta ſunt, perinde nouit, ac ſi facta iam eſſent: quapropter prouidens, & præſciens ipſum Adamum mortalem futurum ob violatum mandatum, talem naturam eius iam ante compoſuit.* Ne verò quis hæc, & ſimilia Patrum teſtimonia de ſcientia conjecturali, aut probabilitati ſolum conditionatæ futuritionis euentus diſtortè interpretetur, aduertat præſcientiam à Patribus conditionatis euentibus contingentibus aſſertam viſionis, & intuitionis eorum nominibus ſæpè in ſuis teſtimonijs appellari; quæ ſanè voces in conjecturalem ſolum de illis, ſiue de illorum probabilitate pura minimè cadunt. Secundò: ratione omniſcientiæ ſuæ ea omnia ſcire, atque non ſecus, ac ſi iam facta, & præſentia eſſent, non eſt ſolum conjecturaliter, & euentus probabilitatem ſcire. Audiendus Olympiodorus, & Polychronius in Catena Græcor. Patrum, noſtri Comitoli in Iob ad capitis 1. verba: *Ecce vniuerſa, quæ habet, in manu tua ſunt*: ita loquentes *cum futuri ignarus ſit diabolus: neque in hominum corda inſinuare ſe penitus poſſit, fruſtra ſibi eladem iuſti pollicetur*: & tamen tentationum pondus ad inclinandas noſtras voluntates in ruinam; maximè cum adeo ſunt ærumnæ, & calamitates ingentes: quare caſurum à iuſtitia, & patria Iobum & conjectabatur, & ita probabile diabolus merito iudicabat, vt de illo triumphum ſibi pollicetetur: fruſtra tamen aiunt hi Patres: *Verum Deus* (Pergunt) *qui multo ante proſpicit, cum de iuſti victoria minimè dubitaret* (dat autem conjecturalis, & ſolius probabilitatis de euentu ſcientia dubio locum) *vt pro ſua libidine in virum frugi impetum faciat, diabolo largitur.*

5. Reſpondet Ledeſma, mutuatis à Curiel verbis, controu. illa 7. præſcientiam à Patribus aſſertam eorum euentuum creatione, & electione &c. eſſe priorem iuxta eorum verba; decreto vero creandi, eligendi, &c. poſteriorem: ac ſubinde abſolutam, non conditionatam. Arguebatur enim ab ethnicis, vel Deum tollendum, ſi eorum euentuum futurorum ſcientia tolleretur: cum autem conditionata tunc, nec nota eſſet, nec nominata, de abſoluta planè loquebantur: vel ab eis futuris rationem malitiæ: quia cum à Dei præſcientia neceſſario homines agerent, ne eius infallibilitas operum omiſſione caſſaretur, ſi liberè adhuc, ac non neceſſariò agerent, tota operum malitia refunderetur in præſcium Deum. Contra primo: quia, ſi præſcientia illa abſoluta, & abſoluto decreto creandi, & eligendi erat cum eo abſolutè poſito (vtpote cum negatione abſolutæ creationis, & electionis pugnante) creatio, & electio non apponi abſolutè nequiret: ne à Bardis quidem, nedum à Philoſophis, & acutiſſimo Porphyrio proponi difficultas non poſſet: neque ea notiſſima ratione adſtante, quæ locum quæſtioni præcludebat; alias Patres ei quæſtioni ineaſſum occurrerent. Secundò: cum à Deo non aliter creatio apponi, niſi per decretum ſuum de illa poſſit: rogare: cur creauerit: idem eſt ac rogare: cur creare decreuerit, cum præſcierit? Cum autem ex præſcientia abſoluta, & ſupponente decretum non potuerit non decreuiſſe, ſeipſi quæſtio euaneſceret. Tertiò: quia quæſtio non in eo ſtabat, quod præſcientiæ infallibilitas cum noſtra libertate componeretur: ac proinde, vel Deo imputandum eſſet peccatum, vel Deus defectu infallibilitatis, & veritatis ſuæ præſcientiæ, ſibi identificatæ eſſet tollendus; ſed quomodo, euentus mali præſcientia, ſi homo crearetur, v.g. cum adhuc poſſet non creari à Deo, cum huius bonitate ipſum creare compati poſſet: quare de ſcientia conditionata conditionate futuri euentus, non de abſoluta abſolutè futuri, cum qua non poterat non decernere, ſiue non decreuiſſe, erat quæſtio, vel in Deo non dari, vel Deum ita præcitum, nihilominus hominem, vel Angelum abſolutè creantem bonum non eſſe: quare, licet ſcientiæ conditionatæ, ſeu mediæ nomina tunc, nec Philoſophi, nec Patres noſſent: quia eius nomenclaturæ deſtinatus à Deo parochus Molina noſter, necdum aduenerat, rem tamen ipſam Philoſophi, & Patres ita nouerant, vt eius definitionem dederint, dum præſcium Deum futuri lapſus hominis, & Angeli, antequam eos creare decerneret (quod ipſum eſt ſi creaturum) in quæſtione, & reſpondentibus ſupponunt, & probant: quia omniscius, ſeu omnium cognoſcibilium, & veritatum, (in quibus non minus, quam abſolutè futura contingentia, conditionatè futura continentur) cognitor eſt. Demum argumenta contra libertatem noſtrorum operum ex præſcientia illorum abſoluta, ſi natura etiam præcedat ipſa, atque item ex abſoluto prædeterminatiuo decreto, quæ Dominicani admittunt, adeò ſunt efficacia, & expendenda contra ipſos, d. ſequenti, vt eorum ſolutionem non omitterent, ſi ea difficultas in his quæſtionibus ab ethnicis tangeretur: ſicuti nec omiſſa ab eis ſolutio fuit, quoties ab ethnicis, vel hæreticis fuit attacta, vt ſequenti d. patebit.

6. Denique S.Thom. vbique pro diuina præſcientia futurorum contingentium conditionatorum ſecundum ſe conſtans vbique, & apertus ſterit 1. par.qu.92. art.1. propoſita difficultate: cur Deus prænoſcens Iudam, ſi crearetur, fore Adamo occaſionem ruinæ, eam creauerit? Reſpondet, præſcientiam illam vti certam ſupponens: *Creandam fuiſſe mulierem: quia non debuit tolli, vt vitaretur particulare malum.* Et Commentat. in Matth. Habet: *Quidam dixerunt, quod non ſaluabuntur niſi, quos præſciens Deus, quia ſi prædicaretur eis, conuerterentur*: quod ſolum ab oppoſito intellectum reſpicit, vt ſupra Auguſtinus eodem Tyriorum exemplo, qui, etſi fuerint præſciti conuertendi, ſi eis prædicaretur, male tamen in iudicio habebunt, qu.14. de veritate art.14. corp.ait: *Omnes autem interiores motus à diuina prouidentia mouentur, ſecundum quod ipſe iudicat, aliquem eſſe excitandum ad bonum hoc, vel illis actionibus.* Iudicium autem illud, quod præcedit decretum conferendi vocationem in, qua mouetur, eum eſſe ita excitandum, non abſolute excitationis, quæ decretum, & vocationem abſolutam ſupponit, ſed excitationis conditionatæ, ſeu futuræ, ſi ea vocatione vocetur, plane eſt, & aſſentior à S.Thom. q.6. de verit. art.3. certitudinem cauſæ, quam habet per ipſum prædeſtinatio eſtim ſalute prædeſtinati ita componit: *Licet omnia ſingularia ſpeciei ſint corruptibilia in particulari, tota autem ſpecies, quia alteri individuo alius perenniter ſuccedit diuina prouidentia gubernante, corruptibilis non eſt: ita in eo quem Deus prædeſtinat, & adminicula præparat, quod vel nò cadat, vel ſi cadat, quod reſurgat. Si igitur conſideremus ſalutem prædeſtinati reſpectu cauſæ proximæ, ſcilicet liberi arbitrij habet contingentiam: reſpectu autem cauſæ primæ prædeſtinantis habet certitudinem*: quia nimirum nouit cui auxilio, ſi detur, cooperaturus ſit prædeſtinatus ſalutem, in quo præſcientia de conditionato futurorum contingenti ſub eius auxilij, ac non alterius conditione aſſertur. Id de copia auxiliorum contra efficaciam auxilio intrinſecam efficaciſſimum teſtimonium eſt, de quo alibi.

* * *

CERTAM.

Digitized by Google

CERTAMEN VIII.

Eiusdem sententiæ nostræ firmæ à ratione probationes.

1. RAtio prima è contingentium futurorum sub conditione à Deo reuelationibus factis desumitur. Si enim ea determinate & certo non nosset, non solum ea, quæ nesciret temeritatis vitio, & mendacij periculo diceret; sed ea etiam, quæ coniecturaliter tantum, seu quorum solam probabilitatem cognosceret, non autem omninò certo præsciret, iudicio ipsius de reuelatis determinate falsum subesse posset: sicut, & cuiuis coniecturali, & probabili iudicio. Vnde non solum fidei nostræ firmitas labaret; sed temeritatis etiam, & mendacij periculo loqueretur, cum aliter, ac asserebat, res se habere possent. Secunda ratio: Deus potest nostrarum omnium opinionum lites dirimere, atque de eis, vtra earum determinate vera sit iudicare, & irrefragabilem ferre sententiam: ergo certissimè scit, quid determinatè verum sit ex eis omnibus, quæ probabiliter discurrentes asserimus, vel negamus. Patet Consequentia: Cum enim iudicij veritas in eo stet, vt ita in seipsis obiecta sint, sicut esse iudicantur; nequit de opinione quauis, vtrum determinatè vera sit, vel falsa iudicium certum haberi, certaque ferri sententia, nisi à certo cognoscente, & iudicante, ita se determinatè habere, vel non habere obiectum, sicut ab opinante determinatè putatur, se habere, vel non habere. Tum sic: ast de contingentibus conditionatè futuris homines frequentissimè iudicamus determinatè fore, vel non fore: ergo vtra eorum opinio de conditionatis illis vera sit, Deus certò, & infallibiliter cognoscit: ac proinde, & certò cognoscit determinatè contingentia conditionatè futura, vel non futura. Subsumptum tam in practicis, quàm in puré speculatiuis patet experientiâ quotidiana: quotidie probabiliter coniectamur modestum, ac virtutis studiosum iuuenem, si cum graui, pioque aliquo Religioso habeat necessitudinem religionem ingressurum; alieni alias norum appetitorem si in arcam diuitis apertam incidat furaturum: puerum huius, vel illius indolis daturum studiis operam vel non daturum: in speculatiuis exemplum esto celebris inter Thomistas omnes Dominicanæ, & Iesuiticæ nostræ scholæ cum schola Doctoris subtilis controuersia illa: *An Adamo non peccante, Christus veniret?* In qua venturum schola vtraque Thomistica determinatè opinatiuè negat; Scotica, opinatiuè etiam, venturum determinatè affirmat: ac subinde alterutra de contingentibus, etiam decretis diuinis, conditionatè futuris determinatè opinatur.

2. Tertia ratio: quia circa omnia nostra dubia de contingentibus conditionatè futuris ritè, rectèque possumus Deum consulere: sicut Dauid, & alij in lege veteri consuluerunt, pieque quotidie à Christianis Deus de eis consulitur, & rogatur: vt si matrimonium, de quo agitur, vel in religionem, ad quam inclinamur, ingressus rumæ occasio nobis est futura: vel matrimonium, vel religionis ingressum à nobis auertat: quod si quis de his Deum minimè consulendum, orandumque diceret, malè ipsius fides audiret, maleque ipse à fidei quæsitoribus acciperetur: maiori siquidem pietate, & vtilitate de contingentibus conditionatè futuris, quam de futuris absolutè Deus consulitur, & oratur. Horum enim sciendorum cupido, vana plerumque curiositas esse potest: at verò conditionatorum contingentium cognitio de nostris actionibus deliberationi maturæ, quam maximè semper inseruiet: atque adeò prudentes, sapientesque omnes omni arte quid futurum sit, si hoc, vel illud eligant, aut aggrediantur, indagare videmus, priusquam opus aggrediantur. Et tandem cum similes eiusmodi conditionatis contingentibus consultationes, & orationes ad Deum à Sanctissimis Patriarchis, & Prophetis in lege veteri sint habitæ, eorumque votis Deus annuerit, ac quid determinatè futurum sit, responderit, eas imprudentiæ, vanitatis, & superstitionis incusare temerarium & erroneum esset: Atqui si Deus certo, quid determinatè sub eis conditionibus futurum conditionatè erat, nesciret, imprudenter, vanè, & superstitiosè consuleretur, oraturque à nobis: ergo Deus certo scit, quid determinatè sub eis conditionibus futurum subsumptum probatur: quia de euentu determinatè sub eis conditionibus contingenter futuro Deus consulitur, & oratur à nobis de vtroque dubitantibus, vtrum ex eis futurum sub eis conditionibus sit: cum dubij de eo sumus, nec de alterius determinate futuritione securi: at consulere eum, qui futurum ex vtroque determinate certo nesciat, vt securi de eo reddamur euentu, imprudens, vanum, & superstitiosum est: ergo Deus certo scit, quid determinatè sub eis conditionibus sit conditionatè futurum. Confirmatur ex omnium, non fidelium modo, sed ethnicorum ritu, atque instito, & naturæ congenito iudicio. Omnis quippe, etiam idololatrarum, natio, quibus, falsò etiam diuinitatem deferebat, Deos de euentibus contingentibus conditionatis consulere, antequam bellum, aut grande aliquid aggrederentur, consuerunt: vt si bonum ipsis determinatè fore responderent, executioni mandarent: sin secus absisterent, nullique alio magis dæmones suam apud idololatras diuinitatem ambiebant, atque venditabant, quam de alterius determinatæ partis, simulata diuinatione.

3. Quarta ratio à priori: quia (vndecumque ea consistat contingentis futuritio, quod nunc minimè disputamus) futurum contingens conditionatum sufficientem habet veritatem obiectiuam, siue cognoscibilitatem ad terminandam veram de ipso cognitionem (esto: non habeat ad determinandam quod valde diuersum, & d. sequenti examinandum esse, quæstionis præfatione monuimus) ergo à Deo cognoscitur conditionatè, & determinate in se fore potius, quam non fore: ergo cognoscitur certo, & infallibiliter fore determinate: siquidem cognitio non certa, neque infallibilis veritatis, siue obiecti cuiusque Deo indigna est, & impossibilis. Prima consequentia est legitima; quia, cum Deus omniscius ex fide, & naturali ratione certissimè sit, eius scientia ad omnem veritatem obiectiuam, siue ad omne vere cognoscibile necessario extenditur. Antecedens primum solummodo restat probandum. Id autem probatur facile. Primò: quia, si futurum contingens conditionatum determinate verum ex parte obiecti non est, nullamque habet ex parte sui cognoscibilitatem, siue capacitatem terminandi veram de ipso cognitionem, stultè homines prudentes, & inaniter siue ad itatum sibi, vel suis eligendum, siue ad contractus incundos, siue ad mittendos liberos studij gratia in academias, ad militiamve, aut officio applicandos prius ex eorum genio, & aliis rerum circumstantiis quid, si aliquid ex eis faciant, euenturum sit discurrunt, & coniectantur: prudentiores, peritioresque de eis conditionatis euentibus consulunt, iudicium explorant, & expectant: eoque inanius, & stolidius, quo sapientiores, & prudentiores sunt, se homines gerunt. Hi quippe studio maiori, atque impensiori cura per se, & per alios eiusmodi conditionatos euentus inuestigare, præsagire, ac perscrutari conantur, quam rudiores: quibus longè melius scire deberent, irrito se ea indagare, quæ, quia nec veritatem obiectiuam in se, neque cognoscibilitatem, seu capacitatem habent, vt verè cognoscantur, dum ea cognoscere conantur, conantur in impossibile.

4. Probatur secundo antecedens: quia hominum iudicia circa eiusmodi euentus contingentes conditionatos positiuos, vel negatiuos è personarum geniis, studiis, inclinationibus, & aliis circumstantiis perpensis, ac penetratis deducta reuera omnium sententia probabilia sunt: ergo contingentes illi euentus conditionati, siue positiui, siue negatiui, obiectiuam veritatem, & cognoscibilitatem, & aptitudinem, vt verè cognoscantur, ac veram terminet cognitionem omnium hominum iudicio, & sententia habent. Probatur consequentia: quia iudicium de eo, quod, nec obiectiue est verum in se, nec secundum se vere vsquam cognoscibile seu veri iudicij terminatiuum essentia sua falsum est: iudicium autem essentia sua falsum essentia etiam sua est improbabile: quod autem iudicium de eiusmodi conditionatis contingentibus, si obiectiuam veritatem non habeant essentia sua falsum sit, facile probatur: quia iudicium de illis cum suo obiecto conformari nusquam potest, quod est essentia sua falsum iudicium esse

alioqui, ſi conformari cum illo poſſet, & illud veritatem obiectiuam, & cognoſcibilitatem, ſeu aptitudinem, & capacitatem haberet terminandi ſecundum ſe iudicium verum: quod ſolum de eo obiecto conditionato contingenti antecedens, quod probamus, aſſerebat. Confirmatur contra Dominicanos hos vrgentiſſimè argumentum hoc. Ipſi enim Deo horum conditionatorum contingentium ſcientiam coniecturalem probabilem, & moraliter certam, & infallibilem ſatis abſurde concedunt: quia, quandiu phyſicè, ac metaphyſicè certa, & infallibilis eorum ſcientia non eſt, abſolutè, & ſimpliciter fallibilis, & incerta eſt, ſed ea indignitate ſcientiæ huius coniecturalis probabilis, & moraliter etiam certæ, & infallibilis omiſſa: ex eius tamen admiſſione veritas obiectiua conditionati contingentis, eiuſque vera cognoſcibilitas, & aptitudo terminandi iudicium verum vrgentius argumento proximè facto conuincitur, ea ſiquidem obiectiua veritate à contingenti conditionato ſublata, iudicium de eo omne eſſentia ſua falſum eſt, & probabilitati proinde omni nedum morali ſui certitudini & infallibilitati repugnans.

5. Tertiò idem antecedens oſtenditur: quia ex hac propoſitione: *Petrus cum hac vocatione* (& reliquis, quæ ad abſolutum conſenſum præcedere abſolutè volueris, de quibus nulla nunc quæſtio) *abſolutè conſentit*, infertur neceſſariò, & ineuitabiliter hæc propoſitio prima: ergo, *ſi hac vocatione* (& reliquis, quæ volueris) *Petrus vocetur conſentiet*: ergo, ſi illa abſoluta propoſitio prima vera, vt poteſt, de facto ſit, ſecunda item hæc vera erit. Patet extrema hæc conſequentia: nam ex vero non, niſi verum, inferri legitimâ conſequentiâ poteſt: atqui propoſitio ſecunda per bonam illam conſequentiam deducta conditionalis propoſitio eſt de obiecto conditionato contingenti: ergo propoſitio de obiecto contingenti conditionato eſt, eſſeve poteſt vera: ergo contingens conditionatum eſt vero iudicio cognoſcibile, atque terminatiuum veræ cognitionis, ac ſubinde veritatem obiectiuam in ſe habet. Duæ conſequentiæ poſtremæ ineuitabiles etiam ſunt: quare ex toto hoc argumento ſolum antecedens primum demonſtrandum reſtat in hunc modum: quia ex ſtatu abſoluto rerum purificata, ſeu poſita abſolutè conditione ad ſtatum earum abſolutè, & è contra mutuò valet, eſtque ineuitabilis, & neceſſaria conſequentia. Vnde, quia lucente abſolutè Sole, dies abſolutè eſt, certò valet ex ſole ſuſpensè, & in hypotheſi poſito ad diem ſub eius conditione futurum: ergo, *ſi ſol lucet, dies eſt*, & ex conditionali hac propoſitione pro antecedenti poſita, & purificatione conditionis eius, irrefragabiliter deducitur, diem abſolutè eſſe, in hunc modum: *Sol lucet, ergo dies eſt*: imò nullo aptiori, efficaciorique medio probatur, probarive vſquam poteſt, veram, falſamve conditionalem fuiſſe, quam ex comperta poſitione, vel non poſitione effectus abſolutè, purificata conditione: ac proinde ex deprehenſa veritate, vel falſitate propoſitionis abſolutæ conditionatæ veritas, vel falſitas, & in hac quidem mutua legitima illatione à conditionali propoſitione ad abſolutam, & abſoluta ad conditionalem ſtat vis tota ſyllogiſmi hypothetici conditionati. Cum enim ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis valeat conſequutio, ſi purificata conditione, deficit abſoluta exiſtentia rei ſub illa conditionatè futuræ, ac ſubinde illata de eius abſoluta exiſtentia propoſitio, ab huius negatione ad conditionati antecedentis negationem conſequentia tenebit. Cum autem conditionati ſyllogiſmi hypothetici forma concludendi legitima ſit, cuicumque materiæ propoſitionum, ſiue de neceſſario, ſiue de contingenti obiecto æqua efficacia concludit.

6. Quarta ratio idem antecedens ſimul confirmat. Si ponantur conditio, & quæcumque velis, hypotheſim complere, ac prærequiri (de quibus nihil modò, vt dixi) non poteſt non poni alterum extremum contradictionis: quia impoſſibile eſt in caſu, aut hypotheſi vlla, nec rem, nec eius contradictorium eſſe: ſeu idem nec eſſe, nec non eſſe, quod eſt impoſſible, & chimæricum: quare nec ſub vlla vera, ac non chimærica hypotheſi eius repugnantia miteſcere, aut cicurari poterit, vt ſub ea ſit abſolutè poſſibilis. Confirmatur ea impoſſibilitas ſub hypotheſi vlla. Æquè enim pugnat cum eo principio: Idem nequit eſſe, & non eſſe ſimul, rem ſimul eſſe, & non eſſe, ac rem neque eſſe nec non eſſe in aliqua hypotheſi. Tum, quia poſſet dari ſimul duplex contradictorium ſimul falſum in aliqua hypotheſi non chimærica: quod æque pugnat, ac ſub illa ſimul dari duplex contradictorium ſimul verum: tum, quia, cum immediatum non eſſe negationis rei ſit res ipſa, qua ſola formaliter eius negatio à rebus excluditur, idem ipſum eſt ſub aliqua hypotheſi non ficta ſimul rem neque eſſe, nec non eſſe, atque rem eſſe, ac non eſſe ſimul, quod principio illi formaliter immediatè contradicit: ergo conditionatum contingens ſub hypotheſi ſua, v.g. conſenſus Petri, ſi hac vocatione vocetur, eſt futurus determinatè in ſe, vel determinatè non eſt futurus. Dices, hæc verum in cathegoricis propoſitionibus habere, & hypotheticis etiam, in materia neceſſaria, ſecus in hypotheticis in materia contingenti: quales ſunt propoſitiones conditionales de futuris contingentibus. Cum enim eorum conditiones, ſeu principia, quæ in hypotheſi ponuntur, libertatem, & indifferentem ad vtrumuis poteſtatem compleant, vel conſtituant ſub contingentis conditionati hypotheſi alterutrum diſiunctim confuſa ſuppoſitione, ſolummodo eſſe, neceſſe eſt; non autem alterum ex eis determinata ſuppoſitione, vt vno extremo determinatè excluſo, neceſſariò ſit aliud: quare neque ſub ea hypotheſi licet alterum determinatè certò cognoſcere; ſed vt ſummum ex ea, & circumſtantiis coniectari. Mittam (quod nuper dicebam) ſublata ſcilicet contingentis conditionati futuritione determinata, & veritate obiectiua, ne coniecturæ prudenti de illa locum patere; aliunde ſolutionem argumento, quod perſequor, opportunius impugno.

7. Primò: quia ea ſolutio ſolum probat ex hypotheſi contingentis, quæ poteſtatem indifferentem, & libertatem cauſæ in actu primo ad vtrumuis conſtituat, aut relinquat neutrum determinatè ex eis neceſſario, & vi conſequentiæ inferri, aſſerique poſſe: quia hypotheſis, & cum ea arbitrium, non magis cum vno, quam cum alio extremo connexa eſt; ac proinde pugnat arbitrium ſub ea hypotheſi liberum eſſe in actu primo, & vi conſequentiæ ex eis futurum inferri pro ſtatu quouis. Tamen ea poteſtate indifferenti ad vtrumuis diſiunctim poſita, & purificata conditione, non ſolum ea libera poteſtas abſolutè erit; ſed & contingenter, ac non neceſſariò ab ea poteſtate, & conditione ortus abſolutè conſenſus, v.g. contingens abſolutè ponetur: ergo, etſi in hypotheſi, & ſuſpensè eadem principia, & conditiones poteſtatem indifferentem ad vtrumuis conſtituant, quæ diſiunctim vtrumuis ſolummodo reſpiciat, neutrum verò determinatè; tamen contingenter, ac minimè neceſſariò ex illa hypotheſi, poterit ſub illa extremum alterum conditionatè poni, & ſtatum futuritionis conditionatæ præ extremo oppoſito determinatè ſortiri: imò de facto ſortitur. Probatur Conſequentia efficaciſſimè: Primò ex neceſſitate conſequentiæ ab ſtatu futuritionis abſolutæ effectus purificata, & poſita abſolutè conditione, ad ſtatum eiuſdem effectus conditionatum, poſita eadem conditione, ſuſpensè, & in hypotheſi, vt num. 5. expendebamus. Secundò probatur non ſegnius conſequentia. Indifferens poteſtas cauſæ liberæ abſolutæ cum omnibus requiſitis ad operandum ſolum reſpicit diſiunctim vtrumque ſuæ indifferentis poteſtatis extremum, nec magis vnum determinatè, quam aliud: & tamen ea indifferentia abſolutæ poteſtatis cauſæ adæquatè, & completè liberæ abſolutæ non tollit, quominus conſenſus ab ea contingenter egrediatur, & in ſe ſit, vel præſens, vel futurus abſolutè determinatè, potius, quam ſui negatio: ergo indifferentiâ poteſtatis ad vtrumuis ſolummodo diſiunctim cauſæ liberæ in actu primò non pugnat cum futuritione determinata effectus ſui contingentis in ſeipſo: quare indifferens poteſtas ſuſpenſe, & in hypotheſi poſita nuſquam pugnabit cum determinata contingentis conditionata futuritione. Et quidem euaſio hæc præcluſa Dominicanis Recentioribus Thomiſtis omnibus eſt: ſiquidem, cum quibus nunc pugnamus, non admodum recentes phyſicam prædeterminationem in hypotheſi ponebant, Iuniores decretum abſolutum ex parte actus, & ex parte obiecti conditionatum ad liberi, & contingentis (quem cum his liberum adhuc, & contingens etiam volunt) effectus conditionatam futuritionem, ex quorum alterutro non determinatè ſolum: ſed neceſſariò, & infallibiliter conſenſus in ſe ſit ſub conditione futurus contingenter, atque

ex

Digitized by Google

atque ex poteſtate ad vtrumvis in hypotheſi poſita.

8. Vrgeo tandem: quia, vel dari poteſt caſus, in quo principium illud per ſe notum: *Impoſſibile eſt idem eſſe, ac non eſſe ſimul*, deficiat, vel ſecus. Si non poteſt: ergo neque in propoſitionibus hypotheticis, & conditionatis materiæ cuiuſvis poteſt deficere. Si poteſt dari caſus, aut hypotheſis, in qua deficiat: ergo abſolutè, & ſimpliciter neceſſitate metaphyſica non eſt verum, certumque principium, omniſque ars ſyllogiſtica, ſaltem quoad reductionem per impoſſibile, corruit. Secundo repugnantia, & impoſſibilitas eſſendi ſimul rem, & non eſſendi eſt terminorum inter ſeſe repugnantia, & contradictio per ſe, & ex terminis nota, prorſus independens ab alio abſque vllo ordine, aut dependentia à ſimplicitate, compoſitione, aut modo procedendi rerum à ſuis cauſis: ergo quod obiecta ſimplicia vel compoſita ſint, vel contingenter, aut neceſſario à ſuis cauſis procedant, ac propoſitiones de illis ſint Cathegoricæ, hypotheticæ, cauſales, conditionales in materia neceſſaria, vel contingenti, repugnantiam in principio aſſertam nec auget, nec euacuat: quare, ſi de aliquo obiecto, aut propoſitione negetur, æqua facilitate de omnibus negatur: ſcientiæque omnes peſſum ibunt.

CERTAMEN IX.

Communis alterius rationis efficacia examinatur.

1. Conſulto alias pro noſtra ſententia rationes, & euaſiones aduerſariorum referre, ac perſequi prolixius omiſi, quia illæ non mihi ſatis firmæ; & vtraque medium, in quo Deus conditionata contingentia cognoſcat, debeatve cognoſcere, attingunt: quare ſequentibus diſputationibus ſedem habebunt propriorem. Vnam verò hic probationem producam, quam video a doctis pluribus recentioribus noſtris pluris quam a me fieri: quia falſo nobis, & doctoribus, atque vetuſtioribus principio nititur: etſi ad hominem contra Dominicanos recentiores ſatis habeat energiæ: idcirco omittenda hic ea ratio non fuit: cum, vt cunctis quanti æſtimanda eius efficacia ſit, appareat: tum etiam, vt efficax in re præſenti, ad hominem contra aduerſarios, argumentum in nobis non deſideretur. Eſt autem huiuſmodi: Deus poteſt abſolute efficaciter, & antecedenter præfinire actus honeſtos liberos voluntatis creatæ, vt Dominicani omnes recentiores fatentur, reputatque de fide Ruiz d.69. & alij noſtri, qui argumentum efformant: at repugnat eiuſmodi præfinitio, ſi Deus certo, & infallibiliter non prænoſcat eos actus præfiniendos ſub conditione, ſeu in ſtatu conditionato futuros: ergo in eo ſtatu prænoſcit: Conſequentia eſt legitima. Probatur Minor: quia præfinitio eorum actuum efficax, infruſtrabilis eſſentia ſua eſt, &, cui carere effectu præfinito phyſice, ac metaphyſice omnino repugnat: at, ni prænotio eorum actuum ſub conditione futurorum decretum, ſeu præfinitionem ipſorum dirigat, & antecedat, non erit præfinitio eſſentia ſua infruſtrabilis: ergo præcedit in Deo eorum actuum ſub conditione futurorum prænotio ad præfinitionem eorum concipiendam, vtpote ipſius directiua.

2. Minor proxima probatur: quia, niſi ſcientia directiua præfinitionis eorum actuum ſit prænotio futuritionis conditionatæ eorum ſub hoc medio, & conditione erit prænotio ſolius poſſibilitatis eorum actuum ab hoc, & æque ab aliis quibuſque auxiliis, ſufficientibus potentiam liberam in actu primo ad ipſos conſtituere: in qua, & poſſe illos efficere, & illos poſſe ab ea effici continetur; at hoc non ſufficit infruſtrabilitati eſſentiali præfinitionis diuinæ: ergo, ni prænotio futuritionis conditionatæ eorum præcedat, ac dirigat diuinam de ipſis præfinitionem, hæc natura ſua, & eſſentialiter non erit infruſtrabilis. Immediata Minor ſuadetur: quia, cum media, ſeu conditiones illæ potentiam liberam, vel conſtituant, vel relinquant, & indifferentem ad vtramuis, ſub eis tam eſt poſſibilis negatio actus præfiniendi, quam actus ipſe: ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ æque prænoſcitur poſſibilis negatio actus, atque actus ipſe præfiniendus: ergo ea ſcientia componibilis æque eſt cum negatione actus præfiniti ex ipſa, atque cum actu ipſo præfinito: quare, & præfinitio per illam ſolam regulata, & directa cum negatione eadem præfiniti actus componibilis erit: quod ipſum eſt natura, & eſſentia ſua fruſtrabilem, non autem infruſtrabilem eſſe. Nec ſatis eſt, eam præfinitionem dirigi per ſcientiam ſolum probabilem coniecturalem, imo moraliter certam de conditionata futuritione conſenſus præfiniendi: nam eæ omnes ſcientiæ de conditionata futuritione actus præfiniendi abſolute, & ſimpliciter fallibiles ſunt: & cum negatione futuritionis actus conditionatæ, & abſolute etiam purificata conditione, phyſice, ac metaphyſice componibiles: quare neque ex earum eſſentiali præſuppoſitione, & directione præfinitiones diuinæ phyſice, & metaphyſice, ac ſubinde abſolute infruſtrabiles erunt: vnde neque erunt eorum actuum præfinitiones, quæ, nonniſi abſolute infruſtrabiles eſſentia ſua eſſe poſſunt, abſolute poſſibiles, ni Deo adſit certa abſolute ac phyſice, & metaphyſice infallibilis de eis actibus conditionata ſcientia, qua illæ dirigantur.

3. Confirmatur. Quia nemo poteſt prudenter præfinire, ſiue efficaciter antecedenter aliquid intendere, quin prænouerit, habere ſe in ſua poteſtate media, quibus appoſitis, illud conſequatur. Ex quo fit, vt, quo gradu prudentior, prouidentiorque alicuius intentio conſequendi eſſe debeat, eo perfectior eſſe debeat eiuſmodi notitia de mediis, quibus illud conſequendum ſit: atqui in Deo ſumma prudentia, & prouidentia, ſummeque perfecta in quouis intendendo eſt: ergo, & in eo eſt ſumme perfecta cognitio de continentia in ſua poteſtate mediorum, quibus illud, quod intendit, non ſolum aſſequi poſſit, ſed & aſſequatur. Hæc autem perfectiſſima præſcientia Deo non aderit, niſi ante intentionem efficacem actus noſtri liberi, & contingentis prænoſcat certo, & infallibiliter habere ſe in poteſtate ſua media, per quæ eiuſmodi actum de facto aſſequetur, ſi ab ipſo apponatur: ergo id ad præfiniendum, & intendendum actum, ac proinde futuritionem eius conditionatam prænoſcere neceſſario debet, vt illum debita ſibi neceſſaria perfectione prudentiæ, & prouidentiæ efficaciter intendat, ac præfiniat.

4. Nec ſatis pro Dominicanis illis Thomiſtis, non admodum iunioribus, quos impugnamus, reſpondeas: ſub conditione, ac per media phyſicæ prædeterminationis, ac præfinitionis Thomiſticæ Dominicanæ Deum certo, & infallibiliter phyſice, & metaphyſice prænoſcere actus præfiniendi conditionatam futuritionem ſub eis, ſiue illum fore, ſi apponantur, vt apponi ea media ab ipſo queunt, Id enim & præſenti noſtræ concluſioni ſatis eſt: (licet de prædeterminationis, & præfinitionis eius Thomiſticæ cum actus præfiniti, ac prædeterminati contingentia, & libertate repugnantia cum eiſdem Thomiſtis ſuo deinceps loco ſit nobis quæſtio futura) & eorum principiis adeo ineuitabile conſectarium, vt mirum ſit, aliquot ex eis ſtatim à controuerſiæ huius de certa ſcientia conditionatorum principio à noſtris in re præſenti diſcordaſſe: ſicuti & iuniores eorum cæteros ad decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti pro certa, & infallibili omnino conditionatorum contingentium ſcientia ſtatuenda confugiſſe: aliis ſcilicet, atque aliis tanti ponderis difficultatibus multo ſudore, nulloque ſuæ adhuc de prædeterminatione, & præfinitione ſententiæ fructu ſubcollantes.

5. Cæterum principium illud, quod in hoc argumento pro maiori aſſumebatur, & confirmatio ſupponebat: Deum, ſcilicet, poſſe abſolute actus noſtros liberos, & honeſtos præfinire, non ita de fide eſt (quidquid incaſſum tenet Ruiz noſter) vt oppoſitum per principia intrinſeca non ſit longe probabilius. Per extrinſeca autem principia ab authoritate Theologorum petita ſententia præfinitiones actuum noſtrorum liberorum Deo poſſibiles adſtruẽs, non eſt ita communis, vt licet præter Dominicanos ſpeciales illas ſuas præfinitiones admittentes Soarez cum Sectariis ſuis, (in quibus noſter Franciſcus Annatus ſæpe in defenſione ſcientiæ mediæ) & recentiores Salmantini, qui plerumque Soarizant; & nuper ex Complutenſibus nonnulli illas præfinitiones tueantur; at Molina & Vazquez cum aſſeclis, (in quibus Leſſius, & Becanus, atque

ad hæc fere tempora, noſtri omnes, imo & externi Complutenſes Magiſtri, atque ex Auguſtiniana familia viri doctiſſimi numerantur) eas mordicus impugnant, & horrent: ac iure, me iudice, non exiguo, vt controu. 4. d. de intentionibus diuinis. quæſt. de intentionibus efficacibus actuum liberorum creatorum videbimus. Ideirco argumentum hoc, niſi ad hominem contra Thomiſtas illos, &, ſi qui impoſterum poſſibilitatem præmotionum ergà noſtros liberos actus admittentes, ſcientiamque conditionatam eorum Deo negantes, vtendum tuto non erit.

6. Hoc tamen argumentum, quod è poſſibilitate diuinarum præfinitionum efformatum, & confirmatum etiam à Recentioribus, parum roboris habet, quia falſo plerique, & nobis etiam, de præfinitionum noſtrorum actuum liberorum principio nititur; è prædeſtinationis diuinæ certitudine, & infallibilitate, quæ non ſolum poſſibilis, ſed exiſtens in Deo abſolute, & de facto eſt maiori longe robore pro diuina noſtrorum actuum liberorum ſub conditione futurorum, vt eo futuritionis ſtatu ſunt, conditionata ſcientia intruuntur. Etenim diuinam prædeſtinationem eſſentia ſua infruſtrabilem eſſe, de fide eſt: cum autem intrinſecam antecedentem efficaciam & connexionem non habeat cum liberis, & honeſtis noſtris actionibus, per quas ootinenda de facto ſalus noſtra eſt, ad quam per illam prædeſtinamur, ne earum officiat libertati, nulla alia infallibilis, & neceſſaria prædeſtinationis cum ſalute prædeſtinati connexio, ac ſubinde prædeſtinationis infruſtrabilitas eſſe poteſt, niſi è conditionatæ noſtrarum actionum, & ſcientiæ de eis in ſtatu illo conditionatæ, qua eſſentia ſua prædeſtinatio dirigatur, & reguletur præſuppoſitione: ex qua proinde ſolum Deus in negotio prædeſtinationis noſtræ, qua Deus ſerio de noſtra agit ſalute, prudenter, & abſque fruſtranei conatus periculo ſe gerat.

CERTAMEN X.

Oppoſitionibus ab authoritate obuiatur.

1. OPponit Ledeſma d. 2. de auxil. dif. 2. §. *Primo probatur* ex Curiel loco citato in c. 4. Sap. illud Geneſ. 3. *Nunc ergo ne forte mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ.* vbi Septuaginta vertunt. *Ne quando extendat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ*: Chaldaica aduerbio *forte* etiam vtitur: Vatablus: *Et nunc periculum eſt, ne forte emittat manum ſuam.* Deuter. 4. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem &c. ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem maſculi, vel fœminæ.* c. 7. *Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te beſtiæ terræ.* Iſai. 48. *Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent, indicaui tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt.* E quibus locis, è ſola concordantiarum lectione poſſet pluribus argui particula *forte* ſatis ſignificari eorum contingentium conditionatorum dubietatem proprietate ſermonis, quæ à catholico interprete in omni ſcripturæ loco tenenda eſt, quando eius proprietas, nec fidei, nec rationi aduerſatur, iuxta regulam veteriſſimi Tichonij probatam ab Auguſtino S. de Doctrina Chriſtiana. c. 10. hic autem nullum eſt inconueniens, ſi dubietas non ex parte cognitionis diuinæ intelligatur, ſed ex parte obiecti, quod dubium in ſe eſt, nec magis ad vnam partem, quam ad aliam determinatum, quod Deus ita certiſſime cognoſcat: id quod confirmari poteſt, quia Deus cum cognoſcit meum de aliquo iudicium eſſe probabile, meue eſſe de aliquo dubium, & probabile ex parte obiecti ſine vlla imperfectione, aut dubietate ex parte ſuæ ſcientiæ cognoſcit: quod ipſum illis Dei ad Moyſen verbis Exodi 4. continetur: *Si non crediderint tibi neque audierint ſermonem ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequentis: quod ſi, neque duobus quidem his ſignis crediderint, neque audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam, & quidquid hauſeris de fluuio vertetur in ſanguinem.* Vbi euentus incertitudo ſub primo, & ſecundo ſigno ſatis declaratur.

2. Sed etſi eis locis particula *forte* dubietas obiectiua ſolum enuntiaretur, atque eius ſolum cognitio argueretur in Deo; aſt in aliis ſupra adductis vbi ea particula, aliaue eam dubietatem innuens non adeſt; ſed conditionati euentus prædicuntur abſolute: ſcientiam Dei certam de illis, nec ſolum de eorum probabilitate contineri, inficiari aduerſarij nequeunt, vel ex allegata ab ipſis regula interpretandi ſcripturas, imo inde in his ipſis locis, quæ nobis opponunt, conditionatorum ſcientiam diuinam contineri planum eſt. Siquidem, ſi ad aliqua conditionata contingentia ſcientiam Dei extendi fatendum aduerſariis neceſſario eſt: ad omnia itidem extendi neceſſaria illatione conuincitur; cum, & Deus omniſcius ſit, nec vnum conditionatum ſit alio magis cognoſcibile, aptumque certam Dei, & infallibilem terminare cognitionem. Et quamquam negare non poſſimus, Deum dubietatem obiectiuam, ſicuti & iudiciorum noſtrorum probabilitatem, atque mentis noſtræ dubitationes cognoſcere: aſt euentus ipſos ſub eis conditionibus indifferentibus, atque obiectiue dubis, & indeterminatis futuros, de quibus eis locis loquitur, à Deo cognoſci ſine omniſcientiæ diuinæ detrimento negari non poteſt. Licet enim conditiones illæ indifferentes, & indeterminatæ, tam ad illos, quam ad eorum oppoſita de ſe ſint; aſt, quod ſub eis libere licet, & contingenter, atque abſque cauſarum, & conditionum determinatione antecedente futurum conditionate eſt, determinatum conditionate, & ſub eis conditionibus eſt: non ſecus atque quod, ab eis abſolute poſitus, & natura ſua indifferentibus, abſolute in ſe determinatum eſt; licet in cauſis determinatum non ſit; ſed indifferenter, vel ipſum, vel eius oppoſitum.

3. Quod ſi ea conditionum indifferentia, & indeterminatio obeſſet determinationi conditionatorum in ſe ſufficienti, vt diuinam terminarent (eſto non determinarent) cognitionem, eadem earundem conditionum abſolute poſitarum indifferentia, & indeterminatio abſoluta obeſſet determinationi abſolutæ futurorum ſufficienti, vt ad ea repræſentanda diuina etiam cognitio extenderetur: quare & præſcientia abſoluta futurorum liberorum ſecundum ſe, & determinatam ſuam entitatem negari Deo eodem diſcurſu deberet: ſolaque probabilitatis, aut dubietatis obiectiuæ, quæ in conditionum illarum abſolute poſitarum indifferentia ad vtrumuis, & in determinatione ad futurum illud abſolute eſt, ſcientia in Deo admittenda foret. Ex his autem conſtat non ſine magno rationis, & Theologiæ incommodo illud in oppoſitis, & ſimilibus locis diuinarum prædictionum, ſiue de conditionatis, ſiue de abſolute futuris aduerbium *fortè*, & ſimilia dubitationem præſe ferentia eo ſenſu accepiſſe: germaniſque cum recitatis Patribus interpretandas eſſe, vt, vel ad ſignificandam arbitrij libertatem, vel voluntatis humanæ duritiem, atque in euentibus, ſiue conditionate, ſiue abſolute ponendis difficultatem, aut paucitatem eorum, qui eos poſituri ſunt, appoſitæ ab Spiritu Sancto dicantur. Id quod teſtimonio illo ex c. 4. Exodi ſolummodo ſignificatur; ſcilicet ludæos difficulter Moyſi, eiuſque ſignis creditуros: nec omnes primo ſigno; ſed aliquos: neque item reliquos ſecundo, licet plures, ſed tertio: eos autem omnes ſingulatim ſuo quemque loco, & ſigno creditуros, certo Deus ſciebat, eorumque in credendo difficultatem: ac proinde de eo Moyſen præmonuit: ne, cum vtrumque experiretur exceptis, Deique mandato peragendo animum deſpondens abſiſteret.

4. Secundo opponitur Auguſt. epiſt. 105. ad Sixtum, & c. 12. de anima, & eius origine, & loco à nobis explicato certam. 3. à n. 8. ex cap. 14. de prædeſt. ſanctor. vbi opera ſub conditione futura paruuli baptizati, & ingratia ob illa à Deo, vt Semipelagiani dicebant, correpti vocat *futura non futura*: eorumque diuinam præſcientiam *exinaniri* ait loco cit. de anima, id eſt, inanem, Deoque indignam reddi. Verum, vt citato loco dicebam, Auguſtinus ſolum negat Deo abſolute opera illa infantis præmaturè correpti, quæ meritorie Deum mouere poſſent, præſcita ad eum tunc in gratia baptiſmali corripiendum; cuiuſmodi ſolum abſoluta, ſiue abſolute futura

opera

opera eſſe poſſunt: quare & ea opera futura non futura dixit, quia abſolute talia non ſunt, vti ad meritoriam motionem opus erat: ac proinde præſcientiam eorum, qua moueri meritorie Deus debebat, abſolutam, inanem, & falſam fore: miraturque c. illo 14. de prædeſt. ſanctor. aliquem, è puris conditionatis operibus, eorumque præſcientia Deum ad præmium, vel ſupplicium præreptis, vel in gratia, vel in originali Deum mouendum, fuiſſe, arbitratum, his verbis: *Sed vnde hoc talibus viris in mentem venerit, neſcio: vt futura, quæ non ſunt futura,* abſolute, & ſine addito diminuente *puniantur aut honorentur merita paruulorum*: & c. 12. de anima citato, exinaniti Dei præſcientiam ait: *Si quod præſcitur non erit*, in ſic ante abſoluta opera præreptis, ſcilicet abſolute, vt ad præmium moueant, vel pœnam recipiendam, vt immediate ſubnectit: *Quomodo enim puniuntur peccata, quæ non erunt*.

5. Et ſane, cum, non, niſi ex manifeſte falſis, & per ſe ſatis notis veritatibus oppoſitis, admiratione ſola, vel eius, quod aſſeruit, inculcata ſolum interrogatione, aut ſimplici oppoſiti aſſertione refelli aliquis prudenter poſſit: dum ea opera immature ante eorum operationem præreptorum aſſertione, quod non ſint futura, ſeu non erunt, admiratione que, & interrogatione ſolis refellit, oſtendit ſed è conſtanti omnibus, vel ex terminis ipſis non futuritione operum loqui, quæ præreptorum morte demonſtratur: ea vero abſoluta ſolum eſt, &, quæ merito, ac demerito pœnæque, vel ſupplicio, apta ea reddebat; non de conditionata eorum futuritione, quæ à præreptorum per duratione, imo neque abſoluta infantium aliquando exiſtentibus ſolum, ſed, & de nuſquam exituris operibus, non ab Auguſtino ſolum toties aſſeritur; ſed ab omnibus, etiam aduerſariis: etſi ad eius futuritionis conditionatæ operum conſiſtentiam decretum de illa efficax ſubiectiue abſolutum, & obiectiue conditionatum requirant: de quo nunc non diſputamus.

6. Opponitur tertio S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13. corp. dicens eum, qui contingens cognoſcit, non in ſe, ſed in ſua cauſa, *ſolum habere de illo coniecturalem cognitionem*: at Deus nequit cognoſcere contingens in ſe; ſed in ſua cauſa: ergo ſolum coniecturaliter illud cognoſcit: argumentum probat contingens abſolute futurum, nec ſolum conditionate, imo & abſolute præſens coniecturaliter ſolum à Deo cognoſci; ſi quid probat: quia falſa eſt minor; in ipſa quippe maiori ſupponit S. Thom. contingens ab aliquo poſſe cognoſci in ſe: ſi ab aliquo autem cur non à Deo, qui omnia, & omni modo, quo abſque imperfectione cognoſci poſſunt, cognoſcit: ſecundo contingens, etſi in ſua cauſa non habeat determinationem eſſendi, quia cauſa ad neutrum extremum determinata eſt, ſed indifferens ad vtrumque: ac proinde in ea, & ex ea neutrum determinate cognoſci certo valeat; ſed vt ſummum ex aliqua maiori propenſione cauſæ ad alterum ex illis coniecturaliter ſolum, vt S. Thom. ibi aiebat: aſt in ſe determinatam entitatem, & veritatem, nec cum extremo oppoſito indifferentem, & communem; ſed prorſus diuerſam, & aduerſam: quare in ſe poſitum ſemel cognitionem terminare valet, & certam: quia ex ſuppoſitione, quod ſit, nequit pro tunc non eſſe. Vnde contingentis ſcientia, quæ illum in quouis ſtatu, ſiue abſoluto, ſiue conditionato, ſiue poſſibilitatis in ſeipſo ſupponit incerta, & infallibilis non magis eſſe poteſt, quam poſſit idem quandiu eſt, ſimul non eſſe, id eſt, duo contradictoria ſibi mutuo coexiſtere, & amice componi.

7. Opponitur quarto idem S. Doctor recitatis verbis adnectens: *Contingens aliquod dupliciter conſiderari poteſt: vno modo in ſeipſo, ſecundum quod iam actu eſt: & ſic non conſideratur vt futurum: ſed vt præſens. Alio modo poteſt conſiderari contingẽs, vt eſt in ſua cauſa*: atque altero è duobus modis cognoſci poſſe à Deo, ait. Sed per nos nequit à Deo cognoſci in ſua cauſa, ſeu conditione conditionatum contingens: quia ſolum coniecturaliter cognoſceretur à Deo, vt nuper ex S. Thom. dicebamus: ſed neque poteſt cognoſci in ſe contingens conditionatum, vt actu eſt in ſe: ſiquidem actu in ſe non eſt, vt patet: ergo neque eo modo cognoſci à Deo poteſt: quare neque vllo modo cognoſci, cum alius modus ipſum cognoſcendi non ſit. Reſpondetur facile: S. Thomam ibi de cognitione contingentium abſolute futurorum ſolummodo egiſſe, non de cognitione contingentium conditionatorum: quare monebam proxime, argumenta omnia ex eo loco petita contra cognitionem diuinam futurorum abſolute contingentium æque pugnare, & quidem magis ad textum. De futuris autem abſolute certiſſimum eſt non poſſe in ſe abſolute eſſe futura, quin pro aliqua duratione actu abſolute ſint. De conditionatis vero, quæ abſolute futura non ſunt; ſed conditionate ſolum ſuſpenſe, & ſub hypotheſi, id eſt, quæ eſſent, ſi conditio poneretur, opus non eſt, vt actu abſolute aliquando ſint, vt in ſe conditionata ſint futura; ſed ſatis omnino eſt, vt, ſi poneretur conditio, forent, vt ſint ſub hypotheſi, & conditione in ſeipſis futura, atque vt talia, & in eo ſtatu conditionato in ſe futura cognoſcantur. Imo vt certam. 8. num. 5. demonſtrabam ab ſtatu futuritionis abſolutæ contingentis in ſe, eiuſque cognitione, ad ſtatum futuritionis conditionatæ eiuſdem contingentis in ſe, eiuſque vt in ſe pro eo ſtatu conditionato eſt, cognitionem ſit ineuitabilis conſequentia: ex doctrina hac S. Doctoris de cognitione, & cognoſcibilitate contingentis futuri abſoluti, vt in ſe actu eſt ad cognoſcibilitatem eiuſdem in ſtatu conditionato, vt in eo ſtatu eſt, ineuitabilis eſt conſequentia.

8. Opponitur quinto Damaſc. Dial. aduerſ. Manich. longe à medio ſcribens: *Si eum* (diabolum) *peruertendum prænoſcebat, certe, & omnino futurum prænoſcebat. Etenim eius, quod non omnino futurum ſit, præſcientia, non præſcientia, ſed ignoratio eſt, & impoſtura.* Infra: *Quonam autem modo præſcire queat quod futurum non eſt? Nam, ſi aliquem peccaturum præſciuiſſet, nec eum condidiſſet, præſcientia hæc non eſſet, ſed impoſtura.* Cum autem Damaſcenus ibi quæſtioni illi reſpondeat Manichæorum: cur Deus de lapſu Angeli præſcius illum nihilominus creauerit, quam præſcientiam conditionatam ſolum lapſus Angeli ſi crearetur, eſſe, docuimus, eamque neget Damaſcenus: vtique conditionate futuri contingentis præſcientiam Deo negat. Secundo: præſcientia eius, quod abſolute futurum non eſt, ignoratio, & impoſtura per Damaſcenum eſt: ergo præſcientia, quæ abſoluta non eſt, ignoratio, & impoſtura eſt: quia omnis præſcientia abſolute futuri præſcientia abſoluta eſt: aſt præſcientia contingentis conditionati, ſiue conditionate futuri præſcientia abſoluta non eſt: ergo impoſtura, & ignoratio à Deo alieniſſima eſt per Damaſcenum. Communis eſt nobis cum magis recentibus Thomiſtis huius teſtimonij difficultas: vndecumque enim conditionata contingentis futuritio proueniat, & conſiſtat, ſiue è ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato Dei efficaci decreto, vt hi volunt; ſiue ex hypotheſi plena, & pure, vt nos volumus, eam à Deo præſciri, videtur negare Damaſcenus: quare valde diſcalceata eſt curſus Carmelitani Theologici è decreto illo ſolutio, vt huic teſtimonio ſatisfaciat: ſolutio pro omnibus ſolida ſit. Damaſcenum quæſtioni huic ex præſcientia conditionata, & antecedente decretum creandi Angelum prius reſpondiſſe, vt vidimus certam. 7. num. 3. præſcientiam hanc conditionatam à Dei bonitate ſuperatam, vt ea pro priori ad decretum Angeli creandi ab eo retrahente, non obſtante Angelum creare nihilominus abſolute decerneret, ac de facto crearet. Poſtea vero quia præſcientiæ vox æquiuoca erat, ac proinde Manichæorum, vel ignorantia, (quæ, teſte Auguſtino, magna erat) vel conſueta hæreticis malitia abſolutam poterat ſonare, etiam eam oppoſitis verbis confutauit, vt doctè Ruiz obſeruat.

CERTAMEN XI.

Oppoſitis à ratione occurritur.

1. PRimo opponitur à ratione. Aſſertores ſcientiæ conditionatæ certæ, & infallibilis de contingentibus ſub conditione futuris variant: at varietas opinionis defendendæ de falſitate illam, vt minimum, valde ſuſpectam facit: ergo ei notæ ſubiacet conditionata de contingentibus ſub conditione futuris, quam Deo appingimus. Reſpondetur: falſam eſſe maiorem. Nulla quippe eſt

Digitized by Google

noſtrorum Doctorum varietas de ſcientia conditionatorum contingentium ſecundum ſe eam terminantium in Deo aſſerenda. Sin oſtendant obiectantes ex noſtris aliquem, qui eam Deo, vel negarit, vel ſolum coniecturalem, ac non phyſice potius ac metaphyſice certã, & infallibilẽ concellerit: de quo ſolum nunc quæſtio quin, neque in aliis de medio, ſiue materiali, ſiue formali eorum à Deo cognoſcendorum, vel vnus ex noſtris ab aliis diſcordat. Omnes ſiquidem decreta abſoluta ſubiectiue, & obiectiue conditionata ad conditionatæ eorum futuritionis conſiſtentiam, atque vt in eis cognoſcantur, impugnant, ab hypotheſi etiam, ſub qua contingentia conditionate futura ſunt, phyſicam prædeterminationem, decretumque eorum prædeterminatiuum prorſus abiiciunt, cum, vt illa conditionate futura ſint, tum, vt à Deo cognoſcantur. Nil autem præter ea aliud opus eſt, vt ſcientia conditionata, & media, quæ à noſtris aſſeruntur, conſiſtat: ſin dent ea nobis aduerſarij, & nulla nobis cum ipſis poſthac controuerſia erit: ergo in his, quæ ad ſcientiam conditionatam tuendam ſpectant, nemo ex noſtris ab alio diſcordat. Certe aduerſarij in oppoſito defendendo pauci cum aliis concordarunt. Negarunt quippe conditionatorum contingentium ſcientiam Deo, atque, vt ſummum coniecturalem conceſſerunt hi omnes, cum quibus nunc pugnamus. Decreta abſoluta ſubiectiue, & obiectiue conditionata plures ex eis merito ſunt exoſi, & pluribus aliis inter ſe diſcordant, vt proximis diſputationibus patebit. Maior ergo in eis ſotum eſt vera: ac proinde, ſi minor eſſet firma regeſto in ipſis argumento, ſuo ipſi telo perirent. Sed falſa etiam eſt Minor: varietas enim aliquid defendendi eius difficultatem probat, non autem falſitatis generat ſuſpicionem. Alioqui Trinitatis myſteria Verbi præ Spiritu Sancto filiatio, diuinorum decretorum libertas, & ſexcenta alia de fide certa falſitatis ſuſpecta vehementiſſime forent: cum tanta ſit ea defendendi, & explicandi, quanta Doctorum diuerſitas, nullo fere alterius defenſione, & explicatione quieſcente.

2. Obiiciunt iterum: futurum contingens conditionatum non habet ſufficientem, & determinatã obiectiuam veritatem: tum, quia, qua tale non habet entitatem, ſeu eſſe in aliqua duratione æternitatis, extra quam nihil eſſe poteſt: tum: quia contingenti (cuiuſmodi conditionatum futurum illud eſt) repugnat determinatio eſſendi præ alio extremo oppoſito: tum denique, quia cum principia indifferentia ſint ad vtrumuis, non eſt cur vnum determinate ſit præ alio. Antecedens falſum eſſe, plus ſatis à nobis oſtenſum eſt toto certam. 8. Ad duas eius poſtremas probationes ex natura effectus contingentis, & ex neceſſario indifferente cauſarum eius poteſtate abunde reſpondimus certam. 9. num. 2. & 6. contingentiam contingentis non eſſe in ſuo intrinſeco eſſe, quod quidem determinatum in ſe eſt, & determinate ad vtrumlibet, & aduerſum oppoſito extremo, nec cum ipſo componibile: totamque eius contingentiam eſſe reſpectu ſuarum cauſarum, à quibus, quia indifferentis, nec determinatæ ad ipſum potius, quam ad eius oppoſitum poteſtatis ſunt, ita proueniunt, cum ab eis proueniunt, vt non prouenire abſolute potuerint: quare ex parte ſuæ cauſæ nulla eſt, eſſeue ratio neceſſaria poteſt, cur illud potius, quam eius oppoſitum de facto proueniat: imo, ſi ea non eſſet indifferens contingentis illius cauſa non eſſet: quare neque ipſum contingenter ab illa fieret, neque contingens abſolute ipſum foret, ſiquidem ab indifferentia ſua cauſæ ad ipſum, eiuſue oppoſitum, ac ſubinde à ſui ex illa productione ita, vt potuerit propriori naturæ ex illa non procedere contingens eſt: vnde, ſi immediate, & proxime in ſe contingens, & liberum ſit (cuiuſmodi ſunt omnes actus directi voluntatis, nec imperati, aut ſupponentes alium voluntatis actum, à quo neceſſario prouenient) actuam cauſam & rationem, ex qua determinate neceſſario, nec ſolum ſufficienter illum præ oppoſito prouenirat, indagare, perinde eſt, ac nodum in ſcirpo quærere: cum principij ex parte ſui prorſus indifferentis, & liberi, nulla alia niſi eius determinata immediata operatio, ſeu immediatus actus formalis determinatio eſſe poſſit, quæ actus eius indifferentis poteſtatis ſecundus eſt, ac teneri ex parte potentiæ illius, ſeu actus primi ad ipſum prorſus repugnat. Denique (vt ex citatis locis, & ratione ipſa claret) poſtremæ illæ duæ antecedentis probationes, non ſolum obiectiuam conditionati futuri contingentis veritatem determinatam impugnant; ſed, & abſolute futuri, imo & abſolute exiſtentis actu, & de præſenti contingentis: cum & contingens abſolute ſit, & a cauſa, & poteſtate indifferenti ad vtrumuis proueniat: quod Thomiſtæ obiectantes non admittent.

3. Mitto rationes haſce in obiectantes eas Ledeſmæ ex Magiſtro Curiel nullam vim habere: cum ipſe ex parte hypotheſis phyſicam prædeterminationem, & prædeterminatiuum decretum, cum quibus nec indifferens ad vtrumque poteſtas cauſæ in hypotheſi (ſicuti nec abſolute) ponitur, nec contingentis effectus conditionate futura contingentia ſubſiſtit, vt in ſequentibus oſtendemus. Imo neque in Thomiſtis aduerſariis iunioribus, qui eadem principia ad conditionatum contingens ponunt, adductque abſolutum ſubiectiue, ſeu ex parte & obiectiue, ſeu ex parte obiecti conditionatum decretum, vt conditionata contingentis futuritio conſiſtat, & ex quo certo, & infallibiliter, tanquam ex cauſa, & medio inferatur: cum quibus determinatis, & determinantibus antecedentes ad eam futuritionem principiis, neque ex parte cauſæ indifferentia poteſtatis ad vtrumuis, neque conditionata contingentia effectus conditionate futuri ſtare vlquam poteſt. Sed quoniam iuniores illi (etſi ineaſſum) ſaluari vtrumque contendunt, de eoque male apud Ledeſmam iam circumdum audiant, & impugnentur, eiidem duabus rationibus reſpondere tenentur: vt mirum ſit, eos illis ipſis rationibus contra noſtram in rebus hiſce doctrinam, vti non ſemel. Mittenda tamen hic non eſt Ledeſmæ eiuſdem impoſtura Patri Soario facta d. illa 2. de affin. dif. 2. concl. 5. fol. 597. col. 3. lit. B. ita parraphum vnum inchoantis: *Alij vero Authores conueniunt cum præcedenti* (Soario) *quantum ad hoc, quod dicunt illud futurum conditionatum habet determinationem &c. & dicunt, quod illa determinatio ad alteram partem conuenit futuro ſecundum ſe, & non prout eſt in ſua cauſa.* Cum autem conuenire illos cum Soario partim ſolum dicat in margine: ac verbis recitatis dicat conuenire quoad primum, quod dicunt; quoad ſecundum ſcilicet conditionata futura contingentia habere determinationem in ſe, non in ſuis cauſis; in hoc à ſuis illis Dominicanis diſſentire Soarium tacite, vel aſſerit Ledeſma, vel ſupponit; falſo tamen: cum Soarius vbique ad ipſum cum noſtris omnibus docear: & expreſſis verbis lib. 2. de ſcientia futurorum contingentium conditionatorum c. 6. nu. 3. ex quo loco ibi à Ledeſma refertur.

4. Duæ vero probationes aduerſariorum primæ antecedentis eiuſdem mihi præſtant. Prior enim ſolum probat, conditionata futura contingentia præciſe, prout in ſtatu illo non habere eſſe, ſiue exiſtentiam actualem abſolute, ſiue abſolutam: quare neque, vt abſolute futura, veram ſui de abſoluta exiſtentia cognitionem, & aſſertionum iudicium non poſſe terminare, ac ſubinde neque habere prout in ſtatu eodi ionato veritatem obiectiuam, ſeu cognoſcibilitatem paſſiuam, quam habent abſolute futura, & exiſtentia, quæque vero de illis iudicio aſſerti poteſt. At in eo ſtatu conditionato cognoſci vero iudicio affirmatiuo contingentia futura conditionata, veraque de illis aſſeri, fore ſi condirio, ſub qua eſſent, ponerentur; atque adeo veritatem ſuam obiectiuam, & cognoſcibilitatem, ſeu capacitatem vt verum terminetur cognitionem de ſua illa conditionata futuritione habent: quia ad cognitionis veritatem ſolum eſt opus, vt eius obiectum ita ſit, vt enuntiatur; non autem vlterius aliud ſit, aut habeat, ab eo quod de ipſo cognitione, ſeu iudicio aſſeritur: ſiquidem, illo præciſo, inter iudicium, & obiectum, de quo fertur, conformitas erit, in qua veritas iudicij illius formaliter omnino conſiſtit: quare, ſi de obiecto futuro abſolute iudicatur abſolute fore verum prorſus iudicium eſt, etſi tunc, cum iudicium illud habetur, & exulet, obiectum illud actu abſolute non ſit: quia de eo non affirmatur eſſe; ſed ſolummodo fore: quin, ſi iudicium de puro futuro ſit, falſum eſſet, ſi tunc, cum iudicatur, actu abſolute eſſet illud obiectum, de quo pura futuritio enuntiatur: quia eius futuritio pura non eſſet, ſicut de illo iudicatur, & aſſeritur. Cum ergo ſcientia conditionata de conditionato contingenti non aſſeras, actu abſolute eſſe, vel abſolute fore; ſed ſolum fore, ſi conditio poneretur, eſto, nec tunc, cum illud de eo iudicium haberur, imo ne-

que

que vlla anteriori, vel posteriori duratione esse actuale absolutum habeat, vere de eo iudicatur, eo præcise, quod illud haberet, si adhiberetur conditio, atque adeo tuam illius status proprium veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem habet: eaque propter merito prouerbij, & axiomatis dialectici circumfertur, *conditionalem propositionem nihil ponere in esse.*

5. Inde posterior etiam è duabus primis probatio euanescit: scilicet non esse, nec veritatem obiectiuam habere conditionate futurum contingens, quia in nulla duratione æternitatis est, fuit, aut erit. Id enim solum probet in eo statu obiectiuam veritatem absolutam non habere, quam id, quod absolute est, habet. Id quippe solum, quod absolute est pro aliqua duratione, vel præterita, vel præsenti, vel futura esse actu absolute debet. Vt autem vere iudicetur, quod neque absolute est, sed solum suspense, & in hypothesi, vt conditionatum contingens futurum, quod pro eo statu solum habet esse, aut fore, si ponatur conditio, atque id solum de eo cognoscitur, & iudicatur, existentia absoluta ipsius pro duratione aliqua, neque ipsi, nec veritati propositionis de suspensa ipsius futuritione opus est. Ab hac solutione communi Philosophorum, & Theologorum, rationisque perspicuæ suffragio nonnihil, & male variauit Borrul. noster d. 4. de scient. med. sect. vlt. num. 305. dicens: futurum contingens conditionatum tale dici à negatione existentiæ nunc, & existentiæ postea, si conditio poneretur. Nam & id, quod nunc est purificata absolute conditione, est pro priori maioris vniuersalitatis conditionatæ futurum: imo ex eo quod purificata, & posita absolute conditione contingens absolute est, nequit non esse verum, quod esset, si conditio poneretur: cum ab statu absoluto ad conditionatum, & e contra cum purificatur conditio, mutua sit inuitabilis consecutio. Secundo in Tyriis, & Sidonis, eorumque conditionata conuersione, quæ nunquam fuit, neque erit, impingit solutio, & ratio vtriusque est: quia conditionata contingentis futuritio non ex prioritate, & posterioritate durationis, sed maioris vniuersalitatis status conditionari respectu status existentiæ rerum absolutæ, à quo ad primum valet subsistendi consequentia, non autem contra à conditionato ad absolutum censetur. Hæc omnia ex dictis quæst. 1. certam. 4. de veritate obiectiua, & vera possibilium, qua talium, etsi absolutum esse pro aliqua duratione æternitatis non habeant, manifeste confirmantur. Ea quippe veritas, & ab absoluta existentia, & duratione omni abstrahit: ac proinde necessaria, & æterna obiectiue est, sicuti, & eorum propositiones æternæ sunt veritatis formalis, & nominantur: quia solum cognoscuntur esse posse, non autem physice absolute esse: quare & solum esse metaphysicum eorum, id est, prædicatorum cum subiectis identica connexio, quia subiectum sine identitate cum prædicatis illis esse nequit: ac subinde solummodo identificatum cum eis esse potest, vt enuntiatur; quod in vere, ac non ficte possibilibus absque vllo rationis figmento ipsis intrinseco verissimum esti licet intellectus noster ea enuntiare non valeat, quia veris illis obiectis extrinsecus figmentum aliquod rationis affingat.

6. Tertio opponunt: inter conditionem, & futurum contingens sub illa, nulla est necessaria connexio: ergo nulla specialis veritas præter veritatem extremorum coexistentiam, seu futuritionem simul; quemadmodum diximus certam. 1. de disparatis conditionatis, quæ vocamus, *Si gallus cantauerit, Turca conuertetur*: casu, quo galli cantus, & Turcæ conuersio in idem tempus concurrua essent: imo vero cum conditionalis propositionis veritas nil aliud, quam consequentiæ bonitas sit, quæ sine necessaria connexione antecedentis cum consequente esse non potest, nulla in conditionatis contingentibus veritas erit. Nego consequentiam primam: ostendi enim certam. primo citato: in conditionatis contingentibus, etsi nulla sit conditionato sub illa contingente futuro necessaria connexio, vt verè non est, non significari solam coexistentiã absolutam, vti in disparatis ideo à futuris conditionatis contingentibus, ibidem exclusis, sed fore sub conditione ad ipsum, conducente quidem, sed non determinante, aut prædeterminante ne conditionati pereat contingentia, & libertas: sicuti in disparatis conditionatis euenit, si extrinsecus ex Dei decreto conditionato obiectiue conditio cum conditionato connectatur necessario. Hinc patet illud falsum de identitate veritatis conditionati contingentis cum bonitate rationis, seu consequentiæ à conditione ad conditionatum: quæ, si esset, conditionati contingentiam destrueret, eiusque cognitio ad scientiam simplicis intelligentiæ spectaret: quia necessariæ veritatis esset, æque, atque hæc conditionalis: *Si sol lucet, dies est*, vel conditionales de se disparatæ, si ex decreto Dei conditio, seu hypothesis necessarium cum altero extremo connexionem habeat, vt diceb amus. Cæterum cum hæc opponens Ledesma cum necessaria connexione physicæ prædeterminationis, siue in hypothesi ad conditionatum, siue absolute positæ ad absolutum contingens huius contingentiam in vtroque statu autumet saluari, ac omni conatu contendat: atque Dominicani iuniores contingentiam conditionatam cum decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato, ex quo conditionata contingentis futuritio inferatur eius libertatem, & contingentiam, conditionatam componant, nescio qua fronte, & Ledesma contra rumores suos Dominicanos, & vtrique contra nos hoc argumento secundo vtantur: cum ipsi tam absolutum purificata conditione, quam conditionatam contingentis effectus libertatem, & contingentiam cum ea necessaria connexione conditionis cum illo debeant Catholice in vtroque statu admittere, ac diuersimode se illam veritatẽ habere, atque hæc naturalium, & necessariorum conditionatorum veritas se habeat, *Si sol lucet, dies est.* Reliquæ Ledesmæ oppositiones à ratione nihil præter prædictorum prolixam repetitionem, & complicationem habent, vt videre in ipso est. fol. 601. col. 2. litt. B. & breuius in nostro Borrul. vbi proxime sect. vlt. num. 312. col. 2. §. *Ipsa*, quo vitio reliquorum Thomistarum nobis aduersantium imitantia laborant: ac proinde otiose hic apponerentur.

7. Quarto opponit Anonymus apud nostrum Annatum: iudicium conditionatum stare nequit cum iudicio absoluto de eodem obiecto: equis enim non vecors videns lucere absolute lunam dicat: *Si Luna lucet, illam viderem?* tenensue, & legens librum: *Si librum tenerem, legerem illum?* ergo de his contingentibus, quæ Deus absoluta scientia nouit, nequit conditionatam scientiam habere, siue illa in statu conditionato cognoscere: vt probaret obiectio de his solum contingentibus, quæ absolute erunt, probaret; non de innumeris, quorum nusquam purificatæ, aut purificandæ conditiones sunt: quare neque ipsa absolute vsquam sunt, atque absoluta Dei scientia cognoscuntur. Sed nec de his, quæ absolute sunt, fuerunt, vel erunt, quidquam absolute probat: sed solum scientiam eorum conditionatam absolutam de eodem absoluto obiecto non sequi; non autem non præcedere, vt prioritate maioris vniuersalitatis semper, naturæ vero prioritate sæpe præcedit: quoties nimirum ex conditionata præscientia conditio purificatur, & absolute ponitur, vti ponitur quotiescumque ordine prædestinatiuo ponitur, atque ex ea contingens absolutum, quod per illam conditionate fore, præuisum est: exempla vero è re non sunt: quia visio lunæ, & libri lectio absolute supponuntur à nobis præhaberi nihil prius conditionate de eis obiectis cogitantibus: quare iudicium posterius conditionatum, qua iudicium præcise inutile esset, & ineptum: maxime, quia iam præhabiti desiderium sonat. Cæterum, vt conclusio, & consequentia non ineptum, sed omnino necessarium iudicium illud est: quia ab absoluto ad conditionatum necessaria est consequentia, vt diximus sæpe: ergo si teneo librum, lego, vel si luna lucet, illam video. Sicuti, & causalis propositio infertur etiam, *quia luna lucet, illam video, & librum quia teneo, lego.* Reliqua Anonymi argumenta, nihil præter eius de scientia conditionata ignorantiam probant.

8. Eiusmodi illud est: scientia conditionata nihil ponit in re, seu esse, nihilue affirmat, aut negat futurum: ergo neque aliquid in Deo ponit. Antecedens de esse, & futuritione absoluta obiecti verum quoad vtramque partem est; de conditionato esse, siue futuritione obiecti quoad primam partem etiam: quia illam conditionata scientia non ponit, aut efficit, sed supponit. De cogno-

ſcente vero falſum omnino eſt, ſcientiam conditionatam nihil ponere: maxime in Deo, in quo præter formalem ſuum effectum ponit prædeſtinationis perfectiſſimam prouidentiam, atque infallibilitatem effectus contingentis, ad quem prædeſtinamur, cumque eius contingentia, & libertate noſtra componit. Tale eſt etiam illud: de quibuſcumque fieri poſſunt propoſitiones abſolutæ Categoricæ, poſſunt fieri hypotheticæ, & conditionales: at illæ de rebus omnibus fieri poſſunt: ergo & conditionales: quod à noſtris omnibus merito negatur. Sed quia falſiſſima eſt argumenti maior. Cum enim ſcientia reipſa ſolo nomine, conditionalis eorum ſolum, quæ inter poſſibile & abſolute futurum medium ſtatum habent: ſiue inter abſolute neceſſarium, & abſolute liberum, ſeu abſolute exiſtens contingenter, (quod ſolum in contingentibus, & liberis, ſiue immediatè, ſiue mediate ab arbitrio prouenientibus actionibus, & effectus habet locum, vt conſtat ex certam. 1.) de his ſolummodo vera eſt maior, vt de quibuſcumque fieri propoſitiones abſolutæ poſſunt, poſſint, & conditionales hypotheticæ fieri, ſi cauſæ, & principia, à quibus abſolute poſitis, vel ſunt abſolute, vel erunt in hypotheſi, ſiue ſuſpenſe ponantur: quod ipſum de eorum omiſſionibus liberis eſt. Quicumque enim ſub vno auxilio conſenſurus eſſet, ſi poneretur, ſub aliquo ſaltem, ſi daretur, non conſentiret, & qui non conſentiret ſub vno, ſub alio conſentiret. Id quod mihi certum omnino eſt: quia cunctis coniunctim ſumptis auxiliis eius creaturæ rationalis reſiſtentiæ poſſibilitas eius omnipotentiæ, & ſupremo in creaturas omnes, & ſingulas rationales dominio derogat: creatura vero rationalis omnibus, & ſingulis cogitationibus in bonum à Deo immiſſibilibus conſenſura Dei miſericordiæ, & gratiæ erga illam detrahit, non parum: atque adeo ex miſericordia Dei, & ſupernaturali dono inprædeſtinabilem reddit.

9. Nec melioris conditionis tertium aliud Anonymi argumentum. Nihil Deus ſcire poteſt, ni omnes eius cauſas neceſſario prærequiſitas nouerit: aſt pœnitentiæ Tyriorum, & Sidoniorum, & plurium ſimiliter cauſas omnes neceſſario prærequiſitas non nouit: ergo nec eorum pœnitentiam ſcinit. Minorem probat: quia, quod non eſt, non ſcitur: non fuerunt autem ſigna apud eos facta, neque habita apud ipſos prædicatio, quæ neceſſariæ cauſæ pœnitentiæ illius ob illa futuræ à Chriſto Domino fuerint præſignatæ. Quidquid de maioris veritate abſolute, & formaliter loquendo ſit (quo ſenſu abſolute non eſt vera: qui enim veritatem ſola eius extrinſeca poſitione attingit, vti Deus, cauſarum cognitione non eget, vt eam cognoſcat, licet veritas ipſa earum poſitione egeat, vt conſtitat) diſtinguo maiorem conuenienter ad ſtatum eius, quod à Deo ſcitur, fateor; abſolute poſitas nego: & hoc ſolum modo cauſæ pœnitentiæ Tyriorum poſitæ non ſunt, ſecus in hypotheſi, & ſuſpenſe, quo modo ad illius conditionatam futuritionem fuit ſatis. Et negatur conſequentia. Talis demum eſt illa eiuſdem obiectio: ſcientia conditionalis dicit compoſitionem particula *ſi* denotatam: quæ compoſitio ſimpliciſſimæ Dei ſcientiæ repugnat. Sed eodem argumento negandum Deo iudicium eſſet: ſiquidem particula *eſt* denotat etiam virtualque extremi compoſitionem, & *non eſt* diuiſionem, quæ ſimplicitati repugnat. Ea tamen compoſitio, & diuiſio tota ſe ex parte obiectorum, & vocum, ſeu conceptuum noſtrorum habet; non autem ex parte diuinæ cognitionis, quæ, ſimpliciſſima in ſe cum ſit, diuiſa quæque repræſentat. Inſtat: ergo diſcurrit Deus, & diſcurſu noſtris diſcurſibus aſſentitur. Sed neſcio, vnde inferat: quia diſcurſus, & nomen, & res dicit deductionem vnius cognitionis ex alia, quæ inſectuli omniſcientiæ ſimpliciſſimæ diuinæ protſus repugnat, vt diximus, atque Anonymus ipſe ſupponit.

***

QVÆSTIO III.

An Deus ſuos etiam liberos actus conditionate cognoſcat futuros.

AN, ſuos etiam contingentes actus ſub conditione futuros, ſicuti noſtros, Deus cognoſcat, quæſtionis huius noua materia eſt, ob ſpeciales in eorum cognitione difficultates adinuentas: & in primus futuritionis etiam conditionatæ nomen nonnullis religionem iniecit: quia futuritionem in ordine ad durationem videtur ſonare: quæ in Dei actus liberos ipſi ab æterno coæuos minime cadit. Potuiſſent vero religionem deponere, vel contingentium creatorum exemplo, in quibus conditionata futuritio in ordine ad tempus nuſquam eſt, neque ab vllo, niſi per inaduertentiam intelligi poteſt: cum in præſentibus, & præteritis etiam, locum habeat ea futuritio, abſtrahatque omnino, vt diximus à tempore. Quocirca Borrul. d. 4. ſect. vlt. 9. *Reſpondeo in primis* num. 305. ſupponens eam futuritionem dicere carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentiam poſtea, ſi conditio ponatur (cum ſolum pro eo ſtatu contingens ab exiſtentia abſoluta præſcindat, non autem eam, ſuamue durationem neget ſolus ex noſtris æquiuocationem paſſus de ſubiecto non ſupponere poteſt, quæſtionem hanc æſtimare.

CERTAMEN I.

Notanda, & aliorum ſententiæ.

1. NOta primo, ſub hanc quæſtionem non diuina ſolum decreta, ſed & ſcientiam diuinam, quæ illa ſequeretur, ſi conditio adhiberetur, ob quam decreta à Deo conciperentur, vel quæ de facto ſecura eſt, quia & conditio de facto adhibita, & decreta fuerunt concepta. V. g. de decreto conferendi gloriam, ſi adeſſet pœnitentia tam peccatori, quem de peccatis pœnituit, quam peccatori, quem de peccatis non pœnituit, ac de ſcientia, quæ, ſi primum pœniteret, eſſet de decreto, & gloria illa, quam de decreto, eiuſque, & gloriæ ſcientia, quæ abſo[illegible] eſt, quia pœnituit ſecundum. Abſtrahit quippe conditionata futuritio à tempore, & eis, quæ in illo aliquando ſunt, vt diximus ſæpe: ac proinde eam conditionatam abſolutam futuritionem pro aliquo tempore, neque includit, neque excludit.

2. Nota ſecundo: non agi hic de conditionatis omnibus, in quibus eſt neceſſaria à conditione ad conditionatum illatio, v. g. *Si Deus eſt eius à ſe, eſt æternus: ſi eſt Pater, eſt in diuinis filius*: Hæc quippe neceſſariæ veritatis cum ſint ſtatum medium inter abſolute contingens, & poſſibile non habent: quare, etſi nomine earum veritatum ſcientia conditionata ſit, re tamen ipſa ad ſimplicem intelligentiam, ſicuti & reliquæ neceſſariæ veritates ſpectant: quare quæſtionis præſentis titulus de conditionatis contingentibus, ſeu liberis diuinis, quæ nimirum ex ſua hypotheſi, ſeu conditione non neceſſario inferuntur, ſed orirentur contingenter, merito inquirit, iuxta dicta in ſimili q. 2. certam. 1.

3. Nota tertio: in conditionatis contingentibus diuinis alia eſſe, quorum conditio contingentis exiſtentiæ eſt: alia, quorum conditio eſt exiſtentiæ neceſſariæ. Primi generis conditionata contingentia ſunt, quæ creatum aliquid pro conditione habent, ex quo Deus ad aliquid vel volendum, vel producendum libere moueatur, vel quæ liberam aliquam Dei voluntatem, ſiue abſolutam omnino, ſiue omnino conditionatam, ſiue ſubiectiue abſolutam, & obiectiue conditionatam, aut liberam aliquam Dei ſcientiam, ex qua Dei voluntas libere moueretur,

rentur, ſi adeſſet, pro ſui conditione, fortiuntur. Secundi generis conditionata diuina ſunt, quorum diuinum aliquod prædicatu ex neceſſariis conditio: ea quippe ſola ab exiſtentia phyſice (item (eſto metaphyſice præſendant) non abſtrahunt: ac proinde neceſſariæ exiſtentiæ ea ſola ſunt. V.g. *Si Deus ſit omnipotens, liber &c. mundum creare voler*: quod & contingens eſt, & conditionate verum conſiderato Deo pro illo priori maioris vniuerſalitatis ad abſolutam exiſtentiam decreti diuini de mundi creatione. Oportuit autem duo hæc contingentium conditionatorum diuinorum genera diuidere: quia in conditionatis de conditione neceſſario exiſtente aruua eſt ſpecialis, præter vtrique generi communes, difficultas.

4. Nota quarto: non omnia, quæ in diuinis conditionata contingentia nominantur in hanc quæſtionem vocari: etenim, & conditionatorum creatorum ſcientia hactenus in Deo adſtructa, & iam ab omnibus admiſſa (quidquid ad eam iuxta varias ſcholas admittatur, aut præcedat) & decreta ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditionata (quæ neceſſaria Dominicani Themiſtæ ad conditionatorum contingentium conſiſtentiam reputant, noſtri vero ad id ſuperflua, imo implicantia, abſolute tamen Deo poſſibilia arbitrantur) contingentia ſunt, & ex obiectis ſuis contingentium nomen ſortiuntur: cum autem ea omnia ex parte actus abſoluta in Deo ſint, inter abſoluta contingentia diuina computanda pro eo ſtatu ſunt, quem habent, non inter contingentia conditionata, niſi pro alio ſtatu conſiderentur.

5. Sed ne de ſubiecto non ſupponente videamur inſtituere quæſtionem, quinto aduerte: contingentia aliqua conditionata diuina negari minime poſſe: etenim, etſi Deus, quid hac, vel illa conditione poſita faceret, poſſit abſolute decernere decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti, vt nunc dicebamus; aſt circa omnia, & in quauis rerum poſſibili perſtbaſi, vel vniuerſali decreto, vel particularibus innumeris, nonniſi otiose inutiliter, & ipſo indigne, actu abſolute ex æternitate, & per æternitatem decreuiſſet: cum eorum pleræque, & perithaſes, & operationes, neque futuræ, vnquam in rerum natura ſint, imo neque ad rerum naturam, & vniuerſum, quod eſt, vel erit, ſpectent: ac inſuper ita pro omni occaſione quid faciendum ſit anticipato decernere, his ſolum, quibus inopinato poſſunt occaſiones occurrere (quod Deo repugnat) prudentiæ vertetur: quare ea adeo anticipata Dei de omnibus obiectiue conditionata efficax voluntas ſubiectiue abſoluta eum, vel minus ſapientem, vel minus prouidum arguet: quin Dominicani recentiores, etſi eiuſmodi decreta neceſſaria ad conditionati contingentis futuritionem conſtituendam aſſerant: non tamen ea neceſſario à Deo haberi; ſed omnino contingenter, & libere circa eo ſolum conditionata aiunt, quæ velit: quare abſoluta eorum conceptio ob hoc, vel illud motiuum libera Deo eſt: ac proinde fore ſub illo contingenter conditionate, eſt omnino certum. Inſuper, cum diuinorum decretorum omnino abſolutorum libertas notiſſima ſit, atque ab omnibus ſcholis aſſerta, in his conditionata contingens futuritio negari minime poteſt, adhuc à Dominicanis; etſi ægre cum decretis abſolutis illis ſuis de conditionata futuritione contingentia rerum ſaluari queat.

6. His poſitis, prima ſententia docet, Deum diuina contingentia conditionate futura pro eo ſtatu nullatenus cognoſcere: ita illi non admodum recentes Thomiſtæ Dominicani, qui conditionatorum contingentium creatorum ſcientiam Deo negarunt rationibus contra diuinorum etiam contingentium conditionatorum ſcientiam communibus; ſed ſpecialioribus aliis fundamentis diuinorum ſolummodo contingentium ſcientiam Deo negauit inter Molina 1.p.q.14. a.13. d.17. & 18. tum ob impoſſibilitatem ſupercomprehentionis diuinæ (ſine qua actus arbitrij diuini cognoſci à Deo non poſſe ait) reſpectu diuini arbitrij: tum ne præhabita à decreturo Deo eorum actuum ſcientia ante eorum poſitionem abſolutam eorum actuum abſolutæ contingentiæ officiat. Citatur Herize d. 17. de ſcientia, c. 9. nu. 57. ſed ſolum negat dici ea conditionata contingentia diuina futura ſub conditione proprie: quia non concernunt durationem, qua anterius non fuerint, & poſtquam ſint quam æquinoca-

tionem præfatione quæſtionis huius, & q.2. certam.1. ſatis diſſeci.

7. Secunda ſententia docet, diuina contingentia conditionata de conditione contingentis exiſtentiæ à Deo cognoſci; ſecus quæ de conditione neceſſariæ, & indefectibilis exiſtentiæ ſunt, vt nu.3. diſtinximus, & explicauimus. Ita Diotaleuius lib.2. de ſcient. futurorum contng. conditionatorum. c.8. nu.6. vers. *Secundo de his decretis liberis*, cuius initio videtur fuiſſe, ſed tamen ab eius numeri medio ad num. 9. inclusiue: ea etiam pro ſigno priori ad ſuam abſolutam exiſtentiam, vt conditionate futura à Deo cognoſci, late defendit: & quidem ſecunda hæc ſententia potius negat eiuſmodi actus diuinos conditionis neceſſario exiſtentis eſſe conditionate futuros contingenter, quam ſcientiam eorum: quia (inquiunt eius authores) eorum conditio purificata eſt, atque vt talis cognita; quare & decretum contingens abſolutum, ſiue abſolute exiſtens, ad quem ſtatum purificata conditione tranſit omne conditionatum, etiam contingens. quare eiuſmodi actus liberi diuini quantumuis conditionate ſonent, abſoluti ſunt: atque eorum ſubinde cognitio ad abſolutam Dei præſcientiam, non autem ad conditionatam eius ſcientiam ſpectant.

8. Tertia ſententia docet, diuinam conditionatorum ſcientiam ad diuina omnia contingentia vniuerſim, ſiue de conditione neceſſaria, ſiue de contingenti ſint, extendit. Ita Thomiſtæ omnes, præter paululum vetuſtiores illos, cum quibus q.2. pugnauimus. Noſtri etiam omnes præter Molinam: Vazquez 1.p. d.55.n.17. d.66.& 67. n.18. Soar. vbi proxime n.15. Prolegom. 2. de gratia c.8. Fonſeca to.3.met.lib.2.c.2.q.4. Arrubal. d.47. Herize proxime c.9. Ruiz d.77. ſect.2. Diotaleu. proxime, Complutenſes, & Murciani Recentiores, etſi Diotaleuius, & Complutenſes Recentiores contingentia conditionata diuina de neceſſario exiſtente conditione à contingentibus diuinis conditionate futuris ablegent, vt num.7. vidimus, quo, non tam vniuerſalem hanc ſententiam, quam eius ſuppoſitum ex parte negant. Huic ſententiæ, & Nos iam diu ſubſcripſimus.

CERTAMEN II.

Tertia, & communior ſententia variis concluſionibus ſtata.

1. Dicendum primo: Deum conditionata contingentia diuina de conditione exiſtentiæ contingentis ſcientia conditionata cognoſcere: probatur ex 4.Reg.18. *Si percuſſiſſes &c. deleuiſſes Syriam &c.*Pſ.80. *Si populus meus audiſſet me pro nihilo forſitan inimicos eorum humiliaſſem, & ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam*: & frequenter in ſcripturis Deus dicit, quid ipſe decerneret, ſeu faceret, quod ſine decreto ſuo nequit, ſi hoc vel illud homines facerent: quod tamen quia homines plerumque non fecerunt, neque ipſe abſolute decreuit, à Deo prænuntiata, & præcognita ad ſtatum abſolutum non tranſierunt, vt ſcientia abſoluta præneſci poſſent: ergo ſolum cognita à Deo ſunt ſcientia de ipſis conditionata. Hinc vero, & de decretis, quæ à Deo abſolute concepta ſunt, quia homines id præſtiterunt, cognita à Deo fuiſſe conſtat in ſtatu anteriori contingentis conditionatæ futuritionis,. Quia, quemadmodum abſolute præſtita ab homine conditione libere abſolute à Deo concepta decreta illa ſunt, ita libere à Deo concipienda eſſe, ſi conditio ab homine poneretur, veriſimum eſt. Dices: ita à Deo abſolute ex parte actus decretum eſſe, ſi conditio poneretur: verum præcluſum paulo vetuſtioribus Thomiſtis Dominicanis, contra quos nunc agimus, hoc effugiũ eſt, cum ipſi ſimilia decreta pro contingentium futurorum conditionatorum conſiſtentia, vt ridicula, & inepta execrentur. Secundo: in his, qui admittunt, quam multum diuinationis eſt, vt veritates illæ, & ſcientia de ipſis diuina reuelata conſiſtant. Tertio: cum per decreta omnino conditionata

ſit cognitionis diuinæ cum eis adæquatio, & conformitas, abſque abſoluti ſubiectiue, & obiectiue conditionati decreti litigioſa neceſſitate, ad veram de illis ſcientiam ſatis erit. Quarto: ea etiam admitta, ſaluari debet ab ipſis conditionata decreti ſub ea conditione futuri contingentis; quod præſenti ſufficit concluſioni. Quinto demum: cum decreta illa ſubiectiue abſoluta, conditionata obiectiue, ob aliquod motiuum à Deo concipiantur contingenter ſub eo motiuo, & occaſione concipienda eſſe, verum conditionate pro priori ad eorum abſolutam conceptionem erit: quare ſi ad horum conditionatam futuritionem decretis aliis reflexis ſubiectiue ſolum abſolutis ſit opus, in infinitum decretorum proceſſum regrediemur.

2. Dices ſecundo: illis ipſis decretis ſubiectiue abſolutis, & conditionatis obiectiue, illa, quæ Deus ſub conditione fore à ſe facienda, prænuntiat, ſufficienter apponenda, caſu, quo purificetur conditio, quin alia tunc omnino abſoluta decreta apponantur: ac proinde non eſſe in Deo ſcientiam de decretis vllis ſuis in ſtatu ſuſpenſæ futuritionis conditionatæ: nam decreta omnia ſua, quæ ad ea præſtanda, ſi conditio ponatur, abſoluta ex parte actus ſufficiunt, & ſolummodo ſunt: ea ſiquidem ipſa decreta purificata ab hominibus conditione, in abſoluta tranſeunt: quemadmodum vulgo dicitur conditionata purificata conditione in abſolutam tranſire. Hoc autem admiſſo, nihil ſcripturæ loca pro nobis vrgent, cum in nullo ex eis dicatur decretum omnino conditionatum prænoſci, foreue ſub aſſignata conditione ſua; ſed ſolum effectum à Deo præſtandum, ſi talis conditio ab homine apponatur: quod decreto abſoluto ſubiectiue, & obiectiue conditionato purificatione conditionis in abſolutum tranſeunte à Deo ſatis præſtaretur: ſed vero aſſumptum euaſionis huius falſum eſt, nec ſatis axiomate illo fundatum: etſi enim de obiectis ipſis verum plane axioma ſit; at vero de actibus ipſis voluntaris, quibus ea fore ſtatuuntur, ſi apponatur conditio, falſum eſt illos ipſos purificata conditione in abſolutos tranſire: ſiquidem diuerſimode conditionata ex parte obiecti voluntas in illud fertur, atque ſertur in obiectum idem, iam obiectiue abſoluta: illa enim in illud ſub conditione, ſeu conditionate; hæc vero fertur in illud abſolute ſicuti & conditionata ſcientia conditionate ſolum fore obiectum affirmat, abſoluta vero fore, aut eſſe abſolute: quare nec prima, purificata etiam conditione, in abſolutam eadem met tranſit; ſed alia ſcientia opus eſt, vt abſoluta obiecti, ſeu rei eiuſdem exiſtentia cognoſcatur. Secundo: ſi eadem met conditionata voluntas purificata conditione, in abſolutam tranſiret, non poſſet purificata conditione eſſe voluntas efficax abſoluta de oppoſito in eodem ſubiecto ſimul: ſiquidem duplex oppoſita voluntas efficax mutuo ſibi repugnant: & tamen quotidie nos eius, quod ſub conditione decreuimus efficaciter oppoſitum purificata conditione (ob quam conditionata efficax abſoluta iuxta eam doctrinam redditur) efficaciter decernimus.

3. Tertio: cum purificatur conditio, ſæpe voluntas illa conditionata noſtra phyſice non adeſt, quod fieri non poſſet, ſi eadem met in abſolutam phyſice eſſet tranſitura: & tandem inintelligibile, ac imperceptibile prorſus eſt, quomodo voluntas eadem, quæ in effectum abſolute non fertur ſola extrinſeca conditionis purificatione, intrinſeca ſui tendentia in illum abſolute feratur: quare prorſus contingentia decreta abſoluta diuina, vt ea, quæ in ſcripturis ſub conditione contingenti à Deo præſtanda dicuntur, abſolute præſtentur, admittenda neceſſario ſunt: quæ proinde ante conditionis purificationem pro ſtatu contingentis conditionatæ futuritionis & ſint, & ita eſſe à Deo cognoſcantur: verum quidem eſt moraliter, & ciuiliter conditionatas voluntates, purificata conditione, in abſolutas tranſire: quia verum etiam eſt tam ex voluntate, & decreto conditionato, quam ex ſcientia conditionata purificata conditione, inferri, & decretum, & ſcientiam abſolutam in Deo immutabiliter decernente, & infallibiliter cognoſcente: eius enim decreti abſoluti efficacis obligationem conditionatam induxit, quæ in abſolutam tranſit purificata conditione; cui Deus immutabilitatis titulo, & fidelitatis (ſi eius ad aliquem promiſſio interceſſit) phyſice, aut metaphyſice deeſſe minime poteſt: & quamuis defectibiles homines vtroque modo poſſint abſolute deficere, atque abſolutam voluntatem, etiam purificata conditione, phyſice non ponere; nequeunt tamen tunc moraliter & ciuiliter illâ non apponere: quia purificata conditione, independenter à voluntate eorum abſoluta, eſt abſoluta obligatio apponendi id, quod ſub conditione promiſſum ſerio, ſeu voluntate efficaci conditionata alteri intimata decretum eſt: ac proinde moralis eſt obligatio apponendi purificata conditione voluntatem efficacem abſolutam, ſine qua apponi illud à promittente nequit.

4. Ad inſtitutum vero præſens redeundo: etſi citata ſcripturæ teſtimonia plerumque de his ſolum conditionatis contingentibus diuinis ſint, quorum purificata, & adhibita conditio abſolute non eſt, atque de immediate contingentibus liberis (cuiuſmodi ſunt diuina decreta) tamen æque efficaciter, licet non æque immediate, de his etiam, quorum purificata conditio eſt, atque in Deo abſolute fuerunt, & de ſcientia Dei mediate ſolum libera, & quæ decreta illa, & effectus eorum ſequeretur, ſi apponeretur conditio, & quæ illa abſolute poſita, ſequuta eſt, probant. Siquidem, vt ſæpe dixi, quod abſolute contingenter, & libere mediate, vel immediate purificata conditione eſt, non ideo non habuit, aut perdit ſtatum futuritionis contingentis conditionatæ verum, in quo pro priori maioris vniuerſalitatis præceſſit: ſicuti neque, quod abſolute de præſenti eſt, abſolutam ſui futuritionem, quam poſteriori tempore, vel æternitate habebit, amittit, nec ſi antea duratione præceſſit, perdit antea exiſtiſſe ex eo, quod nunc abſolute exiſtat.

5. A ratione vero probatur facile concluſio: quia, ſiue dependenter, ſiue independenter à decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti (de quo in præſenti non diſputamus) verum, vereque enuntiabile eſt, tam de his decretis, quam de ſcientia ipſis poſteriore, quod abſolute in Deo non ſunt, quia eorum conditio purificata, & abſolute poſita non eſt, quam de his, quæ abſolute ſunt, quia eorum contingens conditio purificata eſt vel purificabitur; quod, ſi ea conditio purificetur, atque apponatur, decreta illa, & ſcientia diuina apponentur: vti omnia, quibus id ipſum de contingentibus conditionatis creatis probabamus, euincunt: atqui Deus omniſcius eſt: ergo ea omnia, & fore vnumquodque ſub conditione, & hypotheſi ſua, ſub qua eſſet, ſi apponeretur conditio cognoſcit Deus; alioqui omniſcius non eſſet: & de his quidem conditionatis diuinis, quorum exiſtentia abſoluta eſt, quia conditio contingens purificata eſt, (v. g. de decreto Incarnationis, ſi Adamus peccaret, vt abſolute peccauit, ac proinde decretum à Deo eſt conceptum) ſpecialis eſt ratio: quia ex veritate rerum abſoluta, quia abſolute purificata eſt conditio, ad veritatem conditionatam eorum ſub illa, eſt euidens probatio, & conſequentia à poſteriori: ergo ex veritate cognitionis abſolutæ decreti, aut ſcientiæ diuinæ ab eo motiuo, & cauſa abſolute poſita, eſt etiam euidens conſequentia ad veritatem cognitionis diuinæ de decreto, & ſcientia illa ſub hypotheſi, & cognitione eiuſdem cauſæ, & motiui. Pro his autem, quæ in Deo non ſunt, quia purificata eorum conditio nulquam eſt, ſpecialiter facit: quia alioqui, ſi Deus ea ſola contingentia, & libera ſua cognoſceret, quæ abſolute talia in ipſo ſunt, cum plura alia contingentia conditionate futura illius ſint, quæ abſolute non ſunt, quia eorum purificata conditio non eſt (v. g. omnia decreta ad prouidentiam connaturalem, & ſupernaturalem ſpectantia, ſi alium, aliaſue mundos, Angelos, & homines alios creaſſet) manifeſte fier, plura, imo, pene infinities plura de ſuis contingentibus conditionatis Deum ignorare, quam ſcire. Porro, licet hæc ſpecialia, vnumquodque pro alterutro conditionatorum genere ſint ratione communis, & eiuſdem vtrique ſtatus pro vtroque etiam facile quoduis eorum probabit. Tertio probatur: quia, ni ea omnia conditionata contingentia ſua Deus nouerit, ſe minime comprehendet. Etenim ad cognitionem, tam voluntatis, quam intellectus ſui in tota ſua latitudine perfectionis, tam intenſiuæ, quam extenſiuæ, quam earum comprehenſio eſſentialiter importat, debent cognoſci omnia decreta, omniſque ſcientia, quæ Deo ſub quauis hypotheſi adeſſent: ergo ni ea omnia

Deus

Deus nouerit, intellectum, & voluntatem suam non comprehendet. Antecedens probatur primò: quia si ea omnia conditionata intellectus, & voluntatis creatæ Deus non cognosceret, neutrum comprehenderet. Secundò quia, ni omnia sua possibilia decreta, omnemque suam scientiam possibilem contingentem cognosceret, eas potentias suas non comprehenderet: ergo multo minus, ni cognosceret omne suum decretum, & scientiam conditionatam, quæ sub quauis hypothesi essent: quandoquidem proximus earum actiuitatem, & exercitium elicitiuum, (vt hic loquar) pertingant. Denique à priori: quia alias potentias illas suas non cognosceret omnimodo, & ex omnibus suis actibus in omni statu ex quibus vere, cognoscibiles sunt: ac proinde earum cognoscibilitatem omnem cognitione sua non æquaret, vti æquare debet earum comprehensio. Tandem si horum scientia in Deo admittatur, non poterit Deus diuidicare de nostris pluribus iudicijs circa actus suos liberos sub conditione ditione contingenti futuros, vera ne, an falsa sint? v.g. Christum decernendum, vel secus, si Adam non peccaret: nequit eorum veritas, vel falsitas cognosci, ni eorum conformitas, vel diformitas cum obiecto enuntiato cognoscatur, quæ, in cognito obiecto ipso, cognosci nequit.

6. Dico secundò: conditionata diuina sub conditione necessariæ existentiæ, seu prædicati alterius diuini necessarij futuritionem conditionatam contingentem non amittunt, ac proinde scientia propriè conditionali (sicut de futuris similibus hactenus ostendimus) à Deo cognoscuntur: est expressa conclusio Soarij citati certam. 1. num. 7. & Runz d. 77. sect. 4. & Recentiorum: item Bellarmini 2. de amissione gratiæ cap. 17. Fonsecæ 6. metaph. cap. 2. sect. 8. Soarij iterum opusc. de scientia futur. conditionator. init. & (licet inconsequenter) Aluarez d. 7. de auxil. & Thomistarum: quatenus asserunt, omne contingens absolutum, (cuiusmodi sunt omnia absoluta Dei decreta) fuisse prius prioritate maioris vniuersalitatis futura conditionate. sit tamen conclusio contra Diotaleuium, & Recentiores Complutenses citatos certam. 1. num. 7. Probatur: quia, licet in re, (etsi placeat etiam in apprehensione) conditio illa, sub qua fore ea contingentia diuina enuntiantur, à sui existentia diuina non præscindat, quia essentiâ sua existens est: sit in modo enuntiandi præscindit: neque enim affirmatur, Deum eiusque omnipotentiam existere, neque negatur existere. Quod latis est, vt verè affirmetur, fore decretum de mundi creatione, si Deus omnipotens omniscius, &c. sit; quin eo iudicio conditionis, aut decreti illius affirmetur existentia. Confirmatur: quia, licet Deus seipso, & essentiâ sua impræscindibiliter adhuc existens exercite, & exercita sua existentia sit: vt docuimus pluries contra 1. & 2. ex modo enuntiandi, cum dicimus: Deus est possibilis, imo, cum id de se iudicat Deus, licet eandem omnino esse suam existentiam, & suam possibilitatem (quia nonnisi existens exercite possibilis Deus est) cognoscat; tamen non affirmatur eius existentia ex modo illo enuntiandi. Confirmatur secundò: quia, licet possibilitas, seu essentia creatæ vniuersim ab eius existentia non differat, ac proinde existente absolute conditione contingenti nequeat eius possibilitas à Deo cognosci, quin & existentia eiusdem exercita cognoscatur, tamen locus est, vt ex modo enuntiandi non sit in hypothesi existentia exercita eius, neque purificata intelligatur conditio; ac proinde, quod futurum absolute quidem est, quatenus sub ea hypothesi præcisè posita fore iudicatur, futurum solummodo conditionate verè sit, atque enuncietur. Denique confirmatur in nostris principijs: quia omnia prædicata, & attributa diuina metaphysice Dei essentiam consequentia, existentiam in suo conceptu formali metaphysicè non claudunt, sicuti de eis, & personalitatibus, & proprietatibus personalibus late probaui controu. 1. de Trinit. d. 6. quæst. 1. per totam: quare ad omnes conditiones omnipotentiæ, arbitrij, omniscientiæ æquè à sua existentia, atque à Dei essentia abstrahunt: quare etsi eadem formalissime scientia Dei de sua essentia, & existentia indiuisim adhuc, metaphysice, cognoscantur, vt docui d. 3. quæstione 1. certam. 2. id tamen ex parte obiecti præsertim suspensè, & in hypothesi positi (vt in casu) conclusionis prorsus se habet materialiter.

7. Hinc euanescunt Diotaleuij, & Recentiorum Complutensium pro opposito argumenta. Primum est: conditio essentia sua existens absolutè, & exercitè nequit magis esse, aut cognosci in vllo statu, aut modo cognoscendi sine existentia absoluta, quàm esse, aut cognosci sine sua essentia: atqui eiusmodi sunt necessaria omnia adhuc præcisiue diuina enumerata: ergo nullo modo esse, aut concipi præcisiue ab existentia absoluta, & exercita possunt: ergo in hypothesi etiam, & sunt, & cognoscuntur exercitè, & absolutè existentiæ: ergo in hypothesi ipsa est, & cognoscitur purificata conditio: atqui conditionatum quoduis, cuius conditio purificata est, non est conditionatum, seu conditionatè futurum, sed absolutum, seu absolutè futurum, & præsens, eiusque cognitio non conditionata, sed absoluta: ergo contingentia diuina sub conditione necessariæ existentiæ, seu sub conditione prædicati cuiusuis necessarij diuini non conditionatè, sed prorsus absolutè existentia sunt. Respondetur facilè in meis principijs negando minorem syllogismi primi de existentia cuiusvis prædicati diuini attributalis formaliter, nec solum materialiter se habentis ex parte obiecti: essentia enim sua metaphysica nullum attributum diuinum, secundum se formaliter ex parte obiecti est existentia exercita sui, magis, quam Dei essentia. Sed iuxta opposita aliorum principia distinguo primam consequentiam: in statu, & cognitione suspensiua debet cognosci formaliter, & exercitè eius existentia, nego; materialiter solum concedo consequentiam; in quouis statu, & cognitione non suspensiua debet cognosci, ac esse eius existentia formaliter, & exercitè, concedo consequentiam: licet enim de essentia, etiam metaphysica existentia exercita necessariorum prædicatorum Dei sit; ait in ordine ad statum illum cognitionis suspensiuæ, qua hypothesis apprehenditur, quod exercitè, & formaliter, siue essentia sua, siue contingenter quæ in hypothesi sunt, & cognoscuntur, ac significantur, materialiter se habet: cum in ordine ad eum statum, & cognitionem his vocibus respondentes, si existat omnipotentia, vel Deus sit omnipotens, & decretum, quod sub ea hypothesi fore enuntiatur eius, quod in hypothesi ponitur, existentia exercita, siue essentialis, & necessaria, siue contingens conditionis sic apprehensæ, &, veritati, cum formalis enuntiationis, tum obiectiuæ totius illius complexi nihil conducat, aut præstet sed, quod casu, quod ea existentia conditionis detur, & conducat ad conditionati existentiam, & cum huius existentia coniungatur. Similiter distingue secundam consequentiam in hypothesi, & sunt, & cognoscuntur diuina illa absolute existentia exercite formaliter nego, materialiter concedo; similiter tertiam consequentiam, & nega quartam, & quintam. Oportet enim, vt purificata intelligatur, & fit conditio, ac proinde futurum conditionatum transeat in absolutum, atque scientiæ visionis absolute obiectum sit, ac non scientiæ conditionatæ cognosci, ac esse absolutè existentiam exerciram formaliter, ita, vt absolutè conditioni adsit, vt obiicitur, ac de ea absolutè possit prædicari; vt autem suspensè obiiciuntur, & apprehenduntur in hypothesi prædicata illa diuina necessaria, neque absolutè existentiam formaliter habent, nec de ea solum apprehensis potest absolute exercita existentia prædicari: quare neque purificata per absolutè exercitam existentiam sunt, vt intelliguntur.

8. Opponunt secundò Recentiores Complutenses: status conditionatus contingentium conditionatorum prior est prioritate maioris vniuersalitatis statu absoluto eorundem, & à quo ad absolutum non valet subsistendi consequentia, sicut, neque à scientia conditionata eorum ad scientiam visionis, seu absolutæ existentiæ eorundem: quia ex obiecto suo illa prior prioritate maioris vniuersalitatis, quam absoluta eorum visio est: atqui scientia conditionatorum diuinorum sub conditione cuiusvis prædicati diuini necessarij, prior non est prioritate maioris vniuersalitatis, &

qua non valeat ſubſiſtendi conſequentia, quam abſoluta eorum viſio, nec ſtatus conditionatus obiectiuus eorum, quam abſolutus: ergo eorum ſtatus, & ſcientia conditionatus, & conditionata non eſt. Minor probatur: quia valet conſequentia à decreto de mundi creatione, ſi Deus eſt omnipotens (& ſimiliter de aliis eiuſmodi de conditione neceſſaria) ad abſolutam eiuſdem decreti exiſtentiam, & viſionem abſolutam eius, vt patet: quia conditio eſſentia ſua purificata, & abſolutè exiſtens eſt: ac proinde nequit eſſe verum obiectiuè conditionatè decretum illud, neque vera formaliter eius cognitio conditionata, quin vtrumque verum abſolutè ſit. Reſpondetur tamen facile ex dictis ſtatum conditionatum, vt omnem ſtatum conditionatum complectitur, priorem eſſe prioritate maioris vniuerſalitatis ſtatu abſoluto, ac ſcientiam conditionatam abſoluta obiecti eiuſdem priores eſſe prioritate maioris vniuerſalitatis formaliter; non autem debere eſſe priores etiam materialiter, ſeu ratione materiæ obiecto, & ſcientia abſoluta, qua ſolum ratione in conditionatis de conditione neceſſaria, & eorum ſcientia probat argumentum ab ipſa abſolutè, & abſolutam ſcientiam conſequentiam valere ratione materiæ conditionis; formaliter autem loquendo adhuc ex iis conditionatis, vt in eo conditionato ſtatu obiectiuo vero ſunt, ſuſpenſeque cognoſcuntur, non valet à conditionato ſtatu, & ſcientia ad abſolutum eorum ſtatum, & ſcientiam conſequentia: niſi ex conditiones neceſſario imo, eſſentia etiam, ſi placet ſua metaphyſica, exercite exiſtentes ita cognoſcantur, & iudicentur verè exiſtere abſolutè, iudicarique proximè poſſint: quod nuſquam habent, quæ ſolum in hypotheſi ſunt, & cognoſcuntur. Quid autem ſit veritas illa obiectiua ſtatus conditionati, à qua verus, & non fictus ſtatus ſit, conſtat ex dictis in ſimili de veritate poſſibilium pro ſtatu poſſibilitatis, quæſt. 1. certam. 4. à num. 4. & quæſtione 2. cert. 11.

CERTAMEN III.

Argumenta aduerſa vniuerſaliora retunduntur.

1. MVlta hic ſibi opponunt ex Dominicanis Thomiſtis Recentiores noſtri, qui ſeorſim, & ſingulatim difficultates, & controuerſias de ſcientia conditionatorum contingentium non diſputant; ſed omnes, vel earum plures ſimul. Nos verò eorum plura omittemus in præſenti: quia alias controuerſias de cognitione eorum in decreto, vel in ſeipſis, ſeu de medio, ſiue materiali, ſiue formali, & determinatiuo cognitionis diuinæ de ipſis tangunt diſputationibus ſequentibus examinandas. Primò opponit Nauarrete tom. 1. controuerſ. 56. §. 5. ſcientia conditionata ſuorum decretorum ſub quauis hypotheſi futurorum ipſi eſt prorſus inutilis: cum, neque ad creaturarum productionem, neque ad directionem ipſorum abſolute habendorum à Deo quidquam referat: ergo à Deo eſt reiicienda. Negatur antecedens, quod ſubſumpta ratio non probat. Tum: quia, licet ad ea ibi numerata vtilis non eſſet; ad diuinæ tamen ſcientiæ perfectionem, ſeu, vt omniſcientia ſit (vt neceſſario eſt) eorum etiam diuinorum contingentium conditionatorum ſcientia non vtilis modo; ſed & neceſſaria omnino eſt. Tum etiam: quia ad productionem creaturarum, & purificationem conditionis, quare & mediatè ad decreta ipſa abſolutè habenda eorum ſub hypotheſi habendorum conditionata ſcientia conducit: conduxit enim dubio procul ad Adami creationem, ac de ea decretum ſcientia hæc conditionata: ſi Adamum creauero, eique peccatum permittam, decernam Chriſtum in eius, & ſucceſſorum Redemptorem: & magnam mei nominis gloriam, & exaltationem. Similiterque ſcientia conditionata de Michaëlis, & reliquorum Angelorum obedientia, ac dæmonum inobedientia ſub hypotheſi creationis eorum, & impoſitionis præcepti, quodcumque illud fuerit.

2. Obiicit idem Nauarrete ſecundo: Decretum primum eſt primus actus liber Dei: ſiquidem voluntatis diuinæ, ſicuti & humanæ eſt prima libertas, reſquarum vero potentiarum eſt ſolum libertas ſecundaria, & ſolum quatenus à libero aliquo voluntatis in aliquo eius actu habito exercitio earum actus pendentiatque, ſi in Deo detur ſuorum decretorum contingentium ſub hypotheſi futurorum conditionata ſcientia, nec decretum primum erit primus actus liber Dei, nec voluntatis diuinæ prima, ac primaria libertas; ergo in Deo ſuorum decretorum ſub hypotheſi futurorum ſcientia conditionata non eſt. Conſequentia eſt legitima. Probatur Minor: quia ante omne decretum abſolutum, & ante omne exercitium liberum voluntatis diuinæ abſolute exiſtens erit ſcientia conditionata decretorum omnium Dei ſub hypotheſi quauis futurorum: deinde erit libera, & contingens; ſiquidem eſt de obiecto contingenti, & abſolute ſuo modo defectibili, &, quod poteſtate antecedenti diuinæ voluntatis potuit abſolute non eſſe: cum non habeatur à diuina voluntate adhuc ex hypotheſi illa neceſſario; ſed liberè, atque ita, vt poſſe: ſub ea hypotheſi ab ea non haberi. Caſu autem, quod ſub ea hypotheſi habendum illud decretum non eſſet, eius conditionata ſcientia, quæ abſolutè ex parte ſubiecti in Deo nunc eſt, nullatenus foret: ac proinde ante abſolutam decreti illius libertatem abſolutè libera ex parte ſubiecti, licet non ex parte obiecti, ſcientia illa conditionata erit: ergo erit abſoluta eius libertas ante libertatem abſolutam decreti cuiuſvis diuini: ac proinde non erit abſoluta eius libertas ſecundaria, & participata à decreto abſolutè libero, & exercitio libero abſoluto diuinæ voluntatis; ſed potius prima, & primaria à potentia proinde intellectiua Dei immediatè participata libertas.

3. Reſpondeo: libertatem actus, & potentiæ primariam diuinæ voluntati, eiuſque actibus conuenientem non ſtare in actus contingentia, vndecumque illa prouenirent precisè: ſicuti neque libertas actus, & potentiæ primaria humanæ voluntatis abſolutè ſtat in contingentia actus, vndecumque prouenirent à alioqui quæuis alia facultas, & actus, imo cauſa quæuis naturalis, eiuſque effectus primariam, & immediatam libertatem habebunt: cum abſolutè vndecumque ſit, creatus cuiuſvis potentiæ actus, & creatus effectus quiuis contingentes abſolutè ſint, & defectibiles. Primaria ergo, & immediata actus, & voluntatis vtriuſque libertas in contingentia actus, non vtcumque; ſed à voluntate ipſa, ad quod in voluntate poteſtas ad actum, eiuſque oppoſitum, vel contrarium, vel contradictorium (ſi vel contrarietatis, vel contradictionis libertas ſit) omnino indifferens requiritur, ac ſupponitur: libertaſque in actu primo cenſetur, ac nominatur. Ex quo fit, vt cum actu, & exercite ad actum potius ſuum præ oppoſito per actum, ipſum ſe determinat, ita ſe determinet, vt tunc etiam in actu primo ad oppoſitū alterutro modo ſe poterit abſolutè determinare, illo ad quem ſe determinauit, & per quem exercite indifferentem ſuam illam poteſtatem determinauit, prætermiſſo: quare contingentia, & defectibilitas actus cuiuſvis ex illis oppoſitis à voluntate, eiuſque indifferente ad vtrumvis poteſtate eſt: contingentia autem, & defectibilitas actus ſeu effectus à quocumque alia potentia, cauſaue producti, non à ſua potentia, cauſaue prouenit; ſed aliunde: quare, etſi abſolutè contingens actus, & effectus ſit, primariam, & immediatam exercitam, & in actu ſecundo libertatem non habet: neque potentiæ, cauſæue ſuæ libertatem in actu primo ſupponit, arguitve illius indifferentem ad vtrumuis poteſtatem. Cum autem ſcientiæ Dei de ſuis decretis conditionatis contingens appoſitio, etſi ex parte actus abſoluta, ab intellectus diuini determinatione propria, non proueniat; ſed potius à conditionati illius obiecti, ſeu decreti pro eo ſtatu poſiti, ad quod pro ſtatu illo repræſentandum intellectus diuinus, vel potius omniſcientia Dei determinatur, neceſſarioque, ac ſui impos extenditur, ſit, vt primariam abſolutam libertatem non habeat, ſicut habet, non quidem à potentia ſua intellectiua; ſed aliunde, contingentiam, non quidem abſolutam, & intrinſecam, ſeu immediatam ſed mediatam, atque ab obiecto participatam extrinſecus, quare, & ſolum conditionatam.

4. Vnde

4. Vnde neque decreti absoluti Dei primariam absolutam libertatem præueniet, tametsi præueniat exercitium absolutum contingentiæ, quatenus absolutum decretum vt sit sui ipsius sub conditione futuri conditionatam scientiam supponit, quæ purificationem conditionis præcedit, quam absoluta decreti illius existentia sequetur. Etenim cum actus contingentia absoluta ad conuertentiam cum absoluta eiusdem primaria, & immediata libertate non dicatur; vt vidimus, poterit absoluta contingentia scientiæ illius absolutè, quasi causalitatis, & naturæ priori decreto illi absoluto præcedere, quin huius absolutæ libertati absque vlla repugnantia præcedat. Ac rursus contingens absolutè scientia illa esse, quin absolutè libera sit; sed solum conditionate. Id quod ita planè scientiæ conditionatæ cuiuis de quouisque contingenti conditionato vsu venit: siquidem mediatam solum extrinsecam, mutuoque acceptam libertatem à suis obiectis habet, cum eam à sua intellectiua potentia immediatè habere in sui conceptione nequeat: quare nec aliam ab ea, quam eius obiecta alteriusve rationis libertatem habebit: nempe, vel absolutam, si eius obiecta libera absolutè sint, vel conditionatam solum, si (vt in præsenti) sint libera solummodo conditionate. Dices: nihil præter decreta libera Dei posse esse absolutè contingens, quin absolutum Dei contingens decretum supponat; ad hanc verò scientiam conditionatam de contingentibus diuinis conditionatis actibus, nullum absolutum, & contingens decretum Dei supponi: ergo & ipsa absolutè contingens, non absque repugnantia admittetur. Negatur absolutè Maior: In diuinis actibus, præter decreta: scientia quippe Dei essentiâ sua omniscientia actualis, & formalis repræsentatio etiam exercite, quantum de se est, omnium veritatum est, quin alio, quam extrinseca obiecti, & veritatis positione egeat, vt ad illud terminetur, ac determinetur absque vlla potentiæ alicuius contingenti actiua determinatione: quare quod satis est, vt in statu apto obiectum apponatur, satis est, vt ad illud contingens terminatio, ac determinatio scientiæ consistat. Satis autem conditionata cuiusuis contingentis siue creati, siue increati futuritio absque actuali aliquo decreto Dei, vt statum cognitioni sui aptum sortiatur.

5. Præueni aliam Nauarrete instantiam: quod scilicet, cum scientia conditionata in se primario, & immediate libera non sit, debet esse liberatione alterius, quod in se primario, & immediatè liberum sit; nequitque esse aliud, quam decretum: ergo proinde aliquod Dei decretum absolutum debet ad scientiam istam supponi. Negatur enim consequentia: quia, vt diximus, scientia hæc nullatenus libera absolutè, adhuc mediate, est; sed conditionate solum libertate mediata, extrinsecusque mutuata à suo conditionato obiecto: vnde proprie media inter absolute liberam, & absolute necessariam merito dicitur, vt d. penult. dicemus, quo & præcedens proximè obiectio eneruatur: siquidem admissa absolute maiori, scientia media absolute libera & contingens eo sensu, non est, quod si absolute esse illam in Deo, potuis. seque absolutè non esse, quare & absolute contingentem esse contendas passiue quidem mere habet, non actiue à sua potentia sed solum à suo obiecto non, qua actiuo, sed, qua terminatiuo solum, vndecumque illud actiue in suo statu conditionato ponatur, vt autem terminatiue contingentiam absolutam scientiæ suæ causet, existentia absoluta sui opus non habet, vti ad illam actiuè causandam opus haberet: inde vero perspicuum est maiorem obiectionis eius de quouis actu aut effectu contingente, & absoluto prorsus etiam ex parte obiecti veram esse, ast, cum ex parte obiecti actus conditionatus est esse falsam etsi enim contingens quodvis, futurum, adhuc conditionatum, è Dei libera determinatione debeat necessario prouenire, cum ad eum statum, Dei determinationem, sicuti reliqua principia contingentis illius, in hypothesi poni satis sit, vt proportionate ad statum illum contingentis præcedat: atque mediatè scientiam absolutam ex parte actus, & conditionatam ex parte obiecti terminatiuo huius influxui absolutum eius esse non requirit, causet, & antecedat.

6. Obiicit Molina: decreta conditionata libera non sunt determinatæ in se veritatis; ergo nec in se cognoscibilia; sed neque in sui causa voluntate diuina ad vtrumuis indifferenti: ergo neque in ea possunt cognosci: Probat consequentiam: quia in causa indifferente, & indeterminata nequit cognosci effectus, seu actus determinatus præ eius opposito, nisi per super comprehensionem excedentem in linea cognitionis cognoscibilitatem obiecti, quod cognitioni diuinæ respectu diuinæ voluntatis æquè in genere obiecti infinitæ repugnat. Negatur prima antecedentis pars ex dicendis d. de mediis materialibus diuinæ cognitionis iuxta ipsius Molinæ doctrinam, quem miror, id pro antecedenti assumere: cum in conditionatis contingentibus creatis determinatam veritatem, & cognoscibilitatem cognoscat, & contra Thomistas Dominicanos euincat eisdem rationibus, quæ æquè idipsum euincunt in contingentibus conditionatis diuinis. Principium aliud de supercomprehensionis causæ indifferentis ad vtrumvis, & indeterminatæ necessitate, vt in ea actus determinate futurus præ suo opposito cognoscatur, ipsius Molinæ proprium est; sed falsum confutandumque à nobis d. de mediis formalibus scientiæ diuinæ: eoque permisso, cum super comprehensio causæ indeterminatæ, & indifferentis eatenus solum Deum duceret in cognitionem actus determinatè præ eius opposito futuri, quatenus perfectissima causæ illius penetratio est: idque etiam respectu suæ voluntatis Dei cognitio haberet, quod respectu eius supercomprehensio non sit, atque excessum non habeat respectu illius, quem habet respectu causæ creatæ entitatiuum, nihili ad rem præsentem attinet: cum nil cognoscibilitatis, & penetrabilitatis voluntatis diuinæ in se, & in ordine ad suos actus scientiam Dei lateat, quæ ipsius perfectissima comprehensio est, & Molinæ sensu præfato supercomprehensio dici posset.

7. Opponit vrgentius Molina 1. par. q. 14. ar. 13. d. 17. versus *quæret fortasse aliquis*, & d. 17. versus: *Præterea vt disputationis*, ex quo Albeda 1. par. d. 45. sect. 5. num. 43. & Perdu. select. de Scient. med. pag. 13. & 36. vbi Molinæ argumentum esse recognoscit. Ne autem puri transcriptores videantur, nonnulla de suo addunt, quæ, quia solutu faciliora, prætermitto. Sic autem argumenti difficultatem totam à Molina propositam efformo: In Deo est scientia decreti sui conditionati, sub hac nimirum, vel illa conditione futuri: ergo hæc scientia conditionata Dei præcedit eiusdem decreti absolutam positionem prioritate naturæ, seu quasi naturæ, quæ inter diuinos actus non repugnet. Probatur consequentia: quia purificatio conditionis, atque absoluta positio ex ea scientia est, vt ex perfecta prouidentia absolutè ponatur, cum conditio, tum decretum, & quod per ipsum decreuit, appositumque vlterius Deus est: quare tandem decretum ipsum, & per illud apponenda in statu absoluto ab eius conditionata scientia, etsi mediate, pendebit: ac proinde illam absolutè positam pro naturæ, vel quasi naturæ, priori supponet. Hinc infert: ergo scientia conditionata decreti destruet, eius in statu absoluto libertatem: ac subinde, & in statu conditionato, cum vtriusque status libertas eadem sit, solo statu differens: quare, & scientia eiusmodi suum destruet obiectum, eritque implicatoria. Prima consequentis huius pars (ex quo reliqua legitimè inferuntur) probatur: quia & scientia hæc conditionati decreti est inconiungibilis, purificata conditione, cum negatione, seu omissione decreti: quare ex suppositione ipsius, & purificatione conditionis nulla est potentia, adhuc antecedens, ad omissionem decreti apponendam, nisi chimærica: erit enim potentia ad coniungendum duplex contradictorium, siue impossibile qua impossibile. Cum autem conditionis absoluta positio, & scientia item, ex qua conditio apponitur absoluta existentia pro naturæ priori ad absolutam decreti appositionem supponantur: ac proinde nec auferri ab illo possint, nec impediri, nequit decretum absolutè omitti, quin illæ cum omissione decreti coniungi possint, quod vt diximus, contradictionem inuoluit.

7. Hoc argumentum vrget, inquit Molina, cum in eo, à quo concipiendum absolutè decretum est: nempe in Deo, & scientia de conditionato decreto, & de purificatione absoluta conditionis sub qua fore cognitum est, coniungitur, & antecedit: siquidem vtraque scientia præhabita ab eo, qui decreturus absolute est, conatus in oppositum decreti nonnisi frustraneus esset, & amentissimus, vtpote conatus in impossibile cognitum vt impossibile.

Verum

ad hæc fere tempora, noſtri omnes, imo & externi Complutenſes Magiſtri, atque ex Auguſtiniana familia viri doctiſſimi numerantur) eas mordicus impugnant, & horrent: ac iure, me iudice, non exiguo, vt controu. 4. d. de intentionibus diuinis. quæſt. de intentionibus efficacibus actuum liberorum creatorum videbimus. Ideirco argumentum hoc, niſi ad hominem contra Thomiſtas illos, &, ſi qui impoſterum poſſibilitatem præfinitionum ergà noſtros liberos actus admittentes, ſcientiamque conditionatam eorum Deo negantes, vtendum tuto non erit.

6. Hoc tamen argumentum, quod è poſſibilitate diuinarum præfinitionum efformatum, & confirmatum etiam à Recentioribus, parum roboris habet, quia falſo pleriſque, & nobis etiam, de præfinitionum noſtrorum actuum liberorum principio nititur; è prædeſtinationis diuinæ certitudine, & infallibilitate, quæ non ſolum poſſibilis, ſed exiſtens in Deo abſolute, & de facto eſt maiori longe robore pro diuina noſtrorum actuum liberorum ſub conditione futurorum, vt eo futuritionis ſtatu ſunt, conditionata ſcientia inſtruuntur. Etenim diuinam prædeſtinationem eſſentia ſua infruſtrabilem eſſe, de fide eſt: cum autem intrinſecam antecedentem efficaciam & connexionem non habeat cum liberis, & honeſtis noſtris actionibus, per quas obtinenda de facto ſaluſ noſtra eſt, ad quam per illam prædeſtinamur, ne earum officiat libertati, nulla alia infallibilis, & neceſſaria prædeſtinationis cum ſalute prædeſtinati connexio, ac ſubinde prædeſtinationis infruſtrabilitas eſſe poteſt, niſi è conditionatæ noſtrarum actionum, & ſcientiæ de eis in ſtatu illo conditionatæ, qua eſſentia ſua prædeſtinatio dirigatur, & reguletur præſuppoſitione: ex qua proinde ſolum Deus in negotio prædeſtinationis noſtræ, qua Deus ſerio de noſtra agit ſalute, prudenter, & abſque fruſtranei conatus periculo ſe gerat.

CERTAMEN X.

Oppoſitionibus ab authoritate obuiatur.

1. OPponit Ledeſma d. 2. de auxil. dif. 2. §. *Primo probatur* ex Curiel loco citato in c. 4. Sap. illud Geneſ. 3. *Nunc ergo ne forte mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ.* vbi Septuaginta vertunt. *Ne quando extendat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ*: Chaldæa aduerbio *forte* etiam vtitur: Vatablus: *Et nunc periculum eſt, ne forte omittat manum ſuam.* Deuter. 4. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem &c. ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem maſculi, vel fœminæ.* c. 7. *Non poteris eos delere pariter: ne forte multiplicentur contra te beſtiæ terræ.* Iſai. 48. *Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent mala, indicaui tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt.* E quibus locis, è ſola concordiarum lectione poſſet pluribus argui particula *forte* ſatis ſignificari eorum contingentium conditionatorum dubietatem proprietate ſermonis, quæ à catholico interprete in omni ſcripturæ loco tenenda eſt, quando eius proprietas, nec fidei, nec rationi aduerſatur, iuxta regulam vetuſtiſſimi Tichonij probatam ab Auguſtino S. de Doctrina Chriſtiana. c. 10. hic autem nullum eſt inconueniens, ſi dubietas non ex parte cognitionis diuinæ intelligatur, ſed ex parte obiecti, quod dubium in ſe eſt, nec magis ad vnam partem, quam ad aliam determinatum, quod Deus ita certiſſime cognoſcat: id quod confirmari poteſt, quia Deus cum cognoſcit meum de aliquo iudicium eſſe probabile, meue eſſe de aliquo dubium, & probabile ex parte obiecti ſine vlla imperfectione, aut dubietate ex parte ſuæ ſcientiæ cognoſcit: quod ipſum illis Dei ad Moyſen verbis Exodi 4. continetur: *Si non crediderint tibi neque audierint ſermonem ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequentis: quod ſi, neque duobus quidem his ſignis crediderint, neque audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam, & quidquid hauſeris de fluuio vertetur in ſanguinem.* Vbi euentus incertitudo ſub primo, & ſecundo ſigno ſatis declaratur.

2. Sed etſi eis locis particula *forte* dubietas obiectiua ſolum enuntiaretur, atque eius ſolum cognitio argueretur in Deo; aſt in aliis ſupra adductis vbi ea particula, aliaue eam dubietatem innuens non adeſt; ſed conditionati euentus prædicuntur abſolute: ſcientiam Dei certam de illis, nec ſolum de eorum probabilitate contineri, inficiari aduerſarij nequeunt, vel ex allegata ab ipſis regula interpretandi ſcripturas, imo inde in his ipſis locis, quæ nobis opponunt, conditionatorum ſcientiam diuinam contineri planum eſt. Siquidem, ſi ad aliqua conditionata contingentia ſcientiam Dei extendi fatendum aduerſariis neceſſario eſt: ad omnia itidem extendi neceſſaria illatione conuincitur; cum, & Deus omniſcius ſit, nec vnum conditionatum ſit alio magis cognoſcibile, aptumque certam Dei, & infallibilem terminare cognitionem. Et quamquam negare non poſſimus, Deum dubietatem obiectiuam, ſicuti & iudiciorum noſtrorum probabilitatem, atque mentis noſtræ dubitationes cognoſcere: aſt euentus ipſos ſub eis conditionibus indifferentibus, atque obiectiue dubiis, & indeterminatis futuros, de quibus eis locis loquitur, à Deo cognoſci ſine omniſcientiæ diuinæ detrimento negari non poteſt. Licet enim conditiones illæ indifferentes, & indeterminatæ, tam ad illos, quam ad eorum oppoſita de ſe ſint; aſt, quod ſub eis libere licet, & contingenter, atque abſque cauſarum, & conditionum determinatione antecedente futurum conditionate eſt, determinatum conditionate, & ſub eis conditionibus eſt: non ſecus atque quod, ab eis abſolute poſitis, & natura ſua indifferentibus, abſolute in ſe determinatum eſt; licet in cauſis determinatum non ſit; ſed indifferenter, vel ipſum, vel eius oppoſitum.

3. Quod ſi ea conditionum indifferentia, & indeterminatio obeſſet determinationi conditionatorum in ſe ſufficienti, vt diuinam terminarent (eſto non determinarent) cognitionem, eadem earundem conditionum abſolute poſitarum indifferentia, & indeterminatio abſoluta obeſſet determinationi abſolutæ futurorum ſufficienti, vt ad ea repræſentanda diuina etiam cognitio extenderetur: quare & præſcientia abſoluta futurorum liberorum ſecundum ſe, & determinatam ſuam entitatem negari Deo eodem diſcurſu deberet: ſolaque probabilitatis, aut dubietatis obiectiuæ, quæ in conditionum illarum abſolute poſitarum indifferentia ad verumuis, & in determinatione ad futurum illud abſolute eſt, ſcientiam Deo admittenda foret. Ex his autem conſtat non ſine magno rationis, & Theologiæ incommodo illud in oppoſitis, & ſimilibus locis diuinarum prædictionum, ſiue de conditionatis, ſiue de abſolute futuris aduerbium *fortè*, & ſimilia dubitationem præſe ferentia eo ſenſu accepiſſe: germanumque cum recitatis Patribus interpretandas eſſe, vt, vel ad ſignificandam arbitrij libertatem, vel voluntatis humanæ duritiem, atque in euentibus, ſiue conditionate, ſiue abſolute ponendis difficultatem, aut paucitatem eorum, qui eos poſituri ſunt, appoſitæ ab Spiritu Sancto dicantur. Id quod teſtimonio illo ex c. 4. Exodi ſolummodo ſignificatur; ſcilicet Iudæos difficulter Moyſi, eiuſque ſignis credituros: nec omnes primo ſigno; ſed aliquos: neque item reliquos ſecundo, licet plures, ſed tertio: eos autem omnes ſingulatim ſuo quemque loco, & ſigno credituros, certo Deus ſciebat, eorumque in credendo difficultatem: ac proinde de eo Moyſen præmonuit: ne, cum vtrumque experiretur cæptis, Deique mandato peragendo animum deſponderet abſiſteret.

4. Secundo opponitur Auguſt. epiſt. 105. ad Sixtum, & c. 12. de anima, & eius origine, & loco à nobis explicato certam. 3. à n. 8. ex cap. 14. de prædeſt. ſanctor. vbi opera ſub conditione futura paruuli baptizati, & ingratia ob illa à Deo, vt Semipelagiani dicebant, correpti vocat *futura non futura*: eorumque diuinam præſcientiam *exinaniri* ait loco cit. de anima, id eſt, inanem, Deoque indignam reddi. Verum, vt citato loco dicebam, Auguſtinus ſolum negat Deo abſolute opera illa infantis præmaturè correpti, quæ meritorie Deum mouere poſſent, præſcita ad eum tunc in gratia baptiſmali corripiendum; eiuſmodi ſolum abſoluta, ſiue abſolute futura

opera

opera esse possunt: quare & ea opera futura non futura dixit, quia absolute talia non sunt, vti ad meritoriam motionem opus erat: ac proinde præscientiam eorum, qua moueri meritorie Deus debebat, absolutam, inanem, & fallam fore: miraturque c. illo 14. de prædest. sanctor. aliquem, è pueris conditionatis operibus, eorumque præscientia Deum ad præmium, vel supplicium præreptis, vel in gratia, vel in originali Deum mouendum, fuisse, arbitratum, his verbis: *Sed vnde hoc talibus viris in mentem venerit, nescio: vt futura, qua non sunt futura*, absolute, & sine addito diminuente *puniantur aut honorentur merita parvulorum*: & c. 12. de anima citato, eximunt Dei præscientiam ait: *Si quod præscitum non erit*, in hic ante absoluta opera præreptis, scilicet absolute, vt ad præmium moueant, vel pœnam recipendam, vt immediate subnectit: *Quomodo enim puniuntur peccata, qua non erunt*.

5. Et sane, cum, non, nisi ex manifeste falsis, & per se scite notis veritatibus oppositis, admiratione sola, vel eius, quod asseruit, inculcata solum interrogatione, aut simplici oppositi assertione refelli aliquis prudenter possit: dum ea opera immature ante eorum operationem præreptorum assertione, quod non sint futura, seu non erunt, admiratioque, & interrogatione solis refellit, ostendit sed è constanti omnibus, vel ex terminis ipsis non futuritione operum loqui, quæ præreptorum morte demonstratur: ea vero absoluta solum est, &, quæ merito, ac demerito pœnæque, vel supplicio, apta ea reddebat; non de conditionata eorum futuritione, quæ à præreptorum per durationem, imo neque absoluta infantium aliquando existentibus solum, sed, & de nusquam extituris operibus, non ab Augustino solum toties asseritur; sed ab omnibus, etiam aduersariis: etsi ad eius futuritionis conditionatæ operum consistentiam decretum de illa efficax subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum requirant: de quo nunc non disputamus.

6. Opponitur tertio S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13. corp. dicens eum, qui contingens cognoscit, non in se, sed in sua causa, *solum habere de illo coniecturalem cognitionem*: at Deus nequit cognoscere contingens in se, sed in sua causa: ergo solum coniecturaliter illud cognoscit: argumentum probat contingens absolute futurum, nec solum conditionate, imo & absolute præsens coniecturaliter solum à Deo cognosci; si quid probat: quia falsa est minor; in ipsa quippe maiori supponit S. Thom. contingens ab aliquo posse cognosci in se: si ab aliquo autem cur non à Deo, qui omnia, & omni modo, quo absque imperfectione cognosci possunt, cognoscit: secundo contingens, etsi in sua causa non habeat determinationem essendi, quia causa ad neutrum extremum determinata est, sed indifferens ad vtrumque: ac proinde in ea, & ex ea neutrum determinate cognosci certo valeat; sed vt summum ex aliqua maiori propensione causæ ad alterum ex illis coniecturaliter solum, vt S. Thom. ibi aiebat: ast in se determinatam entitatem, & veritatem, nec cum extremo opposito indifferentem, & communem; sed prorsus diuersam, & aduersam: quare in se positum semel cognitionem terminare valet, & certam: quia ex suppositione, quod sit, nequit pro tunc non esse. Vnde contingentis scientia, quæ illum in quouis statu, siue absoluto, siue conditionato, siue possibilitatis in seipso supponit incerta, & infallibilis non magis esse potest, quam possit idem quandiu est, simul non esse, id est, duo contradictoria sibi mutuo coexistere, & amice componi.

7. Opponitur quarto idem S. Doctor recitatis verbis adnectens: *Contingens aliquod dupliciter considerari potest: vno modo in seipso, secundum quod iam actu est, & sic non consideratur vt futurum: sed vt præsens. Alio modo potest considerari contingens, vt est in sua causa*: atque altero è duobus modis cognosci posse à Deo, ait. Sed per nos nequit à Deo cognosci in sua causa, seu conditione conditionatum contingens: quia solum coniecturaliter cognosceretur à Deo, vt nuper ex S. Thom. dicebamus: sed neque potest cognosci in se contingens conditionatum, vt actu est in se: siquidem actu in se non est, vt patet: ergo neque eo modo cognosci à Deo potest: quare neque vllo modo cognosci, cum alius modus ipsum cognoscendi non sit. Respondetur facile: S. Thomam ibi de cognitione contingentium absolute futurorum solummodo egisse, non de cognitione contingentium conditionatorum: quare monebam proxime, argumenta omnia ex eo loco petita contra cognitionem diuinam futurorum absolute contingentium æque pugnare, & quidem magis ad textum. De futuris autem absolute certissimum est non posse in se absolute esse futura, quin pro aliqua duratione actu absolute sint. De conditionatis vero, quæ absolute futura non sunt; sed conditionate solum suspense, & sub hypothesi, id est, quæ essent, si conditio poneretur, opus non est, vt actu absolute aliquando sint, vt in se conditionata sint futura; sed satis omnino est, vt, si poneretur conditio, forent, vt sint sub hypothesi, & conditione in seipsis futura, atque vt talia, & in eo statu conditionato in se futura cognoscantur. Imo vt certam. 8. num. 5. demonstrabam ab statu futuritionis absolutæ contingentis in se, eiusque cognitione, ad statum futuritionis conditionatæ eiusdem contingentis in se, eiusque vt in se pro eo statu conditionato est, cognitionem sit inexitabilis consequentia: ex doctrina hac S. Doctoris de cognitione, & cognoscibilitate contingentis futuri absoluti, vt in se actu est ad cognoscibilitatem eiusdem in statu conditionato, vt in eo statu est, inexitabilis est consequentia.

8. Opponitur quinto Damasc. Dial. aduers. Manich. longe à medio scribens. *Si cum* (diabolum) *pernertendum præsciebat, certe, & omnino futurum præsciebat. Etenim eius, quod non omnino futurum sit, præscientia, non præscientia, sed ignoratio est, & impostura*. Infra: *Quonam autem modo præscire queat quod futurum non est? Nam, si aliquem peccaturum præsciisset, nec eum condidisset, præscientia hac non esset, sed impostura*. Cum autem Damascenus ibi quæstioni illi responderet Manichæorum: cur Deus de lapso Angeli præscius illum nihilominus creauerit, quam præscientiam conditionatam solum lapsus Angeli si crearetur, esse, docuimus, eamque negat Damascenus: vtique conditionate futuri contingentis præscientiam Deo negat. Secundo: præscientia eius, quod absolute futurum, non est, ignoratio, & impostura per Damascenum est: ergo præscientia, quæ absoluta non est, ignoratio, & impostura est: quia omnis præscientia absolute futuri præscientia absoluta est: ast præscientia contingentis conditionati, siue conditionate futuri præscientia absoluta non est: ergo impostura, & ignoratio à Deo alienissima est per Damascenum. Communis est nobis cum magis recentibus Thomistis huius testimonij difficultas: vndecumque enim conditionata contingentis futuritio proueniat, & constat, siue è subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato Dei efficaci decreto, vt hi volunt; siue ex hypothesi plena, & pure, vt nos volumus, eam à Deo præsciti, videtur negare Damascenus: quare valde discalceata est cursus Carmelitani Theologici è decreto illo solutio, vt huic testimonio satisfaciat: solutio pro omnibus solida sit. Damasceno quæstioni huic ex præscientia conditionata, & antecedente decretum creandi Angelum prius respondisse, vt vidimus certam. 7. num. 3. præscientiam hanc conditionatam à Dei bonitate superatam, vt ea pro priori ad decretum Angeli creandi ab eo retrahente, non obstante Angelum creare nihilominus absolute decerneret, ac de facto crearet. Postea vero quia præscientiæ vox æquiuoca erat, ac proinde Manichæorum, vel ignorantia, (quæ, teste Augustino, magna erat) vel consueta hæreticis malitia absolutam poterat fouare, etiam eam oppositis verbis confutauit, vt docte Ruiz obseruat.

CERTAMEN XI.

Oppositis à ratione occurritur.

1. PRimo opponitur à ratione. Assertores scientiæ conditionatæ certæ, & infallibilis de contingentibus sub conditione futuris variant: at varietas opinionis defendendæ de falsitate illam, vt minimum, valde suspectam facit: ergo ei notæ subiacet conditionata de contingentibus sub conditione futuris, quam Deo appingimus. Respondetur: fallam esse maiorem. Nulla quippe est

nostræ

noſtrorum Doctorum varietas de ſcientia conditionatorum contingentium ſecundum ſe eam terminantium in Deo aſſerenda. Sin oſtendant obiectantes ex noſtris aliquem, qui eam Deo, vel negarit, vel ſolum coniecturalem, ac non phyſice potius ac metaphyſice certã, & infallibilẽ conceſſerit: de quo ſolum nunc quæſtio: quin, neque in aliis de medio, ſiue materiali, ſiue formali eorum à Deo cognoſcendorum, vel vnus ex noſtris ab aliis diſcordat. Omnes ſiquidem decreta abſoluta ſubiectiue, & obiectiue conditionata ad conditionatæ eorum futuritionis conſiſtentiam, atque vt in eis cognoſcantur, impugnant, ab hypotheſi etiam, ſub qua contingentia conditionate futura ſunt, phyſicam prædeterminationem, decretumque eorum prædeterminatiuum prorſus abiiciunt, cum, vt illa conditionate futura ſint, tum, vt à Deo cognoſcantur. Nil autem præter ea aliud opus eſt, vt ſcientia conditionata, & media, quæ à noſtris aſſeritur, conſiſtat: ſin dent ea nobis aduerſarij, & nulla nobis cum ipſis poſthac controuerſia erit: ergo in his, quæ ad ſcientiam conditionatam tuendam ſpectant, nemo ex noſtris ab alio diſcordat. Certe aduerſarij in oppoſito defendendo pauci cum aliis concordarunt. Negarunt quippe conditionatorum contingentium ſcientiam Deo, atque, vt ſummum coniecturalem conceſſerunt hi omnes, cum quibus nunc pugnamus. Decreta abſoluta ſubiectiue, & obiectiue conditionata plures ex eis merito ſunt exoſi, & pluribus aliis inter ſe diſcordant, vt proximis diſputationibus patebit. Maior ergo in eis ſolum eſt vera: ac proinde, ſi minor eſſet firma regeſto in ipſis argumento, ſuo ipſi telo perirent. Sed falſa etiam eſt Minor: varietas enim aliquid defendendi eius difficultatem probat, non autem falſitatis generat ſuſpicionem. Alioqui Trinitatis myſteria Verbi præ Spiritu Sancto filiatio, diuinorum decretorum libertas, & ſexcenta alia de fide certa falſitatis ſuſpecta vehementiſſime forent: cum tanta ſit ea defendendi, & explicandi, quanta Doctorum diuerſitas, nullo fere alterius defenſione, & explicatione quieſcente.

2. Obiiciunt iterum: futurum contingens conditionatum non habet ſufficientem, & determinatã obiectiuam veritatem: tum, quia, qua tale non habet entitatem, ſeu eſſe in aliqua duratione æternitatis, extra quam nihil eſſe poteſt: tum: quia contingenti (cuiuſmodi conditionatum futurum illud eſt) repugnat determinatio eſſendi præ alio extremo oppoſito: tum denique, quia cum principia indifferentia ſint ad vtrumuis, non eſt cur vnum determinate ſit præ alio. Antecedens falſum eſſe, plus ſatis à nobis oſtenſum eſt toto certam. 8. Ad duas eius poſtremas probationes ex natura effectus contingentis, & ex neceſſario indifferente cauſarum eius poteſtate abunde reſpondimus certam. 9. num. 5. & 6. contingentiam contingentis non eſſe in ſuo intrinſeco eſſe, quod quidem determinatum in ſe eſt, & determinate diuerſum, & aduerſum oppoſito extremo, nec cum ipſo compoſſibile; totamque eius contingentiam eſſe reſpectu ſuarum cauſarum, à quibus, quia indifferentis, nec determinatæ ad ipſum potius, quam ad eius oppoſitum poteſtatis ſunt, ita proueniunt, cum ab eis proueniunt, vt non prouenire abſolute potuerint: quare ex parte ſuæ cauſæ nulla eſt, eſſeue ratio neceſſaria poteſt, cur illud potius, quam eius oppoſitum de facto proueniat: imo, ſi ea non eſſet indifferens contingentis illius cauſa non eſſet: quare neque ipſum contingenter ab illa fieret, neque contingens abſolute ipſum foret, ſiquidem ab indifferentia ſua cauſæ ad ipſum, eiuſue oppoſitum, ac ſubinde à ſui ex illa productione ita, vt potuerit pro priori naturæ ex illa non procedere contingens eſt: vnde, ſi immediate, & proxime in ſe contingens, & liberum ſit (cuiuſmodi ſunt omnes actus directi voluntatis, nec imperati, aut ſupponentes alium voluntatis actum, à quo neceſſario proueniant) actiuam cauſam & rationem, ex qua determinate neceſſario, nec ſolum ſufficienter illum præ oppoſito proueniat, indagare, perinde eſt, ac nodum in ſcyrpo quærere: cum principij ex parte ſui prorſus indifferentis, & liberi, nulla alia niſi eius determinata immediata operatio, ſeu immediatus actus formalis determinatio eſſe poſſit, quæ actus eius indifferentis poteſtatis ſecundus eſt, ac teneri ex parte potentiæ illius, ſeu actus primi ad ipſum prorſus repugnat. Denique (vt ex citatis locis, & ratione ipſa claret) poſtremæ illæ duæ antecedentis probationes, non ſolum obiectiuam conditionati futuri contingentis veritatem determinatam impugnant; ſed, & abſolute futuri, imo & abſolute exiſtentis actu, & de præſenti contingentis: cum, & contingens abſolute ſit, & à cauſa, & poteſtate indifferenti ad vtrumuis proueniat: quod Thomiſtæ obiectantes non admittent.

3. Mitto rationes haſce in obiectantes eas Ledeſmæ ex Magiſtro Curiel nullam vim habere: cum ipſe ex parte hypotheſis phyſicam prædeterminationem, & prædeterminatiuum decretum, cum quibus nec indifferens ad vtrumque poteſtas cauſæ in hypotheſi (ſicuti nec abſolute) poſitæ, nec contingentis effectus conditionate futura contingentia ſubſiſtit, vt in ſequentibus oſtendemus. Imo neque in Thomiſtis aduerſariis iunioribus, qui eadem principia ad conditionatum contingens ponunt, adduntque abſolutum ſubiectiue, ſeu ex parte & obiectiue, ſeu ex parte obiecti conditionatum decretum, vt conditionata contingentis futuritio conſiſtat, & ex quo certo, & infallibiliter, tanquam ex cauſa, & medio inferatur: cum quibus determinatis, & determinantibus antecedenter ad eam futuritionem principiis, neque ex parte cauſæ indifferentia poteſtatis ad vtrumuis, neque conditionata contingentia effectus conditionate futuri ſtare vlquam poteſt. Sed quoniam iuniores illi (etſi incaſſum) ſaluari vtrumque contendunt, de eoque male apud Ledeſmam iam citandum audiant, & impugnentur, eiſdem duabus rationibus reſpondere tenentur; vt mirum ſit, eos illis ipſis rationibus contra noſtram in rebus hiſce doctrinam, vti non ſemel. Mittenda tamen hic non eſt Ledeſmæ eiuſdem impoſtura Patri Soario facta d. illa 2. de affin. dif. 2. concl, 5. fol. 597. col. 3. lit. B. ita parraphum vnum inchoantis: *Alij vero Authores conueniunt cum præcedenti* (Soario) *quantum ad hoc, quod dicunt illud futurum conditionatum habet determinationem &c. & dicunt, quod illa determinatio ad alteram partem conuenit futuro ſecundum ſe, & non prout eſt in ſuis cauſis.* Cum autem conuenire illos cum Soario partim ſolum dicat in margine: ac verbis recitatis dicat conuenire quoad primum, quod dicunt; quoad ſecundum ſcilicet conditionata futura contingentia habere determinationem in ſe, non in ſuis cauſis; in hoc à ſuis illis Dominicanis diſſentire Soarium tacite, vel aſſerit Ledeſma, vel ſupponit; falſo tamen: cum Soarius vbique id ipſum cum noſtris omnibus doceat: & expreſſis verbis lib. 2. de ſcientia futurorum contingentium conditionatorum c. 6. nu. 3. ex quo loco ibi à Ledeſma refertur.

4. Duæ vero probationes aduerſariorum primæ antecedentis eiuſdem nihil præſtant. Prior enim ſolum probat, conditionata futura contingentia præciſe, prout in ſtatu illo non habere eſſe, ſiue exiſtentiam actualem abſolute, ſiue abſolutam: quare neque, vt abſolute futura, veram ſui de abſoluta exiſtentia cognitionem, & aſſertiuum iudicium non poſſe terminare; ac ſubinde neque habere prout in ſtatu conditionato veritatem obiectiuam, ſeu cognoſcibilitatem paſſiuam, quam habent abſolute futura, & exiſtentia, quæque vero de illis iudicio aſſeri poteſt. At in eo ſtatu conditionato cognoſci vero iudicio affirmatiuo contingentia futura conditionata, vereque de illis aſſeri, fore ſi conditio, ſub qua eſſent, poneretur; atque adeo veritatem ſuam obiectiuam, & cognoſcibilitatem, ſeu capacitatem vt veram terminent cognitionem de ſua illa conditionata futuritione habent: quia ad cognitionis veritatem ſolum eſt opus, vt eius obiectum ita ſit, vt enuntiatur; non autem vlterius aliud ſit, aut habeat, ab eo quod de ipſo cognitione, ſeu iudicio aſſeritur: ſiquidem, illo præciſo, inter iudicium, & obiectum, de quo fertur, conformitas erit, in qua veritas iudicij illius formaliter omnino conſiſtit: quare, ſi de obiecto futuro abſolute iudicatur abſolute fore verum prorſus iudicium eſt, etſi tunc, cum iudicium illud habetur, & exiſtit, obiectum illud actu abſolute non ſit: quia de eo non affirmatur eſſe; ſed ſolummodo fore: quin, ſi iudicium de puro futuro ſit, falſum eſſet, ſi tunc, cum iudicatur, actu abſolute eſſet illud obiectum, de quo pura futuritio enuntiatur: quia eius futuritio pura non eſſet, ſicut de illo iudicatur, & aſſeritur. Cum ergo ſcientia conditionata de conditionato contingenti non aſſerat, actu abſolute eſſe, vel abſolute fore; ſed ſolum fore, ſi conditio poneretur, etſi, nec tum, cum illud de eo iudicium habetur, imo ne-

que

Digitized by Google

que vlla anteriori, vel posteriori durationè esse actuale absolutum habeat, vere de eo iudicatur, eo præcisè, quod illud haberet, si adhiberetur conditio, atque adeo suam illius status propriam veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem habet: eaque propter merito prouerbij, & axiomatis dialectici circumfertur, *conditionalem propositionem nihil ponere in esse.*

5. Inde posterior etiam è duabus primis probatio euanescit: scilicet non esse, nec veritatem obiectiuam habere conditionatæ futurum contingens, quia in nulla duratione æternitatis est, fuit, aut erit. Id enim solum probat in eo statu obiectiuam veritatem absolutam non habere, quam id, quod absolute est, habet. Id quippe solum, quod absolute est pro aliqua duratione, vel præterita, vel præsenti, vel futura esse actu absolute debet. Vt autem vere iudicetur, quod neque absolute est; sed solum suspense, & in hypothesi, vt conditionatum contingens futurum, quod pro eo statu solum habet esse, aut fore, si ponatur conditio, atque id solum de eo cognoscitur, & iudicatur, existentia absoluta ipsius pro duratione aliqua, neque ipsi, nec veritati propositionis de suspensa ipsius futuritione opus est. Ab hac solutione communi Philosophorum, & Theologorum, rationisque perspicuæ suffragio nonnihil, & male variant Borrul. noster d. 4. de scient. med. sect. vlt. num. 305. dicens: futurum contingens conditionatum tale dici à negatione existentiæ nunc, & existentiæ postea, si conditio poneretur. Nam & id, quod nunc est purificata absolute conditione, est pro priori maioris vniuersalitatis conditionatæ futurum: imo ex eo quod purificata, & posita absolute conditione contingens absolute est, nequit non esse verum, quod esset, si conditio poneretur: cum ab statu absoluto ad conditionatum, & è contra cum purificatur conditio, mutua sit inexitabilis consecutio. Secundo in Tyriis, & Sidonitis, eorumque conditionata conuersione, quæ nunquam fuit, neque erit, impingit soluitio, & ratio vtriusque est; quia conditionata contingentis futuritio non ex prioritate, & posterioritate durationis, sed maioris vniuersalitatis status conditionati respectu status existentiæ rerum absolutæ, à quo ad primum valet subsistendi consequentia, non autem contra à conditionato ad absolutum consetur. Hæc omnia ex dictis quæst. 1. certam. 4. de veritate obiectiua, & vera possibilium, quatenus, etsi absolutum esse pro aliqua duratione æternitatis non habeant, manifestè confirmantur. Ea quippe veritas, & ab absoluta existentia, & duratione omni abstrahit: ac proinde necessaria, & æterna obiectiue est, sicuti, & eorum propositiones æternæ sunt veritates formalis, & nominantur: quia solum cognoscuntur esse posse, non autem physice absolute esse: quare & solum esse metaphysicum eorum, id est, prædicatorum cum subiectis identica connexio, quia subiectum sine identitate cum prædicatis illis esse nequit: ac subinde solummodo identificatum cum eis esse potest, vt enuntiatur; quod in vere, ac non ficte possibilibus, atque vllo rationis figmento ipsis intrinseco verissimum esse, licet intellectus noster ea enuntiare non valeat, quin veris illis obiectis extrinsecus figmentum aliquod rationis affigat.

6. Tertio opponunt: inter conditionem, & futurum contingens sub illa, nulla est necessaria connexio: ergo nulla specialis veritas præter veritatem extremorum coexistentiam, seu futuritionem simul; quemadmodum diximus certam. 1. de disparatis conditionatis, quæ vocamus, *Si gallus cantauerit, Turca conuertetur*: casu, quo galli cantus, & Turcæ conuersio in idem tempus concurrua essent: imo vero cum conditionalis propositionis veritas nil aliud, quam consequentiæ bonitas sit, quæ sine necessaria connexione antecedentis cum consequente esse non potest, nulla in conditionatis contingentibus veritas erit. Nego consequentiam primam: ostendi enim certam. primo citato: in conditionatis contingentibus, etsi nulla sit conditionato sub illa contingente futuro necessaria cõnexio, vt verè non est, non significari solam coexistentiã absolutam, vti in disparatis ideo à futuris conditionatis contingentibus, ibidem exclusis, sed fore sub conditione ad ipsum, conducente quidem, sed non determinante, aut prædeterminante ne conditionati pereat contingentia, & libertas: sicuti in disparatis conditionatis euenit, si extrinsecus ex Dei decreto conditionato obiectiue conditio tum conditionati connectarit necessario. Hinc patet illud falsum de identitate veritatis conditionati contingentis cum bonitate illationis, seu consequentiæ à conditione ad conditionatum: quæ, si esset, conditionati contingentiam destrueret, eiusque cognitio ad scientiam simplicis intelligentiæ spectaret: quia necessariæ veritatis esset, æque, atque hæc conditionalis: *Si S. Luca lucet, dies est*, vel conditionales de se disparatæ, si ex decreto Dei conditio, seu hypothesis necessariam cum altero extremo connexionem haberet, vt dicebamus. Cæterum cum hæc opponens Ledesma cum necessaria connexione physicæ prædeterminationis, siue in hypothesi ad conditionatum, siue absolute positæ ad absolutum contingens huius contingentiam in vtroque statu autumet saluari, ac omni conatu contendat: atque Dominicani iuniores contingentiam conditionatam cum decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato, ex quo conditionata contingentis futuritio inferatur eius libertatem, & contingentiam, conditionatam componat, nescio qua fronte, & Ledesma contra iuniores suos Dominicanos, & vtrique contra nos hoc argumento secundo vrantur: cum ipsi tam absolutum purificata conditione, quam conditionatum contingens effectus libertatem, & contingentiam cum ea necessaria connexione conditionis cum illo debeant Catholice in vtroque statu admittere, ac diuersimode se illam veritatẽ habere, atque hæc naturalium, & necessariorum conditionatorum veritas se habeat, *Si sol lucet, dies est*. Reliquæ Ledesinæ oppositiones à ratione nihil præter prædictorum prolixam repetitionem, & complicationem habent, vt videre in ipso est. fol. 601. col. 2. litt. B. & breuius in nostro Borrul. vbi proxime sect. vlt. num. 312. col. 2. §. *Ipsæ*, quo vitio reliquorum Thomistarum nobis aduersantium inanitiæ laborant: ac proinde otiosè hic apponerentur.

7. Quarto opponit Anonymus apud nostrum Annatum: iudicium conditionatum stare nequit cum iudicio absoluto de eodem obiecto: ecquis enim non vecors videns lucere absolute lunam dicat: *Si Luna lucet, illam video*? tenensue, & legens librum: *Si librum teneo, illum lego*? ergo de his contingentibus, quæ Deus absoluta scientia nouit, nequit conditionatam scientiam habere, siue illa in statu conditionato cognoscere: vt probaret obiectio de his solum contingentibus, quæ absolute erunt, probaret; non de innumeris, quorum nusquam purificatæ, aut purificandæ conditiones sunt: quare neque ipsa absolute vsquam sunt, atque absoluta Dei scientia cognoscuntur. Sed nec de his, quæ absolute sunt, fuerunt, vel erunt, quidquam absolute probat; sed solum scientiam eorum conditionatam absolutam de eodem absoluto obiecto non sequi; non autem non præcedere, vt prioritate maioris vniuersalitatis semper, naturæ vero prioritate sæpe præcedit: quoties nimirum ex conditionata præscientia conditio purificatur, & absolute ponitur, vti ponitur quotiescumque ordine prædestinatiuo ponitur, atque ex ea contingens absolutum, quod per illam conditionate fore, præuisum est: exempla vero è re non sunt: quia visio lunæ, & libri lectio absolute supponuntur à nobis præhaberi nihil prius conditionate de eis obiectis cogitantibus: quare iudicium posterius conditionatum, qua iudicium præcise inutile esset, & ineptum: maxime, quia iam præhabiti desiderium sonat. Cæterum, vt conclusio, & consequentia non ineptum, sed omnino necessarium iudicium illud est: quia ab absoluto ad conditionatum necessaria est consequentia, vt diximus sæpe: ergo si teneo librum, lego, vel si luna lucet, illam video. Sicuti, & causalis propositio inferri etiam, *quia luna lucet, illam video. & librum quia teneo, lego.* Reliqua Anonymi argumenta, nihil præter eius de scientia conditionata ignorantiam probant.

8. Eiusmodi illud est: scientia conditionata nihil ponit in re, seu esse, nihilue affirmat, aut negat futurum: ergo neque aliquid in Deo ponit. Antecedens de esse, & futuritione absoluta obiecti verum quoad vtramque partem est; de conditionato esse, siue futuritione obiecti quoad primam partem etiam: quia illam conditionata scientia non ponit, aut efficit, sed supponit. De cognoscente

ſcente vero falſum omnino eſt, ſcientiam conditionatam nihil ponere: maxime in Deo, in quo præter formalem ſuum effectum ponit prædeſtinationis perfectiſſimam prouidentiam, atque infallibilitatem effectus contingentis, ad quem prædeſtinamur, cumque eius contingentia, & libertate noſtra componit. Tale eſt etiam illud: de quibuſcumque fieri poſſunt propoſitiones abſolutæ Cathegoricæ, poſſunt fieri hypotheticæ, & conditionales: at illæ de rebus omnibus fieri poſſunt: ergo & conditionales: quod à noſtris omnibus merito negatur. Sed quia falliſſima eſt argumenti maior. Cum enim ſcientia reipſa ſolo nomine, conditionalis eorum ſolum, quæ inter poſſibile & abſolute futurum medium ſtatum habent: ſiue inter abſolute neceſſarium, & abſolute liberum, ſeu abſolute exiſtens contingenter, (quod ſolum in contingentibus, & liberis, ſiue immediate, ſiue mediate ab arbitrio prouenientibus actionibus, & effectus habet locum, vt conſtat ex certam. 1.) de his ſolummodo vera eſt maior, vt de quibuſcumque fieri propoſitiones abſolutæ poſſint, poſſint, & conditionales hypotheticæ fieri, ſi cauſæ, & principia, à quibus abſolute poſitis, vel ſunt abſolute, vel erunt in hypotheſi, ſiue ſuſpenſe ponantur: quod ipſum de eorum omiſſionibus liberis eſt. Quicumque enim ſub vno auxilio conſenſurus eſſet, ſi poneretur, ſub aliquo ſaltem, ſi daretur, non conſentiret, & qui non conſentiret ſub vno, ſub alio conſentiret. Id quod mihi certum omnino eſt: quia cunctis coniunctim ſumptis auxiliis eius creaturæ rationalis reſiſtentiæ poſſibilitas eius omnipotentiæ, & ſupremo in creaturas omnes, & ſingulas rationales dominio derogat: creatura vero rationalis omnibus, & ſingulis cogitationibus in bonum à Deo immiſſibilibus conſenſura Dei miſericordiæ, & gratiæ erga illam detrahit, non parum: atque adeo ex miſericordia Dei, & ſupernaturali dono inprædeſtinabilem reddit.

9. Nec melioris conditionis tertium aliud Anonymi argumentum. Nihil Deus ſcire poteſt, ni omnes eius cauſas neceſſario prærequiſitas nouerit: aſt pœnitentiæ Tyriorum, & Sidoniorum, & plurium ſimiliter cauſas omnes neceſſario prærequiſitas non nouit: ergo nec eorum pœnitentiam ſciuit. Minorem probat: quia, quod non eſt, non ſcitur: non fuerunt autem ſigna apud eos facta, neque habita apud ipſos prædicatio, quæ neceſſariæ cauſæ pœnitentiæ illius ob illa futuræ à Chriſto Domino fuerunt præſignatæ. Quidquid de maioris veritate abſolute, & formaliter loquendo ſit (quo ſenſu abſolute non eſt vera: qui enim veritatem ſola eius extrinſeca poſitione attingit, vti Deus, cauſarum cognitione non eget, vt eam cognoſcat, licet veritas ipſa earum poſitione egeat, vt conſtitat) diſtinguo maiorem conuenienter ad ſtatum eius, quod à Deo ſcitur, fateor; abſolute poſitas nego: & hoc ſolum modo cauſæ pœnitentiæ Tyriorum poſitæ non ſunt, ſecus in hypotheſi, & ſuſpenſe, quo modo ad illius conditionatam futuritionem fuit ſatis. Et negatur conſequentia. Talis demum eſt illa eiuſdem obiectio: ſcientia conditionalis dicit compoſitionem particula *ſi* denotatam: quæ compoſitio ſimpliciſſimæ Dei ſcientiæ repugnat. Sed eodem argumento negandum Deo iudicium eſſet: ſiquidem particula *eſt* denotat etiam vtriuſque extremi compoſitionem, & *non eſt* diuiſionem, quæ ſimplicitati repugnat. Ea tamen compoſitio, & diuiſio tota ſe ex parte obiectorum, & vocum, ſeu conceptuum noſtrorum habet; non autem ex parte diuinæ cognitionis, quæ, ſimpliciſſima in ſe cum ſit, diuiſa quæque repræſentat. Inſtat: ergo diſcurrit Deus, & diſcurſu noſtris diſcurſibus aſſentitur. Sed neſcio, vnde inferat: quia diſcurſus, & nomen, & res dicit deductionem vnius cognitionis ex alia, quæ infectili omniſcientiæ ſimpliciſſimæ diuinæ prorſus repugnat, vt diximus, atque Anonymus ipſe ſupponit.

***

QVÆSTIO III.

An Deus ſuos etiam liberos actus conditionate cognoſcat futuros.

AN, ſuos etiam contingentes actus ſub conditione futuros, ſicuti noſtros, Deus cognoſcat, quæſtionis huius noua materia eſt, ob ſpeciales in eorum cognitione difficultates adinuentas: & in primis futuritionis etiam conditionatæ nomen nonnullis religionem iniecit: quia futuritionem in ordine ad durationem videtur ſonare: quæ in Dei actus liberos ipſi ab æterno coæuos minime cadit. Potuiſſent vero religionem deponere, vel contingentium creatorum exemplo, in quibus conditionata futuritio in ordine ad tempus nuſquam eſt, neque ab vllo, niſi per inaduertentiam intelligi poteſt: cum in præſentibus, & præteritis etiam, locum habeat ea futuritio, abſtrahatque omnino, vt diximus à tempore. Quocirca Borrul. d. 4. rect. vir. §. *Reſpondeo in primis* num. 305. ſupponens eam futuritionem dicere carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentiam poſtea, ſi conditio ponatur (cum ſolum pro eo ſtatu contingens ab exiſtentia abſoluta præſcindat, non autem eam, ſuamue durationem neget ſolus ex noſtris æquiuocationem paſſus de ſubiecto non ſupponente poteſt, quæſtionem hanc æſtimare.

CERTAMEN I.

Notanda, & aliorum ſententiæ.

1. NOta primo, ſub hanc quæſtionem non diuina ſolum decreta, ſed & ſcientiam diuinam, quæ illa ſequeretur, ſi conditio adhiberetur, ob quam decreta à Deo conciperentur, vel quæ de facto ſecuta eſt, quia & conditio de facto adhibita, & decreta fuerunt concepta. V. g. de decreto conferendi gloriam, ſi adeſſet pœnitentia tam peccatori, quem de peccatis pœnituit, quam peccatori, quem de peccatis non pœnituit, ac de ſcientia, quæ, ſi primum pœniteret, eſſet de decreto, & gloria illa, quam de decreto, eiuſque, & gloriæ ſcientia, quæ abſo[illegible] eſt, quia pœnituit ſecundum. Abſtrahit quippe conditionata futuritio à tempore, & eis, quæ in illo aliquando ſunt, vt diximus ſæpe: ac proinde eam conditionem abſolutam futuritionem pro aliquo tempore, neque includit, neque excludit.

2. Nota ſecundo: non agi hic de conditionatis omnibus, in quibus eſt neceſſaria à conditione ad conditionatum illatio, v. g. *Si Deus eſt eius à ſe, eſt æternus: ſi eſt Pater, eſt in diuinis filius*: Hæc quippe neceſſariæ veritatis cum ſint ſtatum medium inter abſolute contingens, & poſſibile non habent: quare, etſi nomine earum veritatum ſcientia conditionata ſit; re tamen ipſa ad ſimplicem intelligentiam, ſicuti & reliquæ neceſſariæ veritates ſpectant: quare quæſtionis præſentis titulus de conditionatis contingentibus, ſeu liberis diuinis, quæ nimirum ex ſua hypotheſi, ſeu conditione non neceſſario inferuntur, ſed orirentur contingenter, merito inquirit, iuxta dicta in ſimili q. 2. certam. 1.

3. Nota tertio: in conditionatis contingentibus diuinis alia eſſe, quorum conditio contingentis exiſtentiæ eſt: alia, quorum conditio eſt exiſtentiæ neceſſariæ. Primi generis conditionata contingentia ſunt, quæ creatum aliquid pro conditione habent, ex quo Deus ad aliquid vel volendum, vel producendum libere moueatur, vel quæ liberam aliquam Dei voluntatem, ſiue abſolutam omnino, ſiue omnino conditionatam, ſiue ſubiectiue abſolutam, & obiectiue conditionatam, aut liberam aliquam Dei ſcientiam, ex qua Dei voluntas libere moueretur,

Digitized by Google

retur, ſi adeſſet, pro ſui conditione, fortiuntur. Secundi generis conditionata diuina ſunt, quorum diuinum aliquod prædicatū ex neceſſariis conditio: ea quippe ſola ab exiſtentia phyſice ſaltem (eſto metaphyſice præcindant) non abſtrahunt: ac proinde neceſſariæ exiſtentiæ ea ſola ſunt. V.g. *Si Deus ſit omnipotens, liber &c. mundum creare voluit*: quod & contingens eſt, & conditionate verum conſiderato Deo pro illo priori maioris vniuerſalitatis ad abſolutam exiſtentiam decreti diuini de mundi creatione. Oportuit autem duo hæc contingentium conditionatorum diuinorum genera dividere: quia in conditionatis de conditione neceſſario exiſtente ardua eſt ſpecialis, præter vtrique generi communes, difficultas.

4. Nota quarto: non omnia, quæ in diuinis conditionata contingentia nominantur in hanc quæſtionem vocari: etenim, & conditionatorum creatorum ſcientia hactenus in Deo aſtructa, & iam ab omnibus admiſſa (quidquid ad eam iuxta varias Scholas admittatur, aut præcedat) & decreta ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditionata (quæ neceſſaria Dominicani Thomiſtæ ad conditionatorum contingentium conſiſtentiam reputant, noſtri vero ad id ſuperflua, imo implicantia, abſolute tamen Deo poſſibilia arbitrantur) contingentia ſunt, & ex obiectis ſuis contingentium nomen ſortiuntur: cum autem ea omnia ex parte actus abſoluta in Deo ſint, inter abſoluta contingentia diuina computanda pro eo ſtatu ſunt, quem habent, non inter contingentia conditionata, niſi pro alio ſtatu conſiderentur.

5. Sed ne de ſubiecto non ſupponente videamur inſtituere quæſtionem, quinto aduerte: contingentia aliqua conditionata diuina negari minime poſſe: etenim, etſi Deus, quid hac, vel illa conditione poſita faceret, poſſit abſolute decernere decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti, vt nunc dicebamus; alit circa omnia, & in quauis rerum poſſibili perueſtaſi, vel vniuerſali decreto, vel particularibus innumeris, nonniſi otioſe inutiliter, & ipſo indigne, actu abſolute ex æternitate, & per æternitatem decreuiſſet: cum eorum pleræque, & peruerſales, & operationes, neque futuræ, vnquam in rerum natura ſint, imo neque ad rerum naturam, & vniuerſum, quod eſt, vel erit, ſpectent: ac inſuper ita pro omni occaſione quid faciendum ſit anteriùs decernere, his ſolum, quibus inopinato poſſunt occaſiones occurrere (quod Deo repugnat) prudentiæ vertetur: quare ea adeo anticipata Dei de omnibus obiectiue conditionata efficax voluntas ſubiectiue abſoluta eum, vel minus ſapientem, vel minus prouidum arguet: quin Dominicani recentiores, etſi eiuſmodi decreta neceſſaria ad conditionati contingentis futuritionem conſtituendam aſſerant: non tamen ea neceſſario à Deo haberi; ſed omnino contingenter, & libere circa eo ſolum condirionata anime, quæ velit: quare abſoluta eorum conceptio ob hoc, vel illud motiuum libera Deo eſt: ac proinde fore ſubilio contingenter conditionate, eſt omnino certum. Inſuper, cum diuinorum decretorum omnino abſolutorum libertas notiſſima ſit, atque ab omnibus ſcholis aſſerta, in his conditionata contingens futuritio negari minime poteſt, adhuc à Dominicanis; etſi ægre cum decretis abſolutis illis ſuis de conditionata futuritione contingentia rerum ſaluari queat.

6. His poſitis, prima ſententia docet, Deum diuina contingentia conditionate futura pro eo ſtatu nullatenus cognoſcere: ita illi non admodum recentes Thomiſtæ Dominicani, qui conditionatorum contingentium creatorum ſcientiam Deo negarunt rationibus contra diuinorum etiam contingentium conditionatorum ſcientiam communibus; ſed ſpecialioribus aliis fundamentis diuinorum ſolummodo contingentium ſcientiam Deo negauit noſter Molina 1.p.q.14.a.13.d.17.& 18. tum ob impoſſibilitatem ſupercomprehenſionis diuinæ (ſine qua actus arbitrij diuini cognoſci à Deo non poſſe ait) reſpectu diuini arbitrij: tum ne præhabita à decreturo Deo eorum actuum ſcientia ante eorum poſitionem abſolutam eorum actuum abſolutæ contingentiæ officiat. Citatur Herize d. 17. de ſcientia. c. 9. nu. 57. ſed ſolum negat dici ea conditionata contingentia diuina futura ſub conditione propria: quia non concernunt durationem, qua anteriùs non fuerint, & poſtquam ſint quam æquiuoca-

tionem præfatione quæſtionis huius, & q.2. certam.1. fuſius diſſeci.

7. Secunda ſententia docet, diuina contingentia conditionata de conditione contingentis exiſtentiæ à Deo cognoſci; ſecus quæ de conditione neceſſariæ, & indefectibilis exiſtentiæ ſunt. vt nu.3. diximus, & explicuimus. Ita Diotaleuius lib.2. de ſcient. futurorum conting. conditionatorum. c.8. nu.6. verſ. *Secundo de his decretis liberis*, cuius initio videtur fauere, ſed tamen ab eius numeri medio ad num. 9. inclusiue: ea etiam pro ſigno priori ad ſuam abſolutam exiſtentiam, vt conditionate futura a Deo cognoſci, late defendit: & quidem ſecunda hæc ſententia potius negat eiuſmodi actus diuinos conditionis neceſſario exiſtentis eſſe conditionate futuros contingenter, quam ſcientiam eorum: quia (inquiunt eius authores) eorum conditio purificata eſt, atque vt talis cognita; quare & decretum contingens abſolutum, ſiue abſolute exiſtens, ad quem ſtatum purificata conditione tranſit omne conditionatum, etiam contingens. quare eiuſmodi actus liberi diuini quantumuis conditionate ſonent, abſoluti ſunt: atque eorum ſubinde cognitio ad abſolutam Dei præſcientiam, non autem ad conditionatam eius ſcientiam ſpectant.

8. Tertia ſententia docet, diuinam conditionatorum ſcientiam ad diuina omnia contingentia vniuerſim, ſiue de conditione neceſſaria, ſiue de contingenti ſint, extendit. Ita Thomiſtæ omnes, præter paululum vetuſtiores illos, cum quibus q.2. pugnauimus. Noſtri etiam omnes præter Molinam: Vazquez 1.p. d.55.n.17. d.66.& 67. n.18. Soar. vbi proxime n.15. Prolegom. 2. de gratia c.8. Fonſeca to.3.met.lib.2.c.2. q.4. Arrubal. d.47. Herize proxime c.9. Ruiz d.77. ſect.2. Diotaleu. proxime, Complutenſes, & Murciani Recentiores, etſi Diotaleuius, & Complutenſes Recentiores contingentia conditionata diuina de neceſſario exiſtente conditione à contingentibus diuinis conditionate futuris ablegent, vt num.7. vidimus, quo, non tam vniuerſalem hanc ſententiam, quam eius ſuppoſitum ex parte negant. Huic ſententiæ, & Nos iam diu ſubſcripſimus.

CERTAMEN II.

Tertia, & communior ſententia variis concluſionibus ſtata.

1. Dicendum primo: Deum conditionata contingentia diuina de conditione exiſtentiæ contingentis ſcientia conditionata cognoſcere: probatur ex 4.Reg.18. *Si percuſſiſſes &c. deleuiſſet Syriam &c.* Pſ.80. *Si populus meus audiſſet me pro nihilo forſitan inimicos eorum humiliaſſem, & ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam*: & frequenter in ſcripturis Deus dicit, quid ipſe decerneret, ſeu faceret, quod ſine decreto ſuo nequit, ſi hoc vel illud homines facerent: quod tamen quia homines plerumque non fecerunt, neque ipſe abſolute decreuit, à Deo prænuntiata, & prænoſcita ad ſtatum abſolutum non tranſierunt, vt ſcientia abſoluta prænoſci poſſent: ergo ſolum cognita à Deo ſunt ſcientia de ipſis conditionata. Hinc vero, & de decretis, quæ à Deo abſolute concepta ſunt, quia homines id præſtiterunt, cognita à Deo fuiſſe conſtat in ſtatu anteriori contingentis conditionatæ futuritionis. Quia, quemadmodum abſolute præſtita ab homine conditione libere abſolute à Deo concepta decreta illa ſunt, ita libere à Deo concipienda eſſe, ſi conditio ab homine ponereturi, veriſſimum eſt. Dices: ita à Deo abſolute ex parte actus decretum eſſe, ſi conditio poneretur: verum præcluſum paulo vetuſtioribus Thomiſtis Dominicanis, contra quos nunc agimus, hoc effugiū eſt, cum ipſi ſimilia decreta pro contingentium futurorum conditionatorum conſiſtentia, vt ridicula, & inepta exercentur. Secundo: in his, qui admittunt, quam multum diuinationis eſt, vt veritates illæ, & ſcientia de ipſis diuina reuelata conſiſtant. Tertio: cum per decreta omnino conditionata

ſit cognitionis diuinæ cum eis adæquatio, & conformitas, abſque abſoluti ſubiectiue, & obiectiue conditionati decreti litigioſa neceſſitate, ad veram de illis ſcientiam ſatis erit. Quarto: ea etiam admiſſa, ſaluari debet ab ipſis conditionata decreti ſub ea conditione futuri contingentia; quod præſenti ſufficit concluſioni. Quinto demum: cum decreta illa ſubiectiue abſoluta, conditionata obiectiue, ob aliquod motiuum à Deo concipiantur contingenter ſub eo motiuo, & occaſione concipienda eſſe, verum conditionate pro priori ad eorum abſolutam conceptionem erit: quare ſi ad horum conditionatam futuritionem decretis alis reflexis ſubiectiue ſolum abſolutis ſit opus, in infinitum decretorum proceſſum regrediemur.

1. Dices ſecundo: illis ipſis decretis ſubiectiue abſolutis, & conditionatis obiectiue, illa, quæ Deus ſub conditione fore à ſe facienda, præmuntiat, ſufficienter apponenda, caſu, quo purificetur conditio, quia alia tunc omnino abſoluta decreta apponantur: ac proinde non eſſe in Deo ſcientiam de decretis vllis ſuis in ſtatu ſuſpenſæ futuritionis conditionatæ: nam decreta omnia ſua, quæ ad ea præſtanda, ſi conditio ponatur, abſoluta ex parte actus ſufficiunt, & ſolummodo ſunt: ea ſiquidem ipſa decreta purificata ab hominibus conditione, in abſoluta tranſeunt: quemadmodum vulgo dicitur conditionata purificata conditione in abſolutam tranſire. Hoc autem admiſſo, nihil ſcripturæ loca pro nobis vrgent, cum in nullo ex eis dicatur decretum omnino conditionatum præneſci, forteue ſub aſſignata conditione ſua, ſed ſolum effectum à Deo præſtandum, ſi talis conditio ab homine apponatur: quod decreto abſoluto ſubiectiue, & obiectiue conditionato purificatione conditionis in abſolutum tranſeunte à Deo ſatis præſtaretur: ſed vero aſſumptum euaſionis huius falſum eſt, nec ſatis axiomate illo fundatum: etſi enim de obiectis ipſis verum plane axioma ſit; at vero de actibus ipſis voluntatis, quibus ea fore ſtatuuntur, ſi apponatur conditio, falſum eſt illos ipſos purificata conditione in abſolutos tranſire: ſiquidem diuerſimode conditionata ex parte obiecti voluntas in illud fertur, atque fertur in obiectum idem, iam obiectiue abſoluta: illa enim in illud ſub conditione, ſeu conditionate; hæc vero fertur in illud abſolute ſicuti & conditionata ſcientia conditionate ſolum fore obiectum affirmat, abſoluta vero fore, aut eſſe abſolute: quare nec prima, purificata etiam conditione, in abſolutam eademmet tranſit; ſed alia ſcientia opus eſt, vt abſoluta obiecti, ſeu rei eiuſdem exiſtentia cognoſcatur. Secundo: ſi eademmet conditionata voluntas purificata conditione, in abſolutam tranſiret, non poſſet purificata conditione eſſe voluntas efficax abſoluta de oppoſito in eodem ſubiecto ſimul: ſiquidem duplex oppoſita voluntas efficax mutuo ſibi repugnant: & tamen quotidie nos eius, quod ſub conditione decreuimus efficaciter oppoſitum purificata conditione (ob quam conditionata efficax abſoluta iuxta eam doctrinam redditur) efficaciter decernimus.

3. Tertio: cum purificatur conditio, ſæpe voluntas illa conditionata noſtra phyſice non adeſt, quod fieri non poſſet, ſi eademmet in abſolutam phyſice eſſet tranſitura: & tandem inintelligibile, ac imperceptibile prorſus eſt, quomodo voluntas eadem, quæ in effectum abſolute non fertur ſola extrinſeca conditionis purificatione, intrinſeca ſui tendentia in illum abſolute feratur: quare prorſus contingentia decreta abſoluta diuina, vt ea, quæ in ſcripturis ſub conditione contingenti à Deo præſtanda dicuntur, abſolute præſtentur, admittenda neceſſario ſunt: quæ proinde ante conditionis purificationem pro ſtatu contingentis conditionatæ futuritionis & ſint, & ita eſſe à Deo cognoſcantur: verum quidem eſt moraliter, & ciuiliter conditionatas voluntates, purificata conditione, in abſolutas tranſire: quia verum etiam eſt tam ex voluntate, & decreto conditionato, quam ex ſcientia conditionata purificata conditione, inferri, & decretum, & ſcientiam abſolutam in Deo immutabiliter decernente, & infallibiliter cognoſcente: eius enim decreti abſoluti efficacis obligationem conditionatam inducit, quæ in abſolutam tranſit purificata conditione; cui Deus immutabilitatis titulo, & fidelitatis (ſi eius ad aliquem promiſſio interceſſit) phyſice, aut metaphyſice deeſſe minime poteſt: & quamuis defectibiles homines vtroque modo poſſint abſolute deficere, atque abſolutam voluntatem, etiam purificata conditione, phyſice non ponere; nequeunt tamen tunc moraliter & ciuiliter illâ non apponere: quia purificata conditione, independenter à voluntate eorum abſoluta, eſt abſoluta obligatio apponendi id, quod ſub conditione promiſſum ſerio, ſeu voluntate efficaci conditionata alteri intimata decretum eſt: ac proinde moralis eſt obligatio apponendi purificata conditione voluntatem efficacem abſolutam, ſine qua apponi illud à promittente nequit.

4. Ad inſtitutum vero præſens redeundo: etſi citata ſcripturæ teſtimonia plerumque de his ſolum conditionatis contingentibus diuinis ſint, quorum purificata, & adhibita conditio abſolute non eſt, atque de immediate contingentibus liberis (cuiuſmodi ſunt diuina decreta) tamen æque efficaciter, licet non æque immediate, de his etiam, quorum purificata conditio eſt, atque in Deo abſolute fuerunt, & de ſcientia Dei mediate ſolum libera, & quæ decreta illa, & effectus eorum ſequeretur, ſi apponeretur conditio, & quæ illa abſolute poſita, ſequuta eſt, probant. Siquidem, vt ſæpe dixi, quod abſolute contingenter, & libere mediate, vel immediate purificata conditione eſt, non ideo non habuit, aut perdit ſtatum futuritionis contingentis conditionatæ verum, in quo pro priori maioris vniuerſalitatis præceſſit: ſicuti neque, quod abſolute de præſenti eſt, abſolutam ſui futuritionem, quam poſteriori tempore, vel æternitate habebit, amittit, nec ſi antea durationè præceſſit, perdit antea exiſtiſſe ex eo, quod nunc abſolute exiſtat.

5. A ratione vero probatur facile concluſio: quia, ſiue dependenter, ſiue independenter à decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti (de quo in præſenti non diſputamus) verum, vereque enuntiabile eſt, tam de his decretis, quam de ſcientia ipſis poſteriore, quod abſolute in Deo non ſunt, quia eorum conditio purificata, & abſolute poſita non eſt, quam de his, quæ abſolute ſunt, quia eorum contingens conditio purificata eſt vel purificabitur; quod, ſi ea conditio purificetur, atque apponatur, decreta illa, & ſcientia diuina apponentur: vti omnia, quibus id ipſum de contingentibus conditionatis creatis probabamus, euincunt: atqui Deus omniſcius eſt: ergo ea omnia, & fore vnumquodque ſub conditione, & hypotheſi ſua, ſub qua eſſet, ſi apponeretur conditio cognoſcit Deus; alioqui omniſcius non eſſet: & de his quidem conditionatis diuinis, quorum exiſtentia abſoluta eſt, quia conditio contingens purificata eſt, (v. g. de decreto Incarnationis, ſi Adamus peccaret, vt abſolute peccauit, ac proinde decretum à Deo eſt conceptum) ſpecialis eſt ratio: quia ex veritate rerum abſoluta, quia abſolute purificata eſt conditio, ad veritatem conditionatam eorum ſub illa, eſt euidens probatio, & conſequentia à poſteriori: ergo ex veritate cognitionis abſolutæ decreti, aut ſcientiæ diuinæ ab eo motiuo, & cauſa abſolute poſita, eſt etiam euidens conſequentia ad veritatem cognitionis diuinæ de decreto, & ſcientia illa ſub hypotheſi, & cognitione eiuſdem cauſæ, & motiui. Pro his autem, quæ in Deo non ſunt, quia purificata eorum conditio nuſquam eſt, ſpecialiter facit: quia alioqui, ſi Deus ea ſola contingentia, & libera ſua cognoſceret, quæ abſolute talia in ipſo ſunt, cum plura alia contingentia conditionate futura illius ſint, quæ abſolute non ſunt, quia eorum purificata conditio non eſt (v. g. omnia decreta ad prouidentiam connaturalem, & ſupernaturalem ſpectantia, ſi alium, aliaſue mundos, Angelos, & homines alios creaſſet) manifeſte fiet, plura, imo, pene infinities plura de ſuis contingentibus conditionatis Deum ignorare, quam ſcire. Porrò, licet hæc ſpecialia, vnumquodque pro alterutro conditionatorum genere ſint ratione communis, & eiuſdem vtrique ſtatus pro vtroque etiam facile quoduis eorum probabit. Tertio probatur: quia, ni ea omnia conditionata contingentia ſua Deus nouerit, ſe minime comprehendet. Etenim ad cognitionem, tam voluntatis, quam intellectus ſui in tota ſua latitudine perfectionis, tam intenſiuæ, quam extenſiuæ, quam earum comprehenſio eſſentialiter importat, debent cognoſci omnia decreta, omniſque ſcientia, quæ Deo ſub quauis hypotheſi adeſſent: ergo ni ea omnia

Deus

Deus nouerit, intellectum, & voluntatem ſuam non comprehendet. Antecedens probatur primò: quia ſi ea omnia conditionata intellectus, & voluntatis creatæ Deus non cognoſceret, neutrum comprehenderet. Secundò quia, ni omnia ſua poſſibilia decreta, omnemque ſuam ſcientiam poſſibilem contingentem cognoſceret, eas potentias ſuas non comprehenderet: ergo multo minus, ni cognoſceret omne ſuum decretum, & ſcientiam conditionatam, quæ ſub quauis hypotheſi eſſent: quandoquidem proximus earum actuitatem, & exercitium elicitiuum, (vt ſic loquar) pertingunt. Denique à priori quia alias potentias illas ſuas non cognoſceret omnimodo, & ex omnibus ſuis actibus in omni ſtatu ex quibus vere, cognoſcibiles ſunt: ac proinde earum cognoſcibilitatem omnem cognitione ſua non æquaret, vt æquare debet earum comprehenſio. Tandem ni horum ſcientia in Deo admitatur, non poterit Deus diuulgare de noſtris pluribus iudicijs circa actus ſuos liberos ſub conditione dictione contingenti futuros, vera ne, an falſa ſint? v.g. Chriſtum decernendum, vel ſecus, ſi Adam non peccaret: nequit eorum veritas, vel falſitas cognoſci, ni eorum conformitas, vel diformitas cum obiecto enuntiato cognoſcatur, quæ, in cognito obiecto ipſo, cognoſci nequit.

6. Dico ſecundò: conditionata diuina ſub conditione neceſſariæ exiſtentiæ, ſeu prædicati alterius diuini neceſſarij futuritionem conditionatam contingentem non amittunt, ac proinde ſcientia propriè conditionali (ſicut de futuris ſimilibus hactenus oſtendimus) a Deo cognoſcuntur: eſt expreſſa concluſio Soarij citati certam. 1. num. 7. & Ruiz d. 77. ſect. 4. & Recentiorum: item Bellarmini 2. de amiſſione gratiæ cap. 17. Fonſecæ 6. metaph. cap. 2. ſect. 8. Soarij iterum opuſc. de ſcientia futur. conditionator. init. & (licet inconſequenter) Aluarez d. 7. de auxil. & Thomiſtarum: quatenus aſſerunt, omne contingens abſolutum, (cuiuſmodi ſunt omnia abſoluta Dei decreta) fuiſſe prius prioritate maioris vniuerſalitatis futura conditionate. alt tamen concluſio contra Diotaleuium, & Recentiores Complutenſes citatos certam. 1. num. 7. Probatur: quia, licet in re, (etſi placet etiam in apprehenſione) conditio illa, ſub qua fore ea contingentia diuina enuntiantur, a ſui exiſtentia diuina non præſcindat, quia eſſentiâ ſua exiſtens eſt: at in modo enuntiandi præſcindit: neque enim affirmatur, Deum eiuſque omnipotentiam exiſtere, neque negatur exiſtere. Quod ſatis eſt, vt verè affirmetur, fore decretum de mundi creatione, ſi Deus omnipotens omniſcius, &c. ſit; quin eo iudicio conditionis, aut decreti ullus affirmetur exiſtentia. Confirmatur: quia, licet Deus ſeipſo, & eſſentiâ ſua impræcindibiliter adhuc exiſtens exercite, & exercita ſua exiſtentia ſit: vt docuimus pluries controu. 1. & 2. ex modo enuntiandi, cum dicimus: Deus eſt poſſibilis, imo, cum id de ſe iudicat Deus, licet eandem omnino eſſe ſuam exiſtentiam, & ſuam poſſibilitatem (quia nonnili exiſtens exercite poſſibilis Deus eſt) cognoſcat; tamen non affirmatur eius exiſtentia ex modo illo enuntiandi. Confirmatur ſecundò: quia, licet poſſibilitas, ſeu eſſentia creatæ vniuerſim ab eius exiſtentia non differat, ac proinde exiſtente abſolute conditione contingenti nequeat eius poſſibilitas à Deo cognoſci, quin & exiſtentia eiuſdem exercita cognoſcatur; tamen locus eſt, vt ex modo enuntiandi non ſit in hypotheſi exiſtentia exercita eius, neque poſitiua intelligatur conditio; ac proinde, quod futurum abſolute quidem eſt, quatenus ſub ea hypotheſi præciſe poſita fore iudicatur, futurum ſolumodo conditionate verè ſit, atque enuntietur. Denique confirmatur in noſtris principijs: quia omnia prædicata, & attributa diuina metaphyſice Dei eſſentiam conſequentia, exiſtentiam in ſuo conceptu formali metaphyſice non claudunt, ſicuti de eis, & perſonalitatibus, & proprietatibus perſonalibus late probaui controu. 1. de Trinit. d. 6. quæſt. 1. per totam: quare ad omnes conditiones omnipotentiæ, arbitrij, omniſcientiæ æquè à ſua exiſtentia, atque à Dei eſſentia abſtrahunt: quare etſi eadem formaliſſime ſcientia Dei de ſua eſſentia, & exiſtentia indiuiſim adhuc, metaphyſicè, cognoſcantur, vt docui d. 3. quæſtione 1. certam. 2. id tamen ex parte obiecti præſertim ſuſpenſe, & in hypotheſi poſiti (vt in caſu) concluſionis prorſus ſe habet materialiter.

7. Hinc euaneſcunt Diotaleuij, & Recentiorum Complutenſium pro oppoſito argumenta. Primum eſt. conditio eſſentia ſua exiſtens abſolutè, & exercitè nequit magis eſſe, aut cognoſci in vllo ſtatu, aut modo cognoſcendi ſine exiſtentia abſoluta, quam eſſe, aut cognoſci ſine ſua eſſentia: atqui eiuſmodi ſunt neceſſaria omnia adhuc præciſiue diuina enumerata: ergo nullo modo eſſe, aut concipi præciſiue ab exiſtentia abſoluta, & exercita poſſunt: ergo in hypotheſi etiam, & ſunt, & cognoſcuntur exercite, & abſolutè exiſtentiæ ergo in hypotheſi ipſa eſt, & cognoſcitur purificata conditio: atqui conditionatum quoduis, cuius conditio purificata eſt, non eſt conditionatum, ſeu conditionatè futurum, ſed abſolutum, ſeu abſolutè futurum, & præſens, eiuſque cognitio non conditionata, ſed abſoluta: ergo contingentia diuina ſub conditione neceſſariæ exiſtentiæ, ſeu ſub conditione prædicati cuiuſuis neceſſarij diuini non conditionatè, ſed prorſus abſolute exiſtentia ſunt. Reſpondetur facile in meis principijs negando minorem ſyllogiſmi primi de exiſtentia cuiuſvis prædicati diuini attributalis formaliter, nec ſolum materialiter ſe habentis ex parte obiecti: eſſentia enim ſua metaphyſica nullum attributum ſi omnia, ſecundum ſe formaliter ex parte obiecti eſt exiſtentia exercita ſui, magis, quam Dei eſſentia. Sed iuxta oppoſita aliorum principia diſtinguo primam conſequentiam: in ſtatu, & cognitione ſuſpenſiua debet cognoſci formaliter, & exercite eius exiſtentia, nego, materialiter ſolum concedo conſequentiam; in quouis ſtatu, & cognitione non ſuſpenſiua debet cognoſci, ac eſſe eius exiſtentia formaliter, & exercite, concedo conſequentiam: licet enim de eſſentia, etiam metaphyſica exiſtentia exercita neceſſariorum prædicatorum Dei ſit; alt in ordine ad ſtatum illum cognitionis ſuſpenſiuæ, qua hypotheſis apprehenditur, quod exercitè, & formaliter, ſiue eſſentia ſua, ſiue contingenter quæ in hypotheſi ſunt, & cognoſcuntur, ac ſignificantur, materialiter ſe habet: cum in ordine ad eum ſtatum, & cognitionem his vocibus reſpondentes, ſi exiſtat omnipotentia, vel Deus ſit omnipotens, & decretum, quod ſub ea hypotheſi fore enuntiatur eius, quod in hypotheſi ponitur, exiſtentia exercita, ſiue eſſentialis, & neceſſaria, ſiue contingens conditionis ne apprehenſæ, & veritati, cum formalis enuntiationis, tum obiectiuæ totius illius complexi nihil conducat, aut præſtet ſed, quod caſu, quod ea exiſtentia conditionis detur, & conducat ad conditionati exiſtentiam, & cum huius exiſtentia contingatur. Similiter diſtingue ſecundam conſequentiam in hypotheſi, & ſunt, & cognoſcuntur diuina illa abſolute exiſtentia exercite formaliter nego, materialiter concedo: ſimiliter tertiam conſequentiam, & nega quartam, & quintam. Oportet enim, vt purificata intelligatur, & ſit conditio, ac proinde futurum conditionatum tranſeat in abſolutum, atque ſcientiæ viſionis abſolute obiectum ſit, ac non ſcientiæ conditionatæ cognoſci, ac eſſe abſolutè exiſtentiam exercitam formaliter, ita, vt abſolutè conditioni adſit, vt obiiciatur, ac de ea abſolutè poſſit prædicari; vt autem ſuſpenſè obiiciuntur, & apprehenduntur in hypotheſi prædicata illa diuina neceſſaria, neque abſolutè exiſtentiam formaliter habent, nec de ea ſolum apprehenſis poteſt abſolute exercita exiſtentia prædicari: quare neque purificata per abſolute exercitam exiſtentiam ſunt, vt intelligantur.

8. Opponunt ſecundò Recentiores Complutenſes: ſtatus conditionatus contingentium conditionatorum prior eſt prioritate maioris vniuerſalitatis ſtatu abſoluto eorundem, & a quo ad abſolutum non valet ſubſtinendi conſequentia, ſicut, neque à ſcientia conditionata eorum ad ſcientiam viſionis, ſeu abſolutæ exiſtentiæ eorundem: quia ex obiecto ſuo illa prior prioritate maioris vniuerſalitatis, quam abſoluta eorum viſio eſt: atqui ſcientia conditionatorum diuinorum ſub conditione cuiuſvis prædicati diuini neceſſarij, prior non eſt prioritate maioris vniuerſalitatis, & à

4. Vnde neque decreti abſoluti Dei primariam abſolutam libertatem præueniet, tametſi præueniat exercitium abſolutum contingentiæ, quatenus abſolutum decretum vt ſit ſui ipſius ſub conditione futuri conditionatam ſcientiam ſupponit, quæ purificationem conditionis præcedit, quam abſoluta decreti illius exiſtentia ſequetur. Etenim cum actus contingentia abſoluta ad conuertentiam cum abſoluta eiuſdem primaria, & immediata libertate non dicatur; vt vidimus, poterit abſoluta contingentia ſcientiæ illius abſolutè, quaſi cauſalitatis, & naturæ priori decreto illi abſoluto præcedere, quin huius abſolutæ libertati abſque vlla repugnantia præcedat. Ac rurſus contingens abſolutè ſcientia illa eſſe, quin abſolutè libera ſit; ſed ſolum conditionate. Id quod ita planè ſcientiæ conditionatæ cuiuis de quouiſque contingenti conditionato vſu venit: ſiquidem mediatam ſolum extrinſecam, mutuoque acceptam libertatem à ſuis obiectis habet, cum eam à ſua intellectiua potentia immediatè habere in ſui conceptione nequeat: quare nec aliam ab ea, quam eius obiecta alteriuſve rationis libertatem habebit: nempe, vel abſolutam, ſi eius obiecta libera abſolutè ſint, vel conditionatam ſolum, ſi (vt in præſenti) ſint libera ſolummodo conditionatè. Dices: nihil præter decreta libera Dei poſſe eſſe abſolutè contingens, quin abſolutum Dei contingens decretum ſupponat; ad hanc verò ſcientiam conditionatam de contingentibus diuinis conditionatis actibus, nullum abſolutum, & contingens decretum Dei ſupponi: ergo & ipſa abſolutè contingens, non abſque repugnantia admitteretur. Negatur abſolutè Maior: In diuinis actibus, præter decreta: ſcientia quippe Dei eſſentiâ ſua omniſcientia actualis, & formalis repræſentatio etiam exercite, quantum de ſe eſt, omnium veritatum eſt, quin alio, quam extrinſeca obiecti, & veritatis poſitione egeat, vt ad illud terminetur, ac determinetur abſque vlla potentiæ alicuius contingenti actiua determinatione: quare quod ſatis eſt, vt in ſtatu apto obiectum apponatur, ſatis eſt, vt ad illud contingens terminatio, ac determinatio ſcientiæ conſiſtat. Satis autem conditionata cuiuſuis contingentis ſiue creati, ſiue increati futuritio abſque actuali aliquo decreto Dei, vt ſtatum cognitioni ſui aptum ſortiatur.

5. Præueni aliam Nauarrete inſtantiam: quod ſcilicet, cum ſcientia conditionata in ſe primario, & immediate libera non ſit, debet eſſe libera ratione alterius, quod in ſe primario, & immediatè liberum ſit; nequitque eſſe aliud, quam decretum: ergo proinde aliquod Dei decretum abſolutum debet ad ſcientiam iſtam ſupponi. Negatur enim conſequentia: quia, vt diximus, ſcientia hæc nullatenus libera abſolutè, adhuc mediate, eſt; ſed conditionatè ſolum libertate mediata, extrinſecuſque mutuata à ſuo conditionato obiecto: vnde proprie media inter abſolutè liberam, & abſolutè neceſſariam merito dicitur, vt d. penult. dicemus, quo & præcedens proximè obiectio enervatur: ſiquidem admiſſa abſolutè maiori, ſcientia media abſolutè libera & contingens eo ſenſu, non eſt, quod ſi abſolutè eſſe illam in Deo, potuis ſeque abſolutè non eſſe, quare & abſolutè contingentem eſſe contendas paſſiuè quidem mere habet, non actiuè à ſua potentia ſed ſolum à ſuo obiecto non, qua actiuo, ſed, qua terminatiuo ſolum, vndecumque illud actiuè in ſuo ſtatu conditionato ponatur, vt autem terminatiuè contingentiam abſolutam ſcientiæ ſuæ cauſet, exiſtentia abſoluta ſui opus non habet, vti ad illam actiuè cauſandam opus haberet: inde vero perſpicuum eſt maiorem obiectionis eius de quouis actu aut effectu contingente, & abſoluto prorſus etiam ex parte obiecti veram eſſe, aſt, cum ex parte obiecti actus conditionatus eſt eſſe falſam etſi enim contingens quodvis, futurum, adhuc conditionatum, è Dei libera determinatione debeat neceſſario prouenire, cum ad eum ſtatum, Dei determinationem, ſicuti reliqua principia contingentis illius, in hypotheſi poni ſatis ſit, vt proportionate ad ſtatum illum contingentis præcedat: atque mediatè ſcientiam abſolutam ex parte actus, & conditionatam ex parte obiecti terminatiuo huius influxiui abſolutum eius eſſe non requirit, cauſet, & antecedat.

6 Obiicit Molina: decreta conditionata libera non ſunt determinatiæ in ſe veritatis; ergo nec in ſe cognoſcibilia; ſed neque in ſui cauſa voluntate diuina ad vtrumuis indifferenti: ergo neque in ea poſſunt cognoſci: Probat conſequentiam: quia in cauſa indifferente, & indeterminata nequit cognoſci effectus, ſeu actus determinatus præ eius oppoſito, niſi per ſuper comprehenſionem excedentem in linea cognitionis cognoſcibilitatem obiecti, quod cognitioni diuinæ reſpectu diuinæ voluntatis æquè in genere obiecti infinitæ repugnat. Negatur prima antecedentis pars ex dicendis d. de mediis materialibus diuinæ cognitionis iuxta ipſius Molinæ doctrinam, quem miror, id pro antecedenti aſſumere: cum in conditionatis contingentibus creatis determinatam veritatem, & cognoſcibilitatem cognoſcat, & contra Thomiſtas Dominicanos euincat eiſdem rationibus, quæ æquè idipſum euincunt in contingentibus conditionatis diuinis. Principium aliud de ſupercomprehenſionis cauſæ indifferentis ad vtrumvis, & indeterminatæ neceſſitate, vt in ea actus determinate futurus præ ſuo oppoſito cognoſcatur, ipſius Molinæ proprium eſt; ſed falſum confutandumque à nobis d. de mediis formalibus ſcientiæ diuinæ: eoque permiſſo, cum ſuper comprehenſio cauſæ indeterminatæ, & indifferentis earenus ſolum Deum ducetur in cognitionem actus determinatè præ eius oppoſito futuri, quatenus perfectiſſima cauſæ illius penetratio eſt: idque etiam reſpectu ſuæ voluntatis Dei cognitio habeat, quod reſpectu eius ſupercomprehenſio non ſit, atque exceſſum non habeat reſpectu illius, quem habet reſpectu cauſæ creatæ entitatiuum, nihili ad rem præſentem attinet: cum nil cognoſcibilitatis, & penetrabilitatis voluntatis diuinæ in ſe, & in ordine ad ſuos actus ſcientiam Dei latrat, quæ ipſius perfectiſſima comprehenſio eſt, & Molinæ ſenſu præfato ſupercomprehenſio dici poſſet.

6. Opponit vrgentius Molina 1. par. q. 14. ar. 13. d. 17. verſu; *quæret fortaſſe aliquis* & d. 17. verſu: *Præterea vt diſputationem*, ex quo Albeda 1. par. d. 45. ſect. 3. num. 43. & Perdu. reſect. de Scient. med. pag. 13. & 36. vbi Molinæ argumentum eſſe recognoſcit. Ne autem puri tranſcriptores videantur, nonnulla de ſuo addunt, quæ, quia ſoluta faciliora, prætermitto. Sic autem argumenti difficultatem totam à Molina propoſitam efformo: In Deo eſt ſcientia decreti ſui conditionati, ſub hac nimirum, vel illa conditione futuri: ergo hæc ſcientia conditionata Dei præcedit eiuſdem decreti abſolutam poſitionem prioritate naturæ, ſeu quaſi naturæ, quæ inter diuinos actus non repugnet. Probatur conſequentia: quia purificatio conditionis, atque abſoluta poſitio ex ea ſcientia eſt, vt ex perfecta prouidentia abſolutè ponatur, cum conditio, tum decretum, & quod per ipſum decretur, appoſituruſque vlterius Deus eſt: quare tandem decretum ipſum, & per illud apponenda in ſtatu abſoluto ab eius conditionata ſcientia, etſi mediate, pendebit: ac proinde illam abſolutè poſitam pro naturæ, vel quaſi naturæ, priori ſupponet. Hinc infert: ergo ſcientia conditionata decreti deſtruet, eius in ſtatu abſoluto libertatem: ac ſubinde, & in ſtatu conditionato, cum vtriuſque ſtatus libertas eadem ſit, ſolo ſtatu differens: quare, & ſcientia eiuſmodi ſuum deſtruet obiectum, critque implicatoria. Prima conſequentis huius pars (ex quo reliqua legitimè inferuntur) probatur: quia & ſcientia hæc conditionati decreti eſt inconiungibilis, purificata conditione, cum negatione, ſeu omiſſione decreti: quare ex ſuppoſitione ipſius, & purificatione conditionis nulla eſt potentia, adhuc antecedens, ad omiſſionem decreti apponendam, niſi chimærica: erit enim potentia ad coniungendum duplex contradictorium, ſiue impoſſibile qua impoſſibile. Cum autem conditionis abſoluta poſitio, & ſcientia item, ex qua conditio apponitur abſoluta exiſtentia pro naturæ priori ad abſolutam decreti appoſitionem ſupponantur: ac proinde nec auferri ab illo poſſint, nec impediri, nequit decretum abſolutè omitti, quin illæ cum omiſſione decreti coniungi poſſint, quod vt diximus, contradictionem inuoluit.

7. Hoc argumentum vrget, inquit Molina, cum in eo, à quo concipiendum abſolutè decretum eſt: nempe in Deo, & ſcientia de conditionato decreto, & de purificatione abſoluta conditionis ſub qua fore cognitum eſt, coniungitur, & antecedit: ſiquidem vtraque ſcientia præhabita ab eo, qui decreturus abſolutè eſt, conatus in oppoſitum decreti nonniſi fruſtraneus eſſet, & amentiſſimus, vtpote conatus in impoſſibile cognitum vt impoſſibile.

Verum

Verum vt ex argumento conſtat, eadem vis eius eſt, etſi ſcientia vtraque in Deo ſit, & contingens a voluntate creata apponendum: imò etſi ſola ſcientia in Deo præcedat, & extrinſeca ſola purificatio conditionis apponatur. Cum enim, vt diximus, conditione appoſita, nequeat contingens abſolutè non eſſe, ni ſcientia conditionata Dei, quæ ſupponitur, deficiat, falſave reddatur, atque implicet vtrumque, nulla potentia eis antecedenter, & pro naturæ priori poſitis fieri poteſt, vt cum eis à creatura decreti cogniti ſub ea conditione ponatur omiſſio: ſin verò, vel id fieri aliqua potentia abſolute poteſt, etſi vtraque in Deo decreturo abſolute ſcientia præcedat, omitti a ſe decretum abſolute poſſe cognoſcet: quare neque ſi omittere velit decretum, conabitur in impoſſibile cognitum, vt impoſſibile: obiectio ergo ſpecialem contra ſcientiam Dei mediam de ſuis actibus contingentibus difficultatem non habet; ſed æque omnem ſcientiam mediam de conditionatis contingentibus noſtris impugnat: quare communi ſolutione erit occurrendum, quam fuſius dabimus controu. 7. de decreto collatiuo auxilij efficacis, & ſcientia, qua regulatur, diſputantes. Breui nunc reſpondeo: ſcientiam illam conditionatam, quæ phyſicè præcedit, purificationem conditionis, & contingens abſolutum quod ſub ea fore, repræſentat, connexam de ſe adhuc purificata conditione phyſicè non eſſe; ſed ſolum cum ſuo conditionato obiecto, eiuſque ratione, & connexione (quæ ſolum conſequens eſt) cum abſoluto contingenti connecti: quare, & neceſſitate, & connexione conſequente ſolum. Item ratione futuritionis conditionatæ, cum qua vti ſuo obiecto connectitur, dependentiam habet à contingenti abſoluto, cum purificatur conditio. Si enim tunc abſolute non apponeretur contingens, futuritio conditionata, ac ſubinde nec ſcientia conditionata, non foret: quare & ſcientia ipſa ab abſoluto contingente in ſui poſitione, & exiſtentia pendet, potuitque impediri, ne eſſet, ac præcederet pro priori, quo fuit, ac præceſſit: quocirca neque abſolutè contingentis poteſt liberæ poſitioni obeſſe, quam in alio ordine exercitam ſuppoſuit, vt in alio præcederet: neque vſquam in caſu dicto poteſtas ad coniungendum duplex contradictorium, antecedens admittitur. Mutuam verò hanc cauſalitatem, & diuerſum genus vtriuſque explicare, atque à nonnullis difficultatibus expedire loci proximè citati proprius eſt.

QVÆSTIO IV.

An futura abſoluta, etiam contingentia, ſecundum ſe, qua talia, diuinam terminent cognitionem, ſintque proinde obiecta ſaltem materialia ipſius?

1. DE abſolutè exiſtentibus de præſenti dubium non eſt, quin diuina cognitione attingantur ſecundum ſe, ſintque proinde ipſius materialia ſaltem obiecta: quia de eis nulla poteſt eſſe, vel difficultatis vel æquiuocationis, aut paralogiſmi occaſio, vt omniſcientia Dei non repræſentari iudicentur: cum actu in ſe ſunt, ac entitatem, & veritatem metaphyſicam cum ente conuertibilem habeant, extra quam nullam veritatem cognoſcibilem, atque enunciabilem aliqui recognoſcunt; licet ex hoc eorum iudicio difficultas illa contra ſcientiæ diuinæ Deique ipſius immutabilitatem, grauium recentiorum ſententia humana naturali ratione inſolubilis, acuatur; & augeſcat: inquirimus autem in præſenti ſolum an futura, nondum in ſua propria duratione exiſtentia terminent diuinam cognitionem, ſintque ſecundum ſe, & vt futura nondum, relatè ad durationem creatam ſucceſſiuam durationem, exiſtentiam abſolutam habentia obiecta ſaltem materialia illius: vt (ſicut in præcedentibus de poſſibilibus, & futuris ſub conditione obiectis) à quæſtionibus de mediis, tam materialibus, quam formalibus, ſeu determinatiuis diuinæ ſcientiæ, vt circa futura ipſa verſetur, poſtmodum rectæ methodi cauſa inſtruendis abſtrahamus.

2. Futurum autem omne, creatum neceſſario eſt: cum, quidquid diuinum eſt, ſiue ex prædicatis neceſſariis, ſiue contingentibus eadem Dei æternitate indiuiſibili, ac tota ſimul ab æterno & in æternum ſit, ac duret: cum autem creata omnia, & ſingula eſſe, & exiſtentiam actualem in ſe independenter a Dei decreto libero aliquo habere non poſſint: fit, vt futura omnia abſolute contingentia, & libera ſint: quia decreti diuini libertatem exercitam ſupponunt, à qua libere & contingenter exiſtentia ſecundario denominantur: ſicuti, & cauſatum, & facultatum arbitrio & libertati noſtræ ſubditarum opera libera, & contingentia ſunt, ac dicuntur reſpectu, noſtræ etiam voluntatis, ſine cuius exercitio antecedenti non ſunt, & à quo ſecundario libera & contingentia denominantur. Quoniam vero libertas, & contingentia illa ſecundaria à præuio exercitio libertatis diuinæ futuris omnibus (ſeu à cauſis neceſſariis ſecundis, ſiue à cauſis ſecundis liberis, mediate, vel immediate, oriuntur) conuenit, vt hæc ab illis diuidantur, ratio & cauſa eſſe non poteſt: cum autem ſpecialis ſit in his, ex libertate, quam à voluntate creata etiam ſpecialiter habent, quæ non in illis, difficultas, ſeorſim propterea à Theologis examinanda: futura contingentia, & libera ſpecialiter ex libertate arbitrij creati, ab aliis diuidendo, futura contingentia, & libera abſolute; alia vero reliqua futura neceſſaria Theologi nominarunt, in præſenti ergo quæſtione de futuris, ſolum qua futuris, & qua, tam futura neceſſaria, quam libera, & contingentia reſpectu noſtræ libertatis, in eis continentur, inquirimus, vt communem vtriſque difficultatem examinemus.

CERTAMEN I.

Dominicanorum Recentium futuritionis contingentium formalis conſtitutio exploditur.

1. REcentiores Dominicani Thomiſtæ, quos refert Hieronymus Viues (& ipſe Dominicanus Thomiſta) de primatu diuinæ libertatis aduerſus ſcientiam mediam d. 1. & d. 10. & d. 18. aſſerunt contingentium futuritionem puram formaliter, dicere quidem futuri de præſenti negationem abſolutam, non autem abſolutam eius exiſtentiam pro vlteriori duratione; ſed determinationem anteriori duratione, vt abſolute exiſtat pro poſteriori. Hanc ſententiam idem Viues citatis locis amplectitur, multiſque ſtabilire conatur argumentis. Porro determinatiuum hoc futuris, vt exiſtant poſterius, decretum Dei de eius futuritione in ſua & ſuorum ſententia dicit eſſe Viues. citata d. 1. nu. 30. & nu. 118. Et hanc ſane ſententiam præfati Dominicani Recentes conſectariam doctrinæ ſuæ de auxiliorum efficacia, & ſcientiæ mediæ tuentur; cum tamen nihili ſuarum ſententiarum referat: etſi enim futuritio rei poſteriori exiſtentia inadæquate, iuxta communem omnium aliorum ſententiam, ipſa terminorum apprehenſione notam, formaliter conſtitueretur, dummodo ad eam pro ea decretum illud Dominicanum neceſſarium eius principium admitteretur, ſatis pro ſuis ſententiis haberent: ſed, cum tanti ſtet ſuarum harum doctrinarum difficultas, maioris adhuc ſtare volunt, vt aliò pugnam diuertant: quo, non bene ſolum (vt vulgo iactatur) ſed, male etiam ſoluturos pignora non dolere nobis frequenter probent.

2. Et quanquam, neque decreta eiuſmodi ad rei futuritionem admittenda ſint, (vt ſequentibus diſputationibus monſtrabimus) eis tamen admiſſis, nequaquam illis contingentium futuritionem formaliter conſtitui ex eiſdem eorum principijs oſtenditur. Primo: quia rei futuritio

non

non minus dicit existentiam rei pro vlteriori duratione, quam esse rei præsens, eius existentiam actu, & de præsenti in hac præsenti duratione: atqui decretum non est rei existentia tempore præsenti: ergo nec inadæquatè rei de futuro existentia, vel futuritio. Maior est certa: Nam verbi substantiui significatum quouis inflexionis, seu coniugationis suæ tempore, siue præsenti, siue præterito, siue futuro idem omnino est; ait, cum de præsenti dicitur *contingens est*, dicitur, & significatur eius contingentis existentia, idque est eius significatum: ergo, cum dicitur *erit*, substantiuo eodem verbo de futuro, dicitur eius existentia pro vlteriori duratione, non minus quam existentia rei de præsenti indicatiui modi prolato, quo de ea dicitur futuritio. Minor item probatur primo: quia decretum de existẽtia, duratione vlteriori contingẽtis, non magis eius est existentia vlterior: quam decretum de eius existentia præsenti præsens, & actualis eius existentia sit: atqui decretum de eius existentia de præsenti, illius existentia de præsenti, per vos, non est: ergo nec decretum de eius existentia vlteriori duratione eiusdem existentia vlteriori duratione erit.

3. Secundò: quia posito decreto de rei existentia, pro quauis duratione, sublataque per impossibile rei existentia pro illa non intelligitur res esse pro ea duratione, siue esse de præsenti, præterito, vel futuro: ergo nec decretum est existẽtia rei pro illa, nec eius præsentia formalis, futuritio, aut præterito. Tertiò: per hoscc decretum est de rei futuritione: ergo, cum efficax sit, futuritio rei est decreti effectus, & obiectum: atqui decretum, nec obiectum, nec effectus sui ipsius est: ergo neque est eius futuritio. Confirmatur: ex decreto efficaci de existẽtia de præsẽti, siue præsentiæ rei in essendo: quæ, quia eius effectus, & obiectum est in decreto sui stare nullatenus potest: quod etiam verum est, etsi melius sapiens, aut minus male desipiens, asseras decretum illud esse non de futuritione adæquatè sumpta; sed de existentia rei pro duratione vlteriori. Minus inquam desipies: nam futuritio per hoscc negationem futuri de præsenti formaliter includit: quare decretum de existentia rei tempore vlteriori, non est decretum futuritionis; sed partis, vt summum, vnius ex duabus, quibus futuritio constituitur. Vnde quarto arguitur: neque eo posse, quoad partem illam, decreto formaliter futuritionem constitui: quia rei non esse de præsenti, quod altera futuritionis rei pars est, decreto de eius non esse, siue non existẽtia de præsenti, quam causat, neque inadæquatè constituitur; sed rei non esse, siue non existentia intrinseca rei, quæ ab illo causatur: ergo neque decreto de existentia inadæquata postea, quam causabit adhuc inadæquatè, constituetur futuritio; sed existentia ipsa intrinseca rei per illud causanda. Probatur consequentia, quia non dicit futuritio stricta, & pura, magis intimè non esse nunc, quam esse postea. Confirmatur: Nam non esse tunc rei, quam dicit futuritio, non tollitur formaliter decreto de eius existentia de præsenti, & nunc, sed sola intrinsecæ rei existentiæ negatione nunc, & intrinseci esse de præsenti: ergo esse rei postea, quo non esse rei tunc formaliter pellitur, siue cuius formali expulsione non intelligitur formalis rei futuritio, solo esse & existentia intrinseca rei constituitur formaliter; non autem decreto adhuc de eius existentia postea.

4. Quintò arguitur, & confirmatur vlterius: quia futuritio dicit formaliter realem formalem transitum rei de non esse nunc ad esse postea: atqui realis hic formalis transitus de non esse nunc ad esse postea, nequit esse nisi transeat ad oppositum reale formale contradictorium: ergo neque esse potest per decretum de eius rei existentia postea: Probatur consequentia: nam reliqua sunt nota: decretum de rei esse, siue de existentia postea non est reale formale contradictorium oppositum illi non esse, siue non existentiæ rei de præsenti, à qua ad extremum contradictorium essendi, siue existentiæ postea transitus futuritio est: ergo nec potest esse per decretum de rei existentia postea realis formalis transitus de non esse, seu non existentia rei nunc, ad esse seu existentiam rei postea, quam dicit formaliter eius futuritio: quare neque in eo decreto rei formalis futuritio formaliter adhuc inadæquate, constitui potest: quod rursus inuerso huius transitus formalis ordine à decreto existentiæ rei postea (in quo aduersarij partem, vt minimum, futuritionis eius formaliter constituunt) ad decretum de negatione existentiæ rei nunc, siue ad decreti, de eius existentia nunc negationem, quæ solum contrarie, vel contradictorie realiter formaliter opponuntur. Confirmari potest: deberet enim proinde non esse rei nunc, per decretum de eius non existentia seu negationem decreti de eius existẽtia nunc formaliter constitui: quod aduersarij negant, ac non esse rei nunc, siue negatione existentiæ de præsenti formaliter ex ea parte constitui: asserunt inconsequenter.

5. Sextò arguitur: Nam, etsi decretum illud sit determinatiuum, seu determinatio futuritionis rei, siue, vt res sit postea, quod est pars futuritionis; tamen aliunde nequit esse adhuc quoad eam partem futuritio in quocumque esse rei postea, & non esse nunc, quæ futuritio claudit, formaliter constituantur. Probatur: quia decretum illud nunc formaliter realiter est: ergo si id reale formale esse rei sit, & per quod realiter formaliter adæquate res transit ad esse nunc, & pro nunc transibit ad esse formaliter, quo desinat realiter formaliter non esse. Patet quia posita reali formali forma adæquata essendi implicat pro eodem instanti quo posita est, rem non esse; atqui posita est nunc, per vos, decreto hoc existentiæ rei postea forma adæquata existentiæ rei, siue essendi rem postea: ergo implicat nunc rem non esse. Confirmatur: quia ex eo, quod negatio existentiæ rei forma adæquata sit non existendi, & nunc sit, implicat rem non nunc non esse: ergo, si decretum forma adæquata sit essendi rem, & nunc sit, implicabit rem nunc non esse. Vrgetur: quia implicat coniungi in eodem instanti, ac simul formam adæquatam essendi rem absolutè, pro quocumque instanti talis absolutè sit cum forma non essendi adæquata pro quocunque instanti talis sit: coniungetur enim necessario duplex pro eodem instanti contradictorium. Confirmatur vlterius: quia inter formas, quæ simul sunt, nequit esse transitus temporarius rei ab vna ad aliam, quem dicit futuritio. Nec satis est decretum illud esse formam adæquatam existentiæ rei postea, ac proinde non posse rem nunc existentem, & in esse formaliter constituere; sed solum postea: sicut in nostra sententia simul existunt ab æterno decreta determinatiua existentiæ rei præsentis pro nunc, & non existentiæ anteriori tempore, vel posteriori, sine vlla contradictione, aut destructione futuritionis, aut præteritionis rei in his est, & instantia, & solutio. Principia enim contradictiorum, pro diuersis tamen durationibus, vt sunt decreta illa, sibi non repugnant, & contradicunt: ac proinde simul esse possunt, secus formæ adæquatæ contradictoriorum.

6. Solutio etiam inanis est: vel enim duratio sequens affert aliquid, quo formaliter saltem inadæquatè res sit, transeatque ad esse pro tunc, à non esse pro nunc, vel nihil affert? si affert, illud est forma, ad quam transibit pro ea duratione; si nihil, quia decretum est forma adæquata essendi tunc, & essendi ac transeundi nunc, forma erit, cum nunc est; duratio enim cum aduenit solum facit durare rem pro suo nunc, atque ad eum solum effectum formalem præstandum expectatur; non verò ad alios aliarum formarum effectus præstandos, nisi, vt ipsa forma, & subiectum, si diuersum ab illa sit, coexistant: vt ad effectum formalem seu compositum tunc ponẽdum oportet: quare ex eo, quod albedo adæquata forma sit constituens album, in quauis duratione deprehendatur, infertur legitimè album constituturum formaliter esse, pro quacumque duratione in subiecto sit, existentia vero, seu esse rei cum à re vel non differat, vel sit eius primus actus non supponens rem in actu, sed omnino illam à pura potentia, in qua solum ad eum actus supponitur, extrahens, si quacumque duratione talis esse deprehendatur rem facit formaliter esse & transire formaliter à non esse ad esse, in quauis alia duratione, in qua sit, eadem consequentiæ vi coniungitur. Nec refert, si dicas, nihil aliud esse rem pro quauis durationc, quam pro ea durare iuxta sententiam afferentem, durationem à re durante, & è contra rei esse, & existentiam à duratione non distingui. Eo quippe etiam supposito solum obtinebis ea duratione posteriori non autem decreto existendi de præsenti, & ab æterno transire formaliter contingens, & rem quamuis futuram non esse nunc, ad esse postea pro illo tunc, quo erit: quare futuritionem, quæ in eo transitu formaliter stat, neque inadæquatè eo decreto formaliter constitui, sed duratione posteriori.

7. Septimò contra eam sententiam arguitur: quia rem esse nunc formaliter futuram, nihil aliud est, quam esse

posterius in rerum natura in existendo, comparatè ad instans præsens: vt ex ipsa terminorum apprehensione patet: aut id habent res formaliter præcisè per non esse, seu negationem existentiæ nunc, & per esse, seu existentiam tempore posteriori, (vt in ipsa duratione priori, & posteriori, seu futura clarius, si potest cerniturr) quorum neutrum est decretum: ergo contingentis futuritionem est decretum. Respondet Viues sæpe d. 1. d. 10. d. 18. n. 44. & 45. negando maiorem. Primò: quia certo, & infallibiliter futurum de præsenti debet habere determinationem ad existendum postea, quam nequit de præsenti habere ab existentia postea, quia nō potest retrotrahi ad præsens, neque cū sui præsente negatione sine contradictione coniungi, aut misceri: quare cum solum habeat potest formaliter à decreto determinātē de præsenti existentiam futuri tempore posteriori, & cum negatione præsenti existentiæ antecē componibili. Secundò: quia determinatio præsens decreti sufficit, vt existat res postea nec aliter possit euenire: quare cum hoc sit prius in eo stabit primaria futuritio rei; licet inde inferatur posterior illa rei futuritio, quam dicimus, completa per existentiam rei postea, & ex qua rursus, vera illa, & primaria formalis rei futuritio à posteriori inferatur. Dedi non solum solutionis secundæ verba, sed mentem: ea tamen aperta est principij petitio, & conclusionem ipsam pro solutione, & ratione dare: cuius nulla alia ratio, tentata sæpe, ab authore, redditur, quam existentiæ postea contingentia; quæ prima tangitur solutione: & cuius proinde confutatione impugnabitur.

8. Est igitur contra primam: quia, licet in priori naturæ ad existentiam contingentis postea contingens sit existentia contingentis futuri postea, ast pro posteriori naturæ existentiæ eius postea ponendæ, certo & infallibiliter ita est ponenda postea, vt non possit non poni: non secus atque ex suppositione, quod actu, & de præsenti idem contingens ex priori naturæ, & ex sua causa indifferenti contingens ponatur, in se pro actu secundo nō potest non poni, nec contingens est, vt non ponatur: ac proinde certo, & infallibiliter positum de præsenti est: quidquid enim est, quamdiu, & ex suppositione, quod sit, necesse est esse, neque vlla est potestas, adhuc diuina, esseue potest, vt nō existat de præsenti postea (cras v.g.) quod cras, vel de præsenti existere supponitur, alteruttoue tempore in se existit; licet sit potestas vt non existat antecedenter natura ad eius existentiam: quia nulla est potestas, esseve potest ad coniungendum pro vlla duratione duplex contradictorium, ergo sublata omni determinatione, seu decreto Dei, vt cras, v.g. existat contingens, quod hodie ac de præsenti nō existit, ex eo præcisè, quod pro posteriori naturæ ad suam causam in se postea cras existat, certò, & infallibiliter, ac necessariò necessitate consequente est cras existurum, & futurum, & ex nunc futurum, quin opus sit existentiam posterioris durationis ad præsentem retrotrahi seu anticipari, miscerive cum præsente existentiæ negatione, sed sua duratione posteriori esse, vt nunc sit ab illa res, quæ non est, futura, dicaturque: est enim futuritio ab absenti existentia constituta, ac denominata æqueque denominata, non secus atque præteritio; quin opus sit vt existentia anterior cum negatione præsenti misceatur trahaturque ad tempus præsens, in quo est res, quæ præterita: quocirca, neque vt sui principium actiuum decretum præduratis de futuri existentia posteriori per se formaliter, & è sui exigentia, & indigentia requirit; sed satis, si à Deo, pro ea duratione, pro qua rei existentia primo erit, conciperetur, illi foret, vt d. sequenti ostendemus; licet quia non ita à Deo concipi decreta sua in tempore dequo possunt, sed omnia in sua, & ex sua æternitate concepta sunt, ac necessariò, ita concipi debent, materialiter præconceptam tota æternitate requirat.

9. Octauò ex nuper dictis hanc Recentium Dominicanorum sententiam impugno, communemque nostram probo. Præteritio contingentis seu esse contingens præteritum formaliter adæquatè stat in eius nonexistentia nunc, & existentia tempore anteriori, quin formalem eius constitutionem ingrediatur decretum de præteritione, aut existētia anteriori ipsius, à quo actiuè extitit anterius contingens: quare ex anteriori existentia contingentis illius, quæ non est de præsenti, & negatione existentiæ de præsenti erro, & infallibiliter præteritio illius, quod nunc, & de præsenti præteritum est, formaliter adæquate consistit: ergo, licet futuræ rei existentia postea, non sit nunc, cum de præsenti res est futura, in illa tamen, & negatione eius præsenti stabit adæquata formalis futuritio, qua res sit nunc, & de præsenti futura, sicque absque vllo decreto, ex eis solū res formaliter erit. Reponunt Viues d. 18. n. 48. præteritionem rei esse solam denominationem extrinsecam ab existentia eius, quæ fuit, ast futuritionem non ab existentia postea, sed a determinatione præsenti ad ipsam: sed quia, vel ex eus, videat ea solutione principium petiri, & repōleri conclusione, reddit eius disparitatis rationem: solutione secunda: quia res fuit cum de præsenti erat, determinata erat ad esse) & postea determinata manet prorsus ad fuisse, neque ad non esse, vel non fuisse contingentiam habet, at vero futurum contingens, cum nondum fuerit, nec sit, determinatum non est ad esse postea.

10. Hoc tamen impugnatum est n. 8. cum solutione 2. ad argumentum 7. à qua non differt, æque enim præteritum atque futurum contingens antecedenter potest non esse in sua duratione, at ex suppositione, quod sit, necesse est esse, qua suppositione vel futurum, vel præteritum, est atque constituitur pro nūc, ac non sine illa: quare, & determinate, ac necessario est, vel futurum, vel præteritum infallibiliter, etsi de præsenti nulla sit decreti determinatio, vt postea sit, vel antea fuerit. Verum quidē est, quod profundè obseruauit de præteritis Anselmus libro de cōcordia præscientiæ cū lib. arbitr. columna 2. *in re præterita est quoddam, quod non est in re præsenti, aut futura. Nunquā enim fieri potest, vt res quæ præterita est fiat non præterita; sicut res quædā, qua præsens est, potest fieri non præsens; & aliquæ res, quæ non necessitate futura est, potest fieri, vt non sit futura.* Cuius ratio est, quia, cum duratione signa, & instantia omnia naturæ, cum causæ ad vtrumlibet indifferentis, & potentis, tum contingentis effectus, qui in seipso pro illa sua anteriori duratione ita fuit, abierunt, vt neque ant rursus ad rerum naturam reduci, ac reuocari: neque nunc, neque vlla alia duratione, quæ fuerit, eam in qua, & pro qua contingens extitit, subsecuta, vlla tam est, vt non fuerit, potestas quare, & fuisse omnino necessarium nunc est, & non fuisse prorsus impossibile, cum tamen in re præsenti contingenti, aut futura, cuius nondum elapsa duratio est, vt pro sua duratione, vel præsenti, vel futura non sit, absolutè sit potestas antecedens, ex qua absolute non esse possit; licet potestate consequenti non possit, vel nunc vel postea non esse, sed necessario de præsenti sit, vel sit futurum, vt diximus ac proinde cum eiusmodi consequens futuri in seipso necessitas ex nunc futuritionem eius constituat, determinate, ac necessario futurum esse facit contingens, quod de facto erit.

11. Nonò tandem, (vt plura scribendi in re adeo clara tædio reliquis abstineam) eandem Dominicanorum sententiam ad hominem impugno, & communem nostram ostendo primò: quia futura hæc, eorumque futuritionē absolutam in decreto Dei, cognosci tanquam in medio, & Viues, & reliqui iuniores Thomistæ consentiunt: ergo futura non tam formaliter futura per decretum nec hæc est eorum formalis futuritio: nihil enim medium est ad sui cognitionem. Secundò: conueniunt illi etiam futura, eorumque futuritionem in seipsis non posse cognosci: ergo nec decretum est eorum futuritio: patet, quia hoc in seipso cognoscitur: quare, si decretum futuritio ipsa futuri formaliter est, nequit decretum in se cognosci, quin in se etiam futuritio, & futura, qua talia, cognoscantur, ni contradictoria admittantur. Tertiò: malitia peccati crastini, vel alterius etiam futuri, (v.g. peccati Antichristi) futura, nunc, vereque futura est, & peccatum qua peccatum formaliter, per illam tale ex nunc, imò ex æternitate est futurum: atqui per vos nullum nunc, neque ex æternitate datur Dei decretum, aut determinatio ad malitiam peccati, neque ad peccatum formale, seu formaliter tale, (alioqui, ne verbis quidem, discrepabitis à Caluino) nec ad materiale ipsum physica præmotio, quæ cum formali connectitur peccati futuri, nunc, aut ex æternitate est: ergo malitiæ peccati futuræ ex nunc & ex æternitate, seu formalis peccati datur ex nunc, & ex æternitate vera futuritio absque eius decreto, aut determinatione, quæ nunc sit aut ex æternitate fuerit: ergo futuritio contingentium aliorum absque eiusmodi decreto constituitur. Reponunt Viues d. illa 18.

n. 44.

num. 52. ſequenti tomo ſe reſponſurum; interim vero admitti poſſe decretum Dei ab æterno intrinſecè efficax, circa malitiam formalem peccati, vt duo includat tale decretum Dei circa peccatum, & præfinitionem, ac prædeterminationem circa materiale, & permiſſionem circa maliciam, & formale illius: ſed ſi permiſſio, quæ eſt in eo decreto ad malitiam de ſe, cum illa infallibiliter connexa ſit, (vt ad ſolutionem opus eſt,) cum ſit connexio illa & determinatio antecedens, & duratione, & natura aperte eſt præfinitio diuina malitiæ, & formalis peccati, nec ſolum materialis, quæ verbis etiam ipſis, quibus Dominicani conſentiendum Caluuio fatentur, planè ſuus Viues ſolutione conſenſit. Melius ergo erat illi, à malè ſoluturorum more, ſua illa ſolutionis dilatione teneri, quam in adeo præceps agi.

12. Miſſum nunc facio permiſſionis nomine eum abuti, ac proinde in ea connexionem cum malitia, & formali peccati futuri admiſiſſe. Neque enim permiſſio deſeſe cum peccato connexa eſt, tuli medium cum permiſſa malitia connexum ſit, neque item impermiſſum obiectum, ſeu effectum de ſe tendit poſitiue: quocirca, ni prædeterminationem phyſicam ad formale peccati futuri, tanquam medium admittat, nequit in decreto illo, qua permiſſiuum eſt malitiæ, connexionem cum malitia, & determinationem, vt poſtea ſit, affingere: & , ne tunc quidem argumenti vires infringet: cum phyſica illa prædeterminatio malitiæ futuræ nunc, nedum æternitate tota anteacta, ex qua malitia futura eſt, nondum ſit. Porro omnia, quæ pro ſua, & contra noſtram communem ſententiam Dominicani Recentiores inducunt, vel ad hominem è noſtri Ribadeneyra doctrina de neceſſitate verificatiui præſentis ad veritatem propoſitionum de futuro contingenti ſunt, quam reliqui Societatis noſtræ Doctores abiecerunt, abiicientque, & nos deinceps confutabimus non paucis: vel ex non penetrata futuri contingentis ex parte vna contingentia in cauſis ſuis, & actu primo, quibus, & in ordine ad quas, contingens eſt, cum eis contingenter adiungatur; & ex alia parte neceſſitate eſſendi in ſe, vbi primum eſt, ſiue ex ſuppoſitione, quod pro ſua poſteriori duratione ſit: vnde cum hac exiſtentia poſterioti rei in ſe futuritio conſtituatur, futuritio contingentis in ſe certa ac neceſſaria eſt; neque ea certitudine differens à certitudine & neceſſitate futuri non contingentis, ſed omnino neceſſarij; ſed alia, ſcilicet, neceſſitate antecedenti, in ſuis cauſis, quibus illud coniungi neceſſe etiam eſt: cum ergo argumenta omnia horum ignorationi, at inde ortis æquiuocationibus innitantur, ſingulatim ea diluere otioſum erit: ſolum aduerto, nihil pro ſua ſententia à Dominicanis iſtis afferri, quod in contingenti de præſenti, vel de præterito inſtari eadem vi contra eoſdem nequeat.

13. Quæ obiiciuntur à Thomiſtis pro ſua ſententia, diſtecta ſunt impugnationibus ſolutionum à Viues adhibitarum, omniaque ei innituntur principio notiſſimè falſo: quod vere futurum, ac non fictum, aliquam actualem ſui formam tempore præſenti, ex quo futurum eſt, debeat habere, nec ſatis eſſe negationem actualem de præſenti, quam etiam habent pure poſſibilia: ſed ordinem actualem ad exiſtendum poſtea, qui intrinſecus rei exiſtenti eſſe nequit, ſed extrinſecus à decreto; cum tamen futuritionem ſola actuali futuri negatione, ſed poſteriori eiuſdem exiſtentia compleatur: quare implicat totam eius formam actu, & de præſenti eſſe, nec ordine vllo actuali ad exiſtentiam opus habeat, quæ extrinſeco poſteriori completur: vti in omni extrinſeca denominatione pura vſu venit: quæ verò ex S. Thom. de effectus in ſuis cauſis futuritione pro ſe etiam aſſumunt, de futuritione penes ſigna prioritatis, & poſterioritatis naturæ, & cauſalitatis ſunt, imitatiua nimirum, ac non propria futuritione temporaria, de qua hic diſputatur.

***

CERTAMEN II.

Veræ communis contigentium futuritionis ſententia explicata, atque in doctos Recentiores animaduerſio.

1. VEra omniumque, ſiue Philoſophorum, ſiue Theologorum cæterorum communis ſententia eſt: contingentium futuritionem (puram, & perfectam intellige, iuxta mox dicenda) ſola negatione exiſtentiæ contingentis in duratione, ſeu æternitate anteacta ad ipſum, in qua, & ex qua pure futurum eſt, & exiſtentiæ eiuſdem pro duratione poſteriori formaliter adæquatè conſtitui. Longum eſſet priſcos omnes ita docentes, vel citare; ideirco Recentiores aliquot tantummodo referam, apud quos, vel generatim, vel ſingulatim reliqui videantur: ita Vaſquez, Soarius, & Valentia in ſequentibus citandi, & vbicumque de futurorum præſcientia, vel obiter, vel ex profeſſo diſputant. Herize 1. part. d. 6. capite 6. Faſſolus quæſtione 14. articul. 13. numero 66. Petr. Hurtado d. 9. de anima lect. 6. ſub ſect. 1. Theophil. Raynaud. d. 2. diſciplin. Moral. numero 342. Ruiz tomo de Scientia Dei d. 23. Alarcon tractat. de Scient. Dei d. 4. capite 1. numero 3. & 5. Bartolus Amicus tractat. 21. Logic. d. 4. dub. 4. Franciſc. Lugo 1. de Deo vno d. 29. capite ſecundo, numero 14. Ribadeneyra d. 10. de Scientia capite primo, Paſqualig. tom. 1. d. 25. ſection. 2. numero 17. licet in præcedentibus aliquid æquiuocationis paſſus videatur Quiros 1. tractat. de Scient. d. 26. ſection. 2. numero ſexto, Bortull. de ſenſibus Scient. med. d. 1. ſection. 2. numero 13. aſſerens eam eſſe omnium Societatis Doctorum ſententiam. Diceret tamen melius eam non ſolum omnium Doctorum, ſed & Grammaticorum; atque vniuerſim omnium hominum ſenſum eſſe: quorum ſyllabum non minuunt pauculi, qui contra vocum, & terminorum, quibus vtuntur ſenſum, & apprehenſionem, etiam ſuam, vt vidimus, obſtinato ſententiam ferunt.

2. Sententiæ huius probationes datæ à nobis abunde ſunt cert. 1. toto: quare pro quæſtionis clatiori deciſione notandum eſt primo: futurum, qua tale, ſiue rei futuritionem in duplici differentia eſſe vel purum, vel non purum, ſeu præciſiuè talem: ſicut de poſſibilitate dicebamus: quare, ſicut pura rei poſſibilitas, addit inſuper negationem abſoluram exiſtentiæ abſolutæ in quauis temporis differentia: ita, & pura rei futuritio duo dicit: & abſolutam negationem exiſtentiæ in duratione præſenti, reſpectu cuius futura eſt, & dicitur, & abſolutam eius exiſtentiam in durationc poſteriori. Vnde rei futuritio intrinſeca illi adæquate non eſt; ſed partim intrinſeca partim extrinſeca: intrinſeca, quatenus eius exiſtentiam abſolutam ipſi intrinſecam & identificatam pro poſteriori duratione importat; extrinſeca, quatenus pro præſenti anteriori tempore negationem abſolutam exiſtentiæ rei ipſi coniungibilem deuoluit: ſicut autem poſſibilitas præciſiua ſolam dicit non repugnantiam abſolutæ exiſtentiæ rei poſſibilis, cuius proinde exiſtentiam abſolutam non ab omni, imo neque ab aliqua remouet duratione, quare, & rebus abſolute pro aliqua, imo, & pro omni duratione (ſi quæ ſint, eſſeve poſſint) exiſtentibus, & exituris competit: ita & futuritio præciſiua rebus de præſenti anteriore duratione, etiam exiſtentibus competit: ſolumque dicit eorum durationem præſenti anteriore totam abſolutæ exiſtentiæ earum durationem non claudi, ſed porrigi vlterius, & extendi: quo etiam facto de præteritione rerum philoſophandum erit, quamquam præteritio, ſi perfecta ſit, & abſoluta tempore præſenti atque poſteriori, reſpectu cuius, & pro quo præterita abſolute res eſt abſolutæ eius exiſtentiæ negationem involuat; ſecus ſi imperfecta ſit præteritio præterito imperfecto verborum ſignificata. Vnde Deo æterne omnino exiſtenti

illud Apocalyp. proprie conuenit, *qui eſt, qui erit*, ſeu qui *venturus eſt*.

3. Hinc fit propoſitioni,& iudicio omni, quo rei futuritioni aſſentimur,quaque de re futuritionem enuntiamus, ſi præciſiuam enuncienus, aut iudicemus nullatenus eius negationem abſolutam pro tempore, quo ita illam iudicamus, aut enuntiamus, repræſentari, iudicari, aut enuntiari debere; imo neque poſſe, quia in futuritione ipſa præciſiua obiecta ſignificata, iudicata, aut etiam enunciata, non clauditur. Propoſitione autem vel iudicio quibus futuritio rei pura ſignificatur, iudicatur, ac dicitur eius abſolutam exiſtentiam pro poſteriore durationc, ac eiuſdem inſuper negationem pro præſenti anteriore durationc ſignificari, dici, atque iudicari: quia id totum in eſſentia eius obiecti continetur. Hæc apud omnes certa, & citra controuerſiam ſunt, & apud noſtrates, licet aliter, atque aliter rem explicent. Dominicani vero Recentiores in ordine cauſarum ad exiſtentiam, & durationem futuri, ſiue perfecti, ſiue imperfecti, vt vidimus, & conſtauimus certam.t. decepti locis Sancti Thomæ, quibus analogicam tradit effectus futuritionem prout in cauſis earum pro naturæ priori continentur ante ſui exiſtentiam formalem, & intrinſecam pro poſteriori apponendam, non autem futuritionem propriam, & principalem, quæ in ordine ad tempus anterius eſt, de qua in præſenti; futuritio enim illa effectus in cauſis penes prius, & poſterius naturæ etiam in rebus, quæ de præſenti ſunt, inuentur, nec proprie verbi tempore futuro ſignificatur: illud autem inter noſtrates certum non eſt. An eius iudicij & enunciationis duratio præſens, qua futuritio, ſiue pura ſiue præciſiua, (eadem quippe, quoad dubium hoc eſt de vtroque difficultas) iudicatur, ac dicitur, iudicio illo, quatenus eius iudicij, & enunciationis duratio formaliter eſt, eis ſignificetur, iudicetur, & enuncietur: ita, vt iudicium, & enunciatio ſupra ſuam ipſorum durationem, quatenus ipſorum duratio eſt, ac ſupra ſe etiam ipſa reflectant, vt ipſorum etiam durationem ſignificet, atque implicitè ſaltem enuntiet? Nam materialiter durationem præſentem, in qua iudicium, & enuntiatio ſunt, ſignificare, & enuntiari per copulam *erit*; aut verbum aliud temporis futuri, quo propoſitio conſtat certiſſimum eſt.

4. Docti Recentiores cenſent, copula, aut verbo iudicij, & enuntiationis de rei futuritione ſignificari, & iudicari tempus præſens anterius, quo res vel non eſt (ſi pura futuritio enuntietur) quoque id enuntiatur, ac iudicatur, vel vltra quod erit (ſi iudicatur & enuntiatur futuritio præciſiua) formaliter, vt duratio iudicij, & enuntiationis ipſius eſt: ac proinde iudicium, & enuntiationem illam eſſe reflexiuam ſupra ſeipſam; alioqui eſſe iudicij ipſius durationem ſignificare, & enuntiare non poſſet, nec rei puræ futuræ exiſtentiam, & durationem eſſe poſteriorem durationc actus. Probant, quia per affirmationem enuntiatiuam exiſtentiæ rei de præſenti affirmatur ſimultas rei, & enuntiationis: ergo per affirmationem de futuro affirmatur exiſtentia enuntiationis in durationc præſenti, in qua habetur, vt eius duratio eſt, & anterior ad durationem poſteriorem abſolutæ exiſtentiæ rei futuræ. Probant vlterius à priori: quia cognitio futuri non eſt præcisè cognitio exiſtentiæ rei pro ſua durationc; id enim habet cognitio rei de præſenti habita in eadem durationc, qua, res abſolutè exiſtit; quæ tamen diuerſa eſt non ex parte modi cognoſcendi, ſed obiecti cogniti: nihil autem aliud poteſt ex parte obiecti per illam cognoſci, niſi durationem rei eſſe poſteriorem illa, in qua cognoſcitur, & enuntiatur res fore, ergo id totum cognoſcitur, & enuntiatur, ac proinde id totum inerat in futuritione rei obiectiua, & id totum cognoſcitur & enuntiatur.

5. Nihilominus cenſeo concerni quidem tempus præſens, quo proferens iudicat, & enuntiat propoſitionem de rei futuritione, materialiter quidem, vt dixi, non autem, vt ipſi actui correſpondet, atque eius menſura temporaria formaliter eſt. Mouetur: quia, vt nuper aduerſarij dicebant tempus illud præſens, vt menſura actualis iudicij, & enuntiationis de rei futuritione incognito reflexæ iudicio ipſo, ac enuntiatione per ipſamet, cognoſci nequit; implicat autem cognitionem creatam ſui repræſentatiuam, ac ſupra ſeipſam reflexiuam eſſe: vt ſuſe controuerſ. de actibus intellectus creati oſtendimus, nec nimis cutte controuerſ. hac 3. d. 2. vbi oſtendimus reflexionem cognitionis ſupra ſeipſam ſummè intellectiui, & intelligentis Dei ſummæque ſcientiæ, & cognitionis diuinæ proprium eſſe: ergo implicat per iudicium, ſeu enuntiationem de rei futuritione tempus præſens, vt menſura eſt eius iudicij, & enuntiationis per ipſam cognoſci, ac enuntiari. Mouetur ſecundò: quia eo præcisè, quod res nunc non ſit poſtmodumque pro vlteriori durationc, & tempore exiſtat eſt futura etſi nulla ſit huius cognitio: ergo hoc ſolum cognito, & enunciato nunc iudicatur, & enuntiatur totum, quod dicit eius futuritio: atqui totum hoc cognoſcitur non cognito præſenti tempore, quo futuritio de re cognoſcitur, & enuntiatur, vt eſt menſura cognitionis iudicij, ac enuntiationis, quæ tunc habentur: ergo, vt cognoſcatur, iudicetur, ac enuntietur de re futuritio, opus non eſt cognoſci,iudicari, ac enuntiari tempus præſens, vt menſura formaliter eſt iudicij, ac enuntiationis de ipſa.

6. Fundamenta Recentiorum debilia ſunt ſeipſis, & ex datis proximè rationibus ſubruentia. Neque enim negamus per copulam propoſitionis de præſenti conſignificari tempus in quo eſt actus, proferens, & iudicans, eiuſque propoſitio profertur, atque cum proferenti tum, eiuſque propoſitioni proportionatur: cognoſcitur enim, ſed non formaliter, vt eſt tempus eius cognitioni, & propoſitioni reſpondens; ac ſimiliter dicimus ſignificari per copulam, ſeu verbum de futuro ipſum præſens cum negatione abſolutæ exiſtentiæ rei futuræ, ſi pure futura cognoſcatur, & iudicetur: ſicut de præteritione re perfecta, proportione ſeruata ad tempus anterius, pro quo extitit, dicendum eſt; negamus vero aliqua ex eis propoſitionibus cognoſci præſens tempus, vt menſuram iudicij, & enuntiationis, quæ in illo habentur. Ad ſecundum conſtat diuerſitas obiecti futuritionis rei, quæ enuntiatur propoſitione de futuro obiectiuo propoſitionis,& iudicij de præſenti obiectiua veritate.

CERTAMEN III.

Futura, qua futura, ac ſecundum ſe à Deo cognoſci certiſſimum de fide, & ex ratione eſt.

1. Concluſio hæc communis Philoſophis, & Theologis omnibus, nullo excepto eſt. Licet enim Philoſophi nonnulli, quos q. ſequenti cert. 1. referemus, futura contingentia noſtra cognoſci à Deo negauerint vt libertatem noſtram tuerentur: aſt de futuris nobis non liberis, ſed neceſſariis, in quibus ea ratio non adeſt, nullatenus cognoſci à Deo negarunt, & quamuis Theologi, ex Recentioribus etiam noſtris nonnulli,ad id omne,quod actu cognoſcitur, determinatiuum, ſeu verificatiuum cognitioni coexiſtens tunc, cum habenda, concipiendaque eſt, requirant, tamen ad futura ipſa diuinam ſcientiam terminari, tanquam ad obiectum ſaltem materiale, iidem omnes defendunt, ideireo hic cum nullo Doctore ſuper hac concluſione certabimus.

2. Sed neque cum Catholico aliquo certare poteſimus: enim adeo ſint aperta cognitionis diuinæ de futuris abſolutis contingentibus nobiſque liberis (in quibus,præter futuritionem, & actualis abſolutæ exiſtentiæ negationem alia eſt ex eorum libertate apparentior difficultas) ſcripturæ teſtimonia q. ſequenti recitanda, quibus propterea recitandis nunc abſtinemus. A ratione igitur probatur primo: quia præterita, etiam perfectè præterita, qua talia, nemine dubitante cognoſcit Deus: ergo etiam cognoſcit futura pure qua futura. Probatur conſequentia: quia præterita perfectè præterita æque abſolute non

ſunt

sunt de præsenti, cum cognoscuntur; atque non sint absolute pure futura de præsenti: ergo æque poterunt à Deo cognosci, qua talia: solus enim defectus absolutæ actualis existentiæ de præsenti poterat eorum cognitioni de præsenti apparenter obesse. Tertio: quia cognitio nostra, non ad existentia solum de præsenti, terminatur, sed ad futura, ac præterita, quæ de præsenti non existunt: potiori ergo iure ad ea etiam omnia terminabitur cognitio, & omniscientia diuina.

3. Quarto: distantia localis non impedit, quo minus obiecta loco diffita intellectu nostro, imo tardiori sensibili potentia (v. g. visu, auditu) percipiantur, earumque terminent cognitionem, multoque minus impediret diuini intellectus perspicaciam infinitam, vt etiam loco distantia, sua scientia penetraret, etsi immensitas, ratione cuius omnibus intime præsens, & penetrarus Deus est, ipsi deesset: ergo nec distantia temporaria obiectorum pure futurorum oberit infinitæ Dei cognitioni, quo minus ipsa anteacta duratione, imo ex æternitate pertingat. Confirmatur: quia, etsi præsentia, & simultas localis, ac durationis existentiæ obiecti, & cognoscentis requireretur in duratione, & loco, quibus obiectum pertingit, Deo non deficit: cum duratio, & locus, vt sic dicam, quo Deus obiecta cognoscit, & iudicat, æternitas, & immensitas sint: quæ rei futuritioni secundum se totam coexistunt: siquidem coexistit æternitate sua indiuisibili Deus tempori nostro in quo futurum non est, & posteriori durationi, in qua est: sicut immensitate sua tota loco nostro in quo non est, & loco etiam in quo obiectum est; cum autem duratio significata, & denotata per copulam *est*, aut quodus verbum enuntiationis, sit duratio propria, & proportionata iudicanti, non autem obiecto, vt dicebamus controuers. 1. sit, vt, licet de obiecto nostræ durationis non existenti de præsenti, sed propotteriori duratione, cui, & existentia eius absoluta, & eius negatio absolute coexistunt, cognoscat, & iudicet Deus.

4. Hinc euanescunt, quæcumque contra certam hanc conclusionem obiici poterant, & in primis illud, quod difficillimum, & fere inexplicabilis paralogysmi plenum est, de Dei mutatione, cum obiectum de præsenti aduenit, cuius præsentem veritatem ab æterno cognosci à Deo non potuisse, si, vt futurum cognoscatur ac futuritio rei diuersa ab actuali eius præsentia sit. Cui difficultati satisfecimus citato loco contou. 1. ex doctrina data in confirmatione proxima: ex qua etiam facile constat vim, ne apparentem quidem, vllam non habere illud, quod facit contra nostram de rerum futuritione cognitionem, quando actu absolute non sunt, cum iudicantur, & enunciantur fore, quia quod non est, non scitur: etsi enim vim aliquam haberet respectu nostrarum cognitionum, & iudiciorum, quæ tempus nostrum transiens, & essentia sua successiuum concernunt; ast respectu diuini iudicii, quæ suam indiuisibilem, ac totam simul, æternitatem concernit, cui tori omnia, tam positiua, quam negatiua, suo quæque tempore, coexistunt, difficultatis vmbram habere non possunt. Idcirco Isaiæ 45. dicitur, *qui facit, qua futura sunt.* Explicat Augustinus in Psalm. 104. Ad id: *Vocauit famem super terram*, his verbis: *Apud Deum quippe iam factum est, quod eius dispositione futurum est.* Et Hieronym. in 1. Ierem. sub initio. *Priusquam te formarem in vtero noui te*: ait. *Non quod ante conceptionem (vt hæresis suspicatur) fuerit Hieremias, sed quod præscierit eum Deus, cui, necdum facta, iam facta sunt.* Et Gregor. Mag. 20. Moral. c. 23. circa medium dubitat: qui Deus, cui nihil præteritum transiens, aut aduenies est, præscius dicitur? ac respondet: *quia ea, qua nobis futura sunt videt, qua tamen ipsi semper præsto sunt* (relate ad eius durationem) *præscius dicitur: quamuis nequaquam futurum præueniat, qui præsens videt:* quia scilicet æternitate sua vider.

5. Sed neque respectu alicuius cognitionis nostræ, etiam, quæ tempus nostrum concernit, difficultatem in præsentiarum habet: cum, quia in hac quæstione abstrahimus ab ea quæstione, an futura hæc in se cognoscantur? an solum in alio, quod de præsenti debeat esse eius cognitionis determinatiuum, ac verificatiuum? solum enim, vt de reliquis hactenus obiectis diuinæ scientiæ, disputabimus, de his etiam futuris: an secundum se diuinæ scientiæ obiecta terminatiua sint? siue vt ea pertingat Deus determinatiue, aut verificatiue alio de præsenti, & actualiter absolute existenti habeat, siue non habeat, opus; de quo disput. ab hinc 2. & 3. longa nobis erit cum Thomistis Dominicanis, & vno, vel altero é nostris Recentioribus controuersia: quare hic pluta de his addere extra locum, imo extra chorum importune saltare nobis est visum.

QVÆSTIO V.

An futura contingentia secundum se obiecta sint materialia, ac terminatiua diuinæ cognitionis?

QVID futurorum contingentium absolute à Theologis nominatorum vnce intelligatur, constat é quæstionis quartæ, præfatione num. 2. scilicet, quæ à libertatis creatæ exercitio absoluto pendent, siue eliciuiue proxime, cuiusmodi sunt arbitrij, ac liberæ & indifferentis voluntatis nostræ actus, siue remote, & mediate, vti subditarum ei potentiarum, & facultatum nostrarum operationes, externorum agentium, ex libera nostra applicatione operaturorum. De iis siquidem omnibus, quoad contingentiam eorum ex parte sui principij consideratorum eadem est difficultas.

CERTAMEN I.

Deum cognoscere ab æterno futura contingentia nostra de fide est.

1. CIcero teste Augustino 5. de Ciuitate Dei cap. 9. negauit Deo futurorum contingentium nostrorum scientiam, ne, si eam anticipato haberet, eisdem contingentibus necessitatem imponeret, quæ eorum eleret libertatem, ita ille 2. de diuinat. & 1. de nat. Deor. prope fin. *sicque homines*, inquit Augustinus, *dum vult facere liberos, facit sacrilegos.* Etli autem 3. de nat. Deor. Balbi præscientiam, & prævidentiam Deorum propugnantis, quam Cottæ, & eas, & Deos inde negantis sententiæ adhæreat, vitandæ tamen inuidiæ communis causa, non autem ex proprio sensu id à Cicerone factum Aug. ait: in eodem errore recenseretur à Patribus, & Scholasticis Aristoteles ob rationem eandem. Ita, solum seruandæ nostræ libertatis (quam arrigisse videtur) causa, cum propositionem de futuro contingenti determinate veram, aut falsam esse vniuersim negauit 1. Perihetm. c. 8. hac ratione. *Nam, si omnis affirmatio vera est, aut fal'a* (scilicet determinate) *& omne necesse est esse.* Ac statim fere: *Nihil ergo, aut est, aut fit fortuna; neque est quidquam, quod aque fieri, aut non fieri possit, sed omnia necessario eueniunt:* Ex quo erroris sui rationem mutuatus videtur Cicero 2. de natura Deorum prope finem. *Nam, si, inquit, scit Deus certe eueniet: quod si certe eueniet, nullus est casus, neque fortuna:* aliunde etiam futurorum contingentium scientiam Deo negasse Aristoteles putatur à Patribus: quatenus sui ipsius solum contemplatione absorptum nihil vltra contiderare docuisse videtur. Verum ab hoc errore vltimo cum liberauimus d. 4. q. 1. sed de primo titulo libertatis nostræ euertendæ ex scientia Dei de nostris contingentibus futuris eam Deo denegasse fatentur ex Theologis Gregorius in 1. d. 38. quæst. 1. a. 1. & Sanctus Bonauent. ibidem ad 3. Vasquez 1. p. d. 66. c. 1. & 2. Soar. Opusc. de scient. futur. contingent. c. 2. nu. 11. ex Philosophis Conimbr. ad illud caput q. vn. a. 3. & fere omnes eius Comment. tores Recentiores ad eum locum. Noster vero Ruiz lect. 5. & 6. cum vetustioribus, eum etiam hoc titulo ab eo errore liberat, de quo nos contr. de anima. In eodem tandem errore fuere tells Hetize

d.6. c.1. Stoici, Simon Magus, Lutherus, Caluinus, Vvikleſus, & Bardaceenſes.

4. Veritas tamen Catholica eſt: ad contingentia futura ſecundum ſe diuinam ſcientiam extendi ac terminari conſtat ex vulgatibus ſcripturæ locis Exod. 3. *Ego Scio, quod non dimittet vos Rex Ægypti, vt eatis, niſi per manum validam.* Deuteronom. 31. *Scio cogitationes eius, quæ facturus ſit hodie.* Pſalm. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longe: & omnes vias meas prauidiſti.* Sapient. 8. *Scit præterita, & de futuris æſtimat*, c. 19. *Præſcibat enim futura illorum*, & Eccleſiaſtici 23. vt probet Dei oculos omnes vias hominum circumſpicere, & corda hominum ait: *Domine Deo antequam creaerentur omnia ſunt agnita.* c. 39. *Opera omnis carnis coram illo: & non eſt quidquam abſconditum ab oculis eius. A ſæculo, & uſque in ſæculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in conſpectu eius, cui prouidenti nihil nouum* Daniel. 13. *Abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant.* Sap. 8. *Signa, & monſtra ſcit, antequam fiant, & euentus ſæculorum, & temporum.* Iſaiæ 44. *Quis ſimilis mei? vocet & annunciet, ordinem exponat mihi ex quo conſtitui populum antiquum: uentura, & quæ futura ſunt annuntient eis.* c. 45. *Hæc dicit Dominus uentura interrogate me.* c. 48. *Prædixi tibi ex tunc: antequam euenirent.* Ioan. 13. & 14. *Dixi vobis, priuſquam fiat, vt, cum factum fuerit, credatis, quia ego ſum.* vnde Ioan. 2. *Recordati ſunt diſcipuli, quia hæc dicebat, & crediderunt.* Iudæ epiſt. *Subintroierunt quidam, qui olim præſcripti, ab æterno præſciti erant in hoc iudicium impij*, & 2. Petri 2. *Quibus iudicium iam olim non ceſſat*, ad Rom. 4. *Vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt*, quem locum de futurorum nondum exiſtentium ſcientia intelligunt Hieronym. recitatus q. 4. cert. 2. num. 4. Auguſtinus ibidem recitatus, Damaſc. Dialog. contra Manich. prope medium his verbis: *Deus, qua non ſunt vocat, & quæ futura ſunt, velut iam facta, perſpicit ac indicat.* ad Rom. 8. *Quos præſciuit & prædeſtinauit*, c. 11. *Plebem ſuam, quam præſciuit.*

3. Præfatæ veritati adſtipulantur Petrus Apoſt. apud Clem. Rom. 1. recogn. verſ. med. *Qui ſolus ſcit &c. qua erunt, ita vt erunt.* Dionyſ. de diuin. nomin. cap. 7. *Deum in ſe rerum omnium ſcientiam anticipatam habere* aſſerit: & ita, *vt quæ ſunt omnia ex ſe, atque ab ipſo, vt ſic dicam, initio* (quod abſque initio æternitas eſt) *cognita haberet.* Boetius 5. de Conſol.

Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terra mole reſiſtunt:
Non nox atris nubibus obſtat:
Quæ ſint, quæ fuerint, veniuntque
Vno mentis cernat intuitu:

Ex proſa 2. *ille ab æterno cuncta proſpiciens prouidentia cernit intuitu: & ſuis quaque meritis prædeſtinata diſponit.* Auguſt. Nazianz. Irenæ. Baſil. Nyſſen. Chryſoſt. Athan. Cyrill. Alex. Damaſc. Hieronym. Hilar. Proſper. Ambr. Baſil. Mag. Gregor. Fulgent. Leo Mag. Anſelm. multis quiſque locis recitatis à noſtro Ruiz d. 9. de ſcientia ſect. 3. d 17, ſect. 1. 3. & 5. & d. 28. eis vero nunc, ſicuti, & aliis ſcripturæ teſtimoniis tranſcribendis parco, quia ibi facile videri poſſunt, adeoque ſunt aperta, vt nulla noſtra pŏderatione, aut ingenij induſtria ad rem præſentem euincendam, ſed ſola lectione egeant: id tamen Auguſt. de Ciuit. Dei c. 9. *Confiteri eſſe Deum, & negare præſcium futurorum apertiſſima inſania eſt*: omittendum non fuit: ſed nec longius aiebat Tertullianus de dæmonibus in Apolog. *Æmulantur diuinitatem, dum furantur diuinationem*: & ſtatim fere: *idoneum opinor teſtimonium diuinitatis veritatem diuinationis*, & Iſaiæ 42. *Annuntiate, quæ uentura ſunt in futurum, & ſcimus quia dij eſtis vos.* Conſone Hieron. 3. contra Pelag. *Cui præſcientiam tollis, tollis & diuinitatem.*

4. Eidem atteſtantur veritati libri omnes Prophetarum, tam veteris, quam nouæ legis in vtroque teſtamento, imo & oraculorum certis hiſtoriis commemoratorum, vniuerſim enim verum, & ſapientiſſimum eſt illud Tertulliani 2. contra Marcionem c. 5. *Præſcientia Dei, tot habet teſtes, quot fecit Prophetas*: nec firmius, imo neque firmum aliquid Deo, eiuſque legi comprobandæ, quam prophetia inuenitur. Docte enim Chryſoſtom. hom. 18. in Ioannem ad illam Chriſti prophetiam. *Tu es Petrus filius Iona: tu vocaberis Zephas*, inquit, *Prophetia Dei maxime opus eſt, quod neque dæmones imitari poſſunt, quamuis maiorem in medium admittantur: in miraculis enim, ſub veritatis vmbra, decipi poſſumus*, & quamuis vnum, vel alterum vaticinium caſu poſſit facto ipſo impleri, ac proinde certam illud profecturis ſcientiam non arguat (vti in nonnullis dæmonum oraculis, & vaniloquorum hominum prædictionibus) tamen conſtans ſemperq; & conformis diuinis prophetarum veterum ac Chriſti Domini & ſanctorum legis nouæ prophetis, euentus eos, Deumque reuelantem ex certa futurorum ſcientia loqui, ac reuelaſſe indubitato conuincit: quod enim certo, & conſtanti experimento ſemper euenit, atque alteri coniungitur, aut ſuccedit, non caſu, ſed ſtata lege, & connexione cum illo coniungi, vel ipſi ſuccedere, euidentiſſimum eſt.

5. Accedit Chriſti Domini myſteria, totamque legis nouæ, ſiue Euangelij noſtri veritatem nullo alio, quam legis veteris Prophetarum teſtimonijs in noua impletis, fortius, imo neque æque firmiter obſirmati teſte Petro Epiſtola 2. c. 1. vbi Thaboris gloria & Patris de Filio ſuo Chriſto Domino conteſtationem. *Hic eſt Filius meus dilectus*, relatis ſubdit: *habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes, quaſi lucerna lucenti in caliginoſo loco* ex ipſo enim conſtantium ſemper euentuum, quos de Chriſto Prophetæ prædixerunt, euidenti experimento adeo euidentius nobis veritates conſtant, vt inde capta notitia aliunde capris, quaſi præ tenebris lux clareſcere videatur, vt ibi OEcumenius expoſuit. Maiorem vero firmitatem ibi etiam à Petro aſſertam explicat Auguſt. ſerm. 27. alias 29. de verbis Apoſtoli. *Certiorem ſane eſſe dixit; certiorem non meliorem, non veriorem: quid eſt ergo certiorem, niſi in quo magis confirmatur auditor? quare hoc? quia ſunt homines infideles, qui ſic detrahunt Chriſto, vt dicant eum magicis artibus feciſſe, quæ fecit. Poſſent ergo infideles etiam iſtam vocem delatam de cælo per coniecturas humanas, & illicitas curioſitates ad magicas artes referre, ſed Prophetæ antea fuerunt, non dico ante iſtam vocem, ſed ante Chriſti carnem. Nondum erat homo Chriſtus, quando miſit Prophetas.* Quam ſententiam repetit tract. 35. in Ioan. circa finem.

6. Hinc Chriſtus ipſe Dominus cum diſcredentibus Iudæis, tum credentibus Apoſtolis doctrinæ, & myſteriorum ſuorum veritatem Prophetarum veterum teſtimoniis citatis, recitatiſque probauit: idque Euangeliſtæ diligentiſſime notarunt: poſteaque, tam ipſi quam Apoſtoli, & diſcipuli reliqui Chriſti Domini monuit *ſcrutamini ſcripturas*. Ioan. 5. in Euangelij prædicatione imitati ſunt, vt in Actibus Apoſtolorum ſæpe legitur: quia omnium, quæ Euangelium ſtabiliunt, firmiſſimum fundamentum eſt, quod ex Prophetis ita illud prænuntiantibus iactum prouidentiſſime à Deo, eius præſcio, tot ante ſæculis fuit: id quod eleganti illa hyperbolica eiuſdem loci ponderatione docuit Vmbertus Cænomanſis (apud noſtrum Turrianum, de Hierarchico Ordine c. 1.) libro de Azymo dicens: *Deleto vetere Teſtamento nomen euaneſcet: neque poterit retineri abſque charactere ſuo quoniam, neque paries ſtabit abſque fundamento, quod ipſe Dominus ſuis factis, & dictis ſuppoſuit: & Apoſtolis prædicatoribus ſuis inſpirauit, vt narrationis ſuæ curſum firmaret ancora veteris teſtamenti, cuius authoritatem primus Magiſter Eccleſiæ profitetur firmiorem eſſe illa voce, quam ſuper Dominum tranſfiguratum factam audiuit: firmiorem vero intelligamus dixiſſe. non quidem ſimpliciter ſed ratione eorum, qui veteri tantum teſtamento credebant.*

CERTAMEN II.

Rationibus eadem veritas ſtabilitur.

1. A Ratione diuina ſcientia futurorum contingentium probatur: quia, quod omnibus hominibus, quaſi congenitum iudicium, & rationis dictamen eſt, certiſſimum, ac naturæ, & rationis lumine notum eſt: inde plura,

pluta, vt certiſſima, atque naturali ratione euidentiſſima in Philoſophia & Theologia habemus: in quibus Deum eſſe, ſiue exiſtentia Dei numeratur, vt vidimus conti. 1. d. 1. Atqui Deum futura contingentia cognoſcere omnium hominum iudicium, & dictamen eſt: ergo id certiſſimum, & naturæ lumine notum eſt. Minor eſt perſpicua. Nulla ſiquidem tam hebes, rudiſque natio vnquam fuit, quæ Deum aliquem, etiam falſum, coleret, rebuſque præeſſe putaret, quæ non illum de contingentibus futuris euentibus conſuleret, atque, & certa rebus ſuis diſponendis prouide diſque oracula, non oſtenderet: ac proinde Deum ſuum præſcium futurorum contingentium iudicaret: nemo quippe ita vecors, & prorſus ſtupidus, ſuper eo quod ſciri ab alio non poſſit, illum conſulit. Hinc apud Gentes oracula dæmonum delphica &c. frequentata Deorum, ſeu dæmonum potius: Sacerdotes fatidici, ac diuinatores tanquam numine afflati à populis, & Principibus de futuris contingentibus frequenter rogati, ac reſpondentes crediti: eſſeque dæmones in eis falſis diis, ſeu idolis adorati naturalem hanc rationis lumine *notam diuinitatis* cum contingentium futurorum præſcientia connexionem agnoſcentes, de iis futuris contingentibus, quæ ignorabant, rogati, quandoque iram cauſati interrogantes non reſpondebant: quandoque vero, vbi iræ occaſio non aderat, æquiuoca reddebant oracula; ne ſuam de eis ignorantiam proderent, ac ſuo inde apud eos Deitatis æſtimationem amitterent. Hinc Iſaiæ 41. dicitur: *Annuntiate quæ ventura ſunt, & ſcimus* (non dixit credemus) *quia dij eſtis*, & Auguſtin. 5. de Ciuit. Dei c. 9. *Confiteri eſſe Deum, & negare præſcium futurorum aperriſſima inſania eſt.*

2. Sed tamen adhuc Theologis ſub lite eſt (neque exigua) an ſcientia hæc Dei de contingentibus futuris ſit ratione naturali demonſtrabilis: Soar. tom. 2. metaph. c. 30. ſect. 15. n. 28. affirmantem amplectitur vt Theologorum communem paucis nominalibus exceptis: ita etiam cenſent Vaſquez 1. p. t. 1. d. 64. c. 1. num. 4. & ſuius d. 65. c. 4. Albiz d. 6. de ſcient. ſect. 1. num. 6. omnesque (præter Gabriel & Nominales paucules) Theologos contentre refert Ruiz noſter d. 22. ſect. 2. à num. 20. Negatiuam vero ſententiam tenet Herize (cuius diſcurſibus docti Recentes ſubſcribunt) tract. 1. d. 6. c. 1. referens Okamum 1. d. 39. q. 1. Gabriel a. 2. poſt 2. concluſionem, & ruſtius dub. 3. Gregor. q. 2. n. 2. Anton. de Corduba 1. quxition 1. q. 55. dub. 8. imo Soarium ipſum Opuſc. 2. lib. 1. c. 3. & Bellarminum tom. 3. lib. 4. c. 15. quatenus aſſerunt difficilem explicatu exacte & comprehenſione pro hoc ſtatu modum, quo Deus futura hæc cognoſcit, quo etiam pacto loqui Auguſtinum recit. nu. 3. ex tom. 3. lib. 15. de Trinit. & tom 7. lib. de dono perſeue. c. 14. ſed poteſt eſſe modus quo hat, ſtatue aliquid, non exploratus, & comprehenſibilis; cum tamen illum eſſe euidenter monſtretur: ideque in diuinis fere omnibus prædicatis contingit nobis. Auguſt. vnuerſim de Dei ſcientia loquatur teſtimonio 2. non de ſcientia futurorum contingentium ſpecialiter: cum tamen euidenti ratione naturali conſtet Dei ſcientia. Primo vero loco de ſcientia Dei, tam de præteritis, & præſentibus, quam de futuris nulla habita ratione contingentiæ eorum agit: quomodo in ſcientia Dei ſint conjuncta hæc omnia ſimul quin tranſeant, aut deſint ibi temporum ſucceſſu.

3. Nos igitur affirmatiuæ ſententiæ ſubſcribimus: exiſtimamuſque cum præcedente diſcurſu, tum aliquibus ex ſubnectendis demonſtrari. Præcipuum, & generale eſt: quia Deus omniſcius eſt, atque eius ſcientia omniſcientia, non eſſet autem omniſcientia, niſi in omne verum, & cognoſcibile terminaretur: atqui futura contingentia vera obiectiue abſolute, & actu ſunt, ſeu cognoſcibilia durationi anteriori: ergo diuina ſcientia durationi antecedenti cognoſcuntur. Huic demonſtrationi inſiſtunt Soar. loco 1. citatus & Vaſquez citato c. 4. & Recentiores Complurentes, qui minorem ſubſumptam probant: quia eſſe abſolute verum obiectiue, ſeu cognoſcibile, nihil aliud eſt, quam fore veram obiecti cognitionem, ſi forte detur: atqui, ſi detur ante eius actu, & abſolute cognitio futuri contingentis, vera erit: ergo futurum contingens actu, & abſolute verum obiectiue eſt tempore, ac durationi anteriori, ſeu cognoſcibile verum: Minor, nec demonſtrata, nec ſatis probata videtur aduerſariis: imo nec Magiſtro Albiz, & doctis Recentioribus: quia ea probatione ſolum probatur eſſe actu cognoſcibile denominatiue extrinſece ab actuali cognitione in ea hypotheſi, quæ tamen anteriori tempore in terminis implicat: cum futurum contingens actu determinate ab æterno, neque in ſe ſit, neque in cauſa aliqua in veriſimilioribus ſaltem principiis noſtris Dominicanæ Scholæ aduerſis: ac proinde, nec ſit verum.

4. Cæterum Doctiſſimi Patres Vaſquez, & Soar. de cognoſcibilitate ea futuri contingentis actuali, & abſoluta per extrinſecam denominationem anterioris actualis intellectionis minime loquuntur. Anterioris enim diſcurſus ſunt, quam, vt probandum ſupponant: vti ita intellecti ſupponerent: loquuntur ergo de capacitate obiectiua futuri contingentis, vt terminet actualem anteriorem cognitionem: idque ſatis probant ex eo, quod, ſi detur eius, vt ſua durationi erit, cognitio actualis anteriore durationi, vera determinate, & abſolute erit: ex quo euidenter infertur capacitas, & veritas ſeu noſcibilitas obiectiua futuris contingentibus intrinſeca; nec ſolum extrinſeca per denominationem ab actuali cognitione in hypotheſi ponita, ſiue ſuppoſita; ex qua idem per idem probaretur, vt aduerſarij & Albiz, ac docti Recentes dicebant. Quod autem obiectiua illa futuris contingentibus intrinſeca veritas, & cognoſcibilitas inde probetur, ſic oſtenditur. Etenim, ſi ea non eſſet determinate, & abſolute vera, ſi daretur, ſed vera ſimul ac falſa, quia de obiecto, & vero, quod tunc non eſſet, ſed pro tunc chimærico, & impoſſibili, vide ea probatio Doctiſſimorum Patrum eadem cum illa (quam demonſtrationem merito reputant docti idem Recentiores) eſt: ſcilicet propoſitiones de futuro contingenti, quod ita poſterioti tempore erit, ſicut anteriori durationi judicatur, atque enuntiatæ, eſſe determinate veras, ſicuti, quæ aliter, ac poſtea erunt, anterius enuntiant, determinate eſſe falſas: quod demonſtrari idem Recentiores merito cenſent & nos quæſt. 6. oſtendemus.

5. Secundo ita eadem veritas obiectiua futuri contingentis oſtenditur. Futuritio contingentis, qua futuritio præciſe, non obeſt eius capacitati, & veritati obiectiuæ ſufficienti ad terminandam ſui cognitionem, & iudicium actuale: imo iudicium actuale certum, infallibile, & euidens; ſed neque eius contingentia: ergo futurum contingens verum, & cognoſcibile obiectum eſt, & capax terminandi ſui actualem cognitionem, & iudicium præſens, ac proinde terminabit diuinum quod nihil verum poteſt latere. Prima antecedentis pars probatur, primo ex dictis q. 4. quia futurum non contingens futurum eſt, & actu cognoſcibile nemine negante. Secundo: quia Eclypſis futura demonſtratur euidenter à Mathematicis, & Aſtrologis, antequam ſit, & tamen futurum eſt: ergo futuritio contingentis, qua futuritio, non obeſt eius obiectiuæ veritati cognoſcibilitati, ſeu intrinſecæ capacitati, vt terminet actualem ſui cognitionem, & iudicium de præſenti; eiuſdem antecedentis probatur pars ſecunda: quia eius contingentia ſolum eſt in ſua cauſa indifferente in actu primo ad ipſum, & eius oppoſitum, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum; non autem eſt eius contingentia in ſeipſo, & dum eſt, & exiſtit in actu ſecundo, quo illa indifferentia, & poteſtas ad vtrumuis cauſæ ſuæ determinatur: quando enim, & quamdiu contingens eſt, ſiue de præſenti, ſiue de præterito, ſiue futuro tempore, neceſſe eſt eſſe, & non eſſe contingens non eſt, ſed omnino impoſſibile: ac proinde non minus ſupponit contingentiam, & indifferentiam cauſæ determinatam, & poteſtatem ad oppoſitum excluſam pro duratione, pro qua erit, aut fuit, per ſuum eſſe, quam pro duratione de præſenti, cum de præſenti eſt, atque à ſua cauſa indifferente in rebus, atque extra cauſas ponitur: ergo contingentia cauſæ, ſiue in cauſa, licet obſit, vt in ipſa certo cognoſcatur, ſicut obeſt, vt in illa actu eſſe cognoſcatur, quando actu, & de præſenti contingens eſt: aſſt, vt ſecundum ſe cognoſcatur non oberit pro duratione futura, aut præterita, in qua in ſe determinate, ſecundum ſuum eſſe determinatum erit, aut fuit, non minus, quam, cum de præſenti, & actu eſt: ac proinde eſſe determinate cognoſcitur non obſtante contingentia ſui in ſua cauſa, & actu primo.

6. Ruſtus capacitas illa obiectiua futuri contingentis, vt anterius cognoſcatur, ita euidenter oſtenditur: quia

quia à nobis cognoſcitur, vel coniecturaliter, vel certo iuxta medij exiſtentis actu, vel coniecturalem, vel certam moraliter, aut phyſice, aut metaphyſice connexionã cum eius pro illa poſteriori duratione exiſtentia: ergo in ſe habet capacitatem vt intrinſecam, terminet ſui cognitionem. Probatur conſequentia: quia, niſi haberet in ſe intrinſecam capacitatem, vt terminaret materialiter, & pure terminatiue cognitionem, nihil aliud poſſet eſſe medium determinans intellectum ad illius cognitionem, ſiue certam phyſice, aut metaphyſice, aut moraliter, imo neque coniecturaliter: eſſet enim determinatiuum ad cognitionem impoſſibilem, cum ſit impoſſibilis cognitio potentiæ de obiecto de ſe incapaci (eu non capaci terminandi illam, ac proinde non attingibilem ab eiuſmodi potentia. Hinc nihil poteſt eſſe determinatiuum auditus, vt percipiat colorem, neque viſus, vt eliciat viſionem circa ſonum, vel relationem coloris tranſcendentalem ad Deum: quia eiuſmodi obiecta aptitudinem, & capacitatem obiectiuam non habent, vt ſint obiecta, pure adhuc terminatiua, cognitionum eorum. Iam vero, ſi habet in ſe capacitatem intrinſecam, ſeu veritatem obiectiuam futurum contingens, vti habere demonſtrauimus: euidens etiam eſt à Deo omniſcio cognoſci, atque eius omniſcientiæ materialem terminum eſſe; licet determinatiuum eius non ſit, de quo poſtea: nunc enim eſſe terminum, ad quem repræſentandum diuina ſcientia ſiue abſque alio medio ac determinatiuo, ſiue illo intercedente extendatur, ſolummodo demonſtrandum ſuſcepimus.

CERTAMEN III.

Demonſtrationes aliæ expenduntur.

1. DEmonſtratur tertio: quia abſolute actualis abſentia abſolutæ exiſtentiæ, & determinationis, quæ tamen abſolute aliquando ſunt, non extrahit contingens à ſphæra obiectiuæ cognoſcibilitatis, ſiue à veritate obiectiua intellectualis cognitionis: atqui Dei ſcientia totam permeat, exhauritque repræſentatione ſua formali ſphæram cognoſcibilitatis, ſeu veritatis obiectiuæ; ergo ad omne abſens, etſi non determinatum abſolute actu, extenditur, ac terminatur ſcientia diuina: dummodo pro aliqua duratione eius exiſtentia, & determinatio ſint: atqui futuri contingentis, licet actualis exiſtentia, & determinatio, non ſit, eſt tamen pro aliqua duratione: ergo ad illud repræſentatione ſua formali repræſentandum diuina ſcientia extenderetur. Antecedens probatur primo: quia obiectum non eſſe in loco, in quo habetur cognitio, dum modo alicubi, ſiue ante, ſiue retro abſolute ſit, non extrahit illud à ſphæra obiectiuæ cognoſcibilitatis, & veritatis; ergo, quod nunc abſolute non ſit, dummodo aliquando ſit, non extrahet illud à ſphæra eadem. Secundo probatur, quia præteritum abſolute actu liter non eſt; quia tamen pro aliqua duratione eſt cognoſcibile obiectiue abſolute, ſiue intra ſphæram obiectiuæ cognoſcibilitatis, & veritatis eſt. Tertio probatur à priori idem antecedens: quia pura veritas, ſiue cognoſcibilitas obiectiua, & capacitas terminandi ſui cognitionem, non importat aliquid actuitatis, ſeu phyſicæ cauſalitatis, materialis, formalis, aut efficientis in cognitionem, ad quam ſimultanea terminatiui, ſiue localis, ſiue temporaria coexiſtentia obiecti cum cognitione opus ſit; licet ſæpe obiecta reſpectu potentiarum creatarum, & cognitionum, maxime ſenſibilium, etiam habeant phyſicum influxum, & actiuam determinationem; quæ reſpectu diuinæ ſcientiæ in nullo obiecto creato eſſe poteſt.

2. Herize loco citato circa finem, licet rationem hanc à priori non tetigerit, tamen ſecundam Antecedentis primi probationem argumento à paritate ſibi oppoſuit præteritorum contingentium cognitionis diuinæ ad eandem futurorum contingentium, diuinam etiam, cognitionem: cui reſpondet primo: negando adeo præteritorum cognitionem euidentem eſſe, quia id ſolum, quod actu abſolute eſt cognoſci à Deo euidens eſt; ſed certe eadem euidentia, ſaltem morali, qua animi immortalitas demonſtratur ex futuro neceſſario præmio ac ſupplicio, bonorum, & malorum poſt hanc vitam, probatur de præteritis cognitio diuina; ignota enim tranſacta opera, nec præmio, nec pœna affici poſſe euidentiſſimum eſt. Secundo reſpondet: admiſſo antecedenti cognitionis diuinæ de præteritis, negando conſequentiam cognitionis de futuris: quia præterita, licet actu non ſint, neque eorum in ſe determinatio; fuerunt tamen: ac proinde pro tunc, quo de præſenti fuerunt cognita à Deo ſunt, eſſet autem potentiæ, non obiecti defectus à ſemel cognitorum ſcientia deficere. Contra tamen eſt: quia ſi actualis abſoluta exiſtentia, & determinatio contingentis neceſſaria eſt, vt actu determinet cognitionem obiecti contingentis, quod iam præteriit defectus erit, cum actu abſolute non ſit, neque eius determinatio, non autem potentiæ; ſi autem neceſſaria non eſt actualis illa determinatio, & exiſtentia contingentis, ſed ſatis eſt, vt pro duratione alia non præſenti, & actuali ſit, vt ad illud cognitio terminetur, id æque competit futuro, atque præterito contingenti: quare æque vtramque, vel neutram poterit terminare diuinam cognitionem. Adde æquam cognoſcentis, & potentiæ imperfectionem argui cognoſcendi aliquando cognitione carere, atque carere cognitione, aliquando etiam cogniti,

3. Quod autem fuerit exiſtentia, & determinatio contingentis præteriti, nihil magis, & exiſtentiæ, & determinationis eius abſolutæ ponit actu, & de præſenti, quam futuri, nihilque minus exiſtentiæ, & determinationis in ſe contingentis futuri ſupponit natura, & quaſi cauſalitate cognitio actualis, & præſens illius, quam cognitio præſens, & actualis de contingenti præterito: vtriuſque enim actualis cognitio præſens eius exiſtentiam, & determinationem caulæ ſuæ, & potentiæ indifferentis per ipſam propria cuiuſuis duratione ſupponit, neutraque actu, & de præſenti illam ponit. Quod autem contingens futurum ponendum, & determinandum nunc dicatur; præteritum vero, poſitum iam, & determinatum ordine durationis ita dicuntur, non in ordine naturæ, & cauſalitatis: quo tam ſupponitur exiſtentia abſoluta contingentis, & determinatio potentiæ, & cauſæ indifferentis per illam pro ſua duratione, quam præteriti contingentis, eiuſque cauſæ pro ſua: nullum enim contingens abſolute futurum eſt, cuius abſoluta exiſtentia, & determinatio per ipſam ſuæ cauſæ indifferentis pro ſua duratione non ſit. Accedit, quod q. 4. certam. 2. à num. 3. diebamus: durationem, qua Deus cognoſcit, actuſque ſuos exercet, eſſe æternitatem omnino ſimplicem, atque indiuiſibilem, ſiue totam ſimul durationem, qua, cum Deus, tum diuina omnia, & ſingula durant, & cuius reſpectu æque coexiſtunt, & quæ futura, & quæ præterita reſpectu temporariæ noſtræ durationis ſunt; imo, & vtraque, æque atque præſentia: nam reſpectu æternitatis indiuiſibilis Dei, quæ tota omnibus, & ſingulis creatis durationibus, & imaginariis ſucceſſiuis, earumque partibus, & indiuiſibilibus, etiam ſingulis, & omnibus coexiſtit, nihil tranſit, nihilque futurum eſt: quare neque reſpectu ſui præteritum aliquid, aut futurum cognoſcit. Atque ex hoc rationem reddit Anſelmus Dialog. de caſu diaboli c. 21. ſub init. cur à Deo non autem ab Angelis futura contingentia naturaliter prænoſcantur.

4. Quarta demonſtratio: quia Deus cognoſcit contingentia præſentia, & quæ actu ſunt de præſenti, ſaltem quando de præſenti, & actu ſunt: v. g. hodie ne Angelis, dæmonibus, imo, & rudibus hominibus etiam minus ſapiens ſit, magiſque ignorans: ſecundo, quia alias rerum omnium gubernator Deus eis prouidere, non poſſet, ſi euentus hos omnino ignoraret: ſiquidem ex eo, quod ij euentus, vel oppoſiti concurrant, aliter, atque aliter de rebus diſponendum, & cum cauſis ſecundis concurrendum erit. Vel ergo, quod nunc de præſenti contingenter, ac libere à creatoris eſt, nunc ſolum ac primum nouit Deus, vel ex æternitate. Si hoc ſecundum habetur demonſtrationis intentum: nimirum Deum, antequam de præſenti ſint, imo tota æternitate, antequam eſſent futura contingentia prænoſſe. Si autem, nunc primum ea nouit, cum antea ea minime noſſet: ſed ignoraſſet: ergo mutatur de non ſciente in ſcientem hæc obiecta. Cumque ſcientiam ſequi debeant decreta ad vniuerſi prouidentiam, & gubernationem, nonniſi ex eorum contingentium cognitione oriunda, denio etiam in tempore concipiet Deus decreta, quæ tota æternitate non habuit: inde & in decretis

mura

tionem ſuſcipiet, qua à non decernente ad decernentem denuo in tempore tranſeat. Rurſus, cum contingens tranſactu, & præteritum abſolute non ſit, æque, atque pure futurum non eſt, tam eius ſcientia, quam decretum illud ſupponens cum eo tranſibunt, eritque vtrumque abſolute in Deo defectibile, ac ſubinde Deus à ſciente contingens, ac decernente ex eius abſoluta ſcientia in non ſcientem, ac non decernentem mutabilis. Accedit demum Deum eſſe purum actum, nec poſſe eſſe in potentia ad actum aliquem ſuum, vt fuiſſet antea cta tota æternitate, ſi contingens, quod nunc primo eſt, nunc etiam primo cognoſceret, & decretum nunc primo concipiet.

5. Reſpondent Herize ſupra, & docti Recentiores; non eſſe demonſtrabile ratione pure naturali Deum non poſſe incipere denuo in tempore cognoſcere contingens, quod nunc primum abſolute eſt, ac proinde nunc primum eſt verum abſolute, & cognoſcibile obiectiue, vt poſſet Ethnicus reſpondere, neque enim Dei immutabilitas eundens naturæ lumine eſt; ſed ſolum ex fide, ac proinde fidelis ſolum conuincet diſcutius. Addit Herize iuxta ſuam Valquij, & Arrubalis, ac aliorum ſententiam de conſtitutione decreti, ac ſcientiæ liberæ Dei per extrinſeca connotata, nihil ſcientiæ, aut decreti liberi Dei intrinſecum, & perfectionum ipſius incipere in tempore: neque proinde in illa intrinſeca perfectione Deum mutari, aut denuo adquirere illam: tum, quia, quod denuo aduenit extrinſecum connotatum eſt: tum, quia ſcire, quod ſcibile nondum eſt, perfectio eſſe non poteſt, cum ſit potius ignorantia, & prorſus aperta repugnantia, in primis ſatis certitudini noſtræ concluſionis erit, ſi certo & infallibiliter ex fidei principiis euincatur. Secundo: quod ait Herize de conſtitutione diuinæ ſcientiæ liberæ, vt decreti diuini per extrinſeca connotata, ipſa intrinſecum ſcientiæ, & voluntatis liberæ, & vitalis diuinæ conſtituant, euidenter eſt falſum: vt contra 4. de libertate decretorum agentes oſtendemus.

6. Si autem conſtituant liberos illos actus extrinſece tanquam termini connotationis intrinſecæ actibus liberis, præter alias difficultates, non ſoluitur difficultas. Nam illa connotatio intrinſeca Dei, vel poteſt eſſe abſque actuali abſoluta exiſtentia de præſenti contingentis pure futuri; vel non: ſi nequit eſſe abſque illa: tam in tempore incipiet aliquid intrinſecum Deo, ac proinde quoad intrinſecum mutabitur: ſi poteſt eſſe abſolute ſine illa cognoſcet, & decernet ab æterno futura contingentia Deus, & ex eorum ſcientia decernet, vt contendimus. Secundo: cum conſtitutio hæc actuum liberorum Dei ab Herize, etiam poſitis fidei principiis, aduertatur, inquiro: an ex ea probabiliter ſaluetur immutabilitas Dei, quoad intrinſecum, quæ ſolum eſt de fide, vel non ſaluetur; ſi ſaluatur ex fide adhuc quod ſcientia, & decreta Dei in tempore non incipiant, ac proinde quod Deus mutari intrinſecus, quoad illas etiam, nequeat, certo concludetur pro ſcientia contingentium, & decreti in tempore incipientibus: ſi non ſaluatur probabiliter, erit ſolutio inde petita improbabilis: quare ex immutabilitate Dei in ſuis actibus, etiam liberis, demonſtratio tenebit. Denique ex demonſtrationibus ſecunda, & tertia veritatis, & cognoſcibilitatis obiectiuæ futuri contingentis, ipſimet intrinſecæ euidenter confutantur ſolutiones omnes præſenti demonſtrationi ab Herize, & doctis Recentioribus adhibitæ: quæ in oppoſito principio, vt patet, male fundantur.

7. Obiectionibus fiet ſatis q. 7. propriori ſede: ſolum reſpondeo hic: Diuum Thomam, & Philoſophos aſſerere ſæpe, eſſe, vt verum conuerti: vnde inferunt aduerſarij, id quod actu non eſt, ſicut abſolute non eſt actu, non eſſe abſolute verum, ſeu cognoſcibile obiectiue: cæterum verum conuertibile cum ente non eſt veritas obiectiua, ſed poſitiua ſoliditas eſſendi abſque qua plura veritatem obiectiuam, & cognoſcibilitatem habent, vt patet in negationibus, & entibus rationis, quæ cognoſcibilia, & vera obiectiue ſunt: quare, licet futura non habeant veritatem cum ente conuertibilem, ſeu poſitiuam eſſendi ſolliditatem niſi quando actu ſunt; obiectiuam tamen cognoſcibilitatem, & veritatem, quam habent ea etiam, quæ nunquam ſunt, eſſeue poſſunt, habebunt. Inſuper idem Sanctus Thomas dum ait in 1. d. 38. ad 2. *Futurum contingens non eſt determinate verum antequam fiat, quia non habet cauſam determinatam; ſed dum eſt in actu eſt determinate verum*: nihil contra nos docet; illud quippe *antequam* non ſignificat antecellionem temporis, ſed naturæ, & cauſalitatis: dum ſcilicet eſt in potentia ſuæ cauſæ; id quod ſatis explicuit Sanctus Doctor termino illo quem oppoſuit. *Sed dum eſt in actu*, qui reſpondet termino *eſt in potentia*, quem illo aduerbio *antequam fiat* explicauit. Deinde idem ratione ſubiuncta explicuit: *quia non habet cauſam determinatam*, quod non ad prioritatem, & poſterioritatem durationis, ſed naturæ, & cauſalitatis ſpectat, locumque in contingentibus actu exiſtentibus de præſenti habet, quæ nec de præſenti cauſam determinatam ad eorum eſſe habent; & tamen quia in ſe in actu, nec ſolum in potentia, ſunt, quia in actu ſunt, determinate ſunt pro hac duratione de præſenti: id quod etiam habent futura, & præterita contingentia ſuis quæque durationibus, quibus in actu fuere, vel erunt: vt diximus certam. 1. & de ſe patet.

QVÆSTIO VI.

An contingentium futurorum cognitio propria Dei ſit?

OSTENDIMVS hactenus futurorum contingentium ſcientiã Deo competere: nunc vero an ita ad Deum pertineat, vt nulli alteri, ni ex eius diſpenſatione, & reuelatione poſſit competere: ac proinde, ita in Dei propriis eorum præſcientia numeretur, vt iure naturæ ſuæ nulli alteri ſiue Angelo, ſiue homini competat quæritur: loquimur autem de ſcientia, ſiue præſcientia certa, & infallibili: quia nos etiam late ſumptam ſcientiam pro opinatiua coniecturali, & moraliter certa de illis, futurorum contingentium ſcientiam habere poſſe indubitatum eſt.

CERTAMEN I.

Certam futurorum contingentium ſcientiam in proprio Dei cenſu eſſe authoritate probatur.

1. HAc in re egregiam nauauit operam noſter Ruiz d. 22. à ſect. 3. Primum teſtimonium eſt Eccleſ. 7. *quis ei poterit indicare quid poſt eum futurum ſub ſole ſit* Ad quæ Olympiodorus. *Hæc authoritas omnem funditus euertit diuinandi ſuperſtitionem. Nullus enim mortalium certam futurorum ſcientiam conſequi poteſt.* Iſai. 41. *Annuntiate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos*: & infra: *quis annuntiauit ab exordio, vt dicamus iuſtus es?* Ad quæ Hieron. *vbi Apollo Delphicus, & Loxias, Deliuſque, & clarius, & cætera idola futurorum ſcientiam pollicentia &c. cur de Chriſto nihil potuerunt prædicere, nihil de Apoſtolis eius, nihil de vanis, & abolitione templorum? ſi ergo ſuum interitum non potuere prædicere, quomodo aliena, vel mala, vel bona potuerunt annuntiare? quod ſi aliquid dixerit multa ab idolis eſſe prædicta; hoc ſciendum: quod ſemper mendacium iunxerint veritati: & ſic ſententias temperauit, vt, ſeu boni, ſeu mali quid accidiſſet vtrumque poſſet intelligi. Vt eſt illud Pyrrhi Regis Epirotarum. Aio te Æacida Romanos vincere poſſe: & Craſſ: Craſſus tranſgreſſus Halim maxima regna perdet.*

2. Pergit infra Iſai. capite eodem; *Quis annuntiauit ab exordio, vt ſciamus, & à principio, vt dicamus iuſtus es? non eſt neque annuntians neque prædicens?* Ad quæ ita interpretatur Hieronymus: *qua ego iuxta conſuetudinem prophetalem feciſſe me dico: quaſi iam præterita ſint, vel (iuxta Symmachum) futura pollicear, nullius dæmonum, & idolorum poteſt prædicere*: & Cyrilli Alex.

4.in Iſai.c.41.ex hoc illius loco ſic fatur: *divina,& infallibilis gloria proprium, & peculiare eſt,omnia ſcire, nihil prorſus ignorare, neque præteritorum,neque inſtantium,neque futurorum*: & paulo poſt: *veniant itaque qui putantur ab his eſſe Dei: annuntient, qua contingere dicant priora & noviſſima & ventura: cognoſcemus enim tunc, quod dij ſint: verum, inquit, non poteſtis annuntiare.* In quam ſententiam plura multo ſubnexuit idem Cyrillus proxime citatus circa eiuſdem capitis finem.

3. Idem Iſaias c. 44. ſub init. *Ego primus, & noviſſimus, & ab hac me non eſt Deus qui ſimilis mei ſit: vocet, & annuntiet, & ordinem exponat mihi, ex quo conſtitui populum antiquum, ventura,& quæ futura ſunt annuntient eis.* Quæ Hieron. ita periphraſi interpretatur: *quis ſimilis mei eſt? vocet ea qua non ſunt, quaſi ſint* (nempe iuxta id ad Roman.4. *& exponat ordinem creaturæ meæ, qua cuncta ratione librauerim ex quo feci hominem ſuper terram. Nec ſolum volo, ſed quæro etiam futurorum ſcientiam.* Atque in eadem Iſaiæ verba ita ſcribit Cyrill. Alex. 4. in Iſai.orat.2.colum.4. *Deo enim natura conuenit omnem habere etiam præteritorum,& futurorum notitiam: ſin nemo reperiatur in falſo nuncupatu Dys, qui hoc ſit conſecutus, eos, qui cognitione diuina præditi non ſunt, Deos non eſſe obſcurum non eſt.* Addit eodem cap.44.Iſaias. *Ego ſum Dominus, &c. irrita faciam ſigna diuinorum, & ariolos in furorem vertens*: ſuper quibus præter alia in eandem ſententiam Cyrill. loco proximo ait: *falſa diuinationis paſſim, & impoſtura, ac fuci dæmoniorum, qua ſcire ſe fingebant, & præuntiare poſſe futura; cum nihil quidquam vel dicerent, vel ſcirent.*

4. Sextum teſtimonium Dan.2. *Reſpondentes Chaldæi coram Rege dixerunt: non eſt homo ſuper terram, qui ſermonem tuum Rex poſſit implere &c. exceptis Dys, quorum non eſt cum hominibus conuerſatio.* Vbi Hieron.*Confitentur Magi, confitentur Arioli, & omnis ſcientia ſæcularis literatura præſcientiam futurorum non eſſe hominum, ſed Dei. Ex quo probatur Prophetas Dei ſpiritu locutos, qui futura cecinerunt,* eidem vero Regis interrogationi inferius reſpondet his Daniel. *Myſterium, quod Rex interrogat ſapientes Magi, Arioli & Haruſpices non queunt indicare Regi; ſed eſt Deus in cælo reuelans myſteria, qui indicauit tibi Rex Nabuchodonoſor, qua ventura ſunt noviſſimis temporibus* Ad quæ Hieronymus. *Tollit Regi præcum ſuſpitionem, ne humana æſtimes inueniri poſſe ſolertia, quod Dei notitiæ reſeruatur.* Ibi etiam Theodoretus, *Deum eſſe aſſerit arcana reuelandi Magiſtrum. Et adiecit: in cælo: vt diis, qui deorſum verſantes colerentur, ſiſtit. Et quidem ſingulari numero,Deorum,qui non ſunt, expellit multitudinem: eo vero quod in cælo degere ipſum dixit, eos, qui deorſum viderentur, non eſſe Deos oſtendit.*

5. Septimum teſtimonium Ioan. 13. *A modo dico vobis priuſ quam fiat, vt cum factum fuerit credatis, quia ego ſum*: cuius hanc periphraſim, & interpretationem dedit Cyrill.Alex.9.in Ioan.c.11. *Dico igitur à modo vobis, vt cum factum fuerit exitum rerum videntes illum me eſſe credatis, qui nihil falſi, nihil vanum proferre ſoleam, & quem ſcriptura venturum præmuntiauit.* Octauum teſtimonium Ioan.16. ſub init. *Hæc locutus ſum vobis, vt cum venerit hora eorum reminiſcamini &c.* Ad quæ Chryſoſt. homil.26. poſt med. *ex hu & reliqua credetis. Neque dicere poteritis me ad gratiam loqui, aut, vt vos fallam: neque enim decepturus, qua mendacij argui poſſent prædixerat: Ideo prædixi, ne in non expectata incidentes perturbaremini: ac etiam, ne non præuidiſſe futura diceretis.*Rurſus idem Homil.18.in Ioan.ad illud Ioa.2. *Tu vocaberis Cephas*, ait: *Prophetiam maxime Dei opus eſſe, quod neque dæmones imitari poſſunt.* Et Hieron.vltra recitata comm. in Hiezem, ad id c.28. *Et tulit Ananias*, ait: *demonſtrari nequaquam Prophetas ſuo tantum arbitrio loqui; ſed domini voluntate; maxime de futuris, quorum ſolius Dei notitia eſt*: inde celeberrima, & vulgatiſſima ſententia illa Tertulliani 4.contra Marcionem c.25. & conſt. Prax. c.19. ex teſtimonio dato Iſaiæ 44. & c.20. Apologet. aduerſus gentes, vbi habet: *idoneum opinor teſtimonium diuinitatis, veritatem diuinationis.*

6. In eandem ſententiam ſcribunt Orig.7. cont. Celſum colum. 4. *Diuini ſermonis character eſt futurorum prædictio.* Ac ſibi conſonans 4.Periarch. c.2. circa finem ex loco recitato Iſaiæ 41. docens eiuſmodi ſcientiam,non ſolum humana, ſed nec diuinori ſcilicet Angelicæ naturæ vlli; imo nec, quæ creata demum, ſit competere: Clem. Alex. 2. Stromat verſus med. air, quæcunque fore Prophetæ prædicunt, prius à Deo cognita,& manifeſtata eſſe, & lib. 6. verſus, & circa, & poſt. med. *Proprium Dei eſſe dicit futurorum cognitionem per ſidem communicare* iuxta illud Sap.8. *Signa, & monſtra ſcit, antequam fiat.* Et fine, ac lib. 7. poſt init. gentium diuinos, & Poëtas fatidicos, eorum, quæ præſagia, vti falſas fabellas irridet. Idem de dæmonum, & fatidicorum vatum oraculis conſer Iuſtin. M. Apolog.2. ante, & poſt med. & q.81. ad Orthodoxos, & q. 146. *Quorum*, air, *dy non ſunt dy, horum, ne vates quidem, ſunt veritatis Propheta: nec eorum prædictio inuitabilem, ac verum habet euentum: vt enim procul abſunt à vera diuinitate, ſic & à futurorum prænotione*, & q.19. ad Gent. *Futurorum prædictio eſt anima, qua à diuino ſpiritu illuminatur ad cognitionem rerum hactenus inconſpectarum.* Athanaſius in vita ſancti Antonij poſt medium de dæmonum prætag. *Non enim ea, qua nondum facta ſunt* (ſcilicet naturali cauſarum ſuarum ordine ni Deus impediat) *referunt: quia Dominus ſolus conſcius eſt futurorum.* Vnde lib. de Incarnat. Verbi, & eius corp. aduentu verſ. fin. eorum oracula fallitatis accuſat.

7. Anaſtaſ. Epiſc. Nicæn. qu.23. in ſcripturam col.2. *futurorum, aut arcanorum nihil præſciunt dæmones; ſed ſolus Dominus, qui omnia nouit, priuſquam fiant.* Et confirmat teſtimonio illo Iſai. 41. & col. penult. ex Cyrillo. *Non eſt ergo dæmonibus aſcribenda cognitio. Nos autem eam Deo potius tribuemus tanquam eximiam.* S.Max.centur.4.c.32. tom.5.Biblioth. *Cum igitur eorum, qua ſunt, nullum omnino ſeipſum, aut aliud cognoſcat, quidnam ſit ſecundum ſubſtantiam; iuſta de cauſa nihil extat, quod futura ſecundum naturam præcognoſcat, præter eum, qui eſt ſuper omnia, Deum, qui, tum ſeipſum, nouit, quid ſit ſecundum ſubſtantiam: tum ſubſiſtendi prænouit rationem eorum, qua facta ſunt ab ipſo antequam fierent.* Euſeb.5. præparat. Euang. ſex victimis capitibus, & lib. 6. quatuor primis exemplis, & gentilium confeſſione falſa, & ambigua fuiſſe oracula dæmonum, qui nihil de futuris contingentibus ſcire poterant, quod ipſum probat teſtimoniis Plutarchi & Porphyrij, & oraculorum ambiguitate, & contrariis euentibus lib.10. de Euangel. verit. cognitione ex Philoſophia Gentil. ſiue de curandis Græcorum affectionb. & in lib. Reg. & Paralip.de Pythoniſſa Sauli mortem præmuntiante. Damaſc. 2. de fide c. 3. circa med. de Angelis. *Per diuinam gratiam futura enuntiant.* c. 4. à med. *futura quidem neque Angeli neque dæmones ſciunt: prædicunt tamen Angeli Deo illis reuelante, & prædicere præcipiente. Prædicunt, & dæmones quandoque ea, qua longe futura ſunt proſpicientes quando nec coniicientes; vnde & plerunque mentiuntur.* c.29.verſ. med. *in comprehenſibilis eſt diuina prouidentia, & cogitationes noſtra & actiones & futura illi ſoli* (Deo) *cognita*, & lib. 3. c. 16. ex Athanaſ. ſerm. aduerſ. blaſph. in Spiritum Sanctum *quoniam autem ſupra naturam eſt Spiritus Sanctus, & aliud præter generabilium naturam, proprium enim diuinitatis eſt, ea qua retro, futuraque ſunt conſcire.*

8. Pro eadem ſententia ſtetit ſemper Auguſtinus 9.de Ciuit. Dei c.22.4. de Trinit. c.17. lib. de diuinat. dæmon. totis quinque capitibus,à quarto.2. de Geneſ.ad lit.c.17. poſt.med.13.cont.Fauſt.c.14.15.&. 17. aſſerens dæmones plura nobis è futuris à cauſis naturalibus proſpicere,naturali nimirum,non abſoluta certitudine,& coniectari: quare & ſæpe falli, cum non fallantur Angeli, qui Dei leges immutabiles, & voluntatis eius ſtatura immutabilia pro eius voluntate in Patria vident: è cuius ſententia Iſidorus 1. Sentent. ſeu de ſummo bono cap.10. ſub med. *Angeli in verbo Dei cognoſcunt omnia* (nempe, quæ ita anteriùs cognoſcunt antequam in re fiant)ſubditque: *qua apud homines adhuc futura ſunt, Angeli iam reuelante Deo nouerunt.* Anſelm.dia.de caſu diaboli cap.21. ſub init.ait. *Non poſſe ſciri, quod poteſt non eſſe; quod enim non eſſe poteſt, nequaquam, eſſe, poteſt certa ratione colligi: qua propter conſtat illum diabolum nullatenus potuiſſe ſcire caſum ſuum, quem neceſſe non erat futurum* Concluſ.que poſt pauca: *caſum ſuum futurum ne in ſuſpicionem quidem*

potuiſſe

potuiſſe Diabolo venire. Leo item M. Serm. 7. de natiuit. c. 3. dæmonum de futuris prædictiones mendaces reputat. Denique ſententia hæc de futuris contingentibus abſolute ſtatibus omnium (nemine dempto) Theologorum eſt, cum Magiſtro 2. d. 7. à cap. *Et licet* & cum S. Thom. 1. p. q. 57. a. 3. Controuerſiſtarum item Medinæ de recta fide c. 3. c. 2. fol. 33. Arborei 4. Theoſoph. c. 27. Bellarm. tom. 1 lib. 4. de notis Eccleſ. c. 15. Bocij tom. 1. lib. 6. c. 2. idcirco concluſionem hanc ita certam, & dogmaticam puto: vt contradictoriam negatiuam non ſolum temerariam, & erroneam, ſed prorſus hæreticam cenſeam, cum expreſſis Patrum omnium interpretatione, & intelligentia, teſtimoniis ſcripturæ aduerſetur. Quibus omnibus præiuit Ariſtoteles lib. de præſenſione per ſomnium ſub init. & med. docens: certæ præſenſionis per ſomnium futurorum contingentium nullam ſufficientem cauſam præter Deum immittentem reddi poſſe.

CERTAMEN II.

Eiuſdem veritatis rationes, à poſteriori.

1. A Poſteriori naturali diſcurſu, & ratione probatur; imo demonſtratur eadem veritas. Primo: quia dæmones a mundi fere exordio, vti Deos haberi, & coli ab hominibus omni arte, & ſtudio ambierunt: ergo ſi futura contingentia præſcirent, præſcireue poſſent: nunquam falſo prænunciarent, vti experimentis certis de euentibus aliter, quam ipſi prænuntiarunt, non ſolum ex Patrum, ſed, & ſuorum Idololatrarum hiſtoriis, & confeſſione compertum eſt. Ergo dæmones non præſciunt, nec præſcire poſſunt futura. Prima conſequentia ſola probationem deſiderat, quam ſic præſto: quia falſa prænuntiatio euidens argumentum eſt (quod dæmones non ignorant) negandi diuinitatem falſo prænuntianti: ergo ambienti omni arte dæmoni diuinitatis opinionem, & cultum per oracula neceſſario vitanda omni etiam arte erant oracula falſa, ex quibus cum Deum non eſſe demonſtraretur, ac proinde, ſi præſciret, præſcireue omni ſua arte, & naturali induſtria; & facultate futura contingentia valeret, non, niſi vera, prædiceret.

2. Probatur 2. ex eo quod ad opinionem, & cultum Deitatis adeo ambientes Dæmones eo medio fundendi, cum per ſe è Tripode, & cortinis, tum per ſuos vates oracula de contingentibus futuris ambigua (vt mendaces non deprehenderentur) cum ita prædicere poterant, & cum aliter non poterant determinate (ſi forte caſus prænuntiationi concordaret, & quaſi forte fortuna præſcientiæ futurorum æſtimationem, ac proinde opinionem Deitatis ſibi lucrarentur) fundebant: cum autem ex iis quæ alteri, quam Deo, conuenire nequeunt, aſſequi diuinitatis opinionem non poſſent, dum id per hoc in primis medium aſſequi adeo enixe fraudulenter, & tandem ſub fortuna alea conantur, Dei propriam eſſe futurorum contingentium præſcientiam recognoſcunt, & fatentur. Confirmatur hæc ſecunda ratio: quia ideo etiam æquo ſtudio, & arte, vt Deos ſe hominibus dæmones mentirentur, miraculorum apparentium Architectos, & Patratores ſe ſe oſtendebant: quia eorum patratio, & architectura euidenter propria Dei ſupra naturam totam, eiuſque dominium eſt, eſſeque ab illis cognoſcebatur; ergo idem etiam de præſcientia; & prænuntiatione futurorum contingentium, cum hac ad idem aſſequendum vtebantur, cognoſcebant: ſcilicet eam eſſe euidens diuinitatis argumentum.

3. Dices: hæc ſolum probare dæmones, ſiue Angelos malos non habere præſcientiam futurorum, ſecus autem de Angelis bonis, qui dubio procul plura, quam dæmones, cognoſcunt; ac proinde nec probant præſcientiam futurorum contingentium eſſe propriam Dei. Contra tamen: quia, ſi futurorum contingentium præſcientia poſſet naturaliter, & abſque Dei gratuita, & ſupernaturali reuelatione bonis Angelis competere, id Cacodæmones non ignorarent; imo ſaltem, dum viatores ante lapſum erant, fuiſſent experti: ergo illam non affectarent, vt euidens argumentũ commerendæ opinionis affectatæ à ſe Deitatis. Contra ſecundo: quia in peccati ſui pœnam Cacodæmones naturali ſcientia præcipue omnium generis vatus obiectorum, priuati non ſunt: ergo, ſi naturale obiectum ſcientiæ naturæ Angelicæ, ſecundum ſe ac ſine lapſu ſpectatæ, eſſent futura contingentia, etiam naturæ lapſæ Cacodæmonum obiectũ forent, vt plurimum ſaltem, licet ob hominum bonum, & ſalutem aliqua ab eis ignorari Deus quandoque diſponeret: ſicuti, & ob eundem finem aliqua naturaliter à bonis Angelis ignoranda cognoſci facit. Confirmatur ex S. Tho. 1. p. q. 64. de malo a. 6. Magiſt. in 2. d. 7. circa medium vbi Sanctus Bonauent. p. 2. a. 1. q. 1. & reliqui Commentatores. Alex. 2. p. q. 113. tota, ſcilicet naturalem cognitionem integram dæmonibus relictam iuxta Dionyſium de Diuinis nominibus c. 4. p. 4. vbi ait: *nec mutatum bonum vniuerſum, quod eis ſitum eſt; ſed ipſi à toto bono, quod eis datum erat deflexerunt; dataque eis Angelica munera, nequaquam mutata eſſe diximus; ſed ſunt integra, & nitidiſſima.*

4. Præoccupatur hac doctrina ſecunda euaſio: quod, ſcilicet, dæmones impediri poſſint à Deo, impediánturque à futurorum naturali cognitione: ac proinde ſolam contingentium futurorum naturalem, atque impedibilem abſolute cognitionem à Dæmonibus eis oraculis affectatam eſſe diuinitatis argumentum: conſtat enim primo naturalem cognitionem nullatenus eſſe in Dæmonibus impeditam. Secundo: quia omnibus Dæmonibus vniuerſim impedire naturalem cognitionem circa aliqua, alienum à prouidentia Dei eſſe ait Dionyſius c. 4. citato circa finem, ſic fatus: *Nec enim prouidentia eſt naturam interimere, & tollere: itaque, vt prouidentia vniuſcuiuſque naturæ conſeruatrix, ea quæ ſuis appetitionibus vtuntur: gubernat: & vniuerſos, & ſingulos accomodate vtriſque: quatenus eorum, quæ prouidentia reguntur, natura capit, vniuerſa prouidentiæ beneficia, quæ cuique pro captu ſuo dantur.* Auguſt. 7. de Ciuit. c. 30. *Sic Deus adminiſtrat omnia, vt ipſa etiam proprios exercere, & agere motus ſinat*: 5. contra Iulianum: *Neque Deus ita naturas creat, vt leges auferat, quas dedit, motibus cuiuſque naturæ.* Tertio: quia ea impeditione opus non eſt: cum Deo imperante nihil Dæmones dicerent de futuris contingentibus, quæ naturaliter noſſent. Quarto: quia naturæ lumine nota certæ Diuinitatis eſt, certa futurorum contingentium prænotio: mentitæ vero eorum ignoratio, at naturæ lumine ſcire nequit, an eorum cognitio e Deo non impediente ſit, atque ignoratio è non impediente: ergo inde non, vt vera, vel falſa, Deitas naturæ lumine dignoſcetur. Et quidem ſi contingentium futurorum cognitio eo ſolum, quod contra naturæ ſuæ debitum impediantur Angelis deſit, eorum ſcientia propria Dei maxime à ſcriptura non diceretur: vt contra pauculos aſſerentes cognitionem ſecretorum cordis Angelis connaturalem, à Deo tamen impeditam. Arguunt Doctores in 1, d. 7 & 8. & 1 p. q. 57. art. 4. ad cenſuras vſque: quia ea cognitio Dei propria in ſcriptura dicitur, non eſſe autem Dei propriam, ſi alteri connaturalis eſſet, & demum ex nulla actione naturali à Deo impedibili creaturæ, & non impedita, eius Deitas arguitur.

5. Dices: medium oraculorum ad conciliandam ſibi apud homines opinionem, & authoritatem, & cultum Deitatis a Dæmonibus aſſumptum eſſe; non quia euidens, ac certum medium reuera, & apud ipſos ſit; ſed ex falſa hominum opinione, quibus id dæmones ſuadere contendebant. Verum ex hac ſolutione alia certa demonſtratio deducitur: id enim quod omnium hominum generi apud nationes omnes concors iudicium, & ſententia eſt, euidens naturæ lumine, rationiſque naturalis ductu ipſo eſt: vt ſuper, ac ſæpius diximus: atqui omnibus hominibus, atque apud omnes nationes fixum iudicium, firmaque, ac conſtans ſententia eſt, prænunciationem futurorum contingentium ſignum, & notam certam Deitatis eſſe: ergo euidens naturæ lumine Diuinitatis argumentum eſt prænotio, & prænuntiatio contingentium futurorum. Minorem dat nobis proxima ſolutio, euidenſque illa ipſo experimento eſt. Nulla enim natio, nulluſque populus ab alio, quam ab eo, quem, vt Deum colebat, eiuſue vatibus ipſius ſpiritu afflatis de futuris contingentibus conſuluit: nec ſuper illis oracula, & prænuntiationes recepit. Hinc vates omnes *diuinatores*, atque oracula eorum, & vaticinia *diuinationes* apud omnes gentes dictæ ſunt, atque ſemper vocantur: quia, nimirum, a Diuinitate demum ortum ducere, ac diuinum ſonare, & redolere huiuſmodi prædictiones omnium hominum ſententia eſt.

Digitized by Google

CERTAMEN III.

A priori eadem veritas probatur.

1. Sed tamen, an veritas hæc à priori per alia principia naturali ratione demonſtrari queat: inter noſtros Vaſq. 1. p. d. 208. c. 2 & Didac. Ruiz ſupra ſect. 4. n. 7. contr. eſt. Negat Ille: affirmat hic, eis tamen conuenit in cauſis futurorum contingentium non poſſe hæc, ab Angelis adhuc, cognoſci: cum omnes iſtæ indifferentes ad vtrumque ſint, etiam, cum de præſenti pro ſua duratione adſunt, vel adſint. Differunt tamen: quia Vaſquez ait id non obeſſe determinationi futuri contingentis cum in actu ſecundo pro ſua duratione ſit, id quod neque Ruiz, nec ſanus Philoſophus, aut Theologus negat, negarique poteſt: inde vero infert nullam reddi poſſe naturalem rationem, cur non poſſit à natura Angelica naturaliter cognoſci in re ſecundum illud eſſe determinatum quod in ſe habet: ſicuti cognoſci a Deo communiter admittitur, atque Ruiz ipſe fatetur. At vero Ruiz, licet hoc eſſe determinatum futuri contingentis pro ſua duratione, quin cauſæ ſuæ indifferentia obſtet, ingenue, ac vere fateatur: tamen non poſſe ab Angelo futurum contingens illudque eſſe determinatum ipſius in actu ſecundo pro ſua duratione in ſe cognoſci naturali virtute naturæ Angelicæ demonſtratum ait citata eadem d. & ſectione, ſcilicet n. 2. & 3.

2. Eius tamen rationes non demonſtrationes quidem; ſed ne tironum cuiæ probationes ſunt. Prima cum eſt: quod cognitio futurorum contingentium in ſe ipſis propria ſit Dei, cui ſoli ſola futuritio intra ſphæram cognoſcibilitatis ponit futura contingentia; ſed ratio hæc pro antecedenti aſſumit concluſionem probandam, idemque per idem probat. Secunda ratio: quia cognitio futurorum in ſe ipſis abſoluta, & determinata, etiam ex parte obiecti eſt: cum tamen futurorum contingentium cognitio Angelica ſolum poſſit eſſe de eorum futuritione; *ſi Deus velit, ac non impediat* fore. Nam neque futura ex cauſis naturalibus v. g. ſolis eclipſim, aliter, quam ea conditione ex parte obiecti poſita, Angelus cognoſcit. Nihilo tamen ſolidior præcedente probatio. Si enim certum ſit cognitionem abſoluti futuri cuiuſuis in ſe abſolutam omnino etiam ex parte obiecti atque determinatam, neque aliquatenus ex parte obiecti ſuſpenſam, ac ſub hypotheſi, ac conditionatam eſſe debere, ita ſane eſt Angelica cognitio de futuro quouis in ſe, eſſetque de futuro contingenti, quin eſſet ſub ea conditione *ſi Deus velit, & non impediat*. cuius euidens ratio eſt: quia eſſe determinatum, & abſolutum futuri in ſe pro ſua duratione voluntatem Dei abſolutam, vel poſitiuam, vel permiſſiuam ac non impeditiuam, vt pro illa duratione abſolute ſit, ſupponit: quare cognoſcitur ab Angelo vidente futurum, quoduis in ſe ſecundum ſuũ eſſe abſolutum, & determinatam entitatem illam conditionem eſſe impoſſibilem, neque ex parte obiecti ponendam; cum oppoſita voluntas abſoluta Dei obiectum abſolute exiſtens præcedat: cum autem ex cauſis earumque diſpoſitione naturalique curſu futurum abſolutum ab Angelo cognoſcitur, vt eclipſis, ac proinde non in ſe eſt ea conditio ex parte obiecti imbibita, atque ab Angelo, ita illud fore cognoſcente, ex parte etiam obiecti neceſſario apponenda: quia ſcit naturalem cauſarum ſecundarum curſum voluntati diuinæ ſubiacere concurrendi iuxta naturalem earum ſeriem, & exigentiam, vel ſecus.

3. Ego vero ratione naturali ita à priori probari cenſeo. Quia, obiectum quoduis reſpectu cuiuſuis intellectus creati non ſe habeat ſolum pure terminatiue (ſicut ſolum ſe habet reſpectu intellectus diuini) in ordine ad ſui cognitionem, ſiue mediate ſiue immediate; ſed etiam determinatiue efficienter, & actiue, cum in ſe ac non in cauſis, ſeu per ſpecies alienas, cognoſcitur, vt oſtendimus controuerſijs de anima controuerſ. de concurſu obiecti in ſui cognitionem, ferique Ariſtotelicum illud, & vulgare in philoſophia proloquium, *ex obiecto, & potentia paritur notitia*: ergo obiecti, cuius nequit eſſe actiua determinatio naturalis mediata, nec immediata reſpectu potentiæ ad ſui cognitionem eliciendam, nequit eſſe naturalis cognitio. Atqui obiecti abſentis, & pure futuri nequit eſſe actiua determinatio naturalis, ſiue mediata, ſiue immediata potentiæ ad ſui cognitionem: ergo à nullius potentiæ creatæ actiua obiecti determinatione indigentis ad ipſius cognitionem, poteſt dari de futuro contingenti in ſe, & per propriam ſpeciem cognoſcendo naturalis cognitio. Conſequentia prima euidens eſt: ſubſumptum antecedens ſuadetur: quia nulla cauſa efficiens, neque actiua, neque ex actiua effectus ſui, aut concurſus diuini ad illum, eſſe poteſt niſi actu exiſtat abſolute, vt controu. de conditionibus ad agendum cum omnibus Philoſophis demonſtrauimus: atqui futurum contingens, pure tale, actu abſolute non eſt: ergo nequit determinare actiue naturaliter potentiam ad ſui cognitionem mediate, aut immediate, hue eliciendo, ſiue exigendo à Deo concurſum, ſiue ſpeciem ad illam eliciendam.

4. Duo huic rationi reſponderi poterant. Primum: probare multum: quare probare nihil. Probat enim Angelum, neque poſſe cognoſcere naturaliter futura contingentia præterita, quæ abſolute actu non ſunt; ſed tamen inanis eſt ſolutio hæc, & inſtantia à naturali Angelica de præteritis cognitione: cum enim actu abſolute iam fuerint, actiue, vel exactiue pro ſua duratione vel medijs ſpeciebus, vel immediate pro ſua duratione ad ſui cognitionem concurrerunt: & vtraque ſemel poſita, vel ſpecie, vel cognitione pro naturali ſui maiori vel minori permanentia naturaliter ſui exigunt diuturniorem, vel breuiorem conſeruationem: inſuper cognitio ſpeciem ſui, & obiecti, vt cogniti, ſpeciem relinquit memoriæ veriſque, cum ipſa deficit, inſeruientem: quæ omnia obiecto contingenti pure futuro deficiunt. Secundum eſt futurorum contingentium ſpecies congenitas naturaliter Angelis eſſe à ſuæ conditionis initio; ſed hæc vana eſt aliquorum Doctorum, & ſuperuacanea ſuſpicio de futuro certum non contingenti, & licito, ſicuti, & plura alia, quæ à nonnullis arbitrio de Angelis, vt controuerſia de anima ſeparata, & Angelis ſæpe monui & oſtendi) diuinantur: & ſpecies illæ congenitæ de futuris ſpecialiter ratione facta impugnatur a priori.

5. Secundo: quia adhuc futura à cauſis naturalibus, vt terræ ſterilitas, & eclipſis, arbitrio creato non contingentia, ſed ſolum diuino ſiue per ordinariam prouidentiam libere ſtatuenti de illis, non cognoſcit Angelus naturaliter in ſe ipſis, ſed ſolum coniecturaliter aut morali, vt iumentum, certitudine, in cauſis earumque conſtitu & diſpoſitione; ſemperque ſub hypotheſi, quod Deus non impediat, vt ex Athanaſio in vita Antonij circa med. Anaſtaſ. Nicen. quæſt. 23. in ſcript. colum. 2. Euſeb. Cæſar 6. Præparat. c. 1. & 4. Porphyr. apud ipſum. Damaſc. 2. de fide c. 4. poſt med. Aug. c. 9. de Ciuit. c. 32. 4. de Trinit. c. 17. de diuinat. dæmon. c. 6. à med. & communi ſcholaſticor. probat Ruiz citatus ſect. 5. ergo eorum ſpecies proprias congenitas ſibi naturaliter nullus Angelus habet, nedum noſtrorum ſuturorum contingentium. Tertio: quia ex Patribus recitatis certam. 1. Angeli non, niſi per reuelationem, & in verbo vident futura: nec quidem omnia, neque è ſuæ naturæ iure, ſed ex ſtatu beatifico, quæ aliquatenus ad ipſos ſpectant, ratione cuſtodiæ hominum, alteriuſue miniſterij: ergo non ſunt eis futurorum ſpecies à creatione ſui congenitæ. Patet conſequentia: eſſent quippe otioſæ: nec poſſunt ſpecies, quæ ſolum ad cognitionem obiectorum dantur deberi eis, quibus non debetur cognitio eorum. Denique ſpecies illæ obiectorum exiſtentium eſſent: quare, ſi nunc, cum eis eliceretur, eorum in ſe viſio actu exiſtentia illa repræſentaret, non minus ac quando præſentia abſolute ſunt, mediſque ſuis ſpeciebus videntur.

6. Nec valet: eſſe ſpecies, non ſolum exiſtentiæ abſolutæ futurorum contingentium, ſed vt futurorum, ſeu exiſtentiam pro ſua duratione poſteriori; ac non pro hac. Contra enim eſt primo: quia futuritio, vt dicebamus q. 3. dicit negationem abſolute exiſtentiæ rei pro nunc, ſiue eius abſolutam negationem actu: atqui negationis nequit ſpecies propria dari: ergo nec futuritionis rei, ſiue rei futuræ vt futuræ. Dices: non cognoſci in ſe negationem abſolutam rei actualem actu intuitiue: ſpecies autem ſolum requiri, atque inſeruire, vt obiecta in ſe videantur: ita ergo ab Angelis naturaliter futura etiam

etiam contingentia cognoſcuntur: vt ſcilicet, exiſtentia abſolutè mediis ſpeciebus ipſorum videant pro ſua duratione, atque hanc eſſe poſteriorem, ex negatione cognitionis exiſtentiæ eorum pro nunc, & pro anterioribus durationibus, quam experiuntur, expertique ſunt, euidenter euincant. Contra tamen: quia experientia illa cognitionis tempore anteriori de exiſtentia futuri contingentis, nequit capi ab Angelo, qui toto anteacto tempore cognouit eius abſolutam exiſtentiam, cum potius expertus ſit toto anteacto tempore eius abſolutam exiſtentiam cognouiſſe, ſi futuri exiſtentiam nouit: quare, niſi cognoſcat poſitiuè eius pro nunc negationem abſolutam, nequit ab experientia educere poſterioritatem durationis, qua abſolutè futurum exiſtet, atque nunc, ſeu anteriori duratione non exiſtere: ac proinde nec cognoſcere ex ſpeciebus congenitis, & experientia illa futurum contingens, vt futurum. Mitto plura, quæ ſpecies has congenitas Angelis futurorum impugnant.

CERTAMEN IV.

Obiectionibus occurritur.

1. QVæ obiici contra prædictam fide, & naturali ratione certam veritatem poſſunt, ad duo capita reducuntur. Primum eſt, ob aliquas bonorum Angelorum prænuntiationes veras, quas Scriptura ſacra, tam antiqua, quam noua commemorat; atque ob alia dæmonum vaticinia vel per ſe, vel per ſuos vates, & fatidicos, cum in Scriptura ſacra, tum fide dignis gentium, imo & Patrum hiſtoriis relata, quibus verè prænuntiata à dæmone plura futura contingentia fuiſſe probauit euentus, vt conſtat ex prophetia Balaam num. 23. & 24. & ex prænuntiatione mortis Saulis 1. Regum 28. & ex pluribus Sybillarum vaticiniis, & bonis quidem Angelis conſtat ex Scriptura eadem, eorumque ibi datis teſtimoniis eos Dei ſpiritu afflatos, & miſſos futura illa prænuntiaſſe: ac proinde non naturæ viribus; ſed ex Dei voluntate, & reuelatione eiuſmodi futura prænuntiaſſe eorum, & Dei teſtimonio conſtat ex prophetia vtraque Balaam memorata (licet alias falſus dæmonum vates vaticiniis aliis falleretur, ac falleret iuxta S. Thom. 2. 2. quæſt. 172. art. 6. ad 1.) capite enim vtroque ſub init. dicitur, *Dominus poſuit verbum in ore eius*, Saulis mortem apud Pythoniſſam, ſi dæmon (vt vult Auguſtin. 2. ad Simplician. qu. 3.) Samuelis ſpecie, & nomine prædixit, ita etiam prædixit, Verum Samuelis animam prædixiſſe ex Eccleſ. 41. fine conſtat, ita enim de Samuele dicitur: *Dormiuit, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ, & exaltauit vocem ſuam de terra in prophetia*: idque cenſet Sanctus Thom. 2. 2. quæſt. 174. ar. 5. ad 4. & ex multis Patribus, & ratione, Bellarminus tom. 1. lib. 2. controu. de purgator. cap. 6. Mart. Martinez 9. Hypothipos Reg. 21. Ruiz ſect. 9. num. 11. *& irruente in ſe ſpiritu Dei aſſumpta parabola ait*: Sybillas etiam, vel ex ſacris literis, earumque relatione vel immediatè Dei ſpiritu afflatas de Chriſto vera prænuntiaſſe concors Patrum ſententia eſt, vt diximus controu. de Trinit. d. 1. & controu. 1. de Incarnat. d. 1. & ſanè dæmones è Dei voluntate immediatè, vel mediatè Angelis ſuggerentibus, ſæpe futura prænoſcere docent: Anaſtaſ. Nicæn. qu. 23. in Scriptura col. 2. Auguſt. in 2. ad Simplician. qu. 3. poſt med. de Geneſ. ad liter. cap. 17. 4. de Trinit. cap. 17. Iſidor. 1. Sentent. cap. 10. ſub med. & Magiſter c. *Diximus autem* 2. d. 7, ad cuius literam S. Bonauentura, & par. 2. diſt. art. 1. quæſt. 3. S. Thom. 1. par. qu. 46. art. 1. ad 4. & 2. 2. qu. 172. art. 6. ad 1. Ruiz ſect. 9. num. 2. iidem ex reuelatis à Deo in Scripturis pro tota Eccleſia, vel priuatim Sanctis aliquibus fideliumque ſermonibus plura didicere, ediſcuntque etiam ex futuris, & myſteriis, quæ aliis, prænuntient, ac tanquam oracula ſua vendítent, vt docet Auguſt. citato loco de Trinitate, & Magn. Anton. apud Athanaſ. in eius vita poſt med.

2. De vatibus verò dæmonum, qua talibus, deque ipſorum dæmonum oraculis futurorum contingentium quæ euentus vera eſſe probauit reſpondetur: multiplici ex capite non probare certam fuiſſe eorum de eiuſmodi futuris prænotionem naturæ iure, & viribus habitam: quinimo, quoties ex ſui intellectus naturali prænotione prædixerunt temerè, quæ ignorabant, prædixiſſe, caſu ſæpè euentum concordaſſe prædictioni, quemadmodum dum pueri ludentes prædicti ne par, vel impar numerus ſorte appareat. Auguſt. 4. Confeſſ. c. 3. lib. 7. cap. 6. lib. 12. de Geneſ. ad liter. cap. 17. & 22. ait cumque multa prædixerint, mirum non eſt aliquem ex eis eueniſſe iuxta adagium illud: *Si multa torqueas, modo hoc, modo illud erit*: quod Garrulis, & Melancholicis aptat ob ſimilem rationem Ariſt. de præſenſ. per ſomnium circa med. prædixerunt autem temerè, ne eorum de quibus conſulebantur ignorantiam detegerent, diuiniſque honoribus à populis ſpoliarentur, cum ſilentij cauſas alias prætendere non poterant, ſorti, & fortunæ euentus diuinitatis æſtimationem malentes committere, quam ignorantia ſua confeſſione certo amittere. Accedit oraculis plurimis ambiguis dæmones, eorumque fatidicos vſos ſæpe fuiſſe, quibus alterutrum ex oppoſitis æque ſignificaretur, quorum exempla aliqua celebriora dedimus ſupra, vtque alterutro euentu id prænuntiatum populi crederent, cum id argumentum ſit clarum ignorantiæ de vtroque in ita prænunciante, & fallaciæ diuinationis: de qua Tertull. cap. 22. Apolog. circa finem Theodor. 5. præparat Euang. cap. 10. & lib. 10. de cur. græc. affect. & Ariſtot. 3. Rhet. cap. 5. circa med. hanc dæmonum fallendi oraculis ſuis artem aperuit his verbis. *Dicendum eſt: non ambiguè, niſi conſultò ita quiſquam faciat, quod faciunt, qui, cum nihil habeant facere aut dicere, aliquid tamen dicere ſimulant: vt in poëſi fit, & Empedocles facit; decipit enim circuitio, cum crebra fit, ac ita auditores afficiuntur: ſicut multi cum ambigua oracula dicunt*: Aliamque fallendi ſimilibus vaticiniis artem ſtatim ſubdit, ſcilicet res generalius, quam ſpecialius prænuntiare, quoniam minus eſt aberrandi periculum: *idcirco, inquit rem in genere, qui vaticinantur dicunt. Dicet enim forte aliquis verum magis in ludo paria, vel imparia dicens, quam quot & magis, quod erit, quam quando: quocirca Aruſpices non determinant quando.*

3. Denique cum dæmones clarius, acutiuſque nobis, atque indiſtantius, etiam loco & tempore cauſarum naturalium concurſum, & diſpoſitionem, imo & liberarum habitus, paſſiones, & inclinationes, ex quibus naturales effectus certitudine phyſica, & naturali (licet ſub conditione, quod Deus eorum exigentiæ è iure naturæ annuat, atque abſoluto ſuo dominio & poteſtate non impediat) fore diſcurrat; liberos autem ſæpe morali certitudine coniectetur, vt ſupradicebamus: plura eiuſmodi minori erroris periculo poterit prænoſcere ac prænuntiare: imo cum phyſica, moraliue certitudine naturali ſola intellectus ſui virtute: & ſæpe ita euenient, ſicut prænunciauerit. Nihil tamen ex eis cum metaphyſica certitudine, & cui falſum ſubeſſe prorſus, & abſolute nequeat: ſicut Deus omnia ea prænouit, prænuntiatque quæcumque vaticinatur, & ex qua ſuæ præſcientiæ, & vaticiniorum conſtanti ſemper & vbique certitudine, & infallibilitate ſuam nobis demonſtrat veram diuinitatem. Multa item dæmones prædicunt, quæ ſua naturali potentia facere poſſunt; quare & aſſerere, atque ita ſe facturos ſtatuerunt iam, & prænuntiant, vel ex prænuntiatione, vt homines decipiant, exequuntur: ſed ex etiam prænuntiationes eidem periculo alterius aduerſæ diſpoſitionis diuinæ, de qua illis non conſtat, expoſitæ ſunt; idque dæmones non ignorant.

4. Secundum caput continet obiectiones ex hominum diuinationibus petitas de quorum animis refertur à S. Th. 1. par. qu. 87. ar. 4. ad 2. dixiſſe Auguſt. *habere vim fortis, vt natura ſua futura prænoſcant.* Sicque 12. de Geneſ. ad lit. cap. 17. circa med. refert Phreneticum quendam mox futuram fœminæ mortem, funus, eiuſque comitatum, & viam paulo poſt futura, quaſi iam à ſe viſa narraſſe, & c. 22. poſt med. iuuenis ſaltantis, & quaſi per iocum, & fatidicorum actiones imitantis vaticinium protuliſſe cum iis omnibus circumſtantiis, quibus fere ſtatim euenit; ſed certè verba & ſententia illa Auguſtini non eſt, in eiuſque ſaltem operibus non extat teſte Ruiz ſect. 10. num. 2. Solum hæc inueniuntur 7. Confeſſionum c. 6. ſub init. *Coniecturas hominum habere vim fortis, & multa dicendo dici pleraque ventura neſcientibus eis, quid dicerent, ſe in ea non tacendo incurrentibus*: vt etiam aiebat Ariſtote-

les de diuinat. ſeu præſen. per ſomnium vulgari illo prologuio: *Sæpè iacia, aliud alius iecerit*: eſt tamen ſententia illa Gregorij M. 4. dialog. c. 26. init. dicentis: *ipſa aliquando animarum vis ſubtilitate ſua aliqua præuidet*, ſcilicet absque reuelatione, & ſupernaturali eleuatione, à qua eam præuiſionem ſtatim diſtinguit, & confirmat exemplo mortui, qui prædixit Romæ ſe per viam Appiam ad B. Sixti Eccleſiam eſſe proceſſurum: cumque teſtamentarij id neſcirent, nec cuiquàm alio corpus eius efferri decreuerint, ac funus dirigerent, repente mutato Conſilio, & via eo illud, ſicut prædixerat, deuexerunt: ſed in ea ſententia excelliſſe Doctor S. prudentiſſimus merito videtur noſtro Ruiz num. 8. maximè, cum prædictio huius cum euentu concordia caſualis, & fortuita iudicari potius debeat; ſicut, & aliarum, quas ex Auguſtino retulimus: vt hic, & Ariſtoteles de ſimilibus generaliter aiebant verbis datis, & ipſe Auguſtinus iterum 12. de Geneſ. ad liter. cap. 18. ſub initio his verbis: *Ego viſa iſta omnia viſis compare ſomniantium, ſicut enim aliquando, & hæc falſa, aliquando autem vera ſunt, ſic etiam illa omnia*: plerumque etiam ſunt falſæ, atque ideo, quia rariſſimæ, quæ veræ ſunt notantur. Accedit: quod hæc, & ſimilia, vel per iocum, vel phrenetim, ex eis, quæ familiariter ex vſu, & circumſtantijs accidere ſolent, ac morituri præſertim de ſe fore conjectantur, & prædicunt; ac proinde ita ex vſu eueniant: vel tandem licet ex raro contingentibus caſus ſint, induſtria, vel Angelorum inſpirantium, vel dæmonum ſuggerentium ac diſponentium, quæ ſcire fieri deliberabant euenire naturaliter poſſunt: maximè, ſi dæmon ita prænuntiari ab illis fecit, vt homines diuinationibus credere faciat, ac Deus in horum pœnam altiore fine illius induſtriam non impediat.

5. Denique oppones: homines per ſomnum, extaſim, aut phrenetim, à ſenſuum vſu alienatos futura cognoſcere teſte Ariſtotele proximè: vbi è communi ſui temporis fama refert quoſdam apud Herculis columnas, & Boriſthenen diuinare futura: atque ſomnia nec credenda, nec contemnenda ſemper eſſe, ſed certe contra Leuit. 19. dicitur. *Non augurabimini, nec obſeruabitis ſomnia.* Et Eccleſiaſt. 5. *Multas curas ſequuntur ſomnia*, nempe inanes. Et Eccleſ. 34. *Multos enim errare fecerunt ſomnia*, de quorum deceptatione magna ponderatione ait M. Greg. 4. dial. cap. 48. ante med. quæ generaliter de ſomnijs, non à Deo, vel Angelis è Dei voluntate, & imperio immiſſis, ſed frequentibus, & naturalibus intelligenda ſunt. Nam de illis extant plurima credenda in Scriptura: cuiuſmodi ſunt Patriarchæ Ioſephi de manipulis, Soleque, Luna, & Stellis: de ſtatua Nabuchodonoſor à Daniele explicatum, & tandem dicitur. Ioel. 2. n. 28. *& Senes veſtri ſomnia ſomniabunt*: in Meſſiæ aduentu, vt explicuit S. Petrus Actor. 2. Neque Ariſtot. citato libro de diuinatione per ſomn. oppoſitum docuit: cum eodem libro dixerit, vt ſupra retulimus: ſomnia quandoque à Deo immitti: quare ratione horum docuit non eſſe ſemper contemnenda. Ex alijs verò ſomniantium, atque abuſu ſenſuum per phrenetim, aut extaſim abſtractorum præſentionibus probabile indicium futurorum, maximè circa corporis bonam, vel malam valetudinem, ac proinde eius curationem futuram colligi, & conijci probabiliter poteſt, oriuntur enim è corporali corporis diſpoſitione, & inclinatione appetitus, ad quam facilius mouetur dormientis, & ab vſu ſenſuum alienati imaginatiua, cuius vis ad alia obiecta non diſtrahitur, totaque ad obiectum interioti ſenſu per naturales intrinſecas cauſas propoſitum colligitur. Vnde Medici iure ijs valetudinariorum ſomnus attendunt, ſæpe eiuſmodi ſomnia dormientibus, ac extaſicis ab Angelis, ſine bonis, ſiue malis imittuntur: aprionibus ſcilicet, tum ob collectionem virium imaginatiux ad obiectum interius repræſentatum, aprioris proinde ad eiuſmodi impreſſiones patiendas, teſte Ariſtotele citato libro & Sancto Thoma 9. 87. art. 4. ad 2. tum, quia ſenſibus vtens, ſeipſum etiam agit, nec ſolum patitur, vt ab eorum vſu alienatus: quare magis impedit motum, & operationem agentis: quæ proportione ſeruata minoris probabilitatis ſunt de liberis futuris, etiam hominum, qui naturalibus inclinationibus, vel ex conſuetudine, & habitu, vel aliunde obtemperant, non rationi. Demum iudiciarios Aſtrologos naturales minus certo, maioriquè aberrandi periculo effectus aſtrorum prædicere, quam dæmones: quia non æquè, atque hi, cauſarum natu; alium collectionem penetrant, imo vix minorem partem illius: quare circa pluuias, ventos, ſerenitatem, ſæpe falſo prædicunt.

QVÆSTIO VII.

Num propoſitiones ſingulares de futuro contingenti determinatam veritatem, vel falſitatem habeant.

PROPOSITIONVM ſingularium nomine non intelliguntur in re præſenti ab ſcholaſticis propoſitiones ſingulares entitatiuæ; ſic enim propoſitio quæuis individua, reque exiſtens, ſingularis eſt, de quocumque obiecto ſit: intelligitur ergo nomine propoſitionis ſingularis obiectiue, ſiue de obiecto ſinguiari; qua acceptione diuidi à logicis in vniuerſalem, particularem, indefinitam &c. propoſitio ſolet: quare hoc titulo inquiritur de propoſitionibus de obiecto ſingulari, contingenti futuro: cui nimirum ſoli per ſe, & ratione ſui poteſt contingentia conuenire, & ratione cuius vniuerſalibus, & communibus aliarum propoſitionum obiectis: & quamuis ad rem præſentem Theologicam de diuina noſtrorum contingentium futurorum præſcientia, & difficultatibus inde ſubortis componendis, ita vniuerſim de veritate propoſitionum omnium ſingularium de futuro contingenti diſputare neceſſarium non videatur, eſt tamen valde vtile, & quod doctrinam hactenus traditam de eorundem obiectorum præſcientia confirmet: cum enim veritatem formalem determinatam habere eiuſmodi propoſitiones nequeant, ni eiuſmodi futura contingentia futura ſingularia, quæ ita fore enuntiantur, vt erunt, veritatem obiectiuam, ſeu capacitatem, vt veram cognitionem actualem duratione anteriori habitam terminent, habeant: fit, vt ex earum formali veritate, veritas eiuſmodi contingentium obiectiua demonſtretur: qua oſtenſa à Deo præſciri euidens ſubindè erit: ideirco, licet vniuerſalis hæc quæſtio philoſophica ſit, hic tamen iure optimo à Theologis diſputatur.

CERTAMEN I.

Doctorum placita, & pro veræ deciſionis claritate notata.

1. EPicurei apud Ciceronem lib. de fato longè à medio num. 18. docuere: eiuſmodi propoſitiones, nec veras, nec falſas eſſe: *aut, cum id pudet, illud tamen dicunt, quod eſt impudentius veras eſſe ex contrarijs diſiunctiones; ſed qua in his enunciata eſſent* (determinatè) *eorum neutrum eſſe verum*: quaſi dicant: Petrum cras pugnaturum, vel non pugnaturum, verum quidem eſſe, vereque dici diſiunctiuè; at pugnaturum determinate, vel non pugnaturum determinate, nec verum eſſe ſeorſim, nec falſum, nec verè ſeorſim dici, nec falſo, ſiue cras pugnet ſiue non pugnet. Quorum fundamentum illud proculdubio fuit: quod alterum ex contradicentibus eſſe, tempore quouis ſignato, ſeu fore neceſſarium eſt: cum ſimul nequeat vtrumque eſſe pro vlla duratione; eſſe vero alterum ex illis determinatè pro omni, & quauis duratione, eorumque contingentia repugnat id quod cæteris, qui aliter, ac veritas fert, de eiuſmodi propoſitionum veritate, aut falſitate determinata ſententias tuletunc, præcipua atque vnica extitit cauſa. Extremæ huic ſententiæ Epicureorum parti conſentiunt ſcholaſtici nonnulli aſſerentes: in his propoſitionibus contradictorijs de futuro contingenti determinato, & ſingulari, licet actu

veritas,

veritas, vel falſitas ſit; nullam tamen determinate diſtincte, ac deſignate veram eſſe, nullamque determinate, ac deſignate falſam: ſed alteram eſſe indeterminate veram, alteram vero indeterminate falſam. Quod ſi aduerbium *indeterminate* cadat ſupra ſubiectum, ſcilicet, *alteram propoſitionem*: eſt in terminis ipſiſſima ſententia Epicureorum pars extrema, vt patet; ſin autem cadat ſupra prædicatum *veram* reipſa in eandem recidit: quod enim verum, vel falſum indeterminate eſt ſub diſiunctione verum, vel falſum eſt, nec magis falſum, quam verum: fuit autem ſententia hæc Aureoli in 1. diſt. 39. p. 1. a. 1. concl. 1. a. 3. concl. 1. & 2. Bapolid. d. 38. q. 1. a. 3. ad 1. Ægid. ibi q. 3. Argent. d. 40. de Prædeſt. quæſt. vnic. a. 3. colum. vlt. ad 1. & 2. Bargij d. 39. q. 1. §. *Ad argumenta principalia* Cather. libello de verit. enuntiationum.

2. His accedere videntur noſtro Ruiz, & doctis iam citandis, Aluarez de auxiliis num. 13. §. *Confirmatur*, & d. 23. concluſ. 2. probat. 3. & ſubdubius Ledeſma d. 2. de ſcient. futuror. dub. 2. ſolut. 1. Hieronym. Vines de primatu diuinæ lib. d. 1. & 10. ac 18. & alij (Dominicanæ ſcholæ Recentiores) aſſerentes has propoſitiones, nec determinate veras, nec determinate falſas eſſe ante decretum actuale, & omnino abſolutum prædeterminans voluntatem ex omni antecaſta duratione, reſpectu cuius futurum contingens futurum determinate eſt, ad eius futuritionem, ſiue exiſtentiam abſolutam pro duratione, pro qua futurum determinate eſt: id quod Hieronymus Vines locis citatis ſupra, & quotquot ex familia, & ſchola Thomiſtica Dominicana cenſentur Recentiores iam communiter ſequuntur. Eſti autem in principio illo de neceſſitate decreti actualis abſoluti, & prædeterminantis voluntatem ad rei futuritionem, ſiue abſolutam exiſtentiam pro ſua poſteriori duratione vehementer deceptos iudicem: aſſt præfatæ ſententiæ ita proxime accedere non cenſeo. Hi ſiquidem eiuſmodi decreto contingentem omnem futuritionem determinatam præ non futuritione conſtitui arbitrantur, vt vidimus, formaliter, aut immmium, virtualiter, tanquam principio eſſentiali futuritionis abſolutæ, & determinatæ contingentis: ac proinde eo decreto ſublato omnis contingentis ſeu poſſitui ſeu negatiui futuritionem abolent manentque in ſtatu poſſibilitatis, & intra cauſas docent: abſtrahente nimirum ab exiſtentia, ſeu futuritione, ac non futuritione abſoluta, & pro quo neutrum determinate eſt, ſed ſolum vtrumque eſſe poteſt. Non ſecus, ac docent actualem contingentis exiſtentiam determinate abſolutam de præſenti, nec ſimili actuali decreto prædeterminante eſſe non poſſe: ac nos ſine præuio decreto indifferenter concurrendi cum cauſa indifferenti, nec fore contingens potius, quam eius negationem, dicimus: quia neutrum eis ſublatis contingencer erit: ac vero Aureolus, & reliqui ipſi conſentientes amiſſa contingentis futuritione, aut non futuritione, propoſitionibus de eo ſingularibus veritatem, aut falſitatem determinatam negant: verum quidem eſt aliquot ex Thomiſtis citatis, qui eiuſmodi prædeterminantia decreta circa peccata futura negant. Sententiam hanc vniuerſim docere non poſſe, atque rationibus pro ſententia communi abſolute affirmatiua, quam iam ſubnicio, & ſequar, in peccatis futuris omnino refelli.

3. Sententia igitur abſolute affirmatiua propoſitionibus ſingularibus de futuro contingenti veritatem, ſeu falſitatem determinatam deferens, & vera, & communis Philoſophis, Patribus, & Theologis eſt. Quoad Patres, & Philoſophos, eos etiam, qui pro negatiua ſtare ab huius, Patronis putabantur, attinet, ex eorum teſtimoniis recitandis cert. 2. clarebit. Quoad reſquos vero S. Thom. 1. Periherm. c. 8. lect. 13. 14. & 15. vbi eius diſcipuli & noſtri Conimbricenſ. q. vni. ar. 4. & reliqui Ariſt. Commentatores. item 1. p. q. 14. a. 13. q. 16. a. 7. ad 3. a. 8. ad 3. & 4. & eorum locor. Commentatores. q. 6. de veritate art. 3. arg. 6. cum eius ſolutione. Albert. 1. p. q. 25. m. 2. a. 3. partic. 1. ad 4. & reliquas, & part. 3. ad 3. Alex. 1. p. qu. 15. m. 5. & 6. ſiue ac 7. toto. S. Bonauent. in 1. d. 38. a. 2. q. 1. ad 3. vbi Stephan. Bruleſer a. 2. in ſolutionibus oppoſitam Romæ damnatam fuiſſe referens, ex diſtinctionariis citata d. 38. Greg. q. 1. a. 2. Richard. a. 1. q. 1. ad 2. & q. 5. ad 1. Gabriel. q. 1. a. 1. notab. 7. a. 2. poſt 5. concluſion. Carthuſ. q. 2. Capreol. q. 1. a. 2. ad 3. contra 7. concluſ. & colum. penult. Palacioſ. d. 2. inter med. & fin. Scotus d. 39. q. 1. §. *Viſo de contingentibus*, & §. *Ad argumenta principalia*, vbi Lychetus, & eius Commentatores, & Aſſeclæ Marſil. in 1. q. 40. ad 3. *Principale*: licet eius verba aliud poſſint ſonare. Aſiacenſ. d. 11. a. 1. lit. B. Holcot in 2. q. 2. a. 7. Abul. p. 2. defenſorij c. 28. Soto in caput 9. ad Rom. circa finem, Fonſeca 6. Metaph. d. 2. ſect. 6. 7. & 8. Vaſq. 1. p. d. 66. Soar. opuſcul. de præſcient. futurorum. c. 2. Herrera d. 6. de ſcient. c. 7. Faſol. 1. p. q. 14. a. 13. Petrus Hurtado d. 9. de anima ſect. 6. ſub ſect. 1. Raynaud. noſter diſciplinæ moralis d. 2. Albiz d. 7. de ſcient. ſect. 1. n. 8. Ruiz d. 23 ſect. 2. Amicus tract. 21. Log. d. 4. dub 4. Franciſc. de Lugo 1. de Deo vno d. 29. c. 1. Mathias Bortull. defenſ. ſcient. med. d. 1. ſect. 6. num. 68. licet verbis in oppoſitam lapſus partim videatur.

4. Vt clarius communis huius, & noſtræ ſententiæ veritas oſtendatur, & hinc æquiuocatio argumentorum, quibus decepti aduerſarij ſunt, euaneſcat, aduerto: propoſitionem ſingularem eſſe determinate veram, dupliciter intelligi poſſe. Primo. vt de ſe ſit, atque eſſentia ſua determinate vera ſit, ſiue determinata ad ſui veritatem, vt ipſi eſſe falſam repugnet. Secundo: ita eſſe veram determinate, vt, licet eius entitati, & eſſentiæ falſam eſſe, non repugnet, tamen de facto vera, atque cum obiecto, de quo enuntiat, conformis ſit, quia ita illud erit, de facto, vt per illam enuntiatur: quomodo propoſitionibus in materia contingenti veritatem determinatam abſque neceſſitate, ſeu determinatione eſſentiali ipſarum ad illam competere exploratiſſimum eſt in omnibus propoſitionibus de præſenti, quæ in materia contingenti ſunt. Patet in his, *Petrus peccat*, *Petrus amat*, *vel currit*, & ſimilibus: quæ quidem peccante, amante, vel currente Petro veræ ſunt determinate, ſeu veritatem determinate habent, potius quam falſitatem; cum tamen de ſe, ac eſſentia ſua ad veritatem determinatæ non ſint, vt patet, ſiquidem non peccante, vel amante, aut non currente Petro (vt abſolute potuit euenire) non quidem veræ, ſed falſæ potius determinate eædem propoſitiones exiſterent.

5. Et hanc ſane determinatæ veritatis propoſitionum diuerſitatem, & poſtremam acceptionem ſolam propoſitionibus ſingularibus de futuro contingenti ſeorſim ſumptis conuenire obſeruauit Boëtius comment. in 1. Periherm. c. 8. his verbis: *in hu quidem* (propoſitionibus de contingenti futuro) *totam contradictionem dictam vnam partem veram habere alteram falſam, & neceſſaria; ſed non vt aliquis diuidat ac reſpondeat hanc quidem ex neceſſitate veram eſſe; illam vero ex neceſſitate falſam*: id quod planiſſime ab Ariſtotele dictum præmiſit eo loci, cuius ea ſunt verba citato c. 8. verſ. fin. *Eſſe quidem, vel non eſſe omne neceſſe eſt, & futurum eſſe, vel non eſſe. Non tamen contingit diuidentem dicere alterum neceſſarium. Dico autem, vt neceſſe eſt eſſe futurum bellum nauale cras, vel non futurum eſſe. ſed non eſt neceſſe futurum eſſe cras bellum nauale: neque rurſus eſt neceſſe non futurum eſſe cras bellum nauale.* Ad quæ S. Thom. lect. 15. comment. 2. Boëtio conſentiens ait: *Neceſſe eſt de vno quoque, quod ſit: vel non ſit, & quod futurum ſit, aut non ſit, & hoc ſub diſiunctione. Hæc neceſſitas fundatur ſuper hoc principium: quod impoſſibile eſt contradictoria ſimul eſſe vera, vel falſa: vade impoſſibile eſt hoc eſſe, nec non eſſe: ergo neceſſe eſt eſſe, vel non eſſe. Non tamen, ſi diuiſim alterum accipiatur, neceſſe eſt illud eſſe abſolute.*

6. Ex quibus conſtat tam Ariſtotelem, quam accuratiſſimos ſagaciſſimos, profundiſſimoſque eius interpretes Boëtium & S. Thom. citatis locis duplicem hanc determinatam veritatem, ſeu determinationem propoſitionum deſtinxiſſe, alteram illis neceſſariam, ſiue determinationem earum de ſe ac eſſentia ſua, ad veritatem, vel falſitatem; & hanc contradictoriis ſingularibus in materia contingenti ſub diſiunctione conuenire docuiſſe, ſecus eorū alteri. Alteram vero non neceſſariam veritatem, ſeu ortam ex determinatione eſſentiali, & intrinſeca ac de ſe eſſe propoſitionis ad ipſam; determinatam tamen ad hanc quidem cuius earum, ſiue de præſenti, ſiue de futuro æque non ſolum non negaſſe, ſed omnino conceſſiſſe: ita, vt, licet hæc bona conſequentia non ſit contingens affirmatiua non eſt neceſſario vera: ergo eius contradictoria negatiua neceſſa-

rio eſt vera: quia ſupponi eos confuſe facit, non determinate, vt in ſummulis cũ omnibus Philoſophis dicebamus, (vt patet in hac: *ventus requiritur, neceſſarium ſue eſt ad videndum* & ſimilibus) ſit tamen hæc bona conſequentia: altera ex contradictoriis contingentibus, ſiue de præſenti, ſiue de futuro (v.g. *Petrus currit, vel curret*) non eſt vera: ergo negatiua contradictoria (v.g. Petrus non curret, vel non curret) eſt vera; & contra, affirmatiua non eſt falſa; ſed vera: ergo contradictoria negatiua eſt falſa: quod eſt alteram eſſe de facto, etſi non neceſſario, determinate veram; alteram vero de facto, & determinate, licet non neceſſario, falſam.

CERTAMEN II.

Affirmatiua ſententia authoritate Ariſtotelis fundatur.

1. PRima ab authoritate probatio ab Ariſtotele petenda eſt, eo etiam ipſo c.8. quo nobis ab aduerſariis opponitur: ex quo loco Ariſtotelis diſcurſu, & demonſtratione nos pro hac communi veritate, multa Boetius in 1. Periherm. edit. 2. lib. 3. circa med. §. *Ad adſtruendum* & §. *ſenſus argumentationis*. §. *Planiſſime* hæc præmittens: *qui Ariſtotelem arbitrati ſunt vtraſque propoſitiones in futuro falſas arbitrari, ſi hæc quæ nunc dicit diligentiſſime perlegiſſent nunquam tantis laborarentur erroribus.* Statimque diſtinguit, vt ſuprà: aliud eſſe in propoſitionibus eſſe verum ac eſſe definite, ſeu neceſſaria earum determinatione verum: quam eandem demum, vti Ariſtoteleam, perſequitur S. Thom. lect. 13. citata circa fin. Ea autem Ariſtotelis pro hac veritate demonſtratio, tam de propoſitionibus ſingularibus de obiecto contingenti præſenti, quam futuro (de quibus 1. Periherm. c. 8. in terminis agit, vt vidimus) ſic habet circa cap. medium. *Nec dicere quiſquam poteſt neutrum eſſe verum: veluti neque fore, neque non fore.* Ac rurſus ibidem: *Si hic dicat futurum eſſe aliquid, ille vero non futurum dicat, hoc ipſum manifeſtum eſt, quod neceſſe ſit verum dicere alterum illorum.* De qua demonſtratione? quod, ſcilicet, ex oppoſito vtramque propoſitionem ſimul eſſe falſam chimærice, & repugnanter inferatur fuſius agemus cert. 3. num. 2. Secundo: ſibi ipſi contradiceret Ariſtoteles, ſi oppoſitum docuiſſet, eius enim eſt illud principium, quo altera pro præſenti veritate inſtruitur demonſtratio. *Ab eo quod res eſt, vel non eſt propoſitio dicitur vera vel falſa.* Quod, vt certiſſimum ſtatuit Ariſtoteles 9. Metaph. tex. 21. & citato cap. 8.

2. Item, & alterius demonſtrationis firmiſſimo principio apud Ariſtotelem: ſcilicet: *de omni re oportet verum eſſe affirmare, vel negare*: quod his tradit 3. de anima c. 6. fine *eſt dictis quidpiam de quopiam, quemadmodum affirmatio: atque omnis eſt vera vel falſa*, & 6. Metaph. text. 10. *vnaquæque contradictionum partiuntur ſibi ad inuicem verum, & falſum: ita, quod altera pars eſt vera, & altera falſa.* Quod certiſſimo eiuſdem principio, & dignitate inniteretur, 4. Metaph. tex. 9. *Idem ſimul ineſſe, & non ineſſe eidem, & ſecundum idem impoſſibile eſt: hoc autem omnium principiorum certiſſimum.* & c. 7. alias 5. text. 17. *Nec inter contradictionem poſſibile eſt quidquam medium eſſe; ſed neceſſe eſt dicere, aut negare vnumquodque de vno: quia*, addit, *qui dicit eſſe quod eſt: aut negat eſſe, quod non eſt: verum dicit: & è contra, qui negat eſſe, quod eſt, & affirmat eſſe quod non eſt, dicit falſum: quare, & qui dicit eſſe, aut non eſſe verum dicit, aut mentitur.* Medij autem impoſſibilitatem inter contradictoria probat: quia nullum eſt medium inter ens & non ens: alioqui, *neque verum dicet aliquis, neque non verum, aut præter ens & non ens* concludit ab abſurdo. Hoc ipſum principium conſtanter ſupponit, & repetit 1. periherm. c. 8. init. illis verbis. *Nam ſi omnis affirmatio, vel negatio vera vel falſa eſt*: & paulo inferius: *At vero, nec quoniam eſt verum neutrum, contingit dicere: vt quoniam nec erit, neque non erit.*

3. Sed neque multum à principio capitis, & veritatem præſentem, & aliam eius demonſtrationem dedit Ariſtot. ita ſcribens: *ſi album eſt, nunc verum erat dicere prius, quoniam erit album: quare ſemper fuit verum dicere, quodlibet eorum, qua facta ſunt, quoniam eſt vel erit.* Vnde circa medium. *Nihil enim prohibet in milleſimum annum hunc quidem dicere futurum eſſe, illum vero dicere non futurum.* Rurſus eandem veritatem ſupponit Ariſtotel. ſæpe, veram præcognitionem futurorum contingentium ſingularium, & prænunciationem ſupponens: cum per ſomnium a Dijs immiſſum lib. de præſenti, ſeu diuinat. per ſomnium fab init. cum per fatidicos homines toto eo libro: ac proinde non eſſe eiuſmodi diuinationes omnino contemnendas (qua de re Nicolaus Leonicus in eius libri argumento) tum per Deorum, & vatum ab eis afflatorum oracula, & reſponſa, & alia ex animalibus capta prælagia 3. de hiſtoria animal. c. 29. longe a medio de Lemni Capro & 1. Rhetor. ad Theodect. c. 15. ante med. & lib. de mirabilib. auſcultation. à medio §. In Cuma fatidicam concedit eſſe Sybillam. Et ex lib. eius, qui non extat, refert. Cicer. 1. de diuinat. circa medium. 49. cum ſomnio eadem Ludemij tanquam a Deo immiſſo de duobus euentibus contingentibus futuris credidiſſe teſtatur: atque alterum eorum, qui non ita accidit, vt verba videbantur ſonare, interpretatum ita eſſe, vt euentu, in eo ſenſu, verificaretur. Ex quo conſtat illum in eiuſmodi prænuntio, & præuiſioni veritatem determinatam recognouiſſe. Mitto cum lib. de mundo Lacheſim (qua Deum, ſicuti & reliquas Pareis, ſignificari ait) præſſe futuris rebus, quibus abſque eorum præſcientia præciſe nequit, docuiſſe, is enim liber certo Ariſtotelis non eſt.

4. Denique, vt mens Ariſtotel. eo cap. 8. (vbi oppoſitum docuiſſe non ab aduerſarijs modo, ſed à Conimbricenſ. ſupra n. 3. & Vaſquez ſupra etiam c. 1. & 2. & Suarez citato Opuſc. cap. 2. n. 11. putarut) pro noſtra, & communi ſententia aperta monſtretur, præter data ex eodem capite illius verba, præcipue recitata n. 3. ex eius in eo capite intento fine monſtratur. Finis totus fuit explicare, non quidem quomodo futura multa non neceſſario, ſed, ſi vere, & contingenter ſint euentura (quod, vt notum ſupponit potius, quam explicet, aut probet) generalis regula quam c. 7. ſtatuerat (nempe ex contradictionibus neceſſario alteram determinate veram eſſe, & alteram falſam) in propoſitionibus ſingularibus de futuro contingenti, firma etiam perſiſteret? aſſerit que: perſiſtere quidem in his etiam æque, atque in aliis, quæ ſunt in materia neceſſaria & remota; cum hoc tamen diſcrimine: quod neceſſitas hæc eſſendi alteram veram, alteram falſam propoſitionibus in materia neceſſaria, vel remota ſingulis conueniat: quia altera ſecundum ſe, & in eſſentia ſua determinata eſt ad veritatem: v.g. affirmatiua materiæ neceſſariæ, & negatiua materiæ remotæ, altera vero ad falſitatem: ſcilicet affirmatiua materiæ remotæ, & negatiua neceſſariæ. At vero neceſſitas eſſendi alteram ex contradictorijs contingentis materiæ veram, & alteram falſam, iuxta eam generalem regulam, neutri ſecundum ſe, & determinate ſumptæ competere, ſed vtrique iunctim, & confuſe ſumptæ; vt ſcilicet neceſſariam ſit hanc vel illam eſſe veram, & hanc, vel illam falſam: licet determinate hanc, quæ forte enuntiat, quod erit, veritas conueniat contingenter, ita, vt ea ſecundum ſe ſumpta, & exiſtenti potuerit non conuenire, illi vero quæ forte negat, quod erit, eadem modo falſitas conueniat: id quod, vt diximus, propoſitionibus etiam de præſenti contrarijs in materia contingenti eodem modo conuenit; nili hæc contingens præſens ſupponat, atque contingentiam, ſeu libertatem cauſæ in ipſis exercitam: ac proinde cum eo connectantur: tum enim neceſſariam veritatem habet de ſe, & natura ſua determinata illa propoſitio: ſed ex ſuppoſitione, quod contingens in ſe ſit quod pro ſigno indifferentiæ, & libertatis ſuæ cauſæ in actu primo potuit abſolute non eſſe: quo etiam pacto neceſſariam ex ſuppoſitione veritatem habere poſſunt iudicia, & enuntiationes de contingentibus futuris, vt præſcientia diuina, atque inde ortæ de eis reuelationes, & prophetiæ. vnde, cum harum certitudine, & neceſſaria veritate noſtrorum actuum liberorum conciliabimus ex Patribus, & ratione, quæſtione ſequente libertatem.

5. Hinc

5. Hinc tamen obiicis: diuerſam neceſſitatem veritatis, vel falſitatis nouit Ariſtoteles eo cap. in propoſitionibus de præterito, atque in propoſitionibus contingentibus de præſenti, & de futuro; cum tamen his neceſſitas ex ſuppoſitione conueniat, quæ ſola propoſitionibus de præterito poteſt conuenire. Reſpondetur: propoſitiones de præterito ſupponere exercitium libertatis tranſactum natura, & duratione: quare neceſſario ſemper eſſe verum, quæ vera eſt, & falſam, quæ falſa eſt, quod enim fuit ſicuti enuntiatur, non poteſt non fuiſſe, & quod non fuit non poteſt fuiſſe. At in propoſitionibus de præſenti, & de futuro contingenti, cum tranſactum inſtans non ſit, nec opus eſt, vt omnia ſigna, & inſtantia naturæ actus primi, & ſecundi libertatis, & contingentiæ tranſacta cum ſua duratione ſupponantur, ſicut ſupponuntur tranſacta cum ſua duratione in propoſitionibus de præterito: ex quo capite maior contingentia veritatis, & falſitatis, quam in his, in illis eſſe poteſt, niſi ex ſuppoſitione libertatis exercitæ habeantur. Item: cum præſens decurſu temporis tranſeat, futurumque eodem decurſu fiat præſens, tranſeatque in præteritum propoſitiones de eis, veræ etiam, quæ enuntiantur cum tempore, huius ſolum lapſu falſificari poſſunt, ſi ſequentibus durationibus enuntient contingens obiectum, quod prius vere enuntiabant, de præſenti, nimirum, vel futuro; ſecus autem, quæ ſuum obiectum ſemel enuntiarunt vere de præterito: quia, quod nunc præteritum reſpectu præſentis durationis eſt, & reſpectu durationis etiam æternæ à parte poſt et ſucceſſiuæ, præteritum eſt, ac proinde propoſitio de præterito, etiam contingenti, ſemel vera, ſemper, ac neceſſario vera erit quin poſſit vnquam eſſe falſa. Totum hoc docte notauit Anſelmus lib. de concord. præſc. cum lib. col. 2. dicens *in re præterita eſt quoddam, quod non eſt in re præſenti vel futura. Nunquam enim fieri poteſt, vt res quæ præterita eſt, fiat non præterita; ſicut res quædam, quæ præſens eſt, poteſt fieri non præſens: & aliqua res, quæ non neceſſitate futura eſt, poteſt fieri non futura:* præſens quidem etiam in ſe præſens temporis ſolius ſucceſſu: futura vero cum inde, tum ex libertate, quæ anteriori tempore exercita non ſupponitur. Hanc ob dicta hactenus Ariſtotelem pro noſtra ſententia, ac concluſione ſtetiſſe conſtantem, eo etiam c. 8. Doctores omnes qui pro ea etiam ſtare citati à nobis ſunt, plane fatentur, ſi tres illos memoratos n. 4. excipias.

CERTAMEN III.

Aliorum, & Patrum authoritate eadem veritas ſtabilitur.

1. EAdem veritati patrocinatur Cicero libro de fato longe à medio n. 28. ita generatim principium illud eius demonſtrandæ ſtatuens: *quod verum non eſt, qui poteſt non falſum eſſe? aut quod falſum non eſt, qui poteſt non verum eſſe*, id eſt omnem propoſitionem neceſſario veram, vel falſam eſſe debere. Item, & illud principium eiuſdem demonſtrandæ, *de omni re oportet verum eſſe affirmare, vel negare: ſi enim* (ibidem ait: exemplum in propoſitione de futuro contingenti adhibens) *ex his neceſſe eſt alterum verum eſſe, alterum falſum: vt ſauciabitur Philoctetes omnibus ante ſæculis verum fuit* (recitatis verbis) *non ſauciabitur falſum.* Pauloque inferius ait: *Ratio ipſa cogit, & ex æternitate vera eſſe quædam, & ea non eſſe connexa cauſis æternis, & à fati neceſſitate libera. Niſi forte,* &c. quod ipſum etiam de propoſitionibus ſeipſas falſificantibus certiſſimum putat in *Lucullo* ſeu lib. 2. Academicar. quæſt. poſt med. edit. 1. demum lib. de fato poſt med. num. 21. *Vt præterita ea vera dicimus, quorum ſuperiore tempore vera fuerint inſtantia: ſic futura, quorum conſequenti tempore vera erunt inſtantia, ea vera dicimus.*

2. Boetius citatis locis Ariſtotelis mentem pro hac veritate non ſolum explicuit, ſed & ſecutus eſt citatis locis & recitatis, cùm cert. 1. n. 7. & cert. 2. n. 1. & poſtremo hoc loco oppoſitam ſententiam inſimulauit erroris. Paragrapho autem: *Senſus argumentationis*, prope finem, vbi illam demonſtrationem Ariſtotelis pro veritate, aut falſitate, cuius meminimus certam. 2. circa finem: eius ſequentia verba: *Si autem neque erit, neque non erit cras, non erit vtrumlibet; vt nauale bellum. oportet enim neque fieri nauale bellum, neque non fieri.* ita interpretatur, & pro eadem veritate complectitur. *Si affirmatio dicat cras bellum nauale futurum, quoniam falſa eſt, non erit bellum nauale. Rurſus, ſi idem neget negatio dicens: non erit cras bellum nauale, quoniam hæc quoque falſa eſt, erit cras bellum nauale: quia affirmatio falſa eſt; nec non erit bellum nauale, quia negatio falſa eſt: ſed hanc ineptiam nec animus ſibi ipſe fingere poteſt. quis enim vnquam dixerit rem aliquam ex neceſſitate neque eſſe, nec non eſſe? quod ille dicit, qui dicit vtraſque propoſitiones in futuro falſas exiſtere.*

3. In eandem ſententiam ſcripſit 5. de conſolat. proſa quinta, vbi à Deo videri ait: *Quonam modo, etiam, quæ certos exitus non habent, certa tamen videat, ac definita prænotio*, neque id ſit opinio, *ſed ſummæ potius ſcientiæ nullis terminis incluſa ſimplicitas*, & proſa 6. poſt medium: *quid igitur poſtulas, vt neceſſaria fiant, quæ diuino lumine luſtrantur, cum nec homines quidem, neceſſaria faciant eſſe quæ vident? num etiam, quæ præſentia cernis aliquam eis neceſſitatem tuus addit intuitus? atqui (ſi eſt diuini humanique præſentis digna collatio) vti vos veſtro hoc temporario præſenti quædam videtis, ita ille omnia ſuo cernit æterno.* Paulo item inferius. *Quo fit, vt hæc non ſit opinio; ſed veritate potius nixa cognitio, cum extiturum quid eſſe cognouerit, quod exiſtendi neceſſitate carere non neſciat.* Quia ſcit eſſe contingens futurum; vbi diuinæ de futuro contingente præſcientiæ, non determinatam ſolum, ſed certam, & indefectibilem veritatem concedit: neque aliter de determinata præſcientiæ futurorum contingentium, quam de viſionis eorundem præſentium determinata veritate eſſe philoſophandum: ac demum inde conciliat veritatem præſcientiæ diuinæ determinatam, & neceſſariam, cum futuri contingentis libertate, quia æque præſcientia futurum contingens, atque viſio præſens ſupponit.

4. Eadem paritate veritatis determinatæ, imo neceſſariæ, viſionis de obiecto præſenti determinatam & neceſſariam veritatem Propheticæ creatæ prædictionis de futuris explicuit Athan. ſerm. de paſſ. & cruce Domini longiuſcule à principio ſic fatus. *Sicut enim cum intuemur in contuendo non fallimur, nec aliter videmus, & aliter res agitur: ita quoque Prophetæ futura, vt præſentia cernebant. Verum quæ cernebant oportebat fieri: & ea, quæ fiebant non poterant non videre. Rurſum, vt ea, quæ nos noſtris oculis conſpicimus, neceſſe eſt omnino eſſe, cum ea, quæ ſunt, ſub conſpectum veniant: neque fieri poteſt, vt aliter ſint, quam à nobis videntur: ita quoque, quæ à Prophetis proſpiciebantur, neceſſarium erat ea eſſe, neque fieri poterat, vt aliter eſſent, quam ipſi præuiderant.* Idem protinus probatur de veritate neceſſaria, ac proinde determinata præſcientiæ de futuro contingente: peccato Iudæ (ac negationis Petri, & ſimilibus) ex Patribus pluribus commodius q. 8. recitandis, aſſerentibus non ideo peccaturum Iudam (idque ipſum eſt de Petro, & aliis) quia præuiſus peccaturus à Deo eſt; ſed contra: ideo peccaturum præuiſum, quia erat peccaturus. Vnde neceſſariam conſequentiam à præſcientia ad peccatum Iudæ futurum colligitur, ſine contingentiæ, & libertatis peccati præiudicio, quia conſequens, & conſequentiæ ſolum, non conſequentis neceſſitas eſt. Si autem determinate verum non eſſet peccatum Iudæ futurum, nec determinate vera, nedum neceſſaria eſſe poſſet eius præſcientia, quæ eius determinatam futuritionem potius quam non futuritionem ex parte obiecti materialis ſupponebat. Denique, cum ex præſcientiæ, quæ determinate vera eſt, inferatur futurum peccatum, & è contra, fit, vtrumque determinate verum eſſe: ſiquidem determinate verum nequit certa illatione mutua inferre niſi è determinate vera, alioqui poſſet eſſe non verum quod infertur ex vero contra ſtatam Dialecticorum regulam.

5. Pro eadem ſententia ſtat Auguſtinus lib. 26. contra Fauſtum in hæc verba. *Deus, quod facturus erat, vtique ſciebat, & ideo ſimul ſciebat illud futurum non*

fuiſſe, quod, ne fieret, facturus erat: & procul dubio potius verum eſt quod fuit Deus, ergo & vere eſt, ac determinate futurum, quod facturus eſt Deus, & non futurum, quod facturus eſt, ne fiat, ex Auguſtini ſententia, qui ſic tandem concludit interius. *Vnde, tam non poſſunt futura non fieri, quam non fuiſſe facta præterita: quoniam non eſt in Dei voluntate* (& poteſtate) *vt eo ſit aliquid falſum, quo verum eſt*: ceſſet ergo à futuritionis, aut non futuritionis ſuppoſitione non ſolum determinate veram alterutrius ex illis prænotionem, & prædictionem, ſed infallibilem, c. autem 5. perpetuitatem à parte poſt veritatis contingentis præteritæ & à parte ante contingentis futuri coæquans ait, *Hæc vera ſententia prius inuenitur in animo noſtro, cum id verum ſcimus, & dicimus, ſed etſi de animo noſtro ablata fuerit, cum id quod ſcimus obliti fuerimus, manebit in ipſa veritate: ſemper enim verum erit fuiſſe illud quod erat, & non eſt; & ibi verum erit iam fuiſſe, quod erat, vbi verum erat, antequam fieret futurum eſſe, quod non erat.*

6. Et ſententiam, & doctrinam hanc totam de veritate determinata, & perpetua futuri contingentis, ac præteriti Auguſtini hauſit, & illuſtrauit Anſelmus c.17. Monol. in hæc ſcribens: *Cogitet, qui poteſt, quando inceperit, aut quando non fuit hoc verum: ſcilicet, quia futurum erat aliquid, aut quando deſinet, & non erit hoc verum: ſcilicet, quia præteritum erit aliquid: quod ſi neutrum horum cogitari poteſt, & vtrumque hoc verum ſine veritate eſſe non poteſt; impoſſibile eſt cogitare, quod veritas principium, vel finem habeat. Denique, ſi veritas habuit principium, vel habebit finem antequam ipſa inciperet, verum erat tunc, quia non erat veritas, & poſt quam finita erit, verum erit quia non erit veritas. Atqui verum non poteſt eſſe ſine veritate: erat igitur veritas antequam eſſet veritas, & erit veritas poſtquam finita erit veritas; quod inconuenientiſſimum eſt.* & dialog. de verit. cap.1. cum vſus eſſet eadem ſententia, & verbis, quærit, quid ſit enuntiationis veritas, & cap.2. generaliter eſſe conformitatem eius cum obiecto ſuo, vt enuntiatur (quod vtique enuntiationi de futuro etiam contingenti competit) ita ſententiam illam explicat c.11. [Cum dixi: quando non fuit verum, quia futurum erat aliquid, non ita, dixi, ac ſi abſque principio illa oratio fuiſſet, quæ aſſereret, futurum aliquid eſſe, aut illa veritas eſſet Deus; ſed quoniam non poteſt intelligi, quando illa oratio eſſet veritas illi deeſſet, vt per hoc, quia non intelligitur, quando iſta veritas eſſe non potuit, ſi eſſet oratio in qua eſſe poteſt, intelligatur illa veritas fuiſſe ſine principio, quæ prima cauſa eſt huius veritatis.]

7. Nil ſane ad hanc rem, & perpetuitatem veritatis obiectiuæ futuri contingentis antequam de præſenti, & actu ſit probandam, & explicandam ſubtilius dici, aut illuſtrius poteſt: ac ſtatim huius anteriorem perpetuitatem cum poſteriori præteriti perpetuitate iterum componit: ex vtroque autem, & Auguſtino, & Anſelmo rationem ac ſententiam mutuatus Hugo Victor. lib.1. part.2. cap.22. circa med. paucioribus tamen, his verbis: *Omne, quod fit, ab æterno præuiſum eſt futurum eſſe, quia ab æterno futurum eſt: quod ipſum tamen ab æterno non eſt*: vbi rem, quæ futura eſt, ab æterno eſſe optime negat; concedit autem (ſicut Auguſtinus &, Anſelmus) ab æterno eſſe rei illius futuritionem, & hanc ad æternam eius præuiſionem ſupponi, quod ſtatim poſt pauca repetit; *Quod, quia fiet, & futurum ſemper eſt, & præuiſum eſt*: ac iterum: *Præuiſum eſt, quia futurum eſt.* Denique idem Anſelmus de concord. Præſcient. cum libert. c. 1. colum. 2. ſic ait: *Non enim, niſi, quod futurum eſt, præſcitur: quia præſcientia non eſt, niſi veritatis.* Et ſub inferius. *Pariter autem verum eſt, quia fuit, & eſt, & erit aliquid ex neceſſitate: &, quia neceſſe eſt fuiſſe omne, quod fuit, & eſſe omne quod eſt, & futurum eſſe omne quod erit.*

***

CERTAMEN IV.

Eiuſdem veritatis demonſtrationes Theologicæ.

1. PRima Theologica demonſtratio ſit: datur in Deo iudicium, ſeu prænotio de futuro contingenti ſingulari determinate vera. Hæc autem eſt propoſitio ſingularis de futuro contingenti, vti ex definitione eiuſmodi ſingularis propoſitionis, patet: ergo datur propoſitio ſingularis de futuro contingenti determinate vera: conſequentia eſt legitima; & maior certa ex reuelationibus à Deo per ſe, vel Prophetas ſuos factis de futuris contingentibus ſingularibus: v. g. de peccato Iudæ, & negatione trina Petri, aliiſque innumeris ſingularibus futuris contingentibus à Deo reuelatis, vt per Prophetas in ſcriptura determinate prædictis, & proinde, & ab eo præſcitis, quibus præcluſa manet erronea & inſana Aureoli reſponſio in 1. d. 39. quæſtion. vnic. artic. 3. propoſit. 2. & 3. & concluſ. articuli dicentis Deum non præſciiſſe ſingularia illa contingentia futura determinate eſſe, ſed indeterminate futura, vel non futura. Etenim determinate futuram eſſe Iudæ traditionem, & Petri negationem, potius, quam non futuram præſciiſſe, & reuelaſſe ex Scriptura fides Catholica eſt. Secundo; tam hæc, quam ſingularia reliqua contingentia per ſe, vel Prophetas futura determinate potius, quam non futura reuelauit: vel ergo determinate fore, aut non fore præſciuit; vel ſolum indeterminate fore, aut non fore prænouit? ſi primum: habetur intentum, & deficit à ſolutione Aureoli. Si ſecundum: mentitus plane Deus, vitioſe etiam, fuit, cum fore determinate; quod fore determinate potius, quam non fore, neſciebat, ſciens volenſque prædixit: quod ſolum ad mendacium formale, neque ſolum materiale requiritur.

2. Contra inde ſecundo. Quia, ſi Deus ex præſcientia illa futuritionis, vel non futuritionis futuri contingentis diſiunctim non reuelat per ſe, vel per alios futuritionem illius determinate, vel futuritionem, aut non futuritionem diſiunctim: non tenebimur credere eius reuelationi de futuritione contingentis reuelati determinate, potius quam de non futuritione; ſi enim contingens determinate fore potius, quam non fore, ex illa ſcientia ſolum de futuritione, aut non futuritione diſiunctim, & indifferenter iudicante reuelat, mentitur Deus, vt vidimus, nemo autem tenetur credere teſtimonio mendacis: ſi autem ſolum reuelat fore, vel non fore indeterminate, id ſolum credere tenemur, quod Deus reuelat: ſcilicet fore, vel non fore diſiunctim contingens reuelatum, non autem determinate fore; imo arbitrio, & coniecturæ noſtræ integrum erit, alterutrum euenturum iudicare: quid ergo tantopere Patres Petri incredulitatem contra Chriſti reuelationem *ter me negabis* ex præſentis ſui amoris in Magiſtrum, & diſpoſitionis animi reclamantis, *etſi oportuerit me mori tecum non te negabo*, & mirantur, & carpunt? maxime, cum æque poſſet ea reuelatione facta credere ac iudicare ſe non negaturum, atque, ſi oppoſito, & contradictorio modo facta ipſi à Chriſto Domino fuiſſet, ſcilicet, *non me negabis*? ſi iuxta ſecundum hoc dilemmatis huius membrum non magis reuelet Deus contingentis futuritionem, quam non futuritionem, vt iam expendo in eius membri impugnatione ſecunda.

3. Sic igitur impugno illud ſecundo; & probo iuxta illud abſurdum antecedens aſſumptum: etenim iuxta Aureoli ſolutionem, & memorum illud dilemmatis. Nil amplius reuelat Deus, cum reuelat futuritionem contingentis, ſiue fore contingens, quam, cum reuelat negationis eius futuritionem, ſiue illud non fore: neque enim determinate prænoſſe, ac prædi-

cero

veritatem contingentium futurorum futuritionem, non autem futuritionem certam contingentium, aliorum, alteram partem, tali, qui non facilem consequentiam, sed à facie deducit, ita: ergo tam, cum revelat contingens fore, quam, cum revelat non fore, revelat fore, vel non fore indeterminate, atque disiunctim: ait, cum revelat non fore, non tenemur credere fore: ergo nec, cum revelat fore contingens, tenemur credere fore contingens, sed, veraus posita revelatione divina, tantum tenebimur credere contingens illud fore, vel non fore disiunctim indeterminate atque confuse: liberumque proinde nobis erit alterutra potita ex præsentibus circumstantiis alterutrum determinate præ alio futurum conjecturare, ratiocinare, ac prædicere, æque, ac si neutrum à Deo revelatum esset: quare nihil respondisione, adhuc inaterialiter, arguebat Petrus egit, cum Christo Domino protestatus *non abibis me* & iudicio, & ore adhortatus est, *non te negabo*. Contra tertio: quia, si ita solum contingentia futura à Deus revelat, id solum de suis oraculis dicere potest, quod generali illo Tychæ Gentilibus dictum quondam fuit, *quidquid dicam, aut erit, aut non erit*, quod merito irridet Boetius de Consolat. prosa 3. inter medium, & finem: id quippe de eventus quantumuis stupide prædictionibus eadem certitudine dici potest: quare inepte hactenus à Sanctis divina oracula solicitata essent, atque suspecta.

4. Tertio hanc Aureoli solutionem impugno, quia, si Deus de contingentibus futuris solum scit non fore, vel non fore, non autem fore determinate, aut determinate non fore, scitet sane, quod de eis sint stupidissimus quisque, nihilque amplius: scilicet contingens fore, aut non fore: ac proinde de illo rogatum, fore aut non fore solummodo respondentem, tanquam stolidum, quem in idolo credere merito tolemus: cuius ea ratio est, ex qua quarto impugnatur Aureolus. Nempe, quoduis, etiam contingens, fore vel non fore, adeo certum, necessarium, & solo naturæ lumine exploratum veritatem esse, vt qui eo responso satisfactendum roganti de eventu futuro patet, aut id solum à fanæ mentis homine dubitari, & quæri posse, nisi amentissimus esse nequeat: ex qua ratione sic argumentor. Contingens hoc, vel fore, vel non fore indeterminate, & disiunctim veritas necessaria omnino est, ac nullatenus contingens, seu contingenter futura: atqui Deus per Aureolum eam solum cognoscit: ergo Deus nullum contingens, seu veracitatem contingentem futuram cognoscit: quæ omnia, vt videntur, dicendum necessario est Deum futurum potius determinate, quam non futurum contingens, quod de facto erit, & determinate non futurum, quod de facto non erit præscire, & quod ex eis revelat, siue fore, siue non fore, determinate fore, vel determinate non fore revelare. Nec quid præstat, satis extra rem, magis Catharin soluto: scilicet, propositiones eiusmodi relatas ad causas futuri contingentis non esse determinate veras: sed neque id negamus, aut eius oppositum contendimus: at (inquit) quatenus Deus, præsens eius obiectum habet, ac scit, & revelat veritatem habere determinatam; sed certe hoc solum contendimus futurum contingens, vt in se, & extra causas pro sua duratione est (quo solum pacto potest Dei æternitati præsentari, & coexistere in omni opinione) determinate fore, ac futuritionem, & veritatem determinatam habere, quæ ad sui diuinam præscientiam, & revelationem supponatur.

5. Ex hac Theologica demonstratione determinatæ veritatis præscientiæ Dei de futuritione futuri contingentis præ non futuritione illius: idem de nostris iudiciis, & enuntiationibus de futuro contingenti singulari demonstro duplici ex capite. Primo: quia omne iudicium, & enuntiatio, quæ conformatur cum suo obiecto enuntiato potius, quam cum eius opposito, est determinate vera; at iudicia, & enuntiationes nostræ de futuritione determinata futuri contingentis à Deo præsciti, & revelati determinate, ideam ipsum iudicant, & enuntiant determinate, quod Deus præuouit, & revelauit: ergo conformantur æque ac Dei prædotio, & revelatio cum futuritione determinata contingentis quod iudicant, ac enuntiant futurum. Dixi æque conformari: impossibile enim est duas enuntiationes idem eodemque modo ex parte obiecti enuntiantes alteram rei enuntiatæ conformari, alteram non conformari: cum enim nulla sit in enuntiando obiecto diuersitas in obiectum ipsum tota dissolvitur contradictio, vt, scilicet, idem sit, & non sit pro eadem duratione futurum, quod est repugnans. De necessitate veto veritatis, seu conformitatis determinatæ nostrarum enuntiationum de futuro, vel de non futuro contingenti æqua cum necessitate veritatis, & conformitatis diuinæ præscientiæ cum eodem futuro certus res habet: cum hæc luminis eius veritatis necessitatem physicam, & metaphysicam habeat, quam nequit habere nostra prænotio, nisi fidei sit, ac promisse eidem præscientiæ ac revelationi innitatur: quamquam: & de hac quæritio sit: an necessitatem veritatis, quam diuina præscientia, habeat immotum, locumque inter eas Aristotelicum illud proloquium, *præter quod unumquodque tale, & illud magis* de quo controuersia de fide: affero interim esse æqualem. Secundum caput veracitatis ex arguendi ex præscientia & enuntiatione Dei de aliquibus contingentibus determinate veris, veracitatem determinatam omnis veracitatis naturalis, & enuntiationis nostræ de futuro contingenti, quod erit, aut non futuritionis eius quod non erit, illud est: quod, nimirum, si vnum ex futuris contingentibus determinate verum in se, ac determinatæ futuritionis potius, quam non futuritionis, est, antequam actu & de præsenti sit, omnia futura contingentia eadem futuritionem determinatam habeant, ac proinde determinate vera obiectiue ella eadem sit, atque ex determinate vera præscientia & revelatione diuina de aliquo futuro contingenti eidem est illud esse in se determinate vere obiectiue futurum, & determinate futuritionis potius, quam non futuritionis: ergo indictur ex eadem euidenter omnia contingentia futura, quæ erunt, vere esse futura determinate, & non futura, vere esse, ac determinate, non futura: inde vero euidenter etiam infertur: omne nostrum iudicium & enuntiationem de eorum quouis, ve de facto habitam, esse determinate veram, quia conformatur cum futuritione determinate ac potius, quam cum non futuritione si illam iudicat, aut enuntiat: si vero non futuritionem, cum illa determinate, & potius quam cum futuritione conformabitur. Tertium denique caput immediatius arguendi veracitatis veritatem determinatam nostrarum enuntiationum, siue internarum, siue externarum de futuro contingenti singulari quouis, siue non futuro, ex præscientia Dei sumitur de omni futuro contingenti: tum, quia quæuis determinate vera, imo necessariæ veritatis, quam q. 5. authoritate, & rationibus demonstrauimus: tum quia ex illa inde manifestatur eorum omnium futurorum contingentium determinata veritas obiectiua, deducitur, & inde in casu secundo necessario enuntiatur: tum quia quamuis nostra enuntiatio, de quouis futuro contingenti determinate conformis suo obiecto ac vera determinate monstretur iuxta dictum primum: tot idem modis arguendi inuictis demonstratur falsitas determinatæ propositionum nostrarum de futuro contingenti aliter, ac erit, enuntiato.

CERTAMEN V.

Aliæ veritatis eiusdem naturales demonstrationes.

1. NAturales huius veritatis demonstrationes adeo sunt principia per se notis vicinæ, vt cuius mens in eas non incidit non solum non discurrere, sed neque ambulare posse putanda sit: imo vero, nec mente, sed oculis, & sectione solum opus esse merito videbitur, vt in illas incurratur, cum in Aristotele, & antiquioribus vtriusque facultatis Philosophiæ, & Theologiæ Doctoribus efformatæ, & expressæ reperiantur. Tamen pleraque ex his demonstrationes contra Dominicanos Thomistas requirentes decretum prædeterminativum ad contingentis futuritionem procedere, Doctri ex nostris Recentiores aduertunt; quibus merito abnuimus: vt enim diximus certam. 1. num. 4. cum sublato decreto, quo hi in actu primo contingentiam, & libertatem (licet in eo iudicio implicatorie) causæ in actu primo constituant, contingens

tingens futurum non ſit, ac proinde eius negatio ſit futura, non tamen contingenter, ſed neceſſario eſt futura: quare non ſub præteritorum contingentium, ſed neceſſariorum cadit: quemadmodum ſublato decreto Dei indifferenter concurrendi, quo nos liberatem creatam in actu primo conſtituimus futurum contingens non erit, eiusque negatio futura, ſed neceſſario quidem, non contingenter, cum ſublato principio quouis eſſentialiter requiſito ad effectum, & hunc abſolute eſſe ſit omnino impoſſibile. Solum ergo tenebunt demonſtrationes ſubiiciendæ contra cratlos quoſdam Thomiſtas, qui hactenus abſolute negant eo decreto ſublato contingens abſolute ac determinate fore, aut determinate non fore, non habita ratione contingentiæ negationis futuræ, quamquam, & contra eos, qui eius rationem habuerunt rationes extruxerimus efficaces ex eorundem Dominicanorum principiis, vt contingentiam earum ſaltuati oſtenderemus, ac proinde, & eos ſubiiciendis demonſtrationibus tandem ſubiacere. Hic tamen notare hæc oportuit, ne quis eos adeo plane, & immediate, vt docti Recentiores putarunt, ſequentibus demonſtrationibus tangi poſſ hac putet, aliuſque eorum principiis non adſcitis, eiuſmodi argumentis contra ipſos incaſſum vratur.

2. Prima demonſtratio ex illo principio petenda eſt, quod tradit Ariſtoteles recitatus cert. 3. num. 1. teſtim. 1, & 3. & num. 2. fine. Scilicet non poſſe eſſe duas contradictorias ſimul falſas: ex quo ſic argumenteor, affirmatio de quouis futuro contingenti determinate, quod determinate futurum non eſt, v.g. *Petrus crat peccabit*, eſt propoſitio falſa: negatio item determinate eius futuritionis v.g. *Petrus crat non peccabit*, eſt falſa in oppoſita ſententia: hæ vero ſunt contradictoriæ: ergo in oppoſita ſententia datur contra illud principium duplex contradictoria ſimul falſa. Maior probatur: quia, tam affirmare, quam negare determinate fore, quod determinate non futurum, necnon futurum eſt, ſed ſolum indeterminate eſt vel futurum, vel non futurum iuxta oppoſitam ſententiam, falſum omnino eſt. Explicatur. Propoſitio affirmans determinate Petrum crat peccaturum, qui tamen peccaturus determinate non eſt, ſed peccaturus, vel non peccaturus, non conformatur cum obiecto, vt in ſe re quidem eſt: re ſiquidem obiectum in ſe nec determinate eſt futurum, nec determinate non eſt futurum in oppoſita ſententia, ſed ſolum indeterminate, vel eſt futurum, vel non futurum: at omnis propoſino, quæ non conformatur cum ſuo obiecto, vt in ſe eſt tempore impottato per copulam, falſa eſt: ergo vtraque propoſitio eſt falſa.

3. Secunda demonſtratio ſumitur ex alio per ſe principio euidentiſſimo proxime recitato affini, tradito etiam ab Ariſtotele recitato etiam certam. illo 5. toto n. 2. & à Cicerone recitato certam. 3. num. 1. Iuſtino martyre in reſponſionibus Chriſtian. é Religione natur. rat. ſub init. ſcilicet: omnis contradictionis alteram propoſitionem debere eſſe veram determinate, alteram falſam: hæ propoſitiones (*Petrus crat peccabit, Petrus crat non peccabit*, & ſimiles affirmatiua, & negatiua determinate de futuro contingenti ſingulari) ſunt contradictoriæ: ergo altera determinate vera, altera determinate falſa. Confirmatur; quia vel vtraque propoſitio præfata dicit Petrum, vel crat peccaturum vel non peccaturum, vel affirmatiua peccaturum determinate, & negatiua non peccaturum. Si primum: vtraque vera eſt, imo ex veritate vnius euidens eſt veritas alterius, cum idem ipſum vna enuntiet, quod alia: ergo altera determinate affirmat peccaturum Petrum, altera id ipſum negat determinate: ergo altera verum determinate enuntiat, ac vera proinde determinate eſt; altera vero falſum determinate, eſtque ſubinde determinate ex illo principio falſa.

4. Demonſtratio tertia ex alio Ariſtotelis principio cap. 8. citato de interpretatione ducitur præcedentibus vicino. Scilicet ex propoſitionibus contradictoriis de futuro contingenti alteta vniuerſali, altera particulari, vnam eſſe determinate veram, alteram determinate falſam: atqui vniuerſalis determinate vera infert ſingulares omnes, quas in ſe continet determinate veras; particularis vero determinate vera ſaltem ſingularem aliquam determinate veram: & è contra particularis determinate falſa omnes ſingulares determinate falſas; & vniuerſalis determinate falſa aliquam ſaltem ſingularem determinate falſam; ergo propoſitiones ſingulares de futuro contingenti, aliæ ſunt determinate veræ, aliæ determinate falſæ. Minoris prim. pars demonſtratur: quia neque eſſe determinate vniuerſalis vera, niſi eius omnes partes, ſeu propoſitiones ſingulares, quibus conſtat, & ſuo ſenſu coercet, ſint determinate veræ: vnde ab illa ad ſingulas legitima, & cuidens conſecutio per deſcenſum eſt, vt Logices eſt notum. Ab hac enim *omnis homo currit*, ſi vera ſit, licet euidenter inferre: *ergo hic homo currit* &c. A particulari vero *aliquis homo currit*, ſi vera ſit, licet inferre: ergo *hic homo currit*, vel *hic homo currit*, quouſque ad aliquem veniatur de quo vera ſit propoſitio ſingularis, *hic homo currit*: quoad ſecundam minoris partem de falſitate prona eſt ex dictis demonſtratio: cum enim ad particularis veritatem ſatis ſit aliquam ſingularem veram determinate eſſe: vt falſa ſit, omnes ſingulares determinate falſas eſſe neceſſum eſt; contra vero, cum ad vniuerſalis veritatem omnes ſingulares veras determinate eſſe oporteat: vt falſa ſit, aliqua ſaltem de ſingularibus in illa contentis falſa determinate eſſe debeat.

5. Quarta demonſtratio ex illo alio principio notiſſimo inſtruitur cui præfata principia ſtruunt. *Nempe, quodlibet eſt vel non eſt*, quod quidem tradit Ariſtoteles, vt *omnium principiorum certiſſimum* teſtimonio Cercatis certam. 2. num. 1. circa med. ex 4 Metaph. quod determinate intelligendum neceſſario eſt; ſcilicet, quodlibet determinate eſſe, vel determinate non eſſe: confuſio quippe, & indeterminata ſuppoſitio in rebus ipſis, earumque exiſtentia, vel non exiſtentia locum re ipſa non habet; ſed ſolum in modo noſtro concipiendi, & ſignificandi: vnde ſolum varietas ſuppoſitionum terminis, & obiectis, pro quibus illi ſubſtituunt, vt ita ſignificatis, obuenit: ſi ergo futurum contingens re ipſa determinate erit, vel determinate non erit, propoſitio enuntians determinate fore, vel determinate non fore, quod determinate erit, & quod determinate non erit, conformis ſuo obiecto eſt: & quæ enuntiat determinate fore contingens, quod determinate non erit, & non fore, quod determinate erit, determinate diſformis ſuo obiecto eſt: quare, & determinate falſa, ſicut prima eſt determinate vera: ſiquidem veritas enuntiationis nihil aliud eſt, quam conformitas illius cum ſuo obiecto, ſicut ſola eius cum ſuo obiecto diſformitas eſt falſitas.

6. Demonſtratio quinta ſine quartæ conſtemario ex alio principio procedit. Nempe: *ab eo quod res eſt vel non eſt propoſitio dicitur vera vel falſa*, quod etiam tradidit Ariſtoteles 9. Metaph. text. 21. dicens: *Verum dicit, qui diuiſum diuidi. & compoſitum componi putat, falſum autem, qui contra, quam res ſe habeant, aut quando ſunt, aut quando non ſunt. Non enim propterea quod nos te reputamus album eſſe tu albus es, ſed propterea, quod tu albus es, nos, qui dicimus, verum dicimus*. & 1. Perihermen. c. 8. prope medium: *manifeſtum eſt enim, quoniam ſit te halent res, etiamſi non hic quidem affirmauerit, ille vero negauerit. Non enim propter affirmare vel negare, erit vel non erit*: vnde circa finem addit: *ſimiliter orationes vera ſunt quemadmodum, & res*. Ex hoc principio ſic arguitur: ex eo, quod res enuntiata eſt in ſe, ſicut enuntiatur, propoſitio eſt vera: & ex eo, quod nomita eſt res falſa: ergo ex eo, quod res determinate eſt, ſicut enuntiatur vel determinate non eſt, erit determinate vera, vel falſa determinate: atqui contingens determinate in ſe erit, ſicut enuntiatur fore, vel determinate non erit: ergo propoſitio alterutrum ſignificans eſt determinate vera, vel determinate falſa.

7. Sexta demonſtratio traditur ab Ariſtotele eodem cap. 8. text. 1. de Interpret. longe ab init. his verbis: dictà certam. cert. 2. n. 5. init. hic tamen repetendis. *Si album eſt nunc, verum erat dicere prius, quoniam erit album; quare ſemper fuit verum dicere, quodlibet verum quæ facta ſunt, quoniam eſt, vel erit*; & circa med. *Nihil enim prohibet in nullo ſenſum aduenit, hanc quidem dicere hoc futurum eſſe, illum vero dicere non futurum*. Ita tamen, *vt alter verum dicat; alter falſum, & mentiatur* vt ibidem ait, & 4. met. c. 7. alias 5. text. 27. vt ex eis locis recitabimus certam. 2. num. 1. & 2. circa finem: innititur tamen hæc demonſtratio principio illi, quod attingit Ariſtoteles ibi ſcilicet futurum tota antecacta æternitate poſſibili, ſeu imaginaria creata, vere eſſe obiectiue ſiue te-

ſpondum

cundum se determinate futurum : quod ipsum tradidit Cicero certam. 3. num. 1. cum antecedentiam in duratione veritatis sui immutabilis, futuro offendens ab determinate a parte post veritatis præsentionis rei præteritæ ; qua etiam ratione idem probant & statuunt Augustinus ibi num. 5. & Anselm. n. 6. ubi veritatique veritatis perpetuitatem alterius a parte ante, alterius vero a parte post præclarissime, & apprime explicuit. posita autem veritate determinatæ futuritionis futuri contingentis antequam existat, eundem est propositionem illam anteriori tempore affectorem esse determinate veram ; negantem vero esse determinate falsam.

8. Septima denique demonstratio est ex communi sensu hominum, & per se nota veritate scilicet : in propositionibus singularibus de futuro contingenti, contra per se notum omnium hominum sensum. Secundo idipsum probatur : quia non solum omnis earum propositionum singularium de futuro contingenti contradictio possibilis formaliter in ea sententia excluditur ; sed omnis etiam eiusmodi propositionum possibilitas. nequit autem esse contradictio vera propositionum impossibilium, ac proinde eiusmodi contradictio est de subiecto non supponente. Assumptum patet : quia rem fore, vel non fore indeterminate necessarium est, non contingens : ac proinde propositio id dicens necessariæ veritatis est, & certissimum, & notissimum principium ; non autem contingentis veritatis ac materiæ, seu in materia contingenti : atqui omnis propositio singularis, quam de futuro contingenti admittit contraria sententia, id solum dicit, ergo omnis eiusmodi propositio non est contingens sed necessaria.

CERTAMEN VI.

Obiectionibus occurritur.

1. OBICIES primo futurum contingens ita est, vt absolute possit non esse futurum : id enim est contingens futurum, esse : atqui, ti, vt potest, absolute non sit futurum, propositio enuntians eam falsa : ergo eiusmodi propositio potest esse falsa : ergo non est determinate vera. Probatur hæc consequentia. quia quod verum determinate semel est, semper, ac necessario est verum : ergo, quod potest esse falsum, determinate verum non est. Respondetur distinguendo maiorem : futurum, vt futurum in actu secundo potest non esse futurum, nego maiorem, in actu primo considerato ante determinatam futuritionem, concedo maiorem. Et concessa minore, de potestate futuri in actu primo considerati eodem sensu & potestate conceditur consequentia prima : si enim id, quod futurum in actu secundo non esset (vt in actu primo, siue eius causa ad vtrumlibet considerata poterat) propositio futuritionem eius in actu secundo determinate, ac vere enuntians, falsa esset : ac proinde, in ipsam futuritionem exercitam, & in actu secundo supponat propositio, de se falsa esse potest.

2. Sed tamen negandæ est absolute consequentia secunda : ex eo enim, quod propositio de futuro contingenti singulari, neque illud supponens, de se, ac prædicatis suis non connectatur cum futuritione illius potius, quam cum non futuritione, solum infertur, eam de se esse determinatam ad veritatem, vel ad falsitatem non esse : ac proinde, nec de se necessario veram, aut necessario esse falsam ; sed veritatem, aut falsitatem, licet determinatam, contingenter cum earum entitate coniungi, cum veritas, aut falsitas in conformitate cum obiecto enuntiato, aut deformitate ab illo consistat : quare, & contingentes futuritione, aut non futuritione determinata in re præsenti alterutra, vt determinate talis compleatur : vnde fit, vt propositio contingens de futuro vera semel, in falsam nequeat transire, quamdiu futurum manet futurum determinate : cum enim quod futurum est, quamdiu futurum est, nequeat non esse futurum, atque ea determinata futuritione illius propositionis illam determinate enuntiantis determinata veritas compleatur : implicat posita futuritionis enuntiatione ipsa, & determinata futuritione contingentis in se, non esse determinatam propositionis eam enuntiantis veritatem : licet de se ea enuntiatio futuritionem, quam non supponit, cuique proinde non connectitur, minime inferat, neque de se sit determinata ad veritatem, sed potius de se falsa esse possit.

3. Oppones secundo : *ex eo quod res est, vel non est, propositio illam enuntians est vera, vel falsa* vnde veritatem propositionis formalem, ex obiecti enuntiati veritate deiuni certissimam est : ergo, sicut res se habet ad esse, ita propositio ad veritatem. Atqui futurum contingens non est determinatum ad esse, seu determinam esse, sed indifferens ad esse & non esse, ac proinde ad veritatem, vel falsitatem obiectuam. ergo, nec propositio illud enuntians est determinate veritatis, seu determinata ad veritatem, vel falsitatem formalem. Solutio proxime est, & hæc oppositio. Distinguo minorem : in se, & in actu secundo non est determinata esse, seu determinatum ad esse, potius quam ad non esse, nego minorem, in causa, & actu primo sui, concedo minorem : & nego consequentiam, quoad primam consequentis partem negantem determinationem veritatis : hanc enim habet ea propositio ex determinata veritate obiectiua futuri in se, non autem e causæ suæ determinatione, quæ non est, sed potius indifferentia. Secunda vero consequentis pars, licet prima Synonyma, ac sola periphrasis videatur, longe aliud significat, eaque distinguenda : non est determinata ad veritatem, sed indifferens ea propositio secundum se spectata, ac de se sic, fateor, quin de se non est necessariæ veritatis, vt connecta cum futuritione determinata futuri in se, & per ipsam enuntiata, nego eam partem consequentis : & sane duo hactenus opposita eandem habent difficultatem contra veritatem propositionum singularium contingentium de præsenti, quam omnes etiam aduersarii determinatam esse admittunt, atque, vt ab eisdem illam difficultatibus liberent, præfatis solum solutionibus vti possunt.

4. Sed enim ex eodem principio ab eo *quod res est, vel non est, propositio dicitur vera vel falsa* specialius contra veritatem propositionum de futuro contingenti determinatam arguitur : etenim nunc, cum anteriori tempore contingens fore enuntiatur, adhuc in se determinata non sit, nec solum in sua causa determinate vera, si vera sunt, quæ solutionibus datis docebamus. Antecedens patet : quia, quod absolute in se non est, nequit determinate in se esse : atqui futurum contingens tunc, cum fore enuntiari vere dicimus, absolute non est : ergo neque determinate in se est. Respondetur illud principium ab eo *quod res est, vel non est* intelligi debere tempore importato per copulam, non autem tempore non importato per illam, & pro quo non enuntiatur coniunctio identitatis prædicati cum subiecto, eloqui, nec in propositionibus de futuro non contingentis, nec in propositionibus de præterito, siue contingenti, siue secus, veritas determinata foret : imo in eis omnibus esset determinata falsitas : quia nullum ea enuntiatis tunc est, cum vel fore, vel fuisse enuntiatur. Inde distinguenda est minor, futurum contingens non est tempore importato per copulam ad coniunctionem identitatis prædicati cum subiecto, nego, tempore quo proferitur propositio, concedo, & nego consequentiam.

5. Dices quarto : veritas determinata, & actu propositionis illius cum obiecto est conformitas actualis ; at conformitas actu, & determinata sine actuali, & determinata coexistentia vtriusque extremi esse nequit : ergo nec veritas actu, & determinata propositionis sine actuali coexistentia eius cum obiecto esse potest : atqui propositio de futuro contingenti non habet coexistentiam cum illo ; ergo nec actualem veritatem determinatam. Mirum est quam capriosum hoc, & cauiosum

argumentum à tota antiquitate Philoſophorum & Theologorum in hæc vſque inutilium Sophiſmatum feracia tempora eneruatum, & neglectum Recentiores faciant! in quot inſuper determinationum, & verificationum præcipitia, & agantur, & aliquot alios agant, vt illi ſatisfaciant, & nullo quidem fructu: cum eius, ſi quam habeat, difficultas ex determinationis, & verificationis diſſolui nequeat, vt oſtendemus. Sed certe, ſi quid obiectio probat, contra omnis propoſitionis de futuro, ac de præterito ſiue de neceſſario, ſiue contingenti æque probat: imo probat in nulla earum poſſe vnquam eſſe determinatam nec indeterminatam veritatem, vt aduerſarij contendunt, ſed omnes eiuſmodi propoſitiones determinate falſas eſſe: ſiquidem, cum actu, & de præſenti, id quod futurum vel præteritum eſt, cum qualibet earum coniungitur, falſum eſt præteritum eſſe, vel futurum, vt eis propoſitionibus enuntiatur; cum autem de præſenti non coniungitur cum eis veræ non ſunt, ac proinde ſunt falſæ determinate. Quidquid enim de ſe nunquam, vſquamque verum eſſe poteſt, de ſe ad falſitatem determinatum eſt: quod abſurdius, ineptiuſque errore hactenus impugnato eſt.

6. Reſpondetur ergo pro omnibus diſtinguendo maiorem: cum obiecto in ſe, ſicut enuntiatur concedo maiorem, aliter, ac enuntiatur, nego maiorem: & diſtinguo ſimiliter minorem, ſine actuali, & determinata coexiſtentia vtriuſque, ſicut alterum enuntiat, & alterum enuntiatur, concedo minorem, aliter, ac alterum, id eſt obiectum, enuntiatur nego minorem: & concedo primo illo ſenſu conſequentiam: inde vero ſubſumptum antecedens ſimiliter diſtinguendum eſt in propoſitionibus de futuro, (& idem eſt de propoſitionibus de præterito) non habet coexiſtentiam cum illo, vt enuntiatur, nego (actu enim futurum, & determinate eſt, quod futurum eſt ac proinde actu eſt determinate, ſicut actu enuntiatur; ſicque ſubinde enuntiationi actu coexiſtit, quod enuntiatur, ſicut enuntiatur) aliter ac enuntiatur non coexiſtit actu ſui enuntiationi, concedo antecedens: nam de præſenti non exiſtit, atque, vt præſens non coexiſtit actuali & præſenti enuntiationi, aſt non enuntiatur exiſtens de præſenti: & nego conſequentiam.

7. Inſtas: cum enuntiatur futurum, nihil eius actu eſt, ſed tota eius negatio: futurum autem, qua tale, duo dicit, & præſentem futuri negationem, & non eſſe, & abſolutam eius exiſtentiam tempore ſequenti: quæ non magis in tempus præſens trahi poteſt, quam tempus ſubſequens in antecedens: ergo implicat futurum contingens, qua futurum adæquate eſſe actu, & abſolute pro tempore antecedenti præſenti, in quo actu eſt eius enuntiatio: ac proinde futurum, adhuc, qua futurum, & vt enuntiatur ſui enuntiationi coexiſtere, nequit, vt actualis, & determinata vtriuſque conformitas ſit, in qua ſtat per nos actualis, & determinata eius enuntiationis veritas, id ipſum contra veritatem determinatam propoſitionem de præterito poteris obiicere. Sed obiectio hæc vtriuſque potius determinatam veritatem euincit; ſi enim vtrumque illud inconiungibile ſimul, futurum, quod de præſenti futurum eſt claudit eſſentialiter, ſcilicet, præſentem negationem abſolutam ſui, & abſolutam ſui exiſtentiam tempore poſteriori, atque ex hac nondum præſenti, quod nondum eſt, futurum proprie eſt; ſit denominationem hanc futuri proprie & eius propriam futuritionem actualem abſolutam eius de præſenti exiſtentiam non requirere, aut includere, ſed potius eſſentialiter illam excludere: ac proinde eſſe denominationem, quæ ab illa exiſtentia abſente, & negatione præſenti actu, & de præſenti deſumitur, atque ex parte obiecti eſt: quare tota ceſſat difficultas contra actualem veritatem determinatam, & conformitatem enunciationis de futuro cum obiecto, vt ab illa enuntiatur, & idem eſt de enunciationibus de præterito.

8. Opponet Sexto male inferri ex eis principiis; *quodlibet neceſſario eſt, vel non eſt*; atque ex eo quod neceſſe ſit, *Petrum vel peccaturum eſſe, vel non peccaturum*, confuſe, & disiunctiue; atque inſuper ex eo, *quod omnis propoſitio debeat eſſe vera, vel falſa: ac in omni contradictione altera debeat eſſe vera, & altera falſa*; quod ſit determinate peccaturus, vel determinate non peccaturus, atque altera propoſitio: v.g. affirmatiua determinate vera ſit, & negatiua determinate falſa. Probatur aſſumptum: quia ex eo quod alter oculus disiunctim, & confuſe ſumptus ſit neceſſarius ad videndum, non infertur alterum determinate non eſſe neceſſarium ad videndum, vel alterum determinate eſſe neceſſarium ad videndum, ſed potius neutrum determinate eſſe neceſſarium ad videndum: ergo ſimiliter ex eis principiis, neceſſario quidem, & per ſe notis, non infertur neceſſario; futurum contingens determinate eſſe futurum, vel determinate non eſſe futurum, aut propoſitionem de illo alteram determinate eſſe veram, alteram determinate falſam; ſed potius neutram determinate ſumptam eſſe veram, aut determinate falſam.

9. Reſpondetur, negando male ex eis principiis concluſionem noſtram inferri. Ad probationem dicito; ex neceſſitate alterutrius oculi diuiſim ad videndum neceſſitatem alterius determinate ad videndum non inferri: ac ſimiliter non inferri neceſſitatem determinatæ veritatis, ſeu ad veritatem determinatam, vel ad falſitatem determinatam alterius ex contradictoriis ſingularibus vniuerſim: quia bene ea infertur ratione materiæ in non contingentibus ſed materiæ potius neceſſariæ, ſeu remotæ; ſecus in contingentibus, quia in primis affirmatiuis veritas neceſſaria, ſeu determinatio ad veritatem; in ſecundis vero neceſſaria falſitas, ſeu determinatio ad illam; & in negatiuis è contra. At in contingentibus, ac proinde vniuerſim in omni propoſitione, non infertur ea veritatis, vel falſitatis, aut exiſtendi, vel non exiſtendi determinata neceſſitas. Cæterum determinata veritas, vel falſitas, in quauis propoſitione, ſicut, & exiſtentia determinate, vel non exiſtentia determinate in quouis ente tempore importato per copulam, ex eis principiis infertur; aliòqui; neque exiſtentia, aut non exiſtentia determinate cuiuſuis entis de præſenti, nec veritas, aut falſitas determinate propoſitionis cuiuſuis de præſenti ex eis principiis inferetur; quod eſt contra omnes, etiam aduerſarios obiectantes: infertur ergo exiſtentia determinate, vel non exiſtentia determinate cuiuſuis entis particularis, & veritas determinate, vel falſitas determinate cuiuſuis propoſitionis ſingularis ex eis principiis: quia exiſtentia, aut non exiſtentia, veritaſque vel falſitas, quæ de ente, aut propoſitione prædicantur, ſunt prædicata, quæ nonniſi exercite, & determinate conueniunt, conuenireque ſeipſa poſſunt ſubiectis, ac proinde determinate, alterum eorum illis euenturum eis principiis enuntiatur, licet alterum eorum determinate, ſeu neceſſario illis, aut eorum alicui euenturum non enuntietur: quia eorum pluribus, ſcilicet contingentibus, determinate, & neceſſario euenire nequit.

10. Itaque licet illud principium neceſſarium ſit & ex neceſſitate quaſi reflexe cognita & poſita in illo ex parte prædicati v.g. *Omne ens neceſſario eſt, vel non eſt, vel omnis propoſitio neceſſario eſt vera, vel falſa*, eſſe vel non eſſe entis, veritatemque vel falſitatem propoſitionis, quæ ſunt prædicata eo Syncathegoremate affecta confuſa, ac vaga ſuppoſitione ſupponi faciat; atque hanc vel illam indeterminate ſignificet: neutrius quippe determinate neceſſitas eſt, cum quodlibet ſufficiat: aſt, cum illud Syncathegorema reflexe non apponitur eis principiis eſſe vel non eſſe, veritatique vel falſitati exercite aſſertis, ac non, niſi determinate exercendis, hæc determinate ſupponuntur, & ſignificantur, ac proinde ab excluſione vnius determinate, valet conſequentia ad affirmationem alterius determinate, ſiue de præſenti, ſiue de futuro, non valebat autem à negatione neceſſitatis vnius determinate ad affirmationem neceſſitatis alterius determinatæ. Totum hoc exemplo illo, quo ab aduerſariis impetebamur perſpicuum erit: ex hac ſiquidem propoſitione. *Alter oculus neceſſarius eſt*, aut, *requiritur ad videndum*; quia neceſſitate terminus ille *oculus alter* afficitur, & confunditur, ab excluſione alterius determinate non infertur de altero determinate affirmatio neceſſitatis ad videndum determinate; at vero ex propoſitione non de neceſſitate ſed de exercitio viſionis, quod actu, & exercite à ſingulari, nonniſi aliquo determinate, habendum, eſt, vera & firma illatio. V. g. *Alter oculus videt* ab excluſione viſionis à dextra determinate ad eius de ſiniſtro determinate affirmationem valet infallibiliter conſecutio, & euidenter: quare, & ſimiles præfatæ in re præſenti valebunt.

QVÆSTIO VIII.

An veritas præſcientiæ, præſertim diuinæ, de futuris contingentibus, & liberis illorum officiat libertati.

VERSANDA hic erit ardua illa quondam contra veritatem, & falſitatem determinatam propoſitionum, & præſcientiæ de futuro contingenti ſingulari, difficultas, quæ Primores Philoſophos adeo torſit, vt, non, niſi negata earum propoſitionum, & præſcientiæ determinata veritate ac falſitate, laxari illam, vel paululum putarint; idcirco cum difficultatibus, quas certamine proximo diſſoluimus, in primis à doctoribus examinatur. Vt autem apprime examinetur, totam integram, iſtamque quæſtionem expoſcit.

CERTAMEN I.

Rei difficultas, & qui ob eam deuiarunt à vero.

1. REm aggredimur antiquis pluribus arduam; verum Patribus, & Scholaſticis aliis, præcipue noſtris ſatis planam; quamuis ex eis etiam nonnulli apertam ſolutionem, nonnullis æquiuocationibus ſibi, & forte aliis, obſcurent: & rei quidem difficultas ex eſſentiali veritate, & neceſſaria diuinæ præſcientiæ, eiuſque ex æternitate præcedentia ad tempus anteacta æternitate, poſterius, in quo futurum creatum contingens eſt, deſumitur: etſi enim coniecturalis ſolum præſcientia abſolute fallibilis de contingenti futuro, nec indifferenti noſtræ poteſtati, neque futuri ab illa contingentis libertati officiat, quantumuis illa æternitate anteacta præcedat, quia in ſe eodem modo præceſſiſſet, etſi libero noſtro, in oppoſitum exercitio falſificaretur, eſſetque obiecto ſuo, vt in re tunc eueniret, diſformis; tamen, cum præſcientia Dei de ſeſe infallibilis ſit, & ita infalſificabilis abſolute, ac proinde intrinſecam ita habeat cum eo, quod fore prænouit connexionem, vt eam implicet eſſe, quin, quod fore nouit, ſit futurum: atque ex alia parte tota anteacta æternitate ante tempus, in quo, & futurum contingens, & eius cauſa indifferens erit, & primo exiſtat, eſſeque incipiat: videtur planum non poſſe abſolute futurum illud eiuſque æternam præſcientiam, non eſſe, niſi, vel ad præteritum detur poteſtas; vt, quod, ſcilicet, fuiſſe admittitur, non fuerit (quod eſt nemine dubitante impoſſibile) vel potentiam noſtram, antequam in ſe ſit, potuiſſe circa oppoſitum extremum ſe exercere, & operari, quod eſt æque impoſſibile. Atque huc tandem recidunt, quæcumque pro hac difficultate, & contra veram eius, cum ab antiquis, tum à Scholaſticis Recentioribus hac vel illa via adhibitam ſolutionem, ac Molina, Ruiz, & Quiros multis expendunt locis notandis.

2. Præfata quidem difficultate perculſi futurorum contingentium præſcientiam Deo negarunt Philoſophi, quorum q.6. cert.1. meminimus, vt noſtrorum actuum libertatem tuerentur; idemque error Philoſophis aliis imponitur. Ne autem in hoc abſurdum Deo irreuerentes Caluinus, Lutherus, VVikleffus & aſſeclæ incurrerent præſcientiam Dei concedentes futuris noſtris contingentibus errore aduerſo negauerunt (vt videre eſt apud Vaſquez d. 68. Herize d.6. c.8.) libertatem. Denique Catholici Doctores veteres, qui è Nominalium ſchola cenſentur, licet Catholicam vtramque veritatem de Dei præſcientia futurorum contingentium, & de eorundem libertate fideliter amplectantur; ait modum, quo vtraque veritas cohæreat, ſimulque perſiſtat ignorari à ſe, captuque in hac vita à nobis impoſſibilem ingenue fatentur. Venerabilis eius ſcholæ inceptor Okamus in 1.d. 38. qu.vn. inter med. & fin. de earum concordia ait: *modum exprimere neſcio*: Gabriel. ibi art.2. circa med. *Non poſſe ſufficienter exprimi in hac vita*: Gregor. q. 2. a.2. verſ. fin. §. *Dico ergo: incomprehenſibilem, & inexplicabilem nobis eſſe*, ait. Conſentiunt Adamus in 1. etiam quæſt.40. fine præmiſſor. ante articulum 1. & a.1. p.3. init. & a.2. & q. 41. a.2. ante Concluſ. in 3. d.14. quæſt.2. med. id quod traditum etiam videtur Pſalm. 138. cum enim verſ. 2. *& omnes vias meas præuidiſti*, & verſ.3. *tu cognouiſti omnia nouiſſima*, non ſolum, quæ nunc primo ſunt; ſed & quæ nouiſſimis, & poſtremis erunt temporibus, *& antiqua*; id eſt præterita: ſubdit verſ.4. *Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: confortata eſt, & non potero ad eam*, quæ ita, licet textu ſuppreſſo ad rem præſentem interpretatus eſt Aug. 11. Confeſſion. c.19. *Quiſnam ille modus eſt, quo doces futura, cui futurum quidquam non eſt, vel potius de futuris doces præſentia? nam, quod non eſt, neque doceri vtique poteſt. Nimis longe modus eſt iſte, ab acie mea, inualuit ex me, & non potero ad illum; potero autem ex te, cum dederis tu dulce lumen oculorum meorum.* Denique Hieron. illud Iſai. 7. iuxta Septuaginta. *Niſi credideritis non intelligetis*: ita in hanc ſententiam exponit. *Quia quæ Dominus dicit, ſi futura non creditis non intelligetis*: quaſi ſola fide res hæc à nobis pro hoc ſtatu intelligi valeat.

3. Cæterum ſcholaſtici reliqui, tam priſci, quam iuniores ab Eccleſiæ Patribus edocti concordiam hanc, & neceſſitatis præſcientiæ Dei de contingentibus, quoad ſui veritatem certam, & indefectibilem, & quoad ſcientiam ex æternitate antecedentiam ad contingentia ipſa creata & temporaria cum horum libertate diſcurſu naturali à nobis aſſequibilem fatentur: communis eorum ratio eſt: quia Dei præſcientia de futuro contingenti huius exiſtentiam in ſua duratione non cauſat, neque prioritate naturæ antecedit; imo vero illud à ſua cauſa ponendum ſupponit: quare neque cauſæ illi de ſe indifferenti ad illud tunc ponendum, vel omittendum, vel immediate, & pure (ſi libera contradictorie ſit) vel mediate, extremi ſcilicet alterius oppoſiti, & cum illo naturaliter incomponibilis, appoſitione, neceſſitatem antecedentem cauſalitate (quæ ſola eius indifferentiæ, & libertati aduerſatur) ad illud ſuo tempore apponendum imponit, neque illi minuit contingentiam, & libertatem (quæ à cauſæ ſuæ indifferentia ipſi omnino extrinſecus deſumitur) etſi æternum duratione eius exiſtentiam antecedat: duo ſunt veræ, planæque concordiæ huius fundamenta. Alterum antecedens natura & cauſalitate neceſſitatem ad effectum apponendum, ſeu operandum, ac ad illum non apponendum determinate, & cauſæ indifferentiam, & ſubinde effectus libertatem, & contingentiam abolere: id quod ſupponendum nunc eſt, ex dicendis controu. 3. vbi, tam, quoad poſitiuum, quam, quoad negatiuum, quod principium iſtud includit, ex Patribus, Scholaſticis, & ratione naturali demonſtrabitur, dum de diuinis præfinitionibus diſputantes principia libertatis ſtatuemus. Alterum vero eſt diuinam præſcientiam, etſi tota anteacta æternitate futura creata contingentia præcedat; tamen ea natura, & cauſalitate nullatenus anteire: id quod præſenti q. tanquam propria ſede, ſtatuendum eſt certam.2.

4. Et vero, in hac ſolutione doctores omnes è Patrum doctrina, & naturali ratione conueniunt, abſolute; atque in ſenſu compoſito, quod Deus præſciuerit ab æterno, non poſſe non per æternitatem præſcire; nec peccatum non eſſe futurum, impoſſibilitate nimirum conſequente, quæ eius libertati non obeſt; ſecus antecedente: cum Dei præſcientia ſupponat futurum, vt ex tunc ſit: quare, & pro priori ad illud potuerit ex æternitate abſolute non fuiſſe, ſi tunc, cum in tempore ponitur, vt abſolute poteſt, contingens illud non poneretur: ita refert Ruiz d.31. ſect. 3. à num. 9. ex Magiſtro alias ſubobſcure in 1. d. 39. c.2. & clarius d. 40. c.3. vbi ex aliis refert, nec impugnat, ſed tacite conſentit; item ex Alberto 1.p.q.65. m. 6. Alex.q. 24. m. 7. Armacano. 16. de quæſtionibus Armenor. c. 12. & 14. Magiſtrum referente, d. 38. Bonauent. ibid. qu. vlt. S.Thom. d.39. quæſt.1. art.1. corpor. & ad 1. de verit. q. 6. a.3. ad 10. q.23. art.4. ad 4. Scoto d.40. q.vnic. ad 1. Durand. d. 38. quæſt.3. num.25. Richard. d.39. a.1. quæſt. 5.

Okam.d.38. quæſt.vn. & d.39. q.etiam vnica Gregor.q.2. a 3. notab.5. & prob.2.& ad 2.ration. & 3. fine & §. *Reſpondeo aliter.* Adam in 3. d.14. q.2. à concl. 6. Marſilio in 4.d.4°. a. 2. poſt 4.5. & 7. concluſ. & ad confirm. arg. 4.prope eius articuli finem, Nicolao de Orbellis in 1.d.39. a.2. Maior. d. 38. q.2.& 4. & clarius quæſt.5. circa finem. Ferrara 1. contra gentes cap.67.§. *Sed tamen* ex Capreolo in eam ſententiam incumbente d.4.a.3.poſt 1.concluſ. & longe a tertia, & ſolutionibus argumentorum & d 45. qu. vnic.art.2. col. penult.ad 2. argum.contra 2.partem concluſ.5. Dionyſ. Ciſter.d.38. q.vnic.art.2.concl.4. Michaele à Bononia d.29.q. vn. d.41.q.vnic. & d.41. vbi poſſibile abſolute, addit, Deum non revelaſſe, quod præterit ab æterno contingenter fore, & ante hoc tempus revelaſſe: cui in hoc etiam conſentiunt Rupert.Holcot in 2.q.1. ante articulum 1. lit.Z. & q.2. a.9. & Petrus de Anaco in 1. q.12.a.3. Eandem item Magiſtri ſententiam refert ex Recentioribus VValdenſ. 1. doctrinal. fidei c. 27. præſertim colum.2.Driedone p.2.concord.a.2.& 3.ad 4. Albert. Pighio 8.de libero arbitrio c.1. Vega 2. in Trident.c.17. ad 3. obiect. & lib.12. c.22.& 23. aut. med. Cordub 1. quæſtionarij q.55. dub.12. opin.2.& 3.iuncto eius quæſt.fine Sylueſtri.q.22. Conſtator.Bañez.1. p.q.14.a 13. Valent. tot punct.5.§.3.circa fin. Bellarm.3. de gratia & libert. arbitr. c.17. ad 4. Adde Molinam Soar. in 1.a Valq.d.68.c.4. Hurtze diſput.6.c.8. Aluar.d.6. ſect.12.& 13. Arrubal. 1.p.d. 33.c.6. Paſq.1.1.d.25.ſect.9. & Quiros.

3. Porro ſententiam hanc triplicem defendi refert idem Ruiz ſect 3. a num.7. Primo ex d.24. ſect.9. admittendo in Deo abſolutam potentiam, vt quod factum fuit, de præterito infectum fiat, vt docuit Gilbertus Porretan. in 1. Boetij de Trinitate cap. 9. Altiſiodorenſ.1.ſumm. c. 21.q.6. Alex.1. p.q.21. memb.5. art.4. & Angli quidam, quos ſequitur in 1.d 42.q.1.a.2. & Corduba qu 55. citata dub. vlt. hunc modo, tanquam probabiliori ad rem præſentem adhærens. Miror tamen doctum virum ad ſuam,& communem hanc Theologis concordiam tuendam, eo modo, vt vettori vei: tum, quia communi huic concordiæ neceſſarius non eſt: tum, quia manifeſto principio ex terminis ſaltiſſimo ab omnibus Patribus, Philoſophis, & Theologis tecto atque apertam contradictionem inuoluente, quam, nec diuinitus compoti poſſe per ſe notum eſt, tum denique, quia eſt ad rem præſentem impertinens, & prorſus inutile. Et quidem neceſſarium non eſſe communi concordiæ Cordubæ illud principium ex dicendis conſtabit, cum eam abſque illo, & probemus ſtatim, ac defendamus: quod autem ſit inutile, & impertinens ad illam conſtat: quia, cum hæc ex præſuppoſitione futuri contingentis noſtri, atque potentiæ noſtræ liberæ potentis in actu primo, & ita dicat poſſe ponere, vel non ponere, naturaliter quidem, ac prorſus, & ſecentum Dei pro eodem tempo impedire quæ tamen eo contingenti futuro pro ſua duratione poſito ne ad ipſum omniſcientia, & omnis præſentiatio intrinſecus,ac de ſeſe talis,ſine vllo ſuæ repræſentationis augmento extenſatur à Deo impediri omnino nequit, inutiliter ad potentiam ſupernaturalem Dei faciendi infectum, quod factum fuit antecrius, & præteritum eſt, recurritur: ſiquidem è potentia naturali noſtra impediendi, de præſcientia Dei fuerit, non autem è potentia abſoluta Dei concordia hæc ſtare debet, vt vereſtet: neque dato,quod potentia abſoluta faciendi infectum, quod ſemel factum præceſſit, potentia non cognoſcendi, quod ſecundum ſe pro quauis duratione eſt, vel erit, aut fuit, offendetur. Quod autem lumine naturæ falſum, & aperte repugnans, contradictionemque inuoluens ſit eiuſmodi principium, & per ſe patet, & omnes Philoſophi docent. Ariſt. 6. Ethicor. 2. vbi hæc ex Agathone profert. *Hoc etiam ipſo Deum, ſoloque carere videtur, infectum vt faciat, quod factum eſt, atque peractum*, Auguſtin. 26. contra Fauſt. c.5. Hieronym. epiſt. 22. ad Euſtoch.de cuſtodia virginit. relatus c. *Si Paulus* 12. qu. 5. Rurſus longiorib. comment. Ad Epheſ. Anſelm. de conc. præſcient. cap.1. Petr. Damian.ep.4. de omnipotentia Dei c.4.& 8. tom.3. Bibliot.

6. Secundo Magiſter, Alex. S.Tho. S.Bonauent. Richard. ita rem hanc explicant, vt num. 3. referebamus: vt quia æternitas, qua præſcientia diuina durat tota ſimul, & præſens ſemper eſt, neque æternitas ipſa, neque aliquod diuinum, quod vbique illa, tanquam menſura propria, durat, vnquam præterierat, ſed ſemper de præſenti ſit tota: quocirca ſicut in ea, quæ nunc primo contingunt de præſenti abſoluta eſt potentia antecedens in ſua cauſa libera, vt non ſint, ita etiam vt non fuerit præſcientia, quæ illa ſupponit ex æternitate: ac proinde licet certiſſimum, vti eſt, ſit ad id, quod præteritum eſt: non dari potentiam etiam antecedentem, atque in Deo non fuerit; cum tamen detur etiam in nobis antecedens poteſtas abſoluta, vt contingens non ſit, planè, & datur vt præſcientia Dei, quæ ſolam de præſenti eſt durationc ſua, atque illud ſupponit, de præſenti non ſit, atque ad noſtram durationem accommodate loquendo, non præceſſerit. Hunc tamen modum merito reiicit multis Ruiz citatus ſect.5. tot2. Contra primo: quia, licet ex indiuiſibilitate æternitatis quæ tota ſimul,ac præſens eſt, nec illi, nec iis, quæ illa durant, præteritum perfectum, ſeu pure, & ſolum præteritum, ſicut nec pure futurum, poſſit conuenire; aſt imperfectum, &, quod præſentem durationem nunquam excludat, tam ei, quam diuinis omnibus, quæ illa durant, conuenit, vt expreſſe docet ſcriptura Apocal. *Qui eſt, qui erat, & qui venturus eſt*, & Eccleſ.c.1. *Omnis Sapientia à Domino Deo eſt, & cum eo fuit ſemper, & eſt ante eum*, ideoque præſciſſe Deum dicitur ad Rom. 8. ergo conuenit ei toto tempori præduraſſe: ergo nequit eſſe nunc de præſenti poteſtas, vt non præduraverit, quin detur poteſtas, vt quod antea erat antea non fuerit, iuxta modum primum. Secundo implicat id,quod coexiſtit de præſenti temporis, rebuſque, quæ fuerunt,nunc non præextitiſſe, licet nunc de præſenti duret, ſicut &, quod coexiſtet durationi, & rebus ſucceſſuris, etſi de præſenti tam ſit, implicat non fore: atqui Dei æternitas præſcientia, & diuina reliqua, licet ſemper durent, coexiterunt toto antecedenti tempori reali, imo, & poſſibili, aut imaginariæ æternitati creatæ, antecedenti durationem contingentis futuri: ergo pro huius duratione verum eſt præextitiſſe: ac proinde potentia abſoluta, vt nunquam fuerit, erit potentia, vt non fuerit, quod fuit, quam hi doctores, vt implicatoriam, merito reiiciunt. Maior patet: quia coexiſtentia dicit ſimultaneam tempore, & duratione eadem vtriuſque extremi exiſtentiam: ac proinde implicat pro illa alterum ſolum, non autem aliud præſens fuiſſe.

7. Tertio vrgentius, vt mihi viſum ſemper eſt, arguo: quia ex eo, quod tota ſimul, ac præſens ſemper ſit æternitas Dei, qua eius præſcientia durat, duraitque tota anteacta duratione, potius infertur, vt potentia, qua initio (vt ſic loquar) æternitatis, ex quo primum, & æternitas,& præſcientia per ipſam durans fuit impediri non potuit: nec poſſit impediri tempore præſenti, cui eadem indiuiſibilitas æternitatis eſt coexiſtens,& præſens: cum eorum efficacitas tota ſimul æternitas ſit, ſolummodo impediri, poſſunt & ipſa, & quæ per ipſam durant, pro durationibus ſequentibus,quatenus ne primo ſint,ac durent impediri queunt: ſiquidem ex indiuiſibilitate,& totalitate ſimul perpetuo durandi, infertur ſolummodo impediri poſſe, quæ hic durant, in prima ſui duratione: ea ſiquidem primo poſita, pro quouis nunc temporis, ſeu æternitatis ex ipſa neceſſaria perpetuitate durandi eius, quod per illam ſemel durat,infertur aperta contradictio, quod pro alia vlla ſequenti duratione, aut tempore non duret: atqui neque ab æterno, ex quo durare præſcientia cæpit, vt ſic loquar, neque in tempore anteacto omni, in quo præſens præſcientia fuit, adfuit potentia impeditiua durationis, & exiſtentiæ præſcientiæ diuinæ, quia non adfuit potentia noſtra producliua contingentis: ergo, nec nunc adeſſe poteſt. Nec refert in Deo adfuiſſe, ex tunc æternitatis ſuæ, potentiam præſciendi, vel non præſciendi futurum contingens. Primo enim deſeritur hic concordia quæ ex eo eſt, quod præſcientiæ exiſtentia, & veritas neceſſaria à noſtra libertate temporaria, quæ nunc primo eſt, & exercetur, quaſi dependeat tanquam ab eo quod ſupponit: aſt,ſi potentia præſciendi, vel non præſciendi ex æternitate primum ſolo in Deo ponatur, libera quidem Deo præſcientia infallibilis erit: aſt à nobis futurum, cum quo connectitur, libere non ponetur. Secundo: in Deo non eſt ad præſciendum, vel non præſciendum immediata libertas, ſed ſolum mediata: quatenus liber eſt ad decernendum principia conſtituentia noſtram libertatem in actu primo,quibus ſuo tempore contingens eſt futurum, iis enim poſitis, atque

ntque ex eis futuro contingenti, necessario ad illa prænoscenda, sine vlla suæ intrinsecæ representationis Dei actualis formalis additione, omniscientia se extendit. Tertio: si ea potentia Dei posset, quia ex æternitate, & de præsenti ob indivisibilem sui, ac totam simul durationem libera est, id quod semel præscivit, non præscindi, citius poterit id, quod semel potentia sua certo libera voluntas decrevit, nunc, pro tunc æternitatis, non decrevisse, seu facere, vt non fuerit decretum, v.g. de mundi creatione: siquidem, & decretum hoc liberum, & voluntas Dei indifferens, & nunc, & ab æterno, sine vlla intellectus, & præscientia futuri contingentis: cum autem eo decreto sublato, mundum etiam, qui fuit sublatum iri necessarium sit, iam in Deo potentiam ad infringendum, quod factum, & præteritum est, fuisseque supponitur (quod impicatorium hi iudicant) plane è sua hac doctrina debent admittere.

9. Quarto principaliter argumentor cum Ruiz n.18. quia, si ex totalitate simultanea æternitatis, qua Dei præscientia, & potentia, & de præsenti nunc durat, & æternitate anteacta duravit, potentia est pro nunc, vt quod ex tunc præscivit, ex tunc non præscierit: inferrur reuelationi diuinæ posse nunc contingere non fuisse: imo, & esse falsum, si hoc renuatur: ac proinde tota fidei nostræ infallibilitas, & certitudo, etiam metaphysica, Dei reuelationi, & præscientiæ intuitiui innitens prorsus euertitur. Probatur: quia potuit ea potentiæ præsentia, pro nunc durante, æternitate, qua etiam ex æternitate, cum ipsa, tum præscientia fuit a Deo, vt non præscierit ex æternitate futurum reuelatum: vel ergo reuelatio, quæ præcessit ad nunc præsens, potest, etiam ex nunc, pro tunc illo anteriori, quo facta est, non fuisse; vel secus: si non potest non fuisse: cum præscientia, cui eius certitudo innititur, potuit non fuisse, potuit absolute esse falsa, & fallibilis; si potest etiam ex nunc deficere, ac non fuisse pro tunc, imo deuenire etiam absolute potest, totum certitudinis fidei nostræ fundamentum. Hoc ipsum argumentum extendi potest ad spem nostræ certitudinem innixam promissionibus, etiam iuratis a Deo, quæ præcesserunt: possunt enim, ex nunc pro illo tunc anteriori, in quo factæ sunt, absolute non fuisse ex præsentia pro nunc voluntatis & volitionis diuinæ per eandem indivisibilem durationem æternitatis, qua eadem omnino ex æternitate duraunt: quare modus hic tuendi concordiam communem Theologorum præscientiæ futurorum contingentium cum horum libertate inutilis est inconsequens, & absurdus.

9. Tertius modus communem eam concordiam tuendi Sancti Bonauenturæ, & aliorum, ac reipsa Richardi, Durandi, Okami, Cabrielis, & Cordubæ supra, ad connotatorum sententiam recurrit: cum enim in ea, & sit actus intrinsecus, siue quoad intrinsecum diuinæ scientiæ siue omniscientiæ omnino secundum se, teque ipsa à creatis obiectis, præsertim contingentibus, absolutus: & ordo rationis pro inde illius actus ad futura contingentia, quæ repræsentat: licet actus, quoad intrinsecum præscientiæ ab æterno, & necessario præcedentis, nulla potentia absolutæ absolute fieri nunc positiue tempore vllo possit, vt non fuerit; at secundum ordinem illum rationis, quem, vt illorum præscientia defectibilis est, addit posse absolute non fuisse: cum enim hic ordo à futuris contingentibus pendeat: imo reipsa nihil actui intrinseco Dei addat præter ipsa futura quibus ipse secundum intrinsecum, & qua necessarius est, non connectitur: potentia, qua nunc, vel postea potest contingens non esse, nequit non esse potentia, vt ordo ille rationis in contingenti fundandus non fuerit. Sed primo falso innititur principio modus ipse de constitutione actuum liberorum Dei, siue scientiæ, siue volitionis per connotationem ad extrinseca creata, vt ostendemus contra 4. verum, si istud principium falsum esset, nihil contra hunc modum præstarent, quæ contra illum obiicit Ruiz tota sect. 6. vt ab absurdis ostendat præscientiam futurorum contingentium talem esse non posse per denominationem extrinsecam desumptam ab eiusmodi futuris, & necessariæ omniscientiæ Dei ab illis aduenientem: quia alias nos, aut Angelus, possemus præscientiam necessariam de possibilitate contingentis, & eius futitionem, futurum cognoscere, æque ac Deus; quod non asseretur, quia scientia nostra, aut Angelica omniscientia non est, sicut diuina, ac proinde apta non est, vt ab extrinseca futuri contingentis positione denominetur eius prænotio atque ad illud terminetur.

10. Quartus modus eandem concordiam defendendi, est limitatio quædam modi Theologis Recentioribus frequens: quod scilicet, etsi ad præteritum potentia vniuersim dari nequeat, vt quod factum præcessit infectum fiat, atque, vt non fuerit, fieri possit, aut ad præteritum, quod connectitur eum re contingenti futura dari postea posse potentiam, vt non fuerit. Hic modus si explicatius, & cum debita distinctione proponatur verissimus, & certissimus est ad præsentem communem concordiam explicandam, & conuincendam. Caterum, si, vt sonat, intelligatur, scilicet, ad præteritum, quod præteritum supponatur, siue, vt præteritum, dari potentiam postea, vt non fuerit, etsi, vt præterierit, seu primo fuerit dependentiam aliqualem habuerit a futuro contingenti, cum quo suapte natura connectitur, modus hic nihilo verius primo illo est. Proinde in illum æque, atque in primum, censuras ineluctabiles sapientiores Theologi, Molina ad q.14.a.13.d.16. vers. *vnde quarto* appellat *errorem*. vertiu *postremo* aut, *parum in fide securum* Suar. de scient. lib.1.c.9.n.9. *non esse verisimilem*; quibus contenit Ruiz d.31. sect.4.n.1. atque item Quiros 1.p.tract.4.de scient. d.47. sect.2.n.12. etsi nu.13. de solo nomine, & æquiuocatione horum doctorum cum huius quarti modi Patronis litem esse merito suspicetur: & quidem, si sensu præfato modus hic intelligatur, atque explicetur eis cautelis merito subiacere patet improbabilitatis: quia admitteret potentia ad contingendum duplex contradictorium, vt contra primum modum vidimus *error vtique, & periculi in fidem*: quia, vt diceb amus, tota fidei infallibilitas, ipsique nostræ certitudo, & firmitas subuertitur.

11. Fatebar nu. 10. proxime merito nostrum Quiros dixisse totam hanc censurarum quartum hunc modum cum eius Patronis de nomine, & æquiuocatione litem esse; sed tamen fateor eiusdem explicationem multis etiam notationibus, & conclusionibus per duas sect.3.& 4. ad eorum vniuocationem adhibitis, magis eum æquiuocum, & implicatorium reddidisse, atque implicasse: id quod tempore illis accidit, qui rem paucis aboque explicabilem explicant multis: vt scilicet, dum pluribus, quam opus sit, explicant, magis implicent, & obscurent: statuit enim sect.3.n.15.16.& 17.notabili 1.2.& 3. voluntatem in tempore maiorem habere indifferentiam potestatis ad omittendum peccatum, quam ad scientiam impediendam, ne ab æterno fuerit: quia prout in tempore reduplicationem necessario, & inuariabiliter facit cum præcedentia æternitatis, & eorum omnium, quæ per eam intrinsece durant. Ac proinde cum præscientia æterne ipsum antecedente; qua suppositione facta implicat non fuisse ex æternitate præscientiam, ac proinde nunc esse potentiam in tempore, vt ex æternitate non fuerit, ni admittatur potentia ad contingendum duplex contradictorium; ex quibus concludit: fatendum esse contingens entitatiue, & à tempore suo abstractum, vt saluetur concordia & potentia nostra absoluta, & antecedens impediendi, ne præscientia ab æterno fuerit: sed certæ si ex suppositionis probationes, cum concluf sect.3.n.30. tum sect.4. à n.27. conferantur eas falsas, atque cum his pugnantes esse clarebit, etenim, si futurum, qua tale, supponit, sicut durationem, & æternitatem antecedentem etiam, omnia, quæ in illa præcesserunt omnino, vt præcedentia etiam, & præterita, implicat dari potentiam in re, quæ non aliter reipsa est, ad præscientiam impediendam, quin detur reipsa ad præteritum, vt præteritum, & quod præterisse supponitur, potentia: scilicet ad contingendum duplex contradictorium.

12. Secundo: contingens temporale, & creatum, & proponitur Deo cognoscendum, & iudicandum ex æternitate sua, quam solam copula, vt sic loquar, diuini iudicij concernit, respectu cuius, prout correspondet principio (vt sic loquar) æternitatis diuisibilis, siue pollibilis creatæ, siue imaginariæ non potest non contingens, quod ex illo tunc æternitatis iudicatur pro suo hoc tunc esse, non esse futurum, sicque respectu illius futurum iudicatur à Deo; (atque ideo præscientia eius est & ab Apostolo nominatur. Neque enim solum iudicatur eius existentia à tempore suo, quod essentia sua respectu anteriotis illius æter-

nitatis futurum eſt ſeparatim, ſed, vt ſuo tempore futuro erit: quare in ipſa illa eius ex tunc ſcientia, & præſcientia ex parte obiecti afferitur, & contingentis futuritio, & æternitatis, qua ipſa eſt anteceſſio: ergo realis illa poſterioritas durationis, & futuritio atque æternitatis anteceſſio contingenti ex parte obiecti afferitur, neque ab ea in eo iudicio abſtrahitur ex parte obiecti, atque inter hæc ita realiter,&,vt euenium, ſumpta indaganda eſt concordia; non autem interea ſecundum ſcientiæ, & contingentis entitates nudas, & prout à futuritione, & anteceſſione durandi ſeparatis: ſic enim nulla eſt difficultatis vmbra, quæ Philoſophos cogeret aberrare: quemadmodum neque vlla eis in viſione obiecti contingentis præſentis difficultatis ſuborta vnquam ſuſpicio fuit, quæ è ſola contingentis poſteriotitate ſua temporaria, & anteceſſione æternæ præſcientiæ adeo illos turbauit: quod ſi, ita eis acceptis, ſupponi neceſſario debet exiſtentia anterior, etiam præſcientiæ, ac proinde hæc, vt præterita, atque neceſſitans ad futurum contingens, ne illam impedire poſſit, ne fuerit (vt vere, qua præterita iam, & ſuppoſita anteriori duratione neceſſitat) eius cum libertate contingentis concordia nequit vllatenus defendi.

CERTAMEN II.

Alterum concordiæ præfatæ, & communis principium (quod præſcientia ad futurum contingens natura non præcedat, ſed potius illud ſupponat, ſequatur, atque ab illo quodam modo pendeat) ſtatuitur.

1. EX duobus principiis(ex quibus, vt dixi, vera, & communis hæc concordia infallibilitatis diuinæ præſcientiæ de contingentibus futuris, cum eorum pro tempore ſuo contingentia, & libertate omnino pendet) alterum eſt: ſolam neceſſitatem antecedentem naturæ, ſeu cauſalitate quæ in determinatione cauſæ ad effectum cum illo pro priori naturæ connexæ ſtat, eius libertati, & contingentiæ obeſſe in quo principio duo continentur, vnum poſitiuum: quod ſcilicet determinatio cauſæ antecedenter connexæ cum effectu, & cauſæ indifferentiam, & ſubinde futuri contingentis contingentiam aboleat, & libertatem. Secundum negatiuum: neceſſitatem ſcilicet, quamuis quæ non ita antecedens, ſed ſubſequens ſit, cauſæ indifferentiam, eiuſque in futuri appoſitione exercitium, neutrius libertati, & contingentiæ obeſſe in extremo hoc negatiuo Philoſophis, Patribus, & Theologis conuenit. In primo poſitiuo Philoſophis, & Theologis reliquis cum Dominicanis Recentioribus Thomiſtis, eorumque Aſſeclis aliquibus durum, & ardens certamen eſt, à nobis cum reliquis propriori ſede contr. 3. dirimendum: vbi huius principij, quoad vtramque partem veritatem alte fundabimus, vt inde ad præfinitiones diuinas, tam Dominicanas Thomiſticas, quã Soaritticas examinandas principia ſumamus: idcirco eo nunc lectorem remittimus, qui minus huic nunc ſupponendo principio crederæ volet. Alterum vero concordiæ huius principium eſt diuinam præſcientiam de futuris contingentibus ea cauſalitate, & natura, nullatenus anteire, neque hæc ab illa vllatenus pendere; imo vere diuinam præſcientiam de illis ab eis pro ſuo tempore poſitis ſiue in ſe apponendis, quaſi naturæ priori, tanquam à ſui terminatiuo, vel determinatiuo quodammodo pendere; qua etiam de re cum Dominicanis Thomiſtis Recentioribus pugnandum hic eſt.

2. Etenim Aluarez 1. de Auxiliis d. 16. n. 8. Cabezudo 3. p. q. 62. a. 5. q. ſua 2. Concl. 6. Nauarrete controu. 59. Cabrera 3. p. q. 62. a. 1. ad 12. §. 15. Ledeſma de Auxiliis d. 2. de ſcient. dif. 1. dub. 4. Zumel tom. 2. Opuſc. dub. 41. §. *Hæc tamen ſoluio* vniuerſim docent ſcientiam viſionis, ſiue omnium in tempore futurorum, & faciendorum, etiam contingentium, cauſam eſſe: ac proinde ideo futura eſſe futura, quia à Deo præſciuntur, non autem ideo præſciri à Deo, quia ſunt futura. Hæc tamen ſententia adeo aperte communi Patrum videtur aduerſari, & con radicere, vt contradictorium, quoad vtramque tenqui Theologi amplectantur. Ita cenſent Doctores omnes citati ſupra pro communi concordia præſente: item ratius ita etiam ſupponunt, qui docent voluntatem Dei mediante inter ſcientiam Dei, quæ cauſa rerum eſt, futurarum, & res futuras: inter præſcientiam ſiquidem, & futurum nulla Dei voluntas mediat, vltima enim ad futuri exitionem requiſita ante præuiſionem eius eſt: immo recentium Thomiſtarum ſententia neceſſario ſupponitur, vt medium, ac determinatiuum ad futurorum præſcientiam: atque etiam, vt formale conſtitutiuum futuritionis, vt ex eorum aliquibus vidimus q. 5. cert. 1. qui vero voluntatem Dei ita mediare inter ſcientiam, quæ cauſa futuri eſt, & ipſum futurum aiunt, hi ſunt S. Tho. q. 2. de verit. art. 14. Ægid. & Argent. in 1. d. 38. q. 1. art. 1. Durand. q. 1. num. 7. Ricard. art. 1. q. 2. Carthuſ. q. 1. circa fin. Hugo Victorin. in Epiſt. ad Rom. q. 217. Secundo ſupponunt: ſcientiam viſionis non eſſe cauſam rerum, qui cum docent ſcientiam Dei, quæ cauſa rerum futurarum eſt ſe ſola non cauſare illas niſi ei accedat voluntas, adiungaturque beneplacitum diuinum approbans futuri effectionem vel ſcientiæ, quæ ad oppoſitum eius, quod faciendum eſt, atque adeo non fiet, indifferentiam determinet: viſioni vero, ſeu præſcientiæ futurorum nulla Dei voluntas accedit, ſiue ſuccedit ſed ad illam ſupponitur: neque opus eſt, vt fiat, quod fore præſcitur, ſiue vt eius indifferens futuri & non futuri repræſentatio determinetur, cum ſit determinata futuri præſcientia, & repræſentatio; ſed ſolum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ indifferenter extrema oppoſita repræſentat, tã facienda quam non facienda. Ij vero ſunt S. Tho. proxime & in 1. d. 38. q. 1. a. 1. & 1. p. q. 14. art. 8. corp. 1. cont. gent. c. 66. n. 2. & de verit. q. 6. art. 3. ſub init. Magiſter in 1. d. 38. c. *Hanc igitur.* Alexand. 1. p. qu. 24. m. 2. Albert. qu. 61. m. 2. corp. & ad 2. 3. & 5. ij etiam qui ſcientiam cauſam rerum aiunt, quia voluntatem dirigit, cui proſequendum p. oponit ſcilicet S. Thom. 1. p. q. 19. a. 4. ad 4. & q. 25. art. ad 4. Albiz d. vlt. de ſcientia ſect. 6. num. 2. §. *Dixiſti mihi*, & omnes Doctores; ad id autem, quod factum præuidetur, præuiſio nequit voluntatem dirigere.

3. Hæc autem probant ſcientiam viſionis, ſeu præſcientiam futurorum contingentium non eſſe eorum cauſam, ſed ſolam ſimplicis intelligentiæ ſcientiam, quæ ſola voluntatem dirigit indifferenter proponens, vt ex oppoſitis eligat, ac determinet faciendum, ac proinde non, niſi voluntatis ſubſecutæ acceſſu, & mediatione cauſat. Hæc autem altera pars tantum principij hic ſtatuendi, eſt expreſſe & in terminis tradita à Greg. Arim. in 1. d. 38. qu. 2. a. 3. col. poſtremis. Capreol. d. 35. q. 2. art. 2. col. vlt. ad argum. contr. 8. concl. Bellarm. 4. de gratia & lib. arbit. c. 13. pol. med. Molina 1. p. q. 14. a. 13. & 17. §. *Hæc ita expli arts.* Valent. ibid. pun. 8. §. *His tamen rationibus.* med. Vaſquez ibi comm. art. 8. §. 2. & 3. & d. 68. c. 6. d. 69. c. 2. Leſſius de gratia effic. c. 3. n. 24. Albert. tom. 1. q. 1. Theol. cr 4. principio Philoſ. d. 2. §. *Sed mihi videtur*: Soar. 1. de Anim. c 13. n. 15. & lib. 3. de attributis c. 4. n. 10. & 1. de gratia Prolog. 2. c. vlt. & 1. de concurſu Dei c. 13. n. 15. Coimbr. in 1. Periherm. c. 8. q. vn. a. 4. Iuſtin. in c. 8. ad Rom. ad id, *quos præſcinit.* Perrius d. 21. ad eum locum, & reliqui eius loci interpretes. Fonſeca 6. Met. c. 2. q. 4. Mat. cinas de Auxil. d. 2. p. 6. n. 13. Diotal. Opuſc de ſcient. cond. c. 6. propoſit. 6. de futuris contingent. Trigoſ. in S. Bonau. 1. p. qu. 10. art. 4. dub. 3. ad 3. ſibique contradicens Zumel 1. p. q. 14. a. 8. q. ſua vn. præcipue concl. 4. & ad arg. Alarcon. tract. 2. d. 5. ſect. 4. concl. 5. à n. 8. Herize d. 19. c. 1. Ruiz d. 15. ſect. 4. Paſqualigus d. 24. ſect. 2. nu. 20. concl. 7. cui non aduerſatur octaua eiuſdem concluſio: quoad vtramque vero partem principij hic ſtatuendi ſcilicet ſcientiam viſionis, ſiue præſcientiam futurorum, præſertim contingentium, cauſam rerum non eſſe, ſed e contra futura contingentia, quaſi natura ad ſui ipſorum præſcientiam ſupponi hancque ab illis, licet non rigoroſe, aliquo tamen modo, tanquam à terminatiuo, & determinatiuo pendere præter Doctores cert. 1. datos citatis locis pro communi concordia præſenti docent expreſſe Magiſt. in 1. ſentent. d. 38. cap. *Hanc igitur.* Hugo Victorin. quæſt. 217. in epiſt. ad Rom. S. Thom. 1. p. quæſt. 14. a. 8. ad 1. Alex. 1. p. q. 24. m. 3. Albert. quæſt. 61. m. 3. S. Bonauent. in 1. d. 38. a. 1. quæſt. 2. qui omnes a fu-

turo

turb nomen, & rationem cauſæ reſpectu præſcientiæ ſui merito reiiciendam obtenant; licet illud, quia à Patribus recitandis vitiatum, videatur ſonare: idcirco nos reſtrictius particulis *quodammodo*; & non ſtricte nomine cauſæ in futuris reſpectu præſcientiæ, & dependentiæ huius ab his vſi ſumus: quia, quoad intrinſecum repræſentationis futurorum à ſuo primario obiecto Deo totum omnino adæquare habet, quod habet, dum acta, & futura illa ſunt, & repræſentantur; licet niſi eſſent non repræſentarentur, vt vidimus.

4. Tradiderunt principium hoc Eccleſiæ Patres conſtantiſſime Iuſtin. Martyr q. 58. ad gent. vt cauſæ peccati, Adami & Angelorum, notam à Dei præſcientia diuertat ait: [Cauſa non eſt eius, quod futurum eſt, prænotio; ſed, quod futurum eſt, cauſa eſt prænotionis. Neque enim prænotionem ſequitur, quod futurum eſt; ſed quod futurum eſt prænotio:] Hieron. in c. 26. Hierem. [Illud, forſitan, maieſtati diuinæ non conuenit (proprie, & ſtricte) ſed noſtro loquitur affectu, vt liberum ſeruetur arbitrium: ne ex præſcientia cogatur facere, aut non facere. Non enim ex eo, quod Deus ſcit futurum aliquid, idcirco futurum eſt; ſed quia futurum eſt Deus nouit, quaſi præſcius futurorum:] & in 2. Ezech. ad id [Si forte audiant: loquitur autem hæc Deus ambigentis affectu, vt liberum hominis ſeruetur arbitrium: ne præſcientia futurorum mali, vel boni immutabile faciat, quod Deus futurum nouerit. Non enim, quia ille futura cognoſcit neceſſe eſt nos facere, quod ille præſcirit; ſed, quod nos propria voluntate ſumus facturi, ille nouit futurum, quaſi Deus,] & Dialogo 3. aduerſ. Pelag. [Nec enim ideo peccant Adam, quia Deus hoc futurum nouerat; ſed præſciuit Deus quod ille erat propria voluntate facturus.] Orig. 7. in epiſt. ad Rom. ad id c. 8. [Quos præſciuit, *ita ait*, in præſcientia Dei (ſcilicet propria, & abſoluta,) neque ſalutis, neque perditionis noſtræ cauſa conſiſtit: quia, non propterea erit aliquid, quia id ſcit Deus futurum; ſed quia futurum eſt ſcitur à Deo antequam fiat. Nam, etſi fingamus Deum non præſcire aliquid futurum, ſine dubio erit. *& ſtatim fert.* Non, quia Prophetæ dixerant, idcirco prodidit Iudas, ſed quia futurus eſſet proditor, ea, quæ ex nequitiæ ſuæ propoſito geſturus prædixerunt Prophetæ.] Et 2. cont. Celſum verſ. med. [Celſus putat, quod aliquis præſcius prædixit, ideo fieri, quia prædictum eſt; nos vero hoc non credentes aimus, non prædictorem cauſam eſſe futuri; ſed futurum illud, quod omnino euenturum erat, etiam nemine prædicente, præcognitori cauſam prædicendi præbuiſſe.] Damaſcen. Dialog. contra Manich. pag. antepenult. [Deus ea, quæ voluntarie à nobis futura ſunt, hoc eſt ea, quæ in voluntate noſtra ſita ſunt, nimirum virtutem, aut vitium, præſciens, ea deinum prænoſcit, quæ in arbitrio noſtro minime conſiſtunt: ac quidem vis præſciens à nobis cauſam haudquaquam habet; at vero, vt ea, quæ facturi ſumus præſciat Deus, à nobis proficiſcitur: eſt quidem præſcientia Dei vera, & inuiolabilis: verum ipſa nequaquam eſt cauſa cur omnino fiat quod futurum eſt; quin potius, quia hoc, vel illud facturi ſumus, ideirco prænoſcit.] Sicut Medicus prænoſcit morbum quem non cauſat, id quod medio citeitet dixerat, *Prænotionis diuinæ cauſa hæc eſt, quod ita futurum erat.*

5. Auguſtinus inter alia, quibus Dei præſcientiam cum libertate, tam bonorum, quam malorum operum noſtrorum conciliat, 5. de Ciuit. cap. 10. ita ſcribit: [Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccaturū præſciuit: imo ideo non dubitatur ipſum peccare, cum peccat, quia ille cuius præſcientia falli non poteſt non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, ſed ipſum peccaturum eſſe præſciuit, qui, ſi nolit, omnino non peccat: ſed ſi peccare noluerit; etiam hoc ille præſciuit:] quia vtique eius peccati in tempore ſuo poſitionem, vel negationem præſcientia alterutrius expectat, & ſupponit: ſi enim poſito prænouit, & non poſito, non illud, ſed oppoſitum prænouiſſet: eidem conciliationi inſidens 3. de lib. arbitr. c. 4. & 3. ita exemplo præſcientiæ noſtræ de futuris, & memoriæ præteritorum eam explicat: quia æque præſcientia Dei futura contingentia non cauſat, ſed potius ſupponit, atque noſtra præſcientia illa ſupponat, ac memoria ſupponat præterita, quin ea vllatenus cauſent: eius verba ſunt: [Si tu præſcires peccaturum eſſe aliquem, non eſſet neceſſe, vt peccaret, neque ipſa præſcientia tua peccare tum cogeret, quamuis ſine dubio peccaturus eſſet: non enim aliter futurum eſſe præſcires. ita Deus neminem ad peccandum cogens; præuidet tamen eos, quia propria voluntate peccabunt,] ac ex memoriæ præteritorum ſimilitudine ait: *Sicut ta memoria tua non cogit facta eſſe, quæ præterierunt: ſic Deus non cogit præſcientia ſua, ſua facienda ſunt:* quia vtique æque ad præſcientiam ſupponuntur futura, & facienda, atque ad memoriam præterita, & ſine c. 3. *Non igitur per Dei præſcientiam mihi poteſtas adimitur, qua propterea mihi certior aderit, quia ille, cuius præſcientia falli nequit, ad futura mihi eſſe præſciuit.* cuius rationem deinde ipſe Auguſtin. 26. contra Fauſtum c. 4. dicens: *Tam non ſunt futura non futuri, quam non eſſe facta præterita: quoniam non eſt in Dei voluntate, vt eo ſit aliquid falſum, quo verum:* quia æque vtrorumque verum in ſe eorum eſſe aliquando, hue antea, hinc poſtea ſupponitur, vt præterita fiant, vel futura. Et tract. 53. in Ioan. inter hæc & med. d. docuit peccati Iudæos. [Fecerunt ergo peccatum Iudæi, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet, ſed facturos eſſe prædixit, quem nihil latet: & ideo, ſi non malum ſed bonum facere voluiſſent non prohiberentur, & hinc futuri præuiderentur ab eo, qui nouit, quid in quoque ſit futuros:] perpende, *quam nihil tacet*, vbi oppoſitum ſupponitur: ex quo infert oppoſitum potius, ſi foret, à Deo præuidendum, vt probet non cogi, neque cauſari à præſcientia futurum, aut oppoſitum impedire antecedentia contingens, vt dixerat c. 15. de præſtinat. & gratia eorum reſpondens difficultati in præſcientia peccati Pharaonis [Reſpondetur, inquit) Dei præſcientiam non cogere hominem, vt talis ſit, qualem præſcinit Deus; ſed præſcire talem futurum, qualis futurus, quem, ſi cogeret Deus hoc vtique cogeret, quod non eſt. Porro, ſi hoc præſciret, præſciret futurum, quod non eſt:] quibus verbis, ſicut, & aliis recitatis ſupra coactionem: oppoſuit potentiæ ad non peccandum, ſeu, vt idem eſt, quod impotentia abſoluta non peccandi, atque abſolutæ neceſſitati ad peccandum æqualem tantum, quam impotentiam non peccandi abſolute non facile impoſitam à diuina præſcientia certa & infallibili. Reſpondet ibi; non autem ſtricte coactionem vocat, quæ abſolutam impotentiam, & neceſſitatem arbitrij ad oppoſitum non affert. Secundo illud: *talem, & qualem*, ſignificat diuinæ præſcientiæ à futuro peccato determinationem: poſtremis vero verbis rationem concedit 3. citato mandans in actus poſſe.

6. Concilium Valentinum III. anno 855. ſub Lothar. Imperat. can. Profect. fidei ait: [Neque prorſus vlli magis præſcientiam Dei impoſuiſſe neceſſitatem, vt aliud eſſe non poſſit: ſed quod ille futurus erat ex propria voluntate, ille ſicut Deus, qui nouit omnia, antequam fiant, præſcit ex ſua omnipotentia, & incommutabili materiate.] Ecce illis, *quod idis; futurum erat*, ſuppoſitionem peccati, vt ab omnicio, & incommutabili Deo, nec denuo in tempore illud agituro ex æternitate præſcitum; antecedentibus vero à Dei præſcientia futurum non neceſſitari, neque cauſari. Athanaſ. ſeem. de paſſione longe à med. [Neque intermittentes Prophetæ ita contra Chriſtum anti Iudæi, tanto ſed ſuo ipſorum ſponte, voluntate patrauerunt, vt non Prophetæ ſint rerum author ſit, aut cauſa, ſed ipſorum voluntas: omni potius ipſi in cauſa fuerunt, vt talia de ipſis Prophetæ præſcirent: ſiquidem prophetæ proprium eſt futura præſpicere, & in eo non hallucinari: hominum autem proprium eſt agere, quod velint:] fabulam autem e noſtra præſentium vitione exemplum: [Sicut oculis contuentes in contendo non fallimur, neque aliter videmus, & aliter res agitur: ita quoque Prophetæ ſumma, & præſentia cernebant, veritique cernebant oportebat fieri: & ea quæ habitant non poterant non videre. Rurſum, vt ea, quæ nos oculis noſtri conſpicimus, eccile eſt omnino eſſe, eam ea, quæ ſint, ſub conſpectum venant; neque fieri poteſt, vt aliter ſint, quam à nobis videntur: ita quoque, quæ à Prophetis proſpiciebantur,] quibus æque ad præſcientiam ſupponi futura, atque ad viſionem præſentia, atque ideo non poſſe aliter eſſe, atque præuidentur aperte tradit, & adiecto exemplo prophetiarum de B. Virg. concludit: adhuc ad rem præſentem apertius. Non enim eo, quod impleta erant, ideo euenerunt, ſed quia erant futura euenturo, ideo certo prædicta ſunt.

7. Conſonat Chryſoſtom. homil. 60. in Matth. col. 1. ad id c. 18. *Neceſſe eſt, vt veniant ſcandala.* Neceſſitatem hic dictam non eſſe antecedentem contrariam libertati, & poteſtati arbitrij ad ſcandala vitanda, ex qua hæc contingentiam fortiuntur, his ſtatuit: [Cum autem neceſſitatem ſic dicat, non quia voluntas libertatem poteſtatemque liberi arbitrij tollat: nec, quia neceſſitati rerum humanam ſubiiciat vitam, hoc dicit; ſed quod omnino venturum eſt pronuntiat.] Scilicet, & ante, & independenter à poteſtate: & poſt multa in ſententiam eandem hæc ſubdit col. 1. ad rem præſentem illuſtria. [Non ergo prædictio ipſius ſcandala inducere putanda eſt. Non enim, quia futura ſunt ſcandala prædixit, idcirco veniunt; ſed quoniam omnino ventura erant idcirco prædixit. Nõ enim fierent, ſi nollent ea excogitare nequam homines, atque peſtiferi; quod ſi ventura non fuiſſent, nec ipſe futura prædixiſſet: ventura vero erant, quia multi erant grauiter ægrotantes, qui noluerunt non agere maligne; & ipſe, quod futurum erat, prædixit; ſed ſi illi curati fuiſſent (quiſpiam dicet) ac nemo eſſet, qui ſcandala faceret, nonne hic ſermo falſitatis crimine teneretur? certe, ſi curati, ſanarique omnes voluiſſent, non dixiſſet: neceſſe eſt ſcandala venire; ſed, quia ſua ſponte incurabiles futuros proſpiciebat, ideo ventura omnino prædixit:] Cyrill. 11. in Ioan. c. 21. accinit ita: [Non enim, quia ſcriptum eſt de Iuda, quod periturus eſſet, propterea eo nequitiæ proceſſit, vt paucis argenteis pretioſum Chriſti ſanguinem traderet; verum, quia malignitate ſua periturus omnino erat, idcirco id omnino futurum ſcriptura prædixit, quam falſum quidquam dicere impoſſibile eſt.] Et 9. in Ioam. c. 10. fin. [In ſcripturæ authorem culpa redundare videretur: ſiquidem, vt adimpleretur ſcriptura, vi quædam mala commiſerint: ſed quis adeo rationis, ac mentis inopſerit, vt ſcripturam S. Spiritus peccandi cauſam attuliſſe homini vnquam credere poſſit? non ergo, vt impleatur ſcriptura, nec iſta de cauſa facta ſunt à quibuſdam, quæ ſcriptura prædixit; ſed contra: quia ita nonnulli ſponte facturi erant, idcirco præſciens Spiritus Sanctus futura prædixit.

8. In eandem ſententiam ſcripſit Epiphan. lib. 1. hæreſ. 38. poſt med. *Non quia prædixit ſcriptura facimus; ſed, quia facturi eramus, prædixit ſcriptura, propter Dei præſcientiam.* Inferius: *Non, quia dixit ſcriptura Iudæi crucifixerunt, & Iudas prodidit Saluatorem; ſed, quia traditurus erat Iudas, & Iudæi crucifixuri, ea de cauſa ſcriptura prædixit.* Euſeb. 6. de præpar. Euangelica circa med. præſentem verſans concordiam ſic fatur, [Quemadmodum, ſi quis temeritatem alicuius hominis perſpexerit, & quia ignorantem eum cognouerit, propter temeritatem eius non dubitet periculoſa eum ac lubrica aggreſſurum itinera, in quibus lapſus miſere iacebit, non effecit hunc ipſe temerarium homini lapſum: ſic Deus cum vniuſcuiuſque voluntatem præuideat, hunc perperam, illum recte acturum non ignorat. Non ergo præcognitio futurorum cauſa.] Poſt pauca: [Dicam etiamſi abſurdum multis forſitan videatur, id quod futurum eſt cauſa eſt, vt Deus euenturum illud præuideat. Non ergo ideo ſit, quia præſcitur; ſed quia futurum erat præſcitur:] infra: [Non enim dicimus, quia proditor Iudas præſciebatur, neceſſe fuiſſe ipſum prodere: ſi ſic enim eſſet, non vituperaretur ab his, qui proditurum præuiderunt; vituperatur autem: nimirum, quia potuiſſet, & etiam non prodere.] Ac poſt. [Si contingat Iudam prodere præſciuit hoc Deus; ſi non contingat, ſimiliter Deus præſciuit: cum ergo hæc duo contingentia ſint, & poteſtas in Iuda ſit, Deus præſcientia ſua præuidit, quod à Iuda eligetur, neque præſcientia Dei ex contingenti neceſſaria fiet proditio; vt, ſi ponamus Deum ſecum loqui: poſſibile eſt Iudam proditorem fore; ſed contrarium quoque poſſibile eſt, quamuis autem vtrumque poſſibile ſit, ego tamen video proditurum:] Anſelmus c. 1. concordiæ col. 2. hoc ipſum his docuit: [Cum dico: ſi præſcit aliquid neceſſe eſt illud eſſe futurum, idem eſt, ac ſi dicam: ſi erit ex neceſſitate erit: ſed hæc neceſſitas non cogit, aut prohibet aliquid eſſe, aut non eſſe, ideo enim, quia ponuntur res eſſe dicuntur ex neceſſitate eſſe; aut, quia ponuntur non eſſe affirmantur non eſſe ex neceſſitate: non, quia neceſſitas cogat, aut prohibeat rem eſſe, aut non eſſe. Nam cum dico ſi erit ex neceſſitate erit, hinc ſequitur neceſſitas, quæ rei poſitionem non præcedit:] quibus docet præſcientiam eiuſque neceſſitatem non præcedere, ſed ſequi potius futurum, quod ideo futurum eſt, neceſſario etiam, cum præſcitur, ex eo, quod futurum eſt; datis inſuper exemplis veramque neceſſitatem, & antecedentem, & conſequentem illuſtrans, ſubdit: [Has neceſſitates (conſequentes) quas ſolum in præſcientia etiam agnoſcit:) facit voluntatis libertas, quæ prius, quam ſint, eas cauere poteſt. Hæc omnia Deus qui ſcit omnem veritatem, & non, niſi veritatem, ſicut ſunt ſpontanea, vel neceſſaria videt, &, ſicut videt, ita ſunt. Hac ergo conſideratione palam eſt, quia ſine omni repugnantia, & Deus præſcit omnia, & multa fiunt ex libera voluntate, & antequam ſint, fieri poteſt, vt nunquam ſint: & tamen, quodammodo, ſunt neceſſitate: quæ neceſſitas vt dixi deſcendit de libera voluntate:] Et c. 2. poſt med. *Quædam præſcita, & prædeſtinata, non euenient ea neceſſitate qua præcedit rem, & facit, ſed ea qua rem ſequitur*, eidem doctrinæ inſiſtens. 2. *cur Deus homo*, c. 18. circa med. diſtinctione hac neceſſitatis antecedentis, & conſequentis rurſus tradita, & explicata ſubiungit: [Hac ſequente, & nihil efficiente neceſſitate, quoniam vera fuit fides, vel Prophetia de Chriſto: qua ex voluntate, non ex neceſſitate, moriturus erat, neceſſe fuit vt ſic eſſet: ideo enim neceſſitate fuerunt, quia futura erant:] & in elucidario fere med. difficultati de præſcientia ita reſpondet: [Omnia, quæ futuri homines erant facturi Deus futura præſciuit: non tamen ſua præſcientia aliquam neceſſitatem intulit, vt fierent; ſed potius ipſi neceſſitatem intulerunt, cum ſuam voluntatem explerent.] Beda tom. 8. qu. 13. Variar. poſt med. [quid ergo? cogit nos Deus, vt mala ſibi videremur ab æterno? abſit. Nam potius nos cognitus eum, vt nos malos videret:] Gaudentius Brixiens. Epiſcop. ſerm. 3. de manducat. agni Paſchalis poſt medium de crudelitate Synagogæ in Chriſtum prædicta ait: [Nec ideo factum eſt, quia prædictum erat: ſed ideo prædictum eſt: quia futurum erat, vt perſcientiam ſuam Deus in his, quæ per libertatem arbitrij hominum futura erant, oſtenderet. Hugo Victorin. 1. de Sacram. p. 2. c. 22. vltim. med. [Poſſibile eſt non fieri, quod futurum eſt; & ſi non fieret, quod poſſibile eſt non fieri, nunquam futurum fuiſſet, nec præuiſum: quod, quia fiet, & futurum ſemper eſt, & præuiſum eſt.] Et cum obiecíſſet caſſari inde poſſe præſcientiam, & prouidentiam reſpondet ita: [Quod ſi mutaretur euentus (quod fieri poteſt) neque mutaretur, neque caſſaretur prouidentia: quia hoc fieri omnino non poterit; ſed potius nunquam fuiſſet præuiſum, quod nunquam fuerat futurum: & conſtaret prouidentia in eo, vt non fieret: ſicut modo conſtitit in eo, vt fieret; non mutata, vt poſt aliam alia eſſet, ſed vt nunquam alia eſſet.] Conſonant omnino quæ c. 15. 16. 17. & 18. eiuſdem quæſtionis & citata q. 217. ad Rom. ſcripſit.

9. Id ipſum alio diſcurſu Patres ſupponunt, & docent, cum ideo ex æternitate cognoſci à Deo futura noſtra contingentia aiunt, quia æternitas (qua Deus, non autem tempore noſtro, illa cognoſcit, & iudicat) tota quoad intrinſecum ſui, vt potè indiuiſibilis, eis futuris coexiſtit, eique toti illa ſunt præſentia, nuſquamque proinde præterita & futura reſpectu illius: indeque ex præſcientia Dei nullam contingentibus neceſſitatem eorum libertati aduerſam defendunt: cuius diſcurſus, & concordiæ ea aperta ratio eſt: quod ſicut præſcitum contingentium viſio, ſiue humana, ſiue diuina eorum libertati non officit, quia ea non cauſat, ſed ſupponit: ita neque futurorum præſcientia Dei cuius æternitati, æque præſentia ſunt futura, & præterita, atque præſentia ſint, quæ pro nunc noſtro actui de præſenti coexiſtunt: ac proinde æquè, atque hæc, ad ſui præſcientiam ſupponuntur, atque ab ea non cauſantur: ita ſcripſerunt in primis Boëtius 5. de conſol. proſa 6. vbi præmiſſa diſtinctione neceſſitatis in ſimplicem, ſiue antecedentem, & conditionis, ſeu conſequentem, ſiue ex ſuppoſitione, quod res ſit, ſic fatur: [Quod enim quippe nouit, vere ſcilicet aliquem gradientem id eſſe aliter, quam notum eſt, nequit; ſed hæc conditio minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc enim neceſſitatem non propria facit natura, ſed conditionis adiectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem; quamuis cum, tantum, cum graditur, incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo, ſi quid prouidentia præſci-

ſcu

sens videt, id esse necesse est, tametsi nullam habeat naturæ necessitatem. Atqui Deus futura, quæ ex arbitrij libertate proueniunt præscientia contuetur. Hæc igitur ad intuitum relata diuinum necessaria fiunt per conditionem diuinæ notionis (cui præsentantur sicut nobis præsentia:) per se vero considerata absoluta naturæ suæ libertate non desinunt:] superius eadem ratione, & similitudine suppositionis præsentis obiecti ad sui visionem vsus fuerat primo his verbis: [Scientia quoque eius omnem temporis supergressa motionem omnia, quasi iam gerantur simplici cognitione considerat:] post pauca:[quid igitur postulas, vt necessario fiant, quæ diuino lumine lustrantur: cum, nec homines quidem, necessaria faciant esse quæ videantur? num enim quæ præsentia cernis aliquam eis necessitatem tuus addit intuitus? atqui, si est diuini humanique præsentis digna collatio, vti vos vestro hoc temporario præsenti, quædam videtis, ita ille omnia suo cernit æterno:] Iterum post pauca: [sicuti vos, cum pariter ambulare in terra hominem, & oriri in cælo solem videtis, quanquam simul vtrumque conspectum discernitis: & hoc voluntarium, illud esse necessarium iudicatis: ita igitur cuncta dispiciens diuinus intuitus qualitatem rerum minimè perturbat apud se quidem præsentium; ad conditionem vero temporis futurorum:] Quam sententiam ex Boëtio transcripsere Burchardus lib. 20. c. 21. & Ivo p. 17. c. 23. ex quibus, & Gratianus 23. q. 4. post caput Vasitæ 23. tanquam Augustinianum, cum tamen Augustini verba, adhuc impolito ipsi lib. de prædest. (qui ei lenteriæ fuerit) non sint. Boetium tamen ad rem præsentem interpretatur eius Commentator Raymundus Palatinus q. 1. ex Cratonicis.

10. In idem argumentum scribit Leo Magnus serm. de pass. c. 2. [cum omnia, quæ in Christum Iudæa admisit impietas tanto ante prædicta sint, vt non, tam de futuris, quam de præsentibus Propheticus sit sermo contextus: quid aliud nobis, quam sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo refertur? apud quem, & discernenda iam diiudicata & iudicata, & futura iam facta sunt.] Beda: post primo data supra statuta rerum præsentia, & coexistentia æternitati Dei: *Si ergo in conspectu eius semper fuimus, & præsentialiter nos videt, quales aut ex ipso futuri essemus in bonum aut non ex ipso, sed ex nobis futuri essemus in malum non inconueniens fuit.* Indeque post pauca nostrorum actuum libertatem cum præscientiæ, & prædestinationis certitudine, & infallibilitate concordat verbis secundo loco ex ipso recitatis supra Gregor. Mag. 20. Moral. c. 23. alias 24. [Deo futurum nihil est, ante cuius oculos præterita nulla sunt, præsentia non transeunt, futura non veniunt: quippe, quia omne quod nobis fuit, & erit in eius prospectu præsto est, & omne, quod præsens, scire potest, potius quam præscire.] Post pauca: [In illo enim, nec præterita, nec futura reperiri queunt; sed cuncta mirabili immutabiliter durant: & quæ in seipsis simul omnia assistunt, nihilque in illo præterit, quod transit: quia in æternitate eius modo quodam incomprehensibili cuncta volumina sæculorum transeuntia manent, currentia stant:] Nemes. Episc. Emissen. c. 4. de natura hominis: *Deo futura, tanquam præsentia sunt.* Damasc. vbi supra. *Deus enim, qui futurus erat, tanquam iam ortum intuens*, &c. Hieron. post data ex Dial. 3. aduers. Pelag. habet: *Nos, vt homines tantum de præsentibus iudicare illum, cui futura iam facta sunt, de fine rerum non debere ferre sententiam.* Augustin. 15. de Trinit. c. 7. post med. [Quis potest istam sapientiam, qua nouit Deus omnia, ita, vt neque ea, quæ dicuntur præterita, ibi prætereant, neque ea, quæ dicuntur futura, quasi desint, expectentur, vt veniant; sed & præterita, & futura cum præsentibus sint cuncta præsentia, &c.] Vnde vnum omnium tanquam præsentium diuinum intuitum esse docet. Prosper de præsenti concordia agens 2. de vocatione gent. c. 34. propolita difficultate respondet, *sed, qui se ingeniose hoc arbitrantur opponere, non intelligunt scientiam Dei, qua, & præterita, & præsentia, & futura comprehenditur, tempore non teneri: & tam in conspectu eius adstare ea, quæ gerenda sunt, quam illa quæ geruntur, aut gesta sunt:* subditque futura esse æque immutabilia. Mitto in eandem sententiam plura Patrum testimonia danda postea.

CERTAMEN III.

In idem principium, Philosophum, Scholasticos, & rationem conspirasse.

1. COnstat idem principium ex Aristotele Periherm. c. 8. post med. *Non enim* (ait) *quia affirmatio dicta est, aut negatio ideo erit, aut non erit, neque magis. si post annos centies centum, quam quantumcumque post tempore, fore, aut non fore dicatur,* vbi generatim de omni præscientia, & prædictione futuri ac non futuri (sub qua diuina etiam coërcetur) locutus est, atque eius futuritionem, aut non futuritionem ab ea causari negauit: rationemque vniuersalem subiunxit, (quod scilicet futuri prægogniti, de quo agebat, necessitas ex suppositione ipsius futuri solummodo & consequens sit, his verbis: [Necesse quidem est, id quod est, tunc, cum est, esse: & id quod non est, cum non est, non esse; verumtamen, aut omne, quod est esse; aut omne quod non est, necesse non est. Non enim idem est omne quod est necessario esse, cum est, & simpliciter necessario esse: & de eo, quod non est simili modo: & in contradictione etiam ratio est eadem.] Eidem principio ad præsentem, & similem in prædestinatione concordiam ex Anselmi doctrina recitata certam. 1. adhærent constanter Magist. in 1. d. 38. fine & d. 39. §. *His pensitur*, d. 40. §. *verumtamen*, vius distinctione sensus compositi, seu coniuncti, & diuisi, seu disiuncti, omnem in præscientia, & prædestinatione nostrorum actuum necessitatem antecedentem auersatus, solamque consequentem, siue ex suppositione, quod sint, admittens. Et d. illa 38. *Præscit Deus, & prædicit, etiam, quæ non est ipse facturus, sicut præscinit, & prædixit infidelitatem Iudæorum, sed non fecit: nec ideo quia præscinit ad peccatum infidelitatis coegit: nec præscisset, nec prædixisset eorum mala, nisi essent ea habituri: quia sola notitia illud præscinit, non beneplacito auctoritatis.* Quæ ratio inanis esset, si præscientia (quam admittit) futura causaret, ac non potius illa supponeret, vt præmiserat. & fuit Alexander 1. p. q. 24. memb. 5. Mag. Alber. quæst. 61. memb. 8. certam. 4. recitandi, Specialiterque de præscientiæ præsenti concordia: Richard. in 1. d. 39. a. vn. q. 6. cõp. med. hæc habet. *Secundum Anselmum lib. de concord.* &c. [Est duplex necessitas vna præcedens, quæ facit rem esse, & vna sequens, quæ nihil cogit esse, Loquendo de prima necessitate non est verum, quod omnia futura de necessitate eueniunt; sed loquendo de necessitate secunda omnia futura de necessitate eueniunt: quia illa necessitas non plus dicit, nisi necessariam consequentiam euentus rei ad suam futuritionem, & Dei præscientiam; & certum tamen est, quod ista consequentia est necessaria: Hoc est futurum: ergo eueniet: & hoc est necessariùm: Deus præscit, quod hoc eueniat: ergo eueniet: sed quia possibile est, vt aliqua futura nunquam fuerint futura (scilicet contingentia) ita possibile est, vt nunquam fuerint præcita.]

2. His negat præscientiæ Dei antecedentiam primo. Secundo ad eam futura supponi ac proinde ab eis pendere; solumque necessitatem consequentem futurorum inducere, quæ est necessitas essendi, cum sunt: quæ omnia ex Richardo relata per silentium approbat Carthusianus in 1. d. 38. qu. 2. post medium; licet, quoad diuinæ præscientiæ contingentiam de nomine (vti ex dicendis patebit) cum illo decertet. Consonat Argentina in 4. d. 40. a. 3. ad 8. eandem esse necessitatem antecedentem Anselmi, atque simplicem Boëtij, & consequentem illius, atque huius conditionalem: cuius vocibus prædestinationis, & præscientiæ certitudinem cum futurorum contingentia, & libertate conciliat speciatim circa præscientiæ concordiam, sic fatur: [Non plus virtute illius consequentiæ potest infern, nisi quòd Petrus saluabitur eo modo quo Deus præuidit seu præscinit esse saluandum: sed Deus præuidit Petrum sua libera voluntate bene vti gratia sibi collata, & suis virtutibus, & meritorijs actibus vitam

æternam libere promereri: ſequitur ergo concluſio, quæ eſt conſequens ex ſupradicto antecedenti, quod Petrus ſaluabitur, & contingenter.] Conciliat ergo neceſſitatem conſequentiæ à præſcientia futuri contingentis ad huius exiſtentiam, & futuritionem contingentem, & liberam, ex eo ſolum, quod ad Dei præuiſionem bonus gratiæ vſus in virtutibus, & actibus meritorijs exiſtens in ſe, & futurus libere, & contingenter præuideatur: ac proinde ad Diuinam ſcientiam ſupponatur, non autem ſequatur eius intrinſecam neceſſitatem: id quod eiuſdem doctrinæ d. 41. a.1. & 2. admittenti prædeſtinationem, & reprobationem formaliter oppoſitam ante præuiſa abſolute merita minime aduerſatur, vt controu.4. videbimus, etſi aduerſari iudicet Ruiz d.33. ſect.6. n.7.

3. Pro eodem principio ſtat apertus, & conſtans S.Thom. vbique, atque ex eo concordiam præſentem ſtatuit q. 2. de veritat. art. 2.ad 2. ſic ſcribit: [Contingens refertur ad diuinam cognitionem, ſecundum quod ponitur eſſe in rerum natura: ex quo autem eſt, non poteſt non eſſe tunc, quando eſt, quia quod eſt neceſſe eſt eſſe quando eſt, vt in 1. Periherm. dicitur, non tamen ſequitur, quod ſimpliciter dicatur neceſſarium, nec, quod ſcientia Dei fallatur, ſicut & viſus meus non fallitur dum video Petrum ſedere, quamuis hoc ſit contingens, *& ad 3.* contingens pro tanto dicitur neceſſarium ſecundum quod eſt ſcitum à Deo, quia ſcitur ab eo, ſecundum quod eſt iam præſens, non ſecundum quod futurum eſt: nec ex hoc aliquam neceſſitatem ſortitur, vt dici poſſit, quod neceſſario eueniet, euentus enim non eſt niſi eius quod futurum eſt: quia id quod iam eſt, non poteſt non euenire.] Ad 4. vero habet: ***Refertur res ad Dei cognitionem ſecundum quod eſt in ſua præſentialitate***: Ex quibus poſtremis conſtat illud, quod dixerat non cognoſci futurum à Deo, vt futurum, ſed, vt iam præſens, intelligi debere comparatione æternitatis, qua Deus cognoſcit, & iudicat de temporarijs, cui nihil temporis decurſu, vel præterit, vel ſuccedit, cum indiuiſibilis tota æterne ſimul ſit; non vero relate ad tempus, & durationem Deo extrinſecam, qua temporaria durant, prætereunt & ſuccedunt: æternum relate ad tempus futura in ſua præſentialitate à Deo cognoſci docet, ac proinde futura, nec in ſe præſentia, vt ſtatim ex reſponſione colligemus, quæ eſt eius ad 7. Secundo, ex his locis conſtat: S.Thom. inde concordare neceſſitatem præſcientiæ cum contingentia futuri, quia ea neceſſitas non antecedens, ſed conſequens eſt ipſum futurum, oritaque ex eo, quod futurum eſt, ſine pro ſuo tunc, præſens, ſua æternitate a Deo videtur, & id, quod pro aliqua duratione eſt, implicat non eſſe, quando eſt. Aperte ergo docet futurum ad præſcientiam ſupponi, non autem ab ea eſſe futurum: alioqui præſcientiæ neceſſitas non eſſet conſequens, ſed antecedens futurum, eiuſque libertatem euerteret iuxta S. Thom. Patres, & Scholaſticos dandos certam.4.

4. Eidem concordiæ, & principio inſiſtit ad 7. verbis hiſce. [Quamuis res in ſeipſa ſit futura, tamen ſecundum modum cognoſcentis eſt præſens, & ideo magis eſſet dicendum: ſi Deus ſcit aliquid illud eſt, quam hoc erit: vnde idem eſt iudicium de iſta; ſi Deus ſcit aliquid hoc erit: & de hac: ſi ego video Socratem currere Socrates currit; quorum vtrumque eſt neceſſarium cum eſt:] item 3.p.q.14.a.13. ad 2. [Si dicam: ſi Deus ſcit aliquid illud erit, conſequens intelligendum eſt, prout ſubeſt diuinæ ſcientiæ: ſcilicet, prout eſt in ſua præſentialitate: & ſic neceſſarium eſt, ſicut antecedens: quia omne, quod eſt, dum eſt, neceſſe eſt eſſe.] Eodem modo & ſententia cum libertate contingentis futuri, neceſſitatem præſcientiæ conciliat ad 4. ſine, quia illud eſſe pro ſua duratione ſupponit, & omne, quod eſt quando eſt, neceſſe eſt eſſe: ac proinde conſequens ſolum neceſſitas eſt, non antecedens futuri libertati repugnans: eandem doctrinam repetit, & confirmat a. 12. corp. poſt med. [Sicut viſus noſter non fallitur videns contingentia, cum ſint præſentia, & tamen ex hoc non remouetur, quin illa contingenter eueniant: ita Deus infallibiliter videt omnia contingentia, quæ ſibi non ſunt futura, ſed ea inſpicit eſſe tunc, quando ſunt.] Et qu. 16. de malo art. 7. ad 15. rem exemplo eodem fuſius explicato illuſtrat. [Sicut inquit ſe habet diuina ſcientia ad futura contingentia, ſic ſe habet oculus noſter ad contingentia, quæ in præſenti ſunt. Vnde, ſicut certiſſime videmus Socratem ſedere, cum ſedet; neque tamen propter hoc ſequitur, quod ſit ſimpliciter neceſſarium: ita etiam ex hoc, quod Deus videt omnia, quæ eueniunt in ſeipſis, non tollitur contingentia eorum.] Et in 1. d.40. q. 3. corpore fine (Adæquatio ſcientiæ (diuinæ) ad rem attenditur, non ſecundum quod eſt in cauſis, in quibus eſt vt poſſibile, futurum; ſed ad ipſam rem, ſecundum quod habet eſſe determinatum, prout eſt præſens, & non futurum.] Et 1. cont.gent. c.67. verſ. fin. [Si vnumquodque à Deo cognoſcitur, ſicut præſentialiter viſum ſit, neceſſarium erit eſſe, quod Deus cognoſcit: ſicut neceſſarium eſt Socratem ſedere ex hoc, quod videtur ſedere. Hoc autem non eſt neceſſarium abſolute, veluti à quibuſdam dicitur neceſſitate conſequentis; ſed ſub conditione, vel neceſſitate conſequentiæ. Hæc enim conditionalis eſt neceſſariaſi Socrates videtur ſedere Socrates ſedet.] Sed clarius adhuc, & illuſtrius in eandem ſententiam fatus in 1. d.38. a.5. corp. [Cauſæ quædam ſunt, ex quibus ſequitur effectus neceſſario, quæ impediri non poſſunt:] & in his ait poſſe effectum certa demonſtratione ſciri: [quædam autem ſunt, quæ ſe habent ad vtrumlibet, & in illis cauſis effectus de futuro nullam habet certitudinem, vel determinationem; & ideo contingentia ad vtrumlibet nullo modo cognoſci poſſunt; ſed quando iam efficiuntur in rerum natura, tunc habent in ſeipſis eſſe determinatum, & ideo, quando ſunt in actu certitudinaliter cognoſcuntur, vt patet in eo qui videt Socratem currere: quia Socratem currere, dum currit neceſſarium eſt, & certam cognitionem habere poteſt. Dico igitur: quod intellectus diuinus intuetur ab æterno vnumquodque contingentium, non ſolum prout eſt in cauſis ſuis; ſed prout eſt in eſſe ſuo determinato.] Ad 2. vero ait: [cognitio Dei æternitate menſuratur, quæ eadem manens omni tempori præſens eſt: ideo vnumquodque contingentium, videt, prout eſt in ſuo actu.] & ad 3. [Actus diuinæ cognitionis tranſit ſupra contingens, etiamſi futurum ſit, nunc, ſicut tranſit viſus noſter ſuper ipſum, dum eſt.] &, quia omne quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt, quod tamen abſolute non eſt neceſſarium; ideo dicitur, quod in ſe conſideratum eſt contingens, ſed relatum ad Dei cognitionem eſt neceſſarium: quia ad ipſum non refertur eius cognitio, niſi ſecundum quod eſt in eſſe actuali: & ideo ſimile eſt; ſicut ſi ego viderem Socratem præſentialiter currere, & inde bona eſt diſtinctio de neceſſitate conſequentiæ, non conſequentis conditionalis, non abſolutæ. [& ad 4.] Ideo dicendum eſt: quod antecedens (Deus præſcit Socratem currere) eſt neceſſarium abſolute, tum ex immobilitate actus, tum etiam ex ordine ad ſcitum, quia iſta res non ponitur ſubiacere ſcientiæ diuinæ, niſi, dum eſt actu, ſecundum quod determinationem, & certitudinem habet: ipſam enim neceſſe eſt eſſe, dum eſt. Et ideo ſimilis neceſſitas eſt, inferenda in conſequente, ergo currit: vt ſcilicet, accipiatur ipſum, quod eſt Socratem currere, ſecundum quod eſt in actu, & ſic determinationem, & neceſſitatem habet: non enim ſequitur ex antecedente, niſi ſecundum quod ſubſtat diuinæ ſcientiæ, cui ſubiicitur, prout conſideratur præſentialiter in ſuo eſſe actuali: vnde etiam ſic ſumendum eſt conſequens: quomodo patet, quod conſequens neceſſarium eſt, Neceſſe eſt enim Socratem currere, dum currit.] Denique prima p.q.14. a.8. eam ſcientiam cauſam rerum eſſe ait, ***quæ ad oppoſita ſe habet, atque adeo ex illis vnum non produceret, niſi determinaretur ad vnum per appetitum.*** Cum tamen ſcientia futuritionis, non ſit indifferens, & ad oppoſita, ſed determinata, nec ſequentem habeat appetitum, quo determinetur. q.item 19.a.4. & 2. de verit.a.14. corpore, & ad Annibald.in 1.d.38.a.1. ad vlt. & a.2. corp. & ad 1. docet recte a Magiſtro dici ſcientiam Dei, quæ ſola eſt cauſa rerum, eſſe ſcientiam coniunctam voluntati Dei, quæ proinde beneplaciti ſcientia dicitur ab illo, quod ſoli ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, vel conditionatæ, non viſionis, poteſt conuenire, & 1.par.q.14.a.8. cinaro & quæſt.22. a.2. ſcientiam Dei rerum effectiuam eſſe ait; ***quemadmodum quod ſcientia artifex eſt artefacti cauſa; ſcilicet, dirigendo ipſum, vt illa edat***, quod viſioni nullatenus conuenit.

5. Ex hac Angelici Præceptoris doctrina, & aliquot ex datis teſtimonijs, aliiſque, quæ tecitat Capreolus, præſentem concordiam tradit, ex eo quod neceſſitas præſcientiæ ad futurum antecedens non ſit, ſed conſequens,

æquæ

atque ipſum futurum contingens ſupponat in 1.d 38. q.1. a.2. concl.1.2.3.4. & 7. & d.40, a.3. concl. 1, eius fuit habet; [Sicut viſus meus nullam imponit neceſſitatem curſui ſortis: ita neque diuina præſcientia rei præſentæ. Tamen, ſicut impoſſibile eſt me videre ſortem currere, & non tunc eſſe, quod ſortes currat, quia viſus meus fertur ſuper curſum illum, & eſt in ſua præſentialitate: ita impoſſibile eſt quod Deus aliquid præſciat, & illud non eueniat.] Eadem concordia, & doctrina neceſſitatis futuri contingentis præſciti ſolum ex ſuppoſitione, quod futurum ſit, & actu pro ſua duratione ad præſcientiam ſui ſupponatur viſus ſemper eſt Deza Hiſpal. in 1.d.38. qu.1. a 3. not.2. ante med. art. 4. ad argumentum contra 2. 4. & 5. concl.& col vlt.ad 1. & 2. argum. Gregorij, & d.45.q.vnic. a art.3. notab.4.& 5. & 2.4. ad argument.cont.2. part.4. concl.Cajet.1.p.qu.14.a.3. ſub init. §. *Aduerte hic*, ait: [Res quantumcunque contingens ex ſtatu præſentis contrahit quendam neceſſitatis modum ex ſuppoſitione ſtatus ad ipſum ſub tali per ingentem, vt patet ex 1. Periherm. quia vnumquodque, quod eſt, quando eſt, neceſſario eſt. Res autem, vt futura, ſeu in potentia, cum non ſit, talem neceſſitatis modum non contrahit, ſed contingens, & in ſtatu contingentiæ abſque tali neceſſitate tenaquitur: & propterea contingens, vt præſens, poteſt ſubdi infallibili & certæ ſcientiæ, & §. Ad quartum ſubdi certæ, & infallibili cognitioni conuenit rei, ſecundum quod eſt actu, hic enim terminat diuinum intuitum: eſſe vero contingens futurum conuenit ei, ſecundum quod eſt in cauſis ſuis. §. Ad ſecundam probationem, inquit, ſeſſionem ſortis non eſſe capacem, vt ſit terminus certæ Dei notitiæ, niſi, ſecundum quod eſt in ſe certa.] Et hinc quæſtionum, quas retractat circa ſuum. ad 1. hic ait: [licet curſus ſortis in ſe, & impliciter contingens, tamen curſus ſortis, ſuppoſito, quod ſit, neceſſarium eſt, dum eſt: vt patet 1. Periherm: cui adiungas nos, quod curſus Sortis non eſt capax, vt terminet intellectum diuinum, niſi, vt præſens dum eſt: conſequens eſt quod curſus Sortis relatus ad diuinam ſcientiam, vt ſic eſt neceſſarius: id eſt in ſtatu neceſſitatis, quamuis in ſe ſit contingens, & relatus ad cauſas proximas ſit contingens:] Repete verſ. finem articuli §. *Ad euidentiam*: & §. *Ad primam ergo.*

6. Eandem concordiam ex ſuppoſitione contingentis futuri pro ſua duratione ad Dei præſcientiam tuetur Ferrara cum quo etiam Angelico Præceptore 1.cont. gent. c.67. verbis illis, qua propria eſt interpr. [Contingens certitudini cognitionis non repugnat, niſi ſecundum quod futurum eſt; non autem ſecundum quod præſens eſt: contingens enim cum futurum eſt patet non eſſe: & ſic cognitio æſtimat ipſum futurum eſſe talis poteſt: falleretur enim, ſi non eſſet, quod futurum eſſe æſtimauit: ex quo autem præſens eſt pro illo tempore non poteſt non eſſe.] Repete §. vlt. eius comment. & col. 3. §. *Alter etiam*, ait: *non potest certitudo aliter cognosci causa multo modo impediri à productione effectus, nisi quando cognoscitur vsque ad ipsam productionem effectus inclusiue, quod non impeditur*: & §. penult. cum S.Thom. ait: *Sic necessarium est quid Deus cognouit sicut necessarium est fortem sedere, ex eo quod sedere videtur*: *& quod videtur sedere, necesse est sedere.* Ne latum quidem vnguem à ſuo etiam Angelico Præceptore hac in re diſcrepauit vetus Dominicanus ſcriptor Theophilus Raynerius in ſua Pantholog. verbo *præſcientia* 6. 7. 8. 10. 15. & 16. præſcientiam cum futuri contingentia concilians, quod illa certo, & infallibiliter, vt debet, in noſtros actus, non prout ſunt in cauſis ſuis, ſed, vt ſunt actu, & in ſe pro ſua præſentialitate quaſi in iam actu præſens feratur: & in ſolutionibus vtitur diſtinctionibus neceſſitatis abſolutæ, & conſequentis, atque conſequentiæ, & conditionatæ, & veritatem earum propoſitionum modalium de dicto ſolum, ſeu compoſitas eſſe ait: de re vero diuiſas eſſe falſas, vt aiebat etiam Ferrara vbi proxime ex ſancto Thoma. Ex eadem familia & Schola S. Thom. Magiſter Generalis Franciſcus Romeus, qui Tridentino adfuit, lib. de libert. oper. verit. 8. ſine ita neceſſitatem, & infallibilitatem præſcientiæ ex fere omnium Doctorum antiquorum ſententia conciliat. *Illud*, inquit, *non præterundum: quod si ad antiquos Doctores te conuerteris, reperies fere omnes in hanc vnam conuenisse sententiam: non ex eo, quod Deus scit aliquid futurum, id circo futurum est, sed, quia futurum est. Deus nouit, qui est præscius futurorum*: citatique aliquot ex ætatis Patribus cert.2. ſubdit: *sic plerique Ordin. doct. Proceres*: eiuſdem ſententiæ fuit Hetzerus Generalis eiuſdem familiæ Magiſter vetuſtior, & S.Thomæ auditor loco ſæpe citato 1. tenent. Quo vero iure fere omnium Patrum, & Doctorum, tam ſuæ, quam aliarum Scholarum eam ſententiam eſſe dixerit, & ex dictis, & dicendis claret: denique vetuſtior S. Thomæ Dominicanus ſcriptor Vincentius Beluacenſis tom.1.lib.29 c.62. fine in eandem ſententiam exemplo etiam intuitionis præſentium tenpſit: *Quæ ergo carent existendi necessitate, cum fuerint, eadem vtique, priusquam fiant, sine necessitate futura sunt*: *sicut enim præsentium scientia nihil necessitatis imponit his, quæ sunt: ita neque præscientia futurorum his quæ futura sunt.* Et c.25. ex doctrina Boetij recitata ait neceſſitatem futurorum ex præſcientia ſolum eſſe conditionem quæ ſupponit actionem liberam actu exiſtentem, & quaſi præſentem ac proinde eorum libertati non officere.

7. Sic etiam Sanctus Bonauentura & cenſet, & ſcribit in 1.d.38. a 2. qu 1. ad 1. *Necessitas absoluta, qua opponitur contingentiæ dicitur necessitas consequentis; necessitas vero opposita dicitur necessitas consequentiæ. & hac non opponitur contingenti. Nam aliquid contingens necessario sequitur; vt si ambulat, necessario sequitur quod moueatur. Dicendum ergo, quod in præsito non est necessitas absoluta, sed solum consequentiæ*, ortu ſcilicet ex ſuppoſitione, quod ipſum in ſe exiſtens, & præſentialiter pro duratione ſit, vti ad eius præſcientiam opus eſt, id quod expreſſit. d.40.a.2.q.1.corpore: vbi pro neceſſitate conſequentiæ conditionalem dicit, ab eaque excludi debere, quoſi in quantum dicit rationem cauſæ neceſſario ponat effectum exemploque illo Boetij 5. de conſolat. pro.a 4. *Aspicientis de loco eminenti circumiacentem regionem.* adducto ait, *Talis est aspectus diuinæ præscientiæ, quia ab æterno cognouit, quod cogitare poteramus, vel velle, & simul cum hoc vidit in quam partem nostra voluntas, & operatio inclinantur. & quia totum posse, & velle, & agere complectitur, ideo non potest falli*, Catth. in 1.d.38.q.1. approbat omnino concordiam S. Thom. ex eo quod præſcienti ſuppoſitam actualem exiſtentiam futurorum vnde eius ad finem neceſſitatem *consistentiam, & consequentiæ, non absolutam, & consequens* eſſe docet: & q.2. illud Boetianum futura relata ad ſcientiam Dei, neceſſaria eſſe, ad cauſas vero ſuas contingentia: atque in generali ſolutione argumentorum principio poſitorum ait: *Dato, quod tanta perfectionis aut illuminationis esset nostra scientia, quod omnem veram ordinem, & causarum conuenientiam eumque modum eorum, vniuersorum certissime nosceremus, hoc nō auferret à rebus contingentibus, quod conuenit eis ex proxim naturæ, & per comparationem ad proximas causas.* Quibus aperte docet, præſcientiam nullam in cauſis futuri contingentis numerandam eſſe; ſed potius illud ſupponere: ac proinde ſolam neceſſitatem conſequentem illi anteire; quod ipſum Cajet. recitatus num. 5. verſ. fin. S.Thom. & alij, qui aiebant non cognoſci futurum, vt futurum; ſed, vt actu, & præſens, ac in ſua præſentialitate eſt cognoſci: quia contingens, vt futurum non in ſe, ſed prout in cauſis ſuis intelligunt.

8. Gregorius in 1.d.38.a.3. probat. 1. principali ait; *Præscientia Dei nihil veritati, aut necessitatis, aut contingentiæ addit scito. Neque magis necessario peccabit Petrus, quam, si Deus hoc penitus ignoraret*: quia neque homines neceſſaria faciunt eſſe quæ vident, vt Boetius ſupra aiebat: nempe Dei ac hominum viſio obiecta non cauſas ſed ſupponit. §. *in tertio autem*, ſenſu adprobat ad præſentem concordiam diſtinctionem de neceſſitate abſoluta, & conſequentis, & de conditionali, & conſequentiæ, ſiue antecedente, & conſequente Arriminem d.39.q.1. art.1. concl.4.& d.40.q.vn.a.3 inst. diſtinctionem ſenſus compoſiti, & diuiſi: ſemperque ſupponit præſcientiam contingentis actionis illam ſupponere, ab eaque pendere: ita, vt hæc abſolute, vt poteſt, ſublata, non eſſet præuiſa; idem docet Adam in 3. d.14. q.2. conc. 2. 6. 7. & ſine & q 3. dub. 1. & antea exemplo Boetij vius; & *non ideo futura, quia præscinuntur, sed contra quia futura determinari Deum ad ea præsciunda*, & dub.2. ad 2. ex

Auguſtino

Auguſtino adducit diſtinctionem, neceſſitatis conſequentis, & conſequentiæ, & dub.3. poſt med. ex Boëtio ſimplicis, & conditionalis. Marſil. in 1. d.40. eodem modo rem hanc poſt multos ambages tandem conciliat a. 2. ante 4. concluſionem & 3. p. art ſuppoſit. 6. exemplo Boëtiano viſionis præſentium: & fine quæſtionis ad rationem 5. urgunt: *Deus ſcit Socratem peccaturum eras: ergo peccabit eras.* Reſpondet, *In poteſtate Socratis eſſe facere, vt nunquam fuerit verum illud ante eidem: quia in poteſtate Socratis eſt non peccare; quod ſi non peccaret, hoc antecedens non fuiſſet verum*, quia additum poteſtate eius eſt, vt nunquam fuerit vera propoſitio *peccabit eras*. ac proinde, nec fuerit in Deo, & concluſi. 2. applicat hanc ſolutionem diſtinctionem modalis compoſitæ, & diuiſæ, & neceſſitatis conſequentiæ, & conſequentis. Baſolis in 1. d.40. a. 23. ad rem hanc vtitur diſtinctione neceſſitatis abſolutæ, & conditionatæ, atque in ſenſu compoſito, & diuiſo: quia poteſt abſolute non peccare, ac diuidere iubitde, & impedire præſcientiam. Hac vtraque diſtinctione ſenſu eodem ad rem hanc vtitur Nicolaus Orbellis in 1. d. 39. a. 2. & d.40. a. 2. Gloſſa 23. q. 4. c. *Valifira* 23. §. *Non ergo*, diſtinctione vero conſequentis, & conſequentiæ eo ipſo ſenſu vſus eſt Enchir. Colon. Carmelitan. inſtit. tract. de Sacram. pœnit. prope fit. de confeſſ. cap. *Paucis tantum*, licet enim dixiſſe, *qua ſua natura neceſſaria non ſunt, neceſſario ſequi propter præcedentes cauſas.* Seiungit præſcientiam, & prædeſtinationem: de præcedentia in tempore intelligit, & cauſis illationis, & conſequentiæ, non futuritionis, & exiſtentiæ contingentium, quas illas eſſe negat, ſubdit enim: *licet Deus præſciuerit hominem caſurum, non tamen per hanc præſcientiam homini naturale illud donum, quod creando impertiit ademit, aut vt ſic ageret coegit, aut impulit*, & hinc cap. *Oportebat impleri Scripturam de Iuda. Nam, cum Deus præuidiſſet malam Iuda voluntatem hoc impium facinus patraturum: id ipſum per Prophetam futurum prædixit.*

9. Conſentiunt Valdenſis, & Armacanus qui 16. de quæſtionib. Armenorum cap. 5. init. *Præſcientia Dei non magn imponit neceſſitatem rebus futuris, in quantum eſt ſola præſcientia, quam mea præſcientia faceret*, Reddit rationem, quia *Dei præſcientia in quantum huiusmodi non eſt cauſa rerum, ſed potius ipſam eſſe præſcientiam, eſt poſterius ratione cauſali quam res eſſe futuras.* Et c.14. diſtinctione ſenſus compoſiti, & diuiſi præſcientiæ, & prædeſtinationis neceſſitatem cum futurorum libertate concordat. Henricus de Gandauo quodlib. 4. q. 18. impoſſibilitatem non eſſendi futurum præteritum, ac prædeſtinatum cum eius contingentia componit, quia eſt impoſſibilitas non eſſendi, ex eo quod ſit, *vt ille (inquit) quem video ſtare, potuit cecidiſſe illo tempore, quo ſtetit; & tamen non ſunt poſſibilia ſimul quod eum videam ſtare, & quod eodem tempore corruat, in quo video eum ſtare*: Durand. in 1.d 38.q.3. a.3. 2 num.20. præſcientiam cum libertate conciliat: *quoniam Deus ſcit infallibiliter, qua poſſunt determinare liberum arbitrium, & qua determinabunt, & qua poſſunt impedire quamcunque cauſam impedibilem, & qua impedient* Senſuque compoſiti, & diuiſi diſtinctione ad hanc veritur concordiam: ſicuti & d.39.q.1. num.12. & ad concordiam prædeſtinationis d.40 q.1. n.7. & 8. quibus non aduertitur cum ait: *prædeſtinatos eſſe homines, eorumque merita prædeſtinata, & voluita à Deo eſſe ante horum ai ſolutam præſcientiam*, vt docet d.41.q.2. fin & d.47.q.1.num.6. Gabriel cad. d 38. q. vn.a. 2. circa med. Okami doctrinam relatam num. 31. ſic declarat: *Sicut noſtra notitia intuitiua, qua euidenter cognoſcimus verum contingens præſens, non addit ipſi contingenti aliquam neceſſitatem; ita notitia euidens, & infallibilis Dei rebus contingentibus futuris nullam neceſſitatem imponit*: quia vtique actu eſſe pro ſua duratione futurą ſupponit, neque neceſſitatem, quæ hinc non oriatur, præſcientiæ adnittit; vtiturque ideo diſtinctione ſenſus *compoſiti & diuiſi*; conſtat tam eo loco quam a.3.dub.8. & d. 39. fine: qua etiam diſtinctione ad rem præſentem vtuntur peritiſſimus Doctor Michael de Bononia in 1.d 29. q.vn. Driedo c.3 de concord. Bachon. in 1.d.40.a.3. poſt med.& a.4 præſcientiæ, & prædeſtinationis certitudinem cu futuri contingentis libertate conciliat: quia Deus reſpectu illius permittitur ſe ad illud in ordine ad voluntatis determinationem, & præſcientia ſupponit futurum eſſque dependenter ab illo; vnde alt eſſe inuitabile *concomitanter, conditionaliter*, Okam in 1. d.38. q.vn. verſ. fin. verumque concordat, quia præſcientia ſupponit futuri veritatem, ac ſi Deus ad illud non concurreret. Marcus Anton. Natæ 9. de Deo pag.6. quia Deus proprie, & reſpectu ſui videt ea præſentia, non autem proprie futura: quare, nec magis neceſſaria illa reddit, quam nos cum aliorum libera opera videmus ex eadem præſuppoſitione actualis futuritionis, & exiſtentiæ contingentis pro ſua duratione æternitati Dei coexiſtentis, & præſentiæ eius contingentiam cum præſcientiæ neceſſitate vnice concordari poſſe, docet fuſe Abulenſis in 11.Ioſue, à q.75. ad 78. & q. 36. in Matth. 18. verba illa: *neceſſe eſt, vt veniant ſcandala.*

CERTAMEN IV.

Colligitur authoritatis pondus rationis præfatæ ex Patribus, & Scholaſticis diſiectis teſtimoniis aduerſis, & recitatorum tentatis euaſionibus.

1. EX quibus omnibus ad oculum, vt aiunt, patet omnium Patrum, & Scholaſticorum (præter paucos, nec primæ notæ Thomiſtas Recentiores) futura contingentia in ſe pro ſua duratione exiſtentia, ita neceſſario ad diuinã præſcientiam ſupponi, vt eis pro ſua duratione libere non poſitis, nullatenus præſcientia fuiſſet non autem è contra: quia ad eorum exiſtentiam præſcientia Dei de ipſis nullatenus natura, & cauſalitate præcedit; id quod contra præfatos Recentiores ſtatuendum in præſenti propoſuimus, pluſque nimio ab authoritate hactenus probauimus. A ratione vero oſtendi facile poteſt: quia, ſi præſcientia, eiuſque intrinſeca neceſſitas, ac infallibilis veritas, & certitudo contingens futurum, atque exiſtens in ſe pro ſua duratione non ſupponeret, ſed natura potius ipſum anteiret, illius libertatem, & contingentiam aboleret: maxime, cum in horum Thomiſtarum ſententia, ſit proximum, & immediatum principium contingentis futuri ſubſequens voluntatem Dei, imperamque illud ad executionem intimatæ illius voluntatis per ipſam, vt fuſe in ſimili de præfinitionibus Dominicanis Recentiorum oſtendemus ſequenti controu. cunctis eorum euaſionibus obturatis. Præſenti vero principio nihil à ratione eſt, quod negotij aliquid faceſſat: cum puræ æquiuocationi de præcedentia durationis in præſcientia, cum præcedentia cauſalitatis, & naturæ innitatur. Ex qua æquiuocatione, ſi quid, non admodum craſſum, obiici poſſit, tertam. 5. diluemus. Alterum autem à ratione, & authoritate ſimul obiicitur: hoc liquidem principium, *quia futurum eſt, præſcitur*: proprie dici non poſſe Scholaſtici ſupra citati, aliique expreſſe docent: videturque ei rationi innuti: quod diuina præſcientia, qua diuina, neque cauſam habere ſui, neque ab alio eſſe, aut dependere poteſt: id quod in noſtris principiis, adhuc eſt vrgentius; omnem enim Dei dependentiam à creaturis, etiam in ſtatu poſſibilitatis, qui contingens non eſt, non ſolum, tanquam à cauſa, ſed adhuc tanquam à termino connexionis ablegauimus controu. 1. atque adeo, ne Dei quidem potentiam, diuinumue quodpiam attributum, aut prædicatum creaturis connexum poſſibilibus, ab eiſque, tanquam à termino ſui dependens admittebamus, citius ergo præſcientiæ diuinæ dependentia hæc à futuris contingentibus, & defectibilibus, abſolute adhuc, tanquam à termino connexionis deneganda eſt. Ab hac difficultate, licet connotantes Doctores, pureque per extrinſeca connotata actus liberos Dei conſtituentes, facile ſe expediant, ſecus nos, qui ſemper eam ſententiam ſuimus exoſi.

2. Accedit Patrum authoritas, qui expreſſe eam cauſalem, atque ob proximam rationem, videntur abhorrere; exemplo ſint Auguſtinus 15. de Trinitate cap.13. dicens: *Vniuerſas creaturas, & ſpirituales, & corporales, non quia ſunt ideo nouit; ſed ideo ſunt, quia nouit. Non enim poſſimus*

noſciuit, qua fuerat creaturus: quia ergo ſciuit creauit, non, quia creauit ſciuit: nec aliter ſciuit creata quam creanda. Non enim eius ſapientia aliquid acceſſit ex eis; ſed illis exiſtentibus, ſicut oportebat, & quando oportebat, illa manſit vt erat: vbi & rationem Theologicam nuper à nobis oppoſitam attigit, hiſque, quæ dixerat 6. de Trinit. c. 10. concinuit: [Cum decedant, & ſuccedant tempore, non decedit aliquid, vel ſuccedit ſcientiæ Dei: in qua nouit omnia, quæ fecit per ipſam. Non enim hæc quæ creata ſunt, ideo ſciuntur à Deo, quia facta ſunt: ſed potius ideo facta ſunt, quia immutabiliter à Deo ſciuntur. Gregorius 10. Moral. c. 23. vel 24. *qua ſunt, non ab æternitate eius ideo videntur, quia ſunt; ſed ideo ſunt, quia videntur.* Auguſtinus rurſus 5. de ciuitate cap. 9. fin. [Voluntates noſtræ tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque præſciuit: & ideo, quidquid valent, certiſſime valent, & quod facturæ ſunt ipſe omnino facturæ ſunt: quia valituras, atque facturas ipſe præſciuit, cuius præſcientia falli non poteſt.] Hinc S. Thom. 1. p. quæſt. 14. a. 8. ad 1. illud Origenis ſupra recitatum ita interpretatur, [Locutus eſt, attendens rationem ſcientiæ, cui non competit ratio cauſalitatis, niſi adiuncta voluntate; ſed quod dicit præſcire Deum aliqua, quia ſunt futura: intelligendum eſt ſecundum cauſam conſequentiæ, non ſecundum cauſam eſſendi: ſequitur enim, ſi aliqua ſunt futura, quod Deus ea præſcierit; non tamen res facturæ ſunt cauſa, quod Deus ſciat:) quo etiam modo Origenem interpretatus fuerat Magiſter. 1. d. 38.

3. Reſpondetur teſtimoniis vniuerſim intelligenda eſſe de vera, & propria cauſalitate, & dependentia quam vtique negant futura reſpectu ſcientiæ diuinæ & merito: quia, vt diximus è Deo ipſo, vt obiecto ſpecificatiuo vnico ſui omniſcientia cuadit: quare recte etiam dixit S. Thom. illud, *quia* non eſſe intelligendum ſecundum cauſam eſſendi, ſed ſecundum cauſam *conſequentiæ*: quia, ſi aliqua futura ſunt ſequitur à Deo de fide omniſcio illa cognoſcenda fore; licet omniſcientia, ne vlla quidem ſui particula, ab eis cauſetur, etſi illa terminatiue, ac determinatiue ſupponat: quod ſolum ea cauſali, *quia futura ſunt præſciuntur* frequentiſſime repetita, tam hi Patres, quam S. Thom. quam reliqui Patres & Scholaſtici contendunt: ex hoc autem conſtat aliam oppoſitorum teſtimoniorum partem, qua ſcientia, ſeu præſcientia Dei de futuris eorum cauſa ſignificatur; non, qua illorum præſcientia formaliter eſt à Patribus hucce intelligi; ſed materialiter, & ſpecificatiue, vt aiunt: quatenus eadem infectilis adhuc formaliter in ſe omniſcientia, quæ futurorum, iamque pro ſua duratione factorum, & ſuppoſitorum præſcientia eſt, eorundem, vt poſſibilium, & pro priori naturæ faciendorum cauſa eſt: quippe quæ ad cauſas eorum apponendas & diſponendas, cum ipſiſque concurrendum ad futurorum, pro cuiuſque duratione, effectionem, vt eorum quodque ſtatuat, ac decernat diuinam dirigit voluntatem. Hoc totum expreſſius alius docuit Auguſtinus teſtimonio 1. verbis illis: *Non enim noſciuit, qua fuerat creaturus: quia ergo ſciuit, creauit, non, quia creauit ſciuit. Nec aliter ſciuit creata, quam creanda.* Et S. Thom. dum aiebat ſcientiam Dei ſolum eſſe cauſam futuri, *non ſecundum ſe, ſed, vt ei adiungitur voluntas*, ad præſcientiam quippe Dei de futuro, qua talem, Dei voluntas non adiungitur, ſed ſupponitur. Ad rationem Theologicam conſtat etiam ex dictis non aſſeri à nobis futurum eſſe cauſam proprie præſcientiæ, ſed ſolum, vt terminatiuum, ac determinatiuum eius, quæ omniſcientia independenter ab ipſis eſt, ſupponi: quippe, & ea eſſe in ſe, pro duratione ſua, requiritur, vt ad ea omniſcientia, atque infallibiliter vera omniprælentatio extendatur: vnde ad inſtantiam è noſtra doctrina conſtat non admitti à nobis præſcientiam Dei connexam cum futuritione contingentium, neque hæc eſſe terminos connexionis, aut connotationis intrinſecæ illius; ſed ſolum eſſe terminos, ſeu determinatiua præſuppoſita, vt ad ea Omniſcientia illa Dei, ab ipſis omnino abſoluta, & independens, abſque vllo ſui augmento extendatur: qua in re nulla maior, aut alia difficultas eſt, quam in decreti liberi Dei conſtitutione Catholico cuiuis diluenda, nec niſi in Patria omnino ſors ex antlanda: eam tamen amplius, quam hactenus cicurare, ac pro modulo noſtro emollire conabimur controuerſ. 4. ea de re ex inſtituto diſputantes: eo adeat lector. Neque enim hic, vel indigne, ac ieiune tractanda, quæ propriorem habent ſedem vt pro dignitate tractentur.

4. Explicatis teſtimoniis iuniores Thomiſtæ principio huic tribus proximis certaminibus ſtatuto, non ſolum ipſum impugnare, ſed, & datis pro illo teſtimoniis ſatisfacere contendunt: vt eam cauſalem futuri ad præſcientiam, non, niſi ſolius conſequentiæ intelligant Patres, & Scholaſtici: contra vero à præſcientia, qua tali formaliter ad futurum veram cauſalitatem proxima teſtimonia admittant. Sed in primis teſtimoniis ipſis, legitimaque eorum ac genuina literali explicatione vanam eam cautionem eſſe perſpicuum eſt. Secundo id ipſum *quia* huc cauſalitatem quam futuris reſpectu præſcientiæ, qua talis formaliter Patres, & Scholaſtici conſpirato concedunt, præſcientiæ, qua tali formaliter, reſpectu futurorum negant: ergo ſenſu aliquo eodem (in quo ſolum aduerſatiua locutio eſſe poteſt) & concedunt, & negant: ergo nequit intelligi aduerſatiua illa de *quia* huc cauſalitate conſequentiæ ſolius; aut ſenſu illius *quia* continuatiue ſolum, vt tantundem valeat, atque & (vt ſæpe in ſcripturis) quam futuro reſpectu ſcientiæ formaliter, qua talis, concedunt, & huic reſpectu futuri negant. Patet, quia cauſalitate conſequentiæ & ex præſcientia formaliter, qua tali, æque infertur futurum, atque ex futuro eius præſcientia: cum tamen in illa ad futurum à Patribus negetur. Tertio ad intentum Patrum, & Scholaſticorum conciliandi libertatem futuri cum præſcientiæ certitudine, & infallibilitate, cauſalitas conſequentiæ, quæ mutua eſt, & inter præſcientiam, & futurum neceſſaria mutuo reperiunt, omnino erat inutilis: ſolaque cauſalitas eſſendi, vel ſtricta, vel lata præſuppoſitione ſcilicet tanquam terminatiui, aut determinatiui, quam explicuimus, vtilis eſt. Hinc etiam præcluditur cuaſio ſecunda: ſcilicet, ſolum intendi à Patribus, & Scholaſticis præſcientiam Dei, formaliter qua talem, cauſare quidem futura contingentia, non tamen ita, vt eis neceſſitatem imponat: ita enim explicat Origenem & cæteros S. Thom. quæſt. 2. de veritate art. 14. ad 1. quod eorum *intentio eſt dicere: quod ſcientia Dei non eſt cauſa, qua inducat neceſſitatem in ſcito, vt ex hoc cogatur aliquid euenire.* Sed cum eis teſtimoniis Patres reddant rationem, cur præſcientiæ certitudo & infallibilitas futuro præſcito neceſſitatem non inducat, eiuſque contingentiam, & libertatem non aboleat; ſi id ſolum intenderent, & dicerent, ſtupide concluſionem, & intentum redderent pro ratione, fædeque principium peterent. Recte autem ait S. Tho. id ſolum dicere, & ratione ſua intendere, ad quam opus non fuit cauſalitatem propriam futuro reſpectu præſcientiæ, adhuc, qua tali formaliter, deferre; ſed præcedentiam ſuppoſitionis futuri, tanquam terminatiui, ac determinatiui, vt diximus: atque inſuper ipſam formaliter, qua talem, prioritate aut præſuppoſitione vlla vera, quæ durationis non ſit, ſed naturæ, vel quaſi ad futurum non præcedere.

5. A ratione duo nobis opponunt aduerſarij ſatis leuia. Primum verbum producitur à Patre per viſionem ſui, ergo, & futurum per ſui præſcientiam. Antecedens de viſione verbi, formaliter, qua tali falſum eſt; ſed, etſi verum, atque de fide eſſet, ex myſterio abditiſſimo ad naturalem Theologiam, ridicula paritas eſt: alioqui ex eodem myſterio myſterio vniuerſale Platonicum à parte rei probaretur. Secundum eſt: quia ſcientia antecedens determinationem voluntatis ad executionem futuri contingentis, nec ordinatur ad opus, neque eſt libera: cauſa autem contingentis, & libera eſſe debet, & ordinari ad illud,

illud, & determinate potius, quam ad oppoſitum: negatur prima pars antecedentis. Ad cuius probationem nego cauſam directiuam debere eſſe determinatam ad opus in agente libero, vt patet in nobis, ſi de determinatione determinante ſit ſermo. Quoad ſecundam de libertate diſtinguo: non eſt libera in ſe concedo eam partem: non eſt libera in cauſando primaria libertate fateor, ſecundaria à libertate voluntatis ſemper eius directionem determinantis nego: nec aliud verum aſſeritur in ſubſumpto, quod abſolute falſum eſt. Nam cauſa contingentis, & liberi primario talis, potius debet eſſe indifferens ac non determinata adhuc libere.

6. Tertia denique ſolutio eſt: ſolum velle Patres præſcientiam nudam, & ſecundum præſcientiæ rationem ſolam, non eſſe cauſam rerum; eſſe tamen earum cauſam, vt ei adiungitur efficax contingentis futuri voluntas, vt aiebat S. Thom. loco recitato ex 1. p. ſed primo percontor aduerſarios, de qua præſcientia loquantur? an de ea quæ eiuſmodi efficacem voluntatem dirigit? an de alia quæ ipſam ſupponat, nullamque proinde dirigat? Si de prima: illa vtique præſcientia, formaliter qua talis, de futuro non eſt, ſed ſimplex ſcientia, nec futuri determinati potius quam non futuri; ſed vtrumque indifferenter repræſentans, ac proinde egens voluntate, ſeu beneplacito diuino, vt ad futurum cauſandum determinetur, vt aiebant Doctores citati certam. 2. num. 2, ſin autem de præſcientia quæ decretum efficax de eius futuritione non dirigat, ſed ſupponat, præſcientia quidem, formaliter, qua talis, de futuro erit; ſed non cauſa futuri: cum Dei voluntatem de illo efficiendo nullam dirigat, quo ſolummodo ſcientiam Dei cauſam rerum eſſe poſſe expreſſit S. Thom. 1. p. quæſt. 19. a.... ad 4. *Scientia, & voluntas ſunt cauſa eiuſdem operis ſed ſcientia vt dirigens, & voluntas vt operans*: ſecundo: præſcientia futuri hæc nullam Dei voluntatem efficacem dirigens, ſed ſupponens illud cauſatum ſufficienter, & adæquate ſupponit etiam: quare neque illud cauſat, imo neque cauſare poteſt ordinaria prouidentia à qua ſuperfluæ cauſalitates adæquatæ exulare debent: imo, in plurium ſententia ab, extraordinaria etiam, prouidentia, & potentia abſoluta: ſi ergo tota cauſatio futuri à præſuppoſito decreto efficaci de illo eſt, perinde erit cauſari à præſcientia, vt coniuncta cum decreto illo, ac ſi dicas à muſca, vt coniuncta cum decreto, vel cum igne cauſari futurum, vel calorem; totam enim cauſalitatem futuri de ſuo ponit decretum: ac proinde, licet aliud quoduis ipſi adiunctum, ſeu, cui ipſum adiungatur, nihil agat, verum eſt poſito vtroque cauſari futurum; ſed tamen non inde colligitur partitam eſſe inter vtrumque futuri cauſationem. Similis igitur ea ſolutio, & propoſitio eſt illi, qua pauperrimi per iocum dicunt, Rex Hiſpaniarum, & ego triginta milliones aureorum, ex annuis redditibus habemus.

7. Sed, inquiunt, præſcientiam cauſare futura, non, vt directionem voluntatis, ſed, vt imperium, quod mediat inter voluntatem efficacem operis, & eius executionem, repræſentando voluntatem efficacem Dei de eius effectione; ſed primo hunc modum cauſandi ſcientiæ S. Thomas doctiſſime ignorauit. quæſt. 14. art. 16. ad 1. dicens: *Scientiam Dei eſſe cauſam quorundam actu; aliorum, qua non ſunt virtute. Præſcientia vero eorum, qua non ſunt cauſa non eſt.* Et ille plane eſt ſuperfluus, cum ſolum Dei decretum ſufficiat, vt ponat futurum: quod ſi abſque eo imperio exequi illud Dei voluntas nequeat, per illud futurum, non vt futurum in actu, exercito, ſed vt decretum, & vt volitum à Deo repræſentabitur: quare non erit præſcientia futuri in ſe exiſtentis pro ſua duratione; ſed decreti præſentis Dei: ergo non præſcientia formaliter talis de futuro in ſe pro ſua durationе exiſtentis, de qua diſputatur: & ſane imperium hoc præſcientiæ de contingenti futuro non habet ad quem dirigatur, quod omni imperio repugnat. Non noſtris aliis potentiis, nec rebus ipſis, quæ ratione, & voluntate carent; non Dei voluntati, vt futurum exequi efficaciter velit, cum iam illud efficaciter præuoluerit fore: nec magis præſtare poſſit, quam velle efficaciter, vt futurum ſit, quod voluiſſe efficaciter ſupponitur. Denique, ſi præſcientia ſiue, vt imperium, ſiue quouis modo cauſa futuri eſt præſcientia Thomiſtica eius in æternitate ex æternitate ſuperfluit præſuppoſita, vt à Deo cognoſcatur: ſi enim efficacia meæ viſionis facerem hic præſentem tem, quæ Martii exiſtit, præſuppoſitio eius Martii neceſſaria non eſſet, vt hic eam cognoſcerem. Contra ſecundo: quia præfata teſtimonia negant abſolute cauſari à præſcientia futurum, falſaque eſſent, ſi aliquatenus adhuc inadæquate, cauſarent: cauſas enim ſecundas, & Deum cauſare effectus, quos videmus, negare abſolute non poſſumus, ſed omnino fatemur; cum tamen ſolum partialiter & inadæquate tam Deus, quam cauſæ ſecundæ illos producant. Contra tertio: quia etſi præſcientia non ſola, ſed, vt coniuncta cum decreto, cauſent infruſtrabiliter, & infallibiliter futura iam ex parte Dei dabitur cauſa antecedens, & determinans antecedenter ad vſum arbitrij noſtri futurum contingens; ac proinde æqua eſt ſaluandi, & componendi eius libertatem, & contingentiam, quam vt componant Patres, negant præſcientiæ in futurum cauſalitatem: ergo eam ipſi negant, ſiue nudæ, ſiue coniunctæ cum decreto.

CERTAMEN V.

Ex fide, & ratione concordia præſcientiæ cum futuri contingentis libertate aſſerta, & propugnata.

1. COncordem eſſe præſcientiæ æternæ Dei infallibilitatem cum præſcitorum libertate docuit Auguſtinus 5. de Ciuitate cap. 10. his verbis: *Nullomodo cogimur, aut retenta præſcientia Dei tollere libertatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio Deum (quod nefas eſt) negare præſcium futurorum; ſed vtrumque ampleſtimur: vtrumque fideliter, & veraciter confitemur: illud, vt bene credamus: hoc, vt bene viuamus. Male autem viuitur ſi de Deo non bene creditur.* Probatur facile Auguſtiniana hæc noſtra, & communis concluſio; quia, licet ſimul, & coniunctim tota, & integra à ſcriptura ſacra non tradatur; aſt vtraque illius pars ſeorſim traditur. Deum quippe futura noſtra contingentia, & libera præſcire multis locis ſupra recitatis, recitandiſque ex ſcriptura conſtat. Eorum autem libertas ex 15. Eccleſ. *Appoſuit tibi aquam & ignem ad quod voluerit porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi*: imo multis aliis locis, quibus & opera meritoria, ac demeritoria noſtra, eorumque præmia, & ſupplicia à Deo præſcita in ſcriptura dicuntur: ergo vtrumque coniunctim, & Dei præſcientia de contingentibus, & eorum libertas, quam meriti, ac demeriti ratio includit, continentur: eiuſmodi ſunt plura Exod. 3. Sap. 19. & alibi ſæpe: quare, & Conciliis omnibus, quibus, & Deus omniſcius, ac proinde, & contingentium præſcius, & noſtrarum actionum libertas, atque bonus, & malus bonorum exitus Deo prænotus, vel formaliter, vel virtualiter aſſeritur, definita hæc veritas cenſenda eſt.

2. Naturales concordiæ huius rationes omnes attigerunt Patres recitati. Prima ſumitur ex principio apud eos omnes conſtanti, & hactenus à nobis ſtatuto, ſcilicet præſcientiam, formaliter qua talem, non ſupponi ex parte cauſæ, & antecedenter ad futurum; ſed potius illud iam futurum factum, & in ſe exiſtens ac præſens

pro

pro ſua duratione ſupponere: etenim id ſolum obeſſe poteſt libertati & contingentiæ futuri, quod ſe tenet ex parte cauſæ ipſam determinans pro priori naturæ ad illud: inde enim præciſe, quod cauſa cum omnibus, quæ in priori naturæ futurum præcedunt, indifferens, ac indeterminata ad illud ſit, liberum, & contingenter erit, ſed præſcientia diuina, nullatenus ſupponitur ex parte cauſæ, ne dum determinat illam, pro priori naturæ ad futurum; ſed potius illud ſupponit futurum, & in ſe exiſtens & præſens in facto eſſe pro ſua duratione: ergo præſcientia diuina de futuro nequit obeſſe futuri contingentiæ & libertati. Confirmatur. Quia, quod rem ſupponit factam, & executam a ſuis cauſis nequit eius libertati officere, (vt patet de præfato diſcurſu, & exemplis viſionis actionis liberæ curſus, & ſeſſionis, præſentis, & memoriæ de præteritis, quibus rem hanc Patres recitati, & S. Thom. frequentiſſime explicarunt & confirmarunt) at Dei præſcientia ſupponit futurum in facto eſſe in ſe exiſtens, & præſens pro ſua duratione, vt vidimus: ergo eius libertati non officit: quod ruſus confirmatur ex coexiſtentia futuri toti æternitati indiuiſibili Dei, qua ſolum Deus cognoſcit, & iudicat, licet coexiſtentia illa ſit futuri pro ſua ſolum duratione, ac non ex æternitate, vti ad rem hanc Patres ſupra recitati diſcurrebant.

3. Secunda naturalis ratio ſit: quia nulla ſcientia (præſertim infallibilis) poteſt eſſe deſtructiua ſui obiecti: imo ex eo, quod infallibilis, & certa ſit, conſtantiam ſui obiecti a poſteriori demonſtrat: quia ex huius defectu ſcientiæ ipſius fallibilitas, quare & deſtructio conuinceretur: atqui futurum contigens, & liberum non ſolum, qua futurum, ſed, qua liberum, & contingens, ſiue, qua libere, & contingenter etiam futurum, eſt obiectum præſcientiæ certæ, & infallibilis Dei, quæ ad omne verum ſe extendit: ergo præſcientia Dei nequit eius futuritionem, aut contingentiam ſeu libertatem deſtruere: quin potius eam debet confirmare. Hoc argumentum dedit nobis Auguſtinus teſtimoniis recitatis certam. 2. num. 5. ex 3. de liber. arbitrio c. 3. fine & 15. de Prædeſtinat. & gratia & 5. de Ciuit. c. 10. & ſuis Boetij 5. de conſolat. proſa 6. poſt med. ita ſcribentis: [ſed ſi in mea poteſtate ſitum eſt mutare propoſitum euacuabo præuidentiam, cumque illa prænoſcit forte mutauero. Reſpondeo: propoſitum te quidem tuum poſſe deflectere, ſed quoniam id te poſſe, & an facias quoue conuertas præſens prouidentiæ veritas intuetur: diuinam te præſcientiam non poſſe vitare: ſicuti præſentis oculi effugere non poſſis intuitum, quamuis te in varias actiones libera voluntate conuertas:] quos imitantur Patres alij certam. 2. & 3. recitati. & Anſelm. de concord. præſcient. c. 1. ſub init. his verbis: [Nequaquam recte intelligenti hæc repugnare videntur: præſcientia, quam ſequitur neceſſitas, & libertas arbitrij, à qua remouetur neceſſitas: quoniam, & neceſſe eſt, quod Deus præſcit futurum eſſe: & Deus præſcit aliquid aliud eſſe ſine neceſſitate:] & S. Thom. 1. contr. gent. c. 67. rat. 6. libertatem futuri, cum præſcientia ſtare probat: *quia ſcientia Dei vera non eſſet, & perfecta; ſi non hoc modo res euenirent, ſicut Deus eas euenire cognoſcit.*

4. Tertia ratio naturalis concordiæ huius ſit ab abſurdo, quam nobis dedit etiam Auguſtinus 3. de lib. arb. c. 3. inter princip. & med. vbi eos, qui ex præſcientia Dei de noſtris liberis, & contingentibus futuris eorum libertatem peſſum ire credebant, ita ab abſurdo redarguit: *Nonne igitur caues, ne tibi dicatur, etiam ipſum* (Deum) *quæcumque facturus eſt non voluntate, ſed neceſſitate facturum, ſi omnia, quorum Deus præſcius eſt neceſſitate fiunt, non voluntate*: etenim, ſi ex eo quod diuina ſcientia de obiecto contingenti falſificari nequeat contingentis cogniti libertatem, & contingentiam euertit: cum non minus falſificari nequeat Dei ſcientia de ſuis liberis decretis, quam præſcientia de noſtris liberis actibus (imo eo magis repugnare illud videtur, quo minus voluntate ſua à ſua ſcientia diſcordare, eique contradicere Deus poteſt) atque illa; imo vero potius, Dei decretis, quam hæc noſtris neceſſitatem imponet. Quod ſi decretis Dei ex certa, & infallibili ipſorum ſcientia negent, vt debent, neceſſitatem induci: neque ex præſcientia titulo certitudinis, & infallibilitatis eius noſtris contingentibus neceſſitatem eorum libertati aduerſam imponi fateantur neceſſe eſt. Nihil enim pro concordia ſcientiæ infallibilis diuinæ de ſuis liberis decretis cum horum libertate aſſeretur, quod non æque pro concordia præſcientiæ de noſtris cum eorum libertate adſit; vnica ſiquidem concordiæ vtriuſque ratio eſt: quod vtraque ſcientia contingens, exercitum, & in ſe libere poſitum ab arbitrij ſiue diuini, ſiue creati libertate ſupponat: ac proinde ſolum conſequentem neceſſitatem ad libertatis vſum, & quæ à voluntate, & vſu libertatis prouenit ſupponat; nec aliam, quam contingentis cogniti, & exerciti poſitio inducit, quaque dum contingens eſt, neceſſe eſt eſſe, vt Patres, Philoſophus, & Scholaſtici expreſſe docuerunt.

5. Nec mouere iam, niſi bardum quempiam, nimiſque obtuſæ mentis hominem, poteſt præſcientiæ nomen, quod diuinæ ſcientiæ reſpectu noſtrorum actuum liberorum, non autem reſpectu ſuorum decretorum, quia ſcientiæ ſuæ coæua, ſiue coæterna, ſemperque, & pro ſemper coexiſtentia, & præſentia ſunt, conuenit; ac proinde reſpectu illorum antecedentiam aliquam præſefert, quam reſpectu horum eadem ſcientia non ſonat; ea ſiquidem præcedentia, quam ſpecialiter relate ad noſtros liberos actus diuina ſcientia habet, ac nomine præſcientiæ ſonat, durationis eſt, quæque nec cauſæ libertati officit, neque ad effectus neceſſitatem conducit, vt diximus: eandem quippe futuritio contingentis eiuſdem reſpectu ipſius pro ſua duratione apponendi, ſiue appoſiti, & iam exerciti, & exiſtentis importat, quin vllius, quantumuis ſtupidi, ſententia, imo ſuſpicione, eius contingentiæ obſit, ac libertati. Adde præcedentiam illam, adhuc duratione, de intrinſeca præſcientiæ loquendo, falſam, & commentitiam eſſe: quia duratio, qua Deus cognoſcit temporaria noſtra, æternitas indiuiſibilis, ac tota ſimul eſt, cui proinde cuncta ſunt actu præſentia, ac proinde, vt recte aiebant Greg. Mag. recitatus cert. 2. num. vlt. & S. Thom. recitatus cert. 3. num. 4. ſcientia potius, quam præſcientia dicenda eſt: Deuſque per illam ſcire potius quam præſcire; etſi relate, non ad durationem intrinſecam, qua Dei ſcientia durat, quaque Deus temporaria hæc cognoſcit, ſed ad extrinſecam omnem poſſibilem ſeu imaginariam durationem, quam æternitas Deo eiuſque ſcientiæ intrinſeca, etiam redundanter, complectitur, & ambit, præſcientia dicatur, & æternum creata omnia obiecta antecedens: ecquid autem magis extrinſeca illa, ac pure denominatiua ab extrinſeca illa duratione ac non entitatiua ſcientiæ diuinæ præcedentia adhuc durationis, obeſſe ita præſcitorum libertati poteſt quam ſimilis præcedentia extrinſeca, ac pure denominatiua ab extrinſeca duratione anteriori, futuritio eidem contingenti futuro officiat.

6. Concordia igitur hæc præſcientiæ cum libertate præſciti in eo præciſe ſtat: quod, cum præſcientia (licet certa, & infallibilis, atque, vt ſic loquar, nulla potentia, nec creata, nec diuina falſificabilis) futurum non cauſet; ſed ab arbitrio voluntatis creatæ cauſatum ſupponat, eius libertatem, ſiue ſuæ cauſæ in illo apponendo exercitium liberum, quod non antecedit, ſed, qua futuri præſcientia formaliter eſt, ſubſequitur: quin inde potius ſcientia Dei pro priori, quaſi naturæ ad extenſionem repræſentationis ſuæ ad futurum actu repræſentandum qua formaliter præſcientia illius eſt, impediri abſolute à noſtro arbitrio potuit ea abſoluta poteſtate, qua illud pro priori ad futuri, quod pro poſteriori ponit, appoſitionem, oppoſitum ponere abſolute poteſt, vel eius appoſitionem omittere: quocirca etſi poſita præſcientia in ſenſuque compoſito illius non magis illam auferre arbitrium noſtrum valeat, vel cum illa futurum, quod appoſuit negationem & omiſſionem, quam, futuro appoſito iam, ipſum omittere vel illud ex ſuppoſitione, quod ſit auferendo, vel coniungendo eiuſdem negationem cum ipſo, aſt in ſenſu diuiſo, ſicut abſolute pro illo priori potuit eius negationem apponere, atque extremi incompoſſibilis appoſitione impedire, ne eſſet, quando eſt: ita pro eodem priori impedire potuit, ne præſcientia Dei, quæ, qua talis formaliter, illud pro ſua duratione poſitum quaſi cauſalitate vt terminatiuum, ac determinatiuum, & conditionem, ſine qua non ad ipſum extenderetur ſupponit ex æternitate ſua non eſſe, ac facere, ne Deus ab æterno futurum præſcieret.

7. Porro ab hac ſolutione Molina, Ruiz, & Quiros noſtri, licet aliquid fuerint humanæ æquiuocationis in do-

ctrina hac explicanda passi, tandem non recedunt: eo enim euadent omnes postremi nimis per circuitiones varias conclationes, & Ruiz in eo demum quæsit d. 33. sect. 2. num. 5. vbi explicata necessitate, & suppositione consequente: *quod aliquo modo à libertate nostra pendeat voluntatis Dei præscientia docet: quia*, inquit, *non poneretur in rerum natura talis suppositio, nisi præsupponendo fore, vt nostra voluntas se libere determinaret: quare, sicut voluntas absolute potest non se determinare ad talem actum: ita, absolute, & simpliciter loquendo, potest voluntas nostra efficere, vt nunquam fuerit in rerum natura talis suppositio*: & n. 7. enumerat gradus necessitatis, & suppositionis eius consequentis, & in sensu composito, qui libertati contingenti non obest, in quartoque gradu ponit necessitatem futuri contingentis ex præscientia: adhibitoque exemplo necessitatis consequentis cursus tui præsentis, ex eo, quod vere a me videatur, quod eius libertati, & contingentiæ non obest: quia illud libere appositum ea vlla supponit: quare, *& in tua potestate fuit impedire, ne ego viderem tuum cursum: quare nihilominus integra manet tibi potestas non currendi, quod si tuum esset vt pro tua libertate non curreres Deus ab æterno non præscisset tuum cursum*. quid clarius, vt præscientiam Dei, qua talem formaliter impediri à præsenti mea libertate pro priori naturæ ad eam libertam, & ipsam, ne ab æterno fuerit absolute, fateatur? Molina vero eadem distinctione necessitatis consequentis, & antecedentis libertatis ad hanc concordiam fuit in primis vius.

8. Sed tamen, tam hi Doctores, quam alij humanæ æquivocationis aliquid sunt passi, cum hinc ad præteritum dari potentiam absolute, ac sine vlla distinctione præsenti concordia clamant, alij vero admittendum esse, vel absolute & simpliciter ad eam concordiam tuendam mordicus tenent. Alij vero docti Recentiores admittendam esse eiusmodi potentiam ad præteritum, saltem in præteritis, quæ connotant futurum contingens. Sed certe hi omnes non satis clare rem penetrarunt, aut explicarunt, cum tamen facile possent. Ad præteritum quippe, qua præteritum realiter formaliter, seu reduplicative, vt aiunt, sine connotet contingens futurum, quod supponat, sive non connotet, nulla potest nunc vllaue posteriori durationi dari potestas, vt non fuerit: quin ad duplex contradictorium coniungendum absolute. Præteritum enim realiter formaliter eius existentiam exercitam, sive exercite positam in anteriori durationi includit, cum qui eius negatio pro illa durationi contradictorie decertat. Caeterum, licet ad præteritum, qua realiter formaliter præteritum, potentia nulla dari posteriori durationi valeat; ad præteritum tamen materialiter solum, seu specificative, vt aiunt, acceptum dari optime potest absoluta potestas impediendi pro priori existentiæ suæ pro illa durationi, seu æternitate, ne pro illa fuerit; datuque de facto, quoties eius pro illa positio a contingenti futuro vero aliquo sensu dependet: quia illud connotat, & supponit, vt in præsenti contingit: vnde constat concordia hac non admitti nunc de præsenti potentiam, vt præterita tam, & anteacta præscientia deberet esse, cum tam tunc esset præterita, & ex suppositione quod fuerit, quo solum pacto realiter formaliter præterita est, ac proinde ad proprie præteritum esset potentia repugnans, sed solum dari potentiam ad præteritum materialiter, ne tunc esset quando fuit, pro priori ad essendum tunc, ex quo præteritum est: ac proinde ad impediendum, ne tunc esset, ac nunc præterierit.

9. Hinc reliqua euanescunt, quæ opponi solent: quale est illud quod iuniores Thomistæ inclamant; qui nequit tollere antecedens bonæ consequentiæ, nequit tollere consequens: est autem hæc bona consequentia, *Deus scit Petrum peccaturum: ergo peccabit*: eiusque antecedens, nequit tolli à voluntate Petri: ergo nec suum peccatum potest ab ea tolli: ac proinde necessario peccabit, cum ad peccandum requiratur libertas, quæ sine potestate tollendi peccatum, ac proinde consequens, non est in obiectantium sententia, vel admittere debent posse à Petro tolli antecedens; vel posse tolli consequens bonæ consequentiæ, quin tolli possit antecedens contra assumptum principium; sed certe, si proprietate sermonis, & verbi *tollo* loquamur, totus syllogismus concedendus est: quia tollere supponit positum, quod tollendum est, scilicet, & præscientiam, & peccatum quod ad ipsam supponitur: quibus positis neutrum potest vlla potentia auferri; sed inde tamen non infertur non esse absolutam potentiam non peccandi, & faciendi, vt non fuerit præscientia quæ illud supponit. Hæc enim non est ad ea tollenda propria, scilicet, semel posita, sed ad impediendo, vel non apponenda pro priori ad peccati, ac proinde præscientiæ ipsam subiectæ appositionem: si autem verbum *tollere* non eo rigore, & proprietate sumatur, sed, prout etiam significat impedire, vera est antecedentis maior; sed prorsus falsa minor: inde etiam contingat, cur nos certissimus de veritate futuri contingentis adeo præsciti & reuelati: quia, cum præscientia, & reuelatio supponant contingentis pro sua duratione existentiam, licet libere exercitam, & appositam, & omne quod iam absolute est, vel erit pro sua durationi nulla potentia fieri possit, vt pro eadem non sit: nequit non esse futurum, quod fore reuelatur, ac præscitur: nemoque, non stupidus, ac infidelis de his, quæ fore reuelata sunt, potest, an futura sint dubitare, etsi sciat pro priori ad eorum appositionem pro illa duratione, non apponi potuisse.

10. Ad illud autem quod cert. 1. in ratione dubitandi subiunximus, nullam scilicet dari potentiam creatæ voluntatis, aut causæ ad agendum, vel impediendum effectum pro duratione qua ipsa non est: ac proinde, cum voluntas nostra tunc, cum Deus præscit eius actum futurum in tempore, nondum sit, nec posse eam vllo modo potere, aut impedire: neque præscientiam vero, & reali aliquo sensu a potestate voluntatis nunc in tempore primo existentis, ac sese exercentis pendere) respondetur: verum quidem esse, quod assumitur de potentia actiua, aut impeditiua, vera quauis causalitate aut influxu, quæ à nulla causa physica reali pro ea duratione pro qua non est, potest exerceri; at vero de oppositione, aut impeditione obiectiua intentionali terminatiua, aut determinatiua, seu tanquam conditionis, sine qua non obiecti, absque aliquo influxu in actum seu cognitionem, falsum omnino esse: vt patet in cognitione negationis existentiæ obiecti v.g. Antichristi, quæ nunc à Deo, & forte ab Angelis, & Beatis videtur, quin aliquid sit; & tamen ita ab ea Dei, aut Angelorum visio terminatur, determinatur, atque ab ea vero sensu reali pendet, vt si non esset à nullo eorum videretur: in eum igitur modum præscientia contingentis ab huius pro sua duratione libera appositione pendet ex sua æternitate, qua concepta est: ac proinde a voluntate postea primum in tempore existentis, quæ ita libere in tempore illud apposuit, vt non apponere potuerit: ac proinde eius non appositione ex æternitate præscientiam impedire, ne ex illa apposita esset, licet voluntas ipsa ex æternitate non fuerit.

11. Quod autem ex S. Thom. obiicitur 1. p. q. 14. a. 13. ad 2. dicente: *antecedens illud Deum scisse hoc esse futurum est necessarium absolute, non tamen sequi, vt quidam dicunt quod consequens sit necessarium absolute*, nihil præfatæ concordiæ derogat, neque fauet iuniorum Thomistarum doctrinæ de præcedentia, prioritate naturæ præscientiæ diuinæ ad futurum, cuius præscientia est, quæ absolutam necessitatem futuri contingentiæ, & libertati aduersam inducat. Neque enim ait necessitatem illam esse absolutam simplicem, siue antecedentem respectu futuri; sed solum respectu Dei, quod est eius propositionis subiectum, & cuius omniscientia de sese libere non est, sed determinata, saltem conditionate ad repræsentandum verum quoduis, aut cognoscibile, si adsit: quare posito futuro contingenti non potest non illud repræsentare, neque à se sed à futuro posita libertate voluntatis illud apponente determinatur, vt ad illud exercite repræsentandum sese extendat. Respectu autem futuri contingentis, & voluntatis creatæ illud apposituræ non sit esse necessarium absolute simpliciter, seu antecedenter: sed consequenter, & ex suppositione liberæ appositionis futuri contingentis, quod præscientia supponit: quare bene è propria sententia negat consequens (quod admissum ab aliis refert) esse absolute necessarium: scilicet futurum esse futurum, quia voluntati creatæ, cui necessarium solumodo est, necessarium absolute non est, sed solum ex suppositione, quod libero exercitio voluntatis futurum apponatur: ac proinde, tam ipsum, quam præscientia illud supponens

neceſſaria voluntati ſolummodo ex ſuppoſitione, & conſequenter ſunt: vnde ſubdit, *conſequens neceſſarium eſſe, ſicut antecedens*, ſcilicet conſequenter reſpectu voluntatis creatæ, ita enim rationem ſubiungit: *quia, quod eſt, neceſſe eſt eſſe.*

QVÆSTIO IX.

An Deus cognoſcat infinitum in actu?

QVÆSTIONEM, quæ, vel tota, ad Philoſophiam, vel ad quæſtionem de nomine deuoluenda tandem erit, aliorum exemplo potius, quam ex animo edifferam, ſupponit ex Philoſophia, non dari in rebus infinitum cathegorematicum, ſiue in actu, id eſt rerum ſimul actu pro aliqua duratione exiſtentium: ſi enim daretur, haud dubio, à Deo cognoſceretur, locuſque quæſtioni præſenti non eſſet: ſupponit rurſus dari in rebus infinitum ſyncathegorematicum, ſiue in potentia: ideſt infinitarum rerum, ſiue ſucceſſiuarum, ſiue permanentium nunquam tamen ſimul coadiungendarum. Patet in Angelicæ durationis (ni tota ſimul & indiuiſibilis ſit) partibus: vel citra controuerſiam in partibus durationis animi rationalis vſque & vſque ſine termino ſucceſſuris, & vtriuſque cognitionibus, & affectibus per totam æternitatem ſucceſſiue habendis, nunquamque ſimul coniungendis; vtriuſque ſuppoſiti veritatem Philoſophi tenent. Nos vero ex eorum hypotheſi id ſolum in præſenti diſputamus. An ſum infinitas Angelicæ, vel animaſticæ durationis à parte poſt æterne ſucceſſuras partes, actuſque per illas ab ipſis eliciendos Deus cognoſcit, vt vere cognoſcit, infinitum in actu cognoſcat.

CERTAMEN I.

Ex doctorum placitis eligitur.

1. DOctores nonnulli cenſent earum rerum infinitam multitudinem, ſolum in potentia, & ſyncathegorematice infinitum cum omnibus reputant: quia vero, vt diuinæ ſubſint ſcientiæ, & cognitioni, ſimul tota illa cognoſcitur, & repræſentatur, Deum cognoſcere infinitum in actu defendunt. Caterum Doctores iſti, & æquiuocatione maxima laborant, & errant, & quæſtioni præſenti non reſpondent. Primum patet, ſiquidem aliud eſt actu cognoſci infinitum, *ſimultate*, & illud *actu* appellante ſupra cognitionem, quæ actu, & ſimul ex parte ſui cuncta illa cognoſcat, aliud vero appellante ſupra obiectum: primo enim modo ſenſus eſt actu cognoſci à Deo infinitum; quod etſi infinitum in actu non ſit verum eſt: nam actu cognoſcitur. Secundo modo eſt ſenſus, cognoſcitur infinitum, quod infinitum in actu ſit etiam vt præcedit diuinam cognitionem, in quo ſcopus totus, & difficultatis, & quæſtionis præſentis poſitus eſt; non autem, an infinitum in actu, & ſimul ſit extrinſecus, per extrinſecam denominationem ab actualitate, & ſimultate diuinæ cognitionis, quæ actu, ſimulque de tota multitudine haberur.

2. S. Thom. 1. p. q. 14. a. 12. & 1. cont. gent. vbi Ferrara S. Bonauent. in 1. d. 39. a. 1. q. 3. ſolut. argumentor, Richard. ibidem VValdenſis tom. 1. lib. 1. a. 1. c. 14. Vaſquez ad locum citatum primæ partis diſput. 63. c. 2. Magnus meus Magiſter Didacus Daza tract. manuſcripto de ſcientia Dei d. 5. docent: Deum, dum infinitas partes durationis Angelicæ, & animaſticæ à parte poſt ſucceſſuras, atque infinitos, cum Angeli, tum animæ rationalis actus per fluxuram æternitatem cognoſcit, cognoſcere ex parte obiecti infinitum in actu, & quidem ſententia hæc nouis expenſis, apud Caietanum, & eius Aſſeclas Thomiſtas ad ſui ſtabilitatem non egeret; ſi vera ipſorum ſententia foret, de futurorum reali præſentia, & coexiſtentia ab æterna in Dei æternitate, quam fuſe confutabimus d. 5. q. 2. etenim in ea infinita illa ſucceſſiuarum per æternitatem durationum, & operationum multitudo ab æterno & in æternum tota coexiſtit, exiſtere actu ſimul, quin ita exiſtere actu ſimul, coexiſtereque debere vt à Deo cognoſcatur: Thomiſtarum præfata ſententia fert: quare non ſolum cognoſci à Deo totam illam multitudinem infinitam in actu, ſed neque aliter à Deo cognoſci poſſe conſequens, ſententiæ illius concluſio eſt; ſed, quod, nescio; an illius ſententiæ Patroni ſatis attenderint: & quod eius ſententia euerſione facile corruat. Ea propter noſter Vaſquez præſentem ſuam concluſionem rationi alteri impoſuit, quam eius diſcipulus ingenioſiſſimus Daza luculenter, ſubtiliterque explanauit, vt in obiectionibus mox patebit.

3. Durandus in 1. d. 39. qu. 1. Almain. in 3. d. 14. qu. 1, poſt primam concluſionem, Soarius noſter tom. 1. in 3. p. d. 26. ſect. 10. negant, dum cognoſcit infinita illa per æternitatem ſucceſſura cognoſcere ex parte obiecti infinitum in actu, ſiue cathegorematice infinitum, ſed ſolum ſyncathegorematice, ſeu in potentia infinitum. Huic ego ſententiæ in quæſtione pute de nomine lubens ſubſcribo; quia realius, proprijſque loquitur: etenim, ſi doctorum omnium, præcipue Philoſophorum, communi ſenſui ſtandum ſit, nemo eſt, qui infinitum Cathegorematicum, ſiue in actu ex rebus infinitis, nunquam tamen ſimul coexiſtentibus, ſed ſolum ex actu conſiſtentibus aliquot, & aliis ſucceſſuris componi affirmauit: ac penes hoc tantum infinitum Syncathegorematicum ſiue in potentia ab infinito cathegorematico, ſiue in actu Philoſophi, & Theologi omnes diſcriminant: quod hoc totius multitudinis actualem ſimultaneam exiſtentiam, ſeu coexiſtentiam dicat; ſecus illud: inde autem facili, & legitimo hoc diſcurſu probatur concluſio. Obiecta diuinæ cognitionis, prout in actu primo ipſi proponuntur atque ex parte obiecti præcedunt, necdumque habent denominationem obiecti, & cogniti ab ipſa cognitione poſterius obtingentem ipſis, ſunt obiecta, vt re ipſa ſunt: atqui multitudo illa rerum ſucceſſiuarum infinita in actu re ipſa non eſt: ergo multitudo earum, prout obiecta in actu primo diuinæ cognitioni, necdumque ab ea denominata, infinita in actu, & cathegorematice in actu primo non eſt: quare nec Deus eam illam totam cognoſcit infinitum in actu cognoſcit.

4. Maior eſt certa: minor æque firma ex ſtato illo Philoſophico, & Thologico principio, ac definitione infiniti in actu, & tanquam indubitata admiſſa à noſtro Vaſquez cit. c. 2. nu. 4. & (vt opus eſſet) nullo negotio demoultrabilis, etenim multitudo durationum animi, aut Angeli, & operationum eius ſucceſſiue plurium, & plurium infinite per æternitatem à parte poſt futurarum nuſquam, nunquamque erit actu, & ſimul in ſe, & re ipſa exiſtens infinita: ergo nuſquam eſt infinita in actu, & cathegorematice. Confirmatur tam minor eadem, quam commune illud principium, cui innititur: quia compoſitum in actu, nequit eſſe in actu quin omnes eius partes in actu ſint, atque exiſtant; alioqui compoſitum in actu non erit, atque inſuper non exiſtente anima, ſed ſola materia, erit homo in actu, ex eo, quod poſtea animâ, eiuſque ad materiam voio ſit extitus a: vade nunc verum erit dicere: *Antichriſtus actu exiſtit, ſiue eſt in actu*, quod eſt non ſolum abſonum, ſed præ falſitatis notorietate ridiculum; ſed partes illæ omnes durationis Angeli, vel animi rationalis, eorumque actus per æternitatem ſucceſſiue futuri, ex quibus infinita multitudo componitur nunquam ſimul in actu exiſtunt, exiſtentue: nec Deo ſimul in actu extituræ obiiciuntur, repræſentanturue: ergo eiuſmodi multitudo infinita ex eis omnibus compoſita non eſt infinitum in actu, ſiue cathegorematicum: nec tale eſſe à Deo cognoſcitur.

***

CERTAMEN II.

Obiectionibus occurritur.

1. OPpones primo inter eam multitudinem partium durationis Angeli, vel animi rationalis, & operationum ab eis per æternitatem à parte post eliciendarum, etiam prout ex parte actus primi diuinæ menti simul proponitur cognoscenda, atque eius præcedit cognitionem, nec dumque ab ipsa denominatur simul cognita, non est assignare vltimam: ergo ea multitudo est actu siue in actu infinita. Hæc ratio doctissimos, & ingeniosissimos alios nostros Vasquez, & Dazam decepit; ne autem alios posthac decipiat, distinguo antecedens. Non est assignare vltimam partium *simul pro aliqua duratione actu existentium siue aliquando, simul existiturarum in ea multitudine*, nego antecedens; *non simul*, sed *successiue, & successiue existiturarum* concedo antecedens: & nego consequentiam ob rationem datam.

2. Instabis ea multitudo, vt ex parte actus primi ad cognitionem diuinam proposita non est infinita in actu per nos: ergo est finita in actu: quod est euidenter falsum: cum in ea multitudine, nec sit assignare vltimam partem durationis, neque vltimam operationem assignare: consequentia est legitima: siquidem finitum infinito contradicit: quare, si infinitate in quouis genere negata in eodem genere, de eodemque subiecto finitatem neges, deduceris facile, imo sponte ad impossibile ibis. Nihilominus neganda est consequentia: quia vtraque propositio est de subiecto non supponente: quia tota multitudo nunquam, nusquamque simul existit, aut existet, quare simul existens, vt supponitur ad finitudinem, vel infinitudinem actu de ea prædicandam, neque est finita, neque infinita: quemadmodum, neque de ente rationis optime negatur sine contradictione distingui realiter, atque identificari realiter cum ente aliquo reali; etsi distinctio, & identitas contradictionem inuoluant: quia illud *realiter* supponit vtrumque extremum, de quo identitas, vel distinctio prædicatur, siue inter quæ alterutram esse asseritur reale esse; alterum autem nempe ens rationis, reale esse repugnat; quare vtraque propositione in terminis implicatur.

3. Ita etiam in casu nostro: cum tota multitudo simul aliquando esse non possit, ac proinde totam illam in actu, & simul esse repugnet ex vna parte: atque ex alia esse totam illam collectiue sumptam finitam asseratur; negatur recte totam illam infinitam esse in actu, quia in actu non est, neque erit simul, imo totam in actu, & simul esse, & existere, vel essentia sua in durationis partibus, vel ex suppositione, vt minimum, in Angeli, vel animi operationibus successiue habendis, neque omnibus (vt supponimus) simul. Rectèque negatur etiam finita tota in actu, & simul ob secundam rationem: quia in ea propositione supponitur totam illam multitudinem de qua finitas prædicatur esse, vel fore in actu, & simul saltem aliquando supponitur, quod est impossibile, vt diximus, & in terminis implicatorium. Quocirca, si non de tota multitudine, sed de aliqua eius parte, quæ simul in actu aliquando erit inferretur esse finitam in actu, bene inferretur, negarique minime posset, quia suppositum subsistit, nullaque est in eius propositionis terminis implicantia, & contradictio.

4. Instabis secundo: tota illa multitudo infinita rerum per æternitatem futurarum, prout diuinam antecedit, quasi pro naturæ priori, cognitionem, nec dumque cognoscitur non habet terminum; ergo est infinita, & simul ex parte obiecti pro illo etiam priori sumpta, & considerata, ergo est infinita in actu pro illo priori, & in sensu præsentis quæstionis, quam de infinito earum rerum simul, prout diuinam præcedunt cognitionem esse diximus. Respondetur simultatem infinitarum rerum obiectiuam solum, etiam prout in actu primo ad sui cognitionem præcedunt satis non esse vt sint infinitum constituere, & cognosci dicique ear. Alioqui enim non solum rerum, quæ aliquando, etiã temporis successu, erunt in actu, infinitum daretur, cognoscereturque à Deo: verum, & pure possibilium, (quod exoticum, & paradorum prorsus est) omnia quidem infinita, & vltra numerum omnem possibilia sunt, & omnia simultate solummodo obiectiua, in actu etiam primo, diuinam præcedunt cognitionem. Simultas ergo rerum omnium, quæ infinitum in actu constituit, deberque sui cognitionem præcedere, vt infinitum in actu cognoscatur, est simultas essendi, & coexistendi in actu eorum omnium, ex quibus multitudo illa infinita coagmentatur: quæ non solum infinitæ multitudini possibilium, sed, & successiue futurorum deficit: quare neganda est consequentia postrema, cuius inde probatio euanescit.

5. Dices demum: de ratione numeri in actu non est simultas existentiæ, seu existendi in actu omnium vnitatum, quibus ille constat, ergo nec de ratione multitudinis infinitæ in actu erit simultas existendi, seu essendi in actu omnium vnitatum, quibus illa constatur. Patet consecutio: quia eadem est ratio de vnitatibus componentibus numerum in actu talem, vel infinitum in actu quoad necessitatem existendi simul, vel negationem eius, vt alterutrum in actu componat. Antecedens probatur: quia dicimus tot dies esse præteritos, nec tamen vnitates, quibus is numerus in actu componitur, simul in actu exiterunt: imo, nec simul existere potuerint. Respondetur negando antecedens. Ad cuius probationem fateor primam eius partem, scilicet dicere nos ac numerare tot dies præteritos, qui nec fuerunt, nec potuerunt esse simul in actu; nego tamen illa verba secundæ partis antecedentis, *quibus is numerus in actu componitur*. Is enim numerus ex præteritis diebus nunquam simul existentibus compositus numerus in actu non est, sed in potentia solum, vt ex hactenus dictis constat. Verum quidem est nostrum numerum actiuum, siue numerationem nostram in actu esse; sed sic acceptus numerus nostra cognitio sola est, quæ actu existit, cum elapsos dies numeramus; ast is noster actiuus numerus, seu consummatio dierum fluxorum præteritis diebus non constat, aut componitur; sicuti nec vlla Dei aut nostri cognitio obiectiua, quæ repræsentat.

DISPVTATIO VI.

De mediis materialibus scientiæ diuinæ, circa omnia & singula eius obiecta hactenus statuta.

1. HInc iam pollicitationis nostræ liberabimus fidem distinctius, vt non scilicius, aliis de mediis diuinæ scientiæ, vt ad enumerata obiecta te porrigat, disputantes. Et primo quidem loco de mediis materialibus disputandum est. Media autem materialia voco, quæ obiectum ponunt, præsentantque potentiæ, aut scientiæ Dei, quantum satis est, vt terminet cognitionem diuinam, hæcque ad illud extendatur: ac proinde huic materiam cognoscendam subministrant, quia illam in debito statu, & præsentialitate collocant, vt videantur. Non secus ac baiuli, qui statuam videndam sub conspectum nostrum afferunt, & præsentant, materialia media visionis nostræ de statua illa dici possunt: quia visioni illi materiam ministrant, & conspecturis apponunt; licet ipsi secundum se ad statuæ visionem eam nec determinent, neque aliter, quam materiæ debita appositione concurrant: ex hac vero tituli explicatione constat primo: nihil de medio materiali scientiæ Dei circa seipsum disputari posse: cum nihil sit, quod Deum vel in se, vel in sua præsentialitate pro statu vllo (etiam si eius possibilitatem ab exercita existentia ipsius abstrahi, ac distingui metaphysice posse admittamus) cum, & in suo esse, durationc, immensitate, & suis omnibus entis à se sit, atque a nullo, adhuc tanquam à connexionis termino, dependens.

2. Constat secundo: neque in scientia Diuina de possibilibus creatis disputationi præsenti locum esse: etsi enim à Deo, eiusque omnipotentia, tanquam à termino connexionis

connexionis (quam eſſentia ſua intrinſecè reſpiciunt, quia eſſentia ſua non à ſe ſed ab alio poſſibilia, & entia ſunt) dependeant, illumque proinde prioritate maioris vniuerſalitatis, & neceſſitatis ſupponant, vt controu. 1. oſtendimus; tamen eorum poſſibilitas, ac non repugnantia ab omnipotentia abſolutè non ponitur, & cauſatur, ſed ſola eorum exiſtentia: circa quam ſolam omnipotentia ſuam poteſt exercere cauſalitatem: quin, vt ad poſſibilia Dei omnipotentia, vt earum formaliter omnipotentia, abſolutè comparetur, earum intrinſecam non repugnantiam, ſeu poſſibilitatem expectat: vti de præſcientia Dei, qua præſcientia futuri realiter formaliter abſolutè eſt, huius futuritionem ſupponere, & expectare nuper docebamus: ſolum ergo in futuris conditionatis, & abſolutis locum præſens diſputatio habet: & in conditionatis quidem à quonam eorum futuritio ponatur? an à decreto abſoluto ex parte actus, conditionato verò ex parte obiecti? Nam de conditionato omnino, tam ex parte actus, quam obiecti, quod in hypotheſi ponatur, eadem eſt, ac de decreto omnino abſoluto circa abſolutè futurum contingens, Deive concurſum ad illam difficultas ac circa futurum abſolutum, eiuſque abſolutam futuritionem. Tria examinanda ſunt. An à decreto abſoluto de eius futuritione cauſetur, & apponatur? Secundo: quali Dei decreto concurrendi eiuſmodi futurum abſolutè exiſtat? de quo controu. 3. Tertiò: an, vt ſub diuinum conſpectum cadat, attigique à diuina ſcientia poſſit, præter temporariam in ſua menſura, præſentiam, in Dei æternitate; & ex æternitate realem aliam habere debeat.

QVÆSTIO I.

An decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum ſit medium materiale ſcientiæ Dei, de conditionatè contingentibus futuris?

EX dictis diſputationis præfatione conſtat titulum quæſtionis tantundem valere, atque communem illum: an ad futuritionem conditionatam contingentis decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti requiratur? qua in re vnicæ ſolum nobis cum iunioribus Dominicanis Thomiſtis controuerſia eſt. An conditionata futuritio decreto eiuſmodi tanquam efficienti principio ipſam apponente opus habeat? cum tamen cum eorum nonnullis quæſtio alia eſſe poteſt. An eo decreto tanquam formali conditionatæ futuritionis conſtitutiuo conditionata egeant futura? vti de decreto omnino abſoluto. Viues cum aliquibus à nobis confutatus d. 5. qu. 4. cert. 1. reſpectu futuritionis abſolutæ philoſophabatur: verum ex datis ibi, & vniuerſim, & ad hominem contra hoſce impugnationibus, qui in re præſenti ſimiliter diſcurrat, confutari facilè poterit: quare nunc eius in re præſenti opinationis, confutatione iure abſtinemus. Maximè cum pleraque ex nunc contra efficientis eius principij neceſſitatem contra formalis eiuſdem indigentiam militent æquè.

CERTAMEN I.

Decretum hoc pro futuritione conditionata inutiliter & inconſequenter ab eius Authoribus inducitur, pauculis nec notæ primæ?

1. PRo negatiua Sententia hac noſtra noſtros omnes Doctores vno verbo recenſeo: ſiquidem ad futuritionis conditionatæ contingentium appoſitionem, nullo dempto, eius decreti neceſſitatem non negant modo, ſed exhorrent: ſicuti ad eorum futuritionem abſolutam omnino abſolutum decretum execrantur. Pro affirmatiua verò ad rem præſentem ſententia ex ſuis plures Viues d. 2. mala fide, quaſi à nobis bona accipiendos, dedit: eos in primis, qui eiuſmodi conditionatorum ſcientiam omninò negaſſe, vel coniecturalem, & probabilem ſolum in Deo admittere, & obiecti, vel ſolum conditionata iuniorum ſuorum decreta acriter impugnaſſe retulimus d. 5. ſed ille quæſt. 2. ſect. 1. vniuerſim pro eis decretis Thomiſtas omnes Dominicanos recenſet & d. 19. quæſt. 2. §. 2. ex eis nominatis quinquagenarium numerum explet. Tamen, vt veteres omitteret, ſatis haberet, ſi hæc legiſſet in ſuo Aluarez 1. reſponſion. cap. 5. num. 26. *Scholaſtici antiqui nihil omninò de ſcientia ſub conditione diſputarunt, aut meminerunt: vnde non mirum quod nullam fecerint mentionem diuini decreti conditionati, in quo infallibilitas futurorum conditionatorum innititur*: ſatis etiam foret legiſſe Ledeſmam d. de ſcient. futuror. conting. fol. 582. col. 1. concl. 2. ſic fatûm. *Prima ſententia iuxta ſecundum modum* (cognitionis diuinæ de contingentibus conditionatis in decreto obiectiuè ſolum conditionato) *declarata eſt falſa, & improbabilis. Hanc concluſionem docent omnes authores ſecundæ ſententiæ, & præcipuè omnes illi, qui ſequuntur doctrinam Diui Thomæ*, & num. ſequenti eiuſmodi decretum Deo negat, vti illi repugnans, ſatis item foret ſi Soarium legiſſet, vel certe non ſimulato, aut diſſimulato recitaſſet omnes Thomiſtas pro eis decretis allegantem Prolegom. 2. de gratia c. 1. numer. 5. vbi loquitur de Recentioribus Aluarez, Ledeſma Cabeçudo, Ripa, & Berdu aſſerentibus, non quidem cognoſci conditionata futura contingentia in eis decretis, quod eorum plerique negant, cum certam eorum Deo denegent, vt vidimus, cognitionem; ſed ſolum, ſi certo à Deo cognoſcerentur in eis decretis cognoſcenda fore: ſed nec ratio, qua ſuam generalem Thomiſtarum Dominicanorum omnium allegationem confirmat Viues num. 10. (quia ſtant omnes pro omninò abſolutis decretis ad futuritionem abſolutam) quidquam probat; ſed potius pro obiectiuè ſolum conditionatis ad conditionatam futuritionem ſtare eorum nullum, qui conſequentiæ vim non ignoraret, aut remitteret, vt cert. 2. oſtendemus: interim mitto (quod contr. 3. monſtrabo) maiorem potioremque Thomiſtarum partem decreta abſoluta pro abſoluta contingentis futuritione, cum ſtomacho etiam reieciſſe.

2. Ex eis vero, quos nominatim pro ſe citat Viues, ſcilicet Ledeſmam, Nauarrete, Ripam, Cabeçudo, vel eo falſitatis conuincitur: quod ij omnes, vel certam de futuris conditionatis ſcientiam denegent vt nuper dicebamus, & fusè oſtendimus citata d. 5. quæſt. 1. cert. 2. Ledeſma, vbi proximè, eiuſmodi decreta inſectatur: Blaſius autem Berdu ex opuſculo de auxiliis citatur, vbi de eis decretis nihil niſi, quod numero 12. oppoſitum aſſerit: *Deum ſcilicet noſſe peccata*, in quæ homo laberetur, ſi diutius viueret, abſque, & ante vllum actuale decretum. Et Relect. controu. Scient. med. §. 3. contingentium conditionatorum ſcientiam, (ſi fortè Deo defert) naturalem illam ſolum, & ante omne actuale decretum concedit; atque aliter ſentientens in ſcyllam incidere, cupientes vitare charybdim ait, concluditque: *itaque non eſt admittendum iſtud decretum conditionatum: vtpote in perfectiſſima libertate diuina otioſum.* Tertiò citatur falſo Sanctus Vincentius Ferrar. ex locis, quæ nihil de eiuſmodi decretis adhuc ſonant: quarto citatur falſo ab eodem Capreolus qui primus nihil futurum à Deo cognoſci poſſe, niſi ratione præſentiæ in æternitate, & ex æternitate etiam reputat probabile: cum autem nulla futura conditionata ſecundum eius futuritionis ſtatum præſentiam in æternitate vllam, nedum ex æternitate, habeant; pleraque autem eorum (quæ ſcilicet futura abſolutè non ſunt) eam pro nullo ſtatu ſint habitura, conſequens in Capreolo eſt à Deo nullatenus cognoſci, vt aiebat Zumel relatus d. 5. quæſt. 2. cert. 2. cenſetque Aluarez de Capreolo 2. de auxiliis d. 10. num. 1. idem ob eandem rationem cenſet de Franciſco à Chriſto Palacios, & de Caietano eius præſentialitatis aperto defenſore cenſere omnes debemus

citan

Digitized by Google

citantur 5. à Viues, haud fide meliori, Cabrera, & Zumel. Hic enim 1. p.qu.14. art.13. d.8. concl.3. de reſpondentibus Deum noſſe conditionata contingentia, quæ abſolutè nec erunt nec decreuit, quia decreuit ſub conditione fore, inquit: *Ridicula ſane reſponſio qua Deum imperfectum reddit*: ille verò 3. q.qu.1.art.3, d.2. §.22. *Reſponſio friuola, & in Deo imperfectionem inducens.* Petitæ ab eodem fide refertur Ioannes Driedo, qui à Deo pro oppoſito apertus eſt, vt illum nobis abſque lite donent ex aduerſariis Bañez 1.p quæſt.23. art.3. *Secundum ſenſum* Zumel 1. p. t.2. quæſt.11. ar.3.d.1.dub.1.appendice 1. init. Cab.3. p.t.3. qu.62. art.1.d.8. §.2. Ledeſma de auxiliis propoſit. fundam. quæſt. pag.7. §.*Ex hac ſententia* & art.10. pag.189. §.*in hac difficultate* art.13. pag.273. §.*Inter Catholicos.*

3. Falſo item pro eorum decretorum neceſſitate ad contingentium conditionatam futuritionem Ruardus Sapper Driedonis diſcipulus, & hac in re ſequax, vt patet ex lib. de libero arbitrio art. 7. pag. 309. idcirco nobis ſponte donatus à Ledeſma ſupra Aluarez 1. reſponſ. cap. 1. num.30. §.*quod dictum eſt*: ſed & falſo citatur Stapleton pro nobis expreſſus, Antidotis in Epiſtolam ad Rom. cap.9. verſ.11. §.*Deum altitudine intellectus ſui*, vbi Scientiam Dei de conditionatis contingentibus ſoli noſtro bono vſui auxiliorum, ſi darentur, innixi, omneque Dei beneplacitum, & prædeſtinationem anteuertere, vt conſonat vbique ſibi in Antidotis Euangelicis ad 11. Matth. verſ.12.in acta Apoſt. cap.9. verſ.6. in Ioan.15. v.g. in prompt. rio Cathol. ſer. 6. primæ hebd. quadrag. verſ.2. Refertur falſo Curietus Epiſcop. Leonard. vt patet ex eius tract.de lib arbitr.cap.9.vbi omnia Scientiæ mediæ fundamenta ponit, omneque principium determinans ex parte cauſæ vt futuri contingentia ſeruetur excluditque eadem ratione citatur Lorca ab Aluarez, & Viues: cum tom.1. in 3.p.quæſt.1.art.3.d.10. m.2. num.26. & 27. ad ad Sanct. Thom. ad 4. *quod prædeſtinatio ſupponit præſcientiam*, ex eius, ſuaque ſententia docet præſcientiam prædeſtinationi ſuppoſitam eſſe conditionatè futurorum contingentium conditionatam, & mediam, citatur etiam falſo Curiel, qui, etſi 3. p. quæſt. 11. art.5. aduerſariis iunior acceſſerit, Senior tamen, & maturior eo retractato nobis omnino conſenſit contr.7. vel 5. in 4. Sap.art.4.num.1. conti.1.in 1.Epiſt. c.2. Petri *ad id Sagitto, vt per bona opera, &c.* à num.208. Neque fidelitate maiore citatur Baſilius Legionen. quaſi Scientiæ med. Sententiam quæſt. ex quodlibeticis ſummo ingenio, & eruditione propugnatam, retractarit: quod etiam de Corneio Auguſtiniano falſo item referunt: etenim eis, & Magiſtro Antolinez, Auguſtiniano etiam, pro nobis relatis eorum in primaria Theologæ Salamantina Cathedra Succeſſor Magiſter Angelus Manrique ſcite apud noſtrum Henao ventilat.3.num.19. ſiue contron.25. cap.4.num.8. dixit *de retractatione nobis non conſtat, de ſententia non licet dubitare.* Pro hac ergo quam Thomiſticam clamant aduerſarij nuperi ſententia, nec ex Dominicanis, nec ex aſſectis exteris, ſiue Recentioribus omnes ſtetere, ſed pauciores, neque primores: & (quod miraculi, & ſtuporis plenum eſt) Viues ipſe acerrimus obiectiuè tantum conditionatorum decretorum vindex, & recens aſſertor, aliquot ſatis tritis, mox iam pro noſtra ſententia ſubiiciendis conuictus d.2. num.31. ait: neminem dubitaſſe futura conditionata infallibiliter connexa cum conditione ſub ea fore à Deo cognoſci ante omne actuale Dei decretum eaque de re concluſionem ſtatuit num.33. Cuius concluſionis Imitatores Thomiſtas, tanquam irrationales, inſectatur num.35. ſed, quam rationalis conſecutionis ipſe ſit, videri facilè poteſt, qui ante actuale decretum obiectiuè conditionatum nullum conditionatum contingens fore conditionate omninò contendit; & tamen nunc fore ante illud, & à Deo cognoſci docet: ſcilicet, antequam conditionatè ſit futurum ſiquidem iuxta generalem eius doctrinam, non, niſi à decreto ipſo actuali conditionato obiectiuè, habet contingens illud conditionatam futuritionem: & hactenus de Doctoribus mala fide pro decretis hiſce recitatis.

4. Iam, quam inutiliter Thomiſtæ aliquot eiuſmodi decreta pro ſua doctrina induxerint, vel inde in primis conſtat: quia admiſſa intrinſeca auxilij, ſiue phyſicæ prædeterminationis efficacia, & connexione eius abſolutè poſiti cum abſoluto futuro contingenti, ſicuti, & decreti omninò abſoluti prædeterminatiui (illaria tamen, vt iidem Thomistæ volunt eius futuri contingentia & libertate) Scientia conditionatorum contingentium, quæ media ſit, euertetur: quia his ſolum in hypotheſi poſitis nulloque alio decreto abſoluto ex parte actus de futuritione conditionata contingentis, neceſſaria, & infallibilis ab hypotheſi ad contingens ſub ea futurum conſecutio eſt: ad quam conſecutionis infallibilitatem, & neceſſitatem decreta hæc obiectiuè ſolum conditionata commenti Thomiſtæ præfati ſunt: etenim, in eorum doctrina, ita neceſſario prædeterminato, & decretum prædeterminatiuum conſentiri connectitur, vt alterum ab altero repugnet diuelli: æquè, atque ab igne applicato ad lignum calorem in hoc non induci repugnet: aut à cauſa quauis naturali cum omnibus requiſitis ad operandum non produci effectum: ergo æqua eſt neceſſitas, vel infallibilitas illationis à prædeterminatione, & decreto prædeterminatiuo tuo ad conſentiam atque à cauſa quauis naturali cum omnibus ex parte cauſæ requiſitis ad operandum ad effectum: eſti, quia benigna illa, & arbitrij indifferentiæ attemperata & operis libertatem reſpicientia, (vt ais,) nec indifferentiæ arbitrij, nec operis contingentiæ, & libertati officiant: ergo æquè pertinet in tua doctrina ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ futuritio conſenſus liberi conditionata ſub hypotheſi tui decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad illud, atque futuritio conditionata caloris ab igne applicito, ſecluſo vtrobique decreto omni actuali de conditionata alterutrius futuritione. Imò poſitis in hypotheſi decreto prædeterminatiuo, & prædeterminatione conſenſus liberi, vt liberi (tuis verbis, & doctrina vtor) infallibilior neceſſariorque (vt ſic loquar) eſt conſenſus liberi conditionata futuritio, quam caloris alteriuſve naturalis effectus ſub hypotheſi ſuæ naturalis cauſæ applicitæ ad opus, cum ita applicita concurſum ad opus, ſolum exigat à Deo, qui eius exigentiæ poteſt non annuere, vt de facto ignis Babilonici exigentiæ non annuit.

5. Idipſum de contingenti, & libera negationis conſenſus, ſub hypotheſi negationis decreti prædeterminatiui, & phyſicæ prædeterminationis, conditionata futuritione facilè diſcurſu ſimili demonſtratur. Nec video quid huic argumento reſponderi poſſit præter repugnantiam hypotheſis Thomiſticæ cum conſenſus contingentia, & libertate mihi certam, & incuitabilem: ſed verò diſcurſus noſtri vitium hoc non eſt; ſed doctrinæ Thomiſticæ ad ipſum nunc permiſſæ, ac ſuppoſitæ: & ex qua legitime procedit. Confirmatur: quia addito decreto hoc ſolum ex parte obiecti conditionato de futuritione conditionata conſenſus ſub hypotheſi decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad ipſum non infertur maiori neceſſitate, & infallibilitate conditionata eius futuritio, quam ex hypotheſi præfata Thomiſtica: & tamen huius neceſſitatem illationis ab hoc decreto ad conſenſum ſcientiam de huius conditionata futuritione mediam eſſe negant, atque vel ad ſimplicem intelligentiam vt plurimum, vel ad viſionem reuocant: ergo. Vrgetur: quia negationis conſenſus conditionata futuritio ſub hypotheſi negationis decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad illum præciſè æquè prorſus neceſſario, & infallibiliter infertur, atque addito decreto de eius negationis conditionata futuritione ſub conditione negationis decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad conſenſum: ſiquidem vtrumque principia, vel, ſi mauis, conditiones eſſentiales ſunt ad conſenſum per hoſce: quare alterius, nedum vtriuſque, defectu, & negatione ſuppoſita ſiue poſita in hypotheſi, negatio conſenſus ſub illa omnino neceſſaria eſt, & conſenſus prorſus impoſſibilis: quid ergo huic impoſſibilitati ſub ea hypotheſi, vel eius negatione, neceſſitatis, vt ſub illa ſit, & inferatur, vel decreti actualis denegationis conſenſus ſub eadem hypotheſi futuræ, vel negatio (ſi malueris conſequentias) decreti de futuritione conſenſus ſub hypotheſi eadem ſuperadder?

6. Porro eo diſcurſu eorundem iuniorum Thomiſtarum inconſequentias deprehendes. Poſitis enim abſoluto, decreto prædeterminatiuo, & prædeterminatione ſuæ conſenſus

conſenſus liber, neceſſario tamen, atque infallibiliter tunc actu, & de præſenti abſolute per coſdem eſt: ergo eis tantum poſitis in hypotheſi idem concurſus ſub illis conditionate erit per coſdem, ſi conſequentiæ habeatur ratio. Probatur conſequentia quia quidquid abſolute poſitum infert abſolute, & de præſenti neceſſario, & infallibiliter aliud, poſitum ſub conditione infert neceſſariò, & infallibiliter fore conditionate ſub ipſo; alioqui, ſi ſub eius hypotheſi conditionate non erit neceſſario, & infallibiliter, neque eo abſolute & de præſenti poſito neceſſariò, & infallibiliter abſolutè erit inferetúrve actu, & de præſenti: eſt quippe ab exiſtentia abſoluta effectus à cauſa abſolutè exiſtente, ad exiſtentiam, ſeu futuritionem conditionatam illius ſub eadem cauſa in hypotheſi poſita & è contra mutua, & incuſabilis conſequentia: cui veritati innititur explorata apud omnes bonitas ſyllogiſmorum omnium conditionalium; in quibus ex vera, & admiſſa propoſitione conditionali pro maiore, & purificata conditione pro minore, certo, & infallibiliter infertur abſoluta exiſtentia effectus, qui in maiore fore conditionaliter dicebatur. Atque id quidem vniuerſim abſque vlla exceptione, & in materia omni ventilatum & ſtatum apud Dialecticos eſt. Confirmatur in ſyllogiſmis conditionalibus materiæ neceſſariæ cauſarum neceſſariarum, ſeu naturalium, ad ſuorum naturalium effectuum, & neceſſariorum exiſtentiam: in quibus purificata conditione in minore, ſub qua effectus neceſſario futurus in maiore dicebatur, recte infertur effectum abſolutè, neceſſarioque exiſtere, atque ideo aduerſarij ad conditionatam futuritionem effectus naturalis, & neceſſarij à naturali cauſa, decreto actuali de illa abſtinent: eſt autem connexio, & neceſſitas maior conſenſus abſoluti à prædeterminatiuo decreto, & prædeterminatione abſolutis: ergo ex præfinitione (& idem eſt, de phyſica prædeterminatione) Dominicanorum, ſeu Thomiſtarum iuniorum poſita in hypotheſi abſque vllo actuali decreto, neceſſario erit conſenſus (liber etiam, vt hi volunt) conditionatè: & certo, ac infallibiliter à Deo iuxta eorum principia cognoſcetur.

7. Minor probatur: quia connexio cauſæ phyſicæ neceſſariò operantis, ac de ſeſe determinata ad ſuum effectum, ſolum eſt connexio phyſica cum illo fundata in indigentia diuini concurſus, quam ratione determinationis ſuæ ad cauſandum exigit a Deo, cum autem eiuſmodi exigentiæ poſſit pro ſuo abſoluto arbitrio, domino, & poteſtate Deus non annuere (vti iam Babylonico non annuit) ſolum eſt in cauſa eiuſmodi naturali, & neceſſaria in hypotheſi ad effectum ſub illa conditionatè futurum connexio phyſica, & naturalis, atque conditionati ſub illa neceſſitas naturalis, & phyſica, non autem, metaphyſica etiam neceſſitas, & certitudo; quæ tamen ex præfinitione, & prædeterminatione phyſica ad conſenſum liberum, etiam vt liberum (vt iuniores Thomiſtæ volunt) omninò eſt: quod ſi dicas non ſolam cauſam naturalem poni in hypotheſi, ſed decretum etiam Dei concurrendi cum illa, æqua quidem erit neceſſitas effectus; & connexio conditionis, ſeu principij adæquati poſiti cum illo: aſt, cum æquè neceſſarius ſit liber conſenſus ex præfinitione, ac prædeterminatione, ac reliquis principiis ſuis, ſi hæc omnia in hypotheſi ponantur, æquè neceſſariò, & infallibiliter erit conditionate conſenſus idem liber, atque ſub hypotheſi decreti, & cauſæ naturalis erit neceſſarius, & naturalis effectus abſque vllo ex parte actus abſoluto decreto in Thomiſtarum iuniorum principijs: quod eſt huiuſce confirmationis intentum.

8. Tertiò inconſequenter Thomiſtæ iuniores decretum hoc abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti ad futuritionis contingentis conditionatæ conſtantiam, & exiſtentiam inducunt; ipſi enim ad malitiam formalem peccati pro ſtatu abſoluto ipſius, nedum conditionato, præfinitionem abſolutam Dei, ſiue eius abſolutum ex parte actus decretum omninò reiiciunt; licet ad materiale peccati non ſatis bona, vt oſtendam, conſequentia efficax Dei decretum, & præfinitionem admittant, atqui malitia formalis peccati (in quocumque demum ea ſita ſit) eſt futurum contingens ſub hypotheſi præfinitionis de materiali peccati, vel, ſi malunt, etiam ex præfinitione abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti de materiali eodem peccati: ergo contingens conditionatum eiuſque conditionata futuritio contingens in horum doctrina abſque vllo decreto ſui, vel præfinitione diuina abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti conſtare, ac ſuo modo poteſt exiſtere. Quod ſi dicant, vt inconſequentiam euitent manifeſtam, Deum abſolute ex parte actus conditionatam formalem malitiam peccati præfinire: & ſuam doctrinam deſerent, atque rationi, & fidei aduerſabuntur: etſi enim Deus ob ſolum conditionatè exiſtentia peccata, qua peccata etiam formaliter, vt in eo ſtatu præcisè, nondumque ad abſolutam eorum exiſtentiam deducta non puniat; aſt cum purificata conditione præfinitio Dei conditionata ex parte obiecti, vel ſeipſa, vel alia, quam de eodem obiecto neceſſario infert, tranſeat in abſolutam: abſolutam omninò præfinitionem formalis malitiæ abſolutæ peccati, ob quam Deus punit, atque, ob quam ſolum hæreticum fuiſſe Caluinum & ſequaces à ſua Thomiſtica diuerſos, iidem fatentur, admittere cogentur. Rationi inſuper aduerſarentur, ſi id dicant. Quid enim à ratione magis alienum, quam malitiæ formalis abſolutæ exiſtentiæ decretum Dei abſolutum ex parte actus denegare, & ſolum conditionatæ, ſuſpenſæ, & ſuo hypotheſi materiæ eiuſdem exiſtentiæ, ſeu futuritioni, decretum Dei ex parte actus abſolutum concedere: cum cuiuslibet abſoluta exiſtentia Dei nutu, & decreto in primis, & explorato egeat; ſecus autem exiſtentia eiuſdem conditionata, quæ abſolutè talis non eſt, ſed ſolum eſſet, ſi conditio apponeretur?

9. Si dicant rurſus formalem peccati malitiam neceſſariò, & incuſabiliter, etiam à Deo, materiale peccati conſequi debere: quare decreto abſoluto ex parte actus ad futuritionem conditionatam ſui minime egere: bene quidem, ac verè dicent; ſed dabitur hac ſolutione hoc totum, quod intenditur: nempe poſita in hypotheſi conditione, & cauſa, ſeu principio, ex quo abſolutè poſito liber conſenſus, & contingens neceſſariò abſolutè erit, ſatis in eorum doctrina eſſe, vt ille idem conſenſus, contingens, & liber ſub conditione ſit, quin decreto vllo abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus habeat. Quod ſi tandem dicant formale, ſiue malitiam peccati, quid rationis eſſet quare ab huius conditionata exiſtentia ad exiſtentiam realis contingentis futuri independenter a decreto abſoluto ex parte actus conſequentiam non eſſe: cum id ſolum quod reale eſt a Deo, eiuſque decreto pendere poſſit; ſecus autem, quod eſt pure rationis; facilè impugnantur; quia non agimus de malicia formali pure rationis & fictâ, ſed vera, & reali & ob quam damnantur, & puniuntur peccatores. Secundo loquimur de malitia formali, quæ neceſſario conſequitur materiale peccati cum ipſa connexum, independenter prorſus ab omni intellectus cognitione, à qua tamen quidquid purè rationis figmentum eſt, omninò ac neceſſariò dependeti quare locum eiuſmodi ſolutio non habet.

CERTAMEN II.

Decreti huius impugnatores.

1. DEcreta eiuſmodi ad contingentium conditionatam futuritionem apponendam reiiciunt in primis omnes noſtri Ieſuitæ Doctores; etſi enim Ioannes Martinez de Prado Dominican. pro eis falſo recitet in Controuerſ. metaphyſ. 2. p. controu. 12. ar. 3. §. 3. num. 45. Noſtros Henriquez Pereiram, Azorium, Michaelem Marcos, Ferdinandum Baſtida Toletum, & Bellarminum; eos tamen ab hac impoſtura apertè vindicarunt Paulus, Leonard. 2. p. ſect. 15. Faſol. 1. p. qu. 14. art. 13. num. 184. Henao ventilatione 5. Borrul. defenſ. Scient. med. d. 5. à ſect. 4. & ex citandis eorum doctorum locis ſtatim impoſtura clarebit. Omnes igitur Ieſuitæ noſtri Doctores eis decretis aduerſantur. Primus, etiam ante Molinam, omnes comexum cum conſenſu & huic naturæ præcedens, vti eius libertati

aduertium, negauit noſter Alfonſus Deza in manuſcript. de Scientia, quæ in Collegij noſtri Complutenſis archiuo obſeruatur, Molina 1. p. quæſt. 14. concl. 1. & in concord. quæſt. 14. art. 13. d. 50. §. *Triplicem ſententiam*, & qu. 23. art. 4. & 5. d. 1. m. 9. §. *& quidem Deum*. & m. vltim. Fonſeca 6. met. t. 3. cap. 2. quæſt. 4. ſect. 8. §. *vnde aperte*, & ſect. 10. ad 3. Soarius 2. opuſc. de Scientia conditionata cap. 7. numer. 15. cap. 8. num. 8. & Proleg. 2. de grat. cap. 5. Valent. 1. 1. quæſt. 14. d. 1. pu. 5. §. 2. verſu *Secundum eſt, & Nunc hu ita explicatu*. Vahg. 1. p. tom. 1. d. 67. c. 4. n. 21. Bellar. 2. de amiſſ. grat. cap. 17. ad 1. rationem & 4. de gratia, & libero arbitrio c. 12. & 17. Cardin. de Lugo d. 20. de Incarnat. ſect. 2. n. 33. fin. Becan. 1. p. tract. 1. c. 11. qu. 9. concl. 1. & qu. 11. n. 2. qu. 12. concl. 1. Egid. Koninch. de fide d. 2. dub 7. n. 10. 7. Ludou. Torres de fide d. 75. dub. 3. Ant. Rub. 2. Phyſicor. tract. 4. quæſt. 8. Coimbr. cap. 5. Phyſicor. quæſt. 13. Didacus Ruiz de Montoya d. 70. de Scientia, & ſequentibus, imò, & ſæpius in antecedentibus Arriaga 1. p. d. 41. cap. 3. d. 46. c. 1. Herize tract. 1. de Scientia d. 7. c. 7. Granad. tract. 5. de Scient. condit. d. 4. n. 4. d. 8. ſect. 1. num. 7. ſect. 2. num. 10. Albertin. quæſt. 4. Theolog. corollar. 4. dub. 2. num. 4. Marrat. tom. 1. tractat. de Deo d. 28. ſect. 4. §. *Ex his conſtat*. ſect. 5. concl. 3. Adam Tannerus 1. p. d. 2. qu. 6. dub. 8. aſſert. 3. Faſſol. 1. p. tom. 2. qu. 14. art. 13. dub. 17. num. 184. Leſſius Apolog. de grat. efficacia cap. 19. n. 18. & 6. de Diuinis perfectionibus cap. 2. num. 22. Alarcon. 1. p. tract. 2. d. 4. cap. 6. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 3. d. 1. ſect. 6. & tr. 5. d. 3. ſect. Dionyſ. Petauius tom. 1. Theologicor. Dogm. lib. 4. cap. 8. Marc. Anton. Palumb. 1. p. qu. 14. doctrina 4. Anton. Perez Valiente 1. p. d. .... n. 88. Iul. Cæſar. Recupit. tom. 2. in 1. p. lib. 2. qu. 27. & 28. Franciſcus Gonzalez de S. Cruz, Barboſa in Anton. & Baltaſar, Tellez in ſuis Phyſicis, Sforcia, Paiuac. 1. p. & 1. 2. Anton. Richard. d. de lib. arbitr. Reſpondeo ad obiectiones Vincentianas, Petrus Hurtado d. 9. de anima, & d. 55. de Incarnat. ſect. 2. n. 54. Gaſpar. Hurtado tract. de Scient. diſſ. 10. Moncæus d. 3. Theolog. c. 9. §. *Iam oſtendo*, cap. 16. §. *At in primis*, Raguſa d. 30. de Incarnat. §. 5. Theophil. Raynaud. d. 8. Theolog. natur. qu. 1. art. 2. num. 37. de noua libert. p. 2. c. 8. num. 3. Martin. Breitel. de Conſcient. cap. 19. n. 257. Gualtherius ſæculo 1. Chronolog. verit. 4. §. 14. & ſæculo 4. veritat. 4. §. 13. Salazar. de Concept. cap. 9. num. 32. cap. 24. num. 60. Burghefius continent. Chriſtian. c. p. 11. & 12. Ioan. Martin. Ripald. de ente ſupernaturali d. 103. Franciſcus Amicus d. 12. de Scient. ſect. 12. n. 200. Ioann. Præpoſit. diſſert. de Scient. med. dub. 2. Arriaga d. 8. de anima ſect. 3. ſubſect. 2. & d. 21. de Scient. ſect. 2. Zuniga d. 9. de Trinitate d. 7. m. 2. num. 8. Hemelm. tom. 2. cit. 13. d. 1. c. 4. num. 26. cit. 14. d. 2. cap. 3. num. 7. VVadingus d. 9. de Incarnat. d. 4. numer. 21. Perlin. Apolog. Scholaſt. Proconcept. d. 4. cap. 4. num. 1. cap. 11. num. 2. Franciſc. de Lugo 1. p. lib. 2. d. 32. ante cap. 1. d. 37. cap. 1. num. 7. Martinon. d. 10. de Scient. ſect. 10. Franciſc. Alphonſ. 2. Phyſic. Bernald. d. 18. de Incarnat. ſect. 3. num. 53. Ludouic. Ribas d. 6. de Scient. cap. 5. num. 44. Martin. Perez ab Vnanoa d. 13. de Incarnat. ſect. 2. numer. 8. Alderete de Incarnat. tom. 1. d. 21. ſect. 1. Gaſpar de Ribadeneyra d. 3. de prædeſt. & d. 20. & 21. de Scient. Chryſtophor. Vega in Theologia Mariana Palæſtra 2. certam. 3. & 4. Carteron. d. 46. Philoſoph. ſect. 4. Ildefonſ. Peſſaſiel d. 5. de poſterior. reſolut. Ordine vero 14. quæſtione 1. numero 10. & d. 9. quæſt. vltim. ſection. 3. Franciſcus Aonato tota ferè defend. celebri Scient. med. Richard. Lynce tom. 1. Philoſoph. lib. 10. tract. 4. c. vltim. Azor. t. 1. lib. 1. cap. 21. quæſt. 8. Bernald. Quiros 1. p. tract. de Scient. d.

2. Et hi quidem ex noſtris qui Scholaſticè ſcripſerunt è ſcripturæ interpretibus Cardinal. Tolet. ad cap. 10. Lucæ annotat. 18. notab. 5. Alphonſus Salmeron tom. 4. in Euang. p. 3. tract. 14. §. *Ad ſecundam quæſtionem*, Cornel. à lapide in cap. 38. Ierem. v. 17. in Epiſtol. 2. ad Timoth. cap. 2. verſ. 19. Lorin. in cap. 4. Sap. v. 11. & in cap. 11. v. 18. Iuſtinian. in cap. 3. ad Epheſ. verſ. 11. à ventil. 17. Caniſius append. Cathech. de hom. lapſu & iuſtificat. cap. 5. Maldonat. in Euang. in cap. 6. Ioan. ad illud, *niſi Pater meus traxerit eum*, numero 67. in cap. 15. ad illud *Manete in me & ego in vobis*, num. 4. Barradas tom. 3. cap. 11. ad id Lucæ: væ tibi Bethſaida, Fernand. de viſionib. veter. teſt. vil. 6. cap. 3. comm. 1. ſect. 1. numero 1. Franciſc. Mendoza tom. 1. in 1. Reg. cap. 11. numero 26. annot. 1. circa literam. numero 1. Lucas Pinto 2. de Chriſto Crucifixo titul. 1. loco 1. numero 13. Tirinus in epiſt. 2. Petri cap. 1. verſ. 13. Con zen. in cap. 9. epiſt. ad Rom. cap. 9. verſ. 11. quæſt. 7. § 6. Gabr. Aluar. tom. 2. in Iſai. cap. 40. verſ. 11. numero 299. cap. 41. verſ. 22. numero 256. Gordonus in cap. 4. Sapient. verſ. 11. & in 2. ad Timot. cap. 3. verſ. 19. Vincentius Reg. tom. 1. Concor. Euangel. lib. 4. Theor. 1. in 1. Bonarcius in cap. 16. Eccl. verſ. 16. Didacus Baeza tom. 3. comment. moral. lib. 14. cap 16. §. 35. Ioan. Philippus tom. 1. in Oſeam cap. 2. verſ. 13. cap. 4. & 11. Vergas, & Gueuara apud Ripaldam de ente ſupernat. t. 113. num. 25. Anton. Heron. tom. 1. problem. moral. lib. 1. numero 5. Sherneg. tom. 1. in Cant. antelog 4. lectio. 1. numero 7. Delrius in cap. 6. Geneſ. verſ. 8. num. 21. in cap. 50. verſ. 10. numero 18. Ludouic. à Ponte tom. 1. in cant. exhortat. 6. §. 1. Malucius in vita S. Pauli lib. 2. cap. 2. Ioannes VValterus de triplici cœna Chriſti cœna 2. cap. 13. Combrecius de ſtudio perfect. lib. 1. cap. 4. num. 11. Salian. 2. annal. annot. mund. 2543. numero 52. Ioannes Anton. Velaſquez in cap. 1. ad Philippenſ. verſ. 11. annot. 5. morali numero octauo, Andræas Pineus de concept. numero tertio, Henao propugn. hiſtorica Scient. mediæ cum aliis apud quem vide, 17. Ioann. Marian. Gaſpar Sanchez, Ioann. Rodolph. de Cordoua, Borrull. defenſ. Scient. med. d. 5. apud quem ſect. 5. præfatos omnes citatos merito repetes omnem phyſicam prædeterminationem præmotionem diuinam ad futuritionem contingentium, ſiue abſolutam, ſiue conditionatam ac de eis ſcientiam auerſantes, ſcientiamque mediam, quæ non, niſi ab hoc decreto independens eſſe poteſt pro viribus adtruentes.

3. E non domeſticis Scholis ſed externis ea decreta reciunt Pariſienſis Petrus a S. Ioſeph congregat. Fulient. tract. de diuina gratia d. 7. ſection. 3. & de ſuavi Concord. human. d. 4. ſection. 4. numero 4. Abra de Raconis tract. de principiis ſection. 3. quæſtione 2. propoſ. 1. fine, §. *Reſpondeo ad maiorem*. Philip. Gam. 1. 2. quæſtione 111. cap. 6. de grat. effic. concluſ. 2 ad 4. §. *Vbi obſerua*. Andræas Dunalius tractat. de actionib. hum. titul. *verum præſultio*, §. *Hoc autem*, & titulo, *quomodo conciliatur* tractat. de grat. quæſtione 6. ad 4. & quæſtione 7. ad 4. Nicolaus Irambertus & Gerualius Bagonus apud Henao ventilat. 3. E Salmantina Academia Primarij Profeſſores Antolinez Archiepiſcopus Compoſtell. lectura de cauſ. diſſ. 3. §. *Tertiò dicendum*, Franciſc. Cornero lectura de Scientia d. 5. dub. 3. Curtel. controuerſ. 7. alias 1. in cap. 4. Sapient. articul. 4. num..... & controuerſi. 2. in cap. 1. epiſtol. 2. Petri ad id *Satagite vt per bona opera*, numero 208. Illuſtriſſ. Angelus Manrique Lectura de auxiliis diſ. 6. cap. 1. & lect. de Scient. diſ. 7. è veſpert. eiuſdem Acad. profeſſoribus, Alfonſus, Mendoza in quodlib. quæſtione Scholaſt. numero 4. & 16. ad 3. §. *ex his expeditis* & §. *Non vt vulgaris*, & concluſ. 5. numero 13. §. *Adde*, ciuans Gueuaram Marquez Epiſt. ad R. P. Baptiſtam Pambinum die 28. Septembris anno 1610. apud Paſſum Leonardo, reſponſo ad expoſitulat. cont. Scient. med. 1. p. ſect. 10. numero 43. ex Acad. Complut. Profeſſores primarij Ludouic. Zena Epiſcop. Dertuſen. in cap. 4. epiſt. ad Hebræ. diſ. 6. & cap. 12. expoſit. lit. numero 59. §. *ex quo contra*, Ludouic. Montemnos 1. 2. tit. 2. quæſtione 19. articul. 2. d. 10. quæſtione 3. *Ad confirmat. Durandi*, & quæſt. 111. art. 3. d. 31. quæſt. 2. numero 44. Lorca 3. p. qu. 1. art. 3. d. 10. m. 2. num. 26. Andr. Henriq. de Villegas de Deo vno controuerſ. de Scient. conditionata & 3. fin. Albiz tract. 1. de Scient. d. 7. ſect. 5. num. 6. ſect. vlt. Ex Academ. Louanienſi Driedo, Ruard. Tapper, Cuneus & Stapletonius citati & ab oppoſiti impoſtura vindicati certam. 1. Ioann. Malder. Epiſcopus Antuerp 1. 2. quæſt. 111. art. 3. dub. 10. m. 1. 2. 3. & 3. repetitis Scientiæ med. Laudibus Ioann. VViguerius 1. 2. quæſtione 111. art. 3. quæſito 2. numero 33. Et reliquas Academias nobis donat Vriues ſolam Louanienſem pro ſe referens; neque ramen, qualem vidimus, ſed qualem inchoarit Michaci, Bains, & fecit Cornelius Ianſenius quinque ſuis propoſitionibus damnatis primum ab Innocentio 10. anno 1656. 17. Kalend. Nouemb. eius Academiæ cunctis ferè Catholicis Doctoribus contra illorum errores pugnantibus,

&

& de Pintiana Moguntina, Hiperbolenſi Liguntina Granatenſi, & aliis a nobis itare oſtendit Paulus Leonard. 3. p. reſponſ. ſection. 6. de Valentia totam illam coſmin teſtes vivos aduocans. Idem teſtatur Borrull. ſect. vltim. n. 376. citans eius præcipuos Magiſtros Ludouicum Crelpi Primarium Epſcop. Oriolenſ. poſtea Placentinum Lect. de auxilijs & de Scient. & de prædeſtinat. Ioſephum Verge Primarium lecturis ſimilibus Melchiorem Iuſter. tract. cuſo de volunt. Dei numero 583. Bonauent. Querau, Chryſoſtom. Royo & Caſtelu. lectura de ſcientia.

4. Nec deſunt nobis ex facris Religionibus omnibus auxiliares Doctores eorum, excipui ex ordine Benedictino Caramuel Lucii 6. fundament. Theolog. à folio. 27. conciul. 2. & 3. quibus Phyſicas prædeterminationes, & præmotiones, omnimas circa contingentia, tum conditionata, tum abſoluta aueriatur; licet aliunde Scientiam nouam mediam retinat; ex Ciſtercienſi S. Bernardi Ordin. nobis contentium Fetus a S. Ioſeph, inter Pariſienſes, Argelius Mamique, inter Salmantinos, Lorca inter Compiutenſes relati, item Euſtachius à S. Paulo 2. p. Summ. Philoſ. tract. 2. d. 1. quæſtione 3. §. *Verum & liberè* Chryſoſtom. Caucrus Primarius tandem Complut. Profeſſor tractat. 2. Phyſicor. d. 4. numero 9. ex Dominicana familia illi in primis Primores, quos ab impoſtura oppoſitæ ſententiæ per ſuos liberauimus certam. 1. numerandi ſunt, aliique ibidem contra decreta, & contra certam Dei ſcientiam conditionatorum tam ibi quam d. 5. tecenſiti: & quod caput eſt S. Thom. locis apertiſſimus recitandis controuerſ. 3. docens expreſsè cauſas creatas ſecundas liberas, nullatenus determinari a cauſa vlla ſuperiori ad ſuos liberos effectus; quod, & quia vniuerſale eſt ad conditionatos etiam effectus extenditur: & quatam generalis concluſio, quam rationes, quibus illud probat de abſolutè futuris liberis effectibus (qui dubio procul rationæ abſolutæ exiſtentiæ ad Dei præfinitiones abſolutas, quam conditionatas apparentius videntur habere) potiori iure in conditionatis ſolum debent tenere. Addendi etiam eodem titulo ſunt Magiſter Generalis Delphinus, vnus è Tridentinis Patribus 5. de iuſtificat. 9. *de multiplici gratia* Dei pag. 105. & de multiplici gratia Dei pag. 14. vbi omnem Dei prædeterminationem ad actus noſtros liberos auertatur, & tandem Ledeſma de auxiliis pag. 7. pro noſtra hac ſententia refert Capreolum, & Caietanum.

5. Ex ampliſſima Seraphici Franciſci familia Hugo Cauellas lib. 2. dit. 37. quæſtion. 2. ſcholaſtic. ante ſolutionem, pro hac eadem Sentent. referens Baſſolid. Tartaret. Argics, Maior. & 1. Sent. dit. 39. quæſt. 5. in Scholio poſt num. 22. §. *quantum ad ſecundum*, Vegam. & tom. 3. edit. Lugdunen. in tract. Scoti de primo principio cap. 4. concluſ. 4. numer. 8. Scholio 3. & in eius ſupplemento ad quæſt. de anima d. 3. ſection. 14. Scotum pro nobis oſtendit: atque alibi ſæpe. Philip. Faber in 1. Sentent. d. 39. d. 54. cap. 4. num. 37. cap. 5. num. 47. & 49. Hieronym. Tamarit a Tamarita Horib. Theolog tract. de Scient. qu. 2. Mer. iſſe tom. 2. metaph. cap. 3. p. 5. qu. 3. ante 1. Concl. citans præterea Caſpenſem tom. 1. tract. de Scient. d. 6. ſect. 6. Ludouic. à dola d. quadripart. p. 1. cap. 3. num. 8. §. *Hæc enim præſuppoſita*, Carthag. diſcurſu 9. de Prædeſt. d. 4. pag. 281. & d. 10. dub. 2. pag. 337. dat item nobis Ledeſma cit. pag. 7. Alentem, Bonauent. Marſil. Gabriel. Gregorium Heinricum: item Smuling. tract. 3. de Deo vno d. 2. quæſt. 4. num. 69. apud Palquallgum infrà ſect. 4. numer. 29. de abſolutis contingentibus futuris loquens, licet de hoc apud eundem d. 26. ſect. 2. num. 22. in oppoſitum referatur ex quæſt. 5. num. 139. Ex Auguſtiniana familia præter citatos Salamantinos, & Complutenſes Antolinez, Cornelio, Baſil. Mendoza, Marquez, Albiz Profeſſores Ioannes Parcanus Primarius Tolozanæ Academiæ, Gabriel Pennotus Canon. Regular. S. Aug. propugnaculo lum. libert. lib. 3. cap. 28. 29. & 30. Cæleſtinus Brunus in quodlibeto d. 13. de Scient. §. 8. Ex Carmelo Calceato Bacon peruetuſtus doctiſſimus, & ſubtiliſſimus, Gilius Complutenſis: Primarius etiam Complut. Benauides, atque vno verbo reliqui ex ſacro hoc ordine, qui ante triginta ferro annos, vel Compluti, vel Toleti Scholaſticam Theologiam docuerunt tractat. de Scient. prædeſt. volunt. auxiliis, quos vidimus, & audiuimus, ſicuti & reliqui eius ordinis Magiſtri in Regali ſuo Conuentu Valentino ad hæc vſque tempora oculato, & aurito teſte Borrull. cit. d. 5. ſect. vltim. num. 372. fine. Ex ordine Beatæ Mariæ de Mercede Zumel ſupra: Ex ordine Sanctiſſ. Trinit. Anton. Aloſ. Lectura de Scient. Dei, ac reliqui eius ordinis apud Hiſpanos Theolog. Profeſſores ſi vnum excipias qui nouem retro annis, & à ſe & à ſuis non à Theologica ratione ſed politica cauſa deficiens à Scientia media defecit, ad quam tandem ratione cogente, iam rediit. Ex ordine S. Franciſci de Paula Durullæus in Dialectico Theca lib. 2. c. 8. titulo *Aliqua argumenta*, & titulo *quomodo fiant ſimul*, §. *Amplius probatur*, & titulo *ſolutio vnius dubij*, §. *infertur tandem*. Marinus Merſennus in 1. Geneſ. v. 1. art. 5. obi. 10. & 17. Claudius Rangolius in 1. Reg. c. 13. verſ. 4. tit. *quomodo intelligendus ſit*, § *Ex his ſequitur* & §. *Hæc ita explicatis*, & vt ſemel dicam, in noſtra Hiſpania Omnes huius Ordinis Magiſtri, quod ipſum de reliquis eius vbiuis gentium profeſſionibus reor: ex Patribus Clericis Minoribus Raphaël Auerſa Præpoſ. Gener. 1. 2. quæſt. 10. de libert. volunt. ſect. 2. argum. 5. ſect. 3. §. *in hac re* è Seruitiis Baionius de præſcit. cap. 8. Ex Clericis Zacharias Paſqualig. tom. 1. ſuæ Theologiæ d. 25. ſect. 4. concluſ. 1. licet in vtramque partem claudicare videatur d. 26. à ſect. 2.

6. Denique ex ſæcularibus Doctoribus præter citatos dum Vives detegeremus impoſturas Illuſtr. D. Ferdinand. Maſcareñas Algarb. Epiſc. general. apud Lunzan. fidei quæſitor de auxil. d. 12. p. 3. n. 23. p. 4. num. 27. d. 3. p. 4. num. 6. Illuſtr. etiam Diota Lemus Epiſcop. S. Angeli Legatus à Latere Poloniæ ſub Paulo V. opuſc. 2. de Scient. condit. c. 5. probat. 3. & 4. Peſantius Romanus Eques in vtroque iure, & Theologia Doctor. 1. p. quæſt. 14. art. 13. d. 5. concluſ. 4. & 5. & quæſt. 23. art. 5. d. 7. & 12. quæſt. 111. ar. 5. ad 4. notab. 2. Gundiſalu. Sanchez, Lucero diſcurſu de Concep. cap. 5. Thomas Pius 1. p. quæſtione 14. art. 13. dub. 3. numero 5. dub. 4. numer. etiam 5. Eugen. Philadelphus exercit. Scholaſt. tripartita cap. 1. coroll. 36. cap. 3. §. 8. verſu *quinto quod dicitur*: Illuſtriſ. D. Ioannes Iannis de Echalas Calagurtan. Epiſc. tract. 6. Log. d. 32. cap. 3. num. 27. Quibus adde ex antiquioribus Abulenſem, & Valdenſem teſte Zumel tom. 5. variar. d. 5. ſection. 1. Philarcum & Cameratum teſte Herrera tom. 1. in 1. Sentent. d. 24. quæſt. vnic. Pyghium, Orozium, Syrenium Sadoletum, Cordubenſem & Vegam teſte Ledeſma citato pag. 7. de auxiliis.

CERTAMEN III.

Decreta eiuſmodi ad conditionatæ futuritionis contingentium ſtatum ex Scriptura reiiciuntur.

1. DEcreta hæc ad conditionatam contingentium futuritionem ſtabiliendam reiici ex eis omnibus ſcripturæ locis poſſent, quibus abſoluta noſtrarum actionum electio, & determinatio & poteſtas ad eas apponendas, indifferens, dominium in arbitrio noſtro aſſeritur: ſi enim ante conditionatum conſenſum noſtrum efficaciter decretum, præfinitumque à Deo eſt, quid in quauis rerum peruiſtati, & ſuppoſitione poſſibili proſequendum, agendumque à nobis ſit: cum ea præfinitio purificata conditione, vel in abſolutam tranſeat, vel abſoluta aliam neceſſario, & inuitabiliter inducat, cum qua, nec poteſtas indifferens, & dominium arbitrij noſtri erga actiones ſuas, nec noſtra item electio, ac determinatio ad eas apponendas queat conſiſtere, aperte ex eis locis ſcripturæ decreta hæc conditionata ex parte obiecti, & abſoluta ex parte actus conditionatam noſtrorum actuum liberorum futuritionem cauſantia, & neceſſario præcedentia, confutantur: eis tamen nunc recitandis, expendendiſque meritò abſtinemus, quia opportunius controu. 3. contra neceſſitatem eorum decretorum omninò, tam ex parte actus, quam obiecti abſolutorum (contra quæ ea Scripturæ loca directo decertant) ad abſolutam contingentium futuritionem, ex eis locis pugnauimus.

2. Reiicienda ergo ſunt decreta eiuſmodi ſubiectiuè

abſoluta, & obiectiuè conditionata è celebri illo loco Matth.11. & Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethſaida quia ſi in Tyro & Sydone facta eſſent virtutes, quæ in te facta ſunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent*: vbi Chriſtus iuſtè,& prudenter exprobrat incredulitatem, & impœnitentiam Iudæorum abſolutam,quare ſub eiſdem virtutibus, & principijs ad illam abſolutè datis, ſub quibus, ſi darentur, Gentilium illorum fides, & pœnitentia conditionata foret: atqui, ſi conditionatum obiectiuè, & abſolutum ſubiectiuè decretum ad ſtatum conditionatum fidei, & pœnitentiæ (& idem eſt ſi requiratur decretum abſolutum omnino ad ſtatum futuritionis abſolutæ) neceſſarium ſit, ea exprobratio Iudæis facta ex comparatione,& exemplo Tyriorum, nec ſub eiſdem principijs, ac proinde, nec iuſta, nec prudens, ſed ridicula,illuſoria, & inuſta foret: ergo eiuſmodi decreta conditionata obiectiuè, & abſoluta ſubiectiuè ad ſtatum conditionatum fidei, & pœnitentiæ Tyriorum, & conſequenter reliquorum contingentium, (& idem eſt de decretis omnino abſolutis ad contingentium abſolutam futuritionem) minimè requiruntur: quod Chriſti exprobratio Iudæis facta comparatione,& exemplo Tyriorum iuſta & prudens fuerit, nemo, non hæretice blaſphemus, negare poteſt: quod autem inde inferatur debere eſſe ab exemplo, & comparatione fidei,& pœnitentiæ Tyriorum conditionatæ ſub hypotheſi eorundem omnimò ſignorum, & principiorum, quæ abſolutè data ſunt Iudæis illis, qui nec crediderunt, nec pœnitentiam egerunt, probatur primò ex Ariſtotele cap.6. Ethic. & lib.3. Topicor. c.3. & lib.6. aiente argumentum omne à comparatione, & exemplo vim, tunc ſolum, habere, vbi cætera quæ à voluntate non pendent, paria omnino ad eius vſum apponuntur.

3. Id quod exemplis variis facilè oſtenditur imprudenter enim, & iniquè reprehendas ſeruum, qui pecunia pauciore non tantum mercium tibi emerit,quantum alius tibi multo longe maiore pecunia comparauit. Ducem item, qui æque potentem inimicum exiguis copijs non proſtrauit,quem dux alius multis valde copijs dilecit:denique quod te non æque amet, ac tibi minus ſubſeruiat aliquis eo, in quem omnia beneuolentiæ tuæ ſigna contulisti, maioribuſque longè beneficijs, & honoribus cumulaſti. Præſto enim obiurgationibus tuis reſpondebit alteri plus pecuniæ ad negotiationem, plures item copias ad pugnam, amphoras item annis ſigna, pignora & beneficia, te ipſo fatente, collata à te fuiſſe: quare, nonniſi per ſummam imprudentiam ,imò impudentiam , & iniuriam, tibi à te exprobrari, quod tantundem, atque alij, ſiue in negotiatione,ſiue in bello,ſiue in obſequijs tibi non præſtiterit: quinimo in iudicio illo ſeruorum, quibus Res talenta,& Minas ad negotiationé tuit imperitus, Lucæ 19. à num.13. & Matth.25. num.15. videas proportione ſeruata ad ea, quæ acceperant, bonum eorum vſum exactum eſſe: neque ignauum vnius talenti ſeruum, quod non tantundem, atque illi, qui quinque aut decem acceperant luciatus eſſet; ſed quod nihil omninò negotiatus fuerat, fuiſſe damnatum, vt prudens, & iuſtum (vt oportebat) iudicium foret.

4. Inde verò prona eſt minoris diſcurſu illo ſubſumptæ probatio: etenim, ſi decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum ad fidei, & pœnitentiæ ſtatum conditionatum requiratur: vtique decretum conditionatum ex parte obiecti, & ſubiectiuè abſolutum de Tyriorum fide ſub eis ſignis, & virtutibus adfuit: imò, ſi ad futuritionem earum abſolutam decretum omnino abſolutum neceſſarium ſit, vt ſub conditione illæ futuræ ſint, decretum etiam hoc in hypotheſi apponi debet cum ſignis, & virtutibus, quæ in illa hypotheſi à Chriſto exprimuntur, & tamen reticetur nec pro conditione à Chriſto Domino cum reliquis apponuntur: in quo deluſoria, fallax, & deceptoria ea obiurgatio (iuxta horum Thomiſtarum Recentium ſententiam) deprehenditur: quia id ſolum, in quo Tyrij crediturí, acturique pœnitentiam paria Iudæis incredulis, & impœnitentibus à Deo reciperent exprimitur; decreta verò, quæ ipſis,non autem Iudæis, adfuerunt, quibuſque neceſſario creditum illi, & actum pœnitentiam erant, & ſine quibus in nullo ſtatu, iuxta Thomiſtas, crederent, pœnitentiam-ve agerent conſultò in obiurgatione illa, & captioſe reticentur, ne expeditam, promptamque habeant Iudæi obiurgati excuſationem, atque reprehenſionis impetus & iniquitas detegatur. His enim decretis adm iſis, & ſtatutis proclive erat ita reprehenſorem redarguere; quouam (rogamus,) Tyrijs deteriores durioreſque ſumus? an, quod illi ſub his ſignis conditionatè crederent, coſque peccaſſe pœniteret? & nos etiam conditionatè crederemus, deberemuſque de peccatis, ſi abſolutum ſubiectiuè decretum, & conditionatum obiectiuè fidei, & pœnitentiæ noſtræ ſub eis ſignis, & virtutibus, & decretum omninò abſolutum in hypotheſi haberemus, ſicut illi habuerunt? an, quod poſitis abſolutè eis virtutibus, & ſignis tantum, abſolutè, nec credidimus, nec doluimus? ſed, neque illi, eis tantum abſolutè poſitis, crederent, ac de peccatis dolerent, niſi decretum omnino abſolutum adeſſet; quod ſi nobis adfuiſſet, vtique credidiſſemus, ac de noſtris doluiſſemus peccatis: qua ergo fronte, æquitate, quave ratione, & iure quaſi deteriores illis in virtutum, & ſignorum abuſu à te reprehendimus, atque illi ob meliorem eorundem ſignorum ad fidem, & pœnitentiam præ nobis vſum laudantur?quibus ſane ſi decreta illa ſicut nobis deſunt, defuiſſent, ne pro ſtatu quidem conditionato,fidem aut pœnitentiam ſub eiſdem ſignis haberent, neque abſolutam, etſi ea tantum ſigna abſolutè exhiberentur.

5. Hoc argumento ita ferè à controuerſijs de auxilijs, & Scientia media initio Thomiſtæ iuniores vexati ſunt, vt multa effugia inceſſum tentarint. Reſpondent primo obiurgatos à Chriſto Iudæos comparatione Tyriorum non ob fidei, & pœnitentiæ defectum, in illis, & eorum in his conditionatam futuritionem,ſed ob maiorem in illis facilitatem, & in his ad concipiendas eas duritiem maiorem;ſed certe Chriſti Domini verba non de maiori, aut minori aliorum præ aliis,aut duritie,aut facilitate,quaſi in actu ſolum primo,ad fidem & pœnitentiam, ſed de fide & pœnitentia in actu ſecundo Tyriorum,& de actuali impœnitentia Iudæorum ſunt, quam ibi Dominus reprehendit, cuique proinde fides, & pœnitentia opponenda erat. Atque id quidem expreſsè certus aſſerit, vt Patres plures dixerint. *Numquid poſſumus dicere* (verba Auguſtini ſunt 9. de dono perſeuer.) *etiam Tyrios, & Sydonios talibus apud ſe* (qualibus apud Iudæos) *virtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros non fuiſſe cum ipſe Dominus atteſtetur, quod facturi eſſent magna tum ſibi data pœnitentiam?* Secundò vbinam maiori, aut minori duritiei, & obſtinationi, vel facilitati locus eſt ad fidem, & pœnitentiam hinc abſolutè hinc conditionatè concipiendam decreta hæc Thomiſtica admittantur: ſiquidem nemo eſt, qui poſito decreto ſubiectiuè abſoluto,& conditionato obiectiuè conſenſurus conditionatè non ſit requisitis reliquis in hypotheſi poſitus nec qui poſito decreto abſoluto,& purificatis reliquis requisitis, non ſit abſolutè conſenſurus:contra verò nemo eſt, qui eis decretis ſublatis, ſit vel conditionatè conſenſurus, vel abſolutè. Denique maior hæc Iudæorum durities, minorque facilitas ad fidem,& pœnitentiam, quam Tyriorum alias, quam ex euentu an conſentiri poſſit? prorſus ignoro. Maior quippe durities,minorque facilitas ad pœnitentiam, & fidem reprehenſibilis ex maiori hominum in vitijs,fidei, & pœnitentiæ magis aduerſis implicatione,& adhæſione ſtare ſolet. Tyrij autem, & idololatriæ erant maximè dediti (quæ fidei in primis aduerſatur) libidini proſtitutæ, & efficaciſſimè (quæ in maſculos etiam præceperet) aſſueti: quæ ſane conſuetudo, vel maximè,corda ad pœnitentiam indurat. Ac tandem magicæ artes,& veneficia vtrique (fidei ſcilicet, & pœnitentiæ) repugnantia commune, & frequens Tyriorum, & Sidoniorum vitium fuit: vbi ergo maior Iudæorum habitu, & in actu primo ad fidem, & pœnitentiam præ illis durities, & facilitas minor? in quibus nec tam perditi mores, nec idololatria; ſed fides potius legis, quæ Chriſtum ita præmunciabat, vt ferè digito oſtenderet?

6. His ipſis argumentis præcluſa manet ſecunda ſolutio, quam ex Ledeſma, Aluarez, & aliis adhibet, qui omnia miſcet, ac mouet Ioan.à S. Th.d.30. art.5. ſcilicet increpari Iudæos, comparatione Tyriorum, quia ſufficientibus auxilijs abutentes impedimentum apposuere gratiæ, & decreto efficaci Dei de ſua fide, & conuerſione: ſed certe, ſi decretum, & gratia Dei efficax de ſua fide,& conuerſione ab intrinſeco prærequi-

rantur

ranter ad pœnitentiam, fidem, ac quemliber alium conſenſum noſtrum, auxilium ſufficiens non eſt, cuius eſſe in nobis abuſus poſſit: neque fieri poteſt, vt decretum de fide, & converſione impediatur per earundem omiſſionem, vt oſtendemus controverſ. 3. ac non habito decreto Dei omiſſionum earum, in quo eadem inſtauratur difficultas: ſolum ergo abuſus ſufficientium auxiliorum anteactus, quibus ſe indigniores Tyriis reddiderant Iudæi, diuinis decretis ſuæ converſionis, & fidei eorum impedimentum eſſe potuit, iuxta hanc ſolutionem, quæ eiſdem quibus prima confutatur. Primo, quia eſt contra Textum, in quo non peccata, & abuſus ſufficientium auxiliorum, quibus ſe antea indigniores Tyriis reddiderant Iudæi, ſed fidei, & pœnitentiæ omiſſio reprehenditur. Secundo indignitas ob abuſum auxiliorum ſufficientium per anteacta grauiora, & frequentiora peccata Tyriis, quam Iudæis, maior erat, vt vidimus. Tertio, etſi maior in Iudæis eſſet, nec de ea ex comparatione ad Tyrios poterant reprehendi cum maioris ſui abuſus auxiliorum ſufficientium per anteacta grauiora, & frequentiora peccata, & omnia, & ſingula eandem excuſationem haberent: quod, ſcilicet, Tyriis quæ ipſis defuerunt decreta adfuiſſent, vtramque ſolutionem his fere in Luiſio Calumiſta reiecit Annatus noſter d. 1. defenſ. ſcientiæ mediæ.

7. Reſpondent tertio apud Borrull. d. 6. ſect. 2. n. 37. Reprehenſionem quidem fuiſſe ob defectum fidei, & pœnitentiæ actualis Iudæorum ſub eiſdem ſignis, ſub quibus eſſent illæ in Tyriis, ſi hæc eis exhiberentur; ſed tamen non fieri comparationem relate ad principia interna, ſaltem ad decreta Dei: ſed in primis: cum externa ſigna ſatis non ſint ad pœnitentiam, & fidem, vt contra Pelagianos ſtatuunt Auguſtinus, Proſper, & reliqui Patres, & Concilia, inepta eſſet reprehenſio: quod non haberent ſub externis ſolum ſignis fidem, & pœnitentiam, quam nec ipſi ſub eis ſolis habere poterant; nec Tyrij etiam eſſent, ſi eis exhiberentur ſolum, habituri, quorum, comparatione reprehendebantur. Secundo, etſi addant principia fidei, & pœnitentiæ interna (decretis neceſſario prærequiſitis ad illas in horum ſententia exceptis) eſt adhuc inæqualitas in iis, quæ ex parte principij daret, imo dedit, ad ſtatum conditionatum de facto Deus Tyriis cum eis ſignis & virtutibus; quæ tamen Iudæis non dedit: ita reſpondentes non nominauit Borrull. æſtimo autem eos eſſe Albeldam 1. p. d. 43. num. 80. Franciſcum Fælix de ſcient. c. 6. diff. 2, & Ioann. à S. Thom. art. citat. §. dicentes, cum eis ſignis habuiſſe Iudæos auxilium ſufficiens, licet decreta Dei non habuerint: in eis autem habuiſſe poſſe, & poteſtatem abſoluram ad fidem, & pœnitentiam, quibus abuſi proinde ſunt in omiſſione fidei, & pœnitentiæ, poſſumque reprehendi, non ſolum abſolute, ſed comparatiue ad Tyrios, qui inſuper fidei, & pœnitentiæ ſuæ conditionatæ decretum abſolutum ſubiectiue, & conditionatum obiectiue habebant, & in hypotheſi cum ſignis, & virtutibus decretum de abſoluta earum futurinone, & efficax de ſe auxilium ad ipſas: iuſte autem in iudicio damnabuntur omnium ſententia, qui ſufficientibus abuſi fuerint, etiam comparatione eorum, qui habuerunt efficacia auxilia, quibus bene ſunt operati: imo comparatione Apoſtolorum Beatiſſimæ Virginis, & Chriſti Domini.

8. Verum hic etiam explicata ſolutio, nullatenus difficultatem emollit. Et primo, ſi decretum, aut auxilium ab intrinſeco efficax prærequiratur ad fidem pœnitentiam, aliumue actum liberum non dari in eo, cui illa deſunt, auxilium ſufficiens, certum mihi eſt, vt ſuis locis aliis omnibus oſtendemus: quare, neque poteſtas Iudæis, quibus decreta illa defuerunt, ſiue pro ſtatu conditionato, ſiue pro abſoluto ad fidem, & pœnitentiam eſſe vſquam potuit. Secundo: licet in noſtra opinione, quæ prærequiſita decreta, & auxilia de ſeſe efficacia non admittit, ſed ſolum ex bono vſu voluntatis iuſte damnentur mali ob prauum ſufficientium auxiliorum vſum; in aduerſariorum vero ſententia, cum auxilia ſufficientia reipſa in peccatoribus non ſint, neſcio quo pacto ob eorum abuſum poſſint in iudicio damnari, ac reprehendi: ſed eſto: ſint in eis, etiam in aduerſariorum doctrina auxilia ſufficientia, & abſoluta poteſtas ad fidem, & pœnitentiam atque vniuerſim ad non peccandum: ſitque proinde in illis eius auxilij, & poteſtatis abuſus reprehenſibilis abſolute iniuſto Dei Iudicio; at vero comparatiue ad iuſtos Beatiſſimam Virginem, & Chriſtum Dominum, quibus decreta, & auxilia efficacia de ſeſe connexa, & inſeparabilia à fide, & virtutibus ex parte principij adfuerunt, quo pacto damnari & reprehendi iure poſſint, non video, quin excuſationem præfatam in promptu habeant, & iuſtiſſimam reprehenſionis comparatiuæ querelam! Obiicientur quidem ſancti Apoſtoli, & Beata Virgo, &, ſi placet, Chriſtus etiam Dominus, vt comparationis extremum geometrice quidem non arithmeticæ: quia impij pro ſuo gratiæ modulo non operati ſint, minimum adhuc, quod poterant: cum illi, ſummum, quod, gratia ipſis collata, potuerunt, fuerint operati; aut eandem fidem, & pœnitentiam ab vno à Deo minoribus ſubſidiis præuento; imo neceſſario prærequiſitis ad illas orbato, quam ab alio his omnibus præmunito exigere, & omiſſionem comparatiue reprehendere atque eius exemplo damnare, imprudens prorſus eſt, & iniquum.

9. Reſpondent tandem communiter cum Ioanne à S. Thoma citato: poteſtatem in Iudæis, quibus decretum, etiam conditionatum obiectiue, defuit, æqui fuiſſe ad fidem, pœnitentiam, atque Tyriis, quibus illud adfuit, adeſſeque omnino abſolutum, ſi ſigna, & virtutes adfuiſſent: quia decreta eiuſmodi pro nullo futurinone ſtatu poteſtatem ad illas, aliumue actum liberum conferunt; ſed, ſufficientibus auxiliis ſolis concurſum, applicant ad actum infallibiliter pro ſtatu, quo præfinitur exercendum: vbi autem æqua eſt poteſtas reprehenſio in abuentes illa comparatiue ad bene vtentes eadem, vel æqua omnino poteſtate merito cadi permittimus, quod falſo, & implicatorie ſuppoſui ſolutio, de æqua poteſtate, & eius adæquata conſtitutione per auxilia ſufficiencia in hoſtem præmunientium ſententia, vt proxime indicauimus, & aliis in locis monſtrauit. Hoc tamen ita permiſſo, negari ab aduerſarius nequit per hanc applicationem poteſtatis, æqualis etiam, per decretum antecedens de fide & pœnitentia Tyriorum infallibiliter phyſice, & metaphyſice inducens eos ad illas, quibus, metaphyſice etiam de ſeſe connexum eſt à Deo, meliotis conditionis ex parte antecedentis eundere Tyrios ad fidem, & pœnitentiam, quam Iudæos, quibus ea applicatio ad infallibiliter eas habendas per decreta non adfuit: vt nequeant Iudæi per comparationem ad Tyrios prudenter, & iuſte de earum omiſſione reprehendi (hæc ea decreta principia, poteſtates, ſiue applicationes vocetis, tamen ex parte principij ſe tenent ad pœnitentiam, & fidem) oſtenditur aperte: etſi enim connexio, & applicatio ad alis agentis ad paſſum agentis poteſtatem non conſtituat, ſed ſuppona, cuiſque ſolum modo applicat operationem: inepte, & iniquo reprehenderetur miles, quod primus, & ignem inſtructus, in quibus tota conſiſtebat poteſtas eſt, muris diſtantia caſtra non incenderit, quæ tam non maiori igne inſtructus miles caſtris non ſis applicatus ſuccenſit; & tamen in ſola applicatione, ſe tamen ex parte antecedentis tenente, ad caſtra comburenda, non autem in poteſtate actiua melioris conditionis eſt, quam data vt ab hoſtis caſtris miles: ergo, etſi decretum non conferat, ſed appleteat, vt conditio, ſine qua non, ſolum ex parte actus primi poteſtatem aliunde conſtitutam ad pœnitentiam, & fidem, inique, & inepte ob harum omiſſionem reprehendi, qui illam defectu decreti applicationem non habuit, comparatione illius, qui non omiſit aut non omitteret, quia illam applicationem per decretum habuit, vel haberet.

10. Contra ſecundo: quia inique, & imprudenter reprehenderetur dæmon quod Deum non amet, ſed odio prorſus habeat, comparatione Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis, aut præſtantiſſimi alicuius ſancti (puta Apoſtoli Petri aut Pauli aut Ioannis Baptiſtæ, qui Deum ardenter amarunt) præciſis omnibus, quæ in his phyſicam, aut metaphyſicam ad eum amandum neceſſitatem (ſi quæ eius generis fuerunt) aut infallibilitatem inducebant, & moralem, vt ſummum eis ad Dei amorem, ſiue neceſſitatem ſiue infallibilitatem adducebant; v. g. aut Sathan Deum non amare, tot bonis à Deo priuatus, torque malis, & æruminis ab ipſo afflictus, torque diris deuotus, & pœnis ab eodem excarnificatus: cum Ioannes Baptiſta, vel Diuipara, eiuſque filius tot donis, & gratiæ infuſis cientiæ Dei perfectiones euidenter proponentis ſuauiſſimarum, & intenſiſſimarum affectionum indeliberatarum &c. ita præuenta, vt moralem habeat neceſſitatem ad ipſum

amandam, ac non odio habendum, licet habeat (ſicut tu) phyſicam ad oppoſitum potestatem. Non ne ridendus merito eſſet, qui ita de omiſſione amoris in Deum odioque in ipſum appoſitione dæmonem comparatiue ad Baptiſtam vel Deiparam reprehenderet: cuius ergo, & potius ridendus, in aduerſariorum doctrina de prærequiſitis decretis, ad quemuis pœnitentiæ, & fidei futuritionis ſtatum cum ea hinc per modum poteſtatis, hinc per modum præuiæ applicationis requiſitæ ad illas non moralem ſolum ted phyſicam, & metaphyſicam tudei, & pœnitentiæ, pro ſuo vnumquoque ſtatu, neceſſitarem, hinc infallibilitatem earum afferant; eorumque negatio neceſſitatem ſiue infallibilem illarum negationem inducat. Denique vrgentur hæc omnia, & impugnatur ſolutio: quia Deus ex ſe omittens decretum, hinc quo impoſſibilis eſt pœnitentia, & fides Iudæorum, hanc in eis impedit, ſicut in Tyriis illud de ſe ponens in eis illam apponeret: eſt autem inceptum in eo reprehendere omiſſionem actus, quem impedis in illo, comparatione alterius, quem laudas, & præteris ob actum quem tu in ipſo apponis.

11. Cum ergo videant aduerſarij ægre, imo (ne ægre quidem) poſſe ab hoc argumento ſe expedire, eius difficultatem communem nobis etiam eſſe contendunt. Negare ſiquidem (inquiunt) minime poſſumus Tyrios conſenſuros ſub eis ſignis, & vocatione, ſeu auxilio efficaci (in quocumque demum eius efficacia conſiſtat) quod Iudæi eorum comparatione minime habuerunt. Item ſub eiſdem ſignis, & auxilio ſufficienti, quod ſolum habuere Iudæi, minime in fidem, & pœnitentiam conſenſuros, ſicuti neque Iudæi conſenſerunt: certum item, nobis etiam, eſt donationem auxilij efficacis Tyrijs ſub eis ſignis, & eius denegationem, ſeu ſolius ſufficientis collationem Iudæis e libera ſolum, & gratuita Dei voluntate (ne in Pelagianiſſimam, aut Semipelagianiſſimum abeamus) omnino pendere: ex his autem in noſtra, & Catholica doctrina ſtatis, ac certis, idem argumentum contra æquitatem, & prudentiam reprehenſionis Iudæorum præ Tyriis ſub eiſdem ſignis credituris, & acturis pœnitentiam, quibus exhibitis, nec crediderunt, nec pœnitentiam egerunt Iudæi aperte conficitur. Ad manum quippe reſponſum, imo & contra reprehenſorem habent querelam: quod ipſi ſub eis ſignis ſufficientia ſolum auxilio à Deo p o libito ita ſtatuente habuerint; non autem efficacia, quæ cum eis ſignis à Deo Tyriis darentur, & quibus, ſi ipſis daretur dubio procul in fidem, & pœnitentiam æque ipſis conſentirent.

12. Sed tamen cum reprehenſio Chriſti non fuerit, vt patet ex textu ob ſtatum, in quo conſtituti à Deo ob eius arbitrium, ſunt; ſed ob eius malum vſum auxiliorum eis donatorum à Deo, atque in noſtra opinione auxiliorum efficacia intrinſeca non ſit, neque ex parte principij ad ſui futuritionem, ſiue conditionatam, ſiue abſolutam conſenſus, & boni, vel mali vſus auxiliorum decretum Dei efficax, ſiue præfinitio neceſſario connexa cum conſenſu requiratur; ſed cum eadem vocatione vnus conſentiat, alter vero non conſentiat ob ſuæ voluntatis arbitrium, bonumque vel malum eius vſum, recte Iudæi ob malum vſum reprehenduntur ex comparatione ad Tyrios, qui eadem, vel ſimili vocatione à Deo ſub eis ſignis donandi bene vterentur; male vero in neceſſario præfinientium doctrina. Adde etiam ob ſtatum illum inefficacis auxilij, in quo à Deo conſtituti ſunt bene poſſe in noſtra doctrina, & iuſte præ Tyriis fugillari: cum enim auxilij efficacia, vel inefficacia, eiuſque cognitio, & ſcientia diuina ex bono, vel malo vſu libero voluntatis eorum, ſaltem conditionato, dependeat: qui ſtatus ordine cauſalitatis ab abſoluto dependet (ſi enim poſito auxilio conſentiant verum omnino eſſet, quod, ſi poneretur conſentirent) quod illud auxilium eis collatum efficax non fuerit, neque tale à Deo cognitum, penes malum tandem eorum vſum omnino eſt: quod autem ſub auxilio alio, ſi eis cum ſignis illis daretur, eſſent conſenſuri, & tamen eis datum non fuit, ſicuti nec Tyriis aliud ſub quo non conſenſuri fuere à Deo præuiſi, pœnes Dei abſolutum gratiæ ſuæ dominium, ſummumque arbitrium eſt: ob quæ nec Tyrus auxilium, ſub quo præuiſi conſenſuri ſunt, imo nec ſigna illa, & ſufficiens auxilium cum illis datum eſt: quæ tamen data ſunt Iudæis ea vero omnia ex eis ſunt, de quibus, vt ait Apoſtolus dicere Deo nemo poteſt, cur ita facis? idem argumentum eiſdem ponderationibus, & ſimilium euaſionum præcluſionibus contra neceſſitatem Thomiſticam decreti abſoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti ad contingentis conditionatam futuritionem ex illa conditionata obedientia prædicationi, & prophetiis Ezech. 3. à Deo prænuntiata illis verbis: *ſi ad illos mitterer te, ipſi audirent te*: quod dixit comparatiue etiam ad inobedientiam Iudæorum prædicationi eidem, quæ vero ad hæc loca reſpondit Caramuel confutauimus abunde d. 3. qu. 2. cert. 9.

CERTAMEN VI.

Vlterior decretorum eiuſmodi ex ſcriptura, & authoritate Patrum confutatio.

1. Lectorum ſcripturæ teſtimonium ſit ex illo Sap. 4. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius* ex quo. d. 5. q. 2. Deum certo, & infallibiliter futura contingentia conditionata prænoſſe præcluſis non admodum Recentium Thomiſtarũ euaſionibus oſtendebamus: certenim futura eius immature correpti peccata cõditionata, ſi diutius viueret, nequeunt à præfinitione, ſeu decreto efficaci actuali de illis ſub diuturnioris vitæ cõditione futuris omnino eſſe: ergo futuritio conditionata contingentis futuri conditionato, vt talis ſit, decreto actuali abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue opus non habet. Patet conſequutio. Nam peccata illa cõtingentia in ſtatu futuritionis conditionatæ ſunt, abſque vllo eiuſmodi decreto ſubiectiue, ſiue ex parte actus abſoluto, obiectiue vero, ſeu ex parte obiecti, conditionato, ſi vera eſt ſyllogiſmi efformati minor. Eam autem veram eſſe conſtat primo. Quia Deus peccata hominum, aut Angelorum ſiue vniuerſim creaturæ cuiuſuis rationalis, adhuc, quoad materiale, pro ſtatu vllo non præfinit, poteſtue præfinire: vt de futuris abſolute peccatis, contro. 3. a. 2. aperte oſtendimus: ex quibus ad futura conditionata euidens eſt conſequentia præfinitionum negatiua. Tum, quia ex præfinitione conditionata obiectiue, ſubiectiue vero abſoluta, pro caſu purificationis conditionis, abſoluta omnino peccari, quoad materiale, euidenter infertur; quare ab huius conſequentis negatione, ad negationem antecedentis conſequentia tenet. Tum, quia ſtatus conditionatæ futuritionis contingentium actuali abſoluto, decreto, quam ſtatus futuritionis abſolutæ eorum, minus habet opus, vt de ſe claret, ſuperiuſque animaduerti: tum denique, quia, cum futuritionis conditionatæ ſtatus amplior ſtatu futuritionis abſolutæ ſit, eoque maioris vniuerſalitatis, præcedentia prior eiuſmodi decreti pro ſtatu futuritionis conditionatæ contingentium abſoluta ex parte actus præfinitio eorum libertati omni ſigno prioritatis, etiam anteriori ad abſolutum officiet.

2. Dices ex Aluarez 7. de auxilijs nu. 24. Peccatum immature correpti fore ſub diuturnioris, vitæ conditione à decreto conferendi ita correpto auxilia efficacia, ſine perſeuerantiæ donum vſque ad inſtans determinatum, quod fuit vitæ ita correpti poſtremum; ſed certe niſi in eo decreto claudatur aliud de non conferendo auxilio efficaci, ſeu phyſica prædeterminatione ad vitandum peccatum, vel potius illam conferendi ad materiale peccati, ſi diutius viuat (id quod impugnatum proxime eſt & quotata vlterius, & ſuſius impugnabitur) eſt ſolutio inſufficiens. Quod autem decretum hoc poſtremum vlterius claudi debeat, & è Dei decreto actuali ſit ſub conditione diuturnioris vitæ immaturè correpti peccatum, ſi ad conditionatam eius futuritionem decreto actuali abſoluto ſaltem ſubiectiue opus ſit: probatur: quia præciſe ex omnino abſoluto decreto conferendi auxilium efficax, ſeu phyſicam prædeterminationem ad non peccandum vſque ad finem vitæ, quæ fuit, immature correpti, non eſt determinate futurum peccatum eius ſub conditione, quod vlterius viueret, neque proxime neque remote: poteſt ſiquidem adhuc Deus ex vi eius decreti præciſe decernere,

vel

vel non decernere physicam prædeterminationem ad non peccandum pro vlteriori vita, quam ipsi concedat, ergo ex vi eius decreti de dono perseuerantiæ pro tempore vitæ, quod fuit, nihil est determinans proxime, vel remote futuritionem peccati conditionatam, si diutius immature correptus viueret; nisi adsit alterum decretum negandi physicam prædeterminationem ad vitandum peccatum, vel concedendi illam ad materiale peccati, si diutius immature correptus viueret. Nec quidquam præstat euasio Zumelis t.2. variar. dub. 5. concl.1. pag. 153. scilicet, fore sub ea conditione diuturnioris vitæ peccatum illud ex decreto illo permissiuo illius sub ea conditione; sed certe decretum permissiuum pure peccari in horum Thomistarum doctrina defendi nequit, vt fusius in sequentibus ostendam. Secundo: decretum permissiuum, nequit connecti cum futuritione conditionata illius peccati, nisi vel ratione sui, vel mediorum, ad quæ determinat, vt supponit ibidem; nec ratione mediorum, nisi ea sint physice prædeterminantia materialis peccati illius quod refugit Zumel. Ratione autem sui nequit connecti cum peccato illa conditionato, nisi, vel sic eius præfinitio cum eius negatione de esse pugnans, quod etiam refugit ea solutione Zumel, vel dirigatur scientia media, eamque & futuritionem conditionatam peccati supponat, & non efficiat.

3. Secundo vt arguebam supra malitia peccati illius immature correpti, *ne malitia mutaret intellectum eius*, siue peccatum formaliter, qua peccatum est, futura conditionate est sub diuturnioris vitæ conditione: & tamen de malitia illius peccati formaliter, qua tali, conditionata futuritione nullum est per aduersarios, vllumue doctorem Carbolicum, imo, neque Lutheranum aut Caluinistam actuale, & subiectiue absolutum in Deo decretum: ergo futuritio conditionata contingentis absque vllo absoluto subiectiue decreto actuali Dei esse potest: quare futuritio conditionata contingentis decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato opus non habet. Hæc eadem argumenta in omnibus, pene infinitis, peccatis hominum sub conditione futuris, si in hac, vel illa rerum, & circumstantiarum peristhasi conderentur, statuerenturue, fieri possunt; quæ vero aduersarij possunt respondere diximus cert.2.num.7. Mitto alia scripturæ loca, quæ ad præsens institutum adducuntur communiter: ea siquidem omnia contra decreta omnino absoluta futuritionis absolutæ contingentis directo pugnant: vt ea non necessaria ad absolutam eius futuritionem, imo eius contingentiæ, & libertati repugnantia esse demonstrent: de quo sequentibus quæstionibus opportunius agemus. Nunc ergo ex illis locis argumenta instruere repetitionis vitandæ causa merito omittimus: præsertim, cum ad ea instruenda multa, & profusa opera sit opus, & quam semel exacte adhibere satis. Cæterum, qui ea argumenta ibi attente legerit, ac penetrauerit, facile eis ad præsens institutum (quod nec multis nec oblongis consequentiis euincunt) vtetur ex dictis certam. præsenti num. 1. sub medium. Eadem de causa missa facimus plura Patrum testimonia quæ ex variis capitibus absoluta decreta antecedentia, & efficacia de liberis actibus creatis à Deo prorsus excludunt, eisdem locis expendenda, & quæ eisdem consequentiis notatis præsenti instituto ex vsu esse facile possunt.

4. Ad Patrum authoritatem directo pugnantem contra eiusmodi decreta ad futuritionem conditionatam contingentium ponendam veniamus. Prima sit negatiua authoritas, neque ad rem præsentem infirma: cum enim tot tantique Patres sæpe contingentia hæc conditionata, eorumque scientiam in Deo asseruerint, vt vidimus, nemo illorum decretum hoc conditionatum siue ad eam contingentis futuritionem, vel leuiter insinuauit: cum tamen quandoque diluendis difficultatibus, quas versabant, aliundeque diluebant, decreti illius doctrina ex vsu illis esse posset non exiguo. Secundo: cum apud Patres, & futura conditionata, & eorum scientiam videamus, nihilque amplius, dum id asserimus Patribus, dubio procul, conformamur; qui vero vlterius volunt ea stare per decreta, neque aliter ex Partibus, eis incumbit probatio: negantes enim satis probabimus, si adductis probationibus respondeamus, vti aperte respondebimus. Sed descendo singulatim ad capita authoritatum, ob quas ex sententia Patrum reiecta ea decreta sunt, & reuicienda: Patres omnes libertati, & contingentiæ actuum repugnare docent omnem suppositionem antecedentem determinantem ad ipsos, eosque necessaria consequentia inferentem ob sui cum ipsis intrinsecam connexionem, vt constabit fuse controu. 3. & breuius hic q.2. satis: nunc sit Clem.Rom. epist.3. testimonium: *si quid esset, quod credendum, vel non credendum determinaret, meritum, & libertas tolleretur*: id quod iuxta, *communem sensum Scholastica doctrina hausium de fontibus Saluatoris per processus scripturæ, & antiquorum scripta doctorum*: vniuersim docet VValdensis 1. doctrinal. fid. a.1.c.28. atqui decretum hoc absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue esset suppositio antecedens determinans consensum conditionatum, cum, eoque intrinsece connexum, illudque proinde necessaria consequentia inferens, imo & purificata conditione absolutum inferens in statu absoluto: ergo ex sententia constanti Patrum reiiciendum est eiusmodi decretum, tanquam libertati contingentis, cum conditionatæ, tum absolutæ contrarium. Minor quoad connexionem necessariam decreti eius cum consensu conditionato absolute, & absoluto purificata conditione, ac proinde necessariam illationem, & præfinitionem absolutam eius quoad statum conditionatum, & purificata conditione quoad absolutum, ipsissima aduersariorum doctrina est.

5. Quod autem sit absolute antecedens futurum contingens, siue conditionatum siue absolutum purificata conditione patet. Tum ex huius antecedentis, & necessitantis suppositionis definitione apud Scholasticos Patres communi statuenda ex ipsis controu. 3. quam breui tradit Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo* c.18. med. *Necessitas alia est præcedens, qua causa est vt res sit; alia consequens, quam res facit.* Tum etiam, quia decretum hoc causat necessario, & infallibiliter futuritionem conditionatam contingentis: ita, vt cum illo eiusmodi futuritio contingentis non esse omnino non possit: eo vero sublato esse prorsus nequeat; quod si abnuant manus nobis, & iurentum dabunt. Purificata vero conditione cum decretum hoc, vel transeat se ipso, vt communiter docetur in absolutum de re eadem, vel inferat necessario aliud de re eadem absolute ponenda absolutum decretum: est conditio & reliqua principia contingentis indifferentia essent, ac non prædeterminatio physica, iuxta eorum doctrinam, negare non possunt aduersarij esse suppositionem necessitantem, cum absolute ad futuritionem conditionatam contingentis, tum ad absolutam eiusdem futuritionem, si purificetur conditio, sub qua illud fore conditionate decretum est; nisi negent causas, etiam essentialiter requisitas suis effectis antecedere. Hoc argumento ostendemus cert.4. decretum hoc futurum contingens conditionatum, quod eius obiectum est, quare, & se ipsum delcuere (si fieri potest, certius, quam omnino absolutum decretum suum obiectum contingens absolutum) quod satis iam est indicatum. Scio plura effugia argumenti huius ab euersione libertatis, & contingentiæ contingentis contra hæc decreta Thomistica petita, intessum à Thomistis Recentioribus Dominicanis tentari: ea tamen opportunius referemus refellemusque quæst. 3. & 4.

6. Arguo secundo: quia Patres recitati disput.5.q.2. vt rationibus suis respondeant quæstionibus illis, seu potius argumentis Manichæorum, & aliorum hæreticorum, vt testatur Nyssenus apud Ruiz disp. 6. sect. 1. nu.26. contendentium Deum esse malum, quia præscius lapsus hominis, & Angeli si eos conderet, eos nihilominus condidit, & purificauit conditionem, lapsus eorum scientiam conditionatam, eiusque à Deo obiectum, quam illi supponebant hæretici. Patres iidem in his, & similibus eorum quæstionibus, & argumentis admittunt, & supponunt vt ibi ostendi: at tam scientia hæc conditionata, quam eius obiectum, scilicet conditionatus lapsus contingens tale erat apud vtrosque independenter à decreto hoc conditionato obiectiue & absoluto subiectiue: ergo ex Patribus, tam scientia conditionata, quam futuritio conditionata contingentis, quod est eius obiectum, absque eiusmodi decreto consistit: quod ex relatione Nysseni in antecedenti supposuimus (scilicet quæstiones illas esse potius Hæreticorum argumenta, vt Deum ex creatione hominis, & Angeli, & similibus præscium ante à conditionate lapsus eorum, malum ostenderent) ex ipsius verbis clarè;

ita

ita enim argumentari ſoliros Manichæos ait : orat. cathet. c. 7. init. *Deus, cum præuidiſſet calamitatem, quæ erat ad hominem ventura, ex malo conſilio ad creandum hominem acceſſerit ; cui erat ſorte condubitatum ortum non eſſe quam eſſe in malo.* Et rurſus idem eorum argumentum eiſdem fere repetit verbis : imo vero has omnes, & ſimiles citatas quæſtiones, eſſe hæreticorum argumenta, quibus Patres reſponderunt, teſtatur Hieronym. 3. aduerſ. Pelag. colum. 5. his verbis : *Marcion, & omnes Hæreticorum canes, qui veteri laniant teſtamentum, huiuſmodi ſyllogiſmum texere conſueuerunt. Aut ſciuit Deus hominem in Paradiſo poſitum prauaricaturum eſſe mandatum illius, aut neſciuit : non eſt in culpa is, qui præſcientiam Dei vitare non potuit ; ſed ille qui talem condidit, vt Dei non poſſit ſcientiam deuitare.*

7. Iam minor, quoad Hæreticos probatur : quia ſi decretum illud de lapſu conditionato ſub conditione, quod homo, & Angelus crearentur, ad futuritionem lapſus conditionatam in Deo recognoſcerent, poſteaque purificari ab ipſo conditionem non e præſcientia ſolum ; ſed fortius (meque Iudice inſolubiliter) Deum malum, & cauſam, & authorem peccati in eorum conditione, quæ conditionem, ſub qua eorum peccatum ipſe decreuerat, purificabat argumentarentur : cum autem adeo aperto, & claro ad ſuum intentum argumento vſi non fuerint, cum debiliori petito ea ſcientia conditionata vtebantur ; cuidens eſt, eos ſcientiam conditionatam eiuſque obiecta, ſeu contingentia conditionata abſque eiuſmodi decretis ſtatuiſſe, id quod ex argumento Marcionis, & aliorum ex præſcientia, & purificationis conditionis à Deo independenter a libertate hominis creati à Deo ſolo poſitarum ineuitabilitate magis liquet : cum clarius libertas, & culpa euertatur per eiuſmodi decretum, & creationem, inferaturque eius ineuitabilitas, quam argumentum attingit ab homine creato, quam ex ſcientia, & purificatione conditionis. Inde vero, quoad Patres probatur eadem Minor : quia Patres ſcientiam conditionatam : eiuſque obiectum ab hæreticis ſuppoſitam, eodemque modo quo ab eis ſuppoſita fuit ſuppoſuerunt, atque aſſeuerunt, vt citato loco vidimus, quin de eis eiuſue modo eorum diſcordarint. Ergo, cum abſque decreto ſcientia conditionata, eiuſque obiectum ſcilicet futurum conditionatum contingens aſſerta ab hæreticis fuerint, abſque illo etiam aſſerta a Patribus fuere. Secundo probatur : quia, niſi dependenter a decreto ac proinde dependenter ab illo, & ſcientiam conditionatam, & eius obiectum ſtatuerent, male ſolutionibus ſuis reſpondiſſent : nimirum præcipuam, & claram, atque obuiam ſtatim difficultatem diſſimulantes.

8. Sed præter reſponſiones ad quæſtiones illas, & argumenta hæreticorum, quas ſicuti, & Patres alij ſcientiam conditionatam, eiuſque obiectum abſque vllo decreto recognoſcens dedit Auguſtinus alibi, ea lapſus abſque vllo Dei decreto recognouit, & aſſeruit : id quod etiam cum Patribus reliquis, vt libertatem arbitrij tueatur, ſupponit : qua de re, poſt multa 3. de lib. arbitr. c. 14. facilioris memoriæ cauſa, ſic ſummatim ait : *quacumque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato creditur : ſi autem poteſt, non ei cedatur, & non peccabitur.* Sed vlterius oſtendo, & in primis argumento efformato contra nos a Didaco Aluarez de auxiliis libro duodecimo d. 120. ſcilicet Auguſtinum, ſi agnouiſſet ſcientiam conditionatam eiuſque obiectum independenter à Dei decreto facile, & bene negaturum obuientibus ab ipſo fatum in noſtras actiones liberas induci : quia homines pro ſua libertate gratiæ auxiliis vtuntur, quia volunt, & alij non vtuntur quia nolunt : atqui ita ſæpe reſponditur, licet aliter cenſeat Aluarez : ergo ea cognouit, & aſſeruit Auguſtinus independenter à decreto : Minor adeo eſt conſtans, & clara, vt mirum ſit de ea dictum aliquem dubitaſſe, etenim lib. de prædeſt. Sanct. c. 6. med. ita Pelagianis reſpondet : *Ecce miſericordia, & iudicium : miſericordia in electione iudicium vero in cæteros qui exæcati ſunt : & tamen illi, quia voluerunt crediderunt, illi, quia noluerunt non crediderunt*, 2. de peccatorum meritis, & remiſſ. contra Pelag. c. 12. init. *Cum voluntate humana gratia adiuuante diuina ſine peccato in hac vita poſſit homo eſſe, cur non ſit ? poſſim facillime, & veriſſime reſpondere : quia homines nolunt*, & 1. ad Simplicia. q. 2. *Cum ergo alius ſic, alius autem ſic moueatur ad fidem : eadem verba facit alio modo dicta mouet, alio modo dicta non mouet, aliumque mouet, alium non mouet : quis audeat dicere modum vocandi, qui etiam Eſau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iuſtificatus fuit, Deo defuiſſe.* Eandem ſententiam continent verba eius recitata proxime ex 3. de lib. arbitr. c. 14. & eis locis immediata probatione ex Auguſtino referentis eadem Auguſtini ſententia deprehenditur, quare Didaci Aluarez Recentium Thomiſtarum Primipili pro ſcientia & obiectis contingentibus conditionate futuris abſque vllo actuali Dei decreto nobiſcum Auguſtinus expreſſus eſt : quo vero iure ita iudicarit Aluarez ſi probaretur Minor (quam ipſe falſam ſupponebat, vt oppoſitum contra nos oſtenderet) quivis facile comperiet, liquidem vt ſupra vidimus, ſi decretum conſenſus aut deſtructus noſtri ſub conditione cuiuſuis auxilij (eſt prædeterminatio Thomiſtica non eſſet, nedum, ſi ea ſit, vt aduerſarij volunt) in Deo præcederet purificata conditione a Deo ponente auxilium ex hoc commoto decreti, & purificatione conditionis, quod totum à Deo, eiuſque libera voluntate eſt, crederent, & conſentirent homines, aut diſſentirent, non a tua libera voluntate, Deus quia ipſi voluerunt, aut noluerunt, vt arebat Auguſtinus.

9. Secundo probatur ex Auguſtino frequenter dicente Deum ita velle, & de facto vocare aliquos miſereri ordinata ſua in illis, præ aliis exercere, quomodo fert eis congruere, vt vocantem non reſpuant, ſed ſequantur voluntate ſua Deum vocantem : atque item quomodo eis aptum eſt, vt intelligant, & moueantur : audi illum 1. ad Simplician. q. 2. *quamuis multi vno modo vocati ſunt, tamen, quia non omnes vno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei* : Ecce in vocati diſpoſitionem, affectum, & idoneitatem ac proinde non in Deum decernentem, ſiue abſolute omnino, ſiue conditionate ex parte obiecti, quod ſi vocentur vocationem ſequantur. Ne tamen inde Dei miſericordiam ſpecialem in electos, ſeu efficaciter vocatos excludi putes, totumque negotium ab eorum diſpoſitione, & voluntate venire : ſubdit : *Et illud non minus verum ſit : igitur non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei : qui hoc modo vocauit, quando aptum erat eum, qui ſecuti ſunt vocationem* ; inferius autem ſubdit : *quod ſi vellet, etiam ipſorum* (non electorum) *miſereri, poſſet ita vocare, quando illis aptum eſſet, vt & moueretur, & intelligerent, & ſequerentur. verum eſt ergo multi vocati, pauci vero electi. qui congruenter vocati ; illi autem qui non congruebant, nec contemperabantur vocationi non electi, quia non ſecuti, quamuis vocati.* Ecce congruere, vel non congruere vocationi, ſiue hanc eſſe, vel non eſſe congruam noſtrum eſt, quia ſequimur, vel non ſequimur illam, non præſimentis Dei, quod ſequamur vocationem in Auguſtino : errori vero præſato, qui inde poſſet colligere, eo modo, quo proxime, ſtatim iterum occurrit : *iterum verum eſt : non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei : quia, etiamſi multos vocet, eorum tantum miſeretur, quos ita vocat, quomodo eis aptum eſt, vt ſequantur* : & de dono perſeu. c. 14. ex prænunciata à Chriſto Domino Tyrorum pœnitentia ſub conditione ſignorū, & virtutum Corozainitis exhibitarum concludit. *Ex quo apparet habere quoſdam in ipſo ingenio diuinum naturaliter munus intelligentiæ, quo mouentur ad fidem, ſi congrua ſuis mentibus vel audiant verba, vel ſigna conſpiciant* : & tandem lib. 2. ad ſimplic. poſt med. ait : *Cuius autem miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat.*

10. Ex quibus omnibus hoc argumentum conficitur. Poſita præfinitione abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, ſcilicet ſub conditione vocationis (quæcumque illa ſit) eo ipſo quod donetur à Deo, apte omnes vocabuntur, & congrue, vt moueantur ad fidem, quempiamue alium actum ita ſub conditione à Deo præfinitum, ſequenturque, nec reſpuent Dei vocationem : ergo poſita eiuſmodi præfinitione omnis vocatio atque congrua, & apta cuicunque, & quocunque tempore erit, vt eam ſequatur, ac non reſpuat : atqui Auguſtinus vnam vno tempore, viri, vniuſque menti, & genio, ſeu ingenio aptam, & congruam eſſe ait ; non aliam, neque alio tempore, neque alij, aut alterius menti, genio, ſeu ingenio. Ergo

Auguſtinus

Auguſtinus cenſet non eſſe præfinitionem Dei de fide, & conſenſu quouis, ſub conditione vocationis conditionatæ futuro, & tamen eſſe fidei, & conſenſus conditionatam futuritionem, eiuſque ſcientiam, ex qua detur à Deo vocatio electis, & iis omnibus, quorũ miſeretur: ergo ſentit futuritionem conditionatam non eſſe ab eius præfinitione abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti. Arguitur ex præfatis locis ſecundo. Poſita eiuſmodi præfinitione & vocatione, ſub qua conſenſus, ſeu fides præfinita per illã à Deo eſt, omnes æque prompte, & incunctanter illam ſequentur illico, nec reſpuent: ergo æque erunt dociles, geniique apti, & idonei, vt credant, & conſentiant, ſi vocentur: nec erit cur aptiori, & dociliori genio, & affectioni vnius vocati, quam alterius is in fidem conſenſus tribuatur; aſt dociliores eſſe alios aliis docet Auguſtinus, meliorique, aptiori, & dociliori genio, & maiori in fidem affectioni vnius, quam alterius tribuit, quod vocatus fidem concipiat & conſentiat præ alio: ergo cenſet fidem, & conſenſum ſub conditione vocationis futurum conditionatam hanc ſuam futuritionem e Dei præfinitione abſoluta ſubiectiue, & conditionata obiectiue minime habere. Porro quæ citatis locis reſpondit Hieronymus Viues apud Borrull. noſtrũ diſp. 7. ſect. 1. à n. 439. futilia ſunt, & ſeipſis ſubruentia, nec locum in ſic à nobis argumentis efformatis habentia: idcirco eis refellendis tempus abſumere non libet.

CERTAMEN V.

Peculiaria alia ex Auguſtino argumenta: vbi etiam S. Thomæ mens contra eiuſmodi decreta aperta monſtratur.

1. Tertio impugnantur peculiariter ex Auguſtino eiuſmodi ad conditionatam contingentium futuritionem ſtatuendam decreta tantum ex parte actus abſoluta: etenim, cum Semipelagianorum reſponſionem ad illud argumentum (quo merita Pelagianorum ad eorum vſque ſilentium in paruulis altero baptizato, altero inbaptizato correptis confutauerat) ex Proſpero, & Hilario cognouiſſet, ſcilicet alterum cum baptiſmo correptũ ob bona conditionata opera, quæ viribus naturæ exerceret, ſi ad ætatẽ adultam perueniret; alterum vero correptum ſine baptiſmo ob mala conditionata, quæ ageret, ſi ad vſum perueniret rationis: eam reſponſionem, vt à ratione alienam in primis refert. Secundo: quia, cum de ratione meriti ad præmium, vel pœnam inductiui ſit abſoluta futuritio, dum eis conditionatis operibus Deum ad illa motum ea ſolutio defendat, ea non conditionata ſolum; ſed abſoluta futura defendere debere: quæ tamen in neutro paruulo abſoluta fuere: imo vero abſolute non fuere: quare ea ſolutione aſſerit futura non futura, dum abſoluta merita fuiſſe Deũ ad præmium in vno: & pœnam in alio inducentia de facto aſſerit, & ſolum conditionate pure fuiſſe fatetur: deinde aliis eam ſolutionem aliàs opportunius referendis confutat; nũquam vero, quod ea conditionata futuritio à Deo ita illam præfiniente ſub conditione, quod diu viuerent, atque ad vſum rationis peruenirent. Hæc autẽ ſolutio, & promptiſſima erat, & ad inſtitutum præcipuum euertendi merita conditionata viribus naturæ ab eis paruulis ſub præfata conditione habenda efficaciſſima, ſi, vel probabiles, nedum ex propria ſententia firmas, eas præfinitiones ad futuritionem contingentium conditionatorum Auguſtinus iudicaret, ergo ex Auguſtini ſententia ad eam futuritionem ſtatuendam præfatæ præfinitiones non dantur; ſed neque eas dari probabile eſt.

2. Ne vero dicas Auguſtinum omiſiſſe eis locis, quibus conditionata Semipelagianorum naturalia merita, ac demerita confutauit, ex ea parte, quod ex gratia eſſent confutare: ac proinde ex libera, & gratuita Dei præfinitione ea conditionata ſolummodo obiectiue, non confutaſſe, neque eiuſmodi præfinitionis meminiſſe attende paulisper: quia, cum ex eodem Proſpero, & Hilario didiciſſet ſimul Auguſtinus Semipelagianos ad ſua illa conditionata merita tuenda abuti conditionata ſcientia, quam Auguſtinus aſſeruit, in reſponſione illa ſua ad quæſtionem Paganorum data lib. *de tempore Chriſtianæ Religionis*, ſiue epiſt. 49. q. 2. (de qua fuſa, & ſpeciali eruditione & interpretatione egimus d. 5. q. 2. toto cert. 6.) reſpondet: tunc non diſputaſſe, an cõditionata illa merita è Dei gratia futura eſſent, nec ne: quia needum id fuerat à Paganis, quibus reſpondebat: imo, neque ab vllo alio in quæſtionem vocatum, vt conſtat ex c. 9. de dono perſeuer. & c. 9. de prædeſt. ſanctorum ſub finem recitatis à nobis verbis cert. illo 5. n. 3. Pergitque verbis à nobis etiam recitatis ibidem n. 7. *Sed vtrũ prædicato ſibi Chriſto à ſeipſis habituri eſſent fidem? an Deo donante ſumpturi: id eſt vtrum eos tantum præſciuerit, an prædeſtinauerit Deus, quærere, ac diſputare tunc neceſſarium non putaui*. Ex quibus verbis claret Auguſtinum his locis, vbi de meritis iſtis conditionatis Semipelagianis Paruulorum egit, ſatis attendiſſe ad eorum errorem in eis imbibitum: quod, ſcilicet, eiuſmodi conditionata merita viribus naturæ fore docerent, & ſibi etiam, ob reſponſionem illam Paganis datam, imponerent: à quo recitatis verbis ſe purgat, & ſtatim vtrique quæſtioni, & Paganorum, & Semipelagianorum reſpondet: in adultis, de quibus quæſtio à Paganis propoſita fuerat, ita reſpondiſſe, vt ex eius reſponſo nulla Semipelagianiſmi (meritorum ſcilicet ex propriis viribus) ſuſpicio eſſe poſſet: ergo non ex omiſſione eius partis erroris Semipelagiani meritorum conditionatorum ex viribus naturæ, præfinitionibus eorum meritorum ſub conditione vſus non fuit; ſed quia eiuſmodi præfinitiones ad eam futuritionem ſtatuendam probabiles, ne per ſomnium quidem habuit, ac ſine earum cogitatione, nedũ dependentia, conditionatã futuritionẽ recognouit, & aſſeruit.

3. Ex his locis peculiariter argumentor quarto Auguſtini authoritate. Recitatis quippe verbis ait, ſe tunc non reſpondiſſe Paganis, nam fides illa cõditionata, qua ductus Deus voluit eis adultis apparere, & prædicari Euangelium ſuũ, quos credituros præuouerat, ſi ipſis appareret, & prædicaretur ex gratia Dei an ex viribus propriis foret: quia tunc de eo quæſtio Paganorum non erat, ita vero hæc dicit Auguſtinus, vt ad dependentiam eorum operum à Deo non agnoſcat decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti à quo illa opera ſint à Deo, eiuſque gratia. Patet ex illis verbis: *ſed an prædicato ſibi Chriſto a ſeipſis habituri eſſent fidem, an Deo donante ſumpturi*: ergo eodem modo, & ſtatu eſt à Deo ea fides ſub conditione prædicationis, atque à viribus, & facultate arbitrij eſſet ſub eadem conditione per Auguſtinum; atqui arbitrij facultatem, & vires ſiue ſe ſolis operaturas, ſiue gratiæ Dei cooperaturas, ſolum ponit ad eam futuritionem conditionatam in hypotheſi, cum aliis eius fidei conditionatæ principiis neceſſariis: Auguſtinus ergo in hypotheſi etiam ponit decretum gratiæ, & ſubinde fidei ipſius donatiuum. Hoc argumentum mihi firmum eſt, ſi illud *prædicato ſibi Chriſto* tantundem valeat, atque ſi eis *Chriſtus prædicaretur*, ita, vt non ſignificet prædicationem de præterito, & purificatam conditionem in paganis illis, de quibus loquebatur Auguſtinus, & in quibus purificata de facto fuit (quia alter, & veriſimilior eius dictionis ſenſus mihi eſt vti d. 5. q. 2. cert. 5. à n. 7. docebam. Neque ſatisfacies huic argumento ex periphraſi eius clauſulæ ab Auguſtino adhibita, *id eſt vtrum eos tantum præſcierit, an prædeſtinauerit Deus*, vbi prædeſtinationem æque abſolute, atque præſcientiam poſuit Auguſtinus: cum autem præſcientiam conditionatam ex parte obiecti poſuerit per nos, & prædeſtinationem ex parte obiecti conditionatam etiam poſuiſſe cenſendus eſt; cæterum prædeſtinationis nomen non, niſi de abſoluta omnino Dei voluntate vſurpauit vnquam Auguſtinus: imo vero eam eius nominis acceptionem reprehendit expreſſe cap. 16. de prædeſtinat. ſanctorum & c. 14. de dono perſeuer. vt vidimus proxime citato cert. 5. num. 6. vbi etiam teſtimonio Auguſtini pro ſe inducto a Ioanne à S. Thoma ex libro apocrypho, falſoque appoſito Auguſtino ſatisfecimus: verba vero nunc oppoſita formalis periphraſis non ſunt, ſed virtualis, & æquiualens ſolum: quia in Paganis illis (de quorum conditionata fidei futuritione, & præſcientia ſermo erat) fuerat purificata conditio, & poſita abſolute fides, quæ nonniſi ex abſoluta omnino prædeſtinatione Dei & donatione gratiæ eſſe à Deo poterat, eam illis eorumque fide apponi debuit: tantumque ad eam quæſtionem de neceſſitate gratiæ & donationis fidei per illam erat dicere an eſſet à Deo abſolute dante,

& prædeſtinante; atque an reſpectu fidei conditionatæ à Deo etiam eſſet ſub conditione futura: nam a ſtatu abſoluto ad conditionatum ſub eiſdem principiis valet conſecutio, vt ſæpe diximus.

4. Ob hanc ipſam notiſſimam conſecutionem à ſtatu abſoluto ad conditionatum, & verbis datis, & ſtatim dandis ſolius prædeſtinationis, ſeu decreti omnino, vt dixi abſoluti dandi gratiam, & per illam fidem Paganis meminit Auguſtinus iuxta aliam eius dictionis, *verum prædicato ſibi Chriſto* (quam verſimiliorem eſſe dixi) interpretationem de prædicatione abſolute poſita, & purificata conditione, & poſita abſolute fide, vt reuera in Paganis illis fuit: etenim, ni ſupponeret eam a ſtatu abſoluto ad conditionatum notiſſimam cunctis fere ex terminis ipſis conſecutionem inepte reſpondiſſet ſubortæ Semipelagianorum quæſtioni de meritis conditionatis ex propriis viribus, ſimilitæque reſponſionis ſuæ ad Paganos interpretationi obnoxie. Siquidem ſolum reſpondiſſet neceſſariam eſſe gratiam abſolutam, & donationem Dei abſolutam per abſolutam prædeſtinationem (vel ſi pro nunc malueris præfinitionem fidei) ad fidem abſolutam illorum, quibus purificata eſt conditio, & exhibita abſolute prædicatio, & fides abſolute donata, vel ergo ad fidei illius futuritionem conditionatam, ex Dei etiam gratia & donatione diuina requiritur vere, & ex ſententia Auguſtini aliud decretū, ſeu præmitio diuina abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti præter prædeſtinationem ſeu decretum, quod tale abſolute omnino erit, & antecedet ex parte actus prius ad abſolutam fidei illius futuritionem poſitū cum reliquis prærequiſitis in illa hypotheſi, & pro conditione, vel iuxta decretum hoc in hypotheſi, & pro conditione cum aliis requiſitis poſitum: ſi hoc poſtremum: reſpondit quidem virtualiter quæſtioni ſubortæ Pelagianorum, & ſimilitram eorum ſuæ reſponſionis ad Paganos interpretationem propulſauit, vt diximus, noſque vere, & ex mente Auguſtini habemus intentum, & Auguſtinum contra eiuſmodi præfinitiones pro nobis: ſi autem vlterius requiritur ad fidei illius conditionatam futuritionem illud aliud aduerſariorum decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti: nec quæſtioni Semipelagianorum ſatisfecit, nec calumnioſam eorū interpretationem a ſe propulſauit: reſpondens per abſolutam dependentiam fidei abſolutæ à prædeſtinatione ſeu decreto omnino abſoluto, cuius ſolum meminit ibi, nihil prorſus dicens de illo decreto fidei eiuſdem abſoluto ſubiectiue, & obiectiue conditionato, ſiue quo eiuſmodi conditionata futuritio eſſe nequit per aduerſarios: quare inepte, & quæſtioni & calumniæ Semipelagianorum reſpondiſſet.

5. Quod autem prædeſtinationis nomine ſola abſoluta omnino prædeſtinatio, (vel ſi mauis operis decretum omnino abſolutum) intelligatur, conſtat ex aliis verbis, quibus eodem cap. 9. ad idem Dei, & latens conſilium recurrendum eſſe in Tyrum, & Sidonem, quibus denegata de facto ſunt ſigna, ſub quibus viſi conditionate creditūri fuerant; *ſed quoniam eis non eſt datum, etiam vnde crederent eſt negatum &c. & tamen ſi Dei altiori iudicio à perditionis maſſa non ſunt gratia prædeſtinatione diſcreti, nec ipſa eis adhibenda, vel dicta diuina, vel facta per quæ poſſent credere, ſi audirent vtique talia, vel viderent.* & infra: *ſed nec illis profuit, quod poterant credere, quia prædeſtinati non erant ab eo, cuius inſcrutabilia ſunt iudicia:* cum ergo credituros ſub condicione aſſerat, & prædeſtinatos neget: reſtat, vt expreſſe neget conditionatam eorum fidem pendere à decreto actuali, vel ſolum loqui de omnino abſoluto, vt ex locis aliis de eodem reſponſo ad Paganos loquens ait cap. 16. de prædeſtinatione Sanctorū & 14. de dono perſeuerant. memoratis nu. 13. Atque in re ſpeciatim præſenti ex verbis immediatis: *proinde, quod dixi,* (ad quæſtionem Paganorum) *tunc voluiſſe hominibus apparere &c. poſſet etiam ſic dici* (vt præſenti etiam Semipelagianorū quæſtioni ſatisfieret, & occurreretur) *tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & vbi ſciebat eſſe, qui electi fuerant in ipſo ante mundi conſtitutionem*: vel ſi mauis præfinitionem abſolutam ſignificant, imo & præſcientiam abſolutam, vt oſtendi citata diſp. 5. q. 2. cert. 5. n. 8. & 9. diuerſaque eſt à reſponſione illa Paganis data, imo & à proxime data, vt errori, & interpretationi Semipelagianorum occurreret quoad præſcientiam, licet proxime huic conformis, quoad omnino abſolutam prædeſtinationem, atque ei æquiualens ad errorem & calumniam Semipelagianorum obſtruendam. Porro hoc argumentum, ſiue primam, ſiue ſecundam interpretationem eius dictionis, ſed *verum prædicato ſibi Chriſto* ſequamur, eandem vim habet, quam non minui, ſi dicas, etiam æquiualenter occurriſſe Auguſtinum, & errori, & calumniæ Semipelagianorum ſemper omnino abſolutam prædeſtinationem, ſeu decretum omnino abſolutum fidei abſolutæ eorum, quibus purificata eſt prædicationis conditio memorans: quia, cum decretum hoc abſolutum fidei, ſiue prædeſtinatio abſoluta, ſupponat aliud ex parte ſolum obiecti conditionatum de fidei conditionata futuritione, dum illud aſſerit, & hoc ſuppoſuit Auguſtinus: quare, & æquiualenter errori, & calumniæ Semipelagianorum occurrit Auguſtinus, vt nos iuxta aliam noſtram interpretationem diceb amus: verum hæc ſolutio haberet hic veriſimilitudinem, ſi ſuppoſitio hæc vnius decreti ad aliud in Auguſtino alicubi aſſerta, vel ſaltem indicata leuiter, haberetur, vel ex natura rei euidens ab vno ad aliud decretū conſequutio eſſet: quemadmodum euidens, & fere ex terminis ipſis nota eſt, ad prærequiſita ſolum in hypotheſi ad ſtatum futuritionis conditionatam eorum ſolum, quæ abſolute poſita, & purificata requiruntur, ad ſtatum contingentis cuiuſuis abſolutum. Aſt, ne leuiter quidem inſinuata alicubi ab Auguſtino deprehenditur ea ſuppoſitio, eſtque rationi naturali repugnans, vt cert. 5. demonſtrabo; ergo nihil habet veriſimilitudinis ſolutio, ſed mere gratuita, & irrationabiliter tradita: quo pacto, quiuis quamuis chimæricam ſuppoſitionem ad ſuos errores tuendos poterit Patribus, & Conciliis adſcribere: nullaque proinde hæreſis erit.

6. Argumentor quinto ex Auguſtino: quia in eius doctrina præſcientia (non quidem abſoluta, quæ poſt decretum omnino abſolutum eſt) conditionata præcedit abſolute ad omne decretum de contingentibus ab Auguſtino cognitum actuale: ergo nullum abſolutum decretum ſupponit, ac proinde, tam ipſa, quam eius obiectum, conditionatum ſcilicet contingens, futurū eſt independens ab omni actuali decreto, quod Auguſtinus cognouerit, conſequentia eſt legitima Antecedens probatur ex Auguſtino de dono perſeuerantiæ c. 17. ſic ſcribente: *in ſua præſcientia, qua falli mutarique non poteſt opera ſua diſpoſuit futura, neque aliud quidquam eſt prædeſtinare*: quod idem aduerſariorum doctrina circa contingentia, atque actualiter præfinire eſt, ſeu efficaciter ea decernere: at ſcientia, in qua aliquid à Deo diſponitur per decretum, ipſum dirigit, & antecedit: ergo nihil actu decernitur circa futuritionem contingentis ex Auguſtino, quin ſcientia conditionata præcedat, ſtando decretis actualibus, quæ Auguſtinus cognouit. Dices primo: nomine prædeſtinationis, & decreti actualis Dei intelligi ab Auguſtino prædeſtinationē, & decretum omnino abſolutum circa futuritionem abſolutam non circa conditionatam, de qua, & circa quam eſt decretum ſolum actuale ex parte ſubiecti. Bene: hoc ego ſolum contendo: ſola decreta actualia abſoluta prorſus, ſeu prædeſtinationem abſolute talem tendentem circa abſolutam contingentis futuritionem eſſe decreta ſeu prædeſtinationem actualem Dei cogitram, & cogitatam ab Auguſtino. Secundo vel eſt aliqua diſpoſitio apud Auguſtinum actualis Dei, ſeu prædeſtinatio (ita enim dictū ab Auguſtino volunt aduerſarij perpenſis ſuper locis decretum Dei ſuum de conditionata futuritione) circa contingentium conditionatam futuritionem, vel non? dicent eſſe: quia alioqui hæc decreta ſua Auguſtino aduerſari fatebuntur: atque hæc etiam diſpoſitio actualis eſt in præſcientia conditionata, eaque proinde eiuſque obiecto poſterior: quare & hoc erit, ante illam diſpoſitionem, non autem ab ea dependens. Dices ſecundo: præſcientiam illam, in qua Deus futura conditionata diſponit per Auguſtinum eſſe ſimplicem intelligentiam non conditionatam. Contra tamen eſt: quia præſcientia, in qua Deus dicitur futura diſponere ab Auguſtino, eſt, quæ ratione ſuæ immutabilitatis, & infallibilitatis, ita futuritioni rei fidei iubet, vt ſic futura res ſit, ſicut fore à Deo diſponitur: ita, vt, ſi ita non foret, ſcientia, in qua diſpoſitum eſt in ſe, vel in veritate deficeret, eſſetque proinde fallibilis, & falſa: hoc autem non eueniret ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ de rerum poſſibilitate, etſi futuritio rei per illam, ſeu in illa diſpoſita aliter, ac diſpoſita eſt, eueniret: ſemper

ſemper enim verum eſſet, eſſe poſſibilem, ſicut per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ fuerat repræſentatum: ergo quæcumque futuritio diſpoſita in præſcientia dicitur ab Auguſtino, non in præſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed conditionata, dicitur diſpoſita. Simile argumentum efformari poteſt ex loco Pauli ad Rom. 8. *quos præſcivit, prædeſtinavit*, & eius Commentatore Theophylacto aiente: *Prioritaque eſt præſcientia, poſtea prædeſtinatio. Prædeſtinationem autē intelligimus, impermutabilē Dei voluntatē.*

7. Sexto arguunt, & nonnulli ex noſtris, & contra ſe Hieronymus Viues, iactans à noſtris eum Auguſtini locum notatum non eſſe: verum nouem ante eius librum annis ab Annato noſtro notatus fuerat d. 1. contra Tuſium c. 3. §. 3. n. 33. verum dicit tamen, ſi non de loco, ſed de eius ponderatione, & ſur, & aliquorum loquatur, textus Auguſtini eſt. *Prædeſtinatio eſt, qua ſine præſcientia eſſe non poteſt: poteſt autem eſſe ſine prædeſtinatione præſcientia:* ita enim ſcripſit c. 10. de prædeſt. Sanctor. Ponderatio eſt Præſcientia, ſine qua non poteſt eſſe prædeſtinatio, ſeu decretum, eſt conditionata: atqui hæc poteſt eſſe ſine prædeſtinatione, aut decreto per Auguſtinum: ergo ſcientiæ conditionatæ ſubinde obiectum contingens conditionate futurum poteſt eſſe ſine prædeſtinatione, ac decreto. Omiſſa ſolutione inani Viues, eiuſque impugnationibus, inutilibus propterea, à noſtro Bertull. datis d. 7. ſect. 2. n. 43. ponderatio, & argumentum hoc euaneſcit. Nam præter præſcientiam conditionatam abſoluta etiam præſcientia peccatorum abſolute futurorum eſſe poteſt, eſtque de facto in ſententia Auguſtini ſine decreto: & de hac, non de conditionata præſcientia, aut conditionatis, ex parte obiecti tantum, decretis, loquitur expreſſe eo loci Auguſtinus, ita propoſitionem ſuam immediate probans, *Prædeſtinatione quippe ea præſcivit Deus, qua fuerat ipſe facturus, unde dictum eſt, fecit qua facturus ſum. Præſcire autem poteſt etiam, qua ipſe non facit*: quare ex hoc loco nihil directe, & in terminis contra decretum Thomiſticum, obiectiue conditionatum ad futuritionem conditionatam contingentis deduci poteſt; niſi indirecte ſolum: quatenus, vt dixi, ſolum ex eo, quod ad abſolutam alicuius contingentis futuritionem decretū Dei omnino abſolutum, non requiritur ex Auguſtino, neque ad eius, aut alterius cuiuſpiam contingentis conditionatam futuritionem requirendum eſſe legitima illatione monſtratur. Atque hac ratione eo loco vtitur ad præſens inſtitutum Annatus noſter. Nos vero qui directis ſolum impugnationibus eiuſmodi decretorum in præſentiarum vti ſtatuimus, eo, ſicut aliis vniuerſim omnium præfinitionum omnino abſolutarum de abſolute futuris contingentibus id ipſum impugnantibus, abſtinemus: eas ſcilicet omnes ſequentibus quæſtionibus fuſius daturi.

8. Ex quibus omnibus concluditur Patres memoratos, & præcipue Auguſtinum, futuritionem contingentium cōditionatam independenter ab actuali de illa decreto; imo abſque vlla huius cogitatione agnouiſſe: atque ex eius principiis, & doctrina eiuſmodi decreta non poſſe conſiſtere: &, quod ſpecialius eſt, illo ipſo Auguſtini loco ex n. 1. ea decreta impugnari, quo ex Auguſtino alte, ac firme fundari, ac proinde ſcientiam mediam iugulari æſtimant aduerſarij, & cum Ioanne à S. Th. clamant; ſed eius loci data intelligētia videbis ex iugulatione iſta, ne guttam quidem ſanguinis fluere: fortaſſe, ſicut Miſſæ Sacrificium, & hanc iugulationem incruentam eſſe volent. Non omittam, neque, vt ſilentio prætereat, committam, quod Ioan. à S. Tho. primus, & ex ipſo Viues d. 4. n. 3. & 4. diſſimulata reſponſione aperta Annati noſtri d. 4. c. 1. n. 7. quæ eſt contra Ioa. à S. Th. (cum tamen eius contra hunc defenſio ſcientiæ mediæ Toloſæ nouem ante librum Viues annis fuerit cuſa) ait: ſcilicet initio diſputationum de auxil. noſtros ſolis rationibus naturalibus, nulliſque Auguſtini teſtimoniis egiſſe; iuſſu autem Summi Pontificis totam diſputationem ad S. Auguſtinum deuoluram eſſe, extunc que primum noſtros huius teſtimoniis vſos eſſe: ſed, præter diminationem falſitatis eiuſmodi hiſtoriæ diſputationum de ſcientia media, cum accurſu Carmelitano Diſcalceato Salmantino, tum à Ioanne à Sancto Thoma editæ, & ſimilium factam ab Innocentio Papa X. decreto ſuo euulgato die 17 Aprilis anni 1658. & eiuſmodi hiſtoriæ contradictiones, & inconſequentias ab eodem Annato deprehenſas, legant Vaſquez noſtrum tom. 1. in 1. p. diu ante Romanas has diſputationes cuſo, nempe anno 1595. vbi ſcientiam conditionatorum ex ſcriptura, & Patribus, præſertim Auguſtino, probat: id quod, & Fonſeca in ſua metaphyſica anno ſequenti typis vulgata præſtitit, vt conſtat ex t. 3. met. lib. 6. c. 2. q. 4. ſect. 9. fine: quin & Molina auxiliorum intrinſece non efficacium, ac proinde ſcientiæ huius primus expreſſus in terminis, & acerrimus defenſor doctrinam Auguſtinianam prorſus eſſe fatetur, & probat; licet non fuiſſe ab ipſo omnia eius fundamenta, & circumſtantias explicatas aſſ.rat: quia nimirum de ea tunc in terminis ex inſtituto non diſputauit Auguſtinus, ſed, aliud diſputans, ſuppoſuit: ex quo apparet falſo citari ab aduerſariis, cum Molinam in concordia ad q. 23. 1. p. a. 4. & 5. d. 1. m. vlt. tum Vaſquium tom. cit. d. 67. c. 4. fine, tum Fonſecam fine, quaſi dixerint eiuſmodi ſcientiam conditionatam ab Auguſtino, & aliis Patribus omnino fuiſſe ignoratam; cum tamen primus id ſolum dixerit quod retulimus: Vaſquez vero de nomine ſcientiæ mediæ inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis agnitum priſcis non fuiſſe eo loci ſolummodo dixerit: non autem de re ipſa, quam eorum teſtimoniis, ſicuti, & Fonſeca confirmarat.

9. Decreta hæc de futuris ſub conditione ad eorum conditionatam futuritionem ſtatuendam eiſdem fere rationibus impugnati directe poſſe ex Sancti Thomæ locis, quibus ex Auguſtino impugnata hactenus à nobis ſunt, ſcilicet quia ſcientiam eorum conditionatorum, ac proinde conditionatam eorum futuritionem, frequenter, & ſuppoſuit, & aſſeruit, (vt decretales iſti Thomiſtæ fatentur) quin eiuſmodi decreta inſinuauerit, aut de illis cogitauerit, vt ex teſtimoniis opponendis patebit. Secundo ſpecialius probatur ex Auguſtino nobis obiecto, & contra Thomiſtas ipſos obiectantes inſtructo affini, & ſimili omnino loco S. Tho. 3. p. q. 1. a. 5. ad 2. vbi de reſponſione illa Auguſtini ad Paganorum quæſtionem ait: *Sed hanc reſponſionem reprobans idem Aug. in lib. de perſeuerant. dicit. Nunquid poſſumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud ſe virtutibus factis credere noluiſſe; cum ipſe Dominus atteſtetur eis, quod acturi eſſent magna humilitatis pœnitentiam, ſi in eis facta eſſent diuinarum illa ſigna virtutum? Proinde, vt ipſe ſoluens ſubdit: non eſt volentis, neque currentis; ſed Dei miſerentis, qui eos, quos præuidit, ſi apud eos facta eſſent, his miraculis credituros, quibus voluit, ſubuenit: aliis autem non ſubuenit: de quibus in ſua prædeſtinatione, occulte quidem, ſed aliud iuſte iudicauit*: His autem verbis S. Thom. ſcientiam mediam admiſit illis Auguſtini verbis, *Numquid poſſumus dicere Tyrios, & Sydonios*: quam retractatam non ait S. Th. ſed reſponſionem ex illa Paganis datam, oſtendiſſe pro omnibus aliis quæſtionibus ſuper prædeſtinationis, & reprobationis negotio, generalem eſſe non debere: cum Tyrus, & Sydonius (de quorum fide conditionata, ſi ſigna, & virtutes exhiberentur, dubitare non licet, tamen exhibita à Deo non fuerint: quia nec eis, licet iuſte, miſericors Dei voluntas, nec prædeſtinatio adfuit, vt exhiberentur, & crederent, atque agerent pœnitentiam. Rogo ergo aduerſarios: num miſericordis huius voluntatis, & prædeſtinationis nomine ſolam omnino abſolutam voluntatem de abſoluta fide intelligi velint ab Auguſtino & S. Thom. an etiam conditionatam obiectiue de fide ſub conditione futura? hoc poſtremum dici nequit: ſiquidem Tyriis, quibus miſericordi hac voluntate, & prædeſtinatione ſubuentum non eſſe S. Th. ex Auguſtino ait; eſſe autem procul dubio ſubuentum, ſi iuxta hos Thomiſtas voluntas Dei efficax conditionata ex parte obiecti ad huius conditionatam futuritionem requireretur: cum reuera, & per Auguſtinum & S. Th. fides & pœnitentia conditionata in ipſis fuerit. Si primum, ergo S. Tho. ex Auguſtino ad ſolam fidem, & pœnitentiam abſolutam, voluntatem Dei, & prædeſtinationem, omnino ſcilicet abſolutam, requirit: ſcientiamque, & futuritionem conditionatam fidei, & pœnitentiæ Tyriorum abſque Dei vlla voluntate, & prædeſtinatione abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti recognoſcit. Alia argumenta ex S. Thoma indirecte contra hæc etiam decreta mitto, quatenus S. Doctor decreta omnino abſoluta ad abſolutam contingentium futuritionem frequentiſſime, & apertiſſime excludit; multoque potiori iure, & decreta præſentia ad conditionatam futuritionem; quo argumenta, & veteres plures S. Th. diſcipuli, & Aſſeclæ, & ſubtilis Scotus, eiuſque ſcholæ Primores cum noſtris horum decretorum impugnatoribus caſtra habent communia.

CERTAMEN VI.

Rationibus ea ad futuritionem conditionatam decreta eliminantur.

1. VErtum iam ad rationes, quibus nos ſuperiores etiam apocryphæ illius hiſtoriæ diſputationum Romæ habitarum authores plane, & hiſtoria illa de prouocatione eorum ad Auguſtini teſtimonia ſupponunt; ac dum noſtra argumenta vertant, fatentur captiuandum intellectum Chriſtiana humilitate in obſequium fidei. Sed heus vos, cuiuſnam fidei? an de decreto hoc abſoluto ex parte actus, conditionato vero ex parte obiecti? an de præſinitione omnino abſoluta, ac prædeterminatiua ac phyſica prædeterminatione neceſſario prærequiſitis ad abſolutam contingentis cuiuſuis futuritionem? ſed qua precor fidei Chriſtianæ obſeruantia ea de fide Catholica eſſe putabitis? dicetiſne poſt Pauli Pap. V. conſtitutionem, & decretum ab eius ſucceſſoribus confirmatum: quo auxiliorum non ab intrinſeco, aut antecedenti aliquo natura ad voluntatis conſenſum, ſed à ſolo conſenſu efficacium doctrinam probabilem, tutamque in fide eſſe ſtatuum eſt? quidquid enim de fide Catholica eſt, nullam oppoſitæ doctrinæ probabilitatem relinquit: ſed, nec in fide, vt aiunt, Parentum credi poteſt: cum, & Eccleſiæ Patribus, & S. Thom. aduerſari decreta hæc, & alia omnino abſoluta partim oſtenderimus, partimque oſtenſuri in ſequentibus aperte ſimus. Sed rationes contra decreta hæc abſoluta ſubiectiue, & obiectiue conditionata inſtruamus.

2. Et primam in hunc modum. Præſinitio omnino abſoluta prædeterminatiua conſenſus futuri abſoluti atque omnino independens ab illo, & arbitrio voluntatis eius contingentiam, & libertatem euertit, vt fuſe demonſtrabimus in ſequentibus: ergo, & præſinitio de eius futuritione conditionata eius contingentiam, & libertatem conditionatam: quare & ſuum obiectum ſeque ipſam deſtruet; tantum abeſt, vt ad contingentis futuritionem requiratur! Primam conſequentis partem probo: nam reliqua euidenter deducuntur ex illa: quia præſinitio hæc de futuritione conſenſus ſub conditione purificata conditione, vel ſeipſa, vel per aliam, quam infert, tranſit in abſolutam, ac proinde tollet æque, ac præſinitio abſoluta conſenſus libertatem. Secundo: per aduerſarios, & cauſa eſt conditionatæ futuritionis contingentis, æque, atque præſinitio omnino abſoluta futuritionis abſolutæ eiuſdem: imo vero magis, cum ſe ſola conditionatam futuritionem apponat: æque item connexa vi ſuæ cauſalitatis cum conditionata futuritione atque alia omnino abſoluta, cum abſoluta eiuſdem contingentis futuritione: æque item imo magis independens ab vſu libertatis, & poteſtate voluntatis conditionata, quam præſinitio ab vſu libertatis, & poteſtate voluntatis abſolutis: ſed his ſolum titulis, hiſque cauſis præſinitio omnino abſoluta futuri contingentis eius libertatem abſolutam euertit: ergo, & præſinitio abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti euertet eius conditionatam libertatem. Hanc conſequentiam, ſi antecedens certum ſit (vt mihi certum eſt, aliiſque oſtendam inferius) irrefragabilem iudico.

3. Confirmatur adhuc vrgentius argumento ſequenti, quod ſit ſecundum, quia aduerſarij totam vim ſeu virtutem actiuam apponendi hanc futuritionem contingentis conditionatam huic præſinitioni actuali Dei de conditionata illius futuritione omnino tribuunt: quia, vt abſolute verum ſit eſſe illud ſub conditione, oportet cauſam actualem huius futuritionis dari: quomodo non ſunt, ſub quibus fore decernitur, quatenus in hypotheſi ſolummodo ſunt: cum autem, vt actu partialiter cauſent cauſæ, non minus requiratur abſoluta, & actualis earum exiſtentia, quam, vt cauſent totaliter cauſæ totales: principia illa, quæ ſolum in hypotheſi ſunt ad futuritionem contingentis conditionatam eam in horum ſententia, ne partialiter quidem ad futuritionem conditionatam influere planum eſt: ſed ſolum, vt puras conditiones ſe habere, totamque eius futuritionis actualitatem, & influxum præſinitionis eſſe: ergo euertit potius libertatem, quam præſinitio abſoluta, ac phyſica prædeterminatio. Probatur conſequentia: quia nequit exerceri libertas ſine potentia actiua: atqui reſpectu ſtatus conditionatæ futuritionis nulla eſt poteſtas actiua voluntatis: ergo reſpectu illius adhuc pro eo ſtatu nulla exerceretur in eius conſenſu conditionato libertas. Confirmo vrgentius. Poſita præſinitione conſenſus voluntatis conditionati impoſſibilis eſt negatio eius conditionatæ futuritionis, non ſolum in ſenſu compoſito, ſed etiam abſolute impoſſibilis, quia nulla eſt poteſtas actiua abſolute voluntaris ad eius futuritionis negationem; quia nec eſt abſolute voluntas, nec indifferentia cogitationum, in quibus aduerſarij poteſtatem, ſeu potentiam ad negationem futuri abſoluti omnino ab olute præſiniti cum eius præſinitione componant.

4. Dices: ad libertatem voluntatis erga ſuum conſenſum conditionate futurum, huiuſque ſubinde conditionatam contingentiam, & libertatem ſatis eſſe potentiam, ſeu volunt item indifferentes cogitationes in hypotheſi id quod verißimum nobis eſt, ſed cum aduerſariorum præſinitionibus hæc, & doctrina omnino repugnans ac difficultati propoſitæ minime ſufficiens probo: quia libertas, & poteſtas ad vtrumuis, ſolum in hypotheſi, ſufficiens non eſt ad vrgendam neceſſitatem antecedente conſenſus pro ſtatu futuritionis, pro quo abſoluta, & abſolute neceſſitas illa eſſe aiunt nulla eſt neceſſitas antecedens, ac libertatem euertens eſſe poſſet, adhuc per potentiam Dei abſolutam: cum nulla neceſſitas antecedens, & neceſſitans ad actum eſſe poſſit, quæ excludit conditiones, & hypotheſes omnes ſub quibus eſſet in voluntate poteſtas ad vtrumuis. Atqui neceſſitas antecedens præſinitionis Thomiſtarum de conſenſu contingenti conditionate futuro ſeu pro ſtatu futuritionis conditionatæ, abſoluta eſt, & abſolute: poteſtas autem voluntatis ad vtrumuis abſolutæ, & abſolute non eſt, ſed ſolum in hypotheſi: ergo non eſt ſufficiens ad vitandam neceſſitatem illam antecedentem abſolute libertatis deſtructiuam. Secundo: per aduerſarios, vt Deus ſuam primam libertatem in poſitione eius futuritionis conditionatæ exerceat, ſatis non eſt eius decretum poni primo gradu, & loco vt poſe primi liberi in hypotheſi, & pro conditione, licet futuritio conditionata ſolum intergo neque, vt ſecundum liberum, ſcilicet voluntas, ſuam libertatem neceſſitati aduerſam in poſitione eius futuritionis conditionatæ exerceat, ſatis erit eam, & principia indifferentia, quibus poteſtas ad vtrumuis, & libertas in actu primo ſeruanda in eorum doctrina eſt, poſita etiam præſinitione, ponit in hypotheſi, & pro conditione. Tertio denique ſolutio hæc ſolidum principium eſt, ex quo ea præſinitio de futuritione conditionata ad hanc ſtatu eadem non neceſſaria, ſed omnino ſuperflua iuſtitus monſtrabitur.

5. Argumentor tertio: ex inſallibili conſequentia quæ eſt à futuritione abſoluta conſenſus liberi ab eiſdem principijs effentialiter, & adæquate requiſitis abſolute futuri ad eundem ſub eiſdem omnino principijs in hypotheſi, & pro conditione poſitis conditionate futurum, quod argumentum perſecutus late ſum cert. 2. a num. 3. ad 6. inclusiue. Argumentor quarto: à futuritione conditionata malitiæ peccati, ſeu peccati, qua peccati: quam quidem adhuc decreto actuali Dei de eius futuritione conſiſtere oſtendi pluribus eodem certam. à num. 7. ad certaminis finem: quo loco effugia, quæ ab aduerſarijs tentari poſſent, præcluſimus. Arguitur quinto: quia implicat præſinitio Thomiſtica actus praui adhuc materialiter ſumpti, ſiue materialis peccati abſolute futuri: ergo, & materialis peccati ſeu actus praui ſub conditione futuri: in quo diſcurſu plura alia argumenta continentur, quibus multiplici ex capite præſinitiones materialis peccati reiicientes in ſequentibus. Sexto argumentor: quia Deus infinities infinitis decretis actualibus inutiliter oneratur à Thomiſtis circa futuritionem conditionatam omnium actuum creaturarum rationalium poſſibiliu in omnibus mundis à Deo creabilibus, ſub quauis poſſibili etiam rerū, & conditionum combinatione, & permiſtaſi futurarum: quæ ratio Magiſtrum, & Illuſtriſſ. Fr. Angelum Manrique, imo & Thomiſtas pertiores à nobis ſæpe recitatos, mouit, vt non ſine irriſione præſentes præſinitiones de futuritione contingentis conditionata reiicerent: & ſane eiuſmodi decreta de rebus, ſi hoc, vel illud euenat, ita vel ſecus peragendis imperfectæ noſtræ prouidentiæ

& prudentiæ

& prudentiæ eſt: etenim rerum euentibus omnibus occurrere facile ſæpè non poſſumus, niſi aliquid præuenamus, quod non ſemper ad manum habemus; ac item, ſi imparatos nos rerum euentus capiant prompta adeo, atque expedita non eſt melioris, & opportunioris deliberatio: quare & eis decretis caſus præuenire opus nobis, & prudens eſt; aſt ratio hæc imperfectionem minus prompti & expediti conſilij & electionis opportunioris, & curtam poteſtatem Deo indignam in nobis ſupponit: quare eius præuentionis neceſſitas à Deo releganda omnino eſt de cuius prompta poteſtate, ac expedita, optimaque deliberatione Tertullianus aiebat. *Deus omnia ſufficit, nec poteſt eſſe ſua perficacia præuaricator.* Septimò: quia non ſolum otiosè, ſed imprudenter decernet ita Deus de futuritione actuum ſub conditione creationis, aut conditionis eorum, quos nunquam creabit, neque conditiones à ſeipſo ſolum adhibendas apponet. Octauo: quia, cum Deo atque prompta ſint motiua ad decernendum abſolutè omninò atque ad decernendum ex parte obiecti conditionatè, ſiquis in eo perfecta libertas, abſolutumque erga vtrumlibet decernendum dominium, poterit decernere abſolutè fore contentum, quin decreuerit prius illum fore ſub conditione: ſiquidem ſtatus conditionatus conſenſus abſolutum eius contentum nulla cauſalitate præcedit, ſed ſolum prioritate maioris vniuerſalitatis: cum autem præuideat media, & conditiones, ſub quibus illum de facto obtinebit, quin eius frustretur decretum (vti perfecta Dei de rebus diſpoſitio, & prouidentia poſcit) ſit certe, & ſcientiam conditionatam, & eius obiectum, illum ſcilicet conſenſum ſub conditione futurum abſque decreto de eius conditionata futuritione, omnemque ab eo independenter haberi à Deo poſſe.

6. Nonò arguo à priori: quia effectus ſolum petit cauſam proportionatè, & ſufficienter ad ſtatum, in quo eſt: cum enim exigentia effectus, vt eius cauſa detur, ſit eius indigentia, vt à cauſa ſua ſit, quia eſſentia ſua ab alio, & non à ſe eſt, quidquid creatum eſt: iuxta eam ſolum proportionem ſtatus, in quo effectus eſt, exigit, poteſtque pro illo ſtatu exigere cauſam ſui eſſe: atqui effectuum non exiſtentium abſolutè (cuiuſmodi ſunt effectus ſub conditione futuri) nulla eſt neceſſitas, & indigentia exiſtentiæ abſolutæ cauſarum ſuarum: ergo eius cauſæ non debent eſſe in ſtatu abſoluto, vt ipſi ſint futuri conditionatè, neque abſolutus earum ſtatus eſt debitus, & proportionatus ſtatui futuritionis conditionatæ effectus. Maior illa, imo diſcurſus totus, eſt expreſſus Sancti Thomæ 2. cont. gent. cap. 21. num. 3. his verbis: *effectus ſuis cauſis proportionaliter reſpondent: vt, ſcilicet, effectus in actu cauſis actualibus attribuamus, & effectus in potentia cauſis, qua ſunt in potentia.* Confirmatur: quia futurum abſolutum, quamdiu futurum eſt, ac non actualiter præſens, non requirit actu præſentem ſui cauſam, ſed ſatis eſt fore actu, & de præſenti pro ſequenti duratione, pro qua de præſenti erit, quod futurum nunc eſt, eiusque & oporteret eam actu, & de præſenti eſſe Patrem, & matrem Antichriſti, qui nunc futurus eſt. Imo, & oporteret eos ab æterno, & ex æternitate actu & de præſenti, ac abſolutè extitiſſe: ſiquidem Antichriſtus ex tota anteacta æternitate eſt futurus: ex quo deduces: non ſolum Antichriſti cauſas; ſed reliquas omnium creatorum effectuum cauſas: quare & fere creata omnia ab æterno abſolutè per intrinſecam durationem, & propriam menſuram eſſe, ac Dei æternitati ex æternitate coexiſtiſſe, imo & per totam æternitatem abſolutè coexiturа: cum per totam illam præterita futura ſint; nec minus requiratur cauſæ actualis, vt actu pro ſua duratione præterita fuerint, quam, vt futura pro ſua ſequente duratione ſint: ex quo nihil tempore cœpiſſe in menſura, & duratione, etiam propria: nihilque deficere contra Scripturam, Patres, & fidem legitimè deducetur. Item poſſibile, qua tale præciſè, vt aiebat S. Th. non requirit cauſam exiſtentem actu, quia actu non eſt, ſed ſolum poſſibiliter. ac proinde ſolum petit cauſas ſuas poſſibiles ſiue in ſtatu poſſibilitatis: atqui ſtatus futuritionis conditionatæ nō eſt ſtatus actualis exiſtentiæ, & abſolutè futuri pro vlla duratione, ſed exiſtentiæ ſuſpenſæ, ſcilicet, ſi ſit eius conditio, & cauſa requiſita: ſiue non eſt futurum, quod abſolutè ſit, vel erit; ſed ſolum quod eſſet, ſi poneretur eius cauſa: ergo ad eius futuritionis conſiſtentiam non requiritur cauſæ ſuæ abſoluta, & actualis exiſtentia, ſed ſatis eſt illam eſſe in hypotheſi, & pro conditione.

7. Dici poſſet hæc omnia verum quidem habere in cauſis creatis futurorum contingentium; ſecus in Deo cauſa etiam eſſentiali, & neceſſaria eorum: tum, quia creatæ ipſorum cauſæ, & futura ipſa debent ſubordinari Deo in eſſendo, & operando. Tum etiam, quia certum apud omnes eſt, ad quodvis etiam poſſibile, ac futurum Dei exiſtentiam ab æterno, nec ſolum poſſibilitatem adhuc præcognitam requiri. Requiri item omnipotentiam actualem, cum requiratur poſſibilitas Dei non chimærica, & omnipotentia non ficta: cuiuſmodi eſſet, cum poſſibilitas, tum omnipotentia ab actualitate eſſendi præcindens. Sed hæc vim argumenti non euacuant. Non primum: quia ſubordinatio cauſarum, & effectuum creatorum in eſſendo, & operando debet proportionari ſtatui eſſendi, & operandi cauſarum, & effectuum creatorum, vt ſupra factæ rationes probant: cum autem in cauſis futurorum contingentium, atque in futuris ipſis ſtatus eſſendi, & operandi ſit conditionatus, ſuſpenſus ſcilicet, & in hypotheſi, ſatis erit decretum Dei, & pro conditione præcedere, eique ſub ea eſſe, & operationem cauſarum, & futurorum ſub conditione ſubordinati, & cauſæ primæ primatus, & dominium, ac creaturarum cauſarum, & effectuum debita illi ſubordinatio proportionatè ſeruetur: ſed, nec ſecundum magis præcitat, (vt enim modo ea quæſtione abſtineam, an conceptus poſſibilitatis, & omnipotentiæ Dei ab actuali eius exiſtentia differat (de quo quantum ſatis eſt controu. 1. diximus, ex quo pendet, an poſſibilitas creaturæ petat formaliter, an ſolum materialiter Dei, & omnipotentiæ exiſtentiam actualem) admiſſo eo indiſtinctionis formalis principio: ex illo contra ſic reſpondentes arguo: eius ſolum principij diuini actualis exiſtentia, & abſoluta requiritur ad ſtatum non ſolum abſolutæ exiſtentiæ, & futuritionis, ſed etiam poſſibilitatis, aut futuritionis conditionatæ cauſarum, & effectuum creatorum, de cuius eſſentiali conceptu poſſibilitatis eſt, vel ſaltem ex cuius poſſibilitatis conceptu infertur neceſſario eius exiſtentia actualis, & abſoluta: ac ſimiliter ex eius poſitione in hypotheſi, aut conditionate eadem actualis exiſtentia abſoluta infertur; atqui decreti poſſibilitas, aut conditionata exiſtentia; neque eſt eius decreti abſoluta exiſtentia, neque illam neceſſario infert: cum ſit: abſolute contingens, & liberum: ergo neque cauſæ, neque futura conditionata creata, qua poſſibilia, vel futura conditionata eius decreti abſolutam, & actualem exiſtentiam ſupponunt, ſed ſolum in hypotheſi.

8. Arguo decimò: quia implicat aliquem effectum eſſe in aliquo ſtatu, quin omnia principia eſſentialia, ſeu cauſæ omnes partiales eſſentialiter requiſitæ proportionate ad eiuſmodi ſtatum effectus præſupponantur: quin ſatis ſit partialem vnam cauſam effectus illius eſſe proportionate ad tribuendum ipſi ſtatum illum. Hoc principium æque euidens eſt, imo idem cum hoc nullum effectum poſſe in ſtatu vllo poſſe ab vna ſolum cauſa partiali ſine deficientibus aliis cauſis partialibus eſſentialibus ipſius ſiue neceſſariò, & eſſentialiter requiſitis ad ipſum pro eo ſtatu apponendum, quæ enim cauſa in ſtatu proportionato ad apponendum effectum pro quouis ſtatu adæquata, & abſoluta non eſt: perinde habet, ac ſi omnino deficeret ad ſtatus illius appoſitionem: id quod exemplis, ad oculorum penè, euidentiam confirmatur: vt enim aliquid ſit abſolutè actu nunc, & de præſenti, neceſſe eſt vt omnes eius cauſæ neceſſario, & eſſentialiter requiſitæ ad eius abſolutam productionem, ſeu poſitionem actu, & nunc, & de præſenti exiſtant: nec ſatis eſt ita exiſtere vnam ex illis, vel aliam, reliquas verò extitiſſe abſolutè, vel exituras poſteà eſſe, vel eſſe poſſibiles, v.g. vt actu, & de præſenti ſit vitio mea de colore aliquo, ſatis non eſt meam potentiam viſiuam actu, & de præſenti eſſe, niſi de præſenti ſit color eiuſve ſpecies, aut aliquid aliud (quidquid illud ſit) loco illius concurſiuum, & concurrens, quin ſatis ſit hoc ex parte ſeu loco obiecti concurſiuum extitiſſe, vel extiturum poſtea: multoque minus, quod ſit poſſibile, dum actu, & de præſenti non exiſtat: item, vt vitio hæc ſit poſſibilis à ſuis cauſis eſſentialiter requiſitis, ſatis non eſt potentiam meam viſiuam, vel aliam cauſam partialem ex requiſitis eſſentialiter ad ipſam, eſſe abſolutè

Poſſibilem, etſi reliquæ abſolutæ poſſibiles non ſint: quorum ea ratio eſt: quod omnes cauſæ eſſentialiter requiſitæ ad effectum debent eſſe in ſtatu proportionato ad illum, in quouis horum ſtatuum apponendum; nec ſatis eſt alteram ſolum ex illis in ſtatu proportionato ad eum effectus ſtatum apponendum: actualis autem abſolutæ exiſtentiæ effectus illius viſionis, nunc, & de præſenti eſt in cauſis ſtatus actualis, & abſolutæ exiſtentiæ, nunc, & de præſenti: ſtatus verò poſſibilitatis effectus ab illis, eſt poſſibilitatis abſolutæ.

9. Hoc autem ſtatuto principio notiſſimo ſic rationem efformo: implicat eſſe pro vllo ſtatu effectum, niſi à ſuis omnibus cauſis eſſentialiter requiſitis ad illum ſtatum conſtitutis in ſtatu proportionato ad illum ſtatum effectus apponendum: atqui voluntas, & indifferens cogitatio ſunt principia eſſentialia conſenſus vitalis contingentis, & liberi æquè, atque eſt eſſentiale principium Dei decretum: ergo implicat eſſe conſenſum vitalem contingentem, & liberum pro aliquo ſtatu, quin voluntas, & vocatio, ſeu cogitatio cum indifferentia, nec ſolum Dei decretum, ſint in ſtatu proportionato ad apponendum conſenſum vitalem, contingentem, & liberum in eo ſtatu. Tum ſic: vel ſtatus proportionatus earum cauſarum eſſentialium ad apponendum ſtatum futuritionis conditionatæ conſenſus vitalis, & liberi debet eſſe ſtatus abſolutæ exiſtentiæ earum, vel ſatis eſt eas in hypotheſi & pro conditione apponi: ſi dicas primum: ergo nequit apponi futuritio conditionata vitalis, & liberi conſenſus à Decreto Dei actuali, & abſolutè poſito ſolum, niſi voluntas, & vocatio abſolute etiam ſint. Patet conſequentia: quia alias eſſet in eo ſtatu effectus ille, conſenſus vitalis, ſcilicet, & liber ab vna ſolum ex cauſis eſſentialibus poſita in ſtatu proportionato ad eius ſtatus appoſitionem, reliquis cauſis eſſentialibus in illo non poſitis, ſed deficientibus ab eo: contra euidens principium, quod demonſtrauimus: quod ſi ne in hoc principium impingas, conſequentiam admittas: fiet, vt decretum hoc tuum actuale de futuritione conditionata nullam futuritionem conditionatam relinquat, deſtruatque ſuum obiectum: cum enim futurum omne conditionatum purificata, & abſolute poſita conditione tranſeat in futurum abſolutum, ſi voluntas, & vocatio, ſeu cogitatio indifferens ponenda actu abſolutè eſt, ſicut decretum ad ſtatus conditionati appoſitionem, non quidem hic, ab eis, & decreto, ſed ſtatus abſolutæ exiſtentiæ, & futuritionis neceſſariò apponetur. Si autem dicas poſtremum: ſcilicet, ſatis proportionatum cauſarum eſſentialium conditionati conſenſus vitalis, & liberi eſſe ſtatum appoſitionis earum in hypotheſi: ergo ita etiam apponi Dei decretum ad eam conditionatam futuritionem ſatis erit: ac proinde nullo decreto actuali Dei opus habebit, vt apponatur eiuſmodi futuritio: Hoc argumento à me, non ita ſeni cogitato, iamdiu Thomiſtas vexabam pertinaces. Quod enim reſponderi poterat, non eundem ſtatum requiri in omnibus cauſis eſſentialibus, vt proportionentur ad eundem ſtatum effectus apponendum diſiectum eſt num.8. & quod ſpecialiter pro decreto diuino, vt præ aliis concauſis eſſentialibus habere debeat actuale, & abſolutum eſſe ad ſtatum futuritionis conditionatæ apponendum confutatum ſatis manet n.7.

10. Argumentor vndecimo: quia Deus vt vidimus d.5. quæſt.3. cognoſcit omnia ſua decreta conditionate futura, tum, quæ abſolute habuit: quia purificata conditio fuit, ſub qua ea fore pro priori ad conditionis purificationem nouit: tum ea, quæ de facto non habuit, quia de facto purificata, & poſita abſolute conditio non fuit, vt decretum conferendi gloriam Iudæ, ac reprobis, ſi cum pœnitentia, & gratia decederent, vel dandi alicui ampliorem gratiam, quam dedit de facto, ſi hoc vel illud opus ſupererogationis, & Conſilij exerceret, quod de facto non exercuit. Hæc inquam, & ſimilia reliqua decreta ſua Deus verè & infallibiliter prænouit: ergo ſtatus ille conditionatæ futuritionis decretorum Dei conſiſtit, ita, vt à Deo cognoſcitur, cognituſque ab æterno fuit; alioqui verè, nedum infallibiliter, à Deo non cognoſceretur. Atqui non conſiſtit vi decreti abſoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti de conditionata futuritione eorum, vel alicuius ex illis decretis: ergo ad futuritionem conditionatam contingentis ſtatuendam decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus non eſt. Minor probatur: quia in decreto illo ſub conditione futuro non eſt, vel apparens ratio dependentiæ, & ſubordinationis alteri decreto anteriori abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti. Secundò: quia, vt decretum hoc ex parte obiecti conditionatum ſit, vt poteſt, futurum etiam ex parte actus conditionatum, opus alio decreto actuali de illius conditionata futuritione non eſt: nam ad huius etiam conditionatam, quæ eſſe poteſt, futuritionem alio etiam decreto abſoluto ex parte actus opus erit, & ſic in infinitum progreſſum anteriorum, & anteriorum decretorum abſolutorum ex parte actus, & conditionatorum ex parte obiecti abibitur: quod ſi ſtatus futuritionis conditionatæ diuinorum decretorum, abſque decreto vllo abſoluto ex parte actus & conditionato ex parte obiecti conſiſtit: reliquorum etiam contingentium conditionatorum ſtatus abſque eiuſmodi decreto conſiſtet: cum nihil pro differentia vnius futuritionis ab alia adduci queat, quod præcluſum non ſit ex dictis n.7.& 8.

11. Simile argumentum inſtrui duodecimo poteſt, ex veritate, vel falſitate determinata omnium, & ſingularum propoſitionum conditionalium independenter à decreto quam d.7. oſtendemus. Neque enim veræ determinare eſſe poſſent independenter à decreto, ſi conditionata neceſſario futuritio à decreto in ſui conſiſtentia penderet, vt proximè dicebamus. Ex quibus omnibus plus ſatis probatum eſt futuritionem conditionatam contingentium à decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti nullatenus pendere. An verò poni ad ipſam in hypotheſi debeat decretum prædeterminatiuum conſenſus omnino abſolutum, quod ad abſolutam contingentis futuritionem iuniores Thomiſtæ requirunt; vel quodnam tandem concurrendi decretum ex parte Dei ad conſenſum ſeu contingens conditionatum ad eam hypotheſim aduocandum ſit: iuxta dicenda contr. 3. definiendum: vbi de decreto diuino concurrendi ad creatas liberas actiones, & actus, ex inſtituto diſputabimus: quidquid enim ex parte voluntatis diuinæ ad abſolutam contingentis exiſtentiam apponendam neceſſarium eſſe ſtatuerimus ibi, id totum in hypotheſi contingentis conditionati poni omninò debere apertiſſimum eſt.

CERTAMEN VII.

Semipelagianorum à Pelagianis in re præſenti diſcrimen, & error propalatur.

1. VT clarius teſtimoniis Patrum (præcipue Auguſtini, & Aſſeclarum) quæ contra nos aduerſarij inducunt, poſſuntve deinceps inducere, reſpondeamus; horumque in doctrina Auguſtini, Proſperi, Hilarij & S. Thomæ examinanda incuria ac inde ortæ confuſio, & æquiuocatio detegatur: oportet Semipelagianorum errorem, atque à Pelagianis diſcrimen circa neceſſitatem gratiæ ad ſalutem clare, & dilucide proponere, atque explicare: vt conſtet contingentis conditionatam futuritionem, eiuſque ſcientiam ante actuale decretum de illa nullatenus à præfatis Patribus reprobari; poſt illud vero approbari: nullumque in Auguſtino, Proſpero, Hilario, Fulgentio, aliove Patre, ſiue merita Semipelagianorum noua impugnantibus, ſiue ad eorum argumenta reſpondentibus, eius rei, vel apparens fundamentum reperiri; & ſane neque Semipelagianorum hæreſis, neque Catholicæ Patrum doctrinæ, qua illos impugnabant, quidquam referebat conditionata illorum merita, ac demerita, eorumque ſcientiam ante, vel poſt decretum actuale Dei de eorum conditionata futuritione in eo ſtatu conſtitui; quod, vt oſtendatur, & quæ hinc inde nullo delectu, nullaque contextus, & forte textus ipſius, lectione ex Auguſtino, Proſpero, & Hilario Curſus Diſcalceatus Carmelitanus, & Ioan. à S.Th. eiuſque farinæ alij in nos tumultuario coniectant negligantur, Pelagianorum & Semipelagianorum

gianorum

Digitized by Google

gianorum errores ad purum explicandi, atque exactissimè vtriusque distinctio statuenda in primis erit. Atque, vt Pelagianorum errores alios de nuptiis, & originali, nunc præteream, totus eorũ (quod ad rem attinet præsentem,) error fuit nos ad gratiã, & gloriam à Deo ante mũdi constitutionẽ electos fuisse ob merita absolutè futura, viribusque naturæ a nobis postea habenda, quibus pie, iuste, & honestè operaremur, & perseueraremus in iustitia: reprobationem verò à gratia, & gloria de meritis operum prauorum absolutè futurorum nostrorum à Deo concipi semper: atque ita electionem diuinam Iacobi præ Esau, ac huius reprobationem habitas arcebant, & à Paulo illis verbis asserras, *Antequam quidquam boni egissent, aut mali Iacob dilexit, Esau vero odio habuit*: id quod apertissime constat ex Augustino lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 7. & cap. 12. de prædest. Sanctorum, milleque aliis, vbi contra Catholicam gratiæ ad bene, iusteque agendum necessitatem asserentes Pelagianos memorat, & impugnat, ipsorum autem hæresim hanc duplici ex capite à ratione Augustinus in primis confutauit. Primo: quia iam gratia non esset gratia, cum meritis pure nostris non gratuita quidem, sed remuneratoria voluntate à Deo daretur, id quod euidentissimè concludit. Secundum, vt euidentius non sit, erat autem plausibilius ab electione, & reprobatione paruulorum ante vsum rationis decedentium, alterius quidem baptizati, alterius verò inbaptizati: in quorum neutro merita, vel demerita absoluta, quæ sola merita, vel demerita esse Pelagiani fatebantur, atque adultorum electioni, & reprobationi prætendebant) poterant vel apparenter designari: quare argumento hoc ad silentium vsque confutatos à se Pelagianos testatur citatis locis & alibi Augustinus, cuius verba dabimus certatim huius discursu.

2. Semipelagiani verò in eo cum Pelagianis errarunt: vt merita ex propriis viribus, & absoluta quidem in adultis (in quibus ea poterant designare) ac demerita ad salutem, vel ad mortem, electionemque, vel reprobationem nostram à Deo præcederent. Discreparunt vero à Pelagianis: quod merita nostra non ad totam salutem atque gratiam iustificantem perseuerantiam, & gloriam absque Dei, ope, & gratia auxiliante (vt Pelagiani dogmatizarunt) admitterent: sed solum ad inchoationem salutis per fidem, piumve credendi affectum, cuius ex propriis viribus merito ad vlteriora salutis gratiæ iustificantis perseuerantiæ, &c. necessaria peragenda, auxilium gratia supernaturalis à Deo donaretur. Pro casu verò paruulorum, vt hanc suam doctrinam tuerentur, quam absolutis meritis, demeritisve non poterant, merita, ac de merita conditionata de suo absque vllo Pelagianorum exemplo commenti sunt. De absolutis adultorum meritis à Semipelagianis admissis constat ex Augustino c. 12. de prædest. Sanctor. de Semipelagianis dicente: *Tamen apud eos, qui, nisi aliquid assignet, quod prieres dant, vt retribuatur eu, ab omni studio pietatis reprimi se putant* (Pelagiani enim non aliquid, sed omnia sua putabant) *laboratur aliquando in etate maiorum, iam vtentium voluntate arbitrio; sed vbi venitur ad paruulos*, &c. *Omnu deficit præcedentium gratiam Dei humanorum offertio meritorum*: quia, scilicet, meritum aut demeritum in absolutis solum operibus (quæ paruulorum illorum nulla fuere) esse potest: quod Principium, quia Semipelagiani abiecerunt ad merita, & opera illorum conditionata pro suo errore recurrentes, subdit: *quis enim audiat, quod dicuntur paruuli* (ab his nimirum, qui ad fidem, & gratiam à Deo obtinendam boni naturalis desiderij, & affectionis absolutæ in adultis actum requirebant) *ire sua futura merita in ipsa infantili etate exire de hac vita?* atque à Prospero. *Nouum absurditatis genus* (in Semipelagianis) *dicitur*: *vt non agenda præcita sint*: quia, scilicet, in adultis merita absoluta ad fidem, & gratiam impetrandam primitus asserebant. C. insuper eodem Semipelagianorum errorem de meritis nostri omnium adultorum absolutis, ad fidem, & gratiam, seu fidem, qua credere incipimus, ac non ad totum salutis nostræ negotium vt Pelagiani errarunt refert Augustinus, *Et ideo* apud ipsos Deum *nos elegisse ante mundi constitutionem vt iam Sancti, atque immaculati gratia, atque ore eius essemus.*

3. Confirmatur: ex Epistola Hilarij ad Augustinum referentis Semipelagianos se tueri doctrina Augustini, de fidei merito ad electionem ad gratiam, & spiritus Sancti donationem in quæstionibus ad epistolam ad Roman. vbi ad ea Pauli verba: *Dicit itaque mihi, quid adhuc conqueritur? Nam voluntati eius quis resistit?* ita inter alia scripsit: *Æquales omnes sunt ante meritum: nec potest in rebus omnino aqualibus electio nominari: quoniam Spiritus Sanctus non datur nisi credentibus, &c. Non ergò elegit Deus opera cuiusquam in præscientia, qua ipse donaturus est; sed fidem eligit in præscientia, vt quem creditурum esse præscinit ipsum elegit, cui Spiritum Sanctum daret*: quasi Augustinus fidei meritum, ex viribus naturæ, ac non potius à Dei gratia ibi docuisset: ergo ea merita fidei præcedere Dei electionem ad gratiam, & donationem Spiritus Sancti Semipelagiani admittebant ad salutis initium, quæ asserta ibi fuerant ab Augustino: atqui ea erant merita, & nostra, ex gratia, tamen, fidei omninò absoluta: ergo absoluta etiam, licet non ex gratia, asserebant Semipelagiani. Minor constat ex verbis ipsis Augustini proximis. Secundo: quia de conditionatis illis meritis paruulorum noua & inaudita esse aiebant Prosper, & Hilarius proximè, satis in scriptis & doctrina Augustini versati, & Augustinus supra memoratus aiebat ipsis rescribens: *iudicari quemquam secundum merita qua fuerat habiturus, si diutius fuisset in corpore: vnde opinari potuerint homines, quorum ingenia non esse contemptibilia vestra indicant littera, mirans, & stupens reperire non possum. Nec credere auderem, nisi vobis non credere non auderem*: Ex quibus constat merita nulla, tam eo loco, quam alibi vsquam ab Augustino asserta, conditionata fuisse, sed omnino absoluta, & ex Dei gratia. Imò conditionata hæc merita pro paruulis demum à Semipelagianis cogitata contemptu potius, quam tam longa cum illis disputatione habita reiicienda censebat Augustinus tom. 10. de bono perseuer. ita locutus. *Quanquam, vt dixi, hanc opinionem, qua putantur in morientibus, vel mortuis peccata qua præsciti sunt facturi esse, si viuerent, etiam refellere pudeat: ne videamur existimasse alicuius esse momenti quam maluimus disputatione cohibere, quam silentio præterire.* Accedit Semipelagianos ipsos teste Hilario citata epistola ad Augustinum ægrè tulisse *vt paruulorum causa*, (in quibus sola fictitia illa sita merita conditionata locum habebant) *ad exemplum maiorum referretur*; scilicet, quia in his absoluta merita propria facilius pro suo errore prætendebant.

4. Quod ipsum constat ex his Augustini de dono perseuer. cap. 11. contra Semipelagianos t *ex ore lactentium, & infantium* (inquit) *perfecisse Deum sua gratia laudem dum, quod in his videmus, quorum liberationem bona eorum merita nulla præcedunt, &c. hoc, & in maioribus fieri, nequaquam omino cuncamur: non putantes secundum sua merita gratiam cuiquam dari*: scilicet, sicut Semipelagiani bis contendebant saltem concedendum, in quibus opera absoluta facilius designabant, ac merita deinde propria: quare, & eorum causam à causa paruulorum diuidi volebant: Confirmatur rursus: quia ex Augustino 2. de prædestin. Sanct. cap. 2. Semipelagiani volebant *fidem auctam, seu perfectam esse mercedem fidei captæ*, absolutæ scilicet, & cap. 17. *Sed hæc, inquiunt, vt à Deo detur nobis, fides imperat, qua incipit à nobis* cap. 19. Deum nos eligere aiebant: *quia credidimus*, cap. 21. *Exigere Deum initium fidei, quo in Christum primitus credere incipimus, & quod non est donum Dei: vt, cum id præcesserit cætera consequantur*: & apud Prosperum epist. ad August. aiunt: *Homines ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur peruenire per naturalem facultatem petendo, quærendo, pulsando: vt ideò accipiat, ideo inueniat, ideò introeat, quia bono naturæ bene vsus, vt ad ipsam saluantem gratiam initialis gratia* (naturalis, & suæ naturæ) *ope meruerit peruenire*: item: *fidelem deuotum fuisse quia voluit.* Rursus: *qui Deo sponte credidit merito credulitatis accipere auxilium gratiæ.* Deinceps: *Hominis libertatem innoti si, quod Deus mandat elegerit.* Demum: *cum in his, qui tempus acceperunt libera voluntatis duo sint, qua humanam operantur salutem, Dei scilicet, gratia, & hominis obedientia: prius vtrum obedientiam esse, quam gratiam, vt initium salutis ex eo, qui saluatur non ex eo credendum sit stare, qui*

qui ſalvat : & voluntas hominis divina gratia ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjicias voluntatem : Similiter Hilarius epiſt. ad Auguſtin. eorum refert errorem : *Homines eo merito, quo voluerint, & crediderint à ſuo morbo ſe poſſe ſanari, & ipſius fidei augmentum, & totius ſanitatis ſuæ conſequi effectum.* Et iterum : non *negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas ſalutis.*

5. In quibus expreſsè de fide, voluntate ſalutis abſoluta, adultorum, qui tempus liberæ voluntatis acceperunt eos loqui manifeſtum eſt : atque horum merita propria abſoluta deſignaſſe, nec ſolum conditionata ; alioqui malè, & ipſi aliam adultorum, aliam parvulorum caſtam eſſe vellent, & Auguſtinus Proſper, & Hilarius ſpeciatim in parvulis (in quibus nulla abſoluta merita, aut demerita fuere) eos vigerent, niſi in adultis abſoluta deſignarent, nec ad conditionata recurrerent : vti eo argumento præſti in parvulis recurrerunt, in quibus abſoluta merita propria nulla inveniri poterant, quæ in adultis prætendebant teſte Proſpero ſupra his verbis : *cumque innumerabilium illis obiicitur multitudo parvulorum*, &c. cur autem obiicitur, ni in adultis merita abſoluta, ac non conditionata prætendunt ? alioqui, ſi in adultis conditionata prætenderent, nullius ponderis eſſet, neque cum id obiiceretur, tunc id dicerent, ſed antea in adultis dixiſſent. Differunt autem hic in parvulis, vt ſtatim Proſper ſubdit : *tales aiunt perdi, taleſque ſalvari, quales futuros in annis maioribus, ſi ad ætatem ſeruarentur ætatem, ſcientia divina præviderit* : addit Auguſtinus c. 12. de prædeſtinat. Sanctorum, vbi ait contra Semipelagianos : *laborari in ætate maiorum. Aſt deficere eos omnem aſſertionem humanorum meritorum, cum veniatur ad parvulos : quorum merita* (conditionata a Semipelagianis) *pretenſa audienda non ſunt*, & iterum clarius : *in hanc Sententiam* (de meritis conditionatis parvulorum) *ire compulſi ſunt, qui ſic à Pelagianorum errore alieni eſſe voluerunt, &c. vt tamen gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari ſibi exiſtiment eſſe credendum* : at *Nec vacillare illud, quod Deus velit omnes ſalvos fieri.* & ex epiſtola Hilarij ab illis, *dicunt etiam eſſe præſcientiæ divinæ*, vbi ſe reſponſione illa Auguſtini ad Paganorum quæſtionem protegebant vt vidimus, in adultis vero hominibus ad propria merita abſoluta, quibus inchoaretur eorum ſalus confanter, vt vidimus recurrerunt.

6. Cujus veritatis præter innumera teſtimonia hactenus data hæc etiam ſunt non minus perſpicua : Proſperi citata epiſtola, ita eorum errorem iterum referentis : *qui autem credituri ſunt* arbitrio ſuo, *quique in ea fide, qua deinceps per gratiam* ob fidei meritum, *iuvanda manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum : & eos prædeſtinaſſe in regnum ſuum, quos gratis vocavit.* (in quibus contradictionem notat Auguſtinus, quod gratis, & tamen ob merita propria vocentur) *dignos futuros electione ac de hac vita bono ſine exceſſuros eſſe præviderit*, & Hilarij citata epiſt. *quod autem dixit Sanctitas tua, neminem perſeverare, niſi perſeverandi virtute ſuſceptâ hactenus accipiunt : vt quibus datur, inerti licet, præcedenti proprio arbitrio tribuatur* : Auguſt. item de dono perſever. *Sed hæc inquiunt, vt à Deo dentur, nobis fides impetrat ; quæ incipit à nobis, quam fidem, & incipere habere, & in ea uſque in finem perſeverare, tanquam id non à Domino accipiamus noſtrum eſſe contendunt*, milleque aliis locis eum eſſe Semipelagianorum errorem teſtatur Auguſt. cap. 9. 10. 17. 18. & 19. de Prædeſt. Sanctor. ac de dono perſeverant. cap. 18. 19. 21. & 17. vbi ita contra eum ſcribit. *Hæ itaque dona Dei, quæ dantur electis ſecundum Dei propoſitum vocatis (in quibus donis eſt, & incipere credere, & in fide uſque ad vitæ huius terminum perſeverare, ſi ut tanta rationum, & auctoritatum conteſtatione probavimus) hæc inquam dona, ſi nulla eſt prædeſtinatio, quam defendimus, non præſciuntur à Deo : præſcius autem hæc eſt ipſitur prædeſtinatio quam defendimus.* Hinc factum ait Auguſtinus ibi, vt præſcientia pro prædeſtinatione, quam eſſentialiter ſupponit, quandoque vlurpetur iuxta illud. *Non repulit Deus plebem ſuam quam præſciuit*, ad quæ ille, *quod ait : præſciuit, non velle intelligitur, niſi prædeſtinavit* : vnde cap. 18. & præſcientiam, & prædeſtinationem tantam idem valere, atque electionem antè mundi conſtitutionem, de qua Paulus, his verbis docet : *in hac ergo electione, & in his reliquis, qua per electionem gratia ſalva facta ſunt, voluit intelligi plebem, quam propterea Deus, non repulit, quia præſciuit : hæc eſt illa electio, qua eos quos voluit elegit in Chriſto ante conſtitutionem mundi, vt eſſent Sancti, & immaculati, in conſpectu eius in charitate prædeſtinans eos in adoptionem filiorum.*

7. Atque hunc errorem Semipelagianorum de meritis propriis abſolutis adultorum ad inchoationem fidei, & ſalutis improbo hoc labore clare à Deo, & prolixe oſtendendum putavimus, vt æquiocatio aduerſariorum in locis, quæ nobis ex Auguſtino oppoſita hactenus ſunt, deluceſcat, & opponentur, omnibus patefieret. Sed præter errores : hos poſitive à nobis plus ſatis hactenus probatos, quorumque exacta notitia non ſoluendis ſolum, ſed negligendis etiam, aduerſariorum contra nos ad rem præſentem teſtimoniis ſatis foret, ne iterum de eorum errore circa alias noſtrorum cum Thomiſtis controverſias (cum circa gratiæ efficaciam, tum circa prædeſtinationis cum noſtrarum actionum libertate concordiam) præfare aliquid opus ſit, aduerte Semipelagianos nuſquam de futuritione conditionata, eiuſque conditionata ſcientia, ſive ad gratiæ efficaciam, ſive ad eius, & prædeſtinationis cum noſtrorum operum libertate concordiam vlos fuiſſe. Neque enim his de rebus vlquam cogitarunt, & licet ad id aſſerendum ſatis nobis eſſet nullum eſſe in eis, aut errores eorum referentibus eius apud Semipelagianos doctrinæ veſtigium oporteretque aliquibus teſtimonis oppoſitum ab aduerſariis (quos penes tota probandi obligatio eſt) nobis probari : quod hactenus præſtitum eſt, neque in poſterum præſtabitur : tamen maioris abundantiæ gratia facilè, etiam poſitivè, ex dictis Patrum teſtimoniis probamus : ex eis quippe conſtat, tam Pelagianos, quam Semipelagianos non efficaciam (in quocumque ſtet) gratiæ, ſed neceſſitatem gratiæ Dei, ac proinde à Deo gratis donante dependentiam contrariam aduerſamque libertati operum noſtrorum exiſtimaſſe, ac proinde nos independenter abuſu noſtræ libertatis ſalvari, ſi Dei gratia, & gratuita per illam noſtrorum operum bonorum donatio à Deo, quaſi fato, nobis obveniat, nec completa in arbitrio facultas ad bonum ſicuti ad malum ſit : idcirco Pelagiani, vt vidimus, omnia opera noſtra bona ad ſalutem conſequendam viribus arbitrij noſtri ſolis, atque independenter à Dei gratia, & Deo per illam donante, & arbitrium noſtrum iuvante tribuebant : Semipelagiani vero initium ſalutis per fidem imperfectam, & inchoatam, perfectoque deſiderium, ac piam affectionem, cujus merito perfecta, & aucta fides, & gratia juſtificans nobis à Deo daretur, & ob perfectam fidem, in ea, & juſtitia perſeverantiam voluntatis noſtræ facultas : naturali independenter à gratia auxiliante, & Dei adjutorio tribuebant : quia, ni aliquid prius eminus ex nobis daremus, ob quod reliqua nobis à Deo in præmium donarentur, omnem arbitrij noſtri induſtriam, ſtudium, & libertatem in ſalutis noſtræ negotio excluſi putabant. vt ſupra Auguſtinus aiebat, & hoc certè, ſi ſuſius, & apertius oſtendatur, omnia quæ aduerſarij ex Patribus nobis obiiciunt, evaneſcunt.

8. Id autem facili negotio præſtabimus : ita enim Semipelagiani (vtique ex communi ipſis, & Pelagianis principio, & argumento) aiebant, referente Proſpero citata epiſt. ad Auguſt. neceſſitate gratiæ auxiliantis, & adjutorij Dei ad quodvis bonum opus præmentis, *arbitrij noſtri vſum, & libertatem, lapſis curam reſurgendi adimere*, &c. *& prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſſitatem.* Excluſam, inquiunt, quia vniverſim & indifferenter vult omnes homines ſalvos fieri : eoſque prædicatione, non autem gratiæ auxilio internæ vocat : ipſi autem arbitrio ſolo oblatam ſalutem, vel reſpuant, vel arripiant. *Et quantum quiſque,* (pergit Proſper) *ad malum, tantum habeat voluntatis ad bonum : parique momento animum ſe, vel ad vitia, vel ad virtutes movere : quem bona aſſerentem Dei gratia foveat, mala verò ſectantem damnatio iuſta ſuſcipiat.* Et infrà : *Priorem obedientiam, quam gratiam, & initium ſalutis ex eo, qui ſalvatur, non ex eo credendum ſtare qui ſalvat voluntatem nominis divina gratia opem parturiente, gratiam ſibimet ſubjicere ſibi voluntatem.* Atque in his ſtare Semipelagianorum errorem ſummatim docet Proſper, *Si principium ſanctæ male in homine collocatur : ſi divinæ voluntati*

voluntati impiæ voluntas humana præfertur: vt ideo quis adiuuetur, quia voluit; non ideò, quia adiuuatur velit: ſi originaliter malus acceptionem non à ſummo bono, ſed à ſe inchoare malè creditur: ſi alioquin Deo placetur, niſi ex eo, quod ipſe donauerit. Ad horum verò eradicationem nonnulla tractanda (quibus diſſentione Pelagianorum, & Semipelagianorum à reliquis, *Chriſtianam violari fidem*, ait,) Auguſtino proponit. Ex quibus erat. *An præſcientia innitatur propoſito, vel vniuerſim, vel ſaltem in adultis?* Alterum: *quomodo per iſtam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium?* vt vtrique concordes hæretici impediri cenſebant: [Excludi item aiebant, omnem prædicandi vigorem, & inutilem reddi exhortandi conſuetudinem; ni aliquid puri arbitrij, quod ea excitetur, vt per vires eas ſolas credant, & ſanari velint, & medicum quærere, vt deinceps augmentum fidei, & effectum totius ſanitatis medicina, & curatione gratiæ conſequantur,] vt recitat Hilarius ex ipſis epiſt. ad Auguſtinum; ideircò Auguſtinus ipſe cap. 12. de prædeſtinatione Sanctor. de Semipelagianis concludit. *Niſi aliquid ſibi aſſignent, quod priores dent, vt retribuatur eis ab omni ſtudio pietatis reſtimi ſe putant.*

9. Secundò: Semipelagiani ita de hac voluntate quærendi medicum, ac Pelagiani de tota curatione, vel maiore eius parte philoſophabantur: atqui Pelagiani deſtrui putabant arbitrij noſtri libertatem, ſi ad curationem gratiæ præuenientis auxilio opus nobis eſſet: ergo Semipelagiani deſtrui arbitrij noſtri libertatem cenſebant ex neceſſitate gratiæ præuenientis ad voluntatem quærendi medicum: conſtans maioris veritas Semipelagianis nomen fecit. Minor eſt Auguſtini vbi proximè, & epiſt. 196. ad Paulinum, & epiſt. 105. & epiſt. ad Vitalem dicentis: *ſublata neceſſitate gratia non firmari à Pelagianis, vt contendunt, ſed deſtrui, ac per inania ferri arbitrij noſtri libertatem*, lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagianorum à ſe propulſat pelagianorum calumniam quod ex neceſſitate gratiæ noſtra bona opera præuenientis, nec ſequentis ſolùm, fati eſſet aſſertor, lib. 3. & 4. contra eoſdem tres eorum præcipuos errores è nimia horum quinque æſtimatione ortos cenſet, nempe *creaturæ, & nuptiarum*, vt originale negarent: *Sanctorum*: vt ab omni culpa, in hac etiam vita, immunes illos crederent; *legis, & liberi arbitrij*, vt gratiæ opera præuenientis noſtra negarent: ſolumque præcedentia noſtra omninò merita adiuuare, & ſequi docerent, & lib. 4. cap. 2. *Pelagianam* hac in re *hæreſim euerti ait: ab eo, qui fatetur captiuam voluntatem non poſſe, niſi Dei gratia reſpirare in ſalubrem libertatem*, & cap. 6. ait Pelagianos Catholicè vſuros verbis Iſaiæ 1. *Si volueritis, & audieritis me bona terræ comedetis*: ſuamque hæreſim contrituros, *Si ita intelligerent, vt etiam ipſam bonam voluntatem illum præparare confiterentur de quo ſcriptum eſt: præparatur voluntas à Domino*: Sed tamen quia alterius ope ad volendum egere, & propria voluntate, & arbitrio nos velle, componere Pelagiani non poterant: ideircò: *Si volueritis*: propriis viribus, & abſque Dei præuenientis auxilio hæretice intelligebant: Catholicum item *ſine ſcrupulo*, ait eſſe Auguſtinus: gratiam Dei bonum cuiuſque propoſitum adiuuare, ni in hoc meritum Pelagiani ponerent, cui gratia tanquam merces retribueretur; ſed potius non ſolum meritum à gratia conſequenter adiuuari ſed ab illa præueniente antecedenter, & neceſſariò ita adiuuari aſſererent, vt ſine gratiæ præcedentia eſſe minimè poſſerit, id quod nullatenus Pelagiani admittebant, quia ex neceſſaria gratiæ Dei præcedentia operis libertatem, & ſubinde meritum, aboleri putabant, vt in minori aſſumebamus.

10. Expreſſius adhuc minorem eandem nos docuit Hieronymus epiſt. ad Ctheſiphontem vbi diſcipuli nomine hanc Pelagij ſententiam ſcribit: *deſtruitur voluntas, quæ alterius ope indiget*, & 2. aduerſus Pelagianos ita eos loquentes inducit: *quomodo ſerum liberum arbitrium, qui dicis hominem, nihil poſſe, niſi ſemper Deus adiuuerit?* Arnobius d. de Deo Trino & vno ad calcem Irenæi fol. 563. negante ipſo, *abſque Dei auxilio liberum arbitrium eſſici ſine peccato, laudemve adipiſci diuinam.* Serapion è Pelagianorum perſona, vt nomine diſputans intulit: *Ergo non eſt liberum arbitrium.* Non igitur ex ſpeciali auxiliantis gratiæ efficacia, ſed ex neceſſaria eius ad bona noſtra opera præceſſione eorumque, vt fiant indigentia gratiæ libertatem arbitrij auferri nobis aberrarunt, vt in minori Syllogiſmi noſtri aſſumebamus: quia ſola præuenientis auxilij neceſſitate ad opera noſtra arbitrij eliciendi nullas arbitrio noſtro partes relinqui putabant: nihil de eius efficacia cogitantes, vel diſputantes intrinſeca ne auxilio, vel extrinſeca foret, ſed negantes ſolum neceſſarium eſſe Dei adiutorium antecedens opus bonum, cum, vt hoc à nobis exerceretur, tum, vt potentia compleretur arbitrij, & poteſtas voluntatis: cum ergo idem hac in re quod Pelagiani, Semipelagiani ſenſerint, (vt dicebamus in maiori) conſequens eſt, eos non de gratiæ efficacia aberraſſe, imò ne diſputaſſe quidem; ſed de eius neceſſitate, ſeu neceſſaria præuentione in voluntate noſtra, vt bonum opus exerceret, atque abſolute poſſet: eamque ſolummodo negaſſe, vt in eo eliciendo arbitrii libertatem, & poteſtatem tuerentur.

11. Atque eum fuiſſe vnicum Semipelagianorum errorem contra gratiæ præuenientis noſtra bona opera neceſſitatem: non autem contra efficacis gratiæ ipſius modum, præter diſcurſum factum ſatis firmum, ex eorum expreſſo, & formali errore patet: ita enim eum refert Auguſtin. de dono perſeuerant. cap. 17. vt ex neceſſitate gratiæ præuenientis ad piam affectionem, & inchoatam fidem inutilis ab eis dicatur prædicatio: quia fides Dei donum eſſet ratione auxilij præuenientis, ſiue in eius collocatione à Deo datum, id quod ex ſpeciali modo efficaciæ auxilij nullatenus pendet. *Hæc dicentes notant* (inquit) *hominibus prædicari dona Dei eſſe, vt veniatur ad fidem, & permaneatur in fide*, quia nimirum à Deo hæc dari, & à nobis liberè ea progredi nullatenus componebant: illos vero ad hominem conuincit Auguſtinus, & Dei dona eſſe poſſe, & liberè à nobis fieri; nec ſtudium, & induſtriam noſtram in eis excludi, nec reddi de illis prædicationem, & exhortationes inutiles, vt voluntates noſtræ ad ea ſollicitentur, ſuoque etiam affectu moueantur. Siquidem Semipelagiani ipſi continentiam, & alia plura Dei dona ratione gratiæ præuenientis eſſe admittebant; & tamen vtiles de illis prædicationes, & exhortationes fatebantur, vt ad ea deliberatè exercenda mouerentur, & c. 19. ait: authoritates Cypriani, Ambroſij & Nazian. *ſufficere ad vtrumque* (à Sempelag. negatum) *vt gratiam Dei gratuitam, (ſicut credenda prædicandaque eſt) per omnia prædicent, & eorum prædicationem prædicationi, qua hortamur pigros, vel corripimus malos, non opinentur aduerſari.*

12. Patrum verò loca ibi ab Auguſtino memorata ſic habebant: Cyprianus *in nullo gloriandum; quando noxium nihil eſt.* Ambroſ. *non eſt in poteſtate noſtra cor noſtrum, & noſtra cogitationes.* Nazian. *qui dedit credere dabit & confiteri.* Et tamen ſubdit Auguſtinus: hi ipſi Patres, qui ita nos Catholicè docuerunt, à prædicatione, & exhortatione ad hæc ipſa opera nullatenus deſtitere, ſed inſtiterunt enixè: ſi autem non ex ſola neceſſitate præuentionis, ſeu anteceſſionis auxilij gratiæ, ſed ex efficacia antecedenter ad vſum libertatis noſtræ inſuperabili ipſi intrinſeca, vel è Dei decreto efficaci de ſe extrinſecus aduemente inutilem prædicationem, & exhortationem ad ea opera bona Semipelagiani docerent, præfata teſtimonia Patrum non ſufficerent, vt Semipelagiani de errore inutilitatis prædicationis, & exhortationis ad eiuſmodi opera conuincerentur, vt ſufficere Auguſtinus aiebat. Patet aperte: ſiquidem hodie ex Catholicis Doctoribus non pauciores, ſed plures eis teſtimoniis Catholicæ admiſſis, negant eiuſmodi efficaciam auxilij, ante vſum libertatis antecedere: vel eo in primis, quod arbitrij noſtri indifferens ad vtrumvis poteſtas, & ſubinde operum libertas peſſum iret, & quod (huic proximum eſt) inutilis prædicatio, & exhortatio omnis ad illa exercenda redderetur; & tamen nemo ex Thomiſtis Doctores illos de vtilitate prædicationis, & exhortationis ſuppoſita antecedenter gratiæ præuenientis efficacia, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca à Dei decreto, ex recitatis Patrũ locis cõuincit, imò neque ex illis conuincere hactenus tentauit. De ſola ergo neceſſitate præuentionis, & anteceſſionis auxilij Dei ad opera bona, & honeſta; non autem de anteceſſione efficaciæ incuitabilis antecedenter ab

arbitrio noſtro eiuſdem auxilij Semipelagiani eis teſtimonijs ſufficienter de vtilitate prædicationis, & exhortationis ad opera ratione præuenientis auxilij à Deo nobis donata conuincendi, & conuicti (Auguſtino teſte) loquebãtur.

13. Illud Ambroſij inibi ab Auguſtino recitati addendum, qui quærenti, cur ſit vnuſquiſque Chriſtianus? reſpondendum quippe rectè ait: *viſum eſt mihi. quod, cum dicit non negat Deo viſum. A Deo enim præparatur voluntas hominum*: quibus vtrumque facilè componi aiebat Auguſtinus. Si autem præparatio voluntatis humanæ à Deo per auxilium antecedenter prorſus ad liberum voluntatis vſum efficax, vel ab intrinſeco ſui, vel à decreto foret; non ita facilè componeretur vtrumque: & eius neceſſaria præcedentia, & voluntatis noſtræ libertas, ratione cuius bene reſponderet quiſque *viſum eſt mihi*, etſi reſpondere poſſet *viſum eſt Deo*: ſiquidem ex tot retro annis Dominicani Thomiſtæ vtriuſque compoſitionem, vel apparentem, vtroque ſimilem ea difficultate continuo à noſtris vexati, inuenire minimè potuerunt: Componi verò facilè vtrumque ex eo Ambroſij loco aiebat rectè Auguſtinus contra Pelagianorum, & Semipelagianorum argumentum, & difficultatem, qui non ex antecedenti vſum libertatis noſtræ auxilij efficacia ſed ex auxilij diuini neceſſaria præuentione, & antecedentia, vt bene operemur, & poſſimus operari, ſiue ex neceſſitate ſola auxilij noſtra bona opera præuenientis, nulla efficaciæ ratione habita, euerti voluntatis, & arbitrij noſtri libertatem putabant.

14. Quocirca audiendus inſuper Auguſt. libris de prædeſtinat. Sanctor. & dono perſeuerant. Semipelagianorum errorem confutandum proponens, eiuſque confutationem concludens capite enim 1. lib. 1. de prædeſtinat. Sanctor. initio illum ex Proſpero, & Hilario eſſe ait: gratiam Dei dari ſecundum merita, noſtra omnino fidei inchoantis, & perſeuerantis, quam nullatenus antecederet; cuius primam partem confutandam cap. 2. ſuſcipit, & proponit his verbis: *Prius itaque fidem, qua Chriſtiani ſumus donum Dei eſſe debemus oſtendere*. ſub libri verò finem à ſe ad faſtidium vſque præſtitum ait: *quia plura*, quibus id ſæpè aliàs probauerat, ſolum probare fors alicui viderentur: *donum Dei eſſe incrementum fidei; initium verò fidei, quo in Chriſtum creditur ab homine ipſo eſſe, nec eſſe donum Dei*, &c. *Propter quod* (inquit) *inſtitimus, quantum potuimus, vt etiam ipſum initium fidei donum Dei eſſe oſtenderemus. quod etſi diutius fecimus, quam vellent hi propter quos fecimus*, &c. *fateantur nos feciſſe quod fecimus*, id eſt etiam, *initiũ fidei ſicut continentiam*, &c. (*de quibus cum his nulla contentio eſt*) *donum Dei eſſe docuiſſe*. Secundò verò libro de prædeſtinatione Sanctorum, (qui eſt de dono perſeuerantiæ) alteram Semipelagiani erroris partem de fidei perſeuerantia abſque Dei auxilio confutandam ita eius initio proponit: *Iam de perſeuerantia diſputandum. Nam & in primo libro, cum ageremus de initio fidei, etiam de hac aliqua diximus. Aſſerimus ergo donum Dei eſſe perſeuerantiam, qua vſque in finem perſeueratur in Chriſto*: Concludit librum, *quid plura? ſatis me docuiſſe exiſtimo (vel potius pluſquam ſatis) dona Dei eſſe incipere in Domino credere, & vſque in finem in Domino perſeuerare: cætera verò bona ad vitam piam, qua Deus rectè colitur pertinentia etiam ipſi* (Semipelagiani) *propter quos hæc agimus, dona Dei eſſe concedunt: ſicut ergo cætera prædicanda ſunt, vt qui ea prædicant obedienter audiantur*, Semipelagianis ipſis fatentibus; *ita prædeſtinatio prædicanda eſt, vt, qui obedienter audit, non in homine ac per hoc non in ſeipſo, ſed in Domino glorietur*. Statim verò, vt prædeſtinationis, & gratiæ Dei neceſſitatem prædicent Catholicos hortatur: precaturque Deum, vt ad eam credendam Semipelagianis gratiam largiatur,

15. In ea ergo prædeſtinationis, & gratiæ Dei præuenientis nos ad quodvis bonum opus, etiam fidei initium, & perſeuerantiam neceſſitate denegata errarunt ex ampliori Pelagianorum errore Semipelagiani, non autem in denegando in illis certo aliquo efficaciæ antecedentis omnem libertatis vſum modo. Alioqui nuſquam eos confutaſſet totis illis libris, atque aliis ſæpè Auguſtinus, qui nullibi eiuſmodi difficultati reſponderit; imò neque ex ipſis retulerit, vt complanaret. Adde ex Auguſtino illa c. 17. lib. 2. de prædeſt. Sanctor. ſeu dono perſeuerant. *Videant quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt prædicatione prædeſtinationis audientibus deſperationis plus, quam exhortationis afferri*: & cap. 18. *Neminem contra iſtam prædeſtinationem, quam ſecundum Scripturas Sanctas defendimus, niſi errando diſputare poſſe*: At diſputare contra omnino antecedentem vſum libertatis noſtræ efficaciam prædeſtinationis, & auxilij gratiæ Dei, eamque negare error nullatenus, ſed Catholica prorſus doctrina, imò facilior, & Catholicis communior eſt decretis Pontificiis poſitiuè in contradictorio iudicio probata, vt fatentur aduerſarij, etiam Ioannes à S. Tho. 1. p. d. 20. pag. 636. & 644. & diſcalceat. Curſ. Carmel. non ergo in eo errarunt Pelagiani, & Semipelagiani, quod eum efficaciæ modum negarent, ſed quod neceſſitatem prædeſtinationis, & auxilij præuenientis noſtra bona opera reſpuerent. Ad hæc neceſſitas prædeſtinationis, & gratiæ auxiliantis ad pia opera (pro qua Auguſt. Hilar. Proſper & alij contra Pelagianos, & Semipelag. pugnarunt) ea eſt, ex cuius denegatione infertur, vtramque ex proprijs meritis noſtris, & operibus naturalibus noſtræ facultatis à Deo nos obtinere, vt illi errabant; atqui ex negato prædeſtinationi, & auxilianti gratiæ eo efficaciæ modo prædeſtinationem, & gratiam ex meritis proprijs & naturæ facultate habitis nos à Deo obtinere, nuſquam infertur, vt patet; ſed ſolum ex negata neceſſitate prædeſtinationis; & gratiæ auxiliantis noſtra pia opera præuenientis: ergo in hac neganda, non autem in illo modo efficaciæ denegando, Pelagiani, & Semipelagiani aberrarunt, ac pro illa ſolum Catholicè contra ipſos aſtruenda præfati Patres certarunt. Minor vt dixi patet, neque ab aduerſariis negatur. Conſecutio eſt legitima.

16. Maior & ex datis locis conſtans, & ex ſequentibus cap. 16. de dono perſeuerantiæ, ſiue lib. 2. de prædeſtin. Sanctor. [Aut ſic prædeſtinatio prædicanda eſt, quemadmodum Sancta ſcriptura euidenter loquitur, vt in prædeſtinatis, ſine pœnitentia ſint dona, & vocatio Dei, aut gratiam Dei ſecundum noſtra dari merita confitendum, quod ſapiunt Pelagiani, cap. 17. cur ad ipſa extera exhortationem eorum, cæterorumque prædicationem definitione prædeſtinationis non metuunt, impediri? Ac forte nec ipſa dicuntur prædeſtinata? ergo nec dantur à Deo, aut ea ſe daturum eſſe neſciuit: quod ſi, & ea dantur, & ea ſe daturum præſciuit profectò prædeſtinauit, infrà, videant impediri potius, atque ſubuerti hac prædeſtinationis definitione illum tantummodo errorem, quo dicitur gratia Dei ſecundum merita noſtra dari, vt qui gloriatur non in Domino glorietur:] c. 20. ait prædeſtinationem ex ſcriptura probaſſe, vt error de donatione gratiæ ex meritis excluderetur. cap. 21. *Si autem vtrumque* (fides, eiuſque perſeuerantia) *Dei donum eſt, & hæc Deus dona ſua (quod negare quis poteſt) daturum ſe eſſe præſciuit prædeſtinatio prædicanda eſt, vt poſſit vera Dei gratia (hoc eſt quæ non ſecundum merita noſtra datur) inſeparabili munitione defendi* cap. 24. *& illum* (Ieſum in noſtrum caput) *& nos prædeſtinauit. quia in illo, vt eſſet caput noſtrum, & in nobis, vt eius corpus eſſemus, non præceſſura merita noſtra, ſed opera ſua futura præſciuit*. Proſper citata epiſt. ad Auguſtin. *Sed refugiunt iſtud fateri*, (neceſſariam operum à prædeſtinatione, & gratia præuentionem) *diuinoque adſcribere operi merita Sanctorum formidant, ne ſuperflua ſit induſtriæ, & laboris indictio, cuius ſtudium ceſſante electione fruſtrandum ſit*: quia nimirum abſque ea non eſſet in voluntate plena, atque abſoluta operandi poteſtas, quam ſufficienti auxilio, quod abſque electione, & prædeſtinatione fieri voluntate ignorabant; non quia de ſe, & ante omnem libertatis vſum earum efficaciam in aduerſantium Patrum doctrina refellerent: etiamſi, & id Auguſtino ex reſponſo ad quæſtionem Paganorum (non ſatis reſponſi eius verbis, & occaſione perſpectis) imponere tentarint, & fati proinde aſſertorem proclamare? quam calumniam, vt vidimus, à ſe ille propulſauit, antecedentem prædeſtinationis, & gratiæ præuenientis neceſſitatem à ſua doctrina rejectans.

17. Reſtat Auguſtini alius pro re eadem monſtranda locus ex lib. eod. c. 33. ſub finem, qui argumentum aliud nobis ſuppeditat, *quæ bona* (inquit illic) *ſi Eccleſia ſemper orauit ſemper ea Dei dona vtique* (ac non ex meritis proprijs) *recognouit: nec ab illo ſemper cognita vnquam*

ei

Digitized by Google

ei negare fas fuit. At per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra nouas hæreticorum nouas sollicitudines nunc defenditur, nusquam Dei Ecclesia non habuit. Ex hoc vero Augustini testimonio (in quo negatam solum à Pelagianis, & Semipelagianis necessitatem prædestinationis, & gratiæ auxiliantis continetur, non autem vtrumque ante omnem libertatis nostræ vsum efficaciam) ita hoc ipsum sequenti discursu demonstro. Non habuit semper Ecclesia fidem, seu tanquam de fide bona opera nostra à Deo nobis donari per prædestinationem, & gratiam auxiliantem efficacem antecedenter ad omnem vsum libertatis nostræ; sed solum è Dei prædestinatione, & gratia auxiliante præuenienter præcedere: ac proinde à Deo donari: atqui solum negatur à noctis hæreticis Pelagianis, & Semipelagianis, defenditurque contra ipsos ab Augustino in materia præsenti, quod semper Ecclesiæ fides fuit, seu tanquam de fide Ecclesia habuit; ergo sola necessitas prædestinationis, & gratiæ auxiliantis nostra bona opera præuenientis, ratione cuius hæc nobis à Deo donentur, ab eis hæreticis negabatur, atque ab Augustino propugnabatur, non autem prædestinationis, & gratiæ auxiliantis efficacia vsum omnem libertatis nostræ antecedens. Minor est ipse recitatus Augustini locus. Maior est certissima: quia quod vsquam Ecclesiæ fides (nedum semper fuit) semper Ecclesiæ fides est, & erit, in cuius nullo mutationem, aut variationem Ecclesia Dei pati nequit: at efficacia prædestinationis, & auxiliantis gratiæ omnem libertatis nostræ vsum antecedens, nunc (etiam aduersarijs fatentibus) non est fides (imo nec aliquando fuisse ostendi ab eis potest) sed solum necessitas prædestinationis, & gratiæ auxiliantis nostra opera præuenientis, ratione cuius à nobis à Deo donentur: ergo solum postremi huius fidem Ecclesia habuit semper non primi, vt in maiori dicebamus. Nec refert Semipelagianos aliquo gratiæ Dei auxiliantis, & præuenientis opera nostra admisisse; ac proinde solum efficaciam ipsius ad libertatis nostræ vsum omnem antecedere negasse: fraudulenter enim illi loquebantur de gratia naturali, & iure creationis debita, non autem de gratia supernaturali naturæ indebita, atque ex meritis Christi data, seu donanda, nomen gratiæ intelligentes, vti Prosper in illis deprehendit, atque Augustinum, & Catholicos Patres citata epistola monuit ab illis verbis: *quidam verò eorum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, &c.*

18. Ex hoc igitur hactenus explorata Semipelagiano errore contra necessitatem prædestinationis & auxiliantis gratiæ nostra bona opera præuenientis, ex qua arbitrij nostri libertatem perperam auferri iudicarunt, constat eos nusquam scientia nostra media, & auxilij à nobis assensu efficacia à consensu nostro conditionato pro consistendi cum libertate concordia vlos fuisse. Primo: quia eorum vsu præcipuum erroris sui fundamentum (ac subinde error ipse) subrueret: nempe, quod ex necessaria præuentione operum nostrorum à prædestinatione, & gratia eorum aboleretur libertas, quæ Scientiæ mediæ vtu, & constitutione efficaciæ auxilij præfata facile, & vnice componitur: & quidem absque vlla erroris, vt vidimus, nota eorum dogmati à Patribus inusta. Secundò: quia illi in paruulis ante rationis vsum correptis altero saluato per baptismum, altero damnato absque illo (in quibus nulla operum libertas componenda erat) Scientia media pro fictis meritis ad finem errorem inuenienda vti vel abuti potius sunt: & in electione vnius nationis præ alia ad Euangeli prædicationem, & fidem, alterutiusque ad id reprobationem; cum tamen eorum opera æqualia ex Dei gratia, & prædestinatione in eorum doctrina non essent, sed ex naturæ viribus: quare neque ex scientia media directa, vt eorum libertas cum prædestinatione, & gratiæ efficacia, & infallibilitate componeretur. Tunc enim ex Scientia media aliquid prædestinatur, cum id ipsum, quod fore sub conditione præuisum est ex ea præscientia absolute fore prædestinatur. Demum in aduersis, in quibus componendæ libertati cum infallibilitate prædestinationis & efficacia gratiæ, & locus Scientiæ mediæ nostræ, & constitutioni efficaciæ eius à conditionata operis futuritione esse potest, nusquam Semipelagiani, & Scientia, & efficaciæ constitutione sunt vsi: ter ergo indubitatum, eos Scientia media, & conditionata operum futuritione ad merita, qualia, qualia, ac demerita naturalia electioni, & gratiæ, ac reprobationi Deo prætenderent, in iis, in quibus absoluta merita naturalia ad eam electionem, vel demerita ad reprobationem assignare non poterant, vsos solummodo fuisse, vt opera nostra gratiæ Dei semper præcedere (qui totus hac in re eorum error fuit) tuerentur; nusquam verò eiusmodi Scientiam, & conditionatam operum futuritionem efficaciæ, & infallibilitati prædestinationis, & gratiæ cum absoluti operis libertate absoluta componendæ (de quo minimè curabant) apud ipsos deseruisse.

19. Claret autem inde: quam malè cursus Carmelitanus Discalceatus supponat Semipelagianos ad concordiam efficaciæ prædestinationis, & gratiæ cum nostrorum operum libertate conditionata operum futuritione, & scientia (non secus atque nos) fuisse vsos: atque eorum verba (vbi vis eius scientiæ Semipelagiani meminerunt) nullo delectu in nos contorqueant, eique supposito ingentem, mirabilium discursuum contra nos machinam imponant; vberiorem, scilicet, Theologici oblectamenti, quam seriæ disputationis segetem: qua in re plerique etiam Thomistæ peccarunt. Sed præcipuè Ioannes à S. Thom. 1. p. quæstione 14. articul. 3. à pag. 636. vbi solito rerum, & verborum lubrico, & implexione multis excursibus, & Prosperi testimonijs idem suadere contendit, & testimonia quia (præterquam quod de absoluta præscientia, vt plurimum, & futuritione sunt) in eorum nullo (imo nec in aliquo quod è Semipelagianis afferri potest) id ipsum, quod prædestinatum dicitur, est quod dicitur etiam præscitum: cum tamen ad nostrorum Scientiæ mediæ vsum, id ipsum quod præscitum conditionatè est, debeat esse ex ea Scientia prædestinatum.

CERTAMEN VIII.

Aduersariorum fundamenta eruuntur.

1. OPponunt aduersarij loca Augustini plura, quibus bonos nostros actus ex Dei misericordis voluntate, & prædestinatione (quam idem, atque efficacem Dei voluntatem prædefinitiuam, & prædeterminantem nostros actus, vt ij sint, atque à nobis eliciantur esse volunt) absolutè esse docet: imo, & malos etiam actus nostros à Deo non solum permittente, sed & decernente præuiniente, ac prædeterminante illos, quibusdam aliis locis doceri ab Augustino contendunt: cæterum licet locis primis nomine misericordis Dei voluntatis, & prædestinationis non præfinitio, aut voluntas efficax Dei prædeterminatiua illorum, vt absolute sint, atque à voluntate absolutè apponatur, sed voluntatem solum dandi media de se indifferentia, quæ tamen præuidit in nobis bonos actus obtentura si darentur, intelligit Augustinus: secundis verò nihil omninò, nisi voluntatem permissiuam prauarū actionum asserit, vt in sequentibus euincemus, vbi de mediis materialibus cognitionis futurorum absolute contingentium, siue de nçcessarijs principijs, & causis ex parte Dei ad absolutam contingentium futuritionem disputabimus. Permittamus modo eas omnes Dei voluntates præfinitiuas actionum nostrarum, tam bonarum quam prauarum, vt absolute sint futuræ, ab Augustino requiri: neque eas actionum nostrarum libertati obesse, neque postremas prauarum actionum nostrarum Dei honestati, & bonitati repugnare, vt obstantes implicatorie, & volunt, & docent: negamus tamen inde inferri ex Augustini doctrina imò neque è sani alicuius hominis mente, requirendas esse ad futuritionem conditionatam eandem nostrarum actionum absolutas ex parte actus de ea futuritione conditionata voluntates Dei efficaces, ac præfinitiuas: cum ex necessitate decreti efficacis actualis Dei ad actualem existentiam, & absolutum esse effectus creati non inferatur eius necessitas ad esse conditionatum effectus, quod absolutè nec est, nec erit, sed solum suspensè, siue esset, hac conditio purificaretur.

2. Imò verò oppoſitum potius legitimè infertur iuxta ſuperius dicta: ſi enim abſolutè erit contingens à decreto omnino abſoluto, & reliquis principijs abſolutè poſitis, ab eiſdem decreto, & reliquis principijs, poſitis ſolummodo in hypotheſi, & pro conditione conditionatè illum effectum fore, ac ſubinde decretum abſolutum de ea futuritione conditionata neceſſarium ad eam ſtatuendam non eſſe eadem, conſequentia eſt, vt ſæpè oſtendimus. Hinc euaneſcit illud, imo & contra ipſos aduerſarios fortius argumento hoc certuſque regeritur, quod ex cap. vtroque de dono perſeuerant. & de prædeſtin. Sanct. & efficaciſſimum contra nos decretis abſolutis ex parte actuum ſolum ab illis æſtimabatur: cum eis locis de prædeſtinatione omnino abſoluta loquatur Auguſtinus vt conſtat ex dictis d.5. quæſt.2. cer.5. & præterea quæſt. certam.5. vbi ſpecialibus ponderationibus loca hæc contra aduerſarios armauimus: illud etiam euaneſcit, imo, & argumento proximo contra ipſos inſtruitur, quod nobis obijcitur ex cap.14. de dono perſeuerant. verbis illis. *Audiunt hæc, & faciunt, quibus datum eſt, Non autem faciunt ſiue audiant ſiue non audiant, quibus datum non eſt.* Loquitur enim clarè de abſolutis operibus, & eorum datione a Deo ſecuti & cap.17. contra Semipelagian. [Hæc vtique dona Dei, quæ dantur electis ſecundum Dei propoſitum vocatis (in quibus donis eſt incipere credere, & in fide vſque ad vitæ huius terminum perſeuerare) ſicut tanta rationum atque authoritatum contextatione probauimus. Hæc inquam Dei dona, ſi nulla eſt prædeſtinatio, quam defendimus, non præciuntur à Deo. Præciuntur autem hæc eſt igitur prædeſtinatio quam defendimus.] His limilia plura ex Auguſtino pallim contra nos, vel certe pro nobis potius, aduerſarij congerunt, quæ ſi ſingillatim velere, quoniam refert parum, nos tædet multum.

3. Sed Achille aduerſariorum argumento ex locis vtriuſque illius capitis non diſiecto, reſtat aliud ex variis Aug. ſtinus locis contra Semipelagianos diſſerendum, id quod tota errotis Semipelagiani (quem, vel ignorant aduerſarij, vel conſulto vt aliquid apud indoctos contra nos clament, confundunt, & obſcurant) notitia, & clara intelligentia facile præſtabimus. Opponunt ergo Carmelitam Diſcalceati in ſuo curſu Salmantino, d.10. dub.3. num.58. Hæc Auguſtini verba ex cap.14. de Prædeſtin. Sanctor. [Hæc eſt tota cauſa, cur dictum eſt a quocunque dictum eſt. Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, dictum eſt enim ſecundum periculia huius vitæ non ſecundùm præſcientiam Dei, qui hoc præſciuit, quod futurum erat: non quod futurum non erat: id eſt, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, vt tentationum ſubtraheretur merito, non quod peccaturus eſſet, qui in tentatione manſurus non eſſet.] Hunc textum, qui mihi, vel ſubtiliſſimo ingenio, pro neceſſitate decreti actualis ad futuritionem conditionatam inducì poſſe videbatur, ita illi inducunt. Supponunt Pelagianos aſſignaſſe merita illa conditionata immature correpti in gratia, vt ita eo reperetur: eaque ita conditionate fore ex propriis viribus, & ante omne actuale Dei decretum aſſeruiſſe: eamque & futuritionem & ſcientiam conditionatam pro eo ſigno ante omne actuale Dei decretum ab Auguſtino negari, illamque, quæ poſt Dei decretum omnino abſolutum, etiam omnino abſoluta eſt, ab Auguſtino concedi, ſed certe in hac interpretatione ingenij parum, commenti vero plurimum recognoico.

4. Et primo quidem: Pelagianos nuſquam ad merita hæc conditionata è propriis viribus immature correpti confugiſſe certiſſimum in Auguſtino Proſpero, & Hilario eſt: cum enim ille è duorum horum epiſtolis didiciſſet, primum: merita hæc conditionata ex propriis viribus à Semipelagianis oſtendi, vt duorum paruulorum altero baptizato altero non baptizato ante rationis vſum correptis argumento ab Auguſtino contra Pelagianos facto occurrerent. Doctrinæ nouitate perculſus, (cum tamen in Pelagiana, tam ipſe, quam Proſper & Hilarius ſatis eſſent verſati) dixerat c.13. Primo, Pelagianos, ſi ad ea merita conditionata recurriſſent, facilè deterituros, quod nec originale, nec gratiæ neceſſitas eſſet. Secundò ait: conditionata hæc merita ad præmium, vel pœnam infligendam abſolute, *ab iis quorum ingenia contemptibilia prorſus non ſint cogitari non poſſe docet*: Tertiò ait: [Dici enim non poteſt, quam moleſtè feram, quod viderunt Pelagiani eſſe falliſſimum & abſurdiſſimum hoc non vidiſſe illos (Semipelagianos) qui nobiſcum errorem illorum hæreticorum Catholica authoritate condemnant.] Quartò: ea doctrina authoritatem libri Sapient. eripi à Semipelagianis, quod à nullo etiam Pelagiano tentatum, imo neque de eius authoritate dubitatum. Quinto: *quod non dico* (inquit) *creditarum, ſed ſomniatarum, neminem putaremus: ſecundum ea, ſcilicet, iudicari quenquam mortuorum, qua geſturus fuerat, ſi tempore prolixi ve viviſſet.* Ex quibus conſtat ea merita conditionata ad præmium, pœnamve abſolutam, nuſquam à Pelagiano aliquo, imo à nullo, ante Semipelagianos admiſſa fuiſſe. Sed vt clarius adhuc ex Auguſtino de Pelagianis conſtet, legatur Auguſtin.2. contra duas epiſtolas Pelagianor. c.7. vbi ait: argumento ſuo de paruulis illis, non ſolum non meritis conditionatis, ſed nec vlla alia via Pelagianos reſpondiſſe, [ſed omnem iuæ caligins tenebram eo argumento auferri. Ac ſtatim: Huic prorſus infanti linguam veſtram, vocemque ſubmittitis. Huic non loquenti, quid loquamini non habetis. Nulla quippe merita etiam ſecundum ipſos Pelagianos poſſint in paruulis inueniri, cur alij eorum mittantur in regnum, alij alienentur à regno.] At inquiunt Carmelitam, citato hoc cap.7 vbi contra Pelagianos loquitur: præſcientiam operum ſub conditione futurorum, ſcilicet naturæ viribus, & independenter à Decreto Dei aperte reiicit, & confutat illis verbis: *quomodo enim præſciuit ea futura, quæ illis* (paruulis in infantia morituris, *quia præſcientia eius falli non poteſt, præſcinit potius non futura*: Sed certè non reiicit conditionata merita, ad quæ, vt vidimus, Pelagiani nuſquam recurrerunt; ſed eos vrget in paruulis ante vſum rationis correptis, in quibus merita abſolute futura (quæ ſolum ipſi agnoſcebant, & in Iacob reſpectu Eſau ad eius præ hoc electionem deſignabant) futura abſolutè eſſe præſciri infallibi Dei ſcientia maxime poterant.

5. Vrgent ſecundo aliis verbis ex lib. 26. contra Fauſtum, quæ ſunt de his rebus ſolum quæ à ſolo Deo, præter, aut contra naturam fiunt hentre: quare nihil inde ad futura libera præſertim conditionata colligi poteſt. Secundò ſcire deberent prius, an Fauſtus Pelagianus, aut Semipelagianus fuerit, aut alicubi de Scientia conditionatorum, aut conditionatis operibus egerit? vt, quæ contra illum Auguſtinus diſſerunt, contra futura noſtra conditionata, eorumque Scientiam independenter à decreto actuali Dei obiectarent. Ne ergo poſt hac adeò fœde errent, ſciant: Fauſtum Manichæum fuiſſe, non Pelagianum, aut Semipelagianum, quos tempore, eorumque hæreſes anteceſſit, nec quidquam meritorum conditionatorum cogitaſſe: eadem perſonarum, temporum, textus, & propoſitionis ignoratione opponunt hæc Auguſtini verba ex libro de anima, & eius origin. cap.12. *quid? quod ipſa exinaniuitur præſcientia, ſi quod præſcitur non erit: quomodo enim recte dicitur futurum, quod non erit futurum.* Sed hæc nec contra Pelagianos, nec contra Semipelagianos, nondum natos dicta ab Auguſtino ſunt; ſed, vt ex primis eius libri capitibus conſtat contra Vincentium quendam, qui recens ex Donatiſta Catholicus diſputationibus inter Pelagianos, & Catholicos componendis incautus ſe inſeruit: cumque in eam deueniſſet, cur Deus animam innocentem corpori à quo ſtatim ſeparanda erat originale contracturam immiſerit? vt eius imprudentiam corrigat Auguſtinus tres eius difficultatis componendæ à Vincentio excogitatos modos, omnibus viis confutat: quartumque de conditionatis, de meritis infantis, ſi diutius viueret, de ſuo adiecit, & verbis datis confutauit: ſupponens (quod omnibus fixum eſt) nonniſi in abſolutis operibus meritum, aut demeritum eſſe; cum tamen illa abſolute futura non ſint, nec niſi ex inanita, falſaque reddita Dei præſcientia cognoſci futura, ſcilicet abſolutè, vti ad pœnam ob illa infligendam opus erat illo modo potuerint: quare de hoc quarto modo ait: *quod, nec iſte auſus eſt dicere in tantis angustiis conſtitutus, imò contra iſtam vanitatem, iam ſatis manifeſto & breuiter eſt locutus.* Stet igitur Pelagianum neminem merita hæc conditionata, ex propriis viribus aſſeruiſſe: neque contra aliquem Pelagianum eis locis nunc a Carmelitano curſu obiectis Auguſtinum egiſſe; ſed eiuſmodi merita apud Semipelagianos nata eſſe: imo vero infantis baptizati, & correpti, ne malitia mutaret intellectū eius

eius demerita conditionata, ob quæ puniendum potius vrgebat Augustinus; sicut de correpto altero infante non baptizato ipsi aiebant, demerita conditionata negabant: & libro Sap. in cuius 4. c. eorum conditionata scientia, quare, & ipsa conditionata opera afferebantur Canonici authoritatem denegarunt, vt Augustinus ipse testatur *quod à me quoque positum ait fratres ipsos.* (Pelagianos) *ita respuisse dixistis, tanquam, non de libro Canonico adhibitum*: Ecce strictius conditionata opera Massilienses Semipelagiani, quam Augustinus coercebant.

6. Et hactenus de iis, quæ falso aduersarij historice supponunt, quod autem ad eius loci contra nos inductionem, & interpretationem, (vel potius e suo cerebro commentum spectat, scilicet, merita illa conditionata viribus naturæ, atque ante omne actuale Dei decretum à Pelagianis (verius Semipelagianis) pro catu paruulorum correptorum asserta, fuisse ab Augustino repudiata; post actuale vero decretum tam ea, quam eorum præscientiam ab eodem laudatam, nullum, adhuc leuissimum, eo loci, imo neque alibi fundamentum vlquam in Augustino Prospero, aut Hilario habet: id enim, quod speciale hæc merita præabsolutis absurdi habent, inde solum impugnat Augustinus, quod meritum ad præmium, vel pœnam absolute infligendam in absolutis solum operibus est; non autem in conditionatis, quæ talia esse possunt, etsi absolute non sint futura: sicuti in paruulis illis absolute de facto non fuerunt, vt, ex ipso, & Prospero recirabamus. Quoad communem autem errorem, quem in conditionatis hisce æque, atque in absolutis operibus Semipelagiani habebant, nempe vtraque ex viribus naturæ, ac sine Dei adiutorio, & gratia fore, opposita Catholica veritas satis in conditionatis saluatur: si Dei gratiam, & adiutorium habeamus, quare, & illud donandi voluntas in hypothesi, sicut reliqua operis boni essentialia principia ponatur: inde enim, nec conditionate sine Dei adiutorio esse posse conuincitur: nec absolute, nisi à Dei adiutorio, & voluntate positis absolute: sicuti, nec sine aliis eius operis essentialibus principiis, quæ in hypothesi ponuntur; posse alterutro modo illud opus esse, manifestè conuincitur: ergo ex eo, quod Augustino ea merita conditionata ex propriis viribus displiceant, non infertur illum actuale Dei decretum de eorum futuritione conditionata requirere: aut, vt placerent expectasse, quinimo nihil tale requisiuisse patet ex eo, quod nunquam, ac nullibi Augustinus, aut Prosper, ea conditionata merita paruulorum Semipelagiana ex ea parte, qua viribus naturæ, & arbitrij solius sub conditione futura essent, speciatim impugnauit; sed quia essent futura, scilicet absolute, quia, vel præmio afficiebantur, vel supplicio; & non futura absolute, quia absolute non erant futura sed conditionate: vt constat ex memoratis locis, & aliis omnibus, quæ aduersarij nobis opponunt: cum enim necessitatem gratiæ, adiutorij, & voluntatis Dei absolutæ ad opus honestum absolutum contra eosdem ij Patres multis euicissent, nihil præterea pro necessitate eorundem ad illud opus conditionatum ostendenda necessarium iudicarunt: cum id, quod ad absolutum requiritur absolute, ad conditionatum requiri in hypothesi, & pro conditione, cuidens sit: imo in paruulis illis altero electo, altero præscito vbi nulla erant merita, & operum, quæ præcederent materiam erroris, quem confutabant Pelagiani, ea confutatione subtrahebant: siquidem, quod vlquam non est, à nullo, quare nec à naturali virtute esse dici vllatenus potest.

7. Secundo: in illo priori ante decretum hoc actuale futuritionis conditionatæ non est negatum decretum de illa; alioqui nullum esse posset conditionatum contingens in horum sententia, quia cum negatione decreti pro illo priori decretum illud, licet pro posteriori, coniungi non posset, sine, quo per hosce nequit esse conditionatum contingens: ergo illud prius signum est signum indifferentiæ, & potestatis ad decretum illud, vel eius negationem: ergo pro eo signo, & priori non magis est conditionate futurum quam non futurum contingens, nec magis est scientia futuritionis, quam non futuritionis conditionatæ illius. Ergo nequit Augustinus negare pro eo signo esse contingens illud conditionate futurū assereuere, cognosci pro eo signo à Deo non fore conditionate potius, quam fore, vt eo loco, & 2. contra duas epistol. Pelagianor. c. 7. & 1. de anima, & eius origin. & 26. Contra Faustum Cursus Carmel. & aduersarij alij Augustino imponunt. Tertio quia Augustinus negat conditionata futura opera paruulorum si diutius viuerent esse futura, quia non diutius vixerunt, sed ante tempus vius rationis, & libertatis correpti sunt: sed, etiamsi adsit decretum absolutum ex parte actus de eorum conditionata futuritione, si diutius viuerent, qui non diutius vixerunt, eadem manet ratio, vt sint Augustino non futura: ergo non negat ea esse futura, quia ante decretum actuale, nec affirmat futura, quia post decretum. Rursus: purificari, vel non purificari conditionem, neque ad futuritionem conditionatam conducit, neque ad negatiuum existentiæ decreti actualis de illa, aut cum negatione illius decreti connexa est: alioqui nulla essent futura conditionata, quorum non purificaretur conditio, atque absoluta futura essent, contra scripturam plura conditionata tradentem quæ non sunt futura absolute, vti fidem & pœnitentiam Tyriorum: ergo, cum defectu purificationis conditionis negat Augustinus futura bona opera paruulorum; non negat futura conditionate, siue ante, siue post decretum; sed solum futura absolute, simpliciter, vere, ac sine addito conditionis, aut conditionata, (vt ad absoluta merendum, vel demerendum opus erat) defectu purificationis.

8. Quarto eodem modo negat demerita conditionata infantis sine baptismo correpti esse futura; atque merita alterius cum baptismo correpti: atqui in eo, quod demerita illa non essent ex gratia, & decreto Dei actuali futura conditionate sed ex viribus arbitrij, non errarunt Semipelagiani; nec cum eis de eo contendit Augustinus eis locis, quæ nobis opponuntur: quin mendacium, & peccatum, & perditionem nostram ex nobis esse adeo scripturis consona, Augustini, & Patrum sententia est: ex quo arguo tandem: quia, quod conditionata futura talia sint post decretum actuale Dei, ac non antea non probat in aduersariorum doctrina esse à Deo donante, atque ex Dei gratia; quo solum ex capite volunt isti Augustinum ea actualia decreta ad futuritionem conditionatam contra errorem Semipelagianorum de conditionatis meritis ex viribus arbitrij asseruisse. Patet assumptum: quia in istorum doctrina peccata omnia cum futura absolute, tum conditionate futura sunt ex decreto actuali Dei, quoad totum materiale, vltra quod nihil in peccatis, siue à Deo, siue à creatura agitur, & tamen peccata adhuc quoad totum materiale, non est ex gratia, & beneficio Dei; neque à Deo donatur: ergo iuxta istorum doctrinam titulo donationis, & gratiæ necessariæ Dei, nequeunt hæc actualia decreta non solum ad demerita, verum neque ad merita conditionata requiri contra Semipelagianos ab Augustino.

9. Igitur quoties Augustinus, & Prosper conditionata futura opera illa paruulorum absolute futura esse negant, ac vere non futura esse, de absoluta futuritione, quæ simpliciter, & sine addito futuritio est, & absolute, ac simpliciter futurum constituit aperte loquuntur; non de conditionata futuritione, quæ absolute, & simpliciter talis non est, neque absolute sed solum suspense, & secundum quid futurum constituit; scilicet, quod erit non absolute quidem, sed, si conditio ponatur, de quibus propterea, ni purificetur conditio, rite dicitur absolute *non erunt*. Atque ad id, ad quod futura à Semipelagianis asserebantur, scilicet, ad merendum, ac demerendum absolute absolutum præmium in baptizato infante ac pœnam absolutam in non baptizato correptis, de absoluta, vt diximus, futuritione loqui Augustinum, vt locutus est, oportebat: id quod his clarius, quam loqui solet fassus est Ioan. à S. Thom. 1. p. qu. 14. d. 20. a. 2. pag. 130. de loco obiecto ex c. 14. de prædestinat. Sanctor. (Augustinum eo loco negare præscientiam absolutam ex parte obiecti non conditionatam: negat enim præscientiam, ratione cuius Deus, vel puniat, vel præmiet. Dicebant enim Semipelagiani puniri aliquem, vel iudicari, aut illi dari beneficium intuitu eorum, quæ quis facturus videbatur. Negat autem Augustinus ex meritis, quæ de facto futura non sunt, nec in rerum natura posita aliquem iudicari; de his autem, quæ quis faceret, si viueret negat Deum habere præscientiam, id est absolutam scientiam, qualis requiritur ad habendum iudicium præmiandi, vel puniendi.] De loco autem de anima, & eius orig. c. 12. [Tertio dicimus quod ibi Augustinus loquitur de futuris absolutis: quia aiebat

ibi Auguſtinus contra eandem reſponſionem Pelagianorum (rectius diceret à ſe quarto loco excogitatam pro Vincentio, quem confutabat) & multis probat, peccata non commiſſa à Deo non puniri: & ſic probat præſcientiam eximunt, ſi, quod præſcitur, non erit: ſcilicet ſecundum vim, & rationem præſcientiæ abſolutæ, qualis requiritur ad puniendum, & iudicandum. Talis enim præſcientia debet eſſe de rebus de facto futuris.)

10. Imitant Diſcalceati Carmelitani; apud Auguſtinum, idem eſſe contingens tantummodo præſcitum, ac non prædeſtinatum, atque contingens ex propriis viribus habitum: ergo idem apud Auguſtinum eſt contingens conditionatum, præſcitum ſolum, ac non actu prædeſtinatum atque conditionatum ex propriis viribus ſub conditione habitum, ſive ſub conditione habendum, ſi ea apponeretur. Antecedens eſt Auguſtini c. 9. de dono perſeuerantiæ, & ex q. Proſperi ad Auguſtinum: quam ad ipſum propoſitam Carmelitani, & Ioannes etiam a S. Thom. d. 20. qu. 33. a. 3. pag. 638. contra ſcientiam conditionatorum interpretantur: Proſperi verba ſunt: *vtrum præſcientia Dei, ita ſecundum propoſitum maneat, vt ea ipſa, quæ ſunt propoſita ſint accipienda præſcita? an per genera cauſarum, & ſpecies peruenarum ipſa varientur? vt, quia diuerſa ſunt vocationes, in illis, qui nihil operaturi ſaluantur* (paruulis) *quaſi ſolum Dei propoſitum videatur exiſtere*: (quia ſcilicet conditionata opera eorumque præſcientia ad propoſitum Dei de eorum abſoluta ſalute inepta ſunt; *in iis autem* (adultis) *qui aliquid boni acturi ſunt* (viribus ſcilicet propriis) *per præſcientiam poſſit ſtare propoſitum? an vero vniformiter, licet præſcientia à propoſito diuidi temporali diſtinctione non poſſit: præſcientia tamen quodam ordine ſit ſubnixa propoſito? & ſi ut nihil ſit, quorumcunque negotiorum, quod non ſcientia diuina præuenerit: ita nihil ſit boni, quod in noſtram participationem non Deo auctore defluxerit?* ſed certe Auguſtinus, & Proſper plane de abſoluta præſcientia, & omnino abſoluto propoſito loquuntur: id enim, & ea verba abſolute, ac ſine addito dicta ſonant: ex antecedenti vero illo de futuro opere, & præſcientia eius conditionata ſine decreto abſoluto, ne illud ex propriis viribus ſit, vt illud intellexit Auguſtinus, ſolum infertur fore conditionate ex propriis viribus; ſi prædeſtinatio Dei cum reliquis operis principiis eſſentialibus in hypotheſi, & pro conditione illius non poneretur; non autem, ſi actuale, & abſolutum decretum ex parte obiecti conditionatum: quod nuſquam prædeſtinationis nomine Auguſtinus intellexit, imo neque de eo cogitauit, vt vidimus ſupra) non apponatur vti male ex eo antecedenti inferebant aduerſarii.

11. Etſi quæſtio illa Proſperi, eiuſque reſolutio, quoad bona opera, & honeſta ab Auguſtino, Proſpero, & reliquis Patribus contra Pelagianos, & Semipelagianos ſunt, nihil à Deo præſcitum eſſe, quod non fuerit a Deo gratuito donante, eiuſque gratia, ac ſubinde prædeſtinatum. Dixi, quoad bona opera & honeſta: nam prana præſcita à Deo, ac non prædeſtinata, ſubindeque Dei præſcientiam, latius prædeſtinatione patere concors Patrum ſententia eſt, vt d. ſequenti ex ipſis ſtatuemus: id quod ſatis eſt, vt omnia aduerſariorum in re præſenti argumenta regereremus, ſi prædeſtinationis nomine contra Patrum mentem decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, iuxta aduerſariorum ſiniſtram interpretationem, etiam intelligeremus: inde enim conſtaret conditionatam futuritionem prauorum actuum abſque actuali Dei decreto conſiſtere contra aduerſarios: atque idem de conditionata bonarum actionum futuritione contra eoſdem inferretur. His tamen omiſſis quæſtio illa Proſperi, eiuſque, & Auguſtini, ac reliquorum Patrum reſolutio de anterioris ad futuritionem bonorum operum, atque eorum præſcientiam prædeſtinationis actualis neceſſitate, de abſolutis operibus, atque omnino abſoluta præſcientia, & prædeſtinatione eſt: non autem de conditionatis. Primo: quia id præſcientiæ, & prædeſtinationis, ſeu propoſiti voces ſimpliciter, & abſolute, ac ſine addito dictæ ſignificant. Secundo; quia ad ſcientiam, & propoſitum conditionatum ex parte obiecti ea paruulorum ab adultis diuiſio inutilis eſſet; cum in vtriſque æqua eſſe debeat operum conditionatorum præſcientiæ, & prædeſtinationis, ſeu propoſiti ratio. Tertio: quia inepte dubitaret Proſper, an in paruulis ſolum Dei propoſitum maneret? cum in eis præſcientiam operum ſub conditione futurorum certiſſime cognoſceret, nemoque de ea dubitet. Quarto: quia propoſitum in horum Patrum præſati eſt, quo nemo impediri poteſt (poſſibilitate conſequenti) à conſecutione ſalutis, & perire, vt ita rem Proſper ſubdit; quodque omnino abeſt ab eis, qui pereunt, cum tamen eiuſmodi non ſit decretum futuritionis conditionatæ, ſed ſolum omnino abſolutum de futuritione abſoluta: vt patet in Tyriis conditionate pœnitentibus ex illo alio, (vt aduerſarij volunt) decreto. Sed arguit ex his Patrum locis argumento, vt ille putat conuincenti, Ioan. a S. Thom. pag. 642. vt autem ego video, tortuoſo, & implexo, cuiuſque filum ægre ſequi poſſimus, ni illud ſic inſtruamus; *quidquid Deus ſe daturum præſciuit abſolute & actu prædeſtinauit ex Auguſtino & Patribus: at præſciuit ſe daturum Tyriis conditionatam pœnitentiam: ergo ex Auguſtino, & Patribus eam abſolute, & actu prædeſtinauit.* Cæterum maior de præſcientia abſoluta vera, & Auguſtiniana eſt: ideo enim Auguſtinus recitatis locis cert. 7. n. 6. à med. præſcientiam cum prædeſtinatione confundebat, confundique ſæpe arebat a diuini verbi tractatoribus, vt præſcientiæ nomine prædeſtinationem intelligerent, *ſi agitur* (inquit ille) *de vocatione electorum*: quales ſolum conditionate conferendi, ſaluandique minime ſunt, vt patet in Tyriis & Sydonis: ſi autem ita eam vſurpet conuincens ille ſyllogiſmus quatuor terminis conſtat; dum in minori ſcientiam conditionatam aſſumit: ſi autem in maiori ſcientia eius, quod Deus daturus ſive conditionate, ſive abſolute intelligatur, falſa omnino: nec Auguſtiniana propoſitio eſt: imo ipſa concluſio, quam negamus, & (modo conuincendi genere, concluſio pro eius probatione, & demonſtratione aſſumitur.

CERTAMEN IX.

Ex ſancto Thoma ab aduerſariis oppoſita eleuantur.

1. NOn maiori delectu plura S. Thom. loca exponit Ioann. de S. Thom. de ſuo, & ex antiquioribus ipſo Thomiſtis Recentioribus d. 20. q. 14. a. 4. pag. 646. Primum ex 3. p. q. 1. a. 3. vbi ait, & approbat Augu tinum c. vtroque 6. de dono perſeuer. & prædeſtin. ſanctor. retractatt. reſponſionem illam ad quæſtionem Paganorum, ſæpe a nobis memoratam: quare, quali ex vtroque ſancto inquit Ioann. a S. Thom. *Hæc rerum hoc non ad præſcientiam illam futuri euentus, & decretum dicit ex Auguſtino Thomæ, ſed ad diuinam prædeſtinationem eſſe referendum.* Bis Auguſtini, quare & S. Tho. mentem ſatis fuſe expendimus, & pro noſtra ſententia de futuritione conditionata, eiuſque ſcientia contingentis, abſque, & independenter ab actuali Dei decreto de illa eſſe monſtrauimus. Nunc ſolum de eius verbis obtrectantem rogo. An illud *rerum hoc* ad quæſtionem Paganorum, cur vni non alteri nationi voluerit Chriſtus apparere? intelligendum ſit? vt hæc voluntas Chriſti ad diuinam prædeſtinationem omnino referatur vt Auguſtinus aiunt, & Thomas? quod ſi ita intelligatur: quid inde, vel pro, vel contra decretum actuale de futuritione conditionata ad hanc, eiuſue ſcientiam ſtatuendam? ſi autem *rerum hoc* ſcientiam conditionatam fidei futuræ ſub conditione, ſignificet ad prædeſtinationem eſſe referendum: neque in his Patribus fundamentum habet: imo voci prædeſtinationis, quæ non, niſi circa abſolute futura, eſt, & dicitur, ſenti & rationi aduerſatur. Ac denique, ſi rerum hoc, neque ad præſcientiam, neque ad decretum per te referendum eſſe dicit ex Auguſtino Thomas: ecquid ais eos ſtare pro tuo decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato? ſecundum teſtimonium arripuit ex Catena S. Thom. in Matthæum, vbi præferre dicit Auguſtini ſententiam: verum neque illo libro aliquid ex propria ſententia dicit S. Thom. neque alicuius præfert ſententiam, ſed aliorum alis Catenæ in modum adnectit. Nec ſi eo loco Auguſtini ſententiam prætuliſſet, quidquam pro neceſſitate decreti, tunc ad futuritionem conditionatam, ſive ad eius

ſcientiam

ſcientiam ex ſententia Auguſtini afferri, inferriue poſſet.

2. Tertium teſtimonium inducit ex qu. 6. de veritate a. 4. in cuius argumento 4. contra prædeſtinationis ibi aſſerendam certitudinem opponit. prædeſtinationem eſſe debere cum ſuppoſitione cauſæ ſecundæ, creatæ ſcilicet voluntatis: quare ſolum poſſe habere certitudinem conditionalem, quod *ſaluabitur, ſi præparauerit ſe*: ſicut cauſatio fructus in planta non abſolute, ſed conditionaliter eſt certa: ſi nimirum *eius virtus generatiua adſit bene diſpoſita*. Reſpondet autem: *Ad 4. dicendum: quod cauſa ſecunda, quam oportet ſupponere ad inducendum prædeſtinationis effectum, etiam ordini prædeſtinationis ſubiacet; non autem eſt ita in virtutibus inferioribus reſpectu alicuius virtutis agentis: & ideo ordo diuinæ prædeſtinationis, quamuis cum ſuppoſitione voluntatis humanæ; nihilominus abſolutam habet certitudinem; etſi in exemplo adducto contrarium appareat.* His aliam ſcientiæ mediæ iugulationem proclamat Ioan. à S. Thom. eſt autem, vt dixi de alia, Sacramentalis etiam, & incrementa: in primis enim ſermo eſt de certitudine, cum obiectiua futuritionis abſolutæ ſalutis, & fructus, tum formali abſolutæ ſcientiæ, qua vtraque cognoſcitur; vnde hæc ſolum negabitur; non autem præſcientia, & futuritio conditionata, ante abſolutam omnino prædeſtinationem, à qua eius, tam obiectiuam, quam formalem certitudinem obiectans, & aduerſarij reliqui admittunt. Secundo: certitudo hæc obiectiua conditionalis non eſt contingentis futuri noſtri formaliter, ſed ſalutis, & ſaluationis à Deo donandæ, & à prædeſtinato non libere formaliter, & in ſe recipiendæ, ſed ſolum præſuppoſitiue in meritis, quæ ſupponit: ex neceſſitate vero decreti actualis cuiuſuis ad ea, quæ Deus daturus eſt ad ea, quæ nos voluntate, libertate, & electione noſtra ſumus acturi, nulla eſt conſequentia, antecedenti etiam admiſſo: quia cum decreto ſalutis ſuam Deus exerceret libertatem, quam nos præmiſſo decreto actionis noſtræ pro quouis ſtatu, pro illo in eius elicientia exercere non poſſumus. Tertio verbis ipſis obiectis diſcrimen aſſignat S. Thom. cur effectus prædeſtinationis, ſcilicet ſaluatio, certus abſolute ſit, licet effectus cauſarum naturalium ex illis ſolum, nec certus abſolute ſit; neque omnino certe abſolutam ſcientiam ex ſuperiori, & vniuerſaliori cauſa creata earum haberi queat: quidnam quæſo hic de futuritione, ac ſcientia conditionata, ſiue ante, ſiue poſt decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti vbi nulla de eis mentio?

3. Sed oporteret iugulatorem hunc articuli eius corpus, vbi ſolutionibus argumentorum doctrina parabatur attentius legiſſe, ne eo ipſo teſtimonio ex iugulante, victima foret: etenim corpore articuli abſolutam prædeſtinationis etiam ex operibus liberis, quæ in nobis ſupponit certitudinem his verbis ſtatuit: *licet arbitrium poſſit deficere abſolute à ſalute; ſiue tamen in eo, quem Deus prædeſtinat: quia tot alia adminicula præparat, quod, vel non cadat, vel, ſi cadat, quod reſurgat; ſicut exhortationes, & ſuffragia orationum, donum gratiæ, & alia huiuſmodi, quibus Deus adminiculatur homini ad ſalutem: ſi ergo conſideremus ſalutem reſpectu cauſæ proximæ, ſcilicet liberi arbitrij, non habet certitudinem, ſed contingentiam; reſpectu autem cauſæ primæ, quæ eſt prædeſtinatio, habet certitudinem.* Id quod explicat S. Doctor exemplo defectibilitatis individuorum cuiuſuis ſpeciei ſublunaris, & indefectibilitatis ſpeciei ipſius: quia corrupto individuo cuius aliud ſpeciei eiuſdem individuum ſuccedit, in quo ſpecies illa conſeruetur, & perſter. Si autem prædeſtinatio ſit ex in decreto futuritionis, ſiue abſolutæ, ſiue conditionatæ, actuali & abſoluto ex parte actus, vt obiectans contendit: quidnam aget multitudo illa cauſarum defectibilium, & altera alterius defectum ſupplente, ad modum, quo ad ſpeciei conſeruationem individuum ſuccedens decedenti ſubſtituit? quid item agent orationes, exhortationes, & dona Dei gratiæ? quæ omnia, eo admiſſo decreto neceſſario ad effectus futuritionem, ad eius certitudinem, & infallibilitatem omnino ſuperfluunt. Non ſuperfluunt autem: quia tale decretum actuale non requiritur: ſed ſatis eſt, vt ſubſtituente Deo prædeſtinante, cui voluntas creata prædeſtinari ſubditur, ex mediis indifferentibus, & defectibilibus de ſeſe, illud, quod habiturum effectum, ſi daretur, præuouit, in locum alterius non habituri, vt non cadat, vel reſurgat. Legat inſuper hæc S. Thom. ibidem: *Præſcientiam Dei non importare vniuerſaliter habitudinem cauſæ reſpectu eorum, quorum eſt, quam addit prædeſtinatio*: ac proinde aliquid eſſe præſcitum, quod non prædeſtinatum: quod ſiue vniuerſaliter, de præſcientia vtriuſque futuri, & de vtraque futuritione abſoluta, & conditionata ſiue de abſoluta tantum ſit, & aduerſariorum principio contradicit, & intentum præſens noſtrum euincit, ſi enim ad abſolutam futuritionem, & præſcientiam actuali prædeſtinatione opus ex S. Th. non eſt; multo minus ad conditionatam (quæ cauſas ſui actuales vniuerſaliter non requirit) decreto actuali opus ex S. Thom. erit.

4. Opponitur ex qu. 2. de verit. a. 12. ad 4. dicens: Deum ſcire aliquod futurum, quod abſolute non erit, quatenus ſcit aliquas cauſas inclinatas eſſe ad illum, ſed hinc potius infertur non ſcire illud, neque illud fore ex decreto: quo poſito non poſſet non fore. Secundo: ſermo eſt apertus de abſoluta futuritione non de conditionata. Tertio: de effectu cauſarum naturalium, non de operatione liberarum, & contingenti: quare omni ex parte extra rem pro ſcientia, & futuritione conditionata contingentium ex actuali Dei decreto affertur: nec minus extra rem opponitur S. Thom. quinto ex qu. 12. de veritate art. 10. vbi diuidens, iuxta Hieronymum, Prophetiam, *in comminationis, & præſcientiæ, & prædeſtinationis.* ad 8. ait: *quod ſi Prophetia comminationis referatur ad ordinem cauſarum, quem directe reſpicit; ſi eſt abſque comminatione (abſolute enim eſt ita ordinatum) eſſe in cauſis, vt hoc contingat; ſi autem referatur ad euentum, quem reſpicit indirecte, ſic intelligenda eſt ſub conditione*: in quorum primis verbis eſt, inquiunt, abſoluta ordinatio, ſeu decretum; in poſtremis conditionatum eius obiectum: ſed certe ordinatio, qua hi decretum intelligi volunt, cauſarum eſſe expreſſe ibi dicitur non conditionati euentus. Secundo euentus ipſe non eſt actus nobis liber, ſed ſupplicium comminatione inductum, & à Deo infligendum, ni peccator reſipiſcat: quare extra rem hoc teſtimonium eſt, ſicut & ſimilia oppoſita ex 1. p. q. 19. a. 5. ad 2. & ex 1. ſenten. d. 46. a. 1. ad 2. vbi de præmiis, & pœnis à Deo infligendis, licet ſub conditione pœnitentiæ, & meritorum, aut demeritorum, & impœnitentiæ libere ab hominibus apponenda. Sed hæc, & ſimilia diſparent; quia ſine articuli corpore compoſita, & oppoſita in vmbras inanes eunt, atque euaneſcunt: imo vero aſſumpto corpore contra opponentes armantur, & acerrime pugnant: corpore ſiquidem eius articuli decimi S. Thom. diſtinxit ea, quæ à ſolo Deo fiunt, ac proinde prædeſtinantur, quia in nobis non ſunt (vt debent non eſſe, quæ prædeſtinantur ſeu præfiniuntur à Deo iuxta Damaſcenum) & ea, quæ à cauſis ſecundis præſertim liberis, ſunt; proinde, licet præſcita ſunt, non tamen prædeſtinata ſunt, aut rite dicuntur.

5. Sed vrgentius adhuc & apertius è corpore articuli ea teſtimonia contra eis abutentes, & abſoluta eorum decreta ad futuritionem contingentis, tam abſolutam, quam conditionatam earumque præſcientiam decertant. Ait enim ibi S. Doctor ideo à Hieronymo præſcientiæ Prophetiam de ſolo libero arbitrio mentionem factam ad ea reſtrictam, *de quibus non eſt prædeſtinatio proſe loquendo.* Additque *meritum noſtrum non ſubiacere prædeſtinationi, niſi ſecundum quod eſt ex gratia, quæ à ſolo Deo eſt: vnde id, quod ex noſtro arbitrio eſt prædeſtinationi ſubeſſe dicitur, per accidens item. Non autem excedit præſcientia prædeſtinationem in malis ſolum (quæ, nec per accidens prædeſtinationi ſubſunt) ſi prædeſtinatio ſtricte accipiatur, ſed etiam in omnibus bonis, quæ non ſunt ſola virtute diuina*: inſuper diſtinguit duplicem modum præſciendi futurum eorumque ordinem ad effectum. Alterum immediate in ſeipſo intuendo effectum futurum: ſubditque *ſed Deus non ſolum cognoſcit futura ratione ordinis cauſarum, ſed etiam quantum ad ipſum exitum, vel executionem ordinis: cuius ratio eſt: quia eius intuitus æternitate menſuratur, &c. Hoc autem creatura impoſſibile eſt, cuius intuitus limitatur ad aliquod tempus*: ſubdit autem pro priori modo non tam futura, quam cauſas præſentes, & earum ordinationem cognoſci, (vt repetit ad 2. vbi concludit, *& ſic remaneat ſolius Dei proprium vere ſcire futura*) vnde ait Prophetiam comminationis peti ex cognitione

i one cauſarum ordinatarum: & eatenus habere certam veritatem abſolutam; non autem quatenus euentum indirecte ſignificat. Prophetiam vero præſcientiæ peti ex euentus, quem directe ſignificat, cognitione: quare, ni hic in ſeipſo abſolute ſtet, prophetiæ huius veritatem non ſtare: ex quibus conſtat Deum independenter à cognitione cauſarum ordinatarum, & decreto ſuo, quæ præcipua eius cauſa & ordinatio eſt, futurum in ſeipſo cognoſcere: imo cognitionem eius in cauſis ordinatis propriè non futuri, ſed cauſarum ordinatarum cognitionem eſſe, nec propriam Dei de futuro cognitionem, niſi quatenus futurum in ſeipſo cognoſcitur. Poſtrema hæc teſtimonij pars contra aliam partem doctrinæ aduerſariorum de neceſſaria Dei cognitione futuri, tum abſoluti, quam conditionati, dependenter ab actuali Dei decreto aperto Marte directe pugnat: ſicut plura alia, quæ ex eodem S. Thom. d. ſequenti ſuis locis proferemus: ſed omittenda hic non fuit, quia eius teſtimonij contra præſentem etiam concluſionem inducti pars erat, quæque eius abuſum contra noſtram doctrinam aperte monſtraret.

6. Plura alia ex Auguſtino, & S. Thom. haud maiori fructu contra ſcientiam conditionatorum contingentium independenter à decreto, ac proinde mediam, opponunt: quæ, quia hoc punctum directe non oppugnant, ſuo loco, nimirum controu. 3. opponenda, ac diluenda erunt: vbi quidquid in eis indirecte, ac præſuppoſitiue præſentem noſtram ſententiam impugnet ſimul diluetur. Atque ob eandem rationem alia, quæ à ratione concluſionem illam de ſcientia abſolutorum independenter ab actuali Dei decreto directo impugnant, omittemus hic, licet indirecte conditionatorum contingentium futuritionis independenter à decreto actuali Dei de ipſa conſtitentiam impugnent.

CERTAMEN X.

Oppoſitiones à ratione eneruantur.

1. SEd opponunt directe contra hanc à ratione: implicat tranſitus contingentis creati à ſtatu poſſibilitatis ad alium quempiam eiuſdem contingentis ſtatum abſque Dei decreto actuali de eo ſtatu, in quem tranſit; atqui ſtatus futuritionis conditionatæ alius eſt contingentis creati à ſtatu poſſibilitatis contingentis eiuſdem: ergo implicat contingentis creati tranſitus à ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum conditionatæ futuritionis abſque Dei actuali decreto de ſtatu illo conditionato futuritionis. Maior probatur primo à priori: quia implicat contingens creatum extrahi à ſtatu poſſibilitatis, & poni in ſtatu alio à poſſibilitate ſine dependentia à Deo: poneretur autem in eo ſtatu conditionato, extraheretur que à ſtatu poſſibilitatis ad illum contingens ni pro illo dependeret in ſui conditionata futuritione à decreto actuali Dei. Probatur ſecundo: quia idcirco ſolum ob neceſſariam dependentiam contingentis creati à Deo nequit à ſtatu poſſibilitatis extrahi contingens ad ſtatum abſolutum, in eoque poni abſque actuali Dei decreto: atqui non minus eſt dependens à Deo contingens creatum in ſtatu conditionato magiſque poteſt dependentiam eſſentialem ſui à Deo exuere, quam in abſoluto: ergo nec poteſt extrahi à ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum conditionatum, in eoque collocari abſque actuali Dei decreto de conditionata futuritione ipſius.

2. Reſpondetur hoc argumentum nihil ad illationem aſſumere in antecedenti non aperte falſum in ſenſu obiectantibus ad inferendum proficuo. Maior eſt aperte falſa, ſi ſit vniuerſaliter de ſtatu omni vltra ſtatum poſſibilitatis, vt conditionatum etiam comprehendit: primo enim falſo ſupponit probandum: ſcilicet, ad ſtatum conditionatum apponendum opus eſſe actuali Dei decreto. Secundo eſt falſa, ex alio quod implicatorie ſupponit ſic vniuerſaliter accepta: ſcilicet ſtatu pure conditionato contingens extrahi à ſtatu poſſibilitatis, vt iam oſtendam in minori. Tertio eſt etiam aperte falſa, etſi duo præcedentia omittamus, vt ſermo ſit de decreto Dei actuali directe tendente, & determinante efficaciter ſtatum illum contingentis, in quem à poſſibilitate extrahitur, & adducitur, ſiue ille futuritionis conditionatæ, ſiue abſolute ſit, qui ſolum ſenſus proficuus aduerſarijs eſt ad decretum de futuritione conditionata contingentis inferendum: eo ſiquidem decreto determinato, ac determinante ad futuritionem alterutram contingentis ex illo neceſſario futuri contingentiam, & libertatem prorſus euerteret, vt de decreto futuritionis conditionatæ contingentis oſtendimus, & de decreto futuritionis abſolutæ oſtendemus in ſequentibus: atque inſuper: quia actus prauos aliunde Deus nequit decernere: igitur vt contingens creatum à ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum alium vere extrahatur, & vere tranſeat ſatis eſt decreto Dei non determinato, aut determinante proinde illud, ſed indifferenter concurrendi ſiue offerente concurſum ad voluntatis arbitrium; a qua eſt determinandum: decretum autem aliud ad apponendum prærequiſita ad contingens opus non eſt, vt actu præcedat ad futuritionem conditionatam ipſius v. g. decretum vocationis, ſeu conditionis alterius purificatiuum; ſed ſatis eſt poni, aut ſupponi in hypotheſi, aut pro conditione, ſaltem implicita, vt aduerſarij fatentur, nemoque ſanæ mentis poteſt inficiari; cum enim decretum purificatiuum conditionis eam in ſtatu abſoluto deuoluat: eaque abſolute poſita conditionatum neceſſario tranſeat in abſolutum: nullum contingens conditionatum eſſet, quod ſubinde abſolutum non foret: quod contra ſcripturam, Auguſtinum, ac reliquos Patres eſt, qui de futuris conditionatis egerunt: etenim fides, & conuerſio Tyriorum, & Sidoniorum conditionata ſolum, nec abſoluta manifeſte conuincit. Iam maioris eiuſdem probationes nihil aliud quam decretum actuale Dei concurrendi ad vtrumlibet pro voluntatis arbitrio, vt vere tranſeat contingens à ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum alium probat; eo enim ſolum ſaluatur dependentia actualis creaturæ extractæ à poſſibilitatis ſtatu.

3. Quod autem in minori probationis primæ à priori ponendum independenter à Deo in ſtatu conditionato contingens, ni actuale Dei decretum ſupponat, adhuc de decreto actuali indifferenter concurrendi eſt de ſe falſum, & ratione eius, quod videtur ſupponere: ſcilicet poni actu conditionatum in ſtatu conditionato extra ſtatum poſſibilitatis. Non enim eſt ſtatus per quem formaliter contingens actu ponatur, ſed per quem poneretur, ſi conditio adeſſet, & quia, cum non ſit ſtatus actualis, quo extra poſſibilitatem ponatur contingens, ſed futuritionis ſuſpenſæ à poſitione conditionis, quæ, vt in hypotheſi, poſita abſolute non eſt, ſatis eſt, ſi Dei decretum in eadem hypotheſi ponatur, ſiue explicite, ſiue implicite vt diximus: ad dependentiam quippe abſolutam effectus à cauſa prima, actuale Dei decretum requiritur; non autem ad eam, quæ abſoluta non eſt, vt patet in effectu poſſibili. Abſoluta autem dependentia eius tantum eſt, eſſeue poteſt, quod actu & abſolute eſt; non autem, quæ ſolum ſuſpenſe eſt, ſeu eſſet, ſi conditio poneretur. Secunda probatio eiuſdem maioris, ex mox dictis euaneſcet. Nam futurum abſolutum habet, ſeu habebit, ſtatum abſolute exiſtentiæ pro ſua duratione, ac proinde actualem Dei, & abſolutam dependentiam a Deo, quæ, niſi per actuale Dei decretum concurrendi cum cauſa libera ab æterno (ob Dei immutabilitatem, & propriam diuinorum omnium durationem, etſi non ex effectus indigentia) à Deo conceptum eſſe non poteſt: ac proinde, ſi abſque actuali Dei decreto (non Thomiſtico quod aduerſarij ſupponunt, ſed indifferenter concurrendi) contingens eſſet abſolute futurum, eſſet independenter à Deo: inde vero ad ſtatum conditionatæ futuritionis, in quo contingens actuale aliquod, & abſolutum eſſe non habet, quare neque abſoluta & actuali dependentia pro eo ſtatu opus habet, actuale Dei decretum non licet inferre, vt proportionate ad illum dependens a Deo ponatur, ſed ſatis eſt poni Dei decretum in hypotheſi, & ex parte conditionis, ſaltem implicite, vt dependentiam habeat à Deo in eo ſtatu, ſicut habet eſſe, ſuſpenſe nimirum, & quæ foret, ſi conditio adhiberetur.

4. Inde etiam conſtat minoris primi ſyllogiſmi inutilitas ad inferendum: etſi enim ſtatus alius ſit ſtatus conditionatæ futuritionis a ſtatu poſſibilitatis; non eſt autem ſtatus ad quem contingens extrahitur actu à ſtatu poſſibilitatis;

litatis : cum plura conditionata, vt fides, & pœnitentia Tyrannum intra puræ poſſibilia maneant ; ſed ſtatus extractionis a ſtatu poſſibilitatis, & tranſitus ſuſpenſe ad ſtatum, quo à poſſibilitate extraheretur, & tranſiret actu, ſi adhiberetur conditio, tranſitus à poſſibilitate ad alium ſtatum, & extractio non eſt à poſſibilitate præciſiua, à qua non tranſit, adhuc, quod abſolute eſt futurum, aut præſens, manet ſiquidem cum ea futuritione, aut exiſtentia abſoluta de præſenti poſſibile, quod abſolute futurum eſt aut præſens, quod autem ab vno extremo ad aliud tranſit, nequit in illo, à quo tranſit permanere : eſt ergo tranſitus à pura poſſibilitate, in qua negatio abſoluta exiſtentiæ continetur eius, quod tranſit ad ea ad ſtatum alium, vtique cum ea negatione, atque ratione illius cum pura poſſibilitate incompoſſibilem : cum autem conditionata contingentis futuritio cum abſoluta eiuſdem negatione, puraque iubinde poſſibilitate incompoſſibilis non ſit, ſed ſola eius abſoluta exiſtentia, & futuritio, ſic ad ſolam abſolutam contingentis futuritionem, aut exiſtentiam poſſe eſſe actu tranſitum & extractionem à poſſibilitate pura, ſcilicet à qua ſolum tranſitus contingentis eſſe poteſt ; non ad ſtatum eiuſdem conditionatum, qui tranſitus, & extractio à poſſibilitate pura ſolumnodo eſſet, ſi conditio apponeretur.

5. Licet ergo ſtatus conditionatæ futuritionis diuerſus ſit à poſſibilitatis cum puræ, tum præciſiuæ ſtatu, non tamen, ad quem tranſitus & extractio à poſſibilitate puta ſit, eſſe actu poſſit ; ac proinde neque actuali cauſalitate, decreto, cauſaue vlla actuali opus habet ; hæc ſiquidem ad actualem ſolummodo tranſitum, & extractionem contingentis a pura poſſibilitate requiruntur abſolute poni, ac non ſuſpenſe ſolum præſuppoſi. Hoc ipſum eſt, quod multis modis æquiuocis obponit, ac verſat Ioan. a S. Tho. quod ſcilicet abſolute, & de facto eſt veritas, & futuritio conditionata extracta a poſſibilitate, ac proinde, ſi abſque actuali decreto ſit, *dari horridum quid in tota Theologia, & Philoſophia aliquem ſtatum in creaturis impartecipabilem à Deo; nec ab aliquo eius attributo* : concludit pag. 649. ſed magis horridum eſt antiquum Theologiæ Profeſſorem adeo in ſententiarum intelligentia, & æquiuocatione terminorum hærere. Si enim de obiectiua veritate conditionata, ſiue exiſtentia, ac entitate loquatur, non magis dici poteſt abſolutam, ac non ſuſpenſam eſſe, quam futuritionem conditionatam eſſe abſolutam : ſi de formali cognitionis quid ad rem, nam eius quod abſolute non eſt, eſt in Deo abſoluta cognitio, quæ omnia in poſſibili qua tali, eiuſque cognitione manifeſte inſtantur. Nam eodem modo, quo abſolute verum eſt conditionatum eſſe conditionatum vere, verum abſolute eſt, poſſibile vere eſſe poſſibile : & tamen ad eius poſſibilitatem, cum obiectiuam, tum formalem opus non eſt poſſibile abſolute eſſe, atque actuali Dei decreto abſolute : ſiquidem eſſe poſſibile, aut conditionatum per hæc addita poſſibile, & conditionatum minuitur, vt eſſe abſolute, ſeu abſolutum non ſignificet.

6. Oppones ex ſatis ingenioſis & artificioſis Recentioribus Dominicanis Magiſtris Salmanticis noſtri iam olim amantiſſimis : conditionata contingentis futuritio eſt independenter ab actuali Dei decreto de illa, & ante illud : ergo eſt pro priori ad omne Dei decretum ; ſed ſtatus prior omni Dei decreto actuali, eſt ſtatus poſſibilitatis : ergo futurum contingens conditionatum, ſiue eius conditionata futuritio, eſt pro illo priori, ſtatus poſſibilitatis contingentis eiuſdem : ſeu, quod eodem recidit, futuritio conditionata contingentis, nil aliud eſt, quam eius poſſibilitas, ſeu ſtatus poſſibilitatis : & ipſum proinde conditionatum futurum idem omnino, quod ipſum contingens, vt poſſibile : ſiquidem, quod pro priori aliquo eſt in illo priori clauditur, aliquidque eius prioris eſt. Inde etiam deduci cenſent eſſe conditionatum pro priori ad exiſtentiam Dei : quod eſt abſurdius. Hoc autem eſt abſurdum à nemine concedendum : ergo, & ſtatuere futuritionem contingentis conditionatam independenter à decreto actuali Dei, ex quo hoc infertur, abſurdum erit. Huic paralogiſmo occaſionem dederunt nonnulli ex noſtris, qui futuritionis conditionatæ conſtantiam abſque dependentia ab actuali decreto per aduerbia hæc *ante* decretum actuale, ſeu *independenter* à decreto actuali in-

differenter aſſerebant ; aduerſarij vero arrepto aduerbio, ſeu præpoſitione *ante* alio ſenſu, pro rigida anterioritate ſignorum, ſiue naturæ, ſiue maioris vniuerſalitatis, ac non prout tantundem valet, atque præpoſitio *ſine* ad ſigna prioris, & poſterioris, ſiue naturæ, ſiue vniuerſalitatis ſophiſmata egerunt ſua, vt in diſciplinatos turbarent : Diſtinguo in antecedenti primo illud *ante*, vt idem ſit, atque *abſque*, *ſine*, ſiue *independenter* concedo antecedens ; prout denotat prioritatem aliquam ad eiuſmodi decretum, ſeu ſigna antecedentia naturæ, vel vniuerſalitatis nego antecedens. Tum : quia actuale decretum de futuritione conditionata contingentis omnino conſtituta, & ſtatuta independenter à decreto omni actuali nullum pro vllo ſigno eſſe poteſt ; ac proinde reſpectu illius nihil eſſe poteſt ſigno priori, vel poſteriori, ſicut neque aliquid poteſt eſſe prius realiter ente rationis, quod in nullo ſigno reali eſſe poteſt : cum quidquid eſt ens rationis ſit, neque ipſum realiter poteſt diſtingui, aut identificari reali enti, quia reale extremum non eſt : quod autem de futuritione conditionata independenter ab omni decreto conſtituta, adhuc pro poſteriori ad ipſam, nullum actuale decretum eſſe poſſit. Patet : quia de effectu præſuppoſito nullum Dei decretum eſſe poteſt ; ſed ſolum complacentiæ voluntas.

7. Licet autem pro priori ad futuritionem conditionatam actus contingentis poſſit eſſe Dei decretum de illa independenter ab eo, quod cauſa libera ageret, vel non ageret ſub ea conditione, in eaque hypotheſi conſtituta, ſolum probat, vt ſummum, poſſe eam futuritionem conditionatam, quaſi ſupererogatorie è decreto Dei actuali apponi ; non autem neceſſario eſſe ab eo apponendam : ſed neque illud probat. Nam, ſi ita à Deo apponeretur ea contingentis futuritio non eſſet liberi, & contingentis reſpectu arbitrij noſtri futuritio : ſed omnino nobis, & arbitrio noſtro neceſſaria, vt ſupra oſtendebamus : intellecta autem præpoſitione illa *ante* vt tantundem ſignificet atque *independenter* in antecedenti illo facile negatur conſequentia ; quod ſcilicet pro omni priori ad decretum debeat ſtare conditionata contingentis futuritio, in qua ſuppoſitum prioritatis ad decretum de futuritione conditionata contingentis negandum eiſdem de cauſis eſt. Vnde diſcurſus totus ſubſequens ei conſequenti vtique innixus, ſubruat, atque in vmbras ab eat inanes neceſſe eſt : proinde ſubſequentem diſcurſum ad plenam argumenti planamque ſatisfactionem perſequi otioſum eſſet. Sed tamen, quia in eo plura inuoluuntur captioſa, & fallacijs plena, detegenda hic ſunt : cum, vt apparent nil prorſus ab aduerſarijs firmum, imo nec ſimile vero pro ſua, & contra noſtram ſententiam aſſumitur, vt ſimiles in aliis materijs fallacias, & æquiuocationes terminorum pro Philoſophiæ, & Theologiæ ſtudioſorum communi vtilitate præueniamus : ſubſumpta igitur ſecundæ illationis minor falſa eſt eiſdem rationibus.

8. Nam poſſibilitas, nequit habere aliquam prioritatem, ſiue naturæ ſiue vniuerſalitatis reſpectu decreti de futuritione conditionata contingenti, quod eſt, vt nuper euincebamus impoſſibile. Secundo, licet ſtatus poſſibilitatis ſit omni Dei decreto vero vtraque prioritate, & naturæ, ſeu quaſi naturæ, & maioris vniuerſalitatis prior, non tamen inde infertur id quod aliunde, & independenter ab actuali Dei decreto eſt ac proinde non illo poſterior, debere ad illud ipſum ſignum poſſibilitatis, quæ prior decreto omni eſt, pertinere : ad idem enim ſignum anterius ea ſolum, quæ cauſa eiuſdem effectus, ſeu in re præſente decreti ſunt, vt ſummum pertinebunt : ex eo autem, quod ſtatus conditionatæ futuritionis independens ab omni actuali Dei decreto ſit, non infertur decreti Dei actualis alicuius, nedum omnis, cauſam eſſe : ac proinde illo natura, vel quaſi natura priorem, neque ad prius illud poſſibilitatis rei, quo, quaſi cauſa, & natura prior decreto deipſa, eius poſſibilitas eſt ſpectare debere : neque ad prioritatem maioris vniuerſalitatis, quam reſpectu decreti eiuſdem poſſibilitas habet : alioqui muſcæ, & quæcunque alia, quæ independenter à me, & decreto diuino de mei productione producuntur, & ſium pro priori naturæ ad mei productionem, decretumque de illa erunt ſtatuenda, prioraque prioritate maioris vniuerſalitatis erunt, ſicuti eſt vtroque maieri vniuerſalitate mei poſſibilitas prior.

Imo, etſi duo cauſam alicuius adæquent, ac prioritatem naturæ reſpectu illius adæquatam conſtituant, ac proinde totum illud prius ſpectent; nullum tamen ad partiale prius propriſum concauſæ alterius ſpectat, cum cauſa materialis ad formalem, aut efficientem, aut finalem ex eo, quod cum illis cauſet, non tranſeat: neque ex efficientibus actiua phyſica in moralem, & meritoriam, & motiuam: neque inſtrumentalis in principalem, aut finalis impulſiua in principalem, ac non impulſiuam ſolum: oporteret autem aliud alius cauſæ in alterius genus tranſire, vt ad illud ipſum prius alterius concauſæ expectarer.

9. Quod ſi intra idem naturæ, & cauſalitatis genus priotis, diuerſum cuique cauſarum inadæquatarum, etiam eiuſdem generis, proprium deſignandum eſt: neque altera cauſa in alterius concauſæ priori proprio eſt conſtituenda, licet ex omnibus adæquatis prius cauſale, & naturæ integretur: longe minus ad aliud prius quod, naturæ, & cauſalitatis in alia ex concauſis in concauſam aliam tranſire, in eoque ipſo collocari debebit: id quod, apertius adhuc, conuincetur: ecce ad mei abſolutam productionem plures cauſæ abſolute exiſtentes natura, & cauſalitate præcedunt. Materia, diſpoſitiones, ſeminalis virtus, pater, mater, ac in primis mea poſſibilitas, ſine qua nuſquam, nunquamque Dei decretum vllum de mea productione à Deo conciperetur, quod eam vtique neceſſario natura præcedit: an è conſortio horum omnium in mei cauſatione, & naturæ prioritate ſtupidus aliquis dicet reliqua omnia, quæ cum mea poſſibilitate mei cauſationem præcedunt, eandem cum illa prioritatem maioris vniuerſalitatis, cum reſpectu mei, tum decreti diuini (& reliquorum aliorum) quam mea poſſibilitas habet, habere debere? atque ea omnia ad illud prius ſignum maioris vniuerſalitatis poſſibilitatis meæ ſpectare? applica lector aperta hæc propoſitionibus, & conſequentiis argumenti huius, & ſimilium, quæ in aliis materiis occurrerint: & videbis nihil in eis aſſumi, quod negari abſolute, vel diſtingui, vel permitti non poſſit ſine præiudicio negandi libere conſequentiam. Denique diſtingue. Prima conſequentia de omni Dei decreto actuali, vt ſummum, probari, infertique poſſet, de quo eſt antecedens; non autem de omni Dei decreto in hypotheſi etiam vnde ſubſumptum ſtatim antecedens intellectum de omni eo, quod antecedit, atque eſt prius natura omni Dei decreto actuali ſolum eſt falſa eſſe in ſtatu ſolius poſſibilitatis; ſiquidem quod decreto actuali Dei prius eſſet, ſi tamen decreto Dei in hypotheſi poſito ſit poſterius, conditionate futurus erit, nec in ſtatu ſolum præciſiuæ poſſibilitatis, quæ nullum Dei decretum, adhuc in hypotheſi ſupponit, quare nihil eſt in eo argumento firmum.

CERTAMEN XI.

Reliqua ſiue à, ſiue contra rationem oppoſita abiguntur.

1. CVrſim iam, & breuius reliqua diluenda; ne longius quam par eſt, & obiectionum momentum expoſcit, quæſtio hæc euadat. Opponit tertio Ioann. à S. Thom. ea futuritio à Deo decernente, ſiue à decreto Dei, ſaltem in hypotheſi, eſſe debet per nos, quia eſt ab illo, ſaltem conditionate, cauſandum: ergo debet Deus cognoſcere eiuſmodi decretum in hypotheſi, & pro conditione ad futuritionem conditionatam contingentis: atqui illud nequit ita cognoſcere, niſi habeat actu voluntatem complacentiæ de illo decreto: ergo hæc præcedit, & futuritionem, & ſcientiam conditionatam contingentis: ſed quid hæc ad neceſſitatem decreti de futuritione conditionata contingentis, vt ipſa eiuſque ſcientia ſuo modo conſiſtat? nam complacentia nihil agit, ſed actum ſupponit. Secundo: nego ad cognitionem decreti in hypotheſi, huiuſque pro conditione poſitionem ſuſpenſam mentalem, & cognitionem his vocibus explicatam, *ſi decretum conderetur, & vocaretur* opus eſſe Deum de illo decreto (quod, vt dixi nec determinatum nec determinans ad conſenſum eſt) ſibi complacere amplius, quam de eius poſſibilitate, *ex* qua complacentia, nec futuritio illius, nec conſenſus adhuc conditionata ponitur, aut infertur, neque eius ſcientia, ſed à determinatione libera creatæ voluntatis: inſtar, Deus poteſt ſalua libertate diſponere, vt foret potius oppoſitum, & negatio conſenſus ſub conditione futura: ergo vtrumque pendet ab actuali Dei decreto. Nego antecedens, ſalua libertate, & conditione eadem: ſi enim Deus independenter omnino ab vſu libertatis noſtræ, & ſuo vſu ſcientiæ mediæ decernat, ſi detur talis vocatio conſentiat, vel non conſentiat (quod facere abſolute poteſt, licet ad futuritionem conditionatam opus non ſit, vt faciat) non poterit non conditionate conſentire voluntas ſub conditione, ſub qua conſenſura conditionate eſt, & non conſentire conditionate ſub conditione, ſub qua conditionate non erat conſenſura: ex ſuppoſitione enim futuritionis, ſiue conditionatæ, ſiue abſolutæ conſenſus, aut negationis eius ab arbitrio, nequit eius contradictorium, neque à Deo, neque ab arbitrio noſtro poni: Si autem decreto illo de futuritione conditionata negationis conſenſus ſub vocatione, ſub qua alias conſentiret de ſeſe, voluntas à Deo præueniatur; iam libertas aboleretur; nec eadem eſſet conditio, ſub qua non eſſet conſenſura: ſiquidem ex parte hypotheſis, ſeu conditionis non ſola vocatio, ſed decretum illud eſſet, cuius negationem dicit conditio indifferens ad vtrumque vocationis illius, ſub qua libere de ſe voluntas conſentiret conditionate.

2. Arguit tertio pluribus implexis, ſpiroſis, indigeſtis, atque ab ipſo etiam imperceptibilibus pag. 650. quæ ad hanc claram æquiuocationem, ſi quo tandem, eunt: veritas conditionata conſenſus, in noſtra ſententia, eſt; quod, ſi vocetur voluntas, Deuſque decernat, ſeu offerat ſuum concurſum indifferenter, voluntas conſentiet: ergo determinatio voluntatis ſupponitur ad illud decretum: ergo, licet ſine illo non ſit, tamen ea determinatio independens ab illo eſt, & totaliter à voluntate. Primam conſequentiam probat: quia decretum illud regulandum ad illudque dirigendus Deus eſt per ſcientiam conditionatam, ad quam conſenſus conditionatus ſupponitur: quare, & ad decretum ipſa regulatum, & poſterius. Diſtinguo primum illud conſequens. Supponitur ad decretum illud, prout in hypotheſi, & pro conditione, ac ſuſpenſe poſitum, nego: quin potius illud ſubſequitur, vt pote conditionem neceſſariam, à qua, ſic poſita neceſſario, & eſſentialiter conditionate conſenſus voluntatis pendet, æque atque vocatione, quæ alia conditio, & pars hypotheſis illius eſt, ſub qua voluntas ſe determinabit, & conſentiet. Supponitur ad decretum illud in ſtatu abſoluto apponendum, ſi apponendum ſit, concedo: ſicut ſupponitur ad decretum aliud abſolutum collationum vocationis, ſub quo etiam conſenſus, & determinatio voluntaris abſolute erit: quia ad vtrumque decretum, & vocationem abſolute ordine ſaltem prædeſtinatiuo, & perfecte prouido ex intentione conſenſus, & ſalutis prædeſtinati apponendum ſcientia conditionata dirigitur Deus, quæ ipſa futuritione conditionata eſt poſterior: quod ſolum primæ eius conſequentiæ probatio ſuadet; non autem ſcientia conditionata dirigi Deum, iuuatiue, vt decretum concurrendi in hypotheſi, atque ſuſpenſe pro conditione ponat, aut cognoſcæ: ſicuti, neque, vt in ea etiam hypotheſi cognoſcat, ſeu ponat vocationem ſcientia conditionata opus habet; imo nec poteſt iuuari: cum hæc poſteriotis obiecti ad hypotheſim totam poſitam ſuſpenſe, ſiue ſuppoſitam, ſit: ſolum ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ, vel formaliter, vel præſuppoſitiue tota illa hypotheſis eiuſque partes, ſcilicet decretum, & vocatio cognoſci à Deo poſſunt: quatenus hypotheſes illæ poſſibilibus conditionibus conſtare debent, cum nequeat ſtatus vllus non fictus, & chimæricus, ſed verus (qualis eſt ſtatus conditionatus) principium, & cauſam ſeu conditionem ſui habere impoſſibilem, ſed poſſibilem. Determinatio autem conditionata voluntatis nullatenus eſt prior decreto in hypotheſi, imo neque magis poteſt eſſe illa prior, quam effectus ſua cauſa pro ſtatu, in quo cauſa eius eſt, prior eſſe queat

quod

quod ſi hæc repugnantia aperta à Deo, nobis atque Ioan. à S.Tho. emolliretur: nihil ea ſua conſequentia admiſſa probaret. Admittit enim *decretum eſſe neceſſarium concauſam cum voluntate conſenſus in omni, & pro omni ſtatu, & tamen hunc poſſe in aliquo ſtatu decreto Dei priorem.* Ergo male in tua hac doctrina infers, ex eo, quod futuritio conditionata prior decreto adhuc in hypotheſi ſit, non eſſe ipſo poſteriorem ab eoque dependentem, ſed adæquate, & totaliter à voluntate pro ſtatu conditionato; quod tandem male in ſenſu interno, & Pelagiano infert determinationem totam eſſe à voluntate noſtra independenter à decreto adhuc in hypotheſi; in alio vero ſenſu verum prorſus, & catholicum eſt: quod ſcilicet, & ſui & decreti, & aliorum eſſentialium principiorum tota à voluntate ſit: in eo quippe dependentia à decreto, & gratia Dei proportionate ad illum conſenſum boni ſtatum poſitorum vere & catholice aſſeritur.

3. Arguit 4. ſpeciali argumento quod ait, nos acriter mordeat, iactatque telorum imbrem. Cæterum in eo illud ſolum ſpeciale eſt, quod ex ignoratione noſtræ, & ſuæ communis doctrinæ de ſimultate concurſus diuini cum noſtris voluntatibus totum procedat. Miraculi vero inſtar erit adeo edentulum diſcurſum, non mordere quidem ſed vel mordicare. Telorum imbrem eſſe fateor, cum è mentis ſolum nebulis gignatur; ſed ſi imbris tela ſint, quis aquea fore neſciat, & frigida, & ad quorum vmbram, vt dux alter aiebat, abſque vllo æſtu pugnemus? niſi ad noſtræ doctrinæ ſolares radios totus imber ille euaneſcat? arguit ergo: Dei concurſum poni pro conditione debere ad futuritionem conditionatam conſenſus, ad huiuſque conditionatam negationem, negationem illius: horum vero alterutro pro conditione poſito, neque conſenſus ſub concurſus diuini hypotheſi, neque eius negatio conſenſus ſub hypotheſi negationis concurſus diuini contingentes erunt; ſed omnino neceſſario ſub Dei concurſu conſenſus noſter, ſub negatione vero illius negatio etiam conſenſus noſtri erit: vnde infert dari à nobis ſcientiam inutilem. Addere poſſet, & nugatoriam: quippe quæ pro conſequenti habeat ipſum antecedens. Verum cum Dei concurſus cum noſtræ voluntatis concurſu identificetur, quomodo à ſano Theologo poni ille pro conditione ad hunc poſſit, quin idem pro ſui ipſius conditione reali chimærice ponatur? imo inde euidenter infertur ſub eadem omnino conditione reali, ſub qua noſter concurſus futurus eſt, & Dei concurſum ſimul neceſſario fore: licet autem conſenſus noſter qualitas ſit à Dei & noſtro concurſu diuerſa, tota tamen eius in fieri libertas à concurſu, & determinatione voluntatis erit: neque aliter ad eius libertatem Dei concurſus eſſe, ac voluntatis concurſus debet; cum neuter eſſe ſine altero in ſigno aliquo reali abſque mentis fictione queat: quod autem concurſu alterutro ſeu, quod idem eſt, vtroque pro reali, & vera conditione poſito conſenſus conditionatus ſit neceſſario futurus, & contra eius negatio ſub negatione, concurſus alterutrius, vel vtriuſque noſtra (qui eiuſmodi conditiones ad conſenſum, vel eius negationem minime apponimus) refert nihili obiectantis forte pluris interſit, qui concurſum Dei præuium ad noſtrum conditione ad contingens conditionatum in phyſica prædeterminatione neceſſario, & ineuitabiliter connexa cum conſenſu futuro ponunt: & ea quidem connexionis neceſſitate, qua actio, & concurſus cum ſuo termino connectitur. Quocirca, quoad libertatem, facilius in conditionato conſenſu ſub conditione concurſus (quem plures communiter ad idem poſterius ſignum naturæ ſui termini, ac nullatenus ad prius natura illo docent pertinere) ſaluaretur, etſi eo poſito non poſſet non eſſe conſenſus, quia ea neceſſitas eſſet ſolum conſenſum, vt ſummum, comitans, noua antecedens, quæ ſola eius libertati aduerſatur; præuij vero concurſus diuini, ſeu prædeterminationis phyſicæ ad conſenſum, connexio, & neceſſitas, eſt omnino ipſum natura antecedens: quare, ea pro conditione ad conſenſum conditionatum poſita neſcio, an, ægre adhuc, ſaluari poſſit huius conditionata libertas.

4. Ex eadem ignoratione, & illa, quæ breuius, & punctim contra nos infert ortum habent: inutilem ſcilicet, &, quæ, ne pueris quidem, deſit conditionatam Deo ſcientiam à nobis concedi: & quidem, ſi, quam ipſe putat, conditionem ad noſtri concurſus, & conſenſus conditionatam futuritionem, ſcilicet diuinum concurſum apponeremus, eorum veritas, & ſcientia prorſus inepta haberi, & in eis, quas Hiſpani noſtri *verdades de Perogrullo* vocant, computari deberet. Tantundem enim valeret atque, *ſi vocem Petrum, & habeam concurſum identificatum, & ſimultaneum cum eius conſenſu erit eius conſenſus*, ecquid bardius? cum autem nos nihil, ſiue diuinum, ſiue creatum in tota hypotheſi ponamus ad conſenſum conditionatum quod idem, aut connexum ſit cum eo, quinimo, quod non ſit ad ipſum, eiuſque appoſitum indifferens, ex noſtra præciſe hypotheſi nullus quantumuis ingenioſus, ac ſubtilis homo, vel etiam Angelus ſub ea futurum determinate conſenſum citra erroris periculum poterit cognoſcere: imo neque Deus ipſe, adhuc ex hypotheſis ſuper comprehenſione; neque illum, niſi omniſcientiæ ſuæ titulo in ſe penetraret, vllatenus, nedum vt ipſum decet, certo cognoſceret ſub illa hypotheſi fore potius quam non fore. Hanc puerorum nempe, vt ais, & bardorum homuncionum Deo de contingentibus conditionatis ſcientiam tribuimus: videamus quam profunda, & ſubtilis à te, tuiſque ipſi tribuatur: ſtatuis omnia prærequiſita, & neceſſaria ad apponendum contingens in ſtatu abſoluto debere poni in hypotheſi, ſeu pro conditione ad ſtatum eius conditionatum, de eoque ſcientiam conditionatam concipiendam; in his autem neceſſario prærequiſitis ad abſolutam contingentis futuritionem decretum abſolutum efficax de ſeſe, & phyſicam prædeterminationem: & vtrumque eſſentia ſua phyſice, & metaphyſice connexum irrefragabiliter, cum abſoluta contingentis futuritione. Hoc ergo ſcit Deus altiſſima ſua, & perſpicaciſſima, quam ei tribuis conditionata ſcientia. *Si vocauero Petrum, eiuſque conſenſum præfiniero, ac prædeterminauero eum ad illum, erit Petri conſenſus*: ecquis autem adeo erit ſtupidus puer, qui ex ea hypotheſi conſenſum ſub illa fore neſciat? reſpondet pag. 666. non poni ad conditionatam futuritionem conſenſus præfinitionem, & prædeterminationem ad illum conditionate futurum, vt conditionem, ſed, vt medium infallibilis ſcientiæ Diuinæ de illo. Contra primo: ergo male aſſerebat prærequiſita omnia ad abſolutum contingens debere pro conditione apponi ad ſtatum ipſius conditionatum, eiuſque ſcientiam. Secundo. non aliter eſt medium infallibile conditionatæ futuritionis conſenſus, & ſcientiæ quam, quia connexa neceſſario cauſa eſt conſenſus abſoluti abſolute poſita; quare, & poſita in hypotheſi eſt cauſa eius in ſtatu conditionato: ergo implicat poni, vt medium infallibile in hypotheſi, & conditione, & non vt conditionem ad ſtatum illum conſenſus conditionatum. Tertio: facilius, liberiuſque ex tua hac ſolutione dicemus: decretum abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti non eſſe cauſam futuritionis conditionatæ, ſiue formalem ſiue actiuam (quod ſolum in præſentiarum contendimus) ſed medium infallibilis ſcientiæ de illa, quod etiam falſum eſſe d. ſequenti monſtrabimus: quarto ſolutione hac difficultatem non ſoluis, ſed protelas: etſi enim præfinitio, & prædeterminatio in hypotheſi non, vt conditio ad ſtatum conſenſus ſub illis futuri conditionatum, ſed, vt medium infallibile certæ Dei ſcientiæ de illo apponantur: æque certo à puero, & ſtupido quouis ex illo medio, vt medio ſolummodo, in hypotheſi poſito fore conditionatum conſenſum ſub illo cognoſcetur.

5. Arguit idem d. & articulo eodem pag. 651. Primo: quia, ſi abſque actuali Dei decreto eſt à nobis bonus conſenſus conditionatus, Deoque repræſentatur, & offertur quidem Deo à nobis aliquid bonum, & ſufficiens ſubinde motiuum ad donationem gratiæ, & donorum: ergo futuritio conditionata contingentis noſtri abſque actuali Dei decreto Semipelagiana merita inducit. Diſtinguo ſingulas antecedentis partes: *offertur aliquid Deo à nobis* ſeu noſtra voluntate *ſolis in hypotheſi poſitis* nego; *cum gratia etiam poſita in ea hypotheſi* concedo: illam item partem, *& ſufficiens ſubinde motiuum ad donationem gratiæ*, diſtinguo *motiuum finale* fateor; *motiuum meritiuum*, diffiteor; & nego conſequentiam: vtrumque enim (quod ſæpe, & hac diſtinctione negamus, & noſtri omnes ad vnum Doctores negant) error Semipelagianorum aſſerebat, vt multa, & perſpicua eruditione ex inſtituto oſtendimus certam. 7. toto. Nempe futura

Digitized by Google

bona in quouis ſtatu, etiam conditionato, propriis viribus, atque independenter à Dei gratia, adhuc in hypotheſi ſuppoſita, haberi: item in eis bonis conditionatis meritum, ſeu vim, & motiuum meritiuum reperiri; finalem vero vim motiuam, quam ſolum admittimus, in bonis operibus conditionate futuris reperiri vera; & Catholica ſententia eſt, & quæ extra controuerſiam eſſe debet. Audiatur S. Thom. 1. p. quæſt. 23. a. 5. ad 1. dicens: *vſum gratiæ præſcitum eſſe rationem collationis gratiæ*, antequam collationem vſus gratiæ ſolum conditionate futurus potuit præſciri, vt ad illam Deum moueret. Audiatur Paulus Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti.* Vbi iuxta Auguſtini Proſperi, & aliorum Patrum, & non Conciliorum, Arauſicani, & Mileuitani interpretationem vtrumque diſtinctionis noſtræ membrum de motione finali, ac non meritiua tradit: ita enim illi ex eo loco contra Pelagium, eiuſque reliquias ex illo *vt eſſemus ſancti*, quibus finalis motio exprimitur inferunt: *ergo non: quia futuri eramus ſancti*, meritiuam motionem, quæ non, niſi abſolute exiſtentium operum eſt, ex finali, quæ non exiſtentium eſt, (atque ad Dei electionem, & prædeſtinationem debet conditionatorum eſſe) reiicientes. Inſtat ſaltem donum perſeuerantiæ, prout à Deo amitti à nobis poſſe, ſi conditionata contingentia abſque actuali Dei decreto ſtatuantur; cuius oppoſitum contra Semipelagianos ſtatuunt Auguſtinus, Proſper, & Hilarius dicentes *tale donum eſſe, quod humana libertas amittere non poſſit.* Hoc tamen effatum de poteſtate antecedenti, ne obiectans quidem audebit admittere. Siquidem poſito, etiam actuali hoc ſuo decreto tentationum victoria in dono perſeuerantiæ incluſa ab auxilio gratiæ eſt, quod abiicere, eique reſiſtere, voluntatem noſtram antecedente poteſtate valere de fide eſt: ſolum ergo de poteſtate conſequente impotentia libertatis noſtræ ad donum perſeuerantiæ amittendum aſſerta ab eis Patribus fuit: quæ, etſi conditionata actuale Dei decretum non ſupponant, iuxta noſtram doctrinam facile aſſignatur. Semipelagiani circa perſeuerantiam eodem modo ac circa ſalutis initium aberrabant, vt ex propriis viribus merito noſtro daretur, vt conſtat ex Auguſtino c. 17. de dono perſeuerantiæ Proſpero, & Hilario in ſuis epiſt. & ex cert. 7. citato, quod nos in nullo operum noſtrorum ſtatu admittimus: quinimo, ſi eis daretur initium fidei ex arbitrij viribus eſſe, & ob hanc perſeuerantiam à Deo donari, ſatis arbitrij noſtri libertati conſuli putabant, vt ex dictis citato certam. 7. ſatis conſtat. Tantum abeſt, vt ad perſeuerantiam ipſam ſecundum ſe amittendam, poteſtatem proximam in noſtra voluntate requirerent: vt falſo ſupponit obiectio: quoniam vero, etſi conſenſus noſtri poſſibilitas, & conditionata futuritio materiam aptam diuinæ electionis, auxilij ad victoriam tentationis perſeuerantia incluſam reddat; tamen meritum ad electionem, & collationem illius auxilij præ alio non eſt: atque, vt hæc victoria finalis ſit, vti ad perſeuerantiam oportet, morte, quæ amica Dei prouidentia vnice diſponitur, excipi debet, fit vt in Deum tandem, vt in donantem, & prædeſtinatio, & perſeuerantiæ noſtræ donum refundatur: verumque proinde illud Auguſtinianum ſit. *Non, niſi à Deo donari perſeuerantiam, qui nos prædeſtinauit in ſuum regnum, & gloriam.*

6. Iterum tamen Semipelagianiſmi noſtram hanc doctrinam arguit. a. 5. pag. 651. ex his Proſperi epiſt. ad Auguſtin. [Illud etiam qualiter diluatur quæſumus, inſipientiam noſtram ferendo demonſtres: quod retractatis priorum de hac re opinionibus par omnium inuenitur, & vna ſententia, qua propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundum præſcientiam receperunt: vt ob hoc Deus alios vaſa honoris; alios contumeliæ fecerit: quia finem vniuſcuiuſque præuiderit, & ſub ipſo gratiæ adiutorio in qua futurus eſſet voluntate, & actione præſcierit.] Sed in primis verba hæc, & ſententia de præſcientia boni finis, vndecumque habita, ſiue ex decreto actuali, ſiue ſolum in hypotheſi ſunt; niſi abuſiue, & contra Auguſtini, Proſperique phraſim propoſiti, & prædeſtinationis vocibus decretum conditionatum ex parte obiecti, ac non omnino abſolutum conferendi auxilia efficacia intelligatur. Secundo Semipelagianorum ſententia, non omnium ſententia erat, vt ibi dicitur; & quidem Semipelagianæ hæreſis conſutandæ inſipientiam ſuam Proſper, & Hilarius non profiterentur, cui, nimirum, repellendæ ſeſe ſuperiores ſemper profeſſi ſunt. Omnium ergo par, & communis ſententia ibi memorata Catholicorum omnium Patrum erat, Chryſoſtomi, Ambroſij, Hieronymi, & aliorum, qui propoſitum, & prædeſtinationem Dei eſſe ſecundum præſcientiam boni finis ſub gratiæ adiutorio, ſiue ſub conditione gratiæ Dei, futuri aiebant. Ea vero omnium Patrum ſententia Semipelagiani retractatis Pelagianorum erroribus, in quibus ab illis diſcordabant, pro ſuo errore dupliciter abutebantur. Præſcientiæ boni finis nomine abſolutam illius præſcientiam intelligentes, & gratiæ adiutorium, ſub quo bonum finem conditionatum Patres aiebant, omittentes; indeque manifeſtationem gratiæ omnia electorum merita præuenientis ab Auguſtino, & Patribus reliquis ex Apoſtolo prædicatam diſtorta ad ſuum errorem Patrum eorundem ſententia, impugnabant. Proſper vero illa modeſtiæ ſuæ erga Præceptorem, Auguſtinum profeſſione petit: vt illam Patrum ſententiam (qua Semipelagiani abutebantur) cum eorundem, & ſua Catholica de neceſſitate gratiæ omnia opera bona præuenientis concordare, ſi iuxta Patrum, & mentem, & verba fideliter referatur, & intelligatur, & ſua doctrina, & authoritate oſtendat, & confirmet: quo citius hæreticorum calumnia dehiſceret: eodem recidit eiuſdem obiectio alia, qua intricati ſæpe, nec ſe expedire, ſed nonnunquam cæſpitare Molinam ait: pag. 654. & 655. Nempe ex ſtatuta à nobis independenter ab actuali decreto conditionata contingentis, & futuritione, & ſcientia ſterni viam ad prædeſtinationem ex meritis conditionatis naturæ viribus. Huic tamen toties ab illo Doctore huc, illucque verſato, & repetito argumento ſatisfactum apertiſſime eſt nu. 7. diſtinctione de motione finali, ac non meritiua operis noſtri in ſtatu conditionato, & neceſſitate gratiæ in hypotheſi, vt futurum conditionate ſit, quam ſæpe in Molina, & quouis ex noſtris Doctoribus poterat obiectans didiciſſe, ni cæſpitabundo, atque intricato ingenio fuiſſet.

7. Sed totas languidi, & perplexi diſcurſus vires colligit dicens: e conſtitutione noſtri conſenſus conditionati independenter ab actuali Dei decreto inferri à nobis tandem ſumendam rationem ſeu cauſam prædeſtinationis, vt eſt ſpecialis prouidentia, & electio vnius præ alio non prædeſtinato: contra S. Thom. qu. 6. de verit. a. 3. aſſerentem nefarie aſſeri, (Prædeſtinationem ſupra certitudinem prouidentiæ nihil addere, niſi certitudinem præſcientiæ: quia Deus ordinat prædeſtinatum ad ſalutem, ſicut quemlibet alium; ſed de hoc prædeſtinato ſcit, quod non deficiet à ſalute: ſic enim dicendo non diceremus differre prædeſtinatus à non prædeſtinato ex parte ordinis, ſed tantum ex parte euentus.] Qui textum legat ſolum, extra rem adduci, quia totus eſt de certitudine maiore ſalutis à prædeſtinato, quam à non prædeſtinato conſequendæ ex parte ordinis prædeſtinationis ad ſalutem, qui non prædeſtinato non adeſt ante euentum conſequutionis ſalutis, qui prædeſtinationis effectus eſt. Nihil autem ibi de ſpeciali affectu electionis erga prædeſtinatum præ non prædeſtinato, cuius cauſa meritiua ſit conditionatus conſenſus præſcitus: neque enim de conditionatis conſenſu, & præſcientia Dei, ſed de abſolutis eſt ſermo S. Tho. cuius doctrina noſtræ aperte concordat: ſcilicet maiorem eſſe certitudinem ſalutis conſequendæ à prædeſtinato, formaliter per prædeſtinationem, eiuſque ordinationem, vt euentum abſolutæ ſalutis antecedit, quam ex non prædeſtinato, cui ſcilicet è ſola prouidentia ſalutis media ſeu auxilia ad illam conſequendam diſponuntur, & donantur. Hac ſiquidem prouidentia ſola, & communi ex ſcientia ſolum ſimplicis intelligentiæ poſſibilitatis ſalutis ſub auxilio, & medio ad illam auxilium donatur: cum autem ſub illo medio, & auxilio negatio etiam ſalutis, & poſſibilis ſit, vt à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ eadem æque cognoſcatur: ſi vtrique, prædeſtinato, ac non prædeſtinato, ex ea ſcientia, & prouidentia communi auxilia, & media ad ſalutem ex æquo donarentur, ſicque ſolum ordinaretur ad ſalutem prædeſtinatus, ex parte ordinis & prædeſtinationis maiorem, quam non prædeſtinatus certitudinem ſalutis non haberet: imo neuter vllam ex parte ordinationis diuinæ haberet ſalutis certitudinem; ſolumque illam prædeſtinatus præ non prædeſtinato haberet ex caſuali prouidentiæ, erga ſe abſoluto effectu, & euentu ſalutis futuræ,

eiuſque

Digitized by Google

eiuſque abſoluta præſcientia, quod dictu eſt nefas: quoniam vero non communi illa ſalutis prouidentia, & ex ſola Scientia ſimplicis intelligentiæ poſſibilitatis ſalutis ſub auxilijs illis, ſed ex ſcientia conditionatæ ſaluris ſub illis futuræ ipſa prædeſtinatis prædeſtinatione donantur, in ipſa prædeſtinatione, & ordine prædeſtinatiuo maiorem, infallibilemque certitudinem ſalus prædeſtinati habet: quippe quæ purificato per prædeſtinationem auxilio, ſub quo tore conditionate fuit præuiſa, conſequenti neceſſitate, neceſſariò erit ſalus, & eius negatio impoſſibilitate conſequenti impoſſibilis: ſic, & doctrina S. Thom. & Prædeſtinationis definitio. *Præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur quicumque liberantur*, planè concordant. Neque id obeſt, quominus prædeſtinatio, vt ſpecialem beneuolentiam, & electionem diuinam prædeſtinati præ non prædeſtinato etiam dicit, à conſenſu conditionato, adhuc ſub hypotheſi gratiæ, tanquam à cauſa abſolutè non ſit: quia, licet conditionatus conſenſus, cui ſalus eſt coniuncta, auxilium gratiæ materiam, & medium aptum prædeſtinatione apponendum conſtituat; aſt conſenſus conditionatus non prædeſtinati ſub alio auxilio, illud etiam medium aptum prædeſtinationis ad ſalutem conſtituit; quod tamen ei à Deo, nec diſponitur nec donatur: quare tota hæc vnius præ alio prædeſtinatiua electio in Dei voluntatem, qui (vtpote dimittarum gratiæ ſuæ abſolutus, atque vnicus Dominus) diuidit ſingulis prout vult, vnicè refundenda eſt.

8. Conſulto diſtuli hucuſque Achillem aduerſariorum argumentum ex illo 1. Corint. 4. *Ne ſupra, quam ſcriptum eſt, vnus aduerſus alterum inflatur pro alio: quis enim te diſcernit? quid autem habes, quod non acceperis? ſi autem acceperis, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Cuius textus, etſi literalis ſenſus ſit, reprehenſio eorum, qui vane, & contentiose gloriabantur, quod, vel Paulum, vel Apoſtolorum Magiſtrum habuiſſent; cum tamen neutrum electione ſua, ſed Dei dono habuiſſent: inde tamen Auguſtinus in ſimili diſcretionem prædeſtinati à reprobo, non à ſe ſed à Deo eſſe, eiſdem verbis, & ſententia docet: quem & Patres alij, & Scholaſtici imitantur. Si autem conditionata futuritio noſtri conſenſus ab actuali Dei decreto non ſit, cum per illum materia prædeſtinationis conſtituatur auxilium efficax, atque ipſe finaliter Deum moueat, vt prædeſtinet, atque ex prædeſtinatione auxilium apponat: non Deus ſolus prædeſtinatum à reprobo diſcernet. Hoc tamen argumentum ſolutione data proximè euaneſcit. Siquidem in tota latitudine conditionatorum ſub aliis auxilijs, ab eis, quæ ipſi dantur, reprobus etiam conſenſurus, & erat, & viſus à Deo eſt: nec magis ab vno quam ab alio appoſitum fuit, vt à Deo prædeſtinetur: vnde de conſenſu in eo ſtatu prædeſtinatus præ reprobo gloriari minimè poteſt; maximè, cum neuter adhuc pro eo ſtatu ſe ſolo conſenſurus conditionate foret, ſed ſub conditione gratiæ auxiliantis Dei, ſed potius prædeſtinatus Dei gratiæ, & ſpeciali beneuolentiæ tribuere debet, quod ipſum præ alio (quod æquè poſſet) prædeſtinet, auxiliaque efficacia diſponat, quæ etiam alij diſponere potuit, & non fecit. Tota ſolutionis huius doctrina, & loci eius in rem præſentem interpretatio Auguſtini eſt lib. de prædeſt. Sanctor. cap. 3. initio, vbi eam Cypriano refert acceptam, ſeque ab eo errore correctum, *quod fidem à nobis noſtriſque viribus, ac non Dei donum conſeret. Neque enim*, inquit, *fidem putabam gratia Dei præueniri*: ex eaque interpretatione, etiam fidei initium gratia Dei neceſſariò præueniendum contra Semipelagianos docet cap. 4. fine, eiſdemque interpretationi inſiſtens ait: *A quo habes, niſi ab illo, qui te diſcernit ab alio, cui non donauit, quod donauit tibi?* cum tamen æquè donare illi poſſet: id quod non ſolum de auxilio, ſed etiam de conſenſu ipſo, quod illius, ex præuiſione eius conditionata, donatione, moraliter à Deo donatur, quoque in actu ſecundo prædeſtinatus à reprobo diſcernitur ſub eius capitis finem Auguſtinus intellexit his verbis: [ipſa fides diſcernit ab infideli fidelem: non quia credere, vel non credere, non eſt in arbitrio voluntatis humanæ; ſed in electis præparatur voluntas à Domino: ideo ad ipſam quoque fidem, quæ in voluntate eſt, pertinet: illud, quid habes,] &c. Quibus conſonat libro de gratia Chriſti cap. 14. & de ſpiritu & lit. cap. 34. aſſerens: Deum operari in nobis Sanctam inſpirationem, & velle credere: *conſentire autem vocationi, vel diſſentire propriâ voluntatis eſt*: & ſubdit: *qua res non infirmat, quod dictum eſt: quid habes quod non acceperis, verum etiam confirmat*, quia nimirum, & ipſe in fidem conſenſus à Deo etiam datur, *in radice opportunæ vocationis*, qua præparatur voluntas à Domino, & tract. 4. in Ioan. [eo, quod adiungis voluntatem tuam Deo, caſtificas te ipſum, caſtificas te, non de te, ſed de illo, qui venit, vt habitet in te; tamen, quia agis ibi aliquid voluntate, ideò & aliquid tibi tributum eſt: ita vt dicas adiutor meus eſto.] Breuius tamen, & dilucidius ſuam hanc, & ex ipſo noſtram, doctrinam dedit quæſt. 68. ex lib. Octoginta trium in hæc ſcribens: [Propterea, & ſi quiſquam ſibi tribuit quod vocatus venit, non poteſt ſibi tribuere, quod vocatus ſit.]

9. Inſtat vero Viues Dominicanus Auguſtinum ferè immediatè dixiſſe. *Neque illi, qui* (ad cœnam nuptialem parati) [venerunt, venire poſſent, niſi vocarentur: itaque nec illi debent ſibi tribuere qui venerunt, quia vocati venerunt,] quod cum illis contradicat: *ſi quiſquam ſibi tribuit quod vocatus venit*: quare hæc dantur vanitati cuiuſquam, non aſſeruntur ab Auguſtino, ſibi, ſi ea aſſereret, à Deo immediatè contradicturo. Sed certè Auguſtini vtraque ſententia eſt; nec altera alteri repugnant. verbis enim oppoſitis dicit Auguſtinus non poſſe illos ſibi tribuere aduentum ſuum, non autem quod vocati venerint quod tribui ſibi poſſe dixerat: quare illud, *quia vocati venerunt*, non eſt pars aſſerti ab Auguſtino; ſed ratio cur ſibi tribuere abſolutè quod venerint nequeant, cum & facultas veniendi phyſicè à vocante, & vocatione facta illis fuerit, & in ea aduentus ipſe illis à vocante datur: vt verbis primis oppoſitis immediate dixerat. *Neque illi qui venerunt, venire poſſent niſi vocarentur.* Quod autem vocatus venerit tribuere ſibi quiſque poteſt, quia in eo primas ſuas, & præcipuas miſericorditer vocanti & vocationi partes defert: cum, non, niſi vocatus, venille fatetur; quamuis arbitrio ſuo vocatione adiuto, & liberè venienti illud aliquid, quod agit, ſeu gratiæ coagit; quod nuper Auguſtinus aiebat, & in quo eius meritum eſt, tribuat: quod ſi concluſionem oppoſitorum à ſe verborum Viues, vel legiſſet, vel conſulto non omiſiſſet, atque teſtimonio à nobis adducto immediatè (vt in textu Auguſtini eſt) eam adnecteret, tanti Doctoris mentem, & ſententiam pro nobis eſſe forte cognoſceret, ita enim concludit Auguſtinus. *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur*: quia in ea meriti facultas, & poteſtas ponitur, & moraliter ipſum meritum, vt nuper diximus, & ſuperiuſcule explicuimus. Pergit continuò: *Propterea, etſi quiſquam*, & reliqua quæ pro nobis retulimus, & quibus aptius nos ipſi doctrinam noſtram explicare non poſſemus. Sed obtruncata teſtimonia ſine mente adduci neceſſe eſt: Inſtat ſecundò idem Viues. Ne hardum quidem, ne dum Apoſtolum. Paulum, dubitare poſſe diſcretionem prædeſtinati à reprobo per vocationem, non poſſe eſſe ab ipſo prædeſtinato, ſed à Deo, vel eo, quod nemo ſeipſum vocet, & compellet. Sed alium: ergo eo loci non agit de diſcretione prædeſtinati à reprobo per vocationem, nec de illius acceptione à Deo eſt illud, *quid habes quod non acceperis?* Sed de diſcretione per conſenſum vocationi exhibitum, eiuſque acceptione à Deo. Potuiſſet videre obiectans in noſtris Doctoribus, & textu ipſo Pauli quod initio num. 10. obſeruauimus Paulum de diſcretione Prædeſtinati à reprobo ibi non egiſſe, ſed de materia alia, ex qua ad ſimilem diſcretionem prædeſtinati à reprobo Cyprianus, Auguſtinus, & Patres poſt ipſos alij Pauli verba accommodarunt, Pelagianos, & Semipelag. confutantes: quibus cum, non ea erat ſtolidæ diſputatio: an quiſque ſe, vel ad omnia bona opera, vel ſaltem ad fidei, & ſalutis initium vocaret? Neque enim iſti adeò hebetes hæretici erant; ſed an ita à Deo vocarentur, vt indebita cuiuſque naturæ, & arbitrio ea vocatio, & cogitatio Sancta eſſet? ac proinde gratia, & miſericordia Dei auxiliante, ſiue ad rectè viuendum, ſiue inchoandum opus eſſe. Non ergo adeò ſtupida, vt putabas diſputatio, & ſententia Patrum eſſet, etſi de diſcretione gratuita, & miſericorde prædeſtinati à reprobo per vocationem à Deo factam tota ſententia illorum fuiſſet; neque inſulsè ab eis diceretur, *quid habes quod non acceperis?*

eretisti? Sed quoniam ex illo errore de iure naturali arbitrii, cuique proprijs viribus totum opus eis tribuendum etronee etiam erat: quare, & esse in actu etiam secundò è suis viribus, vel omninò, vel inchoatiuè discernere beandos à damnandis asserebant: Patres ex opposito principio de necessitate misericordis vocationis, & gratiæ auxiliantis Dei per eiusmodi vocationis, & auxilij diuini benevolam donationem (in qua, vti ipsi aiunt, non solum potestas consensus, sed ipse consensus *in radice oportuna vocationis*, & moraliter, seu in morali æstimatione à Deo donatur prædestinato præ reprobo: quia ex sententia boni eius vsus conditionati donatur) discerni etiam à Deo in actu secundo prædestinatum à reprobo contequenter asseruerunt: ita verò, vt suas etiam arbitrij potestati, & libertati partes in consensum relinquerent, vt vidimus, & quæstione eius sequentibus allatum ex Scriptura, Patribus, Conciliis, Philosophis, & omnium ætatum, nationum, Academiarum, professionum fere omnibus Theologis communi ostendemus.

10. Illud tamen hic non omittam. Mirum esse hoc Pauli (adhuc iuxta Augustini, & Patrum accommodaticium sensum, & interpretationem, Dominicanos horsce vti contra concursum liberum independenter à suo actuali decreto futuri conditionate. Tum: quia prædestinatio qua prædestinatur à non prædestinato discernitur, in eo decreto obiectiuè conditionato, non erat, sed omninò, etiam ex parte obiecti, absoluta voluntate, vt concors Patrum, & Scholasticorum sententia fert; alioqui, cum non existentium, sed pure possibilium hominum sint, cognoscanturque à Deo conditionatè, plures, & salus futura sub conditione quod existerent, & tali actu vocarentur, vel talitatque hæc absque actuali, & absoluto ex parte actus decreto sub ea conditione esse, per hosce, nequeant, de pure possibilibus asserenda esset prædestinatio. Tum etiam: quia, cum existentes omnes, etiam reprobi, ac non prædestinati, sub aliquorum auxiliorum conditione bonum consensum, & salutem conditionatè assecuturi sint, in decreto saluris, & consensus sui conditionatè futuri æquales non prædestinati prædestinatis erunt: quare h misericordi Dei electione, nullatenus à non prædestinatis per illud decretum à Deo discreti essent (vt ea interrogatione, *quis enim te discernit?* Patres supponunt) etiam Dominicanorum horum sententia. Tum item per: quia illud, *quid autem habes, quod non accepisti?* de existentibus solum, de quibus solum accepisse verificari potest, dictum est: cum possibilibus etiam ad suos conditionatos consensus, & salutem æque, atque de existentibus, iuxta aduersariorum doctrinam, illud decretum contingat. Tum denique: quia illud, *quid gloriaris, quasi non acceperis?* acceptionem absolutam vocationis, & in ea, vt diximus, consensus acceptionem dicit: de quo solum prædestinati præ non prædestinato posse: esse præfatura adeogans gloriatio, non de consensu conditionato, in quo, vt dixi, & ipse, & non prædestinatus sunt æquales: quare neutio Patrum eo loco; adhuc accommodatitia sua interpretatione) nisi ad discretionem prædestinati à reprobo absoluram, per absoluiam eius prædestinationem vsus vnquam fuit. Itaque omnes, & singulæ eius loci particulæ sui vsum ad decreta ista absoluta ex parte actus de futuris nostris conditionatis adstruenda arcent, & prohibent; quin satis id fuerit, vt tot annis, & disputationibus Thomistæ recentiores eius ad ea adstruenda abusu abstineant: idcirco prolixius, quam ad nostram doctrinam tuendam opus esse: eum locum expendimus: si forte adeò apertis eius loci, & verborum singulorum eius, interpretationibus, & ponderationibus assequi possimus, ne deinceps adeò extra rem continuis disputationibus testimonio isto pro decretis absolutis subiectiuè, atque obiectiuè conditionatis, vt solent, inclamen, *quid enim te discernit?* ac doctorum aures obtundant.

11. Denique opponit Ioann. à S. Thom. vel posita futuritione conditionata consensus, eiusque Scientia independenter à decreto potest Deus velle, quod non sit consensus, vel non posit? Si potest ea futuritio conditionata destrui potest, & Scientia falsificari: quare quousque Deus velit, quod ea conditionata futuritio sit, fixa, stataque illa, eiusque Scientia non erunt: si non potest, conditionata illa futuritione è nostri arbitrij libertate potentia, dominium, & libertas Dei in nostros actus absurdissimè tollerur. Respondetur: non posse Deum velle actu, quod suppositâ illa futuritio non sit. Negatur tamen destrui è nostra libertate dominium potestatem, & libertatem Dei in nostros actus: etenim ad vsum libertatis nostræ in consensu supponitur exercita libertas, dominium, & potestas Dei in nostrum consensum proportionate ad consensus nostri statum: absolutè nimirum exercita ad consensum absolutum, & in hypothesi ad consensum conditionatum. Supponitur autem exercitium libertatis diuinæ ad rem præsentem in hypothesi cum vocatione, *si vocauero, & decreuero concurrere indifferenter*, ad alterutrum cum voluntate Petri (vel quatenus ad præsens attinet decreto alio quo malueris libertatem voluntatis nostræ constituram) erit consensus. Cum hoc autem decreto in hypothesi posito pugnat aliud, *nolo, vt sit sua volo, vt non sit consensus conditionatus à voluntate, si vocetur*: illud enim in hypothesi cum vocatione positum voluntati permittit vsum, & sui, & vocationis ad consensum, & eius oppositum; hoc autem ad vnum extremum sub hypothesi vocationis determinat, ac proinde cum de obiecto contradictorio sint, sibi etiam necessariò contradicunt: atque ex suppositione primi, vt in hypothesi supponitur, aliud haberi à Deo nequit. Non quidem ex impedimento potentiæ, & libertatis diuinæ à nostræ voluntatis conditionato vsu, & consensu appositio; sed ab exercitio ipsius libertatis diuinæ in hypothesi suppositio, & pugnante cum decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: esset enim potestas ad coniungendum duplex voluntatis, & libertatis suæ exercitium contradictorium: quæ non diuina, imò, nec vera, & realis, sed chimærica potestas est, & impossibilis, æquè, atque vtriusque exercitij contradictorij coniunctio. Non secus, atque in nobis chimærica potestas arbitrij nostri est ad ponendum amorem ex suppositione, quod illum omiserimus sed inistar interrogat Ioan. à S. Thom Deus complaceat, vel displiceat in futuritione conditionata posita independenter à suo actuali decreto? anve alterutro effectu ferri in illam queat? Ne suo tamen quid causæ suæ referat, etsi affirmatiuè respondeamus: quandoquidem, neque complacentia neque displicentia obiecta sua in statu illo ponat, sed aliunde posita supponat, vt sæpe monuimus.

QVÆSTIO II.

An futura absolute sui in Dei æternitate præsentia egeant, vt à Deo cognoscantur?

QVONIAM alia hic videbatur quæstio agitanda reddenda omnibus ratio, & quæstionis scopus monstrandus.

CERTAMEN I.

Quæstionis ratio, & difficultatis scopus.

1. EXplosa necessitate decretorum absolutorum subiectiuè, vt obiectiuè conditionatorum ad conditionatæ futuritionis contingentium, diuinæque subinde de illa scientiæ constitentiam: quare, & eis decretis à medio materiali scientiæ huius ablegatis de omnino absolutis prædeterminatiuis decretis, siue Thomisticis præfinitionibus agendum statim recta methodus disputationis huius exigebat. Cum enim eas præfinitiones Thomistæ ad absolutam contingentium futuritionem necessarias prorsus, atque essentialiter prærequisitas esse defendant, absque quibus futura contingentia absolute fo. erepugnet: fit, vt media materialia Scientiæ de illis diuinæ illas esse fateantur,

reantur: fit ſecundo, vt ad futuritionem etiam contingentium conditionatam conſtituendam neceſſaria eſſentialiter ſint, ac proinde in hypotheſi indiſpenſabiliter apponenda non minus ſint, quam vocatio, a qua eſſentialiter contingens conſenſus in omni ſui ſtatu dependet: hoc pacto. *Si vocauero Petrum, & eius conſenſum præfiniero eius erit conſenſus.* Atque inde fit tertio, iuxta præfinitionum harum doctrinam, illas in hypotheſi poſitas eſſe media materialia cognitionis diuinæ, de conditionata contingentium futuritione: quare earum examen, non ſolum ad exactam diſputationis huius (quæ de mediis materialibus diuinæ Scientiæ erga omnia, & ſingula obiecta in quouis ſtatu ipſorum agit) ſed ad plenam etiam quæſtionis primæ de mediis materialibus ſcientiæ de conditionata contingentium futuritione pertinere ſiquidem ea omnia, ſine quibus abſolute poſitis abſolutè futura eſſe contingentia nequeunt, conditiones ſunt, ſine quibus ſuſpenſe, & pro conditione poſitis conditionate futura eadem contingentia eſſe non poſſunt: ac proinde ea omnia contingens in ſtatu conditionato, & (quod idem eſt) ſub mentis & cognitionis diuinæ proſpectum ponunt: quare vtroque, & diſputationis, & quæſtionis primæ titulo de earum abſolutarum præfinitionum à iunioribus Thomiſtis inductarum examen huc videbatur ſpectare, vt ſimul, ſemelque vtrique ſatisfieret vnico labore.

2. Tamen, quia res hæc decretum diuinum concurrendi cum cauſis tangit quod, & difficile, & prolixum exploratu, & explicatu eſt, atque ad controuerſiam de voluntate diuina, eiuſque actibus attinet directius: & quia non priſca ſolum Patrum cum ethnicis facti aſſertoribus, & veteribus hæreticis prædeſtinatoribus diſputatio, ſed nouior Conciliorum, & Doctorum Catholicorum cum recentioribus hæreticis VVicleffo, Luthero, Caluino eorumque aſſeclis & recentiſſima eorundem cum Ianſenio Yprenſi Epiſcopo & nouiſſimis hæreticis, ex illius doctrina Ianſeniſtis nominatis, & noſtrorum Doctorum, aliorumque plurimorum nobis adfauentium cum recentioribus Thomiſtis Dominicanis, & eorum aſſeclis adeo amplam controuerſiam fecerunt, vt vna quæſtione, diſputatione, imò libro, & tomo integro vix poſſit pro dignitate examinari: ac inſuper aliis de Scientia Dei difficultatibus propriis, nec alibi locum habentibus examinatis, & poſtmodum examinandis, plus, fortaſſe iuſto, controuerſiam creſcere videremus diſputationem de præfinitionibus Thomiſtis ad controuerſiam tertiam integram, quæ præſentem hoc etiam tomo excipiet, ne quid pro exacta Scientiæ mediæ intelligentia vltra deſideretur remiſimus: atque ad celebrem aliam cum Thomiſtis etiam quæſtionem de præſentia neceſſaria futurorum in æternitate, vt cognoſci à Deo poſſint, fecimus gradum.

3. Vt autem in quæſtione hac diſcutienda omnes æquiuocationis, & paralogiſmi fibræ præcidantur, id, in quo nulla noſtris, atque cæteris aliis cum Thomiſtis hiſce controuerſia ſit, eſſeve poteſt, ſtatuendum in primis erit. Nempe creata omnia, ſiue futura, ſiue præterita, ſiue præſentia pro quauis temporis noſtri differentia exiſtentia, ita æternitati Dei coexiſtere, vt illi toti ſecundum ſuam entitatem, & intrinſecum ſumptæ coexiſtant, non autem eius parti coexiſtant, parti verò ipſius non coexiſtant: ac proinde toti Dei æternitati, ſecundum intrinſecum ſumptæ, ſint creata omnia eodem præſentia ſenſu, quo Dei æternitati coexiſtere dicuntur. Hoc quidem certiſſimum, atque vtrique ſententiæ euidens, & indubitatum eſt. Siquidem Dei æternitas tota ſimul duratio eſt omnino indiuiſibilis, nec vllis partibus conſtans: quare implicat in terminis aliquid aliud eius parti coexiſtere, præſentemque eſſe, parti verò ipſius non coexiſtere præſentemve non eſſe, in hoc quippe ſuppoſitum inuoluitur repugnans, atque æternitatis Dei entitati, & eſſentiæ implicatorium negatiuum: ac ſubinde propoſitio ipſa, vtpote de ſubiecto, ſeu termino non ſupponente. Ex eo porro apertiſſimo principio æquiuocatio, & paralogiſmus natus, qui Caietanum, & ipſo iuniores Thomiſtas à communi cæterorum ſententia, & ſemita per auia diſtraxerit: dum ex eo, quod toti Dei æternitati entitatiue, & ſecundum intrinſecum ſumptæ omnia, & ſingula creata coexiſtere viderent, eis omnibus extrinſecis Deo durationibus, ſiue realibus ſiue imaginariis, quibus indiuiſibilis Dei æternitas coexiſtit, quaſque non exæquat ſolum, ſed de ſuperfluo ſui circumdat, & exambit, coextitura illa intulerunt: ac proinde quæſtio cum ipſis eſt: non quidem an creata quæuis pro quauis temporis differentia in ſe, & extra ſuas cauſas poſita, vel ponenda, toti toti Dei æternitati intrinſecè ſumptæ coexiſtant: ſed an ei ab æterno ſenſu aliquo vero coexiſtant, ſintque proinde eius æternitati præſentia ex æternitate.

4. Cum autem nihil coexiſtere alicui poſſit, quin vtrumque actu exiſtat ſimul: ſiquidem coexiſtentia aliquorum nihil aliud eſt quam eorum ſimultanea actualis exiſtentia in ſeipſis, & extra cauſas, ſi creata ſint, poſitorum: fit plane, vt quidquid Dei æternitati coexiſtit aliquam habere actualem durationem debeat, quæ cum actuali Dei duratione, ſeu æternitate actu ſimul coniungatur. Vnde ruſus fit, vt quidquid Deo, eiuſque, non æternitati ſolum, ſed ex æternitate, atque ab æterno coexiſtat proprio, & rigoroſo coexiſtendi ſenſu, ita in omni duratione poſſibili, & imaginaria, quæ Dei duratione menſuratur, & redundanter cingitur, in ſe, vt extra cauſas ſuas exiſtat, vt nulla ſit durationis creatæ illius poſſibilis, & imaginariæ pars, in qua actu, & extra cauſas ſuas in ſe non exiſtat. Si enim coexiſtentia duorum eſſentialiter vtriuſque in ſe exiſtentiam actualem, & ſimultaneam dicit, & claudit: id, quod in ſe aliquando, &, extra cauſas non fuit, ita neque ab æterno, neque ex æternitate Deo, eiuſque æternitati coexiſtit, aut coexiſtet: quare neque ei eſt ab æterno, & ex æternitate præſens durationis præſentia, & coexiſtentia reali, nec ſolum intentionali, & à Dei cognitione extrinſecus deſumpta: cuius duratio, ſicut, & cæterorum diuinorum, æternitas increata cum ſit, & creata in tempore obiecta ab æterno cognita denominat, ac ſubinde ex æternitate Deo intentionaliter præſentia, & coexiſtentia facit: quod de coexiſtentia, & ſimultanea præſentia reali cum Deo ab æterno, ſiue ex æternitate nullatenus proprio ſenſu dici poteſt, in quo realis vtriuſque in ſe exiſtentia, & præſentia ſimul requiritur, quæ creatis in ſe ab æterno ſiue ex æternitate non adeſt.

5. Atque hæc, ne à recentibus Thomiſtis Dominicanis negari credo, ne apertos hæreticos illos credam; ſed contendi ſolum ab eis ſenſu alio non ita proprio, cuius tamen verba, & propoſitio affirmans ſua ſit capax, futura Dei æternitati, Deoque ab æterno, & ex æternitate realiter præſentia, & coexiſtentia eſſe, dicique poſſe: quare, & de voce, ac nomine ſolum, non de re (quod niſi hæretice nequeunt) nobiſcum illos certare, vt bene Mag. Albiz Auguſtinianus Primarius complutenſis d.6. ſect.4. ſic fatus. *Aut de ſolo nomine eſt controuerſia, aut ſententia affirmans non ſolum eſt falſa, & improbabilis, ſed etiam fidei principiis aduerſa.* Cum vero ſenſum ſic Thomiſtæ præfati explicant apud Albiz eundem ibi num. 20. vt, quia æternitas Dei (cui primo, & propriiſſimo ſenſu creata quouis tempore futura pro ſua ſolum duratione coexiſtunt, præſentiaque ſunt, tota ſimul, & inſectilis indiuiſibiliter, & de præſenti in ſe, omni extrinſecæ durationi reali, & imaginariæ, ſiue præſenti, ſiue futuræ coexiſtit, denominationem extrinſecam durantis de præſenti pro æternitate creatis, ſiue futuris, ſiue præteritis tribuat: ac ſubinde in quauis temporis differentia, tam de præteritis, quam de futuris nunc, & tunc ab æterno, & in æternum Deo, eiuſque æternitati præſentia eſſe, & coexiſtere dici vero ſenſu valeant. Et tunc eſſe Thomiſtarum dictorum ſenſum præter ipſorum explicationem conſtat ex eorum fundamento, & argumento præcipuo, quod ex indiuiſibilitate æternitatis diuinæ, cui ſemel pro ſua quodque duratione, creata coexiſtere præſentiaque durature eſſe fatemur omnes, contra nos deducunt. Secundo ex frequenti, & viſitata eis ad argumenta noſtrorum ſolutione tentata per diſtinctionem illam de coexiſtentia, & præſentia creatorum Deo, eiuſque æternitati in menſura aliena, non in propria.

6. Porro in ſententiam hanc de futurorum præſentia, & coexiſtentia Deo, eiuſque æternitati ab æterno, & ex æternitate alterutro (&, vt credo ſecundo) ſenſu recentiores Thomiſtæ ex alio ſatis ipſis familiari principio inciderunt, quo putant: ea quæ actu non ſunt, actu cognoſcibilia non eſſe, ac proinde, cum futurorum cognitionem (quod ipſum de præteritis eſt) ſcripturis, ac fide expreſſam Deo negare non poſſent; ne ex illo ſuo princi-

pio

Digitized by Google

pit impugnarentur, actualem futurorum præsentiam in æternitate per æternitatem, seu ab æterno ex æternitate, & in æternitatem otiose prorsus, & absque vlla consequentiæ exigentia comminiscuntur: cum ad illam seruandam satis ipsis esset æternitati Dei indiuisibili, cum qua sola, semperque, & pro omni extrinseca duratione præsenti & actuali Deus quæcumque obiecta cognoscit quamque sola iudicij diuini copula concernit (vt docebamus controuers.1. d.4. quæst.3. de Dei per Scientiam liberam immutabilitate agentes) pro aliqua duratione extrinseca, & aliquando coexistere præsentiaque, tam futura, quam præterita creata obiecta esse, vt ipsi, neque præterita esse, neque futura, sed actu, & de præsenti absolute æternitati Dei cognoscentis forent, respectu cuius nihil transit, ac desinit, nihilque est proprie futurum, vt Patres (quorum verbis decepti Thomistæ contra eorum sensum fuere) frequentes, & frequenter loquuntur.

7. Duo ergo hic cum Thomistis in primis disputanda: primum de futurorum præsentia, & coexistentia Deo, eiusque æternitati ab æterno & ex æternitate, ac per æternitatem alterutro ex præfatis sensu. Etsi enim secundo eos sensu loquutos non dubitem: de primo etiam disputare nos oportet: ne aliquis eorum verbis deceptus in hæresim incidat, quasi tantorum Doctorum authoritate protectus. Id quod eo rationabilius timendum nobis est, quod videamus eo sensu a plerisque Thomistarum minus cautorum impugnatoribus eorum sententiam intelligi, vti illorum impugnationes satis præseferunt. Secundo disputandum cum Thomistis hic erit, an ea futurorum præsentia, & coexistentia Deo, eiusque æternitati ab æterno, & ex æternitate admissa, præscientiæ absolutæ Dei de ipsis necessaria esset, aut vtilis. Id quod directius ad disputationis præsentis exactum & plenum examen videtur attinere.

CERTAMEN II.

Doctorum placita Sancti Thomæ, & aliorum ab affirmantis sententiæ impostura vindicatio.

1. PRæsentiam futurorum, & coexistentiam realem ipsorum cum Deo, eiusque æternitate ex æternitate, & per æternitatem docuit determinate primus Caietanus 1. p.quæst.14. art.13. *Ad hos obiectiones*, vbi D. Thom. ope eam libi veritatem, quasi per reuelationem, *illuxisse*, in eius articuli interpretatione testatur: quæ tamen citra reuelationem potuit illi innotescere ex Ricardo in 1. d.38.qu.3. & d.39. art.1. quæst.1. vbi idem prorsus, problematice vero, defendit, ex Capreolo (centum circiter annis ipso antiquiore) in 1. d.38. quæst.1.respons. ad 13. vbi eandem Diui Thomæ expositionem, & interpretationem adhibuit sub fin. nihilominus articuli. Id ex propria sententia asserere non ausus, inquit: *De hiis nihil omnino affero; sed videtur illa fuisse mens Diui Thomæ.* Potuit etiam eam S. Thom. interpretationem, & doctrinam absque eius reuelatione edisceere ab Henrico in 1. d.36. quæst.1. & ex Abulensi in 16. Matth. Item ex Ferrara 1. contra gent. cap.66. & 68. qui tamen oppositum probabilius censent, sicuti Catherinus opuscul. de præscient. & prouid. Corduba quæst.35. dub.8. Edisceere item potuit ex prisco Doctore Parisiensi (cuius meminit, non sine Stomacho, Ægidius Romanus iam citandus) qui post annum obitus S. Thom. eandem tanquam Doctoris Sancti Doctrinam ab aliis habitam retulit, grauique censura notauit. Itaque in ea S. Thom. interpretatione, & sententia Caietani, nihil in illo noui præter affirmandi ausum reperio. Ipsum tamen anteſignanum Recentiores sequuntur Thomistæ Dominicani, Aluarez 2. de Auxil. d.8. num.2. Ledesma d.2. de Scient. futuror. dub.1. Nauarrete controu.52. Banncz 1. p.quæst.14. art.13. dub.1. Cabrera ibi, & 3. p.qu.62. art.1. d.13. & alij nonnulli apud nostrum Ruiz d.28. & apud Albiz suprà n.3. & reliqui, qui ex Schola Thomistarum Dominicanorum volunt censeri. Hæc siquidem sententia, vna è tribus, vel quatuor est, quibus nunc Dominicana Schola Thomistica ab Scnola Thomistica nostræ societatis in re Theologica distinguitur. Hi autem omnes eiusmodi præsentiam futurorum, & coexistentiam realem Deo, & eius æternitati ab æterno, atque ex æternitate, vt à Deo illa cognoscantur, valeantque cognosci, necessariam esse docent.

2. Vtrumque autem tanquam apertam Angelici Doctoris sententiam venditant, atque in illam trahere nostros Molinam, Didacum, Ruiz de Montoya, Granados, & Gasparem de Ribadeneyra conantur, quorum nemini præfata sententia venit in mentem, vt assentiretur: & de S. Thom. fusè statim ostendam, vt nequeat deinceps aliqui eius ad eam tuendam protegi præsidio: conteretque quantum Thomas Deuio Caietanus ab Angelico suo Præceptore deuiarit: citatos vero nostros, qui legerit facilè ab ea calumnia vindicabit. Etsi negare non pollim, minus caute eos (præcipuè Granados,) locutos, vt, cum oppositum doceant nihilominus, quandoque aduersariorum vocibus vtantur. Et Molina quidem ad locum citatum primæ partis d.13. solum tradit sensum, in quo Dominicanorum sententia possit defendi, d.tamen 14. conclus.2. ait: *Non esse contendendum res, quæ sunt in tempore, prius existere in æternitate, quam in tempore*: quibus realem earum omnem in æternitate, & ex æternitate præsentiam, qualiscunque sensu negat: solumque sensum obiectiuæ illarum præsentiæ ab æterno, siue realis præsentia toti æternitati Dei, quoad intrinsecum sumptæ, d. illa 13. admisisse satis patet. Ruiz vero de Montoya hoc solum voluit dum d.28. sect.3. futurorum præsentiam in æternitate concedit, & sect.8. futura esse Deo ab æterno præsentia. Ait enim sect.7. num.2. solum esse realem quantum ad esse materiale, quod est præsens, nempe futuri, quod præsens est: quantum vero ad esse formale præsentiæ ipsius esse relationem, non realem, sed rationis ad intellectum diuinum nempe habentis requisita, vt possit intelligi, siue obiecti intelligibilis, & cognoscibilis, id est præsentiam obiectiuam in actu primo prius ratione, quam à Deo actu cognoscantur, vt ex Soar. 1. de Scient. futuror. cap.8. n.9. retulerat n.1. & docent Vasquez 1. p.d.65.cap.4. & reliqui nostri probantes à priori futuri cognitionem à Deo, ex illius obiectiua cognoscibilitate, vt & nos supra d.3.qu.3.probabamus, & clarius hanc esse suam futurorum præsentiam in æternitate docet sect.8.n.14. Neque Thomistica esse potuit, quam impugnauerat acriter in Caietano, & Capreolo sect.3.n.6. *inusitatum* dicens, *& improportionatum captui humani intellectus verbum absque temporis consignificatione vsurpare*: vt opus est ad Thomisticam futurorum præsentiam in æternitate, aliquatenus absque errore in fide percipiendam. Tandem sect.9.num.5. & 6. conceptis verbis Thomisticæ huic sententiæ aduersus aiat *res creatas non coexistere ab æterno realiter æternitati, sed tantum fore, vt coexistant, quando producta fuerint.* Id ipsum solummodo voluere Granados controuers.1.1. p.d.3. & Ribadeneyra: neque de præsentia reali futurorum in æternitate, nec obiectiua solum, quid amplius, quam toti Dei æternitati quoad intrinsecum sumptæ, neque eius solum parti esse præsentia, prosua tamen quodque duratione, quamquam præfati Doctores reprehendendi merito sint, quod aliquando cum Thomistis hisce loquantur, à quorum sententia valde abhorrent, vt, qui totum contextum non legerit, circa eorum sententiam decipi possit, & aduersarij, qui suæ doctrinæ patronos exteros aucupantur, possint alios decipere.

3. Iam verò adeo absurdæ, atque vero aliquo sensu citra errorem in fide imperceptibilis sententiæ impostura S. Th. pluribus eius (etsi prolixitatis vitandæ causa non omnibus) vindicare proximum est. 1.p.qu.61.art.1. *solus*, inquit, *Deus, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus est ab æterno. Hoc enim fides Catholica docet indubitanter, & omne contrarium, sicut hæreticum est refutandum. Sic enim Deus creaturas produxit, quod eas ex nihilo fecit, id est postquam nihil fuerant* Deinde illud *solus*, quod exceptiuam aliorum omnium propositionem facit, atque absolutè, & sine addito ab æterno quouis vero sensu esse negat. Item rationem subiunctam: quia reliqua *ex nihilo, id est, postquam nihil fuerant*, fuerunt à Deo productæ quod autem omni ante sui productionem duratione nihil absolutè fuerat, contradictorie fuisse absolutè ante sui

productio

productionem aliquid dicetur; cum tamen aliquid absolutè ante sui productionem, imo tota æternitate, quod vero reali sensu absolutè ab æterno realiter est præsens Deo, necessario esse debeat. Dixerat etiam qu. 16. art. 7. *quia solus intellectus divinus est æternus, in ipso solo veritas æternitatem habet. Nec propter hoc sequitur, quod aliquid aliud sit æternum, quam Deus, quia veritas intellectus divini est ipse Deus.* Essent autem creata omnia ab æterno, & æterna, nec solus Deus, eique identificata veritas, si illa æternitati, & ab æterno ipsi realiter præsentia, & coexistentia, quocumque malueris sensu, forent. Item 1. 2. quæst. 91. art. 1. ad 1. *ea, quæ in seipsis non sunt, apud Deum existunt: in quantum tamen sunt ab eo cognita, & prædinata.* Ecce quam præsentiam futuris, quæ nondum sunt, ab æterno apud Deum, antequam fiant S. Th. concedat: obiectiuam, nempe solam. Sed id ipsum ex locis, quibus pro oppositò à Dominicanis iunioribus Thomistis recitatur, ostendamus. Verba eius 1. p. qu. 14. art. 13. sic habent. *Omnia, quæ sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia, non solum ea ratione, qua habet rationes rerum apud se præsentes*: id est earum ideas, seu quidditates, & essentias earum, prout abstrahunt ab actuali existentia, ac per scientiam simplicis intelligentiæ ab ipso cognitas pro priori ad earum existentiam decreto suo disponendam; *Sed quia eius intuitus* (seu visionis scientia) *fertur ab æterno super omnia, prout sunt in sua præsentialitate.* Nempe realis actualis existentiæ pro sua cuiusque duratione: quibus aperte docet præsentiam futurarum rerum ab æterno apud Deum à se ibi concessam esse obiectiuam solum, & extrinsecam ab eius æterna cognitione, non autem realem, aut realis coexistentiæ earum cum Deo ab æterno, & ita realiter ab æterno in Dei æternitate existentia à Deo cognoscì minimè docet: sed solum realiter existentia successiue, & suo quamque tempore.

4. Id quod apertius ostenditur exemplo adducto in responsione ad 3. *sicut ille*, ait, *qui ab aliqua altitudine totam viam intuetur, simul videt omnes transeuntes per viam*, &c. Visionis, & loci sui simultate, non autem obiectorum transeuntium, *ita & Deus ab æterno, & simul omnia videt: suo quæque tempore successiua*; non quidem horum in se reali simultate, quam neque inter sese, neque in æternitate Dei secundum suas entitates habent: sed sola scientiæ, & æternitatis suæ simultate, quæ solam obiectiuam, & extrinsecam ipsis impertiat illud autem (etsi huic loco explicando, atque in aduersariis retorquendo necessarium non sit) alias velle non præteribo ex S. Thomæ doctrina hoc ipso articulo tradita. Nempe illud in *sua præsentialitate* non solam rerum pro sua duratione successiua existentiam, & actualem præsentiam temporariam, qua ex parte eius futuritio constituitur; sed ipsum esse entitatiuum actuale rerum in seipsis, in quo reliquæ fundantur, localis, & temporariæ præsentiæ actualitates à S. Thoma significari, respectu cuius hic penes instantia naturæ, & prius, ac posterius causæ, & causalitatis veram aliam futuritionem ab ea, quæ penes instantia temporis priora & posteriora in eis inueniri asseri. Verba S. Thom. citat. artic. 13. quibus id expresit hæc sunt. *Uno modo* (considerari quid potest) *ut est in se in actu: quomodo non consideratur, ut futurum; alio modo potest considerari, ut est in sua causa, & sic consideratur ut futurum* (quibus similia scripsit quæst. 2. de verit. art. 12. & in 1. d. 38. quæst. artic. 5.) Pergit in tensum eundem. *Deus autem cognoscit omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis, sed etiam prout unum quodque eorum est actu in seipso.* Et de contingentibus rursus, *contingentia, & infallibiliter à Deo cognoscuntur in quantum subduntur diuino conspectui secundum suam præsentialitatem, & tamen sunt futura contingentia suis causis comparata.*

5. Secundus locus opponitur ex qu. 57. art. 3. dicens, *quia Deus videt omnia in sua æternitate, quæ cum sit simplex, toti tempori adest, & ipsum concludit, & ideo unus Dei intuitus fertur in omnia, ut in seipsis sunt: sicut suprà dictum fuit.* quod, respectu æternitatis ipsi intrinsecè intellectibus, cognitionibusque creatis, etiam Angelicis, statim denegat. consonat 1. contra gent. cap. 66. ratione 6. [cum æterni nunquam esse deficiat, cuilibet tempori vel instanti temporis præsentialiter adest æternitas: quid-

quid igitur in quacumque parte temporis est coexistit æterno, quasi præsens eidem; etsi respectu alterius partis temporis sit præteritum, vel futurum: æterno autem non potest aliquid præsentialiter coexistere, nisi toti, quia durationis successionem non habet: quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota suâ æternitate intuetur, quasi præsens; nec tamen, quod quadam parte temporis agitur semper fuit existens.] Denique in 1. d. 38. qu. un. art. 5. corpore ita eidem doctrinæ insistit: [cum Deus sit æternus oportet, quod cognitio eius modum æternitatis habeat. Vnde, sicut quamuis tempus sit successiuum, tamen æternitas eius est præsens omnibus temporibus: una, & eadem, & indiuisibilis, vt nunc stans: ita & cognitio sua intuetur omnia temporalia, quamuis sibi succedentia, vt præsentia sibi; nec aliquid eorum est futurum respectu ipsius, sed vnum respectu alterius.] Hæc aliquid amplius, quam præsentiam obiectiuam futurorum æternitati Dei sonat: ac proinde ab aduersariis audacissimè arripiuntur, à nobisque ad longum recitanda fuere; ne difficiliora S. Thom. testimonia pro aduersa sententia dissimulasse, atque ex industria omisisse viderentur: solutionem autem præstabimus, quæ similia plura ex Patribus, ex quibus hæc Angelicus præceptor pene ad verbum delumpsit, legitimè intelligantur: quare longa horum recitatio breuitati consuluit: quia innumeris aliis Patrum testimoniis referendis, & diluendis abstinere nos merito facit.

6. Hæc ergo, & similia Patrum testimonia solum probant, & docent, quod nemo nostrum negauit vnquam. Nempe: respectu æternitatis indiuisibilis Dei, & subinde scientiæ, & iudicij diuini, quod cum æternitate iudicat, eamque non tempus, sicut creata iudicia, consignificat, nihil transire; denuoue accedere: quia cum tota simul, & insectilis sit, omnemque durationem creatam, creabilem, & imaginariam ambiat redundanter, nihil eam, aliquidve eius potest præterire, nihilque denuo, vel tori, vel eius parti accedere: quare respectu solius æternitatis, & iudicij æterni Dei, quod illam solam concernit, & consignificat, quæcumque in tempore siue præterierunt in suo esse, & duratione actuali, siue succedent in actu præsentiæ ipsis sunt, & vt in seipsis sunt cognoscuntur, & iudicantur à Deo ab æterno, ac proinde nulla successu temporum notitia de rebus, vt actu in seipsis sunt, denuo aduenit Deo. Ex qua doctrina Dei immutabilitatem, etiam per actus liberos scientiæ suæ de existentia actuali rerum de præsenti ab importunis argumentis ingeniosorum Recentium Muratorum ex nostris vindicauimus controu. 1. d. 4. & obscurius, quia pressius, ea præoccupauerat argumenta nostet Vasquez 1. p. d. 64. c. vlt. versu. *Tertio decet*, proxima S. Th. loca summatim referens, & dissoluens. Itaque testimonia prætata solum contendunt æternitatem Dei, eiusque iudicium comparari, & esse de præsenti cum rebus omnibus cuiusvis durationis creatæ tertiquè in illas secundum suum esse actuale, quod in quauis duratione creata, in qua locum habet successio, & præteritio, vel fuerunt, vel sunt, vel erunt: quod creatis durationibus, & cognitionibus, Angelicis etiam, quæ cum tempore, & duratione diuisibili, nec tota simul sunt, denegat statim testimonio primo.

7. Cæterum, quod ideo ab æterno, & ex æternitate sint, atque ab æterno esse, adhuc extrinsece, per Dei æternitatem (vt opus erat aduersariorum doctrinæ) minimè eis locis docet S. Th. imo vero docet prorsus aduersum constat primo ex illis verbis testimonij primi, *& ideo unus Dei intuitus fertur in omnia, vt in seipsis sunt*, non in Dei æternitate, cui in sua, & pro sua duratione coexistunt: non, quia eorum existentia, & duratio retrotrahatur realiter ad ipsum (vt sic loquar) æternitatis Dei, & cognitionis æternæ initium; sed, quia æternitas Dei, & iudicij eius infinita indiuisibilis, & actu, & de præsenti eadem, illinc permanent. Secundo constat ex verbis illis testimonij secundi. *Quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota sua æternitate intuetur, quasi præsens: nec tamen* (pende) *quod quadam parte temporis agitur semper fuit existens*: quod autem realiter ab æterno est, & fuit sensu aliquo vero, semper fuit existens realiter sensu eodem. Eius autem sententiæ postremæ obiectionem præuenit satis aduersarios nostros, ne occasione sententiæ antecedentis in præceps, in quod

 icrunt,

ierunt, haberentur: quia, vt æternitas Dei coexistat de præsenti futuris, eiusque æterna cognitio de illis de præsenti tota sua æternitate sit, sic est Dei, & cognitionis suæ, quæ tota simul est, æternitatem aliorum durationi, & existentiæ actuali coexistere, & de præsenti eam totam semper, & sōlam esse cum illis, quo, vt super dicebam illæ ad infinitum absque initio æternitatis regrediantur. Tertio demum tertio to eadem omnino doctrina continetur: quod scilicet respectu æternitatis Dei, & cognitionis æternæ ipsius non sit successio: quia in ea nec anterior, nec posterior durationis pars est, sed vna eadem, & indivisibilis præsens est omnibus temporibus, ac rebus per illa successentibus.

8. Vt hæc tamen adeo aperta pro mente sua explicanda in S. Doctore non adessent, ac solum aliorum de eius hactenus sententia indicio (tandem esset, nullatenus pro affirmativa Recentiorum Thomistarum Dominicanorum, sed pro negativa nostra stetisse, discipulorum eius (& maxime Dominicanorum) vetustiorum, quibus potior habenda fides, testimonia commoverent. Ita in primis Ægidius Romanus, & ipse S. Thomæ discipulus auditor, & vindex in suo cathedrato aduersus corruptores doctrinæ S. Thomæ olim a Petro Iohanne Olivi ad citatum art. 13. fictam impositam assumptam sententiam a Doctore Parisiensi de eiusdem, & aliorum [quam ipse clare suam eo articulo sententiam profitetur: quod res sint præsentes, Deo ab æterno, non in sua existentia actuali, sed quia ipse ista natura sua eorum præsentium æternaliter.] Ita etiam Recentes ante Caietanum annos florens, post S. Thomæ obitum, necdum quinquaginta, in doctrinæ eius defensione, & 1. d. 38. quæst. 5. § *Quantum ad tertium*, ait: [dupliciter intelligi potest aliquid esse præsens Deo: vno modo per existentiam realem in suo esse, et non coexistunt res alteri a Deo ipsi Deo ab æterno, vt dictum est. Alio modo possunt dici res præsentes Deo, vt intuenti, siue per intuitionem: & hic omnia futura sunt Deo ab æterno præsentia non solum, quantum ad suas rationes quidditatiuas, sed etiam, quantum ad suas existentias actuales secundum intuitionem,] quæ sunt non solum doctrina, sed verba S. Thom. citat. art. 13. Hunc & imitatus, & laudans Sylueſter facti Palatij Magister in commento doctrinæ S. Thom. articuli eiusdem relatis verbis: *Ifind*, inquit, *dictum fuit occasio erroris*, (contra eo Caietanum) [& putauit quod D. Thomas intelligat præsentiam in esse reali, quod non est verum, sed vult dicere: quod Deus non solum habet præsentes rationes futurorum, quæ repræsentant eorum quidditates, sed etiam per suas scientias futuras existentias, & existentias.] Et hunc solum sensum necessarium esse subinfert vs probat: alium vero, *inexcusabilem, & quem nullus Thomistarum, præter vnum aliud est affirmare: quia ex illo videtur sequi aliquid contra fidem: nempe creaturas fuisse ab æterno.*

9. Deza Hispalensis Archiepisc. Caietano etiam coætaneus in 1. d. 38. qu. 1. art. 2. §. 2. seriose male à nonnullis intelligi S. Thom. pro affirmante sententia, quod & sententiam talem etiam esse *apparet ex multis*: post quæ concludit. *Patet, quod mens diu. Thom. non fuerit, res esse ab æterno præsentes Deo secundum suas præsentialitates.* Et quidem Caietanus ipse se primum esse interpretem S. Thom. pro affirmante sententia iactauit: vt eius toto testimonio omnes ex priscis Thomistas pro opposita sententia S. Th. numeraſſe conuinci possit. Sed & ex Recentioribus Thomistis Dominicanis primarius Salmanticenus Magist. Illustriss. Arauxo & ipse vigintí & eo amplius annis Thomisticarum suarum traditionum in ea Academia Salmantina æmulator contra nostrates Thomistas, postquam sacris Segouiensibus infulis exuit Dominicanum cucullum pro sua circa S. Th. doctrinam eruditione tom. in eius primam partem ad citati art. 13. doctrinam de ea rerum in æternitate Dei realem ex æternitate, & ab æterno præsentia exacte, & subtiliter disputans neque ex mente S. Th. illam, neque ex veritate esse docet, fatetque probat: cumque Thomistarum suorum Recentium conclusionem de rerum coexistentia æternitati in sanum sensum explicare vellet (nempe pro sua cuiusque duratione, cui tota, & eadem æternitas præsens pro illa tantum est) non eo contentos illos vereri, ac suspicari se, modesta subiunctione ne, at, sed aliquid amplius contendere.

10. Pro negatiua igitur nostra sententia numerandi in primis Angelicus Præceptor Ferrara citatis n. 1. Capreolus, qui affirmantem asserere ausus non fuit, vt vidimus n. eod. 1. Ægydius Romanus, Herbæus, Syluester, Deza, & Arauxo citati, & recitati, n. 8. ex aliis antiquis Magistr. in 1. d. 35. & 36. S. Bonauent. d. 39. art. 2. qu. 13. Scot. qu. 1. §. *Alter poni* cum tota sua, & Nominalium Schola apud Smising. tract. 2. qu. 3. à n. 84. Okam. in 1. d. 38. Duran. ibi qu. 3. art. 2. Gabriele Auteolo apud Albiz supr. & Herize infrà. Vt constet quanta veritate Bañez in 1. p. qu. 14. art. 13. §. *Antequam conclusio quarta*, dixerit: communiter scholasticos contrariam suæ affirmanti sententiam sequi: vniuersi Thomisticæ nostræ scholæ societatis Doctores Molina, Suarez, Didacus, Ruiz de Montoya, Granados, & Ribadeneyra ab oppositæ sententiæ impostura vindicati n. 2. Vasq. citatus cert. 1. Valentia 1. p. qu. 14. art. 13. dub. 4. Arrubal. t. 1. in 1. p. & Herize, Adam, Tanner. in 1. p. d. 2. qu. 8. dub. 6. a vers. *contra istorum vero sententiam.* Martinius tom. 1. tract. de Deo d. 26. Franc. Amicus de Deo vno d. 12. sect. 4. Becan. 1. p. c. 1. qu. 11. Praepositin. 1. p. qu. 14. art. 13. dub. 2. Quintos de Deo vno tract. 4. d. 48. sect. 4. Et videatur verius ad Thomistas inclinare, similitas enim coexistentiæ Dei durationibus successiuis, quam admittit ex parte totum durationis diuinæ, seu suæ æternitatis est, non temporis, vt patet ex sectionis initio, & conclusionis explicatione & exemplo coexistentiæ locali Dei omnibus locis: quo vtitur Anton. Perez in 1. p. d. 6. art. 13. cap. 7. §. *vtraque explicatio.*

CERTAMEN III.

Negatiua nostra sententia duplici conclusione contra duplicem sensum præfatum explicata ab authoritate probatur.

1. PRima conclusio: futura non coexistunt æternitati realiter ex æternitate reali, nec sunt Deo præsentia realiter ab æterno connotato tempore verbis: *sunt*, & *coexistunt*, & vocibus *ex æternitate*, & *ab æterno*, significantibus æternitatem Deo extrinsecam diuisibilem, & successiuam, siue possibilem, siue imaginariam, in qua, seu in ordine ad quam suam intrinsecam durationem, & durationem præsentiam realem futura habuerint, Deoque, & eius æternitati realiter secundum suum esse actuale, & nunc coexistant, & coexisterent futura. Hæc conclusio de fide est, neque vt arbitror ab aduersariis, nec à sano Philosopho, nedum à Theologo Catholico, negata. Eius proinde oppositæ affirmatiua propositio hæresis aperta dicitur esse à S. Thom. 1. p. quæst. 61. art. 2. Est expressa scripturæ sacræ locis plurimis Psal. 89. *Priusquam montes fierent*, aut *formaretur terra*, & *orbis à sæculo*, & *vsque in sæculum tu es Deus*, quibus consonat illud Prouerb. 8. de æterna, & increata Dei sapientia de se dicentis. [Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret: necdum fontes aquarum eruperant: nec dum montes graui mole constiterant: ante omnes colles ego parturiebar: Adhuc terram non fecerat, &c. Et ego iam concepta eram.] Aſt nihil horum verum est, si futura consignificato à verbis tempore, & significata vocibus *ab æterno*, & *ex æternitate* extrinseca Deo æternitate diuisibili, & successiua, siue possibili, siue imaginaria, vel cui respondent, vel in qua realis præsentia futurorum exiſtat, extiterintque futura, vel Deo realiter præsentia ab æterno esse verè dicantur, vel coexistere æternitati ex æternitate; ergo salua fide, & scripturis ita Deo realiter præsentia esse, eiusque æternitati dici verè ea verborum consignificatione, & significatione vocum minimè potest. Minor est certa: quia eo, quod sua propria duratione, & esse actuali æternum est, Deus prior esse nequit.

2. Ioan. item 8. fine. *Amen amen dico vobis, priusquam*

quam Abraham fieret ego ſum, aiebat Chriſtus Dominus, vt ſuam eis diuinitatem inſinuaret, quæ etſi duplicis *Amen*, geminata aſſeueratione à Chriſto Domino dicta, vera non forent ſenſu vllo, ſi nulla anteriori duratione (de qua ibi ſermo) proprietate, & rigore ſermonis Chriſtus, adhuc qua Deus, Deique, nec ſolum hominis filius, Abrahamo præceſſiſſet: non præceſſiſſet autem, ſi Deo ſemper ab æterno, eiuſque æternitati ex æternitate ſecundum durationem propriam, & ſuum eſſe actuale, & intrinſecum realiter præſens, & coexiſtens proprietate ſermonis, & præfata verborum conſignificatione, & vocum ſignificatione fuiſſet: ergo non ita fuit Abrahamus realiter præſens, & coexiſtens Deo, eiuſque æternitati ex æternitate, & ab æterno. Atque ex hoc loco Chriſti, & Filij Dei, Deitatem, & conſubſtantialitatem Patri probat contra Arrium Athanaſius lib. 2. contra ipſum, reprobatque eiuſdem verba ex lib. Thal. *erat quando non erat Filius Dei; nec erat antequam fieret*: quia Dei Filio contra Euangelium, id, quod creaturæ proprium eſt (ſcilicet ab æterno, atque ex æternitate non eſſe) auſit tribuere. Inde Athanaſius idem, & Concilium Nicenum, quia ab æterno Filius Dei eſſe in ſcriptura dicitur Deum illum proprie eſſe definiunt: quod male ob inde definiretur, ſi proprietate vocum creaturis etiam eſſe ab æterno, atque ex æternitate exiſtere, & coexiſtere Deo competeret: ſiquidem ex eo, quod pleriſque commune eſt, nec alicui proprium, male hunc eſſe colligitur: nempe ex eo quod aliquid animal, aut homo ſit, perperam, vel illud hominem eſſe, vel eſſe Petrum infertur.

3. Nihil hac veritate apud ſcripturam antiquius. Ita enim primum Geneſeos caput orditur: *In principio creauit Deus cælum, & terram.* Cum autem, quod æternum ex æternitate, atque ab æterno, eſt principium non habeat, neque finem, Cœlum, & terram, quæ initio temporis creata à Deo, productave, & priuſquam creata cætera in duratione fuere, neque ab æterno, neque ex æternitate præſentia realiter, & coexiſtentia Deo, eiuſque æternitate proprietate ſermonis fuiſſe ex hoc loco conuincitur: ſed ita fuiſſe ea, & creata cætera, quæ hactenus extitere, deincepsve ſucceſſu temporis exiſtent reſpectu anteactæ, vel poſſibilis, vel imaginariæ durationis futura, vt quamuis æternitati Dei indiuiſibili pro ſua tamen duratione, coexiſtant, non tamen pro anterioribus. Hinc nihil creatum, ſed ſolum Deum æternum, ſeu quod idem eſt, ab æterno eſſe, definitum eſt in Conciliis, quæ paſſim apud Theologos occurrunt, vt videre eſt apud Vaſq. 1. p. d. 120. c. 2. vbi inter alia hæc ex Rhemenſi Concilio *credimus, & confitemur ſolum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum æternum eſſe*, ac definitum etiam eſt cap. firmiter de ſumma Trinit. eademque ſententia, atque Deum creatis omnibus duratione, imò æternitate præceſſiſſe frequens Patrum, & Conciliorum locutio eſt: quod niſi verborum, & nominum proprietate ſignificationis negatiua noſtra concluſio hæc certa ſit, certum eſſe non poteſt. Videatur Auguſt. de Geneſ. ad litt. c. 18. & ſæpe lib. 12. de ciuit. Dei (ex quo aliqua ſtatim recitabo) de prædeſtinat. & grat. c. 5. ab illis verbis *mundus, quamuis pro tempore, ex quo factus eſt, cœperit.*

4. Sit ſecunda concluſio. Futura non ſunt realiter præſentia Deo ab æterno nec eius æternitati ex æternitate realiter coexiſtunt, nec coexiſtere poſſunt per extrinſecam ipſis adhuc durationem æternitati Dei. Concluſio hæc me iudice teſtimoniis iiſdem ſcripturæ, Conciliorum, & Patrum probatur, quæ pro prima retulimus. Si enim ſenſu aliquo vero futura ſecundum ſuum eſſe actuale, adhuc extrinſeca ipſis; & aliena durationis menſura æternitatis diuinæ, Deo præſentia, & coexiſtentia realiter ab æterno, & ex æternitate eſſent, abſolutè dici cum veritate non poſſet creaturas cœpiſſe in tempore, quæ ex æternitate in ſuo eſſe actuali cœpiſſent: in quo negatiua hæc continetur: ante illud tempus non extitere: quod abſolutè omnem eorum ante illud tempus actualem exiſtentiam realem negat: & falſo quidem, ſi per menſuram ipſis extrinſecam, & alienam æternitatis diuinæ realiter ab æterno, & ex æternitate exiſtunt, & coexiſtunt Deo. Item falſo reliquis locis abſolute dicitur Deus, eiuſque ſapientia increata, antequam terra, montes, & creata reliqua producerentur, fierent, & formarentur, eſſe, & extitiſſe: eo enim quod ipſi vero ſenſu ita ſemper coexiſtit, præſenſque ab æterno eſt, prior eſſe, atque, antequam illud exiſteret, exiſtere dici abſolute nequit Deus. Nec ſatis eſt id dici, & intelligi de exiſtentia & eſſe actuali, & Dei, & creaturæ propria duratione, non autem de exiſtentia & præſentia alterius, nempe creaturæ per durationem alienam; etſi verè per ipſam ab æterno duret, præſenſque, & coexiſtens realiter Deo ſit. Contra primo: quia, ſi hic etiam ſenſus proprius ſit, & in eo rerum futura ab æterno, & ex æternitate realiter Deo coexiſtere præſentia: imprudenter eorum exiſtentia ante tempus negatur, Deique ante illa exiſtentia abſolutè, & abſque limitatione, & diſtinctione aſſeritur in ſcriptura: quod eſt blaſphemum. Mitto aliam impugnationem, qua, dum à ratione agam, probatio, hanc etiam aduerſariorum affirmatiuam concluſionem ſecundo ſenſu explicatam in primum ſenſum (quem loca recitata, tanquam fidei dogmatibus aduerſum, ipſis fatentibus reiiciunt) tandem recidere: quare, & ſecundum hunc æquè demum eiſdem teſtimoniis confutandis.

5. Tertiò impugnatur ſolutio: quia ſi æternitas Dei vero aliquo ſenſu (nec prorſus chimærico, & cum aliquali proprietate ſermonis ſignificabili, & perceptibili facit creata realiter ab æterno durare in ſuo eſſe actuali, præſentiaque realiter ſecundum actuale ſuum eſſe ex æternitate ſemper Deo coexiſtere: male inferunt contra Arriũ Athanaſius, & Concilia ex loco recitato, *priuſquam Abraham fieret ego ſum*, quo Chriſti Filij Dei æternitas, ſiue eius ex æternitate, atque ab æterno exiſtentia, & actualitas eſſendi præciſe declaratur, eiuſdem diuinitatem, & creaturam non eſſe. Patet: quia oppoſita affirmatiua ſententia admiſſa: creata omnia, nedum aliqua (quod conſequentiæ vitio ſufficeret) ſermonis proprietate, & vera ſignificatione æterna in ſuo actuali eſſe, atque ab æterno, & ex æternitate præſentia, exiſtentiaque, Deo coexiſtentia forent: ac proinde ex eo; quod Chriſtus Dei Filius ante Abrahamum extitiſſet, atque actu ab æterno eſſet proprietate ſermonis (quod ſolum eo loci aſſeritur) Dei Filium eſſe illum male colligeretur: ſiquidem proprietate ſermonis retenta iuxta aduerſariorum doctrinam, & ab æterno eſſe actu, atque ex æternitate exiſtere poſſet, atque ſimul eſſe creatura.

6. Dices in eo loco dici Chriſtum Abrahamo anteriorem: quod de anterioritate per durationem æternam extrinſecam dici iuxta aduerſariorum doctrinam nequit: cum iuxta illam æquæ æternitatis durationis extrinſecæ, ſint Abrahamus & Chriſtus: ac proinde Patres, & Concilia ab anterioritate per durationem intrinſecam Chriſti reſpectu Abrahami; bene illius Deitatem intuliſſe. Sed contra, quia, vt nuper dicebam ex ſola anterioritate reſpectu Abrahami, quin de illa per durationem intrinſecam fieret à Chriſto Domino mentio; atque ex eius ab æterno duratione, & exiſtentia per eam anterioritatem inſinuata, Deitatem Chriſti Dei Filij, Patres, & Concilia intulerunt: quæ ſi, non per intrinſecam ſolum durationem, ſed per extrinſecam proprietate ſermonis iuxta aduerſarios ſaluari, & intelligi poſſunt; & Patres malè intulerunt, & Concilia Chriſti diuinitatem: & Chriſtus male ſuam reſpectu Abrahami anterioritatem abſolute aſſeruit: ſiquidem anterioritas abſolutè maiorem à parte ante durationem abſolute dicit, quam proprietate ſermonis reſpectu Abrahami Chriſtus, in aduerſariorum doctrina, abſolutè non habuit: non dicit autem modum eam habendi per durationem intrinſecam, vel extrinſecam, ſi per extrinſecam abſolutè, vt aduerſarij volunt poſſit haberi: quia vero ità à creaturis per Dei intrinſecam, ipſis vero extrinſecam durationem haberi non poſſe Patres, & Concilia recognouerunt, intulerunt bene: & Chriſtus ſapientiſſimè ſuam reſpectu Abrahami anterioritatem, & æternitatem nullatenus Abrahamo competentem aſſeruit: eis vero, & illatione, & aſſerto durationem creaturarum ex æternitate, & ab æterno per extrinſecam ipſis æternitatem Dei apertiſſimè, & Chriſtus Dominus, & Patres, & Concilia damnarunt.

7. Quid contra hanc ſolutionem (quam à Patribus præoccupatam reperio) plura? vnum Sancti Auguſtini teſtimonium illi explodendæ ſat erit. Ita enim ſcribit 12. de ciuit. Dei cap. 15. *ceſſante fabricatoria Dei potentia, ita non erunt* (creaturæ) *ſicut antequam fierent non fuerunt. Ante dico æternitate, non tempore ſcilicet ante rerum conditionem æternitas ſola præceſſit*: diuina, & tota ſimul nimirum, quæ ſola præceſſit, extititque, non autem

quæ ante rerum omnium & temporis productionem poſſibilis ſolum, & imaginaria permanſit, neque vſquam actu fuit, & extitit, vt de ipſa præceſſiſſe, ſine falſitate, dici ab Auguſtino poſſet: quo poſito contra aduerſariorum ſolutionem, & concluſionem noſtræ huic ſecundæ oppoſitam ex hoc loco argumentor. Si extrinſecus ab æternitate Dei res creatæ in ſuo actuali eſſe ex æternitate Deo coexiſtere realiter, atque realiter præſentes ipſi ab æterno vere abſolutè eſſe, & proprietate ſermonis dici poſſent, pro præcedente æternitate Dei eſſent abſolutè antequam fierent, & tota Dei æternitate, quæ ipſorum conditioni præceſſit: id autem expreſſis verbis abſolute Auguſtinus negat, vt vidimus: ergo res creatæ non ſunt abſolutè præſentes Deo ab æterno, ipſiſque coexiſtentes ex æternitate proprietate ſermonis per extrinſecam Dei æternitatem. Item 5. de Geneſ. ad lit. att. *Antequam fierent, & erant, & non erant, erant in Dei ſcientia, non erant in ſua natura.* Et tamen vt actu in æternitate ab æterno eſſent in ſua natura fuiſſe oportebat. Similia habet ſerm. de verb. Apoſtol. *Elegit tamen, & habet electos, quos habuit apud ſemetipſum non in ſua natura, ſed in præſcientia ſua nondum enim erant*, quæ ſic interpretatur Magiſt. d. 36. *Non in ſua natura*, id eſt, illorum, *quia nondum erant, ſed in ſua præſcientia, quia eos ita nouit, ac ſi eſſent.*

CERTAMEN IV.

Concluſio vtraque negatiua valide ab Abſurdis probatur.

1. Concluſionis primæ, quæ rigida verborum, & nominum ſignificatione & conſignificatione durationis ſucceſſiuæ poſſibilis, & imaginariæ procedit probatio euidens, non rationis ſolum, ſed vel oculorum lumini eſt. Præſentia realis futurorum in æternitate, Deoque coexiſtentia ab æterno eo rigore conſignificationis verborum, quæ tempus neceſſario conſignificant, & nominum ab æterno, & ex æternitate extrinſeca Deo (de qua prima noſtra concluſio procedit) ſignificatio eſt ſucceſſiuæ, & diuiſibilis, vel poſſibilis durationis, vel imaginariæ æternitatis Deo extrinſecæ dicit rerum creatarum præſentiam, & in æternitate ex æternitate etiam ſucceſſiua, & diuiſibili Deo extrinſeca, & coexiſtentiam earum Deo ab æterno in æternitate eadem diuiſibili ſucceſſiua, Deoque extrinſeca neutram autem habent res creatæ: ergo neque præſentiam in æternitate realem, neque realem Deo coexiſtentiam ab æterno. Maior eſt ipſiſſimus concluſionis huius noſtræ ſenſus. Minor probatur euidenter: quidquid incipit eſſe in duratione noſtra ſucceſſiuâ, Deoque extrinſeca, ita in nunc ſuæ inceptionis eſt, vt, in omni antecedente duratione eiuſmodi, imò neque in aliqua, etiam proximè immediata eius, parte præcedente ipſius fuerit; alioqui in illo ſuo primo nunc fieri, & eſſe, non inciperet, vt ex terminis patet.

2. Pergo; atqui creata omnia inceperunt incipiuntque in duratione ſucceſſiua eſſe: ergo ita creata omnia pro ſuo primo nunc ſunt, vt in duratione antecedenti ſucceſſiua anteriori, imò nec in eius minutula etiam proximè immediata, parte præcedente ipſius fuerint: aſt quidquid ita nunc primum in duratione ſucceſſiua eſt, vt in tota antecedenti, imò nec aliqua eius particula non fuerit, implicat eſſe in eiuſmodi duratione ab æterno & ex æternitate: ergo implicat res creatas eſſe ab æterno & ex æternitate in duratione ſucceſſiua Deo extrinſeca conſignificata & ſignificata verbis & nominibus noſtris ergo & implicat eas eſſe realiter Deo præſentes, & coexiſtẽtes ab æterno & ex æternitate in ſenſu noſtræ huius primæ concluſionis. Hæc conſequentia eſt euidens; quia implicat aliquid eſſe præſens Deo realiter, ſiue coexiſtens pro ea duratione pro qua non eſt: quia implicat id, quod non eſt pro aliqua duratione, pro illa eſſe alteri præſens, & coexiſtens; etiamſi hoc alterum illi etiam durationi præſens ſit, & coexiſtat: ſiquidem ſimultanea duorum præſentia, & coexiſtentia duorum pro illa nihil aliud eſt, quam duorum pro illa actualis præſentia & coexiſtentia, quæ rebus pro omni anteriori duratione ſucceſſiua, & Deo extrinſeca deficit, vt euicimus. Quod autem res omnes creatæ inceperint, incepturæve ſint ex animalium generatione, actuumque noſtrorum, cum interiorum, tum exteriorum non ad rationem ſolum, ſed ad oculum etiam patet euidentiſſimè.

3. Secunda noſtra negatiua Concluſio; quòd futura, ſeu creata in ſuo eſſe actuali, & extra ſuas cauſas, nec Deo præſentia realiter, neque coexiſtentia eius æternitati, & ab æterno ſint, adhuc extrinſecus per Dei æternitatem, quæ tota ſimul, & de præſenti ſuo omni extrinſecæ durationi, etiam imaginariæ, reſpondet, & cui ſemel, pro ſua vnumquodque duratione coexiſtent, præſentiaque realiter erunt. Probatur à ratione primò: quia vt certam. 3. n. 4. dicebam, ſecundus ſenſus affirmantis, & aduerſæ in primum eiuſdem abſurdiſſimum ſenſum quem Thomiſtæ recentiores meritò execrantur, vi conſequentiæ cogendus eſt: etenim in rebus creatis futuris, quæ ſemel toti æternitati Dei indiuiſibili coexiſtunt, realiter creatæ etiam durationes rerum clauduntur: vel ergo ex ea durationum creatarum coexiſtentia Deo, eiuſque æternitati toti, & indiuiſibili infertur, & eas extrinſecus ab ipſa Dei æternitate eſſe ab æterno, & ex æternitate eiuſque æternitati vere, & realiter præſentes ſemper, & coexiſtentes, vel ſecus. Si poſtremum: ergo nec futura reliqua creata ex præſentia, & coexiſtentia reali ſemel Deo, eiuſque æternitati toti, & indiuiſibili, eis ex æternitate & ab æterno Deo eiuſque æternitati præſentes ſunt, & coexiſtunt. Si autem dicas primum cum duratio, & ſi à re durante diſtinguatur, accidens ſit, naturaliter ſubiecto ſiue rei duranti inhærens, imò accidens modale eſſentia ſua à re durante inſeparabile, res, ſua quæque intrinſeca etiam duratione, quæ ipſi ineſt, ab æterno, intrinſecè ab æterno durabit; nec ſolum extrinſecus à diuina æternitate, cui ſemel pro determinato tempore intrinſeco, & determinata duratione imaginaria, ſeu poſſibili coexiſtere contendis: quod eſt in primum affirmantis ſententiæ ſenſum incidere, quem meritò exhorres.

4. Inde verò, quot, quantaque inferuntur abſurda. Primum: tempora omnia eſſentia ſua diuerſis quæque, & inconiungibilibus partibus imaginariæ durationis affixa, atque ab vna in aliam durationis imaginariæ partem immobilia, verè duratione hac extrinſeca æternitatis ex æternitate omnibus æternitatis extrinſecæ ſiue poſſibilis, ſiue imaginariæ, & vltra etiam, ſine vllo diſcrimine; quare & ſibi inuicem pugnantia, repugnantia, & inconiungibilia eſſentia ſua tempora amicè ſemper, imò æternè fœderabuntur. Secundò vera cuiuſque partis temporis (nedum tempus totum quod ſat eſſet abſurdi) æternitati Dei in duratione vera æquabitur, neque ab illa excedetur: cum tota illa verè, etſi extrinſecus, tempus horum ſententia duret; quare æternitas Dei non erit reſpectu temporis noſtri, imo nec particulæ ipſius minimæ menſura excedens, neque enim eadem Dei æternitas ſeipſa maior, minorque abſque aperta contradictione dici, eſſeve poteſt: neque intrinſecam Deo eſſe: creatis verò durationibus ſolum extrinſecam durationem, magnitudinis eius extenſiuæ quidquam in Deo auget, & in creatis minuit. Vnde ceſſat ſolutio aduerſariorum frequens ad plura argumenta. Nempè res eſſe in æternitate ab æterno tanquam in menſura excedente, quemadmodum qui in gymnaſio, vel cœlo eſt, non eſt in illo tanquam in menſura æquali, ſed excedente: ac proinde non oportet, vt ſit in æternitate per aliquam durationem anticipatam æternitati Dei coæuam ſicuti nec, qui in gymnaſio eſt & in cælo, tanquam menſura excedente opus eſt vt æquè extenſa præſentia cœlo correſpondeat. Sed contra: qui eſt in gymnaſio illo & cœlo continetur, non autem eſt in illo, ſicut aduerſarij dicunt, quæ in tempore aliquando ſunt eſſe in æternitate: item, ſi demus, vtcumque eſſe in cœlo, tamen non eſt in cœlo per localem adæquationem eius circumferentiæ, ſed ſolum per correſpondentiam ſuæ præſentiæ, ſiue pro ſuo ſpatio: aduerſarij verò dicunt creata in tempore, ita in æternitate eſſe, vt ab æterno, & in æternum ſint: vbi ergo eſt menſura excedens æternitas? maximè, cum tempus ipſum minutulum, vt dixi, etiam tota æternitate eorum ſententia ſteterit, ſtaturumque ſit. Tertiò quæuis minima temporis pars, non erit tempus, ſed æternitas, vt doctè ſatis & preſſè arguebat olim Iſidorus de ſummo

bono

Digitized by Google

bono cap. 8. oppoſitam Thomiſtarum doctrinam, & ſolutiones, quaſi præſagio, his verbis confutans. *Si tempora ſemper eſſent Deo præſentia non eſſent tempora, ſed æternitas: quia non mutarentur, ſed ſtarent*, etenim vndecumque duret ab æterno, ſitque Deo ſemper præſens realiter, & vere tempus, nunquam, nuſquamque non fuit, aut deficiet.

5. Quarto: ſi vere ab æterno, etſi extrinſeca Dei duratione indiuiſibili, duramus, noſtræ etiam cognitiones durabunt ab æterno, & ex æternitate Dei: cum ob rationem eandem, qua à Thomiſtis hiſce nos ita durare extrinſecus Dei tota ſimul, & indiuiſibili æternitate dicimur: tum etiam, quia totâ nos anteacta æternitate, vel ſomno æterno preſſos, vel perpetuo ſtupore correptos præceſſiſſe, dum viximus, ridiculum erit aſſerere: id autem fatendum aduerſariis neceſſario eſt: cum nemo noſtrum æterne duraſſe recordetur, nec durare ſe tunc etiam cum ex æternitate durabat, perſenſiſceret: item ex eodem principio coexiſtentiæ, & præſentiæ veræ, & realis omnium hominum Deo ab æterno, ſeu ex æternitate modo & ſenſu, cui ſecunda hac concluſione contradicimus infertur: nos omnes nobis omnibus viciſſim, eodem vero, & proprio ſenſu præſentes, & coexiſtentes realiter ab æterno, & ex æternitate fuiſſe nec ſtupidos, nec tota illa æternitate dormientes: quare, & noſtrum quemque reliquos ab æterno noſſe: imprudentiæ ergo, atque affectatæ obliuionis, & impudentiæ notandi eſſent; quicunque de ipſorum conſuetudine, & cognitione antiqua intrepide iactabundos, ex vſu quotidiano illis verbis compeſceret: vbi vel *vnde me noſti?* cum prompta intrepidis hiſce, æque ac vera, in aduerſariorum doctrina reſponſio eſſet: in Dei, & ex Dei æternitate, vbi, & ex qua fuimus contubernales. Denique ex neceſſaria hac noſtri, noſtrorumque omnium præſentia, & exiſtentia reali ab æterno, & ex æternitate infertur nos omnes ab æterno etiam noſſe omnia quæ pro aliqua temporis menſura exiſtentia nouimus: quare, & poſſe illa futura prædicere, vnde futurorum prædictio, & certa diuinatio argumentum diuinitatis, vel per ſe, vel per alios, futura prænunciantis non erit contra Patrum, & Theologorum axioma, quod ſupra ſtatuebamus. diſp. 5. quæſt. 5. cert. 1. Quod autem his reſponderi poterat: rerum cognitionem in tempore pro ſolo illo, & duratione intrinſeca cognitionis, & cognoſcentis hunc denominare verum quidem abſolute eſt; ſed quia alia, quam intrinſeca rerum vera duratio non eſt; admiſſa autem earum extrinſeca duratione vera ſolutio noſtra, nec bona eſt.

6. Quinto: ex oppoſita concluſione infertur: nihil vnquam abſolute incipere, nihilque vſquam abſolute deſinere defecturumue vnquam eſſe: quod (præterquam quod ſcripturis ſacris aduerſatur) manifeſtæ, & euidentiſſimæ quotidianæ experientiæ contradicit: illationem probo: quia id, quod ab æterno, & in æternum abſolute proprio vtroque aliquo ſenſu eſt, neque æternitate à parte ante, neque à parte poſt abſolute non eſt, nec non eſſe abſolute poteſt; alioqui ab æterno, & in æternum duo contradictoria ſimul exiſterent, quæ, ne ad vnum quidem inſtans temporis, poſſunt fœderari: atqui, vt aliquid abſolute incipiat, & deficiat, neceſſe eſt, vt omni anteacta æternitate à parte ante, & æternitate tota à parte poſt abſolute non ſit, vt ex terminis claret: ergo oppoſita doctrina admiſſa, nihilque vnquam incipit, nihilque vſquam deſinit, defecturumque vnquam eſt, imo vero nihil poteſt incipere, vel deſinere, diſcurſus eſt legitimus. Maior de ſe euidens, & deductione ad impoſſibile demonſtrata. Minor ſuadetur. Tum, quia, etſi rerum durantium pro aliqua temporis parte duratio intrinſeca abſolute pereat; at eſſe actuale rerum abſolute ab æterno fuit, & in æternum erit duratione increata tota ſimul & indiuiſibili, qua etſi extrinſeca duratione, ex æternitate & in æternum exiſtunt: quare, etſi intrinſecum ipſis tempus, & duratio pereat, aut anteriore duratione ipſis non adfuerit, res ſecundum ſuum eſſe actuale, & extra cauſas, neque anteriori æternitate abſolute, & quoad ſubſtantiam, anterius, vel poſterius ſuo tempore intrinſeco deficiunt, ſed ſolum quoad accidens: quemadmodum, cui albedo ſolum periret, non ſtatim illud quoad ſubſtantiam ſiue abſolute periret ac non eſſet, neque abſolute non eſſe dici poſſet.

7. Et quemadmodum (quod adhuc aptius eſt) corpus in duplici loco exiſtens, ſi in vno perimeretur, nihilominus in alio abſolute permanſuram dicitur à nonnullis, atque adeo non eſſe dicendum abſolute in rerum natura non eſſe, ſed ſolum ſecundum accidens, cui doctrinæ non annuo: eſt tamen eadem, materia tantum mutata, cum horum doctrina Thomiſtarum. Aiunt enim: deficiente tempore intrinſeco rerum, has nihilominus non intra meram ſuam poſſibilitatem manere concluſas, ſed nihilominus ab æterno, & in æternum in ſuo eſſe, & exiſtentia perſiſtere per extrinſecam æternitatis diuinæ durationem, vt verum abſolute relare ad Dei æternitatem ex tota, & per totam æternitatem ſit de Antichriſto dicere: *Antichriſtus exiſtit*: ſecundo, vt proxime dicebamus, duratio intrinſeca rerum abſolute non deficit ſed ab æterno, & in æternum actu, & de præſenti, æque ac res durans, in horum doctrina fuit, & erit. Dicent primo ſexti numeri argumento Thomiſtæ: exiſtentiam, & productionem rerum in tempore poſteriorem, poſterioritate *in quo*, ſeu durationis eſſe earum productione, & exiſtentia in æternitate; ſecus poſterioritate *à quo*, ſeu cauſalitatis: ſiquidem earum in æternitate præſentia, & exiſtentia ab earum exiſtentia, & præſentia in tempore pendet: quia enim in ſuo tempore futura, & coexiſtentia æternitati, toti æternitati ab æterno coexiſtunt. Contra primo: quia inceptio, & deſitio rerum in ordine ad prius, & poſterius durationis; non autem cauſalitatis eſt. Secundo cauſalitas, & dependentia realis nec ſolum obiectiua ab eo, quod necdum eſt, ſed ſolum erit, inaudita; & chimærica in Philoſophia eſt. Tertio (& eſt valida ad hominem ſecundæ impugnationis confirmatio) ideo aduerſarij præſentiam iſtam futurorum in æternitate Dei, & ab æterno commenti ſunt, vt dependentiam obiectiuam ſolum diuinæ ſcientiæ ab æterno præcedentis à futuro nondum exiſtente admitterent: ergo multo minus ab eis admitti poteſt realis dependentia, & poſterioritas *à quo* præſentiæ realis futurorum in æternitate, & ab æterno à præſentia eorum in tempore quæ ab æterno necdum eſt; ſed erit: *cum* phyſica, nec ſolum intentionalis dependentia ſit.

8. Sexto infertur: non ſemel, ſed & ſemper ſimul in rebus creatis eſſe contraria imo contradictoria: quod licet reſpectu æternitatis Dei, qua creata omnia horum ſententia extrinſece durant ob eminentialem eius omnium temporum, & durationum creatarum continentiam, & virtualem ſubinde ipſius diuiſibilitatem abſurdum non ſit, tamen ob exiſtentiam durationis extrinſecæ contradictoriorum ab æterno, & in æternum, quam debent fateri aduerſarij abſurdum eſt: quia, vt vidimus cuiuſque contradictorij intrinſeca duratio per æternitatem Dei, & omni durationi extrinſecæ, & ſucceſſiuæ correſpondet præſenſque eſt, & quæque ſuum contradictionis extremum, quam diu æternitate Dei abſolute eſt, durare intrinſece facit, duranſque abſolute denominat: quare, & reſpectu extrinſecæ cuiuſque extremi durationis; nec ſolum reſpectu æternitatis Dei admitti debet ſimul, ac non ſemel, ſed ſemper, *Antichriſtus exiſtit & non exiſtit.* Septimo hæc ſententia ad rerum creatarum vbiquiſmum (ſi quid eius ratio, & fundamentum probat) ſuos Patronos cogit, vel inuitos, vt dum eius fundamentum à paritate rationis certam. 5. conuellamus, manifeſte monſtrabimus.

CERTAMEN V.

Rationibus à priori, & vnici à ratione fundamenti aduerſariorum euerſione eadem concluſio ſecunda fulcitur.

1. Ratio à priori noſtræ ſecundæ concluſionis prima ſit: quia nihil realiter eſſe, durareue poteſt duratione alterius: at æternitas Dei rebus creatis eſt duratio alterius: ergo creata, nec ſunt nec durant æternitate Dei: ergo: nec per illam ſunt Deo realiter præſentia, & coexiſtentia ab æterno, & ex æternitate. Minor eſt etiam apud aduerſarios, certa: qui idcirco æternitatem vocant menſuram futurorum alienam, & extrinſecam: maior

non videtur obſcurior. Nam, etſi durationem creatam à re durante realiter diſtingui aſſeramus, ego tamen duratione Petri, vel Pauli, quibus contemporaneus ſum, & coexiſto minime in meo eſſe actuali vero aliquo ſenſu duro. Alioqui quouis ex nobis ſuperſtite, nemo noſtrum diem abſolute obire, abſoluteve mori ac deficere poſſet, vt ex dictis certam.4.num.6. conuincitur, & idem eſt de creatis reliquis. Vnde inſtantanea quæuis, etiam natura, & eſſentia ſua ſucceſſiua creata, tam diu, quamdiu cætera durarent, atque abſolute permanerent: imò Angelorum æuo abſolute æterno à parte poſt perdurarent. Confirmatur quia Deus etiam temporarie extrinſecus durationibus creatis durare, ſiquidem plurium extrinſecarum temporariarum denominationum, abſque ſummæ ſuæ perfectionis, & immutabilitatis præiudicio capax abſolute eſt, neque denominationis abſolutæ ita durandi incapax aliunde eſſe poteſt: niſi, quia hæc denominatio abſoluta, ſiue abſolute durandi à ſola intrinſeca duratione, non autem ab aliena rei alterius alicui poſſit obuenire vt maior ſyllogiſmi huius ferebat.

2. Sed quamuis denominatio durandi abſolutè ab aliqua duratione aliena, & alterius poſſet rebus creatis prouenire, atque in deducta abſurda ceſſarent; tamen ab æternitate diuina non poſſe durationem extrinſecam durandi, & coexiſtendi abſolutè, & realiter Deo ab æterno, ſeu ex æternitate, & ſubinde in æternum creatis contingere ex ipſa diuinorum attributorum; quare, & æternitatis diuinæ, natura probatur ſecundo à priori: quia attributa, & diuina quæuis prædicata, nec tribuunt, nec poſſunt effectus ſuos formales, & denominationes tribuere, niſi identicè coniungantur ſubiecto, cui ſuos formales effectus, & denominationes tribuunt; implicat autem Dei æternitatem, quæ vnum ex diuinis attributis eſt, identice imò vnitiue coniungi cum futuris, vt aduerſarij admittunt, ergo implicat æternitatem Dei tribuere effectum formalem durandi, & exiſtendi ab æterno, & in æternum, quem Deo tribuit, futuris, quibus per aduerſarios extrinſeca ſolum eſt, nec ipſis, vnita adhuc & inhærens. Maior mihi eſt indubitata. Primò: quia attributa, & perfectiones natura ſua identicæ Deo, quare non aliis quam Deo, cui identificantur, formaliter perficiendis natura ſua nata, & congenita. Secundo: quia alioqui Vbiquiſtarum error nulla ratione Theologica poſſet confutari; ſi enim æternitas Dei aliis à Deo, quibus non identificatur, imò neque phyſicè vnitur, æternos à parte ante, & poſt vere, & realiter formaliter facit, cur non humanitatem Chriſti phyſicè etiam ipſis vnitam, immenſitas, & omnipotentia omnipotentem, & vbiquitatam (vt ſic loquar) formaliter reddet.

3. Et ſane Vbiquiſtarum error id ſolum intendebat; attributa diuina ſuos effectus formales humanitati Chriſti intrinſecus vnitæ tribuere, quos tribuunt Deo cui identificantur: inde verò à Catholicis doctoribus ad identitatem cum Deo eiuſque omnipotentia humanitati concedendam vi conſequentiæ ex principio hoc, quod pro maiori poſuimus, acti, hæreſim hanc aliam de identitate humanitatis cum Deo eiuſque attributis maluerunt incurrere, quam firmum hoc apertumque principium, ex quo in eam, vt primam de vbiquitate deterrerent, cogebantur negare: videndi ea de re Valentia, Bellarminus noſter: quod ſi adeò certum hoc principium non ſit: neſcio qua fronte nunc Thomiſtæ Dominicani doctum Magiſtrum noſtrum primarium Salamanticum apud Sanctæ Inquiſitionis Tribunal de errore Vbiquiſtarum appellarint: quod diuina attributa ſuos effectus formaliter, etſi minus principaliter, nec identicè humanitati Chriſti iure vnionis tribuerint; & tamen ipſi nec dum vnitis creatis omnibus æternitatem Dei ſuum effectum ab æterno, & in æternum formaliter tribuere ſereno, apertoque vultu fateantur, imò & vnitæ humanitati effectum formalem exiſtendi ab increata verbi exiſtentia concedant; aliaque ſimili inconſequentia doceant, quæ perſequi vbique longum eſſet? perſecuti verò longius fuimus in defenſione ſpeciali ab errore, & Theologica cenſura doctrinæ Magiſtri illius Salmantini, quam ſupremo Regio S. Inquiſitionis ſenatui præſentandam obtulimus, etſi eiuſmodi doctrinæ à principio intrinſeco minimè annuamus, & Controu.6. de Incarnatione iis, quæ contra hoc principium de impoſſibilitate diuinorum communicandi effectus ſuos formales, niſi per coniunctionem identitatis cum ſubiecto ex materia de Incarnatione obiici poterant, de effectu formali infinitæ Sanctitatis, & perſonalitatis diuinæ humanitati Chriſti per vnionem communicato fecimus ſatis: oſtendentes, non eſſe illam Sanctam à ſanctitate Dei attributali, qua Deus formaliter Sanctus eſt, ſed à Deitate, quam vnione participat, nec perſonam propriam, & per ſe à perſonalitate diuinâ, quæ propriam perſonam Deum conſtituit, ſed perſonam alienam humanitati, quæ vnionis beneficio propriam, & per ſe perſonam eſſe non habet, ſed admittit, atque in alio ſcilicet verbo exiſtens conſtituitur. Minor ſyllogiſmi, & probationis huius ſecundæ à priori per ſe patet.

4. Probatio eiuſdem Concluſionis tertia, & à priori etiam, ſit ex eſſentiali verborum noſtrorum ſignificatione, quia implicat illa non ſignificare cum tempore, ſeu non conſignificare tempus: ita enim verbi à nominum eſſentiali ſignificatione, vel à puerulis grammaticis ex eius diffinitione ſignificatio dignoſcitur. *Verbum eſt, quod ſignificat cum tempore*, atqui oppoſita ſententia vera eſſe non poteſt, niſi verbi ſignificatio in ſignificatione abſtrahat à tempore, & cum illo non ſignificet, ſed cum Dei æternitate, vt aduerſarij fatentur: ergo nequit eſſe vera oppoſita ſententia, niſi verbum ſine quo à nobis enunciari non poteſt non ſit verbum, quod eſt inſana, & apertiſſima implicatio. Maior eſt euidens, per ſeque nota, atque à nobis oſtenſa controu.1. loco citato ſupra inquiſ. præſenti, quibus in locis oſtendimus verbum ſeu copulam iudicij cuiuſque conſignificare durationem propriam, cum iudicantis, tum iudicij in quo, & ille iudicat, & iudicium habetur: cum autem duratio noſtra, noſtrique iudicij tempus, ſoliuſque Dei iudicantis, & iudicij diuini diuina æternitas propria duratio ſit, huius tantum copula æternitatem Dei totam ſimul, & indiuiſibilem conſignificat eſſentia ſua; iudicij verò noſtri copula ſolum tempus eſſentia ſua conſignificat. Minor eſt ipſiſſima aduerſæ ſententiæ doctrina: dicit enim hanc propoſitionem. *Antichriſtus exiſtit, vel nunc exiſtit*, relatè ad tempus præſens, ſeu nunc temporis, quo profertur, falſam, & hæreticam, atque euidenter falſam, vt de ſeſe patet; veram autem relatè ad nunc, ſeu præſens æternitatis indiuiſibilis Dei, cui coexiſtit ab æterno, & in æternum, quia toti ſimul *Antichriſtus eſt*: ergò eo ſolummodo oppoſita ſententia, eaque propoſitio verum habet; ſi, ſcilicet verbum, & copula iudicij noſtri tempus eius iudicij, & quo iudicans illud concipit, (quod verbum, & copula iudicij noſtri eſſentia ſua conſignificat) non conſignificet, ſed ſolam Dei æternitatem, quæ verbo, & copula noſtra nequit conſignificari.

5. Quarta Concluſionis eiuſdem probatio, à priori etiam ſit: fundamenti vnici aduerſariorum à priori ex oppoſito principio diſiectio: quia ex coexiſtentia ſeu ex compræſentialitate cum alia rei quæ indiuiſibiliter pluribus aliis adæquatur, non infertur compræſentialitas, ſeu coexiſtentia adæquata cum illa ſecundum totam ſuam virtualem, & eminentialem amplitudinem, & extenſionem, quia ſola diuiſibilis rei extenſione, & amplitudine extrinſecus poſita actu de præſenti eſt formaliter toti illi correſpondens, coexiſtens & præſens: atqui oppoſitum neceſſarium eſt, vt futura, quæ ſemel pro ſua intrinſeca duratione coexiſtentia, correſpondentia, & compræſentia æternitati indiuiſibili totique ſimul Dei ſunt, præſentia, correſpondentia, & coexiſtentia realiter ſunt æternitati, & ab æterno, & ex æternitate: ergo non ita ſunt Deo correſpondentia, coexiſtentia, & præſentia realiter in æternitate ab æterno & ex æternitate. Maior exemplis pluribus ab aduerſariis neceſſariò admittendis, & admiſſis perſpicua fiet. Primò: quia creata omnia, ſuo quæque loco, correſpondentes, coexiſtentes, & compræſentes localiter ſunt immenſitati Dei indiuiſibili, totique totaliter ſimul, & quæ omnibus præſentibus, & locis poſſibilibus & imaginariis correſpondet, ea omnia ſola extrinſeca ipſorum poſitione complens, replens, & excedens, æque atque æternitas omni durationi poſſibili, & imaginariæ correſpondet, extrinſeca ſolùm earum poſitione replens, & excedens: & tamen neutiquam (fatentibus aduerſariis) ita creata ſunt vero aliquo ſenſu etiam extrinſecus localiter coexiſtentia, correſpondentia, & præſentia Deo realiter in eius immenſitate per totam

Digitized by Google

immenſitatem: ergo correſpondentia, ſeu coexiſtentia, & compreſentialitas realis rei alicuius cum alia, quæ indiuiſibiliter pluribus aliis adæquatur, non infert compreſentialitatem adæquatam illius cum hac ſecundum totam ſuam virtualem, & eminentialem amplitudinem, & extenſionem, qua ſola rei diuiſibilis extenſione, & amplitudine poſita extrinſecus actu, & de præſenti eſt toti illi actu & depræſenti formaliter correſpondens, coexiſtens, & præſens.

6. Minor eſt clara ex ipſiſſima doctrina, & fundamento: tum à ratione, (vel potius ab æquiuocatione & paralogiſmo) aduerſariorum: qui eſt eo, quod ſemel pro ſua quodque duratione futura æternitati Dei indiuiſibili, totique ſimul coexiſtunt, inferunt cuiuſque eorum adæquatam coexiſtentiam cum illa ſecundum totam ſuam amplitudinem &c. Ita vt (etſi extrinſecus) durantem creaturam denominet, & faciat ab æterno, & in æternum, ſicut durantem intrinſece ab æterno, & in æternum denominat, & formaliter conſtituit Deum, quia æternitas menſura ab æterno, & in æternum, è ſuo indiuiſibili, & eſſentiali conceptu eſt: quare id totum verſique, Deo ſcilicet, & creaturis, etſi Deo intrinſece creaturis extrinſece præſtat: vnde ſicut æternitatem, & Deum per ipſam ab æterno eſſe nihil aliud eſt, quam ita præſenti noſtro tempori præſentem, & coexiſtentem Deum, eiuſque æternitatem eſſe, vt tunc, non primo duauerint atque incœperit, ſed in præcedentibus priori, & priori abſque initio præſentes etiam præexiterint: ita creaturas ab æterno eſſe, etſi extrinſecus, per præſentiam realem in æternitate, nihil aliud eſſe poteſt, eſſeque aduerſarij volunt; quam ita, quæ nunc relate ad durationem temporarium, primo ſunt, depræſenti, vt anterius, & anterius in infinitum ſua duratione non exiterint; per extrinſecam æternitatis formaliter præexiterint, idemque quoad anteriorem, & poſteriorem extenſionem ſine initio & fine quod Deo eiuſque æternitati intrinſecus eſſentia ſua phyſica conuenit, ratione illius, tanquam menſuræ creaturarum extrinſecæ his etiam conueniat. Alioqui ſi tantum vellent nunc indiuiſibile æternitatis omni anteriori poſteriori, & poſteriori extrinſecæ durationi præſens, & coexiſtens fore durationi extrinſecæ futuri, v.g. Antichriſti quando illa, & Antichriſtus per illam præſens, & coexiſtens fuerint, nil à nobis, & negatiuæ noſtræ ſententiæ doctoribus diuerſum dicent.

7. Fatemur enim æternitatem Dei, Deumque per ipſam formaliter metaphyſice vnicum & indiuiſibile præſens eſſe ab æterno, & in æternum, atque ei tandem coexiſtere toti formaliter entitatiue creata cuncta, quæ in tempore ſuo facta, faciendaque ſunt (pro ſito tamen quæque tempore, in quo primum ſunt & exiſtunt in ſuo actuali eſſe & extra cauſas tantum) ac proinde non ab æterno, & in æternum Deo eiuſque æternitati præſentia ſunt, & coexiſtent: ſecus autem ante illud ſuum tempus, ante quod ſicut eſſe actuale, & exiſtentiam creatam non habent, ita neque coexiſtentiam de præſenti quæ eſſentialiter vtriuſque extremi eſſe, & exiſtentiam de præſenti dicit: quæ, licet ex parte æternitatis, & Dei ſemper præſentis non deſit; deficit tamen ex parte creaturæ, quæ anterius, & anterius in infinitum, ſeu ab æterno non fuit, etiamſi ſemel pro ſua duratione creaturæ (pro qua eorum exiſtentia, & actuale eſſe extra cauſas non deficiet) coexiſtentes, correſpondentes, & compreſentes (vt ſic loquar) ſint: quia etſi toti indiuiſibili æternitati Dei formaliter entitatiue tunc de præſenti coexiſtant & correſpondeant, non tamen toti eminentialiter; ſeu virtualiter ſumptæ, quoad totam amplitudinem, & extenſionem virtualem, & eminentialem correſpondentiæ omnibus extrinſecis durationibus, ac proinde toti æternitati formaliter entitatiue creata quæuis ſemel (pro ſua quæque duratione) correſpondere, & coexiſtere præſentia, ſeu compreſentia; non autem ab æterno, & in æternum concedimus. Thomiſtæ vero, contra quos agimus, ex eo, quod creata pro ſua duratione præſentia, correſpondentia, & coexiſtentia toti indiuiſibili æternitati formaliter ſumptæ ſemel ſint, præſentia, correſpondentia & coexiſtentia ipſi actu, & de præſenti fore ab æterno deducunt: quod ipſum eſt illi toti eminenter, & virtualiter ſumptæ, quoad totam amplitudinem, & extenſionem eminentialem ad omnes extrinſecas durationes adæquari, atque adæquatè correſpondere, & coexiſtere: quare id, quod in Maiori non inferri aſſerebamus, & exemplo immenſitatis monſtrabamus num. 5. ipſiſſima eſt doctrina, & vnica à ratione probatio, & illatio Thomiſtarum vt dicebamus in minori n. eodem.

8. Et ſane exemplum immenſitatis adeo clare ipſorum fundamentum vnicum vel ſaltem præcipuum, à ratione conuellit, vt nec verba eluſoria ad ſolutionem, & diſparitatem reddendam illis ſuper ſint: cum immenſitas, & indiuiſibilis entitatiue formaliter, phyſice, & metaphyſice ſit; eique toti vbique præſenti omnis locus, & præſentia creaturam atque creaturæ omnes pro ſua quæque præſentia, & loco præſentialiter, localiterque correſpondent, tanquam excedenti ſuperiori ſupremæque localis menſuræ, vt certiſſimum etiam aduerſariis eſt: & tamen illas immenſitati toti eminentialiter, ſeu virtualiter ſumptæ, ſecundum totam ſuam amplitudinem, & eminentialem extenſionem ad omnia loca, & ſpatia adæquate reſpondere, & præſentialiter coexiſtere, ac præſens eſſe immenſitate Dei, Deoque localiter præſentes, & per immenſitatem, nullatenus aduerſarij admittunt, ne in apertum vbiquiſmum relabantur: ergo maior illa noſtra certa eſt localis coexiſtentiæ & correſpondentiæ. Exemplo alio ſatis familiari eiuſdem maioris indubitatam veritatem dilucide vel oculis propoſuit Guarricus Abbas atque ad rerum coexiſtentiam præſenti ſemper æternitati Dei indiuiſibili ac toti ſimul, quin ab æterno, & in æternum, ſiue adæquate ſecundum totam eius amplitudinem, & eminentialem extenſionem ad extrinſecas omnes durationes ipſi correſpondeant, coexiſtant, ac præſentes ſint, explicuit ſerm. 1. in ſolemnitate S. Benedicti illud Eccleſ. 23. & ſimilia ſcripturæ loca vbi Dei oculi dicuntur *Circumſpicientes omnes vias*, ita Guarricus expendens *ſignanter*, (ſignificanter) *circumſpicere Deus dicitur, quia omnium tam præterita, quam futura habet præſentia, vt nec iſta proſpiciat, nec illa reſpiciat: ſed ſimiliter, quia ſimpliciter cuncta circumſpiciat: ſicque illa æternitas, velut punctum omnium media temporalium enim immobili ſimplicitate ſemper æqualiter præſens eſt circuitus, & rota temporum*, quem locum eo auidius poſui, quia exemplo puncti indiuiſibilis pungere, nos aduerſarij tentant, quo ipſi pungentur: etenim pars circumferentiæ & rotæ quæuis toti entitatiue formaliter ſumpto puncto adæquate reſpondet; non autem toti adæquate, quoad eminentialem, & virtualem correſpondentiam cum omnibus circumferentiæ partibus: neque enim illi pars circumferentiæ ſeu rotæ, vna correſpondet puncto in loco partis alterius, nedum omnium, ſed in ſuo determinato loco vnaquæque: ſic igitur ait Guarricus æternitati illi, qui ſemper eſt præſens, creata præterita, & futura, ſuo ordinum quæque tempore, præſentia ſunt, & præſenti quidem ex parte ipſius, non autem ipſarum: quare, & ex parte eius ſemper etſi ſucceſſio eſſentialis creatæ durationi non obeſſet ipſis, vt ſemper, & pro ſemper illa exiſterent, & coexiſterent.

9. Tertio exemplo Angelici æui ſtabilienda illa maior contra Thomiſtas hoſce erit: ipſi enim fatentur cum communi æuum Angeli eſſe durationem indiuiſibilem, ac totam ſimul ab initio mundi, & in æternum durationes poſſibiles, & imaginarias omnes complectentem (de quo modo non diſputo) ac ſubinde menſuram ſuperiorem rerum corporearum, & durationum, atque inſtantium, eiſque proinde excedentem: eique toti entitatiue formaliter ſumpto, quæcunque futura ab initio mundi fuere, deinceps quæ erunt, pro ſua quæque duratione, coexiſtere, & durationi correſpondere, eſſeque pro illa præſentia: attamen correſpondere, eſſeque pro illa præſentia, & tamen non correſpondere æuo adæquate ſecundum totam ſuam amplitudinem, & extenſionem virtualem, & eminentialem ad omnia tempora & inſtantia per hoſce Thomiſtas, & per rationem: tum, quia etiam nouiſſima mundi tempora, & quæ in eis erunt ab initio mundi abſolute in æuo Angeli exiſtiſſent, & Angelo coexiſtiſſent, & æternitate à parte poſt exiſterent, & coexiſterent præſenteſque eſſent, nec vno titulo, & durationis ſolum, ſed tot durationibus extrinſecis, quot ſunt Angeli, & proprium vnicuique æuum, quod eſt paradoxum & ridiculum. Dices: æuum eſſe menſuram inferiorem, & minorem æternitate Dei: ac proinde hanc eſſe menſuram vniuerſalem, & aptam menſurandi omnibus; & in

quia

qua futura omnia tanquam in menſura ſuperiori præſentia ſint, & coexiſtant ſemper, ſicut æuum, quod menſura inferior eſt, & Dei æternitate menſuratur. Contra: quia menſuræ inferioritas, ob quam à ſuperiore, alia, & ipſa menſurentur, non obeſt, quominus inferiorum durationem, & [illegible] eorum menſura propriè ſit, & ſuperior, & excedens: vt patet in motu cœli, qui inferior menſura æternitate, & etiam Angelico eſt; & tamen menſura propria ſuperior, & excedens abſolutè eſt reſpectu ſublunarium, etſi ſuperioribus illis menſuretur. Patetque item in motu horologij, qui inferior adhuc motu cœli menſura eſt. Nec prætereà præſentiam futurorum in duratione [illegible], & conſequenter præuiam à Dei æternitate anteriore ab æterno eſſe, atque ante æuum præoccupatam: nam hæc, quæ per æuum futuris iuxta [illegible] rationem obueniret etiam præſtari ipſis, nedum præueniri ab æternitate Dei minimè valet. Inde autem inferunt Angelos omnes cognouiſſe futura omnia, ac proinde iudicij diem (quod eſt contra fidem) à primo ſuæ conditionis inſtanti, ſi vera eſt illa ratio Thomiſtarum, ob quam præſentiam futurorum in æternitate, & ab æterno cognoſci à Deo poſſint, vt iam iam [illegible] certamine ſequenti.

CERTAMEN VI.

Tertia negatiua concluſio directè quæſtioni præſenti reſpondens, & oppoſitionum ſolutio.

1. TErtia concluſio: etſi futura præſentia realiter in Dei æternitate ab æterno eſſent, cognitioni futurorum à Deo nullatenus præſentia deſeruiret. Duabus primis concluſionibus præſentiam futurorum in æternitate ab æterno ſublatam, quaſi [illegible], ex qua oppoſita præſenti concluſio conſiſtere debebat, ſubtractione tertiam hanc ſtatuimus: quod enim non eſt, nulli rei poteſt inſeruire; ſed ea etiam admiſſa futurorum præſentia reali in æternitate diuinæ ipſorum cognitioni inutilem eſſe ex inſtituto, & 3. hac concluſione ſtatuendum hic erat: vt ea tanquam materiali medio futura ſub diuinum conſpectum adducente, vt à Deo cognoſcantur, opus non eſſe, directius ad quæſtionem præſentem, & redundantius contra aduerſarios euinceremus: quare & nullo diuinæ Scientiæ, aut Theologiæ [illegible] tantum illam, [illegible] labore fuiſſe excogitatam. Probatur Concluſio primo: æternitas Dei eſt tota ſimul indiuiſibilis, & pro ſemper præſens: ergo reſpectu illius ſeu ratione illius nihil eſt præteritum, vel futurum, ſed cuncta ſimul præſentia: Hoc non negant aduerſarij, ſed modeſtius [illegible], & ſaniori quam eorum ſenſu negari non poteſt, vt ſupra, & controuerſ. 1. [illegible] explicabimus. Ergo, futura, quæ præſentia ſimul in æternitate ab æterno, & in æternum non ſunt futura: eſt euidens conſecutio. Subinfero: ergo, ſi eatenus ſolum à Deo cognoſcuntur cognoſcique poſſunt per vos, quatenus præſentia in æternitate, non cognoſcuntur futura, nec cognoſci poſſunt formaliter quatenus talia, ſiue, vt futura; quare nec vtrum eorum ſit prius duratione, vel poſterius: ergo præſentia illa futurorum in æternitate tantum abeſt, vt cognitioni diuinæ futurorum neceſſaria, vtiliſve ſit, vt potius illam impediat, Deoque reddat impoſſibilem, ac ipſi ſolam eorum, vt actu, & de præſenti ſimul exiſtentium cognitionem relinquat. Hinc rurſus fiet: à Deo nec cognoſci futura, plerumque, vt bona, vel mala moraliter: cum eorum bonitas, vel malitia plerumque ex diuerſitate temporis, pro quo adeſt, vel non adeſt præceptum, lex, aut contractus, qui actioni præceſſit (quod, vt ſimul in æternitate de præſenti [illegible], nullatenus dignoſcitur à Deo) [illegible], ac pendet.

2. Dices: futurum quodvis præſens eſſe æternitati ab æterno, vt à Deo cognoſci poſſit: aſt non vtcunque, ſed vt præſens etiam tali tempore, ratione cuius alterum alteri prius poſteriuſve præteritumque vel futurum, atque vt tale cognoſcitur à Deo: quare, & eius moralis bonitas, vel malitia à Deo etiam dignoſcitur. Contra: quia, vel cognoſcitur à Deo futurum, vt præſens etiam tali determinato ſuo tempori intrinſeco, vt hoc etiam tempus cognoſcatur ſolummodo, vt præſens eſt ab æterno, ſemper, & in æternum realiter in Dei æternitate; vel non ita ſolum, ſed vt determinate eſt in ſe [illegible] ſua reſpondens huic determinatæ parti durationis imaginariæ, ac non alteri: ſi primum: vt præſens ſolum in æternitate tempus determinatum non eſt, ſed æternitas vt dicebamus cum [illegible] certam. 4. num. 4. nec tempus alterum prius duratione, vel poſterius: quare perſtat, & argumentum, & abſurdum; ſi ſecundum ergo Dei cognitio terminatur ad tempus determinatum huic parti durationis imaginariæ reſpondens ac non alteri anteriori, vel poſteriori, ac non vt [illegible], præſenſque ipſum eſt realiter in æternitate, & ex æternitate Dei: ac ſimiliter in reliqua futura, prout ſuo quæque tempore, & duratione determinata præſentia, & [illegible], ſecluſa, & præciſa eorum duratione & præſentia in Dei æternitate, & ab æterno, & in æternum. Deduco [illegible] ergo præſentia futurorum in æternitate ex æternitate neceſſaria non eſt vt cognoſcantur [illegible] & futura quæ ſunt, atque per præſentiam in æternitate Dei ex æternitate futura eſſe atque vt futura, ſeu qua talia cognoſci poſſunt. Deduco ſecundò: ergo neque vtilis ea futurorum præſentia realis in æternitate ex æternitate, & ab æterno, vt à Deo cognoſcantur. Probo illationem primò: quia per aduerſarios eatenus ſolùm vtilis eiuſmodi præſentia futurorum eſt, vt à Deo cognoſcantur, quatenus ita neceſſaria ad illud eſt, vt abſque illa cognoſci à Deo nequeant: atqui ita neceſſaria non eſt, vt demonſtrauimus, ſed non ſolum poſſunt cognoſci à Deo futura præciſa eiuſmodi præſentia, ſed de facto cognoſcuntur, atque cognoſci à Deo neceſſe eſt: ergo per aduerſarios inutilis vt futura à Deo cognoſcantur eiuſmodi præſentia fatenda eſt. Secundò probatur illatio; quia quod impedit, imò impoſſibilem reddit cognitionem futurorum à Deo, neque ad illam vtile eſſe: aſt præſentia eiuſmodi eam cognitionem futurorum impedit, redditque Deo impoſſibilem, vt oſtendi: ergo neque eſſe vtilis Deo ad futurorum cognitionem.

3. Secundò probatur concluſio: quia præſentia rerum realis in æternitate, & ab æterno poſterior natura, & prioritate à *quo* eſt, quam ipſarum præſentia, & duratio intrinſeca pro ſuo tempore, & duratione determinata. Hoc expreſſè fatebantur aduerſarij certam. 4. num. 7. & ne ad diſcurſum præſentem eiuſque robur eludendum ab aliquo eorum id deinceps negari tentetur, ſic demonſtro: quia res futuræ non coexiſtunt, præſenteſve ſunt æternitati ab æterno realiter ſecundum ſtatum poſſibilitatis ſui, & durationis ſuæ præciſæ; alioqui poſſibilia omnia etiam forent præſentia in æternitate, Deoque ab æterno coexiſtentia eſſent; ſiquidem ſtatum illum poſſibilitatis præciſiuæ omnia poſſibilia, æquè, atque res futuræ habent: quare ſi in his ſtatum eiuſmodi ſatis eſt ad realem earum præſentiam in æternitate, & coexiſtentiam Deo ab æterno æquè, atque hæc poſſibilia omnia Deo realiter ab æterno coexiſtentia atque in æternitate præſentia ex æternitate erunt: quod eſt paradoxo amplius, & implicatorium. Nempe quod præciſè poſſibile ſolum in ſe eſt eſſe nihilominus ſuum actuale, & exiſtentiam ad coexiſtendum alteri eſſentialiter requiſitam ab æterno & in æternum in Dei æternitate habere: ergo res futuræ non coexiſtunt duratione præſentiaque Deo realiter, & ab æterno in eius æternitate ſunt, niſi quatenus ſuum eſſe intrinſecum, & actuale, & durationem determinatam intrinſecam pro ſuo tempore habent: imò, & naturæ prioritate præhabent; atque etiam ideò res futuræ in tempore ſunt, quia ab æterno in æternitate præſentia præceſſerunt; ſed contra quia pro duratione determinata ſucceſſiui temporis futura ſunt, ab æterno iuxta doctrinam aduerſariorum in Dei æternitate, ab æterno præſentia præceſſerunt. Tum ſic: pro illo priori naturæ ſuæ durationis, & temporis determinati, ad eorum in æternitate præſentiam, vere ſunt, ac proinde cognoſcibilia futura: ergo pro illo priori ad eorum præſentiam in æternitate, pro quo nondum præſentia in æternitate ipſis aduenit, à Deo cognoſcuntur, niſi Deum omniſcium negare, illiuſque [illegible] ignorantiam [illegible]: ergo præſentia realis futurorum in æternitate ab æterno,

vt à Deo cognoſcantur, neceſſaria non eſt: ergo nec vtilis, imo vero impediens, vt numero 2. concludebamus.

4. Tertio probatur concluſio ab abſurdo, quod cert. 5. num. 9. fine attigimus, quia æuo Angelico indiuiſibili, totiq; ie, iuxta aduerſarios, ſimul à ſuæ conditionis initio, atque per æternitatem à parte poſt, in horum principiis, futura omnia præſentia coexiſtentiaque ſunt, vt eo numero oſtendebamus: ergo ea omnia, atque in illis iudicij dies contra Euangelium, à quolibet Angelo à principio creationis cognoſcuntur futura. Probatur conſequentia: quia per te ex reali præſentia, & coexiſtentia futuri cum Deo in eius æternitate infertur Dei ſcientia ab æterno de illo, quin aliquid vlterius expectandum neceſſariumue ſit: ergo ex ſimili præſentia futuri in æuo Angelico, & coexiſtentia cum Angelo à ſuæ conditionis initio eius ex tunc cognitio in Angelo infertur: Dices: cognitionem Angeli, eo etiam ſuperſtite poſſe deficere: quare, nec eius æuo toti ſimul, & indiuiſibili durare, ſicut Dei æternitate ipſa eius ſcientia de futuris durat: ſed quid ad rem? ſiue enim deficiat, ſiue non deficiat defectibiliſque ſit Angeli cognitio nec æuo Angelico durans, ſed ſua indiuiſibili intrinſeca duratione: imo: etſi ſcientia Dei per impoſſibile defectibilis eſſet, & ſucceſſiua duratione non autem indiuiſibili Dei æternitate duraret, ex coexiſtentia, & reali præſentia futuri in æuo Angelico ex toto æuo, & in æternitate Dei ex tota æternitate, infertur vtriuſque, vel ex toto æuo, vel ex tota æternitate de futuro cognitio in tua doctrina, quæ ex præſentia, & coexiſtentia obiecti cum cognoſcente (quam ſolam neceſſariam putat, & ſolam, vt obiectum cognoſcatur) infert neceſſariam de illo cognitionem: ſecundo eodem argumento tuo, quo futurum æuo Angelico ex æuo, & per æuum totum Angelo coexiſtere præſenſique realiter eſſe conuincebatur, conuincitur ex toto, & in totum æuum coexiſtere Angelicam de futuro cognitionem: Tum, quia, & hæc ſemel toti æuo realiter præſens eſt, & coexiſtit: tum, quia ex toto, & in totum æuum futurum realiter coexiſtit, & præſentatur, ex quo per tuam doctrinam infertur eius cognitio. Contra demum: quia ex coexiſtentia cognitionis præciſa cum obiecto, noo infertur in tua ſententia adhuc, quod anteacto ad illam fuerit præcognitum, vt bene noſter Herize: ex eo enim quod integrum diem Angelus in ſui contemplatione peragat, ipſum ex mane obiecta veſpere inceptura, & futura cognouiſſe non admittes. Non ergo ex coexiſtentia reali obiecti cum cognitione ſed ſolum cum cognoſcente huius de illo in tua ſententia infertur cognitio.

5. Iam, quæ à ratione contra ſecundam, & tertiam concluſionem opponi nobis ab aduerſariis poſſunt leuiſſima, & de ſe labantia, atque ex hactenus dictis diſiecta ſunt. Primum, contra noſtram ſecundam concluſionem pro præſentia reali futuri in æternitate, ex æternitate, & coexiſtentia Deo ab æterno, ex eo, quod, & æternitas tota ſimul, & indiuiſibilis entitatiuè ſit, ſemelque ei coexiterint, conſtat primo non probare, quod ipſa æternitate Dei duret, atque in illa præſens vnquam, nedum æterne, extrinſecus adhuc, ſit, ex rationibus noſtris à priori, prima, & ſecunda, & tertia datis cert. 3. à num. 1. ad 4. incluſiue. Quod autem ex præſentia, ſeu coexiſtentia reali futuri ſemel pro ſua duratione toti æternitati entitatiue formaliter ſumptæ non inferatur toti illi eminentialiter, & virtualiter ſumptæ adæquata futuri correſpondentiã: conſtat etiam ex ratione noſtra quarta data ibidem à numero 5. ad 9. incluſiue. Et quidem, ſi ratio aduerſariorum hæc quidquam probaret, non quidem futuri præſentiam, & coexiſtentiam ipſius in æternitate (in qua ipſum exiſtens, & præſens realiter, Deoque coexiſtens ſemel eſſe pro ſua duratione ſupponendum non eſt pro naturæ priori, vt coexiſtat Deo per æternitatem, ſed eius exiſtentia ſolum in tempore, & intrinſeca ſua determinata duratione) ipſa ex æternitate probaret, ſed in duratione ſua intrinſeca, & ſucceſſiua, quia eius rationis, & generis tantum inferri poteſt futuri præſentia, & coexiſtentia æternitati ab æterno ob rationem iſtam, cuius erat præſentia, & coexiſtentiæ, quam ſemel habere futurum cum æternitate in argumento ſupponitur: aſt hæc intrinſeca, & ſucceſſiua duratio futuri, & pro tempore determinato eſt; non autem duratio indiuiſibilis, & tota ſimul diuinæ æternitatis: ergo coexiſtentia, & præſentia futuri ab æterno, & ex Dei æternitate Deo eiuſque æternitati, quæ eo argumento probaretur, non quidem præſentia, & coexiſtentia æternitati ab æterno futuri ipſius in ipſa æternitate exiſtentis, & per ipſam durantis: ſed intrinſeca ſucceſſiua duratione ſua probaretur (quod eſſe contra fidem aduerſarij cum ſancto Thoma, & Catholicis omnibus doctoribus expreſſe fatentur) imo ſolum pro ſua illa extrinſeca duratione pro qua ex æternitate, & ab æterno durare implicatorium eſt.

6. Oppones iterum contra eandem concluſionem, ſecundam Deus relate ad ſuam intrinſecam durationem eſt præſens, & coexiſtens tota, & per totam illam futuro cuiuis, & cuiuis tempori, & parti ſucceſſiuæ durationis: ergo, & futurum quoduis, & tempus, ſeu pars quæuis ſucceſſiuæ durationis relate ad Dei æternitatem ex æternitate, & per æternitatem totam eſt præſens & coexiſtens Deo. Probatur conſequentia: quia præſentia, & coexiſtentia vnius ad aliud ieu cum alio vtriuſque præſentiam, & actualem de præſenti exiſtentiam eſſentialiter dicit, & claudit: vnde ex præſentia, & coexiſtentia vnius ad alterum, vel cum altero pro quauis duratione, legitime infertur præſentia actualis, & coexiſtentia pro duratione eadem huius alterius, & in ſe, & cum illo, æque paralogiſtica, & captioſior adhuc argumentatio eſt: cuius antecedens negandum eſt ob particulam illam & *per totam*: etſi enim tota entitatiue formaliter ſumpta æternitas cuiuis futuro ſit præſens, & coexiſtens, aſt non tota virtualiter, & eminenter ſumpta, ſi enim æquialenter, & eminentialiter, vt ſucceſſiuæ ſiue poſſibilis, ſiue imaginariæ infinitis partibus æquialet, correſpondet, & immenſum excedit, quarum nulli tamen ab æterno præſens ſit, & coexiſtens; ſed pro ſua cuiuſque parte determinata: non quidem defectu præſentiæ, & exiſtentiæ ſemper, & pro ſemper actualis, & de præſenti æternitatis ipſius, ſed defectu præſentiæ, & exiſtentiæ actualis alterius extremi, nempe futuri, & durationis eius, quam præſentia æternitatis ad ipſum, & coexiſtentia cum ipſo eſſentialiter claudit, futurumque nullum, nullaque ſucceſſiuæ durationis ſeu temporis pars habet ab æterno & in æternum, ſed pro ſuo determinato tempore & durationis parte: ita vt nec eam habeat, nec habere poſſit pro partibus durationis ſucceſſiuæ, ſeu temporis reliquis, quibus æternitas eadem præſenſerit, vbi illa ſuq quæque determinato durationis ſpatio exiterint primo, & coexiterint: quemadmodum vimus, vel quinia ad ripam fluminis ſedens eadem inuariata præſentia fluentibus aquæ partibus omnibus præſens coexiſtenſque eſt, non ſimul tempore, ſed ſucceſſiue pro tempore, quo earum quæuis eo aduenit: circumferentiæ partibus punctum localiter præſens correſpondenſque eſt non pro omnibus partium omnium ſpatiis localibus, in quibus omnibus nulla earum præſentatur, & exiſtit; ſed cuique in ſpatio ſuo.

7. Atque ex hac doctrina germaniore ſenſu, & interpretatione quam aliis innumera Patrum teſtimonia, quibus contra eandem concluſionem opponi ab aduerſariis conſueuerunt, explicantur: etenim reſponderi ab reliquis plerumque ſolet: Patres de ſola rerum omnium, tam præteritarum, quam futurarum obiectiua, ſiue in actu primo, ſiue in actu ſecundo ſimultanea præſentiã in æternitate, & coexiſtentia ab æterno fuiſſe locutos: & quidem, etſi locis eorum pluribus id ſolum Patres aſſerant; pluribus tamen aliis præſentiam, & coexiſtentiam realem creatorum, æternitati Dei, Deoque ſubinde ac eius cognitioni aſſerunt, & aſſerendam contendunt, vt merito aduerſarij ex tertuum verbis clamant, noſtrique Ruiz de Montoia Granados, & alij ingenue fatentur, etſi quia Patrum ſententias non adeo diſtincte, ac dilucide, neque eorum intentum penetrarunt, affectuique ſunt, verbis ſuis ad Thomiſtas abiiſſe nonnullis videantur: intentum Patrum fuit rationem reddere, cur ſucceſſu temporis quo denuo futura ab æterno talia, actu exiſtentia de præſenti primum ſunt, Deoque abſolute, atque eius æternitati coexiſtentia exiſtentiæ eorum actualis de præſenti atque abſolutæ eius coexiſtentiæ Deo eiuſque æternitati cognitio

gnitio Deo non accreſcat, quæ tota ipſi anteacta (vt ſic loquar) æternitate ipſius non adfuerit, ac ſubinde, qui haberi poſſet hac cognitione, & iudicio. *Nunc de præſenti vaſtus dies tenuerit: & Petrus in ea primum producendus mihi coexiſtit quoque ipſi?* Quæ vere & infallibiliter die [illegible] Iouis ([illegible] ab æterno) haberi, concipique à Deo non potuit, Deus non mutetur, qui tota anteacta æternitate, hoc ſolum iudicium vere, ac ſine deceptione de diuerſa planè veritate [illegible] potuit ab æterno habere. *Dies veneris, & Petrus in ea primum producendus, & extituri erunt, mihique coexiſtent?* Huius difficultatis compoſitio ſemper Patrum [illegible] locis fuit, non autem quomodo, quæ nondum actu, & de præſenti ab æterno exiſtentiam, & præſentiam habebant, haberent cognoſcibilitatem, & futura ſolum adhuc, à Deo cognoſcerentur, poſſentue cognoſci, vt putant Thomiſtæ, qui ea loca pro [illegible] ſua tamen præſentia in æternitate, et æternitatis nobis obiectum ea [illegible] difficultas [illegible], & craſſiſſima difficultas eſt etiam à logicis, nedum à Patribus, enumerata.

8. Sic igitur difficultati diluendæ Patres eo locorum doctrinam parant, de rerum præſentia & coexiſtentia æternitati Dei, non ab æterno quidem (quæ ei difficultati diluendæ non proficeret) & futurorum, & præteritorum, quæ talem, cognitionem redderet Deo impoſſibilem; ſed quamquidque pro ſua ſolum determinata duratione, cui eadem indiuiſibilis æternitas ſemper præſens, vbi primum futurorum ab æterno, præſentia, & exiſtentia adeſt, præſentiam ipſa, & coexiſtit: cum enim, vt ſæpe hic, & ſuſius citato loco [illegible] 4. diximus, æternitate Dei non Deus ſolus, ſed eius cognitio, & attributa reliqua durent, & iudicij cuiuſuis verbum ſeu copula durationem, & iudici, ipſius, & iudicantis conſignificet, ſeu (quod idem eſt) cum illa ſignificet non cum aliam; fit, vt ſcientia Dei de futuro vtriuſque ſolum æternitatem conſignificet, futuris, & præteritis, cuiuſque durationi, totam, & eandem formaliter, & entitatiue præſentem, & proinde, cui, ſeu reſpectu cuius, nihil præteritum, nec futurum ſit; non quia ei adæquate, quoad eius eminentialem amplitudinem, & virtualem extenſionem coexiſtant, atque ab æterno, & in æternum præſentantur; ſed quia totam eius amplitudinem illam nihil antecedere, vt præteritum reſpectu illius ſit, nihil poſt ire, vt futurum omnino poteſt: ſicut reſpectu æternitatis [illegible] Dei, & [illegible], ſua temporis, poſſunt creata omnia propriè, vel præterita eſſe, vel futura: vt ſapienter aiebat ſupra Sanctus Thomas, & acute Iſidorus 1. de ſummo bono cap. 8. dicens: *in Deo nec præteritum, nec futurum cernitur; ſed omnia præſentia in Deo dicuntur, quia æternitate ſua cuncta complectitur*: & conſone Anſelmus Opuſculo de concord. cap. 1. *quemadmodum præſens tempus ſimul continet omnem locum, & qualibet in quolibet loco ſunt: ita æterno præſenti ſimul clauditur omne tempus, & quæ ſunt in quolibet tempore*, non quidem ipſorum ſimultate durationis vlla, ſicuti, nec locali aliorum; ſed ſolum ſimultate æternitatis, quæ omnia complectitur indiuiſibilis, & Auguſtinus de cognitione veræ vitæ: *Nihil præteriti ei recedit, nihil futuri accedit; ſed, quidquid fuit, vel erit totum ſibi præſens adeſt.* Conſonant Patres reliqui. Ex quo fit, vt diuina de futuris, vel præteritis iudicia, quibus cum ſola æternitate, tota ſimul, iudicat Deus, de tempore quidem ſint, & iudicent, non cum tempore, ſed cum æternitate de ſeſe [illegible] ex parte ſui ſemper præſente futura, cum pro ſuo quæque tempore venerint: quare, cum de facto aduenniunt nulla eſt ex parte durationis iudicij diuini de eorum in illo tempore actuali exiſtentia, per copulam importatæ variatio: quare neque tunc veritatis obiectiuæ, ac ſubinde neque iudicij diuini diuerſitas; cum, & idem obiectum pro eodem tempore exiſtens, & eadem ſua æternitate ſolaque conſignificata ab æterno iudicauerit: vnde nihil, quod tertiam concluſionem, vel apparenter, impugnet, reliquum eſt: cum ſoluta ſolum proxima difficultate poſſet impugnari.

9. Porro rationem, & doctrinam ſolutionis huius ſolum volunt Boëth. de conſolat. proſa vltima. Gregor. 20. moral. cap. 23. aliàs 24. & eorum verbis Anſelm. Opuſc. de concord. cap. 1. Hugo Victorin. tract. 1. ſum. ſentent. cap. 2. Auguſt. quæſt. 2. ad Simplician. negantes cognitioni Dei de futuris præſcientiæ rationem, quia nimirum ſcientia Dei eadem æternitate, qua primo ab æterno durat, & quam ſolam conſignificat, obiectis coexiſtit, pro cuiuſque duratione, non ex æternitate, Auguſtini verba. *Si autem, ſicut in ordine temporalium, ita & apud Deum nondum ſunt, quæ futura ſunt, ſed ea præuenit ſciendo; bis ergo ea ſentit, vno quidem modo ſecundum futurorum præſcientiam; altero vero modo ſecundum præſentium ſcientiam. Aliquid ergo temporaliter accedit ſcientiæ, quod abſurdiſſimum, & falſiſſimum eſt.* Quibus conſonant Fulgent. 1. ad Monim. cap. 12. Hieronym. & Ambroſ. ad Epheſ. 1. Cæterum anteacto æterne de futuris ſcientiam anteire, etſi ob ſemper præſens nunc æternitatis præſcientia dicenda non ſit ſatis explicant etiam Boëthius citato loco dicens: *omne namque futurum diuinus præcurrit intuitus, atque ad præſentiam propriæ cognitionis retorquet, ac reuocat*, cuius proinde reſpectu, nec futurum ſtricte eſt; nec Dei de ipſo cognitio ſtricte præſcientia, vt ex dictis claret. Petrus Damian. epiſt. 4. de omnip. cap. 9. *Deus intra ſapientiæ ſuæ ſinum ſic omnia tempora, præterita ſcilicet, præſentia, & futura concludit, ac figit, ac perenniter ſiſtit, vt neque nouum aliquid ad ſe patiatur accedere, neque à ſe quidquam prætereundo tranſire.* Nempe ob ſuæ cognitionis totam ſimul, cunctiſque, pro cuiuſque tempore, præſentem æternitatem, vnde obiectiua eorum abſque vlla diuerſitate, ſucceſſu etiam temporis, veritas variari Deiue ſcientiæ poſſit, ſed veritas conſtet. Cæterum vt dixi ſupra teſtimoniis, quæ nobis opponi ſolent, Patres plerumque de obiectiua futurorum, vel in actu primo, vel in actu ſecundo futurorum ab æterno præſentia loquuntur, etſi ea proxime datam doctrinam ſubſternant, veluti Gregor. lib. 9. Moral. cap. 16. vbi ait. *Nam quæcunque ſunt de præſenti noſtro, non ab æterno ideo videntur quia ſunt*, quæ aduerſariorum doctrinæ aduerſantur: & dixerat, *Neque ventura, quaſi, quæ non appareant* (videantur) *deſunt*, lib. 2. cap. 2. *in conſpectu eius nihil defluere*, ideoque nihil perire, ſed in æternitate cuncta fixa manere, *conſpectus enim eius denotat ſcientiam, & intuitionem*, idem ſolum ſibi vult Auguſtinus Pſalm 49. addit: [illegible]. Nec aliud 4. de Trinitate cap. 16. & lib. 5. cap. 16. & 15. cap. 7. dicens: *Deo nec præterita tranſiſſe, nec futura non facta eſſe, atque apud eum præterita & futura ſtare.* Id ipſum Anſelm. de caſu diaboli cap. 18. & 21. & Beda quæſt. 13. variar. contendunt dicentes *tandem omnia in conſpectu Dei eſſe*. Et Baſil. in 3. Iſai. præſentiam Dei futurorum, & præteritorum ab æterno à ſe admiſſam his demum explicuit: *quæ item à nobis ſperantur futura, velut iam præſentia diuinæ præſcientiæ oculis ſubiecta ſunt, & conſpicua*, & eo tandem deueniunt Patres reliqui, qui initio nihil propriè præteritum, futurumue Dei æternitati, quauis phraſi docent, id enim ſtatuunt, vt illo perueniant.

* * *

DISPVTATIO VII.

De mediis formalibus, ſeu verificatiuis, determinatiuis, & motiuis diuinæ ſcientiæ erga omnia, & ſingula obiecta.

1. EXPLORATIS hactenus materialibus diuinæ cognitionis circa obiecta ſua mediis, quæ nimirum illorum ſingula ſub diuinum obtutum afferant, & apponant, de formalibus mediis cognitionis eiuſdem, ſiue determinantibus Deum ad eorum ſingula cognoſcenda diſputare poſtulat ex accepta methodo [illegible]: vbi & de cognitionis diuinæ verificatiuis erit agendum: ſiquidem diuina [illegible] obiecti co-

gnitio

Digitized by Google

gnitio ſuapte natura vera eſt, & infallibilis, quare defi-ciente verificatiuo diuinæ circa obiectum quoduis cogni-tionis, & eam deficere neceſſe eſt: & ſane diſputationem totam de mediis formalibus diuinæ ſcientiæ quæſt. nic. de poſſibilitate, vel impoſſibilitate vllius mediorum formalium, ſiue determinatiuorum ad aliquid aliud in illis, vel ex illis cognoſcendum poſſemus facile abſoluere, ſiquidem ſi eorum vllus diuinæ cognitioni impoſſibilis, (vti reor, oſtendamque inferius) ſit: nulli obiecto cognoſcendo Deum eiuſmodi medius vti, tanis conuinceretur: verum quia in determinatiuis ſiue formalibus mediis ſingulo-rum à Deo cognoſcendorum doctores, qui hanc impoſſi-bilitatem hactenus non viderunt, aſſignandis, & ad varias doctrinas recurrerunt, quarum examen rigidum Theo-logorum intererit non pauci, ſingula media pro ſingu-lis obiectis cognoſcendis Deo ab ipſis aſſignata ſeorſim diſcutiemus. Primo: an Deus ſe in creaturis cognoſcat, tanquam medio? Secundo: an in omnipotentia tanquam in medio cognoſcat poſſibilia? Tertio in quonam, tan-quam in medio conditionata futura cognoſcat? Quarto in quonam abſolute futura præuideat? Quinto an me-diis aliquibus ad alterius cognitionem vti poſſit? Sexto: an alius verificatiuis, quam obiectis, pro ſuo cuiuſque ſta-tu & tempore poſitis apponendiue diuina ſcientia indi-geat.

2. Aduerto tamen pro tota diſputat. à quæſtionibus de nomine (quoad fieri poſſit) tranſigenda, aliud eſſe iam iuxta communem Theologorum cognoſci aliquid *ex alio*, vel cognoſci *in alio*. Primo enim ſignificari do-cti res dicunt diuerſitatem cognitionis medij à cognitione obiecti, quod ex illo præcognito diſcurſus interuentiò cognoſcitur. Diſcurſus autem, & cognitionum formaliter, & quoad intrinſecum ſumptarum, diuerſitas, Deo repu-gnat, vti omnes merito fatentur & dicta hucuſque demon-ſtrant: ideireo, vt cum multis loquamur, an Deus aliqua ex aliquibus mediis non inquirimus, ſed ſolum, an in ali-quibus mediis cognoſcat? quia illa particula *in* determi-nationem ſolum ad cognoſcendum aliud abſque di-ſcurſu vllo, aut cognitionum diuerſitate per eandemmet cognitionem cenſent denotari. Cæterum, ſi res ipſa ſo-lummodo attendenda ſit; nulla eſt in vtroque loquendi modo diuerſitas: vtroque enim præcedentia medij præ-cogniti, & determinantis ad aliud cognoſcendum denota-tur, quæ ſi à particula *in* ſignificata abſque cognitio-num vtriuſque diuerſitate, & formali diſcurſu ſaluari in Deo poteſt; ſignificata etiam per particulam *ex* pote-rit abſque illis ſaluari: attento enim, quod in creatis, & limitatis cognitionibus euenit cognoſci aliquid *in medio* æque arguit cognitionis medij à cognitione illius, quod in illo cognoſcit diuerſitatem, atque cognoſci *ex me-dio*: dixi *medio*, non autem ratione formali cognoſcen-di, quæ ſiue per particulam *in* ſiue *ex* ſiue *ob*, vel *prop-ter* ſignificetur, diuerſitatem cognitionis rationis for-malis, & obiecti materialis, non ita ſaltem aperte, con-cernit.

QVÆSTIO I.

An Deus ſe in creaturis, vt medio cognoſcat formali?

QVÆSTIO hæc, etſi poſtremo loco apud Theo-logos in terminis, vt aiunt, nata primum in di-ſputatione præſenti locum ſibi merito vendicat: quia de obiecto primo eſt, in quod diuina tendit cognitio, vt vidimus diſput. 5.

CERTAMEN I.

In creaturis vt medio nuſquam ſe Deus cognoſcit.

1. STetérat multis retro annis apud Theologos Deum ſe in ſeipſo cognoſcere, neque aliud medium ratio-nemue cognoſcendi ipſi adeſſe. Verum cum rationes, quibus Theologi non admodum etiam recentes creata alia obiecta à Deo in ſe, tanquam in medio, vel in aliis medus creatis cognoſci docebant, ſe etiam ipſum in creaturis, tanquam in medio cognoſcere ſuaderent. Herize 1. p. tract. 2. diſput. 4. dub. 2. ita ſe cognoſcere Deum pri-mus, quem typis viderim, docuit; contenſit Magiſter Al-biz diſput. 3. de ſcientia dub. 2. & 3. ſe primum quæſtio-nis huius in manuſcriptis iactans excitatorem, atque ſtrenue adeo decertat, vt Recentiores plures ad ſuas traxerit partes, præſertim Complutenſes Recentiores, quorum frequens nobis vbique mentio, & impugnatio. Herize, diſcrimen cognitionis Dei à ſeipſo in creaturis, vel ex creaturis commune apud Theologos non magni-faciens Deum ex creaturis ſe noſſe ideo negat, quia crea-turarum tranſcendentalis reſpectus ad Deum, qua vnum, eſt, non qua trinum: quare ſe ex illis non trinum, vt reipſa Deus eſt, ſed vnum (aliter nempe, ac reipſa eſt) cognoſceret. Verum ex eo ſolum tranſcendentali reſpectu creaturarum ad Deum, non, vt trinum, vt realiter eſt: ſed, vt vnum, ſe in creatis, vel ex creatis, vt talem cognoſ-cere, contra Herize ſuo argumento facile monſtra-bitur.

2. Noſtra igitur negatiua ſententia vetuſtate vene-rabilis, vt pote ab antiquorum Theologorum nomine, in dubium vocata à Recentibus omnibus ſupponitur, qui nec creaturas à Deo in aliquo ſui prædicato, tan-quam in medio cognoſci opinantur: in quibus Vaſquez noſter, eiuſque aſſeclæ, & alij quæſt. 2. recenſendi ſed præcipue magnus meus Magiſter Didacus Daza; eam porro ſententiam, (ſi quid aliud) vrgentius probant Lactantij, & Dionyſij Areopagitæ teſtimonia data di-ſput. 2. quæſt. 5. certam. 3. fine: quæ, licet de cogni-tione diuina aliorum in alio, quam in ſeipſo loquantur, maiorem vim habent contra ſui ipſius cognitionem in alio, tanquam in medio: ratione, vrgentiſſima, quæ ab impoſſibilitate cognitionis Dei cuiuſuis obiecti in alio de-ſumitur: ſed quoniam hæc generalis eſt, atque quæſt. 5. per otium examinanda, & ſtatuenda, ad ſpeciales conclu-ſionis huius veniamus.

3. Specialiter ergo probatur concluſio argumento tacto num. 2. & ex Herize contra ipſum retorto: eate-nus poſſunt creata ducere Deum tanquam medium in ſui ipſius cognitionem; quatenus Dei tranſcendental-iter reſpectiua ab ipſoque dependentia eſſentialiter, eique proinde connexa ſunt: atqui creaturæ Dei, ſolum qua vnus eſt, eſſentialiter reſpectiuæ, ipſique connexæ ſunt eſſentia ſua: ergo creaturæ ſolum poſſunt eſſe me-dium, in quo Deus ſeipſum cognoſcat vt vnum, non autem, vt reipſa eſt, trinum. Argumento, mutata ſo-lum ex parte cognoſcentis materia; quo Theologi com-muniter probant myſterium Trinitatis, & quod illud ſup-ponit incarnationis, à pura creatura, etiam Angelo, in-tuitiue creaturas vidente, non poſſe naturæ viribus, ſe-cluſoque reuelationis, & fidei lumine cognoſci, nulla-tenus ſit ſatis ex reali attingentia ad Deum reſpectus tran-ſcendentalis creaturæ, quæ, cum non intentionalis, ſed realis ac phyſica attingentia ſit, ad totum Deum, vt reipſa eſt, trinum, & vnum terminatur, vt vidimus con-trouerſ. 1. de Incarnat. quia, etſi realis attingentia to-tum attingat Deum, at cognitionem eius ex vi illius tan-quam medii ad id ſolum cognoſcendum ducit, cuius ti-tulo ipſum reſpectus creaturarum attingit; quare co-gnitio ex creaturis, ſiue formaliter, ſiue obiectiue, (quod parui ad rem præſentem refert) præciſiua Deique vnius ſolùm modo erit: cum opus non ſit, vt reſpectus, ſiue

tranſcendentalis relatio, vt reipſa, & in ſe eſt, videatur terminum, intuitiue, videri: quin ſi in ea, tanquam medio terminus cognoſcendus, vt in præſenti, ſit, implicat in illo terminum intuitiue videri: quia intuitiua cognitio eſſentia ſua obiecti in ſeipſo cognitio eſt, ac non in alio.

5. Quod autem cognitio Dei, vt vnius præciſiue, ac non poſitiue etiam vt trino, Deo indignam imperfectionem inuoluat, fatentur, certumque ſupponendum potius, quam diſputandum ceſent Herize, Albiz, Recentiores Complutenſes, & reliqui, quos impugnamus, affirmatiuæ ſententiæ Patroni: quare omnes concordi ſententia reſpondent: determinationem cognitionis diuinæ ad ſeipſum in creaturis, tanquam in medio cognoſcendum ex vi præciſe medii ad eum, vt vnum, non vt trinum fore: eſſe autem ad eum, vt trinum etiam, ex vi perfectionis Dei cognoſcentis, qui eo vtitur medio, vt ſeipſum cognoſcat: itaque vim medij motiuam, & ductiuam ad cognitionem alterius in ipſo tanquam in medio non eſſe putandam, ſeu computandam abſolute, ſeorſimque à virtute cognoſcitiua cognoſcentis, ſed cum reſpectu, ad illam: ſiquidem vis motiua ad cognitionem eſſentia ſua reſpectiua eſt potentiæ cognoſcentis, cuius ſolummodo motiua ad cognitionem eſſe poteſt, non reſpectu potentiæ, quæ cognoſcitiua non ſit, vt de ſe patet: volunt ergo ea ſolutione dicere, creata creatis cognoſcentibus, & potentis cognoſcitiuis limitatis, immenſeque imperfectioribus, quam diuina, ad Deum, qua vnum præciſe cognoſcendum in ipſis medium eſſe, non autem cognoſcendum qua trinum: quia creatæ potentiæ cognoſcitiuæ ad perfectam cognitionem ſui obiecti in illis cognoſcendi determinatæ non ſunt: quare reſpectu potentiæ cognoſcitiuæ creatæ vim motiuam ad Deum, qua trinum etiam, cognoſcendum non habent, vel potius exercere, exercereque non poſſunt: non quidem ſuæ intentionalis virtutis motiuæ defectu, ſed correlatæ virtutis potentiæ. Reſpectu vero potentiæ cognoſcitiuæ diuinæ, ipſis etiam ad dminam cognitionem correlatæ; & cui nihil virtutis cognoſcitiuæ poteſt deeſſe totas ſuas motiuas intentionales vires creaturarum medium ad Deum in ipſis, qua trinum etiam, cognoſcendum exerere, exercere, atque explicare.

5. Totas ſolutionis huius vires explicui, atque de noſtro etiam confirmaui. Contra vero primo: quia hac eadem doctrina æque probabitur creaturas ſpecificatiuum diuinæ cognitionis eſſe poſſe contra reſpondentes fere omnes, & Theologos reliquos; imo contra Dionyſium Areopagitam, & Lactantium proxime memoratos n. 3. & Patres reliquos recitandos, memorandoſque quæſt. 2. cert. vlt. Aſſumptum probatur: quia eadem doctrina, & ſubiuncta à nobis pro illa probanda, & explicanda ratione, etſi creata limitata de ſeſe in genere entis, & ſcibilis ſint, ac proinde infinitã Dei cognitionem ſpecificare videantur inepta: id tamen relate ad potentiam cognoſcitiuam limitatam, & creatam intelligi debet; non autem relate ad potentiam cognoſcitiuam infinitam Dei, cum qua totas ſuas vires ſpecificatiuas exerunt, & exercent. Dixi fere contra omnes ita reſpondentes hoc argumentum concludere: quia Recentiores Complutenſes diuinæ cognitionis ſpecificatiuum omne negant, atque è ſola infinitate Dei cognoſcentis cognitionis diuinæ totam perfectionem, & infinitatem deſumendam penſandamque eſſe arbitrantur: contra eos tamen fuſo calamo egimus diſput. 2. quæſt. 5. certam. 2.

6. Impugnatur ſecundo ſolutio: quia, etſi vis motiua intentionalis medij in quo aliquid cognoſcendum eſt reſpectiua eſſentialiter ſit potentiæ cognoſcitiuæ, reſpectu cuius ſolum motiua intentionaliter eſt ad cognitionem alterius in ipſo cognoſcendi: vltra modum tamen ſuæ motionis intentionalis mouere non poteſt: vt patet de ſe, & probabitur quæſt. 5. dum ſimilem ſolutionem adhibeam argumento alteri vniuerſim omnem cognitionem Dei cuiuſuis obiecti in alio, tanquam in medio, ob neceſſariam imperfectionem abſtractionis Deo indignæ in cognitione illa reperiundæ impugnanti, confutemus. Atqui modus intentionalis motionis, creaturæ tanquam medij, in quo cognoſcatur Deus, eſt ratione reſpectus tranſcendentalis creaturæ ad Deum, ipſique proportionatus, ratione cuius, tanquam fili ducta ſolum ad ſuum terminum Deum, ducere poteſt Deum ipſum ſe in illo cognoſcentem: at filum illud, ductuſque illius tranſcendentalis ſolum reſpectus, eſt ad Deum, qua vnum, non qua trinum per vos: ergo motio intentionalis creaturarum ad Deum in illis tanquam in medio cognoſcendum ad Deum, qua vnum, non qua trinum cognoſcendum erit.

7. Confirmatur: reſpectus ille formaliter non eſt ad Deum, qua trinum per vos: ergo ductus mentis Diuinæ ad Deum qua trinus ex illo reſpectu non eſt: ergo quatenus per illum reſpectum mens ducitur diuina, Deum, qua trinum, vt reipſa eſt, nequit attingere, ſed ſolum, qua vnum: quod eſt cognitionis diuinæ perfectione indignum: ergo, etſi Deus ſit determinatus ad perfectiſſimam ſui, ſicuti reipſa eſt, cognitionem: id quidem de ſe, ac ſeorſim à motione, ſiue virtute intentionali medij creaturarum, in quo cognoſcatur, habet: non autem à medij eiuſmodi motiua intentionali virtute: at, quatenus eo vteretur medio ad ſui cognitionem, Deus ad ſe cognoſcendum, vt trinum minime perueniret: eſto aliunde perueniret ex ſuæ mentis determinatione ad perfectiſſimam ſui cognitionem: etenim quouis modo, medio creaturarum exercari, mouerique intentionaliter diuinam mentem ad ſui cognitionem fingas, vt ſic excitata ſe cognoſcendi antiam arripiat, cognitio ſui, vt vnius tantum ab eo medio erit: quod autem inde mens diuina ad ſe, vt trinum cognoſcendum, quali reflectatur, non à medio illo, adhuc partialiter, ſed adæquate à ſuæ mentis perfectione ſumma habebit.

8. Inde infertur: cognitionem Dei in creaturis, tanquam in medio imperfectionem attingendi illum vt vnum præciſe ac non vt trinum minime exuere, etiam ex doctrina ſolutionis aduerſariorum. Secundo infertur: cognitionem Dei, vt trini ſimul, ac vnius, inquam occaſione cognitionis illius imperfectæ Dei vnius præciſe in creaturis, tanquam in medio habitæ totam adæquate ex perfectione ſumma diuinæ mentis prouenire, ob quam determinatus eſt Deus ad ſe perfectiſſime, vti reipſa eſt, cognoſcendum, abſque vllo influxu, motioneue intentionali medij creaturarum ad hanc perfectam Dei, vti reipſa eſt, reſultantem cognitionem, ſed ſola terminatione, & motione intentionali obiectiua Dei ipſius cogniti. Vnde infertur tertio: ex motione intentionali medij creaturarum, cuius occaſione Deus ad ſeipſum perfecte cognoſcendum reflue diceretur, nullam denuo cognitionem, niſi imperfectam illam Dei, qua vnus præciſe, Deo accreſcendam: nam perfecta illa Dei, vt reipſa vnus eſt, & trinus, à ſua perfectiſſima mente ſeque ipſo tanquam obiecto terminante, & ſpecificante antecedo admotionem illam intentionalem medij creaturarum, & occaſionem per cognitionem Dei, vt vnius, in medio illo, præhabebit Deus.

9. Contra rurſus ac denuo impugno ſententiam aduerſam. Determinatio diuinæ mentis eſt ad perfectiſſimam ſui ipſius, vt vnus trinuſque reipſa eſt, cognitionem: ſed cum hac determinatione pugnat in Deo vſus medij, in quo vt vnus præcile, cognoſcatur, ac non vt trinus: ergo cum hac determinatione pugnat in Deo vſus medij creaturarum: tantum abeſt, vt ex hac determinatione diuinæ mentis argumentum noſtrum ciuetur, & impetat. Maior eſt certa apud aduerſarios, & apud omnes, & apud eos etiam qui diuinam cognitionem præciſiuam, etiam ex parte obiecti, diuinorum prædicatorum admittant: nam vtroque modo & præciſiue, & identice prædicata diuina vera, & cognoſcibilia ſunt: quæ omniſcientia vtroque modo ipſa pertingit, atque ad ea vtroque modo cognoſcenda diuina mens determinata in actu primo intentionalis actiuitatis ſuæ eſt. Minor probatur, quia vſus medij ad cognitionem cum illa determinatione pugnantem, eſt impoſſibilis; ſed cognitio Dei præciſe, vt vnus eſt, nec cum ſimul repræſentans trinum, pugnat per aduerſarios cum ea determinatione: ergo & vſus medij ad eam cognitionem pugnat in Deo cum eiuſmodi determinatione. conſequentia probatur, quia vſus medij creaturarum in Deo ad cognoſcendum ſeipſum in illis ſecundum huiuſmodi motiuam totam conderationem ad cognoſcendum ſe præciſe, vt vnum, non autem vt trinum eſt.

10. Tertio eandem ſententiam impugno: quia infallibilitas, & firmitas cognitionis alicuius in medio aliquo

Digitized by Google

aliquo, non poteſt medij infallibilitatem ſuperare, vt contra ex infallibilitate, & firmitate concluſionis ex medio quoniis deductæ, quæ medij, ac præmiſſarum ex quibus deducitur firmitatem, atque infallibilitatem ſuperare nequit, imo verò æquare (ſi Ariſtoteli adhibenda fides ſit dicenti de præmiſſis reſpectu concluſionis, *propter quod unumquodque tale, & illud magis*) atqui infallibilitas, ac firmitas cognitionis cuiuſvis diuinæ de ſeipſo maior longe eſſe debet, quam firmitas, & infallibilitas veritatis creaturarum: ergo creaturæ non poſſunt eſſe medium in quo ſe Deus cognoſcat, & cui infallibilitas, & firmitas cognitionis diuinæ innitatur.

11. Denique eandem ſententiam affirmatiuam impugno, iuxta communem horum, & fere reliquorum doctrinam, qui obiecta motiua omnia cognitionis, & volitionis diuinæ earum ſpecificatiua cenſent, quia vel cognitio Dei de ſeipſo in creaturis, tanquam in medio dicit aliquam perfectionem diuinæ cognitionis, vel ſecus. Si non dicit nec addit: ergo non eſt in Deo admittenda. Si perfectionem aliquam addit diuinæ cognitioni directæ primo habitæ a Deo de ſeipſo: ergo directa Dei de ſe primo habita cognitio non fuit infinita e genere ſuo ſimpliciter per denegationem termini etiam extrinſeci, vt cognitio diuina eſſe debet. Patet: quia ea cognitionis Dei in creaturis perfectio pro priori cognitionis directæ Dei de ſe, & in ſeipſo Deo non aderat: quare illi addita eſt, vt dicis: ergo aliquid diuinæ cognitionis primæ illi directa aberat, atque extra illam formaliter erat: ergo non erat infinita per denegationem termini, extrinſeci etiam, & e genere ſuo ſimpliciter infinita. Patet vtraque conſequentis huius patis, earumque legitima illatio: quia infinitum e genere ſuo ſimpliciter tale ſoli Deo competens, vt vidimus contra. 1. eſt, cuius eſſentia metaphyſica in genere ſuo eſſe, concipique vere nequit, quin infinitum in illo genere ſit, & concipiatur vere: non concipitur autem, nec eſt verè tale, cui addi aliquid in illo genere poteſt: vnde patet etiam nihil illius generis poſſe eſſe extra illud, quod ita ſimpliciter infinitum eſt: ac proinde eiuſmodi infinitum tale eſſe debere per denegationem termini, etiam extrinſeci: nam creata (ſi quæ infinita eſſe poſſunt) non è genere ſuo, quod abſque infinitate ſaluatur, per partium eiuſdem generis ſiue magnitudinis intenſiuæ, vel extenſiuæ continuæ, vel diſcretæ infinitam additionem infinita ſunt, & per denegationem termini, ſolum intrinſeci, infinita conſtituuntur.

12. Dices: hoc argumentum, pluſquam oporteat, nebulque laboret, probare. Probat enim Deum creaturas non cognoſcere, vel probat nihil; erenim pro illo priori, quo ſe Deus primo directè cognoſcit non repræſentat ipſi cognitio illa creaturas, quæ pro illo priori nondum ſunt, de quarum repræſentatione poſteriore, cum primum in quo ſunt ſtatu ſunt, totum contra illarum cognitionem à Deo argumentum noſtrum in autatur: Quod ſi reſpondeamus iuxta ipſa a nobis data doctrinam, integram eandem, quoad ſubſtantiam & modum cognoſcendi, intrinſecam repræſentationem pro illo priori cognitionis directæ Dei de ſeipſo adeſſe, ſolumque addi extrinſeca obiecta, vt infinita illa repræſentatio ſimpliciter, & e genere ſuo talis, & quoad ſubſtantiam, & quoad modum omniſcientia, abſque vlla in genere cognitionis intrinſeca variatione ad ea extendatur, & explicetur. Id ipſum, vt ad cognitionem ſeu in creaturis, tanquam in medio ſcie exeras reſponderi nobis putemus. Sed contra eſt: quia ſolutio noſtra ſolum aperit extenſum ſcientiæ eiuldem, & inuariatæ, quoad intrinſecum, adhuc formaliter, ad terminos, ſeu obiecta pure materialia, & ſolum terminatiua; non autem ad obiecta ſpecificatiua motiua, ſeu medij formaliter quæ, vt talem munus exercere mentem debent intentionaliter ad cognitionem alterius in ipſis mouere, quam nequeunt formaliter pro priori ad ſuam motionem intentionalem apponere, ne actum agant, & ſuam intentionalem cauſam, & motionem, cognitio, quæ effectus illius eſſe neceſſario debet, contradictorie præcedat: ergo ſolutionis noſtræ ad inſtantiam factam doctrina id ſolum euincitur: nempe, creaturas, earumque reſpectum tranſcendentalem ad Deum, ob quem (ſalto medium alias creatis mentibus eſſe totum nec poſſent in quo Deus cognoſceretur) à Deo, vt purè terminatiua obiecta cognoſci, & vt materialiter ſolum media, non autem, vt formaliter talia, mouentiaue Deum ad ſui in ipſis vlteriorem cognitionem, vt ex data ratione ſuadetur. Porrò extremas has duas impugnationes oportebit obſeruare, ac meminiſſe pro vera quæſtionis vniuerſalis de poſſibilitate Dei cognoſcendi vnum in alio reſolutione, vbi alias huc facilè aduchendas rationes dabo. Huic tamen argumento non fido: quia reſpectu ſcientiæ, & amoris diuini motiua plura, quæ ſpecificatiua non ſint, admitto: quare ad hominem ſolum contra aduerſarios præmat.

CERTAMEN II.

Exarmantur aduerſariorum fundamenta.

1. Opponis: Deus non cognoſcit ſe in creaturis tanquam in medio: ergo ex vi viſionis illarum non regreditur ad ſe cognoſcendum, etſi aliunde ſe perfectiſſimè cognoſcat: ergo Deus non comprehendit creaturas. Patet: quia comprehenſio eſt viſio rei, ex cuius vi nihil rei lateat videntem; at Deus aliquid creaturarum eſt, vtpote earum cauſa, & terminus reſpectus tranſcendentalis illarum ad ipſum: ergo, ni ex vi viſionis illarum, ſeu in illis (quod idem eſt) tanquam in medio ſe videat Deus, non comprehendet creaturas: ita quondam Vaſquianos ex Vaſquiana hac definitionis comprehenſionis intelligentia coram impugnabam: eludi poſſe video, ſi reſpondeatur effectus eſſe aliquid cauſæ, quia in ea continentur, ſecus autem cauſam, & in re præſenti, Deum eſſe aliquid effectuum creatorum; negari tamen reuera, ac ſine vacuarum vocum vſu, vel potius abuſu nequit, quin terminus relationis, ſeu relatiue tranſcendentaliter aliquid ſit ita relati, etſi non intrinſecum eſſentialiter, tamen ad eſſentiam huius conſtitentiam requiſitum: imo, ſi continentiæ cauſalis voces denudentur, cum effectus formaliter, & in ſe ſumpti (quomodo ad comprehenſionis ſic explicatæ cognoſcendi ex vi viſionis cauſæ ſunt) intra illam non ſint, idcirco ſolum cognoſcendi ex vi viſionis cauſæ ad eius comprehenſionem erunt, quia effectus huiuſmodi formaliter, & in ſe ſumpti extrinſecum aliquid, & terminus actiuitatis cauſæ ſunt.

2. Reſpondetur ergo viſionem creaturarum illarum comprehenſionem non eſſe non quidem ob perfectionis defectum; ſed per exceſſum: quia nimirum realiter, & formaliter ſupercomprehenſio illarum eſt, vt docte Molina noſter obſeruat: etſi enim ex vi viſionis illarum, tanquam medij, ad Deum non regrediatur: aſt nobiliori modo eademmet formaliter, quæ creaturas repræſentat, & earum terminum Deum ob infinitam ſimpliciter, & indiuiſibiliter, etiam metaphyſicè, è genere ſuo repræſentationem, & omniſcientiam, quam è primario, & adæquato ſpecificatiuo obiecto ſuo Deo, Deus ipſe habet, ex quo & repræſentationem omnium, quæ ad quodvis obiectum aliud ſpectant eſſe vltra veritatis obiectiuæ, & cognoſcibilitatis intrinſecæ eorum limitationem anteacto habet: ac proinde eorum ſupercomprehenſio: Dei autem ipſius cuius obiectiua veritas, & cognoſcibilitas intrinſeca infinita ſimpliciter etiam è genere ſuo eſt, ad amuſſim eſt comprehenſio, quia eius veritatem obiectiuam & intrinſecam cognoſcibilitatem ad extrinſeca omnia ſua adæquat, quin excedat. Et hunc philoſophandi modum non ſolum Vaſq. & Alarcon, Vaſquiaique exercti admittunt, ſed & Soarius 3. de attributis, atque inde Deum ſe comprehendere, quia etiamſi futura in ſe, tanquam medio, ſeu vi viſionis ſui, tanquam medij non viderat, ea tamen in ſe vt ſpecificatiuo, & è ſui tanquam ſpecificatiui viſione videt, quod ſatis ad comprehenſionem, ait; inconſequenter autem id ſufficere negat de poſſibilium ex vi viſionis ſui cognitione, vt Deus ſe comprehendat: atque eorum in ſeipſo tanquam medio cognitionem, nec ſolum ſpecificatiuo Deo adeſſe requirit.

3. Obiectionem aliter premo. Per comprehenſionem debet cognoſci obiectum omni modo, quo cognoſcibile eſt: aſt Deus, & cauſæ reliquæ cognoſcibiles ſunt in ſuis

effectibus, tanquam in mediis, ita enim eas quotidie nouimus; ergo, ni Deus se in creatis ius effectibus nouerit citra, aut non vltra, creaturarum suarum comprehensionem erit: cum hunc cognoscibilitatis earum modum non pertingat. Respondetur, distinguendo maiorem: omnem modum cognoscibilitatis effectuum intrinsecum ac non concernentem imperfectionem cognitionis, & cognoscentis, fateor: illam concernentis, diffiteor. Minorem item distinguo, cognoscibiles sunt concernendo imperfectionem cognoscentis, & cognitionis concedo; non concernendo illam nego ob supra dicta: & nego consequentiam.

4. Tertiò oppones: Si Deus non se primariò cognosceret suamque cognitionem non specificaret, & cognosceret nihilominus creaturas sibi sui ipse, illas nihilominus comprehenderet, ac subinde se in illis tanquam medio videret: quemadmodum, & Angelus illas videns Deum in ipsis tanquam in medio cognoscit, easque proinde comprehendit: ergo & tunc se in illis tanquam medio videt Deus: quia eadem vis motiua intentionalis creaturis adest, ac tunc adesset. Respondeo primo in antecedenti esse implicantiam terminorum: quia cognitio omnis diuina tublato specificatiuo sui adæquato, & obiecto primario per locum intrinsecum repugnat: quare & repugnat per locum intrinsecum cum hypothesi posita in antecedenti cognitio Dei de creaturis, quæ in ipso antecedenti asseritur: dato tamen, facile negatur consequentia. Ad cuius probationem respondetur ex dictis: vim motiuam intentionalem creaturarum ad Deum in ipsis tanquam in medio cognoscendum, & nunc, & tunc solum esse admouendam in abstentia cognitionis perfectæ diuinæ, ac simpliciter è genere suo infinitæ, quæ tunc abesset, nunc autem Deo adest.

5. Quartò oppones: non obstante cognitione Dei simpliciter infinita è genere suo, quæ antecedit natura, quaque Deus cuncta intuetur, nihilominus causas creatas in suis effectis tanquam in medio cognoscit, & è contra earum effecta in causis: ergo eadem cognitio sui ipsius antecedens non obstabit, quo minus se in suis creatis effectibus rursus cognoscat, fateor consequentiam negari minime posse; posse autem, & negari deberi antecedens, ob rationes eadem hactenus datas, & dandas, vbi de possibilitate, vel impossibilitate mediorum ad aliquid in ipsis à Deo cognoscendum inferius disputemus: sed fulcries antecedens: quia Angelus videns creaturas, & Deum etiam intuitiue, nihilominus Deum in effectis creatis cognoscit; alioqui creaturas non comprehenderet: etsi vtrumque simul intueretur, non autem Deum ex vi visionis creaturarum: ergo idem de Deo dicendum est: verum facilè negatur consequentia antecedenti permisso: quia visio Dei Angelica beata non habet rationes assignatas repugnantiæ in visione Dei de seipso, vt creatis tanquam ad seipsum rursus cognoscendum vertatur, moueaturque. Ne verò interim aliquis eo antecedenti decipiatur, negandum absolutè est ob rationes dandas loco citato. Nam etsi media illa Angelo non videnti Deum & Beato ex vtu esse possint mouereque illum valeant ad Deum cognoscendum; secus videnti Deum: nam in conspectu visionis Dei, nec mouere Angelum ad Deum cognoscendum valent, nec abstractiua Dei cognitio, ad quam solum mouere media illa valent cum visione Dei est componibilis.

6. Quintò demum oppones: non obstante præcedentia diuinæ volitionis simpliciter è genere suo infinitæ ex primario suo obiecto, & specificatiuo adæquato, nempe infinita simpliciter etiam è genere suo bonitate diuina, locus est, vt Deus se amet pro posteriori signo ob creaturas, tanquam finem, siue, vt ipsis vtilis, & proficuus est, ac proinde motioni intentionali bonitatis creatæ pro posteriori signo propositæ datur locus respectu diuinæ voluntatis: ergo non obstante præcedentia diuinæ cognitionis de Deo simpliciter, & è genere suo infinitæ Deo ipso, tanquam obiecto primario, & adæquato specificatiuo dabitur locus, vt se rursus in creaturis, tanquam in medio cognoscat: quare & harum intentionali motioni pro signo posteriori respectu intellectus diuini consequentia videtur legitima, & quæ rationem Conclusionis nostræ datam certam. 1. num. 12. fundituſ euertat; siquidem vtrobique eadem prorsus militat, nullo, præter materiam, variato: quare nosmetipsos obiectione hac à nobis etiam molestissime vexatos fuisse fateri debitæ ingenuitatis nostræ omnino erit: etsi ob rationes alias nunc, vsque ad quæstionem de possibilitate, vel impossibilitate vius mediorum in Deo ad se rursum in illis cognoscendum consultò dissimulatos, (ne quæstioni huic, & sequentibus immediatis aditum occluderemus) vim non habeat, vt conclusio nostra absolutè deseratur, ex ibi dicendis, fiet constabit.

7. Sed tamen neque ratio illa, quam videtur obiectio euertere est deferenda ob diuersitatem, quæ inter veritatem, & bonitatem diuinam intercedit: etenim Dei bonitas intrinseca duplex est; altera qua bonus, perfectusque in se entitatiue est; altera verò, qua alijs vtilis proficuusque creaturis suis est, etsi absque vllo ad ipsas connexionis respectu: vt tertiam aliam bonitatem moralem Dei nunc omittam. Diuinus igitur amor intrinsecam bonitatem Dei vtilis & creaturis proficui, ad hunc, vel illum finem obtinendum pro specificatiuo adæquato amoris sui habet, cum autem vtilitas non, nisi propter aliud, tanquam finem ametur propter omnia quibus Deus vtilis commodusque esse potest è primario suo conceptu tanquam fine Deus se primo illo suo amoris signo amat: quia ita etiam amabilis est: non expectatis tamen creaturis earumque siue possibilitatis, siue absolutæ existentiæ signis, à quarum, vt dixi existentia & possibilitate, absoluta prorsus intrinseca Dei vtilitatis bonitas est: sicuti, & earum activa potentia à rerum possibilitate absoluta est, atque ipsis inconnexa; etsi neutra à nobis, nisi per ordinem ad res alias explicari concipiue vllo pacto queat: veritas verò diuina vnica solum, & nostro etiam concipiendi modo absoluta à rebus est, in positiua, nec solum apparente soliditate essendi, ac proinde; non solum ad conuertentiam, identitatis realis iure, essentiæ comes, sed idem formaliter est cum illa: & quibusvis mediis cognosceretur: atque vt in illis cognosceretur illa prænoscì oporteret: quare & eorum posteriora signa expectari. Vnde cognitioni Dei pro signo, quo se primum in se, cognouit aliquid cognitionis accreuisse, quod ipsam pro illo priori infinitam simpliciter, & è genere suo talem non esse conuinceret, dicebamus. Ac demum, vt dicebam ratio illa ad hominem contra aduersarios solum firmitatem habet, qui motuo omni diuinorum actuum obiecto, specificatiui rationem inesse necessario putant.

QVÆSTIO II.

An Deus in se tanquam in medio possibilia creata cognoscat?

DEVM omnia in se, tanquam in obiecto primario, & specificatiuo adæquato suæ, sibique intrinsecæ cognitionis, etiam quo ad aliqua obiecta extrinseca eademmet insectilis, adhuc metaphysicè, extenditur, & explicatur, constat ex proximè, ac sæpius dictis, præsertim d. 24. quæstione 1. Nunc autem inquirimus, atque in sequentibus inquiremus, an non solum eo obiecti adæquatè specificatiui cognitionis suæ, sed alio etiam titulo, vel causæ, vel comprehensoris, vel aliunde, in seipso tanquam in medio creaturas cognoscat Deus? atque de possibilibus in præsenti.

CERTAM.

CERTAMEN I.

Variæ sententiæ affirmantium.

1. DEum in se tanquam in medio tituli causæ vniuersalis creaturarum illa nosse vulgatissima Theologorum Sententia est. Supponit Durandus in 1.d.35.q.1.& in 3.d.14. quæst.2. & in 4. d.49. quæst.3. atque expressè docet in 1. d.35. quæst.2. vbi Argentina quæst.1.concl.4. Capreol. quæst.2.art.1. concl.1.& 2.& in 4.d.49.quæst.6. art.1.2.& 3. vbi Sotus quæst.3.art.3. Bassol. qu.4. Prologi art.3.Godfred. quodlib.6.quæst.3. Ferrara 1. cont. Gent. cap.49. & lib.3. cont. gent. cap.56.59. & 60. Richard. in 4.d.14.art.2.quæst.3.& 4. d.49. art.3. quæst.3. Caiet.1. p. quæst.12.art.8. & sequentibus Bañez,& Zumel quæst.14. art.5.& 6. ex nostris Molina ad citat. quæst.12.art.8. Henriquez tom.1. de fine hom.cap.10. §.2. & 3. Salas t.1. in 1.2. d.4. sect.4. n.38. plures viginti authores præferens, Arrubal tom.1. in 1. p.d.25.cap.3. Didacus Ruiz d.10. de Scient. à sect.2. Granad.controu.2.tract.2.d.3. Albiz d.5. sect.12.& 16. docens Beatos possibilia in Deo præcognito tanquam in medio videre, ex Beatisque ad Deum reliquorum, qui data proximè pro negatiua sententia principia nostra non viderant, conectaria doctrina est. Verum in terminis nihil de diuina cognitione possibilium creaturarum in Deo tanquam in medio egit Arrubal, sed solum in Deo eiusque omnipotentia tanquam cognitionis earum specie & specificatiuo vt vidimus d.2.quæst.5.cert.2. quæst.6. Recitatis Doctoribus consensit magna Recentiorum nostrorum, & externorum turba, etiam memorandus Herize.

2. Igitur Sententia secunda fuit Herize nostri tom.1. in 1. p.tract.1. d.5. cap.3. §.1. qui non solum omnipotentiæ titulo Deum in se tanquam in medio possibilia creata cognoscere docuit (sicuti relati Doctores aiebant) sed titulo etiam complacentiæ de illis diuinæ, cui quoad titulum complacentiæ obsistunt alij ex nostris Recentioribus, qui tamen vi consequentiæ consentire deberent Recentiores Complutenses sæpe à nobis memorati addunt titulum diuinæ Scientiæ,& comprehensionis possibilium: nec dubito, quoad titulum etiam diuinæ Complacentiæ de illis Herize nostro consensuros: & hi quidem, tam pro prima, quam pro secunda tententia nominati Doctores de cognitione possibilium à Deo in se tanquam in medio quocunque titulo ab eisdem assignato secundum atomas etiam, & minutiuas eorum possibilium differentias aperte loquuntur, nec solum secundum rationem possibilitatis, siue non repugnantiæ ad existendum possibilibus omnibus communem.

Idcirco Henricus quodlibeto 7. quæst.4. & 5. tertiam hac in re sententiam inuexisse in Scholas meritò videatur. Ait enim essentiam Dei sub ratione, & formalitate ideæ creaturarum referri ad creaturas possibiles non in individuo, sed in specie, siue secundum communem ipsis possibilitatis, seu non repugnantiæ rationem: quod ipsum de Omnipotentia videtur dici posse, cum de causa exemplari quoad rem hanc, non aliter atque de actiua videatur sentiendum. Propterea non longè ab hac sententia abiisse nonnullis fortasse videatur Vasquez noster 1. p. t.1. d.55. & tom.2.d.104.cap.6.n.26. vbi Omnipotentiæ obiectum possibilia creata, non secundum omnem ipsorum rationem, sed solum secundum rationem communem non repugnantiæ, siue non implicantem contradictionem designat ad eaque secundum eam rationem proinde diuinam Omnipotentiam referri docet: eam autem ideo solum Deo cognitionem creaturarum possibilium in ipso, eaque omnipotentia, tanquam in medio deneget, quia ad ipsa non refertur: atque ex alia parte ad ipsa secundum eam rationem communem non repugnantiæ referri Omnipotentiam fatea ur (quod ipsum de diuina idea erit) vtroque titulo cognitionem creaturarum possibilium, secundum rationem communem non repugnantiæ earum videtur Deo concessurus.

4. Cæterum longe Vasquez nostrum ab hac Henrici sententia abfuisse certum mihi est. Primò: quia Vasquez noster entis & non repugnantiæ prædicatum intimas omnes etiam individuantes, & atomas entis cuiusvis differentias transcendere vbique constanter docet; debentque Doctores omnes fateri, si de prædicato entis realis adiectiui metaphysici sit sermo, vt controuers. de Trinit. d.6. quæst.1. & controu.metaph. de entis transcendentia fusè docuimus, etsi de prædicato entis realis subsistentiuè, & neutre sumpti aliter censendum sit, atque ea solum entis realis acceptione transcendentiam entis Scotum negasse, negaturosque eius asseclas esse eis locis ostendi quocirca, si realem respectum omnipotentiæ ad creaturas possibiles secundum rationem non repugnantiæ earum admitteret, ad illas secundum omnes earum differentias etiam atomas, in quibus prædicatum illud non repugnantiæ, vtpote omnes transcendens recognoscit referri realiter omnipotentiam admitteret: quare & possibilia etiam individualiter in seipso tanquam in medio Omnipotentiæ,& ideæ suæ titulo à Deo cognosci consequenter ad sua principia Vasquez doceret, cum autem id constanter vbique neget: patet eum de respectu Omnipotentiæ ad possibiles creaturas secundum communem rationem non repugnantiæ non reali, sed ficto & secundum modum nostrum concipiendi fuisse locutum.

5. Cæterum, Henrici, vel cuiuscumque alterius tertia hæc sententia sit, secundum speciale, quod ait de relatione causæ exemplaris ideæ, vel actiuæ Omnipotentiæ diuinæ transcendentali ad possibilia secundum communem solùm rationem non repugnantiæ, ac subinde cognitionis à Deo in se tanquam in medio eorum secundum illam præcisè rationem impugnatur primò: quia respectus, siue relatio transcendentalis realis, nec solum intentionalis, & rationis præcisiua ex parte sui obiecti, seu termini non est: ergo implicat terminari ad possibilia secundum communem illam rationem præcisè, non attactis eorum, etiam atomis, & individuantibus differentiis; alioqui enim transcendentalis illa relatio realis præcisiua ex parte sui termini foret. Secundo: quia realis relatio, siue respectus transcendentalis causæ, siue actiuæ, siue exemplaris diuinæ ad creata possibilia est potentia alterutro, vel vtroque potius modo causare creaturas: ergo eo solummodo ad eas est, quo eas causare realiter potest: atqui nequit alterutro modo, vel vtroque causare illas realiter Deus secundum communem illam rationem præcise non attactis reliquis eorum, etiam individuantibus, prædicatis: quia, si posset esse actio realis productiua vnius prædicati rei non producto per ipsam alio, posset vnum rei prædicatum esse absque alio rei eiusdem, quod contradicit reali eorum in re illa identitati. Tertiò: quia, vt dixi, prædicatum illud non ita commune, & præcisum à differentiis creaturarum possibilium est, vt omnia eorum, etiam individuantia, eorum prædicata non transcendat: quare quod eius prædicati titulo ad creaturas possibiles transcendentaliter realiter refertur, non potest non illas secundum prædicata omnia, etiam individua realiter transcendentaliter referri. Quartò: quia prædicata omnia, etiam individuantia, rerum creatarum possibilium à Deo sunt tanquam à causa earum actiua, & exemplari: ergo vtroque titulo realiter transcendentaliter Deus ad omnia eorum etiam individuantia prædicata refertur.

6. Nec prætat Recentiorum pro hac sententia (quam Vasquez nostri falsò putant) meditatio, & instantia pro respectu reali transcendentali potentiæ ad prædicatum commune possibilibus, quin sit etiam ad prædicata eorum inferiora & particularia, quia potentia loco-motiua est ad motus locales, & non secundum individuas cuiusque rationes, sed solum secundum superiores; alioqui cum motus localis individuatio pendeat essentialiter à tempore, quo exercetur motus localis hodiernus eras fieri non potest, neque hodie hesternus, aut crastinus: quare quotidie potentia localis variaretur quod est paradoxum, & absurdum, sed in primis motus localis individuationem à tempore essentialiter pendere falsò ac sine fundamento à paruulis asseritur: & quamuis esset verum, potentiam loco-motiuam realiter suos in motum etiam individuo respectiua per dies singulos variandam non inferretur: quia nulla potentia realis cuiusvis effectus illum

semper

ſemper & vbique debet poſſe abſolutè efficere, vt vera, & realis ipſius potentia ſit, ſed ſatis ad id habet, ſi aliquando, alicubique ipſum edere poſſit, quia poſſe vt ſummulatis conſtat ampliatur ad omnes temporis, & loci non ſolum aliquando exiſtentis, ſed & poſſibilis differentias: patetque in materia prima, quæ formarum omnium receptiua eſt, & tamen quamdiu vnam habet reliquas, imo neque earum vllam, nequit recipere, & in eadem potentia mea loco motiuæ, quadam Matriti ſum localem motum (adhuc ſecundum prædicata communia) nequeo Romæ exercere: quod ipſum de tempore in ea opinione dicetur rationabilius, cum maior certe, & exploratior dependentia localis motus a loco, quam à tempore ſit.

7. Iam vero, ſi nequit Omnipotentia, & idea diuina realiter tranſcendentaliter ad creaturas poſſibiles ſecundum prædicatum commune non repugnantiæ, ſiue poſſibilitatis referri, quin ad inferiora ipſorum, etiam indiuiduantia, prædicata referatur vt probatum eſt, atque ratione reſpectus huius Deus poſſibilia creata in ſe, tanquam in medio illa ſecundum rationem communem cognoſcit: non ſolum ſecundum eam rationem, ſed etiam ſecundum cauſique, earum indiuiduantes, differentias, in ſe tanquam in medio creata poſſibilia Deus procul dubio cognoſceet, nec ſolum ſecundum prædicatum illud non repugnantiæ commune, id quod, & ſpeciale tertiæ Henrici Sententiæ erat; & nos hic ſuſcepimus impugnandum. Nam qua parte cum primis duabus reſpectum realem cuiuſvis diuini prædicati ad creatum aliquod prædicatum admittit, impugnationibus contra Superiores ſententias mox ſubtexendis æque patet vt illas expendenti, atque prædicato illi communi applicanti pertinacem fiet: qua etiam parte ob eiuſmodi reſpectum tranſcendentalem (quatenus vtraque conuenit) ad creaturas poſſibiles aptum medium eſſe Deum in quo poſſibilia ſecundum id, quod in ipſis reſpicit, Deus ipſe cognoſcat, poſtmodum communibus vtrique impugnationibus renicietur qu. de poſſibilitate, vel impoſſibilitate in Deo vſus medij, ad aliud cognoſcendum.

8. Sed aduertendum tandem eſt ex doctoribus, qui Deum in ſua Omnipotentia, aliove intrinſeco prædicato ex memoratis, tanquam in medio, creaturas poſſibiles cognoſcere affirmant, plerofque ſuam hanc concluſionem a reſpectu, ſiue relatione reali tranſcendentali prædicati illius diuini ad creaturas, ratione cuius medium, in quo creaturas cognoſceat ſibi ipſi Deus ſit pendere omnino velle: in his vero nonnulli eo etiam tranſcendentali reſpectu ad creaturas poſſibiles ab omni prædicato diuino prorſus relegantes, nihilominus in ſe, tanquam in medio, creaturas poſſibiles à Deo cognoſci contendunt. Hi verò ſunt. Arrubal. d.30. cap. 2. & 3. Herize diſput.5. cap.3. numer. 19. Albiz d.5. ſection.4. numero 39. qui Deum vndique à creaturis poſſibilibus omnino abſolutam, tanquam à termino etiam, independentem aſſerente nihilominus Deum in ſe tanquam in medio creaturas cognoſcere defendunt vt vidimus numero 1. His adnumeratur d.30. metaphyſ. ſect.15. num. 26. Deum omnino abſolutum à poſſibilibus creaturis earumve poſſibilitate docens, & tamen ipſo tanquam in medio poſſibilia cognoſci à Deo fatetur, quanquam de independentia Dei, & abſolutione Dei à poſſibilitate creaturarum neſcio qua fide referatur, Soarez oppoſitum toties ex inſtituto docens. Adnumerandus etiam his venit Ruiz de Montoia, qui, etſi Deum tranſcendentaliter reſpectiuum creaturarum ipſiſque reipſa connexum eſſe defendat d.5.de Scientia ſection.2.& d.10.ſect.4. numero 10. & ſection.5. numero 9. tamen ſect.4. eadem ex eo re pectu cognitionem creaturarum à Deo in ſeipſo tanquam in medio à ſe citato loco aſſertam pendere noluit, ſicut Recentiores Complutenſes memorati pendere **nullatenus voluerunt.**

CERTAMEN II.

Deum nullius prædicati diuini titulo creata poſſibilia in ſe tanquam in medio noſſe iuxta aduerſariorum modum primum.

1. Concluſio contra duplicem modum defendendi eius contradictorium ſtatuenda eſt: & primo contra modum primum communiorem: nempe, quia Deus reſpectiuus realiter tranſcendentaliter eſt creaturarum poſſibilium ratione omnipotentiæ ſuæ, vel alterius cuiuſpiam ſui prædicati, è ſui cognitione ad illas cognoſcendas neceſſariò determinetur. Secundo vero contra modum ſecundum aliorum, qui affirmatiuam, concluſionem noſtræ huic negatiuæ aduerſam, independenter à reſpectu reali tranſcédentali Dei ad creaturas, connexioneve ipſius (quouis titulo) cum illis defendunt memoratique à nobis ſunt certam. 1. n. 8. cæterum præſentem concluſionem noſtram vniuerſim defendunt ex priſcis Theologis Sanctus Bonauentura in 1.d.35.art.1.q.1.Gabriel.art.2.concl. 2.Okam qu.3.Scotus qu.1. §. *Ad iſta*, quos duces vtraque Scotica, & Nominalis Schola ſectatur: ex noſtra verò Vaſquez d.60.c.2. & d.50. de viſione creaturarum à Beatis in verbo diſputans, Becan.tract.1.cap.10.qu.4.à n.8.Alarcon. d.2,c.3.Arrubal.d.30.& 31. Magnus meus Magiſter Didacus Daza manuſcripto de Scientia d.2.Concluſionem hanc ſummo ingenio ſuo (vt reliquas aſſolet ſuas) illuſtrans: demum non admodum recentibus noſtræ huius Toletanæ Prouinciæ Magiſtris Daſquianis, vt plurimum, fuit conſtans ſententia, & communis.

2. Iuxta primum igitur, & communem aduerſæ concluſionis tuendæ modum probatur concluſio primo; quia, iuxta illum, eatenus ſolum Deus medium in quo cognoſcendi creaturas poſſibiles ſibi ipſi eſſe poteſt, quatenus aliquod eius prædicatum intrinſecum realiter reſpectiuum tranſcendentaliter eſt creaturarũ poſſibilium, cõnexumve eſſentia ſua cum illis: aſt nihil Deo omnino intrinſecum realiter tranſcendentaliter reſpectiuum creaturarum poſſibilium eſſentiaue ſua connexum cum illis eſt: ergo nec Deus medium in quo cognoſcendi creaturas poſſibiles vllatenus ſibi ipſi eſſe poteſt. Diſcurſus eſt legitimus. Maior ipſiſſimum aduerſariorum, in hoc primo modo, fundamentum, ſiue modus ipſe tuendi aduerſam concluſionem primus. Minor probatur, vt ſæpè hic, & controu.1. & controu. de Trinitate à nobis datis. Etenim quidquid Deo intrinſecum eſt ſummæ, maioriſque longè eſt, imo infinitæ maioris neceſſitatis, quam poſſibilia creata, ſiue eorum poſſibilitas: atqui, ſi aliquid Deo intrinſecum realiter tranſcendentaliter reſpectiuum creaturarum poſſibilium eſſet, ſummæ longéque, & infinitæ maioris neceſſitatis, quam creata poſſibilia, ſiue eorum poſſibilitas minimè foret: ergo nil intrinſecum in Deo realiter tranſcendentaliter reſpectiuum creaturarum poſſibilium, ipſiſve eſſentia, & entitate ſua connexum eſt.

3. Maior huius etiam ſyllogiſmi oſtenſa à nobis ex inſtituto, & rationibus, & exemplis maiori neceſſitatis, & certitudinis in veritate aſſenſus fidei, quam in veritate concluſionis euidentis ex neceſſariis principiis euidentibus, etiam per ſe notis, vel altero euidenti, altero de fide deductæ; item ex maiori neceſſitate, & euidentia principiorum demonſtrationis cuiuſvis, quam Concluſionis ex ipſis demonſtratæ iuxta Ariſtotelicum prõloquium. *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: aliiſque exemplis plurimis: quæ ideirco otioſè in præſentiarum, ſuperflueque repeterentur: ſicuti, & reſponſio ad inſtantiam (cui contra maioris huius conſtantiam in primis Complutenſes memorati ſæpè recentiores fidebant) de veritate, quæ maior vna quam alia eſſe nequit: id enim, quo id probatur, (nempe veritatem in indiuiſibili, & prorſus adæquata conformitate iudicij cum obiecto iudicato conſiſtere) inſtantiæ debilitatem probat:

eſt

est enim ab indiuisibili, & quod nec magis, nec minus proinde suscipit, ad id quod magis, & minus recipit, consequentiam ducere. Minor ex terminis & obuiis exemplis mille patet: quod enim realiter transcendentaliter respectiuum alterius, ipsique essentia sua connexum est, altero deficiente, & illud deficere necesse est: etenim, ex eo, quod deficiente altero illud perstet, huius cum altero realis inconnexio, ac negatio respectus transcendentalis realis ad alterum euidenter atque indubitato demonstratur: quare implicat realiter transcendentaliter respectiuum alterius, ipsique essentia sua connexum, maioris constantiæ, & necessitatis esse quam illud.

4. Patet in actione transcendentaliter relata ad terminum, essentiaque sua illi connexa; quæ proinde absque suo termino, nequit consistere: ac subinde neque maioris necessitatis esse, quam ipsum. Patet secundò in modis omnibus realibus rerum, quarum modi sunt, realiter transcendentaliter respectiuis, atque illis essentia sua connexis, & affixis, quique proinde rebus deficientibus consistere non possunt: igitur, & euidenti ratione, & apertissimis exemplis frequentibus innumeris minor postremi syllogismi euincitur: nimirum, si aliquid Deo intrinsecum realiter transcendentaliter rei, vel rerum creatorum possibilium, ipsique subinde essentia sua connexum esset, maioris necessitatis, quam creata possibilia, eorumve possibilitas minime sore: vnde inferebat coram, Vasquez noster, & contra Suarum nostrum, aduersæ opinionis Patronum acerrimum, repugnante simiæ cauda Deum quoque repugnaturum, (cui Suarius præ sua pietate respondebat, rogans; vt in nobiliori materia illationem formaret, quam non fateri non poterat: sicuti, neque has huius sententiæ Doctores possunt diffiteri: ergo repugnante, vel pulice, vel cimice, vel culice vna repugnaret Deus, excoriandus sanè culex ille semper mihi in Dei nostri obseruantiam visus est, ne deglutiamus camelum.

5. Probatur secundo contra hunc primum modum conclusio. Admisso etiam Deum, siue omnipotentiæ, siue alterius cuiusvis diuini prædicati titulo creaturarum possibilium realiter transcendentaliter respectiuum, ipsisque essentia sua connexum esse, non inde inferretur medium sibi ipsi esse, in quo possibilia creata cognoscat: imò vero inferretur non posse esse medium in quo possibilia cognosceret creata. Probatur de ratione medij, in quo aliud cognosci potest, omninò est, vt præcognoscatur, siue præuideatur aliquomodo, atque ex eo sic præcognito, præuisoue determinetur cognoscens ad alterius cognitionem, siue eadem, siue diuersa cognitione, de quo modo non disputo: ergo si eiusmodi præcognitio respectu cognitionis alterius obiecti repugnet, repugnat etiam esse medium in quo illud alterum cognoscatur: consequentia est legitima. Antecedens est aduersariorum doctrina, & de se patet, id enim quod cognitum determinat cognitionem, siue ad cognitionem alterius necessariò præcedit præcognitum ad cognitionem: illius si enim non ita præcedit vero aliquo sensu, etsi eadem cognitione vtrumque simul necessariò cognoscatur, simul necessariò vtrumque cognosceret, quin vnum in alio tanquam in medio cognoscatur: quare, etsi non possit non cognosci cum illo, non poterit cognosci in illo, ni huius cognitio, alterius cognitionem aliquomodo anteceedat.

Quocirca valde decepti sunt Doctores, tum nostræ, tum aduersæ Conclusionis: qui ex necessitate simultaneæ cognitionis dupleis extremi alterum esse medium in quo alterum cognoscatur, &. ad alterius cognitionem determinatiuum concordes admittunt; cum tamen ex eo non sit præcisè maior ratio cur vnum potius, quam alterum ad alterius cognitionem determinet, sitque medium, in quo alterum, & non è contra cognoscatur: & sane cum triplex sit modus cognoscendi plura, quorum nullum sine alio cognosci queat: nempe, vel cum alio, vel in alio, vel ex alio: & necessitas simultaneæ cognitionis vtriusque sit necessitas solum cognoscendi vnum cum alio, qui rationem medij in quo aliud cognoscatur in sola necessitate simultaneæ cognitionis vtriusque absque præcedentia aliquali cognitionis vnius, qua mens ad cognitionem alterius determinetur, necessitatem cognoscendi simul vtrumque, seu vnum cum alio, sine cuius cognitione cognosci nequit, cum necessitate cognitionis vnius in alio crassè confundunt, & subinde vnius in alio, & vnius cum alio cognitiones, imò verò & cum his confundunt etiam cognitionem vnius ex alio: siquidem medium in quo, à medio ex quo alterum cognoscitur, quoad vim motiuam intentionalem vnius ad cognitionem alterius minimè differunt, sed solum quoad diuersitatem cognitionum medij, & cognitionis alterius obiecti ex medio illo deductæ, vt communiter putatur: quare nulla alia necessitas cognoscendi vnum in alio, vel ex alio admitti ab his potest, nisi vltra necessitatem cognoscendi simul vtrumque, præcedentia aliqualis cognitionis alterius ad cognitionem illius, quod in ipso, tanquam in medio cognoscitur, admittatur, quam denique probat intentionalis motio medij determinantis, vt cogniti, ad cognitionem alterius quod in illo cognoscitur: eademque est, vt diximus, in medio in quo, atque in medio ex quo alterum illud cognoscitur. Quæ obiici possunt, diluam q. 5. cert. 1. vbi iterum hæc fusius, firmiusque stabiliam.

7. Eo igitur antecedenti, & legitimitate consequentiæ statutis pergit discursus in hunc modum cui repugnat præcognitio, siue aliqualis præcedentia cognitionis ad cognitionem alterius, repugnat ratio medij in quo cognoscatur illud alterum: atqui relatiuis omnibus, qua talibus repugnat præcognitio siue præcedentia cognitionis vnius ad cognitionem alterius: ergo relatiuis, qua talibus repugnat ratio medij in quo alterum cognoscatur. Minor (quæ sola probationem desiderat) suadetur: quia relatiua qua talia debent necessariò simul cognosci, ac proinde simul non solum natura, sed & cognitione dicuntur esse ab Aristotele, & Philosophis: & ratio est: quia cum relationis, seu relatiui, qua talis totum esse sit ad aliud esse, nequit eius esse cognosci, nisi ad aliud cognoscatur, quod absque alius cognitione, & fors præcognitione fieri nequit. Tum sic: Sed in iis, quæ simul cognitione necessariò sunt, repugnat vnius præcognitio, seu præcedentia cognitionis respectu cognitionis alterius: ergo relatiuis qua talibus repugnat præcognitio siue præcedentia cognitionis respectu cognitionis alterius, nempe sui termini. Vnde legitimè infertur respectum siue relationem realem transcendentalem Dei ad creaturas, eiusque cum ipsis connexionem intrinsecam primi modi doctoribus modo permissam, non euincere in Deo rationem medij, in quo vel ipse, vel alius ipsum videns creata possibilia cognoscat: sed oppositum potius concludere. Nempe eius respectus titulo medij, in quo possibilia cognoscantur rationem Deo repugnare.

8. Ob hoc argumentum Soarius, oppositæ sententiæ tum primis Patronus, noluit eius veritatem à respectu transcendentali Dei ad creata possibilia pendere cum citato loco tom. 1. in 3. p. d. 17. sect. 1. §. *secundus modus*. ex quo potius oppositam sententiam euerti videbat. Sed dices; proloquium illud de relatiuis, quod scilicet necessariò simul cognitione sint, non de relatiuis transcendentaliter, & entitatiue ac essentia sua connexis, sed de relatiuis prædicamentaliter intelligi solum debere. Præuenit tamen solutionem Soarius loco vltimo citatus, (quem nobis familiares Murciani Recentiores satis docti, & ingenioſi imitantur) dicens; relatiua transcendentaliter, quoad modum cognitionis, relatiuorum prædicamentaliter naturam induere: id quod certissimum est: etenim, quoad respicientiam sui termini essentialem (vnde relatiuis prædicamentaliter, qua talibus, simultaneæ cognitionis necessitas obuenit) æqualia relatiua transcendentaliter relatiuis prædicamentaliter sunt: solumque in eo differunt, quod relatiua prædicamentaliter ex accidenti relata sunt; relatiua verò transcendentaliter non ex accidenti, sed entitate, & essentia sua sunt relata, & ad aliud; quare, sicut illa secundum relationis ipsis in suo esse constitutis accidens, simul esse, & cognosci cum suo termino necessario debent, neque, qua talia, prius suo termino esse, cognosciue possunt; ita transcendentaliter relata entitate, & essentia sua simul cum suo termino, in eo statu, quo eius transcendentalis respectus terminus est, esse cognoscique necessario debent, quin prius illo esse, cognosciue vsquam valeant.

9. Dices tandem: argumentum hoc sophisma fallax inde conuinci: quod omne medium cognoscendi vnum in alio, vel ex alio nobis prorsus è medio tollat: etenim vis medij omnis, in quo vel ex quo aliud à nobis cognoscatur, vtriusque connexioni vincè innitur, & necessitate

coexistentiæ, siue existentiæ simultaneæ extremorum, seu medij cum extremo, ita vt alterum siue altero esse repugnet: ex hoc autem rationem medij impediri, aboleriue argumentum contendit, & probat, si quid probat. Verum respondetur facile primo: connexionem medij cum extremis, in qua vis tota inferendi syllogistica fundatur, & nititur, non esse connexionem realem, siue respectum transcendentalem realem medij ad extrema, seu cum extremis, sed metaphysicam, seu logicam, rationisque totam: est enim connexio identitatis medij, & extremorum inter se, connexio autem identitatis, realis connexio, aut respectus esse non potest, siquidem eiusdem ad seipsum realis, ac non fictus, pureque rationis, esse nequit. Quod autem connexio terminorum, cui tota vis syllogistica ad inferendum vnum ex alio, tanquam medio connexio identitatis extremorum sit, constat: quia in præmissis identitas extremorum cum medio asseritur, indeque deducitur extremorum identitas in conclusione.

10. Fateri tamen oportet ex connexione physica, & transcendentali respectus vnius ad aliud quandoque ad syllogismos propositionibus in materia necessaria efformandos connexionem identitatis extremorum cum medio, cui vis syllogistica proxime, & formaliter innititur, indagari à nobis, & deprehendi: atque eiusmodi connexionem physicam à nobis cognoscendam esse primò, vt inde connexionem illam identitatis extremorum veniemus, ac deprehendamus: tunc quæ solum cognosci necessitatem simultaneæ existentiæ physicè, & realiter connexorum, siue realiter transcendentaliter respectuorum: quia id solum *nosse* ad connexionem identitatis extremorum, quæ forma, & virtus illa tuæ syllogistice proxime & formaliter subsistunt, satis nobis est. An vero prima illa cognitio connexorum, realiterque respectuorum alterius in altero tanquam medio à nobis habeatur parui ad rem præsentem refert: quandoquidem a nobis ea per species alienas, & abstractiua cognitione habetur, ex qua ad visionis, & intuitiuam cognitionem, quam de se Deus, suoque transcendentali reali respectu ad creata possibilia, & connexione physica, cum illis (quæ modo perintimus) nulla esse potest legitima illatio. Visionem igitur intuitiuã respectu sui transcendentalis ad creaturas possibiles physicæque connexionis Dei cum illis, absque simultanea, vt minimum, naturæ simultate, cognitione sui termini, nempe possibilium creaturarum constat esse non posse: quare nec posse esse sibi ipsis medium in quo illas cognoscat, vt proximo argumento ostendetur.

11. An vero necessario simultanea de termino transcendentalis realis sui respectus & physicæ cognitionis, modo à nobis permixte, cognitio, intuitiua, an abstractiua solum esse in Deo deberet fortasse percontentis. Respondeoque intuitiuam in ea hypothesi Dei de sui respectus, & connexionis termino, nempe creaturis possibilibus necessariò fore: tum e Dei illas cognoscentis perfectione in genere cognoscentis summa, tum quia cum eas non cognosceret in se tanquã in medio, vt ostendimus argumento proximo, sed in ipsis cognosceret, vnde abstractiua ac non intuitiua earum cognitio esset, non haberet. Denique an eo respectu reali transcendentali Dei ad creata possibilia admisso (ex quo medium in quo ipsa cognoscantur cum intuenti Deus esse non potest, ob impossibilitatem præcedentiæ aliqualis nõ fictæ cognitionis de Deo ad cognitionem creaturarum possibilium necessitatemque simultaneæ, vt minimum simultate naturæ, cognitionis termini cum relato transcendentaliter ad ipsum cognitio simultanea possibilium Beatis Deum inuentibus intuitiua etiam foret, an sufficeret abstractiua, etsi non ex Deo, vt medio physico, sed aliunde habita? ad rem præsentem non facit alterutro modo respondeatur. Nec firmum aliquid pro altero determinatè asserendo nobis occurrit. Cum nec entitatiua Beatorum (etiam Angelorum,) nec status beatitudinis perfectio obiectorum aliorum à Deo abstractiuam in ipsis cognitionem detrectet; neque opus videatur ad eius relationis, quæ diuersa entitatiue à suo termino dubio procul esset, visionem terminum quoque videri, sed satis fore videatur, vtcumque simul cognosci.

CERTAMEN III.

Secundus modus dicendi affirmantem nostræ aduersam sententiam independenter à respectu transcendentali Dei ad creaturas reiicitur.

1. SEcundus modus tuendi affirmatiuam, negatiuæ nostræ aduersam, independenter à respectu transcendentali Omnipotentiæ ad creaturas possibiles ob eminentialem earum omnium continentiam in illa (Quod ipsum de continentia eminentiali intentionali, & representationis earum in Scientia & beneplacito diuino dicendum eisdem doctoribus est) sic impugno, de ratione medii in quo aliquid cognoscitur, est determinare intentionali sua motione intellectum determinatè cognitione sui ad cognitionem alterius; sed quod indifferens est ad coexistendum cum illo altero, vel eius contradictorio, siue, vt cum illo, vel eius negatione coniungatur, nequit determinare intentionali sua motione intellectum ad cognitionem alterius determinatè, potiusquam oppositi: ergo, quod est ita indifferens nequit esse medium, in quo alterum determinatè præ eius contradictorio cognoscatur. Tum sic: sed Omnipotentia absoluta, nec transcendentaliter respectiua creaturarum, neque ipsa inconexa cum illis, est indifferens de se ad coexistendum, siue, vt coniungatur cum creaturis possibilibus earumque possibilitate, vel cum earum impossibilitate, & repugnantia, etsi eas omnes eminenter contineat: ergo ita absoluta ab illis, & inconexa re ipsa omnipotentia, (& diuina alia) etsi eas omnes eminenter contineat, nequit esse medium, in quo illas, earumque possibilitatem, præ impossibilitate cognoscat Deus. Discursus est legitimus, ac, si præmissæ vtrumque syllogismi constent, rem prorsus euincens: subsumptum autem ad illationem postremam euidens est: siquidem nihil aliud est Omnipotentiam (& diuina reliqua) omnia eminenter continentem possibilia, ab eis absolutam, neque ipsa inconexam transcendentaliter cum eorum possibilitate esse, quam de se atque entitate sua esse indifferentem, vt coexistat, siue coniungatur cum eorum possibilitate, vel cum eorum impossibilitate, & repugnantia: atque eis omnibus implicantibus æque, eandemque permansuram, quæ modo non implicantibus permanet.

2. Maior syllogismi primi est medij, in quo aliud cognoscitur, definitio. Minor autem, me, & aliis etiam iudicibus euidens: etenim, etsi à principio indifferenti possit esse libera determinatio determinatè ad vnum potius, quam ad eius oppositum, vt patet in Dei, & creati arbitrij liberis determinationibus proximè à principio indifferenti conceptis, & exercitis: est à principio naturali, naturaliterque, ac non liberè se determinanti, si indifferens ad vtrumuis de se, naturaque, & entitate sua sit, nequit ad alterum extremum potius, quam ad eius oppositum determinatio procedere: siue realiter, siue intentionaliter actiuum, vel motiuum principium illud sit: quia nimirum in naturaliter, ac non libere actiuis, vel motiuis principiis determinatio exercitij, & motionis in actu secundo ex determinatione principij in actu primo ad vnum determinatè præ alio exercitium & motionem in actu secundo debet prouenire; vt properetea statum principium, & dignitas apud Philosophos sit *naturam* (id est naturalia agentia naturaliter operantia, vel operatiua) *determinatam esse ad vnum*: secundò ex rebus omnibus non connexis entitatiue, seu entitate sua cum aliis, sed ab illis re ipsa absolutis; quæ ideirco media, in quibus alia illa cognoscantur esse nequeunt: sin, aliam cedo nobis causam, cur Symia in quo Pythacus cognoscatur, aut ego, in quo cognoscatur Alexander Papa Septimus, media esse non possimus, nisi, quod natura, & entitate nostra illam ad Pythaci existentiam, eiusve negationem; ego verò ad negationem, vel existentiam Alexandri septimi indifferentes sumus, & cum alterutro coniungibiles.

3. Probatur inde negatiua sententia secundo: quia,

& Deus ſecundum omnia ſua prædicata, iuxta ſecundum hunc modum abſolutus à creaturarum poſſibilitate, ſtatuitur, & maioris neceſſitatis, quam creatorum poſſibilitas, infertur, Scientiam Dei in ſe, vt medio de poſſibilibus non eſſe ſummè, & dignè Deo infallibilem, neque eius veritatem maioris neceſſitatis, & conſtantiæ eſſe, quam ſit creatorum poſſibilitas: ad quod & abſurdum de ſe eſt, & ſuppoſitioni aduerſariorum de independentia, & abſolutione cuiuſvis prædicati diuini à reſpectu tranſcendentali ad poſſibilia, realique connexione cum ipſis apertè repugnat: ſiquidem Scientia diuina, quæ in ſui, ſuæque veritatis intrinſecæ conſtantia à poſſibilitate creaturarum ita pendet, vt hac ſublata, & ipſa eiuſque intrinſeca veritas nuſquam ſit permanſura, dubio procul eſſentia ſua connexa reipſa cum eorum poſſibilitate eſt, eamque realiter tranſcendentaliter reſpicit: quidquid enim eſſentia, & entitate ſua abſolutum tranſcendentaliter ab alio, ipſique inconnexum prorſus re ipſa eſt, alio ſublato perſiſtet: quinimo nec vnde euidentiùs vnius realis tranſcendentalis reſpectus ad aliud, vnitatiſque cum ipſo connexio demonſtratur, quam ex deſtructione vnius ad ſublationem alterius.

4. Illationem illam de præiudicio infallibilitatis dignæ Deo Scientiæ Dei de poſſibilibus in ſeipſo, tanquam in medio, omnino à creatorum poſſibilitate abſoluto; ſic probo: etenim Deus ita omnino à creatorum poſſibilitate abſolutus medium naturale, ac ad eorum cognitionem ducens erit, nec liberè ad ea cognoſcenda intentionaliter mouens, vt patet, ac per ſe notum, etiam aduerſariis eſt: quare quamdiu in ſe manſerit ad illa cognoſcenda æquè Deum ducet, naturaliterque, & neceſſario intentionaliter mouebit; aſt maneret in ſe, etſi per impoſſibile creatorum poſſibilitas repugnaret, cum ab eius per hoſce reali tranſcendentali reſpectu ſit omnino abſolutus, eique prorſus reipſa per hos doctores inconnexus: ergo, ſi creatorum poſſibilitas repugnaret Scientia Dei in ſe tanquam in medio de creatorum poſſibilitate falſa foret: ergo eius infallibilitas, & veritatis conſtantia pendet à poſſibilitate creaturarum, nec eſt ab ea abſoluta contra huius ſecundi modi ſuppoſitionem: ſiquidem eius de earum poſſibilitate, & Scientiæ & intrinſecæ illi veritatis conſtantia, & permanentia à poſſibilitate creaturarum omnino dependet. Pergo inde: ergo Scientia Dei ita creatorum poſſibilitate abſoluti, de poſſibilitate creatorum in ſeipſo, tanquam in medio, non eſt dignè Deo infallibilis, ſiue neceſſitatis, & conſtantiæ dignæ Deo in ſui veritate. Patet: quia, cum pendeat eius infallibilitas, & veritatis ſuæ neceſſitas, & conſtantia ab infallibilitate, & neceſſitate, ac conſtantia poſſibilitatis creatorum, maior, quam huius infallibilitas conſtantia, & neceſſitas, quare & digna Deo, eſſe non poterit.

5. Vtrique argumento reſpondet (qui omnia in re Theologica vidit, & præuidit) Ruiz de Scientia citata d.24. ſection.3. & 4. numero 15. de futurorum à Deo in ſua Omnipotentia, & ideæ cognitione agens, quod nos de poſſibilium à Deo in ſe tanquam medio cognitione iuuenes adhuc, pro aduerſariis meditati ſumus, & impugnauimus. Nempe Dei Omnipotentiam (& idem eſto de Scientia comprehenſiua, & complacentia de poſſibilibus proportione ſeruata) eſſe potentiam de ſe non repugnantiam, ſiue omnium, ſi vel caſu quo non repugnent: quare poſita abſolutè non repugnantia creaturarum eademmet, quæ quaſi conditionata illarum potentia, & continentia eminentialis actiua erat, purificata conditione poſſibilitatis creaturarum in particulari, (qua, vt abſoluta potentia, & continentia actiua illarum determinatè, & in particulari eſſet, indigebat) illarum determinatè, & determinata abſoluta potentia eſt. Cum autem eatenus Omnipotentia Deo intrinſeca medium determinatè, & abſolutè determinans ad cognitionem poſſibilium in particulari ſit, quatenus eorum in particulari abſoluta potentia, & actiua eminentialis continentia eſt, eademmet, quæ pro priori ad creatorum poſſibilitatem medium ſolum quaſi conditionatum ad creata poſſibilia cognoſcenda ratione ſimilis conditionatæ continentiæ erat, nec magis determinatè ſeu determinans medium ad illarum determinatè cognitionem, purificata conditione poſſibilitatis illorum in particulari medium abſolutum determinatè, & determinans ad eorum cognitionem Deo erit: ita, vt, ſicut abſoluta poſſibilitas entitatiua creaturarum conditio eſt, ſine qua non, abſolutæ continentiæ earum eminentialis actiuæ, ſiue omnipotentiæ abſolutæ earum in genere entis, ſic etiam abſoluta earum veritas, & cognoſcibilitas obiectiua poſſibilitatis abſolutæ earum comes, ſit conditio, ſine qua non, rationis abſoluti medij, ob quam in omnipotentia eadem abſolutè contineantur in genere veri, & obiectiuè cognoſcibilis. Et hanc quidem ſolutionem arripuerunt ingenioſi Recentiores ſæpè memorati Complutenſes, & Murciani ex noſtris.

6. Fateor acumen ſolutionis, quam exemplis ex humanis, & diuinis ſic olim illuſtrabam: ex humanis ſiquidem, & noſtræ voluntatis decretum, & votum conditionatum abſque vlla ſui intrinſeca variatione idem, ipſumque ſola conditionis purificatione tranſire in abſolutum à Theologis communiter dicitur; ſolaque vt abſolutum ſit idemmet, quod conditionatum pro priori erat, purificatione conditionis; tanquam conditione, ſine qua non eget, quod ipſum in decretis conditionatis ex parte obiecti diuinis, vt tranſeant in abſoluta vſu venit. Secundum exemplum purè diuinum, & ad rem præſentem accommodatiſſimum, ex ſcientia Dei de eiſdem poſſibilibus deſumitur: etenim eademmet adhuc formaliter inuariata Dei ſcientia, quæ pro priori ad creatorum poſſibilitatem Dei abſoluta cognitio & repræſentatio formalis tantum erat, cæterorum vero poſſibilium conditionata ſolum formalis repræſentatio; ſola poſſibilitatis eorum abſoluta poſitione, & purificatione conditionis abſoluta eorum repræſentatio eſt: quia eorum abſoluta veritas, & obiectiua cognoſcibilitas ſupponi neceſſario debet, vt abſolutè cognoſcantur: ac proinde conditio, ſine qua non, eſt, vt ſcientia Dei, pro priori conditionata ſolum de ipſis, eademmet inuariata, quoad intrinſecum in abſolutam tranſeat, atque ad ea formaliter repræſentanda proſiliat, atque explicetur.

7. Cæterum, neque his illuſtrata exemplis ſolutio argumentorum difficultatem euacuat, contra primo: quia, vel abſoluta omnipotentia, vel actiua eminentia & continentia abſoluta poſſibilium in ipſa, quoad intrinſecum ſui indiget poſſibilitate abſoluta ipſorum, vel non eget? ſi poſtremum, ergo abſoluta potentia, & continentia eminentialis actiua omnipotentiæ ergà poſſibilia in particulari quoad intrinſecum indifferens eſt, vt coexiſtat, & coniungatur cum poſsibilitate, vel repugnantia eorum in particulari: ac proinde abſque illorum in particulari poſsibilitate eſſe quoad intrinſecum, poterit: vnde nec poterit eſſe medium, quoad intrinſecum ſui, omnipotentia cognita ad eorum in particulari poſsibilitatem determinatè inferendam, nec ſcientia Dei de poſsibilibus in particulari habita in omnipotentia, tanquam in medio, erit infallibilis diuinæ. Si autem omnipotentia, & actiua eorum in particulari eminentialis continentia abſoluta, quoad ſui intrinſecum, illorum in particulari abſoluta non repugnantia, & poſsibilitate eget, ita, vt abſque ea eſſe non poſsit: ergo omnipotentia abſoluta poſſibilium in particulari à creaturis abſolutè dependens, & reipſa neceſſario connexa contra huiuſmodi ſecundi ſuppoſitionem eſt.

8. Confirmatur & explicatur impugnatio: quia, vel expoſitione poſſibilitatis abſolutæ poſſibilium in particulari, Deo extrinſecæ ſuboritur intrinſecè in Dei Omnipotentia aliquid, quo ipſa determinetur à Deo exiſtendum neceſſario cum ad illorum abſoluta poſſibilitate, & non cum eorum repugnantia, vel non? ſi poſtremum: æquè inepta eſt poſita etiam illorum abſoluta poſſibilitate, vt medium ſit determinans ad poſſibilia in particulari cognoſcenda, ſeu indicanda, & infallibilitatem Deo dignam Scientiæ diuinæ in ipſa, tanquam medio habitæ, atque pro priori ad

Digitized by Google

poſsibilium in particulari abſolutam poſitionem : ſi primum : tum aliquid Deo intrinſecum ex creatis poſsibilibus Deo aduenirer, & cogitari, (quod abſurdiſsimum dicere eſt) aut ſaltem aliquid Deo intrinſecum realiter tranſcendentaliter creaturarum poſsibilium reſpectiuum, ipſiſque [illegible] ſua connexum erit contra aduerſariorum, vt dixi ſuppoſitionem.

9. Vrgeo : vt illa, ſeu determinatiua medij ex cognitione ſui ad cognoſcendam alteram in ipſo per eandem, vel ex ipſo per diuerſam cognitionem, nequit [illegible] medio ex [illegible] in ipſo vel ex ipſo extrinſeca poſitione : [illegible], nam ex vi medij ſui, [illegible], vel ex [illegible] alteram cognoſceretur ; ſed contra potius ex hoc altero medium cognoſceretur, dicique æqua facilitate poſſet [illegible] ad [illegible] poſſe ſupponi, quod eſt [illegible]. Quod ſi dicas tam quidem determinatiuam in actu primo Omnipotentiæ ad iudicium poſsibilium de poſsibilitate in particulari [illegible], atque omnino independentem à poſsibilitate eſſe : ſecus tamen determinationem in actu ſecundo, hac eius determinatione [illegible], quod à poſsibilitatis extrinſeca poſitione, tanquam à conditione neceſſaria dependet : Contra eſt : quia eadem facilitate dicam [illegible] poſſe eſſe medium in quo, & ex quo cognitionis cuiuſvis alterius creaturæ, quantumuis ab ipſa diſſitæ, & diſparatæ : quia atque facilitate dicam in [illegible] creatura eſſe vim intrinſecam determinatiuam in actu primo ad cognitionem, & iudicium de altera, quantumuis diſſita, & diſparata : [illegible] determinandi ad ſuum iudicium ab eius extrinſeca poſitione pendere, vide ſolutionem, & doctrinam hac [illegible] philoſophiam, & [illegible].

10. Iam exempla illa de noſtris votis, & decretis ex parte [illegible] conditionatis phyſice [illegible] eſt eadem inuariata intrinſecè ſola conditionis purificatione in abſoluta tranſire ; etſi moraliter, & quoad obligationem in abſoluta tranſeant, & abſoluta alia decreta inferant, ni antea reſciſa, & retractata ſint, vt abſolutè id, quod vel vouimus, vel decreuimus, apponamus. [illegible] verò decreta [illegible], [illegible] eorum diuerſitas nequeat phyſica eſſe, ſicuti nec ſecundum exempli è ſcientia Dei de poſsibilibus, aliiſque Dei [illegible] obiectis petiti ([illegible]) difficultatem [illegible] argumentum non [illegible] in primis enim obiectiuam [illegible] obiecti pure materialis, & terminatiui ſolum ad exercitium ſua [illegible] ſupponi [illegible] communem Philoſophiæ [illegible], etiã diuinæ Scientiæ ob omnimodam à creatis independentiam [illegible] verè cauſalitatē non [illegible] dant, ſed totam eius repræſentationem formalem, qua omniſcientia, & è genere ſuo infinita ſimpliciter per termini, etiam extrinſeci, denegationem formaliter eſt, à Deo ipſo tanquam intentionali principio, & obiecto formali primario, & ſpecificatiuo adæquato è ſuo genere, itidem infinitis ſupponant. Vnde creatis obiectis nullum, vel illam ſpecificandi, vel mouendi intentionaliter, tanquam media motiuaue ſupereſſe locum [illegible] ; at [illegible] virtutem medij determinatiuam naturalem ad cognitionem termini, vel in actu primo, vel in exercitio à termini ipſius poſitione pendere diuerſiſsimum eſt, atque Philoſophis, & Theologis inauditum : imo totius Philoſophiæ euerſiuum, & inuerſiuum : quare ab vno ad aliud paritas diſparet.

11. Et quamuis aptior paritas [illegible] foret, æquæ ſcientiæ exemplum [illegible] aptari videretur, non ſtatim ſimilis dependentia, vel virtutis determinatiuæ medij ad cognitionem alterius vel exercitij eius ab alterius illius poſitione admittenda eſſet : ſiquidem in Scientia diuina ad extrinſeca obiecta extenſione abſque vllo ſuæ intrinſecæ repræſentationis augmento, ſolaque extrinſeca ipſorum poſitione admittenda, myſterium eſt, in quod è Dei intrinſeca immutabilitate, atque à creatis independentia, & fide, & euidentibus rationibus [illegible] agimur ; quod non ad alia tranſmittendum, vbi nec fides, nec rationis [illegible] cogit, ne tota Theologia [illegible]. Cum autem [illegible] ſit [illegible], & [illegible] ad extendendum hoc diuinæ Scientiæ myſterium non adeſſe ; quin potius huic extenſioni rationem validè aduerſari : etſi nihil amplius, quam in exemplo ſcientiæ in ratione medij reperiretur, admitti in hoc myſterium ſimile nec deberet, nec poſſet : & quidem in ſententia Soarij, qui hoc exemplo vtitur citata d.30. metaphyſic. ſectione 17. numero 47. Omnipotentia, etſi à voluntate formaliter diſtinguatur, ſecus à Dei eſſentia, quam in Dei cognitione formaliter conſtituit ; aſt Dei Scientia formaliter, qua talis non eſt medium in eius ſententia in quo creaturæ à Deo cognoſcantur, ſed formalis earum repræſentatio : ergo, nec omnipotentia formaliter, qua talis, eſt medium Deo cognoſcendi creaturas, ſed earum formalis cognitio. Nec refert, vt directè ſumptam, &, vt obiectum reflexè cognitum, cognitionem, quæ omnipotentia eſt, medium Deo eſſe, in quo creata poſsibilia cognoſcat. Primò enim cognitionem reflexam cognitionis ſuæ in Deo à directa ſui cognitione nullatenus, formaliter adhuc, differre Soarij doctrina eſt. Secundo : quia per ipſum Soarium, & omnes, etſi viſio Dei intuitiua repræſentet formaliter Beatis Deum, ſicuti eſt (trinum ſcilicet, & vnum) non tamen ſtatim reflexe cognita, vt medium, Deum trinum & vnum repræſentat : ac proinde ex illa Dei viſione nemo Beatus abſtractiuam euidentem, nedum intuitiuam, Trinitatis cognitionem, tanquam ex medio recte etiam eodem Soario deducit : ergo nec Scientia Dei reflexè cognita Deum ducet ad cognitionem creaturarum tanquam in medio : maximè, quia pro eo priori creaturarum formalis repræſentatio non eſt, [illegible] quamque cum illis eſt connexa : viſio autem Beati Dei trini, & vnius, [illegible], formalis repræſentatio eſt illique re ipſa, & entitate ſua connexa.

12. Sed expendere oportet quod omnipotentia abſoluta & pro priori ad poſsibilium creaturarum poſitionem ſit, quidquid per illam horum poſitionis illi accedat, vt potentia producendi determinatè has creaturas poſsibiles ſit, & abſolutè dicatur in [illegible] potentia, quæ omnipotentiam iuxta ſecundum hunc modum in reſpectiuam, & in [illegible] tranſcendentaliter, profluſque à creatis poſsibilibus, (ſicut, & diuina [illegible] quoad [illegible] ſui abſolutam conſtituit ; & [illegible], pro priori illo, Omnipotentia ad creaturam poſſibile, ſeu non repugnans non ſolum in particulari, ſed neque ſecundum prædicatum commune non repugnantiæ realiter tranſcendentaliter reſpicit ipſive eſſentia, & [illegible] ſua [illegible] eſt, vt [illegible] 3. à numero 5. etſi à nobis ſine reſpectu ad illud prædicatum commune non repugnantiæ, ſeu poſsibilitatis concipi nequeat : quare & illius ſecundum dici, vt aiunt, non autem ſecundum eſſe, reſpectiua, & relatiua omnipotentia ſit, vt conditionatè ex parte termini commode ad [illegible] explicetur : id eſt potentia productiua omnium, ſi non repugnent, quamdiu in nullo non repugnantiæ, ſiue abſolutæ poſsibilitatis non intelligitur [illegible] : cum verò [illegible] pro poſteriori poſsibilitatis, & non repugnantiæ abſolutæ creaturarum [illegible] illarum determinatè actiua potentia eſt, non quidem determinatione, quin intrinſecus eius virtuti ex abſoluta rerum poſsibilitate adnaſcatur, & accedat, vt oſtendimus, ſed termini ſui extrinſeci determinatione poſitiua ad poſsibilitatem, quam pro priori ſigno Omnipotentiæ non habebat.

13. Quare [illegible] abſolutæ determinatè poſsibilium in particulari denominatio [illegible] extrinſeca diuinæ Omnipotentiæ eſt, ab extrinſeca eorum poſitiua determinatione ad abſolutam ſui poſsibilitatem, & [illegible] repugnantiam [illegible] ob quam extra [illegible] abſolutæ [illegible], & Omnipotentiæ diuinæ [illegible], & ſine qua progredi, & ab eâ ſiniri [illegible] non [illegible] potentiæ, & [illegible] actiuæ defectu, & impotentia, ſed defectu ſuæ potentiæ paſsiuæ, vt fierent, quæ niſi [illegible] ſui non repugnantiæ, & determinationem poſsibilitatis extrinſeca ſui non habebant. Non aliter atque homo albus, [illegible] abſolutè, & indeterminatus eſt, vt alter homo albus ſit, [illegible] aſsimilatur, vel niger, cui diſſimilatur ; ſi [illegible] ſit albus, & determinatè ſimilis [illegible] eſt [illegible] extrinſeca ſua deter-

mina

Digitized by Google

minatione, ſed extrinſeca præciſe ſibi alterius hominis determinate albi poſitione; quare ſicut ex hac extrinſeca determinatione, vt ſimilis ille alteri homini ſit, non infertur, in illo eſſe determinationem intrinſecam, vt in ipſo tanquam in medio alter homo albus cognoſcatur eſſe inferatur, & iudicetur; etſi, vt ſimilis alteri, nec eſſe, nec cognoſci [illegible] poſſit ſine illo; quia hæc denominatio ſimilis vtrumque album importat: ita, etſi determinatio omnipotentiæ abſolute determinate poſſibilem in particulari, nec eſſe, nec concipi ſine abſoluta poſſibilitate creaturarum, quæ, vtpote denominatio extrinſeca omnipotentiæ claudit: quia tamen poſſibilitas [illegible] in particulari, quæ formaliter determinatur ad eſſe poſſibilium, extrinſeca denominatio, ac non intrinſeca omnipotentiæ eſt, mediam illa cognoſcendi omnipotentiam non efficimus. Quod ipſum de abſoluta denominatione ſcientiæ Dei de his, de quibus determinatur, & in particulari ſcientia determinate: & eſt abſolute ac [illegible] [illegible]: complectens enim intrinſeca obiecto, & extrinſeca ſcientiæ veritate, & cognoſcibilitate.

14. Dictis conſectarie venit ſingularitatis, inconſequentiæ notanda noſtri Herice ſententia d. 5. citata cap. 3. §. 1. & 3. aſſerentis creata poſſibilia in omnipotentia [illegible] ab ipſis omnipotentia rationem continentiæ realis [illegible] actiuæ illorum tanquam in medio cognoſci; [illegible] in earum diuina ſcientia & comprehenſione reflexe cognita, (quam tamen cap. 4. n. 48. connexam realiter cum creatis poſſibilibus defendit) quia in ea non realiter, ſed intentionaliter ſolum poſſibilia continentur. Cæterum pluris ad rationem medij referre realem eius [illegible] per illud cognoſcendo connexionem, quam continentia in illo quæcunque, ſatis claret ex dictis. Secunda: quia ipſe citato c. 3. §. 1. ex præciſa ratione connexionis, & reſpectus tranſcendentalis creaturarum ad Deum abſque vlla continentia, vera actiua, vel intentionali Dei in creaturis docet Deum in ipſis tanquam in medio, vel ex medio ſeipſum cognoſcere: multo ergo melius creaturas in ſua earum ſcientia & comprehenſione, quæ, ipſo aſſerente, illis connexa, & reſpectiua realiter tranſcendentaliter earum eſt, & vlterius ipſas vere, & realiter intentionaliter continet, tanquam in medio, vel ex medio cognoſcet. Tertio: continentia vera realis intentionalis creaturarum in ſcientia, & comprehenſione per [illegible] intentionalis non excluditur à veritate, & realitate continentiæ earum: neque enim per vocem *intentionalis* fictitia ſolum, ſeu rationis eſſe dicitur, licet à ratione procedat, ſicut ſcientia, & cognitio ipſa realis eadem [illegible] ergo realis, & vera continentia ſit: [illegible] quod realis continentia illa actiua creaturarum in omnipotentia (etſi reſpectiua realiter tranſcendentaliter vlterius non eſſet) [illegible].

15. Quarto: quia ideo ait c. 3. num. 17. Deum creata poſſibilia in ſua omnipotentia cognoſcere, quia nequit hanc quidditatiue, nedum comprehenſiue cognoſcere, quin de illa iudicet eſſe potentem producere, quidquid poſſibile, & [illegible]: at nequit reflexe cognoſcere quidditatiue, nedum comprehenſiue, ſuam ſcientiam, & comprehenſionem poſſibilium creaturarum, quin de illa iudicet eſſe clare repræſentantem, & comprehenſiuam [illegible] ergo nequit illam reflexe cognoſcere, quin in ipſa cognoſcat creata poſſibilia: quod vrgentius probatur ex relatione tranſcendentali; & connexione ſcientiæ diuinæ cum creatis per ipſam repræſentatis, quam vlterius admittit; nequitque incognito termino cognoſci. Reſpondit [illegible] cognitionis ſuæ de creaturis cognoſci quidditatiue, nedum comprehenſiue, quin ſimul Deus quidditatiuam intuitiuam, & comprehenſiuam habeat de ipſis cognitionem, [illegible] vel ex ipſorum ſcientia tanquam medio à Deo non haberi, nec opus eſſe vt habeatur, ſed vel e cognitione directa de obiectis, vel aliunde; ſolutionis doctrinam laudo, & ſtatuebam fuſe certam. 2. à num. 3. ſed tamen [illegible] Herice [illegible], & communi doctrina non [illegible] cum alio cognitio vnius ad aliud in ipſo cognoſcendum [illegible].

16. [illegible] 18. [illegible], & iudicetur, ſcientiam Dei de creaturis eſſe [illegible], intuitiuam, & comprehenſiuam illarum repræſentatiuam, [illegible] ſufficit aliunde haberi à Deo ſimul earum quidditatiuam, & intuitiuam cognitionem, & iudicium, quin ad illud ex ſcientia de ipſis reflexe cognita, tanquam medio determinetur Deus: ergo, vt cognoſcatur omnipotentia, vt potentia poſſibilium, & non [illegible] (quod non cognitis ipſis [illegible]) ſimul, aliunde tamen, quam ex determinatione omnipotentiæ præcognitæ, poſſibilium haberi [illegible]: [illegible] ratio pro omnipotentia euaneſcit. Tertio denique: poſita abſoluta omnipotentiæ in connexione reali cum poſſibilibus, etſi noſtro hoc abſtractiuo modo, nec concipi, neque explicari, niſi in ordine ad poſſibilia, [illegible] tis nequeat, ac proinde ſecundum dici, noſtroque concipiendi modo relata ad poſſibilia omnipotentia ſit: [illegible] ita ab ea ſecundum cognitionem ſui abſoluta prorſus erit: quare, ne ſimul addam, aliunde cognoſci poſſibilia [illegible] poſſibilium [illegible] tranſcendentaliter poſſibilium reſpectiua, ipſiſque per Herice connexa dicendum neceſſario erit.

CERTAMEN IV.

Vniuerſim affirmans ſententia, eiuſque fundamenta exploduntur.

1. R[illegible] affirmantis ſententiæ modum: nunc à capite, vt aiunt, & [illegible] oſtendam, nihil poteſt Deus in alio tanquam in medio cognoſcere: ergo nec poſſibilia in ſua omnipotentia [illegible] ſuo attributo, aut prædicato diuino conſecutio euidens vt patet omnino eſt. Antecedens citato loco affatim monſtrabitur, vbi, & illud probandi media ſuppetent plura, [illegible]. Secundo: quia, ſi Deus [illegible] medium abſolute cognoſcendi poſſibilia, naturale medium ea cognoſcendi erit, naturaliterque, ac non libere, determinabit ſemel viſum intuitiue ad omnium, neque ad [illegible]. Tertio: [illegible] prædicati cuiuſuis diuini, ſiue titulo continentiæ realis phyſicæ vel intentionalis eminentialis poſſibilium, in prædicato quouis diuino, æque poſſibilia omnia ab eo attinguntur, ad illudque ſpectant; neque vnum alio titulo potiori. Atqui beati omnes Deum omniaque prædicata diuina vident, vt de fide eſt ex illo Ioann. 3. *Videbimus eum ſicuti eſt.* clareque intuentur: ergo æque ex parte obiecti in Deo viſo tanquam medio ad videnda omnia naturaliter poſſibilia determinabuntur: ac proinde (abſit miraculum) Beati omnes poſſibilia omnia in Deo, tanquam medio videbunt, neque vnus alio plura ex poſſibilibus, vel [illegible] & falſum Theologis omnibus eſt, ergo & antecedens.

2. [illegible] huius argumenti ſolutioni mouent aduerſarij, cum hic, tum de viſione creaturarum à Beatis in verbo diſputantes; verum nihil [illegible] ipſis occluſum: etenim recurſus ad perfectius lumen, ſiue naturale intellectus, ſiue ſupernaturale luminis gloriæ [illegible] tenſiori viſione, quam ab aliis imperfectiore lumine alterutro, vel vtroque præditis videantur: quare medium ſiue Deum, & quæ in eo, vel ex eo videnda ſint clarius perfectiusque à perfectiori lumine [illegible]. Cæterum, [illegible] magis ad aliqua poſſibilia, quam ad reliqua cognoſcenda

Deus intuitiue visus medium naturale, & naturaliter determinatiuum sit, quia æque, vt dixi, à Deo attinguntur, ad ipsumque spectant, quantumuis magis, minusue perfectè & clare videatur, dummodo clare, & intuitiue videatur, à magis, vel minus, imo & minime Beatis, tamen Beatis, æque, nec magis ad vnum, quam ad reliqua possibilia in ipso cognoscenda determinabit: dummodo vel ad vnum solum videndum in ipso naturaliter determinet, vti in aduersariorum sententia ad aliqua videnda in Deo, tanquam medio determinet, vel minime Beatum: etsi verum sit ad ea, vel clarius, & perfectius, vel minus perfectè, & clare, pro maiori, vel minore claritate, & perfectione visionis Dei medij, magis, vel minus Beatis sit locus.

3. Patet id quidem, siquidem, vt ad vnum possibile in ipso tanquam medio naturali videndum Deus visus, quantumuis minus clare, & remisse, naturaliter determinet Beatum: cum eodem titulo, & ratione prorsus infectili, adhuc formaliter, æque primo naturaliter iuxta aduersariorum sententiam determinet ad illud, & ad reliqua, non est vnde naturaliter ad reliqua non determinet cognoscenda, & ad vnius, vel reliquorum tantum cognitionem in ipso habendam, vel ex ipso deducendam, naturaliter coarctetur, & teneatur. Ratione hac præoccupaui effugium aliud: quod nimirum à perfectius intensiuue Deum videntibus magis intimius, profundiusque (vt sic loquar) Deum medium penetrari: ex maiori vero, & perfectiori medij penetratione plures veritates naturaliter deduci certum experientia quotidiana est: quare mirum non esse, si Beati Deum intensius, perfectiusque videntes, plura in ipso possibilia naturaliter, quam remissius, imperfectiusque ipsum intuentes Beati alij cognoscant. Præoccupaui, inquam, solutionem hanc terminis illis *æque primo*: si enim æque primo Deus quocunque velis titulo ratione sibi intrinseca formaliter possibilia omnia attingit, eaque omnia ad ipsum æque primo, neque vnum ratione alterius, medioue altero, vtcunque clare, &, vt est in se, semel absolutèque visus, æque etiam primo, vt naturale medium ad omnia cognoscenda naturaliter, vel ad nullum in se, tanquam medio cognoscendum determinabit: quin sit ex parte motionis intentionalis, & determinationis naturalis Dei visi ad aliqua præ reliquis cognoscenda ratio vlla, vel apparens.

4. Inde euanescit exemplum adductum, atque ex eo inducta pro solutione instantia, etenim, quod frequenti experimento didicimus est, plures ex remotioribus, longiusque à medio distantibus veritates ab his, qui, vel maiori ingenij acumine, & profunditate pollent, magisque proinde, & viuidius, atque (vt modus cognitionis abstractiuæ nostræ patitur) clarius medium penetrant, in illo, vel ex illo ita penetrato deduci, quia clarior, viuidiorque huius penetratio veritatum immediate in illo, vel ex illo cognoscendarum cognitionibus faciunt claritatem maiorem, quam habeant earundem ex minus clare viuide cogniti media cognitione, quæ adeo imperfecta propterea esse potest, vt mens illa ad viteriores veritates deducendas progredi nequeat; vt posset, si primæ illæ clarius viuidiusque cognoscerentur, ex quo nihil pro cognitione vnius veritatis, vel plurium ex immediatis medio præ aliis immediatis, & æque proximis (vti possibilia omnia Deo sunt, vt diximus) deluci contra nos, & pro solutione data proxime, nemo non videat: maxime, cum Dei medij ad possibilia cognoscenda cognitio, visio ipsius intuitiua sit, vt lata lege Beatis omnibus visu venit: id quod clarius ex iam dicendis patebit.

5. Certa sane proxime dicta, & explorato certa sunt. Negare tamen non possumus (quod experimento etiam quotidiano didicimus) ex viuidiore clariore, profundioreque per abstractiuas nostras cognitiones medij penetratione, plures etiam & immediatas, & proximas medio veritates deduci, quam ex obscuriore, minusque viuida, & profunda penetratione ipsius: quin, ex perfectiori, & profundiori terminorum propositionis vnius penetratione absque medio vllo eius veritatem dignosci, posseque, imò de facto elici assensum veritati in ea inclusæ, quæ est minus perfecta & profunda, sed quasi extima, & perfunctoria eorundem terminorum cognitione, nec dignosceretur; neque assensus ipse elici posset certùm mihi est: & ex quo plura esse in Philosophia ac Theologia prima, nec per aliud & per se principia probabilia perspectum iamdiu habeo, præsertim ex lectione profundi nostri Vasquez. Etenim in huius præiactis ad suos discursus notationibus nullo medio illas sæpe probare, cum recens Theologiæ auditor viderem, sine fulcro illum, ac puro arbitratu suo discurrere sæpe, atque opinari censebam: postea vero notata illa meditatius, & terminorum propositionum, quas in eis statuebat, rursus legens, reperi propositiones illas doctoris profunditate, & penetratione terminorum ex ipsis, quos explicuit, terminis notas probabilissime fuisse, atque si eorum subiuncta à Vasquez explicatio attente legatur, cuiuis non inepto homini verosimillimæ apparebunt, quin plerumque aliunde ex mediis aliis fundari earum veritas possit: id pro lectione tanti Doctoris obseruarim.

6. Verum, etsi ita hæc in abstractiuis mediorum cognitionibus perfectioribus, etiam quoad immediatas ipsis veritates, habeant, quia cum omnibus immediata medij connexio, nec de se, ac in se per illas nobis pateat, sed per species alienas, vel aliunde, vnde scilicet, connexio cum aliquibus cognosci potest, saltem facilius secus cum alias: at vero medium in se videnti, & intuenti æque immediate veritates omnes attingens, & continens, neque connexio eius cum aliqua veritate, quam cum immediatis reliquis magis, clariusque appareat, quare neque illud ad has præ illis in seipso cognoscendas naturaliter, siue, qua medium, & determinatiuum naturale mentem intentionaliter mouere, & determinare. Dixi proxime, & sæpe, medium intuitiue visum, qua naturale determinatiuum; & medium naturaliter ad vnam veritatem immediatam præ alia, imo quin ad omnes mouere non posse: ac proinde neque Deum, vt medium determinate naturaliter mouereue Beati ipsum, vt in se est, videntis intellectum posse ad vnum possibile cognoscendum, quin ad cognoscenda in ipso possibilia omnia naturaliter moueat, ac determinet, si miraculum ex Dei puro arbitrio abiit: vnde occurritur euasioni alteri, quod nimirum ex Dei voluntate magis Beato plura possibilia in Deo medio, minus vero pauciora monstrentur; id enim non miraculose modo, & vltra medij exigentiam naturalem, sed violente, & contra ipsius exigentiam fieret: mitiusque, & connaturalius esset, si ex sola Dei voluntate, ac non ex determinatione Dei medij, plura possibilia beatiori, minusque beato pauciora ostenderentur: si enim naturali motioni, & virtuti determinatiuæ medij standum sit, Deusque velit, non ostendi in Deo medio Beatis omnibus omnia, naturaliter ac sine violentia eius virtuti determinatiue illata, est omnino impossibile: id quod solum argumentum nostrum contendit, & vt absurdum aduersarij inficiantur.

CERTAMEN V.

Ex fundamentorum euersione affirmantis impugnatio postrema.

1. VLtima affirmatis sententiæ vniuersim impugnatio, & negatiuæ nostræ probatio fundamentorum illius euersio est: & sane, quæ à ratione sunt obiter discussimus: nam quæ respectum realem transcendentalem Dei ad creaturas quouis titulo, siue omnipotentiæ, siue scientiæ, etiam comprehensiuæ vel Dei, vel possibilium discussimus certam. 2. & quoad comprehensionem attinet, cui insistit maxime pro affirmante sententia Abbas constat ex dictis in simili quæst. 1. certam. 2. num. 2. & 3. Deum se perfectissime comprehendere, quin vllam in se, tanquam in medio, creaturam cognoscat, & quamquam nec Dei potentia, cuiusuisue obiecti comprehensio, & scientia cognosci à nobis absque suis terminis possit, non probat suis, vel terminis, vel obiectis essentia sua connexas esse ratione respectus realis transcendentalis earum ad illa; sed solum ex imperfecto nostro modo cognoscendi, relata, connexaque illis esse secundum dici, quod secus euenit absolutas eas, vt in se sunt, intuentibus, quomodo se Deus videt, vt constat ex certam. 2. num. 12. atque ex pluries 1. & 2. qu. dictis

Digitized by Google

cet. Nec præſtat contra dicta citatis locis pro complemento ſui, eſſe ex vi viſionis ſui, tanquam medij creati poſſibilia non videat, ſed ſolum ex vi viſionis ſui, tanquam primarij obiecti, & adæquati ſpecificativi infinitæ ſuæ cognitionis: quod, ſi alia plura non ab ipſo, vel factibilia, vel facta (per impoſſibile) eſſent, ac proinde nihil ſui, adhuc extrinſecum, forent, in ſe etiam tanquam in obiecto primario, & ſpecificativo, ſiue ex vi viſionis ſui, tanquam ſpecificativi, videret. Fatcor enim ſed comprehenſio ſolum requirit, vt ex vi viſionis obiecti comprehenſi omnia illius, hinc intrinſeca, ſiue extrinſeca videantur: non autem excludit quod eodem modo ex vi viſionis obiecti alia videantur, ſi adſint.

2. Obiicies vlterius: cum ens, & verum idem ſint, quod dat rebus eſſe, dat & verum, ſeu poſſe cognoſci, aſt omnipotentia dat rebus eſſe: ergo & dat verum, ſeu cognoſci poſſe, hoc eſt cognoſcibilitatem: hoc autem dat medium iis, quæ in ipſo cognoſcenda ſunt: ergo omnipotentia eſt medium in quo cognoſcenda ſint creata poſſibilia, id quod his terminis inſtruit Herice, ſicut ſe res habet ad eſſe, ſe habet ad cognoſci: ergo omnipotentia, quæ eſt cauſa rebus, vt ſint, cauſa erit, ac medium, vt cognoſcantur. Nihil in obiectione non æquiuocum. Diſtingue materem primam; quod dat effectiue eſſe dat effectiue verum ſeu poſſe cognoſci pure terminatiue, & materialiter fatcor, cognoſcibilitatem dat motiue, &, vt ratio formalis cognoſcibilitatis illius diffitcor; & ſimiliter, data minore de donatione effectiue ab omnipotentia, diſtingue conſequens, ergo & dat effectiue verum pure terminatiue, & materialiter, ideſt materiam, & terminum, ſeu obiectum cognitionis, concedo (quod enim reuera, & ſolide non eſt, ſed ſolum apparenter eſſe, reuera vere non cognoſcitur) concedo; dat motiue, &, vt ratio formalis cognoſcibilitatis, ſiue ob quam tanquam ob determinationem cognoſci poſſint, nego conſequentiam, ita, autem, non effectiue ſolum, date debet medium, qua medium, cognoſcibilitatem ſeu verum obiecto: idem reſpondendum eſt eidem difficultati vt ab Herice proponebatur; hi qua antecedentis, ſicut & aliorum axiomatum vulgatium, &, vt ſonant, arreptorum, plures ſenſus falſi ſunt, vtique vnus verus. Adde omnipotentiam non dare eſſe poſſibilibus, qua talibus, de quibus quæſtio, ſed exiſtentibus: neque eſſe actiuam adhuc poſſibilium qua talium: vnde patet, extra rem quæſtionis huius, & inepte contra nos vtrumque argumentum efformari.

3. Ex Sancto Thoma opponuntur plura 1.p.q.12.a.8. *Omnia ſunt in Deo ſicut effectus virtute in ſua cauſa: ſic igitur videntur omnia in Deo ſicut effectus in ſua cauſa: ille autem intellectus poteſt in cauſa comprehendere omnes effectus, qui cauſam valet comprehendere*, quibus ſimilia ſcripſit 1. contra Gentes cap. 69. vbi generalem hanc ſuam doctrinam cognitionis creaturarum a Deo ſic applicuit, *effectus cognitus ſufficienter habetur per cognitionem cauſæ: cum igitur Deus ſuam eſſentiam perfectiſſime cognoſcat, per quam eſt cauſa, oportet ipſum cognoſcere quod alia cognoſcit*, & lect. 3. in cap. 7. Dionyſij, *in ipſo Diuino eſſe exiſtit omne eſſe. Aliter enim per ſuam eſſentiam non poſſet omnia cognoſcere, niſi omnia cauſaliter in ipſo eſſent.* Hæc ex Sancto Thoma difficiliora, & quæ verſimiliter ſatis illum pro affirmante ſententia ſiſtunt; quin probabilis (in eo iudicio, & ingenuitati) reſponſio ſit, velle ipſum tantummodo creaturarum cognitionem emendicatis ſpeciebus a creatis obiectis non egere: quæ, licet aliis iam obiectis conueniant, non autem recitatis locis, vt verba demonſtrant, nam potentia ſpecifici tota ad cognitionem eſt, non ad obiecta; & tamen Sanctus Doctor ex potentia Dei ad obiecta, non autem ad cognitionem, infert in ſe, tanquam in creatorum omnium cauſa a Deo cognoſci. Nec loquitur de vt medio materiali ſolum: aliud mihi enim verba ſonant.

4. Cum autem vtique Deum abſolutum à creatis dicat, cum quo, vt vidimus, medium ad creaturas cognoſcendas eſſe repugnat, non eo illum ſenſu, quo volunt aduerſarij, locutum fuiſſe verſimilius eſt. Reſpondeo ergo generale principium ex locis ſtatuiſſe effectus nimirum in ſuis cauſis cognoſci: quod certiſſimum eſt, non autem reſpectu omnium cognoſcentium, & modorum cognitionis eodem modo verificandum docuiſſe: nam in creatis intellectibus abſtractiue cauſas cognoſcentibus effectus tanquam in medio cognoſci: & eo plures, quo perfectius profundiuſque, & plenius cauſa cognoſcitur, vt documus, experientiaque notiſſimum ſupponit, idque independenter à reſpectu reali tranſcendentali, & connexione phyſica cauſæ, ad rationem medij phyſici neceſſario, cum ſuis effectis cognoſcendis: cum ad abſtractiuam cognitionem extremorum in medio, vel ex medio, cuius cognitione extremorum cognitio deducitur iudicatiua, logica, & metaphyſica eiuſdem ad ſeipſum connexio ſufficiens ſit, ac ſola ſubſeruiens, vt diceebamus cert. 2. Beatis vero Deum intuitiue, & vt in ſe eſt, videntibus, etſi medium phyſicum naturale Deus non ſit, iuxta dicta à certam. 2. & præſertim certam. 4. pro meritis, & perfectione viſionis Beati vniuſcuiuſque de Deo omnium cauſa, Deus medij partes ſupplet, quæ ſic viſo ſibi non ſuppetunt: vt videns ea videat, quæ ſi abſtractiue eadem proportione cognoſceretur, cognoſci in ipſo, tanquam cauſa, & medio deberet.

5. Deus autem ſe rerum cauſam infinite clarius, & perfectius videns reliqua videt, non quia ratione cauſæ, qua tali, vt medio, in quo illa cognoſcat, vtatur: quod doctrinæ Sancti Thomæ repugnat; ac proinde nuſquam omnipotentiæ (quæ ratio formalis cauſæ creaturarum, & actiua earum eminentialis continentia eſt, eis meminit locis, ſed eſſentiæ, quæ neutrum formaliter eſt. Altiori igitur ſenſu in ſe, vt cauſa, atque quia ſe omnium cauſam, & omnia in ſe ſuaque eſſentia continentem creata omnia Deum cognoſcere deducit: etenim, cum Deus eminentiſſima, ac perfectiſſima cauſa ſit: cunctaque proinde in genere entis, cum actiue, tum idealiter in ſua eſſentia contineat, (alioqui nec omnia actiue nec rationaliter, & libere à ſe producibilia contineret, alteri cuiuſque defectu eminentiſſima, ac perfectiſſima creaturarum cauſa non eſſet) ſit vt rationem omnium entium obiectiuam formalem, eminenter tamen, in ſuo formaliſſimo eſſe contineat: ac ſubinde rationem veri ſeu cognoſcibilis, ſiue idem formaliter cum ratione entis ſit, ſiue formaliter diuerſa (quod parui ad rem præſentem attinet) eadem, vel ſimili eminentia claudat, cum autem ex ſuo infinito eſſe, (quod proinde omne aliud eſſe continere debet, cum actiue, tum idæaliter, vt cauſa omnis alterius eſſe perfectiſſima ſit) obiectiue prouenial eius cognitionem infinitam e genere ſuo, & omnium ſcientiam eſſe: ſit itidem ex hac omnis entis, & ſubinde veri formali eminentiali continentia eſſentiæ diuinæ ad rationem cauſæ cum actiuæ, tum idæalis perfectiſſimæ præſuppoſita, rationem formalem adæquati ſpecificatiui diuinæ cognitionis ad omne ens verum, ſeu cognoſcibile formaliter repræſentandum formaliſſime prouenire: ac tandem ad rationem cauſæ omnium Dei de omnibus cognitionem eſſe reducendam, (non formalis quidem cauſæ, ſed præſuppoſitiuæ) ſeu formalis eminentialis continentiæ omnis eſſe, & entis in eſſentia diuina, abſque qua omnium cauſa neque actiua, neque idealis foret.

6. Idcirco ſanctus Thomas non ad omnipotentiam, ſeu virtutem actiuam formalem vt in ſe tanquam cauſa creata cognoſceret, recurrit, ſed ad eſſentiam in qua formaliter, & formalis eminentialis omnis entis continentia eſt: clarius autem ſuam hanc doctrinam tradit 1.p.qu.14. a.5. verbis illis, quæ opponi etiam nobis ſolent. *Alia autem à ſe videt non in ipſis*, tanquam formalibus ea videndi rationibus (nam materialiter, & terminatiue in ſeipſis ipſa abſque dubio videt) *ſed in ſeipſo: in quantum eſſentia ſua continet ſimilitudinem aliorum ab ipſo*, quibus lucem accipiunt verba data ex lectione 3. in cap 7. Dionyſij, quæ duobus prius recitatis, clarius hanc doctrinam inſinuant, & aptiſſime ad teſtimonium Dionyſij, quod interpretatur, nobiſque etiam obiici ſolet: ſicque habet. *Si ſecundum vnam cauſam Deus omnibus exiſtentibus eſſe tradidit: ſecundum eandem cauſam ſcit omnia ex ipſo exiſtentia*: quæ ſic vertit Hyparſiot. *Si ſecundum vnam cauſam Deus omnibus impertit, vt ſint, ſecundum illam ipſam cauſam cognoſcat omnia quæ ex ipſo ſunt* (nota ſequentia) *& ex ipſo exiſtuntur*, addit Dionyſ. ibidem: *in ipſo diuino eſſe exiſtit omne eſſe. Aliter enim per ſuam eſſentiam non poſſet omnia cognoſcere, niſi omnia in ipſo cauſaliter eſſent. Neque enim ea quæ ſunt, ex his quæ ſunt, nouit diuina mens, ſed ex ſe. & in ſe per cauſam rerum omnium cognitionem, ſcientiam, notitiamque anticiparam*

anticipatam habet. Sic legit hæc Ambroſ. Florent. apud Herize d.5. c.5. *ex ſe & in ſe ſecundum cauſam omnium notitiam & ſcientiam, atque ſubſtantiam anticipat.* Pergit Dionyſ. *Non quod per ſpeciem, ſicuti noſtra cognitiones ſingula conſideret; ſed vno cauſa complexu, ipſa enim ſeipſam omnium cauſa cognoſcens diuina mens, qua tandem ratione, quæ ab ipſa ſunt, & quorum cauſa eſt ignorabit? Hac igitur ratione Deus entia nouit non entium ſcientia* (tanquam ſpecificatiuorum vt nobis euenit) *ſed ſui.*

7. Hæc inquam omnia de ſe ſatis obſcura, & ambigua data noſtra doctrina clareſcunt, quam mutua etiam viciſſitudine illuſtrant: ſiquidem ad continentiam formalem eminentialem omnis entis, & eſſe creati in ente à ſe, ſeu eſſentia diuina ad cauſæ, & omnipotentiæ rationem formaliter preſuppoſitam reducitur tandem à Dionyſio, eiuſque interpretibus de creatis omnibus ſcientia, & cognitio diuina. Secundo formalis eorum omnium cognitio, & repræſentatio anticipata eſſe in Deo aſſeritur expreſſe ab iiſdem: id quod ex munere medij Deus, vt cauſa nequaquam poteſt habere: qua medium ſiquidem ſolum pro ſigno cognitionis ſui munus determinandi ad formalem creatorum cognitionem habere poſſet, non autem cognitionem ſuam, qua ipſius cognitionem formalem, formalem etiam creatorum cognitionem eſſe: id autem ſolum habet, habereque poteſt eo, quod omnis ſcientiæ infinitæ è genere ſuo ſcientiæ Dei, eſſentia ipſius, ratione eminentialis continentiæ præſuppoſitæ formalis omnis entis, & eſſe creati ad rationem cauſæ, & omnipotentiæ, adæquatum ſpecificatiuum, vt diximus, ſit: inde enim euidens eſt cognitionem ſuæ eſſentiæ pro nullo ſigno eſſe poſſe, quin eadem formalis infectilis creatorum omnium formalis, quoad intrinſecum, creatorum cognitio ſit, ipſorumque extrinſecam, pro ſtatu quouis poſitionem anticipata præcedat: idipſum de Dionyſij, & reliquorum mente ſuadet exemplum, quo ſtatim Dionyſius ſuam doctrinam confirmat, & illuſtrat, *quemadmodum* (ſubdit) *etiam lux per cauſam in ſe tenebrarum notitiam anticipatam, & informatam habet*: ad quæ optime Vaſquez noſter aduerſarios rogat: an velint ex mente Dionyſij eſſe, & aſſerere lucem, quæ tenebratum deſtructiua prorſus, & contradictorium eſt, illarum quoquomodo cauſam eſſe, atque in ea qua tali, vt in medio tenebras noſci? certe neque eorum ingenium in tantam infaniam ruere illos permittet, nec ſubiuncta Dionyſij ratio: *quod non aliunde, quam ex luce tenebras nouerit*: nempe, tanquam in termino, neceſſario præcognoſcendo vt tenebræ, quæ lucis priuatio ſunt, cognoſcantur, ac proinde de ſe cognitioni ſine qua, Deoque ipſius adæquato ſpecificatiuo formalis creatorum cognitio repugnat, recte lux, eiuſque cognitio reſpectu cognitionis tenebrarum comparantur.

8. Leuiora licet, duo tamen contra aduerſarios hæc in locis his, quæ nobis opponunt, notare non omittam. Primum omnia hæc loca de cognitione creatorum exiſtentium non autem poſſibilium in Deo eſſe expreſſiſſima, vt ea legenti, & rationem ſupra à nobis datam patebit: quare importune hic ea nobis obtrudi. Alterum eſt præfatis locis indifferenter à Patribus dici *in ſe*, vel *ex ſe*, *vt cauſa* Deum, creaturas, & alia à ſe cognoſcere: obiectantes vero ſubtiliores ex ſe, vt cauſa mediue creaturas nolle muſquam admittunt, ſed mordicus negant: quare in iis ipſis, quæ nobis opponunt exponendis obiectionibus, etiam erit ex parte laborandum: ſicuti & in illo quod etiam hic obtrudunt, ex Concilio Valentino ſub Lothario Imp. c.2. *Deus nouit omnia antequam fiant ex ſua omnipotentia, & incommutabili maieſtate*: ſed an diuina maieſtas, & incommutabilitas medium etiam in quo Deus creata cognoſcat iuxta aduerſarios erit? illud igitur ex omnipotentiæ, & incommutabili maieſtate æque applicitum non medium denotat, ſed rationem cur à nobis Deus ab æterno creata cognoſcere probetur: quia in ea ab æterno noſſet, ſed in tempore mutabilis eſſet, non immutabilis & in ea noſſet, non eſſet omnipotens perfecte, quia non eorum operatiuus per rationem, & arbitrium.

***

QVÆSTIO III.

An futura ſiue conditionata ſiue abſoluta Deus in medio aliquo noſcat?

DVPLICI adeo grauis difficultatis in vna eademque quæſtione complexio methodo noſtræ (quæ claritati, & difficultatum diſtinctæ ac dilucidæ excuſſioni in primis ſtudet) videbitur aduerſa: verum quia nihil fere de eis ſpeciatim, atque ex inſtituto diſputandum in præſentiarum hoc eſt, quod examinatum in ſuperioribus, ac definitum in terminis, aut in ſimili non fuerit, vel pro priori ſede non ſit deinceps diſcutiendum per otiumque ſtatuendum, & confirmandum, vtraque difficultate iuſtam (quod fieri ex altera ſeorſim non poterat) inſtruximus quæſtionem: ſeorſim tamen ſuis certaminibus de vnaquaque agemus; ne quod cuique ſpeciale, ſiue in re, ſiue in Doctorum ſententiis ſit, vel ignoretur, vel confundatur.

CERTAMEN I.

Nullum futurum conditionatum in medio aliquo Deus cognoſcit.

1. TOt ſane cognoſcendi futura conditionata libera, ſeu proprie futura conditionate aſſignari Deo poſſent, quot ipſi ab abſolute futura cognoſcenda eidem ab Authoribus aſſignantur; ſiquidem, quæ abſolute poſita futurum abſolutum indefectibiliter ponunt, ac illud ſubinde cognita infallibiliter inferunt abſolute fore, ac media ſunt, in quibus, vel ex quibus abſoluta eius futuritio iuxta varias ſententias cognoſcatur, eadem in hypotheſi, ſeu pro conditione poſita eiuſdem conditionatam futuritionem apponent, foreque indefectibiliter ſub eiſdem facient, & cognita ita ſub ipſis fore demouſtrant: atque à Deo ad eius conditionatam futuritionem cognoſcendam media formalia, & determinantia Deo erunt, ſi ſemel à Deo cognoſcantur: quare hic, non adeo antiqua, decreta prædeterminatiua omnino abſoluta Thomiſtica, & alia aliquorum illegitimorum Scotiſtarum decreta ſimilia phyſicæque prædeterminationes Recentium Thomiſtarum poſitæ in hypotheſi in mediis formalibus Deum ad conditionatam contingentis futuritionem à Deo cognoſcendam, conſectarie ad vniuſcuiuſque ex memoratis Doctoribus ſententiam, numerari hic deberent: ſed quoniam, neceſſaria ne vel conducentia ea omnia ſunt ad abſolutam contingentis futuritionem apponendam (vnde tota ad rem præſentem definitio pendet) examinare, ad examen mediorum formalium dignoſcendæ contingentis futuritioni abſolutæ ſpectat, ex nunc opinionibus referendis, atque ſpeciatim repellendis merito abſtinemus: atque ex ibi ſtatim dicendis, de eis omnibus media formalia ad futuritionem contingentis conditionatam à Deo cognoſcendam vniuerſim negare habemus ſatis; ne eadem faſtidioſe, & inutiliter repetantur.

2. Igitur Thomiſtæ, nec plures, nec ſapientiores, vt vidimus d.6. ex primis, qui noſtri Molinæ ſcientiam mediam fuerunt pertæſi, decretum ſubiectiue abſolutum obiectiue conditionatum pro futuritione conditionata contingentis ſtatuenda commenti ſunt, vt ſcientiam mediam aboleremt, atque eius loco naturalem ſolum, & ſimplicis intelligentiæ à Deo in eo decreto tanquam medio formali habitam ſtatuerent: verum, cum ex decreto prædeterminatiuo ſuo omnino abſoluto neceſſario ad futuritionem contingentis abſolutam apponendam, cum ea, quæ de ſeſe connexo in hypotheſi, ſiue pro conditione poſito, neceſſario, & infallibiliter eiuſdem contingentis conditionata futuritio

futuritio apponatur, ac inferatur, vt mupet dicebamus, frustra omnino eiusmodi decretum inducitur, cum vt futuritio contingentis conditionata ponatur, ac scientia naturali, & necessaria, seu non propriè media, à Deo in illo, tanquam medio cognoscatur: ideirco ex primis illis doctiores ad neutrum horum eiusmodi decreta admittunt, sed respuunt, vt citato loco vidimus, solum autem eis annuunt, ne scientiam mediam & liberam circa sua decreta omnino absoluta pro priori signo ad absolutam eorum conceptionem admittant in Deo; scilicet posita in hypothesi, & pro conditione ante eius absolutam purificationem occasione, & motiuo, sub quo absolute posito decretum à Deo absolute concipiendum est: inde enim ad similem scientiam mediam liberam, nec naturalem de contingentibus admittendam molestam ipsis, atque meritabilem consecutionem (in qua omnia sua principia deciderent animaduerterunt: eo vero decreto conditionato pro decretis conditionatis Dei conditionatè statuendis in priori illo ante purificationem conditionis, seu occasionis, ex qua absolute posita decretum absolute habendum est, aliquid antecedenter connexum cum futuritione eius decreti conditionata assignatur, in quo naturali nec media libera scientia cognosceretur, videatur Aluarez 2. de Auxil. d. 7. num 8. Zumel tom. 2. Opuscul. d. 2. p. 2. concl. 5.

3. Itaque alterutro ex his ratione præfati Thomistæ futura contingentia conditionata pro eo statu in suis ex parte actus, subiectiue ab omnis, ex parte obiecti, seu obiectiue conditionatis decretis, tanquam in mediis formalibus ad ea futura cognoscenda determinantibus, à Deo cognosci docent. Sed cum hoc quod vtriusque commune est, (nempe eiusmodi decreta ad futuritionem conditionatam contingentium, vel formaliter, vel actiue apponendam necessario præcedere (satis fuit à nobis disiectum d. 6. q. 2. cers. 3. vbi ex instituto ostendimus, ea decreta necessario præcedentia, vt quouis modo futuritionem contingentiam conditionatam, eiusque obiectiuam veritatem apponant, multiplici ex capite non replicando hic, & repetendo fictitia esse, & repugnantia. Ratio vero ob quam à doctioribus eorum nonnullis admittebantur, etsi eius efficacia magni consequentiæ suæ doctrinæ interesset, infirma tamen est: etenim, cum decreta hæc ex parte actus absoluta sint, atque absolutè à Deo concipiantur de conditionata contingentium futuritione, & quidem ob aliquod motiuum ab ipso concipiantur, ac proinde sub eo motiuo in hypothesi, & pro conditione posito vere concipienda habendaque eiusmodi decreta Deo sunt:

4. Rogo ergo hosce: an veritas illorum decretorum conditionatorum, eorumque conditionata futuritio pro priori ad absolutam eorum futuritionem, & veritatem aliud decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti in Deo supponat, vel secus? si supponit, in futuritione, & veritate conditionata huius instauratur argumentum: an simile aliud pro illo suæ conditionatæ veritatis, & futuritionis statu supponat, nec ne? & de illo rursus quæritio: an simile aliud supponat? & sic de aliis, & aliis prius supponendis quousque in infinitum abeatur præcedentium decretorum absolutorum subiectiue, & obiectiue conditionatorum. Sin autem nullum anterius de eorum pro illo signo, & priori futuritionis conditionatæ decreti primi absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti supponi debere, ac necessario præcedere dicas, vt illius veritas & futuritio contingens conditionata necessario consistat: ergo absolute verum est ad futuritionem, & veritatem contingentis conditionatam decreti de illa absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti præcedentia opus non esse. Patet: quia, si opus eius præcedentia ad futuritionem & veritatem contingentem conditionatam foret, nullum contingens habere illas absque decreti eius præcedentia posset. Confirmatur: quia aduersariorum fundamenta, vel de omni futuritione, & veritate contingenti conditionata probant, vel de nulla probant: vt constat ex citata, d. 6. q. 1. in solutione argumentorum, vt diximus d. 6. q. 2. cers. 6. n. 10.

5. Aliter à nostrorum doctorum nonnullis Soaristis decreta ista subiectiuè absoluta, & conditionata obiectiue ad media formalia cognitionis diuinæ de futuritione, & veritate contingentis conditionata aduocari possent. Non, quia alias eam Deus non cognosceret, secundum seipsam independenter ab eiusmodi decreto; sed quia eiusmodi decretum de futuritione contingentis conditionata, etsi non necessarium ad ipsam, eiusque veritatem apponendam potest Deus in eorum sententia pro suo arbitratu, & libertate concipere, vt Soarez sæpe eiusque Assectæ defendunt: eo vero semel concepto, tanquam medio in quo vti Deum posse, vt eam futuritionem, & veritatem contingentis conditionatam infallibiliter cognoscat in eorum sententia, & modo assignandi media diuinæ cognitioni de extrinsecis aliis obiectis, & veritatibus consectarium est, vt constat ex dictis q. 2. Sed neque hæc doctrina admittenda nobis est. Primo ob rationes, quibus Deum omnia mediorum ad alia in ipsis cognoscenda interdictum vniuersim ostendemus. Secundo ob rationes, quibus in simili nihil diuinum medium, in quo alia à se possibilia adhuc, cognoscat Deo esse posse q. 2. ostendebamus. Tertio quia eiusmodi decreta de futuritione conditionata contingentis Deo impossibilia fortasse sunt. Quia, nec antecedenter, nec comitanter decerni à Deo potest, quin eius contingentia & libertas pereat. Posita vero, ac præsupposita aliunde eiusmodi conditionata contingentis futuritione, nempe Deus decerneret, vt sit, & ponatur, quod positum vt ita decerneret præuidit: quo circa actu complacentiæ, circa sic præcognitam conditionatam contingentis futuritionem ferri, vt summum, Deus posset, de quo citata controu. 4.

6. Tertio possent in mediis formalibus Deum ad conditionatam contingentis futuritionem cognoscendam determinantibus recenseri, tam dicta proximè de ea futuritione scientia, vt supra ex nostris Doctoribus plures de scientia simplicis intelligentiæ, & comprehensione possibilium media formalia, & determinatiua Deo esse, vt possibilia rursus cognoscerer, philosophabantur. Cæterum de complacentia Dei erga conditionatam contingentis futuritionem, siue Deo possibilis, examinandum est citata controu. 4. Secundo eius possibilitate, imo existentia in Deo admissa, sicut de eadem contingentis futuri futuritione diuina scientia non potest non admitti, neutrum medium formale in quo Deus conditionatam contingentis futuritionem iterum cognoscat dicendum nobis est: cum ob impossibilitatem vlus mediorum ad aliud quidpiam cognoscendum in Deo demonstrandam qu. 4. tum ob inconnexionem cuiuslibet prædicati diuini cum creatis obiectis, pro quouis statu considerandis, & rationes reliquas datas qu. 2. ex quibus omnibus concludo, nullum medium formale assignatum, vel assignabile esse Deo, in quo conditionatam contingentis futuritionem cognoscat: quare illa in seipsa semel directo cognoscere, nec in alio aliterue cognoscere rursus posse.

CERTAMEN II.

Media formalia pro futuris absolutis naturalibus cognoscendis hactenus assignata referuntur, & confutantur.

1. FVtura absoluta vel sunt respectu causarum suarum secundarum necessaria, quia à causis ad vnum determinatis proueniunt: quare, & quatenus ex parte ipsarum est, cum sui futuri effectus negatione inconiungibilibus: vel sunt respectu suarum earumdem secundarum contingentia, & libera, quia, cum causæ determinatæ ad vnum de se minime sint, sed multiplicis ad vtrumuis potestatis, quatenus ex ipsis est, æque cum futuris de facto ab ipsis, atque cum eorum negationibus, extremisue aduersis, & coniungi possent, & de facto coniungerentur: cum autem nihil creatum necessariæ existentiæ pro vllæ durationis de se sit, sed in sui existentia diuinæ potestati, atque arbitrio subiaceat, ab eaque dependeat, hinc est vt futura omnia creata in sui existentia pro quauis duratione respectu Dei causæ ipsorum primæ, & præcipuæ, quare & absolute contingentia liberaque sint; etsi, quia à causis naturalibus secundis, ac non liberis originem necessaria appellentur, quæ vero à causis secundis liberis sunt pro earum arbitrio de facto apponenda contingentia

vocantur, & libera: contingentia nimirum, & libertate ſpeciali, quam reſpectu cauſarum ſuarum ſecundarum habent, aliiſque naturalibus effectibus futuris reſpectu ſuarum cauſarum ſecundarum deficit: quare non attenta contingentia, quam vtraque reſpectu cauſæ primæ Dei habent communem, ſed, quam reſpectu cauſarum ſecundarum, quædam ex illis habent, alia vero non habent, hæc naturalia, & neceſſaria futura, illa vero contingentia, & libera futura, ex peculiaribus quorumque ex eis rationibus, & quaſi characteribus, abſolute nominantur.

2. Quoad futura igitur neceſſaria eo ſcitia à cauſis naturalibus, atque in actu primo determinatis in eis diuinis omnibus, tanquam in mediis, cognoſci à Deo dicit in primis poſſet, in quibus cognoſci à Deo futura alia contingentia authores poſtmodum referendi docuerunt: tutiuſque id aſſereretur, cum eorum mediorum plura in futuris naturalibus, & neceſſariis liberratem, & contingentiã non inueniant, quam in contingentibus, & liberis futuris videntur euertere. Aliunde tamen ea media ad cognoſcendum neceſſaria, & naturalia futura Deo repugnare ex mox dicendis de cognitione contingentium in mediis eiſdem patebit. Ad ſpecialiora igitur media Deo ab authoribus aſſignata pro futurorum naturalium, & neceſſariorum cognitione veniamus. Theologorum igitur plerique, cum videant eorum naturales cauſas ſecundas ad illa apponenda de ſefe determinatas eſſe, ac proinde ab illis cum reliquis conditionibus, & requiſitis creatis ad agendum futurorum eiuſmodi pro ſua duratione abſolutam exiſtentiam neceſſario deduci, in eis, ita inſtructis, tanquam in mediis ea futura cognoſci a Deo communiter conſentiunt.

3. Ea tamen media his terminis, & vocibus aſſignata retelluntur primo ex generali principio noſtro tacto ſæpe quæſtionibus præcedentibus. De repugnantia cognitionis Dei de vno obiecto in alio tanquam in medio, vt qu. 5. probabimus. Secundo ſpecialiter ex ſumma infallibilitate phyſica, & metaphyſica ſcientiæ cuiuſuis diuinæ, quæ cognitioni huic naturalium futurorum in ſuis cauſis naturalibus etiam cum requiſitis ad operandum deficeret. Poſita quippe determinatione, quauis operandi ſuos effectus, in ſuis cauſis naturalibus, adiantibus etiam conditionibus, & requiſitis omnibus liberum phyſice, & metaphyſice Deo eſt cum illis concurrere, vel ſecus, ſine cuius concurſu præfatæ cauſæ nequeunt operari: ergo petitis abſolute cauſis naturalibus cum requiſitis omnibus ad operandum, poteſt earum effectus, & phyſica, & metaphyſica poſſibilitate abſolute deficere, eſt euidens conſequutio: ergo, & ſcientia, quæ in eis ita inſtructis cauſis naturalibus ſuos effectus abſolute eſſe repræſentet, ac iudicet, tam phyſice, quam metaphyſice falſa eſſe abſolute poteſt. Patet: quia ex vi, & determinatione illarum, ita inſtructarum repræſentat, iudicatque abſolute effectus, qui ab eis diſiungi abſolute, ac non eſſe, tam phyſice, quam metaphyſice poſſunt: at ſcientia, quæ tam phyſice, quam metaphyſice falſa eſſe abſolute poteſt fallibilis vtroque genere abſolute eſt, non infallibilis, vt omnis Dei ſcientia eſſe debet.

4. Vrgetur: quia diuina ſcientia quæuis debet eſſe phyſice, & metaphyſice abſolute infallibilis, non vtcunque ſed diuine: atque, etiamſi exiſtentia cauſarum naturalium cum omnibus requiſitis ad operandum connexa phyſice, & metaphyſice abſolute eſſet cum exiſtentia ſuorum effectuum ſcientia horum in cauſis eorum habita, etſi abſolute infallibilis phyſice, & metaphyſice foret, tamen non eſſet diuine, ſeu digne Deo infallibilis: ergo eorum cognitio in ſuis cauſis naturalibus, cum omnibus etiam requiſitis ad operandum Deo eſt impoſſibilis: ſiquidem non, niſi diuine, Deoque digne infallibilis ſcientia in Deo admitti poteſt. Suadetur minor: quia cauſarum naturalium exiſtentia, phyſice etiam ac metaphyſice connexa cum exiſtentia ſuorum effectuum, ſolum dicit connexionem vtriuſque generis, & inſeparabilitatem exiſtentiæ cauſarum ab exiſtentia ſuorum effectuum, creatam quidem, non diuinam, vt patet, quæ longe, imo infinite maior, (vt ſæpe in ſimili oſtendimus) eſt: ergo ſolum poteſt fundare infallibilitatem phyſicam, & metaphyſicam ſcientiæ illius creatam, non diuinam. Patet: quia infallibilitas diuina neceſſitati, & connexioni diuinæ medii cum termino, ſeu extremo in illo cognoſcendo innixi ſolummodo poteſt: ſiquidem indefectibilitas, & neceſſitas veritatis diuinæ ſcientiæ, ſicuti, & cuiuſuis prædicati diuini, immenſum maior, conſtantiorque indefectibilitate, & neceſſitate quauis creata eſſe debet: quare ſolum indefectibilitati, & neceſſitati alicuius prædicati diuini, quod deficientibus ab exiſtentia imo etiam à poſſibilitate (ſi fieri poſſet) creatis omnibus, nihilominus conſiſteret.

5. Dices: Dei intereſſe ſuam ſcientiam infallibilem phyſice, & metaphyſice, etiam diuine reddere: quare non poſſe non ſuum concurſum cauſis naturalibus, ita diſpoſitis exhibere; niſi antecedenter ad ſuam ſcientiam de effectibus illarum in ipſis, tanquam mediis, oppoſitum ipſe decreuerit: tunc enim non effectus in ita diſpoſitis cauſis, ſed eorum negationes in ſuo decreto non concurrendi infallibiliter quidem infallibilitate diuina cognoſceret. Contra tamen primo: quia vel pro illo priori, quo eius ſcientiæ effectuum in cauſis naturalibus, & cauſæ, & effectus obiective præcedunt adeſt pro ſigno priori ad effectuum poſitionem cauſarum determinantium Deum ad effectuum ſuorum cognitionem poſitiue decretum diuinum concurrendi cum ipſis, vel non præcedit, ſed ab eo, vt minimum, præſciditur ſi poſitiue præcedit, non quidem in cauſis naturalibus creatis, etiam cum omnibus creatis, requiſitis tantum (vt ea ſententia ferebat quam impugnamus) ſed in eis, & decreto, tanquam medio adæquato naturales effectus a Deo cognoſcentur: de quo poſtmodum cum aliis pugnabimus: ſin vero non præcedat decretum concurrendi poſitiue pro ſigno, ſed ſaltem præſcindatur pro illo: in primis, ſcientia eiuſmodi infallibilis diuine non erit, cum nullo prædicato diuino innitatur. Secundo: liberum Deo phyſice, & metaphyſice erit velle, aut non velle, cum ita diſpoſitis cauſis naturalibus concurrere: quare, nec ſcientia effectuum in ipſis phyſice, ac metaphyſice infallibilis abſolute, nedum diuine, erit, vt arguebam.

6. Dices: eam connexionem neceſſariam, & infallibilem, etiam diuinæ, tribui mediis, nempe cauſis naturalibus diſpoſitis, non à decreto pro earum ſigno anteriori ad effectus in illis cognoſcendos ſed à ſcientia diuina horũ in ipſis in primis deſeritur concluſio, cum ad connexionem neceſſariam medii cum effectu, ſeu extremo in illo cognoſcendo non ſolas naturales cauſas diſpoſitas, ſed diuinum aliquid vlterius requirat. Secundo negatur ſolutio: ideo enim aſſeritur cognoſci a Deo effectus naturales futuros in ſuis cauſis naturalibus diſpoſitis, tanquam in mediis, quia hæ cum illis neceſſariam habent, & indefectibilem connexionem: ideo autem eam habere nunc dicitur, quia in eis tanquam mediis à Deo cognoſcuntur. Tertio ſi ea neceſſaria, & indefectibilis connexio cauſarum naturalium diſpoſitarum cum ſuis effectibus à ſcientia diuina horum in illis ſit, cum ante aſſensum ſcientificum diuinum præuiſi à Deo debeat, vt vi, & determinatione cauſarum naturalium diſpoſitarum abſolutæ exiſtentiæ effectuum pro cuiuſcunque duratione ſiue futuritionis aſſentiatur: fiet plane, vt pro priori illo obiectiuo diuina hæc ſcientia primam ſui abſolutam exiſtentiam præcedat, ſitque abſolute, antequam abſolute ſit contradictione manifeſta. Denique à priori: quia ſcientia omnis, vt certa ſit, debet ſupponere obiecti certitudinem, & conſtantiam: quare, ſi alicuius in alio tanquam in medio ſcientia ſit, huius cum illo neceſſariam connexionem debet ſupponere: non contra certitudo medii ſcientiæ certitudinem obiectiuam, ſiue connexionem cum termino in illo noſcendo fortiatur.

7. Dices: verum eſſe certitudinem obiectiuam, ſiue connexionem indefectibilem medii cum extremo in illo cognoſcendo debere ad ſcientiã ſupponi, nec poſſe à ſcientia ipſa formaliter, præſtari, vt argumenta conuincunt: cæterum poſſe medio certitudinem obiectiuam eiuſque indefectibilem connexionẽ cum extremo in illo cognoſcendo finaliter cauſari, vt pleraque, imo omnia, quæ ex fine quouis fiunt, etſi eorũ exiſtentia finis exiſtentiam phyſice, ſiue in genere cauſæ formalis, ſiue efficientis antecedant, ſuam tamen exiſtentiã ab hoc in alio genere cauſæ finalis nihilominus habent: cum ergo Dei (vt hi dicebant) intereſſit ſcientiam infallibilem, etiam diuinæ, habere, vt eam ita æquatur medio connexionem indefectibilem prouidere

uidere ob illam tanquam finem tenebitur, ſicuti & de mediis ad finem à ſe intentum aſſequendum. Contra primo: quia ex eo, quod Dei intereſſit ſcientiæ ſuæ de quocunque obiecto infallibilitas Deo digna, non infertur eam ſcientiam habituram, quæ ex obiecto infallibili diuinæ non ſit, vti hanc de naturalibus effectibus in ſuis cauſis naturalibus fore probamus: imo vero probatur potius ab eiuſmodi ſcientia Deum ſuæ diuinæ infallibilitatis in cognoſcendo maximopere abhorrere: contra ſecundo: quia infallibilitas Deo digna diuinæ ſcientiæ attributum naturale Dei eſt, ipſius naturam neceſſario nullo eius ſtudio, arte, aut prouidentia conſequens, neque ex ipſius intentione pendens.

8. Contra tertio: quia id, quod à Deo ex fine infallibilitatis ſcientiæ huius ſuæ prouidetur vltra cauſas naturales diſpoſitas ad connexionem earum indefectibilem cum ſuis naturalibus effectibus abſolute futuris, vel creatum eſt, vel increatum? inaſſignabile eſt ſimius aliquid, creatum connectum arctius cum eis effectibus, quam cauſæ naturales ita diſpoſitæ cum ipſis coniunctæ ſint: ac proinde ſcientia hæc phyſice, ac metaphyſice fallibilis abſolute erit: imuper non erit infallibilis diuinæ Deoque digne, vt præfata argumenta demonſtrant: ſin autem diuinum aliquid ad eam indefectibilem connexionem à Deo prouideatur iam non in cauſis naturalibus diſpoſitis ſolum, vt hæc ferebat ſententia, ſed in illo etiam diuino ita prouiſo effectus naturales futuri, tanquam in medio, à Deo cognoſcentur, quod in iam referendas, & refellendas ſententias alias relabitur. Contra tertio: quia illud diuinum nihil aliud eſſe poteſt præter decretum concurrendi, cum cauſis ita diſpoſitis, quod ob exigentiam cauſarum naturalium abſolute exiſtentium, & abſolute diſpoſitarum libere à Deo concipitur, poteſtque ab ipſo non concipi, vt in igne Babylonico, aliiſque quam plurimis euentibus miraculoſis patet; non autem concipitur decretum concurrendi ob ſcientiæ infallibilitatem; alioqui & neceſſario concipereturr: & quamuis libere, non tamen ob exigentiam cauſarum naturalium abſolute poſitarum, & diſpoſitarum (quod abſonum, & contra omnes Philoſophos, & Theologos eſt, ſiquidem motuum, & finis infallibilitatis ſcientiæ huius ſuæ, & anterius eſt, & neceſſario à Deo obtinendum.

9. Soarius noſter ſententiæ impugnatæ difficultates videns cum noſtris communiter negat in cauſis naturalibus abſolutè poſitis ac diſpoſitis futuros abſolute effectus ſuos à Deo cognoſci poſſe, ac ſolum conditionatè cognoſci à Deo, nempe ſub conditione concurſus ſui, v.g. ſi abſolute exiſtenti, & applicato igni non ſubtraxero meum concurſum calefaciendi, vel ingnendi lignum: ex quo conſequens, vt in eis ita poſitis, & diſpoſitis cauſis, & non ſubtracto, ſed abſolute poſito concurſu ſuo, operationes, & effectus naturales abſolute futuri à Deo cognoſcantur. Hæc tamen opinio, vt verba ſonant, quoad neutram partem, defendi à noſtris vllatenus poteſt, etſi aliquatenus à Thomiſtis, qui Dei concurſum, & operationem ad effectus cauſarum ſecundarum etiam liberatum; eum harum concurſu & operatione non identificant; ſed titulo Primatus Dei in cauſando phyſice præuium, & anteriorem natura eſſe volunt: in noſtrorum vero vtrumque concurſum identificante ſententia idem in ſtatu conditionato ſub ſui ipſius conditione cognoſceretur: ſtolide nimirum, ſi cauſæ ſecundæ naturales operentur operabuntur: & in ſtatu abſoluto ineptia non minori: operabuntur, quia operabuntur. Secundo, etſi hæc non obeſſent; tamen cum concurſus Dei ad extra diuinum aliquid intrinſecum non ſit ſed pure creatum, eiuſque cum effectibus creatis naturalibus connexio, etiam ſi pure creata; ſcientia illi ſolum innitens non erit infallibilis, Deo digne, ſeu diuine, vt ſupra oſtendebamus: atque hac impugnatione Thomiſtæ concurſum Dei à concurſu creaturæ realiter diuidentes æque confutantur, vt patet.

10. Tertia ſententia eſt: eiuſmodi naturales effectus cognoſci à Deo in cauſis ſuis naturalibus abſolute poſitis, & diſpoſitis, ac decreto Dei concurrendi cum ipſis; atque hanc credo Soarii, & noſtrorum mentem eſſe; dum negationem ſubtrahendi concurſum, ſiue pro eorum conditionata à ſuis cauſis futuritione in hypotheſi ponunt, atque abſolute pro eorum futuritione abſoluta in ſuis cauſis à Deo cognoſcenda: ita vt negatio ſubtractionis concurſus non formaliter (quo pacto idem quod concurſus Dei identificatus iuxta hos doctores cum cauſarum concurſu, & operatione eſt, ſiquidem negatio ſubtractionis formalis concurſus, quæ negatio concurſus eſt, affirmat concurſum ſubtractione formaliter negatum) ſed virtute, & in ſua cauſa quæ decretum concurrendi eſt ab hiſce Doctoribus intelligatur. Sed aduertendum eſt, Vaſquez noſtrum, & Aſſeclas Vaſquianos, atque vniuerſim Doctores omnes, ſiue priſcos, ſiue iuniores, qui libertatem abſolutã diuinorum decretorum non intrinſecã prorſus Deo formalitate, & prædicato conſtituunt, ſed extrinſeco effectu, & operatione, quam ponit, hac intelligentia, & explicatione minime iuuari: ſiquidem in decreto ſiue in hypotheſi ad futuritionem operationis & effectus naturalis conditionatam, ſiue abſolute ad abſolutam poſito, eadem naturalis operatio in horum omnium ſententia contingit.

11. Sed tamen hi etiam, qui decretum liberum Dei intrinſeco Dei adæquate conſtituunt, ſententia impugnantur aliunde. Primo: ob vſum medii ad cognoſcendum in eo aliud Deo impoſſibilem, vt oſtendemus q. 5. Secundo: quia, cum non in ſolo decreto Diuino atque ob illius ſolum connexionem indefectibilem cauſis cum ſuis naturalibus operationibus, & effectibus communicatam ſiue extrinſecus aſſiſtentem (alioqui in eo ſolo atque ob eius ſolum cum operationibus, & effectibus connexionem, hi à Deo contra hanc ſententiam cognoſcerentur) ſed in cauſis etiam naturalibus, & earum determinatione cognoſcantur, ſcientia hæc non erit infallibilis prorſus diuine, cum aliqua medii adæquati parte creato alicui, nempe cauſis naturalibus, innitatur, ex quibus ab infallibilitate omnino diuina decidat, & claudicet: concludendum igitur ex dictis hoc certamine erit effectus naturales abſolute futuros in ſuis cauſis abſolute poſitis, & diſpoſitis, ſiue ſeorſim, ſiue cum decreto concurrendi diuino coniunctim ſumpti à Deo tanquam in medio nullatenus cognoſci.

CERTAMEN III.

Media formalia, in quibus Deus futura libera creata cognoſcere hactenus dicitur, recenſentur.

1. THomiſtæ Dominicani Recentiores, ſiue Baniſtæ ex rigidioribus aiunt: liberos arbitrij creati actus ſiue operationes abſolute futuras in phyſica Dei cauſæ primæ præmotione præuia, ſiue phyſica qualitate creatum noſtrum arbitrium anterius natura ad operandum adigente, ac ineluctabiliter phyſice prædeterminante, tanquam in medio, cognoſci à Deo: ideoque præmotionem hanc, & prædeterminationem à Deo phyſicam arbitrij noſtri excogitarunt, vt non obſtante operationum eius contingentia, & libertate ſcientiæ de illis diuinæ infallibilitatem (quam aliter intelligere non poterant) oſtenderent, atque obfirmarent: iidem decretum Dei efficax prædeterminatiuum phyſice admittentes, eadem ratione in ipſo, tanquam in medio, eiuſmodi contingentes; & liberos creati arbitrij actus cognoſci à Deo affirmant, ſiue (quod idem eſt) in decreto Dei concurrendi ex parte ſua cum arbitrio creato, ita referuntur docuiſſe Richardus in 1. d. 38. a. 1. Durand. ibi Scotus d. 39. quæſt. 1. §. *viſio de contingentia*. Alex. 1. p. quæſt. 27. m. 7. & Caiet. 1. p. qu. 14. certo vero docent Bañez ibi q. 13. dub. 3. Ledeſma de auxiliis de ſcientia futurorum contingentium dub. 2. a. 10. ad 15. Aluar. de auxil. d. 12. & lib. 9. d. 92. Nauarrete controu. 19. §. 1.

2. Thomiſtæ vero ex Recentioribus, qui præfatæ ſententiæ duritiem ferre nõ poſſunt, ac ſubinde non phyſicam, ſed moralem ſolum præuiam præmotionem à Deo, atque prædeterminationem arbitrij noſtri admittunt, in ea morali præmotione, ac prædeterminatione noſtros liberos actus cognoſci tanquam in medio fatentur, ac ſubinde in decreto eius præmotionis & prædeterminationis arbitrio creato immittendæ cognoſci à Deo actus noſtros liberos

fateri potius tenebuntur. Moralis huius solum ac non physicæ præmotionis & prædeterminationis author primus extitit Ioannes Gonzalez Albelda Dominicanus, qui Romæ postremis disputationibus nostrorum cum suis Dominicanis, pro ordinis sui sententia tuenda, interfuit: ac proinde, quasi è sui ordinis physicas illas arbitrio creato præmotiones ac prædeterminationes videretur abiecisse, dum in 1.p. sancti Thomæ solas morales admisit, ac physicas reiecit, in cuius sententiam eandem scripsit tandem insignis eiusdem Ordinis Magister & Primarius Salmanticus emeritus Illustrissimus Arauio postquam Segoui cusibus insulis (vt aiunt) exfrattauit tom.2.in 1.2. Sancti Thomæ easdem solum morales admittens, physicas vero prædeterminationes vti Sancto Thomæ, eiusque Germanæ scholæ suppositicias abiecit, vt fusius controu.3.d. de præfinitionibus prædeterminantiis actuum creati arbitrij referemus.

3. Neque minus ab hac Thomistarum sententia Vasquez noster abisse videatur lectori in eius doctrina non satis versato; siquidem 1.p.d.99.c.8. num.43. & 1.2.d.26. c.2.n.17. docet arbitrio nostro congrua cogitatione præuento, ac sic ad operandum disposito in denegatione concursus ad operandum violentiam à Deo inferendam: Atque addit primo loco, consensum nostrum liberum antecedenter ad absolutam libertatis nostræ vsum posse à Deo præfiniri, non in seipso, sed in congrua cogitatione. Ex quo admittendum ab ipso videtur in auxilio congruo, tanquam in medio liberos nostros actus absolute futuros à Deo cognosci. Sed (vt modo mentem in antecedenti doctrina relata Vasquez nostri explicare differam tantillum) consequens in eius doctrina, quæ ad præsentem facit quæstionem minime est in auxilio siue cogitatione congrua tanquam in medio nostrum consensum absolute futurum cognosci à Deo: quantum enim ex eius principiis colligi potest, censeo illum omnem medij vim ad aliud in ipso, quantumuis determinatiuo, & determinate ad illud cognoscendum, repugnare Deo sensisse. Doctrina vero è citatis eius locis recitata efficaciam auxilij antecedentem, & independentem omnino ab vsu libertatis nostræ, atque arbitrij creati operationi, siue physice, siue moraliter connexam nullatenus concinet: siquidem 1. p. d.67. c.4. num.22. & 3.p.d.23. c.11. num. 27. neque exigentiam diuini concursus, neque præfinitionem consensus in auxilio huius entitati, inclinationique in actu primo, & congruitati competere omnino docet: totumque ratione scientiæ mediæ de futuro consensu sub eo auxilio asserit euenturum: quo à Thomistarum doctrina toto discrepat orbe: & quanquam congruitatem auxilii in maiori cogitationis vinacitate alias constituat; tamen potestatem arbitrij ad oppositam viuaciorem reddendam concedit; quare, & eius potestati indifferenti congruitatem subiacere: eis vero locis, ex quibus pro sua doctrina, absque posterius à se data explicatione posterioribus locis, recitatur, crediderim Doctorem doctrinæ constantia, & consequentiæ laude Theologorum præstantissimum ex indifferentia potius, quam ex determinatione, & propensione ad consensum congrue vocatæ voluntati violentiam inferendam inculasse, quia alterum extremum indifferentis potestatis contra id, quod indifferentia exigit, absque eius vsu redditur ea concursus denegatione impossibile.

4. Quod vero ad medium decreti, seu præfinitionis diuinæ attinet, videatur forsasse Soarius noster præfatis Thomistis consensisse lib.1. de scient. futur. conting. c.6. num. 6. vbi docet Deum ex scientia conditionata operum arbitrii creati sub tali, vel tali auxilio, & vocatione eiusmodi opera prius natura, quam ad executionem eorum ab arbitrio nostro veniatur, ordine intentionis efficaciter quandoque præfinire: & semper posse, si bona opera sint, secus si praua, nec solum illa, quatenus ab ipso, sed etiam, quatenus ab arbitrio creato: ac subinde in ea, tanquam medio arbitrii creati opera à Deo infallibiliter videri: quia ea præfinitione ordine intentionis posita non possent non eiusmodi opera executioni mandari atque absolute à nostro etiam arbitrio apponi consequentia, impotentia non existendi, seu necessitate absolute existendi; non autem antecedente necessitate essendi, & impotentia non essendi: verum multis à Thomistarum sententia dissidet Soarius. Primo enim medium necessarium, vt existant, futurane sint absolute, atque, vt absolute, futura cognoscantur arbitrij creati opera præfinitiones esse negat contra præfatos Thomistas, eorumque principia, quæ vtique respuit: vnde fore sub conditione absque præfinitione illa fatetur, atque ita fore sub auxilij, & decreti indifferenter concurrendi hypothesi tantum: eamque conditionatam scientiam necessario supponi, vt salua creati arbitrij libertate de eius operibus præfinitiones concipi à Deo possint: inde etiam non posse à Deo eas præfinitiones haberi de prauis arbitrij operibus asserit: quod in Thomistarum doctrina, & principiis non, nisi per inconsequentiam apertam dici potest. Denique neque de omnibus operibus arbitrij bonis haberi de facto à Deo eas præfinitiones defendit, sed haberi ab eo pro suo libito posse, de factoque eas solum cum fundamento in Deo asseri posse erga aliquot eximie prædestinatos. Est ergo Soarij sententia à præfata Thomistarum valde discordans: quare & est in re præsenti sententia secunda.

5. Arrubal etiam noster 1.p. etsi de formali constitutiuo decreti liberi Dei à Soario illud adæquate per Dei intrinsecum constituente dissideat, atque cum Vasquez per extrinsecam, & creatam actionem constituat, tamen diuinas præfinitiones cum Suario admittit, easque actione constitui etiam docet: ait actiones ex fine præintento, quem essentialiter respiciunt, diuersificari eumque absolutæ existentiæ realiter entitate sua, & intermediis subinde connecti: quare in actione remotiori à fine præfinito, ob quem elicitur, & in reliquis intermediis, quibus, vel præfinitio, vel decreta subsequentia constituuntur, tanquam in eorum vltimis formalibus constituitur, tanquam in mediis, cum præfinitum finem, tum media cognosci à Deo docet: atque eo sensu cognosci in suis liberis præfinitionibus, & decretis contingentia, & libera nostra opera futura: exterum rationem à nobis in Doctoribus per extrinsecas operationes, seu effectus decreta libera Dei constituentibus obseruatam certam. 2. num.10. post medium subodoratus, operationem immediate proximam decreto, seu præfinitioni per ipsam constituit, in præfinitione, seu decreto libero, quod ipsa constituit, tanquam in medio cognosci à Deo non asserit: nempe, ne idem in seipso, tanquam in medio, cognosci à Deo cognosci fateri inepte teneretur. Porro cum noster Herize de constitutiuo decreti liberi Dei per actionem creatam essentia, & entitate sua finis per illud intenti respectiuam ipsique essentialiter connexam cum suo Magistro Arrubale conueneret, eandem doctrinam videtur in re præsenti admissurus, etsi nihil ad rem hanc expresserit, sors, quia illam suppoluit.

6. Tamen tract.1. d.6. c.3. num.51. docet supposita scientia media actuum arbitrij nostri sufficienter à Deo illos cognosci absolute futuros in voluntate absolute præuenta congrua cogitatione, & decreto absoluto Dei de concursu indifferenter oblato voluntati, & arbitrio creato ad vtrumuis, id quod sola explicatione probari & ostendi potest. Si enim (inquit) nouit scientia tua conditionata Deus: *si omnipotentiam parauero arbitrio huic creato per decretum indifferenter concurrendi. & hanc ipsi cogitationem immisero consentiet*: ac postmodum totam videt Hypothesim purificatam per absolutum decretum indifferens, & absolutam huius cogitationis immissionem: qui fieri potest, vt inde absolute futurum arbitrij illius consensum non videat? hanc igitur sit quarta in re præsenti sententia.

7. Quinta sententia Thomistarum etiam Dominicanorum asserit præscientiam absolutam Dei causam futurorum, etiam operum arbitrij creati, absolute talium esse, ipsisque indefectibiliter, atque infallibiliter connexam: quare, & in ipsa libera nostra opera creata absolute futura infallibiliter à Deo cognosci, sic Aluarez de auxil. d.16. Nauarrete 1.p. quæst.19. controuers. 59. Cabrera 3.p. quæst.62. a.1. d.12. §.2.num. 57. & §. 15. num. 352. pro qua sententia referunt Sanctum Thomam 1.p. q. 14. a. 8. Magistrum in 1. d. 39. Albertum ibi a.3. & alios ex priscis, neminem tamen fundamento sufficienti.

8. Sexta sententia sit asserentium contingentia, & libera creata opera absolute futura à Deo cognosci in suis ideis: sic censore videntur ex antiquis plures Alens. 1. p. quæst. 23. m.3. S.Bonauent. in 1. d.35. & 39. d.2. quæst.3. Caietan. & Thomistæ Recentiores, tanquam ex mente

Sancti

Sancti Thomæ citato art. 8. atque hactenus relatæ ſententiæ (ſi ſecundam Soarii, tertiam Arrubalis & quartam Herize noſtri, & alteram noſtri Vaſquez, (quæ ad primam Thomiſtarum falſo reducebatur) excipias, in aliquo antecedenter natura ad arbitrii creati operationem, atque omnino cum illa connexo, abuſuue libertatis eius prorſus independenti illam abſolute futuram cognoſci à Deo defenduut.

9. Septima ſententia fuit noſtri Valentiæ in 1.p. q.14. puncto 5.§. *Tertia aſſertio.* Arbitrii noſtri actus abſolute futuros à Deo cognoſci in determinatione quadam voluntatis creatæ, non à Deo immiſſæ, ſed à voluntate ipſa præconcepta, & habita prius natura, quam operetur, & per quam conſtituitur in actu primo proximo ad operandum, qua in re ſequi ſe ait Durandum in 1. d.38. quæſt.1. illum vero poſtea ſecuti ſunt noſter Salazar de conceptione c. 24. §. 3. num. 59. atque ex noſtris germanis & aliis Recentiores nonnulli, vti ex familiari aliquorum ex ipſis hac de re colloquio, vel didicimus, vel coniectamur: vulgatam quippe & arduam apud ipſos difficultatem eſſe comperimus, quod à principio nec vnde determinato operatio determinata proceda: : quare, cum hanc arbitrii noſtri determinationem à Deo independenter ab eiuſdem arbitrii vſu immiſſam exhorreant: ab arbitrio noſtro autumant præconceptam, vt ſuum actum determinatum eliciat.

10. Octaua ſententia adinuenta (vt in re Theologica pleraque alia (ſubtiliter in re præſenti fuit à noſtro Molina 1.p.q.14. ar.13.d.17. & qu. 19. a.6. d.3. & in concord. d.37. 49. & 50. aſſerente liberos actus ob ſcientiæ diuinæ infinitam ſummamque perfectionem: qua creatorum omnium non modo comprehenſio, ſed ſupercomprehenſio eſt, in arbitrio, & voluntate creata omnibus ad proxime operandum requiſitis inſtructa, etiam congrua cogitatione in actu primo proximo nihilominus indifferente, necundeque determinata ad operandum, tanquam in medio, cognoſci à Deo non ſolum quid poſſit (id enim comprehenſionis cuiuſuis eſt) ſed quid ſit abſolute factura, id quod diuinæ ſuper comprehenſionis eſt proprium nempe vltra, & ſupra naturalem medii ductum, & determinationem ad eius effectus cognoſcendos porrigi, & extendi. Molinam ſecuti ſunt noſtri Becan.1. ſum. c. 10. quæſt. 9. & Complutenſes Recentiores.

11. Nona demum ſententia ſit: liberos arbitrii creati actus abſolute futuros à Deo cognoſci in ipſorum præſcientia non quidem quæ illos abſolute cauſet, & natura antecedat (vt falſo rebantur Thomiſtæ citati num. 7. ſed quæ eis large cauſetur, certe ſupponat, ac ſequatur) ac ſimiliter in diuina de illis ita cognitis complacentia. Hæc ſententia conſectaria omnino eſt ei quam ex Herize noſtro retulimus q.1. de mediis, in quibus à Deo creata poſſibilia cognoſcuntur: in quibus, & eorum de iſtis comprehenſionem, & de eiſdem complacentiam diuinam recenſet, & de præſcientia, imo & complacentia eſt expreſſa noſtrorum Complutenſium, Recentiorum: nec video ab aliquo, qui vſum medij, in quo aliquid cognoſcat, Deo repugnare non iudicet (iudicauit autem expreſſe hactenus nemo) hanc ſententiam negatam: quare cenſeo à pluribus, quia ſuppoſitam, non aſſeram.

CERTAMEN IV.

Media formalia Thomiſtarum Recentiorum abſolute præcedentia natura, atque abuſu arbitrij creati omnino independentia, & generatim, & ſpeciatim reiiciuntur.

1. COnfutantur vniuerſim primo communi tam ipſarum quam reliquarum recit ratum opinionum confutatione generali petita ex repugnantia vſus medii formalis, in quo aliud cognoſcat, in mente, & cogitione diuina, quam ſæpe ſuppoſuimus, & q.4. non vno ſolum ex capite oſtendemus. Secundo confutantur vniuerſim argumento Thomiſtarum Recentiorum communi, & infenſiſſimo deſumpto ex ineuitabili (meo quidem iudicio) præiudicio, & iactura libertatis, cum arbitrii creati in actu primo, tum operationum eius, quæ non aliunde, quam ex indifferenti, nec vllatenus determinata arbitrii, qua proxime egrediuntur poteſtate liberæ vnicæ, & ſunt, & ab Authoribus, & ratione. Hoc argumentum fuſe ſatis inſtruam controuerſ. 3. d. 1. de Thomiſticis præfinitionibus cunctaque aduerſariorum effugia obturato præcludam.

2. Sed contra vnumquodque medium à Thomiſtis aſſignatum ſpeciales præterea confutationes occurrunt, contra phyſicam prædeterminationem (præter multa alia, vbi de ea diſputatio licuerit, à nobis proferenda) è re præſenti illud profero: etenim, vt certam. 2. notabam nihil creatum, eiuſque entitatiua, & eſſentialis creata connexio cum effectu ſatis eſt ad fundandam diuinæ ſcientiæ infallibilitatem diuinam ſiue veritatem eius digne Deo, ſeu diuine indefectibilem: atqui phyſica hæc prædeterminatio eiuſque entitatiua, & eſſentialis connexio cum conſenſu libero (talem eſſe permitto) creata eſt: ergo non poteſt fundare infallibilitatem, & indefectibiliratem à veritatem diuinæ ſcientiæ, diuine, Deoque digne: quare nec medium formale Deo eſſe in quo arbitrii creati conſenſum abſolutum (eſto liberum) cognoſcat.

3. Medium vero moralis ſolum prædeterminationis ad quod huius horrore perculſi mitiores illi Thomiſtæ ſe receperunt, modeſtius quidem cum arbitrii noſtri libertate agit; ſed cum diuinæ ſcientiæ infallibilitate irreuerentius; etenim, cum, nec phyſice (ne dum metaphyſice) adhuc, cum arbitrii noſtri conſenſu connectatur, non ſolum digne Deo, ſeu diuine infallibilem conſenſus ſcientiam in ipſa, tanquam medio, fundare non poteſt, ſed neque creato modo metaphyſice, imo nec phyſice infallibilem: quare abſolute prorſus fallibilem, atque à veritate defectibilem, & quæ ad ſcientiam humanam abſolute talem non perueniat; ſed intra opinionem, & prudentem, vt ſummum, humanam coniecturam teneatur.

4. Medium formale præfinitionis prædeterminatiuæ operationum arbitrii creati ſiue decreti efficacis concurrendi cum illo antecedenter ad vſum libertatis; atque omnino independenter ab eiuſmodi vſu à Deo habiti nulla alia ratione melius impugnatur, quam oſtentione impoſſibilitatis eiuſmodi decreti, & præfinitionis prædeterminatiuæ, quam præſtabo controuerſ. 3. propria neque angusta diſputatione. Audiendus tamen Caluinus apud Illuſtriſſimum Belcarium Metenſ. Epiſc. Opuſc. contra dogmata Caluiniana Pariſiis cuſo anno 1557. pag. 62. præſentem Recentiorum Thomiſtarum ſententiam ſic tradens. ***Neque aliorationc Deum, quæ futura ſunt, præuidere, niſi quia, vt ita fierent decreuit, idcirco autem decreuiſſe, quia voluit***, ex quo reliquos Caluini errores pendere iure Illuſtriſſimus concludit: innumera Caluini, Lutheri & aſſeclarum teſtimonia controuerſ. 3. d. citata ſuum de præfinitionibus errorem crandentium, tuentiumque adeo terminis Thomiſtarum horum pro ſuis præfinitionibus explicandis ac tuendis conſona, vt mirum ſit, Catholicos certe animo, fors & ſententia, Patres, adeo, voce ſaltem tenus, illorum erroribus concordare. Porro, quoad decretum ſeu præfinitionem hanc quocunque Thomiſta, imo & Scotiſta, (ſunt enim etiam ex hac ſchola pauculi, qui ex praua, paruaue præceptoris ſui Scoti intelligentia Thomiſtis hiſce conſentiunt, vt citato loco videbimus) aſſeratur, nulla eſt, vel, quoad rationem medii formalis cognitionis diuinæ de futuro conſenſu, vel, quoad difficultatem, & conſutationem differentia. Hi ſiquidem, qui moralem ſolum præmotionem, & connexionem cum conſenſu abſoluto voluntatis, non autem metaphyſicam, nec phyſicam in Dei auxilio recognoſcunt, in decreto efficaci Dei de noſtro conſenſu nec phyſicam, nec metaphyſicam connexionem cum illo fatentur.

5. Medium præſcientiæ abſolutæ de abſolute futuro conſenſu libero facile confutatur: quia, etſi eiuſmodi præſcientia Deo adſit, ſitque conſenſui abſoluto connexa phyſice, & metaphyſice imo & connexione diuinæ infallibilitatis; inde tamen futurum abſolute conſenſum libe-

rum voluntatis creatæ non poſſe natura, & cauſalitate præcedere, ſed illum potius ſequi, atque ſupponere certiſſimum eſt, ne voluntatis, & conſenſus abſoluti libertas peſſum eat, id quod ratio naturalis euincit: Conciliaque, & Patres, ac, præter Thomitas Recentiores pauculos, Theologi reliqui ſupponunt cum inde præſcientiæ abſolutæ Dei infallibilem indefectibilemque veritatem cum præſciti conſenſus libertate; in primis, imo vnice tandem, communi hoc axiomate componant, *quod præmotio, ſeu præſcientia non ſit cauſa præſciti: ſed præſcitum potius præſcientiæ, & præmotionis*, vti non exigua eruditione, nec ſeuibus rationibus oſtendimus d.5.qu.8. a cert. 2. per totam, iterumque præcedentiam prioritate naturæ præſcientiæ ab futurum abſolutum præſcitum referemus controu. 5.d.1. de prouidentia.

6. Inde etiam ideæ Diuinæ à ratione medii formalis diuinæ cognitionis de noſtris contingentibus, & liberis actibus abſolute futuris excluduntur: etenim ideæ diuinæ formaliter ſumptæ, non ſunt factorum præſcientia, ſed faciendorum prius natura, quam abſolute fiant, ſiue factibilium ſcientia: quæ ſimplicis intelligentiæ ſcientia eſt, atque diuinæ voluntatis, ſeu decreti liberi de faciendis directiuæ: quare, & cum decretis ipſam libere ſecuturis, & cum abſolute per ipſa apponendis, atque cum decretorum, & abſolute apponendorum negationibus componibiles: vt aduerſarii ipſi fatentur: ergo ſcientia de abſoluto futuro conſenſu ideæ formali Dei, tanquam medio immens deficere à veritate abſolute poteſt, eſtque abſolute fallibilis, non autem diuinam ſcientiam decet abſolute, & prorſus eſſe fallibilem: quod ipſum argumentum ſit de aliis obiectiuis (quas nonnulli cum formalibus confundunt) ſeu eſſentia diuina, vt varie à creaturis faciendis imitabilis eſt. Neque enim ita conſiderata eſſentia abſolutæ exiſtentiæ conſenſus liberi, alteriuſue creaturæ cuiuſpiam connexa phyſice (nedum metaphyſice) eſt eamue neceſſario, & indefectibiliter infert: quare ſcientia de abſolute futuro conſenſu ideæ obiectiuæ, tanquam medio immens eſſet abſolute fallibilis.

7. Reſpondent Caietanus, & Aſſeclæ ideas formales, eaſdemque futuro abſoluta contingentia noſtra determinate tanta non repræſentent, ſed ſolum poſſibilia illa, & factibilia, tamen ex connectione abſoluti decreti ſubſecuti de ipſis abſolute apponendis ea determinate futura abſolute repræſentare, ac proinde in illis extra falſitatis periculum cognoſci a Deo poſſe verum, cum decretum de linea repræſentandi, & intelligendi non ſit, ex eius connectione argeri ideis repræſentatio eius, quod non repræſentabat, intelligi nequit. Secundo eito augeret: per repræſentationem ipſi adiunctam conſenſus contingentis abſolute futuri hanc abſolute repræſentaret, atque præſcientia eſſet non idea, quæ eſſentia ſua factibilium ſolum, non abſolute factorum ſcientia eſt: quare, licet in ea repræſentatione, qua tali, medium in quo cognoſcendi contingentia abſolute futura reperiatur, non in idea, ſed in præſcientia reperiretur. Tertio decretum hoc ſi futuritionem conſenſus abſoluti liberi independenter ab omni vſu libertatis arbitrij natura antecedat, vt Thomitæ plerumque volunt, deſtructiuum libertatis conſenſus, & ſubinde ſui obiecti eſt: ſin vero ſcientia media in ſui poſitione à conſenſu abſoluto noſtri arbitrij impedibili dirigatur, ac proinde ab eius vſu, & exercitio libertatis pendeat in Soarij, & aliorum noſtrorum medium aliud formale cognitionis diuinæ ſupra memoratum ibitur: de quo poſtmodum agetur: & tandem: cum ſolum decretum adiunctum ideæ totam determinationem, & connexionem cum abſolute futuro contingenti, in coniuncto illo ex ipſo & idea habent, æque in muſca quauis, aut pulice, vt decreto de abſoluta futuritione, contingentis adiuncta contingens abſolute futurum à Deo cognoſci dicere liceb it.

***

CERTAMEN V.

Media formalia reliqua à noſtris Doctoribus aſſignata ſingulatim reiiciuntur.

1. DIſplicet primo medium formale aſſignatum à Valentia noſtro certam. 2. num. 9. in determinatione voluntatis in actu primo proximo ad operandum, priuſque natura, quam operetur, atque ſuum actum abſolute eliciat: etenim, ni ficta prorſus, & chimerica hæc voluntatis auxilio congruo præuenta determinatio in actu primo proximo ad operandum ſit, (quo pacto medium verum formale realiter ad operationem abſolutâ cognoſcendam ducens eſſe non poterit) vel erit à voluntate indifferente, ita præuenta prouenient, vel ipſi ita præuentæ identificata: ſi prouenient: ergo ab indifferente principio libero poteſt realiter prouenire aliquod determinatum effectum; niſi ad hanc determinationem aliam priorem à voluntate ſic præuenta egreſſam præcedere admittas: in qua tamen, & in quauis anteriori argumentum recurret, & conſequentiam admittere, vel in infinitum proceſſum anteriorum, & anteriorum determinationum voluntatis abire abſurdiſſime cogeris: ſin vero à voluntate congrue vocata, & determinatio vera, ac non chimærica, realiter non differt. Ergo implicat illam veram eſſe determinationem ad operandum. Patet: quia per hos Doctores ita vocata voluntas vere & realiter eſt indifferens principium ad operationem: huic indifferentiæ principij contradicit determinatio: ergo, ſi hæc à voluntate ita vocata, & præuenta reipſa non differat, idem reipſa erit principium indifferens, & indeterminatum, ac turſus determinatum, & non indifferens principium operationis eiuſdem contradictione manifeſta.

2. Ad hæc in principio reipſa indifferenti, nequit per hoſce cognoſci à Deo, tanquam in medio, determinata eius operatio, ac proinde ab eis determinatio hæc in actu primo proximo ad operandum excogitatur: atqui ea etiam admiſſa identificata realiter, cum ita præuenta, & vocata voluntate reipſa indifferens, & indeterminatum principium eſt. Ergo non eſt verum medium formale ad cognoſcendum in ea abſolutam determinatam operationem: vel potius implicatorie medium reipſa erit, & non erit. Tertio: cum nihil in eo principio coniuncto ex voluntate, & vocatione congrua ſit, cuius poſitio à noſtra pendeat voluntate: ac determinationem eum ipſa identificatam, neceſſario, & ineuitabiliter à noſtra voluntate eius operatio ſequatur: nulla voluntatis noſtræ operatio proxime, imo nec remote libera erit. Nec patet eius recurſus ad apparentem (meoque iudicio eluſoriam) ſolutionem, de dependentia poſitionis abſolutæ vocationis congruæ à noſtro arbitrio, eiuſque vſu à Soario pro ſuis præfinitionibus excogitatam: quod detur vocatio ſcilicet ex ſcientia media futuri conſenſus conditionate, ſi ea vocatio detur: ſiquidem ea ſcientia media futuritionem conditionatam conſenſus ſub nuda vocatione repræſentabat; non ſub ea, & determinatione voluntatis in actu primo proximo, quam per hoſce phyſice, ac reipſa conſtituit, cum qua negatio operationis voluntati eſt antecedenter impoſſibilis.

3. Quinto arguo: admiſſa eius determinationis libertate noſtra, quam hi Doctores volunt, & quæ eſſe nequit, ſi cum voluntate congrue vocata identificetur: ſi enim ea determinatio ad bene operandum libera nobis ſit, erit, & honeſta, & meritoria, & quidem ſine immediata dependentia à Deo: quandoquidem per eoſdem Doctores à voluntate, & vocatione congrua phyſice, & realiter non differt; ſed ſolum moraliter, & quaſi ratione ſola: ac proinde phyſico Dei concurſu, & determinatione vlteriori opus non habet, ſed ſolum noſtra determinatione. Denique (vt plura alia omittam, ac ſenſum germaniorem horum attingam) moralis hæc determinatio voluntatis in actu primo congrua vocatione præuentæ, eique pro illo priori

Digitized by Google

priori identificatæ ſolum poteſt, intelligi, vel quia conſideratur, cum cogitatione, & futuritione conditionata conſenſus, & operationis arbitrij ſub illa futuræ: etſi placet etiam cum media ſcientia de eiuſmodi conditionata futuritione, & ſic male appellatur moralis, aut phyſica voluntatis determinatio: eſt quippe determinatio pure logica, eiuſdem tandem ad ſeiptum, ſecundum ſtatus diuerſos, vt infra contra Herize oſtendemus: quare medium, in quo operationem noſtram Deus cognoſcat eſſe non poteſt. Aliter moralis illa determinatio voluntatis congrue vocatæ in actu primo ad operationem, poteſt abſque futuritione conditionata illius, ac de illa ſcientia intelligi, ob intentionalem vocationis motionem, ita vtuidam, & vehementem, cui, nonnih maxima difficultate, moraliter loquendo non ſuperanda, reſiſtatur: ita enim determinatio moralis voluntatis congruè vocatæ in actu primo phyſico percipi poteſt, & id quidem in Thomiſtieam prædeterminationem moralem fere recidit. Verum illi tanquam medio innitens ſcientia nequit eſſe metaphyſice, imo nec phyſice, nedum diuine, infallibilis, vt contra prædeterminantes moraliter Thomiſtas dicebamus.

4. Diſplicet item Molinæ ſententia. Primo ob doctrinam, & lumine naturæ notam rationem S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13. iſtis verbis. *Alio modo* quam in ſeipſo, *conſideratur contingens, vt eſt in ſua cauſa, ac ſic conſideratur vt futurum, & vt contingens non determinatum: quia cauſa contingens ſe habet ad oppoſita* (futurum quidem cauſalitatis poſteriontate non temporis) *& ſic contingens non ſubditur per certitudinem alicui cognitioni*: quia nimirum etſi ex ſua cauſa futurum de facto determinate ſit in ſe, in illa tamen determinatum non eſt; *Vnde quicunque cognoſcit effectum contingentem in ſua cauſa tantum, non habet de eo, niſi coniecturalem cognitionem.* Hanc ipſam ſententiam, & rationem repetit qu. 57. a. 3. qu. 86. a. 4. 1. contra gent. c. 66. & 67. & in 1. d. 38. corp. vbi habet. *Quædam ſunt cauſæ quæ ſe habent ad vtrumque, & in iſtis cauſis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem; & ideo contingentia ad vtrumlibet in cauſis ſuis nullo modo cognoſci poſſunt; ſed quando efficiuntur in rerum natura tunc habent eſſe determinatum, & ideo quando ſunt in actu, tunc certo cognoſcuntur.* Ad 2. *Futurum contingens non eſt determinate verum, antequam fiat: quia non habet cauſam determinatam, ſed dum eſt in actu eſt determinate verum.* Et ad 3. ait relate ad diuinam cognitionem futurum contingens, neceſſarium eſſe, quia ad illam non refertur, *niſi ſecundum quod eſt in eſſe actuali.* Ad 6. ait: *ſcientiam Dei non reſpicere rem contingentem, niſi, vt eſt in ſuo eſſe actuali præſentialiter; quia ſi vidiſſet Deus cauſam, & non vidiſſet immediate effectum in ſuo eſſe, nunquam potuiſſet illum certo cognoſcere*, quæſt. 2. de verit. a. 12. *Licet contingens non ſit determinatum, quamdiu futurum eſt* (nempe futuritione, & poſterioritate cauſalitatis, relata ad prius ſuæ cauſæ, vt ſupra primo loco, ac ſemper intelligit) *tamen, ex quo productum* (pro natura poſteriori) *eſt in rerum natura, veritatem determinatam habet: & hoc modo ſuper illud fertur intuitus diuinæ cognitionis*, & corpor. *contingens vt futurum* (naturæ priori) *eſt per illam cognitionem cognoſci poteſt, cui falſitas ſubeſſe non poſſit*: ac proinde concludit, vt futura, diuinæ ſcientiæ, cui falſitas ſubeſſe nequit, non poſſe ſubiacere. Præclariſſime in eandem ſententiam ſcripſit 3. cont. gent. c. 68. & 2. 2. quæſt. 171. a. 6. ad 1. *Diuina præſcientia reſpicit futura ſecundum duo ſcilicet, quod ſunt in ſeipſis, in quantum ſcilicet, ipſa præſentialiter intuetur: & ſecundum quod ſunt in ſuis cauſis, in quantum ſcilicet videt ordinem cauſarum ad effectum: & quamuis contingentia futura, prout ſunt in ſeipſis, ſint determinata ad vnum; tamen, prout ſunt in ſuis cauſis, non ſunt determinata, quin poſſint aliter euenire &c.*

4. Et hæc ſane doctrina, & ratio ſancti Thomæ adeo repetita, & conſtans contra Pſeudo-Thomiſtas Dominicanos Recentiores æque ac contra hanc Molinæ noſtri ſententiam decertat, contra quem ſic S. Thomæ diſſero rationem, quia voluntas creata connunctim ſumpta, cum omnibus requiſitis ad proxime operandum per S. Thom. (& per Molinam acerrimum indifferentiæ, & indeterminationis illius in actu primo conſiſtentis propugnatorem) neutri extremo determinate connexa eſt, eademque cum futuritione operationis, atque cum eius negatione perſiſteret: ergo eodem modo ad vnius cognitionem ducet, ac determinabit, atque ad alterius cognitionem: quare, vel ad neutrius, vt volumus, vel ad vtriuſque cognitionem: quod implicat, ſicuti & eius obiectum: ſcilicet operationem voluntatis abſolute fore, & eandem abſolute non fore. Secundo: eſto, non determinet ad vtriuſque extremi contradictorii abſolute futuri cognitionem; aſt cum poſita etiam negatione abſoluta operationis, (cum qua, vt diximus, voluntas cum requiſitis omnibus coniungibilis eſt) eadem, eodemque modo abſque vlla ſui ex parte actus primi varietate voluntas perſiſteret: tunè etiam in abſoluram operationis futuritionem duceret cognitionem iuxta vulgare proloquium, *idem in quantum idem ſemper eſt natum facere idem*, ac proinde ſcientia in illa, tanquam in medio, falſa eſſet: quare &, quæ nunc, quando de facto operatio abſolute eſt futura, non eſt infallibilis de ſe ſed prorſus fallibilis: quorum omnium ratio à priori eſt: quia connexio neceſſaria medii cuiuſuis, ſiue phyſici de quo agimus, ſiue logici neceſſaria cum eo, quod determinate eſſe fore in illo cognoſcitur cum medii indifferentia, & indeterminatione ad coexiſtendum cum ipſo, vel cum eius negatione, contradictorie repugnat.

6. Quarto demum ex ratione ſummæ atque infinitæ perfectionis comprehenſionis diuinæ, qua in eam doctrinam impulſus Molina eſt, impugnatur: quia, quo magis, ac perfectius penetratur, & comprehenditur indifferens voluntaris poteſtas, eo magis, & perfectius cognoſcitur eius inconnexio cum ſua abſoluta operatione, ac ſubinde eius coniungibilitas cum abſoluta negatione illius: ergo, & ineptitudo, vt medium ſit, in quo certo operationem abſolute fore cognoſcatur: quocirca, etſi imperfecte cognita indifferens illa poteſtas decipere ignarum poſſet, vt ipſi tanquam medio fideret ad aſſentiendum abſolute operationis eius futuritioni; aſt gnarum eius indifferentiæ, ſciumque hominem ad eiuſmodi aſſenſum, non poſſet retrahere: nedum perfectiſſime, ſumme, & infinite illam comprehendentem Deum. Denique, quomodo ad diuinæ ſcientiæ, & comprehenſionis cauſæ perfectionem reducatur ea tanquam medio vti fallibili quidem, & ſubinde, ex quo ſcientia eius fallibilis neceſſario, vt vidimus, euadat ſingenii mei tarditas aſſequi non valet.

7. Medium formale præfinitionis diuinæ de futura abſolute arbitrii operatione ſcientiæ tamen mediæ inuentis memoratum certam. 3. num. 4. duplex medium, ſeu duplicem medii rationem includit, quia duplicem cum operatione connexionem. Alterum ratione conditionatæ futuritionis, & ſcientiæ, quam ſupponit, alterum ratione præfinitionis ipſius. Primam interius contra Herize, & Recentiores refellemus: ſecundam contra Soarium, & recentes non pauciores (præter generale principium noſtrum quod medium in quo aliud cognoſcatur à diuina mente quæſt. 4. relegabit) ſpeciatim impugno, quia eiuſmodi præfinitiones ſunt impoſſibiles. Et, licet rem non alte penetrantibus Suarius cum arbitrij creati, & conſenſus libertate agere videatur benigne, eas tamen vtriuſque libertati eſſe inuiſas; & aduerſas dilucide cum profundioribus, ex noſtris doctoribus oſtendam controuerſ. 4. ex inſtituto de eis diſſertans d. 3. Secundò eodem modo actus indifferentes, & præfiniri, & cognoſci in ſua præfinitione à Deo poterunt, cuius oppoſitum in primis Soarius ſtatuit. Tertio: cum ipſe 1. p. 1. de attributis c. 22. num. 14. & c. 27. num. 11. decretum; prius, quam eius obiectum, cognoſci neget, ſimul cognoſcetur neceſſario, non vero vnum ex motione, & determinatione intentionali alterius, tanquam medij Attrubalis, & ſequacium pancorum formale medium, quoad ſpeciale, quod addit, certam. 3. num. 5. ex falſitate ſuppoſitionis cum de conſtitutione decreti liberi per creatum aliquid, tum de diuerſitate operationum quarumuis ex diuerſitate finis, ob quem exercentur, cum denique, quia adhuc connexio eius, ſiue cum fine, ſiue cum medijs, ſiue cum ſuo termino immediato, creata cum ſit, ſcientiam diuine infallibilem, ſeu diuinam fundare non poterit.

8. Nonã

9. Nona ſententia Herize, & Recentiorum relata certam 3. num. 11. duplicem habet partem: in quibus duplex etiam medium formale deſignat. Primam futuritionis, & Scientiæ conditionatæ, ac purificationis conditionis, quod pluribus quam explicatione ſola (vt putabat Herize) videtur egere: etenim futurum abſolutum a conditionato re ipſa diuerſum non eſt, ſed idem ſoloque ſtatu diuerſum: eidem autem ad ſeiptum e ſola ſtatuum diuerſitate medium verum, & reale eſſe non poteſt, alioqui ſtatus poſſibilitatis relati ad eam ſecundum alios ſtatus cognoſcendam, adhuc ſaltem alios medios apetum foret: & Ratio eſt: quia eiuſdem ad ſeiptum, adhuc ſecundum diuerſos ſtatus ipſius connexio identitatis eſt, & metaphyſica, medijs logicis ſolummodo aptamon autem phyſica alterius ad alterum, vt ad verum, & phyſicum medium, de quo hic, oporteret: etſi autem conditionata Scientia diuerſa realiter a futuro, & conditionato, & abſoluto ſit, tamen eius cum abſoluto connexio, etiam purificata connexione, extrinſeca eſt, eademque, quæ eſt ſui obiecti conditionati cum abſoluto, ac non alia: quare nec connexionem logicam præterigreditur. Secundum medium de futuro abſoluti complacentia, & comprehenſione, & ſimilibus, futurum abſolutum ſupponat: quare, & perfectiſſime in ſeipſo comprehenſum, & penetratum apertius, otioſitatiſque, & impoſſibilitatis mouendi diuinam mentem, vt illud ſecundum in ipſis cognoſcant arguuntur vt ex dicendis tamquam 5. patebit, Rurſus comprehenſio, & complacentia de abſolute futuro contingenti extrinſecus in hanc Sententia per contingens ipſum conſtituitur ob vlterius libertatem: vel ergo medium eſt comprehenſio, & complacentia, ſecundum extrinſecum eſſe, quo vtraque ſimul libera conſtituitur, & eiusdem eiusdem futuri eiusdem ad cognoſcendi medium formale eſſe repugnantia clarum. vel præcise, ſecundum, quod in illis includitur eſt: & ſic primo futuros omnes æque omnia futura abſoluta contingentia videre, cum exiſtant vt ſic loquar, eorum Deum, quod intrinſecum, ac non realiter formaliter ſecum, atque videre. Secundo cum quibus Deo intrinſecum nouum accidentale, quamis creatura ſit, adhuc poſſit, ipſique prorſus entitatiue inconcinnum, nec dicere poterit inſubſiſtentia diuina mereatur conſequentia abſoluti cognoſcendi. Tertio: nec abſoluta infallibilitate in contingens abſolutum: quo deniente (vt abſolute poteſt) intrinſecum rectum realiter formaliter non liberum, cogens modo per fieret. Nec patet [illegible] ad commotionem, quæ inducendo intrinſecum Dei addit, ſed pure intrinſecum, medio, ſeiſcet reali, & vero conſtituendo prorſus nouum. Nec nouum aliquem aliquem in pro aliquo ex impugnatis modo contra nos obiici poteſt, quod non ſit datis impugnationibus difectum, vel ad præſens ſpectet, ſed ad alia tolum loca, ad quæ aliqua impugnationum principia probanda, & defendenda remittimus.

10. Illud demque in noſtro Vaſquez 1. p. quæſt. 66. c. 2. mirentur nonnulli, quod, & in Arrubale: quod, cum decreta Dei efficacia, & libera operatione, & effectu conſtituant abſoluto, atque hoc reſpectu conſenſus noſtri comitanter ſe habere, non autem antecedenter natura, & cauſalitate afferant, vt ſæpius arbitrij, & conſenſus libertatem, nihilominus decretum Dei cauſam diuinæ præſcientiæ de abſoluto conſenſu fateantur: quia, inquiunt, ſeclusio conſenſu, & operatione voluntatis, quo decretum ipſum conſtituunt, nihil eſt intrinſecum Dei in decreto illo, quod infallibiliter cum conſenſu connectatur; concluſus autem ipſe, quo decretum conſtituitur, ad ſeiptum cognoſcendum medium eſſe non poteſt: item, cum decretum hæc cauſa partialis, & comitans ſolum voluntatem noſtram per Vaſquez, & Arrubalem ſitnec illam ſecum ad operationem trahens, ne pereat operationis eius libertas, ex ea etiam parte medium erit infallibile, ac ſubinde diuinæ Scientiæ ineptum. Verum, nec Vaſquez ibi, neque Arrubal in eis locis docent diuinum decretum liberum efficax concurrendi ex parte ſui, quod operatione, & ſua, & noſtra conſtituitur, medium formale Deo eſſe, in quo operatio ipſa cognoſcatur, ſed ſolum cauſam eſſe, per operationis nimirum cognitæ poſitionem præſcientiæ de illa diuinæ: quod nil aliud eſt quam aſſerere decretum Dei eſſe medium materiale præſcientiæ diuinæ de operatione creata. Contra hoc autem nihil præfatæ impugnationes præſtant, etſi aliàs difficilè expliceur, quo pacto noſtra operatio a decreto diuino, quod ipſa conſtituit, effectiuè cauſetur, de quo controu. 3. vbi alia contra decretum comitans Vaſqueſij, & aliud parum diſſimile Recentiorum expendemus.

QVÆSTIO IV.

An in medio negationes poſſibilium, & neceſſariæ chimærarum, ſeu impoſſibilium ſecundum omnes ſuos ſtatus, ac inſuper entia moralia à Deo cognoſcantur?

DIXIMVS d. 4. qu. 4. negationes abſolutas contingentes poſſibilium, & quæſt. 5. negationes neceſſarias chimærarum ſiue impoſſibilium, ſeu, quod idem eſt, impoſſibilia à ſe non entia, & neceſſatio ſubinde ab entibus, & exiſtentia remota, ita ſecundum ſe, & vt in ſe ſuo modo ſunt, à Deo cognoſci, vt opus non habeant alio, in quo, ſeu ratione cuius cognoſcantur; id autem aſſertum non prohibet, quo minus in alio, tanquam in medio, cognoſci vtraque vlterius poſſent: id quod nunc examini ſubiicimus, & quoniam cognitionis medium materiale, & formale eſſe poteſt, nihilque de medio materiali de antecedenti de præfatis negationibus diximus, de medio ipſarum cognoſcendarum vtroque in præſentiarum agemus, & quidem ſecundum omnes ipſarum ſtatus poſſibilitatis, & de nobis contingentibus negationibus conditionatæ futuritionis, & futuritionis abſolutæ.

CERTAMEN I.

Media negationum omnium poſſibilium, conditionatorum, & exiſtentium examinantur.

1. DE mediis materialibus earum negationum ſecundum ſtatum poſſibilitatis aſſignari habitus poſſibiles earum poſſent; ſed tamen, vt ex dictis citata qu. 4. liquet, licet à nobis pro hoc ſtatu, non, niſi in ordine ad eos cognoſci valeant: aſt, cum, nec habitus prædicti cum ſuis negationibus phyſice connectantur, nec negationes poſſibiles cum ipſis, neque tanquam à termino, neque tanquam à principio, in ſuæ poſſibilitatis conſiſtentia, negationes eorum habituum poſſibilitas apponetur, vt apponi debebat, ad hoc, vt medium ipſarum pro ſtatu poſſibilitatis ſuæ cognoſcendarum materiale adhuc, illorum poſſibilitas eſſe poſſet: quare habitus poſſibiles à ratione medij materialis ad cognitionem negationis poſſibilis videtur iure amouendum.

2. Dicendum tamen eſt negationes poſſibiles qua tales à ſuorum habituum poſſibilitate vt à termino neceſſario pendere ac proinde illorum poſſibilitatem medium materiale cognitionis poſſibilium negationum qua talium eſſe. Probatur: quia poſſibilis negatio, (& quæ à neceſſeria negatione chimærarum, quæ è conceptu & eſſentia ſua exiſtens ſuo modo negatiuo eſt, a quo nequit præſcindere ſicuti neque à ſua actuali exiſtentia Deus, vt qu. 5. citata dicebamus) à ſua actuali exiſtentia negatiua præſcindit, eſtque è conceptu, & eſſentia ſua in exiſtentia actuali negatiua contingens, aſt nequit eſſe poſſibilitas in ſua actuali exiſtentia negatiua contingens, niſi habitui poſſibilitas ſit: ergo pendet ab eo negationis, poſſibilitas, tanquam

tanquam à termino: ac proinde habitus poſſibilitas erit medium materiale poſſibilitati negationis, vt cognoſcatur. Minor proxima patet: quia, ni habitus poſſibilis ſit, negatio eius non erit poſſibilis contingens, ſed negatio neceſſaria, ſicut chimæræ: contingentia enim dicit mutuam vtriuſque extremi poſſibilitatem: quare altera alterius medium materiale, tanquam contingentiæ terminus, eſt.

3. De omnipotentia dubitari poteſt an ſit medium materiale, poſſibilitatis negationis contingentis, non quia eius poſſibilitatem actiue apponat, non enim ita apponit, ſicuti neque habitus poſſibilitatem actiue efficit, ſed ſupponit potius, vt habituum abſoluta exiſtentia donet: ſolum ergo dubitari poteſt, an ab omnipotentia tanquam à termino negationis poſſibilitas pendeat, atque apponatur id quod negandum videbitur, quia omnipotentia factibilium, & poſitiuorum eſt, ſeu illorum in quæ eſſe poteſt influere; non autem negationum, quæ eſſe recipere à nullo poſſunt. Confirmatur, quia cauſæ actiuæ defectus medium aptius eſt, vt negatio eius ſit, ſublataque à poſſibilitate cauſæ effectus eius negatio, determinatiuſque, erit, non ſolum poſſibilis, ſed exiſtens, vt patet: ergo omnipotentia non eſt terminus neceſſarius ad coexiſtentiam poſſibilitatis negationum; ſiquidem ea ſublata per impoſſibile, firmior earum poſſibilitas perſiſteret: quocirca, etſi poſſibilitas habitus ab omnipotentia, tanquam à termino neceſſario dependeat, ac proinde hæc medium materiale ſit, vt habitus poſſibilitas cognoſcatur, ſecus in poſſibilitate negationis habitus omnipotentia videtur habere.

4. Dicendum nihilominus eſt omnipotentiam eſſe remote requiſitam, & terminum mediatum poſſibilitatis negationis habitus: ac ſubinde medium materiale, vt negatio habitus in ſtatu poſſibilitatis à Deo cognoſcatur. Hæc concluſio, probatur ex prima, ſiquidem cuiuſuis contingentis poſſibilitas pendet tanquam à termino à poſſibilitate extremi ipſi oppoſiti: contingentia enim cuiuſuis dicit eſſentialiter extremi oppoſiti poſſibilitatem: atqui poſſibilitas habitus pendet ab omnipotentia Dei tanquam à termino (eſt ſiquidem habitus, ſicut & creatum quoduis eſſentia ſua ens & poſſibile ab alio:) ergo poſſibilitas negationis habitus pendet remote & mediate ab omnipotentia, tanquam à termino. Patet: quia, quod pendet ab alio, quod immediate pendet ab aliquo alio, eodem dependentiæ genere mediate, & remote pendet ab hoc aliquo. Confirmatur: quia negatio habitus non eſt negatio à ſe, & neceſſaria, vt negatio chimæræ imbibita in conceptu impoſſibilitatis eius: ergo eſt negatio ab alio, ſeu à Deo in primis, ſolummodo poſſibilis: at nequit eſſe à Deo eiuſque omnipotentia immediate, vt bene rationes dubitandi concludunt: ergo ſolum mediate: quatenus habitus ſui poſſibilitas ab omnipotentia tanquam à termino ſuæ conſiſtentiæ neceſſario pendet: idem ſua proportione dicendum eſt de voluntate, & libertate diuina, à qua ad habitus edendos omnipotentia applicanda eſt.

5. Dico tertio: negationes operationum omnium, & actuum vitalium vlterius cauſarum, quia tam operationes, quam vitales actus eſſentialiter reſpiciunt poſſibilitate mediate & remote, quoad poſſibilitatis ſuæ ſtatum tanquam à termino dependere: ac ſubinde cauſarum poſſibilitatem medium materiale eſſe, vt negationum harum poſſibilitas à Deo cognoſcatur. Huius concluſionis ratio eadem mutata ſolum materia eſt, atque concluſionis proximæ, ob quam ipſam ſimilis concluſio quarta ſtatuenda eſt de negatione modorum, vt mediate ſcilicet à poſſibilitate terminorum & rerum quarum modi & actiones ſunt, quoad ſuam poſſibilitatem eorum omnium negationes, tanquam à termino pendeant. Nec video, quid iam aliud rationis dependentiæ poſſibilitatis negationum habituum ſiue creaturarum tanquam à termino, ſiue aliunde aſſignari vt medium materiale poſſe, vt eæ negationes in ſuæ poſſibilitatis ſtatu cognoſcantur. Nam quod formaliter ab omnipotentia poſſibilia ſiue poſitiua ſiue negatiua creata ſint, vt alio & alio modo Valentia & Ribadeneyra defendunt, falſum eſſe qu. 6. oſtendimus.

6. Quoad ſtatum conditionatæ futuritionis, quem negationes omnes creaturarum mediatum reſpectu Dei habent actus, & omiſſiones omnes voluntatis diuinæ liberæ adæquate per Deo intrinſeca conſtituantur (dicendum quinto eſt: ab omnino conditionatis vel decreto, vel omiſſione eius ex parte hypotheſis adhibitis tanquam à principio ſuo modo actiuo pendere: ac proinde media eſſe materialia, vt in ſtatu futuritionis conditionatæ cognoſcantur, & remotiora etiam materialia media eſſe motiua, & eorum ſcientiam, ob quæ Deus, vel poſitiuorum poſitiones omitteret, vel eſſe eorum negationes decerneret, reſpectu vero earum, vt liberarum, cum mediate ſolum liberæ ex decreto illo in hypotheſi forent materialia media proxima erunt, quare & earum, vt propria conditionatæ futuræ ſunt: cum id e conditionata contingentia & libertate habeant. Reſpectu autem conditionatæ futuritionis eiuſmodi vel decreti vel omiſſionis liberæ Dei, (ſicuti & aliorum omnium liberorum Diuinorum) nuper dicta medium materiale proximum erunt, vt præfati actus vel omiſſiones liberæ ſub conditione futuræ à Deo noſcantur. Reſpectu autem negationis liberæ etiam nobis ſub conditione futura ea ſolum proportione ſeruata admittenda tanquam media, & principia ex parte hypotheſis ſunt, quæ ad contingentis actus futuritionem conditionatam admiſimus, eaque reiicienda, quæ ad horum conditionatam futuritionem reiecimus: quare abſoluta ſubiectiue & obiectiue conditionata decreta, tam pro conditionatis contingentibus negationibus noſtris, quam omiſſionibus diuinorum decretorum abigi prorſus debent.

7. De mediis, quæ abſolutam futuritionem negationum creatarum contingentium, apponant ac proinde cognitionis de illa media materialia Deo ſint nihil poſitiuum quod ipſarum & voluntatis libertati officiat admittendum eſt, quid autem, qualeque illud ſit ex dictis qu. 3. ſatis apparebit. Dixi de contingentibus, & liberis noſtris negationibus, de non liberis enim abſolute futuris ex defectu cauſæ partialis, ſeu requiſiti cuiuſuis, vt abſolute earum habitus ſiue poſitiua entia quæ à rebus formaliter amouent, apponantur ſatis eſſe abſolute futuras eorum negationes ſatis claret, cum abſque omnium requiſitorum ex parte cauſæ coniuncta poni in rebus entia poſitiua abſolute nequeant: quare & ipſa abſolute in rebus non eſſe ſed potius eorum negationes ſit omnino neceſſarium.

CERTAMEN II.

Media formalia negationum, & entium moralium excutiuntur.

1. SAne de mediis abſolutæ negationis creatæ cognoſcendæ diſputatum à Doctoribus hactenus inuenio & de negationibus impoſſibilium neceſſariis, non de materialibus quidem, ſed formalibus mediis: illaſque in habitibus ſolum cognoſci à Deo, quatenus cognoſcit eas, ſuos habitus non eſſe, abſque alia earum directa repræſentatione, docuiſſe Suarius refertur ex tom. 2. metaph. d. 54. ſect. 3. nu. 12. id quod non eſt medium formale cognitionis earum deſignare, ſed ipſarum ſecundum ſe negare cognitionem, quam contra ipſum probauimus diſp. 4. q. 4. ſicuti, & de chimæris, ſeu negationibus abſolutis, & neceſſariis in eis incluſis q. 5. ad quas media materialia adhuc nulla aſſignari poſſunt, quandoquidem, & à ſe negatiue ſunt, ſicuti, & à ſe Deus poſitiue eſt: quare nihil eſt à quo alterutrum, ſiue poſitiue ſiue negatiue apponatur.

2. De mediis formalibus cognoſcendi iam poſitas, & ſuppoſitas negationes rerum, ſiue in ſtatu poſſibilitatis, ſiue futuritionis conditionatæ, (ſi contingentes, & liberæ reſpectu Dei, vel reſpectu noſtri etiam ſint,) ſiue abſolutæ futuritionis, ex neceſſariis terminis ſeu principiis hactenus pro quouis earum ſtatu deſignatis eæ omnes ſententiæ poſſent referri, quas quæſtionibus præcedentibus pro formalibus mediis cognoſcendi pro eis ſtatibus entia poſitiua retulimus & confutauimus; verum repetendæ hic, ac confutandæ denuo non ſunt: cum ea-

rem confutationes ad materiam præſentem nullo negotio accommodari poſſint: ſcio, Recentiores nonnullos aſſerere Deum per diſcurſum virtualem ex negatione cognitionis entis poſitiui eius negationem cognoſcere, ſicuti nos ex negatione viſionis lucis apertis oculis lumen non cile cognoſcimus, verum ſi negationem viſionis fuæ, ac non in medio alio cognoſcit Deus, cum ens, cuius negatio eſt, non videt: cur non, & entis poſitiui negationem in ſe, & abſque medio vllo videat: neque hac via negationes vt poſſibiles a Deo cognoſci poterunt, cum negatio poſſibilis habitus poſſibilitatem non amouear.

3. De negationibus neceſſariis chimærarum, & impoſſibilium dicendum eſt, nullum pro eis cognoſcendis formale medium Deo ſupponere. Probatur facile, quia negationes huiuſmodi neceſſariæ, & à ſe actu, & exercite eſſentia ſua exiſtentes cum nullo connectuntur, neque ab aliquo, adhuc tanquam a termino, inferuntur, aut determinantur phyſice cum à ſe prorſus ſuo negatiuo modo ſint, quare reſpectu illarum, ne vmbra quidem, medij formalis apparet, quod nec in ordine in ſuo actuali eſſe negatiuo penderent determinarentur, que, eique ſubinde connecterentur, aſſignari deberet ob rationes quæſtionibus præcedentibus datas, dandaque qu. 5.

4. Porro de mediis, tam intrinſecis quam formalibus pro cognoſcendis a Deo entibus rationis, chimæris ſcilicet, ſola cognitione exercitibus definire prompcum eſt. Materialia enim media cognitionis illa reperiemus, tam humana, quam diuina erit: alterius enim, & cognoſci, & in ſuo intentionali, & obiectiuo eſſe apponi d. 5. quæſt. 5. monſtrauimus: de medio vero formali dicendum eſt: pro eis figmentis cognoſcendis Deo adeſſe nullum, ob generales rationes qu. 5. datas, & quia ratione connexionis cognitionis ſuæ cum ipſis cognoſci eum illa, non autem in illa contingitur, vt ſupra tetigi, & qu. 5. perſequar prolixius.

5. De mediis tandem pro moralibus entibus a Deo cognoſcendis, aquo longius, nonnullis diſputari otioſe & inaniter video, cum facile ex ſuperius dictis deffluxum: etenim quidquid hæc entia reipſam quatus ſunt entia Philoſophorum, & Theologorum, eſtimm, virtuique ſint, quibus entia moralia omnia continentur) politiuum phyſicum ens, vel negatiuum ſine ex politiuo, & negatiuo, ſeu priuatiuo conflatum eſſe ſolummodo poteſt: quare ens moralis entis, vt reipſa, ac ſine mentis fictione eſt, quoad eius negatiuum, & quoad politiuum ſecundum omnes eius ſtatus media tam materialia, quam formalia examinata ab eadem ſuperioribus remanent.

6. Qua vero mens nonnia rebus, ſeu negationibus, quibus reipſa conſtant relationes rationis quodpiamue aliud figmentum ſuperpon. proxime etiam definitum de eorum mediis tam materialibus, quam formalibus fuit n. 4. Quod autem nonnulli hæc entia moralia, nec entia realia poſitiua, nec reales negationes, nec ex eiusbus realibus, & realibus negationibus conflata, ſed quoddam aliud entis veri ac non ficti genus eſſe aiunt ridiculum eſt, atque à noſtri Vaſquez non ſatis ipſum intelligentibus, Aſſeclis excogitatum, vt eum ab ea poſtura liberent, alterum, qui vitia virtutesque relationibus pura rationis formalis conſtitui, tanquam Vaſqui doctrinam referebant, ex qua abſurda plura contra ipſum inferebant facile.

7. His vt Aſſeclæ occurrerent, genus hoc moralis entis, nec phyſici, & realis, nec rationis, ſed veri, atque inter vtrumque medij excogitarunt, & ſub entis imperceptibus caligine, & ſpecu poſiti diſpici adhuc ipſi, ab alterutris non poſſent, ne dum videri, vt ſuis difficultatibus in ipſos colimarent, non tam illas diluebant, quam eludebant: ſeque potius obſcuritate, quam Patronum, & Magiſtrum Vaſquez doctrinæ claritate tuebantur. Horum præcipuus Aſſertor fuit, & Propugnator Ambroſius noſter de Frenlone, quem ſæpe entia hæc moralia defendentem audiui, & quinis in eius excuſo tractatu de conceptione paſſim reſtitui. Cæterum noſtri Vaſquez doctrina perſpicua eſt, neque illis difficultatibus, & abſurdis obnoxia: nempe entia moralia reipſa plurium realium commercio non differre, eſti, cum a nobis, vt vnum quid cogitatur, & relationis quadam ſi commercio illo diuerſa affectum rationis figmentum eſſe: quia reipſa nec plura eſſe vnum quid poſſunt, nec relatio alicui ab extrinſecus denominante deſumpta ipſi quaſi inſidens, realis, ac non puræ rationis eſſe vllatenus poteſt.

QVÆSTIO V.

An Deus ad aliud noſcendum medio aliquo formali vti queat?

EX dictis hactenus, daraque non ſemel diſtinctione, & explicatione medij materialis, & formalis, in quo aliquid cognoſcatur adeo claret quæſtionis ſcopus, vt vlteriori explicatione non egeat, etſi à nemine fuerit hucuſque diſputata.

CERTAMEN I.

Non poſſe Deum medio aliquo vti ad quidpiam aliud cognoſcendum, ex medij phyſici ratione monſtratur.

1. FAtetor ingenue concluſionem hanc nullum in terminis ipſis Patronum ex peritis doctoribus habere: imo vero omnes illos oppoſitam concluſionem certam ſupponere, potius quam diſputare: dum media, in quibus Deus pro quouis ipſorum ſtatu obiecta alia cognoſcat ſerio examinant: & quamuis alij aſſignata ab aliis media reiiciant, atque his iudicio ſuo potiora media alia formalia ſubſtituant, ex eis tamen nemo à reliquis excogitata media formalia, ob impoſſibilitatem noſtra concluſionc aſſeream, abiicit: ſolus Vaſquez noſter principia aliquot variis locis fecit, quæ poſſibilitatem vllus mediorum formalium ad aliquid aliud cognoſcendum in Deo non patiantur: vti ex rationibus ſubiiciendis patebit: quare illum, ne quæſtiones Theologis aſſuetas omitteret, eam poſſibilitatem tolerauſſe, ac permiſiſſe, quam ex propria ſententia ſuppoſuiſſe, reor clarius, etſi obiter, neque ex inſtituto eam poſſibilitatem negant magnus meus Magiſter Vaſquianæ mentis mens altera Didacus Daza manuſcripto de ſcientia Dei, id quod mihi, & ab authoritate facti concluſionem obſirmauit, & rationibus, quas præſtit, quaſque excogitauit, vt ſit mius aſſentirer, animos fecit.

2. Probationibus ſuppono, quæ dixi quæſt. 1. & 2. & primum quidem diuerſitatem, quæ inter cognitionem eum alio, ſeu duorum ſimul, & alterius in altero, tanquam in medio, cognitionem: illud enim dicit præciſe ſimultaneam vtriuſque cognitionem; hoc autem ſecundum addit præterea motionem, & determinationem intentionalem eius, quod eſt medium ad cognoſcendum in ipſo aliud. Hinc fit medij cognitionem, neceſſario debere aliquo modo præcedere, ad cognitionem eius, quod in ipſo, tanquam medio cognoſcendum eſt: ſiquidem intentionalis determinatio, & motio eius, quod non, vt ſpecies impreſſa, ſed, vt obiectum mentem ad aliquid aliud cognoſcendum mouet, ac præmouet, nequit ſine ipſius, quod, vt obiectum mouet, cognitione eſſe: & prauia ſane, ſicuti motio omnis in actu primo conſiderata ad id ad quod mouet debet præcedere. Hoc totum, & eſt ex terminis penetratis per ſe notum, & reliquarum motionum intentionalium alicuius, tanquam obiecti experientia, & exemplis comprobatum, ideo enim obiecti amandi, ac proſequendi, vel fugiendi bonitas, malitiaue auterius ad eius à volumate proſequutionem, vel fugam cognoſci, ac præcogniſci debet, quia eius bonitas, vel malitia, vti obiectum ad proſequutionem, vel fugam ipſius intentionaliter mouet: ideo etiam mediam logicum identificatum eſt extremitatibus præuoſci in præmiſſis ſyllogiſmi

cuiuſlis

cuiusuis debet: quia eius cum extremis identitas intentionaliter, vt obiectum mouet, ac determinat ad assentiendum identitati extremorum in conclusione. Atque ad assentiendum identitati medij cum extremitate alterutra in alterutra ex præmissis, oportet, vel ex terminis ipsis, vel aliunde eam saltem apprehensiue prænosci, id quod in medio physico ad aliquid cognoscendum, nec solum logico identitatis, eodem modo vsu venit.

3. Inde fit secundo satis non esse aliquid cognosci non posse, quin aliud cognoscatur, vt medium in quo ad hoc aliud cognoscendum debeat censeri. Patet, quia necessitas cognoscendi aliud quoties aliquid cognoscendum sit, solum probat non posse illud cognosci, quin aliud cognoscatur: quod solum est simultaneæ cognitionis necessitas: non autem intentionalis motio, & determinationem illius præcogniti ad aliud cognoscendum, quæ præterea esse debet, vt medium in quo aliud cognoscatur esse, censerique iuxta dicta possit. Hoc valde obseruatu dignum est, quia ex eius inaduertentia plures, qui oppositam nostræ sententiam sunt hactenus secuti, decepti fuere vt animaduertebam q.2. cert.2. vbi à nu.5. hoc ipsum notatum probabam, & statuebam, maxime ex relatiuis, quæ cum per Aristotelem, & Philosophos simul natura, & cognitione sint, simultaneæ cognitionis qua talia sunt, necessitatem habent; & tamen obinde alterum ad alterius cognitionem medium esse non infertur, imo vero ea de causa medium esse non posse, vt Vasquez de cognitione possibilium in Deo tanquam in causa disputans obseruat, tacitusque admittit Soarius etiam notter à nobis relatus citato cert.2. n.8. cuius rationem dedi citato cert.2.nu.7. Id autem, quod notato huic aduersari à ratione, & absurdo posset, opposuimusque ibidem nu. 10. qua re illud hic, & opponere; & eneruare inutile, & otiosum prorsus esset.

4. His positis probatur primo. De ratione medij physici (de quo hic) est, motio, & determinatio intentionalis ipsius ad cognoscendum aliud, quod in ipso, tanquam in medio cognoscendum est: atqui in nullo ea intentionalis motio, & determinatio intentionalis ad cognoscendum aliud à Deo potest reperiri, ergo nec Deo visus medij Physici, in quo aliud cognoscat esse potest. Maior constat ex dictis nu.2. init. Minor probatur: quia, vel illud, quod, vt medium, in quo Deus aliud cognoscat, assignari potest, est essentia sua, & entitate, inconnexum, & absolutum ab alio, quod in eo dicitur cognoscendum, vel ipsi connexum, atque eius essentialiter respectiuum: si absolutum: ergo poterit absque illo in suo statu, siue possibilitatis, siue futuritionis subsistere: ergo deficit illi intentionalis vera determinatio ad cognitionem alterius. Patet: quia est indifferens, vt cum illo, vel sine illo subsistat: quare de se non magis determinare potest ad illud, quam ad eius negationem cognoscendam: quare, qui ob aliud subsistentiæ, seu consistentiæ alterius determinate assentitur fallibiter, vt minimum, assentietur: cum assensus consistentiæ illius vi eius medij, cum negatione consistentiæ illius coniungi absolute possit: ac si de facto illius consistentiæ (vt vi medij absolute potest) deficiat, falsio eius consistentiæ assentietur: quæ Dei cognitioni repugnant: imo & creatæ omni cognitioni, quæ scientia proprie sit.

5. Sin vero, quod medium fore ais de se & essentia sua respectiuum, connexumque illi sit, quod in ipso cognoscendum est, non potest habere intentionalem motionem ad cognitionem illius: ergo neque esse medium, in quo illud cognoscatur. Probatur antecedens: motio intentionalis obiectiua medij physici ad cognitionē alterius in ipso requirit medium aliquo modo vero prænosci ante cognitionē illius, quod in ipso tanquam in medio physico cognoscendum est: at illud quod medium physicum, in quo illud cognoscendum dicitur connexum illi, illiusque essentia sua respectiuum, implicat prænosci ante cognitionem illius: ergo implicat ipsi motio intentionalis ad cognitionem illius currit in offenso discursus. Maior constat ex nu. 2. sub initium ac deinceps ad satietatem probata. Minor vero probatur aperte ex dictis nu.3. quia, quod essentia sua connexum cum alio est, essentia sua relatiuum ad illud est: at relatiuum omne necessario est simul cognitione cum illo: ergo nequit prænosci ante illius cognitionem. Patet: quia, quod simul cum alio cognoscendum est: pro nullo vero signo cognosci potest, pro quo non cognoscatur illud aliud; ac proinde prænosci aliquomodo vero, ante illius cognitionem nequit.

6. Dices primo: proloquium de simultate cognitionis relatiuis necessaria, de relatiuis prædicamentaliter dictum à Philosophis esse, & intellectum; non autem de relatiuis transcendentaliter: cuiusmodi solummodo sunt physica media, de quibus disputamus; sed certe discrimen prædicamentaliter relatiuorum, à transcendentaliter relatis friuolum ad rem præsentem est. Primum, quia etsi prædicamentalis relatio ex accidenti, ac non ex entitate sua, ita relatis obueniat; at relatis prædicamentaliter, qua relatis, essentialis est, sicuti albo, qua albo essentialis est albedo: at Philosophi non aiunt relatis prædicamentaliter (in quibus doctrinæ huius posuerunt exemplum, vti in re clariore, vulgoque notiore) absolute simul cognitione esse debere; sed solum relatis, qua talibus, seu qua relatis: quo pacto essentialiter relatiua sunt, estque illis essentialis relatio, tanquam forma, qua in esse relatorum essentialiter constituantur cum ergo essentialiter connexa, seu alterius transcendentaliter respectiua physice alterius entitate sua habeant, quod prædicamentaliter relatiua ex accidenti, qua talia tamen essentialiter idem, quoad simultatem necessarium, & natura, & cognitione habere debent: nam his essentialis connexio, & consistentia cum termino suo, quæ prædicamentaliter relatis, qua talibus accidit, transcendentaliter relatis, & connexis imbibita est: ex quo ea sola differentia ad rem præsentem est: quod prædicamentaliter relata secundum suam entitatem esse simul natura, & cognitione cum suis terminis non debeant, sed solum ex accidentali, & aduentitia ipsis relatione, si, vt relata, cognoscenda sint; transcendentaliter vero relatiua, nec secundum suas entitates cognosci possint, quin simul natura, & cognitione cognoscantur: & ratio, quam Philosophi tradunt, nosque citato certam. 2. num.7. ex ipsis pro suo proloquio dedimus (quod relatorum qua talium totum esse sit esse ad aliud) de vtrisque relatiuis, vel de nullo probat.

6. Dices secundo: non oportere, vt id, quod obiectiue mouet ad assensum alterius aliquo modo vero præcognoscatur ante assentiuam cognitionem illius, id quod duplici instantia, & exemplo probatur. Primum in assensu affectiuo suæ prosecutione voluntatis alicuius obiecti, quod ob eius bonitatem, tanquam rationem motiuam intentionaliter media cognitione voluntas prosequitur: & tamen opus non est, vt bonitatis illius amor ad amorem obiecti vere, ac sine fictione aliquomodo præcedat: ergo nec quod medij cognitio præcedat ad cognitionem alterius, quod in ipso cognoscendum est. Respondetur negando consequentiam: quia obiecti bonitas vnum obiectum adæquatum amabile constituit cum obiecto ob illam amato, vt ratio formalis cum materiali: quare non oportet, vt bonitas, ad obiecti amorem media sui cognitione præamerur; medium autem, & illud aliud, quod in ipso cognoscendum est, duæ diuersæ veritates, duoque vera sunt, & huius alterius assensus essentia sua subordinatus assensui illius, si in illo, tanquam medio, assentiendum illi est; ne sit solum simultaneus duarum veritatum assensus.

8. Instabis in amore mediorum ob finem, in quibus duplex bonitas etiam est, illorumque amor amori finis subordinatus; & tamen potest vno affectu, in quo præcedentia amoris finis ad medij amorem vera non est, voluntas in finem, & media ferri, etsi finis bonitas intentionaliter moueat ad amorem mediorum: ergo, etiam si medium, & id, quod in ipso cognoscendum est, duæ veritates, duoque vera subordinata, quoad assensum, sint, atque intentionaliter medij assensus moueat ad assensum illius, quod in ipso cognoscendum est, medij assensus, non debet vero aliquo sensu, vt diuersum quid ad assensum alterius præcedere. Respondetur negando amari posse finem, & media ob illud cum debita subordinatione eodem amore, qui simul intentio, & electio sit siue (quod est idem) exercendo finem suam finalem motionem, quæ in eo stat, vt gratia, & amore finis cætera, id est media amentur: ad quod opus est, vt amor finis in amorem mediorum moueat, & impellat, quod cum identitate amoris, medij, & finis non componitur, & hæc inuicta communem antiquis, & adhuc satis probabilem sententiam. Sed ne veritas nostræ

doctrinæ

doctrinæ eius ſolum opinionis probabilitati innitatur, in aduerſa, & communi iam Recentioribus ſententia, admiſſo antecedenti negatur conſequentia: nam motio intentionalis medij per ſui cognitionem, & aſſenſum non eſt motio intentionalis ſolius medij, & connexionis eius cum alio in ipſo cognoſcendo, ſed motio cognitionis etiam, & aſſenſus ipſius ad aſſentium alterius, quæ eiuſdem aſſentius ad ſeipſum nequit exerceri: quemadmodum nec motio amoris finis ad amorem medij, caſu quo idem vtriuſque amor eſſet; & tamen finis ratio tunc exerceretur, qua ob eius bonitatem medium ſimul amaretur, alias non amandum: & tunc quidem adhuc cognitio, qua intentionaliter bonitas finis, tanquam requiſita conditione moueret ad actum voluntatis diuerſa ab ipſo, eſſet, non ſolum titulo diuerſitatis potentiæ à qua procedit, ſed quia cognitio eſt quæ, ſeu media qua finis bonitas mouet.

9. Obiicitur exemplum ſecundum: reuelatio, abs dubio, mouet intentionaliter obiectiue ad aſſentum fidei veritati per ipſum reuelatæ: non ſecus, ac medium cognitum ad aſſenſum eius, quod in ipſo cognoſcendum eſt; & tamen non oportet, vt reuelationis aſſentius vere, & realiter, ac non ficte præcedat ad aſſenſum veritati reuelatæ: ergo neque ad intentionalem motionem medij huius cognitionem vere & realiter præcedere ad aſſenſus eius, quod in ipſo cognoſcitur. Conſequentia videtur legitima. Antecedens apud Recentiores eſt firmum: ea in primis ratione: quod alias fidei certitudo claudicet in eodem certiſſimo fidei aſſentiu, ni reuelatio, & reuelatum tangantur: liquidem Parochi miſteria fidei fidelibus, vt plurimum, proponentis, ac de eis habitam reuelationem, teſtimonium certum, atque infallibilem de exiſtentia reuelationis aſſenſum fidelibus ingenerare non poteſt; & tamen non poteſt non certitudo aſſenſus fidei aſſenſui de exiſtentia reuelationis quo volueris modo, tandem inniti. Fateor conſequentiam: etſi eludi vtcumque poſſe videam: ſed antecedens falſiſſimum eſt: & infirmiſſima probatio: etſi enim certitudo ſubiectiua actus fidei, à certitudine aſſenſus reuelationis exiſtentiæ pendeat, quare is ſolum ſubiectiue certus de exiſtentia reuelationis, ac ſubinde de reuelata veritate eſſe poſſit, qui euidentiam habeat reuelationis; obiectiua tamen certitudo fidei à certitudine aſſenſus exiſtentiæ reuelationis, quare propoſitione Parochi, haud quaquam pendet; licet ab ea tam intentionalis, in actu primo, & ſecundo, motio reuelationis exiſtentis pendeat: & quidem aduerſe hac in re opinantes peccamus: an vt eodem actu, & reuelationi, & reuelatæ veritati aſſentiamur, aſſenſus aliquis exiſtentiæ reuelationis neceſſario præcedat? vel abſque vllo præcognito motiuo nos in aſſenſum exiſtentiæ reuelationis inducenti eius exiſtentiæ, & veritati reuelatæ ſimul aſſentiamur? ſit primum: quod fide, & ratione certum eſt, iuxta illud Pauli *quomodo credent ſine prædicante?* & experientia ipſa comprobatum) in difficultatem fugiunt, relabuntur: ſi ſecundum: abſque vllo motiuo exiſtentiæ reuelationis aſſentiemur: quod, & imprudens, & ſtolidum eſſet, ac forte repugnans.

CERTAMEN II.

Ex medij phyſici ratione probatio ſecunda.

1. PRobatur ſecundo concluſio: quia nulli medio alias intentionaliter motiuo, vis motiua adeſt adhuc in actu primo abſoluta expedire in conſpectu, & præſentia motiui alterius intentionalis vndequaque fortioris, & efficatioris, ac ſaltem ſummæ efficaciæ, & virtutis motiuæ; atqui præſentia obiecti in ſe abſque vllo ex parte obiecti velamine inuoluero, vel obſcuritate propoſiti (quomodo Deo obiecta omnia repræſentantur cognoſcenda, & comprehendenda) eſt non ſolum efficacius, & fortius, ſed ſumme efficax, & forte motiuum intentionale ad aſſentium de eius præſentia, & conſiſtentia, pro quouis ſtatu ita præſentetur: ergo reliqua alia motiua intentionalia medij cuiuſuis non habent vim motiuam intentionalem ad aſſenſum à Deo eliciendum de conſiſtentia obiecti alicuius, pro quouis eius ſtatu. Maior mihi ex terminis notum principium eſt; fuitque noſtro Vaſquez terminorum profundiſſimo Doctorum penetratori exploratiſſimum: & cui ſoli communem illam priscis Doctoribus cõcluſionem de incompoſſibilitate actus fidei diuinæ cum clara viſione, & euidentia obiecti reuelati voluit inniti, & doctius quidem, firmiuſque, quam Thomiſtæ Dominicani, cum veteres, tum Recentiores, qui ex contradictione viſionis clarę, & obſcuræ, etſi ex diuerſis mediis habitarum, vocum ſono decepti eandem fidei, & viſionis, ſeu euidentis cognitionis de obiecto eodem repugnantiam deducebant.

2. Non tamen omittam Vaſquium ea in re, etſi ex principio è terminis notiſſimo minus ſolide, ac legitime prætaram repugnantiam intuliſſe: quia obiter rem tractabat, ac ſolum reiiciendæ rationi repugnantiæ ex antiquis Thomiſtis memoratæ, potiorique, & connaturalioni aſſignandæ intendebat. Minus autem recte intulit, vt dixi: quia motiuum intentionale euidens, claritate quidem, ſuperat motiuum intentionale fidei, quod reuelatio diuina eſt; ab hoc tamen certitudine, & firmitate ſuperatur: quare neutrum vndequaque fortius, efficaciusque, vel debilius: quare alterum in præſentia alterius, qua parte ſuperat illud, poteſt abſolute ad aſſenſum veritati eidem & expedite mouere; imo vero in Philoſophis Chriſtianis, & Theologis Dei vnius exiſtentiam reuelatam demonſtratiue cognoſcentibus, de facto motiuum vtrumque mouet, ne exiſtentia ipſis fidem deficere abſurde admittatur: eamque ob rem viſionem Beatam in Beatis, & in humanitate Chriſti eorundem obiectorum fidei non repugnare deduximus controuerſiis de fide, de viſione, & de Incarnatione.

3. Sed, quoniam præfato principio (ex quo legitime fluit) tota probatio noſtra incumbit: & quæ ex terminis nota ſunt ab aliis, qui aliter, vel penetrant, vel percipiunt eadem facilitate, qua aſſeruntur ab aliquibus, poſſunt ab aliis negari, fulciri aliunde illud hic oportet, ne probatio nutet. Confirmatur primo experientia, videt quis Petrum aperte in foro, atque illum in foro eſſe ob eius claram mihi præſentiam aſſentitur: an ſi et quius alius cuiuſuis humanæ authoritatis Petrum eſſe in foro aſſereret, in foro illum eſſe, quem in aperto vider, ob huius teſtimonium aſſentiretur? minime: & quamuis verbis quiſpiam aſſentire, aſſenſurumue, fide etiam humana, dicat, ſi ſe tamen ſuamque mentem intus conſulat reperiet ſe intus negare, quod extra fateatur; id autem in Deo ſolum non fiet, quia præſentiæ clarę, atque expeditæ obiecti clare viſi motiua vis intentionalis vndequaque fortior, efficaciorque eſt virtute motiua intentionali humani cuiuſque teſtimonij.

4. A paritate ſimul & à priori confirmatur ex fine naturali motiuorum intentionalium, & mediorum ad finem conſequendum, etenim mediorum finis eſt eius aſſecutio, quare aſſecuto fine & perfecte poſſeſſo redditur mediorum phyſicorum ad illum aſſequendum vſus non ſolum otioſus ſuperfluus, & inutilis, ſed prorſus impoſſibilis; atqui naturalis finis motiuorum intentionalium obiectiuorum eſt perfecta veritatis aſſecutio, & intellectualis poſſeſſio: ergo adſtante motiuo perfectam ſumme & vndequaque aſſecutionem, & poſſeſſionem inducente, ac ſubinde adſtante eiuſmodi veritatis aſſecutione, & poſſeſſione, motiuorum intentionalium obiectiuorum vſus erit merito, non otioſus, & inutilis modo, ſed prorſus impoſſibilis.

5. Rationes iſtæ ex parte mediorum phyſicorum formalium ad cognoſcendum vnum in alio petitæ, æque probant reſpectu intellectus creati clare, & intuitiue videntis obiectum quod in alio, tanquam medio, cognoſcendum alias foret, vt obiectioni contra rationem primam ſpeciali materiæ applicitam reſpondimus quæſt. 2. cert. 2. à nu. 9. Probat enim vtraque ratio ex virtute naturali medij formalis ad aliud cognoſcendum in ipſo independenter à ſpeciali perfectione intellectus diuini cognoſcentis, vt certaminis titulo monuimus, quæ enim rationes ex perfectione Dei cognoſcentis ſupperunt, in certamen ſequens adiecimus.

6. Dices hanc rationem ſecundam tenere quidem, cum obiectum

obiectũ in medio formali phyſico alias cognoſcendũ præſens pro aliquo ſtatu, & apertum ſupponitur, nec medium formale in quo cognoſcendum eſt, eſt in ſe, & cognitione diuina prius: quocirca, etſi demus Deum quod nullo poſterius eſt, primumque, & primarium, atque adæquatum ſpecificatiuum ſuæ cognitionis in alio tanquam in medio formali phyſico cognoſci à ſe non poſſe: ac ſimiliter creata poſſibilia quæ ſuæ intrinſecæ poſſibilitatis nullum principium habent, non poſſe in medio phyſico formali cognoſci: aſt de futuris creatis, ſiue conditionatè, ſiue abſolutis, præſertim naturalibus, nihil probat: quia pro eo priori quo eorum principia, ſiue in hypotheſi, ſiue abſolutè ſunt, & à Deo cognoſcuntur, nec futurorum conditionata, vel abſoluta præſentia adeſt, neque eorum vitio, quæ vim motiuam intentionalem, eorumque motionem ad aſſenſum illorum futuritionì alterutri, quem inducunt, præſtandum pro illo priori impediant.

7. Laudo ſubtilitatem obiectionis; qua tamen à ratione hac ſecunda non retrahor: etenim vt obiectio ipſa ſupponit, nec futurum alterutro modo pro illo priori ſui principij, ſiuem hypotheſi ſiue abſolutè poſiti exiſtit, eſſve futurum, ſiue conditionatè, ſiue abſolutè, ac ſubinde, nec à Deo cognoſcitur vllo modo, etſi demus cognoſci medium formale, & determinatiuum de ſe ad futurum alterutro modo cognoſcendum expectandum, igitur neceſſario eſt poſterius ſignum futuritionis alterutrius, ex ſuo principio poſterioritate naturæ obiecto illi aduenturæ, vt exiſtens, ſeu futurum in ſe præſentialiter à Deo cognoſcatur; ecce tunc, motio intentionalis medij formalis de ſe motiui ad aſſenſum de futuritione obiecti, non in aperto poſiti, & clare viſi, illius præſentiam aperramque propoſitionem, & viſionem claram incurrit, qua eius motiua intentionalis vis ſufflaminetur, atque eius exercitium, & motio impediatur.

8. Inſtabis ſecundo: Etſi pro illo priori ſui principij non exiſtat futurum executiue & in ſe extra ſuas cauſas, tamen cum Dei decretum executiuum neceſſarium principium futuri creati ſit, atque Dei intentio efficax, etſi neceſſarium futuri principium non ſit; aſt principium eius abſolutè eſſe poteſt: ac proinde in illis tanquam in cauſa, ſiue cauſaliter ſiue decretaliter, ſiue, vt dicitur vulgo intentionaliter, vel in intentione, pro illo priori poſſunt eſſe futura, & videri in eis, tanquam in medio ante ignum, & poſterius illud naturæ, quo præſentialiter executiuè extra ſuas cauſas, & in ſe ſint futura, & vitio eorum clara, qua vis principiorum motiua, eiuſque exercitium & motio impediatur. Minus habet roboris, quam æquiuocationis, & verborum, inſtantiæ huius doctrina: quam peſſimè ſemper odi, ſicut & reliquas, quæ nihil præter verba habent; etſi videam ipſam multis Dominicanis Thomiſtis, noſtriſque non paucis adeo placere, vt iudicent ei grauiſſimas Theologiæ veritates, non alias ipſorum iudicio componendas, impuni debere.

9. Ad rem nunc reſpondeo: futurum, ſeu faciendum in cauſis ſuis, etiam diuino decreto, nihil aliud eſſe quam cauſas ipſas futuri, ſeu faciendi: quo pacto S. Thom. frequentiſſimè vltra à nobis ex ipſo data quæſtione 2. creata omnia, & creanda, quatenus in prima cauſa Deo ſunt, Deum ipſum eſſe docet edoctus ſcilicet à Ioanne illis verbis capitis 1. ſui Euangelij: *quod factum eſt in ipſo vita erat*, & à Patribus, & commentatoribus ad eum locum de hoc ſenſu concordibus: illa ergo futuritio rerum intentionalis ſiue in intentione, nihil aliud, quam Dei efficax intentio de rei futuritione, ac præterea de rei futuritione nihil: quouſque res pro ſua duratione extra cauſas, in ſe, & executiue ponantur, vt poſterius natura, per executiuum decretum vi efficacis illius intentionis apponetur, quibus inſtantiæ nebula, ſeu nimbus totus euanuit, vt patet.

CERTAMEN III.

Ex perfectione Dei cognoſcentis, concluſionis eiuſdem reliquæ probationes.

1. SIt tertia Concluſionis eiuſdem probatio è Scientiæ, & mentis diuinæ perfectione petita: quia perfectionis, mentis, & Scientiæ diuinæ titulo cognitio abſtractiua formaliter Deo repugnat; atqui omnis cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali eſt formaliter abſtractiua illius obiecti cognitio: ergo omnis cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali Deo repugnat. Minor, quam negari, diſtinguiue, poſſe, video in doctrina aduerſariorum, probatur: quia quæcumque cognitio non eſt formalis, ſeu formaliter intuitiua obiecti, eſt formaliter abſtractiua cognitio obiecti: atqui omnis cognitio obiecti in alio tanquam in medio formali, non eſt formaliter, ſeu formalis obiecti intuitio, ergo omnis cognitio obiecti in alio, tanquam in medio formali eſt abſtractiua cognitio. Confirmatur ac probatur ſimul maior; quia Theologi in præſentiarum cognitionis abſtractiuæ nomine, non eam ſolum cognitionem intelligunt, quæ in obiecto per alterius ſpecies habetur, illudque alterius ad inſtar repræſentat: neque enim Deum ita in alio, tanquam in medio, aliud cognoſcere poſſe vllus ſomniauit, nedum aſſerto, dubiouè dignum cenſuit: ergo eam etiam abſtractiuam cognitionem ad præſens vocant, quæ quouis modo formaliter, ſeu formalis intuitio obiecti non eſt. Minor verò poſtremi Syllogiſmi ſuaderur: quia formalis intuitio obiecti formaliter dicit cognitionem obiecti in ſe; quod contradicit cognitioni obiecti in alio, tanquam in medio formali ſeu motiuo obiectiuo intentionali ad eius cognitionem.

2. Negabis tamen abſolutè minorem primi ſyllogiſmi, & ſimiliter probationem eius vtramque, etſi enim cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali, vniuerſim intuitio obiecti in medio illo cogniti, eo præciſe, non ſit: quare in conceptu generico cognitionis obiecti in alio, tanquam in medio formali, intuitionis obiecti formalis ratio non claudatur, non tamen excluditur, ſed ab eo præſcinditur, ac ſubinde cum eo conceptus differentialis in eandem cognitionem confluere, atque in Diuinam ſanè cognitionem obiecti in alio, tanquam in medio formali, vtrumque conceptum influere facile ostenditur. Primò: quia, vt in prima eius minoris probatione noſtra dicebatur, nemo aduerſariorum etiam ſomniauit (nedum ſeriò dubitauit, vel aſſeruit) diuinam obiecti in alio, tanquam in medio, cognitionem, obiectum illud per ſpecies alienas, atque alterius ad inſtar repræſentare; ſed ſolum eo medio formali intentionaliter motum, & deductum in obiectum tandem ipſum ſecundum entitatem, & eſſentiam ſuam (pro ſtatu, in quo ex ea medij intentionali motione cognoſcitur) Deum venire: quare & cognitione illa obiectum, vt in ſe eſt, repræſentare, &, quod ipſum eſt, illud intuitiue videre: id quod, vt in ſimili reſpondebam quæſt. 1. cert. 1. num. 5. prouenit ex perfectione ſumma cognoſcentis, reſpectu cuius ad intuitionem obiecti, vt in ſe eſt, medium formale motiuum de ſe eſt, de factoque mouet; etſi ad ſolam abſtractiuam obiecti cognitionem motiuum ſit reſpectu imperfectioris cognoſcentis: vis ſiquidem motiua intentionalis non æqua reſpectu omnium potentiarum, & cognoſcentium eſt, ſed perfectiorum reſpectu maior: reſpectu verò imperfectiorum minor, vt ex ſe, & experientia clare deprehenditur.

3. Contra verò primò: quia, vt loco citato arguebam à num. 6. tota vis intentionalis medij formalis, qua talis, ad alterius in ipſo cognitionem reſpectu cuiuſcumque, etiam ſummè perfecti intellectus, & cognoſcentis eſt vis motiua ad cognitionem alterius in alio, hoc, vt eſt in alio, non autem in ſe, ſiue vt eſt in ſe: ergo motiua vis intentionalis medij formalis nequit ducere etiam perfectiſſimum intellectum, & cognoſcentem ad cognitionem obiecti in ſe, & ſecundum ſe, ac ſubinde, neque ad

obiecti intuitionem: quare motio medij formalis, etiam respectu perfectissimi intellectus, & cognoscentis ad intuitionem obiecti in ipso cognoscendi nequit pertingere, sed solum ad abstractiuam cognitionem, perfectiorem quidem quo perfectior intellectus intrinsecè quo patet cognitionem obiecti in alio, tanquam in obiecto formali non penetrante solum ab obiecti intuitione, sed hanc è conceptu suo possus, & prorsus excludere: quare,& in Deo, quare hac mentis perfectione ad obiectum se, &, vt in se sunt cognoscenda, intuendaque determinatus est,omnem intuitionem eorum, ex hac perfectione, non autem ex vi medij prouenire imo hac etiam clarius repugnantia vsus medij in Deo ad alterius cognitionem explicetur: quia, determinationem ad cognoscendum obiecta in se, & vt in se sunt potentia ad eam alio, & vt in alio sunt cognoscenda manifestissime contradicit. Contra secundo: quia vti hac solutione dicitur, eoque supra subtili obiectioni respondeamus certam. 2. num. 7. vt obiecta in se, & secundum se pro quovis eorum statu, a Deo intuitiue, ac non abstractiue cognoscantur, oportet, vt pro illo constituta & consistentia supponantur: ergo, dum ita cognoscuntur vt medij non cognoscantur. Patet: quia vis motiua intentionalis medij, vt exercetur, obiecti positionem non requirit, aut supponit: quare intuitio, qua illam supponit, & spectat vt medij formalis non est: quare ex determinatione diuinæ mentis ad obiecti intuitionem in ipso, ex qua reponeretur, vtus medij Deo repugnare conuincitur, ideoque falsum secundo tuetur dictum tertium. Tertio, & statuto in aperto obiecto, ac videndo clara eius visione,& intuitione tota vis motiua intentionalis medij, quæ motio,& exercitium tam medij primo, quam in alio secundo respectu est: ergo vt eius nequit obiectum cognoscere.

4. Postrema conclusionis probatio ex conceptu infinitatis simplicitatis, & immutabiliter è genere suo per denegationem termini etiam extrinseci petenda est contra Adversarios, qui eam in principiis non vigere, vt videbimus cert. 3. q. 4. de vbiquitate: conceptum hanc præcisionem etiam omnibus communem explicamus ex infinitate, & immensitate virtutis entitatis, de effectu & attributo, atque a conceptu imperfectionis (in qua esse potest) entitatis in alio, non tamen è genere suo, & simpliciter infinitæ, sed ex partibus eiusdem generis completis, & penes id distinguitur, quod hæc terminum solum intrinsecum excludat, reus extrinsecum generis, & species eiusdem, ex quo ergo. Secunda Dei, vti probauimus est, atque esse diuina intelligitur è conceptu suo indiuisibili infinita simpliciter, & quoad suo per denegationem termini, etiam extrinseci, generis eiusdem, & est, & intelligitur: ergo contrarium Propositionis Scientiæ diuinæ, quæ extra id, quod in eius conceptu primo, & metaphysice adhæret indiuisibili claudatur asseratur: est ex eo principio euidens consequentia; quippe quæ solam sententiam principio eius explicatius continet. Pergo. Sed cognitio, & Scientia diuina ex Deo, & cognoscente, & obiecto specificatiuo & primario, primo est, intelligiturque diuina, & pro tunc ita infinita simpliciter è genere suo & conceptu, etiam metaphysice indiuisibili, per denegationem termini, etiam extrinseci, vt nihil in genere diuinæ Scientiæ extra illum primum conceptum diuinæ Scientiæ, (qui proinde Omniscientiæ conceptus est) sit possibile: ergo nequit esse in Deo Scientia obiecti alicuius in alio, tanquam in medio formali, vt fert nostra Conclusio.

5. Illationem hanc postremam, quæ ab aliis videtur remota, sic prioribus reliquis adiungo: quia pro illo priori, quo Deum solum, vt obiectum primarium terminatiuum & adæquatum specificatiuum sui diuina Scientia & Omniscientia habet, medium nullum suam vim motiuam exerceat, imo nec ipsum adest, sed solum Deus, vt specificatiuum adæquatum suæ cognitionis: vel ergo pro posteriori ligno, pro quo solum adesse potest, mouet medium formale ad cognitionem obiecti in ipso, vel non mouet: si non mouet: ergo medium formale non est, neque suum munus exercet, sed materialiter terminat diuinam cognitionem, ficuti cætera obiecta, quæ nullatenus media formalia sunt. Si intentionaliter mouent Deum ad cognitionem alterius in ipso, tanquam medio: ergo ea obiecti illius Scientia in priori illo, quo scipsum Deus, vt adæquatum tuæ Scientiæ specificatiuum, & primarium terminatiuum cognoscit non est: siquidem motio intentionalis ad scientiam iam suppositam esse nequit: ergo præter scientiam illam diuinam formalis scientia alia diuina erit: quare neque simpliciter è genere suo, & concepta indiuisibili infinita erit per denegationem termini extrinseci, excludensque conceptum omnem Scientiæ formalis diuinæ, quod extra ipsam sit: quod principio illi, ex quo arguimus aperte contradicit.

6. Infero vlterius: Mouet pro posteriori medium illud formale ad cognitionem alterius in ipso: ergo hanc diuinam cognitionem (quæcumque & quouis loco sit) specificat, quæ est alia (etsi proximæ datæ affinis) probatio ergo Deus, qua in se directè tendit, ac fistit, vt in obiectum primarium terminatiuum, & specificatiuum adæquatum, adæquatum specificatiuum non est, quod repugnantiam inuoluit; siquidem postrema consequentiæ pars primæ eiusdem à nobis, & fere potiori, ac profundiori Theologorum parte staturæ contradicat. Secunda verò consequentia certo deducitur ex prima: quam sic probo: quia etsi obiectum purè terminatiuum Scientiam sui specificare non oporteat, vt ex dictis de diuinæ Scientiæ specificatiuo, atque illius ad obiecta reliqua pure terminatiua, & materialia extensione constat: at obiectum motiuum intentionale, ac tale munus exercens, & mouens ad cognitionem alicuius (vt exercere, moueregue debet medium quodvis formale, qua tale), est obiectum formale, & ratio, sub qua cognitionis illius: est de ratione obiecti formalis, & rationis sub qua quis mouetur ad cognitionem est specificare cognitionem ad quam obiectum formale, & ratio sub qua mouens est vt etiam aduersarij Theologi supponunt: ergo, si medium formale suum munus exercet, atque intentionaliter mouet ad alterius cognitionem in ipso, eam formaliter, & verè specificat, vt primo inferebamus.

7. Quod vtrique rationi de infinitate simpliciter è genere, & conceptu suo indiuisibili, & de adæquato specificatiuo tentari effugium poterat; nempe in illo priori, quo se solum Deus cognoscere intelligitur, hanc etiam repræsentationem obiectorum in alio tanquam medio formalibus adstare: (quemadmodum & obiectorum reliquorum materialium adstare dicimus) ex proxima & postrema ratione præoccupatum est ficuti quæst. 1. cert. 2. præoccupauimus vbi num. 6. satis apparentem rationem proposuimus, & deinceps diximus. Mitto aliam probationem ex eo, quod si Deus aliquid in alio tanquam in medio cognoscat eius de omnibus, & singulis obiectis suis æquæ euidentiæ, & certitudinis esse nequeat: id quod, & contra omnes Theologos est, & diuinæ cognitionis perfectioni repugnans. Hanc rationem elaborabo dub. 8. quæst. 2. cert. 1. num. 7. Ex quibus omnibus hucusque dictis, & assertis, de mediis diuinæ cognitionis cum speciatim, tum vniuersim liquido apparet: Deum, & se, & reliqua omnia obiecta in ipsis solum, ac non in alio, tanquam in medio formali, scientia tua penetrare, neque aliter vsquam posse cognoscere: sed tamen ad disputationis exactam absolutionem restat adhuc inquirendum, ac definiendum: an ad obiectum aliquod cognoscendum verificatiuo aliquo egeat Deus? quia de eo prolixe, & contentiosè nunc à Recentioribus, nec satis dilucide, sed mediorum ad eam decidendam mixtione, & confusione disputatur.

QVÆSTIO VI.

An Scientiæ diuinæ verificatiua ab ipsis differant obiectis?

QVÆSTIO hæc respectu Scientiæ Dei quatenus Deum ipsum attingit non procedit: nec procederet de absolutè futuris, si ea non tota antecedaneæ æternitate, sed in tempore solum, & duratione, qua de præsenti sunt, Deus solum cognosceret: Dei enim, & cuiuscumque obiecti absoluta actualis, & præsens existentia, siue

ad

ad actualis veritatis & objecto, & iudicio illi concedendæ adæquatam constitutionem, & hinc ex natura cognitionis, & iudicij eiusmodi obiecti posse constitui, est falsum: imprimis quia talis adæquatio præ extra omnia ipsa determinatur tibi vt ipsum, potiusquam eius cognitio, quæ de præsenti abest, adeóque percipi non, ac subinde indirecte: dicentium præsentia obiecti tantùm hoc, quod sit ipso, ac sine ipsorum intellectu à tenu percipi, sufficiens determinatum tamen tantùm est, vt illud possit, quam aliud oppositum, quod abest, percipiant, etsi hoc percipere possent, imo percipiant de facto, si adsint: atque item cognitionem necessariò ascribunt obiecto præsentia, & existentia, cui exercitè, certius necessitatem actu adesse, etsi hac ex indicij, & circumstantiis contingat: solum igitur volunt, certitudinem quidem posse de creatis obiectis, quia actu de præsenti ponitur non sunt, cum cognoscuntur, vt tales ab æterno, & ex æternitate, ex qua à Deo cognoscuntur: non autem, cum possibilia, tum futura conditionata, tum futura absolute: in quibus omnibus eadem est formalis ratio ex parte materiæ diuersa: & communis difficultas, huc pertinens, & futura conditionata præsertim, sint pure talia considerentur.

CERTAMEN I.

Omnibus communia, & supponenda, atque aduersariorum sententiæ.

1. IN omnibus eum hac in controuersia esse debet, præsentia quæ sunt, & in præsenti non sunt: cum actu cognoscuntur, absolute, neque esse, neque existere: ac proinde, pro tempore illorum actualem absolutam existentiam, cui neque habeant negationem necessariam absolutæ existentiæ, quæ eorum negatio contingens, relata ad Deum ipsum est, qui potuit pro ea duratione, eiusmodi obiecta dominæ existentia donare, cum eam ipsis non contulerit. Hoc patet, quia non esse necessarium, necessariò sibi ipsis repugnat: ac proinde vera negatio chimæris, & impossibilium propria est, quæ aliter se habent: sicuti & Deo necessaria est absoluta existentia actualis sine actu absolute esse, quia à se est: vnde, nec Deus ab actuali absoluto esse, nec impossibilia ab actuali absoluto non esse possunt præscindi. Posset non vera inter Deum, & chimæras, & impossibilia conceptu, & essentia sua, à se absolute nec sunt, nec non sunt, sed ab absoluta sua, & actuali existentia præscindunt pro eiusque statu possibilitatis suæ, nec sui existentia in actualem, neque eius absolutam negationem excludunt, vt tenuimus d.4. quæst.1. cert.m.4. dicebamus, incongruitatem contineri à tali duo hæc possibilitatem possibilis creaturæ, & horum possibilium negationis existentiæ hæc ponere inter concepti, titulo contingentiæ, alterutrius in existendo, cuius ratione conceptus possibilium ab actuali existentia potest fine fictione præscindi: quia neque à se, est in quo sua est, & existit, vti existit Deus: nec non existit à se, & essentia sua, sicut impossibilia & chimæræ non existant, vt tum hic, tum hic q.4. cert 1.m.4. docuimus.

2. His communibus statutis, concors Thomistarum Recentiorum sententia est, ea omnia, quæ absolute, & actu non existunt, cum actu, & absolute pro statu quouis suo cognoscuntur, verificativo aliquo, seu determinativo veritatis suæ obiectiuæ regere, dari determinativo veritatis suæ obiectiuæ, ac necessitatis hanc cum alia confundatur, aut non, tertium inter hæc existere mediorum, siue nascantur, siue non, Deo creata, siue possibilia, siue negativa, quæ actu exercite, & absolute sunt ab æterno cognita, aut non sunt, etsi veritas obiectiua ex tempore ad illa terminata habeat, atque ex aliis ipsorum principiis, complexo obiecto, declarentur: etsi eius præsentia, aut intuitus non requirant, vtile, vt notabam supra; in præsentatione cuiusvis, quia antea de creaturarum, vel non existentia non curabant communi: itaque sententia hæc docet, non existentia absolute actu, & exercite, cum cognoscuntur, non nisi ab alio formaliter, & vere obiectum veritatem habere, qua & terminare valeant diuinam cognitionem, & Dei cognoscentis mentem determinare. Id quod verum, formaliter loquendo esse, etsi nec ad earum ipsarum apprehensionem, tanquam media materialia, nec vt cognita, & præcognita ad motum cognoscentem necessariò aliter ad speciem cognitionem illud aliud requireretur, vti in eorum sententia certum requiritur. Sed specierum impressarum adinstar mentem incognitarum illud aliud ad creaturarum cognitionem determinaret. Atque hanc etiam specierum Thomistarum Recentiorum in speciali hac, & ab examinatis diuersa difficultate mentem, eorum, quæ postea adducemus, atque ad hanc specialem difficultatem spectant, fundamenta monstrabunt.

3. Igitur prædicti Thomistæ in præsenti quæstione, atque difficultate speciali ab examinatis hactenus diuersa pro diuersitatibus eorum, quæ actu exercite, & absolute non sunt, cum à Deo ex æternitate cognoscuntur, diuersa verificativa, & determinativa allegant. Nempe pro statu possibilitatis ipsorum omnipotentiam: pro statu futuritionis conditionatæ decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti: pro futuris absolutis decretum omni ex parte absolutum: contra eos tamen ea omnia ad rem præsentem haud quaquam pertinent. 5. nec decreta ex parte subiecti absoluta, & conditionata ex parte obiecti pro futuritione contingentium conditionata, neque eorum ab absoluta pro futuritione eorundem absoluta Deo adesse posse monstrabant: eorum, à hac ab quo eiusmodi verificativis, & determinativis, vt a Deo cognoscantur ex æternitate, ex ipsa (certum ipsorum rationibus fatentibus, & manifestis rationibus eorum præsentium rerum in æternitate ex æternitate) non esse, & tamen pro statu eorum conuenienti cognoscuntur; ergo, & reliqua absque eiusmodi determinativo, & verificativo ex æternitate ex qua non sunt, forte sub hypothesi cognoscentur. Secundo cum contingentium conditionatorum adæquatum determinativum, & verificativum, sicuti neque adæquatum essentiale illorum principium, (cum essentiale illorum principium sit voluntas creata) decretum illud non sit, deest atque alterum partiale concretificativum absolute, & actu, forsanque adhuc supponit, & in hypotheli, ni ita poni verificativum, & determinativum ad eam futuritionem cognoscendam ut satis, determinativum, & verificativum absolute, & sufficienter tale ab his Doctoribus non adeerunt.

4. Hæc etiam ratio impugnatur verificativum, & determinativum omnipotentiæ pro possibilium cognitione, inquidem contingentium nobis proximè futurorum principium, seu terminus essentialis omnipotentia sola non est, cui voluntas possibilis. Nec dicere possis eam esse idem verificativum, seu determinativum, de quo nunc agimus, atque principium actuum seu terminus essentialis, & necessarius ad constituendum obiecti pro statu, in quo cognoscitur. Principium enim, aut terminus essentialis ad constituendum obiecti, qua talia, media materialia sunt cognitionis obiecti de quibus nunc non agitur (quia de his actum fuit d.6. sed de illis verificativis, & determinativis ad veritatem obiectiuam creaturarum constituendam quæ diuersa esse diximus: quare ex eo, quod in omnipotentia sola principium, seu terminus adæquatus possibilitatis earum creaturarum non sit, nec decretum absolutum subiectiue, & obiectiue conditionatum pro futuritione contingentium conditionatorum, non infertur eadem non esse ada quata verificativa, & determinativa quæstionis præsentis. Sed [illegible] istam impugnationem contra Authores huius motus ex parte sententiæ secundæ huic [illegible] quia contra sententiam hanc primam eandem vim habet.) Contra, quia verificativum, & determinativum vt tenui etiam qui thomis præsentis non potest dupliciter habere ad obiectivas, cui veritatem, & determinandi vim ad hoc cognoscendum tribuit: quare, etsi, qui actuales & determinativum essentiale obiecti non habeat formaliter, reuera tamen, quia alterutro modo habet obiectivum, ideo dicto peccat: quia id est vt conditionatum cognoscendum ex esse, nisi, vel quia essentiale eius principium, vel terminus est. Contra secundo: quia, cum eius, & veritas vt conditionatum metaph. obtendam idem, adhuc formaliter, sint, nequit

principium

principium & terminus essentialis consistentiæ entitatiuæ obiecti esse, quin, & consistentiæ veritatis obiectiuæ illius & principium, & terminus essentialis sit: nec video, qua ratione diuidi ab hisce alterum ab altero possit.

5. Impugno tertio sententiam præfatam, quoad statum futuritionis conditionatæ, & possibilitatis in futuris absolutè, quæ ex æternitate, ex qua a Deo cognoscuntur actu, & absolutè, & exercite non fuere: etenim, cum futurito absoluta possibilitatem non aboleat, sed perficiat, atque ad actum perducat, vel identicum, vt cenico, vel, vt Thomistæ volunt additum possibilitati rerum, & adiunctum, atque ex æternitate Dei sit de eorum futuritione pro cuiusque duratione decretum, vt horum possibilitati ad actum per decretum illud deductæ cognoscendæ verificatiuum, & determinatiuum actuale ex æternitate assignetur, recursus ad omnipotentiam est otiosus: maximè, cum iidem Thomistæ Scientiam visionis de absolute futuris eorum caulam esse directricem, etsi non meliore Theologia, fateantur. Secundo simili ratione ex præsentia realis futurorum æternitati, quam iidem defendunt, otiosum verificatiuum, & determinatiuum Omnipotentiæ in statu possibilium cognoscendis possibilibus ostenditur. Similiaque dicito contra determinatiuum, & verificatiuum futuritionis conditionatæ. Denique, cum præsentia futurorum ex æternitate, quam Thomistæ iidem inuexere, actu absolutè, & exercite futura Deo cognoscenti præsenteret, atque, atque, cum actu, & de præsenti nostro sunt, decretum, quo tandem in tempore apponentur, absolutæ ad existentia atque futura cognoscenda superfluet. Sin vero non superfluit, sed est satis, & necessarium præsentia eorum ex æternitate vt ex illa ideo videantur, erit inutilis.

6. Ad eadem à nobis dissicienda atque à doctoribus priscis plus satis directa principia offendentes Recentiores ex nostris acuti Antonius Perez Valiendo in 1. p. siue de Deo vno d.6. c.9. §. *Obiicies* 4. & Gaspar de Ribadeneyra subobscurius ipsius doctrinam tradens tractatu cuso de Scientia, clarius tamen manuscriptis, & ore, docuerunt quæcunque actualem existentiam, exercite, & absolute in se non habent pro eo statu, pro quo cognoscenda sunt, sufficicus determinatiuum, & verificatiuum in se non habere, vt, à Deo etiam, cognoscantur: quare aliunde, & extrinsecus esse ipsis quærendum & designandum. Cum autem creata omnia ex æternitate pro omni eorum statu, ex qua nullum eorum actu absolute est, à Deo cognoscantur, ad Deum, qui solus æternus est cum Dominicanis Thomistis recurrunt, eisque quoad verificatiuum & determinatiuum cognitionis diuinæ de creaturis pro statu possibilitatis conuenunt: diuinamque omnipotentiam designant, etsi scientiam eram simplicis intelligentiæ pro verificatiuo, & determinatiuo admittant. In determinatiuis verò, & verificatiuis cognitionis diuinæ de liberis nostris futuris, tam conditionatis, quam absolutis, cum Thomistica decreta memorata cum illorum libertate constitere posse non videant singularem viam capessunt. Assignant enim pro conditionatis diuinam conditionatam Scientiam, pro absolutis absolutam.

CERTAMEN II.

Postrema hæc Recentiorum sententia reiicitur.

QVa Sententia hæc quoad verificatiuum, & determinatiuum possibilium, pro statu possibilitatis designandum conuenit cum prima, Omnipotentiam designans, datis impugnationibus contra primam patet proportione seruata: quibus addo hanc sententiam supponere possibilitatem rerum formaliter realiter Omnipotentiam esse, id quod falsum esse ostendimus controu. metaphysica d.1. ex instituto, & obiter hic d.5. quæst.1. cert.3. n.4. quia, etsi nondum absolutè & actu existentia possint denominationes actuales intentionales ab actualibus formis respicere (vt patet in denominatione actu cognitorum, quæ eisdem conuenit possibilibus omnium sententia ab actuali de ipsis cognitione, & exemplis aliis plurimis) aut de realibus denominationibus, ac non purè intentionalibus exemplum nullum est actualis denominationis ab actuali aliqua forma præstita subiecto, quod non existat positiue, & præexistat, nisi ad Dominicanam doctrinam de existentia materiæ per existentiam formæ migretur. Contra secundò: quia, vt ea subiecti existentia non requiratur in subiecto non existente, siue ex eius parte, qua a forma differt capacitas eam denominationem suscipiendi requiritur; nec forma ipsi capacitatem affert. Alioqui ab omnipotentia non minus possibilis Hircocerum esset, quam Petrus: quid igitur est capacitas illa Petri, ex parte sui, ad eam denominationem, vt possibilis ab omnipotentia sit, atque cum illa, vt forma concretum hoc ens possibile constituat? quidve vt eam recipiat denominationem Hircocerui deficiat? si prædicatorum huius repugnantiam intrinsecam eam incapacitatem esse; & prædicatorum Petri non repugnantiam intrinsecam capacitatem, quidve aliud dixeris a forma seu Omnipotentia diuersum: id ipsum nos intrinsecam Petri possibilitatem, Hircocerui impossibilitatem dicimus: & quidem, cum recentioribus hisce, vt argumenta eludant familiaris distinctio sit *possibilis, vt quo* & *possibilis vt quod* (ne solutionis elusio, vel ira respondentium illudio, in aperto sit, ac deprehendatur) vnum ex parte formæ omnipotentiæ denominantis, & aliud ex parte subiecti denominari proponi, & in eo concreto actum sacendum necessariò ipsis est.

1. Contra tertiò, vt oppignoratam fidem certam.1. num.4. liberemus: quia actus vitales non à sola Omnipotentia possibiles sunt, sed ab ea, & potentia vitali possibili solum, & necdum existente politiue pro tuæ possibilitatis statu, pro quo eorum actuum, vt possibilium respectum essentialem terminat: ergo non à sola Omnipotentia tanquam forma, & *vt quo* possibilitatem vitales actus habent formaliter, sed ab ea, & potentia vitali possibili: quare & hanc completè possibilem atque ex *quo* & *quod* constitutam, ac proinde ipsum quod potentiæ vitalis possibilis: (quod in se & intrinsecè nihil actu est per se) est pro parte formæ constituentis actum vitalem possibilem assignare debebis: id quod paradoxum est multo ex capite, vt patet, & quia concretum vnius generis esse formam denominantem alterius concreti generis eiusdem, v.g. vnum album, dextrum vel visum alterius albi dextri, veritati est ridiculum. Dices: potentiam vitalem solam Omnipotentiam, vt terminum adæquatum essentialem, sui, vt possibilis respicere, atque ab ipsa proinde adæquatè denominari: quare, qua hanc actus vitales possibiles possibilem concernunt, & tanquam terminum essentialem respiciunt, non posse non omnipotentiam respicere à qua etiam possibiles constituuntur.

3. Contra tamen: quia is respectus actuum vitalium ad Omnipotentiam, quatenus æque immediate, & primo, atque Omnipotentiam, respiciunt possibilitatem potentiæ vitalis, & hæc respicit Omnipotentiam, vt terminum seu formam adæquatam, & proximam, solum probat actus vitales possibiles qua parte respiciunt proxime potentias vitales possibiles, vt terminum essentialem & formam partialem proximam, qua in esse possibilium constituuntur, mediate respicere Omnipotentiam: ergo ab ea non constituuntur adæquatè actus vitales proxime possibiles, vt de se patet. Secundo solutio hæc probat absurdum, quod deducebamus: nempe vnum concretum aliud generis eiusdem posse contra omnes philosophos, & communem hominum apprehensionem constituere, ac denominare. Adde iuxta hanc doctrinam minimè, vel saltem ægre, defendi posse essentiam possibilem rei ab eius existentia realiter indistingui. Cum certum sit Omnipotentiam, qua formaliter essentia rerum constat, ac non repugnat, esseque possibilis à Petri existentia realiter, & immenie differre: quare doctrina hæc à doctrina societatis valde discordat, & hæc satis contra huius sententiæ suppositionem plurics à nobis ex instituto impugnatam.

4. Iam doctrinam hanc quoad quæstionem de verificatiuo, & determinatiuo diuinæ scientiæ de possibilibus attinet, sic impugno: quia cognitio diuina de Petro possibili

poſſibili non attingit ſolam poſſibilitatem, eiuſque veritatem intrinſecam, ſed prædicata etiam Petri, quæ nec omnipotentia nec ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſunt: alioqui nihil extra ſe Deus cognoſceret, cum cognoſcit, & iudicat Petrum v. g. eſſe poſſibilem: neque eius iudicij obiectum eſſet vllum, præter vel omnipotentiam, vel ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: ac proinde hoc ipſum iudicium eſſet, omnipotentia eſt omnipotentia, vel ſcientia de omnipotentia eſt ſcientia de omnipotentia, imo diſtinctioni illi aduerſariis familiari in rebus hiſce vt *quo*, & vt *quod* locus non eſſet: cum ergo vltra potentiam, & ſcientiam prædicata Petri, quoad intrinſecum, cognoſcenda ſint, & quoad intrinſecum ſui neque omnipotentia, neque ſcientia ſimplicis intelligentiæ, tanquam forma conſtituantur, fateri aduerſarij debent in prædicatis ipſis Petri obiectiuam veritatem, ſiue cognoſcibilitatem eſſe, quam etiam Dei cognitio, vltra omnipotentiam, vel ſcientiam repræſentet, & qua Petrus poſſibilis diuinam terminet cognitionem.

5. Vnde infertur: in prædicatis intrinſecis Petri poſſibilis eſſe veritatem, qua etiam ſcientiam illam, ſiue Deum ad illam determinet: cum Dei omniſcientia, quæ veritatis omnis ſcientia eſt, nihil aliud, quam obiectiuam veritatem cuiuſuis, pro ſtatu quouis, vt illius determinate ſcientia ſit, pro determinatiuo requirat, vt ſupra d. 5. qu. 1. certam. à num. 2. & certam. 3. num. 1. & fuſius d. 4. quæſt. 3. docebamus. Inde etiam infertur ad conſiſtentiam veritatis ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, quæ de intrinſecis illis Petri poſſibilis, ſeu, quod idem ad rem præſentem, futuri, nondum exiſtentis, tamen cum cognoſcitur opus actuali verificatiuo non eſſe: imo hoc eſſe impoſſibile, ſiquidem actu Petrus quoad intrinſeca ipſi prædicata non eſt, & tamen vere cognoſcitur? quia actu eſſe non dicitur, ſed eſſe poſſe: ad quod opus non eſt Petri actualitate, quæ non aſſeritur, ſed quod eſſe poſſit, vt aſſeritur id enim ſatis eſt, vt aſſertio aſſerto conformetur, quod ipſum formaliter eſt eſſe, veram aſſertionem.

6. Fruſtra item ab his Doctoribus pro determinatiuo & verificatiuo cognitionis de Petro poſſibili ſcientia ſimplicis intelligentiæ deſignatur: quandoquidem Petri poſſibilitatem, qua formaliter poſſibilis conſtituitur omnipotentiam actualem quidem, & æternam eſſe aiunt: in qua ſatis actualis determinatiui, & verificatiui adeſt: imo, non fruſtraneum modo, verificatiuum ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ eſt, ſed impoſſibile, ſiquidem Petri poſſibilitas, ſeu Petrus poſſibilis actu prioritate obiectiua ad ſui vt talis, ſcientiam conſtitutus, & intimius eſt quam poſt per ſcientiam poſſit conſtitui: id autem ſolum cognoſcitur, cum Petrus cognoſcitur poſſibilis; non autem cognoſcitur cognitus, qua talis enim, non poſſibilis quidem per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſed actu cognitus à Deo per ſcientiam viſionis ſolummodo cognoſci poteſt; denique, vt ita cognoſcatur Petri poſſibilitas vere actu poſſibilis per ſcientiam de eo qua tali actualem oportet fateri obiectum terminatiuum ad hanc ſcientiam non ſupponi ſed ſubſequi, contra commune omnium iudicium: quod autem inde abſurda, maxime in ſcholæ Societatis principiis inferantur ex parte ſaltem inferius oſtendemus, Ac tandem, ſi ſcientia ipſa verificatiuum ſui, & veritatem obiecti formaliter conſtituens ſit. Omnis ſcientia diuina de quouis obiecto actu abſolute non exiſtente in ſe reflexa ſolum modo eſſe poteſt.

CERTAMEN III.

Verificatiuum futuritionis vtriuſque ab his Recentioribus noſtris aſſignatum ſpeciatim refellitur primo.

1. PRæter hactenus data contra verificatiuum poſſibilium, ac ſcientiæ de ipſis quod prædicti Recentiores noſtri (non quidem ex neceſſitate principiorum, quibus ducebantur, & quibus deſignata omnipotentia fiebat ſatis, (ſed vi conſequentiæ ad ea, quæ de verificatiuis futurorum dicturi erant) addiderunt proportione ſeruata verificatiua futurorum æquo impetu impugnant; ſingulatim tamen verificatiua ſcientiæ mediæ de futuris conditionate, & ſcientiæ viſionis, & abſolute de abſolute futuris ſpecialibus argumentis refellenda hic ſunt. Et primo verificatiuum ſcientiæ mediæ de futuris, quod ipſamet ſcientia media de ipſis ab his Recentioribus dicitur eſſe, ſic impugno primo. Ideo per hoſce cognoſcitur actu à Deo futurum contingens conditionatum, quia eſt actu, & determinate, verum, cum ita cognoſcitur: ſiue, quia à verificatiuo, & determinatiuo actuali habet actualem veritatem determinatam: atqui ideo eſt actu determinate verum, ſiue habet à verificatiuo, & determinatiuo actualem veritatem determinatam futurum contingens conditionatum, quia à Deo cognoſcitur per vos: ergo ideo cognoſcitur contingens conditionatum, quia cognoſcitur, ſiue ideo eſt ſcientia media, quia eſt ſcientia media.

2. Proba (ſi potes) Dominicanis tua doctrina ſuppoſita ſcientiam mediam noſtram quam negant firmiſſime, & conanti adhuc irridebunt: vt appareat quanto ſcholæ Societatis damno, quæ pro libertate noſtrorum actuum cum prædeſtinationis certitudine concilianda diuino illuſtrata lumine ſcientiam hanc ex ſcripturis, patribus, & rationibus in lucem protulit, totque lucubrationum laboribus defendit, atque illuſtrat, doctrinam hanc Recentiores excogitarint, quæ merito irrationalis reddatur, & ridicula. Redeundum ergo his erit ad probationes noſtrorum antiquorum ab his verificatiuis independentes, imo ipſis aduerſas, vt ſcientiæ mediæ aſſertores ſe, & vindices eſſe abſque audientium riſu profiteantur. Scio nonnullos, neſcio quas formalitates in ſcientia media diuiſiſſe, vt altera verificatiuum, & determinatiuum ſui ipſius ſit ſibique præcedat; altera vero ſeipſam ſequatur; ſed hæc ad quæſtionem de re, atque à præciſionibus pure mentalibus independentem inania prorſus, & nugæ ſunt.

3. Antonius Perez citato c. 9. verſu *ſed rogas* num. 114. in quo hanc proponit, verſatque difficultatem, clariuſque mentem explicat ſuam, plura ſecum pugnantia docet. Primo ſub eius paragraphi initium cauſalitatis obiectiuæ in actu primo; ſiue vim determinatiuam contingentis conditionati ad ſcientiam mediam non poſſe eſſe ſcientiam, ne conditionata ſcientia ſuimet cauſa dicatur. Circa medium vero reſpondet difficultati ſtatum intrinſecum à re ipſa indiſtinctum eſſe ſcientiæ conditionatæ cauſam; illum autem ſtatum non eſſe ſtatum qui in re ſit, ſed qui eſſet, ſi conditio poneretur; quem ſatis eſſe, vt cauſa ſcientiæ ſit, inquit, quia cauſa intentionalis eſt, quæ exiſtentiam actualem ſui ex parte actus primi non requirit, vt cauſet, (id quod conſtat exemplis quotidianis plurimis) quam cauſæ phyſicæ ex parte actus primi ad cauſandum ſupponunt: ac proinde ab obiecto non exiſtente actu progredi poteſt. Concludit autem paragraphum. *Cæterum cauſalitatem in actu primo obiectum ſcientia media non habet, ſed haberet, ſi poneretur conditio, & nunc ſolum exiſtit in ſuo effectu, qui eſt ſcientia media.*

4. Præter proxima verbatim tranſcripta, fere reliqua Doctoris huius verba (nec ſolum ſenſa) ſunt: in quibus non vnam tantum contradictionem deprehendi. Primam in poſtremis verbis ſcientia media eſt effectus contingentis, qui eſſet, ſi conditio poneretur: aſt effectus omnis in actu ſecundo dicit vt eſſentialem terminum, & correlatum cauſam ſui in actu primo pro priori modo ſufficienti conſtitutam; alias eſſet, & non eſſet illius effectus: ergo, cum per te ſcientia media ſit effectus illius contingentis conditionati, quod actu in ſe non eſt, ſed eſſet, ſi conditio poneretur ſupponitur in eiuſmodi contingenti, quod actu non eſt, ſed eſſet, ſi conditio poneretur ſufficiens conſtitutio in actu primo ad cauſandam ſcientiam mediam ſecundo eorum verborum ſententia contradicit alteri, quæ aſſerebat ſtatum intrinſecum conditionatum contingentis eſſe cauſam ſcientiæ mediæ: quia ad cauſandum intentionaliter non requiritur ex parte cauſæ exiſtentia actualis: ac proinde non exiſtente actu poteſt effectus procedere.

5. Ex qua veriſſima, & fere omnibus conſtanti ratio-

ne, verificatiuum, omne pro poſſibilibus, & futuris vtriſque actu non exiſtentibus, cum cognoſcuntur, quare & ſcientia media pro futuris conditionatis ab ipſo aſſignata refellitur: ſiquidem principium vnicum, ob quod intellectus egeat actuali determinatiuo, vt actu hoc potius, quam eius oppoſitum cognoſcat, & cognitio verificatiuo actuali vt eius veritas actualis conſiſtat, cum de actu abſolute & præſenti non exiſtente obiecto habetur, præfatæ rationi contradicit: denique ſi nullam rationem cauſæ actu primo habet obiectum contingens ſecundum intrinſeca ſui conſideratum, ſed haberet, ſi poneretur conditio illa: quam haberet reſpectu ſcientiæ abſolutæ purificata hypotheſi eſſet, non mediæ, quia ſcientia media eſt; niſi forte cum ſudioribus aliquod Thomiſtis qui alios rubore ſuffuderunt, ſcientiam mediam abſolute non eſſe, ſed conditionate ſolum eſſe aſſeras, ſicut eius obiectum: cum ergo ſecundum ſe conditionatum contingens cauſa in actu primo non ſit, niſi, vt ipſi ſcientia media, quæ eius per te verificatiuum eſt, adiungatur: fatearis clare eſſe ſcientiam mediam, quia eſt ſcientia media, rigoroſo ſenſu propoſitionis cauſalis, (quod negabas) & effectum ad ſeipſum ex parte cauſæ in actu primo poſſe præſupponi: ſemelque toti Philoſophiæ, & Theologiæ renuncia.

6. Modeſtius hic ſuæ huius propoſitionis abſurditatem ſubtimuit: audacius vero Ribadeneyra eam propoſitionem, vi actus conſequentiæ, admittit, nihilque in ea abſurdi eſſe inſtantiis pluribus ſuadere contendit. Primò: quia nulla pro priori & immediatiori ratione reſpondebit roganti cur agens agat? niſi quia agit: ſiquidem actione in ratione agentis actu conſtituitur, quare eo reſponſo per cauſam formalem intimam agenti actus ratio reſpondetur; ita ergo ſcientia media, quæ quaſi actio intentionalis conditionati contingentis eſt, per cauſam formalem, ipſum ſcientiæ eiuſdem cauſam intentionalem conſtituentem in ea propoſitione ratio redditur: item roganti cur hoc velimus? reſponderi aptius nequit, quam, quia volumus, & in re præſenti, cur ſi vocatio detur conſenſus erit, niſi quia erit, ſi detur vocatio? Et ſane barda eſt, inquit, & eſſet reſponſio, ſi eiſdem terminis diceretur, ideo eſt ſcientia media, quia eſt ſcientia media tanquam proxima cauſa ſub illis terminis ſignificata: quare immediate reſpondendum eſſe ait, eſſe ſcientiam mediam, quia contingens erit, ſi talis adhibeatur conditio: etſi cur hoc ita conditionate vere, ac determinate foret potius, quam oppoſitum? Scientia ipſa mediam de illo habitam in cauſa eſſe reſponderi debeat, ne barde reſpondeatur: quemadmodum roganti, cur Petrus ſit homo? quia eſt homo, ſi reſpondeas, ſtolide reſpondebis; ſin autem reſpondeas, quia eſt animal rationale, reſpondebis ſapienter, etſi idem ipſum, quod animal rationale homo ſit nihiloque diuerſum tanti refert idem, non tamen terminis eiſdem reſpondere, vt in his cauſalibus non inepte reſpondeatur.

7. Cæterum doctrina, & exempla hæc difficultatem & reſponſi ineptitudinem non euacuant. Primo enim exempla omnia rationum redditarum per cauſam formalem, ſiue phyſicam ſiue metaphyſicam eius, de quo rogatur, ſunt, vt ſingula conſideranti patebit: quare recte in eis reſpondetur; in præſenti verò de cauſa effectus, ſeu denominationis formalis ſcientiæ, aut motionis in actu ſecundo ab obiecto conditionato procedentis non inquiritur; ſed de eius actiuitate intentionali, vique ipſius determinatiua determinate, ſeu determinatiua in actu primo ad ſui cognitionem, ſiue motionem actualem, & exercitam pro poſteriori, & actu ſecundo: reddere autem rationem cauſalem, quia eſt motio in actu ſecundo ſiue eius obiecti cognitio, ſiue his, ſiue illis terminis explicetur, eſt reducere actum ſecundum cauſæ ad actum ipſius primum, atque poſterius illud naturæ pro naturæ priori contradictione, & ineptitudine manifeſta collocare: id quod exemplo primo demonſtratur. An roganti, cur ignis calefactiuus, ſiue in actu primo ignis alterius ſeu caloris productiuus ſit? ſapienter, ac non barde, & repugnanter reſpondeas: quia ignit, vel calefacit? minime ob rationes datas: etſi rogatus, cur in actu ſecundo igniat, vel calefaciat rite, recteque reſpondeas, quia ignit, & calefacit; quia eo per cauſam formalem nempe ignitionem, vel calefactionem, qua formaliter igniens, vel calefaciens ignis conſtituitur, reſpondes: idcirco Antonius Perez ſententiæ huius primipilus citato, §. *cauſationi in actu ſecundo* obiecti contingentis conditionati ſolum per ſcientiam mediam reſponderi fatetur: quia ea mouens, ſeu agens in actu ſecundo conſtituitur, ſicut agens in actu ſecundo formaliter conſtituitur, per actionem; non autem per illam reddi cauſalem rationem poſſe cauſalitatis eius obiecti in actu primo reſpectu ſcientiæ ſuæ.

8. Et hoc ſane nilque aliud præterea probat exemplum reſponſionis rectæ ad ſecundum illud, ſcilicet: ideo nos velle, quia volumus, ea ſiquidem reſponſione cauſam formalem huius concreti *volumus*, nempe volitionem noſtram, ſapienter deſignamus: quod ſi non de concreti huius *volumus*, in actu ſecundo, deque eius formali cauſa rogaremur, ſed de noſtræ volitionis cauſa in actu primo, ſeu poteſtate, à qua volitio procedit, ſicuti in præſenti de virtute actiua, ſeu motiua intentionali in actu primo obiecti contingentis conditionati inquiritur, inepté, & contradictorie per volitionem noſtram reſponderetur. Contra ſecundo: quia ea reſponſio de actibus, ſiue de actionibus liberis formaliter immediate, & proximè eſt, reſpectu quorum cauſa determinata in actu primo nulla aſſignari, reddique poteſt, cur determinate volitio potius, quam eius omiſſio, ſeu nolitio ſit, cum ea, qua libera non poſſit principium ſui determinatum habere, ſed prorſus indeterminatum, & ad ipſam, eiuſque oppoſitum prorſus indifferens: quare ipſa ſibi eſt tota determinatæ exiſtentiæ ſuæ, præ eius oppoſito determinatio: ac proinde nulla extra ipſam determinatæ exiſtentiæ ſuæ præ oppoſito cauſa reddi poteſt; quod etiam ſapienter denotatur: ſecus autem in caſu præſenti res habet. Nam ſcientia media libera formaliter immediate, & proxime non eſt, neque in ipſa eius determinatio eſſe poteſt, vt ſit potius quam non ſit: quare neque ipſa pro determinatione ſuæ exiſtentiæ reddi ſapienter poteſt; ſed ſignanda eſt in alio, quod ipſam natura antecedat, & à quo in actu primo determinata exiſtentia eius præ oppoſito determinetur: quod ſi ea determinatio in actu primo ad ſcientiam non ſit in obiecto nudo, ſed addita illi per ſcientiam, ſcientia ipſa pro cauſa immediata, & ratione proxima ſuæ determinatæ exiſtentiæ præ eius oppoſito hebetiſſime ab hiſce redditur. Illa ratio oſtendens roganti, cur Petrus ſit homo, quia eſt animal rationale, ad rem non eſt: tum, quia per cauſas metaphyſicas materialem, & formalem ſeu genus, & differentias redditur: tum, quia inde fit explicatius, etſi idem ipſum proponi: quare definitio illationis ad definitum medium potiſſimum eſt: quorum neutrum in re præſenti inuenitur.

CERTAMEN IV.

Eiuſdem ſententiæ à libertate Scientiæ impugnatio ſecunda.

1. SEcundò eadem Recentiorum doctrina à libertate Scientiæ mediæ (cuius nuper meminimus) confutatur; etenim Scientia hæc media conditionate futuro contingenti libera & abſolute libera eſt: his doctoribus. Siquidem ita de facto, & abſolute eſt, vt abſolute potuerit non eſſe; aſt non habet libertatem abſolutam mediatam à decreto Dei abſoluto, quod pro ſtatu futuri contingentis conditionate non extat: ergo habet immediatam & proximam abſolutam libertatem: ſed hanc non habet realiter formaliter à voluntate diuina, à qua realiter formaliter non progreditur; etſi realiter materialiter; & identicè ab ea & reliquis diuinis progrediatur: ergo eam habet in horum ſententia ab intellectu diuino à quo realiter formaliter procedit. Infero inde: ergo intellectus diuinus realiter formaliter, nec ſolum realiter materialiter, & identicè eſt potentia libera, quod eſt exoticum, & abſurdum. Probo illationem: quia formalis libertas

libertas immediata, & proxima actus ab indifferentia ad vtrumuis (quod ipſam potentia in actu primo liberat eſt) principij proximi à quo proxime formaliter deriuatur: atqui ſcientia procedit immediate, & proxime ab intellectu, tanquam à ſuo proximo principio: ergo ſi libera formaliter proxime ſcientia eſt, intellectus realiter formaliter, nec ſolum materialiter, & identice, liber eſt.

2. Reſpondent ex libertate formali proxima actus non recte inferri illam habere ex libertate in actu primo eiuſdem principij proxime à quo actus procedit: quare peccat conſequentia vltima argumenti noſtri, & illatio ex illa deducta de libertate formali in actu primo intellectus diuini, à quo realiter formaliter, nec ſolum materialiter, & identice, ſicut à voluntate, ſcientia media procedit. Aſſumptum patet in actu charitatis proxime formaliter liberi, qui tamen ab habitu, à quo proxime procedit, tanquam à principio [illegible] quam à voluntate libertatem non trahit; ſed à voluntate, quæ alterum actus illius principium, ſeu comprincipium proximum eſt: libertas igitur proxima formalis actus non arguit eamdem ſui principij proximi libertatem in actu primo, ſed alicuius tantum: cum ergo ad ſcientiam mediam principium proximum non ſolum intellectus ſit, ſed contingens ipſum conditionate futurum ab hoc libertatem ſcientia media trahi ſatis erit, non ab intellectu; illiuſque inde, non autem huius arguit formalem libertatem.

3. Contra primò: quia conditionate futurum contingens non eſt principium indifferens vtrique ad vtrumuis potens in actu primo ad ſui cognitionem, vel ad oppoſitum: ergo, qua ab ipſo eius cognitio ſeu ſcientia media procedit, non trahit libertatem: ſiquidem hæc per denominationem formalem extrinſecam ab indifferenti, ſaltem potenti ad vtrumuis principio proximo trahitur: ergo, ſi proxime libera ſcientia media ſit ab indifferentia alterius comprincipij (quod reliquum eſt) nempe intellectus in actu primo trahi proxime debet: quare intellectus realiter formaliter potentia libera in Deo erit. Contra ſecundo: quia, cum obiectum conditionatum contingens non ſit potentia libera, & indifferens ſolum erit liberum vt actus quare in ſui conditionatam ſcientiam libertatem ſui formalem proximam immediatam, & primam non poteſt refundere, ſed mediatam, & ſecundariam ſicut actus imperans in imperatum, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſæ potentiæ, actum refundit: ergo ſcientia media proximè libera non erit, contra id quod ſupponis, atque in tua doctrina eſt certum. Contra tertio: quia libertas formalis communicata alteri actui, qui ad illum neceſſariò conſequitur eadem omnino eſt, ac non alia, ab ea, quæ in illo actu reperitur, ſolumque in eo mediata actus conſequentis libertas, à libertate actus antecedentis, quem ſequitur differt, quod ſequens actus mediatius, & in illo, antecedens vero immediate in ſe libertatem eamdem ſortitur: vt in imperantibus, & imperatis actibus cunctis eſt videre: atqui libertas formalis futuri contingentis conditionati ſolum eſt libertas conditionata, non abſoluta: ergo, & ſcientiæ mediæ libertas ſubiectiua ex parte actus conditionata ſolum erit, non abſoluta, vt eſſe [illegible] in tua doctrina ſupponis.

4. Contra quartò: quia (vt hæc confirmem) rogo, an futurum contingens conditionatum ſit principium proximum liberum, & indifferens, ex quo ſcientia de ipſo media libertatem formalem actus immediate, & proxime trahit, ſecundum eadem extrinſecam ſuam eſſe, quod actu quidem non eſt, per omnes, ſed ſolum eſſet, ſi conditio poneretur? an vt veſtitum, & coniunctum cum eſſe actuali, & intentionali, quod in ſcientia ſui media habet? Si poſtremum ergo ſcientia media à ſeipſa abſque alio principio indifferenti prouenit, & immediate libertatem trahit: nec ſolum eſſe, ſed libera eſſe dicitur, quia eſt, & quia libera eſt, quod eſt reſponſum turpiſſimum: ſecundo & implicatorium: quia cum libertas formalis proxima, & immediata actus eſſentialiter deſumatur ex indifferenti poteſtate ad vtrumuis principij, à quo proxime procedit, & ſcientia media, quæ connexa cum futuritione conditionata contingentis, principium, ex quo eadem ſcientia libertatem proximam formalem trahat eſſe aſſeritur, indifferens ad exiſtentiam ipſiuſmet ſcientiæ eiuſque negationem non ſit, ſed omnino determinata ad ſeipſam, ac ſui negationi eſſentia, & entitate ſua repugnans, ſicut reliqua omnia ſui negationi contradicunt: fiet plane ex duplici capite apertiſſimè repugnare, vt à futuro contingenti conditionato, vt exiſtente actu intentionaliter in ſui ſcientia media, ſiue, vt coniuncto cum illa libertatem formalem proximam actus ſcientia ipſa media trahat. Tum: quia ſcientia media, vt exiſtens nullo cauſandi genere, ſiue phyſico, ſiue intentionali ſui ipſius principium, ſeu conditio ex parte actus primi præſuppoſita eſſe poteſt: vt eſſe oportebat, ad hoc, vt à ſeipſa, tanquam principio proximo libertatem traheret. Tum: quia à principio omninò determinato ad actum, nec vllatenus indifferenti ad ipſum, eiuſque oppoſitum formalis libertas actus trahi non poteſt: vt omittam (quod iam ſubdam) eſſe, ac vim motiuam ſolum intentionalem ad rationem principij, quod poſſet libertatem in actum refundere, eſſe inſufficientem.

5. Sin autem dicas: futurum contingens conditionatum ſecundum putum ſuum illud conditionatum eſſe; quod actu abſolute non eſt, ſed ſolum foret, ſi conditio poneretur: proximum libertatis ſcientiæ mediæ eſſe principium. Contra primo: quia vt dixi num. 3. eiuſmodi futuritio conditionata contingens non eſt indifferentiæ, ſaltem competens poteſtatis ad ſui ſcientiam eiuſque negationem, ſed quatenus de ſe eſt determinata; vt eius ſcientia exiſtat (eſto, aliud præterea requireretur, vt actu ea exiſteret ſcientia) ergo à contingenti ſub ea futuritione conditionato, nequit in ſui ſcientiam libertas refundi, iuxta proxime repetitum principium de neceſſitate indifferentiæ requiſitæ ex parte principij, à quo in actum deriuanda libertas eſt. Secundo: omne principium à quo in eius actum deriuanda libertas eſt, debet eſſe principium phyſicum, & vitale illius actus, vt in omni principio, competens illi, monſtratur: atqui contingens futurum conditionate ſecundum eum ſtatum, nec principium phyſicum nec vitale ſuæ ſcientiæ mediæ eſt. Ergo nequit eſſe principium, ex quo in ſcientiam mediam deriuetur libertas. Minor ſola probanda, ſcilicet & primo principium vitale ſuæ ſcientiæ non eſſe, probatione primæ partis ſatis oſtenditur: ſiquidem omne principium vitale actus eiuſdem principium phyſicum ipſius eſſe debet; ſed immediatius ex ſpeciali ratione vitalis principij oſtenditur: quia omne principium vitale, qua vitale, eſt principium operatiuum immanenter actus, cuius principium vitale eſt: atqui contingens conditionate futurum ſuæ ſcientiæ mediæ principium operatiuum immanenter non eſt; ſed in alieno ſuppoſito, ſcilicet Deo: ergo ſcientiæ mediæ principium vitale non eſt: ſed nec phyſicum principium eius ſcientiæ operatiuum eſſe contingens pro ſtatu futuritionis conditionate demonſtratur: quia principium phyſice operatiuum abſolute tale, dicit poſitiue ex parte ſui actualem abſolutam exiſtentiam; atqui contingens futurum conditionate, pro illo ſtatu, actualem abſolutam exiſtentiam poſitiue nec dicit, nec habet in ſe: ergo nec eſt principium phyſicum operatiuum ſuæ ſcientiæ mediæ.

6. Et ſane miraculi inſtar eſſet (ni forte de facto eſt) viros non præ hebetudine mentis, ſed præ nimio ingenij acumine, & ſubtilitate, adeo ſcrupuloſos pro principiorum ſcientiæ mediæ neceſſaria exiſtentia phyſica abſoluta, & actuali fuiſſe, vt ne intentionalis quidem principij vim motiuam in actu primo reſpectu ſcientiæ mediæ, abſque aliqua extrinſeca ſaltem abſoluta phyſica, & actuali exiſtentia poſitiue præmiſſa conditionate futuris contingentibus concedere auſint; etſi pro eis aſſignandis extrinſecus in tot arduos anfractus iactentur; & tamen ad hoc, vt eiuſdem ſcientiæ principia phyſica ſint, (vt oporteret, vt in eam libertatem formalem proximam deriuent) futuritione, & exiſtentia ſecundum contingentium conditionata ſolum, nondum pro eo ſtatu abſoluta exiſtentia poſitiue poſita, & in pluribus eorum pro nullo ſtatu ponenda, ſatis eſſe putent: & hæc ſit quarta hactenus impugnatæ ſcientiæ impugnatio, atque vt [illegible] poſtrema. Nec pu-

tet aliquis nos noſtri huius argumenti difficultati hactenus oſtenſæ & confirmatæ ſubiacere : quia, & Scientiam mediam actu eſſe, ac non eſſe abſolutè potuiſſe nobis, & cunctis fatendum neceſſariò eſt : quare, & liberam ex parte actus eſſe ab omnibus eſt admittendum : inquirendumque principium vnde eam libertatem trahat, atque adeo vel ad intellectum, vel ad futurum contingens conditionatum per eadem incommoda & abſurda recurrendum omnibus eſſe : ſed hæc is ſolum dubitet, aut ſuſpicetur, qui Scientiæ mediæ naturam, & rationem cur media nominetur, non penetrauerit : atque vniuerſim Scientiæ diuinæ, & eſſentiam, & adæquatum ſpecificatiuum iuxta à nobis dicta non ſtatuerit : de quibus d. ſequenti affatim inſtruetur. Nunc autem ſupponat ex ibi dicendis explicatius, Scientiam diuinam ex parte actus, & ſui nullam habere proximam libertatem : cum Omniſcientia, eſſentia, & conceptu ſuo primo ſit, atque veritatis omnis de ſe, & ex parte ſui formalis repræſentatio : ac proinde extrinſecus ſolum è libertate obiectorum per puram extrinſecam denominationem liberam eſſe eodem ſubinde libertatis genere, ſtatu, & modo, quem obiecta ſortiuntur : quo difficultas ſecundi huius argumenti noſtri nobiſcum non agit.

7. Tertiam aliam generalem, & à priori impugnationem veritatiuorum & determinatiuorum omnium extrinſecorum obiectis quibuſvis, quæ abſolute, & de præſenti actu non ſunt cum cognoſcuntur, & qua principium generale, quo veritatiua, & determinatiua actualia pro illis cognoſcendis neceſſaria ab aduerſariis vnice probantur, prorſus abiicitur, commodius, & clarius producemus certamine ſequenti, cum generali principio illi aduerſariorum reſpondeamus, vbi, & illud confutabimus : ſed illud tandem contra Recentiores noſtros notare hic non omittam : ex eorum doctrina vt libertas noſtrorum actuum pro veriuſque futuritionis conditionatæ, & abſolutæ ſtatibus non euertatur (quam euerti certum eſt mihi, & præcipua horum Recentium impugnatio) tamen Recentioribus Dominicanis arma inde miniſtrari, quibus ſe tueantur atque argumentorum noſtrorum impetum tutiùs, leniuſque recipiant, imò & fatales, ethnici, & hæretici gnoſtici (contra quos ſpeciatim ſcripſit Auguſtinus) cum contra ipſos è noſtrorum libertate arguimus præſcientiam abſolutam futuri abſolute contingentis cauſam eſſe non poſſe : & quanquam ex hactenus dictis notatum hoc poſtremum in terminis contra veritatiuum & determinatiuum præſcientiæ abſolutæ de abſolutè futuris, antequam actu, & de præſenti à Deo cognitis à Recentioribus noſtris aſſignatum (præſcientiam nimirum abſolutam) impugnat : Reliqua verò proportione ſeruatâ idem veritatiuum refellunt : ea tamen contra hoc veritatiuum in terminis repetenda non ſunt, cum facile à quouis contra ipſum valeant aptari.

CERTAMEN V.

Principij aduerſariorum ſolutio, & confutatio.

1. FVndamentum Recentiorum duplici ex capite ſumitur. Primum : quia, cum ea, quæ actu abſolutè non ſunt, cum cognoſcantur, ſiue, vt poſſibilia, ſiue, vt conditionata, vel abſolutè futura pro tunc determinate non ſint, nil ex parte ipſorum præcisè ſumptorum eſt, quod determinet vt illa pro tunc eſſe cognoſcantur : quare aliquid extra ipſa deſignandum neceſſario, vt mens ad ea ſecundum ſtatus illos cognoſcenda determinetur. Secundum caput eſt natura, & eſſentia ipſa veritatis diuinæ Scientiæ quæ infallibilis eſſe debet : ni autem actuale veritatiuum obiecti, quod poſitiue actu non eſt, deſignetur, Scientia diuina de ipſo non erit infallibilis, ſed neque erit abſolute vera. Primò : quia per copulam eſt, aſſeritur poſitiuum eſſe de obiecto ſecundum ſtatum, in quo eſſe non claudit politiue, ſed vt ſummum præſcindit ab eſſe : ergo falſa eſt illa aſſertio, non vera, nedum infallibilis. Secundò : quia veritas iudicij cuiuſvis in relatione conformitatis iudicij eius cum obiecto conſiſtit : ergo nequit conſiſtere veritas abſolute, quin relatio illa conformitatis ad obiectum conſiſtat : nequit autem relatio illa conformitatis cum obiecto abſolute conſiſtere, quouſque obiectum abſolute conſiſtat : quod in ſe abſolutè non conſiſtere pro ſtatibus illis cum pro eis cognoſcitur certum nobis etiam eſt : ergo debet conſiſtere abſolute in alio, quod, & ipſius pro illo ſtatu cognoſcendi, & cognitionis de ipſo veritatiuum actuale, & abſolutum ſit ; Neque intelligi vſquam poteſt, quomodo obiectorum, quæ non ſunt, ſed ſolum eſſe poſſunt iudicia æternæ veritatis ſint, (vti eſſe ab omnibus dicuntur) cum obiectiua rerum veritas, & verum ab earum entitate, & eſſe, quod ab æterno non eſt, re ipſa phyſicè imo formaliter, & metaphyſice verofimilius, minime differat : non ergo in ipſis, quoad intrinſecum, ſed in alio veritatiuo extrinſeco eorum veritas æterna eſt.

2. Hæc tamen omnia, quæ in auia adeo Recentiores noſtros egerunt, ex aliis principiis deſumpta à petitioribus noſtris doctoribus iam pridem diſiecta ſunt, imo & neglecta : quia pura æquiuocatione & ignorantia obiicientium niſi deprehenſa ſunt, ex quo primum opponebantur. Reſpondeo igitur facile ex dictis diſp. 4. & d. 5. quæſt. 1. certam. 4. & primo vniuerſim rogo, an, vt obiectiua veritas omnis, quæ iudicio cognoſcitur, & attingitur, cognoſcatur, debeat eſſe abſolutum habere, actu, & exercitè, quod determinet, aut veritiet cognitionem, aut iudicium, quod de ipſa habetur ? rogoque rurſus, an illo extrinſeco determinatiuo, aut veritatiuo illud habeat ? ſi vtrique interrogationi affirmatiuè (vt tuo principio, & argumento conſectarie debes) reſpondeas : ergo, cùm per ſimplicem intelligentiam, ſcientiam mediam, & præſcientiam abſolutam cognoſcantur ab æterno, ex quo non erant, poſſibilia, futura, tum conditionate, tum abſolute, nec ſolum eorum determinatiua, per determinatiua, & veritatiua tua eſſe abſolute, & cognoſcibilitatem obiectiuè præhabere debent, vt cognoſcantur, ecce per aliquid extrinſecum illud eſſe actuale abſolutum, quod aſſeri eis ſcientiis dicis, in eis obiectis reuera cognitis admittis, quod eſt paradoxum, nec intrinſecum obiectorum illorum ſtatum (qui præter determinatiua, & veritatiua tua ſcientia etiam cognoſcitur) immutat : quare, & de illius ſtatus cognitione, & obiectiuo eſſe quoad intrinſecum, ſi quid tua difficultas præſtat, omnino conſiſtit.

3. Etenim vel in illo intrinſeco ſatis determinatiui eſt, vt tunc, & pro eo ſtatu quoad intrinſecum ſumpto cognoſcatur, cum abſolutè non eſt, & pro ſtatu pro quo abſolutum eſſe actuale, & exercitum non includitur, vel non eſt ſatis determinatiui, & veritatiui ? ſi non eſt, quoad intrinſecum : nec ſtatus ille, nec obiecta quoad intrinſecum cognoſcentur, ſed ſolum determinatiuum, & veritatiuum cognoſcitur : ſi in eo, quoad intrinſecum ſumpto ſatis determinatiui, & veritatiui eſt, vt præ impoſſibili, ſeu neutro modo futuro cognoſcatur actu : ergo determinatiuum, & veritatiuum actuale, & abſolutum ſuperfluit : vlterius aliquid eſſe, & iudicari poſſibile, vel alterutro modo futurum, non eſt iudicari eſſe actu abſolute, & de præſenti : huic autem iudicio verificando nulla exiſtentia actualis abſoluta, ſiue poſſibili, aut futuro intrinſeca, ſiue extrinſeca ſubſeruit ; quinimo officit vt contra præſentiam futurorum in æternitate arguebamus, arguuntque recentiores noſtri contra quos agimus, ratione illius non poſſe verificari iudicium de futuris, ſed de præſentibus : quare, ſi ſolum ſecundum eam præſentiam cognoſcantur, falſo cognoſci futura, vt futura.

4. Negari demum non poteſt poſſibile, & alterutro modo futurum ſecundum intrinſecum etiam eorum ſtatum, nec ſolum ſecundum ſui determinatiuum, aut veritatiuum cognoſci à Deo, ac proinde terminare ſcientiam diuinam : quare in intrinſeco eorum, ſecundum ſtatus ſuos, & aptitudo terminandi cognitionem veram ſui ſecundum intrinſecum ſui, & ſtatus illius, quæ non eſt in prædicatis intrinſecis chimæræ, & in ſtatu neutro modo futurorum, ergo eſt ex parte Petri v. g. & cuiuſuis poſſibilis

ſibilis determinatio pure paſſiue terminandi cognitionem veram de ſui poſſibilitate, quoad intrinſecum, præ chimæra, & impoſſibili, è ſuorum prædicatorum repugnantia; ſed nulla alia determinatio obiectiua præter paſſiuam pure terminandi requiritur, vt à Deo cognoſcantur, vereque poſſibilia iudicentur, quæ poſſibilia ſunt præ chimæris, & impoſſibilibus: ergo, vt poſſibilia in eo ſtatu cognoſcantur, & iudicentur talia, præ impoſſibilibus, determinatiuo alio extrinſeco non egent: & idem eſt de iis quæ alterutro futuritionis modo & ſtatu futura ſunt, atque vt talia cognoſcenda. Minor proxima probatur: quia, quæ ſolum terminatiue ſe habere poſſunt reſpectu ſuæ cognitionis in determinatione pure paſſiua, & terminatiua ſatis determinationis obiectiuæ habent, vt cognoſcantur: ita vero ſolum ſe habent obiecta omnia extrinſeca reſpectu cognitionis diuinæ, quæ de ſe, & conceptu ſuo actualis formalis repræſentatio anticipata euadit omnis obiecti extrinſeci, vt ſæpe monuimus d. 2. 3. 4. & 5.

5. Atque hæc primum caput, ex quo generale illud aduerſariorum principium probatur, imo, & caput ſecundum, præcidunt, ſed ſecundi huius probationes ex veritate, & infallibilitate ſcientiæ diuinæ ſpeciatim diſſiciamus, prima erat ex copula *eſt* in iudicio de eorum poſſibilitate, aut futuritione imbibitæ ſignificato: quia quæ poſitiue non ſunt: cum eſſe iudicantur, falſo eſſe iudicentur. Hæc tamen probatio ignoratione ſignificationis copulæ *eſt* in iudiciis de rerum poſſibilitate, aut aliis quæ actuale abſolutum eſſe eorum, nec important, nec concernunt, vt aiunt neceſſaria ſunt, omnino nititur; vt enim d. 5. quæſt. 1. certam. 4. ex communi Philoſophorum ſenſu, dicebamus copula *eſt* propoſitionum in materia neceſſaria abſtrahit à tempore, neque illud concernit, qua ſolum de cauſa æternæ, ac neceſſariæ veritatis eſſe dicuntur; quæ autem in materia contingenti ſunt, quia prædicatum contingens important, quod non, niſi in tempore, poteſt ſubiecto, de quo prædicatur, accidere, eſſe contingens, & in tempore per copulam iudicij concernitur; non tamen eodem modo: ſed de futuro, de præterito, vel de præſenti iuxta verbi ſubſtantiui varias per tempora & modos ſuos inflexiones: quod ſi eſſe actuale & de præſenti abſolutum ad propoſitionum ſiue de futuro, ſiue de præterito veritatem requireretur, non ſolum otioſe, ſed inepte eſſent in verbis introductæ verborum per varios modos, & tempora varia inflexiones.

6. In propoſitionibus vero in materia neceſſaria per copulam *eſt* ſola connexio identitatis neceſſariæ prædicati cum ſubiecto ſignificatur, quin tempus aliquod conſignificetur vlterius: idemque ſuo modo de propoſitionibus de futuro conditionato dicendum eſt, etſi de prædicato contingenti ſint: quia tempus, & exiſtentia contingens hypotheſis non importatur abſolute, ſed ſuſpenſe. v. g. ſi eſſet cogitatio, ſeu vocatio, & ſub ea exiſtentia, & eſſe ſuſpenſo fore conſenſus aſſeritur; nuſquamque actu, & de præſenti abſolute eſſe, imo nec fore abſolute de futuro: quare, etſi actu, & de præſenti non ſint, quæ poſſibilia, vel ſolum conditionate futura iudicantur ratione conſignificati temporis eſſendi per copulam à veritate eiuſmodi iudicia non poſſunt deficere: quia nullum tempus abſolute eſſendi eis copulis de obiectis illis conſignificatur, in propoſitionibus autem de præterito, vel futuro, etſi tempus per copulam importetur eſſendi, ſeu exiſtendi abſolute obiecta illa, non tamen præſens, & actuale, cum ita de eis, vel fore, vel fuiſſe iudicatur: quare nec defectu actualis exiſtentiæ eorum abſoluta de præſenti, quæ eorum iudiciorum copula nuſquam concernitur, à veritate iudicia illa deflectent.

7. Tertia, ratio pro verificatiua ex relatione conformitatis iudicij ad obiecta, quam eſſentialiter iudicij cuiuſuis veritas actualis dicit, nequitque actu abſque actuali conſiſtentia vtriuſque extremi, nempe iudicij, & obiecti conſiſtere, futiliſſima eſt: conformitatis enim cum obiecto relatio, quam actualis veritas dicit, non eſt cum obiecto, vtcumque, & vt abſolute exiſtente entitatiue, ſed cum obiecto vt repræſentatur: quare ad eam conformitatem, & veritatem actualem iudicij, & cognitionis ſat eſt, quod ita obiectum ſit, vt repræſentatur, & iudicatur de illo; quin actu illud, & de præſenti duratione eſſe obiectum, cum iudicatur ſit opus, ad cuiuſuis iudicij actualem veritatem; immo vero, ſi iudicium de prædicato contingenti de præſenti non ſit, ſed de pure futuro, veritas eius actualis non conſiſtet: cum eiuſmodi iudicio aſſeratur prædicatum actu, & de præſenti non eſſe, & poſterius primo fore: & ſane, cum ſtatus futuritionis alterutrius vel poſſibilitatis iudiciis, de quibus agimus, aſſeratur eſſe de iis, quæ actu abſolute non ſunt cum eis debet eſſe iudicij conformitas: & vero, etſi determinatiua, & verificatiua actu abſolute, & de præſenti ſint: ſtatus ille, & obiecta ipſa ſecundum ſe, & quoad intrinſecum non ſunt; & tamen cum illis debet eſſe iudicij conformitas, vt actu ſit verum: quare eodem tuo argumento, & tu impugnaris; niſi aſſeras nihil præter determinatiua æterna, & diuina, quæ aſſignas, à Deo cognoſci, ac proinde impudenter & erronee obiectorum extrinſecorum omnium, antequam ſint ſcientiam ipſi neges, vel poſſibilia, & alterutro modo futura per ea determinatiua, & verificatiua formaliter in ſua, vel poſſibilitate, vel futuritione alterutra omnino conſtitui, quo vtrorumque futurorum contingentium euentus libertatem: cum eorum determinatiuorum, & verificatiuorum poſitio in ea doctrina noſtræ libertati non ſubiaceat. Satius igitur erit, tutiuſque, & prorſus verum aſſerere relationem conformitatis intentionalem ſimultatem actualis exiſtentiæ in duratione iudicij, & obiecti non requirere, niſi iudicio ea ſimultas enuncietur: ſicut nec requiritur localis vtriuſque ſimultas, vt in loco, quo de diſtanti obiecto iudicatur, ſit actualis veritas: & ratio eſt, quia intellectus cognitione, & iudicio ſuo ſeu intentionali repræſentatione ſicuti loca omnia ita, & tempora penetrare poteſt & tranſcendere.

8. Sed quid tandem illud eſt obiectiuum eſſe, ad quod terminatur iudicium illud, eiuſque veritas, & conformitatis relatio cum de obiectis iudicatur, quæ tunc non ſunt? an abſolutæ exiſtentiæ de præſenti? certe ſi id quæris, nodum in ſcirpo quæris; ſiquidem in obiectis ex fide, vt dixi, neceſſario cognoſcendis pro ſtatibus, pro quibus actu, & de præſenti eſſe non claudunt, eſſe præſenti actu, & abſolute, quaſi tactu percipere, & palpare conaris; ſi aliud eſſe obiectiuum & intentionale quæris, deſignabo facile ex dictis diſput. 5. quæſt. 1. certa. 4. ſed mentem acue, atque ad illud percipiendum rudi tati ſenſuum renuntia, qui ſolum præſentia, & actualia percipiunt: etſi quandoque futura præſagiant ipſi, & perſentiſcant: & pro futuris, & præteritis abſolute facilius percepta aſſignabo: nempe abſoluta pro aliqua duratione exiſtentiaque aſſeritur. Pro poſſibilibus illud obiectiuum eſſe, quod, etſi extrinſeca pura denominatio extrinſeca à cognitione non ſit (neque enim reflexa cognitione, & iudicio opus eſt vt cognoſcatur) extra cognitionem tamen phyſice abſolute actu non eſt: quin rationis figmentum ſit: quia abſolute eſſe in rebus poteſt, vt cognoſcitur, & iudicatur; etſi cum reflexe eſſe pro eo ſtatu, quoad intrinſecum iudicamus ficto illum eſſe veſtimus, directe vero neceſſariam connexionem prædicatorum non fictam, & non repugnantem; cognoſcimus, atque enunciamus. Idemque iuxta dicta de futuris conditionate proportione ſeruata dictum puta. Nec maioris explicationis capacia ſunt; quia ex terminis, & vocum apprehenſione nota, vt pleraque alia; ſin, explica mihi (amabo te) concepium notiſſimum exiſtentiæ clarius, quam ea voce ſimplici ſignificatur.

***

DISPVTATIO VIII.

De ſcientiæ diuinæ diuiſione, & affectionibus, & diuinis ideis.

EXplicatis ſcientiæ diuinæ natura, principiis, & omnigenis obiectis, vt ſeptem anteactis diſputationibus ea omnia ſtatuimus, explicuimuſque: eam demum, etſi reipſa, imo & metaphyſice vnſſimam, vt diximus pro noſtro concipiendi modo diuidere, atque eius inſuper affectiones, &, quaſi paſſiones, indagare, & methodi ratio, & aliorum ſcriptorum exemplum iure à nobis expoſcit, vt ad plenum controuerſia hæc de ſcientia Dei abſoluatur: ea vero breuius multo præſtabimus, quam aliquorum contumax, proterua, & prolixa concertatio videbatur exigere, in ea enim magna de vocibus lis eſt, quam ſemper odi, & contemno, de re vero nulla: oſtendam proinde breui quomodo loqui in re præſenti debeamus, non autem cum eis, qui ita loqui nolint, contendam.

QVÆSTIO I.

Quotuplex ſcientia in Deo adſtruenda ſit?

CVm Dei ſcientia non ſolum phyſice, ſed metaphyſice etiam vnſſima ex parte actus & infectilis ſit, quippe quæ è ſuo formali conceptu, atque è genere, vt dixi infinita ſit per denegationem termini, etiam extrinſeci, eam ex parte actus niſi chimæricè diuidere non valeamus: quare tota eius diuiſio penes obiectorum diuiſionem, atque ſtatuum, pro quibus ab ea attinguntur, & repræſentantur, aliudue, quod extra ſcientiæ lineam diuiſione concernatur, eſſe prorſus debet.

CERTAMEN I.

Scientiæ diuinæ penes obiectorum ſtatus diuerſos partitio, vbi de ſcientiæ mediæ membro, & proprietate ratio prima.

1. PRima veruſtiſſima, & vulgatiſſima ſcientiæ mediæ diuiſio eſt in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis: illa eſt, omnium ſententia, qua poſſibilia ſecundum ſtatum poſſibilitatis ſuæ ſupra à nobis explicatum cognoſcuntur, vt à ſui exiſtentia exercita abſtracta. Viſionis vero ſcientia ea eſt, qua omnia obiecta Deo ſecundum abſolutam, & exercitam ſui, pro ſua quæque duratione, repræſentantur: & hanc adæquatam eſſe diuinæ ſcientiæ partitionem, & quæ diuinam obiectorum omnium pro ſtatibus omnibus cognitionem coerceat, recentes volunt Thomiſtæ, quod, an proprie loquendo verum ſit? infra examinabo, dum an ſcientiæ mediæ membrum rigoroſe loquendo addendum hanc primæ diuiſioni obiectorum, & ſtatuum, eorum diuerſitati præcise ſtando, diſcutiam? ſed prius membri deplicis diuiſionis huius obiecta aſſignanda ſingulatim erunt.

2. Et in primis impoſſibilia & chimæras (quas omnes à Deo cognoſci ſupra docuimus) ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſpectare communis ſententia: quia oppoſitorum eadem eſt ratio, & diſciplina, vt vulgo circumfertur. Deum vero, qui putant eſſentia, & conceptu ſuo ab actuali exiſtentia præſcindere, poſſeque ſubinde poſſibilem præciſiue ab exiſtentia ſui exercita abſque obiectiua fictione, & chimæra cognoſci, ſecundum eum ipſius conceptum, & ſtatum ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ pertinere; ſecundum ſtatum verò ſuæ exercitæ, & actualis exiſtentiæ ad ſcientiam viſionis: ego vero cenſeo vtrumque ſolum ad ſcientiam viſionis ſpectare: & de Deo quidem communiori Theologorum ſententia iam eſt (ſiquidem Deum eiuſque eſſentiam ab actuali, & exercita ſui abſoluta exiſtentia non præſcindere, vt oſtendimus vulgarius, politiuſque aſſeritur) ad ſcientiam viſionis ſolummodo ſpectare.

3. Eadem vero ratione impoſſibilia ad ſcientiam viſionis ſolummodo attinere ſi ſecundum proprium primariumque conceptum ſpectentur facile ex ſupra à nobis dictis de eſſentiali eorum conceptu probatur. Oſtendimus enim illum in negatione à ſe, ſiue neceſſaria impoſſibilium actuali, & abſoluta negatione ſitum eſſe: quemadmodum in neceſſaria ſui exiſtentia, abſoluta actuali Dei, ſeu entis à ſe eſſentia conſtituitur: quare non minus eis, quæ ſeipſis, & non ab alio remota à rebus ſunt, vti impoſſibilia remota ſunt, poſſibilitatis non eſſendi conceptum præciſum ab actuali, & abſoluta ſui à rebus remotione, ſiue negatione eſſendi repugnare quam Deo, ſiue à ſe, ac de ſe actu abſolute, & exiſtenti eſſentia ſua poſſibilitatis ſtatus, ab actuali & abſoluta ſui exiſtentia præciſus repugnet: cum autem quidquid ſolummodo ſtatum actualis, & abſolutæ exiſtentiæ habet, vt Deus, & impoſſibilium negatio ad ſcientiam viſionis tantummodo ſpectabunt. Proloquium illud vulgare ex quo oppoſita de impoſſibilibus concluſio probabatur, extra rem præſentem, & germanum eius ſenſum, ſono tenus vocum (vt plerumque ſimilia axiomata producuntur) obtrudatur; neque enim de ſcientiarum pro ſtatibus obiectorum vnitate, vel diuiſione (vt in præſenti agimus) neque ab eius inuentoribus, neque à Philoſopho vllo intellectum hactenus, vel vſurpatum eſt.

4. Nouior, maiorque eſt concertatio, adæquatane ea diuiſio ſcientiæ diuinæ ſit, ex quo contingentium conditionatorum pro eo futuritionis conditionatæ ſtatu ſcientia diſtinctius, explicatiuſque, atque, in terminis, vt aiunt, ipſis, noſtrorum doctorum induſtria in ſcholis fuit diſputata: qua in re aduerſarij Dominicani adæquatam diuiſionem præfatam reputant, ne membrum tertium ſcientiæ mediæ nomine (quod ad horrorem ſtomachantur) admittant: qui eorum nonnulli, vt Blaſius Berdu ſcientiam integram Deo à noſtris denegari putarunt; quos proinde pro ſua in Deum reuerentia, & pietate his verbis hortatur; *date ergo illi ſcientiam integram*: laudanda quidem à noſtris eius pietas; neſcio an ita ſit à peritis latinitas eius laudanda: cum videant *medium* pro *dimidio* barbariſmo vlurpari: ideirco eorum Thomiſtarum nonnulli ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ contingentium conditionatorum ſcientiam attinere aiunt: quibus aſſentitur Magiſter Curiel controu. 7. c. 14. a. 1. num. 195.

5. Ex noſtris etiam, quibus res ipſæ altercari, aduerſarique aliis ſolummodo cogunt, ne de nomine cum Thomiſtis hiſce contendant contingentium conditionatorum ſcientiam vel ad ſimplicem intelligentiam, vel ad viſionem reducunt. Ad ſimplicem intelligentiam Salmeron in Epiſtol. Pauli lib. 1. p. 2. d. 1. Bellarmin. 2. de amiſſione gratiæ & ſtatu pecc. c. 17. Valent. 1. p. ad qu. 14. punct. 5. Vaſquez diſput. 67. cap. 4. Arrubal d. 38. c. 9. Accedit Diotale p. 2. Opuſculor. in proœm. cap. 11. & vlt. Ad viſionem vero Soar. lib. 2. de auxil. c. 3. num. 6. Ruiz de Montoia d. 76. ſect. 2. & Recentiores Complutenſes. Primi mouentur: quia contingentia conditionata futura abſolute

abſolutæ non ſunt, imo eorum pleraque non ſunt futura: id quod confirmari vtcumque poteſt ex Auguſtino, qui contingentia conditionata ex naturæ viribus à Semipelagianis, tanquam merita, vel demerita ad prædeſtinationem, & reprobationem in patuiſſe conceptis pretenta ea non ſolum merita, ſed & futura eſſe negant, ac non futura eſſe docuit: nihil autem, quod futurum abſolute non eſt, ad viſionem, quæ ſolum circa abſolute futura verſatur, poteſt pertinere.

6. Secundi vero eo in primis fundamento ducuntur: quod Patres, qui conditionatorum contingentium eorumque ſcientiæ meminerunt, vel futura ea dixerunt, vel verbis in futuro tempore explicarunt: quibus magis ad futurorum, quam ad poſſibilium ſtatum ſua ſententia accedere ſatis inſinuarunt: propriuſque ſubinde ad viſionis, quam ſimplicis intelligentiæ obiecta pertingere. Secundo: quia poſſibilia, ſeu prædicatorum eſſentialium identitatis vera connexio, quæ eſt obiectum ſimplicis intelligentiæ, eſt omnino indifferens ad futuritionem conditionatam contingentis, atque ad eius futuritionis negationem, cum pleraque è contingentibus non ſint, quæ tamen ſunt conditionate futura: male ergo cum ſui poſſibilitate tanquam cum affini obiecto numerabuntur, eſt tamen hic contra Gonzalez Albeldam Dominicanum d. 45. ſect. 2. concluſ. 3. falſo retuliſſe ex Soario noſtro lib. 2. de ſcientia conditionatorum cap. 3. n. 4. quæſtionem nouam de nomine eſſe an contingentium conditionatorum ſcientia ante actuale ex parte Dei decretum de eorum conditionata futuritione habeatur? cum toto eo libro ante illud haberi ſerio, ac de re contendat: eoque loci, num ſcientia media dicenda ſit atque tertium ſcientiæ diuinæ medium inter ſimplicem intelligentiam, & viſionem conſtituere quæſtionem de nomine appellet.

7. Verum, etſi cum Thomiſtis hiſce de nomine decertandum non ſit, ſi rem concedant, de qua hactenus abunde diſputauimus: imo etiamſi eam ſcientiam non, niſi poſt actuale decretum de futuritione conditionata contingentium, (quod de re quæſtio eſt) aduerſariis demus, quæſtioni de nomine locus cum hiſce Thomiſtis, & ratio eadem, vt, ſi penes diuerſitatem ſtatuum obiectorum partienda ſcientia Dei ſit; membrum tertium ſcientiæ mediæ, æque ſit ab eis, atque à noſtris, qui ante omne actuale Dei decretum eius futuritionis ſcientiam haberi à Deo contendunt, medium inter ſimplicem intelligentiam, & viſionem debeat admitti. Etenim, etſi decretum illud ad ſcientiæ diuinæ de conditionato contingenti infallibilitatem autument aduerſarij neceſſario præcedere, tamen contingentiam & libertatem conditionatam (ægre quidem & imperceptibiliter) defendunt, negantque ne Calumniſmum expreſſe fateantur infallibilitatem conſequentiæ eius rationis eiuſdem eſſe, atque infallibilitatem conſequentiæ huius conditionalis, (*ſi ſol lucet dies eſt*) & reliquarum ſimilium, quæ ex hypotheſi cauſarum naturalium ad ſuos naturales effectus deducuntur: quare in illis conditionati contingentis conditionatam contingentiam, & libertatem ſeruari, diuerſam quidem, quoad ſtatum à libertate eius, vt poſſibilis præciſe, & vt abſolute futuri: ideirco Gonzalez Albelda, qui rem hanc ſuis acutius, & minutius excuſſit, & diſputauit, ſtatum hunc conditionati contingentis medium inter poſſibilitatis ſuæ, & abſolutæ futuritionis ſtatus eſſe iure concedit d. 39. fine.

8. In hac igitur quæſtione de nomine concludo: bimembrem illam priſcam diuiſionem ſcientiæ Dei in ſimplicem intelligentiam, & viſionem ex diuerſitate obiectorum, & ſtatuum (ſi loquendum proprie, & ſermonis rigore ſit) adæquatam non eſſe, ſed ſcientiæ mediæ membrum tertium ille eſſe adiungendum, vt proprietate ſermonis obiecta diuinæ ſcientiæ cuncta, & quoad omnes eorum ſtatus diuinæ ſcientiæ diuiſio coerceat: eſt omnium ſocietatis Doctorum, & aſſeclarum innumerorum expreſſa vbique ſententia; etſi quandoque contingentium conditionatorum ſcientiam ad alterum ex duobus membris reduci, vtcumque poſſe (ne nimis de nomine litigioſi videantur) concedant. Sed reductionis nomine, non rigore & proprietate ſermonis abunde ſignificarunt. Probatur facile concluſio: quia diuiſio ſcientiæ pro diuerſitate ſtatuum obiectorum eius, quæ proprietate ſermonis omnes eorum ſtatus non comprehendit proprietate ſermonis adæquata non eſt: atqui diuiſio in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis aliquem ſtatum aliquorum obiectorum eius proprietate ſermonis non comprehendit: ergo nec proprietate ſermonis adæquata eſt. Minor probatur: quia ſimplex intelligentia proprietate ſermonis ſolum comprehendit ſtatum poſſibilitatis ſuorum obiectorum: viſio autem proprietate ſermonis ſolum comprehendit ſtatum abſolutæ exiſtentiæ eorum: idque apud priſcos omnes bimembris eius diuiſionis authores, cum de ſcientia conditionatorum contingentium in terminis non diſputabatur. Atqui ſtatus conditionatæ futuritionis contingentium neuter eorum ſtatuum eſt, ſed diuerſus: ergo aliquis ſtatus aliquorum obiectorum diuinæ ſcientiæ bimembri illa diuiſione ipſius non comprehenditur.

9. Minor poſtrema multifariam oſtenditur. Primo contra Thomiſtas plures ſupra memoratos, qui, cum Deum cognoſcere contingentia, & libera noſtra, & ſecundum poſſibilitatis, & ſecundum exiſtentiæ ſuæ abſolute ſtatum admitterent, tamen cognoſci ſecundum futuritionis ſuæ conditionatæ ſtatum negabant: ac proinde huius ab illis ſtatibus diuerſitatem agnoſcebant. Secundo: quia pleraque opera noſtra libera poſſibilia futura conditionate minime ſunt: ac proinde nequeunt non ſub poſſibilitatis conceptu à conditionata ſui futuritione præſcindere, atque ad ſui conditionatam futuritionem, & non futuritionem eſſe indifferentia: cum item ſub conditionata futuritione præciſe ab abſoluta ſui futuritione præſcindant, indifferentiaque ad hanc, eiuſque abſolutam negationem, ſiue ad abſolutam ſui non futuritionem, & exiſtentiam ſint, (pleraque enim conditionate futura nunquam abſolute fuerunt, eruntue vt de fide, & pœnitentia Tyriorum, Sydoniorum, &c. conſtat) haud dubio, quin præciſe, qua conditionate futura, ſtatum abſolutæ exiſtentiæ, vel futuritionis ſuæ abſolutæ non attingant, ſed intra priorem alium maioris vniuerſalitatis ſtatum coerceantur: id quod Patres pro alterutra reductione, vel ad ſimplicem intelligentiam, vel ad viſionem recitati aperte ſatis docuerunt: dum conditionate futura, futura modo, modo non futura, ac tandem futura non futura dixerunt. Ex quibus facile oſtenditur media illa inter poſſibilia, & futura abſolute eſſe, & quorum ſtatus de vtroque participet. De ſtatu poſſibilitatis quod ad ſtatum futuritionis abſolutæ non peruenias. De ſtatu futuritionis abſolutæ, quod intra ſtatum præciſæ poſſibilitatis non teneatur; quare, ſi obiectiuarum veritatum, & ſtatum obiectorum, pro quibus à Deo contingentia cognoſcuntur, habenda ratio ſit eius ſcientia, quatenus contingentia pro ſtatu futuritionis conditionatæ præciſe repræſentat, iure media nominatur: eiuſque tertium membrum bimembri diuiſioni priſcæ addendum erit, vt proprietate ſermonis adæquate diuinam ſcientiam partiamur.

CERTAMEN II.

Alia generalis diuinæ ſcientiæ in neceſſariam, & liberam, & additionis tertij membri ſcientiæ mediæ ratio ſecunda.

1. HAud ignotior eſt ſecunda alia ſcientiæ Dei generalis diuiſio in neceſſariam, & liberam: ſed neſcio an ſit vulgata, & viſitato pluribus modo accipienda. Putatur enim à multis in primam hactenus explicatam penitus concidere, cum eaque prorſus reipſa confundi, etſi ab illa vocibus diſcrepet: vt tantundem ſcientia neceſſaria, atque ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit, ac ſcientia libera idem omnino, quod ſcientia viſionis: ego vero æſtimo diuerſam eſſe ſecundam hanc diuiſionem à prima

prima, non vocibus ſolum, ſed rebus, & primam quidem penes diuerſitatem obiectorum, & ſtatuum, pro quibus à Deo cognoſcuntur fieri; ſecundum vero hanc non inde, ſed ex ſcientiæ diuinæ affectionibus, neceſſitatis nimirum, & libertatis, vt voces ipſæ demonſtrant, eſſe penſandam: id quod ita facile oſtenditur: etſi enim poſſibilia omnia ſcientia neceſſaria, & nullatenus libera à Deo cognoſcantur: at vero abſolute exiſtentia plura (quæ dubio procul ad ſcientiam viſionis ſpectant) ſcientia item neceſſaria à Deo cognoſcuntur: ergo ſcientia neceſſaria Dei vltra obiecta ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ porrigitur. Antecedens eſt certum, ſiquidem ſcientia, quam Deus de ſeipſo ſuiſque attributis & Trinitatis perſonis abſolute exiſtentibus habet (eſto ea omnia poſſibilia, quod renuo, præciſiue etiam cognoſcat) ſcientia neceſſaria, ac nullatenus libera eſt, & quæ viſionis, non autem ſimplicis intelligentiæ ſcientia ſit. Deinde impoſſibilium, & chimærarum ſcientia viſionis eſt, vt oſtendimus certam. 1. num. 2. & 3. & tamen eſt ſcientia neceſſaria.

2. An vero ea diuiſio adæquata ſit, quin mediæ etiam ſcientiæ membrum ab vtroque diuiſionis membro diuerſum ſermonis proprietate ſit addendum? noſtrorum cum Dominicanis Thomiſtis Recentioribus quæſtio etiam de nomine eſt; negantibus his, illis vero concedentibus: & quidem, ſi de libertate, ac neceſſitate obiectorum non autem de ſcientiæ ipſius neceſſitate, & libertate ageretur, facili negotio noſtrates intentum obtinerent: ſiquidem contingentia conditionata, nec ſolum poſſibilem contingentiam pro illo conditionato ſtatu habent, neque abſolutam libertatem, & contingentiam ſui fortiuntur, ſed mediam inter poſſibilem, & abſolute futuram libertatem: quare libertatis, ac neceſſitatis obiectorum ratione ſolummodo habita haud dubio contingentium conditionatorum ſcientia inter abſolute neceſſariam, & abſolute liberam ſermonis proprietate merito diceretur. Atque me iudice id ſolum, & attenderunt, & concluſione ſua intenderunt nihil vlterius inſpectantes, præter obiectuam libertatem decreti diuini, quam futurorum abſolute ſcientia ſupponit, ſeeus conditionatorum, & mediam, quæ cum ſcientia neceſſaria concordat: & cum abſoluta in eo, quod contingens obiectum, & quod conditionate etiam, deficere abſolute potuit: quare & neutra harum in eo etiam eſt, ſed participans de vtraque: ita Molina noſter ſcientiæ huius illuſtrator, & vocis mediæ author 1 p.q.17. §. *Triplicem ſcientiam*, & d.52. concordiæ, ex quo reliqui.

3. Vlterius tamen aliquid, & altius, examinandum erat, vt quæſtio hæc (quamuis tota de nomine) proprietate ſermonis definiretur: etenim neceſſitas, & libertas non obiectorum quidem, ſed ſcientiæ ipſius aſſeruntur, vti eius affectiones, & accidentia, cum in liberam, & neceſſariam diſſecatur: quemadmodum albedo Petri dicitur, cum Petrus albus aſſeritur: in hac autem propria ſane ſignificatione, adæquatam eam diuiſionem ſcientiæ in neceſſariam, & liberam videtur Dominicanis, (etſi nil de hac ſermonis proprietate cogitantibus, ſed ad obiecta ſolummodo intentis) concedendum. Probo: quia ſcientia Dei de conditionatis, ac nondum abſolute contingentibus, non eſt ſcientia, quæ eſſet, ſi conditio, & conditionata abſolute ponerentur, vt Thomiſtæ Dominicani nonnulli arguebant: ſed eſt ſcientia, quæ actu, ſiue ex parte actus abſolute eſt: aſt ita abſolute actu eſt, vt abſolute potuerit non eſſe eiuſmodi ſcientia: ergo abſolute libera eſt conditionata ſcientia; non autem media inter neceſſariam, & liberam: conſequentia euidens eſt à definitione ad definitum: nihil ſiquidem aliud eſt abſolute liberum, quam quod ita actu abſolute eſt, vt potuerit non eſſe. Maior eſt certa apud noſtros, & apud omnes, qui rem ſcientiæ mediæ callent. Minor non vlterius obſcurior: ſi enim contingens, quod conditionate futurum de facto eſt, vt abſolute potuit, futurum conditionate non eſſet, ſcientia conditionata in Deo non eſſet, quin falſa foret, quod Deo repugnat. Huic argumento, qui ex noſtris ſcientiam diuinam cuiuſuis obiecti (etiam extrinſeci) entitate ſua, atque ex parte actus, &, quoad intrinſecum repræſentationis, repræſentato obiecto connexam minus (ni fallor) Theologice fatentur ſuccumbant neceſſe eſt.

4. Vt autem illud diluam, atque rigida hac ſermonis proprietate ſcientiæ mediæ nomen, illamque tanquam tertium membrum bimembri huic diuinæ ſcientiæ in naturalem ſeu neceſſariam, & liberam partitioni addendam eſſe, vt adæquata ſit eius diuiſio; ſimul probem præmittenda aliqua neceſſario ſummatim ſunt. Primum: Dei ſcientiam ex parte actus, ſiue quoad intrinſecum repræſentationis omnium, & ſingulorum obiectorum à nullo extrinſeco obiecto vllatenus tanquam à termino entitatiuæ ſuæ connexionis pendere, ſed ab eis omnibus independentem prorſus, & abſolutam eſſe, imo, ne à cunctis quidem Deo intrinſecis, quarto vt aiunt, modo dicendi per ſe, ſiue formaliter, ſed materialiter ſolum & identice pendere, tanquam à termino: formaliter vero ab eo ſolum prædicato diuino, quod eius primarium, & ſpecificatiuum adæquatum eſt, nempe eſſentia, à quo ſpeciem, & perfectionem adæquate, tanquam ab obiecto deſumit, atque infinita ſimpliciter, & è genere ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci, generis eiuſdem: quare, & omniſcientia euadit, & cui aliquid repræſentationis formalis alicuius obiecti vlterius accedere repugnet: vt fuſe de ſpecificatiuo adæquato ſcientiæ diuinæ agens præſenti controu. oſtendi ac ſæpius inde plura, & hic, & controu. de Trinitate ac ſæpe alibi deduxi: itaque repræſentationi diuinæ formali de obiecto extrinſeco nihil prorſus abeſſet, etſi obiectum deficeret, quoad ſcientiæ, & repræſentationis formalis intrinſecum: quemadmodum de omnipotentia diximus, nihil, quoad intrinſecum defecturum, etſi aliqua, imo omnia poſſibilia repugnarent.

5. Notandum ſecundo eſt intellectum diuinum potentiam liberam formaliter non eſſe, vt omnes Theologi certum ſupponunt: quare, neque eius ſcientiam liberam formaliter immediate, & proxime eſſe poſſe: quod ex denegatione libertatis potentiæ euidenter deducitur; ſiquidem proxima, atque immediata formalis libertas actus nihil aliud formaliter eſt, quam denominatio extrinſeca à libertate in actu primo, ſiue indifferente poteſtate in actu primo ad ipſum apponendam, vel non apponendum potentiæ, a qua procedit: imo vero, cum pro priori ad obiecta reliqua à primario, & ſpecificatiuo ſuo adæquato Dei ſcientia omniſcientia vt ſæpe, & nuper notauimus euadat) neceſſario euadat independenter à negatione libertatis in actu primo potentiæ intellectiuæ Dei probatur diuinam de quouis ſuo obiecto cognitionem liberam in actu ſecundo formaliter immediate, & proxime eſſe non poſſe: quia independenter, & antecedenter ad cuiuſuis contingentis poſitionem ad illud repræſentandum determinata eſt de ſe diuina cognitio, ſeu potius illius repræſentandi actualis formalis determinatio, & repræſentatio de ſe eſt, etſi ex parte obiecti conditionata: nimirum, ſi obiectum debite ad ſui cognitionem apponatur, atque intentionaliter ſubſiſtat: ſicuti de omnipotentia formali philoſophantur, qui eam abſolutam à poſſibilitate creaturarum nobiſcum recognoſcunt: & ſicut Dei amor, etſi à voluntate Dei, quæ libera perfectiſſime, atque infinite præ creatis, tamen quatenus circa ſeipſum, à quo neceſſario rapitur, verſatur, neceſſarius eſt.

6. Inde notandum tertio Dei ſcientiam ſolummodo mediate circa extrinſeca obiecta liberam eſſe, vt conſtat ex actibus potentiarum omnium quæ in actu primo formaliter liberæ, & indifferentis poteſtatis ad verumtamen non ſunt. Inde vero vlterius fit: diuinam ſcientiam eiuſdem tantum rationis libertatem poſſe ſortiri, cuius rationis fuerit libertas illius, quo medio libertatem participat, & per quem mediata libertas ipſi per extrinſecam denominationem formaliter communicatur. Patet primo exemplis omnibus actuum mediate ſolum liberorum, atque à potentiis formaliter in actu primo non liberis prouenientium: & ratione à priori aperta: quia nemo dat, quod non habet: quod in virtute, & communicatione actiua certiſſimum etiam principium eſt. Etſi in hac virtute & communicatione actiua formalis præcontinentia eius, quod effectui communicatur neceſſaria non ſit; ſed eminentialis ſufficiat: vt in pluribus agentibus æquinoctia creatis, & in prima rerum cauſa actiua Deo compertum eſt: in communicatione vero formali eandem omnino rationem,

Digitized by Google

rationem, quæ alteri communicatur, præcontineri in eo, qui eam communicat ipſi, exploratiſſimum ex terminis eſt, vt probatione non egeat.

7. Sed illud tandem examinandum, definiendum, atque ſtatuendum reſtat: à quonam ſcientia Dei mediatam quamuis libertatem proximè participet, & quidem à Diuino decreto ſiue conditionatè, ſiue abſolute libero illam participare non poſſe certiſſimum eſt. Etenim diuina ſcientia actus à voluntate Dei per decretum liberum imperatus intellectui diuino formaliter immediatè non eſt, ſicuti actus potentiarum exequentium ab actibus voluntatis imperantur. Neque enim Deus ideò aliquid cognoſcit, quia vult; alioqui poſſet neſcire, ſi vellet, aut non vellet noſſe: quod prorſus repugnat, profundeque obſeruauit Tertullianus dicens: *Deus in omnia ſufficit, nec poteſt eſſe ſua perſpicacia præuaricator*, & ex dictis nu. 4. & natura decreti liberi perſpicuum bifariam eſt, tum, quia, vt dixi, neceſſario ex Deo ipſo, vt obiecto primario ſpecificatiuo adæquato independenter ab omni decreto libero Dei omniſcientia eius ſcientia neceſſario euadit: tum ſecundo, quia, cum voluntas Dei nequeat in incognitum ferri; ſed eius, quod vult cognitionem pro ſigno priori neceſſariò præſupponat: fieret, vt ante decretum imperans cujuſuis obiecti cognitionem eiuſdem obiecti cognitio debeat præcedere, non imperata per decretum illa poſterius; neque per anterius ipſa aliud, in quo inſtauratur argumentum idem, & de aliis in infinitum; niſi ad aliquam eius obiecti cognitionem per nullum Dei decretum imperatum deueniatur.

8. Cum ergo præter decreti diuini libertatem nulla alia præter obiecti libertas, à qua immediate libertatem mediatam formalem diuina ſcientia participet inueniri, excogitariue queat, ab obiecti libertate proxime, & immediate eam ipſi communicari formaliter ſtatuendum eſt; remotius vero non dubito, quin à decreto libero Dei eidem ſcientiæ libertas communicetur, non quidem formaliter, quaſi ex decreti diuini libertate adhuc remotius, quam ab obiecti libertate Dei ſcientia libera formaliter ſit, ac denominetur; ſed materialiter ſolum: quatenus, niſi per Dei decretum, ſiue in hypotheſi, ſiue conditionate, ſiue abſolute proportionate ad ſtatum futuritionis ſiue abſolutæ, ſiue conditionatæ, pro quo contingens noſtrum Deo extrinſecum cognoſcitur in illo ſtatu non apponeretur, præſentareturque à Deo cognoſcendum: id autem ad formalis libertatis mediatæ denominationem (quam ad quæſtionis præſentis, rigida ſermonis proprietate, deciſionem venamur nihil refert.

9. Ex his probatur: proprietate rigida ſermonis ſcientiam mediam inter abſolute liberam, & abſolute neceſſariam in Deo, atque ad adæquatam ſcientiæ diuinæ partitionem, vt tertium membrum ab vtraque diuerſum, eſſe admittendam. Quia ſcientia de conditionatis contingentibus non eſt rigida hac ſermonis proprietate neceſſaria, ſeu naturalis, quemadmodum hæc: *ſi ſol lucet dies eſt*: quæ de obiecto contingenti nullatenus eſt. Sed neque eſt abſolute libera; ſed ſolum conditionate rigida hac ſermonis proprietate: ergo rigida hac ſermonis proprietate media eſt, nec formaliter in alterutra contenta, addendaque, vt formalis diuinæ ſcientiæ diuiſio ſit adæquata: ſecundam antecedentis partem (cui ſoli probatione opus eſt) ita ex dictis probo. Scientia Dei proxime primario, & immediate libera non eſt, ſed ſolum mediate per eandemmet libertatem formalem obiecti, à quo proxime ipſi formaliter communicatur, ſola diuerſitate proximioris vel remotioris gradus illam formaliter habendi, vt hactenus oſtendi; ſed libertas contingentis conditionati pro eo ſtatu, pro quo præciſe obiectum ſcientiæ conditionatæ eſt, &, à quo libertatem proxime formaliter, & immediate mediatam ipſa participat, non eſt abſolute, ſed conditionate ſolum contingens, & liberum: ergo non eſt libera abſolute, ſed conditionate ſolum, ac mediate inter abſolutam libertatem, & neceſſitatem.

10. Inde euaneſcit argumentum contra hanc concluſionem inſtructum num. 3. in aliis principiis aliquorum ex noſtris indiſſolubile. Procedit enim, vimque habet ſolum contra libertatem formalem proximam actus, ſiue ſubiectiuam, quam ſecundum ſui intrinſecum diuinæ ſcientiæ non poſſe conuenire oſtendi num. 4. & 7. non autem contra libertatem actus mediatam ſolum, & obiectiuam ab obiecto per formalem denominationem extrinſecus in actum proxime formaliter deriuatam, ſicuti ab obiecto contingenti conditionato in eius ſcientiam deriuetur; vnde in forma negandum eſt ſcientiam diuinam Dei conditionatis defecturam, quoad ſui intrinſecum, ſi conditionata, vt potuerunt abſolute conditionate non eſſent, vt in ſimili de omnipotentia, ſi poſſibilia impoſſibilia, ſeu non poſſibilia forent communiter aſſeritur. Deficeret autem ſcientia conditionatorum, quoad denominationem præſertim liberæ: neque enim libera eſſe poſſet deficiente obiecti ſui conditionata libertate (vti conditionate deficiente conditionato deficeret) qua ſola eius ſcientia libera eſt, & denominatur: imo neque, quoad denominationem abſolutam ſcientiæ huius conditionati, ſi conditionatum non eſſet, maneret: qua in re & ſimilibus de omnipotentia, ideis, & cæteris ab extrinſecis Deo, quæ vocibus concernere videntur in dependentibus, ac non liberis formaliter proxime prædicatis diuinis connotatores cum Vaſquez ſumus: eſſeque debent, quicunque digne Theologizentur, de liberis autem formaliter, & proxime prædicatis, ſeu actibus diuinis (cuiuſmodi decreta Dei ſunt) ſine extrinſecis connotatis eadem diuinæ perfectionis reuerentia, & rationes aliæ philoſophari nos docent.

CERTAMEN III.

Diuinæ Scientiæ perfectiones reliquæ examinantur & explicantur.

1. DIuiſio ſcientiæ diuinæ tertia æque, atque præcedentes, vulgata, & antiqua in practicam & ſpeculatiuam eſt. Speculatiua ea per omnes eſt, quæ in veritatis ſpeculatione ſiſtit; practica vero quæ ad aliquid exequendum dirigit operatiuum cognoſcentem; vnde à nobis controu. dialectica d. proœmiali, & controu. de anima, ex communi dialecticorum, & animaſticorum ſententia definitur *quæ verſatur circa rem operabilem, & modo operabili*, quam ibi latius per particulas ſigillatim explicuimus. In re ergo præſenti ſcientia practica Dei eadem, quæ in illo cauſa rerum eſt illum dirigens, vt aliquid exequi velit, atque exequatur omnino erit. Hinc definienda ſuborta alia quæſtio ſcientiæ practicæ venit: an ſcilicet ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſpectet, an ad ſcientiam viſionis, Thomiſtæ Recentiores ad ſcientiam viſionis ſolummodo pertinere arbitrantur: quia putant ſolam ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum, eos tamen controuerſ. 6. de prouid. & 7. de prædeſtinatione abunde confutabimus. Sed permiſſo nunc viſionem cauſam rerum eſſe quia vltra Dei voluntatis imperium, aliud, qui actus intellectus diuini imperatiuus neceſſarius ſit, vt opera extremæ executioni à Deo mandentur, adhuc actus iſte viſionis intermedius, etſi executiuus ſit ſcientia practica non eſſet, neque à ratione ſcientiæ practicæ ſcientiam ſimplicis intelligentiæ excluderet. Primum patet: quia non dirigeret operantem imperatiuà illa viſio, quæ, vel ad opus, vt prodeat, eſſet, vel ad potentiam exequentem, quam deſpotice, vt ſic dicam, quin cognitione ageret: cæca enim, atque intentionaliter immobilis ea potentia ſeu omnipotentia formaliter eſt, phyſico ſolum impetu, & impulſu ad opus applicita, & adacta. Patet etiam ſecundum. Negari ſiquidem ab his nequit (etſi rerum cauſa proxima, & directiua Dei ad opus viſio illa eius imperatiua eſſe admittatur) ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & opus, & modum illud recte exequendi repræſentantem Deum operaturum, eiuſque voluntatem intentionaliter mouere, ac dirigere, vt illud exequi modo debito decernat: ergo neque ab eis poteſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ à ratione ſcientiæ practicæ ſecludi.

2. Contra vero Doctores noſtri, cum ſcientiam viſionis cauſam rerum merito, & conſpirato contra Thomiſtas hoſce negent, eam prorſus a ratione ſcientiæ practicæ excludunt ſolitoque ſcientiæ viſionis, & ſimplicis intelligentiæ, atque naturalibus effectibus, & operibus ac Thomiſtarum horum ſententiæ confutandæ attendentes intra ſimplicem intelligentiam totam Dei ſcientiam practicam coercent, quam dubio procul non coercerent, ſi contingentium conditionatorum noſtrorum actuum, & operationum loquerentur, aut meminiſſent: cenſeo ergo ſcientiam Dei practicam per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & ſcientiam mediam diuagari primam ad opera naturalia exequenda: ſecundam etiam ad apponenda opera libera. Primum probatum eſt ratione poſtrema contra Thomiſtas: ſecundum facile ex noſtris principiis probatur: quia dubio procul ſcientia media de noſtris condtionatis contingentibus mouetur intentionaliter dirigiturque Deus cum vt habitura in nobis effectum auxilia apponat, cum vt mediis illis, & noſtræ libertatis vſu conſenſum abſque fruſtrationis periculo, & libertatis creatæ præiudicio à voluntate noſtra obtineat: ergo ea ſcientia practica Deo eſt. Porrò huic concluſioni nemo noſtrum non conſentiet, poteritue aduerſari.

3. De viſione vero cenſeo cum noſtris etiam omnibus nullatenus ſcientiam practicam, non ſolum quia cauſa rerum nullatenus eſt quod ipſis, & ſolum, & ſufficiens principium fuit, vt ad res ſeu opera ipſa viſa ſcientia practica non eſſet dicenda; ſed ob aliam rationem, qua, non rei viſæ ſolum, & cuius cauſa non eſt, ſed neque aliarum rerum, cuius rei illius viſio cauſa, omnium ſententia eſt, ſcientia practica non eſſe monſtretur, etenim cauſæ abſolutæ appetatæ viſionem cauſam eſſe Deo, vt cum ea decernat concurrere, atque eius ſubinde effectus naturalis abſolute apponatur, citra dubium eſt: deinde viſionem abſolutam meriti, aut demeriti, vt præmium merenti concedatur, atque inſligatur demerenti ſupplicium cauſam eſſe, nemo eſt qui dubiter; & tamen neque viſionem cauſæ appetitæ, neque meriti, aut demeriti viſionem ſcientiam practicam, adhuc reſpectu effectus naturalis, neque reſpectu præmij, vel pœnæ, quorum cauſa eſt, probari oporter, vt abſolute, & vniuerſim ſcientia viſionis à ratione ſcientiæ practicæ excludatur: id autem præſto: quia cauſæ appetitæ, meritiue, aut demeriti viſio, etſi Deum ad effectum præmiumue, ac ſupplicium apponendum moueat, ac proinde eorum cauſa abſolute ſit; aſt ad ea apponenda non dirigit, nec dictat modum, quo apponenda illa ſint, quod præter motionem puram voluntatis, quæ in ſcientia etiam pure ſpeculatiua inuenitur, ſcientiæ practicæ ratio adſit.

4. Hinc proclinis eſt duarum difficultatum ſolutio. Primæ. An ſcientia Dei qua verbum producitur practica ſit? affirmat Aluarez d. 6. de Auxil. ſed male quia eiuſmodi ſcientia ſolum eſt verbi productio, non autem ad illud producendum directio, vt opus erat, vt reſpectu illius practica ſcientia eſſet. Confirmatur: quia omnis ſcientia practica ars eſt de rebus quæ malæ, vel ſecus fieri abſolute poſſent, ſi abſque artis ſeu ſcientiæ practicæ directione fierent: quare nulli cognitioni naturaliter, ac non ex arte (quemadmodum diuina ſcientia verbum producitur) ſuum terminum producenti ratio practicæ poteſt conuenire. Tertio, cum Thomiſtæ intellectionem creatam, in productione verbi creati conſtituant, nulla apud eos pure ſpeculatiua ſcientia erit. Quarto: quia, vt contr. de Trin d. 5. oſtendi verbum non procedit formaliter è ſui cognitione: quomodo ergo cognitio, qua formaliter ſumpta procedit, practica erit verbi, quod per illam formaliter ſumptam, ne quidem repræſentatur? eadem eſt difficultas, eodemque modo definienda negatiua, ob tres priores rationes circa ſcientiam diuinam earumue rationis effectuam, num practica ſit: ſecunda difficultas an ſcientia diuina ex qua à Patre, & Filio amor mutuus & neceſſarius concipitur quo Sanctus Spiritus procedit reſpectu huius practica ſit? cui etiam negatiue eſt reſpondendum, quia ea ſcientia ad eius productionem non dirigit, neque ars eius producendi eſt, neque eius proinde eſt ex arte productio, ſed naturalis, & tandem quia eiuſmodi ſcientia formaliter, qua eius proceſſionem, & amorem mutuum præcedit, Spiritus Sancti cognitio non eſt.

5. Quarta nec minus communis antiqua, & vulgata diuiſio Scientiæ diuinæ eſt, in Scientiam ſimplicis notitiæ, & ſcientiam approbationis: cæterum harum vocum explicatio, & earum membro primæ diuiſionis in ſimplicis intelligentiæ & viſionis ſcientiam, alterutra conueniat an vero ſupra ſcientiæ rationem aliquid addat? non æque commune & vulgatum Theologis eſt, Aluarez citata d. 6. concl. 2. & à d. 7. arg. nihilo à ſcientia viſionis ſcientiam approbationis diſtingui putat, ac ſubinde ſimplicem notitiam idem prorſus eſſe, quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ videtur docere: atque diuiſionem hanc cum prima conuenire, verum cum Deus ſcientia viſionis non minus peccata, & demerita abſoluta, quam virtutes, & merita abſoluta cognoſcat, ni vlterius quam viſionem ſcientia approbationis dicat, peccata etiam, & demerita ſcientia approbationis cognoſcere, æque atque abſolutè ea dicetur videre, vt expreſsè ipſe facetur quid ni Deus per hunc Authorem etiam ea dicatur approbare: id enim de ſe ſcientia approbationis ſignificat, & Patres omnes intelligunt: vt videre eſt apud noſtrum Ruiz de Montoya de hac diuiſione agentem, & ex ſcripturæ locis, quorum iam vnum vel alterum ſubiecimus: quare opinatio hæc meritò à ſcholis Catholicis releganda videatur.

6. Gonzalez Albeda, etſi in eandem ſententiam videatur abiiſſe ex generali ſibi, & ſuis Dominicanis Recentioribus principio: nempe ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum, & alio priſcis Theologis receptiſſimo, ſcilicet Scientiam approbationis rerum cauſam eſſe; tamen cum neque ipſe, neque ex ſuis alij Deum eſſe cauſam peccati admittant, etſi ex eo, quod materialis peccati, quod prædeterminatiue per ipſos præcluit, cauſa ſit, ad illud etiam admittendum vt conſequentiæ agantur, peccata quæ videt ſcientia approbationis cognoſcere ex ſua hac concluſione neque admittant, nec tenentur, neque vniuerſim ſui Aluarez concluſioni conſentiunt, qua viſio cum ſcientia approbationis ad conuertentiam dicitur, ſolum viſione eorum, quæ cauſat Deus ſcientiam approbationis totam contineri docent, neque ad viſionem eorum, quæ non cauſat, nempe peccata extendi: quod, licet falſo, vt dixi principio innitatur Thomiſtico, & alteri communi, & antiquo; quare aliquatenus, ſed non omni ex parte verò, abſurditatem tamen concluſionis Aluarez declinat.

7. Ex priſcis Theologis communis ſententia fuit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ quæ cauſa rerum eſt eſſe approbationis ſcientiam, non quidem ſimplicem intelligentiam nude ſumptam, ſed vt coniunctam cum voluntate ſeu decreto Dei ad quod mouet, & medio quo res cauſat, ita expreſsè Sanctus Thomas plures (vt hac etiam in re non ſemel ſuorum Dominicanorum ſententiis repugnet) quæſtione 3. & 8. de veritat. & 1. part. qu. 14. artic. 8. corpore in hæc verba: *Vnde neceſſe eſt vt ſua ſcientia ſit cauſa rerum, ſecundum quod habet voluntatem coniunctam, vnde Scientia Dei ſecundum quod eſt cauſa rerum conſueuit nominari ſcientia approbationis.* Hoc, & ſimilibus S. Thom. & priſcorum doctorum teſtimoniis ſcientiam approbationis per id, quod cauſa rerum ſit, tanquam per propriam notam à Scientia notitiæ ſimplicis diſtinguunt plerique ex noſtris, atque ſcientia ſimplicis intelligentiæ eorum tantum, quæ Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, non autem viſionis cauſat, putant coercenti, quibus Recentiores Complutenſes ſæpe à nobis impugnati conſentiunt. Soarius verò noſter 3. de attributo cap. 4. num. 11. melius cenſet etiam ad viſionis ſcientiam portigi ſcientiam approbationis.

8. Cenſeo ergo ſcientiam approbationis eam in ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quam in ſcientia conditionatæ & viſionis reperiri, neque cauſationem rerum ſcientiæ approbationis eſſe characterem, ſed ſolum beneplacitum diuinum ſuæ ſcientiæ cuicunque adiunctum, quo, vel quæ videt facta, approbet, vel decernat facienda: & primo eſſe cauſam præciſe rerum ſatis non eſſe, neque rationem, vt ſcientia Dei ſcientia approbationis

bationis sit manifeste probatur. Nam scientia Dei præcise, qua practica, non est scientia approbationis, quousque à Dei beneplacito ipsa & per ipsam secuto ipsique adiuncto de re facienda scientia approbationis sit ac denominetur: ergo ratio causæ rerum præcise non est ratio scientiæ approbationis, vel adiunctio diuinæ voluntatis, seu beneplaciti, & decreti de effectu in rebus ponendo, quod per ipsam sollicitatur, quoque medio ponitur, eam scientiam approbationis scientiam formaliter constituit. Probatur secundo ex verbis datis Sanct. Thom. quibus decepti nostri Doctores sunt, vt per rationem caulandi, seu, quod scientia Dei causa rerum sit scientiam approbationis formaliter constitui putarunt: cum ideo dicat scientiam quæ rerum causa est, scientiam approbationis, & esse, & nominari; quia nisi adiuncto beneplacito Dei rerum causa de facto esse nequit, vt præmiserat: est igitur verum, & apud Theologos constans scientiam omnem quæ causa rerum sit scientiam approbationis, non, quia causa formaliter, sed quia, vt causa sit, diuinæ voluntatis de re facienda beneplacitum, seu approbationem, qua ipsam approbationis scientiam formaliter constituat, debet habere.

9. Hinc conclusio nostra de diuagatione scientiæ approbationis, per scientiam conditionatam, & visionis, nec sola illam simplici intelligentia contineri facile monstratur: quia forma constituens scientiam Dei approbationis scientiam, est adiuncta, & secuta diuinæ voluntatis approbatio, & beneplacitum; atqui diuinæ voluntatis approbatio adiungi, sequique potest, tam scientiam simplicis intelligentiæ, quam mediam, & visionis, de factoque eis omnibus adiungitur easque sequitur: ergo ex omnes approbationis scientiæ de facto sunt, nedum esse possunt. Maior statuta proxime fuit. Minor probatur. Nam diuinæ voluntatis beneplacitum, & approbatio, non minus de re facta, quam de facienda esse potest, de factoque in Deo est: atqui, quæ de faciendis est, si contingentia facienda sunt, adiungitur scientiæ mediæ, illamque subsequitur, æque, atque scientiam simplicis intelligentiæ subsequitur ipsique adiungitur, si facienda sunt naturalia, & necessaria, causisque suis non contingentia: quæ vero de factis complacentia beneplacitum, & approbatio diuinæ voluntatis est, scientiæ visionis adiungi, illamque subsequi potest, de factoque illi adiungitur, illamque subsequitur: ergo constans est minoris illius veritas.

10. Maior, quoad possibilitatem, est euidens: quoad de facto de faciendis, est æque nota, neque à nostris Doctoribus negatur, imo ab illis cum sancto Thoma recitatis, & priscis Theologis asseritur: quatenus vero de facto approbatio diuinæ voluntatis asseritur fide, & Patrum authoritate, & certior adhuc, & firmior, vt ex dicendis in probatione postremæ partis minoris constabit: & quidem primam minoris partem, quæ ad scientiam mediam attinet, nobis vitro doctores nostri donabunt, donareque velint nolint, debent. Siquidem non minus adiungitur, sequiturque per ipsos beneplacitum, & approbatio effectiua tum purificationis conditionis, tum honesti, & contingentis nostri consensus scientiam mediam de eius conditionata contingentis futuritione, etsi respectu huius efficax de se, & ab intrinseco non sit) quam approbatio, & beneplacitum efficax de effectu naturali, & suis causis necessario scientiam simplicis intelligentiæ de illo sequatur, eique adiungatur, vt causa eius effectus naturalis ea scientia simplicis intelligentiæ de facto sit.

11. Quoad postremam minoris eius partem, quæ de facto loquitur probatur. Est enim de fide ex Genes. 1. num. 31. seu capitis fine, vbi rerum creatione peracta, summatimque toto illo cap. relata dicitur, *viditque Deus cuncta, qua fecerat, & erant valde bona*: quibus, vt verba ipsa absolute, absque interprete etiam, euincunt generalis voluntatis Dei de factis cunctis coniunctim visis complacentia, beneplacitum, & approbatio adiuncta, securaque de facto eorum omnium visionem continetur: sicuti, & singulatim de vnoquoque eorum iam facto, ac visio similis voluntatis diuinæ complacentia: & approbatio post vnumcuiusque absolutam executionem in superioribus capitis partibus referebatur confirmatur: quia ita, & hunc, & similes eius capitis textus interpretes, & Patres omnes commentantur, quod in adeo apertis locis, secus fieri non potuit. Probatur secundo ex locis, innumeris, quibus peccata absoluta, & peccatores ignorare Deus dicitur in scriptura: *mundi sunt oculi tui ne videant malum* Habacuc. 1. & Matth. 25. *Amen dico vobis nescio vos*. Quæ Patres, & interpretes omnes de scientia visionis quæ ex subsequuta, adiunctaque approbatione, & beneplacito Dei approbationis scientia sit interpretantur: quia alias verum habere non possunt.

12. Ex innumeris videndis, cum ad ea loca, tum apud Suarez, & Ruiz citatos vnum Augustinum produco 1. quæstion. in Exod. 33. *Noui te ex nomine* quæst. 152. vbi sic: *Numquid Deus plus aliquid scit, & aliquid minus? an secundum quod in Euangelio dicitur quibusdam non noui vos? secundum hanc sententiam, qua Deus dicitur scire, qua illi placent, nescire, qua displicent, non quia ignorat ea, sed quia non approbat*, & in Psalm. 100. ad illa verba: *declinantem à me malignum non cognoscebam*, ita scribit: *quid est non cognoscebam? non approbabam, non laudabam: cognoscere enim in scripturis inuenimus aliquando pro eo, quod est placere nobis*: & sane locutio hæc hominibus vsitatissima, & frequentissima est: sic enim de aliquo, quod nobis displicet rogati an illud sciamus, respondere solemus, *sine me: nihil de eo scio, scire que nolo*. Nec audienda est Complutensium Recentiorum solutio, ita approbationis scientiam in scriptura, & Patribus, secus vero à scholasticis vsurpatam, qui de sola scientia, quæ causa rerum sit eam vsurpant; ostendi enim num. 8. in Scholasticorum intelligentia sic respondentes deceptionem passos. Nec prisci Theologi, qui ex putis scripturæ, & Patrum locis ac sensibus, cum in Scholasticam methodum disposuerunt ab illorum sententia, & sensu declinasse, credendi prudenter sunt.

QVÆSTIO II.

De Diuinæ scientiæ propriis affectionibus, & proprietatibus.

DVM de diuinæ scientiæ proprietatibus, seu propriis affectionibus inquirimus, proprietates reliquis prædicatis diuinis communes vti infinitatem physicam, improductibilitatem, æternitatem, immutabilitatem &c. à præsentis quæstionis examine relegamus: de eis siquidem omnibus pro cunctis diuinis prædicatis controuers. 1. per disputationes plures singulatim à nobis, nec ieiune, & curte sed abunde disputatum est: quæ autem ex scientiæ Dei specialis, satisque contra immutabilitatis attributum captiosa suborta est difficultas, quæ proinde non importune quæstioni huic inseri posset, eadem controuersia dum de immutabilitatis diuinæ attributo ageremus perpensa examinata, & complanata sic fuit, vt nullo alio examine egeat, vt quiescat: præsertim, cum controuers. hac 2. doctrinam eandem pressius, & forte viuidius, alterius affinis difficultatis occasione repetere coacti simus. Duo ergo ad quæstionis præsentis examen vocanda. Primum diuinæ scientiæ indefectibilis, siue infallibilis veritas, & certitudo, quæ lineæ scientiæ affectio propria est.

Secundum de diuinæ scientiæ simplicitate, cum vero iudicio, quod compositionem, aut diuisionem sonat, concordia.

***

CERTAMEN I.

De diuinæ ſcientiæ certitudine, & veritatis infallibilitate.

1. DIuinam ſcientiam certam æque eſt, certam, atque neceſſariæ, ſiue indefectibilis veritatis & infallibilem eſſe, atque eſſe ſcientiam: dicit autem vltra veritatem (quæ communis ſententia in ſcientiæ, ſeu iudicij adæquata conformitate conſiſtit, vt ita prorſus obiectum habeat ſicuti iudicio enunciatur) principij, ſeu principiorum ſcientiæ determinationem, quali in actu primo ad eam ſcientiæ cum obiecto conformitatem, ſeu, quod idem eſt, ſcientiæ veritatem: nec ſatis ad certitudinem diuinæ ſcientiæ, de qua in præſenti, quod ſcientia ex ſuppoſitione quod vera ſit, nequeat a veritate deficere, ſitque proinde veritatis indefectibilis, ſic enim plurium ſententia non ſolum certæ, & euidentes ſcientiæ ex certis, & euidentibus principiis, & mediis comparatæ, verum &, quæ ex probabilibus, imo & falſis, ex quibus quandoque verum colligitur procedunt, ſi ſemel veritatem habeant nequeant illorum ſententia a veritate deficere, eoque ſenſu indefectibilis veritatis, ac neceſſariæ ex ſuppoſitione per illos Doctores ſunt: quibus proinde proloqui, loco habeatur: *propoſitio, quæ ſemel eſt vera ſemper eſt vera.*

2. Et apud omnes certiſſimum eſt propoſitionem veram, pro tempore, quo vera eſt, neceſſariæ veritatis eſſe ex ſuppoſitione: quemadmodum contingens in ſua cauſa quoduis ex ſuppoſitione, quod ſit, ſeu quamdiu eſt, neceſſe verum, ſicuti autem ea contingentis neceſſitas ex ſuppoſitione ſatis non eſt, vt ex neceſſitate, ſeu neceſſario eſſe abſolute dicatur, nec ſit abſolute contingens, niſi pro priori naturæ, & in ſua cauſa determinationem effectus effectus ſupponat: ita neque neceſſitas, & indefectibilitas veritatis ſcientiæ, ex ſuppoſitione, quod vera ſit eam neceſſariæ & indefectibilis veritatis, ſeu certam abſolute facit, niſi veritatis eius indefectibilitas, & certitudo, ſiue determinatio ad veritatem ex parte principij ſcientiæ ſupponatur, ac præcedat. Cum igitur de Dei ſcientia abſoluta certitudo inquiratur, atque veritatis abſoluta neceſſitas, ſeu a veritate indefectibilitas, ea abſoluta veritatis neceſſitas atque certitudo inquiritur, quæ ex determinatione principij eius ſcientiæ ad eius veritatem eſt, vt eam ſcientiam eſſe, ac non veram eſſe repugnet, omnemque ab illa falſitatis contingentiam anticipato ſecludat.

3. Præfatæ ſcientiæ diuinæ certitudini fidem in primis facit, quæ ex fide in ipſo eſt futurorum contingentium præſcientia conſtanter, ac ſemper vera, quam vt Dei propriam, ex ſacra pagina, patribus, & hominum conſtati iudicio ſupra ſtatuimus: quæ enim ſemper, conſtanterque ſcientiæ veritas ineſt, non ex accidenti, ſed ex neceſſitate, & determinatione cognoſcentis, ad vere, ac non falſe cognoſcendum, ipſam contingere euidens eſt. Probatur ſecundo: quia neceſſitas, & determinatio cognoſcentis in actu primo ad vere, ac non aliter de rebus, & obiectis cognoſcendum perfectio eſt, & præciſe conſiderata, ſiue imperfectione in linea cognoſcitiua, & cognoſcentis: ergo Deo tribuenda: vti reliqua Dei attributa diſcurſu ſimili Theologico de Deo monſtrantur: eodemque non ſolum ſcientiæ diuinæ certitudo, ſed & euidentia abſoluta demonſtratur, vt conſideranti patebit: in hac vero certitudine ſcientiæ diuinæ, abſolutaque euidentia, ſeu determinatione principij eius ad vere, & euidenter cognoſcendum, aç de obiectis cunctis iudicandum aſſignanda, nec tuto, nec eodem modo ab omnibus Theologis, diſcurri poteſt, ſed diuerſimode pro diuerſitate principiorum, quæ nonnulli in hac materia ſtatuunt, vt ex difficultatibus contra ſecundam concluſionem, communem etiam, iam ſubiiciendam clarebit.

4. **Dicendum ſecundo cum omnibus Theologis:** ſcientiæ diuinæ certitudinem, & euidentiam abſolutam æquam eſſe in ea, de quocunque obiecto ſit, ſiue increato ſiue creato, ſiue poſſibili, ſiue abſolute futuro, ſiue neceſſario, ſiue contingenti. Ratio eſt: quia ea determinatio ex parte principij cognoſcitiui diuini, & obiecti primarij, & ſpecificatiui adæquati diuinæ ſcientiæ deſumenda eſt, non autem ex obiectis pure terminatiuis, cuiuſmodi ſunt extrinſeca obiecta omnia, ad quæ præhabita, è ſuo principio, & adæquato ſpecificatiuo ſecundum totam ſuam ſimpliciter infinitam intrinſecam perfectionem repræſentationis, abſque vllo ſui in ratione repræſentationis augmento, aut variatione, diuina ſcientia per illorum ſolum extrinſecam poſitionem, tanquam ad obiecta pure terminatiua, nullatenuſque ſpecificatiua, ſeu, a quibus in ſua intrinſeca entitate perfectione, & repræſentatione, adhuc tanquam a termino, intrinſecæ ſuæ entitatis, ſiue entitatiuæ connexionis, & reſpectus tranſcendentalis dependeat: eum autem inde clareat, Deum ipſum, vt principium, ac, vt ſpecificatiuum adæquatum obiectum ſuæ cognitionis, tam circa ſe, quam circa reliqua obiecta omnia extrinſeca certitudinem, & euidentiam obtinere, claret etiam certam, & euidentem, perfectamque eius ſcientiam de quouis alio obiecto extrinſeco, vilillimo etiam, & contingentillimo, atque de ſeipſo fore: quare in noſtro hoc principio de adæquato diuinæ ſcientiæ ſpecificatiuo in eſſentia Dei ſola conſtituto difficultates omnes ante eorum ortum ſuffocantur.

5. Recentiores Complutenſes ex principio ſuo de tota ſcientiæ diuinæ infinitate, & perfectione ex Deo, vt principio ſolum elicitiuo ipſius, non autem ex eo, vt adæquato obiecto ſpecificatiuo eius, æque parant difficultates præfatas componi; cæterum, & principium illud falſum eſſe oſtendimus d. 3. qua parte docet e ſolo principio elicienti, & ſubiectiuo Deo totam ſcientiæ diuinæ perfectionem deſumi, quin Dei ipſius, vt obiecti ſpecificatiui ratio ad perfectionem, & infinitatem illam ſcientiæ diuinæ allerendam ratio habeatur: vbi aliorum attributorum (quorum exemplis ad id ſuadendum deceptus vitur) a ſcientia diuerſitatem manifeſtauimus, ſecundo principium hoc cum eorum principio alio pugnat, redibiturque ad præſentes difficultates euacuandas inutile, docent enim omnia, & ſinguja obiecta, etiam extrinſeca, & vilillima (puteum puta) diuinam de ipſis ſcientiam ſpecificare, quolibetque deficiente ſcientiam de ipſo formaliter defecturam: quippe quæ eſſentia ſua ſui illius obiecti reſpectiua ſit, &, tanquam a termino intrinſecæ ſuæ connexionis, dependens.

6. Et ſane (ni verborum ſtata apud Philoſophos, & Theologos omnes ſignificatione aburamur) cum ſpecificare idem ſit, quod ſpeciem ſpecificato tribuere, & perfectionem, atque eas ſpecificatum a ſpecificante, ſeu ſpecificatiuo recipere, ſit primo: ſpeciem, & perfectionem cognitionis de quouis obiecto extrinſeco, vel intrinſeco ante huius ſpecificatiuum influxum (vt ſic loquar) è ſolo Deo principio, & ſubiecto non præhaberi; quod eorum principio repugnat, ſitque ad rem præſentem ſecundo: cognitionem de obiecto extrinſeco diuinam æque perfectam non eſſe, atque illa, quæ de Deo ipſo ſit. Tum etiam ſcientiam de muſca non eſſe æque perfectæ ſpeciei atque ſcientiam de Angelo, homine, equo, vel boue: nam ſpecierum ſcientiæ perfectiones ab earum ſpecificatiuis taxari ſtatum hactenus in Philoſophia, & Theologia fuit. Fiet tertio: non eſſe æque certam, & euidentem Dei ſcientiam de creatis obiectis, ac de ſe ipſo: quia non ſolum contingentia obiecta, verum & neceſſaria creata, adhuc poſſibilia, qua talia minoris neceſſitatis ſunt, quam Deus, vt controuerſ. 1. atque hac 2. & controuerſ. de Trinit. d. 2. contra eoſdem Recentiores oſtendimus: quare minoris neceſſitatis horum ſcientia, eiuſque veritas, & certitudo ipſis innitent erit, quam ſcientia de ſe ipſo.

7. Ad hæc: cum præfati Recentiores Deum, & ſe in creaturis, & has in ſeipſo ſcire aſſerant, tanquam in medio, dubio procul eius ſcientia, qua medium repræſentat

præsentat certior largiorque, & certior seipsa erit, qua se medio aliud attingit, vnde non solum qua Deum attingit seipsa perfectior, certiorque, & euidentior erit, qua inde creaturas pertingit: verum qua attingit creaturas certior, euidentior seipsa qua in illis, tanquam medio Deum repræsentat, quod totum Aristotelico proloquio: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: contradicit. Respondent Recentiores Complutenses: proloquia similia vt sonant, nec solum proprio sensu, & intento ab eorum adiutentoribus accepta esse totius bonæ Philosophiæ pestem: id quod, & nos sæpe ac iure notauimus. Addunt vero proloquij huius verum, & intentum ab Aristotele, & Philosophis sensum in fine, seu causa finali locum solummodo habere, vt in formali patet; verum, etsi non in omni genere causæ verum habeat proloquium illud, vt de formali constat; tamen Aristoteles, & Philosophi illud, non de causa finali respectu mediorum primitus intellexerunt, (etsi id fini etiam, ob rationis partitatem, post modum merito accomodatum sit) sed de medii ratione quorum, siue in quibus, seu ex quibus aliud cognoscitur, cognitionisque illorum respectu cognitionis eorum, quæ in illis, siue ex illis cognoscuntur, & conclusionis qua cognoscuntur: vt nimirum præmissæ, qua tales, euidentiores conclusione necessario fore monstraret Aristoteles libro de posterioribus vbi ad id probandum proloquium illud constituit.

8. Eius ratio est, quia principia, quibus media ad inferendam conclusionem cognoscuntur, vel per se, vel per experientiam nota sunt, vel saltem principijs per se, vel per experientiam notis proximiora, quam conclusio ex illis deducta: quare, vti primo, & naturali rationis lumine, & euidentiæ viciniora, magis de illo, quam remotior conclusio participant. Id quod in cognitione quatus infectili; quæ medium, & in ipso aliud repræsentet locum formaliter habet: vt scilicet, qua formaliter medium repræsentat, certior euidentiorque sit; qua vero repræsentat aliud in ipso æque certa, & euidens esse non possit: siquidem repræsentationis formalis medij euidentiæ, ac certitudini innititur, ab eaque, tanquam à ratione, & quasi causa æquinoca, certitudo cognitionis alterius in medio derivatur: cum cuidem rationis non sit certitudo, & euidentia cognitionis rei non in alio, sed in se, cum euidentia, & certitudine rei non in se, sed in alio: quare hanc oportet in cognitione formali medij eminenter, ac subinde cum excessu, contineri: & quidem Recentiores Complutenses, quoad claritatem cognitionis medij directe cogniti, maiorem, quam sit in cognitione indirecti obiecti, quod in ipso cognoscitur, huic argumento concedunt; quoad euidentiam, & certitudinem reluctantur: cum tamen æque de eis omnibus probet: nec appareat, quonam cognitionis claritas ab eius euidentia, nisi vocibus differat. Hic etiam ratione (quam huc instruendam remisi d. 7. quæst. 5. certam. 3. num. 8.) probatur vsus medij, in quo aliud cognoscat, Deo repugnans, vt ibi leuiter tetigi: quia eius probationis efformandæ propria hic sedes. Concludo ergo staram hanc apud Theologos conclusionem de æqualitate certitudinis euidentiæ, & perfectionis diuinæ scientiæ, de quouis suo obiecto ex nostra doctrina de Deo adæquato suæ omniscientiæ, specificatiuo vnice dependere, quæ ex dictis non leuiter infertur.

CERTAMEN II.

An diuinæ scientiæ simplicitas, & indiuisibilitas circa obiectorum diuersitate constet.

1. PHysica diuinæ scientiæ simplicitas, & vnitas extra controuersiam Theologis est, quantumuis eius extrinseca obiecta diuisa absque numero numerentur: id enim constans Dei attributum est; omniaque eius attributa, & prædicata diuina transcendens. At vero formaliter, & metaphysice loquendo absque fictione vlla, obiectiua diuisionem patiatur: an scilicet cognitio Angeli diuina, formaliter loquendo, à cognitione hominis diuersa metaphysice sit: an formaliter ex parte actus insectilis, & eadem? in quæstionem à nonnullis vocatur: in qua Complutenses Recentiores, cum distinctione loquuntur. Aiunt enim, directam omnium suorum obiectorum scientiam, pro cuiusque diuersitate, formaliter, & metaphysice diuersam esse: & consectarie quidem ad suam doctrinam de specificatione diuinæ scientiæ, à quouis suo obiecto directo: scientiam vero, qua vnum obiectum directe cognoscitur, atque in eo tanquam in medio indirecte cognoscitur aliud, eandem formaliter, & metaphysice certi in vtrumque, neque pro indirecti, & in alio cogniti obiecti diuersitate repræsentationem formalem esse metaphysice in Deo multiplicandam: quia indirectum illud obiectum materiale solum scientiæ illius obiectum est hanc, quasi à prioti, rationem pro conclusionis suæ postrema hac parte curtim assignant, te autem vera obiectionis à nostro Ruiz, & Recentioribus pro oppolita sententia nostra citandis, (quod nulla esset in Deo cognitio, quæ sui comprehensio foret, etsi diuersis cognitionibus, quasi cumulatim iunctis, ac non subordinatis, & se, & creata, quæ ad ipsum proculdubio spectant, aliquidque ipsius sunt, Deus nosset) metu in eam conclusionis partem fuit actus. Dolco nunquam me cum adeo ingeniosis Recentioribus, neque in Philosophia, neque in Theologia posse conuenire.

2. Quoad vtramque sententiæ suæ partem displiceat. Nec solum ex generalibus nostris principijs, quoad primam: sed etiam ex suis: etsi enim consectarie ad suum principium de scientiæ diuinæ à quouis suo obiecto, etiam extrinseco specificatione sæpe à nobis confutata philosophentur; aist nec in eo principio, nec in ea sententiæ parte consequenter ad aliud suum principium generale loquuntur: docent enim totam infinitatem simpliciter, & è genere suo diuinæ scientiæ in sua linea, & genere scientiæ, & repræsentationis à Deo subiecto, & principio illius adæquate, & totaliter; atque indiuisim desumi, non secus atque à Deo subiecto omnipotentiæ, & reliquorum non vitalium attributorum infinitas simpliciter, & è genere suo adæquate, & indiuisim desumitur: implicat autem ita indiuisim, & adæquate omniscientiam infinitam simpliciter, & è genere, & conceptu suo à Deo subiecto, &, si velis, principio scientiam Dei oriri; & tamen in genere scientiæ, & repræsentationis ab obiecto vllo, nedum ab extrinsecis, specificari, ab eisue ipsi aliquid in eo genere addi: quod est, cum primum Dei scientia, & diuina è Deo subiecto est, neque infinitam simpliciter, & è genere, & conceptu suo infinito, & omniscientiam esse, vt ex dictis de diuersitate infinitatis, & simpliciter, & è genere, & conceptu suo ab infinitate non è genere, & conceptu suo, sed in genere suo tantum, manifestum est: de quo sæpe controuers. hac, & controu. 1. Patet implicatio, quia, quod additione formalitatis, seu formalitatum scientiæ, & repræsentationis infinita, & omniscientia est, è conceptu, & genere suo, nec omniscientia, nec infinita formaliter est.

3. Diplicet etiam pars eius sententiæ secunda primo, ob inanem metum difficultatis, quo adacti in illam Recentiores fuere; etsi enim cognitio omnium extrinsecorum, quæ ad Deum spectant, ex cumulo cognitionum non subordinatarum, sed coaceruatarum, & quasi per accidens compacta ad comprehensionem illicitam non sufficiat; at vero, si ex vi cognitionis Dei de sua omnipotentia formalis, creatorum omnium formales cognitiones diuersæ, quas possibiles absolute admittis, Deo accrescere dicas cognitiones, & omnipotentiæ & creatorum omnium subordinatas esse ostendes, atque horum omnium formales cognitiones ex vi formalis cognitionis diuinæ de omnipotentia prouenire: quare ex vi visionis formalis de se suaque omnipotentia nihil sui Deum latere, & se rigorose comprehendere: secundo: quia, si locus pateat, (quem hi aperiunt) specificationi diuinæ

ſcientiæ ab obiectis extrinſecis, neſcio cur ab his omnibus, quæ ipſam terminant, per eamque formaliter ſecundum ſuam obiectuam veritatem repræſentantur, etſi ex medij alterius determinatione diuinam ſcientiam non ſpecificent, ac pure materialia, & non ſpecificatiua dicantur. Confirmatur; quia ſimplices apprehenſiones omnes (quibus motuum nunquam eſt) ſolum obiectum pure terminatiuum, à quo ob ſolam terminationem ſpecificentur, habent: materiale autem hoc à pura terminatione ſcientiæ, nequit excludi; ergo neque à ſpecificatione ipſius.

4. Confirmatur ad hominem vrgentius: quia, etſi cognitio alterius in alio tanquam in medio, abſtractiua vi medij ſolum ſit, tamen ratione perfectionis Dei medio illo vtentis intuitiua obiecti in medio illo cognitio euadit, vt ſupra d. 7. quæſt. 5. certam. 3. reſpondebas, & impugnabamus: quod eſt cognitionem, quæ vi, & determinatione medij præciſe indirecte, & abſtractiue obiectum illud repræſentatura erat, ex perfectione Dei cognoſcentis per medium illud, eiuſque determinatione excitati, & determinati ad intuitionem, & directam alterius obiecti viſionem diuerti atque perduci: atqui per te obiecta omnia directa, ſiue directe repræſentata diuinam ſcientiam ſpecificant, & diuerſificant formaliter à cuiuſuis alterius obiecti ſcientia: ergo &c. Denique cognitio vnius non in alio, ſed in ſe, à cognitione alterius in alio, & non in ſe plus multo formaliter differt, quam cognitio vnius in ſe à cognitione alterius in ſe. Hæ enim cognitiones formaliter, & metaphyſice ſpecie infima conueniunt; illæ vero ſpecie, imo genere intermedio formaliter metaphyſice diſtinguuntur: ergo magis repugnat illas primas formaliter metaphyſice adunari identificarique, quam ſecundas: quo enim maior, diſtantiorque extremorum diſtinctio, ſeparatioque eſt, magis repugnat eorum adunationi, & identitati: atqui per te ſecundarum vnitas & identitas formalis metaphyſica repugnat, vt prima tuæ ſententiæ parte aſſeris: ergo multo magis repugnat primarum vnitas & identitas, quam ſecunda parte defendis.

5. Secunda, & communis ſententia eſt: ſcientiam Dei pro obiectorum diuerſitate adhuc formaliter metaphyſice, vnam atque infinitam eſſe, quin pro obiectorum diuerſitate, diuerſis formaliter metaphyſicis ſcientiæ partibus in omniſcientiam metaphyſice confletur: ita ſæpe, ac ſemper noſter Vaſquez cum Affectis Ruiz de Montoia d. 2. de ſcientia ſect. 4. à num. 5. & qui nobiſcum ſcientiæ diuinæ ſpecificatiuum adæquatum Deum ipſum conſtituunt: inde enim fit è Deo ipſo primario ſuo obiecto, & ſpecificatiuo adæquato Dei ſcientiam omnem ſuam formalem repræſentationem ex parte obiecti trahere, eſſeque, vbi primum eſt, omniſcientiam formaliter, & quæ, ſola obiecti cuiuſuis extrinſeca poſitione, abſque vlla ſui intrinſeca variatione, & augmento, illud repræſentet, vt ſæpe docuimus. Probatur ſecundo ex generali noſtro principio monſtrato controuerſ. 1. quia quoduis prædicatum diuiſum, è genere, & conceptu ſuo formali infinitam ſimpliciter eſt per denegationem termini, etiam extrinſeci, rationis, & generis eiuſdem: atqui, quod ita infinitum eſt, omnem formalitatem rationis, & generis eiuſdem in conceptu, & eſſentia ſua formali claudit: ergo implicat extra eſſentialem ſuum conceptum aliquid eiuſdem generis, & formalitatis eſſe, atque eam ex partialibus ſcientiæ conceptibus infinitis metaphyſice in omniſcientiam conflari: quia è conceptu, genere, & eſſentia ſua infinitum non eſt, cuius eſſentia, & conceptus ſaluari abſque infinitate poteſt: vti in quauis ex illis partialibus ſcientiis, ſaluaretur, quibus infinita ſcientia, & omniſcientia Dei conflaretur.

***

CERTAMEN III.

Diſcurſus ratio diuinæ ſcientiæ ſimplicitati repugnat, vbi de ſcientia, quia, & propter quid.

1. OB hanc diuinæ ſcientiæ ſimplicitatem diſcurſus ratio propria ab ipſa per Theologos omnes relegatur: dicit enim ille proprietate ſermonis mentè diſcurrentis, à cognitione vnius in alterius cutrere, & incurrere cognitionem: qui curſus, ſi verus, ac non fictus per rationem ſit, alterius ab altera cognitione realem diſtinctionem Deo impoſſibilem ſupponit: ſed etſi demus ad diſcurſum verum, proprijſmque diſtinctionem formalem cognitionem ſatis eſſe: cum nullam in diuina ſcientia cognitionem formalem diuiſionem eſſe, ſed ſummam eius, etſi circa obiecta diuerſa, formalem, & metaphyſicam identitatem oſtenderimus, diſcurſus ab ea ratio omnis ableganda eſſet: vnde & quæſtio alia, an ſcientia *quia* ſeu rei per effectum, & *propter quid* ſeu effectus per cauſam admittendæ ſint proprietate ſermonis? manent negatiue definitæ: quia alterutra ex illis diſcurſum (Deo vt dixi impoſſibilem) proprium importat: ſed adhuc in propria ſignificatione, qua ſolum dicat cognoſci effectum in ſui cauſa, tanquam medio, vel cauſam in ſuo effectu abſque vlla cognitionum realì, vel formali diuerſitate neganda veraque ſcientia in Deo eſt ex dictis d. 7. tota quæſt. 5. vbi omnem medij vſum ad alterius cognitionem oſtendimus impoſſibilem.

2. De materia vero, quam quæſtio hæc ſupponebat, potius, quàm de quæſtione ipſa lis cum Thomiſtis aliquot eſt. An ſcilicet neceſſariarum veritatum, ſiue obiectorum, quæ æternæ veritatis eſſe dicuntur, cauſa detur? & quidem Dei, atque attributorum eius, quæ æternæ veritatis obiecta poſitiue ſunt, quia ab æterno re ipſa abſolute ſubſiſtunt nullam veram ſui cauſam (ea adhuc, quæ alia in Deo metaphyſice ſupponunt & ſubſequuntur) habere certiſſimum eſt: cum toto ea diuinorum prædicatorum re ipſa identificatorum, & eorundem, prioritatis, & poſterioritatis ratio, atque ſucceſſio, & coordinatio ficta per rationem noſtram ſit: quare ad obiecta æternæ veritatis præciſiuæ, ſiue quæ, vt cognoſcantur, & vere iudicentur abſtrahunt, præſcinduntque à tempore omni, tota quæſtio deuoluitur. V. g. de hominis poſſibilitate, & prædicatis eſſentialibus, ſeu, quod poſſibilis, aut animal rationale ſit homo, (quæ nuſquam in ſui veritate à tempore aliquo pendent) cauſam veram habeat? video, in recta methodo, huius controuerſiæ quæſtionem non eſſe; ſed mimus methodicorum abuſus eam hic verſandi non vſum ſolum, verum & neceſſitatem nobis fecit.

3. Gonzalez Albelda d. 33. ſect. 1. §. *Tertio dico* affirmauit: quia ſanctus Thomas 1. p. quæſt. 21. a. 1. ait: *hominem propter diuinam bonitatem hominem eſſe*, & quæſt. 103. a. 1. ad 3. ait: *naturam eſſe quam recipiunt homines à Deo*: & 1. 2. quæſt. 91. a. 4. *æterna & neceſſaria legi æterna Dei ſubiici in quantum ratio earum eſt in diuina ſapientia*. Tertio: quia in Deo idea hominis poſſibilis eſt, & eius quod eſt animal rationale eſſe, & ratio, quam eſſe hominis imitetur: ergo & in Deo eſt cauſa, & forma poſſibilis hominis, & eius, quod eſt illum animal rationale eſſe: quarto: quia vtraque illa neceſſaria hominis veritas, & comitans bonitas ſummæ perfecta, & vltimus finis non eſt, ſed & limitata: ergo, & dependens à bonitate Dei atque ad eam, vt ad vltimum finem ordinabilis, ac proinde cauſam finalem habens. Thomiſtica hæc argumenta, & principia robur capiunt ex noſtris pro eadem concluſione poſſibilium, qua talium, terminum neceſſarium omnipotentiam eſſe, & non è contra omnipotentia, poſſibilia, vt diximus: quia

quia poſſibilia, non à ſe poſſibilia, ſed ab illo ſunt: in quo concepta eorum ab omnipotentia dependentia, tanquam à termino eſſentialis ſuæ connexionis eſt, & in omnipotentia aliqualis ratio cauſæ reſpectu ipſorum. Denique in noſtri Valentiæ, vt putatur, & Recentiorum ſententia omnipotentia poſſibilium ſumma, & poſſibilitas tota formalis eſt: quia per impoſſibile ſublata non magis poſſibilia, & æternæ veritatis eſſent, quam id, quod album eſt ſublata albedine album foret: ergo veritates illæ neceſſariæ cauſam formalem habent.

4. Oppoſita Concluſio negans veritatum earum neceſſitatum cauſam, vera eſt, & communis: fundamenta pro oppoſito ex ſancto Thoma [illegible] non ſunt: [illegible] enim de homine abſolute exiſtente ſunt, non de poſſibili, vt verba eius ſonant (etſi ſecundus locus non falſo referretur.) Neque enim eſſe hominis, abſolute dictum, eſt eſſe poſſibile, neque hoc à Deo recipitur, ſed eſſe abſolutum: & id quidem ob diuinam tantum bonitatem ex Dei miſericordia, & iuſtitia, ex quibus omnia eius opera fieri primo loco ſolummodo contendit. Tertio loco neceſſaria legi Dei ſubiiciuntur, quoad eorum abſolutam exiſtentiam, circa quam ſolum lex, & gubernatio locum habent, non circa eorum poſſibilitatem: quia non ideo poſſibilia ſunt, quia à Deo ſciuntur talia: ſed è contra potius à Deo ſciuntur, quia poſſibilia, ac proinde non ſubduntur legi Dei, in quantum ſunt in diuina ſapientia, & in quantum poſſibilia ſunt æternæ veritatis neceſſariæ, ſed contingentis abſolutæ exiſtentiæ, quæ eis iuxta præſcriptum modum, & rationem ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ [illegible] attribui illis debet.

5. Idea item, ſi pro ratione ſeu ſcientia, & arte Dei de abſolute faciendis, ſiue obiectiue pro eius obiecto, aut termino ſcientiæ, & artis illius vſurpetur (iuxta dicenda, q. ſequenti) poſſibilium ſecundum eum ſtatum poſſibilitatis cauſa non eſt; neque enim ſecundum eum ſtatum fieri à Deo, eiuſue idea poſſunt; ſed ſolum ſecundum abſolutæ exiſtentiæ ſtatum: ſimiliter, etſi infinita non ſit bonitas creata poſſibilis, ſecundum eum ſtatum Deum vltimum finem habere nequit, neque ad ipſum tanquam ad finem ordinari; ſed, vt ſecundum, ſecundum abſolutæ ſuæ exiſtentiæ ſtatum: imo nec ſecundum hunc, cum ad hoc, vt Dei bonitas ſit, nec [illegible] creata, neque conducentia, vtilitate eſſe queunt, illa Valentiæ putata doctrina, ex qua arguebatur loco poſtremo falſa, & multis reiecta à nobis fuit controuerſ. 1.

6. Penultima ratio, etſi veroſimilior, nihil probat: quia ratio termini connexionis ratio cauſæ eius, quod eſſentia ſua termino illi connectitur minime eſt, vt patet in actione effectui, qui eius cauſa non eſt, eſſentia ſua connexa. Dicique vlterius poſſet poſſibilia ſecundum eum ſtatum in actu exercito non eſſe omnipotentiæ connexa, ſed ſolum in actu ſignato pro ſtatu abſolutæ exiſtentiæ ipſorum; conceptus enim eſſendi ab alio ſiue ab omnipotentia hanc reſpicit, vt actiuum principium, quod reſpectu ſtatus poſſibilitatis creaturarum omnipotentia exercite, neque eſt, neque eſſe poteſt, ſed ſignate ſolum pro ſtatu abſolutæ exiſtentiæ earum, pro quo ſolum eas poteſt producere: imo vero, vt omnipotentia omnino abſolute talis etiam ex parte obiecti ſit intrinſecam earum non repugnantiam videtur ſupponere, nullatenuſque etiam vt terminum conſtituere: ita vt, quemadmodum omnipotentia ſecundum intrinſecum ſumpta eſt Petri v. g. & reliquarum creaturarum potentia ſi non repugnent, ita Petrus poſſibibilis, ſi aliud ſit à quo eſſe poſſit, quin ab huius determinate exiſtentia abſoluta in ſui poſſibilitate pendeat.

⁂

CERTAMEN IV.

Simplicis apprehenſionis, & iudicij diſtinctio, huiuſque ratio diuinæ ſcientiæ ſimplicitati non officiunt.

1. SImplicem apprehenſionem dari in Deo commune, & certum apud Theologos eſt: tanquam etiam, quam dari in illo de rebus cunctis, ſiue affirmatiuum, ſiue compoſitionis quod vocant, ſiue negatiuum, ſeu quod diuiſionis appellant iudicium, quia cum iudicium quodlibet conuenientiæ ſubiecti cum prædicato (ſi affirmatiuum, & aſſenſus ſit) propoſitione, & cognitione ducatur: ſi vero negatiuum, ſeu diſſenſus cognitione diſconuenientiæ eorundem: &, neque conuenientiæ, neque diſconuenientiæ illius propoſitio ad aſſenſum, vel diſſenſum præuia, aſſenſus, vel diſſenſus formalis eſſe formaliter poſſit, apprehenſionem formaliter pro illo priori, cum extremorum, tum conuenientiæ, aut diſconuenientiæ eorum eſſe, manifeſtum eſt. Conueniunt autem Theologi eam apprehenſionem puram re ipſa apprehenſionem non eſſe in Deo, ſicut in nobis eſt, quia Dei cognitio omnis penetratiua obiecti ſui, & perfectiſſima eſſe debet, cuiuſmodi non eſſet, ſi in pura eius apprehenſione ſiſteret, nec ſimul, quidquid verè in illo, vel eſt, vel non eſt clariſſime, & certiſſime iudicaret. Ex quibus etiam Theologi omnes inferunt verum hanc, & apprehenſionis, & iudicij rationem diuinæ ſcientiæ ſimplicitati non obeſſe: quin è ſumma eius ſimplicitate, & perfectione in eandem ſcientiam debere conflari: duo autem ſub Iudice apud Theologos eſſe videbuntur in præſenti. Primum: an iudicij (quod ſcientiæ diuinæ competere omnes fatentur) ratio eius ſimplicitati deroget? ſecundum: an in diuina ſcientia ratio apprehenſionis ſimplicis, de aliquo obiecto ſit, quæ ad iudicij rationem non perueniat?

2. Circa primum nonnulli inde eius deciſionem pendere volunt. An ſcilicet iudicium noſtrum quodlibet triplici (vt docuit Molina 1. p. quæſt. 1. a. 3. cum multis) cognitione conſtat, altera ſubiecti, altera prædicati, altera conuenientiæ, ſeu identitatis, vel diſconuenientiæ, & diuerſitatis eorundem? vel potius vnicus, & indiuiſus actus ſit (vt docuit Petrus Hurtado d. 7. de anima ſect. 3. cum alijs) ſi enim extremum hoc demus, aut ſequamur, clarius ſeruatur iudicij diuini ſimplicitas, quin è noſtris imperfectis, vel leuis contra illam vmbra ſuccreſcat? alij vero grauiorem eſſe difficultatem putant de iudicijs diuinis, quibus, vel diuerſorum realiter prædicatorum à ſubiectis conuenientia per diſſenſum negatur, v.g. homo non eſt lapis, vel conuenientia affirmatur, vt homo eſt albus, currit, vel legit: albedo enim, & curſus diuerſa realiter ab homine de quo affirmamus, manifeſte ſunt: ac proinde diuerſam videntur petere cognitionem: ſicut, & in iudiciis negatiuis in materia remota, vt in allata illa *homo non eſt lapis*: in materia autem proxima, & neceſſaria diuiſis, & compoſitis cognitionibus opus non eſſe videtur apertum, cum idem re ipſa ſubiectum, & prædicatum ſit, vt in his patet, *homo eſt animal*, ſeu *rationalis*.

3. Cenſeo tamen maiorem non eſſe in illis iudiciis, quam in his, difficultatem (vt docte, & ſubtiliter vidit noſter Ruiz de Montoya d. 13. de ſcientia ſect. 3.) neque in ſententia ex tribus partibus cognitionis, ſiue ex tribus partialibus cognitionibus componente quam in conſtituente illam in indiuiſibili cognitione. Ratio primi eſt, quia in aſſenſu quouis, de contingenti etiam prædicato, identitas ſubiecti, & prædicati aſſeritur, & ipſi annuitur æque, atque in aſſenſu in materia proxima, & neceſſaria, ſeu de prædicato neceſſario: quia æque eſt idem habens albedinem homo, cum de ipſo album

album prædicatur, atque habens animalitatem, ſeu rationalitatem, cum animal vel rationale de eo dicitur: in primo cum aſſenſu non prædicatur albedo (nec niſi falſo prædicari poteſt) ſed eius ſubiectum, ſeu habens, quod eſt rectum eius prædicati, cum ſubiecto tribuitur, concordans, vt controuerſiis dialect. de Trinit. d. vltima, & controuer. vltima de Incarnatione d. de excommunicat. idiomatum fusè oſtendi.

4. Differunt autem propoſitiones in materia contingenti, quòd hæc identitas recti in prædicato cum ſubiecto contingens eſt, ſicuti & ei in eſſe albedinem, (ſine quo eam habens homo eſſe non poteſt) eſt contingens: in propoſitionibus autem in materia proxima, ſeu neceſſaria rectum prædicati cũ recto ſubiecti neceſſariò idem eſt & idẽ eſt vtriuſque forma metaphyſica: vnde prædicatione identica prorſus, nec formali tamen, in materia proxima, & neceſſaria, æquè abſtracta de abſtractis, atque concreta de concretis prædicantur: quia eadem realiter, tam inter ſe quam cum vtroque concreto abſtracta illa viciſſim, & alterutrè ſunt; in iudiciis verò negatiuis, ſeu diſſenſibus, ſiue de contingenti, ſiue de prædicato remoto, & impoſſibili, ſubiectum & prædicatum ſiue neceſſariò, ſiue contingẽter eadem non eſſe, ſed realiter diuerſa, æquè omninò, & abſolutè aſſeritur, vel eorum ſaltem identitati abnuitur: quare æqua eſt circa diſſenſum de eius diuiſione in Dei ſcientia, & contra eius ſimplicitatem difficultas vel potius nulla.

5. Circa ſecundum, etſi iudicium noſtrum tribus partialibus cognitionibus conſtare cum Molina, & Aſſeclis dicamus, ſecus tamen in ſcientia Dei euenturum æquè, ac ſi in omnibus aſſeratur ſtare in cognitione indiuiſibili: ac proinde in iudicio propriè tali diuino intrinſecum ex parte actus, cum aſſenſus eſt, compoſitionem non dari, nec, ſi diſſenſus ſit, diuiſionem communis Theologorum conſenſus eſt cum S. Thom. 1. p. quæſt. 14. ad art. 14. & 1. contra Gent. cap. 58. Noſter Ruiz de Montoia cum pluribus citata diſput. 13. à ſect. 1. ad 3. & quod in Scientia Dei proprium iudicium de rebus ſit, conſtat ex fide: quia plura aſſertiuo, & negatiuo iudicio reuelat, quæ, ni eodem aſſenſu, & diſſenſu ipſe cognoſceret, reuelare non poſſet. Secundo ratione: quia perfectiſſimo intuitu, non ſolum rem apprehendere, ſed & diſcernere, ac ſecum determinare, quid ſit, habeatque, vel non habeat, aut non ſit perfectio procul dubio eſt, & reſecatis imperfectionibus iudicij creati, ſimpliciter ſimplex perfectio, Deo proinde concedenda, & ſane infantium, necdum ad rationis vſum peruenientium, ac bardorum, & ſtupidorum hominum eſt, in rerum obiectarum apprehenſione ſiſtere, nec de illis iudicare, ſed dubios, vt ſummum, habere. Tertiò: quia in rationalibus; quo maior, & perfectior eſt obiectorum apprehenſio, & penetratio, eo promptius eſt in eis de illis iudicium, vt experimur; imo ſi euidens, & intuitiua apprehenſio eorum, & conuenientiæ, aut diſconuenientiæ ſit, naturalis, & neceſſaria eſt ad aſſenſum, aut diſſenſum mentis determinatio: ergo citius in Deo, qui infinitè clariore, & euidentiore apprehenſione intuitiua cuncta perluſtrat.

6. Id autem, vt dixi, abſque vlla ex parte actus compoſitione fit. Primò: quia infinitas è genere, & conceptu ſuo, nec ſolum in genere omni actus compoſitioni repugnat, vt ſæpè oſtendi. Secundò: quia, etſi in iudiciis noſtris aſſertiuis ex parte actus compoſitio ſit, & in negatiuis diuiſio, id tamen, non ex ratione formali iudicij (quam in determinatione intellectus eſſe vidimus) ſed ſed è creatorum iuditiorum limitatione, & imperfectione dimanat: cum enim Petrum eſſe lapidem negamus, ex parte alterutrius negationem vtrique ſuperaddimus, cuique ſuam, ab ipſo diuerſam, cum tamen ſeipſo Petrus lapis non ſit: & lapis non ſit Petrus: quod ſi vtrumque extremum clare intueremur, ſicut intuetur, penetratque Deus, cognoſceremus, iudicaremuſque abſque vlla Petri, vel lapidis à ſeipſo diuiſione, & Petrum eſſe, & lapidem non eſſe: in aſſenſu autem propoſitionis, de prædicato, contingenti etiam oſtendi num. 3. quo pacto per ſummam ſubiecti, & prædicati abſque vlla compoſitione identitatis penetrationem habeatur. Hæc autem doctè etiam à noſtro Ruiz obſeruata amplius probant, quam, hic contendimus: nempe, adhuc ex parte obiecti in iudicio diuino nullam compoſitionem, aut diuiſionem intercedere, quæ tamen etiamſi adeſſent, adhuc ex parte actus non probarent admittendam: quod ſolum nunc contendimus: ſiquidem ad ea, quæ re ipſa valde diuerſa, imò & aduerſa ſunt, eandem etiam metaphyſicè, & formaliter inſectilem repræſentanda Scientiam extendi quæſtione 1. & ſæpe antea monſtrauimus: id quod notari hic oportuit etiam: quia cum Deum intuitione ſui rei eiuſdem prædicata præſcindere docuerimus etiam aſſenſu in materia proxima, & neceſſaria, plura ex parte obiecti Deum attingere conſequens eſt, abſque vlla tamen iudicij ſui, non ſolum reali, ſed & formali compoſitione, aut diuiſione, vt contra Complutenſes Recentiores docuimus certam. 2.

7. Ad difficultatem ſecundam initio propoſitam Recentiores iidem cenſent obiecta directa cognitionis diuinæ apprehendi non poſſe à Deo quin de ipſis iudicetur, vt in hoc iudicio *homo eſt animal; homo eſt albus*: & hoc probari ex diuinæ cognitionis de obiecto ſuo directo perfectione. De obiectis vero indirectis putant à Deo apprehendi poſſe, quin ad iudicium de illis formandum eius Scientia progrediatur. Probat: quia, cum cognoſcit Deus meum iudicium de Petri exiſtentia, cognoſcit iudicium hoc meum determinatè de Petri exiſtentia, & apprehendit directè, & mihi adeſſe iudicat: idemque eſt de cognitione iudicij mei de eo quod Petrus ſit albus: cuius reflexæ cognitionis, & iudicij iudicium hoc obiectum directum eſt, indirectum autem eius directi iudicij extrema neceſſariò ſunt: cum determinatum hoc iudicium *Petrus eſt albus* cognoſci nequeat, quin eius extrema, Petrus ſcilicet, & illi inhærens albedo cognoſcatur: quare cognitione iudicij huius ad cognoſcendum extrema ſcilicet Petrum, & albedinem determinatus Deus eſt, (& idem eſt de cognitione cuiuſvis obiecti indirectè in alio, tanquam medio, cogniti) atqui de extremis illis ita indirectè, & in iudicio illo meo, tanquam in medio, cognitis, nequit Deus determinari ad iudicandum Petrum exiſtere, ſiue albedinem ineſſe, cum iudicium meum indifferens entitate ſua de ſe ſit, vt cum Petri, & albedinis exiſtentia, imò & poſſibilitate, vel oppoſitis coniungatur; ergo vi eius indirectæ cognitionis extremorum in illo meo iudicio indirectè & tanquam in medio, cognitorum, nequit Deus determinari ad iudicandum de illis, quod determinatè ſint, vel non ſint.

8. Eis tamen Recentioribus, quoad vtramque partem aduerſos etenim in hoc Dei iudicio. *Si vocauero Petrum conſentiet.* Vocatio directum obiectum eſt, in ſe, ac non in alio indirectè cognitum & apprehenſum à Deo quin ad aliquid de eo iudicandum Deus progrediatur, ſed ſolum in ſuſpenſa eius apprehenſione ſiſtat: ergo datur in Deo apprehenſio obiecti directi abſque vllo iudicio circa illud, ſiue de illo, quod primæ parti ſententiæ Recentiorum contradicit. Secunda etiam ratio de obiecto indirecto falſa eſt. Primò: quia ſupponit aliquid à Deo poſſe in alio, tanquam in medio cognoſci; cuius oppoſitum oſtendimus d. 7. tota quæſtione 5. Secundò: quia (vt ipſi nobis reſpondebant, ea quæſt. certam. 3. num. 2.) etſi determinatio intentionalis medij ad aliud in ipſo cognoſcendum de ſe præciſe ad abſtractiuam eius cognitionem; tamen ex perfectione ſumma Dei cognoſcentis eam medij determinationem ad intuitiuam alterius cognitionem flectit, ac detorquet: ergo Dei cognoſcentis in illo medio perfectio facit, vt alterius in alio cognitio, alias abſtractiua futura; in eius perueniat, deſinatque intuitionem: ergo & facit, vt alterum illud, quod alias obiectum indirectum foret, directum ſit: ſiquidem obiectum quodvis intuitionis ſuæ obiectum directum eſt: ſed nullum obiectum directum à Deo apprehenditur, quin de eo ab ipſo iudicetur: ergo. Tertiò concluſio hæc de obiecto indirecto vniuerſim, vt à te ponitur, non probatur: ſiquidem in cognitione diuina iudicio meo in materia proxima, & neceſſaria cognoſcuntur à Deo extrema indirecte, cum quorum eſſentia, & poſſibilitate iudicium connectitur, v.g. Petrus eſt animal, aut rationalis: nequitque Deus ex perfectiſſima eorum apprehenſione non iudicare eſſe poſſibilia; ad id enim ex apprehen-

ſione

Digitized by Google

ſione cogitur [illegible] contingenti [illegible] cognitionis iudicij, & [illegible], cognoſcere, & iudicare, conformiſne obiecto ſuo mea propoſitio ſit, vel ſecus: quod ſi [illegible] obiecto, nequit non de illo per aſſenſum, vti ego cenſui, iudicare, per diſſenſum verò ſi ſecus: [illegible] potuit [illegible]re, etſi poſſit ſecus ac nos de illis iudicare, quod præfatos Recentiores decepit, quia videntes argumento [illegible] probari Deum ad [illegible] [illegible] cognitionem non cogi, cogi tamen [illegible] diſſenſum non viderunt.

* * *

QVÆSTIO III.

De diuinis ideis.

DIſputationibus de Scientia [illegible] ſtatim [illegible] de diuinis ideis quæſtionem [illegible] S. Thom. & Theologorum [illegible] nos fecit: & quanquam à pleriſque Recentioribus earum diſputatio omittitur, quia ad diſputationem philoſophicam de cauſa exemplari [illegible] pertinere; [illegible] de cauſa exemplari vtrinque diſputatur, ſicuti, & de cauſa efficienti, intellectu, voluntate, eiuſque actibus, de quibus tamen, vt ſpeciatim Deo inſunt, plura, & ſcitu & diſputatione Theologica digna reperiuntur. Ita ergo & de idæis, ſeu exemplaribus [illegible] ab ipſo [illegible], [illegible] eam articul[illegible] plura examine Theologico digna [illegible], & de quibus [illegible] Theologi [illegible] Theologiæ [illegible] plura Theologi [illegible] à nobis proinde Theologico rigore, vel referri ſaltem, oportet, vt eorum de hac [illegible], & intelligamus, & ſectemur.

CERTAMEN I.

Quid idea diuina ſit, examinatur, & ſtatuitur.

1. DE ideæ diuinæ eſſentia tum phyſica, tum metaphyſica examen procedit: &, quoad metaphyſicam attinet, ita communem eius definitionem tradit Ruiz d.54. de Scientia ſect.5. num.1. *exemplar ad quod [illegible] Deus operatur*, & re ſanè ipſa, [illegible], bona ea diuinæ ideæ definitio eſt, vti de eius eſſentia phyſica agens iam oſtendam: [illegible] eſſe illa Theologis communis; ij enim qui ideam diuinam [illegible] in obiecto aliquo à Deo cognito ſed potius in eius obiecti diuina ſcientia & cognitione formali [illegible] (ſiue [illegible], nec pauci, [illegible]) eam definitionem non patientur, neque enim cognitionem diuinam, in qua ideæ rationem ſtatuunt, vt obiectum reflexè cognitum, ideam eſſe volunt, ſed vt formaliter [illegible], & ſe ipſa dirigentem ad opus: [illegible] exemplar obiectiuum non eſt, ſed [illegible] formalis [illegible] definitionis [illegible] metaphyſicæ bonitas ex vera deciſione de phyſica ideæ eſſentia, an in ſcientia, an in eius obiecto conſiſt[illegible] [illegible] dependet [illegible] in Dei [illegible] *ad [illegible] & imitationem Deus [illegible]* [illegible] idea [illegible] primo, [illegible] in ſe [illegible] præcedit nec ſcientia formaliter, & expreſſe ab idæa, ratione ante acto excluditur.

2. In ea verò quæſtione Vaſquez d.72.1.p.Martinon d.22. de Scientia ſect.4. num.24. [illegible] docent: [illegible] nihil [illegible] præter ſcientiam [illegible] imaginis in Deo habet, idæa autem diuina diuinum aliquid eſt ex Patrum conſenſu increatum, & æternum, et ex [illegible] Teſtamentis ab vtroque recitatis, & [illegible] à Ruiz d.58. de Scientia ſect.[illegible] num.[illegible] [illegible]: eſſentia autem diuina, neque imago eſt, neque id quod perfectè imitari creatura poſſet, vt [illegible], & [illegible] ergo diuina ſcientia, non autem [illegible] obiectum idea [illegible] diuinis eſt: [illegible] hæc robur habent: conſtabit enim ex dicendis, aliquid præter cognitionem formalem in diuinis veram imaginis rationem habere. Neque id à Vaſquez & Martinone, imò à Catholico vllo doctore poteſt negari. Nam [illegible], qui [illegible], in diuinis [illegible] ſua proprietate imago eſt, vt ex fide, & Patribus, cunctiſque Catholicis Doctoribus ſtatui controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis: [illegible] verò [illegible] Scientia, [illegible] formalis non eſt, quin ſine addito *genita* ſapientia Dei dici non poteſt. Secundum non eſt firmius. Tum, quia, [illegible] Dei non eſſet perfectè imitabilis à creaturis, [illegible], quod id haberet, in diuinis non deficeret. Tum, quia, & eſſentia ipſa perfectè imitabilis eſt, vt ad rationem ideæ oportet, vt iam oſtendam.

3. Sententiam ſecundam [illegible] Quiros noſter tom.1. de Deo [illegible] quæſtionum 1. p.S.Thom. ad quæſt.15. artic.1. num. 5. verſu *ego Cenſeo* aſſerens [illegible] purè obiectiuè ſumptam à Scientia Dei formaliter diſtingui, quia non ipſa eſt, ſed obiectum ipſum (quidquid illud ſit) per ipſam repræſentatum; [illegible] [illegible] à ſcientia diuina [illegible] differre: quæ [illegible] doctrina [illegible] fusè in Philoſophia, ſatiſque, etſi breuius, propoſita eodem tomo tract.3. d.25. ſect.5. à num.41. ad quam ſe refert, ita intelliguntur, vt purè obiectiuum eſſe ſint res, ipſa eiuſve prædicata repræſentata, ſiue exiſtant, ſiue non exiſtant, [illegible] tionaliter ſint eadem, non prout in ſe phyſicè exiſtunt, ea enim, quæ in ſe non ſunt, tunc etiam, cum in ſe non ſunt, cognoſcuntur, cum autem, inquit cognitio ſine obiecto, cuius reſpectiua eſſentialiter eſt; neque eſſe neque intelligi poſſit: oportet illud aliquam præſentialitatem, ſiue exiſtentiam de præſenti, tunc habere, cum cognoſcitur; cum autem eam non habeat in idolo aliquo, ſeu ſimilitudine & pictura aliqua ipſius reali, quæ qualitas ſit per intellectionem producta (verbum mentis Thomiſtæ, & noſter Franciſcus Amico tom.1. Theolog. curſ. d.9. ſect.5. à num.40. [illegible] cognoſcuntur, ac in ſe actu non ſunt. Nihil enim aliud eſt intentionaliter eſſe aliquid actu in mente cognoſcentis, quam actu cognoſci. Atque hac ratione ita ſe reſpondere quæſtioni putat, vt primam ſententiam cum tertia à nobis referenda, & amplectenda conciliet, ac fundamentum [illegible] deſtruet.

4. Verùm [illegible] Recentiorum principio nititur de neceſſitate actualis alicuius præſentiæ obiecti actu, cum actu cognoſcitur: id quod Thomiſtas, Dominicanos Recentiores, & aliquot ex noſtris [illegible] ſupra verificatiuorum, & determinatiuorum ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, ſcientiæ mediæ, & præſcientiæ ex æternitate de abſolutè in tempore futuris egit præcipites, vt ſupra monſtrauimus: deinde, eo principio permiſſo, non [illegible] eſſe [illegible] actu cognoſcatur, eſſe [illegible] cognitionem: [illegible] verbum mentis [illegible] cognitione [illegible] Thomiſtarum, & Amici noſtri ſententia realis, & phyſica qualitas idoli, ſeu picturæ non ſit, aſt ens, ſiue idolum, & ſpectrum eſſe poteſt, vt noſter Iſquierdo in ſuo Scientiarum Pharo [illegible] d.1. de natura [illegible] quæſt.5. deinde reſpectu Dei cognoſcentis obiecta, maximè diuina, & intrinſeca ſua omnia, de quibus, an in eorum aliquo [illegible] obiectiua illa, & intentionali præſentia opus non eſt, vt cognoſcatur actu: cum realis, cuiuſque illorum, ab æterno, & in æternum actualis exiſtentia, & coexiſtentia, [illegible] indefectibiliter [illegible] & proinde [illegible] nihil Recentioris [illegible] probat, et

parer, Vnde qui eo principio vtuntur, pro actuali determinatiuorum, ſeu verificatiuorum exiſtentia, & præſentia ab obiectis cognitis diuerſa, obiectis in ſe actu exiſtentibus, cum cognoſcuntur (cuiuſmodi diuina omnia ſunt) nullam aliam, neque ipſorum, neque aliorum actualem exiſtentiam, ſeu præſentiam, præter ipſorum in ſe obiectorum actualem exiſtentiam requirunt. Ad hæc: cum ideò hanc exiſtentiam ſubiectiuam, ſeu intentionalem adſtruas, vt cognitio obiecti eſſentialiter reſpectiua abſque eius actuali exiſtentiâ, & præſentialitate actu implicatoriè non ſit: oportet obiecti exiſtentiam aliam ab ea, quæ formaliter per cognitionem tribuitur, ipſi à te deſignari: quia ſui ipſius cognitio reſpectiua eſſe non poteſt: & ne idem per idem inepté probes: nempè obiectum eſſe præſens, vt debet ſuæ cognitioni præſenti, quia cognitio ipſius præſens, & actu eſt.

5. Item: vel, vt obiectum ſit idea, & exemplar requirit eam exiſtentiàm intentionalem ſubiectiuam, vel non requirit? Si non requirit quæſtioni non reſpondetur tua hac ſententia; ne dum duæ circa illam oppoſitæ ſententiæ, vt aiebas, conciliantur: erat enim quæſtio: an obiectiuum exemplar, an eius cognitio idea, & exemplar propriè ſint? neque id de ſinis (niſi fortè vtrumque coniunctim ideam eſſe quo quoad negatiuum alterutrius ſententiæ vtrique aduerſaris vt iam dicam) ſolum quippe tandem dicis obiectum ideam ſeu exemplar obiectiuum eſſe, cognitionem verò ideam formalem, quod vtriuſque aduerſæ ſententiæ Authores fatentur: non autem definis, vtri eorum ratio formalis, & propria ideæ conueniat, de quo ſolum quærebatur. Si autem dicas requiri illam intentionalem, vel ſubiectiuam exiſtentiam obiecti, vt idea propriè ſit: cum per te numer. 1. id propriè ex communi, & recto omnium Philoſophorum, Patrum, & Theologorum ſenſu idea & exemplar ſit, in quod intuens, ſeu reſpiciens artifex operatur, oportebit exiſtentiam illam ſubiectiuam, ſeu intentionalem obiecti, qua in eſſe exemplaris, & ideæ propriæ obiectum formaliter, & vltimo conſtituitur Deum intueri: cum autem ea intentionalis, & ſubiectiua obiecti exiſtentia illius cognitio per te ſit, in eam etiam debet artifex reſpicere, & intendere, vt ex arte & per ideam, & exemplar propriè operetur: quo fiet, vt nunquam ita operari directa ſolum obiecti cognitione valeat, quæ ſui formaliter repræſentatiua non eſt, ſed reflexa cognitionis ſuæ de obiecto illo directæ cognitione opus habeat, quod & contra aperam Artificum omnium experientiam eſt, ac ſubinde exoticum, & abſurdum. Si autem dicas eam obiecti ſubiectiuam, & intentionalem præſentialitatem & exiſtentiam ſorn aliter per ſui cognitionem habitam non eſſe formam conſtituentem obiectum in ratione exemplaris, & ideæ, ſed conditionem ſolùm, verum quidem, atque à nemine Doctorum tertiæ ſententiæ negatum, vel negandum: ſiquidem per omnes exemplar & idea mouere, dirigereve operantem non poteſt, niſi cognitum, mediáque ſui cognitione operanti intentionaliter applicitum; ſed certè concluſionem deſeres tuam.

6. Vera igitur, & tertia ſententia eſt ideam, & exemplar diuinum (ſicuti, &. creatum). in obiecto non in eius cognitione phyſicè formaliter conſiſtere, ita Scholæ omnes Theologicæ. Scotus cum ſuis omnibus in 1. d. 35. quæſt. vnica 9. *Ad iſta* vbi Okam, & Gabriel cum Nominalibus reliquis, Durandus cum ſuis d. 36. S. Thom. d. eadem, & variis locis quæſtionum de veritate, & 1. part. quæſt. 15. ad quæ loca Dominicani omnes Thomiſtæ. Thomiſtæ verò noſtri Valentia, Molina, Soar. Arriaga ad quæſtionem citatam 15. qui etiam d. 8. Phyſicorum quæſt. 8. Didacus Ruiz d. 81. ſect. 1. & præter citatos duos pro prima ſententia reliqui, Auerſa quæſt. 15. citata art. 4. ſect. 4. §. *Dico primo*: quam ſententiam, Scriptura, Patres, & communes Philoſophorum, & hominum conſenſus & ratio tradunt. Scriptura Exod. 25. 40. *Inſpice, & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt*, & cap. 26. 30. *Eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* nempè 24. num. 16. vbi Deus à Moyſe Aaron, Nadab, Abiu, & Septuaginta Senioribus, ita in monte dicitur viſus, *ſub pauimento eius quaſi opus lapidis Saphirini, & quaſi cælum cum ſereno eſt*, quæ duo loca memorantur Actorum 7. 44. his verbis: *Tabernaculum teſtimonij fuit cum Patribus noſtris in deſerto, ſicut diſpoſuit illi Deus loquens ad Moyſem, vt faceret illud ſecundum formam, quam viderat*, & vtrumque etiam, ſed præcipuè primum locum refert Paulus, ad Hebræos 8. num. 5. *Vide* (inquit) *omnia facito ſecundum exemplar quod tibi oſtenſum eſt in monte.* Ex quibus ita arguitur: id dicitur in ſcriptura, non, niſi proprietate ſermonis, intelligenda, exemplar, quod monſtratur oſtenditur, vel monſtratum oſtenſumque eſt, ſiue forma, quam Moyſes viderat: atqui, quod Moyſes viderat, monſtratumque, & oſtenſum ipſi eſt, non eſt viſio, aut cognitio, ſeu formalis oſtenſio reddens Moyſem formaliter illiud obiectum intelligentem: ſed obiectum ipſam monſtratum, oſtenſum, & quod Moyſes viderat: ergo exemplar proprietate ſermonis non eſt formalis obiecti cognitio, ſed eius obiectum.

7. Patrum, & interpretum, cum ad ea loca, cum alias, de exemplari agentium recitare teſtimonia operoſius, quàm vtilius hic foret videri poſſunt plura apud noſtrum Ruiz d. 81. & 82. ſect. 1. & 6. quorum nonnulla dabimus certam. 2. 3. 4. & 5. pro noſtris ibi ſtatuendis concluſionibus: Theologòs plures hanc ſententiam docentes, atque, vt minimum ſupponentes, dabimus: eſſe verò hanc concluſionem Philoſophorum omnium conſtat ex communi definitione ex ipſis &; Theologis data, quæ, niſi in hac tertia ſententia, bona eſſe non poteſt vt ibi docebamus. Conſtat item quia ante noſtrum Vaſquez nemo ex illis fuit, qui de eius bonitate dubitauerit: nemo qui idex aut exemplaris rationem in ſcientia, aut cognitione conſtituerit; etſi vt obſeruat Ruiz d. 82. ſect. 5. Bonau. Capreolus, & Durand. falsò pro ea conſtitutione referantur: ſicuti Okam. & Gabriel. Alexan. verò 1. par. quæſt. 13. num. 4. artic. 1. ſub init. & Maior. d. 38. quæſt. vnic. qui videntur ei conſtitutioni fauere abſque notitia ideam exercitè eſſe non poſſe ſolùm contendunt: ſicuti neque motiuum aliquod exercite intellectum, aut voluntatem mouere ad operandum poteſt, niſi cognitum, id quod mens Suarij fuit, ita etiam Ioquenis diſput. 5. metaph. ſect. 1. à num. 10. & 3. de attribut. ſect. 1. à num. 6. de communi hominum ſenſu conſtat. Nam, ſi pictorem, aliumvè quempiam artificem de exemplari, ex quo, ſeu ad quod picturam, arte factumque quodpiam effecerit roges, vel hominem, aut equum ipſum, vel picturam prototypum, ſeu originalem ad cuius modum, & inſtar tranſſumptum eſt, non autem cognitionem ſuam conatur oſtendere, vt roganti reſpondeat, eique ſatisfaciat: oſtendens nimirum in obiectis non in cognitione eorum exemplar, ſeu ideam propriam eſſe quærendam. Ratio eſt, quia exemplar, ſeu idea eſt cauſa imitanda ab artifice in ſui effectus, & operis efformatione; eum autem imitatio hæc nonniſi obiecti cogniti eſſe poſſit; fit, ſolum obiectum cognitum ideam propriæ, ſeu exemplar eſſe; non autem formalem eius cognitionem, quæ ab artifice, vt ex idea, & exemplari operetur, nec cognoſcitur, neque cognoſci debet, vt dixi, nec ſi cognoſcatur cognitionis formalis, ſed obiecti munus obibit. Atque inde communis illius definitionis ideæ, & exemplaris num. 1. poſitæ bonitas conſtat, atque in ſuper ideæ formalem, & ſubiectiuam diuiſionem, propriæ ideæ diuiſionem non eſſe Rationes primæ ſententiæ directæ ſunt partim n. 2. & ex dicendis certam. 2. prorſus euaneſcunt.

***

CERTA

CERTAMEN II.

Objectum quòd idæa diuina ſit extrinſecum Deo non eſt.

1. SOlæ creaturæ poſſibiles ideæ, ex quarum præcognitarum imitatione creata Deus producat cententur à Scoto Okamo, & Durando ſupra, Baſſoli d. 36. quæſt. 2. a. 2. Gerſon de vita ſpirituali licet 1. Corollar. 12. Reputant probabile Richard. d. 36. q. 2. a. 2. & Maior d. 35. q. 1. fine. Sententiæ huius fundamentum præcipuum eſt, quia res in executione ſuis eſſentiis ſolis in ſtatu poſſibilitatis præcognitis à Deo ad amuſſim conformantur, eaſque perfectiſſimè imitantur; non autem diuinum aliquid, à quo magis quam ouum ab Angelo, imò infinitè diſtant. Secundò: quia, ſi Deus cognoſceret creaturas poſſibiles, & ſe cognoſceret, non poſſet eas producere; quemadmodum nec ſe cognito poteſt producere chimeram; poſſet autem creaturas producere cognita earum eſſentia, & poſſibilitate, & ſi ſe ipſum non noſſet: id autem idæa eſt, quo ſolo cognito poteſt artifex operari; nequit autem operari eo ignorato. Tertiò: quia in mente cuiuſuis artificis res faciendæ præcognita idea ad ipſam operandam eſt, nihilque vlterius requiritur. Rectè enim Ariſtoteles aiebat 7. Metaph. text. 28 ſanitatem in materia fieri à ſanitate mentis, quia præconcepta ſui erequendæ idæa eſt, & exemplar. Cæterum opinio hæc meritò reijcitur à ſcholaſticis reliquis: non ſolum, quoad negationem excludendi à ratione ideæ diuinæ omnia prædicata diuina quod prima ratio mox diluenda contendit; ſed quoad poſitiuum de admittendis ad illius rationem creaturis, quod reliquæ contendunt, etſi non euincant. Tertia male innititur teſtimonio Ariſtotelis quod de cauſa finali eſt non de exemplari, nec ratio inibi tacta quid probat adhuc de idæis artificum creatorum.

2. Nec inde ad idæam artificis increati conſequentia teneret, idea quippe, & exemplar idem, quod Archetypus, & prototypus, ſeu primarium exemplar eſt, quod aliud exemplar non ſupponat, ex cuius præcogniti imitatione artefactum procedat: quocirca, & ſi demus artefactum vt poſſibile & faciendum, necdumque factum ad ipſum faciendum idæam, & exemplar eſſe poſſe, quia nihil prius, quod opus imitetur ab Artifice creato præcognitum eſt; aſt cum à Deo ipſius eſſentia neceſſariò cognitioni creaturarum cognita (vt primarium, & adæquatum ſpecificatiuum ſcientiæ diuinæ) præcedat, ipſamque, pro ſuo quæque modulo, primariò imitentur, atque ex eius imitatione primariò procedant: eſſentia diuina (& ſi quod diuinum aliud à creaturis imitabile eſt) rationem ideæ diuinæ propriè ſolummodo habebit; non autem creatorum eſſentiæ pro ſtatu poſſibilitatis pro poſteriori cognitæ: quare propriè loquendo male noſter Ruiz aduerſarius conceſſit d. 82. ſect. 4. n. 1. creaturas poſſibiles, ipſarum abſolutè faciendarum idæas Deo ſecundario eſſe dicique poſſe: nam illud *ſecundariò* rationem deſtruit ideæ diuinæ, reſpectuque artificis increati Dei ſecundum argumentum, a Gabriele excogitatum, quod vexauit plures, nullius eſt ponderis. Solum enim probat cognitionem eſſentiæ rerum faciendarum pro ſtatu poſſibilitatis neceſſariam eſſe, vt fiant; quia nimirum abſque cognitione materiæ faciendæ, ſeu circa quam verſari actio, & executio agentis intellectualis debet, nequit actio prodire; non autem probat eam idæam, & exemplar proprie eſſe. Ad quod ſatis non eſt, materiam faciendam, debere neceſſariò præuoleri ad eiuſdem executionem, ſed etiam, vt quid primario imitandum: quare ſi è ſola eius materiæ præcognitione opus ederetur, haud quaquam ex arte, idæa, & cauſa exemplari prodiret, vti oriri à Deo debet, neque aliter poteſt.

3. Dico igitur primò: eſſentiæ creaturarum ideæ, & exemplaris diuini propriam rationem non habent; eſt communis ſcholaſticorum concluſio pro ea ſtant, præter nuper citatos, reliqui: ideò ſingulatim non recitandi cum tuadente pleraque Patrum teſtimonia Certam. 3. pro noſtra Concluſione referentia, non tamen adeò apertè, vt oppoſita Concluſio grauis Theologicæ Cenſuræ ſubiaceat, vt magis puri ſcholaſtici, quam dogmatici, & eruditi Theologi nonnulli arbitrantur vrgentiſſimum Cenſuræ fundamentum videtur illud Auguſtini q. 46. ex illno 83. quæſtionum. *Vti arbitrandum eſt* eſſe idæas, *niſi in ipſa mente creatorum? Non enim extrà ſe quidquam poſitum intuebatur, vt ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat, nam hoc opinari ſacrilegum eſt.* Verum, vt, quid ſacrilegij cenſura notet Auguſtinus, intelligatur, ſciendum eſt: apud Platonem, & eius Græcos Aſſeclas frequentem eſſe idearum diuinarum, & mentionem, & doctrinam, non tamen adeo puram, excoctam, & exactam, & conſtantem, vti Patribus, & Theologis Chriſtiana fides hæc illuſtratis fuit, ſtatuebat primò ideas æternas eſſe, & incommutabiles, & permanentes, quo ſapè laudatum à Iuſtino Martyre, & à Maximo recitandis Certam. 3. Hinc, quia Deum æternum, immutabilem, ſemperque eodem modo permanentem iudicabat, idæas, & exemplaria æterna Deum eſſe quandoque aiebat: de quo proinde à Clemente Alex. 4. ſtromat. verſ. finem certam. etiam tertio recitando laudatur. Cæterum, cum artificum creatorum exemplaria, & idæas extra ipſos poſitas ſemper viderent, æternas illas ſuas, atque immutabiles idæas extra Deum poſitas eſſe aliis locis docuit, ad quam ſententiam reſpicientes, eius & Aſſeclarum Græcorum idæas, tanquam ſommiantium deliria ridebant. Ambroſ. 4. de fide ad gratian. c. 3. poſtrem. & 1. exhamer. c. 1. init. Cyrill. Alex. 2. contr. Iulian. verſus finem. §. *videtur.* Nazianz. orat. 33. 1. de Theolog. num. 35. ad quem ſic Baſil. *in hoc errabat Plato, quòd idæas*, hoc eſt exemplares rerum formas, & abſtractas à ſingularibus ſpecies realiter communes, & vniuerſales) *extrà Deum conſtituebat, aiebatque Deum, in hac quaſi exemplaria, reſpicientem res ſenſibile, condidiſſe.* Atque hoc ſenſu idæas Platonicas refert, ac refellit Ariſtoteles 3. Metaph. à text. 10. cum quo etiam S. Thom. 1. p. q. 15. a. 1. ad 1. & Lactantius Caſtatita aliquando Platonem ſignificaſſe fatetur 11. de præparat. Euang. c. 11.

4. Contra hunc planè Platonis, & Græcorum Philoſophorum Aſſeclarum errorem ferebat Anſelmus c. 10. Monolog. verbis illis: *Nihil omninò aliunde aſſumpſit, vnde, vel eorum quæ factura* (diuina ſubſtantia) *erat formam in ſe ipſa compingeret, vel ea ipſa id, quod ſunt, perficeret.* Hoc poſito facile monſtratur, neque hunc Anſelmi locum, nec quæ afferri poſſunt ex Patribus ſimilia contra nobis aduerſam præfatorum Theologorum de eſſentia, & poſſibilitate creaturarum, ſiue de creatis poſſibilibus ideæ diuinæ rationem, & proprietatem fatentibus, ita expreſsè aduerſari, vt in eam, temeritatis ſaltem nota ferri merito poſſit. Nam, & rerum eſſentias, creaturaſque poſſibiles, pro eo ſtatu immutabiles permanentes, atque adeo indefectibiles, æternæ ſubinde veritatis quotidie in Theologia, (vti de diuinis idæis Patres aiunt) abſque cenſura, vel minima auditur, ac defenditur. Cum autem pro eo poſſibilitatis ſtatu poſita abſolutè, & exiſtentia, non ſint, ab æterno abſolute non ſunt poſita, nec Deus cum ex eorum, qua talium, ſcientia, & intuitione, tanquam exemplarium, ipſa operaretur, vt aiebat quandoque Plato: *aliquid extra ſe poſitum, vt ſecundum illud conſtitueret, quod conſtituebat* intueretur, vt contra eum errorem negabat Auguſtinus.

5. Oppoſitum verò iure aiebat Auguſtinus *ſacrilegium* eſſe. Tum quia non vnam ſolam contra fidem, ſed creaturas omnes factas, imò, & quæ fieri poſſent exemplaris abſolute exiſtentia ab æterno, & in æternum Deo coæua, & extrinſeca habere ex eo errore inferrur, etſi creata eſſe aſſerantur: Tum, quia, ſi aſſerantur Deo extrinſeca ipſique coæua, Deum, & increata eſſe, pluralitas deorum in ducetur ſacrilegio maiori. Neutrum autem horum ex opinione aduerſa intetur, vt patet; quare ipſa ſua Cenſura, qua notandæ, ac fugillandæ ſententiæ præfatorum Theologorum,

aduerſæ copiam aliis feciſſe Auguſtinus videtur, nihil ſe contra illam eo loci intendere, nec per ipſum aliis in eam cenſuras licere ſatis claret & alios quidem minus eruditos Theologos, ac vocum tenus teſtimoniis Patrum abutentes præfatæ ſententiæ cenſuram inuliſſe, non miraret; valde autem miror noſtrum Ruiz, qui, cum d. 82. ſect. 2. erroris Platonici de idæis eruditionem obtenuet, nihilominus d. 81. ſect. 2. num. 3. dixerit æque certum eſſe idæas diuinas Deum ipſum, neque aliquid extra ipſum ac idæas eſſe in Deo dixerat num 1. vbi aiebat in Deo ſiue diuinas idæas eſſe à nullo Theologo poſſe abſque temeritate negari; cum tamen de hoc concors ſit Patrum & Theolorum, & expreſſa ſententia; de illo autem Scotiſtæ, Nominales, & Durandiſtæ omnes expreſſe diſſentiantur, quorum ſententiam Maior, & Richardus probabilem iudicauerint cum Patribus nihil ſit contra eam ita expreſſum, vt commodam ſolutionem, non habeat.

6. Idque etſi ex recitatis, & recitandis Patribus certum, 3. longe vero ſimilius germanaque Concluſio noſtra tradita ſit; non ita tamen, vt, contra ipſos aduerſam concluſionem eſſe, valeat ex eorum teſtimoniis conuinci. A ratione verò probatur: primo ab exclusione ſupra facta argumentorum pro concluſione adductis. Secundo a priori in eorum exclusione facta quia de ratione ideæ, & exemplaris propriè dicti eſt archetypum, & primarium exemplar primatioque imitabile, & imitandum ab artifice ex eius cognitione in opere exercito: atqui huiſmodi eſt eſſentia diuina, ſeu quidquid rerum ideæ diuinæ rationem habere monſtrabimus certum. 3 primatioque ac principaliter a Deo cognitum, & quo primario imitabile & imitandum a Deo eſt in creaturis effectendis, quorum nihil conuenit rerum eſſentiis pro ſtatu poſſibilitatis a Deo ſecundario cognitis; ergo nec pro eo ſtatu ideæ diuinæ, ſeu artificis diuini eſſe proprie poſſunt: Confirmatur. Nam ponamus pictorem tranſſumpſiſſe Petri, Petrum habere præſentem, ac ſimul aliud eiuſdem tranſſumptum, nec poſſe, vt penicillo Petrum, imò neque præſens aliud Petri tranſſumptum intueri, vt Petrum iterùm depingat, quin Petrum ipſum præintueatur, ac penicillo etiam in efformanda pictura illa imitetur: ecquid illorum picturæ illius idæa erit? tranſſumptum illud, an Petrus? nempe ita euenit Artifici Deo in ſua eſſentia, eiuſque cognitione reſpectu poſſibilium, & cognitionis eorum, quæ non ſine formali cognitione eſſentiæ (vtpote æquatè ſpecificatiuæ, & primariæ ſcientiæ obiecti) poſſibilium cognoſci formalis eſſe, intelligique poteſt, vt ſæpè oſtendimus, & adeo reſpectu poſſibilium, qui primum eius eſt, & primarium, neceſſario in earum creaturæ effectione imitandum, ergo, etſi obiectiuè adſit, & intentionaliter præſens eſſentia creata poſſibilis, ſecundaria eſſentia, & quaſi diuinæ tranſſumptum, hæc ſane, non autem eſſentia creata poſſibilis, Deo Artifici idea propria, & exemplar eſſet.

7. Tertio perfectiſſimum, ſummumque artificem Deum ſummum perfectiſſimumque exemplar ſummodo decet, cuius modi eſſentiæ creatæ, ſeu creaturæ poſſibiles non ſunt, vt patet: ergo nec ſunt idea, & exemplar proprium ipſius. Confirmant nonnulli ex bonitate quia creata nulla Deo finis eſſe poteſt, ſed ſola bonitas diuina. Cæterum Deum finem, qui rerum ſibi propriè loquendo eſſe non poſſe dubitari à ſano: Philoſopho, aut Theologo non valet. Neque enim ſui ipſius, aut alicuius diuini aſſecutionem, & poſſeſſionem, quam entitate ſua & à creatis independenter præhabet, illarum productione aſſequi poteſt, vel intendere, vt finis *qui* ratio requirit: ſed neque ſe vt finem *cui*, ſiue ex cuius complacentia cuncta operetur Deus, habet, vt latiùs controu. 4. & 5. cum pluribus Theologis perſequar. Vbi quo ſenſu *Alpha & Omega*, ſiue *principium & finis creatorum* atque vniuerſa *propter ſe ipſum operans* dicatur in ſcripturis Deus rigide Theologice examinauimus. Melius ex reliquis rationibus concludi quæ in Deo reperiuntur, confirmatur, quia eſſe principium actiuum creaturarum, ſiue omnipotentem Deum per omnipotentiam Deo prorſus intrinſecam, atque ab extrinſeco omni abſolutam, & independentem, etiam extrinſecùs, per meliorem, intrinſecus verò, per Theologiam omnem habet: ergo & eſſe cauſam exemplarem creaturarum non per earum poſſibilitatem (alioqui ea ratio cauſæ ſecundum eius totam rationem intrinſecam, in extrinſeco Dei conſtitueretur; ſed per ſuammet entitatem habet Deus. Confirmatur ſecundò: quia ratio principii, phyſici actiui Deo digni, debet eſſe potentia actiua infinita inter actiue creata omnia eminenter continens, ac ſubinde, quæ omnipotentia ſimul ex ipſa, ſiue omnium potentia ſit: ergo & ratio principij idealis Deo digni debet eſſe, quod eminenter indiuiſibiliter idealiter omnia contineat, ac proinde omni ſiue omnium idea ſimul recepta ſit; quod poſſibilia creata nequeunt habere. Confirmatur tertiò, quia non eſt ideæ dignæ Deo ratio quæ creato Artifici idæa eadem proprietate eſſe poteſt. Poſſent autem poſſibilia eadem proprietate eſſe idea faciendorum, (ſi Deus vt poteſt eorum omnium notitiam præberet: ergo in ea ratione dignæ Deo ratione non ſtat.

8. Hæc Summi Artificis Dei dignitate, & perfectione negatiuam de poſſibilibus creatis concluſionem noſtram; robant. Subeant gamus quartam rationem probatiuam ex natura, & eſſentia ideæ, & exemplaris propriè & ſtrictim ſumpti petitam, etſi eam noſter Ruiz citata d. 81. ſect. 3. a. n. 1. ad 4 vti debilem reijciat, quia modum, quo exemplar cauſat cum modo, quo cauſat finis (nempè media ſui cognitione) male confundit, nec debitè, & accuratè diſpicit, ac diſtinguit. De ratione cauſæ veræ, & proprie exemplaris, ſeu ideæ, eſt realis diſtinctio ab effectu per ipſam idæaliter producto: at huic ſic hæc creaturæ factæ, vel abſolutè faciendæ ab ipſa poſſibili eſſe nequit: ergo creatura poſſibilis reſpectu ipſius factæ, vel abſolutè faciendæ nequit habere rationem ideæ. Minor nobis, & noſtro Ruiz, atque toti Scholæ Societatis, Philoſophica dignitas, & principium eſt. Maior probatur primo quia effectus ideæ eſt vera huius realis, nec ſolum per rationem & chimærica, imago, & imitatio; aſt eiuſdem ad ſe ipſum vera realis, ac non ficta, & pure rationis imitatio, & imago eſſe non poteſt: ergo ratio effectus idealis dicit neceſſario diſtinctionem realem ideæ ab effectu per ipſam idæaliter producto. Nec ſatis eſt quod non, niſi per cognitionem, cauſæ idea effectum; quemadmodum, nec, niſi per cognitionem, cauſæ finis, qui ſe ipſum exiſtentem cauſæ cognitus, vt poſſibilis, etenim motio, & modus cauſandi finis per cognitionem ſolum eſt, vt in executione, & abſolutè ſit id ipſum, quod cognoſcitur poſſibile: & ea apponatur media, quæ in ſtatu etiam poſſibilitatis vtilia cognoſcuntur, vt cognitus finis abſolutè apponatur quare, & ex motione, modoque cauſandi finis implicat aliud abſolutè in executione apponi, quam quæ cognita in ſtatu poſſibilitatis ſunt: at motio, & modus cauſandi ideæ cognitæ non eſt vt abſolutè ponatur idipſum, quod cognoſcitur, ſed eius realis imitatio, & imago, ad normam, & imitationem eius, quod cognitum, vt exemplar illius eſt: vide non ſolum de facto diuerſa realiter ſunt Pictoris tranſſumpta per artem à Prototypis ſiue exemplaribus ſuis depicta (quod in effectu reſpectu ſuæ cauſæ finalis eſſe nequit) verum neceſſario effectus idæalis, ſiue eius vera imago, & imitatio realiter ab idæa, & exemplari diuerſus eſſe debet. Confirmatur: quia merita etiam non, niſi cognita, cauſant præmium; & tamen, nec merita, nec eorum principia cauſari ab ipſis meritis poſſunt, neque ſub ipſa merita cadere. Confirmatur: quia cauſa exemplaris, & ſi media cognitione cauſet, tamen ad genus cauſæ efficientis, ſicuti, & merita, non autem ad genus cauſæ finalis per omnes reducitur.

9. Dices: verum quidem eſſe cauſam exemplarem non mouere ſolum, vt res, quæ cognita eſt, ſit, ſicut finis, ſed vt ad normam, & imitationem cogniti exemplaris ſit: quare & ad genus cauſæ efficientis, ſicut, & cauſam meritoriam, reduci, non autem ad genus cauſæ finalis, & poſſe proinde realiter à tuo effectu diſtingui, non autem ita diſtingui debere ſicut meritum à præmio diſtingui debet, neque ad hoc poſſunt, meriti adhuc principia, cauſari, etſi merita ad genus etiam

cauſæ

cauſæ efficientis reducantur: quia, etſi, tam meritum, quam exemplar intentionaliter ſolum, ac non, niſi media ſui cognitione, ad ſuos effectus moueant; ſit merita non, niſi abſolutè exiſtentia, & præexiſtentia phyſice prioritate naturæ ad præmium mouent, cum quo pugnata præmio, vel meritum eius, vel principia præſuppoſita ad meritum poſſe cauſari. At verò exemplaris, ſeu ideæ exiſtentia abſoluta, & realis præſentia non requiritur, vt ideanter eius effectus ab ipſa, ad cuius normam, & ſecundùm ipſam procedat; ſed ſatis eſt, vt intentionaliter, & in cognitione, quemadmodum finis præſentetur: quæ ſane præſentia creaturæ poſſibili reſpectu ſui ipſius abſolutè faciendæ, vel factæ proculdubio competit: nec magis ad amuſſim imago, & imitatio excogitari poteſt quam identitatis omnimodæ cum ſuo exemplari intentionaliter præſentato: qualis eſt rei factæ ad ſeipſam cognitam, & præſentatam, ſeu re præſentatam vt poſſibilem.

10. Contra primò: quia Auguſtinus recitatus num 3. verſ. med. & Anſelm. num. 4. ſub initio abſolutam exiſtentiam, & præſentiam exemplaris, & ideæ in ſe, etſi eius etiam cognitionem, requirunt illis verbis: *non enim quidquam extra ſe poſitum intuebatur* vtique abſolutè, & in ſe poſitum, & præſens, nam faciendum in ſtatu poſſibilitatis intentionaliter præſens, & cognitione præſentatum Deo non ignorabat Auguſtinus: ſolumque negabat in ſe actu præſentes Deo adeſſe reales illas & abſtractas formas, & ideas Platonis, quas impugnabat: ac proinde ad diuinum aliquid actu in ſe præſens quod intueretur, recurrit, vt exemplar diuinum inueniret, vt Anſelmus: *non aliunde formam, ſeu exemplar* à diuina ſubſtantia *compactum* dixit, quæ abſolutam exemplaris in ſe actualem exiſtentiam ſonant: quare etiam pro diuina idea aſſignanda ad ipſam diuinam ſubſtantiam actu in ſe præſentem, & exiſtentem abiit: quod ipſum recitandi Patres certam. 3. nos docent ergo ex parte exiſtentiæ, & præſentiæ requiſitæ, & à Deo cognoſcendæ in idea, vt ſuum caperet idealiter effectum meritorie potiùs, quàm finali cauſæ idæa, & exemplar aſſimilatur. Contra ſecundò: quia, etſi ſola intentionalis præſentia ideæ requireretur, tamen obiecti faciendi ab idæa, & exemplari ſuo requiritur entitatiua diſtinctio obiectionem realis, & veræ, ac non fictæ, imitationis: quare non ſufficit ſtatuum eiuſdem rei, & entitatis diuerſitas, vt ſupra docebamus. Hoc iidem Patres docent præfati Auguſtinus illis verbis, *vt ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat*: Vbi duo apertè obiecta diſtinguit; alterum exemplar, ſiue id ſecundum quod conſtituendum, aliud quod conſtituendum eſt ſecundum illud, ſiue exemplaris, & ideæ effectus: & clarius adhuc Anſelmus dicens: *non aliunde faciendorum compegiſſe Deum in ſe ipſo formam, vel ea ipſa aliunde compacta, id quod ſunt*, (nimirum quæ facienda & futura ſunt) perficeret quibus formam, & exemplar, quo res ſiunt, & in ſuo eſſe perficiuntur ab eo, quod ipſæ res ſunt, ſiue ab ipſarum eſſe entitatiuè diſtinguit: quod identitati entitatiuæ rei abſolutè futuræ reſpectu ſui, vt poſſibilis repugnat: quo oſtenditur rei factæ ad ſeipſam, vt poſſibilem, non ſolum perfectiſſimam, & ad amuſſim ſimilitudinem eſſe non poſſe, ſed nec eſſe poſſe veram nullam: Et quamvis Sanctus Thomas quæſt. 44. ad 1. videatur admittere dictum, quæ eſt in materia attingere ſimilitudinem & imitationem domus, quæ eſt in mente artificis: quæ non alia eſſe videtur, quam domus eadem cogita, vt poſſibilis, tamen non eſt eadem vt poſſibilis; ſed alia poſſibilis etiam, & mente ſuis delineationibus figurata, vt expreſſe eodem exemplo vſus docuit Auguſtinus recitandus à nobis certam. 3. num. 1. ex tract. 1. in Ioan. & certe Sanctus Thom. non agit de poſſibili cogito, ſed de exemplaribus creatis, & per participationem ideæ diuinæ, ſeu primarij exemplaris, talibus ſecundùm, quæcunque illa ſint, & hæc *attingere ad ſimilitudinem Dei ſecundum vt talis participationem rationis intellectæ à Deo vt domus*, &c. Quæ vus ſolum docet imitationem exemplaris primarij, quam cum ſecundo creatum (quod in corpore per ſimilitudinem id pertractatum tale eſſe debere merito dixerat) non autem quidquam de poſſibilitate entitatiuæ identitatis effectus ideal[is] (quod ſuum exemplar imitari verè, & realiter debet) cum idea & exemplari ſuo.

CERTAMEN III.

Quid diuinum Deo exemplar, & idea propria eſt.

1. IDeam, ſiue exemplar proprium diuinum, ipſum Deum eſſe, ex dictis certam. 1. eſt euidens concluſio: quia nihil Deo extrinſecum, adhuc ſecundum ſtatum poſſibilitatis (de quo ſolum eſſe quæſtio poſſet) conſiderarum eſt idea diuina: cum ob ſummi artificis Dei, ac ſuæ diuinæ artis perfectionem, & decentiam: tum ob proprij exemplaris eſſentiam, & naturam: ergo idea propriè talis, diuina aliquid Deo intrinſecum eſt, ac ſubinde ipſe Deus: id contanter Patres tradunt. Iuſtin. Mart. orat. exhort. ad gent. poſt med. laudat Platonem: *eſſe quandam antiquiorem ſpeciem ſeparatam ab ipſa, quæ ſenſu percipitur: illam etiam rerum exemplar nominare ſolitus*. Deum per hoc exemplar rerum intelligens. Clem. Alex. 4. ſtrom. verſus finem: *Merito Plato eum, qui ideas contemplatur, dicit victurum eſſe Deum inter homines*: quia nimirum Deum contemplaretur, Euſeb. Caſar. 11. de præparat. Euang. c. 11. Plura in hanc ſententiam ex libro de Republica, & ex Timæo refert, & circa medium, *ipſum bonum boni ideam cenſet Plato, vt ſit creatorum ideæ ipſum bonum ſummum, & creatis bonis antiquius prius, & primum, nempe Deus*: eodemque ſenſu Platonem intelligit libro de eius placitis apud Euſebium ibidem Didymus, cuius hæc verba: *eſt autem idea perpetua ſubſtantia cauſa, & principium, vt ſingularia talia ſint, qualia eſt ipſa: & quemadmodum primitiua ſenſibilium exemplaria ad hæc corpora præcedunt: ſic, quæ omnia in ſe ipſa continet, pulcherrima, atque perfectiſſima, huius mundi exemplar eſt: ad quam à creatore Deo ab vniuerſa ſubſtantia mundus ſimile formatus*. Sicque Iuſtinus, & Auguſtinus Platonem intelligunt: in eandem de diuinis ideis ſententiam conſentiunt Cicero 1. Tuſculanar. ac de Oratore, & Seneca epiſt. 66. & quanquam Platonem primum eius vocis *idea* inuentorem fuiſſe teſtetur Auguſtinus quæſt. 46. ex octoginta tribus; tamen rem ipſam ex Socrate, & Moyſe didiciſſe teſtatur, & quoad nominis inuentionem, idem cenſet Auguſtin. 7. de Ciuit. cap. 18. circa med. vt Varro obſeruat, & Viues ad eum locum; atque eandem fuiſſe de ideis Deo identificatis ſententiam Philonis, & Hebræorum à Moyſe edoctorum docet Euſebius cap. 12. init. expreſſius, vt infra referemus: & citato cap. 11. Didimum de recitatis proximè ſic laudant. *Hæc didymus ex ſententia Platonis: qua omnia multò altiùs ſapientiſſimus ille Moyſes, à quo hæc iſti detorſerunt breuiſſimè conſcripſit*, & cap. 12. fine. *Hæc latiùs diximus, vt oſtendamus ideas animalium in intelligibili mundo poſitas, à quibus ſenſibilia iſta ſecundum Platonem creantur, ab Hebræorum ſcriptura eſſe derivatas*. Cui conſentit Elias Creten. ſeu potius Billius ad orat. 33. Nazian. num. 31. Clithouxus in 1. Damaſceni cap. 12. poſt med. Socratem & Platonem ideæ rationem ex Moſe didiciſſe.

2. Dionyſ. 5. de diuin. nominibus: *exemplaria didicimus eſſe eſſentia rerum effectrices rationes quæ in Deo coniuncta ante fuerunt, quas ſcripta diuina prædeſtinationes appellant*, id eſt præſignationes, & prælineamenta rerum, non, prout prædeſtinationis vox Theologis ſonat) *diuinaſque: ac bonas voluntates, quæ conſtituunt, & faciunt omnia*. Poſtremis hiſce verbis exemplaria diuina in actu exercito, ſiue idealiter actu operantia, res ipſas, & effectus ſuos explicuit, vt patet & eiuſdem capitis commentario, hæc Sanctus Maximus apud Albertum 1. p. q. 55. memb. 2. ſub init. *cauſa primordiales ſunt principia, quas græci ideas vo-*

ant : hoc eſt ſpecies , & formæ æternæ , & incommutabiles rationes , ſecundum quas , & in quibus viſibilis mundus formatur , & regitur : inferiùs : *Has formas, ſive ideas Dionyſius , cæterique ſancti appellant per ſeipſum bonitatem per ſe ipſam eſſentiam , per ſe ipſam vitam.* Subinferius. *Nulla ſiquidem virtus , ſive generalis , ſive ſpecialis in natura rerum invenitur , quæ à primordialibus cauſis inæſtimabili participatione non procedat* , Plura fragmentorum ex Dionyſio refert Cipariſſior. decad. 5. c. 4. ante med. Ruffus Dionyſ. c. 7. inter princip. & med. ait : *Dei nos habere notitiam ex rerum omnium deſcriptione : vt , quæ ab eo prolata ſunt in lucem & imagines quaſdam ſimilitudines quæ divinorum eius exemplarium in ſe contineant.*

3. Iuſtinus Martyr iterum orat. exhort. ad gent. errorem Platonis memoratum certam. 2. num. 3. eiuſque occaſionem referens in communem hanc Patrum ſententiam ſcripſit his verbis : *Scribit Moyſes Deum ſic ad ipſum locutum de ſuo tabernaculo , & facies mihi tabernaculum per omnia ſimile exemplari , quod in monte præſcriptum oſtendi tibi. Ac rurſus paulò poſt ſic : vtique facies iuxta formam , quam in monte oſtendi tibi. Hæc ſcripta nactus Plato , poſtquam diligenter penſitarunt , ita , vt debuit , exiſtimauit eſſe quandam antiquiorem ſpeciem ſeparatam ab iſta , quæ ſenſu percipitur : illam etiam rerum exemplar nominare ſolitus , quoniam Moyſis littera ſic loquuntur de tabernaculo iuxta ſpeciem in monte indicatam tibi ſic facies illud. Ad eundem modum de terra calo homine in errorem lapſus videtur* : quia non Deum ipſum , ſed exiſtentium , & creatum ipſi mundi exemplar , ſi ſecuti & Moyſi tabernaculi exemplar , Deo fuiſſe putarit , conſentit Boethius ; de conſolat. metro 9. Deum ſic alloquens. *Tu cuncta ſupernо ducis ab exemplo : pulchrum , pulcherrimus ipſe mente gerens , pende , ſuperno ab exemplo* , quod Deus ſolum eſt : nam reliqua creata ſuperna mundi exempla, ſive exemplaria ſunt. Clem. iterum Alex. 6. ſtrom. *Mundum philoſophia barbara* (in eo non barbara ſph, ſed ſapiens) *alium intelligibilem , alium ſenſibilem conſet : alterum primitivum alterum boni exemplaris imaginem* , & lib. 4. ſtrom. tribus paginis ante finem. *Mens eſt locus idearum , mens autem Deus eſt* , dixerat.

4. Damaſcenus orat. 1. de imaginibus. *Sunt in Deo imagines , & exemplaria rerum , quæ ab ipſo futura ſunt* : Subinferius : *Non aliter antequam fierent , erant expreſſa , quam ſi quis volens domum ædificare , prius imaginem , & formam ipſius in animo effingit , cogitatione que complectitur* , & 1. de fide c. 12. poſt med. in Deo conſtituit, *imaginem , cuius exemplum , & expreſſio in prædeſtinatione remotore ſit.* Addimus præter recitatum eius teſtimonium certam. 2. num 4. ad rem hanc luculentiſſimum ſcribit. c. 8. Monol. circa finem, *Nullo pacto fieri poteſt aliud rationabiliter ab aliquo , niſi in facientis ratione præcedat aliquod rei faciendæ quaſi exemplum , (ſive , vt aptius dicatur) forma , vel ſimilitudo , aut regula. Patet itaque , quoniam prius , quam fierent , univerſa erant in ratione ſummæ naturæ quid , aut qualia , aut quomodo futura eſſent.* Illam verò rerum formam, & ſimilitudinem , & exemplum præcognitum ad creaturas faciendas ipſum Deum æternum eſſe probat c. 9. & 10. præſertim verbis citato loco à nobis datis. Sed Damaſcenum plura , & Anſelmi teſtimonia (ſecuti & Patrum aliorum) dabimus cert. 4. vbi an in divina ſcientia formaliter , an in aliis Deo intrinſecis idea divina conſiſtat : examinabimus, quidquid enim ex Deo intrinſecis ideæ divinæ rationem habere Patres aſſerant præter Concluſioni aperte aditipulantur.

5. Tam multus in hac veritate ſtabilienda fuit Auguſtinus vt omnia eius teſtimonia proferre prolixum ſit. Tota enim quæſt. 46 ex octoginta tribus pluries illam (præter celebre illud teſtimonium ex eadem quæſtione recitatum. Certam. 2. num. 3.) ſtatuit , ſub eius init. ait: *ideas latinè poſſumus , vel formas , vel ſpecies dicere, vt verbum à verbo tranſferre videamur : Si autem rationes eas vocemus ab interpretandi quidem proprietate diſcedimus. Rationes enim Græcè λόγοι appellantur , non ideæ : ſed tamen , quiſquis hoc vocabulo vti voluerit à re ipſa non erravit , ſunt namque ideæ principales formæ quædam , vel rationes rerum ſtabiles* (quæ nec diuerſorum ſtatuum capaces ,) *atque incommutabiles* : Deus autem ſolus diuerſorum ſtatuum incapax & incommutabiles, eſt , verſ. fin. *Rationes principales, quas intuetur creator.* Ideas appellat , & fine concludit: ſive ideas , ſive formas , ſive ſpecies , ſive rationes, licet vocare : ac iterum *principales , & originales formas* nominat : atque *ideas eſſe* (Continentia eius , ſeu continua verba ſunt) *principales formas , & rationes rerum ſtabiles quæ ipſa formata non ſunt , ac per hoc æterna, ac ſemper eodem modo ſe habentes , quæ in divina intelligentia continentur.* Addit *niſi viſione beata* videri non poſſe , & earum neceſſariò *participatione fieri , vt ſit quidquid eſt* , & 6. de Trinit. c. vltimo: *verbum perfectum , cui non deſit aliquid , & ars quædam omnipotentis & ſapientis Dei plena omnium rationum viventium , & incommutabilium . & omnes unum in ea, ſunt ipſa unum de ea , cum quo unum ibi novit omnia Deus , qua fecit per ipſam* , & 11. de Ciuit. c. 29. fine ait : *creaturas , in verbo Dei habere cauſas , rationeſque ſuas ideas ſecundum quas facta ſunt incommutabiliter facientes* , & 1. Retract. ait : mundum intelligibilem à Platone poſitum , ſive ideam eſſe rationem ſempiternam , atque incommutabilem, qua factus mundus viſibilem *quam , qui eſſe negat , ſequitur , vt dicat , Deum irrationabiliter feciſſe qua fecit* , quod totum dixerat etiam cit. q. 46. poſt medium immediatè , ad verba exinde à nobis recitata cert. 2. num. 3. Plura ex ipſo dabimus num. 7. & certam. 4. in ſententiam eandem.

6. Nec tantus Patrum conſenſus, ni ſcripturæ interereur eſſe poſſet. Primum ſacræ paginæ teſtimonium eſt ex Geneſ. *Faciamus hominem ad imaginem , & ſimilitudinem noſtram* , vbi & homo ad Dei imitationem , & ſimilitudinem , ac imaginem factus: Denique eius exemplar, & idea aſſeritur , vt approbat Euſebius ſupra recitatus Didymum laudans 11. præp. cap. 21. verſ. finem , & capite 12. imito Philonem ſuper eo probans , & eius verba ad eum locum recitans , *ſi quis voluerit ſignificantioribus , vti verbis, nihil aliud intellectuale dicet eſſe mundum , quam Dei iam creantis verbum. Nihil enim aliud ſibi vult illa intellectualis eſt , quam creatoris ratio creare iam cogitantis : quod dogma Moyſis , non meum eſt. Apertè namque ſcribit ad imaginem Dei hominem eſſe formatum : quod ſi pars mundi imago imaginis eſt , univerſalis iſte mundus ſenſibilis ad exemplar divinæ imaginis factus eſt. Primitivum ergo ſigillum , quod intellectualem mundum appellamus , ipſum exemplar eſt. Primitiua idea idearum omnium Dei verbum :* ſicque intelligit Philo initium illud Geneſ. *in principio creauit Deus cælum & terram* : vt ſenſus ſit , *in verbo ſuo* : ſolumque defuerit illi myſterij Trinitatis expreſſa fides , & cognitio , vt cum plumbus Patribus non dixerit *in filio.*

7. Secundum teſtimonium ſit ex illis Ioan. 1. verbis, iuxta Auguſtinum , & aliorum Patrum diſpunctionem, *quod factum eſt in ipſo vita erat.* Ad quæ Auguſtinus tract. 1. in Ioannem inter alia ad rem hanc. *facta eſt terra , ſed ipſa terra , qua facta eſt , non eſt vita eſt enim in ipſa ſapientia ſpiritualiter ratio quædam, qua terra facta eſt , hæc vita eſt.* Subdit exemplum. *Faber facit arcam. Primò in arte habet arcam : ſi enim in arte arcam non haberet , non eſſet vnde fabricando illam proferret : ſed arca , ſic eſt in arte , vt non ipſa arca ſit : quæ videtur oculis , in arte inviſibiliter eſt. in opere viſibiliter.* Subinferius, *Arca in opere non eſt vita , arca in arte vita eſt , quia vivit anima , artifex.* Quem locum Similiter explicat 5. de Geneſi ad lit. c. 14. 15. & 16. & init. capitis 15. inde infert *in qua vita vidit omnia , quando fecit : & ſicut vidit ea, ita fecit , non præter ſeipſum videns , ſed in ſeipſo.* Et apud ipſum author Dialogi 65. quæſtionum q. 26. ſub initio quam ad eum locum , & eius interpretationem tradunt etiam Beda, Rupertus, & S. Thom. qui etiam 1. p. quæſt. 18. a. 4. Magiſt. 1. d. 36. c. *Propterea* vbi S. Bonauent. art. 2. quæſt. 1. Alex. 1. p. quæſt. 23. meraph 4.

metaph. 4. art. 1. §. 4. Albert. 1. part. quæſt. 15. metaph. 1. art. 3. poſt med. eſt etiam interpretatio Anſelmi [illegible] cap. 34. & ſeq. cap. 35. Monolog. [illegible] ſolide, ac creaturæ meliùs, veriúſque in ſe [illegible] in ſola idea quam in ſeipſis: aſſerens meliùs, veriúſque in ſe, quàm in nobis creaturas idealiter etiam eſſe; ad meliùs veriúſque, quam in ſeipſis eſſe in idea diuina concludit verbis hiſce: *Cum ergo conſtet, quia omnis creata ſubſtantia, tanto verius eſt in verbo, & intelligentia creatoris, quam in ſeipſa, quanto verius exiſtat creatrix, quam creata eſſentia, quomodo comprehendat humana mens [illegible] ſit illud dicere, &c.* Scio [illegible] Patres alios textum Ioannis ſic pungere: *& ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt*, vt alia deinceps [illegible] ſola & ſimilia [illegible]: [illegible] nec improbabilem proinde eſſe eam diſpunctionem: id autem ſolum efficient ſententiæ noſtræ certam, & infallibilem ex [illegible] non eſſe; non autem non eſſe valde probabilem, & ex dictorum Patrum, & Scholaſticorum mente apertiſſimam: vera verò diſpunctio textus probatior, probandaque ſit ſacrorum interpretum [illegible].

8. Tertius Scripturæ locus ex 11. ad Hebræos vbi Paulus: *Fide intelligimus aptata eſſe ſæcula verbo Dei, vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent*: quem locum ſic interpretatur ibi Anſelmus, *ex inuiſibilibus facta ſunt viſibilia, id eſt, ex intellectuali mundo viſibilis* [illegible] *enim mundus in ſapientia Dei erat, & ad illius imitationem factus eſt ille viſibilis*; quam interpretationem huius loci tanquam Auguſtini refert, & ſequitur gloſſa ordinaria apud quam tamen expreſſa ſuper eo loco non extat: ſed [illegible] interpretatione eſt [illegible] 1. Retract. [illegible] mundi Platonici ſiue idearum meminerit, ac locutionem probauerit, [illegible] Deum [illegible] Epiſtola, [illegible] eſt autem expreſſa interpretatio S. Thom. [illegible] conformitatem, & correſpondentiam ſæculorum Dei verbo propriam imaginis cum ſua idea, & exemplari ſatis expreſſit; cum autem id fide à nobis intelligi Paulus dicat: ideoque, vt, quomodo, viſibilia ex inuiſibilibus eſſe facta [illegible] aptiſſima, & interpretatio videtur; ac ſubinde ex eo teſtimonio magnopere præſentem noſtram Patrum, & Theologorum concluſionem firmari.

9. Opportunè hic obiectioni illi ſemel propoſitæ certam. 1. numer. 1. [illegible] & certam. [illegible] reſpondebo: cum eius ſolutionem huc (ad locum [illegible]) [illegible]: [illegible] creaturæ, vel factæ, vel faciendæ, vt [illegible] exemplaribuſque eius Deo ſimilitudinem, neque eſſe, neque vſquam poſſe: cæterum neque vllam eſſe poſſe rei factæ, vel faciendæ cum ſeipſa, vt poſſibili, vt contendebatur ab aduerſariis certam. 2. numer. 1. quia nihil ſui ipſius imago, & imitatio (præſertim realis, vti effectus cum ſuo exemplari) eſſe valet, ſibique verè ſimile: ſed neque cum diuina cognitione rei factæ, vel faciendæ maior ſimilitudo eſt, (vt hic, ne iterum certam. 4. eadem ſuboriatur obiectio, præcidatur) quam cum diuinis reliquis: ſi[illegible] eſt, vt ſæpe [illegible], & [illegible] creaturæ, imò & creati omnia obiecta in ratione ſuæ formalis, & intrinſecæ repræſentationis, cui proinde nequeant creata cuncta, niſi per [illegible] aſſimilari. Hoc igitur ab omnibus admittendo, atque à me admiſſo, [illegible], & [illegible] ſtabilietur, ergo [illegible] Deum [illegible] à ratione perfectiſſimi, ſummique exemplaris excludi, aut [illegible] à Deo [illegible]. De [illegible] ſummi exemplaris diuini eſt vniuerſalitas, & omniexemplar eſſe: ſicuti, & diuinæ ſcientiæ omniſcientiam, & [illegible], adeoque [illegible] omnipotentiam; [illegible] ſcientia, vel [illegible] effectus potentia, niſi obiectorum, & creatorum omnium ſcientia, & potentia diuina ſit, eſſe vllatenus poſſit. Quod autem ex [illegible] atque in[illegible] per exceſſum diſtans à creaturis exemplari limitatæ, ac minutulæ entitatis, & perfectionis creaturam Deus, in ſuo quamque genere, perfectam, & abſolutam efformet, non artis, artificiíve defectus & imperfectio eſt, ſed ſumma propemque artis, & artificis [illegible] perfectio, & commendatio.

10. [illegible] exempla [illegible]. Hominem [illegible] in eadem [illegible] proportione, qua, vel homo, vel Originale, & exemplar eſt imaginem [illegible] depingere, [illegible] adhuc [illegible] in [illegible] tabula, aut breuiſſima [illegible] perfectam exprimere, [illegible] eſt non vulgaris. [illegible] artis & artificis eſt. Hinc inſignis ille ſculptor cunctis vetuſti ſui ſæculi artificibus admirationi fuit, quod [illegible] omni deſcripſerit, vt totum opus muſca expanſis alis obtegeret: atque per exigua illa Chriſtallina Archimedis Sphæra, in qua [illegible] Cæleſtis [illegible] figurauit, [illegible] rum artis patuiſſe dicitur conuicium, apud Claudiani epigrammate ſui operis fine. Phidias item, quod breui Scuto Gigantomachias, & Amazonimachias omnes figurauit: & magis ad rem noſtram [illegible] mundi imagine à Deo in homine expreſſa, qui propterea *Microcoſmos*, ſiue *paruus mundus*, nominatur, aiebat Philo [illegible] à Deo [illegible]: *quemadmodum Cæleſtem magnitudinem* [illegible] *exprimuntur* [illegible]. Sic ergo, qui infinitas illas entitatem, ſubſtantiam, & perfectionem [illegible] limitatæ, & [illegible] modo, & [illegible], ita à Deo depictas (vt ſic loquar) & ſculptas in creaturarum [illegible] videat, vt per eas author Deus mentibus noſtris fere ad [illegible] (iuxta illud ad Rom. 1. num. 20. *inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles* (Philoſophi) [illegible] Deum [illegible] potenti [illegible].

CERTAMEN IV.

Quid diuinum idea, & exemplar, & quorum obiectorum Deo ſit, ſtatuitur.

INſinuauimus hic [illegible] cum Doctoribus [illegible] certam. 3. numer. 1. [illegible] ideam, & exemplar [illegible] non in obiecto aliquo, ſed in cognitione formali, qua ſcilicet obiectum artifici formaliter repræſentat conſiſtere. Hanc enim generalem doctrinam, vt Deo ideam propriam, ipſi iuxta Patres intrinſecam & re ipſa identificatam, (cuiuſmodi eius ſcientia eſt) deſignaremus, excogitauimus: & [illegible] generalis [illegible] fundamenta à [illegible] certam. 1. num. 1. [illegible] certam. 3. à num. 4. [illegible] quæ ſpecialia, quod, [illegible] ideæ apud Patres [illegible] his Doctoribus [illegible], nimirum nobis aduerſo, explicanda hic erunt. Et primo Dionyſius [illegible] certam. 3. num. 2. [illegible] vbi ideas, & præfinitiones, & prædeſtinationes à ſcriptura diuina nominatas ait, quem his laudat, & ſequitur Damaſcenus Orat. 1. de imaginibus pag. 3. *Has imagines, & hæc exempla præfinitiones appellat Sanctus ille Dei munere diuinis in rebus* [illegible], *&* [illegible] *Dionyſius: omnia enim ab illo præfinita, &* [illegible] *futura in* [illegible] *Conſilio non aliter, antequam fierent, erant expreſſa, quam ſi quis velit domum ædificare, prius imaginem, ac formam ipſius in animo effingit, cogitationeque complectitur*, & 1. fid. cap. 12. poſt med. *intuetur omnia, priuſquam*

deducan

Digitized by Google

deducantur ad ortum, intemporaliter, intelligens vnumquod-que ſecundum voluntariam ipſius intemporalem intelligentiam : quæ quidem eſt præfinitio, & imago, cuius exemplum, & expreſſio in prædefinito tempore fit. Conſonat Sanct. Maxim. apud Cypariſſet. decad. 8. poſt medium ex Dionyſio dicens : *ea, quæ Deus produxit prius extitiſſe in Deo ſecundum præfinitionem, & præcognitionem.*

2. Verùm quid præfinitionis nomine Dionyſius velit, diximus ad eius locum certam. 3. num. 2. init. deinde oſtendimus : non loqui illum de idæis præcisè qua talibus, ſed de illis, vt connectis cum voluntate operandi aliquid ad ipſarum exemplar, ſiue cum omnibus ad exercite operandum requiſitis : atque in eas, ita ſumptas, rectè præfinitionis, & prædeſtinationis, ſiue determinationis voluntatis diuinæ ad agendum nomen cadit. Sed quid, ſic in ſua proprietate ſumptæ præfinitionis, & prædeſtinationis voces his doctoribus faueant, non video. Non enim de actu intellectus, ſed voluntatis diuinæ probant ; & Damaſcenus Dionyſij interpretem agens teſtimonio ſecundo vbi intelligentiam expreſſit. *Voluntariam* adiunxit ; cum tamen ideæ in Deo non magis voluntariæ ſint, quam omnipotentia, quæ prorſus naturalis Deo eſt, non voluntaria. Itaque non de ideis puris intelligentiam eſſe dixit, ſed de voluntaria Dei ad operandum ſecundum ideatam intelligentiam, ſiue ſecundum ideas intellectas ; id quod oſtendit clarius exemplo artificis, qui rei faciendæ *in animo imaginem effingit, cogitationeque complectitur.* Aliud ergo imago eſt, quam cogitatio, qua eam artifex complectitur, differtque per Damaſcenum. Nec magis his doctoribus faueat Auguſtinus ſupra recitatus ex q. 46. ex octoginta tribus, ter, quaterque ideas rationes rerum in mente Dei appellans : atque infrà, & certam. 5. ex aliis locis recitandus ; ratio autem in mente eſt eius cognitio, & ſapientia, ſed nec alij recitati faueat amplius, dum aiunt eſſe ideas in ſapientia creatoris. Nam hi omnes locum, & ſedem earum, vt intentionaliter mouere Deum poſſint, vt iuxta eas operetur, deſignant ; non verò ideas ipſas, vt verba in *mente, in Sapientia* ſatis declarant, & Auguſtinus ex quæſt. illa citatus, & recitatus cert. 3. num. 5. teſtimonio primo, non dici proprie *rationes*, ſed *formas*, ſeu *ſpecies* aiebat : quia ratio actum mentis, ſeu locutionem propriè ſignificat non ideam : quibus ideam propriè à cognitione ſeiunxit, Anſelmus ve ò iam recitandus ex 10. Monolog. aliud, quam ſententiam, voluit in Deo ideam eſſe, (ſicuti & Auguſt. 5. de Geneſ. ad lit. cap. 13. ibidem in eandem ſententiam recitandus) & eam quidem à cognitione differre exemplo ideæ artificis creati, vt ſupra Damaſcenus ſignificauit.

3. Et quamquam Platonis, & aliorum Philoſophorum mens, & ſententia non magni Theologorum referat ; aduerſam tamen eis locis, quibus alij doctores putare poſſent, non habemus. Illud enim, quod è Triſmegiſto, & Chaldæis refert Euſeb. 11. præpar. Euang. cap. 11. *ideas eſſe Patris cogitationes, & rationes vniuerſales naturæ* vtramque coniunxit : & rationes vniuerſales naturales, quæ apud Philoſophos cognitiones non ſunt, & cogitationes ſeu cognitiones earum, ſiue quibus ſecundum ideas ſuas nequit operari Deus, quod autem immediatè adnectit Euſeb. Stoici, qui à Zenone *originem ducunt, notiones in animis noſtris anticipatas ideas eſſe dixerunt* : Minus difficultatis habet. Notio, ſiquidem nota, & character propriè dicitur, non autem cognitio : vt controu. de Trinit. de diuinis notionibus diximus : quod ibidem ait *Socrates, & Plato ideas ſeiunctas à materia ſubſtantias exiſtimant in ſenſu, viſuſque Dei, id eſt mentis ſubſtantes* ; potius hos Doctores oppugnat. Id quod de vtroque ex Plutarcho refert Eugubinus 1. de perenni Philoſophia cap. 12. vbi, & Plutarchum : *idem eſſe diuinam mentem, atque ideas iſtas indicaſſe refert*, ex Philone verò & Plotino, *idem eſſe totam ideatum ſeriem, atque ipſam immenſam Dei ſapientiam*, & ordinationem idem, quod res ordinatas, non eſſe apertum eſt & certe, cum ideæ non, niſi cognitæ artificem ad opus mouere intentionaliter poſſint, quandoque earum cognitioni neceſſariæ illius nomen primi illarum adiuuentores Philoſophi applicuerunt : eius tamen obiectum non excludentes, ſed confundentes vtrumque. Vide Cyrill. Alex. 2. contr. Iulian. verſ. fin. §. *videtur* aiebat, *ideas interdum eſſentias, & per ſe ſubſiſtere affirmat Plato, aliquando autem & cogitationes Dei definit.* Sed quamuis demus Platonem, & Philoſophos ſtrictè, ac diſtinctè de ideæ ratione locutos, nec ipſam cum neceſſaria eius applicatione intentionaliter cognitionem confundentes, quandocunque ideas in cogitatione conſtituere videntur : cum iidem alibi in cogitationis ſeu cognitionis obiecto ſæpius, vt vidimus, conſtituant, & illos ſtrictius, propriuſque locutos, vbi conſtantius, & frequentius loquuntur, longe probabilius pro nobis eſt. Illud autem certum eſt : varios teſtes, ac ſubinde nullius authoritatis eſſe, maxime pro ſententia, cui ipſi toties repugnant.

4. Sed præter generales rationes, quæ ideam nullam in obiecti cognitione non poſſe conſiſtere, ſed potius in eius obiecto vniuerſim probant certam. 1. ſpeciales in ideis diuinis duæ ſuccurrunt doctè notatæ à noſtro Ruiz d. 82. ſect. 6. à num. 16. Quia alioqui Auguſtini, Anſelmi, & aliorum Patrum, quos & dedimus, & vlterius dabimus, ac Theologorum cum Sancto Thoma illos imitantium nugatoriæ rationes erunt, & ridiculæ. Probant enim omnes ideas in Deo eſſe, ac Deum per ideas operari, quia per artem, rationem & intellectione creata operatur : atqui per vos idea ipſa cognitio eſt : ergo probatur, agere Deum ex cognitione, per cognitionem, quia agit per cognitionem, & ex cognitione : quod eſt idem per idem ineptiſſime probare : quod de Patribus & Theologis, tot, tantiſque admittere probroſum, ac ſubinde abſurdiſſimum eſt : eſt autem hæc Patrum, & Theologorum communis, conſtanſque probatio ex aduerſo principio de ſe, atque experientia nota : nimirum artem omnem ab idæis, & exemplaribus ſuis, ac proinde artificialibus cognitionibus diſtingui, vt obiectum à ſui cognitione debere : id quod ſatis preſſe docuit S. Thom. 1. p. quæſt. 15. art. 1. ad 2. *Sapientia, & ars ſignificantur, vt quo Deus intelligit, ſed idea vt quod Deus intelligit.* Secunda ratio ; quia ſi ideæ diuinæ in Dei cognitione conſiſterent, cum ea practica, nihilque aliud eſſe debeat, facilius multò, & aliunde probandæ eſſent, quam vnde probantur : nempe ex eo, vnde cognitiones practicæ probantur in Deo, vt per ſe patet.

5. Arguo tertiò quia, vt Deus ex idæa, & per idæam operetur aliquid vlterius cognoſcendum, quam, vt practica eius cognitio ſit, requiritur : quod aliud eſſe nequit niſi obiectum, cuius ad inſtar, & imitationem operatur. Hoc autem ipſum idæa, & exemplar eſt : ergo in obiecto illo vlterius cognoſcendo, non autem in cognitione practica ratio ſtat ideæ. Antecedens aſſumptum probatur, quia, vt cognitio ſit practica, ſat eſt cognoſci rem faciendam modumque quo actiuè ſiue à potentia actiua apponi in executione debeat ; vt autem ex arte, ideaque, & exemplari, eiuſque ad imitationem, & inſtar ſeu imitatiuè, aliquid aliud cognoſci ab artifice opus eſt, vt patet. Argumentum aduerſariorum à ratione præcipuo, quod ſcilicet creata in Deo non formaliter ob immenſam diſſimilitudinem in Deo contineantur, vt opus eſt contineatur in exemplari exemplatum, ſeu illius imitatiua imago, & ſi contineantur actiuè, diſſecimus cert. 3. à num. 9. quin, ſicut in omnipotentia admittitur contenentia actiua non formalis ſeu formæ ad ſimilem primam effectus, ſed eminentialis : etiam in Deo idealis contenentia, non formæ ad ſimilem proſſus formam, ſed eminentialis debet admitti, etſi in agentibus creatis ex eminentiali contenentia actiua idealis inferri nequeat : quia reſpectu Dei (qui nihil creatum pro idea habere poteſt, vt vidimus certam 2.) admitti debet, quod reſpectu artificis creatis cuius ars, niſi ex formaliter ſimili imaginem edit, quia nequit ſuperiorem ſpeciem ad inferiorem imitatiuè in arte facto deducere, vt experientia conſtat : & quia id ſummæ artis diuinæ proprium & admiratione dignum, vt vidimus eſt, ſi quæ alia ſunt primam concluſionem impugnant.

6. Doci

6. Dico primo eſſentia diuina, phyſice loquendo, vt imitabilis à creatura eſt propria idea diuina: eſt expreſſa concluſio Sancti Thomæ 1. p. q. 15. a. 1. corpor. & ad 3. & a. 2. corp. fine, *in quantum* (ait) *Deus cognoſcit ſuam eſſentiam, vt ſit imitabilis à tali creatura, cognoſcit eam, vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ*, & quæſt. 3. de veritate art. 2. corporis fine, *eſſentia non accipitur abſolutè ab intellectu, vt idea rerum, ſed cum proportione creaturæ fiendæ ad ipſam diuinam eſſentiam, ſecundùm quod deficit ab ea, vel imitatur eam* &c. Conſtat ſibi [illegible] contra Gentes cap. 54. [illegible] 1. d. 36. quæſt. 2. art. 2. corpor. & ad argum. & art. 1. [illegible] locis, [illegible] ad locum contra Gentes, Capreol. diſt. citata q. 10. art. 1. Caietanus ad locum 1. p. [illegible] Dominicani reliqui. Ex Theſeſtis noſtris Molina [illegible] Valentia quæſt. 15. puncto 2. ſentent. 6. & alij omnes, qui in 1. p. commentario perpetuo ſcripſere (à Vaſquez & [illegible] excipias) conſenſere. Ex priſcis S. Bonauent. in 1. d. 35. art. 1. quæſt. 1. corp. præſertim fine, vbi ſimilitudinis expreſſiuæ nomine ideam [illegible], atque explicat non formalem expreſſionem, ſed vt principium obiectiuum; ſiue obiectum formale ſpecificans, & terminatiuum cognitionem intelligit, vt ex doctrina claret; & ex quæſt. 2. corp. vbi idea *eſt ſimilitudo, quæ eſt ratio cognoſcendi.* Richard. diſt. 36. art. 1. quæſt. 1. corp. quæſt. [illegible] Aureol. p. 2. art. 1. col. 6. §. *Reſtat*, Henricus in ſumm. p. 1. art. 68. quæſt. 5. corp. & quodl. 9. quæſt. 2. [illegible] Marſil. lib. 1. Sententiar. quæſt. 3. art. 3. etſi ambigue quandoque loquatur, quos refert, & ſequitur noſter Ruiz d. 74. [illegible] Auguſt. & Anſelm. recitans certam. 2. num. 3. & 4. & omnibus locis ex ipſis, aliis Patribus, Philoſophis, & ex Scriptura [illegible] certam. 3. [illegible] & eis teſtimoniis, quæ, pro idea in cognitione diuina conſtituenda, nobis opponebamus hic num. 1. vt ex eorum genuina interpretatione; & intelligentia data num. 2. claret.

7. Quibus adde Clementem Alexandr. 5. ſtrom. ſub initio dicentem, *idea eſt diuina intelligentia, ſiue, quod à mente diuina cogitatur*: & Dionyſium c. 5. *de diuinis nomin.* apud Sanctum Thom. 1. contra gentes cap. 54. poſt med. [illegible] *quidam Philoſophus Clemens nomine, dixit, quod* [illegible] *ſunt minus nobilium exemplaria*: Subinde autem nobiliſſimam, & [illegible] Deus [illegible] exemplar, & idea erit. Hunc autem Philoſophum [illegible], qui poſtea Petri, & Diſcipulus fuit, & ſucceſſor ſatis probabiliter, & [illegible] Cardinalium loco citato, §. *Apparet demum*, & Auguſtinus 5. de Geneſ. ad literam, vbi poſtquam [illegible] capitibus [illegible], rationes, & formas, eorum in Deo vitam eſſe ait: cap. 26. ſub init. *Neque enim ea faceret, niſi ea noſſet, ante quam faceret, nec noſſet, niſi videret, nec videret, niſi haberet ea, quæ nondum facta erant, niſi quemadmodum eſt ipſe non factus.* Sed aiunt aduerſarij [illegible] eſſentiam diuinam, vt imitabilem à creatura formaliter cognoſci à Deo [illegible], quin creaturæ [illegible], at proinde idea diuinæ cognitio, ſit creaturarum cognitio, quare & ipſe etiam, vel ſolum, vel partim ad ideam [illegible]: quod variis modis contra nos verſant apud Ruiz ſect. 5. num. 16. nullo tamen firmo eis reſpondet ſect. 8. à num. 9. diſtinctione obiecti [illegible], & in ſe cogniti, & [illegible], cognitique in alio: vt illud, *quod Deus eſt*, idea ſit; [illegible] à creaturis, atque, vt idea, abſque creaturis cognoſci nequeat: cæterùm ea nos doctrina vti non poſſumus, [illegible] Dei oſtendimus impoſſibilem, nullamque relationem, ſeu connexionem, niſi directè cognitis terminis cognoſci à Deo poſſe. Reſpondeo [illegible]

principij, ſiue ideæ in Deo [illegible] turis ipſam imitaturis eſſe, non ſecus, atque omnipotentiam à [illegible], quare à Deo [illegible], vti, in ſe eſt, intuente, abſque vlla creaturarum [illegible] cognoſci [illegible], vt [illegible] ad eius imitationem creatura à Deo producatur; hæc etiam præmoſci à Deo debeat; vt materia ideam imitatura, non autem vt idea, & exemplar, ſed vt ideatum, exemplandumque, (vt ſic loquar) cognoſcitur: vt docui certam. 2. num. 2. fine ad Gabrielis argumentum; id quod è proximè dicendis, clarius adhuc, apparebit. Sed explicari ad plenum, planamque concluſionis huius Patribus, & Theologis communis intelligentiam vlterius debet, ſub quo conceptu, & formalitate obiectiua eſſentia diuina, (quæ, vt imitabilis à creaturis, idea diuina aſſeritur, idea diuina ſit. Poteſt enim eſſentia, & phyſice, & metaphyſicè tam Theologicè, quam Philoſophice ſumi, vt controu. 1. d. 2. vidimus, & explicuimus: quare, [illegible] modo ſumatur [illegible] concluſio [illegible] explicauerit, definiendum hic eſt.

8. Dico ſecundo [illegible] diuinam [illegible] ſecundùm prædicatum eſſentiæ metaphyſicæ Dei, ſiue [illegible] (quas [illegible] Dei metaphyſicam [illegible] mus contr. 1. d. 2.) Sed ſecundum prædicata reliqua ipſum metaphyſicè conſequentia rationem, metaphyſice etiam loquendo, ideæ propriæ diuinæ habere. Hoc expreſſit Sanctus Thom. [illegible] ad verba recitata ex quæſt. 3. de veritate art. 2. corp. fine, & ex Auguſtino, & aliis recitandis certam. 5. pro diuerſitate, & [illegible] ſolis [illegible] metaphyſicæ [illegible] bilis ſit metaphyſicè, ſi is ſolus idea diuina eſſet, non minus repugnaret ideas, quam indiuiſibilem illum conceptum metaphyſicum diuiſibilem eſſe, & multiplicabilem, [illegible] Patres, quos certam. 3. quam 4. de diuinis ideis pluralitatem, vel aſſerentes, vel ſupponentes hoc ipſum argumentum confirmant. Teſtis [illegible] pro hac concluſione eſt S. Maximus partim iam, & [illegible] apud Albertum 1. p. quæſt. 15. metaph. 2. argum. 4. dicens: *Has formas, ſiue ideas Dionyſius* [illegible] *per ſe ipſam bonitatem, per ſe ipſam eſſentiam, per ſe ipſam vitam, per ſe ipſam* [illegible]*, per ſe ipſam ſapientiam: quæcunque enim bona ſunt, participatione per ſe eſſentia ſunt: &* [illegible] *per ſe* [illegible]*: & ſic de aliis participationibus, &* [illegible]*rticipantibus.* Idipſum expreſſit, S. Thomas recitatus num. 6. ex quæſt. 3. de veritat. art. 2. [illegible] *cum proportione creaturæ fiendæ ad diuinam eſſentiam, ſecundum quod deficit ab ea, vel* imitatur eam.

His [illegible] formalem creaturarum à Deo ac prædicatis eius tradit Maximus, nec ſolum actiuam, quæ à ſola eius actiua virtute, ſeu omnipotentia eſt. Iiſque ipſis rationem à priori concluſionis ſuæ, & noſtræ tradit etenim idea diuina [illegible] & eſſentia diuina, quatenus imitabilis à creatura, ſiue qua imitationis creatæ capax eſt, vt vidimus: aſt capax eſt imitationis creatæ, non ſolùm ſecundùm prædicatum eſſentiæ metaphyſicæ, ſiue entis à ſe, ſed etiam ſecundum [illegible], intellectiui, tam in actu primo, quam ſecundo, [illegible] ergo non ſolum [illegible], habet rationem propriam ideæ. Nec obeſt conceptum formalem [illegible] eſſe debere, etiam per denegationem termini extrinſeci: quare, & indiuiſibiliter infinitum, nec ex pluribus [illegible] gendum eſt; ſecus de tranſcendentibus, vt infinitas, quæ omnia diuina metaphyſicè tranſcendit, indiuiſibilitas, ſeu ſimplicitas, è quorum genere eſt imitabilitas à creaturis. [illegible]

intelliguntur directè cognita, & imitabilia à creaturis ex diuina arte reliqua prædicata diuina: ergo, & pro illo priori sunt proprix ideæ diuinæ: intellectio autem diuina, etsi imitabilis etiam ex diuina arte ab intellectionibus, & sensationibus etiam creatis sit, atque id muneris absque reflexa sui cognitione exercere nequeat, tamen à reflexa sua cognitione formaliter non habet; neque qua cognitionis munus obit; sed obiecti.

10. Dico tertiò: Secunda Trinitatis persona, seu Dei verbum idea diuina proprietate sua characteristica est: id tradidit primus Philo Hæbræus recitatus, laudatusque ab Eusebio Cesariensi certam. 3. numero 6. Deinde Augustinus ibidem recitatus numero 9. & 6. de Trinit. cap. vltim. & 11. de Ciuit. cap. 29. fine, & Anselm. cap. 10. Monolog. *Sed quamvis summam substantiam constet prius in se, quasi dixisse cunctam creaturam, quam eam, secundum eandem, & per eandem suam locutionem conderet*, & luculentius epist. 115. ad Nebridium circa finem dicens: *quaris verum summa illa veritas, & summa sapientia, & forma verum, per quam facta sunt omnia quam filium Dei vnicum sacra nostra proteſtantur, &c.* locutio autem Dei ad intra verbum personaliter sumptum est, idque ex pluribus Patrum testimoniis immensa sua eruditione ostendit noster Ruiz de Montoia de Trinit. d. 111. section. 5. vt propterea Patres doceant specialiter nihil sine verbo Patrem posse ad extra producere. Nec nimis ieiune nos Controuers. de Trinitat. d. de propriis personis ostendimus quæstion. secunda, & Augustinus quidem, & cæteri Patres recitati certam. 3. numer. 7. pro interpretatione ibi data ad illud Ioann. 1. *quod factum est, in ipso vita erat.* Præsertim Anselmus circa eius numeri finem. Nec obstet iuxta eam textus dispunctionem sentire aliquis possit: nam illud *in ipso vita erat*, relatiuum est: in alia verò Græcorum, & communiori dispunctione: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*, alia est conclusionis huius probatio: quia particula *per* exempli causa propriis, quam causis aliis conuenit: sic pictores, & acupictrices imagines, vel opera sua dicuntur efformare, *por el Original ò el dechado.* Confirmatur ex Paulo recitato certam. 3. numer. 8. dicente: *aptata esse sæcula verbo Dei*: ac tandem ex Psalm. 32. vers. 6. *verbo Domini cœli firmati sunt*, vbi specialis ratio verbi in creaturarum formatione, (quæ non, nisi ideæ, & exemplaris causæ creaturarum esse potest) denotatur confusè quidem ad illa in tota rerum formatione apud Genesim repetita, *dixitque Deus Fiat lux*, quorum meminit Psalt. Psal. 148. *ipse dixit, & facta sunt*: vtique verbo suo: quo solum, & specialiter, Deus dicit: videantur Patres, & interpretes, tum ad illa Psalm. recitata, tum ad Geneseos loca.

11. Dico quarto: diuina enumerata factibilium, faciendorumque ideæ diuinæ sunt, non autem alicuius iam facti, vtrumque probatur: quia scientia seu cognitio, qua idea applicatur artifici, vt iuxta ipsam se exerceat practica per omnes est. Vnde infertur factibilium, & faciendorum tam idealem cognitionem, quam ideam ipsam esse: item iam factorum in Deo nec scientiam, nec ideam esse posse: quia, quæ facta supponuntur, qua facta, nec factibilia sunt, nec facienda, neque respectu ipsorum, qua talium, scientiam ad ipsa practicè, neque ideam tanquam ad factibilia, vel facienda comparari: quare audiendus non est noster Ruiz d. 24. de Scientia section. 5. vbi ideam diuinam, qua talem posse esse obiectum motiuum formale operis iam facti multis contendit: quia id putat ad perfectionem artis spectare. Posset apparentius exemplo creatorum artificum suadere: qui imagines iam factas contemplantur, num ad artem, & exemplaria perfectè effomatæ sint, quod si secus sint effomatæ penicillo rursus ex arte, & idea perficiunt, & absoluunt: id quod in formatione mundi Deo videtur euenisse iuxta illa apud Genesim repetita, *viditque Deus, quod esset bonum: vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: id est ad diuinam ideam pro eorum captu absolutissimè conformia: id quod absque ideali cognitione cognosci non potest: cæterum vsus scientiæ idealis ad opera corrigenda Deo, qui nequit in opere edendo aberrare, atque ab arte deflectere, est omnino impossibilis, nec solum superfluus: quod in artifice creato secus habet. Verum neque in hoc vt in opere aliquid corrigat, neque in vtroque, vt de eius absolutissima perfectione complaceat, facti iam operis cognitio idealis est; sed alia, qua, & opus videatur, & an idem de eo faciendo, & per idealem propriè cognitionem cognitæ respondeat, dignoscitur: ac proinde iam facto operi cognoscendo propriè idealis cognitio non subseruit, quæ tota opere faciendo, & practica est; etsi sine ipsa conformitas exemplaris, & artefacti nequeat cognosci: &, si minus conformis ab artifice creato prodisse videatur ideæ scientia diuigitur, vt quæ artefacto defuerunt, ac proinde facta in illo non sunt, sed restant facienda, ex ea scientia practica & propriè ideali in ipso artefacto fiunt. Vnde intelliges, nec intrinsecorum Dei, nec malorum culpæ ideas Deo adesse, quia neutra ab ipso factibilia neque facienda: sed neque negationum, entiumve rationis: quia, etsi à Deo esse, fierique possunt, non tamen ex sui imitatione, & arte.

CERTAMEN V.

De vnitate vel numero idearum diuinarum, & de sententia Augustini, & Anselmi tacta certamine 3. n. 7. fine, & VviKleffi errore.

1. CIrca vnitatem vel pluralitatem ideæ diuinæ dicendum est, in Deo plures, nec vnam solum, obiectiuè formaliter sumptas ideas esse. Id Patres communiter asserunt de ideis diuinis plurali numero semper loquentes, vt ex datis hactenus testimoniis claret: cumque de eis realiter sumptis ita loqui fit nefas, cum re ipsa Deus physicè vnus, atque cum suis omnibus (excipe personalem diuersitatem) idem prorsus sit, de formali, & metaphysica diuersitate, & pluralitate necessariò intelligendi sunt: vtrumque, & physicam idearum omnium diuinarum vnitatem, & identitatem, atque formalem obiectiuam metaphysicam ipsarum pluralitatem, & distinctionem. Primum Augustinus docuit loco recitato à nobis certam. 3. num. 5. ex lib. 6. de Trin. c. vlt. postremis illis verbis de rationibus idealibus, *& omnes vnum in ea* (Dei arte) *sicut ipsa vnum de vno, cum quo vnum.* Secundum verò quæst. 46. ex octoginta tribus post medium factus: *quis audeat dicere Deum irrationabiliter omnia condidisse? quod si recte dici, & credi non potest, restat, vt omnia rationes sint conditæ; neque eadem ratione homo, qua equus; hoc enim absurdum est existimare: singula ergo propriis creata sunt rationibus.*

2. Ne verò putes cum nostro Ruiz d. 84. sect. 4. (vbi omninò nobis, & Patribus recitatis non contradictorie solùm, sed contrariè, pro solis indiuiduis ideas multiplicans opinatur) pro numero, & pluralitate singulari obiectorum v.g. hominum, equorum sed solum specierum quorum sibi solum meminit pluralitate ideas diuinis multiplicandas: quam quæstionem magnam vocant Augustinus epist. 115. ad Nebridium, respondet autem. *Mihi videtur, quod ad hominum faciendum attinet, hominis tantum non meam vel tuam ibi esse rationem*: vtique, & à speciei, ratione ipsa idea & inter se distinctam. Nam in idea speciei totius speciei, & indiuiduorum, quæ ipsa complectitur, forma est, & ratio sufficiens, iuxta quam indiuidua in effomati à Deo singularia queant; alioqui idea nulla esset, omni idea atque formaliter, è genere suo infinita simpliciter aliquo verò sensu posset, si pro obiectorum etiam numero, formaliter diuideretur: cum ergo idea omnis infinita sit formaliter è genere, & conceptu suo indiuisibili (sicuti, & diuina prædicata reliqua) oporteat, vt cuiusvis

cuiuſvis ſpeciei idea omnium individuorum illius, idea atque eo ſaltem ſenſu omni idea ſit: etſi verò Auguſtinus ſtatim ob aliam conſiderationem de ſua concluſione dubitare videatur, imo, & in oppoſitum vergere; nullatenus tamen in aduerſam ſuæ, & noſtræ inclinat, aut ambigit de ſua ſolum enim concludit etiam de ſingularibus ſpeciei cuiuſque debere eſſe in Deo rationem ſiue ideam; nuſquam tamen à ſpeciei ſuæ idea diuerſam. Neque id, vt ſuis rationibus ſatisfaceret debuit docere: cum ſatis, vt individuorum exemplaris cauſa, & idea ſit, (neque enim ſpecierum vera cauſa, & idea eſſe, niſi individuis incluſarum poteſt, ſicuti nec ipſe ſecundum ſe præcise produci) rationes individuales etiam in ſpeciei idea eminenter contineri, quo ſolum modo, & ſpecies ipſæ continentur.

3. Hic de ideis quæritur: Num infinitæ, an ſaltem infinitorum Cathegorematice ideæ ſint? & an abſolutè faciendorum, an ſaltem factibiſium? & de infinitate faciendorum abſolutæ intra ſpeciem quamque, vel etiam intra ſpecies omnes eadem quæſtio eſt, cum ea quam ſupra de Dei ſcientia habuimus. An Deus cognoſcat infinitum in actu, & cathegorematice tale? eritque hic, ſicut ibi negatiuè decidenda eiſdem fundamentis, & ſolutionibus oppoſitionum datis ibidem circa infinitatem abſolutam poſſibilium, factibiliumque omnium affirmatiuè reſpondendum erit; ſi intuitam pluralitatem rerum diſcretam non repugnare ſtatuatur, quod vero nulli ſimilius longe eſt alibi tamen controuerſiis phyſicis fundatum; &, ſi vera ſit iam ſubiicienda de ideatum infinita pluralitate concluſio, nequit à veritate deficere, cum non individuorum ſolùm, ſed & ſpecierum infinitæ pluralitati innitatur. Dicendum igitur eſt ideas in Deo alias ab aliis formaliter diuerſas infinitas eſſe: quia, & rerum poſſibilium ſpecies infinitæ ſunt, vt communiter docetur; imò & inter hominem, & Angelum perfectiores, & perfectiores ſpecies poſſibiles infinitas eſſe S. Thom. & Doctorum communis ſententia eſt: cum autem pro ſpecierum pluralitate ideæ diuinæ formaliter multiplicentur, & has infinitas eſſe conſequens. Nec te contra ideatum diuinarum pluralitatem, & diſtinctionem formalem moueat, Deum, reſpectu cuius ideæ ſolum ſunt non poſſe in re eadem Phyſice vnam formalitatem ab alia præſcindere; oſtendimus enim controuerſiis Philoſophicis, & Theologicis præſcindere poſſe ex parte obiecti, & Beatos; & Deum (ni eius ſcientia è conceptu ſuo metaphyſice in ſe omni ſcientia; & infinita foret) neque in eo viſionem, & intuitionem rei phyſicè eiuſdem à cognitione abſtractiua, & per alienas ſpecies habita diſcriminari. Adde ideæ metaphyſicæ rationem omni ideæ rationem, vt phyſicè ſumpta eſt, ſed pro capacitate creaturarum, vt Dei aliquid ſuo modulo imitentur diuiſibilem.

4. Circa quæſtionem excitatam verbis Anſelmi recitatis certam. 3. numer. 7. circa finem aſſerentis melius eſſe creaturas in diuinis ideis, quam in ſeipſis, etſi melius in ſe ſint, quam in ideis creatis: duo examinari poſſunt. Primum eius aſſerti veritas: ſecundum modus, & ratio, qua in diuinis ideis melius creata habeant, quam in ſeipſis: & de aſſerti quidem veritate nos ambigere non ſinit Anſelmi authoritas adeò expreſſa, maximè, cum eam ebiberit ſententiam ex Auguſtino 5. de geneſi ad liter. cap. 15. poſt med. ita ſcribente. ***Hac omnia priùs, quam fierent, erant in notitia facientis: & vtique ibi meliora, vbi veriora, vbi æterna, & incommutabilia.*** Quod ipſum de eorum in ideis exiſtentia, in quibus vita erant, antequam fierent, dictum Auguſtinus voluit, etſi eis verbis ſcientiæ ſolum meminerit; ſiquidem & ratio eadem de idea, atque de ſcientia diuina eſt, & locus, ex quo eam ſententiam deduxit eſt Ioan. 1. ***quod factum eſt in ipſo vita erat***, quem ipſe capit. illo 15. & anterioribus, aliiſque locis de creatorum exiſtentia in Deo eiuſque verbo interpretatur: quare eandem de exiſtentia eorum in ſcientia, ac in verbo, & diuina idea voluit eſſe ſententiam.

5. De modo, & ratione qua vera ea ſententia ſit maior difficultas viſa eſt noſtro Ruiz d. 81. ſect. 5. præcipuè, cùm Anſelmus neget melius, veriuſque eſſe creata in ſua ſcientia, & ideis creatis, quam ſint in ſeipſis: tantamque eſſe apud Theologos rationis aſſignandæ difficultatem, vt enumeratis doctoribus, qui eam, & olim, & noſtro ſæculo rationem, & modum indagarunt (nimirum S. Th. in 1. d. 35. quæſt. 1. artic. 2. quæſt. 18. artic. 4. ad 3. de verit. quæſt. 4. artic. 6. S. Bonauent. d. 36. art. 2. quæſt. 2. Ægyd. d. 35 quæſt. 3. Richard d. & quæſt. eadem, Carthuſ. d. 36. quæſt. 5. apud quem Vdalric. & Tarantas, Valdent. tom. 1. lib. 1. artic. 1. cap. 3. columna vltim. Vaſquez 1. part. d. 70. §. *vltim.*) nemi-nem in modo, & ratione eius veritatis reddenda cum alio conuenire dicat numer. 5. ac proinde eorum imitatione ſuam ipſe, nec parum doctam, & ingeniolam rationem tradit. Sed Patrum ſenſus, & ratio plana eſt nec diſcurſibus egens: nempe id idea, & exemplari diuino creata vitam, & eſſentiam diuinam eſſe nec, aliud quidpiam: quod dubio procul melius, veriuſque, quia conſtantius, & incommutabilius eſſe eſt, quam ipſum creatum eſſe intrinſecum, commutabile, & defectibile.

6. Nihilominus laudandus eſt Ruiz noſtri labor; & diſcurſus: creata ſcilicet per ideam maius ſpatium ab impoſſibilitate chimeræ ad ſuum eſſe, & ſubinde veritatem abſolutam, tranſcurriſſe; quam ab ideis ad ipſorum eſſe abſolutum, & actu percurrendum reſtet; cum maior ſit tranſitus ab impoſſibilitate ad poſſibilitatem eſſendi, quam ab hac ad eſſe actuale iam poſſibilium: quare conſiderato, quod præter, & vltra conceſſum rebus poſſibilitatis conceptum per ideas diuinas (ſuppoſita tamen inquit intrinſeca earum non repugnantia) eorum eſſe abſolutum & veritas actualis in illis ponit, plus multo eſt, quod ab ideis in ordine ad eſſendum recipiunt, quam vlteriùs abſoluta ſua exiſtentia, & veritate recipiunt quod, ni illo præſuppoſito habere non poſſent: laudandus inquam labor, & diſcurſus eſt; non autem admittendus. Nam inſuperabilis illa diſtantia, quæ in ordine ad eſſendum ab impoſſibilitate ad poſſibilitatem creaturarum per harum intrinſecam non repugnantiam, non autem extrinſecus ab ideis, habetur per te: quare totus diſcurſus languet: quod enim per ideam, vti cauſam neceſſariam ſui, proximiora ſuo eſſe creata ſint, gradus quidem eſt, ſed non immenſus ille ab impoſſibilitate ad intrinſecam non repugnantiam ſui, & poſſibilitatem creatorum: & gradus quidem, qui à cauſis neceſſariis effectuum creatorum (puta vitalium) eiuſmodi effectibus tribuitur; qui tamen non proinde melius in ſuis cauſis veriuſque quam in ſeipſis eſſe à Patribus & Theologis dicuntur. Sed expreſſe potius ab Anſelmo negatur. Diſcurſus eiuſdem alius ſubiunctus in præcedentis confirmationem num. 8. ex maiori rerum naturali inclinatione ad vniuerſi conſeruationem, quæ Deo (in quo idealiter ſunt) deficiente non eſſet, non eſt illius confirmatio, ſed potius diuerſus, & politicus, qui ſubinde non in rebus ipſis, ſed in gubernantis prouidentiæ locum habet. Neque exempla grauium ſuſum, & leuium deorſum contra ſua commoda priuata, & naturalem propenſionem, ne detur vacuum, venientium oppoſitum ſuadent: quia non veniunt: ſed trahuntur vt in phyſicis oſtendi.

7. Huius veritatis occaſione hæreſum ſæculi proximi ſeminator & ſcaturigo Vvicleff. apud Valdenſem cit. cap. 1. num. 1. & circa med. aſſeruit ratione exiſtentiæ idealis creaturarum in Deo dici abſolutè, nec additò, ***ſecundum eſſe ideale, omnis creatura eſt Deus eſſi***, inquit apud rudiores ***equum aut aſinum eſſe Deum male ſonet***. Rationem ſubdit: quia talia ſubiecta, ſunt, qualia à prædicatis præmittuntur: quare cum ex parte prædicati Deus ponatur ſe ſolo facit pro eſſe ideali creaturam ſupponi, etſi in propoſitione eſſe ideale ipſius non exprimatur; negat inde hanc conuertentem, ***ergo Deus eſt creatura***, quia ex parte prædicati creatura poſita, nequit ex ſubiecto determinari, vt ſecundum, ſeu pro eſſe ideali ſupponatur. Diſcrimen hoc refert Valdenſis ibi cap. 2. ſub init. & confutat vſque ad caput nonum.

8. Cæterùm: etſi regula illa dialectica pro variandis ſubiectorum ſuppoſitione ex prædicatis adiuncti vera ſit, vt docuit etiam Boëthius, & ex ipſo Theologi reliqui

liqui pro variis locutionibus in materia de Trinitate explicandis, quibus nos Controu. vltima de incarnat.d.vlt. & controu. de Trinit. d.etiam vlt. non ſolum conſenſimus,ſed & in eius confirmationem non pauca de noſtro addidimus: aſt, prædicata nuda propoſitionis non mutante ſine addito alienante à propria ſignificatione ad impropriam ſubiectum, vt regula etiam dialecticorum eſt. Ecquis autem dubitet impropriam imò à propria creaturæ ſignificatione alienam eſſe, ſignificare Deum, ergo ſine addito alienante *eſſe idealis*, nequit ſignificare in ea propoſitione Deum ſed creaturam: quare etſi Vvikleffi animus hæreticus non ſit; aſt propoſitio hæretica eſt. Nec vitari poteſt eius conuertens, quæ negatur à Vvikleffo ***Deus eſt creatura***, ex regulis dialecticis, & exemplis propoſitionum omnium in quibus ex prædicato ſubiecti determinatur ſuppoſitio, vt patet in propoſitionibus notatis in materia de Trinitate, & Incarnat. locis citatis: & quia creatura à parte prædicati determinare Deum ſubiectum poteſt vt ſupponatur pro eſſe imitatiuo creaturæ iuxta Vvikleffi doctrinam: quemadmodum, vt creatura ſupponatur pro eſſe ideali determinat in conuerſa propoſitione prædicatum ***Deus***.

9. Etſi ergo dubio procul materialem hæreſim incurrerit Vvikleffus, quia tamen ipſe aſſenſu illo Catholico de creatura ſecundum eſſe ideale, & intelligibile locutum ſe fuiſſe explicuit, Concilium Conſtantienſe grauioribus intentum eas propoſitiones inter Vvikleffi errores non recenſuit, & damnauit: quia de modo loquendi ſolum errores erant. Sed nec ſic, vt aliqui aiunt, ſeſſ. 15. inter errores diſcipuli eius Ioannis Hus, hæ propoſitiones damnarentur, ***quodlibet eſt Deus; qualibet creatura eſt Deus: Omne ens eſt vbique, cum omne ens ſit Deus.*** Vvikleffi doctrina eo Concilio damnata dici poſſet: cum diſcipuli errorum ſemper in erroribus ſupra Magiſtrum ſint, atque vi argumentorum à Catholico veram in maiora deliria proſiliant, ne prima deſerant à fide naufragi: deteriore ſenſu, quam eius Magiſter credendus Hus eſſet ſi ibi ea ipſius dicta fuiſſent damnata. Cæterùm Recentiores qui verificatiua poſſibilium futurorum poſitiuorum, & negationum, & impoſſibilium Deo identificant, videant, quo pacto ab his propoſitionibus abſolutè, ac in eorum ſententia ſine addito vllo verificandis ſe expediant. ***Omnis creatura ſecundum eſſentialia conſiderata Deus eſt.*** Siquidem ipſa Dei Omnipotentia eſt, nihilque præterea aliud, atque ſimilibus, ac inſuper ab hac multo diſſonantiore: ***hircocernus eſt Deus***, & ſic de impoſſibilibus reliquis, quæ Deo identificant.

CONTRO

CONTROVERSIA III.
DE DECRETO, QVO AD Liberas creatarum voluntatum actiones abſolutas Deus abſolute concurrit.

AD plenam obiecti contingentis conditionatam futuritionem ac ſubinde conditionatæ, ſeu mediæ ſcientiæ de ipſo notitiam inſtituenda controuerſia hæc fuit. Siquidem hypotheſis, quam futuritio conditionata contingentis eſſentialiter concernit, ea omnia continere debet, quæ ex parte actus primi ad eiuſdem contingentis abſolutam futuritionem neceſſario, & abſolute debent præcedere: In quibus decretum Dei de concurſu, quantum ex parte ſui opus eſt, vt creatæ voluntates exercere ſe, atque operari valeant proculdubio clauditur. Spectabat quidem materiæ iure controuerſia hæc ad eas, quæ de Dei voluntate poſtmodum habebimus, ſed voluimus eam controuerſiæ de ſcientia ſeparatim, & immediatius adiungi; ne hoc, quod vnice ad controuerſiam celebrem de ſcientia media plene penetrandam diſputandum nobis ſupererat, longius quæreretur. Agemus primo de prædeterminatiuis actionum creaturarum liberarum præfinitionibus Thomiſticis vniuerſim. Secundo de eiſdem præfinitionibus ad materiale peccati. Tertiò demum, eis iam ablegatis, de ſtatuendo decreto Dei ad eiuſmodi actiones.

DISPVTATIO PRIMA.

De prædeterminatiuis creatorum actuum liberorum præfinitionibus Thomiſticis vniuerſim.

ACERRIMAM ſane cum Recentioribus Dominicanis Thomiſtis diſputationem aggredimur: & quam rationibus Philoſophicis, & Theologicis tranſigere decreueram: quibus ſatis, ſuperque præſidij ad doctrinam noſtram eiuſmodi præfinitiones negantem, & quotidianis diſputationibus, & diuturna earum meditatione adeſſe recognoueram. Cum autem ex huius rei examine accurato pendere ſcientiæ etiam mediæ firmitatem, ac certitudinem, & claritatem viderem (cum præfinitio prædeterminatiua apud hoſce Thomiſtas decretum diuinum concurrendi cum creato ambitio ſit: quod ſubinde per ipſos in hypotheſi, ſeu pro conditione ad actiones voluntaris creatæ conditionatam futuritionem ſit apponendum; atque ita poſitum pro eo ſtatu abſoluturum videatur earum libertatem) ac inſuper rem hanc tam à noſtris, quam à Dominicanis longiſſimis tractatibus, tomis apologeticis multa ſcripturæ, Patrum, Authorum, & hiſtoriarum eruditione diſputari: vtilitati publicæ operæ pretium præſtituram me ceoſui, ſi nihil ab alterutra ſchola Thomiſtica inuentum, ſcriptumque momenti alicuius fuerit, præſenti diſputatione omnitterem noſtratiaque nonnulla, tum ab authoritate, tum à ratione (quod in re adeo trita, atque vndique à viris ingenio, & doctrina præſtantiſſimis verſata difficillimum, nobis etiam videbatur) ſubiungerem: Nec, qui noſtram hanc diſputationem ſolis teſtimoniorum citationibus legat, bibliotheca opus habeat, vt fidem nobis adhibeat; neue æquus rerum æſtimator non auditis plene partibus de tanti ponderis rebus iudicium pro alterutra ferat. Atque ita demum fiet, vt fidem controuer. 1. d. 6. præfatione obpignoratam, haud auare, liberemus; nihilque ad dilucidam ſcientiæ noſtræ mediæ intelligentiam deſideretur.

Vt autem nihil in re præſenti indiſputatum relinquam, & obſcurum, de præfinitionibus hiſce prædeterminatiuis actionum omnium à voluntate creata, procedentium ex generali omnibus principio, de earum in actu ſecundo, & creati arbitrij in actu primo libertate agam: ex quo ſcripturas, Patres, Concilia, atque Doctores hactenus de præfinitionibus hiſce, vel diſputarunt, vel diſputandi nobis ſemina fecerunt. Hoc enim principium, cum bonis, ac meritoriis, quam prauis noſtris actionibus commune eſt: cum nec virtus, nec vitium, nec meritum, nec demeritum abſque arbitrij, ac ſubinde actionum eius libertate, poſſit in ipſis reperiri. De bonorum vero, vel malorum operum noſtrorum prædeterminatiuis præfinitionibus ex peculiaribus cuique eorum principiis, nec ad indifferentes (ſi quæ ſint) actiones pertinentibus, diſputandum nobis poſtmodum erit. Quæſtiones igitur diſputationis huius ſic ordinabo. Vt primo: an præfinitiones prædeterminatiuæ per ſcripturam ſacram ſenſu, quo eius loca communi conſenſu interpretantur Patres, & Doctores, explorato catholici, liceant videamus? Secundo: an liceant ex Patrum concordi ſententia? Tertio: an ex Conciliorum, & Pontificum decretis, & definitionibus? Quarto, an per Academias, & Sanctæ Inquiſitionis, ſedisque Apoſtolicæ ſenſum? Quinto: quatenus per vetam Scholam Thomiſticam per S. Thom. Magiſtrum ſententiarum, & Philoſophos. Sexto quatenus per ſcholas alias, & religioſas familias? vbi ad partum vtriuſque ſententiæ authores numerantur. Septimo quatenus liceant per rationem à libertate petitam? Octauo ſpecialiter: an liceant per alias philoſophicas, & theologicas rationes cum generales, tum actibus bonis peculiares?

aduerſæ copiam aliis feciſſe Auguſtinus videtur, nihil ſe contra illam eo loci intendere, nec per ipſum aliis in eam cenſuras licere ſatis claret & alios quidem minus eruditos Theologos, ac vocum tenus teſtimoniis Patrum abutentes præfatæ ſententiæ cenſuram inuſiſſe, non mirarer; valde autem miror noſtrum Ruiz, qui, cum d. 82. ſect. 2. erroris Platonici de idæis eruditionem obſeruet, nihilominus d. 81. ſect. 2. num. 3. dixerit æque certum eſſe idæas diuinas Deum ipſum, neque aliquid extra ipſum ac idæas eſſe in Deo dixerat num 1. vbi aiebat in Deo ſiue diuinas idæas eſſe à nullo Theologo poſſe abſque temeritate negari; cum tamen de hoc concors ſit Patrum & Theologorum, & expreſſa ſententia; de illo autem Scotiſtæ, Nominales, & Durandiſtæ omnes expreſſe diſſentiantur: quorum ſententiam Maior, & Richardus probabilem iudicant: etenim Patribus nihil ſit contra eam ita expreſſum, vt commodam ſolutionem, non habeat.

6. Idque etſi ex recitatis, & recitandis Patribus certum. 3. longe vero ſimiliùs germanuſque Concluſio noſtra tradita ſit; non ita tamen, vt, contra ipſos aduerſam concluſionem eſſe, valeat ex eorum teſtimoniis conuinci. A ratione verò probatur primò ab excluſione ſupra facta argumentorum pro concluſione aduerſa. Secundò à priori in eorum excluſione tacta quia de ratione ideæ, & exemplaris propriè dicti eſt archetypum, & primarium exemplar primarioque imitabile, & imitandum ab artifice ex eius cognitione in opere edendo: atqui huiuſmodi eſt eſſentia diuina, ſeu quidquid diuinum ideæ diuinæ rationem habere monſtrabimus certam. 3. primarioque de neceſſitate à Deo cognitum, & quo primario imitabile & imitandum à Deo eſt in creaturis efficiendis, quorum nihil conuenit rerum eſſentiis pro ſtatu poſſibilitatis à Deo ſecundario cognitis; ergo nec pro eo ſtatu ideæ diuinæ, ſeu artificis diuini eſſe propriè poſſunt: Confirmatur. Nam ponamus pictorem tranſſumpti Petri, Petrum habere præſentem, ac ſimul aliud eiuſdem tranſſumptum, nec poſſe, vt penicillo Petrum, imò neque præſens aliud Petri tranſſumptum intueri, vt Petrum iterùm depingat, quin Petrum ipſum præintueatur, ac penicillo etiam in efformanda pictura illa imitetur: ecquid illorum picturæ illius idæa erit? tranſſumptum illud, an Petrus? hic planè ita euenit Artifici Deo in ſua eſſentia, eiuſque cognitione reſpectu poſſibilium, & cognitionis eorum, quæ non ſine formali cognitione eſſentiæ (vtpote adæquati ſpecificatiui, & primarij ſcientiæ obiecti) poſſibilium cognitio formalis eſſe, intelligiue poteſt, vt ſæpè oſtendimus, & adeo reſpectu poſſibilium, qui primum ens eſt, & primarium, neceſſariò in cuiuſuis creaturæ effectione imitandum; ergo, etſi obiectiuè adſit, & intentionaliter præſens eſſentia creata poſſibilis, ſecundaria eſſentia, & quaſi diuinæ tranſſumptum, hæc ſanè, non autem eſſentia creata poſſibilis, Deo Artifici idea propria, & exemplar erit.

7. Tertiò perfectiſſimum, ſummumque artificem Deum ſummum perfectiſſimumque exemplar ſolummodo decet, cuius modi eſſentiæ creatæ, ſeu creaturæ poſſibiles non ſunt; vt patet: ergo nec ſunt idea, & exemplar proprium ipſius. Confirmant nonnulli ex bonitate quia creata nulla Deo finis eſſe poteſt; ſed ſola bonitas diuina. Cæterum Deum finem, qui rerum ſibi propriè loquendo eſſe non poſſe dubitari à ſano: Philoſopho, aut Theologo non valet. Neque enim ſui ipſius, aut alicuius diuini affectionem, & poſſeſſionem, quam entitate ſua & à creatis independenter præhabet, illarum productione aſſequi poteſt, vel intendere, vt finis *qui* ratio requirit: ſed neque ſe vt finem *cui*, ſiue ex cuius complacentia cuncta operetur Deus, habet, vt latiùs controu. 4. & 5. cum pluribus Theologis perſequar. Vbi quo ſenſu *Alpha & Omega*, ſiue *principium & finis creatorum* atque vniuerſa *propter ſe ipſum operari* dicatur in ſcripturis Deus rigide Theologice examinauimus. Melius ex reliquis rationibus cauſandi quæ in Deo reperiuntur, confirmatur; quia eſſe principium actiuum creaturarum, ſiue omnipotentem Deum per omnipotentiam Deo proſus intrinſecum, atque ab extrinſeco omni abſolutam, & independentem, etiam extrinſecùs, per meliorem, intrinſecus verò, per Theologiam omnem habet: ergo & eſſe cauſam exemplarem creaturarum non per earum poſſibilitatem (alioqui ea ratio cauſæ ſecundum eius totam rationem intrinſecam, in extrinſeco Dei conſtitueretur) ſed per ſuammet entitatem habet Deus. Confirmatur ſecundò: quia ratio principij Phyſici actiui Deo digni, debet eſſe potentia actiua indiuiſibiliter actiuè creata omnia eminenter continens, ac ſubinde, quæ omnipotentia ſimul re ipſa, ſiue omnium potentia ſit: ergo & ratio principij idealis Deo digni debet eſſe, quod eminenter indiuiſibiliter idealiter omnia contineat, ac proinde omni ſiue omnium idea ſimul reipſa ſit; quod poſſibilia creata nequeunt habere. Confirmatur tertiò, quia non eſt ideæ dignæ Deo ratio quæ creato Artifici idæa eadem proprietate eſſe poteſt. Poſſent autem poſſibilia eadem proprietate eſſe idea faciendorum, (ſi Deus vt poteſt) eorum omnium nouitiam præberet: ergo in eis ideæ dignæ Deo ratio non ſtat.

8. Hæc e Summi Artificis Dei dignitate, & perfectione negatiuam de poſſibilibus creatis concluſionem noſtram probant. Subiungamus quartam rationem probatiuam ex natura, & eſſentia ideæ, & exemplaris propriè & vniuerſim ſumpti petitam; etſi eam noſter Ruiz citata d. 81. ſect 3. a. n. 1. ad 4 vti debilem reijciat, quia modum, quo exemplar cauſat cum modo, quo cauſat finis (nempè media ſui cognitione) male confundit, nec debitè, & accuratè diſpicit, ac diſtinguit. De ratione cauſæ veræ, & propriè exemplaris, ſeu ideæ, eſt realis diſtinctio ab effectu per ipſam idæaliter producto: at diſtinctio hæc creaturæ factæ, vel abſolutè faciendæ ab ipſa poſſibili eſſe nequit: ergo creatura poſſibilis reſpectu ipſius factæ, vel abſolutè faciendæ nequit habere rationem ideæ. Minor nobis, & noſtro Ruiz, atque toti Scholæ Societatis Philoſophica dignitas, & principium eſt. Maior probatur primo quia effectus ideæ eſt vera huius realis, nec ſolum per rationem & chimæricam, imago, & imitatio; at eiuſdem ad ſe ipſum vera realis, ac non ficta, & pure rationis imitatio, & imago eſſe non poteſt: ergo ratio effectus idealis dicit neceſſario diſtinctionem realem ideæ ab effectu per ipſam idæaliter producto. Nec ſatis eſt quod non, niſi per cognitionem, cauſet idea effectum: quemadmodum, nec, niſi per cognitionem, cauſat finis, qui ſe ipſum exiſtentem cauſat cognitus, vt poſſibilis, etenim motio, & modus cauſandi finis per cognitionem ſolum eſt, vt in executione, & abſolutè ſit id ipſum, quod cognoſcitur poſſibile: & ea apponuntur media, quæ in ſtatu etiam poſſibilitatis vtilia cognoſcuntur, vt cognitus finis abſolute apponatur: quare, & ex motione, modoque cauſandi finis implicat aliud abſolute in executione apponi, quam quæ cognita in ſtatu poſſibilitatis ſunt: at motio, & modus cauſandi ideæ cognitæ non eſt vt abſolutè ponatur idipſum, quod cognoſcitur, ſed eius realis imitatio, & imago, ad normam, & imitationem eius, quod cognitum, vt exemplar illius eſt: vnde non ſolum de facto diuerſa realiter ſunt Pictorum tranſſumpta per artem à Prototypis ſiue exemplaribus ſuis depicta (quod in effectu reſpectu ſuæ cauſæ finalis eſſe nequit) verùm neceſſariò effectus idæalis, ſiue eius vera imago, & imitatio realiter ab idæa, & exemplari diuerſus eſſe debet. Confirmatur: quia merita etiam non, niſi cognita, cauſant præmium; & tamen, nec merita, nec eorum principia cauſati ab ipſis meritis poſſunt, neque ſub ipſa merita cadere. Confirmatur: quia cauſa exemplaris, & ſi media cognitione cauſet, tamen ad genus cauſæ efficientis, ſicuti, & merita, non autem ad genus cauſæ finalis per omnes reducitur.

9. Dices: verum quidem eſſe cauſam exemplarem non mouere ſolum, vt res, quæ cognita eſt, ſit, ſicut finis, ſed vt ad normam, & imitationem cogniti exemplaris ſit: quare & ad genus cauſæ efficientis, ſicut, & cauſam meritoriam, reduci, non autem ad genus cauſæ finalis, & poſſe proinde realiter à ſuo effectu diſtingui; non autem ita diſtingui debere ſicut meritum à præmio diſtingui debet, neque ab hoc poſſunt, meriti adhuc principia, cauſari; etſi merita ad genus etiam

cauſæ

cauſæ efficientis reducantur: quia, etſi, tam meritum, quam exemplar intentionaliter ſolum, ac non, niſi media ſui cognitione, ad ſuos effectus moueant; iſt merita non, niſi abſolutè exiſtentia, & præexiſtentia phyſicè prioritate naturæ ad præmium mouent, cum quo pugnata præmio, vel meritum eius, vel principia præſuppoſita ad meritum poſſe cauſari. At verò exemplaris, ſeu ideæ exiſtentia abſoluta, & realis præſentia non requiritur, vt idealiter eius effectus ab ipſa, ad cuius normam, & ſecundùm ipſam procedat; ſed ſatis eſt, vt intentionaliter, & in cognitione, quemadmodum finis præſentetur: quæ ſane præſentia creaturæ poſſibili reſpectu ſui ipſius abſolutè faciendæ, vel factæ proculdubio competit: nec magis ad amuſſim imago, & imitatio excogitari poteſt quam identitatis omnimodæ cum ſuo exemplari intentionaliter præſentato: qualis eſt rei factæ ad ſeipſam cognitam, & præſentatam, ſeu re præſentatam vt poſſibilem.

10. Contra primò: quia Auguſtinus recitatus num 3. verſ. med. & Anſelm. num.4. ſub initio abſolutam exiſtentiam, & præſentiam exemplaris, & ideæ in ſe, etſi eius etiam cognitionem, requirunt illis verbis: *non enim quidquam extra ſe poſitum intuebatur* vtique abſolutè, & in ſe poſitum, & præſens, nam faciendum in ſtatu poſſibilitatis intentionaliter præſens, & cognitione præſentatum Deo non ignorabat Auguſtinus: ſolumque negabat in ſe actu præſentes Deo adeſſe reales illas & abſtractas formas, & ideas Platonis, quas impugnabat: ac proinde ad diuinum aliquid actu in ſe præſens quod intueretur, recurrit, vt exemplar diuinum inueniret, vt Anſelmus: *non aliunde formam, ſeu exemplar* à diuina ſubſtantia *compactum* dixit, quæ abſolutam exemplaris in ſe actualem exiſtentiam ſonant: quare etiam pro diuina idea aſſignanda ad ipſam diuinam ſubſtantiam actu in ſe præſentem, & exiſtentem abit: quod ipſum recitandi Patres certam.3. nos docent ergo ex parte exiſtentiæ, & præſentiæ requiſitæ, & à Deo cognoſcendæ in dæa, vt ſuum cauſet idealiter effectum meritorie potius, quàm finali cauſæ idea, & exemplar aſſimilatur. Contra ſecundò: quia, etſi ſola intentionalis præſentia ideæ requireretur, tamen obiecti faciendi ab idæa, & exemplari ſuo requiritur entitatiua diſtinctio ob rationem realis, & veræ, ac non fictæ, imitationis: quare non ſufficit ſtatuum eundem rei, & entitatis diuerſitas, vt ſupra dicebamus. Hoc iidem Patres docent præſtat Auguſtinus illis verbis, *vt ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat*: Vbi duo aperte obiecta diſtinguit, alterum exemplar, ſiue id ſecundum quod conſtituendum; aliud quod conſtituendum eſt ſecundum illud, ſiue exemplaris, & idex effectus: & clarius adhuc Anſelmus dicens: *non aliunde faciendorum compegiſſe Deum in ſe ipſo formam, vel ea ipſa aliunde compacta, id quod ſunt*, (nimirum quæ facienda & futura ſunt) perficeret quibus formam, & exemplar, quo res fiunt, & in ſuo eſſe perficiuntur ab eo, quod ipſæ res ſunt, ſiue ab ipſarum eſſe entitatiue diſtinguit: quod identitati entitatiuæ rei abſolutè futuræ reſpectu ſui, vt poſſibilis repugnat: quo oſtenditur rei factæ ad ſeipſam, vt poſſibilem non ſolum perfectiſſimam, & ad amuſſim ſimilitudinem eſſe non poſſe, ſed nec eſſe poſſe veram nullam: Et quamvis Sanctus Thomas quæſt 44. ad 1. videatur admittere domum, quæ eſt in materia attingere ſimilitudinem & imitationem domus, quæ eſt in mente artificis: quæ non alia eſſe videtur, quam domus eadem cognita, vt poſſibilis, tamen non eſt eadem vt poſſibilis; ſed alia poſſibilis eſt tam, & mente ſuis delineationibus figurata, vt expreſsè eodem exemplo vſus docuit Auguſtinus recitandus à nobis certam. 3. num.1. ex tract. 1. in Ioan. & certe Sanctus Thom. non agit de poſſibili cognito, ſed de exemplaribus creatis, & per participationem ideæ diuinæ, tam primarij exemplaris, talibus ſecundò, quæcunque illa ſint, hæc *attingere ad ſimilitudinem Dei ſecundum rationem rationatam intellectæ à Deo vt domus*, &c. Quæ ſolum docet imitationem exemplaris primarij, quam ſecundarium creaturæ (quod in corpore per hanc imitationem ad primarium tale eſſe debere merito dixerat) non autem quidquam de poſſibilitate entitatiuæ identitatis effectus ideal[is] (quod ſuum exemplar imitari verè, & realiter debet) cum idea & exemplari ſuo.

CERTAMEN III.

Quid diuinum Deo exemplar, & idea propria eſt.

1. IDeam, ſiue exemplar proprium diuinum, ipſum Deum eſſe, ex dictis certam.2. eſt euidens concluſio: quia nihil Deo extrinſecum, adhuc ſecundum ſtatum poſſibilitatis (de quo ſolum eſſe quæſtio poſſet) conſideratum eſt idea diuina: cum ob ſummi artificis Dei, ac ſuæ diuinæ artis perfectionem, & decentiam: tum ob propriij exemplaris eſſentiam, & naturam: ergo idea proprie talis, diuina aliquid Deo intrinſecum eſt, ac ſubinde ipſe Deus: id conſtanter Patres tradunt. Iuſtin. Mart. orat. exhort. ad gent. poſt med. laudat Platonem: *eſſe quandam antiquiorem ſpeciem ſeparatam ab ipſa, quæ ſenſu percipitur: illam etiam rerum exemplar nominare ſolitus*. Deum per hoc exemplar rerum intelligens. Clem. Alex. 4. ſtrom. verſus finem: *Merito Plato eum, qui ideas contemplatur, dicit viſturum eſſe Deum inter homines*: quia nimirum Deum contemplaretur, Euſeb. Caſar. 11. de præparat. Euang. c.11. Plura in hanc ſententiam ex libro de Republica, & ex Timæo refert, & circa medium, *ipſum bonum boni ideam cenſet Plato, vt ſit creatoris ideа ipſum bonum ſummum, & creatu bonu antiquius prius, & primum, nempe Deus*: eodemque ſenſu Platonem intelligit libro de eius placitis apud Euſebium ibidem Didymus, cuius hæc verba: *eſt autem idea perpetua ſubſtantia cauſa, & principium, vt ſingularia talia ſint, qualia eſt ipſa: & quemadmodum primitiua ſenſibilium exemplaria ad hæc corpora præcedunt: ſic, quæ omnia in ſe ipſa continet, pulcherrima, atque perfectiſſima, huius mundi exemplar eſt: ad quam à creatore Deo ab vniuerſa ſubſtantia mundus ſimile formatus*. Sicque Iuſtinus, & Auguſtinus Platonem intelligunt: in eandem de diuinis ideis ſententiam conſentiunt Cicero 1. Tuſculanar. ac de Oratore, & Seneca epiſt.66. & quanquam Platonem primum eius vocis *idea* inuentorem fuiſſe teſtetur Auguſtinus quæſt.46. ex octoginta tribus; tamen rem ipſam ex Socrate, & Moyſe didiciſſe teſtatur, & quoad nominis inuentionem, idem cenſet Auguſtin.7. de Ciuit. cap.28. circa med. vt Varro obſeruat, & Viues ad eum locum; atque eandem fuiſſe de ideis Deo identificatis ſententiam Philonis, & Hebræorum à Moyſe edoctorum docet Euſebius cap. 12. init. expreſſius, vt infra referemus: & citato cap. 11. Didimum de recitatis proximè ſic laudans. *Hæc didymus ex ſententia Platonis: qua omnia multò altius ſapientiſſimus ille Moyſes, à quo hæc iſti deterſerunt breuiſſimè conſcripſit*, & cap. 12. fine. *Hæc latiùs diximus, vt oſtendamus ideas animalium in intelligibili mundo poſitas, à quibus ſenſibilia iſta ſecundum Platonem creantur, ab Hebræorum ſcriptura eſſe derivatas*. Cui conſentit Elias Creten. ſeu potius Billius ad orat.33. Nazian. num 31. Clithouxus in 2. Damaſceni cap.12. poſt med. Socratem & Platonem ideæ rationem ex Moſe didiciſſe.

2. Dionyſ. 5. de diuin. nominibus: *exemplaria didicimus eſſe eſſentia rerum effectrices rationes quæ in Deo coniunctæ ante fuerunt, quas ſcripta diuina prædeſtinationes appellant*, id eſt præſignationes, & prælineamenta rerum, non, prout prædeſtinationis vox Theologis ſonat) *diuinaſque ſuæ bonæ voluntates, quæ conſtituunt, & faciunt omnia*. Poſtremis hiſce verbis exemplaria diuina in actu exercito, ſiue idealiter actu operantia, res ipſas, & effectus ſuos explicuit, vt patet & eiuſdem capitis commentario, hæc Sanctus Maximus apud Albertum 1. p. q. 55. memb. 2. ſub init. *cauſæ primordiales ſunt principia, quæ græci ideas vo-*

ant : hoc eſt ſpecies , & formæ æternæ , & incommutabiles rationes , ſecundum quas , & in quibus viſibilis mundus formatur , & regitur : inferiùs : *Has formas, ſiue ideas Dionyſius , cæteriquè ſancti appellant per ſeipſam bonitatem per ſe ipſam eſſentiam , per ſe ipſam vitam.* Subinferius. *Nulla ſiquidem virtus , ſiue generalis , ſiue ſpecialis in natura rerum inuenitur , quæ à primordialibus cauſis inæſtimabili participatione non procedat* , Plura fragmentatim ex Dionyſio refert Cipariſſot. decad. 5. c. 4. ante med. Ruffus Dionyſ. c. 7. inter princip. & med. ait : *Dei nos habere notitiam ex rerum omnium deſcriptione : vt , quæ ab eo prolata ſunt in lucem & imagines quaſdam ſimilitudines quæ diuinorum eius exemplarium in ſe contineant.*

3. Iuſtinus Martyr iterum orat. exhort. ad gent. errorem Platonis memoratum certam 2. num. 3. eiuſque occaſionem referens in communem hanc Patrum ſententiam ſcripſit his verbis : *Scribit Moyſes Deum ſic ad ipſum locutum de ſuo tabernaculo , & facies mihi tabernaculum per omnia ſimile exemplari , quod in monte præſcriptum oſtendi tibi. Ac rurſus paulò poſt ſic : vide quæ facies iuxta formam , quam in monte oſtendi tibi. Hæc ſcripta nactus Plato, poſtquam diligenter penſitauit, ita , vt debuit , exiſtimauit eſſe quandam antiquiorem ſpeciem ſeparatam ab iſta , quæ ſenſu percipitur : illam etiam rerum exemplar nominare ſolitus , quoniam Moyſis littera ſic loquuntur de tabernaculo inuxta ſpeciem in monte indicatam tibi ſic facies illud. Ad eundem modum de terra cœlo homine in errorem lapſus videtur* : quia non Deum ipſum , ſed exterſ. cum , & creatum ipſi mundi exemplar , (ſicuti & Moyſi tabernaculi exemplar) Deo fuiſſe putauit , conſonat Boethius 3. de conſolat. metro 9. Deum ſic alloquens. *Tu cuncta ſupernо ducis ab exemplo : pulchrum , pulcherrimus ipſe mente gerens , pende , ſuperno ab exemplo* , quod Deus ſolum eſt : nam reliqua creata ſuperna maxime exempla, ſiue exemplaria ſunt. Clem. iterum Alex. 6. ſtrom. *Mundum philoſophia barbara* (in eamen barbara ipſi, ſed ſapiens) *alium intelligibilem , alium ſenſibilem cenſet : alterum primitiuum alterum boni exemplaru imaginem* , & lib. 4. ſtrom. tribus paginis ante finem. *Mens eſt locus idearum , mens autem Deus eſt , dixerat.*

4. Damaſcenus orat. 1. de imaginibus. *Sunt in Deo imagines , & exemplaria rerum , quæ ab ipſo futura ſunt* : Subinferius : *Non aliter antequam fierent , erant expreſſa , quam ſi quis volens domum ædificare , prius imaginem , & formam ipſius in animo effingit , cogitatione que complectitur* , & 1. de fide c. 12. poſt med. in Deo conſtituit , *imaginem , cuius exemplum , & expreſſio in præſentis temporis fit.* A Iſcimus præter recitatum eius teſtimonium certam, 2. num. 4. ad rem hanc luculentiſſimum ſcribit. c. 8. Monol. circa finem, *Nullo pacto fieri poteſt aliud rationabiliter ab aliquo , niſi in facientis ratione præcedat aliquod rei faciendæ quaſi exemplum , (ſiue , vt aptius dicatur) forma , vel ſimilitudo , aut regula. Patet itaque , quoniam prius , quam fierent , vniuerſa erant irrationæ ſummæ naturæ quid , aut qualia , aut quomodo futura eſſent.* Illam verò rerum formam, & ſimilitudinem , & exemplum præcognitum ad creaturas faciendas ipſum Deum æternum eſſe probat c. 9. & 10. præſertim verbis citato loco à nobis datis. Sed Damaſceni plura, & Anſelmi teſtimonia (ſicuti & Patrum aliorum , dabimus cert. 4. vbi an in diuina ſcientia formaliter, an in aliis Deo intrinſecis idea diuina conſiſtat ? examinabimus, quidquid enim ex Deo intrinſecis ideæ diuinæ rationem habere Patres aſſerant præſenti Concluſioni aperte adſtipulantur.

5. Tam multus in hac veritate ſtabilienda fuit Auguſtinus vt omnia eius teſtimonia proferre prolixum ſit. Tota enim quæſt. 46 ex octoginta tribus pluries illam (præter celebre illud teſtimonium ex eadem quæſtione recitatum. Certam. 2. num. 3.) ſtatuit , ſub eius init. ait: *ideas latinè poſſumus , vel formas , vel ſpecies dicere. vt verbum è verbo transferre videamur : Si autem rationes eas vocemus ab interpretandi quidem proprietate diſcedimus. Rationes enim Græcè λόγοι appellantur , non ideæ : ſed tamen , quiſquis hoc vocabulo vti voluerit à re ipſa non errauit , ſunt namque ideæ principales formæ quædam , vel rationes rerum ſtabiles* (quare nec diuerſorum ſtatuum capaces ,) *atque incommutabiles* : Deus autem ſolus diuerſorum ſtatuum incapax & incommutabiles, eſt , verſ. fin. *Rationes principales, quas intuetur creator.* Ideas appellat , & ſine concludit : ſiue ideas , ſiue formas, ſiue ſpecies, ſiue rationes, licet vocare : ac iterum *principales , & originales formas* nominat : atque *ideas eſſe* (Continentia eius , ſeu continua verba ſunt) *principales formas , & rationes rerum ſtabiles quæ ipſa formata non ſunt , ac per hoc æterna, ac ſemper eodem modo ſe habentes , quæ in diuina intelligentia continentur.* Addit *niſi viſione beata* videri non poſſe , & earum neceſſariò *participatione fieri , vt ſit quidquid eſt* , & 6. de Trinit. c. vltimo : *verbum perfectum , cui non deſit aliquid , & ars quædam omnipotentis & ſapientis Dei plena omnium rationum viuentium , & incommutabilium , & omnes vnum in ea, ſicut ipſa vnum de vno , cum quo vnum ibi nouit omnia Deus , quæ fecit per ipſam* , & 11. de Ciuit. c. 29. fine ait : *creaturas , in verbo Dei habere cauſas , rationeſque ſuas ideas ſecundum quas facta ſunt in commutabiliter facientes* , & 1. Retract. ait : mundum intelligibilem à Platone poſitum , ſiue ideam eſſe rationem tempiternam , atque incommutabilem, qua fecit mundum viſibilem *quam , qui eſſe negat , ſequitur , vt dicat , Deum irrationabiliter feciſſe quæ fecit* ; quod totum dixerat etiam cit. q. 46. poſt medium immediatè , ad verba exinde à nobis recitata cert. 2. num. 3. Plura ex ipſo dabimus num. 7. & certam. 4. in ſententiam eandem.

6. Nec tantus Patrum conſenſus, ni ſcripturæ inſiteretur eſſe poſſet. Primum factæ paginæ teſtimonium eſt ex Geneſ. *Faciamus hominem ad imaginem , & ſimilitudinem noſtram* , vbi & homo ad Dei imitationem , & ſimilitudinem , ac imaginem factus : Deuſque eius exemplar , & idea aſſeritur , vt approbat Euſebius ſupra recitatus Didymum laudans 11. præp. cap. 21. verſ. finem , & capite 12. initio Philonem ſuper eo probans , & eius verba ad eum locum recitans , *ſi quis voluerit ſignificantioribus , vti verbis, nihil aliud intellectuale dicet eſſe mundum , quam Dei iam creantis verbum. Nihil enim aliud ciuitas illa intellectualis eſt , quam creatoris ratio creare iam cogitantis : quod dogma Moyſis , non meum eſt. Apertè namque ſcribit ad imaginem Dei hominem eſſe formatum : quod ſi pars mundi imago imaginis eſt , vniuerſalis iſte mundus ſenſibilis ad exemplar diuinæ imaginis factus eſt. Primitiuum ergo ſigillum , quod intellectualem mundum appellamus , ipſum exemplar eſt. Primitiua idea idearum omnium Dei verbum* : ſicque intelligit Philo mi ium illud Geneſ. *in principio creauit Deus cælum & terram* : vt ſenſus ſit , *in verbo ſuo* : ſolumque defuerit illi myſterij Trinitatis expreſſa fides , & cognitio , vt cum patribus Patribus non dixerit *in filio.*

7. Secundum teſtimonium ſit ex illis Ioan. 1. verbis, iuncta Auguſtinum , & aliorum Patrum diſpunctionem, *quod factum eſt in ipſo vita erat.* Ad quæ Auguſtinus tractat. 1. in Ioannem inter alia ad rem hanc : *facta eſt terra , ſed ipſa terra , qua facta eſt , non eſt vita eſt enim in ipſa ſapientia ſpiritualiter ratio quædam, qua terra facta eſt , hæc vita eſt.* Subdit exemplum. *Faber facit arcam. Primò in arte habet arcam : ſi enim in arte arcam non haberet , non eſſet vnde fabricando illam proferret : ſed arca , ſic eſt in arte , vt non ipſa arca ſit : quæ videtur oculis , in arte inuiſibiliter eſt. in opere viſibiliter.* Subinferius, *Arca in opere non eſt vita , arca in arte vita eſt , quia viuit anima , artifex.* Quem locum Similiter explicat 5. de Geneſi ad lit. c. 14. 15. & 16. & init. capitis 15. inde infert *in qua vita vidit omnia , quando fecit : & ſicut vidit ea, ita fecit , non prater ſeipſum videns , ſed in ſeipſo.* Et apud ipſum author Dialogi 65. quæſtionum q. 26. ſub initio quam ad eum locum , & eius interpretationem tradunt etiam Beda, Rupertus, & S. Thom. qui etiam 1. p. quæſt. 18. a. 4. Magiſt. 1. d. 36 c. *Propterea* vbi S. Bonauent. art. 2. quæſt. 1. Alex. 1. p quæſt. 23.

metaph. 4. art. 1. §. 6. Albert. 1. part. quæſt. 15. metaph. 2. art. 3. poſt med. eſt etiam interpretatio Anſelmi hoc cap. 34. & inc. cap. 35. Monolog. vbi quæſtionem diſſoluit, an creaturæ melius, veriuſque in ſe ſint in ſua ſubſtantia quam in ſeipſis: aſſerens melius, veriuſque in ſe ipſis in noſtra creato idea etiam eſſe [illegible] quam in ſeipſis eſſe in idea diuinis concludit verbis hiſce: *Cum ergo conſtet, quia omnis creata ſubſtantia, tanto verius eſt in verbo, & intelligentia creatoris, quam in ſeipſa, quanto verius exiſtat creatrix, quam creata eſſentia, quomodo comprehendat humana mens [illegible] ſit illud dicere, &c.* Solo Græcè Patres aliter [illegible] *& ſine ipſo factum eſt nihil quod factum eſt,* [illegible] plena ſit [illegible] nec improbabilem [illegible] eſſe tam diſpunctionem: id autem ſolum efficient ſententiæ noſtræ certam, & infallibilem ex [illegible] eſſe valde probabilem, & ex dictis Patrum, & Scholaſticorum [illegible] tus probatior, probandaque ſit ſacrorum interpretum [illegible]

8. Tertius ſcripturæ locus ex 11. ad Hebræos vbi Paulus: *fide intelligimus aptata eſſe ſæcula verbo Dei, vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent.* quem locum ſic interpretatur ibi Anſelmus, *ex inuiſibilibus facta ſunt viſibilia, id eſt ex intellectuali mundo viſibilis: inuiſibilis enim mundus in ſapientia Dei erat: & ad illius imitationem factus eſt iſte viſibilis,* quam interpretationem huius loci tanquam Auguſtini refert, & ſequitur gloſſa ordinaria apud quam tamen [illegible] eſt cum 1. [illegible] viſibilis, & inuiſibilis mundi Platonici ſiue idearum meminerit, ac locutionem probauerit, [illegible] Deum eſſe [illegible] interpretatio S. Thom. ibi lect. 1. & [illegible] conformitatem, & [illegible] Dei verbo propriam imaginis cum ſua ideâ, & exemplari [illegible] expreſſæ: cum autem id fide à [illegible] Paulus dicat: idque, vt, quomodo, viſibilia ex inuiſibilibus eſſe declaret, & [illegible] aptiſſima, & interpretatio videtur: ac ſubinde ex eo teſtimonio magnopere præſentem noſtram Patrum, & Theologorum concluſionem firmant.

9. Opportunè hic obiectioni illi ſemel propoſitæ certam. 1. numer. 2. [illegible] reſpondebo: cum eius ſolutionem hoc (ad [illegible]) [illegible] creaturæ, vel factæ, vel faciendæ. vt imaginem creatoris [illegible] cum Deo ſimilitudinem, neque eſſe, neque vſquam poſſe: cæterum neque vllam eſſe poſſe rei factæ, vel faciendæ cum ſeipſa, vt poſſibili, vt contendebatur ab aduerſariis certam. 2. numer. [illegible], quia nihil ſui ipſius imago, & imitatio (præſertim realis, vti effectus cum ſuo exemplari) eſſe valet, [illegible]: ſed neque cum diuina cognitione rei factæ, vel faciendæ maior ſimilitudo eſt, (vt hic, [illegible] certam. 4. [illegible] obiectio, præcidatur) quam cum diuinis reliquis: ſiquidem [illegible] ſcientia eſt, vt ſæpe vidimus: quare, & excellens infinitè [illegible] & creata omnia obiecta in ratione ſuæ formalis, & intrinſecæ repræſentationis, cui proinde nequeant creata cuncta, niſi per infinitam defectionem aſſimilari. Hoc igitur ab omnibus admittendo, atque à me admiſſo, [illegible] & perſpicuè [illegible] diuina prædicata Deum [illegible] ratione perfectiſſimi, ſummique exemplaris excludi, aut [illegible] à Deo [illegible]. De ratione enim ſummi exemplaris diuini eſt vniuerſalitas, & omniexemplar eſſe: ſicuti, & diuinæ ſcientiæ omniſcientiam, & [illegible], adeoque [illegible] eſſe Omnipotentiam; quin alicuius obiecti ſcientia, vel creati effectus potentia, niſi obiectorum, & creatorum omnium ſcientia, & potentia diuina ſit, eſſe vllatenus poſſit. Quod autem ex [illegible], atque infinite per neceſſariò diſtanti à creatura exemplari limitatæ, ac minutulæ entitatis, & perfectionis creaturam Deus, in ſuo quamque genere, perfectam, & abſolutam efformet, non artis, artificiſvè defectus & imperfectio eſt, ſed ſumma propriaque artis, & artificis diuini perfectio, & commendatio.

10. Artificum creatorum mille obuiis exemplis demonſtratur. Hominem [illegible] & proportione, qua, vel homo, vel Originale, & exemplar eſt imaginem prorſus ſimilem depingere, vulgaris adhuc pictoris eſt: [illegible] perfectam exprimere, artis eſt non vulgaris. At ex viri iam hominis idea qualis [illegible] depingere [illegible] artis & artificis eſt. Hinc inſignis ille ſculptor cunctis [illegible] omni deſcripſerit, vt totum opus muſca expanſis alis obtegeret: atque [illegible] Chriſtallina Archimedis Sphæra, in qua [illegible] ampliſſima Cæleſtia fuerit figuratum, quam Iupiter ipſe, & ſuæ, & deorum artis putaſſe dicitur conuicium, apud Claudiani epigrammate ſui operis fine. Phidias item, quod breui Scuto Gigantomachias, & Amazonimachias omnes figurarit: & magis ad rem noſtram de totius mundi imagine à Deo in homine expreſſa, qui propterea *Microcoſmos*, ſiue *paruus mundus*, nominatur, aiebat Philo ita à Deo effectum: *quemadmodum Coloſſorum* [illegible]. Nec ergo, qui infinitas illas entitatem, ſubſtantiam, & perfectionem diuinas pro cuiuſque limitatæ, & minutulæ creaturæ modulo, & capacitate, ita à Deo depictas (vt ſic loquar) & ſculptas in creaturarum formatione videat, [illegible] ad Rom. 1. num. 20. *inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles* (Philoſophi) [illegible]

CERTAMEN IV.

Quid diuinum idea, & exemplar; & quorum obiectorum Deo ſit, ſtatuitur.

IN [illegible] certam. 1. numer. 1. aſſerentibus ideam, & exemplar vniuerſim non in obiecto aliquo, ſed in cognitione formali, qua ſcilicet obiectum artifici formaliter repræſentat conſiſtere. Hanc enim generalem doctrinam, et Dei ideam propriam, [illegible] & re ipſa identificatam, (cuiuſmodi eius ſcientia eſt) [illegible] partim certam. 1. num. 2. partim certam. 3. à numer. 9. diſſecerimus; tamen [illegible] pro his Doctoribus leguntur genuino ſenſu, minimè [illegible]. Et primo Dionyſius [illegible] certam. 3. num. 1. [illegible] à ſcriptura diuina nominatas ait, quem his laudat, & ſequitur Damaſcenus Orat. 1. de imaginibus pag. 3. *Has imagines, & hæc exempla* [illegible] *diuinis in rebus conſiderandis, & explicandis excellentiſſimus Dionyſius: omnia enim ab illo præfinita, &* [illegible] *ter, antequam fierent, erant expreſſa. quam ſi quis velit domum ædificare, prius imaginem, ac formam ipſius in animo effingit, cogitationeque complectitur.* & 1. fid. cap. 12. poſt med. *intuetur omnia, priuſquam* [illegible]

deducantur ad ortum, intemporaliter, intelligens vnumquodque ſecundum voluntatem ipſius intemporalem intelligentiam: quæ quidem eſt præfinitio, & imago, cuius exemplum, & expreſſio in prædefinito tempore fit. Conſonat Sanct. Maxim. apud Cypariſſiot. decad. 8. poſt verbum ex Dionyſio dicens: *ea, quæ Deus producit prius extitiſſe in Deo ſecundum præfinitionem, & præcognitionem.*

2. Verùm quid præfinitionis nomine Dionyſius velit, diximus ad eius locum certam. 3. num. 2. vbi, dum oſtendimus: non loqui illum de ideis [illegible] quas tribuit, ſed de illis, vt coniunctis cum voluntate operandi aliquid ad ipſarum exemplar, ſiue cum omnibus ad exercitium operationis requiſitis: atque in eo, [illegible], totius præfinitionis, & prædeſtinationis, ſiue determinationis voluntatis diuinæ ad agendum nomen cadit. Sed quid, ſi etiam ſua proprietate inſpicias præfinitionis, & prædeſtinationis voces his doctoribus faueant, non video. Non enim de idea intellectus, ſed voluntatis diuinæ præbent, & Damaſcenus Dionyſij interpretem agens teſtimonio ſecundò vbi intelligentiam expreſſit, voluntariam admittit: cum tamen licet in Deo non magis voluntaria ſint, quam omnipotentia, quæ potius naturalis Deo eſt, non voluntaria. Itaque hos de ideis puris intelligentiam eſſe dicit, ſed de voluntate Dei ad operandum ſecundum ideam intelligentiam, ſiue ſecundum ideas intellectas, id quod ordinis gratia exemplo artificis, qui res formandas in animo *imaginem effingit, cogitationeque complectitur.* Aliud ergo imago eſt, quam cogitatio, qua eam artifex complectitur, [illegible] per Damaſcenum. Nec magis his doctoribus fauent Auguſtinus ſupra recitatus ex q. 46. ex octoginta tribus, ter, quaterque ideas rationes rerum in mente Dei appellans, atque illis, & certam 3. ex aliis locis recitandis; vbi autem in mente eſt eius cognitio, & ſapientia, ſed nec alij recitati fauent amplius, dum aiunt eſſe ideas in ſapientia creatoris. Nam hi omnes locum, & ſedem earum, vt intentionaliter mouere Deum poſſint, vt [illegible] operetur, deſignant, non verò ideas ipſas; vt verba *in mente*, *in ſapientia* ſatis declarant, & Auguſtinus ex quæſt. illa citatus, & recitatus cert. 3. num. 5. teſtimonio primo, non dici propriè *rationes*, ſed *formas*, ſeu *ſpecies* aiebat: quia [illegible] rationis, ſeu locutionum propriè ſignificat non ideam: quibus ideam propriè à cognitione ſeiunxit. Anſelmus vt ſtatim recitandus ex 10. Monolog. aliud, quam ſcientiam, voluit in Deo ideam eſſe, (ſicuti & Auguſt. 5. de Geneſ. ad lit. cap. 15. ibidem in eandem ſententiam recitandus) & eam quidem à cognitione differre exemplo ideæ artificis creati, vt ſupra Damaſcenus ſignificauit.

3. Et quanquam Platonis, & aliorum Philoſophorum [illegible], & ſententia non magni Theologorum referat; [illegible] tamen eis locis, quibus alij doctores putare poſſent, non habemus. Illud enim, quod è Triſmegiſto, & Chaldæis refert Euſeb. 11. præp. rat. Euang. cap. 12. *Ideas eſſe Patris cogitationes*, & *rationes vniuerſales naturæ* vtramque continent; & rationes vniuerſales naturales, quæ apud Philoſophos cognitiones non ſunt, & cogitationes ſeu cogitationes earum, ſiue quibus ſecundum ideas ſuas [illegible] operari Deus, quod autem immediatè admittit Euſeb. Stoici, qui à Zenone *originem ducunt, notiones in animo noſtro impreſſas ideas eſſe dixerunt*: Minus difficultatis habet. Notio, ſiquidem nota, & character propriè dicitur, non autem cognitio: vt controu. de Trinit. de diuinis notionibus diximus: quod ibidem ait *Socrates, & Plato ideas ſeiunctas à materia ſubſtantias exiſtimant in ſenſis, viſiſque Dei, id eſt mentis ſubſtantes*; potius hos Dialecticis oppugnat. Id quod de vtroque ex Plutarcho refert Eugubinus 7. de perenni Philoſophia cap. 12. vbi, & Plutarchum: *ideamque diuinam mentem, atque ideas iſtas indicaſſe refert*, ex Philone vero & Plotino, *ideam eſſe totam idearum ſeriem atque ipſam immenſam Dei ſapientiam*, & ordinationem idem, quod res ordinatas, non eſſe apertum eſt & certe, cum ideæ non, niſi cognitæ artificem ad opus mouere intentionaliter poſſint, quandoque earum cognitioni neceſſariæ illam nomen primi illarum adinuentores Philoſophi applicuerunt: eius tamen obiectum non excludentes, ſed confundentes vtrumque. Vnde Cyrill. Alex. 2. contr. Iulian. vel lib. 5. *videtur* [illegible], *ideas interdum ſeparatas, & per ſe ſubſiſtere affirmat Plato, aliquando mentem & cogitationes Dei dicebat.* Sed quemvis [illegible] Platonem, & Philoſophos ſtrictè, ac diſtinctè de ideæ ratione locutos, nec ipſam cum neceſſaria eius applicatione intentionaliter cognitionem confundentes, quandocumque ideas in cogitatione conſtituere videntur: cum iidem alibi in cogitationis ſeu cognitionis obiecto ſæpius, vt vidimus, conſtituant, & illos ſtrictius, propriuſque locutos, vbi conſtantius, & frequentius loquuntur, longe probabilius pro nobis eſt. Illud autem certum eſt: varios teſtes, ac ſubinde nullius authoritatis eſſe, maximè pro ſententia, cui ipſi toties repugnant.

4. Sed præter generales rationes, quæ ideam nullam in obiecti cognitione non poſſe conſiſtere, ſed potius in eius obiecto [illegible] probant certam. 1. ſpeciales in ideis diuinis [illegible] à noſtro Ruiz d. 13. ſect. 6. à num. [illegible] Quia [illegible] Auguſtini, Anſelmi, & aliorum Patrum, quos & dedimus, & vlterius dabimus, ac Theologorum cum Sancto Thoma illos imitantium nugatoriæ rationes erunt, & ridiculæ. Probant enim omnes ideas in Deo eſſe, ac Deum per ideas operari, quia per artem, rationem & intellectione creata operatur: atqui per vos idea ipſa cognitio eſt: ergo probatur, agere Deum ex cognitione, per cognitionem, quia agit per cognitionem, & ex cognitione: quod eſt idem per idem [illegible] probare: quod de Patribus & Theologis, tot, tantiſque admittere [illegible], ac ſubinde [illegible] eſt: eſt autem hæc Patrum, & Theologorum communis, conſtanſque probatio ex adducto principio de ſe, atque experientia noto: nimirum artem omnem ab idæis, & exemplaribus ſuis, ac proinde artificialibus cognitionibus diſtingui, vt obiectum à ſua cognitione debere; id quod ſatis [illegible] docuit S. Thom. 1. p. quæſt. 15. art. 1. ad 2. *Sapientia, & ars ſignificantur, vt quo Deus intelligit, ſed idea vt quid Deus intelligit.* Secunda ratio: quia ſi ideæ diuinæ in Dei cognitione conſiſterent, cum ea practica, nihilque aliud eſſe debeat, facilius multò, & aliunde probandæ eſſent quam vnde probantur: nempe ex eo, vnde cognitiones practicæ probantur in Deo, vt per ſe patet.

5. Arguo tertiò quia, vt Deus ex idæa, & per idæam operetur aliquid vlterius cognoſcendum, quam, vt practica eius cognitio ſit, requiritur: quod aliud eſſe [illegible], cuius ad inſtar, & imitationem operatur. Hoc autem ipſum idæa, & exemplar eſt: ergo in obiecto illo vlterius cognoſcendo, non autem in cognitione practica ratio [illegible] ideæ. Antecedens [illegible] primi probatur, quia, vt cognitio ſit practica, ſat eſt [illegible] à potentia actiua apponi in executione debeat; vt autem ex arte, ideaque, & exemplari, eiuſque ad imitationem, & inſtar ſeu imitatiue, aliquid aliud cognoſci ab artifice opus eſt, vt patet. Argumentum aduerſariorum à ratione præcipuo, quod ſcilicet creata in Deo non formaliter ob immenſam diſſimilitudinem in Deo contineantur, vt opus eſt contineatur in exemplari exemplatum, ſeu illius imitatiua imago, & ſi contineantur actiue, diſſecimus cert. 3. à num. 9. quin, ſicut in omnipotentia admittitur continentia actiua non formalis ſeu formæ ad ſimilem primam effectus, ſed eminentialis: etiam in Deo idealis continentia, non formæ ad ſimilem proſſus formam, ſed eminentialis debet admitti, etſi in agentibus creatis ex eminentiali continentia actiua idealis inferri nequeat: quia reſpectu Dei (qui nihil creatum pro idea habere poteſt, vt vidimus certam 2.) admitti debet, quod reſpectu artificis creati [illegible] quia nequit ſuperiorem ſpeciem ad inferiorem imitatiuè in arte [illegible] deducere, vt experientia conſtat; & quia id [illegible] & [illegible], vt vidimus, ſi [illegible] primam [illegible] impugnat.

2. Dei

Digitized by Google

6. Dico primo essentia diuina, physice loquendo, vt imitabilis à creatura est propria idea diuina est expressa conclusio Sancti Thomæ 1. p. q. 15. a. 1. corpor. & ad 3. & 2. 2. corp. fine, *In quantum* (ait) *Deus cognoscit suam essentiam, vt sic imitabilem à tali creatura cognoscit eam, vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ*, & quæst. 3. de veritate art. 2. corporis fine, *essentia non accipitur absolutè ab intellectu, vt idea rerum, sed cum proportione creaturæ ficndæ ad ipsam diuinam essentiam secundùm quod deficit ab ea, vel imitatur eam* &c. Conflat libr. 1. contra Gentes cap. 54. sæpè sed maximè fine, in 1. d. 36. quæst. 2 art. 1. corpor. & ad argum & art. 2. contentiunt omnes eius interpretes citatis locis, Ferrara ad locum contra Gentes, Capreol. dist. citata q. vn. art. 1. Caietanus ad locum 1. p. Bañ. Gonzalez & Dominicani reliqui. Ex Thomistis nostris Molina 5 posuit. Valentia quæst. 15 punct. 2. sentent. 6. & alij omnes, qui in 1. p. commentario perpetuo scripsere (si Vasquez & Martinonem excipias) consensère. Ex prisci S. Bonauent. in 1. d. 35. art 1. quæst. 1. corp. præsertim fine, vbi similitudinis expressiuæ nomine ideam nominat, atque explicat non formalem expressionem, sed eius principium obiectiuum; siue obiectum formale specificans, & terminans cognitionem intelligit, vt ex contextu clarct, & ex quæst. 2. corp. vbi idea *est similitudo, qua est ratio cognoscendi*. Richard. dist. 36. art. 1. quæst. 1. corp. quæst. 2. corp. fine quæst. 3. Argentina ibi quæst. vnica art. 1. vers. finem & art. 2. Argid. art. 2. quæst. 2. ad 2. Aureol. p. 2. art. 1. col. 6. §. *Restat*, Hentcus in summ. p. 2. art. 68. quæst. 5. corp. & quodl. 9. quæst. 2. Tarantas, & Vlderic. apud Carthus. in 1. d. 36. quæst. 1. circa med. & vlterius. Albertus 1. p. quæst. 55 metaph. 2. Marsil. lib. 1. Sententiar. quæst. 3. art. 3. etsi ambigue quandoque loquatur, quos refert, & sequitur noster Ruiz d. 22. sect. 6. quibus adde scholas omnes citatas certam. 1. num. 6. Hanc conclusionem expresse docent August. & Anselm. recitati cert. 2. num. 3. & 4. & omnibus locis ex ipsis, aliis Patribus, Philosophis, & ex scriptura recitatis toto fere cert. 3. imò & eis testimoniis, quæ, pro idea in cognitione diuina constituenda, nobis opponebamus hic num. 1. vt ex eorum genuina interpretatione, & intelligentia data num. 1. claret.

7. Quibus adde Clement. Alexand. 5. strom. sub initio dicentem, *idea est diuina intelligentia, siue, quod à mente diuina intelligitur*: & Dionysium c. 5. *de diuinis nomin.* apud Sanctum Thom. 1. contra gentes cap. 54. post med. aientem: *quidam Philosophus, Clemens nomine, dixit, quod nobiliora mentibus sunt minus nobilium exemplaria*: Subinde autem nobilissimum, & infinitum ens Deus exterorum exemplar, & idea erit. Hunc autem Philosophum illum fuisse, qui postea Petri, & Discipulus fuit, & successor satis probabiliter, & prudenter coniectatur Carthusianus loco citato. §. *Apparet demum*, & Augustinus 5. de Genes. ad literam, vbi postquam quatuor anterioribus capitibus statuerat, rationes, & formas, rerum in Deo vitam esse ait: cap. 16. sub init. *Neque enim ea faceret, nisi ea nosset, ante quam faceret, nec nosset, nisi videret, nec videret, nisi haberet ea, qua nondum facta erant, nisi quemadmodum est ipse non factus*. Sed aiunt aduersarij: essentiam diuinam, vt imitabilem à creaturis formaliter cognosci à Deo non posse, quin creaturæ cognoscantur, ac proinde ideæ diuinæ cognitio, sit creaturarum cognitio, quare & ipse etiam, vel solum, vel partim ad ideam diuinam spectabunt: quod varijs modis contra nos versant apud Ruiz sect. 5. num. 16. nullo tamen firmo eis respondet sect. 8. à num. 9. distinctione obiecti directi, & in se cogniti, & indirecti, cognitique in alio: vt illud, *quod Deus est*, idea sit; secus istud, quod sint creaturæ; etsi, vt immutabilis à creaturis, atque, vt idea, absque creaturis cognosci nequeat: cæterùm ea nos doctrina vti non possumus, qui mediorum vim ad aliquid cognoscendum Deo ostendimus impossibilem, nullamque relationem, seu connexionem, mediate cognitis terminis cognosci a Deo posse. Respondeo expeditus: rationem idealis principij, siue ideæ in Deo absolutam prorsus à creaturis ipsam imitatumis esse, non secus, atque omnipotentiam à possibilibus: quare à Deo ideam, vti, in se est, intuente, absque vlla creaturarum cognitione cognosci quamuis autem, vt exercite ad eius imitationem creatura à Deo producatur, hanc etiam prænosci à Deo debeat, vt materia ideam imitatura, non autem vt idea, & exemplar, sed vt ideatum, exemplandumque, (vt sic loquar) cognoscitur: vt docui certam. 2. num. 1. fine ad Gauriels argumentum: id quod è proxime dictis, clarius adhuc, apparebit. Sed explicari ad plenam, planamque conclusionis huius Patribus, & Theologis communis intelligentiam vberius debet, sub quo conceptu, & formalitate obiectiua essentia diuina, (quæ, vt imitabilis à creaturis, idea diuina asserit, idea diuina sit. Potest enim essentia, & physice, & metaphysicè tam Theologicè, quam Philosophicè sumi, vt contra 1. d. 2. vidimus, & explicauimus: quare, cum vtro modo sumatur præsata conclusio non explicauerit, definiendum hic est.

8. Dico secundo: essentiam diuinam non solum secundùm prædicatum essentiæ metaphysicæ Dei, siue entis à se (quo essentiam Dei metaphysicam constituimus contr. 1. d. 2.) Sed secundum prædicata reliqua ipsum metaphysicè consequentia rationem, metaphysice etiam loquendo, ideæ propriæ diuinæ habere. Hoc expressit Sanctus Thom. immediate ad verba recitata ex quæst. 3. de veritate art. 2. corp. fine, & ex Augustino, & aliis recitandis certam. 5. pro diuersitate, & pluralitate diuinarum idearum cum enim essentiæ diuinæ metaphysicæ conceptus formalis obiectiuus indiuisibilis sit metaphysicè, si is solus idea diuina esset, non minus repugnaret ideas, quam indiuisibilem illum conceptum metaphysicum diuisibilem esse, & multiplicabilem. Istiusper plenius Patres, tam certam. 3. quam 4. de diuinis ideis pluralitatem, vel asserentes, vel supponentes hoc ipsum argumentum confirmant. Tertiò apertus pro hac conclusione est S. Maxim. partim iam, & integrè hic recitandus apud Albertum 1. p. quæst. 55. metaph. 2. argum. 4. dicens: *Has formas, siue ideas Dionysius cæterique sancti appellant per se ipsam bonitatem, per se ipsam essentiam, per se ipsam vitam, per se ipsam virtutem, per se ipsam sapientiam: quæcunque enim bona sunt, participatione per se essentia sunt: & quæcunque viuunt participatione per se vita viuunt: & sic de aliis participationibus, & participantibus*. Idipsum expressit, S. Thomas recitatus num. 6. ex quæst. 3. de verit. art. 2. illis verbis *cum proportione creaturæ ficndæ ad diuinam essentiam, secundum quod deficit ab ea, vel imitatur eam*.

His apertissimè participationem similitudinariam formalem creaturarum à Deo ac prædicatis eius tradit Maximus, nec solum actiuam, quæ à solâ eius actiua virtute, seu omnipotentia est. Iisdemque ipsis rationem à priori conclusionis suæ, & nostræ tradit etenim idea diuina propriè est Deitas, siue substantia, & essentia diuina, quatenus imitabilis à creatura, siue qua imitationis creatæ capax est, vt vidimus: at capax est imitationis creatæ, non solùm secundùm prædicatum essentiæ metaphysicæ, siue entis à se, sed etiam secundum reliqua prædicata illam consequentia viuentis, spiritualis, intellectiui, tam in actu primo, quam secundo, durantis præsentis: ergo non solum secundum prædicatum essentiæ metaphysicæ, sed secundum reliqua essentiæ & substantiæ diuinæ, habet rationem propriam ideæ. Nec obest conceptum formalem obiectiuum ideæ iuxta nostrum principium è genere suo infinitum simpliciter esse debere, etiam per denegationem termini extrinseci: quare, & indiuisibiliter infinitum, nec ex pluribus formalitatibus metaphysicè adhuc compactum: id enim de non transcendentibus prædicatis diuinis intelligendum est; secus de transcendentibus, vt infinitas, quæ omnia diuina metaphysicè transcendit, indiuisibilitas, seu simplicitas, è quorum genere est imitabilitas à creaturis. Probatur secundo quia proprietà metaphysico signo ante reflexam scientiæ diuinæ cognitionem

intelligantur directè cognita, & immutabilia à æternitate ex diuina arte reliqua prædicata diuina: ergo, & quo illa priori ſunt propriè ideæ diuinæ; intellectio autem diuina, etſi immutabilis etiam ex diuina arte ab intellectionibus, & [illegible] etiam creatis ſit, atque id muneris abſque reflexa ſui cognitione exercere nequeat, tamen à reflexa ſua cognitione formaliter non habet; neque qua cognitionis omnis [illegible], ſed obiecti.

10. Dico tertiò: Secunda Trinitatis perſona, ſeu Dei verbum idea diuina proprietate ſua characteriſtica eſt; id tradidit primus Philo Hebræus recitatus, laudatuſque ab Euſebio Cæſarienſi certam. 3. numero 6. Deinde Auguſtinus ibidem recitatus numero 9. & 6. de Trinit. cap. vltim. & 11. de Ciuit. cap. 29. fine, & Anſelmus cap. 10. Monolog. *Sed quomodo ſummam ſubſtantiam conſtat prius in ſe, quaſi dixiſſe conditam creaturam, quam eam, ſecundum eandem, & per eandem ſuam locutionem conderet*, & [illegible] epiſt. 115. ad Nebridium circa finem dicens: *quarto rerum ſumma illa veritas, & ſumma ſapientia, & forma rerum, per quam facta ſunt omnia quam filium Dei vnicum ſacra noſtra proteſtantur, &c.* locutio autem Dei ad intra verbum perſonaliter ſumptum eſt, idque ex pluribus Patrum teſtimoniis immenſa ſua eruditione oſtendit noſter Ruiz de Montoia de Trinit. d. 11. ſection. 5. vt propterea Patres doceant ſpecialiter nihil ſine verbo Patrem poſſe ad extra producere. Nec nimis ieiune nos Controuerſ. de Trinitat. d. de propriis perſon oſtendimus quæſtion. ſecunda, & Auguſtinus quidem, & cæteri Patres recitati certam. 3. numer. 7. pro interpretatione [illegible] data ad illud Ioann. 1. *quod factum eſt, in ipſo vita erat.* Præſertim Anſelmus circa [illegible] numeri finem. Nec aliud iuxta [illegible] diſpunctionem ſentire aliquis poteſt: nam illud *In ipſo vita erat*, relatiuum eſt: in alia verò Græcorum, & communiori diſpunctione: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*, alia eſt concluſionis huius probatio: quia particula *per* exemplari cauſa propriis, quam cauſis aliis conuenit: ſic pictores, & acupictrices imagines, vel opera ſua dicuntur efformare, *per el Original à el dechado.* Confirmatur ex Paulo recitato certam. 3. numer. 8. dicente: *aptata eſſe ſæcula verbo Dei*; ac tandem ex Pſalm. 32. verſ. 6. *verbo Domini cæli firmati ſunt*, vbi ſpecialis ratio verbi in creaturarum formatione, (quæ non, niſi ideæ, & exemplaris cauſæ creaturarum eſſe poteſt) denotatur conſonè quidem ad illa in tota rerum formatione apud Geneſim repetita, *dixitque Deus Fiat lux*, quorum meminit Pſaltes Pſal. 148. *ipſe dixit, & facta ſunt*: vtique verbo ſuo: quo ſolum, & ſpecialiter, Deus dicit: videantur Patres, & interpretes, tum ad illa Pſalmi recitata, tum ad Geneſeos loca.

11. Dico quartò: diuina exemplaria factibilium, faciendorumque ideæ diuinæ ſunt, non autem aliorum iam facti, vtrumque probatur: quia ſcientia ſeu cognitio, qua idea applicatur artifici, vt iuxta ipſam ſe exerceat practica per omnes eſt. Vnde [illegible] factibilium, & faciendorum iam idealem cognitionem, quam ideam ipſam eſſe: item iam factorum in Deo nec ſcientiam, nec ideam eſſe poſſe: quia, quæ facta ſupponuntur, qua facta, nec factibilia ſunt, nec facienda, neque reſpectu ipſorum, qua talium, ſcientiam ad ipſa practicè, neque ideam tanquam ad factibilia, vel facienda comparari: quare audiendus non eſt noſter Ruiz d. 24. de Scientia ſection. 5. vbi ideam diuinam, qua talem poſſe eſſe obiectum motiuum formale operis iam facti multis contendit: quia id putat ad perfectionem artis ſpectare. Poſſet apparentius exemplo creatorum artificum ſuadere: qui imagines iam factas contemplantur, num ad artem, & exemplaria perfectè efformatæ ſint, quod ſi ſecus ſint efformatæ penicillo curſus ex arte, & idea perficiunt, & abſoluunt: id quod in formatione mundi Deo videtur eueniſſe iuxta illa apud Geneſim repetita, *viditque Deus, quod eſſet bonum: vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: id eſt ad diuinam ideam pro eorum captu abſolutiſſimè conformia: id quod abſque ideali cognitione [illegible] non poteſt: veterùm vſus ſcientiæ idealis ad opera corrigenda Deo, qui nequit in opere edendo aberrare, atque ab arte deuiare, eſt omnino impoſſibilis, nec ſolum ſuperfluus: quod in artifice creato ſecus habet. Verum neque in hoc vt in opere aliquid corrigat, neque in vtroque, vt de eius abſolutiſſima perfectione complaceat, facti iam operis cognitio idealis eſt; ſed alia, qua, & opus videatur, & an ideæ de eo faciendo, & per idealem propriè cognitionem cognitæ reſponderat, dignoſceretur: ac proinde iam facto operi cognoſcendo propriè idealis cognitio non ſubſeruit, quæ tota opere faciendo; & practica eſt, etſi ſine ipſa conformitas exemplaris, & artefacti nequeat cognoſci: & [illegible] ab artifice creato [illegible] ſcientia diligens, vt quæ artefacto defuerunt, ac proinde facta in illo non ſunt, ſed reſtant facienda, ex ea ſcientia practica & propriè ideali in ipſo artefacto ſiant. [illegible] Dei, nec [illegible] Deo admiſſe, quia noſtra ab ipſo factibilia atque facienda: ſed neque [illegible], [illegible] Deo eſſe, [illegible] poſſunt, non tamen ex ſui [illegible], & arte.

CERTAMEN V.

De vnitate vel numero idearum diuinarum, & de ſententia Auguſtini, & Anſelmi tacta certamine 3. n. 7. fine, & VviKleffi errore.

1. Circa vnitatem vel pluralitatem ideæ diuinæ dicendum eſt, in Deo plures, nec vnam ſolum, obiectiuè formaliter ſumptas ideas eſſe. [illegible] communiter aſſerunt de ideis diuinis plurali numero ſemper loquentes, vt ex [illegible] clarè; etiamſi de eis realiter ſumptis ita loqui ſit nefas, cum re ipſa Deus phyſicè vnus, atque cum ſuis omnibus (extra perſonarum diuerſitatem) idem prorſus ſit, de formali, & metaphyſica diuerſitate, & pluralitate neceſſariò intelligendi ſunt: vtrumque, & phyſicam idearum omnium diuinarum vnitatem, & identitatem, atque formalem obiectiuam metaphyſicam ipſarum pluralitatem, & diſtinctionem. Primum Auguſtinus docuit loco recitato à nobis certam. 3. num. 5. ex lib. 6. de Trin. c. vlt. [illegible] *de rationibus idealibus, & omnes vnum in ea (Dei arte) ſicut ipſa vnum de vno, cum quo vnum.* Secundum verò quæſt. 46. ex octoginta tribus [illegible]: *quis audeat dicere Deum irrationabiliter omnia condidiſſe? quod ſi rectè dici, & credi non poteſt, reſtat, vt omnia ratione ſint condita, nec eadem ratione homo, qua equus; hoc enim abſurdum eſt exiſtimare: ſingula igitur propriis creata ſunt rationibus.*

2. Ne verò putes cum noſtro Ruiz d. 24. ſect. 4. (vbi [illegible] nobis, & [illegible] recitatis non contradictoriè ſolùm, ſed contrariè, pro ſolis indiuiduis ideas multiplicans opinatur) pro numero, & pluralitate ſingulari obiectorum v.g. hominum, equorum ſed ſolùm ſpecierum [illegible] pluralitate ideas diuinas multiplicandas: quam quæſtionem magnam vocauit Auguſtinus epiſt. 115. ad Nebridium, reſpondet autem. *Mihi videtur, quod ad hominem faciendum attinet, hominis tantum non meam vel tuam ibi eſſe rationem*: vtique, & à ſpeciei, ratione ſeu idea & inter ſe diſtinctam. Nam in idea ſpeciei totius ſpeciei, & indiuiduorum, quæ ipſa complectitur, forma eſt, & ratio ſufficiens, iuxta quam indiuiduatim efformari à Deo ſingularia [illegible], [illegible] idea nulla eſſet, omni idea atque formaliter, è genere ſub infinita ſimpliciter aliquo verò ſenſu poſſet, ſi pro obiectorum etiam numero, formaliter diuideretur: cum ergo idea omnis infinita ſit formaliter è genere, & conceptu ſuo indiuiſibilis [illegible], & diuiſa [illegible], vt

validiſſi

Digitized by Google

cuiuſvis ſpeciei idea omnium individuorum illius, idea atque eo ſaltem ſenſu omni idea ſit: etſi verò Auguſtinus ſtatim ob aliam conſiderationem de tua concluſione dubitare videatur, imo, & in oppoſitum vergere, nullatenus tamen in aduerſam ſuæ, & noſtræ inclinat, aut ambigit de ſua ſolum enim concludit etiam de ſingularibus ſpeciei cuiuſque debere eſſe in Deo rationem ſiue ideam; nuſquam tamen à ſpeciei ſuæ idea diuerſam. Neque id, vt ſuis rationibus ſatisfaceret debuit docere: cum ſatis, vt individuorum exemplaris cauſa, & idea ſit, (neque enim ſpecierum vera cauſa, & idea eſſe, niſi individuis incluſarum poteſt, ſicuti nec ipſe ſecundum ſe præcise produci) rationes individuales etiam in ſpeciei idea eminenter contineri, quo ſolum modo, & ſpecies ipſæ continentur.

3. Hic de ideis quæritur: Num infinitæ, an ſaltem infinitorum Cathegorematice ideæ ſint? & an abſolutè faciendorum, an ſaltem factibilium? & de infinitate faciendorum abſolutæ intra ſpeciem quamque, vel etiam intra ſpecies omnes eadem quæſtio eſt, cum ea quam ſupra de Dei ſcientia habuimus. An Deus cognoſcat infinitum in actu, & cathegorematice tale? eritque hic, ſicut ibi negatiuè decidenda eiſdem fundamentis, & ſolutionibus oppoſitorum datis ibidem circa infinitatem abſolutam poſſibilium, factibiliumque omnium affirmatiuè reſpondendum erit; ſi infinitam pluralitatem rerum diſcretam non repugnare ſtatuatur, quod verò mihi ſimilius longè eſt alibi tamen controuerſus phyſicis fundatum; &, ſi vera ſit tam ſubitò cienda de idearum infinita pluralitate concluſio, nequit à veritate deficere, cum non individuorum ſolùm, ſed & ſpecierum infinitæ pluralitati innitatur. Dicendum igitur eſt ideas in Deo alias ab aliis formaliter diuerſas infinitas eſſe: quia, & rerum poſſibilium ſpecies infinitæ ſunt, vt communiter docetur; imò & inter hominem, & Angelum perfectiores, & perfectiores ſpecies poſſibiles innumeras eſſe S. Thom. & Doctorum communis ſententia eſt: cum autem pro ſpecierum pluralitate ideæ diuinæ formaliter multiplicentur, & has infinitas eſſe conſequens. Nec te contra idearum diuinarum pluralitatem, & diſtinctionem formalem moueat, Deum, reſpectu cuius ideæ ſolum ſunt non poſſe in re eadem Phyſicè vnam formalitatem ab alia præſcindere: oſtendimus enim controuerſiis Philoſophicis, & Theologicis præſcindere poſſe ex parte obiecti, & Beatos; & Deum (ni eius ſcientia è conceptu ſuo metaphyſice in ſe omni ſcientia; & infinita foret) neque in eo viſionem, & intuitionem rei phyſicè eiuſdem à cognitione abſtractiua, & per alienas ſpecies habita diſcriminari. Adde ideæ metaphyſicæ rationem omni ideæ rationem, vt phyſicè ſumpta eſt, ſed pro capacitate creaturarum, vt Dei aliquid ſuo modulo imitentur diuiſibilem.

4. Circa quæſtionem excitatam verbis Anſelmi recitatis certam. 3. numer. 7. circa finem aſſerentis melius eſſe creaturas in diuinis ideis, quam in ſeipſis, etſi melius in ſe ſint, quam in ideis creatis: duo examinari poſſunt. Primum eius aſſerti veritas: ſecundum modus, & ratio, qua in diuinis ideis melius creata habeant, quam in ſeipſis: & de aſſerti quidem veritate nos ambigere non ſinit Anſelmi authoritas adeò expreſſa, maximè, cum eam ebiberit ſententiam ex Auguſtino 5. de geneſi ad liter. cap. 15. poſt med. ita ſcribente. *Hæc omnia prius, quam fierent, erant in notitia facientis: & vtique ibi meliora, vbi veriora, vbi æterna, & incommutabilia.* Quod ipſum de eorum in ideis exiſtentia, in quibus vita erant, antequam fierent, dictum Auguſtinus voluit, etſi eis verbis ſcientiæ ſolum meminerit; ſiquidem & ratio eadem de idea, atque de ſcientia diuina eſt, & locus, ex quo eam ſententiam deduxit eſt Ioan. 1. *quod factum eſt in ipſo vita erat*, quem ipſe capit. illo 15. & anterioribus, aliiſque locis de creatorum exiſtentia in Deo eiuſque verbo interpretatur: quare eandem de exiſtentia eorum in ſcientia, ac in verbo, & diuina idea voluit eſſe ſententiam.

5. De modo, & ratione qua vera ea ſententia ſit maior difficultas viſa eſt noſtro Ruiz d. 81. ſect. 5. præ-

cipuè, cùm Anſelmus neget melius, veriuſque eſſe creata in ſua ſcientia, & ideis creatis, quam ſint in ſeipſis: tantamque eſſe apud Theologos rationis aſſignandæ difficultatem, vt enumeratis doctoribus, qui eam, & olim, & noſtro ſæculo rationem, & modum indagarunt (nimirum S. Th. in 1. d. 35. quæſt. 1. artic. 2. quæſt. 18. artic. 4. ad 3. de verit. quæſt. 4. artic. 6. S. Bonauent. d. 36. art. 2. quæſt. 2. Ægyd. d. 35 quæſt. 3. Richard. d. & quæſt. eadem, Carthuſ. d. 36. quæſt. 5. apud quem Vdalric. & Taramas, Valdent. tom. 1. lib. 1. artic. 1. cap. 3. columna vltim. Vaſquez 1. part. d. 70. §. *vltim.*) nemnem in modo, & ratione eius veritatis reddenda cum alio conuenire dicat numer. 5. ac proinde eorum imitatione ſuam ipſe, nec parum doctam, & ingenioſam rationem tradit. Sed Patrum ſenſus, & ratio plana eſt nec diſcurſibus egens: nempe id idea, & exemplari diuino creata vitam, & eſſentiam diuinam eſſe nec, aliud quidpiam: quod dubio procul melius, veriuſque, quia conſtantius, & incommutabilius eſſe eſt, quam ipſum creatum eſſe intrinſecum, commutabile, & defectibile.

6. Nihilominus laudandus eſt Ruiz noſtri labor; & diſcurſus: creata ſcilicet per ideam maius ſpatium ab impoſſibilitate chimeræ ad ſuum eſſe, & ſubinde veritatem abſolutam, tranſcurriſſe; quam ab ideis ad ipſorum eſſe abſolutum, & actu percurrendum reſtet; cum maior ſit tranſitus ab impoſſibilitate ad poſſibilitatem eſſendi, quam ab hac ad eſſe actuale iam poſſibilium: quare conſiderato, quod præter, & vltra conceſſum rebus poſſibilitatis conceptum per ideas diuinas (ſuppoſita tamen inquit intrinſeca earum non repugnantia) eorum eſſe abſolutum & veritas actualis in illis ponit, plus multo eſt, quod ab ideis in ordine ad eſſendum recipiunt, quam vlteriùs abſoluta ſua exiſtentia, & veritate recipiunt quod, ni illo præſuppoſito habere non poſſent: laudandus inquam labor, & diſcurſus eſt; non autem admittendus. Nam inſuperabilis illa diſtantia, quæ in ordine ad eſſendum ab impoſſibilitate ad poſſibilitatem creaturarum per harum intrinſecam non repugnantiam, non autem extrinſecus ab ideis, habetur per ſe: quare totus diſcurſus languet: quod enim per ideam, vti cauſam neceſſariam ſui, proximiora ſuo eſſe creata ſint, gradus quidem eſt, ſed non immenſus ille ab impoſſibilitate ad intrinſecam non repugnantiam ſui, & poſſibilitatem creatorum: & gradus quidem, qui à cauſis neceſſariis effectuum creatorum (pura vitalium) eiuſmodi effectibus tribuitur; qui tamen non proinde melius in ſuis cauſis veriuſque quam in ſeipſis eſſe à Patribus & Theologis dicuntur. Sed expreſſe potius ab Anſelmo negatur. Diſcurſus eiuſdem alius ſubiunctus in præcedentis confirmationem num. 8. ex maiori rerum naturali inclinatione ad vniuerſi conſeruationem, quæ Deo (in quo idealiter ſunt) deficiente non eſſet, non eſt illius confirmatio, ſed potius diuerſus, & politicus, qui ſubinde non in rebus ipſis, ſed in gubernantis prouidentiæ locum habet. Neque exempla grauium ſurſum, & leuium deorſum contra ſua commoda priuata, & naturalem propenſionem, ne detur vacuum, venientium oppoſitum ſuadent: quia non veniunt: ſed trahuntur vt in phyſicis oſtendi.

7. Huius veritatis occaſione hæreſum ſæculi proximi ſeminator & ſcaturigo Vvikleff. apud Valdenſem cit. cap. 1. num. 1. & circa med. aſſeruit ratione exiſtentiæ idealis creaturarum in Deo dici abſolutè, nec addito, *ſecundum eſſe ideale, omnis creatura eſt Deus etſi*, inquit apud rudiores *æquum aut aſinum eſſe Deum male ſonet.* Rationem ſubdit: quia talia ſubiecta, ſunt, qualia à prædicatis præmittuntur: quare cum ex parte prædicati Deus ponatur ſe ſolo facit pro eſſe ideali creaturam ſupponi, etſi in propoſitione eſſe ideale ipſius non exprimatur; negat inde hanc conuertentem, *ergo Deus eſt creatura*, quia ex parte prædicati creatura poſita, nequit ex ſubiecto determinari, vt ſecundum, ſeu pro eſſe ideali ſupponatur. Diſcrimen hoc refert Valdenſis ibi cap. 2. ſub init. & confirmat vſque ad caput nonum.

8. Cæterùm: etſi regula illa dialectica pro variandæ ſubiectorum ſuppoſitione ex prædicatis adiuncti vera ſit, vt docuit etiam Boëthius, & ex ipſo Theologi re-

CONTROVERSIA III.
DE DECRETO, QVO AD Liberas creatarum voluntatum actiones abſolutas Deus abſolute concurrit.

AD plenam obiecti contingentis conditionatam futuritionem ac ſubinde conditionatæ, ſeu mediæ ſcientiæ de ipſo notitiam inſtituenda controuerſia hæc fuit. Siquidem hypotheſis, quam futuritio conditionata contingentis eſſentialiter concernit, ea omnia continere debet, quæ ex parte actus primi ad eiuſdem contingentis abſolutam futuritionem neceſſario, & abſolute debent præcedere: In quibus decretum Dei de concurſu, quantum ex parte ſui opus eſt, vt creatæ voluntates exercere ſe, atque operari valeant proculdubio clauditur. Spectabat quidem materiæ iure controuerſia hæc ad eas, quæ de Dei voluntate poſtmodum habebimus, ſed voluimus eam controuerſiæ de ſcientia ſeparatim, & immediatius adiungi; ne hoc, quod vnice ad controuerſiam celebrem de ſcientia media plene penetrandam diſputandum nobis ſupererat, longius quæreretur. Agemus primo de prædeterminatiuis actionum creaturarum liberarum præfinitionibus Thomiſticis vniuerſim. Secundo de eiſdem præfinitionibus ad materiale peccati. Tertiò demum, eis iam ablegatis, de ſtatuendo decreto Dei ad eiuſmodi actiones.

DISPVTATIO PRIMA.

De prædeterminatiuis creatorum actuum liberorum præfinitionibus Thomiſticis vniuerſim.

ACERRIMAM ſane cum Recentioribus Dominicanis Thomiſtis diſputationem aggredimur: & quam rationibus Philoſophicis, & Theologicis tranſigere decreueram: quibus ſatis, ſuperque præſidij ad doctrinam noſtram eiuſmodi præfinitiones negantem, & quotidianis diſputationibus, & diuturna earum meditatione adeſſe recognoueram. Cum autem ex huius rei examine accurato pendere ſcientiæ etiam mediæ firmitatem, ac certitudinem, & claritatem viderem (cum præfinitio prædeterminatiua apud hoſce Thomiſtas decretum diuinum concurrendi cum creato ambitio ſit: quod ſubinde per ipſos in hypotheſi, ſeu pro conditione ad actiones voluntatis creatæ conditionatam futuritionem ſit apponendum; atque ita poſitum pro eo ſtatu abſoluturum videatur earum libertatem) ac inſuper rem hanc tam à noſtris, quam à Dominicanis longiſſimis tractatibus, tomis apologeticis multa ſcripturæ, Patrum, Authorum, & hiſtoriarum eruditione diſputari: vtilitati publicæ operæ pretium præſtiturum me cenſui, ſi nihil ab alterutra ſchola Thomiſtica inuentum, ſcriptumque momenti alicuius fuerit, præſenti diſputatione omnium in noſtratiaque nonnulla, tum ab authoritate, tum à ratione (quod in re adeo trita, atque vndique à viris ingenio, & doctrina præſtantiſſimis verſata difficillimum, nobis etiam videbatur) ſubiungerem: Nec, qui noſtram hanc diſputationem ſolis teſtimoniorum citationibus legat, bibliotheca opus habeat, vt fidem nobis adhibeat: neue æquus rerum æſtimator non auditis plene partibus de tanti ponderis rebus iudicium pro alterutra ferat. Atque ita demum fiet, vt fidem controuer. 1. d. 6. præfatione obpignoratam, haud auare, liberemus: nihilque ad dilucidam ſcientiæ noſtræ mediæ intelligentiam deſideretur.

Vt autem nihil in re præſenti indiſputatum relinquam, & obſcurum, de præfinitionibus hiſce prædeterminatiuis actionum omnium à voluntate creata, tocedentium ex generali omnibus principio, de earum in actu ſecundo, & creati arbitrij in actu primo libertate agam: ex quo ſcripturas, Patres, Concilia, atque Doctores hactenus de præfinitionibus hiſce, vel diſputarunt, vel diſputandi nobis ſemina iecerunt. Hoc enim principium, tam bonis, ac meritoriis, quam prauis noſtris actionibus commune eſt: cum nec virtus, nec vitium, nec meritum, nec demeritum abſque arbitrij, ac ſubinde actionum eius libertate, poſſit in ipſis reperiri. De bonorum vero, vel malorum operum noſtrorum prædeterminatiuis præfinitionibus ex peculiaribus cuique eorum principiis, nec ad indifferentes (ſi quæ ſint) actiones pertinentibus, diſputandum nobis poſtmodum erit. Quæſtiones igitur diſputationis huius ſic ordinabo. Vt primo: an præfinitiones prædeterminatiuæ per ſcripturam ſacram ſenſu, quo eius loca communi conſenſu interpretantur Patres, & Doctores, explorato catholici, liceant videamus? Secundo: an liceant ex Patrum concordi ſententia? Tertio: an ex Conciliorum, & Pontificum decretis, & definitionibus? Quarto, an per Academias, & Sanctæ Inquiſitionis, ſedisque Apoſtolicæ ſenſum? Quinto: quatenus per veram Scholam Thomiſticam per S. Thom. Magiſtrum ſententiarum, & Philoſophos. Sexto quatenus per ſcholas alias, & religioſas familias? vbi ad putam veriuſque ſententiæ authores numerantur. Septimo: quatenus liceant per rationem à libertate petitam? Octauo ſpecialiter: an liceant per alias philoſophicas, & theologicas rationes cum generales, tum actibus bonis peculiares?

QVÆSTIO I.

An præfinitiones prædeterminatiuæ actionum voluntatis creatæ per ſacram liceant ſcripturam?

PRIMA, præcipua, & propriiſſima Catholicæ noſtræ Theologiæ principia ſcripturæ ſacræ teſtimonia ſunt: quare in Theologicis diſputationibus (præſertim grauibus, & quæ ad [illegible] noſtræ dogmata [illegible]) rigidum [illegible] examen primo loco habendum eſt, ideirco grauiſſimam diſputationem, & dogmata fidei humanorum actuum libertatem concernentem, ab exacto, ac rigido [illegible] ſcripturæ examine, non perfunctorio quidem, ſed ex inſtituta tota integra, iuſtaque quæſtione habendo, merito inchoamus: præmiſſa tamen præfinitionum doctrina, & [illegible] conuenientia.

CERTAMEN I.

Aſſertiuum præfinitionis conuenientia quæ eſt, eſſeque debet.

1. DIximus: in his præfinitionibus, & voluntatibus Dei efficacibus de abſoluta contingentis futuritione [illegible] connexis cum ipſo, & omnino independenter ab vſu libertatis à Deo conceptis, & habitis Thomiſtas recentiores omnes Dominicanos, & alios, qui ex eorum ſchola amant cenſeri, vnanimes conuenire: [illegible] etiam Doctores doctrinam hanc [illegible] non admittant: quia præfinitiones ad materiale peccati aliunde, quam è libertatis noſtræ læſione (quæ communis [illegible] difficultas) [illegible] ſcilicet [illegible] magnopere [illegible], vt videbimus diſp. 1. quæſt. 2. vbi ex hac parte præfinitiones ad materiale peccati confutabimus, [illegible] tingenti ſunt: quare in nullo eorum contingentium deficere [illegible]. Quo circa duriores Thomiſtæ, qui ad omnia contingentia, etiam materiale peccati, ſuas præfinitiones extendunt, conſequentiùs aliis eas ad materiale peccati ſolummodo negantibus, me iudice diſcurrunt; Hi vero longe illis ſunt in Deum reuerentiores; ſed de hac re, & [illegible] differentia [illegible] quæſt. 1.

2. Ad rem ergo, in qua conueniunt: circa præfinitiones in materia, qua vnuſquiſque eorum eas admittunt differentia, quæ in mediis, quibus ex his præfinitionibus [illegible] contingentis in executione ſua, [illegible] poteſt. Etſi enim ex eis nonnulli media neceſſario prærequiſita executiua abſoluti futuri contingentis [illegible] auxilium phyſice ab intrinſeco ſui efficax antecedens executiua, atque omnino ab vſu noſtræ libertatis independens, ſiue phyſicam prædeterminationem voluntatis ad eiuſmodi abſolutum contingens, cum eoque phyſice, ac metaphyſice connexam [illegible]; Alij vero mitiores alia executionis media ſufficere, ac neceſſario ad executionem futuri abſoluti contingentis præcedere [illegible] licet ſolum efficax admittunt, [illegible] cum illo connexum admittant: tamen, cum hi, & medium [illegible] ſunt obnoxia: [illegible] phyſice de ſe ſe cum negatione conſenſus, connexa phyſice [illegible] cax de ſeſe, atque adeo phyſice, & metaphyſice cum contingenti [illegible] ſcium illum habet fideiuſſorem tacendæ libertati nihil [illegible] cam prædeterminationem cum Scoto, & ſuis auerſantur; [illegible]

3. Sed tamen inter Thomiſtas de loco, in quo præfinitiones [illegible] tam adhibenda ſunt, nonnulla eſt differentia. Etenim Nauarrete tom. 1. controuer. 56. §.1. Aluarez d. 7. de [illegible] abſolute prærequiſitis ad futuritionem contingentis [illegible] ad conditionatam futuritionem eiuſdem. Bañes vero 1. p. quæſt. [illegible] ſua 3. fine & 1. 2. quæſt. 111. d. 13. ad primum, negant [illegible] Thomiſtæ in vtramque claudicant partem. Nam Ca[illegible] & num. 107. [illegible] nitiones in hypotheſi ad conditionatum contingens iuxta primum modum conſtituunt. Iidem vero Cabrera d. eadem num. 169. & prius ad quæſt. 18. art. 4. dub. 9. ad 1. & Ledeſma de auxiliis art. 12. ad 1. num. 154. non ex parte conditionis & hypotheſis [illegible] hypotheſi præfinitiones haſce collocant, iuxta Bañes, & [illegible]. Cæterum cum [illegible] doctrina phyſica voluntatis noſtræ ad conſenſum, aut diſ[illegible] bis contingens eſt, neque in ſtatu abſoluto, quare neque in conditionato pertinere: ſed neceſſario in ſtatu abſoluto, & præfinitio, & prædeterminatio, ſeu auxilium efficax debent ante contingens futurum ac ſubinde in conditionato debent ad ipſam conditionate futurum ex parte [illegible] verum apud omnes, etiam Thomiſtas, principium ſit: omnia principia neceſſaria, & prærequiſita [illegible] ad futurum contingens debere in hypotheſi poni ſuppoſitiue ad idem conditionate futurum.

4. Etenim quouis ex prærequiſitis ſublato ſiue abſolute, ſiue ex hypotheſi, [illegible] ex ipſa antecedenti eſt impoſſibilis: ſiquidem, quouis ſublato ex neceſſariis ex parte principij, ſi effectus ſit, eſſeve poſſit, id quod ex parte principij defecit, neceſſarium non eſſe conuincitur, quod ſuppoſitioni contradicit. Si autem ſine illo, nec ſit, neque eſſe poſſit, vt contendimus, in aliis, quæ ſiue abſolutè, ſiue in hypotheſi remanent, non manet principium abſolutè ſufficiens. Nam ſufficienti cauſa dicit abſolutè potentiam ad ponendum exiſtentiam effe-

ctus;

Digitized by Google

ctus: quare, & huius ab illa, & ex illa productionem, & exiſtentiam poſſibilem: quæ ſunt neceſſario connexa, identitatis connexione, ſicut grammaticalis actio cum paſſione, vt amare, & amari. Cum igitur in horum principijs eſſentialibus conſenſus abſolutè contingentis præfinitio hæc ſuaſit, & eam in hypotheſi, vt dixi, ad contingentis conditionatam futuritionem præcedere, & apponi rite eſſe neceſſe ſit. Vnde, quamquam Deus expoſitione vocationis, ſiue poſt illam, præfiniturus eſſet conſenſum, & prædeterminare voluntatem ad illum, vocatio ad Dei contingens decretum conditio, & hypotheſis ſufficiens eſſet, vt ſub conditione foret, quia alterius motiui exiſtentia ad illud decretum contingens abſolutè apponendum opus non erat. At verò ad futuritionem noſtri contingentis, cum præfinitione, & prædeterminatione opus omnino per aduerſarios ſit, vocatio ſola abſque præfinitione nequit ſufficientem hypotheſim conſtituere ad eius conditionatam futuritionem; ſed alia hypotheſis ex vocatione, & reliquis, horum ſententia neceſſaria, conſtituenda neceſſariò eſt, vt contra hunc ſecundum modum contendimus. Itaque niſi præfinitiones ſuas abſolutas contingentium futurorum ad horum abſolutam futuritionem meliora, vt æſtimo, ſapientes, neceſſariò prærequiſitas negent, atque ab ſchola ſua nobiliter degenerent, neceſſe habent ad earundem conditionatam futuritionem illas etiam in hypotheſi collocare. Nec ſatis erit in hypotheſi vocationem ponere, & à præfinitione, & alijs prærequiſitis præſcindere. Effectio enim omnis, & pro quouis ſtatu etiam poſſibilitatis principium adæquatum, & eſſentialiter prærequiſitum proportionatum ad operationis ſtatum poſitiue conditionatum ſupponit.

5. Scio aliquos exteros, neque ingenij contemnendi, politicis, quam Theologicis rationibus Thomiſtas, prædeterminationes, & præfinitiones à ſcientia media, ac proinde omnino à libertate noſtra eſſe independentes defendere, eaſque ab hypotheſi excludere. Aiunt enim prædeterminationem eſſe concurſum Dei noſtro identificatum. Præfinitionem verò, ſeu decretum concurrendi noſtræ comitans determinationem voluntatis: cum autem nihil conditio verè, ac non fictè ad ſeipſum eſſe poſſit phyſicus Dei concurſus, ſeu prædeterminatio nequit in hypotheſi ad liberam noſtram operationem ipſi identificatam, vt conditio apponi. Cum item conditio aliquam conducentiam ad determinationem contingentem, huiuſque ab illa dependentiam dicat: quod reſpectu determinationis liberæ arbitrij noſtri comitanter ſolummodo ſe habet, nullatenuſque natura præcedit ab eius determinationis noſtræ conditionibus, & prærequiſitis merito relegatur. Sed in primis hæc omnia ſcholæ Thomiſtæ, quam profitentur omnino aduerſantur: & vane vocibus illis præfinitionis conſenſus, & determinationis arbitrij noſtri, necnon prædeterminationis præmotionis præuiæ qualitatis, ſeu concurſus diuini apud eam ſcholam ſacris, iſti Recentiores abutuntur. Ea quippe omnia nomina præcedentiam naturæ earum omnium ad noſtri arbitrij determinationem ſignificant. Sunt ergo apertè, qui eam doctrinam eis vocibus contegunt non veri, & reales, ſed nominales Thomiſtæ. Secundo, ni decreta libera Dei per extrinſeca conſtituant nequeunt antecedentiam naturæ præfinitionis diuinæ ſubterfugere. Dei quippe concurſus, & cooperationi (quæ realiter formaliter arbitrij noſtri determinatio per ipſos eſt) neceſſariò cauſalitate præcedit: cum neceſſariò Dei concurſus à ſua præfinitione [illegible]. Si autem præcedat, integrum impetum argumentorum de euerſione libertatis, cuius declinandi gratia ea omnia excogitarunt, hi Recentiores excipiunt. Sin autem extrinſeco ipſo concurſu liberam Dei voluntatem, & præfinitionem, ſeu potius decretum comitans concurrendi conſtituant, iam è Thomiſtis ad noſtræ ſcholæ Vaſquez & Valentiam accedunt.

6. Qua verò ab eis in neganda dependentia earum præfinitionum à libera arbitrij noſtri determinatione, ab hac conditionata, eiuſque ſcientia diſcordant, caſu Deum, ac ſine vllo præuio conſilio determinationem voluntatis ſuæ præfinitione illa, ſeu concurrendi decreto noſtri arbitrij determinatione liberæ adiungi, caſuque, & forte fortuna vtramque, & Dei, & noſtram liberam determinationem coniungi, debent fateri. Id autem, niſi cordati cuiuſvis prouidique hominis (nedum ſumme prudentis, & prouidentiſſimi Dei) determinatione libera indignum non eſſet: alias abſurdum, & difficultatibus eſt plenum. Etenim, ſi caſu vtraque determinatio adiungitur, atque vtrique iuncta hæc decreti concurrendi confirmatione per concurſum ſimultaneum, & eandem creaturæ cauſæ operatio, & concurſus eſt, quæ & Dei, & ipſi determinationi; cum autem ea operatio eſſentia ſua, & à Deo, & à noſtra voluntate indiuiſibiliter pendeat, à neutrius voluntate ſola poterit apponi, niſi vterque in eandem determinationem caſu concurrat. Hinc autem fiet rurſus, vt neuter ſuæ liberæ determinationis dominus abſolutè, potenſque abſolutè ſe liberè determinare eſſe poſſit: quandoquidem ſine alterius libera determinatione ſe determinare nequit. Sicuti rei indiuiſibilis, cuius dominium ex æquo competit duobus, neuter abſolutè, & inſolidum, vt aiunt, abſolutus Dominus eſt: atque ex duobus neceſſariò requiſitis ad prægrandem lapidem mouendum, neuter ſeorſim ad illum mouendum abſolutam habet poteſtatem, quocirca ni eorum alter ſciuerit, quid ex parte ſua determinationis in hac, vel illa hypotheſi alter appoſiturus ſit præuideat, ex eaque ſcientia ſuam etiam determinationem [illegible] adiungat (quod in huiuſmodi decreti conſtitutione difficillimum eſt, & Recentiores iſti fieri expreſsè negant) neutrius ad ſe determinandum abſoluta poteſtas ſubſiſtet, ſed alterius determinationi ſubiecta, atque alligata. Ex quibus conſtat eam Recentiorum [illegible] ſententiam voluntati noſtræ abſolutam determinationis ſuæ, atque expeditam poteſtatem, & libertatem adimentem, non eam ſolum, ſed & diuinam in ſuæ voluntatis determinationibus abſolutam poteſtatem, & libertatem [illegible]. Sed de hoc decreto comitante concurrendi, quomodocumque eius libertas conſtituatur, & ex quacumque ſcientia à Deo habeatur [illegible] calamus erit quæſt. 8. Nunc enim ſolum contendebamus (quod ſatis oſtendimus) præfinitionem futuri contingentis ad horum conditionatam futuritionem ex parte hypotheſis neceſſario à veris Thomiſtis omnibus collocari, collocandaſque neceſſariò eſſe, ſicuti & ex parte antecedentis neceſſaria abſoluta ad eius abſolutam futuritionem, in horum ſchola, antecedunt, vt, nimirum, hac neceſſaria præfinitionum ad abſolutam contingentium futuritionem præcedentia abſoluta impugnata ad conditionatam debere ab hypotheſi tolli; quare neque in hypotheſi poſitis ad conditionatam futuritionem, neque abſolutè ad contingentium futuritionem abſolutam [illegible] medium neceſſariæ efficaciæ illas eſſe poſſe.

CERTAMEN II.

Non licent præfinitiones Thomiſticæ per ſcripturam ſacram.

1. PRimus abſolutis præfinitionibus ad futuritionem abſolutam actionum contingentium excludendis efficax in ipſis ſcripturæ ſacræ locum occurrit nobis Geneſ. 1. vbi ſcriptum eſt, *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtijs vniuerſæque terræ*, quod ita factum teſtatur Eccleſiaſtic. cap. 17. *Deus creauit de terra hominem, & ſecundum imaginem ſuam fecit illum, & dedit illi poteſtatem eorum, quæ ſunt ſuper terram.* Hanc verò imaginis Dei ſimilitudinem in homine per arbitrium huius liberum, & plenum ſuarum actionum dominium, & poteſtatem indifferentem ad vtrumvis ſolutam abſolutam, neque ad illorum extremum ex oppoſitis determinatam, & ligatam recognoſcunt maximi Patres: atqui præfinitio antecedenter altero oppoſitorum extremo (& idem eſt prædeterminata ineluctabiliter ad illud voluntate) ſoluta, & abſoluta eius poteſtas ad vtrumvis non eſt: ſed pro ſigno poteſtatis operandi in actu primo ex anteriori illo præfinitionis neceſſario antecedenti ſigno naturæ, & al-

ligata

litatis determinata, & necessitata, vt sic loquar, ad alterum extremum; & ligata, atque impedita, ne eat in alterum oppositum: ergo præfinitione Thomistica & hominis libertas, & arbitrij perit, & Dei imago in illo aboletur. Maior concors est Patrum doctrina. Irenæus 4. aduers. hæres. cap. 9. *Homo rationabilis, & secundum hoc similis Deo liber in arbitrio factus, & sua potestatis, ipse sibi causa est, vt aliquando quidem frumentum* (Dei horreo,) *aliquando autem palea*, (gehennæ) *fiat*, iuxta Luc. cap. 3. & eodem lib. cap. 27. ait. *In nobis esse facere & non facere: atque libera sententia esse hominem: sicut libera sententia est Deus, cuius ad similitudinem factus est.* Macarius senior t. 2. Bibliothh. hom. 15. prope med. *formatus est ad similitudinem Dei: propterea, quod, quemadmodum Deus, sui iuris est, & quod vult, facit.* Cyril. Hierosol. Cathes. 4. libro de statu hominis sub init. *In libertate sui iuris, & per Dei gratiam habente potestatem facere, quæ velit* Basilius Magn. hom. 10. exhamer. Similiter imaginis rationem formalem *in potestate hominis ad libere eligendum, quæ velit*, seu (vt longè, ante med. ait: *in affluenti rationis copia, quæ coorientem intemperiem vitiosarum affectionum sup[p]rimeret & moderaretur*) litam constituit: & similitudinem verò per liberam imitationem Dei acquirendam sancto viu potestatis illius a Deo, & gratiæ ipsius: & concludit. *Nunc, quando potentia quidem nos similes Deo fecit largitus potestatem in hoc, vt assimilemur Deo: reliquum erat, vt nos faceret comparatis ipsi gratiæ similitudinis ad Deum nobis potentia ornatos*, & post pauca, *quæ igitur similitudinis virtus admirabilis, & tali tanta uni mihi crederet, non item alteri* (quod physicam formalem determinationem) *penes me esse vellit: & liquit arbitrarium, ad Dei, vt pessim pertingere similitudinem.* Eadem distinctione, & sententia eum locum explicuit 6. exhamer. cap. 8. & lib. de dignit. hominis consul.

2. Neque absimili distinctione imaginis, & similitudinis Dei in homine recens creato vtitur Philo carpath. in Cant. ad til: *terribilis, vt castrorum acies ordinata* (nisi quod similitudinem per gratiæ dona indita intelligit) in eandem scribit sententiam: *Animæ ad imaginem, & bonitate ad similitudinem creatoris nobilissimæ formatæ, homo, ac liber, velletsque in manu consilij sui bono sibi, malogue applicui* &c. Greg. Nyssen. orat. de hominib. longè à med. *Homo Diuina forma præditus fuit, & beatus sui potestate, & arbitrio ornatus: qui enim potestatem habere, & alterius dominatui obnoxium non esse præstitum diuinæ beatitudinis.* Et infra: *cum deitate namque comparandæ res est propria sui potestas.* De similitudine vero est, longe à med. *liberum est assimilatio, ac æquatio cum eo, qui dominium non habet, ac sui iuris, & in sua potestate est, quæ libertas ab initio quidem nobis à Deo data est.* Damascen. 2. lib. cap. 12. *Solum intellexit ad imaginem creatis tuam, & similitudinem, & liberæ voluntatis, arbitriique tui factum.* Quo etiam pacto imaginis Dei rationem explicat lib. de prima institut. c. vlt. & toto libro, cui titulus *quid ad imaginem Dei facti sumus.* Vt inde hunc locum etiam Christi voluntatis libertatem, & potestatem ad vtrumuis probet Hieronym. epist. 145. prope fin. *Si tuus Deus est, in quem peccatum non cadit; cætera, cum sint liberi arbitrij* (iuxta quod homo ad imaginem, & similitudinem Dei factus est) *in vtramque partem possunt suam flectere voluntatem.* Et epist. ad Philemonem, potestate liberi arbitrij ad boni, & mali electionem imaginem & similitudinem Dei homini datam, asserunt. Cui etiam interpretationi & sententiæ consentiunt Tertullian. recitandus. Bernar. serm. 81. in cant. prope med. & de grat. & liber. arbitr. post med. & lib. de anima seu de meditationib. humanæ condit. c. 1. Theodor. quæst. 20. in Genes. de imag. vers. fin. Ruper. Genes. 1. vbi ait, etiam amissa similitudine Dei (quam in gratia iustificante consistit) per peccatum, imaginem in potestate arbitrij, & facultate rationis audiendi, & sequendi reuocantem restauratorem in nobis persistere. Quod adeo verum, & certum à nonnullis Patribus putatur, vt ea potestate absoluta ad vtrumuis, vel sublata, vel non absolute expedita in nobis imaginis rationem perire, atque à nobis aboleri fateantur. Quæ sententia non quidem minorem, solam, quam ipsorum esse diximus, sed integrum argumentum, satum esse testantur.

3. Nec obscurior est in recitatis testimonijs Patrum, & alijs iam recitandis à num. 4. eiusdem ducursus minor. Fere enim omnia illa rationem imaginis Dei in nobis constituunt penes arbitrij nostri potestatem eligendi, agendiue, quæ velimus, qua scilicet nostri iuris, & potestatis simus, sicuti Deus, in voluntatis nostræ liberis operationibus, nullius que potestati, & dominio subiectis. Hæc autem omnia cum Thomisticis præfinitionibus in arbitrio nostro stare nó posse e quidé ratióe conceptu eorum & præfinitionum, seu ciuilatis principij necessarij ad operationes irresistibiliter, siue ineluctabiliter à voluntate edendas, constat aperte. Posita siquidem præfinitione, similue alio ex parte actus primi, & potentiæ operandi, non vtique nos arbitrio nostro agere possumus, quæ velimus, neque in alteruram partem nostram flectere voluntatem: ea vero sublata cum principium necessarium sit, absolute potestas non est ad operationem præfinitam. Item quo modo suæ potestatis, & iuris voluntas nostra vere, & physice erit, si non alterei, quam ex alterius præfinitione pollit operari? quo etiam pacto non ex alterius dominio, a cuius præfinitus nequit ne efficax discedere? aut quomodo in eius potestate est electio agendorum, cum non in eo, sed in alio agendorum est, præfinitio, & determinatio? animo, hæc vt communicant, sola vocum, & significationis earum intelligentia opus esse, atque ad Calepinum, aliudve dictionarium remittendos, qui de ea vocum harum præfinitionis Dei de mea operatione, & potestatis meæ ad illam, vel oppositam pro libito, & ex mea electione agendam. Recte enim Eunodius quæst. 3. recitandus: *quare electionem nominet vbi vnam tantum partem asseruit fuisse concessam?* Ego hæc sima asserere præfinitionem, aut quodvis aliud ante vsum electionis à voluntate nostra, alterius appositis, & voluntatis nostræ absolutam eligendi potestatem vocum, vel ignoratio est, Calepino corrigenda, vel voluntarius abusus. Implicant enim termini: potestas nostra absoluta ad vtrumuis, & ad alterum ex nostra electione apponendum, & præfinitio, ac determinatio alterius partis, ab alterius potestate, & irresistibili à nobis voluntate solutiones de sensu composito, & diuiso duplici Thomistarum sensu, aliaque effugia in sequentibus præsertim quæst. 3. & 6. ex instituto obturabimus. Nunc autem argumentum ex his Patrum testimonijs pro eiusdem minoris probatione confirmo. Eremm nullus moraliter, & ciuiliter (vnde ex Patrum locutiones ad physicam arbitrij nostri, & alterutrius agendi, & eligendi potestatem explicandam desumptæ sunt) sui iuris, & potestatis; neque alterius dominio & potestati subiectus dicitur, qui moraliter, & ciuiliter ex alterius potestate, & iuris, seu iurisdictionis præcepto agere necessario debet: ergo nec physice sui iuris, & potestatis physicæ in operando absolute, & simpliciter erit, qui non, nisi ex alterius iuris, & potestatis physicæ præcepto, & præfinitione operari physice potest. Confirmatur alterius ex dominio physico absoluto sui, suarumque operationum hominibus per arbitrij potestatem attributo a Patribus. Dominium enim ciuile, & iuris, est absoluta potestas vrendi re pro libito sine iniuria alterius independenter a voluntate, & consensu illius: nec, qui alterius consensum, vt re vtatur expectare debet illius dominium habet, habereve potest censeri; ergo, qui alterius determinatione, & præfinitione, ita, vt operetur, physice pendet, vt nequeat operari, nisi eius de hac operatione ab ipso exercenda, & elicienda præfinitio, & determinatio præcedat, sui suarumque operationum physicum dominium neque habet, neque habere vllatenus potest. Hæc pro testimonijs alijs Patrum iam iam, & quæst. 3. similium locutionum expendendis semel hic dicta sint, ne ad legentium tædium per testimonia singula repetantur.

4. Illis etiam eius loci verbis. *Et pisces piscibus maris, & bestiæ vniuersaque terræ*, quæ de arbitrij nostri, tam ad boni, quam ad mali electionem, potestate Petrus Apostolus interpretatur apud Clementem Roman. 1. Recognit. pag. 9. hic factus. *sic cuncta præparata sunt vt hominibus, qui habituri erant in eo* (terra,) *esset facultas, vt omnibus pro arbitrio suo: id est, siue ad bona velint, siue etiam ad mala.* Qui Apostoli sententiæ subscribit idem Clemens lib. 3. de offic. sacerdot. colum. 3.

&

& Concil. Nizen. lib. 2. actor. ante decretorum constitutionem vbi cuiusdam Philosophi argumento proposito per Eustachium Episcop. Antioch. ita respondet, *iis omnibus (quibus ipse in terra præsidet, & sunt) hominem secundum Præsidem facit*: eoque ad Dei imaginem hominem factum ait. In iis verò quibus Deus præsidet humanæ etiam operationes sunt. Athanas. quæst. 88. è suis. *Sicut in toto mundo Deus Rex est, & Imperator, & potestatem exercet in omnia*, &c. *sic etiam homo Princeps, & Rex constitutus est super omnes res terrestres: qui libera sua voluntate facit, quod vult, sicut ipse Deus, & hoc est quod dicitur secundum imaginem.* Lactan Firmian. de ira Dei cap. 13. post med. ait: hominis ratione donati (sui nimirum imaginis) Deum omnia imperio subiugasse. *Proposuit ei tamen bona, & mala, quia sapientiam dedit, cuius omnis ratio in discernendis malis, ac bonis posita est. Non potest enim quisque eligere melius, & scire quid bonum sit, nisi sciat simul reiicere & vitare quæ mala sunt.* Vbi eligendi potestatem circa apposita æstimatione, & iudicio instrui, ac dirigi docet. Similiter Eusseb. Cæsar. 4. præparat. capite sexto, sub fin. *Idcirco*, inquit, *quod per rationem ad imaginem Dei fuit factus, Principem, Regemque omnium, quæcumque in terra sunt, animalium constituit hominem, eumque liberum, & sua ipsius potestatis dimisit: qua, & ad boni contrarium ferri posset. Hic vero non bene sua ipsius potestate vsus*, &c. Particula & tantundem, atque *etiam* valet: quare ea potestatem etiam hominis ad bonum asserit: sicuti non bono eius potestatis vsu in mali prosecutione; abusus enim potestatis ea prosecutio non esset, si ad malum solum esset potestas. Chrysostomus postquam homil. 8. in Genes. imaginis rationem in potestate vtendi rebus pro libito, & imperio in omnia declarauit: Inde homin. 9. Potestatem in actus, & affectus nostros ita probat. *Leonibus imperamus: & dubitas, num mentis ferocitatem in mansuetudinem mutare possis? qui bestiis id, quod natura eis inest, auferre, & quod natura earum aduersum, inferre potes: id quod natura tibi præstitit conseruare non potes*: subinfertus. *Ne igitur prætextus, & excusationes affer: potes enim, si vis, mansuetus esse, & æquus.*

5. Eadem interpretationi imaginis Dei in homine insistens homin. 23. column. 7. ait, in eius imperio stare, *vt imperet visibilibus omnibus, & passionibus suis*, cui consonus Augustin. 1. de Genes. contra Manichæ. cap. 22. init. scribit, *saluo intellectu, quo manifestum est omnibus his animalibus hominem imperare, recte tamen intelligitur etiam spiritualiter: vt omnes affectiones, & motus animi, quos habemus istis animalibus similes, subditos haberemus, & eorum dominaremur.* Damascen. de duabus Christi voluntat. post med. nostrum animum ab Angelo discriminat, quia non Angelo, sed animo datum est. *Viuificare, libereque sub arbitrio, id est voluntate, mouere, ac impellere corpus, appetitumque rationis expertem, vt iram, vt cupiditatem, & eum, qui habet impetus suos motum; naturalique imperio corpori, in quo est, vt seruo sibi à natura dato præesse. Itaque magis ad Dei simulacrum homo effectus est, quam Angelus. Angelo enim non est à natura seruus datus, nec dominatus.* Hoc verò hominis in suos actus dominium, & potestatem ex imperio ei in cuncta corporea dato eleganti argumento deducit, vel potius inclusam probat, profundus Tertullian. 2. contra Marcion. capite sexto, his verbis: *Oportebat imaginem, & similitudinem Dei liberi arbitrij, & sua potestatis institui; alias, quale erat, vt totius mundi possidens homo, non in primis animi sui possessione regnaret: alienum dominus, sui famulus.* In idem ex eodem loco argumentatus contra eundem Marcionem cecinit, vel potius tenuit Prudentius in sua Hamartigenia.

An, cum te Dominum cunctis, quæcumque creavit,
Præficeret: mundumque tuis seruire iuberet
Imperiis; cumque aera, polum, mare, flumina, ventos
Dederet: arbitrium de te tibi dedere suarus
Nollet, vt indigno, libertatemque negaret?
Quale erat electus, magni Rex orbis, vt esset,
Non Rex ipse sui, cuncto fadatus honore?

Denique Basilius citata hom. 10. exhamer. multo ante med. Postquam imaginem Dei, & vniuersale orbis imperium in homine positum dixit: *in affluente rationis copia, qua coorientem intemperiem vitiosarum affectionum supprimeret, & moderaretur*: docet nos eis prauis affectionibus, in quas imperium nobis datum est, misere seruire; *fecit te*, inquit, *& iussit Deus in creaturis principem locum tenere: & eccetanti principatus natura delati dignitatem à te exentis, ac refellis.*

6. Neque verò ad rem præsentem mysterio vacat paradisi, in quo (Dei per arbitrium, & imperium imago) homo collocatus à Deo fuit, situs, in terræ scilicet medio, vt Patres docent, & ratio suadet: in medio quippe orbis, cui præterat statuenda curia hominis fuit. Eo quippe hominis in medio terræ loco medium, quod inter extrema eius arbitrium, liberaque potestas tenet, aptissimè significatum recognouit Philoxenus Episcopus Mabugens. sermon. de contempl. arbor. vitæ cuius hæc, inter alia, refert, & laudat Moses Barzephas, Episcop. Syrus comment. de paradiso parte 1. capite 8. à medio. *Quippe qualis erat conditio, compositioque hominis, talem oportebat esse locum, in quo erat ille ponendus: illa verò eius erat modi, vt in hominis esset posita arbitrio, & boni, & mali electio. Iam verò, qui sic habet, is inter vtrumque medius est: nec ex bono totus, nec rursus totus ex malo constans; sed pro suo pote arbitrio ad vtrumvis iuxta se habens.* Id ipsum è situ arboris scientiæ boni & mali arbitrij liberi symboli aptissimi, quæ in medio paradisi fuit Genes. 2. numero 9. his Eucherius in Genes. ostendit. *Lignum scientiæ boni, & mali proprium voluntatis arbitrium: quod in medio est positum ad dignoscendum bonum & malum.* Cum insuper lignum etiam vitæ Genes. 3. numero 3. in medio paradisi fuerit, & subinde ligno scientiæ boni, & mali vicinum, in quorum altero æternæ vitæ præmium, in altero verò æternæ mortis supplicium figurabatur: distantia autem localis difficultatem, propinquitas verò facilitatem ab vno in alium locum declinandi in scriptura significet Deuteron. 30. & ad Roman. 10. nullo sane emblemate aptiori hominis in medio paradisi, & prope vtramque arborum collocati ad pœnam, præmiumve sibi pro libito parandam absoluta, & expedita potestas, & liberi arbitrij facultas, imo & facilitas potuit significari.

CERTAMEN III.

Ex Ecclesiastici capite decimo quinto eadem præfinitiones absolutæ futurorum absolutè contingentium apertius refelluntur.

1. SEcundus (efficacia verò ad rem præsentem conuincendam primus) locus est ex capite 15. Eccles. vbi de hac hominis creatione, atque in suo arbitrij, & libertatis iure, & potestate constitutione hæc habentur. *Deus ab initio constituit hominem, in manu consilij sui: adiecit mandata, & præcepta sua. Si volueris mandata seruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Appositi tibi ignem, & aquam: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum:*

quod placuerit ei dabitur illi. Ad quæ Auguſtin. de lib. arbitrio capite ſecundo, *Ecce apertiſſimè videmus expreſſum liberum humanæ voluntatis arbitrium.* Ex eoque loco bene à Pelagio arbitrij noſtri libertatem probatam fatetur laudatque Palæſtina Synodus apud Auguſtinum capite tertio, de geſtis Pelagij. Cum autem à Deo expreſsè de arbitrij noſtri libertate eo loci agatur ſingula eius verba excutienda ſunt. Æſtimo enim nullum ex eis eſſe, quo non expedita, & omni antecedenti neceſſitate, & determinatione ad vnum extremum ſoluta, & indifferens ad vtrumvis liberi arbitrij noſtri oſtendatur poteſtas. Et, vt à primis ordiamur, dum homo ſibi, ſiue in propria manu à Deo relictus ſuæ omnino ſolutæ plenæ, & abſolutæ poteſtatis in ſe, ſeu in ſuas actiones declaratur illis verbis, *Reliquit eum in manu conſilij ſui.* Quidquid enim in manu alicuius conſtituti, relinquive dicatur plenum eius, & abſolutum dominium, ac ſolutam omni impedimento poteſtatem in illud, illiuſque pro libito vſum, declarat Geneſ. 16. Abraham ad Saram. *Ecce ancilla in manu tua eſt,* 1. Reg. 24. *Tradiderit te Deus in manu mea,* capite vigeſimo ſexto, *Concluſit Deus inimicum tuum in manu tua:* Ioſue, Gabaonitæ ad ipſum: *in manu tua ſumus: quod bonum tibi, & rectum videtur fac nobis,* & Iob 1. plena faciendi pro libito de rebus bonis poteſtas ſatanæ facta his verbis ſunt. *Ecce vniuerſa, quæ habet, in manu tua ſunt.* Deinde in eius corpus capite ſecundo, ſimilibus. *Ecce in manu tua eſt; verum tamen animam illius ſerua.* Quæ limitatio confirmat in reliqua à vita data ſatanæ abſolutam, in corpus etiam Iobi, verbis illis facultatem, ea limitatione impediendam. Neque aptiori phraſi plenam omnium, & in omnia poteſtatem, quam de ſe Chriſtus Dominus teſtatur Matthæi. 28. illis verbis, *Data eſt mihi omnis poteſtas,* explicuit Ioannes capite 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus.* Imo neque ſuprema Dei poteſtas locutione explicatur aptiori Pſalm. 30. *in manibus tuis ſortes meæ.* Et Eccleſ. 33. *Quaſi lutum in manu figuli,* &c. *ſic homo in manu eius, qui fecit illum:* quin apud omnes nationes æquivalenti phraſi ea, quorum habemus abſolutam, atque expeditam poteſtatem ſignificamus: quare vulgus. *Eſſo eſſa en mi mano, ò en tu mano,* ſin ſecus: *No eſſa en mi mano, no eſſa en tu mano.* Confirmatur ex verbis ibi adiunctis, *Et reliquit eum,* &c. quæ cum non ſignificarent hominem Dei prouidentia, & gubernatione deſtitutum, ſolum ſignificant ſinere Deum in manu, & poteſtate hominis totam ab eo agendorum determinationem, malique, & boni optionem permittere. Sic hiſpane etiam vulgo dicitur. *Yo dexo todo eſſe negocio en vueſtras manos.* Cum ſuper eo decernendi, & ſi tuendi alicui facimus poteſtatem: quem ſenſum eis verbis communi Anaſtaſ. Niceen. quæſtione 16. in ſcripturam ita docuit. *Eſt in noſtra poteſtate, & libero noſtro arbitrio ſalus noſtra, & interitus, vt ſcriptum eſt:* verbis, quæ expendimus: Author etiam Hypognoſtic. apud Auguſtin. lib. 3. ſub init. *Quid eſt autem reliquit illum in manu conſilij ſui, niſi dimiſit illum in poſſibilitate liberi arbitrij? in manu quippe poſſibilitas* (poteſtas) *intelligitur,* quo verbo *relinquendi,* ad idem ſignificandum vſi ſunt Patres aliqui recitati certam. 1. & plures recitandi in ſequentibus.

2. Sed *conſilij ſui,* in cuius manu relictus dicitur, conſtitutuſque homo, indifferentem ad vtrumvis, neque ad vnum antea, quoquo modo, determinatum &, vt ſic loquar, neceſſitatam voluntatis noſtræ poteſtatem apertius oſtendunt. Conſilium quippe, quod in rationum pro vtraque parte inquiſitione, vt altera tandem eligatur conſtitit, determinationi antecedenti cuiuis ad alteram ex illis contradicit. Hinc Ariſt. 1. Rethoric. capite quarto, *Conſiliarius non conſulit de omnibus rebus, ſed de his, quæ poſſunt fieri, & non fieri, & quorum origo in nobis eſt.* Et 3. Ethicor. capite tertio, *Conſilium eſſe,* ait, *de his rebus agendis, quæ in noſtra ſunt poteſtate,* quod ſufficienti cauſarum enumeratione ſtatim probat. *Cauſa namque videntur eſſe natura, neceſſitas, fortuna, & mens inſuper, ac cuncta, quod per hominem efficit: quiſque autem de his conſultat, quæ agi per ipſum poſſunt.* Vnde 2. Rethoric. capite quinto, ait, *conſilium de impoſſibilibus non eſſe.* Et capite quinto, eius libro tertio, Ethicor. explicans quid ſit aliquid in noſtra poteſtate eſſe, ait, *Quæcumque in noſtra poteſtate eſt agere, eſt & eadem non agere.* Et 6. Ethicor. capite primo, *Nemo de his rebus conſultat, quæ aliter ſe habere non poſſunt.* Et capite ſecundo, fine ait, *Neminem conſulturum, niſi de futuro contingenti,* ſibi nempe, & à ſe contingente agendo, non ab alio: de agendis enim ab alio non; niſi ſtolidè, conſultatio practica propria proxima eſſe poſſet; etſi eſſe poſſit ſpeculatiua, tanquam materiæ, & occaſionis aliquid agendi, ſi ab alio hoc, vel illud contingens apponatur. Hinc Damaſcen. 2. de fide capite vigeſimo quinto, *Ad quid vitur homo conſilio, ſi nullius actionis dominus eſt* capite vigeſimo ſexto, *proprie in nobis ſunt omnia animæ, de quibus conſultamus. Conſilium autem eorum eſt, quæ æquæ ſuſque deque contingent. Æquæ verò contingens eſt, quod idem poſſumus, & eius oppoſitum* capite vigeſimo ſeptimo, ſub init. *Omnis, qui conſultat, vt electione agendorum in ſeipſo, ſuaque poteſtate exiſtente conſultat, vt, quod iudicio prælatum fuerit, eligat,* quæ Conſilium definitio à ſe datæ capite vigeſimo ſecundo, concordat: *Conſilium eſt appetitus inquiſitionis de his rebus agendis, quæ in nobis ſunt.* Nemeſſius Epiſcop. Emiſſen. capite trigeſimo quarto, Philoſophiæ Nyſſeno tributæ ante med. *de his nil conſultamus, quæ in noſtris ſita ſunt, & de his tantum, quæ in noſtra ſunt poteſtate exiſtente electione, de operabilibus conſultat: vt quod per conſilium diſcernitur, eligat, & eligens faciat. Neceſſe eſt igitur eum, qui conſultat, dominum eſſe actionum. Si enim non fuerit dominus actionum ex ſuperfluo conſultat.* Inde è conſilij noſtri de agendis hoc loco facta adeo copia, & poteſtatem ad vtrumvis, & totam ad alterum determinationem integram hominis à Deo relictam probat Cyrillus Alexan. 8. contra Iulian. ſub fine dicens: *vt nos ad quodvis bonum ſponte incederemus conſilio, non coacte viuere ſuper terram hominem permiſit Deus, & ita fuit ab initio. Arripuit enim ſuæ voluntatis habenas: & fuerunt ius ſuum momento in vtraque flectur, in bonum inquam, & in malum.* Quinimo, vt Dei ad agendum, & non agendum ſuprematn, & omnino abſolutam Paulus oſtenderet poteſtatem ex conſilio illum operari. Statuit ad Epheſ. 1. *qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Hoc ſine argumentum ad probandam indifferentem poteſtatem arbitrij, nullatenus antecedenter determinatam, neque ex neceſſitate vlla antecedenti operatam conſilio de agendis noſtro incluſum fatetur S. Thom. in 3. Ethicor. capite tertio, lectione 7. litt. 1. vbi docet: quæ ex conſilio, nullatenus ex neceſſitate fieri, & quæſtione vigeſima quarta, de veritat. articulo primo, § *Sed contra,* argument. 4. ait, *conſilium non eſſe, niſi de actibus, qui in nobis ſunt, & quorum ſumus Domini,* quam ſententiam, refert quæſtione ſexta, de malo articul. vnic. med. & 1. 2. quæſtione 14. articulo tertio, ex Nyſſen. 5. philoſophiæ: ex quo vtrobique infert de his, quæ neceſſitate fiunt, conſilium non eſſe. Et quæſtione quadrageſima quarta, articulo tertio, ad 3. ex eodem principio cum Ariſtotele, vbi proximè, & 2. Rethoric. capite quinto, nec de rebus impoſſibilibus conſilium eſſe poſſe deducit: & 1. parte quæſtione 19. articulo tertio, argumen. *Sed contra,* probat Deum non moueri ex neceſſitate in creatis agendis, quia è conſilio ſuæ voluntatis mouetur. Eadem de conſilij materia, & docent, & inferunt Carthuſian. in 2. d. 25. quæſtione tertio, fine ex Alberto Bonauen. ibi parte ſecunda, articulo vnic. quæſtione ſecunda, ad 2. Sanct. Anton. 1. part. tit. 4. capite 8. §. 1. Ægydius in 2. d. vigeſima quarta, quæſt. 1. art. 2. d. 25. articulo 3. dub. 1. & 2. litterali, Capreol in 1. d. 1. q. 2. concluſ. 9. articulo 2. & 3. argumentis, & ſolutionibus

contra

contra 9. conclusionem, & scholastici reliqui.

3. Id ipsum ex verbis sequentibus. *Adiecit præcepta, & mandata sua*: efficaciter probatur: siue præcepta stricte, siue late pro doctrina, consilio, exhortatione, ob quæ Magistri præceptores dici solent, vsurpentur. Recte enim Augustin. de grat. & lib. arbitr. omnibus scripturæ præceptis, & monitis arbitrij nostri indifferentem ad vtrumvis, nec ad vnum antecedenter determinatam potestatem ostendi docet, & serm. de verbis Apostoli sub init. *illud* ad Ephes. 3. *Peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis*, &c. ita expendit. *Si responderent: quid nos petis: quod in potestate non habemus: nunquid non viderentur sibi iustum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus, nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consistionem, vbi, & ipsi, aliquid agerent, non diceret peto: & si diceret iubeo, nisi eos nosset adhibere posse iussioni sua voluntatem, sine causa hoc verbum de ore eius procederet*, &c. *quia ergo voluntatis habetis arbitrium adimplendum, quod peto: quia verò vobis voluntatis non sufficit arbitrium adimplendum, quod peto. Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini mei Iesu Christi, vt det vobis virtute corroborari.* Irænæus 4. aduersus hæresim. capite 72. circa med. *Si igitur non in nobis esset facere hæc, aut non facere; quam causam habebat Apostolus, & multo prius ipse Dominus, consilium dare quædam quidem facere, à quibusdam verò abstinere?* quam ipsam ad obediendum, vel secus potestatem ad quæuis præcepta supponi docet Tertullian. 2. aduersus Marcionem capite quinto, *Non enim poneretur lex ei, qui non habet obsequium debitum in sua potestate*, Petrus Apostolus apud Clemen. Roman. 3. recognit. pag. 3. in id Matth. 6. *Quærite primum Regnum Dei*, &c. dixit: *præcepit, vt voluntatem eius, iustitiamque perquirerent: scient, quia in hominum arbitrio positum est, vt hoc quærentes inueniant, & faciant.* Clemen. Alexan. 7. Strom. vers. med. *Præcepta homo accepit, vt ex se monari, & incitari possit ad vtrum velit*, Damascen. 2. fide capite vigesimo sexto, Nostræ voluntati contingentia, & arbitrij potestati recensens concludit. *Et omnino ea, quæ sequitur laus, & vituperatio, & in quibus prauaricatio cadit, & lex, in nobis esse.* Nazian. de Christi natiuit. circa med. *Adamo præceptum, quasi materiam liberi arbitrij, (quod parem in vtramque partem motum habere aiebat, sicut orat. 1. seu apologet. colum. 8.) porrigit Deus*, orat. 42. in pasch. prope fin. *Mandatum accepimus, vt eo seruato gloriam assequeremur. Non quod Deus id, quod futurum erat, ignoraret, sed, quod arbitrij libertatem lege sanciret*, vel, vt in commento Nizetas, *sed, vt arbitrij libertatem, quasi lata lege promulgaret* Moys. Barceph. Episcop. Syrus 3. par. comment. de parad. cap. 2. tit. 1. Biblioth. *Ad hoc data lege certiorem reddit Deus Adamum, & reliquos homines ratione præditos se arbitrij libertate ipsos donasse, dum conderet: qua freti possent, vel obseruare, vel transilire legem præscriptam.* Et fine. *Leges nobis dedit, seu liberis, & libero arbitrio præditis, vt, quod liberet, id ageremus. Nos verò pro sua quisque libertate erga leges, aut frangendo, aut obseruando eas nosmet gerimus.*

4. Sed, & quæ proximè succedunt haud debilius intentum euincunt. *Si volueris mandata seruare, conseruabunt te.* Quibus pactum Dei de reddendo nobis vitæ æternæ præmio, si præcepta seruemus (de quo Genes. 4. *Nonne si bene egeris* (siue vt plerique Patres: *si volueris*) *recipies? si autem male statim in foribus peccatum tuum aderit? sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius,*) continetur. Et quidem præter potestatem, & dominium nostrum in nostras actiones à posteremis verbis datis ex Genes. 4. recognitum à Patribus apud Ruiz d. 9. sectione. 2. numero quinto, patum hoc conditionale nullum irritumque, & illusorium esset, si in potestate nostra non sit omnino absoluta, & expedita, vel præcepta obseruare, vel transgredi, & non obseruare illa, quin antecedens Dei præscitio, vllave necessitas, & determinatio ad partem alteram requiratur. Cum autem pactum hoc Dei, & similia conditionata sub conditione ab homine apponenda sæpius in scriptura occurrant Exod. 19. Deuteron. 29. & 30. Ioann. 8. 10. 12. Apocalyp. 3. circa fin. Paralip. 15. Psalm. 80. 84. & 131. ea omnia, & plura similia loca vana, & illusoria ex antecedenti quavis necessitate, & præfinitione nostrarum actionum redderentur. Probatur assumptum: quia, si ad actiones nostras præfinitio earum, quodvisve aliud alteram partem antecedenter determinans principium requiratur, pactum quodvis Dei de aliquo præstando sub conditione alicuius nostræ actionis habebitur à Deo, vel sub conditione actionis à nobis præstandæ ex suppositione præfinitionis, similive alterius antecedenter necessitantis, & determinantis illam: vel ex suppositione negationis præfinitionis, &c. Si primum: conditio est necessarij euentus: ac proinde pactum illusorie conditionatum est, reque vera solummodo absolutum: vt de omni pacto, licet sonorem conditionato, cui tamen conditio necessaria apponitur, statutum definitumque merito est *l. si pupillus* 9. §. *qui sub conditione*, ff. de nouationib. *l. Impossibilis* 7. ff. de verb. obligat. Si autem dicas secundum: cum ex suppositione negationis præfinitionis, & similium prærequisitorum determinantium antecedenter iuxta aduersariorum doctrinam, ad obseruationem præceptorum, vel quempiam alium nostrum actum sit, hic impossibilis fiet plane & pactum esse prorsus nullum illusoriumque, vbi de omnibus pactis conditionatis de conditione impossibili à paciscente cognita (vt in præsenti à Deo cognoscitur) decernitur citata *l. Impossibilis* 7. illis verbis: *cum nihil agi existiment apposita ea conditione, quam sciant esse impossibilem. l. Non solum* 30. ff. de act. & oblig. §. *Impossibilis*, Inst. de inutil. stipul. Nec dici potest, pactum esse, si præfinitero, aut prædeterminauero obseruationem, dabo vobis vitam æternam. Sic enim Deus nihil nobis cum paciscitur; sed pure enunciat, quid ipse independenter à nostris liberis voluntatibus facturus sit; cum tamen eis locis Deus nobis cum sub conditione liberæ nostræ obseruationis expressè paciscatur. Si autem dicas, conditionem esse conflatam ex præfinitione, & obseruatione: vtraque difficultas: est quippe pactum quatenus ex parte nostra est necessariæ conditionis, scilicet *si præfinitero obseruationem, & obseruauero*, quod postremum solum ex parte nostra est, atque ex præfinitione necessitatum. Quare sola præfinitio, quæ altera pars hypothesis, libera est, atque adeo pacto conditionali apta, Dei paciscentis est: subindeque ad pactum Dei conditionatum nobis cum inepta. Nec eandem præstat in eo pacto ex parte conditionis, *si seruauerit*, abstrahi à præfinitione, vel eius negatione. Cum enim de obseruatione, vel transgressione exercite in rebus apponenda sit sermo, neque altera absque præfinitione, altera verò absque eius, vt minimum negatione, poni exercite iuxta aduersarios queat: etsi voces pacti illam non sonent, tamen illam, sicut & concursum generalem Dei supponunt: quia absque illis poni exercite nequeunt, imo neque à voluntate præcisè tumpta sunt, quoad positionem, ponibiles.

5. Simile argumentum continent illa Isaiæ 1. *Si volueritis, & audieritis me bona terræ comedetis. Quod si nolueritis, gladius vos deuorabit.* In eis quippe simile Dei cum Israelitis pactum habetur. Inde Chrysostom sermon. in ea verba nostram ad vtrumvis indifferentem absolutam, neque ad alterum determinatam à Deo potestatem sic colligit: *si velle, aut nolle nostrum non esset: Hic est, si viuendi recte an secus libertas adempta nobis fuisset: nec bonus vnquam cœleste munus digne perciperet, nec malus supplicium competens inueniret, sed totum Deo deputaretur author: qui alios imponeret in contemptum, formaret alios in obsequium.* Et ibi optionem alterutrum eligendi nobis factam ait: *vt iudicio hominu Dei iudicium celebretur.* Eodem item loco in 1. Corinth. 4. homil. 14 ante morale, & sermon. 2. de fato, seu prouid. circa med opinionem & potestatem

ad vtrumvis ait, vel Regnum, vel gehennam, nobis datam. Idem etiam ex eodem loco colligunt Cyrill. Alex. 2. in Ioann. cap. 54. Ad id: *dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.* Et Clemens Alexand. 1. Strom. med. *in nobis esse si tum arguens*, eo loco Deus, *& eligere, & declinare.* Epiphan. hæresi 16. post med. inde probari, *quod homo possit peccare, & non peccare: quare, & esse dignum laude, vel supplicio: imo, & manifestum fieri, & clarum, ac minimè ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuit nobis Deus per seipsum locutus. Si volueritis*, &c. *quare circa hominem est bona operari, aut malas res appetere.* Idem etiam argumentum contexitur illis Hier. 26. *Si non audieritis me.* Ezech. 33. *Si me dicente ad impium*, Et toto cap. 18. præcipue a versu, *Si fuerit iustus*, vt eis loc. obseruat. Hieronym. postea recitandus. Item 1. Paralip. cap. 28. *Si quæsieris eum, inuenietur tibi; & si dimiseris eum repellet te in perpetuum*: Idem argumentum includitur: *Eo fine declarari liberum voluntatis arbitrium*, docet August. de grat. & lib. arbitr. c. 5. med. & quamvis illis verbis Isaiæ 21. *Et dixit custos: venit manè & nox: si quæritis quarite: conuertimini, & venite.* Simile & pactum conditionale, & argumentum non insit (vt sonotenus videbatur) quia item pro sui ipsius conditione ponitur: attamen efficacius argumentum inde pro libertate, & potestate ad vtrumvis arbitrij nostri desumitur. Cum enim suppolito Dei hortatu, & vocatione (vt ponitur) eadem voluntatis nostræ quæsitio, & ad Deum vocantem accessus pro conditione sui ipsius apponitur aperte significatur, nihil aliud, vt Deum vocantem quæramus, atque accedamus ad ipsum, præter nostræ voluntatis actum, quo quærit, & accedit, ac determinationem requiri: ac proinde nullam ab alterius voluntate determinationem antecedentem prærequiri. A quo inuper robore pro eadem arbitrij indifferenti, nec antecedenter ad alterum necessitata, potestate militat græca eorundem verborum Ecclesiastici versio, quam sequitur August. de grat. & lib. arb. cap. 15 fine. *Si volueris seruabis mandata, seu conseruabis.* Quibus offenditur ad contingentem mandatorum obseruationem voluntati à Deo sufficienter instructæ nullo alio, quam propria determinatione, seu volitione, & velle suo opus esse, vt ibi August. ita docet. *Vt homo, qui voluerit, & non potuerit, nondum se plenè velle cognoscat: & oret, vt habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata: sic quippe adiuuatur, vt faciat, quod iubetur. Tunc enim vtile est velle, cum possumus: & tunc vtile est velle, cum volumus. Nam quid prodest, si, quod non possumus volumus: aut si, quod possumus, nolumus?* Quibus postremis verbis potestatem ad volendum, tunc etiam, cum nolumus, voluntati nostræ adesse fatetur.

6. Clariora adhuc pro eadem veritate sunt sequentia Eccles. verba: *Appositi tibi ignem, & aquam: ad quod volueris porrige manum tuam.* Quibus electio (quæ, nisi eorum, quæ nostræ sunt omnino absolutæ, & expeditæ potestatis non est) expressè voluntati nostræ defertur: vt ad ea verba obseruant Chrysost. serm. 2. de fato, seu prouid. post med. Gaudentius Brixiens. serm. 13. de natali Domini circa med. & reliqui. Id quod ad alia scripturæ loca, quibus nobis electio datur sæpè ipsi Patres obseruant. Deut. 30. propè fin. *Testes inuoco cælum, & terram, quod proposuerim vobis, vitam, & bonum, benedictionem, & maledictionem elige ergo vitam, vt tu viuas, & semen tuum.* Ex quo Cyprian. 3. ad Quirinum cap. 52. probat, *credendi, & non credendi libertatem in arbitrio positam esse.* Sicuti & Origen. in cap. 16. Ieuit. hom. 9. fine, item Iosue 24. *Sin autem malum vobis videtur, vt Domino seruatis, optio vobis datur: eligite hodie, quod placet, cui seruire debeatis:* electoque ab eis Deo, vt eos in Dei obsequium obstringeret. *Testes vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum.* Vtique propria voluntate: *ipsi vobis*; non alterius ita inconcussibiliter statuentis, ex qua electio propria esse nequit. Quoad argumentum satis præferunt Hilar. in Psal. 118. ad ea, *fiat manus tua, vt saluet me: quoniam mandata elegi.* Anselm. sæpè cap. 1. & 2. concordiæ præfixi cum lib. arbitr. & Nazian. orat 38. de Christi natiuit. circa med. dicens: *Hominem arbitrij libertate donatum (vt bonum, non minus illius esset, qui elegisset, quam eius, qui fœmina præbuisset) in paradiso collocat.* Id quod delumptum ex Ecclesiastici proximis verbis Niceras ibi notant, eandem ad vtrumvis potestatem ad eligendum necessariam recognoscunt in verbis 1. Corinth. 4. fine, *Quid vultis in virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis,* Chrysost. hom. 14. fine commentarij ante morale scribens: *quid vultis? vestra* inquit, *est optio. Etenim nos, & huius, & illius habemus potestatem; vt scilicet, & in gehennam incidamus, & regnum esse quamur*, &c. & loco Ecclesiæ præsenti confirmat œconomen. *Nam in vestra*, inquit, *Apostolus, situm est potestate, vt hæc faciatis, aut, vt segnes effecti me ad iram, & vltionem prouocetis*, &c. *aut, vt studiosè agentes, & vigilantes ad charitatem, ac lenitatem me excitetis.* Potrò electionem esse non posse, nisi ab eo, qui habet ad vtrumvis indifferentem, neque ab alio ad alterum determinatam potestatem lumine naturæ notum est. Nemesius Emissen. lib. de natura hominis a cap. 33 ad 41. sæpe docet, *electionem esse eorum, quæ sunt in nobis.* & c. 37. *Optio rerum agendarum posita est in nostra potestate:* eamque potestatem nostram ad vtrumvis esse docet cap. 40. & 41. *Omnis vis eligendi oppositorum est.* Clemens Alex. 2. de fide cap. 26. cum docuisset ea, quæ in nostra potestate sunt, ita esse contingentia, vt illa facere, ac non facere possimus concludit. *Est autem opera pretium cognoscere electionem agendorum semper in nostra potestate esse.* Arist. 3. ethic. cap. 2. docet, *electionem circa ea solum esse, quæ sunt in nostra potestate, vt sint, vel secus.* & cap. 5 quia ex nostra electione procedant, probat vitia, & virtutes in nostra esse potestate. Inde etiam 5. Ethicor. cap. 8. & lib. 6. cap. 2. sola contingentia sub electionem venire docet S. Thom. 1. 2. quæst. 13. artic. 5. asserit electionem non esse rerum impossibilium, & art. 6. Neque eorum quæ ex necessitate fiunt. *Homo non ex necessitate eligit: quia quod possibile est non esse, non necesse est esse: est autem possibile non eligere, vel eligere.* Idque probat, quia potest homo velle, vel non velle; agere, & non agere. Eandem indifferentem potestatem electioni necessariam probat tota quæst. 6. de malo quæst. 24. de verit. art. 1. ad 1. & part. quæst. 82. art. 1. ad 3. ait, *sumus domini nostrorum actuum, in quantum possumus hoc, vel illud eligere.* Consentiunt. Duran. in 2. d. 25. quæst. 1. post med. Ricard. art. 1. quæst. 1. Aegyd. qu. vnic. art. 3. later. 1. & 2. & art. 4. §. *Propter argumenta*, & d. 24. par. 1. quæst. 1. artic. 2. Ferrara 1. cont. gent. cap. 88. à med. Capreol. in 1. d. 1. quæst. 2. artic. 1. concl. 3. & 4. art. 2. & 3. in argument. & solutionib. & in 2. d. 24. qu. vnic. art 3. sub init.

7. Eandem ad rem præsentem energiam habent verba immediata. *Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum: quod placuerit ei dabitur illi*, vbi & boni, & mali electio, & subinde præmij, & pœnæ electio hominis arbitrio, & quasi iudiciariæ, eius (re integra, neque à superni iudicis sententia præoccupata) absolutæ potestati committitur: quia ad bene, maléque operandum plena ibi, & absoluta committitur illi potestas. Ideo ex hac sententia ita concludit Tertullian. exhortat. ad castit. *iam nobis est voluntas eligendi alterum, & ideò non debemus, quod nostro expositum est arbitrio, in Dei referre voluntatem, quos vult ipse, & velle, qui malum non vult.* & ex Clem. sententia 2. contra Marcionem à c. 5. liberam nobis eligendi potestatem sui dominam, atque omni necessitate solutam probat; sicuti & lib. de Monogam. *Posse te*, ait, *si velis, ostendit: quia suo arbitrio vtrumque proposuit. Non potes, quia non vis*, Ambros. in Psalm 40. med. ad id. *Homo pacis meæ, in quo sperauit*, inquit, *Bene*, ait, *sperauit: quia homini dedit eligendi arbitrium, quid sequatur. Posui inquit ante te*, &c. *si malum elegeris, non natura deliquit, sed eligentis efficitur.* Iustin. Mart. apolog. pro christian. sub med. ait. *Relictum esse in hominum potestate, vt pro arbitratu suo possint homines turpia fugere, & honesta sectari: didicimus autem hoc à sancto prophetico spiritu*, &c. *Ecce ante faciem tuam bonum, & malum.* Et sanè rei ante nos, & conspectum, seu in conspectu nostro, seu coram nobis positione plenam nostram de re pro libito faciendi potestatem scriptura significat. Deuter. cap. 11. *Ecce propono in conspectu vestro hodie benedictionem, & maledictio-*

ledictionem. Benedictionem, ſi obedieritis, &c. *Maledictionem, ſi non obedieritis*, quæ cum his Eccleſiaſtici ad inſtitutum præſens adducit Anaſtaſ. Nizen. qu. 59. in ſcripturam ſub init. Deuter. 30. *conſidera, quod hodie propoſuerim in conſpectu tuo vitam & bonum: & è contrario mortem, & malum.* Ad quæ Philo Alex. fragmento libri allegor. apud Turrian. lib. 4. pro epiſtolis Pontific. poſt med. *Beata res eſt, quod, cum utrumque Author propoſuerit, quod melius eſt anima poteſt ſuſcipere. Beatius autem eſt, quod non ipſa ex ſe* (gratiæ auxilio nempe deſtituta) *eligat; ſed author eam adducat, & meliorem faciat*: quia tunc gratia non ſolum excitat, & tribuit poſſe, ſed operatur in nobis, & cooperatur nobiſcum, eique proinde efficax, ac tecum, actum bonum, & à mali infelicitate libertatem morali æſtimatione devolvens: ac proinde Deo, tanquam illum in eo auxilio, quo noſtræ præcunit libertatis vſum, moraliter danti, & principaliori authori tribuitur. Quod ſi abſque libera noſtra determinatione ex gratiæ præfinitione, & prædeterminatione neceſſariò actum bonum nobis author daret, quomodo nos meliores faceret actu, qui nobis honeſtus, & laudabilis non erat? Hierem. 21. *Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis. Qui habitauerit in vrbe hac morietur*, &c. *qui autem tranſtugerit ad Chaldæos viuet.* Vtique poteſtatem abſolutam in vtramlibet Ægyptum Ioſepho Geneſ. 41. à ſe facta in Pharao Patri Ioſephi, & fratribus, iam Ægypti incolis, iterum declararet cap. 47. ita illum affatus. *Terra Ægypti in conſpectu tuo eſt.* Ad quæ Lyra. Ac ſi diceret, *vbicunque placuerit tibi fac eos habitare.* Sic etiam, vt refertur Hierem. 40. ad Ioſephum eundem iam carcere, & catenis ſolutum imitiæ princeps aiebat. *Si placet tibi, vt veniat mecum in Babylonem veni*, &c. *Si autem diſplicet tibi venire mecum in Babylonem, reſide. Ecce omnis terra in conſpectu tuo eſt, quo elegerit, & quo placuerit tibi, vt vadas, illuc perge*: eidem abſolutæ poteſtati eligendi pro libito ſimiles aliæ ſcripturæ locutiones intelligunt ſcilicet: *quod bonum videtur, vel eſt in oculis, in conſpectu tuo hoc facito*, vti frequenter apud hbros præſertim Regum habetur lib. 1. cap. 3. n. 18. lib. 2. cap. 10. num. 12. cap. 15. num 16. ac pluries, & Zacharia 11. *Si bonum eſt in oculis veſtris, auferte mercedem meam; ſi non quieſcite.* Ad quæ Hieron. *ſi vobis placet: homines enim eſtis: ſemel libero arbitrio vos creauit.*

8. E noſtra inſuper deliberatione, quæ omnem noſtram perfectam, plenamque electionem præcedit, ſimile pro noſtra abſoluta, & plena eligendi, vel non eligendi poteſtate ducitur argumentum. Deliberatio ſiquidem non eſt, niſi eorum, quæ ſunt in deliberantis poteſtate. Aſſeritur verò hominum deliberandi plena, & abſoluta poteſtas, cum recitatis verbis de conſultatione, & electione, tum 2. Reg. 24. *Trium tibi datur optio eligo vnum, quod voluerit, vt faciam tibi.* & Scatim. *Nunc ergo vide, & delibera, quem reſpondeam ei, qui me miſit, ſermonem.* Euſeb. Cæſar. 6. præpar. euang. cap. 7. fine ait, *ſolum de his, quæ agere poſſumus*, (poteſtate etiam indifferenti ad non agendum, cap. 6. & 7. præmiſſa) *deliberationem procedere.* Eſtque Philoſophorum, & Theologorum, lumine naturæ nota etiam doctrina Ariſt. inde illam probat 1. Rethoric. cap. 4. quia conſultatio, ſine qua deliberatio eſſe nequit, *eorum, quæ fieri, & non fieri in noſtra poteſtate ſunt, omnino eſt*, & ſubdit. *Ad hoc uſque deliberamus, quouſque poſſimus ne, aut non peſſimus agere ſi venerimus* & 5. Ethicor. cap. 8. *ea cum electione agimus, quæ anteceſſit deliberatio: ea ſine electione, quæ non anteceſſit deliberatio.* Nihil autem electione noſtra fieri, quod in noſtra poteſtate non ſit facere, vel non facere docuit locis piurimis ſupra citatis ſecuti S. Thom. de materia omni conſultationis, & electionis noſtræ eius doctrinæ inſiſtens docebat, vt vidimus, & cuncti, & Magiſtro Theologi reliqui. De materia verò deliberationis ſic fatur 1. 2. quæſtione 1. articulo primo, corp. *Homo eſt Dominus ſuorum actuum per rationem, & voluntatem. Illæ enim actiones proprie humana dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt.* & quæſt. 6. art. 2. ad 2. probat dominium hominis in ſuos actus, *quia ex eius deliberatione procedunt.* Qua doctrina conſonat Magiſtro in 2. d. 25. quem etiam ſectantur S. Bonauen. ibi p. 2. art. VI. quæſt. 2. corp. Ricar. art. 3. quæſt. 2. & ſcholaſtici reliqui: aſſerentes, deliberationem de re deliberanti neceſſaria, aut impoſſibili eſſe non poſſe; ſed ſolum de ita ipſi contingentibus, vt fieri ab illo, vel non fieri omnino queant: quare, cum præfinitio Thomiſtarum recentium, omnem vſum libertatis noſtræ antecedens, atque ab illo independens ſit, actumque præfinitum neceſſarium, & ex antecedenti neceſſitate à voluntate apponendum faciat, & non præfinitum impoſſibilem, etiam antecedenter, ex defectu principij eſſentialiter ad omnem noſtrum actum requiſiti, omnibus & ſingulis teſtimoniis eccleſiaſtici hactenus à nobis perpenſis præfatas præfinitiones excludi perſpicuum eſt. Id quod cum Lutherus, Caluinus, & aſſeclæ viderent, tam locum Geneſeos, quam hunc eccleſiaſtici (qui geſtorum in hominis creatione, hiſtoria eſt) de primo homine in ſtatu innocentiæ originalis intentum euincere, atque adeo in eo præfinitionibus ſuis antecedentibus, omnioque ab vſu liberi arbitrij independentibus locum cum integra & illæſa arbitrij libertate minime fuiſſe fatentur, at vero nec de Adamo, nec de nobis in ſtatu naturæ lapſæ (in quo per peccatum, & ſibi, & nobis liberum ille arbitrium perdidit) nullatenus eis locis eſſe ſermonem. Quod autem voluntatis noſtræ libertas, ſeu liberum noſtrum arbitrium fuerit peccato deperditum: nonnullis Patrum doctoris à proprio ſenſu teſtimoniis probare contendunt.

9. Et vero, licet hæc hæreticorum damnata, & infelix ſolutio, ſe ipſa labaſcat, & corruat; ne tamen ſua facilitate incautos aliquos catholicos ſe ducat ex Patribus, conſiliis, & rationibus diſſicienda hic ſummatim erit: atque ab impoſtura Patres vindicandi: quia id prolixius præſtitere Bellarm. 5. de grat. & lib. arbitr. à c. 14. Soar prologum. 4. de grat. à cap. 7. Ruiz de Montoia d. 39. ſect. 9. confutatur is error primo, quia eccleſiaſticus, etſi occaſione hiſtoriæ primo conditi hominis in ſtatu innocentiæ, ad præſentes, & futuros homines, (ſcilicet in ſtatu naturæ lapſæ exiſtentes, & exituros) ſermonem habebat: atque ad bonum liberi arbitrij ſui vſum hortabatur: eſſe autem omnino ineptus ſermo, & adhortatio iis, qui liberum arbitrium non haberent: quia aliquando illud eorum veteriſſimus progenitor habuit: non ſecus ac ſi patri ſenum Codrum horteris, vt Atabi, qui decoxit decimum, diutius vteretur. Secundo, quia ſubdit eccleſiaſticus omnes peccatores redarguens, *Ne dicas per Deum abeſt*, quominus præcepta ſeruem, *Non dicas ille me imp lanauit*, impulit, vt caderem, ac deſeruit. Ex libero autem arbitrio aliquandiu in Adamo, non proprio peccatoris male probaret, non Deum præfinientem, ſed peccatorem ipſum ſui peccati cauſam libertate ſua eſſe. Tertiò; quia Patres omnes de noſtri omnium libero arbitrio locum eccleſiaſtici intelligunt: atque ex eo poteſtatem noſtram ad operandum, vel non operandum deducunt ſicuti, & ex loco Geneſ. 1. Quarto, quia rationes cauſæ primæ, & ſubordinationis cauſæ ſecundæ ad illam, atque indigentiæ cauſæ de ſe indifferentis determinatiuo aliquo, vt operetur æque, vel probant, vel non probant neceſſarias præfinitiones deinas humanarum actionum in natura innocentis, atque lapſæ ſtatu. Quinto quia Patres, vt dogma indubitatum docent: liberum arbitrium peccato, nec perijſſe vnquam, neque vſquam perire. Auguſt. lib. 1. ad Bonifac. cap. 2. *Quis noſtrum dicit, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* Eadem repetit ad verbum 2. contra duas epiſt. Pelagianor. addens. *Nam liberum arbitrium uſque adeo in peccatore non periit, vt per illud peccent homines: maximè* &c. Greg. Nyſſen. de Opific. hom. cap. 16. fine. *Nihil inter hominem creatum in prima rerum fabricatione, & eumqui in extremo naſcetur intereſt: æquali enim ratione imaginem Dei* (quam in arbitrii libertate ſitam diximus) *vterque geſtat.* Proſper. 1. de vocat. gent. cap. 8. alias 3. *Nec, quia ſpiritu Dei agitur, ideo ſe putet liberum arbitrium non habere: quod nec tunc perdidit, quando diabolo voluntate ſe dedit: à quo iudicium voluntatis detrahitur eſt, non abſtrahitur.* Similia in eandem ſententiam habet cap. 8. contra Collator. fine, & epiſt. de lib. arbitr. pag. penult. Anſelm. dialog. de lib. arbit. cap. 3. init. *Licet peccato ſe ſubdidiſſent, libertatem tamen arbitrij in ſe naturalem in ſe vnicuimere nequiuit.* Repetit ſenten-

tiam in elucidatio (ſi eius author ipſe eſt) prope med. quam etiam tradiderat Chryſoſt. hom. 24. de variis. Matthæi locis, Dominica 1. aduentus col. 2. quibus alij Patres concordant. Hugo, & Ricardus Victorinus iam citandi Cœleſtinus Papa epiſt. ad epiſcopos Galliæ, definitaque hæc veritas eſt in Concilio Arauſicano 2. can. 8. Valentino ſub Lothario imperatore cap. 6. Trident. ſeſſ. 6. can. 5. damnante dicentes. *Liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe.*

10. Videamus tandem, quam inanes pro ſuo errore allegationes ex Patribus, Hæretici producant. Primò allegant Authorem Hypognoſti. lib. 3. ſub initium apud Auguſtinum; deinde Auguſtinum eundem cap. 30. enchirid. Tertio S. Thom. 1. 2. quæſt. 109. artic. 9. fine. Caeterum libertatis voce æquiuocè abuntur. Eſt quippe celebris apud Auguſtinum eis, aliiſque locis, Bernard. de lib. arb. à col. 3. alioſque Patres, & apud Magiſtrum, & ſcholaſticos in 2. d. 25. triplicis noſtræ libertatis mentio, atque diuiſio pro ſeruitute triplici, à qua liberi eſſe poſſimus, ſcilicet libertas à ſeruitute pœnæ, & miſeriæ, quæ *libertas gloriæ* dicitur, in qua ſolum miſeriæ, & pœnæ ſubiecti non erimus, & obnoxij, vt dicitur ad Rom. 8. *Tunc, & ipſa creatura liberabitur à corruptione in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Eam proinde libertatem nobis in patria ſeruari Bernardus ait. Alia libertas eſt à ſeruitute peccati: quæ *libertas gratiæ*, ideo nominatur, quia per Dei gratiam, qua peccatum propellitur, nobis donatur, vt habetur ad Roman. 6. *liberati à peccato ſerui facti eſtis iuſtitiæ.* Hac nos Chriſtus redimens, ſuiſque meritis gratiam infundens donauit, ac proinde & *libertas redemptionis*, appellatur. Tertia demum libertas eſt phyſica, phyſicæ ſcilicet poteſtatis ad operandum oppoſita, ſiue ad operandum, & non operandum: & hæc ſola, & tota eſt arbitrij libertas, quam præfinitionibus diuinis, quas admittunt, abſolutè euerti hæreticè fatentur; eiſdem verò admiſſis abſolutè euerti negant Thomiſtæ Recentiores, quos ex libertate arbitrij impugnamus. Allegati igitur Patres ſolum docent libertatem ſecundam, à peccati ſcilicet ſeruitute, eſſe deperditam, vt allegatis locis ex Authore Hypognoſtici, & S. Thom. compertum eſt: Imò, & ex teſtimonio ipſo Auguſtini, quod ſonorenus difficilius reliquis eſt; ſic enim habet c. illo 30. Enchiridij, *libero arbitrio malè vtens homo, & ſe perdidit, & ipſum: ſicut enim, qui ſe occidit, vtique viuendo ſe occidit; ſed ſe occidendo non viuit; nec ſe ipſum poteſt reſuſcitare cum occiderit vita, cum libero peccaretur arbitrio victore peccato.* &c. ſed certè cum eodem modo ſeipſum, atque liberum arbitrium perditum ab homine peccante dixerit; ſeque ipſum non deſtruxiſſe peccato ipſo certum ſit: nec ſuum liberum arbitrium ab illo deſtructum, & abolitum docet Auguſtinus; ſed multo vtrumque deterioris ſortis effectum per ſeruitutem peccati, vt vulgo latinè, & hiſpanè etiam, dicimus ob deterius alicuius accidens. *Perdioſo, queda perdido*: & quamvis peccati ſeruitutem libertate arbitrij incurrerit: abiicere tamen, atque in gratiæ, & filiorum Dei libertatem à peccato in ſtatu innocentiæ habitam ſeſe reuocare, arbitrij libertate, & poteſtate nuda nequit: ſicut qui viuens ſe occidit, occiſus nequit ſe reſuſcitare; ſed gratiâ redemptionis opus eſt, cum vt poteſtas reſurgendi conſtituatur, tum, vt iuſtificetur, & formaliter à peccati ſeruitute ſit liber. Sic enim ait Auguſtinus à capitis eius medio. *Vnde ad iuſte faciendum liber non erit, niſi à peccato* (omnem Dei gratiam, & beneficiũ demerente) *liberatus eſſe iuſtitiæ cœperit ſeruus.* & clarius ante recitata verba & cap. 2. contra duas epiſt. Pelagian. *Libertas quidem periit per peccatum: ſed illa) quæ in paradiſo fuit, habendi plenam cum immortalitate iuſtitiam. Propter quod natura humana indiget gratia: dicente Domino: ſi vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. Vtique liberi ad bene, iuſtéque viuendum. Nam liberum arbitrium vſque adeo,* &c. ſic Catholicam doctrinam tenẽs interpretatur Auguſtinum Hugo Victor. 1. 3. tract. 3 ſum. ſenten. c 9 & Ricardus Victor. in p. 1. tract. 2. c. 13. 14. 21. 22. ac de erudit. interioris hom. p. 1. lib. 1. cap. 30. docet peccato non liberum arbitrium, ſed eius robur, & ſanitatem periiſſe.

CERTAMEN IV.

Pro excluſione præfinitionum earundem, alia ſcripturæ teſtimonia pugnant robuſte.

1. PRimum eſto ex Ioann cap. 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*, ea autem poteſtas, licet à Deo, cum tamen hominum eius beneficio, indifferens ad ipſum, & eius oppoſitum, nec ad vnum determinata, & ligata eſſe debet: dicente Ariſtotele 3. ethicor. cap. 5. init. *Quibus enim in rebus in noſtra poteſtate ſitum eſt agere, in iis, & non agere. Et in quibus non agere in iis eſt, & agere*: vbi S. Thom. lect. 11. init. *Si operari eſt in noſtra poteſtate: oportet etiam, quod non operari ſit in noſtra poteſtate: ſi enim non operari non eſſet in poteſtate noſtra, impoſſibile eſſet nos non operari: ergo neceſſe eſſet nos operari: & ſic operari non eſſet ex nobis, ſed ex neceſſitate. Et ſimiliter dicit, quod, in quibus rebus non operari eſt in poteſtate noſtra, per conſequens etiam operari ſit in poteſtate noſtra. Si enim operari non eſſet in poteſtate noſtra, impoſſibile eſſet nos operari: & ſic non operari, non eſſet ex nobis, ſed ex neceſſitate. Sic ergo dicendum eſt: quod in quibuſcumque rebus affirmatio eſt in nobis, & negatio: & è conuerſo.* Idem docet Auguſt. de ſpiritu, & lit. c. 31. med. vbi, vt probet fidem in noſtra eſſe poteſtate ait. *Hoc quiſque in poteſtate habere dicitur, quod, ſi vult, facit: ſi non vult non facit.* Concludit inde. *Vide nunc vtrum quiſque credat, ſi voluerit, aut non credat ſi voluerit? Nempe credere, quod* (poſtremum) *ſi abſurdum eſt (quid eſt enim credere, niſi conſentire verum eſſe, quod dicitur? conſenſio autem vtique volentis eſt) profectò fides in poteſtate eſt.* Et ſane ea poteſtatis noſtræ voce indifferentem arbitrij noſtri ad vtrumvis, ad neutrumque determinatam poteſtatem in ſcriptura ſignificari conſtat ex cap. 9. ad Roman. *Non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?* Et Marci 13. de proficiſcente è domo homine dicitur. *Dedit ſeruis ſuis poteſtatem cuiuſcumque operis.* etiam alterius alteri contradicentis, quod clarius fiet cum certam. 5. parabolam enucleemus Iob. 34. *Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt, vt veniat ad Deum in iudicium*: quia vtique non venire in eius poteſtate non eſt, vt acute, & profunde Hieronymus dicens, *id eſt, ſi habuerit poteſtatem vt veniat, poteſt habere, vt non veniat.* In quam ſententiam eum locum interpretantur etiam Nicetas, & Olympiodorus apud Comitolum in Catena Græcorum Patrum in libros Iob his verbis. *Neque enim rei gerendæ optionem daturus eſt amplius*: quia nimirum neceſſariò, velint nolint in iudicium venient ad Deum. Cui interpretationi conſentiens Gregor. Mag. lib. 25. Moral. capit. 6. nos, vt nunc, cum in noſtra poteſtate eſt ad Deum per confeſſionem in iudicium venire, quia venire, ac non venire poſſumus, veniamus per noſtram de peccatis noſtris accuſationem, hortatur vt referemus quæſtion. 3. certam. 2. num. 6.

2. Sed de ipſa ſpeciali poteſtate indifferenti, nec ad alterum determinata, vt credentes filij Dei pro libito fiant, vel non fiant, hoc loco aſſerta Patres loquentes audiamus Baſil. in Iſa. 14. med. adeò *ſemen reprobum præparat filiis*, ait. *Ex quo ipſius propoſito. & libera voluntate vnuſquiſque eſſe poteſt ſemen ſanctum, aut certè in diuerſum abire. Audi Paulum*, &c. & illud *quicumque receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Macar. Senior. hom. 27. med. *verſatilis enim eſt natura: ac, ſi quis velit euadit filius Dei; ſin contra filius perditionis.* Olympiodor. in Eccleſ. cap. 3. ſub init. *corporaliter quidem naſci, ac mori in noſtra poteſtate non eſt, ſed arbitrio Dei, & generamur, & morimur; ſpiritualis verò nativitas, & interitus pendet à nobis. Opus enim eſt cum diuina operatione, & gratia, noſtra quoque electione, vt moriamur quidem peccato, naſcamur autem iuſtitiæ.* Pende illa,

Digitized by Google

non est in nostra potestate, sed arbitrio Dei. Statuentis incuntabiliter à nobis, quibus, Dei ita statuentis independenter à nostra electione, & libertatis vsu decretum potestate arbitrij nostri contradicere, docet ac subinde libertati. Cyril.Hierosol. Catechesi 7. in med.& fin. *Non enim ex necessitate, sed voluntate in sanctam adoptionem deuenimus.* sub inferius. *Quod voluntaria* (perfecte, seu libera) *etiam Ioann. dicit, quicumque receperunt eum dedit eis potestatem,* &c. *Non enim ante fidem, sed ex fide, sponte filij Dei fieri, facti sunt.* Ambros.4. de fide cap.4. sub init. *quotidie Christum habere filios,* ait: *sed ea generatione, vel potius regeneratione, qua potestatis est, natura. Adoptio enim potestatis est: generatio proprietatis. Quod ipsa scriptura nos docuit: dicit enim Ioann. &c. didicimus itaque potestatis* (nostri, quibus eam dedit) *esse quod filios Dei nos fecit.* S.Thom. in locum Ioann. hunc lect.6. *In datione gratia requiritur in homine adulto ad iustificationem suam consensus per motum liberi arbitrij. Vnde, quia in potestate hominis est, vt consentiat, & non consentiat, dedit eis potestatem:* per externam propositionem, & internam motionem inquit. Hilar.1.de Trinit.post init. ait, *nostra esse potestatis; quia proposito vniuersis, Dei munere, non natura pignentium asseratur, voluntas premium consequatur.* Gregor.Nyssen. in vita Thaumaturgi sub init. *Vna generis amplitudo est propinquitas cum Deo: qua non casu fortuito, ac temere cuique contingit, nec aliter: quam libera electione adquiri potest; quotquot enim receperunt,* &c. Augustinus 1. retractat.c.22. fine, *In potestate hominis est mutare in melius voluntatem. Sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur: de quo dictum est: dedit eis potestatem,* &c. *Cum enim hoc sit in potestate, quod, cum volumus, facimus: nihil tam in potestate, quam ipsa voluntas est: sed præparatur voluntas à Domino eo modo ergo dat potestatem.* & 1. contra duas epist. Pelagian. capit.2. fine, *quid est, quod iste libero arbitrio vult bene viuendo tribuere potestatem? cum hac potestas non detur nisi gratia Dei per Iesum-Christum Dominum nostrum: dicente Euangelio: quotquot autem,* &c. capit.3. med. *Datur ergo potestas, vt filij Dei fiant, qui credunt in eum, cum hoc ipsum datur, vt credant in eum, quæ potestas nisi detur à Deo, nulla esse potest.* Chrysost. homil.9. in Ioann. med. Theophilact. & Euthym. ad 1. Ioann. *rogant cur non fecisse, sed dedisse potestatem filios Dei fieri dicatur Deus?* Respondet Chrysost. *Gratiam* (adoptionis, de qua sermo) *non temere, nec sine labore nostro in nos infundi significatur; sed cum ipsi volumus, tum eam inquirimus in nostra enim potestate est filios Dei fieri.* Euthymius illud *fieri* pro conseruari in Dei adoptione habita, cum Chrysost. ante data verba, accipiens ait. *Ne per ignauiam perdant gratiam, sed dedit eis potestatem, quo diligentiores reddantur,* inferiuscule: *ipsius Dei est dare potestatem: illorum vero vti ea.* Cui quoad conseruandi potestatem data consonat Theophylactus, & addit. *Fortassis autem quis etiam hoc dixerit: quod multi recipiunt eum per fidem, per hoc, quod solum credunt, quales sunt, qui dicuntur Catechumeni: nondum autem facti sunt, Filij Dei. Potestatem autem tunc* cum filij Dei non fiunt, nec aliqui eorum vnquam fient) *habent cum voluerint baptizari.*

3. Hoc loco adeò irresistibiles, & independentes à libera nostra voluntate præfinitiones suas conuelli vidit Caluinus, vt *dedit eis potestatem,* per Papistarum corruptelam, & legi, & intelligi, legendumque posse. *Dedit eis vt fierent Dei fieri.* clamet, apud Stapler. in antidoto Euang. Ioann.1.num.12. *Hunc enim locum* (sunt Caluini verba) *peßime corrumpunt: quia intelligunt optionem tantum* (formaliter, non in radice: sic enim, & filiationem dari Catholici fatentur) *nobis dari: siquidem hoc beneficio visi libuerit: quia Euangelium non dicat facere filios Dei, sed dare potestatem vt fiant.* Hinc ergo colligunt, *nobis gratiam hanc solum offerri in arbitrio nostro esse eius fruendæ, vel perfruendæ facultatem.* Sed inde vel maxime vulgata lectio, & intellectio securius, firmiusque tenenda Catholicis erit quod omnium pessimo, & perditissimo Hæresiarchæ displiceat: cauendumque, ne ita cum eius præfinitionibus nostrarum actionum conueniatur, vt eius loci lectionem, & intelligentiam adeò vulgarem, & apud Patres vulgatam, vel animo, auersari opus sit. Ioannis item 6. alia Christi Domini verba latis ad rem præsentem accommoda extant: *Nunquid, & vos vultis abire?* quæ dicta Ciprian. recitandus quæst.3. cert.2. num.3. *vt nostra voluntatis esse ostenderet.* Epist.3. ad Cornel. sub init. aiebat: iuxta Chrysost. Euthym. Theophylact. Æcumen. S.Thom. ibi lect.8. & alios adeo indifferentem, & absolutam, atque expeditam remanendi, & abeundi facit discipulis potestatem, vt non solum absoluta, & simpliciter tali necessitate remanendi, sed & necessitate secundum quid ex verecundia, aut pudore solutam esse velit, vt ex ipsis quæst 3. recitabimus. Sunt autem ad intentum vrgentiora, quæ 40 capite sexto, Christus dominus adnectit. *Nonne ego vos duodecim elegi? & vnus ex vobis diabolus est?* Ad quæ Cyril.Alexan.4.in Ioann. capite 30. *Sed rapuit vnum auaritia deceptum Diabolus? liberum enim homo animal est, & potest, siue dextrum, siue sinistrum velit iter (virtutem dico, aut vitium) eligere.* Chrysost. homil.46. in Ioann. longe à med. ait: ex Iudæ, & similium vocatorum perditione ostendi, vocatione nulla consentiendi necessitatem vocatis imponi. *Quam ob rem constat in nostro esse arbitrio, an saluemur, an perdamur.* Theophylactus ad ea verba monstrari docet Dei electionem, vim aut necessitatem nobis non inducere. *Sed electio quidem fit à Deo, qui adhortatur nos ad bonum, & suam nobis impertit bonitatem, in mente autem nostra, & voluntate situm est saluari, & digne ad electionem ambulare, vel è diuerso.* Euthym. ibidem *in nullo nos adiutus electione (quæ ad malum non est) vtpote liberum habens arbitrium ad virtutem, & vitium diabolus est, signas itaque in voluntate, ac electione hominis positum esse, vt saluetur, aut pereat.* Etiam Dei electione supposita S.Thom. in eum locum lect.8. circa fin. *quia per hanc electionem non aufert arbitrij libertatem, neque aufert possibilitatem peccandi: sic dominus elegit Iudam non tanquam malum tunc: neque tamen per electionem ablata est ei possibilitas peccandi.* Porro, cum Dei electione, quæ Iudæ adfuit, potentia absoluta, & expedita & possibilitas, vt S.Thom. loquitur, non peccandi, & salutis consequendæ proculdubio adfuerit, & tamen ita electus peccauerit, atque absolute ab Apostolatu defecerit, voluntatis, & libertatis suæ argumento ab actu ad potentiam affirmatiuo (quod efficacissimum est) aperte demonstratur. Ex quo etiam è Dei voluntaria, independenti abusu libertatis Iudæ, eumque antecedenti electione nullam eiusdem libertatis vsum necessitatem permanendi, ac non peccâdi necessitatem, peccandiue ac discedendi impossibilitatem eius voluntati inductam, siue intrinsecus, siue extrinsecus esse, cum tamen fuerit ipsi plena ad vtrumvis, atque absoluta potestas, quæ proinde decreto prædeterminatiuo vt non peccâdi nõ adfuit, ad absolutam & expeditã potestatem non requiritur.

4. Quod ipsum argumentum ex pluribus aliis scripturæ locis instruitur: quibus potestas hominum faciendi, quæ de facto non fecerunt, sed eorum potius opposita expressè asseritur Eccl.31. *qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona eius in domino.* Vbi obiter nota nullius bona stabilita, fixaque ante indifferentis potestatis, & libertatis suæ vsum adhuc in domino fuisse; sed ambigua, fluxa, & lubrica: quod cum præfinitionis irresistibilis de bonis nostris necessitate minimè consistit: sed ad præsens argumentum sapienter ex hoc loco nos hortatur Bernardus de grat. & lib. arb. prope med. vt libertate nostra, siue vtriusque partis potestate non abutamur. Et serm.81. in Cant. circa med. *Vt merito laudatur, non is tantum, qui potuit facere mala, & non fecit; sed, & qui potuit non facere bona, & fecit: ita malo non caret merito tam is, qui potuit non facere mala, & fecit, quam qui potuit facere bona, & non fecit.* Eandem Ecclesiastici sententiam arbitrij sui exemplo, & viuida in senio virtute declarauit veteris legis robustus, & senex Martyr Eleazarus 2. Machabeor.6. sic in cruciatibus locutus. *Tu scis, quia cum possem à morte liberari, duros corporis sustineo dolores.* Genes.31. Labam Iacobum generum fugientum assecutus. *Nunc valet manus mea reddere tibi malum,* quod tamen Dei monitu non reddidit. lib 3. Reg. capite 3. Salomoni facta à Deo potestate petendi quid vellet, petenti autem sapientiam sic loquitur Deus. *Quia postulasti verbum hoc, & non postulasti diuitias.* Potuit autem generali illa facultate diuitias petere; quasi petere

tunc

tunc, cum non petiit, nequiret nihil in eis non petendis tanta laude, & præmio egiſſet. Tertio. Poteſtas conuerſionis & penitentia Tyriorum, ſidoniorum, aliorumque plurium, quos ſæpe ſcriptura reprehendit, quod non eos penituerit: quia reprehenſione immeriti omino eſſent, ſi tunc, cum eos non pœnituit, pœnitere abſolutè non poſſet. Quarto ad hoc argumentum faciunt, quæ de iuris poteſtate ad ea tunc facienda, cum non ſunt iuris quippe poteſtas phyſicam facti, ſeu agendi poteſtatem includit, vel ſupponit, ne inanis, & ridicula ſit, vt patet, damnatis ad triremes quibus, etſi naturalis iuris poteſtas ſit, quia tamen eis, dum compediti, catenatique ſunt phyſica facti poteſtas abſoluta, & expedita ad fugam, capeſſendam non eſt, quod tunc non fugiant, laudi verti minimè poteſt.

5. Sunt autem de hac iuris poteſtate lata 1. Corinth. 9. vbi Apoſtolus de ſe, ac Barnaba ait poſſe iuris poteſtate (ſeclusò ſcandalo, & idolorum cultu) de idolothitis, ſeu carnibus idolis ſacrificatis comedere; de quo cap. 8. egerat: item vxorem habere, ſicut alij Apoſtoli, & Zephaſ. inſuper fidelium, quibus prædicabant, eleemoſynis victitare, quia nihil eorum lege erat tunc prohibitum; & tamen ſubdit numer. 15. ***Ego autem nullo horum vſus ſum. Non autem ſcripſi hæc, vt ita fiant in me. Bonum enim mihi magis mori, quam, vt gloriam meam quis euacuet.*** Quibus, dum de non vſu in domino gloriatur, ac non in ſe, potentiam phyſicam vtendi, cum non vtebatur, quo iure poterat aſſerit: alioqui de phyſice ſibi impoſſibilis vſus abſtinentia inaniter, vt dixi, in domino adhuc gloriaretur c. verò 6. dixerat *Omnia mihi licent; ſed non omnia expediunt*, vbi ſimili poteſtate iuris ad ea facienda, quæ, quia conuenientius erat, tunc omiſit, poteſtatem phyſicam etiam ſuam ad illa profitetur. Deliberatio enim, & conſultatio de alterius conuenientia maiori ad vtrumque, ni ſtolidi, & inepta ſit, ſupponit poteſtatem: quare ex hoc loco phyſicam Apoſtoli ad ea, quibus abſtinuit poteſtatem abſolutam deducunt Theophylact. ibi Iræneus 4. aduerſus hæreſ. cap. 62. Inſuper Actor. 5. Petrus ad Ananiam, & Saphiram. ***Non ne manens tibi manebat? venundatum in tua erat poteſtate:*** ad quæ Chryſoſt. homil. 12. col. 2. ***Neque vendere coegimus: neque pecunias, poſtquam vendidiſti, dare. Tu verò ex tua voluntate hoc feciſti.*** Cum iuris, & facti poteſtate poſſes non facere, ***cur igitur furatus es de ſacris pecuniis?*** quod poteras phyſice non facere, & poteſtate iuris facere iam non poteras. Huc aduoca totum c. 30. vbi Paterfamilias vxoris, & filiarum audiens, nec contradicens, vota rata habere cenſetur. Ea vero quæ neſciuit eius arbitrio, vt probentur; aut reprobentur omnino permittuntur: ac proinde cum earum votis non contradicit, tam phyſica, quam iuris poteſtas in Patrefamilias contradicendi aſſeritur. Denique Tobiæ 1. Salmanaſar Tobiæ dedit poteſtatem, quocumque vellet ire haberis libertatem quæcumque facere voluiſſet. Nulla vero alia ratione Rex poteſtatem dedit, niſi non ligando ciuiliter prohibitione, quam Tobias habebit quoquo pro arbitratu ſuo eundi phyſicam poteſtatem.

6. Ex vſu ſtrictè, ac propriè, nec ſolum pro cuiuſvis facultatis operatione, accepto, quem nobis ſcriptura tribuit eadem indifferens ad vtrumvis, neque ad alterum ligata, & antecedenter determinata arbitrij noſtri poteſtas exprimitur Geneſ. 6. vt Abraham ſanè faceret ancillæ punicndæ, à timore etiam, expeditam facultatem ait. *Ecce ancilla in manu tua eſt: vtere ea, vt vis.* 1. Corinth. 7. *ſeruus vocatus es non ſit tibi cura. Sed, etſi poſſis fieri liber, magis vtere.* Rurſus, *qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur*, cap. 9. *ſed non vſi ſumus hac poteſtate.* 2. ad Timoth. 1. *Scimus, quia bona eſt lex: ſi quis ea legitimè vtatur.* 2. Corinth. 3. *Habentes igitur talem ſpem magna fiducia vtimur.* Sap. 7. *Infinitus theſaurus eſt hominibus: quo, qui vſi ſunt.* Eccleſ. 13. *vtere, quæ ſi homo frugi, hæc quæ apponantur tibi:* vti autem propriè dictum ex ſcholaſticis omnibus ab Auguſt. edoctis 10. de Trinit. cap. 11. *eſt aſſumere aliquid in facultatem voluntatis ad finem.* Id quod, niſi à libere, & ex poteſtate indifferenti, nec ad vnum determinata, fieri nequit. Vnde idem Auguſt. quæſt. 30. ex octoginta tribus med. ait, ***vti aliqua re non poſſe, niſi animal, quod rationis eſt particeps: ſcire namque, quo quidquam referendum ſit, non datur rationis expertibus: ſed neque ipſis rationalibus ſtultis.*** Et S. Thom. his conſonans 1. 2. q. 16. art. 1. corp. init. ait: *vſum rei aliquius importare applicationem rei illius ad aliquam operationem. Vnde, & operatio, ad quam applicamus rem aliquam dicitur vſus eius.* & art. 2. corp. init. repetit: *vti eſt applicare aliquod principium actionis ad actionem: ſicut conſentire eſt applicare motum appetitiuum ad aliquid appetendum.* Siue igitur vſus in actu voluntatis diuerſo ab electione, ſiue in electione ipſa, ſiue in rei per electionem, quouis gradu, ad finem ordinatæ operatione conſiſtat: neceſſario ad vſum electio voluntatis, & indifferens huius, ac non determinata poteſtas requiritur. Secundo. Hæc electio, qua re applicita per ipſam ad operationem vtimur in aliquem finem, determinatio eſt, quæ eſſentialiter in determinationem, & indifferentiam poteſtatis noſtræ ſupponit, ob inde S. Thom. citatus art. 1. ait. *Vnde manifeſtum eſt, quod vti proximè, & principaliter eſt voluntatis, tanquam primo mouentis: rationis, tanquam dirigentis: ſed aliarum potentiarum tanquam exequentium.* Ecce primus ad vſum rerum motor, & determinator voluntas noſtra, libertaſque arbitrij noſtri eſt; ac proinde Deus anterior, & prior vſus rerum præfinitor, & determinator iuxta S. Th. eſſe nequit: cum nihil primo prior in eodem genere, & linea eſſe poſſit. Similiter diſcurrit in 1. d. 1. quæſt. 1. art. 1. corp. & ad 4. aſſerens potentias alias referre operationes ad finem executiue ſolum, voluntatem verò intentiue: ita vero, *quod intendens ſe moueat, aut determinet ad illam intentionem. Aliter enim intendens finem non refert proprie loquendo aliquid in finem intentionaliter; ſed ille ipſe, qui illud determinauit ad talem intentionem.* Huic doctrinæ conſentiunt Albertus Magn. 1. part. quæſt. 8. m. 2. docens facultatem vtendi debere eſſe promptam, & expeditam ad agendum, & non agendum. Duran. in 1. d. 1. quæſt. 3. & 4. par. Bonau. ibi art. 1. quæſt. 2. corp. & ad 2. & reliqui ſcholaſtici aiunt, *vti eſſe applicare res ad operationem cum dominio, & poteſtate non applicandi illas præſertim.* Capreol. ibi quæſt. 2. art. 1. concl. 1. & 2. art. 2. & 3. concluſionib. & ſolutionib. argumentor. fulius Deza qu. etiam 2. art. 3. tribus notabilib. primis & art. 4. S. Antonin. 1. par. tit. 4. cap. 11. init. & §. 1. Eſt denique expreſſa Patrum doctrina Damaſc. dial. aduerſ. Manich. poſt med. *in vobis ſitum eſt vti bis, quæ nobis diuino munere conceſſa ſunt.* Epiphan. hæreſ. 66. poſt epiſt. Marcelli pag. 3. *Deus ob eximiam ſuam bonitatem omnes, & omnia vtiliſſima eſſe voluit: & ſua bona omnibus propoſuit: iuxta permiſſionem vero liberi arbitrij omnibus propria voluntate vti concedit: vt quiſque voluerit faciat.* Iuſtin. Mart. quæſt. 46. ad gent. fine: *Mala vſu vicioſo mala ſunt, non natura; ſed bene, aut male vti arbitrij noſtri eſt.* Moſes Barcepha comment. de paradiſo par. 3. capit. 2. ait: *vſum, atque abuſum in libero primorum parentum fuiſſe arbitrio poſitum: vt tam non ex ipſa arbore malum, ſed ex arboris abuſu exiſtimandum ſit.*

7. Aius etiam modis loquendi hanc arbitrij, & voluntatis liberæ indeterminatam de ſe poteſtatem ad vtrumvis ſcriptura ſignificat. Primus eſt. *Ponere aliquid in corde, ſeu cor apponere.* Dauid Pſalm. 12. exiſtentibus eum tative auxiliis ſuffultus, Deique conſolationibus pene deſtitutus aiebat, *vſque quo Domine obliniſceris me in finem? quouſque auertis faciem tuam à me? quamdiu ponam conſilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem?* Prouer. 24. *Poſui in corde meo, & exemplo docebis diſciplinam.* Eccleſ. 50. *Beatus, qui in iſtis verſatur bonis: qui ponit illa in corde ſuo ſapiens erit.* Ezech. 14. *Viri iſti poſuerunt immunditias ſuas in cordibus ſuis:* frequens eſt in eo capite phraſis. Actor. 1. *Quare poſuiſti in corde tuo hanc rem.* Secundus huic æquualens ad rem hanc modus loquendi ſcripturæ frequens eſt. *Cogitare in corde, ſiue cogitare, vel ponere in corde cogitationes* Eccleſ. 2. *Cogitaui in corde meo, vt abſtraherem à vino carnem meam, vt animam meam transferrem ad ſapientiam:* vbi etiam abſtractio ſui & translatio in aliud poteſtatem ſui ad vtrumvis oſtendit. Et Matth. 9. *Vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* Ponere autem vnum in alio, huc vnum alteri apponere, cui connexum de ſe non eſt, illius plane eſt qui ponit, ſiue apponi hunc, ſiue in hoc vnum illud determinat:

terminat. Quocirca cum in corde ſuo ponere aliquid, &c. in eis locis dicitur, ipſe ſe determinare poteſtate ſua libera, ac non determinari ab alio declaratur. Et quidem clarius hoc argumentum eſt in locis ſcripturæ, quibus homines, vel proponere aliquid, vel in corde proponere dicuntur Sap.7. [Propoſui pro luce habere illam.] cap.8. [Propoſui ergo hanc adducere mihi ad combibendum.] Daniel.1. [Propoſuit in corde ſuo ne pollueretur de menſa Regis, neque de vino potus eius.] Ad Roman. 1. [Sæpe propoſui venire ad vos.] Prologo Eccleſ. fine. [Qui ſecundum legem domini propoſuerunt vitam agere.] Act.11. [Hortabatur omnes in propoſito cordis manere in domino.] Proponere autem in corde, cordiſve propoſitum circa ea tantum eſt, quæ ſub noſtram indifferentem, neque determinatam poteſtatem cadunt, vt docet Ariſt.1. magnor. moral.c.8. verbis hiſce: [Propoſitum eſt eorum, quæ in noſtra poteſtate ſunt: & eorum, quæ nobis diuerſam in gerunt ratiocinationem: hoc ne, an illud eligendum.] Subinferius. [Eſt igitur propoſitum in eis, quæ ſub actionem cadunt: & eis ipſis, in quibus noſtrum ſit agere, & non agere: ita, vel non ita.] Secundo: quia ſumma Dei prædeſtinandis hominibus, vel non prædeſtinandis libertas, atque abſoluta poteſtas, nulla alia, quam *propoſiti*, voce aptius ſignificari viſa Apoſtolo fuit. Ad Roman.4. Secundum propoſitum gratiæ ſuæ cap.8. [Illis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti.] cap.9. *Vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret.* Quæ his etiam Apoſtoli verbis commentarur S. Thom. [Cuius vult miſereetur, & quem vult indurat.] 2. ad Timoth.1. [Non ſecundum opera noſtra, ſed ſecundum propoſitum ſuum, & gratiam.] Ad Epheſ. 1. [Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum, ſecundum propoſitum gratiæ ſuæ.] Subinferius. [Vt notum faceret ſacramentum voluntatis ſuæ ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in eo.] Statum fere. [Prædeſtinati ſecundum propoſitum eius, qui operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ:] ergo eis ſcripturæ locis, quibus de nobis, *propoſitum*, *proponere*, abſolute, ſeu in corde, ſeu voluntate aſſeritur, eius abſoluta libertas, indifferentique ad vtrumque, neque ad alterum ligata, & determinata poteſtas affirmatur: integrum dedit diſcurſum. Iuſtin. Mart. quæſt.9. ad Gent. verbis hiſce. [Ad quæ propoſitum noſtrum agit nos, propter ea aut coronamur, aut plectimur. Nam ad agendum dedit nobis vires, ſed eas ſubiecit poteſtati propoſiti.] Et quorſum precor noſtrum propoſitum agendi ea, quæ velimus, nolimus, de Dei præſtitione agenda à nobis ſunt?

8. Secunda item Petri epiſt. cap.1. pro indifferenti, neque ad vnum ligata arbitrij noſtri poteſtate, ac ſubinde pro neceſſitatis antecedentis diuinarum de noſtris actibus præſtitionum excluſione, ſuppetunt plura. [Vos autem,] inquit, [curam omnem ſubinferentes miniſtrate in fide veſtra virtutem.] Ad quæ S. Thom. [Sub Deo principaliter operante inferentes, & ei cooperantes. In omnibus enim principalis authoritas eſt gratiæ; ſecundaria liberi arbitrij.] Et ſane cura noſtra eſſet inanis, ſi aliter, quam præſtitutum de noſtris actionibus eſſet, agere, vel non agere non poſſemus. Inepta etiam ad hortatio eſſet, ſi cum ſub illarum curam eſſemus, non poſſemus abſolute eam non ſubinferre. Pergit. *Hæc enim, ſi veſtrum adſint, & ſuperent.* S. Thom. *per conſenſum liberi arbitrij.* Ambiguum, & dubium ob ſui contingentiam, & libertatem, quæ particula *ſi* dubitatiua ſatis exprimitur. Inepte enim in conditionali propria aliquid abſolute neceſſarium pro conditione apponitur, vt ſupra dicebamus cent.1.n.4. vrgentius ſubdit Petrus. *Quapropter fratres magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis.* Etenim, vt dixi de præſtitis, aut non præſtitis inanis eſſet noſtra ſolicitudo, ac ſubinde Petri ad illam adhortatio. Maxime, cum ex præſtitione, quæ etiam ſolicitudini noſtræ neceſſaria ab his aſſeritur, non poſſimus non ſatagere; ex eius vero defectu ſatagere abſolute non poſſimus. Secundo: ni vocationis, & electionis infallibilitas noſtra bona opera in ſtatu ſaltem conditionato, quem poteſtate antecedenti poſſumus abſolute tollere, ſupponat, non apparet, quomodo per noſtra bona opera certam vocationem noſtram, & electionem facere poſſimus. Et ſane, ni ea in voluntate noſtra ad vtrumque flexibilis poteſtas Dei electione, & vocatione relinquatur, ſed illæ efficaces ab intrinſeco neceſſario omnem noſtrum actum præcedant. Inepta etiam erit illa ad Epheſ. 4. obſecratio, & adhortatio, *vt digne ambuletis vocatione veſtra*; Et ad Roman 6. [Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.] Ex quo proinde loco Cyrillus Hieroſol. Catech.4. de Statu inter homin. probat eum, *ſui iuris eſſe: & per gratiam habere poteſtatem facere, quæ velit.* Sicuti & œcumen. in eum locum. Item, & adhortationes plures ſcripturæ redduntur inanes, & ludricæ. Eccleſ.c.6. vt torquibus, vinculis, compedibus, & iugo pedes, collum, noſque ipſos ſubiiciamus ſicuti & cap.vlt. *Collum veſtrum ſubiicite iugo: & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam. In proximo enim eſt inuenire illam.* Vbi nota, *in proximo* non facultatem modo, ſed, & facilitatem inueniendi illam in omnibus, quare & in eis, qui illa, ne quæſierunt quidem, denotari. Et illud: *Tollite iugum meum ſuper vos.* Et quoniam longiſſimum eſſet omnes fere Prophetarum, & ſapientiales, nouiſſimo & veteris teſtamenti, libros ſimilibus monitis, & exhortationibus, & conſiliis plenos tranſcribere: eos omnes eis præfinitionibus, & principiis neceſſariis efficacibus de ſeſe, atque abuſu noſtræ libertatis independentibus caſſari, inaneſque, & ludricos reddi. Item increpationes omnes peccatorum in ſcriptura frequentes, vt Hieremi.1. *A ſæculo fregiſti iugum, rupiſti vincula: dixiſti non ſeruiam.* Etenim iuſtiſſime ea omnia in diuinæ præfinitionis, aut principij alterius requiſiti antecedenter defectum poſſent impij refundere, eamque ad omnia ſua vitia promptū eſſet cauſari.

9. Adde loca, quibus per diſiunctiuas particulas alterutrum diſiunctim, ſicet non coniunctim vtrumque, faciendi poteſtas arbitrij noſtri declaratur. Idem habetur Matth. 6. ſimili illo: *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire:* quia ad vtrumque coniunctim impos eſt homo. [Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget, aut vnum ſuſtinebit, & alterum contemnet.] Ecce poteſtatem ad vtrumvis. Ad Roman.6. [Quoniam cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius, cui obeditis, ſiue peccati ad mortem, ſiue obeditionis ad iuſtitiam.] Nota illud etiam, [cui exhibetis vos ſeruos. Ex noſtra nimirum electione, & poteſtate non captiuantis nos alterius. Item 2. ad Timoth. 2. cum exemplo, vaſorum è ſolo arbitrio Domini aliorum in contumeliam, aliorum in honorem ſummam Dei poteſtatem, & libertatem in vno præ aliis prædeſtinando explicuiſſet, ſubdit. *Si quis ergo ſe emundauerit ab iſtis,* (enumeratis vitiis) *erit vas in honorem ſanctificatum.* Ad quæ Damaſc.4. de fide cap.20. ſub init. [Solus profecto ipſe vniuerſorum eſt Opifex: ſed non ipſe ſolus honorabilis, aut ignominioſa ſtruit vaſa: ſed propria vnuſcuiuſque voluntate, & delectu & hoc dilucidum eſt ex his, quæ Apoſtolus,] &c. Peripicuum autem, quod voluntate purgatio ſit. Si enim quis,] inquit, [expurgauerit ſeipſum, & remanerit: reciprocaque ſequelæ conuerſio reſpondet. Si non expurgauerit, erit vas in ignominiam.] Et dialogo contra Manichæos verſ. fin. [Nam, cum ita conditi ſimus, vt arbitrij libertas nobis inſit, in noſtra poteſtate ſitum eſt, vt vel nos ipſos, ſordidiſſimus quibuſque vitiis expurgemus, vel iiſdem inquinemus.] Chryſoſt. in id caput hom.6. Statuta neceſſitate gratiæ ad quodvis pium opus ſub init. diſcrimen hoc materialium à noſtris ſpiritualibus vaſis obſeruat ibi. [Nempe, neque fictile vas aureum fieri poterit: neque hoc in illius naturam conuerti. At verò hic magna huius mutationis, & migrationis facultas volenti datur.] Ad idem etiam inſtitutum oſtendendum faciunt plura ſcripturæ teſtimonia, quibus homines ſeſe à fide, & gratia ſubtrahere dicuntur. Renuere inſuper vocationi. Denique ſermones, & conſilia abiicere, reiicere, repellere, quorum nihil de eis dici poterat, ni ea omnia ex arbitrij ſui expedita ad vtrumvis poteſtate, & libera abſolute, per gratiam, & vocationem etiam præſtarent. Ad Hebr.10. fine: [Quod ſi ſubtraxerit ſe, à fide, non placebit animæ meæ. Nos autem non ſumus ſubtractionis filij in perditionem, ſed fidei, in adquiſitionem animæ.] vbi S. Thom. lect.4. prope fin. *Quia in poteſtate habentis fidem eſt ipſam perdere, vel ſeruare.* c.12. *videte ne recuſetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recuſantes eum, qui ſuper terram loquebatur:*

multò magis nos, qui de cœlis loquentem nobis auertimus. 1. ad Timoth. 4. *Noli negligere gratiam, quæ in te est.* Proverb. 24. *vocasti, & renuistis*, &c. *despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis*, & huiusmodi sexcenta alia.

CERTAMEN V.

Parabolis, metaphoris, ac figuratis scripturæ locutionibus, præfinitiones, & reliqua principia antecedentia requisita, & determinantia ad liberas nostras actiones confutantur.

1. PRo eodem arbitrij nostri ad vtrumque, siue contrarietatis, siue contradictionis extremum expedita, atque ab omni antecedenti necessitate soluta, & absoluta potestate stant metaphoricæ parabolicæ, & figuratæ scripturæ locutiones. Psalm. 61 *Mendaces filij hominum in statera*: quia ad leuiora affectus lance declinant. Nullo enim alio vitiosius anceps in vtramque partem arbitrij expedita potestas, quam statere emblemate, poni ob oculos potuit. Accipe profundam Emphasim Tertulliani. 2. aduersus Marcionem capit. 6. huc alludentis *Vt ergo bonum iam suum haberet homo emancipatum sibi à Deo* (quasi nullum, præter nostrum) ius, & potestas, ad illud Deo in actiones nostras superfit: ficuti nec parenti in emancipati filij bona, & actiones ciuiles) *ex institutione adscripta est illi, quasi libripens emancipati à Deo boni libertem, & potestas arbitrij.* Clarius Cyril. Alexan. 8. contra Iulian. Ea metaphora rem explicuit, *Homo suorum ius suum momento in vtraque fertur: in bonum inquam, & in malum.* Basil. ad eum vers. *Statera quædam est à conditore apparata, per quam rerum naturam possis probe discernere*: quum boni & mali eligendi arbitrium esse ait. Et subinferius. *Quæ ad instituendam vitam eligenda veniunt per liberum arbitrium discernimus: quod & stateram nominauit: quod momentum æquale ad vtramlibet possit cadere.* Et ad id: *vt sciat reprobare malum*, &c. Eadem metaphora rem explicans ait. [Nostræ quidem naturæ inclinatio ad vtraque peræque propendet: & quidem plerumque ad id, quod malum est, deflectit; subinde autem, & ad id vergit, quod bonum est: vt contingit in statera. Nunc quidem anima se deminente ad suscipiendas perturbationes affectionum; nunc autem ex diuersio eadem malo se auocat, & conuertit ad id, quod melius est.]

2. Dico alia veritatis eiusdem emblemata affinia habet Iacobus cap. 3. suæ epistolæ, vbi de moderante linguam ait. [Potest etiam fræno circumducere corpus suum. Sic autem equis fræna in ora mittimus ad conflenciendum nobis: &, etiam, omne corpus illorum circumferimus: ecce, & naues, cum magnæ sint, & à ventis validis minentur circumferuntur à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit.] Frænum autem, & gubernaculum ad laxandas, & contrahendas habenas, hucque, & illuc nauim, ac equum admouendos, amouendos, circumferendos, nisi ad eos omnes motus peragendos in eis vrente sit expedita omnino facultas, inania prorsus, & inutilia instrumenta sunt: quare, ne & arbitrij nostri ad omnes suos, ac cæterarum potentiarum motus expedita sit, aque omnino absoluta potestas, inutilis erit. Ad hoc explicandum ea metaphora vtuntur Didymus Alex. 89. Biblior. in eum locum; in quem etiam glossa, & S. Thom Innocent. Pap. epist. 26 ad Concil. Mileuitan. *Primum hominem, ita libertas ipsa decepit: vt dum indulgentius fraris eius vtitur, in præuaricationem transgressionis irruerit.* Quæ mutuari sunt Cœlestinus Pap. 1. epist. ad Episcopos Gall. Prosper. contra Collator. c 9. & 10. Petrus Diaconus de incarnat. & grat. Iesu Christi. Author de Eccles. dogmat. cap 31. apud August. Cyril. Alex. 9. in Ioann. cap. 10. prope med. *Rationali creaturæ liberum potestatem creator largitus est: & sua voluntatis habenas cuique commisit: vt in eo sit, quidquid probauerit, eligere.* Dialog. de adora. Spirit. 3. col. 6. datam homini ait animam peccato, & affectionibus superiorem, mutationis tamen quo velit capacem. *Nam visum est rectum permittere illi suarum voluntatum gubernacula: & tribuere spontaneis motibus facere, quod placebat.* Damasc. lib. de duab. Christ. volunt. med. *Appetitio, qua rationi paret, ac sui est arbitrij, vt libere quasi fræno ducat omnem motum naturalem, eumque effectoris legi subiiciat.* Hæ metaphoræ breui coniunctæ sunt. Prouer. 28. *Aurum tuum, & argentum tuum confla: & verbis tuis facito stateram, & fraenos oris tui rectos.* Vtrumque etiam coniunxit Cyril. Alex. recitatus cert. 2. n. 2. illis verbis 8. contra Iulian. sub fin. *Arripuit enim sua voluntatis habenas, & suorum impetuum momento in vtraque fertur.*

3. Id ipsum singulari metaphora Christus dominus explicuit, ita Ioann. vlt. Petrum allocutus. *Cum esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cum autem senueris extendes manus tuas: & alius cinget te, & ducet, quo tu non vis.* Primò enim *cingebas te*: cum discinctus, laxiorque esse posses: neque enim, qui non esse cinctus nequit, se cingere potest, idcirco recte Sanct. Thom. ibi lect. 5. sub init. ea interpretatur. *Id est ab aliquibus illicitis, & superfluis cohibebas te: quasi tuo arbitrio non passus, quod ab aliquo cohibereris.* Secundo illud *ambulabas vbi volebas*, explicatius adhuc pro indifferenti arbitrij potestate est; Tertio aduersatiua: *alius cinget te, & ducet, quo tu non vis*, nempe ad crucem, & mortem, quas, etsi à Tyranno oblatas libenter acceptauit, manuique victo reus ad crucem, vt hic dicitur, extendit; quia tamen, vellet, nollet, atque independenter à sui arbitrij libertate, solutaque potestate eas à Tyranno, & tortoribus passurus erat, nolle, seu non velle, illas absolute dicitur, sed de hoc loco iterum q. 3.

4. Insuper eandem veritatem nos Christus Dominus docuit eis parabolis, quibus Dominus seruis suis bona ad negotiationem & administrationem tradit; & postea ab eis profectus etiam peregre, inducitur: vt ostendat Deus totam gratiæ suæ, & potestatis ab ipso factæ negotiationem arbitrij nostri libertati, potestati, & industriæ relinqui, ac si ipse de cætero nobis non adesset; imo à nobis abesset. Matth. 21. septa vinea cum torculari agricolis locata, *peregre profectus dicitur.* Hieron. apud caten. S. Thom. [Non loci mutatione; nec enim Dens alicubi abesse potest, quo complentur omnia. Sed abire videtur à vinea, vt vinitoribus liberum operandi seruetur arbitrium.] Chrysost. & Euthym. patientiam, & longanimitatem Dei ostendi aiunt, qua eos arbitrio abuti permittit cap. 25. dispersis inter seruos talentis pro cuiusque facultate: *profectus est statim*, vbi glossa. *Non locum mutans, sed liberam esse operandi potestatem permittens, & suo arbitrio relinquens.* De vineæ locatione præfata. Marci 12. additur etiam. *Et peregre profectus est.* Beda in Caten. S. Thom. *Non loci mutatione, sed abire videtur à vinea, vt vinitoribus liberum operandi arbitrium derelinquat.* Lucas verò cap. 20. eandem parabolam referens ait. *Et ipse peregre fuit multis diebus.* Ad quæ Theophylact. *Dimisit illos progredi arbitrio suo.* Ambros. apud Caten. S. Thom. *Ne propera videretur exactio. Nam, quæ indulgentior liberalitas, & inexcusabilior pernicacia.* Similis alia parabola est. Marci 13. *Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam.* addit: *Et dedit seruis suis potestatem cuiusque operis*: quo longinqua illa Domini profectione Domini potestatem seruis quidlibet pro libito operandi significari ostenditur: ficuti, & illis: *reliquit domum suam*, vt vidimus supra, & illis: *Et ianitori præcepit vt vigilet*, illis denique: *Ne cum venerit repente inueniat vos dormientes*: quia vtique in potestate eorum erat vel dormire, vel vigilare. Quarta denique ad rem hanc parabola extat Luc. 15. de filio prodigo; qui habitis à patre bonis, quæ ipsum contingebant (quibus liberum arbitrium Patres, vt hic, & quæst. 3. citandi intelligunt: *Peregre profectus est.* August in 2. quæst. Euangelicar q. 33. [Placuit animæ per liberum arbitrium ferre secum velut quandam portiunculam naturæ suæ, & deserere eum, à quo condita est, fidens de viribus suis, quas vires, eo consumit citius, quanto eum deseruit, à quo datæ sūt,] serm. 34. de verbo domini. *Perverso vult imicari*

Deum:

Deum: vt quemodo Deus non habet, à quo regatur, sic ipse velit sua potestate uti, vt nullo regente vivat. Mitto verba, quæ singulatim potestatem arbitrij ad vtrumvis probant: præsertim desertio Dei, quæ est ab eius voluntate prodigi spontanea discessio. Solumque obseruo eius à Patre Deo profectu, & decessione plenipotentiam arbitrij semel à Deo instructi in suas actiones, quasi nullatenus Deum vltra pertingerent, parabola hac, sicuti, & reliquis, significari.

5. Succedant figuratæ ad rem eandem scripturæ locutiones. Prima est locorum, quibus particulis dubitatiuis de humanis loquitur actionibus futuris: quas, cum probe, & infallibiliter nouerit, earum solum ex parte arbitrij nostri eas agendi, & non agendi contingentia, atque (vt sic loquar) ex parte actus primi dubietas anceps significatur. Sunt autem loca Hierem. 5. *Forsitan pauperes sunt, & stulti.* Hieronym. *Vt ex ambiguitate sententia, & suspensione verborum liberum hominis monstraret arbitrium,* quod, & illo Lucæ 20. de vinitoribus, *Forsitan cum hunc viderint verebuntur,* confirmat. cap. 26. *Noli subtrahere verbum, si forte audiant.* Hieron. *verbum ambiguum. forsitan, Maiestate domini conuenire non potest, sed nostro loquitur affectu, vt liberum hominis seruet arbitrium.* Theodoret. post alia in eandem sententiam, *docet itaque per ea, quæ dicta sunt, eos posse suscipere morum mutationem.* Euseb de præparat. Euangel. lib 6. c. 9. sub med. *Æqualiter vtrumque contingens à dictis esse ostendit; non alterum necessariò, vt nec in delinquentibus conuerti, & non conuerti potestas in sit* cap. 51. *Si forte sanetur.* Ezechiel 2. *Si forte audiant, etsi forte quiescant:* quod præfata sententia interpretantur Hieron. & Theodoret. ibi Chrysost hom. 69. in Matth. col. 1. homil. 78. col. 5. Theophylact. in Lucæ 20. sub init. recitandi q. 3. in eandem sententiam interpretantur illud Matth. 11. *Si in Sodomis facta fuissent virtutes, quæ in te facta sunt: forte manssissent vsque in præsentem diem.* Hieron. recitatus quæst. 15 S. Thom. Lyra, Hugo Cardinalis in suis comment. Abulens. q. 52. in Matth. referens Remigium & Dei de euentu illo conditionato certitudinem ex altero ex probationis illius membro. *Si in Tyro, & Sidone,* (in quo fine particula, *forte,* similis asseritur conditionatus euentus, *Olim in cilitio, & cinere panitentiam egissent*) acute probans: *quia tamen,* subdit, *Conuerti, vel non conuerti pendebat ex libertate arbitrij, quæ non habet in se aliquid determinatum, sed habet se libertas ad vtrumlibet: dixit forte: vt non putetur Dei cognitio rebus necessitatem imponere,* Genes. 3. *Ne forte mittat manum suam, & sumat,* & Deuter. 20. sæpe. *Ne forte moriatur in bello* c. 31. *Ne forte superbirent hostes eorum.* Exod. *Ne forte pœnitereat eum, si vidisset aduersum se bella consurgere.* Quia vero, & pœnæ inflictio à culpa pendet, vt in hac admittenda arbitrij nostri soluta prorsus, & absoluta potestas ostendatur de pœnis à se infligendis dubitatiuis etiam particulis sæpe loquitur Deus. Malachiæ 4. *Ne forte veniam, & percutiam anathemate.* Oseæ 2. *Ne forte expoliem eam nudam.* Ideo, etsi certa de fide vere pœnitentium remissio à Deo sit, simili particula asseritur Actor. 2. *Si forte remittatur tibi hæc cogitatio,* quod ad rem præsentem notat Ambros. 2. de pœnit. cap. 5. sub init. loci 2. *Quis scit, si conuertatur, & ignoscat Deus.* Ionæ 3. *Surge, & inuoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis.* Demum, vt res hæc clarius innotesceret, non solum respectu voluntatis nostræ actiones nostræ contingentes in scriptura dicuntur sed etiam hyperbolice respectu prouidentiæ diuinæ (cui tamen nihil creatum contingens esse potest) iuxta S. Thom in 1. de malo, ac de verit. & 1. p. q. 14. art. 13. Caietan. ibi longe à med. §. *Quoad secundum dicitur,* & Scholasticos alios, Lucæ 21. *Continget autem vobis in testimonium.* Matt. 18. *Si contingerit, vt inueniat eam.* Ioann. 5. *Ne tibi deterius aliquid contingat,* & similia plura.

6. Dices particulam *forte* in scriptura reddere sensum potentialem tantum rei, quæ sub illa fore asseritur; non verò eius futuritionem aliquam, oppositæve rei possibilitatem, siue potentiam alicuius ad ipsam. Ideo Ambr. proxime ad illud Ezechiel. 2. *Si forte audiant,* Ironice, & tanquã absurdum infert. *Nesciebat ergò eos posse, aut non posse conuerti:* quia id *forte,* possibilitatis rei notam solum esse intelligit: vt etiam Propter ad excerpta Genuens. dub. 8. post med. videtur sentire. Et Hieron. ad locum de Tyriis, & Sydon. Matth. 11. *Si Tyrus, & Sidon non potuerunt agere pœnitentiam ad prædicationem saluatoris, signorumque miracula, non sunt in culpa, quod non crediderunt.* Quasi illa particula *forte* solam possibilitatem pœnitentiæ illorum, sensu videlicet potentiali, nihilque aliud ea oratione faceret significari. Sed contra primo: quia sensus potentialis, Græcis, & Latinis Grammaticis, imo, & Patribus notissimus, possibilitatem quidem rei, vt futuritionem solummodo absolutam eius, non autem conditionatam excludit, ad eos significabat: quare & possibilitari, & conditionatæ rei futuritioni significandis is sensus potentialis apud priscos omnes inseruiebat: quia nomen statum illum medium futuritionis conditionatæ rerum significans, nondum notum, imo natum erat: quare, & ad eum significandum pœnitentiæ, aut non pœnitentiæ statum, possibilitatis voce, & potentiali sensu vti sunt Ambrosius, Hieronym. & Prosper locis oppositis: eum constet ex dictis contr. 2. eos conditionatam pœnitentiæ Tyriorum futuritionem sub conditione virtutum, & signorum Christi asseruisse secundo, adhuc admisso sensu potentiali pro sola rei possibilitate, ex locis datis potestas indifferens, nec determinata, arbitrij nostri ad illam, atque oppositi extremi possibilitas demõstratur. Si quidem ex locis Hierem. & Ezech. præsertim c. 51. *Si forte sanetur.* Et de vinitoribus. *Forsitan verebuntur filium meum.* Sanitas Babylonis, & reuerentia vinitorum ex sensu tuo potentiali possibilis eis fuit: cum autem oppositum acciderit, vt dicitur statim: *Curauimus Babylonem, & non est sanata.* Et vinitores filium occiderint, & populus Prophetas non audierit, ex eorum factis potestas iplorum ad opposita euidenter euincitur.

7. Dices *forte,* & similia aduerbia sæpe apud Patres Homerum, Aristot & reliquos Philosophos, & Poetas, imo & scripturam tantundem valere, atque *vtique* Psal. 54. *Si inimicus meus male dixisset mihi, absconditissem me forsitan* (vtique) *ab eo.* Ioann. 5. *Si credevitis Moysi, crederetis forsitan & mihi* Ignatius Mart. epist. 3. ad Magnes post med. & August. 16. contra Faustum cap. 26. pro *forsitan* Legunt *vtique.* Ioann. 4. *Tu forsitan petiisses.* Theophylact. fine *forsitan* Igit. Et sententia Lucæ 20. *Forsitan verebuntur filium meum,* Omisso *Forsitan.* Matth. 21. & Marci 12. legitur tandem variis scripturæ locis eam Patres omittant, quia nil simplici affirmationi deroget; sed potius ei asseuerationem addat, vt omittit August. proximo loco Ioann. 4. & Genes. 3. *Ne forte mittat manum* lib. 11. de Geneli ad literam c. 40. Contra verò: quia in locis notatis impugnatione secunda solutionis primæ. Si particula *forte* asseuerationem addat simplici affirmationi, imo ni simplicem affirmationem minuat, falsæ illis contentæ propositiones erunt. Cum etiam in conditionatis earum purificata conditione, oppositum eius, quod sub eis fore dicebatur, euenerit: vt in Babylonis sanitate, & obedientia, & pœnitentia populi. Idcirco glossa ad locum Hierem. 51. Hieron. nomine, sensum eius potentialem sanitatis futuræ, si sanari vellent, solum esse ait, vt libera potestas arbitrij nostri ad sanandum eum ea medicina ostenderetur. In sententia verò de vinitoribus, quæ omisso *forsitan,* vel intellecto pro *vtique* est adhuc falsitas asserti planior. Est enim eo omisso absoluta assertio, intellecto vero pro *vtique,* etiam asseuerata de eo, cuius oppositum euenit, & ita euenisse textus illico testatur. Verum est Deum, vt ostendat quam magnas vires, & potestatem suis auxiliis, & motiuis propositis nobis ad vitanda peccata faciat: quasi ex eorum robore nostro more vitanda absolute peccata, bonaque absolute agenda coniectaretur vitanda, illa, atque hæc agenda absolute, Emphatice, aliquando prænunciare? Cum alias tamen dubitatiua particula prænunciarit, vti in locis Matthæi, & Marci nobis oppositis contigit; in quibus particula fortitam à Luca appositæ mysterio omittitur: subintellecta, & subintelligenda autem, vt omnis erroris suspicio à Dei scientia ablegetur, eis ipsis, quibus reticetur, locis obseruatur à Hieronymo in c. 21. Matth. 7. & à Beda in cap. 12. Marci his verbis, *quod* ait, *verebuntur filium meum: non de ignorantia venit: quid enim nescius Pater familiæ, qui hoc loco Deus Pater intelligitur? sed semper ambigere Deus dicitur* (eis etiam locis) *quia forsitan suppletur vt libera voluntas hominis reseruetur.*

8. Huic, & aliam figuratam scripturæ locutionem

annecte: qua frequenter Deus de noſtris rebus (quas tamen apprimè nouit) quaſi dubius interrogat, vt indifferentem, ac de ſe ancipitem ad vtrumvis arbitrij noſtri potentiam declaret. Matth.16. *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* Lucæ 18. *Putas inueniet fidem in terra?* Ioann. 6. *Numquid & vos vultis abire?* Geneſ. 3. *Adam vbi es?* & cap.4. *Vbi eſt Abel frater tuus?* Ad quæ Tertullian. 2. contra Marcion cap.25. *Interrogabat Deus quaſi incertus. Et hinc liberi arbitrij probans hominem in cauſa, aut negationis, aut confeſſionis: vt daret ei locum confitendi delictum & hoc nomine relaxandi, ſicut de Cain,* &c. Eodem tendit diuina de operibus, ac ſtudiis hominum exploratio: ac ſi ea ſecundum ſeipſa perfecta, & ſcientiæ ſuæ in aperto poſita non haberet: quia nimirum in ſua cauſa, voluntate noſtra contingentia, & indeterminata ſunt: vti explorationis materia omnis eſſe debet. Geneſ. 18. *Deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. An non eſt ita, vt ſciam.* Deuter.8. Tentaſſe dicitur populum, *vt nota fierent, quæ in animo tuo verſabantur; vtrum cuſtodiret mandata illius.* Iobum inſuper Abrahamum, & Tobiam tentaſſe dicitur, vt eorum virtus magis innoteſceret: quod ſi innoteſcentia non ſibi, ſed nobis eis tentationibus a Deo procurabatur: adhuc ea locutione actionum earum libertas, & contingentia ſatis innotuit. Quarta ad rem hanc figurata locutio eſt. *Apoſiopeſis*, qua per abruptam orationem ſenſus ſui ſuſpenſione contingens aliquid, & indeterminatum de noſtris actionibus denotat Deus. Eiuſmodi eſt illa oratio parabolæ de infructifera ficulnea, eiuſque ſententia ſuſpenſa, tanquam à contingenti eius fructificatione dependenti *Etſi quidem fecerit fructum; ſin autem in futurum ſuccides eam.* Et Matth.24 *Ita, vt in errorem inducantur* (ſi fieri poteſt) *etiam electi.* Ad quæ Gregor. Magn hom. 9. in Ezech. in id. *Si forte audiant*, col.3. *dubitatio itaque ſermonis à domino in electis explicat trepidationem, ambiguitatem mentis.* Non diuinæ, in qua eſſe nequit, ſed humanæ, quæ ob æquam ad vtrumvis poteſtatem anceps, & ambigua eſt, ac de ſeſe certum, & determinatum eorum alterum non habet.

9. Quinta figurata ad inſtitutum præſens ſcripturæ locutio eſt, qua Deus nos, noſtraque dicitur inuenire Pſal. 88. *Inueni Dauid ſeruum meum.* Act.13. *Inueni Dauid filium eſſe virum ſecundum cor meum.* Matth.8. *Non inueni tantam fidem in Iſrael.*c.24. *Inuenerit ſic facientem:* Lucæ 12. *Inuenerit vigilantem.* cap.18. *Putas inueniet fidem in terra?* Nihil enim inueniri ab aliquo dicitur, quod ſine vlla contingentia, aut caſu ipſi occurrit. Poteſt autem illi caſu, aut contingenter occurrere. Primo: quia, etſi contingens in ſe non ſit, ſed naturale, ignorabatur tamen vbi eſſet, ſicque Geneſ.26. *Serui Iſaac venerunt*, dicentes, *inuenimus aquam*, in quam, ignari antea incurrerunt. Hic autem occurrendi caſu, & contingenter ea, quæ Deus inuenire dicitur, in Deum omniſcium, nulliuſque rei, locive ignarum cadere nequit. Secundo poteſt inuentum alicui caſu, & contingenter occurrere: quia poſita omni ſua diſpoſitione, & quantum ex parte ſui determinationis ad illam apponendum eſt, appoſito; adhuc tamen aliter poterat euenire, quam euenit, atque euenille deprehenſum eſt: quia ab alio vlterius contingenter, & caſu, ac non neceſſario adiuncto, vt ita eueniret, dependit. Hinc actus noſtros liberos, etſi contingentes ſint nos inuenire non dicimur: quia ab vlteriori alterius determinatione, ſeu contingenti adiunctione poſt noſtræ voluntatis determinationem, haud quaquam pendent. Sed neque, quæ à liberis noſtris actibus, anteque & diſpoſitione per illos applicita, neceſſariò euenunt, dicimur inuenire: vt faber ſellam, & ſtatuam ſtatuarius; ni aliquid in eis, vltra artis, & voluntatis ſuæ diſpoſitionem, in in eis eueniat. Cum ergo nos, aut opera noſtra inuenire Deus primo modo ex noſtri, aut eorum ignoratione dici nequeat; nec alius inueniendi caſu), & contingenter reſpectu inuenientis modus reliquus ſit præter tunc ſecundum: oportet, vt poſita eius voluntate, & prædeſtinationis diſpoſitione de noſtris operibus vlterior noſtræ voluntatis, & poteſtatis indifferentis arbitrij noſtri ad ipſa, eorumque oppoſita libera, & contingens determinatio expectanda ſit, vt contingenter, & caſu Dei voluntati, & prædeſtinationi ſuppoſitis adiungatur, vt opera noſtra de facto eueniant potuit, quam oppoſita: ſicque contingenter Deo occurrant, vt ipſe illa inuenire dicatur. Confirmatur: quia, vt hæc occurſus contingentia neceſſaria inuenientibus in inueniendo, clarius ab ſcriptura in re præſenti ſtatuatur in ouis perditæ parabola dicitur. *Si contigerit, vt inueniat eam.* Confirmatur ſecundo: quia nullibi Deus in ſcriptura inuenire aliquid dicitur, quod à libero noſtro arbitrio non dependeat: etiam, cum parabolice loquitur: vt in ouis perditæ, & ficulneæ fructus parabolis, quæ liberam noſtram conuerſionem, & bonorum operum fructum deſignant. Id quod in noſtræ culpæ inuentione efficacius eſt: de qua Ezechiel 2. *Donec inuenta eſt iniquitas in te.* Apocalyp. 20. *Inueniſti eos mendaces.* In eam quippe præter, imo contra ſuam intentionem præſcientia ſua Deus incurrit. Ideo etiam mala pœnæ inuenire impios. Deuter.30. ſæpe dicuntur: quia, cum ad deterrendos homines à culpa primitus ſint à Deo inſtituta, è prauo libertatis eorum vſu venit, vt in homines incurrant.

QVÆSTIO II.

Liceatne per Patres Thomiſtica noſtrorum abſolute contingentium præfinitio?

ET ſi ex quæſt.1. abunde conſtet eam per Patres ſcripturæ teſtimonia data explicantes non, licere id tamen hic abundantius conſtabit.

CERTAMEN I.

Patres præſertim Græci ſtant pro arbitrij noſtri indifferenti ad vtrumvis poteſtate.

ALia Patrum de hac indifferenti poteſtate ad vtrumvis liberi arbitrij noſtri teſtimonia in ſententiam eandem ex præfatis, aliiſque ſcripturæ locis alta ipſis mente repoſtam eorum verbis vlterius oſtendamus. Et in primis Theologorum, vt Nazian. aiebat, ſummitas, & Apoſtolorum Princeps Petrus apud Clem. Roman. lib.3. recognit. pag.3. cum Simone Mago, contra poteſtatem arbitrij noſtri ex fato ad vnam determinate partem, contendit eſſe indifferenter ad partem vtramque: quod cum prius admiſiſſet Magus, nec cum iis, quæ defati neceſſitate tunc docebat, conuenire videret, negabit poſtea Petro, quia ea occaſione ſic fatur. *Videte fratres in qua abſurda inciderit Simon, qui ante aduentum meum docebat, quod homines in poteſtate haberent, & ſapere, & facere, qua vellent?* & pag 4. ita illum vrget. *Dic quo modo Deus iudicat ſecundum veritatem vnumquemque pro actibus ſuis, ſi agere aliquid in poteſtate non habuit?* ſubinferius, *liberum arbitrium eſt ſenſus animi habens virtutem, qua poſſit ad quos velit, actus inclinari.* libri med. *Poſitum eſſe in auditorum poteſtate eligere vtrum malint.* Et in itinerario teſte Hugone Cardinali, in in Eccleſ.15. *Reliquit eum in manu Conſilij ſui* inquit, *libertas arbitrij eſt conſenſus animæ habentis virtutem inclinandi ſe ad quæ voluerit.* Et apud eundem Clement.4.recognit. pag.2. ait. *Inſpirationem ad bonum eſſe à Deo: operum verò ratio poteſtati, & arbitrio vnius cuiuſque permittitur; Et hoc ipſorum eſt proprium.* Poſtmodum verò, *Vnuſquiſque habens in ſe aliud diuini muneris, aliud propria induſtria ſit ex vtroque perfectus.* Adde quæ ex ipſo dedimus quæſt.1. cert.2.n.4. & cert. 3. num.3. Barnabas Domini Diſcipulus apud eundem Clemen.1.

men. 1. recognit. Et ſic auditores, & diſputatores ethnicos alloquitur. [Sic autem in veſtra poteſtate, vel recipere, quæ adnunciamus, vel ſpernere. Nos enim, quod expedire nouimus, tacere non poſſumus.] Et ſtatim fere ipſe Clemens. [Perferunt ad vos diuina mandata: ita, vt omnes, qui audiunt ſequi poſſint:] Cum tamen, eodem teſte, nemo fere ſit ſecutus. Nec refert libros recognitionum Clementis non eſſe, atque eſſe ab hæreticis corruptos. Sunt enim, vel eius, vel alterius æque docti, & antiqui, neque in hac parte vitiati, ſed ſolum in articulis, vt ſummum, qui filij diuinitatem ſimileſque, vt aliqui cenſent, concernunt: vt docte oſtendit Bellarmin. de grat. & lib. 5. cap. 25. Idem Clemen. epiſt. 3. de offic. Sacerd. & cleric. col. 4. *Si quis ſane audiens ſermonem veri Prophetæ velit recipere, aut nolit, & amplecti onus eius* (id eſt *mandata vitæ*) *habet in ſua poteſtate: liberi enim ſumus arbitrij.* Et ſubdit poteſtatem hanc tam excludere neceſſitatem, quam impoſſibilitatem extremi alterius, vt deinceps recitauimus: concluditque: [Nunc autem, quia liberum eſt, animo, in quam velit partem declinare iudicium ſuum, & quam probauerit, eligere viam, conſtat euidenter ineſſe hominibus arbitrij libertatem.] Boethius 5. de conſolat. proſa 6. [fiunt proculdubio cuncta, quæ Deus eſſe futura prænoſcit: ſed eorum quædam de libero proficiſcuntur arbitrio: quæ quamvis eueniant, exiſtendo tamen propriam naturam] liberorum) [non amittunt: quia, priuſquam fierent, non euenire potuiſſent.] infrà. [Propoſitum te quidem tuum,] ait, [poſſe deflectere; ſed quoniam te id poſſe, & an facias, quove conuertas, præſens prouidentiæ veritas intuetur, diuinam te præſcientiam non poſſe vitare.] Nec aliter, quam è ſui ſuppoſitione, neceſſariò eſſe contingentia admittit Iuſtin. Mart. quæſt. 8. ad gent. [liberum arbitrium largitus eſt nobis Deus: Noſque dominos facit præferendi, ac eligendi, quod nobis videtur ex his, quæ cognoſcimus.] Notat verò non in rei cognitione, ſed in eius electione bonitatem, aut malitiam eſſe ſitam, & quæſt. 9. ait, *In noſtra poteſtate eſt eſſe caſtos, aut ſcortatores. Accepimus autem à Deo faciendi, & non faciendi poteſtatem*: ſeu, vt paulo ante dixerat, *vires noſtri propoſiti* (cum quo, vt agamus à Deo vocamur) *poteſtati ſubiectas*, & Apolog. 2. pro Chriſtian. ad Antonin. *Sed ipſum* (genus humanum) *libero arbitrio, liberaque voluntate, & recte facere, & peccare docemus.* infra. *Neque ille remuneratione, aut laude dignus eſſet, ſi per ipſum bonum non eligeret* ſub med. *Niſi homines arbitratu ſuo poſſunt turpia fugere, honeſta ſectari, extra culpam erit quidquid agant.* Adde quæ ex ipſo retulimus cert. 2. num. 7. cert. 3. num. 5. & 6. Athenago. Apolog. 2. pro Chriſtian. ad eundem. *Liberi arbitrij ipſis quoque* (Angelis) *in vtramque partem conſtituerat Deus: ſicut in hominibus.*

2. Dionyſ. 9. de cœleſti Hierarch. poſt med. ait, idololatriam aliarum à Iudaica nationum non eſſe Angelorum præfecturis tribuendam; *ſed illis, qui procliuitate ſua de recta ad Deum ferente via deflexerint, amore ſui, & contumacia.* Nec poſt multa. *Neque eorum, quæ fraudentur libertate* (melius legitur liberalitate) *diuini radij illuſtratione, quæ à prouidentia manat, vel obruuntur, vel obſcurantur, ſed oculorum mentis diſſimilitudo facit, vt effluens paternæ benignitatis largitio, vel omnino,* (id eſt, cum effectu) *Communicari, capique non poſſit.* Itaque non prouidentiæ lux, ſed noſtri arbitrij, & libertatis mala & diſpoſitio, & abuſus, cum bene vti poſſemus, in cauſa eſt, vt Dei illuſtratio effectum in nobis non habeat, non autem poteſtatis noſtræ defectus. Hanc etiam poteſtatem, & mobilitatem arbitrij noſtri ad fructus prouidentiæ diuinæ percipiendos, non obſtante eius immobilitate, triplici illuſtrat exemplo lib. de diuin. nomin. cap. 3. ſub init. inquiens *Nos ipſos orationibus extendamus ad diuinorum radiorum altiorem reſpectum* (quibus poteſtatem extendendi nos, vel ſecus, fatetur in nobis) [ſicut ſi multi luminis catena ex cœleſti ſummitate pendente ad inferiora autem deſcendente, ſemper per ipſam mutatis manibus ad anterius, capientes trahere quidem ipſam deorſum videremur; reuera autem non deponeremus illam, & ſurſum, & deorſum, & deorſum, & deorſum præſentem; ſed nos ipſi ſurſum ageremur ad altiores multorum luminum radiorum ſplendores. Aut ſicut ſi nauem aſcendiſſemus, & teneremus quoſdam funes ex quadam petra ad nos extenſos, & ſicut nobis ad auxilium datos, non ad nos petram, ſed nos ipſos vere, & nauem ad petram adduceremus. Sicut è conuerſo; ſi quis ſtans in naui impingat in petram ſtantem iuxta mare aget nihil contra petram ſtantem, & immobilem; ſed ſe ipſum ab illa ſeparabit: &, quanto amplius impinget, tanto amplius impingetur.] In quorum commentario ita ſcribit S. Thom. Catena luminis ab immobili cœli ſummitate dependens, vel funes, qui ab immobili petra extenſi ſunt, ſignificant ordinem diuinæ prouidentiæ ab immobilitate diuinæ prouidentiæ procedentem: quod autem dicit: Catenam vbique præſentem in cœlo, & in terra, & deinde omnibus adeſſe: ſignificat, & prouidentiam eius ad omnia ſe extendere: quod autem dicit de immobilitate lapidis: & quod catena ad nos trahi non poteſt: ſignificat diuinam prouidentiam immobilem eſſe, quod autem dicit quod nos ipſi ſurſum ducimur per catenam immobilem, & petræ appropinquamus per funem, aut ab ea ſeparamur per impulſionem: ſignificat mobilitatem noſtram ad ſequendum diuinæ prouidentiæ fructum:] contra tertiam propoſitionem. Quæ ex immobilitate diuinæ prouidentiæ omnia noſtra ex neceſſitate, & non contingenter nobis euenire aſſerebat. Nec obſcurius eandem doctrinam exemplo alio ſigilli, quo communes Trinitati cauſalitates explicuerat capit. 2. in eius med. illuſtrauit ſcribens. [At dicet quiſpiam ſignum in totis figuris non eſſe totum idem.] Reſpondet vero. [Huius autem rei ſignum in cauſa non eſt. Totum enim ſeipſum illud, atque idem vbique offert; ſed horum, quæ illo participant, diſſimilitudo, & differentia diſſimiles facit formas, quæ exprimuntur, einſdemque, ac totius exemplarias. Velut, ſi mollia ſint, & ad figurandum facilia, leuiaque, ac figuris vacua, neque reſiſtans, neque dura ſint, neque fluxa, & non cohærentia figuram certe habebunt, & mundam, & claram permanentem: quod, ſi quid eorum, quæ commoda eſſe diximus abſit, id cauſa erit, cur, & figura non imprimatur, & obſcura fit, & cætera eueniant, quæ non apta, & idonea communione contingunt.] Quibus docet ob noſtram duritiem, aſperitatem, flexibilitatem, & non cohærentiam, ſeu non perſeuerantiam, ſed inconſtantiam, non autem ob diuinæ voluntatis, & prouidentiæ ſigillum ipſum in nobis perfecte non imprimi, ſeu impreſſum non perſeuerare. Rurſus cap. 4. circa finem ait. [Dicet quiſpiam. Infirmitati ſupplicium non deberi; ſed contra veniam.] Reſpondet vero. [Si non ſuppeteret poteſtas, recte ſe haberet, honeſtaque eſſet oratio; ſin à bono poteſtas proficiſcitur, quod dat (vt diuina ſcripta tradunt) vnicuique omnia ea, quæ illi accommodata ſunt, laudanda non eſt ſtatus ex bono, atque bonis ſuis deflexio, deprauatio, declinatio, & prolapſio.

3. S. Ignatius Martyr epiſt. 3. ad Magneſſian. ante med. [Neceſſe eſt, vt vnuſquiſque in loco, quem ſibi de præteritis elegerit, in futuro eſſe præcipiatur. Fugiamus igitur mortem, & eligamus vitam.] Vtriuſque verò poteſtatem alterutrius electio ſupponit poſt pauca. [Si quis igitur pius fuerit homo Dei eſt; ſi verò quis impius extiterat Diaboli eſt: non ex natura, ſed ex ſententia factus,] ſiue vt alij vertunt. [Non id factus per naturam, ſed per animi arbitrium.] Iterum: [Si non elegerimus pro veritate mori in paſſione ipſius, vita eius non eſt in nobis.] Irenæus 4. aduerſ. hæreſ. ita cap. 71. inſcripſit. [Oſtenſio, quod homo liber ſit, & ſuæ poteſtatis ad hoc, quod poſſit eligere bona, vel contraria.] Eoque cap. illud, quod ait: [quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti. Veterem legem libertatis hominis manifeſtauit: quia liberum eum fecit Dominus ab initio.] Iterum. [Deus poſuit in homine poteſtatem electionis, quemadmodum, & in Angelis.] Et poſt alia plura in ſententiam eandem concludit caput: [qui operantur bonum gloriam, & honorem percipient: quoniam operantur bonum, cum poſſent non operari illud. Si autem, qui non operantur iudicium iuſtum recipient Dei: quia non operati ſunt bonum, cum poſſent operari illud.] Id quod toto cap. 72. confirmat: cuius initio ait: [Omnes homines eiuſdem ſunt naturæ: potentes retinere, & operari bonum; & potentes rurſus amittere id, & non facere.] Dedimus alia eius teſtimonia ex eodem lib. cap 9. & 27. quæſt. 1. certam. 2. num. 3. & 7. & certam. 1. num. 7.

Clemens Alex. 1. Stromat. circa med. fol. 6. 5 [Nec laudes, nec vituperationes, nec honores. nec ſupplicia iuſta ſunt. Si anima non habet liberam poteſtatem, & appetendi, & aggrediendi, ſed ſit vitium in voluntarium.] Poſt pauca. Liberari ab ignoratione, & à mala, & delectabili electione, & ante omnia non aſſentiri fallacibus illis phantaſiis, & vitiis ſitum eſt in noſtra poteſtate.] lib. 2. pag. 3. ſeu fol. 76. [Nos autem, qui libera, & abſoluta poteſtate eligere, & vitare à domino datum eſſe hominibus à ſcripturis accepimus, iudicio, quod tranſmoueri, & excidere non poteſt fidei, acquieſcamus: alacrem, & promptum oſtendendo ſpiritum, quoniam vitam eligimus.] pag. 5. fine air, ſuſceptionem bonæ doctrinæ, & obedientiam præceptis à proportione, & diſpoſitione audientis pendere, ſicut & actio ex paſſi diſpoſitione, & proportione: concludit [In noſtra poteſtate eſſe parere Deo vocanti,] & circa libri med. [In noſtra quidem certe eſt poteſtate ad noſtram deduci diſciplinam, & parere præceptis,] &c. lib. 4 verſ. fin. [ideſt in noſtra poteſtate, cuius ex æquo ſumus domini, & eius quod ei aduerſatur: vt philoſophari, vel non: credere, aut non credere. Per hoc ergo, quod ſumus æque participes vtriuſque eorum, quæ inter ſe aduerſantur, inuenitur fieri poſſe id, quod eſt in noſtra poteſtate quin etiam præcepta ſunt eiuſmodi, vt à nobis poſſint fieri, & non fieri,] lib. 7. pag. 3. [Lex hæc ab alto data eſt: vt, qui velit eligat virtutem: &, qui elegiſſet æternam vitam, & beatum præmium acciperet; qui autem vitio eſſet delectatus, conceſſit, vt verſaretur cum his, quos elegerat.] Subinferius. [Quidquid eſt virtute prædictum mutatur in melius: habens propriam cauſam mutationis electionem cognitionis, quam] [electionem] *habet anima in ſua poteſtate.* & 1. Pedago c. 6. poſt init. air. *Qui verbo paremus, noſtrique ſumus iuris, & arbitrij.* Hæc facient, quæ ex ipſo retulimus quæſt. 1. cert. 2. num. 3. & 5. quod autem c. *Sancta Romana* diſt. 15. Clementis Alex. opera in apochryphis numeret: obfuit quide, ne in officijs, & choro Eccleſia ab legantur: non autem, vt apud iuniores Patres, & Theologos omnes authoritatem magnam non habuerint, habeantque: præſertim vbi cæteris Patribus (vt hic inuenit) in doctrina concordat. Item ad hanc poteſtatem ad boni electionem, & obedientiam gratiæ auxilium requirit Clemens. conſtat ſtat expreſsè ex teſtimonio eius tertio, & ex innumeris aliis.

4. Origenes hom. 4. in Cant. ſæpe ante, & poſt med. hanc arbitrij noſtri poteſtatem ad vtrumvis docet, ac verſ. finem ait, *quoniam quidem per arbitrij libertatem poſſibile eſt vnumquemque ex parte alterius tranſire, vel ad partem Dei, ſi melius, ipſo iuuante, elegerit, vel, ſi nequius, ad demonum portionem*, quæ repetit fere hom. 12. numeror. à medio. & lib. 2. contra Celſum ante med. aliiſque locis docet poſitis prædeſtinatione præſcientia, & prædictione actus liberi poſſibile adhuc eſſe actum omitti. vt vidimus ex eius locis in concordia libertatis actus liberi cum eius præſcientia, quam doctrinam errorum Origenis accurati cenſores Epiphan. Theophilus, Hieronym. Auguſt. Theodoret. Nicephor & reliqui nuſquam inter eos notarunt, imo Pamphilus Martyr. Apolog. pro Origin. ſect. 3. ſub init. ex hac eius doctrina recitata in reliquis Catholicum fuiſſe probat. Quo ad cauſam tamen prædeſtinationis lapſum illum dubitandum non eſt, etſi expreſsè ad iuſtificationis, & fidei exordium gratiam præuenientem, & adiuuantem cum recitatis verbis, tum alias ſæpe, & ſemper requirat: Ant. Magn. epiſt. 2. ad Arſenoctas col vlt. inquit: *quoniam in noſtra ſumus poteſtate creati.* Ephrem. Syrus ſerm. de vita religioſa, & monaſt. pag. 4. fine. *Voluntas, cum libera ſit, ac ſui iuris tanquam agricola quidam eſt, naturæ noſtræ conſuetudines prauas inſerens, & bonas, ſicut ipſa voluerit.* Inferiuſcule. *In illa oculi voluntas noſtra conſuetudines malas radicitus euellit: &, vt ſibi libitum fuerit, virtutes bonas inſerit.* & ſerm. de timore Dei ad imitat. prouerbior. circa finem. *Simile eſt Monachus viro ex alto dimiſſo, qui finem excelſa internallo pendentem arripit, & ſe illi appendit, & indeſinenter pro auxilio ad Dominum clamat: ſcians ſe, ſi deſeruerit, vſumque vtriuſque manus perdiderit, præcipitem illico ruiturum, & mortuum. Apprehende vitam æternam.* Non igitur ſolum à fune deſuper dato, ſed & à viri arripientis illum, ſeque in illo ſuſtentant vtraque manu, cum illum poſſet non arripere, & retinere, poteſtate libera pendet præcipitium vitare. Athanaſ. orat. contra Idola ſub init. *Anima libera eſt, & ſui arbitrij. Poteſt enim, vt ad bona ſe inclinare, ita bona quoque auerſari.* Infra. *Quæ cum ſui iuris, arbitriumque inſtructus, ſentit ſe in vtramque partem vti poſſe corpore, & membris*, & lib. de human. verbi, eiuſque corporali aduentu ſub init. *Animaduertens Deus arbitrium, delectumque hominis vtrique vergere naturæ gratiam, quam dederat, legis, & loci præſidio munitam voluit*, ne ſcilicet vergeret in malum, vt poterat. His annecte, quæ ex ipſo recitauimus quæſt. 2. cert. 1. n. 10.

5. Chryſoſtomus in cap 4. Geneſ. hom. 19. ſub init. *quia liberi arbitrij eſſe fecit noſtram naturam omnium dominus, quæ ſua ſunt, omnia pro ſua miſericordia ſemper exhibet: & ſciens abſcondita in profundo mentis, & arcano, hortatur, conſulit, conatuſque noſtros malos reprimit, & neceſſitatem vtique non imponit, ſed congruis remediis appoſitis totum in ægrotantis ſententia ſitum eſſe permittit.* & hom. 22. in Geneſ. colum 2. *Non ne manifeſtum eſt ſua quemvis voluntate, vel malitiam, vel virtutem eligere? Nam, niſi ita eſſet, & natura noſtra præmitas inſita eſſet, neque illos puniri, neque iſtos virtutum retributiones accipere oportebat. Verum quia in noſtra voluntate totum poſt gratiam Dei relictum eſt: ideo & peccantibus*, &c. & hom. 23. colum. vlt. [Si hoc non eſſet ſi tum in voluntate noſtra, neque in poteſtate mentis: neque Deus ſui iuris naturam noſtram feciſſet: oportebat, vel omnes malos eſſe, qui naturæ noſtræ participes ſunt, & iiſdem obnoxij ſunt affectionibus; vel omnes bonos, & virtute præditos.] tom 3. hom. 4. de laudib. Pauli ſub init. Neceſſitatem à Dei vocatione excludit: *quia potuit redire vnde diſceſſerat.* hom. 5. vulgo de conuerſ. Pauli col. 3. *Dominatum noſtri adepti ſumus.* Traditamque nobis à Deo ait, *arbitrij poteſtatem*, & hom. 9. de laudib. Pauli fine ad ea. *Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum*, air, *qui autem trahit volentem trahit humique iacentem, ac manum porrigentem*, & inertium quorundam reſponſum commune (*ſi Deus volet, conuertar*) referens ſubdit. *Quos non arguo, ſed valde probo. Vellem autem, & nos etiam noſtra afferre: & tunc dicere: ſi Deus voluerit. Nam ſi te ipſum ſomno, deſidiaque tradideris, neutiquam in manus tuas obuenient bona opera. Et alioqui, ſi ſolam voluntatem Dei prætexas nihil eorum, quæ opus habes, adipiſceris vnquam.* hom. 11. in Ioan. *Corporis natura, quocumque eam ipſius ducere velit, eo ſequitur, nec reſiſtit. Anima autem ſui iuris vim in ſe habet operandi, neque vlla in re Deo, ni velit, obtemperat.* hom. 13. in Matth ſub med. *Præſens vita, tam triſtè, quam contrarium, tibi viuendi poteſtatem dat.* Conſonat his hom. 56. in Matth. & hom. 23. ex variis locis Matthæi circa fin. 6. Romanor. ſerm. 11. circa fin. & ſerm. 16. in eam epiſt. & 1. ad Timoth. 1. in morali hom. 3. ſub init. & in cap. eius 6. hom. 15. verſ. fin. His ſubiunge recitata ex ipſo q. 1. cert. 2. n. 10. & cert. 3. n. 5. cert. 4. n. 2. 3. 4 & 9. & cert. 5. n. 4.

6. Methodius Mart. de libero arbit. apud noſtrum Turrianum lib. 4. pro epiſt. Pontific. cap. 2. poſt med. [Cum Deus hominem honorare, & ſcire eum meliora velle, dedit ei poteſtatem, qua poſſet facere, quæ vellet: & poteſtatem eius ad meliora hortatur. Non quod rurſus auferat poteſtatem liberam, quam dedit; ſed quod velit, quod melius eſt declarare. Habet enim poteſtatem, & mandatum accipit: ſed, vt velit poteſtatem ad meliora connertere, hoc Deus admonet.] Quemadmodum, ait, Pater filium vt diſcat, melius id eſſe ſolummodo oſtendens. [Sic cum Deus hominem hortatur, vt mandatis pareat, non videtur mihi priuare, cum poteſtate voluntatis, qua poſſit, etiam non obedire mandatis. Quamobrem non vult dare præceptum, vt poteſtatem, quam dedit, auferat; ſed, vt melius aliquid donet, tanquam digno, qui maiora adipiſcatur, quia paruit Deo; cùm alioqui poteſtatem haberet non parendi.] Et ante med. fragmenti relati ab Epiphanio contra Originem hæreſ. 64. rogat, quomodo in hoc mundo liberum arbitrium habeatur. [In nobis (reſpondet) enim ſitum eſt credere, & non credere: in nobis rectè facere, & peccare: in nobis benefacere, & malefacere. Poſt med.

Digitized by Google

med. [Ego in medio mali, ac boni constitutus, velut libero arbitrio præditus, vt in me esset eligere, quod volo. Infirmiuscule. In nobis situm esse, ait, cogitationibus absurdis obedire, aut non obedire: vti, aut non vti.] & pag. postrema ait non posse rectè à nobis fieri aliquid *sine armatura Dei protegente, ac defendente nos.* Quibus, quidquid ex parte Dei, tam naturæ, quam gratiæ ordine, requiritur, ad eam potentiam suppoſuit. Eam vero animæ indifferentem potestatem ex coniunctione cum corpore amisſam, aut ligatam non esse his verbis fragmento eodem asseruit. *Post vinculi*, corporei *constrictionem dicitur hoc. Ecce ante faciem tuam posui vitam, & mortem: vt eligas vitam: bonum, & malum: vt eligas bonum. Et si volueritis, & audieritis me* (Isai. 1.] *Hæc enim ipsi veluti potestatem habenti, & non veluti sub vinculo, & necessitatem adacto dicta sunt.* Cyrill. Hierosol. catech. 4. tit. de stat. hominis. *Ceum sic animam esse sui iuris, seu voluntatis libera.* Subinferius ita hominem definit. [Animal rationale incorruptibile per eum, qui gratiam illi contulit, potestatem habens facere, quæ velit.] Et infernus [Ne quem audias differentem malè: scis hoc (Paulum) dicere: quod nolo hoc facio. Sed memineris etiam dicentis: si volueritis, & audieritis me bona terræ comedetis.] Huc faciunt verba eiusdem data à nobis q. 1. cert. 1. num. 7. & cert. 3. num 2. & 5. Epiphan. hæresi 16. (quæ Pharisæorum) [Propterea, quod possit peccare, & non peccare ab alio suppliciis tumaatur. Alius vero laudem referat recte factorum] Et hæresi 24. [in eo, quod omnis homo potest non facere malum, & potest facere malum: cum quidem fecerit, est malum.] Eodem spectant, quæ ex ipso retulimus quæst. 1. cert. 2. num. 7

Basil. hom. 9. quod Deus non sit author malorum, rogat. de anima. [Vnde autem omnino mali capax est? Quoniam libero facta est arbitrio: quod creaturæ rationis participi maximè conueniebat. Soluta enim hæc omni necessitate, & vitam in sua potestate constitutam accipiens, propterea, quod ad imaginem Dei creata est, bonum quidem intelligit, & iucunditatem illius nouit: potestatémque habet, ac facultatem in boni contemplatione, & spiritualium fruitione manendi, ac vitam sibi connaturalem conseruandi. Habet autem, & à bono deflectendi quandoque facultatem, infrà voluntas (pro actu) ab illis pendet, quæ in nobis sunt sita, ac deinceps.] Dominium indifferens ad vtrumvis concedit bonis Angelis, vt caderent, & malis, vt starent & in Isai. 14. ad illa: *Semen reprobum prauaricatorum filios* eandem indifferentem arbitrij liberi potestatem statuit. lib. 3. contra Eunom. [Natura vtitur libera (intellectualis creatura) vt ad vtrumlibet possit inclinari: ad electionem, scilicet, boni, & peioris] lib. de spiritu S. circa med. [Conseruant autem dignitatem per perseuerantiam: habentes quidem in eligendo liberum arbitrium; nunquam tamen ab eius, qui verè bonus est, consortio excidentes.] Subinferius. [Nemo siquidem potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto. Et nullus in spiritu Dei loquens, dicit, Iesum anathema; quod sanè dicerent impij, & aduersarij spiritus: quorum defectio comprobat, quod dicimus: virtutes inuisibiles esse sui arbitrij æquè ad virtutem, atque ad vitium vertibiles: & ob id opus habentes auxilio spiritus.] Hom. 2. exhamer. [Voluntatem, liberam sui actus dominam, & potentiam ad vtrumque esse ait.] Adde recitata ex ipso q. 1. cert. 1. num. 7. 11. cert. 3. num 2. cert. 4. num. 1. Nazian. apologet. seu orat. 1. col. 8. *Singularis & eximia Dei bonitatis argumentum est: nimirum facere, vt nostra quoque aliqua ex parte, sit virtus; nec naturæ tantum nobis inseratur; sed voluntate etiam, animique proposito excolatur, arbitriique libertas parem in vtramque partem motum habeat.* Transferunt alij: *liberi arbitrij in vtramque partem agitationes.* Quam motus ad vtrumque potestatem æqualem, seu parem, sic asseris orat. 16. de pauperum amore longè amed. *At tu primam illam æqualitatem* (creati hominis ante lapsum) *non postea-quam diuisionem intuere.* Superiusculè dixerat. *Is, qui hominem primum genuit liberum eum, suique arbitrij reliquit sola mandati lege coercitum.* Idemque vnicuique eius semini in illo datum ait orat. 38. de Christi natiuit. *Nunc arbitrij libertate donatum, vt bonum non minus* (id est non solum) *illius esset qui elegisset, quam eius, qui semina præbuisset, in paradiso collocas.* Repetit orat. 42. in pascha longè ab initio. Consonat sibi orat. 31. in ea Matth. 19. *Cum consumasset Iesus sermones.* circa illud *Quibus datum est* num. 7. & carm. iambico 15. cui titulus. *Minus exacta definitiones* sub init.

Mentis voluntas motus est, concursus, &
Rerum, penes nos quæsita tantummodo.
Quo volo moueri liberum arbitrium voco.

Huc faciunt alia plura ex Nazian. data q. 1. cert. 2. n. 3. & num. 6.

Porro in eandem scribunt sententiam Nazianzeni vetustiores interpretes Elias Cretensis, & Nizetas Serronius ad recitata loca. Elias quippe in id Apolog. seu orat. 1. [Generatio propter effectionem.] Cum dixisset Adamum arbitrij libertate, & impeccantia donatum subdit. [Impeccantiam autem dico non, quod peccatum in eum cadere non posset; sed quod ipsum peccare in natura, non haberet: verum potius in animi inductione. Et in orat. 4. comment. *Iustitia Dei aduersus* ait, *Ob arbitrij libertatem sic quidem conditi sumus, vt vitij capaces existamus.*) in orat. 3. aduers. Iulian. longè amed. [5. Postquam illud *scribit.* Homo & in bono manere, ac proficere possit diuinæ gratiæ ope accedente; itidem, permittente Deo propter arbitrij libertatem à bono deflectere, atque in malo esse.] in orat. 19. comment. 3. *ne iniuste arbitrij libertate, & dignitate spoliaret, hominem per vim, & necessitatem ad virtutem trahere Dei sapientia hoc consilium reperit: nempè, vt hominem ad ea, quæ velit, sese adiungere sineret.* Nizetas vero in orat. 40. Nazian. comment. penult. vers. med. [Alia in arbitrio nostro posita sunt: vt iram, ac cupiditatem, libidinémque comprimere, vel iisdem succumbere. Quarum igitur rerum arbitrium penes te est, harum causas exterius ne conquiras. Verum hoc pro certo habeas; id quod propriè malum est, à libera, & voluntaria à bono auersione originem ducere.] Adde quæ ex ipso retulimus q. 1. cert. 2. num. 3. cert. 3. num. 1. Gregor. Nissen. lib. de Beatitudinibus in 5. circa med. [Omnium bonorum materias, atque subsidia natura sui operis (ad sui imaginem formati) depoſuit Deus: vt nulla res bona, atque honesta extrinsecus in nos se ingerat, & insinuet; sed in potestate nostra sit, vt habeamus, quod velimus; tanquam ex cello quadam penuaria ex natura bonum promentes.] Subinferius. [Ex his autem plena, summaque potestas, quam in natura Dominus naturæ fabricatus est apertè demonstratur: propterea quod omnia (siue bona, siue mala sint) ex nostra libera voluntate dependent. Orat. de dormientibus longè à med. hæc (resecatis ad rem superfluis) habet [datam esse homini sui potestatem, & dominium: sinendo illum, in quibus voluisset, versari: & in arbitrio illius esse propensionem, & inclinationem ad vtrumlibet, vel ad virtutem, vel ad vitium.] Orat. catechet. c. 31. [Rationem perdi, si arbitrij libertas, seu alterutrum eligendi potestas detur. Ad quid enim sua vteretur mente, si potestas eius eligendi, quod suo arbitratu constituit, sita est in alio? non in ipso.] Quibus consonat alia orat. catechet. cap. 5. vers. fin. lib. de vita Moys. vers. med. hom. 2. in Eccles. col. 2. hom. 8. med. subiunge quæ ex ipso recitaui q. 1. cert. 1. num. 9. cert. 3. num. 1. succedat Nemesius ex Philosopho celeberrimo Episcop. Emissen (cuius sunt Philosophiæ libri, qui Nysseno tribuuntur) t. 9. Biblioth. lib. de natura homin. & animæ facultatibus c. 35. alias 6. Philosophiæ *debet enim esse liberum, quod in nostra potestate est aliquando appetere, aliquando refugere.* Isidem, vt proximè dixerat, causis politis: repetit ferè cap 36. & 39. ait: hominem per liberum arbitrium esse *suorum operum principium, autherem, & dominum.* Item *in nostra potestate esse positum habitus exercere, vel non exercere.* Vnde concludit. *Itaque in nobis situm est iustos esse, aut iniustos.* cap. 40. sub init [Consultatio est rerum contingentium per æquè in vtramque partem. Quod genus contingentium sic definitur: quod, cum ipsum possimus, tum eius oppositum. Huius optio penes nostram mentem est: & hæc actionis est principium. Eaque in nostra potestate sunt, quæ æquè in vtramque partem contingunt, vt moueri, & non moueri,

moueri, &c. Denique quæcumque eius modi ſunt, vt in iis vitij, & virtutis opera in ſint.] Et ſubinferius. [Noſtra poteſtas eſt actionum ad virtutem, & vitium, & electionum, & motiuum, &, quorum æquè etiam oppoſita agere poſſumus.] c. 41. poſt med. [Omnis vis eligendi oppoſitorum eſt. Vna enim eadémque facultas eſt, & mentiendi, & verum dicendi. Et vna eadémque facultas temperate, & intemperate viuendi:] Cæterum poteſtatem ad bonum è gubernatione, & prouidentia ſupernaturali Dei venire probat c. 44. & 45. Eandem ſententiam continent plura eius teſtimonia data q. 1. cert. 2. num. 2. & 6.

Theophilus Alex. (cui interpres Hieronym.) epiſt. 3. paſchali col. 3. t. 3. Biblioth. [Neque ambigitur, quin in vtramque partem faciendi, vel non faciendi bona habeamus liberam facultatem.] Vide alia ex ipſo data q. 1. cert. 2. num. 7. Euſeb. Cæſ. 6. præparat. Euangel. cap. 5. ſub init. ait. [Noſtra nos appetitione moueri.] Infrà. [Noſtro ipſorum conſilio ad ſequendum, aut faciendum moueri nos.] poſt med. [Nos eſſe cauſam eorum, quæ libertatis noſtræ ſunt. Infrà. *Dominus ſibi ipſi animus eſt*, poſtea. *In poteſtate libera eſt virtutis præmia ſine vi aliqua eligere: cum poſſit contraria*, Cap. 6. poſt med. laudat Euripidem, quod poſt vaticinium de filij parricidio dixerit (ſicut & Origines 2. contra Celſum circa med.) Quemadmodum Laius dare operam liberis, & non dare: ſicque eius filius interficere, & non interficere poterat;] vt liberè eum interfeciſſe ſignificaret. cap. 7. circa med. [Quæ in noſtra poteſtate ſunt ea, ſicut volumus, diſponentur. Infrà. *Meæ poteſtatis eſt pugnare, & non pugnare* verſ. fin. quaſdam actiones (liberas nempè ait) [ad vtrumlibet contingentes] cap. 9. med. *Contingentia eſſe, quæ accidere, & non accidere poſſunt.* Et plura de indifferenti poteſtate libertatis poſt med. *In delinquentibus conuerti, & non conuerti poteſtatem iis eſſe* lib. 4. demonſtrat Euang. cap. 1. ante med. ait, *Animas hominum accepiſſe naturam ſolutam, ac liberam voluntatis, atque arbitrij, tam ad bonum, quam ad boni contrarium.* confirmat c. 6. Et ſi autem non ita ſtatim, ſed poſt Niſſenum Concilium ab Arrianiſmo reſipuerit, quo ad arbitrij libertatem, à nemine notatur aliquando deſipuiſſe. Similia ex ipſo dedimus q. 1. cert. 1. num. 10. cert. 2 num. 8. cert. 4. num. 5. Macarius ſenior t. 2. Biblioth. hom. 15. propè med. præter ſuperius data. *Vides*, inquit, *quam verſatilis ſit ipſa natura: &, quod ad vitium propenſa ſit; & è diuerſo, etiam ad bonum, & honeſtum: & ſecundum vtramque proprietatem, ad quas voluerit, actiones apta eſt inclinare: capax eſt igitur natura, tum boni, tum mali*, &c. Poſt pauca *volenti peccare. Nemo tibi reſiſtere poteſt*, ac poſſe quempiam Deo obtemperare, & vitiis cum victoria reſiſtere. [Mens enim eiuſmodi, quæ reſiſtit, ac reluctatur Deo, & iuſtitiæ, poteſt obfirmata ratione coërcere vitiorum impetus, & obſcœna deſideria.] poſt med. [Eius eſt homo naturæ: vt etiam ſi in profundum vitiorum lapſus ſit, ac peccato deſeruiat, ad id, quod bonum eſt, conuerti poſſit; & è contra: ſpiritui ſancto deuinctus, & rerum cœleſtium ebrietate correptus ad id, quod malum eſt, conuerti poteſt.] Hom 27. med. ait. [Apoſtolos etiam in gratia conſummatos, & confirmatos, illa non fuiſſe prohibitos, quominus agerent, quæ vellent: etiam ſi ipſi committere voluiſſent, quæ gratiæ diſplicebant. Nam boni, malique capax eſt natura noſtra, &c.] Idque ſtatim non infirmitate gratiæ perfectorum tribuendum ait: ſed quod per quantumvis maximam illis [permitti, vt habeant ſuas voluntates, ac facultatem agendi, quæ libuerint, & quo voluerint inclinandi. Ipſa quoque natura humana, licet infirma, etiam ſi illi bonum inſit facultatem habet verſatilem] ſubdenda hic, & alia eiuſdem loca recitata q. 1. cert. 1. num. 7. cert. 3. num. 2. Marcus Eremita lib. de lege ſpiritual. capitulis [de his, qui putant ex operibus ſe iuſtificari num. 56. occultè nobis gratia auxiliari non deficit: in nobis autem ſitum eſt pro virili bonum facere, aut non facere,] lib. de Baptiſmo col. 2. fine reſponſ. ad 1. interrogat. [Habemus facultatem inclinandi, quo libuerit, ſiue ad bonum, ſiue ad malum.] Inferiuſculè ad 2. interrogat. [Per Baptiſmum à violenta ſeruitute nos eripuit è vacuato per crucem peccato: ſtatuitque præcepta libertatis; in quibus, vt permaneamus, necne, liberæ noſtræ conceſſit voluntati. Longè à med. [Hæc & ſimilia, cum ſciat ſcriptura in noſtra facultate poſitum eſſe, vt hæc agamus, necne, &c. poſt aliqua. Tibi perſuadeat ille ipſe primus homo ſe non fuiſſe mutationis expertem, neque ad vitium particulariter conuertibilem, neque neceſſitate naturæ, ſed beneplacito voluntatis tranſgreſſum eſſe mandatum: quemadmodum ille parere poterat oppugnationi ſatanæ, habebat autem poteſtatem, ſic & nos.

Cyril. Alexand. 3. contra Iulian. col. 3. [Voluntariis nutibus rationalis regitur creatura ad hoc, quod rectè ſe habeat, vel malè, liberis ad opus prorumpens impetibus. col. 4. [Humana mens poteſtatem ſortita eſt, quæ facienda, vel non: & permiſſa eſt voluntariis impetibus, vt dixi, ad quodlibet ire. lib. 8. ſub fin.] Rationalis, & mentalis creatura liberum habet motum ad faciendum, quæcumque voluerit.] lib. 2. in Ioan. cap. 5. ad ea. [Dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem,] ait, [Liberum arbitrium hominis his verbis oſtendit: qui ad alterutrum ſecundum animi ſui motum poteſt proficiſci. Sic enim iuſtè laudem, ſi bene agimus; & contraria ſi mala committimus, inuenimus.] eodem ſpectant eiuſdem teſtimonia plura data q. 1. cert. 2. num. 2. & 5. cert. 3. num. 3. & cert. 4. num. 2. Damaſc. 2. fid. cap. 22. circa med. ait, arbitrij noſtri electionem vnius præ alio eſſe verum, [quæ in noſtra poteſtate ſunt; & eorum alterutrum facere nos poſſe.] cap. 26. init. [Eorum, quæ fiunt, quædam in nobis ſunt (quæ nobis ſcilicet libera) in nobis autem ſunt ea, quorum ſumus liberam adepti poteſtatem, & facere, & non facere.] Subinferius. [Propriè in nobis ſunt omnia animæ, de quibus conſultamus. Conſilium autem eorum eſt, quæ adæque, vſque, deque contingunt. Adæque vero contingens eſt, quod idem poſſumus, & eius oppoſitum.] Inferiuſculè vero in exemplis adæque contingentium plures humanas actiones, tam internas, quam externas, earumque negationes recenſet, [& quæcumque ſunt eiuſmodi, in quibus ſunt virtutes, & vitij opera.] Repetit ſententiam hanc ſuam pluries cap. 27. cuius hæc in primis verba de creatura libera nota. [Dominans erit ſuarum actionum; & poteſtatem habet refrenare appetitum, & ipſum ſequi; & mera arbitrij poteſtate malitiæ inuentor effectus.] Dialog. contra Manich. verſ. fin. Occaſione mutationis diaboli à bono in malum ait. [Ex rebus conditis, omnes quidem illæ, quæ rationis participes ſunt, voluntatis reſpectu mutabiles ſunt.] Et ſubdit. [Arbitrij libertate præditum id circo eum condidit: quia, quidquid ratione vtitur, ſui iuris ſit neceſſe eſt. Quorſum enim ratione vtetur, ſi arbitrij libertate careat.] Subiungenda ex Damaſceno data q. 1. cert. 1. n. 8. & 11. cert. 2. num. 2. & 3. cert. 3. num. 5. & 8. cert. 4. num. 2. Ne vero hanc indifferentem potentiæ liberæ poteſtatem ad bonum abſque Dei gratia admitti ab ipſo putares; Dei gratiam ad capitis finem ad eam poteſtatem requirit. Et cap. 30. ſub init. vtrumque ſimul expreſſit. [Nec citra Dei opem, atque auxilium fieri poſſe, vt bonum, aut velimus, aut faciamus. Cæterum nobis liberum eſſe, vel in virtute perſtare, Deumque vocantem ſequi, vel à virtute abſcedere. Author hiſtoriæ Barlaam Damaſceno à nonnullis adſcriptæ c. 15. poſt med. arbitrij libertatem deſcribit. *Animæ ratione vtentis voluntas ſine vllo impedimento ad id, quod vult: hoc eſt ſiue ad virtutem, ſiue ad vitium.* Iterum. *Arbitrij libertas eſt intellectualis animæ pro ſuo arbitratu cogitatio.* Olympiodorus ex Peripatetico Monachus in Eccleſ. c. 3. ſub init. docet ſpiritualem ortum, & interitum noſtrum *à nobis pendere*: eſſeque in noſtra poteſtate. Et cap. 12. ſub init. liberam noſtram voluntatem, & poteſtatem curandi de propria ſalute inſtituta diſputatione ſtatuit, & in Comitoli catena Græcorum Patr. in Iob ad id capitis 34. Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt, vt veniat ad Deum in iudicium:] cum Nicæta ait. [Hoc quidem tempore bonum, & malum in noſtra eſt poteſtate: verum in eo, quod ſequitur, æuo eius rei nobis erit erepta facultas.] Nec pro eadem ſententia obſcuriora, quæ ex ipſo dedimus q. 1. cert. 3. n. 1. & 2. Theodoret. 5. de prouiden. circa fin. [Eſt autem penes vnam rationem (arbitrium) vis, ac poteſtas agendarum rerum, vt iracundiam quidem contineat; cupiditatem

Digitized by Google

tatem vero impellat.] Et oſtenſo, quomodo altera alteram contineat ſubdit. [Hæc autem ipſa perfectiſſimè tranſfiguntur, dum ratio habenas, ſcientiſſimè moderatur. Subinferius. Neque hominum ſapientiſſimi coërcendis ſceleribus leges vnquam tuliſſent, niſi compertum illis fuiſſet, certa ſententia humana facinora perpetrari.] Dedimus aliud eius teſtimonium q. 1. cert. 4. n. 5. Diadocus de vita ſpirit. c. 5. tom. 5. Biblioth. [Liberi arbitrij poteſtas eſt voluntas animæ rationalis; quæ promptè mouetur, quo velit.] Pachomius apud Surium t. 3. in eius vita c. 67. pag. 329. *Eius, quod in noſtra poteſtate eſt & dominatu non eſt, abſtinentiam, nec præmio, nec pœna dignum,*] lib. 6. poſt med. [Liberæ poteſtatis animalia, quæ mouentur ex ſeſe ipſis, modo in meliorem, modo in deteriorem partem inclinare poſſunt.] Anaſt. Epiſcop. Nyſſen. t. 1. Biblioth. q. 6. in ſcript. col. ante pen. ex Baſilio. [In poteſtate noſtra ſitum eſſe ait, vel à vitio abſtinere, vel malos eſſe.]

Theophylactus Marci 4. n. 27. parabolam ſeminantis, ſeminiſque creſcentis, dum dormit, *& neſcit ille*, diuinæ erga nos prouidentiæ ita adaptat, *creſcit autem ſemen* (diuinæ inſpirationis, & verbi) *ipſo neſcio* (nulla ſcilicet Dei, ac ſi dormiret vlteriori cura) *liberi enim arbitrij ſumus: & in noſtra electione oportebit ſemen, vel creſcere, vel non.* Quibus ſimilia habet in Lucæ 20. ſub init. & Ioan. 5. verſ. fin. ad id. [Neque vultis venire ad me,] & c. 6. ad ea. [Nemo poteſt venire ad me.] Et c. 13. in id. [Non de omnibus vobis dico, ait, elegit quidem eum (Iudam) cum bonus eſſet, ſicut, & Saul; ſed mutatus eſt ipſe liberi exiſtens arbitrij: Permittit autem vnicuique, ſecundum quod vult operari: non enim aufert liberum arbitrium.] Conſtat ſibi in hac doctrina ad Rom. 9. in id. [Non volentis, neque currentis.] Item 1. Corinth. 6. circa fin. & c. 10. in id: *Omnia mihi licent.* Ac ſæpè alias. Denique Lucæ 15. Filij prodigi parabola, & diuiſione ſubſtantiæ, quæ contingebat quemque è ſuis filiis arbitrij liberi, & omnium, quæ illud ad bonum eius vſum iuuent communem omnibus rationalibus creaturis à Deo impertitionem intelligit, tam enim liberum arbitrium, quam reliqua gratiæ, ſiue externæ, ſiue internæ dona in ſubſtantia, & diuitiis noſtris recenſet. [At alij, inquit, vtimur hac libertate ſecundum rationem. Alij autem dilapidamus bonum diuinum; inferiuſculè. Itaque; qui dedit omnia hæc, ex æquo permiſit liberè ingredi.] Adde eius teſtimonia recitata q. 1. cert. 3. n. 2. & 3. cert. 4. n. 4. cui interpretationi, & ſententiæ ſubſcribit Euthymius ad idem c. 15. Lucæ. OEcumen. 1. ad Timoth. 2. [Si Deus vult, quare non fit, quod vult? non fit, quia illi nolunt,] & 2. ad Timoth. 2. ad id. [Si quis emundauerit ſe ab his, ait. *Ob id ipſos in progreſſu accuſat, quod ſe ipſos ad hoc deduxerint.*] Scilicet, vt vaſa eſſent teſtacea, & praui, de quibus inferius. [Tales autem poſſunt voluntate immutari, & ad bonum, & ad malum.] Alia ex Euthymio dedimus q. 1. cert. 2. n. 6. & cert. 3. n. 2. & 3. Zachar. Epiſc. Mitelenæus lib. de mundi creat. ſub fin. tom. 4. Biblioth. ait. *Deum ſuæ poteſtatis feciſſe hominem.* His etiam addenda videbantur aliorum Patrum Græcorum teſtimonia, quæ, cum rem hanc ex ſcripturæ locis agebamus q. 1. recitauimus. Idcirco ſatis nunc erit eos nominatim recenſere, & loca vbi à nobis recitati ſunt, adnotare. Philo Carpathius ea q. 1. cert. 1. num. 8. Concil. Nyſſenum num. 10. Philoxenus Epiſcop. Mabugenſ. num. 12. Moſes Barcepha ibidem, & cert. 2. n. 4. & cert. 3. n. 5. Eucherius cert. 1. n. 12. Synodus Palæſtina cert. 2. n. 1. OEcumenius num. 6.

CERTAMEN II.

Alia pro eadem veritate latinorum Patrum teſtimonia.

1. TAm multus in voluntatis liberæ indifferenti ad vtrumvis ex oppoſitis poteſtate ſtatuenda fuit, Auguſtinus vbique: vt pene ad legentium tædium eſſet omnia referre lib. 1. de lib. arbitr. cap. 12. [In voluntate noſtra eſſe conſtitutum, ait, vt hoc vel fruamur, vel careamus tanto, & tam vero bono (ſcilicet bona voluntate) quid enim, tam in voluntate, quam ipſa voluntas, ſita eſt?] Inde infert c. 13. [Ex quo conficitur: vt, quiſquis rectè, honeſtéque vult viuere (ſi id ſe velle præfugacibus rebus velit) aſſequatur tantam rem, tanta facilitate: vt nihil aliud ei, quam ipſum velle, ſit habere, quod voluit,] lib. 3. c. 1. fine. [Motus, quo huc, atque illuc voluntas conuertitur, niſi eſſet voluntarius, atque in noſtra poſitus poteſtate, neque laudandus, cum ad ſuperiora, neque culpandus homo eſſet, cum ad inferiora detorquet, quaſi quendam cardinem voluntatis.] Nulla ad rem præſentem cardinis metaphora aptior. Similia docet c. 2. 3. & 4. Ex quibus cap. 3. circa med. [Nil tam in noſtra poteſtate, quam ipſa voluntas: ea enim prorſus, nullo interuallo, mox, vt volumus, præſto adeſt, verſ. fin. Voluntas igitur noſtra, neque voluntas eſſet, niſi eſſet in noſtra poteſtate. Porro, quia eſt in noſtra poteſtate, libera eſt nobis. Non enim eſt nobis liberum, quod in poteſtate non habemus: aut poteſt non eſſe liberum, quod habemus in noſtra poteſtate.] Cap. 5. med. ait hominibus. [Poteſtatem vtrum vellent dedit.] Cap. autem 15. 16. & 18. Sæpè hanc ſuam ſententiam ſtatuit. Quæcumque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non ei poteſt reſiſti, ſine peccato ei ceditur; ſi autem poteſt, non ei cedatur, & non peccabitur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caueri poteſt? Peccatur autem: ergo caueri poteſt. Dum ſcilicet quidquid ex parte cauſæ requiritur, ac præcedit, & peccatum ipſum adeſt, lib. autem de duabus animabus cap. 12. [Animæ, ſi libero ad faciendum, & non faciendum motu animi careant. Si denique his abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, earum peccatum tenere non poſſumus.] Quod refert, & probat Magiſt. in 2. d. 2. §. *ſi igitur*. Inde vero ſerm. 47. de ſanct. circa fin. ait. [In poteſtate noſtra poſuit Deus qualiter in die iudicij iudicemur. His aliiſque ſuis locis abuti Pelagianos (quaſi admiſſa ab ipſo arbitrij ad vtrumvis poteſtate gratiæ Dei auxilium cum ipſis ad rectè, piéque viuendum neceſſarium negaret) obſeruat Auguſtinus lib. 1. retract. cap. 8. 9. 10. 22. verſ. fin. lib. 2. de bono perſeuer. De prædeſtinat. ſanct. cap. 5. fin. oſtendens ad libertatem noſtram bene exercendam gratiæ Dei auxilium requiri: imo cum illo, ac, non ſine illo ſtare ad rectè, piéque viuendum voluntatis, & arbitrij noſtri poteſtatem cum iis omnibus, aliiſque locis pluribus contra Pelagianos, & Semipelagianos, tum lib. de prædeſtin. & grat. cap. 9. vbi, ne gratiæ Dei, qua ad bene operandum quiſque eget, totum ſuæ ſalutis opus committens in deſidiæ fæcem vltimam reſolueretur: *inter ſe*, inquit, [atque homines, Deus tempora, officiaque diſtribuens ordinauit: vt vocatione ipſius bonorum principia ſumeremus: vocati autem, atque illuminati vias mandatorum eius boni genij intelligentia noſceremus: & eas libero, vel eligeremus, vel relinqueremus arbitrio] 2. de peccator. meritis, & remiſs. cap. 18. ante med. de voluntatis noſtræ arbitrio, ait, *Huc, atque illuc liberum flectitur*: ex eiſque bonis eſſe, *quibus & male vti malus poteſt.* lib. 2. Actor. cum Fælice Manich. capite tertio, med. *eſſe liberum arbitrium: & inde peccare quemquam, ſi velit; non peccare ſi nolit:* Non ſolum ex ſcriptura, ſed ex Manichæi verbis probat capite quarto, init. idem ex illa Chriſti ſententia: *aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum.* His verbis probat: [cum ergo dicit, aut hoc facite, aut illud facite; poteſtatem indicat, non naturam. Nemo enim niſi Deus facere arborem poteſt; ſed habet vnuſquiſque in voluntate, aut eligere, quæ bona ſunt, & eſſe arbor bona; aut eligere, quæ mala, & eſſe arbor mala.] Et infra. [Aut facite hoc, aut facite illud, oſtendit in poteſtate eſſe, quod facerent.] Ex eo verò capite ad totum caput 22. pro indifferenti hac arbitrij noſtri poteſtate, & contra neceſſitatem alterum determinate operandi diſputat fuſe libro primo retract. capite 22. circa fin. [Niſi quiſquam voluntatem mutauerit bonum operari non poteſt, quod in noſtra poteſtate eſſe poſitum alio loco Dominus dicit (proxime

de arbore bona, aut mala) quod non eſt contra gratiam Dei, quam prædicamus: in poteſtate quippè hominis eſt, mutare in melius voluntatem; ſed ea poteſtas nulla eſt, niſi à Deo.] Quæ etiam recipiuntur à Magiſtro in 2. d. 28. cap. 4.

2. Pergit inferius Auguſtinus. *Sic intelligendum eſt*, quod dixi (cap. 27. contra Adimantum Manich.) *in noſtra poteſtate eſſe, vt, vel inſeri bonitati Dei, vel excidi eius ſeueritate meremur,*] c. 105. enchirid. *Sic hominem prius oportebat fieri: vt bene poſſet velle, & malè.* (quæ etiam habet lib. de corrept. & grat. c. 11. recepta à Magiſtro d. 24. c. 1.) & c. 107. *Sic factus eſt homo rectus, vt manere, in ea rectitudine poſſet, non ſine diuino adiutorio; & ſuo fieri peruerſus arbitrio. Vtrumlibet horum elegiſſet Dei voluntas fieret, vel ab illo, vel de illo. Quia ſuam maluit facere voluntatem, quam Dei, de illo facta eſt voluntas Dei,* libr. de Geneſ. aduerſus Manich. cap. 3. ait. *Ab amore viſibilium verùm, & temporalium ſe ad Dei præcepta implenda conuertere ſe homines poſſunt, ſi velint.* Id quod inſquam pelagiane dictum à te monet 2. retract. cap. 10. vbi ait. *Verum eſt enim omnino omnes homines hoc poſſe, ſi velint, ſed præparatur voluntas à Domino: & tantum augetur munere charitatis, vt præſint,* lib. de corrept. & grat. cap. 1. circa finem. *Liberum arbitrium, & ad malum, & ad bonum faciendum confitendum eſt nos habere: in bono autem liber eſſe nullus poteſt, niſi fuerit liberatus ab eo.* Deo ſcilicet lib. de ciuit. cap. 6. fin. *Si eadem tentatione simile tentantur: & vnus ei cedat, atque conſentiat; alter idem, qui fuerat, perſeueret: quid aliud apparet, niſi vnum voluiſſe, alterum noluiſſe à caſtitate deficere?* 1. de prædeſt. ſanct. c. 3. *Illa itaque natura, in qua data eſt nobis poſſibilitas habendi fidem, non diſcernit hominem ab homine; ipſa verò fides diſcernit ab infideli fidelem. Non quia credere, aut non credere non ſit in poteſtate voluntatis; ſed quia in electis præparatur voluntas à Domino in radice opportunæ vocationis. Vnde ad ipſam fidem, quæ in voluntate eſt, pertinet: quid habes, quod non acceperiſti?* in radice ſcilicet *opportunæ vocationis.* Et cap. 6. *Ecce miſericordia, & iudicium. Miſericordia in electione, quæ conſecuta eſt iuſtitiam Dei; iudicium verò in cæteros, qui excæcati ſunt. Et tamen illi, quia voluerunt, crediderunt illi, quia noluerunt, non crediderunt.* De ſpiritu, & lit. c. 34. [Nemo habet in poteſtate, quid ei veniat in mentem; ſed conſentire, & diſſentire propriæ voluntatis eſt,] tract. 53. in Ioann. ad id. [Non poterant credere, inquit: quare autem non poterant credere, ſi à me quæratur? citò reſpondeo [quia nolebant.] Poterat ergo poteſtate antecedenti credere, ſi vellent; & ſi, quia noluere poteſtate conſequenti non poterant ex Auguſtino q. 68. ex octog. tribu. de vocatis ad cœnam. [Neque illi debent ſibi tribuere: quia vocati venerunt: neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere; ſed tantum ſibi. Nam, vt venirent, in libera voluntate vocati erant.] De peccator. merito, & remiſſ. cap. 12. & 17. [Cum voluntate humana, gratia adiuuante diuina, ſine peccato in hac vita poſſit homo eſſe, cur non ſit? poſſem facillimè, ac veracillimè reſpondere: quia homines nolunt.] Plura alia ex Auguſtino pro voluntatis, & arbitrij noſtri liberi indifferenti ad vtrumvis pro libito agendum poteſtate ad eius, & operum libertatem neceſſaria, & dedimus q. 1. cert. 1. n. 11. cert. 2. n. 1. bis n. 3. n. 5. 9. & 10. cert. 3. n. 15. & cert. 4. n. 4. & dabimus infra, dum neceſſitatem antecedentem operandi à potentia libera omnino relegandam ex ſcriptura, & Patribus oſtendamus, nonnullique eorum teſtimonij, ab aduerſarijs productis, reſpondeamus. Videlicet alia non pauca ad rem eandem eiuſdem teſtimonia poterunt apud Hieronymum Torrentem de grat. & lib. arbit. c. 3. ad titulum vſque nonum pro hac indifferenti poteſtate liberæ noſtræ voluntatis, non obſtantibus voluntate, prædeſtinatione, & præſcientia diuinis.

3. Pro eadem veritate ſteterè omnes Africæ Epiſcopi reſcripto ad Zozimum Pap. ea in re approbati à Cœleſtino 1. epiſt. 1. ad eos Epiſcopos. Etenim negantes neceſſitatem gratiæ ad rectè viuendum, totumque ſalutis negotium arbitrij noſtri libertati, & poteſtati deferentes, quaſi per tranſitum, [diſtricto gladio veritatis confuraſſe.] Omnes Epiſcopi Africæ reſcripſerunt. [Quid enim (aiunt) tam libero feciſtis arbitrio, quam, quod voluerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſtis?] Cum vtique, vt veritatis prima regula, poſſet inconſultis illis de eis ſtatuere: [& tamen inſtinctu Dei factum eſſe fideliter, ſapienterque vidiſtis, veraciter, fidenterque dixiſtis. Ideo vtique: quia præparatur voluntas à Domino: &, vt boni aliquid agant paternis inſpirationibus ſuorum tangit ipſe corda fidelium: vt neque noſtrum deeſſe ſentiamus arbitrium; & in bonis quibuſque voluntatis humanæ ſingulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium,] Cyprian. lib. 1. epiſt. 3. ad Cornel. longè ab init. in id Ioan. 6. [Numquid & vos vultis abire? aut, ſeruans ſcilicet legem, qua homo libertati ſuæ relictus, & in arbitrio proprio conſtitutus, ſibimetipſi, vel mortem appetit, vel ſalutem,] lib. 3. ad Quirinum cap. 32. ita inſcripſit. [Credendi, vel non credendi libertatem in arbitrio poſitam.] Sub quo pro poteſtate ad vtrumvis voluntatis multa ſcripſit; ſicuti & lib. 4. epiſt. 7. alias 76. ex epiſtolis, & lib. 1. *de opere, & eleemoſynis* ſine vide aliud Cypriani teſtimonium datum q. 1. cert. 2. n. 6. Ambroſ. 1. exhamer. c. 8. poſt med. [In nobis eſt moderari ſtudia, cohibere iracundiam, coërcere cupiditates. In nobis eſt etiam indulgere luxuriæ, &c.] Subinferius. [Illa cauenda quæ ex noſtra voluntate prodeunt, delicta, &c. Quorum ergo nos ſumus Domini horum principia extrinſecus non requiramus. Quod enim poſſumus non facere, ſi volumus, huius electionem mali nobis potius debemus, quam alijs adſcribere.] Et in Pſal. 40. ad id. [Homo pacis meæ, in quo ſperaui, ait, Bene, ait, ſperaui: quia homini dedit eligendi arbitrium, quid ſequatur.] Non autem niſi à potente ſperatur; cum tamen id Iudas, à quo ſperabatur non præſtiterit, ſed oppoſitum, lib. 2. de Cain, & Abel c. 7. *In te vetor quatur iniquitas tua: tu princeps illius es.* Et in Pſal. 118. ſerm. 17. v. 4. hinc ait: Deum incarnatum contrarias Poteſtates fide, verbo, & opere noſtro conterendas nobis ſubiecciſſe. [Si ergo non conteris aduerſarium, tua culpa eſt, qui permiſſa non vteris poteſtate. In nobis eſt igitur, vt, aut ſubiiciatur aduerſarius, aut reſultet.] Subinferius. [Poſſumus ergo in hac vita triumphum de aduerſarijs habere perpetuum.] Plura ad rem hanc Ambroſij loca, qui volet, legat apud Ioan. Nopelium lib. 2. confeſſ. Ambroſianæ c. 2. toris quinque titulis prioribus adde data ex ipſo q. 1. cert. 3 n. 2. cert. 4 n. 6. Hilar. præter data q. 1. cert. 3. num. 2. Et danda cert. ſequenti in id Pſalm. 2. *Tunc loquetur ad eos in ira ſua.*

Hieronymus lib. ſeu dialogo 3. contra Pelagian. ſub med. de arbitr. ait. [In eo tantum eſt, vt velimus, atque cupiamus, & placitis tribuamus aſſenſum.] Et col. 3. Hoc eſt, quod tibi à principio dixeram, in noſtra eſſe poſitum poteſtate, vel peccare, vel non peccare, &c. vt liberum ſeruetur arbitrium.] Longè ante med. [Tantæ bonitatis eſt, & ineffabilis clementiæ, vt eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum dans ei poteſtatem conuerſionis, & pœnitentiæ.] Epiſt. 147. ad Damaſum de filio prodigo col. 3. [Ad exemplum Dei permiſſum eſt nobis facere, quod velimus.] Epiſt. ad Creſiphont. aduerſus Pelagian. col. 4. ait. [Nos debere orare, vt accipiamus quotidie, quod ſemel acceptum in noſtra ſit poteſtate.] Epiſt. 8. ad Demetriad. (non illa tomi 4. Pelagianimi ſuſpecta) c. 7. [Velle, & nolle noſtrum eſt. Ipſum quoque, quod noſtrum eſt, ſine Dei miſeratione noſtrum non eſt. Infra. Tuum eſt eligere ſi volueris, &c.] Epiſt. 150. ad Hedibiam q. 10. tom. 3. [Oſtendit te liberi eſſe arbitrij: & facere, quod vis, vel tacere, vel loqui. Infra. Deus æquali cunctos ſorte generauit: & dedit arbitrij libertatem, vt faciat vnuſquiſque quod vult, ſiue bonum, ſiue malum, in 16. Hierem. ad id. [Si non audieritis me, &c. in noſtra ergo poſitum eſt poteſtate, vel facere quid, vel non facere.] Et bonum in Dei gratiam eſſe referendum. In Ezech 33. ad ea. [Si me dicente ad impium, &c. vbi dicitur tacente Prophera ab ipſo impij mortem repetendam, loquente vero ab impio inobediente voci illius, ait. [In vtrumque liberum ſeruari arbitrium: Dum in voluntate Magiſtri eſt, vel tacere, vel loqui; Et in auditoris arbitrio, vel audire & facere, vel contemnere.] In Iſai. 1. ad id: [Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comede

comedetis, inquit, liberum ſeruat arbitrium, vt in vtramque partem non ex præiudicio Dei, ſed ex meritis ſingulorum, vel pœna, vel præmium ſit.] Et in cap. 57. ad ea. [In partibus terrenis pars tua ait; Hoc fecerunt propria voluntate, quia in noſtro conſiſtit arbitrio bonum, malumve eligere.] Et in 1. Malachiæ ad id: *Iacob dilexi; Eſau autem odio habui*, ait: *Eſau, & Iacob de vna ſtirpe generatos*, &c. *Hoc eſt: vitia, atque virtutes ex vno cordis fonte procedere: dum in vtramque partem, vt volumus, declinamus.* In 5. ad Galat. ad ea verba: *Perſuaſio veſtra non eſt ex eo, qui vocauit.* Sic ait, *Galatas accuſauerat, quare non obedierint veritati, oſtendens in eorum arbitrio poſitum, vel obedire, vel non obedire.* Subinferius. *Dei eſt vocare; hominum, vel credere, vel non credere*, & 9. *Ipſe*, (vel quicumque author epiſtolæ 17. de explanat. fid. ad Damaſc.) fine ait: *liberum ſic confitemur arbitrium, vt dicamus nos Dei ſemper indigere auxilio: & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum euitare non poſſe, quam illos, qui cum Iouiniano aſſerunt, hominem non poſſe peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos vero dicimus: hominem ſemper, & peccare, & non peccare poſſe, vt ſemper nos liberi confiteamur eſſe arbitrij. Hæc fides eſt P. Beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus.* Id ipſum docet exponens dubitatiuas dictiones ſcripturæ. *Fortè forſitan*, & ſimiles, vt ſuprà retulimus quæſt. 1. cert. 4. num. 5. & 7. Alia ex ipſo data ead. q. cert. 1. num. 8. cert. 3. num. 1. cert. 4. num. 4. & 6. recognoſce.

Tertullianus 2. aduerſus Marcion. cap. 6. poſt med. [Tota ergo libertas arbitrij in vtramque partem conceſſa eſt homini, vt ſui dominus conſtanter occurreret, & bona ſponte ſeruando, & malo ſponte vitando dixerat autem ad id, *Ante hominem vita, & mors*, cap. 5. eiuſdem libri: *Poſſe te, ſi velis, oſtendit, qui tuo arbitrio vtrumque propoſuit.* Conſtat ſibi pro indifferenti arbitrij noſtri poteſtate vbique Tertullianus ſeq. lib. 4. lib. ad ſcapulam, lib. de exhortat. ad caſtitat. lib. de Monogam. c. 23. lib. Apologet. c. 28. lib. de Trinit. poſt init. (ſi Nouati is liber ſit) quam doctrinam nemo in Tertulliani erroribus recenſet. Huc ſpectant alia eiuſdem teſtimonia recitata q. 1. cert. 1. num. 11. cert. 2. num. 3. & 7. cert. 4. num. 1. & 8. Arnobius 2. aduerſ. gent. verſ. fin. [Si tibi faſtidium tantum eſt, vt oblati reſpuas beneficium muneris: quid inuitans peccat: cuius ſolæ ſunt hæ partes, vt ſub tui iuris arbitrio fructum ſuæ benignitatis exponat? Sortem vitæ eligendi nulli eſt (inquit Plato) Deus cauſa (ſcilicet determinans nec eius poteſtati electionem relinquens, & ſi ad meliorem inuitet) nec alterius voluntas adſcribi poteſt cuiquam rectè, cum voluntatis libertas in ipſius ſit poteſtate, qui voluit) Lactant. 4. diuinar. inſtit. cap. 24. ſub init. ait, Præcipiens; [Libertatem relinquat: vt & præmium ſit conſtitutum parentibus: quia poterant non parere ſi vellent.] Infrà veniſſe Dei filium ait, vt daret [iis liberam facultatem ſequendi Deum: vt & præmium vitæ adipiſcerentur, ſi eum ſecuti fuiſſent, & culpa ſua mortis pœnam incurrerent, ſi Regem ſuum repudiaſſent.] Aliud eius teſtimonium ex lib. 2. cap. 5. ante med. recitabimus pro excluſione neceſſitatis ad vnum à potentia libera: vbi ad præſens inſtitutum ait: *Quia libera ſunt voluntatis hinc, atque illuc vagantur, vt libuit: & quocumque mens duxerit eo fertur.*] Dedimus ex Lactantio alia q. 1. cert. 1. num. 10. & ſi autem Arnobij adhuc cathecumeni opera hæc (ſicuti & Lactantij ipſius diſcipuli) cap. Sancta Romana diſt. 15. inter apocrypha numerentur, tamen non ob communem hanc ſcripturæ, & Patrum doctrinam fuit, eſſeve potuit; ſed ob alias in nouioribus editionibus à textu expunctas, & ad marginem notatas, quibus notis ad priſtinum textum, olim Epiſcopis probatum, ſunt reſtituti; eorumque de reliquo authoritas magni apud Doctores habita eſt. Iulius Firm. de erroribus profanar. relig. c. 29. circa fin. t. 4. Biblioth. [Liberum te Deus fecit: in manu tua eſt, vt, aut viuas, aut pereas.] Prudentius. Hamartigenia longè à med. contra Marcionem ait,

Non ſit ſponte bonus, cui non eſt prompta poteſtas,
Velle aliud, flexoſque animi conuertere ſenſus.

Et inferius.

Quodcumque ſequendum,
Sub noſtra ditione ſitum, paſſimque remiſſum,
Alterutram calcare viam.

Plura in eandem ſententiam ibi ſcripſi, quæ pro excluſione neceſſitatis à potentia libera in ſequentibus recitabimus cert. 5. lib. item 2. de geniis aduerſus Symmacum circa finem ait.

Imo nocens, quicumque volens, quod non licet, audet:
Alterutrum quia velle ſuum eſt.

Plura eius in eandem ſententiam carmina dedimus q. 1. cert. 1. num. 10.

6. Optatus Mileuit. lib. 7. aduerſ. Parmenian. ſub init. ait. [Homicidam, & adulterum furtum facere poſſe, & poſſe non facere; adulterium admittere, & non admittere.] Paulin. epiſt. 4. ad Seuerum fine. [In nobis eſt vnde ſoluamus. Res poteſtatis noſtræ eſt noſter affectus. Hunc Domino impendamus, & ſoluimus.] Epiſt. 8. ad eundem circa med. [Agnoui bonum, & feci malum: cum æque mihi liberum eſſet bonum facere; quæ ergo miſero mihi ſuppetet venia peccat] ? Gaudentius Brixianus tract. 3. in Exod. ſeu ſerm. 3. de manducat. Agni Paſchal. à med. [Manducauit homo, primus, quia voluit; mandatum non cuſtodiuit, quia noluit: morte mulctatur, quia mandatum ſeruare potuit, & non ſtuduit. Igitur ſi vnius arbuſculi fructus temere à protoplaſtis deguſtatus mortem generi acquiſiuit humano: potuit & Machabæis tunc ſub lege poſitis interitum parare mandati diuini tranſgreſſio, quibus nunc honorem, & gloriam præcepti eius cuſtodia comparauit,] ſerm. 13. de natal. Domin. ex illo Eccleſ. 15. [Ad quod volueris porrige manum: ait, vult Dominus verè iuſtus iudex, vt meriti proprij ſibi ſit cauſa vnuſquiſque extende manum tuam: hoc eſt opus tuum.] Ennodius ſic lib. 2. epiſt. 19. ad quendam Conſtantium ſcribens apud Turrianum noſtrum lib. 4. expoſuit. [Inuentus eſt homo, qui ſeruos Chriſti ſub hac occaſione cribraret: aſſerens de arbitrij libertate in vna tantum parte, quæ deterior eſt, eligendi datam eſſe licentiam. O ſchiſmaticam propoſitionem, quæ iuxta Apocalypſim; ſcriptas habet in fronte blaſphemias! Quæ eſt iſta libertas (ſi valet ediſſerat) vbi hoc ſolum datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem aſſerit fuiſſe conceſſam. Quod ſi veritate ſubſiſteret, locum diuina iudicia non haberent. Quid enim bonis à nobis Deus noſter rectè quæreret, qui appetentiam eius de voluntate ſubſtraxerat? Sed iuxta Apoſtolum: Numquid iniquus Deus? Abſit inter homines à recti diſcordat affectu, qui à ſubiectis exigit, quod in poteſtate non tribuit. Hoc de Deo, qua conſcientia ſentiatur aduertite. Vbi eſt illud Apoſtoli clamantis, & pro arbitrij libertate teſtantis; velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio? Quid eſt aliud, quam dicere; noui dextrum iter eligere; ſed; niſi ingredientem inuenerit gratia ſuperna, laſſabor. Nemo negat, nemo condemnat; quod Authore gratiæ præſtante, & ipſe æquitatis callis hominibus aperitur. Dux enim bonorum, & præceſſor eſt gratia, quando cœlitus multiplici ad requiem incitamur hortatu: quando nobis dicitur: Venite filij audite me. Sed niſi talibus monitis, & voluntas noſtra, quæ libera eſt, præſtet obſequium ad periculum, & gehennam non imperio aliquo, ſed ſponte deuoluimur;] Alioquin ferè immediatè ait; [non erit iuſta retributio, quæ aut per ſupplicia refertur neceſſitate peccantibus; aut bonam mercedem offert, ad quod, attrahuntur inuiti. Debemus, ergo gratiæ, quod vocamur. Debemus gratiæ, quod occultis itineribus, niſi reſiſtamus, ſapor nobis vitalis infunditur. Noſtræ tamen electionis eſt, quod beneficia demonſtrata ſectamur. Via enim ſceleris, non imperatrix noſtra legitur eſſe, ſed famula: cum de peccatis dicitur, ſub te erit appetitus eorum. Quid etiam ſibi vult vniuerſa Prophetæ, quaſi ſertis redimita locutio? Noli æmulari in malignantes. Nolite confidere in principibus. Nolite fieri ſicut equus, & mulus. Et Apoſtolus. Nolite fieri ſerui hominum. Totties noli in ſuperna admonitione quo reſpicit, ſi aliud velle non licuit?] Quid illuſtrius? Fors quod contra eiuſdem errorem de Dei gratia

omnem noſtram poteſtatem liberam ad opus honeſtum, & meritorium abſorbente, & electionem abolente ex malè intellectis Pauli verbis *Gratia Dei ſum id, quod ſum.* Notat ſtatim à Paulo ſubiunctum. *Gratia Dei in me vacua non fuit, & plus omnibus laboraui.* Ad quæ ita commentatur. *Quod dixiſſe eſt: Chriſtus in me, quem dignè, aut abundanter muneraretur inuenit. Non enim pauper eſt diuina gratia, ſed meritorum noſtrorum putatur quadam macie, aut exilitate tenuari; quæ tunc non æſtimatur ſuis meatibus fluere, quando de ſuis curſibus ariditatis noſtra vena nil recipit.* Subinferius. *Vult ad illud pertingere: neminem ſuo vitio, aut negligentia perire, ſi homo vtriuſque rei, boni, & mali electione priuatur. Hos tantum iactat potuiſſe ſaluari ſine labore vllo, ſine mandatorum amicitia, quos peregrinantes à merito fauor tantum cœleſtis eripuit: perinde (quod in ipſum referatur) illos periiſſe intelligit, quos gratia noluit diuina liberare.*

Proſper. 2. de vocat. gent. cap. 12. ait. [Ideo liberum eſſe diſcedere, vt non diſceſſiſſe ſit præmium: &, vt, quod non poteſt, niſi cooperante ſpiritu Dei fieri, eorum meritis deputetur, quorum potuit voluntate non fieri,] cap. 28. init. [Ad obediendum ſibi ipſum velle ſic donat, vt etiam à perſeueraturis illam mutabilitatem, quæ poteſt nolle, non auferat. Alioqui nemo vnquam fidelium receſſiſſet à fide, neminem concupiſcentia vinceret (ſi Dei voluntas, & adiutorium prærequiſitum ad velle de ſeſe efficax foret) ſed quia poſſunt hæc fieri, & in conſenſum talium tentationum facilis nimium procliuiſque deſcenſio eſt: nunquam debet in auribus fidelium vox illa Domini non ſonare: vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem.] Eumque ad arbitrium Domini hortatum extare ait: *vt diuini ſit muneris, quod etiam vigilantes tentationis procella non vincat.* hinc autem: *ſicut qui crediderunt iuuantur, vt in fide maneant: ſic, & qui non crediderunt iuuantur, vt credant? Et quemadmodum illi in ſua habent poteſtate, vt exeant: ita iſti, in ſua habent poteſtate, vt veniant.* Alia Proſperi in eandem ſententiam dedimus q. 1. cert. 2. num. 9. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 25. firmiſſimum, & indubitatum eſſe ait: [Protoparentes rectos, & cum libero arbitrio creatos, quo poſſent, ſi vellent, humili, & bona voluntate ſeruire, atque obedire: quo arbitrio etiam poſſent, ſi vellent, propria voluntate peccare. Quam etiam ad vtrumvis poteſtatem Adæ poſteris aſſerit lib. de incarnat. & grat. à cap. 19. ad 24. cap. autem 6. eius reſcripti Petri Diaconi ſententiam, ſeu potius fidem, hanc recitat, tacituſque probat. [Credimus creatum à Deo Adamum (in ſtatu, & donis innocentiæ) magnaque præditum libertate, ita vt, & bonum facere in propria facultate haberet, & malum, ſi vellet, poſſet admittere,] Magn. Gregor. lib. 23. moral. cap. 20. alias 25. [Idcirco enim nequaquam cœleſtis patriæ præmia æterna ſuſcipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempſerunt.] Inferiuſculè. [Bonum, quod agimus, & Dei eſt, & noſtrum. Dei per præuenientem gratiam. Noſtrum per obſequentem liberam voluntatem. Rurſus: quia ergo non immerito gratias agimus, ſcimus, quod eius munere præuenimur, & rurſum: quia non immerito retributionem quærimus. Scimus, quod ſubſequente libero arbitrio bona elegimus, quæ ageremus,] lib. autem 25. cap. 6. dixerat: [quia ergo nunc in poteſtate noſtra eſt internum mentis noſtræ contra nos ſubire iudicium, recognoſcendo accuſemus nos ipſos. Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt. Iuxta Iobi, quam ibi expendit ſententiam, hom. 5. in Ezech. circa fin. pulchra clypei (quo Dei gratiam, & amicam erga nos prouidentiam intelligit) eiuſque vſus noſtri metaphora rem præſentem ſub oculos ipſos poſuit. [Clypeos pro noſtro munimine vbicumque volumus mouemus: clypeus vero in manu eſt, & defendit; quia virtus patientiæ, virtus miſericordiæ, præcedente nos gratia, & in poteſtate eſt arbitrii, & à periculo protegit aduerſitatis. Recitabimus ex ipſo aliud teſtimonium q. 1. cert. 4. n. 8.

Bernardus ſerm. 81. in cant. circa med. [Ex hac (libertate) nempe ineſt illi (animæ) inter vitam, & mortem, ſed & nihilominus inter lucem, & tenebras, & cognitio iudicij, & optio eligendi. Infra. Vnde, & liberum vocatur arbitrium, quod liceat auerſari in his pro arbitrio voluntatis, inde homo ad promerendum potis. Omne enim, quod feceris, bonum, malumve, quod quidem facere liberum ſit, merito ad meritum deputatur.) Subdit aliquos poſſe facere mala, quæ non faciunt, & poſſe non facere bona, quæ faciunt, tract. de grat. & lib. arbitr. col. 2. & 3. vſque ad tractatus finem plura pro indifferenti hac potentiæ liberæ poteſtate ad vtrumvis, & excluſione neceſſitatis ad alterum extremum dedit, quarum aliqua dabimus in ſequentibus pro eius neceſſitatis excluſione. Dedimus item ex Bernardo alia q. 1. cert. 3. n. 4. Petrus Ab. Cellenſ. lib. 1. myſticæ expoſit. Moſaici tabern. longè à med. [Productiles facti ſunt Cherubin, non quia volentes à verti, vel conuerti creati ſunt; ſed quia habiles ad volendum hoc, vel illud. Poſt creationem vero, quia productiles facti ſunt ſpontanea voluntate alij elegerunt bonum; alij malum. Et de operante gratia (quam acceperunt in creatione) ſeruata cooperantem meruerunt: qua, non ſicut ex operante iuſtificatur impius; ſed qua cooperante iuuatur ad bene volendum, & perſeuerandum pius. Author libri de Eccleſiaſt. dogmatibus Auguſtino adſcripto cap. 21. init. de homine in ſtatu innocentiæ ait. [Libertati arbitrij ſui commiſſus eſt homo, ſtatim in prima conditione: vt ſola vigilantia mentis annitente etiam in præcepti cuſtodia perſeueraret, ſi vellet in eo, quod creatus fuerat, permanere.] De eodem vero iam lapſo ſubinferius. [Manet itaque ad quærendam ſalutem arbitrij libertas, id eſt, rationalis voluntas: ſed admonente prius Deo, & inuitante ad ſalutem, vt vel eligat, vel ſequatur, vel agat occaſione ſalutis, hoc eſt inſpiratione Dei.] Inferiuſculè. [Initium ergo ſalutis noſtræ Deo miſerante habemus: vt acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt. Quæ res non infirmat, quod dictum eſt, quid habes, quod non accepiſti?] Tranſcripta hæc ſunt ab Authore libri de ſpiritu, & anima Auguſtino tribuit t. 3. cap. 48. Author Hypognoſticon Auguſtino etiam applicitus lib. 3. col. 3. [Arbitrium ab arbitrando rationali conſideratione, vel diſcernendo quid eligat, quidve recuſet, puto, quod nomen accepit. Vel ideo liberum arbitrium dictum, quia in ſua poſitum ſit poteſtate, habens agendi, quod velit poſſibilitatem.] Et ſubinferius de Adamo. [Non enim per aliud contraxit offenſam, niſi per id, quo potuit, ne delinqueret, reſiſtere ſuadenti.] Dei gratiæ ſubdit Beda q. 13. var. ait: [hominem talem creatum fuiſſe à Deo, vt poſſet velle bonum, & non velle,] & verſ. med. & poſt med. multa in eandem ſententiam ſcripſit; fine vero, [Ita Deus nobis bona ſua promittit, vt tamen labore noſtro adquirantur: quod ſi voluerimus ad laborem in omnibus, quæ bene agemus cooperabitur.] Recole recitata ex eodem q. 1. cert. 4. n. 4.

9. Tam multus in hac veritate demonſtranda fuit Anſelmus variis operum ſuorum locis, præſertim lib. de concordia libertatis noſtrorum operum cum certitudine, & infallibilitate prædeſtinationis, & præſcientiæ diuinæ: cum eam ex hac indifferenti ad vtrumvis arbitrij noſtri, illis etiam poſitis, poteſtate vincat. Tertio quoque, vt aiunt, verſu, & aſſerat, & oſtendat. Id ſolum ex eo nunc recito, quæ ſub eius libri finem ſuas cuique, & Deo & homini in bonis, maliſque peragendis partes diſtribuens ait. [Homo habet in bonis, quod mala non ſunt. Quia, cum poſſet (ſe ſolo) deſerere iuſtitiam, & mala facere, non deſeruit; ſed ſeruauit per liberum arbitrium dante, & ſubſequente gratia.] Plura dabimus ex hoc libro cert. 3. & ſequentibus; vbi neceſſitatem à potentia, & operibus liberis excludamus: & quænam neceſſitas ita à Patribus excluſa ſit, explicemus. Interim ex aliis eius operibus ipſum ad rem præſentem audiamus. De caſu diaboli c. 14. [Neceſſe eſt, vt ſic faciat Deus vtramque voluntatem in illo conuenire: &, vt beatus eſſe velit, homo, quatenus addita iuſtitia ſic temperet voluntatem beatitudinis (in communi, quam neceſſariam dixerat c. 13.) vt reſecet voluntatis exceſſum, & excedendi non amputet poteſtatem. Vt, cum per hoc, quod volet beatus eſſe, modum poſſit excedere, per hoc, quod iuſtè volet, non volet excedere, c. 27 fine negat diabolum ideo voluiſſe, quod non debuit, quia ita velle potuit. [Quia, inquit, ſimiliter potuit bonus Angelus velle, neque tamen voluit. In cap. 6. Matth. ad id fiat voluntas tua, ait: *Contingere, vt Deus per miſericordiam*

etiam velit de aliquo prauo, quod ſit iuſtus, & conferret illi gratiam ſuam: & tamen ille per liberum arbitrium contradicat, nec gratiæ Dei conſentiat. Subinferius. *In Paulo* (abſolutè prædeſtinato) *tamen videtur cogens voluntas Dei: ſed non eſt quia, licet ſit percuſſus, tamen voluntas erat libera, vt reſiſteret, ſi vellet.* Inſuper in id ad Timoth. 2. *Et dicebat ab iniquitate*; ſic fatur. [Liberum arbitrium dedit nobis Dominus, vt arbitrio propriæ voluntatis recedamus ab iniquitate, & ſimus ex illis, quos ipſe nouit ſuos eſſe; vel permaneamus in iniquitate, & ſimus ex illis, quos nouit ad ſe non pertinere.] Et c.4. de concepta virginali, & peccato originali poſt. med. [Deus nos, & poteſtatem, quæ in nobis eſt, ſubiecit voluntati: vt ad imperium eius nos poſſimus mouere nos, & facere, quod vult: imo illa mouet nos, velut inſtrumenta ſua, & facit opera, quæ videmur facere: neque nos poſſumus illi per nos reſiſtere: neque opera, quæ facit, poſſunt non fieri. Dominæ, quam dedit nobis Deus, neque poſſumus, neque debemus reſiſtere: quando illi obedimus, Deo, qui hanc legem nobis dedit, obedimus.]

10. Hugo Victorin. t.4 lib.2. inſtit. monaſticæ de anima tranſcripſit, approbauitque ſecundum teſtimonium ex lib. de Eccleſiaſt. dogmatib. cap 21. à nobis recitatum n.7. & annotationib. elucidatoriis epiſt. ad Roman. cap.9. ſub init. ait, *Promiſſio, quandoque cum eorum, ad quos fit, libera voluntate: vt in proprio, ſcilicet, habeat arbitrio promiſſionem factam ſuſcipere, vel reſpuere.* Et inferiuſcule, quæſtioni de duobus æque vocatis, non æque reſpondentibus, ait, [Solutio vtrique data eſt gratia, qua potuit conſentire: Alterius tamen mens mota eſt, & conſenſit; quod de bono naturæ potuit, quia velle adiacebat ei; quod ante gratiam implere non potuit, per gratiam quidem excitata eſt, & reſurrexit. Alter, cum poſſet, non conſenſit, ſed gratiam oblatam reiecit: vt apparet in ſolis radio, & duobus in foueam lapſis, qui oculos aperit, videt, non ſine ſolis claritate; qui oculos claudit non videt. Sic, qui manum meam apprehendit extrahitur à me de fouea qui autem negligit, nec nititur cum auxilio ſibi exhibito non exit.] t.3. tract. 3. ſum. c.6. ait: [Appetitum iuſti ſecundum voluntatem eſſe, per quem homo promereri poteſt, ſiue bene retinendo, cum poſſet deſerere, ſiue male deſerendo, cum poſſet retinere.] Et c.9. clarius exemplo futuri tēporariè reſpectu antecedentis temporis, ex quo non determinatur fore, quod de præſenti eſt, indeterminationem in cauſa antecedenti natura ad contingens ita explicuit, *quod in præſenti eſt, non eſt in poteſtate noſtra, vt tunc ſit, vel non ſit* (ex ſuppoſitione nimirum quod eſt) *Sed vtrum in futuro ita ſe habeat, vel non, in poteſtate liberi arbitrij eſt*, (quia neque inſtans ſuæ exiſtentiæ, vlterioris, & exercitij arbitrij in illo, nunc adeſt, neque ex hoc inſtanti, neque ex exercitio arbitrij liberi in illo futuri exiſtentia pro ſua vlteriori duratione determinatur. *Nec ad omnia futura ſe habet; ſed ad ea tantum, quæ poſſunt fieri, & non fieri*, lib.1. erud. Theologicæ cap. 178. ex Miſcellaneis. [Liberum arbitrium eſt habilitas rationalis voluntatis: quia poteſt vel adiuuante gratia ad bonum, quod non habet, vel minus habet, proficere; vel ſinente gratia à bono, quod vel habet, vel habere debet, per ſemetipſum deficere,] quam definitionem liberæ potentiæ vniuerſalius, atque ab electionis materia abſtractius repetit 1. de ſacram. par.6. c.4. p 5. c.11. & 21. his verbis. *Libertas eſt habilitas voluntatis, qua mouetur ad vtrumque.* Conſonat c.12. & finè 1. tom. lib.9. in caput 9. Dionyſij de cœleſt Hierarch. poſt libri med. [Sicut in noſtra poteſtate non eſt, vt diuinæ illuminationis donum nobis offeratur, ita, nonniſi in noſtra poteſtate eſt, vt oblatum ſuſcipiatur. Nam aliquando, cum nolumus, offertur; ſed non ſuſcipitur, niſi, cum volumus: & cum volumus quidem, à Deo volumus: quia donum Dei eſt voluntas bona; cum autem nolumus, à nobis nolumus, , quod fuſius colligit, & confirmat ex illo Dionyſij: *illa quidem non reuelantur per propriam poteſtatem prouidentium.* Vbique autem, vt vidimus, Dei gratiam, & electionem bonorum operum, & meritorum cauſam eſſe, non verò à contra hæc illarum, ex doctrina docet Auguſtini: expreſſius verò tract. 1. ſum. ſententiar. c.12. poſt med.

11. Richardus victorinus de ſtatu inter. hominis p.1. cap.13. *Arbitrium hominis, non idcirco liberum dicitur, quod promptum habet bonum vel malum facere* (externè nimirum) *ſed quia libertatem habet bono, vel malo non conſentire.* In eo quippe ſtat libertas formalis, & immediata arbitrij, vnde mediata in externas deſcendit potentias Subinferius. *Libertatis eſt, quod poteſt etiam conſentire, & non conſentire inſpirationi diuinæ; & ſimiliter ſuggeſtioni diabolicæ*: cap. 6. docet hominem pollere libera poteſtate refrenandi ſuas paſſiones, & effrænatas frangendi, emolliendi, & vlciſcendi. At horum autem poteſtatem non, niſi ex Dei gratia, eſſe docet expreſſè cap.21.22. & 23. & de erudit. interioris homin. par.1. lib.1. cap.29. à med. Laurent. Iuſtinian. ſerm. Sanct. Lucæ ſub init. *Valet enim, ſicut aſſenſum præbere, ita gratiæ repugnare diuinæ. Magna profectò liberi arbitrij virtus eſt, qua ſalutis, ſeu propriæ damnationis efficitur cauſa: vnde reprobationem meretur, & laudem.* De contemptu mundi cap.8. init. [Præſtitit quippe Dominus liberam boni, vel mali eligendi facultatem: qua mediante mercedem iuſtus, improbus autem merito condignum habeat de mali perpetratione ſupplicium.] Verſ. finem. Pulſanti ad cordis oſtium aperire, peccator, noluit, ſeque vocantem ſapientiam audire neglexit. Poterat quidem vocatus reſpondere, annuere, & obtemperare, fieretque iuſtus.] Porrò ea omnia quæ ex Patribus toto hoc certamine produximus non ſolum indifferentem ad vtrumuis arbitrij, ſeu liberæ in actu, vt aiunt, primo voluntatis noſtræ poteſtatem cum alterum extremum determinatum amplexatur, exequiturque irrefragabiliter euincunt; ſed & poteſtatem hanc ad bonum aliquid præſtandum, non viribus, & iure naturæ, nec ſine Dei gratia, vocatione, inſpiratione, auxilio, & iuuamine vſquam, vnquamve voluntati noſtræ ineſſe, ad eſſeve poſſe: vti ex verbis ipſis Patrum recitatis plerumque, vel ex ſtata apud ipſos aliis notatis locis doctrina clareſcit: ac proinde poteſtatem hanc ad oppoſitum etiam actus boni eliciti (ad quod, & Dei voluntas, & decretum concurſus, auxilium gratiæ, efficax etiam, adeſſe debet) cum his omnibus abſolute poſitis omnino apud Patres conſiſtere. Vnde de ipſiſſimo mendacio conuincuntur Magdeburgenſes centuriatores cent 2. pag.59. cent.3. pag.77. apud Feuardentium in Irenæum lib 4. cap. fine, & Caluinus apud Ruardum Tap. art.7. pag 371 aſſerentes Patres in liberi arbitrij doctrina ſibi non conſtare, firmumve quidquam tradidiſſe: atque Græcos, præſertim Chryſoſtom. plus nimio arbitrij, & voluntatis noſtræ viribus detuliſſe, dum poteſtatem, & dominium ſuarum actionum illi conceſſerunt: quaſi gratiam Dei ab ea ad piè, honeſtè, rectèque viuendum, & operandum poteſtate reiecerint. Quibus Patribus adde Innoc. Pap. & Cœleſt. item Pap. recitatos & Gloſſam.

CERTAMEN III.

Ad libertatem arbitrij, neceſſitatem alterius partis, & (quod conſequens) impoſſibilitatem alterius abſolutam conſtanter apud Patres omnino excludi.

1. NIhil ſanè à Patrum authoritate agendum certamen proximum relinqueret: ſi ingenui veritatis amatores omnes homines eſſemus, ſolaque legitimi, & naturalis diſcurſus ratione, aliis politicis, & quaſi ſtatus vocant, ablegatis, res hæc apud omnes ageretur. Cum enim conſtans ex certamine proximo apud Patres ſit ſuppoſita gratia, omnibuſque; ex parte etiam Dei requiſitis in voluntate libera, & arbitrio, vt poſſit actum liberum elicere, poſſe abſolute tunc arbitrium, vel oppoſitum agere, & ab eius effectione ſeipſum ſuſpendere: certum, & conſtans apud eoſdem eſt, eiſdemque locis, poſitis iiſdem gratia, & cæteris, etiam ex parte Dei requiſitis, actum illum liberum non eſſe voluntati, & arbitrio noſtro neceſſarium:

Digitized by Google

ſatium: & ſubinde, neque oppoſitum actum, illiuſque omiſſionem ipſi impoſſibiles: illius enim neceſſitas abſoluta in iis circumſtantiis, atque omiſſionis eius, & actus oppoſiti in eiſdem abſoluta impoſſibilitas, poſſibilitati abſolutæ horum in circumſtantiis eiſdem, quam abſoluta potentia ad illos in eis circumſtantiis neceſſariò concernit, manifeſte contradicit, vt vlt. quæſt. demonſtrabimus: ſed tamen eorundem Patrum interminis (vt aiunt) ipſis neceſſitatem alterius partis, & oppoſitæ impoſſibilitatem ab arbitrio, & voluntate libera in eis circumſtantiis excludentia teſtimonia recitanda erunt, vt obſtinato negantium frangatur proteruia. Plerumque autem ex eis Patrum locis erunt, ex quibus eorum ſententias pro voluntatis liberæ poteſtate abſoluta ad vtrumvis (in quibus, & præſens veritas, vt dixi, continetur) recitabamus: Et audiendus quidem inprimis venit Theologorum ſummitas, & Apoſtolorum Princeps Petrus apud Clement. Roman. 3. Recognit. circa med. pag. 4. vbi ait ex iis, qui Dei verbum audiunt aliquos obedire, vt libera in primis, atque adeo à neceſſitate ſoluta obedientia monſtraretur. *Quod ſi*, inquit, *Omnes, qui audiunt Dei verbum obedirent natura, magis eſſet neceſſitas, quæ omnes vna ageret via, quam poteſtas agendi vtrum malint*, ab ipſo immediate aſſerta, & recitatis ſupra locis. Eiuſque ſententiæ, & rationi inſiſtens Clemens ipſe Roman. de officio Sacerdotis, & Clericor. col. 4. ait. *Nam, ſi hoc eſſet, vt videntes ea iam non haberent in poteſtate aliud facere, quam audierant, vis erat quædam naturæ, per quam, iam liberum non eſſet ad aliam migrare ſententiam. Aut, ſi rurſus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc naturæ vis erat, quæ vnum aliquid fieri cogeret.* Dionyſ. Areopag. de cæleſt. Hierar. cap. 9. poſt med. rogat, cur Iudæus ſolus populus Deum agnouerit? *Reſpondendum*, inquit, *errorem, quo aliæ nationes in eos, qui Dij non ſunt, deflexerint, rectis Angelorum præfecturis non eſſe tribuendum; ſed earum contumaci voluntati*, &c. redditque poſt pauca rationem. *Neque enim vita nobis data eſt, cuiuis illata ſit, aut impoſita neceſſitas.* Et cap. 8. de diuin. nominib. morali neceſſitate, id eſt ab ipſis voluntatis liberæ actibus facta (conſequentem nos cum Anſelmo, & Scholaſticis appellamus) tantummodo admiſſa, naturalem omnem (ſic antecedentem nominat) *etiam inductam à Deo, qui poteſt omnia*, ſupra rerum adhuc, *naturam operante*, à libera voluntate, eiuſque actibus relegat.

2. Iuſtin. Mart. Apolog. 2. pro Chriſtianis ad Anton. ſub med. *Si fato regerentur omnia, nihil omnino relictum eſſet in noſtra poteſtate*; ac proinde, etſi fatum ad præmium, & pœnam geſtorum ineluctabiliter admittat, Illud tamen negat, *quo ſit deſtinatum, quempiam eſſe bonum, aut malum.* Iuſtin. rurſus Apolog. pro Chriſtianis, 1. ad Senatum. *Non intelligentes Stoici ad fati neceſſitatem retulerunt omnia, indeque liberum arbitrium, operum laudem, & vituperium, pœnæ, & præmij iuſtam retributionem perire*, ait. Athenagoras legat. pro Chriſtianis negat eſſe Dei, *monere nos ad ea quæ ſunt præter naturam: cum tamen eius eſſe ſit ea omnia noſſe.* Ignatius Mart. epiſt. 3. ad Magneſian. ante med ait, *pium Dei eſſe*, impium diaboli: *non ex natura, ſed ex ſententia factum*: eius aſſecla Tatianus Aſſyrius orat. contra Græcos col. 5. *Verbi potentia, cum ſerum prænoſſet, quid euenturum eſſet, non ex neceſſitate, & fato; ſed libero eligentium propoſito rerum futurarum exitus prædicebat.* Clem Alex. 1. Pædag. cap. 9. verſ. finem, vt neceſſitatem, ſecundum quid, operationis à metu prouenientis libertatem minuere oſtenderet hoc principium ſtatuit. *Multum, atque adeo omnino differt id, quod eſt ſpontaneum liberum voluntarium ab eo quod fit per neceſſitatem*, &c. vbi, *voluntarium, & ſpontaneum*, perfectum, & quod liberi ſynonimum ſit, intellexit. & 2. Stromat. moralem ſolum in actibus voluntatis neceſſitatem Dionyſij acceptione admittit, id eſt conſequentem: naturalem verò ſeu antecedentem reiicit omnino tanquam libertati contrariam aſſerens: *Impedire, ne humanæ actiones, vel vitio, vel laudi verti poſſint.* Et lib. 7. ait, *Deum non cogere quempiam ſalutem ex ipſo accipere*, &c. Cyril. lib. 5. in Ioann. cap. 5. fine ex Eccleſ. 15. poteſtatem liberi arbitrij, *neceſſitate ſolutam*, ad aliquod ex extremis eſſe debere ait, vt ad eum locum recitabamus ſupra col. penult. *quod ſi quis pertinaciter aſſeuerans fatalem neceſſitatem contendat, protinus tollit humanæ voluntatis libertatem.* Dialog. de adorat. Spiritus S. poteſtatis arbitrij in motus animi oppoſitos indifferenter rationem his reddit. *Voluntariam enim, & non quaſi ex neceſſitate, videre oportebat virtutem, neque naturæ legibus inſitam: vt excidere non poſſit id, quod ſumma omnium ſubſtantia, ac eminentia proprium fuerit.* Scilicet libertas arbitrij ab homine, ac ſubinde Dei imago, per eius proprietatis diuinæ imitationem in illo expreſſa. Et 8. lib. contra Iulian. ſub fin. *Propenſio* (liberi motus) *in vnoquoque à neceſſitate libera eſt.* Subinferius. *Si Deus ineffabili quodam, & diuina virtute, & efficacia mutaſſet ſingulorum mentes ad bene agendum, & indidiſſet poſtea bonum, à quo ægerrime diſcedere poſſent, & non ſponte: vltra non eſſet fructus mentis, neque res digna laude, ſed neceſſitatis, & cupiditatis non voluntaria.* Subdit adhuc irreprehenſibilem Deum fore permittendo hominem ſuo motu gubernari, quem præſciret: poſtea *Neceſſe habere inuitabilibus quibuſdam cupiditatibus alligari, vt tranſiret ad faciendum bonum, quod Deo placet.* Baſil. Hom. 9. quod Deus, *non ſit author mali*. longe à med. naturæ noſtræ ad malum poteſtatem probat. [Quoniam libero facta eſt arbitrio: quod creaturæ rationis participi maxime conueniebat. Soluta enim hæc omni neceſſitate, & vitam in ſua poteſtate conſtitutam ex Deo accipiens (propterea ad imaginem eius creata eſt) bonum intelligit, poteſtatemque habet ad bonum, & malum.] Inferiuſcule. *Non ergo ex aliqua neceſſitate, ſed ſuapte temeritate malus eſt factus.* Adamus intra. *Virtus verò ex voluntate perficitur, non ex neceſſitate: quia voluntas ex illis pendet, quæ in nobis ſunt ſita. Quod autem in nobis ſitum eſt voluntarium, & ſpontaneum eſt.* Rogauerat autem paulo ſuperius: cur Deus nos impeccabiles, & abſque facultate peccandi non fecerit? Reſpondet verò. *Quoniam, & tu ſeruos, non quando vinctos in cuſtodia retines, beneuolos eſſe tibi exiſtimas; ſed, cum ſponte omnia, quæ erga te oportet, videris agere. Sic item Deo eum puta fore amicum, non, qui coactus, ſed, qui ſponte ſua, virtuteque illi obtemperat.* Et poſt nuper recitatam propoſitam quæſtionem ſic abſoluit. [Qui ergo factorem reprehendit, quod non tales nos natura fecit, qui peccare, non queamus, nihil aliud opinari videtur, quam naturam ratione carentem ea, quæ rationis eſt particeps, eſſe potiorem: & illa, quæ non mouentur, nec mente ducuntur, iis, quæ eligunt iudicant, conferunt, omnino præſtare.] Hom. verò 6. ex med. dixerat contra ſtellarum fata. *Si non probarum, & improbarum operationum principia penes nos ſita ſunt, ſed ex ortu neceſſitudines emergunt fruſtra eſſe legiſlatores*, & iudices, præmio, vel pœna afficientes. *Non enim hoc pacto iniuria commiſſa furis eſt, aut homicidæ: quippe cui, neque volenti quidem ob ineuitabilem ipſum ad agendum impellentem neceſſitudinem manum continere non licuit.* Id eſt non potuit, & inferiuſcule, inde concludit: *quod nihil prorſus ab hominibus libero animi propoſito agatur. Nam vbi neceſſitas vrget, fatumque dominatur, nullum id ibi locum obtinet, quod pro dignitate penditur.* Methodius Mart. apud Turrianum noſtrum lib. 4. pro epiſt. Pontif. cap. 2. fine. [Si factus eſſet homo, tanquam vnum ex elementis, aut vnum ex eorum numero, quæ ſimiliter neceſſitate ſeruiunt Deo, non iam mercedem libera voluntate dignam reciperet, ſed potius, tanquam inſtrumentum Opificis eſſet: de cuius non recte factis iniuſta, & temeraria eſſet querela. Eorum enim author eſſet is, qui inſtrumento vtitur.] Idem Methodius fragmento relato ab Epiphanio hæreſi 64. cont Originem, ſic probat indifferentem animæ poteſtatem ex coniunctione cum corpore non abolitam. *Poſt vinculi* (corporei) *conſtrictionem hæc ipſi, veluti poteſtatem habenti, & non, veluti ſub vinculo, & neceſſitatem adacto, dicta ſunt.* Scilicet Eccleſiaſ. 15. *Ecce ante faciem tuam*, &c. & Iſai. 1. *Si volueritis*, &c. Epiphanius vero hæreſ. 48. circa fin. *quos Deus vocauit, cum voluntatis propoſito vocauit: non neceſſitatem inducens, non tormentum aliquod adhibens.*

3. Nazianzen. Apologetico, ſeu orat. 1. col. 8. Commendat *bonitatem Dei facientis, vt noſtra quoque ſit virtus, nec natura tantum nobis inſeratur; ſed voluntate, animique propoſito.* Et orat. 16. de pauperum amore,

longe

longe à med. ait. *Deum creaſſe hominem, noſque in illo, liberum, ſuique arbitrij, ſola mandati lege coercitum.* Elias Cretenſ. in orat. 1. ad illa verba: *Generatio propter affectionem,* impeccantiam, quam cum libero arbitrio homini datam dixerat ait non eſſe, quod peccare non poſſit, ſed quod peccare, *in natura non habeat, verum potius in animi induſtria.* Et in orat. 3. §. *poſt quam illud,* Scribit. *Neque enim virtutis nomen obtinere poteſt, quod vi, ac neceſſitate fit.* In orat. 4. §. *Iuſtitia Dei,* inquit, [Ob arbitrij libertatem ſic quidem conditi ſumus, vt virtutis capaces exiſtamus; non tamen neceſſitate ad hoc, aut illud accedimus.] Et in orat. 19. commentar. 3. ait. [Iniuſtum Deo viſum eſſe à malo ad bonum, per vim aut neceſſitatem hominem trahere: quia eſſet hominem liberi arbitrij dignitate ſpoliare, per quam diuinæ naturæ ſimilitudinem conſecutus eſt.] In orat. 40. comment. penult. *Quarum igitur rerum arbitrium penes te eſt; cauſas exterius ne conquiras.* Cur ſcilicet euenerint: quibus Eliæ Cretenſis ſententiis conſonat alter Nazianzeni interpres Nizetas in orat. 44. poſt med. Greg Nyſſen. orat. de dormientib. longe à med. arbitrij ad vtrumuis poteſtate hominem ad Dei imaginem conditum eſſe. *At per neceſſitatem ad aliquid traduci violenter, ademptio dignitatis* (imaginis Dei) *eſſet.* Ex qua lib. de opificio homin. cap. 16. *ea libertate,* hominem donatum ait. *Qua nulla neceſſitatis lege tenetur.* Id quod dixerat cap. 4. & 5. eius libri in hæc verba: [Nullius in natura dominatus iugo ſubiecta: ſed quæ iudicio certo, atque liberrimo: quod vult eligit. Eſt enim virtus ſuæ ſponte nullius imperio mancipata, quod autem neceſſitate quadam, violentiave cogitur, virtuti conſentaneum eſſe nequit.] orat. Catechet. cap. 5. [Si vitæ humanæ præeſſet neceſſitas ex ea parte falſa fuiſſet imago: vt quæ per diſſimilitudinem aliena eſſet ab exemplari: Regnantis enim non regnans quemadmodum nominaretur imago? quod ergo per omnia Deo erat aſſimilatum, oportebat omnino habere in natura, quod ſibi imperaret, & domino non eſſet ſubiectum.] cap. 31. [Dicunt Deum poſſe, ſi velit, eos etiam, qui reſiſtunt, neceſſario compellendo attrahere ad ſuſcipiendam prædicationem. Vbi eſt ergo in his liberum arbitrium? vbi eſt virtus? vbi eſt laus?] Subinferius. Addit neceſſitatem operandi aliunde, quam per poteſtatem, & vſum liberi arbitrij inducta non huius ſolum libertatem, verum & rationis vſum peſſumire. [Ad quid enim ſua vtetur mente, ac cogitatione ſi poteſtas eius eligendi, quod ſuo arbitratu, conſtituit, ſita eſt in alio? Si manet autem inefficax, & nullius vſus liberum animi inſtitutum, & electio neceſſario etiam abolita & virtus.] His conſonat alia orat. Catechet. cap. 5. verſ. fin. lib. de vita Moyſis verſ. med. & in Eccl. hom. 2. col. 2. & hom. 8. med. & de Beatitudinib. in quinta, vt ſupra recitauimus. Denique orat. 5. in Cant. longe à med. ſic fatur. [Non per dolorem, nec per neceſſitatem, ſed ſponte, ſed cogitationibus propriis cupiditatem ad bonum tuam adaugeto, neceſſitate nulla præcedente; virtus enim nullius imperium agnoſcit ſpontanea eſt, omni eſt à coactione libera Nemeſius ex Ephiſopho Emiſſenus Epiſcopus Nyſſeno Coætaneus t. 9. Bibliot. lib. de natura homin. cap. 35. poſt med. (ſiue lib. 6. Philoſophiæ Nyſſeno attributæ) contra fati aſſertores, ſeu (quod idem eſt) noſtrarum actionum præfinitores, ait, [Si enim iiſdem cauſis poſitis] (vt aiunt ipſi) [omnino neceſſe eſt eadem fieri, nec fieri poteſt, vt aliquando ſic, aliquando aliter eueniat, quod illæ ex æterno tempore præfixæ ſtatutæque ſint: neceſſe eſt, & animalis appetitum] (appetitionem) [omnimodo, & ex omni parte iiſdem cauſis poſitis ita fieri: quod ſi vero etiam appetitus neceſſario conſequitur: vbi relinquitur, quod in noſtra poteſtate eſt? vti liberum] (ſubdit) [eſſe debet. At ſi neceſſario appetitus ſequitur, certe etiam fato veniunt, quæ appetitum ſequuntur; etiamſi à nobis fiunt, & natura noſtra, & appetitu, vt iudicio.] Ecce fatali neceſſitati, vt operis libertatem aboleat, non obeſt, quod à voluntate inſtructa cogitationibus proueniat; dummodo ita à ſuis cauſis proueniat, vt non prouenire ſub illis, nequeat ſimilia habet cap. 36.

4. Euſebius Cæſarienſ. 3. præparat. Euangel. cap. 7. verſ. fin. *Neque vero inuitus ſaluus erit is, qui fit ſaluus. Non enim eſt inanimis; ſed libero animi arbitrio contendit ad ſalutem.* lib. 6. cap. 5. Iouis decretum ethnicum à ſe relatum cap. 2. poſt med. ſi foret cum creata libertate pugnaturum docet, ac rurſus liberum arbitrium extrinſecus non moueri ait, & eo cap. 5. poſt med. *In poteſtate libera eſt virtutis præmia ſine vi aliqua eligere, cum poſſit contraria.* Et cap. 6. circa fin. *Ita oſtendam nullam eſſe in rebus neceſſariam ſeriem: quippe cum ſingula principia, & cauſas rerum homines mutare poſſint.* Scilicet: quia potentia mutandi aliquid pugnat cum neceſſitate cauſali illi eſſendi cap. 8. ſub init. *Libertas hominis ſeruituti ſubiecta non eſt. Nam, etiamſi ſeruiat, libertatis ſua id quoque eſt, vt poſſit prouenire.* Et c. 9. poſt med. ex poteſtate libera, & indifferenti peccatoris, vt conuertatur, [Neque neceſſario aliquid eorum futurum eſſe ait.] Rurſus, [quod enim præſcientia Dei nullam neceſſitatem nobis imponit, inde quoque affirmari poteſt: quia ſæpius in ſcriptura pœnitentiam mandaſſe inuenitur: nec cognouiſſe ſimulauit, vtrum conuerterentur delinquentes, an non? vt apud Hierem. &c. Sed æqualiter vtrumque contingens à dictis eſſe oſtendit: ne præſcientia ſua palam facta audientes deiiciat: quaſi neceſſario aliquid eorum futurum ſit, nec in delinquentibus conuerti, & non conuerti poteſtas inſit: & hæc ſit peccandi cauſa. Chryſoſt. ſerm. 2. de fato, ſeu prouiden. poſt med. *Deus dicit* (Eccleſ. 15.) [Poſui ante te vitam, & mortem: ad quod volueris extende manum tuam. Dæmon dicit: non eſt in te quod extendas manum tuam, ſed neceſſitate quadam, & vi id agis. Videntur ne tibi hæc fide digniora?] Hom. 6. 2. ad Timoth. 2. Statuto prius poteſtatem ad pia quæque nobis à Deo fieri: ad ea Pauli verba. *Si quis ergo ſe emundauerit ab iſtis vitiis, erit vas in honorem:* ait. *Vides, vt non naturæ, carnaliſue neceſſitatis ſit aureum eſſe, vel fictilem, ſed noſtræ tantummodo,* (vt neceſſitatem, non gratiam excludat) *voluntatis?* Hom. 46. in Ioann. longe à med. id Ioannis 6. [Nonne ego vos duodecim elegi: & vnus ex vobis diabolus eſt?] ait. [Non enim vi, & neceſſitate quadam Deus bonos facere conſueuit: neque electio eius violenta eſt, ſed ſuaſoria: vt intelligas, inquit, non cogi vocatione, multos vocatos perire continget.] Hom 78. in Matth. col. 5. id Ezech. 2. *Si forte audiant.* Sic ponderat: *Ambigue loqui videtur, ne prædictio inobedientiam facere videretur.* Et hom. 69. col. 1. *Non enim, quia ignorabat, ſed ne quidam ex amentia dicerent: prædictione Dei coactos obtemperare non potuiſſe: idcirco huiuſmodi vtitur orationis figura.* Hom. 19. in c. 4. Geneſ. ſub init. ait, Deum nos, quia liberi arbitrij fecit hortatu ſolum, & conſilio agere: *Et neceſſitatem vtique non imponit; ſed congruis remediis appoſitis totum in ægrotantis ſententia ſitum eſſe permittit.* t. 3. hom. 4. de laudibus Pauli ſub init. de vocatione efficaciſſima (ſi quæ alia) Pauli ait: *Nullus vocationem iſtam neceſſitatem putet: quia potuit non obedire.* Hom. 5. de Pauli conuerſione col. 3. [Quia nos vult ſponte effici bonos, non neceſſitate, atque violentia.] Inferiuſcule. [Nos vero, qui ſemel dominatum noſtri adepti ſumus, non in cunctis Deo ſubditos eſſe nos patimur: quia, ſi traderet inuitos eriperet ipſe, quod contulit: id eſt arbitrij poteſtatem.] Hom. 9. de laudibus Pauli circa fin. *Vt diſcas quod nullum* (quem Pater trahit) [cogit. Nam ſi ipſe vult, nos autem non volumus, ad noſtram ſalutem nihil proficiunt ea, quæ alioqui efficacia ſunt. Non, quia infirma ſit eius voluntas, ſed, quia cogere neminem vult.] Inferius. [Hoc igitur eſt, quod dixi nullum vnquam vi, & neceſſitate à Deo adigi.] Inferius adhuc. [Inuoluntarios enim, & reſiſtentes, neque vi, neque neceſſitate cogit.] ex conſilio, & induſtria Chryſoſtomum, & Euſebium in vnum coactos numerum recitaui, vt appareat, quam ſint in præſenti ſententia, & veritate concordes, qui alias, etſi ad tempus, adeo diſcordarunt. Mitto, quæ contra fati neceſſitatem ſcripſit quinque orationibus de prouidentia, ſeu fato, à ſecunda ad ſextam incluſiue ne totas tranſcribam.

5. Ennodij Ticinenſis de neceſſitatis ad vnam partem excluſione adeo eſt aperta, & inculcata ſententia teſtimonio eius recitato ex libro 2. epiſt. illa 19. ad Conſtantium, vt integrum recitandum hic videretur, ni adeo proxime recitatum eſſet cert. 2. num. 6. ſed illa refricanda. [Quæ eſt iſta libertas, vbi hoc ſolum datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem aſſeris fuiſſe conceſſam?] Et illa. *Ad periculum,*

cultum, & gehennam non imperio aliquo, ſed ſponte deuoluimur. Et illa tandem. *Toties noli in ſuperna admonitione, quo reſpicis, ſi aliud nolle non licuit.* Cyrill. Hieroſol. ad id Ioannis 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Sic habet Catech. 7. poſt med. *Non enim ex neceſſitate, ſed voluntate in Sanctum Dei adoptionem deuenimus.* Catecheſ. 4. tit. de Statu homin. ait, *diaboli*, ſuggeſtiones poſſe à nobis abiici, neque illum nos ad malum adigere. *Si enim*, inquit, *ex neceſſitate ſcortareris cuius gratia Deus gehennam paraſſet.* Theodoret. id Hierem. 26. *Si forte audiant*, non ex euentus ignoratione, *Sed ambigua dictione vſus eſt: ne ſententia diuina attendentes deſperarent de ſalute æſtimantes impœnitentia neceſſitatem imponi.* Cuius etiam excluſionem à libero arbitrio ſignificatam ait, illis verbis Ezechiel 2. *Si forte audiant*, &c. & in Pſal. 67. *Pluuiam voluntariam*, intelligit doctrinæ pluuiam, voluntariam verò ob liberum arbitrium. *Non enim ex neceſſitate irrigatur aliquis; ſed doctrina acquieſcens conſequitur gratiam.* Subinferius verò addit Deum iuſtiſſimum nuſquam pœnas ab hominibus exacturum, *Si adacti neceſſitate aliqua deliquiſſent.* Et in id Romanor. 8. *Quos autem prædeſtinauit.* Ita ſcribit. [Deus omnia procul videt, vt Deus; non tamen huic quidem affert neceſſitatem, vt virtutem exerceat; illi autem, vt vitam ex vitio inſtituat: quia alias iniuſte præmiaret, ac puniret: quare cum certo iuſtus ſit adhortatur quidem ad ea quæ bona ſunt, & prohibet contraria, vt præmiet, vel puniat eos, qui alterutrum ſponte amplectuntur.] Et Romanor. 7. ad illa. *Si autem quod nolo.* Et illa. *Nunc autem iam non ego operor.* Neceſſitate ab arbitrio depulſa concedit illi poteſtatem relaxandi, & contrahendi pro libito habenas paſſionibus eaſque moderandi. Et 5. de Græcanicar. affection. curat. negat, [damnandos homines à Deo, ſi aliqua neceſſitate adacti peccarent: & leges humanas ſupponere nullam eſſe, vel naturæ, vel fati neceſſitatem.] Theophylact. In id Ioannis 6. [Nonne ego vos duodecim elegi: & vnus ex vobis diabolus?] ait, [ex illo etiam diſcimus, quod non coacte, & vi quadam meliores facere conſueuerit Deus, neque eius electio cogat voluntatem noſtram, cum ſit mala, vt fiat bona. Et in cap. 20. Lucæ ad id Ezech. 2. *Si forte audiant.* ait, [Nec enim illi ignorans futurum ita dicit; ſed ne quidam præſcientiam Dei neceſſariam inobedientiæ cauſam eſſe dicant, eiuſmodi verborum figura vtitur,] & Marci 4 poſt med. parabolam de ſeminatore, quo neſcio, & dormiente fruges creſcunt diuinæ erga nos prouidentiæ applicat. Et ſubdit. *Neque enim coacti, & neceſſario fructum afferimus, ſed ſponte. Hoc eſt à nobis ipſis.* Et in cap. 15. Lucæ. Subſtantiam filiis à Patre diuiſam liberi arbitrij, & gratiæ, cùm externæ, tum internæ à Deo communicationem intelligit: Et ſubdit. *Nullum enim cogit non volentem. Nam ſi voluiſſet nos cogi, non feciſſet nos rationales, & liberi arbitrij.* OEcumenius ad Roman. 19. in id. *Numquid dicet figmentum?* &c. hæc ſcribit. [At tu neque naturæ neceſſitate ſeruus, ſed ſermone honeſtatus, arbitriique libertate, non ceſſis artificis voluntati, ſed reſiſtis.] Subinferius. [Reſpondes quaſi coactus peccares, tanquam ille vinceret tuæ ſententiam voluntatis: & in hac parte tuo priuareris arbitrio. Et in 1. ad Timoth. 2. ait, non fieri voluntatem Dei; quia homines nolunt. *Nihil enim ex neceſſitate facit in nobis Deus.* Et in 2. ad Timoth. 2. ad id: *Si quis emundauerit ſe ab his*: ait. *Non, quod Deus ita illos fecerit* (vaſa ſcilicet in contumeliam) *alioqui quomodo poſſent ſeſe mali expurgare?* Euthimius in cap. 15. Lucæ petitionem ſubſtantiæ filij prodigi à Patre liberi arbitrij, ſeu debitæ ex baptiſmo gratiæ petitionem interpretatur, atque his prodigum patri Deo loquentem inducit. [Nolo vrgeat me ſeruiendi neceſſitas: liberum eſt enim mihi arbitrium. Si volo modeſtus ſum. Si nolo, cogi nequeo. Pater ergo candide impertiit, vult enim Dominus, vt ſibi voluntarie ſeruiatur.]

6. Origenes 1. periarch. cap. 1. med. ait. Definitum in Dei Eccleſia eſſe liberum omnis animæ, ſeu hominis arbitrium. [Vnde, & conſequens eſt intelligere non nos neceſſitati eſſe ſubditos: vt omnino etiam ſi nolimus, vel mala, vel bona agere cogamur. Si enim noſtri arbitrij ſumus, inſtigare fortaſſe poſſunt aliquæ virtutes ad peccatum, & aliæ iuuare ad ſalutem; non tamen neceſſitate cogimur, vel agere recte, vel male,] id quod ab argumentis hæreticorum vindicat lib. 3. cap. 1. & lib. 2. contra Celſum circa med. Oſtendens diuina prædeſtinatione, præſcientia, ac prædictione futurorum contingentium non impediri, quominus illorum non effectio, & omiſſio ſit arbitrio, & voluntati noſtræ liberæ abſolute poſſibilis: vti ex ipſo retulimus agentes de concordia præſcientiæ cum actus contingentis præſciti libertate Sanct. Anton. Magnus epiſt. 2. ad Arſenoitas col. vltim. ait, Deum nos beneficiis ad virtutem fulcire: *quoniam in noſtra ſumus poteſtate creati.* Cenſens nimirum eos, qui poteſtatis ſuæ, & liberi arbitrij ſunt, ſolis motiuis, & intentionaliter, non autem phyſice poſſe moueri: nedum præfinitione, ac prædeterminatione phyſice adigi, ac prædeterminari: & quid demum beneficia præſtabunt, vt id agamus, quod non agere è Dei præfinitione, & prædeterminatione Dominicanorum recentium minime poſſumus. Olympiodorus ex Peripatetico Monachus in 1. Eccleſ. illud. [Ecce omnia vanitas, & afflictio ſiue] (vt ipſe legit) [electio, ſpiritus, ait, Præter hoc, quod elabuntur, ac euaneſcunt etiam diſponunt ſe homines ad ſupplicia poſt præſentem vitam futura; quandoquidem nulla coacti neceſſitate hoc faciunt, ſed prauia electione, certoque iudicio. Spiritum verò hoc loco animam intelligit, quæ liberi arbitrij poteſtate & decorata.] Conſonat ſibi in cap. 6. & 10. Eccleſ. ſub init. omnem coactionem, & neceſſitatem à libera voluntate propellens. Macharius Senior hom. 15. circa med. t. 2. Biblioth. [Capax eſt natura cum boni, tum mali; nulli tamen neceſſitati ſubiacet.] Circa fin. ait homines in quouis viæ ſtatu, etiam, [cum diuinitate ſunt inebriati, licet plene ſint, & adhæreant Spiritui Sancto, non tamen vlla neceſſitate detinentur: ſed libera potiuntur libertate, vt conuertantur, & faciant quod libuerit.] Hom. 27. med. [Boni, malique capax eſt natura noſtra: ac poteſtas aduerſaria exhortandi vim habet, non cogendi.] Marcus eremita lib. de baptiſmo longe à med. ait. [Adamum, neque ad vitium particulariter conuertibilem, neque neceſſitate naturæ, ſed beneplacito voluntatis tranſgreſſum eſſe mandatum Zacharias Mitelenenſ. Epiſc. lib. de mundi creat. ſub fine ait. [Vult non neceſſitatibus ſubiici naturam noſtram more brutorum: vt, quocumque impulſa fuerit, trahatur. Deinde, vt honeſtum noſtrum eſſet, non eſt naturæ nexu: vt vbi virtutis opera, & præclara volentes geſſerimus laude, & præmio digniſſimus: coactum enim bonum ipſi gratum non eſt; ſed, quod conſilio, & delectu geritur.] Damaſcenus lib. 2. de fide cap. 2. poteſtatem voluntatis, & arbitrij indifferentem ad vtrumuis, quam ad eius, & operum libertatem requirit, neceſſitatem, vt ea fiant, prorſus excludere, & ſupponit, & probat, ac ſæpius capit. 25. Author hiſtoriæ Barlaam Damaſceno tributæ cap. 15. poſt med. Ita libertatem definit, *Eſt animæ ratione vtentis voluntas ſine impedimento ad id, quod vult.* Hos autem Patres Græcos voluntati, & gratiæ diuinæ neceſſitatem ad recte, honeſteque viuendum, neque ad id poteſtatem abſque Dei gratia creato arbitrio deferre, vidimus ſupra, & ex pluribus eorum recitatis teſtimoniis certam inpræſenti conſtat: quare, dum omnem neceſſitatem ab arbitrio, eiuſque operatione liberis relegant, Dei voluntatem, prouidentiam, ſeu præuidentiam, ſiue gratiam neceſſarias ad liberas operationes, & poteſtatem creatam aiunt, neceſſitates verò eſſe omnino negant.

7. Sed quoniam latinorum Patrum circa arbitrij creati liberi poteſtatem, & operum eius libertatem apud perfidos hæreticos centuriatores, & Caluinum, Lutherum, ſuos, melius audit fides, eorum erunt pro neceſſitatis huius excluſione producenda teſtimonia. Et in primis Prudentius in Hamartigenia non poetice ſolum, ſed philoſophice ſatis, ac Theologice contra Marcionem cecinit.

Non eſt ſponte bonus, cui non eſt prompta poteſtas
Velle aliud, &c. Atque iterum ita Deum cum Adamo libero conſtituto loquentem inducit.

Non cogo, nec exigo per vim;
Sed moneo iniuſtum fugias, rectumque ſequaris.

Lux comes eſt iuſti ; comes eſt mors horrida iniqui.
Elige rem vita : tua virtus temet in auum
Prouehat æternum : tua damnet culpa viciſſim :
Præſtet , & alterutram permiſſa licentia ſortem

Rurſus pendenda illa *prompta poteſtas* , id eſt , ſoluta omnino , & expedita : quare & prorſus libera à neceſſitate volendi vnum , ac non volendi aliud. Rurſus his in Marcionem inuehitur.

Neſcis ſtulte tua vim libertatis ab ipſo
Formatore datam. Neſcisque ab origine quanta
Sit conceſſa tibi famulo ſuper orbe poteſtas :
Et ſuper ingenio proprio , laxóque ſoluto
Iure poteſtatis ; liceat, cui velle, ſequique
Quod placitum ; nulloque animum ſubiicere vinclo.

Minutius Fælix in ſuo Octauio pro ſolis præmio,& pœna fatum,quod merita neceſſario ſupponat,admittit. [Quid, inquit, eſt fatum , quam quod de vnoquoque noſtrum Deus fatus eſt. Qui , cum poſſit præſcire materiam pro meritis ſingulorum fata determinat.] Hilarius in Pſal. 118. fine ad id. [Fiat manus tua, vt ſaluet me : quoniam mandata tua elegi.] Sic habet. [Elegit autem non naturali neceſſitate , ſed voluntate pietatis. Quia cuique ad id, quod volet, via eſt propoſita viuendi, atque appetendi, atque agendi permiſſa libertas : & ob id vnius cuiuſque , aut pœna , aut præmio afficitur electio.] Et ad id. *Inclina cor meum.* Neceſſitatem iterum ab arbitrio noſtro excludit. Et in Pſalm. 2. ad id. [Tunc loquetur ad eos in ira ſua.] In hæc ſcribit. [Vnicuique noſtrum libertatem vitæ, ſenſumque permiſit ; non neceſſitatem in alterutrum affigens. Inferiuſculè. [Quid autem honoris,ac præmij bonitatis neceſſitas mereretur ; cum malos nos eſſe vis quædam nobis conſerta non ſineret ? Voluntati ergo permiſſa bonitas eſt, vt eſſet nobis æternæ huius beatitudinis profectus, atque vſus ex merito , non neceſſitas indiſcreta per legem.] Similia ſcribit in Matth. 7. ad id [Nonne in nomine tuo prophetabimus,] & 9. de Trinit. poſt med. ad id: [Veni non , vt faciam voluntatem meam.] Et 1. de Trinit. poſt init. ad id Ioannis 1. [Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Sic fatur. Hinc mens noſcit eſſe filios Dei , non neceſſitatem eſſe, ſed poteſtatem.

8. Ambroſius 2. de fide à med. vt filij, & ſpiritus ſancti aſſertam libertatem Ioannis cap. 3. [Spiritus vbi vult ſpirat.] Et 1. Corinth. 12.] Diuidens ſingulis , prout vult. Statuat eam ſubiungit rationem. Pro liberæ voluntatis arbitrio , non pro neceſſitatis obſequio ,] lib. 6. in Luc. cap. antepenult. de turbarum refectione Lucæ 19. agens ait. [Non poteſt dicere , quia noluit te bonum facere , ante quem poſuit bonum , & malum : vt non ex neceſſitate bonum tuum eſſet , ſed voluntarium. Multum enim differt inter eum , qui ex neceſſitate inuitus aliquid agit ; & inter eum , qui ex voluntate , quod bonum eſt , elegit. Si enim inuitus hoc ago , diſpenſatio mihi credita eſt ; ſi volens mercedem habeo ,] 1. Corinth. 9. Hieronymus in id Iob 34. [Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt , vt veniat ad Deum in iudicium ,] dictum ait , quia neceſſario veniet , ac non veniendi non habebit poteſtatem , ſed potius impoſſibilitatem (vt ſuprà ex ipſo retulimus) tam autem vnius extremi neceſſitas , quam alterius impotentia , & impoſſibilitas poteſtati liberæ arbitrij in Hieronymi , & aliorum Patrum , qui eodem modo eum locum ſuprà explicuere , contradicit. Secundo idem Hieronymus in id Hierem. 26. [*Noli ſubtrahere verbum, ſi fortè audiant.* Dictum etiam, ait, non quia euentus Deo ambiguus , *ſed ne ex præſcientia eius quaſi ex neceſſitate facere aliquid , vel non facere cogatur.* Quod ipſum de ſententia illa Ezechiel. 2. *Si fortè audiant.* Et ſi fortè quieſcant eo loci fatetur, & ſimilibus ſcripturæ, vt vidimus ſuperius. Item dialog. ſeu lib. 3. contra Pelagianos ſub med. *Vbi miſericordia , & gratia eſt, liberum ex parte ceſſat arbitrium* : quia, ſcilicet, in ea apponenda nihil ex parte creati arbitrij ponitur , ſed à Deo ſolum apponitur. Non autem ceſſat omnino , quia bonus eius vſus ſine vlla neceſſitate à nobis eſt. Epiſt. 147. ad Damaſc. col 3. de filio prodigo ait. [Dedit eis liberum arbitrium: dedit mentis propriæ libertatem : & vt viueret vnuſquiſque, non ex imperio Dei , ſed obſequio ſuo. Id eſt, non ex neceſſitate, ſed ex voluntate : vt virtus haberet locum: vt à cæteris animantibus diſtaremus : dum ad exemplum Dei permiſſum eſt facere, quod velimus,] lib. 2. aduerſum Iouinianum col. circiter 4. [Liberi arbitrij nos condidit Deus ; nec ad virtutes, neque ad vitia neceſſitate trahimur. Alioqui vbi neceſſitas nulla corona eſt.] Arnobius 2. aduerſ. gent. verſ. fin. *Nulli Deus infert neceſſitatem.* Rationem vero reddit : quia liberalitate diuina eſſet indignum. Eodemque libro : [ſceleratum , & immane penitet credere ipſos actus, quibus vita tranſigitur, & celebratur humana, ordinaſſe, iuſſiſſe , & à ſua fluente conſtitutione præcepiſſe Deum.] Lactantius Firmianus Arnobij diſcipulus 2. diuin. inſtit. c. 5. ante med. probat aſtra non eſſe Deos , quia nec liberi ſunt : cum non pro libito ſed ex ſtata lege, & neceſſitate moueantur. [Si Dij eſſent, inquit , huc , atque illuc paſſim ſine vlla neceſſitate ferrentur : ſicut,& animantes (rationales) in terra : quorum, quia liberæ ſunt voluntates huc , atque illuc vagantur , vt libuit : & quocumque mens duxerit eo fertur. Non eſt igitur aſtrorum motus voluntarius.

9. Sed veniamus ad Auguſtinum in re ad prædeſtinationem , & ad gratiam , & liberum noſtrum arbitrium ſpectante (apud Hæreticos , etiam & Dominicanos recentiores nobis aduerſos) exceptione omni teſtem maiorem lib. de ſpiritu, & lit. c. 31. med. ait. [Hoc, quemque in poteſtate habere, quod, ſi vult, faciet ; ſi non vult non facit.] Fine concludit. [Cum poteſtas datur, non neceſſitas imponitur. Vt , cum Dauid Saulis occidendi poteſtatem accepiſſet, maluit parcere , quam ferire,] lib. 5. de ciuit. c. 10. [Neque ideo peccat, quia Deus illum peccaturum præſciuit : imò ideo non dubitatur ipſum peccare , cum peccat, quia ille , cuius præſcientia falli non poteſt , non fatum, non fortunam, non aliquid aliud (ecce nomine fati, fortunæ,& vniuerſim cuiuſvis alterius antecedentis neceſſitatis præfinitiones excluſas) *ſed illum peccaturum eſſe præſciuit.* Et in Pſal. 9. inde confutat eos , qui Deum peccati cauſam admittebant : *quia non poteſt punire quod fecit*, lib. 3. de libero arbit. c. 15. & præſertim c. 18. Sæpius illam ſuam ſententiam ſcribit : [quæcumque iſta cauſa eſt voluntatis : ſi non ei poteſt reſiſti , ſine peccato ei ceditur ; ſi autem poteſt, non ei cedatur , & non peccabitur. Quis enim peccat in eo , quod nullo modo caueri poteſt, cap. autem 5. med. dixerat : [Non clament, non ſuccenſeant : quia, neque ipſos ideo coëgit peccare, quia fecit, quibus poteſtatem verum vellent dedit.] Totis autem capitibus 2. 3. & 4. eius libri fusè probat Dei præſcientia, prouidentia, & operatione nullam noſtris operibus neceſſitatem imponi : ac ſubinde liberos nos , & poteſtatis indifferentis eſſe, & 5. de ciuit. c. 10. init. Omnem, etiam extrinſecam, à libertate noſtra independentem operandi neceſſitatem à libero noſtro arbitrio, & voluntate, eiuſque operationibus liberis prorſus , proculque his verbis ablegat. [Si neceſſitas illa dicenda eſt, quæ non eſt in noſtra poteſtate ; ſed, etiam, ſi nolimus, efficit quod poteſt (ſicut eſt neceſſitas mortis) manifeſtum eſt voluntates noſtras, quibus rectè, vel perperam viuimus, ſub tali neceſſitate non eſſe,] lib. 2. Actor. cum Fælice Manichæo c. 4. init. ex illo Matth. 12. [Aut facite arborem bonam , & fructus bonos, aut facite arborem malam, & fructus malos. Ita infert : [Cum ergo dicit : aut hoc facite , aut illud facite, poteſtatem indicat, non naturam ,] quæ vtique ad vnum determinata , & alligata eſt ; non indifferens, ſicut libera poteſtas. Ex eo vero capite ad 12. incluſiuè pro indifferenti poteſtate voluntatis , atque excluſione neceſſitatis operandi ab illa fusè decertat, lib. cont. Secundinum, Manichæum, etiam c. 19. [Si autem cogitur conſentire, ita, vt non ſit in eius poteſtate aliter facere: non ergo, vt dicebas voluntate peccat , quando non voluntate conſentit,] & lib. de vera religione, c. 5. [Nec hoc dubitandum video: habere animas liberum arbitriũ: tales enim ſeruos meliores eſſe Deus iudicauit , ſi ei ſeruirent liberaliter ; quod nullo modo poſſet fieri, non volũtate, ſed neceſſitate ſeruirent,]& c. 14. latè probat neceſſitatem præfatam operandi pugnare cum voluntatis, & operũ noſtrorum libertate, & q. 2. ex lib. Octoginta triũ ait. *Melior homo eſt, qui voluntate, quam qui neceſſitate bonus eſt: voluntas igitur libera danda homini fuit.* Quæ ferè repetit q. 4. & lib. de bono perſeu. c. 11. lib. de perfect. iuſt. ratiocin. 2. ſer. 49. de temp. & lib. de natura,& grat. c. 65. [Quod à memorato dictum eſt presbytero (Hieronymo) liberi arbitrij nos condidit Deus: neque ad virtutẽ, neque ad vitia neceſſitate trahimur.

Alioqui,

Alioqui, vbi neceſſitas, neque corona eſt. Quis non agnoſcat? Quis non toto corde ſuſcipiat? Quis aliter conditam humanam neget eſſe naturam; Sed in recto faciendo, ideo nullum eſt vinculum neceſſitatis, quia libertas eſt charitatis,] lib. 5. de ciuit. c. 1. poſt med. cont. Ethnicum fatum ait: [illi vero, qui poſitionem ſtellarum quodammodo decernentium qualis quiſque ſit, & quid ei proueniat boni, quidve mali accidat, ex Dei voluntate ſuſpendunt: ſi eaſdem ſtellas putant habere hanc poteſtatem traditam ſibi à ſumma illius poteſtate, vt volentes ita decernant: magnam cœlo faciunt iniuriam: in cuius velut clariſſimo ſenatu, ac ſplendidiſſima curia opinantur ſcelera facienda decerni, qualia, ſi aliqua terrena ciuitas decreuiſſet, genere humano decernente fuerat euertenda. Quale deinde iudicium de hominum factis Deo relinquitur, quibus cœleſtis neceſſitas adhibetur: cum dominus ille ſit, & ſyderum, & hominum: Aut, ſi non dicunt ſtellas accepta quidem poteſtate à ſummo Deo arbitrio ſuo iſta decernere; ſed in talibus neceſſitatibus ingerendis illius omnino iuſſa complere: ita ne de ipſo Deo ſentiendum eſt, quod indigniſſimum viſum eſt de ſtellarum voluntate ſentire?] Conſonat ex Cicerone eodem libro c. 9. & 2. contra Fauſtum Manichæum. [Et nos quidem ſub fato nullius hominis geneſim ponimus, vt liberum arbitrium voluntatis, quo, vel bene, vel male viuitur propter iuſtum iudicium Dei ab omni neceſſitatis vinculo vindicemus]

10. Eidem inſiſtunt doctrinæ eius diſcipuli, & poſteriores Patres, Proſper. 2. de vocat. gent. c. 28. poſt init. ait, ſi Dei voluntas, & adiutorium prærequiſita ad fidem, & bona opera, & iuſtitiam conſequendam, & in ea perſeuerandum voluntatis noſtræ mutabilitatem, atque ad alterutrum poteſtatem, qua illorum oppoſita abſolutè exequi poteſt neceſſitate ad alterum abolerent. *Nemo vnquam fidelium receſſiſſet à fide: neminem concupiſcentia vinceret.* Quod falſum eſſe ait: & contra experientiam frequentiſſimam eſſe videmus. Conſequentia vero Proſperi euidens eſt, atque alteri fidei noſtræ principio innitens: nemini neceſſariam Dei voluntatem, & gratiæ adiutorium ad perſeuerandum in fide & iuſtitia, ac tentationes vincendas deeſſe. Addit præterea conſequens etiam eſſe contra illam domini ſententiam: *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem.* Et ad capita gallorum ad 6. cap. fine ait. [Prædeſtinationem Dei, ſiue ad bonum, ſiue ad malum, in hominibus operari ineptiſſimè dicitur: vt ad vtrumque homines quædam neceſſitas videatur impellere. Cum in bonis voluntas ſit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas ſine gratia.] Fulgentius de fide ad Petr. c. 25. ait. [Primos homines certiſſimè, ac indubitanter rectos, & liberi arbitrij conditos, non neceſſitate, ſed propria voluntate peccaſſe.] Bernard. de grat. & lib. arbitr. col. 2. ait. [Eſt vero ratio data voluntati, vt inſtruat illam, non vt deſtruat. Deſtrueret autem ſi neceſſitatem vllam imponeret, quominus pro arbitrio ſeſe volueret, ſiue in malum conſentiens appetitui, ſiue in bonum gratiam ſequens. Ergo ſine vllo vinculo neceſſitatis voluntas ſe poteſt voluere, vt ſequatur gratiam, atque vt gratiæ diſſentiens conſentiat appetitui.] Ex multis vero aliis, quibus deinceps neceſſitatem à potentia, & actibus liberis reiiciendam docet. Pauca hæc noto. Subinferius. *Vbi quippè neceſſitas, non iam voluntas.* Et inde ſubdit. *Quod ſi ex neceſſitate, & abſque conſenſu propriæ voluntatis mala, bonaue fieri poſſent, rationalis creatura, aut miſera profectò eſſe nulla ratione deberet, aut beata penitus eſſe non poſſet*, col. 3. ſub init. ait. *Libertatem à neceſſitate magis congruere voluntati, quam alias libertates ab ipſo ſtatim ſubiectas.* Inferiuſculè. [Cum triplex ſit nobis propoſita libertas; à peccato, à miſeria, à neceſſitate: hanc vltimo loco poſitam contulit nobis in conditione natura: in primam reſtauramur à gratia media nobis reſeruatur in patria. Beda q. 13. ex variis verſ. med. *Arbitrium certè liberum fuit* (Adamo) *quandiu ſuæ poteſtatis extitit: ita, vt nulla vi cogente, neque Dei, neque diaboli, quod vellet bonum, ſeu malum faceret.* Poſt med. latè refutat neceſſitatem, quæ à diuina prouidentia, tanquam à cauſa, in futuras noſtras liberas operationes proueniat. Et in cap. 6. Ioan. ad id. *Omnis, qui audiuit à Patre, & didicit venit ad me.* Sic habet: *quomodo trahit Pater? docendo delectat; non neceſſitate cogendo. Quia nemo neceſſitate credit, ſed voluntate.*

11. Tam frequens vbique eſt Anſelmus in excludenda à libera potentia voluntatis creatæ, eiuſque operibus neceſſitate; quantum eſſe illum ſupra diximus in poteſtate arbitrij ad vtrumvis extremum conſtituenda; ſed præſertim id præſtitit, & latè, & ſubtiliter, toto libro de concordia, ex quo tam multa dabimus cert. ſequenti, vt nihil ferè ibi, niſi ex eius doctrina, & verbis doceamus. Et ea quidem præſentem etiam veritatem continent, & confirmant. Nunc autem nonnulla ſolum ex eius libris producemus. Libro igitur de concordia præſcientiæ, & prædeſtinat. Cum noſtri arbitrij, & contingentium operum libertate c. 1. col. pen. [Sola voluntas determinat ibi, quid teneat. Nec aliquid facit ius neceſſitatis, vbi operatur (ſcilicet determinatiue) *ſola electio voluntatis.* Et in elucidario, vel ipſe, vel qui eius Author coætaneus, & grauis *Quæ Deus fieri tantum permittit* (vt bene vel male operari nos) *non eſt neceſſe euenire.* Et de caſu diaboli c. 2. & 3. docet neceſſitatem vnius partis, ſeu extremi eorum, ad quæ eſt arbitrij libertas, & poteſtas, pugnare, & opponi expedito, & abſoluto vſui libertatis. Atque eo c. 3. & 4. idem docet de alterius partis, ſeu extremi impoſſibilitate, & c. 14 hanc proponit quæſtionem. [Si daretur eidem Angelo velle ſolum, quod ei velle conueniret, an poſſet aliud velle? aut, ſi non poſſet non velle per ſe, quod accepiſſet velle?] Reſpondet vero diſcipulus ex ſimilis alterius quæſtionis ſolutione data: tunc [nec poſſe aliud velle, nec poſſe per ſe non velle, quod accepiſſet velle. Sicut non poteſt non velle beatitudinem in communi.] Quam neceſſario appeti dixerat c. 13 Ricardus Victor de ſtatu interioris hominis p. 1. tract. 1. c. 3. hominem ad Dei imaginem conditum ait. [Quia Deus ſuperiorem non habet, nec habere poteſt: & liberum arbitrium dominium non patitur, nec pati poteſt. Quia violentiam inferre ei, nec creatorem decet, nec creatura poteſt,] & c. 13. ait: [Libertatis eſt, quod conſenſus eius extorqueri non poteſt. Et tam inſpirationi Dei, quam dæmonis ſuggeſtioni conſentire, vel non conſentire poteſt, vtrumque autem ex libertate, neutrum ex neceſſitate. Abulenſ. q. 52. in Matth. ad id Matth. 11. *Si in Tyro, & Sydone, & ſi in Sodomis*, &c. [forte manſiſſent vſque in præſentem diem] ait dictum ad oſtendendam libertatis noſtræ ad vtrumvis poteſtatem: *vt non putetur Dei cognitio rebus imponere neceſſitatem.* Pro qua expoſitione citat Remigium & S. Thom. poſſuntque præterea citari, quos dedimus controu. 2. Plures alios Patres dabimus pro excluſione neceſſitatis operandi ab arbitrio, & voluntate libera l. ſequenti, vbi præfinitiones Dominicanorum recentiorum ad materiale peccati confutemus. Dedimus autem plura eadem controu. pro concordia infallibilitatis præſcientiæ abſolutæ Dei de contingentibus futuris cum abſoluta eorum contingentia, & libertate. Vidimus enim hæc apud illos ex communi, & ſtato ipſis proloquio, & principio componi. [Quod contingentia, non ideo futura ſint, quia à Deo præſcita; imò vero ideo ſint ab eo præſcita, quia futura (ſenſu à nobis, & ſcholaſticis aliis poſtremo hac cauſali explicata) ne neceſſitas ex antecedenti naturæ connexione præſcientiæ cum contingentibus futuris, eorum contingentia, & libertas peſſumiret. Denique huc illi omnes Patres aduocandi ſunt, qui contra ineluctabilem ab arbitrio noſtro, eiuſque vſu fati, & fortunæ ethnicæ neceſſitatem pro noſtra libertate pugnarunt: quorum aliquos recitauimus. Sunt autem, qui fatalem neceſſitatem impugnant Patres recitatis hactenus locis. Ex Doctoribus iunioribus Iulius Sirenius lib. 3. de fato. Molina in concord. quæſt. 14. artic. 13. d. 1. Pennot. propugnaculo hum. libert. lib. 1. cap. 3. & 4. lib. 2. à cap. 1. Ruiz d. 48. Theophil. Raynaud. diſput. 8. Theolog. natur. quæſt. 3. artic. 4. num. 196. & d. 2. diſcipl. moral. quæſt. 3. num. 214. & Paul. Leonard. in ſuis reſponſionibus ad expoſtulat. cont. ſcientiam med. p. 2. ſect. 1. à n. 2.

12. Eo denique vſque Patres neceſſitatem abſolutam cum arbitrij, eiuſque operum libertate, & merito pugnare cenſent, vt neceſſitatem ſecundum quid, vt metu, ſiue ſeruilem, ſiue reuerentialem, dolorem, & ſimilia, quæ tamen operibus dent cauſam, à potentia libera, eiuſque operibus ſectu dans: & certè, licet non abſolutè libertatem

Digitized by Google

bertatem tollat, multum tamen illius imminuent: ac ſubinde ex abſolutè tali neceſſitate eam abſolutè aboleri neceſſe eſt. Epiphanius recitatus ex hæreſi 48. circa fin. aiebat *Deus nos vocat non immittens neceſſitatem, non tormentum aliquod adhibens*, lib. 1. hæreſi 16. poſt med. *Extrema eorundem ſententia eſt, quod cum iudicium iuſtum decernant, fatum eſſe dicunt. Quomodo enim poteſt eſſe iudicium, & fatum? Propterea quod, qui facit, non à ſe ipſo facit, ſed ſecundum neceſſitatem Domini ipſius fati.* Clemens Alexand. 1. Pedagogi cap. 6. longè ab init. *Infantes dicit Apoſtolus eos, qui ſunt in lege: qui, non ſecus, ac clarulis pueri, timore perturbantur. Viros autem, qui verbo paremus, noſtrique ſumus iuris, & arbitrij vocauit, qui credimus ſpontanea electione ſaluari*, & c. 9. Neceſſitatem à metu prouenientem multum ab ſpontaneo, perfecto, ſcilicet, ſeu libero ait: diſcernis. Zacharias Miteleuentis Epiſc. lib. de mundi creat. ſub finem recitatam ſuprà ſententiam ſuam de abſolutæ neceſſitatis à potentia, & actibus liberis argumento hoc à minori ad maius probat. *Tunc ſeruum tuum verberonem, & vinctum tamen laudes, ſi quando aliquid eorum, quæ iuſſa ſunt præſtiterit? an, cum nulla neceſſitate iniecta flagro, nihil prætermittit eorum, quæ ratione ſeruilis conditionis debet efficere: neque aduerſum ea, quæ ipſi imperantur, aggreditur: ſed promptè cum animi voluptate famulatur?* In quibus conſonat Auguſtino ſuprà à nobis recitato ex cap. 5. de vera relig. & ex quæſt. 2. libri octoginta trium. Optatus Milleuitanus lib. 7. aduerſ. Parmenian. ſub init. excluſionem abſolutæ neceſſitatis à libero arbitrio, eiuſque actibus à ſe aſſertam ſimili argumento à minori ad maius probat his verbis: *Homicida ſcelus, dum nemo cogit, poteſt facere: poteſt, & non facere. Adulterium mœchus, dum de foris nemo compellit, poteſt admittere: poteſt & non admittere: & cætera huiuſmodi, in quibus liberum habetur arbitrium.* Chryſoſtomus hom. 46. in Ioan. id Ioan 6. *Numquid & vos vultis abire?* ſic exponit: *vt vim omnem, & neceſſitatem auferret: & ne pudore quodam nutarent.* Theophylactus ad eum locum *demonſtrabat nolle eos reuerentia erga ſe comitari.* Euthym. *Quod nullum velit inuitum retinere.* S. Thom. ibi lect. 8. poſt med. *Aufert etiam verecundiam, & neceſſitatem* (ſecundum quid ex reuerentiali metu, & pudore) *remanendi.* Quo etiam pacto eum interpretatur locum Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. Gregor. Nyſſen. orat. 5. in cant. longè à med. *Non per dolorem, nec per neceſſitatem, ſed ſponte.* &c. *Cupiditatem boni habendam*, ait Auguſtinus in Pſal. 124. ad id: *Omnia quæcumque voluit dominus fecit.* Ea, quæ indigentia, & inopia cogente facimus, vel, quia alias inopes eſſemus (quæ ſolum ſecundum quid neceſſitas eſt) ex neceſſitate fieri aſſeris abſolutè, quia ex perfecta chriſtiana, & honeſta libertate non fit, quod non fit è ſola boni complacentia, & amore, ſubditque: *inuenimus aliquid, quod libera voluntate faciamus: cum ipſum Deum amando laudamus. Non enim ex neceſſitate, ſed quia placet.* Macarius ſenior t. 2. Biblioth. hom. 15. circa med. ait, Si Deus (vt poteſt) Chriſtianorum corpora omnia incorruptibilia feciſſet vi tanti miraculi, *& vtilitatis neceſſitate* (quæ ſolum tamen ſecundum quid eſſet) *ac non libera voluntate* homines conuertendos: *quare, vt prorſus appareat, & rata ſit arbitrij libertas corruptibilia eorum corpora reliquiſſe Deum. Vt in voluntate ſit hominis, vt conuertatur ad id, quod bonum eſt, aut malum.* Denique Cyril. Alex. 8. cont. Iulian. ſub fin. ait, virtutem, aut efficaciam à Deo hominibus inditam ad bonum, à quo ægerrimè poſſent diſcedere, fructum mentis indignum laude facturam. Et quid de inuincibili neceſſitate dicet?

13. Certè ſcriptura ſacra apertis etiam pro neceſſitatis à potentia libera excluſione teſtimoniis clamat, vt locis recitatis, & perpenſis, cum pro indifferenti eius ad vtrumvis poteſtate, tum pro eius neceſſitatis excluſione proximis tribus certaminibus. Duo nunc tantum addam. Alterum ex 1. Corinth. 7. vbi de Patrefamilias ſuper filia virgine collocanda in matrimonium, vel ſecus Paulus ait. *Non habens neceſſitatem, poteſtatem autem habens.* Quibus poteſtati indifferenti neceſſitatem partis alterius oppoſuit vti poteſtati indifferenti è regione pugnantem. Nec refert non loqui ibi de poteſtate, & neceſſitate phyſicis, ſed moralis, & iuris. Ex eo enim, quod in vno genere neceſſitas cum indifferenti ad vtrumvis poteſtate pugnet, in alio etiam pugnare euidenter infertur. Imo, cum phyſica, tum poteſtas, tum neceſſitas, ad moralem, & iuris ſupponatur, atque hæc illius imitatiua ſit: ni phyſica poteſtas, & neceſſitas pugnarent, quæ morales, & iuris ſunt, amice conuenirent. Secundus locus eſt illud Chriſti Domini ad Petrum Ioan. vlt. [Cum eſſes iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas. Cum autem ſenueris extendes manus tuas; & alius cinget te, & ducet quo tu non vis.] Quo loco illud *quo tu non vis* de voluntate portionis ſuperioris Petri locutum Dominum aiunt Cyrill. Alex. 12. in Ioan. cap. 65. Auguſt. tract. 51. in Ioan. Chryſoſt. Theophilactus, & S. Thom. ad eum locum. Sed enim difficultas eſt; quia ſi illud *quo tu non vis* referatur ad paſſionis Petro à Tyrannis oblatæ tempus de voluntate efficaci ſuperioris portionis (quæ abſoluta eius voluntas eſt, & qua abſolutè Petrus dicitur velle; non autem à velleitate è naturali mortis timore orienda) intelligi nequit: cum mortem non recuſauerit, nolueritve tunc efficaciter; imo manus extenſurus dicatur vltroneus. Sed neque prophetiæ tempore de voluntate efficaci portionis ſuperioris Petri intelligi poteſt illud *quo tu non vis* abſque temeritate, & in ipſum blaſphemia. Iam enim ex multis diebus rediuiuus Dominus Petro loquebatur, cuius ob anteactam Magiſtri negationem lachrymæ ſtudium moriendi pro Magiſtro, ex ipſo pene negationis inſtanti, continuo teſtabantur. Ex quo ſtudio poſtmodum cum Apoſtolis aliis iuit *gaudens à conſpectu concilij: quoniam dignus habitus eſt pro nomine Ieſu contumeliam pati*, & manus vltro ad crucem dicitur ex hoc loco extenſurus. Solutio autem difficultatis ex veritate, quam hic ſtatuimus deſumi neceſſario debet. Quod ſcilicet vincula, crux, & mors vellet nollet à tyranno inferenda erant: quare in voluntatis ſuæ poteſtate non erant; nec magis ad eas præſtabat velle Petri, quam nolle: ac ſubinde inter libertatis ſuæ effectus non computantur ſicut computantur operationes ipſius iunioris: cum *cingebat ſe, & ambulabat vbi volebat.* Id eſt ad eas à nemine cogebatur; ſed à liberæ ſuæ voluntatis ſoluta omnino, & abſoluta ad oppoſitum etiam poteſtate operabatur iuxta S. Thom. & reliquorum interpretationem: & hic dicitur extenſurus manus: quia nullo cogente extenſurus erat, cum eas poſſet non extendere, ſed extendendas tortoribus relinquere. Hoc igitur loco oſtenditur actiones, ad quas irreſiſtibiliter, & neceſſitate agimus, quin ad oppoſitum nobis ſuppetat abſoluta, atque impedimentis ſoluta poteſtas, nec noſtræ poteſtatis, nec liberas, imo nec humano modo noſtras eſſe.

CERTAMEN IV.

Neceſſitas natura præcedens arbitrij operationes, ab eiſque in ſui poſitione independens ab eius potentiæ, & operationum libertate à recitatis Patribus reiicitur.

1. Tertium hoc adeo cum duobus præcedentibus principiis connexum: imo vero ipſis implicatum, & innexum eſt, vt ſatis ſit in ipſis ſimul ex Patribus ſtatutum. Etenim potentiæ, ſeu poteſtati indifferenti in actu primo ad vtrumvis, (in quo ſtat per Patres potentiæ libertas, à qua libera eius operatio dicitur, & libera exercite procedit) neceſſitas contradicit per Patres, vt vidimus: at ſola neceſſitas & determinatio ineuitabilis ad vtrumvis extremum ex parte, actus primi contradicit poteſtati in actu primo indifferenti ad vtrumvis: ergo neceſſitas, quæ contradicit, & deſtruit potentiæ, ſeu arbitrij poteſtatem ad vtrumvis, & libertatem in actu primo, eſt neceſſitas, ſeu determinatio ex parte actus primi ad vnum extremum: ac ſubinde neceſſitas

ſola naturæ prior antecedens, atque ab vſu libero arbitrij independens à libertate arbitrij releganda omnino eſt Patrum ſententiâ concordi : Minor patet ex Patribus ipſis aſſerentibus poteſtatem indifferentem ad vtrumvis in qua libertas arbitrij conſiſtit, eſſe poteſtatem faciendi, & non faciendi, ſeu qua in nobis, poteſtate, dominio, & iure noſtro eſt agere, & non agere hoc vel illud eligere, vel non eligere, conſentire, obedire, vel ſecus, &c. Hæc autem poteſtas ad vtrumvis, ſiue alterutrum agendi, vel non agendi, ac proinde actiuitatis, ſeu potentiæ in actu primo tota eſt, vt patet. Nec minor eſt apud ipſos obſcurior. Etenim eam poteſtatem ſolutam, abſolutam, expeditam ab omni neceſſitate, aliquid agendi, aut omittendi, nec impeditam aliqua neceſſitate, vinculo, aut impedimento, quominus alterum poſſit abſolutè agere conſtanter, & vnanimiter Patres recitati proximis certaminibus docuere. Et res quidem per ſe nota eſt. Siquidem indifferentiæ in actu primo ſola determinatio in actu primo contradicit, ac repugnat. Sin, pone determinationem in actu ſecundo, vel alio quovis ſigno, quod ad actum primum arbitrij, & voluntatis nullatenus pertineat : videbiſque eius indifferentem poteſtatem ad vtrumvis ſartam, tectamque perſiſtere : ergo neceſſitas arbitrij libertati aduerſa, & contradicens per Patres non alia, niſi, quæ ex parte actus primi ad operandum ſe teneat, ſeu quæ ex parte cauſæ antecedens ſit, vt propoſuimus eſſe poteſt. Quod de neceſſitate, & determinatione potentiæ, ſeu voluntatis ex parte actus primi dictum eſt, at toto hoc cert. dicetur, idem de impoſſibilitate alterius extremi ex parte actus primi voluntatis, ſeu huius impotentia ad alterum extremum, ſiue ea ex neceſſitate prælata ad oppoſitum, ſiue ex defectu alicuius antecedenter requiſiti, & quod ex parte actus primi neceſſarium ſit ad illud alterum extremum apponendum proueniat, cenſendum eſſe perſpicuum eſt. Ita enim, & Patres docuere, & ratio aperta monſtrabit cert. 5. verum, & ſi ita res ex recitatis hactenus Patrum teſtimoniis, habeat, & clareſcat : eoſdem clarius, & terminis, vt aiunt, ipſis ſe explicantes, atque neceſſitatem, & determinationem omnem antecedentem arbitrij noſtri operationem liberam, atque à libero vſu, & exercitio illius independentem reiicientes ab arbitrij libertate audiamus.

2. Sed prius, & in primis Boëtius, licet antecedentis neceſſitatis, & conſequentis (de quibus hic) ſub his terminis non meminerit, tamen aliis vocibus vtriuſque rationem, & doctrinam tradidit lib. 5. de conſolat. proſa 6. *Duæ enim*, inquit, *ſunt neceſſitates. Simplex vna : veluti quod neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales. Altera conditionis : vt ſi aliquem ambulare ſcias, eum ambulare neceſſe eſt. Sed hæc conditio minimè ſecum ſimplicem illam trahit : hanc enim neceſſitatem non propria facit natura, ſed conditionis adiectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntariè gradientem; quamvis eum, cum graditur, incedere neceſſarium ſit.* Quibus verbis neceſſitatis ſimplicis nomine neceſſitatem, quæ in cauſa eſt, & antecedens natura effectum, ab eoque independens intelligit, vt exemplo mortalitatis explicuit: & illi, quibus eam à neceſſitate conditionis diuiſit, & excluſit. *Quia hanc non propria facit natura* vt conditionem anteuertit, *ſed conditionis* ipſam ſubſecutæ *adiectio*; & ratione verbis illis : *nulla enim neceſſitas cogit incedere* : quia nimirum ſimplex illa alia cogere, ſeu neceſſario agere, debet operantem ad operationem. Ex Boetio : id autem nequit efficere, niſi naturæ prioritate, & ex parte actus primi operationem antecedat. Neceſſitatis vero *conditionis* voce conſequentem ad vſum, & operationem liberam voluntatis, ſeu arbitrij denotat clarè : vt patet ex appoſito exemplo. *Vt ſi aliquem ambulare ſcias, eum ambulare neceſſe eſt* : atque ex ratione ſubiuncta : *quod eam non natura faciat, ſed conditionis adiectio*, vt expendimus : *& quod nulla neceſſitas cogat antecedere voluntariè gradientem : quamvis eum, cum graditur, incedere neceſſarium ſit.* Quæ ſola neceſſitas eſt exiſtendi, ſeu eſſendi rem, cum eſt, & exiſtit, ſiue ex ſuppoſitione quod ſit : ac proinde, quæ rei poſitionem ſequitur, aut conſequitur; quibus verbis ſequentis, aut conſequentis neceſſitatis definitio ab Anſelmo mox recitando, aliiſque Patribus, & ſcholaſticis deinceps propria cuiuſque ſe de referendi exhibetur ſuæ huic doctrinæ conſonat Boëtius lib. 5. comment. maior. in Ariſt. de interpret. & locis datis cert. 1. n. 1. Dionyſius Areopag. c. 8. de diuin. nom. naturalis neceſſitatis nomine antecedentem neceſſitatem operandi, & ſi à Deo ſuprà rerum naturam operante inductam, intellexit, & ab arbitrij libertate excluſit ; moralis vero voce conſequentem, quam ait cum noſtra libertate componi. Quibus vocibus eandem diſtinctionem, & doctrinam tradit Alexandrinus Clemens, vt ex ipſo retulimus cert. proximo & rurſus idem Clemens eodem lib. 2. ſtromat. pag. 2. & 3. ſic Baſil. horum hæreſim refert, & impugnat. *Dicunt Baſili dei rurſus ex conſequentia ſuper mundana electionis diuina. Conſequi mundanam totius naturæ fidem*, &c. Vbi neceſſitatem conſequentiæ ex electione Dei antecedenti ad fidem noſtram, hanc inferri aiebant : ac proinde neceſſitatem conſequentis effectus ex antecedenti cauſa, ſcilicet diuina electione. Refellit autem eorum hæreſim ab abſurdo ſic. *Voluntaria ergo, ac libera electionis non eſt fides (vtique efficium obſequium, ſi eſt naturæ commodum, veniens modo operandi naturæ) nec iuſtam conſequetur retributionem, nec is, qui non credidit (cuius culpa id non euenit) nec, is, qui credidit, qui cauſa non fuit. Quod ſi nos tanquam in anima naturalibus operationibus, veluti funibus, trahamur, ſupervacaneum eſt in voluntarium, & appetitio, qua ea præcedit.* Scilicet ad meritum, & ſalutem. *Nec ego vtique illud eſſe animal* (rationale) *intelligo, cuius vim appetendi, quæ ab externa cauſa mouetur, ſortita eſt neceſſitas.* Quia nimirum à ſe ipſo debet moueri.

3. Eandem antecedentis, & conſequentis neceſſitatis acceptionem, & diuerſitatem, & antecedentis, ſecus conſequentis cum libertate arbitrij contradictionem tradidit Auguſtinus, & Patres alij tam priores, quam poſteriores, etiam, qui Anſelmo præceſſerunt, vt videre eſt in eorum teſtimoniis recitatis controu. 1. d. 5. q. 8. cert. 1. à n. 4. pro concordia diuinæ præſcientiæ cum futurorum contingentium (quorum præſcientia infallibilis eſt) libertate : tam enim Auguſtinus, quam Patres reliqui ideo recitatis teſtimoniis negant præſcientiam Dei futurorum eſſe cauſam, ſiue ideo illa eſſet futura, quia præſciuntur à Deo ; ſed potius contra ideo præſciri à Deo, quia ſunt in ſeipſis futura : quia, ſi cauſa eſſet, cum ex illa inferatur neceſſario neceſſitate phyſica, & metaphyſica eorum futuritio, neceſſitate antecedenti, & cauſati eſſent futura: ac ſubinde nullatenus libera, & contingentia. Quare neceſſitatem antecedentem eorum ipſorum contingentiæ, & libertati, ad eius interitum, aduerſam fatentur. Dum autem aduerſatiua oratione, potius, ideo præſciri à Deo, quia futura ſunt, atque adeò ex Dei præſcientia eorum libertatem non euerti, & ſi ſemel præſcita non poſſint non fore aiunt, quia, cum ad præſcientiam fore illa in ſe, pro ſua vnumquodque duratione, ſupponantur, ad eam tandem futuritionis eorum neceſſitas è præſcientia Dei reducitur, qua id, quod pro aliqua ſui duratione eſt, quando eſt, neceſſe eſt: quæ eſt conſequentis neceſſitatis quantumvis contingentibus, & liberis operationibus, tam creatis, quam increatis abſque vlla contingentiæ, & libertatis eorum iniuria, amicè conueniens. Patrum teſtimonia, quibus hæc omnia perſpicuè traduntur recitandis parco: quia non multum, citato loco, diſtant. Ne vero (quoniam pleraque illorum teſtimonia de præſcientia peccatorum ſunt, ac ferè omnia de præſcientia) quis putet, neceſſitatem antecedentem, ſeu cauſæ libertate arbitrij, & operationis eius illis excluſam, vel excluſam, ſolum eſſe à libertate ad peccandum, vel ſolam præſcientiæ neceſſitatem erga præſcita, non autem præfinitionis, ſeu efficacis voluntatis Dei erga efficacites decreta, animaduertat : rationem generalem à Patribus reddi, non eſſe neceſſitatem antecedentem, ſeu cauſalem à præſcientia ad præſcitum : ac proinde huius ſtatuti libertatem ; euertendam, ſi antecedens, nec ſolum conſequens, atque ex ſuppoſitione, quod futurum eſſe ponatur, foret : ac proinde vbi vis ratio ea generalis adſit, ſiue in præſcientia contingentis non praui, ſed honeſti, ſiue in præfinitione, & voluntate Dei reſpectu operis præfiniti, eodem modo euerti libertatem probabit. Secundo. Patres recitatis teſtimoniis, & locis non ſolum contra neceſſitatem antecedentem præſcientiæ, ſed & contra fati, & fortunæ antecedentem

recedentem humanas actiones neceſſitatem ethnicam agebant: atque eam ex euerſione libertatis impugnabant; fati verò nomine, & fortunæ, tã Deide actionibus humanis efficacem voluntatem, & totam cauſarum eas antecedentium ſeriem, quã diuinam de illis præſcientiam iuxta ethnicorum ſectas intelligebantur. Et quidem Auguſt. lib. illo 5. de ciuit. Dei cap. 9. & 10. (ex quo præcipuum eius teſtimonium produximus) & 11. æque antecedentem præſcientiæ reſpectu contingentium præſcitorum neceſſitatem, atque fati, & fortunæ contra Ciceronem, & reliquos ethnicos, & vniuerſim diuinæ prouidentiæ cauſalem reſpectu prouiſorum neceſſitatem, tanquam libertatis hoſtem infenſiſſimum refellit. Vnde tanquam affinem dictis de præſcientia, fato, & fortuna concluſionem infert cap. 11. *Nullo modo credendum eſſe Deum regna hominum, eorumque dominationes, & ſeruitutes,* contingentibus futuris innixas, & plenas, *à prouidentia ſua legibus alienas eſſe voluiſſe*; vt communem eſſe doctrinam ſuam de præſcientia, fato, & fortuna diuinæ prouidentiæ, de humanis omnibus rebus ſignificaret, quod vtique, & in aliorum Patrum contextu facile deprehendetur.

4. Cæterum Anſelmus, cæteris clarius, eam conſequentis, & antecedentis neceſſitatis diſtinctionem, definitiones, atque antecedentis cauſalitate cum operum noſtrorum libertate pugnam, eiſdem vocibus ſæpe nos docuit. Etenim lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. de neceſſitate mortis Chriſti, & hypotheſi præſcientiæ prophetiarum, & fidei virginis abſque præiudicio contingentiæ illius, ait. *Quod ſi te iterum perturbat, quia dixi neceſſe erat: memento, quia veritas fidei virginis non fuit cauſa, vt ille ſponte moreretur; ſed, quia hoc futurum erat, vera fuit fides: quamobrem, ſi dicitur, neceſſe erat, vt voluntate ſola moreretur, quia vera fuit fides, ſiue prophetia, quæ de hoc præceſſerat: non eſt aliud, quam ſi dicas: neceſſe fuiſſe ita futurum eſſe, quoniam ſic futurum erat. Huiuſmodi autem neceſſitas non cogit rem eſſe; ſed eſſe rei facit neceſſitatem eſſe: eſt namque neceſſitas præcedens, quæ cauſa eſt, vt ſit res, & eſt neceſſitas conſequens, quam res facit. Præcedens, & efficiens neceſſitas eſt, cum dicitur cælum volui: quia neceſſe eſt, vt voluatur. Sequens verò, quæ nihil efficit: ſed ſic eſt, cum dico te ex neceſſitate loqui, quia loqueris; non quod te aliquid cogat ad loquendum. Nam violentia naturalis conditionis cogit cælum volui, te verò nulla neceſſitas facit loqui: ſed vbicumque eſt præcedens neceſſitas, eſt & ſequens; non autem, vbi ſequens, ibi ſtatim, & præcedens. Poſſumus namque dicere neceſſe eſt cælum volui, quia voluitur; ſed non ſimiliter eſt verum: idcirco te loqui, quia neceſſe eſt, vt loquaris.* Subinferius concludit. *Hac ſequenti, & nihil efficiente neceſſitate, quia vera fuit fides, & prophetia de Chriſto, (quia voluntate, non neceſſitate, moriturus erat) neceſſe fuit, vt ſic eſſet.* Voluntate, & non neceſſitate, quomodo facta pro ſua duratione tam prophetia ſuppoſuit, quam fides. *Hac* (pergit) *neceſſitate voluit Chriſtus quæcumque voluit. Ideo enim neceſſitate fuerunt, quia futura erant.* Et inferiuſcule. *Si vis omnium quæ fecit, & quæ paſſus eſt veram ſcire neceſſitatem, ſcito omnia ex neceſſitate fuiſſe, quia ipſe voluit; ſi non voluiſſet non fuiſſent.* Ac ſi dicat: quia eorum poſitio abuſu voluntatis liberæ fuit: atque eam poſitionem neceſſitas ea eſſendi, quamdiu ſunt, ſequitur; ideo neceſſitas hæc ſequens, ſeu conſequens eorum libertati non officit; quæ tamen officeret, ſi eſſet ad liberã eorum poſitionem antecedens. Certe clarius, ſubtiliuſque ad rem præſentem loqui non potuit: ni clariora fortaſſe videantur illa ex cap. 1. de concordia liberi arbitrij cum præſcientia, prædeſt. & grat. col. 2. [cum dico, ſi præſcit aliquid, neceſſe eſt illud eſſe futurum: idem eſt ac ſi dicam: ſi erit, ex neceſſitate erit, ſed hæc neceſſitas non cogit, vel prohibet aliquid eſſe, aut non eſſe. Ideo enim, quia ponuntur res eſſe, dicuntur ex neceſſitate eſſe: aut, quia ponuntur non eſſe, affirmantur non eſſe ex neceſſitate; non quia neceſſitas cogat, aut prohibeat rem eſſe, aut non eſſe. Nam, cum dico: ſi erit ex neceſſitate erit: hic ſequitur neceſſitas, quæ rei poſitionem non præcedit. Idem valet, ſi ſic pronuntietur: quod erit ex neceſſitate erit. Non enim aliud ſignificat neceſſitas, niſi, quia quod erit non poterit ſimul non eſſe.

5. Eidem inſiſtens duplicis neceſſitatis diſtinctioni, & doctrinæ inferius ait. *Rem verò futuram neceſſe eſt eſſe futuram: quoniam futurum nequit eſſe ſimul, & non futurum.* Ac rurſus. *Neceſſitate omne futurum eſt: & cum futurum dicitur de futuro, ſi eſt futurum, futurum futurum eſſet: ſed neceſſitate ſequente, quæ nihil eſſe cogit.* Iterum diſcrimen inter neceſſitatem futuræ ſeditionis contingentis, & neceſſarij ortus futuri ſolis explicans eandem doctrinam confirmat his verbis. [Seditio, quæ non erit ex neceſſitate, ſola ſequenti neceſſitate futura aſſeritur; quia futura de futura dicitur. Si enim cras futura eſt, neceſſitate futura eſt. Ortus verò ſolis duabus neceſſitatibus futurus intelligitur: ſcilicet, & præcedenti, quæ facit rem eſſe: ideo enim erit, quia neceſſe eſt, vt ſit, & ſequenti: quia nihil cogit,] eſſe (quatenus ea neceſſitate neceſſariò ſit) *quoniam idcirco neceſſitate futurus eſt, quia futurum eſt.* Ea qua toties, & pluries repetita doctrina neceſſitatem ſequentem, ſeu conſequentem non obeſſe libertati operationum arbitrij, & liberæ noſtræ voluntatis, quia, & eius indeterminationem in actu primo, ſeu poteſtatem ad vtrumvis omni neceſſitate antecedenti ad alterum extremum ſecluſa relinquit, ac proinde liberum eius exercitium ſupponit: quare & ab arbitrij libertate vitari, cauerique ea neceſſitas exercitio illius diuerſo, & aduerſo potuit, poſt capitis medium aureis hiſce verbis concludit. [Itaque quod vult libera voluntas, & poteſt non velle; & neceſſe eſt eam velle. Poteſt namque non velle antequam velit, quia libera eſt; &, cum vult, non poteſt non velle, ſed eam velle neceſſe eſt: quoniam impoſſibile illi idipſum ſimul, & velle, & non velle. Sed has neceſſitates facit voluntatis libertas quæ prius, quam ſint, eas cauere poteſt.] Inde verò infallibilem diuinæ de noſtris futuris contingentibus præſcientiæ veritatem cum eorum libertate. Sic continuo conciliat. [Hæc omnia Deus, qui ſcit omnem veritatem, & non, niſi veritatem, ſicut ſunt ſpontanea videt, & ſicut videt ita ſunt. Hac ergo conſideratione palam, & quia ſine omni repugnantia, & Deus præſcit omnia; & multa fiunt ex libera voluntate, quæ antequam ſint fieri poteſt, vt nunquam ſint; & tamen quod à modo ſunt neceſſitate: quæ neceſſitas, vt dixi, deſcendit de libera voluntate.] Ac ſi dicat: ſi caueri ea neceſſitas, qua noſtra futura contingentia neceſſariò erunt à noſtra voluntate non poſſet, neque à libera voluntate deſcenderet, à qua fieri poſſet, antequam ſint, vt non ſint illa futura, nequiret, tam illa neceſſitas, quam præſcientiæ infallibilitas cum eorum libertate componi: quæ ea ſolum via componitur, & neceſſitas hæc ab antecedenti arbitrij libertati aduerſa diſtinguitur. Iterum vero ait. *Eodem modo res aliqua, vt quædam actio, non neceſſitate* (abſolute tali, ſeu antecedente) *futura eſt: quia, priuſquam ſit, caueri poteſt, vt non ſit futura.*

6. Quamvis autem recitatis locis Anſelmus negatione antecedentis neceſſitatis præſcientiæ ſolius reſpectu contingentium futurorum, ſolaque admiſſione conſequentis ad ipſa neceſſitatis eorum libertatem cum neceſſaria illius veritate componat; tamen, cum eo libro non eam ſolum concordiam, ſed prædeſtinationis etiam cum prædeſtinatorum operum libertate amicitiam contendat: tum ea ratione primam concordiam oſtendit, ſecundæ monſtrandæ ſternit viam: vnde cap. 2. poſt med. ait. *Pariter quamvis neceſſe ſit fieri, quæ præſciuntur, & quæ prædeſtinantur: quædam tamen præſcita, & prædeſtinata non eueniunt ea neceſſitate quæ præcedit rem, & facit, ſed ea, quæ rem ſequitur: ſicut ſupra diximus. Non enim ea Deus, quamvis prædeſtinat, facit voluntatem cogendo, aut voluntati reſiſtendo; ſed in ſua eam poteſtate relinquendo.* Cauit tamen continuo, ne aliter, atque Auguſtinus, & reliqui Patres de neceſſitate diuinæ gratiæ, & prædeſtinationis putaretur ſentire dicens. *Quamvis tamen ſua voluntas vtatur poteſtate: nihil tamen facit, quod Deus non facit, in bonis ſua gratia, in malis non ſua, ſed eiuſdem voluntatis culpa.* Et ſtatim eandem eſſe prædeſtinationis, atque præſcientiæ cum noſtrorum operum libertate concordandæ præfatam rationem in hæc verba ſubiunxit. *Sicut præſcientia, quæ non fallitur non præſcit, niſi verum: ſed erit, aut neceſſarium, aut ſpontaneum: ita prædeſtinatio, quæ non mutatur, non prædeſtinat, niſi, ſicut eſt in præſcientia* (non quæ poſt prædeſtinationem abſoluta præſcientia eſt, ſed quæ illam antece-

dit) *& quemadmodum, quod præſcitur, licet in æternitate ſit immutabile, tamen in tempore aliquando, antequam fit, mutari poteſt: ita eſt per omnia de prædeſtinatione. Patet igitur ex his, quæ dicta ſunt, ſi bene conſiderentur, quia neque prædeſtinatio excludit liberum arbitrium nec liberum arbitrium aduerſatur prædeſtinationi. Siquidẽ omnia illa, quibus ſupra monſtrauimus liberum arbitrium præſcientiæ non repugnare, pariter oſtendunt illud prædeſtinationi concordare.* Eadem doctrina reſpõdet eidem difficultati de concordia præſciẽtiæ, & prædeſtinationis cum humanorum actuum libertate propoſitæ à diſcipulo Anſelmus (vel qui eius libri author) in elucidario med. ſiue c. 40 licet antecedentem neceſſitatem *naturalem*, quia naturalium cauſarum propria eſt, *conſequentem*, verò voluntariam, quia à voluntate oritur, iuxta eius data verba appellet. *Duæ*, inquit, *neceſſitates ſunt: vna naturalis, vt ſolem in oriente oriri, vel diem noctem ſequi. Altera voluntaria vt hominem ambulare, vel ſcribere quæ Deus vult, vt fiant, vt cœlum, & terra ineuitabile eſt non euenire, ſed per omnia neceſſe eſt contingere, quæ autem fieri tantum permittit: vt homines per liberum arbitrium bonum, & malum facere, non eſt neceſſe euenire.* Voluntariam autem neceſſitatem conſequentem ſolummodo eſſe ſtatim his oſtendit. *Omnia præſciuit. Non tamen ſua præſcientia aliquam neceſſitatem intulit, vt fierent; ſed potius ipſi neceſſitatem intulerunt, cum ſuam voluntatem explerent.* His ſimilia recitatis ſcribit dialogo de caſu diaboli cap. 21.

7. Et quidem verba illa, *quæ fieri tantum permittit Deus, vt homines bonum, & malum facere*, illis oppoſita, *quæ Deus vult, vt fiant*, naturales effectus, & ab antecedenti neceſſitate, ſeu naturali cauſarum naturalium oriundos ſignificantibus, liberos noſtros actus ſignificant. Siquidem verbo *permittendi* (quod proprie ſumptum reſpectu ſolum malorum operum locum in Deo habet) reſpectu omnium etiam bonorum ipſi applicitum id vnum aperte ſignificat: Deum ita voluntatis noſtræ determinationi, ſiue mali, ſiue boni electionem integram relinquere, ac ſi non magis bonum, (quoad determinationem attinet) vellet, quam malum: quod tamen velle non poteſt: quia non magis ad vnum, quam ad aliud Dei præfinitione, ac determinatione antecedenti voluntas creata præuenitur. Id quod noſtræ huius expoſitionis verbis docebat Damaſcenus: in noſtrorum actuum etiam prædeſtinationem præfato ſenſu negans 2. fide capite 30. init. *Opera pretium*, inquit, *eſt cognoſcere omnia præſcire Deum; non autem omnia prædefinire, atque prædeſtinare. Præſcit enim, & ea, quæ in nobis* (quorum, ſcilicet, *ſumus liberam adepti poteſtatem*, vt dixerat c. 26.) *non prædefinit autem hæc. Nam non prauitatem fieri, neque cogit, neque vim affert virtuti; prædefinit autem ea, quæ non in noſtra poteſtate ſunt*: & vt ex eius dialog cont. Manich. col. antepenult. referebamus. *Deus ea, quæ voluntarie à nobis futura ſunt, id eſt, ea, quæ in voluntate noſtra ſita ſunt, nimirum virtutem, ac vitium præſciens, ea demum præfinit, quæ in arbitrio noſtro minime conſiſtunt.* Id ipſum continet ſententia illa tanquam Nyſſeni lib. 7. philoſoph. cap. 1. & lib 8. cap. 4 recitata, & in eum ſenſum explicata à S. Thom. 3. cont. g. cap. 90. init. (quæ tamen Nemeſij eſt lib. de anima, eiuſque facultatibus Nyſſeno attributo) ſcilicet, *Prouidentiam eſſe eorum, quæ non ſunt in nobis.* Cum enim Nemeſius eo lib. cap 40. poſt med. & cap. 44. col. 2. expreſſe aſſerat ea, quæ in nobis ſunt, & à noſtra poteſtate à duobus, ſcilicet diuina prouidentia, & arbitrio noſtro pendere, ac proficiſci, idque multis rationibus per ſingulas noſtras actiones probet deinceps eo c. 44 apertum ſane eſt eum prouidentiam illam ſolam de noſtris operationibus liberis negare, quæ propria effectuum naturalium, & antecedenter præfinitiua, & neceſſitans ad operandum eſt: eodem vtique ſenſu Theodoretus lib. 5. ſeu epitome diuinor. decretor. cap. de prouidentia inter med. & fin. in effectibus, qui à diuina prouidentia pendent naturales ſolum recenſet, & ſubdit. *Quocirca oportet nos iis, quæ ab ipſo fiunt, acquieſcere; rerum autem, quæ ſunt in noſtra poteſtate curam gerere.* Non quidem Dei de noſtris actionibus curam, & prouidentiam negans, ſed quæ illas præfiniat, ac prædeterminet, noſtramque poteſtatem, determinationemque ad illas prouidentiam, & electionem excludat. Similiter Iuſtin. Mart. quæſt. 8. ad Orthodoxos initio quærit, *quomodo Deus non ſit cauſa vtriuſque?* virtutis nempe, & vitij, ſtatutoque dominio noſtro, & poteſtate indifferenti ad vtrumuis, reſpondet. *Non Deus, vt boni, vel mali ſimus, ſed arbitrium noſtrum cauſa eſt.* Quia, ſcilicet, ille neutrum antecedenter præfinit, ac determinat; ſed arbitrij dominium, & poteſtas: licet ille ad vtrumque concurrat, & ad bonum ſua illud gratia inſtruat; quæ verba, vt ab aliquibus deſint exemplaribus, & librariorum incuria; at oratio, & difficultas in aliis omnibus, ac ſine illis, manca, & ſine ſolutione manet. Item hoc eodem ſenſu Origenes lib. 2. Periarch. cap. 11. & lib. 3. cap. 3. dixit. *Nos à Deo non habere, quod bonum, vel malum velimus*: cum alias ad bonum Dei gratiam ſæpe, dum de ea agit, imo ſemper requirat.

8. Denique, vt antecedentem noſtros actus neceſſitatem omnem Chryſoſtomus à libero noſtro arbitrio propellat, etſi pro neceſſitate præuenientis voluntatis, & gratiæ Dei recitatis ſupra locis; atque vbiuis extiterit. Deum noſtras voluntates præuenire negauit: ſcilicet præfinitiue, & prædeterminatiue: ita enim ſcribit hom. 12. in cap. 7. ad Hebræ initio moralis: *quia ergo nihil Dei eſt? Omnia quidem Dei ſunt: ſed non ita vt liberum arbitrium lædatur. Si igitur Dei ſunt*, inquit, *omnia: quid ergo nos culpamur? Propterea dixi (vt liberum arbitrium noſtrum non lædatur) in noſtro itaque arbitrio eſt, & in Deo: oportet nos quidem eligere primum, quæ bona ſunt: & tunc ipſe, quæ ſua ſunt introducit. Non antecedit noſtras voluntates, ne lædatur liberum arbitrium. Cum autem nos elegerimus, tunc nobis affert multam auxiliationem.* Reſpondent Dominicani præfinientes, & determinantes recentiores in exemplaribus græcis ſaltem omnibus eius homiliæ hoc teſtimonium non extare; ac proinde fuiſſe à Pelagianis (quorum magni referebat) inſertum. Sed debuiſſent notare impreſſionem originalis græci, à quo illud teſtimonium aberat: cuſis enim Veronæ per Stephanum, & Fratres à Sabio 4. Kalendas Iul. anno 1529. totum integrum extat, vt teſtatur noſter Ruiz d. 33. de Scient. ſect. 5. vidiſſe ſe cum græce linguæ peritis in eorum exemplarium, vno, quod habetur in noſtro Hiſpalenſi Collegio S. Hermenegildi Societatis Ieſu: quid quod eam ipſam ſententiam pluries alibi Chryſoſtom. poſuit? ſic enim ſcribit hom. 42. ad Popul. Antiochen. *Omnia quidem in Deo; ſed non ita, vt liberum in nobis arbitrium violetur: in nobis igitur, & in Deo ſunt. Oportet enim nos prius eligere bona, & ille ſua tunc inducit. Noſtras non præuenit voluntates, ne noſtram temeret libertatem. Cum verò nos elegerimus, tunc magnum nobis adfert ſubſidium.* Hom. item 17. in Ioann. ad id capitis 1. *Conuerſus Ieſus ſic fatur. Hinc admoneri poſſumus: Deum ſuis in nos beneficiis noſtras non præuenire voluntates ſed à nobis incipiendum eſſe: ſed, cum nos prompto paratoque animo ad ſuſcipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis affert ſalutis occaſiones.* An & hæc in originalibus græcis ab hiſce abſunt domiciliis.

9. Dicunt ſecundo Chryſoſtomum ea homil. 12. Auguſtino, & Arauſicano Concilio Canon 4. Statuentibus gratiam Dei noſtra bona opera præuenientem contra Pelagianos, & ſemipelagianos expreſſe aduerſari, & ad horum errorum partes acceſſiſſe: cuius proinde locutio deberet iam à Catholicis exulare. Reſpondet Ruiz proxime Chryſoſtomi mentem, & ſententiam eo loci (& idem eſt de reliquis) cum Auguſtino, Arauſicano, & reliquis Patribus de excluſione præuentionis diuinæ nos ad bonum neceſſitantis concordare, verboque, & vocis ſonotenus, diſcordaſſe, & præfato errori fauiſſe: quod, vt minimum, certum eſt: cum toties alibi gratiam, & voluntatem Dei ad bonum nos præuenientem docuerit. Poſſe inſuper Catholicos poſt ortum, & damnatum errorem Pelagianum, & Semipelagianum: imo, & nunc etiam, ea locutione vti: dummodo explicent, quod ille mente retinuit. Nempe non præuenire nos voluntate, & gratia diuina ad bonum neceſſitante. Errores ſiquidem poſtea ſuborti petunt ſæpe, vt non ſine meritis Patrum explicatione à poſteris proferantur. Ita moneo, & ego. Sed æſtimo nihil Chryſoſtomum in re tam graui, verborum eis locis adhuc omiſiſſe, menteque reſeruaſſe, quod præfatis erroribus præcauendis neceſſarium eſſet, ſi eius verba recte, ſubtilitateque ſcholaſtica

intelli

Digitized by Google

intelligantur. Dum enim ait à nobis, & à Deo bona omnia nostra esse, necessariam Dei, & suorum ad illa præcedentiam, sicuti, & arbitrij nostri statuit; quod, cum nequeat adeo immediate ab ipso contradici, solum restat, quod ea, quæ ex parte Dei nos ad bonum præueniunt in eo præstando nostram determinationem, liberumque ipsorum vsum nostri, quibus ad illum subdita sunt, expectent: atque ea ratione in actu exercito, & secundo sequantur. Quandoquidem determinatio, qua operantur, & cooperantur, non eorum, sed nostri ipsorum est. Verum apud minus doctos eis locutionibus, vt iacent, ac sine explicatione prudentius abstinebimus.

CERAMTEN V.

Ex hactenus statutis scripturæ, & Patrum principiis Recentium Thomistarum præfinitiones euertuntur, horumque præcluduntur effugia.

1. EX singulis scripturæ, & Patrum, pro quolibet ex statutis eorum principio confirmando, recitatis testimoniis ea omnia argumenta contra has præfinitiones instruere possemus, quæ hoc certamine instruenda ex cunctis eorum authoritatibus erunt. Verum, licet ea omnia pro suis quæque classibus singulatim recitanda fuerint, vt doctrinam hanc nostram, quam nouitatis præfinitores prædeterminantes Dominicani insimulabant tamdiu Ecclesiæ Patribus inolitam fuisse, vt in ea Ecclesia nata fuerit, adoleuerit, ac maiori, quam senis robore consenuerit. Tamen, ne legentium nausea toties eadem repeterentur argumenta huc simul, semelque post omnes Patrum authoritates, & ex eis omnibus efformanda seruaui: quæ nihilominus quisque ex vna, vel alia authoritate, quam malit poterit pro nata arguendi occasione efformare voluntas libera (à qua & est, & dicitur libera operatio, quæ ab ipsa actiue procedit) est voluntas cum potestate ad vtrumvis extremum contrarietatis, aut contradictionis eliciendum (puta consensum, vel dissensum, aut negationem consensus) prompta, & expedita ad vtrumvis, atque soluta omni vinculo necessitatis antecedentis pro priori naturæ ad alterum ex oppositis extremis, & omnino independentis ab vlu, & exercitio libero voluntatis, vt constat ex recitatis Patrum, & scripturæ testimoniis totis quæst. 1. & hac 3. & controu. 2. antecedenti. Atqui cum præfinitione consensus voluntas nostra non est cum potestate prompta, & expedita ad extremum illi oppositum, siue contrarie, siue contradictorie (scilicet dissensum, vel negationem consensus) neque soluta necessitate absolute antecedenti, & omnino independenti ab exercitio libero voluntatis ad eliciendum consensum: ergo voluntas cum præfinitione consensus non est potentia libera ad consensum iuxta statam, & constantem scripturæ, atque omnium Patrum doctrinam. Minor est in aduersatiorum doctrina, certa. Etenim, & præfinitio consensus nostri è mera Dei voluntate, & libertate, omninoque independenter à voluntatis nostræ exercitio libero, adhuc conditionate præuiso, misericorditer à Deo ponitur: insuper & positionem, ac elicientiam consensus à nostra voluntate pro naturæ priori omnino, & necessario antecedit: cum in eorum doctrina sit decretum concurrendi cum voluntate, & prædeterminandi illam præuie, & antecedenter naturæ, & causalitate ad consensum: Denique ita essentia, & suapte natura necessario, & inseparabiliter connexa physice, & metaphysice cum consensu, vt ea stante implicet, tam physice, quam metaphysice non esse, seu omitti à voluntate consensum, siue eius negationem cum sui præfinitione coniungi: consequentia verò huius discursus legitima est: quare, & ex scriptura, & Patribus præfatæ Recentiorum Thomistarum de nostris liberis actibus, & operationibus præfinitiones diuinæ erunt prorsus reiiciendæ.

2. Simile argumentum de impotentia antecedenti voluntatis nostræ ad actum nostrum, siue alterum extremum ex oppositis à Deo non præfinitum antecedenter, & independenter prorsus, ab exercitio libero nostræ voluntatis æquo robore efformari contra huius libertatem facile poterit: cum in aduersatiorum sententia de præfinitionibus nostrorum actuum liberorum, quas impugnamus, & præfinitio determinatiua ad actum principium essentialiter ex parte actus primi requisitum ad quemvis nostrum actum liberum sit, vt nuper dicebamus, & ipsi constanter fatentur; ac subinde voluntas nostra absque eiusmodi prædeterminatiua præfinitione nostri liberi actus incompleta, & partialis solum potentia, neque absoluta potentia ad illum sit, ipsumve absolute potens efficere: sicuti de quavis partiali solum causa effectus, cum negatione alterius concausæ essentialiter requisitæ ad effectum constans apud omnes Philosophos, & Theologos est. Atque in re præsenti, etsi obiecti, in quod voluntas nostra actu suo ferenda est, actiue in eius actum non influat, quia tamen saltem vt conditio, se ex parte actus primi tenens ad ipsum requiritur, voluntas sine obiecti cognitione, neque soluta, & absoluta potentia ad tendendum in illud obiectum, neque absolute potens illud prosequi, etiam aduersariis recentibus Thomistis fatentibus, reputatur. Ex vtroque verò, vel alterutro argumento ita vniuersim instructo satis euincitur præfinitionibus hisce arbitrij, & voluntatis nostræ, ac subinde humanorum actuum libertatem iuxta scripturæ, & Patrum doctrinam prorsus euerti. Indeque facile & alia inferuntur absurda, eisdem testimoniis attacta. Nempe Consilium consultationem, electionem, vsumque omnem voluntatis, & arbitrij nostri eis præfinitionibus prædeterminatiuis aboleri: siquidem hæc omnia expeditam ad vtrumvis extremum eligendum ab omni necessitate antecedenti ad alterum, & impedimento ad aliud potentiam in voluntate & arbitrio nostro, seu (quod idem est) libertatem supponunt: vt Patres plures recitati, & Scriptura sæpe prætertim testimonijs perpensis quæst. 2. certam. 2. asserunt expresse. Item non solum præcepta, & leges inania, ridicula, & nugatoria eis præfinitionibus, vt aiebat Theodoretus, redduntur, sed & bona consilia, atque adhortationes ad pietatem, atque à vitijs reuocemur reprehensiones, & increpationes, quibus omnibus scriptura scatet, & Patres exundant, cassæ, & inanes: cum ea omnia potestatem nostram, & libertatem ad vtrumvis expeditam supponant, in casumque ad actum prædeterminatiue præfinitum alicui adhibentur: cum eis præceptis adhortationibus, &c. Sublatis, atque, atque illis adhibitis, actum eliciturus ineuitabiliter sit: non præfinitum vero sit necessario omissurus, quantumvis præcepta adhortationes, vt illum apponat ingeminentur; cum eius prædeterminatiua præfinitio, partiale scilicet essentiale principium quare & absolute ad illum potentia deficiat: ac proinde non aliter ea omnia ipsi adhibebuntur, ac si fabella surdo narretur.

3. Absurda alia innumera contra præfinitiones hasce inducere in proximo est: neque ex eis pauca, cum à ratione contra eas agamus inducemus. Nunc enim ea solum attingenda fuere, quæ ab scriptura, & Patribus fuerunt attacta. Præstat tamen aliter, & aliter generale illud argumentum de euertione libertatis arbitrij per præfinitiones hasce ex Patrum, ac præcipue Anselmi doctrina, & verbis instruere. Necessitas antecedens voluntatis, & operationum eius libertati aduersa, *est qua facit, cogitve rem, seu operationem esse*, siue *causa est, vt res sit*, vel non sit, *reique*, vel negationis eius, *positionem præcedit*, quæve *prohibet rem esse, vel non esse*: hæ siquidem omnes sunt definitiones, seu definitio variis vocibus explicata ab Anselmo cert. 4. à n. 4. necessitatis antecedentis libertati voluntatis, & operationi humanarum inimicæ: atqui necessitas præfinitionis prædeterminatiuæ Thomisticæ est necessitas, quæ *positionem præcedit*, consensus præfiniti, *causaque est, vt sit*, eiusmodi consensus, *qua facit, cogitque esse*, consensum, & *fieri*, à voluntate, ac necessario *prohibet non esse*, consensum præfinitum, atque esse, *dissensum oppositum*, per aduersarios, vt vidimus: ergo necessitas præfinitionis prædeterminatiuæ consensus est necessitas antecedens voluntatis, & operationum nostrarum libertati inimica iuxta Patrum, & præcipue Anselmi, doctrinam. Confirmatur:

quia

quia ex duabus neceſſitatibus eſſendi rem à voluntate, ſeu rei ab illa efficiendæ à Patribus agnitis, ſcilicet antecedenti naturâ, & cauſalitate operationem voluntatis (quæ etiam ſimplex, & abſolute talis nominatur à Boetio, & aliis Patribus, vt vidimus, atque naturalis dicitur à Dionyſio Areop. & Clemente Alex. cert. 4.) & ſequenti, ſubſequentiue (ſecundum quid dicitur à Boetio, & aliis; & moralis à Dionyſio, & Clemente) *quæ rei poſitionem non præcedit, nec facit, efficit, cogitve rem eſſe*, aut fieri voluntate, *ſed quæ eſt, quia volumus, atque à libera voluntate deſcendit, & quam antequam ſit poteſt voluntas cauere*; quæ *demum rei ita neceſſariæ poſitionem ſequitur*, (vt Anſelmi recitati hanc ſequentem; ſeu conſequentem neceſſitatem definientis verbis vtar) vel denique iuxta eundem Anſelmum, Boetium, & Patres reliquos neceſſitas ſequens eſt, *quæ id, quod eſt, quamdiu eſt, ſiue ex ſuppoſitione, quod ſit, neceſſe eſt eſſe; quia nequit eſſe, & non eſſe ſimul*. Ex his igitur duabus neceſſitatibus operationum noſtræ voluntatis (vltra quas nulla alia à Patribus agnita fuit, imo neque poteſt inueniri ad earum libertatem, vel eius euerſionem oſtendendum) ſequenti, ſeu conſequenti ſolummodo non euerti libertatem humanorum actuum per præſcientiam eorum, & prædeſtinationem diuinam aſſerunt Patres omnes tam cert. 4. quam controuerſ. 2. d. 5. q. 8. certam. 2. magno numero recitati: quia exercitium libertatis, ſiue exercitam iam libertatem voluntatis circa præſcita, & ea, ad quæ prædeſtinamur ſupponunt: quare neque libero eius exercitio, quod præceſſit, poſſunt vllatenus obeſſe. Atqui neceſſitas præfinitionum prædeterminatiuarum (conſenſus, v.g. noſtri) conſequens neceſſitas, & libertatem voluntatis circa ipſum exercitam ſequens, & ſupponens non eſt, ſed omnino ab illa independens, præcedens, neque à libera voluntate noſtra deſcendens: ergo nullatenus cum voluntatis, & conſenſus præfiniti libertate componi per Patres poteſt.

4. His ſummatim à Patrum, & ſcripturæ authoritate perſtrictis, inſtructiſque argumentis quid à recentibus Thomiſtis reſpondeatur videndum, atque expendendum ex ipſis Patrum teſtimoniis, contextu, & inſtituto in præſentiarum erit, quin à ratione eorum ſolutiones hic impugnentur: id ſiquidem, cum à ratione, cui eædem adhibentur ſolutiones, agetur fuſius oportuniuſque præſtabitur. Reſpond. primo, Patres, & ſcripturam ſolummodo aſſerere arbitrij liberi, atque, vt liberum perſtet, poteſtatem abſolutam, & expeditam ad vtrumuis, atque neceſſitatis ad alterum extremum, & impoſſibilitatis ad oppoſitum excluſiuam, quæ non extrinſeca, ſed intrinſeca naturæ eius, & eſſentialis ſit: quæ quidem quamdiu eius eſſentia, & natura manſerit nequit ipſi deficere: manet autem poſita præfinitione, imo & prædeterminatione phyſica, aliove quouis voluntati inhærente. Hæc ſolutio aliis terminis adhiberi etiam ſolet à Thomiſtis: nimirum, poteſtatem indifferentem ad vtrumuis, quam voluntas, & arbitrium noſtrum liberum dicit, & neceſſitatem alterius extremi, & impoſſibilitatem oppoſiti, quam eius libertas excludit, debere eſſe neceſſitatem connexionis intrinſecæ, & eſſentialis prædicati cum ſubiecto ſecundum ſe conſideratum, ſcilicet voluntatis ſeu perſonæ conſenſuræ ſecundum ſe conſideratæ cum conſenſu, & abſque ſuppoſitione cuiuſpiam alterius: ſimiliter impotentiam, ſeu impoſſibilitatem extremi oppoſiti: quia horum quoduis ſolummodo opponitur indifferentiæ, & poteſtati ad vtrumuis & voluntati, & arbitrio noſtro libero intrinſece. Id quod confirmari poteſt pluribus ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis datis: quibus de hominis ſecundum ſe conſiderati conditione, & creatione eſt ſermo, dum eius indifferens poteſtas ad vtrumuis adſtruitur, ac neceſſitas ad alterum extremum, in potentiaque, & impoſſibilitas ad eius omiſſionem, aut oppoſiti appoſitionem ab eius voluntate, & arbitrio libero relegatur, vt videre eſt, in teſtimoniis præcipuis à nobis ponderatis ex Geneſ. 1. cert. 1. à num. 8. & Eccleſ. 15. toto certam. 2. & in aliquibus Patribus, quos ibidem recitauimus, qui aſſerebant, natura, & naturali conditione noſtra vtrumuis nos poſſe, neque ad vnum determinatos, impotesve ad oppoſitum conditos nos fuiſſe. Secundo idipſum exempla, quibus Boetius, Anſelmus, aliique Patres ad deſignandam neceſſitatem poteſtati indifferenti liberi arbitrij aduerſam, atque ab eius libertate excludendam vtuntur. Ea ſiquidem omnia ſunt neceſſitatis naturalis, & intrinſecæ, ac eſſentialis connexionis agentium cum ſuis effectibus: vt ortus ſolis, & volubilis cœlorum motus. Hanc ergo ſolummodo neceſſitatem eſſentialis, & intrinſecæ connexionis cum altero extremo; & naturalem, atque eſſentialem impotentiam, ſeu impoſſibilitatem oppoſiti contrarie, vel contradictorie, quę ſolæ eſſentiali, & intrinſecæ arbitrij noſtri poteſtati indifferenti ad vtrumuis, ſiue indeterminatæ de ſeſe potentiæ voluntatis ad alterum repugnant, ab ſcriptura, & Patribus ad arbitrij noſtri libertatem tuendam abiiciendæ ſolummodo ſunt; non autem aliæ, quæ voluntati noſtræ aliunde etiam pro priori naturæ, & cauſalitatis ad operandum, ſiue intrinſece ipſi, ſiue extrinſece accidant, & obueniant. Atque (vt nihil pro aduerſariis diſſimulemus, ac ſimul, ſemelque eandem ſolutionem tertio ab ipſis aliis vocibus repetitam ſub eis etiam conuellamus) ita intelligendam neceſſitatem antecedentem aiunt: quia, & natura voluntatis ſecundum ſe quoduis ipſi adiungendum antecedit: & quidquid ipſi quomodocumque poſterius adiungitur neceſſitans ſupponitur ad eius neceſſitatem præter voluntatem: quare neque eius abſolute ſumptæ neceſſitas eſt ſimplex, & abſolute talis, ſeu in phraſi aliorum Patrum antecedens; ſed ex ſuppoſitione, & ſecundum quid: & quæ eadem eſt, aliis tamen vocibus apud Patres explicata, atque ſequens, aut conſequens Anſelmi neceſſitas.

5. Verum, quantumuis ludant verbis Thomiſtæ recentes ſolutione hac, aliter, atque aliter explicata, nec illudent nobis, neque argumenti efformati impetum eludent. Atque in primis quanto vocum contra mentem Patrum abuſu ſimplicem, & abſolute talem (quæ antecedens ab Anſelmo, & aliis neceſſitas dicitur) & ſecundum quid, ſiue ex ſuppoſitione (quibus vocibus Patres neceſſitatem conſequentem tradunt) tertio, & vltimo modo hanc explicent ſolutionem Thomiſtæ, nemo non videt. Etenim Boetius, & reliqui Patres, qui antecedentem neceſſitatem ſimplicis, & abſolutæ nomine, conſequentem verò conditionatæ, ſiue neceſſitatis ex ſuppoſitione vocibus explicarunt, hanc conditionatam, ſiue ex ſuppoſitione rei, & operationibus ipſius, libertati non officit, debere eſſe docuerunt: vt ſcilicet neceſſitas illa ſit, qua omne, quod eſt, quamdiu, ſiue ex ſuppoſitione, quòd ſit neceſſe eſt eſſe: quæ vt dicebamus neceſſitatis conſequentis data ab Anſelmo definitio eſt; Thomiſtæ verò iſti ſuppoſitionem, qua neceſſitas inducitur operandi ad omne antecedens principium operandi præter voluntatem ipſam ſua hac doctrina extendunt: quod apertè Patribus repugnat. Simplicis autem, & abſolutæ nomine Patres iidem omnem neceſſitatem, quæ non ſit ex rei ipſius ſuppoſitione, quod ſit (quo non voluntatis ſolum nude, ac ſecundum ſe conſideratæ neceſſitatem intelligunt) ſimplicem & abſolutam, ſeu (quod idem apud ipſos eſt) antecedentem vocant, neceſſitatem omnem, vt res ſit, ac fiat, quæ aliunde quam è rei ipſius poſitione prouenit. Nullum ergo in Patribus ea doctrina fundamentum habet; imo verò omninò eſt Patribus aduerſa: quod autem voluntas eis omnibus ipſi, ſiue intrinſecus, ſiue extrinſecus adiunctis natura præcedat, de præcedentia materiali, vel quaſi verum eſt. Sed quid ad neceſſitatem, vel indifferentiam ad vtrumuis (operandum ſcilicet, vel non operandum) quæ in linea potentiæ actiuæ eſt, præſtare poteſt? Secundo quibuſvis vocibus explicata ſolutio vniuerſim impugnatur: quia, & ſi extrinſeca, & non intrinſeca, & eſſentialis voluntatis ſit ea neceſſitas conſentiendi, & connexio cum conſenſu præfinito, tamen abſolutè verum eſt eſſe neceſſitatem, quæ *non deſcendit de libera voluntate*, aut quæ *rem ſolummodo ſequitur*, neque *eius poſitionem præcedit*; ſed, quæ hanc *præcedit facitque rem eſſe, cogitque eſſe conſenſum, & prohibet*, ineuitabiliter eius omiſſionem, & poſitionem diſſenſus quæ ſunt notæ neceſſitatis abſolute, & ſimpliciter talis, & antecedentis, arbitrij, & operationum eius libertati aduerſantis per Patres. Contra ſecundo: quia Patres eam duplicis illius neceſſitatis diſtinctionem contra fatalis neceſſitatis aſſertores Ethnicos, Hæbræos aliquot, alioſque ſequaces docuerunt: vt oſtenderent fatalem illam neceſſitatem, quæ nos ineuitabiliter ageret ad operationem, ac proinde noſtræ libertatis vſum pro priori naturæ anteuerteret, eoque ſenſu antecedens foret, prorſus arbitrij noſtri euertere libertatem;

Digitized by Google

satem: atqui fatalis illa necessitas, qua voluntas nostra ad vnum necessario apponendum determinabatur, impossibile reddebatur ad oppositum extraessentialis, & extrinseca erat naturæ, & entitati voluntatis, quæ in nobis, quoad entitatem, integre, secundum totam suam entitatem perstitebat, apud fatalis necessitatis assertores, neque id Patribus eos impugnantibus erat ignotum, imo, neque ab vllo, quantumvis stolido, potuit, potestve ignorari: ergo ex Patribus necessitas etiam extrinseca, seu extraessentialis voluntati ad operandum, dummodo absolute eius operationem natura, & causalitate antecedat (quomodo suam præfinitionem præcedere aduersarij fatentur, & ita tuentur) vtriusque euertit libertatem.

6. Quod autem fatalis necessitas extrinseca, & extraessentialis voluntati sit, per se notum est, & ex omnibus, quæ extiterunt fati, fatalisque necessitatis opinionibus patet. Primo enim eorum nonnulli in stellarum sola, nudaque virtute ad nos per influxum earum deriuata fatum, fatalemque nostram necessitatem operanti constituebant, teste Augustino 5. de ciuitate, cap.1. circa med. & cap.8. Nemesio de natura hom. & animæ facultatib. cap.35.36. & 38. Alij syderum virtuti naturali, & adspectui deorum voluntatem, & decretum ad fati, & & fatalis necessitatis constitutionem adiungebant apud August. eiusque commentatore citato cap.1. Nemesio citato c.36. aliisque Patribus frequenter homiliis de stella, & aduentu Magorum. Platino de fato cap.2.fin.Iulio Sirenio, & aliis) seu quod idem est Nysseno 6. Philosoph. cap.2. S.Thom. 1.p.quæst.23.art.8.corp.& 116.art.3.corp. Tertio Seneca 2. natural. quæst. cap.35.36.37. & 38. & epist. 18. ex Cleante Stoico (cuius in suam sententiam versus latinos fecit, factoque recitat August. cit.cap.8. fatum eiusque fatalem necessitatem in Dei præscientia, prouidentia, & voluntate collocauit: quarto demum fatum iuxta communè Stoicorum, est tota causarum à prima ad vltimam series necessaria connexione procedens, vt referunt August.cit.cap.8.Seneca 4. de Benefic. cap.7. Cicero ex Proculo Homero Virgilio,& alij relatis à Iulio Sirenio 3. de fato cap.6.7. & 8. In his autem omnibus opinionibus aliquid, imo plura extraessentialia, imo omnino, adhuc inhæsiue, ipsi extrinseca fatalis necessitas claudit: ergo, cum Patres ethnicum fatum, eiusque necessitatem, tanquam libertatis nostræ ruinam, quia absolute antecedens necessitas ad operandum est, neque vllatenus ab vsu, & exercitio nostræ operationis liberæ dependens, recitatis testimoniis refellunt, censent necessitatem absolutam, etiam extraessentialem, imo etiam inhæsiue extrinsecam, voluntati nostræ, eiusque operationi naturæ, & causalitate præcedentem, & potentiæ absolute tali indifferenti ad vtrumvis, in qua eius libertas constituit, & operationis subinde libertati repugnare. Contra tertio: quia idem Patres, vt Christianam Catholicam, & Theologicam fati, scilicet præscientiæ, prouidentiæ, & prædestinationis diuinæ, eiusque indefectibilibus, & infallibilibus veritatis certitudinis, & subinde cum nostris operationibus connexionis cum earum libertate concordiam dilucide ostenderent, eam antecedentis, & consequentis necessitatis distinctione explicuerunt: & quia præscientiæ, & prædestinationis necessitas consequens solum, non autem antecedens nostras operationes est harum libertarum cum earum indefectibili certitudine, & infallibilitate amice componi docuerūt; Sciebant autem apptime Patres (quod nemo quantumvis Bardus ignorat) præscientiam, & prædestinationem diuinam voluntatibus nostris non extraessentialem modo, sed omnino extrinsecam esse: quare certum ex Patribus sit, indifferentem potestatem voluntatis ad vtrumvis ab ipsis requisitam, vt libera sit, atque exclusionem necessitatis antecedentis prioritate naturæ ad alterum extremum impotentiamque eius ad extremum aliud, siue contrarie, siue contradictorie illi oppositum, non ex prædicatis solū intrinsecis, & nuda natura, & entitate voluntatis secundum se sumptæ, sed ex aliis omnibus, etiam extrinsecis, operationem eius præcedentibus saltem, vt necessario ad ipsam ex parte causæ requisitis (cuiusmodi præfinitio prædeterminatiua est, quam impugnamus) pensandas esse. Neque aliud in recentium Thomistarum doctrina dici potest: cum visione beata, quæ extraessentialis, imo, & absolute extrinseca voluntati est, amoris beatifici libertatem euerti asserant: quia antecedens eius necessitas est. Vt cum à ratione hanc solutionem refellamus q.7. cert.4. præclusis variis effugiis ostendemus.

7. Quod verò impugnationi secundæ responderi, vtcumque poterat antecedentem necessitatem extraessentialem voluntati ethnici fati libertatem iuxta Patres euertē, secus alias extraessentiales impugnatum est confutatione tertia ex fato Catholico. Et secundo impugnatur? quia non aliter impugnatur ab illis ethnica illa fatalis necessitas, nisi ex principio vniuersali, quod omnis necessitas absolutę antecedens natura operationem voluntatis, etsi huic extrinseca, & extraessentialis sit, earum aboleat libertatem, imo, ni hoc statuatur vniuersim, nullatenus id ex aliis fatalis ethnicæ necessitatis specialibus euersio probabitur vt patet. Id quod vlterius ex Patrum contextu patet; cum enim varias speciales fati ab Ethnicis memoratas constitutiones, vel in stellarum influxu, & virtute, specialibus rationibus vnamquamque refellant: quoad libertatis euersionem ex eo solum, quod consequens non sit, sed antecedens operationem nostram, ab eaque omnino independens solummodo concordes illam reiiciunt. Ex quibus illud etiam, cui vnice solutio innitebatur radicitus conuellitur. Etsi enim de conditione, & creatione hominis nude, ac præcise secundum suam naturam ea testimonia scripturæ, & Patres ea interpretantes loquerentur: cum ratio, ob quam euertenda libertas ab ipsis asseritur, sit, quia naturæ, & voluntatis secundum se productæ, & sumptæ necessitas operandi consequens operationem eius non est, sed antecedens: ea vero ratio in præfinitione, & quovis alio ex principiis requisitis ad operandum, etsi extra essentiam voluntatis sint, eandem vim habeat: quare determinatio, & necessitas antecedens operandi naturæ operantis intrinseca individuum exemplum est generalis illius necessitatis antecedentis operandi, quæ extraessentialis, & extrinseca principia etiam, ad libertatis euersionem complectitur: quo factum est satis exemplis necessitatis naturalis ortus solis, & motus cœlorum, quæ Patres in exempla necessitatis antecedentis libertati repugnantis adduxerunt. Sed tamen, neque scripturæ testimonia illa ex Genes. 1. & Eccles. 15. (nedum reliqua omnia) neque Patres illa commentantes de potentia indifferenti ad vtrumvis exclusiue necessitatis antecedentis ad vnum, & impotentiæ ad alterum ad arbitrij libertatem necessaria egerunt, voluntatem nudam considerantes sine boni, & mali propositione, adhibitione præcepti, præuenientеque Dei voluntate, & gratia ad bonum consequendum; sed cum illis: imo absque his duobus impotem boni esse voluntatem nostram, qui explicatius arbitrij ad bonum potestatem tradiderunt, asserebant, vt vidimus. In his autem Dei voluntas intercedit, quam præfinitionem aduersarij esse volunt: quare, & cum ea potentiam ad vtrumvis omni necessitate ad vnum, & impossibilitate ad alterum exclusis asseruerunt. Denique cum præfinitio prædestinatiua Thomistica sit decretum concurrendi cum voluntate essentialiter requisitum ad quamvis eius operationem, absque illo in nuda voluntate, non poterit absolutè voluntas extremum non præfinitum, neque erit proinde potentia absoluta ad vtrumvis: quæ absque omnibus absolute, & essentialiter requisitis principiis, & concausis ad effectum absolute talis potentia esse non potest.

8. Respondetur ab aduersariis secundo in re, & vocibus quarto: Necessitatem antecedentem à libertate arbitrij, eiusve ad vtrumvis indifferenti potestate per Patres, & scripturam exclusam esse, coactionis solummodo, necessitatem: vt plurium testimoniorum Anselmi, & aliorum aperta verba sunt. Præfinitiones autem diuinas prædeterminatiuas nullatenus voluntates nostras, quæ etiam illis positis, *à principio intrinseco cum cognitione eorum, in quibus est actio*, nihilominus operanturtae proinde earum operationes, *à principio extrinseco passo non conferente vim*, (vt ad violentam & coactam operationē erat opus) minime procedūt. Sed & hæc solutio eodem contra Patrū mentem ab vsu, atque præcedens delinquit. Illi enim ipsi Patres, qui verbo *cogēdi*, vtūtur, nō stricta coactionis significatione illud vsurpant, sed coactione late accepta prout omnē antecedētem necessitatem à libertatis nostræ exer-

citio independentem complectitur. Primo : quia omnem neceſſitatem, quæ non oritur è rei ipſius ſuppoſitione, ſiue, qua neceſſe eſt rem eſſe, quia eſt, huicque opponitur, & facit rem eſſe, aut prohibet rem eſſe, aduerſari libertati noſtri arbitrij fatentur: quæ in neceſſitatem omnem antecedentem, & à noſtra libertate independentem cadunt. Secundo: quia violentiæ, & coactionis antecedentis, quam noſtræ libertati aduerſari docent, exempla in naturalibus, ac minime violentis, & proprie cogentibus neceſſitatibus motus cœlorum, & ortus ſolis, & neceſſitatis moriendi adhibent Patres iidem, vt videre eſt, in Boetio, & Anſelmo: quæ ad neceſſitatem coactiuæ ſtricte neceſſitatis inepte afferrentur. Imo verò Patres fere omnes recitati certam. 3. pro neceſſitatis excluſione à potentia liberi noſtri arbitrij, non ſolam vim, & coactionem, eiuſque neceſſitatem, ſed neceſſitatem inſuper omnem antecedentem ad operandum excludunt: quando præfati omnes Patres, vel contra fatalem ethnicam neceſſitatem, noſtras operationes antecedentem, & pro priori naturæ determinantem, vel contra fati Catholici (quod in prouidentia prædeſtinatione præſcientia, quæ eſt) antecedentem etiam neceſſitatem pugnant: vt ex datis teſtimoniis cert. 3. & 4. & nonnullis cert. 1. & 2. & contr. 2. d. 5. qu. vlt. patet. Aſt Ethnici fatales, & præfati Patres, ne dubitarunt quidem, ne dum iudicarunt, & aſſeruerunt fati alterutrius neceſſitatem antecedentem, quam reiiciebãt, eſſe ſtrictæ coactionis, & violentiæ: ſiquidem eis adhuc poſitis voluntatem noſtram ductam cogitationibus indifferentibus operari, eti alterutrum fato eſſet antecedenter ineuitabiliter deſtinatum, à Deove prædeſtinatum, & præſcitum: ergo, dum eam neceſſitatem fati alterutrius; ſi omnino antecedens ſit ab arbitrio noſtro, vt libertatis noſtræ peſtem excludunt, non neceſſitatem ſtrictæ coactionis, quæ neque ab Ethnicis aſſerebantur, imo neque ab eis aſſeri, aut à Patribus intelligi poterat, ſed alia non ſtricte violentia, ſed quæcunque abſolute neceſſitas omnino antecedens natura operationes noſtras eſſet, libertatis noſtræ inimica à Patribus declarata, eorumque concordi ſententia, & iudicio ab arbitrio, & voluntate noſtra libera relegata fuit. Atque his poſtremis confutata manet ſolutio affinis de potentia ad vtrumvis, & excluſione neceſſitatis alterius extremi, & impoſſibilitatis, ſeu impotentiæ ad oppoſitum voluntatis libertati neceſſariis, conſideratæ ſolum ſecundum ſe, & cogitationibus indifferentibus. Et quidem ſolutio à neceſſitate coactionis adhiberi nequit poſt definitionem Pontificiam, & damnatiuam quinque propoſitionum Ianſenij de qua in ſequentibus.

9. Reſpondent tertio. Potentiam indifferentem arbitrij noſtri libertati neceſſariam atque à Patribus aſſertam non in ſenſu compoſito eſſe debere; ſed ſatis eſſe, quod ſit in ſenſu diuiſo, ac proinde neceſſitatem antecedentem operandi ab arbitrij noſtri libertate ex ſcriptura & Patribus excluſam, & Catholice excludendam eſſe neceſſitatem adhuc in ſenſu diuiſo extremi oppoſiti. Hanc ſolutionem bifãriam Thomiſtæ recentes intellexerunt. Primo enim nonnulli intelligebant potentiam hanc liberæ voluntati ſufficere in ſenſu diuiſo præfinitionis, & prædeterminationis ſuæ. Cuiuſviſve alterius comprincipij eſſentialiter præ requiſiti à voluntate ad operandum, vt libera & in ſe voluntas eſſet, & vt talis libere præfinitam, & determinatam operationem exerceret: quia ſi præfinitio, ac prædeterminatio abeſſet, poſſet non operari, ac non præfinitam operationem voluntas elicere: vt ſcilicet potentiæ ad vtrumvis ex oppoſitis ſimultas nunquam daretur. Verum, quia hoc, & teſtimonis ſcripturæ, Patrum, & Tridentini nonnulli ex iiſdem Thomiſtis aduerſari viderunt, in alium ſenſum eius diſtinctionis ſe tandem receperunt, qui iam eſt Thomiſtis communis, ſcilicet poſita etiam præfinitione prædeterminatiua, &c. voluntatis ad operationem, & in ſenſu compoſito illius eſſe in voluntate poteſtatem, ſeu potentiam abſolute ad eius omiſſionem operationis præfinitæ, & ad eius oppoſitam operationem; Cæterum præfinitionem prædeterminatiuam diuidendam neceſſario eſſe à voluntate, vt ab ea ſit, vel operatio oppoſita præfinitæ, ac determinatæ, vel huius omiſſio. Itaque aiunt in voluntate noſtra, poſita etiam præfinitione, & reliquis principiis Thomiſticis requiſitis antecedenter neceſſitantibus, & determinantibus ad operandum eſſe ſimultatem potentiæ ad vtrumvis extremum oppoſitum; non autem ſimultatem actus adæquati eius potentiæ: quia, cum ea potentia, quæ abſolute ad vtrumvis ex oppoſitis eſt, poſita etiam ſua præfinitione, vt diximus, alterum eius potentiæ extremum, nempe oppoſitum, ſiue contrarie, ſiue contradictorie præfinito coniungi, ſimulque cum præfinitione eſſe non poteſt: eſt quippe inconiungibilis horum ſententia cum illa, quæ eſſentia, & natura connexa eſt cum operatione, ſeu altero ex extremis præfinito: quare, & cum extremi oppoſiti coexiſtentia, & coniunctione repugnans: quemadmodum, & apud nos in voluntate noſtra libera cum requiſitis ad operandum eſt potentia ad vtrumvis extremum oppoſitum, ſimultate potentiæ ad vtrumque, ſeu vtrumvis, non autem ſimultate actus: quia, cum ſibi alterum extremum alteri mutuo repugnet, voluntatis liberæ potentia non eſt ad vtrumque actum, ſeu extremum oppoſitum coniungendum: eſſet quippe potentia ad chimeram, ſiue phyſicam, ſiue metaphyſicam coniungendam iuxta extremorum phyſicam, ſi ſolummodo phyſica contrarietate opponantur, repugnantiam: quare non eſt potentia voluntatis noſtræ liberæ ad alterutrum extremum in ſenſu compoſito alterius, ſed ſolummodo in ſenſu diuiſo illius. Hanc quidem ſolutionem ſenſus compoſiti, & diuiſi alterutro modo, ſed præcipue poſtremo, explicatam à Deo efficacem, atque omnibus ſiue ab authoritate, ſiue à ratione impugnationibus noſtrorum opportunam æſtimant recentes Thamiſtæ, vt ea tanquam vniuerſali noſtrorum argumentorum quantumvis grauibus vulneribus, vt potentiſſimo malagmate vtantur, ſuiſque in ſcholaſticarum diſputationum nundinis empyricorum in morem vt generalem etiam penetrantium diſcurſuum proficuum ſtillatum è Theologia puriſſima remedium (quod quintam eſſentiam empyrici vocitant) non ſine iuratorum alumnorum plauſu diuendant.

10. Quid autem ea ſolutione ipſi vendant, & emant alumni vbi à ratione agemus clarius apparebit. Præſentis autem inſtituti ſolum eſt ea ſolutione ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis alterutro modo explicata minime ſatisfieri. Et primum ſenſus compoſiti, & diuiſi modum, vel ex eius inuentoribus: primores, tanquam inutilem, & diſſonum merito reiecerunt, quos reliqui ſucceſſores imitati ſunt. Et quidem inſenſu etiam compoſito debere eſſe poteſtatem ad vtrumvis ſimultate potentiæ ſaltem probant innumera pene recitata ſcripturæ, & Patrum teſtimonia expreſſa de poteſtate arbitrij ad faciendum aliquid tunc etiam, cum ab eo omittitur. Secundo, alij etiam recitati Patres aſſerentes potentiam liberi noſtri arbitrij liberam non eſſe, niſi indifferens, imo eadem ad vtrumvis ſit, neque ad alterum determinata, atque ad oppoſitum impos. Tertio: quia in ſenſu diuiſo fati, ſeu poſitione fati ad oppoſitum, apud fatales ethnicos, quos Patres impugnabant, poteſtas ad oppoſitum in noſtro arbitrio ab ipſis aſſertoribus fati aſſerebantur, neque fore tunc neceſſitatem antecedentem ad operandum, quod præſenti fato ineuitabiliter deſtinabatur; & tamen præſenti tunc fatali neceſſitate antecedenti operandi, quæ de fato erat, & impotentia præſenti in ſenſu compoſito fati voluntatis ad extremum oppoſitum deſtinato per fatum libertatem noſtri, & arbitrij, & operis aboleri contra ethnicos docuere: ergo ex Patrum ſententia poteſtas, quæ eſſet ad oppſitum in voluntate inſenſu diuiſo à fato, non autem erat in ſenſu compoſito illius tuendæ poteſtati ad vtrumvis libertati arbitrij neceſſariæ ſatis non eſt: ergo, nec, ſi in ſenſu diuiſo à præfinitione Thomiſtica eſſet potentia in voluntate ad extremum oppoſitum præfinito, ſi tamen in ſenſu compoſito huius non ſit abſoluta poteſtas ad illud, ſed potius impotentia, & neceſſitas ineuitabilis ad præfinitum extremum, non eſt in voluntate libertas, quod autem apud fati aſſertores ethnicos, & ſenſus diuiſus abſolute poſſibilis locum haberet, & inſenſu diuiſo à fato non eſſet neceſſitas ineuitabilis operandi deſtinatum fato extremum: & ſubinde, neque impotentia, ſeu impoſſibilitas, ſed potius potentia efficiendi oppoſitũ conſtat de ſeſe, & ex variis fati apud ethnicos conſtitutionibus memoratis n. 6. Etenim iuxta illud conſtituentes in ſola aſtrorum virtute, & aſpectu, hoc tantillum immutato,

Digitized by Google

ex malò in bonum fatum conuerti, mutaríque refert ex Nigidio Auguſtinus 5. de ciuit. cap. 3. videſque Baſilius hom. 6. exhamer. med. iuxta illos vero, qui ſyderum virtuti, & aſpectui Deorum voluntatem ad fatalem neceſſitatem adiungebant, clarius ſenſus diuiſus, & in eo potentia, & poſſibilitas oppoſiti conſtat: maximè cum præſtantiores Mathematici Ægyptij precibus ad Deum, vel ad aſtra poſſe fata in melius verti exiſtimarent apud Nemeſ. Sanct. Thom. & Nyſſen. ſupra citatos. Imo Chryſip. Antipater, & alij ſtoici Proceres, teſte Nemeſio cit. c. 35. *Omnia fato fieri aiebant, & appetitus nobis datos eſſe; ſed eos aliquando fato impediri, aliquando non impediri.* Et tamen non obſtante excluſione neceſſitatis ad vnum, & impotentiæ, ſeu impoſſibilitatis ad oppoſitum in ſenſu hoc diuiſo, ob ſolam impotentiam ad vnum, & neceſſitatem antecedentem ad oppoſitum in ſenſu compoſito fati reiicitur hoc à Nemeſio à cap. 35. ad 41. & Patribus aliis. Iuxta vero pleroſque conſtituentes fatum in tota collectione cauſarum à prima ad vltimam locus etiam eſt potentiæ ad oppoſitum deſtinationi fatali; cum aliter, & aliter diſponi ſeries cauſarum poſſit, vel vna ſolum mutata: Tandem iuxta Senecam, & ſapientiores Philoſophos fatum in Dei præſcientia & prouidentia, ſenſu quidem non Catholico, ſtatuentes locus poſſibilitati, & potentiæ abſolutæ ad oppoſitum in ſenſu diuiſo eſt, vt patet. Nam aliter prouidere, & præſcire Deus pro ſua libertate abſolutè poſſet. Et tamen quouis ex his modo fato, & fatali neceſſitate antecedenti ad vnum extremum, & impotentia ad aliud in ſenſu ſolum compoſito, & ſi in ſenſu diuiſo non maneret, auferri arbitrij noſtri libertatem conſtanter, & conſone Patres docuerunt: ergo ex eorum ſententia antecedens neceſſitas vnius extremi, & impotentia alterius oppoſiti in ſenſu compoſito præfinitionis Thomiſticæ, & ſi potentiæ ad hoc, & excluſioni neceſſitatis ad illud in ſenſu diuiſo locum relinquat, euertet nihilominus à Patrum ſententia libertatem. Denique quia fatum Catholicum, & Chriſtianum immobilem, ſeu infallibilem præſcientiæ, & prouidentiæ diuinæ de contingentibus, non aliter in ſenſu compoſito cum arbitrij noſtri libertate conſiſtere Patres docent, niſi quia noſtræ libertatis vſum non antecedit, ſed ſubſequitur: quare & eius neceſſitas, non ſimplex abſoluta, & antecedens eſt, ſed conditionata & ex ſuppoſitione vſus noſtræ libertatis, à qua contingens poſitum eſt, atque conſequens eius poſitionem eſt: & tamen in ſenſu diuiſo, & eſſet potentia ad oppoſitum, & neceſſitas ad præſcitum, prouiſum, & præfinitum ceſſaret: ergo id non ſufficit ad tuendam libertatem.

Perſecuti fuſius, quam opus videretur, ſumus primam explicationem ſolutionis huius de ſenſu compoſito, & diuiſo iam à Thomiſtis omnibus deſertam: labore tamen minime otioſo, iiſdem quippe impugnationibus ſecunda altera eius diſtinctionis explicatio, in qua iam Thomiſtæ omnes conquieſcunt, confutatur. Etenim quocumque modo, & quavis conſtitutione fati ethnici, eiúſque fatalis neceſſitatis antecedentis vſum noſtræ voluntatis ad operationem, & impoſſibilitatis inde ſubortæ extremi oppoſiti æquè habet (vel potius non habet) locum ſimultas potentiæ etiam ad oppoſitum in ſenſu compoſito præfinitionis Thomiſticæ, eo ipſo, quod ſenſus diuiſus à fato æquè poſſibilis ſit, atque ſenſus diuiſus à præfinitione Thomiſtica eſſe poteſt: atqui, vt vidimus æquè eſt poſſibilis ſenſus diuiſus voluntatis noſtræ à fato, atque à præfinitione Thomiſtica: ergo æque in fato, eiúſque neceſſitate locum habet, (vel potius non habet, vt dixi. & ſtatim oſtendam) ea ſolutio ſenſu etiam ſecundo, ſimultatis potentiæ in ſenſu compoſito, licet non ſimultate actus; aſt Patres intellecta poſſibilitate ſenſus diuiſi voluntatis à fato admiſſo ab ethnicis, nihilominus fatali neceſſitate antecedente indifferentem poteſtatem voluntati liberæ neceſſariam, atque adeo & operationis eius libertatem euerti iudicarunt: ergo, quia ſimultas illa poteſtatis in ſenſu compoſito, quæcumque eſſet cum præfinitione in voluntate, libertati noſtræ tuendæ, eſt inſufficiens. Primi ſyllogiſmi maior conſtat ex doctrina aduerſariorum: quia ex eo, quod in ſenſu diuiſo à præfinitione coniungibilis ſit conſenſus cum voluntate, licet ſimultate actus non ſit coniungibilis cum præfinitione ad oppoſitum, aiunt in ſenſu etiam compoſito præfinitionis, coniungi ad vtrumque, diuiſim, actum poteſtatem, neque vnam alteri repugnare, ſed ſolum extremo oppoſito ſui actus: ergo eo, quod fatalis neceſſitas admittat ſenſum diuiſum voluntatis ab ipſa, & ſit in illo ſenſu coniungibilis conſenſus cum voluntate, licet ſimultate actus non ſit coniungibilis cum præfinitione ad oppoſitum, ſeu cum voluntate in ſenſu compoſito præfinitionis coniungi poteſt, nec pugnat poteſtas, ſeu ſimultas poteſtatis ad vtrumvis voluntatis noſtræ in ſenſu compoſito ethnicæ fatalis neceſſitatis. Contra ſecundo, quia ſi ſimultas hæc potentiæ ad vtrumvis poſſet eſſe ſimultas veræ potentiæ etiam ad oppoſitum antecedenter ineuitabiliter deſtinato per fatum, & præfinitionem Thomiſticam etiam in ſenſu compoſito fati, & præfinitionis, malè Patres ex neceſſitate antecedenti fatali inferrent abſolutè, non manere in nobis indifferentem ad vtrumvis poteſtatem. Id autem vnanimiter intulerunt: ergo, quia putarunt (& benè) cum antecedenti neceſſitate operationis noſtræ poteſtatem ad vtrumvis noſtræ voluntatis, ſiue ſimultatem poteſtatis ad vtrumvis earum libertati neceſſariam in ſenſu compoſito eius neceſſitatis ſtare non poſſe: ergo, cum præfinitionis Thomiſticæ neceſſitas, & ineuitabilis omnino à noſtra voluntate ſit, & antecedens, æquè, atque fatalis cum noſtra pugnat libertate eadem argumenta ex Chriſtiano, & Catholico fato, cuius neceſſitatem, eo ſolum, quod antecedens noſtram libertatem non ſit, ab eiuſque exercitio independens, Patres cum noſtri arbitrij libertate componunt, efformantur.

12. Atque hinc præcluſa manet alia ſolutio, quæ ab aduerſariis adhiberi his argumentis poſſet, ſcilicet, Patres ex ſpeciali antecedenti neceſſitate ethnici fati voluntatis ſimultaneam poteſtatem ad vtrumvis in ſenſu compoſito, & (quod idem eſt) libertatem euerti docuiſſe; non autem ex præciſa antecedenti neceſſitate ineuitabili. Etenim, ſi de neceſſitate eiuſmodi vniuerſim, & qua tali ac proinde de omni, libertatem euerti, verum non eſſet, à Chriſtiano, & Catholico fato malè Patres eiuſmodi neceſſitatem ad conſeruationem libertatis relegandam iudicarent: vbi nota fatalem Catholicam neceſſitatem operationis noſtræ, ſi antecedens eſſet, atque ab vſu noſtræ libertatis independens, Thomiſticam antecedentem eſſe; cum ſit diuinæ voluntatis prouidentiæ, & prædeſtinationis, in quibus fatum Catholicum conſtituitur. Secundo malè arguerent Patres, & frigide euerſionem libertatis à fatali ethnica neceſſitate antecedenti, ni ex principio vniuerſali pugnæ antecedentis neceſſitatis cum voluntatis noſtræ poteſtate ad extremum oppoſitum in ſenſu compoſito illius, ſiue cum eius libertate: cum non è generali, vt debetur, principio diſcurrent, & ſpeciale illud inferrent. Reſponderent enim facile ethnici fatalem ſuam antecedentem neceſſitatem, ni ex antecedentis prædicato cum ea poteſtate ad oppoſitum in ſenſu compoſito pugnaret, ex nullo alio ſpeciali prædicato eiuſmodi poteſtati, & libertati noſtræ repugnare. Et ita ſanè reſponderent, vt nullatenus impugnari à ſano Philoſopho poſſent. Tolle enim illud antecedentis ineuitabilitatis prædicatum à fatali ethnica neceſſitate, nullámque eius cum noſtra libertate, vel vmbram pugnæ reperies. Denique ſimultas hæc poteſtatis ad vtrumvis etiam oppoſitum extremo præfinito in ſenſu compoſito præfinitionis explicari à Thomiſtis nequit, niſi recurrendo ad potentiam voluntatis ſecundum ſe, & nude conſideratam, vel duplici indifferenti cogitatione inſtructam, quod effugium ex Patribus præcluſimus num. 5. 6. 7. & 8. quod autem ex noſtra doctrina de impotentia ſimultatis actus cum ſimultate potentiæ ad vtrumvis præſidij, & paritatis aduerſarij pro ſua ſubripiebant, inane eſt. Etenim cum poteſtas libera non ſit ad vtrumque extremum oppoſitum coniunctim apponendum (ſcilicet conſenſum eiúſque negationem, ſeu diſſenſum ſimul) ſed ad vtrumque diuiſim, ſiue vtrumvis, impotentia ponendi vtrumque ſimultate actus non contradicit potentiæ, ſiue poteſtati indifferenti ad vtrumvis: ac proinde cum ea impotentia hæc indifferens potentia amicè componitur. Cum autem de facto ex potentia indifferenti, & expedita, ſolutáque ad vtrumvis libertatis noſtræ alterum extremum apponitur, & ſi alterum oppoſitum in ſenſu

compoſito illius apponi nequeat ob formalem repugnantiam cum illo, aſt apponitur dependenter ab vſu, & libero exercitio potentiæ indifferentis, & libertate voluntatis, à qua procedit, & quam, vt ſui cauſam ſupponit, & cui proinde nequit aduerſari, ſeu officere; ſicuti neque vllus actus ſecundus, ſeu effectus ſuo actui primo, & cauſæ officere poteſt, ſed perficere potius ſolum. Neceſſitas autem antecedens præfinitionis alterius extremi excludit ex parte antecedentis poſſibilitatem oppoſiti in ſenſu compoſito actus primi, & cauſæ requiſitæ abſolute tali completæ & abſolute talis, extremi præfiniti: quod poteſtati in actu primo ad oppoſitum in ſenſu compoſito præfinitionis contradicit, & ex rei natura, & ex recitatis Patribus. Vnde etiam claret in ſenſu compoſito huius neceſſitatis antecedentis non ſolum repugnare potentiam ad oppoſitum ſimultate actus ſiue potentiam ſimultatis (quæ etiam potentiæ indifferenti, & liberæ ad vtrumvis de ſe repugnat) ſed ſimultate potentiæ ſiue potentiæ ad vtrumvis ſimultatem. Ex eo enim, quod præfinitio ob ſui ineuitabilem, & irreſiſtibilem à nobis neceſſitatem, ac ſubinde voluntas in ſenſu compoſito præfinitionis, eiuſque ineluctabilis antecedentis neceſſitatis inconiungibiles ſint cum extremo, ſeu actu oppoſito: ac proinde non poſſit coniungi præfinitio, neque voluntas cum illa coniungere ſimul actum, ſiue extremum oppoſitum præfinito, euidens videns videtur non eſſe hunc actum, ſiue extremum oppoſitum actum ſecundum phyſicæ potentiæ voluntatis, vt ſub ea præfinitione eſt: ſiquidem implicat actum ſecundum phyſicæ actiuæ potentiæ abſolute talis cum ea inconiungibilem eſſe, vt cum à ratione agetur oſtendemus.

13. Ex parte Dei præfinientis reſpondet primo doctrinam Scripturæ, & Patrum hanc de potentia indifferenti ad vtrumvis ſoluta an neceſſitate ad vnum, & impedimento inuincibili antecedentibus ad aliud extremum oppoſitum, vt libera ſit, debere intelligi de neceſſitate, & impedimento antecedentibus à cauſis creatis, & ſecundis, non autem à Deo cauſa prima omnipotenti, & infinita. Sed (vt de phyſica qualitate prædeterminante, quæ cauſa ſecunda abſolute eſt modo taceam) ſolutio eſt aperte contra Patres, qui contra fatalem antecedentem ethnicam neceſſitatem, quæ à pleriſque eius aſſertoribus in diuina voluntate, & decretis conſtituebatur eam nos doctrinam docuerunt. Secundo à fato Chriſtiano Catholico, quod eorundem Patrum, & cæterorum orthodoxorum ſententia in Dei prouidentia, prædeſtinatione, ſeu præſcientia ſtat, antecedentem neceſſitatem admittendam nuſquam eſſe, ſed conſequentem ſolam docent, vt voluntatis creatæ libertas perſiſtat: ergo Patres neceſſitatem antecedentem omnem, & ſi non à cauſis creatis, & ſecundis, ſed à prima cauſa Deo ſit libertati noſtræ voluntatis repugnare docuerunt. Tertio expreſſe Dionyſ. Areop. cert. 1. docet neceſſitatem operandi, à Deo adhuc, ſupra rerum naturam operante prouenientem, quæ potentiam indifferentem, & expeditam ad vtrumvis non relinquat, eius libertatem euertere. Reſpondent ſecundo. Non ita vniuerſaliter intelligendum eſſe neceſſitatem omnem ex Deo prima cauſa antecedenter in noſtras voluntates inductam cum huius libertate non concordare: poteſt enim abſolute ita neceſſitare, vt eius libertatem euertat, cuius etiam dominus eſt: quod tunc fieret, cum Deus ſolam ſubſtantiam actus præfiniret, non autem modum libertatis: de qua neceſſitate antecedenti Dei præſcientia, prædeſtinatione, & voluntate efficaci inducta Patres loquuntur dum eam docent libertati noſtræ aduerſari. Præfinitionibus vero Thomiſticis, non ſubſtantiam ſolum actus noſtri, ſed modum etiam libertatis eius, præfiniri: quare neceſſitatem antecedentem ea præfinitione inductam voluntati non eſſe, vt operetur vtcumque, & actum ſecundum ſubſtantiam apponat; ſed, vt operetur libere, & apponat actum cum modo libertatis, vt iuxta eius naturam apponere debet ex Dei connaturali, & ſuaui prouidentia cauſarum ſecundarum iuri attemperata. Sed (vt prætercam huius ſolutionis in terminis ipſis repugnantiam à ratione oſtendendam) contra ex Patribus primo: quia illa verba Dionyſij nuper citata, *adhuc ſupra rerum naturam operante Deo, qui poteſt omnia*, recitata cert. 3. n. 1. Supponunt neceſſitatem antecedentem omnem à Deo omnipotenti iuxta rerum naturas operante, & decenter voluntatis noſtræ libertati repugnare. Contra ſecundo, quia male Patres omnem antecedentem neceſſitatem fati, ſiue ethnici, ſiue Catholici repugnare noſtrorum actuum libertati vniuerſim, ac ſine vlla limitatione docuiſſent, ſi ea diſtinctio locum haberet: cum in ethnico communius, & in Catholico fato, eiuſque antecedenti neceſſitate conſtanter, Dei omnipotentis voluntas, & præſcientia intercedat. Contra tertio, quia ethnici voluntatem Dei, eiuſque immobilem prouidentiam, quam ad fatum, eiuſque antecedentem neceſſitatem, vt minimum requirebant, plerumque, imo, in qua totum illud ſapientiores conſtituebant, neceſſariam, & connaturalem, vt operationes noſtræ à nobis, noſtraque voluntate ponerentur, nec pure Deo ſua abſoluta poteſtate, & iure ſupra, & vltra cauſarum ſecundarum iura vtente eſſe docuerunt: quare, & ſuauem, noſtroque arbitrio, quantum fieri poſſet, accommodatiſſimam eſſe docebant, teſte Iulio Sirenio citato loco lib. 3. de fato: indéque contendebant voluntatis noſtræ libertatem cum ſuo fato, & fatali antecedenti neceſſitate conſiſtere; & tamen Patres contra eos peſſundari illam, & aboleri docuerunt. Contra quarto, quia idem ex fato Catholico, ſi eius neceſſitas omnem libertatis noſtræ vſum antecederet, euenturum aſſerebant Patres: cum tamen illud in ſola prouidentia, prædeſtinatione, & præſcientia diuina ordinata, & rerum naturis accommoda ſtare Catholice, & vnanimiter ſentirent. Frigidius reſpondent. Deum non ex neceſſitate, ſed libere præfinire, etenim non Dei in decernendo, ſed noſtram in operando libertatem perire contendimus.

14. Ob hæc tandem præfinitionum prædeterminatiuarum ſuarum dependentiam aliquam à noſtræ voluntatis libertate concedendam iuxta Patres & eorum rationem naturalem: quare, & omnino eam antecedentiam ad vſum libertatis noſtræ ipſis denegandam tandem nonnullis recentioribus Thomiſtis viſum eſt. Eam vero præfinitionum à noſtra libertate dependentiam non eodem explicant modo. Alij enim aiunt hâc dependentiam præfinitionis ab operatione libera eſſe tanquam à termino ſuæ eſſentialis connexionis, ſiue ſuæ efficaciæ intrinſecæ inſeparabili effectu. Sed certe hac ſolutione in terminis implicatur, vt ſuo loco à ratione oſtendemus. Secundo in vtriuſque fati, ethnici quovis modo conſtituti, & Catholici antecedente neceſſitate, quam Patres recitati impugnarunt: erat hæc dependentia ab operatione noſtræ voluntatis tanquam à termino intrinſecæ connexionis alterutrius fati, & efficaciæ ſuæ intrinſecæ effectu inſeparabili: & tamen hoc dependentiæ genus, nec ſufficeret ad noſtram libertatem tuendam, neque, vt abſolute ab vſu noſtræ libertatis, vt ad eius conſeruationem oportebat, dependeret, neque illum omnino antecederet, merito cenſuerunt: quia ea dependentia, tanquam à termino connexionis, eſt dependentia à phyſice omnino poſteriori quare, quæ abſolutam phyſicam actiuam (in qua linea libertas, ſeu indifferens ad vtrumvis poteſtas eſſe ſolummodo debet) antecedentiam non minuit, vel excludit. Alij eam dependentiam præfinitionum ſuarum ab vſu noſtræ libertatis deſignant: quia voluntas ſe prius negatiue diſponit, quatenus ei præfinitioni non reſiſtit, ac proinde virtualiter, ſeu interpretatiue conſentit: quam doctrinam ita explicant: vt quamvis, quantum ad incompletam actuationem præfinitionis, aut prædeterminationis in actu primo conſideratæ ea in poteſtate voluntatis non ſit; eſt tamen in poteſtate voluntatis quoad completam actuationem, ſeu actualem concurſum voluntatis cum illa: quam actuationem completam poteſt etiam poſita præfinitione incomplete actuante impedire, ac reſiſtere completæ eius actuationi: quare ea non reſiſtentia, ſeu virtuali, & interpretatiuo, quæ in illa eſt, conſenſu præfinitioni, aut prædeterminationi incomplete actuanti, eſt huius à voluntate noſtra dependentia, tanquam à diſpoſitione negatiua. Hæc etiā ſolutio verba ſolum dat, quia dependentia hæc præfinitionis, quoad incompletam actuationem, eiuſque in actu primo, & ſecundum ſuam entitatem conſideratæ à cooperatione voluntatis, tanquā à termino connexionis eius eſſentialis erit, vt nuper docebamus; non autem ab vſu libertatis eius, vt aduerſarij ita reſpondentes fatentur. Quantum vero ad completam eius actuationem, & actum ſecun-

dum

Digitized by Google

dum ipſius ſiue poſitiuæ cooperationis, ſiue negatiuæ non operationis oppoſitæ, ſeu non reſiſtentiæ præfinitioni, à voluntatis quidem potentia, ſed non indifferenti & libera, ſoluta, expedita, & abſoluta à neceſſitate, & impedimento alterutrius extremi erit, vt ad liberam cooperationem, & operationem voluntatis, ſiue poſitiuæ, ſiue negatiuæ non reſiſtendo præfinitioni opus eſſe ſcriptura, & Patres docuere illud de poteſtate voluntatis in ſenſu compoſito ad reſiſtendum præfinitioni incomplete actuanti, vel præfinitionis Thomiſticæ naturam deſtruit, negatque intrinſecam eius efficaciam, & antecedentem cum præfinita operatione voluntatis connexionem, vel eam ex parte actus primi, & principij eſſentialiter requiſiti à voluntate noſtra retinet, vel recidit in ſolutionem iam ex Patribus reiectam de ſimultate potentiæ voluntatis ad vtrumvis & in potentia ſimultatis cum actu, aut extremo oppoſito. Alij denique nouiſſimi Thomiſtæ dependentiam hanc præfinitionis, & prædeterminationis, etiam ſecundùm ſe, & in actu primo, & ſecundum in completam actuationem ſumptæ ab vſu noſtræ libertatis admittunt. Sed hi quidem, ſi principium eſſentialiter requiſitum à voluntate noſtra ad operandum eſſe aſſerãt, eiuſque intrinſecam cum operatione voluntatis connexionem retineant, Patrum teſtimoniis reſiſtunt. Vtroque enim retento, liberum nihilominus vſum libertatis noſtræ, à quo præfinitionis antecedens abſolutê neceſſitas pendeat per ſtare contra ipſos volunt; ſin alterum autem reſpuant à Thomiſtica præfinitione deficiunt: pluraque à ratione pugnantia loco euoluenda inuoluunt: quod ipſum erit de præfatis ſolutionibus phyſicæ prædeterminationi applicitis. Illud obſerua ſolutionem aliam his argumentis contra phyſicam prædeterminationem inſtructis familiarem iam: quod ſcilicet ea non ſit qualitas phyſica præcedens, ſed applicatio cauſæ ſecundæ à prima ad operandum; dummodo antecedens naturæ priori ſit æque contra Patres eſſe. Si autem ſolum comitans operationem noſtram, & ad eius ſignum ſolum, non vero ad anterius expectans, re & nomine à prædeterminatione, & præmotione phyſica deficere. Neque tamen poſſe eam ſolutionem hoc ſenſu vltimo præfinitioni Dei accommodari, quæ creatam operationem, adhuc quatenus à Deo eſt, natura anteuertit. quippe quæ eius principium actiuum ex parte Dei eſt: ni Dei decreta libera efficacia effectibus, ſeu operationibus creatis conſtitui velint: ſolumque proinde noſtras cooperationes comitari, quo non præfinitiones Thomiſticæ, ſed Vazquianorum doctrinæ erunt.

CERTAMEN VI.

Quæ ex ſcriptura & Patribus contra ſtatutam hactenus veritatem aduerſariis ſonant, eidem potius fauent.

1. PRæcipuum aduerſariorum ex ſcriptura fundamentum, & cui maxime fidunt, replicatoque ſæpe, atque ſemper (vt vidimus) inſiſtunt, eſt illud Pauli: *Quis eſt, qui te diſcernit?* Ex quo putant deduci diſcretionem prædeſtinati à reprobo (vt eius loci, etſi non littera, exemplo tamen, aſſeri Auguſtinus, & Patres alij, atque ſcholaſtici omnes cenſent) à ſolo Deo eſſe non poſſe, niſi ſalutis noſtræ cauſa ab eo prædeſtinatione prædeterminatiua ſalutis, & noſtrorum actuum ad eam conducentium præfinitione ſuapte natura cum eis connexa, & à nobis ſubinde irreſiſtibili apud nos agatur. Alioqui, aiunt aduerſarij, ſi prædeſtinatione noſtra, qua à reprobis diſcernendi ſumus à Deo poſita, & actus noſtri ad ſalutem neceſſarij, & ſalus ſubinde noſtra ex parte noſtri non poni abſolutè poſſunt, noſque abſolutè illius intrinſecæ efficaciæ reſiſtere abſolutè valemus: & prædeſtinationis diuinæ certitudo, & infallibilitas abſolutè nutat: nec Deus ſolus nos diſcernet; ſed ipſi potius nos ipſos à reprobis diſcernimus. Cæterum, quam infirme ex hoc loco pro ſua ſententia aduerſarij pugnent oſtenſum ſatis à nobis eſt vbi diximus Dei prædeſtinationem in ſui poſitione; ac proinde diſcretionem per illam prædeſtinati à reprobo, à ſolo Deo pendere: qui abſolutè potuit hunc præ illo prædeſtinare, vel ſecus; neque vllatenus in ſui poſitione ab abſoluta contingentis poſitione, tanquam à cauſa motiua, meritove noſtro pendere ſed ſolum, tanquam à materia apta, & capaci, vt prædeſtinetur; quæ æque à reprobo appoſita eſt, qui ſub aliis auxiliis & circumſtantiis æque erat conſenſurus, & ratione cuius proinde alter ab alio diſcretus non ſit, petatve à Deo per prædeſtinationem diſcerni, & ſi neuter, ni poſito auxilio conſenſurus abſolute eſſet, diſcerni ab altero per prædeſtinationem poſſet: ſicuti nec poſſet, ſi cum nullo poſſet conſentire. Quare & ſi ſtatus futuritionis conditionatæ, & eius ſubinde ſcientia, eique innixa prædeſtinatio, qua auxilium habiturum effectum decernitur, ab eius abſoluto noſtro libero vſu obiectiua præcedentia in ſui etiam pro ſuo vnaquæque ſigno dependeant: qui, ſi, vt abſolutè poteſt, auxilio poſito non conſentiret, ſub illo conſenſura conditionate verum minimè fuiſſet. In ea tamen dependentia nulla eſt, neque alterius ab altero prædeſtinatiua in actu primo per abſolutum conſenſum diſcretio, nec ius, aut motiuũ diſcretionis: ſed mere paſſiua capacitas diſcretionis illius, quæ etiam per futuritionem conditionatam conſenſus ſub auxilio altero reprobè eſt; quod ſi daretur auxilium, in ſui etiam poſitione antecedenter à libero alterius vſu obiectiue penderet.

2. Itaque futuritio conditionata, quæ prædeſtinationem præcedit, atque pro caſu poſitionis auxiliorum in ſui poſitione ab vtriuſque libertate obiectiue penderet, vtrumque capacem prædeſtinationis conſtituit: ſicuti & prædicatum rationalis, quod in vtroque eſt, ac ſine quo ſubiectum prædeſtinationis capax eſſe nequit, quin tamen per hoc prædeſtinatus à reprobo diſcernatur. Illud, quod prædeſtinatio poſſit abſolutè fruſtrari, incertaque ſit, ſi poteſtate antecedenti non conſentire poſſimus: omnino eſt falſum cum enim ſcientia conditionata, cui neceſſario prædeſtinatio innititur, in ſuo ſtatu ſuſpenſæ futuritionis obiectiue pro caſu purificatæ conditionis, ſeu auxilij per prædeſtinationem à conſenſu abſoluto dependeat, prædeſtinatione ipſa, & purificatione conditionis, ſeu auxilij conſenſus ipſe & exercita per illum in actu ſecundo libertas deuoluitur, & ſupponitur: cum conſenſu vero, & exercitio libertatis in actu ſecundo poteſtas ad eius omiſſionem, vel oppoſiti poſitionem non eſt, nuſquamque pro vllo naturæ ſigno fuit: eſſet enim poteſtas chimerica ad coniungendum duplex contradictorium, vt ſæpe diximus. Quare, & ſi poſita prædeſtinatione, & purificatione conditionis, ſeu auxilij per illam poteſtas antecedens, & abſolute talis in voluntate ſit ad conſenſum eiuſve omiſſionem apponendam, ac proinde ad ſcientiam conditionatam, & prædeſtinationem pro priori ad earum poſitionem impediendam, ne fuerint; nullatenus tamen eſt abſoluta poteſtas ex ſuppoſitione, quod ſint ad eorum effectum impediendum, eaſque fruſtrandas, incertaſque, & falſas, ſeu fallibiles reddendas ſicuti neque ad abolendum conſenſum abſolutum, quem illæ ſupponunt, ex ſuppoſitione quod ſit poteſtas vlla in voluntate noſtra eſt, eſſeve pro vllo ſigno poteſt; quæ res, quia non ſatis à doctis noſtris, & ingenioſis recentioribus cõpluribus penetrata fuit, & diſcreta efficacis etiam de ſe, antecedentiſque voluntatis, ſeu præfinitionis Soariſticæ regulatæ per ſcientiam mediam de noſtro conſenſu abſolutam antecedentem irritabilitatem non ſatis ſana, ſed abſurda potius theologia admiſerunt, exiſtimantes ex abſoluta voluntatis noſtræ poteſtate antecedenti omittendi conſenſum auxilio etiam poſito poteſtatem falſificandi ſcientiam mediam, & irritandi Dei prædeſtinationem, imo & conſenſus præfinitionem illi ſcientiæ innixas admitti neceſſario debere: cum tamen poteſtas abſolute antecedens impediendi illas ne eſſent, non autem irritandi eas iam poſitas, ſiue ex ſuppoſitione, quod ſint, ſolũmodo inferatur, vt vidimus.

3. Opponunt ſecundo ex pluribus ſcripturæ teſtimoniis in hanc ſententiam conſpirantibus. Scilicet cor hominum, etiam Regum, quantumuis potentium, omneſque hominum vias in manu, ſeu poteſtate, & voluntate Dei eſſe, vt quoquouerſum illud, illaſque pro libito conuertat, ſeu quo voluerit vertat illud. Non autem ea erit Dei in cor, ſeu voluntatem noſtram, noſtraſque vias plena poteſtas, ſi poſita Dei voluntate abſoluta de conſenſu, plena nobis abſolutè poteſtas antecedẽs ſit nõ cõſentiẽdi:

cum autem voluntate Dei inefficaci de ſe ſe poteſtas hæc noſtra omittendi conſenſum ita à Deo volitum non aduerſetur, dicendum planè videtur omnes noſtras vias, ſeu operationes, ac proinde cor, ſeu voluntatem noſtram ad omnes, & ſingulas illas voluntate Dei antecedenti de ſe ſe efficaci, & connexa cum illis præueniri debere. Cæterum quam extra ſcripturæ mentem ſententia hæc, & loca, quæ in eam conſpirant, ab aduerſariis obiiciantur ex datis ſcripturæ locis, quibus in manu, & poteſtate noſtra operationes noſtras eſſe apertè docemur, ſatis claret. Item ex Patribus eo ſenſu præfata loca vnanimiter interpretantibus Conciliis & definitionibus Pontificum q. 4. in eandem ſententiam expendendis, in quibus Spiritus ſanctus ſententiæ, & menti ſuæ alibi contentæ aduerſari non potuit. Cum ergo & Dei in cor, viaſque noſtras, & noſtra item in eaſdem poteſtas ab ſcriptura, Conciliis, & Pontificibus aſſeratur: ea ſanè conformior illis cenſenda eſt, quæ vtramque, & Dei & noſtri operationum noſtrarum poteſtatem tueatur: quare negandum omnino eſt plenam noſtram, diuinæ voluntatis, & gratiæ ſuppoſitis, poteſtatem obiectis locis aſſeri repugnare, atque, vt hæc plena ſit efficacis voluntatis neceſſario fore. Cum enim Deus videat, quibus mediis intentum finem, vel operationis noſtræ liberæ, vel ſalutis obtinebit, ſi ea donet, eaque, vt vniuerſorum dominus, intra ius, & poteſtatem ſuam habeat, vt ea pro libito donet eorum voluntaria donatione voluntates noſtras, quoquo velit vertere, & conuertere poteſt, ſicque illæſo arbitrij, & libertatis noſtræ iure *attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia* (etiam humana) *ſuauiter*.

4. Dices. Si plena Dei poteſtas in humanas actiones eiuſmodi ſolum eſt, vt ex conſenſu noſtro (qui poſita Dei voluntate, præparatione, & collatione non eſſe abſolute antecedenter poteſt) atque eius conditionata futuritione, pendeat: cum abſolutè omnibus, & ſingulis poſſumus non conſentire, poterit eſſe homo aliquis, qui nulli conſenſurus ſit: ac ſubinde, cuius cor in manu Domini, eiuſque operationes poteſtati diuinæ non ita ſubdantur, ſubiacerentve, ſi eiuſmodi homo à Deo produceretur, & exiſteret. Sed tamen obiectio hæc aduerſariorum doctrinæ minimè fauet (& ſi totum, quod in ea ſupponitur, & aſſumitur admittatur) neque præſenti noſtræ ſententiæ aduerſatur. Etenim futurum nullum contingens abſque diuina præfinitione, ſeu voluntate ab intrinſeco efficaci antecedenti, & connexa de ſe, ſuaptéque natura cum illo, & eiuſdem farinæ mediis eſſe abſolutè poſſe Thomiſtæ contendunt argumentis, quæ de omnibus vniuerſim contingentibus futuris, vel certe de nullo, probant: ac proinde præfinitiones diuinas, & media de ſe, atque ſuaptè ingenio efficacia cuiuſvis contingentis abſoluti principia neceſſaria, atque ex parte actus primi, & antecedentis eſſentialiter requiri. Hoc nos negamus, aſſerendo ea principia neceſſaria, ſiue ex parte principij eſſentialiter requiſiti ad futurum contingens abſolutum computanda non eſſe. Admiſſo autem toto, quod in obiectione aſſumitur, eaque probatur ſolum euincitur reſpectu vnius, vel alterius hominis poſſibilis Deo præfinitionibus, mediiſque de ſe efficacibus, vt conſenſum volitum obtineat opus eſſe, non vero reſpectu reliquorum. Secundo, cum Dei voluntas, quæ ſua poteſtate in noſtras operationes vti ſolummodo poteſt, in actus prauos, ſeu peccata noſtra ferri formaliter, aut interpretatiuè, adhuc inefficaciter, nequeat, vt d. 2. oſtendemus, locum obiectio non habet adhuc reſpectu hominis illius poſſibilis: quare non ex præfinitione, aut medio de ſe ineuitabiliter connexo (quod interpretatiua ſaltem peccati voluntas eſſet) actus eius prauus procedere poſſet, ſed ſolum ex mediis illis cum negatione actus praui antecedenter abſolutè componibilibus: quare dominium, & poteſtas Dei in praua noſtra opera, & voluntatem illis exercendam nec præfinitiones, nec media de ſe efficacia, ſed omnino indifferentia concernit. Tertio reſpectu operum noſtrorum, non prauorum (& ſi velis prauorum) ſed vel honeſtorum vel indifferentium, quæ Deus velle etiam formaliter, nec ſolum interpretatiuè valet, ſi ab homine illo poſſibili, omniaque media non de ſe, ſed extrinſece ab eius conſenſu efficacia abiecturo vellet conſenſum Deus obtinere; fateor præfinitione mediiſque de ſe efficacibus opus ipſi foret: tunc autem conſenſum quidem eius intenturum, obtenturumque Deum, non autem conſenſum liberum, ſed omnino neceſſarium, ob antecedentem, atque omnino independentem ab vſu libertatis eius apponendi illam ineluctabilem, vt diximus, neceſſitatem: quare nihil tunc, etiam admiſſo caſu pro neceſſitate præfinitionis, mediive de ſe efficacis ad futurum abſolutum contingens apponendum euincitur: cum tunc etiam futurum illum, non quidem liberum, ſed prorſus neceſſarium illis ex parte antecedentis poſitis eſſet. Sicut ergo totam obiectionem admiſſam nihil, ne in caſu quidem illo, probare pro neceſſitate præfinitionis ad contingentis non ſolum omnis, ſed illius adhuc, abſolutam futuritionem: ſed ſolum illius hominis conſenſum abſolutum liberum eſſe non poſſe, ſed ſolummodo neceſſarium ſicuti noſtra hæc doctrina fert, & facta ex Scriptura & Patribus argumenta contendunt: contendentque haud ſegnius alia ex Conciliis, Pontificum decretis, & ratione. Et quamquam hominis illius poſſibilitas, quæ ea obiectione aſſeritur non quæſtionis præſentis, ſed controuertitur potius de auxiliis, & prædeſtinatione (à qua in præſentiarum abſtinemus) examinanda videatur: dicam tamen breuiter de ea, quid ex tacto in obiectione dominio, & poteſtate Dei in liberas creatas operationes verius putem.

5. Cenſeo ergo eiuſmodi hominem, ſeu rationalem creaturam omnibus coniunctim, & ſingulis auxiliis indifferentibus, vel cogitationibus non conſenſuram repugnare. Primo: quia, & ſi ſcripturæ innumera loca, quibus Dei dominium, & poteſtas in cor hominum, eorumque liberas operationes aſſeritur de productis, producendiſque explicari, vtcumque poſſent, re tamen vera, genuinaque, & germana interpretatione de omnibus vniuerſim hominibus, liberiſque creaturis intelligenda ſunt: cum non ob ſpecialem aliquam productarum conditionem, ſed ob communem omnibus rationalibus, liberiſque creaturis ad Deum earum Dominum ſubordinationem, & ſubiectionem ſententia illa eis locis aſſeratur, indefinite dicta, quare, & vniuerſim de omnibus, etiam poſſibilibus, fuit. Ratio autem ex dominio Dei ſupremo, & infinito Theologica eſt: quia Deus non ſolum naturalium agentium, actionumque eorum Dominus eſt, ſed liberorum, & agentium, & effectuum iure, & poteſtate infinita eſſentialiter, & ſimpliciter vtendi illis omnibus pro libito: ergo implicat eſſe creatam voluntatem liberam, cuius liberas operationes nequeat abſolute Deus mouere, ducere, & deducere, quo velit. Patet: quia infinita ſimpliciter, & diuina potentia ſiue phyſice, ſiue politice non eſt, quæ ad omnem effectum, ſeu terminum abſolute poſſibilem non extenditur: ac proinde, ſi, vel vnum minutiſſimum poſſibile vltra potentiam Dei actiuam eſſet, ad ipſumque non extenderetur, potentia actiua Dei, ſiue omnipotentia non eſſet. Tum ſic. Sed ſi eiuſmodi creatura rationalis poſſibilis admittatur, admitteretur operatio, vel omiſſio libera, quæ dominio Dei non ſubiaceat, & ſimiliter libera voluntas, qua Deus vti nequeat deducendo illam ad liberam aliquam, imo & plures operationes: ergo admiſſa ea creatura rationali poſſibili dominium Dei in agentia, & operationes creatas liberas periret: quod eſt implicatorium: ſubſumptum antecedens patet: quia cum mediis omnibus poſſibilibus de ſe indifferentibus coniunctim etiam ſumptis admittitur non conſenſura, ac proinde libere non conſenſura; cum tamen abſolute poſſet conſentire: & tamen cum vltra media omnia poſſibilia, &, quæ ſola libertatem non læderent, nihil, quod libertatem ſeruet, poſſit Deus adhibere ad conſenſum illum liberum ab ea creatura obtinendum, fit plane eius creaturæ libertatem in conſenſum exercitum, eumque liberum cõſenſum exercere diuino dominio poteſtati, & voluntati non ſubiacere: cum ad eum apponendum per creaturam illam, eiuſque liberam de facto appoſitionem medium illa non habeat vllum; & ſi illud habeat, vt apponatur neceſſario. Idem argumentum fit ex infinitate prouidæ Dei poteſtatis, & omnipotentiæ, in quorum detrimentum cedit ab eo pertinax voluntas, cui nec prouidentiæ, nec omnipotentiæ diuinæ infinitæ vires occurrere, opponique cum victoria queant; quam rationem ſatis de ſe efficacem pluris facio: quia eam S. Thomæ q. 6. recitandi eſſe video: ideo aſſerentis diuinam prædeſtinationem ſemper in nobis, non obſtante poteſtate noſtra abſoluta ante-

cedenti

cedenti ad oppoſitum, effectum ſortitura, ac proinde infruſtrabilem à nobis eſſe, quia adminicula, & media poteſt adhibere Deus, vt toti collectioni eorum reſiſtendum non ſit, neque moraliter reſiſti poſſit. Sicuti ſpecies quævis incorruptibilis diuina prouidentia dicitur: quia in indiuiduorum deficientium defectum alia, & alia ſubſtituere poteſt, plura, & plura quidem, quam corrumpantur: de factoque, vſque ad tempus ſua prouidentia præſtitutum ſubſtituet, in quibus ſpecies quæque ſeruetur.

6. Tertio opponunt ex ſcripturæ, frequenti etiam ſententia, nimirum voluntati Dei reſiſti minimè poſſe: aſt voluntati Dei prædeſtinantis noſtrum conſenſum & ſalutem, ac media congrua applicante ita poteſtate noſtra antecedenti per arbitrij noſtri libertatem poſſumus à prædeſtinatis reſilire, vt ommiſſionem conſenſus cum eiuſmodi voluntate, & medij coniungere poſſimus: ergo voluntati Dei, etiam prædeſtinantis, reſiſtere abſolutè poſſumus: ergo ea arbitrij noſtri liberi poteſtas apertè ſcripturæ repugnat. Maior expreſſa eſt Geneſ. 50. num. 19. vbi pro ſcelere in ipſum patrato timidos fratres Ioſephus alloquitur: *Nolite timere: num Dei poſſumus reſiſtere voluntati?* Eſther 13. num. 9. *Domine Domine Rex omnipotens in ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & non eſt, qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël.* Ad Roman. 9. num. 19. *Voluntati eius qui reſiſtit?* Id eſt, poteſt reſiſtere: & ſexcenta in eandem ſententiam. Sufficiunt autem hæc ad maiorem illam ex ſcriptura ſtatuendam: præſertim, cum hæc de voluntate Dei circa ea, quæ à libera noſtra voluntate pendent, ſint expreſſa. Sed enim, ſi ſenſus horum, & ſimilium locorum is ſit, quem aduerſarij intendunt oportebit ſcripturam, & Patres recitatos Concilia, Pontificum definitiones palinodiam recantare: cum ex datis iam, dandiſque eorum teſtimoniis conſtet, prædeſtinatos etiam, congruèque vocatos poſſe non conſentire, reſiſtendo, abiiciendoque vocationem, id eſt eius effectum: reſiſtentia autem per omiſſionem conſenſus eis, quæ non ſunt, minimè eſt, ſed quæ ſunt, ſicuti & abiectio; quare potentia reſiſtendi voluntati Dei de noſtra ſalute, aut conſenſu libero, quæ eſt, & mediis ad eum obtinendum applicitis à Deo, ſiue reſiſtendi in ſenſu compoſito eorum eis teſtimoniis aſſeritur. Repetendus hic opportunè eſt Auguſtini vulgatus ille ad rem hanc vniuerſalis aphoriſmus ex lib. 3. de lib. arbitr. cap. 18. *Quæcumque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cauere poteſt? Si autem poteſt, non ei cedatur, & non peccabitur.* Quod ipſum de honeſto & meritorio opere à contrario dictum intellige. Maximè, cum eius ſint verba. *Non enim ea Deus, quamvis prædeſtinet, facit voluntatem cogendo; ſed in ſua illam poteſtate dimittendo.* Cum ergo poteſtas reſiſtendi Deo in noſtra voluntate libera aſſeratur ab ſcriptura abſolutè, idque exigant libertatis noſtræ iura, imo ipſa libertate includatur; de alterius ſolum generis impotentia reſiſtendi voluntati Dei, etiam prædeſtinatiuæ noſtrorum actuum liberorum, in voluntate noſtra aſſeri ab ſcriptura citatis locis potuit. Quare de impotentia conſequenti intelligenda ſunt: quatenus prædeſtinatio ipſa, vt diximus conſenſum noſtrum ſub conditione futurum, eiuſque conditionatam ſcientiam, vt à Deo habeatur, ſupponit: quæ à conſenſu noſtro abſoluto pro ſtatu obiectiuo dependent, vt diximus. Vnde poſita prædeſtinatione, quæ tandem in ſui poſitione conſenſum ipſum ſupponit, ne antecedenter quidem poſſumus non ponere conſenſum: quia eſſet coniungere cum conſenſu ſuppoſito eius negationem, ad quod poteſtas libertatis nunquam fuit, imo neque vera, & non chimærica poteſtas eſſe poteſt, vt diximus ſuprà; ſed ſolum ad alterutrum pro priori naturæ ad alterutrius poſitionem apponendum.

Hoc ſolummodo docet Auguſtinus de corrept. & grat. cap. 14. verbis (quæ obiici etiam ab aduerſariis ſolent) hiſce: *Deo volenti ſaluum facere nullum hominis reſiſtit arbitrium. Sic enim velle, & nolle in nolentis, aut volentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem.* Quibus cum velle nolentis, & nolle volentis in eius poteſtate, ſcilicet antecedenti expreſsè aſſeratur. Poteſtate ſolum conſequenti reſiſtentiæ impotentia in homine aſſeritur: quatenus conditionatum conſenſum, ab abſoluto purificata conditione in ſua obiectiua veritate pendentem, in ſui poſitione diuina illa voluntas ſupponit; non ſcilicet apponenda, ni abſolutus purificata conditione conſenſus, à quo conditionatus, eiuſque ſcientia pendet, eſſet abſolutè futurus. Ea vero voluntate poſita nulla ad conſenſus ommiſſionem, vt dixi, & impediendum effectum voluntatis illius poteſtas eſt: quia in eius poſitione libera conſenſus poſitio ſupponitur; cum quo nulla vnquam vera, ac non ficta poteſtate, ſiue creata, ſiue increata, eius omiſſio fuit coniungibilis. Quia vero eius voluntatis ab intrinſeco non efficacis, vel ſaltem, vt ab intrinſeco efficacis, non requiſitæ eſſentialiter ad conſenſum (quod ſatis præſenti controuerſiæ eſt) vſum, & exercitium liberum indifferentis poteſtatis arbitrij in conſenſu eliciendo ſuppoſuit, conſequentem ſolum neceſſitatem inducit, neque antecedentem oppoſitam antecedenti arbitrij ad vtrumvis poteſtati, poteſt inferre. Solum quippe eſt impotentia ad vtrumque ſimul, quæ poteſtati ad vtrumvis, ſeu alterutrum minimè aduerſatur. Et hæc quidem de impotentia reſiſtendi voluntati prædeſtinatiuæ, ſiue auxilij congrui collatiuæ iam ſuppoſitæ ſatis aperta ſunt. Voluntati vero Dei, qua nullum auxilium immediatè conferret, ſed ſolum apud ſe ſtatueret vniuerſim, appoſiturum ſe omnia media, quæ poſſet, ſeu facturum ex parte ſua, quidquid poſſet, vt ſalutem per conſenſum noſtrum, & meritorium, quare & liberum de facto obtineret quid dicetur? In eo caſu, licet conſenſus, & ſalutis liberè obtinendæ præfinitio, ſeu voluntas efficax non adeſſet; tamen quoddam impotentiæ genus reſiſtendi eiuſmodi voluntati vlterius in voluntate noſtra inueniretur, quod anterius quidem ad conſenſum aliquo modo ſit, & tamen de facto potentiæ indifferenti ad vtrumvis non aduerſatur, & ſi voluntas eiuſmodi independenter à ſcientia media à Deo concipiatur. Hæc enim impotentia reſiſtendi nihil aliud eſt, quam creaturæ rationalis ſubiectio, & ſubordinatio, etiam in ſuis liberis operationibus ſupremo Dei dominio in creatam omnem libertatem voluntatis, & operationum eius, quod vt ſuprà diximus, ſtare in Deo nequit, ni in tota collectione mediorum aliquod ſaltem contineatur, cui, licet non connexo de ſe cum conſenſu, ſit voluntas creata conſenſura ſi detur, & ſi abſolutè illo etiam dato, poſſet non conſentire. Illa verò Dei voluntate faciendi, quantum ex parte ſua poteſt, ad ſalutem per liberum noſtrum conſenſum obtinendam; atque adeo ad obtinendum à nobis liberum conſenſum ipſum tota Dei omnipotentia, & mediorum de ſe indifferentium collectio, ad quam omnipotentia extenditur, applicita eſt: cui mediorum collectioni coniunctim ſumptæ reſiſtere liberè de facto impax creata voluntas eſt. Sed quoniam, nec medium, quod de facto, ex ea etiam voluntate Dei, decernitur, nec tota collectio mediorum per illam applicita antecedentem connexionem cum voluntatis noſtræ conſenſu habent; imò vero cum eius libertate illam habent, fit, vt hæc impotentia reſiſtendi de facto dominio Dei, & toti auxiliorum collectioni in libertate creatæ voluntatis incluſa, antecedenti voluntatis noſtræ poteſtate ad vtrumvis, in qua eius libertas conſiſtit, minimè officiat, ſed ad conſequentem phyſicè impotentiam reducatur.

Et ſanè de hac impotentia videntur mihi intelligenda ſcripturæ (præſertim Eſther 13. vbi ea redditur ratio, quod vniuerſa in Dei ditione poſita ſint) & Auguſtini oppoſita loca, & aliud quod ex Proſperi carminibus, c. 15. de ingratis opponi ſolent, & ſic habent.

Ipſa ſuum conſumat opus, cui tempus agendi
Semper adeſt, quæ geſta velit. Non moribus vllis
Fit mora: non cauſis anceps ſuſpenditur vllis.

Siue Dei voluntas, ſiue gratia Quamquam interim non negem Auguſtinum recitatis verbis, nec de voluntate prædeſtinatiua, ſed de omni Dei voluntate etiam non prædeſtinatiua ſalutis, nec de impotentia reſiſtendi illi explicato ſenſu fuiſſe locutum, ſed de impotentia reſiſtendi cum victoria, & impunitate reſiſtentis. Sic enim immediatè, & continuo ſubnectit. *De iis enim, quæ faciunt, quæ non vult* (ſcilicet non prædeſtinatis) *facit ipſe quæ vult.* Sed & locus ex Geneſis 50. de omni Dei

volun

voluntate etiam permiſſiua peccati fratrum Ioſeph in eius venditione apertus eſt, nec ſolum de prædeſtinatiua. Tertius locus ex 9. ad Roman. non Pauli ex propria, ſed ex impiorum perſona verba continet: cum enim docuiſſet ibi Paulus prædeſtinationem iuſtorum, & indurationem impiorum per voluntatem eius permiſſiuam Dei miſerentis, vel non miſerentis eſſe. Idque exemplo indurationis Pharaonis, & aliis ſcripturæ locis oſtendiſſet, concludit: *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat.* Ex quo impiorum nomine ſibi Paulus obiectat. *Dicis itaque homo, quid adhuc quæritur*, ſeu iraſcitur, pœniſque in Pharaonem, & impios animaduertit. *Voluntati enim eius* ex qua eorum impietas, & induratio proceſſit *per te quis reſiſtit?* Aut iuxta græcam lectionem *reſtitit vnquam?* Quorum obiectionem illico retundit primo ex ſupremo dominio Dei in homines, ex quo, non niſi inſolenter voluntatis Dei ratio ab ipſo petere homo poteſt. *O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo?* Ex exemplo figuli, & luti, quod in hoc, vel illud vas pro arbitratu, & iure ſuo effingere poteſt, ſolutionem confirmat. Secundo reſpondet obiectioni ex ſua doctrina factæ à verſu 22. miſericordi electione, & induratione arbitraria Dei ſuo iure & dominio vtentis neminem fieri bonum, aut malum independenter à propriæ voluntatis libero vſu, quin impios, & induratos propria ſe voluntate indurare, non ſine Dei, oppoſitum potius volentis, miſericordi ſufferentia, atque in ſuæ potentiæ, & diuitiarum gloriæ ſuæ in electos oſtenſionem patienti diſſimulatione. *Quod ſi Deus*, inquit, *volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta.* Siue græce, *quæ apta, & apparata ſunt*, nimirum à ſe ipſis. *In interitum, vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam*: quia poſitiua voluntate ex gloriæ fine media habitura effectum diſpoſuit, &c. patienter autem, quæ ſua voluntate alij de ſe, & contra noſtram voluntatem agunt, gerimus; non quæ nos agimus propria voluntate, vel alij iuxta illam; de quibus gaudium, non patientia eſt. Idcirco non à Deo parata vaſa iræ, ſicut vaſa miſericordiæ ait, ſed aliunde, id eſt à ſe ipſis: quare iuſtè quæritur, & iraſcitur in vaſa iræ Deus. Vnde à verſu 30. oſtendit Iudæos à vera iuſtitia repulſos, Chriſtianos vero electos, quia Chriſti fidem hi receperunt, reſpuerunt illi. Quibus etiam apertè docet electionem, aut reprobationem non ita noſtras agere irreſiſtibiliter voluntates, vt non ab earum poteſtate, & exercitio libero pendeat: quaſi illum in ſui exiſtentia, & effectu omnino ineuitabiliter anteuertat. Id quod ſuperioribus etiam verſibus Apoſtolus docuerat. Vt doctè ad oppoſitum verſum, & caput ferè totum obſeruat noſter Cornelius à lapide. Nihil ergo præſidij in his ſcripturæ locis, & ſententia de impotentia noſtra reſiſtendi voluntati prædeſtinatiuæ, & electiuæ Dei pro ſe, & contra nos inuenire aduerſarij poſſunt in illo.

Sed neque in alio Auguſtini teſtimonio ex epiſt. 107. ad Vitalem reprehendentis quod dixerat, *Conſentire, aut non conſentire ita noſtrum eſſe, vt, ſi velimus fiat; ſi autem nolimus nihil in nobis operationem Dei valere faciamus.* Quod petitioni Eccleſiæ à Deo, vt faciat, vt faciamus aduerſari ait; facit autem Deus, vt faciamus ſua electione, prædeſtinatione, & gratia: ergo eiuſmodi hæc ſunt, quibus volendo, aut nolendo, libera noſtra voluntas nequit reſiſtere. Et Proſper. epiſt. ad Auguſt. ita Maſſilienſium errorem refert *quod voluntas diuinæ gratiæ*, ſeu voluntatis *ſibi pariat opem*, non gratia, ſeu voluntas diuina ſibi *humanam ſubiiciat voluntatem.* Quibus conſone Concil. Arauſican. 1. canon 6. damnat *ſubiicientes gratiæ ſeu voluntatis diuinæ* adiutorium, *humilitati, & obedientiæ humanæ.* Et Arauſican. 2. can. 4. *Si quis, vt à peccato expurgemur voluntatem noſtram Deum expectare contendit; non autem, vt etiam purgari velimus per ſpiritus ſancti infuſionem, & operationem in nobis fieri confitetur reſiſtit ſpiritui ſancto.* Sed his ex Proſpero, & Arauſicanis canonibus cum aduerſus Pelagianum, & ſemipelagianum errorem expreſsè ſint abunde eſt ſatisfactum controu. 2. vbi noſtræ ſententiæ de gratiæ & voluntatis efficacia ab extrinſeco noſtro conſenſu libero, non autem eis intrinſeca à Pelagiano, & ſemipelagiano errore diſcrimen perſpicuum fecimus. Solum ergo vti error ſemipelagianus refertur à Proſpero, damnaturque Arauſicanis canonibus, ſubiectio gratiæ & miſericordis Dei voluntatis ad opus voluntatis noſtræ, ſeu pium affectum, quamvis minutulum, viribus ſolius naturæ, abſque auxilio gratiæ à nobis habitum & expectandum à Deo, vt nos prædeſtinet, ac eligat; cum potius primum etiam iuſtificationis initium gratia Dei per Chriſtum neceſſariò debeat præcedere, ſicque diuinæ gratiæ, & electioni, ſeu prædeſtinationi voluntatis noſtræ honeſti affectus omnes, quantumvis exigui, debeant ſubiacere: Quod, & nos ſemper profitemur. Quod autem neque voluntas illa prædeſtinatiua, ſiue gratia (ex qua, quidquid boni affectus, ac operis in nobis eſt initium ſumere neceſſe eſt) non ab intrinſeco efficax ſit, neque ita voluntates noſtras ad elicienda honeſta ſubiiciat, vt neceſſitate antecedenti ea non elicere nequeant, imo vero horum conditionatam futuritionem, & ſcientiam, quarum vel altera, vel vtraque efficax, tam Dei prædeſtinatiua voluntas, quam gratia, extrinſecus, & ſit, & denominetur: ac proinde id tanquam materiæ ſolum aptæ, non autem tanquam meriti, aut motiui alicuius conſtitutio à Deo expectetur, vt liberè omnino, & liberaliter abſque vllo noſtro iure, ſed ſuo mero arbitratu eligat, ac prædeſtinet: nullatenus vti ſemipelagianus error à Proſpero refertur, aut Arauſicanis canonibus damnatur. Eundem planè errorẽ in Vitali Carthaginenſi reprehendit Auguſtinus t. 2. citata epiſt. 107. ita apertè, vt mirum ſit à non omnino eius epiſtolæ, & Auguſtinianæ doctrinæ ignaris noſtræ opponi. Dixerat enim initio. *Quomodo dicis, quod te audio dicere, vt rectè credamus in Deum, & Euangelio conſentiamus non eſſe donum Dei, ſed hoc nobis eſſe à nobis: id eſt ex propria voluntate, quam nobis in noſtro corde non operatus eſt ipſe*, niſi per legis, & ſcripturarum lectionem meram, & auditionem, vt ex ipſo ſtatim refert: quibus, vt conſentiamus, vel renuamus, ac ſubinde eam vnicam Dei operationem in nobis euacuemus, vel ſecus naturalis ſolius poteſtatis arbitrij noſtri eſſe vitalis aiebat: quod totum vel pelagianum, vel ſemipelagianum eſt. Cæterum Dei gratiam, quam cum Auguſtino neceſſariam vlterius ad quodvis bonum opus fatemur, euacuari ab arbitrij noſtri libertatem poſſe, & Paulus fatetur cum obſecrat: *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Et Auguſtinus citatis locis, maximè illis, *quibus aliorum ex vocatis fidem, & aliorum infidelitatem* eo tandem refert: *quod illi credere voluerunt; hi vero noluerunt.* Facit autem vt faciamus voluntate, & prædeſtinatione ſua Deus: quia, vt idem Auguſtinus etiam aiebat, auxilia, etſi indifferentia de ſe, habitura tamen effectum donat: ac propterea, & donat effectum *in radice opportunæ vocationis*, & voluntatis noſtræ præparatione per illam.

10. Opponunt diſtinctionem antecedentis, & conſequentis voluntatis à Damaſceno, & Chryſoſtomo traditæ, ita à S. Thom. 1. p. quæſt. 19. art. 6. ad 1. & Scholaſticis explicari: vt antecedens ſit, quæ fertur in obiectum ſecundum ſe ſumptum, conſequens, quæ in illud cum aliis adiunctis circumſtantiis, & præſuppoſitis, cuiuſmodi eſt Dei præfinitio, & prædeterminatio. Sed nihil tale ij Patres, neque Scholaſtici (præter Thomiſtas recentiores) ex ipſis docent; ſed ſolum agunt de Dei conſequente voluntate ad quam determinari, imo cogi, & compelli per liberas noſtras operationes aſſerunt: quæ de Dei, præſertim punitiua voluntate, frequentia tam apud hos, & reliquos Patres ſunt, elegantiſſiméque perſequitur Saluianus de prouid. & gubernat. illud: *Clamor ſodomorum venit ad me expendens* cuius verba dabimus *controu.* 4. de voluntate diuina ſalutis omnium agentes. Anſelmi teſtimonia etſi perſpicua friuolis, quas reiecimus ſolutionibus tentant, atque illud ex ipſo opponunt. *Quando Deus vult effectum ſequi voluntatem: tunc neceſſe eſt voluntatem eſſe liberam, & eſſe quod vult.* Et tamen neceſſitas diuini decreti de effectus à voluntate proſecutione antecedens eſt proſecutionem voluntatis noſtræ; ſicuti & decretum, quod eam inducit: ergo, etſi decretum Thomiſticum operis antecedentem neceſſitatem inducat voluntati noſtræ ad operandum, neque eius, neque operis libertatem euertet Anſelmi ſententia. Verum, ſi, vt ſonant, non vt ſentiuntur ab Anſelmo, verbis vti genium nobis,

&

Digitized by Google

& ingenium esset, etiam contra aduersarios obtineremus præfinita à Deo substantia actus nostri quomodolibet, etiam non præfinito modo libertatis, quo à nobis fiat nihilominus eius, & voluntatis nostræ libertatem seruari: liquidem, tunc etiam vellet Deus effectum sequi voluntatem. Sensus igitur est voluntatem tunc liberam esse debere; & debere tamen esse effectum: quia necessitate consequenti, & voluntas effectum sequetur, & prosequetur, iuxta doctrinam ab ipso semper, ac sæpe ex instituto assertam, & stabilitam. Siquidem illa Dei voluntas efficax ab intrinseco, siue effectus ex parte sui solum apponendi, vel potius disponendi, siue apponendi absolute, quare & ex parte etiam nostra apponendi, (de quo modo non disputo) conditionata scientia regulata debet: quare tandem effectus conditionatam futuritionem supponit, quæ in suo illo statu, & veritate obiectiua à futuritione absoluta pendet: ac subinde, tam ipsa, quam scientia, quam voluntas per eam regulata, impediri ab vsu absoluto libertatis nostræ potuit, ne pro suo signo, & priori fuerit iuxta dicta à nobis non semel. Et quidem Anselmus de voluntate Dei prædestinatiua, quæ efficax, non ab intrinseco sit, sed ab extrinseco, seu, quod idem est, effectiua nostrum consensum, solummodo loquitur. Nam decreta ab intrinseco efficacia directa etiam, ac regulata per scientiam mediam repugnare verosimilius, & nobis certum omnino ex Anselmi doctrina, & ratione Theologica est.

11. Plura ex Augustino congerunt vt libertatem nostram cum necessitate à Dei voluntate antecedenti proueniente consistere probent 6. de Genes. ad lit. c. 15. fine indefinite, & vniuersim ait: [Dei voluntas rerum necessitas est.] Scilicet vt sint: ergo & actuum liberorum, vt sint, necessitas Dei voluntas erit. In primis, si illa Dei voluntas antecedens, & efficax necessario requisita non sit, vt actus nostri liberi sint, nihil ex loco, quomodolibet intellecto pro præfinitione Thomistica elici poterit; sed solum pro Soarisitcis præmissionibus per scientiam mediam regulatis. Ex quibus solam consequentem necessitatem, sicuti ex prædestinatione, seu decreto collatiuo auxilij nidem contendunt. Illis autem verbis necessariam, & essentialiter requisitam esse ad actus liberos apponendos Dei voluntatem efficacem minimè asseritur. Sed certe Augustinus de rebus independenter à nostro libero arbitrio, rebusque ita à Deo decretis, vt creatione Adami in ætate, seu statu virili agebat, vt immediatè præcedentia verba exprimunt. In quem sensum à Magistro referuntur in 2. d. 17. c. 4 & Scholastici, & Vvaldensis 1. doctrin. fid. c. 30. post med. & explicanda germane sunt. Similia, quæ ex c. 17. init. & circa, extra rem opponi ab aduersariis ex Augustino solent. Sed ex 5. de ciuit. cap. 10 obiiciunt. [Si illa definitur necessitas, secundum quam dicimus necesse esse, vt ita sit aliquid, vel ita fiat: nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. Neque enim, & vitam Dei, & præscientiam Dei sub necessitate ponimus: si dicamus: Necesse esse Deum semper viuere, & cuncta præscire.] Quorum in Deo necessitas omnino antecedens est, sed cum toto illo cap. alisque innumeris locis. Augustinus recitatis verbis cert. 2. à num. 1. Ad libertatem voluntatis, de qua agimus indifferentem eius ad vtrumvis potestatem requirat, ab omnique necessitate, impedimento alterius partis expeditam cert. 3. n. 9. & contro. 2. d. 5. q. 8. vbi aliis vocibus simplicis & absolutæ necessitatem antecedentem alterius partis libertatem nostræ voluntatis euertere fatetur; secus necessitatem conditionis, siue secundum quid irreuerenter de Augustino putatur, suæ huic constanti doctrinæ eo etiam capite, quo illam ex instituto statuit, aduersari. Secus neque aduersarij dicere audebunt necessitatem antecedentem viuendi, & omnia sciendi, quæ Augustinus in exemplum adducit relinquere in Deo libertatem, de qua hic agimus ad viuendum, vel non viuendum, aut ad omnia sciendum, vel aliqua ignorandum: ergo neque, vt ostenderet necessitatem, quæ ex scientia, & prædestinatione nostrorum operum est, non obesse libertati absolutæ: sicuti neque necessitas absolute talis vitæ, & omnis scientiæ Dei libertati à coactione non obest. Postmodum vero à ratione ostendit eam prædestinationis, & præscientiæ necessitatem libertati nostræ non obesse, quia libertatis nostræ exercice opera supponit: ac proinde consequens est non antecedens. Quo eodem sensu ait cap. 12. de corrept. & grat. vers. fin. Non relinqui infirmitati nostræ voluntates sine Dei adiutorio, quo inseparabiliter, & indeclinabiliter necessitate consequenti à Deo aguntur, & in eis agitur vt velint, ne tot tentationibus, & periculis præ sua infirmitate succumberent, verba sunt. [Nam, si in tanta infirmitate vitæ huius hominibus relinqueretur voluntas sua sine adiutorio Dei (sine quo perseuerare non possunt) manerent si vellent, nec Deus in eis operaretur, per congruam vocationem, vt vellent: inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet. Et ideo perseuerare non possent consequenti possibilitate, quia deficientes infirmitate, nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, vt possent, antecedenti potestate, subuentum est ergo infirmitati voluntatis humanæ, vt à diuina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur.

12. Vrgent ex enchiridio c. 105. vbi de statu Beatorum. [Postea vero sic erit, vt male velle non possit; nec ideo libero carebit arbitrio. Multo quippe liberius erit arbitrium, quod omnino non poterit seruire peccato. Neque enim culpanda est voluntas, aut voluntas non est, aut libera dicenda non est, qua beati esse sic volumus, vt esse miseri, non solum nolimus, sed nequaquam. Protsus velle possimus. Sicut ergo, nunc etiam, anima nostra nolle infœlicitatem, ita tunc nolle iniquitatem, semper habituta est.] Et consone 22. de ciuit. cap. 30. propè med. [Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe erit liberum à delectatione peccandi vsque ad delectationem non peccandi indeclinabiliter liberatum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est rectus, potuit non peccare; sed potuit, & peccare. Hoc autem nouissimum, & potentius erit, quo peccare non poterit.] De natura & grat. cap. 46. [*Per quam absurdum est, vt ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram, quod beati esse volumus, quia id omnino nolle non possumus. Nostis qua, & bona constrictione natura, nec dicere audemus: ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere iustitia: quia non potest velle peccare.* Concordat Anselm. dial. de libero arbit. cap. 1. dicens: *Libertatem arbitrij non puto esse potestatem peccandi: quippe, si hoc eius esset definitio; nec Deus, nec Angelus, qui peccare nequeunt liberum haberent arbitrium. Quod nefas est dicere.* Subinferius. *Non pertinet ad definitionem arbitrij posse peccare. Denique nec libertas, nec pars libertatis est peccandi potestas.* Inferiusculè. *Qui sic habet, quod decet, & quod expedit, vt hoc amittere nequeat liberior est, quam ille, qui sic habet hoc ipsum, vt possit perdere, & ad hoc, quod debetur, & non expedit, valeat adduci.* Omnia hæc scholastici plures citati à nostro Ruiz d. 45. sect. 4. de libertate à coactione explicant. Vt autem genuine respondeamus difficultatum contra nos ex his testimoniis tria capita distinguenda sunt. Primum ex reprobata ab Anselmo in definitione libertatis, adhuc partialis, potestate ad peccandum leuissima difficultas est. Nam potestas peccandi ad speciem vnam libertatis generatim definiendæ pertinet: scilicet libertatis peccandi quare non magis ad libertatis vniuersim, & generice sumptæ adhuc partialis, seu partialiter pertinere potest, quam rationale, quod vnius speciei animalis essentiale est, ad animalis generice, & vniuersim sumpti essentiam, & definitionem spectare queat: alioqui, vt interebat in simili Anselmus nihil animal esset, quod rationale, aut homo non foret. Secunda difficultas de necessitate amoris viatorum erga beatitudinem in communi quam non obstare libertati nostræ Augustinus aiebat. Cui duplex solutio est iuxta duplicem satis probabilem Theologorum doctrinam. Nimirum Beatitudinem in communi nos ad amorem sui non necessitare, quoad exercitium, sed solum, quoad specificationem: ac proinde libertatem contradictionis relinquere; licet non relinquat libertatem contrarietatis: quia, & si ad sui amorem non cogat, aut eius nolitionem, seu fugam in nobis non patitur: quare eam nolle non possumus, vt Augustinus aiebat, possumus autem non velle. Altera doctrina est: admittendo fœlicitatem, & beatitudi-

nem in communi non poſſe nos, pro hoc etiam ſtatu non amare, adhuc quo ad exercitium: id autem non tollere quominus felicitatem, & beatitudinem in particulari, hanc ſcilicet, & illam, libere, & quo ad ſpeciem, & quo ad exercitium amare poſſimus, & amemus alteramque alteri exercitæ præferamus: quod ſolum vult Auguſtinus, & ſufficit, vt libertas noſtra abſolutè non deſit. Certa difficultas eſt de libertate Dei, & Beatorum cum impotentia peccandi: quam pertectiorem, maiorem, potentioremque Auguſtinus, & Anſelmus aiebant: ſed opus erat aduerſarijs oſtendere hos Patres libertatem ad peccandum, & non peccandum, cum impotentia peccandi maiorem, perfectiorem, & potentiorem in Deo, & Beatis aſſerere: id quod tam nemo Thomiſtarum dicere audebit: cum ad libertatem, de qua diſputamus, ſimultatem potentiæ ad vtrumuis ex contrariis neceſſariam eſſe fateantur, & teſtimonium hæc nequeunt in Deo, & Beatis ad peccandum poſſibilem habiturum ergo ſolum Patres in eis non aboleri abſolutam libertatem, ex eo, quod ad peccandum libertas deficeret quidem a Dei ama omnia honeſta, & bona, quorum quæ omnia peccatum non ſit, proſequenda, vel fugienda poteſtatem ac libertatem habent, & maiorem quidem perfectionem, & potentiam tum quia ad peccandum tribuebat potius & impotentia eſt: tum quia per impotentiam peccandi vita libertas à ſemitute peccati perfectiſſima, & ſuauiſſima a Deo, & Beatis poſſidetur: non poſſent ſcilicet vitæ libertatem Dei, per naturam, & Beatorum per datam ſibi beatitudinem, & amorem Dei clare eiſdem quem ſuper omnia ſeruntur, ac iucundiſſime amplectentur.

QVÆSTIO III.

An Conciliorum, & Pontificum definitionibus Thomiſtarum recentium præfinitiones ad abſolutam contingentis futuritionem aduerſentur?

ET hoc ſecundum examinari oportet. Stupidum reuelabis, non ſolum contra Caluinianos, & Lutheranos, ſed & contra Catholicos noſtrarum actionum præfinitores à Deo Conciliorum, & Pontificum, atque Eccleſiaſticarum definitionum obſeruatores eſt. Præſertim, cum videam horum aliquos non ſolum de efficacitate contra ipſos Tridentini definitionibus declinandis, atque à ſe auertendis (quod mihi haud facilis operæ videbatur) ſed in nos etiam conuertendis cutare: atque adeo Ioannem à S. Thoma clamare: *Nimis ſtudiose ipſis obſtat Caluinismum*, contra quem ciuitatis definitiones editæ ſunt. Ex hoc enim diſtricto definitionum Tridentin., ſe non enſis, Innocentij, eiuſque immediati ſucceſſoris, & Domini noſtri Alexandri 7. aduerſus Caluinum, Lutherum, & ipſorum reliquias editarum examine clarebit, male ne obtrectantium, an malè reſpondentium ſupor ſit?

CERTAMEN I.

Certa nonnulla pro expedita, & genuina definitionum Tridentini contra Caluinum, & Lutherum intelligentia præmotantur.

1. PRimo ſupponendum eſt Concilium Tridentinum decreta, & Canones ſubiiciendos aduerſus errores Caluini, & Lutheri, quibus præſertim ab Eccleſia eradicandis coactum concilium illud fuit) ſtatuiſſe, & euulgaſſe. Indubitatum id etiam apud hæreticos, & catholicos Thomiſtas recentiores ſemper fuit: quare ſuppoſitione, quam probatione opus habet. Sunt autem ea Tridentini ad rem præſentem teſtimonia, canones, & decreta. Primum ſeſſ. 6 cap. 5. vbi ſtatuit: & ſi noſtræ conuerſionis, & iuſtificationis exordium è gratioſa Dei voluntate, vocatione, & auxilio, minime remuneratorio, ad illam excitante, & adiuuante ſemper ſit, fieri tamen illam, & peragi à nobis [eidem gratiæ libere aſſentiendo, & cooperando ita vt tangente Deo cor hominis per ſpiritus ſancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omnino agat illam inſpirationem recipiens (conſenſu ſuo vt præfati hæretici aiebant) quippe qui illam, & abiucere poteſt; neque tamen ſine gratia Dei mouere ſe ad iuſtitiam coram illo libera ſua voluntate poſſit (vt Pelagiani, ac ſemipelagiani aberrarunt) vnde in ſacris literis cum dicitur (Zachar. 4.) conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos; libertatis noſtræ admonemur, cum reſpondemus (ſine oratione Hierem. & cap. 31.) conuerte nos Domine ad te, & conuertemur: Dei nos gratia præuenire confitemur.] Media igitur inter aduerſos errores (& Pelagij totum iuſtificationis, & conuerſionis negotium noſtri arbitrij libertati, & poteſtati quondam tribuentis, & Caluini, ac Lutheri totum Dei voluntati, & gratiæ Dei committentis) via incedendum Catholicis decreuit: vt & Dei voluntati, & gratiæ, & arbitrij noſtri poteſtati in conuerſionis negotio ſuæ partes catholice contra vtrumque errorem ſeruentur. Eius vero decreti catholica doctrina ita contra Caluinum, & Lutherum, eorumque præfinitiones canonem 4. ſeſſ. eadem inſtruxit Tridentinum. [Si quis dixerit liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam iuſtificationis (formalis habitualis) gratiam ſe diſponat, ac præparet: neque poſſe diſſentire ſi velit, ſed velut inanime quoddam nihil omnino agere, meréque paſſiue ſe habere: anathema ſit.] Item canonem 22. contra vtrumque memoratum errorem his edidit verbis. *Si quis dixerit iuſtificatum, vel ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeuerare poſſe iuxta Pelagium, vel cum eo non poſſe anathema ſit.* Quod extremum contra præfinitores omnes actionum humanarum eſt, vt poſtea expendemus. Denique canone 32. *Si quis dixerit; hominis iuſtificati bona opera, ita eſſe dona Dei vt non ſint etiam bona ipſius iuſtificati merita, &c. anathema ſit.* Eſt autem canonis huius definitio definitioni canonis 6. adeo connexa, atque meritum operis cum eius libertate connexum ſit.

2. Supponendum eſt ſecundo: vocatos cooperandi, & agendi ex parte noſtri, etiam ad, ad quod mouemur, præuenimur, excitamur, adiuuamurque à Deo non ſolum ſigilleari accidentali noſtram influxum & operationem, ſeu cooperationem cum ipſamet cooperatione agentium reliquorum naturalium, ſed actionem, & cooperationem cum pleno eius dominio, & poteſtate ad oppoſitum. Probatur primo, quia aliam modum operandi, etiam ſpontanee, ac iuxta propria conditione Caluinus Lutherus, & aſſecla, quorum eis locis de etiam anathematizatur, aliam actionem, & cooperationem Deo excitanti, præuenienti, adiuuanti, & cooperanti non negabant, arbitrio noſtro: imo expreſſe admittebant ſemper & præſertim locis poſtea referendis, dum concordiam ſuarum, cum Thomiſticis præfinitionum, & ſolutionum examinemus; ſolamque actionem, & cooperationem noſtram cum dominio, & poteſtate non agendi, ſine agendi oppoſitum negabant. Secundo: quia agere ſtricte id ſolum apud Philoſophos, Patres, & ſcholaſticos ſemper ſignificauit, Ariſt. 1. magnor. moral. [Neque enim inanimatum aliquod agere dicimus: neque etiam animatorum citra hominem quicquam. Manifeſtum eſt igitur actionem hominem eſſe progenitorem,] & 2. Phyſitor. textu comment. 58. & 59. [Fœliciras actio quidem eſt: eſt enim actio bona. Quare, quæ agere nequeunt, ea neque à fortuna quicquam efficere poſſunt. Et propterea neque inanimatum vllum, neque bellua, neque puer quicquam efficit à fortuna: quoniam electionem non habet. Ad quæ S. Thom. lect. 10. [Ad agendum proprie dominium ſui actus requirit, ſicuti Ariſtoteles voce electionis, & facultatis eligendi, & 6. ethicor. c. 1. ſub init. [Tria ſunt in anima, quæ habentur agendi principia,

veritatis

veritatiſque ſenſus intellectus, appetitus. Atque ſenſus nullius eſt principium actus. Quod quidem ex eo patet: quia belluæ ſenſum quidem habent; actionis autem ſunt expertes.] Cuius eandem reddit rationem de neceſſario actionum dominio, vt eis agere propriè dicantur agentia; S. Thom. lect. 2. iterum, atque iterum. Inde etiam Ariſt. 3. ethicor. c. 5. ante med. abſurdum reputat, *hominem non eſſe procreatorem actuum perinde, vt liberorum*, ſeu filiorum eſt. Quia alias belluas in poteſtate agendi, cum ſuorum ſcilicet actuum dominio non ſuperaret. Eandem ſententiam, vt communem, exploratam, & ſuam ſupponit Plato in Phædro, ſeu dial. de pulchro, atque ex illa animi noſtri immortalitatem his probat reſecatis aliis antecedentibus, & ſubſequentibus valde obſcuris, & fabuloſis. [Cum autem immortale appareat id, quod à ſeipſo mouetur: ſi quis hoc ipſum animæ eſſentiam, & rationem dicat, non pudefiet. Omne enim corpus, cui contingit, vt extrinſecus moueatur, inanimatum eſt; cui, vt extrinſecus ipſum ex ſe ipſo animatum: velut hæc ſit animæ (rationalis) natura,] &c. Quibus rationem propriæ huius acceptionis agendi, iam afferendam dedit.

3. Hinc Nemeſius Epiſcop. Emiſſen. lib. de anima, & eius facultatibus c. 29. alias 5. Philoſoph. c. 1. ita actionem propriè dictam definit. *Actio eſt muneris alicuius functio cum ratione*, id eſt, conſilio, & deliberatione *actiones autem laus, & vituperatio conſequitur.* Dixit autem, & ibi, & locis aliis datis q. 2. cert. 1. & 3. nullam laudem, aut vituperationem eſſe actionum, quæ non ex libertate, poteſtate, ac dominio ad oppoſitum, ſed potius ex determinatione, & neceſſitate à nobis fiunt. Conſenſit Iren. 4. aduerſ. hæreſ. & titulo, & textu c. 71. & c. 72. ſub init. & poſt med. Chryſoſtom. hom. 11. in Ioann. quorum verba dedimus locis proximè citatis. Propterea Paulus ad Roman. 7. ex eadem ſententia aiebat. *Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor illud; ſed quod habitat in me peccatum.* Quæ Patres, & interpretes conſpirato de operibus, in quibus à concupiſcentia ex originali relicta præuenimur, quæque abſque libertate, & deliberatione noſtra, ſaltem plena, in nobis fiunt interpretantur: atque ideo ea in noſtris operationibus minimè eſſe computanda cum Paulo docent. Illud item ad Roman. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt*, &c. Patres, interpretes, & ſcholaſtici cum Auguſt. & S. Thom. ita agi, nos Dei ſpiritu monent, vt agamus, & nos: ne liberum noſtrum arbitrium, eiuſve in ſuas actiones dominium, vt proprietate ſermonis agamus, neceſſarium, euertatur. Et Dionyſ. 4. de diuin. nom. circa fin. agentia libera *per ſe mobilia*, ſiue in ſe operabilia vocat: quia ea ſolummodo *poſſunt ſe ipſa mouere*, ſiue in ſe, atque à ſe agere in ſe ipſa. Et cap. 8. poſt med. aliquorum ſententiam hanc: *debere ineſſe per ſe mobilibus, per aliud mobilem neceſſitatem*: id eſt libera agentia non eſſe ſuæ libertati, vt ſe ipſa moueant, ſed alteri committenda, quod neceſſitatem motus eis imponat: vti errorem confutat, quia tunc non agerent, ſed ab illo altero agerentur cui ſententiæ, & rationi omnino concordat ſanctus Thom. in comment. lect. 4.

4. Proprietatem huius locutionis fatetur Damaſcenus, atque eius egregiam rationem dedit non ſemel. Etenim 2. de fide c. 22. poſt med. ait. *Irrationalis appetitus irrationalium: & ducuntur à naturali appetitu*, &c. *In hominibus autem rationis compotibus, ducit magis rationalis appetitus, quam ducitur. Libera enim poteſtate, & cum ratione mouetur.* Quaſi dicat: ſi libera poteſtate, & rationis deliberatione moueretur ſolum ab alio actiones determinante: paſſiuè quidem potius ageretur; ac ſubinde actiuè propriè non ageret, ſeque duceret; ſed duceretur: vt de irrationali appetitu dixerat. Pergit in eandem ſententiam ſubinferius. *Liberè conſultat, liberè iudicat, liberè amat, liberè eligit, liberè mouetur, & liberè agit in his, quæ ſecundum naturam ſuam.* Ecce conditiones liberè ſeu propriè, & ſtrictè agendi. Sed clarius adhuc, & concluſionem, & rationem hanc dedit c. 27. his verbis. [Quod rationale eſt, dominus erit ſuarum actionum, & arbitrio liberum. Vnde & rationis expertia ducuntur magis à natura, quam ducant: quapropter non contradicunt, reſiſtuntve naturali appetitui, ſed ſimul atque quidquam appetierint, impetu feruntur ad proſecutionem. Verum homo, rationalis cum ſit, ducit magis naturam, quam ducatur. Qua propter appetens vbi quidpiam velit, poteſtatem habet refrænandi appetitum, aut ipſum ſequi.] Pro verbo *ducere* habet *agere* vetuſtior tranſlatio, quam ſequuntur ſcholaſtici vetuſtiores S. Thom. proximè citandus, S. Bonauent. Albert. Alex. Scotus, Henric. Ricard. Baſſol. infrà. Et græca quidem vox æquè vtrumque ſignificat, & *ducere*, & *agere*. Imo, & agere tantumdem, atque ducere, impellere, mouere, & incitare apud theſaurum linguæ latinæ huiuſque peritos valet. Preſſius tamen, & luculentius & rem hanc, & rationem dedit nobis Auguſt. 5. de ciuit. c. 9. ſub finem ſcribens: [Cauſa rerum, quæ facit, & non fit, Deus eſt. Aliæ vero cauſæ, & faciunt, & fiunt; ſicut ſunt omnes creati ſpiritus maximè rationales. Corporales autem cauſæ, quæ magis fiunt, quam faciunt, non ſunt inter cauſas efficientes annumerandæ; quoniam hoc poſſunt, quod ex ipſis faciunt ſpirituum voluntates.

5. Huic porro ſententiæ, & rationi annuit expreſsè S. Thom. ſingulatim teſtimonia approbans recitata, & in primis q. 5. de verit. art. 9. ad 4. vbi hanc Auguſtini ſententiam obiecerat, reſpondet: [Quod illud dicitur agere, quod habet dominium ſuper actionem ſuam. Secundum quem modum loquendi dicit Damaſcenus: quod animalia bruta non agunt, ſed aguntur.] Et textum recitatum Ariſtotelis ex 2. Phyſicor. ſic illuſtrat commentario ſuo lect. 10. [Eius propriè eſt agere, quod habet dominium ſui actus. Quod autem non habet dominium ſui actus, magis agitur, quam agit. Et ideo actus non eſt in poteſtate eius, quod agitur; ſed magis in poteſtate eius, quod agit ipſum] Et ad recitatum locum Ariſt. ex 6. ethicor. ſic ait lect. 2. [Duo opera dicuntur eſſe propria homini: ſcilicet cognitio veritatis, & actus; in quantum, ſcilicet, homo agit tanquam dominus proprij actus, & non tanquam actus, vel ductus ab aliquo. Inferiuſculè. Senſus nullius actus principium eſt, eo, ſcilicet, modo, vt per ſenſum haberi poſſit dominium actus. Quod quidem manifeſtum eſt per hoc, quod beſtiæ habent quidem ſenſum, non tamen communicant actum: quia non habent dominium ſui actus. Non enim à ſe ipſis agunt, ſed mouentur inſtinctu naturæ.] Et 1. 2. q. 1. art. 2. corp. [Rationalia ſeipſa mouent ad finem: quia habent dominium ſuorum actuum per liberum arbitrium. Vnde ſubdit. Proprium eſt naturæ rationalis, vt tendat in finem, quaſi ſe agens, vel ducens in finem. Naturæ vero irrationalis, vt quaſi ab alio acta, vel ducta ſiue in finem apprehenſum ſicut bruta animalia, ſiue in finem non apprehenſum, vt ea, quæ omnino cognitione carent.] Et 3. cont. gent. c. 110. poſt med. [Omnia, quæ ratione carent, aguntur tantum, & non agunt ſeipſa. Non enim ſui actus dominium habent, ac ferè ſtatim. Subſtantiæ rationales, ſiue intellectuales, non tantum aguntur, ſed etiam agunt ſe ad proprios actus.] q. 9. de potentia art. 1. ad 3. docet nomen hypoſtaſis, ſiue ſuppoſiti, & ſi generale ſubſtantiis omnibus, rationalibus tamen, tanquam nobiliori modo per ſe ſtantibus, applicitum ab antiquis fuiſſe [quia hoc, quod eſt per ſe agere excellentiori modo conuenit ſubſtantiis rationalis naturæ, quam aliis. Nam ſolæ ſubſtantiæ rationales habent dominium, ſui actus; ita, quod in eis eſt agere, & non agere. Aliæ vero ſubſtantiæ magis aguntur, quam agant.] Quam rationem applicandi communem vocem hypoſtaſis ſuppoſito nobiliori, nimirum rationali, vt aiebat Boëtius lib. de duabus nat. poſt med. dedit etiam S. Thom. commentans eum Boëtij locum, denique 1. p. q. 22. art. 2. ad 4. [Non præfigitur homini virtus operatiua determinata ad vnum, ſicut rebus naturalibus, quæ aguntur tantum, quaſi ab altero directè in finem; non autem ſeipſa agunt, quaſi ſe dirigentia in finem, vt creaturæ rationales per liberum arbitrium, quo conſiliantur, & eligunt.] Eidem concluſioni, & rationi de propria actione ſolis rationalibus agentibus liberis competenti annuunt Albert. 2. p. quæſt. 91. in 1. & 2. corp. q. 16. arg. 7. Alex. 1. p. q. 29. in 1. art. 2. q. 74. n. 2. poſt med. & cum Damaſceno proximè recitato. S. Bonau. in 2. d. 25. art. 1. q. 1. corp. med. & ad 3. & 4. Scotus q. vn. verſ. fin. circa §. *Dico ergo.* & deinceps Baſſolis q. 1

art.2. verſ. fin. Ricard. art.1. quæſt. 2. verſ. *Sed contra*, Henric. Gandau. quodlib.1. quæſt.16. ſub init. quodlib.9. quæſt. 5. quodlib. 11. quæſt.6. part.2. ſum. art.45. q.3. poſt med. Adde Okamum in 1. d.1. quæſt.6. poſt med. Theophil. Rayner. in Pantheologia ſua verb. *Prouidentia*, cap.3. fine verb. *gratia*, c.2. fin. Conradus 1.2. q.1. art.2. comment. 4.

6. Supponendum eſt tertio recitatis Concilij locis non eo ſolum Lutheranos & Caluiniſtas, quod nomen libertatis arbitrij noſtræ in reſpondendo, & conſentiendo diuinæ voluntati, vocationi, adiutorio, motioni, excitationi,& auxilio gratiæ inficiarentur; ſed quod rem ipſam quæ libertatis nomini ſubeſt, eaque voce ſignificatur, negarent: id quod negare auſit catholicorum nemo. Etenim, vt rectè eminentiſſimus, ac venerabiliſſimus noſter Cardinalis Bellarminus, & Gabriel Pennotus, grauis cum primis, & acutus Theologus ſuo propugnaculo libertatis lib.1.c 19 n.8. tantus ſtudiorum vigiliarum, orationum diſputationum, ſeſſionum, à tot, tantiſque Patribus in Tridentino habitarum, apparatus ad quæſtionem de ſolo nomine definiendam, & quæ ſatis dictionariis, & theſauro Latinæ linguæ dirimeretur, otioſus, & inutilis videretur. Probari autem (ſi forte negantes quandoque fuerint) facilè poteſt. Primo: quia libera cooperatio noſtra voluntati, motioni, & adiutorio Dei ipſiſſima definitione eſſentiali libertatis ſecundum rem ſumptæ definitur, & illam, quæ ea definitione definitur negantes recitatis teſtimoniis damnantur: ergo rem ipſam, nec ſolum libertatis nomen negantes damnantur recitatis Tridentini teſtimoniis: & ſubinde libertas noſtræ cooperationis, ſecundum rem ipſam, nec ſolum ſecundum nomen libertatis eiſdem locis definitur. Conſequentia eſt certa: antecedens probatur illis verbis datis ex cap. 5. *Quippe qui illam* (inſpirationem, qua per prædeſtinationem, & voluntatem Dei cor hominis tangitur) *& abiicere poteſt.* Et illis etiam ex can. 4. quibus damnat dicentes: *hominis arbitrium non poſſe Deo mouenti, excitanti, & vocanti diſſentire, ſi velit*: at poſſe abiicere inſpirationem illi renuendo, poſſeque Deo excitanti, vocanti, & mouenti pro libito diſſentire res ipſa libertatis, ſeu poteſtas indifferens ad vtrumvis (in qua illa reipſa in actu primo conſiſtit) omnino eſt: atque Deo vocanti ita ex ea poteſtate indifferenti cooperari, vt poſſit homo eam renuendo abiicere, atque arbitrium diſſentire, ſi velit eſt res ipſa exercitij libertatis in actu ſecundo, ſeu cooperationis liberæ: ergo eis locis res ipſa, nec ſolum nomen, libertatis etiam, cum in actu primo, tum in actu ſecundo poſita Dei prædeſtinatione, vocatione, & adiutorio definitur: eamque negantes Lutherus, & Caluinus damnantur. Probatur ſecundo ex eadem ſeſſ. 6. Tridentini can. 5. immediato, in quo, Caluinus, Lutherus, & aſſeclæ dicentes. *Liberum arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe, aut rem eſſe de ſolo titulo: imo titulum ſine re* anathematizantur. Vbi apertè præfati hæretici eo canone damnati nomen libertatis admittere dicuntur: rem vero ipſam libertatis ſolummodo negaſſe: de eoque errore damnantur; non autem de nomine libertatis negato, nedum de eo ſolum negato, quod admittebant.

7. Tertiò probatur. Quia, cum poſt Tridentinum maior longè potiorque (vt quæſt. 6. videbimus) Theologorum pars: & Patres omnes recitati quæſt. 2. & 4. recitandi aſſerant arbitrium, etiam non coactum, ſed neceſſitatum antecedenter, atque irreſiſtibiliter determinatum ad vnum extremum ex oppoſitis apponendum, non ritè, rectéque, ſed abuſiuè ſolum liberum dici, Tridentini damnationem non denegata ſolum à præfatis hæreticis libertatis voce, ſed etiam reipſa libertatis fuiſſe euincitur: alioqui ij omnes apertè à Tridentino deficerent, planéque hæretici deprehenderentur; ac merito ab aduerſariis ea in re hæreſis accuſarentur; quod tamen aduerſariorum nemini hucvſque in mentem venit: & ſi alios Pelagianorum, & Semipelagianorum errores præfatis doctoribus, vt cumque, aſſuere illi omnes in caſum tentarint: quia & Patres Concilij, ita etiam cap. illo cenſent: dum ideo libertatem de noſtra cooperatione Deo vocanti prædicunt: *quia poſſumus Dei ita vocantis abiicere vocationem.* Quod quidem res ipſa libertatis eſt: quarto cum voces eatenus ſolum definiri queant, quatenus ſignificatæ per illas ſermonis proprietate obiectiuæ veritates de fide, ac reuelatæ à Deo ſunt. Non potuit hæc propoſitio, *arbitrium noſtrum Deo vocante, & mouente, ac prædeſtinante liberum eſt: quia vocationem abiicere poteſt*: ni res ipſa libertatis de fide, ac reuelata à Deo eſſet, ſimulque definiretur, vt talis. Denique res hæc certis adeo diſcurſibus non eget, ſed verbis hæreticorum ipſis conuincitur, qui ſe de re libertatis, non autem de nomine cum Catholicis certare errore ſuo fatentur. Audiatur Caluinus 2. inſtit. cap.2. ſect.7. & 8. *Egregia*, inquit, *libertas, ſi homo quidem non cogitur ad ſeruiendum peccato, ſic tamen eſt ἐθελόδουλος, vt vincta teneatur peccati compedibus eius voluntas? equidem Logomachias* (pugnas de nomine) *abominor, quibus fruſtra Eccleſia fatigatur; ſed religioſe cenſeo cauendas eas voces, quæ abſurdum aliquid ſonant: præſertim vbi pernicioſe erratur. Quotus autem quiſque eſt, qui, dum aſſignari homini liberum arbitrium audit, non ſtatim concipit illum eſſe, & mentis ſuæ, & voluntatis dominum, qui flectere ſe in vtramque partem à ſeipſo poſſit?* Rei ergo libertatis (quam in poteſtate & dominio arbitrij ad flectendum ſe in vtrumque à ſe ipſo omnes ſitam intelligimus) periculum timet in eius vocis vſu; quam cum eius ſignificati correctione admitti poſſe, ſic ſtatim pergit. *Atque ſublatum erit eiuſmodi periculum, ſi de ſignificatione* (libertatis arbitrij à ſola nimirum coactione) *diligenter plebs admoneatur.* Ac rurſus ait. *Ita ſi quis dictionis huius vſum non praua intelligentia* (immunitatis ab omni neceſſitate, nec ſolum à coactione) *ſibi permittat, per me non vexabitur ob hanc rem. Sed, quia ſine ingenti periculo retineri non poſſe cenſeo: magno contra Eccleſiæ bono futurum ſi aboleatur: neque ipſe vſurpare velim: & alios ſi me conſulant, abſtinere optarim.* His æque clara, cum Caluini, & ſequacium, tum Lutheranorum ad rem hanc teſtimonia ſequentibus certaminibus producemus.

8. Supponendum eſt quarto: præfatas Concilij definitiones (& idem eſt de definitionibus Concilij Senonenſis, & Pontificum Innocentij, & eius ſucceſſoris Alexan. 7. vt ex rationibus ſtatim ſubiiciendis patebit) non eſſe ſolum de auxilio ſufficienti, & motione Dei, ac non proueniente à præfinitione prædeterminatiua iuxta Recentium Thomiſtarum ſententiam, de qua in præſentiarum agimus, ſed de omni auxilio, & motione Dei efficaci, & quæ à præfinitione prædeterminatiua proueniat iuxta eoſdem, nec ſolum de aliqua motione (inefficaci ſcilicet, vel aliqua efficaci ſuppoſitio eſt contra Bañez 1. part. quæſt.23. articul.3. ad 7. argum. Iabeli & 1.2. quæſt.10. art.1. §. *Iam vero ad ſolutionem*, qui vnus ex Thomiſtis expreſsè de auxilio ſufficienti eas definitiones interpretatur. Alij verò nonnulli in eum ſenſum poſſunt benignè intelligi, ne videantur adeo expreſſe Tridentini, & Senonenſis definitionibus aduerſari: dum ait Nauarrete controu. 21. de auxilio, §. 8. circa finem *voluntatem non poſſe reſiſtere phyſicæ prædeterminationi.* Dauila dum ait de auxil. cap. 20. *Deo mouenti nil valet reſiſtere*, quod vtique de ſolo auxilio efficaci in eius ſententia dici poteſt. Aluar. d. 92. de auxil. num. 8. concluſ. 4. cum dixit. *Neceſſe non eſt, quod cuicumque auxilio præuenientis gratiæ poſſit homo abſolutè diſſentire, ſi velit.* Probatur facilè primo ex verbis ipſis earum definitionum. Eis quippè dicitur cap. 5. *Nos cooperari, & aſſentiri liberè Deo vocanti*, &c. redditurque ratio. *Quippè, qui & illam abiicere poteſt*, & can. 4. *ita cooperari hominem aſſentiendo Deo vocanti, vt poſſit diſſentire, ſi velit.* Soli vero gratiæ, & motioni Dei efficaci, non autem ſufficienti, cooperatio, & aſſenſus noſter adiungitur (in quocumque velis vocationis auxilij, & motionis diuinæ efficaciam, ſiue intrinſeco, ſiue extrinſeco conſtituere; de quo modo non diſputo) omnium opinione: ergo de auxilio, & motione efficaci fuere præfatæ definitiones Concilij. Confirmatur: quia, nec Caluiniani, nec Lutherani, contra quos ibi agebatur, negabant vocationi Dei cuiuis, atque ex inefficaci voluntati operis, & conſenſus noſtri oriundæ poſſe

nos

Digitized by Google

nos diſſentire, reſiſtere, eamque abiicere; ſed ei ſolum, per quam arbitrio noſtro neceſſitas agendi imponitur, reſiſti, ac diſſentire à nobis minime poſſe: atqui vocatio, motioque Dei ita neceſſitans nos ad agendum ſola eſt motio, & vocatio efficax oriunda ex præfinitione conſenſus iuxta hæreticos præfatos: ergo de eiuſmodi motione, & vocatione efficaci definitiones Tridentini procedunt. Vrgetur: quia præfati hæretici nullam vocationem gratiamve Dei mouentem nos, & adiuuantem ad bona, & ſalutaria opera recognoſcunt, præter efficacem ortam ex præfinitione diuina de eiuſmodi operibus, quare Canone 17. recitando infra num. 11. damnantur quod reprobis omnem Dei gratiam auxiliantem denegent. Vnde Cornelius Ianſenius inter errores alios in materia gratiæ hunc etiam ex Caluiniſmo ebibit. *interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.* Vt ex definitionibus Innocentij, & Alexandri certam. 5. conſtabit, quem errorem, vti exploratum Caluiniſmi, & Lutheraniſmi dogma Germaniæ vtriuſque, & Galliæ Lutherani, & Caluiniſtæ tutati ſunt: & poſt eas etiam definitiones obſtinato defendunt: omnis autem vocatio, motioque Dei, cui nunquam reſiſtitur efficax eſt: ergo à Caluiniſtis, & Lutheranis, à quibus ſolum admittitur gratia, ſeu motio Dei, cui nunquam reſiſtitur, nulla gratia, & motio Dei, quæ efficax non ſit, ſed ſolum ſufficiens, admittitur. Quare quæ contra hos hæreticos Concilia, & Pontifices contra Ianſeniſtas ſuper eo definierunt de gratia, & motione Dei efficaci, orta ex præfinitione efficaci conſenſus definierunt, vt prima parte ſuppoſiti huius ponebamus.

9. Secunda ejuſdem ſuppoſiti pars erat. Definitiones præfatas non poſſe intelligi de gratia, ſeu motione, & vocatione Dei efficaci aliqua ſolum, non autem de omni, ſed de omni gratia, & motione Dei efficaci eſſe vniuerſim omnino, ac neceſſario intelligenda. Hæc pars videtur directe pugnare cum genuino ſenſu ſententiæ Didaci Aluarez recitatæ num. proximo, qua Concilij definitiones à ſuis præfinitionibus & prædeterminationibus auertere tentauit. Verum, ſi perdoctus Pater vidiſſet attente acta Concilij Tridentini videret ab eius Patribus præcluſum effugium: quare non eſſe à Sano Theologo deinceps tentandum. Etenim 1. p. Actor. Tridentini Theologus quidam Concilio, & Patribus propoſuit, vt illis verbis ex Canone 4. recitatis, *poſſe diſſentire, ſi velit*, adderetur, *communi vocationi*, vt alicui alteri, cui de facto conſentit liberum arbitrium, non communi locum definitio relinqueret, vt non poſſe diſſentiri, credi, dicique poſſet; eam verò propoſitionem Concilium reiectauit, ac vniuerſim, & ſine eo addito, & limitatione Canonem voluit, iuſſitque euulgari. Probatur ſecundo: quia propoſitio, qua definit Concilium hominem poſſe abiicere efficacem motionem, & vocationem Dei, illique diſſentire, ſi velit, indefinita eſt: ergo vniuerſim de omni motione, & vocatione efficaci debet intelligi. Probatur: quia, niſi ita propoſitiones indefinitæ definitiuæ intelligantur, nihil definitiones præſtabunt. Facile enim dicent hæretici errorem ſuum non damnari: quia non damnatur propoſitio in omni, ſed in aliquo ſenſu indeterminato, qui nondum explicatur in ea definitione: quare necdum ſuum ſenſum eſſe ea propoſitione indefinita damnatum: ergo eiuſmodi propoſitiones definitiuæ, & doctrinales vniuerſalibus æquiualent, vt aliquid valeant, nec ſiſtant in vanis definitionum vmbris, & laruatis puerorum terriculamentis. Probatur tertio: quia ex Tridentini definitione libere cooperatur gratiæ, & motioni Dei liberum arbitrium, nec ſe habet, vt in animæ inſtrumentum: *quia illam abiicere poteſt, illique diſſentire, ſi velit*, ergo contra omnem gratiam, & motionem Dei, cui non poſſit diſſentire arbitrium, ſi velit, eamque renuendo abiicere, definit Concilium tollere illius libertatem: & ita demum omnes Thomiſtæ fatentur. Hæc quidem in omni motione Dei efficaci Caluiniana, & Lutherana reperiri certiſſimum eſt; quia contra eam editæ illæ definitiones, & anathematiſmi ſunt. Et quia ita Caluiniſtæ, & Lutherani fatentur An verò etiam in vocatione, & præmotione Dei ab intrinſeco efficaci, ſeu prædeterminatione Thomiſtarum recentiorum inueniatur? nunc non diſputamus: ſpectat enim ad materiam de efficaci gratia, & auxiliis, à qua abſtinemus: quamquam ad id dignoſcendum magnam afferant lucem, quæ hic de præfinitionibus Thomiſticis diſputantes ſubiiciemus.

10. Quintò ſuppono: ex præfinitoribus, hactenus Catholicis, humanarum actionum cum Thomiſtis recentibus, tum Scotiſtis pauculis iunioribus, omnes in eo conuenire: vt auxilij, ſeu motionis diuinæ efficacia intrinſeca, inſeparabiliſque à conſenſu, ad quod mouet, & arbitrio noſtro auxiliatur, omninoque ab exercitio noſtræ libertatis independens, illudque ſit antecedens: Item efficaciam antecedentem hanc eſſentialiter ſupponere diuinam conſenſus præfinitionem. Id autem non eodem modo ab eis omnibus aſſeritur. Nam Scotiſtæ pauculi memorati, atque ex Thomiſtis nonnulli, adhuc pauciores, cenſent auxilium efficax inſeparabile antecedenter à conſenſu eſſe non ex intrinſeca ſua entitate nuda, ſed ex præfinitione diuina, ſeu decreto abſoluto de ſe efficaci conſenſus ipſius, ſine quo conſenſu in ſtatu abſoluto, ſiue exiſtentiæ, aut futuritionis abſolutæ poni, eſſeve nequit. Thomiſtæ verò reliqui communiter docent efficaciam auxilij antecedentem connexam inſeparabiliter à conſenſu, ad quem efficax auxilium eſt, quaque independenter à noſtro arbitrio poſita irreſiſtibiliter, & ineluctabiliter ponendus conſenſus eſt, & cum qua coniungi eius omiſſio nullo modo poſſit phyſicæ promotioni, & prædeterminationi Dei, neceſſariæ eſſentialiter, vt conſenſus à voluntate, & arbitrio noſtro opponatur, intrinſecam omnino eſſe. Ceterum ſine præfinitione diuina eiuſmodi auxilium efficax, ſiue auxilij efficaciam, ac phyſicam præmotionem, & prædeterminationem phyſicam poni in rebus minime poſſe: quia nimirum præfinitio neceſſario prærequiſitum, & eſſentiale principium actiuum totale cum efficacis auxilij, phyſicæve præmotionis, & prædeterminationis, tum partiale conſenſus ipſius eſt, & connexum ſubinde cum conſenſu ipſo antecedenter ineluctabiliter, & irreſiſtibiliter à noſtra voluntate. Præſentis autem inſtituti noſtri non eſt, in quonam eiuſmodi efficacia auxilij diuini formaliter realiter conſiſtat diſputare: an in nuda, & intrinſeca auxilij efficacia? an in aliquo extrinſeco, ſiue omnino antecedenti, ſiue ſubſequente exercitium liberum noſtræ voluntatis. Sed an præfinitio conſenſus eſſentialiter conſenſum, ſiue tanquam auxilij efficaciam realiter formaliter conſtituens, ſiue tanquam neceſſario prærequiſitum principium illius, antecedens, cum eoque ita connexum de ſeſe, vt ea poſita ineluctabiliter, & irreſiſtibiliter ab arbitrio noſtro conſenſus neceſſario apponendus ſit, vt cum ea inconiungibilis ſit conſenſus omiſſio præfatis definitionibus, & anathematiſmis Tridentini repugnet?

11. Quod vt dilucidius appareat: ac ſimul nos à diſputatione de efficacia auxiliorum in præſentiarum abſtinere cunctis innoteat, Suppono ſexto, & vltimo definitiones, & anathematiſmos præfatos, non de ſolis auxiliis, ſeu gratiis efficacibus abſtracte, ac ſine Dei voluntate conſenſus, & auxilij loqui, ſed, vt illam concernunt, ſiue imbibitam in eis, ſiue ſuppoſitam. Probatur primo, quia Caluinus, & Lutherus in ſuis præfinitionibus humanorum actuum à Deo præcipue aberrarunt, quin de mediis vix curarint: aſſerentes prædeſtinationem, & reprobationem in præfinitione ſiue boni, ſiue mali antecedenter ad vſum noſtræ libertatis, & arbitrij, & cui in effectu apponendo reſiſti nequeat, conſiſtere. Hoc enim ita ſtatuto parui eorum referebat, cuiuſmodi naturæ, & conditionis eſſet inde ortum, & paratum gratiæ auxilium. Vnde Canone 18. eiuſdem ſeſſ. 6. contra eos dicitur. *Si quis iuſtificationis gratiam non, niſi prædeſtinatis, ad vitam contingere dixerit; reliquos verò omnes qui vocantur vocari quidem. Sed gratiam non accipere, vtpote diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum anathema ſit.* Secundo: quia gratiæ auxilium quodvis ab eiuſmodi præfinitione nequit re ipſa & gratiæ formalitate præſcindere: cum non ſolum ab illa neceſſario in ſententia eorum proueniat, ſed, & ex illa gratiam eſſe habeat: quippe gratia, & beneficium omne è gratuita, & liberali voluntate, qua à donatore confertur, ineſſe gratiæ, & beneficij realiter formaliter conſtituitur. Tertio: tam cap. 5. quam can. 4. Deo Tangente cor hominis eius inſpirationem abiici poſſe, & arbitrium à Deo motum eius motioni poſſe diſſentire, ſi velit, definitur: in Deo verò mouente, & tan-

gente cor hominis ab eius voluntate mouendi, & tangendi non præscinditur. Vtrumque ergo, capitis, scilicet definitio, & Canonis anathematismus in oppositum errorem editus, non solum de gratiæ auxilio, sed & de voluntate Dei, cui dissentire, & à qua discedere absolute non possimus loquuntur. Et quamvis de auxilio solum in terminis esset, cum rationem definitio contineat ad ea omnia, ad quæ ea ratio aperte, ac certo extendatur, & definitionem virtualiter, & implicite extendi certum omnino est. Nunc autem examinandum est an contra Thomistarum recentium præfinitiones ex vna parte ad absolutam humanorum actuum existentiam, & futuritionem essentialiter prærequisitas, & necessarias de se connexa ineuitabiliter cum operatione præfinita, atque ex alia parte omnino independenter à nostræ libertatis vsu à Deo conceptas Tridentini definitiones procedant.

CERTAMEN II.

Argumentum contra præfinitiones Thomistarum recentium ex præfatis locis Tridentini de seruata libertate cooperationis nostræ à Deo vocante, & præmouente instruitur, eorumque tentata effugia è mente Caluinistarum, & contra Concilij mentem videri.

1. EX his Tridentini locis argumentor sic. Eo per Tridentini testimonia, & definitiones datas, libere cooperatur arbitrium Deo mouenti, excitanti, tangendique cor hominis, &c. quia tunc etiam, cum cooperatur, Dei motionem, vocationem, & inspirationem, *abiicere potest*, illi renuendo, & ita Deo mouenti, *potest dissentire, si velit*: atqui mouenti & vocanti Deo ex præfinitione præfata consensus nostri arbitrium, nec vocationem abiicere tunc potest illi renuendo, nec Deo ita vocanti dissentire, si velit: ergo ex Tridentini definita etiam ratione præfinitiones prædeterminatiuæ nostri consensus prædictæ arbitrij libertatem euertunt: quare & definitæ etiam ipsius libertati in cooperatione Deo mouenti, & vocanti contradicunt. Minor, quæ sola opus probatione habet, probatur primo: quia ex doctoribus omnibus ita præfinientibus eiusmodi præfinitiones, & necessaria essentialiter principia sunt, vel ad consensum & auxilium, seu motionem Dei efficacem apponendam, vel ad eam constituendam in actu primo efficacem. Vt vidimus cert.1.num.10. quare, & omnino antecedenter, & independenter à libertate exercenda in consensu positæ sunt. Insuper eis positis non potest non esse, seu omitti consensus, cum quo essentia, & entitate sua connexæ sunt: & sine quo esse in seipsis, vt esse ponuntur, nusquam possunt: ergo neque eis positis potest voluntas illa abiicere, siue dissentire. Probatur consequentia, quia illarum abiectio, dissensusque illis est non esse, seu omissio consensus à voluntate: atqui positis præfinitionibus nequit esse non esse, seu omissio consensus à voluntate: ergo nec potest esse abiectio illarū, seu dissensus illis à voluntate. Primam illam minorem admittunt in simili de efficaci intrinsecè auxilio Dominicani recitati cert.1. n.8. Secundo arguo: quia nil aliud Caluinianæ, & Lutheranæ præfinitiones, Deusque ea præfinitione vocans, ac præmouens, in eorum errore eis locis à Tridentino damnato, habent, quam non posse voluntatem eiusmodi præfinitioni, Deoque ex illa vocanti, & præmouenti dissentiri, eamvé, vel Deum ita mouentem abiicere: quin aliquid aliud contra libertatem asseruerint, aliave ratione, aut alia de causa à Tridentino damnentur, vt ex data definitione, & anathematismo constat sed hoc totum in præfinitionibus Thomisticis inuenitur: ergo æque hæ, atque Caluinianæ, & Lutheranæ præfinitiones ea definitione, & anathematismo damnari videntur. Probatur tertio: quia nihil aliud, quoad præiudicium libertatis nostræ, asserunt de suis præfinitionibus hæretici prædicti, quam de suis asserant Thomistæ recentiores: nullamque potentiam ad dissentiendum Deo præfinienti, & ita vocanti admittere hi possunt, quam illi admittere nequeant, imo quam de facto non admittant: ergo æque tanguntur Tridentini definitione, & anathematismo vtrique. Prima antecedentis pars probatur. Tum, quia prædicti hæretici de suis præfinitionibus solum aiunt necessario antecedenter, & independenter ab vsu nostræ libertatis poni, eisque positis non posse absolute non poni à nostra voluntate consensum præfinitum, cui essentia, & entitate sua præfinitiones suæ connexæ sunt: quod totum præfinitiones Thomisticæ habent: quod enim nonnulli eiunt Thomistæ ab hæreticis non admitti libertatis nomen, quod ab ipsis tamen Catholice admittitur: friuolum est. Ostendimus enim certam.1.num.6. Concilij definitionem, & anathematismum circa rem libertatis, nec solum circa eius nomen esse.

2. Insuper prima eius antecedentis pars constabit ex dicendis pro secunda parte antecedentis, quam probo ex variis doctrinis, & solutionibus, quas Thomistæ recentiores huic argumento ex humanorum actuum libertate cum ab authoritatibus Tridentini, tum à ratione, & principiis naturalibus efformato solent adhibere; nosque ostendemus eas etiam omnes non solum in Caluinistis præfinitionibus locum eundem habere: atque adeo, si aliqua ex illis via Thomisticæ præfinitiones definitioni Tridentini non opponantur, eiusque anathematismum euadant, eadem Caluinicas, & similes Tridentini fulmina declinare: nihilque subinde firmum contra Caluinistarum, & similium præfinitiones actum à Tridentino fuisse, cum tamen nihil aliud in primis curarit: quod dictu absurdum est, & nefarium. Sed etiam eas omnes solutiones singulatim à Caluino, & similibus pro suis præfinitionibus datas, & eis non obstantibus, tanquam inutilibus, præfinitiones à Tridentino damnatas esse, tanquam libertatis nostræ ruinam, nec potestatem ad oppositum in arbitrio nostro relinquentes. Hoc vnum est præsentis loci institutum: eas siquidem singulatim à ratione (cuiuscumque demum euasiones sint) præcludere quæstionis 6. negotium erit. Iam Thomisticas solutiones iterum percurramus, conferamusque cum Concilij verbis, & Caluini, ac similium euasionibus. Prima est præfinitionibus Thomisticis, quantumvis antecedentibus, atque independenter ab vsu libertatis nostræ positis, & de sese connexis cum consensu voluntatis præfinito, voluntatem nihilominus nostram ad consensum non cogi. Sed liberum à coactione consentire: quam solam libertatem à coactione definitam volunt contra Caluinum, & alios hæreticos nostrarum actionum præfinitores: quia ita Deum eas præfinire, atque ex ea præfinitione nos vocare aiebant: vt nec cor aperiret, sed potius clauderet: quare nec iura seruaret libertatis arbitrij, sed potius illud cogeret ad actionem præfinitam. Præfinitionibus verò Thomisticis aperiri à Deo cor, non claudi: quare, nec cogi, ita ex Thomistis aliqui, & prolixius Ioann. à S. Thoma 1. par. d.20. art.7. pag.677. & 693. ex congregat. 38. ex habitis Romæ pro disputationibus de auxiliis, in qua ita retulisse errorem Caluini Armacanum ait. Sed certe vt id docuisset Caluinus, non id solum de suis præfinitionibus docuit: de alio quippe citatis locis damnatur aperte: quod libertatem à necessitate, nec solum à coactione ab humano arbitrio suis præfinitionibus abstulerit, auferendo ad oppositum eius, quod operatur potestatem. Concilij enim definitio de libertate, & ratio etiam ibi definita ait, ad libertatem exercitij operis requiri ex parte principij potestatem ad oppositum: atqui potestas ad oppositum operis exercitij non requiritur ad libertatem à sola coactione, sed etiam ad libertatem ab omni vinculo necessitatis arbitrij ad operandum, etiam per aduersarios: ergo hæc libertas, nec sola libertas à coactione arbitrij nostri in operando, seu cooperando volenti, & vocanti, & præmouenti nos ex illa sua misericordi voluntate Deo definitur à Tridentino contra Caluinum: quare ex definitionibus Tridentini patet nunc, vt minimum, non solam libertatem à coactione, sed etiam libertatem ab omni vinculo necessitatis negasse. Vode etiam constat solutionem hanc irrito ad euertendam Tridenti-

ni authoritatem, & noſtrum inde efformatum argumentum declinandum induci. Contendit ſiquidem cum præfinitionibus Thomiſticis, eſſe aliquam neceſſitatem arbitrij ad operandum: ac non eſſe poteſtatem ad oppoſitum operi præfinito, neque libertatem abſolute talem ab omni neceſſitate ad operandum: quod, etſi ea neceſſitas coactionis non ſit, verum eſſe poteſt: imo & de facto ita eſſe argumentum factum euincit; ergo ei non ſatisfit ſola libertate à coactione: etſi, quoad eam libertatem, Thomiſtæ à Caluiniſtis eam negantibus diſcordarent.

3. Sed certe, ne in eo quidem, à Caluiniſtis præfinitoribus diſcrepare videntur præfinitores Thomiſtæ. Caluinus ſiquidem neceſſitatem antecedentem ſuarum præfinitionum coactiuam arbitrij noſtri non eſſe, ac proinde eis poſitis liberum à coactione præfinitum opus operari expreſsè etiam vbique fatetur. Primo enim vt ex 2. inſtitut. cap. 2. ſect. 7. & 8. referebamus cert. 1. n 7. ter, quaterque, aſſerit voluntatem non cogi quidem à Deo eius opera præfiniente, atque ex ea præmouente, & vocante. Licet libertate hac à ſola coactione, ac non ab omni vinculo neceſſitatis in operando ex communi hominum iudicio de eſſentia abſolutæ libertatis, liberum nec eſſe, nec dici abſolute poſſe cenſeat; dici tamen liberum permittat, ſi prius explicetur libertatis voce ſolam libertatem à coactione intelligi ab ita loquentibus, eiſdemque capitibus, & ſect. etiam 6. ſtequenter eandem ſuam doctrinam repetit. Sed illa ſpeciatim notanda, quæ præmiſſa triplicis libertatis diſtinctione à neceſſitate quam inamiſſibilem vocat, & à peccato, & à miſeria, quas ait per peccatum amiſſas ſubnectit. *Hanc diſtinctionem ego libenter recipio: niſi quod illic* (in membro primo libertatis inamiſſibilis à neceſſitate) *neceſſitas cum coactione perperam confunditur: inter quas, quantum diſcrimen ſit, & quam neceſſario conſiderandum alibi apparebit.* Addituque, *liberi arbitrij dici hominem non ex libera alterutrius electione: ſed quia voluntate agit, non coactione optime id quidem.* Ac deinde Auguſtinum laudat dicentem cap. 14. de corrept. & grat. *Deum homines voluntatibus trahere.* Reprobatque dicentes. *Deum homines ſicut lapides mouere*, c. vero 3. exemplo Auguſtiniano equi à ſeſſore moti vſus, omnem à Deo præfiniente, & præmouente coactionis in voluntatem noſtram ſuſpicionem propulſat, aſſerens ſe ſicuti Auguſtinum eo exemplo vti, *quandiu melius non occurrit*, & eo cap. 3. ſect. 4. ait, *quod autem dici alibi* (Auguſtinus) *non tolli gratia voluntatem, ſed ex mala mutari in bonam: & cum bona fuerit adiuuari, ſignificat tantum: hominem non ita trahi, vt ſine motu cordis, quaſi extraneo impulſu feratur; ſed intus ſic affici, vt ex corde obſequatur.* Iterum citato cap. 2. hoc alio Auguſtini loco recitato. *Agis, & agetis: & tunc bene agis, ſi à bono agente ſpiritu Dei, qui te agit. Agentibus adiutor eſt: nemen adiutoris præſcribit, quod, & tu aliquid agas.* Subdit. *Priora membra admonet actionem hominis non tolli ſpiritus ſancti motu: quia à natura eſt voluntas, qua requiritur, vt ad bonum aſſiret: quod autem mox adiungit: ex nomine auxilij poſſe colligi nos etiam aliquid agere: non conuenit ita accipere, quaſi ſeorſim aliquid nobis tribuat; ſed ne foueat in nobis ignauiam. ſic Dei actionem cum noſtra conciliat: vt velle ſit à natura; bene autem velle à gratia.* Sed ad huc eſt illuſtrius Caluini teſtimonium, quod præter data, & alia eius fragmenta quam plurima refert Ruardus art. 7. à pag 377. deinceps vbi hæc ex illo, *voluntatem autem neceſſitate in malum trahi, vel duci, quamvis libertate abdicata, offendit eos, qui inter neceſſitatem, & coactionem diſtinguere neſciunt. At ſi quis interroget eos: an non neceſſario Deus bonus ſit? An non Diabolus neceſſario malus? quid reſpondeant? ſic enim connexa eſt bonitas cum diuinitate, vt non magis neceſſarium ſit ipſum eſſe Deum, quam bonum. Diabolum autem per lapſum ſic ab omni communione alienatum eſt, vt nihil, quam male agere, poſſit: quod ſi quis ſacrilegus obganniat Deo parum tandiu ex ſua bonitate deberi, ab quam ſeruandam cogatur, cui non erit prompta reſponſio: immenſa eius bonitate fieri, ne male agere poſſit, non violenta impulſione? ergo, ſi liberam Dei voluntatem in bene agendo non impedit, quod neceſſe eſt illum bene agere; ſi diabolus, qui, nonniſi male agere poteſt, voluntate tamen peccat: quis hominem ideo minus voluntarie peccare dicet, quod ſit peccandi neceſſitati obnoxius?* quin in ſuas partes Magiſtrum vt trahat corrumpit teſte Bellarmino 3. de grat. & lib. arbitr. cap. 4. circa med. *Pronuntiat*, inquit, *tandem Lombardus: non liberi arbitrij ideo nos eſſe, quod ad bonum & malum, vel agendum, vel cogitandum peraque poſſeamus; ſed duntaxat, quod coactione ſoluti ſimus.* Eodemque teſte lib 6. de grat. & lib. arbitr. cap. 15. ſent. 8. Ruard. cod. art. 7. pag. 376. Camerario de grat. & lib. arbitr. cap. 3. poſt med. & cap. 6. ſic ait 2. aduerſus Pighium. [Si coactioni opponitur libertas liberum eſſe arbitrium, & conſtanter aſſeuero: & prò hæretico, quiſquis ſecus ſentiat; quia non cogatur, aut violenter trahatur extrinſecus motu; ſed ſponte ſua. Sed cum aliud vulgo concipiant, dum hoc epitheton homini attribuitur, vel audiunt, vel legunt: & ad facultates, vires que referant: & imaginatio hæc in mentem veniat habere ſub poteſtate ſua bonum, & malum, vt alterum eligere ſuapte natura queat, hæc cauſa eſt; cur mihi diſpliceat.]

4. Similiter Lutherus, etſi meram paſſionem voluntati noſtræ tribuere, videatur, tamen apud Ruardum citat art. 7. pag 356. aliquam tribuit illi actiuitatem, licet non à ſe, ſed per impreſſum à Deo impulſum his verbis, *Voluntas incarnata, ſeu in opus externum effuſa recte poteſt dici cooperari, & actiuitatem habere: ſicut gladius in vulnere facto*: quare eius diſcipuli ſolam actiuitatem à ſe, id eſt poteſtatem agendi, & non agendi opus præfinitum arbitrio noſtro negaram à Luthero aiunt, vt videre eſt in Kemnitio examine Tridentini cenſura in ſeſſ. 6. circa fin. teſte Bellarmino 6. de grat. c. 9. Iudoco Tolerano 1. par. Apologiæ pro Trident. circa med. fol. 85. & in Buccezo apud Bellarmin. lib. 3. cap. 4. med. Et ſane, licet Lutherus aliquid amplius aliquando verbis ſonet hoc vnum contendiſſe exploratum eſt: nempe voluntatem noſtram nihil ex dominio, & poteſtate indifferenti in ſuos actus agere, non autem eam ſine cogitione, & concurſu actiuitatis ſuæ intrinſecæ, ac proinde violenter operari, & coacte; ſed ſolum non operari liberam à neceſſitate omni ad operandum. Vide illum fragmentis variis teſte Roſſenſe art. 36. ſub med. fol. 346. ſæpe dicentem. *Non eſt in poteſtate hominis, non eſt in arbitrio hominis.* Et illam ſui erroris amphorem explicationem ibidem ab eodem, & à Ruardo citato art. 7. pag. 356. recitatam. [Error eſt, quod liberum arbitrium ſit Dominus actuum ſuorum: quod vna ſolius Apoſtoli authoritas ſatis confutat, fuiſtis ſerui peccati; liberati autem à peccato ſerui facti eſtis iuſtitiæ. Ita in quocumque ſtatu vitæ ſumus ſerui ſumus, ſeu concupiſcentiæ, ſeu charitatis.] Subinferius. [Liberum arbitrium eſt figmentum in rebus, quia nulli eſt in poteſtate ſua quidquam cogitare, vel mali, vel boni; ſed omnia (vt Vviclephi articulus Conſtantiæ damnatus recte docet) de neceſſitate abſolute eueniunt.] Ex quibus conſtat Lutheri in ſuo errore mentem eam ſolum fuiſſe, vt libertatem à neceſſitate negaret, non autem à coactione? voceſque illas meræ paſſionis eo ſenſu ab eo dictas, quo Tridentinum damnat aſſerentes meré paſſiue nos in actionibus humanis, & vt in anima inſtrumenta nos habere: hoc eſt, quin dum aſſentimur poſſimus diſſentiri ſi velimus Deo volenti noſtrum opus, & ex ea voluntate nos præmouenti, & vocanti, atque ita collatam vocationem, & præmotionem abiicere. Eadem eſt Melanchthonis doctrina apud Ruardum cit. art. 7. & pag. 160. aientis. *Non probo deliramenta Manichæorum, qui prorſus nullam voluntati actionem tribuebant: ne quidem adiuuante Spiritu Sancto: quaſi nihil intereſſet inter ſtatuam, & hominem.* Punctumque controuerſiæ ſuæ ſuorumque cum Catholicis de libertate abſolute tali; ſine ab omni neceſſitate proponit, ac iuxta ſuum errorem dirimit locis Vvitembergæ cuſis anno 1521. teſte Ruardo citato ar. 7. pag. 358. Cochæo 2. de lib. arbitr. cent. 3. [Eſt autem libertas, poſſe agere, & non agere: poſſe ſic, aut aliter agere. Itaque in quæſtionem vocatur: ſitne libera voluntas? Reſponſio: quandoquidem omnia quæ eueniunt, neceſſario iuxta diuinam prædeſtinationem eueniunt, nulla eſt arbitrij noſtri libertas.] Alia adhuc libertati noſtræ non à coactione ſolum, ſed & à neceſſitate fauentia ex Melanchthone referam n. 5.

5. Audi Vvicleffum hæreſum harum ſemina iacientem.

tem.2. Trialogi cap.13. ita apud Vvaldenſ.1. doctrinal. fid. art.1.cap.23.loquentem: *Deus neceſſitat creaturas ſingulas actiuas ad quemlibet actum ſuum: etſi ſunt aliqui predeſtinati; hoc eſt poſt laborem ordinati ad gloriam.* Ecce prædeſtinatorum actiuitatem, laborem, & ex parte etiam ſua conatum, & ſpontaneum ſubinde, is hæreticus recognoſcit; non autem abſolute liberum, ſed neceſſarium. Dicit enim apud Vvaldenſem eo lib.1. col.2. & 3. *abſolute neceſſarium eſt, quod damnatus ponat ebitem in peccato.* Et tuſſus. *Infans præſcitus, & baptizatus neceſſario vinet diutius, & peccabit in Spiritum Sanctum; ratione cuius morietur, vt perpetuo damnetur.* Et apud eundem ibidem cap. 23. *Propoſitum Dei oportet neceſſario impleri, & ſic omne futurum neceſſario euenire.* Et cap.22. col.penult. ex eodem Vvicletto hæc refert. *Deus non illibertatur quicquam facere, licet abſolute neceſſario illud fiat: ſicut non illibertatur producere verbum, vel Spiritum Sanctum, licet abſolute neceſſario illud agat.* Et c.25. hæc etiam ex illo recitat. *Eſt libertas in Angelis confirmatis, qui tamen ad hoc agendum, quod agunt, ſumma neceſſitate trahuntur.* Cum autem in Deo, & Angelis circa prætata, non ſit libertas indifferentiæ poteſtatis ſolam in illis libertatem à coactione admittit; atque ita eius hac in re errorem Aſſeclas tueri teſtatur Vvaldenſ. cit. cap.23. *Vvicleffiſta communiter reſpondent: quod Deus non neceſſitat neceſſitate coactionis ad bonum, vel malum futurum: quia illa ſola tollit arbitrij dignitatem; non autem alia, neceſſitas proueniens abſolute futuritionem effectus:* Et cap.24. longe à med. hæc ex ipſis refert. *Non inuite peccauit, quia voluntate ſua neceſſario peccauit.* Michael, item Baius horum ſequax propoſitione 38. ex damnatis à Pio V. & Greg. XIII. vt refertur Bellarmin 3. de grat. & lib.arbit.c.5. §. *Adde quod*, & Soario 3. par.tit.1. d.37. ſect.2. circa fin. aiebat, *quod voluntarie ſit, libere ſit, quamuis neceſſario ſiat.* Aliis hæreticorum locis recitandis parco: quia ex datis abunde conſtat hæreticos hoſce à Tridentino damnatos cum operum noſtrorum è ſuis præfinitionibus neceſſitate noſtram à coactione libertatem, non minus clare, quam recentes Thomiſtas cum ſuarum præfinitionum neceſſitate ſuiſſe profeſſos: quare ea via Tridentini definitionem, & anathematiſmum declinari ab his minime poſſe.

6. Reſpondent ſecundo ex Aluarez 3. de Auxil. d.22. num.30. & 2. reſpoſition.cap.2.n.7. & lib.4. cap.3. n.16. cap.13. num.1.5. & 12. & ex actis congregationis illius 38. (vel potius ſuis) Ioann. à S.Thom,1. p. d.20.artic.7. §. *Igitur cum nobis*, quoad antecedens totum præfinitionum neceſſario, & eſſentialiter connexarum cum opere præfinito, atque ante omnem vſum libertatis noſtræ poſitarum, illudque opus inuitabiliter deuoluentium, &c. ſibi cum hæreticis conuenire: neutroſque in eo erraſſe; Ab illis vero quoad conſequentiam maxime Thomiſtas diſcordare. Hæretici enim ex eiuſmodi præfinitionibus omnino antecedentibus ex parte actus primi, & pro eo ſigno neceſſitatibus voluntatem ad contenſum præfinitum inferri libertatis noſtræ euerſionem fatentur, & mordicus erronee defendunt; eam verò illationem Catholice Thomiſtæ negant. Verum, vel hæc differentia ſtat in negata à Thomiſtis illatione ex communi ipſis cum hæreticis antecedenti præfinitionum ad noſtræ libertatis euerſionem, quoad nomen ſolum, vel quoad rem libertatis: & quoad nomen quidem conſtat ex cert.1. num.6. & 7. & ex proxime datis hæreticorum, præcipue Vvicleffi, & ſuorum teſtimoniis n.5. & Caluini n.4. verſ.finem, neque eius libertatis nomen negaſſe, neque de eo damnatos; ſed de re ipſa libertatis negata: quin nec iure à Tridentino damnandos, quod nomen libertatis negarent, ſi rem ipſam libertatis non manere Concilium admitteret: quod verò, quoad rem auferri ex illo antecedenti arbitrij noſtri libertatem præfati hæretici docuerint, hæreſis accuſatos damnatoſque à Tridentino minimè fuiſſe, patet omnino; quia, cum ea fuerit Molinæ & doctorum ſocietatis doctrina, & præcipuum ipſius pro ſcientia media, & auxiliis non ab intrinſeco, ſed ab extrinſeco efficacibus fundamentum: eaque omnia ad Sedem Apoſtolicam delata, ac tot publicis diſputationibus examinata, ac demum ea omnia, vt ſanæ doctrinæ, & prorſus à Catholica fede eadem ſit declarata: eam conſequentiam ex illo antecedenti deductam neque à Tridentino eis locis contra præfatos hæreticos damnatam, neque certiſſimam eſſe certiſſimum eſt. Contra ſecundo: quia ex ipſis Patribus, qui Tridentino adfuere, etiam Dominicanis primoribus, eam conſequentiam legitimam, & irrefragabilem Patres iudicarunt: ac proinde nō illam damnatam eſſe à Tridentino, ſed vniuerſim antecedens, vt cert.3. videbimus. Tertio contra: quia, vt qu.5. conſtabit poſt Tridentinum maior longe, potiorque Theologorum pars eam conſequentiam ex illo antecedenti neceſſariam, ac prorſus inuictibilem cenſet. Contra quarto: quia vt quæſt.7. patebit ea conſequentia ex principiis naturalibus, primis, & per ſe notis in Philoſophia, & Theologia naturali euidenter procedit, vt idcirco neſciam, an omnino verum ſit, quod in re præſenti Lutherani, & Caluiniſtæ proueribij loco (ita è controuerſiis Catholicis accepi) iactare ſolent, *ſe quidem meliores Dominicanis præſinitoribus, & predeterminatoribus Philoſophos eſſe, etſi hi forte ſint Theologi ipſis præſtantiores.* Et ſane, vt prudenter, & docte Soarius noſter 1. de auxil. cap.11. n.1. Id Thomiſtarum in principio iſto Caluinico, & Lutherano (ex quo agerrime, vt minimum, aſtrictij, & actionum noſtrarum libertas defenditur) fœdus, quo, vel Eccleſiæ, vel Catholicorum hominum fructuinitum, retentumque tandiu ſit, prorſus ignoratur: quinto denique: cum fateantur re in antecedenti, & principio illo toto præhabitionum ex parte actus primi requiſitarum, & neceſſitantium ad opus cum in toto illo ſit, & neceſſitas operis ex parte actus primi, & pro eodem ſigno omiſſionis impoſſibilitas, ſeu arbitrij impotentia ad omittendum præfinitum, quam hæretici admittunt, & ex qua Tridentinum infert libertatem noſtri arbitrij, & conſenſus cuerti, cum definit, eo nos libere conſentire Deo ex miſericordi voluntate nos excitanti, mouenti, & cordā noſtra tangenti, *quia ei diſſentire, ſi velimus*, eumque ita mouentem, &c. *abiicere*, abſolute poſſimus: neſcio quo pacto, fonteve conſequentia, quam potius definit, ibidem damnata dicit ab aduerſariis potuit.

7. At inquiunt ab ipſis totum antecedens hæreticorum admitti, quoad neceſſitatem ex parte actus primi ad conſenſum præfinitionibus eius inductam, non autem quoad impotentiam ad oppoſitum, ſeu conſenſus præfiniti omiſſionem. Mitto ſolutionis in terminis ipſis repugnantiam. Eo enim ipſo, quod aliquid quouis ſigno, & modo neceſſarium eſt, pro eodem modo & ſigno eius contradictorium eſt impoſſibile; ſi ſtatæ modalium propoſitionum regulæ conſeruandæ, & obſeruandæ ſint, de quo fuſè qu.7. Secundo: error Vvicleffi propoſitionibus recitatis num.5. conſenſus ſolam neceſſitatem operis noſtri a Deo præfiniti continet, quin de impotentia pro eo ſigno arbitrij noſtri ad eius omiſſionem verum ſit vllum; & tamen eius error damnatus eſt in Concilio Conſtantienſi ſeſſ.8. Tertio is etiam error vt reliquorum Lutheri, & Caluini hac in re fons, & ſeaturigo damnatus eis locis à Tridentino fuit. Quarto Melanchon ipſe in epitome moralis Philoſophiæ teſte Ruardo cit. articul.7. pag.362. hanc etiam ſolutionem tentauit his verbis. *Neceſſe eſt hominibus delectum, & libertatem eſſe, qua ſibi officia legis imponant: cum conſtet eos aliquid poſſe contrarias actiones facere.* Et tamen, etſi hic potentiam ad oppoſitum expreſsè conceſſerit; quia neceſſitatem præfinitionum ſuarum pro ſigno antecedenti ad opus non deleruit, ac retractauit, ſed ſimul ſemper defendit Tridentino fulmine tactus, ab omnibus merito cenſetur: quia, dum ea neceſſitas non abiicitur, potentia pro eo ſigno priori naturæ, pro quo neceſſitas operis eſt, & ſubinde libertas, verbo quidem tenus, non autem re ipſa concedi poteſt: vti ex modorum, quibus vtrumque componere Thomiſtæ volunt impugnationibus cum hic, tum qu.6. citata clarebit. Contra quinto arguo, & quartam impugnationem confirmo: quia idem Melanchon Ioannis cochlæi impugnationibus lib. de libero arbit. contra ipſum perculſus, vt ſuarum præfinitionum neceſſitatem pro priori ad opus cum huius libertate, & potentia arbitrij noſtri ad oppoſitum, quam cochlæi argumenta euincebant, facilius componeret, illam ſuarum præfinitionum neceſſitatem fatalem non eſſe fatſus eſt, ſed quæ operis præfiniti contingentiam, & & potentiam ſubinde ad oppoſitum arbitrio noſtro reliqueret. Eius verba ex opere locorum communium impreſſo anno 1543. refert Ruardus etiam art.7. pag.359. in

hunc

hunc modum. *Non eſſe defendendam fatalem neceſſitatem, ſed aliquam contingentiam concedendam. Non neceſſe fuit Alexandrum occidere clitum.* Et tamen hac in materia hæreticus habetur à Tridentino damnatus; quia non omnem neceſſitatem pro priori naturæ abiecit, etſi fatalem verbis negauit: quod etiam de ſuarum præfinitionum neceſſitate Thomiſtæ contra quos agimus reſpondere ſolent.

8. Sexta impugnatio plurimas continet, quas ſingulatim contra modos ſingulos, quibus cum præfata præfinitionum neceſſitate potentiam arbitri ad oppoſitum operis præfiniti, atque ex ea præfinitione apponendi tuentur, vt Tridentini impetum mitius excipiant. Primus ipſiſque ſolemnis, & (vt rentur) tutiſſimus, cunctiſque notiſſimus, eſt ex diſtinctione illa ſenſus compoſiti, & diuiſi, quæ ſi verò, quem habet ſenſu applicari doctrinæ ſuæ poſſet, eoque, quo ab ipſis accipitur in præfinitionibus etiam hæreticorum locum non haberet, Tridentinæ definitioni obuiarent neque eius anathematiſmo ſubiacerent. Sed eam tamen Reuer. Salm. Acad. Theologiæ Anteceſſor Dominicanus Mag. Ioannes Vincentius manuſcripto in 1. part. quæſt. 19. art. 8. dub. 2. concl. 3. teſte Ledeſma de auxil. art. 14. §. *Hæc difficultas celeberrima*, his ſugillauit, *diſtinctio ſenſus compoſiti, & diuiſi in hac parte leuiſſima eſt: tota enim conſiſtit in verbis.* Dupliciter autem ea diſtinctio, atque ex ea ſolutio explicata à Thomiſtis fuit. Primo, vt neceſſitas operis præfiniti, & impotentia arbitrij ad eius oppoſitum illius neceſſitatis comes, ſit in ſenſu compoſito præfinitionis; aſt potentia ad oppoſitum, & proinde neceſſitatis conſenſus negatio, ſit in ſenſu diuiſo præfinitionis, ſeu voluntatis à præfinitione, ita Bannez 1. par. qu. 22. art. 3. dub. vult. propc. §. *Ad motiua*, & art. 5. dub. 1. ad 7. Iauelli, Cabezudo 3. par. t. 1. qu. 5 2. art. 5. qu. ſua 2. Concl. 6. §. *ad 12. argum.* Ledeſma de auxil. art. 10. §. *Tertia ſolutio*, Aluarez 9. de auxil. d 94 n. 3. & 2 reſponſion. cap. 1. n. 30. Franciſc. Dauila de auxil. c. vlt. pag 390. *Vbi ſenſus diuiſus eſt, quia ſi motio vocationis auferatur poterit diſſentire voluntas; compoſitus quod ſtante vocatione ſimul ſtare poſſit reſiſtentia voluntatis.* Eumque eſſe alterum ſuorum Thomiſtarum ſenſum teſtatur Nauarrete t. 2. controuer. 21. §. 18. ſub titulo, *libertas voluntatis*, quo etiam ſenſu eos refert Lorca 1. 2. t. 1. quæſt. 2. § 2. eamque ſenſu eodem ſolutionem ſuorum eſſe commilitonum teſtatur Thomiſta Cabrera 3 p. t. 2. qu. 18. art. 4. d 8. n. 313. eoque Stomacho reiectat, *vt merito appellari ab aduerſariis errorem in fide*, docuerit: quæ retuli, quoniam Thomiſtæ nonnulli querule dolent hunc ſuæ diſtinctionis ſenſum illis impoſitum à noſtris eſſe, cum ipſi ſecundo ſolum, mox ſubiiciendo, ſenſu illa fuerint vſi. Sed præter citatos legant Nauarretum ſuum cit. controuer. 21. §. 3. qui eam viſus eſt ſupra, vt alienam referre, ſcribentem de ſuo. *Suppoſita præmotione Dei neceſſe eſt quod voluntas operetur actum ad quem præmouetur, & non poteſt contingere, quod voluntas non operetur.* Legant, & eius vbi proxime cenſorem Cabreram, qui t. 3 qu. 6 1. art. 1. d. 8. §. 7. n. 121. & 130. ait, *poſito auxilio præuio in ſenſu compoſito neceſſario operatur voluntas, & non poteſt non operari.* Legant iterum Franciſc. Dauila citatum cap. 19. *ex ipſamet motionis diuinæ natura fit, vt voluntas non poſſit non velle.* Et ſane etiam poſt ſecundum, in quo quieſcere volunt, excogitatum ſenſum vulgaris illis ea propoſitio eſt, *poſita præmotione* (& quod idem eſt ad præſens præfinitio) *non poſſe voluntatem diſſentire, aut non poſſe non eſſe conſenſum in ſenſu compoſito, ſiue coniunctim cum illa.* Aſt non poſſe abſolute voluntatem aliquid, ſiue illud non poſſe abſolute poni à voluntate in ſenſu illo compoſito, illum omnino eſt, atque voluntatem non habere potentiam abſolute in ſenſu compoſito ad illud apponendum, ſiue, vt illud ab ipſa apponatur, vt perſequar. qu. 7. quare in re, hactenus prima illa eius diſtinctionis explicatio, quam à Deo detrectant, ſuiſque falſo impoſitam dolent, atque hæreticorum propriam, non ſuorum clamat Mag. Herrera Dominicanus, & Primarius Salmant. manuſcripto de auxil. dub. 5. poſt. 6. concl. 7. retenta à Thomiſtis videtur. Hæc ſatis pro citationum fidelitate: eius verò explicationis ſenſus eſt, quem recte explicuit Baſil. Legion. manuſcripto de auxiliis anno 1613. d. 4. dub. §. 2. falſoque vi argumenti Thomiſtas refert: ſcilicet diſſentiendi potentiam hanc eſſe in voluntate, ſi gratia efficax, ſeu præfinitio abſit, abeſſetve.

9. Hac verò diſtinctione, & ſenſu eius primo Concilij definitioni, & anathematiſmo, indeque efformato argumento minime ſatisfieri probatur primo: quia Concilij verba expreſsè potentiam abiiciendi, & diſſentiendi eſſe in voluntate noſtra Deo volenti, & miſericorditer vocanti, excitanti, & tangenti cor hominis inſpiratione ſancta, cui de facto reſpondet admittendam definit, vt ſaluetur libertas, & negantes illam damnat: atqui cum abeſt Dei voluntas miſericors ex eaque vocatio, excitatio, motio, tactuſque cordis à Deo, non eſt Deus miſericordi voluntate mouens, vocans, excitans, tangenſque cor, &c. ergo, etſi tunc adſit potentia voluntatis noſtræ abiiciendi Deo miſericorditer vocanti, &c. non eſt poteſtas abiiciendi, & diſſentiendi definita à Concilio: ergo, vt detur potentia diſſentiendi, & abiiciendi definita à Concilio in voluntate neceſſaria ad eius in operando libertatem tuendam, Dei miſericors voluntas, atque ex illa vocatio, & motio, &c. adeſſe debent: proinde potentia definita à Concilio in ſenſu compoſito eorum omnium concedenda eſt, quam quia aduerſariorum præfinitiones non patiuntur, aduerſarij negant. Secundo: Nemo hæreticus ex damnatis in Tridentino, ſiue Vvicleffiſtis, ſiue Lutheranis, ſiue Caluiniſtis aſſeruit in ſenſu diuiſo à ſuis præfinitionibus eſſe arbitrij neceſſitatem ad conſenſum præfinitum, ac ſubinde in potentiam ad oppoſitum, ſeu (quod eodem recidit) negauit potentiam arbitrio ad omiſſionem conſenſus præfiniti, ſiue ad oppoſitum diſſenſum: quin expreſsè illam aſſerebant, vt videre eſt in opere Caluini contra Albertum Pighium lib. 4. vbi ait deficiente Dei præfinitione, & gratia omiſſionem conſenſus non ſolum eſſe à voluntate poſſibilem, ſed pro tunc neceſſario futuram: quia quando ſub illis voluntas non eſt, *in modum lapidis obdureſcit*, & recitando loco contra ſecundam huius diſtinctionis explicationem Thomiſticam hoc etiam docet: cum ergo negata ab his hæreticis potentia abiiciendi, diſſentiendi Deo volenti conſenſum, & ad illum vocanti, & mouenti, non ſit potentia in ſenſu diuiſo, ſed in ſenſu compoſito voluntatis, & vocationis diuinæ, hanc aſſertam contra ipſos Concilij definitione, & Anathematiſmo certiſſimum eſt. Contra tertio: quia potentia hæc in ſenſu diuiſo ſolum eſt potentia, quæ eſſet, ſi abeſſet præfinitio, vt recte Baſilius Legionenſis: atqui potentia ſub conditione non purificata, abſoluta potentia non eſt: ergo ex potentia in ſenſu diuiſo non ſaluatur potentia abſoluta, qua nos, dum Dei voluntati, & motioni cooperamur, poſſe abſolute diſſentire, & abiicere Tridentini definitione dicimur. Contra quarto: quia in Concilio definitur contra Caluinum, Lutherum Vvicleffum, & Aſſeclas voluntatem Dei, & inde ortam gratiam efficacem non euertere libertatem cooperantis Deo, eiuſque voluntati, & inde ortæ efficaci gratiæ, quia hæc relinquunt potentiam ad oppoſitum in cooperante; atqui potentia ad oppoſitum in ſenſu ſolum diuiſo à præfinitione, & gratia efficaci non eſt ſatis ad ſaluandam libertatem in cooperando ſub illis: ergo, non hæc, ſed potentia voluntatis cooperantis præfinitioni, & gratiæ efficaci Dei, dum adſunt, ſiue in ſenſu compoſito illarum definita eſt à Tridentino. Minor probatur exemplis quam plurimis, & obuiis. Nam vinctus, & catenatus, etſi habeat potentiam ambulandi in ſenſu diuiſo à catenis, & vinculis, non tamen ambulandi abſolutam, & quæ abſolute talis, & ſufficiens ſit, libertatem ambulandi. Item in aduerſariorum ſententia voluntas ſub viſione beata non habet potentiam abſolutam liberam ad amandum Deum, & ſufficientem ad libertatem, ſed neceſſitatem abſolutam ad illum amandum libertati ad illud repugnantem: & tamen habet potentiam non amandi illum in ſenſu diuiſo à viſione beata: ergo, &c. ex quibus conſtat hac ſolutione, ſi præſtaret, poſſe damnatos hæreticos Tridentini damnationes ridere, ſeque illis minime tangi merito iactare.

10. Ob hæc à Deo perſpicua ſecundam ſuæ huius diſtinctionis explicationem, & ſenſum aduerſarij tandem excogitarunt: admittentes potentiam in ſenſu compoſito præfinitionis, & vocationis efficacis, quibus cooperatur, & aſſentitur noſtra voluntas ad oppoſitam omiſſionem aſſenſus, ſeu diſſenſum; etſi non ſit potentia ad coniungendam omiſſionem conſenſus, ſeu diſſenſum cum præfini-

tione, & motione Dei, cui voluntas assentitur; sic enim cum præfinitione stat quidem potentiæ ad vtrumque simultas, licet non sit potentia simultatis extremi oppositi præfinito cum præfinitione, & motione Dei præfatæ: sicut stat recte cum amore, absoluta, & actualis ad odium etiam potentia aequalis ad amoris libertatem: etsi non sit potentia simultatis, ad odium scilicet cum amore coniungendum: & quemadmodum, licet in subiecto albo non sit potentia simultatis in sensu composito, seu ad coniungendam nigredinem cum albedine; est tamen in sensu composito potentia etiam ad recipiendam nigredinem: quare & simultas potentiæ ad vtrumque. Ita Aluarez 9. de auxiliis d. 92. num. 6. & 2. resolution. c. 1. num. 29. & 30. Ledesma de auxil. art. 10. §. *Tertia solutio.* Num. Cabezudo 3. part. tr. 1. quæst. 62. sua verò qu. 2. concl. 6. §. *Ad quintum argum.* Cabrera 3. par. t. 2. q. 18. art. 4. d. 2. § 10. n. 364. Zumel. 1. 2. variar. d. 5. in appendice, §. *Ad tertium.* Iohannes à Sancto Thoma tract. de lib. arbit. in comment. q. 14. art. 6. §. *Dico* 7. & §. *Supponendum* 7. Nazarius 3. par. qu. 19. art. 5. controuers. vn. §. 1. *Vt simul* qu. 22. art. 3. controuers. 2. ad argumenta conclusionis 7. §. *Ex. vnde respondeo.* Greg. Martinez 1. 2. t. 1. qu. 10. art. 4. dub. 1. concl. 2. §. *Ad 1 argum.* Magist. Petr. de Herrera Palmar. Salmanticen. citata Lectura de auxil. anno 1610. dub. 5. post 6. conclusion. §. *Verumtamen hoc declaratur.* Et iam omnes Thomistæ hoc secundo distinctionis sensu in tuto se a Tridentino damnatione positos censent. Sed eos tamen centeo recondito hoc distinctionis sensu, & explicatione, tutiori licet quoquam loco positos esse, quam primo. Eos tabefactata, quorum obscuratis magis secunda hoc explicatio similia, fiat à luminibus tutiora. Haec enim re ipsa eadem cum illa explicatione prima est, vt ostendam cum eam q. 7. à ratione euoluam, & impugnem secundo. Hanc igitur doctrinæ, & distinctionis explicationem reiectam à Tridentinis Patribus testatur Doct. Ioan. à Bononia Lovaniensis professor. Et Archidiacon. Panormitanus opere de prædestin. & reprobat. cuso Lovanij anno 1565. duobus post absolutum Tridentinum anno 1563. tantorum titulo de lib. hominis arbitr. sub init. §. *Caeterum, quia non desunt.* pag. 103. his verbis de Thomistis ita explicantibus præfata Tridentini testimonia locutus: [Horum conatus (et Concilij clarissimam doctrinam ob curare quodammodo tonari videntur: dum dicunt habere hominem libertatem arbitrij, vt excitationi, monitionique resistere possit, sed his diuinis inspirationibus, atque monitionibus suppositis nullum resistere arbitrium. Obscurare autem dixi: quoniam ex dicto Reuerendiss. Dom. Hieronymi Bononia, Sedis Apostolicæ Nuncij dignissimi, necnon Archiep. Compsani, Professoris Theologiæ peritissimi atque sacri Palatij Magistri eximij apud Carolum Imperatorem V. cognomento Maximum reuelatus eandem opinionem in S. Tridentina Synodo fuisse summa diligentia à Patribus discussam, & tanquam minus probabilem, vt mihi iure, percepi reiectam.

11. Contra tertio: quia Concilium definit voluntatem voluntati Dei, & inde ortæ vocationi efficaci posse dissentire, eamque abiicere renuendo: at dissentire, &c. est coniungere dissensum cum illis: ergo definit posse voluntatem coniungere dissensum cum præfinitione consensus. Dissensus est irrefragabilis: procedit enim à potentia ad definitum, à potentia ad definitionem, quæ idem realiter est cum definito. Rursus confirmatur, quia dissentire dicit essentialiter de connotato existentium eius, à quo dissentimus, vt patet: quia dissensus est recessus vel à iudicio, vel à Concilio, monitioneve alterius, qui non existentibus non est. Sicuti, & dissentiri reuelationi, & definitioni, seu definitis ab Ecclesia veritatibus minime possumus, nisi existenti reuelationi, definitioni, & veritatibus vere, & realiter definitis. Ideirco, nec dum negantes conceptionem immaculatam hæretici sunt: quia, etsi veritas proxime definibilis sit, nondum tamen est eius definitio: ac proinde nondum est, esseve adhuc potest dissensus explorato reuelatis, & definitioni certo proponenti veritatis reuelationem, cui opus est dissentiantur negantes, vt hæresim incurrant: ergo dissentire, ac renuere reuelationi, monitioni, & præfinitioni Dei necessario, & essentialiter importat coniunctionem dissensus cum reuelatione, motione, ac præfinitione Dei: nequit autem, per aduersarios ita distinguentes & explicantes, voluntas coniungere dissensum cum eorum præfinitione, motione, seu vocatione de se efficaci ad consensum: ergo nequit dissentire illis, salve abiicere, vt à Concilio definitur. Quarto: quia simultas hæc potentiæ ad dissensum in sensu composito negata potentia simultatis admittebatur à Caluino, & similibus, qui eo anathematismo Tridentini damnantur, & contra quos definitur potentia dissentiendi: ergo definitur potentia ista simultatis voluntatis, & motionis diuinæ cui cooperatur, & assentitur voluntas cum dissensu. Antecedens constat primo ex Amesio Caluinista tital. 4. *Bellarmini enervati* lib. 4. cap. 3. num. 1. eandem doctrinam de potentia ad oppositum, seu simultate potentiæ ad vtrumque in sensu composito præfinitionis, & prædeterminationis ex Aluarez refert, atque, vt Caluinianæ suæ sectæ, laudat, & probat 2. quia potentia, quam Thomistæ admittunt ad dissensum stante præfinitione, & motione Dei ab intrinseco efficaci, & in sensu composito illatum est solum facultas exercitiua voluntatis instructa (si placet) cogitatione, seu cogitationibus ad vtrumque, quæ stant cum præfinitione, & præmotione efficaci: ac proinde inquiunt stat potentia, & potibilitas absoluta voluntatis ita instructæ, & secundum hæc consideratæ ad dissensum cum potentia ad contrarium præfinitum, seu potentiæ ad vtrumvis, etsi non sit potentia simultatis dissensus cum præfinitione, & præmotione de se efficacibus. Hoc autem ipsum fatentur Caluinus 2. institut. cap. 16. & probat exemplo fragilitatis, & infragibilitatis ossium Christi, seu potentiæ, & impotentiæ passiuæ eorum, vt frangerentur: vt primam de se haberent, cum tamen eorum fractio cum decreto Dei ne frangerentur, coniungi non posse: verba dabimus statim. Hoc satis est: quod potentia dissensus, & resistendi, seu posse dissentire vocationi amplier terminum ad vocationem possibilem, nec solum ad existentem. Primo: quia Concilia, & Pontifices aiunt resistentiam, & dissensum esse Deo vocanti, siue actuali eius vocationi, & motioni, quæ de facto adest. Secundo, quia actualis resistentia non nisi actuali motioni esse potest: ergo possibilis dicet possibilitatem resistendi vocationi possibili, seu possibilitatem coniungendi dissensum, vel omissionem consensus cum vocatione. Haec autem in aduersariorum doctrina repugnat: ergo, & potentia resistendi, & dissentiendi Deo vocanti ab eis definita; alias esset potentia realis, & vera ad actum chimæricum, & impossibilem.

12. Dicunt iterum præfinitiones suas esse præfinitiones actionum nostrarum, vt liberarum: ac subinde non excludere potentiam voluntatis ad oppositum eius, quod ex eis præfinitionibus operatur, cum hæc de essentia sit potentiæ liberæ: imo verò illam obfirmare: cum posita præfinitione de modo etiam libertatis in operando, inde etiam implicet voluntatem non eo modo operaturi sicque fieri, vt Deus omnia etiam humana fortiter & insuperabiliter, atque irresistibiliter, ac simul suauiter iuxta scripturam disponat, ac prædestinatio nostram non destruat, sed confirmet potius, & perficiat voluntatem, ac libertatem, vt aiebat Augustinus. Caeterum vero, & similes præfinitiones prædeterminationes de nostrarum actionum substantia, non curato modo connaturali operandi liberè voluntatis nostræ esse; ac proinde potentiæ absolutæ ad oppositum aduersari, & impotentiam in sensu composito sui inducere. Hoc etiam volunt (si quid volunt, nec inanes voces sunt) verba illa ex aduersariis relata numer. 2. præfinitionibus suis necessitari voluntatem à Deo aperiendo cor, non claudendo illud, sicut Caluinicas. & Lutheranas: quia & obiecto indifferenter proposito, & cum modo libertatis voluntatis consensus in Thomistarum sententia præfinitur. In hac etiam solutione est terminorum eius contradictio à ratione ostendenda quæstione 6. Quod autem præsentis instituti est, ostendamus eam etiam solutionem Caluinistarum, & Lutheranorum fuisse, contra quos nihilominus explosum vibratumque Tridentinum fulmen. Audi Caluinum 2. institut. capite secundo, sectione 15. eisdem verborum fusis, duram sui erroris frontem linientem, & vocum suauitate lenientem. *Interim*, inquit, *non negamus verissimum esse, quod Augustinus docet: non destrui gratia voluntatem, sed magis reparari:* Statimque. [Nihil iam obstat quominus recte agere dicamur,

Digitized by Google

dicamur, quod agit ſpiritus Dei in nobis, etſiamſi à ſeipſa nihil conferat noſtra voluntas, quod à gratia Dei ſeparetur. Ideoque memoriæ tenendum, quod alibi ex Auguſtino citauimus: fruſtra quoldam ſatagere, vt in hominis voluntate quidquam boni proprium reperiant: quidquid enim mixturæ ex libeti arbitrij virtute afferre ſtudent homines ad Dei gratiam, nihil aliud quam eius corruptio eſt.] Inferius. [Eſt autem quidquid in voluntate boni eſt ex mero ſpiritus inſtinctu prouenit, quia tamen nobis naturaliter ingenitum eſt velle non abs re coagere dicimur, quorum laudem,] &c. Audi etiam Melanchthonem apud Ruard. cit. art 7. pag. 171. *Etiamſi præuidet, Deus, & determinat contingentia, tamen ita determinat, ne modum agendi voluntatis, ſeu ordinationem ſuam tollat.* Audi & Tuſtium Caluiniſtam lib. 2. cõtra ſcientiam med. (apud Annatum in eius ſcientiæ definitione d. 1.) ita c. 1. p. 432. reſpondentem argumento de euerſione libertatis. [Verum hic Soario reſtituimus cum vniuerſa fere Dominicanorum familia negantium prædeterminationem phyſicam libertati creaturæ damnoſam eſſe.] Ac ſtatim [Reſpondemus phyſicam prædeterminationem ad agendum neceſſario libertati humanæ inimicam eſſe, non ſic phyſicam prædeterminationem ad agendum congruenter humanæ naturæ: hoc eſt deliberato, & libere.] Amiſſius Caluiniſta c. 4. *Bellarmini eneruati.* lib. 3. cap. 3. n. 7. hæc recitat ex Aluarez d. 83. concl. 3. *Deus per auxilium efficax gratia phyſica, ſine ad modum cauſa phyſica prædeterminat arbitrium creatum, vt libere, & infallibiliter conſentiat, & cooperetur Deo excitanti & vocanti.* Subditque illico. *Hæc ſententia ſic explicata eſt noſtra,* quod repetit lib. 4. c. 3. n. 1. & lib. 2. c. 2. n. 5. ait: *quod attinet nihil aliud volunt noſtri,* (puri Caluiniſtæ, ſeu contra Remonſtrantes) *quam, quod ſcholaſtici docent Thomiſtæ. Deus motione prauia, applicat voluntatem creatam, vt libere, & infallibiliter operetur: ſic enim applicat cauſas ſecundas, vt naturaliter operentur.* Aluar. d. 23. n. 3. quibus verborum ſuauibus condimentis hæreſim præfinitionum ſuarum neceſſitatem, arbitrij in potentiam ad oppoſitum ſubdole ita contexit, Melanctonem vt, doctiſſimo etiam Ruardo, fecerit ſucum: quemadmodum olim Pelagius vocum etiam quarundam ſuauitate Paleſtinæ Synodi Patribus.

13. Quoniam verò (vt ſæpe hic oſtendimus) impotentia ad oppoſitum in ſenſu compoſito præfinitionis de conſenſu noſtro neceſſitatem ab eis inductam eodem modo & ſigno neceſſario comitatur, hanc verbis etiam, & diſtinctionibus eiſdem temperare aduerſarij conantur, vt potentiam abſolutam ad oppoſitum, à Tridentino ſtatutam poſitis, ſtantibuſque præfinitionibus, & præmotionibus ſuis videantur tueri. Primo aiunt neceſſitatem ſuis præfinitionibus inductam non eſſe neceſſitatem operandi in voluntate ex natura ſua, & ſecundum ſe, & eſſentialia cum ipſius, tum diſſenſus, qui poſita præfinitione non repugnat in ſe: ac proinde potentia ſeu poſſe abſolute, quæ amplianr terminos ad omne id, quod abſolute, & in ſe non repugnant, locum in voluntate, cuius conſenſus præhnitus eſt, etiam cum præfinitione, & in ſenſu compoſito illius omnino habet in id tamen iuit Aluarez d. 92. de auxil. n. 10. §. *Ad 2. verſu. Secundo reſpondetur.* Ex quo Ioann. à S. Thom. & fere reliqui. Sed audiant Caluinum 2. inſtitut. cap. 16. eodem enim prorſus modo, & ſuarum præfinitionum neceſſitatem, & noſtræ voluntatis cum illis potentiam abſolutam ad oppoſitum præfinito conſenſui fatetur verbis hiſce. [Interea, quod ſtatuit Deus, ſic neceſſe eſt euenire; vt tamen neque præciſè, neque ſuapte natura neceſſum ſit: exemplum in Chriſti oſſibus familiare occurrit: cum induerit corpus noſtro ſimile fragilia fuiſſe eius oſſa, nemo ſanus negabit, ſuapte nimirum natura; quæ tamen frangi fuit impoſſibile ex decreto Dei. Vnde iterum videmus non temere in ſcholis inuentas fuiſſe diſtinctiones de neceſſitate ſecundum quid, & abſoluta: item conſequentis, & conſequentiæ.] Nec ſat erit addi à Thomiſtis indifferens iudicium rationis bonum, & malum in obiecto voluntari proponens, vt à præfinitionibus Caluinianis recedant, & cum ſuis libertatem dehnitam arbitrij noſtri componant. Illud ſiquidem omnes homines præhuitores etiam, ſiue fatales, ſiue Caluiniani cum ſuis præfinitionibus iudicium indifferens ttare experimento euidenti norunt, nec inficiabantur: demum Concilium potentiam ad vtrumvis voluntatis non nudæ ſumptæ, ſed vocatæ, & prædeſtinatæ definit.

14. Eis item verbis ſuas etiam eſſe duas illas Thomiſtarum diſtinctiones, quibus inductam præfinitionibus ſuis in arbitrium noſtrum neceſſitatem actus præhniti apponendi, & impotentiam eius ad oppoſitum à Tridentini definitione, & anathemate liberare, & a neceſſitate, & inde ſub orta impotentia ad oppoſitum Caluinica, & Lutherana ſeparare contendunt: ſcilicet neceſſitatis conſequentiæ & non conſequentis, & alterius abſolutæ neceſſitatis, & neceſſitatis ſecundum quid, ita enim ſcribit ex Lemos Ioann. à S. Thoma d. 10. artic. 7. pag. 677. erraſſe Caluinum, *quod ſcilicet non diſtinxit inter neceſſitatem conſequentis tollentis libertatem, & neceſſitatem conſequentis ſaluantis libertatem.* Re autem ipſa idem valet diſtinctio neceſſitatis conſequentis, & conſequentiæ, atque neceſſitatis ſecundum quid, ſeu ex ſuppoſitione, & abſolutæ in vtrorumque ſenſu. Abſoluta quippe tantundem ſignificat, atque natura ſua, ſeu conſequentis cauſalitate ex illa; ex ſuppoſitione verò, ſiue ſecundum quid, & conſequentiæ idem atque ex aliquo extra naturam, & eſſentiam arbitrij ſuppoſito: ex quo liceat illatio conſenſus ex natura arbitrij ſola, ac ſecundum ſe ſumpti: quare illis duabus ex natura ſua, & ex ſuppoſitione decreti Caluinus vtitur, ac inſuper conſequentis, & conſequentiæ vſus, etiam altera abſoluta, & ſecundum quid vtus eſt. Sed nè aliquod verbum diſtinctionum, quibus Thomiſtæ ad ſuarum præfinitionum duritiem, verbo tenus, emollieudam vtuntur, hæreticis à Tridentino nihilominus damnatis deeſſet ita ſcripſit Melanchton in locis communibus cuſus anno 1536. & 38. apud Ruard. cit. artic. 7. pag. 171. verbis ſiquidem ex ipſo recitatis n. 12. [Cæterum illa diſtinctio neceſſaria eſt. Neceſſitatum, alia eſt conſequentis ſeu abſoluta: qualis eſt hæc: neceſſe eſt Deum eſſe: Deum eſſe bonum, iuſtum, &c. Alia eſt conſequentiæ, vt oporter ſubuerti Hieroſolymam. Hæc non ſunt natura ſua neceſſaria, ſed fiunt immutabilia poſtquam decreta ſunt, vt quod mortui reuiuiſcent: vel quia ſequuntur propter præcedentes cauſas: vt oportet hæreſes eſſe,] &c. *Hæc,* ſubdit, *ſunt natura contingentia* (quæ ſcilicet non ex natura, ſed ex decreto, aliaue extrinſeca voluntati ſuppoſitione venit) de conſequentis verò neceſſitate ait: *libertatem voluntatis tollit,* quia inimicum conſequentis, non autem conſequentiæ neceſſitas libertatis inimica eſt. Si ergo vera eſſent, quæ ex eodem Lemos ſcribit Ioann. à S. Thom cit. pag. 693. Caluini in hac materia doctrina Catholica, neque, Anathemati Tridentini obnoxia haberi omnino deberet. Ita enim ea pag. ſcribit, *ſi Caluinus admitteret neceſſitatem conſequentiæ ortam ex Dei efficaci voluntate, optime conſiſtere cum humana libertate, non erraret, ſed Catholicam doctrinam doceret.* Conſtat ſiquidem ex Caluini, & Melanchthonis etiam teſtimoniis purificatam eſſe ab vtroque conditionem, eodemque modo, atque Thomiſtas admittere eos neceſſitatem conſequentiæ ſolius, non conſequentis ex ſuis præfinitionibus, æquamque cum illis in voluntate noſtra potentiam ad oppoſitum, & ſubinde definitam à Tridentino libertatem, quam Thomiſtæ volunt. Mitto aliam ſolutionem de neceſſitate ſolius infallibilitatis commodius confutandam certamine quarto, dum Pontificum definitiones expendamus.

15. Sed præter ſolutiones pro argumenti ab authoritate Tridentini eis diſtinctionibus (quas omnes in præfinitione hæreticorum æquè cadere poſſe, de facto que cecidiſſe oſtendimus) à Thomiſtis tentatas ſuæ à Caluiniana doctrina differentiam aliunde deſignare contendunt. Primo enim ex ſuo Lemos ait Ioann. à Sanct. Thom. proxime pag. 694. ipſos admittere decretum, & auxilium, *non ſolum excitans, ſicut Pelagius, nec ſolum mouens, ſicut Caluinus; ſed ſimul excitans, & mouens.* Mitto Pelagium nullatenus admiſiſſe decretum, & auxilium gratiæ Dei excitans, & præueniens motum voluntatis noſtræ in bonum, quem ex viribus proprijs ſupponi ad eiuſmodi decretum, & Dei auxilium obſtinato defendit, lypis eſt, vt aiunt, & Tonſoribus notum. Mitto inſuper inter mouere, & excitare nullam eſſe ex parte ſignificati differentiam: ac ſubinde Caluinum, qui hoc teſte decretum, & auxilium *mouens* admiſit, totum admiſiſſe quod

Thomiſtæ vocibus, *mouens, & excitans*, admittunt. Sed ne vocibus quidem Thomiſtis deſuit Caluinus. Nam 2. inſtitut.c.3.ſect.9.att. *Hunc itaque in modum, & incboat, & perficit dominus bonum opus in nobis: vt illius ſit, quod in eius ſtudium inclinatur; quod ad eius ſectandi conatum incitatur, & mouetur voluntas*; An non *incitari*, excitari, etſi vehementius, ſignificat? Inferius autem ne ſyllaba vna voluit à Thomiſtis diſcrepare. *Bifariam Deus in electis ſuis operatur: intus per ſpiritum, extra per verbum ſpiritu mentes illuminando cordain Iuſtitia amorem, cultumque formando nouam eis creaturam facit: verbo ad eandem renouationem expetendam, quarendam, aſſequendam excitat. Vtroque manus ſua efficaciam pro diſpenſationis ſua modo exerit.* Et Tullius Caluiniſta veteranus, qui obinde Sanctum Dei Caluinum appellat, apud noſtrum Franciſcum Annatum in defenſione ſcientiæ mediæ d.1. ita ſcribit lib.2. contra illum cap 6. pag 363. *Rurſus diximus auxilium efficax* (& quod idem eſt præmotio) *cuius negatione definitur peccati permiſſio, eſſe prædeterminationem phyſicam non moralem, licet cum morali excitatione coniunctam.* Secundo ex eodem Lemos ait Ioann.a S. Thom. pag 693. Caluinum præfinitionibus, & auxilijs ſuis efficacibus negaſſe auxilium ſufficiens. Sed & hoc ex Thomiſticis præfinitionibus, & auxilijs inferri inferius oſtendemus. Demque eadem pag 695. aliam differentiam aſſignat, & commendatia Inſtitutis & apochryphis Romanarum congregationum comprobat. Ait enim Congregatio 38. Eminentiſſ. Cardinali Perronio obijcienti dominicanis Caluinianum Magiſtrum Lemos ſimplicis erroris Caluini propoſitione hac ad ſilentium vſque feciſſe ſatis.

16. Verba autem ſunt. *Illuſtriſſime Domine ego dicam omnia, quæ Caluinus dixit in hac materia de Adam enim ante peccatum dixit habuiſſe libertatem; nec Deum decreuiſſe quid acturus eſſet.* Verum propoſitio hæc ſimpliciſſima eſt, non tamen vera. Simpliciſſima quia pro eodem vſurpat habuiſſe tunc Adamum libertatem, atque eius actiones non eſſe à Deo decretas: quod ſolum contendimus, fateriquè proinde, nonniſi ex animi ingenuitate Thomiſta poteſt. Inde enim euidens eſt actionem eſſe à Deo decretam, ac liberam non eſſe, idem prorſus eſſe. Tum etiam: quia, candidioris adhuc, animi eſt credere adeo falſa relatione hominis, qui ea monſtraret ſe Caluinum non ex ſcriptis, ſed ex nomine, ac ex inſcriptione, vt ſummum noſſet, Cardinalem in eis erroribus, & libris verſatiſſimum ad ſilentium vſque decipi potuiſſe, qui frequentibus diſputationibus Caluiniſtas vexauerat. Sed eius propoſitionis falſitas conſtat ex Caluino 3. Inſtitut. c.21, & 22. vbi negat vllam reprobationis cauſam ex parte hominum repertam eſſe, repeririue poſſe; ſed ſolum eſſe beneplacitum Dei: cum autem ob originale reprobentur plures, quod ex Adami peccato trahitur, & contrahitur, ſi hoc ex Dei decreto non fuit, ſed ex Adami libertate, quæ noſtra etiam moraliter fuit, iam ex parte hominum reprobationis cauſa daretur, neque vnica eſſet Dei decretum, ac beneplacitum, capite vero 23. ſect.5. & 6. non ſolum generali regula, ſed ſpeciatim de Adami peccato ex Dei præfinitione ſæpe ait, fruſtra (cum Laurentio Valla inquit) *de præſcientia lis mouetur* (an neceſſitatem præſcitis imponat?) [Vbi conſtat ordinatione potius, & nutu omnia euenire: inficiari ergo non poterit, quin præſcierit dominus, quem exitum eſſet habiturus homo, antequam illum conderet; Et ideo præſcierit, quia decreto ſuo ordinarit.] Inferiuſcule. [Nec abſurdum videri debet, quod dico. Deum non modo primi hominis caſum, & in eo poſterorum ruinam præuidiſſe: ſed arbitrio ſuo diſpenſaſſe.] Ac de Papiſtis ſect. 7. [Diſertis verbis hoc extare negant: decretum fuiſſe à Deo, vt ſua defectione periret Adam,] &c. [Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præſcierit Deus, quem exitum eſſet habiturus homo, antequam ipſum conderet: & ideo præſcierit, quia decreto ſuo ſic ordinarat.]Si ergo vtrarumque præfinitionũ doctrina, ſolutioneſque omnes communes vtriſque omnino ſunt: non apparet qui fieri poſſit Caluini præfinitiones, & ſimilium damnatas in Tridentino fuiſſe; Thomiſticas verò eſſe nihilominus indemnes: & quamvis pias, adeo Catholicis, doctiſque Patribus, aliquid à Caluiniſmo valde diuerſum conceptum eſſe coniecter: quid illud ſit cum ab eis explicarum non ſit, aſſequi non potui, etſi vehementer optarim.

CERTAMEN III.

Ex ipſa Hæreticorum confeſſione, & Patribus, qui Tridentino adfuere, de eove maiori cum laude ſcripſerunt, conuenientia Thomiſtarum cum illis; nec non argumentis aliis expenditur.

1. AD idem faciunt argumentum querula etiam de noſtris Caluiniſtarum confeſſio: quod ſcilicet, cum nihil ipſi amplius, quam Thomiſtæ in re hac deprætinitionibus, & prædeterminationibus Dei ergo humanas actiones docent, eos tamen non autem Thomiſtas hæreticos appellemus. Ameſſius Caluiniſta præter recitata, ex ipſo cert.1. num.12.hæc etiam habet illo t.4. Bellarmini eneruati lib.1.cap.1.num.5.apud doctum, & acutum Petrum à S.Ioſepho Ciſterienſem Monachum de præfinitionibus Caluinianis. [Nunquam ne hoc legit Bellarminus, niſi in Zuinglio & Caluino Aluarez inter alios d.22. num.7. Deus,] inquit,[æterno ſuo decreto, & efficaci voluntate prædeterminat omnes actus noſtros in particulari ante eorum præuiſionem, & independenter ab omni ſcientia media liberæ cooperationis futuræ,] Et iterum: [ſenſus noſtrorum non eſt alius, quam, qui à Thomiſtis approbatur. Hominis voluntas eſt quodammodo Dei inſtrumentum. Non purum & merum, ſed liberum.] Aluarez d.68. num.5. Theophilus Bracherus Caluiniſta, vulgo Millererius lib. inſcripto. *Chriſtiana pacis inter Catholicos, & Euangelicos* (Caluiniſtas) *inſtituendæ conſilium.* De prædeſtinatione & donis, ſeu gratia Dei agens noſtram, & Thomiſticam his de rebus ſententias ſic refert.[Singularem, nec eam communem gratiæ vim apud eos, qui conuertuntur à Deo, adhibitam aſſtruunt nonnulli ex Catholicis (Thomiſtæ) cum Euangelicorum pleriſque; qui ab Eccleſia Romana defeſſionem paſſi ſunt: quamquam hac quidem in parte Sedis Romanæ ſententia priſca, necdum immutata, B.Auguſti definitiones amplexa, ſingularis gratiæ defenſionem retinere videatur. Communem verò, paremque gratiam](entitatiue, ſeu quoad eius intrinſecum)[cum iis communicari apud quos diſpar interdum ſequitur euentus, contendunt plerique omnes Catholici, & Euangelicorum iam non pauci: partim ex iis, qui in Germania Lutherum Magiſtrum deferentes] (Molles vocati) [ad communem Catholicorum ſententiam redierunt: partim ex iis, qui in Belgio Arminium doctorem ſecuti Remonſtrantes] (ſeu Arminiani) [dicti eidem ſententiæ adſtipulantur: eamque tuentur niordicus. Vnde fit, vt inter Catholicos (quamvis in cæteris, vt plurimum, conſentientes) maneant acerrimæ pugnæ; inter eos qui D.Thomam Magiſtrum ſequi ſe profitentur; & inter eos, qui vulgarem Scholæ ſententiam amplectuntur; in quibus hinc Franciſcani, & Ieſuitæ; illinc Dominicani, & Oratorij Presbyteri familiam ducunt.] Et opus, cui titulus. *Modum Chriſtiana pacis.* Gallice impreſſo Latina hæc per noſtrum Franciſcum Annatum d.4. cap.4. §.1, cum enim dixiſſet deleuda è Tridentino, *per voluntariam receptionem gratiæ, & donorum.* Et illa, *iuxta cuiuſque diſpoſitionem, & cooperationem*: narraſſetque diſſidia Thomiſtarum, & Ieſuitarum ait, [Concilium veras cauſas iuſtificationis (quod Thomiſtæ requirebant) aſſignaſſe. Et, quod fauet poſterioribus, concluſiones reliquerit, quæ referuntur ad eorum ſenſa, qui boni cauſam inter gratiam, & voluntatem liberam diuidunt: eoque ſenſu verba voluntariæ receptionis, & diſpoſitionis, & cooperationis recipiunt.] Ij verò Ieſuitæ ſunt. Addit: [Præciſas S.Auguſtini definitiones aientis, diuinæ gratiæ vim in nobis operati,

rati, non vt agamus, ſi velimus, ſed, vt velimus, atque adeo facere, vt faciamus, tollere quidquid eſt veneni, & zizaniorum in ea loquendi forma, quæ diſpoſitionem propriã, & cooperationem ſignificet.] Tandem ait. [Ad anathematiſmos, quod attinet; certè, ſi Tridentini Patres præciſè definiſſent cauſam iuſtitiæ, quæ in nobis eſt: &, quæ de gratia tenenda ſententia præſcripſiſſent iuxta interpretationem Auguſtini (ſuam pro præfinitionibus) editi ſuper hac doctrina, Canones, quibus eorum anathematiſmi continentur, aliis eſſent verbis concepti.

2. His porro verbis non ſolum Thomiſtarum cum Caluiniſta hoc, & ſociis in doctrina præfinitionum diuinarum de humanis actionibus oſtenditur conuenientia, vt æquè vtroſque Tridentinum, & definitionibus aduerſari, & tangi anathematiſmis conſtet; ſed huius etiam (quia maximè oppoſitum referebat) ſententia, canones, & anathematiſmos contra præfinitores, & pro nobis editos à Tridentino fuiſſe. De ſua vero cum Thomiſtis concordia audiendus etiam eſt Tuiſſius Caluiniſta, Præfat. operis contra ſcientiam mediam egregio Theologo Franciſcano, Franciſco à ſancta Clara, Obiicienti Caluiniſtis, & puritanis, quod prædeſtinatorum hæreſim excitarint reſpondet. *An non etiam veſtri Dominicani; quippè quibus ſolemne eſt Ieſuitis veſtris etiam hoc nomine Caluiniſmum exprobrare.* Eius operis lib. 1. digreſſ. 3. pag. 98. Caluiniana ſua doctrina explicata ait. *Sed facilè dignoſce, quam minimè faciat ad Pennoti palatum iſta Philoſophia. Multo melius concoquere poterunt iſtam doctrinam Dominicani: quam cum ſuis Ieſuitis, quorum ſpiritum totus ſpirat.* Nouarienſis, &c. lib. 2. cap. 3. pag. 444. *inter ea hoc nos recreat, quod non modo Proteſtantes huic commento* (ſcientiæ med. & conſectariorum) *reſiſtant; ſed vniuerſa, ni fallor* (fallitur vero, vt infra oſtendam) *familia Dominicanorum, hoc eſt Thomiſtarum omnium,* cap. 4. pag. 451. *iſtum tamen modum efficacia* (præfinitionum, auxiliorumque ab intrinſeco) *impoſſibilem eſſe crepant Ieſuita, & libertati contrarium, & in aduerſum crepant Dominicani.* Accedunt libri toti de ſua cum dominicanis, quo ad præfinitiones, & præmotiones Dei ab intrinſeco efficaces conuenientia, quos infra recitandus Dominicanus Campanella commemorat. Adde ex ipſo relata cert. 2. num. 12. & ſanè recitandus Dominicanus Campanella quæſt. 5. vehementer dolet eam iniuriam à Dominicanis Angelico Præceptori præfinitiones, & prædeterminationes de ſeſe efficaces tribuentibus irrogari, quia in eo illum faciunt Caluino ſocium, & omninò concordem. Bellicenſis Epiſcop. opuſc. *de acceſſu proteſtantium ad Eccleſiam Romanam.* Nuper gallo idiomate Pariſiis cuſo, relatis de ſcientia media, & prædeſtinationis, ac efficacis gratiæ opinionibus aduerſis hæc latina per noſtrum Franc. Annatum *ſuprà* d. 4. cap. 4. §. 2. ſubdit. *Proteſtantes libenter adiungere illi parti Romanorum, in qua ſunt Thomiſtæ; ſed in eo differre: quod erroris in fide partem aliam accuſent: quod illi ipſi Romani, quos ſequuntur, non faciunt: quod vtramque ſententiam probabilem putant, donec aliud ſtatutum ſit ab Eccleſia.* Quæ omnia fidem conciliant dictis Eminentiſſimi Cardinalis Iacobi Dauid Perronij, qui teſte Eugenio Phyladelpho exercitat. ſcholaſtica tripartita in appendice ad Camerarium §. *Ad extremum* pag. 338. Theophilo Raynaudo p. 1. nouæ explicationis libertatis num. 12. §. *Secunda cauſa admittitur*, cum vanis rumoribus apud vulgus à Thomiſtis iactatum videret Clementem VIII. velle præfinitiones, & auxilia ſua ab intrinſeco efficacia definire, ita eum allocutus refertur. *Si quod meditari ipſum dicebatur, definiret, curaturum ſe, vt Germania, Galliaque ſectarij decreto illius ſubſcriberent.* Hoc autem Perroni, de vtrorumque concordia iudicium conſtans fuiſſe teſtatus etiam eſt Illuſtriſſ. Dom. Habert. Epiſcop. Cadurcenſis, qui librum, quo eiuſmodi iudicium cuſum Cadurci eſt, & alium inſcriptum *Gallia purpurata*, quo id ipſum habetur, approbauit: vt bene Philadelphus citauit. Aliorum doctorum de eadem in re præſenti Thomiſtarum cum Caluiniſtis conuenientia proferam iudicia inferius: nunc enim ad aliud eius conuenientiæ argumentum pergo.

3. Illud autem eſt eorum hæreticorum in Thomiſtas, eorumque doctrinam amor; in noſtros vero, noſtramque ſententiam, & eius ſequaces odium, & dicteria. Petrus Molinæus in ſuo anatome Arminianiſmi, ſeu partis Caluiniſtarum, qui cum Arminio à ſuo Caluino, quoad præfinitionum, & auxiliorum intrinſecam efficaciam, defecerunt, vbi hos cum Catholicis hac in re confutans cap. 37. num. 3. *Qui* (Pontificij) *Pelagianiſmum interpelarunt, ſicuti Arminiani Papiſmum.* Catholicorum non præfinitorum, neque efficacia de ſe auxilia admittentium, Pontificis Romani doctrinam, & Papiſmum Caluiniſmo aduerſum appellat, eamque Pelagianiſmi incuſat. Rurſus num. 12. *Nouatores* (Arminiani) *ex Ieſuitarum lacunis hauſiſſe, neſcio quas, voces reſiſtibilitatis, & irreſiſtibilitatis, quibus ingenia implicant.* Tuiſſius etiam Caluiniſta de Gabriele Pennoto ob editum propugnaculum humanæ libertatis beneficio ſcientiæ mediæ, & voluntatis, atque auxiliorum Dei nón de ſe efficacium ait cap. 27. pag. 165. *Romæ degebat tanquam Procurator generalis ordinis ſui* (Canonicor. Regular. S. Auguſtini) *& qui, vel in vmbra degit iniquitatis* (ita Sedem Apoſtolicam nominat) *mirandum non eſt, ſi de myſterio illo* (iniquitatis) *capiat aliquid* vocat autem, cap. 28. pag. 185. Pontificem. *Antichriſtum qui eſt myſterium iniquitatis,* c. 30. pag. 202. [Neque mirum, cuius ſub vmbra degit, ſi ab eius ingenio non nihil hauriat.] Scientiam ſcilicet mediam c. 25. miratur [res occidentis Eccleſiaſticas bene, Caluiniſmo, conſtitutas poſſe de nouo ſcientia media concuti, & labefactari! viget tamen hodie Pennotus inter nos, & multorum manibus verſatur hoc opus eius ad humanam libertatem propugnandam, vel inuita gratia, deſtinatum.] De Soario vero ſcientiæ mediæ ſemina in metaphyſicis iaciente ait lib. 2. digreſſ. 1. pag. 182. [Quam me miſeret ſortis Chriſtianæ! dum non niſi talibus informatoribus vſi, præſertim in ſtudiis metaphyſicalibus academiarum noſtrarum alumni ad ardua rerum, qua lumine naturali progreſſus pateat aſpirare ſe poſſe ſperant! Operæpretium facturum auguror, quiſquis metaphyſicas illas diſputationes Suarianas, tanquam Augiæ ſtabulum, Herculeo labore purgandas in ſe recipiat: præſertim, qua ad veritatem Theologicam, & ſacram conſtuprandam, & deſlorandam tendere comperientur.] Huius vero admirationis, & doloris cauſam operis pondus in eius præfatione perpendens his aperuit verbis. [Aduertunt enim aduerſarij, veritatis (ſiue Ieſuitæ, ſiue Arminiani) niſi doctrina iſta de ſcientia media ſarcta, tectaque conſeruetur, ſententiam ipſorum de gratia, & libero arbitrio ſtare non poſſe; neque noſtrãm ipſis aduerſam poſſe labefactari; profligata vero illa ſententia de ſcientia futurorum, quam mediam vocant, & noſtram de gratia, & libero arbitrio ſententiam inconcuſſam per ſtare: & ipſorum oppoſitam noſtræ ruere vniuerſim.] Et præfationis fine ait. [Prædeſtinatorum hæreſim à ſemipelagianis (Ieſuitas ſic nominat) fuiſſe confictam. Caluinum autem Orthodoxiam Auguſtini per omnes ætates comprobatam, licet à nonnullis Pontificiis miſere deformatam, reuocaſſe illum, & integritati ſuæ natiuæ reſtituiſſe.

4. Ex his autem dicteriis illa doctrinæ noſtræ laus negari minimè poteſt: quod papiſmus, vt hi aiebant, & Pontificia ſententia ſit, ex qua Pontificiorum nomen ſibi vendicent, quicumque illam ſectentur: oppoſitæ vero doctores in ſuis ab hæreticis, non autem in Pontificiis, neque eius doctrina in Papiſmo habeatur. Secundo, non niſi eiſdem quæſitis à Caluiniſtis Patronis (nempe Auguſtini teſtimoniis ſiniſtre, vt vidimus, intellectis) efficaciam ſuorum auxiliorum, & præfinitionum Thomiſtas hoſce fundare, noſtræque oppoſitæ ſententiæ eandem, quam Caluiniſtæ Catholicis pelagianiſmi, aut ſemipelagianiſmi litem intentare: quæ omnia, & ſingula Caluiniſtarum, & horum hac in re concordiam, haud leuiter ſuadent. Mitto in idem argumentum innumera pene alia in nos, noſtræque doctrinæ ſequaces eorundem hæreticorum probra. Tuiſſius idem lib. 1. cap. 30. ſcientiam mediam: deteſtandam hæreſim appellat,] & c. 33. pag. 119. negat. [Beſtiam vllam eſſe Pennoto impuriorem, & magis irrationalem,] & digreſſ. 5. pag. 218. eſſe illum ait, [capitaneum; ſub quo diabolus ſtipendia meretur.] Et ſi ſui ſtupidus ſenex oblitus lib. 2. digreſſ. 5. pag. 219. ſcientiam mediam, qua libertatem noſtram

Digitized by Google

Pennotus propugnat [vocet dogma quolibet alio vertiginoſius. Nullam eſſe ſententiam magis infamem, magiſque communibilem. Ne diabolum quidem illius ſententiæ conſortem eſſe. Neque Angelos malos ita obnutuiſſe;] vt ſentiant nobis cum cap. 4. pag. 450. Ieſuitas vocat [primarios ſatellites diaboli,] pag. 451. ſcientiam iſtam mediam, quam fingunt Ieſuitæ, merum potius ſcientiæ ſpectrum eſſe, quam ſcientiam.] Qua in re Ameſſium imitatur cit. tom. 4. vbi *nouum commentum Ieſuitarum* illam appellat. Sed pag. eadem 451. relata noſtrorum de hac re cum Dominicanis controuerſia, ait. *Conferunt ebuia ſigna ſigna, pares aquilæ, & pila minantia pilis. Sed quid dico pares Aquilas? cum, ad Theologiam ſcholaſticam, quod metuet, ne digni quidem ſint, qui eodem die nominentur cum Dominicanis*, Kemnitius vero libello famoſo *præcipua capita Theologiæ Ieſuiticæ* art. *Ieſuitarum genitorem Pelagium, eoſque Pelagij ab inferis excitatores eſſe*: Quia in Tridentino irreſiſtibiles ſuæ prædeterminatiuæ præfinitiones noſtrarum actionum fuerint ab eis confutatæ teſte Diego de Pauia loco citando infrà num. 6. Scio autem Catholiciſſimis Patribus ſuas has à perfidis Caluiniſtis laudes potius ſonare, quam nobis hæc eorumdem dicteria, quæ in præcipuis noſtris, noſtræque doctrinæ laudibus reponimus, minimeque nobis à pijs, doctiſque Patribus non dubitamus: præſertim, cum ea omnia e noſtræ doctrinæ cum Caluiniana apertis inimicitijs; Thomiſticæ vero cum illa apparente ſaltem affinitate, vt fœdere, & concordia, orta videantur: ac proinde vtriuſque à Tridentino damnatæ non leue argumentum inde duci poſſit: Eaque probra obinde nobis cum Tridentinis Patribus hæretici fecerint communia; Caluinus enim apud Thomam Maffeium lib. 1. vitæ S. Pauli cap. 6. Tridentinos Patres, ac Ieſuitas Pelagianos dicere ſolebat: ſicuti eadem de cauſa ſcholam Pariſienſem Pelagianam vocabat 2. inſtitut. cap. 3. §. 13. teſte Horatio lib. 1. locor. Catholicor. cap. 55. quod imitatus etiam fuit Kemnitius Tridentinos Patres Pelagianiſmi incuſans, vt refert Stapletonius 4. de iuſtificat. cap. 1. Lutherus item art. 36. §. *Vult enim Moyſes*, & vniuerſim Lutherani apud Turrian. noſtrum lib. 4. pro epiſt. Pontific. cap. 2. Catholicos præfinitiones, & auxilia efficacia ab intrinſeco negantes *Pelagianos* vocitabant. Quare miror Mag. Bannez, dum Ieſuitas *Pelagianos* vocat 1. p. quæſt. 19. art. 8. §. *His ſuppoſitis* & quæſt. 23. art. 3. concluſ. vlt. §. *Sed circa iſtam*, & 2. 2 quæſt. 10. art. 10. documen. 2. non aduertiſſe, quantum doctrinæ noſtræ laudis, ſeu vero inuidiæ, & ſuſpicionis ſiniſtræ apud Catholicos conciliaret.

5. Dicent fortè Thomiſtæ hæreticos hoſce, vel præceptoris Caluini doctrinam non calluiſſe, vel ſaltem callide, ac fictè ſuam ad Thomiſtarum partes acceſſum ſimulaſſe: vt ſæpè id genus hominibus vſu venit. Et haberet quidem ſolutio veriſimilitudinem maiorem, ſi illam in materia præfinitionum prædeterminatiuarum doctrinæ ſuæ, quam volunt, & fortè habebant, à Caluiniana differentiam nobis explicarent. Siquidem in hactenus aſſignatis nullum vtriuſque doctrinæ diſcrimen ſubſiſtere videtur. Accedunt doctiſſimorum virorum iudicia, qui vel ex Patribus Tridentinis fuere, vel circa id temporis hac de re ſcripſerunt, conſtanterque docuerunt neceſſitatem omnem antecedentem cauſalitate actus noſtros, etiam ex Dei præfinitione, & prædeterminatione eorum libertatem euertere. Et in primis venerabilis æquè, ac doctus Thomas Valdenſis Carmelitus Prouincial. Angliæ, qui proximus ei tempori anteceſſit tom. 1. doctrinal. fidei contra Vvitcleffum iam tunc Lutheri, & Caluini hæreſibus hac in parte præludentem, cum aduerſus eum ſtatuiſſet omnem neceſſitatem antecedentem vſum libertatis noſtræ eam funditus euertere, ità contra Catholicos quoſdam, tunc etiam temporis ſuppetias Vvitcleffo, eiuſque erroribus per in aduertentiam ferentes concludit. *Periculosè ergo, vt mihi videtur, quidam magni viri neceſſitatem iſtam præcedentem ponunt in humanis operibus etiam, & quod fiunt voluntate Dei. Maximè, cum in antiquis Eccleſiæ Patribus nihil conſonans reperire poſſint, cum conantur.* Magni vero illi viri ſunt Dominicani, ex quibus per id tempus prodiit Brauardina toties à Tuiſſio Caluiniſta laudatus præfinitiones prædeterminatiuas docens. Albertus etiam Pighius (qui paulo ante Tridentinum bellum Caluino libris de libero arbitrio fecit) lib. 3. & 8. præfinitionibus, ac phyſicis prædeterminationibus actuum liberorum ſeſe opponit teſte Ledeſma de auxil. 7. & art. 2. §. *Alij vero*. Ruardus Tapper. vulgo decanus Louanienſis Theologorum Phœnix appellatus à Lindano 4. Panopliæ cap. 18. atque vnus è Tridentinis Patribus vt conſtat ex 5. 1. præfationis fine. Hic igitur artic. 7. de libero arbitrio, §. *Circa hæc eſt difficultas* hæc ad rem hanc inter plura, [quod autem diximus de libero vſu, liberoque neglectu gratiæ, quæ datur ad pœnitentiam: quodque ea ad ipſam, vel vti poſſimus, & conuerti, vel negligere etiam eam, quæ ad conuerſionem eſt ſufficiens, ſic, quod ea ſtante non conuertamur: adeo vt in neutra parte conditionis ſit neceſſitas, ſed contingentia definitum eſſe videtur in Concilio Tridentino, in decretis, & canonibus de iuſtificatione.] Inſuper à pag 306. oſtendit è duobus æquali auxilio vocatis ſæpè vnum conuerti, alium vero vocationem reſpuere, Ioann. Anton. Delphinus Minorita General. è Tridentinis etiam Patribus 4. de libero arbitrio ait. [Quis enim rogo, adeo ſtolidus exiſtimet voluntatem factam eſſe liberam, non eo tamen modo, vt voluntate vteretur; ſed, vt à prima cauſa determinaretur ad vnum certum modum agendi: perinde atque res naturales determinantur.

6. Doctor Louanienſis Ioannes à Bononia Tridentinis interfuit quoque Patribus (vt ait tract. de prædeſtinat. titulo *quorundam de prædeſtinatione ſententia* anno 1567.) duobus ſcilicet poſt Concilij abſolutionem annis cum plures adhuc Tridentini Patres ſupereſſent eum tractatum edidit, in quo tit. de libero arbit. ſub init. §. *Cæterum quia non deſunt*. pag. 103. ita Patrum Concilij in eo decreto, & Canone mentem aperuit. [Cæterum quia non deſunt modo homines, quamvis omni pietate præditi, aliter de libero hominis aſſenſu, dum iuſtificamur, quam nos ſentientes: ac ideo huius œcumenici Concilij clariſſimam doctrinam obſcurare quodammodo conari videntur, dum aiunt. Habere hominem libertatem arbitrij, vt excitationi, admonitionique reſiſtere poſſit; ſed his inſpirationibus, atque monitionibus ſuppoſitis nullum reſiſtere arbitrium. Obſcurare autem dixi, quoniam ex dicto Reuerendiſſ. Domini Hieronymi à Bononia ſanctiſſimæ Sedis Apoſtolicæ Nuncij dignißimi, nec non Archiep. Compſani profeſſoris Theologiæ peritiſſimi, atque ſacri Palatij Magiſtri eximij apud Carolum Imperatorem 5. cognomento Maximum reſidentis, eandem opinionem in ſancta Tridentina Synodo fuiſſe ſumma diligentia à Patribus diſcuſſam, & tanquam minus probabilem optimo iure perecpi reiectam, & pag. 153. Hinc compertum eſt, quod ob libertatem voluntatis, quacumque poſita gratia, etiam ea quæ facit conuerti, poſſumus eam negligere, & nolle conuerti; licet fide fateamur omnem voluntatem bonam eſſe diuinitus inſpiratam. Pag. 162. At, ne quis miretur poſſe aliquem à Patre trahi, qui non ſequatur, is non intelligat appellatione tractus violentam quandam motionem (quia nihil magis repugnat Patri, quia ſuauiter omnia diſponit, ac moderatur: nihilque magis repugnat animo noſtro, quia non poteſt hoc modo impelli) accipi debere. Cum igitur trahentem audiamus Patrem ſolum intelligimus: omnes ſiue internas, ſiue externas motiones, quibus dominus vtitur, vt voluntatem eius cognoſcamus, ita tamen vt his auditis liberum nobis relinquatur illis, aut non aſſentiri, aut conſentire.] Franciſcus Belcarius Epiſcop. Metenſis apud R. P. Petrum à San Ioſepho in ſuaui concordia d. 4. ſect. 4. ex Tridentinis Patribus fuit, & contra præfinitiones, & prædeterminationes vniuerſim ſcripſit in eo opere, quod mox contra Caluinum edidit. Diegus de Paria Andreæ eius Regum Luſitaniæ perpetuus in Tridentino Theologus, magnæque in eo authoritatis vir teſte Hieronymo Oſorio epiſt. præfixa defenſioni Tridentini ab eodem Pauia editæ, toto illo opere orthodoxarum explicationum contra Kemnitium præſertim lib. 4. omnem antecedentem vſum libertatis ab eoque independentem præfinitionem prædeterminatiuam voluntatis noſtræ ab eaque irreſiſtibilem, vti libertatis noſtræ partem refellit;

reſellit: teſtaturque prædeterminatiuas noſtratum actionum præfinitiones irreſiſtibiles contra Kemnitium Caluiniſtam à Ieſuitis eſſe confutatas, & tanquam Auguſtino aduerſas reiectas; quo facto libellum Kemnitij contra ipſos famoſum inſcriptum *præcipua capita Theologiæ Ieſuitica luerati ſunt.* Fuerunt autem Ieſuitæ illi Patres Collegij noſtri Colonienſis, qui ex Auguſtino, præſertim contra Kemnitium pugnarunt: teſtimoniſque eiſdem à Pauia repetitis concludit: [Quæ ſatis oſtendunt hanc Colonienſium cauſam tam eſſe cum Auguſtini cauſa conjunctam, vt illorum hoſtis eſſe nullo modo poſſit, qui Auguſtino quoque bellum non indixerit.] Franciſcus Turrianus Pontificius in Tridentino Theologus lib. 4. pro epiſt. Pontific. decretalibus cap. 1. hanc præfinitionum diuinarum prædeterminatiuarum noſtrarum actionum & vniuerſim omnem antecedentem irreſiſtibilem à nobis neceſſitatem accurata eruditione Patrum, tanquam libertati, & obinde Tridentino aduerſam confutat. Alphonſus Salmeron noſter Theologus etiam in Tridentino Pontificius ſicuti, & Iacobus Lainez cum aliis ferè omnibus nouem S. P. N. Ignatij primis ſociis aliorum Principum in eadem Synodo Theologis Kemnitium coram hac ſuper re, vt vidimus ex Pauia in ea Synodo confutauit. Atque item ex ſuis, & (vt creditur) Lainij præfati ſtudiis, & ſcriptis editis tomis in 4. t. in Euangel. p. 3. tract. 14. ad id *Ora tibi Corozaim*, & 3. commentar. in Paul. 2. p. d. 1. §. *Quæ vero aſſerit*, & d. 21 in cap. 8. ad Roman. §. *Infertur ergo*, & fine eandem doctrinam ſolido robore, & eruditione confirmat Illuſtriſſ. Hieronym. Oſſorio lib. 9. de iuſtit. qui ad Concilium ad eundum accinctus, caluque impeditus, ſuos de hac re ſcriptos libros per præfatum Pauiam ad Concilium miſit.

8. Succedant Dominicani primores, qui eidem Concilio adfuerunt. Et in primis Magiſter Hieronymus Mazarelli ſacri Palatij Magiſter numeratus à fratre Alphonſo Fernandez in catalogo Magiſtrorum ſacri Palatij, & ſuam, & Patrum Tridentini ſententiam contra omnem neceſſitatem antecedentem ex præfinitione Dei, vel vndecumque, independenter ab vſu arbitrij noſtri libero poſitam dixit apud Ioannem à Bononia ſub nomine Hieronymi de Bononia, vt proximè vidimus. Secundo Catherinus etiam Tridentino adſtitit & lib. 2. de prædeſtin. apertum adeò bellum præfinitionibus, & prædeterminationibus humanorum actuum indixit, vt illum aduerſarij ingenue pro nobis, & contra ipſos eſſe fateantur: vt videre eſt apud Ledeſm. de auxil. pag. 7. & art. 2. §. *Alij vero.* Tertio Franciſcus Romæus Dominicanorum Generalis Magiſter, qui teſte noſtro Arrubale 1. p. d. 32. cap. 3. num. 12. & citato Alphonſo Fernandez in catalogo ſcriptorum Dominicanorum in Tridentinis etiam Patribus fuit, tract. *de libert. operum, & neceſſitate* 8. Ita in ſimili ſuper influxu, & cauſalitate præſcientiæ infallibilis Dei in opera noſtra ſcribit. *Illud non eſt prætereundum: quod ſi ad antiquos Doctores te conuertas, reperias ferè omnes in hanc vnam conuenisſe ſententiam: videlicet non ex eo, quod Deus ſcit aliquid futurum, ideirco futurum eſt; ſed quia futurum eſt Deus nouit, qui eſt præſcius futurorum.* Atque ita Patres Eccleſiæ, & Proceres ſcholaſticos Doctores teſtatur docere: & ſi nuſquam cauſali illa veram futurorum in Dei præſcientiam cauſalitatem aliquam admiſerint, vti nos ſupra monebamus, & explicuimus. Magiſter Dominicus Soto Primarius Salmantinus Caroli V. in Tridentino Theologus, & Generalis Dominicanorum locumtenens. Teſte eodem Alphonſo Fernandez in catalogo ſcriptorum ſui ordinis contra ſui ordinis fratrem Aloyſium Catanenm præfinitiones prædeterminatiuas humanarum actionum publica diſputatione coram Tridentinis Patribus profligauit teſte Petro ſuaui 2. hiſtoriæ Tridentini ſub med. qui, (vt docte obſeruant Paulus Leonardus 2. p. reſponſion. ſect. 19. num. 102. ex Eugenio Philadelpho exercitat. ſcholaſt. tripartita c. 3. §. 5.) *quamuis luxata ſit fide*, quia in expurgatoriis iudicibus proſcriptus: qui tamen hominem norunt, vt potè ſectariis addictum, nunquam adducentur, vt credant illum à Ieſuitis, ſectariorum acerrimis hoſtibus, gratiam *inire voluiſſe* Inſuper Sotus hic docuit 3. ſummul. cap. 8. ſect. 3. futura contingentia libera certo à Deo cognoſci vt fatentur Mæchin. 1. p. d. 33. ſect. 2, & reliqui aduerſarij: re autem vera etiam ſine aliquo determinante ex parte antecedentis eorum contingentem futuritionem, cum dicat in eis non eſſe à conditione ad conditionatum conſequentiam per neceſſariam illationem.

Item, vt Paulus Leonardus proximè, & Theophyl. Raynaud. de noua libert. p. 2. cap. 3. num. 21. & diſt. 8. Theolog. natural. quæſt. 5. art. 5. num. 346. Idem Sotus 3. Phyſicor. quæſt. 1. art. 2. concluſ. 5. propoſit 4. & 5. etiam ad operationes cauſarum naturalium phyſicam præmotionem antecedenter illis ex Dei efficaci voluntate impreſſam omnino ſuperfluam, & inutilem, atque contra S. Thom. mentem & laddem à ſuis, nonnullis diſtortis eius allegationibus inductam cenſet: nec immerito, & ſi tanti Doctoris ſententia fuiſſet reiicienda. De liberarum vero cauſarum operationibus nullum additi poſſe principium eas ad agendum aliquid determinans, ſeu prædeterminans docet 1. de nat. & grat. cap. 15. (eos autem libros de nat. & grat. è Tridentina Synodo reuerſus edidit) de quo cum à Dominicanis nonnullis morderetur ineditæ à ſe antea doctrinæ declaratione ab ipſo adiuncta ad calcem commentariorum ſuorum in quartum ſententiar. poſt diſt. 50. q. vn. art. 6. §. *Sed libro 1. cap. 15.* inter confirmandum hæc habet. *Cum Deus paratiſſimus ſit quemcumque conuertere, præſentiſſimaque miſericordia ex duobus vtrumque aſpiret: cur iſte conuertatur, & non ille, reddi non poteſt cauſa, niſi, quia vnus præbet aſſenſum, alter non. Quidam hoc* (citato loco de nat. & grat. ab ipſo dictum) *taxare voluerunt: dicentes, quod nimium tribuerim libero arbitrio in cauſa iuſtificationis; & tamen ſalua ſemper Eccleſia Catholica cenſura arbitror neceſſario ſic dicendum.* Et inferiuſcule. *Et ideo poſtquam dixit Chriſtus Ioann. 16. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui me miſit traxerit eum.* Subiunxit. *Qui audit, & diſcit venit ad me. Quaſi in noſtra poteſtate ſit trahenti aſſentire, aut diſſentire.* Vt autem de tanti doctoris conſtanti contra ſuorum præfinitiones, & auxilia efficacia de ſefe, & pro nobis ſententia atque contra Catanenm Tridentinæ pugna eiuſdem, & victoria, ac inſuper de Patrum, & Synodi mente apertius conſtet recitanda erunt eius loca, quæ citat, capite ergo illo 15. ait *ſe reclamaſſe defenſantibus* (ſuis vtique Dominicanis) *viua voce: quod Deus quadam vi, ac neceſſitate nos pertrahat ad ſe: ita, vt in noſtra conuerſione merè habeamus nos paſſiuè, ac reſpectiuè; de quo ſacroſancta Synodus Tridentina ſeſſ. 6. &c.* ac iterum. [In adultis reddenda eſt proxima cauſa, cur, cum æquè ſit Deus paratiſſimus conuertere, præſentiſſimaque vtrumque miſericordia aſpiret hunc trahat, illum non trahat? Quæ reuera reddi non poteſt, niſi quod alter præbet aſſenſum, & cooperatur; alter vero minimè.] Eodemque capite contra præmium ſuorum Dominicanorum recentium concurſum, & præmotionem, ſeu efficax ab intrinſeco auxilium, ſtatuit *poſſe eſſe in eo qui non conuertitur, quàm in eo, qui conuertitur, maius.* Quod de phyſico Dei concurſu intelligi nequit: cum in eo qui non conuertitur nullus, ne dum maior, concurſus ſit, ſiue præuius, ſiue ſimultaneus noſtro identificatus. Et qui non magis ſine noſtro, quam ſine ſe ipſo eſſe poſſit: quare ſolum moralem concurſum, & intentionalem præmotionem per vocationem eſſe auxilium Dei intelligit, quæ ſola in non conuerſo, quam in conuerſo maior eſſe poteſt, & cap. 16. habet. [Sunt ergo inter ſcholaſticos, qui docent poſito concurſu Dei (in quo auxilium de ſe efficax conſtituunt) non eſſe in poteſtate voluntatis agere: ob idque ſecundo aiunt huiuſmodi (concurſum non connumerari inter requiſita ad agendum: imo (vt ſua vtamur voce) concomitari actionem ipſam. Horum autem duorum, vel vtrumque, nunquam intellexi, vel neutrum vnquam credam.] Qui enim intelligi poteſt Dei auxilium actionibus noſtris neceſſario præuium non præmium, ac prærequiſitum eſſe, aut poteſtatem ad alterum auferre, quam ad vtrumvis conſtituit? Eodem cap. 16. ſub init. [Inde amplißime patet infinita eius virtus, & ſapientia, quod altas cauſas inſtituit naturaliter mouere; & alias liberè: & cum ſingulis modo proprio concurrere. Quo circa, quidquid Deus vult voluntate

tate abſolutâ, & quæ dicatur beneplaciti ſit: iuxta illud voluntati eius, quis reſiſtet? quando autem cum libero homine concurrit, non vult illud fieri, niſi ſalua humana natura, & voluntate: quæ ideirco reſiſtere Deo poteſt.] Totoque illo capite, & refutat antecedentem omnem neceſſitatem poſitis omnibus requiſitis à voluntate ad liberè operandum, etiam diuino concurſu, prout in actu primo præparato, cum quibus omnibus ait voluntatem poſſe adhuc agere, & non agere alias liberam non fore.

10. Accedunt Doctores, qui vel proximè Tridentinum diligenter, & cum laude vniuerſim, vel ſuper hoc articulo interpretati ſunt in quibus occurrit primus Franciſcus Vega in noſtris, & contra ſuos à Ledeſma vbi ſuprà numeratus ex lib. 13. in Tridentinum c. 13. Thomas Stapleronius in ſuo promptuario cathol. fer. 6. hebdom. 1. Quadrageſ. ad ea [vis ſanus fieri? ait. Iam vero hoc donum Patris, quo ad Chriſtum trahimur, non eſt efficax à ſeipſa gratia, vt Caluinus dicit; ſed eſt efficax ſuumque effectum ſortitur, non ſecus à libera voluntatis cooperatione, quam ab ipſa Dei operatione, tractu, & dono.] Illuſtriſſim. D. Fernandus Maſcarenas Algarb. Epiſcop. & Generalis Luſitaniæ Inquiſitor d. 2. de auxil. p. 3. num. 9. ex Bellarmino 1. de grat. & libero arbitrio cap. 12. hæc vſurpat. [Hæc opinio (præfinitionum prædeterminatiuarum Thomiſtarum recentium) videtur mihi aût eſſe omnino eadem cum errore Caluini, & Lutheri, aut parum ab illa diſtare: Nam deſtruit gratiam ſufficientem: & ſimul tollit de medio liberum arbitrium.] Et p. 4. num. 21. [Vnde cum impie vellent (præfati hæretici) liberum arbitrium rem de ſolo titulo facere, conſequenter aſſeruerunt: creatas voluntates phyſice ab illo determinari. Quia rectè ſciebant ea determinatione quocumque modo admiſſa, tolli arbitrij libertatem.] Vveſtonus de triplici hom. officio lib. 3. cap. 29. *Vnde ſatis demirari nequeo eorum mentem, qui, cum ſummo præiudicio contra orthodoxam ſententiam de libero arbitrio aſſerunt: gratiam Dei efficacem exiſtere natura ſua nulla ratione habita liberi arbitrij: quid aliud obſecro profanum dogma Caluini inſinuat?* In eodem iudicio de vtrarumque præfinitionum, & prædeterminationum phyſicarum Caluiniſtarum, & Thomiſticarum concordia conueniunt Ioann. de Rodamila de prouident. & prædeſtinat. quæſt. 3. ſect. 2. num. 77. Eugen. Philadelph. exercitat. ſcholaſt. tripart. cap. 1. pronunciato 18. Thomas Pius 1. p. q. 23. art. 3. dub. 8. num. 17. A. Ruuiere Auguſtinian. doct. Pariſienſ. lib. inſcripto. [Caluiniſmus bellarum religio.] Diatriba 6. pag. 149. Fr. Petrus à S. Ioſeph diſt. 7. de grat. ſect. 1. num. 8. Fuſius d. 2. & 4. de ſuaui concord. ſect. 4. Gabr. Pennot. propugnaculo humanæ libert. lib. 1. cap. 49. vbi expenſis Tridentini definitione, & anathematiſmo Caluinicarumque, & Thomiſtarum in hac re doctrinis, diſtinctionibus, & ſolutionibus vtriſque communibus concludit. [Cum autem authores dictæ reſponſionis hæc omnia admittebant: & in eo ſolum differant: quod hæretici nolunt voluntatem creatam, quæ huic ſubſtat neceſſitati vocari liberam: tota concertatio inter hos, & illos erit ſolum. An voluntas, vt huic ſubſtat neceſſitati, dicenda ſit libera, necne? & ſic tantus apparatus, & ſtrepitus erit ſolum de modo loquendi.] Ex noſtris vero doctoribus neminem pro hac concordia vtriuſque partis, oppoſitione definitionibus Tridentini refero: quia omnes eiſdem ferè fundamentis eam euincere contra recentes Thomiſtas iam inde alitis conteſtatione contenderunt, atque in dies maiori robore contendunt. Alia vero plura aliorum de eadem concordia teſtimonia dabimus cert. ſeq. vbi Pelagianiſmi, aut ſemipelagianiſmi oppoſitionem aduerſariorum retundamus.

11. Vnum tamen non omittam Dominicanum Campanellam lib. de prædeſt. & reprobat. à Fratre Iuliano Joubert eius ordinis Vicario generalis in Gallia è propria & doctorum Sorbonicor. ſententia probatiſſimo & commendatiſſimo opere, & quod Fr. Antonius Maller ordinis eiuſdem Magiſter ſua cenſura Pariſiis in colleg. S. Iacobi die 21. Iulij anno 1635. [Studioſorum omnium manibus aſſidue teri cupit: plurimumque profuturum doctrinæ, fidei, & bonorum morum ſperat.] Eo igitur libro. art. 1. ita ſcribit Campanella [quoniam ex D. Th. ſcholaſticorum Principe, putant nonnulli has ipſorum probari ſententias (de præfinitionibus & auxiliis de ſe efficacibus) cumque miris lacerant modis, inuitumque trahunt: & Caluiniſtæ iam gloriantur, typiſque mandant concordiam inter D. Thom. & Caluinum: ſtatuimus ex dictis D. Thomæ ſolius, qui ex cunctorum doctorum alibi proceſſimus, procedere ad inductionem errorum, ac proinde centonem efficere Thomiſticum aduerſus Pſeudo Thomiſtas, veluti, Sanctiſſ. Domino Pap. Vrbano VIII. dum valde anxiaretur, pollicitus eram, ac ſimul Chriſtianiſſimæ Maieſtatis Oratori Comiti de Braſſac: qui ſe aliunde non poſſe reſpondere Hugonotis, neque noſtratibus (qui etiam nolentes, fauent hæreticis) niſi ex opuſculo iſto, & altero, quod eius nomine ſuper caput 9. ad Roman. ſcripſeram. Et de hoc ſæpè conſului Romæ Summum Pontificem, & conſolatus eſt (vt teſtatur) ſicut ego: quia ab aliis Theologis in deſperationem agebatur. Ad idem me quoque doctiſſimus Cardinal. Scaglia aliquando animauit: putans ſic intellectum D. Thom. confringere poſſe, ne dum hæreticorum, ſed noſtrorum quoque ſophiſtarum cechnas vniuerſas. Noſtratibus quoque ſatis faciendum fuit, vt à S. Doctoris penu arma ſubmiſtraremus, vnde hoſtes ſibi auxilium, noſtrorum in caſtria, pollicentur. Idque à me popoſcerunt quamplurimi præcipuè veritatis amatores Dominicani, & Minimi, & Clerici, & Viri Principes Romani, præſertim Columnenſes, id ſatagerunt. Sed inter Magiſtros præcipuè P. Coſmas Marellus doctrina, & probitate inſignis Inquiſitor hæreticæ prauitatis multo tempore in Colonia Agrippina: dicens ſe non potuiſſe abſque hac doctrina Caluiniſtis reſpondere. Similiter Magiſter Auguſtinus Ruſſus Dominicanus Regens ſtudij Panormitani, & P. Foreſt eius ſocius, & Dominus Simon Rauſſecum, quibus huius libelli copiam feci, & olim Magiſter Seraphinus Riualdus, poſtea Epiſcopus ſæpè à me hoc opus, vel pro D. Thomæ honore, poſtulabat; quod iuxta Comitis de Braſſac deſiderium expoſitioni capitis 9. ad Roman. connectendum volumus.

12. Huius Doctoris teſtimonium (etſi álias eius in Principem ſuum fides mutarit) exceptione omni maius eſt, ſicuti & Ioannis Gonzalez Albelda, qui publicis diſputationibus de auxiliis Romæ pro ſuis adfuit Dominicanis. Et tamen 1. p. q. 19. d. 58. ſect. 2. n. 10. de ſuorum nobis aduerſa ſententia ait: [quod eorum ſententia deſtruatur arbitrij libertas, nec ſaluetur veritas definitionis Tridentinæ.] Ioannes Vincentius Magiſter etiam Dominicanus, Veſpertinæ Cathedræ Salmantinæ moderator (teſte Ledeſma de auxil. pag. 228. 253. 290. 415.) docet *communem ſuorum recentiorum ſententiam de præfinitionibus prædeterminatiuis cum verbis Tridentini conciliari non poſſe.* Ex quibus omnibus liquet primo. Quo iure R. Fr. Petrus à S. Ioſepho d. 4. de ſuaui concord. ſect. 4. num. 5. dixerit. *Si igitur coniecturis agere liceat: & ex ſcriptis illorum, qui ad Concilium Tridentinum conuenerunt, venari mentem ipſius Concilij; nemo non videt, hoc argumenti genere nobis ſuppeditari arma quam plurima ad debellandam prædeterminationem phyſicam, atque adeo ad ſcientiam conditionatam ſtabiliendam.* Siquidem doctrinæ huius Thomiſticæ cum Caluiniana conuenientia, & concluſionis, & authoritatis, & argumentorum communium, quibus vtraque traditur, & obiectionibus, quibus ab vtriſque noſtra impetitur graui coniectura videtur oſtendi. Quoad vero Tridentinæ definitionis, & anathematiſmi contra vtroſque mentem ex iis, qui eo Concilio adſtitere Patribus plus duodecim, qui ſcripta ſua typis, ac prælo poſtea ſubdidere, pro noſtra Concilij intelligentia producti à nobis ſunt; cum eius conditionis nullus Doctor ab aduerſariis profetri poſſit, ſatis videatur fortaſſe demonſtrari. Ex eis vero Doctoribus, qui ea Concilij loca ex inſtituto interpretati ſunt multo plures ex Dominicanis ipſis Primoribus pro eadem noſtra eorundem locorum interpretatione recitauimus. [Vt mirum (pergit continuo author idem) ſit aduerſarios ad tantam rationum inopiam redactos eſſe, vt ab ipſomet Concilio Tridentino (quod nihilominus ſonat quam prædeterminationem phyſicam) præſidium aliquod, & auxiliares copias emendicare cogantur.] Vt cert. 4. iam videbimus.

CERTA

CERTAMEN IV.

Reliqua ex Tridentino expenduntur, &, quæ ex illo ab aduerſariis obiectantur, diluuntur.

1. PRæfato capite 6. & canone 4. recitatis cert. 1. n. 1. expenſiſque cert. 2. dicitur: hominis adulti arbitrium in ſuæ conuerſionis & iuſtificationis negotio actiuè propriè, nec ſolum merè paſſiuè ſe habere: atqui agere propriè dicit operari non vtcumque, ſed cum poteſtate non operandi, ſeu operandi oppoſitum vt conſtat ex cert. 1. à n. 2. quod locum non habet cum his præfinitionibus: ergo &c. His teſtimoniis affinis eſt canon 32. eiuſdem ſeſſionis 6. cum illis recitatus, qui ſic habet. [Si quis dixerit hominis iuſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, vt non ſint etiam bona ipſius iuſtificati merita; aut ipſum iuſtificatum bonis operibus, quæ ab eo, per Dei gratiam, & Ieſu Chriſti meritum (cuius viuum membrum eſt) fiunt non bene mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ (ſi tamen in gratia deceſſerit) conſecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema ſit.] Huius autem canonis doctrina adeo connexa eſt, cum doctrina capitis 6. & canonis 4. vt neutra ſine altera valeat perſiſtere. Meritum enim ſine libertate eius, qui operatur eſſe nequit: libertas autem illius ſine poteſtate ad vtrumvis extremum, dum alterum operatur eſſe non poteſt. Poſita vero prorſus independenter à noſtræ libertatis, & poteſtatis indifferentis vſu, & exercitio præfinitione de ſe, eſſentiaque ſua connexa cum præfinito opere non eſt poteſtas ad oppoſitum, quare neque ad opus ipſum apponendum libertas, ac ſubinde, neque in eo meritum vllum. Secundo eius eſt in operando meritum, aut demeritum, cuius eſt determinatio ad operandum: Aſt poſita præfinitione prædeterminatiua humanarum actionum à Deo, determinatio ad operandum, non quidem hominum, ſed Dei ſolius eſt: ergo neque hominum ſed Dei potius eſt meritum, aut demeritum in noſtris operationibus. Hoc argumentum & ex Patrum recitatorum q. 1. & 2. q. 6. euidens à ratione fiet.

2. Extat etiam contra præfinitores hoſce canon 33. ſeu vltimus ſeſſ. eiuſdem 6. [Si quis dixerit per hanc doctrinam Catholicam de noſtra iuſtificatione à ſancta Synodo hoc præſenti decreto expreſſam, (ſcilicet de partitione concurſus, & operationis liberæ, ac determinationis in noſtra à peccato ad iuſtitiam conuerſione inter Deum vocantem, auxiliantem, ac mouentem, atque hominem ad ſui conuerſionem annuentem) aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Ieſu Chriſti Domini noſtri derogari, & non potius veritatem fidei noſtræ, Dei denique, ac Chriſti Ieſu gloriam illuſtrari, anathema ſit.] Is autem canon cum editus contra Caluiniſtas, & Lutheranos fuerit, qui, ex partitione operis inter Deum miſericordi ſua voluntate nos ad bonum excitantem, præmouentem, vocantem, auxiliantem, adiuuantem, & coadiuuantem, ſeu cooperantem, & noſtram voluntatem determinatione ſua annuentem, & cooperantem gloriæ Dei, & gratiæ ipſius, his derogari iudicabant; contra eodem modo iudicantes præfinitores prædeterminatiuos Thomiſtas recentes eodem robore procedit.

3. Quintus locus Tridentini contra Thomiſticas præfinitiones prædeterminatiuas noſtrarum actionum eſt canon 22. eiuſdem ſeſſionis 6. [Si quis dixerit iuſtificatum, vel ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeuerare poſſe (vt aiebant nimirum Pelagiani) vel cum eo non poſſe, anathema ſit.] Extrema hæc canonis pars Thomiſticas æquè, atque Caluinianas, & Lutheranas præfinitiones impugnat. Sic oſtendo. Quia in hac parte definitur ſpeciale, & indebitum naturæ, & voluntati iuſtorum auxilium Dei ſufficiens iniuſtis omnibus ad perſeuerandum, ſeu, quo abſolutè poſſint iniuſtitia accepta perſeuerare: atqui ſi præfinitiones iſtæ ſint neceſſaria, & eſſentialia principia ad perſeuerandum, non erit in iis, qui non perſeuerant in iuſtitia, auxilium Dei ſufficiens, quo abſolutè poſſint in ea perſeuerare: ergo præfinitiones iſtæ præfato canoni aduerſantur. Minor probatur: quia ſublato eſſentiali principio ad perſeuerandum non eſt poteſtas abſoluta, ſeu virtus ſufficiens ad perſeuerandum: ſed iis, qui non perſeuerant de facto, deficit præfinitio prædeterminatiua, ac ſubinde prædeterminatio, quæ eſt eſſentiale principium ad perſeuerandum: ergo in eis non eſt abſoluta poteſtas, ſeu virtus ſufficiens ad perſeuerandum. Id quod fuſius q. 6. à ratione perſequemur. Minor eſt in aduerſariorum doctrina indubitabilis; alioqui poſſet coniungi cum præfinitione prædeterminatiua perſeuerantiæ, in iuſtitia, (quæ ſola per hoſce ſpeciale Dei auxilium eſt) negatio perſeuerantiæ, ac poteſtas ſimultatis, & coniungendi vtrumque, præfinitionem ſcilicet, & negationem effectus præfiniti; quod aduerſarij execrantur. Item præfinitio non eſſet entitate, & eſſentia ſua connexa cum effectu præfinito: ſiquidem abſque eo effectu in ſeipſa poſſet perſiſtere.

4. Idem argumentum efformatur contra eiuſmodi præfinitiones prædeterminatiuas ex canone 17. ſeſſionis eiuſdem, vbi dicitur. [Si quis iuſtificationis gratiam non niſi prædeſtinatis ad vitam contingere dixerit; reliquos vero omnes, qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere vtpote diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum: anathema ſit.] Duo enim hic definiuntur. Primum non dari auxilium ſufficiens non prædeſtinatis, ſeu præfinitis ad perſeuerantiam, & ſalutem per illam obtinendam. Quod ex doctrina aduerſariorum neceſſario videtur diſcurſu proximo inferri. Secundum prædeſtinari, ſeu præfiniri homines ad malum cuius damnatio ad quæſt. 6. ſpectat: ſed ea tamen doctrina in principiis, quibus præfinitio, aut determinatio diuina neceſſaria ad actionem noſtram bonam à Thomiſtis probatur omnino continetur. Et huic quidem argumento de negatione auxilij ſufficientis in non conſentiente à Tridentino damnata, atque à Thomiſtis præfinitoribus, & prædeterminatoribus admittenda, ægrius ſolutiones illæ de ſenſu compoſito, & diuiſo, etiam in ſecundo ſenſu de ſimultate potentiæ, licet non potentia ſimultatis, ad quem iam Thomiſtæ omnes ſeſe receperunt accommodari poteſt: cum ſine omnibus principiis eſſentialibus, ex quibus principium, ſeu potentia adæquata totalis, atque abſolutè talis eſſentialiter conſtituitur, potentia ad actum non præfinitum abſolutè eſſe non poſſit, abſente præfinitione, quæ eſſentiale principium partiale adæquatam, & abſolutam potentiam ad illum conſtituens per aduerſarios eſt: quare nec ſimultas potentiæ ad illum, & eius oppoſitum aſſignari ab ipſis poteſt: ac ſubinde nec principium, aut auxilium ad illum ſufficiens.

5. Denique obſeruandum, pro horum argumentorum, quæ ex Tridentino deduximus confirmatione, eorum omnium ſenſum, & robur definitionibus Innocentij, & Alexandri VII. confirmatum, & definitum videri. Dum enim propoſitiones Cornelij Ianſenij ad rem præſentem attinentes condemnât aiunt [hæreticas & damnatas declaramus, & vti tales damnamus.] Cum autem propoſitiones illæ ſint Caluinianæ, & quæ ſenſum, & ſolutiones omnes Thomiſticas memoratas, ſatiſque iam tunc notas capiant, & ſub vocibus, & terminis, quibus eæ omnes ſolutiones, & ſenſus Thomiſtarum continent damnatæ dicantur: ſcilicet recitatis, & expenſis à nobis Tridentini locis: eis cunctis Thomiſticas præfinitiones, & prædeterminationes Tridentina hæc fulmina declinare non potuiſſe videntur. Verum & ſi ita hæc habeant, vt vidimus, neque ingeniolo noſtro diſcrimen vtrarumque præfinitionum, & doctrinarum in hac re Thomiſticæ, & Nouatorum, quominus altera à Tridentino, non autem altera damnetur, ſatis clareat; fraternus tamen amor, ac de ſynceritate fidei aduerſariorum æſtimatio credere nos facit eorum à Caluiniſtis differentiam in re præſenti, quem non videmus. An vero ex decretis etiam Pontificis de abſtinentia à cenſuris alterutrius partis iudicium noſtrates, & cenſuram aduerſæ reticere teneantur poſt damnationes propoſitionum Cornelij Ianſenij cert. 5. proponemus.

6. Hinc primæ obiectioni aduerſariorum Tridentino, ſeu potius eleuationi authoritatum, quas ex ipſo hactenus produximus, & expendimus, occurrere facilè poſſumus.

poſſumus. Rogant enim iam pridem aduerſarij apud Petrum à S. Ioſeph. loco citato cert. 3. n. 12. vt, vel vnus, ex Tridentinis Patribus, qui de his rebus typis mandarit, & contra præfinitiones, & auxilia ab intrinſeco efficacia ſententiam duxerit, proferatur. Amplius enim duodecim Tridentinos Patres recenſuimus, ac recitamus, atque in eis Dominicanos eius ætatis Primores, qui contra ſuorum præfinitiones, & auxilia ab intrinſeco efficacia, ſententiam ex mente etiam Tridentini, cui adfuerunt, euulgarunt. Mirantur inſuper diſcalceati Carmelitani Salmanticenſes, nihil de efficacia voluntatis, & auxiliorum Dei ab extrinſeco noſtro conſenſu, atque inde excogitata ſcientia media, qua, & prædeſtinationis, efficacis auxilij infallibilitas, & infruſtrabilitas cum noſtra libertate adeo facilè componi videtur, à Concilio Tridentino ſtatutum; imo, ne memoratum quidem, contra libertatis noſtræ acerrimos è Dei voluntate, & gratiâ impugnatores, tunc fuiſſe: [Credibile enim non eſt (ſi ea ſolida eſſet eius controuerſiæ compoſitio) voluiſſe ſpiritum ſanctum Patribus Concilij tam validum, & potens ſubticere remedium, quod, non nihil poſtea, Molinæ aperuit.] Alias inclamat fidenter Ioann. à S. Thoma 1. p. d. 20. art. 6. §. *Denique*, pag. 658. *vbi id dixerit* Concilium? [Vbi de ſcientia locutum fuit? vbi efficaciam gratiæ, & decreti diuini ex natura ſua denegauerit? Et quomodo autem non omnes ſtatim obuiis vlnis doctrinam hanc (noſtram de efficacia ſolum ab extrinſeco, ac ſcientia media) in Tridentino contentam amplexati fuerint?] Sed cum citatis Tridentini locis prædeſtinatio Dei, & auxilium ab intrinſeco efficax reiiciatur, damnando negantes non poſſe nos illud abiicere, ſiue pro arbitrio diſſentire noſtro, ac proinde definiendo ipſi poſſe nos diſſentire, ſi velimus, illudque abiicere (quod definitio eſt prædeſtinationis, & auxilij, ſeu motionis Dei, non ab intrinſeco, ſed ſolum ab extrinſeco noſtro conſenſu efficacis) dedimus ſanè facilè, quod à Deo anxij in Tridentino tandiu aduerſarij quæritabant.

7. Et demirari quidem oblitos hoſce admirabundos interrogatores non poſſumus. Cum enim id, quod nobis, vel ſemel, modeſtum accidit, memoria ſoleat nunquam excidere: atque eis Tridentini teſtimoniis non ſemel, aut iterum, ſed ſæpè quotidie, ac ſemper à controuerſiæ huius exordio aduerſarij præfati moleſtiſſimè à noſtris vexentur: non quidem admirationi ſolum, ſed miraculo habendum merito videatur, adeo ea teſtimonia memoria aduerſariis excidiſſe, vt quaſi de re prorſus ignota informari ab aliis tantopere deſiderent. Dubia item illa interrogatio poſtrema otioſa, inutilis, ac fors imprudens, & rogantibus iniuria eſt. Vidimus enim Tridentinos Patres, qui poſt Concilium impreſſerunt doctrinam hanc noſtram obuiis vt dicitur, vlnis fuiſſe amplexatos: videbimuſque quæſtione ſequenti ab ſcholis, Academiis, religioſis familiis, & Theologis ferè vniuerſis, qui typis mandarunt, ſumma eſſe cum laude receptam. Pro paucis vero Thomiſtis ſcriptoribus, qui eam non receperunt, facilè reſpondebimus, ſi ipſi nobis prius reſponderint. Cur à Tridentino vehementer, vt minimum, inſinuatam, & commendatam Beatiſſimæ, ac ſupremæ Matris Virginis ab originali labe immunitatem ab vniuerſa reliquorum fidelium (etiam familiæ ſuæ Procerum) Eccleſia tam diu propugnatam, à Summis Pontificibus, & proximè definibilem pauculi, nec ſupremæ notæ Dominicani, non recipiant? Idem enim æſtimo reſiſtentiæ vtriuſque conſilium, rationem, & motiuum eoſdem cauſaturos. Niſi quod pro Mariana immunitate deneganda D. Thomæ in aliis (quæ iam diu abſunt) circumſtantiis alicubi loquentis authoritate ſe protegent, in reſiſtentia vero prædeſtinationi, & auxilio, ſolummodo ab extrinſeco noſtro libero conſenſu efficaci, & infallibiliter effectum habituro, omnis prorſus eos authoritas Angelici Præceptoris deſtituit, vt quæſt. ſequenti oſtendemus. Et ſanè minus prudenter, & cautè ratio alieni facti ab illis quæri videtur: qui id contra omnem omnino rationem fieri, factumque eſſe, tot validis argumentis contendunt.

8. Sed acuunt tamen ſeſe, vt nos ex Tridentini locis ipſis datis in hunc impetant modum. Tridentinum eis locis damnat doctrinam, ſeu errorem Caluini Lutheri, & ſequacium: atqui horum error erat ex communibus ipſis cum Thomiſtis præfinitionibus, & prædeterminationibus noſtrarum actionum, earum libertatem, non voce ſolum, ſed re ipſa aboleri: ergo Tridentinum eis locis damnat aſſerentes ex præfinitionibus, & prædeterminationibus communibus Caluiniſtis, & Thomiſtis noſtrarum actionum earum, tam re, quam nomine aboleri libertatem vt nos contendimus. Huic argumento, ſi teneret, eam deberemus referre gratiam: quod nos ab omni Pelagianiſmi, aut ſemipelagianiſmi voce hactenus à Thomiſtis imputati ſuſpicione liberaret: ſiquidem Caluini, & pelagij, & reliquiarum hac in parte errores ſibi immediatè contradicere, adeo eſt notum, vt vterque in eundem hominem, non omnino vecordem, ſtupidum, ne dum in vnam eandemque propoſitionem, & ſententiam noſtram, cadere nequeat. Secundo recitatos duodecim Tridentinos Patres, & ferè omnes Eccleſiæ Catholicæ Academias, & Theologos primores, quos partim cum Tridentinis dedimus cert. 3. partim ſequenti q. recitabimus, imo & Eccleſiæ Patres recitatos duabus totis præcedentibus quæſtionibus, & Concilia inſuper, & Pontificiis definitionibus cert. 5. producendis, magno hæreticorum plauſu faceret Caluiniſtas. Ij ſiquidem omnes vniuerſim ex neceſſitate omni antecedenti natura humanas actiones, & ſi à Deo, eiuſque prædeſtinatione, præſcientiave, aut decreto inducta, earum libertatem euerti conſtanter docent. Sed certè nihil argumentum probat: quia notiſſimè falſæ minori innititur. Non enim Lutheri, Caluini, & ſequacium error fuit, quod ex præfinitionibus, & prædeterminationibus ad vnum in noſtram voluntatem à Deo proximiori naturæ inductis euerteretur voluntatis noſtræ libertas: in eo enim ex diſcurſu fors euidenti, ac certè Patribus omnibus Philoſophis, & Theologis cunctis (ſi Thomiſtas excipias, qui in eo, vtcumque eludendo, tandiu laborant, & hærent,) vt non concludere, myſterium eſſe velint) probatiſſimo: quare citra errorem, eiuſve periculum proceſſerunt. Fuit autem eorum error, quod ex parte antecedentis ad voluntatis operationem ea conprincipia ſuis præfinitionibus, & prædeterminationibus (quas obinde Catholicorum eaſdem, & ſi ipſi fateantur, eſſe nollem) ad operandum determinantia, & neceſſitantia ſtatuerint, vt eis poſitis abſolutè non poſſit voluntas diſſentiri, ſi velit, eaſve abiicere renuendo: quibus ſolummodo verbis rem libertatis à ſe definitæ, & à Caluino damnato ſuis præfinitionibus negatæ Concilium expreſſit.

9. Vltimo hic opponendus nobis, excutienduſque eſſet Pelagianiſmus, aut ſemipelagianiſmus ſaltem, ne eorum errorum à noſtra ſententia diuerſitatem oſtendiſſemus cum futuritionem conditionatam ante decretum vllum Dei actuale abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti ſtatuebamus: quia determinationem arbitrij noſtri ad operandum non ita à nobis eſſe dicimus, vt omnino à nobis, ſeu ex naturæ noſtræ debitis abſque Dei miſericordi voluntate, & gratiæ auxilio præueniente, excitante, & cooperante ſit, eſſeve poſſit: vt de omnibus determinationibus ad bonum Pelagiani, de aliquibus autem ſemipelagiani aiebant, qua doctrina noſtra, eiuſque ab eis erroribus diuerſitate explicata Odoardus Vveſtonus 3. de tripl. hom. offic. c. 19 [§. Poſtremo illa gratia, ait, vbi iam Pelagianiſmus, quem noſtris partibus affingunt? Vtinam ita illi Caluinum reſpuerint, vti nos Pelagium R. Petrus à S. Ioſeph. præfat. tract. de grat. diuina. [Certè ſi ſententia, quam propugnamus, eſſet Pelagiana non tantum Illuſtriſſimus Bellarminus, Molina, Suarez, Vazquez, Leſſius, & reliqua Societatis Ieſu lumina, ſed etiam Prælati non pauci doctrina, & virtute conſpicui, item propè infiniti diuerſorum ordinum Doctores celeberimi inter Pelagianos recenſendi eſſent; quod quis ſibi, amabo te, perſuadere valeat. Potius fortaſſe timendum erit, ne ij, qui tam illuſtrium virorum doctrinam erroris inſimulant, Pelagianam Charibdim vitare cupientes, in Scyllam Lutheranam, aut Caluiniſticam incautè incidant.] Et ab hac quidem obiectione ſuæ, & noſtræ huic doctrinæ cautum ſatis à Tridentino videtur canone 17. quem recitauimus n. 2. Alia, quæ ex difficultate conciliandi cum prædeſtinationis certitudine, & infallibilitate noſtram libertatem à Patribus aſſerta, quæ hac noſtra ſententia videtur omnino euacuari, ſimilibuſque aliis obiici poterant, commodius q. 6. diluentur. Hac vero quæſtione, & ſi, quæ ab aliis dicta retulimus, Caluiniſmi aduerſarios notare

videantur

videantur eorum cenſuris omnino abſtinemus: ea enim ſolummodo adduximus, atque argumenta, quæ id ſuadere videntur toto ſuo robore inſtruximus, vt videant, qui hæc legerint, non adeo ſtupide, atque Ioann. à ſancto Thoma aiebat, Thomiſtis Caluiniſmum à noſtris opponi.

CERTAMEN V.

Ex reliquis Conciliorum, & Pontificum definitionibus præfinitiones Thomiſticæ ablegantur.

1. DEfinitionibus Tridentini contra Thomiſticas humanorum actuum prædeterminatiuas præfinitiones pugnatum hactenus eſt: aliis iam Conciliorum, & Pontificum definitionibus, & decretis certandum. Et primo Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 8. inter propoſitiones quadragintaquinque peſtiferi hæreſiarchæ Ioannis Vvicleff. de Anglia, vti hæreticas, erroneas, ſeditioſas, ſcandaloſas, damnandas, ac de facto ibi ab eodem Concilio damnatas, vigeſimam ſeptimam ſic propoſuit. *Omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt.* Cum autem ea propoſitio expreſſis ſcripturæ teſtimoniis de noſtrarum actionum contingentia, & libertate contradicat, illa quidem ſub prima hæreſis cenſura continetur. Ea vero propoſitio eadem eſt cum Lutherana, & Caluiniana de neceſſitate ex Dei præfinitione, & prædeterminatione proueniente, ex qua ſolum neceſſitatem illam abſolutam omnium Vvicleffus aſſeruit, vt Lutherus ſuprà recitatus cert. 2. n. 4. ſed hanc eandem eſſe ſuam fatentur Thomiſtæ, qui in antecedenti præfinitionum, & prædeterminationum, & neceſſitatis in actu primo operandi præfinitum, & prædeterminatum extremum per eas in noſtram voluntatem inductæ cum Caluiniſtis, & Lutheranis conuenire ſibi aſſerunt; & ſi in negatæ inde libertatis noſtræ (quod hi hæretici admittunt, recentes vero Thomiſtæ negant) differre teſtentur, vt vidimus locis citatis cert. 2. ergo ea ipſa præfinitionũ, & prædeterminationum Thomiſticarum doctrina, & neceſſitas hæreſis damnata à Concilio Conſtantienſi fuit. Etſi autem de authoritate damnationis huius ea ſeſſ. 8. prolatæ dubitari, vtcumque, poſſet: quod eius ſeſſionis tempore trium Papatus in Eccleſia eſſet. Scilicet D. Petri de Luna dicti Benedicti XIII. Ioannis XXIII. & Gregorij XII. nuncupatorum; & ſub Ioanne ea ſeſſio habita, nec tunc ab ipſo approbata nec abrogato poſtea ipſi per Concilium, atque ab ipſo Ioanne abdicato à ſe Pontificatu, fuerit approbata; verum cum poſtmodum Gregorius XII. apud idem Concilium per Legatos ſuos Pontificatum depoſuerit, & Concilium in Benedicti contumaciam animaduertens ſeruata iuris forma in cauſæ cognitione ſententia lata ipſum Pontificatu depuliſſet Martinus V. ſummo omnium conſenſu electus, & promulgatus eſt, qui anno 1418. decimo Kalendas Maij (quo die Concilium ſoluit) eam damnationem relatis ſingulis Vvicleffi propoſitionibus Pontificia ſua authoritate confirmauit.

2. Extant autem contra prædeterminatiuas haſce præfinitiones antecedentia cauſalitatis, & naturæ nos ad vnum efficiendum determinantes in Concilio Senonenſi contra hos Lutheri errores paulo ante Tridentinum coacto teſtimonia præclara: quod, licet prouinciale fuerit, magnæ tamen apud Catholicam Eccleſiam authoritatis extitit ſemper, fuit enim habitum Pariſiis à die 3. Februarij, anni 1527. ad 9. Octobris 1528. Præſide Emmentiſſ. D.D. Antonio Prato Cardinali de S. Anaſtaſia Senonenſis Archiep. Germaniæ, & Galliæ Primatis adſtantibus ſuffraganeis, multiſque diuini, & humani iuris interpretibus, vti ex citandis eius locis conſtat. In eius præfatione ita habetur. [Debuerat certè Lutherus ex Apoſtolo noſſe ita neceſſariam eſſe diuinam gratiam ad bene operandum, vt cum ea tamen liberum arbitrium bonum opus efficiat. Teſtis ſiquidem eſt Apoſtolus diuinam gratiam in ſe vacuam non fuiſſe,] 1. Corinth. 15. [Cum abundantius, inquit, laboraui; non ego autem, ſed gratia Dei mecum: vtrumque nimirum alteri connectens Apoſtolus, noluit liberum arbitrium otio torpeſcere cum Manichæo; & arrogantiam deuitans Pelagij, ſic cooperationem tribuit libero arbitrio, vt ex ſe tamen, & citra diuinæ gratiæ munus ſufficere non poſſit ad ſalutem.] Non aliis, ſed eiſdem omnino verbis (quæ etiam Auguſtini, & aliorum ſuprà recitatorum Patrum ſunt) noſtram contra prædeterminatiuos præfinitores omnes doctrinam proponimus, & explicamus. Et, licet præfatio illa definitionis vim non habeat; aſt, cum ex iis, quæ Concilio, eiuſque Patribus, tum ex animantibus, tum iis de rebus definituris ſcripta fuerit ſententiæ de re hac, & Patrum, & Concilij exceptione omni maius teſtimonium eſt; ſed Concilium ipſum decreto 15. ex decretis fidei, quod eſt de libero arbitrio, ſic habet. [Nec denique tale ſit huiuſmodi trahentis Dei auxilium, cui reſiſti non poſſit. Quoties enim Dominus voluit congregare filios Hieruſalem, ſicut gallina congregat filios ſuos ſub alis, & noluerunt? Fruſtra certè Stephanus Iudæos duræ ceruicis, & in circumciſi cordis argueret, qui ſemper ſpiritui ſancto reſiſterent. Fruſtra Paulus Theſſalonicenſes admoneret, ſpiritum ne extinguerent: ſi diuinis inſpirationibus homines ineuitabiliter raperentur. Trahit quidem Deus; ſed in eius odorem currimus, non vi, non vnco rapeamur.] Cum autem reſiſtentia auxilio, & voluntati Dei, quæ actu non ſit, eſſe nequeat, in ſenſu compoſito illius diuinæ voluntatis, & auxilij, quo Deus nos trahit, poſſe nos reſiſtere renuendo per conſenſus negationem, Concilium definit. Nec recurſus ad Dei trahentis auxilium, ſecundum ſuam ſolum entitatem conſideratum, non autem, vt ſubeſt voluntati diuinæ trahendi nos (quomodo reſiſti nequeat, vt ait Aluarez 9. de auxil. d. 93. n. 2. & 3.) eſſe poteſt, quia hoc decreto non entitatis auxilij tantummodo, ſed voluntatis etiam diuinæ congregandi nos, ſicut gallina filios ſuos ſub alis expreſſa fit mentio. Reliquæ ſolutiones tentatæ ab aduerſariis ad loca Tridentini præoccupatæ iam ſunt cert. 1. & à ratione q. 6. vberius, ac planius & plenius reiicientur.

3. Veniamus tandem ad vrgentiſſimas definitiones, & damnationes quinque propoſitionum Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis ex libro inſcripto *Auguſtinus*. Ab Innocentio X. primum editas, ac poſtmodum ab eiuſdem ſucceſſore Domino noſtro Alexandro VII. confirmatas. Prioris de eis damnationibus decretum eſt huiuſmodi. [Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei vniuerſis in Chriſto fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum occaſione impreſſionis libri, cui titulus, Auguſtinus Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis, inter alias eius opiniones orta fuerit, præſertim in Galliis controuerſia ſuper quinque ex illis, complures Galliarum Epiſcopi apud nos inſtiterunt, vt eaſdem propoſitiones nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam, ac perſpicuam ferremus ſententiam. Tenor autem præfatarum propoſitionum eſt prout ſequitur. Prima, aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant. Secunda interiori gratiæ in natura lapſa nunquam reſiſtitur. Tertia ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione. Quarta: Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, & in hoc erant hæretici: quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare. Quinta, Semipelagianum eſt dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe. Nos, (quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſiduè pulſant, illa in primis cordi eſt, vt Eccleſia Dei nobis ex alto commiſſa purgatis prauarum opinionum erroribus tuto militare, &, tanquam nauis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus, ac pro cellis ſecure nauigare, & ad optatum ſalutis portum peruenire poſſit) pro rei grauitate coram aliquibus Rom. Eccleſiæ Cardinalibus ad id ſpecialiter ſæpius congregatis à pluribus in ſacra Theologia Magiſtris eaſdem quinque propoſitiones, vt ſuprà nobis oblatas, fecimus ſingilatim diligenter examinari; eorũque ſuffragia, tum voce, tũ ſcripto relata mature conſiderauimus: eoſdẽque Magiſtros variis coram nobis actis congregationibus prolixe ſuper eiſdẽm, ac ſuper earum qualibet diſſerẽtes audiuimus. Cũ autẽ ab initio huiuſcemodi diſcuſſionis ad diuinũ implorandũ auxiliũ multorum

Chriſti fidelium preces, tum priuatim, tam publicè indixiſſemus: poſtmodum iteratis eiſdem feruentius, ac per nos ſolicitè implorata ſancti ſpiritus aſſiſtentia, tandem diuino numine fauente ad infrà ſcriptam deuenimus declarationem, & definitionem. Primam prædictarum propoſitionum. Aliqua Dei præcepta, &c. temerariam, impiam, blaſphemiam anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, &, vti talem, damnamus. Secundam interiori gratiæ, &c. hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Tertiam ad merendum, & demerendum, &c. hæreticam declaramus, &, vti talem damnamus. Quartam. Semipelagiani admittebant, &c. falſam & hæreticam declaramus, & vti talem, damnamus. Quintam ſemipelagianum eſt dicere, &c. impiam, blaſphemam, contumelioſam diuinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus. Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus vtriuſque ſexus ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac præſenti declaratione, & definitione continetur: ſub cenſuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in iure expreſſis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis, necnon hæreticæ prauitatis inquiſitoribus, vt contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas prædictas, exteraque iuris, & facti remedia opportuna, inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis, omnino coërceant, & compeſcant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam approbare vlatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelij Ianſenij. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Maiorem anno incarnat. Dominicæ. Milleſ. ſexenteſ. quinquageſ. tertio, pridie Kalendis Iunij Pontificatus noſtri anno nono.

4. Cum autem hac definitione, & damnatione tacti variis eam artibus & explicationibus eludere poſt Gregorij obitum Ianſeniſtæ tentarent: ipſius ſucceſſor Sanctiſſ. Dom. noſter Alexander VII. illam ſequenti bulla, & definitione ſtabiliuit. [Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ad ſanctam B. Petri ſedem, & vniuerſalis Eccleſiæ regimen, inſcrutabili diuinæ prouidentiæ diſpoſitione, nullis noſtris ſuffragantibus meritis, euecti, nihil nobis antiquius ex muneris noſtri debito eſſe duximus, quam, vt ſanctæ fidei noſtræ, ac ſacrorum dogmatum integritati tradita nobis à Deo poteſtate opportunè conſuleremus. Ac licet ea, quæ Apoſtolicis conſtitutionibus abunde fuerunt definita, nouæ deciſionis, ſiue declarationis acceſſione nequaquam indigeant; quia tamen aliqui publicæ vtilitatis perturbatores illa in dubium reuocare, vel ſubdolis interpretationibus labefactare non verentur: ne morbus iſte latius diuagetur, promptum. Apoſtolicæ authoritatis remedium cenſuimus non eſſe differendum. Emanauit ſiquidem à fœlic. recordat. Innocentio Papa 10. prædeceſſore noſtro conſtitutio, declaratio, & definitio tenoris, qui ſequitur.] Qua Innocentij definitione ad verbum, vt ſuprà poſita pergit Alex. [Cum autem nonnulli iniquitatis filij prædictas quinque propoſitiones, vel in libro prædicto eiuſdem Cornelij Ianſenij non reperiri, ſed fictè, & pro arbitrio compoſitas eſſe, vel non in ſenſu ab eodem intento damnatas fuiſſe aſſerere, magno cum Chriſti fidelium ſcandalo, non reformident. Nos, qui omnia, quæ hac in re geſta ſunt, ſufficienter, & attente perſpeximus (vtpote, qui eiuſdem Innocentij prædeceſſoris noſtri iuſſu, dum adhuc in minoribus conſtituti, Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis congreſſibus interfuimus, in quibus Apoſtolica authoritate eadem cauſa diſcuſſa eſt, ea profecto diligentia, qua maior deſiderari non poſſet) quamcumque dubitationem ſuper præmiſſis in poſterum auferre volentes; vt omnes Chriſti fideles in eiuſdem fidei vnitate ſeſe contineant: ex debito paſtoralis officij matura deliberatione præinſertam Innocentij prædeceſſoris noſtri conſtitutionem, declarationem, & definitionem harum ſerie confirmamus, approbamus & innouamus: & quinque illas propoſitiones ex libro prænemorati Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis, cui titulus eſt, Auguſtinus, excerptas, ac in ſenſu ab eodem intento damnatas fuiſſe declaramus, ac definimus; ac vti tales, inuſta ſcelicet eadem ſingulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione vnicuique illarum, ſingulatim inuritur, iterum damnamus. Ac eundem librum ſæpè dicti Cornelij Ianſenij, cui titulus, Auguſtinus, omneſque alios tam manuſcriptos, quam typis mandatos, & ſi fors in poſterum edi contigerit, in quibus prædicta eiuſdem Cornelij Ianſenij doctrina vt ſuprà damnata, defenditur, vel adſtruitur, aut defendetur, & adſtructur, damnamus itidem, atque prohibemus. Mandantes omnibus Chriſti fidelibus ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant verbo, vel in ſcriptis exponant, vel interpretentur, publicè, vel priuatim, palam, vel occultè imprimant, ſub pœnis, & cenſuris contra hæreticos in iure expreſſis ipſo facto, abſque alia declaratione incurrendis. Præcipimus igitur omnibus venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, exteriſque locorum ordinariis, ac hæreticæ prauitatis inquiſitoribus, ac iudicibus Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, vt præinſertam eiuſdem Innocentij prædeceſſoris noſtri conſtitutionem declarationem, ac definitionem iuxta præſentem noſtram determinationem ab omnibus obſeruari faciant: ac inobedientes, & rebelles prædictis pœnis, aliiſque iuris & facti remediis, inuocato etiam (ſi opus fuerit) brachij ſæcularis auxilio, omnino coërceant. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ann. incarnat. Dominicæ Milleſ. Sexenteſ. quinquageſ. ſexto, decimo ſeptimo Kalend. Nouemb. Pontificatus noſtri anno ſecundo 1. Cardinal. Prodatar. Gualterius viſa decuria P. Giampinus.] Quo anno die 7. Nouemb. plumbeo ſigillo affixas has literas ad Valuas Baſilicæ ſancti Principis Apoſtolorum de Vrbe Cancellariæ Apoſtolicæ, & aliis Vrbis conſuetis locis per Petrum Paulum de Graſſis fidem, & ipſe, & pro Magiſtro curſorum Iacobus Cornelius curſor fecit.

5. Hæ vero omnes definitiones, & ſingulæ Thomiſticas æquè, atque Lutheranas, & Caluinianas præfinitiones damnare videntur. Dixi omnes, & ſingulas. Nam prima propoſitionem primam Cornelij Ianſenij condemnat, videlicet. [Aliqua Dei præcepta hominibus iuſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.] Quam concorditer vtraque præfatorum Pontificum præmiſſa definitionis ſugillat. *Temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.* Idcirco anathematizata declaratur, & hæretica, &c. atque vt talis damnatur: quia negat auxilium ſufficiens gratiæ, qua abſolutè aliqua Dei præcepta implere poſſimus, & abſolutè potentes ad illa conſtituamur: quia negat auxilia gratiæ ſufficientia ad non peccandum, ſeu præcepta Dei implenda. Id quod in Lutheranis, & Caluiniſtis damnatum iam erat anathemate in Tridentino ſeſſ. 6. can. 21. quem recitauimus cert. 4. num. 3. cum autem eo numero ex præfinitione omni eſſentialiter prærequiſita ad operandum, atque independenter ab vſu libertatis noſtræ apponenda gratiam ſufficientem aboleri oſtenderimus, oſtenſurique plenius ſimus à ratione quæſt. 6. iure; non ſolum eis definitionibus Pontificum ea propoſitio, vt hæretica damnatur, ac etiam damnata declaratur, ſed & præfinitiones Thomiſticæ, quibus connexa ſimilis propoſitio eſt, definitionibus eis mediatè opponi videtur. Eadem ratione ſecundæ propoſitionis Cornelij Ianſenij damnationibus, tangi mediatè præfinitiones videntur: quia ea propoſitio auxilia gratiæ ſufficientia relegabat, ſolis efficacibus admiſſis. Erat quippè. [Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.] Ac proinde, cui reſiſtatur, nullam eſſe gratiam Dei; ſufficiens autem, ac non efficax gratia ea eſt, cui reſiſtitur. De ea vero propoſitione vterque Pontifex, ait, *Hæreticam declaramus.* Nec minus contra Præfinitores omnes faciunt damnationes ſimilis præfatis duabus doctrinæ propoſitioni Cornelij Ianſenij quintæ ab vtroque Pontifice adiunctæ; ea enim erat: *Semipelagianum eſt dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.* Ideo enim id dicebat Ianſenius: quia pro eis ſolum mortuum Chriſtum putabat, quibus auxilia efficacia ad ſalutis conſecutionem meritis, morteque ſua obtinuit: quia negabat reliquis ex

gratia

gratia Dei per Chriſtum auxilia ſufficientia, de ea verò Pontifices ambo aiunt: *Impiam, blaſphemam, contumelioſam, diuinæ pietati derogantem. & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.* Declarat autem hæreticam, nec ſolum hæreſis damnat, quia antea damnata etiam in Lutheranis, & Caluiniſtis (ſicut memoratæ aliæ) à Tridentino fuerant Canone 17. quem recitauimus, & perpendimus citato art.4.n.4.

6. Sed tertiæ, & quartæ propoſitionum Cornelij Ianſenij damnationes Pontificiæ præmiſſæ vrgentius adhuc, & immediatius præfinitiones etiam Thomiſticas exterminant. Tertia propoſitio fuit. *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.* De qua ita Pontifices ambo cenſent: *Hæreticam declaramus; & vti talem damnamus.* Declaratur verò hæretica: quia iam damnata erat etiam à Tridentino ſeſſ.6. cap 5. & Can.4. recitatis certam.1.num.1. quæ de libertate noſtra, & poteſtate ad non conſentiendum, ſeu diſſentiendum poſito auxilio gratiæ, cui conſentimus, ſeu (quod idem eſt) efficaci, ſtatuitur: ei ſiquidem poteſtati ad vtrumvis, neceſſitas potentiæ ad conſenſum determinans, & non indifferens ad vtrumvis omnino contradicit, vt non ſemel attigimus, & ex inſtituto quæſt.6. oſtendemus: Sed certe definitiones præſentes rem nobis hanc citra diſcurſus noſtri laborem dederunt; ſcilicet ad meritum, ac demeritum: quia libertas, ſeu potentia ad vtrumvis requiritur, non ſufficere libertatem à coactione, verum etiam à neceſſitate requiri in voluntate libertatem: ergo definitur ſtante libertate à coactione in voluntate noſtra ad operandum, dummodo neceſſitas ad operandum alia in voluntate ſit, à qua voluntas non ſit libera, non eſſe abſolutam libertatem, neceſſariam vtique ad merendum, & demerendum. Patet: quia quacumque neceſſitate alia ad operandum poſita, non erit abſolute libertas à neceſſitate, quam requiri Concilium definit; ac proinde, ſi libertas abſoluta ad operandum neceſſaria, ad merendum cum ea neceſſitate adeſſe admittatur, condemnata propoſitio expreſsè admittetur. Eligant ergo aduerſarij, an præfinitiones ſuæ prædeterminatiuæ neceſſitatem aliquam ad operandum inducant necne? ſi non inducant, eis adhuc poſitis, nulla erit neceſſitas operandi, ſiue, vt voluntas operetur: quare neque præfinitiones prædeterminatiuæ natura, & eſſentia ſua connexæ cum operatione voluntatis erunt: quod ſolum contendimus, ſuæque doctrinæ contradicit. Si autem dicant, ſuis præfinitionibus prædeterminatiuis neceſſitatem aliquam ad operandum, ſiue, vt voluntas operetur afferri, libertatem abſolutam neceſſariam ad merendum, ac demerendum eis præfinitionibus euerti fateri coguntur, vel definitionibus hiſce Pontificiis contradicere; quod de Catholicis doctis, piiſque Patribus, non abſque magna temeritate, vel leuiter ſuſpicari nefas erit.

7 Neque verò dici poteſt præter libertatem à neceſſitate coactiua alias plures neceſſitates eſſe: ab vna autem earum, quæ non ſit neceſſitas præfinitionum ſuarum, ſi detur ab ipſa libertas: ſatis erit, vt ad meritum, ac demeritum detur libertas non ſolum à coactione, ſed à neceſſitate. Cæterum, etſi aliæ plures neceſſitates ad operandum à neceſſitate coactionis diuerſæ aſſignari, atque intelligi, & explicari poſſent: ſi, vel ab vna illarum, non ſit libertas, libertas abſolute à neceſſitate non erit: quemadmodum etſi aliquis à neceſſitate morali ſeruiendi alicui, vel reliquis, qui dominium in ipſum non habent liber ſit, ſi tamen moralem neceſſitatem ſeruiendi, vel vni ſoli domino, habet libertatem à neceſſitate morali ſeruiendi abſolute non habet: & quia vectigalibus aliquibus, non autem ab omnibus libertatem habet abſolute liber, & immunis à Vectigalibus, neque eſt, nec dicitur. Et ratio eſt; quia immunitas, & libertas, etſi voces poſitiuæ ſint, tamen negatiuum ſignificant: ſcilicet negationem ſeruitutis, & ſubiectionis: ac proinde terminum, cuius immunitas, & libertas dicuntur, diſtribuunt, atque adeo omnes ſub eo termino contentas ſeruitutes, ſubiectiones, & neceſſitates negant; cum ergo neceſſitas ad operandum, ſiue, vt voluntas operetur abſolutè dicta, omnem neceſſitatem ad operandum, ſiue, vt voluntas operetur (vtpote communis his omnibus) ſub ſe contineat, & coerceat, dum libertas abſolute à neceſſitate ad operandum, ſiue, vt voluntas operetur, eis Pontificis decretis, & definitionibus neceſſaria ad meritum ac demeritum requiritur; non quidem libertas ab vna, vel alia, vel pluribus ſolum neceſſitatibus, etiam non coactiuis, voluntatis ad operandum, ſiue, vt voluntas operetur, requiſita definitur, verum etiam libertas ab eiuſmodi neceſſitatibus omnibus.

8. Secundo: ſecluſa neceſſitate conſequenti determinationem liberam voluntatis, quamque ipſa voluntatis determinatio, ſeu operatio à poteſtate ipſius indifferenti (vt Anſelmus, & Patres ſupra recitati quæſt.3.cert.4. aiebant) proueniens facit, & quæ, cum libertate requiſita ad meritum, ac demeritum amice componitur: & ſecluſa etiam neceſſitate coactionis, cuius immunitatem etiam Cornelius Ianſenius ad libertatem merito, ac demerito neceſſariam cum omnibus etiam Thomiſtis, & hæreticis fatetur: nulla neceſſitas pro priori naturæ ad operationem voluntatis, neque ab eius libero exercitio eſſe poteſt, quæ in neceſſitando voluntatem ad operandum, & non relinquendo poteſtatem illius indifferentem ad vtrumvis ab alia excogitabili neceſſitate differt: quia hoc totum, cuicumque ſpeciali neceſſitati antecedenti pro priori naturæ voluntatis operationem, cum qua connectitur, atque ab eius libero exercitio independenti, ex prædicato communi neceſſitatis antecedentis natura operationem voluntatis, ab huiuſque exercitio libero independentis conuenit: quare, ſicut nulli eius generis ſpeciali neceſſitati deeſſe magis poteſt, quam ſuis ſpeciebus: ita nulla ſpecialis eius generis neceſſitas excogitari poteſt, quæ magis, minuſve, quam alia, libertati voluntatis officiat. Scio à Thomiſtis relatis à noſtro Soar.1. de auxil. cap.10. num.6. & à Ioanne à Bononia de prædeſt. pag.514. ea diſtinctione duplicis potentiæ, & duplicis neceſſitatis vſos eſſe, & illa quidem vtuntur in hoc, & ſimilibus difficultatibus. Cabrera in 3. part. tit.2. quæſt.116. à num.302. Ioann. Gonzal.1.par.d.58. ſect.2. Ioann.à S. Thom.tract.de volunt.d.5.art.6.num.13. ſcilicet neceſſitatis, & potentiæ abſolutæ, & neceſſitatis, & potentiæ infallibilitatis. Et neceſſitatem abſolutam ad vnum extremum pugnare cum potentia abſoluta ad eius oppoſitum ſiue priuatiue, ſiue negatiue, ac proinde cum libertate ad vtrumque, quare & cum merito operationis, ad quam ita neceſſitata voluntas eſt; ſimiliterque neceſſitatem infallibilitatis cum potentia infallibilitatis; cæterum neceſſitatem infallibilitatis ſtare poſſe cum potentia abſoluta ad oppoſitum: quia, licet abſoluta, poteſtas phyſica ad oppoſitum ponendum ſit; aſt infallibiliter nunquam illud eſt appoſitura: quod ſolum dicit neceſſitas infallibilitatis apponendi actum.

6. Definitiones igitur, aiunt, Pontificum de neceſſaria ad meritum, ac demeritum libertate noſtrorum operum à neceſſitate, de libertate, à neceſſitate abſoluta loquuntur, quæ potentiæ phyſice actiuæ arbitrij ad negationem operis eſt: hæc quippe potentiæ abſolutæ, phyſice actiuæ ad oppoſitum (qua eſſentialiter ſtat libertas arbitrij, & operationis noſtræ) contradicit: hanc verò neceſſitatem ad operandum voluntati à Thomiſticis præfinitionibus prædeterminatiuis nullatenus inferri aiunt; ſed ſolam neceſſitatem infallibilitatis; quæ abſolutæ eius potentiæ phyſicè actiuæ ad oppoſitum, quare neque eius, & operationis prædeterminatiuæ præfinitæ libertati repugnat. Hanc ſolutionem huc ex parte impugnandam remiſi q.4. certam.2.num.13. Et, licet fuſius impugnanda ſit à ratione quæſt.6. eam tamen breuius impugno. Primo: quia Ethnicorum fatalium ſolutio fuit apud Iulium Sirenium 3. de fato cap.22. de eis aientem. *Dicebant enim, licet voluntas aliter re vera operatura non ſit, tamen poteſt abſolute operari.* Secundo: quia, ſi neceſſitas hæc infallibilitatis, vt operetur voluntas in prædicatis intrinſecis præfinitionis prædeterminatiuæ eſt, nec ſumitur à futuritione ipſa operationis, quatenus eſt neceſſitas, qua neceſſe eſt fore, ſeu futurum eſſe quidquid ſemel futurum eſt (quæ quidem ſolum eſt conſequens neceſſitas, & infallibilitas) nequit non neceſſitas infallibilitatis, vt operetur voluntas, tota præfinitioni prædeterminatiuæ intrinſecæ, ex eaque deſumptæ totaliter, & adæquate neceſſitati abſolutæ, phyſicæque vt voluntas operetur, præfinitione inductæ tandem inniti. Etenim neceſſitas infallibilitatis formaliter ſumpta cognitionis obiecti propria

Digitized by Google

eſt, ſupponitque neceſſitatem obiectiuam: quare, ſi eſt neceſſitas infallibilitatis futuritionis vnius ex alio tota tota in hoc alio fundata, neceſſitas ea illationis obiectiuæ futuri ex illo alio, nempe præfinitione prædeterminatiua, nequit eſſe ſine eſſentiali connexione phyſica, & metaphyſica huiuſce præfinitionis cum futuro, in qua ſtat phyſica, ac metaphyſica, atque abſoluta neceſſitas; ea quippe connexione ſublata non erit ex præfinitione infallibiliter obiectiue, ac ſubinde neque formaliter operis futuritio: atqui ab ea neceſſitate liberam eſſe oportere voluntatem, vt meritorie operetur, definitum eſſe ea ſolutione admittitur: ergo contra præfinitiones prædeterminatiuas immediate, & directe militat præfinitio. Mitto in citatum locum reliqua.

10. Denique ex damnatione quartæ Cornelij Ianſenij propoſitionis arguitur. *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.* Cui propoſitioni hanc Pontifices damnationem iniunxere: *falſam, & hæreticam declaramus, & , vti talem damnamus.* Falſitatem illius, quoad hiſtoriale eius propoſitionis meritiſſime declarantes, vt conſtat ex quæſt. 1. cert. 6. & 7. hæreſim verò, quoad eius doctrinale: quod ſcilicet gratiam, cui voluntas poſſet reſiſtere admittentes (vt falſo de illis Cornelius Ianſenius ibi retulit) eſſent hæretici: quare, cum eam, quoad hoc, hæreticam declarant Pontifices, & denuo, vti talem condemnant, definiunt eius oppoſitam: ſcilicet interiori gratiæ Dei neceſſariæ ad quodvis opus, etiam fidei initium, reſiſti poſſe, definitam iam eſſe (ſcilicet locis Tridentini recitatis cert. 1. ex ſeſſ. 6. cap. 5. & Canon. 4. & à cert. 2. perpenſis) ac denuo definiri. Alioqui, id negare, vel hæreticum dicere hæreſis non foret, neque poſſet hæreticus damnari. Neque enim hæreſis propoſitionem aliquam probabilem, aut etiam veram, & lumine ſolum naturæ certam notare, hæreſis eſt; etſi ſit ſtupidum improbabile, ac temerarium; ſed ſolum notam eam propoſitioni definitæ & quæ de fide proinde ſit inurere: ergo ex iis definitionibus conſtat de fide eſſe auxilium efficax, & voluntatem Dei prædeſtinatiuam, quam, vt efficax ſupponit ſaltem, eius eſſe naturæ, vt ei reſiſtere poſſit humana voluntas: atqui, ſi prædeterminatiua præfinitio, quam auxilium efficax, vt efficax includit, vel ſaltem efficaciam ſua ſupponit, iuxta varias aduerſariorum opiniones, vel prædeterminatio ipſa de ſeſe, natura ſua, atque ab intrinſeco, connexa cum opere noſtro præfinito prædeterminatiue ſupponatur ex parte principij requiſiti eſſentialiter ad operandum, non poteſt abſolute noſtra voluntas reſiſtere illi: ergo nequit à Thomiſtis eiuſmodi præfinitio prædeterminatiua defendi, quia definitioni huic Concilij aduerſentur, & damnationi hæreſis ſubiaceant. Minor videtur firma. Nam reſiſtentia præfinitioni prædeterminatiuæ, quamdiu eſt, ſi ita de ſe efficax eſt, & phyſice, ac metaphyſice connexa cum operatione præfinita nequit fieri, niſi per operationis præfinitæ, &, ad quam vocamur, omiſſionem: id autem fieri omnino nequit, quamdiu vocatio, & præfinitio de ſe efficax eſt, ſeu pro tempore, pro quo præfinita eſt; Alioqui poſſet præfinitio prædeterminatiua eſſe ſine operatione, cui eſſentia & entitate ſua præfinitio connectitur: quare & poſſet iam præfinitio prædeterminatiua ſine ſeipſa eſſe: vnde potentia ad reſiſtendum præfinitioni, eſt potentia, vt præfinitio ſine ſeipſa ſit, quæ eſt implicatoria potentia vt quæſt. 6. vrgebimus contra diſtinctionem ſenſus compoſiti, & diuiſi iam frequentioris aduerſariis: quod autem pro inſtanti, pro quo non eſt operatio prædeterminatiue præfinita, poſſimus illam omittere (qui eſt primus Thomiſticus eius diſtinctionis ſenſus) ſatis non eſt ad potentiam reſiſtendi, & non obtemperandi: quia reſiſtentia non fit, fietive poteſt ſuaſioni, & voluntati Dei, niſi pro inſtanti, pro quo eſt, & pro quo ſuadet, & impellit: & non obtemperatio, niſi pro tempore, pro quo Deus vult, & ſuadet, ac proinde, pro quo poteſt eſſe obtemperatio, fieri nequit. Reliquarum diſtinctionum, & ſolutionum ex hac apud aduerſarios ortarum impugnationes omitto: quia, & ſupra nonnullas dedimus, & reliquas impugnationes quæſtione 6. à ratione dabimus.

11. Sed in primis: quia eæ omnes diſtinctiones, & aduerſariorum effugia multo ante editas haſce Cornelij Ianſenij propoſitiones cunctis erant notæ; ab eoque iiſdem ſenſibus, & diſtinctionibus (quas omnes Caluiniſtæ etiam quibus in eis præfinitionibus adhæſit, ex Caluino ipſo pro ſuis erroribus ſuadendis, ac tutandis adhibuerunt, vt vidimus certam. 2.) propoſitiones illæ fuerunt aſſertæ: ac inſuper cum de eis Romæ apud Congregationes Innocentij 10. iuſſu, atque apud Innocentium ipſum ſæpe diſputatum eſt, vt ad earum Pontificiam cenſuram deueniretur, à Ianſeniſtis, & Dominicanis Patribus iunctis (vt aiunt) copiis eædem ſolutiones, diſtinctiones, & ſenſus earum propoſitionum ſæpe, atque inſtanter repræſentatæ ſunt, ac repetitæ vt earum damnationes Pontificiæ auerterentur; & tamen eis omnibus auditis, per otiumque maturiſſima deliberatione examinatis, atque perpenſis, eiuſmodi propoſitiones Cornelij Ianſeni damnatæ ſunt ab Innocentio 10. primum, atque ex ante actis in Tridentino hæreticæ declaratæ: ac poſtmodum ab eius ſucceſſore Dom. noſtro Alexandro Vij. qui (vti ipſe ſuo decreto recitato teſtatur) eis omnibus Congregationibus, & diſputationibus interfuit: ergo, quia nullo ex eis ſenſu diſtinctione, aut doctrina eiuſmodi propoſitiones Catholicas eſſe poſſe, aut hæreſim exuere ab vtroque Pontifice à Cathedra, & Spiritus Sancti aſſiſtentia definiente iudicatum eſt: etenim, ſi ſenſu aliquo præcipue ex adeo notis iam diu, & tunc ſæpe, & inſtanter propoſitis, ac repetitis abſolute veræ, & Catholicæ illæ propoſitiones eſſent, eſſeve poſſent, nec cordate à Pontificibus abſolute, ac ſine vlla ſenſus diſtinctione damnarentur, nec Spiritus Sanctus eis definitionibus aſſiſtens, ac definientibus ſuggerens, damnari abſolute permitteret: quocirca in dubium ſaltem verti poſſe alicui videatur: an poſt has Innocentij 10. & Alexandri VII. de definitiones Doctoribus ſententiæ noſtræ de ſcientia media, atque auxiliorum efficacia, liceat iam diſputationes de efficacia auxiliorum diuinæ gratiæ contra intrinſecam Thomiſtarum efficaciam Typis etiam mandatis libris & diſputationibus agere. Cum enim id vtriuſque opinionis doctoribus, quovſque aliter de hac re à Sede Apoſtolica ſtatueretur, ſolummodo prohibitum ſit, atque his Pontificiis definitionibus præfato examine, & diſputationibus præmiſſis de præfinitionibus Thomiſticis prædeterminatiuis, ac prædeterminationibus phyſicis, ſeu auxiliis de ſeſe efficacibus actum videatur, fors alicui, non omnino abs re prohibitionem illam pro noſtræ ſententiæ Doctoribus ceſſaſſe videbitur.

QVÆSTIO IV.

An per Academias, & Sanctam Inquiſitionem liceat præfinitionis Thomiſticæ ad abſolutam futuritionem contingentis neceſſitas.

HANC etiam quæſtionem ſeorſim inſtituere aduerſariorum querula (conſtantiam modeſtiæ cauſa dicamus) tenacitas fecit: qui cum Theologicarum, & naturalium rationum iudicio, Scripturæ, Patrum, Conciliorum, & Pontificum momentis imparem ſuarum prædeterminatiuarum præfinitionum ſententiam noſtræ tandem recognoſcerent, ſcholaſticos Doctores appellarunt: contendentes noſtrum Ludouicum Molinam (qui primus cæteris acrius, duriuſque bellum eiuſmodi præfinitionum prædeterminatiuarum ac prædeterminationum recens excogitatæ à Magiſtro Bannez ad abſolutam contingentis futuritionem neceſſitati bellum, victoria demum, & triumpho finiendum, indixit) exoticum aliquid, & contra Philoſophorum, & Theologorum ſtatam eo vſque ſententiam paradoxum in ſcholas inuexiſſe. Id igitur hic ex certis Academiarum citationibus, ac recitationibus

examinan

examinandum eſt : atque nonnihil hiſtoriæ diſputationum, & actorum Sanctæ Inquiſitionis ſuper hiſce rebus, quia & hæc in Academiarum iudiciis attinguntur, erit adiungendum.

CERTAMEN I.

Academiæ plures neceßitatem præfinitionum Thomiſticarum, ſeu cuiuſvis principij eſſentialiter requiſiti ad futurum contingens, huic connexum, ab eoque in ſui poſitione independens iam pridem firmiter excluſerunt.

1. CVm inter Theologicas Academias, Pariſienſis antiquitatis nobilitate cæterarum parens, princepsque ſit, ipſius teſtimonium primum, ac præcipuum eſſe debet. Stephanus ergo Pariſ. Epiſcop. anno 1226. è conſilio, collatione, & ſuffragiis Magiſtrorum Theologorum Academiæ Pariſienſis aliquot propoſitiones variis cenſuris damnauit, vti habetur ſub finem libri 4. ſententiarum: inter quas erroris damnatur hæc propoſitio: *voluntate exiſtente in tali diſpoſitione, in qua nata eſt moueri; & mouente ſic diſpoſito, quod natum ſit mouere: impoſſibile eſt voluntatem non velle.* Atqui exiſtente voluntate efficaci prædeterminatiua conſenſus, qua ſolum in aduerſariorum ſententia, Deus primum mouens aptus eſt voluntatem aptam mouere, non poteſt non voluntas conſentire, ſeu (quod idem eſt) impoſſibile eſt voluntatem non velle: ergo ipſiſſima præfinitionum prædeterminatiuarum doctrina damnata iampridem fuit ab ſchola Pariſienſi titulo etiam 6. *De neceſſitate rerum.* §. 1. hæc alia propoſitio damnatur. *Nihil euenit contingenter conſiderando omnes cauſas* : ergo aliquid euenire contingenter debet conſideratis omnibus cauſis requiſitis ad operandum : quibus ſcilicet poſitis contingens non eſſe damnatur : atqui hoc ſolum de euentibus, ſeu operationibus oriundis à cauſa, ſeu arbitrio creato liberis verum habet : cum de euentibus, ſeu operationibus cauſarum naturalium certum ſit neceſſario omnes effectus, conſideratis omnibus cauſis ad eos requiſitis euenire : ergo damnatur ab ſchola Pariſienſi poſitis omnibus cauſis requiſitis ad operandum operationes, & effectus cauſarum liberarum non euenire contingenter, ſeu, quod ipſum eſt neceſſario euenire. At vero, ſi præfinitio prædeterminatiua Thomiſtica in cauſis neceſſario requiſitis ad operationem, & effectum arbitrij, & voluntatis creatæ numeretur (vti à Thomiſtis numeratur) conſideratis omnibus cauſis non eueniet, eritve contingens, ſed neceſſarium : quippe, cui præfinitio determinatiua, ac ſubinde tota cauſarum collectio, in qua ipſa clauditur, eſſentia, & entitate ſua connexa neceſſario, & inſeparabiliter eſt per Thomiſtas : ergo ea præfinitio prædeterminatiua damnatione Pariſienſi comprehenditur.

2. Dicere, vtcumque, aduerſarij poſſent abſolutam contingentiam effectus conſiderando omnes cauſas ea damnatione aſſertam ſaluari, ex eo, quod alicui earum cauſarum contingens euentus, ſeu effectus ſit. Cum autem in cauſis cuiuſvis affectus, ſeu effectus creati Deus cauſa eorum prima ſit, atque ita velit ad quoſcumque effectus concurrere, vt non concurrere, ac non velle, ſeu nolle pro ſua libertate poſſit è libera & contingenti Dei voluntate effectus, & euentus creatus contingens abſolute erit. Sed, præterquam quod ea doctrina, non aliter voluntatis noſtræ, atque vniuerſim cuiuſvis cauſæ liberæ creatæ effectus contingenter reſpectu omnium ſuarum cauſarum erunt, quam cauſarum neceſſariarum effectus, qui tamen neceſſarij abſolute euentus, ac non contingentis, à Philoſophis, & Theologis dicuntur: extra rem, & mentem Epiſcopi, & ſcholæ Parienſis ea ſolutio eſt. Etenim, quod ex Dei libertate, & voluntatis diuinæ, quam creata omnia ad ſui exiſtentiam ſupponunt contingentia, effectus omnes contingentiam, neque reſpectu Dei neceſſario eueniant extra controuerſiam in ſchola Pariſienſi, cæteriſque Catholicis, imo & Chriſtianis, etiam hæreticorum; Academiis, ſemper fuit : quare nec de eo vnquam fuit in ſchola ſeria diſputatio, & controuerſia, negantibus obſtinato aliquibus : quorum errori non otioſe, & inutiliter ea foret damnatione occurrendum. Error autem, qui circa ea tempora fuiſſe reperitur, ſtat 1. ſententiar. diſt. 38. aſſerentium : conſiderata collectione tota cauſarum, neceſſarium ſit, nec contingens, voluntatem noſtram operari vbi Capreol. quæſt. 1. art. 1. à d. 1. ait : *Illi articuli*, præfatæ damnationis, *excommunicant ponentes omnia euenire neceſſario abſolute omnibus cauſis compenſatis.* Secundo ideo debet effectus quivis abſolute contingens eſſe Deo, & ſubinde toti cauſarum collectioni : quia Deus liber agens illius eſt : atqui cauſa creata libera liberum agens reſpectu ſuarum operationum eſt ex fide : ergo eius operationes contingentes ipſi eſſe debent, etiam in conſortio reliquarum cauſarum requiſitarum ad earum elicientiam demum prima damnatio recitata de contingentia, & poſſibilitate non eſſendi operationem reſpectu voluntatis noſtræ expreſſa eſt. Dices damnationes ſcholæ Pariſienſis Sequanam minime prætergredi. Sed primo, etſi eius damnationes contradictorium de fide non faciunt; aſt cum ea Academia nobiliſſimum, & frequentiſſimum, totoque orbe celeberrimum Theologiæ emporium, tunc maxime temporis, fuerit, ac primoribus Eccleſiæ Catholicæ Theologis refertiſſimum, temere eius cenſura abiicietur: vbi nouum aliquod validiſſimum (quod aduerſariis non adeſt) oppoſiti aſſerendi fundamentum non appareat. Idcirco doctis quibuſque Theologis cenſuris hiſce apta aliqua explicatione ſatisfacere in vſu ſemper fuit, vt ſapienter obſeruat Ruiz de Montoia d. 49. & 50. de Scient. ſect. 4. num. 3. oſtenduntque recitata verba Capreoli. Secundo. Cenſura hæc Pariſienſis id neceſſario valet (quod ſolum hic intendimus) eam nempe Academiam pro nobis, & contra aduerſarios ad cenſuras vſque doctrinæ iſtorum adeo pridem ſtetiſſe.

3. Neque verò adeo prolixa temporum viciſſitudo aliquam ſcholæ Pariſienſis ſententiæ huius peperit mutationem : huc enim vſque quadringentorum & quadraginta annorum ſpatio in eadem ſententia, & aduerſæ cenſura perſtitit ſemper. Etenim circiter annum 1400. Ioannis Vvicleffi errores quadraginta quinque propoſitionibus contenti (in quibus erat vigeſima ſeptima. *Omnia de neceſſitate eueniunt*, vt quæſt. 3. cert. vlt. vidimus) ab eadem Pariſienſi Academia damnati ſunt, vt patet ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. poſt initium verſ. *Et vlterius idem Archiepiſcopus*, iuncta Concilij eiuſdem hiſtoria ipſi præfixa med. vbi dicitur Concilij ſeſſiones vſque ad duodecimam celebratas fuiſſe vſque ad annum 1415. inſuper anno 1528. Decreto illo Concilij Senonenſis 15. recitato quæſt. 4. certam. 5. num. 2. Pariſienſis Academiæ Magiſtri primores conſenſerunt. Ex dictis enim eo numero ſecundo cōſtat illud Concilium Pariſiis celebratum eſſe, eique Doctores, tam iure, quam Theologia præſtantes plures interfuiſſe. Item quadringentis poſt primam damnationem annis (nempe anno 1624.) R.P.F Petrus à S. Ioſepho Fulienſis Congregationis è ſuo Pariſienſi conuentu librum de gratia ſcripſit, ac euulgauit, eiuſque d. 7. ſect. 3. num. 3. ſuam pro nobis in re hac, & contra prædeterminationes, & (quod idem eſt) prædeterminatiuas præfinitiones plurium etiam Dominicanorum authoritate, & allegatione confirmans ſubdit. *Quibus enumerare libet profeſſores Theologos florentiſſima, & toto orbe celebratiſſima Academia Pariſienſis : qui omnes vno conſenſu prædeterminationem phyſicam ab ſcholis ſuis ablegant : quod non exiguam authoritatem ſententia noſtra conciliat.* Hoc ipſum teſtatus eſt alio ſuo opere Pariſiis quindecim poſt annis edito (anno ſcilicet 1639.) de ſuaui concordia d. 4. ſect. 4. num. 4. §. *Rurſus in nobis*, atquem item Eugenius Philadel. exercitat. ſcholaſt. tripartita cap. 3. §. 6. in hæc ſcribens. *Deinde neque fieri aliter potuit, vt Sorbona ſibi conſtaret, niſi eſſet conſentiens hodierna priſtinæ : ſiquidem olim ea definiuit, quæ cum phyſicis præmotionibus ſtare nequeunt: vt facile comperiet, qui excuſſerit ea, quæ addita ſunt ad 4. ſententiar. Eſt igitur noſtra hæc, & propria quadam gloria: quod*

Sorbonam

Digitized by Google

Sorbonam ſequimur ſcholarum omnium parentem. Et denique nunc etiam omnibus eſt notum Sorbonam, ſeu Pariſientium Magiſtrorum ſcholam totam, quibus de eis propoſitionibus conuenerat, Cornelij Lanſenij propoſitionibus quinque à Sanctiſſimis Pontificibus Innocentio 10. & Alexandro VII. damnatis cum noſtræ Societatis Patribus contra Ianſeniſtas, & Dominicanos, & voce, & ſcriptis, cum Pariſiis, tum Romæ pugnaſſe. Adde ex eadem Academia Philip. Gamach. Doctor. Sorbon. & Regium eius Academiæ Profeſſor. 1.2. quæſt.3. cap.6.de grat.efficaci concluſ. 2. & ad 4. obiectionem, Andræam Duualium Doctor.Sorbon.Regium etiam Profeſſor.tract. de hum.action.quæſt.3.de lib. arbitr. art.7. §. *Præter hæc.* Et titul. *Virum præfinitor.* §. *Hoc autem.* Et tract. de grat. quæſt.6. ad 4 argum quæſt.7. ad 4. etiam argumentum Abra, de Racons ibi etiam Profeſſorem tract. de princip. quæſt.2. propoſit.1.hinc.Ac demum Nicolaus Yzambertus, & Gerualius Bigonius apud P.Henao ventilat.3. num.10.

4. Succedant Academiæ Oxonienſis apud Anglos, & Pragenſis apud Bohemos, quæ illam 27. propoſitionem Ioannis Vvicleffi de omnium operum neceſſitate cum aliis eiuſdem reprobarunt, vt conſtat ex eadem ſeſſ.8. Concilij Conſtantienſis ſub titulo. *Sententia damnationis Ioannis Vvicleffi.* poſt 45. articulos immediat. §. *Idemque Ioannes Vvicleffi.* Harum Academiarum iudicium eam propoſitionem damnans, habitum eſt anno circiter 1400. vt de Pariſienſi ſuper eadem Vvicleffi propoſitione dicebamus num.4. A tempore, quo inter noſtros, & Dominicanos exortæ controuerſiæ ſunt, atque apud Clementem VIII. Molinæ opinio ab hiſce acculata eſt.Academia tota Moguntina Clementem ipſum datis litteris idibus Auguſti anno 1601. Orauit ſuppliex vt Dominicanis obtuam iret, noſtramque doctrinam, contra quam breui definiendum ſparſi ab his rumores ferebant, conſultiſſime examinari faceret:quippe qua vnice Bellarminus, & Stapletonius Caluiniſmum euerterint, & Tridentinas hac iure Sanctiones defenſarint. *Quo præſidio, ſi deſtituti*, inquiunt, *fuerint, tum ingens apud Catholicos oborietur ſcandalum: tum anſa prabebitur Caluiniſtis quaſi de parta contra nos victoria triumphandi. Deinde etiam, atque etiam Beatitudinem veſtram rogamus, vt Catholicarum Academiarum in tam ardua quæſtione iudicium neceſſitari grauetur. Non quod arbitremur Sedem Apoſtolicam in formatione earum opus habere; ſed, vt accuratius Doctorum Septentrionalium diſputationibus, (quibus aſſiduum in hoc genere cum hæretico certamen eſt) diſcutiatur: an illa opinio de efficacitate gratiæ cum neceſſario voluntatis conſenſu coniuncta aliquam habeat cum errore Caluiniano in Synodo Tridentina confeſſo, ac damnato, eaque ſe zelo veritatis, ac diuinæ gloriæ contra frementes vndique in his locis hæreſes defendendæ proteſtantur.* Epiſtolæ huius exemplar extat apud Paulum Leonardum 1. par.Reſponſionum ſect 9. eiidem rumoribus Herbipolenſis per mota ex pleno clauſtro ad eundem Clementem VIII. eodem anno 1601. 7. Iulij ſcripſit iuxta exemplar, quod ad verbum impreſſit. Idem Paul. Leonardus ibidem num 40. Ex quo hæc tranſcripta voluimus. (Vtinam & Sectarij in Germania quando ad eos fama defertur aliquot è Catholicis Theologis opinari per diuinam gratiam ſic hominis prædeterminari voluntatem, vt nequeat cum eiuſmodi motione adiungi diſſenſus, non magis confirmentur in ſua ſemel erroris ſententia concepta de libertate nobis per cœleſtis gratiæ potentiam erepta.Non dubitamus Beatiſſ. Pater Sanctitatem veſtram pro ſua, qua in rebus difficillimis pollet, prudentia, & authoritate, quam in controuerſiis religionis componendis à Deo conceſſam habet, cito huic gliſcenti malo, ne cum quorundam offenſione, & ſcandalo forſitan longius progrediatur ſalubre, & opportunum adhibiturum remedium: ſeduloque curaturum, vt Authores huius rumoris vbique, quaſi diſſeminati ſuam de gratia prædeterminante opinionem in vrbe ex fide certam eſſe, & paſſim à Theologis, vt certam doceri, à cœpto ſuo proposito non ſatis laudato deinceps deſiſtant. Illud modo humillime rogamus, vt hanc noſtram curam, & ſolicitudinem, quam ad ſanctitatem veſtram referimus, & in qua præter pacem, animorumque concordiam in Eccleſia conſeruandam, aliud nihil expectamus, Clementer, paterneque ſuſcipere velitiſque aliquando in hac controuerſia,quid determinandum ſit, Academiarum etiam Catholicarum (in locis præſertim Septentrionalibus, vbi maiori ſtudio, & diligentia ob vicinum, & imminens malum diſcutiuntur, & examinantur hæreſes) audire ſententias,& iudicia dignetur, qui cum terdecim cæteris Doctoribus ſubſcribunt Fr. Baltazar Bucchnerus Dominicanus ſui conuentus Prior, & Fr. Gaſpar Leuibach Franciſcanus, Ingloſtadij Academiam totam eo etiam tempore, ac deinceps pro noſtra ſententia,& contra prædeterminatiuas præfinitiones ſtetiſſe, is ſolus neſciat, qui, & eius primarium Theologum profeſſorem noſtrum Gregorium de Valentia eo tempore fuiſſe ignoret: indeque, vt in Romanis hac ſuper re diſputationibus noſtras coram ſummo Eccleſiæ Antiſtite ductaret partes, fuiſſe euocatum: ac demum totam exinde Academiam illam illuſtrem noſtræ omnino ditionis noſtrorumque in ijs, quæ iuris, & medicinæ non ſunt, Magiſtrorum eſſe: quo nomine plures aliæ Germaniæ vniuerſitates, quæ ab hæreticis per eius Imperatores ereptæ noſtræ ſocietatis Magiſtris, & doctrinæ traditæ ſunt, contra præfinitores prædeterminatiuos referri debent: in eis quippe omnis conditionis hominibus, & laicis, & Regularibus publice magno omnigenæ conditionis & facultatis auditorum concurſu (qui noſtras adire Academias in præcipuis Catholicæ ſuæ fidei nouis reponunt) noſtra hæc Thomiſticas præfinitiones auerſatos ſolummodo admittitur.

5. Sed ad celebrem Louanienſem ſcholam veniamus, quam pro ſe aduerſarij refutant. Aluarez enim 1. opuſcul. de origine Pelagianæ hæreſ.cap.32. numer.7. refert ex fideli Theologorum Louanienſium teſtimonio ſe didiciſſe Doctorem Petrum de Riuo anno 1473. Sixto 4. Pontifice hanc in ea Academia aſſeruiſſe, ac defendiſſe propoſitionem: *quod ex inimpedibili per neceſſarium ſequitur conſequentiam, hoc inimpedibile eſt, & neceſſarium.* Cui reliqui Doctores Theologi Louanienſes multis diſputationibus reclamarunt: delataque ad Sixtum 4. damnata tandem ab ipſo fuit, & coram ab ipſo Riuo reuocata; eiuſque propoſitionis damnationem, & Louanienſis Academiæ contra ipſam, quare, & contra nos (qui eandem vti noſtræ doctrinæ principium colimus) vnanime iudicium nobis à Magiſtro Lemos in Romanis illis diſputationibus oppoſita fuiſſe: vt ſibi etiam perſuaſit Ioann. à S.Thom.8. par. d.20. art.6. ſed certe ea Petri de Riuo damnatio, & retractatio nullibi tunc apparebat atque eam à Louanienſi Academia inquirenti Magiſtro Aluarez Decanus, & facultas Theologica, & Philoſophica retuliſſe ſunt Sexto Iunij anno 1631. in eius Academiæ Archiuis minime ex pare, ſed ſolum charculam ab eodem Riuo ſubſcriptam, cuius reſcripti authenticum exemplar apud ſe habere teſtatur. Eminentiſſ. noſter Ioann. de Lugo d.29. de Incarnat.ſect.6.n.72. à quo iterata eius rei inquiſitione inuentus eſt liber eo tempore conſcriptus, exhibituſque ad tranſcribendum à R.D.D. Guilhelmo Mercero Decano S.Petri S.Theologiæ Doctore, & Primario Profeſſore, in quo octo eius Doctoris propoſitiones ſunt à Louanienſibus impugnatæ, & tres item aliæ. Cenſura item Louanienſium, & damnatio à Vicario Generali Pontificis Romæ facta, & ibidem Riui eiuſdem reuocatio. Cæterum & Louanienſis Academiæ Cenſura, & Romana damnatio, & reuocatio in propoſitionem illam non cadit; ſed in ſecundam Petri de Riuo propoſitionem, ſeu articulum, qui erat, *quod neceſſario ſequitur ex aliquo precedenti ordine ſucceſſiue durationis neceſſarium, & inuitabile eſt.* Vt conſtat è facultatis Louanienſis ſubnectis declarationibus præſertim 1.3.5.6. & 7. quin, etſi Riuus ſecundum hunc articulum propugnans illam propoſitionem ab Aluarez, & Thomiſtis relatam hoc in argumento aſſumeret: *quoniam,ex quo ad præteritum non eſt potentia illud eſſe inimpedibile:* (quod duratione præceſſit, vt reuelatio de peccato Antichriſti) *ſed ex inimpedibili per conſequentiam neceſſariam, non infertur, niſi inimpedibile: quare futurum euentus rei non eſſet, niſi inimpedibile.* Minorem Riui imputatores admittebant, vt certam. Et Maiorem diſtinguebant, illam concedendo de præterito omnino inimpedibili, negando de præterito ex parte impedibili; quia connotat contingens futurum, quod non poni tunc, cum

cum ponitur de facto, abſolute, poteſt, ac proinde ſcientia Dei, vt de illo eſt, ac ſubinde illius abſoluta reuelatio, quæ fuit, impediri potuiſſe, ne eſſet, licet conditionatam ſiue ex ſuppoſitione neceſſitatem habeat, iuxta doctrinam Petri de Tarantaſia in 1. ſentent. d. 38. & Alberti ibidem qu. vlt. ad argum. penult. à Louanienſibus recitatas, vt huic Petri de Riuo argumentationi ſatisfacerent. Ipſe verò doctrinam hanc non capiens, vt futuris contingentibus reuelatis contingentiam, & libertatem ſeruaret (quæ ſi illa ſua maior abſolute & omni ſenſu vera eſſet, vt ipſe volebat prorſus ex reuelatis omnibus auferebatur), malebat tandem duratione præcedenti reuelationi de contingenti euentu, pro nunc, veritatem negare, ac ſubinde ei iuxtam propoſitionem de fide quamuis, nunc, ante contingentis tempus, non eſſe de vigore ſermonis veram: quæ ſunt abſurdiſſima. Hæc omnia ex codice illo citato refert præfatus Pater Ioannes de Lugo vbi proxime, ex quibus conſtat primo, quam ſcite Baſtida tunc reſponderit Magiſtro Lemos obiicienti eam Louanienſis facultatis cenſuram, & damnationem Romanam propoſitionis, & doctrinæ Petri de Riuo reſponderit: damnatum illum quidem, *quod male de futuris contingentibus docebat*. Scilicet damnata illa propoſitione, ſeu articul. 2. conſtat etiam ſecundo totam Theologicam Louanienſem facultatem etiam noſtram propoſitionem, quam ab ea facultate damnatam in Riuo aduerſarij contendebant (ſcilicet quod ex impedibili per neceſſariam ſequitur conſequentiam, hoc impedibile eſt, & neceſſarium) admiſiſſe, atque approbaſſe; ac conſequenter aduerſam propoſitionem præmotionum prædeterminatiuorum ab eadem facultate Louanienſi fuiſſe reprobatam: quare, & tunc temporis eam Academiam pro nobis, & contra aduerſarios ſtetiſſe.

6. Sed tamen, inquies, adhuc ex eodem Reuerendiſſ. Tranenſi Archiepiſcopo Aluarez eodem opuſc. cap. 33. n. 18. doctrinam Leſſij, & Hamelij, noſtrorum Illuſtrium apud Louanium Magiſtrorum (quos iſte, quaſi honoris cauſa, reticet) Doctores Louanienſes, quaſi Maſſilienſium errorem contra Auguſtini ſententiam, excitarent, dānaſſe, & ad Sixtum V. detuliſſe anno 1589. Cenſura ſatis acri, ſi ea eſſet, quam Ioan. à S. Thom. 1. art. 20. d. 4. §. *quapropter*, commentus eſt, addens in 17. ex apochryphis illis ſuis Congregationibus Cenſuram etiam recitatam eſſe apud Clementem 8. contra noſtros, nec expunctam: inſinuans eius obiectionis patrocinia Pontificia ab eodem Clemente damnationem Louanienſium fuiſſe, tacite ſaltem, approbatam ſed bonus pater non videt duriora nos contra ipſos obieciſſe, neque tamen à Clemente expuncta fuiſſe: ac proinde eo coniectandi genere, ſi præſtaret, potiori loco, eorum doctrinam potuiſſe eſſe. Sed certe in litigiis omnibus, quænam ex allegationibus partium iudici probentur, eius demum ſuper cauſa principali ſententia probat: quæ in noſtra cum Dominicanis actoribus cauſa nobis omnino proficua fuit, noſtras hac in re opiniones, vt non definiens, aſt Catholicas probans: quare nullis illis Cēſuris obiectis obnoxias declarans. Idē autem ſua illa tempeſtate Cenſuræ illius Louanienſium illorum exitus fuit, & plurium Doctorum, qui Duacenſis ſuæ Academiæ nomine Louanienſium Cenſuræ ſubſcripſerant. Horum partibus acceſſit Archiepiſcopus Metropol. Ioannes Hauchinus, cuius ſuaſionibus fere annuebant iam maiori ex parte Epiſcopi ſuffraganei. Etſi ex eis doctiores reſtiterint. Rei igitur per Generalem noſtrum conſcius Sixtus 5. ſeduloque doctrina Leſſij examinata Epiſcopum Calatinum ſuæ Sedis Nuncium apud Coloniam Louanium feſtinanter pergere iubet, vt Breui Apoſtolico per quod, ſuo (erat autem, & Sixtus apprime Theologus) & Cardinalium iudicio ſane omnino doctrinæ omnia Leſſianæ doctrinæ capita declarabat, Louanienſium, & Epiſcoporum in euulganda Cenſura in fidei rebus ſine recurſu ad Petri Cathedram præſertim contra inauditum doctorem temeritatem compeſceret: vti ſtatim præſtitit edicto publico ad valuas templorum Belgij affixo, quo ſanæ doctrinæ omnes articuli noſtri Leſſij publicabantur; & hæc quidem quidquid de rebus hiſce Leſſij doctrinæ è Cenſura illa Louanienſi ingloriam eſſe potuit in eius verterunt gloriam quæ hic poſuimus, ne quis male animata iſta Cenſuræ Louanienſis gloſſa Ioannis à S. Thom. decipiatur, putans, quod callide inſinuare voluit, ex eo quod inter diſputandum obiecta fuerit, nec ſtatim à Clemente 8. expuncta, vim aliquam Pontificiam contra Leſſij, & ſocietatis doctrinam traxiſſe: quia, vt dixi, quæ opponuntur à litigantibus, qui cauſa, vt aduerſarij noſtri, cadunt ſententia eadem cauſa repelluntur. Ac inſuper cum ea Cenſura authoritate Sixti V. fuiſſet per eius Nuncium ad id miſſum iam diu expuncta, negligenda ſolum fuit, non autem expungenda tunc otioſe.

7. Sed quoad eius Academiæ ſententiam ſcire oportet, Michaelem Baium, Academiæ illius decanum multa de gratia aliena à veritate, & quæ ad Caluiniſmum, & Lutheraniſmum vergerent euulgaſſe, vt aiunt Vaſq. 1. 2. t. 2. d. 90. c. 18. n. 175. Soar. t. 1. de grat. prolegom. 6. c. 1. Poſſevin. in apparatu verbo *Michael Baius*. Lorca 1. 2. t. 2. fin. Luiſius Torres tom. 1. opuſculorum: opuſc. 15. & apud hos conſtat ex Bullis Pij V. & Gregorij XIII. contra ipſum. Notarunt hæc noſtrates Theologi, ad ſummamque Sedem detulerunt: reque cognita Gregorius 13. noſtrum Franciſcum Toletum Apoſtolico Breui ad Sereniſſ. Guillielmum Bauariæ Ducem miſit, vt Baius errores agnoſceret, ac retractaret: quam legationem, & diploma, ſeu Breue refert Ludouicus Bauia 4. p. Hiſtor. Pontificiæ in Clemente 8. memoratque Vaſq. ſupra; Peractum id à Toleto fuit, eoque coram ſua dogmata eiurare Baius compulſus eſt: præcipua autem erant, quæ poſtmodum Cornelius Ianſenius excitauit libro inſcripto *Auguſtinus*, de quo qu. proxima cert. vlt. diximus. Siquidem Vrbani 8. conſtitutio, & confirmatio conſtitutionum prædictarum Pij 5. & Gregorij 13. contra Baium, ac ſimul præfati Ianſenij libri prohibitio in Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ cuſa anno 1643. Librum Ianſenij prohiberi ait, *articulos*, opiniones, & ſententias in dictis conſtitutionibus reprobatas, atque damnatas, vt compertum eſt continentem, & renouantem: cum igitur & à noſtris ſe accuſatum Baius crederet, & per noſtrum Toletum (etſi Apoſtolica authoritate) eiurare compulſum videret, per ſe & Doctores Louanienſes neceſſitudine, & Academiæ communione coniunctos, vindictæ, quaſi communis, loco, cum natiuam Cenſuram illam noſtris inauditis traduxerique quam tranſcriptæ eorum doctrinæ appingere curauit. Etſi autem partim Louanienſes Doctores noſtræ aduerſarij eis de cauſis ſint; eorum tamen præcipui, longeque ab ea ſuſpicione poſiti, per idque tempus eius & Duacenſis Academiæ lumina, & columina pro nobis & contra Baij, & Thomiſtarum, quam impugnamus, doctrinam conſtanter ſteterunt: Nam Driedonem Cæterorum Magiſtrum, nobis donat Aluarez 1. reſponſion. cap. 1. num. 30. §. *Quod dictum eſt.* Et Ledeſma de auxil. fundamentali propoſit. quæſtionis pag. 2. Et art. 3. §. *Secunda ſententia*, art. 10. §. *in hac difficultate*, art. 11. §. *Inter Catholicos*. Et meritò nam Ruardus Tapper inſignis eius diſcipulus art. 7. de lib. arbitr. propoſit. 10. pag. 309. noſtram doctrinam tradens, illam à Præceptore ſe ſuo Driedone accepiſſe teſtatur. Ex quibus apparet Ruardum etiam Tapperum, cum ibi, tum locis aliis citandum nobis contra aduerſarios adeſſe, vt Ledeſma, & Aluar. proxime ac Ioſeph à Sancta Maria tract. Thomiſt. de libero arbitr. in communi q. 4. ar. 3. & t. 9 *Prima opinio*, fatetur. Item Franciſcanus cunctus Petri Epiſcop. Leonardienſis inſignis eius Academiæ Theologus, Archiepiſcopi Cameracenſis in ſacris Vicarius contra Baij, & aduerſariorum doctrinam nobiſcum ſtetit, vt conſtat ex tr. de lib. arbitr. cap 9. propoſit. 3. quæ accepta refert Præceptoribus ſuis Driedoni 1. de redempt. gener. humani & Cancellario Louanienſi Ruardo Tappero proxime. Ioannes à Bononia Louanienſis etiam vniuerſitatis Doctor inſignis eadem nobiſcum, & contra aduerſarios docuit locis datis q. 4.

9. Ioannes inſuper Strienus Franciſcanus, Middelburgenſis Epiſcopus, Læuinus, Torrentius Epiſcopus Antuerpienſis, Thomas inſuper Stapletonius Louanienſis Doctor Duaci, tunc doctrina celeberrimus ſuam præſentiā vitaſſe Duacenſes Doctores, cū Cenſuræ Louanienſi ſubſcripſere litteris ad familiarem Louanienſem teſtatus eſt; quæ omnia præter fundamenta eleganter, & minutatim referuntur in imagine primi ſæculi ſocietatis noſtræ à Prouincia Flandro-Belgica lib. 6. c. 4. §. *Aduerſantium nobis*, Indeque tranſcripta à Paulo Leonardo part. 3. reſponſion. ſect. 9. ac Stapletonius quidem poſtea Regius ſacrarum litterarum apud Louanienſes Profeſſor nobis hac in re

aſſentiri, atque aduerſariis repugnare plus ſatis teſtatus de ſe fuit in 1. ad Roman. verſ. *An diuitias bonitat*, in antidotis Euangelic. ad 11. Matth. verſ. 22. *Si in Tyro, & Sidone* in c. 25. verſ. 15. *vni dedit quinque talenta*. In Acta c. 9. verſ. 6. *Tremens, ac ſtupens*. In Ioann. c. 15. verſ. 9. *Manete in dilectione*, in promptuario Catholic. ſerm. 6. Hebdom. 1. quadrageſ. *Vis ſanus fieri*. Quibus adde Ioannem Maiderum Regium in Louanienſi etiam Academia Profeſſorem Theologum, poſt Antuerpienſem Epiſcopum, differtat. de gratia dubitat. 10. m. 1. & 2. & de auxilior. efficacia m. 3. & 4. Ioannem etiam Vvigers eiuſdem ſcholæ Doctorem, & Regium Profeſſor. 1. 2. q. 111. art. 3. quæſt. 2. à 33. His eius Academiæ notiſſimus principibus, quos nam nobis aduerſarij opponunt & numero, & dignitate in ea ſchola maiores, vt illam non pro nobis, ſed pro ſe ſtetiſſe tunc probent? Id enim eiuſmodi probationi neceſſarium eſt: ſcilicet Michaelem Baium damnatæ doctrinæ hominem, atqui illi, eiuſque reprobatæ a Pontifice doctrinæ vltra prudentiam, & æquum, fors vltra fidei etiam puritatem, fuerunt additi, neque alio, quam cenſuræ illius temeritate, & Louanienſium Doctorum nomine noti. Eis etiam titulis noſtra hac tempeſtate eandem Academiam pro ſe citare poſſunt: quia Cornelij Ianſenij olim apud eam Profeſſoris, Iprenſis, poſtea Epiſcopi, nonnulli etiam eius Doctores doctrinam noſtræ etiam oppoſitam, Pontificiis tamen decretis, & conſtitutionibus Innocentij 10. & Alexandri 7. poſtea vt vidimus, damnatam ſecuti, nec ſine in nos concitatione, & tumultu fuere tutati: neque id eis negabimus, dum nobis, quod inficiari nequeunt, concedant: nullum eius inſignis, & Catholiciſſimæ Academiæ Doctorem, in quem cenſoria Sedis Apoſtolicæ virga animaduerſum non ſit, noſtræ doctrinæ oblatraſſe, ſuæque fauiſſe: nullum item eiuſdem Academiæ Magiſtrum inſignem, qui vltra omnem erroris amplexum, ac fauentiam fuerit, cõtra ipſos non pugnaſſe, ac noſtris partibus non acceſſiſſe. Itaque rejectis eius Academiæ viris, qui priuato aliquo partium ſtudio aliquando deſipuerunt, omnis illa ampliſſima Academia ad purum Catholica, noſtræ ſemper doctrinæ, & contra Præfinitores quoſque prædeterminatiuos extitere, & ex aliis etiam fere omnes Apoſtolicis doctrinæ noſtris aduerſæ condemnationibus Catholice reſipiſcentes ad noſtra ſe caſtra recepere. Eſt autem pro Duacenſis Academiæ laude notandum: ita eam eiuſque Doctores fauentiæ in Baium, & Cenſuræ Louanienſis contra Leſſium ſubſcriptionis pœnituiſſe, vt quamvis in Louanienſi (cuius Duacenſis colonia, eſt) Baij cineres ex parte reuixerint, vt vidimus; ex Duacenſibus tamen Doctoribus nemo eis deinceps acceſſerit noſtramve in re præſenti doctrinam deſeruerit.

9. De Hiſpaniæ iam Academiis dicendum, & de Elborenſi Luſitana ſchola, cum primis illuſtri, non pugnabunt aduerſarij: cum ſciant eam apud nos omnino natam, nutritam, adultam. De Conimbricenſi omnigenæ ſcientiæ emporio frequentiſſimo præter nationis Luſitanæ ad nos, doctrinæque noſtræ amorem vulgatiſſimum: id vnum ſat eſſet, vt pro nobis ſtetiſſe ſemper ſcholam illam monſtraretur: habuiſſe, ſcilicet, profeſſorem Primariũ annis multis, & oraculi communis ad inſtar Patrem Franciſcum Soarium Illuſtriſſimum, ac validiſſimum præfinitionum prædeterminatiuarum expugnatorem. Accedit eam, vt præcipuam Luſitaniæ Academiam à Sancta, & Generali eius regni Inquiſitione conſultam, cum primum ad hanc noſtri Molinæ doctrina præiens delata eſt: eiuſque proinde abſque dubio ſententia doctrinam hanc fuiſſe ab eadem generali Inquiſitione approbatam, & commendatam, vt inferius paululum dicemus. De Complutenſi Caſtellæ noſtræ, in rebus Theologicis facile Principi, Academia hac in re communi, & antiquo ſenſu cum magis aduerſum nos quorundam Patrum Dominicanorum zelus exarſit haud difficile erit oſtendere pro nobis fuiſſe. Etenim poſtquã à Sanctis Generalibus Inquiſitionibus Caſtellæ, & Portugalliæ huius Molinicæ doctrinæ noſtræ delatores aduerſarij, magna eius approbatione, & laude neglecti ſunt, apud Romanum Pontificem eandem eidem Molinæ, & noſtræ doctrinæ litem inſtaurarunt annum circiter 1594. quo tempore & Sancta Generalis Hiſpaniæ Inquiſitio, & Clemen. VIII. per D. Camillum Caietanum, ſuum ibi Nuncium, Academiarum Caſtellæ iudicium his de rebus ſpeciatim circa mentem S. Auguſtini, exquirebant, vt conſtat ex remiſſione examinis duorum articulorum ſententiæ Patris Vaſq. (quorum ſecundus erat, *de excluſione neceſſitatis prædeterminationis phyſicæ ad conſenſum honeſtum*) à Rectore Complutenſis Academiæ iuſſu præfati Dom. Nuncij dato anno 1597. die verò 24. Iulij Doctoribus nominandis ſtatim, ac Rectoris ipſius (qui Doctor Antonius Fernandez Valcoma erat) manu ſubſcripta, de eiuſque mandato, manu etiam Ludouici Delaſerna Secretarij Vniuerſitatis, cui remiſſioni ita nominandi Doctores quoad ſecundum articulum reſponderunt. [Secundum eſt vtrum inter gratiam (hoc eſt congruam cogitationem intellectus, & ſubitum motum voluntatis) ex vna parte, & noſtrum liberum conſenſum, concurſumque actualem Dei illi debitum ex alia mediet aliqua phyſica applicatio prædeterminans voluntatem? In quo P. Vaſq. tenet negatiuam partem exiſtimans dictam gratiam excitantem eſſe cauſam ſufficientem noſtri liberi conſenſus cum concurſu Dei illi debito: in qua re, quamvis Auguſtinus non excludat, expreſſe, dictam applicationem phyſice prædeterminantem, quia de illa non agit: non tamen illam exigit; ſed ſecundum eius doctrinam dicta gratia excitans eſt ſufficiens, vt ſit cauſa noſtræ bonæ voluntatis. Doct. de la Camara Sanctarum ſcripturarum interpres. Doct. Ludouicus de Tena Primarius Theologiæ Profeſſor in Cathedra Scoti. Doct. Aluarus Villegas Veſpertinæ Cathedræ Profeſſor. Doct. Franciſcus Perz Tribaldos Philoſophiæ moralis Profeſſor. Doct. Ildephonſus Fernandz. Doct. Hieronymus Ruitius. Doct. Andreas Perz. Doctor Ioannes Garcia Doctor Orduña.] cui reſcripto, & ſingrapha, & vniuerſitatis ſigillo eius Secretarius, qui ſupra Ludou. de la Serna fidem facit 5. Auguſti eius anni 1597. Et hæc quidem altera eſt eius Academiæ approbatio noſtræ huius doctrinæ neceſſariam eſſe ad liberum conſenſum noſtrum phyſicam prædeterminationem, ac ſubinde eius decretum, ſiue prædeterminatiuam præfinitionem abnegantis: quare tanquam de re in ea Academia, iam diu ſatis perſpecta, paucis, citra temeritatem, diebus à tot Illuſtribus Doctoribus, tam promptum in re adeo graui potuit ferri iudicium.

10. Etenim Generalis Inquiſitionis Caſtellanæ commiſſione Cenſura alia vniuerſitatis eiuſdem: pro doctrina concordiæ Molinæ per integrum annum examinatæ edita fuit 1. Octobris anno 1596. vt teſtatur, qui tunc Abbas Sanctorum Iuſti, & Paſtoris, & Vniuerſitatis Cancellarius D. Ioannes Neroni Epiſt. ad Cardinalem D. Pompeium Aragonium Romæ degentem data Compluti 22. Iunij 1601. cum eius Academiæ Doctor, & Profeſſor Petrus Michael ex Roma, vbi tunc aderat, ſcripſiſſet de concordia doctrinæ eiuſdem libri examinanda ibi iterum agi: *cum quod inquit, ex mandato Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniarum à doctiſſimis viris huius Complutenſis vniuerſitatis, magna, & accurata diligentia per longum tempus, maturo conſilio (me præſente) id præſtitum ſit, non ſine libri approbatione & adhuc de illo varij rumores ſint: operæ pretium duxi Illuſtriſſ. Domin. veſtram de hac re certam facere: tum, vt pro bona exiſtimatione huius Academiæ, & doctiſſimorum virorum, qui huic examini interfuerunt, reſpondeam (quorum placita, ſi ij, qui nunc librum perlegunt attente audirent, non dubito quin libenter acquieſcerent) tum maxime, vt authoritati, & reuerentiæ debitæ Sanctæ Inquiſitioni (quæ apud omnes in magno pretio debet eſſe) vt par eſt, conſulerem: valeat, &c. Ioannes Neroni Doct. in iure, Abb. & Cancell. Complutenſis.*] teſtatur etiam eius [illegible] Collegij maximi, & eius vniuerſitatis Rector cum conſiliariis ſuis epiſtola alia præfatæ occaſione notitiæ ad eundem Cardinalem miſſa, quæ ſic habet. [Ex litteris Petri Michaelis, qui huius Academiæ notitia iſtic agit, cognouimus minus probari nonnullis iudicium illud, quod huius Academiæ Doctores de concordia Patris Ludouici Molinæ tulerunt, quam ob rem, & noſtro honori, & dignitati cõſulueris, ſi id egeris, vt idem illud iudicium, atque Cenſura per doctiſſimos quoſque viros accurate & per otium rurſus examinetur, eo prorſus modo, quo hic res tota diſcuſſa, & examinata fuit. Nam Cenſura illa non prius ab Academia lata eſt, quam liber ille per integrum annum diligenter, atque accurate perſpectus fuit ab his, qui, aut Hiſpaniæ totius doctiſſimi sũt, aut certe inter doctiſſimos

Digitized by Google

mos numerandi ; idque eo animo, atque consilio,vt vnam virtutem spectantes sincere , ac seuere iudicarent : quod credo sentient docti omnes,qui similem animum, & diligentiam ad iudicandum attulerint. Erit igitur alterum, quod à tua dominatione illustrissima obsecremus : vt , si quid in illis propositionibus, quæ à nostris Doctoribus iudicatæ sunt , ab aliquo desideretur , agat cum sua sanctitate,vt iterum ad hanc Academiam referatur, vt rationes reddantur singulorum , & sanctorum , scholasticorumque testimonia confirmentur , &c. Mag. Petr. Ruiz, Mag. Rector. Doct. Caluo Doct. Mexino ex decreto Rectoris, & Collegij M.Eugenius Perez.]

11. Nec his solum ea doctrina in Molina & Vasq. probata Complutensi vniuersitati fuit. Siquidem post vtramque datam approbationem die 5.Aprilis anno 1599.opusculorum librum Patris Francisci Suarez,in quo de Scientia media opusculum est,ex supremi Regij Castellæ Senatus decreto iisdem fere Doctoribus , à quibus in Vasquio doctrina eadem laudata fuerat anno 1597. laudata rursus, atque tanquam apud Sanctos Augustinum , & Thomam nata prædicata est:cui Censuræ Doct. Ludouicus Montesinos Primarius in Cathedra Sanct. Thom. Professor subscripsit. Et sane præter Professores Theologos , & reliquos Complutenses eius temporis referendos Doctores ante annum 1630. nemo vsquam fuit (excipio Dominicanos , qui in Cathedris illis duabus suo ordini à duce Lermæ fundatis anno 1612. legerunt , qui Thomisticis prædeterminatiuis præfinitionibus non fuerit aduersatus. Idem Montesinos nostram hanc eandem doctrinam docuit t.2.in 1.2.q.19.art.2.d.10.q.3.§. *Ad confirmat.Duran.* q.111.art.3.d.31.q.2. n.44. sicut & docuerat eius quondam Academiæ Professor Illustriss. Ludouicus Tena Episcopus Detussensis in Epist. ad Hebræos cap.4. difficul.6. c.12. in litteræ expositione n.19. §.*Ex quo contra* , atque primarius etiam Complutensis Professor Martinus Albiz Augustinianus d.7.de Scient. sect.5. n.6. & sect. vlt. Imo ex ipsis illis Dominicanis in suis illis Cathedris Professoribus , qui insigniores habiti sunt , nostræ huic doctrinæ adhæserunt,vt Mag. Ioan. Gonzalez Albelda recitato loco, Mag.Laurentius Gutierrez, Mag. Biedma ad Almeriæ demum Episcopatum assumptus cuius rei præter nos oculati testes sunt quicumque Complutensem Academiam per ea tempora frequentarunt : in qua nemo fere etiam scholasticorum, nisi e nostri Vasquez doctrina respirabat. Lorca verò, & Montesinos , qui in nonnullis à Vasquio discesserunt in re hac ad præfinitiones determinatiuas spectante,ipsi consenserunt omnino , vt vidimus, ac infernus videbimus.

CERTAMEN II.

Æque contra easdem Thomisticas prædeterminatiuas præfinitiones Hispaniæ Academiæ reliquæ pro nobis pugnarunt.Vbi de delatione S.Inquisit.

1. DE Salmantina Academia,quod Thomistis hac in re fauerit, faueatque, nec firmis , nec veris testimoniis,& cursus Theologicus, & Fr.Ioann. à S.Thom. contendunt : sed ipsis potius illam aduersatam semper fuisse, adstare sequique nostris firmius ostendemus.Et in primis,cum contra auxiliorum efficaciam,scientiamque mediam(quæ præfinitionibus prædeterminatiuis hisce contradicunt) apud Vallioletanum S. Inquisitionis tribunal tentata ab aduersariis iis est,fieri minime potuit,quin infausto,ac fœlici nobis eius delationis exitu suam ea Academia (quæ & præcipua Hispaniæ,& intra eius tribunalis iurisdictionem est,ac proinde iudicium eius in primis petendum) operam locarit. Habemus tamen firmiorem Venerabilis Mag.Augustiniani Augustini Antolinez Primarij eius vniuersitatis Professoris Theologi,postea,ad Archiepiscopatum Compostellanum ob eximiam,& litterarum, & virtutum excellentiam assumpti , qui nec sine miraculorum splendore vitis excessit. Cum enim litem tandem Romæ, Molinæ concordiæ ab aduersariis motam audiret,hæc inter ad Mag. Gregorium Nuñez sui ordinis pro Lusitania Procuratorem in vrbe scripsit Epistola data Salmanticæ die 12. Augusti, anno 1600. [Hoc autem vestræ Paternitati fidenter testari. Eius opiniones in hac Academia, & in hac nostri ordinis Prouincia tanto cum plausu admissas , vt vix sit, qui alias vel legat, vel defendat de me id affirmare valeam , postquam liber Molinæ publicum aspexit,mihi,& in lecturis, & in oppositionibus, & in quacumque litteraria exercitatione plurimo adiumento fuisse: æquumque est, vt viri omnes docti libro cunctis tam vtili faueant. Et ita vest. Paternit. obnixe deprecor , vt, si ipsi hæc commendetur Censura idipsum faciat : non mei tantum gratia , sed propter omnes , qui studiis impense vacant. Et quidem, si V.P. attente perlegat,vix subtilius aliquid reperturus sit, quod non in suis lecturis Mag. Fr.Ludouicus Legionensis insinuauerit. Illud etiam V.P. admoneo : si hinc ad Generale capitulum nostrum profecti essent, eius opiniones defenderent:quæ quoniam in nostra prouincia communes , æque ferme causa nostra atque ipsius,&c.]Eadem item die P.Ioanni Baptistæ Piambino eiusdem ordinis Procuratori Generali in vrbe de Molinæ concordia rogatus respondit:[Licet mihi,nisi ex scriptis,cognitus non sit Molina , mihi persuasum est ex doctissimis libris esse,qui hoc sæculo prodierunt, ex quo ad Theologos plurimæ vtilitates manarunt : cuius,etsi mole exiguj,scriptor esse mallem potius , quã aliorum magnorum voluminum,quæ non vulgari in pretio habentur.Ego eo maxime vtor,tum ad prælectiones,tum ad quæcumque scholarum argumenta:ac proinde,tanquam Magistrum, & Doctorem meum colo:quod video à quoquo , vt ingenio præstantior est,fieri in hac nostra Prouincia eius doctrinæ plurimum deferri:quam & in lecturis,& in Thesibus propugnant:& iuxta quam Philosophiæ Magistri concursum causæ primæ cum secundis declarant.] Multaque in laudem ingenij,& scriptorum eius de iustitia,& iure,& è suo, & ex aliorum iudicio persequitur. Nec nostri solum amore,& fauendi , quasi in arcto positis amicis, studio,sed ex animi sententia , & iudicio ea adeo illustrẽ virum scripsisse, constat ex lectura ipsius de auxilijs vbi physicam prædeterminationem,ac subinde eius principium, præfinitionem prædeterminatiuam acriter insectatur. Et de efficacia,& infallibilitate gratiæ per scientiam medium eiusque obiectum,nempe conditionatum futurum sic difficult. 3. §.*Tertio dicendum est*,fatur : [sane facilis dicendi modus, qui fundamentum habet in Augustino , qui non semel ad præscientiam Dei referre videtur infallibilitatem vocationis salutis nostræ,vt lib.de corrept.& grat.c.7.Horum, inquit,] (nempe prædestinatorum) [si quispiam periit, fallitur Deus ; sed nemo eorum periit : quia non fallitur Deus. Et de dono perseue. c.14. quibus beneficiis (nimirum gratiæ)certissime liberantur,quicumque liberantur: certitudo autem , & infallibilitas ad cognitionem pertinet.

2. Præfato Illustrissimo , ac Venerabilissimo Primario Salmantino Professori Antolinez in Cathedra successor. Magister,etiam Augustinianus,Basil. Legionens. tract.Lecturæ suæ vltimæ de auxil.d.5. dub.3. toto physicam prædeterminationem instanter conturat primo : [quia superfluit cum non requiratur vt compleat potentiam in genere causæ efficienti,nec,vt determinet illã : & quoniam sequeretur processus in infinitum:cum ad illam qualitatem alia necessaria, & ad hanc altera, & sic de cæteris absque fine. Secũdo:quia ex eo sequitur,illũ,qui peccat,quoniam non habuit qualitatem vltimo complentem voluntatem per modum principij, non habuisse sufficiens auxilium ad non peccandum:& consequenter per ipsum non extitisse, quod peccauerit:quæ sunt absurda. Hinc sequitur quoque impossibilem esse legis obseruantiam non habenti illam qualitatem , quam tamen non habere in ipsius potestate non est:& proinde supervacaneas esse illas Dei voces per Zachariam c.1.Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.Vt quid enim Deus clamat,si negat mihi vltimũ complementum virtutis necessariæ in actu primo?Item iniustas esse Dei querimonias Isai.1.Iudicate inter me , & vineam meam , quid vltra facere debui ? Vt quid enim tot querimoniæ, si Deus non complet vim actiuam in actu primo,sine qua impossibile est operari?]triplicique adhibita respõsione,[quod absque ea prædeterminatione adsit requisitum ad posse,etsi desit requisitum ad operari :.quia

hominis negligentia, quod eam non habeat deputetur 3. Quod operatione auxilij, quæ in genere efficientis illo posterior est, in genere verò causæ materialis ipso prior, non se homo prius disponat] eas refellit. 3. [quia valde difficile apparet voluntatem sub ea qualitate efficaci non posse dissentire, nisi in sensu diuiso. Huic enim doctrinæ obstare videtur Tridentinum sess.6. cap.5. & can.4. valde auersatur. 4. sub gratia efficaci posse dissentire voluntatem, nunquam tamen dissensuram, sed infallibiliter consensuram,& libere: quia ne tunc quidem deficit illi iudicium indifferens,quod est radix libertatis, ab eaque, seu voluntatis indifferentia inseparabilis.] Quærit enim ab his, an natura dissensus repugnet cum illa qualitate efficaci simul existere, vel non? si repugnat: ergo sub gratia efficaci non est potentia ad dissentiendum: si verò non repugnat, contradicitur alteri parti, quam docent iidem Doctores. Deinde oppono (quod prudenter dixit M. Ioann. Ioann. Gonzalez Dominican. 1.p q.58.sect.1 n.4.) eum dicitur stante indifferentia iudicij non posse necessitari voluntatem physicæ prædeterminationis qualitate, necessarium est, quod talis ponatur qualitas esse illa quæ non pugnet cum ipsa indifferentia iudicij, alias erit repugnantia in obiecto, dicere, voluntatem esse liberam per indifferentiam iudicij, & esse prædeterminatam per qualitatem physicam, quæ sicut qualitas ita determinet voluntatem, vt in quacumque occasione semper sit efficax, & nulla possit dari occasio, in qua non habeat effectum: ergo cum illa non stat libertas, quæ prouenit ab indifferentia iudicij,& apponit exemplum de Christo Domino, qui non poterat non adimplere præceptum moriendi, licet haberet iudicium indifferens bonitatis mortis ob mandatum Patris; & mali ob repugnantiam naturæ & portionis inferioris. 5. Salebrosum iudicat, quod auxilium, quod semel est efficax, in quocumque, & semper sit efficax. Nam alias non esset orandus Deus pro gratia externæ protectionis, & ne grauiter tentari nos sineret, sed solum, vt daret qualemcumque qualitatem prædeterminantem: nam hac data, quod sit grauis, vel leuis tentatio patum refert. Rursus non magis laudandus esset Deus in eo, qui de graui tentatione victor euasit, quam, qui de leui.] Ac tandem aduersariorum argumenta diluit, *nullaque consideratione digna esse concludit.* Et Relect. de necess. grat. p.1. cap.11. n.8. triplicem scientiam contingentis pro triplici eius statu possibilitatis futuritionis conditionatæ,& absolutæ, *quia*, inquit, *ante scientiam simplicem intelligentia, & conditionatam, & absolutam præsupponitur obiectum cognoscibile iuxta statum, quem illa scientia petit. Possibile ante scientiam simplicem. & conditionate futurum ante conditionatam. absolute futurum ante scientiam visionis: licet scientia simplicis intelligentia sit prior futuritione conditionata, & vtraque sit prior futuritione absoluta, & dirigat actus diuina voluntatis: quare, & omnem huius actum antecedat.*

3. His sane, sicuti in eius primariæ Salmantinæ Cathedræ regimine, ita etiam & in sententia hac nostra præiuit Mag. Ioann. Alphonsus Curiel in suis cõtrouersiis, quas prælo, Cathedra emeritus, excolui, & auxit, vt constat ex præfat. ad Lectorem Magistri Fr. Gaspar is de Liendo Benedictini, qui de earum impressione curauit: vbi dicitur. *Vtpote in vltimis laboribus sapientior factus, seipsum superare videtur*, controu. quippe 7. alias 1. in c.4 Sap. art.4.n.1. & controuer.2. in c.1. epist.2.Petri, ad id: *fatagite, vt per bona opera*, à n.208. & à n 234. physicam prædeterminationem, ac de sese efficaces præfinitiones prædeterminatiuas magno rationum impetu quatit. à c.1.2. q 79. art.2. dub.vn. §.2. concl.2 eam ad materiale peccati oppugnat, generalia physicæ prædeterminationis ad actus quosvis humanos principia subuertens. Vode falsitas deprehenditur historiæ illius, quam obtrudere conantur Ledesma de auxil. d.2. assimi. de Scient. futuror. contingen. dif.2. §. *Hanc sententiam*, Aluarez opusc.3.respons.lib.7.cap.1. n.10. cursus Theologicus Discalceatus Carmeli Salmantini tract.3.de Scient.d.10.dub 8.n.119. Nempe Curielem extremo lecturæ suæ anno cum quæstionem 113. par. S. Thom. commentaretur sententiam controuersiarum retractasse: de quo noster Soar.t.1.de grat. prologom.2. c.1. n.8. rumorem tunc esse, sed nondum à se examinatum ait. Sed cum controuersiarum opus postremus eius labor fuerit, postquam lectura solutus, rudeque donatus fuit, vt vidimus; etsi vltimo lecturæ suæ, vel potius penultimo oppositam tenuisset sententiam in manuscriptis in politiori ad prælum controuersiarum opere, quod maturiori ætate, scientia, & otio limauit, illam reiecisse, nostramque secutum esse euidentissimum est. Accedit Curielem oppositio loco ad art.1. de Scient. Christi agentem (vti ex eius manuscriptis, & Mag. Ledesma proxime constat) solum docuit propositionem de futuro contingenti fixam, & determinatam ex parte obiecti veritatem non habere. At verò si præfinitiones prædeterminatiuas de sese efficaces, ac physicas de sese efficaces, prædeterminationes admitteret, haud quaquam propositionibus illis certam, ac determinatam ex parte obiecti veritatem, aut falsitatem absolute negaret: quemadmodum futuris a causis necessariis, ne aduersarij quidem absolute negant, sed solum independenter ab eius præfinitione,& prædeterminatione: quare, vt summum sensisse Curielem ibi dici posset, quod de primis scientiæ mediæ sub his vocibus Authoribus Molina, & Fonseca (quorum primus 1.p.qu.14.art.13.d.17. & Secundus lib.4. met.c.7. explanans text.& 3. instit. dialecticar.c.6. quod determinatam etiam veritatem, aut falsitatem propositionibus de futuro contingenti negauerint) scilicet in seipsis cognosci adeo eiusmodi futura ab æterno infallibili veritate non posse, sed vel solum per supercomprehensionem, vt Molina proxime d.49. & 50. & Becan.t.2.summ.Theolog.c.10.q.9. vel in alio medio (quod præfinitio,& prædeterminatio physica, ipsi semper inuisa, non sit, vt nostri Recentiores aliquot censent) ab ipso non explicato. Vel scientiam solum coniecturalem Ledesmæ,& Thomistarum priorum iam ab eis,& Theologis reliquis ablegatam (quod non, nisi graui Curielis dedecore, nulloque statæ iam Thomisticæ doctrinæ emolumento dici potest) in Deo circa futura contingentia admiserit, vt Ledesma gloriatur. Vel tandem sensisse. *Cognosci. In tali vocationis modo, qua Deus voluntatem suauiter ducat, infallibiliter tamen indeclinabiliter, & insuperabiliter ex aptatione, & contemperatione vocationis cum illa, & connexione, quæ est inter intellectum taliter proponentem, quæ posita infallibiliter, & indeclinabiliter, libere tamen voluntas operatur*, quod, quam longe absit à physica prædeterminatione, præfinitioneque de se efficaci prædeterminatiua, patet. Solumque in sententiam Mag. Ioannis Gonzalez 1.p.d.58.sect. de morali prædeterminatione, de qua cert. vlr. recidit.

4. Verum, vt dixi, Mag. Curiel nihil de medio,& modo, quo Deus futura contingentia præuouit, ac veritas contingentium determinata ex parte obiecti nitetetur explicuit. Recitata verò verba sunt Magistri Basilij Legionensis pro nostra sententia recitati de prompta excitata relect. de necess. gratiæ, 1 p. cap.9.n 5.& §.3.n.13. in cuius capitis initio ait sibi Magistrum Antolinez in hac congruitate vocationis præluxisse: pro eaque citat Leonardum Coquarum in notis ad cap.12. de ciuit. c.9. & manuscripto de auxil. d.5.dub.1. init. refert pro ea Ludouicum Legionensem lectura de lib.arbitr Mag. eiusdem ordinis Petrum de Aragon 1.2.q.83.solut.argum.Vasq.1.p d.91. & 98. c.6.n.36. & 1.2.d 26.c.5.n.27.& Ioannem Gonzalez proxime. Cæterum, cum locis recitatis ex illis relectione,& manuscripto physicam prædeterminationem, ac subinde eius præfinitionem omnino repellat,& manuscripto de auxil. d.1. dub.1. multifariam probet decreto Dei de se efficaci, & independenti à nostra voluntate libertatem euerti; & d.5. dub.4 fine dicat. *Molina opinionem probabilem esse, & cum magna probabilitatis specie satisfacere argumentis, quæ in contrarium adduci solent*, & citata relect. de necessit. gratiæ c.10. n.8. sententiam nostram sæpe à se dictam publice testetur: *quia comparatione facta cum opinione constituente qualitatem physicam*, (& quod tantumdem est præfinitionem prædeterminatiuam) *longe probabiliorem iudicauit*. Nescio quo pacto ad Dominicano s tandem iuisse censeri à sano homine possit. Præsertim ex congruitate illa, & attemperatione cogitationis ad voluntatem in actu primo, quam ex ipso retulimus, & nobis aduersarij opponunt cum eam congruitatem vocationis in actu primo, & Vasq. citatus, & Meratius tract. de grat.d.6.sect.16.& Tamerus d.16. de grat. q.2. dub.4. n.64. & alij ex nostris, & Alfons. Mendoza, Augustinian. qu.7.scholastica n.14. concl.6. qui maxime physicæ prædeterminatiuas præfinitiones, & qualitates detestantur, sciens tamque

ſcientiamque mediam puriſſimam tuentur, eiuſmodi congruitatem antecedentem vocationis, & à ſcientia proinde media conditionata conſenſus futuritione independentem laudent, ea vero admiſſa aliqualis connexio, & infallibilitas cum aſſenſu voluntatis concedi poteſt moralis nempe, non phyſica, & metaphyſica. Cuiuſmodi in medio ſcientiæ phyſice, ac metaphyſice infallibilis (qualis diuina ſcientia) omnino debet reperiri. Quare, cum nunquam docuerit diuinam præſcientiam contingentia futura, ſiue conditionata, ſiue abſoluta in congruitate illa, ſeu attemperatione, ſiue in ſic attemperata cogitatione, & vocatione in actu primo voluntati, tanquam in medio omnimodæ infallibilitatis diuinæ ſcientiæ apto, inniti, de connexione illa morali ſolum, & cui difficulter quis renuat, ac ſubinde morali etiam infallibilitate annuat, intelligendus Mag. Baſilius Legionenſis ſit. Maximè cum non aliis de cauſis phyſicam prædeterminationem, præfinitionémque prædeterminatiuam neceſſariam ex parte actus primi ad operationes voluntatis noſtræ ſemper reiecerit quam ob læſionem libertatis ratione antecedentis illius connexionis, & infallibilitas phyſicæ, & metaphyſicæ futuri conſenſus ſub illa. Denique id ex oppoſitis nobis Baſilij verbis quomodocumque intellectis, colligitur apertè: eum nuſquam neceſſitatem conſenſus ex congrua vocatione, & auxilio efficaci in prædeterminatione phyſica, ſiue præfinitione de ſe efficaci conſtituiſſe: quare neque vnquam à nobis, & à ſe ad Thomiſtas transfugiſſe; imo verò, etiam tunc, cum ſui à nobis diu amiciſſimis, ac benefactoribus alienationem ea doctrinæ ſuæ conſtantiſſimæ, quia noſtra erat, mutatione teſtari voluit, tamen eam dominicanæ non potuiſſe non præferre, nec per profundum eius ingenium licuiſſe à noſtra ſententia deficere, cum vellet; ſed ſolum vocibus illis congruitatis vocationis de ſeſe, ac independenter à ſcientia, & futuritione conditionatis aliquid ſonare, quo videretur à nobis abſcedere. Cum tamen reipſa intra noſtrorum ſententiam maneret, qui eiuſmodi congruitatem intrinſecæ attemperationis vocationis ad voluntatem non negant. Sed congruitatem talem, cui voluntatem reluctari omnino, & phyſice, & metaphyſice repugnet.

5. In noſtris etiam caſtris contra præfinitiones, & qualitates prædeterminatiuas haſce, ſtrenue pugnauit, Auguſtinianus etiam, Mag. Franciſcus Cornejo, & ipſe quoque Primarius Salmantinus anteceſſor: qui totam doctrinam de auxiliis, & ſcientia media cum ſuis, vt aiunt incidentiis, annexitatibus, & connexitatibus amplexus lectura de ſcientia Dei d. 5. dub. 3. ſubnectit. [Et ſanè non video, quam ob cauſam Thomiſtæ voluerunt tanto conatu illi obſiſtere. Siquidem neque Diuus Thom. aduerſatur; quinimo in ipſo non leue habet fundamentum, vt mox oſtendam: & in Diuo Auguſtino ferè irrefragabile: & quod caput eſt in ſacra ſcriptura minimè contemnendum. Addo quod quamvis daremus negantem partem eſſe veriorem, non ob id hæc foret reiicienda. Eſt enim, ſemperque fuit controuerſia de liberi arbitrij cum gratiæ donis concordia valde difficilis: in qua explicanda prima Chriſtianæ religionis ingenia inſudarunt: vixque ſibi ipſis ſatisfecerunt: vt proinde gratiæ ſint habendæ iis, qui retenta fidei ſinceritate, ſanctorumque Patrum doctrina, præſertim Auguſtini (qui Princeps in hac paleſtra fuit) nouam aperuerunt viam.] Aliud etiam Salmantinæ Academiæ lumen, & ſui ordinis S. Bernardi præcipuum ornamentum Reuerendiſſ. & Illuſtriſſ. Mag. Fr. Angelus Manrrique eiuſdem Primariæ Theologorum Cathedræ Moderator lect. de auxil. diſ. 6. cap. 1. ſupponit primo in Deo ſcientiam futurorum contingentium ac ſtatim. [Secundo etiam ex dictis præſuppono non cognoſci in decreto. Tum, quia in eo mihi certum eſt peccata, vt minimum, non cognoſci: quippe quæ à Deo non niſi ad exigentiam arbitrij decernuntur; & tamen nullus hactenus diſtinxit inter bona, & mala, vt hæc, niſi abſolutè futura non cognoſcantur, ſecus illa. Tum, quia decretum illud abſolutum, & efficax tolleret libertatem, aut ſaltem diminueret nimium, vt iam oſtendimus. Tum denique, quia admirabile proculdubio eſt, & ſola neceſſitate cogente dictum, Deum circa quemcumque hominem ex infinitis poſſibilibus infinities infinita decreta multiplicare, quæ nulli prorſus vſui ſunt futura.] Vbi, & ſi de decretis abſolutis ſubiectiuè, & obiectiuè conditionatis, quæ ad contingentis conditionati futuritionem, & ſcientiam Thomiſtæ requirunt, loquatur; tamen generalem rationem relegandi à Deo omnia actionum liberarum decreta ad tuendam earum in quovis ſtatu, libertatem expreſſit. Suæ huic doctrinæ concordat hic doctor eamque fuſius iterum dedit lectura de ſcientia Dei diffic. 7.

6. Ne vero eam ſententiam Primariæ ſolius Cathedræ Salmantinæ fructum eſſe arbitreris, in eandem etiam doctrinam Veſpertinæ Cathedræ Salmanticenſis Magiſtros, quaſi hæreditario iure, ſuccedere oſtendamus; & in primis Auguſtinianus Mag. Ioannes de Gueuara, qui eam Cathedram rexit noſtræ doctrinæ adhæſit, vt teſtatur eius in id muneris ſucceſſor. Mag. etiam Auguſtinianus Alphonſus Mendoza quæſt. 7. ſcholaſtica ex quodlibeticis fine, qui eam doctrinam vberrimè ea quæſt. ſæpè docuit num. 4. & 16. ad 3. argum. & §. *ex his expedita*, & §. *Non eſt vulgaris*. Et num. 18. ad 5. argum. & concl. 5. num 13. & §. *Adde* prædeterminationes phyſicas, (ac proinde determinatiuas præfinitiones) *chymaricas, & fictitias appellat*. & §. *Demum* eas ait à doctioribus Theologis faſtidiri. Ex quibus conſtat quo ſenſu præſtantis doctrinæ, & ingenij vir eadem quæſt. concl. 4. num. 12. aſſerat probabiliter dici poſſe nunquam repræſentari creaturam aliquam, ac proinde, neque futurum contingens in Deo poſſe, ſine ordine ad diuinam voluntatem. Ibi enim ſolum voluit, in nullo ſtatu veritatem aliquam, ſeu cognoſcibilitatem creaturæ, adhuc contingentis conditionatæ futuræ, abſque Dei decreto eſſe poſſe quare neque independenter ab illo cognoſci: quia creatum nullum abſque Dei voluntate poteſt conſiſtere; at vero Dei voluntatem illam efficacem de ſeſe erga contingentia eſſe debere: aut abſolutam ex parte actus erga contingens, quod ſub aliqua conditione foret, minimè docuit: quare id ſolum docuiſſe cenſendus eſt, quod repetitæ à ſe toties, & adeo proximè doctrinæ conſentaneum eſt: nempè vt creata omnia contingentia ſint, & ſubinde à Deo cognoſcantur, Dei voluntatem, non autem prædeterminatiuam, & efficacem conſenſus, neque abſolutam ex parte actus ad id, quod ſolum conditionatè eſt futurum, requiri: quemadmodum neque ad id, quod ſolum eſt poſſibile; ſed opus eſſe voluntate Dei de ſeſe inefficaci proportionatè ad ſtatum contingentis: abſoluta ſcilicet ad abſolutè futurum, & in hypotheſi cum reliquis requiſitis, & neceſſariis conditionibus ad futurum conditionatè. In horum locum, & Cathedram, nec minus in ſententiam ſucceſſit omnigena ſacra litteratura ornatiſſimus eiuſdem Sodalitij Mag. Ioan. Marquez, qui, cum cenſuram doctrinæ de concordia gratiæ, & prædeſtinationis cum noſtra libertate per Molinam vulgatæ, ad ſedemque Apoſtolicam delatæ Reuerendo ſui ordinis Generali in vrbe Procuratori memorato Patri Ioanni Bapt. Piambino à Summo Pontifice commiſſam cognoſceret, epiſtolam miſit: in qua ex ſua, & R. P. Mag. Petri Manrique ordinis etiam ſui (qui eadem tunc ad illum ſcribebat) imo & totius doctiſſimi ſui conuentus Salmanticenſis communi ſententia, & Molinæ ingenium, & doctrinam magnopere commendat vniuerſim: eiuſque de præfata concordia cauſam perilluſtris illius conuentus etiam eſſe ſignificat; & mox ſpeciatim addit [quod ad punctum de phyſica præmotione ſpectat: arbitror citra controuerſiam eſſe, nunquam à S. P. N. Auguſtino cognitam fuiſſe, nec ei in mentem veniſſe: &, quod ſolum videtur requirere ad conſenſum voluntatis, (liberum nempè) primam cogitationem, quam ipſe vocat congruam, ex parte intellectus, & ex parte voluntatis motum amoris, vel timoris indeliberatum: & cum his, quæ præueniunt, & præcedunt. Ex parte Dei ſtatim voluntas cooperatur gratiæ præuenienti, & excitanti; & alia præfinitio phyſica ſemper mihi viſa eſt dura, & periculoſa, & quam ſancta Tridentina Synodus non admittit, vbi agit de cooperatione noſtræ voluntatis cum gratia efficaci Dei. Commentaria etiam P. Vazq. in 1. p. hic magnificunt: & ita non deerunt Zoili vt nunquam hominibus excellentibus deſunt. Si fortè alicuius propoſitionis, quæ deferatur ad ſuam ſanctitatem, v. Paternitas cenſor nominetur, rogo, quam vehementer poſſum, ad-

faueat: quoniam meo iudicio liber ille doctrinam valde ſanam, & per omnia conformem Parenti noſtro Auguſtino continet, &c. Salmanticæ die 28. ſept. anno 1600. Fr. Ioannes Vazquez.]

7. His pro explorata Salmanticenſis Academiæ opinioni noſtræ adfauentia, atque in præfinitiones prædeterminatiuas hoſtilitate ſacrarum religionum eius vrbis (quæ Academiæ partes illuſtriaque membra ſunt) Magiſtri recenſendi hic eſſent; ni poſtmodum opportunius, dum ſacrarum religionum his de rebus examinemus ſententiam referrentur. Et quidem recitati Profeſſores, cum præcipua eius facultatis, & vniuerſitatis, ex quo res in controuerſiam vertitur præſens, lumina fuerint, eos numeraſſe ſat nunc erit, vt certum pro nobis habeatur huius Academiæ iudicium. At inquies illam anno 1581. Theſes P. Prudentij de Montemaior negantis præfinitiones noſtrorum actuum diuinas graui notaſſe cenſura, imo ad Pinecianum inquiſitionis tribunal detuliſſe. Reſpondeo id ab Academia actum minimè fuiſſe, ſed à Mag. Bannez phyſicarum prædeterminationum, & præfinitionum inuentore, nec ſatis moderato, ſuique compoſ (præſertim in hac materia) cenſore, vt conſtat ex eius relectione de merito, & augmento charitatis quæſt. 3. §. *Sed aſſerimus*, pag. 149. vbi id de ſe fatetur, eaque de rebus huic erroris, aut etiam hæreſis propoſitiones notat, quæ ex eo etiam tempore Theologis communiores, & longè aduerſis probabiliores, vt minimum, habentur. Cenſuratas quippè à Bannetio, ac forte aliis ſuarum partium Doctoribus, theſes ſanctæ Inquiſitionis tribunal omni cenſura immeritas, & prorſus Catholicas declarauit: Complutenſis vero Academia etiam laudibus extulit. Aſt oppones iterum ſtatutum Salmanticenſis ſtudij 9. Iunij anno 1617. de iuramento ſectandi S. Auguſtini, & S. Thom. doctrinam, atque in non ita claris iuxta intelligentiam eorum, [qui S. Auguſtini, & Thomæ diſcipuli communiter cenſentur à Theologis ſuis Profeſſoribus, & Magiſtris nuncupantur:] quare & ſtatutum ibi virtute eſſe prædeterminatiuas præfinitiones eorum, qui vulgo Thomiſtæ dicuntur, in ea vniuerſitate ſequendas. Decretum occaſione fundationis noſtrorum ſtudiorum Mattritenſium, Hiſpaniarum Regis noſtri Philippi IV. munificentia Dominicanis Patribus Hiſpaniæ Academias in nos concitantibus habitum à Salmanticenſi fuit. Cum autem à Patribus Franciſcanis merito pro Scoti doctrina in omnibus vniuerſitatibus celebri, deſtinata etiam ad eam edocendam Cathedra apud ſupremum Caſtellæ Senatum Regium (à quo neceſſario ad ſui validitatem decretum illud confirmandum erat) aduerſum eis eſſe reclamaretur: diuturno, & maturo ſingulorum ſenatorum conſilio, & poſtmodum eorum omnium longiſſima octo horarum, collatione, & conſeſſu habito ſexto idus Februarij ſubſequentis anni omnium calculis decretum illud abrogatum, reiectumque fuit, vt latius refert Lucas Vvadingo Franciſcanus in vita Scoti præfixa tom. 1. commentarior. cap. 15. num. 69. Sed, nec ſi ſtatutum vigeret, nobis, in quorum odium conceptum fuit, noſtræque doctrinæ officeret: nihil enim nobis antiquius, quam S. Thomam ſcholæ noſtræ Principem ſectari, vt videre eſt in 4. p. conſtitut. cap. 14. §. 1. & p. 8. cap. 1. & in 5. congregatione generali can. 41. & 56. quin, ideo prædeterminatiuas præfinitiones, & prædeterminationes phyſicas à nobis, reiiciendas R. noſter P. Claudius Aquaviua Generalis Præpoſitus Societatis, ſub quo diſputationes de auxiliis habitæ in vrbe, reſque Pontificio decreto abſoluta eſt, præſcribit epiſtola ad totam ſocietatem data Romæ 14. Decemb. anno 1613. quod ſanctis Auguſtino, & Thomæ magis ſit conſentaneum, &, quamquam eo decreto mentis S. Thomæ dubiæ ſenſum eorum, qui Thomiſtæ vocantur tenendum dicatur, cum certè Auguſtini mens firmius & primo loco ibi præſcriberetur tenenda: ea quidem iuxta interpretationem, eorum qui Auguſtini diſcipuli communiter habentur eſſet amplectenda. Ij vero ſunt eius germani filij Auguſtiniani Patres, ex quorum Proceribus omnibus ſententiam noſtram ipſiſſimam Auguſtini mentem eſſe nuper audiebamus. Ac tandem S. Thom. mentem, & in re præſenti ſententiam pro nobis, & contra recentiores, qui Thomiſtarum nomine gloriantur, adeo eſſe expreſſam, vt recurſu ad eorum interpretationes opus non ſit, multis inferius oſtendemus.

8. De Pinciana, ſeu Vallifoletana Academia noſtræ doctrinæ fautrice illud eſt argumentum non leue: quod, cum ad eius vrbis tribunal S. Inquiſitionis noſtræ huius doctrinæ theſes delatæ bis ſint, ſemel, cum Salmanticæ à Patre Prudentio de Montemaior, atque iterum poſtea à P. Antonio de Padilla fuerunt publicis diſputationibus propoſitæ, atque orthodoxæ à S. illo tribunali iudicatæ, fieri minimè potuit, quin id ſine conſultatione, & cenſura inſignis illius Academiæ, quæ adeo ad manum erat, ab illo Tribunali peragereturSed habemus rei huius comprobandæ non eum diſcurſum tantum, ſed fide dignam hiſtoriam. Siquidem de Molinæ doctrina rogatus ex Roma à præmemorato R. P. Ioan. Bapt. Piambino Generali ibi Auguſtiniano Procuratore, ac doctrinæ illius per Pontificem cenſore, Doct. Ioannes Garcia Coronel Primarius Vallifoletanæ Academiæ Theologus Profeſſor, & ipſe quidem alias Thomiſta reſpondit: [Recepi ſcriptas per v. P. 25. Iulij, in quibus à me flagitat vt dicam, quæ in Hiſpania communior ſit opinio de phyſica præmotione, quidve ego ipſe ſentiam: qua de materia vellem potius ab eruditis edoceri, quam aliquid definire: ſed vt V. P. morem geram, & vt in tantæ materiæ ſubſidium (quam grauem, & ex Dei gloria eſſe autumo) aliquid conferam, proferam, quod ex vero eſſe mihi occurrit. Has prædeterminationes video generaliter diſplicere multum fermè omnibus hominibus doctis, qui acriter verſati ſunt in rebus ſpeculatiuis, & ſcholaſticis, vel in controuerſiis fidei, & contra hæreſes in hac Pinciana vniuerſitate neminem meliorisnominis, præter Dominicanos, cognoſco, qui arbitretur prædeterminationes neceſſarias eſſe, & omnes pene eas auerſantur. In Collegio Auguſtinianorum vidi Profeſſores non bene de eis ſentire: vti, & in cœnobio S. Franciſci: & inter hos nuper electum Epiſcopum Pampilonenſem virum doctiſſimum: & SS. Trinitatis religioſos, & collegas maioris Collegij S. Crucis: quin cernere liqueat in omnibus his communitatibus, qui contrarium, vel legeret, vel defenderet. Idem quoque ſentire perſpicio doctiores canonicos ſummæ ædis: & quod ad actum peccaminoſum ſpectat, viri grauiſſimi fratrum Prædicatorum (quales ſunt P. M. Fr. Didacus Zanguas, & P. M. Mondragon iam defunctus) aſpere tulerunt à ſuis Monachis propugnari Deum prædefinire ad actum peccati, vel quod impelleret ad ipſum. Paucis elapſis diebus Mag. Tiedra, qui meo iudicio eſt omnium eorum, quos Dominicani hic retinent, doctiſſimus, mihi inſinuauit quamvis ſentiret affirmandum eſſe à Deo phyſice prædeterminari voluntatem ad operandum; ſed antecedenter ad hanc præmotionem ponendam eſſe quandam indifferentiam negatiuam, vt ſaluetur humani arbitrij libertas extra hanc vniuerſitatem in aliis his paniæ Academiis coniector ſimilia accidere de Salmanticenſi liquet mihi, exceptis Dominicanis, reliquos excellentiores Profeſſores negare huiuscemodi prædeterminationes, quales Mag. Curiel vir doctiſſimus, Magiſt. Antolinez, & omnes Magiſtri conuentus Auguſtinianorum Salmanticenſis, qui modo viuunt: etiam Mag. Dom. Manuel Sarmiento, Mag. Arroyo, & vt arbitror, omnes Benedictini Magiſtri. Quin & Mag. Zumel, qui Dominicanis adhæret, acerbe in ſuis operibus loquitur de prædefinitione ad peccatum. In Complutenſi Academia generaliter recedunt à prædeterminatione phyſica: & cum certitudine noui cenſuram tuliſſe in fauorem oppoſitæ ſententiæ, & libri Molinæ, quam contrariam prædeterminationi opinionem in ſiguntina, & ſeuiali vniuerſitate (quod eſt inſigne ſtudium fundatum à noſtro Monarcha) homines valde graues legerunt. Ex Patribus etiam Dominicanis legit noſtra tempeſtate Mag. Fr. Ioan. Vincentius, & aliquibus annis ante hunc, Mag. Mancius, ambo inſignes viri in Academia Salmanticenſi: Vidi inſuper theſes ex Granatenſi Academia, in quibus defendebatur & pro comperto habeo idem factum in Beatienſi vniuerſitate, in qua, valde procliuem animaduerti quendam eius Profeſſorem valde grauem, nempè R. P. Fr. Didacum de Auila ex ordine SS. Trinitatis, in ſacris religionibus; ferme omnibus (excepta Dominicana) inoffenſe decurrit. Et in Capitulis generalibus, & Prouincialibus, quæ conſpexi multa celebrari in

hac

hac vrbe, propugnabatur: nempè in generalibus capitulis Benedictinorum, & Minoritarum: & idem fecissent in Capitulo generali fratrum Mercenariorum, nisi Mag. Zumel impediuisset. Quam etiam defendi in capitulo generali Carmelitarum apud Madritum, dum ibi versarer, aspexi anno 1597. & in nullo memini quod physicas prædeterminationes tuerentur: & de præfinitione ad actum peccaminosum communiter male iudicatur.

9. Dedimus his Primarij Vallisoletani Professoris verbis plus multo, quam promisimus. Neque enim tantum pro doctrina nostra Pinicianam vniuersitatem, sed & reliquas Hispaniæ Academias recenset, quod autem de illa, & de Thomistarum (è quorum schola de reliquo ipse erat) aduersa suum iudicium fuerit his immediatis subiunxit. [De me ingenue fateor, V.P. (licet sim discipulus. Patrum Dominicanorum, & eorum ordiné non mediocriter coto) nunquam potui cum illis has physicas prædeterminationes admittere: & ita oppositum publicè sæpe defendi: & hoc lecturus sum anno. Non enim percipere valeo, quomodo cum illa præmotione conſistat determinatio Concilij Tridentini sess. 6. c. 5. can. 4. vbi manifestè docet voluntatem posse resistere, etiam in sensu composito: nam vocabula dissentire, & abnicere sensum compositum denotant: & c. 6. apertè decernit, Deum nõ esse causam peccati: & his nunquam, obtenuati, digne satisfieri. Nec etiam satis concipere queo, in quo hæ prædefinitiones differant ab errore Caluini, quo Ecclesia tantum hoc ævo perturbatur: nec qua forma per eas confutari possit. Quare obseruabam ab insignioribus hæretis nostro sæculo impugnatoribus (qualis Bellarminus, & Stapletonius) pro eadem ferme haberi sententia cum Caluiniana: vtque multo magis in his, quæ spectant ad actus malos. Nam, vt relati duo, & alij controuersistæ suggerunt Caluinus, & eius asseclæ non admittebant, Deum esse causam peccati; quo ad formale eius, sed solum, quoad materiale; licet Catholici per consequentiam inferant, eo ipso futurum, & causam actus praui quoad formale: quod, & ex his etiam præfinitionibus modo, quo ponuntur, sequi videatur. Insuper me confirmat in auersione, quam habeo sententiæ admittentis præfiniri actum peccaminosum secundum materiale, quod his diebus perspexerim à S. Inquisitione quædam grauissima delicta puniri, & quasdam doctrinas valde noxias, quæ multis viris doctis, & grauibus ex his, qui aderant, appendicula quædam videbantur opinionis introducentis præmouere Numen corda hominum ad materiale peccati. Molinæ librum ab hominibus doctissimis conspexi summis encomiis efferri: quem ego attente perlegi; &, licet forsitan quædam in eo melius dici possint, sed re vera nihil occurrit, quod expunctione, aut censura dignum sit; multa autem, quæ magnam laudem promerentur. Et quamvis eius sententia re ipsa satis prisca, & verus sit, quam esse Beatorum Augustini, & Thomæ pro indubitato habeo, intelligo tamen ipsum primum extitisse, qui distinctius, & fusius eam tractauit, & cum maiori robore: & scio eos, qui contra hæreses dimicant gratias referre ob ministrata arma aduersus ipsas: quæ fuit causa, vt pro opinionis primo authore haberetur, & ob hanc ipsam cautam, quamvis in eo aliquid eluceret, quod purgatione dignum esset, putarem differendam in aliud tempus castigationem: ne, si hac ætate fieret Caluinistis vanæ aduersus Catholicos gloriationis ansa daretur; & scholæ non modicum detrimentum paterentur. Certè quæ contra illum obiciuntur non multi ponderis sunt, & facilè soluuntur: Authoritas virorum, qui contradicunt, me moueret, nisi satis animaduerterem in his particulares respectus miscerí, quos penetrare non est difficile. Addo in quæstionibus tam arctis, & subtilibus non omnium esse, licet pro doctis teneantur, sanum iudicium ferre. Hæc habui, quæ dicerem, vt V.P. mandato obsecundarem: quem diuina Maiestas diu incolumem esse faciat. Ex Vallisoleto, die Octobris 17. anno 1600. Doct. Ioannes Garcia Coronel.

10. Et licet obiter Primarius hic Vallisoletanus pro nobis reliquas ferè Hispaniæ vniuersitates recensuit Granatensem, Scurialensem, Beatiensem, & Siguntinã. De Valentina vero celebri etiam Academia certum omnino est totam, totam semper nobiscum ea in re sensisse. Cum enim Ies in Hispania mota contra Molinæ concordiam fuit, ea Academia Professorem Augustinianum insignem habuit, qui & è communi sui ordinis sententia, & è Patris Molinæ, & præcipuè Gabrielis Vazq. obseruantia omnes Professores, & sua authoritate, & firmissimis argumentis in nostris, & suis partibus tenuit. Excidit sanè eius nomen vti iam diu plura alia memoriæ assolent meæ, ni scriptis iuuetur. Et sanè neminem, si Dominicanos excipias à nostris in ea Academia partibus, nunc etiam, defecisse, oculatus testis est noster Borrul. d. 5. de scientia media sect. vlt. citans Illustriss. Ludouicum Crespi ex Professore Primario Valentino primum Orlicnsem dein Placentinum Episcopum lecturis de auxil. scientia, & prædest. Ioseph Verge Primarium etiam eius Academiæ Magistrum lecturis totidem. Melchiorem Fuster cuso de volunt. tract. n. 583. Bonan. Guerau. Chrysostomum Royo, & Castelvi ad sacras infulas assumptum lectura de scientia.

CERTAMEN III.

Quid à Sede Apostolica, & sanctæ Inquisitionis tribunalibus tentatum, actumve re super hac, referatur.

1. HIc demique apponere libet, quæ de doctrina nostra prædeterminatiuis præfinitionibus aduersa, quam, & dante, & fauste obstetricante Deo scripturæ, Patrum, & veterum scholasticorum sententiis grauidum Molinæ ingenium in puram edidit lucem, à Sede Apostolica, & fidei quæsitoribus iudicata sunt. Et quid demum post longas cum aduersariis disputationes coram Clemente VIII. & Paulo V. de ea statutum à Sede Apostolica fuerit, ne aduersarij quidem in dubium reuocant: cum etiam ante conclusam causam de variis accusatam sententiam nostram Clemens VIII. eam defendendi, & vbivis studiorum, & gentium edocendi Orthodoxis doctoribus copiam fecerit amplissimam, vt Augustinianus Mag. Ioan. Puteanus Tholosanæ Academ. Regius Primar. Professor hic testatur in 1. 2. t. 1. q. 111. dub. 4. init. [Duæ sunt de hac re extremæ sententiæ, quarũ neutra est de fide. Clemens quippè VIII. de hac re consultus fecit potestatem defendendi quamliber, modo tamen alteram nulla notaret censura.] Et doct. Sorbonius Andreas Duuallius Regius Parisiensis Academ. Professor t. 1. in 1. 2. tract. de grat. q. 4. sub init. [Et quidem, cum à Clemente VIII. doctorum examini relicta sit cum moderatione, qua neutra opinio hæresis, erroris, temeritatis, alteriusve qualificationis arguatur, ab omni asperiori dicto sedulo abstinebimus.] Cuius decreti, & facultatis, & moderationis meminit Dom. Mag. Petrus de Ledesma Salmant. Theologus, Vespertinus Professor præfat. ad tr. de auxil. & si ex falso quodam testimonio Card. Madrucio imposito referat [Dominicanis, vt veris Discipulis S. Th. absoluram fieri, ac fine vlla limitatione suam doctrinam sequendi à Clemente VIII. facultatem; nostris vero à S. Thom. [Hac in parte alienis suam etiam sequendi, taliter tamen, quod sanam, & Catholicam doctrinam in omnibus doceant.] Hæc tamen in nostrorum næuum ficta, dedecus in ipsos conuerterent, nobisque augerent laudem, si vera fuissent, siquidem & nos non solum de Dominicanis recentibus, sed, vt de S. Thom. authoritate maxima ita accusatos vitiosse monstrarent, vt hac in re eius sententia decreto Pontificio ab omnibus scholasticis, & Academiis (quibus nostram sequendi data ibi copia fuit) pessumdari posset. Atque insuper, cum nihil doctrinæ nostræ eo decreto notatur, sed tota docenda relinquatur, eam in omnibus sanam prorsus, & Catholicam esse expressis verbis doceret, Dominicanis vero in S. Th. gratiam suam defendere permitteret: nihil de eius sanitate, vel infirmitate expressè saltem decernens. Sed certè, neque S. Th. authoritas, id vnquam patietur, nec societatis nostræ in Angelicum Præceptorem obseruantiæ gratus ille triumphus extitisset gaudemusque non ita magnum eum fuisse: neque nos minus ea in doctrina veros S. Th. discipulos à Clemente declaratos. Sed quoniam speciatim, & Augustini ex S. Th. testimoniis nostram doctrinam per omnia tunc probauimus cum rei, & accusati de illa ab hisce Dominicanis essemus, & hos causa cecidisse, & nostræ doctrinæ à Sede

Apostolica

Apoſtolica probatione, & docendi copia facta cunctis orthodoxis ſcholis, & doctoribus ſuperaſſe, & Auguſtino, & Thomæ gratias habemus.

2. Res igitur hæc ita habuit. Sedatis Luſitaniæ Dominicanorum aliquot motibus aduerſus Molinæ concordiam è ſanctæ Inquiſitionis, illam omnino approbantis, cenſura, & decreto, excitati turtus ob publicas doctrinæ eiuſdem à noſtris Vallifoleti editas, ac defenſatas theſes contra illam fluctus fuere anno 1594. teſte Aluarez de Origine Pelagianæ hæreſ. c. 33. num. 19. Dominicanis aliquibus illas ad Emin. Card. & Tolet. Archiep. & ſanctæ generalis Inquiſitionis Præſidem D. Gaſparem de Quiroga deferentibus: vti ex epiſtola de eius, & ſupremi illius Regij Inquiſitionis Senatus mandato per Licentiatum Arenillas de Reynoſo, Senatus eius Promotorem fiſcalem, Prouincialibus vtriuſque Religionis, & noſtræ, & Dominicanæ data, & intimata 15. Auguſti anni eiuſdem, qua vtriſque à cenſuris alterius abſtinentia ſub certis pœnis præcipiebatur. Et Regius quidem ille Senatus ab Academiis, & doctis quibuſque Religionum Magiſtris de ea controuerſia iudicium exigebat. Interim autem per eoſdem Dominicanos (quos non ſatis apud Caſtellæ Inquiſitionem & Academias de cauſæ exitu confidentes Luſitanæ Inquiſitionis, & Academiarum ante acta iudicia reddiderant) rem totam ad Clementem VIII. & vrbem, in qua ſacri Palatij è Sodalitio ſuo Magiſtri, ſumma his ſuper authoritas erat, detulerunt: quo effectum eſt, vt cum eorum induſtria præcipuè rei grauitate perſpecta Clemens VIII. ad ſe, atque ad Sedem Apoſtolicam aduocans cauſam decreto, cum ad præfatum Card. Quirogam, tum ad ſuum Hiſpaniæ Nuncium D. Camillum Caietanum Patriarch. Alex. iuberet vtriuſque religionis Prouincialibus intimando. Primum, ne, donec aliter à Sede Apoſtolica per S. Inquiſitionem iuſſum fuerit, de his ſiue in concluſionibus, ſiue in concionibus, ſiue lecturis, ſiue ſcriptis cuſiue libris de rebus hiſce tractarent. Secundum: curarent quantocyus vnuſquiſque à ſui Sodalitij Magiſtris doctrinæ ſuæ, cum ab authoritate, tum à ratione fundamenta in ſcriptis colligere: quorum exemplar vnum ſupremo fidei ſenatui, alterum vero Sedi Apoſtolicæ mitteretur. Id quod à Nuncio Apoſtolico primum datis ad vtriuſque religionis Prouinciales litteris 15. Auguſti anni eiuſdem 1594. executioni mandatum eſt, nec multo poſt, nempè menſe Octobris anni eiuſdem 1594. litteris à ſupremo fidei Senatu, per ſua inferiora tribunalia, Toletanum, Vallifoletanum, Hiſpalenſe, & Valentinum peractum eſt. Paruerunt, vt par erat, incunctanter vtriuſque Sodalitij Prouinciales, & Magiſtri: exemplariaque vtrobique delata fuere, quibus Romæ diligenter inſpectis quatuor poſt annis Clemens VIII. tam Religionis vtriuſque, quam, quibuſuis Eccleſiæ Catholicæ ſcholaſticis Doctoribus, & Profeſſoribus vtramlibet ſententiam tueri docere, ac legere, publicè etiam pro Academiarum more, diplomate ſuo arbitrium liberum fecit; dummodo à cenſuris oppoſitæ omnino abſtinerent: vt conſtat ex litteris ad P. Ludouicum de Guzman Toletanæ noſtræ Prouinciæ Antiſtitem datis 15. Martij anno 1598. à Tribunali S. Inquiſitionis Toletano, quibus ſubſcribunt D. Antonius Moreſon, Licentiatus D. Gaſpar de Quiroga, Licentiatus D. Franciſcus Manuel, fidemque lolephus de Pantoja ſecretarius facit.

3. Cæterum, vt delationis Dominicanorum aduerſus doctrinam Molinæ, iam noſtram vniuerſim, cauſa maturius diſcuteretur Clemens ipſe, anno 1599. iuſſit, vtriuſque Religionis Generales tribus quemque ſelectis ſuorum Magiſtris ſtato die 22. Februarij in ædes Eminentiſſ. Cardin. Madruchij conuenire, & quibus diſcreparent preſſe, ac dilucide exponere. Id quod effectum per vtroſque eſt Reuerendiſſimos: accedentibuſque Mag. Generali Patrum Prædicatorum cum Mag. Didaco Albarez Procurat. ordinis generali, & Mag. Raphaële Ripa, & alio Mag. ignominato, qui Cardinalis Aſudani Theologus fuiſſe perhibetur; & Claudio Aquauiua Generali Societatis Præpoſito, comitantibus P. Michaële Vazq. Collegij Rom. ſtudiorum maior, Præfecto P. Petro de Arruual Primario etiam olim Collegij Salmantini Profeſſore, & tandem Prouin. Caſtellæ Antiſtite. Aperti ibi articuli, quibus diſcordabant, & quamvis Madruchio additi etiam comites Eminentiſſimi Cardinales duo ſub Martij finem fuere, Aſculanus ex Dominicana, & Bellarminus è Ieſuitica aſſumpti nil per multas vtriuſque partis apud eos ſeſſiones actum, quoad concordiam, fuit. Quare ineunte anno 1602. publicè ab eodem Clemente diſputationes vtriſque fuerunt indictæ, ab eiſque, & acceptatæ, & ceptæ: quarum exitus ſub Paulo V. idem, atque ſub Clemente VIII. vt, ſcilicet, vtriuſque ſententiæ tuendæ, legendæ, atque edocendæ copia omnibus Theologis fieret, dummodo alij ab aliorum cenſuris temperarent: nec, quouſque aliter per Sedem Apoſtolicam ſuper hiſce rebus ſtatueretur, libri, aut tractatus de auxiliorum efficaciæ argumento cuderentur: ita ſtatuit Paulus V. decreto ſuo dato 28. Auguſti anno 1605. quo anno illud refert Henricus Spondanus auctuario ad Epitom. Baronij, & ſi eiuſdem publicatio, & mandatum ad ſanctas Inquiſitiones, vt id vbiuis præciperent, & euulgarent 5. Septemb. anno 1607. fuerit. Quæ res circa eius decreti tempus variare authores fecit, & quoad impreſſionis prohibitionem eiuſdem Pontificis breue intimatum eſt anno 1612. die 24. Iulij, vt referunt, t. 2. Ludouici Montetinos in 1. 2. d. 31. q. 5. qui eius editionem curarunt. Vtramque in his edocendis, legendiſque moderationem Pontificis. Vrbani VIII. in nouatoris conſtitutionibus confirmatam nouimus. Sed quoniam de re hac nullum iam eſt partium diſſidium eis conſtitutionibus referendis breuitatis cauſa ſuperſedeo. Fuerunt autem eius Pontificis confirmatoriæ conſtitutiones tres. Altera expedita 22. Maij, anno 1625. cuius meminit Ioannes à S. Thom. art. 6. citando init. Altera anno 1641. Auguſti 24. occaſione operum Cornelij Ianſenij. Tertia anno 1643. Breui prohibenti librum *Auguſtinus* Cornelij eiuſdem, quarum meminit Paulus Leonardus in reſponſionibus ad expoſtulationes contra ſcientiam mediam p. 1. ſect. 3. num. 13. Illud tamen notarim Pontificia hæc decreta, & ſi æquè vtrique parti fauere videantur, noſtræ tamen longè eſſe fauentiora. Siquidem doctrina noſtra accuſata, æque, vt ſic loquar rea aduerſariorum criminationibus in eo iudicio fuit; eorum vero oppoſita ſententia actrix, necdum accuſata, & ſi argumenta, ob quæ ab illa abſcederemus, iremuſque in noſtram, haud ſegniter à noſtris fuerint eis diſputationibus inſtructa, & efformata: longè autem maior approbatio eſt accuſatum abſolui, quam non damnari non accuſatum, ſed permitti: & ſanè, cum noſtræ doctrinæ abſolutione habita Doctores noſtri oppoſitæ ſententiæ Lutheraniſmi, & Caluiniſmi à Tridentino damnati; litem intentarent, longiſſimarum antea ctarum diſputationum tædio, alioque Pauli V. mentem auocantibus curis grauiſſimis, diſputationes ſolutæ, atque in liberius tempus dilatæ ſunt, non neglectæ: quæ nobis actoribus, ſi habeantur, & tamen aduerſarij pro ſua eruditione, & Theologica dexteritate cauſa non cecidere, tunc demum æqua vtriuſque doctrinæ laus, & commendatio à Sede Apoſtolica erit.

4. Sed enim Romanæ illæ diſputationes attrocium fabularum, mendaciorumque contra noſtram doctrinam ſpuriſſimorum materiam nonnullis dederunt: quorum mala fidè decepti diſcalceati Carmelitani Salmanticenſes in ſuo curſu Theolog. t. 1. in 1. p. tract. 3. dubit. 3. §. 2. narrarunt ex triginta grauiſſimis viris, Cardinalibus, Epiſcopis, & Religioſis Vicario Chriſti teſtium, & conſiliariorum loco aſſiſtentibus, omnes, vno, vel altero excepto (quorum poſtea meminit Mag. Ioan. à S. Th. infrà recitandus) conſtanter cum Clemente VIII. & Paulo V. iudicaſſe ſcientiam mediam, ac ſubinde futuritionem conditionatam contingentium, aut abſolutam, nullum in S. Auguſtini, & Thomæ doctrina fundamentum habere. Cui hiſtoriæ, cum à noſtris per ſex integros annos, vel hominum Academia diſputationum pulueris inexpertium indulgentia, & neglectu, vel ſuperflui laboris tædio, vel cauſæ ſecuritate, vel tandem pacis, & modeſtiæ amore reclamatum non eſſet: modeſtiam, & ſilentium noſtrum malam interpretatus conſcientiam Ioann. à S. Thom. t. 1. in 1. p. d. 20. art. 6. pag 688. cuſſionis Complutenſ. anno 1637. inſultanter ſcripſit. [Sex anni ſunt, ex quo liber eſt publicatus, vt poſſit ab aduerſariis tale teſtimonium, & hiſtoria, vel refringi, vel redargui. Sed non eſt factum: & ita factum tenet. Et ibidem pag. 690. ſanè, ſi aduerſarij ſenſiſſent

ſenſiſſent pro eorum parte qualitercumque ſtare: nullatenus manifeſtare negligerent omnibus rem ſuæ opinioni ita fauorabilem; cum etiam ex aliis minutioribus, & parui momenti argumentis grádem aliqui ponderationem faciant.] Noſtroque ipſe ſilentio, atque modeſtiæ fidens ex quodam authographo Doctoris Pennæ, infenſiſſimo ſocietatis noſtræ inimico hiſtoriam earundem diſputationum aliam numeratis, eum die, menſe, & anno, congregationibus, vbi de ea materia diſputatum, actumque eſt ait: Congregat. habita apud Reuerend. Dom. S. Agathæ Epiſcopum die Iouis 7. Iunij anni 1601. Romanos cenſores omnes (exceptis Regente Carmelitarum, & Procuratore generali S. Auguſtini) *Statuiſſe ſcientiam mediam fuiſſe inuentam à Maſſilienſibus ad extenuandam Dei gratiam efficacem bona voluntatis.* Sed quoniam hiſtoriæ illius diſcalceatæ, ſicuti, & nimium calceatæ huius falſitas, vel inde deprehendi facile poſſet (vt docte obſeruauit R. Petrus à S. Ioſeph d. 4. de ſuaui concordia, ſect. 4. n. 3.) quod nihil horum à Reuerendiſſ. Didaco Aluarez (quo Dominicano actore, & diſputatores præſente, Romanæ ſeſſiones, & diſputationes habitæ ſunt) opere de auxiliis poſt illas omnes proxime euulgato memoratum fuerit, cum tamen nihil, quod ſuis fauere partibus poſſet, vel minutulum eo in opere, & altero reſponſionum omiſerit. Duacenſes Patres Dominicani difficili huic, & promptæ obiectioni contra vulgatam ante annos quatuor diſcalceatorum hiſtoriam occurrere volétes opuſculum poſthumum eiuſdem Aluarez *de origine hæreſis Pelagianæ* cudi fecerunt anno 1635. Ad cuius calcem addunt codice magna ex parte propria eius manuſcripto, cóque cœnobio aſſeruato teſtari ipſum. [Ex triginta iudicibus ſupra recenſitis, qui vel Cardinales, vel Epiſcopalibus infulis conſpicui, vel ex grauioribus inter regulares ornes vno, atque altero dempto, & prædictos ſummos Pontifices Clem VIII. & Paulo V. vt Doctores particulares, iudicaſſe: veram, & germanam SS. Auguſtini, & Thomæ ſententiam à Thomiſtis, aduerſus Ludouici Molinæ doctiſſimos, & acerrimos defenſores propugnatam,] quibus pro indubitatis ſuppoſitis ſubdunt, vt proinde, quo iure Doct. Angelicus poſt tale grauiſſimorum Pontificum, & tot iudicum integerrimorum iudicium à quodam fulienſi. (Doct. nimirum Fr. Petro à S. Ioſeph in defenſione à S. Th. à phyſica prædeterminatione actuum liberorum ipſi falſo impoſita) [& nonnullis aliis in partes contrarias pertrahi poſſit viri prudentiſſimi vehementer mirari non deſinant.

5 Vt autem ea præcautio fabulæ illi ſuadendæ, atque ab obiectione præfata liberandæ prodeſſet, eam hiſtoriæ partem è Reuerendiſſimi Aluarez codiculo decerptam, manu eius exaratam eſſe authenticis teſtimoniis comprobari oportebat. Plura enim eius codiculi alienæ eſſe manus proferentes ipſi teſtantur: neque aliorum manibus ſcripta plura circa eas congregationes, & diſputationes apochypha, & fabuloſa ad aduerſarios peruenîſſe certiſſimum eſt, ſempérque illud inſtat nullibi ſuorũ operum, ne opuſculo quidem hoc à ſuis Duacenſibus cuſo ea hiſtoria pro ſua doctrina vſum Aluarez fuiſſe, qui omnia pro illa mouit. Et ſane neque per Ioann. à S. Ioſeph cit. art. 6. pag. 68. Conſultorum Clem. VIII. & Paulo V. pro eis diſputationibus aſſiſtentium numerus trigenarium expleuiſſe autem vera neque vltra decem & quatuor, & ſex præterea Cardinales fuit, vt ex relationum concordia ſingulis, & omnibus nominatim recenſitis oſtendit Paulus Leonardus proxime n. 11. Secundo vt hic bene obſeruat ſect. 4. n. 18. cum primum Molinæ doctrina delata ad Sedem Apoſtolicam fuit anno ſupra notato, non fideliter, vt in eius concordia erat, ſed corrupte fuit delata, vt Molina ipſe conqueritur: quare mirum non eſſet in congregationibus habitis anno 1598. coram Eminentiſſ. D. Ludouico Madruchio, & Dom. Pompeio Aragonio generalibus inquiſitoribus Romanis ſeptem ex nouenario numero Conſultorum illam S. Auguſtino, & Thomæ declaraſſe contrariam; renitentibus R. Patribus Ioanne Antonio Bohio Collegij Romani Carmelitani Regente, & Ioanne Bapt. Piambino Procurat. generali Eremitar. S. Auguſtini, quibus adnumerandi ex illis nouem ſunt Mag. Greg. Nunnez Coronel, Auguſtinian. qui è ſui ordinis ſtata ſententia procuratori ſuo generali conſenſit, & D. Ludouicus Greyl & R. Iacobus de Buſſu Benedictinus ambo Sorbonici Doctores Pariſienſes, ex quibus nemo non ab anno 1626. præfinitiones prædeterminatiuas, ac prædeterminationes phyſicas humanarum actionum, etiam graui cenſura notatas, non reiecit, vt vidimus cert. 1. an. 1. quod ſi, vt refert Ioann. à S. Thom. cit. art. 6. eis congregationibus interfuit Epiſcopus de Nardo, & Rem. Mag. Henricus Siluius, poſtmodum Generalis Carmelitus in earum congregationum cenſoribus numeratus à Fr. Antonio Alegre ſtatu 5. paradiſi Carmeliti ætate 17. c. 36. ann. 1598. quos etiam pro doctrina Molinæ, vti Auguſtiniana, & vere Thomiſtica (ſteriſſe veriores dicunt relationes; liquet ex vndecim ſuffragiis, etiam tunc, cum noodum delatio verificata, doctrinaque à noſtris, vt Molinæ, & Societatis propria, & germana recognita fuerat (ſequenti anno 1599. actum hoc fuit, vt n. 3. dicebamus) nec diſputationes inchoatæ ſeptem doctrinæ noſtræ adfauerunt. Et ſane vani hi rumuſculi per id temporis ſparſi ab aduerſariis fuere, vt patet ex epiſtolis recitatis Vniuerſitatum, & Profeſſorum Theologiæ cert. 1. & 2. & hoc cert. 3. afferendis; imo, & fabuloſior ille, eorum tamen coniectarius, quod Clemens VIII. Molinæ præfatam doctrinam vellet damnare; contra quem tamen bono nos animo eſſe iuſſit Eminentiſſ. noſter Cardinal. Bellarminus epiſtola data. De eodemque Bellarmino in eius vita lib. 3. c. 9. dixiſſe Clementi VIII. fertur. Nihil eum contra noſtras aſſertiones definiturum id quod, & ſi probato alias ſanctiſſimi viri prophetico ſpiritu dictum pie credi poſſit. cum Eugenio tamen Philadelpho exercit. ſchol. tripart. appendice ad Camerarium §. *Hue ſpectat*, ob ſupremam ſedis Apoſtolicæ, & infallibilem in definiendis authoritatem, & noſtræ doctrinæ firmiſſima, & ab authoritate, & à ratione fundamenta altiſſime ab eo penetrata, dictum potius reor. Maxime, cum ſciam illum ſub vitæ finem in ſua contra prædeterminantias præfinitiones ſententia mori ſe teſtatum eſſe.

6 Sed quamuis illud tunc fuerit conſultorum, & Clem. VIII. iudicium, cum res non erat, & partis confeſſione, & diſputationibus explorata: qui fieri potuit, vt poſt illas habitas, repræſentataque à noſtris Sixti V. pro eadem doctrina contra Baium, eiuſque partiales, omniúmque S. Inquiſitionis tribunalium, cóque vniuerſitatum, & inſignium ætatis illius Profeſſorum iudicia, atque ex S. Auguſtino, & Thoma apertiſſima, & frequentiſſima teſtimonia, atque à ratione Philoſophica, & Theologica argumenta grauiſſima, vel Romani cenſores illi, Clemens VIII. & Paulus V. (adhuc contrario delationis initio iudicio præuenti) in aduerſa nobis cenſura perſiſterent? Fuerint ergo in tudi adhuc indigeſta, & confuſa materia ij omnes nobis aduerſi, an non glorioſius nobis, noſtriſque fundamentis eſt, cauſa cognita eoſdem noſtris partibus præconcepto etiam iudicio renunciantes, & quaſi à ſe ipſis abſcedentes noſtris partibus acceſſiſſe? Quod autem ita demum (ſi vera illa aduerſariorum hiſtoria eſſet) reſ accideritt: decreta illa vtriuſque Pontificis memorata euidenter ſuadent. Neque enim contra proprium, & longe maioris partis cenſorum iudicium edita in noſtræ doctrinæ fauorem decreta illa fuiſſent, quæ prudenter, & pie non, niſi ex maiori ſuffragiorum parte, præſertim contra priuata Pontificum ipſorum ſtatuentium iudicia, edi potuerunt. Accedit ſententiam cenſorum poſtremam, ex qua decreta illa prodiere ſecretis ſingulorum ſuffragiis ab eiſdem Pontificibus per ſanctam generalem inquiſitionem Romanam, & memoratos Eminentiſſ. Generales fidei quæſitores in ſcriptis receptam fuiſſe: cumque, tum ob materię qualitatem, tum ob ſanctæ inquiſitionis ſtylũ inuiolabilem ſecreti iuramento tam inquiſitores, quam cenſores obſtringerentur: vnde fide dignis teſtibus ea iudicij cenſorũ poſtremi computatio efformari potuerit, non apparet niſi è Pontificiis regeſtis, quæ nulli partium hactenus patuere, nec ab aduerſariis citantur.

7 Eam ob rem Ioan. à S. Th. cit. art. 6. pag. 688. ait: cenſuram illam maiori longe ſuffragiorum parte ſcientiæ mediæ, eiuſque connexis articulis aduerſã in cõgregationibus habitis apud Ædes Epiſcopi S. Agathę datã eſſe anno 1601. quare non eſſe illam, quæ ſummo Pontifici à iuratis de ſecreto cenſoribus poſt ventilatam vtrinque quæſtionẽ data eſt. Poſtremum hoc eſt veriſſimum ſiquidem anno 1602. primũ quæſtionis ventilandæ facta eſt vtrique parti facultas, ac publice diſputationes indictæ. Et quidem argumenta hæc cõtra fabuloſas iſtas Cõgregationes & ceſuras, quæ fuſiori calamo Paul. Leonard. perſecutus eſt efficacia ſatis de ſe ſunt, & Breui Innoc. X. efficaciora facta expedito die 23. Aprilis, anno 1654. in Congreg. generalis Inquiſit. Romanæ habita in Palacio Apoſtolico quirinali coram eodem ſummo Pontifice & Eminentiſſ. generalibus inquiſitoribus, quo poſtquam libros plures Cornelij Ian-

senij, & Iansenitarum sub grauibus pœnis, & censuris prohibet, prætates omnes historias Congregationum illarum, & speciatim, quæ ex relatione Mag. Lemos, & Doct. Pegnæ circumferuntur, à pochryphas, & nullius authoritatis Innocentius declarat, ab̃ulloque allegandas decernit. Breue incipit. *SS. D. N. Innocentius Papa X. post condemnatam sua constitutione, &c.* fine autem ad rem præsentem ait. *Caterum, cum, tam Roma, quam alibi circumferantur quadam asserta acta manuscripta, & forsan typis excussa, Congregationum habitarum coram sacris record. Clemente VIII. ac Paulo V. super quæstione de auxiliis diuinæ gratiæ, tam sub nomine Francisci Pegnæ olim Rotæ Romanæ decani, quam fratris Thomæ de Lemos ordinis Prædicatorum aliorumque Prælatorum, & Theologorum, qui, vt asseritur, prædictis interfuerunt Congregationibus. Necnon quoddam autographum, siue exemplar cuiusdam asserti constitutionis eiusdem Pauli V. super definitione prædictæ quæstionis de auxiliis, ac damnationis sententia, seu sententiarum Ludouici Molinæ societatis Iesu, eadem sanctitas sua præsenti hoc decreto declarat, ac decreuit: prædictis assertis actis, tam pro sententia fratrum Ordinis sancti Dominici, quam Ludouici Molinæ, aliorumque societatis Iesu Religiosorum, & autographo, siue exemplari prædicta asserta constitutionis Pauli V. nullam omnino esse fidem adhibendam: neque ab alterutra parte, seu à quocumque alio allegari posse, vel debere. sed super quæstione prædicta obseruanda esse decreta Pauli V. Vrbani VIII. suorum prædecessorum fidem facit Ioann. Antonius Dominicus sanctæ Romanæ, & vniuersalis inquisitionis Notar.* Huius autem decreti publicatio ita peracta est. *Anno a Natiuitate D. N. Iesu-Christi, mille sexcentesimo quinquag. quarto, indictione 7. die vero vigesima septima Aprilis Pontific. Sanctiss. in Christo Patris, & D. N. Innocentij diuina prouidentia Papæ X. anno eius decimo supradicta littera Apostolica, siue decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Basilicæ S. Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de vrbe, & Cancellaria Apostolica, atque in acie campi flora. vt moris est, per me Hieronymum Mascellam eiusdem S. D. N. Papæ, & Romanæ inquisitionis cursorem.* Decreti huius authenticam copiam apud me habeo.

8. De Hispanis inquisitionibus, quam honorifice hanc Molinæ, & nostram prædeterminatiuis præfinitionibus abnuentem sententiam probauerint constat ex datis epistolis cent. 1. à n. 9. & cent. 2. Datisque de Lusitana generali inquisitione testant ex iam subijciendis Epistolis perspicua testimonia clarebunt. Albertus Austriæ Archidux, olim Cardin. & Generalis apud Lusitanos fidei quæstor, cum postea e Belgio Hispaniam ducturus infantem Isabellam claram Philippi 2. filiam veniret, hæc e Matritensi aula ad Clementem VIII. dedit anno 1599. die Aprilis 12 [Beatissime Pater, quo tempore Regnum Lusitaniæ, & S. tibi generali inquisitionem gubernabam oblati mihi sunt supplices libri aduersus librum Ludouici de Molina societatis Iesu de concordia liberi arbitrij cum gratiæ donis, diuina præscientia, & prædestinatione, & vt in eo negotio maturè procederetur, post cõmunicatam cum senatu inquisitionis materiam datum est Doct. Ludouico Molinæ transumptum obiectionum factarum contra eius librum: quibus ille respondit, & ego præcepi, vt, tam obiectiones, quam responsiones ad eas perlegerentur, & exuterentur à personis doctis, & grauibus eius Regni, & inter has ab aliquibus Patribus Ordinis S. Dominici. A quibus, cum esset compertum nihil esse in libro, quod ecclesiarum promereretur nimo potius continere doctrinam valde veram, sanam, & conformem scripturæ, cõciliis, & SS. Patribus: &, quod Author omnibus, quæ opponebantur, solide satisfaciebat, vt liquet ex decreto S. inquisitionis. his visis facta est copia libri in lucẽ edendi, qui statim prodiit. De quibus V. sanctitatem admonere volui, quoniam percipio, nunc de nouo hanc eandem materiam Romæ pertractari? atque eidem, qui apud me in Lusitania de opere apud illo detulerunt, modo ad vestrã Beatitudinem recurrere, vt in librum censura feratur. Atque, vt hęc representarem motus sum, tum quia æquum est ita fieri? tum quod Author efflagitauit: tum præcipuè vt V. sanctitas per me, qui omnia noui, edoctus, statuat, quod de tam graui negotio magis expediat, in quo, & mea periclitatur authoritas, & sacræ generalis inquisitionis Regni Lusitaniæ, & vtraque omnium tam catholicorum, quam hæreticorum oculis exposita est.] Consulti vero Dominicam Patres, fuere peridoctus Mag. Bartolomeus Ferreira senatus vnus publicus censor, & Mag. Ioan. Delascueuas tunc Archiduci a confessionibus, post vero Episcop. Abulensis.

Idem Lusitaniæ inquisitionis iudicium testata eidem Clementi VIII. fuit Maria Augusta Imperatrix præfati Alberti mater litteris ad ipsum datis Matriti 14. Nouemb. anno 1598. tenoris sequentis. Beatissime, perspecta, & in Germania, & in Hispania, cum animi magna consolatione, quantum Religio societatis Iesu Deo, & eius Ecclesiæ deferat, obligor ex intimo corde concupiscere, & adnitor eius conseruationem, & augmentum. Præterea, cum videam eam à S. illa tua, & Apostolica sede, à Catholicis Principibus tantopere coli, & adamari, quantum eam hæretici, & Pontificiæ Cathedræ omnes hostes detestantur. Persuasum enim habeo tales fauores necessarios esse, vt fructus laborum, quos suscipit, crescat, & mercedis, atque præmij quasi debitos tituio, ob plura, & insignia eius merita erga vestram sanctitatẽ, & totam catholicam Ecclesiam, pro qua indefessa fatigatur, vestram Beatitudinẽ suppliciter deprecor, tum propter vniuersalis Ecclesiæ gratiam, tum propter nostræ in hanc religionem ardentiorem affectum, vt quam commendatissimam V. habeat sanctitas, & paterne defendat omnibus occasionib. speciatim ea, quæ oblata est de P. Ludouici Molinæ libro, quem librum ex authoritate V. sanctitatis Archidux Albertus filius meus, dum esset supremus in regno Lusitaniæ inquisitor cum toto S. inquisitionis senatu examinauit, ob quorumdam æmulorum instantiam; & reperit criminationes illorum nullius esse momenti: librumque secutum, & catholicum esse. Quod ipsum quoque indicatum est à multis vniuersitatibus, Prælatis, & hominibus doctis Castellæ: quod V. sanctitas fusius percipiet ab Hispaniæ in vrbe legato. Cuius beatiss. personam quod V. sanctit. obedientiss. filia Maria.] Extant etiam apud nos quatuor aliæ Augustæ huius in eandem sententiam epistolæ eodem anno 2. Decemb. Madriti etiam datis ad eminentiss. Cardinales Aldobrandinum, Madruchium, & S. Seuerinæ, atq; ad ducem de Sessa Regis Catholici tunc in vrbe legatum. Similis epistola ad Clementem eundem à toto supremo inquisitionis Lusitaniæ senatu missa per id tempus in hæc verba fuit. *Beatiss. P. Post Sanctissimorum pedum osculа, de licentia huius Senatus Generalis inquisitionis Lusitaniæ non paucis ante annis, inquisitore tunc generali Cardinali Archiduce impressi sunt commentarij P. Ludouici de Molina societatis Iesu, de concordia liberi arbitrij cum gratiæ donis, &c. habita prius honorifica approbatione P. Bartholomæi Ferreira à Dominicana familia publici tunc in hoc Senatu censoris: quæ approbatio in fronte libri præfertur. Nihilominus accepimus eius libri doctrinam grauiter à nonnullis Theologis in Hispania fuisse oppugnatam, tandemque ad iudicium summi istius Apostolatus, vnde omnis certa doctrina censura petenda est causam esse delatam: huiusque cognitionem à V. sanctitate certis deputatis commissam. Cum igitur in eo libro approbando huius consilij authoritas, quæ ex delegatione Apostolica existit, interposita sit: ac proinde in libri periculo eadem authoritas modo aliquo periclitetur: oportere visum est id exponi sanctitati vestræ, prout facimus, humiliter supplicantes, vt iubere dignetur communicari huic consilio obiectiones, quæ eius libri doctrinam in discrimen adducere videntur, dato nobis spatio congruo ad transmittendam satisfactionem, quæ reddi posse videbitur: nihilque interim contra ipsum librũ statuendo. Quidquid tamen sanctitati V. circa totum hoc negotium disponere placeat, submisse, & obsequentissime, vt par est, animo, conformique iudicio suscipiemus. Vlissipone in mensa senatus generalis inquisitionis vacante officio inquisitoris Generalis, &c. Senatus generalis inquisitionis.*

Illustri hoc tanti senatus instrumento non solũ ab ipso approbatam esse ostenditur doctrinam nostram præfinitiones prædeterminatiuas auersantem, sicuti ex approbatione opusculorum nostri Suarez (quorum alterum de scientia media est) ab eodem senatu facta 9. Mart. anno 1599. vt constat editione ex Typographia Reg. Madriti eodem anno, verum & supremo illi senatui præ opposita sententia approbatã cum eius doctrinæ, nec solũ censuræ, defensio, ea epistola ab illo suscipiatur. Id quod amplius adhuc elucet: cũ eiusdẽ senatus generalis alter inquisitor illustriss.

Illuſtriſſ. D. Fernandus Maſcarenhas cum his de rebus adſcribendum ſe contulit, adeo efficaciter oppoſitam doctrinam impugnauerit, adeóque conſtanter noſtræ adhæſerit, vt infra videbimus. Denique mittenda non eſt Dom. D. Ioannis de Borgia Auguſtæ memoratę Maiordomi Maximi Regiique Senatus Luſitani Conſiliarij. Data ad Clementem eundem, Madriti 8. Iunij, anno 1601. Latina per noſtrum Paulum Leonardum citata 1. p. ſect. 7. n. 30. motiuum enim omnium, & artium, quibus Molinæ doctrina impetita ab hoſtibus fuit, eiuſque apud Hiſpaniæ tribunalia, Academias, & doctos quoſque triumphorum compendiaria tanti viri hiſtoria eſt. Titulis, quibus Luſitaniæ inquiſitionis, & Regni authoritati conſulere debet initio recenſitis ait: [Rumore ab aliquibus per totam Hiſpaniam diffuſo, nempe prohibendam in vrbe concordiam liberi arbitrij cum gratiæ donis à P. Ludouico de Molina Societatis IESV in lucem emiſſam valde commotus ſum. Quoniam, ſi ſparſus rumor verus fuiſſet, non modo triſtitiæ occaſio fuiſſet piis, & doctis quibuſque eius Regni, periculi quoque non mediocris æſtimationi, & authoritati ſupremi fidei Senatus per S. Sedem ea in prouincia erecti; quæ me compellunt, vt V. Beatitudini repræſentem, P. doct. Ludouicum de Molina per viginti annos, quibus primariam Theologicæ facultatis cathedram Eborenſi in Academia moderatus eſt, atque per alios multos, quibus à pueritia ad extremam ætatem ibi vixit, eximiæ Religionis virum computatum, & eruditione conſummatiſſimum: adeo, vt oraculi inſtar haberetur: eiuſque libri in pretio magno habentur cum generali approbatione: ſingulariter vero opus eius de concordia gratiæ, & liberi arbitrij: non ſolum, quia more communi data eſt edendi facultas à Concilio S. Inquiſitionis, & ab aliis Conciliis Regis Domini: Sed, quia ob denunciationem quorundam Theologorum ex Caſtella Archidux Albertus, cum eſſet V. Sanctitatis Legatus à latere, & ſupremus inquiſitor, mandauit cum omni diligentia, quæ obiiciebantur, ſimul cum auctoris ſatisfactione diligenter examinari; quibus perpenſis Archidux cum toto ſupremo Senatu iudicarunt, cenſura dignum nihil reperiri: proinde non eſſe impediendum fructum, qui ab eo expectabatur libro, ſpeciatim aduerſus hæreſes noſtrorum temporum. V. Sanctitatem humiliter deprecor hæc omnia perpendat; & quanti inconuenientis futurum ſit Domini Archiducis V. Beatitudinis legati & ſupremæ inquiſitionis ſententiam tanta cum circumſpectione, & pondere latam reuocare: quantæ etiam toti regno amaritudinis condemnari doctrinam viri, quem maximi faciebat, &, à quo vtilitatem plurimam accepiſſe fatetur. Et, licet certus ſum Theologos vrbis, quibus libri examinandi cura demandata eſt, tam graues eſſe, vt metus eſſe non debeat, quin ſuo fungantur munere cum integritate; tamen parta his in locis experientia de mediis ſingularibus, & extraordinariis, quibus huius P. hoſtes vſi ſunt ad eum perſequendum, mouere debet, ad diligenter conſiderandum eorum delectum, quibus cenſura commendatur, confido in Deo, &c. V. B. humilis ſeruus Don Ioannes Borgia.] Porro & ſi ex his, quæ tota hac quæſtione produximus concludi abſolute nequeat, prædeterminatiuas præfinitiones, quas inſequimur damnatas ab omnibus Academiis, Romanis congregationibus, & ſancta Inquiſitione prorſus eſſe, noſtramque eaſdem auerſantem ſententiam, vti certam commendatam; in hanc vero noſtram potius, quam in aduerſam potuiſſe omnino concluditur.

QVÆSTIO V.

An per ſcholam veram Thomiſticam, & Philoſophorum, & Magiſtri doctrinam prædeterminatiuæ præfinitiones liceant?

PHILOSOPHORVM primo loco, & Magiſtri ſententiarum tum antiquitatis nomine, tum, quia iam ſectam propriam in ſcholis non habent exploranda ſententia, vt poſtmodum ad celeberrimæ Thomiſtæ examen veniamus.

CERTAMEN I.

Philoſophis non fatalibus omnibus, ac Magiſtro ſententiarum, prædeterminatiuæ præfinitiones abſolutæ actionum humanarum fuerunt ſemper inuiſæ.

1 CVm res hæc ex naturali Philoſophia diſputari, ac definiri optime queat, vti ex quæſt. 7. patebit: merito, dum ſcholaſticorum iudicia ſuper illa exploramus Philoſophorum de illa ſententiæ explorandæ etiam ſunt. Et in primis Philoſophorum Principes Platonem, & Ariſtotelem pro excluſione cuiuſuis principij determinantis ex parte actus primi voluntatem ad alterum operationis extremum retulimus, ac recitauimus, præſertim quæſt. 1. certam. 2. num. 2. 6. & 8. & certam. 3. num. 1. & 6. dum noſtram de actionibus conſultationem, conſilium deliberationem electionem, ac propoſitum, rerumque vſum ſtrictum Ariſtot. ſtatuit. Inde etiam fatum ad actiones ſolum naturales reſtrinxit, ne libera fatali neceſſitati, contra ipſarum libertatem, ſubiaceret, vt multis eius locis probat Iulius Sirenius 3. de fato, cap. 4. & 5. & à cap. 41. ad 44. quod ipſum de Platone oſtendunt, Nemeſius de natur. hominis, & animæ facultatibus, c. 38. & Ludou. Viues 5. de ciuit. c. 1. allegatis multis ex poſtremo eius lib de Rep.

2 Nemeſij primo loco ſententia eſt: *Virtutem (vtpote ſui iuris) carere Domino, & quia omnis Platonis oratio eo pertinet, vt electiones, & aliquas actiones ex electione in noſtra eſſe poteſtate oſtendat, ne ex neceſſitate legis æternæ rerum adminiſtratricis.* Sirenius cap. 44. cit. poſt med. *Stoici* (quorum Plato author) *& fatum, & in noſtra eſſe aliquid poteſtate tuentur.* Et Plato ipſe in gorgia, ſiue dialog. de Rethorica ſub med. ex Socrate: *Quiſque ſibi imperet, vt temperatus, & ſui ipſius potens ſit, & voluptatibus, ac cupiditatibus ſuis imperet*: tanquam ſcilicet actionum ſuarum dominus. De Stoicis cum Platone ſcribit Auguſt. lib. 5. de ciuit. cap. 9. ſub init. dixiſſe: *Non omnia ex neceſſitate fieri, quamuis omnia fato fieri contenderent.* Et cap. 10. init. *in his cauſis, quas ſub neceſſitate eſſe noluerunt* (Stoici) *poſuiſſe voluntates noſtras; videlicet, non eſſent libera, ſi ſubderentur neceſſitati.* Plotinus apud Theodoret. 6. de prouid. poſt med. aiebat: *Libera poteſtatis animalia, quæ mouentur ex ſe ipſis, modo in meliorem, modo in deteriorem partem inclinare poſſunt.* Et Euripides apud Origen. 2. contra Celſum ante med. & apud Euſeb. de præparat. Euang. lib. 6. cap. 6. aiebat: *Quemadmodum Laius dare operam liberis, & non dare, ſic eius filius interficere & non interficere poterat.* Et ſi extabat de parricidio vaticinium. Et Cicero de natura Deor. & 2. de diuinat. apud Auguſt. 5. de ciuitate, cap. 9. & 10. & Viues ibi, *Libertatem omni neceſſitatis vinculo ſolutam* aſſeruit, cum autem conciliandæ cum hoc infallibilitati, & celſitudini præſcientiæ impar eſſet has erroneè negauit.

3 Audiendus tamen in hanc ſententiam eſt Ariſtot. 9. Metaph. cap. 5. text. 9. & 10. vbi ſtatuit: irrationales potentias cum requiſitis, & abſque impedimentis neceſſario operari; rationales vero, ſeu liberas eſſe adhuc contrariorum factiuas, & ad illa indifferentes. Ita enim dixerat textu comment. 3. *Quæ quidem cum ratione agentes omnes contrariorum ſunt eadem, & quæ irrationabiles vna vnius*: Cumque obiiciat: *quare ſimul facient contraria* quod eſt impoſſibile; reſpondet: *Neceſſe eſt ergo alterum aliquid eſſe, quod proprium* (aliter) *quod dominetur eſt, nec adeo commune vtrique dico autem hoc appetitum, appetitionem, aut proæreſim* (id eſt electio iudicij) *quod enim deſiderabit principaliter, hoc faciet, quoniam vt poſſit extiterit, & appropinquauerit paſſiuo.* Quibus verbis, & ſi ex parte principij aliqualem videatur determinationem requirere; non tamen illam requirit, ſed proprietatem ſolum reſpectu actus voluntatis: eamque ponit in prohæreſi, ſeu iudicio, quod ex duobus ſequitur de facto appetitus, quod proprium

eius actus eſt, nec commune ipſi, & oppoſito; non autem de ſe determinatiuum ad illum. Appetitionem vero non ponit, vt determinatiuum neceſſarium ex parte actus primi ad appetitionem, neque enim requiri ad ſe ipſam, neque ad aliam, poteſt, ne proceſſus infinitus detur, ni in aliqua ſiſtatur appetitione, quæ immediate ab appetitu, ſeu voluntate oriatur nullam appetitionem ſupponens. Hanc igitur ad operandum ad extra ſolum modo requirit, quæ operatio, cum ſolum mediatam libertatem ab appetitione participet, determinationem per illam non auerſatur. Adde illud ex 3.Ethicor. cap.5. init. *Noſtra in poteſtate virtutes, & idemtidem vitia collocari; quibus enim in rebus noſtra in poteſtate ſitum eſt agere, in iis & non agere; & in quibus non agere, in iis eſt & agere*: vt ad hanc poteſtatem ad vtrumvis recte explicat S. Th. lect. 11. poſtea recitandus. Item 1. Perihermen. cap.8. vt abſurdum infert. [Neque eſt quidquam, quod æque fieri, & non fieri poſſit: neque erit, aut non erit quidquam, ſed omnia neceſſario euenient: & nihil eſt quod æque fieri, ac non fieri poſſit.] Et ſub fin. concludit: Patet non omnia neceſſario, vel eſſe, vel fieri; ſed quædam talia eſſe, vt æque fieri, atque non fieri poſſint.] Et ſubinferius. [Quare, cum ita orationes ſint veræ, quemadmodum res ipſæ habent, patet, & contradictionem ipſam, quæ circa res eas eſt, quæ ſic ſe habent, vt æque fieri, atque non fieri, & eſſe atque non eſſe poſſint, neceſſario perinde eſſe habere, atque res tales ſeſe habent, & eandem cum illis legem ſubire.] Et lib.2. c.3. poſt med. [Potentiæ igitur ex, quæ participes rationis ſunt, eædem plurium ſunt,& contrariorum; at quæ ſunt rationis expertes, non omnes: ſed ignis, vt dictum eſt, non calefacere, & calefacere non poteſt: neque cætera quæcumque ſemper actu exiſtunt. Aliqua tamen eorum, quæ potentias rationis expertes habent, oppoſita ſimul ſuſcipere] (paſſiue) poſſunt. Alia etiam in ſententiam eandem Philoſophorum teſtimonia dabimus q. 7. dum agentis liberi definitionem ſtatuamus.

4 Accedunt Patres plures recitati q. 1. & 2. non vno ſolum Theologiæ titulo,ſed & Philoſophiæ illuſtres: quandoquidem in vtraque eminuerunt. Sed præſertim Scholaſticorum Philoſophorum nomine referendi hic ſunt,qui ex nominatiſſimis,celeberrimiſque Philoſophis Chriſtianam religionem ingreſſi,& ſanctimonia vitæ, & ſacrarum litterarum accurata meditatione, & intelligentia naturalis ſuæ Philoſophia laudem non minuerunt quidem, ſed magnopere auxerunt, & illuſtrarunt, in quibus ſunt Boetius, Athenagoras, Iuſtinus Martyr, Cyprianus, Nemeſius, Irenæus,Nazianz.Baſilius,Nemeſius,Syneſius,Lactantius,Minutius Felix, Auguſtinus, Ennodius, Damaſcenus, & ex recitatis q.2. & 3. Antiquorum plerique, quorum teſtimonia eis locis videri poterunt, ne hic otioſe repetantur.

5 Ex Theologis referendus primo venit Magiſter ſententiarum, & in primis locis ex ipſo dandis contra præfinitiones prædeterminatiuas ad materiale peccati. Secundo dandis etiam pro definitione cauſæ liberæ. Tertio datis iam locis contouerſ.2.diſp.5 quæſt.vlt.pro concordia præſcientiæ infallibilis Dei de noſtris liberis actibus cum eorum libertate, quia illos non præcedit, ſed ſubſequitur potius, & ſupponit. Audiendus præterea eſt in 2. d. 25. c.1. ſic fatus. *Habilitas voluntatis, & rationis libera eſt ad vtrumlibet: quia libere poteſt moueri ad hoc, vel ad illud.* c. 2. negat ſub poteſtate arbitrij eſſe præterita, & præſentia (qua præſentia ſcilicet) *imo neque futura; ſed ea tantum, quæ per liberum arbitrium poſſunt fieri, vel non fieri.* Vbi tantumdem valere poſſe fieri, vel non fieri, ſeu poteſtatem ad faciendum, vel non faciendum, atque arbitrij, & actionum libertatem ait, cap.5. *Liberum dicitur arbitrium: quia ſine coactione, & neceſſitate valet eligere, quod ex ratione decreuit.* cap 9. *A neceſſitate, & ante peccatum, & poſt, æque liberum eſt arbitrium. Sicut enim tunc cogi non poterat, ita neque modo. Ideóque voluntas merito apud Deum indicatur, quæ ſemper à neceſſitate libera eſt, & nunquam cogi poteſt: vbi neceſſitas, ibi non eſt libertas;* vbi *non libertas, neque voluntas: & ideo neque meritum.* c.13. repetit eſſe à neceſſitate liberam, cap.vlt. *Libertas à neceſſitate eſt per naturam*, quæ conſonant dictis ab ipſo d.5. init, & d.24.

CERTAMEN II.

S.Thomas pro nobis apertus prorſus eſt.

1 SEcundo loco pro ſententia præfinitiones prædeterminatiuas excludente adeo apertus, frequens, & conſtans S.Thomas, vt abſolute, ac ſine vlla fecorum eius racitratione, imo & citatione referendus eſſet, ni Dominicani Patres habitus, & ordinis, quam merito, concordiæ, ius primatiuum, quod aiunt, illum interpretandi ſicut, & Thomiſtarum nomen ſibi arrogantes Angelicum Præceptorem in proprias quique ſententias trahendi, vel inuitum, communem ſibi (ſibi tamen non ſemel, diſcordem) feciſſent poteſtatem. Quoniam igitur in re præſenti ſe ſolos Angelici Præceptoris mentem aſſecutos, ſecutoſque iactant: Noſque in re tam graui ipſius infenſos hoſtes apud ſcholas, apud alienæ facultatis, imo mere etiam laicos homines, inſciaſque nulliores, & plebem conquerumtur, & clamant pluribus illius (vt omnibus fieri abſque nimia prolixitate nequeat) teſtimoniis vbique operum eius obuius cum ipſis infenſum, nobis in hac materia amiciſſimum eſſe oſtendendum hic erit. Et in primis videnda, quæ ex ipſo produximus controu.1.d.5.quæſt.vlt. cett.3. à num.3. vbi, inde ſciam præſcientiæ certitudinem cum contingentis futuri contingentia, & libertate conciliat, quia illa huius cauſa non eſt; neque hoc ideo erit, quia præſcitur; ſed potius ideo præſcitur quia erit, atque eſſe, ſeu fore in ſe determinate ad ſui præſcientiam ſupponitur. Secundo quia eiſdem locis ait futurum ex ſuis cauſis neceſſitatem, vt ſit, non habere, neque determinationem eſſendi infallibilem: ac proinde non poſſe præſcientia Dei phyſice, ac metaphyſice infallibili, in ſuis cauſis cognoſci futurum potius,quam non futurum: cum in illis,etiam coniunctim acceptis determinationem, & neceſſitatem eſſendi potius, quam non eſſendi eius futuritio non habeat, ſed ſolam indifferentiam, & indeterminationem ad ſui futuritionem, & non futuritionem. Quare expectandam eſſe ait contingentis in ſuo determinato eſſe exiſtentiam pro duratione, reſpectu cuius determinata eius futuritio eſt potius, quam non futuritio, vt determinate futurum à Deo infallibiliter abſque ſuæ contingentiæ, & libertatis præiudicio cognoſcatur: quia neceſſitas obiectiua, quam præſcientiæ infallibilitas ſupponit, eſt neceſſitas eſſendi futurum contingens in ſe, quandiu eſſe ſupponitur, ſeu neceſſitas eſſendi in ſe pro duratione, qua in ſe iam eſt, ſcilicet neceſſitas libertatis,& poteſtatis ad vtrumvis exercitium conſequens, neque vllatenus natura antecedens. Qua doctrina Angelicus Doctor docet, quamvis determinationem, & neceſſitatem in coniuncto cauſarum contingentis, vt hoc ſit reiiciendam neceſſario eſſe, vt eius contingentia, & libertas ſeruetur; neque aliam determinationem, & neceſſitatem eſſendi cum contingentis libertate poſſe conſiſtere, niſi,quæ ex eo,quod in ſe ipſo contingens eſt,ſubortur: eam ſcilicet, qua omne,quod eſt,quando eſt, neceſſe eſt eſſe,& quam conſequenter appellamus: igitur ex mente apertiſſima S.Th.quoties in coniuncto cauſarum futuri contingentis inuenitur determinatio, & neceſſitas infallibilis, & antecedens eſſendi eiuſmodi futurum eius contingentia,& libertas aboletur: neque alia neceſſitas,& infallibilitas eſſendi cum eius contingentia, & libertate componitur, niſi conſequens,ſeu quæ futuri ipſius poſitionem ſupponit: At qui prædeterminatiua præfinitio Thomiſtica, in coniuncto cauſarum, etiam neceſſariarum,& eſſentialium futuri contingentis incluſa, eſt neceſſitas infallibilis, & determinatio eſſendi eiuſmodi futurum cauſalitate, & natura antecedens, nec ſolum conſequens, & quæ ortum habeat ex ipſius futuri poſitione, quam ſupponit: ergo ex mente S.Thomæ abiicienda eſt,vti in eius ſententia veriſſima, & certiſſima incompoonibilis cum futuri ita præfiniti contingentia, & libertate.

2 Eandem ſententiam tradit q.6.de malo art vn.argum. *Sed contra* noſtram ad eligendum libertatem in eo collocans, *vt voluntas hominis ſe habeat ad oppoſita, & non ex neceſſitate moueatur ad vnum, & ſit Dominus ſui actus: ita vt in ipſo ſit agere, & non agere.* Atque in 3. Ethic.

Ethic.c.3.lect.7.lit.I. Ariſtotelis ſententiam, *quod conſilium* (proprium rationalium , & liberorum agentium) *neceſſario ſit de his, quæ in noſtra ſunt poteſtate approbat:* indéque conſtare ait *ea, quæ ex neceſſitate cauſæ fiunt non poſſe ad conſilium pertinere.* Atque ex eodem textu Ariſtotelis q.24.de verit.art.1. *Sed contra* argum.4 *conſilium non eſſe, niſi de actibus, qui ſunt in nobis, & quorum ſumus Domini.* Et cit.q.6.de malo à med.articuli, *eſſe inquiſitionem viam habentem ad oppoſita: vi cuius ſe voluntas non ex neceſſitate, ſed cum poteſtate eligendi alterum, vel non eligendi mouet.* Vnde 1.2.q.14.art.3. infert *conſilium non eſſe circa res, quæ neceſſario fiunt, ſed contingenter, & à nobis*, & q.44.art.3.ad 3. *non eſſe de impoſſibilibus*, de electione autem, quæ conſilium, ſeu conſultationem ſequitur 1.2.q.13.art.3.4.5.& 6. docet non eſſe de re *nobis impoſſibili, aut quæ ex neceſſitate ſit: quia quod poſſibile eſt non eſſe, non neceſſe eſt eſſe: eſt autem poſſibile non eligere, vel eligere: quia poteſt homo velle, & non velle agere, & non agere*; ergo ex ſententia S.Th. neceſſitas, & determinatio ex parte cauſæ ad operandum, æque, atque operandi impoſſibilitas, quarum altera voluntati adeſt poſita præfinitione prædeterminatiua, altera vero ea deficiente deficit, conſilio, & electioni humanæ repugnat: quia repugnat poteſtati indifferenti, quam electio contingens ſupponit: Item 1.p.q.23.art.1.ad 1. ait. *Neceſſitatem agendi conuenire rebus naturalibus, quæ ad vnum ſunt determinatæ; non liberis, quæ ad vnum determinatæ non ſunt.* Et 3.cont.gent.c.88.proxime ad rationem 3.ait: *Liberum arbitrium eſſe reſpectu eorum, quæ non neceſſitate quis vult*; vult autem neceſſitate præfinita prædeterminatiue, ex qua doctrina cap.90. fine Damaſcenum 2.de fide c.30.aientem: *Deum omnia præſcire; non autem omnia prædefinire, ac prædeſtinare: quia præſcit quæ in nobis ſunt* (liberas noſtras operationes) *non prædefinit autem hæc: quia nec cogit ad malum. nec vim affert virtuti. Solumque prædefinire, quæ non ſunt in noſtra poteſtate.* Ita interpretatur; *vt intelligantur ea quæ ſunt in nobis diuinæ determinationi non eſſe ſubiecta, quaſi ab ea neceſſitatem accipientia*: Atque ibidem in eum ſenſum explicat Gregorium Nyſſenum lib.7. Philoſoph.c.1.& lib.8.c.4. dicentem: *quæ ſunt in nobis non eſſe à Dei prouidentia*, ſcilicet ea prædefiniente, & determinationem, ac neceſſitatem ea agendi nobis inducente, atque imponente. Prima inſuper p.q.22.art.1.ad 4. ex loco Eccleſ.15. Colligit *nobis non præfigi adeo virtutem operatiuam determinatam ad vnum; ſed potius nos ipſos nos agere, mouere, & eligere*, & q.93.art.3.& 9.corp. Laudat Damaſcenum 2.de fide c.12.ſub init. quod imaginem Dei in nobis in poteſtate indifferenti arbitrij noſtri ad vtrumvis conſtituerit. Eundémque iterum, ac Bernardum eadem de cauſa laudat q.24.de verit.ad 3.argum. *Sed contra* probat huius imaginis rationem in eo ſtare, quod voluntatis noſtræ poteſtas non ſit determinata ad vnum; quemadmodum neque Dei poteſtas ad vnum determinata eſt. Quæ omnia quamvis neceſſitatem, & determinationem ad operandum (quam dubio procul prædeterminatiua præfinitio illi inducit) à voluntate noſtra omnino reiectant.

3 Accedit 1.2.q.10.art.4.arg.ſed contra & corp. ex eodem loco Eccl.15.dicens: *quia voluntas eſt principium actiuum non determinatum ad vnum, ſed indifferenter ſe habens ad multa: ſic Deus ipſam mouet, quod non ex neceſſitate ad vnum determinat, ſed remanet motus eius contingens, & non neceſſarius.* Determinat autem ad vnum ex neceſſitate, & inimpedibiliter, cum illam mouet, & motus remanet neceſſarius, ac non contingens, ſi vnum extremum prædeterminatiue prædefinit, eandem ex eodem loco ſententiam deducit 1.p.q.83.art.1.arg. *Sed contra*, & corp. vbi etiam determinationem ad vnum à potentia libera excludit Caiet. & 1.2.q.1.art.1.corp. *Homo eſt Dominus ſuorum actuum per rationem, & voluntatem. Illæ ergo actiones propriè humanæ dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt*, quod ipſum repetit q.6.art.2.ad 2.docuit autem locis datis n.3. in his, quæ ex determinatione, & neceſſitate fiunt, nec conſilium, nec deliberationem locum habere. Ac de vſu (qui proprius rationalis, & liberi agentis eſt) 1.2.q.16.art.1.corp.& art.2.ait: importare, ac eſſe applicationem rei alicuius ad actionem: ſicut conſentire eſt applicare motum appetitiuum ad aliquid appetendum. Cum autem applicatio motus appetitiui, ſeu voluntatis eius indifferentiam ſupponat, vſúque, qui conſenſus eſt, vt S.Thom. ait ad actionem applicetur: ſit ante conſenſum ipſum voluntatem ad actionem applicatam, & determinatam ad illum non eſſe: quare nec prædeterminatiuam præfinitionem, ex qua ante conſenſum determinata, & applicata ad illum eſſet, admittendum in ſententia Diui Thom. fore. Huc etiam ſpectat teſtimonium D.Thom. ex commentario eius ad 9. Ethicor. cap.5. lect.11. ne citatum q.2. cert.3. num.1. vbi ait, *in quibus operari eſt in noſtra poteſtate, in eadem eſſe debere & non operari: & è conuerſo: ſi non operari ſit in noſtra poteſtate itidem eſſe & operari: aliequi alterum eſſet nobis impoſſibile, quare, & alterum non eſſet ex nobis, ſed ex neceſſitate.* Quibus omnem neceſſitatem, quæ ex nobis non ſit, alterius extremi, impoſſibilitatem alterius inducere, quæ poteſtatem ad vtrumvis potentiæ liberæ neceſſariam, atque vt ex nobis operemur, euertant, atque eodem cert. num.2. in cap.1.Ioan.lect.6. aiebat: conſenſum liberum requiri ad iuſtificationem, in adultis etiam poſt Baptiſmum peragendam. *Vnde, quia in poteſtate hominis eſt, vt conſentiat, & non conſentiat dedit eis poteſtatem.* Quod ipſum de poteſtate conſeruandi, & amittendi ſemel partam iuſtificationem ſtatim docet. Atque in id 2.Petri 1. *Vos autem curam omnem ſub inferentes miniſtrate in fide veſtra virtutem.* Ita illud *ſubinferentes* commentatur; id eſt *ſub Deo principaliter operante inferentes, & ei cooperantes in omnibus enim operibus principatus authoritas eſt gratiæ; ſecundaria liberi arbitrij.* His adde eiuſdem Sancti Præceptoris commentarium in 3.cap. Dionyſij de diuin. nomin. recitatum q.3.cert.1.n.2. vbi poſita etiam Dei prouidentia, & prædeſtinatione noſtram ad conſentiendum, vel non conſentiendum poteſtatem, cum qua negatio conſenſus, & ſalutis coniungi poſſit admittit. Item illud, quod ait comment. in 2.Phyſicor.textu 58.& 59.lect.10. *Quod ad propriè agendum dominium ſui actus requiratur.* Quod & docet comment. in 6.Ethicor.c.2.lect.2.& ſæpe alias ſupra, vt vidimus q.4.cert.1.num.3. vbi etiam retulimus cum hanc propoſitionem: *Debere eſſe per ſe mobilibus, ſeu agentibus liberis, per aliud mobilem neceſſitatem*: vbi erroneam refutaſſe comment. in cap.8. de diuin. nomin. Dionyſij lect.4. deberet autem eſſe per ſe mobilibus, per aliud mobilis neceſſitas, ſi prædeterminatiua præfinitione opus haberent. Pluribus denique locis datis cit. cert.1. num.5. docet: agere propriè, & ſtricte ſolis agentibus liberis competere, quia cum dominio ſui actus ſe agunt: cum cætera, quæ cum eo dominio non agunt, agantur proprius quam agant. Dominium autem actionis dicit ad vtrumvis poteſtatem, cui Phyſicum alterius ius, ſeu actiuitas obſit: quemadmodum dominium politicum, ſeu ciuile poteſtatem vtendi pro libito quin ius alterius ciuile obſit includit, vt ſupra expendebamus.

4 Item 3.p.q.79.art.6.ad 1. deſumentibus Euchariſtiam, & recipientibus eius virtute auxilia, quandoque efficacia, ad non peccandum ait: *quia omnis virtus actiua agit ſuum effectum ſecundum modum materiæ, ſeu recipientis. Homo autem ſtatu viæ eſt huius conditionis quod liberum arbitrium eius poteſt flecti in bonum, & malum. Vnde licet hoc ſacramentum, quantum eſt de ſe, habeat virtutem præſeruatiuam à peccato; non tamen aufert homini poſſibilitatem peccandi.* Quod ipſum de quavis actiua virtute docet, ex qua generaliter aſſerta de auxiliis præſeruatiuis hoc infert. 4. item contra gent. c.70. fine obiicit ex 1.Ioan.3. *Omnis qui in eo manet non peccat, & non poteſt peccare, quia ex Deo natus eſt.* Reſpondet *bona Spiritus ſancti, quibus homo adoptatur in filium, vel renaſcitur in filium Dei, quantum eſt de ſe, tantùm habent virtutem, quod hominem ſine peccato conſeruare poſſunt; neque homo peccare poteſt ſecundum ea viuens; Poteſt autem contra ea agere, & ab eis abſcendendo peccare.* Et 1.part.quæſt.62.art.3.ad 2. *Omnis forma inclinat ſuum ſubiectum ſecundum modum naturæ eius: modus autem naturalis intellectualis naturæ eſt, vt libere feratur in ea quæ vult: & ideo inclinatio gratiæ non imponit neceſſitatem, ſed habens gratiam poteſt ea non vti, & peccare.* Quod ex generali principio, quo vtitur æque contra omnem formam, & principium actiuum prædeterminans probat. Et 1.2.q.106.art.2.ad 2. *Gratia noui Teſtamenti, & ſi*

Digitized by Google

odiunet hominem ad non peccandum, non tamen ita confirmat in bono, vt homo peccare non possit, &c. gratia autem confirmans efficax est, & specialem Dei electionem supponit, q. 24. de verit. art. 1. ad 19. *Ex habitu infuso efficitur quod homo efficaciter appetat finem consonum illi habitui, & tamen ille habitus necessitatem non inducit, neque libertatem electionis tollit*, non autem efficaciter appetit, ni positis requisitis voluntatis, & gratiæ efficacis diuinæ. Et in c. 7. ad Rom. *id velle adiacet mihi*; Commentatur, *id est, propinquum est mihi, quasi sub mea potestate constitutum. Nihil enim tam est in hominis potestate constitutum, quam hominis voluntas*, necéque id esse ex reparatione gratiæ Dei

5° Sed legendus non postremo loco ad rem hanc est Angelicus Doctor 1. p. q. 116. in cuius art. 1. & 2. Christianum fatum explicat. Et art. 3. tertio loco sic arguit. [Si fatum est immobile ea, quæ subduntur fato immobiliter, & ex necessitate eueniunt: sed talia videntur esse maxime contingentia, quæ fato attribuuntur: ergo nihil erit contingens in rebus; sed omnia ex necessitate eueniunt.] In corpore autem hanc pro eius, & similium solutione doctrinam statuit. [Fatum secundum considerationem secundarum causarum mobile est; sed secundum quod subest diuinæ prouidentiæ immobilitatem sortitur: non quidem absolutæ necessitatis, sed conditionatæ: secundum quod dictimus hanc conditionalem esse veram: si Deus præscit futurum erit.] Et subiuncto in eius confirmationem Boetij dicto 4. de consolat. prosa 4. circa med. *Fati seriem esse mobilem*: aut addidisse; *quæ tamen ab immobilis prouidentia proficiscatur exordijs ipsamque immutabilem esse necesse est*: *& per hoc patet responsio ad obiecta.* Qua doctrina ex Boetio desumpta fati Christiani in Dei prouidentia, & prædestinatione, aut præscientia necessitatem, & immobilitatem cum futuri contingentis contingentia, vt à causis secundis est, & subinde cum ipsius fati immobilitate, non aliter componi posse docet, nisi eo modo, quo futuri præsciti contingentiam cum præscientiæ certitudine componebat d. 5. de scient. quæst. vlt. quia nimirum necessitas, & immobilitas ea *non absoluta, & natura precedens sed secundum quid, seu consequens* est, atque contingentis præsciti positionem sequens, ac proinde ab Anselmo, & Scholasticis nominatur: Quare ex S. Thomæ sententia prædeterminatiuæ præfinitionis necessitas, quæ antecedens, nec sequens, & supponens contingentis positionem est, conciliari cum eius contingentia, & libertate minime potest, quæst. 6. de malo toto art. vn. fusè probat voluntatem propositio indifferenter obiecto posse illud eligere, vel reiicere, agere & non agere absolute, absque vlla necessitate, aut determinatione ad alterum: atque à med. corporis: [Voluntas mouet seipsam, & omnes alias potentias. Intelligo enim, quia volo.] Inferiuscule.] Sic ergo ad ostendendum quod voluntas non ex necessitate mouetur oportet considerare motum voluntatis, & quantum ad exercitium actus, & quantum ad determinationem actus, qui est ex obiecto. Primo quidem manifestum est, quod voluntas mouetur à se ipsa: sicut enim mouet alias potentias, ita & se ipsam mouet, &c] Et quamvis asserat Deum esse principium mouens per instinctum voluntatem ad primam volitionem, bonì scilicet in communi, ait propter eius indifferentiam seruandum relinquere illi potestatem, vt eligat particularia bona, vel non eligat, & solut. ad 3. etiam posita Dei prouidentia certa, & prædestinatione circa particularia bona, relinqui tamen indifferentiam voluntatis omni determinatione, & necessitate solutam. *Deus*, inquit, *mouet quidem voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis mouentis, qua deficere non potest* (scilicet consequenter: quia, vt sæpe superius dixit, vsum libertatis sub conditione eius, quo mouet, supponit) [sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diuersa non inducitur necessitas, Dei motione, sed manet libertas.] Et rursus quæst. eadem 6. [Oportet considerare motum voluntatis, & quantum ad exercitium actus, & quantum ad determinationem actus, qui est ex obiecto, quantum ergo ad exercitium actus, primo quidem manifestum est, quod voluntas mouetur à se ipsa. [Subinferius.] Cum ergo voluntas se consilio mouet: Consilium autem est inquisitio quædam non demonstratiua, sed ad opposita viam habens: non ex necessitate se ipsam mouet Et si quidem à se ipsa, necesse est, quod motus voluntatis præcedat consilium, & consilium actus voluntatis & cum hoc in infinitum procedere non possit, necesse est ponere, quod quantum ad primum motum voluntatis moueatur voluntas, non actu volentis, sed ab aliquo exteriori] (Deo) [qui cum omnia moueat secundum rationem mobilium, etiam voluntatem mouet secundum eius conditionem; vt non ex necessitate; sed vt indeterminate se habentem.] Vbi ter determinari à se ipsa voluntatem, ac non à primo motore Deo ad suos actus, & si ad consilium, seu primam cogitationem mouere ab ipso intentionaliter, quia mobilis intentionaliter illa est, ab eo doceat moueri, & q. 3. de malo. art. ad 5. dixerat. [Dicendum, quod voluntas, cum sit ad vtrumlibet per aliquid determinatur ad vnum, scilicet per consilium rationis: nec oportet esse per aliquod agens extrinsecum.] Et q. 1. de potent. art 4. ad 3. [Dicendum, quod, licet causa prima maximè influat in effectum, tamen eius influentia per causam proximam determinatur.] q. 24. de malo art. 1. ad 5. negat voluntatem esse proprie instrumentum Dei, à quo moueatur, quia etiam se ipsam mouet: id. scilicet determinando, nec solum agendo, seu coagendo: id enim, & intellectus habet. Et vitales potentiæ, quæ immanenter operantur; quibus tamen proprie, vt instrumentis vtitur Deus. Et ad 14. fine. *Non oportet quod motus humanæ sint determinati ad aliquos effectus: sed respectu multorum efficaciam habent ratione cuius conuenit eis libertas*, quam toto art. 1. & 2. ponit in indifferentia potentiæ ad vtrumvis absque vlla necessitate, & determinatione ad vnum; ita vt homo sibi principium, & causa sui motus sit.

6. Rursus q. 22 de verit. art. 5 docet voluntati, qua tali, & qua rationali, aduersandum circa particularia bona, ac non circa bonum in communi, repugnare necessitatem, & determinationem ad vnum; eiusque propriam vim esse suis actibus dominari, & se circa particularia bona determinare. Et ad 5. ait, [voluntas, in quantum est rationalis, ad opposita se habet. Hoc enim est considerare ipsam secundum hoc, quod est ei proprium.] Et fine articuli. [Hoc est proprium voluntatis, in quantum voluntas: quod sit domina suorum actuum.] Quam totam doctrinam repetit art. 6. cuius corpore ait. [Ex hoc dicitur aliquid esse necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad vnum.] Ac statim triplicem indeterminationem voluntatis, qua omni determinationi aduersetur, assignat: scilicet, vt velit, vel non velit; vt velit hoc, vel illud: vt velit bonum, vel malum, materialiter scilicet; quæ vltima solius vim est. Et art. 9. ad 1. [*Voluntas potest seipsam immutare, respectu aliquorum directè: cum sit domina suorum actuum.* Et q. 2. de potent. art. 3. corporis init. *Voluntas, in quantum voluntas est, cum sit libera, ad vtrumlibet se habet. Potest enim agere, & non agere: sic vel sic facere: velle, vel non velle. Et, si respectu alicuius voluntas sit determinata, hoc non est in quantum voluntas; sed ex inclinatione naturali, quam habet ad aliquid; sicut ad finem vltimum, quem non potest non velle: sicut voluntas humana non potest non velle beatitudinem; neque potest velle miseriam.* Vbi pendenda sunt. Primum: voluntatis libertatem in potestate indifferenti, & indeterminata ad vtrumvis extremum, vel contrarietatis, vel contradictionis à S. Thom. collocari. Secundum: huic per eundem doctorem repugnare voluntatis determinationem ad vnum extremum. Tertium: respectu actionis, & affectus, ad quem vnice determinata voluntas est, non recenseri à S. Thom. voluntatem, vt voluntatem: hoc est, vt potentiam, & causam liberam; sed, vt causam, & potentiam naturalem: id enim docet expresse illis verbis. [Hoc non est in quantum voluntas, sed ex inclinatione naturali.] Quare, si præfinitione prædeterminatiua determinata, necessitateque ad agendum voluntas admittatur, nec indifferens, indeterminata, & soluta eius potestas ad agendum, & non agendum, neque vt voluntas formaliter, seu, vt libera, operabitur; & si physice secundum suam entitatem maneat; & operetur iuxta S. Thom. item quæst. 3. de potentia artic. 7. ad 13. ait: *Voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causæ*

primæ:

prima: Sed, quia cauſa prima non ita agit in voluntate, vt eam de neceſſitate ad vnum determinet ſicut determinat naturam. Et ideo determinatio actus relinquitur in poteſtate rationis, & voluntatis; & q. 9. de potentia, art. 2. ad 3. *Sola*, inquit, *ſubſtantiæ rationales habent dominium ſui actus: itaque in ipſis eſt agere, & non agere.* Quodlib. 1. art. 7. ad 2. *Deus mouet omnia ſecundum modum eorum: & ideo diuina motio à quibuſdam participatur cum neceſſitate; à natura vero rationali cum libertate: propter hoc, quod virtus rationalis ſe habet ad oppoſita; & ideo, ſic Deus mouet mentem humanam ad bonum, quod tamen poteſt huic motioni reſiſtere.* Adſtante ſcilicet motione, atque in ea reſiſtendi Deo mouenti, & motioni poteſtate naturæ rationalis libertatem in actu primo S. Thom. conſtituit.

7 Nec minus apertus pro noſtra doctrina fuit S. Th. in ſumma etenim 1. part. quæſt. 19. artic. 12. ad 3. dixit: *Creatura rationalis eſt domina ſui actus; & ideo circa ipſam ſpecialia quædam ſigna diuinæ voluntatis aſſignantur: inquantum creaturam rationalem Deus ordinat ad agendum per ſe.* Pende: *ſigna quædam* voluntatis in mediorum, quibus ordinatur collatione, quibus ſe velle finem, quatenus ex ſe eſt oſtendit, & ſignificat, non autem abſoluta, & efficaci, & ineluctabili nobis voluntate, ſeu prædeterminatiua præfinitione effectus, ſeu finis. Talis enim voluntas Dei illam ordinans, mediaque, per quæ eam ordinat eſſe debent, vt ad agendum per ſe, & à ſe, vtpote ſui actus dominam, ac non ex determinatione, & voluntate ſola alterius, operetur. Id quod ſubiuncta immediate aduerſatiua hæc magis explicuit. *Sed alia creatura non agunt, niſi mota ex operatione diuina, ac proinde non à ſe, & per ſe.* Et art. 10. corp. *Liberum arbitrium habemus reſpectu eorum, quæ non neceſſario volumus, vel naturali inſtinctu.* Ergo reſpectu eorum, quæ neceſſario volumus arbitrium liberum non admittit, & ſi neceſſitas ex naturali inſtinctu voluntatis non ſit, ſed aliunde. Et ad 2. probat liberum arbitrium in Deo, & ſi nequeat velle culpam: *quia ad oppoſita ſe habet inquantum velle poteſt hoc, quod culpa non ſit, eſſe, vel non eſſe. Sicut, & nos, non peccando poſſumus velle ſedere, & non ſedere.* Quod ipſum docuit 1. contra gent. c. 88. & q. 24. de verit. art. 3. maxime fine. Deinde eadem 1. p. q. 59. art. 3. ad 2. ait voluntatem Angeli, quia liberam, non eſſe determinatam ad vnum, & ſi eius intellectus determinatus ſit ad omnem naturalem veritatem. Vbi etiam Caiet. & q. 82. art. 1. ad 3. *ſumus domini noſtrorum actuum ſecundum quod poſſumus hoc, vel illud eligere.* Et toto art. 2. probat voluntatem particularia bona nullatenus ex neceſſitate velle q. 83. art. 4. arg. 4. cum eius ſolutione aſſerit noſtras electiones poteſtati, & dominio noſtro eſſe ſubiectas q. 109. art. 4. corp. explicans, quomodo Deus, tanquam efficiens creans voluntatem creatam, illa moueat, ait: *Velle nihil aliud eſt, quam inclinatio quædam in obiectum voluntatis, quod eſt bonum vniuerſale. Inclinare autem in bonum vniuerſale eſt primi mouentis, cui proportionatur vltimus finis*: ſicut *in rebus humanis dirigere ad bonum commune eſt eius, qui præeſt multitudini.* Et nihilominus ad 2. & 3. fatetur voluntatem ex ſe, & à ſe ipſa moueri ad particularia bona. Exiſtimo autem motionem illam generalem voluntatis à Deo ad bonum in communi eſſe ſolum ipſam voluntatem naturaliter ad illud inclinantem de ſe ſe, ac proinde, qui illam creat Deus, illam ad illum creatione ipſa determinat, & mouet actiue: ex qua determinata eſt in actu primo quoad ſpecificationem ad bonum amandum, ita, vt malum amare nequeat. Sed ſi quando volitura ſit non poſſit non velle bonum. Cum quo ſtat bene quod ad amandum hoc, vel illud bonum, & contradictorie, & contrarie indifferens ſit, ac non determinata. Illudque ſolum probat exemplum eius, qui præeſt multitudini, vt de ſe ſe patet.

8 Inſuper 1. 2. quæſt. 1. art. 2. corp. [Ad hoc, quod agens determinatum effectum producat, neceſſe eſt, quod determinetur ad aliquid certum, quod habeat rationem finis. Hæc autem determinatio, ſicut in rationali natura per rationalem fit appetitum, qui dicitur voluntas; ita in aliis fit per inclinationem naturalem, quæ dicitur appetitus naturalis. Tamen conſiderandum eſt, quod aliquid ſua actione, vel motu oſtendit in finem dupliciter. Vno modo, ſicut ſe ipſum ad finem mouens vt homo, &c.] Et ſubinferius. [Illa ergo, quæ rationem habent, ſe ipſa mouent in finem, quia habent dominium ſuorum actuum per liberum arbitrium] quæſt. 9. art. 3. arg. *Sed contra*, & corp. & ad 1. ait, è ſuis volitione mouere ſe voluntatem ad volenda media. Et art. 4. indigere motione exterioris mouentis ad primam ſuis volitionem, ad ſequentes vero ſe ipſam mouere: alias non eſſe liberam, quibus conſonat quæſt. 16. art. 1. & 2. de vſu agens. Et quæſt. eadem 9. art. 6. fine: [Deus mouet voluntatem hominis ſicut vniuerſalis motor ad vniuerſale obiectum voluntatis, quod eſt bonum, & ſine hac vniuerſali motione homo non poteſt aliquid velle: ſed homo per rationem ſe determinat ad volendum hoc, vel illud, quod eſt vere bonum, vel apparens bonum, non ergo motione illa generali determinatur ad volendum, quod vere bonum, aut apparens, id eſt honeſtum, vel turpe: alioqui ad ea in particulari volenda non ſe homo determinaret.] Subdit. [Interdum ſpecialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinate volendum, quod eſt bonum: ſicut in his, quos mouet per gratiam, vt infra dicetur.] Scilicet quæſt. 109 Ex quibus conſtat motionem gratiæ ad vere bonum volendum non eſſe generalem illam Dei, vt cauſæ primæ, ſed ſpecialem, & quæ detur ad volendum apparens bonum, ſeu turpe. Item motionem hanc ſpecialem ad bonum non eſſe determinando voluntatem ad illud volendum, licet ſit motio ad illud determinate volendum, ſcilicet illud determinate, ac non aliud apparens bonum, vt integrum voluntati relinquat ſe ad illud etiam volendum determinare quæſt. autem illa 109. (quo ſe pro hac ſpeciali motione Dei ad bonum remittit) art. 2. ad 1. docet, iuxta dicta quæſt. 9. art. 4. Dei motione ſpeciali opus eſſe, vt homo deliberare incipiat; deinceps illum ſuorum actuum Dominum eſſe propter deliberationem rationis, qua ad vtrumvis flectere ſe poteſt. Et art. 7. docet Deum titulo primi mouentis mouere ad bonum in communi, vt ſæpe ex ipſo retulimus; ad particulare vero bonum, ſcilicet Deum mouere nos, non eo titulo, ſed ſpecialis cauſæ, ad illum nos per gratiam ſpecialiter mouendo; quod exemplo motionis militum, & à generali duce, & à tribunis illuſtrat. Item quæſt. 10. art. 4. corp. [Quia voluntas eſt principium non determinatum ad vnum, ſed indifferenter ex ſe habens ad multa; ſic Deus eam mouet, quod non ex neceſſitate ad vnum ſe determinat; ſed manet eius motus contingens, & non neceſſarius, niſi in his, ad quæ naturaliter mouetur.] quæſt. 15. art. 2. corp. [Conſenſus importat applicationem appetitiui motus ad aliquid agendum. Eius autem eſt applicare appetitiuum motum ad aliquid agendum, in cuius poteſtate eſt appetitiuus motus.] vnde infert. *Propriè dicitur conſentire ſola rationalis natura, quæ habet in poteſtate ſua appetitiuum motum, & poteſt ipſum applicare ad hoc, vel ad illud.* q. 16. art. 1. corpor. voluntatem vocat *primum mouens* applicans omnes potentias ad operationem q. 17. art. 5. argum. *Sed contra.* Et corpor. dicit: Reliquos à primo actus voluntatis in eius poteſtate, ac ſub eius imperio eſſe, atque ad 3. ſolum primum illius actum eſſe è naturæ inſtinctu, aut cauſa ſuperiore q. 19. art. 8. corp. *Interiores actus eſſe in poteſtate noſtra.* q. 21. art. 2. corp. ideo eos imputari ad laudem, vel culpam, quia ita in noſtra poteſtate ſunt, vt illorum habeamus dominium. Eidem doctrinæ inſiſtit 2. 2. ſiquidem q. 90. art. 1. corp. docet hominem ſuorum actuum dominum eſſe. q. 158. art. 2. ad 3. motus rationis iudicium non prouenientes in eius poteſtate, & dominio eſſe; ſubitos vero illud præuenientes quodammodo ſolum eſſe in eius poteſtate. Quæ docuerat 1. 2. q. 74. art. 10. corp.

9 Ab his vero, relatum quidem, diſcrepat vnguem in ſententiariis. Nam in 2. d. 25. q. vnic. art. 1. corp. ait. *Sic ergo patet, quod hæc differentia eſt in agentibus: quia quædam determinant ſibi finem, & actum in finem illum; quædam vero non.* Poſtmodum, *Iudicium de actione propria ſolummodo eſt in habentibus intellectum: quaſi in poteſtate eorum conſtitutum ſit eligere hanc actionem, vel illam: vnde, & dominium ſui actus habere dicuntur. Et propter hoc in ſolis intellectum habentibus liberum arbitrium inuenitur; non autem in illis, quorum actiones non determinantur ab ipſis agentibus, ſed à quibuſdam cauſis prioribus*: ergo tantum abeſt, vt ex primatu cauſæ primæ noſtrarum actionum antecedens determinatio,

ſeu

Digitized by Google

ſeu prædeterminatio, competat Deo, vti arguunt Thomiſtæ, vt inde, vel maxime, quod prior, ſeu prima cauſa ſit, ſalua arbitrij libertate eas prædeterminare nequeat, in S. Thomæ ſententia. Et ad 3. *in libero arbitrio hoc modo agit Deus, vt virtutem miniſtret, & ipſo operante liberum arbitrium agat. Sed tamen determinatio actionis & finis in poteſtate liberi arbitrij conſtituitur. Vnde remanet ſibi dominium ſui actus; licet non ita, ſicut agenti.* Quia hoc impletæ poteſtatis ſuæ conſtitutione à nullius libera diſpoſitione pendet, & art. 5. ac reliquis eius diſtinctionis voluntatis noſtræ dominium à coactione, & neceſſitate liberum ſtatuit: conſone ad ea, quæ ſcripſerat d. 21. art. 1. ad 1. & d. 2. art. 1. corp. & quæ poſtea ſcripſit d. 35. art. 4. corp. ac ſæpius lib. item 1. cont. gent. c. 81. docet libertatem creatam ſtare in indifferenti, & in determinata poteſtate ad vtrumvis abſque vlla neceſſitate inclinante ad vnum obiectum ex his, quæ tali ſubjacent poteſtati c. 88. *Liberum arbitrium dicitur reſpectu eorum, quæ non neceſſitate quis vult, ſed propria ſponte. Vnde in nobis liberum arbitrium eſt reſpectu eius, quod volumus currere, & ambulare.* 3. contra gent. c. 73. ratione 1. ait, *Alia agentia ſecundum ſuam naturam eſſe determinata ad vnum, ſed voluntatis virtutem non eſſe limitatam ad vnum, ſed habere in poteſtate producere hunc effectum, vel illum: propter quod eſt contingens ad vtrumlibet.* Inde concludit ad Dei prouidentiam ſpectare eam indifferentiam tueri c. 111. ait, *quod dominium ſui actus habet, liberum eſt in agendo, liber enim eſt, qui ſui cauſa eſt, quod autem quadam neceſſitate ab alio agitur ad operandum ſeruituti ſubjectum eſt. Omnis autem alia creatura naturaliter ſubiecta eſt; ſola vero natura intellectualis libera eſt.* Vtique, quia nec ſeruituti, & neceſſitati à Deo iniunctæ ſubiecta in agendo eſt; cui ſola non intellectu alia agentia, quo ad neceſſitatem operandi, ſubiecta naturaliter ſunt. Adde hæc ex diſt. 39. q. 1. art. 1. corp. [Sed ſciendum: quod aliquis actus eſt ab aliquo dupliciter vno modo, tam ſecundum ſubſtantiam actus, quam ſecundum determinationem agentis ad actum. Et hoc proprie in poteſtate agentis eſſe dicitur; vt eſt in voluntate. Ipſa enim potentia voluntatis quantum in ſe, eſt ad plura; ſed, quod determinare exeat in hunc actum, vel in illum, non eſt ab alio determinante, ſed ab ipſa voluntate. Sed tamen in naturalibus actus progreditur ab agente; ſed tamen determinatio ad hunc actum non eſt ab agente, ſed ab eo, qui agenti talem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum eſt. Ita editione Romana anno 1570. fol. 127. p. 2.

9 Iam vero, quæ pro determinatiuis præfinitionibus ex Angelico Præceptore aduerſarij obijciunt, nullius ſunt ponderis. Quod enim ex comment. in c. 5. de diuin. nom. (vbi de rerum rationibus in Deo exiſtentibus agitur) lect. 3. ait: *Huiuſmodi rationes ſacra ſcriptura vocat præfinitiones, ſeu prædeterminationes.* Subinfertus. *Quæ quidem prædeterminationes, ſeu voluntates ſunt diſtinctiuæ entium, & effectiuæ, &c.* In primis nomen *prædeterminationes* non inuenitur in correctioribus S. Thom. codicibus, aut Dionyſij. Secundo vterque ibi agit de idæis, ſiue exemplaribus creaturarum non ſolum ſecundum rationem communis entis, ſed ſecundum ſpeciales cuiuſque rationes, iuxta quæ, creata, indiuiduatim etiam, voluntate ſua producit: quare extra rem ibi de præfinitionibus prædeterminatiuis ageretur in ſenſu, quo hic de eis agimus; ſed vocat præfinitiones, & determinationes exemplaria illa, quæ in eſſe Dei ſuperſubſtantiali ſunt, & quibus naturæ priori, effectus omnis delineatus ſuis meris terminis, ac definitionibus idæaliter eſt: quæque ſequitur Dei voluntas, dum eas exequitur adamuſſim. Vnde illa verba *prædeterminationes, ſeu voluntates*, ſynonyma non ſunt: Nam prædeterminationes defert idæas, ſeu exemplaria rerum, voluntates verò principia earum effectiua: quarum prima, eſſe rerum exemplariter, ſecunda effectiue, & executiue earum diſtinctiua ait. Quod conſtat ex loco ſcripturæ, quo probat voluntates Dei eſſe principia rerum diſtinctiua effectiuè. Etenim ille ad Roman. 8. *quos prædeſtinauit, hos & vocauit.* Neque enim prædeſtinationem eſſe efficacem effectus voluntatem Dei S. Thom. admiſit vnquam, ſeu præfinitionem, aut prædeterminationem, quæ ad Dei voluntatem pertineat. Ex quo patet etiam interpretatio clara, & genuina plurium locorum, quæ ex S. Thom. arripiunt ex quodlib. 12. q. 1. art. 4. omnia etiam contingentia facto immobili quidem catholice intellecto ſubiacere: ſcilicet prouidentiæ, & præſcientiæ & 1. p q. 25. art. 5. ad 1. nihil fieri abſque Dei præſcientia, & præordinatione. Atque ideo q. 116. art. 1. corp. omnia etiam contingentia reduci in cauſam præordinantem, ſcilicet prouidentiam diuinam. Hæc tamen omnia nihil probant: quia oporteret oſtendere etiam S. Thom. prædeſtinationem, & prouidentiam in præfinitione, & efficaci voluntate effectus conſtituiſſe, quod nuſquam apparet, inſuper eam præfinitionem ſcientia media effectus non inniti cuius nullum eſt in S. Thom. veſtigium. Imo vero, cum Sancti Thom. fatum ethnicum (quod in Dei voluntate efficaci independenter ab vſu noſtræ libertatis poſita, & tamen cum effectu ineuitabiliter connexa ſtatuebatur) cum Patribus omnibus, tanquam liberi arbitrij euerſiuum execretur, nequit præuidentiam, & prædeſtinationem in ſimili Dei voluntate conſtituere.

10. Dices ex 1. p. q. 23. art. 1. ad 1. q. 5. de verit. art. 5. ad 1. 3. cont. gent. c. 90. fine, & 1. 2. q. 10. art. 4. corp. *Deum ſic voluntatem mouere, quod non ex neceſſitate ad vnum determinet:* ergo determinatio voluntatis ad vnum poteſt eſſe non ex neceſſitate, ſeu cum neceſſitate operandi, quo ruit noſtrum totum fundamentum, vel ſuperfluè additur illud ex neceſſitate, ſi determinatio eius ad operandum, & non ex neceſſitate eſſe non poteſt. Nego conſequentiam quoad vtrumque; & poſtremam partem; quia quæ magis rem explicant non ſunt ſuperflua. Cum autem libertas voluntatis ſtet in indifferenti, & indeterminata poteſtate cui opponitur determinatio ad vnum, indeque contingentia operandi, cui opponitur neceſſitas operandi, vtriuſque negatione, omnibus modis, & terminis ſeruari à Deo mouente voluntatis libertatem explicatur. Inſtas ex 1. p. q. 19. art. 3. ad 5. cum obieciſſet. *Ab eo, quod eſt ad vtrumvis non ſequi determinatam actionem, niſi ab alio inclinetur ad vnum*, iuxta commentatorem 1. Phyſicor. ergo Deus, ſi liber ad aliqua ſit, cauſam determinantem priorem habebit. Negat autem antecedens, in Deo: quia eius voluntas ex ſe neceſſitatem habet ad vnum, ſcilicet ad ſeipſum: vnde ad volita reliqua poteſt ſe determinare, ad quæ habitudinem, licet non neceſſariam, habet. Creata vero ex ſe contingentia, & libera determinari ab alio ad effectum debere. Hic locus benè penetratus peculiarem noſtrum modum conſtituendi decreta libera Dei exprimit, ſolumque, ad rem præſentem, probat cauſam, ſeu voluntatem creatam omnino contingentem de ſeſe, debere ſupponere cauſam priorem qua determinetur, vel ad primam volitionem, ſeu ad amorem boni in communi, vel ad motum primo primum, vt ſuperius dixiſſe S. Thom. cum de hac re ex inſtituto diſputabat, oſtendimus, & patet ex q. 24. de verit. art. 14. ex quo nobis apponitur etiam, cum pro nobis & contra obiectans ſit, vt ex fide articuli patet, id quod in Deo, qui ad primum ſui, imo ob ſui infinitatem omnium amorem, quo ad ſubſtantiam, & modum determinatus eſt, locum non habet. Et quidem determinationem voluntatis ad opus adeo hic non intelligit S. Thom. determinationem connexionis ſed inuitationis intentionalis per obiecti propoſitionem, quam determinate obiecti huius in ſua poteſtate voluntas non habet, ſed ex Dei diſpoſitione, & prouidentia, vel naturali, vel ſupernaturali, ſaltem quoad modum, ſi obiectum honeſtum, & bonum moraliter ſit: atque ea propter liberi noſtri, & honeſti actus in Deum, tanquam in cauſam, etiam præcipuam, reducuntur à S. Thom. ſæpe & præcipuè in 1. d. 57. quæſt. 1. art. 1. ad 5. vbi cum dominio, & electione noſtra circa actus noſtros obinde componit non ſolum poſſe, ſed & agere à Deo nobis donari. Sic etiam explicandum eſt, quod S. Thom. 1. p. q. 105. art. 4. & 5. q. 83. art. 1. ad 3. & 3. cont. gent. c. 67. rat. 4. c. 68. rat. 5. & cap. 10. ac de pot. q. 3. art. 7. corp. & ad argum. & ſæpe alias ait: quod ſcilicet moueat cauſa prima cauſas ſecundas, etiam liberas. Ita enim eas mouere ſpecialiter ait intentionali motione per cogitationum allicientium immiſſionem, & excitationem, ſiue ex motuum ſubitorum delectatione, ſiue aliunde habitam; generali vero motione, & concurſu cauſæ primæ comitanter natura & cauſalitate, licet priori maioris vniuerſalitatis prioritate: quia in eius ſententia prædicatum entis concurſui cauſæ primæ, & vniuerſalis agentis formaliter reſpődet. Neutra tamẽ motione determinatur, tanquã per cauſas particulares à determinatione cauſarũ ſecundarũ liberarũ, vt conſtat ex eis locis præſertim cit. q. 68. & q. 83. quod autẽ q. 82. antecedẽti ait a. 1. ad 1

neceſſita

Digitized by Google

[Neceſſitatem naturalem non auferre libertatem.] Ad alia, ad quæ neceſſitas non eſt, intelligitur. Scilicet neceſſitatem naturalem voluntatis ad bonum, ſeu beatitudinem in communi, non auferre libertatem eius ad bona particularia, vt patet ex eo art. & ſeq. & ſequenti etiam quæſt. 88.

11. Denique opponis ex 1. p. q. 105. art. 5. poſt med. corp. [Deus mouet res ad operandum, quaſi applicando formas, & virtutes rerum ad operationem: ſicut etiam artifex applicat ſecurim ad ſcindendum.] Ergo, ſicut mouetur ſecuris, & applicatur ab artifice per impreſſionem impulſus phyſici prædij ad ſcindendum, ita res omnes, etiam liberè, mouentur, & applicantur à Deo ad operandum, intentiuè per Thomiſticam prædefinitionem, executiuè per qualitatem impellentem, & prædeterminantem ad operandum. Confirmatur ex q. 3. de potent. art. 7. vbi hanc ſimilitudinem explicatius S. Thom. tradit: [Id quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agat, eſt intentio ſola habens eſſe quoddam incompletum per modum, quo colores ſunt in aere, & virtus artis in inſtrumento artificis;] & ſtatim ferè. [Vnde ſicut inſtrumento artificis conferri non potuit, quod operaretur, abſque motu artis: ita rei naturali conferri non potuit, quod operaretur abſque operatione diuina.] Reſpondetur negando ex his locis colligi prædictam phyſicam motionem, & prædeterminationem. Primo enim loco applicationis nomine non impulſus ab artifice impreſſus ſerræ, aut ſecuri ſecundum ſe ſumptus eſt: vt ſic enim non applicatio virtutis, ſed virtus ipſa phyſica applicita eſt. Applicatio vero eſt motus ipſe, & actio ſciſſiua, ſeu ſcindens ſerræ, nec ſecundum ſe ſolâ ſumpta, ſed prout ab arte procedit accommode ad formam artis, & artificiati, iuxta S. Th. 1. p. q. 45. art. 5. corp. 3. p. q. 19. art. 1. corp. & ad 2. & art. 2. q. 61. art. 1. ad ſecundum de poteſt. med. corporis. Ita vt motus, & actio illa vt ab impulſu, & forma inſtrumenti phyſice eſt, ſit naturalis, vt ab arte, eiuſque directione artificialis ſit, vt bene explicuit Caiet. 3. p. q. 13. art. 2. §. *Ad euidentiam.* Ad eum igitur modum ait S. Th. moueri, ſeu applicari ad operandum cauſas ſecundas etiam liberas à prima: non quidem qualitate phyſica prædeterminante, aut prædeterminatiuo decreto (quæ vel applicanda, aut applicita virtus eſt, vel applicans Deus, non autem formalis ipſa applicatio) ſed motu, & concurſu ſimultaneo, imo idemificato cum concurſu cauſæ ſecundæ, quatenus à Deo concuſſus ille eſt. Idcirco teſtimonio 2. ait. [Quod fit à Deo in re naturali, quo actualiter agat,] Id autem quo res actualiter agit actio proculdubio eſt. Ac ſine ait, id ita neceſſe eſſe, nec abſque operatione Dei cauſa ſecunda operetur,] ſicut nec inſtrumentum operatur abſque motu artis. De ea vero operatione, vt à Deo eſt pergit: *eſt intentio ſola extrinſeca denominatio ab arte diuini intellectus, & voluntatis, quibus ad ſuum effectum ordinatur, & ex quibus res naturales Dei inſtrumenta dicuntur*: quatenus enim denominatio hæc rei inhærens cogitatur, quid rationis eſt, quod ſolum intentionis nomine ſignificatur apud S. Th. hic iuxta eius generalem regulam in 1. d. 33. q. 1. art. 1. ad 2. & communem omnium ſcholaſticorum, qui intentionem non niſi ad potentias cognoſcitiuas, & volitiuas referunt. Id autem quod intentio ſola eſt, non phyſica qualitas eſt. Confirmatur, quia poſt verba poſtrema ait. *Securi dari non potuit, quod vis artis eſſet in ea vniuerſim, quaſi quadam forma permanens, niſi haberet intellectum*: ſine quo permanens eſſe nequit: quare ſolum tranſeunter & per extrinſecam denominationem ars in ſecuri eſſe poteſt: ac ſubinde in cauſis ſecundis motio primæ ex eius prouidentia arte, & directione ſuprema eo ſolummodo eſſe poteſt iuxta S. Thom. ſubdit, *habens eſſe quoddam* in complerum per modum, quo colores ſunt in aëre, & virtus *artis in inſtrumento artificis*. Vocatur autem ens in completum, quia ens rationis, ſeu intentio ens incompletum, & diminutum eſt apud S. Thom. in 4. d. 1. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. & 4. vbi motionem inſtrumentorum gratiæ appellat *intentionem, ens diminutum, non completum, ſed incompletum.* Tum etiam: quia motus, & operatio illa ſimultanea non eſt quid completum, & permanens, ſed via & fluxus ab agente in terminum, quare & ens fluens, & incompletum iuxta S. Th. 3. p. quæſt. 62. art. 4. hinc corpor. & ad 1. & q. 27. de verit. art. 4. ad 4. Caietan. citato §. *Ad euidentiam,*

quod vero ait, *eſſe per modum quo colores ſunt in aëre* intermedio inter coloratum, & viſum, totum hoc confirmat. Colores enim obiecti ſecundum ſuum eſſe phyſicum in aëre non ſunt, ſed ſecundum eſſe intentionale ſuarum ſpecierum, & repræſentationum impreſſarum, quæ in aëre ſunt, & quibus obiectum præſens, tanquam inſtrumentis, vtitur ad ſui viſionem. Et ſi autem motione hac ſimultanea entitatiuè, imò idemtica cum operatione cauſæ liberæ, vti Deum ait, tanquam inſtrumento, non ſtrictè quidem & propriè loquitur, ſicut reliquis agentibus naturalibus, ſed laxè, & communiori quadam inſtrumenti ratione: vt patet ex 3. cont. gent. cap. 112. ſub init. & q. 24. de verit. art. 1. ad 5. Ex quibus omnibus liquet ſenſus S. Thomæ 1. p. quæſt. 105. artic. 5. corpor. poſt med. aientis: *primum agens mouet, ſecundum ad agendum: & ſecundum hoc omnia aguntur in virtute Dei.* Etenim inde colligi poteſt ſolummodo concurſus Dei ſimultaneus exemplo motus inſtrumenti ab arte, & artifice, quod ſtatim ſubdit, & hactenus explicuimus: quin reale quidpiam ſuperaddatur præter extrinſecam denominationem, ſeu intentionem, aut ens rationis. Quinimo phyſicæ prædeterminationis, aut præſinitionis neceſſitas, vt cauſæ ſecundæ liberæ operentur aperte eo articulo excluditur à S. Th. ait enim ibi: *Deus immutat voluntatem dupliciter. Vno modo, quando voluntatem mouet ad aliquid volendum ſine hoc, quod formam aliquam imprimat voluntati.* Non ergo neceſſe eſt Deum imprimere aliquam phyſicam formam, aut qualitatem, vt moueat voluntatem: Secundo. Quia, cum ibi recenſet ea, quibus aliter mouet aliquid imprimendo ſolum numerar gratiam, habitus virtutum; lumen gloriæ, & viſionis Dei claritatem, nuſquam autem phyſicam qualitatem prædeterminantem, ac ſine corporis deformis biſce à Deo impreſſis ad voluntatem mouendam ait. *Aliquando autem forma ſuperaddita non eſt vſque quaque perfecta ſicut eſt in viatoribus; & tunc ex forma ſuperaddita inclinatur voluntas, ſed non ex neceſſitate.* Ergo non eſt vlla in via forma immiſſa, & impreſſa nobis à Deo, cui neceſſario conſentiamus, & cui, etiam adſtanti, non poſſimus reſiſtere, iuxta S. Thom. Alia ex S. Thom. oppoſuimus d. 6. de ſcient. q. 1. & diſp. 5. q. vlt.

CERTAMEN III.

Contra prædeterminatiuas præfinitiones ſanctum Thomam inſtare ex aliorum, & eius diſcipulorum inſigniorum iudicio oſtenditur.

1. REs hæc è noſtrorum Doctorum iudicio, & ſi erudita, & multa in S. Th. lucubratione, & teſtimoniorum eius allegatione, & collatione fundato agenda hic non eſt, ſed aliorum, quibus nullam partium, aliudve, quam veritatis ſtudium opponi ab aduerſariis poſſit. Et in primis ſuſpiciendum ob accuratam eruditionem, exactiſſimamque mentis hac in re S. Thom. indagationem eſt iudicium R. P. Petri à S. Ioſepho Ciſtercienſis è Iulienſi congregatione, erudito tract. inſcripto [Defenſio S. Th. Aquinatis aduerſus recentiores quoſdam Theologos, qui prædeterminationem phyſicam ad actus liberos illi falſo affingunt] è cuius diſp. 1. ſect. 8 n. 4. ea ſunt verba. [Scientiam mediam eſſe ad mentem S. Doctoris dubitari non poſſe,] & ſimilia d. 2. ſect. 10 n. 1. & d. 4. concordiæ ſuauis ſect. 3. & 4. Alphonſus Mendoza q. 7. ſcholaſtica n. 13. concl. 5. in his prædeterminatiuis de creatis humanarum actionũ ab earum præuiſione independentibus. *Thomiſtas Scoto potius aduerſario ſuo, quã proprio agonotheta* D. Th. *adhærere*, ait, Lorca 1. 1. art. 2. d. 20. n. 1. §. *Et quidẽ* (de Thomiſtis hac in re ſcribit) *ſẽgẽ eſſe à mẽte Angelici Doctoris*; idque teſtari grauiſſimos *Thomiſtas Cairtanũ, & Conradũ.* Et q. 21. concl. 2. noſtræ de efficia auxilij ſententiæ ſubſcribit, at q. 2 in 3. p. q. 1. art 3. d. 10. m 2 n. 16 diligẽter expẽſis S. Th. verbis ad 4. de præſuppoſitione præſcientiæ, vtique conditionatæ, ad prædeſtinationem ait. [Ex quibus S. Th. verbis

verbis conſtat præſcientiam illam, quam dicit ſupponi ad prædeſtinationem non eſſe ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, nec ſcientiam viſionis, ſed ſcientiam, quam vocant mediam; quæ ex hoc loco S. Thom. manifeſtè adſtruitur; quo ſingulatim probato concludit: [Loquitur ergo de ſcientia conditionata, quæ eſt prior omni decreto productionis, & media inter ſcientiam poſſibilium, & ſcientiam eorum, quæ abſolutè futura ſunt, &c.] Franc. Diotallevius Epiſc. S. Angeli de ſcient. conditionata c. 5. tit. quarta probatio, noſtram ſententiam ex S. Thom. eſſe ſtudioſè probat. Et fine ait. [Hanc autem ſcientiam, vt patet ex locis datis non refert S. Thom. in decretum aliquod diuinum.] Quæ etſi de aſſerta à S. Thom. ſcientia media, & futuris conditionatis ante, atque independenter ab actuali Dei decreto ſint: Cum id adeo ſit connexum cum exiſtentia contingentium abſolutorum, independenter à decreto Dei efficaci prædeterminatiuo in ſententia Thomiſtarum, quos impugnamus, nequeunt non hæc loca ſuis prædeterminatiuis præfinitionibus aduerſari. Secundo: quia omnium opinione ſcientia media excludit, adhuc ex parte hypotheſis, & conditionis, principium ſui quodvis connexum eſſentialiter cum ipſo, ſiue illud phyſica prædeterminatio, ſiue prædeterminatiua præfinitio, ſiue quid aliud ſit.

2. Nec minoris eruditionis operam in S. Thoma contra prædeterminatiuas præfinitiones demonſtrando locauit Gabr. Pennotus Canonicus Regular. Auguſtin. lib. 3. propugnaculi humanæ libert. c. 19 n. 1. vbi ait. [Teſtimonium S. Thom. maximum eſt, & maximum eſſe debet ad eandem ſecundam propoſitionem (de ſcientia media) ſuadendam, cuius, vt omittam loca ab aliis Doctoribus citata, duplex eſt locus in hac re, mihi quidem, ſatis euidens, & rem concludens.] Et lib. 8. c. 24. num. 6. [Quod vero hoc ſit etiam contra mentem Diui Thom, præter loca adducta, & præter quod nullum eſt teſtimonium in contrarium, hoc oſtenditur: quia omnes antiquiores D. Thom. interpretes ita D. Thom. interpretantur, vt cum illo negent hanc præuiam voluntatis motionem.] Magiſt. Franc. Cornejo Auguſtinianus Primar. Salmant. Theologiæ Profeſſor lectura de ſcient. Dei d. 5. dub. 3. re ex S. Th. teſtimoniis oſtenſa ſubiungit: [Interim dixiſſe ſufficiat: [Sæpè Thomiſtas ex multo minus aptis verbis affirmaſſe aliam difficiliorem ſententiam eſſe S. Thom.] Atque præſentiæ futurorum in æternitate ex æternitate exemplum adhibet. Mag. Martin. Albiz Auguſtinian. Primarius etiam Complutenſ. p. 1. tract. 1. de ſcient. d. 7. ſect. 1. §. S. *Thomas* ex huius teſtimonio 3. p. q. 1. art. 5. vbi Auguſtinum citat, concludit. [Fuit ergo S. Auguſt. & S. Th. in hac ſententia] Illuſtriſſimus Ferdinand. Maſcarenas d. 2. de auxil. p. 7 n. 3. teſtimoniorum S. Thom. quæ pro nobis ſunt, [alieniſſimas eſſe interpretationes mentis S. Doctoris à Dominicanis recentioribus datas teſtatur. Fr. Angelus à Monte Piloſo t. 2. p. 1. commentar. in Scotum d. 47. art. 3. n. 11 ſcribit hac in re Thomiſtas [voluntariè detorquere S. Thomam] Thomas Vvalden. 1. doctrinalis fidei c. 28. [Impoſturam eſſe, docet, ſi Beato Doctori eiuſmodi adſcribatur opinio] de prædeterminationibus, ſeu præfinitionibus humanarum actionum. Doctor Ioannes Garcia Coronel, Primarius Theologiæ Valliſoletanus Profeſſor epiſtola recitata q. 5. cert. 2. n. 9. circa finem illis verbis quam (ſcilicet Molinæ in re præſenti ſententiam) eſſe Beatorum Auguſtini, & Thomæ pro indubitato habeo.] Doctor Ioan. de Roadauila de prouid. & prædeſt. lib. 2. ſect. 7. n 56. præfinitiones Thomiſticas ſanctis Auguſtino, & Thoma repugnare oſtendit, & ſect. 10. n. 62. ait eas eſſe ſcripturæ, & Patribus repugnantes, atque plerumque ab his, qui eos non legunt aſſertas; [D. vero Thomas, & S. Auguſtinus id non tenuerunt.

3. His adnumerandi ſunt ex Dominicanorum familia ſolum, viri doctiſſimi inferius memorandi, qui contra prædeterminationes, & præfinitiones ſubinde prædeterminatiuas ſcripſerunt, nec vſquam in re adeo graui, à ſuæ ſcholæ Præceptore; Maximè vbi contra ſuæ ſcholæ, & Religionis alumnos res ab exteris agebatur deficerent. Sed illi in primis, qui horum recentium Thomiſtarum ſententiæ S. Thomam aduerſum omnino eſſe teſtantur. Ij enim omnes vel tacitè, & virtualiter, vel expreſſè, & formaliter pro nobis eſſe S. Thomam & cenſent, & teſtantur: euincuntque noſtram ſententiam è vera Thomiſtica ſchola eſſe potius, quam opinionem aduerſam. E poſtremis recitandus 1. loco eſt Magiſter Ioan. Gonzalez Albelda vnus è Dominicanis diſputatoribus Romæ contra ſcientiam mediam, & auxilia ab extrinſeco ſolum conſenſu noſtro efficacia. Teſte Aluarez 7. reſponſionum. Poſtea vero Primarius ſui Ordinis in Academia Complutenſi Anteceſſor t. in 1. p. curſo d. 58. ſect. 2. n. 3. ait. [Primo dico contra primam ſententiam Thomiſtarum recentium. Non oportet, quod gratia præueniens intrinſece inhærens, quæ in vno eſt efficax ſit etiam efficax in alio maiori tentatione tentato: ac proinde non eſt verum dicere, quod gratia præueniens intrinſecè inhærens, quæ aliquando eſt efficax, debeat eſſe efficax ſemper, & in quocumque ſuppoſito qualitercumque tentato. Eoque ex ſcriptura, Tridentino, & noſtrorum rationibus probato ſubdit: [Quinto demum probatur concluſio. Nam Diuus Auguſtinus, & Diuus etiam Thomas explicant gratiæ præuenientis efficaciam per contemperamentum, & congruentiam eius cum ſubiecto, in quo recipitur, vt videlicet eo modo, quis vocetur à Deo, vt impedimenta, & tentationes inſurgentes temperentur ab ſpiritu ſancto iuxta modum, & quantitatem internæ inſpirationis, quam nouerat ſe dediſſe ei, qui vocatur.] Etſi autem decretum Dei efficax ad noſtras actiones admittat d. 57. aſt prædeterminatiuum eſſe non admittit, quare nec Thomiſticum: imo nec aliud, quam poſt exploratam congruentiam vocationis cum vocato, & circumſtantiis conceptum abſque aperta inconſequentia admittere poteſt; maximè cum præfinitionem Dei ad materiale peccati eiſdem, quibus nos præfinitiones vniuerſim reiicimus, fundamentis reiiciat diſp. 59. ſect. 2. n. 13. concl. 3. atque S. Thom. 1. 2. q. 9. art. 6. ad 3. eiuſque germanis diſcipulis aduerſas teſtetur. Cuius ideo hac in re ſententiam improbabilem, & implicatoriam docet Magiſt. eiuſdem ordinis Greg. Martinez 1. 2. t. 2. q. 79. art. 1. dub. 3. concluſ. 3. & merito, ſi præfinitiones prædeterminatiuas, atque à ſcientia congruentiæ vocationis circa actiones noſtras honeſtas independentes admiſiſſet; ſiquidem eiſdem rationibus præfinitiones malarum actionum, atque bonarum, vel admittendæ ſunt, vel ablegandæ, vt de malarum præfinitionibus agentes inferius videbimus d. 2. quin & Magiſt. Lemos, alter, ſcilicet phyſicarum prædeterminationum Dominicanus Romæ propugnator, eas nihilominus contra S. Thomam eſſe publicè ibi docuiſſe fertur; idque contra reclamantes Thomiſtas defenſurum ſe ait Caramuel Theolog. fundam. pag. 18. nota 1.

4. Caietanus vbique tanquam S. Thom. ſententiam tuetur cauſas ſecundas, præſertim liberas, determinare vltimo cauſam primam, non autem ab ea determinari ad ſuas liberas actiones 1. p. q. 14. art. 13. poſt med. comment. [§. Neque ſuſtinendus eſt Scotus, ait. Motio cauſæ prioris modificatur à cauſa ſecunda ſecundum modum ipſius cauſæ ſecundæ; & ſic, licet à prima cauſa moueatur neceſſario ſecunda; recepta tamen motio in ſecunda, ſi ſecunda cauſa imaginetur contingens, modificatur contingentia contingentis. Et quoniam prius natura modificatur, quam impellat ad mouendum motio, illa iam modificata ad cauſam contingentem mouebit ſecundam ad mouendum, non neceſſario, ſed contingenter.] Ac ſtatim illud Scoti [cauſa, quæ mouet in quantum mota, ſi neceſſario mouetur, neceſſario mouet ait: *Li* mota ab alia diſtinguitur alia diſtinctione: ſcilicet aut motione præuia propriæ actioni, ſicut à qua calefacit calefacta ab igne; aut motione cooperante ad propriam actionem. Primo modo dato, quod eſſet vera aut ſuſtentabilis; Secundo tamen modo ſuſtineri non poteſt dicta propoſitio: quoniam cauſa cooperans intrinſece cooperatur: talis eſt autem cooperatio primæ cauſæ.] Subdit effectum contingentem non attingi prius natura à cauſa prima, quam à ſecunda: & ſi prima illa ſit, quia independentius, & immediatius immediatione virtutis, quam ſecunda, ad illum concurrit. Repetit totam doctrinam quæſt. 19. art. 8. [§. Secundo diſtinguendo] col. vlt. quæ, cum præuiam phyſicam motionem ſuam, ac prædeterminatiuam præfinitionem euertere Bannez videret, non ſine ſtomacho, & impugnatione retulit ibi [§. Sed antequam noſtram. Cum autem Ledeſma de auxil. art. 3. [§. Secunda ſententia] legeret Caietanum, & art. 8. [§. Primo diſtinguendo.] Ita S. Th. ibi explicantem, [Non enim oportet

cum

Digitized by Google

cum aliquis vult aliquid, ſeu, cum Sol illuminat, primam cauſam præuia motione, cooperari, ſed ſufficit, & exigitur eam intrinſece cooperari tali electioni vel illuminationi : & hoc, quia cooperatio in vnoquoque eſt ſecundum naturam vnuſcuiuſque : ſic enim diſponit omnia ſuauiter.] Caietanum valde inſinuare Molinæ opinionem, vel inuitus fatetur. Sed apertius adhuc eſt Caietani teſtimonium primum ob prioritatem naturæ qua modificari, ſeu determinari à cauſa contingente ſecunda motionem primæ, vt actu moueat, & cooperetur ibi ab eo conceſſam. Neque enim determinari a cauſa contingenti prius natura concipi poteſt, niſi quia ex parte primæ motio, & cooperatio determinata ex parte Dei minimè eſt, ſed ex parte illius indeterminata, & indifferens.

5. Item q.22.art.4.ad 1. ait. [Difficile non eſt ſaluare naturam cauſæ liberæ cum prædicta infallibilitate diuinæ prouidentiæ, eo ; quia huiuſmodi infallibilitas nihil dat, vel aufert cauſæ ad vtrumlibet : ſed cum ipſa ſtat, quod cauſa habeat potentiam indifferentem ad illud infallibile, & ad eius oppoſitum, & propter hoc diuina prouidentia non adimit contingentiam a rebus.] Daret autem aliquid ad vnum, & potentiæ abſolutæ ad illud, cum proximè, tum remote conſtitutiuum eſſentiale, auferretque eſſentiale, tam proximum, quam remotum potentiæ ad oppoſitum abſolutè complementum, prouidentia, ac prædeſtinatio, ſi in præfinitione effectus contingentis prædeterminatiua conſiſteret : quare neque ea poſita eſſet indifferens ad vtrumque potentias. In quam ſententiam plura ibi dedit Caietan. memorata d. 5. de ſcient. q. vlt. Deinde quæſt. 41. artic. 2. eo cum S. Thom. à neceſſaria cauſa liberam diſtinguit : quod hæc non eſt determinata ad vnum, ſed eſt ad vtrumlibet indeterminata, & ſublatis omnibus impedimentis eſt principium eorum effectuum, qui poſſunt, ſic, vel aliter eſſe quod verſus finem Commentarij illius articuli, & ratione adducta pro 2. concluſ. & §. *Ad euidentiam*, & ſeq. circa med. amplius explicat, & confirmat, & q. 82. art. 1. & 2. omnem, tam quoad exercitium, quam quoad ſpecificationem volendi, & operandi ; vel ſecus neceſſitatem à voluntate libera excludit ; præter quam ad finem, ſeu bonum in communi, & q.83. art.1. docet ex S. Thoma libertatem, ſeu indifferentiam ad oppoſita pugnare cum determinatione ad vnum. Conſonat 1.2.q 9.art.4.verſ.fin.dicens, [quamvis primus actus voluntatis ſit ex inſtituto dato ab exteriori cauſa effectiua, Deo ; Ipſa tamen voluntas iam ex hac finis boni in communi volitione ſeipſam mouet ad volendum alia propter finem ; quod brutis non conuenit.] Et volitione illa prima, ſeu inclinatione naturali voluntatis in bonum per naturalem inclinationem grauibus in motum, & locum deorſum à Deo, & generante inditam ex explicata ait : inde illa nec mouere ſe, nec ſe applicare voluntatem : quare eum motum naturalem eſſe, & à datore naturæ, non autem voluntarium, ſeu liberum. [Non autem quandoque, ſed ſemper, cum voluntas mouet ſe, id eſt liberè operatur, vtitur ſeipſa applicando ſe ad volendum, vel nolendum.] Et art.6. fine [in reſponſione ad 3. habetur : quod Deus non ſolum potentiam voluntatis dat, ſed actum volendi clauſum in omni actu volendi : ipſam ſcilicet volitionem boni. In omni enim volitione hæc volitio clauditur, vt principium in commune. Et propterea in littera dicitur, quod ex hac volitione voluntas per rationem determinat ſe ad hoc, vel illud bonum verè, vel apparenter : & ſine illa præſuppoſita volitione, nihil omnino velle poteſt. Et hæc volitio eſt illa, ad quam dictum eſt oportere voluntatem moueri ab alio, etiam quoad exercitium actus.] Quo autem modo ea volitio boni in communi, & naturalis in exercitio ſit, & omnem boni in particulari, in qua includitur, volitionem præcedat, explicandum eſt iuxta dicta cert. 1. & q. 10. art. 1. poſt med. ait : tunc voluntatem liberè, & non, tanquam naturalem cauſam operari, cum non determinata ad vnum operatur, ſed cauſat, quia vult, & ad 4. atticuli explicationem & concluſionem S. Thomæ in corpore, tam deinde determinatione voluntatis liberæ in actu primo, & indifferentia ad multa, ac negatione præuiæ motionis à Deo cum determinatione, & neceſſitate ad vnum, vt maneat effectus contingens, & liber à Deo planam, & exploratam cenſet, vt commentario, & confirmatione ſua non habeat opus.

6. Ferrara 1.cont. gent.c.67. col.7. §. *Ad euidentiam ſecundi dubij* probat ex S.Thom. q.2.de verit.art.14.q.5. art.9. ad 10. & 1. ſententiar. d.38. art.5. & ſi Deus ex neceſſitate operaretur ex parte ſua, tamen actionem, ſeu cooperationem eius in actu exercito, & effectum fore contingentem propter contingentiam in operando cauſæ ſecundæ, cui cooperatur. Vnde ſubdit : [Cauſa prima producens effectum mediante cauſa ſecunda non in aliqua priori duratione attingit effectum, in qua non attingatur à cauſa ſecunda, licet dicatur prius agere, in quantum ſecunda non agit, niſi virtute primæ. Vnde non oportet, vt effectus in aliquo priori inſtanti, habeat neceſſitatem à prima cauſa ; ſed ſimul productis à cauſa neceſſaria, & contingenti propter cauſæ ſecundæ contingentiam, & ipſe contingentiam habet.] Quæ, licet ſolum de prioritate durationis concurſus diuini negata ſonent ; tamen prioritatem in omni inſtanti etiam naturæ negant. Tum, quia abſolutè in nullo inſtanti eam admitti tandem ait : quare prioritatem durationis in exemplum clarius adduxit : maximè, cum ſtatim ſolam prioritatem independentiæ virtutis in operando cauſæ primæ admittat : tum, quia ratio, quam præmiſerat, ac verbis repetit poſtremis de omni prioritate, etiam naturæ, probat, c. vero 81.82. & 88.libertatem cauſæ vniuerſim (prout primam, & ſecundam ambit, & coërcet) in poteſtate eius indifferenti, & indeterminata ad vtrumvis, ſcilicet ad velle, vel non, ſeu velle hoc, vel illud, quin ex neceſſitate, aut determinatione moueatur ad vnum, conſtituit, & c.138.§.2. confirmat re vera potius quam neget ; maximè, ſi ibi dicta cum recitatis conferantur. Similiter 3. cont. gent. c.70. ſub init. §. *circa illam* admittit ex S.Thom. [quod à Deo ſit in re naturali, quo actualiter agat, eſſe ſolam intentionem habentem quoddam eſſe incompletum.] Quo prædeterminatiuas præfinitiones euerti potius, quam firmari, oſtendimus cert.1.n.13. maximè in ſenſu Ferrariæ, qui c.89. ſub init. vtitur ad id explicandum ratione vltima S. Thom.ibi Ariſtotelica, petita ex initio conſiliandi, quod, non, niſi à Deo, habere poſſumus, qui obinde ſit noſtrorum conſiliorum, & voluntatum primum principium, & §. *Ad euidentiam* ait : ad primam volitionem finis, ſeu boni in communi naturaliter, & neceſſario moueri à Deo voluntates ; ad alia vero quandoque è Dei applicatione. Denique §. *Ad omnia iſta*, docet dupliciter eſſe aliquid perfectè in alicuius poteſtate ; Primo : quia independenter ab alia cauſa producere illud, vel non producere poteſt : quod ſolius Dei eſt. [Alio modo, quia poteſt producere effectum, & non producere ſuppoſita prima cauſa, à qua dependet, & à nulla cauſa ad producendum, aut non producendum neceſſitatur. Et ſic conceditur, quod voluntas habet perfectè in ſua poteſtate volitionem ſuam] Item 3.cont.gent.c.159.circa medium.[Nullus eſt, qui à Deo non moueatur ad bonum, &c. Sed quia diuina prouidentia vnumquodque ſecundum naturæ ſuæ conditionem gubernat, & mouet : homo autem eſt liberi arbitrij, poteſtque diuinam motionem ſequi, & non ſequi : inde eſt, quod aliqui diuinam motionem ſequentes ſe ad gratiam præparant ; aliqui vero ipſam non ſequentes non ſe præparant,] 4.cont.gent.c.22.§. *Ad huius euidentiam*. Quod filij Dei non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, ab ſpiritu ſancto agantur iuxta S.Th. rationem reddit : [quia agi ſimpliciter dicitur, qui non ex indifferenti ſua poteſtate, ſed ex determinatione ad vnum à ſuperiori mouente operatur. Si autem actio non determinatur ſibi ab altero ; ſed ſic quidem moueatur ab altero, ſiue inclinetur, quod tamen in poteſtate ſua ſit agere, & non agere, ſiue agere hoc, aut illo modo, tale dicitur agi non ſimpliciter, ſed ſecundum quid : quia non determinatur ſibi actio ab extrinſeco ad vnum, ſed ipſum ſe determinat. Sed tamen aliqualiter inclinatur ad agendum ab extrinſeco. Quia ergo ſic ſpiritus ſanctus nos ad agendum inclinat, quod liberè tamen operamur, & ex proprio arbitrio, tanquam habentes in noſtra poteſtate ſequi, aut non ſequi ſpiritus ſanctus inclinationem, & motionem : ideo dicimur ab ipſo agi, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid Poſtrema hæc duo de motione gratiæ ſunt, & poteſtate ſequendi, & non ſequendi in ſenſu compoſito eius motionem, vt voluerimus : ſicut & reliqua de motione cauſæ primæ, in ſenſu etiam compoſito, cui, quatenus ex parte Dei ſumptæ reſiſti a no-

bis, & adiungi operationis negationem poſſe Ferrara expreſsè fatetur.

7. Deza in 2. d. 24. q. vn. toto art. 3. notab. 3. cauſæ liberæ eſſentialem ottendit indifferentem ad vtrumvis poteſtatem (ſicuti, & d. 25. q. vn. art. 4. ad argum. contra ſecundam concluſionem, & d. 28. art. 3. & 4.) art. vero 4. ait proprium voluntatis eſſe, vt ex indeterminata, ſeipſam determinet, & ad 15. [Quæ neceſſaria non ſunt ad conſequendum finem, & ſi ſint vtilia, non ſe habent ad mouendum voluntatem determinate, & neceſſarie ſicut finis (ſcilicet beatitatis, ſeu boni in commun) & ad iſta volenda voluntas ſeipſam determinat: cum poſſet ad ea volenda non ſe determinare, & illa non appetere.] Confirmat ad 16. & d. 25. q. vn. art. 3. notab. 4. & d. 4. ſub fine à Deo cauſa vniuerſali eſſe primam volitionem boni in communi; aſt vero ad bonum in particulari à ſeipſa determinati voluntatem; quæ omnia ex S. Thom. vbique confirmat, & d. 28. art. 3. notab. 6. ait voluntatem agere Dei motione determinante ad actum primum, circa bonum, ſcilicet in communi; Deinceps vero ſe ad reliqua determinare. Recitatis vero S. Thom. verbis q. 24. de verit. art. 15. corp. ſubdit. [Non dicit S. Thom. quod impoſſibile eſt hominem aliquid velle, niſi aliquo ipſum mouente, ſed dicit, quod impoſſibile eſt hominem incipere aliquid velle de nouo.] Quia ſcilicet cogitationem primam ad 1. volitionem à ſe, ſuaque libertate nullatenus habere poteſt. Inſuper in 1. d. 1. q. 3. art. 3. notab. 4. ait: voluntatem non exire neceſſario in actum reſpectu alicuius obiecti, præſertim in via: quia in eius poteſtate eſt nullum actum reſpectu illius habere, & ab eo intellectum diuertere, & in 1. d. 38. q. 1. art. 3. notab. 1. fine, & notab. 2. docet: non poſſe futura contingentia in ſuis cauſis, & tota earum collectione cognoſci, quoad vſque in ſe ſint; quia in illis; adhuc coniunctim, determinate non ſunt, ſed contingentia, & quæ non eſſe abſolutè poſſunt: & ſubinferius confirmat ex S. Thom. in 1. d. 40. q. 3. art. 1. infert: [Quod futura contingentia in cauſa prima, etiam determinata, quantum eſt ex ratione cauſalitatis cognoſci non poſſunt per certitudinem determinate.] Et in 2. d. 1. q. 2. art. 4. ad 1. Aureoli ait: concurſum Dei cum voluntate eam non obligare, ſeu determinare ad alteram contradictionis partem, ſed indifferentem, & indeterminatam relinquere. Heruæus item General Dominicanorum Magiſt. in 2. d. 25. docet voluntatem ad bonum in commun à Deo ipſam producente determinari, ad bonum vero, cum ex deliberatione fertur, determinari à ſeipſa. Conradus ex S. Thom. (cuius mentem editis in partes ſummæ Theologicæ commentariis doctè, & ſubtiliter venatus eſt) omnem voluntatis in actus ſuos liberos determinationem ab alio, quam à ſeipſa, reiecit. Etenim 1. 2. q. 1. art. 2. comment. 1. ait, [Homo ſeipſum determinat ad finem, comment. 2. ſcribit. [Agens ratione determinari ad aliquid certum per voluntatem, ſicut per proximum determinatiuum ad actionem; licet primum determinatiuum ſit apprehenſio.] Comment. 3. toto ſtatuit irrationalium agentium eſſe determinari, neceſſitarique à Deo ad agendum; rationalium nec neceſſitari, nec determinari ab eo ad ſuas actiones & ibi notab. 3. [Tunc homo agit actionem humanam, liberam, quando ad eam habet abſolutè indifferentiam ſic, quod poteſt eam agere, & non agere; & poteſt velle, & agere hoc, vel illud.] Quibus ſimilia docet q. 6. art. 1. corp. & ad 2. in ea poteſtate dominium voluntatis in ſuos actus conſtituens, q. item 9. art. 3. [Ad argumentum in contrarium ait, in poteſtate voluntatis, ſtante generali influentia, eſt ſe mouere ad exercitium, vel non mouere: neque ad hoc concurrit aliquid aliud actiue compleriue.] Id ipſum fuſius docet art. 4. §. *Reſpondet iuxta*, & §. *Nota circa*, & art. 6. ad 3. confutat primo affirmantes requiri ſpecialem Dei motionem, qua Deus moueret voluntatem ad primum actum, ſeu volitionem boni, vt ſic (quæ in eius, & S. Thom. ſententia à Deo indita & naturalis, ac neceſſaria voluntati eſt.) [Imprimenda voluntati aliquid habens ſe per modum actus primi, quo voluntas efficitur potens ad volendum.] Multo ergo minus eam antecedentem impreſſionem à Deo ad actiones liberas voluntatis in ea admittet. Secundo docet per generalem influentiam, qua à Deo mouetur voluntas in exercitio ad volitionem boni in communi, & quæ nihil præuium ſuper additum, & poteſtatem voluntatis conſtituens inuoluit, ſatis ex parte cauſæ primæ actiue, & phyſice influentis voluntatem moueri ad actus liberos erga particularia bona. Etenim [hac motione præſuppoſita, voluntas per innatam libertatem poteſt ſub iſta motione Dei ſe determinare ad hoc, vel illud bonum,] quia vt dixerat art. 3. ad argum. *in contrarium* & art. 4. partaphis citatis ea influentia generali ſuppoſita vnum præ alio velle, ac non velle in poteſtate voluntatis eſſe. Quæ reperit quæſt. 80. artic. 1. ad 3. quæſt. 109. art. 2. concluſ. 1. fin. & q. 10. artic. 1. fine addens neceſſitatem, & determinationem voluntatis eius libertati circa idem obiectum repugnare. Tandem quæſt. 79. art. 1. col. 3. §. *Nota in quam*: motionem Dei præuiam ad actus etiam naturales multis ex inſtitutio refellit Vincentius Beluacenſis, ob cuius cum S. Thom. conuenientiam, quiſnam alterius, quoad ſententias in 1. 2. contentas, tranſcriptor fuerit? Lis apud eruditos eſt t. 1. lib. 29. ſpeculi natur. cap. 65. ex Boetio docet voluntates noſtras eſſe omni neceſſitate ſolutas, etiam imponenda à diuina prouidentia, ni actus futuros hæc ſupponeret, & lib. 1. ſpeculi moralis ad verbum ſententiam S. Thom. 1. 2. quæſt. 109. art. 6. corp. poſuit. Scilicet Deum, qua primum mouentem, conuertere omnia in ſeipſum tantum ſecundum rationem communem boni; Ad particularia bona mouere inferiora mouentia, & libera quidem ſeipſa vt certe. 1. ad eum S. Thom. locum expendimus.

8. S. Antonin. 1. p. t. 4. c. 2. §. 2. (Ad libertatem arbitrij pertinet, vt actionem aliquam facere, & non facere poſſit, & ita habere viam ad oppoſita, quia poteſt velle hoc, & non velle.] Et §. 3. & 4. fine, & §. 7. neceſſitatem, quæ voluntati non relinquat viam ad oppoſita & faciendi, ac non faciendi poteſtatem, & actus contingentiam, & ſi diuina prouidentia illam inducat, libertati repugnare ait, & poſt recitata ex §. 2. ait, nos per liberum arbitrium vti poſſe habita vitioſo, vel ſecus, agereque, & non agere. Et ſub capitis init. & c. 3. §. 1. liberum arbitrium, & ſi non primum, tamen principium, & cauſam eſſe ſui motus. Et illo c. 2. §. 9. [Immutatur voluntas à ſeipſa, cum modo vult vnum, modo aliud. Vnde Auguſtinus, Nihil tam eſt in noſtra poteſtate quam ipſa voluntas,] & c. 4. §. 2. med. [intellectus mouet voluntatem repræſentans ei obiectum ſuum. Monetur etiam voluntas ad actum ſuum à ſeipſa: Cum enim ſit domina ſui actus, & ipſius ſit velle, & non velle (quod non eſſet, ſi non haberet in poteſtate ſua mouere ſeipſam) ſequitur, quod à ſeipſa mouetur.] Et §. 3. fine de indemnitate libertatis poſita vniuerſali motoris Dei motione aſſumit illam rationem S. Thom. 1. 2. q. 10. art. 4. [Quia voluntas eſt principium non determinatum.] Ægidius Roman. Auguſt. S. Thom. diſcipulus auditor, & vindex, ex huius doctrina in 2. d. 1. p. 1. q. 2. art. 6. §. *Proſecutus*, docet concurſum Dei vniuerſalem, æqualem eſſe, & vniuerſalem ad omnia; diuerſitatem verò à particularibus cauſis diuerſimode illum recipientibus prouenire: ac ſi Deus [nec ratiocinans, nec præeligens ſuum communicaret influxum, vt ſol lucem, & d. 25. q. 1. art. 3. dub. 2. liter. via 2. [Quoties obiectum offeratur ſub vna ratione boni, & alia mali voluntas poterit illud velle ſub ratione, qua bonum, & nolle ſub ratione, qua malum. Hic ergo voluntas poterit ſe determinare, vel, vt velit ſequi legem Dei, prætermittendo fornicationem, vel, vt velit, ſequi bonum delectabile, prætermittendo legem Dei.] Et ſubdit voluntatem eſſe, quæ ſeipſam determinat: quæ repetit dub. 1. liter. & opuſc. de præd. & præſc. & opuſc. de ente, & eſſentia Theophil. Rayner. libertatis eſſentiam in indifferenti ad vtrumvis, ac non determinata ad vnum poteſtate ponit. Et in dominio ſuorum actuum. Item voluntatem, & ſi ad bonum in communi determinatam, ad particularia tamen liberam, & omnino indeterminatam, aut neceſſitatem ad vnum? & proinde eiuſmodi neceſſitatem, & determinationem ad vnum libertati potentiæ repugnare, quæ velle, & non velle voluntas poteſt, eſſeque cauſa, & domina ſuorum actuum debet. Hæc ſæpiſſimè reperit in ſua Pantheologia, verbo *liberum arbitrium*, c. 1. 2. 8. 10. 11. 14. 15. 16. & 26. verb. *peccatum*, c. 47. & 49. & pluribus verbo *liberatio* a peccato, c. 8 20.

& 24.

& 24. verbo. *Reprobatio.* cap.5.6.10. verbo *Tentatio* c.6. & alias ſæpe. Paludan. in 3. d.18. art.3. fine. *Per liberum arbitrium intelligimus illud principium, per quod habemus dominium noſtrorum actuum; Non ſolum, ſicut communiter dicitur, quod omne agens dominatur ſuo paſſo: quia tunc omne agens eſſet liberum: quod falſum eſt; ſed ſic in poteſtate habentis tale principium eſt exire in actum, vel non exire in actum aliquem, vel in eius oppoſitum.* Vt de indifferentia libertatis dixerat art.1. & 2. Heribæus quodlibet.1. quæſt.1.art.1. maxime ad 7. docet ſuppoſito amore neceſſario boni in communi voluntatem ſe determinare ad electionem boni in particulari, quia eſt principium ſui determinativum, nec dari poſſe eius electionis, *Vnam cauſam per ſe neceſſariam, & determinatam.* Addit ita ex concurſu cauſarum ad electionem voluntatis concurrentium eam ſequi, vt non ſequi poſſit. Et quodlib.10. quæſt.9. ſub fine explicans dominium voluntatis in ſuos actus ait, *habere dominium ſui actus eſt, habere ſic in poteſtate ſuum actum, quod in poteſtate ſua ſit agere, vel non agere hoc, vel illud.* Et requiri ad dominium infert, *quod actuum principium, etiam ſuper illum indifferentiam, vt applicabilis eſt ad actum, habeat dominium. Si enim aliquid haberet indifferentiam ad agendum, & non agendum, ita, quod illa indifferentia prout applicabilis eſt ad actum, ſibi non ſubeſſet nec eſſet in poteſtate ſua agere, vel non agere.* Dicant nunc Thomiſtæ recentes phyſicam ſuam præmotionem, & decretum prædeterminativum ſuo vnumquodque gradu, & ſigno ſolum eſſe applicationem volùtatis ad actum, ſeu operationem, non autem complémentum poteſtatis, & potentiæ; dum tamen ea applicatio ſolius Dei voluntati, & poteſtati, non autem voluntati noſtræ ſubiaceat (vti non ſubiacet, ſi ea in decreto prædeterminativo, & prædeterminatione independenter ab vſu noſtræ libertatis à Deo habitis, & ponendis conſtitat, vt hi volunt) voluntatiſque libertas, iuxta egregium S.Thom. diſcipulum Herveum, voluntati noſtræ peribit.

9. Succedat Capreolus, & ipſe inſignis S.Thom. diſcipulus ſententiarum eius interpres, & recitati Deza in ac Theologica dux, & Magiſt. Ille enim in 1.d.1.quæſt.2. art.1.concl.3.ex S Thom.1.2. quæſt.15. art.2. ait. *Scia naturaliter habet in ſua poteſtate motum appetitivum, & poteſt ipſum applicare, vel non applicare ad hoc, vel ad illud.* Et art.3. ad 4. & 5. cont.1. Concluſionem, docet hominem & ſe, & reliqua ad operandum applicare, cui omnino conſentit Deza ibi artic.3. notab.1. & 2. & art.4. ad argum.cont.1. concluſ. Capreolus. Item qu.3. poſt concl.3. docet voluntatem liberam eſſe indeterminatam, & circa obiecta, & circa exercitium actus, ſeque abſque vlla neceſſitate determinare. Et art.1. concl.3. & ad argum. contra illam: nullum actum voluntatis in via neceſſarium, quoad exercitium eſſe, ſed eo illam poſſe abſtinere. Item neceſſitatem, etiam quoad ſpecificationem, qualis eſt reſpectu boni in communi, eſſe contrariam libertati tota qu. docet, maxime art.1. inter quatuor rationes 1. concluſionis: eoque art.& 3. ſæpe libertatem voluntatis eſſe ad oppoſita, ſeque ipſam determinare, & mouere, & artic.2 ad probationem 3.concluſ. hæc ex S.Thom. qu.22. de verit. affert. [Libertas voluntatis in tribus conſideratur ſcilicet, quantum ad actum in quantum poteſt velle, & non velle: & quantum ad obiectum, in quantum poteſt velle hoc, & velle illud, & eius oppoſitum: & quantum ad ordinem finis, in quantum poteſt velle bonum, & malum.] Quibus hæc Capreolus adnectit. [Voluntas non neceſſario exit in actum reſpectu alicuius obiecti, præſertim hic in via: ſic, quod quolibet obiecto propoſito in poteſtate ſua eſt nullum actum habere reſpectu illius. Poteſt enim intellectum ab huiuſmodi cognitione auertere; & per conſequens in aliud inclinare.] Conſonat Deza ibi art.5.notab.4.col.2. Inſuper Capreolus d.38. quæſt.1. art.1. longe à med. poſt §. *Ad argumenta contra* 4. concluſ. ait. [Cum Deus vel ſe ſolo, vel media cauſa neceſſaria; non defectiua, ſeu contingente effectum producit, tunc non ſtant ſimul quod prima cauſa ſit diſpoſita ad producendum hunc effectum, & quod ille effectus non eueniat. Cum autem Deus producit effectum media cauſa defectiua, ſeu contingenti, vult etiam S.Thom. quod effectus producti à Deo mediante cauſa ſecunda defectiua poſſunt deficere, & contingenter eueniunt: quia non habent ordinem ad primam cauſam niſi mediante ſecunda: & ideo, quia illa ſecunda cauſa eſt contingens, licet prima ſit neceſſaria, oportet quod effectus ſit contingens:] cum autem prima cauſa, eo ſolum neceſſaria ſit in operando effectum, quatenus ex, decreti quod libere concepit, ſuppoſitione neceſſario ſequitur effectus, & non ita operetur effectum media cauſa contingenti, vt neceſſario ſequatur effectus; ſit plane, huius effectum à Deo efficaciter antecedenter non decerni prædeterminatiue, aut phyſice cauſam contingentem ex illo prædeterminari. Et ad 2. Scoti contra 4. concluſ. ex S.Thom.quæ.5.de verit.art.9.ad 12. ait. *Neceſſitas cauſæ primæ non inducit neceſſitatem in effectum, niſi poſita neceſſitate in cauſa ſecunda.* Ergo, ſi ponitur neceſſitas effectus per decretum prædeterminatiuum, aut prædeterminationem, nequit non cauſa ſecunda habere neceſſitatem, eſſeque cauſa neceſſaria, & non contingens: ac ſubinde nequit effectus eſſe contingens, & liber; vel, ſi hic liber ſit, nequit eſſe de eo prædeterminatiuum decretum, & ad ipſum prædeterminatio cauſæ. Et ad 10. ex S.Thom. ait. *Actio prima cauſæ quodammodo determinatur ad hunc effectum per cauſam ſecundam.* Et artic.2. prioribus 4. concluſionibus ſæpe ex S. Thoma repetit futura contingentia in ſuis cauſis determinata non eſſe: obinde nec in eis, ſed in ſeipſis ſolum cognoſci certo poſſe. Et in med. ad 1. contra 1. concluſ. ait: *quantumcumque cognoſcatur natura humana voluntatis, non tamen ex hoc ſcitur an producet actum ſuum, vel non. Ipſa enim poteſt ſe impedire, vt ita loquar, quantumcumque ſit ad eliciendam volitionem inclinata, reproducat.* Ac ſtatim fere recitat S. Thom. in 1. d.38. quæſt.1.art.5. dicentem *cognita voluntate, & quibuſcumque cauſis ad actum volitionis concurrentibus non poteſt certitudinaliter cognoſci, ab ipſa producet illum actum, vel non.* Iterum Capreolus d.45.q. vn.ad 4.cont.3. concluſ. ait, *voluntas quantum ad exercitium actus, ſcilicet, vt velit, vel non velit, determinatur à ſeipſa: & illud, quo ſe ad hoc determinat eſt actus eius determinatiuus, ſed quantum ad ſpecificationem actus, ſcilicet, vt tendat in hoc, vel in illud determinatur per intellectum oſtendentem ſibi ſuum obiectum*: nempe bonum, ad quod proſequendum, ac non malum, quoad ſpeciem voluntas determinata eſt. Et licet in 2. d.1. quæſt.2. art.1. ſub fin. ex S.Thom.quæſt.3. de potent.art.7.ad 7. doceat *vel naturali influere aliquid Deum, quo actualiter agat.* art.3. part.6. ad argum contra 6. concluſ. init. ex eodem S.Th. ibidem ad 12. ait Dei in voluntate hominis operationem dato illi in ſuos actus dominio non obeſſe, ſed adhuc non manere obligatam, & determinatam ad alterum contradictionis partem, ſed ad vtrumvis indifferentem d.24. qu.vn. art.3. poſt med. ad 6. argum. *voluntas*, ait, *quantum eſt de ſua natura eſt ad oppoſita. Ipſa tamen ratione ſua libertatis ſe determinat ad id, quod vult, & ita non indiget alio determinante.* d.25. qu.vnic.art.3. col.3. & 4. *actus elicitus, & imperatus à voluntate contingenter, & euitabiliter euenit & producitur à cauſa de ſe indeterminata; qua tamen poteſt ſeipſam determinare, ſcilicet à voluntate.* Et toto articulo, libertatem in dominio, poteſtate, & æquali indifferentia ad oppoſita conſtituit. Et ad 3. Scoti cont.2. concluſ. libertatem voluntatis cum concurſu ſcientia, & voluntate cauſæ primæ vniuerſalis componit: quia ita iſtæ determinatæ ſunt ad liberum euentum, vt ad ipſum non eſſe determinatæ queant. Et ad 1. Hentici cont.2.concluſ. dicit ex S.Thom. motionem vniuerſalis motoris Dei eſſe ad bonum in communi, & complacentiam de eo neceſſariam: ex ea vero hominem deliberatione ſua ſe determinare ad particularia bona, qua poteſt ſe libere determinare, vel non determinare ad quodvis illorum. Quam doctrinam repetit ad 1. Hentici cont.3.concluſ. docuerat que artic.1. concluſ.3.fine & d.24. quæſt.vnic. artic.3. longe poſt med. ad 2. argum. cont.5. concluſ.

10. Nec minoris ponderis eſt Rupertus Holchet Dominicanus, qui ſi à vera Thomiſtica ſchola in Nominalem tranſierit tamen in indifferenti ad verum-is potentiæ liberæ eſſentiali poteſtate ab Angelico præceptore, eiuſque ſchola non defecit. Fors, quia adeo id euidens, vt ſcholæ omnes, quantumvis aduerſæ, nequeant non in adeo perſpicuo principio conuenire. Igitur Holchot. in 1.q.3.

fere tota eam indifferentem poteſtatem, & dominium ad velle, vel non velle poſitis, & immutatis omnibus præ requiſitis abſque vlla neceſſitate ad alterum determinante tradit: præſertim artic.2.in diuiſione 3. & definitione libertatis, & art.8. ad 5. dub. ſolut.argum.3. vbi *de nouo*, inquit, *nullam rem recipio, quæ cogat ad cauſandam volitionem, quam prius non habebat.* Conſonat art.9. ad argumenta principalia. Et in 2. quæſt.1. art.4. ait. [Deus dicitur aliquid velle dupliciter, vno modo abſolute: alio modo ex conditione. Primo modo concurrit ad agendum cum omni natura agente naturaliter voluntarie. Illo etiam modo facit quidquid facit præciſe. Et ideo omne tale eſt ab eo abſolute volitum, & ex electione. Secundo modo concurrit Deus voluntarie ad coagendum cum naturali rationali libera: cui tales leges ſtatuit: quod quidquid ipſa velit placet ſibi coagere ad illam volitionem; licet non ſimpliciter placeret ſibi agere, ſicut per illam volitionem de notatur. Ita quod, ſi fortes vult peccare, placet Deo coagere ſecum in hac volitione, & non impedire eum, vel ſi impediret eum, hoc facit per legem communem.] Repetit quæſt. 11. art.4. ad 1. & 2. Franciſcus Victoria Dominicanus, etiam ex Illuſtriſſimis, Thomiſta relect. de peruenientibus ad vſum ration. n 4. propoſit.3. ſupponit, vt certam definitionem arbitrij, ſeu potentiæ liberæ communem: quæ ſcilicet poſitis omnibus requiſitis ad agendum poſſit agere, & non agere; omni quidem alterius partis neceſſitate excluſa: etſi vlterius deliberationem ad libertatem, & electionem præmitti requirat. Et num.6. propoſit.5. docet non, niſi neceſſitate inducta, libertatem abeſſe, & num.5. propoſit 4. aſſerit arbitrij libertatem in domino ſuorum actuum ſtare. Et poſt pauca. [Ad hoc autem, vt homo ſit dominus ſuarum actionum, duo requiruntur. Alterum, vt homo habeat facultatem conſultandi, ac deliberandi, quid bonum eſt, & quid malum eſt, & quid conſequendum, quid fugiendum, quid vitandum. Alterum eſt, vt habeat poteſtatem poſt deliberationem eligendi, & relinquendi, quod ſic deliberatum eſt: neque enim primum ſufficit. Neque quis eſſet dominus ſuarum actionum, ſi poſt deliberationem neceſſario, aut ſequeretur conſilium, aut non poſſet non ſequi. Iſta propoſitio eſt clara ex communi ſignificatione, & acceptione verborum. Nam is vere Dominus dicitur ab omnibus, qui habet facultatem vtendi re: ita enim definiunt, & Iuriſconſulti, & Theologi. Et iſta facultas non poteſt haberi ſine facultate rationis, & voluntatis, quo eſt liberum arbitrium.] Petrus de Soto de iuſtit. Sacerdot. tract. de Sacram. pœnit. lect. 16. poſt med. § *Primum imposeſtate voluntatis*, ait. Poſita diuina gratia impoteſtate voluntatis eſſe velle amorem, & quantitatem eius, & non velle: quare, & Deum amare ſupra omnia, vel non amare. Dominicum Sotum acerrimum contra ſuos recentes Dominicanos, & eorum prædeterminatiuas præfinitiones, & pugnaciſſimum hoſtem vidimus quæſt 3.cert.3.n.8. & 9.

11. Vignerius ſcholæ, & inſtituti eiuſdem ex recitata num.9. doctrina S.Thom. quæſt.22. de verit. ita ſcribit. cap.3.§.3, verſu 1. fol.28. col.3. *Indeterminatio, ſine libertas voluntatis poteſt conſiderari reſpectu trium: ſcilicet reſpectu obiecti, & actus, & ordinis in finem. Quoad obiectum inquantum poteſt velle hoc, vel illud, vel eius oppoſitum*; vt (legendum potius, [& prout) velle, & nõlle poſſitiue. Et hæc libertas vocatur à Neotericis contrarietatis quoad actum, in quantum poteſt ponere actum, vel non ponere, velle, vel non velle, negatiue, ſiue ceſſare ab actu. Et hæc libertas dicitur à Neotericis libertas contradictionis: quoad ordinem vero finis, inquantum poteſt velle bonum, vel malum, ſiue apparens bonum.] Et verſ.2. [Neque obſtat libertati voluntatis, quod eius motus pendeat à Deo, qui primo prioritate naturæ concurrit cum omnibus cauſis ſecundis, & magis, ac fortius influit in effectum, quam cauſæ ſecundæ. Vnde videtur, quod poſito concurſu Dei ad actum voluntatis, voluntas non ſit libera, vel operatio Dei ſit ineffica. Dicendum, quod poſita illa ſuppoſitione negatur conſequentia ſcilicet; quod ideo non ſit libera, nec quod voluntas ex neceſſitate moueatur à Deo quia] (inquit) [Deus libera, libere, & abſque neceſſitate diſponit.] Et infraſcule. [Experimur nos eſſe indeterminatos circa multa, & bona, & mala; & poſſe conſiliari, & deliberare, & ex duobus oppoſitis eligere, quod volumus: & vno ſolo obiecto oblato poſſe acceptare, vel reſpuere, vel ſuſpendere actum. Repetit verſu 4. Ioan. Vincentius Generalis Dominicanorum Vicarius, & Velpertinus Salmanticus Profeſſor prælect. manuſcript. in 1.p. quæſt.19. art.8. dub.2. concluſ.5. acriter in phyſicam prædeterminationem, & ſubinde in prædeterminatiuas præfinitiones, tanquam libertati noſtræ infenſas, inuehitur, vel inde maxime: *quia, ſi auxilium*, inquit, *efficax prædeterminationum eſt ſimpliciter neceſſarium apparet iniuſtum illud diuinum præceptum, quo Deus obligat Petrum ad actum ſupernaturalem fidei, ſpei, charitatis, &c. Ad cuius actualem executionem non confert efficax auxilium*: (ſeu, quod idem eſt, de qua non concipit prædeterminatiuum decretum) *Hæc difficultas eſt maxima apud me. Etenim Authores contrariæ ſententiæ non aliter de illa ſe poſſunt expedire, niſi recurrendo ad diſtinctionem de ſenſu diuiſo, & de ſenſu compoſito, qua tamen diſtinctio in hac parte leuiſſima eſt: tota enim conſiſtit in verbis.* Sed quoniam ea prælectio manuſcripta prælum non vidit; teſtes teſtimonij, & ſententiæ huius omni exceptione maiores proferamus. Et quoad diſtinctionis, eius leuitatem, teſtis eſt Ledeſma de auxil. art.14. §. *Hæc difficultas celeberrima*: quoad Læſionem libertatis art.1.col.7. §. *quo ſuppoſito*. Teſtis item eſt Magiſt. Franciſcus Comeio Auguſtinian. Primarius etiam Profeſſor Salmanticus tract. de Scient. Dei d.5. dub.3. §. *Dicet quispiam*, ait. Præfinitionem, & prædeterminationem, ad materiale peccati præſertim, ex quo ad reliquas humanas actiones euidens in principiis aduerſariorum eſt conſecutio) expreſsè Thomiſtis aliis diſplicuiſſe, ac etiam, inquit, [Magiſt. Ioanni vincentio, qui in ſua lectura de voluntate Dei 1. part. quæſt. 19. circa art.8. quam ego vidi, & legi, palam profeſſus eſt: Deum materiale peccati neutiquam prædefinire: aicos ab hac ſententia ſola Eccleſiæ authoritate ſe poſſe dimoueri. Huius in Cathedra ſucceſſor Baſil. Legionenſ. Auguſtinian. 1. par. variar. cap.3. fine, & oculatum ſe, & auritum ſententiæ Ioannis Vincentij vniuerſim contra præmotionem voluntatis noſtræ à Deo his exhibet teſtem. [Licet nonnulli obſtinate prædeterminationem illam voluntatis ex phyſica præmotione, aut qualitate prouenientem, quæ ita ad vnam partem determinaret ante conſenſum voluntatem, vt deinceps non eſſet electionis humanæ illi poſitæ motioni Dei, aut obtemperare, aut reſiſtere docuerint; excitauit tamen Deus olim doctiſſimum, & religione excellentiſſimum virum Ioannem Vincentium ex eadem familia, qui eandem docendi rationem validiſſime impugnauit: & morales tantum præfinitiones per excitationes, quæ ſunt actus intellectus, & voluntatis induxit, legit, dictauit in Salmantino Theologorum gymnaſio me, & ſpectante, & audiente; & poſtea alij ex eadem familia ab illa propoſitione cum laude, & fructu diſceſſerunt.] Fuit autem Magiſter Ioann. Vincentius, qui dignuſſimum de gratia Chriſti opus Typis euulgauit. Et Catherinus 1. de prædeſtin. & Sixtus Senenſis citando loco qu. ſequenti.

12. Referendi iam ſummatim ſunt Dominicani alij proceres, quos quæſt. 3. certam. 3. & quæſt. 4. vel retulimus, vel recitaturi ſumus Magiſt. Hieronym. Mazarelli ſiue à Bononia ſacri Palatij Magiſter, Franciſcus Romeus Magiſter Dominicanorum Generalis relati quæſtione 3. certam. 3. num. 8. Magiſtri etiam Dominicani Campanella, Julianus Ioubert eius ordinis Vicarius in Gallia Generalis, & Sorbonicus Doctor Antonius Mallet, Coſmas Marellus, fidei etiam quæſitor, Auguſtinus Ruſſus ſtudij Panormitani Regens, P. Foreſt eius ſocius, & Seraphinus Riualdus poſtea ad ſacras infulas aſſumptus: quos omnes retulimus ibidem num.11. item Magiſtri Zarguas Mondragon, & Tiedra qui in reliquorum Magiſtrorum grauiſſimorum Valliſoleti Dominicanorum, quibus præfinitiones prædeterminatiuæ humanarum actionum, prauarum præſertim, fuerunt inuiſæ adducuntur à Primario Valliſoletano Profeſſore Doct Ioann. Garcia Coronel. recitato quæſt.4. certam. 2. numer. 8. vbi eiuſdem doctrinæ Oſorem Magiſtrum Mancium etiam Dominicanum apud Complutenſes, & Salmantinos Illuſtrem Primarium Profeſſorem refert. Et Patres Dominicanos, eoſque doctiſſimos, ſupremæ Inquiſitionis Luſitaniæ iuſſu Molinæ, id eſt noſtram ſententiam, non probaſſe ſolum, ſed laudaſſe:

daſſe: Magiſtrum ſcilicet Bartolomæum Ferreira ſupremi illius Senatus cenſorem, & Magiſtrum Ioann. de Iaſcuebas Archiduci Auſtriæ Alberto, tunc eius Senatus Præſidi, & Generali fidei Quæſitori à confeſſionibus, poſtea Abulenſem, poſt Almeriæ, Epiſcopum conſtat ex certam. 3. num. 8. & 9. quibus addde Complutenſes Dominicanos Primarios Profeſſores Magiſt. Laurentium Gutierez, & Magiſtrum Biedma, quos ſuorum fratum hac in re duritiem ferre non poſſe publicé in ſuis lecturis, & Generalibus Theſibus è Cathedra conceptis verbis fateri non ſemel ſpectauimus, & audiuimus, Magiſtrum Gaſparem de Corduba Philippo 2. à confeſſionibus Magiſt. Cuello Collegij Hiſpalenſis ſui Regentem Magiſtrum Balthaſarem Buchnerum Academiæ Herbipolenſis Doctorem, qui, & epiſtolæ eius Academiæ pro noſtra ſententia ad Sedem Apoſtolicam recitatæ à nobis quæſt. 4. certam. 1. ſubſcripſit Mag. Arauxo poſtquam Epiſcopatu Seguienſi, vt aiunt exſtrauit, ſicutque non è ſuorum Dominicanorum, ſed ex animi ſententia impune ſcribere 1. 2. quæſt. 111. art. 5. dub. 6. num. 36. qui Phyſicam prædeterminationem (ac propterea Thomiſtica decreta) ad S. Thom. ianuas fuiſſe expoſitam, non ſecus, *atque infans foribus Eccleſiæ*, exponitur, vt ab ipſa *volente, nolenteue in curam, & tutelam recipiatur.* Exinde vero eam ſententiam iunctis cum noſtris, & authoritatum, & rationum copiis per plures numeros inſectatur: quod autem Prado citandus reſpondet: hæc Magiſtri alterius ſui ordinis manuſcripti in Bibliotheca ſua Salmanticenſi adſeruata ab Illuſtriſſimo Arauxo ſuo illi operi inſerta fuiſſe hunc quidem nobis non eripit, ſed alium, bonæ apud ipſos notæ, Magiſtrum contra ſuos pugnantem vltro donat. Adde etiam è Dominicanis Thomam Eliſſicem de libe. r. arbit. quæſt. 4. art. 8. Ambroſ. Catherinum de præſcient. part. 1. & 2. Bartolom Medina Primarium Salmanticenſem 1. 2. quæſt. 14. art. 3. in expoſitione litteræ vbi eandem poteſtatem circa conſultanda requirit quam S. Thom. ibi & Ariſt. 3. Ethicor. cap. 3. omni eius impoſſibilitate, quare & alterius partis neceſſitate, excluſa & 3. part. quæſt. 18 art 4. in expoſitione literæ. Si attente legatur, maxime ſine ad Hieronymi teſtimonium. Porro, ſi hactenus recitati, citatique Thomiſtæ Dominicani cum aliis oppoſitæ ſententiæ conferantur, vtra ex eis è S. Th. mente ſit (etſi data ex ipſo teſtimonia nos deficerent) facile conſtabit: quales enim, & S. Thom. intelligentia, & doctrina ſunt Berdu, Riſpolis Ioſephus à S. Maria, Cabbezudo, Nauarretus, imo & huius doctrinæ Anteſignanus Bannez, qui hac in re ad plura Sancto Thomæ contradictoria aſſerenda frontem perfricuit (vt ſtatim videbimus) vt cum his conferantur? Sed & Albarez, & Ledeſma bonæ notæ Magiſtri, & pauculi alij, qui pro ſuorum ſententia poſt litem contra noſtros concitatam ſcripſere, pro mente præſertim S. Thom. fidem non faciunt cum apertiſſimo partium ſuarum ſtudio ſcripſerint. Certe ſi vere Thomiſticæ ſcholæ, doctrinæ, & Doctoris ſigna, quæ, vel aduerſarij ipſi notant, & præſcribunt, ad rem præſentem attendantur, nos noſtramque in hac re ſententiam vere Thomiſticam aduerſam vero, Pſeudo-Thomiſticam euincent.

CERTAMEN IV.

E ſignis ab aduerſariis præſcriptis ſententia, & ſchola noſtra vere Thomiſtica euincitur.

1. AVdiamus Mag. Ioann. à S. Thom. veræ Thomiſticæ ſcholæ doctrinam ſequentibus notis delineantem, vel deſcribentem. Is ſiquidem 1. part. tract. præuio de approbat. doctrin. S. Thom. d. 2. art. 5. habet. *Primum igitur optimum ſignum intelligentiæ D. Thom. & diſcipulatus eius eſt, continuatio, & adhæſio ad illos, qui per ſucceſſionem temporum diſcipuli eius habiti ſunt, eiuſque adhæſerunt doctrinæ. Sicut Herbæus, Capreolus, Ferrara, Victoria, Soto, Flandria, Caietan. Conradus,* &c. Atqui his omnibus, qui in exemplum ad purum ex doctorum Thomiſtarum aſſignantur, & aliis pluribus per ætates omnes explorato Thomiſtis, Prædeterminationes phyſicæ voluntatum noſtrarum à Deo, & eis coniunctæ præfinitiones prædeterminatiuæ, inuiſæ, & alienæ à S. Thom. mente viſæ ſunt: quibus nos noſtrique omnes adhæremus; vti ex eorum teſtimoniis patet: ergo ex primo hoc, & præcipuo ſigno in re præſenti veri Thomiſtæ, & diſcipuli S. Thom. re vera ſumus; Aduerſarij vero Pſeudo-Thomiſtæ, ſeu Thomiſtæ adſcititio, & arreptitio nomine tantum. Scio Mag. Ioan. Martinez Prado 2. Phyſicor. controuer. 12 art. 1. numer. 35. dicterio in ipſum ex dictis facile refundendo præmiſſo, vt ex antiquis Thomiſtis, & inprimis Capreolo præfinitiones, & præmotiones phyſicas ſuas probet, euidentiſſima teſtimonia polliceri; cum tamen ea producat, quæ reſolutionem quidem mereantur. Solum enim habent Deum, & virtutem cauſis ſecundis, earum ſcilicet productione, conferre, & cum eis ad omnes effectus operari, eiſque priùs prædicatum entis, quod priùs, & vniuerſalius concurrere: quod ſolum probat concurſus diuini ad creatum præcedentiam prioritate maioris vniuerſalitatis, non naturæ. Satius proinde illi ad ſuum intentum fuiſſet aliqua probabilitatis ſpecie alicui ex pluribus, iam olim noſtris, contra ſuos Dominicanos inductis, cum ex S. Thomæ cum ex veris ætatum omnium Thomiſtis teſtimoniis apertis ſatisfacere, quam vanas, & ventoſas authoritatum euidentias pollicitari. Merito ex hac diſcipulatus S. Th. nota Doctores recitati num. 2. ſententiam Thomiſtarum recentium non minus S. Thomæ, quam nobis aduerſari dicebant. Deponeret ergo ſi hactenus dicta videret, expenderetque Riſpolis querulum in nos ſtomachum illorum verborum 2. de auxil. quæſt. 1. ante 1. concluſ. *Relinquant igitur, quæſo nobis Doctorem noſtrum, qui clare ſatis loquutus eſt, vt omnes eius diſcipuli ipſum interpretantur: quibus ſolum Angelici Doctoris myſteria noſcere, & ſcrutari datum eſt.* Mitto myſterij cum claritate ſententiæ repugnantiam, quam vltro Riſpolis admitties aliis forſan in re præſenti admittendis aſſuetus. Faciunt enim nobis eius verba de vero noſtro S. Thomæ diſcipulatu cauſam meliorem: cum ſiquidem ſatis clare, & de ſe, & iuxta omnium diſcipulorum eius interpretationem locutum, & intelligimus, & ſectamur. Nobis igitur relinquendus ab aduerſariis erit Angelicus Præceptor, quibus myſteria eius, & noſſe, & eo modo ſcrutari datum eſt. Quod ſi ſtaminea tunica alba, & nigrum pallium, & bardo cucullus ad eum interpretandum claues intelligentiæ donent, eius ſane indumenti omnium ſapientiſſimi homines ad ita nobis, non niſi veſtigiis eorum inſiſtendo, ingredientibus reſerarunt: quamquam non facile aſſequor, qui veſtium habitus, qui Monachum, vt aiunt, non facit, certa adeo lege faciat interpretem?

2. Signum diſcipulatus S. Th. ſecundum, & maximum ab eodem Ioanne à S. Th. ibidem præſcriptum (& in quod tertium, & quartum recidunt tandem) eſt *affectus ipſe ad D. Thomæ doctrinam, ac conatus ac labor in defendendo, ac ampliando.* Monet vero huic non obeſſe, *ſi quando ex infirmitate propria, ac profunditate difficultatum non plane intelligatur, aut etiam deſeratur.* Hoc autem ipſum nobis ſanctiſſ. Patriarcha noſter Ignatius 4. p. conſtitut. c. 14. ſatis inſinuauit: dum noſtris ad Theologicam ſuppellectilem parandam, & Sacra Biblia & S. Th. Doctrinam legendam præſtituit. Ex inde vero congregatio 5. general. can. 41. vti conſtitutionibus noſtris ſatis inſinuatum, ſtatuit S. Th. à noſtris Theologis Profeſſoribus auide, & laudandum, & ſequendum, neque vbi (ſi quando ita videatur oppportunius) ſine reuerentia relinquendum; arcendoſque à lectura, qui non bene in eius doctrinam animati comprehendantur. Et can. 56. proprius ſcholæ noſtræ Doctor S. Thomas inſtituitur. Et ſi moderamen doctum à Ioanne à S. Th. adhibitum ſtatim ſubiungatur. *Non ſic tamen S. Thomæ adſtricti eſſe debere Profeſſores intelligantur, vt nulla prorſus in re ab eo recedere liceat; cum illi ipſi, qui ſe Thomiſtas maxime profitentur aliquando ab eo recedant:* Nec ſine gloria, vt de Mag. Victoria Melchior aiebat can. 12. de locis. *Maiorem eo iudicio laudem diſſentiendo, quam ſi aſſentiretur conſequutum: tanta erat in diſſentiendo reuerentia!* Et ſane noſtram hac in parte ſententiam, vel eo in primis docendam

çendam noſtris Profeſſoribus mandauit reuerendiſſimus noſter Claudius Aquaviua epiſt. Data Romæ 14. Decemb. anno 1613. quia Sanctis Auguſtino, & Thomæ magis conſentanea eſt viſa. Quomodo autem iuſſa noſtri rei Theologicæ Proceres, & duces capeſſerint paucis videamus. Molina primitiuæ concordiæ præfatione ad lector. D. Th. veluti theologiæ ſolem, ac ducem ſequi profitetur. Et 1. p. q 23. art. 4. & 5. d. 1. n. 10. *D. Tho. iudicium tanti facio, & doctrinam, vt tunc me ſecurius pedem figere arbitrer, cum illum conſentientem comperio.* Legat, qui volet Molinæ eius operis init. ad Philip. 2. nuncupatoriam Epiſtolam, vbi de S. Thoma, eiuſque doctrina ampliſſimum, ſi quod aliud, elogium reperiet. Legat & noſtrum Valent. t. 1. in 1. p. præfat. ad lector. vbi & aliud inueniet nulli ſecundum. Legat Vaſquez etiam noſtrum t. 1. p1. d. 3. c. 4. n. 7. vbi *S. Thom. ſententiam merito ab omnibus theologis ſuſcipiendam: eoſque, qui ei contra dicunt, veritatis cognoſcendæ viam ſibi ipſis præcludere dubium non eſſe* ait. Legat Franciſcum Soarium t. 1. de grat. prologom 6. c. 6 n. 28. nihilque ad S. Thom. eiuſque doctrinæ laudem mage deſiderabit ſplendidum. Legat P. Fonſecam tom. 1. metaphyſicor admonitio ad lect. Legat & ſocietatis ſcriptores reliquos, quorum præ multitudine longus hic, & importunus texeretur elenchus, vbi niſi S. Doctorem, eiuſque ſapientiam ingentibus laudibus efferentes ſeque, & libros ſuos ex eius diſcipulatu volentes in primis commendatos: quod non, niſi ſtupidi homines præſtarent, qui vel animo, vel effectu ab eius doctrina diſcederent, & hæc noſtri omnium impenſiſſimum ſtudium, & amplandi S. Doctoris doctrinam indefeſſum laborem (quia ſigni huius diſcipulatus S. Thomæ altera pars eſt) ſatis produnt.

3. Sed ſtudii & laboris huius noſtri adeſt aliud notiſſimum, & euidens nimium (quod iam diu obſeruabam) argumentum, notauitque ex parte noſtra Flandrobelgica prouincia lib. 3. imaginis primi ſociet. ſæculi c. 2. ſub finem his verbis *theologis noſtris admittentibus perfectum eſt, vt ordo ille admirabilis, ac diuinus, quem inuenit, ſibique inſcribendæ ſummæ theologiæ præfixit S. Thomas ab Academiis pleriſque, ita ſit receptus vt, miſſo Magiſtro ſententiarum, aliaque minus didactica tractandi methodo, huic vni inſiſtant. Louanienſibus vt id facerent Author præcipuus fuit Bellarminus. Alii præterea pluribus in locis Doctores Academici, vel exemplum noſtrum in hac re, vel conſilium ſecuti.* Adde Academiam Duacenſem Louanienſis filiam non poſſe non eius methodi ſectandæ Bellarminum tandem authorem recognoſcere. Ingolſtadium eam ſcribendi methodum Valentia primus inuexit; atque ex eo, & noſtris in Pragenſem, Herbipolenſem Colonienſem, & reliquas catholicas Germaniæ vtriuſque vniuerſitates (quæ noſtris Profeſſoribus theologis vtuntur) inducta eſt. Pariſiis primus Ioannes Mariana ingenio, & eruditione nobilis, ea methodo eſt vſus Compluti doctor Alphonſus Deza magnus Magiſtrorum, & ſcriptorum Parens, qui poſtquam Franciſcanis Patribus laicus Scotum ſummo ingenij acumine interpretatus publicè fuit, ſocietatem ingreſſus ad patrium S. Th. interpretationem ea felicitate ſe dedit, vt eius doctrinam mirificè illuſtrarit, & ſua (quæ maxima erat) authoritate confirmarit. Eadem præſtitit Valliſoleti noſter Ioann. Martinæ Soarij, & Valentiæ Magiſter Salmanticæ eandem legendi normam noſter Michaël Marcus ſe legit, vt iuxta Angelici præceptoris Seriem eius doctrinam publicè interpretaretur, ac de ſuo etiam penu firmaret. Eo etenim vſque è Salmanticenſibus Dominicanis Proceribus theologis, nemo S. Doctorem interpretari, eiuſve methodo docere curauerat. Nec ille magnus Thomiſticæ doctrinæ inſtaurator Magiſter Victoria vtriuſque Soti, Cani, & Mancij Magiſter; ſed alij Magiſtrum ſententiarum interpretabantur, vt Dominicus Sotus, vel alia ſibi opera ſcribenda præſtituere vt Petrus de Soto, & Canus. Noſtri ergo, cum nemo externus, vixque è Dominicanis aliquis (præter Caietanum, qui nuper non tam iuſtum commentarium, quam breuia, & ſi ingenioſa, ſcholea ſiue poſt illam ſummæ S. Th. Theologicæ adiecerat) S. Doctoris methodum in lecturis, & ſcriptis ſectatus nedum eius interpretationem, exorſus fuerat, id ſtudij, & laboris aggreſſi, magna tanti Doctoris gloria omnium Academiarum profeſſores ſuo hortatu, & exemplo in eam ſcribendi methodum trahentes S. Thomæ interpretes fecerunt. Videant Dominicani Patres quale, quantumque noſtrorum Ieſuitarum in S. Th. ſtudium fuerit: ſiquidem, quod vix ab vno, vel altero ex ſuis, tot ſæculis Angelicus Doctor obtinuit, non ſolum à cunctis noſtris Theologis, qui è laboratiſſimis commentariis in ipſius ſummam Bibliothecas opplent, ſed eorundem labore, hortatu, & exemplo à reliquis Theologis (quod vltra ſuorum vota, & ſaltem modeſtam ſpem iure videretur) eius interpretationi vbi vis catholicorum inſudetur.

4. Neque vero noſtrorum laboribus id ſolum effectum eſt, vt Theologi, ab Scotiſtis, reliqui S. Thomæ methodo, & interpretationi incumbant: Sed eius doctrinam adeo ſtricta lege, & profeſſione ſequantur: vt verbo, & ſcripto eius authoritatibus ſententias ſuas in primis confirment, & ſi quæ aduerſum aliquid ſonent, doctis, ſubtilibuſque interpretationibus conciliare, quaſi ex præſcripto tenerentur. Vtque id totum noſtrorum exemplo, quibus in tantum Doctorem pius amor id oneris primum iniunxit, obtentum eſſe clareſcat, euolui priſcorum libros imprimis oportebit: ex quibus nullus inuenietur, qui ad alterius ſententiam confutandum S. Th. authoritatibus vtatur: quarum ad eam rem vſus intra ſepta, & gymnaſia Dominicana claudebatur, quouſque ſocietatis noſtræ ſcholæ apertæ, ac libri editi ſunt, qui vniuerſim id genus argumentorum familiare ſcholis fecerunt. Oportebit ſecundo ſtatum ante id temporis doctrinæ S. Th. paucis exponere. Etenim apud Pariſienſem ſcholam S. Th. antea bonus quidem author habebatur; ſed nil præterea iuris ſibi vindicebat, partes præcipuas ibi habentibus Durando, qui totus à S. Th. diuerſus erat, & magno plauſu ad ſæculum vſque proximum à Pariſienſibus colebatur. Nec minus doctrinæ Thomiſticæ infenſi Nominales, qui è Franciſcanis, & ſchola Scoti orti, non ignobiles Dominicanos etiam Magiſtros (in quibus Rupertus Holcoth) in ſuas partes pertraxere: ea doctrinæ, & ingenij laude, vt eius ſectæ author Okam Pariſiis primum, & vbiuis inde *venerabilis inceptor* fuerit proclamatus. Germani vero, & Belgæ ea tempeſtate ad fidei controuerſias intenti rem ſcholaſticam non magnopere curabant, ſed ſacræ ſcripturæ, & Patrum, & prophanæ linguarum eruditioni, quæ illis (vt tempus, & occaſio ferebant) ex potiori vſu eſſe poterat, incumbentes ſcholaſticam S. Th. latinitatem horrebant maximè, cum eam ab hæreticis, quibus cum futura illis res erat, non modo negligi viderent, ſed irrideri. Vulgatiſſimum quippe illud Lutheri habebant: qui è litteratio cum rei ſcholaſticæ peritiſſimo Caietano congreſſu tunc dixit, *Nihil* nimirum, *ſe in Caietano inueniſſe præter nouam quandam grammaticam, & allegationes, ex cap. firmiter de ſumm. trinit.* Neque apud Italos maiori in præmio doctrina S. Thom. habebatur. Cum enim nobilis è ſocietate concionator Hiſpanus Neapolim adventaret, atque ex Hiſpaniæ more, & in S. Thomam amore, ſancti huius doctoris authoritatibus in ſuggeſtu vteretur, à noſtro Salmeronio tunc ea in vrbe celeberrimo, & S. Th doctrinæ (vti ſcripta eius teſtantur) addictiſſimo, nihilominus eſt admonitus crebris S. Thom. citationibus in ſuggeſtu abſtineret; quoniam illo & tempore, & plaga, etſi immerito S. Thomæ frequentes allegationes minus longè, quam deberent plauſus conciliarent. Adeo apud ceteras nationes res Thomiſtiſta eo ſæculo iacebat. Sed neque in Hiſpania eius ſtatus erectior, & fortunatior. Animis ſiquidem ad arma, & Sarracenorum expulſionem per tot annos euocatis, non aliorum facultatum modo, ſed vel latinitatis ignorantia Hiſpaniæ etiam Academiæ tenebantur. Pauculique neque admodum inſignes. Nominales è Gallia, quaſi eleemoſynæ loco, dati Hiſpanis non multis prælegebant: quare cum eminentiſſimus Cardinalis Franciſcus Ximenius inſigni Complutenſis Academiæ à ſe magnificè ſtructæ, de idoneis Theologiæ Magiſtris vellet prouidere: quos in Hiſpania non reperit, eos è Pariſienſi Academia & Nominalium præcipuè ſecta, multo honore, & mercede conductos neque exiguis ad viam ſumptibus, Complutum adducere coactus eſt. Nec multum temporis abiit, ex quo, qui eos ex lecturis, conuerſatione, & nominibus norunt, multaque proinde de illis, nobis etiam narrabant fato conceſſerunt.

Digitized by Google

5. Verum quidem est Salmanticæ, non ita ante aperta gymnasia nostra pridem, ingenio acrem, & profundum virum Magistrum Franciscum Victoriam Dominicanum sacerem doctrinam Thomisticam erexisse. Eius subinde discipuli, & in Cathedris Salmantinis, quibus potiebantur Dominicani, successores viri, pro ea tempestate (qua qui sciebat solum scire rorum dicebatur) satis docti Sancti Thomæ nomen, & gloriam auxere. Sed nondum is ei bonos eiusque doctrinæ alicubi Academiarum deferebatur, qui hactenus scripturæ conciliorum, & Magnorum Ecclesiæ Patrum proprius fuerat: vt scilicet eius, authoritatibus, tanquam firmis fundamentis, Theologi viterentur: & quibus respondere, quibus possent, aptis interpretationibus, alij in disputationibus, fere ex iure, deberent. Primus autem S. Th. testimonijs ad suas vndecumque sententias confirmandas, ac sono aduersantium interpretationibus visus apud Germanos fuit. Petrus Canisius tantæ doctrinæ authoritatis, & Sanctimoniæ vir, vt eius scripta ipsis hæreticis in veneratione fuerint. Postea exactius adhuc, & generalius totis suis commentarijs idem præstitit Valentia: apud Belgas, Bellarminus Parisienbus Mariana, Franciscus ite Toletus, & Maldonatus magnum vterque fidei, & Ecclesiæ columen: qui, licet de more illius Academiæ Magistri sententiarum methodo legerent S. vero Thomæ sententias docebant, & illus trahant. Michael Marcus, & Ioannes Martinez Pinciants & Salmantinus, Molina, & Soarius Lusitanus. Alphonsus Deza & Valquez Complutenibus. Alique aliis, vti ex eorum innumerabilibus commentarijs in D. Thom. patet: quorum exemplum, cum incommentando, tum in S. Thoma defendendo reliqui etiam Dominicani sunt secuti: æquale ne aliud nostro in S. Thomam eiusque doctrinam amplificandam studium Dominicani Patres ostendent?

6. Sed quintum veri discipulatus S. Thomæ signum notat idem author inferius: illudque est. *Maior vnitas, & concordia insequenda doctrina D. Thoma.* Cuius rationem reddit inferius, & concludit. *Quare vbi maior est vnio insequenda doctrina D. Thom. ibi, maior est dispositio ad assequendam veritatem: & sic ibi apertius est signum sinceriori discipulatus S. Th.* Sed enim vt vidimus toto certam. 2. nostrorum cum antiquis omnibus, certoque discipulis S. Thom. ea concordia est, qua nequeat excogitari maior, atque cum Doctore Sancto non minor, vt constat ex cert. 1. siquidem, non in sententia solum, sed & in verbis ipsis cum illis conuenimus: vt non minori violentia illi in aduersum sensum pertrahi posse videantur, quam nos ipsi patiamur adduci. Sed voluit tamen Ioannes à S. Thom. vnionem hanc maiorem, vel minorem circa S. Th. intelligentiam in eis tantum considerari, qui in præsenti materia, & pauculis alijs partes ducunt, quæ vel as: nimirum inter Thomistas, seu Dominicanos recentiores, & Iesuitas nostros: & quamquam, ita intellectum (quin de priscis S. Thom. discipulis in ea vnionis, & concordiæ comparatione sit ratio habenda) hoc signum primo illi certissimo contradicat, & alias sit, non ineficax solum, sed reprobum veri discipulatus S. Th. argumentum; in eo tamen Iesuitas Dominicanis recentioribus valde præstare facillime ostendemus. Et primo quidem argumenti eius vitium, vel inde claret: quod facile posit recentibus Scholæ cuiusvis sententia aliqua, quæ suo duci in mentem non venerit, imo, quam ipse fuerit auersatus, conuenire, eandemque ipsi ab eis absque fundamento attribui contra antiquorum omnium eius interpretum intelligentiam: an ex hac recentium ipsum interpretandi concordia vera illius intelligentia, & mens dignoscetur? Id autem Recentioribus Thomistis in præsenti materia contigisse facile comperiet, qui eorum antecigiuani Bannez expressas contradictorias propositionibus S. Thomæ animaduertat cæteris eius sectæ Dominicanis Recentioribus annuentibus S. Thom. in 2. d. 38. art. *effectus contingentes in causis, qua se ad vtrumque habent nullam habere certitudinem: quare in his nullo modo cognosci posse.* Et 1. part. quæst. 14. art. 13. corpor. *effectus contingentes in causa non attingi.* Bannez conclus. 3. commentat. ait: *Deum cognoscere futura contingentia in suis causis, sed determinatis, & completis:* quasi de incompletis, de quibus nulla apud cordatum Theologum quæstio esse poterat, S. Thom. loqueretur, cum id asserat de causa ad vtrumvis potente absolute. & tamen incompleta causa ad neutrum absolute possit S. Thom quæst. 23. artic. 7. teste Caietano, §. *quoad primum. Plura esse Deo certa præcognoscitiue qua non præfinitiue ait*, oppositum Bannez comment. §. *Ad 4. argum.* S. Th. 1.2. quæst. 80. art. 1. ad 3. asserit, *determinari à se directe, & à diabolo per modum suadentis voluntatem humanam ad malum consilium*, Bannez 1. par. quæst. 23. art. 3. dub. 2. §. *Sed hac doctrina* ait, *Parum Catholice dici voluntatem se determinare ad bene, vel male operandum: quia ad omnia à Deo determinatur.* Et consone quidem id a se præiacto principio citat. quæst. 14. art. 13. §. *Hactenus explicuimus*: scilicet, *ita à causa prima omnes secundas ad suos effectus determinari, vt nulla causa secunda possit exire ab eius determinatione.* Et quæst. 19. artic. 8. §. *Sed antequam.* Iterum, *Deum omnes causas determinare, & modificare ad suos effectus*, ac subinde: *causam modificatam ab alia superiore non determinare seipsam;* Contra vero S. Th. in 2. d. 25. quæst. 1. art. 1. ad 3. ait, *determinationem actionis, & finis in potestate liberi arbitrij constitutam esse: vnde remanet illi Dominium sui actus*, quæst. 1. de pot. art. 4. ad 3. *Dicendum: quod, licet causa prima maxime influat in effectum; tamen eius influentia per causam proximam determinatur*, quibus similia 1.2. q. 9. art. 6. ad 3. q. 10. art. 4. ad 3. & alibi pluries vt cert. 1. vidimus. Illud tamen omittendum hic non est ex 2. sententiar. d. 39. corpor. *ipsa enim potentia voluntaria, quantum in se est, indifferens est ad plura; sed, quod determinate exeat in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.* Obstinato docet Bannez 2.2. q. 10. art. 1. dub. 2. docum. 3. *Cum æquali Dei auxilio, quo Deus misericorditer cor hominis excitat, & præparat, non stare, vnum conari magis, volumus, quam alterum*, in quo contradicit S. Th. 3. p. qu. 69. art. 8. ad 2. aienti, [Dicendum: quod hoc, quod in baptizatis maior, vel minor gratia appareat, potest dupliciter contingere, vno modo: quia vnus in baptismo percipit maiorem gratiam, quam alius. Alio modo: quia, etiamsi æqualem gratiam percipiant, non æqualiter ea vtuntur: sed vnus studiosius in ea proficit, alius per negligentiam gratiæ Dei deest.] Et in 25. Matth. ad id, *vnicuique secundum propriam virtutem*, inquit, *si autem quæras quare vnus magis habeat de gratia, quam alius. Dico, quod huius rei est causa proxima & prima. Proxima est maior conatus ipsius, quam illius: causa prima est electio diuina.* An eius, qui ita aperte S. Doctori contradicit, & eorum, qui in principio earum omnium contradictorium, scilicet prædeterminationis præfinitionibus, & physicis prædeterminationibus, ac obstinate in eisdem propositionibus eum Bannez conueniunt, & tanquam ducem iurato sectantur, concordia verum S. Th. discipulatum demonstrabit; nonne potius nostrorum, qui eum S. Th. illud execrantur Principium, ac memoratas omnes eius consectarias propositiones facillime tuentur imò illum euidenter ostendent?

7. Sed tamen misso euidentissimo argumento illac eamus, qua nos Ioan. à S. Th. duci desiderat: demusque conuenientiam maiorem Doctorum recentium alterius è duabus sectæ circa S. Th. intelligentiam (nulla siue testimoniorum eius, siue antiquorum discipulorum, & interpretum ipsius habita ratione) veri discipulatus S. Th. maius esse argumentum: ostendamusque eo etiam, quali, quali argumenti genere Dominicanos Recentiores a nostris superari. Tanta enim est Recentium Dominicanorum in re præsenti, eiusque consectarijs opinionum diuersitas, alio rumque contra alios pugna, & trita iamdiu à nostris, & sumatim à R. P. Ff. Petro à S. Iosepho in defens. S. Th. d. 2. sect. 10. n. 1. circa finem notata, vt nec cum veritate, verave S. Th. intelligentia conuenire queat. Certa siquidem dignaque Cicerone in simili Philosophorum diuersitate sententia est. In tanta opinionum varietate, *alterum fieri profecto potest, vt earum nulla, alterum certe non potest, vt plus vna vera sit.* Incipiamus à conditionatorum scientia: quam solum coniecturalem primos illos huius sectæ Dominicanos duces admisisse ostendimus d. 4. de Scientia q. 1. cert. 1. Ex iis vero, qui certò eorũ scientiã Deo negare non audebant, decreta illa subiectiue, siue ex parte actus absoluta, & obiectiue, seu ex parte obiecti cõditionata cõmenti aliqui sunt aliis nihilominus ex eorum etiam sociis, tanquam chimærica, & inania reiicientibus, ridentibus, & exsibilantibus, vt vidimus d. 5. quæst. 2. Physicas prædeterminationes, ac subinde

ſubinde præfinitiones noſtrarum actionum prædeterminatiuas (de quibus agimus) Magiſtri ipſorum nobiliſſimi Ioannes Conzalez Albelda, Victoria, Sotus vterque, Mancius, Ioan. Vincentius, Arauſo, Laurentius Gutierrez Ioãnes de Neapoli Bredma & memorati ſupra plures fuerunt pertæſi. Sed, quia obinde Thomiſtarũ purorum cœtu, confraternitateque expunguntur, ex cœtorum ferreorum iudicio ad purum Thomiſtarum ea in re conuentiam inſpiciamus. Quidam enim ex illis prædeterminatiuas præfinitiones, ac præmotiones phyſicas ad omnes noſtras actiones, etiam prauas, acerrime tuentur. Contra verò ex iiſdem alij illas ad eas ſolum, quæ vel honeſtæ, vel indifferentes, ſi quæ ſint, actiones noſtras admittunt; ad prauas autem negant, tanto in primos illas aſſerentes ſtomacho, vt illos impietatis, blaſphemiæ, alijſque centuris proſcindant. Et hi quidem in Deum, alij verò in conſequentiam religioſiores vt clarebit qu. vlt. & alij vniuerſim phyſicas prædeterminationes, earumque ſubinde decreta, reiectant, ſolis moralibus admiſſis. Videat nunc ſignũ huius quinti præſcriptor qualis, quantaque ſit, vel Recentiorum ſuorum Thomiſtarum in S. Thoma interpretando concordia: eorum ſiquidem quivis diſputationem ſuam crebris minutiſſimis, etiam lineatim, S. Thomæ allegationibus magnam tranſigit partem. Et, ſane cunctis Angelicus Præceptor fauere non poteſt, quin toties ſibi (quod dictu nefas eſt) contradicat, quoties Thomiſtæ hi alij aliis, vt vidimus repugnat.

3. Contra verò noſtrorum ea in re, & aliis, in quibus veritatis, & doctrinæ S. Thomæ tuendæ gratiæ à recentibus hiſce diſcedunt, concordiam quis non videat? Nemo inuenitur, qui certam Deo conditionatorum contingentium ſcientiam denegarit. Nemo, qui, vel conditionata illa ad ipſorum pro eo ſtatu conſiſtentiam, vel ſcientiam eorum diuinã ad ſui infallibilitatem decretis ex parte ſubiecti abſolutis, & conditionatis ex parte obiecti opus habere defendat. Nemo item qui noſtrarũ actionum liberarum prædeterminatiuas, præfinitiones ab arbitrij noſtri libero vſu omnino independentes, ac prædeterminationes phyſicas non fuerit exoſus. Nemo tandem, qui ad has, ſiue ſcientiæ mediæ, ac non intrinſecæ gratiæ, & neceſſario præcedentis prædeſtinationis, ſeu miſericordis voluntatis diuinæ efficaciæ concluſiones S. Thomæ teſtimoniis ſincera, eademque facili aperta interpretatione non vtatur. Ergo ex quinto hoc ſigno, etiam, vt eius præſcriptor intelligi voluit, verus S. Th. diſcipulatus, atque adeo vera ſchola Thomiſtica in Ieſuitis, non autem in Dominicanis recentibus extat. Sed enim nonnullam noſtrorum diuerſitatem in auxiliorum efficacia, & in actus influxu explicandis aduerſarij notant. Ea tamen eſt, quæ ad controuerſiæ cum Thomiſtis recentibus punctum nõ ſpectet. Eiuſmodi eſt Molinam, Bellarminum, & Leſſium gratiæ auxiliantĩ phyſicum influxum, & efficientiam in actum concedere; Vaſquez verò, & Soar. ſolum intentionalem. Illa item quod Molina, & Leſſius nullam illi in actu primo efficaciam tribuant, ſed ab ipſo abſoluto conſenſu efficacem aſtimant; aliqua verò ratione eam in actu etiam primo illi deferant Bellarminus, Valentia, Vaſquez, Soarez, & poſt noſtri Reuerendiſſ. Præpoſiti Generalis Claudij Aqua viuæ præſcriptum omnes. Neque ij tamen eodem prorſus modo: ex eis enim alij à ſcientia ipſa conditionata efficacem dici vocationem cenſent. Alij verò à conditionato ſub illa futuro, quibus, & nos annuimus: Verum hæ omnes diuerſitates extra punctum controuerſiæ cum Dominicanis recentibus ſunt: cum omnes in eo conueniant, quod auxiliorum efficacia infallibilis intrinſeca illis non ſit, neque proinde ex parte actus primi cauſalitate conſenſum formaliter realiter præcedat; ſed ſolum materialiter: quatenus auxilium, quod efficax aliunde, quam à ſeipſo, efficax ab extrinſeco vſu noſtræ voluntatis denominatiue ſolum eſt, in actu primo conſenſum præcedit. Volunt autem alij ante abſolutum conſenſum à conditionato ſolum eam efficaciæ denominationem ſufficienter deſumi: quare & efficaciam ipſam eo prioritatis genere, quo conſenſus conditionatus abſoluto præcedit, ad hunc ipſum præcedere, ſcilicet prioritate maioris vniuerſalitatis: quo etiam pacto ſolum præcedere docent, qui eam efficaciam à ſcientia conditionata deſumunt: quanquam, vt dixi, & ſi hæc auxilij efficacis donationem, & auxilium ex ea donatum maius quid in ratione gratiæ, & beneficij conſtituat; nihil tamen illi efficaciæ (ſeu, vt ſic loquar) effecturitionis confert: quæ ſatis, ſuperque ab eius obiecto, ſcilicet conditionato conſenſu, quod ſupponit, tributum illi non ſit; eodemque modo tribueretur, etſi non ex ea ſcientia, & conſilio, ſed caſu auxilium illud homini tribueretur.

6. Ideo ab efficacis auxilij conſtitutione ſcientiam mediam ſecludunt, ſolamque conditionatam futuritionem merito aduocant. Herize tr. de Scient. d. 7. c. 3. & 16. Metaſius tom. 2. tr. de grat. d. 6. ſect. 7. ſent. 5. Ioan. Phelippeus t. 1. in Oſeam c. 2. verſu 14. n. 12. Maſcareñas de auxil. d. 3. p. 4. n. 1. Fr. Petrus à S. Ioſeph. d. 7. de grat. ſect. 9. Andreas Duuallius Doct. Sorbonic. to. 1. & in 1. 2. tr. de hum. actionib. q. 3. de lib. arbitr. tit. *quomodo gratia*, ad 3. arg. Neque alios ex noſtris (præter Didacum de Alarcon) qui pro conſtitutione efficaciæ auxiliorum in actu primo explicato ad ſcientiam mediam recurrere videtur) præfatæ conſtitutioni, à futuritione conditionata ſolum abouere reor. Siquidem ad certitudinem obiectiuam, ſiue neceſſitatem eſſendi conſenſum abſolute purificata conditione, ſub qua futurus conditionate erat, & in potentiam conſequentem non eſſendi poſita conditione, ſub qua conditionate præuiſus eſt futurus, eandem recurrunt, vt videre eſt in Valq. t. 1. p. 1. d. 98. c. 8. n. 50. Soar. lib. 2. de Scient. condition. n. 65. Tannero t. 2. d. 6. de grat. q. 2. dub. 6. & aliis. Nec tandẽ re ipſa Molin. & Leſſ. ſic explicitæ efficaciæ in actu primo repugnante: cum mediorum certitudinem, ſeu firmitatem, cui prædeſtinationis certitudo innititur, inficientiã tãdem mediam, & conditionatã obiecti futuritionem ſub conditione auxilij, quod prædeſtinatio de facto abſolute ponit, tandem refundant, vt videre eſt in Molinæ concordia q. 14. a. 13. d. 12. § *Eſt autem*, d. 50. § *Triplicĩter ſcientiam*, & q. 23. d. 1. m. 9. concl. 2. & m. vlt. § *Quantum eſt quod*. Vnde, ne in iis quidẽ, quæ extra punctum controuerſiæ cum Dominicanis recentibus ſunt, vllam re ipſa in hiſce rebus diuerſitatem eſſe perſpicuum eſt: vt appareat quam inaniter Ledeſma de auxil. definit. 2. affini concl. 5. § *Tertio probatur*, & Zumel t. 2. opuſc. concl. 6. to. *Animaduerſio pro nobis*, noſtrorũ in materia præſenti diſſidia clament, quæ fingunt quia fortaſſis rem non penetrant: ſed horum tamen non cũ aliis, ſed vniuſcuiuſque ſecum apertas pugnas inferius notabimus: interim tamen accipe quæ de Zumel iſto erudite obſeruat Faſſolus noſter 1. p. to. 2. q. 14. ar. 13. d. 9. n. 110. *Solemus*, inquit, *huic ſcriptori eſt. nunc noſtru, nunc aduerſariorũ ſentẽtiu, prope modũ verba ipſa deſcribẽdo adhærere.*

10. Verum quoad rem ipſam ſuis nonnullos ex noſtris referunt in re præſenti adhærere. Aluar. 1. reſponſion. c. 1. n. 25. ait: Henr. lib. vlt. de fine homin. c. 4. n. 2. docuiſſe Deũ in conditionali, quod habet decreto noſſe quid homo in tali rerum perilthaſi faceret, Et c. 6. n. 2. ait, docere itẽ humanos actus abſque libertatis diſpendio à Deo præfiniri, ac prædeterminari. Repetit. 7. reſpõſion. c. 1. n. 9. Addit Ledeſma ita eum pro ſua ſtare opinione, vt aduerſos acriter reprehendat. Verum (præter de eo, & Pererio danda q. 7. cert. 15.) etſi ita fuſe pro aduerſariorum ſententia diſcurrat, vt deceptionis anſam auide quærentibus neque ita intente legentibus præbere poſſit; neutrum tamen, ſed vtrique potius oppoſitum eo c. 4. verſ. 2. docuit aiens. *Nouit enim Deus præparare voluntatem noſtram, ac munire tot, tantis, talibuſque auxiliis, & cauſarum concurſu, & conditionibus, vt infallibile ſit ſcientia diuina ſecuturum eſſe actum prædefinitum & liberum.* Vbi inprimis phyſice prædeterminatiuas præfinitiones reiectat: cum coniunctũ cauſarum, & circunſtantiam deſigner, neque illas ſolas ad cõſenſus, ſeu effectus conſecutionem, & de eo ſcientiæ (vtique conditionatæ) infallibilitatem, cui abſolutæ omino præfinitionis, & actus ſubinde præfiniti certitudo imitatur: quod ſi de ſcientia non conditionata formaliter, ſed priori alia naturali loquatur propenſionis volũtatis creatæ, & cumuli auxiliorum totius, quem in ſua omnipotentia cohiber, & cui cõiunctim creata volũtas reſiſtere nequeat, etſi omnibus diuiſim valeat, reſiſtere, eamque ſolam naturalem ſcientiam præfinitioni (quam erga omnes actus noſtros non prauos admittit) cenſeat præcedere (vt ibi & c. 6. in gloſſa lit. L. & n. 4 & in gloſſa lit X. & c. 5. n. 6. & in gloſſa lit B. & c. 14. num. 8. docere videtur) ſcientiam verò conditionatam contingentis conditionati præfinitionem huius in hypotheſi cum reliquis conditionibus ſupponere, ipſique inniti (vt clare docet eo capite quarto,

num. 2.

num.4, & c.6.n.4. & in gloſſa lit. X.) nihil tamen docet, quod Thomiſtarum ſententiæ, ſiue de phyſicis prædeterminationibus, ſiue de præſinitionibus de ſe efficacibus faueat. Ij enim non in cumulo auxiliorum contingentis certam futuritionem, & ſcientiam, atque præſinitionis ſuæ infallibilitatem, ſiue infruſtrabilitatem collocant; ſed in intrinſeca entitate cuiuſque auxilij efficacis, ſeu prædeterminationis phyſicæ; eamque hac præſinitionem, ſiue ſcientiam contingentis impediri à voluntate noſtra poſſe negant; Henriquez vero non in cumulo auxilij entitate, ſed in eorum cumulo præſinitionum ſuarum infruſtrabilitatem, & ſcientiæ illius, qua regulantur infallibilitatem ponit: ac inſuper impediri a noſtra voluntate præſinitiones ſuas poſſe, ne fuerint, docet cap. 6, idque facilius percipi, quam poſſe impediri diuinam contingentium noſtrorum ſcientiam; quam tamen impediri poſſe, ne fuerit, docet ibi n.7. & in gloſſa lit. X. ſirmat authoritate Scoti, Vegæ, Cordubæ, Gabrielis Okamj, Richardi, & S. Bonauent. Quatenus vero e noſtris præſinitoribus Suarius non obſtante intrinſeca auxiliorum indifferentia in ſuis hiſce præſinitionibus, & ſcientia, qua per ipſum regulantur, Henriquez, vel diſcrepet, vel conueniat. Controuerſ. de Dei volunt. d. de præſinitionibus ſuarianis videbimus.

11. Stat ergo firmum, & certum Henriquez, tam eo cap. 1. quam toto illo lib. vlt. de fine homin. ſolas præſinitiones diuinas noſtrarum non prauarum operationum per ſcientiam illam præfatam regulatas admiſiſſe; quas tamen aliquando motionem Dei actuam, quandoque determinationem, nec ſemel prædeterminationes appellat. Nec mirum illum eis tunc vocibus vti, quibus poſtea aduerſarij, vel abuſi fuerint, vel decepti, vt eum in ſuis caſtris numerarent. Siquidem illum ſuum librum, quem multis retro annis compoſuerat typis dimiſit anno 1593. integro ſcilicet, vt minimum, anno ante ortam noſtrorum cum Dominicanis controuerſiam de ſcientia media, & auxiliorum efficacia occaſione concluſionum eis de rebus habitarum Valliſoleti anno 1594. Extunc autem valde Dominicanæ doctrinæ aduerſabatur. Nam de præſinitionibus ex parte obiecti conditionatis hæc habet ad eius numeri finem. [Nec vlla ratio, aut authoritas cogit dicere, quod Deus actu libero prædefiniuit omnia futura conditionalia: nempe, quis effectus, aut qualis operatio ſequeretur, ſi in talj, aut alio ſtatu, aut concurſu circumſtantiarum conſtitueretur? Nam hic actus in Deo videtur otioſus, & nihil facit ad rerum productionem, conſeruationemque, aut decorem vniuerſi.] Addenda eiuſdem ſententia c.14.n.9. [Si quis conſideret ſpeculatiuè duos homines omnino æquales in naturalibus bonis, in habitu, & cauſarum concurſu, & eos moueri auxilio omnino æquali ex parte obiecti, & potentiæ: non videtur implicare ex natura rei, vt vnus cooperetur, & conuertatur, altero non converſo.] Quod tamen ex natura efficaciæ intrinſecæ auxiliorum, etiam inæqualibus, ne dum in omnino æqualibus, repugnat, aduerſarijs fatentibus, ſubditque: [auxilium eius, qui conuertitur, ſolum eſſe maius moraliter auxilio alterius, qui non conuertitur.] Frigidius adhuc Zumel t.1. opuſcul. d.5. ſect.1. §. *Adducuntur pro nobis.* Refert pro ſe noſtrum Eminentiſſimum Toletum in c.6. Ioan. annot. 21. in id. *Niſi Pater, qui miſit me traxerit eum.* Vbi tractione bene explicari gratiæ efficaciam ait, quia non vi, aut neceſſitate trahimur, & in c.17. ad id *quos dediſti mihi ego cuſtodiui.* Ait ludam potuiſſe non peccare, ſi vellet, quia ad non peccandum auxilium habuit ſufficiens, & ideo etiam reliquos peccare, quia volunt, cum poſſent vitare peccata. Sed certè, cum in contraria ſententia neceſſitas vehendi ad Deum præſinitione, & prædeterminatione inducatur abſolutè, neque cum illis potentia ad oppoſitum ſaluetur, ac ſubinde, neque in non prædeterminato auxilium ſufficiens. Ex his ſolum locis pro noſtra ſententia ſtare Toletum ſatis deduceretur. Sed expreſſior adhuc eſt annot. 18. in c. 10. Lucæ ad id. [Si in Tyro, & Sidone, vbi habet. Nota quarto: Deum quibuſdam talia dare auxilia, quæ, ſi alijs daret etiam maioris peccantibus, vtique converterentur; & tamen illi, quibus dantur non conuertuntur.] Nequiuit autem illi conuerti de facto abſque efficaci auxilio; neque iſti non conuerti, ſi intrinſeca illi, efficacia aduerſariorum eſſet. [Pergit ſæpe enim fit, vt Deo vocanti vnus conſentiat, altera non, arbitrij libertate: quod, ſicut, cum Dei auxilio operari poteſt, ita & eidem refragari, & reſiſtere valet.] Et commentario proprio manuſcripto t. 2. quæſt. 109. art. 7. fine docet [in poteſtate hominis eſſe, vt auxilium à Deo datum ſit efficax, aut ſufficiens tantum.]

12. Cameratius apud Eugenium Philadelphum exercit ſcholaſt. tripartita appendice ad ipſum phyſicam prædeterminationem tribuit noſtro Benedicto Pereiro ob huius verba 8. Phyſicor. cap. 8. [Verum eſſe, atque iuxta D. Thomæ mentem voluntatem noſtram à Deo moueri, applicari, & determinare ad volendum.] Sed hæc ſatis ſaluarentur de motione, applicatione, & determinatione ad volendum bonum in communi, vt ex S. Thom. ſuprà retulimus, & explicuimus. Hunc autem, vel aliunde determinatione, & applicatione comitante, ac nullatenus præuia, niſi quatenus dicit prioritatem concurſus diuini maioris vniuerſalitatis, & voluntatis in eſſendo, & operando dependentiam à cauſa prima c. 9. explicuit Pereirus ſcribens. [Voluntatem à ſeipſa determinari; alioqui nihil laudabiliter, aut demeritorie operaturam. Si enim voluntas ita moueretur à Deo, vt ipſa ſe nullo modo moueret, & ad agendum determinaret, omnis profecto meriti, & demeriti, & libertatis ratio funditus tolleretur. Sed, quia Deus, ſic eam mouet, vt ipſa nihilominus ſimul etiam ſeipſam moueat, & per ſuam deliberationem ſe determinet ad agendum hoc, vel aliud quidpiam: ob eam cauſam appellatur libera.] Poſtea eius ſub ordinationem, & dependentiam in operando nomine applicationis ſignificatam, & à qua libertas cauſæ creatæ non eximitur, ſubdit. [Non enim intelligendum eſt, voluntatem eſſe liberam omnino ita, vt à nullo pendeat, nullique ſubiaceat. Hac enim libertate ſolum Deum liberum eſſe cognoſcimus.] Et ſubinferius vtrumque agens ſic diſcriminat. [Quia adhibitis, poſitisque omnibus rebus, quæ ad agendum ex parte obiecti requiruntur, ita, vt nihil deſit, nihilve obſtet, agens naturale non poteſt non agere. At voluntas etiam tunc, poteſt agere, & non agere, & agere illud, quod ei proponitur vel etiam contrarium.] Conſonat eidem doctrinæ lib.16. in Geneſ. c.11. d.7. n.95. ad id. *Non deſiſtent à cogitationibus ſuis.* Ex quo loco pro nobis refertur ab aduerſarijs: Cabrera, ſcilicet, t.3. in p.3. q. 62. d.12. §.7. n. 148. Ledeſma de auxil. d. 2. affini de ſcient. condition. diſ.2. §. *In hac difficultate.* De Patribus Michaële Marco Salmanticæ, & Andrea Martinez Valliſoleti gloriantur aduerſarij. Quod ſuis patribus acceſſerint. Cæterum Primus ſolum admiſit cum æquali auxilio gratiæ non poſſe conſentire vnum, diſſentire alterum; non loquitur autem de æqualitate exiſtentia, ſed in ratione gratiæ, & beneficij: quod in noſtra doctrina certiſſimum eſt. Secundus contra phyſicas prædeterminationes acriter prælegit: Id quod, cum ex eorum Theologicis manuſcriptis eſt certum: tum etiam ex epiſtola Valliſoletani Primarij Doctoris Ioan. Garcia Coronel ſuprà recitata, qui omnes Valliſoletanos, & Salmantinos noſtros (in quibus hi duo, præcipui tunc Profeſſores erant) phyſicis prædeterminationibus, ac proinde prædeterminatiuis præſinitionibus per idem tempus repugnare, generatim teſtatur.

13. Neque aliud euincere poteſt argumentum Nauarrete t.2. controu.11.§.7. illis contentum verbis *velint nolint iſti.* Scilicet Molina, Vazq. Soar. & Calent.) *Qui non ſequuntur veſtigia maiorum ſuorum, qui in ſocietate Ieſu nati, & ad vbera ſanctiſſimi noſtri Doctoris Thomæ, & Academiarum eius nutriti ſerpetuo noſtræ ſententiæ adhæſerunt.* Eſt autem argumentum noſtros ſcholares iuuenes à Dominicanis Profeſſoribus, eorumque Academiis Philoſophiam, & Theologiam initio audiuiſſe; ac proinde, & præſinitiones, & prædeterminationes Thomiſticas didiciſſe, quas, cum noſtris poſtea legerent propinarent. Verum vtroque argumentum hoc claudicat pede. Damus libenter ad Societatis initium decem illis primis ſanctiſſimi noſtri ſociis totidem ſapientiæ columnis, fidei, & Eccleſiæ Catholicæ ſuſtentandæ, atque amplificandæ minime, vt euentus probauit, imparibus ad ſocietatis inchoantis res ſtatuendas, atque Lutheranorum euertendas, & Principum acceſſu, & Summi Pontificis iuſſu diſtentis, iuuenes noſtros à publicis Academiarum

Profeſſoribus audiuiſſe. An illæ omnes Dominicanis tantum Profeſſoribus Theologis, vel Thomiſtis vtebantur? certe neque Salmanticæ, (vbi plurimum potentiæ obtinebant) ſoli Theologiam docebant. Nam Compluti præualebant, vt diximus eatempeſtate Nominales; nec quiſquam ibi Dominicanus bonæ notæ, imo notus Magiſter, præter Mancium memoratur, qui inde Salmanticam etiam fuit euocatus. Et Salmanticæ quidem inſignis veſpertinæ Cathedræ Profeſſor, & Theologiæ Decanus Magiſter Auguſtinianus Ioannes de Gueuara prælegebat quo Magiſtro relati eiuſdem ſodali Proceres gloriantur. Vix ergo Compluti ſcholares noſtri, vbi tunc nondum fundato Salmanticenſi Collegio omnes, & poſtea nondum ſatis cõfirmato, & aucto plerique audiebant) Profeſſores Dominicanos, niſi aliquamdiu Mancium, ſunt nacti, vt ab eis præfinitionibus, & prædeterminationibus, imbuerentur. Sed & Salmanticæ, etſi Dominicanos Profeſſores audirent, celebersimum Ioannem de Gueuara nõ omittebant, acerrimum Thomiſtrearum præfinitionum, & prædeterminationum impugnatorem, qui Alphonſo de Mendoza quæſtionis 7. ſcholaſticæ contra illas quodlibeticis interendæ exitit author. Hic ergo & ingenij acumine, & S. Th. eruditione, & qua erat authoritate maxima, ſatis apud iuuenes noſtros vti apud ſuos deſtrueret, quod Profeſſores Dominicani ædificare tentarent. Sed cito ſolos Dominicanos vtrobique ſcholares noſtri audierint. Certe Compluti Magiſtrum vnum Mancium audirent, qui eas præfinitiones, & prædeterminationes auerſabatur Salmanticæ Victoriam forte, vtrumque Sotum, & Mancium, qui eaſdem in Magiſtro Bannez reprehendebant. Canus eas (quod ſciam) non docuit nec ipſe, nec Bannez à noſtris ſcholaſticis audiretur; niſi forte quis credat eos dicteriorum, & probrorum in ſocietatem conficiendorum, quam Theologiæ, eſſe diſcipulos voluiſſe. Sed demus gratis iuuenes aliquot ex noſtris aduerſariorum doctrina (qua velint arte) imbutos fuiſſe an illi rei noſtræ litterariæ maiores habendi ſunt, cum iuuenes audirent? an, cum iam Magiſtri, de ſuo poſtea legerunt? Poſtremum quidem, nil ergo ex eo, duriorum etiam Thomiſtarum ſtatorum Magiſterio euincitur, vt Maiores noſtros eiuſmodi doctrinam docuiſſe, atque poſteri ab ea recedentes dicantur maiorum veſtigia non ſequi: cum inter illorum diſcipulatum, & Magiſterium tantum ſtudiorum, & annorum interceſſerit, vt poſſent à ſuorum Magiſtrorum ſententia ad veriorem, aſſidua præcipue S. Thom. lectione qui adeo clare vbivis loquitur, reſipiſcere.

14. Et ſane ita euenſſe (ſi forte decepti iuuenes fuere) & conſtat ex dictis, & ex diuturno tempore, quo primi noſtri Profeſſores Theologi docuerunt. Nam Doctor Andreas Martinez Valliſoleti triginta fere totos annos Theologiam docuit, ſicuti & Michael Marcos Salmanticæ, & totidem fere Alphonſus Deza Compluti: quo tempore iam Dominicanorum, & Ieſuitarum ſcholæ his de rebus certabant: Ieſuitis cunctis (quod ſecus Dominicani, vt vidimus cert. 2. euenit) ſua caſtra tenentibus, omniumque nomine ſingulis vbique certantibus: quare certum eſt ſatis primos illos Dominicanorum diſcipulos, vt eam didiciſſent tunc doctrinam, tandem Magiſtros dedidiciſſe. Hoc ita minutim argumentum diſcere placuit: cum iam abunde à Paulo Leonardo diſſectum eſſet part. 2 reſponſione ſect. 15. num. 76. diſcurſu ſequenti. Etenim Nauarretus 1. controuerſ. 1. Pinciæ edidit anno 1605. qui ab exordio ſocietatis quintus ſupra ſexageſimum erat vita iam Molina, Fonſeca, Vaſquez, & Valentia vltra ſexagenarios functis, præter Vaſquez, qui quinquageſimo quinto ætatis ſuæ anno deceſſit anno Theologicæ profeſſionis publicæ trigeſimo: reliqui vero vltra quadrageſimum prælegerant. Soarez verò adhuc ſuperſtes quadrageſimum circiter annum publice iam docuerat. Aſſignet nobis Nauarretus antiquiores alios ſocietatis, tunc recens formatæ, Magiſtros noſtros, à quibus hi in ea doctrina receſſerint, vt maiorum veſtigia ſuorum illos non ſequi probet. Nam coætaneos poterit fortaſſis plures Maldonatum, Toletum, Bellarminum Marianam, & alios qui tamen in eadem fuerunt doctrina, etſi maiores fuiſſent. Sed forte Salmeronem, & primos illos Patriarchæ ſocios appellet Lainium Fabrum, &c. Sed hos omnes in eadem fuiſſe ſententia conſtat ex hiſtoria Tridentini Concilij, cui fere omnes à Sancta Sede, & Catholicis Principibus Theologorum nomine aſſiterere, ac præfinitionibus, & prædeterminationibus, non Lutheranorum modo, & Caluiniſtarum, ſed & (ſi quo nobis occulto, nec dum ab ipſis propalato, differunt, myſterio) Dominicanorum recentium acutis, & accuratis diſputationibus coram reliquis Concilij Patribus reſtiterunt: non modicas illis ſuppetias ferente contra Dominicanum Caranzum Dominico Sotomaiora memoratam ſupra Petri Suanis, Ieſuiſtis infeſti, hiſtoriam. Conſtat etiam ex eruditis Patris Salmeronis commentariis, quæ ſuis cum Iacobi Lainij Lucubrationibus collatis veriſque iudicio, & ſententia edita ſunt. Maioribus etiam noſtris Theologis adnumerandus eſt Petrus Ribadeneyra eo anno, quo confirmata ſocietas fuit noſtris adſcriptus vir in Theologia inſignis, vt eius varia, etiam hiſtorica, opera teſtantur; etſi mira eius eruditio, & ſtyli ſuauitas, plurimum hiſtoricis maneiparint. Sed & hic libello contra præfinitiones, & prædeterminationes Thomiſticas recentes Romam à noſtra prouincia Toletana miſſo ſubſcripſit. Conſtat ergo in re præſenti ſocietatis noſtræ doctores ſiue primos, ſiue medios ſiue poſtremos omnino, veriſſimæ, & S. Thomæ germaniſſimæ doctrinæ conſenſiſſe, contra vero Dominicanos oppoſitæ defenſores, & à maioribus ſuis, & à coætaneis, & à ſe etiam ipſis viciſſim antea, & Sancti Doctoris interpretatione diſceſſiſſe: vt poſtremo hoc veri S. Thomæ diſcipulatus, & argumento concordiæ, & ſigno, non minus, quam reliquis antea expenſis, noſtra Ieſuiſtica ſchola vere Thomiſtica, aduerſantium vero, etſi eo nomine cenſeri velit, anti-Thomiſtica demonſtretur.

QVÆSTIO VI.

Quatenus per ſcholas alias, & Religiones, cæteroſque Doctores liceant prædeterminatiuæ præfinitiones.

ETſi plures gregatim ſcholaſticos eis præfinitionibus prædeterminatiuis aduerſos retulerimus, dum pro nobis Academias omnes qu. 4. recenſebamus & qu. 5. dum Senonenſe decretum Pariſienſium examine, & ſuffragis editum expenderemus: ac de S. Thoma eiuſque ſingulatim diſcipulis, & ſchola plus ſatis quæſt. proxima dixerimus: reliquos tamen iam ſcholaſticos pro nobis recenſendi locus eſt opportunus, vt nouitatis, & ſingularitatis ab aduerſariis tentatam ſententiæ noſtræ notam plenius in ipſos conuertamus. Doctores igitur reliquos omnes qu. hac ita percurremus, vt pro ſua quiſque antiquitate præcedat: etſi ex eis plures, qui ad varias, vel ſcholas, vel Religiones pertinent non pro ſua, ſed pro earum antiquitate numerandi hic ſint.

CERTAMEN I.

Franciſcana familia ſua Scotica ſchola contra prædeterminatiuas præfinitiones pugnat acerrime.

1. COætanea Dominicanæ Franciſcana Religio, ac Thomiſticæ ſcholæ proximo tempore ſuccedentes, & aduerſæ ex illa oriundæ Scotica, & Nominalis hunc iure ſuo ſibi vendicant locum. De quibus prædeterminationes phyſicas, ac ſubinde prædeterminatiuas ſuorum actuum præfinitiones conſtanter, & vnanimiter abiicere extra controuerſiam eſt; etſi enim Scotiſtarum nonnulli præfinitiones actionum noſtrarum ſiue conditionate, ſiue abſolutè futurarum admittant;

tant; has tamen, non niſi per ſcientiam mediam regulatas (vti ex noſtris plures) admittunt, & neutras ad vtriuſque ſtatus tam abſoluti, quam conditionati conſiſtentiam (vti volunt, cum quibus diſputamus) requirunt, ſed tanquam diuinæ de illis æternæ, & infallibilis cognitionis determinatiuum, ac neceſſarium verificatiuum, certum, & indefectibile: de quo alia eſt controuerſia contra vtroſque, & noſtros aliquos Recentiores à nobis diſcuſſa d. 7. de ſcient. q. 2. Cæterum ad præſentem, quod attinet, difficultatem adeo apertus, & conſtans Scotus pro nobis eſt, vt mirum ſit aliquos etiam ex noſtra ſchola ipſum pro oppoſita referre ſententia. Scotus ergo in 4 d 49. q 6. dub. 1. ſic habet. *Nunquam cauſam ſecundam præuentam à cauſa ſuperiore agente ad vnum oppoſitorum poſſe potentia propinqua exire in aliud oppoſitum.* Ergo præfinitio cauſæ ſuperioris primæ noſtram ad vnum præueniens voluntatem, & ſi potentiam radicalem eius, ſeu remotam ad oppoſitum relinquat extremum, propinquam, & proximam potentiam ad illud in voluntate non relinquit, quod ipſum eſt libertatem proximam, quæ in proxima ad vtrumvis potentia ſita eſt, non relinquere voluntati. Et in quodlibet. q. 6 *Si eſſet neceſſitas præuia ad voluntatem, & voluntas intelligeretur cadere ſub neceſſitate, tanquam impellente in actum & figente in actu, voluntas ageretur, & non ageret: nec ſtaret in actu libertas.* Aſt præfinitionis, & prædeterminationis neceſſitas, & præuia ad voluntatem eſt, illaque impellitur & figitur in actu voluntas: ergo nec eius, nec actus libertas cum præfinitione, & prædeterminatione ſtare per Scotum, Valentiam. Rurſus ibidem. *Cum neceſſitatem compatitur, tunc neceſſitas cadit ſub voluntatem, ſic, quod voluntas propter firmitatem libertatis ſuæ ſibi neceſſitatem imponit, vt in eliciendo actum, & in perſeuerando, ſiue figendo ſe in illum:* atqui neceſſitas præfinitionis prædeterminatiuæ non cadit ſub voluntatem eo modo hic ab Scoto explicato: ergo in eius ſententia voluntatis libertas earum neceſſitatem non compatitur.

2 Et hæc quidem ad rem præſentem ſatis ex Scoto clara: ſed nec obſcuriora quæ ſequuntur. Ille ſiquidem in 2. d. 37. q. vn. §. *Ad ſolutionem iſtorum* ait *in poteſtate voluntatis creatæ eſt recte agere: ita, quod nulla intelligatur ſubtractio cauſæ prioris, propter cuius defectum non poſſit voluntas recte agere. Si igitur Deus eſſet prima cauſa non agens rectitudinem, actus non rectus non eſſet peccatum.* Quibus docet poſito, quod opus ad recte agendum ex parte Dei eſt, vt voluntas peccet, poſſe illam nihilominus recte agere, & cum peccare non peccat, ac proinde determinationem ad alterum. Ex parte Dei non apponi voluntati noſtræ, ſed eius poteſtati per Dei auxilium, & concurſum ex parte eius oblatum completæ, & abſolute tali relinqui. Et ſub eius §. init. dixit: *Deus quantum eſt ex parte ſui daret rectitudinem voluntati, ſi voluntas ex parte ſui recte ageret quemcumque actum elicitum.* Et inferiuſcule. *Cauſa ſuperior, quantum eſt de ſe, cauſaret, ſi cauſa inferior ſecundum ſuam cauſalitatem cauſaret. Et ideo rectitudinem non cauſari eſt propter hoc, quia cauſa ſecunda, quantum ad ſe pertinet, non cauſat.* Quibus ex parte Dei appoſitum totum fatetur, quod ad actum rectum requiritur: & tamen, quia ex parte liberæ voluntatis non etiam apponitur requiſitum, actum rectum non haberi: quia ſcilicet Deus illum non abſolute efficaciter decernit, ſed ſub ea conditione ſi ex parte ſui voluntas velit: quod totum ipſiſſima noſtra doctrina eſt: & d. 25. q. vn. vt Gotfredum aſſerentem voluntatem noſtram determinari à Phantaſia, Henricum vero aientem determinari ab obiecto cognito impugnet, ſtatuit eam eſſe vim actiuam voluntatis ad vtrumvis, *vt à nullo determinata ſe ipſam determinet*, quod, niſi eius à Deo determinationem excludat, nec generaliter, & abſolute diceretur, neque aſſumi ab Scoto poterat vt principium, ex quo contra præfatos concluderet; ſed aſſumeret pro antecedenti concluſionis impugnandæ contradictorium; quod bardi quidem eſſet, non ſubtilis anthonomaſtice Doctoris. Secundo, quia §. ad 1. & ad 2. principale fine quæſtionis reſpondet: mouens, & motum poſſe, imo eſſe re ipſa idem in voluntate, ſolaque ratione diſtingui: quod falſum eſſet, ſi Deus eſſet mouens, & determinans, & voluntas ſolum mota: cum Deus, & voluntas non ſola ratione, ſed re ipſa infinite differant: quæ his conſonant, quæ dixerat in 1. d. 8. q. vlt. circa finem §. *Ad argumenta* poſt med. *ſi quæras: quare voluntas diuina magis determinatur ad vnum contradictoriorum, quam ad alterum? Reſpondeo: indiſciplinati eſt quærere omnium cauſas, & demonſtrationem ſecundum Philoſophum 4. Metaph. text. 9. Principij enim demonſtrationis non eſt demonſtratio. Immediatum autem principium eſt voluntatem velle hoc: itaque non eſt aliqua cauſa media inter iſta: & ideo huius, quare voluntas voluit hoc, nulla eſt cauſa, niſi quia voluntas, ſicut huius, quare calor eſt calefactiuus, nulla eſt cauſa, niſi, quia calor. Sed hic eſt naturalitas, ibi autem eſt libertas.*

3 Rurſus in 1. d. 1. q. 4. fuſe probat in poteſtate voluntatis eſſe determinare ſe ipſam, & reliquas potentias ad agendum, maxime ad ſuos actus, non ſolum intentionis finis, & electionis mediorum, ſed omnes vniuerſim, etiam fruitionem vltimi finis, vt conſtat clarius verſus finem quæſtionis, §. *Ad argumenta pro opinione.* Et §. *Ad tertium,* quin vſque adeo ſuæ poteſtatis eſſe voluntatem aſſerit §. *Negatiua iſtius articuli tertij*, abſque vlla ad ſuos actus, etiam fruitionis Dei in patria, neceſſitate; et neque viſione beata neceſſitari illam ad Deum amandum, ſed poſſe viſione poſita eum non amare, ac non frui, atque horum actuum omiſſionem cum illa coniungere doceat. Sed certe in 4. d. 49. q. 6. dub. 1. poſt §. *Dico ergo* ſimilem libertatem in Beatis aſſeruit, ac ſubinde libertatem etiam ad peccandum: argumentis in oppoſitum reſpondens oſtendit deliberate abſolute tali, ſeu potentia proxima & expedita eorum ad non amandum Deum, & peccandum ſe non loqui; ſed ſolum de radicali & remota, & ſecundum quid ſolummodo. Eius verba, quæ aperte etiam contra præfinitiones, & prædeterminationes haſce pro nobis ſunt, ita habent: *Reſpondeo. Potentia operatiua non concludit habentem poſſe operari, niſi intelligendo ſecundum quid: ſcilicet ex parte ſui: ſed poſſe ſimpliciter, requirit, quod ex parte omnium aliorum concurrentium ſit poſſibilitas: vt ſcilicet requiſita poſſint concurrere, & impedimenta ceſſare. Sed vltra iſtam poſſibilitatem, potentia vel magis poſſibilitas propinqua requirit, quod conuenientia adſint, & impedimento ceſſent.* Inferiuſcule. *Operatiuum non eſt in potentia propinqua ad operandum, niſi quando nihil extrinſecum deficit vt operetur.* Si ergo requiſita eſſentialia ad actũ liberum voluntatis ſunt præfinitio, & præmotio, quæ ad vtrumque extremum oppoſitum pro inſtanti eodem eſſe ſimul nequeunt, infertur non poſſe eſſe potentiam propinquam voluntatis ad extremum oppoſitum præfinito in ſententia Scoti: quia ad appoſitum contrarie deficit præfinitio, & præmotio eſſentialiter, iuxta aduerſarios, requiſita ex parte principij ad illud: ad oppoſitum vero contradictorie actui præfinito adeſt, impedimentum eſſentiale. Vnde recte infert Scotus loco recitato ex eodem dubio voluntatem creatam à Deo præuentam ad vnum determinate ex oppoſitis non poſſe potentia propinqua, & abſolute tali in eius phraſi in eius oppoſitum prodire: ac ſubinde ex Dei præfinitione, & præmotione ad vnum, eius abſolutam ad vtrumque poteſtatem quare, & libertatem abſolutam aboleri. Vltimo loco recitandus eſt Scotus ex 2. ſentent. q. 1. art. 4. ſic fatus. *Deus dicitur aliquid velle dupliciter. Vno modo abſolute, alio modo ex conditione, vel ex quadam conuentione cum creatura rationali. Primo modo concurrit ad agendum cum omni natura agente naturaliter voluntariè* (ſcilicet voluntarie ſumpto ex parte Dei) *illo etiam modo facit, quidquid facit præciſe per ſe ipſum: Et ideo omne tale eſt ab eo abſolute volitum, & ex electione. Secundo modo concurrit Deus voluntarie ad coagendum cum natura rationali libera, cui tales leges ſtatuit: Quod quidquid ipſa velit, placet ſibi coagere ad illam volitionem; licet non ſimpliciter placeret ſibi agere, ſicut per illam volitionem denotatur. Ita, quod, ſi fortes vult peccare, placet Deo coagere ſecum in hac volitione, & non impedire eum: vel ſi impediret eum, hoc facit per legem communem.* Quod repetit in determinationibus q. 11. art. 1. & 2. quibus nil clarius contra præfinitiones abſolutas, actionum noſtrarum, & concurſum præuium, & prædeterminantem nos ad illas dici potuit.

4 Et hæc ſane explorata toties, & conſtans contra præfinitiones, & prædeterminationes actuum liberorum Scoti mens ſatis euincit ſubtilem, conſtantiaque, & conſequenter laude Doctorem præſtantiſſimum, nihil ſuæ huic doctrinæ aduerſum docuiſſe; & ſi alicubi verba eius oppoſitum ſonent: quæ obinde hic erunt explicanda, ne laudi derogent ſuæ. Primum opponitur ex 1 ſent d. 39. à §. *Viſo de contingentia*, docet omnia cognoſci à Deo in determinatione

ſuæ voluntatis, nec aliter certo, & determinate cognoſci potuiſſe. Et d.41.§ *Sed contra iſtud arguitur*, ait, *Deus non præuidet iſtum bene vſurum libero arbitrio, niſi quia vult, vel præordinat iſtum bene vſurum eo; quia, ſicut dictum eſt d. 39. certa præniſio futurorum eſt ex determinatione voluntati diuinæ.* conſonat d.47.hinc, & quod lib.14.poſt med ageus de ſecundo principali, & quod lib.16. probat latè eandem actionem ſimul neceſſariam, & liberam eſſe poſſe. Et in 1.d.q.1. & 2. §. *eſtenſo eſſe à* verſu *item* 3. & d.8.q.vlt d.39. §. *Tertia poſitio.* & §. *viſo de contingentia* citato docet, ſi Deus concurſu quo de facto ex neceſſitate naturæ nobiſcum ageret, nullam fore noſtrorum contingentium libertatem: quia cauſa mouens in quantum mota ſi neceſſario mouetur neceſſario mouet: mouet autè omnis cauſa ſecunda in quantum mota à prima: verùm Lychetus in 1.d. 37. Mayronis in 2.d.43. q.4. Scotum interpretantur determinantione non antecedenti, ſed comitanti concurſus diuini ex ſuppoſitione quod noſtra ſe voluntas determinet. Eadem quippe d. 39. § *quantum ad primum* probat libertatem conſiſtere noſtram in poteſtate ad oppoſita excludente omnem neceſſitatem, quæ ex ſuppoſitione ipſius actus libert non prouenit: indeque ad 1. arg. in ſecundæ opti., præſcientiæ certitudinem cum poteſtate ad oppoſitum conciliat, quia præſcientia comitatur quamcumque exiſtentiam rei contingentis: perinde, *ac ſi te ſedente opinarer te ſedere; & te ſurgente opinarer te ſurgere.* Et eodem pacto noſtram libertatem, ſe ad hanc diſtinctionem referens, cum diuinæ voluntatis, & prædeſtinationis certitudine conciliat d 40.q.vn.corp.art. *Iſte, qui eſt prædeſtinatus poteſt damnari: Non enim propter eius prædeſtinationem eſt voluntas eius confirmata: & ideo poteſt peccare: & pari ratione in peccato ſtare finaliter.* & hinc. *Sicut voluntas creata poteſt mereri damnationem, ita etiam poteſt concomitanter ſequi, quod voluntas diuina non prædeterminauerit ipſum hominẽ ad gloriam.* Et hinc facilius eſt, quam aliqui (in quibus noſter Ruiz de Montoya d.49.ſect 7.n.12.verſ. *Dico tertio* æſtimant cum hac doctrina Scoti conciliare oppoſita, & himilia plura teſtimonia. Nam illud quod Deus nequeat videre contingentia futura determinate niſi ex ſua voluntate, & præordinatione illorum certiſſimum eſt omnium ſententia: cum, niſi ea futura determinate in ſe ſint, nequeant determinate cognoſci: ac inſuper Dei voluntatem, & præordinationem, tanquam ſui cauſam neceſſariam, & eſſentialem, non autem neceſſitantem & prædeterminantem, requirant. Ex quo euidenter infertur in Dei voluntate, & præordinatione (non tamen præſciente, & prædeterminante, tanquam ex medio materiali, determinate cognoſci: & ſpecialem qualitatem præmouentem, ſeu phyſicè prædeterminantem, quare & ipſi reſpondens decretum reiectat in 4 d.1.q.1.ad vlt. argum. verſ. *Cauſam etiam ſecundam*, his verbis: *Ex hoc patet, quod cauſa proxima in cauſam ſecundam propriè dictam, quando ſimul agunt non eſt influentia noua, qua fit creatio alicuius rei inhærentis cauſæ ſecundæ; ſed influentia ibi eſt determinatus ordo iſtarum cauſarum in agendo effectum communem* Eoque cauſas ſecundas ab inſtrumentis differre ait: quod hæ, non niſi per aliquid à cauſa principali receptum, operantur. Et quamuis aliud agens dixit.49.q.6.§. *Dico ergo.* Multum eidem ſententiæ fauet.

5. Inſignis Scotiſta Baſſolis, & ſi in 1.d.10. q.vn.art. 3. neceſſitatem cum libertate eucntus abſolutè non pugnare doceat; aſſt explicat ſtatim non loqui ſe de neceſſitate principij actiui ſeu per modum naturæ, ſed de neceſſitate, principij agentis voluntariè, & liberè & quæ non excludat poteſtatem non agendi, ſeu agendi oppoſitum, neceſſariam ad meritum, ac demeritum, ſed quæ ſatis, vt ſummum ſit, ad rationem voluntarij (quod liberum quandoque & ab ipſo, & ab Scoto, & aliis ſimiliter loquentibus appellatur) vt docet ſub quæſtionis finem. Similiter videtur admiſiſſe noſtrarum actionum prædeterminationem per Dei voluntatem, cum quæ componi earum omiſſione queat in 1.d.38. art. 2. Sed nihil tamen minus docet cum ibi §. *Ad primum eorum* dicat. [Nec voluntas diuina immutat aliquid circa modum agendi, vel ceſſandi contingenter & libere ſic enim contingens in ſe contingẽs eſt, ſic à Deo contingenter volitũ, & in ſua cõtingẽtia relictũ non plus eſt neceſſariũ, quã ſi non eſſet diuina voluntas: adhuc altera pars, non autem vtraque conueniret, & tamen non neceſſario ſic nec modo; & ideo peccat; quantumcumque Deus determineret ſe non influxurum ad talem actum, cuius ſcilicet omiſſione peccæ nec tenetur in illam influere, & ideo non peccat, Deus.] Eodem ſenſu intelligendus eſt d.39. art.2. verſ. *Dico igitur.* & d.40.art.3. vbi etiam præhnitiones contingentium videtur ſonare; ſed accipe cum hac d. art. 2. ſic futum. [Diuina ſcientia de parte negatiua alicuius contingentis (vt, quod ſortes non curret) non imponit ſi li. parti neceſſitatem. Nam diuina ſcientia, & voluntate circumſcripta, adhuc illa pars euenter, & non neceſſario, ſed contingenter, ergo ſimiliter non imponit neceſſitatem parti affirmatiuæ, ſi nouerit eam: vt quod ſortes curret. Cum enim diuina ſcientia non immutet naturam, & modum obiecti: illud, quod eſt contingens per ſe formaliter, ſemper eſt contingens quantumcumque à Deo ſcitum, vel volitum:] Quia ſcilicet eius neceſſitas, non alia eſt, quam ex ipſius contingentis obiecti, vel voliti, vel ſciti ſuppoſitione. *Sicut neceſſarium à nobis contingenter ſcitum, & volitum, non propter hoc eſt quin neceſſarium: ſed ſemper manet neceſſarium, & nullo modo contingens eſt.* Hæc ex locis, quibus aduerſum aliquid ſonat Baſſolis. Nam in 1.d.45.q.1. art.3. ſub finem expreſſè voluntatis noſtræ poteſtatem, & indifferentem ad vtrumvis & actus contingentiam defendit, & expreſſius adhuc in 1.d.24. & 25. Sæpe: præſertim d.25. q.2. art.3. §. *Ex quo concludo contra. 2. dictum* aſſerens voluntatem eſſe cauſam æquiuocam virtute continentem determinationem ad æquè, vel maius, vel minus bonum, quin eius indifferens poteſtas alterius determinationem expectet, vt determinetur.

6. Franciſcus Mayronis, & ipſe illuſtris Scotiſta, & ſi in 1.d.39. qu.1. art.4. concluſ.5. docear contingentia per diuinam voluntatem determinari; ait tamen q.3. & d.40. d.40. q. 2. & prædeſtinationem adhuc contingentem eſſe dependenter ab effectus contingentis libera omiſſione, Quo etiam modo loquuntur Magiſter, & alij veteres quod, & ſi noſter Ruiz d.33. de ſcient. ſect.9 d.49. ſect.7. & d.45.ſect.4. n.27. ita illis tribuat, ac ſi docuerint; diuinam prædeſtinationem ſemel iam à Deo conceptam contingenter eſſe, atque abſolutè poſſe deficere; tamen cum eam ſolùm contingentiam diuinæ prædeſtinationi deferant, qua dependentia à libero vſu voluntatis noſtræ ſit, ipſumque ideo non impediat ſatis ad id eſt, vt pro priori naturæ ad ſui conceptionem à Deo ab eo vſu noſtræ libertatis pendeat, vt niſi hic futurus eſſet, nec prædeſtinatio conciperetur à Deo, ac proinde in Deo non fuiſſet; neque adeo abſurda, & implicatoria ſententia doctis viris vnquam tribuenda eſt. Cæterum, etſi ita Mayron intelligatur, conſtat eum neceſſitatem, & determinationem abſolutam antecedentem noſtrarum actionum ex diuina voluntate adeo exoſum fuiſſe, vt in eam abſurdam, & implicatoriam dependentiam eius ab illarum contingentia & libertate meiderit. Erat ſiquidem illi alte repoſita libertatis arbitrij ad vtrumvis ſoluta, & abſoluta poteſtas eius libertati eſſentialis, vt conſtat 1. ſententz. d.10. q.1.dit.2. vbi inter liberum pro ſpontaneo, & arbitrij libertatem diſtinguens ait. [Sed liberum arbitrium eſt præciſe circa illa, circa quæ voluntas poteſt aliter ſe habere.] Scilicet circa contingentia, ſubinferius, [Habere ſe ad oppoſita eſt conditio liberi arbitrij, vt addit ſupra libertatem] id eſt, ſpontaneitatem, & in 2.d. 27.à med.opponit ſibi. [Aut diuina voluntate concurrente voluntas.] (Creata) [non poteſt non cauſare; & tunc neceſſario cauſabit non liberè: ſi poteſt non cauſare: ergo Deus vult aliquid, quod non implebit: [Reſpondet vero [Aſſiſtere volũtate diuina poteſt nõ velle: quia Deus aſſiſtit in ratione cauſæ vniuerſalis: & ideo ſi vis agere agit. Nempe Deus agit, ſi tu vis vt agat.] Ibidem ex inſtituto defendit indifferentem ad contraria, & contradictoria libertatis poteſtatem, Dei etiam voluntate, vt cauſa vniuerſali adiunte.

7. Eadem eſt Guillielmi de Rubione ſententia in 1.d. 38.q.1.tota maxime art.1. concl.4.p.3. dum Deo prædeterminationem cum neceſſitate actuum voluntatis concedit; cum ſtatim aſſerat per omiſſionem liberam noſtram, quæ noſtræ abſolutè poteſtatis eſt; fieri abſolutè poſſe, vt nec ſciat, nec velit Deus: quod modo proximè dicto intelligendum eſt, & d.47. qu.1. circa finem doceat

electos

electos poſſe agere contra id, quod voluntate conſequenti per ſuam prædeſtinationem fieri ab eis Deus voluit; quare nec prædeſtinatos neceſſitari ad non peccandum, ac merendum, & d. 10. q.2. poſt med. §. *Ad hoc reſpondetur.* Statuit libertatem contingentiæ ſtare in eo (ſicuti & Scotiſtæ reliqui recitandi cum aliis quæſt. 7. cert.1.) vt poſitis omnibus requiſitis ad actus productionem non fieri abſolutè poſſit. Et in 2. d. 24. q.1. & 2. neceſſitatem agendi à libertate excludit. Et conſequenter d.25. q.1. art.2. poſt med. ait: [In Beatis eſt vſus liberi arbitrij, non reſpectu actus beatifici, qui non eſt in poteſtate ipſorum, ſed reſpectu omnium in eorum poteſtate exiſtentium: vt videlicet poſſint ab eis in eſſe poni, vel non poni. Conſimiliter eſt dicendum de damnatis. Non enim reſpectu actus, ad quem ſequitur triſtitia punitiua videntur habere aliquam libertatem, quia nec poteſtatem, ſeu actiuitatem; ſed reſpectu omnium in eorum poteſtate exiſtentium aliorum.] Eidem, quæ putatur abſurda, ſententiæ de dependentia iam habitæ à Deo voluntatis, & prædeſtinationis a noſtro vſu libero voluntatis, vt libertatem eius defendat, videtur adhærere in 1. d.39. art.2. & d.40. art. 2. atque ideo non obſtante præſcientia, & prædeſtinatione in poteſtate cauſæ liberè eſſe producere, vel non producere actum, & poſſe illam perſeuerare finaliter in gratia, vel illam per finale peccatum amittere. Et in 2. d. 33. circa med. docet ex Scoto ita à Deo præparari voluntati noſtræ concurſum, vt in eius poteſtate ſit illo vti ad bonum, vel malum, vel non vti: quod fieri nuſquam poteſt, ſi prædeterminatiua præfinitione decernatur. Nicolaus de Orbellis in 1. d. 39. art.2. d. 40. art. etiam 2. eodem exceſſu cum præſcientia, & prædeſtinatione poteſtatem abſolutam peccandi, & amittendi gratiam finaliter componit, ac defendit. Plures Scotiſtas dabimus q.7. cert.1. vbi cauſæ liberæ definitionem antiquiſſimam, atque apud omnes Philoſophos, Patres, & Theologos contra nonnullos nouatores ſtatuamus.

8. Sed ad Scotiſtas recentiores veniamus: in quibus nonnulla eſt circa præfinitiones actionum liberarum diuerſitas. Erſi in eo, vt diximus, conueniant: quod prædeterminatiue, ſiue phyſicam prædeterminationem inducentes ad actum præhnitum, vt recentes Dominicani volunt aſſerentes præfinitiones minimè ſint. Sed tamen eas ſuas præfinitiones connexas eſſentialiter, & antecedenter ad vſum libertatis cum actibus præfinitis videntur Scotiſtæ aliquot aſſerere. Cæterum in Scoti doctrina peritiores eas, tanquam Scoto inuiſas, auerſantur Camerarius totis tribus libris de libero arbitrio. Sat erit videre eum lib.1. cap.7. circa fin. de Auguſtino cap.21. de grat. & libero arbitrio loquentem, & lib. 3. cap. 8. ſub finem. Petrus Trigoſo t. 1. in 1. p. S. Bonauent. quæſt. 15. art. 2. dub. 3. concl. 1. Gibyeuf. & Camerar. & ſi verbis aliquando à ſcientia media abſcedere videantur, re tamen præfinitiones prædeterminatiuas abiiciunt. Fr. Angelus à Monte Philoſ. 1. p. commentar. in Scot. t. 2. d. 47. art. 5. & 7. Ildephon. Brizerius, ſeu Brizeñus potius in 1. ſententr. Scoti contr. 11. d.2. art. 2. num. 11. 14. & 20. Philippus Faber fauentin. in 1. d.39. q.un. d. 54. cap. 4. num.37. cap.5. num.47. & 49. Hugo Cauellus, Epiſcop. Armachanus Iberniæ Patriæ ſuæ Primas, multa Scoti (quem perpetuo illuſtrauit commentario) eruditione, & contextura. In primis in ſupplemento Scoti quæſtionum de anima, d.3. ſect.14. num. 6. citans Scotum ex 4. ſentent. d.1. q.1. ad vlt. d.12. q.3 §. *Hic eſt* num.5. d 43. q.3. §. *Tertia opinio* num.9. d.49. q.6. §. *Dico ergo.* Item in 1. d.39. quæſt. 5. in Scholio num. 22. §. *Quantum ad ſecundum* d.40. in Scholio ante § *Ad vltimam quæſt. dico.* Et in 2. d. 37. num.13. §. *Quod ſi dicatur.* Et in Scholio verſu *Adde ſecundum Scotum.* Ex Scoto 2. Phyſicor. quæſt. 8. §. *Quantum ad* 4. Rurſus d.38. n.8. in Scholio ante §. *Dico igitur.* Vbi eiuſmodi præfinitionem communiter, nec ſolum à veris Scotiſtis negari aſſerit. Inſuper in reportatis in 1. d. 38. n.6. in Scholio §. *Dico igitur.* Et in tractatum Scoti de primo principio t.3. edit. magnæ Lugdunenſ. cap. 4. num. 8. ſchol. 3. ante 5. concluſ. Et in conciliationibus locorum quodlibet alium conciliat. 5. cuius præcipui diſcipuli & interpretis Scoti verba collecta inuenies apud Paulum Leonardum p. 2. reſponſion. ad expoſtulationes contra ſcientiam mediam ſect.4. n.20. à med. Inſuper idem Hugo Cauellus in 1. d. 37. quæſt. 2. ſcholaſt. ante §. *Ad ſolutionem*, referens ex antiquis præter recitatos Scotiſtas Elicetum, Tartaretum, Ioannem Maiorem. Et ex recentioribus Angles, Herreram, & Vegam paſſim in Tridentinum. Nam lib.2. ac.12. *Libertatem* noſtram omni neceſſitate ſolutam eſſe debere probat. Et quæſt. 11. de iuſtificat. ad 3. docet Dei concurſum nobis oblatum indifferenter applicare, ac determinare noſtræ poteſtatis eſſe. Etſi Deo prius principalius, ac potius influente in noſtram operationem egemus. Quod repetit 6. in Trident. c.2. c.7. poſt med. cap 8. poſt med. & ſub fin. c.9. init. Quibus locis gratiæ auxilium, & efficaciam noſtræ etiam poteſtati ſubiacere per conſenſum, aut reſiſtentiam docet. Sicuti & lib.13. cap.13. ſub init. Cordubam item 1. quæſtion. q. 55. dub. 8. prope vlt. opinionem Gabrielis, & dub.9. ſub init. & ferè toto dubio 10. maximè ſub fine, Michaëlem Medinam de recta in Deum fide cap.1. inter principium, & medium Cordubam vbi proximè, & quæſt. 23. dub. 8. & lib. 2. de ignorant. q.10. 11. & 18. Alphonſ. de Caſtro hæreſi 1. col. 2. 5. 10. & 11. Gaſparem Leoribach Herbipolenſem Doctorem. Anton. Delphinum lib. 5. de iuſtificat. §. *de multiplici gratia Dei* pag. 205. & ſub tit. *de ordine iuſtificationis*, §.2. pag. 207. & lib. 1. *de ſalutis progreſſu* 14. & 2. *de prædeſt.* reſponſ. ad 2. dub. p. 77. & ad 3. dub. pag. 85. & de libero arbitrio inter princip. lib. 4. ſub tom. *Quo pacto ſit liberum arbitrium in hominibus* pag. 147. fuit autem ſui ordinis General. & ex Patribus Tridentinis. Herreram in 2. ſentenc. t. 1. d. 13. q. 2. d. 14. quæſt. 1. d.30. q. 2. notab.2. c.2. d. con.38. q.3. notab.6. probat.2. concluſionis 4. & q. 6. fuſè præſertim notab. 9. §. *Alij autem.* Franciſcum Carthagenam de prædeſtinat. diſertiſſimè diſcurſu 4. dub. 3. diſcurſu 8. dub. 4. diſcurſu 9. diſcurſu 10. dub. 2. vbi, & diſcurſu 4. dub. 3. vſque adeo phyſicas prædeterminationes, & præfinitiones diuinas liberarum actionum auerſatur, vt omnes vniuerſim præfinitiones, nec ſolas prædeterminatiuas Thomiſticas actionum libertati aduerſari defendat: accedunt etiam e iunioribus Scotiſtis Hieronym. Tamarit in floribus Theologicis q. 2. de ſcient. Meuriſſe t. 2. metaphyſicor. c.3. p.5. q. 3. Ludouicus Caſpenſ. d. 6. de ſcient ſect. 6. Dola. d. quadripart. p.1. c.3. n.8. c.4. num.2. Theodorus Smiſing. tract. 3. de Deo d. 2. q. 5 decreta præfinitiua regulata ſolummodo per ſcientiam mediam præ nimia eorum facilitate ſe defendiſſe teſtatur, ac non ita regulata repudiaſſe, & ſi hæc ibi defendat: ob ea tamen argumenta, quæ ſatis oſtendunt noſtram de ſcientia media doctrinam minus, quam oporteret, tam aurea, cum regulatas ſolum per ſcientiam mediam præfinitiones defendebat, quam poſtea cum per illam irregulatas defendit ab eo fuiſſe penetratam eidem noſtræ ſententiæ præfinitionibus aduerſæ ex Scoti doctrina ſubſcribit ingenioſus etiam Scotiſta Pontius in curſu Philoſoph tract.3. d.2. q.5. n.151. vbi admittit decretum indifferenter concurrendi cum noſtra voluntate pro libito illius, vt ex parte ſui concurſum præparet ipſi Deus. Licet autem q.4. & d.3. q.3. à n.81. & d.6. q.8. n.600. & alias admittat aliud decretum determinate concurrendi cum voluntate ad eius abſolutum conſenſum; tamen hoc comitans eſſe ait, atque à voluntatis determinatione dependens; non autem antecedens, vt ex eis locis præſertim ex d.3. citatis conſtat. Hæc autem comitantia ſolum decreta, atque à voluntatis determinatione dependentia rectè cum noſtra de ſcientia media, & decretorum abuſu libertatis independentium, eumque minimè antecedentium, doctrina conſiſtunt: ac proinde à noſtris doctoribus Vazquez, & aliis acerrimis præfinitionum omnino antecedentium impugnatoribus defenduntur, quos refert, & ſequitur Gaſp. de Ribadeneira art. 10. de prædeſt. c.1. num.1. quamquam decreta hæc comitantia non leues aliunde pariantur difficultates ad eaque confugiant nuperi aliquot Thomiſtæ non aduertentes diuerſas omnino eas ab illis eſſe, quas hactenus, & ſui defendendas ſuſcipere.

CERTA

CERTAMEN II.

Nominalium (altera ſcilicet Franciſcana, vtplurimum , ſchola) pro nobis contra prædeterminatiuas præfinitiones eſt.

1. ALtera apud Sapientiſſimos Franciſcanos orta ſecta eſt Nominalium ſchola ; quæ ita, & Okami inuentoris ingenio, & ſequacium ſubtilitate apud Catholicos ſtatim inualuit, vt inſignes, & Thomiſticæ, & Scoticæ, & omnium Religionum, & Academiarum Profeſſores in partes traxerit ſuas ; aliaſque Philoſophorum,& Theologorum ſcholas multis annis vbique Academiarum & gentium fecerit conticeſcere. Ex ea vero Nominalium ſchola ſolos hic Franciſcanos Doctores referam, ac proinde Ioannem Bachonem Holchot, & eius ſectæ (diuerſæ tamen familiæ) Profeſſores reticebo, vt ex hoc, & primo certamine conſtet, quo iure, & fide, perfidus alias hæreticus, Tuſſius apud noſtrum Annatum vniuerſim dixerit Franciſcanos omnes in præſenti, & confectariis controuerſiis nobiſcum contra Dominicanos recentiores ducere agmen. Sed neque aduerſarij Nominales in noſtris caſtris eſſe dubitant : cum potius principium, ex quo ipſos acrius à ratione impetimus, ſcilicet cauſæ liberæ definitionem, communem quidem, apud Nominales natam fateantur. Inde otioſum fortaſſis videatur Nominalium pro noſtra ſententia teſtimonia ſingulatim recenſere, ni exploratos ſententiæ noſtræ Doctores, etiam, qui ab aduerſariorum antiquioribus vitro nobis donabantur, ab eorum iunioribus denegari in dies videremus. Sed tamen non omnia Nominalium ad rem hanc teſtimonia præſenti cert. proponemus : quia quæ eorum ad ſtabiliendam communem cauſæ liberæ definitionem ſpectant q.7.cert.1. producentur opportunius.

2. Venerabilis eius ſchołæ inceptor Okamus in 1. d.58. q. vn. ſub init. [Voluntas in quantum eſt actus primus, libera eſt ad oppoſitos actus : & mediantibus illis actibus oppoſitis eſt libera ad oppoſita obiecta, in quæ tendit, & viterius ad oppoſitos effectus, quos producit] vnde infert non agere neceſſario, ſed contingenter : ita, vt agere oppoſitum poſſit. Etſi autem §. *contra iſtam opinionem* ſubdat hanc potentiam oppoſiti ſolum eſſe pro inſtanti ſequenti, intelligendus eſt ex ſuppoſitione actus pro primo. Concludit inde in actu determinationis diuinæ non poſſe certo cognoſci noſtræ voluntatis determinationem : quia, ſi ad eam neceſſario ſequitur determinatio voluntatis noſtræ, hæc non libere, ſed naturaliter operabitur ; ſi non ſequitur neceſſario, non ſufficit cognitio determinationis diuinæ, & paulo ante dixerat. [Voluntas creata ceſſare poteſt ab actu cauſandi ſe ſola quancumque nullum prædictorum deſit.] Deus, ſcilicet, volens coagere, & requiſita cætera. Conſonat dictis à ſe d.1.q.6. poſt med. & d.10.q.2. & dicendis in 2. q.16. Gabriel Okami diſcipulus & proximus ingenio, & doctrina ſucceſſor in 1. d. 58. q. vn. art. 1. ante 1. concl. probat noſtræ voluntatis libertatem, etſi Deus neceſſario moueret. [Poteſt enim, inquit, prior cauſa facere, quod in ſe eſt, & ita mouere poſteriorem ; & tamen poſterior, propter ſui libertatem, non patere huic motioni,] quibus nihil contra præfinitiones prædeterminatiuas magis peſtilentium dici poſſe videretur, niſi ſtatim ſubiicienda idem Doctor ſcripſiſſet.

3. Idem igitur Gabriel in 2. d. 37. q. vn. art. 1. ad 1. argum. ex quinque viis ait. [Primam cauſam concauſare habet voluntas in ſua poteſtate. Nam voluntas diuina cuicumque concedit antecedentia concederet, & conſequentia, quantum eſt ex ſe, niſi eſſet impedimentum : dando autem voluntati libertatem dedit ei omnia opera, quæ ſunt in eius poteſtate : ideo Deus ſemper coagit ad omnem actum, quem vult elicere. Ergo ſemper eſt voluntas ante inſtans, quo elicit actum, potens elicere, & non elicere.] Et obiiciens inferius non eſſe Ordinem inter cauſam primam, & noſtram voluntatem, ſi noſtra alteram determinet : negat. [Nam in hoc eſt ordo eſſentialis : quod voluntas creata non poteſt elicere actum non currente prima cauſa coefficiendo ; licet non è conuerſo. Neque ſic mouetur a prima cauſa, quaſi aliquid de nouo cauſet, vel influat in voluntate, quo voluntas velit, ſed quia produxit voluntatem liberam ponens actum ſuum in ſua poteſtate.] Et ibidem cum pro prima via arguiſſet [ſi voluntas diuina non determinaret noſtram poſſet voluntas diuina aliquid velle, quod non fieret propter voluntatem noſtram non concordantem] negat poſtea conſequentiam : quia nihil efficeretur, id eſt efficaciter, vult diuina voluntas voluntatem noſtram, niſi, quod vult voluntas creata. Ad hoc enim determinat ſe diuina voluntas dando voluntati creatæ libertatem : quod eſt dare ei facultatem eliciendi, & non eliciendi : &, ad quemlibet actum, quem elicere voluerit, velle ſibi coagere.] Item ad argum.3. vię & d.1.q.1.art.2.concl.4. & in 1. d. 45. ſine docet in nullo ſigno cauſare cauſam primam, in quo noſtra voluntas eundem actum non cauſet. Rurſus neceſſitatem, etiam non coactam ſpontaneam ab vſu libertatis independentem libertati aduerſari, nec eſſe voluntati libertatem, niſi reſpectu actuum, quos requiſitis omnibus poſſis poteſt elicere, & non elicere, quorumque proinde dominum habet docet in 1. d.1.q.6.art.1. notab.2.art.3.fine d.10.q.2.d.28 q.vn.art.1. notab.6. & ſequentibus in 2.d.7.q.vn.art.2. ſub init. d.25. tota, maxime art.1. à Corollar.4. art. 2. concl. 1. art. 3. dub.3. propoſit.2.

4. Gregor.in 1.d.10. q.vn.art.2. circa med. & deinceps eſſentiam cauſæ liberæ in eo ſtatuit, vt potitis omnibus requiſitis ad agendum, & ſublatis impedimentis in ſua poteſtate habeat agere, vel ſecus omni alterutrius neceſſitate ex parte actus primi excluſa : quare eidem agenti nullam actionem neceſſariam, & liberam ſimul eſſe poſſe. Et in 2. d. 25. q. vn. art : [Libertatem in actore cauſam eſſe, & poteſtatem eliciendi, cum vult] & ad 1. contr. 2. concl. voluntatem cum eadem cogitatione velle, ac nolle poſſe, & d. 28. q. vn. art. 3. poſt med. ad 12. (quo loco prædeterminationi, & præmotioni ab aduerſariis fauere putatur) eidem doctrinæ, & ſententiæ inſiſtit & d. 37. q. vn. art. 3. ad 8. arg. ait. [Ad hunc ſenſum dico Deum ſequi determinationem voluntatis : quoniam ideo Deus agit illum actum, quia eum voluntas agit ; & non ideo, quia Deus agit, ideo voluntas agit. Et ideo magis proprie dicitur Deus coagere voluntati in talem actum cauſandum, quam voluntas dicatur coagere Deo.] Quæ licet de actu primo, & materiali peccati dicta à Gregorio ſint, quoad phyſicum Dei influxum, etiam in actu honeſto veram habent ; & ſi quoad illatum Dei intentionalem, & moralem per victricis cogitationis, ſeu congrui auxilij immiſſionem ex miſericordi liberali, & gratuita Dei voluntate, & intentione boni operis noſtri coagere nos potius Deo (cuius in eo eliciendo præcipuæ partes ſunt) quam Deum nobis coagere certum ſit. Mitto plura alia ex Gregorio de determinatione voluntatis noſtræ, non à Deo, ad materiales actiones peccati, quæ inferius propria ſpecialis huius difficultatis examinandæ ſede locum habebunt commodiorem.

5. Adamus in 1. d.1. q.6. art.2. dub.17. confutat aſſerentes ; [voluntatem non poſſe denuo aliquid agere, niſi ſibi de nouo adueniat aliquid determinatiuum ipſius ad agendum.] Et fine ait. [Voluntas omnibus concurrentibus vniformiter poteſt cauſare volitionem, & nolitionem obiecti cogniti : & ſeipſam determinat ad volitionem, vel nolitionem.] Et totis eo art. & 2. præcipuè dub. 15. 16. & 17. libertatem in poteſtate indifferenti ad vtrumvis omni neceſſitate ad alterutrum excluſa conſtituit : quam etiam ad non cauſandum eſſe in eodem inſtanti, quo cauſat, ſed pro priori naturæ, aſſerit ad quæſtionis finem ; verum non ex ſuppoſitione quod cauſet, ſiue in ſenſu compoſito cauſationis, quæ repetit q. 8. art.2. circa med. ad 1. *argum.* item in 3. ſenteut. d. 14. quæſt. 3. dub. 3. ante med. ait : [Alius articulus Pariſienſ. dicit ſic. Falſum eſt omnia eſſ. præordinata (præfinitiuè, ſeu prædeterminatiuè, vt de eo Pariſienſi decreto explicamus ſuo loco) à cauſa prima : quia ſic

omnia

omnia euenirent de neceſſitate ; quod eſt error. Item quæro : an Deus ſit determinatus, abſolutè ad producendum A, quod ſiue velim producere A, ſiue non, A eueniet ; vel ſolum ſub hac conditione, ſi ego voluero producere A ? ſi primum : igitur A fore non ſubeſt liberæ voluntati meæ. Si ſecundum : igitur non plus producit ille neceſſario, quam ego.] E cuius ſcilicet voluntate productionem, (qua ex parte etiam ſua eſt) pendere voluntate illa conditionali voluit. Et tota ea q. atque 2. 4. 5. & 6. indifferentiam poteſtatis eſſentialem cauſæ liberæ multis defendit : imo eius tuendæ affectu aliqua quæ minus vera ſonent, videtur admittere, & in Scotiſtis nonnullis notauimus cert. 1. in bonamque ſenſum curſim explicuimus.

6. Marſilius eandem liberæ voluntatis indifferentem poteſtatem ad vtrumvis, & dominium ad volendum, vel non volendum, omni neceſſitate, aut impedimento alterius partis ſecluſo, eſſentialem multoties docet, explicat, & confirmat in 2. q.16. art.2, 3. 4. & 6. ad ſecundam rationem principal. & q. 22. art. 2. eamque poteſtatem, & dominium non impediri præſcientia, prædeſtinatione, reprobatione, ac denique vlla voluntate diuina docet in 1. q.40. 41. 44. & 45. vt retulimus controu. de ſcient. d. 5. q. de concordia præſcientiæ cum noſtrarum actionum libertate. Sed citata q.40. art. 2. poſt 4. concluſ. eius rei rationem quaſi à nobis intuſurratam dedit. [Si effectus eſt dependens à creata libera voluntate, ſicut ab ea dependet liberè, ſic Deus diſpoſuit æternaliter quidquid illa voluntas elegerit, ſiue voluerit ſe, quoad bonitatem entium producendorum liberè concurſurum. Nihilominus præſciendo æternaliter ad quam partem voluntas liberè declinabit.] Quod ſi præſcientia hæc diſpoſitionum diuinæ voluntatis ductrix eſt, non quidem abſoluta, quæ eam diſpoſitionem ſupponit, ſed conditionata eſt, vt ſæpè controu. de ſcient. notabam. Similia habet 3. p. articuli, & in 2. q 16. art.2. dub.1. poſt 1. concluſ. ait : ideo dependentiam in operando à diuino concurſu voluntatis libertati non obeſſe : [Quia Deus dando libertatem voluntati conſequenter dedit ei, vt quodcumque eligeret, cum ea ad illius electionem concurreret.] Et art.4. concl. 1. docet voluntatem poſitis omnibus requiſitis, & impedimentis ſublatis ſe ad volitionem, vel eius ſuſpenſionem determinare. Et ad 3. obiect. [Cauſa determinans ad hanc volitionem eſt ſola voluntas nunc acceptans, quod ante non voluit acceptare eiſdem exiſtentibus impellentibus.]Repetit ad 4. 5. & 7. obiect. & col. pen. ad 4. rationem princip. ait. [Quamvis concurſus diuinus requiratur ad voluntatis liberam electionem ; tamen, quia ſe Dominus cum libera voluntate concurſurum, qualitercumque eligeret, & qualitercumque eligere vellet ad electionis productionem : ideo adhuc manet libertas voluntatis in ſua poteſtate, vt eligat, ſicut liber : quia Dominus cum ea electione liberè producet.

7. Ioan. Maior in 1. d.1. q.3. 4. 7. & 19. ad libertatem requirit poteſtatem omittendi actum, tunc, cum eum elicit, nullatenuſque neceſſitatem ad eius productionem. Quod ſeruari adſtante prædeſtinatione, & reprobatione docet d.38. q.2. & 3. d.40.q.vn. & d.41.q.vn.& in 2 d.25. vbi communem liberi arbitrij definitionem per poteſtatem indifferentem ad vtrumvis poſitis omnibus requiſitis ad operandum ſtatuit q. 1. & ſequentibus tribus. Obiicit autem voluntatem egere Dei concurſu ad operandum : eoque poſito non poſſe non voluntatem operari. Reſpondet : [Concedo quod requiritur concurſus Dei antequam voluntas concurrat ; ſed Deus paratus eſt cum voluntate agere, & non agere ad nutum voluntatis.] Obiicit ſecundo. Deus efficaciter vult talem actum eſſe : ergo talis actus eſt. Antecedens non eſt in poteſtate Socratis : ergo nec conſequens. Reſpondet, [Nego, quoad antecedens non ſit in poteſtate Socratis Deus eſt paratus coagere cum voluntate ; ſed non ſequitur, quod propterea à voluntate noſtra dependeat :] Cum id tandem ab eius voluntate ad nutum noſtrum coagendi proficiſcatur. [Sed quoad noſtrum modum loquendi, poteſt dici Dei concurſus quodammodo dependere à noſtra voluntate. Cum eſt paratus coagere, vel non coagere ad noſtram nutum, omnibus cauſis ſecundis poſitis ad actionem voluntas poteſt agere & non agere] quæſt.2. ſtatuit dominium, & poteſtatem voluntatis ad oppoſita & quæſt. 3 ſub fine : [Voluntas vult hoc obiectum, quia,& placet, & ſua libertate ad hoc ſe determinat. Neque quærendum eſt aliud ab ea, per quod ſe determinat : ſed, ſicut calor naturaliter calefacit, ita voluntas liberè vult. quod confirmat q.4. & illuſtrat indeterminatione ad materiale peccati.

8. Andreas de Caſtro nouo in 1. d.22. pluries, maximè q.2. ad 2. voluntatem concurrendi cum cauſis ſecundis eſſe conditionatam, vt diximus, non abſolutam : nihilque præuium ad effectum concurſu Dei afferri docet q 5. fin. & ſi aliquando auxilium ſpeciale Dei concedat. Repetit d. 58.q.1.& clarius ſolutione ad 4. & 6. Petrus de Aliaco in 1.q.11.art.1.& q.12.art.3. contingentiam effectus, & poteſtatem ad vtrumvis in voluntate non obſtante præſcientia diuina,& ſimilibus fusè defendit. Et ſub huius articuli init. propoſ.4. ait : [Non facilius poteſt ſaluari futurorum contingentia, ſiue ; quod futura contingenter ſint futura non ponendo Dei præſcientiam, quam ipſa poſita nec ipſa præſcientia affert neceſſitatem in futuris plus, quam ipſa non poſita.] Et iure quidem ita ſcribit : cum præſcientia, & ſimilia ſolum afferant neceſſitatem contingentis futuri, quæ in ipſa futuritione contingentis ad præſcientiam eius ſupponitur, nec eius contingentiæ aduerſatur, vt ſæpè explicuimus ; non vero antecedentem natura neceſſitatem ; quæ ſola eius contingentiam valet euertere. Et quamvis ſeruandæ libertatis ſtudio indiſſona videatur aliqua lapſus, vt Scotiſtæ, & Nominales aliquot relati, eadem qua illi, a nobis benignitate interpretandus eſt.

9. Almain tract. 1. moral. c.1. notab. 3. aſſerit, & probat agentis liberi indifferentem agendi, vel non agendi, poſitis etiam omnibus requiſitis, poteſtatem in eodem inſtanti, quo agit, eiuſque libertati neceſſitatem ad alterum repugnare oſtendit. Et cum à med. capitis obiiciat poſito requiſito Dei concurſu non poſſe non agere voluntatem. Reſpondet cum Dionyſio Ciſtercienſi in 2. eum concurſum non eſſe requiſitum præuium, ſeu præcedens natura operationem (de cuius generis requiſitis ſermo in definitione eſt) ſed ſolum comitans. Quod autem ibi ait, nec præuium eſſe tempore de concurſu ipſo verum eſt, at de voluntate concurrendi non ita facile verum apparet; niſi intelligatur de eâ voluntate, vt efficaci, quæ quidem cum efficax concurſus illius ab intrinſeco, ac de ſe non ſit, ſed ad vtrumvis ſe habens, offerenſque concurſum pro libito noſtræ voluntatis, à ſolo concurſu ipſo efficax erit : ac ſubinde, nec tempore, vt efficax noſtram operationem, cui concurſus Dei identificatur, præcedet : quo etiam præfinitiones prædeterminatiuas excludit. Repetit eandem ſententiam poſt 4. lib. ſententiar. in dictatis circa ſententias Ruperti Holkot q. 3. ſub init. & q. alia circa 4. articulum 5. *circa ſolutionem* 1. *argum.* At dices Almainum alia poſteriori ſolutione argumenti illius definitionem cauſæ liberæ. *Poſitis omnibus præuiis neceſſario requiſitis.* Ita limitaſſe : *ſuppleo quæ ſe tenent ex parte illius agentis poteſt*, &c. quaſi dicat. Et ſi poſitis quæ ſe tenent ex parte Dei, ſcilicet eius voluntate, & concurſu non poſſit non cauſa libera operari eius libertati non obeſſe. Noſter Ruiz d 49 ſect.8 n.22. putat primam ſolutionem datam eſſe obiectioni. Quatenus de voluntate Dei concurrendi, & generali concurſu cum cauſa libera formabatur ; ſecundam vero quatenus è Dei efficaci voluntate actus honeſti, quæ eſſe poteſt maximè circa actus prædeſtinati, quæ neceſſitatem eius actus affert voluntati, quam explicare Almainus ex profeſſo noluit : ſed ſolum ea limitatione aſſeruit actus ita præfiniti libertati non obeſſe. Sed multum diuinationis in ea interpretatione eſt. Facilius reſpondeo : Secundam hanc ſolutionem eandem eſſe cum prima : nullamque definitionis communis ab Almaino ſtatutæ limitationem continere : ſed explicari alteri neceſſitatem, quæ contingentiæ operationis obeſt illam ſolam eſſe, quæ ſe ex parte actus primi tenet : Cuiuſmodi ſunt omnia prærequiſita ab agente ſiue intrinſeca, eſſentialia, vel inhærentia illi ſint, ſiue extrinſeca : ea enim omnia abſolutè requiſita ſunt ex parte agentis illius, quod de ſe, & ex parte ſua illis omnibus eget, vt abſolutè non ſolum operetur, ſed & operari abſolute poſſit. Cuius generis neceſſitas operandi è concurſu Dei, & voluntate concurrendi diuina prouenientes minime eſt inquit Almainus, quia concurſus comitans ſolummodo eſt,

non antecedens operationem noſtram ; voluntas vero concurrendi de ſeſe, &, vt concurſum Dei, & noſtram operationem ipſi identificatam antecedit efficax, vt diximus non eſt, ſed extrinſecus ab ipſo concurſu, & operatione : quare neceſſitas, quæ eius efficaciam conſequitur, nequit eſſe antecedens, & quæ potentiæ voluntatis ad operationem omittendam, ac ſubinde ipſius libertati repugnet, ſed conſequens, & quæ cum illa amice fœderetur.

CERTAMEN III.

Omnium Eccleſiæ Religionum præſtantes quique Doctores ſemper contra prædeterminatinas præfinitiones decertarunt.

1. PRimum ſibi doctrinæ, & ſanctimoniæ, atque inſtitutionis antiquitate venerabilis locum adtexuit ſacra Benedictinorum Religio. Ex qua ante ſcholaſticorum doctorum tempora eis etiam preſſius, & acutius, cum de aliis Theologiæ difficultatibus, tum maximè de re præſenti egit, ac definiuit Anſelmus de concordia præſcientiæ, & prædeſtinationis cum noſtrorum operum libertate ex inſtituto ſcribens. Qua de re ſub titulo libri *cur Deus homo?* Sæpe, nec curſim ſolum, ſed fusè ſcripſit : vbi eo ſolummodo voluntatis, & prædeſtinationis, ac præſcientiæ diuinæ certitudinem, & infallibilitatem cum noſtratum actionum libertate componi poſſe docuit, quod neceſſitati conſequenti, & quæ harum poſitionem ſequatur, & ſupponat, non autem antecedenti & quæ eas faciat, vel ponat innitantur. Quod totum ipſiſſima noſtra doctrina eſt præfinitionibus prædeterminatiuis aduerſa, vt ſuo oſtendimus loco, dum de Patrum ſententia diſputabamus. Huius veſtigiis inſiſtit Bernardus eiuſdem inſtituti Monachus, ac tandem aleetius nempe Ciſtercienſis Author, vt eadem q. patet : ſed de S. Bernardo, eiuſque inſtituti filiis poſtmodum : nunc de iis, qui in Benedictino Sodalitio floruerunt Theologis dicendum nobis eſt. Vtque plures eius inſtituti, ſicuti & S. Baſilij, Doctores modo præteream, quia in Patribus Eccleſiæ numerantur, vt Magnus Gregorius, & ſimiles, adeoque ad citatam quæſtionem ſpectant ad ſcholaſticos Profeſſores Benedictinos veniamus, qui præſertim à ſocietate noſtra fundata, ac lite præſenti exorta floruere.

2. Eos igitur omnes cauſam noſtram contra Dominicanos, tanquam S. Anſelmi, ac ſui proinde ordinis propriam tunc temporis ſuſcepiſſe conſtat ex epiſtola ſequenti, Collegij ſui Vincentini Salmanticenſis ad ordinis ſui Generalem Procuratot. In vrbe, [Ob multam notitiam, quam V. P. habet de propoſitionibus, quæ apud SS. Dominum exercuntur, de his, quæ ad phyſicam præmotionem ſpectant ſupersedemus de illis referre. Tantum monere voluimus, quod à Patribus Societatis Ieſu defenditur eſſe doctrinam S. P. N. Anſelmi. Et ideo ob hanc cauſam, & quoniam, quod illi propugnant, verum eſt, & docetur in hoc Collegio à noſtris Magiſtris, & à diſcipulis eorum Monachis noſtris, tam in huius Academiæ publicis Theſibus, quam in iis, quæ in Capitulis generalibus habentur, defenditur.] Quam ob rem V.P. tedulo conſiderandum eſt hanc eſſe litem nobis æquè communem, à qua noſtræ Religionis honor dependet. Proinde, quæ ſolet, induſtria in ordinis bonum vigilare, proſpiciat doctrinæ tanti momenti, & media opportuna adhibeat, quibus ſubſidierur ei, & ne illorum tecbnis obſcuretur, qui in occulto ſagittant, & feriunt, & præterquam, quod in his V.P. mentis ſuæ perſonæ, & habitus ſatisfaciet, nobis, quod gratiſſimum ſit, operabitur. Nam, & ſi ſacræ Ieſu Societati ob labores, quos in publicum emolumentum confert, æquum eſt voiuerſis fauorem exhibere ; nos tamen ſpecialius deuincimur ob continua præſtantium in ea virorum beneficia erga nos, & germanitatem, quam alterutrum profitemur in pleriſque noſtris Monaſteriis : præſertim in hoc D. Vincentij Salmantino Collegio ; ac proinde operamur ſingulos nobiſcum concurrere, vt animi gratitudinem conteſtemur : veſtram in primis Paternit, qui quam optimè id nouit facere, poteſtque his rebus non leui ſe adiumento ; quod V. P. ſecure dicere valeat tuæ ſanctitati, & quibuſcumque aliis perſonis : opimones ſocietatis, & noſtras legi, & defendi ab Auguſtinianis, Franciſcanis, Carmelitis in concluſionibus, & Theſibus ſuorum Capitulorum, & quotidie magis magiſque amplificantur, & recipiuntur à Theologis valde doctis, vt conformes fidei Catholicæ, & veritati proximiores. Deus P. V. vitam protegat, ipſumque amore & gratia ſua repleat. Salmanticæ ex D. Vincentij Collegio Iulij 31. anno 1600. ſubſcribunt. *Fr. Placidus Pacheco*, poſtea *Placentinus Epiſcop. Fr. Gregorius Criales* præcipuis eius ordinis magiſtratibus functus. *Fr. Antonius de Topes*, annalium ſui ordinis centuriator illuſtris. *Fr. Martius de Salazar*, Salmanticenſis Mag. cum primis eius Academiæ numeratus *Fr. Antonius Perez* Mag. Salmant. poſt ſui ordinis Generalis, & doctis libris euulgatis notiſſimus, ac demum poſt alias inſulas Tarraconenſis Epiſcopus *Fr. Leander de Granada*, qui eruditis obſeruationibus S. Geltrudis reuelationes elucidauit.

3. Extat & alia epiſtola eo ferè tempore ad Procuratorem Generalem eiuſdem ordinis in vrbe ex eodem Collegio miſſa à R. P. Mag. Salmantino Fr. Hieronymo Marton erudito, & docto ii quis alius Theologo, atque Hiſpalenſi Abbati, quæ eidem veritati facit fidem eius autem exemplar. [Video per noſtræ congregationis Monaſteria rumorem vagari de cenſura in vrbe ferenda aduerſus libros P. Ludouici de Molina ex Societate Ieſu : quod V. P. ibi degenti melius perſpectum erit. Et, licet, quoniam de V. P. ingenio, litteris, Zelo ardenti veritatis, & eorum, quæ ad noſtræ familiæ, vel authoritatem, vel grauitatem ſpectant, certus ſim, hæc mea aduertentia excuſari poſſit, Nolui tamen officio deeſſe : ne fortè ob ſilentium meum noſtro ordini labes aliqua aſpergeretur : præſertim, cum iuxta Chriſti vicarium talis, tantuſque exiſtat vir, qualis V.P. quam ob rem omnes, qui hic litteras profitemur optamus enixe vt V.P. ſedulo perpendat doctrinam Molinæ, de qua controuertitur ibi, ad litteram eandem eſſe, quæ traditur à N. glorioſiſſ. P. Diuo Anſelmo Doctore tam graui, & à quo Eccleſia Catholica mirifice illuſtrata eſt, & quem noſtra Congregatio tantum colit ; quem in finem remitto V. P. Theſes ſubiectas habitas hoc ipſo anno in noſtro Capitulo generali, quarum Præſes fuit acutiſſimus, & eruditiſſimus P. Fr. Maurus de Salazar : & in omnibus Theſibus, quæ à noſtris, vel in Academia iſta, vel intra noſtrum Collegium propugnantur, hæc eadem doctrina defenditur ; quam, & noſtri dictant in ſuis prælectionibus Magiſtri ; eſtque apud nos receptum hanc fluxiſſe doctrinam à primitiuis ſcholis noſtræ ſacræ Religionis. Quos ob titulos hæc cauſa nobis æquè propria eſt, ac Patribus Societatis : nec declinare poterimus. Famæ iacturam, ſi, vel vnus eius minimus apex cenſura Romani Pontificis notetur. Habet ſanè V. P. dignam ingenij ſui excellentiæ materiam : in cuius defenſione, quantum præſtet, cum egregia reputatione oſtendere valeat coram Summo Pontifice, & deſignatis ab eo ſapientiſſimis conſultoribus : idque cum non mediocri, & Dei, & tuæ religionis gloria. Nolo longiori ſermone faſtidioſus eſſe : nam noui cuius diligentiæ rem hanc commendo : quæ non ſolius noſtri ſodalitij cauſa eſt, ſed aliorum ſacrorum ordinum per Hiſpaniam : in quibus communiter præfata doctrina legitur, & defenditur. Deus nobis ſuam lucem communicet, & V. Paternitatem in longos tueatur annos, vt nobis honori, & ornamento ſit. Salmanticæ ex Collegio S. Vincentij vltima die Iulij anno 1601. Fr. Hieronymus Marton.

4. Ecce quot, quantique ex S. Benedicti ordine Theologiæ Profeſſores non ſolum ſe, & florentiſſimum ſuum Salmanticenſe Collegiũ, ſed & totũ Benedictinum ſodalitium in noſtris caſtris aciẽ re ſuper hac contra recentiores Dominicanos inſtruere teſtantur, vel, vt verius fatear totam noſtrorum aciem non alis, quam ſui ordinis per Anſelmi manus miniſtratis armis contra eos recentiores inſtrui & pro cauſa vtique Religioni communi pugnare. Scio ex eo Collegio Vincentino nonnullos poſtea ab hac Anſelmi, & ordinis ſui, & noſtri ſententia, politicis, quam Theologicis

rationibus

rationibus aliquandiu defecisse : vt de se fatetur Caramuel , dum eo in Collegio degebat , in sua Theologia fundamentali, quam apud Belgas composuit . vbi politicis illis rationibus solutus pro ingenij sui , & acumine, & ingenuitate instructæ a se satis præcise . & diuiside contra prædeterminationes ac subinde prædeterminatiuas præfinitiones rationes de libertatis eiusmodi euertione solutiones Dominicanas, quas tunc adhibebat refert, & tanquam inanes rider , & exuges. Neque ipse solus ad sui ordinis doctrinam nostram redit : Verum, & totum illud Vincentianum Collegium, ac proinde hispanum totum S. Benedicti Sodalitium, dum hæc scribo , ad eandem Anselmi & ordinis sui nationis sententiam redit : in hoc ordine recensen iure possum S.Bernardi Alumni , cuius ordo sunt , è Benedictino propagatus.

5. Ex ordine S. Bernardi Doctores omnes in nostris numerandi sunt castris. Et in primis sanctimonia & doctrina celeberrimus mellifluus ipsius Author Bernardus, cuius pro nobis plura , & perspicua in quæstione, quæ de Patrum authoritate est , testimonia extant. Sapientissimo Patri, & ordinis sui , & Theologiæ nobiles Professores quique ea in re adhæserunt Insignis omnigena litterarum Magister Fr. Angelus Mantique inter Academiæ Salmantinæ Professores recitatus cert. 2 Magister etiam Lorca Primarius in Scoti Cathedra Complutensis Professor, quem sola ignorantiæ temeritate, aut impudentia pro opposita sententia citari posse hæc euincunt. Nam 1. 2. d.20.de grat.m. 1. §. *Et quidem* Thomisticam de physicis prædeterminationibus , & præhnitionibus nostrarum actionum à caula prima sententiam, à te repulsam, longè esse à mente Angelici Doctoris grauissimorum Thomistarum allegatione testatur & d.21.concl.2. §. *vt ex omni* de auxilio efficaci (quod solum moraliter efficax admittit) agens art. [Auxilium huius generis infallibile est ex admixta præscientia, & cognitione futuri euentus conditionali , quæ solum necessitatem consequentem induxit : quæ est necessitas secundum quid , & supponens liberam determinationem.] Quibus consequenter t. in 3. p. q. 1. art.3 d.10 in fine n.26.aliato S Th.testimonio scribit. [Ad 4. dicendum , quod prædestinatio præsupponit præscientiam futurorum ex cuiusque industrie S. Th. mente subnectit. [Ex quibus S Th. verbis constat præscientiam illam, quam dicit supponi ad prædestinationem non esse scientiam simplicis intelligentiæ, nec scientiam visionis ; sed scientiam , quam vocant mediam : quæ ex hoc loco S. Thom. manifestè adstruitur, quibus sigillatim probatis concludit. Loquitur ergo de scientia conditionata, quæ est prior omni decreto productionis , & media inter scientiam possibilium,& scientiam eorum,quæ absolute futura sunt : qua scientia Deus cognoscit , non solum, quod est possibile, sed etiam quid foret, & esset in omni euentu , & ordine rerum , & supposita quacumque conditione dependente à voluntate sua , & aliorum , & à quacumque suppositione.] Scientia autem media , ita admissa non magis decretis subiectiue absolutis , & obiectiue conditionatis, quam prædeterminationibus, & præfinitionibus absolutè futurorum contingentium adiuuatur. Quibus adde doctum, & ingeniosum Fr.Petrum à S. Ioseph tract. de grat.d 3.sect.9.n.67.& in suaui concordia tota d 4. Fr. Eustochium à S. Paulo 2.p.summ.Philosoph. tract.2. d.1. q.3. §. *verum & libere*. Chrysost. Caberum Primarium Theologiæ Professorem Complutensem tract.2.Physicor. d.4 n 9. & tandem vtrumque Hispanæ Congregationis suæ floretissimum Theologorum seminarium Complutense, & Salmantinum, in quorum primo,& si aliquot aliquandiu Professores à suorum Anselmi, Bernardi, & reliquorum doctrina hac nostra, voluntate, quam mente, defecerint , iam totum ex annis aliquot ad eam tanquam sui ordinis doctrinam propriam è Capituli generalis ante annos quatuor habiti deliberato consilio , ac decreto redit. Salmantinum autem sacri huius ordinis Collegium in suis , & nostris hac in re castris semper fuit : ac Pauli Leonardi reliquorumque ad expostulationes contra scientiam mediam communi suffragio probauit, cuique nomine subscripsere Magistri omnes Fr. Angel.Mantique Ab. Ildephonsus Perez Petrus de Obiedo, Hieronym. Martinez, Thomas Brauo, Henricus de Lagarma

6. Tertio loco pro nostra doctrina recensenda esset Patrum Dominicanorum , & religione & doctrina per illustris familia , ex qua primores omnes Theologos, cum veteres , tum iuniores pro nobis stare vidimus q. proxima , quibus & numero , & eruditionis, ac Theologicæ suppellectilis laude longè impares esse illos Dominicanos recentes , cum quibus pugnamus , ne hi quidem inficiabuntur ? siquidem sententiæ huius suæ pauci , qui ob excellentiorem doctrinam typis illam docere ausi sunt inferioris tamen , quam eam impugnantes Dominicani in suo sodalitio habeantur, vt ex citatis & recitatis satis claret. Quarto loco Franciscanorum , & Scotistæ, & Nominalis scholæ Professores , quos fere omnes pro nobis esse ostendimus cert. 1. & 2.

7. Quinto loco recitandi veniunt Theologi Augustiniani Primores suum sanctissimum æque , atque sapientissimum Patriarcham, Theologiæ , atque Ecclesiæ totius lumen Augustinum secuti , qui vbivis , & sententiam nostram, & eius ostendendæ principia & docet , & confirmat, vt q.2. videbamus. Sunt autem pro nobis è sacro hoc Augustini ordine insigniores huius sæculi Theologi recitati & cert. 1. cum his de rebus Academiarum pro nobis producebamus iudicia. Scilicet Illustriss. Augustin. Antolinez ex Magistro & Professore Primario Salmantino Compostellan. Archiep. Mag. Ludouicus de Leon citatus Mag. Gueuaram. Basil. Legionens, Salmantin. etiam Primarius, qui & citat Ludouicum auunculum , & Leonardum Coquæum scholiis ad cap. 9. libri 12. de ciuit. Dei. Et Petrum de Aragon 1. 2. quæst. 83. solutione argumentor. Sui etiam ordinis insignes Magistros. Posset autem eundem Aragon citare ex 2. 2. quæst.24. art.3. dub. 1, notab. 2. atque attente lectis dub.2. quæst. 30. art. 4. solut. argumenti 2. Magister etiam Augustinianus Franciscus Cornejo , & ipse Primariæ Salmantinæ Cathedræ Theologus Antecessor Magist. professionis eiusdem Ioannes de Gueuara Vespertinæ Cathedræ Academiæ eiusdem Moderator, atque eiusdem ordinis , & Cathedræ Rectores Magistri Fr, Ioann. Marquez , & Alphonsus Mendoza : quos omnes citato cert. 2. in Salmantina Academia recitauimus. Et cert. vero 3 à n 4. addendi sunt Augustiniani ordinis eiusdem Eremitarum Generalis in vrbe Procurator , & Theologus insignis Ioannes Baptista Piambinus, necnon Mag. Greg Nunez Coronel , qui dum hac de re disputationes Romæ haberentur à Summo Pontifice nominatus fuit eius congressibus assistat. His addendi Augustinianus etiam Magister Ilunica de vera religione aduersus eius temporis Hæreses lib.2. cap. 4. col. 3. & deinceps , maximè versus fin. & toto cap. 7. Mag. Fr. Martinus Albiz Primarius Complutensis Antecessor tract. 1. de scient. d. 7. sect. 5 num. 7. & sect. vlt. Item Ægidius de Præsent. t. 2. de Beatitud. lib. 1. quæst. 12. artic. 1. §. 8. & insignis Valentinæ Academiæ Primarius Professor cuius in ea Academia memini. Ac demum ne longiorem texam catalogum Gabriel Pennotus Canonicorum Regularium S. Augustini Generalis in vrbe Procurator celeberrimo suo humanæ libertatis propugnaculo , & nuper Celestinus Brunus in quodlibet. , d. 13. de substantia Dei , §.8.

8. Sexto eisdem omnino fundamentis pro nobis, & contra prædeterminationes præhnitores Carmelitus ordo cum suis proceribus Theologis stetit semper. Eadem enim , quæ nos modo contra prædeterminatiuas præfinitiones docuit olim resolutissimus Doctor Ioannes Bacho, in 1. d. 40 artic. 2. à med. hanc refert, laudat , & sequitur Gitonis Doctoris sententiam. *Licet promitas quadam sit in voluntate , & causis superioribus ; nulla tamen necessitate limitatur ad hanc partem magis quam ad illam secundum sententiam Philosophi , & Catholicorum.* Et ex eodem , & illa probat longè inferius , quibus docet ea solum nobis libera, *quæ à Deo fiunt. Voluntate permissiua , & sunt in potestate nostra , quantum ad determinationem præsupposita influentia tamen in generali & in essendo , & in causando.* Et recitato Ecclesiastico cap 15. *imaginor sic , quod Deo permittente me agere indifferenter hanc partem contradictionis , vel illam , non determinante me magis ad hanc , quam ad illam ego eligo alteram partem* art. 4. non solum in alio probatam, sed,

vti propriam, atque à ſeipſo, eam ſententiam docet aſſe-
rens arbitrij libertatem in poteſtate ad vtrumvis, & ſua-
rum actionum dominio liram eſſe ſuppoſita etiam in-
fluentia Dei, & in 2. d 26. q. vn. art. 1. 3. & 4. docet circa
bonum in communi nos libertatem immutabilitatis,
ſiue potius neceſſitatem habere, quam libertas, ſeu po-
tius immunitas mutationis detulit; aſt circa reliqua
bona habere libertatem propriam arbitrij, ſcilicet, pote-
ſtatis indifferentis ad vtrumvis. Accedit è Carmelo eo-
dem non ſuppar modo Bachoni Theologus, ſed (in rebus
præſertim hiſce, quæ ad præſcientiæ, & prædeſtinationis
cum libertate noſtra concordiam attinent) excedens
Thomas Vvaldenſis Angliæ Prouinciæ Prouincialis,
de cuius doctrina luculenter Fr. Marcus Antonius Ale-
gre de Calatayud in ſuo paradiſo Carmelitico ſtatu 4.
ætate 16. anno Chriſti 1430. c. 234. in Thoma Vvaldenſi.
Is ergo libris doctrinalis fidei Vvicleſum Lutheri, &
Caluini erroribus contra noſtratum actionum libertatem
præludentem, ita noſtra hac doctrina oppreſſit, vt ne-
mo, qui eum legerit, niſi ſciens, & volens poſſit à Ca-
tholica veritate deuiare: legatur eorum operum vbique,
ſed maximè lib. 1. art. 1. c. 25. vbi explicata, vti nos infrà
explicamus, neceſſitate antecedenti, & conſequenti
ex Anſelmo & ſatis clare tradit ait. [Neceſſitas ergo
præcedens non competit arbitrij libertatem: & ideo
non contrait humanis affectibus. Subditque. Perculpè
ergo, vt mihi videtur, quidam magni viri neceſſi-
tate ruiſtam præcedentem ponunt in humanis operibus
etiam, & quod fluant voluntate Dei: maximè, cum in
antiquis Eccleſiæ patribus nihil conſonans reperire poſ-
ſunt, cum conantur.] Fuerunt autem magni illi viri
Brauardina, qui eo tempore præfinitiones prædeter-
minatiuas docuit cum aliquot Dominicanis ſuis.

9. Et cap. 28 eam præfinitionum harum antecedentem neceſſitatem libertatem deſtruere ait. [Iuxta communem conſentum Eccleſiaſticæ doctrinæ hauſtum de fontibus ſaluatoris per proceſſus ſcripturæ, & anti-
quorum ſcripta Doctorum.] Et cap. 8 dixerat [vene-
rabilis Anſelmus, & S. Thomas clariſſimo ore dicunt
non eſſe ibi (ratione præſcientiæ, & prædeſtinationis)
neceſſitatem aliquam præcedentem, ſed conſequentem,
quæ nihil efficit, ipſe (contra quem agit) omnino im-
ponit eis neceſſitatem ponere præcedentem, quæ rem
obliget ad euentum.] Ex eodem etiam Carmelitano
ſodalitio numerandus eſt Mag. Ioann. Antonius Bohius
Collegij Romani ſui ordinis Regens, quem pro noſtra
hac Molinæ doctrina ſententiam dixiſſe in Romanis de
ea conſultationibus, & comitis Sedis Apoſtolicæ iuſſu
habitis Ioannes ipſe à S. Thom. inficiari non auſus ex-
preſſe fatetur. Item Reuerendiſſimus Mag. Henric.
Siluius eius poſtmodum ordinis generalis, qui ad eam
cauſam centuriæ ius a Sede Apoſtolica habuit, atque in
cauſæ eius conſultationibus Molinam ſecutus, & ſum-
ma eruditionis ingenij, & doctrinæ laude turatus eſt,
vt teſtatur Fr. Antonius Alegre citato paradiſi Carmel.
ætate 17. cap. 36. anno 1598. Mag. Fr. Gilius Primarius
in ſuo Complutenſi Collegio Profeſſor, in eaque Aca-
demia Theologus ſpectatiſſimus, atque bonæ omnis in
ſua hac Caſtellana Prouincia Theologiæ parens lectu-
is omnibus, quæ præſentem materiam concernunt.
Mag. Benarides eiuſdem Academiæ Doctor, & Primi-
riæ Cathedræ Theologus anteceſſor. Magiſter Lizana
Primarius etiam eiuſdem cœnobij lector, & Generalis
in vrbe Procurator: vtrobique ſanctitate, & litteratura
nobilis, cum in ſuis lecturis, tum curſim in opere pro
immaculata conceptione, & vno verbo inſigne illud
Carmeli Complutenſe Collegium, & Toletanum eius
ordinis Monaſterium totum per annos multos, quouſ-
que paucis abhinc annis Magiſter Encinas Cathedræ
ex minoribus Complutenſis ſpe ex Dominicanis Pa-
tribus concepta, noſtram hanc, & ſuam hactenus doctri-
nam deſerens ex oppoſitionum ſuggeſtu Thomiſticam
legit: æſtimanſque eam ob rem cauſa cecidiſſe omni
arte & potentia (fuit enim poſtea Prouincialis) doctri-
nam noſtram per vim etiam à ſua Prouincia eliminare
conatus, lectores aliquot meta potius (vt ex præſtan-
tioribus quinque teſtati ſunt) quam ſtudio ad Thomi-
ſticam pertraxit. Speramus autem eos intellectuali
hac tyrannide liberos, libertatem & ſuam & noſtram
cum ſuis antiquis Doctoribus Bachone Vvaldenſe, &
inſignioribus reliquis defenſuros, ſicuti defendiſſe ſem-
per præcipuos doctrinæ laude Carmelitarii conuentus
Valentini Profeſſores teſtis eſt noſter Borrull. de ſcient.
med. d. 5. ſect. vlt. num. 372. fine, & Vallifoletan. Doctor
Coronel epiſt. recitata, q. 3. & Salmanticen. iridem.

10. E Mercenariorum cœtu, vtpote Dominicanorum
Colonia, paucos, quos ſciam, filialis metus poſt excitam
horum cum noſtris litem noſtris accedere partibus per-
miſit. Et quamvis controuerſiæ huius initio veritatis
amore filialis hic timor ab eius ordinis Profeſſoribus
fuerit ſuperatus, atque noſtram hanc Molinæ doctrinam
Generalibus Theſibus in ſuo Generali Capitulo defen-
dendam putarint; à ſuo Prouinciali Francifco Zumel ſunt
prohibiti tolle omni exceptione maiori Vallifoletano
tunc Primario Doctore Ioanne Garcia Coronel, alias
Thomiſta, & Dominicanis de reliquo addictiſſimo, vti ex
eius epiſtola q. 3. cert. 2. n. 8. recitata conſtat. Et quidem
Zumelitum, non Theologicis, ſed politicis, nelcio quibus,
rationibus in eam Dominicanorum recentium ſententiam
tractum eſſe vel inde conſtat: quod ſæpè ſcriptis ſuis, vo-
luntate in vnam, ratione in alteram trahente in vtramque
claudicet partem vti docte ante nos obtemarunt alij, in
quibus ita de Zumelio ſcribit Fafolus 1. p. t. 2. q. 14. art. 13.
d. 9. n. 110. [Solemne hunc ſcriptori eſt nunc noſtris, nunc
aduerſariorum ſententiis propemodum, verba ipſa de-
ſcribendo adhærere. Ex quo quanti eius authoritas fa-
cienda ſit quivis facilè iudicauerit.] Et nos certè huius
ordinis profeſſores dolentes ſæpè audiuimus, quod Do-
minicanorum recentium in rebus hiſce doctrinam contrà
proprium animi ſenſum à ſuis Prouincialibus, & Genera-
libus cogantur defendere: quia nimirum illi Epiſcopa-
tibus inhiantes Dominicano Regis Catholici confeſſario,
cuius ope illos ſe conſecuturos ſperant, ea mentium ſeru-
itute ingens obſequium præſtare putant: quod & non-
nullis aliorum ordinum euenire ipſis fatentibus didici-
mus, ſed enim nimius animi candor eſt credere eo obſe-
quio id ope, & opera Confeſſarij Dominicani obtentu-
ros, quod & ipſe, & ſui appetunt fratres.

11. Ex ſacra SS. Trinitatis religione neminem pro no-
bis referre animus erat: cum totam illam totam vbique
nationum, & temporum, ex quo res hæc in controuerſiam
verti cœpit, ſententias hac in re noſtras, & defendiſſe &
illuſtraſſe notum à Deo ſit, vt, ne aduerſarij quidem, qui
exteros ſuæ opinionis Patronos omni arte venantur, trun-
catas etiam aliquorum (qui ſatis clarè pro nobis pugnant)
ſententias recitantes, vt ipſis adſanere videantur, vel
vnum ex ea religione Doctorem pro ſe referre ſint auſi.
Cæterum inſigniores eius familiæ aliquot ſingulatim re-
ferendi ſunt, quorum ſcripta, vel prælum videre, vel
merentur. Nempè Magiſter Paez Doctor Conimbricen-
ſis, regiuſque apud Luſitanos Concionator inſignis, &
ſubtilis ſacrorum bibliorum interpres Commentariis in
Ezechielem: Mag. Didacus de Auila grauiſſimus Theolo-
gus, & in Beatienſi Academia initio controuerſiæ Profeſ-
ſor, cuius meminit nuper citatus Primarius Vallifolerta-
nus epiſtola citata. Mag. Eſcalante Hiſpalenſis Academiæ
Primarius in ſuo clypeo concionatorum. Magiſt. Sepulue-
da Salmanticenſis & Mag. & Profeſſor tract. de anima d.
vlt. ſect. 4. Mag. Marcus Antonius Alot. Doctor Valenti-
nus t. 1. ſelectarum diſputationum, & lectura de ſcientia
Dei. Ioannes Hurtado Salmantinus Profeſſor, & Mag. poſt
vero Primarius Vallifoletanus lectura de ſcientia Dei.
Mag. Moya Caſtellæ Prouincialis, & Mag. Mora celebres
Complutenſis ſui Collegij Profeſſores lecturis de ſcien-
tia, & auxiliis. Mag. Ioſephus Romero de Cos in Salman-
tina nunc Academia Magiſter, & ſcripturæ ſacræ Profeſ-
ſor, & Caſtellæ Prouincialis.

12. Totus etiam S. Franciſci de Paula maximorum,
minimorum ordo à principio controuerſiæ noſtris etiam
partibus ſummo ingenio, & conſtantia adhæret, quin vel
vnus ex eis Theologus Dominicanis hiſce conſenſerit
vt ſuperfluum ſit aliquos referre, cum vno verbo poſſi-
mus omnes: Videantur nihilominus Ioannes Duruillæus
lib. 2. dialectico Theæ cap. 8. t. *aliqua argumenta*, &
tit. *Quomodo ſtent ſimul*, §. *Amplius probatur*, & tit.
Soluitur quoddam, §. *Inferitur tandem*. Marinus Mer-
ſennus in c. 1. Geneſ. art. 5. obiect. 10. & 17. Claudius Ran-
golius in lib. 2. Reg. c. 13. verſ. 4 t. *quomodo intelligendus ſit*
§. *Ex*

§.*Ex his sequitur.* Et §.*Hu ita explicatu.* Item Reuerendiſſimus Ioannes Ponze Regius Concionator, & Bæticæ Prouinciæ Prouincialis ſupremi Senatus S Inquiſitionis cenſor. Et Illuſtriſſimus Herrera eiſdem muneribus functus, qui ſacris infulis electus à Rege, ac Domino noſtro Philip. 4 humili magnanimitate renunciauit, ac dum hæc ſcribo magno ſui apud curiam regiam, & bonos omnes deſiderio obiit, Ioannes Noboa præcipuis ſui ordinis muneribus functus. Hi inquam tres lecturis de ſcientia, auxiliis, prædeſtinatione. Etſi enim prælo ea ſcripta non mandauerint, Lecturæ tamen apud Complutum diuturnitate, & doctrinæ laude, cum tibi, quam in curia Regia, & tota demque Hiſpania fuerunt notiſſimi. Nouiſſime ex huius ordinis ſcriptoribus Ioannes Salemandet. d. Phyſicæ partitione 4. poſt Clypeum 4. Etſi cum Durando, & Aureolo, & Capuſcino Dola cenſeat Deum non concurrere impediate cum cauſis ſecundis, præſertim liberis 2. reſolut. ex hypotheſi verò concurſus immediati Dei cum ipſis de præmio prædeterminante hæc habet § vlt. totius reſolutionis, [diuertendo enim ad prædeterminantes maximum eſt periculum de medio tollendi ipſam libertatem: ſaltem tenentur illam definitionem libertatis negare, qua dicitur, libertas, ſeu liberum arbitrium eſt facultas, quæ poſitis omnibus prærequiſitis ad agendum poteſt agere, vel non agere. Si enim reciperent hanc definitionem, ſtatim hæc conſequentia fieret: poſita illa prædeterminatione voluntas non poteſt non agere. Ergo tollitur eius libertas,] quæ in concurſu ſimultaneo ceſſare ait.

13. Ex clericorum minorum Sodalitio, vnus pro multis ſufficit, & ſuperſunt Reuerendiſſimus Raphael Auerſa ſect.3. §.*in hac re*, ex ſeruitarum familia Celius Valionus de prædeſtin. cap. 8. Etſi idem ac ſeruitarum apud Bononienſes ordo ſeruorum nuncupatus eſt, Antiquior Doctor Laurentius Opimus Illuſtri commentario in Magiſtrum ſententiarum lib.2. d.25. Ex clericis regularibus alius Zacharias Paſqualigus t.1.de Deo, d.40. ſect.1. vbi omnem determinationem diuinæ voluntatis, noſtræ voluntatis determinationi antecedentem libertati contrariam fatetur. Et quamvis ſcientiæ mediæ nomen fugiat re tamen ipſa illam ſimplicis intelligentiæ nomine admittit.

CERTAMEN IV.

Doctores exteri reliqui & noſtri omnes prædeterminatiuas præfinitiones abiicientes recenſentur.

1. HAdrian. in 4.ſent. tract.de ſacram pœnit. (quo loco pro aduerſarijs citatur quæſt. *an homini ſemper maneat aculeus vere pœnitendi?* Etſi gratiam excitantem, & ſubinde poſſibilitatem, ſeu facultatem pœnitendi videatur negare ſub init. tamen ſolum negat eis gratiam abundantiorem, & concedit quemcumque poſſe conuerti, habereque paratum Dei auxilium ad conuerſionem: quare in eorum etiam poteſtate eſſe illam, etſi difficillima eis ſit. Et quodlib.3. quæſt.1. ante med. & med. ait nulli viatori impoſitam eſſe neceſſitatem peccati, ſed potius ratione ſufficientis auxilij poteſtatem adeſſe non peccandi, & quodlib.7. §. *videamus*, noſtræ poteſtatis, & dominij eſſe eligere bonum, vel malum. Ex verſ. fin. *cuilibet ſufficiens auxilium offerri quo reſurgere poſſit, & omnia peccata vitare.* Ac fine rem illuſtri metaphora explicat dicens, *Plurimorum manus à Deo apprehenduntur, qui tamen extra puteum non trahuntur: quia ſemetipſos iuuare non ſatagunt.* Ex his autem qui contra Lutherum, Calvinum, & kemnitium. Prædeterminantes præfinitiones aſſerentes, ſcripſere Roſſenſis art.36.contra Lutherum inter princip. & med. §.*cæſſero*, & ſequenti, ac prope articuli med. Ruardus Tapper contra Luther art.7. toto, præſertim inter princip.& med. propoſit.4 5.7.& 10. & initio articuli in definitione liberi arbitrij de quo q.3. diximus Triedo de redempt. generis human. citatus à Ruardo proximè tract.4.c.2. concl.1.2.3. & corollar. ſiue concl.5.& tract.5. cap.3.concl.3. & tract.6. cap.1. pag.2. rationibus tertij, & quarti gener.& lib.de concord gratiæ cum libero arbitrio cap 2partic.2.& cap.3 longe abinit. §. *Accedamus iam ad examinanda*,& lib.1.de grat. & lib. arbitr.tract.4. lib.2. toto præſertim tract.1. fin. Stapletonius duaci, & Louaniæ Profeſſor Regius lib.4. de iuſtific. cap.8. Antidoto in epiſt. ad Roman. cap.11. ad id, *ſine pœnitentia enim ſunt dona, & vocatio Dei*, poſt med. commentarij, & in cap.9. ad id. *An non habet poteſtatem figulus.* Sæpe, & maxime verſ. 15. §.*Deum altitudinis intellectus ſui.* Antidoto in Ioann.cap.1. ad id: *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*, & in cap.8. ad id: *ſi filius vos liberauerit.* & in cap.15. ad id: *ſine me nihil poteſtis facere.* Et antidoto in acta in cap.1.ad id *Definito conſilio, & præſcientia Dei.* Et in promptuario Catholico 6. Feria Hebdomadæ 1. quadrageſ. Hi omnes adeo explorato contra præfinitiones prædeterminatiuas, tanquam libertatis noſtræ peſtem, & pro ſcientia noſtra media ſcribunt, vt nobis vitro donentur à primis aduerſariorum Ledelma Aluarez, Zumel & Cabrera, etſi poſtremi, vt Hieronymus Viues, & alij auſi fuerint eos pro ſe recitare. viuunt tamen, viuentque ſemper egregia tantorum virorum ſcripta vbi citata loca videri à quovis poſſunt, & collecta omnia præter vnum ſunt apud Ruiz de ſcientia d.49.ſect.9.

2. Eadem audacia citatur pro ſe ab eodem Viues, & aliis Canerus Epiſcop. Leouardienſis: qui tamen ita contra horum impoſturam pro ſe, & pro nobis ſcripſit tract. de lib.arbitr. cap.9. [Fit quidem, vt poſitis iiſdem fidei, & conuerſionis principiis ſimilibus, Spiritus Sancti Illuſtrationibus, ſuaſionibus, & inſpirationibus vnus ſua libera voluntate eas reiiciat, & non credat, alius ſequatur, & credat. Cæterum, qui conuertitur, non ex ſola voluntatis virtute hos intimctus ſequitur, ſed Deo generaliter, & Patre miſericordiarum cooperante, & Spiritus Sancti inſpiratione comitante. His tamen non obſtantibus potuit is, qui credidit hoc facere, quod fecit is, qui in infidelitate permanſit; & is idem id ipſum potuit facere, quod fecit is, qui acquieuit: quoniam poſitis huiuſmodi præuenientibus adiutoriis ipſa diuina, & Spiritus S. cooperatio ex Dei benignitate in ipſo hominis arbitrio quoque poſita eſt, vt ex Deo operari poſſit, & ex ſe ceſſare: quo caſu veriſſimum eſſe cernimus, quod inter nos diuerſitas ex libero naſcitur arbitrio: quoniam qui reſtitit ex eiſdem gratiis acquieſcere potuit, & is, qui locum dedit ſpiritui ſancto ſimiliter reſiſtere potuit.] Ioannem etiam Malderum Profeſſor Reg Louanienſ. Antuerpienſem Epiſcopum à nobis alienum vendicant, qui eius ſcripta non viderunt, vel diſſimularunt. Siquidem 2.2.quæſt.111. art.3. tract.de grat. dub.10. toto. Sed præcipue m 3. & 4. poſt aduerſariorum fundamenta ſic fatur. [Verum tota hac operoſa argumentorum mole, neque ſatis oſtenditur inutilitas, imo neque tollitur neceſſitas præſcientiæ conditionatæ in explicanda gratiæ efficacia. Imo probabilius eſt recte, & ſecundum mentem veterum recentiores quoſdam, eoſque non paucos, neque obſcuros, neque in ſcholæ vnius ſententiam iuratos per hanc præſcientiam conditionatam explicare complementum quaſi vltimum, & omni gratiæ efficaci commune.] Et poſtea eo ſcientiam hanc commendat, [quod per illam omnia, quæ ſcriptura ſacra, & veteres Patres (præſertim Auguſtinus) de gratia efficaci dixerunt, recte explicentur: Et quod alius modus hactenus repertus non ſit, quo æque commode, & clare explicari queat concordia gratiæ, & liberi arbitrij.] His adde Ioann. Vvigers Louanienſis etiam Academiæ Doctorem inſignem ad eandem quæſtionem & articulum 3. qu.2.à n.33.

3. Ioann. Cochlæus totus libris duobus de lib.arbitr. contra Melanth. qui antecedentem neceſſitatem operum noſtrorum, & prædeterminationem ex prædeſtinatione, gubernatione, & operatione Dei aſſtruebat (2. eiuſdem Cochlæi libro tex.3. & 4.) excludit ex ſcriptura, & Patribus, atque oppoſitam indifferentem poteſtatem, & dominum arbitrij noſtri ex iiſdem confirmat, præſertim lib.1. textu 1. ex illo Geneſ.4. *Sub te erit appetitus tuus.* Et textu 2. ex illo Dei 3. Reg. 3. ad Salomon. *Poſtula quodvis, vt dem tibi.* Et lib.2. impugnatione textus 5. ad fin. Eandem neceſſitatis operandi excluſionem ab arbi-

Digitized by Google

trio libero, eiusque indifferentem potestatem & dominium ad sua opera ex scriptura, & Patribus docet contra Lutherum, posito etiam Dei concursu præparato, & speciali eius gratia Ioann. Echius Enchirid. locorum commun. loco 31. speciatim ad 7. & 11. Hæreticorum obiectionem. Id ipsum ostendunt contra eosdem Hieronym. Torrensis pluribus Augustini locis lib.2. confessionis Augustinianæ cap.3. de grat. & lib.arbitr. & Ioannes Nopelius lib.2. confessionis Ambrosianæ cap.2.de lib.arbit. per quinque priores titulos pluribus Ambrosij testimonijs. idem docet Albertus Pighius lib.3. de lib.arbitr. c.3.4.5. & lib.7. & 8. Franciscus Sonnius in demonstrationibus tract.12. de consilijs init. & per totum, auxilij vsum in arbitrij potestate locans, & cap.26. circa medium. *Quid enim libertas? nonne facultas agendi, quod voluntasque ipsa vtendi ad tuam vtilitatem quomodo velis? seruitus autem non aliud, quam non posse, quod velis?* Cardinal. Contarenus ad suorum operum fin. epist. de prædestinat. post med. Dei vocationi, & auxilio quosdam propriæ voluntatis potestate respondere, alios resistere docet: cum vtrique æqui possent, & vtrique resistere, exemploque aptissimo illustrat Illustriss. Alphonsus Virvesius Episcop. Canar. disp. philippica 15. ex viginti, quas contra dogmata Lutherana edidit. Iudocus Tiletanus Apolog. pro Trident. contra Kemnitium part. 1. circa 6. sessionem, & sex priores eius Canones, præsertim, §. *Hæc, cum ita sint.* Christophor. à capite fontium de lib.arbitr. pag. 1. & pag 60. in 3 ratione, & pag. 117. confutatione 4. Michael de Palacio in 2. d.25. disp.1. inst. difficultati de necessaria actione causæ secundæ Deo efficaciter mouente aitteam necessitatem, sicut, & efficaciam motionis causæ primæ respectu causæ secundæ liberæ non esse antecedentem, sed consequentem huius operationem, & ab huius positione ortam, & d.37. disp.vn. solut. argum.1. ideo plenam habere suarum actionum potestatem arbitrium ait: quia Deus paratissimus est operari, quando ipsum volet.

4. Nicolaus Grandis ad Roman. 9. maxime in ea. *Miserebor, cui misertus sum.* Et in illa, *non volentis neque currentis.* Negat liberas actiones antecedenti prædeterminatione Dei præuenti, imo electionem, & reprobationem præscientiæ illarum inniti. Marcus Antonius Nattæ lib.9. de Deo initio, & pag.5. cum futurorum præscientia & tota serie causarum voluntatis libertatem, & potestatem ad agendum, vel non agendum, vitanda peccata, vel secus, obedire Deo, vel resistere, & vtrovis se flectere optime constare: fusius lib.11. pag.3. & 6. Horantius lib.1. locor. Catholicor. maxime à cap.31. ad 56. omm necessitate antecedentis soluram libertatis indifferentiam docet. Et c.45. circa fin. air: Deum neminem vi suæ trahere motionis, & gratiæ, sed præsto solum esse ad opitulandum si velimus. Et c.25. nostri esse iuris primam gratiam irritam facere respuendo, vel confirmare sequendo. Fantinianus Capitonus Catholicar. explication. part 1. explicat.62 libertatis indifferentiam, & potestatem ad vtrumvis indeterminatam, suppositis etiam gratia, docet sicuti 2. part. explicat.55. & 73. num.3. ex Augustino, & 3. part. explicat.21. num.10. nullam necessitatem agendi à prædeterminatione, aut præscientia nobis affecti probat Illustriss. D. Ferdinand. Mascarenas Algarbior. Episcop Lusitaniæ Generalis Inquisitor. tract. de auxil. toto: præcipue d.2. part.3. num.23. & part.4. num.27 d.3.part.4.n.6. Illustriss. Franciscus Diota Lenius Episcop S. Angeli, & Bilacciarum Legatus à latere à Paulo 5. apud Poloniam opuscul. de scient. conditionat. cap.3. probat 3. & 4. Petantius Eques Rom. iurium, & Theologiæ Doctor 1.p.qu.14.art 13.d.5.concl.4. & 5.qu. 23.art.5.d.7 & 12.qu.111.art.5.d 4. notab.2. Gundisalu. Sanchez Lucero de concept. discursu 1.c.5. Thom. Pius 1. par.qu.14.art.13.dub.3.n.5. dub.4.n.5. Eugen. Philadelph. exercit.1.col. Tripart. c.1.corollar.36 cap.3. §.8. Ioan. Puthean. Regius Academiæ Tolosanæ Professor ad q.14.1.p. art.13, dub.2. §. *vltima sententia* dub.3. §. *Ad rationes.* Alphonsus Curie controu 7.seu 1. in 4 sapient. & alibi in Salmantina Academia citatus Oduardus Vestonus Duacensis Professor lib.3. de triplici homin. officio cap.29. Claudius Dauisquius de Sanctitudine B.Pauli Apost.lib.2. c.6. Murcia de la Mana 2.physicor.d.4.de causa efficiente q.3.§. *quinto dubitari potest.* Ludouicus Diaz, Blanco tr.1. de reb.naturalib. in communi q.8. c.2. n.11. Paulus Leonardus toto opere celebri responsionum ad expostulationes contra scient.med.

5. Pro eadem porro sententia nostra præfinitiones abiicientes prædeterminationes numerandi etiam sunt, qui æstimantes S. Augustinum locis iam à nobis explicatis absolute efficaciter, & voluntate & gratia sua nostra bona opera independenter omnino à nostra libertate incutabiliter, & irresistibiliter à nobis Deum operari docuisse censent cum, & cum ipso loquentes Patres alios Pelagianæ hæresis, quam impugnabant, totum arbitrio tribuentes, minus ergo arbitrium æque docuisse, atque in foueam alteram incidisse euertiæ inde libertatis. Ij vero sunt Genebrard. Epist. ad Carolum 9. Galliæ Regem præfixa Origenis operibus à se correptis, §. *Augustinus id in se agnoscit.* Cornel. Mussus Franciscanus Episcop. Bruntinus ex Patribus Tridentinis ad cap.5. ad Roman. in id. *Igitur, sicut pro vnum delictum*, §. *Verum tamen*, & §. *Ad Augustinum autem.* Sixtus Senensis Dominicanus præfat. lib.5. Bibliothecæ, §. *Sunt deinde alij.* Accedunt Iulius Sirenius libro de prædestinat. & libris contra Ethnicum factum, Hieronymus Osorius lib.9. de iustificat. Sadoletus in cap.8. ad Roman. quos cum aliis pro nobis refert Ledesma de auxil. sub init. proposit fundamentali pag.7. item Abulensis in cap.11. Iosue, Bartholomeus Camerarius Dialog. Catholico cap.9. §.4. Cosmas Philiarcus lib. de prædestinat. apud Herreram Franciscan. t.1.in 1. sentent.d.14. qu.vn. sententia 2. Ioannes Roa Dauila Illustriss. insuper D. Ioannes Iannis de Echalas Calagurritanus Episcop. d.32. cap.3. numer.27. quibus & alij plures addendi, quos, cum nullius ordinis sint quæstionibus antecedentibus, è quarta scilicet, recensuimus; Regulares enim in suis quoque ordinibus numerauimus.

6. Iam ex nostræ societatis Doctoribus non admodum breuis Catalogus texendus est. Ludouicus Molina 1. par. quæst.14. concl. Et super eadem quæst.14. concordia art.3.d.50. §. *Triplicem sententiam*, & qu.23.art.4.& 5. d.1.punct.5. §.1. vers. *secundum est*, & versu *nunc his ita explicatis*, Soarez opuscul.lib.2.de scientia conditionata c.7.& 8.& 1.de grat. prolog.2.c.5.& 2. p. altero prologomeno eminentiss. Cardinal. Robert. Bellar.2.de amiss. gratiæ c.17. ad ration.1.& 4.de grat.& lib. arbit. c.12. & 13. Eminentiss. etiam Cardin. Ioan. de Lugo d.20. de incarnat.sect.2.n.53. Becan.1.p. tract.1.cap.10.q.9. concl.1. q.11.n.2.qu.12.concl.1. Ægydius Koninck.2.2. d.2.dub.7. n.107. Ludouicus Turrian. tract.4.q.8 Coimbricenses 2. Physicor.c.5.qu.13. Didacus Ruiz de Montoia t.de scientia Dei fere toto: præcipue à disp.33. & fere tomis sequentibus de voluntate, de prouidentia, & de prædestinat. vt vel citare singulatim loca sit valde prolixum. Arrubal. 1.p.d.42.c.3.d.46.c.1. Herize tract.1. de scientia Dei d.7. c.7. Granado 1.p.tract.5.d.4.n.4.d.8.sect.1.n.7.sect.2.n.10. Albertin. quæst.4. Theolog. Corollar 4. dub.1, assert.2. n.15.dub.1.num.4. Meratius t.1.tract.de Deod.28.sect.4. vers. *Ex his constat*, sect.5.conclus.3. Tanner.1.p.d.2.q.6. dub.8. assert.3. Lessius Apologetico de grat. efficaci, & lib.6.de diuin. perfectionib.cap.2. Iasolus t.2.in 1.p.q.14. art.13.dub.7. Alarcon 1. p. tract.1.d.4.c.1. Ioann. de Salas t.1.in 1.2.tract.3.d.1.sect.6.tract.5. d.3.sect.2. Dionys. Petauius t.2. Theologicor. dogmat.lib.4.c.8. Marcus Anton. Colum.1.p.q 14.doctrina 4.

7. Anton. Perez 1.p.n.88. Iulius Cæsar Recupitus t.2. in 1. p.lib.1. qu.27.& 28. Franciscus Gonzalez de Sancta Cruz, Bartolomeus Amicus, & Baltazar Tellez in physicis de causa efficienti, & concursu primæ cum secundis agentes; Sforzia Palauicinus 1. p.& 1.2. Anton. Ricardus d. de lib.arbitr. & ad obiectiones Vincentia, Petrus Hurtado d.9.de anima,& 55 de incarnat.sect.2.num.54. Gaspar Hurtado tr. de Scientia Dei disp. 10. Moncæus d.3. ex Theologicis c.9.§. *Iamoslendo*, & c.16.§. *At inprimis.* Ragusa de incarnat.d.30 § 5. Theophilus Raynaudus Theolog.naturali d.8 q.1. art.2.n.37. & de noua libertate p.2. c.8.n.3. Martinus Gresserus de conscientia c.19. à n.157. Gualterius Chronologiæ sæculo 1 veritate 4.§.24. sæculo 4. veritate 4.§.15. Ferdinand. Salazar de concept. c.9.n.31.

c.24.

Digitized by Google

c.24 n.60.Burgheſius de continētia Chriſtiana c.11. & 12. Ioannes Martinez de Ripalda de ente ſupernaturali d. 105. Franciſcus Amicus de ſcientia Dei d.12 ſect.12. à n.200. Ioann. Præpoſitus diſſertatiunc. de ſcientia med. dub.2.Arriaga diſp.8.de anima ſect.3. ſubſect.2.Et t.1. in 1.p d.21.de ſcient ſect 2.Zuñiga de Trinit. q.34 d.9.dub. 7.n.2.n.8.Hemelmann.c.2.tit.13.d.1.c.4 n.26.& tit.14.d.2. c.3.num 7.Vvadingus de incarnat.d.9. dub.4.n.21.Perlin. Apolog.Scholaſtica pro immaculata Virg.concep.diſp.4. c.11.n.2.& c.4.n.1.Franciſcus de Lugo 1.p.lib.1.d.32.ante c.1.& d.37.de prædeſtinat.c.1.à n.7.

7. Azor. t.1.moral.Theolog.lib 1.c.21.q.8.Martinon de Scientia Dei d 10. ſect.10. Franciſc. Alphonſus 2.phyſicor.Auguſtinus Bernal,de incarnat d.18.ſect.3.n.53.Ludouicus de Ribas de Scient.Dei d.6 c.5. Martin Perez ab Vsanoa de incarnat.d.13. ſect.2. Aldrete de incarnat.t.1. d.21.ſect.1. Gaſpar de Ribadeneyra de prædeſt. à diſp.3. & de Scientia Dei d.20. & 21. Chriſtophorus de Vega in Theologia Mariana paleſtra 2 cert.3 & 4 Compton Carleton d 46. ſuæ Philoſophiæ ſect.4. Ildephonſus Peunafiel. de poſteriori reſolut. d.5. ordine 14. quæſt. 1. n.10. & quæſt.vlt d.9.à ſect.3 Franciſcus Annatus celebertimo,& laudatiſſimo, nec ſatis laudando opere toto defenſionis ſcientiæ mediæ contra Tuſſium Caluiniſtam,Anonymum de ordine, Fr. Ioann. à S. Thoma, & Authorum curſus Theologici Carmelitani diſcalceati, Bernaldus Quiros variis locis t.1. in 1.p. præcipue tract.de Scientia Dei,& tract. de voluntate,& cap.2. de prouident.& tract.de prædeſtin. Franciſcus Lyuceus t.1. ſuæ Philoſophiæ lib.10. tract.4 cap.vlt.Gaſpar Henao de ſcientia media hiſtorice propuguata annos referens piures Matthias Borrull. Valentinus defenſione ſcientiæ mediæ contra nouos eius impugnatores ſcilicet contra Hieronym. Viues Valentinum concinem, qui eam ſcientiam nouiſſime impugnauerat lib.1. de Primatu diuinæ libertatis ad ſciendum,& diſcernendum de contingentibus contra ſcientiam mediam. Qui omnes,atque ex ſcholaſticis noſtris Doctoribus alij, rem metaphyſice, & rigore ſcholaſtico diſcutientes prædeterminatiuas præfiniriones, ſiue obiectiuæ conditionatas reſpectu conditionatorum contingentium, ſiue omnino abſolutas reſpectu contingentium abſolutorum (vt rerum,quas ex inſtituto diſputabant oportunitas fuit) omnino reiecerunt.

8. Id ipſum è noſtris ſcripturæ ſacræ interpretibus præſtitere Alphonſus Salmeron t.4. in Euangelia p.3. tr. 14. §. *Ad ſecundam quæſtionem*, in quo ſpecialiter notandum cum ibi, tum reliquis commentariorum ſuorum libris ſcholaſticas quæſtiones, quas ex littera ſacri textus excitat ita exacta eruditione, & ſcholaſticis rationibus ab ipſo diſputari, ac definiri, vt nemini, ſiue præcocorum,ſiue recentiorum Theologorum ſit ſecundus. Atque id quidem,& profundo ingenio, & eruditione, atque indefeſſo tanti viri ſtudio effectum eſt, & manuſcriptorum Iacobi Lainez, Doctorum omnium ætatis ſuæ facile Principis diſſimis ſuppetiis: quare in Salmeronio Iacobus etiam Lainez, à quo tantus vir diſcedere auſus nunquam fuit, pro quauis eius ſententia citatur. Venerabilis hæreticorum Malleus Petrus Caniſius apendice Catechiſmi de hominis lapſu, & iuſtificatione c.5.Maldonatus in Euangelia in c.6. Ioannis ad id: *Niſi Pater meus traxerit eum*,n.67.& in cap.15. ad id. *Manete in me, & ego in vobis*. Eminentiſſ.Cardinal.Toletus in c.10. Lucæ annot. 28.notab.5. Barradas t.3. cap.11. ad id. *Vatibi Bethſaida*, & Cornelius à Lapide in cap.38. Ierem. verſ. 17. & in epiſt.2.ad Timot.c.2.verſ.19. Lorinus in c.4 Sapient.verſ. 11.& in c.11. verſ.18. Inſtitian. in c.3. ad Epheſ. verſ.11. Ioan.Mariana,Gaſpar Sanch. Ioannes Rodolphus de Cotdoua apud Henao ventil.17.Antonius Fernandez de viſionib.veteris Teſtam.Viſione 6.c.3. comment.1. ſect.1.n.1. Franciſcus de Mendoza t.3.in lib.1.Regum.c.11.n.26.expoſit. litteræ annotat.1.circa litteram n.1.

9. Iacobus Pintus de Chriſto crucifixo lib.2. tit.1.loco 1.n 13.Tirinus in epiſt.2. S.Petri Apoſtolorum Principis c.1.verſ.13.Comzen in epiſt ad Roman.c.P.verſ.11. q. 7.§.6.Gabriel Aluarez t.2.in Iſaiam c.40.verſ.11. n.299.& c.41.n.256.Gordonus in cap.4. Sapient.verſ.11.& in epiſt. 2. ad Timoth.c.3.verſ 19. Vincentius Regius in concordia Euang.t.1.l.4.c.10.Theorica 1.n.1. Bonarcius in c.16. Eccleſ.verſ.16.Didacus de Baeza tom.3.commentar.moral.in Euang.lib.14 c.16. §.35. Ioannes Philippæus t.1. in Oſcam c.2 verſ.13. c.4.& 11. Viegas, & Cuenara apud Ripaldam de ente ſupernaturali d.113. n.25. Antonius de Eſcobar t.1.probleniatum moral lib.1.n.5.Soherlogus t.1. in cant.anteloquio 4.ſect.1.n.7. Martinus Delrius in c.6. Geneſ.verſ.8.num.11.& in c.50.verſ.19.n.11. Ludouicus à Ponte t 1.in cant.exhortat.6 §.1. Matuzius in vita S.Pauli lib.2.cap.6. Ioannes Vvalterius de triphci Cœna Chriſti Cœna 2. cap.13. Crombecius de ſtudio perfectionis lib.2. cap.4.n 11. Salianus t.2.annalium anno mundi 2545.n.52. Ioann Anton.Velaſquez in epiſt.ad Philippenſ. c.1.verſ.21. annotat.5. morali num. 8. Andreas Pintus Ramirez de concepc. n.6. quibus adde Stephanum Dekams, nuperrimum contra Inſenitas ſcriptorem.

CERTAMEN V.

Viriuſque opinionis pondere ab authoritate ad trutinam vocato valde eleuatur Thomiſtica aduerſa.

1. EX haſtenus tota hac diſputatione à nobis productis conſtat primo: prædeterminantes præfiniriones omnino antecedenter ad vſum libertatis noſtræ, atque ab eo ſubinde, quoad ſui efficaciam, & intrinſecam cum actu libero præfinito connexionem independenter, à Deo conceptas,vt præfiniti actus, & arbitrij quoad eius effectionem libertatis euerſiuas ab ſcriptura, Patribus & Conciliis, non ſemel, ſed infinities pene, iterata repulſa repudiari; quin pro eis ſit, vel vnum, ſiue ex ſcriptura, ſiue ex Patribus, ſiue ex Conciliis teſtimonium firmum, imo nec doctis in hac controuerſia adhuc apparens ſoliſque ex Priſcis fatalis neceſſitatis aſſertoribus Philoſophis, & Hæreticis Prædeſtinatoribus, contra quos agentes Patres quæſt.2. à nobis contorta dederunt,atque ex Recentioribus, Vvicleffo, Luthero, & Caluino, & Aſſeclis (contra quos Conſtantienſe, Senonenſe, & Tridentinum anathemata fulminarunt) quoad antecedens præfinitionum harum conuenire; licet quoad vitandam ex illo libertatis noſtræ euerſiæ conſecutionem Catholico animo laborent, & inſudent, vt ab eorum ſe doctrina diuerſos oſtendant, Dominicani recentes An vero eiſdem omnino, quibus illi viis, & ſolutionibus libertatem arbitrij, & humanarum actionum cum ſuis, præfinitionibus componant, & ipſi, & alij iudices ſuncto. Noſtrum enim tantummodo fuit verorumque ſolutiones conungere, & ſingulatim conferre, ac nihilominus de Catholicorum Patrum fide bene omnino ſentire, altamque eorum hac in re, quam pro ingenij noſtri tenuitate forraſſe non aſſequimur, mentem ſuſpicere, nobiſque accommodatius explicatam optare, & ſperare à doctiſſimis Patribus explicandam,ni Sedis Apoſtolicæ oppoſiti definitione præueniantur.

2. Quoad ſcholaſticos verò Doctores ex ſcholis Sectis Academiis, & Religionibus atque aliis ſcriptoribus innumerum pene Cathalogum poſſumus texere, è Dominicanorum familia, & ſchola eam pro nobis eſſe, de Academiis contra præfiniriones haſce earum iudicia ſtetiſſe: præcipue illarum, quas pro ſe aduerſarij allegare ſolent, vt Louanienſem; quod ipſum de religioſis familiis, oſtendimus quæſtione ſexto, ex S.Thomæ teſtimoniis certamen ſecundo, & ex eius diſcipulis Dominicanis cum antiquis, tum recentioribus certamine tertio, à numero tertio, per totum retulimus, & recitauimus, Albeldam, Caietanum,Ferrariam,Dezam,Conradum,Vincentium Beluacenſem,S.Antoninum,Theophilum, Raynerum, Paludanum, Herueum, Capreolum, Holcoth, Franciſcum Victoriam, Petrum de Soto, Dominicum Sotum, Viguerium, Ioannem Vincentium Vicarium ordinis General. Hieronymum Mazarelli, alias à Bononia ſui ordinis Generales Magiſtros, Franciſcum Romæum, Ioannem de Neapoli ſacri Palatij Magiſtrum, Campanellam, Iulianum Ioubert eius etiam ordinis Vicarium in Gallia Generalem, Antonium Mallet, Coſmam

Cosmam Marellum fidei quæsitorem, Augustinum Russum studij Panormitani Regentem, Forelt, & Seraphinum, Rivaldum, Magistros Yanguas Mondragon, Tiedram Bartholomæum Ferreiram, Ioannem de las Cuebas, Mancium, Laurentium Gutierrez, Biedma, Gasparem de Corduba, Araujo, Thomam Elisicem, Barthasarem Buechnerum, Bartholomæum Medinam. Scilicet tres supra quadraginta viros, in sua quemque ætate doctissimos, quibus adde Sixtum Senens. præfat. lib. Biblioth. §. *sunt deinde alij*; qui, si & numero, & doctrinæ meritis cum eiusdem familiæ Doctoribus, qui pro eis præfinitionibus steterunt, conferantur, dubium æquo rerum æstimatori non erit quin Dominicana non schola solum thomistica, sed etiam familia pro nobis stare absolute dicenda merito sit. Maxime cum eis Dominicanis, qui præfinitiones prædeterminatiuas nostrarum actionum liberarum, siue conditionatarum, siue absolutarum absolute admittunt plures neque indoctiores conditionatas, absolutas ex parte actus, præfinitiones tanquam ridiculas, & ineptas reiciant, vt vidimus Controuers. de Scientia d. 6. quæst. 1. pluresque alij non ita illas absolute admittant: vt eas ad actiones prauas siue conditionate, siue absolute futuras, tanquam impias, & blasphemas non exhorreant: Vtrumque autem doctrinæ (quam hodie eius Patroni Dominicanam, & Thomisticam esse volunt, & clamant) mordicus debeat defendere.

3 De Religionibus reliquis Franciscana, Augustiana, Trinitaria, Minima nemo notus scriptor, Doctorve celebris est, quem pro se allegare aduersarij possint. De Carmelitana absque vlla distinctione, aut limitatione pro se vniuersim referre Hieronymus Viues veritus non est d. 19. dist. 2. §. 2. num. 12. cum calceatum à discalceato Carmelo dinidere deberet, inueniretque: primum, qui insignibus ex multo tempore Doctoribus floruit, omni tempore totum pro nobis (si vnum Cornejo ex notis literatus excipias) stetisse discalceato Carmelo, cum nuperus sit, paucos pro se scriptores in hac materia insignes proferre potuit: Scilicet duos Theologos discalceatos Carmelitanos, vnum authorem cursus Philosophici Complutensis, alterum cursus Theologici Salmanticensis. Nemo etiam ex Benedictino, ac Bernardino ordine notus scriptor, aut Doctor aduersarijs consentit, vt vidimus suo loco. Seruitas pro nobis esse ostendimus, & ex clericis minoribus eorum Generalem Præpositum Auersam; quin scriptor ex ipsis alius Thomistis recentibus faueat: alioqui Viues totum eorum ordinem pro se ibidem referens, saltem in exemplum aliquem citaret; & tamen citat nullum. Ex ordine S. Hieronymi totum pro se etiam allegat vno Cabrera producto. Demum vt res ad calculos, vt aiunt, redigatur summarim coniungendi sunt sententiæ nostræ Patroni. Domestici fideliter relati centenarium numerum excedunt: ex Thomistica schola, & Dominicana non minus quadraginta quatuor: ex S. Benedicti ordine cum suo Præceptore Anselmo amplius Doctoribus decem: ex S. Bernardi familia duodecim. E Franciscanis Patribus Scholæ Scoticæ triginta: Ex Schola etiam Franciscana Nominalium octo: ex qua Schola omnes etiam aliorum ordinum, numerari debent: Aduersarijs fatentibus, ab Schola hac definitionem causæ liberæ, qua ipsi tantopere vexantur, indoctam fuisse: Ex Augustiniano cœtu sexdecim: E Carmelitano Doctores calceati Carmelitani 7. ex Trinitario ordine nouem, & ordo vno verbo totus: sicuti, & tota Minimorum familia, ex qua Doctores sex notissimos produximus. E Seruitarum Religione duos ex Clericis Minoribus, & Oratorij duos.

4 Iam ex Academiarum Professoribus, & Magistris numerus nostræ sententiæ adfauentium exacte designari nequit: quia è sola Parisiensi numerandi essent quotquot ab anno 1226. quo damnatio propositionum (in quibus vna est, de qua nunc cum aduersarijs contendimus notata q. 3. cert. .) addita post 4. librum sententiarum facta ab Schola illa fuit exiterunt. Siquidem exinde nullus Parisiensis Doctor aduersæ doctrinæ non contra dixit: ideoque annum circiter 1400. similem propositionem cum aliis VVicleffi rursus eadem Academia damnauit, atque iterum illud decretum Concilij Senonensis, quo aduersarijs vexantur, eiusdem Academiæ suffragio communi editum est, ac rursus similes in hac materia propositiones Michaelis Baij, & tandem Cornelij Iansenij Schola eadem ira eniue infectata proximis annis est, vt earum damnationem à Sede Apostolica obtinuerit. Numera ergo, si potes Doctores, & Professores Parisienses, quotus is 433. annis nostræ sententiæ consenserit. Eius vero Academiæ scriptores, præter regulares, numeramus quinque Illustrissimos Recentiores. Ex Moguntina vniuersitate, qui totius nomine Epistolæ ad Sedem Apostolicam pro nostra sententia Missæ, atque à nobis ex parte recitatæ 2. q. de Academiis cert. num. 4. subscripserunt. Sunt autem Doctores Stephan. VVeberus, Ioann. Butæus, Christianus Agricola, Franciscus Rapedius, Christophorus VVebus, Albertus de Puteo, Nicolaus Serarius, Ioann. Mullusius, Petrus VVindus, Ioann. Domiclarius, & Leonardus Butanus, scilicet vndecim numero, vt videre est apud Paulum Leonar. 1. p. respons. sect 9. ex Herbipolensis Academiæ Epistolæ præter Buechnerum Dominicanum, & Gaspar. Leubach Franciscanum, iam numeratos in nostri fauorem, subscripserunt Eucharius Sangius Georgius Schreickhardus, Eralinus Schaiblem, Magnus Schuid, Nicolaus Gobelius, Henricus Hauerus, Hermanus Sundorpius, Petrus Thyræus, Houetmenlis, Ioan. Perpotus, Thomas Masionius, scilicet numero etiam vndecim: maximus Beccanus, qui & subscripsit, quia in nostris numeratus iam fuit. Multi sunt & Doctores Louaniensis Academiæ, quia ferè omnes in ea citati aliis classibus numerabantur: exceptis Ioanne Strienio Episcopo Middelburgensi, Lruino Torrentio Episcopo Antuerpiensi. Eademque de causa anos Doctores, qui vel Tridentino, vel sanctæ Inquisitionis decretis interfuere: & forte non omnes in aliis classibus sunt memorati; neque enim in tanta Doctorum summa de paucis eorum, imò nec de pluribus curandum nobis erit nimis. Denique scriptorum, quos in nulla Religionis Academiarum, aut Scholarum classe recensuimus vsque numerum quadragesimum quartum produximus.

5 Qui omnes tercenti viginti, eoque amplius Doctores. Numerus quippe externorum Doctorum decem, & octo supra ducentos continet, Domesticorum vero supra centum duos, quibus coniunctis tercentenarius, & vigesimus numerus expletur; non paucis, vt dixi præteritis. Videat ergo Viues, quam copiosam aciem quinquaginta quinque propriis Doctoribus instructam duodecim quæ alienis, eisque maiori ex parte suppositiciis, & falso allegatis (nimirum S. Thom. Alberto Magno, S. Antonino, Capreolo Conrado, Caietano, Hervæo, Ferrar. Dominico Soto, Bartholomæo Medina Catherino, Sixto, Senensi, Deza, & Gonzalez, Albelda, S. Vincentio Ferrer.) vt ex dictis manifeste constat. His vero Scholæ suæ nervis sublatis enervis sane acies manebit: maxime cum Canus etiam 2. de locis cap. 4. ad 7. Soazinas 6. met. q. 15. ad 1. Iauellus tom. 3. q. de prædest. cap. 5. §. *Dico*, Nihil de prædeterminatiuo decreto loquantur, sed solum ex prædestinatione, & præscientia ad eius effectum necessariam illationem esse, quod, & nos, & Catholici omnes fatentur: quia verum id omnino est, & si certitudo, & necessitas illationis consequens sit, & tandem effectus positionem supponens. Reliqui ergo ipsi ex Domesticis erunt, qui studio partium scripserunt, nec adeo nobiles Doctores, & quos magnam partem, legere (ne Doctoribus legendis tempus subtrahant) non curamus. Ex eisque nouem, vt Ledesma Nauarrete, Nuñez, Cabezudo, Rida, & Verdu ad consistentiam, & quam Deo tribuunt, contingentium conditionatorum cognitionem decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata prorsus inepta, & ridicula appellant, & impugnant: quæ nec Scholam Thomisticam hodiernam ad purum sectantur: Martino de Prado, cum argumento euertendæ ex his præfinitionibus libertatis à Patre Gaspare de Riba-Ienera in publicis Thesibus Complutj premeretur, totam Academia tota præfinitiones hasce à libera effectus positione dependentes esse, atque ab ea dependenter concipi, haberique à Deo è Cathedra nuper falsus est: quare, quid, cum se in scriptis egregius impugnabat, scripserit curandum iam non est: cum publicè palinodiam recantauerit: expungendi item ex eo numero sunt Driedo, Ricardus, Tapper, Cuperus, Stapletonius, Lorca, Curiel, Basil. Legionens. vt ex dictis patet. Zumel vero, & Cabrera, decreta conditionata ex parte actus eodem, ac nuper citati Dominicani, stomacho infectantur, ritiuque excipiunt: & omnino absolutas præfinitiones

præfinitiones circa materiale peccati ex eis plerique aestimantur, vt d.1.referemus, (& iam diximus) in quibus rationes pro vtrorumque actuum, & prauorum, & bonorum præfinitionibus communes debilitant: eoque proinde, dum eas ad bonos solum actus admittunt, omnino inconsequentes, paruique habendos ostendunt. Cum ergo aduersarij ad purum numerati, nec numero, nec bonis doctrinæ qualitatibus comparandi, cum externis adhuc, qui nostris partibus fauent, videantur: atque ex domesticis Doctoribus aduersarij contra se habeant suos Doctores, & plures, & præcipuos, ex nostris autem pro se nullum; nos autem supra centum ex his numerasse, è suis autem primoribus quatuor supra quadraginta, ex externis reliquis circiter ducentos, constet; fit plane primo nostram sententiam è sola etiam Scholasticorum authoritate (scripturæ & Patrum suffragiis nunc Missis) aduersæ sententiæ longè antecellere: imò intra Scholæ, & familiæ Dominicanæ septa præstare debere non parum. Cum autem ex non admodum recentibus Theologis nemò, vt vidimus sit, qui aduersæ sententiæ suffragetur, atque omnes hanc nostram docuerint: constat etiam, quanto iudicio, & eruditione Molina noster in sua concordia Antuerpiæ cusa d 53. & 1. p.q.14. art.13. d.18. m.2. vtrobique §. *Solent authores*, dixerit: *Veruntamen, cum ex una parte præfinitiones, quales abipsis confinguntur, neque in Scripturis Sacris, aut traditionibus, neque Conciliis, aut Sanctis Patribus fundamentum vllum habeant, quin potius arbitrij libertatem manifestè euertant, Scripturis, Ecclesiaque definitionibus repugnent, & à paucissimis Scholasticis sint allata, imò sub eo nomine ante triginta annos sint inter Catholicos inaudita; ex alia vero parte, si de præscientia, prouidentia prædestinatione, & reprobatione sine eiusmodi præfinitionibus sincere loquamur, libertas arbitrij cum illis optimè cohæreat: non est profectò, cur viri Catholici ad tale confugiant asylum.*

QVÆSTIO VII.

An per rationem liceant prædeterminatiuæ præfinitiones?

QVM tanta fuerit Scripturarum Patrum, Scholasticorum (quantum hactenus vidimus) in principio antecedenter de sese connexo cum actu libero, ad illumque necessitante voluntatem, reliciendo consensio, atque constantia, fieri profecto nequit, quin eius repulsa rationi ferè de se notissimæ, aut per se notis proximæ innitatur. Illam ergò in primis hac quæstione expendemus, & præluis, discussisque subterfugiorum tenebris nativæ suæ claritati restituemus: atque aliis eius consectariis rationes comites dabimus: Nec non ad hominem aduersarios, & ab huius doctrinæ absurdis nouis impetemus.

CERTAMEN I.

Stata, ac per se nota causæ liberæ definitio, (quæ scilicet positis omnibus requisitis ex parte ipsius ad operandum potest operari, vel non operari,) ab authoritate, & ratione contra aduersarios aliquot statuitur.

1. PRæcipuum contra præfinitiones hasce à ratione argumentum efficacissimum, & plurium, quos expendemus, aliorum fontalis, origo (cuius robur mille tentatis euasionibus à controuersiæ huius inter Domnicanos, & nostros, atque inter Catholicos, & Lutheranos, Caluinianosque integrum me iudice perseuerat) illud est, quod ab explorata, rationeque, & experimentis euidentissima, atque toties ab Ecclesia definita, arbitrij nostri libertate desumitur. Hoc autem argumentum definitioni, & essentiæ potentiæ, eaniæque liberæ in titulo certaminis præfixæ, tanquam proximo, certissimoque principio innititur: scilicet causam liberam esse, *qua positis omnibus requisitis ad operandum, potest operari, vel non operari, sine operari oppositum*; si scilicet non contradictionis solum, sed contrarietatis etiam libertate causa libera sit. Et steterat quidem ea definitio multis retro sæculis (nimirum à Philosophandi, ac Theologizandi initiis) inconcussa, & indubitata, vtpote lumini rationis discursibus exercendæ coæua; quoufque prædeterminatiuarum præfinitionum sententia ex ea definitione enertenda lucem nacta est. Exinde enim earum siue ex Hæreticis, siue ex Catholicis, nonnulli assertores, proximè contra illas efformandi discursus metu eam in dubium vocare cœperunt; vt deinceps eam suis liberius negandi aditum facerent: exitu tamen adeò infelici, vt illi ipsi, qui de ea addubitandi exemplum facere, negareque eam tentarunt, ad tantum rationis lumen non pomerint, excutire: eamque tandem, vt pote lumine naturæ notam receperint. Quo illud omnino effectum est, vt solutionum suarum omnium, quibus eis præfinitionibus positis potentiam absolutam arbitrij ad oppositum, siue contrariè, siue contradictoriè actui præfinito, aè subinde absolute liberam defendere conantur, insufficientiam ostenderent: quibus, si ad id probabiliter tuendum fiderent, statam causæ liberæ definitionem (scilicet Philosophicam, & Theologicam dignitatem, & principium) minimè deplorati ingenij, neque exploratæ amentiæ homines, proterere haudquaquam tentarent.

2. Primus ergo de eius definitionis bonitate legitimæ contra se illationis præsagus dubitare cœpit Magist. Illustriss. Aluarez 12. de auxil. d. 115. num. 1, & 4. responsionum cap. 1. asserens neque apud Aristotelem, Magistrum, vel S. Thom. illam reperiri, sed sed apud Nominales quosdam: quasi in ea, adhuc Schola nominis nullius. Eum postea imitati sunt, Ledesma de auxil. artic. 10. conclus. 7. §. *Primum fundamentum*. Nunnus Cabezudo tom.1. part.3. quæst. 62. artic.5. q.sua 2. §. *Addunt præterea*. Nec mirarer postremum hunc Hispanum Doctorem de notissimo, & & euidentissimo dogmate, & principio dubitasse: æstimabam enim neminem, qui Hispano idiomate *Cabezudo* non esset, de eo vsquam dubitare potuisse. Satis ea prædictorum dubitatione habuit, rancidus, & curiosus ille; & si recens ex Graminatico Caluinianæ Theologiæ, vel potius diabologiæ Magister Tuissius lib. 2. contra scientiam mediam cap. 3. pag. 165. relatus à nostro Annato 1. defensionis eius scientiæ contra ipsum cap. 6. §. 2. num. 109. vt eam definitionem negaret, negatamque aorea assereret à Brauardina, & à Gibieufo Gallo, qui nisi addatur positis omnibus requisitis, *ex parte causæ secundæ*: Illam definitionem non esse admittendam aiunt. Noster vero Annatus melioris, longè quam Tuissius, & eruditionis, & fidei citato loco, vers. *Quæ in oratione*, nihil tale in Brauardina legi testatur, neque in Gibieufo Gallo, qui solum addit communi definitioni libertatis particulas *ferunto ordine finis*: quas & S. Thom. addit. 1. part. quæst. 62. artic. 8. non quidem definitioni libertatis in communi, sed libertatis perfectæ ex parte materiæ non vitiosæ, sed honestæ, qua Beati, qui finis ordinem seruare tenentur, nec deserere possunt, libere nihilominus aliquo moueri, vel non moueri queunt: quod minus in doctrina à Sancto Thoma eo loci tradita Gibieufus aduertens, ad formale propriè & perfectæ libertatis in communi aduocauit, libertatem creaturæ ad peccandum, & inhonestos actus, quæ libertatis in communi membrum alterum est, sua definitione non amplectens

3. Additamentum autem illud communi libertatis definitioni potius est Magistri Aluarez, & suorum, & Tuissij ipsius, quam Brauardinæ: qui licet præfinitionum prædeterminatiuarum VValdensis ætate Dom-

nicanis ſuis ſemina iecerit, quæ non ipſis ſolum, ſed & hæreticis fecerint fructum; aſt tantæ inſtatam definitionem irreuerentiæ non fuit, vt illi addere, vel minuere, litemve mouere tentarit. Præliterunt autem nuperi Thomiſtæ, vti ex ſolutionibus eorum datis quæſt. 3. dandiſque quæſtt. præſenti, atque ex ratione, qua eam definitionem impugnant, ſatis claret. Ait enim Aluarez d. illa 115. numer. 1. ex ea definitione inferri poſſe abſolute coniungi prærequiſita ex parte etiam Dei ad operandum cum operationis negatione: quod inquit abſurdiſſimum eſt: qua illatione ſatis docet eam definitionem, ſi de requiſitis etiam ex parte Dei intelligatur, vti abſurdi inferendi principium abſurdam eſſe, nec in ſcholiis ſuſtinendam; quare de requiſitis ex parte cauſæ ſecundæ intellectam recipi poſſe. Sed certe, ni requiſita à cauſis ſecundis ad operandum, ex parte etiam Dei (cui eſſentialiter in operando ſubordinantur) ſint prædeterminatiuæ præfinitiones Thomiſticæ abſoluta illa poteſtas coniungendi negationem operationis cum illis abſurda non eſt, ſed omnino libertati cauſæ liberæ ſecundæ tuendæ neceſſaria, vt oſtendemus: ſiquidem nullum efficax de ſe decretum Dei (quod in ea ſuppoſitione ad operandum à cauſ) ſecunda non requiritur) de operatione poterit abſolute cum eius negatione abſolutè coniungi fruſtraique: quod infruſtrabilitati decreti contradiceret: Si ergo ex coniuncto tuæ ſententiæ de prærequiſito decreto de ſe efficaci ex parte Dei à cauſa ſecunda, & definitionis communis abſurdum illud ſequitur, tolle, quod tuum eſt, nullumque in definitione communi, & ſtata deducetur abſurdum. Et ſane nulla erit certiſſima etiam definitio, principiumve aliud notiſſimum in ſcientiis firmum, ac ſubinde nulla ſcientia, ſi cuique liceat ea immutare, quia cum ſua priuata opinione non concordant: ac proinde ex coniuncto vtriuſque abſurdum aliquod inferatur. Denique, cum per hoſce præfinitio prædeterminatiua ex parte Dei eſſentialiter requiſita ſit, vt complementum abſolutæ potentiæ, & adæquatæ cauſæ ad effectum à cauſa ſecunda, & Deo ſimul edendum: ac ſubinde poſitis requiſitis ſolum ex parte cauſæ ſecundæ ad operandum, ſecluſiſque requiſitis ab ipſa ex parte Dei ad operationem abſolute operari cauſa ſecunda nequibit: ſicuti nulla cauſa partialis, ſeu pars cauſæ operari abſolute poteſt: quare requiſitis ſolum ex parte cauſæ ſecundæ poſitis ex parte vero Dei requiſitis ſecluſis, mala, & falſa erit definitio: quia negatio operationis non ab eius potentia, ſed ex defectu partialis comprincipij requiſiti ex parte Dei neceſſario, & adæquate erit.

4. Quod autem definitionis eiut non Almainus, & nominales aliquot fuerint Architecti, conſtat ex datis Ariſt. & Patrum teſtimoniis quæſt. 1. 2. & 3. quibus arbitrij abſolutam libertatem per abſolutam poteſtatem operandi: & non operandi, & ſimilium ſemper explicarunt; cum tamen ſine requiſitis, & neceſſariis omnibus ad operandum poteſtas abſoluta ad operandum non ſit. Et quidem ea definitio definita fuit contra Lutherum, & Caluinum eſt locis ex Tridentino recitatis, vbi, vt arbitrij, & actionum noſtrarum libertas, quoad rem ab eis negata, definitiue ſtatuatur definitur arbitrium, & voluntatem à Deo moram, excitatam, & vocatam (quæ ſunt omnia requiſita ad operandum etiam ex parte Dei) ita operari vt diſſentire, & abiicere vocationem queat: quod ipſum eſt, poſſe non operari cum omnibus ad operandum requiſitis, vniuerſim (ac etiam ex parte Dei expreſſe) vt ea definitio fert, ſpeciatim verò Ariſt. eam definitionem totidem æquiualentibus verbis tradidit 9. metaph. text. 10. vt Ariminus loco obſeruat citando. Ait enim *Naturalibus potentiis paſſo approximatis neceſſe eſſe eas agere; paſſum verò pati; illas verò* (rationales, & liberas) *etiam approximatas agere non eſt neceſſe.* Et Nemeſius c. 9. Biblioth. lib. de nat. homin. & animæ facultatibus cap. 35. alias 6. Philoſophiæ Chryſip. Philopatrum & fatales alios Philoſophos aſſerentes, *eiſdem cauſis poſitis neceſſe eſt omnino eadem fieri, nec fieri poſſe, vt aliquando ſic, aliquando aliter eueniant, quod illa ex æterno tempore præfixa, ſtatuaque ſint.* Confutat his verbis: *debet enim eſſe liberum quod in noſtra poteſtate eſt aliquando appetere, & aliquando vefugere* Eiſdem ſcilicet cauſis poſitis: quibus verbis eadem definitio continetur. Sed ex ſcholaſticis ſtatuta illa ſub eis terminis fuit à tota ſchola Pariſienſi, eiuſque Epiſcopo Stephano anno 1226. in damnatione propoſitionum addicta poſt 4. librum ſententiarum, cuius meminimus quæſtione 4. certamen 1. numero 1. titul. enim 4. de voluntate 4. propoſitio damnata ea erat: *voluntate exiſtente in tali diſpoſitione, in qua nata eſt moueri, & mouente ſic diſpoſito, quod natum ſit mouere, impoſſibile eſt voluntatem non velle*: ergo poſſibile definitur ab Schola Pariſina voluntatem non velle poſitis omnibus requiſitis, tam ex parte eius, quam motoris ſui, vt mouetur, ac velit: ergo ad veramvis poteſtas poſitis omnibus requiſitis, quam definitio illa communis aſſerit ſtatuta à Pariſienſi Schola fuit: quare bene ex illius propoſitionis damnatione communem illam definitionem probat Marſilius in 2. quæſt. 16. art. 4. propoſitio 7. ibidem damnata erat, *quod appetitus ceſſantibus impedimentis neceſſario mouetur ab appetibili: error eſt de intellectiuo*: Ac proinde ceſſante impedimento defectus alicuius ad operandum requiſiti ex parte cauſæ; quod maximum eſt. Et ſub tit. 6. de neceſſitate euentus rerum, §. 1 hæc damnatur propoſitio. *Nihil euenit contingenter conſiderando omnes cauſas; non calu*, vt alibi corrupte legitur, quod ita interpretatur Capreolus in 1. d. 38. quæſt. 1. artic. 1. colum. 7. vt vidimus citato certam. 1. ex cuius damnatione colligit ibidem artic. 2. inter med. & fin. communem illam cauſæ liberæ definitionem, *quæ poſitis omnibus requiſitis ad agendum, & actionem præcedentibus poteſt agere, & poteſt non agere.* Et d. 6. quæſt. vnic. artic. 3. ad argumenta Scoti ita agens naturale à libero diſtinguit, ac definit Naturale, *quod poſitis omnibus requiſitis ad agendum, & nullo exiſtente impedimento, quin ipſum poſſit agere, neceſſario agit, neque eſt in eius poteſtate non agere*; liberum, *quod eadem modo omnibus poſitis requiſitis ita, vt poſſit agere, non neceſſario agit; ſed in eius poteſtate eſt vt agat, & non agat*, in quam recidere S. Thomæ definitionem ait.

5. Deza in 1. d. 38. artic. 4. colum. 3. ad 1. Durandi contra 2. concl. *Ex cauſa contingente, quia non habet ordinem neceſſarium ad effectum ſuum non ſequitur effectus infallibiliter, etiamſi nunquam impediatur.* Vnde infert in ea etiam omnino non impedita non poſſe cognoſci effectum. Et ad 3. Gregorij contra 4. concl. ait. *Potentiam liberam eſſe quæ poſitis omnibus requiſitis ad agendum poteſt agere, & non agere; ſed non ex ſuppoſitione, quod agat.* Coradus 1. 2. qu. 75 art. 1. ad 1. ait, *cauſa exiſtente ſufficiente*, (quæ talis non eſt, niſi prærequiſita omnia adſint) *adhuc non ſequi effectum ex neceſſitate, quamdo ipſa cauſa poteſt impedire ſeipſam, ne effectus ſequatur: eo quod motus eſt in eius poteſtate, & poteſt agere, & non agere.* Et art. 3. ad 2. fine, *nulla eſt cauſa ſufficiens, niſi voluntas, quæ non ſemper cauſat; neque neceſſario mouetur à quocumque ad peccatum. Igitur non oportet, quod ſemper peccet: quia voluntas quamlibet cauſam per libertatem ſuam impedire poteſt.* Heruæus quodlib. 1. qu. 1. art. 1. ad dub 5. *cauſa*, inquit, *ſufficienti poſita non poni effectum neceſſario, contingit dupliciter. Nam in agentibus naturaliter non habet agens in poteſtate ſua repellere impedimenta; ſed in agente libero arbitrio occurrentia perpractationi deliberationis, quæ diſturbant, & poſſunt impedire, poſſunt repelli à tali agente.* Et *Non tamen neceſſario impeditur, quia habet in poteſtate ſua repellere.* Ac tandem ex cauſa libera ſufficienti ad cauſandum non ſequi neceſſario effectum. Caiet. 1. p. quæſt. 41 art. 2. hæc ad rem noſtram S. Thom. verba in corp. *Eorum enim voluntas principium eſt, quæ poſſunt ſic, vel aliter eſſe; eorum autem, quæ non poſſunt niſi ſic eſſe, principium natura eſt.* Ait abſolute effectus cauſæ naturalis poſſe ſic, vel aliter eſſe, ſi ponantur, vel auferantur impedimenta; ſublatis vero impedimentis, vt eſt ſub illa effectus non poſſe ſic, vel alter eſſe; aſt vt eſt ſub cauſa libera (ſublatis etiam impedimentis, ac ſubinde poſitis requiſitis) effectus voluntarius poteſt, aut potuit ſic, & aliter fieri. Et 1. 2. quæſt. 10. art. 1. longe med. *Cauſa libera vt ſic non eſt talis cauſa, qualis eſt natura. Hæc enim eſt determinata quia eſt: ac per hoc eſt cauſa determinata ad vnum: illa verò cauſat, quia vult: ac per hoc eſt cauſa indeterminata libera ad vtrumlibet.* Subinferius, *quidquid cauſat aliquid, quia*

quia talis res est, naturaliter causat illud : quatenus vero electiua est per modum proprium, id est libere, à proposito ad vtrumlibet, &c. *Causalitatem habet & non naturalem : quicquid enim causat quia vult libere causat.* Si ergo causa adæquata ex coniuncto arbitrij,& omnium prærequisitorum causat, quia est, naturalis causa est ; sin autem,quia vult,libera est,& non causat,quia in coniuncto est determinatio,sed ad vtrumuis potestas.Ferrara 1.cont. gent.c.67. col.2. §.*Sed tamen*,ait, *Potest aliquando causa esse disposita ad productionem alicuius effectus* (contingentis de quo ibi) *& tamen ille effectus nunquam sequeretur.* Quod autem S.Thom ratione 3. dixerat. *Sicut ex causa necessaria sequitur effectus certitudinaliter : ita ex causa contingenti ex completa, si non impediatur*, intelligendum, ait, de naturalibus,& aliis impedibilibus, ac subinde contingentibus absolutè in operando, non de contingentibus propriè,seu liberis,in essendo,col.5 Henricus de Gandauo quodlib.1.q.17.ait : *Licet posset impediri aliqua actio voluntatis, quia potuit aliquid fuisse factum, quo facto non fuisset : illa tamen dicenda est simpliciter esse ex necessitate, & non ex libero arbitrio : postquam stante sua causa proxima nullo modo posset per liberum arbitrium voluntatis impediri.* Causa autem, seu potentia proxima actionis omnia ex parte principij requisita includit, vt patet,& statim dicet Scotus ex Arist 9.Metaph.c.6.

6. Scotus igitur, præter recitata, dum de Scotica, & Franciscana Schola ageremus, loca, in eandem definitionem conspirauit in 4.d 49. q.6.dub.1. vers. fin. versu, *Respondeo potentia operatiua.* De potentia actiua ad opposita, in qua libertatem causæ constituerat, ait remotam requirere omnium requisitorum absolutam possibilitatem, *Sed vltra illam possibilitatem, potentia, vel magis possibilitas propinqua requirit, quod conuenientia adsint, & impedimenta cessent, ita, vt nihil extrinsecum desciat, vt operetur.* Duran.in 1. d.47. q.1. sub fine,*actiones liberi arbitrij non necessario sequuntur, etiam præsente obiecto, & exclusis omni impedimento.* Quare & defectu cuiusuis requisiti Dionysius Cisterciens in 2. d.24 q. vnic. art.1. conclus. 5. ait arbitrium dici sic, (id est secundum quid, id est creatum, ac non diuinum, quod solum simpliciter liberum appellat) liberum : *quia posito omnibus extrinsecis ad suum agere requisitum, libere potest agere, vel non agere.* Repetit d.25. q.2. art.2. præambulo 2. & concluf. 5. vnde q.3.art.3. conclus 4. ab actu, *Si ita sit necessario productus, vt in potestate producentis non sit positis omnibus pranie necessarijs ipsum non producere*, libertatem excludit : consonat d.1.q.2. art.1. init. & propositi.1. & d. 25. q. 1. art. 2. omnem necessitatem antecedentem operandi à causa libera excludit, de Nominalibus præsertim Almaino fatentur aduersarij conceptis verbis eam definitionem tradidisse : quia adeò expressè, & in terminis eam tradunt, vt nulli æquiuocationi pateat locus. Almainus 1. moral. cap.1. init. Sub nomine voluntarij (perfecti scilicet) seu liberi. Et notabili 2. definitione causæ naturalis liberæ aduersantis. Notabili 3. expressa liberæ definitione causæ, & in dictatis circa sententias Ruperti Holcoth. post 4. lib. sentent. q.3.sub init. ipse Holcoth. in 1. q 3.art.2. & q.3. art.9. ad 2. Okam eius lectæ Princeps in 1. d.1. q.6 vers. fin. d. 10. q.2. d.38. q. vnic. post med. §. *Ad formam ergo.* Adamgoddam in 1.d.1.q 6.art.1. concl 2. siue legitime legatur,*omnibus aliis concurrentibus vniformiter* (siue ex Typorum errore *vniuersaliter*) *& habentibus*. & art.2. dub.15 sub init.ex articulis recitatis Parisiæ Academiæ, & sine quæstionis. Maior in d.25. q.1. post init. & §. *Contra hanc definit.* Martil. in 1 q.40. a rationem 8. in 2. q.3. art.2. p.2. & 3. *ad 3. Obiectionem*, & quæst.16. art.2. in 2.3. & 4. conclus. Gabriel in 1. d.1 q.6. art 1. notab.2. & art.3 fin. d.28. q vnic art.1.notab.6 & 8. dub.post notab.9. & concl.3. in 2.d.25.q vnic. sub init.Gregor.de Arimino in 1.d.10 q.vn.art.2.sub med. concl.1. ex Arist Augustin & Damasceno, & col.vlt §. *Ad dubium quod ipse*. Angelus 1. moral. c.6. documento 3. Ruardus Tapper art.7. contra Luther. ab init. & propos. 10. pag.309 Guilhelm de Rubion in 2 d.25 q 2 art 1. post med.Stamla 2 de vera religione c.5. fin Dominicus Soto 5 de nat. & grat.c.16. init. Medina 1.2. q.10. art.4. §. *Hic constituto*, eam vniuersorum Theologorum definitionem appellans, sicuti,& Cursel controuers 2. in cap. 1. 2.Petri ad id *Satagite*, &c. Et Pennotus 1 Propugnaculi,

Bannez 1.p.tom.2.q.83.art.1.dub.2.sub titulo *Decisio autoris*, concl.2. Nazar.1.p. tom. 1. quæst.19. art.10. contquæst.vn. §.*Explicandum est*, Ioseph. à S.Maria de lib. arbitrio in communi q.4. art.6. §. *Dico septimo*, Zumel opuscul.3. variar.discursu 5. §.*Quarto suppono*,Cabrera 3. tom.2. quæst.18,art.4.d.2.§.8.n.313.§.9. num.3. Ne vero vllus Philosophus, aut Theologus ab ea definitione deficiat, audiendi tandem illi ipsi de eius bonitate dubitatores sunt. Nam Aluarez imt. de auxiliis n.7. ita causam liberam definit. *Facultas voluntatis, & rationis ad vtrumlibet agendum,& ad agendum vnum, vel alterum.* Tuissius vero Calumnista explorato alter dubitator citato loco, *Interea semper manet voluntas eatenus indifferens, vt in operatione sua nunquam determinetur, ad modum agentium naturalium : semper enim retinet potentiam, tum ab agendo supersedendi, quam aliud aliquid agendi.*

7. Porro hæc scripturæ,Patrum, Conciliorum, Scholarum,& Scholasticorum omnium, & nostrorum, & exterorũ,quos q.4.5.6.& hac 9. recitauimus,definitio constans adeo esse non potest, nisi per se nota,vel per se,notis proxima eius veritas,seu bonitas,vt diximus, foret. Rationes igitur bonitatis definitionis illius euidentes subiiciendæ hic erunt. Prima : quia in eo stare debet ratio specialis causæ liberæ, vt contra naturalem & necessariam causam diuiditur,in quo nequeat cũ ea conuenire,eique atq; eius differentiali prædicato immediate,& primo aduersetur,& contradicat : atqui in eo solum quod positis omnibus requisitis ad agendum possit nihilominus non agere, cum causa naturali,& necessaria conuenire libera nequit,illiusque prædicato differentiali aduersatur,& contradicit:ergo in hoc solum stare debet ratio specialis causæ liberæ, vt contra naturalem,& necessariam diuiditur.Maior est euidens. Ratio enim conueniendi nequit esse ratio dividendi, & disconueniendi vnum ab alio; ac proinde nec diuidendi causam liberam à necessaria. Minor æque videtur perspicua etenim specifica differentialis ratio causæ naturalis,& necessariæ,vt contra liberam diuiditur,in eo stat, quod positis omnibus requisitis ad agendum, sine quibus agere non potest, (alias requisita non essent) ita possit agere,vt non agere absolute nequeat, sed determinata ad agendum sit : ait huic prædicato illud solum immediatè, & primo contradicit : ita positis omnibus requisitis ad agendum agere posse,vt nihilominus possit non agere,nec determinata ad agendum causa illa sit, sed indifferens ad agendum, vel non agendum : ergo in eo solum immediate, & primo aduersatur causæ naturali causa libera, atque eius prædicato differentiali contradicit. Secundo probatur eadem minor : quia necessitas entis in essendo nihil aliud est, quam ita illud existere,vt non possit non existere, huic necessitati entis in essendo, seu existendo nihil aliud immediatè, & primo ex parte entis contingentis in essendo aduersatur quam ita existere, seu posse existere, vt non existere absolutè possit:ergo quia necessitas causæ in operando nihil aliud est quam ita posse operari requisitis positis, vt non operari absolutè nequeat,nihil aliud ex parte causæ contingentis ei immediatè,& primo aduersatur,quam eidem requisitis positis,vt absolutè operari valeat,ita posse operari vt possit absolutè non operari. In qua minoris probatione rationalia pro definitione communi probanda instrui potest.

8. Secunda ergo probatio definitionis esto. Contingentia entis in essendo est posse absolutè rem esse, vel non esse : ergo contingentia entis in operando patitur à causa sua efficienti, siue (quod idem est) contingentia, & libertas causæ eius in eo actiue operando est, ita posse absolutè illud operari (in quo requisita omnia ad agendum claudantur, vt dixi) vt possit etiam absolutè causa illa illud non operari. Tertia probatio, & secundæ huius confirmatio,& perspicua explicatio sit : quia contingentia,& libertas effectus contingentis, & liberi (de qua agimus) non est contingentia effectus in essendo,solum,seu, vt absolute ab alio quocunque sit,ac fiat, siue relate ad quampiam causam,sed relate ad causam determinatam cui contingentia accidit actiuè,& cui ipsum agere contingens,& liberum est, vt superius diximus. Alioqui, cum effectus omnes creati à Deo causa prima omnium contingenter fiant,& fiant, effectus omnes causarum naturalium creatarum, qui & contingenter proinde & in se sunt, & à Deo fiunt, contingentes & liberi erunt, & cum his, de quibus

diſputamus, confundentur. Debent igitur eſſe, & fieri contingenter, & liberè reſpectu cauſæ ſecundæ, à qua contingenter & ſunt, & fiunt effectus, de quibus diſputamus, & quos ab effectibus naturalibus, & neceſſarijs diuidimus. Tum ſic effectus naturales, & neceſſarij, etſi Deo cauſæ primæ contingenter, quoad eſſe, & fieri ipſorum iungãtur, tamen, quia cauſis ſecundis, quo ad ſui ipſorum eſſe & effectionem poſitis omnibus requiſitis vt fiant, non contingenter iunguntur, ſed neceſſario, ita, vt eis poſitis nequeant abſolute non fieri, & in ſui effectione contiungi, contingentes, & liberi abſolute earum effectus non ſunt: ergo, vt effectus contingentes, & liberi abſolute cauſarum ſecundarum, ac ſubinde cauſæ ſecundæ eorum cauſæ abſolute liberæ ſint, debent in ſuo eſſe, & ſui ipſorum effectione contingenter, ac libere, poſitis etiam requiſitis omnibus (ſine quibus non poſſunt abſolute illos agere) ad agendum, illis adiungi; atqui nequeunt ita illis adiungi poſitis etiam requiſitis omnibus, non agere illos abſolute poſſint: ergo conſtans eſt præfata cauſæ liberæ definitio.

9. Quarta bonitatis definitionis eius probatio ex metaphoricis phraſibus, quibus Patres, & Scholaſtici cauſæ libertatem, ſeu cauſam liberam, eiuſque ad vtrumvis poteſtatem explicuerunt petenda eſt. Etenim, vt cauſam liberam, ſiue arbitri, & voluntatis libertatem in actu primo aliorum nobis exemplis, & metaphoris exponerent, atque ad aliorum inſtar explicarent, aiebant. Liberam noſtram voluntatem, & arbitrium in actu primo ſui iuris, & poteſtatis eſſe in operando, phyſicumque ſubinde ius abſolutum, & poteſtatem in ſuas operationes habere. Percurrite ergo ius, dominium, & poteſtatem ciuilem politicam, & moralem in res, ſeu actiones aliquas, & inuenietis nullas ex eis inueniri reſpectu rerum, ſeu actionum, in quas non ſit plena in eo genere, & abſoluta poteſtas ad eorum vſum; neque vllum abſolutum ius, aut poteſtatem in illo eſſe poſſe reſpectu rei, ad cuius vſum alterum ſit in eodem genere obligatio. Vnde argumentum in eis Patrum, & Scholaſticorum metaphoricis explicationibus contentum ſic ediſſero. Dominum & ius ciuile, ſeu morale in rem aliquam abſolutum, eſt abſoluta poteſtas vtẽdi re illa in omnes eius vſus, etiam illius deſtructiuos, pro ſolo libito habentis dominium abſque iniuria alterius: ergo dominium, & ius abſolutum phyſicum cauſæ, & potentiæ liberæ in ſuas operationes, & effectus eſt abſoluta phyſica poteſtas eius cauſæ in ſuas operationes in omnem vium circa illas, etiam deſtructiuum illarum per negationis ipſarum poſitionem, quin phyſico alterius iuri ex eo præiudicet, alterius cauſæ phyſicæ iniuriam irrogare queat. Cum autem (vt ſæpe diximus) ad abſolutam phyſicam poteſtatem cauſæ ad vſum politium ſuarum operationum, & effectuum, ſcilicet eorum productionem requiſita omnia ad productionem poſita, ac præſuppoſita ex parte actus primi eſſe debeant: eis etiam poſitis operationẽ poſſe abſolute omittere cauſam, quæ libera ſit, certum eſſe debet. Stet ergo, nec in dubium deinceps vocetur, bonitas definitionis illius communis, & rationis lumini coëuæ. *Cauſa libera eſt, quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandum operari, vel non operari abſolute poteſt.* Porro licet operatio ſine effectu eſſe nequeat, quia terminus connexionis eſſentialis operationis cum ipſo eſt; Aſſ requiſita, de quibus in hac definitione, ſunt ſolum quæ ſe ex parte cauſæ in actu primo tenent, non autem actio ipſa, qua actu ager, eiuſve terminus, ſeu effectus, actu in rebus apponetur, cum hæc potentiam ad vtrumvis, de qua hic non conſtituant, ſed pro priori ſupponant.

Et ſane ſi in materia noſtræ libertatis ſola præſens controuerſia, quæ cum recentibus Thomiſtis habetur, poſſet occurrere ſonus vocum, ſine profundiori examine, & intelligentia illius nobis ſufficeret ad alias tamen, quæ cum aliis poſtmodum erunt, eſſeve poterunt atliore eius indagine opus erit: vt enim verba ſonant non videtur exacta omnino definitio. Ponamus namque requiſitis omnibus ex parte voluntatis, & arbitrij in actu primo poſitis ad volendum, & quibus ſolis velle, aut non velle poſſet, aut nolle, adiungi à Deo ex parte etiam actus primi phyſicam aliquam qualitatem (non quidem neceſſariam, vt Thomiſticam) ad volitionem vltra exigentiam, & indigentiam, cum volitionis, vt fiat, tum voluntatis, vt velit, prædeterminantem tamen, & neceſſitantem in actu primo voluntatem ad volendum; tunc quidem, etſi requiſitis omnibus poſitis poſſet voluntas abſolute velle, ac non velle; aſt ex adiunctione illius qualitatis non requiſitæ prædeterminantis omnino antecedenter ad vſum libertatis voluntatem ad volendum, abſolute non poterit nõ velle, ac proinde nec erit cauſa liberæ volitionis: ergo ad cauſæ liberæ rationem ſatis non eſt poſſe non operari, attentis præcise requiſitis omnibus, ſed oportet vlterius, vt poſitis quibuſcumque ex parte actus primi concurrentibus ita abſolute operari poſſit, vt poſſit abſolute non operari. Secundo pone dari à Deo antecedenter & independenter ab vſu libertatis gratiam incompoſſibilem cum peccato: tunc quidem pro eo inſtanti, etſi ita neceſſaria ex parte actus primi adſint voluntati hic iuſtificati; tamen voluntas non poterit abſolute, vel in peccato perſtare, vel denuo peccatum admittere: ac proinde etſi per requiſita omnia poſſit peccare, & libera alias eſſet: libera tamen ad peccandum non eſt: quia independenter à ſuæ liberatis vſu, ac proinde antecedenter extremum alterum libertatis exercendæ, & alteri repugnans poſitum a Deo fuit. Quare nequit ad alterum pro eodem inſtanti apponendum poteſtas voluntati adeſſe, quin ad vtrumque contungendum poteſtas adſit: quæ prorſus chimærica eſſet poteſtas.

Lapropter æſtimare aliquis poſſet rectius cauſam liberam definiendam, ſi loco dictionis illius *poſitis omnibus requiſitis*, hæc alia *iiſdem cauſis poſitis*, vt aiebant Nemeſius, & alij *vel vniformiter perſeuerantibus ponerentur*, vel cum Scoto & aliis excluſio omnium impedimentorum per dictionem *& ſublatis impedimentis* definitioni adderetur. Et ego quidem in ea fueram ſententia. Etſi enim poſitis omnibus requiſitis ad operandum non poſſit non eſſe ad operandum abſoluta poteſtas, quantumvis addatur vltra requiſita principia vlterius aliud prædeterminans ad operationem: imo tunc indefectibilis ab operatione, & efficacior poteſtas abſoluta ad operandum ſit, tamen, cum eo prædeterminante principio vlterius adiuncto operationis negatio, & ſuſpenſio eſſe abſolute à voluntate nequeat, quin chimærice cum operatione ipſa ſimul exiſtat: eo principio etiam poſito non eſt in voluntate ad ſuſpenſionem, & negationem operationis abſoluta poteſtas: ac ſubinde neque libera ad operationem ipſam potentia, quæ ad operandum, vel non operandum abſolutum includit poteſtatem: non quidem defectu abſolutæ ad operandum poteſtatis, quæ eo etiam caſu fortior, efficacior, & expeditior eſt, vt nuper dicebamus, ſed defectu abſolutæ ad non operandum poteſtatis, ad cauſę libertatem requiſitæ; ea quippe ad non operandum poteſtas determinatione antecedenti ad operandũ meritabiliter aboletur, vt abſolute poſſit non omittere operationem: ac proinde ex parte actus primi excluſa ea prædeterminatio ſupponi debet. Similiter etiam donatio, ſeu infuſio à Deo independenter, & antecedenter ad vſum libertatis cuiuſvis extremi ex oppoſitis, ad quæ debet eſſe poteſtas cauſæ liberæ proprie ex parte actus primi ſupponenda eſt excluſa. quare, vt de reliquis libertatis impedimentis ſingularim recenſendis, nunc ſileam, vniuerſim omnium impedimentorum remotio videtur definitioni addenda.

12. Cæterum cum difficultates iſtæ à Deo abſtruſæ non ſint, vt mediocriter etiam inſtructis, nedum Philoſophis, & Theologis ſapientiſſimis, qui ea definitione vſi ſunt latuiſſe illas iudicare poſſimus, ea definitione, vt facet eis omnibus difficultatibus præcaueri, ſi altius penetretur, certum nobis omnino eſt. Etenim requiſita ad operandum non ea ſolum ſunt, quæ actiuam adæquatam virtutem agentium conſtituunt, ſignificant, & in ſe coercent. Sed & conditiones reliquæ ex parte actus primi ſe tenentes: vt agentis corporei, eſt, vt minimum, ad paſſum applicatio, & ſimiles aliæ: in quibus omnium impedimentorum remotio, ſine qua potentia abſoluta, & expedita non eſt eis verbis poſitis requiſitis omnibus ad operandum, ita continetur, vt eam adiungere ſupervacaneum fuerit & inutile, id quod ſapienter docuit Ariſtot. 9. met. cap 5. text. 10. vbi poſtquam abſolutam potentiam agentis definiuit his verbis. *Quod poteſt aliquod, poteſt ex aliquando, & aliquo modo, & quæcumque alia neceſſe eſt adeſſe* (ſcilicet

(scilicet requisita omnia) *in definitione*. Quibus addendum non esse remotionem impedimentorum, quia hæc illis particulis: *Quæcumque alia necesse est*, adesse sub textus finem statuit his verbis. *Nullo namque exteriorum prohibente adiungere, nihil adhuc oportet*, vt Docte S. Thom. ibi lect. 4. & reliqui interpretes. Hæc de requisitis, & prohibentibus actionem; at quæ eius omissionem impediunt, secluſa satis sunt illa definitionis parte, *potest non operari*: Siquidem potestas absoluta, siue operandi, siue non operandi non est, quæ ex parte actus primi impedita absolute est: quare immutata prorsus causæ liberæ definitio debet in Scholis persistere.

13. Adhuc censent aliqui addendum definitioni positis omnibus requisitis ad operandum, *quorum existentia in potestate voluntatis non sit*. Siquidem in satis communi opinione negante possibilitatem electionis mediorum, quin finis intentio præcedat, qui non eligit media, quia finem non intendit, cum libere posset, libere etiam dicitur non eligere: quia in eius potestate fuit, vel intentionem finis, vel eius omissionem apponere. Cæterum in eâ communi opinione, omissione electionis medij intentione omissa, ac non appolita, sola libertas mediata potest exerceri, quatenus circa intentionis appositionem, vel omissionem exerceri potest: quare verum omnino, ac sine vllo additamento est potentiam liberam esse, *qua posito omnibus requisitis*, ad operandum potest operari, vel non operari proximè, & immediatè, si libera immediate sit, mediatè, si solum mediate sit libera.

CERTAMEN II.

E data causæ liberæ definitione, & voluntatis libertate variè argumentum contra prædeterminatiuas præfinitiones instruitur.

1. CAusæ liberæ communi definitione asserta, præfinitiones prædeterminatiuas, (quas Thomisticas appellant,) Lutheranas, item, & Caluinianas definitam, atque euidentem voluntatis, & arbitrij creati libertatem euertere varijs, multisque arguendi modis, quicumque eas negant scholastici, efficaciter ostendunt; Ex eos quidem in præsentiarum persequi longissimum esset, neque admodum vtile: quare eos solum attingam, quæ planius, pleniusque difficultatem proponant. Eam siquidem hac, vel illa forma in argumenta disponere proprij cuiusque genij, & ingenij labor, & industria est. Arguo primo, causa libera est, quæ positis omnibus requisitis ex parte causæ ad operandum operari absolutè potest, vel non operari: atqui prædeterminatiua præfinitione requisita essentialiter ex parte causæ ad operandum posita independenter ab vsu libero voluntatis, & arbitrij, (vt aduersarij illam ponunt,) non ita hoc potest absolutè operari, vt non operari absolutè possit: ergo neque est causa, seu potentia libera. Minor probatur: quia posita eiusmodi præfinitione necesse est absolutè ex parte causæ esse operationem præfinitam: ergo impossibile est non esse illam, seu esse negationem operationis: necessitas enim cuiusuis, vt sit, negationem possibilitatis, vt non sit, siue impossibilitatem essendi eius negationem, includit, vt ex modalium propositionum æquipollentiis summulistis patet: atqui impossibilitas alicuius extremi, seu effectus ex causa requisitis positis, est impotentia causæ ad illum effectum absoluta eis positis: ergo posita ex parte causæ independenter ab vsu libero voluntatis eiusmodi præfinitione, essentialiter, requisita ad absolutam potentiam operandi, absoluta potentia non operandi in voluntate non est. Hanc eandem rationem efformant alij in hunc modum.

2. In omni bona legitimi syllogismi illatione, qui nequit tollere, seu falsificare aliquam ex præmissis, nequit tollere, seu falsificare consequens: sit in hac legitimi syllogismi consequentia bona iuxta præfinitores hosce: *Omnis, cuius consensus præfinitus prædeterminatiue à Deo est, consentiet: sed consensus Petri ita præfinitus à Deo est: ergo Petrus consentiet.* Petrus absolutè non potest tollere, seu falsificare aliquam ex præmissis: ergo neque absolutè potest consequens tollere, seu falsificare. Minorem probo: quia maior; *Omnis cuius consensus præfinitus ita à Deo est, consentiet*, est in materia necessaria, in horum tententia: ac proinde ad eam falsificandam, aut tollendam nulla datur in subiecto potestas: sicuti neque ad has falsificandas, *Omnis homo est risibilis*; vel *omne album est disgregatiuum visus*, quia in materia necessaria sunt, nec potentia vlla potest subiectum à prædicato separari. Similiter minor *Petri consensus ita est præfinitus* potentiæ, seu potestati Petri minime subest, vt tollatur, vel falsificetur: siquidem omninò independenter a Petri voluntate, potestate, & libertate consensus Petri in horum tententia præfinitur. Efficiam ita efformati argumenti negare non possumus, quin & primo à nobis, & omnibus efformati efficaciam negemus. Illud tamen in Recentioribus nostris nonnullis non probamus: quod hanc arguendi formam, vt proprium adinuentum, quæ communibus solutionibus, & euasionibus non pareat, velint venditare. Cum tamen trigintà, & amplius tetro annis ea forma Ruiz noster de scientia fuerit vsus: & eius syllogismi maior ea potestate ad omissionem, quam in eo, cuius consensus ita præfinitus à Deo est vtrumque adstruere, seu fingere aduersarij volunt, falsificari posse, eadem, vel falsitate, vel facilitate respondere queant: quod ipsum in aliis arguendi formis omnibus, (de quibus sibi Recentiores, tanquam de adinuentis propriis blandiantur, cum tamen nullam antea Ruiz noster omiserit) cernere licet, quam etiam ob rem eis describendis, & multiplicandis inutiliter hic abstinebimus, simplici, & clara difficultatum contra præfatas præfinitiones propositione contenti. Ea siquidem sunt, quæ exquisitis actis suppetiis, vt aduersarios vexent, minimè indigeant.

3. Argumentor secundo. Posita præfinitione illa requisita ex parte causæ ad consensum independenter ab exercitio libero voluntatis implicat contingi, seu poni negationem consensus, seu dissensum oppositum: ergo præfinitione requisita ex parte principij posita non est potestas in voluntate ad ponendam consensus negationem, aut dissensum. Antecedens est aduersariorum doctrina, quod si negent, nobis consentiunt. Consequentia est legitima: quia potentia ad actum impossibilem est Chimærica, & impossibilis: atqui cum per hosce positio negationis consensus, vel positio dissensus, posita præfinitione consensus fit actus impossibilis: potentia ad negationem consensus, seu ad dissensum posita præfinitione est potentia ad actum impossibilem, & Chimærica: confirmatur: quia potentia ad dissensum, seu negationem consensus absoluta, & adæquatè talis claudit essentialiter principia omnia essentialiter ex parte causæ requisita ad consensum, &c. E quibus in horum sententia præfinitio consensus, vnum, & præcipuum est; imò, quod cætera principia determinet, secumque irresistibiliter ad operationem perducat, & trahat: ac subinde vniuersim præfinitionem ad quemuis effectum spectare etiam ad absolutum posse, seu potentiam absolutam ipsius aduersarij (vti in suo hoc principio debent) plane fatentur: Atqui cum præfinitione consensus, pugnat dissensus, siue negationis consensus præfinitio: ergo, quod cum præfinitione, seu posita præfinitione consensus sit potentia, seu posse absolutum ad dissensum, seu negationem consensus. Tertio causa libera est quæ positis requisitis omnibus ad operandum absolutè est indifferens ad operandum, vel non operandum: atqui posita præfinitione consensus præfata ad operandum consensum requisita per vos, voluntas non est indifferens ad operandum, vel non operandum consensum, sed determinata, & prædeterminata: ergo voluntas posita præfata præfinitione, requisita per vos, ad operandum non est causa libera, ac subinde, nec consensus, qui è causæ libertate solummodo liber est, liber erit. Minor est certa siquidem determinatio voluntatis ad operandum posita præfinitione non determinationi & indifferentiæ ipsius ad operandum omninò contradicit. Quarto necessitas quæ causa est operandi facitque rem esse, siue, vt res sit, ac fiat, nec solum est

necessitas operationis ex suppositione, quod esset, seu, quia est operatio, opponitur, & pugnat cum causæ, & effectus ab illa oriundi libertate, vt Patres, scholastici omnes, & Anselmus aiebant cum d. 5. de scient. q. vlt. tum hic, q. 3. estque lumine naturali rationis euidens. Siquidem tunc causa ex necessitate illa effectum operatur: quod naturalis causæ, vt contra liberam diuiditur, proprium, & essentiale est. Sed posita præfata præfinitione consensus necessitas consensus voluntatis est necessitas, quæ causa est voluntati consentiendi, facitque consensum esse, & fieri à voluntate: ergo pugnat, & contradicit cum voluntatis libertate. Hæc omnia argumenta & de se aperta sunt, & solutionum impugnationis vindicta persistent.

4. Quinto argumentor ratione, quæ omnes omnino aduersariorum euasiones, & solutiones præoccupat, ex statu apud aduersarios (& si alias omnibus falsissimo) principio ad efficaces de se tenebrarum actionum suadendas, nempe *à principio, seu causa indifferenti non potest esse actio determinata, seu effectus determinatus prodire*, quo posito cos percontor: an posita præfinitione maneat absolute potentia omittendi, ac proinde indifferens absolute potestas ad actum, & omissionem actus, nec ne? Si non maneat: ergo nulla ratione, & solutione saluatur absoluta potestas voluntatis ad omittendum, neque absolute proinde potestas indifferens ad vtrumvis, nec, quæ in ea sint, voluntatis, vt huc vsque contendebamus, & ostendimus: quare manere affers, ne dicamus aperte; sed tamen aliunde ex hoc te ponto, & tuo illo principio eas renunciam hoc syllogismo *in Ferio. A principio absolute indifferente nequit esse actio determinata, ac determinatus effectus. Sed per te voluntas, secundum quamcumque rationem, est absolutum principium indifferens operationis, & effectus, atque omissionum eorum posita etiam præfinitione: ergo à voluntate, posita etiam præfinitione tua nequit esse actio, aut effectus determinatus*. quod ipsum de progressu alterius determinate extremi oppositi, ad quod etiam voluntas est principium, & potentia absolute indifferens, nempe omissionis aut actus contrarij simili syllogismo infertur: quare, dum alias, atque alias solutionibus potentiam absolutam ad omissionem actus præfiniti, & ad contrarium actum defendere aduersarij contendunt, e suo illo principio ad nullum extremum ex oppositis potentiam absolutam voluntatis ab illis relinqui conuincuntur. Adungi posset contra omnes vniuersim aduersariorum solutiones. Sexto aliud argumentum efformatur ex altero aduersariorum principio ad tuendas suas humanarum actionum præfinitiones: scilicet eas poni oportere ad diuinæ de contingentibus scientiæ Physicam, & Metaphysicam infallibilitatem, quæ sine causæ, quæ medium eius scientiæ est, determinatione ad effectum, & ineuitabili à voluntate connexione cum illo, nullatenus esse potest: & quamquam hoc multo ex capite contra n. d. 5. impugnatum: ex eo, nunc permitto, argumentor sic contra præsentem, & reliquas omnes eorum solutiones: quia medium Physicè, & Metaphysicè absolutè infallibile illationis effectus ex causa omnem contingentiam separationis causæ ab effectu, seu indifferentiam ad ipsum, vel eius oppositum absolutè excludit: ergo vel præfinitio excludit absolute omnem contingentiam separationis voluntatis ab actu præfinito, & potestatem eius ad ipsum omittendum, ac subinde indifferentem eius ad vtrumvis potestatem, ac libertatem, vt contendimus contra aduersarios; vel, si eam absolutè non excludit nequit esse præfinitio actus simul cum voluntate medium, cui diuinæ contingentium futurorum scientiæ infallibilitas absoluta Physica, & Metaphysica innitatur. Patet extremum hoc: quia infallibilitas absoluta Physica, & Metaphysica diuinæ scientiæ in causa, quæ medium est cognoscendi effectum omnem omnino contingentiam aliter essendi, seu non essendi ab illa causa effectum ab ea causa absolute excluſam supponit, & importat: ergo, si posita præfinitione non excluditur absolutè omnis contingentia omittendi effectum, sed manet in voluntate absoluta potestas illum omittendi, & indifferens ad vtrumvis potentia, atque libertas; voluntas etiam cum præfinitione non est causa, cui tanquam medio diuinæ scientiæ de actu contingenti præfinito infallibilitas possit innixi.

CERTAMEN III.

Solutio de potentia in sensu diuiso confutatur.

1. AD solutiones aduersariorum veniamus, quæ eadem cum facilium Philosophorum, ac Hæreticorum prædestinatorum, nouorumque præfinitorum nostrarum actionum à Deo è doctrinæ, & verborum conuenientia esse videntur, vt constat ex q. 3. & 4. & quarum à ratione impugnationes in hunc locum remisimus. Prodeat solutio illa, primum de impotentia voluntatis nostræ ad negationem consensus præfiniti posita præfinitione *in sensu composito*, potentia autem eiusdem ad eius negationem *in sensu diuiso*, quam potentiam in sensu diuiso satis ad voluntatis libertatem, & potestatem ad extremum oppositum consensui præfinito, & infallibiliter apponendo tuendam, ac subinde ad absolutam voluntatis nostræ indifferentiam, & indeterminationem ad vtrumvis, seruandam, excludendamque solummodo oppositam consensus præfiniti, in sensu etiam diuiso necessitatem, & determinationem ex nostra etiam doctrina conantur ostendere, in qua distinctionis eiusdem, & vsus nobis, & necessitas est, vt illarsam libertatem in nostris etiam principiis ostendamus. Etenim quantumuis indifferentia de se principia voluntatis libertatem, & potestatem absolutam constituentia sint, posito à voluntate consensu, illam in sensu composito eius negationem, vel dissensum oppositum ponere non posse certissimum est: cum consensus negatio consensui contradicat, ac proinde ac ipsam in sensu composito consensus apponendam, siue (quod idem est) coniungendam cum consensu nulla, etiam in Deo, nedum in nobis, potentia esse potest: cum ad apponendam contradictionem æque Chimærica, & impossibilis omnino potentia sit, atque impossibilis est ipsa contradictio. Ad apponendum vero cum consensu contrarie oppositum dissensum non nisi in eo, cui coniungendi contraria facultas est (in Deo minimum) potentia esse potest: quare in nobis potestas ponendi dissensum in sensu composito consensus, nulla est omnino potestas; & tamen, quia nobis ad eum in sensu diuiso oppositi consensus ponendum facultas, & potestas adest; adest etiam nobis ponendi consensum, eiusve negationem, & vel dissensum absoluta libertas.

2. Sed certe, & si communis, & nobis, & aduersariis terminorum eius distinctionis vsus, adeo tamen diuersus est eius apud vtrosque sensus, vt eius oriens cum occidente in eundem locum possit conuenire; nec immerito proinde de Cabezudo, & hac distinctione ad has difficultates emolliendas vtentibus dixerit Illustriss. Mascarenas d. 2. de auxil. p. 3. n. 11. *Rem non capiunt, vel certe capiroses sunt, qui apertam veritatem volunt occultare, ne a sua discedant sententia.* Cum enim consensus voluntatis nullatenus ex parte se actus primi, & causæ ad seipsum tendat, sed potius sit voluntatis effectus: licet posito semel à voluntate neque ipse possit non esse, ac proinde eius negatio, aut dissensus oppositus in sensu composito illius esse nequeant: cum tamen, in nostra sententia, à voluntate ex parte actus primi, tam de se, quam ex requisitis omnibus ad operandum indifferente, ac proinde non determinata, aut necessitata, vel de se, vel ex requisitis ex parte actus primi ad operandum consensus procedat, indifferentiam, & libertatem voluntatis, vt causa in actu primo est, quam pro naturæ, & causalitatis priori supponit, & a qua procedit, nequit destruere: nullus enim effectus suæ causæ, pro tempore, quo agit Physice (nec solù moraliter, vt dominum donationem) destructiuus esse potest: ac proinde voluntatis in actu primo libertas consensu effecto manet, & in sensu composito illius, & si eius negatio eo ex parte actus secundi posito fit absolutè impossibilis, quia libertas voluntatis in actu prima ad vtrumque simul ponendum nusquam erat, sed ad ponendum vnum, vel alterum. Id quod ex parte actus primi, ad quem actus secundus consentiendi trahi non potest, etiam cum consensus de facto ponitur, perseuerat: & si posito consensu incommuncto actus

Digitized by Google

actus primi voluntatis, & actus ſecundi conſenſus, non ſit ad eius negationem, & diſſenſum apponendum poteſtas. At impoſſibilitas negationis conſenſus in ſenſu compoſito præfinitionis aduerſariorum ex parte cauſæ ad conſenſum antecedentis, imò & eſſentialiter requiſitæ ex parte actus primi ante omne voluntatis exercitium ſe tenet, quam prædeterminat, & neceſſitat ad conſenſum infallibiliter futurum: quare in actu primo abſoluta potentia ad negationem conſenſus, & diſſenſum, præfinitione ponè poſita, nuſquam manet: vt ad rationem potentiæ, & cauſæ liberæ requiri demonſtrauimus: liquidem in eis circunſtantiis, & ſuppoſitionibus ad agendum requiſitis, in quibus effectus impoſſibilis eſt potentia ad ipſum eſſe non poteſt. Stet ergo vium diſtinctionis huius de ſenſu compoſito, & diuiſo ſaluandæ voluntatis libertati in noſtris principiis vitium, inutilem prorſus aduerſariis eſſe: Eſt liquidem argumentum, Impotentia voluntatis ad omiſſionem conſenſus poſiti poſt exercitium liberæ potentiæ, & indifferentis ad ipſum ponendum, vel non ponendum, non impedit abſolutam eius in actu primo potentiam ad ponendum vtrumuis: ergo præfinitio conſenſus ex parte actus primi requiſita, & poſita omninò independenter ad exercitium liberum voluntatis prædeterminans, ac neceſſitans ad infallibiliter, & irreſiſtibiliter apponendum conſenſum, atque ad apponendam eius negationem, & diſſenſum impoſſibilem, (vt ſic loquar) potentiam abſolutam omittendi conſenſum, & apponendi diſſentum cum conſenſu incompoſſibilem non impedier.

3. Ex his autem conſtat quo iure Magiſt. Ioannes Vincentius, Vicarius Generalis Dominicanorum, & Salmanticenſis Profeſſor eximius ob ſuorum abuſum diſtinctionis huius *in ſenſu compoſito, & diuiſo* dixerit: *eam diſtinctionem in hac parte leuiſſimam eſſe, & qua tota conſiſtat in verbis*, vt quæſt. 3. cert. 2. num. 8. referebamus & Caietan. 1. part. quæſt. 22. art. 4. §. *Ad hanc dubitationem intellectum non quietare.* Et Henricus Villegas Primarius Complutenſis Thomiſtas multa ea diſtinctione ex Logica profudiſſe, *qua malitm*, ioquit, *iuxta Theologiam declarari, vt obſcuritatem nullam peperiſſent.* Ioannes Roadauila, de prouident. & prædeſt. quæſt. 3. ſect. 2. num. 77 *Refugium eſſe fugientium à vi difficultatis.* Sed quoniam verba hæc in duplicem, verbis tenus, ſenſum, æque difficultatibus propoſitis euacuandis inutilem, ſingulatim à nobis conſiderandum, explicare contendunt. Moneo interim eadem diſtinctione & ſenſu (ſi duplex eſſet) vtroque æque commode fatales Ethnicos prædeſtinatores Lutheranos, & Caluiniſtas vti poſſe, vt præter eorum teſtimonia data quæſt. 3. ex vtriuſque ſenſus explicatione ab aduerſariis data, mox que ſubiicienda clarebit. Primus (qui me iudice vnicus eius diſtinctionis ſenſus eſſe poteſt apud aduerſarios) eſt in ſenſu compoſito præfinitionis conſenſus requiſitæ ad operandum, ſiue quandiu ea poſita eſt, non poſſe voluntatem diſſentire, ſiue non conſentire; ſed ſolum in ſenſu diuiſo voluntatis à præfinitione ipſam non conſentire, aut diſſentire poſſe, eamque potentiam in ſenſu diuiſo à præfinitione ad ſaluandam libertatem voluntatis, & arbitrij ſatis eſſe: ita Bannez 1. part. quæſt. 23. art. 3. dub. vltim. ante §. *Ad motiua*, & art. 5. dub. 1. *ad 7. Iauelli* Cabecudo tom. 1. in 3. part. quæſt. 52. art. 5. quæſt. ſua 2. concluſ. 6. §. *Ad 12.* & quæſt. 62. art. 5. quæſt. ſua 2. concluſ. 3. §. *Ad quintum.* Ledeſma de auxil. art. 10. §. *Tertia ſolutio.* Aluarez 9. de auxil. d. 94 num. 2. & lib. 2. reſponſion. cap. 2. num. 30. Sed certè ſi, vt voluntas noſtra abſolute poſſit omittere conſenſum, vel diſſenſum ponere, diuiſa à præfinitione conſenſus, requiſita eſſentialiter ad ipſum apponendum, eſſe debeat: ergo ea poſita præfinitione impoſſibile eſt ponere diſſenſum, vel conſenſum præfinitum omittere: ergo neque poſito eo requiſito ad operandum conſenſum eum operari, vel non operari abſolutè poteſt, vt in primo ſyllogiſmo aſſumebamus: ac proinde neque cauſa, ſeu potentia libera eſt. Secundo eodem ſenſu diuiſo aquæ feruentis à calore poteſt frigefacere lignum viride, ſiue eius materia prima ignire: ignis materia frigefacere, & ſic de reliquis naturalibus agentibus: quare, cum in hoc ſenſu diuiſo in eis ſaluetur poſſe non operari quæ operantur, agentia naturalia omnia libera agentia erunt. Tertio & Chriſti humanitas contra Thomiſtas hoſce prit abſolute peccabilis, & libera ad peccandum: quia in ſenſu diuiſo ab vnione hypoſtatica poterit peccare. Ratio autem, cur hæc admittenda non ſint, eſt quarta huius ſenſus diſtinctionis impugnatio; quia potentia cauſæ in ſenſu diuiſo à forma, ſeu aliquo, quod ſupponitur eſſe in illa vel, cum illa, eſt potentia ſolum conditionata cauſæ illius, ſcilicet, ſi diuidatur à forma, ſeu illo, quod ſupponitur eſſe, non autem potentia abſoluta illius cauſæ: ac proinde non eſt potentia quæ eſt, ſed quæ eſſet, ſi præfinitio auferretur.

4. Cum autem præfinitione ſemel poſita eam pro duratione, in qua poſita eſt, non ſolum humanitus, ſed & diuinitus auferri repugnet: ac inſuper eam poni à libertate voluntatis nullatenus per aduerſarios pendeat; ſic planè ſenſum illum diuiſum nullatenus voluntatis poteſtati ſubiacere: quare neque illi adeſſe, mediatam adhuc, ad omiſſionem conſenſus præfiniti, vel ad oppoſitum diſſenſum poteſtatem: vnde nullo etiam ſenſu Concilij Tridentini, Senonenſis, & Pontificum Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. definitiones verificari, ea ſolutione ſenſus diuiſi, & compoſiti ita explicata vllatenus poſſe, neque noſtris argumentis ſatisfieri, ſcilicet poſito auxilio efficaci, quo quis de facto conuertitur, Deumque vocantem ſequitur: ac proinde Dei de eius conuerſione, & conſenſu voluntati, & electioni reſiſtere, diſſentire, Deumque vocantem, & eligentem abiicere abſolute poſſe. Id circo hanc eius ſolutionis ſenſus compoſiti, & diuiſi explicationem eſſe Caluinianam, & Hæreticorum, nec poſſe cum eis definitionibus Tridentini conſiſtere ait Magiſt. Petrus de Herrera Dominican. Primarius Theologæ apud Salmanticenſes Profeſſor Epiſcopus demum Tudenſis Manuſcripto de auxil. dictato Salmanticæ anno 1650. eam vero eius diſtinctionem explicationem à noſtris impoſitam ſuis Dominicanis conqueritur, eius verba recitat Paulus Leonardus 2. part. reſponſ. ſect. 2. num. 9. & quoad primum de inſufficientia eius ita explicatæ diſtinctionis, ad ſaluandas Tridentini definitiones conſentit Cabrera tom. 2. in part quæſt. 18. art. 4. d. 8. num. 13. Inde tamen in Dominicanos prædeterminatiuos prædeterminatores, quibus quo ad præfinitiones, & prædeterminationes conſentit) inuehitur. *Audiendos non eſſe, qui admittentes phyſicas prædeterminationes affirmant voluntatem ex vi concurſus, ſeu auxilij efficacis ita promoueri, vt illius ſuppoſito non poſſit non elicere actum* iuxta quem ſenſum rectè errorem in fide à noſtris appellari, ait ob aduerſas omninò Concilij Tridentini definitiones memoratas. Fatetur ergo prædeterminantes aliquot ita potentiam ad omiſſionem conſenſus, ſeu diſſenſus in ſenſu ſolum diuiſo voluntatis à præfinitione admittiſſe: quare nulla in eo noſtrorum impoſtura eſt, vt aiebat Herrera: forte, quia citatos Dominicanos locis datis ſum. 6. vel non attente legit, vel attentus diſſimulauit: Sicuti & Ledeſma de auxil. art. 12. §. *In hac difficultate.* Nauarrete vero tom. 2. Controuerſ. 21. §. 18. tit. *Libertatis voluntatis*, maiore ingenuitate ita explicatam à quibuſdam ſuis eam diſtinctionem fatetur: imò & §. 3. eo ſenſu illam admittit dicens, *ſuppoſita prætione Dei neceſſe eſt, quod* voluntas: *operetur actum, ad quem præmouet, & non poteſt contingere, quod voluntas non operetur.* Et Franciſcus Dauila de auxil. cap. 19. *Ex ipſamet motionis diuinæ natura ſit, vt voluntas non velit*: quod ipſum eſt impotentia omittendi volitionem in ſenſu compoſito præfinitionis ad illam. Et quod magis mireris Cabrera ipſe, qui erroris ita explicatam ſolutionem inſimulat tom. 3. in 3. p. q 62. n. 9. fine eo ſolum ſenſu diuiſo potentiam ad omittendum conſenſum admittit, & in ſenſu compoſito præfinitionis (ſeu quod idem eſt) auxilij de ſe efficacis potentiam omittendi omnino voluntati negat his verbis: *Poſito auxilio præuio in ſenſu compoſito neceſſario operatur voluntas: & non poteſt non operari.*

5. Sed quoniam eius diſtinctionis ſenſum, ſeu explicationem primam adeo iam Thomiſtæ præfati, & Recentiores reliqui reiectant, vt à ſuis dictam negent, & nolint: ſenſum eiuſdem diſtinctionis alterum, ſiue explicationem ſecundam proferamus, & in aperto examine muſ: eam his explicat Herrera vbi proximè: *Admittimus hanc diſtinctionem, & neceſſitatem in ſenſu compoſito in hoc ſenſu. quod poſito in voluntate auxilio efficaciter prædeterminante peſſimus illi reſiſtere, & diſſentire, vt dixit Concilii Tridentini num, ſeſſ. 6. can. 4. Et eo poſito poſſimus nõ operari: non tamen ſimul*

ſimul ſint in voluntate auxilium collatum, verbi gratiâ, pro actu charitatis, & omiſſio talis actus, vel odium Dei. Ita etiam Aluarez 9. de auxil. d. 92. concluſ. 2. num. 6. d. 94. num. 2. §. *Igitur quando*. & 2. reſponſion. cap. 1. num. 26. (*vbi id à nullo Catholico negari poſſe ait, & alio ſenſu falſo, Thomiſtis imponi*, & cap. 4. num. 9. ſuorum, ſcilicet, qui id negant, imò, & ſui immemor. Siquidem citata d. 94. num. 2. & 2. reſponſion. cap. 1. citato num. 30. primam eius diſtinctionis explicationem amplectitur, vt num. 3. dicebamus: Et quidem in hoc ſecundo ſenſu eius diſtinctionis quieſcunt Cabrera tom. 2. in 3. part. quæſt. 18. art. 4. d. 2. §. 10. num. 364. Zumel tom. 1. variar. d. 5. in Appendice §. ad 3. Ioſephus à ſancta Maria, tract. Thomiſt. de libero arbitr. in communi q. 4. art. 6. §. *Dico* 7. & 9. *Supponendum* 7. Nazar. tom. 1. in 1. part. quæſt. 22. art. 4. Controuerſ. 2. Ad argumenta ſeptimæ concluſionis, §. *Secundo reſpondeo*. Gregor. Martin. tom. 1. in 1. 2. quæſt. 10. art. 4. dub. 1. concluſ. 2. ad 1. Argum. Theologus Diſcalceatus Carmelitus, & Ioann. à S. Thom. Martinez de Prado, & vno verbo iam è ſuis reliqui, quibus ad reſpondendum in forma familiares termini ad hunc ſenſum ſolutionem applicandum ſunt: *voluntatem poſita præfinitione conſenſus illum nihilominus omittere poſſe ſi multare potentia; non tamen potentia ſi multatis omiſſionis, ſeu diſſenſus cum præfinitione.* Idque exemplis nonnullis inferius adducendis, & refutandis explicant amplius, & confirmant: & poſſent quidem verbis Ariſtotelis, & Scoti, apud Guillielmum Eſtium in 1. d. 38. §. 8. init. vbi & ipſe ex Scoto, tract. de rer. princ. quæſt. 4. artic. 2. ſect. 5. num. 38. ait: *Et iſtum modum* (ſenſus diuiſi & compoſiti.) *Tradit. Ariſt. Elenchor. cap. 3.* vbi dicit: *Quod iſta propoſitio, ſedentem ambulare eſt poſſibile, eſt multiplex: quia poteſt eſſe diuiſa: vt, ſi poſſibile determinet* ly *ambulare, ſecundum ſe, & abſolute, vt ſeparatum ab actu ſedendi: & ſic in ſenſu diuiſo eſt vera ſub hoc ſenſu; qui vere ſedet habet potentiam, vt aliquando ambulet: vel poteſt eſſe compoſita, vt* ly *poſſibile determinet actum ambulandi, vt coniunctum actui ſedendi: & ſic eſt falſa: quia ſenſus eſt: aliquis habet potentiam, vt ſedendo, vel, dum ſedit, ambulet.* Quibus aſſerit potentiam ambulandi in eo, qui ſedet, conſiderato actu ambulandi ſecundum ſe, & non, vt coniuncto cum actu ſedendi: ac proinde, & in voluntate, cuius conſenſus verè præfinitus eſt, veram potentiam ad conſenſus omiſſionem, poſita præfinitione per ipſos admitti; & ſi ad omiſſionem, vel diſſenſum apponendum præfinitio debeat abeſſe, vt aduerſarij fatentur: vbi de ſeſſione Ariſtoteles, & Scotus aiebant, vt poneretur ambulatio: quia æque incompugnibiles ſunt omiſſio conſenſus cum huius præfinitione, atque cum ſeſſione deambulatio.

6. Contra tamen eſt: quia ſeſſio eſt actus ſecundus potentiæ abſolutæ deambulatiuæ ab ea ex libero imperio voluntatis libere poſita: ac proindeque, & potuit abſolutè pro eo & pro inſtantibus reliquis à poſitione ambulationis cum ſeſſione pugnantis impedire, quia potentiam ambulandi non complet pro priori cauſalitatis, ſicuti nec ſeſſio potentiam abſolutam ſedendi: quare, & hac poſita manet potentia abſoluta deambulandi; atqui abſque præfinitione potentia ex parte actus primi completa, & abſoluta potentia omittendi conſenſum, vel ponendi diſſenſum non eſt: quæ iuxta hos Decreto oppoſito debet compleri, ad quorum neutrum pro eo ſigno à Deo obtinendum, & habendum vlla eſt in voluntate poteſtas. Vnde rurſus arguitur: quia pro eo ſigno, quo adeſt extremum incompoſſibile cum alio nequit eſſe per Ariſtotelem, & Scotum potentia, ſeu poteſtas adhoc aliud in ſenſu compoſito cum illo, ſolumque in ſenſu diuiſo ab illo abſoluta ad oppoſitum poteſtas eſſe poteſt, vt aperte vterque docet, & de ſe patet, ac ſtatim demonſtrabitur: atqui per vos præfinitio conſenſus, & ſe ex parte actus primi, & cauſæ conſenſus tenet, & eſt extremum incompoſſibile cum eius omiſſione, & diſſenſu: ergo pro ſigno actus primi, ſeu cauſæ (quod eſt ſignum vnicum potentiæ, ſeu, pro quo verificanda potentia neceſſario eſt) in ſenſu compoſito præfinitionis conſenſus potentia ad eius omiſſionem, vel diſſenſum nullatenus eſſe in voluntate poteſt: quare iuxta Ariſtotelis, & Scoti doctrinam ſolum poteſt: ni aduerſarij admittant cum Suariſtis noſtris (quod mordicus negant) eſſe eius præfinitionis poſitionem, vel impeditionem in libera poteſtate voluntatis: de quo controuerſ. 4. Ex quo patet quo iure citatus Eſtius, Et Mag. Lorca 1. 2. tom. 1. d. 21. concluſ. 2. §. *Secundo quæritur dixerit. Senſus compoſitus idem eſt, ac poſito, & applicato auxilio; Diuiſus autem eſt conſiderando voluntatem abſolutè, & ſine auxilio.* Non autem ſine actu, vt explicatione hac ſecunda eius diſtinctionis contenditur. Sin autem præfinitionis Thomiſticæ natura, & cauſalitate conſenſum antecedentis poſitio à noſtræ voluntatis exercitio liberè penderet, vt ſcientia conditionata, ex qua auxilium, cui conſentiemus, de facto tribuitur, & quæ ſubinde conſenſum antecedit, (& vt Sotriſtæ volunt præfinitio per ſcientiam mediam regulata,) ſecundus hic ſenſus diſtinctionis locum, & veritatem haberet. Siquidem, vt dixi, in voluntate pro naturæ priori ad negationem præfinitionis antecedens de facto poteſtas abſoluta fuiſſet, & antecedens eius poſitionem: quæ eius poſitione pro naturæ poſteriori deſtrui non poteſt: quare, & etiam poſita poteſtas omittendi conſenſum præfinitum in ſenſu diuiſo à præfinitione perſiſteret: quia eam diuidendi à voluntate, ac ſubinde apponendi conſenſus omiſſionem ipſi repugnantem, eſſet in voluntate abſoluta poteſtas, quæ ſola eſt vera potencia non operandi in ſenſu diuiſo.

7. Sic **ergo contra Thomiſtas concludo. Potentia non operandi diuiſo poſito ex parte antecedentis, & cauſæ aliquo impoſſibili cum negatione operationis, eſt potentia diuidendi illud antecedens incompoſſibile cum negatione operationis: ſed nulla eſt pro vllo ſigno poteſtas diuidendi præfinitionem antecedentem operationis in voluntate: ergo pro nullo ſigno eſt in voluntate potentia ad negationem operationis præfinitæ in ſenſu diuiſo, præfinitione Thomiſtica poſita.** Conſequentia eſt legitima in *celarent*, vel ſi particulariter aſſumas Minorem, *in ferio.* Minor eſt aduerſariorum doctrina dicentium præfinitiones noſtrarum actionum nullatenus à noſtræ libertatis vſu dependere. Maior conceditur etiam à Cabrera, Auila, & aliis: quare, cum conſequentiam negant alio, quam rationibus agendum eſt. Aluarez tamen opuſcul. de origine Pelagianæ cap. 32. num. 7. & Ioann. à S. Thom. 1. part. d. 20. art. 6. negant maiorem: quia alias vera eſſet Petri de Riuo propoſitio, *quod ex inimpedibili per neceſſariam conſequentiam ſequitur, hoc eſt inimpedibile, & neceſſarium*, damnata à Sixto IV. annum circiter 1475. verum & ea propoſitio certiſſima eſt, & alia longè ab ea, quæ damnata in Riuo fuit, vt oſtendimus quæſt. 4. in Louanienſi Academia. Quare, & maior illa ſyllogiſmi noſtri certiſſima, & ab Ariſtotele nuper tradita, cum potentiam in ſenſu diuiſo ad actum oppoſitum, & incompoſſibilem ei, qui poſitus eſt, in eo ſolum actu admiſit, qui libere, ac dependenter à libertate noſtra poſitus eſt, vt ſeſſio. Secundo demonſtratur ab abſurdo, quia alias aqua calida, cum calor etiam adeſt, haberet poteſtatem in ſenſu diuiſo non calefaciendi, & frigefaciendi: quare, & libere iuxta aduerſarios calefaceret, & ſic de reliquis naturalibus agentibus, ni ad poteſtatem in ſenſu diuiſo ad incompoſſibile cum eo, quod adeſt, poteſtas libera hoc impediendi; ac proinde eius in ſui poſitione ab vſu noſtræ libertatis dependentia requiratur, & ad ipſum diuidendum facultas in nobis; Atque vt huius, & ſimilium argumentorum robur non eludatur, habendum præ oculis eſt aliud longe eſſe non poſſe, non operari, ac poſſe non operari: & ſi enim ex alterutro negatio operationis procedat, ex primo tamen procedit ex impotentia non operandi, quæ cauſis naturalibus adeſt: ex ſecundo autem ex potentia non operandi, quæ ſimul cum potentia operandi in cauſis liberis eſſe debet, & impotentiæ non operandi contradicit: quare neque eſſe in illis vllatenus poteſt, niſi pro naturæ priori eius impotentiæ poſitionem auferre, & impedire, ne eſſet abſolutè, cauſa, & potentia libera potuerit, vt diximus: ac proinde potentiam pro aliquo naturæ priori eam impotentiam non operandi à ſe abiiciendi habuerit: aſt voluntas pro nullo ſigno priori naturæ habuit potentiam abſolutam impediendi neceſſitatem operandi, & impotentiam non operandi, quam ſe cum præfinitio requiſita deuoluit. Siquidem nec impedire potuit, nec præfinitio poneretur, cum eius poſitio a poteſtate voluntatis independens opera aduerſa-

nos

sios sit: ergo nulla, posita præfinitione, adhuc in sensu diuiso potentia non consentiendi, sed sola impotentia non consentiendi in voluntate est: quare nec libera ad consentiendum potestas est.

8. Vrget in communi etiam aduersariorum sententia de incompossibilitate gratiæ cum peccato: Deus alicui reuelet esse in gratia in hoc instanti nullam habet potentiam ad dissentiendum reuelationi actu existenti: ergo præfinitione posita nulla est potentia ad omissionem consensus præfiniti. Probatur maior quia dissensus reuelationi de existentia gratiæ pro hoc instanti peccatū est, quod incompossibile est cum gratia pro eodem instanti, quam essentialiter supponit reuelatio pro hoc instanti: quare nequit esse potentia ad dissentiendum reuelationi pro eo instanti, nisi sit potentia ad coniungendum peccatum cum gratia, quæ est potentia pure chimærica, & impossibilis, consequentia est manifesta, quia ideò nulla est potentia ad eiusmodi dissensum reuelationi præfatæ: quia dissensus dicit coniunctionem cum gratia, repugnantem, & ex alia parte reuelatio independenter ab vsu libertatis iustificantis circa consensum, & dissensum ponita est. Quare in potestate voluntatis, eiusq; potentiæ ad cõsentiendum, aut dissentiendum reuelationi nullatenus fuit reuelationem tollere, aut impedire, ne fuerit: sed per vos nulla est potestas ad coniungendam omissionem consensus, siue cum hoc, siue cum eius præfinitione, quia coniungi cum alterutro omissionem consensus repugnat: tollereque præfinitionē, aut impedire in potestate voluntatis consentiuræ, siue potentia voluntatis ad consensum, non est: ergo nec in sensu composito, nec diuiso potentia vlla ad omissionem consensus præfiniti cum præfinitione incompossibilem est. Quare nulla potentia, adhuc in sensu diuiso, adest voluntati ad omissionem consensus, dum huius adest præfinitio. Nec satis est gratiam reuelatam usufam esse dependenter à negatione peccati, & libertate ad peccandum alio peccato, quod reuelationem non supponat: tum, quia id de positione præfinitionis communiter non asserunt Thomistæ: quare iuxta communem eorum sententiam argumentum de infusione gratiæ reuelatæ independenter ab vsu nostræ libertatis ad vllum peccatum procedet: in quo nullus est elusioni æquiuocationis omnino locus. Tum denique, quia etsi ea potentia ad aliud peccatum a dissensu reuelationis gratiæ ad hanc essentialiter suppositæ infusionem antecedens admittatur in voluntate, similiterque potentia libera ad alia opera, dependenter a quibus a Deo habeatur præfinitio consensus, vt tandem Thomistæ nonnulli, non tam à semipelagianismo, quem nobis volūt affingere, quam a suis principiis abeant, communiscuntur) tamen potentiam proximam ad omissionem contentus posita eius præfinitione non soluunt, vt in sequentibus plane videbimus. Ac demum independentem ab omni vsu libertatis nostræ circa actum peccaminosem gratiam infundi nobis à Deo posse, ac reuerari citra dubium est: quo in casu nulla esset, nec medfata, ad dissentiendum reuelationi potestas, voluntatis, nec in assentiendo libertas.

9. Adde: vtro beata non relinquit per hosce libertatem, dum adest, in sensu adhuc diuiso, ad non amandum Deum, vel peccandum, quia cum ea componi nequit carentia amoris Dei super omnia, aut peccatum, neque eius positio pendet à libertate. Beatur omissio consensus præfiniti componi cum eius præfinitione nequit huiusque positio à libertate voluntatis nullatenus pendet: ergo nulla est, adhuc in sensu diuiso ad omissionem consensus potentia, posita præfinitione. Nec satis est visionem non esse separabilem ex se, & natura sua a Beato, sicut separabilis est, & defectibilis præfinitio, ac prædeterminatio quæuis. In primis visio Dei natura, & essentia sua æterna non est, sed separabilis, & defectibilis pro duratione sequenti, etti ratione status beati è voluntate libera Dei æternetur, sicut pro reliquis omnibus instantibus extendi potest præfinitio. Secundo e positione visionis in hoc instanti independenter à nostra libertate, eiusque incompossibilitate cum omissione amoris Dei super omnia, infertur impotentia diuidendi visionem Dei, & apponendi seiunctim ab ea negationem amoris ipsi incõpossibilem pro eo instanti: ad hoc autem, vt pro eo fuerit sit ea impotentia in sensu diuiso, vel non sit, nihil refert, vt natura sua, vel alter deinatura sit visio duratione sequenti: quidquid enim de hoc sit habetur in eo instanti, in quo ponitur amor Dei super omnia, & pro quo futura est potentia ad eius omissionem, vt liber sit, in potentia omittendi diuidendo, siue auferendo visionem: & similiter de potentia, vel impotentia diuidendi præfinitionem consensus, & apponendi eius omissionem, vt necessarius consensus sit, vel potentia omittēdi illum, vt sit liber, qui pro ea duratione, qua in eo eliciendo voluntas exercetur esse debet. Quod enim pro sequenti diuidi natura sua, vel ex accidenti possit, vel non possit, vel alterutro modo diuidatur, vel non diuidatur potentiæ, aut impotentiæ voluntatis ad diuidendum, necessitatem, aut libertatem voluntatis priori durationi exercendam constituere, iuuareve non potest, vt de se patet; etsi posset iuuare altera ad potentiam, altera ad impotentiam in sensu diuiso pro duratione sequenti, quo permanluræ natura sua, vel aliunde, aut non permanfuræ sunt. Tertio nec pro sequenti duratione (nedum pro ea, qua, visione, aut præfinitione posita, voluntatis libertas, aut necessitas in cõsensu præfinito, vel amore exercetur natura sua vel aliunde alterutram diuidi, & separari, vel auferri oporteret) ad potentiam, siue impotentiam eas diuidendi, aut auferendi potest conferre; dummodo præfinitionis, aut visionis positio, vel ablatio pro sequenti duratione à potestate voluntatis non pendeat, vti non pendere præfinitionis positionē aduersarij aiunt. Primo quia, si in eius potestate, & libertate non est visionem, aut præfinitionem, ponere, nihil profecto potestatis eius, & libertatis refert, quod de se, & natura sua, vel aliunde, omnino tamen independenter à potestate voluntatis separabilis, vel inseparabilis sit, separetur separeturque, vel non separetur, quin ideo, quod de se, naturaque sua inseparabile, & indiuisibile est, pro quauis duratione semel positum aufert potentiam diuidendi illum, seu in sensu diuiso; quia, cum de se, & natura sua inseparabile sit potestati voluntatis nõ subiacet, quod diuidatur, ac separetur. Quartò, quod absolute inseparabile est sensum diuisum, ac subinde potentiam voluntatis ad illud facit impossibilem. Quintò, quia, etti ignorantia inuincibilis, seu inaduertentia rationis separabilis ex se sit, tamen quia illā separare, & auferre non est in potestate voluntatis sensus diuisus illius potestati voluntatis non subditur: ergo nihil ad id confert, quod separabile de se sit, vel non sit id quod diuidendum est, vt oppositum apponatur. Sed solum quod illud diuidere, & auferre potestati voluntatis subiaceat. Quare nihil discrimen hoc inter visionem, & præfinitionem suam tentatū ab Aluare a. respons. c. 4. n. 20. ipsi, & suis præstat. Cum igitur, & his exemplis, & rationibus eundem sit posita præfinitione consensus non habere potestatem absolutā ad ponendam omissionem eius, vel dissensum, coniunctum cum præfinitione, vt aduersarij fatentur, nec disiunctum à præfinitione, cum hanc nequeat, nequiueritque pro vllo priori naturæ disiungere, & tollere, seu impedire, sed eam disiungere non suæ, sed solius sit diuinæ potestatis: fit plane, nullam esse in sensu adhuc diuiso secundo potestatem ad omissionem consensus, cuius præfinitio adest; siquidem nulla esse ad omissionem apponendam, nisi vel conjunctim, vel diuisim à præfinitione posita excogitari potestas queat. Vnde ea solum potentia ad omittendum voluntati restat, qua possit omittere, si aliunde, quam à sua potestate, & facultate præfinitio absit, quæ solum est conditionata, ac non absoluta potentia, & quam prima eius distinctionis explicatio iam Thomisticis inuisa, concedit.

10. A ratione rursus demonstratur, quia potentia ad quemuis actum, vel eius omissionem, aut cõtrarium debet esse pro signo, & priori causæ ad actum, & eius oppositum, siue contrarie, siue contradictorie: siquidem potentia causatiua, cuiusvis generis sit, suum actum debet natura, & causalitate præcedere: atqui posita præfinitione (quæ per vos ex parte actus primi, & causæ necessario, & essentialiter ad consensum, atque ab illius libera positione omnino independenter requiritur) nequit esse pro eo signo priori naturæ, & causalitatis potentia absoluta ad oppositum actus siue contrarie, siue contradictorie: ergo posita præfinitione, siue in sensu cõposito illius nequit esse absoluta potentia ad oppositum siue contrarie, siue contradictorie actui præfinito, sed solum conditionata, si ablit, vel abesset præfinitio (quod nostræ potestatis per vos non est) quæ est potentia omittendi, vel ponendi actum contrarium præfinito in sensu diuiso præfinitione primo sensu iam aduersariis inuiso. Minor probatur: quia posita præfinitione ponitur ex parte causæ, seu actus primi ad

conſenſum omnino independenter à libero exercitio voluntatis aliquid, & eſſentialiter requiſitum ad illum, & ei eſſentia ſua connexum, & determinatum ad conjunctionem, & coexiſtentiam cum illo, ac ſubinde eſſentia ſua repugnans cum illius oppoſito, ſiue contrarie, ſiue contradictorie: ſed cum hoc pugnat pro eo ſigno priori naturæ, & cauſalitatis potentia abſoluta, ſiue abſolute talis ad oppoſitum contrarie, vel contradictorie actui præfinito (liquidem cum determinatione, & neceſſitate actus, & repugnantia oppoſiti pro aliquo ſigno pugnat contradictorie non repugnantia oppoſiti pro eodem ſigno, quam neceſſario potentia abſoluta ad oppoſitum pro eo ſigno eſſentialiter claudit, vel concernit) ergo poſita præfinitione conſenſus nequit eſſe in ſenſu compoſito illius potentia abſoluta, ſiue abſolute talis pro ſigno priori naturæ, & cauſalitatis ad oppoſitum actui præfinito. Sola ergo potentia conditionata, ſi abſit præfinitio, in ſenſu ſcilicet diuiſo, iuxta explicationem primam iam ab aduerſariis fatidram, ac ſaluandæ libertati voluntatis, & cauſæ liberæ inutilem, in voluntate ad oppoſitum actus præfiniti poſita eius præfinitione eſſe poteſt. Quod argumentum conſtans apud S. Thom. ſemper fuit in 3. ethicor. c. 3. lect. 7. litt. I. q. 24. De verit. art. 1. *Sed contra.* Et ad 4 q. 6. de malo art. vn. à med. 1 2 q. 1. art. 3. 4. 5. & 6. dicentem: conſilium, & electionem non eſſe *de re nobis impoſſibili, aut quæ ex neceſſitate fit, quia*, inquit, *quod poſſibile eſt non eſſe, non neceſſe eſt eſſe. Eſt autem poſſibile non eligere, vel eligere: quia poteſt homo velle, & non velle agere & non agere*. quæ & ſæpius docet, vt vidimus q. 5. cert. 2. à num. 1. arguens ex neceſſitate cauſæ ad operandum vnum impotentiam eius ad oppoſitum, & negationem proinde contingentiæ, & libertatis ipſius, vt fiat, vel non fiat, quare cum neceſſitate cauſæ ad operandum vnum, quam præfinitio aduerſariorum affert pugnare potentiam ad illius oppoſitum in ſenſu compoſito illius.

11. Denique hic locum non habet enaſio illa, quæ pro phyſica determinatione tentari ab aliquibus aduerſariis ſolet: nimirum eam non complere principium activum conſenſus, vt partialem virtutem illius, ſed eſſe conditionem ad agendum, quæ ex parte actus primi non ſe teneat. Etenim præfinitio non poteſt non ex parte actus primi ſe tenere, cum prædeterminationem (ad quodcumque ea ſignum expectet, etiam comitans, & non antecedens) actu natura, & cauſalitate antecedat. Secundo conditio ad agendum, ex verbis ipſis, ad actionem ex parte actus primi, & cauſæ ſe tenet: quare eum hoc de conditione ad agendum negatur contradictoria dicuntur, & ex terminis ipſis pugnantia. Tertiò, vox prædeterminationis, aut præfinitionis eandem dicit antecedentiam naturæ ad conſenſum. Quartò, cum iuxta Ariſtotelem recitatum cert. 2. n. 12. tam præfinitio, quam prædeterminatio conſenſus eſſentialiter eius omiſſionem, ac diſſenſus poſitionem impediat, potentia ad oppoſitum conſenſus poſitis requiſitis ad operandum in horum ſententia abſolute non erit (ſi præfinitio requiſitum quid iuxta aduerſariorum doctrinam ſit) ſed ſolum conditionate, ſi illæ abſint, ſiue in ſenſu diuiſo iuxta primam eius diſtinctionis explicationem: quia eiuſmodi præfinitio conſenſus inſuperabile impedimentum omiſſionis, & diſſenſus voluntati noſtræ eſt: quare, & eius remotio abſoluta ad abſolutam potentiam omittendi, & diſſentiendi requiretur: quæ cum poſitione præfinitionis ſiue in ſenſu compoſito illius contradictorie pugnat: quia & erit, & non erit præfinitio, & quidem potentiam ad omiſſionem actus præfiniti, ſiue eius contrarium ſtare non poſſe, niſi & omiſſio, & actus contrarius contingi poſſint, quare & ſecundam hanc diſtinctionis eius explicationem de potentia ad actum oppoſitum, & omiſſionem præfiniti inanem prorſus eſſe fatetur ingenue Aluarez poſſint dum ab abſurdo communem potentiæ, & cauſæ liberæ definitionem memoratam, & ſtaturam reiiciendam tentauit. Etenim 12. de auxil. d. 115. n. 1. ex ea definitione abſurdum infert à nobis relatum cert. 1. n. 3. his verbis: *quoniam inde ſequeretur, vt compoſitio fieret inter antecedente prærequiſita ad operandum talem actum, & carentiam talis actus, ſeu actum ipſum contrarium: & conſequenter, quod omnia prærequiſita etiam ex parte Dei ad operandum talem actum particularem, & carentia eiuſdem actus, ſeu actui contrarius poſſint eſſe, aut aliquando ſint ſimul &c.* Aſt, ſi poſſibilis ſit potentia ad omiſſionem actus, ſeu actum contrarium præfinito poſita præfinitione, ſiue in ſenſu compoſito præfinitionis requiſitæ ad operandum conſenſum, & in coniungibilis cum eius omiſſione ad nullatenus infertur, vt patet: ergo infertur ex Aluarez, quia cenſet repugnare potentiam ad omiſſionem actus præfiniti in ſenſu compoſito præfinitionis requiſitæ ad actum, & in coniungibilis cum omiſſione actus, vt hactenus contra ipſum, & Adden. contendebamus.

CERTAMEN IV.

Viterior potentiæ aſſignatæ ad omiſſionem poſita præfinitione impugnatio.

1. SEd hoc ipſum apertius oſtendamus confutatione potentiæ ad omiſſionem actus præfiniti, quam in ſenſu etiam compoſito præfinitionis permanere in voluntate noſtra explicatius aduerſarij deſignant. Aiunt enim, vt vidimus q. 3. cert. 2. n. 11. in ſenſu etiam compoſito præfinitionis conſenſus ad ipſum prædeterminantis, & neceſſariæ, eſſe potentiam ad eius omiſſionem, & diſſenſum; quia præfinitio non deſtruit voluntatem, quæ de ſe potentia ad omiſſionem, & diſſenſum eſt: nequitque proinde ſecundum ſe abſolute perſeuerare (vt poſita etiam præfinitione perſeuerat) quin potentia ad vtrumvis abſolute permaneat: maxime ſi indifferenti cogitatione ad vtrumvis præueniatur. Etenim poſſibilitas effectus paſſiua abſolute, ſiue abſoluta, cui poſſibilitas actiua, ſiue potentia abſolutæ cauſæ reſpondet effectibus, & potentiis ſecundum ſe præciſæ ſumptis competit: quare, etſi ex aliqua ſuppoſitione eorum naturis ſuperaddita eſſe, fierive repugnent, nec effectus impoſſibilis abſolute, neq; infactibilis abſolute eſt, neque poſſibilitas actiua, ſeu potentia cauſæ impoſſibilis, aut actiue impoſſibilis abſolute redditur. Ex qua doctrina aiunt neceſſitatem conſenſus, & impotentiam ad eius omiſſionem, & diſſenſum præfinitione conſenſus, & impotentiam ad eius omiſſionem, & diſſenſum præfinitione conſenſus voluntati inductam, non eſſe neceſſitatem vnius, & impotentiam aliorum abſolutam, & ſimplicem libertati cauſæ, & potétiæ ad oppoſitú abſolutæ aduerſam, ſed neceſſitatem ſolummodo ex ſuppoſitione, & ſecundú quid, quæ iuxta DD. omnes cum abſoluta cauſæ libertate, & potentia ad oppoſitum amice componitur. Hæc omnia ſunt, quæ ab aduerſariis ex prima illa doctrina conſequenter dicuntur, atque in eam tandem recidunt: quam præter rationem datam exemplis illuſtrant. Nam ſubiectum album, etiam cum albedinem habet, ſiue in ſenſu compoſito albedinis potentiam paſſiuam, ſiue capacitatem ad habendam nigredinem retinet, neque nigredinis receptione amittit. Sedens item, vel compeditus, quin abſolute potentiam habeat ambulandi, ſeu progreſſiuam facultatem dubium non eſt. neque enim illa, vel compedibus, vel ſeſſione priuatur. Denique quamuis oculi noſtri tenebris circumfulis teneantur, ne actu videant: aſt in eis potentiam viſiuam abſolute ad videndum eſſe nemo inficiabitur, ita ergo (inquiunt, ex Aluarez iam aduerſarij omnes) etſi præfinitione conſenſus, ne illum omittat in ſenſu compoſito illius voluntas teneatur, quæ conſentiendi, & non conſentiendi, ſeu diſſentiendi facultas, & potentia eſt; aſt illum omittere, ac diſſentire in ſenſu etiam compoſito abſolute poteſt, vt allata exempla, & ratio facta ſuadent.

2. Sed enim exempla hæc ipſa iam pridem à Pelagio adducta, vt potentiam bene volendi ſub noſtram poteſtatem non cadere, & tamen actum bonæ voluntatis abſque gratiæ diuinæ lumine in noſtra omnino poteſtate eſſe defenderet. Quemadmodum, etſi potentiam viſiuam habere noſtræ poteſtatis nõ ſit, ſed Dei, vel ſe ſolo, vel cum cauſis ſecundis illam nobis donantis; aſt ea nobis ſemel indita, etſi nullum nobis lumen affulgeat, ſed in tenebris prorſus ſimus videre actu noſtræ facultatis, & poteſtatis eſt: cum adhuc ſub tenebris potentia viſiua noſtra perſeueret. At ita refellit Auguſtinus lib. de natura & grat. cap. 47. *Quomodo in noſtra poteſtate eſt videre, ſi velimus: cum etiam ſalua integritate corporis, oculorumque noſtrorum, nec volentes videre poſſimus: ſiue per nebu-*

Digitized by Google

nect.m luminibus, quæ forinsecus adhibetur, ademptis sine nos quisquam in tenebroso loco aliquo includat? Eademque ratione potentiam absolutam progrediendi, & ambulandi in sensu compositio competitionis reiectat, & in sensu compositio sessionis reiici potest; ni ex libera voluntate sedentis, atque arbitrij eius exercitio posita sit. Si enim ex hoc apponatur potentiam ex parte actus primi ad sedendum, ac non sedendum, & deambulandum expeditam supponet, quam proinde impedire; abolereve non potest, vt sæpè docuimus. Sin autem sessio non ex libito sedentis, sed eius liberum voluntatis exercitium præuertens sedenti contingat, nulla eius ad standum, seu ambulandum erit potestas. Siquidem pro nullo priori, vt aliunde ponatur, aut non ponatur sessio sedenti potestas est, aut fuit: eaque semel posita, siue in sensu compositio sessionis, potestas alia ad progrediendum esse nequit ab ea quæ ad coniungendam cum sessione progressionem potestas sit: ad has autem nulla vera sedentis potestas, sed solum chymærica esse potest, vt Aristot. & Scotus suprà, aliique omnes Philosophi, ac Theologi fatentur. Tertio euasio ista potentiæ, & causæ liberæ definitione, qua pro Maiori nostri omnes Syllogismi vtuntur, præclusa est. Ait enim: potentiam, seu causam liberam esse, quæ positis omnibus requisitis ad operandum potest operari, vel non operari: ergo, vt potentia ad vtrumvis absolutè talis, & libera sit, non nuda potentiæ, & causæ entitas secundum se præcisè, sed in consortio, & coniuncto requisitorum omnium ad operandum spectanda, accipiendaque est. Quarto: quia cessatio, seu ablatio impedimentorum operandi, vel non operandi ad causam, & potentiam operandi, vel non operandi absolute talem à Deo intrinsece, & essentialiter spectat, vt non solum ad potentiam absolute talem attendi debeat, sed in ipsa potentia absolutè tali intelligatur inclusa: vt proinde in definitione causæ, & potentiæ absolutæ talis ad effectum aliquem eiulve negationem exprimenda, addendaque non esse dicatur ab Aristotele recitato cett. 1. num. 12. Ablatio autem impedimentorum intrinseca potentiæ, & entitati causæ, siue liberæ, siue naturalis non est: ergo ad potentiam causæ ad operandum, vel non operandum absolute talem, satis non est potentia causæ secundum suam entitatem considerata, sed cum coniuncto reliquorum requisitorum etiam extrinsecorum ad operandum, vel non operandum, siue ea positiua, siue negatiua sint, vt impedimentorum negatio.

3. Quinto aduersarij iudicium indifferens ad absolutam potentiam operandi, vel non operandi requiritur, etsi extra potentiam intrinsecam, & entitatem voluntatis sint. Item præfinitionem consensus prædeterminatiuam non solum entitate, sed & supposito diuersam. Septimo: & negationem præfinitionis Lutheranæ, & Caluinianæ de subitantia actus præfiniti, ac non de modo etiam libertatis, vt suas ab hæreticis præfinitionibus, libertatem potentiæ voluntatis, & arbitrij nostri euertentibus, determinent, Iuasque cum libertate arbitrij creati pertiare, vtcumque, suadeant, de quo inferius: & tamen hæc omnia extra entitatem voluntatis, eiusque potentiam sunt, quæ eis etiam positis perseuerat. Octauo idem argumentum fit ex principio cogente voluntatem, & necessitante coactiue ad actum, quam etiam tribuunt hæretici præfinitionibus, & libertatem euerturas fatentur, secus suas, quæ coactiuæ non sunt: & tamen illæ nec de entitate voluntatis sunt, nec illam destruunt, cum adsint. Ratio autem est ad potentiam absolutam operandi, aut non operandi potentia sola, & nuda voluntatis præcisè sumptæ attendi non debeat, sed cum aliis: scilicet iudicio indifferenti, & præfinitione prædeterminatiua consensus, ac negatione præfinitionis coactiuæ ad ipsum, ea apud aduersarios est; quod, tam positiua hæc duo, quam negatiua reliqua, seu præfinitionum cogentium, ac non circa modum etiam libertatis verlantium, & proinde potentiam impedientium, cum adsint, requisitaque, siue ad potentiam non operandi ex parte causæ sunt, quare & ex parte potentiæ & causæ liberæ attendendæ spectandæque etiam sunt, vt libera illa ad operandum, vel non operandum sit, necne, vere iudicetur: ergo ex sola potentia voluntatis præcise, ac secundum se considerata non potest, etiam in aduersariorum doctrina, eius libertas ad vtrumuis pensari; sed ex ipsa, vt coniuncta cum aliis omnibus requisitis, siue positiuis, siue negatiuis, scilicet remotione impedimentorum cum altero ex extremis, quæ causæ libertas, seu potentia eius indifferens recipit, incompossibilis, libera censetur, ex defectu autem alicuius ex requisitis siue positiuis, siue negatiuis ad alterum ex eis extremis apponendum, nec libera, & indifferens potentia absoluta ad vtrumvis persistit, nec potentia absoluta ad extremum illud, quod cum cõiuncto, quod de facto potentiæ adest, repugnare inueniatur, esse potest. Quare, cum de facto adest præfinitio consensus, quæ essentiale requisitum ex parte causæ, & potentiæ voluntatis ad actum eliciendum est, eiusque omissioni repugnat, quantumuis potentia volitiua secundũ suam perstet entitatem, ac essentia sua consensui præfinito non connectatur; tamen absolutam potestatem ad non consentiendum nusquam habet, sed conditionatam, vt summum; si nimirum abesset præfinitio, quæ ex parte causæ, & actus primi ponitur ab aduersariis omnino independenter ab vsu libero voluntatis, ac de sese connexa prorsus cum consensu præfinito, ab eoque physicè, & metaphysicè inseparabilis, quare & eius omissioni, atque oppositio dissensui repugnans.

4. Nono impugnatur solutio hæc à priori, ac simul præcipuo eius, & exemplorum fundamento manifeste occurritur. Etli enim, præfinitione posita, non auferatur omissionis absoluta, & latissime sumpta possibilitas intrinseca, scilicet, intrinseca prædicatorum eius non repugnantia (atq; idem dicendũ est de oppositæ operationis intrinseca possibilitate) ait possibilitas adhuc illa, vel consensus, vel omissionis eius principia, & requisita omnia, à quibus essentialiter pendere debet quandocumque existunt est consensus, siue omissio possibilia esse debent: cum autem præfinitionis positio, vel ablatio, a quarũ altera per aduersarios essentialiter pendet cõsensus, ab altera vero eius omissio, quæ præfinitionem per ipsos contradicit) non afferat alterutri impossibilitatem absolutam intrinsecam, fit plane, vt neque absolutam impossibilitatem intrinsecam consensui afferat præfinitionis negatio dum adest, neque omissioni consensus, cum abest præfinitio. Cæterum sicuti ad statum possibilitatis intrinsecæ consensus, & operationis possibilia esse requisita omnia necesse est, nec sufficit voluntatem solam requisitis reliquis repugnantibus esse possibilem: ita ad statum existentiæ ablutæ consensus, & operationis omnium requisitorum absoluta existentia requiritur, nec sufficit solius voluntatis existentia absoluta, vt consensus, & operatio absoluta existat: alioqui cum ab actu ad potentiam, atque ab actuali existentia rei ad eius possibilitatem valeat consequentia, si a sola voluntate actu existente existere absoluto consensus, & operatio valeant, reliquis requisitis non existentibus, his etiam repugnantibus, possibiles consensus, & operatio voluntatis manebunt. Si ergo horum omnium possibilitas necessaria est, vt consensus, & operatio voluntatis sint absolute possibiles intrinsecæ, & in se: eorum omnium existentia requiretur absoluta, vt idem consensus, & operatio absolute in se existant; alioqui requisita ad id minime erunt ea, quibus deficientibus illa absolute existere non repugnat. Cum autem eodem modo de possibilitate dissensus eiusque existentia philosophandum sit, ac suo etiam modo de possibilitate, & existentia omissionis consensus: constat ea, quibus de facto positis, vel omissio consensus, vel dissensus esse absolute, & actu à voluntate nequit, etsi voluntas de facto, & absolute sit, ac secundum suam entitatem permaneat, non esse vel dissensum, vel omissionem consensus absolute possibilem: quare neque absolutam ad alterutrum potestatem perstare. Secundo plura quæ secundum se considerata possibilia sunt ratione adiuncti alterius fiunt, vel constituuntur impossibilia, quia alterum alteri repugnat. Hircus, & cervus possibilis quidem vnusquisque in se, & intrinsece est: at vero alter in alterius consortio, vti eos in hirco cervo comminiscimur, intrinsece impossibilis est.

5. Item ens quodvis, eiusque carentia seorsim non repugnat, repugnat autem coniunctim: ac per aduersarios non repugnant in se præfinitio ex prædictis suis, neque ex suis omissio actus præfiniti. & tamen altera in consortio alterius est impossibilis, & chimæra: ergo quod de sese, & intrinseca prædicatis non repugnat, repugnare tamen in consortio alterius, quod extrinsecum ipsi est, optime potest, fierique ex illius suppositione absolute impossibile, ac proinde & potentia absoluta

ad ipſum in ea etiam ſuppoſitione chimærica, & repugnans. Cum enim potentia vera, & realis ad impoſſibile eſſe nequeat, potentia ad impoſſibile in alterius ſuppoſitione, in eadem ſuppoſitione eſt impoſſibilis, vt patet. Quare nihil refert, quod effectus, ſeu operationis, aut negationis eius intrinſeca, & abſoluta poſſibilitas non auferatur alterius repugnantis poſitione, vt ex huius poſitione potentia ad illud auferatur: cum huius poſitio alterum contradictionis cum illo extremum afferat, quod cum alio contradictionem conſtituat: quæ apertiſſima chimæra eſt, & explorati ſſimum impoſſibile. Quo circa ni ea ſuppoſitio vitari, ac impediri abſolute a causa, & potentia pro priori ſigno naturæ reipſa potuerit, nulla omnino neque mediata ad extremum oppoſitum, & ſuppoſitum repugnans poteſtas eſſe militatenus abſolute poterit, & a cauſæ & potentiæ entitas, ea etiam ſuppoſitione, ſeu alterius extremi poſitione facta, perſeueret. Decimo impugnatur ſolutio quia, ſi ſatis ſit ad abſolutam potentiam omiſſionis præfiniti conſenſus poſita præfinitione, quod ea etiam poſita entitas potentiæ, & voluntatis abſolute perſeueret, atque item omiſſionis ſecundum ſe, & intrinſeca prædicata ſpectatæ poſſibilitas eius poſitione non aboleatur, ſed ſolum ex ſuppoſitione, & in conſortio præfinitionis: ergo & ſublata præfinitione conſenſus politaque eius negatione præfinitionis, & aliorum omnium ex parte cauſæ requiſitorum per vos ad conſenſum, potentia abſoluta ad ipſum perſtat. Patet conſequentia, ſiquidem negatione præfinitionis, & aliorum poſita, exiſtente tamen voluntate, & eius potentia abſolute perſeuerat, & abſoluta conſenſus quoad intrinſeca poſſibilitas: quia vero eam conſequentiam deglutire, vt auxilium ſufficiens non negent aduerſarij coguntur: aduertant in eas ſe anguſtias deduci, vt ad impoſſibile admittendum cogantur. Id enim, ſine quo abſoluta potentia ad aliquid agendum eſt, ſeu ſine quo aliquid fieri abſolute poteſt requiſitum ad illud agendum non eſt: ſiquidem id ſolum ad aliquid agendum requiſitum eſt, ſine quo abſoluta potentia ad illud agendum non eſt, ſeu ſine quo illud aliquid abſolute fieri non poteſt? aſt ſine præfinitione abſoluta potentia voluntatis ad conſenſum eſt, atque hic fieri proinde abſolute poteſt: ergo præfinitio requiſita ad conſenſum non eſt, quod veſtræ ſententiæ & ſtato apud vos principio contradicit.

6. Vndecimo: Si ad abſolutam potentiam ad effectum ſolum requiritur, quod ſatis eſt, vt abſoluta eius ſecundum ſe ſpectati poſſibilitas perſiſtat, nec requiſitorum, & inſuperabiliter impedientium eius abſolutam exiſtentiam poſitio, vel ablatio attendenda eſt: neque voluntatis abſoluta actuæ exiſtentia attendenda erit, ſed ſatis erit voluntas poſſibilis: eius enim poſſibilitas ſatis eſt, vt tam effectus, quam operatio in ſe & ſecundum ſua prædicata intrinſeca ſint abſolute poſſibiles: ac ſubinde vt abſolute a voluntate ſint producibiles. Quod ſi dicas hic non agi de potentia abſolute ſolum poſſibili, ſed abſolute actuali, &, a qua actu, & exercite, tam effectus, quam operatio quævis, eamque omiſſio ſuo modo progreſſura eſt. Contra erit: quia non minus requiritur præfinitio ad conſenſum, eiuſque negatio ad ipſius ommiſſionem, vt actu, & exercite alterutra ſuo modo progreſſura ſit, quam voluntas: alterutra enim ſine altero ſuo requiſito abſolute exiſtente de facto, & exercite non minus, quam ſine abſoluta actuali exiſtentia voluntatis poni nequit: ergo, vt ad potentiam abſolute talem conſentiendi, vel ommittendi conſenſum de facto, & exercite requiritur actualis abſoluta voluntas, ita in veſtra ſententia ad abſolutam actualem potentiam conſenſus actualis præfinitio requiritur, ad eius vero omiſſionem præfinitionis negatio, nec ad alterutrius potentiam abſolutam actualis nudæ voluntatis exiſtentia ſat erit. Duodecimo in entitate voluntatis nude conſiderata, cum præfinitio adeſt, abſolute non eſt potentia remota, neque proxima ad omiſſionem: ergo nulla eſt abſoluta potentia ad omiſſionem conſenſus præfinitione poſita, conſiderata etiam nude voluntate, quæ in ſenſu compoſito illius perſeuerat, ac proinde nulla eſt ad eliciendum conſenſum libertas. Antecedens, quod ſolum probatione egeat) oſtenditur: & primo de potentia remota. Enimm potentia remota voluntatis nude conſideratæ ad conſenſum, vel eius omiſſionem ea eſt, vt ſcilicet de ſcie, ac ſuapte natura, & entitate determinata, & connexa abſolute non ſit cum conſenſu, nec cum eius negatione per omnes, ſeu, vt poſita præfinitione requiſita ad proxime operandum, iuxta aduerſarios, non poſſit non operari, & omittere effectum præfinitum; ſublata vero præfinitione requiſita non poſſit operari, ac proinde purificata conditione præfinitionis ſola remanet abſoluta potentia ad effectum præfinitum. Ad eius vero ommiſſionem, cuius conditio (nempe negatio præfinitionis) purificata non eſt, ſolum remanet conditionata poteſtas eius entitati intrinſeca, & ne illa quidem poteſtas libera, & indifferens remote eſt: ſiquidem agentia naturalia indifferentem de ſcie habent conditionatam poteſtatem, vt ſcilicet, ſi adſint requiſita proxime operari poſſint, nec poſſint abſolute non operari; ſi vero requiſita deſint operari non poſſint: ac proinde requiſitis politis ſola manet, conditionalis poteſtas non operandi; ſublatis vero impotentia operandi, quæ datur in calido, aut frigido non approximatis v. g. ferro candenti, & aqua calida abſoluta, quæ vt dixi longe a poteſtate non operandi abeſt.

7. Decimoterciò vbi proxima poteſtas indifferens repugnat voluntati; remotam, & entitatiuam ipſi repugnare poſita præfinitione certum eſt, neque aliunde naturalibus agentibus remota, & entitatiua indifferens poteſtas melius probatur repugnare, quam e repugnantia proximæ, repugnare autem voluntati potentiam proximam omittendi actum huius præfinitione poſita, & ipſum operandi præfinitione ſublata in hunc modum probatur. Quia poſita præfinitione conſenſus (ſine qua, in horum ſententia, potentia proxima ad illum agendum non eſt) determinatior, connexiorque conſenſui eſt voluntas, atque eius omiſſioni repugnantior, quam agens quoduis naturale cum requiſitis omnibus ad agendum determinatum, connexumque ſuo effectui ſit, eiuſque negationi repugnans: ſiquidem hæc diuinitus coniungi cum agente naturali proxime conſtituto, & expedito ad agendum valet; omiſſio vero actus præfiniti, nec diuinitus cum requiſita præfinitione ad potentiam proximam, & expeditam voluntatis ad actum præfinitum coniungi poteſt: atqui agenti naturali ita conſtituto, & exiſtenti nulla eſt potentia proxima ad omittendum ſuum effectum: ergo nec voluntati exiſtenti, & conſtituræ cum præfinitione ſuæ actus vlla ipſum omittendi potentia proxima adeſt. Etquidem, etſi potentia remota intrinſeca voluntatis ſatis indifferens ad remotam libertatem cauſæ repugnante proxima indifferentia cauſæ proximæ liberæ per ſtaret: ad effectus vel omiſſionis eius libertatem abſolutam, ac ſubinde ad abſolute talem libertatem voluntatis, & cauſæ ſatis non eſſet. Etſi enim potentia proxima naturalis, & immediata ignis à ſubſtantia ignis prorſus inuitiſſima effet, ac proinde potentia ignis remota repugnaret, neceſſario operaretur, quia potentia illa immediata, a qua immediate eius effectus progreſſurus eſt determinata ad effectum, ipſique connexa eſt, atque eius negationi repugnans: ergo etſi in entitate voluntatis perſiſtentis cum præfinitione perſiſtat potentia remota indifferens ſufficienter in ratione potentiæ, & cauſæ remotæ liberæ; ſi tamen poſita præfinitione, quæ potentiam proximam, & immediatam agendi in opinione aduerſariorum conſtituit, & complet) potentia proxima, & immediata voluntatis determinata eſt ad conſenſum, nec potens illum ommittere, ſed prorſus eius omiſſioni repugnans potentia abſolute indifferens, & potens abſolute omittere, minime eſſet: ac proinde nec libertas ſufficiens eius in ratione cauſæ, & potentiæ ad conſenſum, nec in conſenſu elicito in ratione effectus permaneret. Probatur conſequentia quia potentia, cuius defectus ad neceſſitatem abſolutam cauſæ naturalis in cauſando non obeſt, & cuius poſitio non prodeſt, nec cauſæ liberæ oberit, ſi deſit, proderitve, ſi adſit, confirmatur. Nam ſi per impoſſibile data potentia remota neceſſaria & naturali in ferro candenti ad calefaciendum, nihilominus potentia proxima eius eſſet indifferens, & libera ipſum cauſa indifferens, & libera ignendi abſolute foret: ergo, etſi potentia remota intrinſeca voluntatis poſita præfinitione conſenſus indifferens, ſit ad ipſum, eiuſque omiſſionem, ſi tamen proxima eius potentia per eam præfinitionem conſtituta determinata adſit ſum, ipſique connexa ſit, & commillioni, iuxta aduerſarios, repugnans, nec potentia abſolute talis ad omiſſionem

libera

libera ac proinde indifferens ad eam, & consensum, neque consensus libere ab ea egredi absolute censendus erit. Si autem antecedens in causa naturali repugnet in voluntate, & causa libera nec repugnat, vt iam ostendam, quare tenet consequentia.

8. Idipsum probatur tertio: quia potentia ad consensum est potentia proxima ad illum: ergo potentia ad consensum liberum absolute talis, est potentia proxima etiam ad eius omissionem: ergo quandiu proxima potentia absolute ad omissionem non detur (vti posita præfinitione, in aduersariorum sententia non datur) etsi maneat remota potentia ad illam voluntati intrinseca, non datur potentia ad consensum liberum absolute talis. Secunda hæc consequentia de se patet, atque huius argumenti antecedens est etiam certum primo ex Aristotele 9. met. c. 5. tex. 10. à nobis recitato cent. 1. n. 12. aiente *ad posse absolute talis causa cuius vis requisita omnia, & impedimentorum remotionem necessario adesse.* & potentiæ absolute talis nomine ita intelligi quin exprimi in eius definitione sit opus: tum etiam ratione, siquidem neque agens vllum in potentia absolute tali ad agendum absolute est, ni requisita omnia, quibus proxima agendi potentia constituitur, & completur absolute adsint: quin, ni id necessarium esset, neque causæ vllius existentia absoluta ad absolutam potentiam necessaria foret, sed solum eius, sicuti & aliorum causarum partialium, & requisitorum ad causandum, pollibitas sufficeret, vt super diximus. Tum denique quia neque aduersarij, quos impugnamus, de antecedentis veritate dubitant. Sola ergo consequentia prima probanda contra ipsos erit. Primo, quia si potentia absolute talis ad aliquid vnum (scilicet actum) non est, nisi potentia proxima ad illud, potentia absolute talis ad ipsum, eiusque oppositum, siue indifferens, siue indifferenter ad vtrumvis (qualis ad actum, seu contrarium liberum requiritur) non erit nisi potentia proxima ad vtrumvis (scilicet actum, vel eius omissionem) fuerit: in qua potentia proxima ad omissionem essentialiter inluditur. Secundò, quia ad idem signum, & prius naturæ spectare debet potentia omittendi, in quo est potentia operandi, vt pro illo potentia operandi sit indifferens, & libera ad vtrumvis, vt ad libertatem operationis, & actus oportet: sed potentia ad operationem, & actum absolute talis debet esse potentia proxima, seu in actu, & pro actu primo proximo ad illam, nec sufficit remota: ergo potentia absolute talis ad contrarium liberum debet esse potentia etiam proxima ad omissionem actus, nec remota, & mediatior potentia non tenuit, quia non ad illud signum, & prioritatem naturæ, sed ad prius, & remotius signum naturæ spectat, satis erit. Id quod exemplo actus intentionis in communi opinionis ad actum electionis requisiti illustratur. Posita enim intentione efficaci finis, ad quem vnicum solum medium est, ad eius electionem non est proxima potentia libera in eodem instanti: quia, etsi ad omissionem intentionis ad eam electionem requisitæ, & antecedentis proxima potestas pro signo naturæ anterioris fuerit: ast posteriori causæ proximæ electionis vnici medij (quod signum proximam intentio efficax finis constituit) potentia etiam proxima ad eam electionem non est: ac proinde nec electio proxime, & immediate libera procedit, sed mediate tantum, sicuti & actus imperatus, etiam voluntatis præcedente imperio efficaci ipsius. Cum autem præfinitionis positio pro nullo naturæ priori à nostro arbitrio dependente, in horum sententia, fit subiata per ipsam potentia proxima omittendi, ne mediate quidem liberam operationem voluntatis posita præfinitione prodire.

9. Vrgetur: omissio actus dicit essentialiter carentiam actus coniunctam cum potentia proxima non operandi, sicut positio actus dicit coniunctionem actus cum potentia proxima ipsius: ergo, & dicit omissio actus coniunctionem cum potentia proxima ad actum: ergo potentia ad omissionem actus dicit potentiam coniungendi carentiam actus cum potentia proxima ad ipsum: hæc autem non est per aduersarios voluntati secundum se sumptæ adhuc remote, imo neque absolute vllatenus possibilis quia esset in horum opinione potentia ad conjungendam omissionem actus cum eius præfinitione, qua completur potentia proxima ad ipsum: scilicet potentia ad iungenda duo contradictoria, ad quod nec proxima, nec remota, siue intrinseca, & entitatiua voluntati, siue extrinseca, dari adhuc diuinitus, ne dum humanitus potest. Prima consequentia (ex qua reliquæ in offento cursum) probatur. Quia, si carentia actus nequit a voluntate coniungi cum ipsamet præuenta omnibus requisitis ad operandum, & proinde constituta in potentia proxima ad operandum omnino independenter à libertate voluntatis, & suæ operationis, verum absolute erit: impossibile omnino est carentiam actus esse in voluntate ita constituta cum omnibus requisitis, & in potentia proxima ad operandum actum: sed ad omnino absolute impossibile, nec omnino datur, dari potentia potest, siue proxima, siue remota: ergo si carentia operationis, nequit coniungi cum voluntate ita constituta cum omnibus requisitis, & potentia proxima ad operandum, nulla est in voluntate potentia ad omissionem: quare vt sit possibilis omissio actus absolute, & subinde potentia ad omissionem actus debet esse potentia ad coniungendam carentiam actus, & operationis cum voluntate ita constituta cum requisitis omnibus, vt illa consequentia prima inferebat. Probatur eadem consequentia secundo, quia potentia omissionis causæ liberæ non est impotentia sola operandi, quam sequitur non operatio: quia hæc datur in igne, & quovis agente naturali ad non operandum effectum oppositum, & ad non operandum suum effectum deficiente applicatione ad passum, decreto diuino concurrendi, aliisve ad agendum requisitis: quare ignis, etsi non frigefaciat, nec calefaciat; cum applicatio, aliudve ad operandum requisitum, deficit, frigefactionem, aut calefactionem non dicitur omittere ex potentia omittendi atque voluntati absque requisitis, & potentia proxima operandi sola est impotentia operandi quam sequitur carentia operationis: ergo potentia omittendi, siue omissio ex illa, non est. Potentia ponendi carentiam operationis absque requisitis, & potentia proxima operandi, sed coniunctam cum illa, vt inferebamus. Stet ergo ad omnissionis possibilitatem, ac subinde potentiam omittendi, voluntatis secundum se spectatæ, & absque requisitis, & potentia proxima operandi non saluari: siquidem omissio debet esse carentia actus coniuncta cum requisitis omnibus, seu potentia proxima ad actum, & subinde, potentia omittendi debet esse potentia ad ponendam carentiam actus in voluntate cum requisitis, & potentia proxima ad actum, atque à Deo cum præfinitione, cum qua in aduersariorum sententia repugnat, nulla est, esseve potest in entitate voluntatis, remota adhuc, potentia, vt dixi, desequepatet.

10. Rursus decimo quarto impugnatur solutio: quia manente potentia intrinseca, & entitatiua voluntatis secundum se, & præcisiue sumptæ & intrinseca etiam possibilitate, seu non repugnantia prædicatorum operationis, & actus secundum se etiam sumpti (in quibus potentia hæc indifferens remota ad omissionem etiam stante, potest nihilominus necessitari aliunde voluntas necessitate opposita libertati, eamque tam à voluntate quam ab operatione, & actu absolute abolente, & afferente absolutam impotentiam ad omissionem operationis, & actus necessitatem, ad quem aliunde ita voluntas necessitatur: ergo, etsi illa omnia opposita præfinitione pertistant, satis non erunt, vt saluetur causæ libertas, & absoluta. Proinde potestas voluntatis ad omissionem, nisi aliunde ex præfinitionis eius natura speciali ostendatur cum omissione actus præfiniti, ac subinde cum potentia absoluta ad omissionem, non pugnare. Antecedens est certum, etiam in aduersariorum sententia. Asserunt enim motione intentionali per obiecti propositionem intellectualem ita præmoueri, ac prædeterminari intentionaliter, necessitarique voluntatem ad obiecti amorem posse, vt nulla in voluntate ad illius omissionem potestas absolute sit, atque à Deo, neque in eius amore libertas: vti in Beatis è visione intuitiua Dei asserunt euenire. Secundo admittunt Deum de potentia absoluta ita physice posse prædeterminare voluntatem ad assensum, vt in actu primo, seu potestate voluntatis non sit eius omissio: quare neque in actu secundo assentiendi libertas, vti de fato ethnico de præfinitione coactiua voluntatis, de Nouatorum præfinitionibus, & de illis omnibus, quibus substantia operationis voluntatis solum, non autem modus libertatis præfiniretur

constanter affirmant & sane ita physicè prædeterminari, necessitatique voluntatem à Deo ad suos actus posse, vt ipsi absoluta eos omittendi impotentia inducatur, ac subinde eius, & operationis libertati præiudicetur communior Philosophorum, & Theologorum opinio fert, atque à paritate similis præmotionis, & prædeterminationis intentionalis ad amorem beatum per visionem beatificam in communibus eorundem principijs (etsi nobis non satis firmis) de physica nec solum intentionali voluntatis mobilitate euidenter ostenditur.

11 Eo vero principio negato, efficacius adhuc, prædeterminationis, ac prædeterminatiuæ proinde præfinitionis de se efficacis impossibilitas demonstrabitur vt cert 6. videbimus. Iam verò nihil speciale in præfinitione aduersariorum esse, ex quo mitius se gerat cum potestate omittendi actum præfinitum, & voluntatis libertate, quam in casu antecedentis possibili sic ostendo. Nullo alio modo necessitari ita posset voluntas ad actum, & impotentia absolute talis illum omittendi induci, atque indifferentia ad vtrumvis, seu libertas eius ad agendum aboleri, quam determinando illam in actu primo proximo independenter omnino ab eius libertate ad agendum; quin, si hoc à quouis modo possibili ita necessitandi voluntatem ad agendum, & inducendi impotentiam non agendi, ac libertatem eius euertendi, siue præmotione, & prædeterminatione physica, siue intentionali auferatur, impotentiam non agendi, atque euersionem libertatis per illas non induci planum erit. Sed præfinitione actus de se efficaci determinatur absolute, & independenter omnino ab vsu libertatis eius voluntas per aduersarios ad agendum: ergo inducitur per illam impotentia absoluta non agendi, euertiturque per illam voluntatis libertas: quin sufficiat ad potentiam omittendi, & voluntatis libertatem, & indifferentem ad vtrumvis absolutam potestatem remota voluntatis secundum intrinsecam eius entitatem præcisè sumpta potestas, effectusque secundum intrinseca spectati non repugnantia, seu possibilitas. Arguo decimoquinto, & confirmo, seu explico à contrario vim præcedentis argumenti. Perstante potentia remota voluntatis ad omittendum, siue entitate voluntatis præcisè, & secundum se, & non repugnantia, seu possibilitate effectus secundum se spectati, manet absolute potentia omittendi actum, ac subinde indifferentia ad vtrumvis, & absoluta voluntas: Sed nullus est modus possibilis necessitandi, & prædeterminandi, aut præfiniendi siue physice, siue intentionaliter actum voluntatis præcisè & secundum se sumptæ, nec possibilitatis, seu non repugnantiæ actus secundum intrinseca prædicata ipsius, seu quo posito hæc non perstent: ergo nullus est modus possibilis Deo ita necessitandi, siue physice, siue intentionaliter voluntatem, eiusque libertatem euertendi. Contra id, quod aduersarij ipsi supponunt: vtroque scilicet modo ita necessitari ad actum aliquem voluntatem posse, eiusque libertatem euerti intentionaliter; physice verò vnione hypostatica, visione beata ad amorem, & præfinitionibus coactiuis, & fatalium ethnicorum atque hæreticorum præfinitionibus.

CERTAMEN V.

Solutio ex indifferenti iudicio præcluditur.

1 Sed illo additamento indifferentis iudicij, quo voluntas ad vtrumvis extremum inuitatur boni, & mali propositione in obiecto persistente, ac simul possibilitate, & non repugnantia operationis, & effectus nihilo difficultatem emolliunt quantumvis ei solutioni insistant ex Antesignano suo Bannez 1. p. q. 14. art. 10. Nunnius Caheçudo t. 1. in 3. p. q. 62. art. 5. q. 5. Ledesma de aux. art. 10. §. *Hæc autem distinctio.* Aluarez de auxil. d. 18. num. 23. d. 22. num 43. d. 115. num. 7. d. 116. num. 3. Franciscus Dauila de auxil. cap. 5. pag. 31. alios è suis referens Ioan. à S. Thom. Theologus discalceatus Carmelitus. Ioan. Martinez de Prado, & reliqui ex eis omnes, docentes iudicium indifferens à Deo efficacem & necessariam libertatis radicem esse, vt implicet voluntatem per illud in obiectum aliquod moueri, ac non libere moueri. Sed in primis, vt supra quæst. 3. cert. 1. num. 13. & hic non semel monebam fatalium præfinitionum ethnici auctores, & Lutherani, ac Caluinistæ cum suis præfinitionibus iudicium rationis indifferens, per quod voluntas ad obiectum vel prosequendum, vel fugiendum moueretur, adesse experiebantur, nec negare vnquam tentarunt; & tamen à sapientioribus Philosophus, à Patribus, & Concilijs, tanquam libertatis, per eiusmodi præfinitiones ad agendum necessitantes, & impotentiam oppositi extremi inducentes, euersores repellebantur. Quod etiam his verbis obseruauit Hugo Cauellus Franciscan. & Hiberniæ Primas supplemento ad quæstiones Scoti de anima, t. 2. editionis Lugdunensis d. 3. sect. 14. num. 6. [Patres dum fati ineuitabilis necessitatis Patronos refutarent, nunquam eos reprehendebant, quod docerent Deum hominibus iudicij tollere indifferentiam: quoniam sane, neque ipsi, nec hæretici, quibus eorum placuit insania, tale quidpiam adstruebant. Et tamen eos accusabant merito, tanquam libertatis euersores: quia affirmabant, Deum sua voluntate, & præscientia ita præmouere voluntatem, vt illam necessariò faciat operari: ex suppositione nimirum præcedenti, quam impedire in eius potestate non erat.] Et sane, cum Patrum nemo ignoraret posita Dei præscientia, & prædestinatione iudicium nihilominus indifferens mouendæ voluntati adesse, si huius assistentia non posset non voluntatis, & operis secundum intrinseca prædicata possibilis absoluta perfistere necessario libertas, adeo difficilem concordiam libertatis nostræ cum præscientia, prædestinatione, & gratia Dei minime prædicarent, vt prædicant Patres omnes: & in primis Augustinus frequentissime lib. 2. contra litteras Petilij c. 84. contra Iulianum c. 4. de grat. Christi, c. 24. & 47. lib. 2. de peccator. meritis, c. 18. de prædestinat. Sanctor. c. 8. & 10. & epist. 46. & 47. quod si ideo scientia media de falsitate suspecta aduersarij est, quod facile per illam prædestinationis, & præsciétiæ cum nostrorum operum libertate certitudo componatur, vt videre est apud Aluarez 9. de auxil. d. 118. num. 6. & 7. & Zumelem t. 2. variar. dub. 5. post 6. appendicis conclusionem; nec credi absque Patrum, & præcipue Augustini (qui adeo toties huic concordiæ inueniendæ insudauit) iniuria eam viam adeo facilem illos latuisse, atque repellendis hæreticis traditam aperte non esse, vt contra nos inclamat Ioann. à S. Thom. t. 1. in 1. p. d. 10. art. 6. §. *Si verò dicatur Augustinum.* Quanto maiori Patrum, & Augustini præsertim, dedecore dicetur pervium, (hardis etiam hominibus, qui ea solum percipere, assequique possunt, quæ experiuntur) concordiæ huius iudicij indifferentis medium eosdem latuisse, vel repellendis hæreticis traditum non esse; imo vero, quasi de industria dissimulatum, & scientiæ quidem abstrusioris mediæ, etsi aliis nominibus ad eam concordiam vsum Patribus, & præcipue Augustino frequentem ostendimus controuers. 2. de scient. d. 5. quare aduersariorum contra scientiam mediam inclamationes euanescunt; similes vero nostræ contra hanc iudicij indifferentis Patribus notissimi solutionem, qua tamen nusquam vsi Patres sunt valide eius solutionis falsitatem ostendunt.

2 Vlterius cum addito etiam voluntati indifferenti illo iudicio bonitatem, & malitiam obiecti proponente, completa, & proxima, siue proxime operatiua potentia suorum actuum ipsi absque præfinitione per aduersarios non adsit (alioqui præfinitio, neque vt partiale comprincipium, neque vt applicatio vltima voluntatis ad operandum, vt hi aiunt, requiretur) omnia argumenta hactenus facta contra voluntatis secundum se, & præcisè sumptæ potentiam incompletam, remotam, seu non vltimo applicatam, contra eam iudicio etiam indifferenti instructam integrum, totumque suum retinent robur: vti ea singulatim percurrenti planum adeo erit, vt nostra applicatione, siue explicatione minime indigeat. Tertio, si voluntas in incognitum ferri absolute posset (vt nonnulli Theologi contemplationi diuinæ, quam rationi philosophicæ, attentiores docuere) absque omni prorsus boni, & mali iudicio, & propositione, quare, &

& abſque iudicio indifferenti daretur voluntatis in actu primo indifferens poteſtas, & tam eius in actu primo, quam in actu ſecundo operationis libertas: ergo tota ratio, ob quam iudicium indifferens requiritur ad voluntatis, & operationis eius libertatem, eſt: quia, vti abſque iudicio ferri in cognitum voluntas proxime nequit, ac proinde, ni illud neceſſario præcedat, non intentionale principium, ſeu applicatiuum voluntatis ad obiectum indifferens eſſet, neque ad obiecti proſecutionem determinans, vel ab eo determinate retrahens, non relinqueret potentiam abſolute indifferentem ad vtrumvis. Atqui abſque Dei cauſæ primæ voluntate & decreto nequit etiam voluntas noſtra operari proxime: Ergo, & ſi iudicium indifferens adſit, ſi tamen Dei voluntas, & decretum non ſit indifferens ad proſecutionem, vel non proſecutionem, & fugam obiecti propoſiti, ſed determinatum & determinans voluntatem ante vſum libertatis ad proſecutionem obiecti determinate, non relinquet ad non proſequendum, ſiue ad fugiendum obiectum poteſtatem: quare neque abſoluta ad eius proſecutionem libertatem. Confirmatur, & explicatur huius argumenti robur, quia potentia proxima operandi in voluntate duo comprincipia extrinſeca (in communi, & vera opinione de impoſſibilitate voluntatis proſequendi incognitum) eſſentialiter, & ex æquo requirit, & claudit: & voluntatem, ſeu decretum Dei, ſine quo poni in rebus creatum aliquod repugnat, & obiecti propoſitionem: cur ergo determinatio, ac non indifferentia intentionalis propoſitionis obiecti voluntatis, & operationis indifferentiæ, & libertati officiet, non autem determinatio ex voluntate, & decreto Dei præfinitiuo operationis, & actus voluntatis creatæ? Huius iam diu ſperati, vel potius deſperati, diſparitatem: ergo. Etenim, cum potentia proxima, ſeu proxime operatiua voluntatis in comunctio voluntatis propoſitionis, & diuinæ voluntatis, ſeu decreti conſiſtat, neque aliquo ex his deficiente potentia proxima, & proxime operatiua voluntatis ſtare queat, ex quocumque horum determinatum ſit coniunctum, ſeu potentia proxima ad extremum vnum, v. g. ad operationem; potentia proxima voluntatis indifferens non erit ad vtrumvis; ſed ad alterum determinata, ad eius vero oppoſitum impos: quare non libera, ſed neceſſaria potentia.

3 Vrgetur amplius quia eo ſolum titulo, quod potentiam proximam operandi cum voluntate iudicium conſtituit, debet eſſe indifferens, vt potentia proxima voluntatis, ſeu coniunctum illud indifferens, & liberum in operando abſoluat ſit: ergo & duo etiam alia, quæ coniunctim illud, ſeu potentiam proximam operandi æque conſtituunt, eorumque quodvis indifferens eſſe debet, neque ad vnum determinans, & determinatum vt coniunctum, & potentia proxima indifferens abſolute, & libera ſit. Vrgetur tertio, quia ſi intrinſeca, & entitatiua potentia voluntatis determinata ad vnum eſſet, quamtumvis iudicium indifferens adeſſet coniunctum illud, ſeu potentia proxima indifferens abſolute non eſſet, ac libera, ſed determinata abſolute ad vnum, ac neceſſaria: idque eo ſolum titulo, quod voluntas coniunctum illud, quod potentia proxima operandi eſt, eſſentialiter conſtituit: atqui Dei voluntas, & decretum coniunctum idem, quod potentia proxima operandi eſt, eſſentialiter conſtituit æque, atque voluntas creata: ergo, ſi ad vnum extremum determinans ſit, ac determinatum, & ſi iudicium indifferens adſit, coniunctum illud, ſiue potentia proxima operandi abſolute indifferens ad vtrumvis, & libera non erit, ſed determinata, atque neceſſaria. Denique vrgetur, & confirmantur ſimul initiatiæ omnes productæ hactenus: quia in opinione omnibus fere, etiam Thomiſtis, communi, & vulgatiſſima de neceſſitate intentionis finis ad electionem medij ad ipſum obtinendum, poſita intentione efficaci finis, quæ potentiæ proximæ cum alius ſuppoſito ad medium eligendum conſtitutionem eſſentialiter ingreditur, ſi medium vnicum ſit, potentia proxima ad eius electionem indifferens, & libera abſolute non eſt, ſed determinata ad vnum, & neceſſaria in operando: idque ideo, quia principium determinatum, & determinans ad electionem eſt, & coniunctum, ſeu potentiam proximam ad eiuſmodi electionem eſſentialiter conſtituit: ergo, cum Dei voluntas, & decretum eſſentialiter coniunctum, ſeu potentiam proximam operandi eſſentialiter ingrediatur, determinatumque per vos, & determinans ſit ad operationem & actum determinatum, eius indifferentiam, & libertatem euertet.

4 Quarto impugnatur ſolutio. Vnio hypoſtatica non abſtulit humanitati Chriſti iudicium indifferens, quo mors ex præcepto diuino amplectenda, atque ob diſconuenientiam phyſicam naturæ fugienda eius voluntati proponebatur, vt Chriſtus Dominus his verbis expreſſit, *Pater ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte, verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat*, vel *non ſicut ego volo, ſed ſicut tu*. Et tamen abſtulit humanitati potentiam peccandi, ſeu omittendi acceptationem mortis oblatæ præceptam, & faciendi ſiue omiſſiue, ſiue poſitiue contra quodvis præceptum naturale: ſiquidem eam conſtituit per aduerſarios antecedenter impeccabilem: ergo, & ſi præfinito compatiatur iudicium indifferens circa obiectum propoſitum, cum tamen non minus determinet antecedenter, & in actu primo voluntatem ad actum præfinitum, quam vnio hypoſtatica humanitatem ad actum præceptum, ac non peccandum, tollet abſolute potentiam ad omittendum actum præfinitum, ac ſubinde ad eum eliciendum libertatem. Negabis in humanitate iudicium indifferens eſſe poſſe circa obiectum præceptum, ſiue poſitiuum, ſiue priuatiuum, quia cognouit humanitas connexionem actus, ſeu omiſſionis præceptæ cum bono in communi, ad cuius proſecutionem determinata, & neceſſitata de ſe ſe voluntas creata eſt iuxta S. Thom. ac proinde cognito præcepto actus, vel omiſſionis ceſſat indifferentia iudicij: maxime, cum vi vnionis hypoſtaticæ humanitati afferatur vitio beata pugnans cum iudicio conuenientiæ proſequendi prohibitum, & omittendi actum præceptum. Sed in primis ſolutio pugnat cum textu Euangelij recitato. Qui tradit conuenientiam phyſicam, & naturalem mortis præceptæ fuiſſe Chriſti humanitati repræſentatas: quod ipſum eſt iudicium indifferens. Secundo voluntatem neceſſitatam eſſe ad bonum in communi proſequendum, quoad ſpeciem intelligitur a S. Thom. & reliquis, non quoad exercitium: quare, & ſi connexio actus prohibiti, vel præcepti neceſſario vi vnionis humanitati innoteſceret, adhuc iudicio alterius partis eſſet locus, imo & libertati contradictionis in exercito eliciendi, vel non eliciendi actum prohibitum, vel præceptum. Quarto, ni aliunde vnio antecedenter etiam cum peccato pugnaret, nil libertati obeſſet, nec iudicij indifferentiæ. Quinto, cum bonum phyſicum ſpecies boni ſit, tam habet connexionem identitatis cum bono in communi, quam ſpecies altera boni moralis: quare, cui contienentia, & bonitas phyſica non moueat, repræſentata eſt, ac ſimul moralis, vt repræſentata fuit humanitati Chriſti, non repræſentatur alterius determinate cum bono in communi connexio: ac proinde ſuppoſita determinatione voluntatis quoad ſpeciem ad bonum præ malo amplectendum, datur nihilominus libertas eius, quoad ſpeciem, & quoad exercitium ad bonum phyſicum præ morali proſequendum; & è contra ad fugiendum malum phyſicum præ morali, dareturque in Chriſti humanitate, ni ad malum morale fugiendum vnione hypoſtatica antecedenter impeccabilis euaderet.

5 Sexto, dato toto, quod in ſolutione hac ſupponi ab aduerſarijs poteſt de neceſſitate voluntatis, etiam quoad exercitium, ad proſequendum bonum in communi, & cognitione præcepti actus, vel omiſſionis, ſolum infertur indifferens iudicium non poſſe, ſecundum eam partem, qua retrahit à præcepto exequendo, mouere voluntatem humanam Chriſti. Et ſi ea pars iudicij perſiſtat: quia ea neceſſitate voluntatis ad proſequendum bonum in commune non poteſt non proſequi præceptum actum, vel omiſſionem, quam connexam cum bono in commun humanitas Chriſti vnita hypoſtatice cognouit: non autem probat iudicium de diſconuenientia phyſica, & naturali mortis non mouere, vt patet: ſed poſita præfinitione tua, & ſi moueat iudicium indifferens, & retraheus ab actu præfinito, & ad illum

illum inducens, tamen ea parte, qua ab actu præfinito retrahit, non mouet, potestve mouere voluntatem, sed solum ea parte, qua in ipsum inducit: ergo sicut iudicium indifferens satis non est, vt humanitas Christi ex vnione hypostatica antecedenter impeccabilis potentiam habeat absolutam ad omittendum actum præceptum impeccabilitati repugnanter, ac proinde ad illum eliciendum libertatem, ita, nec voluntas posita præfinitione antecedente actus, potentiam habebit absolutam ad ipsum omittendum antecedenti præfinitioni illius repugnanter. Et quidem solutio hæc secundum hanc considerationem in eam recidit, quam aduersarij adhibere solent de iudicio indifferenti speculatiue solum respectu humanitatis Christi; respectu autem voluntatis nostræ ad actum præfinitum, non speculatiue solum, sed practice indifferenti, de qua infra. Et ex qua aduersarios iterum refellemus, eorumque rationem præcipuam pro solutione iudicij indifferentis enervabimus. Illud tandem de visione beata humanitatis Christi titulo vnionis hypostaticæ ad Dei amorem necessitantis, atque iudicium de conuenientia mortis præceptæ quod conuenientiæ illius vitandæ iudicium minime patiatur, quare neque indifferens circa eam acceptandam, & recusandam iudicium sit, extra rem præsentem in primis est. Etenim argumentum est ex impotentia antecedenti omittendi, seu non acceptandi mortem præceptam seu impeccabilitate, quam humanitati formaliter affert, nec solum exigit, vt beata visio: ac proinde, & si visio Dei cum iudicio conuenientiæ fugiendi, ac non acceptandi mortem, aut peccatum admittendi pugnaret; id tamen aliud impeccabilitatis genus, & aliunde ortum formaliter esset, non ex vnione hypostatica præcise, vt hi asserunt: quæ quidem, & si Deus exigentiæ vnionis non annueret, visionemque (vt absolute potuit) negaret humanitati (sicut plura, quæ tam vnio, quam visio beata exigebant, humanitati eidem pro statu viæ negauit) nihilominus eius impeccabilitas antecedens permaneret, tuncque impotentia non acceptandi mortem, ac negatio libertatis ad peccandum, vel non peccandum cum iudicio indifferenti consisteret: quare, & impotentia omittendi actum præfinitum, & negatio libertatis ad illum omittendum, vel non omittendum cum iudicio indifferenti perstabit.

6 Et tandem cum visione etiam beata humanitatis iudicium, non solum de conuenientia morali acceptandi mortem præceptam, sed de eius etiam disconuenientia physica, & physica etiam conuenientia vitandi mortem præceptam, speculatiue, ac proinde iudicium indifferens stare speculatiue posse certissimum est cum, nec obiectorum, nec vtriusque iudicij veritates, vel inter se se, vel cum visione beata decertent, quod autem iudicium hoc indifferens, qua parte retrahat ab opere præcepto, mouere stante visione beata nequeat, solum probat non esse iudicium ex ea parte practicum quod iam impugnanda solutio alia est. Mitto alteram solutionem, qua iudicium indifferens ad transgressionem præcepti humanitati Christi, aiunt aduersarij impossibile: quia cum ex vnione sit impeccabilitas, ac proinde impotentia antecedens transgressionis, & iudicium indifferens sit libertas, seu potestas ad vtrumvis duo contradictoria coniungerentur, si hoc humanitati vnitæ hypostatice adesset. Solutio enim hæc est petitio principij, & conclusione ipsa respondet satis impugnata huc vsque: nimirum in iudicio indifferenti ita voluntatis constitutam esse, vel necessario consequentem libertatem, vt quæcumque requisita ex parte causæ determinantia ineuitabiliter ad effectum vel adsint, vel desint, voluntati (etiam decretum diuinum concurrēdi cum ipsa) stare necessario debeat eius ad vtrumvis potentia absoluta, & libertas, quod in impotentia peccandi, & necessitate humanitatis Christi ad non peccandum deficere, ratione impeccabilitatis ab vnione hypostatica formaliter inductæ, satis ostendimus. Secundo non minus antecedenter pugnat præfinitio cum omissione, seu negatione actus præfiniti, quam vnio hypostatica humanitatis, & antecedens impeccabilitas per ipsam inducta in humanitatem cum peccato, & transgressione præcepti. Sed per vos non obstante ea pugna componi potest, de factoque componitur præfinitio cum iudicio indifferenti, & potestate ad omissionem actus, & libertate: ergo, pugna impeccabilitatis humanitatis non obstante, potest componi cum iudicio indifferenti potestas absoluta transgressionis præcepti, & peccati: ac proinde neque cum absoluta eius libertate ad peccandum, vel non peccandum pugnabit: quare neque humanitas Christi erit absolute antecedenter impeccabilis, vt asseritis: ergo alterum à vobis defendum necessario est: scilicet, vel solutio hæc ex indifferentia iudicij petita, vel absoluta humanitatis Christi ratione vnionis hypostaticæ impeccabilitas antecedens.

7 Respondent denique aduersarij iudicium indifferens speculatiue humanitati Christi adesse posse, & de facto adfuisse, secus autem indifferens practice, quod solum libertatem constituit: quia & transgressio præceptæ mortis impossibilis est humanitati ratione vnionis hypostaticæ antecedenter impeccabili: quare & iudicium sit vnitæ humanitati conueniens ad physicam reculandi, aut non acceptandi mortem præceptam, & hoc præceptum, (& idem est de quovis alio) transgrediendi esse de re humanitati sic vnitæ impossibili, quare practicum esse non posse: sicuti iudicia alia de re nobis impossibili, à nobisque non factibili practica nobis esse nequeunt: maxime, cum nobis aliquid agendi, aut omittendi, sicuti transgrediendi præceptum, & non acceptandi mortem impossibilitas ob antecedentem impeccabilitatem, innotuit. Etenim ad impossibile nulla erit à vis, aut potestas motiua intentionalis in iudicio vllo esse potest, quantumvis id iudicans ignoret, ac posse se ad illum per errorem censeat; nedum, cum se ad illud non posse clare, & euidenter cognoscit. Contra tamen est. Idcirco iudiciū indifferens humanitatis vnitæ hypostatice, & antecedēter impeccabilis, qua parte illam à præcepto exequendo retrahit, & ad eius transgressionem inducit, practicum non est, ac subinde nec practice indifferens absolute, vti ad libertatem constituendam esse debet: quia humanitati hypostatice vnitæ, vt vnitæ, & impeccabili, transgressio præcepti est antecedēter impossibilis: atqui voluntati, vt subest præfinitioni actus seu coniunctim sumptæ cū illa (sicut sumitur ad eius impeccabilitatem, & impossibilitatem trāsgressionis præcepti antecedentem humanitas coniunctim cum hypostatica vnione) eius omissio, aut actus contrarius est antecedenter impossibilis: ergo, nec iudicium indifferens proponit practice voluntati, qua parte ab actu præfinito retrahit, & ad actum contrarium inducit, sed solum speculatiue: quare nec practice indifferens absolute est: ac proinde, nec libertatem cōstituere, iuxta solutionis huius doctrinam sufficiens. Quod additur de iudicio euidenti humanitatis vnitæ impossibilitatis præcepti ab ipsa transgrediendi, solum probat non posse in illa esse errorē possibilitatis transgressionis vnione posita, neque inanes trāsgrediendi conatus; non autem rationem impracticī ex ea parte per illud iudicium euidens indifferenti iudicio augeri, quod ex vnione suppositā, ex qua transgressio iudicatur humanitati impossibilis, omnino ex parte illa impracticum erat. Secundo quidquid de hoc sit, etiam euidens Christi humanitati fuit cum præfinitione cuiusvis operis (quam adesse sibi, iuxta aduersariorum sententiam non ignorabat ad omnia quæ operabatur) esse eius omissionem impossibilem: & tamen fuit in eis eliciendis liber nemine, etiam ex aduersariis, negante, potensque non elicere: ergo & in obseruatione præcepti ita liber fuit, vt transgredi illud, ac peccare absolute posset. Quare & contra ipsos fuit absolute peccabilis, neque ex vnione absolute impeccabilis: vt ex hac eorum contendebamus solutione.

8 Hinc arguo contra eandem solutionem de iudicio indifferenti, ac simul eius præcipuum argumentū euerso: quia posita præfinitione iudicium indifferens, qua parte proponit motiua illum omittendi, & omissionem, seu cōtrarium actum, non est practicum, seu motiuum intentionaliter absolute, etiam in actu primo ad omissionem, vel actum contrarium: ergo non constituit potentiam liberam intentionaliter. Antecedens probatur: quia repræsentatio ad actualem reuera impossibilem motionem impossibilis effectus non est motiua vere, & absolute intentionaliter: sed motio, siue positiua actus contrarij, siue negatiua actus præfiniti, stante præfinitione illius est voluntati absolute impossibilis: ergo repræsentatio iudicij indifferentis, qua parte ab actu præfinito retrahit, ad omissionem, vel ad actum contrarium inducit, non est absolute motiua in actu primo intentionaliter. Consequētia

prima

prima probatur, quia potentia libera in actu primo intentionali constitui solum potest per iudicium indifferens motiue, seu potens in actu primo repræsentatione conuenientiæ vtriusque partis contrarietatis, seu contradictionis intentionaliter mouere ad obiecti prosecutionem, vel fugam siue positiuam, siue negatiuam: atqui iudicium illud indifferens, qua parte retrahit ab actu præfinito, præfinitione posita, non est potens mouere ad omissionem actus, neque ad actum contrarium, ac proinde non est indifferens motiue: ergo nec constituit, nec constituere potest, præfinitione posita, potentiam liberam intentionaliter. Atque hinc euertitur funditus aduersariorum fundamentum. Etsi enim posita præfinitione maneat iudicium indifferens, ac sine iudicio indifferenti nequeat esse libertas voluntatis, ac proinde hoc intret necessario libertatis arbitrij in actu primo constitutionem. Ast neque adæquatum libertatis constitutiuum est; alioqui appetitum brutorum, cui vtrumque sæpe sensibiliter proponitur, liberum contra aduersarios constitueret: nec, inadæquate adhuc ex parte indifferentiæ intentionalis ad absolutam voluntatis libertatem requisitæ illam constituit, nisi practice indifferens (vt aduersarij aiebant) sit, seu vtrinque, vel potius ad actum, vel eius oppositum mouere intentionaliter, & solicitare voluntatem ex parte actus primi possit. Quod autem posita præfinitione mouere illam ad oppositum actui præfinito nequeat, vt ostendimus, respectu huius partis pure speculatiuum manet, quare absolute indifferens practice non est, neque aptum libertatem constituere: sicuti neque in humanitate Christi ad peccandum, vel obseruandum præceptum, neque in compedito, & catenato ad ambulandum, vel non ambulandum, & mille alijs, in quibus iudicium indifferens speculatiuum cum impotentia, seu potentia remota absolute impedita ad vnum ex oppositis extremis reperitur. Vnde etiam constat falso ab aduersarijs dici: voluntatem posita præfinitione actus ex iudicio indifferenti illum elicere: Ad id enim opus erat, quod ab actu præfinito in actu primo retraheret, solicitaret ve ad oppositum, atque voluntas eiusmodi solicitationi renueret, & solicitationi ad actum concederet: quod vim motiuam iudicij ad vtramque partem requirit, quæ ipsi ad retrahendum ab actu præfinito deficit: quare ex ea parte pura speculatio est, & testis, non suasor; solaque iudicij illius parte, qua ad actum solicitat, voluntas mouetur, ac si, quod ad eius motionem attinet, pars altera retrahens ab actu non adesset.

9 Sexto eandem solutionem impugno, quia non minus indifferens actiue physice de se se voluntas est, quam sit intentionaliter indifferens iudicium illud: & tamen indifferentia actiua physica voluntatis de se se, & intrinsece indifferentis per extrinsecam determinationem ipsi ex parte actus primi adiunctã ita antecedẽter determinatur, seu prædeterminatur, vt absolute indifferens, & libera in actu primo non maneat ad vtrumvis, sed impos absolute ad oppositum: ergo, etsi iudicium indifferens de se se vim motiuam intentionalem habeat, tamen extrinseca præderminatione præfinitionis ad vnum determinatur vt non maneat indifferens sed ad vnum determinata in actu primo, & impos absolute ad oppositum. Nec valet determinationem, qua absoluta indifferentia vnius generis absolute auferatur, aut impediatur in eodem genere, vel physico, vel intentionali esse debere; præfinitionem autem esse in genere actiuæ determinationis physicæ, quæ proinde potentiæ voluntatis indifferenti physicè actiuæ officiat: secus indifferentiæ potentiæ solum intentionaliter motiuæ, quæ alterius generis est. Nam per determinationem iudicij solum intentionaliter motiui, v. g. visionis beatæ, impedisti, auferrive potentiam absolutam, physice alias indifferentem ad amandum, vel non amandum, aut odio habendum Deum, & aduersarij asserunt, & hac ipsa solutione, quam confutamus generaliter supponunt. Et ratio à priori est, quia cum indifferentia absoluta voluntatis in actu primo ad vtrumvis ex indifferentia vtriusque generis, & actiuitatis physicæ, & intentionalis essentialiter constituatur sublata indifferentia alterutrius generis per determinationem in illo, implicat absolutam indifferentiam, seu potentiam ad vtrumvis perstitere. Septimo impugnatur solutio eadem de indifferenti iudicio, quia etiam posito, & addito voluntati, si tamen ex parte Dei causæ primæ non adsit decretum concurrendi cum voluntate creata (siue illud præfinitio sit, vt hi asserunt, siue indifferens concurrendi decretum quod quidem primo, & principalius ad voluntatis operationem requiritur) absit, absoluta potentia ad operandum aberit; quare neque indifferens ad operandum, vel non operandum, & libera esse potentia ad vtrumvis poterit, sed operandi impotentia. Octauo tristitia damnatorum de pœnis concepta libera erit: cum malum vlterius sibi esse de pœnis tristari, ac non tristari bonum sit, esse iudicent, quantumvis cogniti pœnarum ad tristitiam solicitet: quare & in damnatis est iudicium indifferens ex vna parte ad tristitiam inducens, & ex alia a tristitia retrahens, in quibus tamen de pœnis tristari liberum non est. Nono tota hæc solutio de potentia voluntatis secundum se, & præcise sumpta, aut etiam indicio indifferenti instructa (imo & omnes aduersariorum solutiones) aperte confutantur ex stata ipsis doctrina de absoluta impotentia Angeli ad peccandum in primo instanti suæ creationis: in quo, & voluntas secundum se, & possibilitas præcisiue sumpti peccati, & iudicium indifferens ad vtramque partem aderat, adesseve poterat; & tamen ad peccandum absoluta potentia non erat, imo vero absoluta per eos peccandi impotentia Angelo pro eo instanti aderat: quia Deus creationis iure illius instantis primi operationes creato Angelo indere tenetur, eumque proinde ad illas eliciendas prædeterminare: ad quod ipsum causæ primæ titulo respectu operationum rationalis creaturæ pro quavis duratione operaturæ per ipsos præfinitores, & prædeterminatores tenetur.

10 Ex dictis cert. 4. & 5. verbales aliæ, rerum vacuæ, solutiones aduersariorum disparent. Quarum meminimus cert. 4. n. 1. nempe necessitatem consensus nostri à Deo præfiniti ex Dei præfinitione ortam, & impotentiam ad eius contradictorium, & contrarium extremum eadem præfinitione simul inductam esse necessitatem vnius, & impotentiam alterius, non simpliciter, neque absolutam, quæ libertati causæ, & voluntatis solummodo officiunt, sed secundum quid, & ex suppositione, quæ cum voluntatis libertate cohærent, vt Patres, & Theologi omnes fatentur. Etenim ea necessitas, & impotentia voluntati secundum se absolute, & simpliciter sumptæ non competunt, sed cum addito, & ex suppositione præfinitionis. Cæterum, qui Patrum nostris, & Theologorum, ac Philosophorum omnium verbis conuenunt hi ea, eorum omnium sensum, sententiamque debent tenere. Constat autem ex eorum verbis datis supra q. 3. & sequentibus necessitatem simpliciter, & absolute talem libertati voluntatis aduersam, eandem cum necessitate antecedente, & ex parte causæ, & potentiæ ad operandum, & quæ causa est, vt res sit, facit, cogitque, aut prohibet rem esse, quæ omnia in necessitatem ad vnum, & impotentiam ad extremum oppositum ex præfinitione alterius extremi ortam, manifeste cadunt. Constat item necessitatem ex suppositione, & secundum quid vnius extremi, & impotentiam, seu impossibilitatem alterius, quæ libertatem voluntatis compatitur, eandem cum consequenti necessitate esse, & quæ nec facit, nec cogit, aut prohibet rem fieri, ac esse, vel non esse à causa; sed qua res necesse est quandiu est, siue ex suppositione quod sit. Et hanc quidem necessitatem vnius extremi, & impotentiam alterius oppositi solam diuina vnius extremi præfinitione non induci, sed aliam explicatam, & libertati contrariam manifestum est. Secundo constat ex aduersariorum principijs. Etenim, si quidquid voluntati absolute, & simpliciter sumptæ additur necessitatem, & impotentiam simpliciter, & absolute talem ad eius operationem, & negationem operationis non inducit; neque ad potentiam absolute talem ad vtrumvis iudicium indifferens requiretur: nam potentia, aut impotentia ad vtrumvis simpliciter, & absolute talis in voluntate simpliciter, & absolute tali, absque attentione adiuncti alterius constituenda per hos erit. Cum eorum solum positio, aut defectus attendi debeat, quæ absolute talem potentiam ad vtrumvis constituant.

11 Secundo Cum vnio hypostatica, & beata visio suppositiones ext. aeſſentiales voluntati sint, nó absolutas, & simpliciter dictas necessitates libertati humanitatis Christi ad peccandũ, & beati ad non amandum Deum contrarias inducent, sed solũ necessitates ex suppositione, & secun-

dum quid libertati non aduersas: & humanitas Christi ad peccandum potens, & libera absolute,& simpliciter erit, & ad non amandum Deum Beatus,quod abnuunt aduersarij omnes. Tertio,reiectæ ex solutiones sunt ex causæ liberæ definitione:quæ non secundum se sola, sed aliis omnibus requisitis ad operandum positis, ac proinde ex suppositione aliorum extra essentiam,& entitatem causæ, seu potentiæ quæ libera est,& absolutè dicitur ad operandum posse absolute debet operari & non operari quare necessitas operandi, & non operandi impotentia,quæ è cuiusvis ad operandum requisiti (quale est diuina præfinitio) suppositione proueniat,non secundum quid,& ex suppositione libertati voluntatis absolutæ & simpliciter tali amica sensu Patrum,& Theologorum est,sed ex suppositione antecedente natura,& causalitate operationem tenente se ex parte potentiæ, atque illam simpliciter, & absolute naturalem, & necessitatem in operando constituit, ac subinde absolute, & simpliciter, & eius, & operationis abolet libertatem: quarto, nulla alia ratione iudicij indifferentia, etsi extrinsecum entitati voluntatis illud sit, supponi ad absolutam,& simpliciter talem potentiam liberam voluntatis debet,vti,quæ,etsi eius suppositio,extrinseci voluntati suppositio sit, tamen est suppositio alicuius requisiti ad operandum quod quidem determinatum,& ad operandum, determinans, & necessitans voluntatem foret, non quidem secundum quid,& ex suppositione, (vt opponuntur necessitati simpliciter,& absolute tali, sed simpliciter absolute necessitaret ad operandum: at præfinitio per vos allegata, primo & principaliùs requisitum voluntati ad operandum est & ad id antecedenter determinans,necessitansque voluntatem:ergo eius suppositio, etsi extrinseci voluntati suppositio sit, simpliciter, & absolute illam necessitat ad operandum,impotemque non operandi constituit. Quarto denique solutio hæc re ipsa eadem est cum solutione de potentia ad vtrumvis,& exclusione necessitatis, ac impotentiæ ad alterutrum extremum voluntatis præcisè sumptæ impugnata ad satietatem cert. 4. quare datis ibi impugnationibus omnibus est obnoxia.

12. Porrò necessitatem simpliciter, & absolute talem absolute arbitrij libertatis euersiuam eandem esse, atque antecedentem natura rei, & operationis positionem sæpe ex Theologis, & Patribus ostendimus; necessitatem verò ex suppositione, & secundum quid cum absoluta voluntatis libertate componibilem, eandem itidem cum necessitate consequentis,& quæ rei positionem natura non præcedit,ergo ea solum est,quando,quod est,quamdiu est,siue ex suppositione quod fit,necesse est esse,ac proinde in potestate indifferenti, quam ad sui effectionem,& existentiam suppones,quamquam existendo pro naturæ posteriori sequatur, & nequeat necessitatem retrotrahere, & regrediendo intra potentiam retundere.Inde verò manifestum est,alios sacros atque vocibus necessitatis antecedentis, & consequentis abuti: eam necessitatem suæ præfinitionis,quæ per ipsos ex parte causæ se tenet,necessitatem antecedentem esse negant,& consequentè solum appellant. Sed Aluarez d.22 & 25.de auxil. ait: necessitatem consequentem solum, ac non antecedentem esse, quamvis necessitatem quæ subsequitur voluntatem, seu decretum causæ primæ.Sed certe necessitas consensus decreto ipso præfinitiuo inducta non subsequitur decretum.sed est ipsi decreto identificata: ergo non est consequens necessitas, sed antecedens: quare, licet ea consequentis necessitatis acceptione admissa physicæ prædeterminationis, seu auxilij de sese efficacibus, atque decreti diuini effectibus necessitas emolliretur,secus necessitas decreti diuini præfinitiui. Secundo vitio beata,& vnio hypostatica earumque necessitates ad amorem Dei, vel ad non peccandum absolutæ & antecedentes, nec consequentes necessitates sunt, per aduersarios, libertati antecedenti humanitatis vnitæ ad peccandum, aut Beati ad non amandum Deum repugnantes, & tamen subsequuntur Dei voluntatem, seu decretum, à quo actiuè proueniunt. Tertio, si subsecutio diuinæ voluntatis in actu primo consideratæ intelligatur, aut decreti etiam necessitas saluetur, nullo decreto, aut effectu creato possibili, aut excogitabili, siue ab ethnicis fatalibus, siue à vetustis, aut nouis hæreticis prædestinatoribus, ac præfinitoribus humanarum actionum, absque modo etiam libertatis,potestatis voluntatis,& operationum humanarum libertas impediri,contra omnes,etiam aduersarios,qui variis modis impediri, euertive à Deo posse defendunt:quia quodcunque decretum excogitabile diuinam, à qua concipitur voluntatem subsequitur, quicunque creatus effectus,& Dei voluntatem,& decretum subsequitur.

13. Quarto solutio hæc eam re ipsa doctrinam continet,qua statam definitionem causæ liberæ mouere Aluarez in casum tentauit certam. 1. vt adderetur illi, *positis omnibus requisitis ex parte causæ secundæ, non autem ex parte causæ primæ*: eam autem doctrinam ad medium vsque reiecimus ibi,ac rursus reiecimus certam.seq Quinto denique: quod diuinam voluntatem eius decretum, & effectus illo productus subsequantur, dummodo ex requisitis, & antecedentibus ex parte causæ, & potentiæ ad operandum sint, non tollit, quod determinent, & necessitent in actu primo potentiam ad operandum, impotemque ex parte actus primi ad non operandum reddant, atque ac subinde, quod fit necessitas vere antecedens causalitate, facientesque ex necessitate rem esse, & impediens ineuitabiliter rem non esse: &, quod inde infertur,quod positis omnibus requisitis ad operandum ita operari determinate possit, vt non possit non operari voluntas: quod ipsum est eorum necessitatem vere antecedentem esse libertati potentiæ voluntatis contrariam, atque huic simili requisito ex parte causæ determinante ad operandum, etsi Dei voluntatem, aut decretum subsecuto causæ libere definitionem minime conuenire. Huc etiam verbalis alia solutio spectat: scilicet præfinitione necessitatem inductam ad vnum extremum esse necessitatem consequentiæ saluantis libertatem, non consequentis illam lædentis, vt Theologi nonnulli antiquiores docent cum S.Thom. quos tamen, si intelligere aduersarij, vel eorum sensum non dissimulare (sicuti in datis proxime) voluissent, tempori, & scriptis nostris parcerent merito, & suis. Necessitatem consequentiæ eam, quæ satis ad syllogismos efformandos est S.Th & veteres intellexerunt, quæ plerumque (scilicet in omnibus syllogismis quatuor figurarum organi Aristotelis)in connexione identitatis terminorum, seu extremorum cum medio (quam logicam proinde connexionem vocamus) fundatur: ac proinde eiusdem ad seipsum esse optime potest; debet enim in iis idem realiter esse consequens, & antecedens; necessitas autem consequentis physici ex antecedenti physico, quæ in necessaria connexione physica causæ cum effectu suo physico fundatur: & quæ in præfinitione diuina, & voluntate nostra,stante præfinitione,omnino farentibus aduersariis, intercedit: ac proinde libertatem euertere à S.Th. & veteribus aliis dicitur: quia est necessitas, & determinatio physice, nec solum logice antecedens ex parte causæ, & potentiæ ad effectum præfinitum se tenens,neque eius positionem supponens:quare & huius,& voluntatis libertatem euertens.

CERTAMEN VI.

Euasiones aduersariorum aliæ præoccupatæ.

1. RESpondent vlterioribus verbis aduersarij necessitatem alterius extremi, & impotentiam antecedenter etiam causalitate, & natura extremi oppositi voluntati nostræ inductam, dummodo ex parte Dei causæ primæ se teneat (vt se tenet, ac prouenit præfinitionis antecedens ad vnum necessitas, & impotentia voluntatis nostræ ad alterum oppositum) eius libertati non officere; secus si ex causa proueniat secunda.Inuitus toties easdem repeto impugnationes; & tamen repetere cogor, cum aduersarij eiusdem solutionis aliis, atque aliis verbis repetitæ tædio nos æstiment vincendos: ne ex improbo repetitionis labore commodum immerito re portent: eadem sane hæc solutio est, atque proxima necessitatis consequentis pro subsequente Dei vel decretum, vel voluntarem,& cum doctrina de additamento illo tentato in casum ab Aluarez, & nonnullis ex suis definitioni communi, & firmæ causæ liberæ iam

iam impugnatis. Nunc autem addo si nomine necessitatis antecedentis se tenentis, ac prouenientis, ex parte causæ primæ, & compossibilis cum nostra libertate sola necessitas ab extrinseco Dei prouenientis nostris actionibus, (v.g. ex præfinitione, aut efficaci de se decreto illarum) intelligatur, physicæ præmotionis necessitas, cum non ex Dei intrinseco solummodo proueniat, sed ex creato extrinseco, & nobis intrinsecus affixo, voluntatis, & actionis nostræ libertas ea solutione defendi non poterit. Secundo, negatio decreti, seu præfinitionis consensus, & necessitas non operandi, seu operandi impotentia, quam ea decreti negatio, seu decretum de operationis negatione voluntati inducit, potentiam absolutam operandi, seu indifferentem ad operandum, vel non operandum non lædet: ex quo euincitur decretum, seu præfinitionem diuinam requisitam ad operandum non esse, contra aduersarios: siquidem id, hinc quo aliud fieri absolute poterit requisitum non est, vt fiat illud aliud. Tertio: cum id etiam decretum Deo intrinsecum requisitum per vos ex parte causæ sit, vt voluntas operetur, & primum, principaliusque requisitum necessitatem operandi, & impotentiam non operandi inducens voluntati, adhuc definitio causæ liberæ ad operandum, vel non operandum effectum præfinitum in illam non cadit. Quarto, cur necessitas antecedens natura, & causalitate operationem voluntatis multo minor, & à Deo saltem physice superabilis eius in operando libertatem euertet, non autem necessitas antecedens etiam, & creatis necessitatibus antecedentibus prior, & physice & metaphysice prorsus insuperabilis, quam voluntati affert diuina operationis præfinitio, eius in operando libertatem non aboleat? Quinto, siè intellecta solutio sensu ipso sibi abrogat fidem. Etenim necessitas, quam sibi imponit voluntas antecedenter per imperium sui actus, aut intentionem efficacem finis ad vnici medij electionem, minus officit voluntatis libertati, quam necessitas orta ex intrinseca Deo præfinitione diuina cuiuis actus. Siquidem illa proximam, vt summam ad suum actum imperatum, aut electionem euertit libertatem, non remotam; Præfinitio verò diuina, ne remotam quidem ad operandum absolutam libertatem reliquit.

2. Sin autem necessitatis antecedentis voluntatis operationem ex parte causæ primæ prouenientis, ac proinde cum causæ creatæ, & operationis nostræ libertate absoluta compossibilis, nomine, intelligantur etiam quæ ex iis, quæ à Deo proueniunt ad extra necessitates oriuntur. Inprimis nulla siue physica, siue intentionalis necessitas antecedens erit, esse, fieriue, aut dari poterit quæ voluntatis, & operationis nostræ libertatem euertat: quod hoc syllogismo *in Celarem*, facile demonstratur. *Nulla necessitas antecedens à Deo prouenient, etiam extrinsece, tollit libertatem voluntatis, & operationis: sed omnis necessitas antecedens prouenit à Deo, saltem extrinsece; nec potest non ita saltem à Deo prouenire: ergo nulla necessitas antecedens tollit, tollereue potest libertatem nostræ voluntatis, & operationis.* Hoc autem, ex sic intellecta solutione euidens, repugnat in primis libertati abolitæ Beatorum ad amandum, vel non amandum, aut odio habendi Deum ex necessitate antecedenti amandi Deum ipsis à Dei visione allatam. Item libertati ad peccandum humanitati Christi deperdita ex necessitate antecedente obseruandi præcepta, ac non peccandi ipsi ex vnione hypostatica suborta, vt aduersarij mordicus, & Christo gloriosissimè tuentur. Tertiò: pugnat cum eorum sententia, dum hæreticorum, & fatalium ethnicorum necessitates antecedentes nostrarum voluntatum, & actionum libertatem euertere Catholice clamant. Pugnat quarto: cum Theologis, & Philosophis cunctis asserentibus Deum ita posse voluntates nostras agere, vt earum, & operationum nostrarum libertatem perfundet: &, quod adeo benigne se nobiscum gerat, vt nostræ libertati, & industriæ sua prouidentia locum reliquat, nec nos à virtute, merito, & præmio excludat, gratias agunt. Pugnat quinto cum receptissima, & quantumvis stupidis hominibus notissima diuisione causæ creatæ in naturalem, seu necessariam, & causam liberam. Etenim omnis necessitas antecedens causæ naturalis ad operandum, & impotentia ad non operandum prouenit à Deo, seu causa prima etiam, saltem extrinsece: ergo nulla necessitas antecedens causæ naturalis ad operandum, & impotentia eius ad non operandum excludit eius libertatem. Sexto, contra sic explicatam solutionem integrum est robur argumenti periti ex definitione causæ, & potentia liberæ: cum tam Dei decretum, quam quodvis principium necessarium voluntati ad operandum positum & suppositum esse ex parte causæ debeat ad operandum, & potentiam absolutam non operandi relinquere voluntati, quam nequit illi relinquere, si de facto operatio connectitur, ac proinde ad eam prædeterminat, ac necessitat antecedenter voluntatem: vt præstat eius præfinitio.

3. Respondent iurius aduersarij necessitatem antecedentem voluntati ad operandum, & impotentiam ad non operandum à præfinitione operationis inductam esse necessitatem à principio, etiam quoad suppositum extrinseco, quæ proinde libertatem eius non lædit. Addidi *quoad suppositum*, ne eadem sit omnino hæc solutio cum illa, quam per omnia confutauimus cert. 4. de necessitate extra essentiali voluntati præcise secundum suam entitatem consideratæ. Cæterum eisdem, quibus illa impugnationibus patet. Nam primo definitio causæ liberæ non restringit requisita ad operandum, quæ omnia, & coniunctim posita debent relinquere potentiam ad non operandum, vt liberam ipsam relinquant, ad sola requisita, quæ à potentia, seu voluntate eâ illis operatura, ac non sine illis operatura supponito, aut subiecto non differentia, sed de omnibus omnino requisitis affirmat potentiam ad non operandum causæ liberæ relinquere debere. Idque ostendunt rationes omnes, quibus eius definitionis veritatē, seu bonitatem cert. 1 probauimus. Secundo, fatales ethnici antiqui hæretici prædestinatores, ac noui præfinitores Lutherani Vuicleffitæ, Calumniæ à Patribus, & scholasticis, etiā aduersariis, reiiciuntur, quod fatum ethnicum prædestinationes, ac præfinitiones eiusmodi nostrorum operum, & voluntatum necessitate sua antecedenti libertatem abolerent, si, vt ab illis asseruntur, darentur. Et tamen ea omnia non minus, quam præfinitiones, quas refellimus, & inde ortæ necessitates absolute antecedentes vsum nostræ libertatis, supposito, ac subiecto à voluntate distinguerentur: ergo nulla, & doctrinæ aduersariorum in consequens, ea solutio est. Tertio: præfinitionem omnem diuinam de substantia operationis nostræ solum, ac non de modo etiā libero operandi ex libertate voluntatis, & operationis nostræ libertatem abolere solemne aduersarius est, vt inferius videbimus: solemne item apud illos præfinitionem coactiuam, si daretur, cum nostra libertate, & potestate absoluta ad oppositum operis, ita præfinitā, pugnaturam: cum tamen per ipsos suppositō, & subiecto à potentia nostra volitiua distinguerentur. Quarto impugnatur à priori: quia antecedens omnino præcise ad operandum, & impotentiam absolutam antecedentem ad oppositum inducens libertati, & indifferenti absolutæ potestati ad vtrumvis repugnat: Id autem absolute habet præfinitio, etsi supposito à voluntate differat: ergo pugnat cum eius, & operationis præfinitæ libertate. Maior patet. Tolle enim à principio quovis non differente suppositō, aut subiecto à voluntate, & necessitate operandi indita ex illo voluntati, necessitatem omnino antecedentem vsum libertatis in operando esse, ac statim principium illud, & necessitatem operandi, quam voluntati affert, cum eius libertate annuentibus Patribus, Theologis, & Philosophis cunctis, ac causæ liberæ definitione, ex qua adeo vexatis, facile compones. Quinto, denique solutio hæc breuioris pallioli est, quam vt duos cooperire valeat, præfinitionem scilicet, & prædeterminationem, seu præuiam qualitatem. Hæc quippe suppositō, & subiecto à voluntate nostra non differt.

4. Respondere vero simulatus ex nostris nonnullis potsent. Præfinitiones diuinas prædeterminatiuas humanarum actionum esse earum remota principia non proxima: ad libertatem autem voluntatis satis esse, si principia omnia proxima ad operandum requisita indifferentia sint, nec remoti, (quod non, nisi mediis proximis, operationum est) necessitatem antecedentem proximorum indifferentia temperatam, & in effectum sic transmissam libertati voluntatis officere: quæ doctrina Soarij nostri, & assectarum eius satis est frequens, vt præfinitiones suas nostrarum actionum per scientiam med. an regulatas, & decretum auxilij efficacis collationum ex eadem scientia regulatum cum nostræ voluntatis libertate, & indifferenti

xenti poteſtate conſtare oſtendant. Cæterum ſolutio hæc ad phyſicæ prædeterminationis neceſſitatem antecedentem Thomiſticam cum noſtræ voluntatis libertate componendam extendi non poteſt: quare anguſtior, quam eorum doctrinæ opus eſt, ſolutio erit. Secundo: cum prædeterminatio principium proximum de ſe efficax, & eſſentialiter connexum actui ad quem prædeterminat voluntatem, ſit, nequit præfinitionis prædeterminatiuæ neceſſitatem remotam in effectum tranſmittere temperatam, vt de ſuis principiis proximis indifferentibus Doctores noſtri philoſophabantur. Tertio: Nec ſupponit ſcientiam conditionatam, & futurum ſub conditione conſeſſum ea præfinitio, ſicuti Suaritiæ præfinitiones, & decretum efficacis auxilij collatiuum: vtrumque enim, & ſcientia conditionata conditionatum futurum ſupponunt: cuius veritas cum à futuri abſoluta exiſtentia purificata conditione pendeat, eidem libertati voluntatis, cui futurum abſolutum contingens, ſubiicitur: quare pro priori illo remoto ſcientia conditionata collatiuum decretum, & ſuaritiæ præfinitiones impediri abſolute à voluntate poſſunt, ne fuerint, ac præceſſerint, eadem poteſtate, ac libertate, qua impediri poſſit abſolute futurum contingens.

5. Et hac quidem ratione, dependentiæ principij connexi, ſiue phyſica connexione, ſiue identitate actus, a libertate voluntatis abſoluta circa ipſum aperte neceſſitas eius principij cum voluntatis libertate ſaluatur, ſiue proximum illud, ſiue remotum principium ſit: quare nulla inde inter proximi, & remoti principij neceſſitatem cum libertate noſtra concilianda difficultas intercedit. An vero ea ratio in præfinitionibus Suaritis locum habeat controuerſ. 4. examinabimus. Certe in Thomiſticis, & Franciſcanorum pauculorum, ab Scoto in eo deficientium, præfinitionibus locum non habet. Cum ea principia eſſentialia abſolute ad futurum contingens abſolutum ſint, & in hypotheſi ad conditionatum, neque horum ſcientia regulentur, vllamue à voluntatis libertate dependeant. Denique rationem principij, ſeu cauſæ remotæ neceſſitatem effectus, & oppoſiti extremi impotentiam antecedenter natura, & cauſalitate inducentis, atque omnino in ſui poſitione à libero exercitio arbitrij independentis præciſe ſatis eſſe poſſe, vt eius antecedens neceſſitas cum arbitrij libertate conſiſtat, nunquam potuit penetrare. Tum: quia, etſi cauſa, & principium, & neceſſitas eius remota ſit, facit tamen, & cogit rem eſſe, prohibetque mutabiliter rem non eſſe, neque à libera voluntate ſit, aut deſcendit, quæ ſunt ſigna omnia neceſſitatis antecedentis euertentis noſtram libertatem ab Anſelmo, & reliquis Patribus, & Theologis notata. Tum, quia peteipſi nequit, quo demum pacto id, quod ex priori naturæ remoto, ac proinde anteriori in ferie cauſalitatis, & naturæ impoſſibile voluntati eſt, per ſubſequens in eadem ferie ſignum principij ad effectum proximiotis poſſibile eidem voluntati fieri valeat: niſi in eius poteſtate proxima per principium proximum conſtituta ſit illud principium remotum, & proximo anterius auferre, ſeu impedire ne pro illo anteriori ſigno fuerit, vel auferre ſaltem ab eo illud, per quod alterum extremum cum principio illo remoto pugnans reddebatur voluntari ex illo anteriori ſigno naturæ impoſſibile: quorum neutrum in poteſtate voluntatis proximæ ad operandum conſtitutæ poſitis præfinitionibus Thomiſticis, & pauculorum Franciſcanorum omnino independenter ab exercitio libero noſtræ voluntatis certiſſimum eſt.

6. Vltima defendentium præfinitionum eſſentialiter requiſitarum ad omnes creatæ voluntatis operationes, & de ſeſe efficacium, & connexarum cum noſtris operationibus præfinitis omnimodam ab eius libertate in ſui poſitione independentium eſt, quam dedit ſuis Aluarez citata d. 122. de auxiliis, aliâ deſerens de neceſſitate proueniente ac tenente ſe ex parte cauſæ primæ iam impugnatam, reprobãs n. 39. §. *Ad eſtamum*. Eiuſmodi præfinitiones de ſola ſubſtantia operationis humanæ non eſſe, ſed de modo etiã libertatis eius vt, ſcilicet, Deus præfinit irreuocabiliter, & irreſiſtibiliter, non vtcumque contentum ſieri, ſed fieri libere à voluntate: ex quo inquiunt, obfirmatur potius, non infirmatur operationis, & voluntatis in ea operatione eliciendæ libertas. Siquidem non libere exercita ea operatione libertatis præfinitio, ſeu decretum illud efficax Dei fruſtraretur, quod ipſius infruſtrabilitati repugnat. Itaque in eiuſmodi præfinitione, & decreto de ſeſe efficaci operationis libere eliciendæ tam eius, quam voluntatis noſtræ libertas, non quidem euertitur, ſed fideiuſſorem Deum habet. Recte enim Auguſtinus ſupra recitatus aiebat Dei prædeſtinantis voluntatem *non deſtruere, ſed perficere noſtram libertatem*, atque vt ipſe Aluarez recitat, Anſelmus de concordia cap. 6. ait, Dei voluntatem, qua vult effectum ſequi voluntatem noſtram, libertatem non euertere. *Tunc enim neceſſe eſt voluntatem eſſe liberam: & eſſe quod vult.* Clariora hæc aliis ſupra impugnatis ſolutio, ſed quæ (vt ſatius viu venit) claritate ſuam prodat falſitatem. Et primo quidem Auguſtini, & Anſelmi verba, ſi eorum ſenſu adducerentur rem eunceret. Vereor tamen vehementer, ne Caluini ſenſu vſurpentur, vt ſupra ex Caluino hæc eadem pro ſuis præfinitionibus vſurpantes obſeruabamus quæſt. 3. cert. 1. atque ab ethnicis fatalibus vſurpata refert Iulius Sirenius 3. de fato cap. 2. his verbis, quæ ipſiſſima Aluarez, & Domuncanorum ſunt. *Aſſerebant*, inquit, *fatum non deſtruere hominis naturam. Et ideo manere ſemper in nobis, & velle: quia efficacia diuinæ præfinitionis non eſt in ruinam liberæ facultatis: ſed in adiutorium, & ſubminiſtrationem eius.* Patrum vero ſenſus valde eſt in ſimilibus verbis diuerſus. Nam hi quidem non aliud prædefinitionis genus reſpectu noſtrarum actionum agnouerunt, quam prædeſtinationis cuius (ſicuti, & præſcientiæ abſolutæ, neceſſitatem antecedentem, & cauſalitatis, ſeu cauſæ de ſeſe phyſicæ connexæ cum effectu contingente, ſed conſequentem, & quæ ex contingentis, & liberi voluntati noſtræ effectus ſuppoſitione deſcendat: quia futuritionem eius conditionatam, & ſcientiam ipſius, ex qua voluntatem prædeſtinationis Deus concipit, ſupponit: cuius (vt ſæpe diximus) conſiſtentia è futuri abſoluti, purificata conditione, poſitione pendet: quare tam futuritio conditionata contingentis, quam diuina de ipſa ſcientia à libero vſu abſoluto libertatis in ſui poſitione demum dependet: ac ſubinde neceſſitas effendi contingens illud conſequens vſum libertatis noſtræ, & ex eius vſus ſuppoſitione ſolummodo eſt, & quæ ſola noſtram libertatem compatiatur; non autem antecedens natura, & cauſalitate contingens illud, quam cum eius contingentia, & libertate pugnare, & Auguſtinus, & Anſelmus citatis ſuis locis, & alias ſæpè, Patreſque reliqui docent, vt vidimus q. 2. Ex quibus conſtat ea contingentia, quæ vult Deus decreto prædeterminatiuo neceſſe eſſe, vt contingentia ſint, ſicut ea, quæ præſcit abſolute contingentia fore neceſſe eſſe contingentia fore neceſſitate manifeſti conſequentis connexionis logicæ ſolum cum contingenti futuro, quia eius tandem contingentiam ſupponit iuxta horum Patrum doctrinam; non autem neceſſitate naturæ antecedente cauſæ, aut principij alicuius de ſe connexi phyſicè cum effectu: cuiſmodi eſt præfinitio de ſe connexa indiuitabiliter cum actu, atque in ſui poſitione à libera huius poſitione omnino independens.

7. Explodis tam ſolutionis huius ab authoritate horum Patrum fundamentis, eius, præter principij petitionem, in terminis ipſis repugnantiam aperiamus, ac ſubinde ad argumenta noſtra diluenda inſufficientium. Quod vt præſtetur longius nobis eundem non erit quam ad principium idem communis, & tandem, & ſi reluctantes, ab ita reſpondentibus admiſſe definitionis cauſæ liberæ, ex quo illa omnia efformamus ea liquidem eſt, *qua poſitis requiſitis omnibus ad operandum poteſt operari, vel non operari.* Ex quo euidens eſt operationem, ſeu effectum ſuæ cauſæ contingens, & liberum illam omnino eſſe debere, qui ita ab illa poſitis requiſitis omnibus ſit, vt tunc eiidem poſitis poſſit non fieri: eſt liquidem oratio hæc oratio de paſſiua, illi primæ orationi de actiua, qua actiua cauſæ libertas definitur correlata, atque omnino reſpondens, ſicut hæc duæ. *Ego amo Deum: Deus amatur à me.* Hoc poſito ſic argumentor. Operatio libera voluntatis eſt, quæ, ita à voluntate cum requiſitis ſit, vt poſſit tunc abſolute non fieri, ergo operatio, quæ poſitis requiſitis, ita neceſſario ſit, vt non poſſit tunc abſolute non fieri, libera non eſt. Eſt enim propoſitio hæc primæ immediatè repugnans, eiuſque contradictoria. Sed præſertim antecedenter deſerminate actus, cui eſſentia

ſua

sua indissolubiliter eius præfinitio connectitur, & subinde necessitans antecedenter, & ex parte causæ voluntatem ad illum, ac insuper in modum libertatis, quo ab illa fiat tenderet in hæc duo, vt, scilicet, actus posita præfinitione requisita ad ipsum, & necessitante antecedenter, atque ex parte actus primi voluntatem, vt ipsum determinate operetur, itaut stante illa non posset ex parte antecedentis, & potentiæ in actu primo ipsum non operari, à voluntate ita fiat, vt tunc non possit non fieri; & hoc alterum, quatenus actus libertatem præfinit: ita actus idem posita præfinitione à voluntate fiat, vt tunc possit ab illa non fieri. Hæc autem apertissima contradictoria sunt: ergo præfiniens Deus hunc actum determinate, & ineuitabiliter à voluntate fore, ac simul liberè fore duo contradictoria simul intenderet: vide qualem Deum ita hæc soluitio fingat, omni stupido homine dementiorem, cuius voluntas duo contradictoria simul, semelque serio intendat. Æstimo ita respondentes non multum dubitaturos afferere aliquando Deum velle efficaciter dealbare hominem per nigredinem, & (quod exactius adhuc doctrinæ huius solutionis exemplum est) aëra tenebris offusis illuminare. Nec alia est aliorum Thomistarum solutio, scilicet præfinitionem diuinam eminenter continere liberum nostrum consensum, ac proinde eius non officere libertati. Quidquid enim determinat ex parte actus primi ad vnum, ita, vt sit inconiungibile cum alio determinat actiuè per modum naturæ, & causæ necessariæ: quare nequit eminenter actiuè libertatem, effectus, quam destruit, continere, sed potius eius necessitatem, quam efficit.

8. Duas alias vix vnius, vel alterius Thomistæ ex his, qui præfinitionis requisitæ ad operandum in fuit positione ab exercitio libertatis nostræ independentiam omninodam tuentur, solutiones omittere decreueram: tum, quia infimæ: tum, quia paucorum erant. Sed cum reliquis non satis (vt vidimus, videbimusque) firmas non pauci ex illis, vt nostris argumentis (non exigua eorum commendatione) occurrerent percurrerunt, producendæ hic etiam sunt, ne deinceps plures ab aliis solutionibus difficultatis imperu propulsi his etiam vtantur. Altera est necessitatem actus præfiniti, & importentiam ad oppositum, qua sua præfinitio inducit cum consequens exercitium libertatis nostræ non sit; aut antecedentem (quæ sola iuxta Patres, & rationem libertatem nostram euertit) non esse, sed mediam aliam nescio quam: quia decretum comitans determinationem nostræ voluntatis non admittunt, sed præuium, & requisitum esse ad operandum defendunt. Distinguunt autem inter necessitatem, quæ causa est operationi & actui, vt sit, siue causa operationis est, & inter necessitatem, quæ non causa, sed causæ operandi est. Primam aduersari libertati aiunt, secus secundam, quæ suis conuenit præfinitionibus. Sed primo soluitio hæc Anselmo & reliquis Patribus Theologis, & Philosophis est iniuria. Siquidem necessitatem rerum, ad eius cum libertate contingentium, & liberarum concordiam, diuidentes, huius rectæ à Deo ad eam concordiam opportunæ, ne insinuat quidem vocula, meminerunt; sed solum duplicis membri antecedentis necessitatis, siue aliis verbis, simplicis, vel absolutæ, & necessitatem consequentis, siue aliter, secundam quid, vel ex suppositione, vel consequentiæ. Tertio omnem necessitatem, quæ consequens non sit rei positionem, huius libertati aduersari Anselmus, Aristoteles, Boëtius, & Patres reliqui constanter affirmant: cum disputat. hac q. 3. tum controuer. 2. d. 5. q. vlt. sed necessitas præfinitionis tuæ inducta voluntati ad hunc determinate actum, quæcumque illa sit consequens non est huius actus positionem per se: ergo eius libertati aduersatur. Quarto distinctio illa necessitatis, quæ causa est, & necessitatis, quæ causæ sit vocum, seu casuum grammaticalium est, non rerum: vt prima antecedens natura, & causalitate ad operationem, & effectum absolutè sit, non secunda: nulla quippe necessitas, quæ causa operationis, & effectus, & antecedens absolutè sit inueniri potest, nisi quæ sit necessitas, seu determinatio causæ ad ponendum indefectibiliter operationem, & effectum.

9. Hoc exempla ipsa necessitatis cœlorum, vt se voluant, ac rotentur, ac similia, quibus Anselmus, & reliqui Patres antecedentem absolute necessitatem explicuerunt suadent aperte. Siquidem eo necessitates absolutè antecedentes, & quæ sint causæ volutionis cœlorum sunt, quod sint necessitates causæ, & virtutis naturalis, quæ in cœlis est, vt ieiè roteat, ac voluant: neque vllam necessitatem operandi, quæ causa operationis absolutè ipsam antecedens sit, inuenire, exempli saltem gratia, poteris, nisi, quæ causa operatur necessitas, & determinatio ad operandum indefectibiliter, ratione intrinsecæ connexionis physicæ causæ cum operatione sit, neque e contra vllam necessitatem ad operandum, quæ ratione huius determinationis, & physicæ connexionis causæ cum operatione necessitas causæ sit causans, siue causæ operationis eiusdem, & ratio est, quia necessitas quæ causa est operationis nequit excludere rationem causæ operationis, & antecedentiam naturæ, & causalitatis ad ipsam ac proinde nequit non causæ necessitas esse: eoque ipso, quod causæ necessitas ad operandum sit, nequit non esse necessitas, quæ natura, & causalitate ad eam operationem, ad quam necessitas est, præcedat: quod ipsum est esse necessitatem, quæ causa est, vt operatio sit, atque ab ea, siue ex ea necessitate fiat: quare & per ita manifeste, & sibi etiam manifestè, respondentes necessitas absolutè antecedens, ac libertati causæ, & operationis contradicens. Farentur enim (quod ne vocibus quidem audent, possuntve difficeri) necessitatem operationis huius determinatæ per finitæ à Deo diuina præfinitione in voluntatem inductæ esse necessitatem causæ ad operandum. Denique quinto necessitas absolutè antecedens, atque voluntatis libertati infesta est, quæ voluntatem reddit impotentem omittendi operationem: quia ex parte actus primi necessitat, seu determinat illam ad indefectibiliter (quatenus tendet ad eius virtutem attinet) operandum: id autem essentialiter habet præfinitio Thomistica ex parte actus primi essentialiter ad operandum requisita, atque à libero exercitio voluntatis in operando omnino independens: ergo & est absolute antecedens, & pugnans cum libertate voluntatis. Maior ex definitione causæ, seu potentiæ liberæ in actu primo toties reperita patet. Necessitas liquidem illa, quæ contradicit libertati potentiæ absolutè antecedenti, id est potentiæ operandi vel secus, etiam positis requisitis omnibus, ac proinde potentia necessitans ad operandum (qualis est necessitas, de qua in maiori) nequit non esse absolute antecedens; alias libertati antecedenti absolute causæ liberæ non contradiceret: siquidem necessitas pro alio quovis signo posteriori, vel disparato, non contradicit libertati potentiæ, seu causæ pro signo antecedenti: vt patet in libertate voluntatis antecedente, quæ consequentem necessitatem comparitur. Minor quinti huius argumenti præclusis effugiis omnibus probata hactenus manet, & consequentia est legitima.

10. Solutio alia nonnullorum Thomistarum est, quam refert, & refellit noster Bortul. de scientia media d. 10. sect. 5. §. *Tertio aly* num. 587. scilicet necessitatem antecedentem ad vnum extremum libertati causæ, & potestati ad vtrumvis oppositam non esse, quæ afferit incompossibilitatem ratione extremi vnius, cui essentia sua connectitur principium, quia extremum illud cum oppositi extremo altero repugnat (quam solam incompossibilitatem habet præfinitio consensus) quem essentialiter infert cum negatione. vel contrario ipsius, cum quibus consensus præfinitus (e ipso incompossibilis est) & vocare possimus mediatam incompossibilitatem illius principij, quia est incompossibilitas eius cum altero extremo, quatenus huius oppositum, cui connectitur principium illud, opponitur formaliter, & immediatè incompossibile est cum altero extremo; necessitatem autem absolutè antecedentem libertati causæ oppositam afferre debere incompossibilitatem principij immediatam ratione sui, ac non ratione incompossibilitatis extremi, cui connectitur cum extremo oppositi. Contra tamen primo: quia, si solum est incompossibilis cum dissensu, quæ negatione consensus huius præfinitio, quatenus incompossibilis cum illis consensus est, nec aliam intrinsecam, ac de se incompossibilitatem habet consensus præfinitio, quamdiu consensus sui negationi per se formaliter immediatè repugnans non adfuerit, potest præfinitio cum consensus præfiniti negatione,

Digitized by Google

ac diſſenſu abſque vlla repugnantia componi. Sed quotieſcumque fuerit negatio conſenſus non erit conſenſus ipſe, cui ſui negatio immediate, & contradictorie formaliter repugnat: ergo ſemper, & abſolutè præfinitio conſenſus coniungi poteſt cum negatione conſenſus, ac ſubinde cum diſſenſu: quod præfinitionis diuinæ infruſtrabilitati, & aduerſariorum doctrinæ, quam modo impugnamus, contradicit. Secundo. Nec viſio Dei erit abſolutè incompoſibilis cum negatione amoris Dei ſuper omnia in Beatis, nec vnio hypoſtatica humanitatis Chriſti incompoſibilis abſolute cum negatione obtemperationis præcepti, ſeu peccato humanitatis eiuſdem, ac proinde illis etiam poſitis, & Beati, & Chriſti humanitas ad non amandum Deum, & ad peccandum abſolutam poteſtatem, & libertatem contra horum Thomiſtarum doctrinam habebunt. Tertio nullum agens naturale, & explorato neceſſarium in operando eſſet naturale, & neceſſarium, ſeu inconiungibile abſolute cum negatione, ſeu contrario ſui effectus, ſed abſolute poſſet coniungi cum illo, ac ſubinde abſolute etiam liberum in operando, contra omnium omnino hominum iudicium. Tres hæ conſequentiæ, vel apud ita reſpondentes, vel apud omne hominum genus abſurdiſſimæ ex huius ſolutionis doctrina ſunt irretractabiles. Siquidem nullum horum principium quantumuis connexum aliam iuxta hanc ſolutionem pugnam habebit de ſeſe, niſi quatenus extremum vnum, cui eſſentia ſua connectitur, quemque indefectibiliter infert, formaliter immediate pugnat cum extremo oppoſito, atque adeo non ex incompoſibilitate ſui, ſed extremi, cui connectitur, quodque neceſſario infert, mediatam nimirum, & extrinſecam tantum incompoſibilitatem habet: quare ſecundum ſe conſideratum quodvis horum principiorum componi abſolute poterit cum ſui effectus extremo oppoſito, æque, atque præfinitio cum negatione conſenſus præfiniti, ac diſſenſu contrario.

11. Quod ſi, vt hæc vites abſurda, dicas: vnionem hypoſtaticam, viſionem beatam, & naturalium agentium virtutem, eo ipſo, quod virtutes de ſeſe determinatæ ſint, connexæ ſuis effectibus, eorumque indefectibiliter illatiuæ oppoſitionem habere intrinſecam, ac de ſeſe cum extremis oppoſitis, licet non immediatam formalem, & contradictionis, ſeu contrarietatis formalis, quæ eſt inter album, & non album, ſeu inter album, & nigrum, ſolumque in rebus, quæ ad idem ſignum naturæ, vel prius, vel poſterius ſpectant, eſſe poſſunt, ait mediatam (quia ſola oppoſitio, & repugnantia contradictionis, & contrarietatis immediata, & formalis eſt) & illatiuam. Cum enim eſſentia, & entitate ſua vnum extremum contradictionis, & contrarietatis interant. Cum extremis ita oppoſitis intrinſecam pro ſuo ſigno priori oppoſitionem virtutis, & eminentiæ, qua extremum illud aliis immediate oppoſitum continent, & neceſſario ponunt, omnino habent, nec ſolum mediatam extrinſecam ratione ſolius repugnantiæ extremi neceſſario appoſendi cum oppoſitis ibi extremis, quaſi nulla ſit in principiis illis cum extremis ſuo neceſſario effectui incompoſibilibus pugna incompoſibilitatis, & repugnantia intrinſeca virtutis eminentialis, & illatiua. Eo enim ipſo quod de ſe atque ab intrinſeco ad vnum extremum ex oppoſitis ipſis incompoſibile determinata ſint, determinata intrinſece, ac de ſeſe ſunt ad oppoſita excludenda. Vnde fit non poſſe eſſe pro priori naturæ antecedenti, ad quod principia illa determinata, & determinantia abſolute ad vnum extremum ſunt, abſolutam ad eius oppoſita extrema abſique contradictione manifeſta abſolutam poteſtatem, cum autem ad abſolutam libertatem cauſæ, ac principij operatiui eſſentialiter requiratur abſoluta ad vtrumvis poteſtas operationem alterius extremi antecedens: nec naturales cauſæ in ſuos effectus, nec viſio, ne poſita Beati ad Dei amorem, nec humanitas cum vnione hypoſtatica ad non peccandum liberas conſtitit. Faceor ſolutionem totam Philoſopho, & Theologo dignißimam, euidentißimamque eſſe: ac proinde argumenta ſuprà facta contra tuam ſolutionem intellecta ſi de incompoſibilitate præfinitionis conſenſus cum eius oppoſitis negatione, & diſſenſu, ſolum mediata extrinſece ratione formalis incompoſibilitatis immediate contradictoriæ, vel contrariæ conſenſus cum ſui negatione, vel diſſenſu omnino eneruare. Verum, ni ita a te tua ſolutio proinde præfinitione intelligatur; ſed intrinſecam vlteriùs mediatam ſiue virtutis, ſiue eminentialem, & illationem incompoſibilitatem cum negatione conſenſus præfiniti, aut contrario diſſenſu in eius præfinitione agnoſcas, quia ad conſenſum præfinitum ipſis formaliter immediate, ſiue contradictorie, ſiue contrarie incompoſibilem determinata, ac determinans ex parte actus primi antecedentis abſolute ad operationem eius conſenſus eſt, præfinitionis tuæ neceſſitatem abſolute antecedentem, & cum potentia ad oppoſitum abſolute incompoſibilem, & cum libertate voluntatis in actu primo pugnantem eadem doctrina teneris facere: quare ſolutione tua caperis, dum difficultatem ſoluis.

CERTAMEN VII.

Euaſio alia non adeo rigida de neceſſitate, & impotentia infallibilitatis, non abſoluta præcluditur.

1. DVo rigide Thomiſticæ præfinitiones ad operandum requiſitæ continent. Alterum de ſeſe, ſiue ex intrinſecis prædicatis inſeparabiliter cum actu præfinito conneras eſſe, ita, vt eas ex parte actus primi poni, atque actum non poni repugnet. Alterum eas omnino independenter ab vſu libero voluntatis ex parte actus primi poni. Ex horum connecto argumenta contra ipſas efformata, & ſolutionum impugnationes hactenus datæ proceſſerunt: neque adeò ſegniter, & imiter eiſdem fere rationibus iam pridem à noſtris pugnatum eſt, vt illi ipſi aduerſarij, qui duo illa, tanquam ſcholæ ſuæ teſſeram tuenda ſuſceperunt, præteritarum ſolutionum arcibus à noſtris pulſi, alij eorum è duobus illis vnum, alij vero alterum aſſerere deſtiterint. Aiunt ergo primo, ex eis non pauci: neceſſitatem conſenſus præfiniti, & impotentiam ad eius oppoſita omiſſionem, & diſſenſum, quam diuina præfinitio inducit, non eſſe neceſſitatem voluntatis ad conſenſum, & impotentiam abſolutam eius ad oppoſita ipſi extrema; ſed neceſſitatem infallibilitatis: quia etſi voluntas poſita præfinitione requiſita ad operandum ex parte actus primi, ad quem præfinitio ſpectat, poſſit abſolute non operari, & contingere omiſſionem conſenſus cum illa, vt ad eius libertatem neceſſarium demonſtrauimus; ait præfinitione poſita infallibiliter conſenſura ſit: & ſubinde infallibiliter non eſt omiſſura conſenſum. Ita, & ſi non conceptis verbis, reſpondebant olim Thomiſtæ apud Suarium noſtrum de auxiliis lib. 1. cap. 10. num. 6. conceptis autem verbis Cabrera t. 2. in 3. p. q. 18. à num. 304. dicens hanc poteſtatem omittendi actum præfinitum, ſeu apponendi contrarium, quam diuina prædeterminatio, ſeu præfinitio voluntati relinquit, infallibiliter nunquam reduci ad actum, & d. 1. num. 10. dixerat poteſtatem liberæ potentiæ eſſe, *vt cum potentia, & omnibus requiſitis ad operandum poſſit componi, id eſt ſimul poni, tam actui, quam carentiæ illius.* Item Primus Dominicanorum Cathedrarum Complutenſium, & Primarius Profeſſor cum ob doctrinæ laudem, tum ob laborem diſputationibus de auxil. coram Sede Apoſtolica natarum Ioannes Gonzalez Alueldæ 1. p. d. 58. ſect. ea 2. quia inquit poteſtate nunquam continet hominem hic vocatum, ac proinde præfinitione conſenſus præuentum, non conſentire Fr. Ioannes à S. Thom. tract. de volunt. Dei d. 5. art. 6. n. 13. & 14. Hic autem Doctor de nuda auxilij entitate loquitur, non autem, vt connecta modo infallibili, quo Deus præfinitione ſua, ſeu decreto illius executiuo illud apponit, & conſenſum per illud præfinit, ſiue, vt ait Alueldæ d. 9. de auxil. cum 2 vt auxilium efficax voluntatis Dei actum præfinientis inſtrumentum eſt, quare hi duo auxilij de ſe efficacis doctrinam ſuam deſerunt, non autem præfinitionum, de quibus nunc diſputamus. Verum non excluo illo reſpectu ad Dei præfinitionem ita

ſenſum

tensum compositum potestatis ad oppositum coniungendum cum efficaci auxilio docent, & si potestatem infallibilitatis negent Nazarius 1. p. c. 1. q 22. art. 4. contrauer. 2. ad argum. 7. conclusionis §. *Secundo respondeo.* Gregor. Martinez 1. 2. c. 1. q 10. art. 4. dub. 1. concluſ. 2. ad 1. argum. Zumel t. 1. variar. d. 5. appendice §. *Ad tertium.* Ioseph à S. Maria tract. de libero arbitrio in communi quæst. 4. art. 6. § *Dico* 7. & §. *Supponendum* 7. apud Paulum Leonardum 2. p. responsionum sect. 13. num 63. His autem priores fatales ethnici idem omnino pro sui fati antecedente necessitate cum nostra libertate conciliandam dicebant referente Iulio Syren. 3. de fato cap. 22. *Licet voluntas aliter re vera non sit operatura, tamen posset aliter operari*: qua solutione illos *vocibus solum vti, ac proinde nugari* ipse concludit. Et Ioann. de Bononia Louaniens. Doctor, & Professor. Archidiaconus Panormitan. de prædestinat. & reprobat. edita Louanij anno 1565. in solut. argumentorum ad 2. pag. 514. *Stulta nimium est igitur, & perniciosa persuasio dicentium nos, posse quidem diuinam reiicere inspirationem* (huius loco præfinitionem pone; de qua agimus) *sed non ea potentia, qua aliquando reducatur ad actum.* Et Claudius Rangolius Minimus Maximus t. 1. in lib. 1. Reg. cap. 13. vers. 14 tit. *Quemodo intelligendum*, ita de hac solutione distinctionis absolutæ potentiæ, & potentiæ infallibilitatis ait: *commentitia videtur, & chymærica.*

2. Nolleni Thomistas hosce fortè ad nos (vt bono eius distinctionis, & legitimo sensu possunt) venientes ab his, qui in nostris castris sunt, in explorato eorum animo duris à Deo accipi censuris. Si enim necessitatem vnius extremi, & impotentiam alterius infallibilitatis solius scientiæ diuinæ de obiecto contingenti posita Dei voluntate de illius existentia sublata tamen ab hac Dei voluntate connexione physica, & metaphysica cum existentia, seu futuritione absoluta obiecti illius contingentis intelligant, verissime docent cum hac infallibilitatis necessitate vnius extremi, & impotentia alterius. Stare absolutè posse absolutam ad hoc alterum potentiam physicam actiuam. Siquidem, & si non necessario positum sit extremum à Deo volitum à Dei voluntate, vt poni æquè eius negatio, & cum Dei voluntate non coniungi physica actiuitate absolute potuerit; posito tamen à voluntate nostra Dei voluntati annuente, atque ita à Deo cognito necessitate consequente, & intrinseca necesse est vt sit; & rursus necessitate infallibilitatis diuinæ scientiæ; (quæ consequentem illam extremi in se positi necessitatem supponit) extrinsece necessarium etiam est: & si absolutè sit contingens. Verissime inquam ita solutione hac vtentes Thomistæ discurrent: sed præfinitionum suarum, & nomine, & re abstinere debebunt: ac proinde veritatis victoria ingenue victi nostris castris cum laude, & gloria adscribendi erunt. Nomine quidem præfinitionis abstinere debebunt: quia ea vox nonnisi in voluntatem efficacem, & decretum Dei efficax obiecti præfiniri; huicque essentia sua connexum indefectibiliter cadit. Inde etiam, & reipsa præfinitionis abstinere, ita distinctionem intelligentes, omnino debent. Si enim præfinitionis diuinæ res, & essentia ipsa connexa inseparabiliter est consensui præfinito nequit eius existentia absoluta coniungi cum negatione consensus præfiniti: ac proinde ea ex parte actus primi, & antecedenter natura ad operationem consensus voluntas nostra impos absolute antecedenter ex parte actus primi erit ad apponendam simul negationem consensus præfiniti, vt sæpe ostendimus, ac statim breuiter, & dilucide iterum ostendemus: quare vt operationum nostrarum necessitas extrinseca infallibilitatis ex infallibilitate scientiæ diuinæ de operatione ex Dei voluntate, & vocatione absolutè existente, vel futura absolutè, vt membrum eius distinctionis ab altero absolutæ, & antecedentis necessitatis abolentis libertatem defendatur, voluntas Dei, decretum indifferens, ac non determinatum, & determinans efficaciter ad consensum statuendum, dicendumque abita respondentibus erit. Vel, si efficax esse, dicique ipsi malint comitans solum operationem esse in sententibus examinandum non illam physice antecedens: quare & re, & nomine præfinitionis ita distinctionem potentiæ absolutæ, & potentiæ infallibilitatis solius ad rem præsentem intelligentes aduersarij abstinere, atque aperte, & re, & nomine partibus nostris accedere debebunt.

3. Sin autem necessitate infallibilitatis ad actum præfinitum, & impotentia infallibilitatis ad extremum oppositum non illam solam extrinsecam diuinæ scientiæ, quæ consequentem actus necessitatem supponat, sed obiectiuam aliam præfinitionis ex parte actus primi ad existentiam actus præfiniti à voluntate expositione præfinitionis determinantis de se ad illum ratione intrinsecæ connexionis cum illo intelligant, nomen quidem, & rem Thomisticæ præfinitionis retinebunt, sed distinctionem chymæricam, ac conciliandæ cum humana libertate præfinitionis necessitati prorsus inutilem; & si ad necessitatem infallibilitatis diuinæ scientiæ, quæ illam connexionem obiectiuam, & necessitatem essendi à voluntate ex præfinitione adiuncta actum præfinitum supponat, recurrant. Primo quia etiam diuinæ præscientiæ infallibilis necessitas ad vnum, & impotentia ad aliud simili connexioni obiectiuæ fati cum humanis actionibus ipsis ex fato ethnico profecientibus aderat nota, Philosophis fatalibus, & Patribus notissima erat: & tamen illorum fatum, vt absolutæ libertatis, & potentiæ absolutæ ad oppositum actus eo destinati ex parte antecedentis euersiuum reiectum ab his est. Secundo amori Dei ex visione beata, & negationi peccati ex vnione hypostatica infallibilis necessitas negationis peccati, & impotentia ad peccatum in humanitate vnica, ac Beatis diuinæ scientiæ adest: & tamen, quia supponit necessitatem obiectiuam antecedentem ex vnione ad obseruantiam præcepti, & impotentiam ad peccandum in humanitate vnita: ac similiter ex visione obiectiuam necessitatem antecedentem amandi Deum, & subinde impotentiam non amandi illum in Beatis, non saluatur in his absoluta potestas non amandi Deum, neque in humanitate vnita absoluta potestas peccandi: quare neque absoluta libertas ad peccandum, vel non peccandum in hac, atque ad amandum, vel non amandum Deum in illis, vt vos ipsi, qui ita respondetis, fatemini: ergo, & si adsit nostris operibus præfinitis infallibilis necessitas ad ipsa, & impotentia ad eorum opposita diuinæ scientiæ illa in præfinitione Dei cognoscentis, quia tamen supponit necessitatem antecedentem obiectiuam ad ipsa, & impotentiam ad eorum opposita, non saluatur in nobis absoluta potentia ad opposita extrema actui præfinito, ac subinde neque absoluta ad ipsum agendum, vel non agendum libertas. Tertio neque effectibus omnibus, ac singulis causarum naturalium ea scientiæ diuinæ in suis causis ipsos penetrantis, iuxta communem, & omnium Thomistarum sententiam, infallibilis necessitas, & impotentia non essendi à suis causis deficit; & tamen, quia obiectiuam antecedentem necessitatem, vt à suis causis fiant, & impotentiam vt ab illis non fiant diuinæ scientiæ infallibilis necessitas supponit, neque in causis naturalibus absoluta potestas non operandi, ac proinde neque absoluta libertas operandi est ergo nec in voluntate posita operationis, & actus eius præfinitione saluabitur libertas ob rationem eandem.

4. Ratio à priori, & vltima ita intellectæ distinctionis, & explicatæ solutionis ex illa, impugnatio est; quia nihil potest esse destructiuum eius, quod necessario tanquam sui fundamentum supponit: sed necessitas ad vnum, & impotentia ad eius oppositum, quam hi vocant infallibilitatis, à diuina scientia habita de contingentibus in præfinitione requisita ad ipsorum absolutam existentiam, tanquam in causa, supponit tanquam sui fundamentum necessarium, absolutam necessitatem antecedentem voluntatis ad operandum, & absolutam impotentiam eius ad non operandum posita præfinitione: ergo non destruit hanc necessitatem eius ad operandum absolutam, & antecedentem, nec impotentiam absolutam antecedentem non operandi posita præfinitione. Minor probatur: quia infallibilitas diuinæ præscientiæ de obiecto contingenti in præfinitione supponit obiectiuam connexionem intrinsecam, & è suis prædicatis præfinitionis ex parte causæ requisitæ, ac positæ, vt voluntas operetur: quare & physicam absolutam determinationem

voluntatis

voluntatis antecedentem ad illud operandum, posita eius præfinitione : & physicam subinde impotentiam absolutam ad non operandum. Imo ad hoc præfinitio actus nostri ab aduersarijs inducitur : ne sit absolutè possibile voluntati ea posita actum omittere, ac diuina scientia in causa actum determinate attingens, & exprimens potius, quam eius omissionem, possit falsitati subesse : ergo infallibilis necessitas, vt sit actus præfinitus, & impotentia, vt sit eius omissio, posita præfinitione ex infallibilitate diuinæ scientiæ actus præfiniti in præfinitione, seu voluntate cum præfinitione, tanquam in causa ortum dicens, supponit obiectiuam physicam antecedentem, & absolutam necessitatem operandi, & impotentiam non operandi ex præfinitione actus inductam in voluntatem, distinctam à necessitate, & impotentia ortis è scientiæ diuinæ actus in coniuncto voluntatis cum præfinitione : siquidem nihil seipsum potest vere, & reipsa supponere. Quod autem cum his pugnet potentia physica absoluta antecedens non operandi satis suprà demonstratum est : hincque rursus demonstratur : quia ea potentia absoluta, & antecedens, tam illi necessitati absolutæ, & antecedenti voluntatis ad actum, quam impotentiæ ad oppositum pro eodem signo, & priori naturæ contradiceret. Et enim pro eo signo vera hæc sunt : *posita præfinitione ex parte actus primi est impossibile voluntatem non operari & rursus voluntatem operari est necesse.* At ponita absoluta potentia antecedenti non operandi vera hæc propositio est : *Voluntatem non operari possibile ex parte actus primi est*, quæ vtrique illi contraria est iuxta immutabiles regulas modalium : ergo potentia absolute antecedens voluntatis ad non operandum posita præfinitione requisita ad operandum, ac proinde necessitate absoluta, & antecedente ad operandum, & impotentia ad non operandum, & huic necessitati, & huic impotentiæ absolutis, & antecedentibus contradicit. Tertio. Potentia hæc voluntatis ex parte actus primi antecedens, & absoluta non operandi stante præfinitione, vel esset non operandi sublata operatione, vel non sublata operatione : primum inducit contradictionem : siquidem staret præfinitio, vt supponitur, & non staret : quia non esset operatio, cui essentia sua connectitur : ac proinde, sine qua esse repugnat. Præterquam quod ea potentia in voluntate esse nequit, nisi sit potentia auferendi, seu impediendi præfinitionem pro naturæ priori ad positionem actus, vt patet. Secundum etiam aliam contradictionem inducit : scilicet eandem operationem simul, semelque esse, quia est ipsi connexa essentia sua præfinitio, & non esse : ergo ea absoluta, & antecedens potentia voluntatis ad non operandum posita præfinitione chimærica est, & impossibilis.

5. Vide constat, quam male admiserit Ioannes Gonzalez suprà sect. 3. num. 30. stante præfinitione posse voluntatem absolute conjungere carentiam actus cum illa : cum id alterutro solummodo (quorum vtrumque repugnare ostendimus) fieri necessario debeat ; quæ tamen in voluntate independenter à nostræ voluntatis libertate, & exercitio posita nusquam est, aut fuit. Quare neque eam auferre, & non esse nostræ est, aut fuit potestatis, vt ac pro naturæ priori ad præfinitionis positionem considerata : vnde non solum non potest esse potentia apponendi negationem operationis seiunctim ab operatione, verum neque coniunctim cum præfinitione : quia nequit esse potentia ad coniunctum aliquod absolutè apponendum, quin sit potentia ad apponendas eius partes, quarum simultaneam existentiam solummodo, & necessario coniunctum illud dicit, at nulla est potestas absoluta voluntatis nostræ ad apponendam præfinitionem operationis : ergo neque ad apponendum coniunctum præfinitionis, & operationis, seu operationem coniunctim cum præfinitione, aut plus omissionem seiunctim à præfinitione : quia neque in eius potestate est præfinitionem seiungere considerata pro quouis signo naturæ volumtate. Cum autem nequeat operatio, nisi alterutro modo exercite apponi, scilicet, vel coniunctim cum præfinitione, vel seiunctim ab illa, siue vel cum illa, vel sine illa, (& idem est de omissione operationis) fit ; nullam esse in voluntate potentiam ad omittendam operationem præfinitam, neque ad apponendam operationem contrariam. Dices esse potentiam ad ponendam operationem præscindentem à præfinitione, eiusque negatione, & sic de omissione. Contra tamen est, quia implicat esse operationem exercite absque requisitis ad ipsam operationem, vel omissionem absque suis requisitis. Sed præfinitio per vos essentiale requisitum est ad operationem, & negatio præfinitionis ad omissionem operationis : ergo operatio præscindens à præfinitione, & eius omissio præscindens à negatione præfinitionis sunt impossibiles, & ad quas nulla vera potentia realis esse possit ; nisi admittat decretum Dei efficax (cuiusmodi est cuiuis effectus diuina absoluta præfinitio) frustrabile esse : quod & absurdum est, & apud Theologos inauditum, alteique eiusdem, & sequacium aliorum asserto omnino discordans. Ait enim præfinitionem actionum nostrarum, & si coniungi cum earum negatione possit neque essentia sua cum actionibus connectatur præfinitis ; ait semper effectum habituram : vnde enim, si natura, & essentia sua cum vtroque extremo coniungibilis præfinitio est, semper effectum operationis præfinitæ habituram hic Doctor nouit, si abfuit reuelatio, quæ operationis ex præfinitione contingenter prouenientis, ita, vt potuerit ex illa non prouenire absolutam positionem supponat ? hoc autem est efficaciam præfinitionis diuinæ extrinsecus operatione, præfinita constituere, vti nos decreti indifferenter concurrendi efficaciam concursu ipso Dei nostræ operationi identificato constituimus, sicuti & vocati, & vocationis, seu auxilij congruitatem, & efficaciam : quod ipsum est diuinas præfinitiones nostratum actionum deferere, ad nostraque castra transire. Ad hæc suæ ipsi doctrinæ Doctor hic contradicit. Etsi enim de diuinarum præfinitionum actuum humanorum efficacia, sicuti, & de auxiliorum congruitate vere, & consequenter loquatur ; de auxilio tamen gratiæ entitatiue sumpto ita consectarie etiam docet contra suos Dominicanos Thomistas citata d. 58. sect. 2. n. 10. *Primo dico contra primam* (suorum scilicet à se relatam n. 8.) *sententiam. Non oportet quod gratia praueniens intrinsece inhærens, quæ in vno est efficax, sit etiam efficax in alio maiore tentatione tentato : ac proinde non est verum dicere, quòd gratia prauenions intrinsece inhærens, quæ aliquando est efficax, debeat esse efficax semper, & in quocumque alio supposito qualitercumque tentato* : ergo cum præfinitiones sicuti, & vocationes, & auxilia gratiæ non de se efficaces, & coniunctas, seu connexas cum operatione præfinita, sed potius natura sua cum huius negatione coniungibiles doceat hic Author, eas semper habituras operationis præfinitæ effectum, efficaceisque proinde esse debere iuxta eius doctrinam dicere non oportebit.

CERTAMEN VIII.

Prima dependentia præfinitionis à libertate nostræ voluntatis à Thomistis excogitata euanescit.

1. SEcundo alij Thomistæ ex alia parte à doctrina primæua sua deficientes præfinitionis requisitæ ad creatæ voluntatis operationes ab vsu libero voluntatis dependentiam in sui absoluta existentia, & positione aliter, & aliter designant, vt aliquo modo antecedentem necessitatem operandi ratione intrinsecæ connexionis præfinitionis diuinæ cum effectu præfinito (quam præfinitioni, seu efficaci Dei decreto nefas est negare) cum creatæ voluntatis libertate in operando conciliet : quippe quæ sua potestatis vsu, & exercitio libero eiusmodi inductam sibi à præfinitione operandi necessitatem cauere, atque auferre potuerit. Vnde iuxta Boërium, Anselmum, & Patres suprà recitatos non absoluta, & antecedens necessitas voluntatis ad operandum præfinitione, sed ex suppositione secundum

retur. In hanc solutionem difficultate à nostris initio controuersiæ proposita, & à nobis hactenus expenta, & si suo iudicio, vel saltem effato, leuissima, in simili conuictus tandem generatim, sibi contradicens fuit Aluarez, etsi enim d.8. de auxil.num.20. dixisset. *Auxilium efficax gratia non dependet ex libera cooperatione arbitrij, neque positiue, neque negatiue.* Posteaque. §. *Ad argumentum confirmatur. Non est necesse quod auxilium efficax sit in nostra potestate, vt actus, quem virtute eiusdem auxilij producimus, sit nobis liber.* Repetit eandem sententiam d.105. Hoc suum dogma haustum ex Banncz 1.p.q.23. art.3. dub.3. & Nauarrete controuersi. 11 & 19. ante §.1. & suorum communiter, his retractat disp.23. num.31. *Qui mus peccater, qui non adimplet præcepta, non habeat auxilium efficax, quod necessarium est, vt actu operetur, potest tamen absolute loquendo illud habere, & sua culpa illud non habet.* Repetit d.61. de auxil. ad 7. inquiens: *Deum offerre omnibus auxilium efficax, & ex aliquorum culpa precedere, quod illud non recipiant.* Eadem contradictione loquitur Cabrera. Nam d.6. de auxil. introlis 1. de incarnat. dub.3. num.109. dub 4. num.43. ait: non esse in potestate hominis, adhuc dispositiue, auxilium efficax, & ad q. 18. art.4. d.2. §.11. num 157. & 464. & 476. esse in potestate hominis ait ratione dispositionis negatiuæ. Iedesima item de auxil q.vn mit. fundamento 4. supponens physicam prædeterminationem pendere à nostra voluntate media dispositione positiua actus alicuius, & art.1. ad 3. & art.3. ad 10 dependere à voluntate nostra prorsus negat Zumel inlupet 1.1. opusculor.d.4. sect.2.concl.5. §. quomodo repellatur difficultas volunatem posse adquirere physicam prædeterminationem docet se disponendo positiuo actu, & tamen sect.3. concl.3. id ipsum ex instituto negat. Hanc Thomistarum contradictionem docte obseruat Soarez lib.5 de auxil. cap.10. num.40. & 41. ea vero contradictione omissa, & ab eius materia, scilicet auxilij intrinseca efficacia (de qua nunc disputare nec locus, nec animus est) abstrahens eam doctrinam, & solutionem dependentiæ à nostra libera voluntate (cui etiam subscribit Franciscus Dauila Dominicanus de auxil. c.7. pag.55.) præfinitionibus appiicitam ex instituto in præsentiarum examinabo. Siquidem auxilij, aut prædeterminationis dependentia admitti quouis modo ab aduersariis nequit, quin & præfinitionis, qua illa à Deo conferuntur eodem prorsus modo dependentia admittatur: tum, quia cum hac præfinitione à Deo concepta necessario, & omnino impedibiliter prædeterminatio, & auxilium efficax ea præfinitione independenter à nostra voluntate posita, dependentiæ prædeterminationis à voluntate nostra locus non supereſt: tum, quia dependentia dispositiua prædeterminationis, & auxilij à nostra voluntate, siue negatiua, siue positiua motionis intentionalis voluntatis diuinæ, vt ea velit conferre, solummodo esse potest, ac proinde primario voluntati, seu præfinitioni diuinæ conuenit, & secundario prædeterminationi, seu auxilio: quare, qui hanc quoquo modo prædeterminationis, & auxilij efficacis de te se dependentiam asserunt, primario diuinæ præfinitioni conuenire supponunt.

2. Et quanquam dependentia hæc præfinitionis à nostra voluntate dispositiuæ ab his, non admodum recentibus Thomistis asserta, dupliciter, vt vidimus, asseratur, scilicet, vel dispositione præuia positiua per actum positiuum, qui præfinitionem præcedat vel negatiua per omissionem actus, qui eam præfinitionem impediat, atque alteruter modus speciatibus impugnationibus reiiciendus postmodum sit, tamen in primis simul vtrique impugnatur. Quia inxta alteruterum immediata voluntatis nostræ, ad actum præfinitum libertas perit, vt mediata saluaretur. Probatur quia, etsi liberum, & nostræ potestatis sit præuia illa dispositione, siue positiua, siue negatiua ponere præfinitionem ex parte actus primi requisitam à voluntate ad operandum actum præfinitum: ea tamen semel posita, & de se connexa essentialiter cum actu præfinito (vt ita respondentes aiunt) non potest ex parte actus primi proximi non poni actus præfinitus à voluntate: ergo adest voluntati necessitas absoluta antecedens, & proxima illum actum apponendi, & ab ea inita antecedens impotentia proxima illum omittendi: ergo deficit voluntati potentia absoluta antecedens proxima illum omittendi, quæ huic impotentiæ, & illinecessitati contradicit: ergo & proxima libertas. Probatur vltima consequentia; nam reliquæ, & de se patent, & obtinet sunt probatæ. Quia libertas causæ est absoluta potestas ad operandum, vel non operandum positis requisitis omnibus, &c. ergo, quo gradu fuerit potestas hæc ad vtrumvis requisitis positis, &c. erit libertas, & quo defecerit gradu deficiet libertas ea. sæ: sed posita præfinitione actus, etiam dependenter ab vsu præuiæ voluntatis se negatiue, vel positiue disponentis ad illam per omissionem, vel positionem alterius actus, non est potentia proxima ad omittendum illum, sed proxima potius necessitas illum ponendi, & impotentia etiam proxima antecedens ipsum omittendi: ergo non est libertas proxima ad actum. Confirmatur, quia in communi Philosophorum, & Theologorum, etiam aduersariorum, sententia, etsi intentio efficax finis, & actus quinis imperans efficaciter actum alium voluntatis pendeat in sui positione ab vsu libertatis voluntatis liberæ intendentis finem, vel alium eius actum imperatum; tamen eis ita positis voluntas proxime, & immediate libera non est ad electionem vnici medij, vel ad actum imperatum apponendum: quia intentione efficaci finis connexa de se cum ea electione, & actu imperatæ de se connexo cum imperato positis ex parte actus primi determinatur, necessitaturque ex parte actus primi voluntas ad electionem illam, & actum imperatum, imposque absolute ex parte actus primi, & antecedenter redditur ad illos omittendos: id autem ipsum facit in voluntate præfinito respectu actus præfiniti, etsi ponatur ex parte actus primi dependenter à dispositione libera voluntatis per alterum actum, vel per omissionem actus alterius: ergo ea solutione non saluatur proxima, & immediata libertas voluntatis respectu actus præfiniti posita præfinitione requisita ad illum, ipsique de se connexa, ac proinde absolute antecedenti ad ipsum operandum.

3. Tertio inde arguo: Præfinitio non relinquit immediatam, & proximam libertatem voluntatis ad actum præfinitum posita præfinitione requisita ergo nec mediatam in vestris principiis. Præfinitio per vos essentialiter requiritur ad omnem actum, imo & negationem actus, ergo quiuis actus, vel negatio supponit ex parte antecedentis sui præfinitionem necessitantem ex parte actus primi absolute antecedenter voluntatem ad præfinitum: ergo nulla dispositio præuia etiam remotior, & remotior libera proxime, & immediate voluntati erit, posita præfinitione, vt nuper ostendimus. Vnde ergo actus vltimus præfinitus mediate liber erit, si remotiores, & remotiores, siue actus, siue negationes à voluntate præuiè & dispositiue positæ liberæ proxime, & immediate non sunt? Etenim libertas mediata actus posterioris ex proxima, & immediata anterioris debet prouenire: vt electionis medij vnici supposita intentione efficaci finis, ex huius immediata, & proxima libertate, & actus imperati ex libertate proxima imperantis; quam, si hi anteriores actus, & ad hos necessitantes non haberent, nec mediatam libertatem imperatus, & electio obtinuissent. Antecedens primum, quoad dispositionem præuiam positiuam voluntatis per actum quemuis constans apud aduersarios est. Asserunt quippe præfinitionem ad omnem voluntatis actum prærequiri. De dispositione autem negatiua contingenti idemtidem præfinitionem requirunt vt si à Deo cognoscatur infallibiliter: alioqui, si hæc in se, ac non in causa necessaria, seu præfinitione cognosci à Deo infallibiliter posset, & actus contingens absque præfinitione cognosci à Deo contra ipsos valeret. Tertiò Dei voluntatem non posse circa obiectum aliquod pure omissiue se habere plurium, imo omnium ex ipsis doctrina est, & huic de cognitione contingentiũ in præfinitione, tanquã in causa constanter suæ, valde conformis. Quartò de negationibus, quibus se voluntas disponat ad præfinitionem actus honesti, & meritorij vitæ æternæ debere esse ex præfinitione, seu voluntate efficaci Dei supernaturali certissimum est ex fide & horum principiis: Siquidem ea Dei voluntas est dis-

cretiua bene operantis à non operante, ſeu male operante v. g. credentis à non credente, cuius etiam remotiſſimum principium, & inchoatio, quæcumque ſit, non, niſi ex miſericordi Dei voluntate eſſe debet: omnis autem miſericors Dei voluntas, quouis gradu, & modo conducens ad actus honeſtos meritorios in aduerſariorum ſententia eſt efficax, & præfinitio: ergo & negationis diſpoſitiuæ ad præfinitionem actus honeſti, & meritorij (v. g fidei) debet efficax Dei voluntas, & præfinitio. Cum autem ex hac præcedentia inferatur (vt nunc oſtendebamus) actum ne mediate quidem liberum eſſe; fiet iuxta hanc ſolutionem, quam impugnamus, nullum actum honeſtum, etiam ſupernaturalem, & Theologalem, liberum adhuc mediate eſſe poſſe. Vnde infertur iuxta horum præſentem ſolutionem, & principia, neque eſſe poſſe meritorium: quo nihil magis abſurdum, & Catholicis dogmatibus diſſonum poteſt excogitari.

4. Sed iam aſſignatas liberas diſpoſitiones noſtras, à quibus præfinitiones operationum noſtrarum in ſui poſitione dependeant, ſingulatim refellamus, & primo liberam diſpoſitionem per actum poſitiuum, quam aſſignant Ledeſma, Zumel, & Dauila. Etenim per hos ad omnem actum poſitivum voluntatis noſtræ neceſſaria eſt præfinitio: ergo nullus actus eſſe poteſt, quo diſponamur ad præfinitionem abſque præuia præfinitione. Patet conſequentia, quia implicat extra omnem actum eſſe aliquem actum: alioqui hic aliquis in cumulo omnium aliorum non eſt: ac proinde in cumulo illos omnes actus non ſunt: quod ſuppoſitioni de omnium actuum noſtrorum dependentia a præfinitione diuina contradicit: erunt enim hæc ſimul vera. *Omnis noſter actus pendet à præfinitione, aliquis actus non pendet à præfinitione.* Iam vero cum actus ipſe præfinitus poſita præfinitione requiſita ex parte actus primi, vt voluntas operetur, liber in ſe formaliter, & proxime liber non ſit (vt vidimus nuper, & aduerſarij hac ſolutione ſupponunt ad libertatem præuiè diſpoſitionis poſitiuæ recurrentes, quam in actus præfiniti exercitio, & poſitione nequeunt inuenire) ſi nullus actus quantumuis anterior, & anterior abſque præfinitione poteſt inueniri, vt ex aduerſariorum dogmate alio demonſtrauimus, ſit plane nullam ad præfinitionem alicuius actus præuiam diſpoſitionem liberam, ſiue aliquo actu præuio libero apponi à nobis poſſe. Contra ſecundo arguo deducendo aduerſarios, vel ad proceſſum infinitum anteriorum, & anteriorum actuum prius, & prius diſponentium, vel ad dogmatis illius ſui, *diuina præfinitio neceſſario requiritur, ſeu præequiritur ad omnem actum noſtræ voluntatis*, contradictorium. Etenim, vel ille actus, quo libere diſponimur ad præfinitionem actus fidei, eſt non ſuppoſita Dei præfinitione, vel neceſſario ab ea ſuppoſita procedit. Si primum: ergo aliquis actus poſitivum eſſe poteſt, imo de facto eſt, abſque ſuppoſita præfinitione: quod aperte veſtro illi dogmati contradicit: *Omnis actus eſt, eſſeque debet ex præfinitione ſuppoſita; ſine nullus actus eſt, eſſeve poteſt abſque præfinitione ſuppoſita.* Si ſecundum præterquam, quod liber ille actus in ſe immediate, & proxime non erit) ſupponet alium actum poſitivum, quo voluntas ad eius præfinitionem libere poſitiue diſponatur; iuxta hanc ſolutionem; alias, ne mediatam quidem libertatem, tam ipſe, quam ipſum præuiè ſupponens actus fidei præfinitus habebunt. Rurſus de tertio hoc actu, tribus retro gradibus præuio diſponente, redintegratur interrogatio, & difficultas fit ex præfinitione actuali præuio diſpoſitiue quarto gradu anteriori ad præfinitionem tertij actus, necne & ſic in infinitum de anterioribus, & anterioribus actibus præuiè diſpoſitiuis ad præfinitiones neceſſarias actuum ſubſequentium: niſi ad actum aliquem anteriorem deueniatur, qui ex ſuppoſita præfinitione non ſit, & in quo dogma illud aduerſariorum falſificetur. *Omnis actus neceſſario ſupponit, ac præequirit diuinam præfinitionem*: quia qui eam non præ requirat, aliquis erit: vnde, cum eadem de vno, ac de reliquis actibus noſtris, quo ad præuitionis requiſitionem, vt à voluntate apponantur, ratio, & cauſa ſit, fiet nullum eſſe actum, qui eam prærequirat: quare, & contraria hæc dogmati eorum propoſitio. *Nullus actus voluntatis noſtræ diuinam præfinitionem requirit*: in qua tot illius contradictoriæ, quot ſunt actus à noſtris, & omnibus poſſibilibus voluntatibus, clauduntur. Denique, cum non poſſit eſſe actus vllus ſine præfinitione ipſius, neque hæc ſine actu præuio, infertur, non ſolum proceſſus infinitus actuum, & præfinitionum, anteriorum, & anteriorum, ſed & auxiliorum ſufficientium (in quocumque illa aduerſarij conſtituant) ſi actus præfinitus meritorius vitæ æternæ ſit: quia ſine auxilio ſufficiente ad actum præuium præfinitioni ad actum meritorium impoſſibilis eſt hic actus, & ſine ſufficienti ad actum vlteriorem præuium præfinitioni actus præuij primi nequit eſſe ex actu præuio ſecundo, præuius primus, & ſic in infinitum: vnde, vt abſolute voluntas habeat in ſua poteſtate præfinitionem ad aliquem actum debet habere in ſua poteſtate infinita auxilia ſufficienti, a ſine quibus abſoluta poteſtas non eſt.

5. Diſpoſitio autem præuia negatiua ad præfinitionem actus libera voluntati, ratione cuius præfinitio illa à voluntate noſtra pendeat (quæ nuper impugnatis Thomiſtis diſplicet, placet autem Cabreræ loco poſtremo) impugnatur. Quia, cum omiſſio illa præuia diſpoſitiua ad præfinitionem actus, v.g. fidei, libera, vt præfinitionem habeat voluntas in ſua poteſtate habere debet (vt nuper in ſimili dicebam) ſufficiens auxilium ad actum omiſſionis illius; cum enim libertas ſiue ad actum, ſiue ad eius omiſſionem abſque ſufficiente ad vtrumvis poteſtate (quæ auxilio, ſiue adiutorio voluntatis ſufficiente completur) eſſe nequeat: ſit plane ſufficiens adiutorium ad actum, cuius omiſſio libera præuia debet præcedere ad præfinitionem actus fidei, debere etiam voluntati adeſſe: ergo adeſſe voluntati debent infinita auxilia, ſiue adiutoria ſufficientia ad infinitos actus, & omiſſiones præuias diſpoſitiuas anteriores, & anteriores. Probo conſequentiam: quia, iuxta huius ſolutionis doctrinam, vt actus in impedibiliter à præfinitione præcedente natura, & cauſalitate (& cui connexa de ſeſe præfinitio eſt) libera præuiè diſponens ſit, requirit auxilium ſufficiens ad actum omiſſum: ergo ad omiſſionem hanc vt libera ſit, debet præcedere carentia diuinæ præfinitionis actus omiſſi: patet, quia huius præfinitione poſita non eſt libertas, & poteſtas proxima voluntati omittendi illum, vt hæc ſolutio, recurrens ad præuiam libertatem diſpoſitionis negatiuæ ad habendam præfinitionem actus præfiniti; ſupponit, & fatetur: ac proinde abſque negatione præfinitionis actus omiſſi non datur abſoluta proxima poteſtas voluntatis ad huius omiſſionem, quare neque auxilium, ſiue adiutorium ſufficiens ad illam: ſed poſita carentia præfinitionis actus omiſſionis præuiæ, omiſſio hæc præuia non eſt in ſe proxime, & immediate libera: ergo vt libera ſit voluntati, recurri in hac doctrina debet ad omiſſionem præuiam anteriorem alterius actus voluntati liberam, ratione cuius negatio præfinitionis, ac ſubinde præuia omiſſio, quæ effectus huius eſt, libera & abſolute in poteſtate voluntatis ſit: ac proinde quæ auxilium ſufficiens, ſiue adiutorium ad actum illum, cuius omiſſio illa ſecundo loco anteriore debet præcedere. In qua, & anterioribus, & anterioribus in infinitum argumentum de auxiliis ſufficientibus, & exercitiis libertatis voluntatis vlterius, & vlterius præcedentibus eodem modo, & robore inſtauratur. Quod autem poſita carentia præfinitionis actus omiſſionis primæ præuiæ diſpoſitiuæ ad præfinitionem actus alicuius (v.g. actus fidei) non ſit proxime, & immediate libera eiuſmodi omiſſio probatur facile contra ita reſpondentes. Quia poſita præfinitione ſupponunt, ita reſpondentes non eſſe actum præfinitum in ſe immediate, & proxime liberum: quia de ſeſe cum actu præfinito connexa eſſentialiter præfinitio eſt: ac proinde ſemel poſita nullam proximam, & immediatam poteſtatem voluntati ad eius omiſſionem relinquit: quare neque abſolutam ad actum præfinitum, quæ ſine abſoluta ad vtrumvis poteſtate eſſe nequit, libertatem: atqui negatio præfinitionis actus æque de ſe connexa eſſentialiter eſt cũ eius omiſſione, ſeu negatione ipſius: ergo ſemel poſita non reſtinquit voluntati immediatam, & proximam ad actum poteſtatem: quare neque ad eius omiſſionem, ſeu negationem quid, & conſequens tantum modo neceſſitas afferetur.

nem, absolutam, & immediatam, seu proximâ libertatem. Ex hoc autem euidens est illata consequentia, quia, sicut defectu immediatæ, & proximæ libertatis voluntatis ad actum præfinitum semel posita præfinitione ad libertatem omissionis, seu negationis alterius actus præteriam dispositiue præfinitioni recurritur, vt absolute aliquo modo liber sit, actus præfinitus, atque in voluntatis potestate: ita, vt libera absolute aliquo modo, & in potestate voluntatis sit omissio, seu negatio actus semel eius præfinitione necessario sublata per negationem præfinitionis ad præteriam dispositionem negationis alterius actus liberæ, æqua negatio præfinitionis actus oppositi debet præcedere: ac subinde alia, & alia negatio prætia dispositiua ad anteriorem, & anteriorem negationem præfinitionis aliorum actuum, quorum omissiones ad negationes præfinitionum eorum viteriores, & viteriores in infinitum sunt.

6. Mitto alia plura, quæ contra hanc solutionem ex impossibilitate auxilij sufficientis hæc præfinitione inducta possent opponi: vnde alius infinitus processus præfinitionum viteriorum, & viteriorum aperte inducitur, cum ad libertatem dispositionis prætiæ, siue positiuæ, siue negatiuæ ad præfinitionem actus cuiuis requiratur præfinitio actus, siue prætiæ omittendi, siue apponendi, liquidem sine absoluta voluntatis ad actum, nequit esse ad illum, neque ad eius omissionem libertas absoluta, quæ in absoluta ad vtrumvis potestate consistit, sine præfinitione autem actus, cum auxilium sufficiens ad illum non sit (vt cett. 11. ostendemus) neque erit ad ipsum sufficiens voluntatis absoluta potestas ad vtrumvis, neque ad ipsum, neque ad eius omissionem libertas: sed tandem discere ab illustrissimo Aluare, his præmissis, vellem quo pacto Deus offerat cunctis præfinitionem prædeterminatiuam honesti præsertim (de quo loquitur) actus efficaci auxilio necessario præcedentem? Cum enim omnibus non detur, non offertur absolute cunctis: offeretur ergo illis conditionate, si se prætie alio actu positiue, vel actus alicuius omissione negatiue, libere tamen, disponant ad præfinitionem à Deo obtinendam; quare alteriora dispositione prætia non opposita in culpa sint, cum illam à Deo non habent, vidimus autem in infinitum regrediendo neutram earum dispositionum liberam esse posse. Neque assignari potest actus prætius bonus positiue disponens ad præfinitionem actus alterius boni, qui præfinitione alia opus non habeat; actus vero malus, nec de se dispositio ad præfinitionem actus boni est, neque ex Dei lege, & præstituto esse potest. Eademque de causa, neque omissio alterius actus boni, ad actus honesti præfinitionem negatiue potest disponere, in actus vero mali omissione processus similis infinitus infertur. Præterquam quod, neque actus bonus, neque actus mali omissio naturalem connexionem cum præfinitione actus alterius boni habet: nec Dei pactum de concipienda præfinitione actus honesti, v. g. fidei, vllo scripturæ, aut Patrum fundamento dicetur. Deinde, cum nullum extet præceptum de eliciendo opere bono non præcepto, nec Dei pactum præficiendi actum fidei, si eliciatur, quo pacto illius omissione in culpa fuit, is, cuius actus fidei præfinitus non est, non habendi præfinitionem ad illum? Similiter, qui actum malum alium exercuit, etsi in culpa fuerit exercito illo contra virtutem, cui actus ille opponitur, cum tamen, neque actus illius omissioni annexa, vel ex natura rei, vel ex Dei præstituto sit præfinitionis ad fidei actum negatio, sicuti neque actui ad fidem præfinitio (vt constat ex bono latrone, cuius præfinitio ad fidei, & pœnitentiæ actum adfuit in aduersariorum sententia, cum nihilo melior, sed peior forsasse socio malo latrone incredulo, & impœnitente fuisset) non ideo, quia alius actum bonum omisit, vel malum quis exercuit fallibiliter alterius fides præfinita est: sed quia ita suæ gratiæ, & electionis ad bonum, seu præfinitionis Dominus Deus est, vt neque ante acta peccata ipsum præpediant ne præfiniat, seu eligat; neque præexercitæ virtutes, ipsum obligant, & quasi tutelent, vt actum bonum viteriorem præfiniat. Et sane in præfinitione primi actus boni, & negatione præfinitionis ad illum prætiæ omnes dispositiones, siue positiuæ, siue negatiuæ ad illam, vel obtinendam, vel non obtinendam exterminantur. Siquidem absque vlla prætia dispositione, siue bona, siue mala positiua, vel negatiua actus bonus à Deo præfinitur (loquimur in horum doctrina) in vno, non præfinitur in alio, sed potius permittitur peccatum, vt de Iacob, & de Esau aiebat Paulus: *Antequam quidquam boni egissent, aut mali.* Ex quibus, & plus satis, confutatus manet Zumel supra asserens eum, qui peccat potuisse obtinere, ac disponi ad præfinitionem actus boni, quo non peccaret, seu conuerteretur, per voluntatem, cessando à negotiis sæcularibus, & attendendo serio ad periculum status peccati.

7. Verum ad Theologicas contra hanc solutionem rationes, veniamus, quarum vim victima hac impugnatione, etsi presse, attigimus tamen, fusius hic ostendam. Cuius ostensioni præmitto dogma Theologicum contra Pelagij, & reliquiarum eius errores quoduis nempe initium & inchoationem qualemcumque ad opus supernaturale, & quouis gradu ad gratiam, & salutem conducentem ex viribus naturæ solis, ac sine misericordi Dei voluntate, & supernaturali (saltem quo ad modum) auxilio esse minime posse. Hoc quidem ex Patribus, Conciliis, & Catholicis Theologis statuebam tom. 1. de ente supernaturali (qui totus de ente supernaturali in genere, ac de supernaturalibus habitibus, gratia cum auxiliante, tum iustificante, ac merito erit, ac Deo dante post prætentem tomum prælum adibit) interim videantur nostri Vasq. 1.2. com. 2 totis, disp. 189. & d. 190. qui ad hanc rem scripturæ Patrum, Conciliorum, Theologorum, & rationum Theologicarum momenta stupenda eruditione, & argumentatione congessit, & instruxit: & Ioann. Martines de Ripalda d. 17. de ente supernat. sect. 1. n. 4. & sect 3 & 4. sufficiant nunc Concilij Arausicani. 2. ve ba quibus Semipelagianorum error damnatur can. 6. scilicet *Vigilantibus, petentibus, quærentibus, sine auxilio gratia adiungi misericordiam Dei* (secce præfinitionem, vt vis, diuinam) *& gratiam.* Hinc inferto: ergo in potestate hominis non est adquirere per prauiam positiuam dispositionem, præfinitionem, seu misericordem Dei voluntatem primam ad primum actum bonum per aduersarios requisitam. Probo consequentiam. Si illa præfinitio acquiratur per actum prætium dispones em ad illam, actus hic prætius, vel erit à misericordi Dei voluntate, qua apud te est præfinitio, vel prorsus absque illa, ac proinde viribus naturæ. Si primum: ergo præfinitio illa, ad quam actus prætius dispouit, nec prima est, neque actus illa præfinitus primus actus contra suppositionem erit, sed prætius dispones, eiusque præfinitio, in quo & reliquis in infinitum argumentum instaurabitur. Sin autem, vt adeo proxima, & aperta absurda vites, dicas secundum, expressit Paulo aduersaris dicenti ad Ephes. 2. *Donum enim Dei non est ex operibus natura*, de quibus ibi agebat. Secundò, ergo iam prima illa misericors, & gratuita Dei voluntas, ex qua gratiæ auxilium (in quocumque fiet) gratuitum, neque auxilium gratiæ, vt aiebat Paulus ad Roman. 11. scribens. *Si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia.* Tertiò: Dei voluntas misericors spectat, sequiturque posteriot nostræ voluntatis operationem viribus propriis absque Dei gratuita præfinitione, ac subinde auxilio gratiæ elicitam, cuius oppositum defuit Arausicanum 2. can. 4. & docuit Paulus ad Roman. 11. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Id emphatica interrogatione vniuersim negans. Quartò ergo iam misericors Dei voluntas, & gratia volentis, atque currentis erit, non Dei miserentis contra illud Pauli. *Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis.* Quintò, ergo voluntas nostra libertate sua consequitur Dei voluntatem misericordem, & gratiam contra illud Augustini de corrept. & grat. c. 1. & 8. *Voluntas humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia totius libertatem.* Sextò, ergo cum per illam præfinitionem, & misericordem Dei voluntatem dicernatur fidelis ab infideli, & tandem prædestinatus à reprobo, si ea in prætie disponentem actum ad illam viribus naturæ elicitum refundenda, iuxta hanc doctrinam fit, in ita se disponentes tandem eorum ab aliis discretio reducetur. Et vbi est illud Pauli, quod doctrinæ nostræ manifest, suæ vero rationi vehiter inclamanti:

Quis eſt, qui te diſcernit? ſeptimo cum præuiam actum diſponentem ad præfinitionem infallibiliter ſequatur, horum ſententia, præfinitio, & hanc ſequatur infallibiliter auxilium efficax, atque hoc immediate, infallibiliter, actus præfinitus, ſi hic contritionis, ſeu perfectæ charitatis ſit, cui annexa etiam neceſſario eſt iuſtificatio, infertur poſſe nos viribus naturæ diſponi, & adquirere infallibiliter cum auxilium gratiæ efficax (ſi ita acquiſitum gratia foret) tum etiam gratiam iuſtificantem quod non modo Semipelagianum ſed & Pelagianum eſt.

8. Octauo: iuxta horum doctrinam, actus mediate ſolum liber ratione actus præuij, qui in ſe formaliter proxime, & immediate liber eſt & nil meriti ſupra meritum præuij illius actus addit (vt conſtat de actu imperato, ſiue interno, vt actus fidei ab affectu efficaci credendi, & alij affectus voluntaris imperati efficaciter ab aliis, & electio vnici medij ex intentione efficaci finis de externo: atqui iuxta huius ſolutionis doctrinam actus præfinitus ſolum eſt, vt ſummum, mediate liber ratione libertatis proximæ diſpoſitionis præuiæ ad præfinitionem, vt vidimus num. 2. ergo nil meriti affert, apponitve de ſuo ſupra meritum præuiæ diſpoſitionis. Tum ſic ergo actus ſupernaturalis præfinitus non eſt abſolute meritorius, iuxta ſecundum membrum dilemmatis ab aduerſariis admiſſum, quod impugnamus; quod abſurdiſſimum eſt. Probo conſequentiam: Actus mediate liber nil affert vel habet meriti ſupra meritum actus præuij, ratione cuius libertatis, mediate liber eſt; ſed actus præuie diſponens præfinitionem actus ſupernaturalis, iuxta ſecundum membrum dilemmatis ab aduerſariis admiſſum nullum habet meritum: ergo nec actus ſupernaturalis præfinitus aliquid meriti habet. Minor probatur, quia, iuxta ſecundum dilemmatis membrum, quod inſectamur, actus ille præuie diſponens eſt ex viribus propriis, & naturalibus noſtræ voluntatis, & abſque præfinitione illius, atque à Deo abſque auxilio gratiæ Dei neceſſario ad operandum: ac nullus actus ex viribus naturalibus abſque auxilio gratiæ eſt meritorius iuxta definitiones Concilij Arauſicani, & dogma Theologicum & fidei: ergo actus ille præuie diſponens ad præfinitionem actus ſupernaturalis, & ratione cuius libertatis hic mediate liber eſt, meritorius non eſt. Si dicas actum illum præuium eſſe ex voluntate miſericordi, & gratuita Dei, quæ tamen præfinitio non ſit, ac ſubinde ex auxilio gratiæ, & ſi de ſe non prædeterminante, & efficaci: quare, & eſſe ſupernaturalem, & meritorium; iam admittes contra tuam doctrinam, præfinitionem, & ſubinde tuam prædeterminationem non eſſe neceſſariam vniuerſim, & ſimpliciter ad operandum, nec ſolum ad poſſe, ſed & ad operari: ſiquidem aliqua operatio de facto à te admittitur abſque præfinitione. Imo fateri cogeris ad nullam operationem, etiam ſupernaturalem, requiri; quia in eo actu præuio abſque præfinitione prædeterminatiua infringuntur omnia adeo difficilia, vt putas, & pugnantia contra dogmaticam arbitrij libertatem argumenta. Primum debita ſubordinatio cauſæ ſecundæ ad primam in operando ſecundum prima determinatio primi liberi, qualis eſt Deus, ad ſecundorum determinationem. Tertium indifferentia principij, à quo tamen fit actio determinata. Quartum elevatio naturæ vltra vires ſuas ad ordinem gratiæ. Quintum, quod, *vt faciamus faciat Deus: & operetur in nobis, & velle, & perficere.* Sextum, quod nihilominus à non ſe diſponente actu præuio ſupernaturali ad præfinitionem diſcernat Deus, neque ſe hic diſcernat ab illo. Hæc ſiquidem omnia ſaluari ab aduerſariis, ſi ita reſpondeant, omnino debent, vt actus ille præfinitionem præuius, & ſupernaturalis à miſericordi, & ſpeciali Dei voluntate, & ſupernaturali auxilio gratiæ inde orto de ſe tamen non connexis cum eo actu præuio, neque vllatenus ad ipſum noſtram voluntatem prædeterminantibus, abſque præfinitione, & auxilio de ſe ſe efficacibus à noſtra voluntate apponantur. Quod quidem in noſtram ſententiam de efficacia voluntatis diuinæ, & auxilij gratiæ extrinſecus deſumptam ab effectu, recidere prorſus eſt. Siquidem illa Dei voluntas, illudque auxilium, cum effectum ſortiatur efficax aliquo modo eſt: quin alias, quam per denominationem ab effectu ipſo extrinſece deſumptam eſſe poſſit. Inde vero & ſcientiam Dei de futuris contingentibus abſolutis, & conditionatis in ſeipſis, ac non in cauſis, aut conditionibus eorum admittere neceſſarium conſectarium eſt. Iamque (quod faciendum tandem ſpero) vtriuſque de rebus biſce ſcholæ concordiam habebimus.

CERTAMEN IX.

Ex impij iuſtificatione vlterior eiuſdem ſolutionis impugnatio.

1 RVrſus à capite præuiæ diſpoſitionis liberæ ad præfinitionem (ſiue ea naturæ viribus, ſiue ab auxilio gratiæ, & miſericordi Dei voluntate de ſe non efficacibus prouenerit) ſolutionem impugno: quia ponamus præfinitum actum eſſe actum contritionis, quo peccator ad Deum conuertitur. Tunc, ne in infinitum abeamus, actus præuius proxime ad præfinitionem, & prædeterminationem contritionis à Deo. Erit diſpoſitio vltima ex parte noſtræ voluntatis, quam iuxta ſolutionis huius doctrinam infallibiliter ſequatur contritionis præfinitio, & inde prædeterminatio, & contritio, & exinde iuſtificatio impij ab ea inſeparabilis: ergo actus ille præuius erit diſpoſitio, infallibilis, & quæ abſolute ponat impij iuſtificationem extra Sacramentum, quod eſt inauditum: tantundem enim eſt eſſe immediatam & vltimam diſpoſitionem ad id, quod inſeparabile eſt ab alio, atque eſſe diſpoſitionem ad illud. Id quod de actu præuio ad auxilium efficax (de quo non diſputamus, in quo conſiſtat, & in quo aduerſarij eadem ſolutione vtuntur) immediatius concluditur. Confirmatur conſequentia: quia non alia ratione Deus dicitur nobis dare contritionem, niſi quatenus iuxta hos Doctores præfinit illam, & iuxta omnes Doctores auxilium efficax (in quocumque ſtet) & operaturum donat, infallibiliter cum contritione coniunctum. Item qui dat formam dare conſequentia neceſſario ad formam, in phyſicis, & moralibus dogmaticum apud Philoſophos, & Theologos proloquium eſt. Contra ſecundò illationem quæ conſequentiæ illius abſurditatem magis prodit. *Ergo qui lethali culpa ſubiacet, ſi bene ſufficienti vtatur auxilio, præſto ei aderit auxilium efficax, & cum eo gratia iuſtificans.* Quæ propoſitio, etſi admittatur, vt doctrinæ huius conſectaria conceptis verbis à Franc. Dauila dominicano ſupra citato pag. 55. & 71. quam ſit abſurda ſic oſtenditur.

2. Præuius actus ex bono vſu gratiæ ſufficientis præfinitioni contritionis perfectæ, auxilioque efficaci ad illam, & contritioni congruentior, atque natura ſua accommodatior aſſignari, excogitarive non poteſt, quam attritio ex auxilio gratiæ ſufficientis & motiuis, ex quibus ad ſacramentum pœnitentiæ concipi debet. Eſt ſiquidem de peccatis præteritis deteſtatio efficax, ac proinde propoſitum efficax pro tunc de cætero non peccandi virtute ſaltem claudit: in quo affectu peccatorum illecebræ, illices Lenocinia, & pellicatus ex motiuis fortioribus, & ſuperioribus deuicta, deſpectaque à voluntate ſunt; quo ſcilicet expeditius, faciliuſque voluntas ob immenſam ſummæ diligendi Dei bonitatem, & beneficentiam munificentiſſimam deteſtationem, & propoſitum idem repetat, atque experimur quidem ob præfatam congruitatem, & proportionem attritionis præfatæ ad contritionem perfectam de peccatis ad hanc peccatores ſemper, & quaſi ex ordinaria diuinæ, etiam ſupernaturalis, prouidentiæ lege diſponi; ergo ſemper de ea lege odinaria bono vſu ſufficientis auxilij in actu præuio diſponente ad præfinitionem, & auxilium efficax ad contritionem, bonus vſus auxilij ſufficientis in actu attritionis ſecum reliqua ſequentia deuoluit: vel ſaltem quotieſcumque peccator concipit animo ex auxilio ſufficienti gratiæ attritionem, ponit actum præuium omnium excogitabilium congruentiſſime diſponentem præuie ad contritionem, auxiliumque efficax ad illam, & illius præfinitionem. Atqui poſito actu præuio diſponente ex bono vſu gratiæ ſufficientis ponitur per ſe, & infallibiliter, per vos præfinitio contritionis, ſine qua auxilium efficax ad illam

poni

poni nequit, auxilium efficax contritio, & eius affecta individua gratia iuſtificans: ergo quotieſcumque etiam extra Sacramentum eſt attritio de peccatis in peccatore per ſe neceſſario, & infallibiliter eſt etiam de eiſdem contritio, & iuſtificatio. Hoc autem præter quotidianam experientiam aduerſam expreſſo contradicit Tridentino dicenti ſeſſ. 14. cap. 4. *Attritionem ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe non poſſe peccatorem ad iuſtificationem perducere.*

3. Et ſane ſi attritione extra Sacramentum ad contritionem perfectam, & iuſtificationem perduceremur per ſe infallibiliter peccatores Chriſto Sacramentum Pœnitentiæ inſtituenti, ac nobis Sacramentalem Confeſſionem adeo difficilem præcipienti, obedientiam quidem, aſt non gratiã deberemus: ponduſ ſiquidem ea nobis eſſet non ſubſidium. Quarto, nec verum eſſet vllo ſenſu in Sacramento Pœnitentiæ ex attrito fieri peccatorem contritum, vt idem Tridentinum ait; Cum formalem contritionem independenter à Sacramento præuia offerat infallibiliter attrito. Nec quo ad effectum iuſtificationis, qui independenter etiam à Sacramento Pœnitentiæ contritionem præuia attritione adductam conſequitur. Quinto, cum præfinitio contritionis, contritio, & gratia iuſtificans, ſeu formalis iuſtificatio ex præuia attritione diſponente ſimul neceſſario apponantur nunquam iuſtificatio impij virtute Sacramenti, & abſolutionis, quæ eius eſſentialis forma eſt, adhuc comitater peragetur, quod eſt contra fidem, vt Docte probat Vaſq. de Pœnit. q. 84. art. 3. dub. 1. à n. 5. contra priſcos, & recentiores Hæreticos ſolita eruditione Patrum, & Conciliorum, præſertim Tridentini ſeſſ. 14. cap. 1. & 6. & can. 3. 9. & 10. Aſſum. primi probatur: quia abſolutio poſt Confeſſionem peccatorum doloroſam tempore, & duratione ſucceſſiua: ac proinde poſt attritionem, quæ in eodem inſtanti antecedenti abſolutionis inchoationem (ne dum perfectionem neceſſariam, vt tam ipſa, quam Sacramentum, quod conſtituit contentis iuſtificationem operentur) præfinitio contritionis, & iuſtificatio infallibiliter ſimul adeſt: ergo cum abſolutio, & Sacramentum Pœnitentiæ peragitur inuenit impium iuſtificatum, atque peccatis antea acta duratione ſolutum, & abſolutum: ergo nec eum iuſtificat, neque à peccatis ſoluit, ſeu abſolut. Quid ergo reſtat iuxta horum ſolutionem, quam impugnamus, niſi clauium poteſtatem cum VVicleffo, Lutherio, Melanethone, & huius Patriæ Molinario, ne Catholiciſſimæ Molinæ noſtri doctrinæ conſentiatur, Eccleſiæ denegare?

4. Sexto: quia, cum omnes bene inſtructi fideles ſciant Confeſſionem Sacramentalem, non hiſtoricam ſolum, ſed doloroſam de peccatis eſſe debere, antequam ad Sacramentum accedant (ni temere accedant) dolorem ſaltem attritionis debent concepiſſe, & ſe habuiſſe iudicare: quare Eccleſiæ totius praxis eſt hortari peccatores, vt antequam peccata ſua pœnitentiæ Sacramento expiaturi ad Confeſſionem ſe præparent, non ſolum ante actorum peccatorum recogitatione matura, ſed in primis efficaci, & quam maximo, gratiæ auxilio, poſſint peccatorum dolore ſaltem attritionis; quam ſi præconceptam à ſe iudicent Sacramentali Confeſſione abſtineant, eos horramur, ſi ergo ante Confeſſionem Sacramentalem attriti eſſe debent, ac ſubinde iuxta hanc ſolutionem iuſtificari, vel ſaltem contritos ſe credere, ne temere accedant, multo ante Confeſſionem, ne dum abſolutionem tempore iuſtificari erunt à peccatis, vel ſaltem ſe iuſtificatos credent, qui non temere ad illam accedunt. Ex quo ſeptimo arguo. Cum enim cum hoc iudicio firmo de ſua attritione, & debita diſpoſitione ad accedendum rite ad Confeſſionem Sacramentalem cum fide abſoluta, & ſpe certa ſuæ à peccatis iuſtificationis per Sacramentum obtinendæ nequeat accedere: fiet, neminem, qui de ſuo dolore, attritionis adhuc, de peccatis ſuis dubius non ſit, poſſe cum ea Spe, & Fide abſolutis, formalibus, vel virtualibus, accedere: cum autem hæ etiam diſpoſitiones neceſſariæ ad Sacramentum Pœnitentiæ per omnes Theologos ſint, & cum iudicio illo firmo de dolore ſuo ſaltem attritionis de peccatis ſint incompoſſibiles, fiet neminem cum omnibus diſpoſitionibus neceſſariis poſſe, ad Sacramentalem Confeſſionem accedere; quod eſt abſurdiſſimum, temerarium, erroriſque proximum.

5. Nec ſatis hæc in contritione, ad quam pœnitentes, antequam ad Sacramentalem Confeſſionem accedant, hortamur inſtari poſſunt: quia neque iudicium firmum de ea, neque ipſa, vt diſpoſitio requiritur, vt cum abſoluto actu fidei, & ſpei de iuſtificatione à peccatis per abſolutionem recipienda, quæ altera diſpoſitio eſt, pugnet: neque adeo facile, & frequenter contritio de peccatis concipitur, nec iudicium firmum de habita contritione perfecta concipi poteſt; quin certos nos de eius exiſtentia in hac vita, niſi ex Dei reuelatione, eſſe non poſſe, dogma fidei proximum eſt; cum non poſſe nos eſſe, niſi ex Dei reuelatione de noſtra iuſtificatione certos definitum in Tridentino ſit ſatiſque illis verbis, *nemo ſcit vtrum amore, an odio dignus ſit?* Declaratum: de attritione vero de peccatis ob pœnas à Deo in alia vita, (& ſi læthalia peccata fuerint, ne nos de ipſis pœniteat, æternum) infligendas, certi eſſe poſſumus, & frequenter certiſſimi: ergo inferat non poſſe nos credere, aut ſperare abſolute iuſtificationem à peccatis per Sacramentalem Confeſſionem.

6. Minus præſtat, ſatis eſſe fidem, & ſpem conditionalem: ſicuti, cum quis cum iudicio probabili de ſua contritione accedit. Tum, quia cum certus eſt abſolutè de ſua attritione, illa fides & ſpes, pro tunc, eſſent de conditione impoſſibili ſibi nota in hac doctrina: ſcilicet ſi non ſim iuſtificatus; cum tamen certo ſciat ſe iuſtificatum accedere: quod non exemit, cum quis contritus (quod ipſi, vt diximus certum non eſt) accedit: quare optimè poteſt fidem, & ſpem prudenter concipere de ſua iuſtificatione per Sacramentalem Confeſſionem & abſolutionem ſi non accedat contritus, & ſubinde iuſtificatus, quod ſibi naturalibus viribus, ſecluſa Dei reuelatione, ignotum omninò eſt, & incognoſcibile. Nolo vero huic diſparitati de certitudine attritionis, ac ſubinde iuſtificationis impij, qui attritus ad Sacramentalem Confeſſionem accedit: quare & certus de ante acta ſua iuſtificatione, iuxta horum doctrinam, atque de impoſſibilitate certitudinis pro tunc conditionis, ſub qua creditum, ſpectaturuſque erat inſtantiæ huius repulſa innitatur: quia certa cognitio attritionis ab aliis controuerſiarum deciſionibus, non adeo apud omnes certis, pendet: Nempe: an poſſit eſſe attritio vera ex auxilio naturali, quo ad ſubſtantiam, & ſolum ſupernaturali quoad modum? ac proinde & ipſa quoad modum ſolum ſupernaturalis: quare nec omnium ſententia poſſit naturaliter certo, & euidenter ab eam habente cognoſci? Ac turſus: an, etſi ſupernaturalis quoad ſubſtantiam attritio ſit, æque obinde ex auxilio eiuſdem ordinis neceſſario prouenient, tamen naturaliter ex ſuppoſitione quod ſit certo, experimentali euidentia, ab eo cognoſcatur, cognoſcique poſſit qui eam concepit? Cum enim circa hæc duo controuerſia inter Authores verſetur, etſi attritionem ad Sacramentalem Confeſſionem neceſſariam, atque ex auxilio gratiæ neceſſario concipiendam, ſolum, quoad modum ſupernaturalem, & naturalem, quoad ſubſtantiam, ſicuti & auxilium ad eam requiſitum iudicem, ac proinde certo, euidentia experimentali, ob eam habente cognoſcibilem, imò & ab experientia ita cognitam recognoſcam: tamen, vt dixi ſolutionem, & inſtantiam hanc nolo ex ſolum probabilibus, adhuc vero ſimiliotibus, reiici, cum euidenter poſſit reiici, & confutari.

7. Sic igitur eam impugno. Etiam ſi certus quis de attritione, qua ſe ad Sacramentalem Confeſſionem præparauit non ſit, tamen non poſſe cum abſque iudicio probabili, & prudenti de ſua attritione ad Sacramentalem Confeſſionem ritè, ac non temerè, accedere certiſſimum eſt. Sed ita accedens nequit habere fidem, & ſpem, adhuc conditionalem de ſua à peccatis iuſtificatione in ſolutione principaliter impugnata, virtute Sacramentali Pœnitentiæ: ergo nulla eſt inſtantia, & ſoluto ex accedente contritio ad Confeſſionem Sacramentalem cum fide, & ſpe conditionalis de iuſtificatione ſua per Sacramentum. Antecedens probatur: quia fides, & ſpes conditionatæ ſub hac conditione erunt: *Si non ſim, accedamvo iuſtificatus à peccatis confitendis virtute Sacramenti ab eis iuſtificabor*: Hæc autem conditio in præcipua ſolutione, quam impugnamus, huic omnino æquiualet: *Si non accedam adhuc attritus ad Sacramentalem Confeſſionem virtute Sacramenti à peccatis antea actis iuſtificabor*: Cum in hac ſolutione præuie attritum, ac non contritum, &

Quis eſt, qui te diſcernit? ſeptimo cum præuium actum diſponentem ad præfinitionem infallibiliter ſequatur, horum ſententia, præfinitio, & hanc ſequatur infallibiliter auxilium efficax, atque hoc immediate, infallibiliter, actus præfinitus, ſi hic contritionis, ſeu perfectæ charitatis ſit, cui annexa etiam neceſſario eſt iuſtificatio, infertur poſſe nos viribus naturæ diſponi, & adquirere infallibiliter cum auxilium gratiæ efficax (ſi ita acquiſitum gratia foret) tum etiam gratiam iuſtificantem quod non modo Semipelagianum ſed & Pelagianum eſt.

8. Octauo: iuxta horum doctrinam, actus mediate ſolum liber ratione actus præuij, qui in ſe formaliter proxime, & immediate liber eſt & nil meriti ſupra meritum præuij illius actus addit (vt conſtat de actu imperato, ſiue interno, vt actus fidei ab affectu efficaci credendi, & alij affectus voluntatis impenſi efficaciter ab aliis, & electio vnici medij ex intentione efficaci finis de extremo: atqui iuxta huius ſolutionis doctrinam actus præfinitus ſolum eſt, vt ſummum, mediate liber ratione libertatis proximæ diſpoſitionis præuiæ ad præfinitionem, vt vidimus num. 2. ergo nil meriti affert, apponitve de ſuo ſupra meritum præuiæ diſpoſitionis. Tum ſic ergo actus ſupernaturalis præfinitus non eſt abſolute meritorius, iuxta ſecundum membrum dilemmatis ab aduerſarijs admiſſum, quod impugnamus; quod abſurdiſſimum eſt. Probo conſequentiam: Actus mediate liber nil affert vel habet meriti ſupra meritum actus præuij, ratione cuius libertatis, mediate liber eſt; ſed actus præuie diſponens præfinitionem actus ſupernaturalis, iuxta ſecundum membrum dilemmatis ab aduerſarijs admiſſum, nullum habet meritum: ergo nec actus ſupernaturalis præfinitus aliquid meriti habet. Minor probatur, quia, iuxta ſecundum dilemmatis membrum, quod inſectamur, actus ille præuie diſponens eſt ex viribus propriis, & naturalibus noſtræ voluntatis, & abſque præfinitione illius, atque à Deo abſque auxilio gratiæ Dei neceſſario ad operandum: at nullus actus ex viribus naturalibus abſque auxilio gratiæ eſt meritorius iuxta definitiones Concilij Arauſicani, & dogma Theologicum & fidei: ergo actus ille præuie diſponens ad præfinitionem actus ſupernaturalis, & ratione cuius libertatis hic mediate liber eſt, meritorius non eſt. Si dicas actum illum præuium eſſe ex voluntate miſericordi, & gratuita Dei, quæ tamen præfinitio non ſit, ac ſubinde ex auxilio gratiæ, & ſi de ſe non prædeterminante, & efficaci: quare, & eſſe ſupernaturalem, & meritorium: iam admittes contra tuam doctrinam, præfinitionem, & ſubinde tuam prædeterminationem non eſſe neceſſariam vniuerſim, & ſimpliciter ad operandum, nec ſolum ad poſſe, ſed & ad operari: ſiquidem aliqua operatio de facto à te admittitur abſque præfinitione. Imo fateri cogeris ad nullam operationem, etiam ſupernaturalem, requiri; quia in eo actu præuio abſque præfinitione prædeterminatiua infringuntur omnia adeo difficilia, vt putas, & pugnantia contra dogmaticam arbitrij libertatem argumenta. Primum debita ſubordinatio cauſæ ſecundæ ad primam in operando ſecundum prima determinatio primi liberi, qualis eſt Deus, ad ſecundorum determinationem. Tertium indifferentia principij, à quo tamen fit actio determinata. Quartum elevatio naturæ vltra vires ſuas ad ordinem gratiæ. Quintum, quod, *vt faciamus facimus Deus: & operatur in nobis, & velle, & perficere.* Sextum, quod nihilominus à non ſe diſponente actu præuio ſupernaturali ad præfinitionem diſcernat Deus, neque ſe hic diſcernat ab illo. Hæc ſiquidem omnia ſaluari ab aduerſarijs, ſi ita reſpondeant, omnino debent, vt actus ille præfinitioni præuius, & ſupernaturalis à miſericordi, & ſpeciali Dei voluntate, & ſupernaturali auxilio gratiæ inde orto de ſe tamen non connexis cum eo actu præuio, neque vllatenus ad ipſum noſtram voluntatem prædeterminantibus, abſque præfinitione, & auxilio de ſe efficacibus à noſtra voluntate apponantur. Quod quidem in noſtram ſententiam de efficacia voluntatis diuinæ, & auxilij gratiæ extrinſecus deſumptam ab effectu, recidere prorſus eſt. Siquidem illa Dei voluntas, illudque auxilium, cum effectum ſortiatur efficax aliquo modo eſt: quin alias, quam per denominationem ab effectu ipſo extrinſece deſumptam eſſe poſſit. Inde vero & ſcientiam Dei de futuris contingentibus abſolutis, & conditionatis in ſeipſis, ac non in cauſis, aut conditionibus eorum admittere neceſſarium conſectarium eſt. Iamque (quod faciendum tandem ſpero) vtriuſque de rebus hiſce ſchole concordiam habebimus.

CERTAMEN IX.

Ex impij iuſtificatione vlterior eiuſdem ſolutionis impugnatio.

1 RVrſus à capite præuiæ diſpoſitionis liberæ ad præfinitionem (ſiue ea naturæ viribus, ſiue ab auxilio gratiæ, & miſericordi Dei voluntate de ſe non efficacibus proueniat) ſolutionem impugno: quia ponamus præfinitum actum eſſe actum contritionis, quo peccator ad Deum conuertitur. Tunc, ne in infinitum abeamus, actus præuius proxime ad præfinitionē, & prædeterminationem contritionis à Deo. Erit diſpoſitio vltima ex parte noſtræ voluntatis, quam iuxta ſolutionis huius doctrinam infallibiliter ſequatur contritionis præfinitio, & inde prædeterminatio, & contritio, & exinde iuſtificatio impij ab ea inſeparabilis: ergo actus ille præuius erit diſpoſitio, infallibilis, & quæ abſolute ponat impij iuſtificationem extra Sacramentum, quod eſt inauditum: tantundem enim eſt eſſe immediatam & vltimam diſpoſitionem ad id, quod inſeparabile eſt ab alio, atque eſſe diſpoſitionem ad illud. Id quod de actu præuio ad auxilium efficax (de quo non diſputamus, in quo conſiſtat, & in quo aduerſarij eadem ſolutione vtuntur) immediatius concluditur. Confirmatur conſequentia: quia non alia ratione Deus dicitur nobis dare contritionem, niſi quatenus iuxta hos Doctores præfinit illam, & iuxta omnes Doctores auxilium efficax (in quocumque ſtet) & operaturum donat, infallibiliter cum contritione coniunctum. Item qui dat formam dare conſequentia neceſſario ad formam, in phyſicis, & moralibus dogmaticum apud Philoſophos, & Theologos proloquium eſt. Contra ſecundò illatione quæ conſequentiæ illius abſurditatem magis prodit. *Ergo qui lethali culpa ſubiacet, ſi bene ſufficienti vtatur auxilio, præſto ei aderit auxilium efficax, & cum eo gratia iuſtificans.* Quæ propoſitio, etſi admittatur, vt doctrinæ huius conſectaria conceptis verbis à Franc. Dauila dominicano ſupra citato pag. 55. & 71. quam ſit abſurda ſic oſtenditur.

2. Præuius actus ex bono vſu gratiæ ſufficientis præfinitioni contritionis perfectæ, auxilioque efficaci ad illam, & contritioni congruentior, atque natura ſua accommodatior aſſignari, excogitariue non poteſt, quam attritio ex auxilio gratiæ ſufficientis & motiuis, ex quibus ad ſacramentum pœnitentiæ concipi debet. Eſt ſiquidem de peccatis præteritis deteſtatio efficax, ac proinde propoſitum efficax pro tunc de cætero non peccandi virtute ſaltem claudit: in quo affectu peccatorum illecebræ, illices Lenocinia, & pellicatus ex motiuis fortioribus, & ſuperioribus deuicta, deſpectaque à voluntate ſunt; quo ſcilicet expeditius, faciliuſque voluntas ob immenſam ſummè diligendi Dei bonitatem, & beneficentiam munificentiſſimam deteſtationem, & propoſitum idem repetat, atque experimur quidem ob præfatam congruitatem, & proportionem attritionis præfatæ ad contritionem perfectam de peccatis ad hanc peccatores ſemper, & quaſi ex ordinaria diuinæ, etiam ſupernaturalis, prouidentiæ lege diſponi; ergo ſemper de ea lege odinaria bono vſu ſufficientis auxilij in actu præuio diſponente ad præfinitionem, & auxilium efficax ad contritionem, bonus vſus auxilij ſufficientis in actu attritionis ſecum reliqua ſequentia deuolueit: vel ſaltem quotieſcumque peccator concipit animo ex auxilio ſufficienti gratiæ attritionem, ponit actum præuium omnium excogitabilium congruentiſſime diſponentem præuie ad contritionem, auxiliumque efficax ad illam, & illius præfinitionem. Atqui poſito actu præuio diſponente ex bono vſu gratiæ ſufficientis ponitur per ſe, & infallibiliter, per vos præfinitio contritionis, ſine qua auxilium efficax ad illam

poni

poni nequit, auxilium efficax contritio, & eius aſſecla individua gratia iuſtificans: ergo quotieſcumque etiam extra Sacramentum eſt attritio de peccatis in peccatore per ſe neceſſario, & infallibiliter eſt etiam de eiſdem contritio, & iuſtificatio. Hoc autem præter quotidianam experientiam aduertam expreſſo contradicit Tridentino dicenti ſeſſ. 14. cap. 4. *Attritionem ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe non poſſe peccatorem ad iuſtificationem perducere.*

3. Et ſanè ſi attritione extra Sacramentum ad contritionem perfectam, & iuſtificationem perduceremur per ſe infallibiliter peccatores Chriſto Sacramentum Pœnitentiæ toſtituenti, ac nobis Sacramentalem Confeſſionem adeo difficilem præcipienti, obedientiam quidem, aſt non gratias deberemus: ponduſ ſiquidem ea nobis eſſet non ſubſidium. Quarto, nec verum eſſet vllo ſenſu in Sacramento Pœnitentiæ ex attrito fieri peccatorem contritum, vt idem Tridentinum ait; Cum formalem contritionem pndependenter à Sacramento præuia offerat infallibiliter attrito. Nec quo ad effectum iuſtificationis, qui in dependenter etiam à Sacramento Pœnitentiæ contritionem præuia attritione adductam conſequitur. Quinto, cum præfinitio contritionis, contritio, & gratia iuſtificans, ſeu formalis iuſtificatio ex præuia attritione diſponente ſimul neceſſario apponantur nunquam iuſtificatio impij virtute Sacramenti, & abſolutionis, quæ eius eſſentialis forma eſt, adhuc comitèr peragetur, quod eſt contra fidem, vt Docte probat Vaſq. de Pœnit. q. 84. art. 3. dub. 1. à n. 5. contra priſcos, & recentiores Hæreticos ſolita eruditione Patrum, & Conciliorum, præſertim Tridentini ſeſſ. 14. cap. 1. & 6. & can. 3. 9. & 10. Aſſumptum probatur: quia abſolutio poſt Confeſſionem peccatorum dolorioſam tempore, & duratione ſucceſſiua: ac proinde poſt attritionem, quæ in eodem inſtanti antecedenti abſolutionis inchoationem (ne dum perfectionem neceſſariam, vt tam ipſa, quam Sacramentum, quod conſtituit confitentis iuſtificationem operentur) præfinitio contritionis, & iuſtificatio infallibiliter ſimul adeſt: ergo cum abſolutto, & Sacramentum Pœnitentiæ peragitur inuenit impium iuſtificatum, atque peccatis anteacta duratione ſolutum, & abſolutum: ergo nec eum iuſtificat, neque à peccatis ſoluit, ſeu abſoluit. Quid ergo reſtat iuxta horum ſolutionem, quam impugnamus, niſi clauium poteſtatem cum VVicleffo, Lutheto, Melanchone, & huius Farinæ Molinariis, ne Catholiciſſimæ Molinæ noſtri doctrinæ conſentiatur, Eccleſiæ denegare?

4. Sexto: quia, cum omnes bene inſtructi fideles ſciant Confeſſionem Sacramentalem, non hiſtoricam ſolam, ſed doloroſam de peccatis eſſe debere, antequam ad Sacramentum accedant (ni temere accedant) dolorem ſaltem attritionis debent concepiſſe, & ſe habuiſſe iudicare: quare Eccleſiæ totius praxis eſt hortari peccatores, vt antequam peccata ſua pœnitentiæ Sacramento expiaturi ad Confeſſionem ſe præparent, non ſolum ante actorum peccatorum recognitatione matura, ſed in primis efficaci, & quam maximo, gratiæ auxilio, poſſint peccatorum dolore ſaltem attritionis, quam in præconceptam à ſe iudicent Sacramentali Confeſſione abſtineant, eos hortamur, ſi ergo ante Confeſſionem Sacramentalem attriti eſſe debent, ac ſubinde iuxta hanc ſolutionem iuſtificati, vel ſaltem contritos ſe credere, ne temere accedant, multo ante Confeſſionem, ne dum abſolutionem tempore iuſtificati erunt à peccatis, vel ſaltem ſe iuſtificatos credent, qui non temere ad illam accedunt. Ex quo ſeptimo arguo. Cum enim cum hoc iudicio firmo de ſua attritione, & debita diſpoſitione ad accedendum rite ad Confeſſionem Sacramentalem cum fide abſoluta, & ſpe certa ſuæ à peccatis iuſtificationis per Sacramentum obtinendæ nequeat accedere: fiet, neminem, qui de ſuo dolore, attritionis adhuc, de peccatis ſuis dubius non ſit, poſſe cum ea Spe, & Fide abſolutis, formalibus, vel virtualibus, accedere: cum autem hæ etiam diſpoſitiones neceſſariæ ad Sacramentum Pœnitentiæ per omnes Theologos ſint, & cum iudicio illo firmo de dolore ſuo ſaltem attritionis de peccatis ſint incompoſſibiles, fiet neminem cùm omnibus diſpoſitionibus neceſſariis poſſe, ad Sacramentalem Confeſſionem accedere, quod eſt abſurdiſſimum, temerarium, errorique proximum.

5. Nec ſatis hæc in contritione, ad quam pœnitentes, antequam ad Sacramentalem Confeſſionem accedam, hortamur inſtari poſſunt: quia neque iudicium firmum de ea, neque ipſa, vt diſpoſitio requiritur, vt cum abſoluto actu fidei, & ſpei de iuſtificatione à peccatis per abſolutionem recipienda, quæ altera diſpoſitio eſt, pugnet; neque adeo facile, & frequenter contritio de peccatis concipitur, nec iudicium firmum de habita contritione perfecta concipi poteſt; quin certos nos de eius exiſtentia in hac vita, niſi ex Dei reuelatione, eſſe non poſſe, dogma fidei proximum eſt: cum non poſſe nos eſſe, niſi ex Dei reuelatione de noſtra iuſtificatione certos definitum in Tridentino ſit ſatiſque illis verbis, *nemo ſcit vtrum amore, an odio dignus ſit?* Declaratum: de attritione vero de peccatis ob pœnas à Deo in alia vita, (& ſi læthalia peccata fuerint, ne nos de ipſis pœniteat, æternam) infligendas, certi eſſe poſſumus, & frequenter certiſſimi: ergo infertur non poſſe nos credere, aut ſperare abſolute iuſtificationem à peccatis per Sacramentalem Confeſſionem.

6. Minus præſtat, ſatis eſſe fidem, & ſpem conditionatam: ſicuti, cum quis cum iudicio probabili de ſua contritione accedit. Tum, quia cum certus eſt abſolutè de ſua attritione, illa fides & ſpes, pro tunc, eſſent de conditione impoſſibili ſibi nota in hac doctrina: ſcilicet ſi non ſim iuſtificatus; cum tamen certo ſciat ſe iuſtificatum accedere: quod non euenit, cum quis contritus (quod ipſi, vt diximus certum non eſt) accedit: quare optimè poteſt fidem, & ſpem prudenter concipere de ſua iuſtificatione per Sacramentalem Confeſſionem & abſolutionem ſi non accedat contritus, & ſubinde iuſtificatus, quod ſibi naturalibus viribus, ſeclusa Dei reuelatione, ignotum omninò eſt, & incognoſcibile. Nolo vero huic diſparitati de certitudine attritionis, ac ſubinde iuſtificationis impij, qui attritus ad Sacramentalem Confeſſionem accedit: quare & certus de ante acta ſua iuſtificatione, iuxta horum doctrinam, atque de impoſſibilitate certitudinis pro tunc conditionis, ſub qua crediturus, ſpecaturuſque erat inſtantiæ huius repulſa innitatur: quia certa cognitio attritionis ab aliis controuerſiarum deciſionibus, non adeo apud omnes certis, pendet: Nempe: an poſſit eſſe attritio vera ex auxilio naturali, quo ad ſubſtantiam, & ſolum ſupernaturali quoad modum? ac proinde & ipſa quoad modum ſolum ſupernaturalis: quare nec omnium ſententia poſſit naturaliter certo, & euidenter ab eam habente cognoſci? Ac turſus: an, etſi ſupernaturalis quoad ſubſtantiam attritio ſit, atque obinde ex auxilio eiuſdem ordinis neceſſario proueniens, tamen naturaliter ex ſuppoſitione quod ſit certo, experimentali euidentia, ab eo cognoſcatur, cognoſcique poſſit qui eam concepit? Cum enim circa hæc duo controuerſia inter Authores verſetur, etſi attritionem ad Sacramentalem Confeſſionem neceſſariam, atque ex auxilio gratiæ neceſſario concipiendam, ſolum, quoad modum ſupernaturalem, & naturalem, quoad ſubſtantiam, ſicuti & auxilium ad eam requiſitum iudicem, ac proinde certo, euidentia experimentali, ob eam habente cognoſcibilem, imò & ab experientia ita cognitam recognoſcam: tamen, vt dixi ſolutionem, & inſtantiam hanc nolo ex ſolum probabilibus, adhuc vero ſimilioribus, reiici, cum euidenter poſſit reiici, & confutari.

7. Sic igitur eam impugno. Etiam ſi certus quis de attritione, qua ſe ad Sacramentalem Confeſſionem præparauit non ſit, tamen non poſſe cum abſque iudicio probabili, & prudenti de ſua attritione ad Sacramentalem Confeſſionem ritè, ac non temerè, accedere certiſſimum eſt. Sed ita accedens nequit habere fidem, & ſpem, adhuc conditionalem de ſua à peccatis iuſtificatione in ſolutione principaliter impugnata, virtute Sacramentali Pœnitentiæ: ergo nulla eſt inſtantia, & ſolutio ex accedente contrito ad Confeſſionem Sacramentalem cum fide, & ſpe conditionalis de iuſtificatione ſua per Sacramentum. Antecedens probatur: quia fides, & ſpes conditionatæ ſub hac conditione erunt: *Si non ſim, accedamve iuſtificatus à peccatis confitenda virtute Sacramenti ab eis iuſtificabor.* Hæc autem conditio in præcipua ſolutione, quam impugnamus, huic omnino æquiualet *Si non accedam adhuc attritus ad Sacramentalem Confeſſionem virtute Sacramenti à peccatis anteactis iuſtificabor:* Cum in hac ſolutione præuie attritum, ac non contritum, &

iuſtificatum accedere ſit impoſſibile : atqui iudicium illud conditionatum eſt erroneum, & Hæreticum : ergo non eſt fides, nec ipſum ſecuta ſpes Theologica, ſed præſumptio Hæreticalis. Minor eſt certa : Siquidem, qui nec attritus ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit virtute illius non eſſe à peccatis iuſtificandum fides Catholica eſt. Ex quo præoccupatur euaſio alia : quod ſcilicet ſi certus non ſit de ſua attritione poſſit credere, & ſperare abſolutè ſe per Sacramentalem Confeſſionem, & abſolutionem eſſe à peccatis iuſtificandum : ſi enim de facto attritus ſit, & obinde iuſtificatur, licet incertitudo iudicij de ſua attritione, & iuſtificatione locum fidei, & ſpei Theologicæ, (ni aliunde tunc repugnarent,) de ſua à peccatis iuſtificatione virtute Sacramenti faceret ; aſt tunc inde abſoluta fides, & ſpes illa repugnant : quia tunc iudicium illud falſum eſſet ; ſcilicet à peccatis iuſtificandum, & abſoluendum virtute Sacramenti, qui ante illud prioritate naturæ, & temporis quandoque non exigui, iuſtificatus, & ſolutus in aduerſariorum doctrina, & eſt, & ſupponitur : ſiue ergo certus quis, ſiue incertus de ſua attritione ſit, cum ad Sacramentalem Confeſſionem rite præparatus accedit, cum fide, ac ſpe iuſtificationis à ſuis peccatis virtute Sacramenti obtinenda, ſiue abſoluta, ſiue conditionali, ſiue explicita, ſiue implicita (quæ explicitæ, ſeu formalis poſſibilitatem ſupponit) nequit accedere ; cum tamen aliquo ex his modis id credens, & ſperans accedere neceſſario debeat.

8. Neque vero plura, quæ dedimus cert. 8. contra ſolam diſpoſitionem præuiam poſitiuam præfinitionis per actum poſitiuum, qui noſtræ poteſtatis ſit, & ratione cuius noſtræ tantum libertati præfinitionis poſitio ſubiiciatur, militant : nam & negatiuam diſpoſitionem noſtram liberam præfinitioni præuiam æquo ferè impetu arrietant. Etenim negatiua illa diſpoſitio alicuius actus præuij libera omiſſio erit, ac proinde tentationis ad actum illum præuium inducentis victoria : quæ Dei proinde gratiam auxiliantem, & efficaciter ab eo arrententem, & præfinitionem proinde in ea quidem ſententia ſemper ſupponat, omnium vero opinione, ſi grauis tentatio ſit : Vnde infinitus proceſſus contra iſtam diſpoſitionem negatiuam, & reliqua conſectaria inferuntur. Sed quoniam ſolus Cabrera ſupra citatus hanc diſpoſitionem negatiuam citatus ex Thomiſtis eſt : ex eius mente abſurda aliquot notanda hic ſunt : ait ſupra, *quam diſpoſitionem ex ſe inchoat voluntas* : & num. 476. *Auxilium efficax incipere à nobis diſpoſitius : quia determinatio*, ſeu prædeterminatio, *dependet ex libera diſpoſitione noſtræ voluntatis negatiua, licet effectiuè ſit à ſolo Deo.* Et rurſus talem eſſe hanc diſpoſitionem ait : *Vt illa poſita infallibiliter ſequatur determinatio Dei, & ſine illa nunquam ſequatur.* Atque hanc cauſalem admittit : *Quia voluntas ſe diſponit ad talem actum, ideo Deus per auxilium efficax ad illum eam determinat.* Ex his autem infertur diſpoſitione hac præuia negatiua propriis viribus noſtris, iuxta hunc Authorem, à nobis poſita, & imperfectiore quauis diſpoſitione pontiua natum ſalutis, & prædeterminationis ex nobis, & à nobis eſſe noſtramque voluntatem expectari a Deo, vt ſuam miſericordiam erga nos apponat, & ſua noſtram ſequatur ; quare gloriandum eſſe nullo prædeſtinato, quod ſe ab impio, & reprobo tandem diſcernat, aliquidque habeat ad prædeſtinationem conducens, quod non acceperit : quare, & quod noſtræ naturalis poteſtatis ſit præfiniri, ac prædeſtinari ad bonum : Siquidem iuxta Auguſtinum *de determinationum capite 22. & iuxta rationis naturalis lumen, id eſt, in noſtra poteſtate, quod, cum volumus facimus.*

CERTAMEN X.

Dependentia alia præfinitionum ab exercitio libertatis noſtræ à Thomiſtis excogitata præciditur.

1. PRæuiis diſpoſitionibus liberis noſtris ad præfinitiones à Deo obtinendas malè nos diſponi poſſe animaduertentes Thomiſtæ præfinitiones diuinas, non aliter bene cum noſtra libertate componi, æſtimarunt tandem, ni eas à liberis ipſis actibus per illas præfinitis dependentes aſſignarent. Idque, ne nobiſcum, (vt verba aſſerti huius ſonant,) omnino conſentiant, variis etiam modis explicarunt. Primus eſt : Præfinitiones ſuas, cum de ſeſe connexæ cum actibus præfinitis ſint, non poſſe eſſe ſine illis, tanquam neceſſariis ſuæ eſſentialis connexionis terminis : ac proinde earum quamuis à ſuo actu contingenti, & libero præfinito, quare, & à noſtræ in illo edendo exercitio libertatis in ſui exiſtentia, & poſitione pendere : cum nil aliud vnius ab alio dependentia ſit, quam in ſe ſine illo conſiſtere non poſſe. Cæterum dependentia hæc præfinitionis ab actu præfinito non tuetur, ſed potius deſtruit actus libertatem. Patet, quia de eſſentia cauſæ liberæ eſt poſſe operari, vel non operari poſitis omnibus requiſitis ad operandum, vt cert. 1. ſtatutum abundè ab authoritate & ratione eſt : ſed hoc pugnat cum dependentia cuiuſuis è requiſitis ab effectu ſuo ratione eſſentialis connexionis requiſiti illius cum ipſo : ergo hic modus dependentiæ præfinitionis requiſitæ ad actum, ſeu effectum ratione connexionis cum illo non tuetur voluntatis noſtræ, ſed potius deſtruit, libertatem. Minor probatur : quia ex dependentia requiſiti ad operandum à ſua operatione, & effectu, tanquam à termino eſſentialis connexionis, quam habet, fiet neceſſario vt requiſitum illud poni repugnet, quin operatio, & effectus ponatur : ergo quin repugnet eo poſito non eſſe operationem, & effectum præfinitum, ac proinde eſſe eo poſito poteſtatem operandi, vel non operandi, quod ipſum eſt poteſtatem liberam eſſe : ergo modus hic dependentiæ cauſæ à ſuo effectu, tanquam à termino eſſentialis ſuæ connexionis cum ipſo, deſtruit potius libertatem cauſæ, quam eam tueatur, atque ipſa cauſæ liberæ definitione ab ea ſecluditur. Confirmatur : Siquidem ea ſolutione generatio Filij, & Spiritus ſancti proceſſio in diuinis liberæ hoc ſtricto libertatis genere, de quo hic agimus eſſent : contra omnes, non ſolum Thomiſtas Dominicanos, & Ieſuitas, ſed Scotiſtas, qui libertatem eis, non ſtrictam hanc, ſed aliam laxiorem ſolummodo concedunt. Item cauſæ omnes naturales, & contra liberas diuiſæ, eorumque effectus, & liberæ, & liberi iuxta hanc dependentiam ratione connexionis eſſentialis cum ipſis ab eis, tanquam à terminis, proculdubio forent. Tertio : Beati poſita viſione Dei in eo amando, & Chriſti humanitas, poſita hypoſtatica vnione in non peccando libera eſſet contra aduerſarios. Nec refert præfinitionem actus liberi eſſe illius, vt liberi præfinitionem : quare, & cum eis, vt liberis connexionem habere ; quod in effectibus cauſarum naturalium, locum non habet : id enim vt in terminis implicans ex definitione eadem cauſæ liberæ diſſectum à nobis eſt certam. 6. à num. 6.

2. Illuſtriſſimus Herrera Dominicanus, dum primaria ſui ordinis Cathedra in Salmanticenſi Academia dictaret Manuſcripto de auxiliis aliter dependentiam prædeterminantis auxilij (& identidem prædeterminatiuæ præfinitionis) quam ratione connexionis cum actu prædeterminatiue præfinito, ab ipſo actu componere tentauit : nempe inter præfinitionem, & actum præfinitum mutuam prioritatem, & antecedentiam naturæ, & cauſalitatis, ac ſubinde mutuam dependentiam, in diuerſo tamen genere, excogitauit. Vt ſcilicet actus prædeterminatiuè præfinitus in genere cauſæ materialis, vti neceſſaria ad prædeterminationem diſpoſitio phyſica præcedat : quare & ex parte ipſius Deum

Deum ad præfinitionem, ex qua prædeterminatio apponenda est tua physica exactione motens quemadmodum, & reliquæ formarum aliarum dispositionis, præfinitio vero actus ipsius, & ad illum prædeterminatio in genere causæ efficientis antecedat: sicque dependentia alterius ab altero mutua, in diverso tamen genere, iuxta plurium sententiam in aliis multis admissam. Placuit solutio Magistro Zumel 1. opusculor. d. 4. tractat. 1, *Conferentia difficultatum*, Caius, sine plausu, etiam meminit Magist. Lorca d. 21. de grat. fin. Acerrimaque extat impugnatio Soarez noster tom. 2. de grat. qui est de auxiliis, lib. 5. cap. 20. num. 3. Et primo quidem contra hanc solutionem pugnant omnia argumenta, quibus in physicis tract. de causis controuers. de causarum virtute & vitiis ostendimus causas, quæ absolutam sui existentiam supponant, vt causent, & moueant sibi mutuam causas esse nusquam posse; est inter eas, quarum omnes existentiam absolutam, vt causent, non requirunt, vt in efficiendi, & finali contingit mutua causalitas, prioritas, & dependentia possit intercedere: imo & de facto intercedat, ac debeat. Cum enim finis non causet quia est, sed, vt sit, debet causam, a qua vel proxime efficientia est, vel proximum sui agens apponendum est, atque apparandum sua bonitate soliciture, & intentionaliter mouere, vt sua existentia donetur: quin eius existentia adquam, sed qua non mouet villatenus ad scipsam supponatur, & repugnanter præcedat: quod in causalitate mutua causarum, (etiam generis diuersi,) quarum quæpiam ad causandum absolutam sui existentiam requirit omnino absolutè intertur, impossibile: atque, ac si in eodem genere sese causarent vicissim: imò in eiusdem generis causæ tm existentiam absolutam vt se mutuo causarent requirerent, ac iubinde repugnans præcedentia existentiæ vnicuique ad scipsam absolutè interceptur, nisi obtineret, quominus a se inuicem causarentur. Sed de his alibi cum citata controuersia, & loco physicorum. Nunc, ea mutua causarum in diverso genere aliarum ab aliis dependentia permissa, aliunde præfatam solutionem impugnemus.

3. Et in primis libertas causæ ad genus causæ efficientis spectat, & subinde libertas actus secundi in exercitio, & operatione, qua actio, & ab agente, non qua passio, & a patiente prouenit, sita est: vti ex ipsa causæ, & potentiæ liberæ definitione, scilicet potestate agendi, vel non agendi manifestum est. & pati quidem somin nihil in dicit passi, vt patiatur, vel non patiatur, in id, quod passurus, vel non passurus est, potestatem vitam, & dominationem; & si moriuam, & subiectam ei, à quo pati potest, dicat indifferentem capacitatem: ergo actus præfinitus vt libera dispositio sit ex parte voluntatis ad præfinitionem, actiuè debet prouenire à voluntate, nec solum passiuè illam recipiendo: ergo in eodem genere agentis physici, & præmoti, & actus præfinitus se inuicem causant, naturaque, & causalitate præcedunt, quod iuxta aduersarios, Theologos, & Philosophos omnes repugnat. Secundo, vel voluntas se sola, non solum receptiuè, seu passiuè, sed actiuè etiam, vt libere apponat, seque ad præfinitionem actus ipsius, & auxilium efficax disponat, per solas suas vires actiuè etiam, & libere illum apponit, ac se disponit: & tunc recurrunt omnes contra tempelagianos Canones, & damnationes ab Arausicano, & aliis Conciliis, & Patribus editæ. Sin autem actiuè, vt ad liberam, actus positionem, ac dependentiam proinde præfinitionis ab actus libertate in genere causæ materialis dispositiuè, quam exercitam supponat pro priori aliquo naturæ, ne illam currat, oportet, vt non à sola voluntate, sed à præfinitione prædeterminativa ponatur: ergo præfinitio ad actum, vt libere disponit voluntatem ad ipsam, necessario debet præcedere. Siquidem ex ea parte, qua libera ea dispositio ex parte voluntatis est, actiuè debet, vt diximus procedere: nequit autem per vos de facto poni actiuè, nisi præfinitio de facto præcedat: ergo, vt se libere voluntas passiuè disponat ad præfinitionem, & auxilium efficax, non potest non præfinitionem actus supponere, & auxilium efficax in quocumque stet: esti enim vt mere passiuè, & purè receptiue se habeat, & mortue disponat, satis in entitate voluntatis sit: tamen, vt viuide, actiuè, & libere actu, & operatione præfinita se disponat, debent præire necessaria omnia requisita, vt sit exercite actus, & operatio: quare & præfinitio, &c. ad eiusmodi dispositionem in eadem linea actiua dispositionis liberæ à voluntate ponenda: aut supposita per te præfinitione ante vium libertatis, à quo in sui positione pendeat tollit libertatem: ergo in ea linea dispositionis, quam actiuè etiam, & libere debet apponere voluntas, & in qua præfinitio necessario actum eius præcedit, nec supponit, tollit libertatem actus, & operationis. Confirmatur: Eatenus voluntas potest adquirere præfinitionem, quatenus potest elicere actum: & eatenus adquirit, quatenus actum elicit; sed elicit actiuè: ergo adquirit actiuè: ergo in genere causæ actiuæ, seu efficientis præcedit actus præfinitionem, a qua in eodem genere causatur. Vrgeo præfinitio respectu est essentialiter per vos ad operati liberum, seu ad omne exercitium absolutum libertatis: ergo nullum exercitium libertatis, à quo pendeat, potest supponere, de quo iterum à n. 9. postquam effugij præclusione radicitus solutionem euellamus.

4. Dices: Confundi hic duo causarum genera: passiuæ, seu materialis voluntatis, & actiuæ eiusdem voluntatis, vel secundum se, vel coniunctè cum præfinitione. Quod solutione tua distinguis, fateor: sed vtramque tamen solutionem ipsa confundis: dum in potestate, & libertate voluntatis nostræ asseris esse præfinitionem, & auxilium efficax ad actum, quatenus actu ipso libere se disponit voluntas. Tu eius vero actus liberitatem actiui voluntatis in ipsum influxus necessario, & essentialiter, quare, & quidquid in genere efficientis prærequisitum est, supponitur. In ergo solutione tua genera confusum a tuum, & palliatum confundis, imò vero mutua hæc causalitas dispositionis, & agentis, quoties dispositio positiua est, non solum possibilis, sed & intelligibilis non est; esti cum negatiua est dispositio, vtcumque intelligi possit, vt inter expulsionem, seu de nudationem formæ antiquæ, quam priorem ex parte materiæ inductione nouæ formæ ab agente in eandem materiam ex parte huius nonnulli aiunt; in genere vero causæ efficientis posteriorem: quia ad carentiam, seu denudationem formæ præcedentis satis est agens concurrens ipsius concursum ad agentis contrarij præsentiam cohibere, atque suspendere, quia agentis contrarij influxus in suam formam opus sit, vt antiqua subiecto cedat, & abiceat, in quo nihilum habeat: Quamquam neque huic mutuæ causalitatis modo nimium fidam: Nam reuera, & formæ incompossibilis nouæ à suo agente inducto, eiusque in facto esse, inexistentia, & exigentia pro priori natura a Deo attenditur, & expectatur, vt pro natura posteriori in eadem duratione concursus cum agente conseruante, (si alius à Deo sit) denegetur: vt fusè controuers. de alteratione, d. de resistentiis, & impugnationibus, cum formarum incompossibilium, tum agentium contrariorum quæstione præsertim de signis naturæ impugnationum, & resistentiarum vtriusque generis monitrabimus. At vero cum dispositio ex parte subiecti positiua est, & effectus præcipuè immediatus actiuæ virtutis, ad quam sua absoluta existentia effectus ille positiuus dispouit, mutua hæc in diverso adhuc genere causæ materialis dispositiuæ, prioritas, & dependentia, non solum reuera implicatoria, sed & omnino imperceptibilis est. Cum enim non nisi absoluta sui existentia positiuus ille effectus dispouat, hæc autem absoluta effectus illius positiui à causa materiali sola poni in rerum natura nequeat, sed necessario in consortio virtutis actiuæ, & reliquorum requisitorum ad operandum, atque apponendum absolutè existentem effectum illum: fit plane, nec hanc esse nec intelligi absolutè existentem, nisi à coniuncto toto causæ materialis, & actiuæ suarum cum reliquis ad agendum requisitis: ac proinde, & hæc omnia absolutè præcedentia ad ipsius absoluta existentiam, & dispositiuam causalitatem primum dari, & existere: cum antea pro naturæ priori existere supponatur.

5. Confirmatur: Quia non minus essentialiter subordinantur causa materialis, & actiua in operando, ac ponendo absolutè effectum à materiali causa educendum, quam agentia partialia, à quibus effectus quiuis ab ipsis essentialiter dependens; imò, licet illæ diuersi generis sint, & earum quæuis in suo genere adæquata, absolutè tamen in genere causæ vniuersim, & absolutè dictæ partialis causa est vnaquæque earum: vtpote quæ in

genere

genere cauſæ abſolutè talis reſpectu effectus illius cauſa totalis non eſt, ſed alterius conſortio eget, vt illum effectum operetur. Sed ob eam eſſentialem ſubordinationem in operando agentium partialium, nequit eſſe, aut ſine repugnantia intelligi effectus abſolute poſitus ab vtroque, a quibus eſſentialiter dependet: ac proinde quia vtrumque illud partiale agens, eſt vtrumque debet abſolute effectus abſolutam poſitionem præcedere: ergo, & effectus educendus à cauſa materiali, & actua eſſentialiter dependens, neque eſſe, neque intelligi, ſine repugnantia, poterit ab vna ex eis cauſis poſitus abſolute: ſed neceſſario ab vtraque, eadem ratione inadæquationis in genere cauſæ abſolutè talis, atque ob talem eſſentialis coordinationis mutuæ alterius ad alteram in operando ad effectum illum educendum: ſi ergo implicat eſſe, aut intelligi effectum eſſentialiter ab vtraque cauſa materiali, & actua dependens abſolute poſitum, quin abſolute poſita vtraque cauſa pro priori naturæ præcedat, nec ſatis eſt alterius ſolum, verbi gratia, cauſæ materialis, & abſolutè partialis præcedentia, vt abſoluta ſit, atque ſine abſoluta ſua exiſtentia effectus iſte ad cauſam actuam diſpoſitio eſſe non poſſit, fiat ſane, quatenus à cauſa materiali præcisè eſt abſolutè non eſſe effectum illum: atque neque ad actuam ſui cauſam diſpoſitionem veram realem, & non Chimæricam eſſe poſſe, vt intendebamus. Reuocata igitur (vt Rhetores aiunt) hypotheſi ad theſim, ſiue generali: hoc principio ad ſpecialem materiam, quam vertamus: cum actus voluntatis noſtræ præmiſſus prædeterminante à Deo eſſentialiter a præfinitione, & auxilio efficaci, ac inſuper a voluntate ipſa actuæ dependeat, imo ab hac etiam eſſentialiter: imperabit quatenus a ſola voluntate eſt abſolute eſſe, atque ad actuam voluntatem præfinitionis, & auxilij efficacis eſſe diſpoſitionem, ſeu hoc quouis modo, & genere ſecundum ſuum eſſe abſolutum, præfinitionem, & auxilio pro priori naturæ præcedere: hoc autem, non niſi ab vtroque præfinitione, & voluntate eſſe poteſt: quare, & vtrumque debet pro priori naturæ poſitum ſupponere: quo modo ergo diſponi, quod de genere cauſalitatis concipiebat, vt ſit, ac ponatur præfinitio, quæ antecedenter ad ipſum, ac prorſus ſine ipſo pro natura priori eſſet?

6. Sed, hoc negotio patris præteremiſſis, vel nunc interim, ſeruis Dei Dominicano, & aſſeclis actum præfinitum à ſola voluntate materialiter ſolum recipiente poſſe eſſe, & intelligi abſolutè, & libere etiam poſitum; nunc ſit ferio: ergo nequit eſſe diſpoſitio, aut principium quo modo conducens ad præfinitionem ad ipſum actum, & operationem requiſitam, ſiue ex natura rei, ſiue ex Dei promiſſione. Non quidem ex natura rei: tum quia ſuppoſitio, & auxilium adueniret voluntati ad actum ſuum abſolute poſitum, & exercitum a voluntate ſolum concurrente: quod pugnat cum neceſſitate præfinitionis, & eſſentialiter prærequiſitæ per adiacentiam ad operari, & exercitum abſolutum apponendæ ſecundum eſſe ſuum actum: quomodo enim neceſſarium ad actum actus poſitionem, & operationem eſt, quod, ſuppoſito actu abſolutum poſitionem, & operationem non habeat, vt etiam dici poſſet vitionem beatum abſolutam, priuat ab intellectu poſitam eſſe diſpoſitionem ad lumen gloriæ abſolute conferendum. & tamen hoc neceſſarium principium eſſe ad idem: ita etiam vitiosum quouis natura ens, priuat abſolute poſitam ab oculis corporeis, vel intellectualibus eſſe diſpoſitionem naturalem ad obiectum recipiendum, quæ eſſentialis tamen principium vitiosi ipſius actuæ apponendæ ſit. Neque enim motus eſſentialiter præfinitio ad actum præmiſſum ex parte principij, & potentiæ voluntatis, per hoſce, requiritur, quam ſpecies abſolutè videndi ad viſionem quamvis, & lumen gloriæ ad beatam viſionem: Quare alterutrum ab aduerſarijs deferendum eſt. Vel ſcilicet actum præfinitum abſolute poſitum eſſe naturalem diſpoſitionem, quidpiamve aliquo modo conducens proxime ad ipſam præfinitionem, vel eiuſmodi præfinitionem abſolute poſitam eſſe eſſentialiter requiſitam ex parte principij ad actum præfinitum abſolute apponendum. Quarumuis: cum natura imperfectum omne abhorreat, ac præſertim ab inde, quam abſurdum, actum abſolutè poſitum ſupponat (vt oporteat ad hoc, vt ſecundum abſolutam ſui exiſtentiam ad ipſius præfinitionis abſolutam poſitionem, quoquo modo, conducat) nec ſupererogatione, (ne dum ex neceſſitate) ad actum præfinitum, qui abſolute poſitus ante ipſam ſupponitur, & quæ ex natura rei præcellit, vllatenus, ex natura etiam rei concurrat: Siquidem concurſus ſuus, vt abſolutè actus præfinitus, qui abſolute ſupponitur eſſe, abſolutè ſit, erit omnino ſuperfluus, ac proinde naturæ rei inutilis, non autem ab ea exactus. Denique, ſi ex natura rei, atque independenter ex mera Dei promiſſione annexa ſit abſolutæ actus poſitioni præfinitionis ad ſolutæ poſitio, poſita poteſtate voluntatis abſoluta per ſuam naturam indifferens, (vt vis,) ad eum actum abſolute ponendum eſſentialiter connexum diſpoſitiue ex natura rei, non poteſt Deus ex ſeipſo habere decretum denegandi præfinitionem eius actus, ſeu omiſſionem decreti illum conferendi, ſed omnino dependenter à poſitione, vel non omiſſione talis actus à poteſtate voluntatis: quæ nulla tunc abſolute eſſet, ſed ſi Deus independenter ab eius poteſtate, & vtu, vel decernere omittere: ergo Deus in præfinicndo actu, & ſubinde in conferendo auxilio, quo prædeſtinatus à reprobo diſcernitur, nullam ſui poteſtatem, ex parteque ſua libertatem, quare nec miſericordiam, nec gratiam exerceat, ſi actus abſolute poſitus, ſit ex natura rei diſpoſitio ad præfinitionem: quod eſt Hæreticum. Stet ergo actum præfinitum abſolutè poſitum reipſa neque alio quouis modo conducens principium ad abſolutam præfinitionis, & auxilij poſitionem ex natura rei eſſe vllatenus poſſe (vt prima aſſumpti noſtri pars ferebat) ſi præfinitio eſſentialiter ad abſolutam actus poſitionem requiratur (quod tota hac d. impugnamus,) imò & ſupererogatorie ad actum abſolutum poſſit conducere.

7. Sed neque ex Dei promiſſione, & pacto poteſt actus abſolute poſitus à voluntate abſque præfinitionis contortio, ſiue diſpoſitiue, ſiue alio quouis modo ex parte voluntatis ad abſolutam præfinitionis actuam abſolute apponendum eſſentialiter, (quo velint aduerſarij modo) prærequiſitæ appoſitionem præcedere: quod erat aſſumpti noſtri pars ſecunda. Probatur primo: quia promiſſio Dei de habenda, & concipienda præfinitione requiſita, & prærequiſita eſſentialiter ad actum abſolutè apponendum eſſet huiuſmodi. *Præfinitam actum, & dabo tibi ſua immediatè, & proximè requiſita, & prærequiſita ad actum voluntatis, ſi actus abſolute ab ipſa.* (quo voluerit genere cauſæ, & cauſalitatis, *abſolutè apponatur*: hæc autem promiſſio eſt omnino inepta, & ridicula, nec Deo ſolum, ſed homine etiam non omnino ſtupido, indigna eſt enim *dabo tibi neceſſarium, & eſſentiale principium, vt operetis, & ponas hunc actum abſolutè, ſi tamen prius naturaliter appoſueris abſolutè*. Quid, tu ita Deum pacifci cum beatis alteras? *Dabo tibi lumen gloriæ neceſſarium, eſſentialiterque prærequiſitum ad rei beatam viſionem, ſi prius tamen viſio ſit rei beatam abſolute poſueritis: & ſpecies ad cuiuſuis obiecti viſionem, ſi tamen prius illud abſolutè videritis*, atque in politicis, & moralibus ineptiores, magiſque adhuc ridiculæ, & illuſoriæ fuerint promiſſiones apparent. *Dabo tibi hic, & nunc meum hunc panem, ſine quo abſolute hic, & nunc comedere abſolute omnino non potes, ſi tamen prius abſolute rus, & nunc comederis; & dabo tibi facultatem, vt pro me valide contrahas, ſine qua valide pro me contrahere nuſquam potes, ſi tamen prius valide pro me contraxeris.* & ſuperiori religioſo ſubdito *Dabo tibi facultatem recipiendi recte ſenta centum qua abſque illa recipere recte prorſus nequis, ſi prius illa recte receperis.* Et ratio a priori horum omnium, & plurium ſimilium promiſſionum ineptarum, ſi ferio fiant, illarum ſtatum, & per locum amentibus ita promittatur, eſt, quia tunc promiſſiones conditionatæ de conditione impoſſibili: quare nullæ inter nullas in ſe, nec ſolum quo ad effectum obligationis.

8. Neque vllam impugnationum harum effugies, ſi dicas: negari non poſſe actum voluntatis abſolutum recta a voluntate procedere, & libere ab illa procedere, & quatenus a voluntate formaliter eſt, non eſſe a præfinitione, & ſi materialiter à præfinitione, totus etiam actus ſit: haſque veritates, & reſpectus diuerſos ad diuerſa operationis, & effectus abſolutè poſiti principia, & cauſas omnibus Philoſophis eſſe notiſſimos, attendique a Catholicis omnibus, & à Deo ipſo debere

Ab illis quidem, vt Deum peccati causam, & authorem catholice negent: adeo vt operum nostrorum siue in præmiis, siue in pœnis conferendis iustitiam exerceat: ea enim provt à nobis, non autem provt à se præmio afficit, vel supplicio. Ad eum igitur modum, inquies, etsi actus præfinitus absolutè apponi à voluntate absque præfinitione omnino nequeat: tamen, provt à voluntate in suo causalitatis genere recepto ponitur; à præfinitione formaliter non ponitur: quare ea ratione præfinitioni absolute præcedere, atque adeo in illo naturæ priori poterit, vt eius actus præfinitionem concipiat. Sed præclusa effugia hæc impugnationibus datis omnino sunt, & factæ primo loco ex liberate operationis absolute necessaria, & asserta ab huius solutionis authoribus, vt in nostræ voluntatis potestate, & libertate præfinitionem actus absoluti defendant, ne sono quidem vocum occurrit: cum exercitè, & absolutè, & in genere causæ efficientis à voluntate sit & ab ipsa sola; & absque præfinitione esse per aduersarios repugnet: quare, &, qualiter, actus præfinitionem respicit, neque provt a voluntate actiue, quin etiam provt à præhabitione esse considerative poterit. Secundo. Et si semel posito absolutè actu à quavis causa absolutè, in genere causæ, inadæquatæ, siue in suo genere speciali, siue in diuerso ex veritates, & respectus diuersi ad vnam formaliter, & non ad aliam concausam sint, atque, vt dicitur, à Catholicis, & a Deo attendantur, attendique prorsus debeant, his autem præsens de eo non est; sed an ab vna causa partiali, & inadæquata, absque alia concausa (siue alterius, siue generis eiusdem) essentialiter requisita absolutè ad absolutam actus illius positionem, actus ille poni in rerum natura absolute possit, sicut oportet, vt præfinitionem dispositiuè, vel alio quovis modo, causet, ac præcedat? posse autem ita actum illum absolutè ab vna tantum ex concausis requisitis essentialiter ad ipsum absolute apponi nemo est, qui absolute asserat, imo neque asserere sine contradictione possit: etsi quatenus ab ipsa, ab ista concausa formaliter non procedat: quia absolutum esse illius actus non illam solum essentialiter respicit, & supponit, sed totam concausarum congeriem: ex qua, si vel vnam demas minimam concausam, ac positiue non supponas, esse absolute actum illum repugnabit.

9. Dices tamen, dupliceem præfinitionem actus esse, alteram prædeterminatiuam voluntatis in genere causæ materialis receptiuæ, alteram eius prædeterminatiuam in genere causæ efficientis, ad quam voluntas receptiuè per actum se disponit sine præcedentia in eodem genere, & ordine ea tandi. Sed nihil impugnationum minus: tum ex prædicato hucusque dispositionis actus, qui qua liber, à voluntate actiue etiam, quare, & à præfinitione in genere efficientis debet procedere: cum per se impleat exercitium quodvis absolutum, & liberum voluntatis absque præfinitione in genere efficientis; tum etiam ex dependentia essentiali vt actus absolute sit, ab vtraque etiam præfinitione essentialiter requisita ad ipsum: vtramque enim decere absolute præcedere argumenta nuper facta, comunicunt, & mille alias, si totidem ad eius absolutam existentiam essentialiter prærequisitas assignes: quare commodius erit superfluarum præfinitionum, & difficultatum effusa abstinere prodigalitate. Secundo: cum præfinitio prædeterminatiua in genere causæ materialis non supponat præfinitionem prædeterminatiuam in genere causæ efficientis per se, quia diuersi generis sunt, nec possint in eandem lineam ordinari, ne in eadem actus voluntatis sit præfinitione prædeterminatiua actiuè posterior, & prior, quia ad illam disponit, meritò, an ad pallide & receptiue prædeterminantem præfinitionem actus ille disponat? Si alteras: ergo in eodem genere causæ materialis receptiuæ, & dispositiuæ, in quo posterior præfinitione illa est, est etiam prior actus idem. Si neges: ergo præfinitio hæc in genere causæ materialis prædeterminatiua prærequisita essentialiter, ipsique connexa; & proinde ineuitabiliter coniuncta ponitur, omnino independenter ab actu præfinito, & exercito nostræ libertatis: quare, vt in hanc cunctes solutionem facessat expressis tollit arbitrij nostri libertatem. Nec quicquam proficies, si respondeas: per actum, vt prouenientem a voluntate, & præfinitione actiuè prædeterminante in genere efficientis, ac proinde liberè adquiri præfinitionem actus in genere causæ materialis prædeterminantem. Etenim cum præfinitio prædeterminatiua actiue omnino connexa, & inseparabiliter, etiam diuinitus, annexa sit præfinitioni passiuæ, seu receptiuè prædeterminanti. Cum neutra sine actu esse absolute possit, & actus absolutè esse nequeat, si neutraque coniunctim, actiuè scilicet, & receptiuè concurrentibus: Infertur: non posse actum, vt prouenientem à præfinitione prædeterminante actiuè esse dispositionem ad præfinitionem prædeterminantem passiuè, quin sit ad præfinitionem actiuè prædeterminantem dispositio: quia quidquid est dispositio alicuius adquisitiua, & est omnium quæ indistribuliter, & inseparabiliter ipsi connexa sunt ideo, qui extremum annulum mouet, & trahit reliquos, & totam simul catenam trahit: quod si totam trahere nequit, neque extremum trahere potest: atqui per vos actus, vt à præfinitione actiua, nequit esse ad ipsam dispositio: ergo neque ad passiuam. Item, cum eadem, quæ ad adquirendam vnam præfinitionem prædeterminatiuam materialiter ad adquirendam prædeterminatiuam efficienter potestas sit, cum ais ex prædeterminatiua efficienter posse voluntatem adquirere prædeterminatiuam materialiter, posse adquirere prædeterminatiuam efficienter, probas, & vitioso circulo circumageris. Quod ipsum vniuersim contra præcipuam & primariam solutionem vniuersim ostenditur. Ideo enim dicitur voluntas sufficientem habere potestatem ad actum præfinitum, ad quem necessaria omnino est præfinitio, quia habet potestatem sufficientem ad habendam prædeterminatiuam præfinitionem: & ideo habere eam potestatem ad habendam præfinitionem; quia habet sufficientem ad actum potestatem, quid ni probes habere potestatem ad actum, quia habet potestatem ad præfinitionem, & ad præfinitionem, quia habet potestatem ad actum?

10. Denique ex hac solutione quæcumque in decreta, & auxilia de se indifferentia ad actum, & eius omissionem, solumque ab extrinseco efficacia aduersarij contorquent, in ipsos maiori impetu retorquentur. Potest enim haud dubio, quisque sibi tribuere, non solum quod vocatus veniat, sed *quod vocatus sit*, Contra Augustin quæst 68. ex octoginta tribus: siquidem præfinitionem prædeterminantem actum, quatenus ab ipso est, ille obtinet a Deo. Cumque eiusmodi præfinitio sit consensuri à non consensuro discretio, qui eam suo actu præfinito à Deo acquirit, se à non consensuro discernit: atque eadem ratione tandem se discernit prædestinatus à reprobo contra Pauli textum toties contra nos ab aduersariis inclamatum: *quis est, qui te discernit.* Etenim Deus de se paratus est præfinire actum, & salutem cuiusque per illum, si se quisque illo actu, & non provt à præfinitione efficienti disponat: quare actus ita consensuro, & prædestinando in causa est, vt Deus illum, & salutem per illum ita à consensuro, & prædestinando positum præfiniat, ac prædestinet; atque omisso consensus non consensuri, & reprobi in causa etiam est, vt nec eius actus, & salus præfiniatur: quare vt nec prædestinetur. Nisi dicas, Deum de se esse non esse paratum actum, & salutem omnium præfinire, si actum eliciant: quod, & doctrinæ solutionis aduersatur, & probat in non consensuro, nec saluando non esse potestatem consentiendi exercite, & vt de facto saluetur: quia neque in eius potestate est præfinitionem, & prædestinationem ad vtrumque necessariam adquirere, ratione cuius potestatis, iuxta hanc solutionem, in potestate, & libertate nostra, & actus, & salus vnice absolute sunt. Item cum actus primus præfinitus liber per hoc se fit, & meritorius saltem de congruo, & quatenus à voluntate nostra ponitur ad præfinitionem sui disponat, ac præcedat, quæ eius est essentiale principium, iam principium etiam proximum meriti sub meritum cadet. Primæque gratiæ, ac sobinde totius prædestinationis meritum nostrum debitur. Quod Augustini, & reliquorum Patrum, & Conciliorum doctrinæ repugnat; neque prima vlla re gratia, & misericors Dei voluntas erit argumento Pauli ab Augustino toties repetito *si autem ex meritis, iam operibus: ergo gratia iam non est gratia.* Quarto. Non

ſolum Dei miſerentis, ſed hominis volentis, atque currentis eſt auxilium gratiæ acquirere. Contra Paulum ad Roman. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis.* Ex quo ita opportune ad rem præſentem Auguſtinus lib. 1. ad Simplician. q. 2. *Nam, ſi propterea non volentis, neque currentis, &c. quia voluntas hominis non ſufficit, vt iuſtè, rectéque vivamus, niſi adiuvemur, miſericordia Dei; poteſt, & hoc modo dici: non miſerentis eſt Dei; ſed volentis eſt hominis: quia miſericordia Dei ſola non ſufficit, niſi conſenſus noſtræ voluntatis addatur.* Non igitur ob eſſentialem ſubordinationem mutuam Dei, & noſtri in noſtro actu operando, ſed quia ſolius Dei, ſe ſolo, independenter omnino à noſtræ voluntatis diſpoſitione eſt velle (præfinitione, vt illi aiunt) miſericorditer congruum auxilium conferre dictum eſſe concludit eo diſcurſu Auguſtinus. Cui & Paulo aduerſatur ſolutio hæc de diſpoſitione noſtra libera per actum præfinitum ad ſui præfinitionem. Quinto, aduerſatur Auguſtino eidem 1. de grat. & lib. arbitr. c. 16. ſtatuenti. *Certum eſt nos velle cum volumus, ſed facit, vt velimus, de quo dictum eſt: præparatur voluntas à domino*, & annectenti ſtatim c. 17. *vt ergo velimus, ſine nobis operatur.* Non vtique ſine nobis cooperantibus actuè ipſum velle, ſed ad miſericordem Dei voluntatem auxiliantem, & præparantem noſtram ad illud velle voluntatem.

11. Sexto aduerſatur Arauſicano 2. can. 4. dicenti. *Si quis, vt à peccato purgemur voluntatem noſtram Deum expectare contendit non etiam vt purgari velimus per ſpiritus ſancti infuſionem, & operationem in nobis fieri confitetur, reſiſtit ſpiritui ſancto.* Septimo aduerſatur Auguſtino 1. ad Simplician. q. 2. circa med. aienti: *Quod non præcedit voluntas bona vocationem, ſed vocatio bonam voluntatem. Propterea vocanti Deo vitè tribuitur, quod bene volumus, nobis vero tribui non poteſt, quod vocamur.* Tribuetur autem, quod vocemur, & præcedet voluntas vocationem, iuxta hanc ſolutionem: verum item erit, quemlibet vocari ad fidem: *quia credit, & non, vt credat.* Contra Auguſtin. de prædeſtin. ſanctor. cap. vlt. ſcribentem. *Non, quia credidimus, ſed, vt credamus vocamur.* Et contra Arauſicanum nuper citatum 13 deliberat. ex ponderatione Auguſtini ad locum illum Pauli Corinth. 7. *Miſericordiam conſecutus ſum, vt ſim fidelis.* Et ad id: *elegit nos in ipſo, vt eſſemus ſancti.* Vnde cum Auguſtino inferunt Theologi omnes: *ergo non quia futuri eramus ſancti.* Quia *vt* ſinis, & *quia* quod abſolutam exiſtentiam motiuè, quam finis, vt mouens, finaliter, neceſſario excludit ſibi contradicens: iuxta hanc vero ſolutionem: quia credimus ergo vt credamus, & vocamur ad fidem. Denique iuxta hanc ſolutionem verum, & infallibile, ac certiſſimum eſſet nunquam cum præfinitione, & ſic de neceſſario prouenire vocationi efficaci poſſe contingi diſſenſum, aut omiſſionem conſenſus præfiniti: cum hic neceſſario, & eſſentialiter, non ſolum ſequi illas debeat, ſed, & natura, & cauſalitate antecedere. Cum autem, vt diſſentiant, reſiſtereque Deo, cui aſſentimur, vocanti abſolutè poſſimus, opus ſit poſſe nos abſolute contingere omiſſionem conſenſus, & diſſenſum cum miſericordi Dei vocantis voluntate, & vocatione, vt oſtendimus ſuprà q. 3. licet manifeſtè, nimirùm nos poſſe diſſentiri Deo per hanc præfinitionem, per aduerſarios, miſericorditer vocanti, neque illam abiicere contra Tridentinum loca ea q. à nobis ponderata, ſi conſenſus abſolutus diſpoſitiuè poſitus à voluntate præfinitionem ſit, & ſubinde Dei vocationem ipſi neceſſario, & infallibiliter annexam præcedat: neque item poſſe illis reſiſtere contra Senonenſis Concilij, & Innocentij X. & Alexandri VII. datas q. eadem definitiones.

12. Iam inſtantiis, ex noſtris, quibus eam ſolutionis huius doctrinam aduerſarij imponunt obuiandum eſt. Aiunt enim prioritatem mutuam ſimilem inter habitum, & actum charitatis à noſtris admitti: vt ſcilicet hic in genere cauſæ materialis diſpoſitiue habitum cauſet, à quo tamen efficienter cauſatur. Cæterum doctrina hæc noſtrorum doctorum non eſt, vt eruditè oſtendit Ripalda t. 2. de ente ſupernatur. d. 124. & Vazq. quidem 1. p. d. 111. ſolus noſtrorum (quaſi pro reliquis cautionem præſtiterit) omnium nomine allegatus, non dicunt actum habitu ſecundum ſe ſumpto, & vti à Deo infuſo eſſe priorem, ſed eius vnione, ſiue vnitiua ſortiri receptione, quæ, vt ab habitu actiuè cauſetur, non requiritur: æque enim, & ſi non vniretur, produceret actum charitatis, qui etiam ab auxilio extrinſeco Dei in communi noſtrorum doctrina produceretur: quare rectè ait habitum à Deo infundi vt actus, ſit, non autem quia actus eſt, neque inter actum, & habitum, eiuſque infuſionem mutuam cauſalitatem admittit: nec principium prædeterminans ad illum: tum, quia, vt vnitus, & informans ſolum poſſet ad actum charitatis, inſtante præcepto, prædeterminare voluntatem, & ſi cum cum gratia habituali idemtificati, vel illam ſupponere tunc doceret; quorum primum negat, ſecundum non docet. Aduerſarij vero præfinitionem de ſe, & prædeterminatione inducta, prædeterminare ad actum præfinitum, ac ſecundum ſe eſſe illius neceſſarium principium, & requiſitum ex parte actus primi aiunt in genere efficientis, atque nihilominus illius effectum in genere cauſæ materialis diſpoſitiuæ: ac proinde haberi à Deo eius præfinitionem, & dari prædeterminationem, quia actus præfinitus eſt. Videant aduerſarij ergo, in quantis noſtri Vazquez doctrina ab hac ſua diſcordet: Sed tamen, vt dixi, doctrinæ huic noſtri Vazquez his adhuc ſubtilitatibus Philoſophicis, ac Metaphyſicis explicatæ, vix vnus, aut alter, adhuc ex eius diſcipulis, noſter adhæſit; quia planius plerumque noſtri venantur veritatem, & extraordinaria prouidentia, & potentia abſoluta Dei (quæ in hoc modo intercederet) quam munus poſſunt ſuis doctrinis componendis vtuntur. Ne tamen aduerſariorum (cum quibus de maioribus, ſcilicet de fidei dogmatibus, res nobis eſt) nonnulli, quibus difficilia, & exotica ingredi amor, & ingenium fuerit, ita explicatam noſtri Vazquez doctrinam, vt noſtris occurrant argumentis arripiant, aduertant primo: in præfinitionibus ſuis, quæ à ſolo Deo concipiendæ ſunt, non autem voluntatibus noſtris vniendæ præfatæ doctrinæ nullum eſſe locum. Secundo: phyſicam prædeterminationem, ſeu qualitatem prædeterminantem non prædeterminare voluntatem, niſi, quatenus vnione ipſam informat: quare neque eſſe medium aptum ad infallibilitatem ſcientiæ diuinæ in ipſa de futuro contingenti. Tertio: in eorum doctrina ſtata vnione habitus, & cuiuſvis qualitatis adiunctæ voluntati opus eſſe, vt eam in actu primo complexo ad actum. Inde enim Thomiſtæ omnes negant poſſe habitus ſupernaturales ſuppleri à Deo per auxilium extrinſecum. Quarto: apud ipſos eadem actione educi formam, & vniri ſubiecto. Cum quibus omnibus, & ſingulis nequit doctrinæ præfatæ vſus conſiſtere.

CERTAMEN II.

Ab impoſſibilitate auxilij ſufficientis præfinitiones de ſeſe efficaces eliminantur.

1. HVic impoſſibilitati ſufficientis auxilij demonſtrandæ illius, prout ab efficaci auxilio diſtincti nobis cum aduerſariis, & Theologis cunctis communis definitio ſtatuenda eſt. Nempe illud eſſe auxilium ſufficiens, [quo cum voluntas operari abſolute poteſt, & non operatur de facto.] Et quamquam poſſe abſolutè nos aliqua operari dicamur etiam, cum nonnulla ex requiſitis ex parte actus primi proximi ad ea operanda non habemus, vt cum quis nondum habet efficacem ambulandi voluntatem requiſitam ad ambulandum, poſſe abſolutè nihilominus ambulare rectè dicitur: opus tamen eſt, vt requiſita illa ex parte actus primi proximi in illius poteſtate ſint, vt in eo caſu voluntas efficax ambulandi, ſin autem in eius poteſtate requiſitum illud non ſit, non dicitur qui aliam remotiorem potentiam habet ad effectum abſolutè potens. Patet in carcerato, & compedito carcere ob per iudicis decretum: qui, licet potentiam habeat deambulandi, poſſitque à ſe voluntatem habere deambulandi,

imo

imo & ex parte ſua illam habeat; quia tamen ſublatio impedimenti compedum, & catenæ requiritur ad proximè expeditam, & abſolutam, potentiam ambulandi, & greſſum, abſolutè potens ambulare non dicetur: & ſi, cur non ambulet? rogetur, reſpondebit ſtatim rectè: quia compeditus, & catenatus ambulare non poſſum. Et ſanè non eo modo eum qui auxilium ſolummodo ſufficiens habet, non autem ſui actus prædeterminatium, ac prædeterminantem prædefinitionem neceſſariam ex parte actus primi proximi ad illum operandum poteſtatem abſolutè habere, quatenus in ſua poteſtate eſt eiuſmodi præfinitionem adquirere, & apponere conſtans apud aduerſarios eſt: vt videre eſt in Aluarez de auxiliis paſſim, & luſè. d. 105. & Cabrera d. 6. de auxil. dub. 3. num. 109. etſi noſtris argumentis preſſi variis modis, eius adquiſitionem & appoſitionem in noſtra poteſtate eſſe, vel præuia diſpoſitione, vel per actum ipſum, ſatis, & ipſi in ſua doctrina varij, defendere tentauerint, vt proximis duobus certaminibus retulimus, & valide impugnauimus. Quare præſens cum aduerſariis diſputatio ſolum erit de auxilio ſufficienti, quo abſolutè in actu primo proximo poſſit voluntas operari, quin aliquod aliud requiſitum, vt proximè abſolutè poſſit in actum prodire, & operari expectandum ſit: an in non operante, cuique præfinitio prædeterminatiua non aderit mueniatur: Si qui enim ad poteſtatem de facto non operantis ad obtinendam à Deo eiuſmodi præfinitionem, ſiue præuia aliqua diſpoſitione ſiue, actu ipſo præfinito recurrat, datis impugnationibus citatis certaminibus confutandi facilè erunt. Quanti vero faciendum hoc argumentum noſtrum ſit, ſi intentum euincat, vt Catholici omnes Doctores præfinitiones hactenus excerrentur is ſolum neſciat, qui ignoret his omnibus, qui præcepta non ſeruant, quorumque obſeruatio præfinita à Deo iuxta omnium aduerſariorum ſententiam non eſt, auxilium ſufficiens, & miſericordem Dei voluntatem, quibus abſolutè non tranſgredi præcepta poſſint, quæ de facto tranſgrediuntur, adeſſe fidei dogma eſſe ignoret definitum in Arauſicano can. 25. Tridentino ſeſſ. 6. can. 5. & 13. & ab Innocent. X. & Alex. nd. VII. in ſuis decretis contra quinque Cornelij Ianſenij propoſitiones ibi damnatis, vti ex prima damnatione à nobis recitata ſuprà q. 3. cert. 5. à n. 3. & ſpeciatim 5. clarer, & quidem, ni obſeruare ex Dei ſufficienti adiutorio abſolutè poſſent præcepta, quæ tranſgrediuntur, inique eis imputaretur tranſgreſſio, & crudeliter ob illam inungeretur illis ſupplicium.

§ 2. Sic igitur arguo. Quiſquis non habet omnia eſſentialiter, quouis modo, requiſita ex parte cauſæ proximæ ad operandum, non poteſt abſolutè operari (nihil omnia habere iuxta poſitiuis ſit, quod reſpectu præfinitionis aduerſarij, cum quibus nunc pugnamus noſtræ voluntati negant) ſed, quiſquis non operatur, non habet omnia eſſentialiter requiſita ex parte cauſæ proximæ ad operandum: ergo quiſquis non operatur, non poteſt abſolutè operari. Maior videtur certa. Minor in aduerſariorum doctrina euidens eſt: quia quiſquis non operatur, non habet præfinitionem prædeterminatiuam, quod vnum per eos ex eſſentialiter requiſitis ex parte cauſæ proximæ non operatur ad operandum eſt: ergo quiſquis ex parte proximæ non habet vnum ex eſſentialiter requiſitis cauſæ ad operandum. Ex ea vero conſequentia tertur. Ergo quiſquis non operatur non habet auxilium ſufficiens ad operandum. Eſt aperta ex definitione auxilij ſufficientis præmiſſa. Quiſquis habet auxilium ſufficiens ad operandum abſolutè operari poteſt: ergo quiſquis non poteſt abſolutè operari, non habet auxilium ſufficiens: ſed quiſquis non operatur non poteſt abſolutè operari: ergo quiſquis non operatur non habet auxilium ſufficiens: contra Conciliorum, & Pontificum memoratas definitiones. Hoc argumento conuictus Mag. Ioan. Vincentius Dominicanus inſignis Profeſſor Salmanticus, ac ſui Ordinis Vicarius Generalis phyſicas ſuorum præmotiones, & præfinitiones reiecit, & mordicus confutauit: ſolaque Eccleſiæ definitione à ſententia dimouerí ſe poſſe profeſſus eſt teſte Mag. Ledeſm. de auxil. art. 4 probat. vit. concluſ. 2. qui art. 2. ad 3. *grauiſſimum, & difficillimum argumentum eſſe fatetur.* Et præfinitionum prædeterminatiuarum Primipilus Bañez 1. p. quæſt. 14. art. 13. §. *Ad hoc reſpondetur*, ait, *vix declarari poſſe, quo facto concurſus cauſa prima efficax ſit, & neceſſarius, & ſimul conformetur cum natura cauſa contingentis.* Porro præfatis conſequentiis proxima illa eſt, quam n. 1. fine poſuimus. Nempe non poſſe alicui noſtrum imputari ad culpam, quod actum præceptum non apponamus; cuicumque enim non adeſt auxilium ſufficiens, quo abſolutè poſſit operari inimputabilis ad culpam eſt operis omiſſio: ſed cuicumque non operanti opus præceptum, & non adeſt præfinitio prædeterminatiua operis præcepti, non adeſt auxilium ſufficiens, quo abſolutè illud poſſit operari: ergo cuicumque non operanti opus præceptum non eſt imputabilis ad culpam præcepti operis omiſſio. Quod ipſum de actu poſitiuo, quo præceptum negatiuum tranſgredimur ſimili argumento conficitur. Vnde tandem infertur Deum nugatorie præceptorum alterutro modo tranſgreſſoribus æternam pœnam minitari: tamque eum, quam Reges, & humanas quaſque poteſtates, non, niſi iniquè, crudeliter, & neſarie pœnas eis infligere: æque ac ſi vincto, quod non ambulet, non habenti lucem, ſpeciem, vel librum, quod non videat, aut legat, non exiſtenti Romæ, ſed Mattriti, quod Romanum vincam non excauet, aut vindemiet in quibus poſita ſunt, tam, quæ, vt principia ad aliquas ex enumeratis operationes requiruntur, quam, quæ ſolum, vt conditiones requiruntur ad alias: vt nullum aduerſarijs effugium pateat, ſiue præfinitionem requiſitam ad operationem, vt principium, ſiue, vt conditionem, & applicationem, requiſitam ſolummodo eſſe velint.

3. Sed quoniam Aluarez tanti apud ſuos ponderis argumentum *inane* reputauit, & *leue*, cuius iudicio nonnulli ex ſuis recentioribus accedunt: quid habeant ſoliditatis eorum ſolutiones examinemus. Reſpondet primo ille ſæpeque repetit lib. de auxil. d. 18. n. 20. d. 22. num. 23. d. 23. n. 30. d. 79. per totam, Cabrera de auxil. diſp. 6. dub. 3. n. 109. dub. 4. n. 6. & 7. dub. 7. n. 32. & 33. Franciſcus Dauila Dominicanus de auxil. c. 7. præfinitionem prædeterminatiuam non requiri ad abſolutum poſſe operari, ſiue potentiam abſolutam operandi voluntatis, quæ ſatis ſuperque auxilio ſufficienti conſtituitur, ſed ſolum requiri ad operari. Sicut, inquiunt, etſi albedo neceſſaria ſit, vt homo ſit albus actu, non tamen vt poſſit eſſe albus: &, licet lux neceſſaria ſit, vt homo actu videat, non tamen, vt poſſit videre: quare voluntas ſine prædeterminatione poteſt abſolutè operari, non autem abſolutè operari ſine prædeterminatione poteſt. De hac vero ſolutione argumento eidem contra auxilium de ſe efficax Thomiſtarum eorundem (de quo non agimus) à noſtris efformato, hæc habet Illuſtriſſ. Maſcareñas Algarbiorum Epiſcop. & Generalis fidei apud Luſitanos Quæſitor d. 2. de auxil. p. 2. n. 13. *Nuga ſunt, ſi hæreſes non ſunt.* Cenſuris abſtineo: totuſque ad rationes venio. Contra primo: quia præfinitio prædeterminatiua operationis noſtræ neque requiritur, vt terminus per illam productus, eaque poſterior, nec eſt pars operationis noſtræ voluntatis, cum ſit partialis cauſa operationis noſtræ, vel ſaltem applicatio actiua virtutis cauſæ primæ prius ſe ad noſtram operationem accingentis, & media prædeterminatione phyſica voluntatem creatam ad operationem applicantis. Vnde etſi nonnulli recentiores Thomiſtæ prædeterminationem ſuam phyſicam, vel idemificent, vel ad idem ſignum operationis noſtræ comitanter ſe habere, primæuam ſuam ſententiam deſerentes, aſſerant, vt videbimus cert. vlt. tamen de præfinitione id nequeunt aſſerere. cum Dei, & noſtram operationem nequeat non, in eorum, & Thomiſtarum omnium (qui Dei decreta libera operationibus ad extra non conſtituunt) ſententia operationem natura antecedere. Verum vt ipſos huius diſtinctionis tam apertæ contra S. Thom. pudeat, non recondita Angelici Præceptoris, ſed illa ipſa loca, quibus præuiam phyſicam motionem, & prædeterminationem nobis obtrudere contendunt, recitanda ipſis erunt, ergo 1. 2. quæſt. 9. art. 6. ad 3. *Sine hac eſſentiali motione homo nequit aliquid velle.* Ipſi vero aiunt ſolutione hac ſua, *Sine hac eſſentiali motione homo poteſt omnia velle, qua non vult.* quæſt. 109. art. 1. corp.

Quantumcumque natura aliqua corporalis, vel ſpiritualis ponatur perfecta, non poteſt in ſuum actum prodire, niſi moueatur à Deo, art. 4. corp. *Nulla res creata poteſt in quemcumque actum prodire, niſi virtute motionis diuinæ.* Ergo motio diuina, ſiue ſe teneat ex parte actus primi, ſiue pro ſigno, quo volueris, eſſentialiter requiſita ad operationem (nedum præfinitio, quæ explorato ex parte actus primi ad noſtram operationem ſe tenet) requiritur ad poſſe operari, nec ſolum ad operari, vt, contradictoria ſententiæ S. Thomæ, tua dicit ſolutio. Et ſanè cum auxilium gratiæ omne præueniens, & excitans voluntatem noſtram ſit. Etiamſi de auxiliis ageremus efficacibus, quæ in phyſica præmotione, ſeu prædeterminatione per hoſce conſiſtunt, ad actum primum potentiæ volitiuæ ſpectare dicendum neceſſario foret: cituſque de præfinitione diuina, ex qua illa, tanquam è ſui vnica, & totali cauſa anteriore, procedunt.

4. Si ergo noſtrum velle, & operationem voluntatis ex parte actus primi actiui, vel, vt comprincipium, vel vt conditio indiſpenſabilis præcedunt, requiſitaque ad illam ſunt, ad abſolutam potentiam, & poſſe abſolutum operari voluntatis noſtræ ſpectare certiſſimum eſt argumento facto, ac proinde abſque eis non poſſe abſolutè voluntatem operari: quare neque habere ſufficiens Dei adiutorium, & auxilium, non ſtante operationis noſtræ, quam non exequimur, præfinitione: cum ſufficiens auxilium abſolutam potentiam operandi noſtræ voluntati faciat, & neceſſario conſtituat. Semper enim eſt firmum: potentiam, cui aliquod aliud requiſitum neceſſarium ex parte actus primi deficit, ad operandum, ſiue, vt prodeat in operationem actiue non eſſe abſolutam potentiam, quæ abſolute poſſit operari (niſi in ſua poteſtate habeat illud aliud apponere, & adquirere, vti, iuxta aduerſarios, voluntas noſtra præfinitionem non habet) quæcumque enim abſolutè in actu primo proximo requiruntur ad operationem in genere efficientis, ſunt conſtitutiua formalia abſolutæ potentiæ actiuæ, in genere cauſæ formalis; idque demonſtrant exempla omnia à nobis data non habentis lucem, aut ſpeciem ad videndum, aut applicationem ad agendum aliaque omnia, quæ ferè vltra numerum afferri poſſent: atqui præfinitio, & requiſita neceſſario eſt ad operari per vos ex parte actus primi, proximi & non operanti non adeſt: ergo neque adeſt illi abſolutum poſſe operari: quare non ad operari ſolum, ſed ad poſſe abſolutum requiritur. Totus diſcurſus, non ſolum noſter, nobiſque dignus, ſed & Auguſtini illoque etiam dignus eſt, ita de corrept. & grat. cap. 11. & quæſt. 68. ex octoginta tribus ſcribente. *Si ad aliquod opus ſit neceſſarium aliquod gratiæ donum, & illud ita denegetur homini, vt Deus neque illud det, neque ſit paratus dare, quidquid homo faciat, aut conetur, non poteſt homini imputari ad culpam, quod tale opus non faciat.* Quare? ob rationem hanc noſtram, inquit Auguſtinus. *Quia ſimpliciter eſt impotens ad faciendum.* Cum autem Deus, independenter omnino à noſtræ libertatis vſu, è voluntatis ſuæ libito puro, non operantibus præfinitionem requiſitam eſſentialiter ad operandum non appoſuerit, eos abſolutè operari non poſſe, quare, nec habere ſufficiens auxilium ex mente, & ſententia Auguſtini conuincitur. Quid? ipſi tandem, qui ita reſpondent fatentur, dum ita reſpondent, etiam Aluarez. Quippe d. 79. citata num. 2. & 3. ait. Non operantem, ſed omittentem præceptam operationem, quare neque habentem operationis præfinitionem, ſufficiens auxilium habere, ſed incomplete quidem, non complete ſufficiens ad operationem. Sed quod incomplete tale eſt, abſolute, & ſimpliciter tale non eſt: ergo, quod incomplete ſufficiens ſolummodo eſt, abſolute, & ſimpliciter ſufficiens non eſt. Et ſi autem contra ſe tamen pro veritate loquitur: cui enim aliquid ad aliquid deficit ſufficiens ad illud non eſſe ex terminis ipſis patet.

5. Cabrera de incarnat. quæſt. 18. art. 4. d. 4. num. 4. inde probat humanitatem Chriſti abſolutè impeccabilem, ac ſimpliciter loquendo non potuiſſe peccare: quia Deus habuit decretum non concurrendi cum ipſa ad actum prohibitum; ſed habet decretum non concurrendi cum non operante, ſeu negationem decreti concurrendi ad operationem, ſiue prædeterminatiuæ præfinitionis, cum non operante æque neceſſarij ad operationem: ergo ſimpliciter, & abſolutè, quicumque non operatur non poteſt operari. Sed & conſequentiæ huius labore, quantumlibet leui, exonerare nos pius, & doctus Cabrera voluit d. 6. de auxil. citata n. 110. faſſus: voluntatem abſque prædeterminatione non eſſe ſimpliciter in actu primo conſtitutam ad operandum: *Sicut*, inquit, *potentia viſiua ſine ſpecie, licet in ratione potentiæ habeat ſuam completam virtutem, tamen in ratione actus primi non eſt ſimpliciter conſtituta.* Poſſe autem, ſeu potentia abſoluta, & ſimpliciter talis, idem eſt quod potentia in actu primo ſimpliciter tali conſtituta. Franciſcus etiam Daula de auxil. c. 7. pag 55. *Auxilium præueniens ſufficiens eſt ad ſalutem; non tamen per ſe ſolum poteſt ſalutem conſequi.* Quod autem per ſe ſolum aliquid non poteſt ſine conſortio alterius, abſque illo potens non eſt. Subdit exemplum. *Sicut viſus eſt principium videndi ſufficiens; non tamen poteſt actu videre ſine lumine.* Ecce illis ipſis verbis, quibus huius ſolutionis Authores poſſe abſolutum, quod auxilium ſufficiens, ſecluſa præfinitione, præſtare abſolutè voluntati debet ad operationem, cum non exequitur, vt ſufficiens ad illam abſolutè ſit, vel incompletum poſſe, & ſufficientiam eſſe vel tale, vt ſine prædeterminatione abſolutè, & ſimpliciter nequeat voluntas operari: quod idem eſt, atque non habere abſolutam poteſtatem, ſeu poſſe ſimpliciter: neque auxilium abſolutè ſufficiens ad operandum, ſi vnum ex præuiis requiſitis ad operandum prædeterminatio, ſeu præfinitio diuina, quæ omni non operanti per ipſos abeſt: quod ſolum contendimus, & exemplis ipſis, quibus oppoſitam explicate doctrinam volunt, de viſu, abſque lumine, & ſpeciebus noſtram demonſtrant. De quo & ſupra aliquantulum, & fuſius infrà dicemus.

6. Sed ea diſtinctione nunc permiſſa contra ita diſtinguentes oſtendam: neque diuinam miſericordem voluntatem Dei, ex qua ſufficiens auxilium ab ipſo tribuitur, neque ipſum auxilium ſufficiens non operantibus ad abſolutam poteſtatem operandi, ſeu poſſe abſolutè, & ſufficienter operari opus nobis eſſe: quod eſt hæreticum, & contradictorium ſententiæ Pauli. *Non poſſumus cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Probatur primo quia, non minus requiritur ex parte actus primi ad operandum per vos præfinitio, quàm obiecti honeſti propoſitio, qua, per vos etiam, vocamur à Deo ad operis iniuncti executionem, & ad id nobis ipſe ſufficienter auxiliatur: & nihilominus, per vos, præfinitio, & prædeterminatio diuina non ſpectat ad poſſe, ſed ad operari ſolum noſtræ voluntatis: quare ſine illa opus non præfinitum, quod de facto omittimus operari, abſolutè abſque prædeſtinatione poſſumus; & ſi abſque illa operari non poſſimus: ergo & ſi operari ſine vocatione, & auxilio ſufficienti gratuito, eſſe nequeat: aſt abſque illo abſolutè poſſumus operari cum ſola cogitatione nobis debita iure naturæ: imo & ſine illa, iuxta ita reſpondentium doctrinam. Etenim principium incompletum poteſt per vos ſufficientiam principij habere, atque abſolutè appellari ſufficiens, vt poſſe abſolutum conſtituat, licet aliis pluribus compleri debeat, vt operetur: vt exemplo potentiæ viſiuæ abſque ſpecie, & lumine contenditis: ergo voluntas ſola, quæ principium incompletum operationis eſt, & ſi pluribus aliis compleri debeat, vt operetur, ſufficiens principium erit, vt abſolutum poſſe conſtituat. Tertio. Probatur ipſis Aluarez verbis d. 79. n. 2. quibus explicat poſſe abſolutum, ſeu potentiam abſolutè, & ſimpliciter talem operandi per auxilium ſufficiens conſtitutam abſque prædeterminatione. *Sicut cum afferimus hominem per potentiam viſiuam poſſe videre: quia videlicet, quantum eſt ex parte potentiæ, per quam conſtituitur in actu primo ad videndum, non requiritur, vt verè dicatur poſſe videre, quod ſuperaddatur illi aliqua alia potentia tribuens in actu primo ipſum poſſe videre. Quamvis vltra potentiam viſiuam alia plura requirantur, vt quis actu videat. Et in hoc ſenſu*, &c. atqui voluntas, quantum eſt ex parte potentiæ, per quam conſtituitur in actu primo ad volendum, non requirit,

quod

quod ſuperaddatur illi aliqua alia potentia tribuens ipſi poſſe velle, quamvis vltra voluntatem, quæ ſe ſola potentia volitiua, ſeu volendi abſolute eſt, vocatio Dei, & alia requirantur, vt actu velit: ergo ſe ſola abſque miſericordi Dei voluntate, & vocatione, ſeu auxilio, quod vocas ſufficiens, voluntas noſtra conſtituet poſſe abſolute velle & operari. Si enim abuti licet voce, qua viſus potentia viſiua nuncupatur, vt ea ſola, abſque aliis ad videndum requiſitis, conſtituat in actu primo abſolutum poſſe videre, ſeu ad videndum: licebit etiam abuti voce, qua voluntas potentia volitiua dicitur, vt ea ſola abſque requiſitis miſericordi Dei voluntate, & auxilio gratiæ ſufficientis, abſolutum poſſe ad volendum nobis conſtituat.

7. Contra quarto: quia, etſi præfinitio neceſſaria ſit ſolum ad operari non ad poſſe, tamen operatio abſque præfinitione per vos eſt impoſſibilis: ergo ſolum, vt coniuncta præfinitioni eſt poſſibilis. Patet: nam operationis, abſque præfinitione contradicens terminus eſt operatio, non ſine præfinitione: hoc autem idem prorſus eſt, atque operatio cum præfinitione: ergo vt detur vera, & abſolute talis potentia ad operationem debet dari ad operationem coniunctim cum præfinitione, aliàs daretur vera, & realis phyſica potentia ad impoſſibile: at neque cum auxilio, & vocatione, quam ſufficientem vocas ad operandum, datur voluntati noſtræ imprædeterminatiue à Deo potentia ad operationem cùm præfinitione: ergo nec vera realis abſoluta potentia ad operandum. Minor probatur: quia imprædeterminata voluntas à Deo dicit negationem prædeterminationis à Deo, cum qua nequit prædeterminatio à Deo coniungi, ſine contradictione: quod autem dici poterat negationem prædeterminatiuæ præfinitionis à Deo poni pro naturæ poſteriori ad voluntatem inſtructam auxilio ſufficienti, quia hoc vſa illa non fuit, non habet locum in doctrina quam impugnamus: ſtatuit enim non dari dependenter ab vſu noſtræ voluntatis ex auxilio ſufficienti: ac inſuper, cum vſus hic operatio ipſa voluntatis ſit, iam pro priori ad præfinitionem Dei operatio à voluntate abſolute eſſet: quare non ſolum ad poſſe, ſed & operari neceſſaria præfinitio non foret. Nec magis præſtat, ſi dicas: illam abſolutam, & ſimpliciter dictam potentiam operandi, ſeu poſſe abſolute operati voluntatem eſſe poſſe ad operationem, neque coniunctam cum præfinitione, neque ſeiunctam ab illa, ſed præſcindentem, ac ſecundum ſe ſumptam præciſiue ab vtraque: ſiquidem, ſicut operatio in ſui appoſitione nequit præſcindere ab eſſentialiter requiſitis; alioqui vel chimæricè apponeretur: ita potentia, quæ ad apponendum exercite operationem eſt, ad apponendam cum requiſitis ſolummodo eſſe poteſt, vt chimærica potentia non ſit; quare ad operationem, vt præſcindentem eſſe nequit: vt autem potentia foret ad ponendam operationem cum præfinitione requiſita ad ipſam oporteret, quod eſſet potentia ad ponendam præfinitionem, quæ nullquam in voluntate inſtructa vocatione ſufficiente eſt: quandoquidem non, niſi coniunctim poni poteſt: nec poni coniunctim poteſt, niſi ab eo qui poteſt ponere requiſitum & operationem, quia Deus, cum aliquid præcipit non præcipit poſſe operari, quod tu aſſignas, ſed operari, & exequi præceptum opus: ergo quoulque dat requiſita neceſſaria ad operandum, & exequendum, quæ noſtræ poteſtatis non ſunt, etſi det poſſe illud quod vultis, non dat ſufficienter ad implenda præcepta: quare neque auxilium ſufficiens, ſine quo implicat ſufficienter dari.

8. Confirmatur: quia, etſi actio diuerſa ſit ab effectu, nec ſpectet ad poſſe, quia tamen requiritur ad operandum effectum, qui non poteſt abſolute actionem, non poteſt abſolute effectum; ergo, licet præfinitio non requiratur ad poſſe operari, ſed ad ipſum operari, tamen, qui non poteſt abſolute ad præfinitionem, nec poteſt abſolute ad operationem: ſed, qui non operatur, non poteſt ad præfinitionem iuxta doctrinam, quam modo inſectamur; ergo nec poteſt abſolute ad operationem: ac proinde neque habet abſolutam poteſtatem, & auxilium ad operandum ſufficiens. Sexto, auxilium ſufficiens voluntati noſtræ tribuens abſolutum poſſe, ad operandum præſtare debet, ne ſtet per Deum, ſed per nos defectus operationis. Sed, ſi requiritur ad operari profinitio diuina independens in ſui poſitione, aut remotione ab vſu noſtræ libertatis defectus operationis noſtræ non ſtabit per nos, ſed per Deum: ergo nec ſtabit auxilium ſufficiens, neque abſolutum poſſe operari noſtræ voluntatis, quod illud non conſtituit. Minor probatur: ſtat per Deum omnino, neque aliquatenus per nos, defectus decreti, ſeu præfinitionis requiſitæ eſſentialiter connexus cum negatione, ſeu defectu operationis, quæ prorſus nequit eſſe ſine decreto: ſed penes quem ſtat omnino ponere defectum alicuius rei requiſitæ ad aliud, ac proinde connexum cum rei illius negatione; ſtat omnino ponere rei negationem: ergo penes Deum omnino, ſine nobis ponere negationem operationis. Minor mille obuiis exemplis monſtrari facile poteſt: & ratione, quia quoties plura requiſita neceſſaria ſunt ad quamvis operationem, aut effectum, cuiuſvis defectus eſt cauſa adæquata negationis effectus, & operationis illius: quare, qui, vel minimum, requiſitum remouet, etſi reliqua adſint, & in caſſum concurrat, operationis, & effectus negationem inducat neceſſe eſt: atqui Deus ſe ſolo, nullatenus libito noſtro intereuenientе ponit defectum decreti neceſſari, requiſiti per vos ad operationem, & effectum voluntatis noſtræ: ergo ſe ſolo ponit operationis, & effectus negationem. Hinc autem fit nullam omiſſionem operis præcepti humanæ voluntati eſſe imputabilem ad culpam, & reatum: ſiquidem non per nos, ſed per Deum ſtabit, quod præcepta ablit operatio. Contra illud Eccleſ. 15. *Ne dixeris per Deum abeſt.* Ratio autem eſt: quia non ſufficit rem eſſe abſolute poſſibilem, vt mihi etiam poſſibilis ſit; erit ſiquidem res abſolute poſſibilis, etſi à me fieri nequeat dummodo fieri ab alio illam non repugnat: aſt mihi poſſibilis, ſeu à me poſſibilis non erit niſi in mea poteſtate contineatur: atqui, ſi præfinitio requiſita ad operationem omnem neceſſario ſit, neque meæ poteſtatis operatio abſolute erit: ſiquidem præfinitionem requiſitam ad operationem, & ſine qua eſt operatio, non mihi ſolum, ſed, & abſolute impoſſibilis, ponere meæ poteſtatis non eſt: quod autem mihi impoſſibile eſt, quod apponatur, vel non apponatur, mihi ad culpam, & reatum imputabile non eſt: ergo nec omiſſio, nec operatio præcepta ſi ad hanc præfinitio requiratur.

9. Hoc ipſum exemplis ab aduerſariis pro hac ſolutione adductis explicatius & euidentius demonſtratur. Non enim aliter eſt homo potens operari ſine requiſita præfinitione, ſeu prædeterminatione diuina, quam potentia viſiua, ſine ſpecie, aut lumine, requiſitis neceſſario ad videndum, & quæ habere in ſua poteſtate non eſt, eſt potens videre per vos: ſed qui hanc potentiam habet ſine ſpecie, aut ſine lumine, quæ non poteſt adquirere, & ſibi parare, neque eſt abſolute potens ad videndum, neque ipſi imputabile, quod non videat: ergo, qui habet voluntatem, & vocationem ſine præfinitione, quam nequit parare ſibi, neque adquirere, nec eſt potens abſolute operari, ac proinde non habet auxilium ſufficiens, neque, ſi opus præceptum ſit imputabile ipſi eſt, quod illud non operetur. Minoris primam partem dedit nobis Auguſtinus recitatus ſupra cert. 5. n. 2. ex lib. de natura, & grat. cap. 47 & rurſus illam docuerat eodem libro cap. 26. ſic ſcribens, *Oculus corporis, etiam planiſſime ſanus, niſi candore lucis adiutus non poteſt cernere.* Sed ne adhuc vocibus potentiæ viſiuæ, & volitiuæ abutaris, & hæreas: veniamus ad ſecundam partem minoris, ex qua prima, apertius adhuc, oſtenditur cum enim impurabilitas abſoluta omiſſionis operis præcepti ad concurrentiam cum poteſtate abſoluta illud operandi dicatur iuxta illud Eccleſ 31. *qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus*: ſi probemus non habenti lucem, aut ſpeciem abſolute imputabile non eſſe, quod non legat, aut videat: neque eum abſolutam poteſtatem ad videndum, & legendum habere, neque videre, aut legere abſolute poſſe demonſtrabimus. Id autem ſic probo: quia aliàs, qui tenebroſo ſpecu luci omnino imperuio videre picturam, quæ inibi, vel ſi maius Romæ eſſet, vel horas Canonicas per librum recitare iuberetur, nec tamen videret, nec per librum recitaret, peccaret, pœnæque impoſitæ reatum, v.g. verberum incurreret. Æſtimo, ſi tecum (quamcumvis ferreus Thomiſta ſis) verberibus eo ſuper, ex tam iniqua lege ob eas omiſſiones ageretur, præfinitiones Thomiſticas, & ſuperiorem, earum ineuitabili conſequentia, tam inique

agentem, abiuraturum: præſertim ſi iam te verberaturus ſuperior eſſet, qui & præceptum illud ſub ea pœna tibi impoſuit, & in tenebroſum illum locum detruſit: quæ non illi, & ſententiæ tuæ mala imprecareris, quibus non deuoueres diris? Mirum autem eſt apud rationalem hominem minus tot rationibus plena verba poſſe, quam verbera. Et his quidem exemplis præcluſus omnino eſt recurſus ad ſolutionem de ſenſu compoſito, & diuiſo. Nam etiam, qui nec ſpeciem habet, nec lucem ad videndum, & legendum, poteſt videre, & legere in ſenſu diuiſo à tenebris, & ſpeciei defectu: Et tamen imputabile illi non eſt, quod non videat, nec legat: quia neque ea poſſe iudicatur. Plura contra hanc abſolutam potentiam dedimus cert. 5. & 6.

10 Sed vide, qua reuerentia tua hæc ſententia cum Deo agat, ei quippe tribuis, quod in nefario etiam homine meritò damnares: vt de ſe præfinitionem ad opus negans, quod ipſe præcipit, & fieri ſine ipſa nequit; tamen, non verbera ſolum, & temporaneos cruciatus non operanti, ac neceſſario non operaturo, ſed æternam pœnam iniungat: ſcilicet quod ſibi impoſſibilia non exequantur. Neque illud leue eſt: quod Deum præcipere impoſſibilia non operantibus coguntur admittere contra Trident. ſeſſ. 6. can. 11. & decreta Innocentij X. & Alexandri VII. vide quo pacto *velit omnes homines* (etiam non operantes, ſeu cooperantes ad ſalutem, nec credentes) *ſaluos fieri & ad agnitionem veritatis venire*, vt Apoſtolus ait: Cuius doctrina Auguſt. lib. ad articulos ſibi falſo impoſitos ad 2. quod ſcilicet Deus nollet omnes homines ſaluare reſpondet: *Syncerissime credendum eſt, atque profitendum Deum velle, vt omnes homines ſalui fiant. Siquidem Apoſtolus, cuius eſt illa ſententia, ſolicite præcipit, vt Deo pro omnibus hominibus ſupplicetur.* Quæ etiam ad verbum deſumpſit Proſper ad obiectiones Vincentianas reſponſ. ad 2. ſequi autem aduerſariorum doctrinam Deum non velle omnes homines ſaluos fieri: quia nõn vult non operantibus ſalutem probatur. Quia, qui nec dat, nec paratus eſt dare media neceſſaria ad finem, quæ in eius tantum poteſtate ſunt, nullatenus intendit finem: Siquidem huius intentio, etiam inefficax, concernit medij ex parte intendentis apponendi neceſſario requiſiti ad finem appoſitionem, vel præparationem, quantum eſt ex parte ſua, ad illud apponendum; alioqui non illa intentio, ſed pura finis complacentia eſt. Atqui Deus reprobis non operantibus ad ſuam ſalutem, neque dat, neque paratus eſt dare, ſeu habere præfinitionem, & prædeterminationem neceſſariam per vos, & omnino ex parte ſua apponendam ad conſecutionem ſalutis eorum: ergo Deus non vult, aut intendit ſalutem reproborum non operantium ad ipſam. Minor probatur: quia non habet præfinitionem, nec dat prædeterminationem, neque paratus ex parte ſua eſt habere, & dare reprobis non operantibus ad ſalutem; ſed ex parte potius ſua, vel poſitiue noluit eos operari ad ſalutem, vel ſaltem omiſit libere præfinitionem operis ad ſalutem neceſſarij, & dare prædeterminationem ad illud. Sed cum hoc pugnat, non ſolum operis, & ſaluris præfinitio, & prædeterminationis ad illud donatio, ſed & paratum eſſe Deum ad illas habendas, & donandas: ergo neque eas ex parte ſua habet, ac dat, neque paratus ex parte ſua ex illis dare, & habere, & ita ſane fatetur Thomiſta Cabrera d. 6. de auxiliis, dub. 7. n. 13. & 14. expreſſis his verbis de auxilio efficaci locutus. [Deus neque dat, neque paratus eſt dare auxilium efficax omnibus reprobis, ſed decreuit firmo propoſito, & quaſi prolata ſententia, illis non dare, ſed eos deſerere.] Nec recuſus patet ad negandam maiorem de concernentia eſſentiali intentionis finis cum electione, ſeu præparatione ad eligendum efficax medium à ſolo adhuc intendente apponendum, cuiuſmodi ſunt diuina præfinitio ad ſalutem, & prædeterminatio: ad medium quippe efficax eligendum ſola intentio efficax finis cogit. Solum ergo concernit vera Dei intentio, ſed inefficax, auxilij ſufficientis electionem. Sed in primis oſtenſũ hactenus eſt nõ eſſe medium ſufficiens præter præfinitionem, & prædeterminationem diuinam, in horum ſententia, de ſe ſe efficaces, & neceſſarias omnino ad ſalutis conſecutionem: quare, cum intentio finis à ſimplici eius complacentia diuerſa electionem, ſeu appoſitionem alicuius medij, quem intendens (præſertim, ſi is ſolum poteſt) ex parte ſua poteſt apponere, defectu alterius materiæ, iuxta hanc ſententiam, tenebitur vel eligere, vel paratus eſſe eligere, & apponere medium efficax, ſi vere, adhuc inefficaciter intendit omnium hominum, quare & reproborum etiam, ſalutem, vt ſcripturæ dogma eſt. Cum autem neque illud eligat, neque apponat, neque ad illud eligendum, & apponendum paratus ſit reſpectu reprõborum, concluditur eorum, quare, neque omnium hominum, ſalutem intendere contra fidei dogma: atque vniuerſim in Deo efficacis ab inefficaci intentione diſtinctionem, in aduerſariorum præfinitorum ſententia, locum non habere, quod exoticum in Theologia etiam eſt. Si tandem dicas Deum paratum ex ſe eſſe dare reprobis non operantibus prædeterminationem, ſeu operationum eorum præfinitionem concipere, ſi, vel ipſi præuie ſe diſponant, vel operatione ipſa præfinienda, incidis in impugnationes datas cert. 9. & 10.

CERTAMEN XII.

A communibus præfinitionum harum conſectariis abſurdis eadem præfinitiones reiiciuntur.

1 PRæter notata hactenus abſurda libertatis per illas euerſæ, & ſufficientis auxilij è medio ſublati, & quæ his affinia proxime expendimus à certam. 2. ad 11. ſunt & alia, quæ ex his communiter deducuntur, atque in hoc certam. cogere ſtatuimus. Vt ſimul, ſemelque poſitis, quanti præfinitionum de ſe efficacium, & ad operandum neceſſario prærequiſitarum emendæ, conſeruandæque ſint prudens Theologus agnoſcat. Et primo omnis conſultatio de agendis, & electio noſtra perit, ſiquidem hæc, non, niſi de his, quæ in noſtra poteſtate, & libertate ſunt, eſſe poſſunt, vt oſtendimus ex Ariſtot. S. Thom. & pluribus Patribus quæſt. 1. cert. 2. à num. 2. leges item, & præcepta ſunt irrita: Cum ea omnia in eos, qui, vel aliter, quam ab alio præſtitutum eſt, operari nequeunt abſolute, vel abſque eius præſtituto operari non poſſunt, nonniſi inepte, & inutiliter ferantur. Item exhortationes, petitiones, & conſilia ſunt omnino ob eandem rationem fruſtranea, vt Patres arguunt ibidem n. 3. Quarto, præfinitione de ſe efficaci, & prærequiſita ad operandum libertas contrarietatis arbitrij noſtri è medio tollitur. Etenim, ſi ad omnem operationem neceſſaria præfinitio hæc eſt, facta impoſſibili præfinitione alterius extremi contrarietatis, ſeu decreto concurrendi ad illam, & arbitrio noſtro, independenter ab vſu libertatis arbitrij noſtri fit nobis eiuſmodi extremum abſolute impoſſibile. Aſt præfinitione vnius extremi contrarietatis (v. g. amoris obiecti vnius) fit impoſſibilis præfinitio odij eiuſdem obiecti, ſeu decretum concurrendi ad odium eiuſdem obiecti independenter ab vſu libero arbitrij noſtri: ergo poſita præfinitione amoris independenter ab vſu noſtri arbitrij fit nobis odium abſolute impoſſibile, ac proinde non liberum nobis abſolute: quare tollitur arbitrij noſtri contrarietatis libertas. Minor probatur, quia præfinitio amoris pugnat cum præfinitione odij, & decreto efficaci Dei concurrendi ad odium eiuſdem obiecti cum arbitrio noſtro: quare, & eſt virtualis nolitio concurrendi ad illud: ergo per præfinitionem amoris fit impoſſibilis abſolute præfinitio odij, & decretum concurrendi ad illud: imo, & eſt decretum non concurrendi, ſeu nolitio concurrendi ad illud virtualis. Poſita vero nolitione Dei concurrendi ad aliquem actum fieri hunc nobis impoſſibilem, & arbitrij noſtri erga illum libertatem perire aduerſarij fatentur. Quod æque quidem certum eſt de nolitione virtuali odij, & concurſus ad illud in præfinitione amoris incluſa, atque de nolitione formali, & libera omiſſione præfinitionis, ſeu decreti concurrendi ad odium præfinitioni amoris adhuc diuinitus inſeparabiliter annexa: quia eatenus ſolum nolitio concurrendi ad odium impugnat, in horum principiis, cum abſoluta

noſtri

noſtri arbitrij poteſtate, & libertate ad odium, quatenus cum illa pugnat præfinitio odij, ſeu decretum concurrendi ad illud neceſſario prærequiſitum: ſi enim hæc cum nolitione odij, ſeu decreto concurrendi ad illud, non pugnarent, poſita adhuc nolitione formali, maneret abſolute odium nobis poſſibile: aſt poſita præfinitione amoris, quæ virtualis odij nolitio eſt, & ei neceſſario, adhuc diuinitus, inſeparabiliter annexa negatione præfinitionis odij, ſeu decreti concurrendi ad illud, repugnat eius præfinitio, ſeu decretum concurrendi ad illud. ergo, & fit odium arbitrio noſtro abſolute impoſſibile, nec noſtræ abſolutæ poteſtati, & libertati ſubiectum. Vnde, qui adimplet præceptum poſitiuum, nequit peccare per actum poſitiuum oppoſitum: quia non poteſt adimplere, niſi ex præfinitione actus præcepti, quæ eſt virtualis Dei nolitio concurrendi ad actum oppoſitum: cum quo nec ſtat poteſtas, nec libertas ad illum.

2. Quinto. Præfinitiones iſtæ prædeterminatiuæ à noſtra libertate independentes, & ad eius vſum requiſitæ antecedenter faciunt homines impeccabiles quia poſitæ, & contrarietatis libertatem tollunt, quia ſunt virtuales nolitiones concurrendi ad oppoſitum: cum tamen ſine volitione concurrendi, & præfinitione poſitiua actus oppoſiti, hic ſit chimæricus, & impoſſibilis: imo & contradictionis abolent libertatem, vt late oſtendimus hactenus ſublatis verò præfinitionibus, & decretum concurrendi peritque, & in omni non exequente opus præceptum, cui plane, & præfinitio, & decretum concurrendi ad illud opus deficit, deficit abſoluta poteſtas, & libertas ad illud, vt nuper vidimus: quare in eius carentia nullam ſuam exercere poteſt libertatem. Sine libertate autem peccatum eſt impoſſibile. Hoc autem hæreſis aperta eſt. Verum Dominicanus Franciſcus Daulia de auxil. cap. 7. n. 57 etſi id de omnibus hominibus non admittat: ait iuſtos, qui perſeuerantiæ donum accipiunt, ſeu gratiam, in qua ſunt morituri eſſe abſolute impeccabiles. Cum autem prædeſtinati omnes, & donum perſeuerantiæ & gratiam, in qua tandem obibunt, obtineant, in huius ſententia prædeſtinati omnes erunt aliquandiu abſolute impeccabiles; quod eſt contra Auguſt. cap. 11. & 12. de corrept. & grat. vbi tria diſtinguit: *Poſſe nunquam peccare: nunquam actu peccare: & non poſſe peccare: & duo quidem prima: dari omnibus adultis; pauca quidem pro toto tempore vitæ: omnibus autem pro aliquo tempore. Tertium autem pertinere ad ſtatum gloriæ.* Contra Proſper 1. de vocat. gentium cap 18. init. Bernard. ſerm de duplici baptiſmo, &c init. ad id Roman. 9. *quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio, an anguſtia,* &c. vbi notat non adieciſſe *nec nos ipſi. Nimirum hæc eſt libertas, quæ Chriſtus nos liberauit: vt nulla creatura auellere nos, aut vim facere poſſit. Sola id deſerere poſſumus propria voluntate*, quæ Pauli verba eadem commentatur ſententia Hugo Victorin. quæſt. 229. in epiſt ad Roman. eſt contra S. Thom. quæſt. 24. de verit. art 9. corpor. aientem. *Non tamen per hoc* (perſeuerantiæ donum) *ita retrahuntur à malo, quin omnino peccare non poſſint* & 4. cont. gent. cap. 70. ait. Confirmatos in gratia poſſe abſolute peccare. Et 2.2. quæſt 24. art. 11. impeccabilitatem homini non videnti Deum minime conuenire defendit: quibus conſonat. 1. par. quæſt 82. art. 2. corp. ſine quæſt 100. art 2 & 1.2. quæſt. 106. art. 2. ad 2. Id quod etiam de B. Virgine ante verbi conceptionem docet qu. 24. de verit. ſed tamen de B. Virgine à verbi conceptione poteſtatem peccandi non habuiſſe docet in 3. d. 3. qu. 1. artic. 2. quæſtiunc. 3. ad 1. & 2. vbi de phyſica impotentia peccandi plane loquitur. Nam impotentiam peccandi moralem in prima eius ſanctificatione antea ipſi detulerat eandem phyſicam impotentiam peccandi à Verbi filij conceptione Virgini deferunt Alex 3. p. quæſt. 9. m 9. art. 1. §. 2. circa med. Matſil. in 2. quæſt. 17 fine, quibus conſentit tacite Ruiz ſect. 5. num. 8. Adde rurſus S. Thom 3. part. quæſt 27. artic. 4. ad 1. S. Bonauent. in 3. d. 3. artic. 2. quæſt. 2. Ricard Victorin. lib ſuper Cant. cap. 26. & à prima etiam virginis ſanctificatione Gabr. in 3. d. 3 qu. 2. art. 3. Okamum ſecutus Almain d. 12. q 2. quos refert Soar. 3. p. tom. 2 d. 4. ſect. 4. §. *quam quam.* Quibus ego libentiſſime ſubſcribo, ſed iure ſolum vnitatis moralis inter filium, & Matrem. Deo quippe filio indecens foret, ſi eius iam in Matrem electam, & Mater peccaret: eique eius peccatum imputaretur citius quam peccatum filij, & pupilli, Parenti, & curatori: quare & poteſtas peccandi abſoluta Beatiſſimæ Virginis coniuncta cum abſoluta poteſtate, vt Deo imputetur peccatum eſſ deberet: Vnde & hac repugnante (vt vere, & Catholice repugnat) & virginis eam Matris poteſtatem peccandi abſolutam repugnare neceſſe eſt, vt t. de Deo incarnato de eius humanitate Theologizabamur. Sed ad reliquos, qui perſeuerantiæ donum, imo & confirmationem in gratia à Deo obtinuerunt redeundo S. Thom. imitantur Theophilus Raynerius in Pantheolog. verbo *liberum arbitrium*, & verbo *charitas*, S. Antonin. 1. p. tit. 4. cap. 1. §. 3. cap. 2. §. 6. circa med. cap. 4. § 3 Caietan. Deza, Capreol. Conrad. & reliqui Theologi apud noſtrum Ruiz de Scient. d. 47. ſect. 4. à n. 3. & n. 10. & 11. refert Durandum, Maior. Medinam, Soar. Molin. & Azor. qui ſect. 5. n 3 refert errorem Beguardorum damnatum Clement. *Ad noſtrum*, de Hæretic. aliquos iuſtos ad tantam charitatis perfectionem peruenire in hac vita, vt iam peccare nequeant: quod tamen hic Author de omnibus aſſerit prædeſtinatis.

3. Pugnat etiam hoc Dauliæ effatum cum aperriſſimis rationibus Theologicis: quin iuxta Tridentin. ſeſſ. 6. cap 11. & 13. & can. 23. donum perſeuerantiæ, & neceſſarium ad ſalutem eſt, & ad ordinariam prouidentiam erga iuſtificatum prædeſtinatum ſpectat: ergo id donum non aufert ab homine abſolutam poteſtatem peccandi. Probatur conſequentia. Non eſt minus miraculum, & extraordinariæ prouidentiæ auferre ab homine poteſtatem peccandi, quam poteſtatem moriendi: at auferre hanc eſt extraordinariæ prouidentiæ, ac non ordinariæ: ergo & auferre illam: quare dono illo, quod ordinariæ eius prouidentiæ eſt, nequit illa auferri. Secundo, ſi perſeuerantiæ donum, quod peccandi abſolutam auferat poteſtatem ad perſeuerandum requiratur, perſeuerantia in hominis iuſti poteſtate non erit: quare neque ſalus, quæ abſque perſeuerantia, eiuſque dono eſſe non poteſt. Primum patet: quia in nullius hominis poteſtate eſt auferre ſibi poteſtatem peccandi: aſt, ſi perſeuerantiæ donum eius poteſtatis ablationem induceret, nequiret in hominis poteſtate hoc eſſe, quin & ablatio poteſtatis peccandi eſſet in eius poteſtate. Tertio à priori, quia in via, cum nihil ſatiet appetitum, nec ſummum bonum clare viſum voluntatem rapiat, locus manet, vt voluntas bonis delectabilibus, etſi illicitis, allici abſolute poſſit: quare cum ij, qui perſeuerantiæ donum, imo & confirmationem in gratia à Deo obtinuerunt eis donis à viæ ſtatu non extrahantur, allici abſolute à bonis illicitis, & peccare abſolute poſſunt, in quam rationem recidit illa Durandi in 3. d. 3. quæſt. 4. num. 6. quamdiu poſſibilis eſt defectus in ratione, poſſibile eſt voluntatem peccare in electione: at in omni viatore poſſibilis eſt defectus in ratione erroris ignorantiæ inconſiderationis, minuſque perfectæ conſiderationis, euidentiæ, & certitudinis, de conuenientia boni honeſti, & obſeruatione præcepti, & diſconuenientia tranſgreſſionis: ergo & in omni voluntate iuſti, etiam in gratia confirmati, poſſibile eſt peccare in electione. Et ſane cum Paulus eximie in gratia confirmatus, ita vt expendebant Bernardus, & Hugo Victorin. nuper ad Romanos ſcripſerit: ac rurſus primo Corinth 9. dicat: *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne forte cum aliis prædicauerim ipſe reprobus efficiar*: vt ad rem hanc ponderat S. Th. citato loco cont. gent. ac de Seraphico Francisco, mihi citra dubium, in gratia confirmato S. Bonauent. in eius vita c. 6. §. *Studebat*, hæc ſcribit. *Sæpe cum beatificaretur à pluribus verbum huiuſmodi proferebat: filios, & filias habere poſſum, nelite laudare me vt ſecurum*: neſcio quo pacto aſſerere quis audeat, contra tot Patrum, & ſcholaſticorum, ac Pauli expreſſa teſtimonia, imo & Tridentinum vbi proxime vniuerſim definiens *iuſtum abſolute peccare poſſe*, & citatam Clementinam, iuſtos in gratia perſeueraturos peccare abſolute non poſſe dimanantem, vti Daulia aſſeruit. Etſi enim doctrinæ de præfinitionibus noſtrorum actuum de ſe efficacibus conſectarium ſit, tot authoritatum, & rationum momentis, abſque vllo Doctorum patrocinio aduerſatur

4. Etenim ſi Carthuſian. in 1 d. 46. qu. 3 poſt med. de Apoſtolis in gratia die Pentecoſtes cõfirmatis non potuiſſe

de

de cætero mortaliter peccare asserit, ac de B. Virgine neque venialiter; tamen ibi de potestate solum consequente, & morali impotentia loquitur, quæ per dona, & charismata Spiritus sancti, haberi solummodo potest; etiamsi in supremis gradibus, & copiosissima affluentia spiritualis consolationis, & altissimæ contemplationis, quibus obuiantia quæque virtuti, & obseruantiæ confirmatis in gratia proterantur, vt de se Apostolus aiebat ad Roman. 9. recitatus, atque ad rem hanc expendebat Augustinus in Psalm. 7. illa verba. *Sagittas suas ardentibus effecit.* Est enim confirmatio in gratia per eiusmodi donorum copiam (vt noster Ruiz docte scribit citata tract. 5. num. 7.) [Velut incendium sylvæ vastissimæ, ac frondosissimæ summa æstate excitatum, tæda, siccis, piceis, & similibus arboribus abundantis: quam præterea frigus multo grandine ceræ, multaque plaustra olei perfundi. Hanc enim profunde aquæ multæ inferius præterfluentes non poterunt extinguere, nec flamma obruent illam, ventorumque vehementiores flatus magis inflammabunt.] Cum tamen leuiores venti, & fluctus reliquorum prædestinatorum charitatis lucem, & ardorem extinguere, & obruere valerent, qua eadem fere similitudine ad rem eandem explicandam vsus est Bernardus serm. de natiuit. Ioann. Bapt. sub init. Cassian. collat. 6. Abb. Theodori cap. 13. Augustin. epist. 144. ad Anastasium expenso testimonio Pauli ad Rom. 8. *Quis nos separabit*, &c. Atque à contrario perditissimorum hominum obdurationem explicat ibidem, quos nec flagella temporalia a vitijs reuocant, nec inspirationes vehementes in bonum inducunt, quo etiam pacto hanc obdurationem explicat Gregor. lib. 34. moral. cap. 6. ad illud Iob 41. *Cor eius indurabitur, quasi lapis, & stringetur, quasi malleatoris incus*, & lib. 29. c. 15. col. 2. & 3. alias c. 22. & 23. ad illud Iob 38. *In similitudinem lapidis aqua durantur* Hieronym. in Zachar. 7. vers. fin. ad illud. *Cor suum posuerunt in adamantem.* Bernard. 1. de consideratione ad Eugen. sub init. serm. 2. de resurrect. ante med. & 8. Bonauent. 3. pharetræ cap. 13. Hæc autem impotentia peccandi ita in gratia, etiam eximie confirmatorum, per affluentem donorum, & charismatum, etiam seruatæ charitatis, copiam, & redundantiam præcise impotentiam peccandi physicam solummodo consequentem importat, antecedentem vero impotentiam solummodo moralem, si enim physicam induceret libertatem ad peccandum contra dogma Catholicum viatoribus ita confirmatis afferret: sicuti, & obduratis etiam impotentiam peccandi induceret, quia, & non transgrediendi absolutam tolleret potestatem. Est autem hoc inter confirmatos in gratia, & obduratos in malo discrimen, quod hi malo vsu gratiæ sufficientis se ponunt, & principaliter obdurent, Deusque solum negatiue, & permissiue se habeat, quatenus efficacia auxilia, quibus non male vsuros nouit, non donat, vtpote suorum beneficiorum, & gratiarum absolutus dominus, quique eas hominibus conferre nullo iure tenetur: atque ea solum ratione eorum corda, & voluntates obdurare in Scriptura dicitur fæpe. Confirmare vero in gratia, atque moralem illam impotentiam peccandi confirmatis inducere positiue, & principaliter dicitur. Tum quia, & eius affluentiæ donorum, quibus ea moralis peccandi impotentia antecedens ita confirmatis affertur, vnicus, nec solum præcipuus, author est Deus, quia ex ea intentione, vt non transgrediantur, sed iustitiam, & gratiam conseruent à Deo eiusmodi charismata conferuntur. Alexander vero Alensis, qui ex loco citato citari aliqua apparentia pro parte effati huius Dominicani, quod impugnamus, vtcumque posset, quatenus impotentiam peccandi, quam post filij Conceptionem Virgini defert, ad quemlibet finaliter in gratia perseuerantem pro vltimo instanti vitæ extendit in solut. ad primum de impotentia physica peccandi consequenti tantum, antecedenti vero solum morali per Spiritus sancti dona, vel gratiam Dei externæ protectionis, quibus vel dæmonis pro eo vehementes tentationes, & æstus remoueantur, vel superentur, intelligendus certe est, in B. quippe Virgine duplicem peccandi impotentiam agnoscit. Alteram per Spiritus sancti dona, & charismata, excellentiora quidem, quam in alijs omnibus in gratia confirmatis, sed horum tamen charismatibus similia, in prima sanctificatione (scilicet in sui concep-

tione simul cum gratia ipsi à Deo collata: & hanc proinde physice consequentem solum, & moraliter antecedentem, debitori, & imperfectioni gradui ad omnes finaliter in gratia perseuerantes pro vltimo vitæ instanti extendi satis Theologice docuit. Alteram vero a conceptione filij, & sui, & Patris ex Dei maternitate prouenientis, quam absolute impotentiam peccandi, quare & physicam merito censet: quia eius peccata in filium Deum titulo maternitatis, vt diximus refunderentur; sicuti & peccata humanitatis Christi titulo hypostaticæ vnionis, & hanc ad perseuerantes in gratia finaliter, nec pro vltimo vitæ instanti, extendit, vt oportebat, ad hoc, vt ex parte effato Dominicani huius adfuerer.

5 Cæterum, etsi adhuc respectu prædestinatorum (imo, & confirmatorum etiam in gratia) à Deo absurda ea Dauilæ propositio sit, est tamen doctrinæ præfinitionum de se efficacium consectaria. Nec solum horum impeccabilitas absoluta (quam in his pro aliquo tempore, quo continue in gratia finali perseuerabunt hic Doctor admittit) sed & reliquorum omnium, etiam non prædestinatorum impeccabili: as, seu physica absoluta peccandi impotentia pro instanti quouis, quo non peccant, eadem præfinitiones necessario consequitur, vt n. 1. & 2. ostendebamus, ac rursus ex huius discursu pro prædestinatis, & tempore, quo gratia ad finem vitæ continuatur in hunc modum ostendo. Ideo per te prædestinatus eo tempore, pro quo habet perseuerantiæ donum impeccabilis absolute est quia est decretum Dei de se efficax, & prædeterminatiuum actuum eius pro toto illo tempore: atque pro instanti, quo quiuis alius, etiam ex non prædestinatis, non peccat, adest Dei præfinitio de se efficax, & prædeterminatiua actus, quo legem non transgreditur, nec peccat, sed obseruat: ergo quiuis, etiam ex non prædestinatis, homo pro instanti, & duratione, qua non peccat, est absolute impeccabilis, nec poterit absolute peccare, ac non adimplere præceptum: quod prorsus hæreticum est. Consequentia videtur certa. Idem enim præstat repugnantiæ transgressionis præcepti præfinitio pro vno instanti actus, quo pro eo instanti obseruandum, nec transgrediendum præceptum est, quod præfinitio omnium actuum, quibus pro toto tempore, pro quo prædestinatus habet perseuerantiæ donum, obseruandum, nec transgrediendum præceptum est; imo non aliter præfinitio illa, si vnica sit, omnium actuum obseruantiæ præcepti impeccabilem absolute, & impotem transgrediendi præcepta prædestinatum reddit, quam, si pro singulis omnibus instantibus præfinitiones singulæ eiusmodi actuũ obseruantiæ adessent: nec, si ita à Deo singulatim præfinirentur imperfectius, debiliusve cum peccato pugnans perseuerantiæ donum prædestinatus haberet. Secundo præfinitio prædeterminatiua materialis peccati necessaria indispensabiliter est ad peccandum, iuxta hunc Doctorem, & omnes iam suæ sectæ Recentiores: quare à negatione peccati ad negationem præfinitionis prædeterminatiuæ ad materiale ipsius, in horum sententia, est necessaria consecutio: ergo respectu cuiusvis non peccantis, pro instanti quouis, non est præfinitio prædeterminatiua materialis peccati pro quouis instanti, pro quo non peccat: seu potius est nolitio efficax prædeterminandi illum pro eo instanti ad materiale peccati, seu libera omissio præfinitionis prædeterminatiuæ ad illud, cum qua æquè impossibile est peccatum, atque cum nolitione efficaci Dei concurrendi, seu omissione libera decreti concurrendi ad illud, horum sententiæ ergo cuiuis non peccanti pro eo instanti, quo non peccat, peccatum est absolute, & antecedenter impossibile ex absoluta impotentia peccandi. Consequentia hæc probatur: quia nolitio efficax concurrendi, seu omissio decreti concurrendi ex parte Dei ad materiale peccati, facit non peccanti absolute impossibile peccatum ex impotentia absoluta peccandi: vt Dauila, & commilitones præfinitores materialis peccati fatentur: ergo, & nolitio efficax prædeterminandi, seu omissio præfinitionis prædeterminatiuæ ad materiale peccati, quæ æquè, eademque ratione pugnat cum peccato, facit cuiuis non peccanti pro instanti, quo non peccat, absolute impossibile peccatum ex impotentia absoluta peccandi pro instanti illo. Quod autem æquè, eademque ratione pugnet cum peccato omissio præfinitionis prædeterminatiuæ, seu nolitio prædeterminandi ad mate-

riale

riale peccati, ac nolitio efficax concurrendi, seu omissio decreti concurrendi ad illud est certum. Primo: quia, cum prædeterminatio sit concursus prævius causæ primæ, & physica præmotio eius respectu causæ secundæ, ad huius motionem requisita, vt necessaria, & essentialis causæ secundæ in suis motibus, & operationibus subordinatio seruetur. Idem omnino est præfinitio prædeterminatiua ad materiale peccati, eiusve omissio, & nolitio efficax concurrendi. Idem autem æque, eademque ratione, pugnare cum eodem debet, vel non pugnare. Secundo, etsi decretum concurrendi ad materiale peccati, ac præfinitio prædeterminatiua ad illud, ac subinde eorum omissiones distinguantur, imo & præfinitio materialis peccati ad decretum concurrendi ad illud, tanquam intentio efficax ad electionem supponatur: cum tamen, & necessaria præfinitio, & anterior ad materiale peccati sit, imo, & vno gradu anterior, quam decretum concurrendi, eius omissio, vel opposita nolitio materialis peccati eadem ratione, atque omissio decreti concurrendi, vel decretum non concurrendi ad materiale peccati, eodemque anteriori naturæ, & causalitatis gradu, imo vno gradu anterius non peccanti cuivis peccatum impossibile absolute ex absoluta peccandi impotentia omnino iuxta aduersariorum doctrinam prorsus reddet: vti absurdo hoc quinto vniuersim probandum suscepimus. Porro ex hoc absurdo aliud deducitur, vel continetur fidei dogmati alteri aduersum: scilicet peccati originalis culpam omnibus Adæ posteris (Deipara excepta) communem, cum absque actuali Adæ peccato non sit (quod præfato discursu repugnare ostenditur) esse nobis impossibilem.

6 Infertur sexto cum nostro Ruiz de Montoja d. 46. de scient. ex contractu, iuramento, aut voto nullam hominibus, in præfinitorum horum sententia, suboriri adimplendi illa obligationem. Probat bene ille, quia, qui se obligat ad agriculturam per annum ex contractu, vel se obligat ad agriculturam separatam à præfinitione, vel coniunctam cum præfinitione illius, neutro modo ex eo contractu suboritur ipsi obligatio: ergo ex contractu illo (& idem est de reliquis) nulla obligatio contrahenti suboritur. Probatur ex prima antecedentis parte consecutio, in præfinitorum horum sententia, quia contractus de opera, aut re impossibili præstanda casus naturæ sua est, & ex quo proinde nulla eius præstandæ obligatio suboritur: vt notum in iure est instit. de inutilib. stipulat. §. *Item contra*, & pluribus vulgatissimis iuribus. Atqui agricultura separata, siue seiunctim præstanda a præfinitione eius, necessaria in horum doctrina ad ipsam, est contractus de opera, ac re impossibili: ergo & casus contractus est, & ex quo nulla obligatio suboritur contrahenti. Æque vero ex secunda antecedenti parte inoffense consequentia currit. Etenim dupliciter solum potest de agricultura coniunctim cum præfinitione præstanda contractus iniri: scilicet, vel conditionate, siue de ea, si Deus ipsam præfiniat, seu præfinierit, qui est contractus de ea præstanda sub conditione præfinitionis diuinæ: & hoc modo nullatenus oritur obligatio quousque conditio posita, & purificata absolute est. Cum autem, quoties contrahens de agricultura illam non exequitur, conditio, sub qua de illa præstanda contraxit, non solum non purificetur, imo vero eius oppositum, scilicet præfinitionis agriculturæ omissio, vel præfinitio negationis agriculturæ: ergo non tenetur ad agriculturam, quoties illam non exercet si contractus ille de agro alterius excolendo conditionatus sit sub præfinitionis conditione. Sin autem præfinitio ponatur, & purificetur conditio, cum, velit, nolit, agrum debeat excolere ad nihil omnino se ex vi contractus obligat demuo, ad quod ex voluntatis suæ creatæ prædicatis obligata in doctrina præfinitorum non sit. Cum eo etiam semoto non possit non agriculturam præfinitam exercere: quare contractus ille ridiculus, frustraneus, & illusorius æque erit, atque hic *tenam effectum, si eius actionem volens, nolens apposuero, vel aliunde eius apponatur actio.* Alio vero modo tantum intelligi is contractus potest: scilicet, de agricultura absolute apponenda: cum autem agriculturæ actio essentialis actualis dependentia à sui præfinitione prædeterminatiua sit, & quæ proinde absque essentiali suo principio, nempe præfinitione, esse absolute nequit, sicuti, & reliquæ essentiales actuales dependentiæ, & actiones absque suo essentiali principio esse non possunt: ergo, qui contrahit de agricultura absolute, & secundum essentialia exercite, & actualiter apponenda contrahit de illa apponenda contrahit de illa apponenda simul, seu coniunctim cum præfinitione ipsius, à qua nequit in suæ actualis, & essentialis appositionis exercitio præscindere; sed nequit contrahere valide, & obligatorie de coniuncto agriculturæ, & præfinitionis, seu de comungenda agricultura cum præfinitione: ergo nec de agricultura absolute apponenda potest valide, & obligatorie contrahere subsumptum probo. Nemo potest valide contrahere de eo, quod suæ potestatis non est, neque ad illud se obligare: at coniunctum agriculturæ & præfinitionis non est potestatis Agricolæ contrahentis: ergo Agricola nequit valide de eo coniuncto contrahere ad illudve apponendum se obligare.

7 Minor probatur: quia dupliciter solum potest esse potestatis Agricolæ contrahentis illud coniunctum apponere: nempe, vel quia habet vnam coniuncti illius partem, verbi gratia, præfinitionem, & suæ potestatis est ponere aliam scilicet agriculturam, qua coniunctum ex vtraque confletur; vel quia suæ potestatis est vtriusque simul positio: sed Agricola contrahens de agricultura tunc, cum contrahit non habet præfinitionem agriculturæ per annum, singulosque eius dies, & horas exercendæ, vt patet, & aduersarij fatentur: ac proinde non ita potest ponere coniunctum præfinitionis, & agriculturæ, quatenus illam præhabet & hanc illi potest adiungere; præterquam quod, vt diximus præhabita præfinitionem non ponere agriculturam non potest: quare neque ex sua potestate potest illam apponere, vt non frustraneè, & illusorie contrahat, teneaturque ad pretij, quod pro agricultura acceperit restitutionem: siquidem pro opera, quæ suæ potestatis, & dominij, posita præfinitione, non erit illud recipit, quod est paradoxum absurdum: sed nec suæ potestatis est ponere vtramque simul: quia in primæua præfinitorum, quos impugnamus, sententia, operationum nostrarum præfinitiones soli potestati, & libertati arbitrij diuini subduntur, quin nostræ voluntatis potestati, & libertati in sui conceptione, & positione subiaceant: ita, vt omnino independenter ab vsu nostræ libertatis è mero eius arbitratu, & libertate à Deo concipiantur. Deinde contra aduersariorum aliquos, qui præfinitionum harum in sui à Deo conceptione, & positione ab vsu nostræ libertatis dependentiam aliquam per actus, vel omissiones præuie disponentes, vel per bonum earum vsum actibus ipsis præfinitis à nobis exercitum admittunt pugnatum à nobis est certaminibus totis 9. 10. & 11. Præterea impugnatur potestas ad præfinitionem prædeterminatiuam agriculturæ à Deo obtinendam, ac subinde ad coniunctum totum apponendum per præuiam dispositionem, & diligentiam contrahentis Agricolæ de agricultura, quia, cum omnis contrahens ex vi contractus teneatur ea omnia præstare, quæ in sua potestate sunt, vt contractum adimpleat; fiet sane, vt Agricola omittens præuiam illam dispositionem, & diligentiam, siue positiuam, siue negatiuam ad præfinitionem, sine qua contractum adimplere nequit, tunc, & toties peccet, quoties illam omittit. Vnde rursus fiet: vt peccare fæpe ex contractu hoc contra iustitiam possit qui agriculturam sedulo industrie, & perfecte exercet, de qua contraxit: quod est absurdissimum: quia operam de qua contrahit potest Deus præfinire, etiam, cum omnem præuiam dispositionem omisit, qui de ea opera contraxit: tunc autem opera illa cum omni perfectione, sedulitate, & industria cum qua præfinita à Deo est fiet à contrahente, quin ea non fieri, vel fieri aliter ab illo queat & tamen in omissione præuiarum dispositionum illarum ex contracto, & contra iustitiam peccabit: ergo stando in opere executione sedula, industria, & perfecta poterit ex contractus vi cõtra iustitiã peccare.

8 Neque vero vrgeri contra nos hæc argumenta, aliquodve ex illis potest. Etsi enim Deus sui omnino iuris absolute sit; cum in decreto concurrendi cum

noſtris voluntatibus indifferenter ad vnam, vel alteram partem, ad quam ſe illæ determinent: tum in cogitationibus indifferentibus diſponendis, ac præſtandis, quibus, quantum ſatis, vt minimum, eſt, inſtrui, appararique voluntas debet, vt abſolute libera, atque ad vtrumvis potens conſtituatur: tamen, cum ea omnia ex munere cauſæ primæ à Deo poſita, & naturæ iure ad naturales omnes operationes ſupponantur, & moraliter ex ordinaria Dei prouidentia ſemper habenda, ſolúmque ex parte noſtra libertatis, & poteſtatis ad vtrumvis, quam principia illa à Deo moraliter certo apponenda & indifferentia de ſe ad vtrumvis, neque ad alterum determinantia, relinquant nobis ad rem, & operam, induſtriam liberam, qua contrahimus & viuros, paciſcimur, atque operam noſtram adiuncturos, quo facto coniunctum ex eis principiis indifferentibus, &c. de qua contrahimus abſolute apponere noſtræ omnino poteſtatis, & libertatis eſt: quare nec de impoſſibili irrito, nec de eo, quod non apponere non poſſumus, illuſorie paciſcimur: atque adeo abſurda omnia contra præfinitores hoſce legitime, vt æſtimo, deducta in noſtra doctrina ceſſant. Quoniam vero potentia extraordinaria, & abſoluta ſua Deus ob alios, quam naturæ ab ipſo creatæ iuribus attendere, fines, & decretum indifferenter concurrendi cum voluntate noſtra ſuſpendere, & cogitationem ad operam, de qua contrahitur, præſtandam denegare de ſe Deus poteſt: in omni contractu noſtro conditio implicita & ſubintellecta eſt, ni Deus me id tibi præſtare extraordinaria ſua potentia nolit: vel ſi Deus, non obſtante abſolutæ, & extraordinariæ ſuæ potentiæ iure, quantum ex ipſo eſt, velit, & neceſſaria ex parte ſua apponat. Porro hæc abſurda omnia, quæ ex parte vnius contrahentis de agricultura fundi alieni, ex parte etiam domini fundi illius de agriculturæ pretio præſtando. Eodem modo contra præfinitores omnes inferuntur, imo contra omnes omnino contractus, & promiſſiones, earumque valorem, & obligationem æque probant, vt cuivis ea mediocriter intelligenti, & ad quemvis contractum, promiſſionem, & ſimilia cætera applicanti manifeſte patebit.

9 Ex dictis etiam conſtat vota omnia, & iuramenta irrita ſe ipſis, nulliuſque obligationis eiſdem de cauſis iuxta præfinitorum ſententiam eſſe. Quod hæreticum, vel ſaltem hæreſi proximum eſt. Etenim votum, & iuramentum de re præſtanda promiſſio eſt Deo facta, eamve continet: quare à promiſſionibus reliquis ex perſona, cui fit, & ad quam dirigitur, differt: ergo, ſi promiſſiones omnes irritæ ſunt, nullamque obligationem inducunt promittenti, ſuntque pure illuſoriæ. Idem etiam de votis dicendum in aduerſariorum ſententia erit. Secundo probatur breui diſcurſibus factis voto, & iuramento de opere præſtando applicatis: quo & ad promiſſiones reliquas applicati eadem proportione manebunt. Etenim, ſi conditionatum votum ſit illud opus faciendi ſi Deus illud prædefinierit, cum aliter à nobis fieri, vel non fieri illud opus nequeat, purificata conditione per præfinitionis poſitionem, nihil quod noſtræ poteſtatis ſit, quodve ea poſita velimus nolimus Deus habiturus non ſit, Deo pollicemur: quare irrito, & in Deum irriſorie vouetur. Secundo, cum non obliget votum, vel iuramentum conditionatum, niſi purificata conditione; ac inſuper quoties id, quod Deo per votum obtulimus non præſtamus conditio præfinitionis, quæ ſine opere præfinito eſſe, in aduerſariorum ſententia repugnat, non purificetur, atque abſolute ponatur, non erit illud tunc præſtandi obligatio: quare neque vnquam in eo non præſtando poterit eſſe peccatum. Deinde, ſi de opere abſolute præſtando votum emitti velis, cum non poſſit præſcindere executio operis, quam offerimus, in exercitio à ſui præfinitione magis, quam ab eſſentia præſcindere valeat: erit votum de opponendo opere cum præfinitione ipſius coniunctim, ſiue coniunctum vtriuſque: quod is ſolum præſtare poteſt qui operis præfinitionem pro tempore, pro quo illud præſtare vouit, habet, & ex illa opus apponere, illique adiungere poteſt, vel qui vtrumque ponere in ſua poteſtate habet; non habet autem vouens præfinitiones operis, quod vouet, pro tempore, quo illud præſtare Deo vouit, vt aduerſarij fatentur. Et ex iis omnibus, qui frequentiſſime vota Deo non reddunt, euidenter oſtenditur nunquam enim non redderent, ſi ea ſemper reddendi præfinitiones haberent: imo non reddere minime poſſent. Secundo, ſi eas haberent, atque ex earum præhabitione, & ſuppoſitione vouent irrito, & irriſorie vouent: cum id Deo offerant, quod independenter à voto, ac velint, nolint, non præſtare non poſſunt. Ad ponendum vero vtramque coniuncti partem, ſcilicet præfinitionem, & opus Deo oblatum poteſtas vouenti non eſt: cùm præfinitio eius poteſtati, & libertati in ſui poſitione, iuxta aduerſariorum primæuam doctrinam, non ſubiaceat: eaque, vel poſita, vel non poſita facultas ad ponendum, vel non ponendum opus oblatum non adſit, vt oporteret ad alterutrum ex poteſtate ſua apponendum.

10 Iam vero ſi decretum non præfinitiuum, & prædeterminatiuum operis, de quo votum emiſſum, ſed de ſe ſe indifferens, vt cum operatione noſtra, eiuſve negatione coniungi poſſit, atque item reliqua, quæ voluntas habet opus, vt ad operandum progrediatur, progredique abſolute poſſit, eius eram indifferentiæ ſint, vt in noſtra ſententia: quomodocumque votum, eiuſque obligatio explicetur, conſiſtere illa apertiſſimum eſt. Et ſi enim cogitationes ſanctæ ad voti adimpletionem neceſſariæ, nec poteſtati, nec iuri, & exigentiæ naturali voluntatis noſtræ ſubdantur: ac proinde illas ponere, earumque collatiua decreta habere, ad ſupernaturalem Dei, prouidentiam ſolummodo ſpectet; voti adimpletio noſtræ tandem ſub illis principiis poteſtatis, & libertatis eſt. Etenim, ſiue ſub illorum conditione voti promiſſio, & obligatio conditionata ſolum intelligantur, ſiue abſoluta (quia ex ordinaria prouidentia ſupernaturali, quæ de facto erga omnes homines, & rationales creaturas habet, quibus omnibus auxilia ſufficientia ad ſalutem, ac ſubinde ad præcepta, votaque omnia adimplenda Deus impertit) certa eorum habendorum ſpe moraliter præhabeantur, tam auxilia & ſanctæ cogitationes, quam decretum concurrendi de ſe indifferens, quod voluntas cauſæ creatæ iure repoſcit concepitque Deus titulo cauſæ primæ, cum eas ſanctas cogitationes, & auxilia conferre decreuit. Conſtat ergo vouentes ita vota ſua Deo reddere purificatis, & poſitis requiſitis hiſce poſſe, vt de re, neque abſolute, neque ſibi impoſſibili vota emittant: ac inſuper cum iiſdem requiſitis poſitis, & ſtantibus non reddere vota abſolute queant, de re neceſſaria, &, quæ illis poſitis vouentium poteſtati & libertati non ſubdatur, minime vouent. Si igitur, ſiue ſub requiſitorum conditione, ſiue ex præfata eorum præhabitione abſolute, vel conditionate opus adiungere, illaque, & ſi de ſe non efficacia ſui operis adiunctione efficacia reddere, & poſſunt, & vouent, & tenentur.

11 Septimo in præfinitorum ſententia grauium, & leuium tentationum diſtinctio apud Theologos Patres, & Scripturam dogmatice in omni materia aſſerta, ex eo, quod circa quamvis materiam poſſit homo vel fortius, vel remiſſius ad peccandum impelli: ac proinde grauius tentati, vel martyres, vel confeſſores, vel virgines maiori plauſu immerito ab Scriptura, Patribus, & Eccleſia tota, quam leuius tentati celebrantur. Aſſumptum probatur, quia cum præfinitione victoriæ quæcumque tentatio leuis eſt, ſine præfinitione autem ad illam, vel cum oppoſita præfinitione ad peccati materiale (quam neceſſariam etiam nonnulli ex antiquis Thomiſtis, & Recentiores ex ipſis omnes reputant) ad peccatum omnis tentatio eſt prorſus grauis; imo ab homine quovis inſuperabilis: nulla autem tentatio de ſe ſe affert prædeterminationem ad victoriam, vel eius negationem, aut prædeterminationem oppoſitam ad peccatum, ac proinde conſiderata voluntate cum quovis motiuo, & occaſione peccandi præciſe non eſt magis leuiter, quam grauiter tentata, impulſave, & ſollicitata ad peccatum; ſed ſi adſit ad hoc præfinitio, vel abſit præfinitio neceſſaria ad victoriam, quantumvis occaſio, & motiuum leue ſit, grauiter, & ineuitabiliter ad peccatum tentata, ſi vero adſit ad victoriam præfinitio tentata, vt ſummum, leuiſſime, imo perfunctorie ſolummodo, vt certam. ſeq. oſtendemus, tentata erit, nec maiori periculo peccandi expoſita. Nec ſatis facies, ſi dicas grauiori impulſioni, occaſioni, & motiuo

peccandi

[illegible] frequentius coniungi, vel negationem præ[illegible] ad victoriam, vel etiam præfinitionem opportunam ad materiale peccati connexum meritabiliter cum ruina, & peccato ita tentati: ac proinde maius esse malum, quam in leviori tentatione periculum peccandi tum quia id non provenit ex vehementioris delectationis impulsione, & occasionis ad peccandum, sed ex Dei pure arbitraria præfinitione, aut omissione præfinitionis ad votum, vel ad alium: quare non mirum quidve, & inauditum Dæmones, quid ita sapiant, tentationes, & suggestiones malas nobis vigerent, vehementiusque, & ardentius nos ad peccandum instigarent: tum etiam, quia grauis tentatio, qua grauis est, & à cui extinguitur, maiori nos peccandi periculo exponit: atqui maiori nos periculo exponit peccandi, & difficultatem affert resistendi maiorem ratione connectionis cum præfinitione materialis peccati, vel negationis præfinitionis ad victoriam, seu inclusæ exigentiæ, & connexionis cum ea: ergo nullus gratiæ tentatus resistit, & à potius omnes gratia tentationem cedit, & peccat: quod & contra ex, & etiam quotidiana, & contra Scripturam est. Patet consequentia, quia cum præfinitione ad mare tale peccati, seu negatione præfinitionis ad victoriam, seu aliquo exigente, & connexo cum illa, nequit non vincere tentatio, peccatumque ab ita tentato admitti, vt ex hostenus dictis constat.

CERTAMEN XIII.

Neque vltima solutione pal'modam recantante quidquam admissarij præstant.

1. HActenus contra præfinitionum prædeterminationum absolute, & per se, & libertatis ruinam ex parte primi antecedentium ab illo pendentium omnino nihil quicquam contra nos pugnatum est. Nec adeo figendum est, vt earum impetu acti nihil etiam præmotores prædeterminantes primi, post varias male fidas solutiones cessarint, à primæva hac doctrina non decesserint, adhæserint, vel potius acta, vel omissione adpertinax, vel ad [illegible] præfinitionis, ac de ea physica præmotione absolutum positionem ab vno arbitrio, & libertatis nostræ pendere, in quo alteram primi hac die pars defecerit apertè, illudque fundamentum præcipuum ad ruinandum ab ipsis contra nos inexpugnabile, quod si homo ipse in sua prædestinatione negotium deserat, non perdurat solum, sed contra ipsos acriter impugnat, ita fere vt reprobi pene omnes in [illegible] ipsi, vt dicemus certo, & ita fecerint plerique [illegible] ex parte actus primi, ac potentiæ [illegible] ex parte actus primi, ac potentiæ antecedentis, quidquid sit: quare non magis ad has ex parte causæ, vt comprincipia, siue, vt applicationes cum [illegible] nostra præcedere posse, quam pollint operationes [illegible] ipsis ex parte causæ alterutro modo [illegible] præcedere. Atque hoc modo voluntas nostræ libertatem non ladi planum quoad præmotiones est: eadem quippe potestate, qua suam possunt operationem cohibere, possunt diuinam præfinitionem, [illegible] physicam ipsi [illegible] impedire, quod [illegible] pro libero concurrendi [illegible] [illegible] vt, [illegible] [illegible] [illegible]

ſolam prioritatem maioris vniuerſalitatis, & à quo non valet ſubſistendi conſequentia, intendere ſatis explicuit, ſubdens: ſimilem illam eſſe ei, quæ informis reperitur inter prædicata ſenſitiui, & vegetatiui: *Quemadmodum enim eſſe ſenſitiuum præſupponit eſſe vegetatiuum, & hoc eſſe corporeum; ſic etiam in mouentibus, & efficientibus per ſe ſubordinatis poterimus neceſſario præſupponit prius: & prima cauſa cauſalitas prior natura eſt, quam cauſalitas ſecunda.* Quod autem dicat etiam cauſas ſecundas reſpectu primæ, vt inſtrumenta artis reſpectu artificis ſe habere: non quo ad omnia, adhuc aduerſarij intelligi volent, vt in ſuas partes trahant Pererium: alioqui, & voluntates noſtras, vt in anima inſtrumenta à Deo, prima cauſa, moueri contra Tridentinum admittent. Senſus ergo, & paritas à Pererio ſignificata ea ſolum eſt: non magis voluntates noſtras independenter à Dei motione, & concurſu mouere ſe poſſe, quam artis inſtrumenta independenter ab artifice, in quo ſenſu & verum exemplum eſt, & prius à S. Thom. allatum, vt videre eſt apud Soarem lib.1. de auxil. cap. 11. num. 5. fine. Sum vero hunc paritatis eius ſenſum, & mentem neceſſariæ dependentiæ in operando cauſæ ſecundæ à prima ſatis Pererius expreſſit cap. illo 9. recitatis adnectens *eam cauſam*, (ſcilicet determinationem propriam adhoc, vel aliud) *meritò appellatur libera. Non enim intelligendum eſt: voluntatem eſſe liberam omnino ita, vt à nullo pendeat, nulliſque ſubiiciatur; hac enim libertate ſolum Deum liberum eſſe cognoſcimus.* Et interius agens naturale à libero creato diſcriminat: quod illud poſitis omnibus ad operandum requiſitis, ita, vt nihil deſit, nihilve obſtet, non poſſit non operari; *at voluntas, etiam tunc poteſt agere, & non agere illud, quod ei proponitur, vel etiam contrarium.* Neque aliud volunt prædeterminationis noſtrarum actionum à Deo voce (ita enim pertinliones earum diuinas à nobis explicatas, quæſt. 5. certam. 3. num. 10. quandoque appellat,) Henriq. lib.vltim. de fine hominis, quam maioris vniuerſalitatis prioritatem Dei, & independentiam à cauſis ſecundis in operando, quam ipſæ à Deo nequeunt ſubterfugere, ita enim ſeipſum explicuit eo lib. cap. 5. num. 3. & in Gloſſ. litt.H. *Deus, quia independens eſt, & prima cauſa, dicitur prius agere in genere cauſæ efficientis: maxime, quia cauſa ſecunda à Deo vim agendi, & conſeruationem habet; ſed cauſa ſecunda dicitur prior in genere determinationis ad talem effectum ſpecie, & numero*; Pro qua doctrina citat S. Thom. Scotum, Molinam, Cajet. & alios. Sed de huius & Pereri à Dominicanis, quo ad rem præſentem, & conſectaria auerſionem dedimus pluta quæſt. 5. cert. 3. à n. 10. ad 12. inclusiue.

4. Sed tamen eis vocibus determinationis, & prædeterminationis voluntatis noſtræ, & actionum eius à Deo (quibus ſolam præcedentiam dignitatis diuinam in agendo, & maioris vniuerſalitatis prioritatem & independentiam noſtri ſignificarunt) ſiue de intrinſeca, ſiue de extrinſeca voluntati noſtræ, atque omnino ab eius voluntate independente loquantur Doctores noſtri merito abſtinent. Tum: quia determinatio cauſæ indifferentis proximè ad operandum (qualis conſtitui à Catholicis omnibus voluntas noſtra libera debet, & in ſua etiam doctrina conſtitutam manere aduerſarij contendunt,) dicit elicientiam actionis, quæ ſola potentiæ illius proximæ ſecundum ſe totam indifferentis ad operandum, vel non operandum, vel operandum oppoſitum immediata determinatio eſſe poteſt. Tum etiam: ne videamur eis vocibus cum Hæreticis cõuenire: vt nuper Soarius aiebat, noſque illi proinde (ſicuti & Catholicos Patres Dominicanos ea, vt minimum, de cauſa numerant) in ſuis caſtris recenſeant. Tum: quia prædeterminatio ad operandum, ſeu operationem, dicit motionem determinationis ab eo, ad quod determinatio eſt, tanquam medij ad finem, ſermonis proprietate: quæ eiuſdem à ſe ipſo eſſe non poteſt. Denique: ne Dominicani Patres, & aſſeclæ Thomiſtæ Recentiores, ſuis nos partibus, & ſententiæ, (à qua ſenſu, & mente toto abſcedimus cœlo) inani vocum earum aucupio, accedere clament, & glorientur: vt in Pererio, Henriquez, & alijs (quos ab ea impoſtura, cum hic, tum præſertim quæſt. 5. certam. 3. vindicauimus,) præſtiterunt: quod ſi adhuc prædeterminationis nomen ob maioris vniuerſalitatis independentiæ, & principalitatis in operando prioritatem conſeruare nihilominus aduerſarij velint, per nos vtique, & gratos, licebit: Siquidem ſuam prædeterminationis diuinæ antecedentiam natura, & cauſalitate, ſeque ex parte actus primi tenentem cum voluntate ad operationem liberam, & neceſſario cum illa de ſe, & ex tunc pro illo actu primo connexam ab eiuſque libertate omnino independentem deſerunt; & nobiſcum, & à libero voluntatis, & operationis exercitio pendere neque illud ex parte cauſæ in actu primo conſtitutæ præcedere, ſed illi potius identificari, vt idem ipſum exercitium, & operatio voluntatis noſtræ liberum vtrique ſit, qui in illud conuenire ſimul ſuo arbitrio, & libertate debet, vt ipſum exercitium approbatur, & in ſe abſolutè exiſtat, ac ſubinde altero è duobus præ ſua libertate non concurrente, ſed renuente, & nolente, nequeat operatio, & exercitium liberum voluntatis noſtræ, nec Dei extrinſeca operatio (quæ eadem cum noſtra ab his dicitur) abſolute ſubſiſtere. Non ſecus, ac motus lapidis, qui non niſi à duobus, præ ingenti ſua magnitudine, & pondere, moueri poteſt, vtriuſque motio eſſe debet, ita, vt, renuente altero, alterius motio eſſe non poſſit. Id autem ipſum eſt, quod nos conſtanter aſſeruimus, & aſſerimus noſtrorum ſenſu, & mente. Neque hanc phyſicarum prædeterminationum doctrinam referimus, vt diſputemus, refellamuſque (à quo tota hac diſputatione abſtinere ſtatuimus) ſed, vt amicas in ea doctrina dextras iungamus, ac videamus, an poſſint per illam etiam nobiſcum in præfinitionibus ſuis (de quibus ſolum præſenti agimus diſputatione) amice conuenire.

5 Cæterum, etſi mouendi, quod vehementer optamus, adeo exploratum deliderij genium, & ingenium ſit ſi deris, quoad præfinitiones cum Thomiſtis Recentioribus (cuius ingens nobis amor eſt) nulla diſpicitur via. Cum enim Dei præfinitio libera in horum ſententia æquè neceſſarium principium operationis noſtræ ſit, atque noſtra voluntas, quæ ſeorſim, ac ſe ſola illam elicere nequit, ſicuti neque à diuina præfinitione ſeorſim, cum ab vtroque eſſentia, & entitate ſua indiuiſim, iuxta veram ſolutionis memoratæ doctrinam, pendeat: fieri ſane è duobus alterum: vel diuinam præfinitionem ex parte actus primi ad operationem voluntatis præſuppoſitam renuente ex parte ſua voluntate conſiſterepoſſe: ex quo euidenter infertur diuinam præfinitionem abſque operatione præfinita poſſe abſolutè eſſe, ac proinde fruſtrari: ſiquidem abſolute renuente, ac non concurrente voluntate, ſi neque eius operatio eſſentialiter eſſe abſolutè operatio nequit magis, quam ipſam non præfinitæ, ſed renuente Deo, quare & erit præfinitio abſoluta Dei, ſi renuente, ac non concurrente ex parte ſua voluntate abſolutè perſiſtat, ſine operatione præfinita, ac ſubinde fruſtrabitur: quod aduerſarij, imò, & ſanæ mentis homo non admittet: cum de præfinitione, & voluntate Dei quauis efficaci verum in primis certumque illud ex fide & naturali ratione eſſe debeat: *voluntati eius quis, quid ve reſiſtet?* Quod ſi, vt hoc vitetur abſurdum præfinitio Dei neceſſario ex parte actus primi ad operationem voluntatis præſuppoſita, ita de ſeſe cum operatione voluntatis independenter omnino ab vſu, & exercitio libertatis poſita, & connexa inſeparabiliter ab eius operatione aſſeratur in alterum abſurdum manifeſtè incurritur: nempe libertatem voluntatis noſtræ neceſſario eiuſmodi præfinitione aboleri, vt hactenus tota fere hac diſputatione contendimus, & cui ſolutione pro phyſica prædeterminatione (quam nunc non impugnamus) ad præfinitiones de ſeſe efficaces accommodata, vel accommodanda erat occurrendum. Etenim ſi ita neceſſario præfinitio Dei de ſeſe connexa, atque inſeparabilis ab operatione præfinita voluntatis, atque ab exercitio libertatis eius prorſus independens ex parte actus primi ad eam operationem debeat præcedere, ea præfinitione ita poſita non eſſe operatio ex actu illo primo pro poſteriori ſuo naturæ ſigno nequibit: neque eius abſoluta exiſtentia voluntate, & arbitrio abſolutè impediri citius poſſet, quam præfinitionis eius abſoluta poſitio, atque illius à di-

uina

uina voluntate abſoluta præconceptio: quam neque à voluntate noſtra impediri abſolute poſſe, neque huius arbitrio abſolute ſubiacere aduerſarij ipſi ſupponunt. Vbi ergo in ſua ita præfinita operatione abſolute edenda voluntatis libertas? Vbi ad ſuas operationes arbitrij locus? vbi indifferens eius ad vtrumuis in actu primo poteſtas, atque reſiſtendi, abiiciendi, ac diſſentiendi noſtrum abſolutum poſſe? niſi ad aliquam è convulſis, eradicatis, funditusque euerſis hactenus ſolutionibus à poſtrema iſta recurratur.

6. Quodſi (quandoquidem doctrina hac adeo proxime ad noſtros Doctores aduerſarij accedere voluerunt) intimoribus aliquorum ex noſtris doctrinis velint adhærere: neſcio an id toto exequi poſſint. Dicere enim primo poſſent: præfinitiones abſolutas diuinas noſtrarum operationum, eiſque ex parte actus primi præcedentes futuritionis earum à voluntate noſtra conditionata ſcientia, diuigi, ac regulari. Sed in primis ſolutio hæc, vel ſcientiam conditionatam noſtram admittit, & ad Suariſticas noſtrarum operationum, Thomiſticis de ſertis, diuinas præfinitiones venit, vel eſt omnino inſufficiens. Patet quia, vel ſcientia illa conditionatæ futuritionis noſtrarum operationum decreto efficaci, ſeu præfinitioni earum abſolutæ ex parte ſubiecti, & ex parte obiecti conditionatæ innititur, iuxta ſtatam apud ipſos doctrinam, & tunc redeunt argumenta omnia, quæ contra ipſos dedimus controu. 2. Præterea cum operatio noſtra eſſentialiter à præfinitione hac, atque, atque à voluntate dependeat in nullo ſtatu à voluntate ab que decreto efficaci, ſeu præfinitione ipſius, fieri neque abſque voluntate noſtra eſſe poteſt. Cum autem a decreto conditionato ex parte obiecti, & abſoluto ex parte ſubiecti eſſe pro illo ſtatu nequeat, vt nunc dicebamus, atque decretum efficax, ſeu præfinitio operationum noſtrarum earum principium, & comprincipium cum voluntate noſtra ſit, eodem loco, & ſigno ad futuritionem, & veritatem obiectiuam conditionatam earum poni debet, quo voluntas, ex præquiſita eſſentialita ex parte actus primi ad illas exercendas apponuntur. Cum autem hæc omnia ad futuritionem, & veritatem obiectiuam conditionatam illarum in hypotheſi, ſeu conditionis loco apponenda neceſſario ſint, & præfinitio etiam pro conditione ad futuritionem eandem illarum conditionatam neceſſario apponetur. Eo vero loco præfinitione ipſarum poſita, ipſarum pro eo etiam ſtatu contingentiam, & libertatem conditionatam euertat neceſſe eſt: vt facili hoc, & irretractabili augumento demonſtro. Quidquid præſtat abſolute principiam operationi ſuæ abſolute poſitum, præſtat conditionate eidem, ſi pro conditione, ſiue in hypotheſi ad ipſam apponatur: cum nihil aliud tunc deſignet, quam quod præſtabit, præſtaretve abſolute, caſu quo abſolute poneretur: quare implicat verum eſſe ab eo abſolute poſito aliquid abſolute operationi præſtare, quod in hypotheſi, & pro conditione poſitum eidem conditionate non præſtet. Tum ſic: Sed poſita præfinitio Thomiſtica (vel ſimilibis alia quæuis) abſolute præſtat operationi noſtræ præfinitæ euertionem abſolutæ contingentiæ, & libertatis, vt num. 5. ſummatim, & ſuſius tota d. demonſtrauimus: ergo eadem poſita in hypotheſi, ſeu pro conditione ad operationem noſtram euertionem conditionatæ contingentiæ, & libertatis eidem præſtabit. Vt ergo ex directione, & regulatione præfinitionum harum per ſcientiam conditionatam illarum, voluntatis, & operationum noſtrarum libertatem cum ipſis componant, vel eas præfinitiones de ſe ſe cum operatione præfinita connexas deferere, vel non eſſe neceſſaria, & eſſentialia noſtrarum operationum, ſed ſupererogatoria principia fateri debent quod eſt, & à ſua ſententia decedere, ſcientiam noſtram conditionatam & plane mediam admittere, atque ad Suariſticas præfinitiones meare.

7. Denique vt verum quæ hoc abſurdum retenta præfinitionum cum præfinitis operationibus connexione declinent, dicere poſſunt: præfinitiones determinationi, ſeu operationi voluntatis noſtræ prauias non eſſe, neque ex parte actus primi ad illam cum voluntate ſe tenere ſed ipſam comitari operationem, & determinationem voluntatis, atque ad idem ipſum ſignum naturæ poſterius cum illa ſpectare. Ita ingenioſos Recentiores Complutenſes Thomidas, qui huius lectæ Dominicanis blandiri, eo etiam nomine, profitebantur reſpondiſſe audio, cum à noſtris vexarentur. Cæterum ſolutione hac in pluribus à Thomiſtica Schola neceſſario diſcedunt, atque aliarum ſectarum difficultatibus præpedientur. In primis enim præfinitionis nomen priſca, & hactenus apud ipſos recepta, ac propria quidem ſignificatione, quæ eius ad operationem præfinitam naturæ, & cauſalitatis præcedentiam ſignificat, abiiciunt: cum hanc non ita præcedere, ſed comitari ſolum ipſam pro eadem naturæ, & cauſalitatis poſteriori ſigno fatentur. Quare licet Pontio ingenioſo Scotiſtæ ea ſolutione annuentes decretum efficax operationum noſtrarum comitans defendere poſſent, nequeunt tamen ſuas Thomiſticas præfinitiones tueri, quæ & ſermonis proprietate eam naturæ antecedentiam ſonant, & apud ipſos ſemper ſignificarunt. Secundo neque decretum efficax comitans operationem, ſeu (quod eodem recidit) voluntatis noſtræ determinationem, ac non prioritate naturæ antecedens in ſuis principiis poſſunt. Ipſi enim cum Caietano 1. p. q. 19. art. 2. actum omnem liberum voluntatis diuinæ, ſecundum ſe totum, & adæquate ſumptum, Deo intrinſecum eſſe docent, licet, qua, liberum realiter formaliter perfectionem ſecundum quid ſolum, & diminutam, ac defectibilem, non abſolutam, & ſimpliciter talem intrinſece abſolutæ perfectioni neceſſariæ volitionis Dei ſuperaddat. Cum autem decreto ſuo libero, & efficaci de operatione noſtra, nec nuda ſua voluntate neceſſaria, & inuariabili Deus operationis noſtræ cauſa, & principium ex parte ſua, iuxta hanc volitionis, & decreti liberi efficacis conſtitutionem ſit: nequit decretum liberum efficax Dei, de operatione noſtra illam ex parte cauſæ, & prioris naturæ non antecedere, ſe ex parte actus primi cum voluntate operatura tenendo ad operationem efficaciter ab ipſo decretam eliciendam: quare non magis ipſam pro ſigno poſteriori naturæ, & cauſalitatis operationis noſtræ comitari decretum liberum efficax Dei poterit, quam voluntas ipſa, à qua etiam operatio ipſa procedit. Iis ergo, qui decretum liberum Dei adæquate per Dei intrinſeca conſtituunt, quin ad libertatis eorum conſtitutionem extrinſecum aliud creatum aduocent, ea ſolutio ex vſu eſſe nullatenus poteſt. Mitto impugnationes alias ſtatim attingendas contra eos, qui ad decreti liberi conſtitutionem creatum aliquid adſciſcunt, vt poſtrema hac impugnatione ſe expediant (quod aſſequi adhuc eos non poſſe conſtabit ex dicendis ſequenti controuerſi. de volunt. Dei d. de liberæ volitionis Dei conſtitutione) eę ſiquidem omnes decretum liberum hoc comitans operationem noſtram decretam, etiam adæquate per Deo intrinſeca conſtitutum æquo impetu quatiunt.

8. Si igitur, vt hæc abſurda vitent, decreti liberi deſerant per Deo intrinſeca omnino conſtitutionem, quam (Ferrara omiſſo) tota ſua Schola cum Caietano ſectatur, atque illud extrinſeca creata operatione præfinita velint, qua liberum eſt reipſa (rationis noſtræ reſpectibus, & figmentis reſecatis, compleri: quare neque ſine illarum poſſe effectu, ſeu operatione præfinita, ſine qua abſolute non eſt, neque antecedere natura, & cauſalitate operationem voluntatis noſtræ præfinitam, qua completur, ac ſubinde neque voluntatis in actu primo libertati officere: ſiquidem neque ex parte actus primi operationem voluntatis antecedit, ſed expectat potius, & tanquam ſui conſtitutiuum ſubſequitur in delectam à ſe ante hac ſententiam Ferrariæ 1. cont gent. c. 75. quam noſter Vaſq. 1. p. com 1. d. 8. Arrubal, & Herize ingenioſe illuſtrarunt, quare, & in Vazquianæ Scholæ noſtræ ſententiam eunt. Secundò præcedentiam naturæ ſuarum præfinitionem ad operationes, qua illas conſtituunt plane deſerunt. Tertiò, cum ita diuina decreta efficacia, & libera per noſtræ voluntatis operationem liberam conſtituunt: etſi voluntatis noſtræ adſeruetur in operando libertas, apertiſſime voluntatis diuinæ libertas peſſundatur; atque noſtræ potius in operationibus noſtris diſcernendis liberari ſubijcitur, quam nos eius arbitrio ſubdamus; quod dictu eſt nefas, atque aduerſariorum præcipuo fundamento repugnans. Patet, ſiquidem quouſque noſtræ voluntatis exerceatur libertas

positione ipsa operationis nostræ, qua liberum de illa decretum Dei formaliter constituitur, nullatenus Dei libertas exercetur. Cum autem in nostra potestate absolute sit eam operationem apponere, vel secus, vt eam edere libere possimus, in nostra certe potestate erit, quod Deus decernat. In uper cum absolute in nostra potestate esse absolute nequeat operationem edere, quin, quæ ex parte Dei prærequisita a nostra voluntate sunt, ad operandum ex parte actus primi adsint, atque ex parte Dei actus primo ante operationem exerceatur libertas, quæ per istam conditionem, neque liberum decretum adesse magis possit, quam operatio libera ipsa in actu primo præcedere. sit plane exercitium libertatis diuinæ in decretis nostrarum operationum concipiendi a nostræ hoc erit voluntatis pendere, secus autem huius exercitium liberum a libertate diuina voluntatis; quando quidem nullus actus Dei liber, qua liber, sed totum, qua Deo necessarius libertatem nostram operationem potest ex parte actus primi, tanta hanc decretorum aberrorum Dei per decretas operationes, & effectus creatos constitutionem) antecedere. Quanto inde fit nostra libera voluntate nos ipsos tanta hanc tentationem in negotio prædestinationis diuertere, non autem libera voluntate, & electione diuina, vt patet: quod meritum toties contra nos inclamant aduersarij.

9. Quintò: etsi hæc omnia cessarent, & operatio nostra (quæ eadem Dei est) diuinam libertatem ex præfata ratione non aboleret, nostræque non tolleret: ac proinde vtriusque libertatis exercitium liberum communi eadem operatio decreta esse posset, attamen de tamen vtriusque voluntatis, & creatæ, & diuinæ libertatem euerteret. Etenim absoluta, ac plena physica libertas ad operandum sine plena, & absoluta potestate physice operandi pro arbitrio eius, qui liber est, esse prorsus nequit: sicuti, neque naturalis, ciuilis, & politica potestas, ac dominium & absoluta libertas absque plena, & absoluta potestate eiusmodi moraliter ac politice operandi pro arbitrio eius, qui ea libertate habet esse potest: quotties a duobus efficienter, & mutuum operatio physice pendet pænes neutrius arbitrium est plena, & absoluta potestas physica ad eam operationem: ergo penes neutrum est plena, & absoluta potestas ad illam: atque ab vtroq; exulat plena, & absoluta libertas. Maior huius syllogismi per se nota est, atque exemplo absolutæ, & plenæ potestatis civilis, & politicæ libertatis, & dominij (quæ physicæ libertatis exempla sunt) demonstrata. Minor probatur: quia potestas physica plena operationis nequit esse in parte vlla potentiæ, tam principio totum partiali (cuiusmodi voluntas creata eorum, & diuina voluntas est) nisi in vtroque eorum concurrente, vel in altero quod alterum etiam præhabeat partialem potestatem, absolute item potestas ad operandum plena potestate, & præcepto non est ad operationem, quam ne quidem quis absque alterius exercere, sed coniuncta solum, si alterum comprincipium operari velit: quare opus est, vt alterum ex his, vel alterius exercitium voluntatem, & determinationem operandi, quantum ex parte sua est, præhabeat, vt præhabet in nostris principiis exercitam Dei, quantum ex parte eius est, circa operationem nostram libera voluntas, decreto nobis cum concurrendi, & in operatione auxilio, quo libertatem de facto efficiam ipsa sua merita nouit, quodque donat (si id præ, quam concurrere in efficienter decernat, donat, vel in consilio aliorum, & cogitationum in sua omnipotentia contentorum, si ante decretum conferendi cogitationem libera sua voluntate concursum habeam parat, ex quo d.g. præhabet determinationem liberam nostræ voluntatis, quod in actu primo, seu cogitationes sufficientes nobis donet, neque efficiam det eo habeamus, atque concursum ex parte sua licet non sit voluntatis operatoria habituum, quem interim inefficacitet, permittitue ex circa operationis negationem (si præualeat sit) ex cui cogitationis donatione, & alterius efficacis, [illegible] si denarem negatione se habet: cum in [illegible] præstare hanc habeat, vt donare possit, si velit. Probatur secundo eadem minor exemplo moralis, politicæ, & civilis potestatis, & dominij, quæ physicam libertatem voluntatis, & actionis potestatem, & dominium in operando imitantur. Etenim, tametsi [illegible] cipis alicuius absoluta, & plena potestate, & dominio ciuili, aut politico actio non est, quæ ab alterius potestate pendet, cuius arbitrium non sub eius sit potestate sed inadæquate, & conditionata, si alter non velimus, sed in idem conuenimus vterque. Similiter nec plenum, & absolutum dominium rei cuiusdam penes vnum esse potest, qui ea sine iniuria alterius habentis in illam æquum ius, & potestatem vti, hoc tenente, nequit: vnde illud axioma iuris emanauit. *Rei eiusdem penes duos dominium in solidum* (id est plenum, & absolutum, ac non ex parte solum) *esse non posse*: quod de subtilibus, quam totius, argumentis & tectinis nostrorum recentiorum controuersiæ, de medium vindicamus.

10. Sexto denique impugnatur solutio: quia cum ex æquo, & a Deo, & a voluntate efficaciter oriatur voluntatis nostræ operatio (quæ idem vtriusque exercitium commune liberum est) casu omnino, & fortuito, neque ab alterutrius consilio apponi potest: quare ex decreta huius comitantia cum nostræ voluntatis operatione, & determinatione tota diuinæ prædestinationis, & de nostris liberis actibus prouidentiæ certitudo aboletur, quod est absurdissimum. Assumptum ostenditur, cum enim, vt diximus n.6. in nullo statu, siue conditionato, siue absoluto ea operatio ab altera solum voluntate hic creata, fieri diuina esse potest, sed necessario, & efficaciter ab vtraque connexum esse in vtroque statu debeat, ne quit Deus, quid voluntas in alterutro statu præstitura sub his circunstantiis vel absolute, vel in hypothesi positis præstitura in edenda operatione sit nosse, vt se se illi, comitem adiungat, quin se ea ipsa scientia, vel conditionata, vel absoluta cooperationem adiunctam voluntati, ac proinde nulla scientia directum, sed casu, & fortuito videat. Non secus, ac si cœca nocte duo in trabem, seu alterem prægrandem ab vtroquoque eorum immobilem ex aduersis extremitatibus mouere tentantes casu, & forte fortuna mouerent: idque forte conditionate sub eis circunstantiis Deus scientia sua conditionata nouit: quia particularis, & absolute positis illis ita omnino, ac non aliter & sua, & nostræ voluntatis in operando connexio futura est, quocirca, etsi quia ita vtriusque connectionem in ea hypothesi, & circunstantiis fore scientia sua conditionata prænouit periculo frustrandi suæ libertatis exercitium absolutum, & decretum non se exponat, cum ex parte sua, & ipsam, & concursum determinate absolute decernit, aut casu, & fortuito sui, & voluntatis concursum simultaneum in eadem voluntatis nostræ operatione coniungi conditionata sua scientia nec vitat, (vt contendimus) nec ignorat. Porro duæ postremæ, nempe quinta, & sexta impugnationes, etsi decretum efficax de nostra voluntate determinatione, effectu, & operatione, [illegible] extrinsece, sed per Deo intrinseca omnino, & adæquate constitutum, & ab æternum quod tantum, & impossibile esse ostendamus determinationem, & operationem voluntatis nostræ contrarias oriam, ac non antecedens esse permittamus, æque eiusmodi decretum impugnant. vt facile eas, perfunctorie etiam, meditanti patebit.

CERTAMEN XIV.

Argumenta à ratione aduersariorum exarmantur, ac fortius in ipsos regerunturs.

1 RIsitat aduersariorum a primeuis à ratione essormans occurrere. Neque ab antiquitate pertundur, institutis quæstionibus, disiecta, regeitaque in ipsos satis a nobis antea sunt. Et quidem si quæ a ratione opponunt, & vocum ambagibus, quibus [illegible] farorum quisque ea proponit, & superstitiosa [illegible] nenda hic essent, neque tab terminis non pauca, [illegible] in præcedentibus abunde [illegible] gram, atque vltra iustum etiam, [illegible] ea recolendis, [illegible] & [illegible] sed tamen quæ ea argumenta [illegible]

pauca à Deo capita rediguntur, vt ea pauculis numeris proponi, diluí, atque in obiectantes maiori impetu retorqueri facile poſſint. Ex eis vero quædam generalia ſunt ad omnem voluntatis creatæ operationem: quædam vero ad omnem eius operationem honeſtam gratiæ meritoriam, & æternæ ſaluti proficuam, quare & ex miſericordi Dei electione ſupernaturali, ſiue prædeſtinatione prouenientem ſpectant. Sub primo capite (quod bifidum eſt) duo alia continentur ſpecialiora. Alterum ex indifferentia voluntatis petitum, alterum vero ex prædicatis cauſæ, & libertatis ſecundæ, quæ in illa eſt, ſiue ex parte primatus cauſalitatis, & libertatis diuinæ. Tertium aliud arguendi caput è diuinæ ſcientiæ infallibilitate, & certitudine deſumptum omittendum hic fuit, quia quatenus ad puram ſcientiæ veritatem neceſſariam ſpectat obtruncatum à nobis eſt controuerſ. de ſcient. diſp. 4. q. 4. quatenus vero ad neceſſitatem earum præfinitionum pro determinatiuo, aut verificatiuo diuinæ de ipſis ſcientiæ attinet ibi diſputatione de determinatiuis, & verificatiuis ſcientiæ diuinæ.

2. Ad rem igitur præſentem arguunt primo. A principio, & cauſa actiua indifferenti, vt indifferenti, nequit eſſe operatio, & effectus determinatus, ſeu determinate: atqui voluntas noſtra de ſe, & in ſe indifferens principium, & cauſa actiua ſuarum operationum, & effectuum eſt: ergo ab ea, vt tali, nequit eſſe ſua operatio, aut effectus determinatus, ſeu determinate: ergo, ab ea operatio ſua, aut effectus determinatus ſeu determinate proueniat, oportet illam ex parte principij aliunde, ſeu ab alio determinari, ſeu prædeterminari, ſiue intrinſece per phyſicam prædeterminationem (de qua nil in præſenti) ſiue extrinſecus per Dei præfinitionem, ſiue prædeterminationem (de qua nil à quo in operando dependet. Niſi in maiori ſubdolam vocem *determinate*, quaſi alterius *determinatus* ſynonymam haberemus, facile negaremus maiorem. Etenim à Deo præcipuo, & primo agente libero, & indifferenti, qua tali, & creatæ omnes operationes, & effectus determinati, & libera ſua omnia decreta determinata ſuo modo prodeunt: quare, & à reliquis agentibus liberis, & abſolute indifferentibus, quæ primi illius imitationes, & imagines in eo (vt vidimus q. 1.) ſunt, qua talibus etiam, non poteſt ſolum vna, ſed debent determinatæ ſuæ operationes, & effectus prouenire. Quod autem Deus primum agens liberum ſit, non tollit, quo minus agentia libera creata ipſum, in eo etiam imitentur: cum aliunde libertas diuina in operando abunde ſaluetur, vt argumentis ex eo capite petitis reſpondentes oſtendemus. Secundò eius maioris falſitas ex definitione cauſæ liberæ vniuerſim ſumptæ, prout creatam etiam coercet, ab ſcriptura Patribus, & Conciliis, & Scholaſticis Doctoribus conſone tradita & euidenter cert. 3. demonſtrata oſtenditur. Siquidem iuxta illam agens liberum, qua tale, debet eſſe indifferentis in actu primo, ad agendum, vel non agendum, ſeu hoc, vel eius oppoſitum poteſtatis.

3. Tertio ex horum doctrina neceſſario à Catholicis omnibus admittenda impugnatur, quia per hos poſita etiam præfinitione operationis noſtræ voluntatis, vt libera maneat, debet manere in illa poteſtas, & actuitas indifferens ad operationem, eiuſque ſiue poſitiue, ſiue priuatiue oppoſitum: ac proinde manet in voluntate in ſenſu compoſito præfinitionis (& idem eſt phyſicæ prædeterminationis) ſi multas potentiæ ad vtrumque extremum, licet non potentia ſimultatis præfinitionis cum extremo oppoſito operationi præfinitæ, ſed ab indifferenti, qua indifferenti poteſtate actiua ſaltem creata nequit operatio, & effectus determinatus, ſeu determinate prouenire per vos: ergo neque operatio determinata, ſeu determinate poteſt prouenire à voluntate, poſita etiam quauis præfinitione diuina ipſius. Vnde & incaſſum contra nos eo principio arguunt Thomiſtæ, quod æque eos impugnat: ac rurſus ſuarum præfinitionum cum operatione, & effectu præfinito neceſſariam connexionem debellat. Siquidem iuxta illud, & potentiam voluntatis indifferentem (quam catholice fatentur) non ſolum non neceſſario, & ineuitabiliter futura à voluntate præfinita operatio eſt, ſed quod ea ſit, eſt omnino impoſſibile, vt ergo illam maiorem tueantur poteſtatem indifferentem voluntatis ad vtrumvis poſita præfinitione, ſiue vt ipſi aiunt ſimultatem poteſtatis in ſenſu compoſito præfinitionis, poſita præfinitione contra ſcripturam Patres Concilia Senonenſe, & Tridentinum contra Innocent. 10. & Alexandri 7. definitiones, & contra euidentiſſimam rationem coguntur deferere, & ſperne negare cum hæreticis libertatem. In forma reſpondeo diſtinguendo (ob æquiuocationem adverbij *determinate*, quæ in vocem *determinatus* etiam refunditur) maiorem: *determinatus* in ſua cauſa, & *determinate* determinatione antecedente in ſua cauſa nequit effectus, aut operatio ab agente indifferenti principio procedere fateor. *Determinatus*, & *determinate* talis in ſe, & quoad ſuam entitatem nego: ita enim à principio indifferenti, qua tali, omnis operatio, & effectus contingens, & liber debet procedere: quin, ni ab indifferenti principio procedat, liber eſſe poſſit. Procedere enim à principio determinato ad vnum operationum & effectuum naturalium, & neceſſariorum neceſſitas eſt, quæ libertatem aboler, atque eos à liberis operationibus, & effectibus diſtinguit. Inde conceſſa minori, diſtinguitur eodem modo conſequens, & argumentum euaneſcit.

E primatu libertatis Dei, qui prima cauſa efficiens libera eſt, arguunt à primo agente libero operationis noſtræ debet eſſe anterior, & prima abſoluta determinatio operationis noſtræ: atqui Deus primum agens liberum eius operationis eſt: ergo à Deo debet eſſe anterior, & prima determinatio noſtræ operationis. Nequit autem eſſe ab eo determinatio anterior, & prima, niſi per diuinam illius prædeterminationem, ſaltem extrinſecam præfinitionis ſeu decreti efficacis de illa anterius natura ad ipſam à Deo libere conceptí: ergo ad noſtram operationem neceſſario, & eſſentialiter Dei de illa præfinitio prioritate naturæ, & cauſalitatis præcedit. Confirmatur maior, imo & integrum argumentum. Quia, ni Deus operationem noſtram anterius natura præfiniat, atque voluntatem noſtram ad illam exercendam in actu primo, ſaltem extrinſecus præfinitione ſua, prædeterminet, ſed potius abſolutam eius determinationem noſtræ voluntati relinquat, Dei primæ cauſæ in ea operatione edenda, & indifferentia, & libertas abſolute à libertate inuerſo naturæ ordine determinabitur: cum ante operationem, & determinationem voluntaris, & arbitrij noſtri, ni Dei de illa præfinitio præcedat, ex parte etiam Dei abſoluta eius determinatio non ſit, ſed ad illam edendam indifferentia abſolute, & determinatio, vt ſiminum, conditionata oblatione indifferenti concurſus ſui, ſi ſe voluntas determinauerit, ac Dei omnipotentia ipſi per illam oblationem applicita vti voluerit. Quod ſi de determinatione voluntatis ex libertate contrarietatis ad operationem, eiuſque contrariam: cum ad vtramuis Deus concurſum ſuum offerre debeat, & omnipotentiam applicare ad alteutram edendam; neque ad eam, quæ à voluntate ſe determinante elicitur conditionalis illa determinatio ad illam potius, quam ad oppoſitam operationem præcedit: cum ad oppoſitam etiam ea ad vtrumvis concurſus ſui oblatio, & omnipotentiæ applicatio, ſit etiam conditionata voluntas concurrendi in Deo: ergo eiuſmodi oblatio indifferenter concurrendi cum noſtra voluntate ad vtramuis operationem Deum cauſam primam liberam noſtræ operationi omino, non ſolum abſolute, ſed conditionate indifferentem, ac indeterminatum relinquit: quare à ſecunda cauſa libera, ſcilicet voluntate noſtra, determinatur cauſa prima libera ad operationem, quæ libere ad vtramque edendam eſt: in quo naturæ ordo apertè ſubuertitur (maxime cum ex libertate contrarietatis operamur) & diuina libertas in noſtris operationibus edendis humanæ ſubiicitur: quæ ſolo ipſo vocum ſuam produnt abſurditatem: & deuoranda tamen ſunt ab his, qui antecedentes liberarum noſtrarum operationum præfinitiones, ſeu decreta Dei prædeterminatiua negent.

4 Expendi, quam potui arctiſſime, quia breuiſſime,

sime, quæ aduersarij, dum innumeris vocibus opponunt, & amplificare extensione ipsa confundunt debilitant, & extenuant; imo & argumento vires ex propriis addidi. Respondeo tamen in primis hoc argumentum cum tota confirmatione maiori impetu Thomistas solutionis postremæ de concursu, ac non antecedentia diuini decreti ad operationem, seu determinationem nostræ voluntatis, quam toto cert. 13. directimus, impugnare: quare si quid ardoris viuidi illa haberent ad eius solutionis authores Cabreram, Ledesmam, Zumelem ea dirigeremus, vt in aduersarios effervescerent, frigidioraque ad nos deinceps peruenirent: maxime cum illi nullum aliud diuinæ libertatis exercitium anterius natura ad concurrendum & cooperandum nostræ voluntati ad suam determinationem, seu operationem recognoscant primo suis præfinitionibus ea solutione detersis quo posito nihil aptum argumento ex primatu causæ primæ libere, seu libertatis diuinæ eliendo possunt respondere, vt etiam dicendis manifestum fiet: siquidem, vt hic saluetur primatus, exercitium aliquod diuinæ libertatis natura anterius determinationi, seu operationi voluntatis nostræ debet assignari, aliquaque huius in exercitio suæ libertatis ad diuinum illud subordinatio, atque subiectio. Respondeo ergo in nostra doctrina facillime negando maiorem argumenti. Vt enim saluetur primatus libertatis causæ primæ Dei respectu operationis, & determinationis nostræ voluntatis, opus non est à causa prima libera eam prius natura determinari: sed causam primam liberam suam, liberam potestatem, & indifferentiam circa eius operationis, & determinationis nostræ positionem ex parte sua determinare anterius natura ad voluntatis nostræ, seu causæ secundæ liberæ determinationem, & operationem, per id enim exercitium libertatis secundæ creatæ, & posterius, dependens, & subiectum, ac subordinatum exercitio primæ libertatis diuinæ sufficienter intelligitur: cum hoc non præsuppositio circa operationem, & determinationem voluntatis creatæ exercitium libertatis secundæ esse prorsus nequeat. Aut decreto voluntatis diuinæ concurrendi ex parte sua ad operationem, & si non prædeterminatiuo operationis (quod & debere ex parte actus primi præcedere, & à voluntate ad suæ libertatis absolutam determinationem, & exercitium operationis supponi asserimus) libere a Deo concepto ea anteriorias exercitij libertatis causæ primæ respectu exercitij libertatis causæ secundæ, hanque respectu illius posterioritas, dependentia, subordinatio, atque subiectio seruatur vt patet: ergo diuina præfinitione operationis pro naturæ priori ad determinationem, & operationem voluntatis nostræ opus non est, vt diuinæ libertatis respectu operationis nostræ præfinitio, seu determinatio præcedat.

6. Quocirca æquiuocatio vitanda est de contingenti, & libera appositione operationis nostræ etiam à Deo, à quo libere etiam, nec solum à nostra voluntate apponitur. Etenim, vt libere aliquid ab agente libero apponatur, opus non est, vt sit illud formale, & immediatum exercitium libertatis, seu indifferentis potestatis in actu primo agentis illius à quo libere, ac non necessario apponitur: siquidem plures extrinsecæ nobis operationes formale immediatum, & primarium exercitium libertatis nostræ non sunt, & tamen libere à nobis apponuntur (vt domus, ad quam ignem libere applicamus, incendio, vulneratio, & occisio inimici, imo, & manus ad ignem, vel ensem applicandum, & immittendum extensio) quæ promae, & alia pleraque libera nobis secundario sunt: quia eatenus libera nobis sunt, quatenus à libera nostræ voluntatis formali & primaria determinatione, seu volitione efficaci pendent, & proueniunt: quæ, si abesset, neque ea omnia à nobis fierent, eaque semel à nobis habita, non libere immediate, & in se, sed necessario à nobis proueniunt. Igitur operatio, & determinatio voluntatis nostræ libere, & à Deo, & à nostra voluntate est, diuersimode tamen. Respectu enim nostræ liberæ in actu primo voluntatis formale eius exercitium liberum immediatum, & primarium est, gauderque ideo libertate nostra primaria. At vero respectu libertatis causæ primæ Dei formale, & immediatum exercitium, & determinatiuum non est. Sed ex præsuppositio volitione libera concurrendi diuinæ cum voluntate nostra, quæ formalis libertatis diuinæ determinatio, est exercitium immediatum eius, ac primarium liberum proueniens: quare ea nostra operatio respectu libertatis diuinæ libera secundario solummodo censetur, etsi non necessario determinationem formalem diuinæ libertatis, seu exercitium primarium eius absolute, sequatur, vt libertatis nostræ, vt hactenus ostendimus, iura seruentur. Ex qua doctrina tota subruit confirmatio. Siquidem ex ea constat exercitium liberum primarium, & formalem determinationem libertatis diuinæ a nostra operatione, seu libertatis creatæ determinatione non pendere, nec ei subordinari, vel subiici; sed potius è contra: cum operatio, & determinatio libera nostræ voluntatis primæ libertatis diuinæ immediatum exercitium, & formalem determinationem in decreto concurrendi (quodcumque illud sit, de quo d. 3. sequenti) nostræ operationis minime absolute determinatiuo, supponat. Quod autem in effectu, seu operatione absolute apponenda à nostræ voluntatis libertate dependeat, seu potius illam sine nostra libertate non possit apponere, non est libertatis Dei dependentia subordinatio, & ad creatam voluntatem subiectio, cum in eo benigno concurrendi decreto eam voluntati permittat, vt iura libertatis eius, & operationis seruet, quæ omisso saltem decreto concurrendi, vel præfinitendo fortasse oppositum, posset violare. Ad demum elargitione cogitationis effectum habituræ, si donetur, eam ipsam voluntatis nostræ operationem, & determinationem in suo dominio, & potestate habet: quare eo etiam titulo est alia libertatis nostræ secundæ ad primam Dei in absoluta determinationis, & operationis suæ positione subiectio, & subordinatio.

7. Ex nudo, & generaliori prædicato causæ primæ respectu omnium causarum secundarum, etiam naturalium, arguunt tertio quia causæ prioris altera prior esse natura debet influxus, & operatio in illam: ergo causæ primæ Dei (quæ prima respectu omnium causarum creatarum, & operationum est) influxus, & operatio in illas prior natura esse debet. Atqui voluntas causa creata, & secunda est respectu, suæ etiam operationis: ergo causæ primæ Dei operatio, & influxus, in hanc etiam, debet esse natura prior. Confirmatur, quia causa omnis secunda ideo dicitur. Non, nisi mota ab alio, mouere, id est à Deo; Deus autem mouere immotus ab alio: Vnde & hic dicitur mouens immotus, & primus motor ab Aristot. Sanct. Thomæ Philosophis, ac Theologis reliquis nominatur. Confirmatur: quia si nostra creata voluntas, quæuisve alia causa secunda, immota prius à Deo in suam operationem proderet, ac se, non prædeterminata, determinaret suæ operationis esset, mouens immotum, quod est causam primam, siue primam aliam non habens suæ operationis esse, atque adeo minime admittendum. Respondeo in primis retorquendo in aduersarios argumentum. Ipsi enim, vtpote catholici, fatentur voluntatem creatam ad dissensum non prædeterminatam siue intrinsece, siue extrinsece, imo vero prædeterminatam ad consensum ipsi contrarium, & in sensu composito prædeterminationis huius habere potentiam absolutam ad dissensum, siue posse simultate potentiæ, vt aiunt, dissentiri iuxta concilitorum, & Pontificum definitiones datas q. 3. ergo, absque prædeterminatione, siue intrinseca, siue extrinseca Dei, voluntas deese, & à se potest operari: ergo, & potest absolute esse causa prima suarum operationum, primam aliam non supponens, si quid aduersariorum discursus probat: non minus autem regugnat creaturæ posse absolute esse causam primam non supponentem aliam suarum operationum, quam esse exercite, & actu causam primam non supponentem aliam: ergo aduersarij totum sui argumenti impetum, (si quem habet) excipiunt. Sed certe nullum habet: fallum siquidem assumit, dum causæ prioris alicuius operationis, & effectus, ac proinde primæ, quæ Deus est respectu omnium creatarum, debere per aliquam

prio

debere per aliquam priorem natura prædeterminationem phyſicam, ſiue intrinſecam, ſiue extrinſecam operationi cauſæ ſecundæ præcedere. Et de intrinſeca quidem & inhærente cauſæ creatæ facile conſtat: quia præter eius ſuperfluitatem præſertim in cauſis naturalibus ſecundis) ea prædeterminatio actio formaliter eſſe nequit; alioqui pro priori naturæ ad operationem creaturæ, & pro quo ea prædeterminatio ab aduerſariis ponitur, ponenda eſſet operatio, & influxus Dei in effectum, & operationem creaturæ, ac proinde, & ipſa creaturæ operatio, & effectus: cum actio, & influxus in terminum pro nullo ſigno abſque termino eſſe abſolute poſſit, neque influxum alium, vt illum apponat ſpectare: alias abſolutus non eſſet; quare actio, & terminus, ſeu effectus ad idem ipſum naturæ ſignum ſpectant, vel certe nullum aliud prius expectant: qualitas autem creata eſſe itidem nequit ea prædeterminatio: eſſet enim operationis creaturæ cauſa etiam ſecunda: quæ, ſi abſque alia Dei prædeterminatione ſolo Dei influxu actuali, & cooperatione comitante cum ipſius, & cauſæ alterius ſecundæ per ipſam prædeterminatæ cooperatione à Deo ſatis præmoueatur (vt fatendum neceſſe eſt, ne in proceſſum infinitum prædeterminationem anteriorum natura, & cauſalitate abeatur) totus totus Thomiſtici huius argumenti impetus infringitur. Principium hoc de neceſſitate anterioris naturæ prædeterminationis Dei, vt cauſa vlla ſecunda (ne dum omnes) operetur, Caietanus, Albelda, & reliqui peritiores Angelici Præceptoris eſſe reiciunt, & explodunt. Reſpondeo ergo primatum cauſæ primæ noſtrarum operationum concurſu ſimultaneo Dei cum illa, ſicuti, & cum cauſis reliquis ſecundis ſaluari, vt non ſolum priſci Thomiſtæ peritiores, verum & ex Recentibus, cum quibus pugnamus, ſubtiliores memorati certam. proximo fatentur. Saluatur ſiquidem in eo non ſolum cauſarum ſecundarum in eſſendo, atque ita in operando, ſeu operatione ſua dependentia remota (quam ſatis eſſe Durandi ſchola ad primatum Dei, in cauſando etiam defendit) ſed & proxima in operando dependentia, & quod cauſa ſecunda ea ipſa operatione, qua mouet, & ſe, & alia, à Deo prima cauſa ſimul moueatur ac ſuarum operationum primum mouens non ſit: cum illa ipſa ſui motio ſit à Deo, & quatenus à Deo, eſt prioritate dignitatis, & maioris vniuerſalitatis, & independentiæ ab prior ſeipſa, quatenus à cauſa creata, & ſecunda procedit, vt ſæpe dixi.

8. Quamquam reſpectu creaturarum voluntatum, ſiue cauſarum ſecundarum contingentium prædictio alia intentionalis per primam indeliberatam cogitationem, & motus ſubitos cum S. Thom. Albelda, Valquez, & vtriuſque ſchola Dominicanæ, & noſtræ Doctoribus Deo ſoli adſcribenda ſit: & in operibus omnibus meritoriis, & ad vitam æternam, quouis gradu, conducentibus per ſanctas cogitationes, ſiue congruas, ſiue ſufficientes entitatiue ſumptas, etiam ex ſola Dei miſericordia, intentionalis eſt prædictio: quoad extrinſecam verò noſtræ voluntatis à Deo prædeterminationem per decretum efficax Dei antecedens illius operationem, ſiue præfinitionem Dei ab eius primatu in operando cauſæ primæ non venit: vt aduerſariorum diſcurſus patet: niſi ſimul aſſeratur creata aliqua operatione Dei decretum (quod cum aduerſariis abnuimus) conſtitui: tunc enim ſi quid argumentum probaret de operatione, probaret etiam de Dei decreto, ſeu præfinitione per ipſam conſtituta debere noſtræ voluntatis operationi natura præcedere: ſed, cum nihil de operatione probet, nihil in hac etiã decreti conſtitutione probat de decretorimo illi ipſi Thomiſtæ, qui ad libertatem noſtræ voluntatis tuendam ea conſtitutione cum Vaſquianis noſtris vti volunt, ea vtuntur, vt Dei decretum efficax de noſtris operationibus comitans ſolum illas, nullatenuſque antecedens ſtatuant. Solum ergo materiale arguendi caput pro anterioribus natura noſtra operatione diuinis præfinitionibus primatus primæ cauſæ Dei eſſe poteſt, quia primatus cauſæ primæ abſque libertate in cauſando eſſe nequit: ex qua libertate prima in cauſando ducitur formaliter, & immediate argumentum de primatu diuinæ libertatis, à nobis ante hoc de primatu cauſæ primæ in operando eneruatum n. 5. & 6

9. Quamum arguendi caput aduerſariis anguſtius eſt. Sed nequaquam ſtrictius enodatis tribus anterioribus, & diſſectis. Nempe ex diſcretione prædeſtinati à reprobo: quæ quidem per prædeſtinationem Dei abſolutam anteriorem natura operatione noſtra, atque ab ipſa independentem (alioqui prædeſtinatus ſe tandem à reprobo diſcernet) è pura Dei gratuita, & miſericordi voluntate ab eo habitam eſſe debet; quæque item cum ſalute, & bonis ad eam neceſſariis prædeſtinati connexa certo ſit: quid ergo illi ad præfinitionem antecedentem ab vſu libertatis prædeſtinati, cum ſalutis, tum neceſſariæ ad hanc operationis prædeſtinati deficit? Hoc argumentum eneruatum ſupra, nec ſemel à nobis eſt: præſertim quæſt. 1. certam. vlt. atque iterum futius excutiendum contouer. de prædeſtinat. vbi de eius cum libertate noſtra concordia. Nunc autem breui ex dictis reſpondeo. In primis illud ipſum validius impetere plures ex aduerſariis ſubtiliores, qui argumento de euerſione creatæ libertatis per ſuas præfinitiones preſſi dependentiam earum in ſui poſitione ab exercitio abſoluto libertatis noſtræ, vel præuiæ actionis, aut negationis diſponentis, vel actionis ipſius præfinitæ in diuerſo genere cauſæ præcedentis, vel præmotionem comitantis admiſerunt, vt proxime anterioribus tribus, aut quatuor certaminibus oſtendimus. Secundo reſpondeo: in noſtra doctrina abſolutam prædeſtinationem, & diſcretionem prædeſtinati à reprobo per illam abſolutæ ſaluti conſequendæ, & bonis operibus prædeſtinati ad illam abſolute apponendam actiue abſolute præcedere: item à Deo independenter ab illis abſolute poſitis, tanquam cauſis, moraliter adhuc diſpoſitiuis, ſeu meritis, quamtumvis tenuiſſimis, & motuis debiliſſimis, è ſola gratuita eius voluntate omnino liberali, & miſericordi concipi. Denique infallibiliter ac certo, cum ſalutis, tum bonorum operum prædeſtinati, quibus obtinenda hæc eſt, effectum habituram abſolute prædeſtinationem eſſe; ac ſubinde illi connexionem aliquam cum ſalute, & operibus ad illam præceſſuris prædeſtinati, ſiue intrinſecam, & cauſæ, ſiue extrinſecam, ſeu logicam, & aliunde, ſiue extrinſecus mutuatam arguitiuam ſolum, & conſequentiæ negari minime prædeſtinationi poſſe. Nihilominus prædeſtinationem diſcernentem prædeſtinatum à reprobo neque ſalutis, neque operum prædeſtinati ad eam obtinendam præmotionem, ſeu efficacem Dei de illis voluntatem antecedentem prorſus ipſa cum eiſve de ſeſe connexam ordine cauſalitatis neceſſario eſſe debere, nec ſalua noſtra libertate eſſe poſſe.

10. Etenim prædeſtinatio ſalutis, aut operum ad eam obtinendam efficax voluntas non eſt; ſed ſolum eſt voluntas efficax efficacium auxiliorum, ſeu congruarum cogitationum (horum ſiquidem *præſcientia, & præparatio* ab Auguſtino definitur) neque intentionem ſalutis prædeſtinati de ſe efficacem ſupponit neceſſario; certi de ſuper erogatoria regulata per ſcientiam mediam quæſtio inter Soaritas, & Vaſquiſtas apud noſtros ſit, de qua nos ſuo loco: eum autem efficacia auxilia, atque effectum habitura, quæ eſſentia ſua, prædeſtinatio concernit, de ſe, & ab intrinſeco efficaciam ad opus non habeant, & determinationem, ſed à conſenſu voluntatis, ſalrem ſub eorum hypotheſi, & conditione futuro oportet, vt prædeſtinatio conſenſus conditionati præſcientiam præuiè ſpectet: tum, vt ab auxiliis efficacibus apprehendis non aberret: tum, vt intenta ſalute prædeſtinati non cadat, eãi nec de ſe, nec ab intrinſeca natura auxilij efficacis, quod apponit, nec mediate, aut immediate pro naturæ priori connectitur. Hinc autem ſit omnem connexionem, quam prædeſtinatio habet cum ſalute, & prædeſtinati operibus à futuritione conditionata conſenſus noſtri, à qua efficax auxilium eſt, habiturum effectum, ſi donetur, & cuius præſcientia Deus in prædeſtinando dirigitur pendere; ac proinde logicam ſolum connexionem eſſe cum conſenſu, ſeu effectu & operatione noſtra, cum donatione illius auxilij purificatur conditio: imo non intrinſecam prædeſtinationi, aut conditionatæ ſcientiæ, qua regulatur, ſed extrinſecam, & mutuo acceptam à certitudine obiecti (ſcilicet conditionata futuritione) quod eſſe ſupponitur, vt illud diuina ſcientia infallibiliter repræſentet: quia quidquid pro quouis ſtola eſt, neceſſe eſt eſſe. Inde etiam ſic: eam connexionem, cum eius

auxilij donatione purificatur conditio, prædeſtinationis cum conſenſu abſoluto voluntatis, & neceſſitatem, quam futuritionis abſolutæ conſenſus prædeſtinatio affert, ſolummodo conſequentem eſſe: ſiquidem, nec alterius rationis, imo, neque alia, ab ea eſt, quam futuritio conditionata conſenſus ad abſolutam eiuſdem futuritionem purificata conditione affert: quæ hanc naturæ priori non antecedit, ſed potius tunc ſublequitur: ſiquidem caſu, quo (vt abſolute poteſt) poſita, & purificata conditione abſolute non eſſet conſenſus, fore illum ſub ea conditione falſum eſſet: nec futuritio eius conditionata, nec præſcientia proinde, neque prædeſtinatio per illam conditionem, ſiue auxilium fuiſſet. Vnde tertio fit, ſcientiam conditionatam, quæ illam conditonatam futuritionem neceſſario ſupponit, & prædeſtinationem, quæ ei ſcientiæ neceſſario innititur ab exercitio abſoluto libertatis voluntatis in ſui poſitione, pro ſuo priori ſigno pendere; ita, vt abſolute in poteſtate voluntatis, purificata etiam auxilij congrui vocatione, ſit, ne eiuſmodi præſcientia, & prædeſtinatio pro ſigno illo anteriori fuerit. Non ſecus, ac futuritionem conditionatam (cui tota prædeſtinationis machina innititur) eadem ſua indifferenti ad vtrumvis poteſtate, ac libertate in actu primo (in qua etiam poteſtas non conſentiendi clauditur) purificata etiam conditione impedire abſolute voluntas poteſt, ne fuerit pro priori ſuo maioris vniuerſitatis per abſolutam conſenſus negationem.

11. Sed tamen nihil horum, ſi ſemel, vel maioris vniuerſalitatis, vel naturæ priori præcedat, poteſt, purificata ex illis conditione, abolere voluntas ne ſint, ſicuti ex ſuppoſitione conſenſus ſui abſoluti purificata conditione, ne ſit, facere abſolute nequit: eſſet enim poteſtas ad coniungendam cum actu eius negationem, & contradictorium, quæ chimærica omnino poteſtas eſt. Sine hac verò poteſtate faciendi, ne abſolutè ſit conſenſus voluntatis, qui ſemel eſt, purificata conditione, ne pro ſuis ſignis ea omnia, quæ ſemel ſunt, & præcedunt, ſine pro illis, & præcedant ne fuerint tamen, nec pro ſuis ſignis ea omnia præceſſerint, abſoluta poteſtas voluntatis eſt; ſiquidem, cum futuritio conditionata ſub eius auxilij hypotheſi, & conditione, & ſubinde reliqua præfata ipſi inuitentia à conſenſu abſoluto voluntatis contingenti purificata conditione in ſui poſitione pendeant (qui à libera omiſſione conſenſus purificata etiam conditione reiici abſolute poteſt) futuritio conditionata, & præfata ipſi inuitentia impediri abſolute poſſunt, ne pro ſuis ſignis fuerint; tametſi verum eſt plane, in voluntate non poſſe eſſe poteſtatem abſolutam poſita conditione ad præſtandum ne illa ſemel poſita, ſiue ex ſuppoſitione, quod ſuis quæque ſignis præceſſerint non ſint, niſi ſit poteſtas ad omiſſionis abſolutæ conſenſus poſito etiam abſoluto conſenſu: cui, vt diximus abſolute futuro, vt tali, purificata conditione futuritio eiuſdem conditionata, & præfata reliqua eam ſupponentia innituntur. Verum dependentia hæc præſcientiæ conditionatæ obiectiua ſolum ac ſubinde prædeſtinationis à futuritione conditionata, ac demum, cum purificatur conditio à futuritione abſoluta conſenſus, cui conditionata veritas, & futuritio innititur, nec tanquam à morali diſpoſitione, merite, vel motiuo prædeſtinationis eſt, vt dixi; ſed tanquam à materia capaci, quæ prædeſtinatione à Deo ad finis intenti infallibilem aſſecutionem aſſumi poſſit: niſi enim auxilium habiturum effectum, ſi daretur, & eſſet, & præſciretur apta media prædeſtinationis ad ſalutem prædeſtinati infallibiliter ob inendam Deo non forent: ſicuti in aduerſariorum præſimientium ſententia ſalus, & conſenſus, & ſubiectum prædeſtinati præfiniti à Deo minime poſſent, ſi eſſent impoſſibiles: ac proinde earum poſſibilitas ad Dei præfinitionem, & ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, qua præfiniciones illæ regulantur neceſſario ſupponitur ac ſubinde duo hæc à conſenſus, & ſalutis per eam præfinitionem prædeſtinati tanquam à materiæ capacitate obiectiue pendent. Neque verò id obeſt quominus tota prædeſtinationis vnius præ alio ratio, & cauſa, ac proinde prædeſtinati à reprobo diſcretio penes Deum ſit: vterque etenim materiam capacem, & obiectiue offert ad prædeſtinationem ſuam: cum nemo ſit, eſſeve poſſit, qui ſingulis, & omnibus auxiliis diuinis non ſit conſenſurus, ita vt nulli eorum omnium, quæ in Dei omnipotentia continentur, conſenſurus eſt, & ſi daretur, vt ſuo loco monſtrabitur ex ſola ergo gratuita miſericordi, liberali, ac benefica Dei voluntate pendet, huic potius præ alio, ea, quibus conſenſurus eſt, ſi donentur, & ſalutem conſecuturus, auxilia ex præſcientia prædeſtinatione ſua præparare; non verò alteri, cui præparare etiam poſſet, ſi vellet: in eoque, ac proinde penes Deum ſolum tota prædeſtinati à reprobo diſcretio eſt.

QVÆSTIO VIII.

An per alias rationes præfatæ liceant præfinitiones.

ROBVSTIS hiſce præfinitionum prædeterminatiuarum communibus impugnationibus noſtratia etiam, leuioris fors armaturæ, placuit ſeorſim adnectere.

CERTAMEN I.

Peculiares à ratione impugnationes contra præfinitiones de ſe efficaces, & prædeterminatiuas.

1. SIt impugnatio ex ipſa natura arbitrij, & voluntatis noſtræ, quam mobilem ab alio ſolum intentionaliter, ſeu per obiecti propoſitionem, phyſice verò, à ſe ipſa tantum, mobilem ſemper iudicaui: imo ita cenſet Valq 1.2.d.26.n.4 & 7.& 1.p.d 99. c.8. n 51. aſſerens voluntatem neceſſitari non poſſe ad amandum obiectum, de quo boni, & mali ratio repræſentatur: id quod, ſi mobile ab alio phyſice eſſet non erat cur cum eo iudicio indifferenti non poſſet phyſice ab alio ad amandum determinate impelli, & determinari, ſiue neceſſitari: quare non eſſe phyſice mobilem ab alio ſupponit: quia ſi mobilis phyſice ab alio eſſet nulla aſſignari repugnantia poſſet principij alterius neceſſitantis illam, ſiue illud decretum prædeterminatiuum conſenſus exterioris, ſiue qualitas intrinſece voluntati inhærens de ſeque connexa cum cõſenſu, & ad illum irreſiſtibiliter inducens: quæ vt omnino neceſſitantia non ſolum reiicit, ſed aſſerit Vaſqui repugnare. Huic principio conſentit Guilhelmus de Rubione in 1.d.10.q.1.art.1.fine & in 2.d.25.q.2.art.1. concl.2. arbitrium liberum neceſſitari non poſſe multis probans. Nec ſolum, vt liberum formaliter, intelligit; nihil enim aſſereret: eum eſſe liberum abſolute, idem atque non eſſe abſolute neceſſitatum ad operandum, etiam per aduerſarios fit: quare loquitur de voluntate, ſeu arbitrio cum iudicio indifferenti: quod, vt dixi, ſi mobilis etiam phyſice voluntas noſtra ſit, ſaluari non poteſt. Conſentiunt etiam S. Th.1.2 q.6.art.4.vbi Conradus, & Caiet. S.Bonauen. in 2. d.25.p.2.q 5.& 6.ar.6. Ægidius ibi q.1 art.3 ad vlt.argum. principale. Ricard. art.4.q.1. fine, & 2. Durand. quæſt.4. ad 2. & in 4. d.29. quæſt. vnic. §. *Ad quæſtionem*. Paludan. ibi quæſt.1.art.1.concl.1. quos omnes refert Ruiz de Scient. d.53.ſect 3. n.7. Mirto Marſilium, qui in potentiam voluntatis, vt ab alio neceſſitetur in immobilitatem phyſicam illius ab alio nequit reducere. Cum neque intentionaliter viſione Dei neceſſitare poſſe voluntatem ad eius amorem doceat. Scio oppoſitum doceri ab Holcoht in 1. quæſt.3. art.3. & 9 poſt ſolut. ad 13. *de ſexto* Abulenſi Ioſue 11. quæſt.79.med. Ruard. Tapper. art 7 contra Lutherum, Soto 1. de natur. & grat. cap 6. col.3. Bellarmin. lib.4.de grat.& lib arbitr.c.Suarez 1.de auxil. c.4.& d.19. metaph. Ruiz cit. d.53.ſect.3. num.9. & ſect.4.5. 6.& 7.

2. Cæterum; etſi non omnibus principium hoc noſtrum de phyſica voluntatis immobilitate ab alio conſtãs ſit, neque

que illud ex instituto eligeret, & hoc potius, nonnihil tamen ab eo [illegible] expirecut. Secundo [illegible] fice voluntatem non [illegible] renti contrariam, [illegible] juntas creaturas, [illegible] cauſæ Deo &c. [illegible] tum concurrere [illegible] rendi, potuit [illegible] tionis libertate [illegible] operandi fit, vt [illegible] operandum erit. [illegible] ma, ſeu entitate [illegible] actu aliquo voluntatis [illegible] ſolute impediri, [illegible] dum: ſicut enim [illegible] eiuſdem odium non [illegible] cum peccato pugnat, [illegible] vſu apponatur (a Deo [illegible] ſtare ipſam infinitam) [illegible] recedentem omnis [illegible] differens adſit. Ita etiam, & fortius [illegible] chariæ beneficio Chriſti [illegible] etiam ſi ventaliter, imo & quamvis [illegible] talem admittere, ab [illegible] neceſſitatem non [illegible] præcepta, ac contra [illegible] ducentia. & incommodis [illegible] hentia peccatitium [illegible] poſſe voluntatem ab [illegible] alio etiam appoſiti, vel [illegible] lute poſſe agendum, [illegible] to appoſito incompoſſibile: neque [illegible] principio infertur: [illegible] ſolum non poſſe phyſice [illegible] luntatem neceſſitari, imo [illegible] ſitatem neceſſitari, [illegible] phyſice moueatur, & impellente ab alio, quam a ſeipſa moueri. Id enim ipſum eſt voluntatem ab alio, quam a ſe, phyſice eſſe immobilem, in quo motus phyſicus quivis influxuus ab alio, vt voluntas operetur, hanc neceſſitat, nec non neceſſitatus illam ad operandum vt intenti effectus arripiendos

3. Inde conſtat [illegible] ne animæ eorum voluntatis [illegible] ſtatum diuerſum ab [illegible] ſitas vocabulorum [illegible] obiecti, & delectationis [illegible] nem obtinentibus in voluntate relinqui, [illegible] les actus phyſice inelinantem, & impellentem, quia phyſice mouere debeat voluntatem ex parte actus primi [illegible] hanc poſſe quam, [illegible] obiecti, & præſentatione [illegible] ſitatis eſſent. Si autem [illegible] ſolum inuolutionaliter [illegible] motiuæ, & [illegible] ſupernaturalem [illegible] quoque voluntatem [illegible] luntatis, de [illegible] & potiori in [illegible] complet, quod [illegible] phyſice mouere. Ratio autem huius poſſet, [illegible] ſtipulus voluntatis [illegible] & appetitiua potentia, & [illegible] ſeu boni propoſiti, [illegible] voluntati ſufficientes & adæquatæ ſint ſolis primi conſtitutæ, & in actu primo phyſico [illegible] potentia, ab alio ex parte obiecti [illegible] mens impulſiua non ſit [illegible] & efficacia ſit [illegible] pe parte intellectus [illegible] ne motiua voluntatis [illegible] ſem obiectum propoſitum [illegible] mouet, & fert, [illegible] ſeruit, mouetque ab alio: quare nec motus [illegible] appetitus, & voluntatis, [illegible] appetitus, & voluntatis, ſeu appetitiuæ facultatis poſſe [illegible] & appetitio eſt, in quo a ſeipſa [illegible] ta obiecta phyſice actiue [illegible] impellat, motioni, & [illegible] ab alio [illegible] appetitum determinet. Porro ex hoc [illegible] ma ratio [illegible] quæ voluntas [illegible] queat. Si enim [illegible] obiecti [illegible] propoſitionem, mobilitat, [illegible] phyſice ab alio [illegible] applicat aperte in [illegible] non a ſe, ſed ab alio

phyſice ferri. ſin autem ab [illegible] mobilitatem phyſice [illegible] ſe eſt, [illegible] phyſica [illegible] a ſe ſentire [illegible] & [illegible] ciat, [illegible] ſitatem [illegible] ſitatis [illegible] ſitatis [illegible] ſitatis

medij electionem, & tuum actum imperatum eliciendum, etiamsi influxiua inductio physica foret, tandem in motum voluntatis à seipsa reduceretur. Siquidem a seipsa voluntas imperante actu, & finis intentione mota est: atque in eis motionibus implicite se ad electionem medij, & actum imperatum mouet, præsertim si pro eo instanti medium eligendum, cuique commoda, & incommoda menti simul obtrahant: quod si tunc non obtrahant menti, sed primum in sequenti instanti ad illud, quo intentio, seu actus imperans concepti fuerit: tunc etiam intendere, & imperare, vel eos actus omittere, & retrahi, incommodorum in prosequendo medio, ac obiecto actus imperati representatione, voluntas a seipsa potuit: quare in intentione, & actu imperante a se conceptis, à se etiam sola implicite ad electionem, & actum imperatum mota est, ac tertius explicite. siquidem commoda, & incommoda eligendi medium, & actum imperatum eliciendi pro naturæ posteriori pro priori naturæ ad intentionem, & actum imperatum eliciendos anteacto (vt mente, & intellectione possunt) proposita voluntati sunt: qua ratione non incongrue medij etiam vinci electio, & imperatus actus voluntatis cum efficacia intentionis, & imperantis actus, libere nihilominus, esse potest. Et tandem, tam intentio, quam imperans actus sui assistentia formali, & incompossibilitate cum electionis, & actus imperati omissione, non infert physico præuio, & præmotione in eos actus, sed, vt summum, impeditiue, & à se quidem ipsa voluntatem determinat: cui determinationi principium hoc nostrum non aduersatur.

6. Eo vero statuto principio in Thomistarum doctrina (vt iam ostendam) firmiori, sic præfinitiones Thomisticas impugno, primo, voluntas creata non est physice mobilis ab alio, sed mobilis ab alio intentionaliter: atqui eius actus nequit esse præfinibilis prædeterminatiue à Deo, nisi ipsa sit mobilis physice ab alio: ergo eius actus non est præfinibilis à Deo prædeterminatiue: ergo præfinitio prædeterminatiua Thomistica actus voluntatis creatæ non est possibilis, sed omnino repugnans. Syllogismus, & consequentia vtraque legitime fluunt: & de postrema patet. Siquidem si prædictio prædeterminatiua actus voluntatis possibilis, ac non repugnans sit, nequit non eiusmodi actus voluntatis esse prædictibilis prædeterminatiue. Syllogismi maior est principium hactenus statutum. Minor probatur: quia posita impossibilitate motionis voluntatis ab alio physice, seu physica immobilitate eius ab alio ad actus, motio ab alio omnis, quare, & physica, impossibilis est, posita autem physicæ præmotionis, seu prædeterminationis impossibilitate impossibilis est præfinitio prædeterminatiua, quæ essentia sua non solum physicæ prædeterminationis possibilitatem concernit, verum & eius absolutæ existentiæ connectitur: ergo, nisi voluntas mobilis physice ab alio sit, eius actus à Deo præfinibilis non est, vt in minori assumebatur. Maior est statutum hactenus a nobis principium, & in Thomistarum, quos impugnamus, doctrina certum. Ipsi enim vt ab argumentis supra factis arbitri nostri libertatem (quæ de fide est) tueantur, nec adeo aperte a Catholicis deficiant, & in Calvinismum eant, conspirato docent: Ad stante iudicio indifferenti voluntati nostræ necessitari absolute illam ab alio, adhuc à Deo, minime posse. Hoc autem nulla ratione valet defendi, si voluntas physice mobilis ab alio sit ad actus suos: ergo voluntas physice mobilis ab alio ad actus suos non est, sed omnino immobilis. Minor (quæ sola in hoc discursu probationem desiderat) probatur: quia, si voluntas nostra præmoueri ad suos actus physice potest, non est, cur, stante etiam iudicio indifferenti, & retrahente ex parte, & inuitante ex parte ad prosecutionem obiecti, nequeat ab alio præmotione aliqua physica (esto alterius à Thomistica naturæ) necessitari absolute ad illius prosecutionem, huiusque libertatem absolute euerti, vt secundo argumento ostendemus, & de se patet: quia physicæ præmotionis modus, & vis, ac temperamentum non est penes libertatem, seu liberam electionem voluntatis, seu penes iudicium indifferens, quod totam suam motionem intentionaliter exereet, sed penes alium, qui physice præmouet: in quo solummodo ostendi debet impossibilitas physica præmotionis necessitantis absolute voluntatem ad actum, ad quem ipse potest physice præmouere: sed eius virtutis defectus nequit esse in Deo, à quo, si mobilis physice ab alio voluntas ad suos actus sit, mobilis in primis erit: ergo, si voluntas ad suos actus sit mobilis physice ab alio, etiam stante iudicio indifferenti, potent ab alio necessitari absolute ad illos, atque absolute amittere in eis eligendis libertatem.

7. Dices indifferentiam voluntatis constitui adæquate per iudicium indifferens intentionaliter indifferentem præmouens voluntatem ad prosecutionem, vel non prosecutionem obiecti, vel eius fugam: quare implicare stare iudicium indifferens, ac non stare absolutam voluntatis libertatem, & indifferentiam ad prosecutionem, vel non prosecutionem obiecti, eiusve fugam, quæ pugnat cum absoluta eius necessitate ad prosecutionem, ab alio per physicam quamvis, & cuiusvis conditionis sit, inducenda voluntati. Hanc solutionem ethnicis fatalibus, atque hæreticis priscis prædeterminatoribus Patribus, & Conciliis damnatis familiarem, pluribusque rationibus, imo & consequentiæ Thomistarum aduersam, ostendimus supra. Sed vniuersaliores rationes, atque à materia præfinitionis prædeterminatiuæ, & physicæ præmotionis abstrahentes hucusque deduximus: vt eo receptaculo exclusos Thomistas deprehenderemus factiuos in aperto palantes. Arguo sic: etsi potestas indifferens, & libertas voluntatis in actu primo, iudicium indifferens requirat, & indeterminationem motionis intentionalis, tamen non in eo stat adæquate ea potestas indifferens, & libertas voluntatis in actu primo; sed vlterius, & principalius claudit actiuam indifferentem potestatem voluntatis ad opposita: ergo, si stante iudicio, & motione intentionali indifferente, non staret actiua potestas indifferens voluntatis, non staret absolute libertas in actu primo voluntatis: at, si ab alio physica aliqua præmotione (non dico benignissima, & suauissima qualem Thomistæ tuam esse volunt, & vendicant, eiusque modo permitto) acerrima, ferrea, & aculeata, ita in actum suum ageretur voluntas, vt absolute necessitaretur actiue ad illum, non staret simul absoluta libertas voluntatis in actu primo, & eiusdem absoluta in actu primo necessitas; siquidem, vt prima consequentia inferebat, non esset absoluta eius libertas in actu primo, hinc vtique coexistentia repugnans, quæ solutione aduersariorum tutora asserebatur. Prima verò consequentia negari, nisi ab stupido homine, nequit. Est enim huius simplex consecutio. *Homo claudit essentialiter animam rationalem, & corpus: ergo deficiente corpore non esset absolute homo, etsi anima perseueraret*, vel si ad aliud quidpiam duo requirantur: *ergo non sufficit vnum.* Nisi illa tibi consecutio magis arrideat, quæ visum pluribus adstantibus aliquando, diu mouit. *Requiruntur ad probationem iuridicam duo, vt minimum testes: ergo sufficit vnus.*

8. Igitur antecedentis probatio totum, sed fere nullum, negotium erit. Probatur primo: quia ad indifferentem potestatem, & libertatem in actu primo requiritur actiua indifferentia voluntatis præter intentionalem indifferentiam iudicij proponentis. Si enim determinata actiue ad vnum voluntatis potestas esset, etsi indifferenter ipsi obiectum proponeretur, non esset absoluta eius in actu primo absoluta libertas: ergo actiua etiam potestas indifferens, nec solum intentionalis per indifferentem obiecti propositionem, constituit libertatem voluntatis in actu primo. Confirmatur. Nam appetitu brutorum sæpe propouitur obiectum cum indifferentia, & tamen libertatem in actu primo non habet, quia neque habet alterutrum eligendi actiuam potestatem, sed instinctu ad vnum, quod vtilius proponitur agi solummodo possunt: quod si & obiecta duo æque commoda, ac æque viuide proponantur, neutrum prosequi potest, vt de celebri asino Buridani vulgo dicitur. Secundo probatur a priori ex definitione causæ, & potentiæ liberæ apud Philosophos Patres, & Theologos decantatissima, à nobisque cum ex his, tum rationibus naturalibus stabuta, & demonstrata, cert. 1, q. 11. 7 ex ea quippe constat potestatem indifferentem causæ liberæ, seu eius in actu primo libertatem esse ad operandum, seu agendum, vel non agendum, vel etiam ad agendum oppositum: ergo potestas indifferens, in qua causæ liberæ, seu voluntatis libertas in actu primo formaliter stat, tota tota in potestate actiue

actiue indifferente causæ liberæ, seu volũtatis formaliter, & directe constituit, & si indifferentem obiecti propositionem, quia in incognitum ferri nequit, necessario præsupponat, atque, vt conditionem indispensabilem prærequirat: ergo indifferentia actiuæ potestatis libertatem causæ liberæ in actu primo non potest non constituere; quin eam indifferentia intentionalis indifferenti obiecti propositione constituat: siquidem actiua indifferentia in linea eadem actiuitatis potentiæ, in qua libertas in actu primo voluntatis est, omnino inuenitur; secus autem intentionalis indifferentia propositionis obiecti, quæ actiuitatis lineam, in qua ipsa non est, minimè complet, sed tantum vt conditio necessaria viam voluntati aperiens, vt facultate sua progrediatur, sistatve, vel fugiat ostendens, prærequiritur. Et hanc non mentis solum, sed, vel sensui ipsi, absonum est: conditionis indifferentiam, non autem facultatis actiuæ, in qua, & libertas in actu primo est, & a cuius indifferenti potestate egredi operatio, & effectus debeat, vt liberi sint, & fiant, ad libertatem voluntatis requiri. Si autem actiuæ voluntatis indifferentia ad libertatem eius in actu primo, non æquè solum, sed & principalius, & directius, quam indifferentia intentionalis propositionis obiecti, formaliter constituendam, ea actiuitatis indifferentia concurrit: etsi intentionalis adhuc, si actiua, ex acti, & inflexibili aliqua physica præmotione necessitante absolutè voluntatem ad suos actus & prædeterminante etiam adsit tota necessitas absoluta erit. Quare & stante indifferenti obiecti propositione, si mobilis physice ab alio voluntas creata sit, nulla erit repugnantia in eo, quod necessitate absoluta physice ab alio in suos actus præmoueatur: ergo voluntatem non posse necessitate absoluta physice ab alio moueri ex nostro hoc principio vnice probandum est, quod voluntas physice mobilis ab alio non sit.

9. Dices iterum libertatem voluntatis in actu primo non stare in sola indifferentia intentionali propositionis obiecti, sed in ea, & actiua potestate voluntatis entitatiua ipsique intrinseca: quæ nulla, quantumvis acerrima, & flecti neteia præmotione physica ab alio destrui absolute potest: quare neque induci ab alio absoluta necessitas operandi in voluntatem, quin simul absoluta necessitas, & absoluta libertas, ad operandum, scilicet contradictorie, iungantur. Sed contra primo: quia stante indifferentia intentionali, & entitatiua intrinseca, & essentiali actiua voluntatis potest si mobilis physice ab alio hæc sit sine vlla repugnantia ex parte actus primi, & actiuitatis, tam influxiue, quam pure impeditiue absolute ab alio physice necessitari, tam ad operandum determinate, quam ad determinate non operandum: ergo neque in entitatiua, & essentiali voluntatis indifferentia actiua, & intentionali propositionis obiecti stare adæquate libertas voluntatis in actu primo, sed vlterius necessitate absolutæ impediente, vel influxiue ab alio adnectæ voluntati excluditur eius in actu primo libertas: ac proinde eiusmodi necessitate ab alio posita non stabit simul absoluta libertas ipsi contradicens. Maior probatur: quia potestas actiua indifferens essentialis, & entitatiua voluntatis, quatenus ab ipsa, & per ipsam secundum se sumpta est. Sed huic indifferenti potestati actiuæ non repugnat esse necessitatam actiue, seu terree ad vnum determinatam physice ab alio si mobilis physice ab alio sit: ergo neque, repugnat ab alio actiue necessitari absolute ad vnum, non obstante indifferente potestate actiua entitatiua, & essentiali voluntatis. Secundo intrinseca entitatiua, & essentialis potestas indifferens actiue voluntatis de se non habet sibi identificatam negationem necessitatis absolutæ ab alio, & physicæ prædeterminationis, quantumcumque ferreæ, ad vnum: ergo, etsi ipsi accidat simul ipsi contradicens eueniet, & repugnans. Tertio actiua, & essentialis hæc indifferentia voluntatis de se ad peccandum, vel non peccandum: quia negationi vnionis hypostaticæ non identificatur, ac subinde neque negationi necessitatis absolutæ, & irresistibilis determinationis ad non peccandum, vnionem hypostaticam, & absolutam inde necessitatem, & irresistibilem determinationem ad non peccandum compatitur, de factoque admittitur per vos in Christo Domino, atque à Deo humanitatis Christi voluntas ratione vnionis hypostaticæ libertatem absolutam, & indifferentem absolute actiuam potestatem ad peccandum non habuit: sed neque habet voluntas creata sibi identificatam negationem præmotionis physicæ ab alio, quantumcumque ferrea opus sit, ad necessitatem absolutam ad vnum quempiam actum inducendam: ergo & absolutam præmotionem physicam ab alio, quantumcumque ferrea opus sit ad necessitatem absolutam illius actus inducendam voluntati voluntas pari potest, ac hoc vlla repugnantia, & contradictione patietur. Confirmatur: quia, vt superius ostendi, cum vnione hypostatica iudicium, seu propositio indifferens obiecti prosequendi, vel fugiendi ab humanitate Christi ad præcepti obseruationem adfuit. Eo eodem modo, quo practice indifferens ad transgressionem voluntati humanæ Christi non fuit, nec voluntati humanæ Christi ab alio physice prædeterminatæ, & præmotæ physice ad vnum actum, vt absolute ab alio necessitaretur, practice indifferens esset ad eius actus omissionem propositio: quare, sicut cum necessitate absoluta non peccandi non coniungeretur libertas absoluta voluntatis illi necessitati non peccandi absolute contradicens, quia pro omnino practice indifferens non peccandi ob peccati incompossibilitatem cum vnione hypostatica non erat: ita nec tunc adesset libertas ad omissionem actus, ad quem præmotione illa necessitaretur absolute: quia propositio indifferens speculative, practice indifferens non esset ob omissionis cum præmotione physica necessitante incompossibilitatem.

10. Quarto inde arguo intrinseca de se indifferentia, & essentialis propositionis obiecti necessaria ad libertatem nullo aduentente auferri potest, quandiu illa persistit entitatiue; & tamen extrinsecus posita vnione hypostatica, & aliis, potest per vos impediri, ne habeat rationem practicæ indifferentiæ necessariam ex parte intentionalis indifferentiæ vt libertatem absolutam voluntatis in actu primo de facto constituat: ergo entitatiua intrinseca, & essentialis indifferentia actiua voluntatis de se, etiam per itans, poterit extrinsecus ad vnum extremum impediri, atque ad aliud absolute ab alio extrinsecus actiue physice necessitari si mobilis ab alio absolute voluntas sit. Confirmatur, quia poterit essentialis illa actiua indifferentia voluntatis in se perstans necessitari absolute ad vnum ab alio nempe à iudicio, seu propositione determinata, ac determinante: ergo, & ab alio actiue physice, si ita mobilis æque ab alio sit, atque est mobilis intentionaliter per obiecti propositionem determinatam, & determinantem intentionaliter: quia voluntas, cæca potentia cum sit, essentialem dependentiam habet a motione intentionali propositionis obiecti, neque adduci aliquo, retrahive potest, nisi ad vtcumvis propositione bonitatis, & malitiæ obiecti; quod ipsum responderi potest ad quartum argumentum principale: nimirum intentionalem motionem propositionis indifferentis esse essentialiter dependentem, & subordinatam indifferentiæ actiuæ voluntatis, quæ alterius generis est, ac proinde ex eius impotentia absoluta actiua ad vnum posse amittere rationem practicæ indifferentiæ necessariam, vt de facto libertatem voluntatis in actu primo constituat. In suo autem genere, neque intentionalem propositionis indifferentis de se intentionaliter, neque actiuam voluntatis de se indifferentiam actiue physice posse ab alio absolute necessitari. In primis solutio hæc, quatenus docet neutram indifferentiam physicam actiuam, & intentionalem entitatiuam, & essentialem posse in sua linea, siue physica, siue intentionali ab alio absolute necessitari, & impediri, quominus quæque ex parte, & linea sua, & vtraque coniunctim, adæquate libertatem voluntatis in actu primo constituant, pugnat cum his, quæ ad id statuendum adducit: scilicet propositionem entitatiue, & repræsentatiue, ac speculatiue indifferentem amittere rationem indifferentiæ practicæ necessariam; vt ex parte sua de facto libertatem voluntatis in actu primo ad peccandum v. g. constituat, atque à Deo ab eius ex parte sua coniunctione impediri: quia ex parte potentiæ actiuæ voluntatis absolute non est actiuitas indifferens physice ad peccandum; in humanitate Christi v. g. atque hæc indifferentia actiua, & physica

voluntatis non auferetur, neque impeditur, quominus absolutè talis vere dicatur, ac sit, & ex parte sua voluntatis humanæ Christi in actu constituat, ab alio, non intentionaliter, sed physicè absolutè necessitante voluntatem Christi ad non peccandum per actuam physicam inductionem vnionis hypostaticæ in Christi humanitatem: ergo statuis initio solutionis huius actuam indifferentiam physicam entitatiuam voluntatis in eadem linea physica ab alio posse, auferri seu impediri, quominus ex parte suæ illius lineæ libertatem voluntatis in actu primo constituat. Contra secundo: quia stante propositione obiecti indifferente secundum se posset coniungi cum illa intentionalis determinatio, & necessitas ad vnum: vt in Beatis, & Christo, adhuc in hac vita, Deum vidente cernere licet: qui nouit commoda, & incommoda amplexandi passionem, & mortem præceptam; & tamen vitione Dei intentionaliter necessitabatur ad mortem præceptam amplexandam, ita vt eam, non acceptare non posset ex vi præcisè intentionalis determinationis illius per vitionem Dei, etsi vnio hypostatica abesset: ergo indifferentia intrinseca intentionalis in eadem linea intentionali determinationem, & necessitatem absolutam ad vnum compatitur, potestque absolutè impediri, ne de facto libertatem voluntatis in actu primo constituat.

11. Illud de essentiali dependentia voluntatis à propositione obiecti ad operandum, ac proinde ab indifferenti propositione illius, vt ex libertate & potestate absolutè indifferente operari valeat, & operetur, nihil ad confirmationem enervandam præstat. Solum enim probat sublata indifferente obiecti propositione per determinatam, & determinantem ad vnum propositionem absolutam voluntatis in actu primo necessitatem induci, atque aboleri oppositam absolutam eiusdem in actu primo libertatem: quod omnes fatemur: Inde arguimus ex potestate inducendæ necessitatis voluntati motione intentionali ab alio, posse. Etiam ab alio præmotione physica absolutè necessitatem in nostram voluntatem cum sua entitatiua indifferentia actiua per stantem induci. Quod enim ex defectu essentialis requisiti potest libertas pollit, non tollit, quod aduentu alterius non essentialiter requisiti possit etiam absoluta necessitas operandi succedere. Ecce ad tuendam vitam naturaliter alimento opus est: quare eius defectu mors (euentura naturaliter legitime infertur, & tamen abundante alimento febre, ferro innumerisque aliis naturaliter etiam induci potest. Cuius ratio est: quia res omnes non solum defectu requisitorum, vt sint, atque perstant, sed aduentu contrariorum possunt perire. Contra secundo arguo, & rationem proximam confirmo. Quia voluntas creata non pendet essentialiter physicè, aut intentionaliter in sua operatione ab vnione hypostatica: ea tamen, è superfluo, data à Deo humanitati Christi, necessitatem absolutam non peccandi in humanam eius voluntatem induxit, atque absolutam illius libertatem abstulit ad peccandum: ergo libertas voluntatis intrinseca, seu potestas indifferens de se entitatiua non solum defectu alicuius requisiti essentialiter, vt absolutam libertatem operandi, vel non operandi cum illo constituat, potest impediri absolutè ne absolutam libertatem constituat, & absolutam potius necessitatem operandi pariatur, vel non operandi; sed id etiam potest illi aduentu alterius ad operandum non requisiti contingere. Tertio denique esto: nequeat necessitari entitatiua actiua potestas voluntatis indifferens de se nisi defectu alicuius requisiti essentialiter ad operandum, vel non operandum, seu aduentu oppositi; & pugnamus cum eo requisito (vt contingit cum adest propositio determinata, & determinans ad obiectum propositum prosequendum) atqui non minus, sed multo magis, & principalius pendet voluntas creata, quàm creata à decreto Dei concurrendi cum ipsa, &, (vt aduersarius placet) à physica eius prædeterminatione, & præmotione ad operandum quidquid operatura est: ergo, si decretum hoc, & præmotio physica determinata ad vnum fit, & subinde determinans, ac prædeterminans ad illud vnum voluntatem, entitatiua eius potestas de se indifferens necessitabitur absolutè ab alio ad operandum, nec habebit absolutam ad operandum, vel non operandum libertatem. Probatur consequentia posito decreto illo de se efficaci, & concursu, seu praui motione, & prædeterminatione Dei requisitis per vos esse mutuam a voluntate ad operandum ponitur determinatio prædeterminans ad vnum incompossibilis cum decreto efficaci etiam de se, & prædeterminatione ad extremum oppositum essentialiter requisito ex parte actus primi, vt possit absolutè oppositum hoc extremum a voluntatis potestate actiua entitatiua de se indifferente apponi: non minus, inquam, requisito; sed magis, ac principalius, quam propositio obiecti, vt in illud voluntas, quia cæca potentia est, ferri absolutè possit sed per se appositione propositionis obiecti determinatæ, ac determinantis ad eius prosecutionem, & incompossibilis cum propositione (saltem practice, & morue, indifferente determinatur ex parte actus primi, & necessitatur absolutè voluntas ad operationem prosecutionis, quia deficit propositio practica alterius partis cum propositione determinata, & determinante: supponitur, à qua essentialiter voluntas ad eam partem quandam dependet: ergo decreti de se efficacis, & præmotionis physicæ ad vnam partem appositione inducitur voluntati absoluta necessitas illam exequendi: quia deficit necessario eo posito aliud essentialiter requisitum ex parte actus primi, vt aliam partem sequi voluntas possit.

12. Nec satis respondebis: præfinitionem prædeterminatiuam, & praui motionem Dei concursum, seu præmotionem physicam, requiri quidem ad operationem, non ad potentiam voluntatis absolutam operandi, cuius proinde indifferentia actiua pro signo potentiæ, ad quod præfinitio nec requisitum, nec spectat, auferri absolutè, aut impediri præfinitione, aut præmotione physica nequeat. Neque enim quidquam requisitum ex parte actus primi ad operationem, & hinc quo ex parte actus primi posito operatio esse nequit cognitum a Philosophis & Theologis est, quod ad potentiam operandi absolutè non spectet: sed præfinitio prædeterminatiua, eiusque promotio requisitum per vos ex parte actus primi voluntatis ad quamvis operationem voluntatis: ergo ad potentiam operandi absolutè talem, hinc ad posse absolutè, nec solum ad operari, quare ad eam partem, ad quam positione decreti de se efficacis ad oppositum præfinitio prædeterminatiua non fuerit, nec posse absolutum voluntatis erit, quod generale argumentum est de omnibus requisitis ex parte actus primi, vt complacentia, vel vt applicationes ad operandum, quo pacto forsan requiri suam physicam præmotionem Thomista ait quot volunt sed ex requisitis ex parte actus primi ad absolutam potentiam operandi, vt complacentia partialis (quomodo præfinitio, seu decretum Dei efficax concurrendi cum voluntate creata,) est adhuc euidentius spectare ad absolutum posse operari. Cur enim ex duabus causis partialibus eiusdem generis, altera ad absolutum posse spectet; altera ad idem absolutum posse, quod æque in eodem genere causæ constituit, non spectet? Denique impugnatur solutio, quia æqua facilitate, & maiori ratione dicetur indifferentiam intentionalem propositionis vtriusque partis obiecti non requiri, & spectare ad absolutum posse operari voluntatis, sed solum ad operari: quare neque sublata practica propositione vnius partis prædeterminatam, ac determinantem propositionem partis alterius auferri absolutum posse voluntatis ad illam: siquidem obiecti propositio solummodo, vt conditio, ac non, vt principium actuum (in quo genere tota indifferens absoluta potestas voluntatis requiritur) præcedit. Hoc autem & contra sententiam Thomistarum ex distinctione vtentium est, & contra ipsos concludit: quod licet determinatio intentionalis per propositionem alterius partis obiecti determinatam, & determinantem voluntatem ad vnum, atque excludentem practicam propositionem partis alterius, ac subinde indifferentiam intentionalem motionis practicæ vtriusque partis non obstante quod solum requiratur ad operari, non autem ad absolutum posse operari euertit per hosce libertatem voluntatis in actu primo: ita etiam determinatio sine extrinseca præfinitionis suæ, & intrinseca indita physicæ prædeterminationis, & si solum ad operari requisita sit, non ad

posse

posse absolutum operari, eius libertatem euertere: quia præfinitionem alterius partis requisitam, & si non ad posse operari, illam tamen ad operari excludit. Sed de hac distinctione plura dedimus q. 7. argumento alio ab auxilij sufficientis eliminatione contra Thomisticas præfinitiones petito agentes: nec pauciora has eadem solutiones de iudicio indifferenti, & potestate contrariua voluntatis eadem quæstione confutantes.

13. Quinto principaliter arguo. Necessitas absoluta voluntatis in actu primo opposita absolutæ eius libertati in actu primo opponitur formaliter actiuæ voluntatis indifferentiæ in actu primo. Patet liquidem libertas absoluta voluntatis in actu primo id ipsum, quod actiua voluntatis indifferentia absoluta in actu primo, est omnium, etiam aduersariorum, sententia: quare implicat necessitatem absolutam voluntatis in actu primo eius absolutæ libertati in actu primo repugnare, & contradicere, quin & absolutæ eiusdem actiuæ indifferentiæ contradicat; alioqui enim eidem ipsi termino, & extremo contradiceret, & non contradiceret. Inde eadem euidentia infero secundo: ergo, quod contradicit absolutæ indifferentiæ actiuæ voluntatis in actu primo, absoluta eiusdem voluntatis necessitas in actu primo, libertati eius absolutæ in actu primo contradicens, est. Patet etiam consequentia. Quia, si libertas in actu primo, & indifferentia actiua voluntatis idem omnino realiter formaliter sunt, & eidem debent contradicere: quare, cuicumque contradicit indifferentia actiua voluntatis, debet etiam libertas eius in actu primo contradicere: alioqui idem eidem contradiceret, & non contradiceret. Sed potest dari penitus voluntate, eiusque euitatiua indifferentia, & indifferentia intentionali per indifferentem obiecti propositionem, (imo de facto datur in aduersariorum sententia) quod contradicat indifferentiæ actiuæ absolutæ voluntatis: ergo eidem perstantibus potest dari, de factoque datur necessitas absoluta voluntatis eius libertati in actu primo contradicens. Consequentia nugari non potest, quin negans ad contradictionem tecum ducatur consequentis cogatur, quod est vltima huius syllogismi Maior. Minor autem subsumpta probatur. Nihil magis, & immediatius contradicit actiuæ indifferentiæ absolutæ voluntatis in actu primo ad vnum, quam eiusdem actiua absoluta determinatio in actu primo: at si voluntas mobilis physice ab alio ita, potest dari absoluta eiusdem actiua determinatio in actu primo: imo datur per aduersarios ea in actu primo determinatio ad vnum, cum extrinseca prædeterminatiuæ præfinitionis nostrorum actuum, tum intrinsece inhærens physicæ qualitatis præmouentis ad actiue voluntatem ad actum præfinitum, quæ ipsis fatentibus physica actiua prædeterminatio est stante voluntate, eiusque intrinseca indifferentia intentionali propositionis obiecti indifferenter: ergo potest dari, imo per aduersarios de facto datur, aliquid contradicens absolute indifferentiæ actiuæ voluntatis in actu primo: ergo potest dari absolutè, & de facto datur absoluta necessitas ad operandum stantibus iudicio indifferenti, & euitatiua indifferentia actiua voluntatis de se, ni secunda consequentia illa discussus huius iam demonstrare deficiat. Hoc autem est, quod contra aduersarios contendebamus si mobilem physice ab alio voluntatem esse velint, vt physica eorum præmotio, & prædeterminatiua præfinitio respectu nostræ voluntatis locum possint habere. Vlterius vero probatum obiter est præfinitionem prædeterminatiuam, & physicam, prædeterminationem, suo quamque gradu voluntati nostræ absolutam simpliciter talem, & antecedentem necessitatem ad operandum absolutæ eius indifferentiæ actiuæ, & libertati in actu primo contradicentem, inducere: ac subinde præfinitionem actuum nostrorum, & physicam prædeterminationem Thomisticas voluntatis nostræ libertatem in actu primo destruere: proindeque, & eorum in actu secundo libertatem euertere, de quo prolixa, neque exigis nobis concertatio per quatuordecim tota certamina q. 7. continuo cum aduersariis fuit: quare extremæ huic parti vlterius, & copiosius demonstrandæ nunc abstineo, vt breui latè probatum, nostrum hoc argumentum sic colligam vel voluntas est physice mobilis, vel non est physice mobilis ab alio. Si postremum præfinitio vestra prædeterminatiua, & illam subsequens physica prædeterminatio voluntati nostræ sunt impossibiles: si primum positis etiam actiua euitatiua indifferentia voluntatis de se potest absolutè actiue necessitari, & determinari in actu primo ab alio ad vnum, quod absolutæ eius indifferentiæ actiuæ (quæ idem cum eius libertate in actu primo omnino est) contradicit: imo per aduersarios adest in præfinitione prædeterminatiua Thomistica, & inde orta prædeterminatione: ergo cum præfinitione prædeterminatiua Thomistica, qua mobilis ab alio physica admittitur voluntas, non stat voluntatis nostræ libertas.

CERTAMEN II.

A peculiaribus absurdis eadem præfinitiones impetuntur.

1. VVlgaria quidem absurda hæc, in quæ præfinitores hosce egimus: adeoque prope, & ad plenum naturalis rationis lumen, & limen polita, vt statim, ac eorum sententia auditur, nullis ad rei meditationem, & laborem temporis inducijs vitroneæ ea omnia occurrant. Cum tamen nulli eorum elapso fere integro sæculo, ex quo nostrorum cum Dominicanis Patribus exorta controuersia est, alio, quam vocum, & vocum vacuarum multiplicatione inutili verbo, aut scripto fuerit ab illis obiectum (vt ex recitatis, & confutatis eorum solutionibus facile constat,) quam inde ea argumenta apud alios prudentes rerum æstimatores laudem fuerint assecuta referre omitto: satis enim inde constat, quam mereantur. Alias enim tenuitas nostra (acutioribus fors notissimas) euidentis discussus notas ignorat, quam nusquam à cunctis, multumque conantibus, illius robur infringi, eique nunquam satisfieri. Quod autem ea omnia, quæ hactenus à nostris, & à nobis contra ipsos deducta absurda, & instructa ex eis argumenta sunt, statim sese solo rationis lumine absque alio pene studio, & labore prodant vel inde monstratur: quod ea omnia à Iesu huius initio & constitutione, (vt aiunt) ex Doctorum societatis vbique terrarum commorantium, ac separatim ea de re sententiarum discussu omnino concordi ea omnia anno 1599. Clementi VIII. contra præfinitiones hasce per bonæ memoriæ Præpositum nostrum generalem R. Claudium Aquauiua an. Februarij repræsentata à societate nostra sunt. Cum enim eius Pontificis iussu à societate easdem, ob quas præfinitiones, & prædeterminationes Thomisticas tantopere abhorrerent quærerentur, rescripto (cuius originale Romæ apud nostros asseruatur) Cardinali Madruchio tradito in hæc verba respondit. Quæ etsi de prædeterminatione, gratiaque de se efficaci prædeterminante (de qua nihil hic dicimus) vtplurimum sint. Loco tamen prædeterminationis, seu auxilij efficacis prædeterminantis (quæ transcriptionis fides mutare non permisit) præfinitiones diuinas de sese efficaces intelligi volumus, & substitui.

2. *Quia in re grauissima, & ex qua magna pars Theologiæ supernaturalis pendet, nouam doctrinam prædeterminationis voce introducunt, quæ nullo authoritatis fundamento, sacrarum litterarum, Conciliorum S. Augustini, & aliorum sanctorum Patrum, D. Thomæ, vel antiquorum scholasticorum, Aristotelis, vel grauis cuiuspiam Philosophi nititur; sed, cum hæc ipsa prædeterminationis opinio, tum quæ ex ea deducuntur illis omnibus non obscure repugnant: ac præsertim plurimis D. Thomæ sententiis, quæ cum hac prædeterminatione nullo modo cohærent. Secundo: multa, quæ ex ea consequuntur sunt tam valde consentanea, quæ Lutherus, Caluinus, aliique nostri temporis hæretici docuerunt: atque adeo multi sunt, qui existiment ea, nec re, nec verbo ab eorum doctrina differre: quare ne hæretici nostrorum Doctorum authoritate, ac veluti patrocinio abutantur, eam sententiam non putamus amplectendam. Tertio; hæc prædeterminationis recepta sententia nonnulli sacri Collegij Trident. præfinitiones, quibus horum*

Digitized by Google

horum hæreticorum doctrina damnatur prorſus enervantur, vt vix poſſint ab abſurdis ſenſibus vindicari. Quarto introducitur ex hac ſententia nouus quidam gratia præuenientis modus in hac prædeterminatione poſitus Eccleſia Catholica ante hac tempora inauditus: cum huiuſce ſententiæ Authores gratiam prædeterminationis neceſſariam eſſe conſtituant ad conuerſionem in Deum, neque alios huiuſmodi actus ſufficientia euertunt auxilia: ſiquidem, præter illa, prædeterminatio prorſus neceſſaria ponitur, qua non eſt in hominis poteſtate? ex quo efficitur hominem, qui à Deo hac prædeterminatione non mouetur, prius deſeri, quam ipſe deſerat Deum: ac proinde per Deum ſtare, quominus pie operetur; quod eſt contra ſacras litteras, & Patres Eccleſiæ: cum præcipuè huius ſententiæ Authores aſſerant, Deum abſoluta volitione antecedente, & conſequenter ab æterno, ſtatuiſſe non dare neceſſariam hanc prædeterminationem iis omnibus, quibus de facto data non eſt. Quinto: nam, ſi in hac prædeterminatione gratia efficacia conſiſtit, gratia natura ſua, & entitate per ſe, & à ſe ſola erit efficax, ſine vllo reſpectu ad liberum arbitrium: de qua re, qui contra Caluinum nouiſſime ſcripſerunt hæc dicunt. Fatetur ergo Caluinus efficacem à ſe ipſa gratiam, quam ponit nouellam eſſe, ſuique cerebri commentum: indignum ſanè dogma, quod ab homine tam impio inuentum viri Catholici amplectantur. Hæc Stapletonius. Sexto hac efficaci prædeterminatione libertas humanæ voluntatis euertitur. Cum enim voluntas prædeterminata ad vnam partem non poteſt ſe determinare, neque cum indifferentia agere, ac proinde neque actionem à neceſſitate liberam elicere. Similiter cum voluntas non agit defectu huius prædeterminationis non poterit agere: cum neque habeat eam prædeterminationem, neque ſit in eius poteſtate illam habere: quare nec ſeruare poterit affirmatiua præcepta; nec, ſi non ſeruaret eorum omiſſio illi poterit aſcribi. Quin etiam, nec Deus poterit præcepta dare voluntati, quam non prædeterminat; aut certè præciperet impoſſibilia: cum ſine illa prædeterminatione ſeruari non poſſint. Præterea inanes eſſent omnes ſacrarum litterarum cohortationes, vt voluntas, quæ prædeterminata non eſt conuertatur ad Deum, & pie agat: inanes obiurgationes, quod non conuertatur: inanes denique comminationes, iniuſta ſupplicia. Septimo qua ratione hæc prædeterminatio ponitur ad actus ſupernaturales propter ſubordinationem cauſæ ſecundæ, quæ agere non poteſt, niſi efficaciter à prima prædeterminata: eadem ponitur etiam ad omnes actus naturales, & ad ipſam entitatem cuiuſque peccati, vel intrinſecè mali: ad quam neceſſaria eſſe dicitur, vt Deus præmotum inclinet, prædeterminet: ita, vt hac prædeterminatione poſita voluntas non poſſit, in actu ſecundo non peccare. Quare, vt dicitur gratia prædeterminationis eſſe ex ſe ſola ad bonum efficax, & cauſa ſola conuerſionis; ita dicendum eſſet hanc prædeterminationem ad malum eſſe ex ſe ſola, efficacem ad malum, & ſolam cauſam peccati. Octauo denique. Quia hac prædeterminatione conceſſa, quam inexplicabilis eſt concordia liberi arbitrij cum prædeſtinatione, & gratia efficaci prædeterminante, tam inexplicabilis erit cum iſta prædeterminatione libertas voluntatis ad actus naturales, & ad peccata: quod hæreticis vehementer fauet; & certe poſita hac ſententia vix illorum ſententiis ſatis fiet poteſt.

3. Sed validiſſimis præfatis vulgaribus argumentis ſpecialiora alia (leuiotis certe armaturæ, vtpote noſtratia) adiungamus præter illud à priori de phyſica voluntatis ab alio immobilitate, quod cert. 1. ſumus perſecuti. Sit ergo aliud abſurdum contra aduerſarios deductum obiter, q 7. in ſeptimo probando attactum cert. 13. n. 11. ſcilicet, præfinitionibus omnino antecedentibus noſtrarum actionum admiſſis, nullas in nobis internas, nec niſi pure perfunctorias tentationes (nedum graues, & leues) eſſe poſſe. Probatur ex dictis controu 4. de incarnat. d 4. q. 7. cert. 4. de humanitate Chriſti, ſiue Chriſti, qua hominis tentationibus. Vbi illum, qua talem exterius quidem ab ignaro vnionis hypoſtaticæ humanitatis Chriſti diabolo tentatum eſſe, cum communi, & fere dogmatica ſententia docuimus; interius verò non fuiſſe tentatum ad peccandum, vt communis etiam veterum, & Recentiorum Theologorum, imo, & Patrum opinio fert. Etſi enim ab illis tentationibus externis ſenſationes internæ, atque ex his maleſuadæ cogitationes fuerint in humanitatis illius mente ſubortæ; vim autem motiuam, & ſollicitatiuam ad malum ſolutam, & abſolutam non habebant: quia ex parte actus primi earum vis motiua, & allectiua ad peccatum vnione hypoſtatica eneruabatur, euacuabaturque: vt in ordine ad mouendam voluntatem humanam Chriſti ad peccandum, cui omnino impoſſibile antecedenter peccatum erat, perinde, eſſent cogitationes illæ, ac ſi non eſſent. Atqui poſita præfinitione ad obſeruantiam præceptorum impeditæ eneruatæ, & euacuatæ ex parte actus primi ſunt maleſuadæ omnes cogitationes, & quantum ad vim abſolutam motiuam cuiuſque voluntatis creatæ ad peccatum, perinde ſe habent, ac ſi non eſſent: ergo veræ tentationes internæ voluntatis creatæ, admiſſis neceſſariis hiſce præfinitionibus. Ad præceptorum obſeruantiam, contra quam tentandi etamus, omnino à noſtris voluntatibus exulabunt. Confirmatur ex doctrina aduerſariorum, qui ideo iudicium de bono delectabili in honeſto in Chriſti Domini, & Beatorum mentibus exiſtens practicum non eſſe, & ſufficiens ad conſtituendas eorum voluntates liberas ad peccandum, quia vel viſione beata, vel hypoſtatica vnione peccatum ex parte actus primi redditur ipſis impoſſibile. Idem autem eſt practicum iudicium abſolutè non eſſe, ac non eſſe abſolutè motiuum ad peccatum: cum autem ex præfinitione ad obſeruantiam præcepti ex parte etiam antecedentis fiat noſtris voluntatibus eius tranſgreſſio, & peccatum abſolutè impoſſibile, maleſuadæ cogitationes internæ, neque abſolutè practicæ, & motiuæ ad malum, quare neque internæ, & veræ tentationes erunt. Si autem, vel præfinitio oppoſita ad materiale peccati, & tranſgreſſionis, (vt plerique ex aduerſariis, imo iam omnes eorum recentiores reſpectu omnis tranſgreſſionis admittunt) adſit, vel abſit obſeruantiæ præfinitio, cum abſolutè non poſſit non eſſe delictum, ſeu præcepti tranſgreſſio, materialis ſolum, ſicut in pueris, & amentibus, qui exinde liberè tranſgrediuntur tranſgreſſio erit. Quare, ſicut reſpectu horum vera tentatio interna obinde eſſe nequit: ita neque reſpectu voluntatum creatarum, quarum obſeruantia præceptorum præfinita non eſt, ſed potius præfinita tranſgreſſio internæ tentationes veræ eſſe non poterunt quod ſi (vt ex aduerſariorum principiis infernis deducemus) prædeterminationes omnes naturalis ordinis qualitates, & accidentia ſint: eas vel eſſe, vel abeſſe, ac proinde prædeterminatiuas noſtrarum operationum præfinitiones, earumve negationes adeſſe diabolus cognoſcet: quare ne irrito, ſatagat, & ſtulte laboret neminem noſtrum, vel internis ſuggeſtionibus, vel externis adhuc occaſionum, obiectorum diſpoſitionibus tentauit, cum ſciat, ſiue poſita, ſiue ablata obſeruantiæ præfinitione neminem materiali tranſgreſſione ſola peccaturum; quod quidem ne Chriſti, qua hominis impeccabilitas obtinuit: cum eum neque impeccabilem, neque vnitum hypoſtatice ſciens recenſitis in euangelio tentationibus externis fuerit adortus.

4. Nonum abſurdum ſit in fere omnibus hominibus peccati fomitem aliquando ligatum, in prædeſtinatis vero non paucis, cunctiſque in gratia confirmatis extinctum in via iuxta præfinitores hoſce aſſeri debere: quorum neutrum, niſi de Chriſto, qua homine, eius Matre Virgine ſanctiſſima, ac Beatis in patria, & Protoparentibus in ſtatu innocentiæ Theologia recognoſcit, duo abſurda nonum iſtud continet. Alterum de fomitis ligamine, alterum de eius in præfatis viatoribus extinctione. Vtriuſque probationi ex dictis citata controu. 4. de incarnat. d. 4. quæſt. 7. cert. 1. ſupponendum eſt primo. Fomitem, ſeu, quod idem eſt, inceptionem peccati, in paruulis etiam omnibus ex originali ſuborum, nec ſtare in morbida qualitate à rancidis aliquot Theologis aſſerta, neque in actu appetitus ſenſitiui circa bonum delectabile in honeſtum, qui in paruulis locum non habet; ſed in appetitu ſenſitiuo cum interna ſenſatione deordinato, ſeu cum vi mouendi ſe ad affectus erga bonum delectabile inhoneſtum per ſubtractionem donorum, quibus inordinati illi affectus appetitus

ipſius

ipſius ex parte actus primi, vel ligamine, vel extinctione poteſtatis appetitus ad illos concipiendos, eſſeque mediis inflamandam voluntatem impeditentur: vt cum Soario oſtendimus ibi num.3. ſecundo ſupponendum eſt: fomitem, quamdiu fumigat, flammaſque motuum ſuorum inordinatorum aptum abſolute eſt concipere, & voluntatem ſubinde inflammare, ad eoſque progrediendi, & vlterius inflammandam voluntatem habet abſolutam facultatem, neque extinctum eſſe, nec ligatum; ſicut nec lignum tum gans, etſi flammas non concipiat, extinctum abſolute eſt: nec canis quamdiu ad mordendum progredi abſolute, & expedite poteſt eſt ligatus. Ex iis enim fomitis, & incentiui peccati, extinctionis, & ligaminis eius metaphoricæ voces à Patribus, & Theologis petitæ ſunt. Ceterum tunc fomes extinguitur, cum manente appetitu in ſe, & cum ſenſatione etiam interna, tollitur deordinatio per eorum, quæ iam dicemus aſſiſtentiam. Ligatur vero, cum manente etiam deordinatione per eorum abſentiam, impeditur tamen, ne vel in motus ſuos inordinatos, vel vlterius ad ſimiles alios in voluntate cauſandos progredi poſſit. Ligamen, ne in ſuos motus ire poſſit, arctiſſimum fomitis ligamen eſt; Laxius tamen, cum ſuos edendi non impeditur poteſtas, etſi ad ſimiles in voluntate cauſandos non relinquatur fomiti facultas expedita. Ligari enim quempiam ſtrictius, vel largius contingit vt ibidem num.4. & 5. dicebamus. Tertiò ſupponendum eſt: quoties vis de ſe motiua appetitionum circa bonum delectabile in honeſtum ſenſatione interna propoſitum in appetitu per illam informato, & ſollicitato abſolute manet non eſſe peccati incentiuum, & fomitem extinctum, etſi eiu vis impediatur, ligeturve, etiam ex parte actus primi, ne in motus illos prodeat, neue eis etiam hauſtis ad inflammandam actibus ſimilibus voluntatem: tunc enim vis motiua, & incentiua ad eos motus, in qua fomes abſolute talis conſiſtit, non deficit; etſi prodire in eos impediatur: ſicut lignum fumigans incentivum adhuc eſt, & flammarum concipiendarum fomes, quamdiu fumigat, etſi ex aliquo accidenti ex parte actus primi etiam illas concipere impediatur.

5 Itaque legem fomitis vim motiuam, & incentiuam appetitus non deſtruit, etſi impediat ne in actum prodeat, ſiue ſuorum motuum, ſiue ſimilium in voluntate; extinctio vero formaliter vim ipſam motiuam appetitus per internam ſenſationem boni delectabilis in honeſti deſtruit, vt citata quæſt.7. cert. 2.num.1. obſeruabamus. Inde iis omnibus, quibus vis illa motiua appetitus centitui ab actibus circa bonum delectabile impeditur ſolum, fomes ligatur; iis vero, quibus aduerſæ virtutis aſſiſtentia fortius alio agitur fomes extinguitur. Virtus autem alio motiua appetitus, mea quidem, & vera, vt opinor, ſententia ſolum intentionalis; in præfinitorum vero prædeterminantium ſententia phyſica etiam eſſe poteſt: quare in mea illa ſententia, quandiu ſubiectum mobile abſolute intentionaliter, & abſolute capax motionis in bonum delectabile in honeſtum manet (vt viatores reliqui ab homine Chriſto, eiuſque beatiſſima Matre manſerunt, quippe quibus nec vnionis hypoſtaticæ, nec maternitatis Dei additit donum) ſolis ſonis intentionaliter motiuis fortius, quam tentatio interna boni delectabilis inhoneſti ſit, quæque proinde vim eius ſenſationis motiuam intentionaliter longe ſuperent, vincant & prorſus debiliter extingui peccati fomes poteſt, vt dicebamus de Adamo, & Eua in ſtatu innocentiæ, & Beatis in Patria eo cert.2. num.5. in præfinitorum vero ſententia, cum mobilis phyſice ab alio voluntas noſtra etiam alteratur, non vis ſola intentionaliter motiua, ſed phyſice etiam motiua in oppoſitum attendenda erit, & comparanda cum vi motiua intentionali ſenſationis internæ, vt alterutra ab alterius robore præſtantiore, maioreque motiua virtute ſuperetur, debiliteturque prorſus dignoſcatur: anque per phyſicam in oppoſitum motiuam virtutem intentionalis illa ſenſationis ita enervetur, ac diſpareat, ac ſi non eſſet, ſubindeque fomes extinguatur. Hæc, & de ſe perſpicua, & citata q.7. ſuitus explicata, & probata, atque ad diſtinctionem ligaminis, & extinctionis fomitis peccati (in qua aſſignanda Theologi communiter hallucinati hactenus ſunt) omnino certa, & neceſſaria ex quibus expedita omnino pronaque vtriuſque abſurdi contra præſimtores hotce probatio. Et primo quidem de ligatione fomitis in fere omnibus adultis aliquando, & de extinctione aliquando in fere cunctis prædeſtinatis, & in omnibus in gratia confirmatis.

6 De ligamine fomitis conſtat infere omnibus, & ſingulis aliquando quia adultus vix vnus, aut alter inuenietur, qui pro breuiſſimo tempore poſt gratiam recuperatam penitentiæ virtute, vel Sacramento, peccet vllo peccato: ad quod opus eſt, vt minimum abſit decretum efficax concurrendi cum voluntate, ad affectus circa bonum delectabile in honeſtum, vel adſit etiam decretum non concurrendi ad eiuſmodi affectus cum illa: atqui negatione decreti concurrendi, ſeu decreto non concurrendi ad eiuſmodi affectus voluntatis impeditur ex parte actus primi ne inflammet in illos voluntatem, ligaturque ne noceat voluntati, etſi non ligetur, ita arcte, vt motus etiam materialis appetitus impediat: ergo abſolute fomes peccati ligatus eſt. Maior eſt aduerſariorum doctrina certa eſt. Cum enim quis perfecte conteritur de peccatis habet, vel virtuale, & implicitum, vel formale, & explicitum propoſitum non peccandi peccato vllo: idque ob Deum ſummе dilectum: imo etiam cum imperfecta, vel non ita nobili contritione conteritur, ſi ſufficienter ad remiſſionem peccatorum in Sacramento conteritur, vel explicitum, vel implicitum ſaltem; non peccandi de cætero propoſitum, etſi ob minus perfecta motiua non poteſt non habere: cum autem propoſitum hoc, niſi ex præfinitione diuina de ſe efficaci ipſius eſſe in aduerſariorum ſententia nequeat: & cum hac pugnet decretum concurrendi pro eius propoſiti duratione, ad quamuis actionem peccaminoſam neceſſarium, vt ea eſſe ex parte actus primi abſolute poſſit, dubio procul fomes pro ea duratione, & tempore ligatus, vt minimum eſt. Minor eiuſdem ſyllogiſmi de ſe patet, & à communi Theologorum etiam aduerſariorum eſt admiſſa. Siquidem ex defectu eſſentialis cuiuſvis comprincipii ad quamuis actionem alterum comprincipium quantumuis de ſe, & ex parte ſua poteas, & determinatum ad illam impeditum ex parte actus primi, & ligatum abſolute eſt, ne agat: conſequentia vero eſt legitima. Etſi enim appetitus ſenſitivus in motus ſuos propios circa bonum delectabile in honeſtum progredi abſolute, & expedite poſſit, decreto concurrendi ad ſimiles actus voluntatis deficiente, ſiue adſtante decreto non concurrendi ad illos ligatus eſt, ne ad actus illos voluntatis, & ad nocendum illi progredi poſſitque ſatis habetur, vt ligatus abſolute ſit, ac dicatur. Quemadmodum rabidus, & infeſtus hominibus canis, etſi non ita arcte ligatus, a ſtrictuſque columnæ ſit, vt mouere ſe, & progredi paululum nequeat; ſi tamen, ita ſit ligatus, vt ad locum, ex quo nocere hominibus poſſit progredi nequeat abſolute ligatus dicitur. Hoc autem fomitis ligamen abſolutum in prædeſtinatis, & confirmatis in gratia (cuiuſmodi Apoſtoli certo fuere, ac pie, facileque Theologice inſignes illuſtrium Religionum Patriarchæ ſancti fuiſſe creduntur, diutius, & habitualiter in præfinitorum ſententia extitiſſe planum ex dictis eſt: ſiquidem decretum Dei præfinitiuum, ſiue decreta obſeruantiæ præceptorum pro toto tempore vitæ, ex quo gratia illis ad mortem vſque, & Dei prædeſtinatione de ſe efficaci, & confirmatione in gratia conſeruanda eſt, decretum non concurrendi ad peccatum vllum, ſiue omiſſionem decreti concurrendi ad illud adiunctum habet: quare, & ha. bituliter fomitem ligatum, & impeditum in illis reddit.

7 Abſurdi eiuſdem pars ſecunda de fomitis extinctione pro tempore, ex quo ad finem vſque vitæ gratia in prædeſtinatis, & præcipue confirmatis in illa eſt perſtitura, probatur ex dictis: quia prædeſtinatio, & confirmatio in gratia, horum ſententia, ſtat in præfinitione de ſe efficaci conſeruationis gratiæ vſque ad mortem duratiuæ: & conſequenti phyſicam prædeterminationem ad non peccandum toto illo tempore, idque omnino independenter à prædeſtinatorum, & confirmatorum in gratia libertate, aiunt, vt hi diſcurrunt, nec prædeſtinatio, nec confirmatio in gratia ſpectare Dei

beneficium, gratiaque eſſet: imo opus non eſt vt ad ea decreta concipienda inordinati motus appetitus ſenſitiui præcedant, à Deoque abſolute futuri præuideantur: ergo antecedenter ad illos etiam adſit virtus actiua phyſica longe maior, ac fortior ad obſeruationem præceptorum, quam ſit vis, & inclinatio phyſica appetitus, & intentionalis ſenſationis internæ de bono delectabili inhoneſto; ac proinde vis incentiua fomitis ad peccatum, & inordinatos motus ab eis præfinitionibus euacuata in prædeſtinatis, & confirmatis in gratia habitualiter, eſt pro toto tempore, pro quo ſunt in gratia vſque ad finem vitæ perſeueraturi: quare vis fomitis perinde in illis eſt, ac ſi non eſſet, vt dicebamus num. 5. quocirca contra experientiam infertur motus inordinatos appetitus ſenſitiui circa bonum delectabile inhoneſtum non poſſe præfatis contingere, niſi conſentiente prius natura voluntate: quare non ex fomite, ſed ſolum ex vitio voluntatis in illis prouenturos. Non aliter atque de Adamo, cui pro innocentiæ ſtatu maiori vi ſuperni hominis, quam eſſet appetitus ad proſequendum bonum delectabile inhoneſtum, etiam ſenſitium, fomes erat extinctus, dicitur non poſſe appetitum in horum delectabile inhoneſtum moueri prius natura, quam voluntas eius prius natura præuenta illo lumine perpetuo, quatenus ex parte Dei erat; duraturo, vitio proprio in illud conſentiret, vt diceb imus citata controu. 4. de Incarn. d. 4. a. 4. q. 7. cert. 2. n. 5. quod ipſum eſt eius appetitum rationi, & rationali eius voluntatis ſubditum fuiſſe. Cum ergo vi phyſica, longe maiori, imo inſuperabili diuinæ præfinitionis independenter à motibus appetitus ſenſitiui prædeſtinatiuæ, & confirmatiuæ in gratia prædeſtinatorum, & confirmatorum in gratia voluntates habitualiter præueniantur pro tempore dicto, & fomitem peccati in illis extinctum, & appetitum ſenſitiuum ſuis inordinatis motibus voluntatem præuenire non poſſe dicendum contra apertam experientiam, & omnem bonam Theologiam erit.

8. Dices hoc ſolum probare: fomitem, non abſolute talem, ſeu ad peccandum abſolute extinctum in prædeſtinatis, & confirmatis in gratia eſſe, ſed ſecundum quid, & ad ea ſolum peccata, quæ gratiam conſeruandam ab eis propellerent, ſi admitterentur; cuius generis ſola mortalia ſint. Sed in primis id ſolum, quod fateris ſatis eſt abſurdum unum in his fomitem ad mortalia pro duratione dicta extinctum eſſe, ne deinceps vllo modo, aut gradu poſſit ad peccandum mortaliter illos, eorumque voluntates, imo neque appetitum, incendere. Quamuis autem diſcurſus factus id ſolum de prædeſtinatis, & confirmatis in gratia probet: alium tamen diſcurſum ſubiungamus, quo non de eis ſolum, ſed de omnibus omnino hominibus etiam originali infectis probet ex ſuperius demonſtratis. Fomes peccati viuus, & abſolute talis, ac non extinctus ſupponit, concernitque eſſentialiter peccati abſolutam poſſibilitatem: ergo, quibus peccatum abſolute impoſſibile eſt, & fomes peccati eſt abſolute impoſſibilis. Et certiſſima conſequentia ex æque euidentiante cedente: ſiquidem vera abſoluta vis, & facultas ad aliquid præſtandum, quod impoſſibile eſt, omnino repugnat. Tum ſic pergit: Sed potiora neceſſitate præfinitionis independentis omnino ab vtra noſtræ libertatis omne peccatum, tam veniale, quam mortale etiam poſt originale (etſi id in ea ſuppoſitione eſſet poſſibile) omnibus omnino hominibus impoſſibile eſt (vt vidimus cert. 12. à num. 2. ad 5. inclusiuè) ergo & omnibus omnino hominibus, etiam poſt originale contractum, fomes peccati viuus, ac non abſolute, extinctus eſt omnino impoſſibilis. Hoc autem & contra fidem eſt traditam à Tridentino ſeſſ. 5. decreto de peccato originali, vbi fomes, ſiue appetitus ſenſitiui deordinatio originalis peccati effectus aſſeritur: & plura alia abſurda non ſolum bonæ, & ſtatæ apud catholicos Theologiæ verum, & fidei dogmatibus aliis aduerſa. Et enim nulla erit Adami, aut pro innocentiæ ſtatu, quoad fomitis peccati extinctionem, prærogatiua ſingularis, imo neque diuiparæ ſanctiſſimæ coniuge, ac Patris æterni vnigenito filio homini Chriſto. Otioſe inſuper, & Deus dona ſingularia eis impertiturus eſt, & Theologi ea inquirere indagare, & explicare laborant, & inſudant, quibus & primi parentes, Deipara, ac eius filius eam prærogatiuam obtinuerint; quam titulo ſubordinationis eſſentialis creatæ voluntatis, & cauſæ ſecundæ ad primam non poterant non cum reliquis voluntatibus, & cauſis creatis habere communem.

CERTAMEN III.

Poſtrema duo contra eaſdem præfinitiones abſurda particularia.

1 DEcimum abſurdum principale contra præfinitiones noſtrorum actuum prædeterminatiuas eſt: prædeſtinationem diuinam neque eſſe ſupra naturam noſtram, eiuſque exigentiam: quare neque Dei miſericordiam, & gratiam: quod eſt in hæreſim Pelagianam incidere. Probatur aſſumptum, quia prædeſtinatio in horum ſententia ſtat in præfinitione prædeterminatiua bonæ operis à Deo habita, titulo cauſæ primæ, & cui voluntas eſſentialiter, non in eſſendo ſolum, ſed & in operando eſſentialiter ſubordinatur: ac proinde decreto hoc efficaci, ſeu præfinitione præuia de præuio etiam phyſico concurſu indiget, exigitque proinde ad ſuas operationes: non aliter, atque aliæ cauſæ ſecundæ Deo eſſentialiter etiam in operando ſubordinantur, ſimilibuſque proinde ſuarum operationum decretis efficacibus, & præfinitionibus præuioque Dei concurſu iuxta cuiuſque naturam indigent, habeantque illas, & dari à Deo eo titulo exigunt ad operandum. Aſt quidquid titulo eſſentialis ſubordinationis huius indifferentiæ, & exigentiæ cauſæ ſecundæ naturalis decernitur, donaturque à Deo, naturaliter titulo, & iure creationis decernitur à Deo, & donatur, ac proinde ſupra naturam, ac ſupernaturalis, gratia Theologica, & per Chriſtum nec datur à Deo, nec decernitur, vt contra Pelagium contenderunt, definieruntque Patres, & Concilia: ergo prædeſtinatio, quæ in eiuſmodi præfinitionibus per hoſce de præuio Dei concurſu conſiſtit, nec ſupernaturalis, nec ex meritis Chriſti à Deo concipitur, nec donum aliquod, quod gratia Dei per Chriſtum ſit, nobis defert.

2 Dices primo: Deum non præfinire, ſeu decernere efficaciter opus ad ſalutem conducens, & præuium ad illud concurſum cum voluntate nuda, quæ ad illud non poteſt; ſed cum illa vt informata habitibus ſupernaturalibus, quos vltra eius exigentiam naturalem ipſi decreuit, & donauit. In primis ad actus virtutum moralium præciſe, neque ex hac, aut motiuo aliquo ſupernaturali eliciendo Dei præfinitio, & inde ortus præuius Dei concurſus, nec ſupernaturales, neque gratia per Chriſtum erunt: quia, vt præfiniantur decernaturque efficaciter præuius Dei phyſicus ad illos habitus ſupernaturalis aliquis non ſupponitur: quia ipſi actus naturales prorſus ſunt, & iuxta Thomiſtarum, mihique veram ſententiam, cum obiectum formale ſupernaturale nullatenus habeant, ſed pure naturale, ſupernaturales actus illi eſſe non poſſunt, quo ad ſubſtantiam: quare nec habitum ſupernaturalem ex parte principij ſupponere. Quoad modum autem, ſcilicet quia ex gratia Dei indebito naturæ modo auxiliantis eorum actuum ſupernaturalitas. Argumento cui ita reſponſum eſt impugnatum manet ſecundo: adhuc reſpectu actuum ſupernaturalium, etſi ad eos habitus ſupernaturales ex parte principij ad præfinitionem prædeterminatiuam eorum, & decretum efficax de concurſu præuio ad ipſos ſupponendi eſſent (quod in eorum doctrina locum non habere in ſeriis oſtendam) nec præfinitio eorum actuum, decretumue concurrendi ad illos, ac præuius concurſus formaliter ſupernaturalis eſſet. Siquidem habitibus illis ex prædicato cauſæ ſecundæ, ex quo eſſentialiter ſubordinantur primæ in operando ea indigentia, & exigentia præfinitionis, præuijque concurſus diuini competit: prædicatum autem illud formaliter ſupernaturale non eſt, vt patet: quare nec titulus, & exigentia, quæ in ipſo fundatur; etſi habitus, in quo

quo reperitur, supernaturalis sit: ac proinde, & prædicatum illud ac titulus in eo fundatus materialiter supernaturalis solummodo est; ast, tam hic, quam, quæ ob illum à Deo decernuntur, & donantur, supernaturalia, & vltra debitum naturæ, atque ob Christi merita, & ex eius gratia formaliter, nec sunt à Deo decreta nec donata: quia id solum formaliter supernaturale est, & supernaturaliter à Deo decernitur, & donatur, quod titulo supernaturalis formaliter prædicati rerum à Deo decernitur, & donatur.

3. Ecce vbicatio habitus supernaturalis, non est supernaturalis formaliter, quia decernitur illi daturque à Deo titulo prædicati entis, quod supernaturale formaliter non est, atque idem ipsum formaliter in entibus omnibus naturalibus invenitur; etsi in supernaturalibus habitibus, in quibus identice est, materialiter sit supernaturale prædicatum. Confirmatur, & explicatur clarius in sententia satis communi Philosophorum, qui sola quantitatis præsentia accidentia omnia vbicari censet, quæ vtique etiam naturalis pro habitibus supernaturalibus, imo & eadem quæ pro naturalibus erit. Quod ipsum de habituum duratione si à duxante distinguitur duratio dicendum omnino est. Tertiò cum habitus supernaturales ad supernaturales actus eliciendos potentia naturali dentur, vt eis vtatur, atque prohibit, & ex natiua sua potestate indifferente, & dominio, si libera potentia sit, (vt ad supernaturalium etiam habituum vsum libera est creata voluntas) sit plane præmotionem, & concursum prævium voluntatis intrinsecæ, & naturæ potentiæ, æque eis habitibus vtiæ pro libito, & ex naturali suo dominio, & potestate indifferenti à Deo decerni, & donari, non autem supernaturalibus habitibus, qui eius potestati, quoad vsum subdantur, etsi, vt eius complementa ex parte actus primi supponantur. Nec refere habitus illos esse totam virtutem, & rationem agendi actus supernaturales in horum sententia. Primò: quia statim ex sententia præfinitionum, quam modo impugnamus, deducemus habitus supernaturales, non totam quidem, sed nullam virtutem, & rationem agendi esse posse. Imò nec dari in nobis habitus supernaturales ad supernaturales actus vllos, quo tota solutio, quam modò infectamur penitus euanescit.

4. Sed quocumque modo ea sententia de tota ratione, & virtute agendi actuum supernaturalium pro habitibus supernaturalibus explicetur, suas tamen partes in illis agendis voluntatis, siue *vt quod*, siue in ratione potentiæ actiuæ, etsi non *vt quo* & in ratione virtutis deferunt deferreque Thomistæ voluntati nostræ necessario debent, ne Tridentino aperte, & hæreticè aduersentur: & earum partium ratione vsum supernaturalium habituum potestati dominio, & facultati indifferenti de se voluntati nostræ subdi, ac subjicere: ex quo impugnatio hæc tertia penitus firma. Nam præfinitio, & concursus prævius Dei ad determinatam eorum habituum vsum necessarius, et qui Dominus vtendi eis habitibus est. Titulusque eius dominij, & indifferentis potestatis habendi à Deo, ac præparandi iustè, non autem eis qui iuxè, quoad sui etiam vsum, potestatis non fuit, scilicet habitibus supernaturalibus: cum autem indifferens illa de se potestas, & dominium voluntatis, quoad habituum, etiam supernaturalium, vsum, natiua, ipsique ingenita, & naturalis sit, præfinitio quæ eius dominij titulo à Deo habetur, & concursus prævius, qui eo etiam titulo ab ipso voluntati donatur, naturalis, iuxeque naturæ debitus erit, non supernaturalis, gratiave Dei per Christum.

5. Ne veto afferamus nos eidem difficultati, & absurdo subiacere: etenim neque gratiæ auxilia ex meritis Christi nobis ad quoslvis honestos actus, etiam pure naturales, quoad substantiam, data, vt fatemur, neque, decretum prædeterminativum, & de facto conducens ad eos actus eliciendos, quod supra nostræ, imo & totius naturæ vires, & exigentiam concipit Deus, cum concursu, ac decreto concurrendi, quod titulo potestatis indifferentis, & dominij ad vsum, & suæ virtutis, & cuiuslvis potestatis sibi adunctæ ad actus eliciendos Deus concipit, & ex quo pro voluntatis libito concurrit identificamus: quare etsi decretum concurrendi (quodcumque sit) eo titulo à Deo habitum, nec supernaturale, neque è Christi meritis sit, vt dicebamus; tamen prædeterminatio, & voluntas quæuis diuina nobis auxilians, & auxilia ex illis collata, siue, vt absolute eos actus possimus, siue, vt de facto eos actus operemur, supernaturalia saltem quoadmodum sunt, si actus naturales quoad substantiam sint, atque è Christi meritis, & decreto illa à Deo concipiuntur, & conferuntur auxilia. Cæterum cum Dei concursum cum voluntate nostra non prævium, sed identice nostrum connati asseramus ad supernaturales actus supernaturalem esse absolute asserimus, sicuti, & concursum nostrum: quia vterque concursus cum concursu habitus supernaturalis identificatum, etsi quatenus à nobis, & à Deo, quatenus ex se est suam cooperationem afferente, & dominio, ac potestati voluntatis; quoad vsum eius, & habitus permittente supernaturalis non sit. Decretum autem quo eo titulo concursum non prædeterminatiuum offert voluntati omnino est naturale, vt contra Thomistas dicebamus: neque concursus, si prævius esset, vt Thomistæ volunt, altioris ordinis absolute esset, ob rationem datam: quia etsi de concursu, cooperatione & operatione supernaturali sit, tamen titulo, & ex motiuo pure naturali conceptum illud decretum à Deo est, vt diximus; nec nostræ operationi supernaturali identificatur, cui prævius horum sententia est, ac natura præcedit.

6. Vndecimum absurdum principale (& quo, vt dixi solutio argumenti, quo decimum absurdum probabamus prorsus euertitur) contra præfinitores prædeterminatiuos est. Omnem habitum supernaturalem cum in via, tum in patria esse omnino superfluum: quare ne vtrobique à Theologis, si præfinitiones prædeterminatiuæ admittantur esse admittendum. Hoc autem, & contra ipsorum Thomistarum doctrinam est. Siquidem si ij habitus non sint, non tota virtus, & ratio agendi actus supernaturales & mordicus contendunt ipsi) sed nulla prorsus eos agendi ratio, & virtus erunt: Siquidem quod non est nec ratio, & virtus agendi aliquid, neque aliquo modo, siue, *vt quo*, siue, *vt quod* alicuius actiuum esse potest. Sed hoc, etsi ipsis inconsequens incommodum, & ingratum esset, veritati tamen, & Theologiæ gratissimum foret: liquidem à dissona ea opinione deterrerentur. Absurdior tamen est ea habituum supernaturalium sublatio. Quandoquidem eos negare, siue in patria, siue in via temerarium, & erroneum est: atque de habitibus supernaturalibus fidei, spei, & charitatis in via hæresis expressarum in Baptismo parvulis etiã (in quibus earum virtutũ actus locũ non habent, sed habitus solum) fidem, spem, & charitatem infundi definitum à Tridentino sit. Quod autem admissis eiusmodi præfinitionibus prædeterminatiuis ad actus supernaturales, & prævijs Dei concursibus & præmotionibus physicis, quas concernunt, nostrisque voluntatibus ad illos eliciendos deferunt, ac deuoluunt, supernaturalibus quidem, vt catholice debent aduersari tueri, atque ex meritis Christi, nec solum ex naturæ iure, & titulo a Deo conceptis, & datis supernaturales habitus ad illos actus eliciendos superfluant, sintque proinde & Theologia, & medio, vt dicitur, tollendi facile ostenditur.

7. Etenim, quoties ex parte principij actui inuenitur id, cui omnia prædicata effectus, seu actus sufficienter respondent, quodvis aliud comprincipium ex parte principij illius ad eos effectus, & actus superfluit, eique in omni bona philosophia, & Theologia ex parte principij relegandum atqui posita præfinitione prædeterminatiua supernaturali, & ex meritis Christi ad actus supernaturales in earum conjuncto inuenitur ex parte principij actui id cui omnia prædicata actus supernaturalis sufficienter respondeant ergo posita præfinitione prædeterminatiua voluntatis ad actum quemuis supernaturalem, quodvis aliud comprincipium, ac proinde supernaturalis habitus ex parte principij, ad eum actum superfluit, estque in omni bona philosophia, & Theologia relegandum. Maior est axioma, dignitatis, ac definitio causæ tam absolute, quam in quovis causæ genere, desumptæ ab schola tota Thomistica, potioreque, & maiore

longe Philoſophorum parte merito receptæ, vt controuerſ. de cauſarum diuiſione contra eius impugnatores pauculos monſtrabamus. Minor autem eſt aperta, quia, cum præfinitio prædeterminatiua, præuiuſque ex ea concurſus inditus voluntatis ſupernaturales, & ex meritis Chriſti ſint, (vt aduerſatis nunc in eorum principiis etiam eſſe permittimus) ſupernaturalitas, quæ habitui ſupernaturali erat reſponſura eis ſufficienter reſpondebit. Dices habitu ſupernaturali compleri potentiam, quæ abſque illo incompleta eſt ad actum ſupernaturalem: ſupponique ita completam ad præfinitionem, ſeu decretum efficax concurrendi ad illam titulo cauſæ primæ, & vniuerſalis Deum ipſum, qui eo titulo cum cauſis ſecundis omnibus tam naturalibus, quam ſupernaturalibus concurrere debet, atque vt concurſum præuiumque, ſibique proprium decernat, & conferat completas ſupponere.

8. Certe, ſi concurſus hic Dei præuius phyſice non eſſet, & per qualitatem, & præmotionem phyſicam ex parte actus primi voluntatis ad actum ſupernaturalem eliciendum, ſed cauſæ ſecundæ operationem ſolummodo comitaretur, vt reliqui à Thomiſtis, quos impugnamus, aſſerunt, teneret ſolutio, & ad Dei decretum concurrendi, & concurſum ipſum cauſam creatam, ſeu voluntatem completam in genere cauſæ ſecundæ ad ſuos actus, quare, & cum habitu ſeu comprincipio ſupernaturali ad actum ſupernaturalem eliciendum debere ſupponi, neque ſuperfluere ſatis oſtenderet. Aſt, cum præuia illa, & creata phyſica qualitas, & præmotio Dei ex parte actus primi ad actum ſupernaturalem ſecum voluntate teneat, nequeatque non illam in actu primo ad ordinem ſupernaturalem eleuare, atque complete potentem ad actum ſupernaturalem conſtituere: de præuiis, ac præſuppoſitis illis habitibus ſuperfluè à Deo prouidebitur: qui ſcit, & eleuationem, & complementum totum actiuitatis in actu primo, & genere creati agentis inexcuſabili præfinitione ſua extrinſecus (quod ſatis eſſet) & præuia phyſica præmotione, & qualitate intrinſece imprimenda fore neceſſario præſtandum, vt actus ille in ſui effectione à Deo cauſa prima independens non ſit, à quo in ſui eſſe fieri, & conſeruari è creaturæ prædicato eſſentiali, & titulo dependens eſſe debet. Nec ſatis eſt eam præfinitionem, & præuium phyſicum concurſum titulo cauſæ primæ, & vniuerſalis à Deo haberi, atque apponi, etſi enim eo titulo præfinitio à Deo habeatur, atque apponatur concurſus phyſicus præuius ad actum ſupernaturalem, non tollit, quominus effectum formalem quem ſui reali formali aſſiſtentia, ſeu inhæſione voluntati noſtræ præſtat eam ſcilicet eleuandi ad ordinem ſupernaturalis agentis, complendique in genere principij actiui creati, ſubinde illius actiuitatem ad ſupernaturales operationes, & actus præſtet: cum, & comprincipium creatum, & ſupernaturale (vt nunc permittimus aduerſatiis) ſiue aſſiſtens præfinitio, ſiue inhærens voluntati phyſicus concurſus, & præmotio præuia ſit. Quo ſolum titulo, ſiue habitus, ſiue comprincipium quoduis aliud, phyſica ſui aſſiſtentia, vel inhæſione voluntatem, & ad ordinem ſupernaturalis agentis eleuant, & eius actiuitatem ad ſupernaturales operationes, & actus ex parte actus primi complent.

DISPVTATIO II.

De præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati.

TAMETSI effuſa diſputatione proxima, qua nullam creatam liberam actionem independenter à creati arbitrij, & libertatis vſu antecedenter natura, & cauſalitate ab eiuſmodi libertatis creatæ, & exercitio, ſalua, cum arbitrij creati, tum operationis eius libertate prædeterminatiue præfiniri à Deo poſſe (ad nauſeam) monſtrauimus, ſatis prona ſit de præfinitionibus prædeterminatiuis Dei ad materiale peccati noſtri negatiua deciſio, quamdo quidem materiale peccati creata, & libera operatio eſſe neceſſario debet, cuius vtique libertati eiuſmodi præfinitiones (ſicuti & omnium vniuerſim creaturarum actionum libertati) aduerſantur. Quia tamen aliunde etiam bonitati, iuſtitiæ, & ſanctitati Dei præfinitiones, prædeterminatiuæ ad materiale peccati noſtri ſpeciatim videntur repugnare: de eis ſeorſim ſecunda hæc valde ad rem Theologicam, fideique dogmata, inconcuſſa firmitate ſtabilienda, diſputatio ſtatuenda merito fuit. Ne vero amphibologiis, atque æquiuocationibus locus inter diſputandum ſuperſit: diſputationis, & controuerſiæ inter vtramque ſcholam Thomiſticam Ieſuiſtarum noſtrorum (quam vere Thomiſticam cenſemus) & Thomiſticam Recentiorum dominicanorum (qui veſtitus, & ordinis iure glorioſum hoc ſibi adrogant nomen) punctum, & ſcopus exponendus in primis eſt. Igitur in his vtique, quoad præſens, ſcholæ citra vllum conuenit diſſidium.

1. Primum, vt materiale peccati conſiſtat opus eſſe præcepta, ſeu lege ſiue naturali, ſiue poſitiua actionem creatam prohibente, ſi commiſſionis peccatum ſit futurum, vel actionem præcipiente ſi futurum ſit omiſſionis peccatum. Secundò item vtrique ſcholæ conuenit eiuſmodi legis, vel prohibentis, vel præcipientis notitiam, & aduertentiam actualem, formalem (vel interpretatiuam, vt vincibilem ignorantiam comprehendamus, quæ ad rem præſentem nihil differt) debere pro priori naturæ in peccaturo hic, & nunc ſupponi, vt hic & nunc eius operatio, vel omiſſio contra legem alterutram materiale peccati ſit, quod ſubinde inculpabiliter formale peccati ſequatur. Ex ea quippe aduertentia actuali ab operatione, vel omiſſione contra legem pro naturæ priori alterutrius malitiam recognoſcunt, & ab alterutra retrahuntur, ne hic, & nunc pro naturæ poſteriori vel operentur, vel omittant: vt proinde alterutro modo, vel omiſſione, vel operatione malitiam alterutra concipiat moralem, quarum neutra abſque ea actuali aduertentia præuia nullatenus contraheret.

3. Tertiò vtrique etiam ſcholæ conuenit. Ad omnem phyſicam actus, & operationis creatæ commiſſiuè peccaminoſæ in præfatis circumſtantiis legis, & actualis aduertentiæ prohibitionis, tam Deum, quam creaturam hic etiam & nunc concurrere, & immediate quidem contra Durandum. Etſi enim in recentium Dominicanorum ſententia Dei præmotio, & prædeterminatio à primis eorum excogitata pro naturæ priori creaturæ operationem præcedat, eaque proinde prior ſit, ſub eaque ratione, quatenus actus, ſeu operatio à creata voluntate eſt, mediate ſolum à Dei phyſica præmotione, ac phyſica qualitate voluntatem prædeterminante proueniat; aſt ipſam illam immediate, quatenus creatus actus à Deo etiam cauſa prima eſt actum ipſum attingere, & in rebus apponere volunt, ne aperte durandizent, tametſi, &, hoc non ita facile præcipi queat.

4. Denique conuenit vtrique ſcholæ quarto ex hac præciſe attingentia immediata actionis praui à Deo nullam eius bonitati, & ſanctitati indecentiam aduerſam Deo ſuboriri: neque vſquam, quod peccatum noſtrum formaliter, aut interpretatiue amet, eiuſve cauſa ſit, inde illi obtrici poſſe: cuius rationem diſputatione hac aperiam in noſtræ ſcholæ principiis, quæ præfata hactenus communia cum recentibus hiſce dominicanis Thomiſtis ſolummodo admittunt, Deo donante dabimus. Imo ex eo etiam præciſe, quod creatura immediate ad eiuſmodi actum concurrere (ni alia ex parte ipſius decurſu diſputationis exponenda conſideretur, ob quæ & ipſi actio imputatur ad culpam, velleque, & cauſare proprie peccatum dicitur) nec velle, nec cauſare peccatum creatura diceretur.

5. Tota ergo controuerſiæ ſcholæ vtriuſque, quoad præſens attinet, materia, punctumque difficultatis, & diſputationis ſcopus in eo eſt, quod vlterius aliquot Dominicani Recentiores, eorumque allectæ addunt, noſtræque ſcholæ Doctores cum Dominicanis antiquis,

quis, & Primoribus etiam Recentioribus, aliàs creaturum actionum liberarum non prauarum prædeterminatiua ſuis præfinitoribus, mordicus negant. Nempe circa phyſicam Dei præfinitionem prædeterminationem, & prædeterminationem antecedentem natura ad prauam operationem ex parte creatæ voluntatis præſtandam, indopendentem ab exercitio, & operatione, ſeu (quod idem eſt) determinatione liberæ ipſius, vt diximus, & ad quam in prædictis circunſtantiis ingenitabiliter malitia moralis ſubſequitur, ratione cuius Deum mediate ad actus prauos, quatenus etiam à creata voluntate, & arbitrio prouenirunt, concurrere dicantur: ex cuius enim ratione, & actus, prout a nobis, & determinationis noſtræ ad agendum actum, hic & nunc in iſtaque circunſtantiis prauum, & prohibitum, ſeu operatio prauata, prout a nobis, qua, vt à nobis, totum materiale peccati ponitur, cui, & à nobis, & à Deo, inamabiliter, formale, ſeu malitia peccati annexa eſt a Deo tandem ponetur.

6. In hoc igitur poſtremo ita propoſito, & explicato diſputationis puncto totus vertitur cardo noſtris cum fere reliquis Theologis, ita Deum actiones noſtras prauas præſinire præterminatiue negantibus, non de facto ſolum, ſed etiam de poſſibili: quia vtra eatum libertatis ad moralem malitiam eſſentialiter requiſitæ eiuſmodi præfinitione euertionem, aliaque incommoda, Dei ſic præſinientis voluntati, bonitatique, quam maximam rechitudinis, & honeſtatis patereatur iactum, quod eſt impoſſibile: aſſerentibus vero recentioribus Dominicanis paucis cum aliis aſſectis, vt videbimus. Res autem hæc, quia tanti in Theologia, fideque catholica ponderis eſt, & ab authoritate, & à ratione alte erit, ac rigide examinanda. Ac primum quidem à Theologorum præcipue S. Thom. veræque Thomiſticæ ſchoiæ authoritate. Secundò ab authoritate Scripturæ, & Patrum. Tertio à ratione. Quartò ab aduerſariorum inconſequentiis.

QVÆSTIO I.

Luceantne per Philoſophos, & Theologos catholicos Scholaſticos (præcipue ſanctum Thomam, eiuſque veros diſcipulos) materialis peccati prædeterminatiuæ præfinitiones.

INGENS hic citatorum pro affirmatiua Doctorum non ſatis lectura, & contextu explorato mirum in modum anceps, quorum ineos, & ſententia rite explorandi hic erit cum, vt à plurimis hiſce ſolute ſuæ libertati, & ingenuitati reſtituantur: cum, vt qui nullo rei examinæ præmiſſo affirmantes paucos, ex hactenus non damnatis, in publicis quandoque disputationibus verbo, ſcriptoque ignotis lecturæ ſuæ codicillis, plerumque tranſcriptis, quam meditatis, ſequuntur, videant tandem quantula ſe authoritate in tuto poſitos arbitrentur.

CERTAMEN I.

Vtriuſque ſententiæ explorati Doctores ad purum recenſentur.

1. Affirmatiuam præfinitionum diuinarum omnem creatæ libertatis vim antecedentium ad materiale totum peccati, ſiue ad actiones prauas, quatenus à creata voluntate, cuiuſque determinatione influxo, concurſuque ex parte ſua prouenirunt, docuerunt olim fatales Ethnici, contra quos Iulius Firmicus totus libro de Error. Profan. Religion. Chriſtianæ Philoſophi theſtrumine de cultu disputationis memorandi. Item & poſci hæretici Prædeſtinatores, contra quos Auguſtinus ſæpe, & reliqui Eccleſiæ Patres ſuis locis refellendi ſcripſerunt. Ex nouioribus hæreticis, ſiue proxime ſæculi Nouatoribus Vvicleffitis, & qui de eius nomine, & ſecta inſame apud catholicos Vvicleffitarum cognomen traxerunt, Lutherani item omnes, & Caluiniæ, qui ex ſuis Præceptoribus, Luthero, & Caluino hæreſum à Vvicleffo poſita ouo excluſerunt præfinitiones ad actiones noſtras prauas, ſeu (quod idem eſt) materiale peccati expreſſe docuerunt. Namirum Zuinglius Theodorus Beza, Melancton, Buzerus, Tuillus, & eius farinæ reliqui inferius memorandi: ex eis autem ſubtiliter, longeque ingenioſior Caluinus concitionis huius, cortice ſuæ horroremi dilimulare tandem non potuit lib. 3 Inſtitut. cap. 24. in hæc de eiuſmodi Dei decreto, & præfinitione ſcribens, *Horrificum fateor: ſed ne eſſugere detorandum.* Et quis autem tanæ mentis (modum litterarumæ mediocris Caluini ſaltem) non ſtatim ab initio hæreticus detonatis dilatatam, atque horrendum (ſeu potius Cerberum triplicem) ſtruthionis in morem errorum ferro diſcutiendo, bibendoque quaſi aquam inquietiſſimis aſſuetum, ad tranſeundum non horrentem ſortum, ſed & horrentem videat, & tamen à catholicarum delicationibus quibus facile deglutiendam, eorumque ſtomachis abſque nauſea recipiendam, eth nunquam concoquendam, non mitetur maximeab eis qui quoad præfinitionum earum concluſiones, ſibi cum Caluino conuenire ingenue fatentur (vti ex Ioanne à S. Thom. præſtantiſſimo d... etſi non, quoad inde à Caluino, & ſuis admiſſis conſequentias.

2. Sed enim adeo frequenti videndi vſu ipſo mitescunt oculis monſtra: atque ita, quæ non temel audimus, vel aſſuefcunt aures, vel mens potius ipſa obcalleſcit, vt præfinitiones haſce ad materiale peccati doctioribus, quibuſque Dominicanis (etiam aliis creaturum actionum liberarum præfinitoribus) execrabiles, ipſiſque hæreticis horridas intrepide ab aliis catholicis vitis aſſeri, & ſcriptis ſuis legamus, & ex ipſis in diſputationibus publicis ſuſtineri, ac ſine adſtantium ſtomacho apud ſcholas catholicas videamus audiri. Eas igitur materialis peccati præfinitiones diuinas in tetricis docent Trigoſus in 1.p. ſummæ Bonauenturæ q. 18. art. 4. dub. 3. ad 2. & 3. Banncz generale ſuum principium de diuinis creaturum contingentium operationum præfinitionibus 1. part. quæſt. 14. art. 13. dub. vlt. §. *Hactenus*, & §. *Ad hoc reſpondetur.* & quæſt. 19. art. 8. ſubinit. concluſ. 5. & art. 10. dub. 1. circa quintum argumentum ad omnem omnino creatam operationem (nulla excluſa) quatenus bona entitatiue eſt, concluſionem ſuam extenſam, & intellectam voluit: cum tamen in entitatiue bonis materiale peccati, ſiue operationem noſtram, prout noſtram contineri non ignorauerit; imo vero, vt eam ſub Dei præfinitione comprehenderet, bonitatis actionum noſtrarum entitatiuæ à morali diſtinctionem appoſuit. Sed clarius tamen q. 23. art. 3. dub. 2. poſt 2. concluſ. §. *Ex hac doctrina* dutidimum, ſuis etiam, ad materiale peccati Præfinitoribus effatum hoc aſſerunt: *Deus eſt volens, & efficiens ody Dei.* & §. *Secundus ſenſus* ex eadem doctrina docet voluntatem nunquam eſſe indifferentem, vt ſeipſam determinet ad prauum etiam operationem, ſed à Deo ad illam determinari. Idem tutatus ex inſtituto eſt Cabrera 3.p. q. 13. art. 4 ad 2 §. 12. ann. 530. Nauarrete part. 1 tom 1. controuerſ. 25. concl. 6. & 7. controuerſ. 26. concl. 2. & 4. Aluarez d. 24. de auxil. concluſ. 2. collata cum diſputationis progreſſu, maxime n. 22. & 23. & cum diſput 11. Ledeſma de auxiliis art. 18. concl. 3. & ad 12. argumentum. Ioann. à S Thom. 1.p. tom. 2. diſt. 5. art 6. n. 65 & hi quidem certe pro affirmante hac ſententia iteterunt. Ex aliis vero noſtrarum operationum præfinitoribus plures, numinis reuerentiæ, quam Philoſophicæ conſequentiæ attentiores materialis peccati præfinitiones diuinas ſtomachati, contra ſuos expreſſe ſunt, vt inferius videbimus: vel ob fraternam incitatos ſui ordinis Doctores charitatem, & obſeruantiam ad has ſpeciatim præfinitiones materialis peccati diſputa-

tionem extendere noluerunt: ne vel Dei bonitati iniurij eſſent, vel præfatis odioſi.

3 Quoniam vero explorati affirmantis ſuæ ſententiæ Doctores ſeptenario numero contentos viderũt, (perexiguo, ſcilicet, vt cum frequentiſſima negantium Doctorum acie manus, niſi deſperato conſererent) alius ex male lectorum libris ſcriptorum lectis hinc inde multitudinis copias augere ſuas conati aduerſarij ſunt. Ex antiquis Scholaſticis pro ſe referunt Scotum, Capreolum, Altiſiodorenſem, Durandum, atque è proximo ſæculo Caietanum, Canum, Driedonem, qua vero fide facile videat, quiſquis quæſtionem 5. & 6. diſputationis primæ legat. Ibi enim hos omnes actionum noſtrarum liberarum vniuerſim auerſantes, & impugnantes videbit: peccati vero materiale, vt diximus neceſſario, & eſſentialiter libera noſtra actio eſt. Citatur etiam pro eadem ſententia Bartholom. Medina 1. 2. q. 79. art. 2. dub. 1. concluſ. 4. paulo ante argumentorum ſolutionem, dicens Deum velle, & cauſare peccatum, & ea quidem citatione admittunt, non aliter cauſari à Deo peccatum poſſe, ne eius materiale peccati præfiniendo, vt contra eos vrgebimus, cum id ipſum eis cauſare merito ſonet, ac præfinire. Et quidẽ minus proprie illum, maleque locutum fuiſſe certum omnino eſt. Verum ideo adeo incaute eſt loquutus, vt Deum, & velle ex parte etiam ſua concurrere, concurſumque exhibere ad actiones noſtras prauas oſtendat; minus tamen attendens: quid vlterius denominationes illæ volendi, cauſandi illas proprietate ſermonis addant. Cæterum voluntatem illam diuinam concurrendi ad ipſas efficaces antecedenter ad liberum in eis edendis libertatis creatæ vſum ac ſubinde illarum præfinitiones eſſe, Deique concurſum prædeterminationem, ſeu prædeterminationem creatæ ad ipſas voluntatis nuſquam ibi aut alibi Medina aſſerit. Id autem opus omnino erat, vt pro aduerſariorum affirmatiua ſententia bona fide citaretur; ſiquidem in eo ſtat ipſorum ſententia. Quare, & ſi lapſus in modo loquendi Medina deprehendatur, nuſquam tamen in horum doctrina deprehenditur. Citatur etiam ex eodem tomo ad q. 19. art. 2. vbi pro ea ſententia nil habet, vt legenti conſtabit. Sed quia eo Authorum auctupio numerum ſolum aduerſarij quærunt, quem nobis opponant, meliori fide eis Patronorum, & ſi non fidei ſatis bonæ, numerum dabimus.

4 Etenim præter fatales Ethnicos prædeſtinatores, & Nouatores memoratos n. 1. pro noſtrarum prauarum actionum, ſiue materialis peccati præfinitionibus diuinis numerandi etiam ſunt Simon Magus apud Clementem Romanum III. Recognitionum pag 5. ſic & S. Petrum, cum quo diſputabat affatus. *Si, quod Deus vult eſſe, eſt, & quod vult non eſſe, non eſt: ſi vult mala non fieri, non erunt. Quare ſolum erunt ſi ea fieri à nobis velit.* Theodorus Mopſueſtenſis inter errores alios relatos II. Synodo Conſtantinopol. generali 5. collat. 4. poſt med. damnatos collat. 8. poſt med. docebat Deum *voluiſſe, deuiſſe, faciſſe, & conceſſiſſe, vt homo peccaret* ob vtilitatem eius ex peccato capiendam. Quibus Deum, eiuſque voluntate materialis peccati authorem, cauſamque eſſe profeſſus eſt, & ſi ad peccati formale, ſeu malitiam, ex pœnitentiæ, & humilitatis peccatoris vtilitas captari poteſt amandam videatur extendere. Verum, cum malum, vt malum, ſiue malitiam qua talem nemo vnquam hominum expreſſe, & formaliter amari poſſe ſenſerit, ſentireve potuerit. Neque ita peccatum ſuum ament, illi ipſi, qui peccant, de interpretatiua ſolum Dei voluntate, quæ in amore materialis peccati eſt, id Mopſueſtenſis cenſuit, & docuit. His etiam accenſere Cerdoniſtæ apud Tertullian. de præſcriptionib. Marcioniſtæ apud Irenæ. 1. aduerſus hæreſes, cap. 29. Necnon Florinus, qui (teſte Irenæo etiam apud Euſeb. Cæſarienſ. 5. hiſtor. c. 20.) ob inde peccati cauſationem in Deum expreſſe referebat, eum imitati proximo ſæculo, non certa fide referuntur Copinus, & Quintus Sutores Flandriæ, & libertinorum Magiſtri, quos Caluinus etiam confutauit inſtruct. contra Libertinos, & epiſt. ad Rothomagenſes contra Franciſcanum quendam eius erroris ſectatum: quaſi ipſe ex Dei voluntate, & præfinitione materialis peccati, quam docebat (vt vidimus num. 1.) eius cauſationem in Deum non cogeretur refundere, mala tamen fide eos pro voluntate Dei formali erga malitiam, peccati, imo ne erga materiale peccati propriè tale, vel inde conſtat, quod errore oppoſito nullum eſſe poſſe peccatum actionemve malam aſſerebant: vim tandem adeo fiant, qui nihil mali facere poteſt, teſte Bellarmino infra citando in §. *Florinum*, & cap. 2. § 2. Scholaſtici Magiſtri ſententiarum cœtui ab ipſoque relati in 1. d. 46 §. *Ideoque*, aſſerebant Deum, & ſi mala culpæ non velit, eſſe tamen, fierique à nobis efficaciter, & determinate velle, quæ ipſiſſima eſt Dominicanorum Recentiorum ſententia. Citari denique ab aliquibus pro ea ſententia Manichæi poſſent apud Auguſtinum de Hæreſibus cap. 49. Priſcillianiſtæ apud S. Leon. Pap. epiſt. 93. ad Turib. Albigenſes apud S. Antonin. in ſumm. Theolog. p. 4. tit. 1. c. 7. § 3. qui omnes Deum peccati cauſam dicebant. Sed certe de vero, bonoque Deo noſtro id nullatenus aſſerebant; ſed de alio, quem erroneè fingebant Deo malo, malorumque omnium principio primo, & cauſa, ſiue cacodæmone (vt volebant Manichæi) ſiue alio: quin in Deum bonum tantum probris & blaſphemiæ comicere, peruerſi etiam, ac perditiſſimi homines auderent quæ omnia, & plura erudite recitat Eminentiſſ. noſter Bellarminus lib. 2. de amiſſ. grat. cap. 1. & 2. vbi præter Nouatores & eorum loca citata refert Caluinum lib. 1. inſtitut. c. 17. § 1. c. 18. § 1. & 2. c. 4. § 2. & 3. lib 3. c. 24. § 4. 7. 8. & 9. lib. de æterna Dei prædeſt. editione genuenſi an. 1570. pag. 905. 906. 944. 946. & inſtruct. contra libertinos, c. 14. quorum plerique locis Catholicam ſolutionem de ſolo Dei erga praua noſtra opera permiſſa abſque poſitiua eius voluntate, vt friuolam, & ſcripturæ aduerſam, videt Zuinglius ſermone de prouid. ad Philippum Cattorum Princip. an. 1530. cap. 5. & 6. Beza reſponſ. ad Sebaſt. Caſtellion. de æterna Dei prædeſt. refutat. calumniæ 2. & infra aphoriſmis pluribus Caluinianam ſuam ſectam hac in re fundans, & ab aphoriſmo 17. ad 22. & 31. præſertim explicans tametſi (vt errantibus accidit) clarius errorum contradictiones maiori explicatione innoteſcant.

5 Pro negante vero noſtra, & reliquorum Theologorum, vt ſtatim videbimus, ſententia ſteterè quique ex Philoſophis Primores Plato dialog. 2. de republica ſub finem: [Neque Deus (quandoquidem bonus eſt) omnium cauſa eſt: ſed paucorum quidem hominibus cauſa; multorum vero non cauſa. Multo enim pauciora nobis bona ſunt, quam mala, & bonorum quidem nulla alia cauſa facienda eſt; verum malorum, alias quaſdam cauſas quærere oportet, & nõ Deum. Nimirum male ſuados, & homines & dæmones, noſtraſque voluntates ſe ad prauas actiones, ſeu materiale peccati, cuius formali, & expreſſa voluntate implicite ſolum, & interpretatiue malitiam, ſeu formale peccati volumus, nec aliud quam actionem prauam ob delectationem, aut commoda ex illa capienda nobis, vel homines perdiri, vel dæmones ſuadent, vt interpretatiue malitiam, & formale peccati velimus, & admittamus; quam formaliter, & expreſſe velle ſua de re nobis neutiquam poſſent: imo malorum triſtium, vt pœnæ, quæ prauam actionem, & peccatum ſupponit, Deum cauſam non eſſe mihi docet, etſi eam iis, *qui pœna ejus habent infligat, cum autem* ſubdit *pœnas dent vtilitatem à Deo percipere.* Multo ergo in eius ſententia minus actionem prauam, quæ malitiam non ſupponit ſolum, ſed ponit, atque inexcuſabiliter affert: cuius cauſa proinde nemo aliter eſſe poteſt, quam actionem prauam, ſiue peccati materiale ſuaſione, inſtigatione, aut determinatione propria apponendo: quæque nobis nullatenus bona eſſe poteſt, ſicuti pœna eſſe poteſt, infra. [Malorum cauſam eſſe Deum poſſe, cum bonus ſit refellendum eſt omnino: nec permittendum hoc quenquam dicere in ſua ciuitate, ſi bonis inſtrui legibus ciuitas debet. Nec inſuper quenquam audire, ſiue ſit ille iunior, ſiue carminibus hæc inſeratur, ſiue ſoluta oratione narrentur: tanquam, quæ neque dictu ſancta ſint, neque aliis vtilia, neque inter ſe conſona.] & ſine dialogi mendacij (quod licere quandoque nobis putat) adhuc per ſomnium, & inculpabilis, Deum cauſam negat his verbis. [Eſt Deus ſimplex, & verus, & in opere, & in ſermone: & neque ipſe tranſmutatur, neque alios decipit: neque per fictiua, neque per ſermones, neque per figurorum pompas, neque re vera, neque per ſomnium.] Ac de oppoſito Poëtas cauſit. Quoniam non ſolum in inculpabilem errorem, ſed in

prauam

prauam actionem, cui malitia annexa inseparabiliter est inductorem à nobis irresistibiliter, & prædeterminatorem facientes Deum stomacho exciperet? Et dialogo 10. celebre illud axioma, laudatissimum à Nemesio lib de nat. homin. & animæ facultat. cap. 38. sub tuit. Iustin. M. apolog. 2. pro Christian dicente è libris Mosis fuisse mutuum. Nempe *culpa eius est, qui elegit: Deus extra culpam est.* Extollit: At si Deus prædeterminaret ad materiale peccati nulla esset nostri, cum eius, tum malitiæ illius ineuitabiliter annexæ electio; sed tota electio esset Dei. Secundo culpæ nomine actiones solum prauas, Plato intelligit, seu materiale, non formale peccati, seu malitiam: constat enim ex contextu de actionibus in quibus humana vita transigitur ipsum loqui, exemplaque subdit, in eis, quibus brutis assimilamur, odioque & tyrannide aquarum causatione, & voluntate Deum excusat, quia ea à nobis agi non faciat, nec velit; etsi ad illa nobiscum concurrat: quia, quatenus ex se est, & fieri potius nolit, videatur contextus priorum etiam locorum, quo ea exatio latis præcluditur.

6 Consonat (præterquam supra datis locis) Aristotelis in hanc materiam incidit lib. 3. Ethicor. cap. 5. actus prauos nostræ omnino potestatis esse ait; nec in principia alia, quæ nostræ potestatis non sint, esse reducenda. [Quod si hæc, inquit, vera videntur, neque in alia principia vlla nostros actus, quam in ea, quæ sunt in nobis, reducere possumus: quorum principia sunt in nobis, ea quoque in nobis sunt sita:] Quare cum in nobis, nostraue potestate præfinitio prauarum actionum non sit, sed in Dei potestate, & arbitrio solum, ille quidem nec nostræ potestatis erunt, neque in nos reducibiles, nostraque principia, sed solum potestatis, & arbitrij erunt diuini, atque in liberum, ipsi solum, præfinitionis suæ principium: atque in Deum subinde solum reducibiles, ipsique imputabiles. Addit consequenter ea tantum ratione actiones prauas, ignorantiam, vel ebrietatem secutas, ad culpam nobis imputabiles esse, iusteque à potestatibus puniri, quatenus ignorantiam, & ebrietatem (quæ illarum principia sunt) vitare in nobis nostræque potestatis sunt: vt ait longe à capitis initio, & inferius. Cuius textum illustri hoc commentario elucidat ibi S. Thom. lect. 11. [Quod si consilium, & electio, & voluntas, quæ sunt in nostra potestate, videntur principia operationum nostrarum, & non possumus reducere operationes nostras in alia principia, nisi in ea, quæ sunt in potestate nostra consilium, & electionem, consequens est, quod operationes nostræ bonæ, vel malæ sint in potestate nostra, quia illa, quorum principia sunt in potestate nostra, & ipsa sunt in potestate nostra.] Denique 1. magnor. moral. cap. 9. sub finem contra Socratem statuit [esse in nobis prauos, vel improbos esse.] Et inferiuscule. [In nostro arbitrio esse bona, malaque facere;] quæ repetit cap. 12. & addit. [Actionis, tam bonæ, quam malæ principium est propositum, & voluntas, & quidquid ad rationem tendit.] Denique Tyrius cognomento apud vetustissimos Philosophos Maximus serm. 25. qui de mali, siue peccati, causa, est, ita scripsit: eius nomen est improbitas: causamque ab eligentis arbitrio nanciscitur. Deo semper extra omnem causam constituto.] Hæc sane loca de actionibus ipsis prauis aperta sunt, quæ non peccati formale, sed materiale directe important, & si annexum sibi ineuitabiliter formale peccati, siue malitiam moralem concernant: non aliter nostræ potestati, nisi ratione materialis peccati, siue actionis priùs apponendæ pro libito nostro, vel non apponendæ subiectam, nec aliter ab vllo apponibilem; quare, cuius potestatis est actionem prauam apponere, vel non apponere, eiusdem omnino realis formalis potestatis est malitiam apponere. Cum autem in aduersariorum sententia solius potestatis diuinæ sit prædeterminatiue prauas actiones, etiam proxè à nobis, præfinire: atque in nobis eas sic præfinitas apponere, vel secus, minime sit: non in nobis, sed in Deo & earum, & malitiæ principium & causa contra Primores hosce Philosophos est, vt de se patet, & apertius adhuc à ratione agentes q. vltima monstrabimus.

7 Ex Theologis, qui negatiuæ nostræ sententiæ suffragantur, cum quæst. 5. & 6 & quæst 7. in approbatione communi, cum Philosophis, cum Theologis cunctis definitionis liberi agentis & causæ disput. 2. multo trecentis plures numerauerimus, qui omnium liberarum creaturarum (etiam honestarum, quæ tamen in Deum principalem causam, & Authorem Catholice, & honestissime refunduntur) vniuersim, ac non sine censuris quandoque in aduersam affirmatiuam abiiciunt, præfinitiones prauarum actionum, siue materialis peccati prædeterminatiuas eosdem, titulo solo libertatis earum necessariæ, vt in peccata conflentur, reiectare exploratum à Deo est, vt eorum hic repetitio, & supputatio superfluat. Maxime cum decentiæ voluntatis, bonitatisque Dei (in quem, vt eâ iam refundenda peccata nostra forent si ab ipso materiale peccati præfiniretur) titulus ad eas (præsertim abhorrendas adit titulus vlterior, neque laxior), solum ergo referendi hic sunt, qui tantæ in Deum irreuerentiæ speciali horrore ad materiale peccati præfinitiones prædeterminatiuas videntur execrati. Et in primis Magister supra aduersus relatos Theologos eam reiectat. Item Gregorius de Arimino, vetus Scholarum delictum, in 1. d. 34. q. 1. art. 3. affirmatiuam præfinitionum ad materiale peccati sententiam *falsissimam, & blasphemam* esse dixit. Puteanus supra *improbabilem.* Lorca etiam supra *Sancto Thomæ aduersam.* Mendoza Augustinian. q. 7. quodlibetica Scholastica, *impiam, & stultam* Quibus & similibus aliorum de ea opinione iudiciis subiiciendis pro rei grauitate intimanda tranſeuntibus abstinendum non fuit; etsi illis subscribendi animus nobis in præsentiarum non sit. Accedunt ex Dominicanis Mag Ioann. Vincentius supra recitatus apud Ledesmam de auxil. art. 18 § *In hac difficultate*, vbi negatiuam sententiam Tridentini definitionibus censet contrariari ab eaque *sola Ecclesia authoritate dimoueri posse* profitetur. Albelda 1. p. q. 19 a. 8 ad 59 sect. 1. n. 1. Tacitus & sect. 2. n 13. § *Dico tertio*, expresse ait negatiuam nostram esse *expressam D Thom. & discipulorum eius.* Ex quo verba etiam mutuatus Nazarius fuit 1. p. q. 22 art. 4. concl 3. § *An autem* Illustrissimus Araujo celebris iam olim apud Domin. canos Primarius Professor Salmantinus, & Magister affirmatiuam *parum probabilem, nec dignam quæ Augustini putetur esse* dixit 1. 2. tom. 2. q. 111. dub. 6.

8 Et hi quidem (si Nazarium excipias) actionum creatarum contingentium prædeterminatiuas, physice saltem præfinitiones vniuersim abiiciunt, vt vidimus d. 1. q. 5. & 6. Ex eis verò ipsis, qui eas ad reliquas admittunt, ad actiones tamen prauas non magis æquo animo præfinitiones ita prædeterminatiuas ferunt. Zumel. 1. 2. q. 79. art. 2. d. 3. & 1. p. editione 2. appendice ad quæst. 22. art. 4. concluſ. 5. relatus ab Albelda vbi proxime, hæc de affirmatiua scribit: *Neque esse veram, nec sanæ doctrinæ congruam, eamque execratos semper fuisse Augustinum, Damascenum, Fulgentium, & Sanct. Thom.* Et paucis intercalaris adnectit *Nullum Hæreticorum, qui huic sententiæ fauet; dixit Deum concurrere* (prædeterminatiuè præfiniendo) *ad formale peccati, sed solum ad materiale; & nihilominus damnantur à Concilio*: nempe Tridentino. Et tom. 3. opusculor. siue disputationum variarum, d. 6. sect. 6. affirmantem eandem sententiam *suspectam in fide, ne dicat erroneam*, vocat. Fuit autem hic, qui sacrarum infularum amore, dum sui ordinis generalis esset, fratres suos negatiuam præfinitionum prædeterminatiuarum vniuersim thesibus pro Generalibus sui Ordinis Comitiis expungere, atque ad actus, non prauos, defendere illas coegit, vt Dominicanis gereret moremi: vt ex primario tunc Vallisoletano Doctore Coronel. d. 1. non semel vidimus. Nec mirtius contra hasce præfinitiones ad materiale peccati prædeterminatiuas egit illustrissimus Mag. Machin. tom. 1. in 1. p. q. 22 art. 4. d. 40. sect. 5. concluſ. 2. Ex eodem Mercenariorum ordine, eodemque infularum amore Dominicanis actionum aliarum præfinitionibus consentiens. Mag. Dominicanus Verdu, ex primis præfinitionum, & prædeterminationum Suarum, quoad reliqua, scriptoribus celebratissima, à nostris etiam Relect. contra scientiam mediam affirmatiuam sententiam præfinitionum earum ad materiale peccati, *impiam* censet, & *blasphemam*, & sane Patribus nostris Romanorum disputationum initio scripto publico societatis nomine à nobis recitato d. 1. q. 8. certam. 2. obuicientibus Dominicanos aduersos è suis principiis cogi ad præfinitiones prædeterminatiuas materialis

terialis peccati, ſiue præuarum, provt à nobis ſunt, actionum, vel ad eas, quoad actiones reliquas noſtras deſerendas, reſcripto etiam publico, ſuique ordinis nomine cuius apud nos Romæ authenticum exemplar aſſeruatur. Dominicani Patres reſponderunt n.16. [Ad bonum præmouet Deus efficaci motione cauſam aliam liberam, ſed non ad malum: quia Deus non eſt prima cauſa mali. Hæc doctrina eſt Sanct. Thomæ 1.2. q.112. art.3. ad 2.] Eapropter recitatus num.prox. Albelda, ex præcipuis Romæ tunc pro ſuo ordine Dominicano diſputatoribus, præfinitiones prædeterminatiuas ad materiale peccati expreſſe S.Thomæ aduerſas aiebat. Et Ledeſma ipſe de auxil. art.18.pag.228.253.290.395.expreſſius affirmatiuam hac in re ſententiam ſapientiſſimis S.Thomæ diſcipulis nec veram, nec ſanæ doctrinæ congruam videri; ſibique in hoc de S.Thom. diſcipulis iudicio concordat pag.415.

CERTAMEN II.

Ex Diſcipulis Sancti Thomæ, præſertim pro affirmatiua citatis, negatiua noſtra genuina Sancti Thomæ ſententia eſſe conuincitur.

1 HÆc veritatis amatoribus ſatis eſſent, vt ſaltem diſcipulos Sancti Thomæ, etiam Dominicanos, præmotiones ad materiale peccati prædeterminatiuas auerſatos faiſſe cum recitatis Primoribus ſuis diſputationum cum noſtris tempore, & occaſione id expreſſe aſſerentibus ingenue faterentur. Sed quoniam aduerſarij non ſatis fidarum allegationum ex diſcipulis Sancti Thomæ multitudine, & earum examinis tædio rem hanc pluribus dubiam ſaltem remanere volunt, & ſperant: faſtidioſum examinis huius laborem voluimus nos pro omnibus ſuſcipere: vt exiguo quiſque labore earum citationum vacuitatem deprehendat: atque aduerſarios eo etiam diſcipulorum S.Thomæ patrocinio deſtitutos, nudoſque adoriatur, *in primis* Ægydius Romanus, Auguſtinianus Angelici Doctoris auritus, & oculatus diſcipulus, atque aduerſus doctrinæ eius corruptores vindex acerrimus in 2.d.25. quæſt.1. art.3. dub.2. litterali *via ſecunda* aiebat (vt retulimus d.1.quæſt.6) *voluntatem ſe poſſe determinare ad ſequendam, vel non ſequendam, ſed fugiendam fornicationem prohibitam.* Quibus voluntatis à ſe, ac non ab alio præuentam, & præoccupatam irreſiſtibiliter determinationem ad actionem illam & ſimiles prauas fatetur. Repetit art.6.dub.1.litterali, & d.37.art.1. ait: [Modum culpabilem voluntatis eſſe applicationem à ſe ipſa ad actum, quo & ſe, & illum applicat ad obiectum prohibitum: qui modus culpabilis in Deum, vt cauſam refundi nequit, qui ita circa actiones prauas agentia libera adminiſtrat, vt ea voluntate propria agere ſinat, neque adigat ad eiuſmodi operationes neque agat.] S. Antonin. 1.p. ſumm.Theolog.tit.4.cap.4.§.2. ſub init. actus voluntatis creatæ omnes à Deo eſſe ſtatuit, ac ſtatim addit. [Neque tamen inde ſequitur, quod cum homo vult malum, Deus moueat ad illud malum: quia ipſe eſt motor, & vniuerſale obiectum voluntatis; quoniam ſecundum S.Thom.1.2 quæſt.9.art.6. Deus mouet voluntatem hominis ſicut vniuerſalis motor ad vniuerſale obiectum, quod eſt bonum: & ſine hac vniuerſali motione homo non poteſt aliquid velle; ſed homo per rationem determinat ſe ad volendum hoc, vel illud, quod eſt vere bonum, vel apparens bonum.] Non igitur à Deo, vel alio quopiam, ſed à ſe prorſus ipſo ad volitionem apparentis boni, ſeu reuera mali, quæ peccati materiale eſt homo determinatur, ſeu præuenitur ex ſententia S.Antonini, Theophylus Raynerus vetus etiam Dominicanus Doctor in ſua Pantheologia verbo peccatum, cap.3.poſt med. [Nauta eſt cauſa periculi,& ſubmerſionis nauis per ſuam abſentiam; ſed Deus, quantum in ſe, eſt, nulli eſt abſens: ſed peccator abſentat ſe à Deo. Et ideo peccator eſt cauſa ſui peccati, & non Deus.] Præſente igitur Deo, eiuſque voluntate neceſſaria concurrendi ex parte ſua, vt actus prohibitus ſit, peccator voluntate ſua ſe à Deo, eiuſque voluntate iuxta Rayneri um abſentat, & abſcedit: cum tamen à præſiniente Dei voluntate actionis illius prauæ actione ipſa abſcedere non poſſet, ſed potius Deo, eiuſque voluntati accederet. Capit is item fine, & c.6. ac 7. nec vnde nobis praue agendi neceſſitatem adeſſe docet, quo, & neceſſitatem præfinitione nobis neceſſario inducendam, ac ſubinde præfinitionem ipſam excludit. Toto etiam c.49. eidem præfinitioni aduerſatur: maxime circa med. vbi ſcribit. [Huius, quod eſt libere agere, vel non agere, libere attendere, vel non attendere, vti regula, vel non vti, non oportet aliam cauſam quærere: quia ad hoc ſufficit ipſa libertas voluntaris, per quam poteſt agere, & non agere, vti regula & non vti:] Subiunctoque exemplo de duobus æque, & vocatis, & tentatis, quorum alter, altero ſuccumbente, vincit, ex Auguſtini doctrina 12. de ciuitate, c.6. concludit. Quæ igitur eſt cauſa? Non eſt, niſi quia placet. Placiti autem non eſt alia ratio quærenda. Sicut in bonis, cum peruentum eſt ad voluntatem Dei, nulla eſt ratio: ita in malis, cum peruentum eſt ad voluntatem peruertibilem ſibi derelictam, nulla eſt alia quærenda ratio, niſi quia vult, vel placet.] Hoc igitur primum mali principium, & ratio vltimo quærenda actionis prauæ non eſſet, ſi Dei ad illam prædeterminatiua præfinitio antecederet. Repetit eodem exemplo, & doctrina Auguſtini verbo *liberatio à peccato*, c.22. Plura ex ipſo dedimus q.6.& ſpecialius ad rem hanc faciunt quæ habet verbo *peccatum*, c.5. poſt med. verbo *Liberum arbitrium*, c.24. verbo *Reprobatio*, c.5. ſub init.

2 Citatur pro affirmatiua etiam Capreolus, cui, & diſcipulo ſuo Dezæ nil inuiſius, vt ſatis eorum teſtimoniis datis q.6. & pro communi definitione cauſæ liberæ, q.7. conſtat. Ad præſens vero Capreolus in 2.d.28.q.vn. art.3. circa med. ad 12. diſtinguit cum Gregorio Arimin. duplicem modum concurſus diuini cum voluntate creata. Alterum communem cauſis omnibus creatis. Alterum faciendo, vt voluntas concurrat, & concauſet mouendo illam, ita vt in eius voluntate relinquat ſequi motionem. Et reſpondet: [Ad productionem actus mali ſolum primo modo concurrit Deus: quia non facit voluntatem agere actum malum; ſicut facit eam agere actum bonum:] quibus poſtremis verbis nuſquam Capreolus (ſicuti nec Raynerus ſimilibus) præmotionem phyſicam, ſeu præfinitionem Dei ad actus bonos (quam ſæpius vterque reiecit, vt vidimus q.6.& 7.& hic explicatione ſpecialis modi, quo voluntates Deus mouet relinquendo poteſtatem ſequendi, vel ſecus eius motionem intentionalem, nempe bene ſuadæ gratiæ, qua nos præuenit, vocat, atque ad honeſtos actus inducit: quare & horum nobis Author, & principalis cauſa eſt.) Et hanc etiam, ne dum præfinitionem prædeterminatiuam phyſicam ad actum prauum expreſſe negat, ſed ea ipſa ex quibus Capreolum aduerſarij citant, loca expendamus. Et primo hæc ex ipſo recitant in 2.d.37. art.3. ad 2. [Quantum ad omne poſitiuum, quod eſt in actu voluntatis, actio voluntatis creatæ eſt poſterior actione Dei in producendo, quodlibet tale: quia nulla creatura agit, niſi mota à Deo.] Subditque. Motio Dei non determinat voluntatem creatam ad aliquid, quod ſit ſecundum ſe malum, ſed ad illud quod eſt ſecundum ſe bonum ex natura ſua, licet ſit malum quoad deformitatem, quam habet relatum ad cauſam ſecundam.] Si ergo Dei motio, & anterior, priorque voluntatis noſtræ motione, & ad totum actum, & quidquid in eo eſt præter deformitatem, ſeu formale peccati & malitiam determinans eſt: quid aliud eſt præfinitio prædeterminatiua, ſeu prædeterminatio phyſica voluntatis creatæ à Deo ad materiale peccati? Vrgeo, quia ſecundum argumentum, cui reſpondet ſic habet. [Prius Deus determinat ſe ad agendum, & voluntas noſtra ſequitur determinationem eius.] Quod de concurſu ſimultaneo ad totum actum verificari nequit, quare ſolum de præuio, & præfinitione, cuius determinationem, & prædeterminationem voluntas ſequatur, intelligit. Addit. *Item negatur alia conſequentia ibi facta: ſcilicet, voluntas nõ agit à ſe, ſed ab alio habet, quod ſit cauſa mali & per conſequens nõ peccat, & ratio eſt, quia voluntas creata, nõ ideo peccat, quia*

quia illum actum agit; ſed quia taliter agit. Primum habet à Deo; non autem ſecundum. Rurſus ad 2 principale hac Gregorij ſolutione recitata: *Dico Deum ſequi determinationem voluntatis creatæ. Quoniam ideo Deus agit illum actum, quia eum voluntas agit; & non ideo, quia Deus agit illum, voluntas agit illum. Et ideo magis propriè dicitur Deus coagit voluntati in cauſando talem actum, quam voluntas dicatur cogere Deo.* Quibus Capreolus. *Apparet mihi, quod aliter poteſt melius dici, quod quantum ad omne poſitivum, quod eſt in actu voluntatis creatæ eſt poſterius actione Dei*: vt primo loco dixerat, ac fine articuli §. *Ad ſextum dicit Gregorius*: contra hunc ait: *Deum velle iſtum actum eſſe ab homine quantum ad omne, quod eſt bonum in actu.*

3. Ruiz de Montoya d. 39. de voluntat. ſect. 3. num. 15. Reſpondet Capreolum ſolum docere velle Deum, vt ab homine ſit actus pravus, quatenus tendit in bonum in communi. Sed expreſsè loquitur Capreolus de omni poſitiva tendentia in actu prauo incluſa, quæ eſt ad tale etiam bonum apparens. Verum Capreoli mens de prioritate naturæ, & cauſalitatis diuinæ motionis ad noſtram in actum prauum, vllumve liberum noſtrum actum minime eſt. Siquidem id expreſsè negat loco recitato ex d. 28. & ea ipſa d. 37. art. 3. ex quo nobis opponitur, ait Dei motionem non determinare voluntatem creatam ad aliquid de ſe malum. Et ad 1. aliorum his Gregorij verbis reſpondet. *Sicut Deus, non agit contra rectam rationem faciendo hominem, qui poſſit malum actum facere, cum eum ad illum faciendum non cogat, vel inducat: ſic neque agit contra rectam rationem non ſubtrahendo illud, ſine quo homo non poteſt facere actum malum; neque tamen excitando, vel faciendo, vt homo faciat talem actum. Illud autem, ſine quo non poteſt homo malum actum facere eſt cõcurſus Dei.* Non ergo prædeterminatio, & præoperatio, phyſicave prædeterminatio: maximè cum adhuc inductionem noſtri in illum in Deo ne dum determinationem ab illo, admittat. Id quod inſignis etiam Thomiſta, eiuſque diſcipulus Deza eadem d. 37. artic. 2. docet ſic argumentum 2. proponens. [Si Deus coagit actui voluntatis: aut hoc eſt, quia ſequitur determinationem voluntatis in illo actu ſic, quod voluntas prius natura determinat ſe ad actum illum, & ex hoc Deus coagit voluntati determinatæ, aut è contra, prius Deus determinat ſe ad agendum & voluntas noſtra ſequitur voluntatem eius.] Reſpondet vero artic. 4. [Ad ſecundum principale dicitur: quod Deus coagit voluntati primo modo diuiſionis.] Et d. 28. q. 10. artic. 4. ad 12. ex dictis à ſe artic. 3. notab. 2. & d. 34. quæſt. 2. art. 3. notab. 4. circa med. ait [ipſa voluntas ſecundum ſe conſiderata illius defectus eſt cauſa, cum ſit domina ſui actus, ac per hoc ad vtrumlibet libera. Vnde ipſa ſe ipſam determinare poteſt, & huic, vel illi, id eſt bono, vel malo, adhærere, & regulam attendere, vel non attendere.] Cum igitur vterque & Capreolus, & Deza, quatenus ad Dei concurſum, & cooperationem cum creata voluntate ad actus eius, & ſpeciatim pravos, illam, nec præviam phyſice, nec prædeterminatiuam eius ad ipſos motionem, ſed comitantem, imo, ratione aliqua, noſtra cooperatione, & determinatione aſſerant poſteriorem: obiectis locis de prioritate naturæ diuinæ operationis, & concurſus ad actus pravos minimè illos loqui manifeſtum eſt. Loquuntur ergo de prioritate dignitatis, & maioris vniuerſalitatis, quam dicimus: & motione, ſeu determinatione à Deo voluntatibus noſtris indita; & congenita ad bonum in communi, ad quod determinatæ quoad ſpeciem voluntates noſtræ natæ, atque à Deo conditæ ſunt: & ex qua bona in particulari, ſiue vera, ſiue ſolum apparentia ſequi ſuis actibus præ ſua libertate poſſunt: quod ſi apparens bonum, & prohibitum è ſua determinatione ſequantur, iam illud *taliter*, & deformitas adeſt, quam à Deo eſſe, eamve à Deo induci Capreolus negauit. Quocirca, & ſi Deum velle, vt quidquid poſitiuum in actu prauo eſt, homines faciant, aſſerat loco recitato, de actu, non ſecundum determinationem ab eis, vt ſit, intelligi poteſt, in quo eſt talitas vitioſa, &

moralis deformitas; ſed ſolum ſecundum phyſicum influxus ea determinatione voluntatis creatæ minimè attenta, & volita: quia ſeclusa ipſa voluntatis liberæ conditione, vt facere poſſet, quæ vellet, phyſicum eius influxum voluit: cæterum, ſi illum ex voluntatis in his circumſtantiis determinatione fieri vellet, ad idque illam prædeterminaret: plane illud *taliter*, & *deformitatem* moralem, quam à Deo amari, cauſarique, & Capreolus, & Deza catholice, & conſtanter negant, & vellet, & cauſaret.

4 Conradus (præter loca ex ipſo recitata q. 6. contra prædeterminatiuas noſtratum actionum liberarum præfinitiones vniuerſim, & q. 7. pro communi cauſæ liberæ definitione) ſpeciatim de actu prauo ait 1. 2 q 9. art 6. ad 3. *Stante motione Dei, qua mouetur ad volendum, quantum ad exercitium actus poteſt ſe habens voluntatem determinare per rationem, vel intellectum ad hoc, vel illud bonum, quod eſt quandoque ſecundum quid bonum, & in veritate malum: & ſic incidit ratio peccati.* Intelligit autem motionem Dei ad volendum bonum in communi, ſiquidem repulſa alia quavis prævia motione impreſſa voluntati, ac ſubinde præfinitione ad bonum particulare addit. *Hac motione præſuppoſita voluntas per innatam libertatem ex indeterminatione rationis poteſt ſub iſta motione Dei ſe determinare ad hoc, vel illud bonum, & ex hac ratione incidit peccatum.* quæſt. 79. art. 1. col. 3. §. *Nota inquam*, ſic habet. *Non enim, cum aliquis vult, oportet antequam velit, præcedere motionem Dei (loquendo de naturali, volitione, vel mala: nam ad bonam Dei motio per gratiam præcedit)* Intimiorique Dei, quam voluntatis concurſu aſſerto. *Talis*, inquit, *effectus non habet neceſſariam habitudinem ad cauſam primam, ſed contingentem: quia fit ab ea ſecundum conditionem voluntatis, & cauſa ſecunda, quæ eſt contingens. Vnde habet motionem cooperatiuam propriæ actionis creaturæ, & ſecundum modum eius. Vnde, ſi Deus ageret ex neceſſitate naturæ, ſequeretur nihilominus contingentia verum propter defectibilitatem, & libertatem cauſarum ſecundarum.* Explicatoque intimiore, & perfectiore, ac dignitate priore Dei concurſu ad noſtros, etiam actus pravos, §. ſequente doctrinam Scoti in .. d 37. §. *Ad ſolutionem iſtorum* à nobis recitandam, quæſt 2 cert 1. ad verbum tranſcribit. Nempe Deum non eſſe causam defectuum, quia ex boni potius intentione concurſum affert, quo vitio, & determinatione ſua, ad malum abutitur creatura. Denique quæſt. 80. art. 1. ad 3 ad dicta quæſt 9. ſe referens de motione Dei in bonum vniuerſim ſumptum ait. *Intellectus, & voluntas virtute huiuſmodi principij naturaliter, & primo tendunt in verum, & bonum in communi; ſed ad particulare bonum voluntas determinatur per conſilium rationis determinat. Ita, quod illud exterius principium, eſt cauſa vniuerſalis omnis interioris motus; non tamen adimit libertatem voluntati determinandi ſe ad hoc, vel illud bonum, quod ſcilicet eſt verum, vel apparens.* Quo explicat illud S. Thom. ſine eius articuli. *Deus eſt vniuerſale principium omnis interioris motus humani; ſed quòd determinatur ad malum conſilium voluntas humana, hoc directè eſt à voluntate humana.*

5. Citatur pro affirmativa Caietan. ex 1. Reg. cap vlt. ſub init. dicens, Deum incitaſſe Dauid ad numerandum populum, & gaudium de eius numeroſitate poſitiue, quo ad eius deſiderij, & gaudij entitatem, cuius Author, & cauſa Deus erat; & permiſſiue, qua peccatum erat, & ſentaculo 6. q 2. ad id *quod facu, fac citius.* Secundo ſenſu inquit, [ſecundum bonum eſt bonum naturæ ipſarum actionum Iudæ. Omnis enim actio quantumcumque mala moraliter, cum ſit res aliqua, bona eſt bonitate naturæ: &, vt ſic eſt à Deo: & quantum ad hoc verba Domini ſuht præcipua & ſignificant ordinem prouidentiæ ad accelerandum actiones Iudæ, vt tempore ſtatuto à diuina prædeſtinatione adimpleretur paſſio Chriſti: ſicut enim malum non eſt Deum cooperari actionibus peccatorum, quantum ad bonitatem naturæ: ita malum non eſt illas præcipere.] Cæterum his Caietani verbis, vt ſonant, voluntque aduerſarij acceptis contra ſe, & contra ipſos obiectantes, & contra S. Thomam Patres reliquos, & Concilia Deum poſſe

ad actiones prauas, vt à nobis etiam sunt, incitare, easque præcipere probabunt: quod est aperte erroneum; nihil autem (quod obijcientium intererat) de prædeterminatiuis præfinitionibus, physicisque prædeterminationibus, quas à Deo expreſsè, d. 1. q. 5. cert. 3. n. 4. & q. 7. cert. 3. reiecit. Porro qui Caietani expoſitiones ſcripturarias non nimis curandas cenſent ob duriora, quæ in eis reperiuntur non ſemel, facilè ſe expedirent, hanc expoſitionem cum illis aliis durioribus numerantes. Sed tamen, ne pluribus durioribus (ſat enim in aliis habet) Caietanus oneretur, cenſeo illum ex ſcholaſtica ſubtilitate, & Capreoli doctrina explicata num. 3. fuiſſe locutum, ſcilicet de incitatione, & præcepto actus praui ſecundum physicum eius, & prout præcindit ab eo, quod ex voluntatis creatæ determinatione à Deiude, & Iuda apponendi erant: in quo, & talitas, ac deformitas moralis, (quam à Deo eſſe poſſe incitatiue, & præceptiue negat,) fundatur, & materiale peccati conſiſtit; non autem in physico influxu præciſè ad illos, qui Deum planè eiuſque bonitatem, & ſanctitatem maximè decent.

6. Citatur & Ferrara 3. cont. gent. cap. 72. probans ex S. Thom. poſſe Deum primo mouere nos ad actionis prauæ entitatem, quin ad eius motum deformitatem. Sed tamen, cum tam ipſius, & S. Thom. doctrina contra præfinitiones, & physicas prædeterminationes noſtrarum liberarum operationum à Deo explorata ſit, vt vidimus q. 5. cert. 3. & q. 7. cert. 3. de alia præmotione Ferrariam ex S. Thom. loqui ab ea, quam aduerſarij volunt certiſſimum eſt. Nempe, de præmotione, ſeu prima motione Dei ad boni in communi proſecutionem, quoad ſpeciem, naturæ voluntatis congenitæ, ex qua ad particularia bona proſequenda inducitur, ac deſcendit: non tamen ex neceſſitate, ſed liberè atque ex electione ſua: quæ proinde, ſi ad prauum actum, & obiectum prohibitum ſit, ipſi merito imputatur, non Deo ita primo mouenti, & præmouenti, imo ipſa voluntatis creatione ad boni vniuerſim pœnali proſecutionem voluntatem, quoad ſpeciem, prædeterminantis, quoad exercitium vero actus praui, in quo physico ſimultaneo concurſu coagit voluntati noſtræ Deus, primo etiam, ex ſententia S. Th. Ferrariæ, & cæterorum diſcipulorum Angelici Præceptoris concutrit Deus. Non quidem primatu, ſeu prioritate naturæ, & cauſalitatis, quæ noſtram euerteret libertatem, & actionis prauæ, deformitatiſque ſubinde cauſationem in Deum planè refunderet.) Sed primatu maioris vniuerſalitatis, principalitatis, & intimitatis. Ex quo, licet perfectius, intimiuſque actiones prauas noſtras, quoad physicum earum concurrere conuincatur Deus; etiam ad earum deformitatem, &, prout à nobis, noſtraque determinatione, ſiue materiale peccati ſunt, minimè concurrere Deus conuincitur. Quare bene ex S. Thom. eiuſque ſchola, & mente vtrumque Ferrara docet; quin aliquid doceat, quod hiſce prædeterminatiuis præfinitoribus ad materiale peccati, vel leuiter, faueat.

7. Audiatur ad rem præſentem Ferrara eodem libro cap. 10. verſ. fin. *Actus voluntarij liberè elicitus dicitur voluntarius: quia in poteſtate voluntatis eſt ipſum producere, vel non producere. Et hoc modo defectus huiuſmodi dicitur voluntarius. Eſt enim in poteſtate voluntatis procedere ad operationem ſine tali ordine, vel non procedere: quia non neceſſario à contrario bono rationis retrahitur, aut apprehenſione ſenſuali monetur; ſed libera eſt ad vtrumlibet ſe habens. Et ideo huiuſmodi defectus non oportet aliam cauſam quærere niſi voluntatis libertatem.* Infrà *voluntatem ſe applicare ad opus cum tali defectu*, cap. 89. ſub finem argumento Scoti reſpondet. *Secundum intellectus conſiderationem poteſt voluntas in aliquid, quod cauſa prior* (Deus) *in primo inſtanti non produxit. Imo poteſt in rectitudinem, quæ nata eſt actui conuenire, vt à voluntate humana producitur: peccat vero, quia hanc non exequitur.*

7. Citatur etiam pro aduerſariis Sotus, qui tamen ita Lutheranas, & Caluinicas ad materiale peccati, ſiue prauas actiones confutat 1. de nat. & grat. c. 17. verſ. fin. [Nam, niſi in noſtra poſitum eſſet voluntate cum promptiſſimo auxilio Dei vitare ſingula mala: quid eſt quos nos commonefacit Paulus, ne regnet peccatum in noſtro mortali corpore,] cap. 18. col. 3. certiſſimum ſibi, & ſanctis Patribus ait: [Neminem fuiſſe in hac vita à Deo derelictum, & ſuis cupiditatibus permiſſum, niſi ſecundo modo permiſſionis: videlicet faciendo, illum agere ſecundum propriam voluntatem: ita tamen vt ſemper ſit Deus paratiſſimus manum porrigere, niſi per hominem ſteterit.] Ac ſubinferius. [Deum velle, vt omnes, & ſinguli ſalui fiant: ita, vt ſit omnibus præſentiſſimus ad oſtium pulſans, vt à ſe nihil deſit officij, quin, perditiſſimo etiam, cuique opem ferat, niſi per ſe homo ipſe abnuerit.] Roſſenſem, quod id de perditiſſimis, nonnullis art. 36. neger acriter carpens & capitis ſine: [Sicut Deus non dicitur cauſa homicidij, quia dedit homini manus, & oculos: ſicut neque faber, qui bona intentione fecit gladium: ita neque ex eo, quod auxilium præbet homini vniuerſale eo modo, quo præbet belluæ dicitur cauſa peccati.] cap. item 16. 17. omnem operationis liberæ præfinitionem diuinam vniuerſim reiectat, vt vidimus q. 5. 6. & 7. & ſine capitis 18. ait [entitatis peccati eo ſufficientiæ genere cauſam eſſe (Deum) quo cuncta animantia, & animalia ad ſuas naturales actiones præmouet.] Vtique non præmotione naturæ, & cauſalitate ipſas antecedente. Sed prioritate & præcedentia maioris vniuerſalitatis dignitatis, & intimitatis, inditæ ab ipſo naturalis inclinationis ipſis congenitæ, vt conſtat ex eius locis, quæ dedimus, d. 1. quæſt. 4. cert. 3. num. 8. & 9. citatur denique Canus ex 2. de locis cap. 4. ad 6. & 8. poſſetque eodem titulo citari ex relectione de ſacrament. p. 4. poſt 6. concluſionem 5. *Pro eius itaque.* Vtrobique enim dicit Deum actionis prauæ cauſam ſolum physicam eſſe non moralem, monetque ad illam, ne leuiter quidem mouere, aut incitare. Quod & veriſſimum eſt: Deum ſcilicet ex parte ſua quantum opus eſt, ad actionem prauam physicè concurrere.

CERTAMEN III.

Pro negatiua noſtra ſententia conſtans, & expreſſius vbique S. Thomas.

1. HActenus è priſcis, veriſque omnium iudicio S. Thomæ diſcipulis ducta pro negatiua noſtra ſententia Angelicum Præceptorem ſteriſſe demonſtrant. Sed quoniam pauculi ex aduerſariis vatiis eius allegationibus in ſuas illum partes, vel trahere conantur, vel, apud minus doctos, eius mentem in dubium: res iam tanti Doctoris verbis, & ſententiis ipſis agenda eſt: & (præter ea loca, quæ contra præfinitiones prædeterminatiuas, ac physicas prædeterminationes actionum voluntatis noſtræ vniuerſim ex ipſo dedimus q. 5. 6. & 7.) ſpeciatim ad actiones noſtras prauas pluries eiuſmodi præfinitiones, & prædeterminationes negat in 2. d. 34. q. 1. art. 3. ſtatuto Dei decreto, & concurſu neceſſario, vt creata voluntas operetur ad 3. ſub fin. inquit. [Illius defectus, qui eſt in actu voluntatis non oportet, quod ſit cauſa aliquis alius defectus in voluntate præexiſtens: quia ſic in infinitum iretur; ſed ipſamet voluntas ſecundum ſe conſiderata illius defectus cauſa eſt. Ille enim defectus in voluntate eſt, ſecundum quod voluntas ad aliquid in debito modo conuertitur. Eius autem, quod eſt conuerti ad bonum creatum voluntas dominium habet, quia libera eſt: non enim eſt ſimile de voluntate, & agente naturali. Agens enim naturale eſt determinatum ad vnum ex ſua natura: vnde non poteſt eſſe cauſa actionis inordinatæ, niſi per hoc, quod aliquis defectus in ipſo agente eſt. Voluntas autem non eſt determinata ad vnum, ſed ſeipſam determinat, ſecundum quod huic, vel illi adhæret.] Cum autem decretum Dei de concurſu cum voluntate ſupponat, quantum ex parte Dei opus eſt, vt ad obiectum creatum prohibitum ſe ſuo affectu conuertat, atque

atque ad id indifferens indeterminata, suique iuris, vt ad illud non conuertatur cum conuertitur. Nullquam decretum Dei de concursu necessario efficax de se, & prædeterminatiuum antecedenter, secumque prædeterminationem ad actum prauum conuertionis ad creatum bonum prohibitum deuoluens, ex quo eius omissio esset absolutè impossibilis voluntati, & actus ipse conuersionis necessario ineuitabiliter à voluntate, nusquamque è sua potestate apponeretur. Sed causa alia præter voluntatem, eiusque libertatem anteriot quæri posset, imo deberet. Secundo: si præfinitio prædeterminatiua, ac prædetermina io ad bonum oppositum adesset, iuxta horum sententiam ad eius prosecutionem necessaria, eiu que prosecutionem necessario, & irresistibiliter inferens, impediret actum prauum conuertionis ad bonum prohibitum: ergo ex parte causæ, & actus primi est defectus, qui sit causa conuertionis illius prauæ in voluntate æque, atque in agente naturali, nec prauæ illius conuertionis causa est sola voluntas, vt S. Thom. aiebat.

2. Eidem insistit sententiæ quæst. 1. de malo, art. 3. fin. *Non vti*, ait, *regula rationis, & legis diuinæ praintelligitur in voluntate ante inordinatam electionem. Huiusmodi autem, quod est non vti regula tradita, non oportet aliquam causam quærere: quia ad hoc sufficit ipsa libertas voluntatis, qua potest agere, vel non agere. Et hoc ipsum, quod est non attendere actu ad talem regulam in se consideratum non est malum nec culpa, nec pœna: quia anima non tenetur, nec potest attendere ad talem regulam, semper. & in actu; sed ex hoc accipit primum rationem culpæ: quod sine actuali consideratione procedit ad electionem.* Quæri autem potest alia causa non vtendi regula rationis per actum, vel omissionem prauam, & prodendi: praue ad electionem sine consideratione actuali regulæ rationis, & legis diuinæ, si prauus actus, seu materiale peccati præintereur, physiceve prædeterminaretur a Deo & ad 6. [Cum ergo dicitur, quod bonum, in quantum est deficiens, est causa mali, si li in quantum, designet aliquid præexistens. Sic non est vniuersaliter verum, si autem designet concomitantiam, sic verum est vniuersaliter; quia omne, quod causat malum est deficiens, id est defectum causans. Sicut; si diceretur, quod omne calefaciens calefacit, in quantum est calefaciens.] Atqui ex necessitate præfinitionis prædeterminatiuæ ad actum prauum. Verum vniuersaliter esset bonum in quantum deficiens esse mali causam, nec solum comitanter, seu causa formalis formam ad effectum formalem, sed actiuè ab agente ad effectum præexisteret bonum deficiens ad defectum actus prauus in quantum deficiens contra S. Th. His consone 1 p q 49. art. 1. ad 3. libera agentia à naturalibus distinguit quod in his, *nunquam sequitur malum in effectu, nisi præexistat aliquid aliud malum in agente, vel materia.* Quæ distinctio nulla esset, si vt actum prauum voluntas eliceret, & defectus præfinitionis prædeterminatiuæ ad eius oppositum actum, vel eius omissionem, & præfinitio ad ipsum deberet, iuxta præfinitores hosce, ex parte efficientis præcedere. Et 3. contra gent. c. 10 sub fin. probat nullum inuoluntarium defectum præcedere deordinationem voluntatis in actu, seu in considerantia prauæ exercitam. [Hic ordinis defectus voluntarius, inquit, est: quia in potestate voluntatis est velle, & non velle: itemque in potestate ipsius est, quod ratio actu consideret, vel à consideratione deficiat: & quod hoc, vel illud consideret. Non ergo ex præfinitione prædeterminatiua, vel consideratione debita ante electionem, vel à recti iuxta ordine prauo deficit, sed à se, suaque potestate deficit creata voluntas iuxta S. Thom. vt recte Ferraria ibi.

3. Sæpe item, & ratione, & exemplis probat defectum, & deordinationem actus praui non posse in Deum causam primam refundi, etsi ad totum physicum actus concurrat: quia eius concursus nec in illam tendebat, nec intendebat, sed eo ex causæ particularis secundæ liberæ ab vsu deflexit. Quod sic exemplo effectus monstrosi sublunaris, ad quem totum totalitæ effectus, & si non causæ, influxus, & motus cœli vniuersalis, sublunarium causæ, pertingit, explicuit [Cui enim aliquid est in debita dispositione ad recipiendam motionem primi mouentis, consequitur actum primi mouentis; sed, si non sit in debita dispositione, & aptitudine ad recipiendum motum primi mouentis; sequitur, actio imperfecta. Et tunc quidem, quod est ibi actionis reducitur in primum motum, tanquam in causam; teeus monstrositatis defectus, & deformitas, quæ tota in indispositionem particularis agentis, & materiæ reducitur. Eoque modo infert deformitate in, & deordinationem actionis prauæ Dei motione ad bonum oblata, &, quantum ex parte Dei est, tendente, & intendente, in voluntatis creatæ abusiuam cooperationem solum, tanquam in causam reduci, & explicatius adhuc ad 1. [Deformitas voluntatis aliquo modo cadit sub voluntate peccantis. Cum scilicet magis eligit deformitatem peccati incurrere, quam ab actu cessare. Dixit autem aliquo modo: quia deformitas, & malitia secundum se sub nullius voluntatem, quæ in malum, qua tale, terri nequit, nec in peccantis quidem voluntatem cadere potest, sed solum, quatenus materiale peccati eligit. Quod præstari pro suo arbitrio à peccante ait potius non sit sum diaboli suggestione, & instigatione ad illud, sed Dei etiam ex parte sua concursu necessario oblato, vt alterutrum eligat è contrariis, vel contradictionis extremis. Etsi enim, vt argumento 5. assumebatur, voluntatem vt in actum prauum determinate prodeat a demone instigante qui ad id aptissimum determinans videbatur, determinari proposuerat: cui difficultati promptissima solutio erat Dei primæ causæ præfinitione prædeterminatiua, & prædeterminante concursu determinari, si eam S. Thom. admitteret; respondit autem, [voluntas cum sit ad vtrumlibet per aliquid determinatur ad vnum: scilicet per consilium rationis. Neque oportet hoc (ideest determinationem per consilium rationis) esse per aliquod agens extrinsecum, quo, & Deum, & eius præfinitiones prædeterminatiuas exclusit: sed per suæ libertatis à scipsa determinationem (vt sæpe ex ipso retulimus, & pluries referemus) habere docuit.

4 Eodem spectat discrimine causæ primæ mali naturalis, & causæ primæ mali moralis. Allignato 1. p. q. 49. art. 1. corp. & ad 3. quod causa prima mali naturalis, semper sit bonum qua tale; & si proxima plerumque sit deficiens. Moralis vero mali, tam prima, quam proxima sit bonum, nempe voluntas, qua deficiens, actuque carens actuali vsu regulæ rationis: non tamen directe, & per se malitiam intendens: si autem actus praui Deus, & præfinitor, & prædeterminator subinde foret: causa eius prima, & voluntate anterior (quare non hæc) Deus esset: cum eo etiam modo, indirecte nimirum, vellet malum formale, seu malitiam, quo eam velle voluntas dicitur. Id autem explicatius tradit, & probat q. 1. de malo art 3. corp. dicto monstrositatis naturalis exemplo. [Huius mali, quod est monstrositas partus, causa est virtus deficiens in semine. Sed si quæratur causa huius defectus, quod est malum seminis, erit deuenire ad aliquid bonum, quod est causa mali per accidens, & non in quantum est deficiens. Huius enim defectus, qui est in semine, causa est aliquod principium alterans, quod inducit qualitatem contrariam qualitati, quæ requiritur ad bonam dispositionem seminis. Cuius alterationis virtus, quanto fuerit perfectior, tanto hanc qualitatem contrariam magis inducit, ac per consequens defectum seminis consequentem. Vnde malum seminis non causatur ex bono in quantum est deficiens; sed causatur ex bono in quantum est perfectum, sed per accidens, extra eius intentionem.] De causa vero prima mali moralis subiit. [Si ergo, ita esset, quod voluntas ex necessitate reciperet impressionem delectabilis allicientis, sicut ex necessitate corpus naturale recipit impressionem agentis, omnino idem esset in voluntariis, & in naturalibus. Non est autem sic. Quia quantumcumque exterius sensibile alliciat, in potestate tamen voluntatis est recipere, vel non recipere. Vnde mali, quod accidit, ex hoc, quod recipit non est causa ipsum delectabile mouens, sed magis ipsa voluntas: quæ quidem est causa mali (etiam formalis) secundum vtrumque prædictorum modorum, scilicet, & per accidens, & in quantum est bonum deficiens. Reciperet autem impressionem boni delectabilis, siue in illud affectum, si ex præfinitione prædeterminatiua reciperet, sicuti, & semen dispositionem prauam: quare nec ipsa causa prima esset illius (etsi proxima esset) sed Deus: qui etiam causa per accidens eius mali moralis dicendus esset, sicut naturale agens seminis alterationum, quæ ibi S. Thomas negat. Deni-

que tandem eius mali, vt bonum deficiens causa foret, quod negat etiam ad 6. eidem doctrinæ inſiſtit 1.2. q.75. art.1. & 2.

5. Sed q.79. art.2. ad 2. & q.3. de malo art.2. ad 2. & 1.2. quæſt.8. art.1. maximè ad 3. docet (quod cum ipſo reliqui) Deum concurſu ſuo ad materiale peccati, ſeu actum creatum prauum non cauſare peccatum, nec velle: quia nec illud intendit, nec ad illud determinat. Et poſtremo loco in corpore init. notat: *Cum peccatum actus quidam ſit eo modo aliquem cauſam directam peccati eſſe poſſe, quo directe eſt cauſa alicuius actus*: talem vero eſſe, cum mouet ad illum principium proximum illius, nempe voluntatem: vnde concludit, *cum Deus ſolus* (qui ſolus immediatè effectiuè voluntatem mouere ad ſuos actus poteſt) *nequeat ad actum eius prauum ita mouere voluntatem, ſolam hanc eſſe cauſam directam peccati*. Legatur totus corporis textus (cui quia longiori tranſcribendo parco) inueniturque primo ex definitione recitata cauſæ directæ peccati, Deum iuxta S. Thom. doctrinam directam cauſam peccati à Præfinitoribus prædeterminatiuis ad peccati materiale, ſiue actum prauum, plane admitti. Secundo: omnem Dei motionem, & præfinitionem prædeterminatiuam phyſice actiue concurſu ſuo à S. Thoma excludi. Repetit rationem, & concluſionem q.3. de malo art.3. corp his verbis: *Sicut in formis producendis cauſa perficiens eſt. Ex cuius actione conſequitur forma: ita in actibus eliciendis cauſa perficiens eſt, ex cuius actione agens directe inclinatur ad agendum. Peccatum autem non eſt forma, ſed actus: illud ergo per ſe poteſt eſſe cauſa peccati, quod poteſt directè mouere voluntatem ad actum peccati: exquibus notabiliter illa: non eſt forma, ſed actus, & quod poteſt mouere ad actum peccati* eluſiones de præfinitione prædeterminatiua ad materiale non ad formale peccati à S. Thoma reiectas. Infrà addit. *Motus voluntatis directè procedit à voluntate, & à Deo, qui eſt voluntatis cauſa, qui ſolus voluntatem inclinare poteſt, in quodcumque voluerit. Deus autem non eſt cauſa peccati, vt ſuprà oſtenſum eſt.* Subinfert tacitus: ergo nec ad actum peccati inclinat, aut mouet actiue; alioqui cauſa directa peccati eſſet iuxta dicta. *Relinquitur ergo quod nihil aliud ſit directa cauſa peccati, niſi voluntas humana.* Etſi iuxta ſuam ſæpe à nobis memoratam doctrinam inibi dicat voluntatem circa finem vniuerſim, ſeu bonum in communi ex neceſſitate à Deo moueri, & determinari, ſecus circa particularia bona, quorum electionem eius iuri, dominio, & poteſtati reliquit, qua boni, & mali, ſeu virtutis, & vitij materiale apponendum à voluntate demum eſt. Conſonat in 1. d.37. q 2. art.2. & 1.2. quæſt.79. citat art.2. pluribuſque locis aliis datis, d.1. quæſt.5. Quibus proinde ait: Deum eſſe cauſam praui actus quatenus bonum, & ens in communi, non autem actus erga particularia bona prohibita, ad quos, nec inclinat voluntatem, nec fieri intendit; imo vero, quantum de ſe eſt, vult non fieri, ſed fieri oppoſitum: bonumque, & ens in communi, ſeu tranſcendens actibus potius oppoſitis honeſtis à voluntate creata apponi; tametſi, vt primæ cauſæ muneri ſatisfaciat, ac libertatis intra voluntati à ſe creatæ ſeruet, concurſum ſuum (ſine quo operari nequit) ſiue ad bonum, ſiue ad malum eius arbitrio deflectendum offerat, præparetque promptiſſimum.

6. Sed ex hac ſua doctrina, de motione, &, quo ad ſpeciem, determinatiua voluntatis à Deo ad bonum, vt ſic, & in communi, & prauа determinatione voluntatis ad bonum particulare prohibitum, nuſquam è Dei præuia motione, & voluntate hanc eſſe docet; ſed ipſius potius voluntati, & ordini diuinæ ſapientiæ obnitentis, & aduerſantis. Sic loquitur 1.p.q.103. art.8. corp. *Vno modo conſideratur* (noſtra actio) *in generali, ſecundum quod progreditur à cauſa prima gubernatiua totius: & ſic*, ait, *nihil contra niti ordini diuinæ ſapientiæ: quia omnis operatio tendit in bonum; & ſic omnis inclinatio, tam naturalis, quam libera eſt à primo mouente, in bonum ſcilicet, qui ſibi nequit contra niti.* Gubernationi vero ſpeciali Dei, qua naturæ, & ſtatui noſtro conſentaneum bonum intendenti, cuius tamen executio arbitrio, & poteſtati liberæ voluntatis noſtræ committitur, actibus prauis electis, & elicitis ſæpe nos reniti, atque ſpecialis huius diuinæ ſapientiæ gubernatiuæ ordini aduerſari. Ita in corpore femel, & ad 6. verbis hiſce: [Dicuntur aliqui, vel cogitare, vel loqui, vel agere contra Deum, non quia totaliter reniterentur ordini diuinæ gubernationis: quia etiam peccantes intendunt aliquod bonum. Sed, quia contra niterentur cuidam determinato bono, quod eſt eis conueniens ſecundum ſuam naturam aut ſtatum. Si autem Deus hunc diſceſſum, & defectum voluntatis noſtræ cogitatione, verbo, & actione à particulari bono naturæ, & ſtatui noſtro conſentaneo, & ſpeciali gubernatione Dei intento, præfinit prædeterminatiue, vt hi aſſerunt, eum totum materiale peccati præfinit, quod illis actibus circa bonum particulare prohibitum, & bono particulari intento aduerſum eſt: qui fieri poteſt, vt ſpeciali gubernationi Dei efficaciter volenti, & præfinientis illios ipſos actus, & profecutionem voluntatis boni illius particularis prohibiti, cui omnino actionibus illis conformis eſt, contra nitatur, & aduerſetur peccans voluntas?

7. Secundo. Ex eo, quod Deus ſit præmouens, determinans, quo ad ſpeciem ſolum ad bonum in communi actus prauus, quatenus in particulari bono, quod proſequitur, bonum in communi huic particulari bono identificatum proſequitur nequit Deo, eiuſque generali gubernationi, & ordini ſapientiæ gubernatiuæ omnium reniti, quin Deus ſibi ipſi reniteretur, vt aiebat S. Thom. ergo nec poterit reniti peccator actu prauo ſpeciali ordini diuinæ prouidentiæ erga particularia bona oppoſitum bonum in particulari proſequendo, quin Deus ipſe illius particularis boni profecutionem, non quoad ſpeciem ſolum, ſed, & quoad exercitium, præfiniens ſibi reniteretur ipſi: quod æque, imo magis implicat. Tertio diſtinctio duplicis illius gubernationis generalis, ſeu vniuerſalis, & ſpecialis Dei à S. Thom. aſſerta falſa præfinitionibus hiſce probatur, & ridicula. Primo quia præfinitiones hafce titulo cauſæ primæ, & vniuerſalis omnium ad materiale etiam peccati aduerſarij inducunt: cum ſpecialis gubernatio titulo ſpeciali tribui ſolummodo poſſit: titulo vero cauſæ primæ, & vniuerſalis omnium ſola generalis prouidentia, & gubernatio, vt S. Thom. hic ait, & omnes fatentur. Secundo: cum per hoſce actum prauum profecutiuum boni prohibiti in particulari, & oppoſiti bono ſpeciali naturæ, & ſtatui noſtro conſentaneæ efficaciter Deus, velit, ac præfiniat, quidnam voluntati diuinæ erga bonum naturæ, & ſtatui noſtro conſentaneum ſpecialis prouidentiæ, & gubernationis Deo reſeruatum qua, & hanc conſtituat, & per eam bonum hoc velle abſolute dicatur? Etenim, cum efficaci voluntate, & præfinitione profecutionis boni particularis prohibiti, ſola velleitas boni oppoſiti nobis conſentanei, & profecutionis eius locum habet, non ſeria adhuc, & ſi non efficax, voluntas, quæ contra oppoſiti ad ſtantem abſolutam efficacem præfinitionem non poteſt Deum abſolutè volentem, ſetio nobis de bono conſentaneo, eiuſque profecutione prouidentem denominare, & conſtituere: videant ergo, quam conſonent Angelici Doctoris menti Præfinitores iſti materialis peccati, qui à Deo de eius diſcipulatu cenſeri gloriatique volunt; cuius tamen principia ſuppoſita, concluſiones hac in re omnes in ſua hac ſententia deſerere, ac negare coguntur.

8. Tertio item contra gent. c.110. fine habet [Omnia quæ ratione carent, aguntur tantum, & non agunt ſe ipſa: non enim ſui actus dominium habent. Vnde non poſſunt exire à regula primi ipſa mouentis, niſi per hoc, quod rectitudinem primæ regulæ recipere non poſſunt. Quod quidem contingit ex indiſpoſitione materiæ. Subſtantiæ vero rationales non tantum aguntur, ſed agunt ſe in proprios actus: cui implicitum eſt à regula primi mouentis exire poſſe.] Vnde inferius perfectionem ſubſtantiæ ſuæ Angelis non obeſſe ſubdit: [Quin peccatum in eis accidere poſſit Ex hoc ſcilicet, quod ipſis inhærent ordinem ſuperioris agentis non attendentes.] Quare rationales creaturæ poſita regula, & motione primi mouentis in bonum, ſecluſaque in malum motione, quia ſe ipſas agunt, nec ſolum aguntur, vt irrationalia,

ab

ab eius regula poſſunt exire,& actiones ſuas prauas exercere, & apponere. Rurſus 1.2.qu.75.art.3.init.arguit: *Peccatum eſt actus voluntarius: voluntarij autem ſunt eorum, quæ ſunt in nobis, & ita non habent exteriorem cauſam.* Reſpondet autem. *Ex hoc ipſo, quod exteriora mouentia ad peccandum non ſufficienter, & ex neceſſitate inducunt, ſequitur, quod remaneat in nobis peccare, & non peccare*: ergo, nec Deus, qui exterior motor ad actum prauum, vt ſummum, poteſt ab his aſſeri, ſufficienter, & ex neceſſitate nos ad illum mouet iuxta S.Thom. Secundo, ergo ex S.Thom. ſi ex neceſſitate moueret præfinitione prædeterminatiua peccatum in nobis non eſſet: quare; nec voluntarium, ſeu liberum, nec peccatum. Ne verò reſpondeas loqui de motione ad formale peccati, non ad materiale. Contra primo: quia nullo alio modo poteſt eſſe motio ad formale, niſi mouendo ad materiale, quod admittis. Secundo: quia generali excluſione mouentium extrinſecorum ad peccandum obiecta ſenſibilia claudit, quæ nihil (vt ſic loquar) formalis peccati curant, intendunt, ad illudve formaliter ſollicitant, ſed ad ſui proſecutionem ſolum, quæ materiale ſolum peccati eſt: ſufficitque, vt ad peccandum, etſi non ex neceſſitate, abſolute, atque ad formale peccati monere dicantur: & in corpore negat eo adhuc modo, quo ſenſibilia peccati cauſam eſſe, mouereve Deum ad peccandum; ne dum ex neceſſitate item loquitur de actu voluntario, & peccato, qua actus voluntarius eſt: quod actui ipſo proprie, & materiali peccati competit; nec niſi ratione huius poteſt formali peccati conuenire.

9. Accedunt demum duæ S.Thom. (imo Philoſophorum, & Theologorum omnium tam ſcholaſticorum, quam moralium) doctrinæ his præfinitionibus aduerſæ, & repugnantes. Prima ſtatuitur ab Ariſt.3.Ethicor.cap.5. poſt initium, illuſtraturque à S.Thom. lect.11.12. & 13. & vt indubitata aſſeritur ab ipſo 1.part. quæſt.83.art.1. ad 5. & 1.2.qu.77. corporib.art.7 & 8. Nimirum: actionem prauam ex adeo vehementi paſſione, diſpoſitioneve alia, quæ nobis agendi, vel non agendi poteſtatem non relinquat, cuiuſque poſitio, & amotio poteſtatis, & libertatis noſtræ non ſit peccatum, nobiſve ad culpam imputabilem nuſquam eſſe. Eligant ergo hi præfinitores: an præfinitionem ad materiale peccati dependenter à noſtræ libertatis vſu apponi velint? an ea poſita, & cum ipſa actionem prauam, ſeu materiale, ac ſubinde formale, peccati omitti, eiuſque omiſſionem coniungi poſſe admittant? alterutrum enim ab eis admittendum eſt, ne ſint S.Th.& totius hac in re Philoſophiæ & Theologiæ Scholaſticæ, ac moralis explorati deſertores. Alterutro vero admiſſo plane à ſuarum præfinitionum prædeterminatiuarum doctrina deficiunt, quod ſi nihil de ſua hac præfinitionum doctrina remittere, nec communem hanc velint deſerere fidem deſerere videntur legitima illatione cogendi: nempe,nullam prauam actionem nobis ad culpam imputablem eſſe poſſe. Secunda doctrina communis, expreſſa à S.Th.1.2.q.77.citata art.6.& 7.eſt: quæcumque prauæ cum maiore libertate, ſiue ob maiorem aduertentiam, ſiue ob viuidiora auxilia retrahentia ab eis, ſiue ob minorem paſſionem, ac tentationem inducentes ad illa, maiora eſſe peccata, quam, ſi minori libertate ob aduertentiæ,& viuiditatis auxiliorum defectum,vel paſſionis,ac tentationis exceſſum, à nobis fierent Determinatiuis autem præfinitionibus hiſce admiſſis maiore libertate, vel minore nequeunt à nobis,quouis modo præfata accidant, reiici, vel admitti: is enim actus prauus ſi præfinitus prædeterminatiue ſit, neceſſario, incunctanter, ac irreſiſtibiliter à nobis apponetur; ſin autem præfinitus non ſit impoſſibilitate,& impotentia antecedente pro naturæ priori abſolute nequit apponi: cum eius prætinitio neceſſaria ex parte cauſæ voluntari ſit; vt potentiam eius adæquate, & abſolute talem conſtituat, vt in actum prauum poſſit abſolute prodire: quare ea etiam S.Thom.& communis doctrina præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati ſiue actum noſtrum prauum, omnino repugnat.

CERTAMEN IV.

Locis, quibus aduerſarij eis præfinitionibus S. Thomam fouere volunt, eum habent aduerſum.

1. NOſter Ruiz de Montoia d.28 ſect.1.& 3.vt erat ingenio acri,& eruditione profunda, eis ipſis locis S. Thomæ adorſus aduerſarios eſt, quibus & ſuam doctrinam ſtabiliri putabant, ac retundendis argumentis noſtris arma miniſtrari. Primus ex eis locis eſt 1.2. qu.79.art.2. corp. *vbi defectus* (inquit de morali actionis prauæ) *ille eſt ex cauſa creata, ſcilicet libero arbitrio, in quantum deficit ab ordine primi agentis, ſcilicet Dei vnde defectus iſte non reducitur in Deum, ſicut in cauſam, ſed in liberum arbitrium: ſicus defectus claudicationis reducitur in tibiam curuam,ſicut in cauſam; non autem in virtutem motiuam, à qua tamen cauſatur quidquid eſt motionis in claudicatione. Et ſecundum hoc Deus eſt cauſa actus peccati; non tamen eſt cauſa peccati: quia non eſt cauſa huius, quod actus ſit cum defectu*, ſiue vt recta, ac dilucida paraphraſi Caietanus ibi: *non eſt cauſa concomitantiæ, ſeu coniunctionis defectus cum actu.* Eum verò defectum ſtare ad 2. ait: *quod homo non ſubditur ei, cui debet ſubdi.* Et poſtmodum. *Deus verò ſic eſt cauſa actus, quod nullo modo ſit cauſa defectus concomitantis actum.* Reperit doctrinam, & exemplum 1. part. qu 49. art. 2. corp. & ad 2. item in 2.d.37.qu.2.art.2. & doctrinam eandem qu.3. de malo art.2.exemplo alio de motu, & influxu cæli (quod ſublunarium effectuum cauſa vniuerſalis eſt) in monſtroſos partus, & effectus illuſtrauit vt dicebamus cert.3.tibia hæc dulce Præfinitoribus hiſce iam diu, ac perpetuo ſonat, quaſi eo exemplo Angelicus Præceptor præfinitionem diuinam prædeterminatiuam ad totum actum prauum, ac ſubinde ad materiale peccati, quin eius formale refundi in Deum, vt cauſam valeat, dilucide oſtendat. Verum tibia hac curua, qua ſolum doctrinam ſuam currere Præfinitores putant, non,niſi claudicando, ambulare adhuc poſſe exemplo ipſomet, & verbis ex S.Thom. oppoſitis monſtrandum nunc eſt. Mirum ſiquidem eſſet S. Thom. eiſdem ipſis locis, ex quibus toc contra præfinitiones ad materiale peccati teſtimonia produximus, & genuine expendimus,vt patet cert. 3.eas fere immediate ſtatuiſſe, & illuſtribus adeo exemplis declaraſſe.

2. Et in primis S.Thom. defectum non eſſe in Deum refundendum ait, quia non eſt vllo modo Deus cauſa defectus illius, qui ſolum eſt à libero arbitrio creato, ſicut à tibia curua claudicatio: atqui nequit non eſſe cauſa defectus, vt à libero arbitrio prouenit, ſi eſt cauſa materialis peccati: ergo ex S.Thoma nequit Deus præfinire materiale peccati. Minor probatur. Materiale peccati non eſt ſola phyſica entitas tota actus praui, ſed eiuſmodi entitas, vt ponitur in his circunſtantiis, hic, & nunc à libera, ſiue ex libertate voluntaris, & libero arbitrio; atqui ita à libero arbitrio, & libertate voluntatis apponi eſt defectus ipſe illius actus, & deficere voluntatem in illo à Deo, cui debet ſubdi vt S.Thom. defectus explicatur: ergo, ſi Deus hunc actum fieri hic, & nunc à voluntate libere præfinit, iuxta S Thom. fieri cum defectu, ſiue defectuoſum: quidquid autem ſit ex præfinitione Dei eo modo, quo ab ipſo præfinitur eſt ſuæ præfinitionis, ſeu ita præfinientis effectus, atque in Deum, ſic præfinientem tanquam in cauſam reducitur: ergo, & defectus actus noſtri praui, ac ſubinde actus prauus, vt defectuoſus, in Deum, vt in cauſam reducitur, ſi actum prauum, vt materiale peccati eſt, ſiue, vt à libero noſtro hic, & nunc arbitrio faciendum præfinit.Secundo eius ſolum defectus iuxta S.Thomam Deus cauſa non eſt in actu prauo, qui comitanter ſolum, non conſequenter ſe habet in actu illo reſpectu Dei: atqui defectus actus praui, ſiue eius poſitio hic, & nunc ex libertate voluntatis, non ſe habet comitanter, ſed conſequenter ad reſpectum Dei, ſi illum

fieri à voluntate, ex eiuſque libertate præfinit: ergo defectus actus praui comitanter, qui in eo ſtat, vt ab arbitrio, & libertate fiat Deus cauſa eſt. Minor eſt certa, & clara ex dictis: nam, ſi ita à libertate creata fieri præfinitur, atque ita fit, quia præfinitur ita fieri ab ipſa: Id ipſum ita fieri effectus eſt præfinitionis, & Dei præfinientis, eiuſque ita fieri Deus eſt cauſa: quare Dei in actum prauum cauſalitas, & effectio cum effectione, & cauſatione eiuſdem actus voluntatis liberæ nequit, ſolum ſe comitanter habere: inpalem huius, vt ex libertate operatur, ſuaque operatione deficit, operatio Dei præfinitione, vt ita operetur, ac deficiat poſterior natura, & cauſalitate, effectuique illam conſequens eſt. Solum ergo vera hæc S. Thomæ doctrina, & diſtinctio iam pridem à Patribus, & ſcholaſticis tradita, ex eiſque à S. Thom. accepta, ſalutari poteſt: ſi Deus, & creata voluntas ad actum prauum circa bonum particulare prohibitum comitanter ſolum natura, & cauſalitate operentur, vt reuera operantur: non autem, ſi Dei operatio in actum prauum operationem creaturæ in actum prauum, etiam prout ab ipſa, eiuſque libertate apponendum natura, & cauſalitate præcedat eamque ſecum pro poſteriori trahat (vti in præfinitorum materiam peccati ſententia neceſſario antecedenter, & irreſiſtibiliter tr hit) imo, vel ad eam ex parte ſua libere apponendam arbitrium creatum inducit. Idcirco recte, vt dixi num 1. Caietanus illud S Thom *Non eſt cauſa huius, quod actus ſit cum defectu*, paraphraſtice vertit. *Non eſt cauſa concomitantia, ſeu coniunctionis defectus cum actu.* Et S. Thomas poſtea ita Deum eſſe cauſam totius actus prauitatem: *quod nullo modo ſit cauſa defectus concomitantis actum.* Idcirco determinationis, ſeu coop rationis arbitrij creati, & voluntatis e ſua propria l bertate (in quo defectum ſtare ait) in actum illum; quod nuſquam verum eſſe poteſt, ſi Dei præfinitio, vt ita ex parte ſua voluntas actum operetur, natura & cauſalitate eius operationem antecedat.

3. Hoc ipſum apertiſſime oſtendit exemplum claudicanter ambulantis ob tibiæ, ſiue curtæ, ſiue curuæ defectum, qui in facultatem progreſſiuam refundi, vt in cauſam nequit, ſed ſolum in tibiæ defectum, ſiue curtitatis, ſiue curuitatis: quia nimirum ad eam claudicationem, ſiue ambulationem defectuoſam ſolum comitanter cum tibia defectuoſa facultas ambulatiua concurrit: ac proinde motum, quatenus defectuoſus, & à tibia eſt, non antecedit: Si enim non ſolum comitanter reſpectu motus, vt defectuoſus à tibia eſt, ſed antecedenter natura à facultate progreſſiua claudicatio proueniret, quia ab eadem, & tibiæ defectus, à quo claudicatio, ſiue ambulatio defectuoſa eſt, procederet, dubio procul defectus claudicationis in facultatem progreſſiuam, tanquam in cauſam demum reduceretur. Etenim, ſi cui extrinſeco impulſu ſimul frangeretur tibia, & vlterius ambulandi imprimeretur neceſſitas, dubium non eſt, quin extrinſeco illi impulſui, & claudicatio, nec ſolum ambulatio, vt cauſæ tribueretur: quia tibiæ defectus, à quo immediate determinate claudicatio prouenit, ab impulſu illo producta eſt, imo etſi aliunde, alioque impulſu tibia frangatur, aut decurtetur, claudicatio frangenti decurtantiue eius, tandem ob eam rationem, vt cauſæ tribuitur: atqui præfinitio, ſiue prædeterminatio ad materiale peccati, ſiue ad actum, prout à voluntate, & arbitrio pro poſteriori naturæ futuitum, in aduerſariorum doctrina, non ſe habet comitanter tantum, ſed antecedenter, & pro priori naturæ, vt antecedenter ipſam determiner voluntatem, vt ex arbitrio, & libertate (etſi in hoc repugnantiam aliam doctrina hæc præfinitorum offenſa quæſt 7. inuoluat) ſua actum prauum ac proinde cum defectu illo exerceat: ergo eſt cauſa illius defectus in actu, ſiue actus illius prauitatis, vt prauus, & defectuoſus eſt. Id etiam probatur exemplo alio partus, & effectus ſublunaris monſtroſi, cuius cœlum, eiuſque motus, & influxus cauſa vniuerſalis eſt; & tamen ei monſtroſitas effectus non tribuitur, ſed defectui ſeminis, aut indiſpoſitioni cauſæ alterius ſublunaris, & particularis partus, effectiuſue illius: quia cœli influxus, & actiuitas in eam monſtroſitatem, neque proxime, neque remote tendebat, eamue intendebat, ſed ſolum in eo edendo vitiatæ, ſiue vitioſæ cauſæ ſublunari particulari cooperetur: ſin autem vlterius vitiatam virtutem, & ex qua monſtroſitas; effectus, & cooperatio prouenit, ſi illi imprimeret, dubio procul monſtroſitas effectus ex lo mi. beueretur. Solum ergo doctrina, & exempla hæc a Sancto Thoma adhibita probant Deum ex cooperatione (quam ſolam in Deo recognoſcit) ad actum prauum & defectuoſum, prout à creata libertate cooperante etiam procedit, defectus, & prauitatis illius cauſam nullatenus eſſe: quæ noſtra doctrina eſt. Si verò vlterius actus illius prauus, ſiue, vt a creata voluntatis libertate prouenit, (in quo defectus ſtat) cauſa antecedens ſit illam, vt ita operetur antecedenter mouens, & determinans (vt opus eſt ad hoc vt iuxta Præfinitores hoſce materiale peccati, ſiue actum prauum prout a voluntate creata eſt, præfinat) & doctrina, & exemplis S. Thom. cauſa eius actus, vt praui, & defectuoſi Deus communetur. Denique defectum moralem illius actus in eo ſtatuit S. Thom. quod ſuperiori agenti Deo in actus praui operatione non ſubdatur, ſed renitatur, & contrarietatur, vt ſæpe alibit S. Thom. cert. 3. vt autem ibi oſtendimus, non contra mireretur voluntati Dei voluntas creata in ea cooperatione ad actum prauum ex parte ſua, ſi vt ita ex parte ſua operetur, & cooperetur præfinitum prædeterminatiue à Deo voluntate abſoluta, & efficaci antecedenter omnino eſt: imo vero, ſic ex parte ſua cooperans ad actum prauum Dei voluntati ſe ſubderet, & officioſiſſime obſequeretur.

4. Obiicitur idem Angelicus Doctor ex 2 ſententiar. d. 37 quæſt. 1. art. 2. corp. dicens actum prauum quatenus actum, & ens à Deo eſſe, & produci. Hoc tamen & nos fatemur. Sed vbi docet à Deo antecedenter præfiniente, & phyſice nos, vt illum agamus præmouente, ac prædeterminante illum actum prouenire? Hoc autem debebat docere, vt materiale peccati à Deo prædeterminatiue præfiniti doceret. Docet autem oppoſitum ibi. Ait enim: voluntatem noſtram non eſſe cauſam, ſeu principium primum ſui actus, *quia alterius principij prioris auxilio, & influentia eget, vt operetur*: cum tamen de ratione primi principij ſit auxilio, & influentia prioris agentis ad ſuas operationes: non egere: eam verò prioritatem, & præmotionem prioris agentis Dei in operando actum prauum ſolum eſſe docet in actum prauum ſecundum rationem entis, & actus in communi ſumptam (vt ibi aliiſque pluribus locis recitatis cert. 3. docet) & ſeparabilem à malitia, & defectu actus praui, non autem ab eis inſeparabilem, ita enim ait: *quidquid eſt in actu deficiente de ratione actus, & entis, & boni totum hoc à primo agente, ſcilicet Deo, procedit, mediante voluntate*: quia hanc nimirum in bonum, & ens inclinatam, & determinatam natura ſua Deus condidit, eamque concurſu ſuo comitante rurſus adiuuat. Subdit verò: *quodcumque nomen deformitatem ſimul cum actu ſignificat, ſiue in generali, ſiue in ſpeciali non poteſt dici, quod hoc à Deo ſit ſimpliciter. Vnde non poteſt dici abſolute, quod peccatum ſit à Deo, vt homicidium* (ecce materiale peccati) *aut aliquid huiuſmodi; niſi cum hac additione, in quantum eſt actus, & in quantum eſt ens.* Et ad hæc etiam, quatenus à voluntate ſunt, non ſolum immediate cooperatur (ſicuti ad reliquum totum actus prauitatis, non tamen prout à voluntate eſt, immediate concurrit) ſed mediante etiam voluntate, quare & mediate: quia iuxta conſtantem doctrinam S. Thom. nuper memoratam, in ipſa voluntatis natura, in qua eam condidit, ingenitam, & congenitam eius inclinationem, imo & determinationem, quoad ſpeciem ad bonum, præ malo, in communi condidit: quare quiuis voluntatis noſtræ ad bonum quodvis, quatenus eo ipſo ad bonum commune in eo ſpeciali bono incluſum eſt, à Deo voluntatis ipſius conditore, & cauſa mediate etiam concurrit, quo inſtantia ex verbis illis, *mediante voluntate*, à Præfinitoribus hiſce petita euaneſcit.

5. Miretis hæc nobis ex eo articulo ad 2. opponi: *Illud dicitur ad malum cooperari, quod inclinat ad actionem ſecundum quod actio deformitati ſubſtat, vnde mala eſt. Hoc autem Deo non conuenit: & ideo non oportet, vt ad malum cooperari dicatur; quamvis actionis illius cauſa ſit, in qua malum conſiſtit, ſecundum quod influit agenti eſſe, poſſe, & operari, & quidquid perfectionis in agente eſt.* Miretis inquam: quia illis, *quod inclinat*

inclinat ad actionem deformem, quod à Deo, eiuſque operatione, & cooperatione omnem prorſus excludit præuiam à Deo voluntatis motionem, vt ex parte ſua actum prauum apponat (in quo & materiale peccati, & deformitas actus illius eſt) à Deo relegat omnino: quod autem dicat Deum influere voluntati operari: non dicit prauum Dei concurſum, & motionem vt operetur, qua ex priori naturæ ad eius operationem, hæc voluntati, vt ab ea eſt, à Deo influatur, & determinetur, ſed ſolum, qua voluntati creatæ, conditione ipſius, influit ante eius operationem eſſe, & actualitatem ſeu poſſe abſolutum operandi, & quidquid in ipſa agente perfectionis eſſe ex parte actus primi debet, vt in actum ſecundum, & operationem prodeat (vt verba ipſius expreſſa ſunt, & quorum influxu in actus ab ea elicitos defectum, & deformitatem influere, eamve adhuc mediate non cauſare defendit: quia indifferens, eis etiam à Deo datis, & indictis, relinquitur, ex ſuaque ſolum libertate, ac ſubinde à ſeipſa, non à Deo indictis, quatenus ex parte ſua eſt, ſe determinat, & operatur: in quo defectus actionis, & materiale peccati iuxta S.Thom. omnino conſtitit. Si autem ex parte actus primi præfinitione prædeterminatiua præuie voluntatem ad actum, & operationem prauam, ſiue, vt ex libertate ipſius determinaret, dubio procul defectus, & deformitatis in actu reperta cauſa eſſet: quare hoc etiam teſtimonio eiuſmodi præfinitiones propellit.

6. **Mouent aduerſarij plura alia S. Thom. loca, quæ me iudice, melius ipſis quieſcerent.** Nimirum ex 1.2.qu. 19 art.2.& qu 3.de malo artic.2. ratione 2. item 3. cont. gent.c.70 ac 1 p.qu.105.art 4 maxime ad 3. verum cum eis ipſis locis oſtenderimus certam,3.S.Thomam expreſſe præfinitiones actus praui,provt ex noſtra libertate ponendi, & (quod idem eſt) materialis peccati, confutaſſe: ea in ſenſu ab Angelicæ mentis alieno opponi ſatis euincitur. Sed aduerſarij præmotionis,& volũtatis noſtræ à Deo, vt vniuerſali cauſa apud S.Thom. legentes litteram (quæ ſine eius ſpiritu, & mente occidit) & loca proferunt,quibus occidantur: & vocis eius occaſione apponere illum è pluribus aliis locis tentant. Præcipue art.3. quæſtionis illius 9. argum. *Sed contra*. & corp. & ad 7. & art 4.& 6. fin.qu. etiam 1. art.2.corp. qu.10,art.4.corp.qu.15 art.2. corp.qu.16. art.1. & 2. quæſt.17. art.5.ad 3.qu.107.art.2. ad 1. art.6.corp. his enim, & pluribus aliis locis illud reperit quod ex q illa 9. retulimus cert.3. *Deus mouet voluntatem hominis vt vniuerſalis motor*. Audi autem ad quid,qua vniuerſalis motor hominis moueat voluntatem, *ad vniuerſale obiectum voluntatis, quod eſt bonum: & ſine hac vniuerſali motione homo non poteſt aliquid velle,ſed homo per rationem ſe determinat ad volendum hoc, vel illud* (ad quod vtique vniuerſali illa motione determinatus non eſt) *quod eſt vere bonum, vel apparens bonum*: ergo S.Thomas quoties creatas voluntates moueri, præmouetive à Deo, vt vniuerſali cauſa, ait, ſon de alia motione, aut præmotione loquitur quam ad bonum in commune: ea ſolum ratione, qua naturam voluntati creationis iure de ſe determinatam quoad ſpeciem ad bonum in commune, præ malo proſequendum condidit, cooperatur illic quidem voluntati, non autem illam mouet, præmouet, aut prædeterminat, quia eius libertati, & arbitrio determinationem reliquit: quare nec materiale peccati, quod eſt in proſecutione boni particularis apparentis, prædeterminatiue prædefinit iuxta Angelicum Præceptorem.

7 Obiectant rurſus illum 1 2.quæſt.79.art.4.ad omnia fere argumenta dicentem obcæcationem, & obdurationem cordis, etſi mala ſit,à Deo tamen voluntam eſſe,vt in ſalutem hominis ordinatur: ergo actio prauа, vt ad Deum ordinabilis amari etiam in particulari à Deo poterit, ac ſubinde præfiniri, imprimis obiectio hæc totam defert Præmotorum doctrinam nihilque dato toto eius doctrinæ probat. Etenim non probat actiones prauas, & materiale peccati à Deo prima cauſa agente: & vniuerſale motore, ed vt cauſa finali poſſe præfiniri. Secundo: probat ſolum poſſe,non autem neceſſario propter ſe, adhuc vt finem præfiniri à Deo debere: vt neceſſitati præfinitionum ab hoc aſſertæ opus erat. Tertio, neque creatum aliquod bonum (nedum malum morale) ordinabile ad Deum tanquam finem, *vel qui, vel cui*, eſt, vt controu 4. oſtendemus: quare non tenet argumenti conſequentia: ex eo, quod excæcatio, & obduratio cordis,quæ vtilis, ac ſubinde ordinabilis ad ſalutem hominis, vt finem *qui*,& ad ipſum hominem vt finem *cui* ſit,illam ad Deum ordinabilem eſſe, atque ea ratione amari, ac præfiniri a Deo poſſe. Quarto, ſi illa dictione (*etſi mala ſit*) de malo morali etiam excæcationis intelligatur, amari a Deo poſſe, adhuc ob ſalutem excæcari, hoc,vt ordinabilem ad illam, non in quam S.Thomæ doctrina, ſed nec Catholica eſt: ſcilicet, peccatum, qua tale ob aliquem finem, etiam totius mundi ſalutem amari à Deo poſſe,quod eſt hæreticorum. Quinto, abſurdius adhuc (ſi poteſt) infertur: peccatum quod toto odio auerſatus Deus in ipſum tanquam in finem ordinabilem eſſe: ſcilicet, quod ſe toto, & eſſentia ſua a Deo ſine vlomo deordinatio ipſa eſt, ad ipſum tamen ordinabilem eſſe, quæ ſecum pugnare manifeſte; nec, niſi actu pœnitentiæ, quæ peccati deſtructio eſt,non peccatum quidem, ſed eius potius non eſſe,& deſtructio,in Deum poteſt ordinari.

8. Ad S.Thomæ eo loci doctrinam, & mentem Catholicaſtimam redeundo,excæcationis,& obdurationis nomine non culpam, & peccatum intelligit,ſed eius permiſſionem,quæ per omnes fanos Theologos,& S.Thomam in voluntate Dei conferendi auxilia ſolum ſufficientia, non autem efficacia omnino conſtitit: & hanc quidem voluntatem peccati permiſſiuam, vt vtilem ad ſalutem hominum ſiue ex humanitate, ſiue ex pœnitentia de peccato etiam ipſo capiendam adeo amabilem, & ordinabilem eſſe plures cum S.Thoma, & aliis Doctoribus aſſerunt, etſi eorum pleriique,non ita facile, ac diluculde defendant, vt videbimus controuer.7. de prædeſt, eiuſque effectibus At vero excæcationem, & obdurationem cordis pro peccato obcæcati,& obdurati acceptam nullquam præmobilem,& præordinabilem, amabilem, cauſabilemque à Deo eſſe expreſſa, & conſtans eſt Sancti Thomæ doctrina id negantis de excæcatione, & obdurationе in 1.d.40 qu.4. art,2. corp. init. *In quantum eſt actus voluntatis obſtinatæ in malum,cui pertinaciter adhæret*, & citata qu.79 art. 3. corp. init. vbi ait: *Deum non eſſe cauſam excæcationis,& obdurationis, in quantum importat motum animi humani inhærentis malo,& auerſi à diuino lumine*.Solum ergo excæcationem, & obdurationem primo ſenſu ſumptas è Dei voluntate eſſe poſſe S.Tho.Catholice docuit non autem excæcationem, prout peccatum dicit excæcati,& obdurati,adhuc materiale:eiuſmodi ſolum eſt actus voluntatis,& motus animi obſtinati in malum, ſiue adhærentis malo,& auerſi à diuino lumine, quibus obſtinationis, & obdurationis peccatum, quod amari, cauſarique à Deo negauit, S.Thom.explicuit.

9. **Demum opponunt ex eadem qu.79.art.1.ad 3.hanc** S.Thom,ſententiam *effectus cauſa media procedens ab ea, ſecundum quod ſubditur ordini cauſa prima reducitur etiam in cauſam primam. Sed ſi procedat à cauſa media ſecundum quod exit ordinem cauſa prima non reducitur in cauſam primam*. Singulis locis contra nos ex S.Thom. obiectis vidimus præfinitiones prædeterminatiuas obiicientium proſcindi:ſed hoc poſtremo videmus apertius. Etenim ea tolum ratione effectus,ſiue actus prauus notter poteſt exire ab ordine cauſæ primæ, ipſique contraniti, quatenus hic,& nunc, & in his circunſtantiis legis prohibentis,& aduertentiæ ex noſtra libertate, & arbitrio hic actus apponitur: atqui, vt hic à nobis apponatur Dei præfinitio prædeterminatiua cauſa à nobis nimpedibilis eſt; ergo quatenus exit ab ordine cauſæ primæ, ipſique contranititur à cauſa prima eſt, ac proinde in ipſam tandem reducendus erit, & formaliter in illam, vt cauſam primam, cum per aduerſarios, qua prima cauſa eſt actum noſtrum, vt ex noſtro arbitrio apponatur prædeterminet, ac præfinit. Secundo cum id, quod iuxta efficacem voluntatem Dei cauſæ primæ ab arbitrio, & voluntate noſtra apponitur omnino, nequeat eius ordini contraniti, ab eoque exire,atque a tus, qui à noſtra voluntate ex Dei præfinitione vt ita ab illa apponatur, apponitur, omnino iuxta Dei cauſæ primæ efficacem voluntatem apponitur: ergo eius ordini non contranitur, neque actus prauus, ſeu materiale peccati eſſe poteſt, ab quo quo peccatum formale eſſe repugnat. Quare præfinitiones prædeterminatiuæ concluſionem S.Thom in eo teſtimonio, & diſtinctionem de actu quatenus ſubditur,& quate-

nus

nus exit ab ordine cauſæ primæ repugnantem reddunt; ac demum peccata eſſe nobis impoſſibilia demonſtrant.

CERTAMEN V.

Theologi reliqui hiſce præfinitionibus aduerſantur.

1. EA quidem, qua vidimus cert. 2, 3. & 4. fide à Recentioribus Dominicanis, quos impugnamus, Doctores ſui referuntur: externi verò, haud quaquam pro illis inducuntur fide meliore. Alexiodorenſis in primis, qui 2. ſum. tract. 15. qu. vlt. med. etſi materialem actionem peccati à Deo eſſe, ſecus eius malitiam, vt omnes fatemur, concedat; tamen rationem ſubdit, qua eius præfinitionem, & prædeterminationem à Deo nobiſcum reiectet. Obiectioni enim ex S. Dionyſio propoſitæ: *optimi eſt optima adducere; ſed mala actio non eſt optima: igitur Dei non eſt ipſam adducere.* Reſpondet intelligendam eſſe maiorem: [In his quæ agit Deus per ſe, & ex ſua voluntate. In his, quæ agit Deus per ſe dico: quia actio, in qua Deus cooperatur homini, bene poteſt eſſe mixta; ex ſua voluntate dico: quia, cum Deus agit, quaſi inuitus, id, quod tunc agit poteſt eſſe malum.] Ergo non præfinitiue, & prædeterminatiue; quia quod ex prædeterminatione non cooperatiue ſolum, & quod præfinitiue, nō quaſi inuitus, ſed ex ſua agit voluntate. Ideo 1. etiam ſum. art. 2. à medio hoc ſuſe docet. *Deus quantum ex ſe eſt, vult, vt mala non fiant.* Guillelm. item Pariſienſ. 1. p. tract. de vitiis, & peccat. c. inchoante. *De peccatis autem, id eſt, operibus humanis,* circa med. docet quauis neceſſitate à quouis extrinſeco admotore nobis inducta, quæ nobis ad operandum, vel ſecus dominium, & authoritatem operandi non relinquat, nos à culpa liberari, atque in motorem illum refundere. Magiſt. in 1. d. 48. q. vlt. c. 2. ait: *voluit tota Trinitas, vt Chriſtus pateretur, neque tamen voluit, vt Iudæi occiderent: quia voluit pœnam Chriſti; ſed non voluit culpam Iudæorum:* quibus à voluntate occiſionis Iudæorum ad voluntatem culpæ, & malitiæ eius tenere conſequentiam fatetur, c. 3. *Non volebat Deus, vt Iudæi occiderent eum. Non enim volebat actionem Iudæorum, qua mala erat, ſed volebat paſſionem bonam: & hæc voluntas per malas Iudæorum voluntates impleta eſt.* Alex. 2. p. q. 100. m. 3. art. 5. ex Auguſt. ait, *motum auerſionis à Deo non aliunde, quam à voluntate noſtra exiſtere,* & art. 6. §. 1. ad 2. è duobus æque diſpoſitis ait: *Non eſt dicere rationem mali in voluntate, niſi ipſam voluntatem, qua ſeipſa vertibilis eſt; & quod ſeipſa vertitur in iſto, & non in alio, non eſt aſſignare aliquam cauſam à ſeipſo: quia quod iſte vertitur ad malum non eſt, niſi, quia placet: placiti autem non eſt alia ratio quarenda; ſicut in bonis, cum peruentum eſt ad voluntatem Dei, nulla eſt alia ratio: ita in malis cum peruentum eſt ad voluntatem vertibilem ſibi relictam.* Et §. 2. ait: *Deum eſſe ſolem ſpiritualem, qui de ſe nunquam abſit, ſed vbique ſe diffundat; ſed alia deſunt ab ipſo quando recedunt per peccatum. Ideo non eſt dicere, quod ſua abſentia ſit cauſa tenebrarum, ſiue mali: imo liberum arbitrium deficiens eſt cauſa, quare ei abeſt ſpiritualis ſol.* Quibus omnibus conſonat eius §. fine, motus autem verſionis in hoc præ illo, auerſionis à bono, & Deo, actio voluntatis noſtræ, & materiale peccati eſt.

2. Sanct. Bonauent. in 2. d. 34. art. 1. qu. 2. fin. corp. [Si autem quæras quid faciat ipſam voluntatem exire in peccatum, & quæ ſit diſpoſitio immediata ipſius reſpectu culpæ: dicendum, quod nulla ſuperadditur diſpoſitio: ſed ipſa voluntas, quæ eſt domina ſui actus, & libera poteſt ſeipſam conuertere ad illud, quod vult; etſi indebite ſe conuertat, tunc peccat: nulla ſuperinducta diſpoſitione à parte voluntatis, quæ ſit præambula ad ipſam culpam.] Quibus nullam præuiam diſpoſitionem ad conuerſionem in hoc, vel illud, vt vult indebite, & contra legem, præter voluntatis in ſuos actus dominium, & liberam poteſtatem admittit: ea vero voluntatis conuerſio per affectum ſuum indebite eius phyſica operatio, & materiale peccati eſt. Confirmat ſtatim exemplo. *Sicut ille, qui ſtat rectus, poſſet ſtatim, ſi vellet, ſine nouo diſpoſitione admittere ſe, & cadere: ſic voluntas recta conſiſtens, & in ordine ad vltimum finem, poteſt illum ordinem exire.* Et d. 37. art. 1. quæſt. 1. ad vltim. ne excitationem quidem ad actiones prauas, ne dum præmotionem, Deo permittit his verbis: [Ad illud quod obiicitur; quod Deus eſt principale mouens in tali actione) dicendum, quod verum eſt; attamen non ſequitur ex hoc, quod excitet liberum arbitrium ad faciendum illam operationem. Excitatio enim dicit aliquem effectum gratiæ præuenientem ipſam voluntatem: hæc autem requiritur in bonis meritoriis; in aliis verò operibus indifferentibus, vel etiam malis, non eſt, niſi ſola cooperatio diuinæ virtutis.] Vbi, quoad concurſum ſolam admittit in Deo cooperationem cum voluntate; non autem huius ad operandum determinatiuam præoperationem, aut decretum: imo intentionalem præmotionem, & excitationem, adhuc non prædeterminatiuam, ad actionem prauam à Deo relegat. Denique in 1. d. 47. art. 1. qu. 2. vbi propoſito argumento penultimo quod homo contra permiſſionem Dei facere poſſit: quia poteſt non peccare, etiam cum à Deo peccare permittitur: Reſpondet: *Deus non dicitur permittere peccare, niſi eum, qui actualiter peccat, dum peccat: & tunc impoſſibile eſt eum non peccare.* Nullam ergo impoſſibilitatem non peccandi, ac peccandi neceſſitatem à diuina permiſſione ortam admittit, ſed eam ſolum qua neceſſe eſt rem eſſe, & impoſſibile eſt non eſſe, quandiu eſt, Seraphicus Doctor agnoſcit, ac proinde ſolam conſequentem, non autem antecedentem admittit.

3. Scotus etſi ex 1. d. 39. & 41. pro aduerſariis citetur, nullo tamen fundamento citatur, vt vidimus q. 6. cert. 1. n. 4. maxime: cum expreſſe doceat in 2. d. 37. qu. vnic. §. *Ad ſolutionem iſtorum obiectorum,* Deum non priùs cauſare materialem actionem peccati, ſed potius voluntatem poſſe, ſi velit cauſare actum bonum. E cuius doctrina vbi, Nicolaus de Orbellis ead. diſt. circa med. ita cariſſim ſecundam in cooperatione ad opus prauum diſcriminat [Quia illa cauſa poteſt rectitudinem dare actui, & tenetur illam dare; & tamen non dat. Alia autem, licet non teneatur eam dare, quantum eſt ex ſe, daret ſi voluntas creata cooperaretur: dando autem voluntatem liberam dedit antecedenter opera recta, quæ ſunt in poteſtate voluntatis. Et ideo quantum eſt ex parte ſui, dedit rectitudinem omni actui voluntatis: & voluntati ex conſequenti daret, ſi ipſa voluntas quemcumque actū elicitum recte ageret ex parte ſui eſt igitur defectus in effectu duarum cauſarum, non propter defectum cauſæ ſuperioris, ſed inferioris, quæ quantum ad ſe pertinet non cauſat, quibus ſimilia, imo eadem repetit ibidem Scotus, ex quo fere ad verbum Conradus 1. 2. q. 79. art. 1. poſtrema p. corporis his verbis: *Voluntas increata, & Deus ipſe, non poteſt eſſe prima cauſa, & ratio deficiendi culpabiliter: quia, ſi Deus primo ſubtraheret rectitudinem actionis, tunc non eſſet in poteſtate voluntatis recte agere.* Inferiuſcule. *Imo quantum eſt ex parte Dei, illa rectitudo ineſſet actui: quod autem non inſit, eſt ex voluntate creata.* Et rurſus: *diuina voluntas licet non teneatur dare rectitudinem effectus, tamen, quantum eſt ex ſe, daret, ſi voluntas creata cooperaretur: quidquid enim Deus dat antecedenter, daret etiam conſequenter, quantum eſt ex parte ſui, niſi adſit impedimentum.* Inferius. *Deus quantum eſt de ſe cauſaret rectitudinem, ſi voluntas ſuam cauſalitatem cauſaret.* Quæ omnia à Deo cōtra præfinitionem, & prædeterminationem quamvis voluntatis creatæ ad actionem prauam, ſeu materiale peccati adeo aperta ſunt, vt ponderatione noſtra non egeant. Accedit, Scotum eundem in 1. d. 44. & in 2. d. 25. qu. vn. docere vniuerſim voluntatem ſeipſam, & non ab alio, determinare ad actus liberos, atque cauſæ libertatis definitionem communem admittere, vt oſtendimus quæſt. 6. cert. 1. à n. 1. ad 3. incluſiue & qu. 7. cert. 3.

4. Citatur etiam Durandus pro oppoſita ſententia ex 1. d. 46. qu. 1. cuius tamen toto art. 2. omnem antecedentem neceſſitatem voluntatis noſtræ ad prauam actionem excludit: ſicuti fuſius d. 47. q. 1. & 2. & in 2. d. 24. q. 2. quin d. 1. q. 1. ex vniuerſalioribus principiis ſtatuit Deum cum cauſis ſecundis immediate non concurrere ad ipſarum effectus, neque aliter, quam eas producendo, & cōſeruando: idque eo in primis animo, vt poſtea in 2. d. 37. q. 1. facilius

Deum

Deum à concurſu ad actiones prauas illarum, ſiue ad peccati materiale liberaret: atque omnem ſubinde ab eo cauſandi peccatum, vel vmbram, depelleret. Ac denique communem cauſæ liberæ definitionem ſtatut. q 7. cert. 3. Argentina in 2. d. 25. q. vn. art. 1. poſt concl. 2. & art. 2. impugnat. 2. Gotfredi ait: voluntatem atque etiam rationibus in vtrumque impulſam ſeipſam in fornicationis conſenſum determinare ait. Et d. 34. art. 3. verſ. fin. ad 2. ait: Ideo peccatum ad culpam imputari, *Quia homo non reſiſtit peccato quantum poteſt*: vt acrius 2. ſum. apud Carthuſian. 1. d. 4. q. 3. ſub med. ait: [In obduratione ſunt duo. Aliud eſt actus voluntatis pertinaciter inhærentis malitiæ: & huius Deus non eſt cauſa per ſe, neque per accidens, neque occaſio; ſed voluntas deficiens. Aliud eſt ſubtractio gratiæ, quæ ſubtractio poteſt conſiderari, vt pœna peccati: & ita Deus eſt cauſa eius per ſe; poteſt etiam conſiderari, vt cauſa, ſiue occaſio culpæ ſequentis, & ita non eſt à Deo, ſed à voluntate peruerſa:] Quæ ſcilicet ſubtractioni gratiæ ad indurationem cauſam dedit. Tantum abeſt à præfinitione, ſeu prædeterminatione deficientiæ voluntatis in operando! Carthuſianus ipſe in 1. d. 40. q. 3. ſub init. ex S. Thom. ait: [Obduratio interdum dicitur actus voluntatis obſtinatæ in vitio, cui pertinaciter inhæret. Sicque Deus nõ eſt cauſa obdurationis: ſicut neque actus peccati, quantum ad eius deformitatem, ſed homo.] Et in 2. d. 34. q. vn. poſt med. & d. 37. q. 1. approbat quæ ex S. Th. ea d. q. 1. a. 3. fin. & alibi ſupra retulimus, & de actione prava, ſeu materiale peccati eſſe oſtendimus. Ricardus in 2. d. 34. a. 2. 1. q. 4. corp. *Ideo actus defectuoſus à voluntate procedens habet rationem culpæ, quia voluntas per libertatem poteſt ſe tenere, ne per ſuam defectibilitatem exeat in actum defectuoſum.* Inferiuſcule vero explicat, cur defectus non reducatur in Deum exemplo: *Si enim aliquis faber fabricat cultellum, & alteri concedat ad rectum vſum: & ille poſtea ex diuerſitate voluntatis abutens cultello faciat aliquod opus illicitum: iſte abuſus non reducitur ad fabrum.* Reduceretur autem, ſi ad prauum alterius vſum, ex eiuſque efficaci voluntate (præcipue inutilem ad alium vſum rectum) cultellum fabricaſſet, & dediſſet: vt in præfinitione prædeterminativa materialis peccati contingeret.

5. VValdenſis 1. Doctrinal. fid. c. 21. fin. c. 22. init. c. 23. c. 24. fuſè probat Deum non determinare, aut neceſſitatem notitiæ voluntati ad operationes prauas imponere, c. 23. longè à med. [Chriſtus percuſſus non neceſſitauit percuſſorem ad faciendum ictum alapæ.] c. 24. init. [Tradit certe antiquitas Eccleſiæ Ieſu Chriſti originem actus humani mali, & deformis eſſe voluntatem humanam, in ſua radice vbertimam, & ſine fœno alicuius neceſſitatis diſtinctam. (Sub fine. [Ne dicat quiſquam inſipiens, Domine tu magis eras cauſa peccati mei, quam ego, qui peccaui. Tu enim arctaſti voluntatem meam. Tu prouidiſti media delinquendi: vnde neceſſarium fuit peccare, & velle peccare.] Loqui autem illum de neceſſitate à Dei concurſu, voluntate, & præſcientia conſtat à c. 1. ad 30. Aptiſſimo exemplo rem, & mentem ſuam explicuit cap. 26. ſub med. [Deus præſcientia ſua videt ex qua parte pondus in libra deſcendet. Neque tamen, vt neceſſitatem inducat alterutri laneis brachio manum premit: imò ſic pondus in libra ſine omni aſpiciente deſcenderet; ita per impoſſibile, ſi Deus non præſciret, ſic tamen, ſicut iam futura eſt futura foret.] c. 28. med. *Voluntas diuina conſenſum actus mali, vel humani delicti non præuenit.* Quod æque latam, & claram fidem eſſe ait, ac Deum bonas voluntates noſtras præuenire. Demum contra actionum noſtrarum vniuerſim præfinitiones, ac prædeterminationes diuinas plura ex Valdenſi dedimus cap. 6. cert. 3. n. 8. & 9. quæ omnia præfinitiones prauarum actionum [quæ noſtratum, malum! tam magna eſt) neceſſario conuellunt.

6. Neque alia eſt Nominalium ſententia Dionyſ. Ciſtercienſis in 1. d. 46. quæſt. vn. art. 1. p. 1. propoſit. 4. *Quandoque Deus permittit creaturam ſic operari, & voluntate ſimplici complacentia non complacet in illo ſic velle operari. Nihilominus eſt cauſa partialis rei ſic effectæ. Exemplum eſt voluntatem odire* (odiſſe) *proximum.* Ecce concurſum partialem ſine beneplacito Dei. Propoſit. 5. [Deus nullum facit facere contra præceptum. Non facit aliquem peccare: non facit forté odire.] Et p. 2. propoſit. 3. [Reſpectu nullius volitionis culpabiliter malæ diuinum velle eſt coefficientia ſpecialis; ſed ſolum generalis.] Explicat ſub-

inferius. [Ad malum culpæ mortalis Deo non iuuante, ſufficit voluntas creata ſtante concurſu generali.] Cui vtique ad malitiam, ſeu formale peccati non eſt, ſed ſolum ad materiale, ſiue actionem prohibitam eandem ſententiam tradit propoſit. 4. & art 3. ſub fin. [Nullus peccat volendo, aut faciendo illud, quod Deus efficaciter, vel executiue vult cum velle, vel facere.] Patet: *Quia tale velle neceſſitat rem volitam eſſe.* In 2. d. 24. q. 1. art. 1 propoſit. 3. [Odire Deum, & reliquas deformes actiones Deus ſolum coefficit, & creaturam agere ſinit: neque eam ad taliter agere actuat, neque ſic male agere facit.] d. 25. q. 2. art. 1. concluſ. 5. *Arbitrium iniuſtum ad male volendum non eget prætione diuina*, art. 2. concl. 1. *Deus non neceſſitat voluntatem creatam ad actum primum, quo ſe auertit à vita, & à Deo: neque ad actum fruendi creatura, & vtendi Deo.* Repetit concluſ. 4. & d. 37. q. vn. (3. de peccato actuali) circa concluſ. 3. *Impium eſt dicere, quod Deus eſt ſic prænouens, & actuans ad agere contra legem diuinam.* Fuſeque ſubinde probat. Ioan. Bacho in 2. d. 40. art. 2. poſt med. Gilconis verba hæc refert, & approbat. [Deus aliqua futura non vult velle efficaci, ſed ſolum permiſſiuè; & reſpectu ſic productorum voluntas diuina eſt cauſa per generalem, (concurſum ſeu voluntatem,) Tribuens agenti particulari facultatem agendi ſic, vel ſic; non tamen determinat agens ad aliquam: neque efficienter vult hanc, vel illam, & iſto modo voluntas diuina eſt cauſa actuum noſtrorum quantumcumque deformium.] Inferiuſcule. [Talium actuum eſt cauſa determinans voluntas humana præſuppoſita influentia generali Dei. Vnde ideo pecco, quia volo peccare: ita, quod actus voluntatis meæ eſt iam determinans me ad peccandum.] Propriſque verbis eandem ſententiam tradit artic. 4. circa med. & d. 41. ſub fine. [Deus non eſt cauſa illorum actuum demeritoriorum determinans: ſed ſolum per generalem influentiam permiſſiue.]

7. Gabriel in 2. d. 7. docet: actus neceſſariò conſequentes primos dæmonibus à Deo impreſſos liberos illis non eſſe d. 37. q. vn. art. 1. ad argumenta 1. viæ ait: diuinam voluntatem eſſe paratam ad concurrendum, non determinando, ſed relinquendo voluntati facultatem, vt ſe determinet ad actum, & art. 3. dub. 1. ita è Scoti ſolut. ſcribit: [Ita eſt Deus cauſa effectiua rectitudinis, quod quantum eſt de ſe daret illam actui, ſi volitas cooperaretur, vniuerſaliter enim quidquid Deus dedit antecedenter, daret etiã conſequenter, quantum eſt ex ſe, ſi non eſſet impedimentum, vt dictum eſt. Voluntas autem, quantum eſt ex ſe, non dat rectitudinem actui.] Inferius ſubdit propoſitiones, quæ alio clariori ordine diſpoſitæ ſic habent: [Defectus rectitudinis non induceret peccatũ reſpectu voluntatis diuinæ, neque reſpectu voluntatis creatæ, ſi voluntas diuina primo, & ſimpliciter nollet dare rectitudinem: quia tunc voluntas creata non poſſet dare rectitudinẽ.] Et dub. 2. probat Deum non eſſe Authorẽ, vt homo ſit deterior: [Quia conſilio, præcepto &c. Deus non mouet voluntatẽ hominis ad faciendum malum, licet ſecum, rãquam cauſa partialis, producat malum, neque quãtum eſt ex ſe, concurrit Deus, vt dictum eſt; ſed, quia voluntas libere hunc producit, Deus comproducit.] Greg. Ariamin in 2. d. 28. q. vn. art. 3. poſt med. ad 12. [Non ſolum iuuat Deus ad bonum velle partialiter coefficiẽdo, qui eſt modus communis, quo cõcurrit ad cuiuſlibet creati agentis quẽlibet effectum. Sed etiã quodam alio ſpeciali modo, videlicet faciendo ipſam voluntatem partialiter concauſare: ita, quod ipſa voluntas partialiter concauſat applicata, & quaſi mota à Deo ad ſic partiabiliter cauſandum. In qua motione ipſa non neceſſitatur; ſed inſtrumentum liberum exiſtens, in cuius poteſtate eſt ſequi motionem primi agentis, iuuatur ita, vt agat, quæ non ſic adiuta, nequaquam agere poturiſſet. Ad productionem vero actus mali ſolum primo modo Deus concurrit: quia non facit voluntatem agere actum malum, ſicut facit eam agere actum bonum.] Quibus motionem, adhuc temperatam, & cum poteſtate non operandi (quam reſpectu actus noſtri probi concedit) reſpectu prauo Deo negat: Nedum neceſſitatem motionem, & præfinitionem eius d. 37. quæſt. vn. art 3. ad 1. fine. [Sicut Deus non agit contra rectam rationem faciendo hominem qui poſſit malum actum facere, cum ad eum faciendum non cogat, vel inducat: ſic non agi

contra rectam rationem ei non ſubtrahendo id, ſine quo non poteſt facere malum actum; neque tamen excitando, vel faciendo, vt homo faciat talem actum.] Et ad 3. [Deus cuilibet benefacienti eſt cauſa, vt faciat illud, quod benefacit. Nam non ſolum cauſat, ſed etiam mouet voluntatem eius, & facit eam facere eundem actum. Nulli autem malefacienti eſt cauſa, vt maletaciat: licet actum illum etiam concauſet.] Et ad 6. [Nego, quod Deus velit illum hominem facere illum actum ſicut ſecundum Mag. d.vlt.1. libri: Tota Trinitas voluit Paſſionem Chriſti, & occiſionem; neque tamen voluit, quod Iudæi occiderent Chriſtum.] Et col. penult. ad 8. [Ad hunc ſenſum dico: Deum ſequi determinationem voluntatis: quoniam ideo Deus agit illum actum, quia eum voluntas agit; & non ideo, quia Deus agit, ideo voluntas agit. Et ideo magis proprie dicitur Deus coagere voluntati in talem actum cauſandum, quam voluntas dicatur coagere Deo.] Infra, §. *Ad propoſitum* explicatiùs ait: [Deus in ſic agendo non eſt principalis cauſa, ita vt moueat voluntatem noſtram ad agendum, & faciat eam facere talem volitionem, aut modo aliquo ſuadeat, vel excitet. Hoc enim opinari deteſtanda, & abominanda opinio eſt.]

8. Ioan. Maior in 1.d.48. q.1. concluſionem 4. ſic explicat: [Deus non vult culpas eſſe, quantum eſt ex parte eius. Nihilominus dedit nobis liberum arbitrium relinquens nos in manu conſilij noſtri: ſine eius ope nullum actum elicere valemus. Indecens eſt illi nos neceſſitare ad bonum. Hæc eſt diſconueniens conditio, quam nobis indidit, ſi volumus: igitur nobis quaſi inuitus cooperatur, quare dixerim quaſi inuitus pondera. Nempe, cum ad malum conditio voluntatis noſtræ diſconueniens purificatur.] In 2. d. 37. quæſt. 1. ad 4. *Sicut homo faciens non inſtigat, & allicit alium male agere, ita neque Deus.* Inferiuſcule: [Quia ſine Deo nihil agere poſſumus, paratus eſt nobis cooperari ad ſubſtantiam mali actus, quem ſcimus per Dei prohibitionem eſſe malum, & illud voluntate beneplaciti generalis influentiæ ex ſuppoſitione, ſeu voluntate non ſubtractionis cauſæ influentiæ, neceſſariæ ad productionem actûs: dicitur ex ſuppoſitione: hoc eſt ſuppoſito, quod nolumus ſeruare ſua præcepta mauult influentiam generalem non ſubtrahere, quam eam impedire, vel nos ad bonum neceſſitare.] Poſt med. quæſt. §. *Hæc ſpeculatiuè*, ait: *Hunc actum, demonſtrando ſubſtantiam peccati, Deus vult ex ſuppoſito, quod homo velit hunc actum, Deus non ſubtrahit ſuam influentiam generalem, qua ad actum concurrit.* Et ſine hoc illuſtrat ſimili. *Eiiciens merces in mare, gratia exonerandæ nauis, magis habet de velle, quam de nolle ex Ariſt. 3. Ethicor. cap.1.* Oſtendens Deum quaſi coactum concurrere ad actionem prauam, ne concurſum generalem ad ipſam negans iuſti laudem impediat, *qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus: facere mala, & non facit*, quæſt. 2. ad 4. inquit: *Deus non habet velle pure ſpontaneum, & ſimpliciter reſpectu ſubſtantiæ illius actus, ſed ſolum velle generalis influentiæ, & habet nolle prohibitiuum reſpectu illius ſubſtantiæ actus.* Et q.3. concluſ. 4 *Poteſt dici ad aliquem bonum ſenſum, quod voluntas prius agit ad actum malum, ad quem*, ait, *Patres præueniri nos adeo non dicunt, cum ſpeciatim ad actum bonum nos dicant præueniri ab ipſo.* Vtique, quia noſtra determinatione generalis Dei influentia indifferenter, ſeu non determinata ad actum prauum ad hunc determinatur, & explicatius ſubdit [Prius Deus eſt paratus coagere voluntati ad ſubſtantiam actus mali, quam volûtas non poteſt elicere Deo non concurrente intellectus diuinus intelligit voluntatem creatam velle, A actum malum producere, ſi concurſum primæ cauſæ neceſſarium ad productionem illius actus haberet: &, quod non illud velle poſſit habere ſine concurſu Dei: Deus illi coigit adhoc, & illud prohibetur: & quodammodo inuitus hoc Deus facit: hoc eſt, non pure ſponte ad ſenſum ſuperius crebro declaratum.] Et ad 3 docet in poteſtate ſocratis eſſe, quod Deus concurrat, vel non ad eius actum malum: quæ omnia non ex voluntate abſoluta, & ſimplici Dei, & determinatione ſua ipſum (nedum nos) ad actum prauum concurrere, ſed ex determinatione noſtræ voluntatis. Hæc quidem à Deo fuiſſe ex Maiore recitauimus, quia eadem q.3. concl.1. aduerſarius ſatis ad ſpectem fauentia hæc dixerat. *Deus determinat aliam cauſam ad hunc effectum, & non ad ſimilem, quem æqualiter habet in ſua poteſtate.* Et prius q.1. concluſ.2. probat 6. [Voluntas creata eſt liberam ad hunc actum malum producendum, & ad illum: neque eſt maior ratio quare vnum producat, quam alium, niſi, qu ia determinatur à Deo: ergo ad hunc actum, qui eſt malus determinatur à Deo.] Verum his ſolum docet actum voluntatis noſtræ, indiuiduationem ſicuti, & effectum omnium aliarum cauſarum, non ab eis, ſed à Deo determinari: quod veriſſimum eſt, nec aduerſarijs fauet, id enim præſtat offerendo concurſum ad actum hunc, & non ad alium; indifferenter tamen, ſi voluntas operari velit hunc actum ad quem concurſum offert, & parat, vel eius contrarium alium vel neutrum. Ideo dixit *hunc, & non ſimilem.*

9. Martilius in 1.d.40 art.2. ſub 3.concl. & concl. reſponſali: Probat cum præſciétia futurorum eorum contingentiam, & poteſtatem ad vtrumuis in nobis ſtare, quia alias peccati Author Deus eſſet: vbi inter alia *ille*, inquit, *eſt principalis Author peccati; qui produxit ſcienter, & libere peccantem, ſic, quod non poteſt non peccare.* Subinferius. [Iſte qui ſic produxit creaturam, & nouit eam peccaturam neceſſario, & tamen libere facit eam, eſt principalis cauſa antecedentis, ſcilicet, exiſtentiæ huius creaturæ: ergo eſt principalis cauſa conſequentis, quod neceſſario ſequitur; ſcilicet, peccati.] Et ſine quæſtionis. [Deus præſciens. A. Futurum non neceſſitat voluntatem ad A. quia tunc A. non eſſet peccatum: cum nullus peccet in eo, quod vitare non poteſt.] Inferiuſcule: [Cauſæ, quæ producent A. (vt voluntas) non ſunt determinatæ ad A. ſic, quod non poſſunt ipſum non producere,] quibus conſtat illum non de innata ſolum voluntati neceſſitate peccandi manichæa, ſed etiam de aduentitia ex præſcientia, aut voluntate Dei loqui. Et q.45 poſt concl.5. de Euæ electione praua. [Actum voluit, quoad ſubſtantiam voluntate beneplaciti; dum tamen mulier eum vellet. Vnde in potentijs liberis imaginandum eſt, quod quemcumque actum elegerint, Deus, vt cauſa vniuerſalis agit cum eis, libere tamen. Dedit enim ad hoc libertatem arbitrij, vt poſſit in actus bonos & malos, ſalrem in natura integra, & quoſcumque duxerit eligédos Dominus coageret, vt cauſa vniuerſalis. Subdit, in his actibus qui diſconeuiunt voluntati, quaſi voluntas præuenit eum: quia, ex quo Deus præcepit contrarios, & bonos voluntati, malos voluntate non produceret, niſi præuenta aliquo modo per voluntatem libere ſe determinantem ad partem ſibi nociuam.] Verſus fin. [Ad rationem principij: Deus concurrit ad actus mali ſubſtantiam, vt eius bonitatis principalis Author; quem tamen producit, quaſi præuentus libertate voluntatis eum producentis, cum qua ſtatuit concurrere in his, quæ voluerit libere elicere in ſe.] Quod ſtatim in voluntate Iudæorum occidendi Chriſtum repetit Martin. Magiſtri tract. de fortitud. q 3. de perſeuer. agens in ſolutionibus obiect. ait: *Deum Adamo dediſſe principia, qua cum libero arbitrio potuerunt eſſe cauſa perſeuerandi ſufficientia, ſed pro ſua libertate peccaſſe.* Almain. 1. moral. c.1. poſt med. ait: *Aliqui dicunt quod, qui agit actum malum Deus non vult illum agere, etiam quantum ad ſubſtantiam actus, quamuis agat.* Quod abſolute non probat. Eo vero ſenſu, quem ex aliis retulimus probat, Deum ex propria ſententia reſpondet. *Deum velle non eſt prauum, ſed concomitans, & ſimul ſe habens* (ſcilicet abſolutum, quia præuium conditionatum ſolummodo eſt, ſi voluntas velit; quod ipſa voluntatis volitione, qua purificatur conditio, in abſolutum ſimul tranſit, quare ſuperius dixerat cum Dionyſio Ciſtercienſi Dei concurſum, & voluntatem abſolutam noſtra priorem natura, aut tempore non eſſe. Et c.16. tacitè Arimineníis doctrinam probat: nempe ad actû concurſum Dei generalem ſat eſſe; ad bonum vero ſpecialem, quo Deus faciat, vt faciamus requiri: vnde præfinitionem, ſeu prædeterminationem omnem, vt prauas actiones faciamus, apertè excludit.

10. Maironis in 2.d.43.q.4. Etſi concedat Deum cauſare actionem prauam, etiã cum reſpectu ad vltimum finé, excuſat tamen illũ à culpa, quia cauſa totalis non eſt: *quoniã vult pactum tenere: ſcilicet, quod omni creatura aſſiſtit in cauſando, & ad bonũ, & ad malum* ex parte nempe ſua indifferenter ad vtrumuis eius poteſtaté complens; quare ab ea potius ad malã actionẽ determinatus, quã determinans. Rupert. Holcoht & ſi in 2 q 1. art 4. *Illum Deus vult ſortem peccare*, & ſimilis Nominalium (ad quos ex ſuis Dominicanis fuit) propoſitiones admittat, cum eis tamen

ad

ad indifferentiam diuinæ voluntatis conditionatæ, & concurſus generalis determinati à noſtra voluntate recurrit vbi hæc ſpeciatim nota: *Secundo modo concurrit Deus voluntarie ad coagendum cum natura rationali libera, qui tales leges ſtatuit: quod quidquid ipſa velit placet ſibi coagere ad illam volitionem; licet non ſimpliciter placeret ſibi agere. ſicut per illam volitionem denotatur: itaque, ſi ſortes vult peccare, placet Deo coagere ſecum in hac volitione, & non impedire eum, vel ſi impediret eũ, hoc faciẽt per legem communem.* Inferiuſcule: *Poteſt dici, quod Deus non eſt cauſa peccati, quia iſta cauſalis eſt vera: Deus vult ſortem peccare, quia ſortes vult peccare, & non è contra. Ideo ſortes eſt magis cauſa peccati, quam Deus: non tamen eſt maior cauſa, vel melior, ſeu principaliter, vel poteſt concedi, quod Deus eſt ſumma cauſa peccati & ſummè cauſat; tamen, hoc non obſtante, imputatur creaturæ, quod in poteſtate ipſius fuit Deum eſſe cauſam ipſius peccati: vnde eo ipſo homo eſt liber, quia Deus ſtatuit coagẽdo vnicuique creaturæ ſecundum modũ naturæ ſuæ: ſequitur, quod homo habet in ſua poteſtate facere Deum coagere, & non coagere, ſicut ſibi placet: quia Deus ſeruiret hominis voluntati.* Repetit indeterminationibus, q.11. art.4. ad 1. & 2. Quibus, & ſi male admittat abſolute peccati cauſam eſſe: tamen, vt eum à culpa excuſet ad determinationem eius à voluntate noſtra ad coagendum illi actui determinato, & ſubiectionem ad humanam voluntatem, in cuius ſubinde voluntate ſit Deum ipſi coagere, aperte Holchot recurrit; ex qua doctrina omnes actionis prauæ præfinitiones, & prædeterminationes diuinas excludit, & abſonas illas ſuas propoſitiones excludere potuiſſet Nicolaus Orbellis in 2. d 37 circa méd. Scoti verbis materialis peccati præfinitiones, & prædeterminationes reiecit, vt vidimus ſupra. Andreas de Caſtronouo in 1. d. 22. quæſt. 2. ad 2. arg: *Deum velle hunc actum, non velle abſoluto ſimpliciter, & efficaci, nec velle præordinate, ſed ſolo velle generalis influentiæ: quod eſt tantum velle ſecundum quid, & conditionaliter: quia quantum eſt ex ſe, potius vellet Deus illum actum non fieri; tamen, ſi voluntas creata vult illum, non vult ſubtrahere ſuum concurſum.* Porrò hanc doctrinam è ſuæ Scholæ Principe, & Authore Okamo recitati Nominales ſcribere ipſe enim in 1.d 38 q.vn poſt med. arg *Suppoſita præparatione diuinæ voluntatis ad coagendum, adhuc voluntatem creatam poſſe non agere:* & d.46 quæſt.vn. poſt med. *Deum eſſe paratum, vt cooperetur ad bonum, nunquàm inuenimus hominem nolle operari bonum, ed malum.* & in 2. d. 19 ante med *Non eſſe liberos eos actus, qui neceſſario ſequuntur ex primis, quod Deus imprimit Damonibus; ſed ſolum actus, qui non ita ſequuntur, eiſve repugnant, ſuntque indifferentes, & medij inter neceſſitatem, & repugnantiam cum illis: vt tentare, vel ſecus.* Cæteri vero Nominales, etſi de actione praua nihil in ſpecie docuerint; tamen ex his, quæ de indeterminatione voluntatis noſtræ à Deo, & determinatione à ſe ipſa ad actionum noſtrarum libertatem requiſita docuerunt, q. 6. cert. 2. ſatis aperte contra actionis noſtræ prauæ diuinas præfinitiones, & prædeterminationes militant. Maximè, cum ita pro communi cauſæ liberæ definitione pugnarint quæſt. 7. certam. 3. vt eius inuentores, & Patroni (etſi falſo) vnici, vti eo certam. oſtendimus, ab aduerſarijs referantur.

11. Et non adeò veteſtis Doctoribus Roſſenſis contra Lutherum art 36. §. *Diſſero*, & ſequente, & § *Ad neutrum*, circa articuli med. Ruard. Tapper contra Luther. art.4. poſt init. & art.7. ab init. & ſubinit. & propoſit. 10. aiunt: poſito gene ali Dei influxu, & requiſitis omnibus voluntatem ad particulares actus prædeterminatam à Deo non eſſe, ſed poſſe eligere, & agere, vel ſecus, hoc ve, ſeu illud, quod etiam Alberius Pighius 7. & 8. de libero arbitrio docet, vt ſupra retulimus, & Tapper his locis de poteſtate voluntatis ad faciendum, vel non faciendum vias ſuas malas: ſicuti Horantius toto terè lib. 1. locor. Catholicor. præſertim à cap. 45. ad 47. & 49. ad 51. Capitonus explication. Catholicor. part 1. explicat. 10. & 63. atque explicat. 28. & 30. Docet Deum non impellere ad peccandum, nec poſitive duritiem, cauſare, ſed liberum arbitrium: citatur pro aduerſarijs de captiuit. & redemption. generis humani, tract.5 cap.4. ad 1. eum tamen toto cap. contra præfinitionem & prædeterminationem ad actionem prauam acerrime pugnet: ſub cuius init. ſpeciatim hæc nota, *Tradere in deſideria non eſt incitare, aut immittere deſideria prauæ; ſed eſt permittere eos agere ſecundum ſua ipſorum deſideria: ita tamen quod deſideria illa non expleantur in opere, niſi ſecundum ordinem diuinæ prouidentiæ.* Subinferius ait: *Deum non ingerere, neque inſpirare iniquam voluntatem:* & ad 4. ait: *primatia, & antecedenti voluntate, & quantum ex ſe eſt, præoptare, vt omnes bene operentur & viuant, ipſos verò ſibi mortis Authores eſſe.* Item cap.3. concluſ.3. & tract.4. cap.2. concl.1.2. & 3. & corollar.5. & part 5 capitis poſt med. & tract.6. cap.1. part. 1. rationibus 3. & 4 generis, & lib de concordia grat cum libero arbitrio cap.2. p.1. & c 3. longe ab init. & lib.1. de gratia cum libero arbitr. toto tract.4. & toto lib.2. maximè tract.1. ad finem docet: præſcienciam, prædeſtinationem, reprobationem, & operationem Dei nobis relinquere: vtriuſque partis poteſtatem indifferentem: ita, vt iiſdem circumſtantiis liceat peccare, ſine actionem prauam eligat, aliter ſecus poſſit. Vega 2. Trident. cap. 12. ad fin. docet arbitrij libertatem neceſſitate ſolutam eſſe debere. Ad rem verò præſentem ſpeciatim c. 15. habet: *Quia parte liberi ſumus ita Deo in noſtris operibus cooperantur, vt labi, & deficere pro noſtra libertate poſſimus. Atque ideo omnia operum noſtrorum vitia, & omnes defectus iure nobis debent, & non Deo imputari. Nos quippe ſumus, qui ad mala opera illius generali concurſu abutimur: cum ille perinde, imò multo magis, paratus ſit nobis ad bona cooperari.* Inferiuſcule: *Ita prorſus noſtra peccata non debent imputari Deo, qui auxilio, dumtaxat generali, ad ea concurrit; ſed nobis, qui deflectimus, & claudicamus ab ipſius lege, atque influxuum illius in malum detorquemus, quamobrem, licet noviſſimum efficiat actus, qui intrinſecam, & inſeparabilem habent malitiam; nequaquam tamen, (vt antiquiores Theologi probè monuerunt,) cauſa peccati, aut Author peccati cenſeri, aut appellari debet.* Quibus conſonat lib 6. cap.7. poſt med. cap.8. poſt med & circa fin. lib.11 cap.2. & de iuſtificat q.12. ad 3 Archiepiſc Colonienſ Enchiridio Chriſtianæ relig. tract. de Sacram pœnit. c. *Pauci tantum*, circa titulum de confeſſ fol. 100 *Licet Deus præuiderit hominem caſurum, non tamen per hanc præſcientiam homini naturale illud donum, quo ad creandum impertit, ademit. Deus enim ita præuidet, ac determinat contingentia, vt non tollat: modum agendi naturæ inditum, ſed determinat actiones, ſicuti ſunt.* Determinare autem pro permittere vſurpat. Subdens continuo Præuidit Deus Iudæ malam voluntatem: permiſit, vt proderet Chriſtum non coactus, ſed voluntarie: & decreuit quomodo Iudam, ſic voluntariè peccantem perderet. Non ergo Iudas peccauit neceſſario.

12. Hadrianus quodlib 3.q.1. ante med. [Alio modo poteſt quis credere ſe à peccatis abſtinere non poſſe; abſolutè credendo non poſſe ſe abſtinere à peccato, ut non poſſe ad vitandum peccata à Deo ſufficiens auxilium impetrare, etiam ſi fecerit, quod in ſe eſt. Et hic error eſt ſpecies infidelitatis oppoſitæ fidei, ad quam obligatur, credendo Deum iuſte, & miſericorditer mundum gubernare: Illi enim manifeſtè repugnat apud vnumquemque ſanæ mentis, Deum hominis imputare ad culpam id quod vitandum, nec dedit, nec dare paratus eſt ſufficientem facultatem: homini, inquam, facienti totum, quod in ſe eſt, qui error etiam apertè contrarius eſt Sacræ Scripturæ,] Geneſ.4. *Nonne ſi bene egeris, recipies.* Et 1. Corinth 10. *Fidelis Deus, decreuit enim cuſtodiam, & Hier 44.* Repetit quodlib.7 q 1. circa fin. ſolut. 2 gumentor & in 4. Sentent tract. de Sacram. Pœnit q *Anhomo ſine peccato mineat facultas vere pœnitendi?* Et quodlib 7.q.1. circa finem ad id Gen.4. *Sub te erit appetitus tuus, &c.* Ita diſcurrit. [Erat hinc Cain in ſtatu damnationis, & mortalis culpæ: ergo in quocunque ſtatu fuerimus, ſiue gratiæ, ſiue damnationis ſub nobis eſt, ſub poteſtate noſtra, & dominio appetitus peccati, & nos dominamur illius Idem videtur manifeſtè voluiſſe Apoſtolus Corinth 10. Non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis.] Michaël Palacios in 2. d 37 d ſp. vnic. ad 1. (conſone ſibi d. 24. diſp.1. init.) ait: [Deum ratione influxus ſui in actionem prauam noſtram peccati cauſam non eſſe: quia Deus res, quas condidit, ſic adminiſtrat, vt eas proprias functiones pro ſua

sapientia agere sinat. Adde etiam hanc diuinam assistentiam, seu concursum, tametsi non habeat homo in sua potestate; & tamen illi paratissimus, vt operetur, quando volet: ideo plenam habet potestatem liberum arbitrium.] Delphinus lib.4. de liber. arbitr. pag.171. [Ista causa à priore causa & superiore adrecta posset actui suo rectitudinem exhibere, quam tenetur dare, ac minime præbet. Prima vero causa, nimirum Deus, quamuis dare actui suam rectitudinem non teneatur; daret eam tamen, quantum in se est: si humana voluntas Deo vocanti, & ostium pulsanti consentiret. Vniuersaliter enim: quidquid Opt. Maxim. Deus alicui præbet antecedenter (hoc est quantum in se est) daret etiam consequenter, (hoc est reuera, & efficaciter,) nisi humanum liberum arbitrium dissentiendo poneret, atque obiceret impedimentum.] Pluribusque ostendit repugnare Deum aliter ad actum peccati concurrere. Herrera in 2. sentent. Scoti tom.2. disp.38. quæst.3 notab.6. versus fin. ita ex Scoto Deum à causando peccato liberat. [Quod vero Deus, etiam si non teneatur ad ponendam rectitudinem in actibus liberis voluntatis creatæ, eam tamen apponeret, quantũ in se est, nisi ex parte liberæ voluntatis creatæ inueniat impedimentum. Probatur: quia omnia, quæ Deus dat antecedenter alicui, daret etiam illi consequenter, nisi ex parte illius inueniret aliquod impedimentum: sed Deus dando libertatem voluntati creatæ, & auxilia sufficientia, & leges, & præcepta quibus ducta ratione posset se cõformare, caluauit antecedenter rectitudinem in omnibus actibus liberis creatæ voluntatis: ergo quantum est ex se causaret de facto rectitudinem in eisdem, nisi in voluntate, (quæ est propria causa deficiens eorum) inueniret indispositionem, & impedimentum.] Contonat. q.6. notab.6.9.& 11.

13. Marc. Anton. Natta lib. 12. de Deo ab initio Deum eadem ratione à causando nostro peccato liberat: quia de se sufficienter hominem de medijs, quibus illud vitare posset, prouidit: quare per hunc, non per Deum stat prauæ eius operatio. Speciatim legendus pag.6.& 7. Bellarmin.tom.3. toto lib.2.de amissione grat.& statu peccati contra præfinitiones, & præmotiones Dei nos ad actiones prauas prædeterminantes acriter pugnat: & cap. 4. post med. confutat solutiones ex optimi huius intentione, & immunitate à lege, & obligatione, quo minus Deus prauas actiones præfiniens, atque determinans causa peccati, & sit, & habeatur, cap.5. notat ad culpæ imputationem non requiri malitiam ipsam eligi à peccante. Vnde Deum peccati authorem & peccatorem, si actionem prauam præfinat, seu prædeterminet, fore concludit: & §. *Iam igitur*: sub init. ait: *Causa peccati non eris Deus, quia concurret influxu quodam vniuersali, & indifferenti ad hanc actionem, & ad contrariam: ac per hoc non erit talis actio in specie, quia à Deo, sed quia ab homine prodit: & tota culpa erit hominis, qui concursu Dei abuti voluit ad istam actionem, cum ad aliam bene vti posset.* Et § sequenti, *Quod si Deus non solum vt causa vniuersalis ad eas actiones, malas quæ sunt, concurrat, sed etiã vt causa particularis, eas, vt tales sunt in specie intrinsecã, easque imperet, vel ad eas hominem impellat, vel per homines, vt per instrumenta actiones illas in specie effi iat, nullo modo intelligi poterit, quemadmodum Deus ipse non peccet.* Repetit eo cap. & c.18 duab. columnis postremis. Azor. tom.1. institut.moral.lib 4.c.12.q 1 §.vlt.& cap vlt. præmotionẽ determinantem, quare & præfinitionem ad actionem prauam reiicit, & Clarius cap.2. quæst.2. & 5. cap.20. q.16. & alibi. Henriq. tom.2. lib.vlt. de fin. hom. cap.5. §.3.& in Glossa, & cap.15. fine ait, Deum nec præfinire, nec excitare, nec inclinare, nec prædeterminare voluntatem ad actionem peccaminosam. Fusius Molina in concordia, d.29. & 1 p.quæst.14. à d.5. Soar. lib 2. de auxil. Vasq.1. part. d.99. cap.4. a num. 9. libi consonans 1.2. d.38.39. 189. cap.15. ac minime dissonans 1.2. d.129. cap.7. & 8. vbi solum ait: Deum non esse causam moralem peccati, etsi ad eius actionem physice concurrat, quia nec præcipit, nec incitat, aut instigat ad illam, sicuti cæteri Scholastici respondent: in qua solutione præfinitionis, & prædeterminationis diuinæ ad materiale peccati exclusio potissimè continetur. Adde Ioannem de Salas 1.2. tom 2. tract. 12 d 10. sect. . num. 36. Lessium cap.5. Apolog. Diotallevium opusc. de concursu Dei c.7. post oppug.4. pag 91. Didacum Ruiz de Montoia de volunt. à d. 26. ad 51. inclusiuè, Paul. Leonard. sparsim in suis responsionibus. Borrul d.12. de scient. media per totam, & vno verbo reliqui citati quæst, § 4.& 6. contra actionum liberarum præfinitiones vniuersim,& q.7.cert.3.pro communi causæ liberæ definitione statuenda.

QVÆSTIO II.

Liceantne per Sacram Scripturam ad materiale peccati præfinitiones prædeterminatiuæ?

QVAM fuerint præfinitiones ad materiale peccati prædeterminatiuæ Theologis ferè vniuersis odiosæ, ostensum hucusque à nobis est: communis huius in eas odij causæ & fundamenta sunt deinceps cum ab authoritate, tum à ratione erant inuestiganda, & primum à Scripturæ testimoniis, quæ præcipua Theologiæ Catholicæ loca & fundamenta sunt.

CERTAMEN I.

Præfinitiones prædeterminatiuæ ad materiale peccati Sacræ Paginæ videntur aduersæ.

1. ITa præfinitiones hasce totum caput Eccles. 12. maxime à num.11. apertè refellit, vt vix commentario, aut discursu ad inde confutandas opus habeamus. Sic eo numero impium à sapientia, seu Sanctitate, & iustitia deficientem Ecclesiasticus alloquitur: *Non dixeris, per Deum abest*: iustè operari: *quæ enim odit Deus ne feceris.* Atqui si Deus præfinitionem iustæ operationis, aut omissionis legi, & iustitiæ conformis, (quam necessariam per hos ad iustam legique conformem operationem aut omissionem à nostra libertate independenter omnino,) non apponat; imò verò apponat præfinitionem independenter à nostra libertate ad materiale peccati, seu, vt legi difformiter iustitiæque ex nostra libertate, vel omittamus actum præceptum, vel operemur prohibitum per Deum, certò & apertè aberit, non autem per nos, qui aliter, vel operari non possumus ex arbitrio nostro, vel omittere: ergo huic textui præfinitiones prædeterminatiuæ ad materiale peccati, siue ad actum, vel omissionem, prout à nobis, apertè repugnant. Secundæ item textus huius parti haud obscurius repugnant: *quæ enim*, inquit, *odit Deus ne feceris*: ergo actiones prauas, legique aduersas, (& idem de omissionibus est) odit Deus: ergo eas efficaciter non præfinit, quæ enim efficaciter fieri à nobis vult, ex parte etiam sua, nequit absque repugnantia fieri à nobis, factaue, vt ipse voluit, verè odisse: cum autem his verbis adhortatio Dei ad nos contineatur, ne faciamus, seu operemur contra iustitiam ac legem: ad id esse proculdubio debet, quod in nobis, nostræque potestatis est, vel agere vel omittere; atqui solum est in nostra potestate ponere materiale peccati siue physicum actus prohibiti, qui prout à nostro arbitrio, materiale peccati est, non autem eo posito malitiam formalem (in quocumque ea consistat) poni in illo, vel non poni: cum necessario æque ineuitabiliter (etiam à Deo) actus positionem consequatur: ergo ad actum prauum, prout à nobis, seu ad materiale peccati non apponendum nos Ecclesiasticus adhortatur. Tum sic adhortatur autem, quia illud odit Deus: ergo materiale peccati, siue actum prout à nobis, odit Deus, ac proinde illud nec efficaciter velle, & præfinire Deus potest. Pergit textus num 1: *Non dicas illo me impulsum*: id est deiecit ad terreos affectus, quibus à iustitia caderem ecqua verò implantatio ad eiusmodi affectus, & operationes prauas, atque lapsum à iustitia maior, quam præfinitione,

præfinitione, vt ij à nobis, hic, & nunc apponantur. & fiant: neque enim aliter homo se implanat, implantareve, & à iuſtitia labi, ac decidere vllo pacto poteſt ex arbitrio ſuo, quam actum pravum, hic, & nunc, atque in his circumſtantiis, phyſicè apponendo. Addit: *Non enim neceſſary ſunt ei homines impy*: vt actiones pravas, quibus ſint impij, & ex fine vllo vel ſatisfaciendi muneri cauſæ primæ, vel quouis alio velit, nedum efficiat ſua præfinitione facrat actus pravos apponi, quos odit, vt dixerat, & repetit ſtatim verſ. 13. *Omne execramentum erroris odit Dominus*. Tacitæque obiectioni, quod ni Deus aliquid eſſe velit, eſſe illud nequeat, (vt S. Petro Simon Magus obiiciebat verbis datis q.1. cert. 1. n.1.) adhibet ſolutionem, verſ. 14. quia ſcilicet hominem, quem rectum creauit, *poſuit in manu conſilij ſui*: id eſt ſui arbitrij, & ad vtrumuis poteſtatis, & ante illam bonum, & malum, vitam, & mortem: quare malum, ſiue pravum actionem ex eius poteſtatis abuſu eius voluntate apponi, non diuina, quæ ſolum ea ab ipſo fieri permittit, vt ipſi libertatis iura ſeruet: quæ aperte materialis peccati præfinitiones prædeterminatiuas excludit.

2. Sed quæ adnectit verſ. 15. plura Scripturæ loca contra has inſtituunt præfinitiones: *Adiecit mandata & præcepta ſua*: ex quo loco arguo ſemel diſcurſu, qui ſingulis eis locis otioſe repeteretur: etenim leges, & præcepta omnia de actionibus ſunt, quæ illis prohibentur fieri, vel fieri præcipiuntur: quorumque hic, & nunc poſita lege, vel præcepto phyſica a nobis, vel omiſſio, vel poſitio, materiale peccati eſt, ſiue omiſſionis, ſiue commiſſionis, v. g. *Non occides*: *Feſtis diebus otiaberis*. *Deique vacabis* prio indicto ab Eccleſia moderamine & finibus quæ materiale peccati phyſicamve poſitiuam noſtram actionem vel omiſſionem in his circumſtantiis hic, & nunc prætergrediuntur: ergo implicat cum lege, vel præcepto actionis illius, vel omiſſionis phyſicæ a nobis præfinitio Dei de actione, vel omiſſione phyſicè à nobis apponenda, ſiue, vt à nobis hæc actio fiat, vel illa omittatur, ſeu quod idem eſt præfinitio materialis peccati noſtri à Deo cum lege & præcepto repugnat: quare, vel nulla ſunt præcepta, & leges contra ſacram paginam, vel nullæ ſunt materialis peccati præfinitiones. Probatur conſequentia primo: quia nequit eſſe vera lex, & præceptum, abſque vera, & ſeria voluntate Superioris ex parte ſua, vt fiant à ſubditis, quæ præcipit, ac non fiant ab eis, quæ prohibet: Si enim eam voluntatem ſeriam ex parte Superioris abeſſe certo ſubditis conſtet, eos legibus, & præceptis non teneri, nec præcepta, & leges illas perfunctorias ſolum eſſe, non veras, dubium eſt: atqui cum voluntate efficaci diuina, & præfinitione Dei, vt hic, & nunc hæc actio à nobis fiat & illa hic & nunc omittatur implicat ſeria, ac vera Dei voluntas, vt hic, & nunc illa actio à nobis fiat, & illa omittatur: ergo cum præfinitione iſta diuina materialis peccati, ſiue, vt illa actio à nobis hic & nunc fiat, & illa omittatur implicant ea vera ac ſeria præcepta, quæ à Scriptura afferuntur. Probatur ſecundo, voluntas ſeria, permiſſiua adhuc, nec ſolum poſitiua efficax, Superioris ex parte ſua, (cuiuſmodi eſt materialis peccati præfinitio,) vt actio ſubdito præcepta ab eo non fiat, vel ab eo fiat prohibita, eſt diſpenſatio, & abrogatio legis, & præceptis vt, quo ad illas ſubditi actiones, vel omiſſiones præceptas, & cum qua præcepta, & leges illæ, quoad eas actiones, vel omiſſiones perſtare repugnat, perindeque ſunt, ac ſi non eſſent, ac fuiſſent: atqui præfinitiones ad materiale peccati ſunt voluntates efficaces Dei legitimi Superioris, & poteſtatis ſummæ, ex parte ſua, vt actiones illæ omnes, quæ nobis ſonant præceptæ, vel prohibitæ, aliæ à nobis fiant aliæ à nobis non fiant, vel omittantur: ergo leges, & præcepta omnia præfinitionibus ad materiale peccati euacuantur prorſus, & euaneſcunt, ſunque, ac ſi non eſſent, nec fuiſſent: quare & præfinitiones illæ ad materiale peccati veris præceptis & legibus à Scriptura hoc vniuerſim loco, aliis vero pluribus ſingulatim, aſſertis aperte repugnant. Confirmatur, quia non ſolum expreſſa voluntas Superioris ſeria deprehenſa, vt hic, & nunc actio, vel omiſſio alias nobis præcepta, vel fiat vel omittatur, ſed prudenti ſolum coniectura Epiikeia, ac interpretatione à nobis collecta, & indagata præceptum de oppoſito debilitat prorſus, & euacuat. Denique imprudentiſſimus, ac plane demétiſſimus Princeps, & Legiſlator ille eſſet, qui aliquid vel præciperet ſubditis, vel prohibere ea, ſeiés ſe illis in omnibus, & ſingulis occaſionibus veldi peſaturum neceſſario eſſe, vt prohibita agerent, vel præcepta omitterent, nedum ſciens ſe efficaciter voluturum, aque ab ipſis irreſiſtibiliter præfinieurum, vt ita agerent, vel omitterent. atqui admiſſa neceſſitate diuinarum præfinitionum ad materiale peccati, ſcit Deus ſe non diſpenſaturum modo, ſed voluntate ſua efficaci à nobis irreſiſtibili præfiniturum per ſingulas, & omnes occaſiones à nobis fiant cuncta, quæ prohibet, & omittantur cuncta quæ præcipit: Ergo dementiſſime, & præfinitionum ſuarum neceſſitate admiſſa, legibus ac præceptis ſuis præciperet aliquid, aut prohiberet: ergo præfinitiones ad materiale peccati legibus, ac præceptis à Scriptura aſſertis aperte cõtradicunt, & repugnant: vt hoc argumento propoſuimus demonſtrandum.

3. Arguo tertiò ex illo Iſaiæ 30. *Væ filij deſertores dicit Dominus, vt faceretis conſilium, & non ex me, & ordiremini telam, & nõ per ſpiritum meum, vt adderetis peccatum ſuper peccatum*, & Oſeæ 8. *ipſi regnauerunt, & non ex me*. Primo enim *filij deſertores*, actionibus ſuis falſo dicerentur, ſi a Deo, eiuſque neceſſaria præfinitione, vt rectè agerent vel omitterent, imò, vt male agerent præfinitione, & efficaci Dei voluntate independenter prorſus à ſuæ libertatis vſu pravo, ſiue abuſu deſerti prius ſint, vt ſupra expendimus num. initio: imo, quo iure partis deſertores Filij à Deo appellati poſſunt, qui ita agunt, vt ipſæ fieri ab ipſis efficaciter vult, & ab ipſis irreſiſtibiliter fieri præfinit, ac proinde eius voluntati in eis actionibus & omiſſionibus obſequuntur? item de ſuis cõſiliis, & ordiendo etiam actionum ſuarum, & regendi, (quæ dubio procul materiale peccati ſunt,) ex ſe eſſe Deus negativi volũtates efficaces ſuas, ſiue præfinitiones materialis peccati, ſiue, vt ab eis fiant, expreſsè negat: & id quidem aduerſarijs fatentibus, qui, & ſi formale peccati ex Deo eſſe negent, aſſt materiale peccati ſiue actiones prohibitas, vt à nobis factas ex Deo, & tanquam cauſa, eſſe affirmant, neque vllatenus poſſunt negare: quod ſi dicant: Deum non negare actiones illas, etiam, vt à nobis fiunt, & materiale peccati ſunt, ex ipſo volente efficaciter, & præfiniente, vt ita à nobis fiant; negare tamen ex ipſo, vt præcipiente vel adhortante, vt conſulente ſolum. Vti Hierem. 19. dixit: *Ædificauerunt excelſa Baalim, quæ non præcepi neque locutus ſum*. Reſpondebimus hanc, quod nouatores hæreticè de præfinitionibus diuinis ad materiale peccati dogmatizantes eis, & ſimilibus Scripturæ locis reſpondent, neque tamen à Catholicis audiuntur, neque à Conciliis, vt eorum dogma de eiuſmodi præfinitionibus non damnetur: quod inſuper refutatur, verbis immediatè ſequentibus hiſce: *Neque aſcenderunt in cor meum*, id eſt voluntatem, ſaltem & iudicium, & conſilium aliquod approbans, iuxta Scripturæ phraſim vulgatiſſimam. Marci 2. & Lucæ 24. *Quid ſuſcitati eſtis, & cogitationes aſcendunt in corda veſtra?* Et illud, *vt quid cogitatis mala in cordibus?* & aliis in veteri, ac nouo Teſtamento ſexcentis eademque phraſi id ipſum Hiſpane, quod voluntati noſtræ minime placet, ſed potius valde aduerſatur: ita explicare ſolemus. *No me paſa, ò a paſado por el penſamiento hazer que ſe haga tal coſa*: ac proinde loci Hieremiæ ſenſus eſt: *Vt ædificarent excelſa Baalim, neque præcepi, neque conſului, ſed neque cogitaui, nedum volui*: Cum autem excelſorum illorum ædificatio à Iudæis, vt ab eis, materiale ſolum, non autem formale peccati, ſiue ſuperaddita malitia, (vndecumque) ſit, eo loco omnis Dei voluntas ex parte ipſius, ſeu quatenus ex ipſo eſt, nec ſolum efficax, ad materiale peccati, vt à præfinitoribus aſſeritur, omnino à Deo ablegatur.

4. Quarto: Deus nullo modo inducere, ſuadere, tentareve nos ad pravas actiones poteſt: ergo neque eas præfinire, vt à nobis fiant: ac ſubinde ad illas nos prædeterminare. Patet conſequentia: ſiquidem irreſiſtibili à nobis, & ineuitabili præfinitione Dei, & phyſica prædetermination, vt operemur, fortius longe, ac vehementius, ac inſuperabilius inducimur, impellimur, adigimurque, vt actus apponamus pravos, vti à nobis apponi præfinitum à Deo eſt, quam alio quouis modo tentationis inductionis, & malefuado conſilio, & inſtigatione, & tentatione, ſiue à dæmone, ſiue à concupiſcentia noſtra fallove amico. Antecedens conſtat ex illo Eccleſiaſtici 15.

Non dicas ille me implanauit : Siue, vt Auguſtinus legit de gratia & lib. arbitrio cap.2. *induxit* 1. ad Galatas 4. *perſuaſio hæc.* (de circumciſione eiuſque neceſſitate Chriſtianis) *non eſt ex Deo, qui vocauit vos* Iacob 1. cap. *Nemo cum tentatur dicat quoniam à Deo tentatur, Deus enim intentator diſtentator* (vt ſic dicam) *malorum eſt : ipſe autem neminem tentat.* Scilicet noxia tentatione inductionis, ſecus vtili probationis, vt ſæpe Auguſtinus ait de bono perſeuer.cap.6. poſt med. de conſenſu Euangeliſt.c.30.ante medium quæſt.57 in Genef. & 4. Hyponoſt. vers fin.gloſ. Beda & S.Thom.in eum locum. Dices tentationem, & inductionem moralem ſolum & intentionalem obiectiuam per intellectus propoſitionem eſſe ; non autem phyſicè impulſiuam, quæ in Dei præfinitione, & phyſica prædeterminatione ad actum prauum eſt ; Sed contra quia ſubdit Iacobus : *vnuſquiſque vero tentatur à concupiſcentia ſua*, cuius impulſio, non intentionalis, & ſuaſoria per cognitionem eſt, ſed phyſica actiuitate, & influxu. Secundo, quia qui licite poteſt aliquid efficaciter intendere, poteſt licite velle dare media ad illud, dummodo ex fine prauo alio non vitiet horum voluntatem, vt non vitiaret in ſuaſione, moralique inductione, & conſilio operis prauti ad quod illa media ſunt, ac proinde ſuggeſtor & moralis inductor licitus,& tentator ad prauum opus eſſe poſſet, ſi poſſit hoc à nobis intendere, & efficaciter præfinire : quod blaſphemum eſſe aiebat Petrus Apoſtolus apud Clem.Rom.5.Recog. poſt med. Simonem Magum his conturans, *inio, inquit, quid putd cogitamus Deus nobis adducit ad mentem quid agitu ô homines blaſphematis.&c. Ipſe ergo nobis cogitationes adulterij ſuggerit, & auaritiæ, & blaſphemiæ omniſque luxuria deſinite quaſi ab huiuſmodi blaſphemijs.* Præclufa inde manet Recentiorum aliquot ſolutio, vt Deum à cauſalitate peccati excuſent, & à malitia tentatoris. Aiunt enim cauſam moralem, quæ per conſilium, & ſuaſionem eſt, attendere debere ad inconueniens annexum actioni, cuius cauſa eſt ceteus cauſam phyſicam, vti eſt Deus prædeterminatiuè præfinitens materiale peccati ; ſed oſtendimus Deum, ſi ita præfiniat, cauſam conſulentem, & ſuggerentem eſſe vel ſaltem poſſe. Secundò,quia ignem applicat domui combuſtionis eius cauſa phyſica, ac non moralis eſt, & tamen tenetur de incendij culpa annexa:ergo vana eſt ea diſtinctio. Item poteſt quis conſulere actum coniugalem ad filiorum ſuſceptionem, quorum generationi annexa eſt originalis culpa : nulla ergo ex parte cauſandi, vel ſuadendo, vel phyſico influxu & actione differentes, vt moralis cauſa, & cui annexum malum tribui debeat,cenſeatur ; ſed tantum, an alterutrum in ſuaſum in actionem præbere debeat.& annexum ei actioni malum per ſe ſit,an ſolum per accidens;neque, vt proprius eius fructus, & coniugali generationi contingit ; vt recte Auguſt.3. contra Iulianum cap.9. reſpectu Originalis peccati dicens:*Non eſt fructus corporum, & ſexuum commixtionis, quorum bonorum author eſt Deus, ſed primæ prauaricationis, cuius author eſt diabolus.* Cum ergò,& actioni præmæ per ſe,& vt proprius fructus, malitia, & peccatum annexa neceſſariò ſint : & ad eam phyſice præſtantione prædeterminatiua apponendam, ne ex munere quidem cauſæ primæ teneatur Deus, vt vidimus ſæpe,ac videbimus : phyſica etiam eius cauſatione moralis cauſa annexæ malitiæ & peccati, & cui, vt tali,imputentur erit Deus : ſicut imputanda docet Auguſtinus originalia, ſi corporum (quorum cauſa phyſica Deus eſt) illa fructus eſſent.

5 Dices ſecundo . ea intelligenda eſſe non de inductione, & tentatione ad materiale peccati, ſeu prauas actiones phyſice à nobis ponendas, ſed ſolum ad formale, ſeu malitiam moralem earum. Contra primo, quia reliquo capitis, & fere epiſtolæ totus enumerans ea, ad quæ à dæmone, atque concupiſcentia tentamur, atque a Deo tentari & induci nos negat, ſolas actiones prauas recenſet, iras, contentiones, lites, multiloquia, murmurationes, & ſimilia : & quidem nil aliud à nobis concupiſcentia Diaboluſvé ſuis tentationibus, & maleſuadis cogitationibus obtinere, ſuaderue, quam, vt actio prohibita à nobis fiat, vel præcepta omittatur. Dices tertiò, ad proprium tentationem,& inductionem ad peccatum requiri, vt materiale peccati ſuadeatur, ad idque inſtigemur, & inducamur ab aliquo ex intentione malitiæ, ſeu formalis peccati, vt à dæmone inducimur, & tentamur;quod fieri à Deo nequit. Contra tamen. Quia concupiſcentia, à qua tentari, inducique nos ad peccatum Iacobus ait, maximam formalem non intendit ; nec amaſij, qui mulierum tentant,dubio procul, pudicitiam, aut pellices etiam perditiſſimæ, quæ viros ad venerem tentant, inducunt, & pelliciunt, aliquid ab eis malitiæ moralis expreſsè præter actus venereos intendunt ; tametſi, quia eis annexa inſeparabiliter malitia moralis eſt virtute, & interpretatiuè eam velint. Item, ſi ea intentio ad proprium tentationem, & inductionem requiritur, neque Eua Adamum, neque Ægyptia Domina Iolephum tentauit ; liquidem Eua etiam, hæc vero congreſſum venereum prohibitum, non autem malitiam ſuaſionibus ſuis intenderunt.

6 Tertiò ſi, tam hæ, quam alij omnes, qui homines ad actiones malas ſolicitant, inducunt,& tentant ad peccatum abſolute tentare, inducereque abſolute dicuntur, quia ea à nobis fieri volunt, & ſuadent, quibus connexa inſeparabiliter, & ineuitabiliter malitia moralis eſt: ac proinde eorum voluntas, & ſuaſio expreſſa, malitiæ illorum virtualis eſt, & interpretatiua voluntas, & ſuaſio : ergò, & Deus præfiniens, ac, non vtrumque, ſed efficaciter, volens materiale peccati, ſiue vt actionem prauam eſſe, & vt actiones prohibitæ à nobis fiant, quibus ineuitabiliter malitia moralis annexa eſt, ad malum & peccatum nos potentiſſimè, & irreſiſtibiliter abſolutè contra Iacobum, & teſtimonia tentaret, illudque abſolutè vellet, atque, vt benè Caietanus, voluntate illa interpretatiua virtualis ; ſatis eſſet, vt peccatum abſolute intendere diceretur : cum nec nos ipſi cum peccatum proprium velle, intendereque dicimur, aliter,quam virtualiter, & interpretatiuè malitiam, volitione expreſſa, & formali actionis prauæ, ſeu materialis peccati cui annexa ineuitabiliter malitia eſt, intendamus ac velimus : egregiè igitur Beda his Iacobi locum commentatur. *Nemo, cum rapinam falſum teſtimonium, homicidium, vel cætera huiuſmodi* (quæ pute materialia peccati ſunt) *commiſerit, dicat, quoniam Deo cogente neceſſe habuerit hæc patrare : ideòque nullatenus horum effectum declinare potuerit.* Ac ſi dicit ; non aliter Deum tentatem non eſſe poſſe atque à Iacobo dici,niſi ab eo inductionem omnem maximè neceſſitatem nos ad materiale peccati ab ipſo remouendo. At inquies: ſi tentare nos Deus nequit, cur à Chriſto Domino orare Patrem docemur, *ne nos inducat in tentationem*, ſtolide enim ne faciat petimus,quod fieri ab ipſo nequit. Hæretico ſolum digna oppoſitio, qui Deum tentatorem peccatorum contra ſtatutum dogma tentet aſſerere. Reſpondit tamen Auguſt. 6. de bono perſeuer. hac eius loci periphraſi. *Ne nos inferri ſinas ; vnde ſic orant nonnulli & legitur in Codicibus pluribus, & hoc ſic poſuit B.Cyprianus, ne patiaris nos induci in tentationem.* Confirmatur argumentum ex 1. Corint.13. *Fidelis autem Deus eſt qui non patietur vos tentari* (ab alio adhuc) *ſupra id,quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere*, qui ergo Deus, qui vt fidelis Deus, id eſt fidus hominis adiutor ſit, ne ab hoſte vincatur tentationem ab alio vltra eius inferri vires non patitur ac proinde vires ad reſiſtendum auget pro magnitudine tentationis nos ad materiale peccati, ad quod ſolum in tentatoribus aliis directe inducimur,præfinitione prædeterminatiua inducet, aget, atque à nobis irreſiſtibiliter impellet, quin fidi adiutoris noſtri muneri deficiat, ac non tentator præcipuus noſter, & hoſtis habeatur

7 Quinto arguo ex 1.Ioan 2.num.15. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt : quoniam omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* Hæc autem omnia prauam voluntatis affectionem ſolum continent, vt patet. *Quæ* (ſubdit *non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt*: eſſet autem ex Patre Deo ſi eas noſtras actiones prauas, & affectiones ipſas Deus præfiniret, vt à nobis fierent, atque, vt ita fierent nos irreſiſtibiliter ex præfinitione efficacique ſua voluntate prædeterminaret. Confirmatur ex Ioan 8. vbi Chriſtus Dominus. *vos facitis opera Patris veſtri*, quæ autem ea opera,& Pater, cuius

ſunt

ſunt explicat, *Vos ex Patre diabolo eſtis, & deſideria Patris vultis facere; nam & ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit, quia non eſt veritas in eo cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, qui mendax eſt, & Pater eius.* Nempe mendacij: atqui homicidium & locutio mendax, quæ ex Patre Deo eſſe, & cauſari negat; atque ex Patre diabolo eſſe, & cauſari affirmat, actiones prauæ & materiale peccati ſunt: ergo & hoc negat à Deo cauſari, ac præfiniri, & num 47. *qui ex Deo eſt verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis*, & citata epiſt. 1 cap. 3. num. 7. *qui facit iuſtitiam iuſtus eſt: ſicut & ille* (Deus) *iuſtus eſt: qui facit peccatum ex diabolo eſt, quoniam ab initio diabolus peccat*: ac deinceps, præſertim à num. 11. peccati, quod ex diabolo eſt, exempla ſubdit, in odio fratricidio Cain, atque omiſſione ſuccurrendi fratri indigenti, ne ipſum de formali, ac non de materiali peccati loquutum interpretari poſſes. Iacobus rurſus cap. 3. num. 13. [Si quis ſapiens, & diſciplinatus inter vos oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ; quod ſi zelum amarum habueritis, & contentiones ſint in cordibus veſtris, nolite gloriari, & mendaces eſſe aduerſus veritatem. Non eſt enim iſta ſapientia de ſurſum deſcendens; ſed terrena, animalis, & diabolica;] vbi materialis peccati, ſeu prauarum inter homines affectionum, & actionum, bonæ, quæ ex Deo eſt, oppoſitam inter homines conuerſationum faciunt, ſolum meminit, eaſque ex Deo ſiue de ſurſum deſcendere negauit, deorſumque ſolum, atque ex dæmone prouenire: quare & negat expreſſe à Deo præfiniri. Denique præfinitio, & prædeterminatio ad materiale peccati, & ipſa ſemen eſt; vnde materiale peccati, & ſubinde formale neceſſario, & ineuitabiliter ſuccreſcit ergo Deus præfiniens prædeterminatiuè, ac prædeterminans materiale peccati præfinitione, & prædeterminatione ſola voluntatis noſtræ ad illud ponit ſemen formalis, ſeu malitiæ peccati citraque & proximiùs ponens in voluntate, & cauſans materiale peccati ad quod (ſi verè ab eo differt) immediate, & proximè ineuitabiliter neceſſario malitia conſequitur. Ponere verò Deum quouis gradu ſemen peccati expreſsè eſt contra veritatem Catholicam à Chriſto Domino expreſsam, & explicatam parabola illa Zizaniorum Matth. 13. vbi ſerui, annuente Patrefamilias Deo, bonum tantum in agro ſuo voluntatis noſtræ & boni fructus ſemen ſeminaſſe ipſum dicunt verbis illis: *Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? unde ergo habet zizania?* quia nimirum nihil zizaniorum, cum ſemine bono à Patre ſeminatum erat; ſed bonum ac purum viderant ſeminare; nec inimicum hominem zizania illis dormientibus, vt accidit, ſeminantem potuerant videre. Reſpondit autem Patrefamilias: *inimicus homo hoc fecit*, ideſt, diabolus, vt ibi Patres, & interpretes intelligunt: ergo dogmatica parabola contextu explicato præfinitiones prædeterminatiuè ad materiale peccati aduerſantur.

8. Sextò argumentor ex illa ſententia Oſeæ 13. n. 6. *Perditio tua ex te Iſraël, tantummodo in me auxilium tuum.* Scio in textu Hebræo, vt venerabilis noſter Gaſpar Sanchez obſeruat, non legi in ſecunda parte particulam *tantummodo*, ſicuti nec in Codicibus aliquot illud *ex te*; ſed eis tamen reſecatis lectoque abſque eis textu, *Perditio tua Iſrael, in me auxilium tuum*, eadem ſententia perſiſtit: nempe tibi perditionem debes mihi autem auxilium, quæ tamen eis poſitis à vulgata vtiuidius antitheſi, quam faciunt, proponitur, & explicatur. Scio item perditionem Iſraelis de qua, ſeu potius, cuius occaſione ea ſententia prolata à Deo per Oſeam fuit eſſe perditionem cladis Iſraëli in Idololatriæ pœnam inflictæ: neque in litteræ cortice de perditione per peccatum ipſum formaliter aliter eſſe ſermonem. Verùm, ſi idololatria, quæ ea puniebatur clade, non ex Iſraële ſolum, ſed ex Deo etiam præfiniente, & prædeterminante ipſum ad illam eſſet, neutra ſententiæ pars vera foret. Siquidem & ſupplicia in delictorum ſuaſores, & inductores meritò à delinquentibus querulè refunduntur, *per vos me voo yo aſſi*: Hiſpanè dicunt, quod latinè, *vellvi ramâ & mentu, dicerent*. Neque auxilium tantummodo vt eam cladem vitaret Iſraëli ex Deo fuiſſet & ſanè, etſi eius pœnæ, & cladis temporalis particularis occaſione, generalis ſententia (vt ſæpe in ſcriptura ſolet) quæ cladem ſpiritualem peccati amplectatur, prolata ibi à Deo eſt, vt egregiè Cornelius noſter à lapide ad eum verſum interpretatur; quare, & ea generalitate communiter ea ſententia à Patribus, & Theologis accipitur: quemadmodum, & illa Pauli ad eos, qui ipſa, vel Apolline, ad contentiones, Magiſtro gloriabantur, *quis enim te diſcernit? quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* quæ, etſi eâ occaſione, & particulari materia, de Magiſteri vnius præ altero diſcretione, dicta ab Apoſtolo fuerint, tamen generaliter de diſcretione omnium beneficiorum Dei vniuerſim, ac ſubinde de diſcretione prædeſtinatiua prædeſtinati à reprobo dicta à Patribus & Theologis cenſetur, & accipitur. His vt Theologos decet, pro litteræ, & ſenſus rigore potiùs ſic arguo. Admiſſa Dei præfinitione, & prædeterminatione ad materiale peccati, hue ad prauam actionem proui hic & nunc in his circumſtantiis apponenda nobis eſt, perditio noſtra, non ita ex nobis omninò erit, vt non ſit primo, & principaliùs ex Deo prima cauſa ad illam præfiniente, prædeterminatiuè, à noſque irreſtibiliter impellente, ac neceſſitante, vt perditionem ſpiritualem, velimus, nolimus, peccati apponimus: ergo prima illa ſententia *perditio tua ex te*, præfinitione prædeterminatiua Dei ad materiale peccati falſificatur. Clarius autem (ſi clarius poteſt) euacuatur veritas ſententiæ eius loci ſecundæ. *Tantummodo in me auxilium tuum.*

9 Compara enim impulſum auxilij nobis à Deo præſtiti, vt materiale peccati, ac ſubinde eius malitiam, vna, eademque indiuiſibili actione ac determinatione (damus enim præfinitione poſita prædeterminationis ius nobis, & poteſtatem relinqui, quod implicat) non apponamus, cum impulſu, & motione præfinitionis prædeterminatiuæ, vt materiale peccati, hue actionem hic, & nunc, atque in his circumſtantiis prauam apponamus, auxilij, ſiquidem ab ea nos retrahentis motio, & impulſus intentionalis ſolum, & ſuaſorius, & ſolicitatiuus eſt, nuſquam adigens, vt actione abſtineamus, ſed qui non ſolum de facto ab ea nos retracturus non ſit, ſed qui præfinitione prædeterminatiua adſtante ab eiuſmodi actione præfinita nos retrahere abſolutè nequeat. Contra verò præfinitionis prædeterminatiuæ vt eam apponamus actionem motio, & impulſus actiuus phyſicè eſt ad illam nos, vtcumque, impellens, & agens, ſed adigens, determinans, atque neceſſitans irreſtibiliter. Cum autem longè adeo potentior, & fortior impulſus, & motio hæc ad actionem prauam præfinitionis prædeterminatiuæ motione auxilij retrahentis ab illa ſit, atque eiuſmodi præfinitio ex Deo, & in Deo nobis adſit perditio noſtra in Deo nobis, potiuſque ex Deo, quam auxilium erit: quare *tantummodo in me auxilium tuum* admiſſa præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati falsò prorſus à Deo dicetur. Nec prætat eo loci de perditione per formale peccati ſolummodo agi, quæ actioni, vt à nobis, non vt à Deo eſt conuenit. Tum quia ex num. 2. eius capitis conſtat de materiale peccati idololatriæ, nec de formali per ſe ſermonem: vbi. *Fecerunt que ſibi conflatile de argento ſuo, quaſi ſimilitudinem idolorum, factura artificum totum eſt. Hu iſti dicunt, &c.* Secundò, quidquid noſtra conſideratione eis actionibus prohibitis addatur, agnoſcaturque malitiæ, non aliter à nobis, niſi appoſitione earum à nobis hic, & nunc à nobis apponi, eilève ex nobis poteſt: quod ſi, vt à nobis, & ex nobis apponatur à Deo primo & principaliter præfiniente, prædeterminante, ac præmouente irreſiſtibiliter eſt, ex Deo tandem, atque à Deo malitia ipſa ſubinde erit, vt ſæpè diximus, ſuſuſque deinceps à ratione agentes oſtendemus. Quare diſtinctio illa, prout à nobis, non prout à Deo actio prava, ſeu materiale peccati prouenit, malitiam induci, ſi ſolum comitanter Deus concurrat, & influat, veriſſima, & apertiſſima eſt, ſecus autem, ſi præuiè præfiniat, ac nos, vt ipſam ex parte noſtra apponamus determinet, atque irreſiſtibiliter præmoueat: tunc enim actio illa, etiam prout à nobis, in Deum tandem, ac ſubinde eius agrava malitia refundi neceſſario debet, vt contendimus, & oſtendimus.

10 Septimo contra præfinitionem ad materiale peccati ſiue ad actionem prauam vt à nobis faciendam militant innumera ſcripturæ loca, quibus impij quique deſerentes ac deſertores Dei ab eoque recedentes, & receſſores

receſſores dicuntur. Duo dedimus loca num. 1. & 3. Eccleſ. 15. & Iſai. 30 reliqua omittimus breuitatis ergo, quia pluzima, & quia non aliam vim contra eiuſmodi præfinitionem continent, ſed prorſus eandem quam ipſam continent etiam innumera Scripturæ teſtimonia, quibus, vt ad eam conuertamur accedamuſque nos Deus hortatur, enim receſſus, acceſſuſque peccatoris hic ad Deum, & à Deo phyſicus, & localis non eſt: quomodo nemo à Deo abſcedere, quare neque ex libertate ſua accedere poteſt: ergo ſolum poteſt eſſe affectiuus, quatenus impius affectu ſuo prauo, ex ſe, & libertate voluntatis, & arbitrij ſui à Deo, eiuſque voluntate abſoluta, & abſoluté tali recedit: aſt præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati, ſiue, vt affectiones, & actiones prauæ à nobis habeantur hic & nunc ac fiant, admiſſa, nequit impius vllus ita affectiuè Deum deſerere ab eo vt receedere, nec ſi ab eo abſcederet magis accedere, & ad eum conuerti, quam proxime eſt affectiuè fuerat, cum affectione & actione prauæ receſſerat: ergo ea præfinitione admiſſa eorum omnium locorum veritas euacuatur. Minor probatur: quia præfinitione materialis peccati, ſiue vt à nobis actio prauæ, & prohibita hat, ponitur Dei voluntas & effectus efficax, vt ita à nobis fiat: ergo cum ita ab impio affectiuè, & effectiuè ſit eius actio, & affectio, Deo, eiuſque voluntati abſolute tali affectiuè omninò cohæret, neque vllatenus à Deo affectiue recedit. Nec valet hæretica illa euaſio de receſſu impij affectiuo & effectiuo à Deo, etſi nō volente, aſt præcipiente. Oſtendimus enim n. 2. & 3. hac præfinitione, & voluntate efficaci Dei, vt ita actio, aliàs prohibita, à nobis fiat, vel præcepta non hat, præceptum, & legem, tam præceptiuam, quam prohibitiuam diſpenſari pro tunc, & abrogari: quare nec poſſe eſſe affectiuum à Deo præcipiente, vel prohibente receſſum impij, ſiue actionem prohibitam apponendo, ſiue præceptam omittendo. Dices Secundò: legis vniuerſim latæ diſpenſationem, & abrogationem hic & nunc debere hic etiam & nunc operanti, vel omittendi innoteſcere, vt operatione, vel omiſſione legi, & præcepto neque aduerſentur, nec deliquant. Hæc etiam hæretica ſolutio eſt libertinorum apud Bellarminum tom 3. contr. 2. gener. lib. 2. de amiſſ. gratiæ c. 1. verſu *Florinum Irenæo*: ſcilicet neminem, niſi ex errore de legis vigore, atque ignorantia diſpenſationis, & abrogationis, hic & nunc, illius peccare: ſecundò, cum præfinitionibus, ſiue explorato Hæreticis, ſiue ſecus, eiuſmodi præfinitiones, & voluntates efficaces Dei, vt hic & nunc agant, vel omittant contra aliàs præcepta, & prohibita plus ſatis, firmiquæ, quam par eſſet innoteſcant, nec per ignorantiam, aut errorem de legis, ac præcepti vigore peccare vllatenus poterunt, magno ſcilicet ſententiæ ſuæ commodo, ni falſa, & expreſsè hæretica illatio foret. Tertium illud omnium cōtra præfinitores omnes ictuum generale malagma de præfinitione, ex voluntate Dei erga materiale, prohibitione verò erga formale diſſectū ſupra eſt num. 2. & 3. vbi oſtendimus materiale ſolum peccati nobis, vel præcipi, vel prohiberi: idque ex toris Decalogi præceptis, legibuſque cunctis patet. Secundò, quia, cum id ſolum præcipi nobis, prohiberiue poſſit, quod noſtræ poteſtatis eſt, vel non agere; ſolumque materiale peccati apponere, vel non apponere noſtræ poteſtatis ſit, nec vlteriùs, vt eo poſito formale, & malitia peccati ab eo materiali prorſus ineuitabiliter inſeparabilis accedat, poteſtati & arbitrio noſtro ſubtracta, præceptum directè eſt de operatione ipſa; nec aliter malitia actionis, vel omiſſionis noſtræ ſub legem cadit aut præceptum, niſi indirectè, quatenus phyſica actio vel omiſſio nobis prohibetur, quia neque aliter à nobis malitia apponitur, poteſtué amari, vel apponi.

11 Inde verò præfinitiones iſtæ aliis dogmatibus Scripturæ deprehenduntur aduerſæ. Notant plura teſtimonia Bellarm. citat. lib. de amiſſ. grat. & lib. 3. de cauſa peccati. Ruiz de Montoya d. 26 de volunt. quibus Deus, nec cauſare, nec velle peccatum dicitur: aſt poſita præfinitione materialis peccati eo modo, proprietate ſermonis, qua nos, vult, & cauſat peccatum. Ergo ea præfinitio eis ſcripturæ locis aduerſatur, ſcripturæ loca aliquot dogmaticum antecedens probantia ſunt. Sap. 14. *odio eſt impius cum impietate ſua.* Pſalm. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es* Ezech. 18 *Nunquid voluntatis mea eſt mors impij?* 2. Petr. 3. *Deus neminem vult perire.* Cum autem Deus non ſolum *nihil eorum quæ facit oderit.* Vt dicitur Sap. 11. ſed quocunque fecerit amauerit, & non niſi volutate, & volitione ſua fecerit, eo ipſo quo volitio peccati à Deo eis locis ſecluditur, & eius efficientia, & cauſalitas ab illo ableg atur. Minor ſubſumpta antecedens probatur: Non aliter nos cauſare, velleque abſolute peccatum proprie dicamur, imò vt tunc dicebamus, nec aliter cauſare illud, velleque poſſumus, niſi apponendo volendoque actionem prauã, ſiue materiale peccati cui annexa ineuitabiliter eſt malitia, & formale peccati, & cuius ſubinde appoſitione, interpretatiue ſolum, volumus malitiam, ſeu actionem vt malam, & peccatum formale, quod expreſſe & formaliter quà tale velle non poſſumus: nec aliter cauſare poſſumus, niſi appoſitione actionis prauæ, ſeu materialis peccati, quæ ſolum in ſe noſtræ poteſtatis, & libertatis in ſui omiſſione vel poſitione eſt. Atqui Deus præſimens actionem illam, vt à nobis ponendam, ſeu materiale peccati, etſi præfinitione illa non velit malitiam peccati formaliter, & expreſſe, neque in ſe præfinitione & prædeterminatione actioneque ſua petringat, aſt, & illam efficaciter interpretatiue, & vult, & efficit in actione prauã, vt à nobis, ſeu materiali peccati, quod principalius, quam nos, vult, & efficit per vos: ergo proprie, & abſolute, æque ac nos, & vult, & cauſat peccatum contra ſcripturam. Dices cum Caluino Beza, & Petro Martyre (vtique Diaboli) ea loca, quibus nolle odiliué abſolutè ac ſubinde non facere peccati) Deus dicitur de voluntate ſigni, non autē beneplaciti intelligi impia ſanè, & hæretica ſolutio, quæ primo voluntatem præiunctiuam materialis peccati inducit, nuſquam in ſcripturis contentam: quod parui faciunt: quia maioris nobiſcum illis res eſt. Secundò, ſi ſententias enunciatiuas voluntatis diuinæ in ſcriptura expreſſas, ita licebit interpretari, nihil ex vlla illarum firmum habebitur: quare & ſcripturæ authoritas funditus euertetur tota. Tertiò, voluntas ſigni à Theologis, & Patribus admiſſa, nunquam enuntiatiuè, & abſoluté à ſcriptura ponitur. Quartò, eis locis, & præceptis cunctis mendacij apertiſſimi Deus iuxta horum doctrinam, & ſolutionem conuincitur, vt rectè Bellarmino citato lib. 2. cap. 8. ſignificabit enim Deus ſe nolle, vt actiones prauas & materiales peccati apponamus; cum tamen, vt id apponamus non ſolum abſolutè, ſed efficaciter velit, cupiatque vehementer: quid deficit ad liquidam mendacium.

12 Nonò, qui cooperatur alteri ad actionem, quam vehementer, atque efficaciter vult ab illo fieri, non ſeruit inuitus illi alteri, nec de eius cooperatione, triſtatur, ac dolet, aut de omiſſione lætatur. Atqui Deus inuitus prauæ hic, & nunc operantibus cooperatur, ac de eorum cooperatione triſtatur, & dolet, de omiſſione verò ſeu quod ab ipſis non apponatur materiale peccati ſiue actione, ſiue omiſſione, ac ſi poſitum ſemel, fuerit retractetur, gaudet, & lætatur, ergò actionis, vel omiſſionis prauæ, ſeu materiale peccati, vt à nobis ponatur non eſt in Deo efficax volūtas eiuſve, vt à nobis ponatur præfinitio, diſcurſus eſt legitimus. Minor in ſcriptura quoad vtramque ſui partem, expreſſa, quoad triſtitiam de eo, quod prauè operemur prohibita, vel omittamus præcepta, ſiue ex parte noſtra cooperemur generali concurſui Dei, vel potius cooperatioe ex parte noſtra adhibita abutamur, & quoad vehemens Dei gaudium de eo, quod non operemur ex parte noſtri prohibita, vel omittamus præcepta, & quod ſecus facta retractentur probabitur, à nobis abunde. Scripturæ teſtimoniis apertis courtou. 4 d. 4 q. 5. de Seria Dei voluntate, & deſideria ex parte ſua ſalutis omnium etiam reproborum cert. 4. & 5. de inuita Dei ſeruitute, moleſtoque labore in cooperando ex titulo cauſæ primæ, ad prauas noſtras actiones, conſtat ex illo Malachiæ 2 n. 17. *Laborare feciſtis dominum in ſermonibus veſtris, & dixiſtis: in quo eum fecimus laborare? in eo quod dixiſtis: omnis qui facit malum bonus eſt in conſpectu Domini, & tales ei placent, aut certè vbi eſt Deus iudicij:* Toto vero capite agitur de acceptione alteriigenæ in vxorem, & repudio propriæ contra legem, quæ actiones prauæ, & materiale peccati ſunt: & qua Deo placere, ac non potius ferri ab ipſo, moleſtiſſimo ſtomacho & odio, qui afferebant, auferebant, inquit, Malachias Deo iudiciariam poteſtatem, quo argumento abſurdo Patres plures præfinitores materialis peccati, ſiue prauarum actionum, prout à nobis, infectātur, & vexant, vt q 3. videbimus. Probari ſecundo idem poteſt,

ex

ex iis omnibus Scripturæ locis, quibus citata controu 4. d. 4. quæſt. 3. probabimus Deum ad mala pœnæ, huc debita peccatis ſupplicia noſtra trahi à nobis præ ſuo in nos amore inuitum: inde enim legitime infertur à Deo operandum prauis noſtris actionibus, quæ malius noſtrum malum ſunt, multo magis perrahi inuitum. Secundò: Quia ad pœnam noſtram inuitus venire haudquaquam poſſet, qui ex voluntate ſua efficaci materialis peccati ſiue actiones prauæ, vt à nobis exercitæ præfinitione ſua in nobis ponit, quod puniat, vt arguit Nemeſius quæſt. 3. recitandus, & recitatus d. 1. quæſt. 2. etenim qui ardenti, & efficaci deſiderio, & voluntate puniendæ in nobis ponit, quomodo inuitus veniet ad ſupplicia? Quin prudenti æſtimatione dico minimum, & crudeli affectu, & amore puniendi, quod in nobis puniret merito videbitur negotiatus. Denique pars eadem expreſſa videbitur Iſaiæ 43. num. 24. verbis illis: *Verum tamen ſeruire me feciſti in peccatis tuis: prabuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Cæterùm vt docte Cornelius noſter à Lapide ibi verſu. *Moraliter aduertunt*: nihil ex loco contra præfinitiones ad materiale peccati Theologico rigido diſcurſu deduci poteſt, ſed ſolum laxiore, rigori Scholaſtico inutili, concionatorio ad Moralem ſenſum extenſa ſententia.

13. Ne verò quis verborum ſono deceptus ac literalis ſenſus ignarus mala ex illo probatione præfinitiones haſce ſitmet potius, quam euerſat: hunc ſtrictius aliis, etſi eorum (præſertim noſtrorum Gaſparis Sanchez & Cornelij à Lapide) obſeruationibus adiutus, & textu, & contexta capitis eruitum ſubiiciam, igitur intentum Dei eo capite eſt ſuam in populum Iſraël miſericordiam, & beneficientiam, antiquam, & præteritam tum præſentem tum futuram omnis meritis, imò pluribus eorum demeritis impenſam populo illi demonſtrare: vt inde ſummum ipſi beneficium Incarnationis & aduentus Chriſti Domini (de quo etiam eo cap. variorum extat) magis commendet; cuius rei, & ludæos ipſos teſtes ante actorum adduxit & venturum etiam Chriſtum Dominum prænunciatum verbis illis num. 10. *& ſeruus meus, quem elegi*: & antiqua quidem beneficia ſua memorat à num. 14. ad 17. inclusiuè: futura verò in Chriſti aduentu a num. 19. ad 21. vbi beſtiarum, & ferarum nominibus gentium Congregationem in Eccleſiam, & veram Abrahamidum, & Iſraëlitarum progeniem Euangelica prædicatione, & fide conuerſione peragendam prædicit. Quoniam verò ad priſtina beneficia, imò & futura Chriſti aduentu, merita Patrum ſuorum poſſent prætendere, atque ad peccatorum expiationem, legalia etiam ſacrificia; id, quoad ſacrificia præuenit n. 22. *Non me inuocaſti Iacob, nec laborauiſti in me Iſraël. Non obtuliſti mihi aritem holocauſti, & victimis tuis non glorificaſti me. Non te ſeruire feci in oblatione: Nec laborem tibi prabui in thure. Non emiſti mihi argento calamum* (odoriferum) *& adipe victimarum tuarum non inebriaſti me.* Nil enim eorum, & ſi è legis feceris præſcripto, non mihi, meive gratia, ſed tui amore, & tibi tuiſque intendens, & inſeruiens commodis feciſti, eam, vt Sacerdotis honorem oſtentares: tum, vt purificationis legalis tam actiuæ quam paſſiuæ honorem manem aſſequereris: quo effectum eſt, vt ſacrificiis ipſis, quibus recreandus, alias honorandusque eram, &, ob quæ peccata veſtra putabaris expianda è prauo fine tuo vitiatis onerarer denuo, non honorarer: quare ſubdit num. 24. *Seruire me feciſti in peccatis tuis, prabuiſti mihi laborem, in iniquitatibus tuis*: & quamuis non eſſent ſacrificia vitiata ex prauo fine, tamen, vt legalem purificationem tuam, ac proinde tibi, non mihi conſequereris fierent; quare non mei, ſed tui gratia: nec, ſi interim peccatorum illis intenderes, vi illorum, & iure à me recipereris: idcircò non ob illa peccata tua delentur: idcircò ſubdit num. 25. *Ego ſum, ego ſum ipſe*, (id eſt ſolus) *qui deleo iniquitates tuas propter me*, non ob ſacrificia tua, ſed neque ob Parentum eiorum Moyſis, Aaron & Abraham: Hi ſiquidem omnes pœna etiam digni fuerunt, cum ob Originalia, tum ob actualia Abrahamus, quia primitus Idololatra Geneſ. 11. num. 31. & cap. 12. num. 1. duo reliqui increduli ad Petram contradictionis, atque idcirco me condonatore, & incarnato Redemptore egueruut, quin eorum merita ius aliquod vobis contra me fecerint, vt veſtra peccata remitterem. Hoc autem, vel inde patet, quod, veſtris Sacrificiis, & veſtrorum Patrum adſtantibus meritis, tot vos cladibus quod à numero vigeſimo ſexto, ad capitis finem recenſeo, ob peccata veſtra afficere fas mihi, & integrum, nihilominus fuerit: quod ergo, tot in vos beneficia contulerim peccataque veſtra remiſerim, ac per memetipſum incarnatus redemerim, mihi vni, ac miſericordiæ, non veſtris ſacrificiis, aut Patrum veſtrorum meritis debetis: qui ſolus propter me, ac per me ipſum, & peccata veſtra paſſione mea acerbiſſima, & redimo, & remitto: vt id etiam circo dicere iure poſſim. *Seruire me feciſti &c. Prabuiſti mihi laborem, in iniquitatibus*: Cum quidquid deliquiſtis, mihi reliqueris acerbiſſime ſoluendum, vt hæc paraphraſtico commentario explicant Hieronym. Cyrill. Theodoretus Euſeb. 10. demonſtr. Euang. *in peccatis tuis deſpondi te: & quaſi hyperaſpiſtes ſeruum me pro te ira Dei oppoſui.* Nil ergo hoc loco de ſeruitute Dei, eiuſque labore in cooperatione nobiſcum ad materiale peccati rigore litteræ, & ſcholaſtico continetur.

CERTAMEN II.

Oppoſitionibus aduerſariorum ex Sacra pagina obuiatur.

1. QVi plura ex Scriptura contra præfinitiones haſce velit legat noſtrum Didacum Ruiz de Montoya variis ſortis tom de Scientia & de Prouidentia ac prædeſtinat. ac præſertim tom. de voluntate per totas viginti quinque diſputationes videlicet à 27. ad 51. inclusiuè. Nobis enim præcipua ſolum loca, & capita impugnationum ex Scriptura attingere viſum ſatis fuit; tum breuitatis cauſa tum in exemplum aliorum plurium, quæ his affinitatis, & ſimilitudinis iure ad præfata capita videntur facile reducenda: eadem de cauſa non omnia quæ pro eis præfinitionibus aſſumi, vtcunque, ex Scriptura, obiicique poſſent, certamine hoc proponam, & diluam; ſed quæ maiorem difficultatis ſpeciem præ ſe ferant, & quorum ſolutio aliis diluendis doctrinam, vel exemplum miniſtrent. Opponuntur primo plura Scripturæ loca, quæ ſonare Deum velle, vt prauæ opera fiant, v. g. venditionem Ioſephi à Fratribus, & illa figuratam Chriſti Domini à Iuda traditionem ludæis, atque ab his occiſionem Geneſ. 45 n. 8. *Non veſtro Conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum* c. 50. *Nolite timere: num Dei poſſumus reſiſtere voluntati.* Reſpondetur tamen cum Patribus ſubtilius de his diſputantibus, & qu. 3. recitandis: paſſionem quidem eis locis bonam, pluraque inde bona ſubortа volita plane à Deo; actionem verò prauam vendentium, tradentium, & occidentium, ſine qua paſſio, & reliqua bona eſſe non poterant, fuiſſe à Deo tantummodo permiſſa. Hinc verbis c. 50. relatis præmiſit timidis ob ſcelus ſuum fratribus: *vos cogitaſtis de me malum; ſed Deus vertit illud in bonum vt exaltaret me, & ſalvos faceret multos populos.* Non veſtro conſilio, diſpoſitione, quæ tota in meam erat perniciem; ſed diuina, in qua tanti veſtri ſceleris permiſſio, non voluntas claudebatur, vt me exaltaret & plura alia bona non aliter obuentura aliis multis prouideret illud autem. *Num Dei poſſumus reſiſtere voluntati*, non ad volentatem venditionis ſuæ à fratribus, ſed veniæ illis à Ioſepho præſtandæ intelligitur, ac expreſſit Hebræa lectio his verbis: *Alhiraw chi hathuh eleian*, cui Græca & Chaldæa concordant Latine ad verbum vertenda *Nam ſub Deo ſum ego: cuius voluntas de mea erga vos venia eſt, cui reſiſtere nequeo*, ni eius timorem, fauorem, obedientiam, & debitam tot ipſius in me beneficiis gratitudinem veſtri ſceleris occaſione deponam, vt paraphraſticè commentatur Chryſoſtomus hom. vltim. in

Geneſ. verbis hiſce. [Nolite pauere: neque vobis durum eſſe videatur, quod vendidiſtis me in his regionibus, pro ſalute enim veſtra (non pro ſceleris veſtri ſupplicio) miſit me Deus ante vos in Ægyptum, & de traditione paſſione crucifixione ac morte Chriſti Domini, ita Actorum ſecundo. [Hunc definito Conſilio ac præſcientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemiſtis, cap. 4. Conuenerunt in ciuitate iſta aduerſum Sanctum Puerum tuum Ieſum, quem vnxiſti, Herodes, & Pontifices, Pilatus cum gentibus, & populis Iſraël facere, quæ manus tua, & conſilium tuum decreuerunt fieri.] Ad quæ ita ſubtili ſolidaque Theologia Leo Mag. ſerm. 16. de paſſione. [Multum diuerſum, multumque contrarium eſt id, quod in malignitate Iudæorum eſt cognitum, & quod in Chriſti eſt paſſione diſpoſitum:] nimirum effectiua, nec tolum permiſſiua voluntate. [Non inde proceſſit voluntas interficiendi, vnde moriendi: nec de vno exiſtit ſpiritu atrocitas ſceleris, & tolerantia Redemptoris. Non enim impias furentium manus immiſit in te dominus, ſed admiſit: nec præſciendo, quod faciendum eſſet, coegit vt fieret; cum tamen ad hoc carnem ſuſcepiſſet vt fieret: quæ cum de materiali peccati ſint, non modo obiectioni reſpondent, ſed radicitus præfinitiones haſce conuellunt.

2 Obiicientur & plura teſtimonia, quibus impios in ſuæ potentiæ, & iuſtitiæ eorum ſupplicijs oſtenſionem, ac proinde impietatem, quod impij ſunt, creare Deus dicitur Prouerb. 16. in omnibus, *quæ propter ſemetipſum operatus eſt Deus* impius reuelentur: *impium quoque ad diem malum*, Exod. 9. ad Pharaonem. *Propterea, vt oſtendam in te fortitudinem meam*, ad Rom. 9. *An non habet poteſtatem figulus facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?* Verum (vt mittam, hæc, & num. primo oppoſita, & deinceps opponenda, cum ex ſpecialibus Dei ſenſibus, non ex generali munere cauſæ primæ, & vniuerſalis fieri à Deo dicantur, aduerſariis fauere non poſſe) reſpondeo: hæc, ſi quid, plus aduerſariorum ſenſu, quam ipſi velint probare: nempe malitiam impietatem, & iniquitatem, quæ formale peccati eſt, & forma, qua impij in eſſe talium conſtituuntur, à Deo efficaciter amari, ac præfiniri: quod præfinitores omnes, etiam explorato hæretici, vti hæreſim execrantur. Secundo, his aliiſque de excæcatione induratione impiorum à Deo reſponderi facile ex Patribus, & Scriptura poſſet: creare Deum impios, & obcæcare, & indurare obſtinatos, tantumdem ſcripturæ phraſi valere, atque ſupplicijs impios illos, atque obſtinatos declarare & oſtendere, ſic Auguſt. quæſt. 18. in Exod. *Ego indurabo: tanquam diceret, quam durum ſit demonſtrabo*: ita enim dicitur Pſalm. 81. *Humilem, & pauperem iuſtificate*: iuſtum verbis, factiſque veſtris oſtendite, ac demonſtrate. Proverb. 17. qui iuſtificat impium, & qui condemnat iuſtum, abominabilis eſt vterque apud Deum: Damaſcen. dialog. contr. Manichæos poſt med. *Tum in errorem alius Prophetæ eſſe dicitur*, Ezech. 14. *hoc eſt impoſtura conuincitur, cum à Deo prædicta contraria faciunt.* 1. Corinth. 1. *Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi?* id eſt, *ſtultam oſtendit*, iuxta S. Thom. lect. 3. Chryſoſtom. homil. 4. column. 5. & vulgo Patres & interpretes ibi: ſed ſingula hæc non aduerſos negatiuæ noſtræ ſententiæ, imò vero ad fauentes prorſus ſenſus habent, vt videbimus infra, vbi è ſola Dei erga actiones noſtras prauas à Scriptura aſſerta permiſſione præfinitiones earum diuinas confutabimus. Tertio ſpeciatim oppoſitis hiſce locis reſpondeo. Deum impios formaliter tales, nec, vt prauas actiones exercent, aut exerceant, minime ex fine vllo facere, creareve poſſe de ſeſe, ſed ſolum eorum ſubſtantiam, & entitatem; & ſi eos prauos arbitrio ſuo præſcierit, ſi ab ipſo creentur; vbi vero ſe ipſos voluntate, & libertate ſua impios, praueque operantes abſolutè illi fecerint, Deum illis ſupplicia poſſe efficaciter in ſuæ iuſtitiæ, & potentiæ oſtenſionem decernere; non autem priori naturæ ad abſolutam impietatis, & prauæ eorum actionis ab ipſis poſitionem: id enim iuxta Patres Theologos, & ratione Deo impium, iniquum, iniuſtumque eſſet, &, crudele prorſus.

3 Audiatur Auguſt. 2. cont. Iulian. cap. 18. [Poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare quia bonus eſt; non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia iuſtus eſt.] epiſt. 106. ad Paulinum: [Quemquam immeritum, & nulli peccato obnoxium, ſi Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur. An vero ex intentione, non quidem abſoluta, & efficaci, ſed ſolum inefficaci pœnæ, oſtenſionisque iuſtitiæ, & potentiæ ſuæ per hanc, Deus creare hominem, vel creato peccatum permittere, iuxta dicenda controu. 8. d. de reprobatione, & in ſimili controu. 7. d. de effectibus prædeſtinationis, de permiſſione peccati ex fine humilitatis, ſeu pœnitentiæ prædeſtinati definiendum erit. Quo vero pacto citra bonitatis ſuæ iacturam, quos impios fore præuiderat, ſi crearentur, diutiuſve ſeruarentur fecerit nihilominus diutiuſque ſeruauerit Deus, ſupra non ſemel oſtendimus controu. 2. oſtendemuſque controu. 7. de reprobatione: illud nunc nobis ſatis ſit, Auguſt. c. 27. Enchirid. *melius iudicauit de malis benefacere, quam mala nulla eſſe permittere*: & exemplo figuli memorato epiſt. 106. citata de tota humani generis maſſa, ante eius corruptelam explicat abſque vlla Dei iniquitate, aut bonitatis ſuæ iactura, conditionate præuiſum peccaturum hominem, ſi conderetur, conditum tamen à Deo fuiſſe: quia non ex natura ipſa condita, neque ex Dei determinatione; [ſed ex arbitrio voluntatis creatæ futura eſſent vitia peccatorum, & in malis talia, quibus eſſet æterna pœna reddenda:] & addit [Hæc maſſa, ſi eſſet ita media, vt, quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non fruſtra videretur iniquitas, vt ex ea fierent, vaſa contumeliæ:] quia nimirum damnatio ad pœnam, & culpæ demeritum tunc non ex maſſa ipſa, ſed mera Dei deſtinatione determinatione, ac voluntate efficaci proueniret: [Cum vero] (inquit) [per liberum arbitrium primi hominis in condemnationem vniuerſa defluxerit, proculdubio, quod ex ea fiunt vaſa in honorem non ipſius iuſtitiæ, quæ gratiam nullam præceſſit, ſed Dei miſericordiæ, quod vero in contumeliam non iniquitati Dei (quæ abſit, vt ſit apud Deum) ſed iudicio deputandum eſt,] quod ſcelus admiſſum abſolutè ſuppoſuit: dixerat clarius epiſt. 105. ad Sixtum: [An non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa (vtique merito recte damnata) facere aliud vas in honorem, in debitum propter miſericordiæ gratiam, aliud in contumeliam debitam propter iræ iuſtitiam?] Infrà [quamvis itaque Deus faciat vaſa iræ in perditionem, vt oſtendat iram, demonſtret potentiam ſuam, qui bene etiam vtitur malis; &, vt notas faciat diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ fecit in honorem non damnabili maſſæ debitum, ſed ſuæ gratiæ largitate donatum: tamen in eiſdem iræ vaſis propter meritum maſſæ in contumeliam debitam factis, id eſt hominibus propter naturæ bonum creatis, ſed propter vitia ſupplicijs deſtinatis, iniquitatem, quam rectiſſima veritas improbat, damnare nouit ipſe, non facere:] quibus non ratio ſolum conditi hominis à Deo prauè operaturi, ſi conderetur ab Auguſtino datur; ſed & plura, quæ præfinitiones ad materiale peccati prædeterminatiuas acerrimè impugnent, non ſolum poſtremis verbis, ſed mediis illis, ex epiſt. 106. *Non fruſtra videretur iniquitas, vt ex ea fierent vaſa contumeliæ*, vt curſim expendimus.

4 Theodorus Beza Caluini & Petri Martyris reſponſione ad acta Colloquij Montis Belgardenſis pag. 155. vult Apoſtolum de Maſſa generis noſtri, non creata, & corrupta, ſed integra, & creanda locutum. [Alioqui vaſa iræ non diceretur Deus ex maſſa illa facere, ſed antea facta ità relinquere: nec laborandum Apoſtolo fuiſſet in aſſerenda Dei iuſtitia in reproborum exitio.] Figulique ſimilitudine applicita, & expenſa, rogat, *quomodo illa* (iræ, & miſericordiæ vaſa) *condidit?* [Certè in Adamo in cuius etiam creationem proculdubio reſpexit Apoſtolus, cum figuli, & luti meminit,] pag. vero 164. Auguſtini interpretationem recitatam recognoſcens ſic refellit: [Sed ſi valet iſtud, tam nota eſſet cauſa deſtinationis ad iram, quam deſtinationis ad miſericordiam: cur autem Apoſtolus, ſi ita eſſet exclamaret, ô altitudo diuitiarum &c.] Sed cum Auguſtino, & ſi inſcius, Ambroſium, Haymonem, Primaſium, Bedam, Anſelmum, S. Thom. ſeque ipſum refellit. Nam in Adamo iræ ſolum vaſa (præter Mariam, quæ in eo ſola non peccauit) condita ſunt ne illa quæ in eo ex maſſa illa integra vaſa miſericordiæ creanda ſunt, vel creata. Secundo: cum Auguſtini interpretatio hæc ſit de deſtinatione ad pœnam abſoluta,

abſoluta, ſi integræ, innoxiæque, nec dumque abſolutæ corruptæ, eſſet inuitus Deus, vt arguit Auguſtinus, cui male occurrit Beza pag. 155. & 164. *decretum*, inquit, Dei de faciendis ex eadem maſſa vaſis, aliis in honorem; aliis in contumeliam, antecedit omnem præuiſionem culpæ, & omnem omnino cauſam: ſed quia non poterat Deus executioni huius decreti viam aperire, niſi homo peccaret, ideo ordinauit lapſum Adami, vt haberet, quorum miſereretur, & quos iuſtè puniret. Fatetur contra le etiam hoc loco Beza ad miſericordem Dei voluntatem, qua maſſæ partem in vaſa honoris, ſiue in honorem eligit, maſſam corruptam præſupponi debere, citiùs autem inde inferri corruptam ſupponi debere non ad executionem ſolum (vt hac ſolutione vult) ſed ad prædeſtinationem abſolutam ad ſupplicium, & ignominiam partis alterius maſſæ damnatæ. Secundo, non minus iniquus eſt affectus, quam effectus puniendi abſolute, nondum noxium abſoluté præuiſum: quare, ſi ideò Deus noxæ abſolutæ præuiſionem expectare decet, vt effectu puniat, abſoluté eam etiam expectare debet, vt abſoluté ad pœnam deſtinat, & effectum abſolutum habeat puniendi. Tertio, iniquius eſt facere in alio malum, quod puniat, quam pœnam iuſtam infligere; quod autem aiebat, dicendum non eſſe, Deum facere vaſa iræ & in contumeliam, ſed ſolum facta relinquere, ſi maſſa corrupta ſupponatur, leuiſſimū eſt. Tum: quia deſtinatione abſoluta ad pœnam (quo ſenſu eum locum nunc interpretatur Auguſtinus) vltra ſtatum corruptionis, & reatus per pœnæ deſtinationem abſolutam iræ vaſa è Dei iuſtitia fiunt: cum tamen pars maſſæ eiuſdem corruptæ, altera in vaſa miſericordiæ Dei benignitate, reatu eius eodem non obſtante, eligatur. Secundo, etſi in capite Adamo, ac naturæ generali maſſa, quaſi in ſemine, imminenter, & actu primo particulares partes maſſæ in vaſa iræ pro poſteriori deſtinandæ corruptæ ſint; non tamen abſoluté & in actu ſecundo, quouſque per propagationem abſolutam ex Adamo à Deo condantur in vaſa iræ, odij, Dei, & abſoluti reatus ad pœnam: quare verum adhuc eſt ex maſſa generis humani partem in vaſa miſericordiæ à Deo fieri denuò abſolute, nec ſolum ſeruari: cum autem maſſa æque in ſemine vitiata reſpectu omnium eſſet: cur Deus partem in vaſa iræ, partem in vaſa miſericordiæ eligat, nulla à nobis ratio poteſt inueniri, atque ad occulta Dei iudicia, & voluntatem recurrendum eſſe merito Paulus docuit, figuli, & vaſorum, ſola eius voluntate ad tam diuerſos vſus deſtinatorum, exemplo apprime explicuit, quod autem figuli exemplo ad Adami ex luto formationem Paulus reſpexerit falſum eſt. Nam ad illud Iſaiæ 45. *Nunquid dicit lutum figulo ſuo quid facis?* Solum reſpexit Caluino etiam & Petro Martyre Bezæ Magiſtris, nec ſolum Patribus Eccleſiæ conſentientibus. Nec de formatis à Deo ex luto, proprie tali, teneret ſimilitudo, cum ſolus Adamus formatus ex luto fuerit: vt, à Deo quidem, vas in honorem formatione ſua: locus Exod. 9. de Pharaone. *Poſui te* ſiue, vt legitur ad Rom. 9. *excitaui te, vt oſtenderem, &c. Hebræa hoghemadhtica ſtare feci, ſeu conſeruaui.* Etſi tuam proteruiam, quam odi ſcierim, ſi conſeruareris, vt bene Auguſt. quæſt. 32. in Exod. & Rupert. Tenentis de excitatione in regnum & ſolium, non obſtante abuſu poteſtatis præſcientia ſimili; non autem ex abuſus intentione, nedum efficaci eius præfinitione abſoluta, aut abuſus & ſupplicij: quare adhuc *poſui, & excitaui te*, pro eius à Deo conditione, nihil contra nos locus probaret.

5. Tertio oppones 2a, quibus homines ad prauas actiones impellere, eiſque, vt inſtrumentis ad illas vti Deus dicitur 2. Reg cap. 12. *Tollam vxores tuas, & dabo proximo tuo & dormiet cum vxoribus tuis in oculis ſolis huius. Tu enim feciſti abſcondite: ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael, & in conſpectu ſolis.* cap. 24. &c. *commouit,* (ex ira in Iſraelitas Deus) *Dauid dicentem vade numera Iſrael* cap. 16. *Præcepit ſemel* (Dominus) *vt male diceret Dauid*, ac dæmoni cap 22. *Decipies Achab, & praualebis vade, & fac ità*, &c. Regum cap. 11. & 12. & lib. 4 cap. 9 & 10. rebelliones Hieroboam contra Roboam & Hiehu contra Achab legitimos Reges adeo fuiſſe dicitur Pſalm. 104. *declinaſti Semita noſtras à via tua* verſ. 25 *conuertit cor eorum vt odirent populum eius*, Pſalm 118. *Inclina cor meum in teſtimonia tua & non in auaritiam.* Pſalm. 140. *Non declines cor meum in verba malitiæ*, oratur autem, *ne quid faciat*, qui illud facere abſolute poteſt, non verò qui abſoluté nequit. At quoad Iudam Dominus, *quod facis fac citius.* Aliis verò vt inſtrumentis ad prauas actiones vti Deum cõſtat ex Iob. 1. *Dominus abſtulit*, quod ſolū per prauum diaboli odium effecit Iſaias 10 Senacherib Serra, & Virga Dei, appellatur c. 13. Medos & Perſas Sanctificatos ſuos vocat: quod vti inſtrumenta iræ ſuæ inſeruirent, & à ſe ad atrocitates exercendas excitatos ait, ibi: & Hierem. 51. Sicuti & Regem Babylonis c. 50. vocat *Malleum vniuerſæ terræ*, & Ezechiel 12. *Dei recte expanſum*, ad Iſrael capiendum. Cæterum Deum, nec phyſicè, nec moraliter præcepto exhortatione impios mouere poſſe ad prauas eorum actiones adeò eſt Catholicis firmum, vt Auguſtinus recitatus n. 3. ſub finem, & tract. 53. in Ioann. *illas præuidere*, poſſe quidem Deum aſſerat, non autem *facere*: quare ſola permiſſione, ſine qua ab impiis fieri illæ nequeunt, facere, & præcipere per ipſos illas dicitur ad eaſque inducere: quemadmodum, qui venaticum canem lepori de ſe inhiantem ſoluit, eum in leporem dicitur immittere. Neque exhortationem, aut præceptum impie agendi plus ex parte Dei ſignificant, quam permiſſiuam hanc & exercitiuam factam impiis à Deo prauorū actionum facultatem: quatenus auxilia quibus ab eis detinerentur, in quibuſque ij, in quos excidia prana, ſiue temporalia, ſiue ſpiritualia ab impiis ſiue homine, ſiue dæmone exercenda ſunt, protegerentur, negare decernit; quin earum prauarum actionum prauis miniſtris imperet: vt opus eſſe contendit perfidus Caluinus 1. Conſti. cap. 18. §. 1. de excæcatione à Deo Scribens: *Si Dei iudicium eſt excæcatio, & amentia Achab, nuda permiſſionis figmentum euaneſcit: quia ridiculum eſſet, iudicem tantum permittere non etiam decernere, quid fieri velit, & mandare executionem miniſtris*: quaſi parum pœnæ iudiciariæ etiam, ſit decerni eorum ſubtractionem, quibus damnum vitandum erat, atque hoc etſi ab alterius voluntate eſſet infallibiliter futurum. Adeò ſceleribus obcalluit obbrutuitque Caluinus, vt tot, tantaque eius generis paſſus à Deo ſupplicia, non perſentiſcat: Hanc Sathanæ in Iob permiſſionem ſolam ſuam Deus ſatis expreſſit illis verbis: *ecce vniuerſa, quæ habet, in manu tua ſunt*, iuxta Auguſt. 2. ad Simplician. quæſt. 2. quod ſi permiſſioni Dei actus vnius praui adiungatur alterius à Deo impeditio, qui alias fieret, vt contigit Semei, cuius iræ alia in Dauid effutire non permiſit diuina prouidentia in actus etiam prauos, qua inde ordinatos etiam ordinem ponit, & modum taxat, vt recte ab Hugone Victor. recognoſcitur 1. de Sacramentis part. 5. cap. 29. ratione cuius, tropice etiam determinata illa actio fieri à Deo ſolum illam permittente dici poteſt. Tertio, inclinare poſitiue ad prauas actiones per accidens, & occaſionaliter dici Deus poteſt: quatenus poſitium aliquid præſtat, quoad prauam actionem occaſionem aliquis arripiat iuxta S. Thom in caput 9. ad Rom. vt beneficia Iſraelitis, ob quæ Ægyptij odio eos & inuidia proſequebantur, vt ad obiecta ex Pſalm. 104. num. 25. Auguſt. & Theodor. illud de Hehu, & Ieroboam non per rebellionem, & tyrannidem, regnum contra Roboam, & Achab inuaſiſſe vt Caluinus contendit 1. inſtitut. vt nec ſola Dei permiſſione (quod ſatis nunc eſſet,) ſed poſitiua voluntate, qua his ob immania flagitia regno exactis voluit illos ſuccedere, docet expreſſe Auguſtinus 17. de Ciuitate cap. 21. & 22. & conſtat de Hieroboam ex 3. Reg. cap 11 vbi Abdias Dei nomine Regnum ipſi ac poſteris, ſi ſe recte in eo gereret promiſit. Roboam verò Regnū armis recuperare tentanti ſic per Semeiam à Deo prohibitus eſt. *Non aſcendetis, neque bellabitis contra fratres veſtros filios Iſrael à me enim factum eſt verbum.* De Hiehu conſtat ex 4. Regum eum nihil de Regno cogitantem Dei iuſſu per Filium Prophetarum vnctum in Regem: præceptumque accepiſſe, vt totam Achab familiam extingueret, ac de executione à Deo ita laudatum c. 10. [quia ſtudioſe egiſti, quod rectū erat in oculis meis, & omnia, quæ erant in corde meo contra domum Achab filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronū Iſrael: Opponunt Caluinus, & Petrus Martyr de his dictum Oſeæ 8. *Ipſi regnauerunt, & non ex me*: ſed ſibi obiectione contradicunt, cum Regni inuaſionē, quam tyrannam fuiſſe volūt, ex Deo nō fuiſſe hoc textu cōtra ipſos

coniuncatur, verũ, etſi Hieronymus Hieroboam eo textu ſugillari dicat, ſugillari etiam Saul ait quem 1. Reg. pluries, præſertim cap. 10. Dei voluntate regnum adiiſſe conſtat: eſt igitur ſermo de exercitio regnandi, regnique adminiſtratione praua, vt bene S. Th. in c. 13. ad Rom. & quamvis de iuſt tur. eorum in Reges, etſi ex Dei voluntate, ſermo eſſet, ſic Deus loqui potuit ratione occaſionis eos in Reges inſtituendi, quæ aliorum peccata fuere, vt morte ob peccatum à ſe inducta in mundum à Sap. 1. abſolutè dicitur *Deus mortem non fecit.*

6 Quarto opponuntur ea, quibus Deus hominum corda excæcare & indurare, ne recte agant, aſſeritur Exod 7. 8. & 9. de *Pharaone*, Deuter. 2. de Sehon. Ioſue 11. de gentibus promiſſæ terræ: item 1. Regum 2. & lib. 3. 12. vbi ex Deo non auditſſe opportuna homines dicuntur. Iob 12. [Qui commutat labium, veracium, doctrinam Senum auferit, qui commutat corda Principum, & decipit eos, vt fruſtra incedant per inuium. Palpabunt quaſi in tenebris, & non in luce, & errare eos facit, quaſi ebrios.] Pſal. 68. [Obſcurentur oculi eorum, ne videant:] Iſai. 19. [Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis.] c. 63. [Quare errare nos feciſti de viis tuis: induraſti cor noſtrum, ne timeremus te.] Ezechiel. 20. [Seduxiſti me Domine, & ſeductus ſum, & paſſim apud Prophetas.] [Excæca Domine cor populi huius, & aures eius aggraua: Ioan. 12. [Propterea non poterant credere: quia iterum dixit Iſaias excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum,] & Luc. 8. [Vobis datum eſt noſſe myſterium Regni Dei cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant,] atque, vt innumera eius ſententiæ præteream, ad Rom. 1. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat*: Verum hæc loca ſolam Dei deſertionem, & permiſſiuam voluntatem Patribus cunctis ſignificare non autem poſitiuam actionum prauarum, ſiue excæcationis, & indurationis in actu ſecundo voluntatem vel Hæretici ea obiicientes fatentur. Chryſoſt. hom. 3. in epiſt. ad Rom. exemplo Ducis Militem in acie deſerentis, nec in ſtragem hoſtium iuuantis, & impellentis, nihil aliud ea eſſe, & ſignificare *quam perm ſit* oſtendit hom. 8. in 2. ad Cor. ad ea verba: *excæcauit ſenſus incredulorum*: Irenæus aduerſ. hæreſ. c. 48. ſiue: [Tradidit eos infidelitati eorum, & auertit faciem ab huiuſmodi relinquens eos in tenebris quas ipſi ſibi elegerunt.] Cyrill. Hieroſolym. cathe. 6. poſt med. Arch. Epiſcop. contra Manem ad ea, *vt videntes non videant*: Sententiam hanc: [non quod odiſſet eos volebat, ne viderent, ſed propter indignitatem quod oculos ſuos ipſi obſtruxiſſent] valde commendat Cyrill. Alex. 8. in Ioan. c. 21. poſt med. [excæcat Deus, & obdurat, non efficiendo illa in cordibus hominum, ſed deſerendo, & non adiuuando: quia enim priores eum deſerimus, ipſe, culpis noſtris id exigentibus, etiam nos deſerit,] iuxta Oſee 4. [Perinde, atque, ſi quis ſponte ſe auertat à ſole, & denſas incurrat tenebras, hæc deficientia luminis in oculis, non Solis abſentiæ, ſed ſolum eius culpæ eſt adſcribenda, quæ verò Deo permittente fiunt ſæpenumero in ſcriptura proferuntur perinde atque ea efficere.] Orig. 2. Iudic. homil. 2. fine, quod Deus aliquem tradit, intelligendum eſt: [non quod ipſe tradat: ſed eo, quod deſeruerit, & relinquat,] & infra, [tradita dicitur anima ex eo, quod Deo vacua inuenitur, & inuaditur.] Damaſc. Dial. cont. Manich. longè à medio. [In errorem à Deo agitur Propheta Deo ipſum cupiditatis ſuæ meritò aberrare ſinente:] Conſonat ſibi 4. de fide c. 20. Baſil. hom. 9. *Quod Deus non ſit author malorum*, ſub init. Olympiod. homil. 6. in Eccleſ. id Roman. 1. *Tradidit illos Deus*, ait: [Non, quod Deus ipſe quenquam hominum cogat auaritiam, &c. ſed quod ea permittat, quæ homines electione liberæ voluntatis aggrediuntur.] Conſenſit Theodoret. 2. ad Theſſalon. & 5. epitom. diuin. decretor. c. 12. Theophylact. & Euthym. in caput Ioan. 12 iuxta Græcam diuiſionem cap. 15. Hieronym. ad id Iob 34. *Idcirò inducet noctem*, & ad Iſai. 6. ſub finem ad illud Eccleſ. 1. *Hanc occupationem peſſimam dedit Deus*, & ad illud 2. *Peccatori autem dedit afflictionem & curam ſuperfluam*. In eandem porrò ſententiam frequentiſſimus eſt Auguſtinus contra Iulian. cap. 3. ſub med. [Cum ergo dicitur homo tradi deſiderus ſuis, inde fit reus, quia deſertus cedit eis, atque conſentit:] & in Pſalm. 8. illa, [& non audiuit populus meus vocem meam: & Iſrael non intendit mihi, & dimiſi eos in deſideria cordis eorum,] breui ac æquè viuida periphraſi in eandem ſententiam explicuit. *Damni eos ſibi*. & 1. ad Simplician. q. 2. ſub med. ſic noſtram à Deo obdurationem definit. [Nolle Deum miſereri, vt non irrogetur ab illo aliquid, quo ſit homo deterior ſed tantum quo ſit melior non erogetur,] col. ſequent. [quia non eorum miſeretur; non quia impellit, vt peccent,] tract. 53. in Ioan. med. [Sic excæcat, ſic indurat Deus, deſerendo, & non adiuuando:] 13. de Trinit. c. 12. poſt med. hominis diabolo à Deo traditio inquit: [non ita debet intelligi, tanquã hoc Deus fecerit, aut fieri iuſſerit, ſed quod tantum permiſerit.] Plura ex ipſo, & aliis plurimis Patribus dabo ſtatim num. ſeq. Chryſol ſerm. 67. verſ. fin. ad id: [Et ne nos inducas in tentationem,] inquit: [Rogemus, vt nos arbitrio noſtro non relinquat, ſed in omni actu Paterna pietate conſtringat.] Sicque nos tentationi tradat in eamve inducat.

7 Ne verò, quamvis Dei deſertionem in prauum actum excæcationem, & obdurationem cordis ſpecialem, & traditionem hominis à Deo, & qua non poſſe homines videre, audire, ac credere, eis locis dicuntur, aſſumes ſignificari; duo vlterius ex parte obdurati obcæcati, & traditi à Deo ſignificantur. Primum peccatum anterius, ob quod eiuſmodi deſertione, & permiſſione, vt in alia ſponte ruant à Deo puniuntur. Quod primi peccati obduratio, & à Deo excæcatio, ac traditio eſſe non poteſt. Secundum addit vehementem peccatoris ad praua opera ſibi iucunda, Deique præceptis, & veritatibus oppoſita inclinationem, vel vniuerſim, vel in materia particulari, ſine ea ex actuum prauorum repetitione, ſiue ex vehementia, & adhæſione nimia ad prohibitum primi actus praui in peccatoris voluntatem furtiue inducta: ex ea enim vehementi inclinatione, & per Dei permiſſionem, & deſertionem ſubtractione auxilij efficacis, & hic, & nunc potenter illam ab actu prauo retrahentis (quo ſolum inclinatio illa vehemens erat de facto ſuperãda) moralis, quæ dã nõ omnino abſoluta, in peccatore impotentia vitandi illum actum prauum ponitur; etſi phyſica ad eum vitandum imo, & moralis abſoluta maneat in ipſo poteſtas, cuius non vſu, & abuſu, & praue operetur, & peccet inexcuſabiliter. Primum expreſſit Auguſtin. de gratia & libe. arbitr. cap. 23. iuxta id Ioannis 5. [Excuſationem non habent de peccato ſuo: Cum auditis ego Dominus ſeducens Prophetam illum, vel quem vult indurat, eius merita cogitare, quem ſic obdurari, vel ſeduci permiſit:] id quod c. 20. & 22. confirmat, & concludit. [Nolite dubitare, præceſſiſſe mala merita eorum, vt iuſtè iſta paterentur,] & epiſt. 105. ad Sixtum col. 4. [Nec obſcurat Deus impertiendo malitiam; ſed non impertiendo miſericordiam, quibus enim non impertitur, nec digni ſunt, nec merẽntur, at potius, vt non impertiatur, hoc digni ſunt, hoc merentur.] epiſt. 106. ei ea med. ait: [quia iuſtus eſt, neminem à Deo obdurari niſi meritò,] lib. 20. de ciuit. cap. 19. fine. [Pro eo, quod dilectionem veritatis non receperunt, vt ſalui fierent, nec dubitauit Apoſtolus addere, & dicere: mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio: quia Deus diabolum facere iſta permittet iuſto iudicio:] Conſonat q. 68. ex octog. tribus, & 4. de prædeſtinat. & gratia, & ſerm. 88. de tempore. Proſper ad cap. Gallor. ſent. 11. [Qui autem tam profundæ impietatis ſunt, vt extra remedium correctionis habeantur, non à Deo incrementa iniquitatis accipiunt, ſed per ſemetipſos deteriores fiunt: quia relinqui à Deo ac ſibi ac deceptoribus ſuis tradi per præcedentia peccata meruerunt:] idque ſolum docuiſſe Auguſtinum locis in ipſum obiectis oſtendit Paulin epiſt. 27. ſeu 106. ad Anſum. [A Chriſto (qui veritas eſt) alieni in hac neceſſ. eſt errorum infœlicitate permaneant: qui, ſi vellent, intelligere, vt bene agerent, oculos ſuos, quos ſtatuerint declinare in terram, ad ſolem iuſtitiæ leuarent.]

8 Magn. Gregor. 1. Moral. cap. 5. poſt med. ad id Iob 12. [Si incluſeris hominem, aut includere Dei eſt clauſis non aperire, &c. obdurare per iuſtitiam dicitur Deus, quando cor reprobi per gratiam non emollit. Recludit itaque hominem, quem in ſuorum operum tenebris relinquit.] Repetit cap. 2. ad ſequentia Iobi. *Adducit Conſiliarium ſtultum*. cap. 9. ad id, *Optimates ſupplantat*, & lib. 16. cap. 24. ad Iob. 24. *Ipſi fuerunt rebellet luminis*, lib. 25. cap. 9. alias 13. fine, ad id Iob 24. *Nouit enim opera eorum, idcirò inducet noctem.*

noctem: scribit: *inducere noctem Dominus dicitur, non quod tenebras ipse inferat; sed quod obscura errata peccantium misericorditer non illustret; vt hoc ipsum in nocte caca esse sit, à cæcitatu tenebris liberare noluisse*: lib.29. cap.7. alias ad 30. ad id, *& vespertinum superbias terra urgere facit*, habet: *quia infidelibus Iudæorum cordibus dominari Antichristum eorum merito exigente permittit: qui idcirco à Domino huic vesperæ iustè subduntur, quia ipsi fontes suæ, filij terræ esse voluerunt*: infra: *Nequaquam ergo super eos vesper consurgeret, si filij cœli esse voluissent*: consonat 10. & 15. alias 14. lib. 31. cap.9. alias 11. & ad id *privabit eam Deus scientia*: homil. 11. in Ezech. Chrisolog. serm 68. [præcedunt, ait, ne succumbamus, & ne deinde offensus Deus tradat tentationibus, quos relinquit,] serm.70. vers. finem. *Neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euntes ad tentationem laqueos derelinquit* Isidor. 2. Sent. sub finem, [obdurare dicitur Deus hominem, non eius faciendo duritiam, sed non auferendo eam, quam ipse sibi contrahit. Non aliter obcæcare dicitur Deus, non, vt eandem in eis ipse cæcitatem faciat; sed, quod pro eorum inutilibus meritis cæcitatem eorum ab eis ipse non auferat. Consonat cap.6.15. & 19. ex cuius & Chrysologi proxime, Gregorij, aliquot Augustini in Psalm.80 tecitatis testimonijs antecedens derelictioni, & permissioni Dei vehemens inclinatio peccatoris ad actus prauos, qua fere impos moraliter eos vitandi, si Dei potens adiutorium ea permissione absit; aperte probatur: quod erat secundùm, quòd probandum hoc numero proposuimus, quo sensu Augustinus citato tract.53. in Ioann. intelligit. *Propterea non poterant credere*, & Bernard. 1. de Considerat. ad Eugen. vehementem hanc hominis adhæsionem ad prauum affectum per peccatum sic describit: *quo nec seipsum exhortes, nec seipsum sentit: non mouetur verberibus: minus non cedit: flagellis magis durescit*, & Isai. 6 num 9. vt recitatur Matth 13.n 14. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant & conuertantur, & tanem eos] quare Psalm. 80. *traditi in desideria cordis*, & ad Rom 1. *in reprobum sensum, & in passiones ignominiæ*: ac 2. ad Thessalon.2. rectè dicuntur: quia vehementi earum impulsione sua voluntas Dei permissione a Deo delerta prius satis habet, vt ruat, quod autem permissio hæc sit, qua peccato, & ex eo orta vehementi hac propensione ad prauam actionem suppositis, excæcatio, obduratio, &c. à Deo ponitur, insinuatum satis & à Patribus & à nobis fuit, magisque ex instituto explicabitur contr.7. d. de effectibus prædestinationis.

9. Sed neque hac vera, & generali solutione de permissione sola Dei, quæ ad actiones aliquot prauas, quas fecisse facturumve esse Deus in Scriptura dicit vti illis Dei ad Dauid 2. Reg.12. *Tu enim fecisti in occulto: ego autem faciam verbum istud in conspectu omni Israel, & in conspectu solis huius*. Caluinus quicscit: imo 2. instit. c.18.§.1. ait: *Deum hoc opus suum esse pronuntiat, verba enim sunt. Tu fecisti occultè; ego autem faciam in conspectu*, &c. idemque de aliis dicere posset: vt cum Iobum afflixisse dicitur in Scriptura Deus. Audiat verò generalem aliam ad has, & similes Scripturæ locutiones intelligendas, regulam Damasc. 4. de fide cap.20. sub finem, *Mos est scripturæ quadam, quæ secundum euentum debent intelligi, causaliter dicere*. Cui consonant Chrysostom. homil.6. fin. Cyrill.8. in Ioann. cap 20. fine. Theophyl. Euthym. Theodoret. Mopsuestenus Leontius, & alij: quæ autem causaliter dicta pro euentu solum à Deo permissa intelligenda sunt, ea à Catholicis, doctisque dicuntur quæ causaliter dicta similem Caluinianæ huic continent blasphemiam: & quidem ex 1. Reg.12. eam regulam discere Caluinus potuisset: sola defectione Vriæ à Dauide Ioabo duci imperata, quin eius occisionem præceperit vel ad eam peragendam impulerit, imo hortatur adhuc fuerit; sed vt ardentissimo prælio expositus deseretur tantum: quod ipsum Deus permissione sua peccatum præstat mortis Vriæ patratorem dictum habuitque Dauid fuisse; quoniam vero Dauid ex prauo intentione occisionis Vriæ id imperauit Ioabo, ac contra id, quod vtrique debuit satis præcio] Vriæ, nec præstitit; nec præuidit, moraliter, & culpabiliter in eius interitu se gessit; Secus autem Deus in desertione peccatoris per permissionem suam: neque enim eum deserit, vt cadat, nec eum teneretur non deserere, etsi satis permissione sua habeat, vt actio de eo causaliter, etsi non sensu proprio, enuncietur: instant ex eo Simeonis Luc.2. de Iesu nostro, *Positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*, quibus consonè ad Rom.9. *Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & Petram scandali, & omnis qui credit in eum non confundetur*. Alluditur autem vtrobique ad Isai. c.8. & 28. c.8. legimus. [Dominus exercituum ipsum Sanctificate: ipse pauor vester, & ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationem; in lapidem autem offensionis & in Petram scandali ambabus domibus Israel: in laqueum, & in ruinam habitantibus in Hierusalem, & offendent ex eis plurimi, & cadent conterentur, & irretientur & capientur,] cap. 28. [Ecce mittam in Sion lapidem angularem, probatum, & electum in fundamento fundatum, quæ etiam memorantur Matth. 21. num.42. & epist. Petri cap.2.n.numer.4. Actor 4.num.11. Impletaque videmus Christi passione, & Vrbis Hierusalem ob illam excidio. Si autem, inquiunt, Christus Dominus à Deo positus & nullus est in praeium Sanctificationem è Dei voluntate, & intentione salutis eorum, vtique, & ex intentione ruinæ aliorum æque à Deo positus missusque erit. Verum hæc (etsi impia & & blasphema hæresi) permissa, vnde efficax intentio, & præhabito actionis prauæ suadebitur? præsertim non regulata per scientiam mediam, qualis in omnium præfinitorum sententia asseritur; cum, nec regulata per scientiam mediam, probabiliori longe sententia à nobis posita controuers. de Incarnatione, fuisque offendendâ controuers. 4. de voluntate actus præfiniti libertatem patiatur: sed certe antithesis vtriusque partis, & sententiarum; non quoad Dei intentiones æquè ad hominum salutem, & aliorum in prauas actiones, culpamque, & debitas pœnas, sed quoad effectus; & eventus solum est: quorum alij est bono incarnationis, & redemptionis vti iuxta Dei voluntatem eueniunt; alij verò ob aliquorum abusum, & contra Dei voluntatem, non autem citra eius permissionem, contingunt: vt luculenter fulgentius 1. ad Trasim innotum ea loca interpretatur, imo & perpetuæ Christus Dominus citato loco Matth. vbi angularis lapidis eis locis, & Psalm.117. prænuntiati, qui ipse est, meminit & Matth 12. num.10. à conclus.20 num.17. parabolæ vineæ præmissa, quæ ex boni fructus capiendi intentione à Patrefamilias Agricolis locata fuit: ac non reddentibus præ malitia sua, famulos, id est Prophetas, legauit, vt eos ad reddendum fructum hortarentur, ac demum filium suum; quos tamen contrà Patrisfamiliæ voluntatem patientiæ, & misericordiæ abusu occiderunt: malitiaque sua, Deo permittente totum tandem perierunt: quod demum ita etiam explicuit Petrus citato cap. suæ epist. vbi lapidis huius angularis Christi, in ædificationem quidem positi, etsi sponte ad illud offendentibus in lapsum fuerit & ruinam vt in cuiusvis ædificij lapide (ad ædificandum quidem solummodo positi) contingit, in lapsum nostrum præter ædificantis tamen intentionem, esse, si temere in illum impingimus.

10. Sed, quoniam opposita hactenus impio (qui ab opponentibus intendebatur) sensu etiam admissa, generalem conclusionem non de omnis actionis prauæ, sed aliquarum solum præfinitione probarent; nec de illis titulo primæ causæ, & vniuersalis dominij, & prouidentiæ increata omnia, vt præfinitores omnes censent: opponent forte omnes ex Theodoro Beza repon. ad Castellio. de æterna Dei prædestinatione refutatione calumniæ 2. generale illud ad Ephes. 1. *qui operatur omnia secundum Consilium voluntatis suæ*; sed audiant Hieronymum eorum calumniolam oppositionem hac loco interpretatione sua præoccupantem. *Non; quòd omnia, quæ in mundo fiunt, Dei voluntate, & consilio peragantur: diligunt, & mala Deo poterunt imputari; sed quo voluerit, quæ facit, consilio faciat, & voluntate quod, scilicet, vera bona sine, & potestate faciendi*: qui loci eius sensus apud Patres, & Doctores reliquos Catholicos est communis. Sed restat præfinitoribus probandû contra Scripturam hactenus à nobis ex Patribus ponderatâ actiones prauas prout

à nobis, noſtraque determinatione ſunt, à Deo, vero aliquo ſenſu, fieri, vt eius voluntate poſitiua adhuc ineffi-caci (nedum efficaci & præfinitiua) fieri ex eo loco probent. Secundo actiones prauas, quatenus à Deo ſunt, omnes vult, quàtum ſatis eſt Deus, ad eaſque ex parte ſua voluntate ſua poſitiua cõcurrit, qua indifferenter concurſum ſuum offert. Idque prudentiſſimo prouidentiſſimo, & honeſtiſſimo conſilio, vt muneri cauſæ primæ, & vniuerſalis ſatisfaciat, non tamen determinans, ſecumve creatas voluntates ad actiones illas, vt, contra minus, & debitam cauſis ſecundis liberis prouidentiam & gubernationem, iura ipſis libertatis infringat, ac inhoneſtè ſe in ea determinatione gerat; ſed potius determinatus à creatura concurrit: in qua determinatione, cum defectus creaturæ ſit a lege, & a voluntate Dei ad Deum primum efficiens, & volens principium reduci vlterius, ac demum, nec debet, nec poteſt, vt q 4. oſtendemus.

QVÆSTIO III.

An præfinitiones ad materiale peccati per Concilia liceant, & Eccleſiæ Patres?

SAtis aperte præfinitiones Dei ad materiale peccati à ſcriptura retect, ſono ipſo, & vocum ſignificatione, (vel ipſis grammaticis nota) ex eius teſtimoniis datis quæſt. 2. apparet. Hæ vero ad ſcripturæ ſenſum, & meatem litteræ profundiorem præfinitores prouocent, eum quidem, non alium, quam vocum ſignificatione propria expreſſum eſſe, conſtanti Eccleſiæ Catholicæ iudicio per Conciliorum, & Patrum definitiones, interpretationes, & ſententias nobis tradito, oſtendendum hic ex inſtituto erit, tamenſi locorum, cum pro negante ſententia noſtra, tum contra illam ibi recitatorum, & explicatorum occaſione id ipſum ex Patribus, non nimis id curtè, præſtitum à nobis fuerit.

CERTAMEN I.

Concilia, præfinitiones Dei ad noſtri peccati materiale condemnaſſe videntur.

1. IN primis damnatum id videtur ab Apoſtolorum Principe Petro in Simone Mago, cum apud Clementem Rom. citato loco quæſt. 1. cert. 1. tum apud Vincentium Liren. commonitorio aduerſ. prophanas. vocum nouit. [Quis, inquit, ante Simonem Magum Apoſtolica diſtrictione percuſſum, à quo vetus ille turpitudinum gurges vſque in nouiſſimum Priſcillianum continua, & occulta ſucceſſione manauit, auctorem malorum, id eſt ſcelerum, impietatum, flagitiorumque noſtrorum auſus eſt dicere creatorem Deum?] Petri vero in Magum Apoſtolica diſtrictio, & hæretici argumenti à nobis ex ipſo recitati ſolutio ſic habet apud Clementem Romanum citata pag. 6. lib. 3. recog. [Ignoras Simon, & valde ignoras, quomodo in ſingulis quibuſque voluntas Dei ſit: quædam enim voluit ita eſſe, vt aliud eſſe non poſſent, quam id, quod ab ipſo inſtituta ſunt: & his neque præmia, neque ſupplicia ſtatuit: ea verò, quæ ita eſſe voluit, vt in ſua poteſtate habeant agere, quod velint, his pro actibus, & voluntatibus ſuis ſtatuit, vt aut remunerationes mereantur, aut pœnas. Secundum hanc diſtinctionem omne, quod vult Deus, eſt; quod autem non vult non eſt.] Item damnatum id videtur à Concilio Conſtantinopolitano 2. gener. 5. collat. 8. in Theodoro Mopſueſteno (Neſtorij impij Magiſtro iniquiſſimo vt inibi elgitur) damnatione generali errorum, & ſcriptorum eius; etſi erroris huius hac in re expreſſus anathematiſmus non exet. Siquidem ex eius ſcriptis errores omnes decerptim collecti ſunt collat. 4. ob quæ eius ſcripta omnia à Concilio impia, hæreticaque concluſa, atque damnata vniuerſim fuere, atque eis ſic collectis vniuerſim anathema dictum. Extat autem inter alios, & hic error poſt medium collationis quartæ pag. 621. ferè ab initio ad finem, & vltra in editione Colon. Agrippinæ. Anno 1618. Cur autem hic error, cum eius pluribus aliis ſingulis cuique anathematiſmis adhibitis, non fuerit tunc, ſed ſolum generaliter damnatus, ea in primis cauſa videtur extitiſſe, quòd is aliique eius errores ſolum generali damnatione excluſi craſſiores viſi Patribus fuere, & qui proinde non à Deo Chriſtianorum mentes peruaderent, atque in Eccleſiam graſſarentur. Secundò: quia Theodorus Mopſueſtenus, Neſtorij Magiſter, vt diximus, atque Neſtorianæ hæreſis ſubinde parens, totum ſe, & ſcripta ſua ferè integra (vti ex eadem collatione 4. conſtat) ad eam ſtabiliendam, & quatuor ferè totis generalibus Conciliis anteactis damnatum de illa Neſtorium defendendum contulerat: quo, & plurium mentibus alte repoſtam & inhærentem adhuc Neſtorij hæreſim fouebat, atque, vt denuò in alios plures ſerperet malum, aperiebat viam; quibus damnis inſtantibus, vt occurrerent, huic præcipuè eradicando, radicitusque ab Eccleſia conuellendo inſiterunt, cæterorum, non adeò ſerpentium errorum eius propoſitorum generali anathemate, & damnatione contenti. Quod autem reſpondere Præfinitores, vel liquido hæretici, vel reliqui, vtcumque, poſſent huic Concilij damnationi: Theodorum de præfinitione, inductione, impulſione, & diſpoſitione Dei ex parte ſua ad malum abſolutè fuiſſe locutum, & damnatum: quod abſque malitia formali (quam ipſi Deum velle, & cauſare omninò execrantur) malum abſolutè non magis eſt, quam ſubiectum abſque albedine album abſolutè ſit: quare in ipſos, qui ad materiale peccati ſiue actiones prauas, prout à nobis, quæ ſubiectum ſolum malitiæ ſunt, Dei præfinitiones prædeterminatiuas tantummodo admittunt, non cadere: confutatum iam eſt: rurſuſque ex eadem ſolutione tentata à proximi ſeculi Nouatoribus reiicienda num. 2. atque q. 4. dum à ratione agamus abunde confutabimus.

2. Prodeat ſecundo contra præfinitiones haſce damnatio Tridentini ſeſſ. 6. can. 5. & 6. quæ ſic habet: [Si quis dixerit non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, ſed mala opera, ita, vt bona, Deum operari non permiſſiue ſolum, ſed propriè, & per ſe: adeo, vt ſit proprium eius opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli: anathema ſit.] Porro plus his, quam nunc contra aduerſarios contendimus, damnatur. Nimirum Deum nullatenus in opus noſtrum prauum influere illudve operari, ſicut bonum opus noſtrum, in nobis operari Catholice hoc anathematiſmo ſupponitur, & aſſeritur, (qua in bonum noſtrum Dei operatione nullam neceſſitatem nobis induci eadem ſeſſione Canonibus recitatis d. 1. contra præfinitiones noſtrarum actionum vniuerſim, ſed integram, omnique neceſſitate ſoluram, & abſolutam antecedentem poteſtatem bene operandi, vel non operandi relinqui definitur) neutiquamque proditionis Iudæ, ſicut conuerſionis Pauli eſſe authorem, quod abſque præfinitione prædeterminante, atque antecedenter neceſſitante, & in Pauli conuerſione præſtare abſolutè potuit, & præſtitit, & in prauo opere præſtare quavis hortatione præcepto Conſilio, ac non prædeterminante impulſione, aut inductione, vti nos ſæpè præſtamus, præſtare abſolutè poſſet: ergo multo magis damnatur Deum præfinitione prædeterminante nos adigente, atque antecedenter neceſſitante ad ipſa noſtra prauа opera, vt à nobis ſunt, ſeu peccati materiale efficere. Patet quia Concilium damnans aſſerentes, leuiorem multò, & laxiorem efficientiam, & influxum, qualemqualem, Dei in opera noſtra prauа, ſtrictiorem, fortiorem, determinationem, atque à nobis ineuitabilem, & irreſiſtibilem Dei ad ea opera præfinitione ſua prædeterminatiua efficientiam, influxum, inductionem, & impulſionem aſſerentes citius condemnat. Confirmatur: quia huiuſmodi impulſio, ac præfinitio Dei ad opera noſ-

ad

adigens, & prædeterminans prauas, prioribus anathematiſmi huius verbis contenta, damnatur, & excluditur: definiturque in poteſtate noſtra eſſe vias noſtras malas facere, quæ quidem abſoluta poteſtas noſtra cum irreſiſtibili à nobis præfinitione prædeterminata ad ipſas ſtare non poteſt, vt oſtendimus d. 1. quæſt. 5. omnibus aduerſariorum ſolutionibus, ac per puram vocum eluſionem tentatis euaſionibus præcluſis, quas hic proinde repetere æque prolixi, atque inutilis laboris eſſet.

3. Secundò pende illud *non permiſſiue ſolùm* quo Deum proprietate ſermonis ex voluntate, & intentione agere mala opera noſtra Concilium damnat, & excludit. Rurſus exemplum proditionis Iudæ, & vocationis Pauli, quoad proximitatem agendi actum prauum, & actum bonum non eſt: nam vocatio Pauli actus bonus Pauli non eſt; ſicut prauus actus eſt proditio Iudæ; ſed ſolum cauſa, & auxilium, adiutoriumque Paulo ad actum bonum conuerſionis à Deo miſericorditer præſtitum. Eſt autem exempli comparatio, quoad proprietatem attributionis effectus, vtriuſque Deo ratione independentiæ omnimodæ à noſtra poteſtate, & arbitrij libertate in vtriuſque à Deo effectione, & operatione in nobis ſine nobis, & libertate; ſi enim operatio praua in noſtra poteſtate, & libertate non eſſet, ſed ex mero Dei illam præfinientis arbitratu, neceſſario, & à nobis irreſiſtibiliter poneretur, vt prima erroris anathematiſmo ſubiiciendo recitatæ & damnatæ parte proponitur, æque propriè à Deo in nobis ſine nobis liberè operantibus, & Pauli vocatio, & Iudæ proditio fieri diceretur: etenim, cum vtraque actio vitalis noſtra ſit, neutra in nobis ſine nobis vitaliter phyſice operantibus eſſe poteſt: quare, quia in Paulo ſine Paulo liberè operante ex Dei ſolius electione miſericordi vocatio tributa eſt, Deo, & ipſa, & ipſam ſecuta conuerſio, tanquam principali cauſæ, & authori, proprietate ſermonis, tribuitur: ac ſubinde ſi ſine Iuda liberè operante ab eoque irreſiſtibiliter, ſolo Dei præfinientis arbitrio & electione proditio Iudæ procederet æque propriè Dei proprium opus eſſet proditio Iudæ, atque vocatio Pauli: malaque opera, ita, vt bona, in nobis non ſolum permiſſiue operaretur Deus; quod expreſſæ Concilij definitioni contradicit. Quo euaſio de remotiori cauſatione Dei reſpectu actionis prauæ, quam auxilij, & vocationis ad honeſtas noſtras actiones, vt non ita has, atque illas Deus operari à Concilio dicatur, manet præcluſa, & ſanè cum Concilium vocationem Pauli, in exemplum operis boni, proditioni Iudæ, in exemplum mali operis adhibitæ, oppoſuit; non tam vocationem ipſam in ſe, & actiue, quam paſſiue, & in effectu conuerſionis Pauli conſideratam propoſuit. Quibus poſitis duplex ex loco iſto Tridentini argumentum efformo; nam primum illud libertatis arbitrij, & poteſtatis noſtræ in actu primo neceſſariæ ad actionem prauam, vt talem, & materiale peccati propriè ſit, attactum iam eſt, ac loco citato ſatis à nobis perſecutum. Alterum verò à minori impulſionis cuiuſuis à Deo non prædeterminantis, & nos irreſiſtibiliter ad actionem prauam adigentis, ad ſic nos præfinitione prædeterminatiua adigentis, quod ſatis nunc ſit, attigimus num. 2.

4. Arguo igitur primò: illa anathematiſmi huius particula, *non permiſſiue ſolum* actiones prauas noſtras Deum pluſquam permiſſiuè operari damnatur à Tridentino Canone recitato: atqui, ſi eas Deus præfinitione prædeterminatiua operetur, non permiſſiuè ſolum eas operabitur Deus: ergo operari illas Deum præfinitione prædeterminatiua damnatur ibi à Tridentino. Maior eſt eo anathematiſmo expreſſa, conſequentia legitima. Minor de ſe ita perſpicua, vt propterea Caluinus quæſt. 2. recitatus, tam anxie contenderit eas voces permiſſionis, ſeu permiſſiuæ voluntatis Dei tantum erga actiones noſtras prauas ſatis non eſſe, vt excæcari, obdurarique nos à Deo, & ſimilia, vero aliquo ſenſu, à ſcriptura dicantur, ni poſitiua Dei voluntas, erga actiones prauas, ad quas agendas iudicio iuſto à Deo excæcamur, & obduramur in anteactorum criminum pœnam, poſitiua intercedat. Probaturque: quia actionis cuiuſvis facta alicui permiſſio poſitiuam permittentis erga actionem illam voluntatem non claudit; ſed ſolum voluntatem non impediendi eius poteſtatem ad eam actionem pro arbitrio, & libertate ſua exercendam, cum qua ſtat permittentis, quantum ex parte ſua eſt, de actione illa diſplicentia, & nolitio efficax etiam, etſi non abſolutè, & omnimode efficax. id patet in moralibus, & politicis permiſſionibus, legiſque, & præcepti diſpenſationibus: quas ſæpè ſuperiores ſubditis ex conniuentia, quandoque rationali, & licita, vt maius vitent malum, quod prudenter timent; quandoque illicite ſubditis præſtant ad eas actiones; quas tamen ex parte ſua ab his fieri valde dolent, ac non fieri vehementer exoptant, vellentque aliunde, ſi poſſent, impedire: ergo illis *permiſſiue ſolum*. Omnis Dei, quatenus ex parte ſui eſt, voluntas poſitiua erga opera praua excluditur: quare, qui aliquam Dei, quatenus ex ipſo eſt, poſitiuam voluntatem, nedum præfinitiuam prædeterminatiuam, & efficacem, erga praua noſtra opera, vt à nobis fiant, ſiue erga materiale peccati admittit, Deum non ſolum permiſſiue ſe habere, contra Tridentinum ait. Simile argumentum, vel potius idem continetur in ſequenti anathematiſmi aduerſatiua: *ſed propriè, & per ſe*, Deum praua opera operari. Nulla enim agentis rationalis per voluntatem, & arbitrium magis propria operatio, quam, quæ ex eius libera ac deliberata eius operationis voluntate, efficaci præſertim (cuiuſmodi prædeterminatiua præfinitio eſt) procedit.

5. Secundo argumentor: ex eis anathematiſmi verbis cum ſequentibus *Deum operari mala noſtra opera ita vt bona propriè, & per ſe à Deo, vt ſit proprium eius opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli* (ſiue, vt diximus conuerſio *Pauli*) damnatur anathemate Tridentini: atqui iuxta præfinitores omnes, ita, vt bona, mala opera Deus operatur propriè, & per ſe: adeò, vt ſit proprium eius opus non minus proditio Iudæ quam conuerſio Pauli: ergo eorum præfinitiones ad materiale peccati damnantur anathemate hoc Tridentini. Minor probatur eatenus conuerſio Pauli eſt, eſſeque ſolummodo poteſt iuxta aduerſarios, proprium opus Dei, quatenus præfinitione prædeterminatiua Dei liberè à Deo concepta, & prædeterminatione phyſica inde neceſſario orta (in qua per eos efficacia auxilij conſiſtit) voluntatis Pauli ad conuerſionem poſita independenter ab vſu libertatis Pauli in conuerſionis elicientia & poſitione, Deo conuerſio Pauli, tanquam principali agenti, & authori tribuitur; aſt, per hoſce præfinitores ad materiale peccati, proditio Iudæ non minus ponitur ex mero arbitrio Dei poſitiue illam pro ſolo nutu ſuo, ac prorſus independenter ab vſu libertatis Iudæ in proditionis elicientia, & poſitione præfinientis, ac Iudæ voluntatem ſubinde ad traditionem prædeterminantis, quam Pauli conuerſio: ergo æque, ac non minus, quam conuerſio Pauli eſt proprium opus Dei Iudæ traditio. Adde: ea ſolum cauſatio negatur Deo in opere malo, quæ in homine admittitur: hæc ſolum eſt erga materiale ergo ea negatur Deo. Minor eſt certa vt conſtabit quæſt. 4. cert. 1. ex ratione & S. Thom. ex qua hæc nunc; *cum igitur peccatum ex parte inordinationis habeat cauſam agentem per accidens; ex parte autem actus habeat cauſam agentem per ſe: ſequitur, quod inordinatio actus peccati conſequatur ex ipſa cauſa actus.* Hæc ille 1. 2. q. 75. art. 1. Nec præfinitorum ad hæc argumenta communibus effugiis locus patet. Non primo tentato à Caluino inſtruct. aduerſ. libertin. cap. 14. de finis, & intentionis diuerſitate. Ex quocumque enim fine, non minus poſitiue, & efficaciter abſolutè vult actionem prauam traditionis Iudæ, quam conuerſionem Pauli: vnde ſolum (vndecumque, & ex quovis fine habeatur) æque ac eadem proprietate eſt vnius atque alterius operator. Secundò nec in fine, titulo, aut motiuo vlla eſt in præfinitorum horum ſententia diuerſitas: ſiquidem titulus eſt, titulus cauſæ primæ, primique liberi, & poteſtatis dominij, & gubernationis Dei, cui ex parte voluntatis creatæ reſpondet neceſſario in ſua phyſica operatione ſubordinatio, & voluntati liberæ Dei, etiam quoad ſuæ libertatis vſum, ſubiectio: ex parte verò finis; & motiui Dei alterutrum opus præfinientis eſt per hoſce, vt eiſdem titulis, & muneribus ſatisfaciat, gloriamve, & poteſtatem ſuam oſtendat: quæ in alterutrius, ſiue bonæ, ſiue prauæ actionis præfinitione, & attendit, & intendit: ergo nulla eſt in præfinitorum ſententia ex parte tituli finis, aut motiui in alterutrius præfinitione diuerſitas.

6. Sed nec ſecundo communi eorum effugio amplior

patet

Digitized by Google

patet locus : nempe ipſos de præfinitione materialis peccati loqui, non de formali ; Concilium verò loqui de præfinitione, & cauſatione formalis peccati, & voluntate efficaci Dei erga malum formale, ſiue eius etiam malitiam, vt enim ſileam nullatenus aliter à rationali aliquo agente præfiniri, amari, cauſative formale peccati, niſi ipſo, ſoloque materialis amore mali, textus ipſe effugium hoc præclusit : primo verbis, *opera mala, ita vt bona* : opera enim materiale peccati, non formale eius ſunt. Clarius ſecundo illis, *vt ſit proprium eius opus, non minus traditio Iuda quam*, &c. vbi traditio phyſica Iudæ, vt à Iuda exercita (quæ purum materiale peccati eſt) ſola, ac ſine malitia formali, ipſi vndecumque, & quomodocumque agnata, ac metaphyſice ſuperaddita, in exemplum operis praui, quod à Deo aliquo modo cauſari nedum præfiniri à Tridentino damnatur, adhibita à Tridentino fuit. Tertio quia Tridentinum Nouatorum eius ſæculi errorem, qui hac in re erat condemnat ; non autem qui non erat : imò, nec, niſi à dementiſſimo, & irrationali, in ſomnium, & delirium potius, quàm hæreſis eſſe poſſet, vt idei. cò Irenæus Hotinum quendam, qui totius peccati, ac ſubinde formalis eius cauſationem, vt irrefragabilis conſequētiæ à materiali ad formale peccati, abſoluté in Deo admiſit, non hæreticum ſed *pluſquam hæreticum* (belluinum nempe hominem) appellauit loco citato quæſt. 2. certam. 1. num. 4. ſub med. & Caluinus ibi citatus, quod Franciſcani Libertini, quaſi ex ipſius doctrina decreto efficaci Dei, quod erga prauas opera docuit, velle, & cauſare abſoluté peccatum admittere errorem, non ſine magno in eum Stomacho conſurauit ; cum ergo error, qui Caluini, ac ſequacium, tunc frequentium, erat eo anathematiſmo damnetur : atque hic de præfinitione ad materiale peccati eſſet, quin vltra ad præfinitionem, cauſationemque formalis peccati progrederetur, vt vidimus, ac expreſſius Caluiniſtarum verbis ipſis, vti n. ſequente videbimus, has ad materiale peccati præfinitiones, non ad formale præcisè damnatas à Tridentino fuiſſe certiſſimum, & exploratiſſimum videtur : vt cenſuit Zumel recitatus eo certam. 1. num. 8. illis verbis. *Nullus hæreticorum, qui huic ſententiæ fauet, dixit Deum concurrere* (prædeterminatiue præſiniendo) *ad formale peccati, ſed ſolum ad materiale, & nihilominus damnantur à Concilio Tridentino* quæ refert, taciteſque approbat Dominicanus Albelda 1. part. quæſt. 19. art. 8. d. 59. optimo iure, vt iam oſtendo.

7. Tertiò inde Thomiſtis hoc effugium ſpeciatim occludo, ſecundamque eius impugnationem ſimul confirmo : etenim ita reſpondentes cum Caluiniſtis, verbis etiam ipſis conueniunt qui nihilominus damnati à Tridentino ſunt, quin vel fæderis ignominia (quod ſatis eſſe doctis, & Catholicis Doctoribus videbatur) vel Tridentino fulmine ſententia abſiſtant. Prodeat ſuam, & ſuorum doctrinam aperiens Caluinus epiſtola tota ad Rothomagenſes contra Franciſcanum illum Libertinum vbi ab eo ſe purgat, quod doctrina ſua de præfinitione Dei ad materiale peccati doceat Deum velle, cauſareque abſoluté peccatum, ſeu plus aliquid quam actionem prauam præfiniendo ſiue efficaciter volendo impellendoque irreſiſtibiliter, vt ab homine fiat : quin, &, eadem epiſtola de Franciſcano illo ait : quod ea propoſitione de Dei cauſatione, & efficaci voluntate abſoluta peccati ſæpe (vt Caluinus cenſet) aperte ab ipſo admiſſa, ſe detergere voluerit *conteſtatur* (Franciſcanus ille Libertinus) *ſibi longe aliam eſſe mentem, ſeque Deum mali auctorem facere nolle affirmat ; ſed quid prodeſt eiuſmodi ſubterfugium in re tàm clara ?* Verum huius, & Libertinorum hac in re hæreſim non ſatis Caluinus percalluit : ex actionum enim prauarum præfinitione à Deo inferebant, ſolum eſſe falſa, æſtimatione peccatum : qui error alter eſt, in quem ſupra agebamus, agemuſque prolixius à ratione præfinitores quæſt. 4. Cum ergo deduci ſe non à Catholicis ſolum, ſed etiam à memoratis Lutheranis quæſt. 1. cert. 1. num. 4. ex ſuis ad actiones prauas Dei præfinitionibus Caluinus videret, vt Deum velle, eſſeque peccatorum abſoluté cauſam, & auctorem admitteret, nil ſtudioſius à ſe propulſare conatus eſt 1. Inſtitut. cap. 17. §. 3. *Ad modeſtiam quicumque erunt compoſiti, neque in præteritum de rebus aduerſis contra Deum frement ; neque ſcelerum culpam contra ipſum regerent. Nimirum, ſi inſtrumenti, quod ipſi ſunt, ſcelera ſua eſſe, non Dei impellentis vitio, vitioſas illa actiones prodire fatentur* : Obinde illud Lycomidis apud Plautum. *Deus impulſor fuit : credo Deos voluiſſe*, ſtatim carpit ; ſed ſe etiam, quoad primam eius effati partem, plane reprehendit : cogiturque, vt ſe (velit, nolit) reprehendat, quoad ſecundam præfat. lib. de æterna Dei prædeſtinat. cuſſo apud Genuenſ. anno 1570. *Inter omnes pios fixum hoc, & confeſſum eſſe debet : non eſſe cur ſuis peccatis ſocium Deum homines adſcribant, vel illo modo ſecum involuant ad partem culpæ ſuſtinendam* pag. 905. *Arcanum Dei conſilium, quo prouidentiſſimus fuerat hominis lapſus, quæ decet ſobrietate procul adoret fides noſtra.* pag. 946. *ergo cum iuſta de cauſa, licet nobis ignota à Domino procedunt quæ ſceleratè ab hominibus maleficia perpetrantur ; etiamſi verum omnium prima cauſa ſit eius voluntas, peccati tamen eum eſſe auctorem nego* : ſubinferius : *Tarpi quidem, & illiberali calumnia nos grauant, qui Deum peccati auctorem fieri obtendunt ; ſi etſi omnium quæ aguntur cauſa eſt eius voluntas.*

8. Id ipſum profiterur & contendit longa d. aduerſus Libertinos. Petrus Martyr eius ſectarius comm. in c. 1. ad Roman. impulſum hominum à Deo ad ſcelera admittit ; Deum verò peccare, authoremve peccati eſſe abſoluté mordicùs cum ſuo Præceptore negat : vtriuſque diſcipulus Theodorus Beza reſponſionibus cum ad Helthuſium, tum ad Caſtellionem Lutheranos ita habet aphoriſmo 8. *Non conſequitur ex iſtis* (quòd Deus impellat, ac poſitiua voluntate prædeſtinet nos ad actiones prauas) *vlla iſtarum blaſphemiarum : nempe, vel Deum eſſe auctorem peccati, ſiue delectari iniquitate : aut etiam velle iniquitatem, vel ſathanam aut homines male agendo obedire Deo cum quatenus male agunt, facere quod Deus vult* (in hoc poſtremum Caluiniſtæ à libertinis præſertim, etſi ſceleris præfinitoribus, agebantur) *ac proinde eſſe extra culpam. Abſint verò quam longiſſimè omnes eiuſmodi blaſphemiæ, non tantum à linguis, ſed etiam à cogitationibus noſtris* : eadem eſt eius aphoriſmo 18. ad 22. incluſiue ſententia, & Dei à malitia, & cauſatione, & voluntate abſoluta iniquitatis & peccati excuſatio ; etſi nos ad ſcelera peragenda poſitiua, nec ſolum permiſſiua, voluntate, vt aſſerit, prædeſtinet, ac irreſiſtibiliter impellat. Idem non ſemel docet Zuinglius Caluiniſta epiſt. ad Philippum Cattorum Principem c. 5. bis, ac ſemel rurſus, ac iterum ac pluries, c. 6. his præſertim : *Vnum igitur, atque idem facinus (puta, adulterium aut homicidium) quatenus Dei authoris motrix, impulſrix, opus, crimen non eſt ; quatenus autem hominis eſt, crimen eſt* : Philip. Melanct. annot. ad c. 9. ad Rom. *Nos docemus non ſolum permittere Deum creaturis, vt operentur, ſed ipſum omnia propriè agere, ſicut fatentur proprium Dei opus fuiſſe Pauli vocationem : ita fatemur Dei propriè opera eſſe quæ vorantur intermedia, vt comedere & bibere, ſeu quæ mala ſunt, vt Dauidis adulterium : conſtat enim Deum omnia facere non permiſſiuè, ſed potenter.* Locis tamen communibus tiçul. *de cauſa peccati ait : firmiſſimè, & vtraque manus tenendum, Deum nullo modo eſſe auctorem peccati.* Ratio autem, qua, & Caluinus eius & ſectarij à cauſalitate abſoluta Dei actionis prauæ per decretum ſuum efficax, & impulſionem antecedentem vſum libertatis noſtræ, vt vt eas agamus illationem neceſſariam ad abſolutam volitionem, & cauſationem peccati adeo conantur cum citatis tum aliis locis diuertere, quod ſcilicet nos Dei inſtrumenta ſimus, etſi neceſſariò & irreſiſtibiliter, non tamen coactè, ſed ſpontanee operantia, & in quæ proinde tota refundi actionis, & ſceleris culpa debeat : nos in Deum, qui vt pote inſtrumentorum horum Dominus, hac vtitur ſuo, atque ex iuſtitia eis, ad quæ velit, vti poſſit : friuola eſt, & quæ abſolutæ cauſationis peccati nedum ret portius illationem, quàm diuertat. Nam impellenti artifici, non inſtrumento irreſiſtibiliter eius impulſu euenti vitium operis merito tribuitur. Secunda apud ipſos frequens euaſio ; quod Deus nec peccare, nec velle iniquitatem deficiendo à iuſtitia poſſit ; creatura verò & peccare, & velle, cauſareque abſoluté, ac deficere à iuſtitia poſſit, adhuc eſt inutilior, & principij petitio. Siquidem

ex cauſatione,& volitione abſoluta materialis peccati,& cauſari,& amari abſolutè peccatum & malitiam infertur: imo non aliter amari cauſarique abſolutè à creatura poſſe peccatum, eiuſque malitiam poſſe: vnde nec Deum peccati auctorem,& amatorem eſſe nõ poſſe ſi materiale peccati præfiniat: quare ex hac aſſertione contra illud dogmæ de impotentia peccandi, & indefectibilitate Dei à iuſtitia, & ſanctitate præfinitores omnes materialis peccati impingere:& ſanè,vt referebamus q.1.cert.1.n.4.fine,vel obſcuratiſſimis Lutheranorum mentibus conſequentiæ huius claritas ità innotuit,vt eos errorem ſuum de præfinitione Dei ad materiale peccati retractare,atque irreuocabiliter eiurare compulerit. Sed ad inſtitutum præſens non de illationis huius legitimate oſtendenda is nobis nunc eſt;ſed hæreticos anathematiſmo recitato damnatos præfinitiones Dei ad materiale peccati,atque abſolutam in actiones prauas,prout à nobis etiam oriundas, tantummodo admiſiſſe,quin abſolutam peccati in Deo præfinitionẽ, & cauſationem admiſerint; imò verò expreſsè negarint,ac pro virili à Deo relegandam contenderint; & tamen damnati à Tridentino ſunt,vt Zumel aiebat. ergo,& Thomiſtæ, qui id ſolum aſſerunt: & id ipſum ſolum, quod hæretici ibi damnati negant,etiam inficiantur (qua velint ratione inficientur) Tridentino anathemate & fulmine tanguntur, vt nunc cõtendimus. Porrò,quæ ex definitionib. Innocẽtij, & ſucceſſionis eius Alexandri ſeptimi Pontificum cõtra præfinitiones ad materiale peccati induci hic poſſent ex parte ſolum neceſſariæ poteſtatis ac libertatis omni neceſſitate ſolutæ,atque abſolutæ ad non peccandum petenda eſſent: quæ tamen perſecuti late ſumus d.1.quare aliunde ſolùm hic præfinitiones ad materiale peccati impugnandas à nobis ſuſcipi præfatione diſputationis huius propoſuimus ne ageremus actum, & eadem repeteremus.

9. Vlterius præfinitiones iſtæ ad materiale peccati reiecit Tridentinum ſeſſ.6.c.11. ratione, qua iuſtis poſſibilia obſeruata præcepta probat. *Deus namque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur,& c. 13. Deus ni ipſi illius gratia defuerint, ſicut cœpit opus bonum,ita perficiet.* Atqui, ſi ante vſum libertatis iuſti, ab eoque prorſus independenter, Deus ex ſe ipſo è puraque libertate,& arbitrio ſuæ voluntatis præfiniat prædeterminatiuè materiale peccati,ſiue,vt actio praua à iuſto fiat, & prius quam ipſe deſeratur deſeret illum: nec opus, quod in illo cœpit perficiet; ſed deſtruet potius,quin ille ipſius gratiæ deficiat, prius nimirum: ergo præfinitiones ad materiale peccati,& definitionibus, & rationibus Tridentini aduerſantur. Minor probatur, & quoad primam eius partem primo: quia præfinitio illa prædeterminatiua prior cauſalitate omnino eſt libera actione praua etiam, prout ab homine qua,vt tali, ac nullo alio tenetur, ſine re ipſa, & amicitia Dei eiuſque gratia diſſoluitur: eſtque dubio procul hominis à Deo, non vtcunque, & ſolum permiſſiua ſuas arbitrio noſtro partes relinquente,ſed poſitiua,& maxima, inſenſiſſimaque deſertio, quin eius poteſtati, vt non deſeratur in actu ſecundò,atque irreſiſtibiliter cadat,locũ relinquat vllum, quoad ſecundam partem probatur: minor enim præfinitione prædeterminatiua ad actionem prauam,qua ſola reipſa loquendo gratia,eiuſque à Deo cœptũ opus,prius,& independẽter prorſus à noſtræ libertatis vſu (quo ſolum gratiæ deficimus) à Deo deſtruitur, quin eius gratiæ iuſtus deficiat, aut deſit:atqui opus cœptũ deſtruit, manifeſtum eſt illum non perficere: ergo Deus præfiniens materiale peccati non perficit iuſti cœptum opus, ni hic gratiæ ipſius defuerit ac deficiat: quare vtriuſq; capitis definitioni præfinitiones Dei ad materiale peccati aduerſãtur.

10 Porrò, quæ his argumentis reſponderi poterant de auxiliatione Dei ſufficienti,& præcluſa ſunt d.1.q.vlt.& locum non adeò facilem hic habent. Nam contendunt argumenta hæc non ſolum præfinitione hac prædeterminatiua ſufficienti Dei auxilio, ne à gratiâ, & amicitia Dei peccatũ eiuſque odium,& inimicitiã decidamus nos carere: verum, etſi ſufficiens auxilium adeſſe cum præfinitione hac abſolute poſſet à Deo amicitiæ, & iuſtitiæ deſertione ineuitabilem nobis inchoati, prius quidem,quam à nobis:ac rurſus opus iuſti cœptum deſtrui potius à Deo quam perfici, quin eius gratiæ iuſtus deficiat: cum pro priori ad eius deficientiam (eſto libere futuram ac ſubinde ex poteſtate non eliciendi actionem prauam auxilio ſufficienti facta) actualem Deus præfiniens irreſiſtibiliter prædeterminatiuè deſertionem hanc ex ſe,& à ſe ſolum ipſo, cœpit,atque ab amicitia deſciuit: Denique neq; hic,neq; hactenus ſolutiones Recentium Thomiſtarum ad efformata, tum ex ſcriptura, tum ex teſtimoniis Conciliorum argumenta,& illationes ex cauſalitate abſoluta Dei erga materiale peccati ad abſolutam etiam eius erga formale peccatum cauſalitatem ex inſtituto confutaui; nec niſi leuiter, & curſim recenſui: nec fuſius proponam,ac refellam certam.2. cum ex Patrum teſtimoniis eos refellam; quia,& eorum ſolutiones communes cum ſolutionibus Caluiniſtarum à Tridentino eadem in re damnatorum,atque item prædeſtinatorum fatalium & Priſcillianiſtarum, contra quos Patres pugnarunt eſſe videntur: ac ſubinde æquæ cum eis & Thomiſtis à Tridentino, & Patribus damnari, quoad rem præſentem,ac refelli: Tamen,quia & hactenus,vt quæſtione tota præſente teſtimoniis fere ad purum agere decreuimus,& quidquid rationis,& argumentorum in eis inueniatur referre potiùs, & inſinuare quam vrgere, euaſiones haſce explicatius proponere, earumque conuenientiam cum tentatis hæreticorum oſtendere,ac fuſius demum,fortiuſque cõfutare quæſtioni quartæ,quæ tota à ratione erit, reſeruauimus: in ea quippe rationes omnes Theologicæ,& naturales recitatis, ac recitandis Patrum teſtimoniis congruæ rigore Scholaſtico inſtruentur, & protrahentur,atq; earum effugia obſcurato præcludentur. quo fiet,vt eorundem repetitio faſtidioſa vitetur, atque vno labore argumenta omnia ab authoritate prioribus his quæſtionibus efformata ſimul confirmentur.

CERTAMEN II.

Patres præfinitiones ad materiale peccati conſone exhortent.

1 PRætereo conſulto teſtimonia, quæ Deum cauſam peccati abſolutè negant, etſi inde, nec materialis peccati cauſam abſolutè eſſe euidens,me iudice,illatio ſit; ſolumque attingã, quæ de præfinitione materialis peccati ſunt expreſſa, & rationes alias à libertatis neceſſariæ ad peccatum euerſione diſt.1. vniuerſim demonſtrata contineant. Clement.Roman.3. recognit pag.6. Petri Apoſtoli Simonem Magum Deo oppoſito errore damnâſſe refert, vt vidimus cert.1.n.1. & probat Clem. Alex.1. Strom pag. 65. *quoniam libera electio, & appetitio peccata primum inchoat, iure infliguntur ſupplicia*, & circa lib.med. *qui non prohibet liberã animæ electionẽ iuſtè iudicat* (electio autem libera materiale ipſum peccati eſt) *vt vel maximè quidem Deus nobis non ſit cauſa vitij.* Quibus duæ rationes continentur, quod alias Deus materiale peccati præfiniens, & nobis peccati cauſa abſolute eſſet, & iniuſte nos puniret, & poſt alia Deum permiſſiue ſolũ,ac non poſitiua earum actionum voluntate ſe gerere ait: *Diabolus autem cum liberum haberet arbitrium, & duci poſſet pœnitentia, & furari, ipſe quoque eſt, non Dominus, qui non prohibuit* id eſt impediuit,& lib.4.med. *Non eſt ergo exiſtimandum eum operando exercere affectiones. (Nec enim hoc cogitare licuerit) ſed non prohibere eos, qui eas exercent perſuaſum habere conuenit*,& Sanct. Dionyſ. Areopagit.4. de diuin.nominib. Deum mali auctorem negat & epiſt.vlt. ad Ioann. Euang. init. *iniqui diſcipulos ex vrbibus expellunt qui ſibi ea,quæ meriti ſunt,retribuunt.* Expulſionis actione, & infra: *Neque enim in ſæculis,quæ ventura ſunt,cauſauerit Deus iuſtarum meritarũ à ſe ſecretionum,ſed ij qui ſe penitus à Deo ſecreuerint.* Et rurſus Clemens Alexand. 1.Pedag.c.8. *culpa eſt eius,qui eligit, in Deum autem culpa conferri nequit* Orig.4.cont.Celſ.poſt med.cum Celſo conuenit in eo, quod mala ex Deo non ſint, quod autem eorum cauſa ſit materia,quæ verſatur circa mortalia falsè ab ipſo aſſeri ait. *Nam ſua cuique* (inquit) *ratio eſt exiſtentis in ipſo malitia: quæ quidem malum eſt, mala quoque actiones, quæ ex ea proueniunt.* Euſeb. Cæſar.6. præparat. Euang.c.5. *impius profectò iudicabitur: imò verò peſſimus omnium,qui à Creatore vniuerſi alios ad adulteria alios ad rapinas, alios ad alia vitia* (vbi nota vitia,& peccata abſolute dicta pro eodem atque turpes ipſas actiones, & materiale peccati indiſcriminatim à Patribus dici, & vſurpari) *impelli arbitrentur: vnde ſequitur, aut hæc peccata non eſſe, aut peccandi cauſam in Creatorem referri*: quo dogmate, *nihil ſceleſtius cogitari*

posse: infra concludit, & sub medium fouteem, & naturginem nostrorum malorum, neque ex initio naturæ, neque in extrinsecis esse, [solummodo autem in libero animi motu, quando non secundum naturam, sed à regia extens via sponte (Dominus enim sibi animus est) præternaturâ fertur. *c.9. subinit.* Prophetiæ de Iuda diligentius verba examinata non fuisse Deum causam proditionis obtendunt, sed solùm significasse, quod præuiderat ex malignitate eius futurum:] quibus similia de aliis actionibus prauis à Deo præuisis subinferens adiungit. Lactant. de ira Dei c.14. docet bonas nostras voluntates, & affectiones à Deo esse: de malis autem inquirit c.15. init. an diuino aliquo instituto (quod prauum fore supponit) prouenirent, & tam ibi, quam c.24. & 25. ex nostro libero arbitrio & eligendi potestate solummodo prouenire. Tertull. exhort. ad castit. sub init. *Si quæris unde veniat ista voluntas, qua quid volumus contra Dei voluntatem, vt dicamus ex nobis ipsis.* de Trinit. post med. *qua à bono instituto instituta sunt aliud quàm bona esse non possunt: ex quo omne malum facessat à Deo. Neque enim potest fieri, vt sit initiator, aut artifex vitiosi mali operis, qui nomen sibi perfecti vindicat, & parentis, & iudicis, maximè cum omnis mali oneris, & vindex sit, & index.* vbi tres tangit rationes q.4. perlequendas Cyprian. ad Demetrian. sub init. & lib. de vnit. Eccl. seu simplic. Prælator. vers. med. act. prauas, ac perfidiam ab vnitate discordem, non Dei voluntate, sed permissu, & patientia, solum à nobis fieri docet.

2. Epiphanius hæresi 24. post med. id, [*& vidit cuncta quæ fecerat; & erant valde bona*: dictum aiunt ostenderetur, *quod malum non haberet fundamentum, neque ab initio exitiis prius, quàm ab homine initium sumeret.* Repetit hæresi 42. sub tit. ex epist ad Galat. confut. 6. & hæresi 66. Ecclesiæ Dei characterem esse ait: *Fateri Deum penitus alienum, & impermixtum à malo culpa*, & qui impermixtus, & alienus, si se efficaci præfinitione, vnde mali eius initium, actionibus turpibus immisceret: infra: *iuxta permissionem liberi arbitrij omnibus propria voluntate vti concedit, vt quisque, quod voluerit faciat, quod ipse quidem malorum causa non sit.* Futurus sanè, si voluntatem prauam, non permitteret solum, sed fieri à nobis (præsertim efficaciter, & irresistibiliter) vellet. Damasc. 2 fid. c.25. post med. actionum, quæ à nobis fiunt principium disquireas, si earum homo principium non sit. *Non enim inquit est fas Deo adscribere quandoque turpes, & iniustas actiones fore*: quare, & ibi, & iterùm c.26. earum arbitrium nostrum principium esse concludit. Gregor. Nyssen. seu potius Nemesi. 7. Philosoph. c.11. seu de animæ facultatibus c.39. ante med. *Nec fas est Deo adscribere nuspiam interdum actiones, & iniquas, neque necessitati*: sed copiosissimus contra simulmodi præfinitiones extat toto illo fragmento epistolæ suæ ad Constantium quendam recitato à nobis d.1. q.2. cert.2. n.6. Ex quo illa præsertim *quæ est ista libertas, vbi hoc solum datur velle, quod puniat, & illa inter homines à recti cordis affectu qui à subiecto exigit, quod in potestate non tribuit*: & iterùm: *Ad periculum, & gehennam non imperio aliquo, sed sponte deuolumur.* Rursus: *non erit iusta retributio: quæ per supplicia refertur, necessitate peccantibus.* Præterea: *Potiùs nolis in superna admonitione, quo vespicit, si aliud velle non licuit?* Dixerat autem fragmenti recitati initio tententiam hanc de necessitate electionis præter (etsi electioni locum relinquat) *Schismaticam esse, & quæ iuxta Apocalypsin scriptas habet in fronte blasphemias*: vtique quas notatis proximè verbis recensei, & de libertatis, & virtutis, meritique subinde euersione, & retributionis iustæ à Deo exitio quas ibi deducit. Porro de actionibus suis motibusque animi quos, vel inuitus Apostolus patiebatur, ait: *Non ego operor, sed quod in habitat in me peccatum.* ad Rom 7 vbi Chrysostom. homil. 13. *Omnia ad voluntatis proprietatem referuntur*, non ad naturam: eique inuita adeo eiusque opera: *quod verò ex nobis est illarum est motio, qua eo ducit quo nos vtiq; velueimus.* Homil. 14 in 8 ad Hebræ. ante med. *nihil fuisse à nobis primum inuitere mala ipsa, inquit, primi non manserunt.* Homil de inscrd. arbores post homil. in Genes. *Manifestum est Deum noluisse Adam peccare, qui voluit, cum ante delictum præstruere. Potuit Adam Deo parere: sed noluit, qui consentire diabolo voluit* eece voluntatis comedendi, ad quod à diabolo inuitabatur confessim, qui purum materiale peccati est, nolitorem, vt sic loquar, ac non volitorem, nedum præsitorem Deum. Homil. 42. ad populum colum. penult. ad Psal. 120. *Ne des in commotionem pedem tuum.* hic pollicetur. *Non dixit, ne commoueatis, sed ne des. igitur in nostra est data non in alterc. Nam si fuerit animus stabilis, & immotus non commouebimur.* homil. 23. in acta. *Nullus dicat Deus mihi auctor malorum est.* Subditque. *satius fuerit se cruciari desolli, quam Deum audire talia ter no.* Theophylact. ad id, & *vnus ex vobis* (à me electis, *diabolus est*, inquit, *quamvis esset ex Sillo Choro, Iudas, attamen sua voluntate* (quæ materiale parum peccati est, *malignus inuentus est.* Non Dei potius ad illum eligentis quare subinfert: *igitur voluntate* [cuiusque nostri, *mala, & nascuntur, & crescunt.* Anastat. Nicæn proverb. 9 *stultitia supplantat eos qui sine, & contra Deum seruet animo suo.* q.49. in fer. 5 ex Chrysost. merito inculari impium ait. *Homo enim* [quæ vt ipse legit] *perdit vias suas, & in Deum, tanquam in auctorem confert: habet liberum arbitrium sua salutis, aut exitij.*

3. Cyrill. Alex. 11. in Ioan. 21 fine. [Si ad diaboli laqueum ponte, ac negligentia nostra venimus, quem ipsum potiùs, quàm nos ipsos, criminabimur? nonne hoc est quod Salomon dixit (proximè) quod si prout eos æqualiter alijs discipulis saluatoris auxilium non habuisse (se prodereti) frustra hæc à nobis diceretur. Sin autem non minus, quàm cæteri diuina gratia, regebatur, sed tamen ipse iudicio in profundum perditionis delapsus sit quomodo etiam non seruauit eum Christus] Ephrem. Syr. de ira (partiali ad Monach. Nitriot. p.93. t.1. Biblior. *Originem peccati, non à Deo sed à nostra libertate esse docet.* Olympiodor. in Eccles. c.2. colum.2. *quod qui studet circa ea quæ vana sunt & se se voluptatibus tradunt, exultari non sinunt carentiæ ratione fortuna motum, eoque sua necessitatem. Humanæ siquidem actiones propriè sunt ab anima & ab insita nobis libera potestate.* Nazianzen. in laud. Athan. med. *A quibus* (proindentiæ Dei conservationi, medijs traditionibus) [non ille quidem ad malum excitatus est, Deus enim nullo modo est causa mali quippe natura bonus, sed ipse eius est qui elegit, haud tamen ab impetu boni ad malum propositio repressus est à Deo, à quo neutiquam impulsus.] Similiter scribit orat 40 in cam. Comment. pecul. vers. medium hæc Nicetas. Alia à nobis ponita sunt, vt iram, cupiditatem, libidinemque comprimere, vel illidem succumbere. Quarum igitur vtrum arbitrium penes nos est, harum causas cæteris ne cõquiras: verum hoc pro certo habeas, id, quod propria malum est à libera, & voluntaria à bono auersione originem ducere. *Item conser. monast. c.3. post med. cent. Manich.* Vt enim luculenta quædam res, ac per se bona equus est, quo is natura ferocior, & præstantior haberi solet: tollere tamen penitus eget moderatoreque, ira, inquit, cor cuiusque passiones vehementes tamen, atque arbitrio, cuius solum ignaua, & vtio in actus prauos profiliunt, item ait, si cuiusmodi essent affectiones illæ corporis, quæ ab animo domari non possent, merito culpa in corpus posset transferri. Si verò mentem sunt multi, quorum studijs victæ illæ cessere, nequaquam ab iis corpus culpatur (*ac subinde nec eius author Deus*) qui ipsum, tanquam vitiorum auctorem traducere non dubitant: sed negligentiæ culpa in eo est, cui delatum corporis imperium est.] Et quidem corporis passiones, etsi nos ad actiones prauas solicitent, ac impellant, non eos nobis præfinunt prædeterminatiuè, & irresistibiliter: iure igitur in ea illa præhinientem Deum, vt in auctorem, & opificem, & earum vitium refundere tur. & homil. 1. de opere sex dierum A Deo malum perfluxisse prius non est dicere Athanasium erat condola sub init. Sic probat, Deum non esse nostrorum scelerum authorem. *Non enim ex his malum ne quæ in eo sunt, neque per eum alioqui pro bono haberi non posset: cum enim, rectaneam contrariam naturam habeat* (quod Deo summè perfecto, purissimoque bono repugnat) *aut esset auctorque malorum existeret.* Hos Patres, & reliquos tantam hoc reclamantes testem, ac pluries in eandem sententiam conturbimus sequentibus, vbi alia ex Patribus instruamus contra præfinitiones has ce argumenta.

4. Sed nũc audiamus Mag Leonem de Iudæ proditione, & atrocitate Iudæorum in Christum Dominum rem hanc laculentissimè docentem term. 1. 2. *Iudæ sibi sunt materia ruinæ & causa perditionis, sequens diabolum ductorem, & nolens Christum habere Rectorem*: vtique in Magistri proditione Serm. 16. c.3. init. *Non inde processit voluntas interficiendi, vnde moriendi. quod Dominus in Christus furorem frementis pati voluit, in nullo certè crimine auctor negari vult.*

vt

vt vellent, ſed ceſſit vt poſſent, non humana ſolum, ſed & diuina ſua voluntate, ita enim ibidem ſcribit: *numquid iniquitas perſequentium Chriſtum ex Deo eſt orta complicium? & illud facinus, quod omni maius eſt crimine, manus diuinæ præparationis armauit? non hoc plane de ſumma iuſtitia ſentiendum eſt*: ac rurſus ibidem, *Non enim impias furentium manus immiſit in ſe Dominus, ſed admiſit. Neque præſciendo, quod faciendum erat, coegit, vt fieret, cum tamen ad hoc carnem ſuſcepiſſet, vt fieret.* Serm. 18. de ieiun. Septim. menſ. ſub init. ad Eccleſ. 18. [Poſt concupiſcentias tuas ne eas, & à voluntate tua auertere, expendens ait: cum autem ſint in animis hominum malæ bonæ concupiſcentiæ, & laudabiles voluntates, quid eſt, quod iubetur, vt noſtris non conſentiamus affectibus: niſi, quod ab illa concupiſcentia prohibemur, & ab illa voluntate reuocamur, cuius ortus ex nobis eſt, & ideo mala pronunciatur, quia noſtra eſſe conuincitur. Ad diſtinctionem igitur concupiſcentiarum, quæ ſunt ex Deo bene nomini dictum eſt, vt quas cognoſceret proprias, ſciret eſſe vitandas.] Meritò ergo Dominus noluit in oratione, quam tradidit nos ad Deum dicere: fiat voluntas noſtra; ſed fiat voluntas tua. *Hoc eſt non alia, quam caro incitat, ſed quam ſpiritus inſpirat*, & tandem actionem prauam noſtram, & voluntatem prauam nullatenus ex Deo eſſe, ſed omninò ex nobis prouenire definiuit Leo ipſe, Concilium Arauſicanum ſecundum, vbi ea propoſitio probata Patribus fuit, & eius contradictoria damnata, Apoſtolica ſua approbans authoritate; merito ergo eius nomine Cathedra, & fides ſucceſſor Leo Papa 9. epiſt. ad Petrum epiſcopum. *Credo*, inquit, *Deum credo velle ſolummodo bona*. Gelaſ. Pap. 1. epiſt. ad Epiſc. Perpic. poſt med. id ad Philip. 2. *Deus eſt qui operatur in nobis, & velle & perficere pro bona voluntate* dictum ait. *Ne etiam in mala voluntate, & velle, & perficere Deus putaretur operari.* Anſelm. de caſu diaboli c. 27. & 28. [Negat eum vllam aliam habuiſſe cauſam, qua impelleretur vel traheretur; ſed ſibi, vt ita dici poteſt, efficiens fuit, et effectus. *Ac de praua eius voluntate infrà.* Non ſolum hoc habet aliquis à Deo, quod Deus ſponte dat; ſed etiam, quod iniuſtè rapit Deo permittente, & ſicut dicitur Deus facere quod permittit fieri: ita dicitur dare, quod permittit rapi, quoniam igitur permittente Deo malus vſus eſt poteſtate à Deo ſponte data, à Deo habuit vti, quod non eſt aliud, quam ipſum velle. Non eſt enim aliud velle, quam vti poteſtate volendi: ſicuti idem eſt loqui, & vti poteſtate loquendi.] *Pende verba* permittendi, iniuſte rapiendi, ac non ſponte dante Deo velle & vſum prauum poteſtatis à Deo datæ ſponte, quod Deo, non ſolum ex parte ſua, non volente abſolutè, nedum efficienter præfiniente, ſed nolente abſolute, potius, & vt ſic loquar, inuito, & coacto prauas voluntates (quæ materiale peccati ipſiſſimum ſunt) ab hominibus concipi, & prodire & 6. de concord. ait, ſicut Deus dicitur *indurare, cum non emollit, inducere in tentationem, cum non liberat, ita & malos prædeſtinare, cum non corripit.* Eucher. Lugdun. de quæſtionibus difficilibus vtriuſque teſtamenti nihil aliud excæcationis, & obdurationis à Deo verbis, quam ſolam eius permiſſionem perſiſtentiæ in prauis affectibus, & actionib. hominum ſignificari ait: *quia nec compellit, nec adiuuat, ſed deſerit tantū.*

5. Gregorius item Summus alter Pontifex cognomento magnus frequens in eadem ſententia fuit lib. 2. Moral. c. 6. [Satanæ voluntas ſemper iniqua eſt, ſed nunquam poteſtas iniuſta: quia à ſemetipſo voluntatem habet; ſed à Domino poteſtatem, quod enim ipſe inique appetit hoc Deus fieri, non niſi iuſte permittit. Vnde bene in lib. Reg. dicitur Spiritus Domini malus irruebat in Saul. Ecce vnus, & idem Spiritus, & Domini appellatur, & malus: Domini, videlicet, per licentiam poteſtatis iuſtæ, malus autem per deſiderium voluntatis iniquæ quod deſiderium, & voluntatem ſemetipſo habet non à Domino, ſicut ab eo habet poteſtatem, & lib. 13. c. 6. alias 9. id à Iob c. 17. de Sathana dictum: conuulnerauit lumbos meos *ſic expendit.* Antiquus hoſtis, quia nos ad culpam, ſine noſtra voluntate non rapit, nequaquam lumbos noſtros vulnerare, ſed conuulnerare dicitur: quia hoc, quod ille male ſuggerit nos ſequētes ex voluntate noſtra implemus, & quaſi cum ipſo pariter vulneramus, quia ad perpetrandum malum ex libero ſimul arbitrio ducimur.] Tria hic pende perpetrationem mali ex arbitrio noſtro ſola actione, & affectione prauæ voluntatis fieri. Secundò ad eam, ſolam dæmonis ſuggeſtionem totam eſſe, non ad malitiam, ſeu formale peccati, cuius propoſitione nos, ab ſcelere potius auerteret, vt boni Angeli faciunt, quā illud nobis ſuggereret faciendum. Tertium, ideò dæmonē culpā, ſeu actione praua, vt dixit, nos minime vulnerare, ſed conuulnerare, quia nos ad illam ſine noſtra voluntate non rapit. Cum autem nos Deus præmotione ſua prædeterminatiua, ac prorſus noſtræ voluntatis libero vſu (quod ibi noſtræ voluntatis nomine Gregorius ſignificat, & poſtmodum illis (ex libero ſimul arbitrio explicuit) ad actionem prauam (atque, ſi opus etiam eſſet ad Gregorij ſententiam) anteriùs, ac ſubinde ad formale ipſum, & malitiam, ac peccatum abſolute tale irreſiſtibiliter prorſus rapiat, non conuulnerator ſolum, vt dæmon, ſed vulnerator potiùs ex ſententia Gregorij dicendus iure, & abſolute erit: ſed quia hac diſputatione permittimus eiuſmodi præmotionē, ſuas adhuc partes arbitrio, & libertati noſtræ relinquentem, teneatur Deum in actionibus prauis e Gregorij ſententia non minus, ſed potius, quā ſatanam nos conuulnerare, à Præfinitoribus hiſce admitti debere. Homil. ſuper 9. in Ezech. ſub init. *Sciendum eſt* (inquit) *quòd mala noſtra ſunt, bona autem, & omnipotentis Dei ſunt, & noſtra: quia ipſe nos præuenit, vt velimus,* bona efficit: ergò nos, vt velimus mala non præuenit, nedum prædeterminatiuè præfinit; alioqui, & mala non noſtra ſolùm, ſed & Dei contra Gregorium, imò & contra Patres, Concilia, & dogma Catholicum eſſent. Hieronymū in eandem ſententiam recitauimus ſuprà q. 1. Vbi Deum minime ad actiones turpes nos vllatenus tentare aut impellere, ſed, vt eum non permittere: nec nos aliter indurare, aut excæcare ex eius teſtimoniis oſtēdebamus, plura quæ ex ipſo deinceps addimus. Hæc modò ex 3. in Matth. ad id c. 18. *væ autem homini illi, &c.* vbi ait: *Nec eſſe eſt enim venire ſcandala; væ tamen eſt illi homini, qui, quod neceſſe eſt, vt fiat in mundo, vitio ſuo facit, vt per ſe fiat.* Fit autem actionibus ipſis ſcandalum in mundo homicidiis, &c. nam de formali metaphyſico vix vnus, aut alter metaphyſicus cogitat: & quidquid actioni in his circunſtantiis vt à nobis eſt ſuperaddit, rationis figmentum eſt. Ambroſ. de Cain & Abel, 2. cap. 7. [Ipſius fratricidij ad te conuerſio eſt: non enim frater ei adijcitur; ſed error adſcribitur, cuius ipſe ſibi author eſt, in te inquit reuertetur crimen, quod à te cœpit. Non habes in quo neceſſitatem magis, quam mentem tuam arguas.] *pende*, fratricidium, & cœpit, & neceſſitatem magis id eſt vlterius. 1. Hexamer. c. 8. inter plura eradicari hanc (culpam) vult Deus de animis ſingulorū: quomodo ipſe eam generaret, cum clamet Dauid Propheta (deſinite à malitiis veſtris, & iterum, quomodo ergo ei initium à Domino damus? perpende eradicari, *& ponit per te radicem prauæ actionis, ex qua ineuitabiliter malitia ſuccreſcat, & initiū eius in Deo, ſubinde eſt, & poſt med.* intus author erroris intus clauſus in nobis metipſis *infra*: Tu ipſe cauſa es improbitatis, tu ipſe dux flagitiorū tuorum, atque incentor criminum: vtinam te ipſe non impelleres: vtinā nō præcipitares vtinā non inuolueres ſtudiis immoderatiorib. aut indignatione, aut cupiditatib. *Bernard. de gratia & lib. arb. col. 5. fine*, ipſum (*arbitrium*) vt eſſet creans gratia fecit: vt proficiat ſaluans gratia facit, vt deficiat ipſum ſe deiicit, itaq; liberum arbitriū nos facit volentes: gratia beneuolos, ex ipſo nobis eſt velle; ex ipſa bonū velle, quod dixerat proficere, atq; velle malū oppoſite, quod vocauerat deficere ex ipſo etiā arbitrio, vt dixit.

6 Omnium autem in hac ſententia copioſiſſimus vbiq; Auguſt. 5. de Ciuit. c. 8. ante med. A Deo ſunt omnes poteſtates, quamuis ab illo non ſint omnes voluntates *cap. 9. poſt med.* Sicut enim omnium naturarum creator eſt, ita omnium poteſtatum dator eſt nōn voluntatum. Malæ quippe voluntates ab illo non ſunt; quoniam contra naturam ſunt, quæ ab illo eſt. *lib. 11. c. 1.* Sicut Deus naturarum bonarum optimus creator eſt, ita malarum voluntatum iuſtiſſimus ordinator; vt cum male ille vtūtur naturis bonis, ipſe bene vtatur, etiā voluntatib. malis lib. 12. c. 6. ſub init. malæ voluntatis, quæ mali ſeu peccati omnis initium eſt, efficiens eſſe nihil contendit, quia defectus potius, quam effectus eſt, vt inferius ex aliis Patribus dicemus. & concludit, *quis ita deſipiat, vt dicat, quod bona voluntas Dei faciat voluntatem malam?* ſolumque è libero noſtro arbitrio venire ait: quæ confirmat c. 7. & 8. & c. 9. init. concludit. *Mala voluntati efficiens naturalis*, (vel, ſi dici poteſt

eſſentialis) ſeu determinata nulla eſt cauſa: *ab ipſa quippe incipit ſpirituum mutabilium malum. lib. 14. c. 11.* [Bona voluntas opus Dei: cum ea quippe creatus eſt homo. Mala vero voluntas prima, quoniam omnia mala opera præceſſerit in homine defectus potius quidam fuit ab opere Dei ad ſua opera, quam opus vllum Dei.] Cuius planè opus eſſet, ſi illam, vt faceremus, faceret, adhuc non irreſiſtibiliter. Maximè in Auguſtini phraſi vſitatiſſima, qua bonum, quod in nobis, vt faciamus, facit, Dei potius, quam noſtrum opus dicit, illud ſolum producam, c. 10. de prædeſtin. Sanct. *Quando promiſit Deus in ſemine eius* (Abrahæ) *fidem gentium, &c.* [Non de noſtræ voluntatis poteſtate; ſed de ſua prædeſtinatione promiſit. Promiſit enim, quod ipſe facturus erat, non quod homines: quia, etſi faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, vt ipſi faciant, quæ præcepit, non illi faciunt, vt ipſe faciat, quod promiſit. *Præfato in Pſalm. 29.* Non voluntatem nocendi deſuper dari, ſed poteſtatem, *de ſpiritu & lit. c. 31.* Nuſquam legimus non eſt voluntas, niſi à Deo: & rectè non ſcriptum eſt, quia verum non eſt. Alioquin etiam peccatorum, (quod abſit) Author eſt Deus, ſi non eſt voluntas niſi ab illo. *Vide à materiali ad formalis cauſationem aſſertam ab Auguſtino illationem, & rationem ſubiunctam,* quoniam mala voluntas, iam ſola peccatum eſt, nihilque aliud, etiamſi deſit effectus exterior, *defectu executiuæ poteſtatis 2. de peccator. meritis & remiſſ. c. 18.* Malam voluntatem ad authorem Deum eſſe referendam, nefas eſt dicere. *Rurſus*: Si ergò voluntas, aut bona eſt, aut mala: & vtique malam non habemus ex Deo, reſtat vt bonam habeamus ex Deo, *iterùm*, quod à Deo nos auertimus, noſtrum eſt, & hæc eſt voluntas mala. *& 1. ad Simplician.* Obduratio Dei eſt nolle miſereri, vt non ab illo irrogetur aliquid, quo ſit homo deterior, ſed tantum quo ſit melior: actio verò praua aliquid eſt, quo homo fit deterior. *Comment. in Pſal. 7. & 11 in Geneſ. c. 9.* Sic eos fecit, vt eis relinqueret, vnde aliquid facerent: quo, quidquid etiam culpabiliter, eligerent, illum laudabiliter operantem inuenirent: à ſe quippè habent voluntatem malam. 2. de nuptiis c. 28. & q. 53. Ex octog. tribus, & de duabus animabus c. 10. 11. 12. & enarrat. in Pſalm. 68. colum. 3. & trib. totis libris de lib. arbitr. noſtro fuſe variis argumentis idem oſtendit (præſertim lib. 3. c. 13.) poſteà à nobis attingendis. Denique cum Pelagiani Auguſtinum apud vulgus diffamarent quaſi fati ad actiones noſtras aſſertorem, eo quod ex neceſſitate prædeſtinationis, & gratiæ Dei ad bene operandum ab eo aſſerta, arbitrio libertatem auferri nimis ſtolidè ipſi putabant, vt vidimus Controu. 2. & quaſi eius verba referrent. *Si prædeſtinati eſtis reiiciendi*; ita ille teſte Proſpero ad excepta Genuenſium cap. 10. temperat, ſiue potius ſententiæ ſuæ à Pelagianis corruptionem emendat, vt & prædeſtinationem, quam ipſe neceſſariam ad pie viuendum, nec fatum, nec fatalem neceſſitatem eſſe oſtendat: & neque ad actiones noſtras prauas eſſe vſquam à ſe admiſſas probet: atque in hunc modum vitiatam à Pelagianis ſuam ſententiam, & genuinum textum recognoſcit: *Si qui autem obediunt, ſed in regnum eius prædeſtinati non ſunt, temporales ſunt: nec vſque ad finem in eadem obedientia permanebunt*, vtique non ex prædeſtinatione, inobedientia adhuc, in eius ſententia cum illius libertate componibili (ne dum cum antecedenter nos neceſſitante prædeterminatiua præfinitione) prouenire illam admittit; ſed ſolum ex defectu prædeſtinationis ad regnum, & perſeuerantiam in obedientia, & 2. contra duas epiſtol. Pelag. prædeſtinationem à ſe aſſertam, nec fatum eſſe, nec fatalem claudere antecedentem neceſſitatem his inter alia demonſtrat. *Deinde fati aſſertores, & bona, & mala hominum fato tribuunt. Deus autem in malis hominum merita debita retributione perſequitur: bona verò per indebitam gratiam miſericordi voluntate largitur: vtrumque faciens, non per ſtellarum temporale conſortium; ſed per ſuæ voluntatis, & bonitatis æternum altumque conſilium*: vbi erga hominum ſcelera ſuppoſita ſolum etiam ab ipſis facta tantummodo Dei voluntatem poſitiuam verſari docet vt puniat, non verò, vt non dum facta ab eis ponantur ac fiant; ſicuti erga bona miſericors verſatur vt fiant idque adeò in ſua doctrina exploratum eſſe ſupponit, vt inde fati ſibi impoſiti calumniam, quæ ad praua etiam opera ab eius aſſertoribus extendebatur, ſatis apertè à ſe excuſſiſſe arbitraretur: & mentio quidem celebratiſſima ſiquidem eius ſententia illa eſt l. 5. de Ciuit. c. 10. *Neque ideò peccat* (malus) *quia Deus illum peccaturũ præſciuit; imò ideò non dubitatur ipſum peccare cũ peccat, quia ille, cuius præſcientia falli nõ poteſt, non fatum, non fortunam, non aliquid aliud* (ecce præmotionem cũ omnib. aliis excluſam) *ſed illum peccaturũ eſſe præſciuit.*

7. Etſi autem Auguſtinus mentem in re præſente ſuam nõ adeò apertè nobis tradidiſſet, eius diſcipuli addictiſſimi nulli de eius ſententia dubitationi locũ relinquerent, cum in eandem ſint doctrinam adeò frequentes. Fulgent. 1. ad Monim. c. 5. ait prædeſtinatos aliquos in interitum culpæ minimè fuiſſe, ſed ſolũ pœnæ, & c. 19. init. *Mala voluntas noſtra non pertinet ad optimum creatorem. Ad voluntatem igitur malam Deus hominem non prædeſtinauit: quia eam homini daturus ipſe non fuit: quomodo enim Deus hominem, quem ad imaginem ſuam fecit, prædeſtinaret ad malam voluntatem quam ipſe non fecit? Iſti ergò, qui ſe elongant, & fornicantur à Deo, vtique peccando pereunt per ſuam malam voluntatem, quæ non eſt ex Deo* c. 24. init. *Deus itaque omnia opera hominum, ſiue bona ſiue mala præſciuit: quia eum latere nihil potuit; ſed ſola bona opera prædeſtinauit, quæ ſe in filiis gratiæ facturum præſciuit.* infrà: *præſciuit enim voluntates hominum malas, & bonas: prædeſtinauit autem, non malas, ſed bonas.* c. 16. init. *Deus non eſt author malarum cogitationum* med. *cauſam iniquitatis ſuæ ex propria homo habet voluntate.* Ac rurſus, *vaſis autem iræ nunquam Deus redderet interitum, ſi non ſpontaneum inueniretur homo habere peccatum: quia nec Deus peccanti homini inferret iram, ſi homo ex prædeſtinatione Dei cecidiſſet in culpam.* c. 27. ante med. *ſcriptum namque eſt* (Prou. 4. *vias, quæ à dextris ſunt, nouit Dominus peruerſæ autem ſunt, quæ à ſiniſtris ſunt. Vias ergo, quas Deus fecit nouit, quas non fecit, perdidit: quia eas non nouit* (nempe approbationis Scientia quæ eius de voluit voluntatẽ) *vnde ſcriptũ eſt* Pſalm. 1. *Nouit Dominus viam iuſtorum & iter impiorum peribit*, conſonant hæc iis, quæ dixerat c. 13. *Potuit, ſicut voluit, prædeſtinare quoſdã ad gloriam quoſdam ad pœnam; ſed quos prædeſtinauit ad gloriam prædeſtinauit ad iuſtitiam, quos autem ad pœnam, non prædeſtinauit ad culpam. Poſſet enim peccatum aliquod ex prædeſtinatione Dei eſſe, ſi poſſet aliquis hominum iuſtè peccare. Nullus autem hominum iuſtè peccat, quamuis eum Deus iuſte peccare permittat.* Vt vero eum nõ de formali, ſed de materiali peccati, ſiue opere ipſo prauo locutum videas; ſubdit inferiùs, *in Sanctis coronat Deus iuſtitiam, quã eis gratis ipſe tribuit, gratis ſeruauit, gratiſq; perfecit: iniquos autem condemnabit pro impietate, vel iniuſtitia, quam in eis ipſe non fecit: in illis enim opera ſua glorificat, in iſtis autem opera non ſua condemnat.* c. 21. [Si enim, cum à Deo fieret homo, ſic erat in præſenti opere Dei bonus, vt in prædeſtinatione eius eſſet malus, procul dubio Dei opere malus futurus erat, à quo ad peccandum prædeſtinatus fiebat: vbi ſtatim illa conſequenter abſurditas, vt dicatur: quia Deus de quo Propheta dicit (qui fecit quæ futura ſunt) in ſe habuit (quod abſit) iniquitatis originem, ſi hominem à ſe factum ipſe prædeſtinauerit peccatorem. Prædeſtinatio enim eius præparatio eſt operum eius, & ſicut competit Deo bono, vt cauſa ſit totius operis boni; ſic incongruum eſt, vt impetretur cauſa cuiuſlibet operis mali. *lib. 1. c. 20.* Ad hoc autem non eſt prædeſtinata rationalis creatura: neque enim eſt alia prædeſtinationis, niſi operum eius æterna præparatio; in qua nullius cauſa mali poterit inueniri: quia ex voluntate Dei nunquam proceſſit origo peccati. *c. vero 23.* Hanc itaque (*malam Adæ voluntatem*) ſi nondum peccanti homini tribuit (*Deus*) ipſe (quod abſit) author iniquitatis extitit, qui malam voluntatem dedit homini bono, per quam peccans æterno mereretur puniri ſupplicio, & vbi eſt: quia Deus mortem non fecit, &c. Si autem malæ voluntatis iniquum [illegible] homini non tribuit, ſed retribuit, &c. c. autem 30 Proſperi ac c. 14. gallorum reſponſum iam recitandum, & eandem ſententiam 14. laudat. Denique lib. de incarnat. & grat. Ieſu Chriſt. c. 10. *Non eſt enim in homine via ſua quam habet ex Deo: ſed viri eſt, vt corrigat viã ſuam, quã habet ex ſe.*

8. Proſper Auguſtini diſcipulus, ac doctrinæ eius vindex acerrimus ex Auguſtini doctrina ad obiectiones contra ipſum factas reſpondit, vt Auguſtini opus putatum non immeritò fuerit, atque inter eius opera extet, ſub hoc ti-

Digitized by Google

tulo. *Ad articulos ſibi falsò impoſitos* eſt autem Proſperi ſub titulo. *Ad obiectiones Vincentianas* in earū 4 inſaniæ, & irrationalitatis duo, hæc notat. *Deum velle vt diabolo ſeruiatur.* item: *Deus creat plurimos homines, vt non Dei, ſed diaboli faciant voluntatem:* vtrumque autem præfinitione prædeterminatiua materialis peccati, ſiue, vt homines operationes prauas facerent præſtaret, erat obiecto 5. *Quòd peccatorum noſtrorum Author ſit Deus, et, quod malam faciat voluntatem hominum, plaſmetq; ſubſtantiam, quæ naturali motu non poſſit, niſi peccare.* Pende *motum naturalem* & *malam voluntatem*, quæ materiale peccati iuxta præfinitores ſunt. Reſpondet autem: [Deum iuſtum, bonum, ſic humanæ ſubſtantiæ, exteriorumque ſenſuum nouimus creatorem, vt prorſus ab illo ſit, quidquid pertinet ad naturam, & prorſus non ab illo ſit, quidquid contra naturam eſt, de quo mors, & omnia, quæ mortis ſunt, oriuntur:] Vtrumque autem actio praua, ſeu materiale peccati habet. Ad 9. Obiectionem, quæ erat: [*Quod omnes illi fideles, & Sancti, qui ad æternam mortem prædeſtinati ſunt, quando ad vomitum relabuntur, vitio quidem ſuo hoc facere videntur: ſed ipſius vitij cauſa eſt diuina prædeſtinatio: quæ illis latenter ſubtrahit bonas voluntates,* Reſponſ. 13. ait: *idem blaſphemiarum Spiritus perſeuerat*, atque è ſua & Auguſtini ſententia ſubdit: [Si verò à iuſtitia, & pietate quis deficit ſuo in præceps fertur arbitrio: ſua concupiſcentia trahitur: ſua perſuaſione decipitur: Nihil ibi Pater, niſi Filius, nihil agit Spiritus ſanctus, nec tali negotio quidpiam diuinæ voluntatis interuenit: cuius opera multos ſcimus, ne laberentur, retentos; nullos autem, vt laberentur impulſos.] Ad 10. Obiectionem, [Deteſtanda, & abominanda opinio eſt, quæ Deum cuiuſque malæ voluntatis, aut malæ actionis credit Authorem.] Ad Obiectionem 13. Nefas eſt Deo adſcribere cauſas talium ruinarum, qui ex æterna Scientia præcognitum habet, quid vniuſcuiuſque meritis retributurus ſit; nemini tamen per hoc, quod falli non poteſt neceſſitatem, aut voluntatem intulit delinquendi: neque in tali negotio quidquam diuinæ voluntatis interuenit; cuius ope ſcimus multos, ne laberentur, retentos; nullos autem vt laberentur impulſos.] Ad Obiectionem 15. [Non eſt ergo conſequens (ſicut putant, qui talia obiiciunt,) vt Deus, quibus pœnitentiam non dederit, reſipiſcentiam abſtulerit, & quos non leuauerit alliſerit; cum aliud ſit in ſontem in crimen egiſſe (quod alienum à Deo) aliud peccatori veniam non dediſſe, quod de peccatoris eſt merito.] Ad Obiectionem 16. [Ij quia pietate deficiunt, non ex Dei opera ſed ex ſua voluntate deficiunt. Neque impelluntur, vt cadant, neque eiiciuntur, vt deſerant: caſuri autem, & receſſuri ab eo, qui falli non poteſt præſciuntur.] Reſponſ. 10. ad eas obiectiones. *Prædeſtinatio nunquam extra bonitatem, nunquam extra iuſtitiam:* ex parte ſcilicet obiecti, & rei ad quam ab ipſo prædeſtinamur in eandē ſententiam ſcribit ad 7.8.9.11.12. obiectiones. Nec diſſimiliter ad capitula Gallorū c. 12. [Voluntas Dei nunquā vult niſi bona: præſcientia autē, & bona nouit, & mala. Sed bona, quæ, aut ipſe faciat, aut etiam, vt nos faciamus, imperat: mala autem, quæ omninò ipſe non facit, nec fieri ſuadet, aut impulit.] Et ibid. ſent. 14. [Quod dicit; quod, qui Euangelicæ prædicationi non credunt, Dei prædeſtinatione non credunt, & quod Deus ita præfinierit, vt, quicumque non credunt, ex ipſius conſtitutione non credunt, non eſt Catholicus. Sicut enim fides, quæ per dilectionem operatur, donum Dei eſt; ita infidelitas conſtitutio Dei non eſt.] Reſponſ. 12. [Si Deus hominem ſibi obedientem ita à pietate deturbat, & bene currentem cadere facit: ergo pro bonis mala retribuit, & iniuſtè punit, quod, vt fiat impellit: quid tam peruerſum, quid tam inſanum dici, aut cogitari poteſt?] Reſponſ. 14. ſent. 6. repetit, quæ quatuor tertio locis ex ipſo reſponſ. 10. ad obiectiones Vincentianas recitauimus cap. 14. *Infidelitas non credentium Euangelio, nequaquam ex Dei prædeſtinatione generatur: bonorum enim Deus author eſt non malorum.* Quibus ſimilia habet eo libro ſent. 11. ac duobus libris de vocatione gentium, præterea quæ in ſequentibus dabimus Hugo Victor. 1. de Sacrament. p. 5. c. 27. *Malis Deus tribuit poteſtatem ſolam, non voluntatem: quia, licet ex ipſius permiſſione ſit, quod malum poſſunt ex inſpiratione tamen eius non eſt, quod malum volunt. Malarum enim voluntatum Deus ordinator eſt, non creator.*

CERTAMEN III.

Alia ex ſtatis Patrum ſententiis, & teſtimoniis argumenta.

1. PRimum deſumitur ex Patribus conſone, & conſtanter aſſerentibus Deum peccati cauſam non eſſe: quia peccatum non eſt, nec bonum, ſeu effectus, ſed defectus potius, bonique, & entis negatio. Vnde ex ſimpliciter, & per eſſentiam bono, ente, & efficiente principio (cuiuſmodi Deus eſt) nequeat prouenire tandem; ſed omninò in aliquid defectibile, nec ſeipſo, & per eſſentiā ens, & exiſtēs ex nihilo; ac ſubinde ab his omnibus abſolute defectibile, tanquam in primū principiū debeat reduci. Hoc principiū etiam Philoſophis fuit notum: Plotinus apud Theodoretū. *Sic ſtatuendum eſt, malum nihil eſſe aliud, quam boni defectus.* Ariſt. 7. Phyſic. *Virtus quædam perfectio eſt: vnumquodque enim, tunc maximè perfectum eſt, cum attingit propria virtuti. Malitia autem corruptio horum, & remotio eſt.* Cui conſonat Auicenn. tract. 9. Metaph. cap. 6. poſt med. inde Patres ad rem argumentum noſtram efformant. Dionyſ. de diuin. nominib. c. 4. ſub finem. *Fieri malum non eſt ex virtute, ſed ex infirmitate: & dæmonibus, quod quidem ſunt ex bono* (Deo) *eſt & bonum; malum autem ex ipſis, ex caſu à propriis bonis.* Diadoch. de perfect. Spirit. c. 3. *Malum, nec eſt in natura, nec eſt quiſquam naturâ malus: Deus enim non fecit malum, quando autem in deſiderio cordis aliquis format id, quod non exiſtit re ipſa, tunc incipit eſſe malum.* Baſil. c. 3. conſtitut. monaſticar. poſt med. recitatis cert. 2. adnectit. *Cum neque ipſe animus naturaliter malum in ſe habeat, ſed propterea in vitio ſit (ſi quando ſit) quod virtutem deſerit. Siquidem vitium nihil aliud eſt, quam virtutis deſertio;* & fuſius homil. 9. *quòd Deus non ſit author malorū.* Greg. Nyſſen. orat. Cath. c. 5. 6. & 7. fine: *Nullum malum per ſe ſitum eſt extra liberam arbitrij electionem; ſed ita denominatur ex eo, quod non ſit bonum: quod autem non eſt, non conſiſtit: eius autem quod non conſiſtit opifex non eſt, qui eſt opifex eorum, quæ conſiſtunt. Malorum ergo cauſa non eſt Deus, qui eſt creator, & effector eorum, quæ ſunt, non eorum quæ non ſunt: qui viſum fabricatus eſt non cæcitatem: qui virtutem indicauit, non eius priuationem, bonæ electionis præmio, adiecto bonorum fine iis, qui ex virtute vitam elegunt, non violentæ alicui neceſſitati, vt ſibi videretur, humanam ſubiungens naturam, tanquam, vt aliquod in animum, in vitam ad bonum attrahens; ſi autem lucis tempore ſereno pure lucentis voluntariè quiſpiam ciliis apprehendit viſionem, ſol minimè eſt cauſa eius, qui non aſpicit;* conſonat diſp. de anima, & reſurrect. poſt med. pag. 4. & homil. 2. in cant. circa med. Luculentius autem adhuc exemplo eodem Athanaſ. explicat rem orat. contra idola poſt init. aiens. *Nullum malum: nec à Deo, nec in Deo, nec ab initio extitiſſe: neque vllam eſſe eius ſubſtantiam: ſed homines per priuationem imaginandi, cogitandique boni, ſibi illud, quod malum eſt, comminiſci cœperunt, effinxeruntque, pro libidine: quæ non erant. Vt enim, ſi quis ſole præſente, & vniuerſa terrarum ſuo iubare illuſtrante contineat clauſis oculis, ac inde tenebras, quæ nullæ ſunt animo fingat, ac poſtmodum, quaſi in tenebris ambulans oberret, & nunc lapſante gradu procidat, nunc ad præcipitia ſeſe incitet, arbitratus interim, non lucem, ſed tenebras eſſe, ſeque intuentem nihil videat: ita quoque mens humana clauſis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effectis ſua imaginatione malis, in eis ſeſe agitat, ac mouet, inſcia interim ſe nihil agere, dum ſe maximè negotioſam præbet, & quæ natura non ſubſiſtunt animo comminiſcitur. Non enim, qualis à principio condita fuit, talis permanet; ſed qualem ſeipſa contaminanda reddidit.*

2. Huic argumento inſiſtit ſæpe Auguſtin. 2. de lib. arb. cap. vltim. [Omne bonum ex Deo: nulla ergo natura eſt, quæ non ſit ex Deo. Motus ergo ille defectiuus auerſionis, (quod fatemur eſſe peccatum) quoniam, cum talis ſit, nihil eſt: omnis autem defectus ex nihilo eſt: vide, quo pertineat, & ad Deum nō pertinere ne dubites:] Quia vtique nec nihilum, neque ex nihilo eſt, vbi in auer-

ſionis motu materiale ſolum peccati, memoratur ab Auguſtino, qui ſubdit, *qui defectus, quoniam eſt voluntarius, in noſtra poſitus poteſtate* : cui rationi conſonat lib. 1. c. 1. poſt med. [Quid opus eſt, quærere, vnde motus exſiſtat, quo voluntas auertitur ab incommutabili bono ad commutabile bonum : cum eum, non niſi animi, & voluntarium, & ob hoc, culpabilem eſſe fateamur :] c. 23. Enchirid. [Nequaquam dubitare debemus rerum, quæ ad nos pertinent bonarum, cauſam non eſſe, niſi bonitatem Dei : malarum vero ab immutabili bono deficientem boni mutabilis voluntatem : prius Angeli, hominis poſtea, q. 21. Ex octoginta tribus : [Quiſquis omnium, quæ ſunt Author eſt, & ad cuius bonitatem pertinet, vt ſit omne, quod eſt, non eſſe ad eum pertinere nullo pacto poteſt, omne autem, quod deficit ab eo, quod eſt eſſe, deficit, & tendit in non eſſe: eſſe autem, & in nullo deficere bonum eſt, & malum eſt deficere. At ille, ad quem non eſſe non pertinet, non eſt cauſa deficiendi, id eſt tendendi ad non eſſe (vt praua tenditur actione) quia vt ita dicam eſſendi cauſa eſt. Boni igitur tantummodo cauſa eſt (Deus) & propterea ipſe ſummum bonum eſt: quocircà mali Author non eſt, qui omnium, quæ ſunt, Author eſt, quia, in quantum ſunt, in tantum bona ſunt,] lib. 12. confeſſ. c. 11. [Hoc ſolum à te non eſt, quod non eſt, motuſque voluntatis à te quies, ad id, quod minus eſt : quia talis motus delictum atque peccatum eſt :] Denique de perfectione iuſtitiæ ratione 4. Cæleſtij hæretici, alium præter Deum, & eius in agendo conſortium aliquarum ſubſtantiarum primum principium, & authorem contendentis, argumentum, vocem *res* pro *ſubſtantia* Cæleſtii vſurpatione, accipiens, ſic proponit: [Si peccatum eſt res, neceſſe eſt, vt habeat authorem, etſi Authorem habere dicitur, iam alter præter Deum rei alicuius Author eſt. At ſi hoc impium eſt, confiteri eſt neceſſe peccatum omne actum eſſe non rem.] Cui argumento poſtremum hoc concedit Auguſtinus, vt argumentum, & intentum Cæleſtij præcidat : ſupponens, quod in eo Catholice ſupponitur : nempe Deum peccati Authorem nullatenus eſſe.

3. Sed, ne, quia peccatum actum eſſe admiſit, & omnis actus, & rei in tota ſua latitudine acceptæ, neque ad ſubſtantiam reſtrictæ, vt Cæleſtius reſtringebat, ſimili argumento aliquis contenderet, rei alicuius accidentalis, ſiue actus, ſecundum eius entitatem intrinſecam, vel Deum non eſſe primam cauſam, & authorem ; vel authorem, & cauſam peccati eſſe, explicat deinceps: peccatum præter actum, qui in ipſo eſt, & eſſe admiſit, addere abuſum libertatis, & poteſtatis noſtræ in elicientia eius (agit enim ſolum de peccatis poſitiuis) quam non, tam efficientiam, quam deficientiam cenſet, atque in actu ita abuſiue à nobis elicito, vt hic, & nunc à nobis eſt, defectus quam effectus rationem recognoſcit, atque exemplo illuſtrat ſubiungens : *ſed etiam in corpore claudicatio eadem ratione actus eſt* (defectuoſus è tibiæ defectu nimirum) *non res*, quo exemplo Auguſtini arrepto à Deo in actus prauos, & peccata cauſalitatem reiecere Scholaſtici, vt obſeruat Albert. 1. p. q. 16. memb. 2. art. 3. ad 3, eidem inſiſtit rationi tract. 1. in Ioan. & enarrat. in Pſalm. 68. colum. 3. ad id, *& non eſt ſubſtantia* 11. de Ciuit. fin 3. Confeſſ. cap. 7. & lib. 7 cap. 12. Enchirid. cap. 11. 12. & 13. 2. de lib. arb. c. 20. Bernardus eadem vſus fuit ratione ſerm. 1. de annunt. ſub init. [Certum inquit eſt ad ſuam originem vniuerſa, quantum in eis eſt, tendere, & in eam eſſe partem procliuiora: ſic, & nos, qui de nihilo creati ſumus conſtat, quia, ſi nobis ipſis relinquimur in peccatum ſemper, quod nihil eſt, declinamus.] Quæ paulo fuſius habet Anſelmus lib. 2. *Cur Deus homo?* cap 10. fine, & de caſu diaboli ſæpe à cap. 8. ad 11. & cap. 1. concord. ſub finem; de conceptu Virginali cap. 4 5. & 6 quod etiam argumentum dedere Iuſtin. Martyr. quæſt. 46. & 73. ex propoſitis ad gentes. Epiphanius hæreſi 24. & 66. Maxime poſt Marcelli epiſtolam. Nazian. orat. 9. ad Iulianum vbi Nicetas, & in eius orationem 40. Damaſc. 2. de fide c. 4. Dialogo contra Manich. cap. 19. & Hiſtoriæ Barlaam poſt med. Chryſoſt. hom. 2. in acta ſub finem homil. 42. in 1. Corinth. 15. ad id *neque corruptio incorruptibilitatem*. Leo primus epiſt. ad Turibium c. 6. Iſidor. 1. Sentent. cap. 9. init. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 21. & 23. Proſper lib. ſent. ex Auguſt. ſent. 228. & c. 93. Epigramm. Magnus Gregor. lib 26. Moral. cap 24. à med. alias 32. Hugo Victor. 1. de Sacram. cap. 26. pag 5. Laurent. Iuſtin. faſciculo amor. cap. 8. verſ. fin. Petr. Damian. epiſt. 4. de Omnipot. cap. 4. & 10. Ex quibus plura datis recitabimus contr. 4. d. 3. quæſt. 2. cert. 2. vt probemus diuinæ voluntatis, & potentatem, & libertatem, ex eo, quod ad amandum peccatum non ſit, creata libertate non minorem & imperfectiorem, ſed longe eſſe maiorem : quia ad peccatum, actionemque prauam, ſiue eliciendam, ſiue proſequendam poteſtas infirmior potius, & impotentia, ſeu imbecillitas potentiæ, & voluntatis noſtræ defectibilis de ſe, atque ex nihilo ſubinde productæ eſt, quam poteſtas agendi, quæ ad agendum pure eſt, ſi pure actiua poteſtas & effectiua eſt, ac non etiam defectiua: quare & in eſſe ſolum, ac bonum omninò, ſiue proximè, & immediatè, ſiue remotè, & mediatè tendens, neque in bonum ſolum & conueniens ſibi Chimæricum, & à ſe confictum, ac proinde in ſeipſo, & à ſeipſo habente & bono vero remotum: quare, & in eius affectu & operatione abuſus poteſtatis noſtræ & libertatis eſt, quæ qua pura poteſtas, & efficiens, hic, & hunc actum ſeu affectum prauum, non eliceret, & ſi phyſice, cum ex phyſica poteſtate eliciat, niſi ea poteſtas creata, & defectibilis, atque ex nihilo eſſet : quia in eo affectu, vt à nobis, defectus imbibitus à bono eſt, ac proinde non à principio entis, & boni effectiuo, qui talis eſt, ſed à defectiuo principio prouenit: ſiquidem, vt aliquid formaliter non ſit, ac deficiat, principium efficiens adeſſe non ſupponit, ſed ex efficientis defectu ſatis ſuperque prouenit, vt patet.

4. Secunda ratio, & argumentum ex Patribus deſumitur ex diuiſione ab eis facta malorum in mala ſecundum quid, quæ triſtia appellant, ſeu naturæ phyſice incommoda, & moleſta, & mala pœnæ ; & in mala ſimpliciter talia, quæ ſunt virtuti contraria, & culpæ mala : qua poſita diuiſione conſone, & conſtanter aiunt mala ſecundum quid, & triſtia à Deo fieri, ac de eis ſolum eſſe in Scriptura ſermonem, quoties Deus malorum dicitur Author Iſai 45. Hierem. 32. Threnor. 3 poſt med. Amos 3. Ionæ 3. Michææ 1. & ſimilibus ; mala verò ſimpliciter ſeu moralia, & virtuti contraria, nuſquam fieri à Deo, neque vſquam eorum illum in Scripturis cauſam dici, vel Authorem: ita expreſſe Hieronym. ad citata Prophetarum loca, & duabus epiſtolis ad Cyprian. vltimis. Dionyſ. toto fere lib. de diuin. nominibus, præſertim c. 4. Damaſc. 4. de fide c. 20. à med. ac ſæpè dialog. contr. Manich. Baſil. Homil. 9. citata longe ab init. Anaſt. Nicæn. epiſt. penult. quæſt. difficil. in Scriptura. Ambroſ. Serm. 16. in Pſalm. 118. & 1. Hexamer. c. 8, verſ. fin. ad id, *oculi mei defecerunt*. Auguſt. cont. Adimantum c. 26. & 27. contrà aduerſariũ legis, & Prophetar. c. 22. fine 25. 1. init. Method. Mart. Fragmento contra errorem Origen. apud Epiphan hæreſi 64. à quo approbatur. Chryſoſt. Homil. 8. in 2. ad Timot. c. 4. in moral. col. 2. ex quo verbatim fere Theodoret. 5. epit. diuinorum decretorum c. 12. longe à princip. vbi vterque bonum ſimpliciter, & natura virtutem, malum ſimpliciter & *natura vitium* media vero ſeu æquiuoca, quæ vtriuis pro noſtræ libertatis vſu poſſunt inſeruire : item Theodoret. idem lib. de prouidentia poſt med. ex Plotino eadem diuiſione malorum, triſtitia à Dei prouidentia vniuerſi bonum prouenire : mala verò ſimpliciter & culpæ non ab illo ſed à noſtro ſolum arbitrio & ad locum Amos 3. eidem diuiſioni, & doctrinæ inſiſtit, Tertull. 2. aduerſ. Marcionem init. & c. 13. & 16. Nemeſ. de nat. hominis, & animæ facultatibus c. 44. & 45. Olympiodor. in c. citatum Eccleſ. fin. & in c 7. med. & c. 8. Eucherius Lugdun. in c. 7. Geneſ. Gregor. Magn. 3. Moral. c. 5. ad id, *ſi bona accepimus*, & infra: ad id Iſai. 45. *Formans lucem & creans tenebras*. Anſelm. c. 1. concord. verſ. fin. ex quibus Scholaſtici cum Magiſt. in 2. d. 37. fine: quam, & ſi ſubobſcurius doctrinam docuit Iuſtin. Martyr q. 1. Chriſtianis ad gent. verſ. fin. cum ergo Patres mala omnia, diuiderent in mala triſtia, ſeu moleſta, ac ſecundum quid talia, & in mala ſimpliciter, ſeu natura ſua talia, & quæ virtuti contraria, oportet in altero è duobus membro actionem prauam contineri, ne curta ſit diuiſio membro alio, aliquo neutrali, & noto omnibus omiſſo, ad primum autem non pertinet, cum plerumque actiones eiuſmodi non moleſtæ nobis, & triſtes ſint, ſed gratæ, & iucundæ : ergo ad ſecundum malorum natura ſua, & ſimpliciter talium, à quorum cauſatione abeſt Deus iuxta hos Patres, quam longiſſime. Probatur ſecundo ad ſecundum hoc membrum illas pertinere : quia de ſe, & natura ſua, ita virtuti contrariantur, vt nequeant

Digitized by Google

nequeant cum ipſa componi magis; quàm calor cum frigore: imò multo minus vt patet: ea verò eſt mali natura, & ſimpliciter talis, ac ſubinde à Deo incauſabilis data à Patribus definitio. Tertiò reuera ac mentis figmento relegato, nihil aliud formale peccati eſt, & virtuti contrarium, quam actio in his circumſtantiis elicita à nobis, vt à nobis, quarto nec nos, nec Deus aliter in nobis cauſare peccatum abſolutè poſſumus, quàm actionem prauam, vt à nobis, apponendo: ſicque malum natura, & ſimpliciter tale: & quamuis peccatum, actioque praua quandoque peccati alterius pœna dicatur, atque adeo eſſe inflicta; non quidem poſitiua illud in nobis agendi voluntate, ſed permiſſiua à Catholico vllo admittitur: ſicuti, neque ob alios fines, ob quæ permittitur à Deo amatur.

5. Inde tertium argumentum deſumitur ex interpretatione concordi Patrum ad ea Scripturæ loca, quibus Deus aliquid in nobis, quod actio praua videtur, agere ſonat, ſiue in peccatum impellere, aſſertiue ſe ea per nos, vel à nobis, vel alias in nobis acturum minitans, ſiue aliis vocibus excæcationis, obdurationis cordium noſtrorum, & ſimilibus aliis; quæ omnia de voluntate ſolum permiſſiua Dei, non autem de poſitiua voluntate actionum eiuſmodi, qua eas velle, & cauſare dici abſolutè, verèque poſſit Patres omnes interpretantur. Dedimus plures q.2. cert.2. dum Scripturæ locis, quæ pro præfinitionibus ad materiale peccati ab hæreticis primum, deinde ab aliis eorum ea concluſione aſſeclis, opponuntur, nec in re adeò apud Patres omnes frequente, & conſtante plurimi recitatione opus hic erit. quod autem permiſſio non Dei poſitiuam, & cauſatiuam operis voluntatem importet; ſed ſolùm expeditionem facultatis arbitrij, non illud impediendo, vt in alterutrum eat, æquè eſt de ſe notum, vt propterea Caluinus ſupra memoratus, nouus præfinitionũ ad materiale peccati ex priſcis hæreticis excitator, tantoperè Catholicã ſolius permiſſionis earũ ſolutionem detrectat, æquè, ad cauſalitatem peccati à Deo auertendam. apud Patres etiam ſtatutam. Theodoret in id, Pſalm. 80. *& dimiſi eos ſecundùm deſideria*. Proſperum 2. de vocatione gentiũ c.4. ſub initium S. Patrum apud Clement. Romanum 4. recognit. pag. 1. Origen. homil. 1. in Ezech. poſt init. Tertull. 2. cõtra Marcionem c.7. & exhortat. ad caſtit. ſub init. vbi hæc eleganti emphaſi ſcribit: {Si quædam videntur voluntatem Dei ſapere, dum à Deo permittuntur; non ſtatim omne, quod permittitur ex mera, & tota voluntate procedit eius, qui permittit, ex indulgentia eſt, quodcunque permittitur; quæ, & ſi ſine voluntate non eſt, quia tamen aliquam habet cauſam in loco, cui indulgetur, quaſi de inuita venit voluntate, paſſa cauſam ſui, quæ cogit voluntatem: vide qualis ſit voluntas cuius altera ſit cauſa:} Qua ratione poſtrema à noſtra voluntate, & affectu prauo voluntarium perfectum, ſeu liberum, eius præfinitione aboleri probatur, conſonat quoad permiſſiuam ſolum voluntatem de fuga in perſecut. ſub init. Damaſc. de fide 2. c.12. ante med. c.29. fine lib.11. c.20. Nemeſſ. de natura hominis & animæ facultatib. cap.40. inter med. & fin. c.44. ſub fin. c.25. med. Clem. Alexan. 1. Stromat. ſub med. & 4. Stromat. med. Cyprian. epiſt. 3. ad Cornelium Auguſt. Enchirid. c.96.97. & 100. & lib. 8. de gen. ad lit. c.24. lib. 11. maxime cap.6.9.10.11. & 12. addit de corrept. & grat. c.1.2. & 12. Deo diſplicere, quæcumque permittit, actiones contra Religionem, & alias. Proſper ad excerpta Genuen. dub.7. poſt med. & in Pſalm. 110. & vtrobique de actionibus ipſis prauis, & contra Dei voluntatẽ, & ſi non citra permiſſionem eius, faciendis loquitur, & libro ſententiar. ſent. 58. Auguſtinum ex epiſt. 105. & 3. de Trinit. c.4. vno ſolum mutato verbo tranſcribens. Fulgentius præter ſupra data 1. ad Monim. c.26. Nazian. orat. 1. in Iulian. (ſeu 3. in nouis editionibus) verſ. med. Theodoret. 5. epitom. diuinor. c.24. de Antichriſt. med. ad id 2. ad Theſſal. 2. *Mittet illis Deus operationem erroris*. Gregor. Mag. 6. Moral. c.12. ſub finem lib.19. c.15. (alias 21. ad id Iob. 38. *gelu de cælo*, c.24. lib.33. c.13. alias 18. & 19. idem docuerat lib.2. cap.6. cuius ſententiam & verba ipſa habet Fulgentius 3. ſentent. cap.5. ſub init. eidemque inſiſtit ſentent. 1. c.26 Anſelm. præter ſupra data ex eius lib. de caſu diaboli c.27. & 28. in eadem ſcripſerat ſententiam c.20. & c.2. concordiæ, vbi de actione, ſeu affectu, & voluntate praua diaboli & hominum expreſsè eſt locutus.

6. Hac vniuerſali, & communi doctrina alia omnia loca Scripturæ, quæ præceptum Dei de facinore aliquo, ſiue à Dæmone, ſiue ab homine præſtando ſonant, Patres interpretantur, vt diuinam erga illa, vt ab eis perpetranda, & voluntatem, & cauſalitatem excludant, vt memoratis vidimus locis q.2. cert. vltimo, 2. Reg.16. *Præcepit Dominus Semei*, Threnor.3. *Quis eſt iſte, qui dixit, vt fieret*. (hominis in iudicio peruerſio,) *Domino non iubente*, Iſai.10. *contra populum furoris mei mandabo illi, &c.* cap.13. *Dominus præcepit militiæ cæli* Dæmoni, *vt terram diſperderet*: ſic etiam, & praua quædam verbis imperatiui videtur iuſſiſſe. Hierem.50. *Super terram dominantium aſcende, & ſuper habitatores eius viſita, & interfice*, &c. *Et fac iuxta omnia, quæ præcepi tibi*. 3. Reg.22. *Seduces, & præualebis: exi & fac ſic*. Iudic.10. *Ite, & inuocate Deos veſtros*, & 4. Reg 3. *Vade ad Prophetas Patris tui*, &c. c.8. *Vade, dic ei, Sanaberis. Porro oſtendit mihi Dominus, quod morte morietur*. Iob.3. *Subuertere nitimini amicum veſtrum; verumtamen, quod cœpiſtis explete*. Matth 23. *Soluite templum hoc* (corporis videlicet ſui,) Ioan.13. ad Iudam, *quod facis fac citius*. Verum præter doctrinã hanc communem Patrũ de ſola Dei permiſſione, non autem diuina voluntate eis omnibus locis contentam, & ſignificatam, vt ſupra oſtendimus, & ex qua ipſorum doctrina, nunc contra præfinitores materiales peccati arguimus, pro locis poſtremis de modo imperatiuo aperiẽda ſpecialis eorum emphaſis hic eſt, vt appareat, ne quidem à mediocris adhuc literaturæ, hominibus pro earum præfinitionum, confirmatione adduci potuiſſe, quandoque enim, ac ſæpiſſimè vulgariſſimo ſenſu non iuſſum, & inductionem ad ea opera, ſed obiurgationem, atque exprobrationem continent, vt ij, quibus imperare ſonant, ab ſceleribus patrandis deterreantur. An Sanctiſſimus noſter parens Ignatius media hyeme, & nocte concretis rigidiſſimo gelu fluminis Pariſienſis aquis immerſus ad perditæ libidinis adoleſcẽtem clamabat: *Ito infœlix, ac miſer, obſcœnis voluptatibus fruere: dum his ego cruciatibus diuinam in te iram teneo, & pietatem extero*: Libidinem ipſi ſuadebat, ac imperabat, imò vero illum ab eloquentiſſima, ardentiſſimaque obiurgatione deterrebat. Sic apud Terent. de perdito, & incorrigibili filio aiebat. *Tibi ſi iſtud placet, profundas, pereat: nihil ad me attinet*. Et Virgil 4. Æneid. *Neque te teneo, neq; dicta refello. I, ſequere Italiam ventis*. Et vulgo, cum multa diſſuaſione aliquem à noxia deliberatione reducere non poſſumus, dicere tandem ſolemus: *Alto pues id y hazedlo*, hoc continet Emphaſis, *quod facis, fac citius*: & *implete menſuram Patrum veſtrorum*, & ſimilia Iob.3. Ioan.3. Iudic.10. Reg.2. c.3. & 8. quamuis tribus hiſce poſtremis, & 4. Reg.3. & 8. Matth. 23. & loco alio Iob. 6. irriſio præterea ea intentantis opera continetur, incaſſumque ab ipſo tentari imperatiuis illis vocibus, ita ipſum alloquens ſignificat, vt eũ à cœptis abſiſtere ſuadeat.

7. Quarta probatio ſumitur etiam ex Patrum ſtata doctrina: Deum, ſcilicet, neminem deſerere, ni prius ab ipſo deſeratur. Deſereret autem prius, ſi ante vſum omnem libertatis, & arbitrij humani actionem hominis prauam, vt ab eo fieret, ſeu materiale peccati prædeterminatiue ab eoque irreſiſtibiliter abſolutè, & efficaciter præfiniret vt q.2. expendebamus. Antecedens conſtat ex Auguſt. lib.12. de Ciuit. c.15. aiente: *Anima non deſerta eſt, vt deſereret; ſed, vt deſereret, deſeruit. Ad malum quippe eius prior eſt voluntas eius; ad bonum vero eius prior eſt voluntas creatoris eius, ſiue, vt eam faceret, quæ nulla erat, ſiue, vt eam reficeret, quæ lapſa perierat*. Tract.2. in Ioan. col.4 ad id: *In mundo erat*, inquit, *Opus eſt, vt tu non recedas ab eo, qui nunquam recedit: opus eſt, vt tu non deſeras, & non deſereris. Noli cadere, & non tibi occidet: ſi tu feceris caſum, ille tibi facit occaſum; ſi autem tu ſtas, præſens eſt tibi: ſed non ſtetiſti: recordare vnde cecideris, vnde te deiecit, qui prior te cecidit; deiecit enim te non impulſu, ſed voluntate tua; ſi enim male non conſentires, ſtatim & illuminatus maneres*, inferiùs, *& Dominus, quia ipſi contra ſe clauſerant, negando ſe ſcire, quod nouerant, non ipſe illis aperuit quia non pulſauerunt*, de corrept. & grat. c.11. *quod adiutorium* (gratiæ) *ſi homo ille*, Adam, *per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus, ſed deſeruit, & deſertus eſt*. De natura & grat. c.26 poſt med. *cum ad perfectã ſanitatem, hoc eſt ad perfectam vitam, iuſtitiamque perduxerit, non deſerit, ſi non deſeratur, & pie ſemper iuſtè-*

que

quo viuatur : de bono perſeuerant. c. 6. med. [Imperauit Deus, vt ei ſancti eius dicant, ne inferas nos in tentationem, quiſquis igitur exauditur hoc poſcens, non infertur in contumaciæ tentationem, qua poſſit, vel dignus ſit perſeuerantiam Sanctitatis amittere. At enim voluntate quiſque ſua deſerit Deū, vt meritò deſeratur à Deo, quis hoc negauerit? Sed ideò petimus, ne inferamur in tentationem, vt hoc non fiat; & ſi exaudimur, vtique non fit, quia Deus non permittit, vt fiat;] Proſper. ad c. 7. Gallor. [Quamuis enim Omnipotentia Dei potuerit vires ſtandi præbere lapſuris, gratia tamen eius eos non prius deſeruit, quam ab eis deſereretur:] Quia inde gratia deſerens de facto fuit, nec prædeſtinationis, & electionis effectus; & ad 7. Obiectionem ex Vincentianis, [Dei ergo voluntas eſt, vt in bona voluntate maneatur. qui, & prius, quam deſeratur, neminem deſerit, & multos deſertores ſæpè conuertit.] Et ad Obiectionem 12. [Receſſurum non deſerit, antequam deſeratur & facit plerumque, ne deſerat, aut, etiam ſi diſceſſerit, vt redeat.] Ad obiect. 16. [Non impelluntur, vt cadant, neque eiiciuntur, vt deſerant, caſuri tamen, & receſſuri:] à ſe nimirum ipſis 2. de vocat. gent. c. 12. init. [Certiſſimè nouerimus nullum fidelium à Deo non diſcedentem relinqui: neque cuiuſquam ruinam ex diuina eſſe conſtitutione diſpoſitam,] Cyprian. lib. de orat. Domin. circa med. *Cum Dei ſint omnia, habenti Deum nihil deerit, ſi Deo ipſe non deſit* : Bernard. in meditationib. ſeu lib. de anima c. 7. *Fidelis ſocius eſt, & nō deſerit ſperātes in ſe, niſi prior ipſe deſeratur.* Hieron. in Eccleſ. c. 7. id Pſalm. 17. *Cum Sancto Sanctus eris, & cum peruerſo peruerteris explicat dicēdum eſt: Sanctum Dominum eſſe cum eo, qui Sanctus eſt, & peruerſum apud Deum, qui à ſua voluntate fuerit ante peruerſus*, in quam ſententiam illud Iſaiæ 50. init. *Ecce in iniquitatibus veſtris venditi eſtis, & in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtram*: his ipſe commentatur: [Vnde ad vlteram matrem veſtram, vltra tenere non potui; ſed volentem abire permiſi, peccatis ſuis vnuſquiſque venundatur, dum proprio arbitrio derelicti noſtra voluntate, &c.] quod ipſum expreſſum eſt 2. Paralyp. 15. *Si quæſieritis eum inuenietis, ſi autem dereliqueritis eum delinquet vos.*

8. Quinta probatio ex æquè concordi Patrum ſententia procedet. *Nempe neminem ad malum Deum prædeſtinari.* At, ſi actionē prauam, prout à nobis, ſeu materiale peccati prædeterminat, ſiue præfinit ad malum prædeſtinat nos: ergo materiale peccati non præfinit. Maior eſt Patrum Concilij Arauſicani 2. ſentētia ſeu Canon 25. [Aliquos ad malū diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe, non ſolū non credimus ſed etiam, ſi ſunt, qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus] & eſt Leonis Pap. I. qui eas ſentētias, ſeu Canones omnes, non approbauit modo, ſed fecit. Valentin. 3. Concil. an. 855. Lothario Imperatore habitum c. 3. conſone ait. [Aliquos ad malum prędeſtinatos eſſe diuina poteſtate (videlicet, vt quaſi aliud non poſſent) non ſolū non credimus, ſed etiam ſi qui ſunt, qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione (ſicut Arauſicana Synodus) illis anathema dicimus.] Parentheſis Canonis Arauſicani ſenſum explicuit Trid. ſeſſ. 6. can. 17. vbi damnat, *aſſerentes reprobos eſſe prædeſtinatos ad malum.* Valentinum verò dixerat ſupra. *Fidenter fatemur, prædeſtinatione Deum ea tantum ſtatuiſſe, quæ ipſe, vel gratuita miſericordia, vel iuſto iudicio facturus erat.* Leo Papa IX. *Credo Deum prædeſtinaſſe ſolummodo bona*, & Valentinum Concilium eo c. 3. ſe in eo Canone ex Auguſtini ſententia cenſuiſſe fatetur quæ exploratò eſt Deum *prædeſtinare ſolum, quæ ipſe eſt facturus*, vt bona noſtra opera, & ſi mala etiam noſtra opera præſciat, & obinde prædeſtinet, ſeu præfiniat ſupplicia; quare Dei præſcientiā non ad plura, quā prædeſtinationē extendi, vt patet ex c. 10. de prædeſtinat. Sanctor. & c. 18. de bono perſeuerant. & aliis locis pluribus datis à nobis contr. 2. & hac d. 3. ex quo eſt Author Hipognoſtici lib. 6. colum. 2. *Non omnē quod præſcit prædeſtinat. Mala enim idcirco præſcit.* Fulgentius item locis omnibus ex ipſo recitatis contr. 2. n. 7. malam voluntatem, & cupiditatem noſtram, è Dei prædeſtinatione venire conſtanter negat: item 1. ad Monim. cap. 7. *Non ergo prædeſtinati ſunt mali ad hoc quod male operantur & concupiſcentia ſua abſtracti, & illecti: ſed ad hoc, quod iuſtè patiuntur inuiti*, c. 17. quæſtionem proponit. *Verum mala Deus iuſtus vtrùm prædeſtinauerit faciendum, quod in eis puniturus eſt factum?* Cui toto deinceps libro [illegible] reſpondet; ſed hæc ex c. 21. [Cum negare non poſſimus à Deo bono factum hominem bonum, ſi dixerimus eum à Deo prædeſtinatum ad opus aliquod malum, nos Deo miſericordi, & iuſto tale opus (quod abſit) adſcribimus: qui nec miſericors poſſit inueniri, nec iuſtus.] Denique lib. 2. c. 1. (qui libri 1. Epilogus eſt) inquit: [Omnem iniquorum malam voluntatem, qua peccant præſcitam, non tamen eſſe à Deo prædeſtinatam: cum ipſam voluntatem malā non aliter eſſent habituri, niſi in eo quo fuiſſent à Domino receſſuri: neque Deum prædeſtinaſſe diſceſſionem hominis à ſe: cum cauſa ipſius diſceſſionis ſola voluntaria eſſet auerſio peccatoris.] Proſper etiam recitatus ibi n. 8. in obiect. 9. & reſponſ. 10. & ſent. 14. ac ſent. 6. & reſponſ. 14. quibus locis de actionibus prauis, vt à nobis, expreſſus eſt: ſicuti & his locis, obiect. 10. ex Vincent. [Non ergo caſus ruentium, neque malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædeſtinatio Dei, aut excitauit, aut ſuaſit, aut impulit.] Ad 11. obiect. [Qua ergo inſipientia, quæve dementia definitur ad Dei referendum eſſe conſilium; quod nec diabolo in totum adſcribi poteſt? qui in peccātium flagitiis illecebrarum adiutor, non voluntatum credendus eſt eſſe generator. Nihil ergo talium negotiorum Deus prædeſtinauit, vt fieret: nec illam animam nequiter turpiterque victuram adhuc, vt taliter viueret, præparauit.] Et fine. [Ad prædeſtinationem eius nihil aliud referri poteſt, niſi quod aut ad debitam iuſtitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem:] ad neutrum autem actio praua, vt à nobis, ſeu materiale peccati ſpectat: Repetit ſentent. ad cap. 14. & 15. Gallorum, ad 12. obiect. *Nullo modo prædeſtinatio Dei facit, vt aliqui ex filiis Dei, filij ſint diaboli*, (aliquo autem modo faceret, ſi actiones prauas præfiniret, *aut ex membris Chriſti fiant membra meretricis*. Fiunt autem huius membra non formali malitia, ſed materiali actione, qua carnaliter commiſcentur: ad caput Gallor. ſent. 1. *Nullo modo prædeſtinatio Dei iniquos facit; neque cuiuſquam omninò eſt cauſa peccati*: eſſet autem aliquo modo cauſa, & faceret iniquos, ſi materiale præfiniret peccati: in eandem ſententiam ſcribunt Beda 8. lib. qq. q. 13. poſt medium, Hugo Victorinus, 1. de Sacram. p. 2. c. 18. à med. Gratian. c. *vaſis iræ* 23. q. 4. Cyrill. Alexand. 11. in Ioann. c. 21. Arnob. in Pſal. 117. Epiphan. lib. 1. hæreſi 38. Nemeſ. de natura hom. & animi facult. c. 40. alias Nyſſen. 7. Philoſoph. cap. 2. & 37. & olim Iuſtinus Mart. Dialog. cum Triphon. ſub finem ait: *Non eſſe Deum in cauſa, vt prædeſtinati fiant in iuſti, ſiue Angeli, ſiue homines, ſed ſua quemque culpa talem eſſe.* Tandem Anſelm. c. 2. concord. ante med. ait, ſolum impropriè, prædeſtinatione pro permiſſione vſurpata, abſque inconuenientia dici poſſe Deum mala prædeſtinare.

9. Argumentum hoc adeò efficax eſt, vt antecedentis veritatem variè obſcurare aduerſarij tentent. Primò enim aiunt: prædeſtinationem ſtrictiſſima prædeſtinationis ſignificatione pro præordinatione noſtri ad gloriam à Patribus vſurpari: quā certiſſimum eſt hominum peccata; imò & illorum materialia, ſiue actiones prauas, à Deo minimè præfiniri? Cæterùm ex ipſis Patrum teſtimoniis datis conſtat non eo ſenſu ſtricto prædeſtinationem à Patribus, & Conciliis accipi. Tum: quia Concilium Valentinum ſuam, & Arauſicani ſententiam parentheſi illa explicuit, de quauis Dei præordinatione ad malum, ex qua non poſſit non aliter euenire, vt malum non fiat. Tum; quia ad æternos cruciatus, & mortem æternam prædeſtinari impios pro factorum meritis eorum teſtimonia plura aiebant; quæ tamen prædeſtinatio ad gloriam eſſe non poteſt; imò Beda ad mortem æternam pro malis meritis prædeſtinari à Deo homines admittit: non autem ad opera, ſeu merita mala loco citato verbis his: [Dominus ab æterno ſanctis eius vitam æternam prædeſtinauit, & ſimiliter, cauſam vitæ æternæ, meritum prædeſtinauit. Reprobis autem mortem æternam; ſed non mortis eorum cauſam: quia nulli Deus peccata ſua prædeſtinauit. Non eſt enim in Dei diſpoſitione, quomodo peccator pereat; ſed tamen, cum ſciat eum peccaturum, mortem ei præordinat, vt verus Deus.] Dicent ſecundo intelligi, Concilia, & Patres de prædeſtinatione formalis peccati, non materialis, ſeu prauæ actionis, vt à nobis. Contra ta-

men

odij Dei. Deus rationalem liberet creaturam, non aliter, quam & mortalis, ſeu æternæ mortis & vitæ æternæ defectus inductione? quod, vt vitet quiſque, vitam potius profundere teneatur? is ſanè vnus veſanus & demens, qui muſcam ſuæ fronti inſidentem impacto ſibi in frontem malleo abigi beneficij loco reponeret.

CERTAMEN IV.

Cætera ex Patribus argumenta.

1. Argumento ex prædeſtinatione bonorum, ac non malorum operum quinto proximum erat ſeptimum hoc e generali Dei erga omnes homines, reliquaſque vniuerſi huius creaturas fine, ex quo ea omnia condita, iuxta Scripturæ & Patrum ſententiam, fuere petitum, ſed datorum teſtimoniorum pro quinto argumento vicinitas ſextum intercalare nos fecit. Sic igitur ſeptimum hoc inſtruimus. Deus cum homines omnes, tum eorum potentias, liberumque præſertim arbitrium, produxit ex ſalutis omnium efficaci, quatenus ex parte Dei eſt, deſiderio, & fine: tum denique omnia vt homines ad hunc finem obtinendum inſeruirent, implicat autem eius ſerio, ac non perfunctorio deſiderio, ſed quatenus ex ſe, & ex parte ſua, efficaci (etſi non abſolutè, & omnino efficaci) finis alicuius obtinendi vel ſibi, vel aliis, voluntati efficaci, ex parte etiam ſua, & ex ſe, apponendi media repugnantia ſuapte natura cum eius finis ita intenti, & deſiderati aſſecutione: ergo implicat Deum apponere media pugnantia natura ſua cum fine a ſe intento gloriæ, & rectæ hominum vitæ. Atqui præfinitio prædeterminatiua materialis peccati, ſeu actionis prauæ, vt a nobis, noſtroque arbitrio apponenda, pugnat natura ſua cum rectæ vitæ, & gloriæ hominum, ſic deſideratæ aſſecutione: ergo implicat eiuſmodi præfinitionem Deum à ſe ipſo antecedenter, ac prorſus independenter ab vſu prauo mediorum, quæ hominibus, vt rectè viuerent, & gloriam aſſequerentur, prouidit habere; ſubſumptum proximum de ſe patet. Nam eiuſmodi præfinitio connectitur inſeparabiliter cum peccato, & vita praua, &, ſi finalis ſit, cum damnatione æterna, quo velint adhuc ſanè gradu. Iam hominem, ſine vllius exceptione, ex præfati finis intentione ac deſiderio ſeriò, &, quantum ex parte Dei eſt, efficaci conditum, atque ex eodem fine potentias, & arbitrium (ſi ab eius velis animo re ipſa diſtecte) inditas à Deo, eiuſdem finis intentione fuiſſe, atque ipſi de reliquis creaturis ad illum aſſequendum fuiſſe à Deo promiſſum, pueruli Catholici omnes noſtri, cum primum litterarum elementa coniungere ad legendum incipiunt, ex mirabili noſtri Ripaldæ chartula noſtro Hiſpano idiomate quotidie clamant. Rogati enim: *Para que fin fue criado el hombre?* Reſpondent: *para ſeruir à Dios, y gozarle.* Hoc tanquam Chriſtianæ, & ſpiritualis vitæ primum columen Sanctiſſimus noſter Pater Ignatius illiteratus prorſus adhuc, Dei tamen ſpiritu, & illuſtrationibus plenus, in ſuis exercitiis ſpiritualibus initio hac inſcriptione: *Principium ſeu fundamentum* proponit ſub qua ſcribit: *Creatus eſt homo ad hunc finem, vt Dominum Deum ſuum laudet, ac reuereatur, eique ſeruiens tandem ſaluus fiat. Reliqua verò ſuper terram ſita, creata ſunt hominis ipſius cauſa, vt eum ad finem creationis ſuæ proſequendum iuuent. Vnde ſequitur,* &c. Quibus integram penè ſyllogiſmi primi maiorem. Eandem [illegible], & apertâ Scripturæ, & Patrum eruditione, & Theologicis rationibus oſtendimus controuerſ. 4. d. 5. vbi Deum ſeriò omnium, etiam reproborum, ſalutem, nec ſolum complacentiæ de eius poſſibilitate, ſeu velleitatis affectu, ſed ex parte ſua, quantum ſuum eſt efficaci, [illegible], deſiderare, ac velle contra aliquot minus cautos Scholaſticos [illegible].

2. Sed rurſus maior vt Catholicum dogma ex Scripturâ, & Patribus ſtatuendum Theologicè eſt, & de conditi hominis fine præfato conſtat ex Geneſi 1. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, id eſt, vt particeps ſit diuinorum bonorum tum in moribus, tum in Dei familiaritate & deſiderio diuinæ æternitatis, tum in huius aſſecutione,* vt ait Nyſſen. orat. Cathec. cap. 5. ſub med. & Athanaſ. orat. contra idola ſub init. Adde Tertullian. contra Marcionem cap. 8. init. Proſperum ſupra ad obiect. Vincent. reſpon. 4. Chryſoſtom. homil. 3. in Geneſ. poſt medium vt ideirco præparatum nobis proinde à conſtitutione mundi (id eſt *ante iacta mundi fundamenta* (vt hic explicat) regnum à Chriſto Domino dicatur: idem Dei finis in hominis conditione traditur Eccleſ. 17. init. & Actor. 17. Quantum ad potentias, & arbitrij ex eodem fine conſtat ex 30. Deuteronom. vbi bonum, & malum homini propoſitum & mortem, vt *Deum diligat, & ambulet in viis eius & vitam eligat* vt obſeruant Method. apud Epiphan. hæreſi 64. pagina 3. Nyſſen. homil. 2. colum. 2. homil. 8. in Eccleſ. med. oration. 2. in cantic. ante medium & loco proximè citato. Nazianzen. oratio. de Chriſti Natiuit. circa medium Cyrill. Alexand. VIII. contra Iulian. ſub finem Euſebius præparat. cap. 5. inter medium & finem Damaſcen. de duabus Chriſti volunt. ſub medium Dialog. cont. Manich. poſt medium & ſub init. & colum. antepenult. Iuſtinus Martyr Dialog. cum Tryph. ſub finem Auguſtin. 3. de libero arbitrio cap. 1. & ſub finem 1. retract. cap. 9. verſ. finem, cuius verba etiam refert Hugo Victorin. tract. 3. ſummæ cap. 7. poſt medium Lactant. 7. de diuino præmio, cap. 4. medium vbi & 15. diuinarum inſtitut. ipſam peccandi poteſtatem, & naturales affectus, quibus ad malum inducimur, vitæ noſtræ rectæ inſtructione nobis à Deo datas teſtatur: ſicuti & Bernard. de grat. & libero arbitrio circa medium id ex Eccleſ. 31. *Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus* confirmans, & Chryſoſtom. 1. Cor. 9. homil. 22. ſub moralis initium de creatione reliquorum externorum à Deo ex fine rectæ, & æternæ hominum vitæ conſtat ex Geneſ. 1. *& præſit piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtiis vniuerſæque terræ*: vtique ex iuſtitia, & æquitate, vt exprimitur Sapient. 9. ſub init. quo ſuper egregiè ſcribens Tertullian. de ſpectacul. cap. 2. med. & ſub medium Epiphan. hæreſ. 66. poſt epiſt. Marcelli pag. 3. & 4. Hilar. ad id Pſalm. 2. *Tunc loquetur ad eos in ira ſua.* Clemens Alexandr. 7. ſtromat. pag. 3. Chryſoſtom. ad Roman. 5. ſermon. 6. ſine litteræ, Moſes Barzepha comment. de paradiſo pag. 3. cap. 2. de interdict. arb. Paulin. epiſt. 36. ad Iobium colum. 3. Nyſſen. in Eccleſiaſt. homil. 8. med. Proſper. 2. de vocat. gent. capite decimo tertio, ſine. Mercur. Triſmegiſt. apud Feuardent. in 4. Irenæi cap. 77. ſine eadem Fabri Ferrarij metaphora qua ſupra 54. & Hieronym. ibi ad rem hanc vtitur. Horum Patrum ferè omnia dedi l. 4. quæſt. 5. daboque controu. 4. d. 5. quare, & eis repetendis abſtineo, videatur item Philo de mundi opificio.

3. Octauum argumentum ſit ex alia Patrum doctrina, [illegible] ex ſuperioribus [illegible] contenta: Dominum Deum ne bonitati ſuæ [illegible], nihil creaſſe malum, ſiue natura ſua [illegible] natum, aut [illegible] ad malum [illegible] eſſe (verbis vtor proximè Paulinus) *conſpicientem, [illegible] omnia Deo facta pulcherrima ſunt, & [illegible] malum, quod bonum habet authorem.* [illegible] vbi proximè: *ſignis ergo creatura, [illegible] nobis [illegible], bona eſt, & non [illegible] eorum vſus* ſcilicet, vt alii [illegible] Moſes Barzepha proximè aiunt, abuſu [illegible] *creaturum.* Damaſcen. de duabus Chriſti voluntatibus. *Præclara ſunt, & à bono artifice [illegible] cauſa creata*: [illegible] bat Dionyſius, [illegible] cap. 4. à num 1. quos [illegible]

quod ſi naturam, quidquam eſſe aliud determinatum, connexumque cum peccato à Deo in homine conſtitutum, cive noſtrum, vel quomodolibet datum, cum bonitati Patrum ſententiæ repugnat: præſertim præterminationem actionem primam, vt à nobis, ſeu materiale peccati, quod ſit, & ne ſe malum eſt, & ad formalem malitiam determinatum ipſique inſeparabiliter, & indubitanter connexum eidem bonitati Dei contrà ſentientia repugnabit, nec verum amplectitur omnia quæ homini data ſubtraque à Deo bona ſunt, bona abſolutè ſint. Nec illi doctrinæ obeſt illud Eccleſiaſt. 1. *Cognoui quod malum diſtractionem dedit Deus filiis hominum*; occurrit enim Nyſſen. vit. proxime citatus. 2. vbi ait liberum arbitrium, cuius motu diſtractio ſit mala, bonum quidem à Deo datum eſſe, non diſtractionem malam hominibus: *Quæ dum eo abuſi ſunt homines, peruerſa facta ſunt in hominibus inſtrumenta*: & ſubinferius, *non quod ipſe malum extra hominum voluntatem indiderit: ſed quod bona, quæ à Deo data ſunt, homo propter inopiam Conſilij eius ſit, tanquam malorum adminiculo.* Adde in hanc ſententiam Iulian. quæſt. 1. ad gent. verſ. fin. & quæſt 49. Nyſſen. homil. 8. in Eccleſ. med. & ſub fin. atque alibi ſæpe Chryſoſtom. ad Roman. 3. ſerm. 6. Bas. in cæter. & 1. Corinth. 9. homil. 22. immo moral. Lyranus Ierem. 66 poſt epiſt. Marcelli pag. 5. Damaſcen. Dialog. contr. Manich. maximè pag. 6. Theodoret. 5 epiſtom. diuinor. decretor. cap. 15 ante med. Auguſtin. 12. de ciuit. cap. 6. à med. cap. 8. de duabus anim. cap. 14. 1. contr. Iulian. cap. 3. & lib. 4. aduerſ. Iulian. cap. 3. ſub finem 1. de grat. Chriſti, cap. 18. & 19. 1. contr. aduerſar. leg. & Prophetar. cap. 12. lib. 2. de ſerm. Domini in monte, cap. 36. & 37. Hieronym ad Matth. 7. *Non poteſt arbor mala bonos fructus facere.* Prudent. in Hamartigen. qui non in natura ſolum, & voluntate ſed ex paſſionibus animi, aliiſque etiam extrinſecis determinationem ad prauè agendum antecedanter determinantem abeſſe debere, vt bona abſolutè ſint, Deumque profundè bonum, cauſam, & authorem habere poſſint, omninò ſtatuunt. Et tandem ex hac Patrum ſententia rogo præſtinatores: vtinam vſus pranis arbitrij noſtri eſt, quem tantopere nobis Patres exprobrant vitioque vertunt, ſi naturam inditæ nobis ſine nobis adeò prædeterminationis è præſtinatione ſua prouenientis in pranis actionibus, ſequamur inuiti: imo ſponte, dataque à nobis, & arbitrio noſtro libero opera, ei obſequamur? Eſt enim res abſurda, nemine dubitante, eſt vſus rei contra eius naturam, & id, ad quod de ſe apta illa, natuque eſt.

4. Nonum argumentum leges, & præcepta cum naturalia, tum poſitiua, tum diuina, tum humana, quæ ſtare Patres, Scripturâ, & Concilia clamant, præſtinitionibus ad materiale peccati, ſiue actiones, quas prohibent, aut omiſſiones actionum, quas præcipiunt, ſi totius euacuantur, & corruunt, vt oſtendebamus quæſt. 1. Addo nunc: tamen omnia, quam Dei in bonam ſuaſiones, & à malo dehortamenta, quandoque minis, & grauibus à Deo terriculamentis, cum verbo, tum facto ſæpe incuſſis, legis, & præceptorum bonarumque ſuaſionum conſiſtentiam euerti: atque (vt cum præſtinitione materialis peccati ea poſſe componi admittamus) hoſtem verſipellem nihilominus & atrocißimum ex eis præſtinitionibus Deum demonſtrati: id quod nec vtilius, nec luculentius, quam Annati noſtri verbis Apolog. pro ſcientia media, in Tullio cap. 5. §. 2. quæ ſic habent. [Sextò non omittam qualem Deum nobis ſculpat iſte faber? omni circumuentore fallaciorem, omni Tyranno crudeliorem; impellentem vna manu, retrahentem alia: impedientem occulta voluntate, quod apertè exigit: præſtinientem, vt ea fiant, quæ implicat fieri, niſi fiant ea etiam, quæ prohibet: & quæ, vt fierent, decreuerat, flammis perſequentem: ſummè enim quocumque voles modo, malum Angeli actum, materialiter, formaliter, ſpecificatiuè, reduplicatiuè: ſume, inquam, quod eſt in tali actu prædefinitum à Deo: ſume etiam, quod eſt ab eodem prohibitum: & edißere nobis & quâ ratione fieri poſſit, id, quod eſt præde-

finitum, quin fiat id, quod eſt prohibitum? Et quia hoc præſtare non poteſt, vide cuius Dei ſit illa ſpecies, qui dicit Angelo. Nolo, vt illum actum elicias, & ſi eliceris, æterna damnatio te manet; apud ſe vero dicit: volo vt illum actum eliciat libere, atque in illis circumſtantiis, in quibus implicat non eſſe damnabilem: & hoc efficaciter. Volo, & infallibiliter, & omnipotente voluntate, cui nolo, vt reſiſtat voluntas Angeli. Venite, inquit ad peccatores, omnes, qui laboratis, &c. apud ſe vero dicit, nolo, vt veniant, & inſuperabili decreto impedire ſtatuo, ne veniant: negata videlicet ad veniendum neceſſaria motione; immiſſa vero ad manendum in infidelitate ſua, & quis in faciem non reſiſtat iſti Deo dicenti, perditio tua ex te, ex me autem tantummodo auxilium tuum? quid? non eſt ab eo prædefinitus actus, quo perditus fuit: & illa prædefinitio auxilium facit ad non cadendum, vt tractare poſſit ille Deus: ex me autem tantummodo auxilium tuum? Sed quam inſaniam habet dæmon, vt conuincat dicentem, ſe nihil odiſſe eorum, quæ fecit: illum videntem amabat hic Deus, cum prædefiniret actum, quem ferebat nexu indiſſolubili cum eius damnatione colligatum: in tentatorem verò malorum, cur ſe eſſe glorietur, qui non ſuadendo tantum, non præcipiendo, non rogando ſed mini tale cogitantem, &, tanquam in æquilibrio conſtitutum impellendo, virtute inſuperabili mouet ad actum quem ſciat eſſe non poſſe, niſi ſacrilegum? & non liceat hic exclamare: O Chriſtiani veſtram fidem?

5. Sed eſto: nec lex, & præcepta omnia eiuſmodi præſtinitione euaneſcant, nec fraudulenter, & maligne perſiſtant. Iuſſerunt videcimo ex Patrum doctrina nullum eſſe, imò neque eſſe poſſe rationalis creaturæ peccatum: imo adulteria homicidia, fornicationem, infidelitatem, deſperationem, Deique odium eſſe virtutes actuſque perfectißimos. Probatur illatio: implicat actionem conformem omnino ſeriæ Dei voluntati eſſe peccatum, imò implicat non eſſe exactißimum virtutis exercitium: atqui, ſi enumeratæ actiones, ac reliquæ noſtræ pranæ, quantumvißque turpißimæ, præſtinantur à Deo neceſſario ſunt conformes omninò ſeriæ; imò, & efficaci Dei voluntati: ergo implicat noſtras pranas actiones eſſe peccatum: imò & non eſſe virtutes exactißimas. Maior eſt dogma Catholicum, quod eualione illa, voluntatis Dei præcipientis, & abſolutè adhuc, & efficacitèr volentis, eludi non poteſt, vt vidimus quæſt. 2. cert. 1. num. 9. & quidem, & ſi cum voluntate efficaci Dei præſtinientis hic & nunc vt actionem præceptam omittamus, vel opponamus prohibitam, ſiet, quod ſatis voluntatis diuinæ eſt, vt lex, & præceptum verum ſubſiſtat: aſt præceptiua Dei voluntas ineffícax, ex parte adhuc ipſius Dei eſt, & velleitas, quæque, ad ſtante Dei voluntate efficaci de oppoſito legi, & præcepto, vt voluntatis Dei nomen abſolutè præ alia non meretur, nec, qui præſtinitiua efficaci, ſi poſſet, ſpreta alteram exequeretur voluntati Dei obſequi diceretur, vt mille exemplis ſubditi, & ſuperioris humani demonſtrare promptum cuique eſt. Contra verò, qui non attenta lege, præcepto voluntati feriæ, atque efficaci Dei de oppoſito in ſua ſe prorſus operatione accommodaret, omninò ad Dei voluntatem operari conformis diceretur. Minor probatur. Quia præſtinitio materialis peccati noſtri eſt voluntas efficax Dei, vt hic, & nunc actionem pranam, v. g. homicidium, ex parte noſtra faciamus, in quo materiale peccati per aduerſarios (per me autem formale ipſum) conſiſtit: at huic voluntati efficaci Dei neceſſariò, & omnino conformes ſunt, quin ab ea, vel larum vnguem diſcrepent, diſcrepatéve pranæ noſtræ actiones vel earum aliquæ poſſint: ergo pranæ noſtræ actiones conformes neceſſario, & exactißimæ ſunt ſeriæ, atque efficaci voluntati Dei. Conſequentia vero argumenti eſt irrefragabilis, & legitima. Argumentum hoc vndecimum, præterquam quod doctrinæ Patrum Conciliorum, & Eccleſiæ totius dogmati, & principio innititur, contra eiuſmodi voluntates efficaces Dei, & præſtinitiones materialis peccati ſeu pranarum

actionum, vt à nobis fiant, efformatum à Patribus iam pridem contra Ethnicos & priſcos hæreticos fuit.

6. Clemens Alex. IV. ſtrom. med. *Nam à duobus alterum* (infertur) *aut bonum quid, & honeſtum erit perſecutio* (Iudæorum, & Tyrannorum in Chriſtum) *propter Dei voluntatem, aut erunt inſontes qui affligunt.* Nyſſen. orat. Cathet. cap. 5. ſub fin. *Nullus mali ortus initium duxit ex Dei voluntate: vt enim vera nulli reprehenſioni affine eſſet vitium.* &c. de vita Moyſis verſ. med. de paſſionibus, & actibus ignominioſis, & turpibus, quibus Ethnici Philoſophi traditi à Deo ab Apoſtolo dicuntur, & contumaci voluntate Pharaonis ex Dei voluntate non eſſe ſed ex ſola permiſſione probat. *Nam, ſi Dei voluntate, & impulſu ita fieret, nec turpitudini, & vituperationi ea paſſiones appellarentur, nec vlla eſſet inter virtutem, & vitium differentia.* Tertullian. exhort. ad caſtit. cap. 2. ſub init. alias cap. 1. ſub fin. *Excuſabitur omne delictum, ſi continuerimus nihil fieri à nobis ſine Dei voluntate: & ibi diffinito iſtam diſtractionem totius diſciplinæ, etiam Dei, ſi, & qua non vult de ſua voluntate producit, aut nihil eſt, quod Deus non vult.* Secum quippe, & cum ſua voluntate, & bonitate pugnauit. Auguſt. 3. de libero arbitrio cap. 10. [Quod ſi tribuere voluerit conditori (malitiæ originem de qua ibi, & cap. 17.) peccantem purgabit, qui nihil præter ſui conditoris inſtitutum, propoſitum, & voluntatem commiſit, qui, ſi recte defenditur, non peccauit. Non eſt ergo quod tribuas conditori.] Item per aut. 4. ex falſo impoſitis Auguſtino ſine ad obiect. 4. ex Vincentianis: [Inanem eſt dicere voluntatem Dei ex Dei voluntate non fieri, & damnatorem diaboli, eiuſque famulorum velle, vt diabolo ſeruatur. Cæteris clarius Anſelmus Dial. de libero arbitrio cap. 8. [Nulla eſt iuſta voluntas, niſi, qua vult, quod Deus vult eam velle.] Interſuticule: ſeruare rectitudinem voluntatis eſt omni ſeruanti velle, quod Deus vult, eum velle: ergo, ſi Deus hanc rectitudinem tollit ab aliquo, non vult eum velle, quod vult eum velle: igitur eſt impoſſibile Deum rectitudinem voluntatis auferre.] Ecce voluntatis noſtræ prauæ conformitas cum Dei voluntate, ſi eius voluntatis noſtræ admittatur præfinitio: vnde nec mala eſſe poterit, ſed bona noſtra actio. Hinc S. Thom. 1. 2. quæſt 19. art. 3. corp. docet eum, qui vult, quod Deus vult, vt velit, illud laudabiliter velle [quia conformatur quantum ad hoc voluntati diuinæ,] & Medina 1. 2. quæſt. 79. art. 2. inde infert: [ergo eſt implicatio contradictionis, quod Deus moueat contra virtutem:] atque oppoſitum ſacris litteris non conſonare dixerat. Et Sotus de natura, & grat. cap. 17. [Si Deus vult me hoc facere, hoc eſt conforme regulæ ſuæ; ſi autem ita eſt, non eſt peccatum.] Adde Arauſican. 2. can. 23. [ſuam voluntatem homines faciunt, non Dei quando illa agunt, quæ Deo diſplicent.] Et inter errores Ioann. de Murcia Pariſiis damnatos hæc eſt propoſitio: [quicumque peccat conformat voluntatem ſuam voluntati beneplaciti Dei: ſic, quod ille vult, ſicut Deus vult eum velle.] Ecce item voluntatum diuinarum pugnam, & contradictionem, ob quæ eiuſmodi actionem noſtram amari à Deo repugnat. Ne verò dicas hæc de voluntate diuina erga formale eſſe intelligenda, non erga materiale peccati: aduerte primò: horum pleraque de materiali peccati, ſiue actionibus prauis ipſis expreſſa eſſe: alia de peccati origine, quod materiale peccati, & actiones ipſæ, provt à nobis, exuere nequeunt, quantumvis eas excortices. Secundo quia voluntati Dei præceptiuæ, quæ actionum ipſarum, non autem malitiæ eſt, actiones ipſæ, quare, & voluntas Dei præfiniens, vt à nobis fiant, contradicunt. Tertio de actionibus ipſis eſt ſermo Sap. 12. ſub init. de Terræ Sanctæ habitatoribus: [Quos exhorruiſti, quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina, & ſacrificia iniuſta, & filiorum ſuorum necatores ſine miſericordia, & comeſtores viſcerum hominum, & deuoratores ſanguinis.]

7. Cui rationi vnum adde appendiculum & Dauidem, dum Pſalm. 142. [doce me facere voluntatem tuam;] atque alibi ſæpe precabatur, & Chriſtianos omnes, cum ex Chriſti inſtitutione orant: [fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra:] non homicidia adulteria infidelitatem minus, quam fidei, iuſtitiæ & temperantiæ actiones ſibi a Deo repoſcere. Rurſus hanc fidelium orationem cum ſequenti, *& ne nos inducas in tentationem* apertè pugnare: cum nihil quod nos in malum poſſit inducere, ac deducere poſita neceſſaria præfinitione materialis peccati permanere queat. Pone enim diaboli ſuggeſtionem, & immiſſionem in cor Iudæ, vt Dominum proderet: pone item dæmonem, vt expreſſo, & formali odio Deum oderimus, nos vehementiſſime, & vrgentiſſime inſtigantem, quæ peſſimæ, grauiſſimæque tentationes, atque horrendiſſimæ ſunt: porro, ſi odium Dei nos, aut proditionem Magiſtri Iudas, niſi Deo præfiniente, atque efficaciter volente de ſe, ſuoque arbitrio, ſolum, vt eas actiones Iudas, neſque eliciamus elicere non poſſumus, id tandem totis ſuis artibus diabolus ſuggerit, ad idque ſolum nos inſtigat, vt ea operemur, quæ ſint prorſus voluntati abſolutæ, atque efficaci Dei conformia: vbi ergo ad malum diaboli tentatio? vbi eius in nos odium, atque æternæ noſtræ perditionis anxius amor, ardentique deſiderium? cum eo tandem ſtudia eius in nos omnia tendant, vt Dei voluntatem exactiſſime, atque obſequentiſſime exequamur? Aliud ne animorum zelo flagrantes ſpirituales, & perfectiſſimi viri nobis, & verbis, & exemplo ſuadent, atque induſtriis ſuis ſanctis procurant? Faceſſant ergo noſtræ in dæmonem immeritum, imò verò de nobis optimè meritum, querelæ, atque execrationes. Alterum etiam rationis, ſeu abſurdi vndecimo appendiculum abſurdum contra præfinitionem ad materiale peccati ſubnecto Catholico Scripturæ Patrum, & totius Eccleſiæ Catholicæ dogmati alteri contradicens, & aduerſum. Nempe æquam omnibus rationalibus creaturis, non ſolum iuſtis, & Sanctis, quas obinde colimus, piéque veneramur, ſed eis etiam quas reputamus impias, & nequiſſimas (v. g. ſceleſtiſſimo Iudæ ſanctiſque Petro, & Baptiſtæ) iuſtitiam, ſanctitatem, & perfectionem.) Hoc de ſanctis & iuſtis ſolum inter ſe comparatis afferere impium, hæreticumque foret, cum in Eccleſia, tam mitrante, quam triumphante ſtella à ſtella claritate differat. Aſt de neſariis perditiſſimiſque hominibus reſpectu ſanctiſſimorum quorumque virorum admittere, extra cenſuram quidem erit; ſed quia infamiam grauiſſimæ Theologicæ cenſuræ pene inuitentium ea blaſphemia prætergreditur: deductum vero eſt à Clement. Alexand. quem num. 6. ex lib. de vita Moyſis recitauimus. Abſurdi verò huius illatio probatur: cum enim iuſtitia ſanctitas, & perfectio creaturam actionum noſtrarum ex conformitate illarum, cum voluntate diuina (prima ſcilicet iuſtitiæ, rectitudinis, & ſanctitatis totius regula) metienda, æſtimandaque omnino ſit. Vbi repugnet actionem vnam creatam excedere alteri in conformitate cum voluntate diuina abſolutè tali, & vnam alteri excedere, in iuſtitia, ſanctitate, & perfectione repugnabit: atqui poſita neceſſitate præfinitionis diuinæ ad materiale peccati, ſiue, vt prauæ actiones à nobis fiant, implicat actiones eiuſmodi, neque entitatiue, ſiue, quoad ſubſtantiam, ſiue, quoad modum, ſiue, quoad intenſionem, ſiue quoad extenſionem, in aliquo quantumuis minutulo, & indiuiſibili diſcrepare à voluntate diuina, abſolutè tali, & efficaci, minuſve conformari ipſi, quam actus charitatis Diui Petri, aut (quod horribilius eſt) humanitatis Chriſti Domini; ergo implicat aliquam quantumvis prauam, & nequiſſimam, atque ſceleſtiſſimam actionem in iuſtitia ſanctitate, & perfectione morali intrinſeca excedi ab actionibus quantumvis perfectis ſanctiſſimi cuiuſque, & perfectiſſimi viri, etiam Chriſti Domini, qua hominis. Dixi in perfectione, & ſanctitate morali intrinſeca actionis: vt euallonem, & recurſum ad excellentiam dignitatis operantis Chriſti Domini, qua hominis, ratione vnionis hypoſtaticæ præcluderem.

8. Duo argumenta, minimè languida, numero proximo

ex

ex principio argumenti vndecimi dedimus. Iam decimum quartum inſtruo (permiſſo adhuc, quod & peccata, & tentationes, & meritorum, ac demeritorum inæqualitas poſita præfinitione ad materiale peccati perſiſterent) ex Patrum etiam doctrina, & à Patribus efformatum. Nempe Deum iniuſte in hominibus praua opera punire, ſi ea ab ipſis fieri prædeterminatiuè præſcimat. Huc ſpectat Clem. Rom. 3. recognit. pag. 4. hæc ex Apoſtolo Petro recitans: [quomodo ergo Deus iudicat vnumquemque ſecundum veritatem pro actibus ſuis, ſi agere aliquid in poteſtate non habuit; ſed, & iudices ſæculi fruſtra legibus præſunt, & puniunt, &c. item Nemeſius recitatus cert. 1. num. 2. *qua eſt iſta libertas vbi hoc ſolum datum volle, quod puniat*, adiunctis quæ ſequuntur inferius. *Non erit iuſta retributio, qua per ſupplicia refertur neceſſitate* à iudice inducta *peccantibus*, & Tertullianus recitatus num. 1. [Neque enim poteſt fieri, vt ſit initiator, aut artifex vllius mali operis, qui nomen ſibi perfecti vindicat, & Parentis, & iudicis. Maximè cum omnis mali operis, & vindex ſit, & iudex] vbi ex tribus rationibus huic, de iuſtitia iudici, & ſupplicij Dei ob opera praua, præcipuè inſiſtit, & Fulgentius recitatus n. 7. ex 1 ad Monim. cap. 26. illis verbis: [vaſis autem iræ nunquam Deus redderet interitum, ſi non ſponſaneum inueniretur homo habere peccatum: quia, nec Deus inferret iram, ſi homo ex prædeſtinatione Dei accidiſſet in culpam.] Et Pro. per recitatus num 8. circa fin. *iniuſtè punit, quod, vt fiat, impellit*, quo nihil inſanius cogitari poſſe ait. Porro iniuſtitiæ huius duplex ſe ratio ſtatim rationis lumini prodit: etenim, qui id, quod in aliquo legis tranſgreſſore puniendum non iniuſte, ſeu contra iuſtitiam, ſed ex iuſtitia eſt, debet eſſe voluntaria, liberaque, imò ad tam dira ſupplicia in inferno miſi genda, perfecte deliberata legis tranſgreſſio a qui præfinitio prædeterminatiua abolet peccantis in præfinitæ actionis prohibitæ elicientia libertatem, vt tota d. 1. oſtendimus: ergo & in ſupplicio ob illam abolet Dei iuſtitiam. Hæc ratio præciſa continetur poſtremis Nemeſij verbis, & illis Auguſtini quæſt. 115. ex vtroque teſtamento contra fatales Mathematicos colum 9. [quid enim, tam iniquum, quam, vt iniquus credatur, qui negatur aliud potuiſſe facere quam fecit:] inferius. [ſed eſt, inquiunt, fatum vnicuique præſtans, qua morte moriatur: quod, ſi ita eſt, non eſt accuſandus homicida: nam, & duplici genere ſe defendet: quia, & ipſe fatis agentibus hoc fecit, & ille agentibus fatis occiſus eſt, 11. de Geneſ. ad lit. cap. 7. *Aliqui, ſi neceſſitate peccaſſet, neque potuiſſet non peccare, iniuſta foret ſententia puniendi*, cap 11. Neque hic libri obſcuri mihi ſcrutandi ſunt; vnde diſcerem neminem vituperatione, ſupplicioque dignem, qui aut vellet, quod iuſtitia velle non prohibet, aut id non faciat quod facere non poteſt. Nonne iſta cantant in montibus paſtores, & in Theatris Poetæ, & indocti in circulis, & Magiſtri in ſcholis, & Antiiſtites in ſacris locis, & in orbe terrarum genus humanum.] Theodoret. 5. prouid. ſub fin. [Neque Deus, cum ſit optimus, ac iuſtiſſimus ab iis pœnas exigeret, qui exlegem vitam viuere adamarunt, ſi adacti neceſſitate aliqua deliquiſſent:] conſonat ad Rom. 8. in ea verba: *quos autem prædeſtinauit* & 5. epiſtom. diuinor. decretor. cap. 10. Cyrill. Hieroſolym. Catecheſi 4. tit. de ſtatu hom. *Si neceſſitate ſcortatoris, cuius gratia Deus gehennam paraſſet*: Chryſoſt. hom. 22. in Geneſ. col. 2. [Nunne manifeſtum eſt, ſua quemvis voluntate, vel malitiam, vel virtutem eligere? Nam, niſi ita eſſet, & naturæ noſtræ prauitas inſita eſſet, neque illos punire, neque iſtos virtutum retributiones recipere oporteret.] Hieronymo 2. aduerſ. Iouinian. *Vbi neceſſitas eſt: nec damnatio, nec corona eſt*. Epiphan. hæreſ. 26. poſt med. [Si iudicium eſt, & reuera minæ nobis intentatæ ſunt, & qui malum fecerint pœnas dare: legem eſſe iuſtam contemur: quando propterea, quod poſſit peccare, & non peccare, ab alio peccatorum ſupplicia ſumantur; alius verò laudem referat recte factorum.] Marcus Eremita de Baptiſmo longè à med. [Si peccata non pendent à noſtra voluntate, ſed à Tyrannide Satanæ, & à reliquiis peccati per Adamum contracti, quamobrem nos accuſamur à ſcriptura, qui nolentes vexamur à peccato, à Satana Tyrannice tractamur? nonne immerito puniemur?] Optatus Mileuit. 7. aduerſ. Parmen. ſub init. *voluntas habet pœnam, neceſſitas veniam*, ſiue, vt melius Chryſoſt. hom. 60. in Matth. col. 2. *Nam hi omnes, niſi ſponte delinquant, non puniſione, ſed miſeratione digni ſunt*: Ennod. Tricenſ. apud Turrian. noſtrum lib. 4. pro Epiſt. Pontificis cap. 2. ſub finem. *Non erit iuſta retributio, qua, aut per ſupplicia refertur neceſſitate peccantibus, aut bonam mercedem offert, ad quod trahuntur inuiti*. Boët. 5. Conſol. proſa 6. fine: *qua cum ita ſint*: (nempe Dei præſcientia, & prouidentia noſtris actionibus neceſſitatem non imponi) *manet inuiolata mortalibus arbitrij libertas: neque leges ſolutæ omni neceſſitate voluntarios iniquo præmio, pœnaſque proponunt*: quæ ſcilicet alias iniquè proponeret. Prudentius 2. aduerſus Symachum ſect. 3. de genus canit. [Nemo nocens, ſi fata regunt, quod viuitur, ac ſit: Imò nocens, quicumque volens, quod non licet, audet. Alterutrum, quia velle tuum eſt, nec facta reatum Imponunt homini; ſed ſit reus ipſe ſuopte Arbitrio: placitumque nefas, & facta rependit. Impia ſuppliciis merito, non ſorte, peremptus.] Tradit & Ariſtot. 3. Ethic. cap. 5. & veritatis huius Patresfamilias, legiſlatores, iudicesque omnes rectes aduocat: vbi S. Th. lect. 11. poſt med. & 12. à principio.

9. Atque hæc iniuſtitiæ ratio ex incapacitate demeriti in operibus neceſſario, & abſque vſu libero arbitrij, & voluntatis ſuæ cuius euentibus, euidentiſſima, lumineque naturali indita humano generi eſt, vt nichil Auguſt. vndecunque ea neceſſitas operanti contingat: ſi autem à iudice, & legiſlatore ea ſubditis contra legem operandi (vti à Deo noſtri omnium legiſlatore, Principe, iudiceque ſupremo, iuxta hoſce prouenit materialis peccati Præfinitores) neceſſitas proueniat, alia grauior longe fœdioſ, immaniorque iniuſtitiæ ratio in peccatoris ſuppliciis Deo nefarie affligitur, à Patribus etiam eiſdem efformata ſcilicet, Deum ex voluntatis malignitate, cordiſque inaudita (adhuc apud homines perditiſſimos, & atrociſſimos) crudelitate, in immeritos prorſus anticipato alio, & leges inſtituere vt tranſgrederentur: & tranſgreſſionem eis immiſiſſe, vt haberet, quod in ipſis puniret, & immanem ſui cordis crudelitatem eorum interitu: & tormentis vt ſatiare non poſſet, ſolaretur. Hoc argumentum preſſit Nemeſ. recitatus, qu. 3. cert 2. num. 2. illis verbis: *certè à vetli diſcordat affectu*, (id eſt maligni affectus eſt: Hiſpane de mala entraña) *qui à ſubiecto exigit quod in poteſtate non tribuit*, quid autem ſi præfinitione non ſolum in poteſtate non tribuat, ſed, ei quod à ſubdito exigit, tribuat oppoſitum? & Tertull. ibidem num. 1. recitatus verbis proximo num. repetitis. [Nec enim poteſt fieri, vt ſit initiator, aut artifex vllius mali operis, qui nomen ſibi perfecti vindicat, & Parentis, & iudicis. Maxime, cum omnis mali operis, & vindex ſit, & iudex] & 2. aduerſ. Marcionem cap. 9. fine *libertas arbitrij non ei culpam ſuam referret, à quo data eſt*, (nempe Deo) *ſed à quo non, vt debuit adminiſtrata eſt: neque enim idem habendus eſt delicti author, qui inuenitur interdictor, imo, & condemnator*. Auguſtin. citata quæſt. 115. init. contra fatales Ethnicos expreſſius ſic rationem inſtruxit, [qui lege data cogit homines contra id, quod nati ſunt facere, ſciens non poſſe mutare naturam, ad hoc vtique legem dediſſe videtur vt haberet occaſionem, qua crudelitatem ſuam de nece hominis ſatiaret, vt quid enim prohibet, quod ſcit auerti non poſſe? aut quemadmodum damnat hominem, qui non fecit, quod facere non potuit,] &c. col. 9. [Si à Deo ſunt fata, lex non erit ex Deo: quia hoc non ſolum Deo, ſed nec prudenti conuenit id damnare quod fecit, ſed quoniam nemo vnquam contra legem auſus eſt dicere, vel à Deo hanc eſſe negare fata à Deo dici eſſe non poterunt: quia iſta Deus punit per legem: quando enim damnatur, quod ſit impellentibus fatis, ſine dubio fata damnantur,] Muta *fati & naturæ* ſeu naturalis, & minime impediblis ab homine inclinationis ad opus malum in *præfinitionis diuinæ* vocem (quam fatum eſſe doctiores ex fatalibus volebant) atque prædeterminationis ab eodem irreſiſtibiliter ad ipſum opus, & idem argumenti veriſque Auguſtiniani robur inuenies. Damaſcen. dialog. cont. Manich. [quanam ratione, cum animam malo dederit eos poſtea condemnare, queat, qui malo ſe in ſeruitutem addixerint? dicturi enim ſunt, ea ipſe nos tradidiſti; ſic omne iudicium tollatur eſt.] Fulgent. 1. ad Monim. c. 23. [Hanc malam voluntatem, ſi non-

dum peccanti homini tribuit ipſe (quod abſit) author iniquitatis extitit, qui malam volũtatem dedit homini bono, per quam peccans meretetur æterno puniri ſupplicio;] & cap.26. [Nec Deus inferret iram, ſi homo ex prædeſtinatione Dei cecidiſſet in culpam,] cap.22. [Neque iuſtitia diceretur, ſi puniendum reum non inueniſſe, ſed feciſſe dicatur:] & eo cap.26. ſub fin. [quando autem peccanti ſeruo iram iuſtus Dominus intuliſſet, ſi ex Domini prædeſtinatione peccaſſet?] ideò c.13. ac ſæpius in Dei iudiciis ſic diſtinguit *in illis* (iuſtis) *opera ſua glorificat, in iſtis* (impiis) *opera non ſua condemnat*, vt iniuſtitiæ, & malignitatis in horum damnatione calumniam à Deo propulſet: inde Proſper ex eo, quod Deus puniat ſatis oſtendi putat authorem delicti, & actionis prauæ eſſe non poſſe, ex vtriuſque affectus repugnantia: ita enim ait reſpond. 10. ad obiectiones Vincent. *Adulteria, & ceteruptelas non inſtituere nouit Sancta diuinitas, ſed damnare: neque diſponere, ſed punire*, & ad caput Gallor. reſpon. 12. *iniuſtè punit, quod vt fiat impellit*: Chryſoſt. hom.60. in Matth. [Non fecit quippe Deus talem peccatorem: non enim patius affligeret, ſi talem ipſum feciſſet. Nam, ſi nullius nos rei, cum ipſi cauſa ſumus, ſeruos noſtros, & vernas criminamur: multò magis creator omnium criminaretur.] Quod argumentum ſuſiùs perſequitur Euſeb.6. præparat. Euang. c.6. verſ. fin. hæc ex Oenomai. verbis ſcripſit, ſuppoſita neceſſitate agendi prauè à Iobe per fatales gentiles: [cur enim Iupiter, huius neceſſitatis author, nos ſic ſceptum non punit? ipſe enim neceſſitatem agendi nobis impoſuit: cur ergo nos plectimur, qui huic ferici reſiſtere nullo modo poſſumus?] Similia ex eadem fati ſuppoſitione ſcripſerat cap.2. fine.

12. Hæc in cuiuſvis prauæ operationis à quovis patrandæ præſcientiam ita præfinitione vrgentiſſima ſunt: verum in actionis prauæ ab homine iuſto, qua à iuſtitia decidat eliciendæ præfinitione diuina longe adhuc maior iniuſtitia atque infidelitas liuidaque Dei malignitas appareret, vt obtenuant Proſper ad caput gallor. reſpond. 12. *Si Deus hominem ſibi obedientem à pietate deturbat, & bene currentem cadere facit: ergo retribuit mala pro bonis.* Fulgent.1. ad Monim. recitatis nuper ex cap.22. fine ſubnectens: *Maior verò erit iniuſtitia, ſi lapſo retribuit pœnam, quem ſtantem prædeſtinaſſe dicitur ad ruinam:* quo etiam ſpectauit Tertullian. num.9. recitatus vbi *Patientiæ nomen*, quod Deo reſpectu iuſtorum ſpecialiter conuenit, memorauit, vt inde initiatorem illum, aut Artificem malorum operum eſſe cogitaretur minimè poſſe monſtraret. etenim præter iniuſtitias monſtratas debito parentis in filios adoptiuos per ſuam adoptionis gratiam, non ſolum deficeret; ſed omninò aduerſaretur, nouercale in illos odium exercens ex alto nimirum in præcipitium, & barathrum illos ſua præfinitione prædeterminatiua irreſiſtibiliter agens, & impellens qui ergo Chriſtus Dominus ſuadebit ſententiam illam ſuam. *Si ergo vos cum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter cœleſtis dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* quoniam iuſtis, non iuſtorum ſolùm, ſed peccantium quorumque querelis latisfaciet? an diſtinctione mutuata, & hæreticis familiari de præfinitione, & prædeterminatione eorum a Deo ad materiale, ac non ad formale peccati: ſed nil præſtabit: cum vltra materialis appoſitionem, nulla ſit in formalis appoſitione, neque Deo, neque homini locutus, poteſtaſve illud non apponendi: quare, qui eos ad materiale impulit, egitque irreſiſtibiliter præfinitione ſua Deus, quem formalis eo poſito inexcitabilitas nunquam potuit facere, in formale etiam eadem impulſione ad materiale, ac ſubinde in barathrum impulit: idcircò Patres recitati, dum his argumentis, & reliquis ſupra factis vtuntur, ex impulſione ad materiale, & opera, actiones, affectiones, concupiſcentias, voluntateſque malas eiuſmodi efformant argumenta, & quidem malorum damnationem ob actiones, vel omiſſiones ipſas eſſe conſtantium quia in eis prima legis, quæ actiones, vel omiſſiones has prohibet, vel præcipit ſolum (*diliges v.g Dominum. Non fornicaberis nè funaberis*) contrariatas, & tranſgreſſio incurrit. Secundo Matt.10.13.14.15.1.Corint. 3. Eccliſt 14.& 35. Luc.9 Ioan.12. quibus, & pluribus aliis ob opera, autorem mordinatum, & actus damnandi homines dicuntur: item delictarum voluptatum, & gaudij actibus, ſane prauis, captis magnitudinem tormentorum menſurandam eſſe dicitur. Apocal.18. Luc.6. circa med. Baruc.4. ſub fin. Porro cætera, quæ ex præfinitione materialis peccati interuentus abſurda, contra Patrum doctrinas alias in Eccleſia ſtatutas perſequi immenſum eſſet; hactenus clariora, & viuidiora ſumus perſecuti, miſſis pluribus quæ præciſè libertatem ad peccandum neceſſariam tangunt.

CERTAMEN V.

Oppoſitiones ex Patribus eneruantur.

1. Obiecere primò Caluinus & Beza Auguſtinum c.100. Enchirid. dicentem. [Propterea namque magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates eius, vt miro, & ineffabili modo, non fiat præter eius voluntatem: quod etiam contra eius fit voluntatem: quia non fieret, ſi non ſineret. Nec vtique nolens ſinit, ſed volens: nec ſineret bonus fieri mala, niſi omnipotens, etiam de malo, facere poſſet bene:] quæ autem præter Dei voluntatem non fiunt, intra eam vtique, quare; & eo volente fiunt: ergo, non ſola permiſſione Dei actiones prauæ fiunt. Cæterum cum contra eius voluntatem fieri peccata Auguſtinus illas dicat expreſſe, illud *non præter eius voluntatem*, poſitiuam eius, quatenus ex ipſo eſt voluntatem efficacem, vt fiant abſque contradictione ſignificare non poteſt: quod autem non ſinat nolens, ſed volens permittendo, ſeu permiſſionis ſuæ poſitiuam dicit voluntatem, non verò actionum ipſarum à nobis: idque ſatis eſt, vt præter eius voluntatem, ſiue eo abſolutè nolente non fiant, & inuito: ſiquidem vult non impedire aut non vult abſolutè (ſciens volenſque) cum impedire poſſet. Aliam rationem cur præter Dei voluntatem poſitiuam actiones noſtræ, etiamſi prauæ non ſint immediatè præmiſerat his verbis: *Tam ſapienter exquiſita* (in omnes voluntates eius) [vt, cum Angelus, & humana creatura peccaſſet, id eſt non quod ille, ſed quod voluit ipſa feciſſet, etiam per eandem creaturæ voluntatem, qua factum eſt, quod creator noluit, impleret ipſe, quod voluit: bene vtens, & malis, quos prædeſtinauit ad pœnam deorum ſalutem, quos prædeſtinauit ad gratiam: quantum enim ad ipſos pertinet, quod Deus voluit, fecerunt, quantum verò ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficere voluerunt: hoc quippe ipſo, quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipſis facta eſt voluntas Dei.] verba *quantum enim ad ipſos*, non ſignificant Dei voluntatem, quatenus ex ipſo eſt, abſolutè talem à malis fieri, vt conſtat ex verbis ſequentibus. *Hoc quippe ipſo, quod contra voluntatem Dei fecerunt*: eſt igitur ſenſus Deum, etſi, quantum ex ſe eſt efficacia non omnimoda, ſufficienti, tamen, & ſerio velle ſalutem, & rectam hominum, & Angelorum vitam, ac nolle prauas actiones, & perditionem ipſorum. Cæterum velle ſimul pœnam & damnationem eorum, quam ſuis legibus comminatur, non tamen abſolute ſed conditionatè ſi peccent: quæ voluntas in pœnæ abſolutam voluntatem tranſire nullatenus poteſt, niſi ex parte ſua homines, vel Angeli actiones prohibitas, vel præceptarum omiſſiones pro ſuo libito, & arbitrio apponant: quare, cum contra abſolutam illam, quantum ex parte Dei eſt ſufficienter efficacem, ſe gerunt, *quantum ad ipſos pertinet*, voluntatem Dei conditionatam fecerunt nempe conditionis purificationem, per abſolutam tranſgreſſionis & delicti poſitionem, quæ tota pœnes ipſos erat, ac fuit, idque facere voluerunt, cum deliquebant, *quantum verò ad omnipotentiam Dei pertinet*, in ſuppliciorum, & pœnæ profectis delictis inflictione, *nullo modo id efficere voluerunt*: vellent enim quantum ex ipſis eſt impunes peccare, etſi diuinæ illius potentiæ, & voluntatis nequeant euadere ſupplicia: quare vt bene Auguſtinus concludit. *Hoc quippe ipſo, quod contra voluntatem Dei fecerunt de ipſis facta eſt voluntas Dei*, nimirum conditionata illa de ipſorum pœnis, ſi tranſgrederentur, & peccarent, cuius conditionem ipſi purificarunt, cum abſolutè deliquerunt, atque in abſolutam fecerunt tranſire. Atque hæc textus huius germana clariorque commentatio eſt illa (etſi eadem)

nē qua illam Patres, & ſcriptura explicuerant ſtare volebat, vt peccatū ſequens anteacti pœnā eſſe poſſe negaret, neque Dei adiutorium cuius ſubtractione, (quam Dei deſertio ſenſu Patrum ad præſentem traditionem explicandam ſignificat) peccaretur, neceſſarium ad non peccandum, beneque operandum, contra alterum ſuum errorem, admittere cogeretur: quare, etſi impugnationibus his illud: *non per potentiam in peccata compulſi*, quod Iulianus aſſerebat, quoad *compulſionem*, non impugnet, ſed omittat, hac omiſſione impugnationis, ne tacite quidem approbat: omittit autem, quia præſentis inſtituti non erat, & ſuperfluo, extra rem præſentem, impugnaret, quod pluries, vbi eam attigit quæſtionem, ad nauſeam vſque; & totis quandoque libris impugnauerat, vt ex recitatis, citatiſque hactenus eius locis claret: ergo duo aſſerit, & Dei patientiam in omiſſione ſuppliciorum meritorum per anteacta peccata eorum, qui à Deo traduntur paſſionibus ignominiæ, concupiſcentiis, ac deſideriis prauis in ea à Deo traditione (& idem eſto de excæcatione, obduratione) claudi, vt Iulianus admittebat, ſed neque in ea ſola, vt hic contendebat, illam ſtare; neque Dei deſertionem, qua eiuſmodi traditio à ſcriptura, & Patribus explicabatur. Poſtremum probant abſurdis datis impugnatione ſecunda. Primum impugnatione prima ex Pauli verbis, quibus, præter patientiam Dei, potentia ad eiuſmodi traditionem requiritur; & ſane Dei patientiam in ſuſpenſione debiti ſupplicij eam ingredi traditionem, præter recitata Pauli verba, expreſſum eſt Exod. 8. videns Pharao, quod data eſſet requies à plagis, ingrauauit cor ſuum: & cap. 9. *ingrauatum & induratum nimis dicitur*, vt bene perpendunt Auguſt. qu. 24. in Exod. in fine & ſerm. 88. de tempore maxime ante, & poſt med. Baſil. hom. 9. Anaſtaſ. Nicæn. quæſt. 59. in Sacram Scripturam; vnde Hieremi. 15. *Noli in patientia tua ſuſcipere me*: id eſt quia ſtatim verberes, vt emendes: id enim, non eſt benignitatis, quam iræ eſt, nec propria filiorum; ſed reproborum admonitatio vt 2. Machab. cap. 6. & Pſal. 98. *Deus propitius fuiſti eis, & vlciſcens in omnes adinuentiones eorum*, iuxta Auguſtin. ibi. & ad Hebræos 12. iuxta Chryſoſtom. hom. 29. ante med. Origen. 3. Periarch. c. 1. colum. 7. Gregor. 12 Moral. c. 15. ſub finem med. patientia hac Deus malos, cuique benignitate abutentes deteriores facere dicitur: quemadmodum nos filios, & ſeruos, qui indulgentia noſtra peiores fiunt, peiores dicimur feciſſe, vt Origen. vbi proxime obiectum [illegible] citat Deus tali typo loquens: [illegible] in ſeruum eſt, inſolentior eſt ipſe, & improbior efficitur, dicere poteſt, ego te talem ſerue feci: ego te perdidi: patientia mea inſolentiæ tuæ cauſa extitit, qui te non ſtatim per ſingulas culpas non puniui pro meritis delictorum; quo ipſo rem exemplo, & locutione [illegible] tradidit poſt Auguſtinus ſerm. 88. de tempore, poſt med. ſolum addens, *& hoc non dicimus, quod [illegible] noſtri in tantam ſint ſuperbiam deuoluti, ſed quia magis de benignitate, vel indulgentia noſtra fuerint obdurati*: vt [illegible] Deum dilatione ſupplicij & in Pharaone [illegible] indurare ſuiſve paſſionibus tradere dicitur, eo, [illegible] ſuo obduraret ſe, & paſſionibus [illegible] cederent, [illegible] oſtendat. Sed occaſionem abuſus vitio ipſorum acceptam fuiſſe, non ex eius intentione, vt [illegible] acciperetur, oblatam, vt [illegible] 2. Petri 3. *Non tardat Dominus promiſſionem ſuam* (iudicij poſtremi) *ſed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.* [illegible] nulla adeo pertinax obſtinatio eſſe poteſt, nullaque adeo vehemens paſſio, quæ Dei [illegible] non ſolum molliri, & ſuperari [illegible] poteſt [illegible] ſecundo non [illegible] patientiæ ſolius benignitas [illegible] traditionemque à Deo (quatenus ex parte [illegible]) [illegible]

futuri ſequentis peccati permiſſionem, vt expreſſe [illegible] gor. homil. 11. in Ezech. longe à medio. Hoc addi[illegible] tum, quo traditio, obduratio, excæcatioque noſtra [illegible] complectitur, & ratione explicata conſtat & ſæpe [illegible] Scripturis & Patribus traditum eſt, quos refert Ruiz [illegible] ſunt, noſque magna ex parte [illegible] hactenus [illegible] ſimus; illud ſolum repeto Auguſt. 2. de peccatorum meritis & remiſſione vbi ait nos à Deo, qui tentari nequit, non tentemur, minime peteremus *ſed vt ſi forte tentari [illegible] à concupiſcentia noſtra adiutorio eius [illegible] deſeramur, vt eam poſſimus vincere, ne abſtrahamur* [illegible] tractio, ac negatio auxilii potentioris ſit. Dei [illegible] potentia, quæ vtique non de ſe determinans, & naturaliter operans eſt, ſed libera, exercetur: quare non benignitatis ſolum patientia, vt contra Iulianum Auguſtinus [illegible] cum eis malis voluntatibus bene [illegible] & velit, vtatur quod ſummæ, [illegible]

5. Inſiſtunt adhuc Hæretici, & [illegible] reliqui ex aliis Auguſtini locis, quibus Deum [illegible] voluntates in actiones turpes inclinare, [illegible] operari Deum, ſiue [illegible] c. 21. de corrept. & grat. [illegible] Scripturæ locis concludit [illegible] Scripturæ teſtimonium diuinorum eloquiorum [illegible] quandam [illegible] manifeſtatum, operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, ſiue ad bona pro ſua miſericordia, ſiue ad mala pro meritis eorum, iudicio vtique ſuo aliquando aperto, aliquando occulto, ſemper tamen iuſto, [illegible] Paralip. 25. *& noluit audire Amaſias, eo quod Domini eſſet voluntas, vt traderetur in manus hoſtium propter Deos Edom.* his ponderat. *Deus [illegible] peccatum volens vindicare, hoc operatus eſt in corde eius, vtique iuſte iraſcebatur, ne admonitionem ſalubrem non audiret, ſed ea [illegible] bellum, & cum ſuo exercitu caderet.* Et c. 20. dixerat: *voluntatem proprio vitio malam in hoc peccatum iudicio ſuo iuſto, & occulto inclinaſſe*: quibus verbis S. Thom. ad Roman. lect. 10. aliquid vltra permiſſionem intelligi ab Auguſtino per inclinandi vocem ait, etenim ſtatim ſubdit: (Ad malum autem dicitur inclinare homines occaſionaliter: in quantum ſcilicet Deus homini aliquid proponit vel interius, vel exterius, quod quantum eſt de ſe eſt inductiuum ad bonum, ſed homo propter ſuam malitiam peruerſe vtitur ad malum:) non autem directe, & per ſe ſicut ad bonum [illegible] multis exemplis oſtenditur [illegible] Ex explicatione (ſi alia ſubiicienda eſſet) [illegible] Auguſtini [illegible] prædeterminationem [illegible] prauæ non probant, ſiquidem inclinare, operari in nobis Deum eas actiones, citra prædeterminationem eſſe poteſt, vt de facto, & ex fide in nobis actiones citra ea præfinitionem, & prædeterminationem in nobis operatur: Secundo, vt probent plus probant, quam aduerſarij, etiam [illegible] hæretici velint: nempe inclinare Deum prædeterminantem non ſolum materiale peccati, ſed prauam noſtram actionem, & formale peccatum. Tertio (quoniam inclinare quouis modo, & velle, [illegible] noſtras [illegible] Deo repugnat) reſpondemus inclinationem [illegible] Deo in prauam actionem non eſſe phyſicam, poſitiuam à Deo [illegible] inclinationem [illegible] Deum [illegible] ſed permiſſiuam ſolum, aut [illegible] ad malum [illegible]

falsissimam,& toties contr. 2.& hac 3.ex eodem Augustino ostendimus: quare verbum Augustini etiam recitatio otiosa mihi vita est: cum nec interpretatione, nec solutione opus habeant. Obiicitur etiam ex c.7. Augustinus scribès, *cum audimus: nonne ego vos duodecim elegi,& unus ex vobis Diabolus est? illos debemus intelligere electos per misericordiam: illum per iudicium: illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, illum ad effundendum sanguinem suum:* cum autè sanguinis effusio, quam efficaciter voluit, media Iudæ proditione esset futura,& hanc efficaciter voluisset, à Deoque electum ad illam Iudam videtur Augustinus asserere: Maxime, cum paulo ante dixisset, electum Iudam ad opus, quod ipse congruebat, nempe ad Magistri proditionem: id autem ad quod aliquis à Deo eligitur, à Deo procul dubio amatur: verùm electionis huius nomine non ex intentione, adhuc inefficaci, vt Iudas Magistrum proderet electus hic ab Augustino intelligitur, sed solum Christi permissiua voluntate. Nouit enim Christus se abillo prodendum: is in Apostolum suum eligeretur, atque auxilio, tali v.g. non præueniretur: indeque opus redemptionis à se perficiendum: voluit autem eum eligere in Apostolum,& tradi sanctionem fauendo, illo auxilio impetrante, per quod idem erit proditionis suæ volendo permissionem: ea verò patrata ad opus redemptionis nostræ per sanguinis sui effusionem vius est, nihilque aliud Augustinus intendit: neque eodem prorsus modo, quo reliquos ex gloriæ, & bonorum operum positiua voluntate inefficaci antecedente ad regnum prædestinauit, ad sui sanguinis effusionem & proditionem actuum Iudam prædestinasse quod expressit ibi Augustinus dicens: *Absit quippe vt illum eligat qui scuit bene vti etiam voluntatibus malis, vt per eius opus damnabile illud, propter quod venerat, opus venerabile compleretur.* non propter venerabile hoc illud damnabile amaretur: eamus peracti, vsus quidem bonus esse potuit, non autem amor, vt fieret, adhuc ex intentione & amore venerabilis illius poterat nonnullus esse: & hinc, vt amari antecederet potuit, & intenderet Augustinus, memoriæ solū illius amor verbis eius factis esset, aliisq; præsentione, pro qua ab aduersarius afferri solū modo potuit.

QVÆSTIO IV.

Liceatne à ratione ad materiale peccati prædeterminatiuæ præfinitiones?

QVÆSTIO præsens lectori superflua non immeritò fortè videatur quandoquidem q.3. ostēdimus præfinitiones prædeterminatiuas nō tolum Patrum & Conciliorum constanti consensioni in terminis ipsis contrahiere, verum,& athmatizatam conclusionem eorū tenenti contradicentem tot ab eisdem validissimis rationibus concuti, vt nihil eis, vel roboris, vel numeri addi à nobis possit sed quoniam aduersariorum solutiones, etsi omnes fere attigerimus, reticere minimè quantum doctis esse satis ratio nec, dum eisdem, ab authoritate præcipue, vrgentibus, contrariationum dilcutsus longius traheremus, nō alio ex instituto à ratione recedimus in quæstione præsenti, quam rationibus tolū Theologicis tractigemus, meritò reteruauimus, in cap. Deum ex eiusmodi præfinitionali non materiali peccati, hæc actionis prauæ, prout à nobis hic, & nunc progreditur, forma, verū & formalis: quare, & peccati absolute causam ostendentes, & authorem fore quod horrendum plane esse aduersarij ipsi, etiā explorato hoc errore, fatentur, atque admittere multis attribus & verbis refugiunt quorum omnia commenta cum solutionibus recentiorum Thomistar. paucissimis quam validum contra hoc argumentum ex Conciliis petitum clarius ostēdet, argumenta reliqua Patrum q.3. data longius, non persequemur, quia ibi, quantum opus à ratione fuit, eis adhibitum q. ex eis eadem tantum solutiones, quæ hinc argumento adhiberi possunt, eisdem rationibus sunt, seruata minorū diuersitate impugnandarquare omnia argumenta singulis superfluo & ad taedium repeterētur. Nihilominus si quid aliud præter argumentum propositum præcipue ab hominem contra præsens Domaricanos à ratione q. præferore persequemur, minus tamen, vt impugnationis præsentione propositi argumentis petitis à litteratis.

CERTAMEN I.

Præfinitio prædeterminatiua Deum causam, authoremque formalis peccati absolutè facit.

1. VT huius argumenti robur innotescat dogma Catholicum, aduersarijs etiam hæreticis inabitatum, statuendum in primis est, nequis post hac vi illationis actus, & conclusionis affirmatiuæ præconcepto amore præceps in hæresim ruat Deum igitur formalis peccati, siue peccati absolute talis causam non esse, neque esse posse dogma Catholicum est: eiusque oppositum hæreticis apertè. Hoc definitum esse a Tridentino recitato à nobis q.3. certam. 1. n. 2. & certam 3. n. 8. atque eodem iam pridem a Synodo Constantinopolitana 2. generali 5. constat ex eodem cert. n. 1. Actatius ab Arauticano 2. & Valentino 3. eodem num 8. recitatis, constans aduersarius omnibus est, imò hoc, vt minimum tradi a S. Petro contra Simonem Magum, reliquisq; Pontificibus, & Patribus tota q. 3. productis, quidens ac ac peripicuum eisdem etiam aduersarijs esse tamen falso eos de peccato absolute tali, eiusve formali, non autem de materiali peccati locutos fuisse contendunt: nec alia aduersarij beatgnos: interpretatio siue Conciliorum, siue Patrum excogitari potest: quare ea omnia testimonia hoc dogma expresse confirmant, solum addo celebre illud pro hoc dogmate Augustini testimonium ex 7. Cōfessionum c. 3. quod sic habet. *Nec tenebam explicitam eno datam causam mali, quacunque tamen esset. sic eam quærendam videbam vt non per illam contingeret Deum incommutabilem (ad malam mutabilem creaturam ipsa fierem quod credebam itaque securus eam quærebam, & certus non esse verum, quod illi* (Manichæi) *dicerent, quæ veto animo fugiebam. quia videbam quærendo vnde malum, reperiebam malitia, quia opinabatur, tuam potius substantiam male pati, quam suam male facere & intelebam, vt cernerem quod audieram, liberum voluntatis arbitrium causam esse, vt malum faceremus.* Id sæpius docuit Augustinus locis datis q.3. vbi alij etiam Patres, quos omnes de materiali peccati, vt proditionis Iudæ, explicatoribus, & defidentis ac voluntatibus prauis eius propositionis exempla adhibuisse valimus quod notatum velo ad vim iam effotmandi argumenti clarius ostendendam.

2. Argumentor sic: Deus præfiniens prædeterminatiuè materiale peccati causa materialis peccati est, etiam per aduersarios: at nequit esse causa materialis peccati, quin formalis eius & absolute peccati causa sit: ergo Deus præfiniens prædeterminatiue materiale peccati ex causa formalis eius & peccati absolute contra dogma Catholicum præbuit. Minor probatur primo: quia, vt supra tetigimus formale peccati & peccatum re ipsa absolutè tale, & seclusa fictione considerationis nostræ, & entis rationis figmentis, nihil aliud est, quam materiale peccati, quod aduersarij vocant, sed implicat re ipsa eiusdem, siue realitatis, & entitatis eiusdem (ad quam solum physica realis, ac vera causæ physicæ actiuitas, & causalitas esse potest) causam esse, & non esse causam realem: ergo implicat Deū præfinientē prædeterminatiue materiale peccati esse huius causam realē, ac nō causam verā realem formalis eius, siue peccati absolute talis. Maior (quæ sola probatione videtur egere) probatur ex Tridentino, & Patribus, qui eius dogmatis, quod scilicet Deus causa peccati non sit, exēpla adhibent in proditione Iudæ, & cupiditatibus, voluntatibusque prauis & quæ materiale peccati ipsissimam sunt, neriarijs latentibus, ergo materiale peccati seclusio a formali, quod mens nostra materiali appingit, & rationis effingit idem ipsum verē, & realiter, quod formale seu peccatum absolute est Patrū & Concilij sententia. Patet consequentia, alioqui, dum Deum peccati absolutè causam esse non posse aiunt, male in materiali peccati exemplum adhiberent, si, vitra materiale, reale aliquid formale peccati, seu peccati absolute tale includeret. Probatur secundò ratione: quia, si à peccato absolute tali omne rationis nostræ figmentum, dum formale, vt quid vnum, & rebus quæ in peccato, siue omissiuo, siue commissiuo, intercedunt, superadditum seclusis, adhuc solum, quod reipsa est, dum vere accusat peccatum, condemnat, detestatur, [illegible]

nies prohibitionem legis, ſiue naturalis, ſiue poſitiuæ, iure alterutro diuino, vel humano, eiuſque aduertentiam per rectum rationis dictamen, & indifferentem operaturæ voluntatis, & creaturæ rationalis poteſtatē (quam præfinitione poſita perſiſtere aduerſarius nunc damus,) & his omnibus præſuppoſitis elicientiā actus, & operationis vt à creatura: atqui hoc totū, & ſolum, nihilque aliud formale peccati, & peccatum abſolute tale omnino eſt (tu aliud quidpiam, quod reipſa, ac ſeclusō rationis figmento formale peccati ſit, vel peccatum abſolute tale vlterius claudat aſſigna) ergo reipſa, ac ſeclusa fictione, idem ipſum, nihilque aliud formale peccati eſt, nec aliud quidpiam peccatū abſolute tale claudit: quæ de actiones, ſeu de peccato cōmiſſionis dixi, de omiſſionis peccato, ſiue omiſſione actiones præceptæ eodem robore probant, & quæ de illa dicemus de hac æque, vt minimum, probabunt.

3. Sed, quidquid de hoc ſit, illud tamen extra omne dubium eſt, id ſcilicet, quod ſupra actionem nobis prohibitā hic, & nunc vt à nobis elicitā ſiue ſupra materiale peccati eius formale, ac proinde peccatum abſolute tale addit, nō aliter vere fieri, abſolutēq; contari ab aliquo agente poſſe, quam cauſatione, atque effectione vera, & reali actionis phyſicæ, provt a nobis, quibus prohibita eſt ſiue reali vera cauſatione materialis peccati: at per hoſce Deus prædeterminatiue præfinitos actiones eiuſmodi, vt à nobis fiant, & hic & nunc fiunt, ſiue materiale peccati eſt proprie directē & per ſe earū, cauſa hic, & nunc à nobis fiūt, ſiue materialis peccati, ergo eſt cauſa formalis peccati, ac proinde peccati abſolute talis. Maior probatur facile, quia, quidquid formale peccati, quo peccatū abſolute tale cōpleatur, ſupra materiale addat, id tamē neceſſario, & ineuitabiliter conſequitur ad materiale actu, vt, nec Dei poteſtati ſubiaceat, vt poſito ſemel materiali peccati hac actione prohibita, provt à nobis, formale peccati non agnoſcatur, & peccatum abſolutē tale non ſit. Hoc vel aduerſarij ipſi fatentur. Addo (quod ne illi quidem negare poſſint) non ſolum actione libera vltra poſitione materialis peccati, verum neque phyſicē diuerſa à poſitione materialis, etſi neceſſaria, & ineuitabili formale peccati apponi à nobis poſſe, ſiue eam ſimplicem emanationē, ſiue alia quauis voce donare velis: quod magno, ac firmo argumento eſt realis indiſtinctionis formalis peccati à materiali ipſius, ſolumq; ratione noſtra ratiocinante, & puro figmento, formale peccati a materiale diſtingui, vt prima conſequentiæ probatione dicebamus. Sin minus offende, ac ediſſere nobis, non liberam quidem, ſed phyſicam, ſiue Dei, ſiue hominis, ſiue alterius, quem malis, actionem vltra terminatam ad materiale peccati, quæ ad formale, quo peccatum abſolutē tale conſtituatur, terminetur; eadem maior, atq; ei minora ſubinde conſequentia eſt expreſſa S. Thom. q. 3. de malo a. 3. corp. aientis: *Peccatum non eſt forma ſed actus vnde illud per ſe poteſt eſſe cauſa peccati, quod poteſt mouere directe ad actum peccati*: & 1. 2. q. 80. a. 1. *Peccatum actus quidem eſt vnde hoc modo poteſt eſſe aliquid directe cauſa peccati, per quem modum aliquis directe eſt cauſa alicuius actus*, quibus ſimilia dedimus ex ipſo 1. 2. q. 75. a. 1 ſup. q. 3. cent. 1. n. 5. fine. Atqui per vos Deus præſiniens materiale peccati prædeterminatiuē, directē, & per ſe eſt cauſa actus noſtri, etiam, vt à nobis: ergo & eſt cauſa peccati. Ne verō ex vniuerſali, & neceſſario Dei concurſu, & voluntate cōcurrendi ad omne noſtrum actum quē q. 70 a. 2. admiſcrat, in ipſum vel in nos regeri argumentū poſſet præcaut q. 8. a. 1 ad 3. ſcribens: *Dicendum. quod Deus eſt vniuerſale principium omnis interioris motus humani ſed quod determinetur ad malum conſilium voluntas humana. & à diabolo per modū perſuadentis. & appetibilia proponentis. &c.* Quibus Deum directam cauſam actus praui, vt à nobis, negat, ne principium ſuum contra ipſum poſſit inferre Deum peccati eſſe cauſam, & authorem, & ſane eo articulo corpore ait: non aliter alicui imputari, vt cauſæ malitiam, & peccatū abſolute, *niſi. quatenus mouet voluntatem. & interius inclinat ad agendum. & volendum*: quod in præfinitorum horum ſententia agit Deus, agereque tenetur ex efficacia præfinitionis imaginatiuam, & appetitū excitando & ſuadas boni delectabilis cogitationes, ſine quibus materiale peccati præfiniti obtinere à nobis nequit: imō agit & amplius aliquid, nec pluſculum ſolum: cum non vecunque inclinet, ac moueat: ſed irreſiſtibiliter ad agendū prædeterminet, vnde ei potius, quam voluntati creatæ, peccati cauſatio tribui debet: ſiquidem Dei ſolius eſt omnino libere, & cum poteſtate, ab omni neceſſitate abſoluta poni actum, cui annexa ineuitabiliter malitia eſt item, & ab illo directē, per ſe, & ex intentione ipſius, tanquam à cauſa principali præmouente; ab homine vero tantum, tanquam ab inſtrumento præmoto, vt aduerſarij volunt; actio, vero inſtrumento, ſed principali agenti illud præmouenti potius, principaliſque tributum.

4. Reſpondebunt primō: Deum, cauſam quidem phyſicam malitiæ peccati abſolute eſſe, non autem moralē, ſed in primis ſolutio hæc eſt contra Patres, & Concilia, quæ vniuerſim Deum cauſam eſſe malitiæ atq; peccati negant: quare, & omnē horum cauſalitatē à Deo ablegant, maximē phyſicam, quæ præcipua & abſolute talis eſt; cum tamen moralis cauſalitas ſolum ſecundū quid, & imitatiua cauſalitas ſit, quatenus aliquo modo ad phyſicam cauſalitatē, & operationē motione intentionali nos inducitur propoſitione autē negatiua prædicatum abſolute, & propriē tale remouetur neceſſariō à ſubiecto, etſi ſecundū quid tale nō remoueatur quandoque: vt in his Æthiops non eſt albus, de quo album abſolute, & propriē tale neceſſariō negatur, at remouetur; non autē album ſecundū quid, ſiue ſecundū dēces: & de imagine Cataris veré eſſe hominem negamus, & ſi imitatiue ſit, & ſecundum quid homo: alioqui, quia Deus ens rationis, & ſecundum quid non eſt, non eſſe ens dici abſolute poſſet, ergo Phyſicam cauſalitatem malitiæ Patres, & Concilia negant. Secundo moralis imputabilitas malitiæ, & peccati cauſalitas moralis, de qua hic, phyſicam neceſſariō conſequitur: ei enim, qui cauſa realis phyſica malitiæ, & peccati ſit, ipſi tanquam cauſæ cui imputetur, ac ſubinde tanquam cauſæ morali attribui certum eſt. Siquidem nos, non aliunde peccatorum noſtrorum, & malitiæ cauſæ morales, & quibus, tanquam cauſis, malitia, & peccata in genere moris imputentur, inuenimur, niſi, quatenus ex phyſica noſtra libera elicientia malitia, & peccatum abſolutē apponitur, vrgetur, quia determinatius, fortiūs, & ineuitabilius, immediatiuſque malitia, & peccatum abſolute tale, à Deo prædeterminatiuē præfinitente apponitur, quam à dæmone excitante phantaſiam, appetitum, & maleſuadas boni delectabilis cogitationes; & tamen cauſa moralis, &, cui malitia, & peccatum moraliter, & in genere moris diabolus cenſetur: ergo multo magis Deus. Dices cauſam moralem peccati, & malitiæ, vt contra phyſicam diſtinguitur, eam ſolū dici, quæ moraliter, non phyſicē etiam illam cauſat contra tamē: quia ex hoc fœditas imputabilitatis malitiæ, & peccati noſtri Deo tanquam cauſæ & principalium cauſæ non minuitur ſed augetur: ſi enim, qui ſolum conſilio, hortatu inſtigatione, præcepto, quæ omnia, & minus longe, & ineſficacius, & mediatius, & indeterminatius, noſtramque voluntatem minimē ligantia, vt malitiam, & peccatum apponat fœditate huius in eas cauſas morales refundit: maiorem longe refundet fœditatem in Deum phyſica cauſalitate, determinatius, fortius, immediatiūs malitiā, & peccatum apponentem præfinitione, & prædeterminatione, ita ad illos determinata, vt nulli ad vſus alios, quā malitiæ, & peccati appoſitionē, poſſit inferuire, & qua non poſſint nō media voluntate (eſto libere vt contradictorie contendis) apponi. Secundo, nec fatales, qui per ſtellarum influxū Dei in actiones prauas, & peccata cauſalitatem docebant, aliā vel eius, vel ſtellarum in hæc moralem admittebant cauſalitatē; & tamen à Patribus, & Conciliis damnantur. Tertio, ſi influxum hunc phyſicum in malitiam, & peccatum noſtrum, & fœdiſſimam in genere moris cauſalitatem malitiæ & peccati ſolutio hæc admittat, moralem tamen refugere non poteſt: etenim, ſi malitiam, & peccatum etiam iuxta hāc ſolutionem prædeterminatiue Deus præfiniat, & cauſet ad male ſuadas boni prohibiti delectabilis cogitationes, ſine quibus, nec actio praua, nec malitia eadem & peccatum apponi queunt, ex ea intentione, & præfinitione apponendas cogitat Deus: ſicuti ex intentione quinis efficaci ad medij neceſſarij intento efficaciter obiecto obtinendo cogimur omnes, quare ex præfinitione, & cauſalitate phyſica malitiæ, & peccati per hanc ſolutionem admiſſa, admittenda etiam in hac eadem moralis cauſalitas ſuaſionis inſtigationis &c. in Deo erit.

5. Si autem recurras ad cauſalitatem moralem propriam legiſlatoris, & præcipientis, quæ Deo repugnat, cum prohibeat expreſſe, & actiones turpes, ac ſubinde malitiam

fœditatem eorum, & peccata in primis: moralem etiam cau-
litatem instigatoris, & fautoris horum in Deo hac solu-
tione non excusas. Secundò, vt q 2. ostendimus præfinitio-
ne hac necessaria admissa, cum hic, & nunc impius operatur, & peccare absolutè dicitur nulla extat vera lex aut præceptum, cum per hanc supremi rerum Domini, & Arbitri, ac Principis Dei efficacem de opposito voluntatem, sit lex omnis, vel actionem prohibens, vel præcipiens omnino abrogata, imò verò, cum Dei, quatenus ex se est, seriò & absolutè concepta voluntas, prima, ac præcipua regula, & lex nostratum actionum sit, ea, quæ de actionibus prauis hic, & nunc exercendis, & iuxta hanc solutionem de peccatis admittendis ad sit, non solum legis de opposito abrogatio, verum, & de his admittendis lex Dei & præceptū impius perpetrantibus adest, qua posita, & si nobis peccata omnia reddi impossibilia, imò & reddi honestissima vt ostendimus q. 3. cert. 4 à n 5. moralem tamen Dei præcipientis causalitatē negare non potes. Vrgetur: quia omne præceptum naturale, maximè de iure naturali diuino, est à Deo, tanquā à primo, & supremo legislatore: sed præceptū non violandi, ac conandi contra seriam præsertim efficacē Dei voluntatem, sed illam potius exequendi, nec conandi contra eius sic efficaciter volentis Omnipotentiam, sed potius esse subdendi in operatione est de iure naturali diuino: ergo & est a Deo: atqui per hoscē est volūtas efficax Dei de actione praua tendens virtute actiua, & causalitate physica Omnipotentiæ in malitiam etiam, & peccatum, & quam proinde ex generali illo præcepto de iure naturali diuino exequi debeamus, nec in oppositum ipsi atq. Omnipotentiæ per illam applicitæ remittergo ex Dei præcepto, & lege de iure natutali actionem prauam, & malitiam, ac peccatum absolutè impij apponunt: quare, & moralis legislatoris influxus in formale, nec solum in materiale peccati, atque in peccatum absolutè: nec solum physicus contra hanc solutionem est admittendus. Denique vt hac solutione & distinctione causalitatis physicæ, & moralis aduersarij abstinerent satis esse videbatur, eā ipsam à Nouatoribus per Tridentinum, & Catholicos omnes inhilotenus damnatis excogitatā primo, ac traditam fuisse. Calui nus apud Staplet. Antidoto in acta c. 2. ad id. *Hunc desinere consilio* pag. 5 fine, & 6. init. sic ait: *vtcunque exequātur impij, quod apud se Deus statuit, nihil tamē minus, quā Deo obediunt: nam obedientia ex voluntario affectu nascitur. Illi demum obediunt Deo, qui eterna tua exigunt ad legis regulam, deinde eius imperio se voluntary subiiciunt. Nihil tale in omnibus impijs cernimus, quos Deus huc vel illuc nescientes impellit*: & 1. instit. c. 17 sect. 6. apud Valent. tom 2. d. 6 q 9 pu. 1. sub init. *Id requirit vnum Deus à nobis, quod præcipit: si quid aduersus præceptum designamus, conscientia est sed contumacia, & trāsgressio* Theod Bezā aphor. 31. Eadem actiones, quatenus a Sathana, & malis per Sathanam, & per proprium concupiscentiam solicitatis proficiscuntur, eatenus peccata sunt, quæ Dominus iustè suo tēpore vleiscitur. Nunquam enim Dominus peccata, quatenus peccata sunt, permittit: imò semper prohibet, ac vetat. Quibus impios Deum consilio, aut præcepto ad malum minime mouere, quin potius vtroque modo à malo retrahere: quare neque eo sensu scelerum illis moralem causam esse hæretici fatentur, id quod Zuinglius, & alij docent, dum ideò Deum eis actionibus non peccare aiunt, quia ipsi lex posita non est, peccare verò impios, quibus ea lex prohibens posita est vt infernus referemus.

6 Deus tertiò cum Aluarez d. 14. de auxil. n. 13. Ledesm. 8. eccl. 1. & aliis Deum, nec cauere, nec præsinire præ-determinatiuè materiale peccati formalis, vt peccati materialis seu fundamentum vltimū, & respectiuum formalis peccati materialiter sumptum, sed designare eos oportet, quod ad materiale peccati formaliter sumptum, & fundamentum vltimum respectiuum malitiæ, eique connexum vltra actionem prohibitam, vt a nobis elicitā addatur, nam id totum. Deo præfinitum prædeterminatiuè ab eis asseritur. Secundò quidquid illud præter vacuas voces, rationisve figmentum arbitrariū sit, eisdem aduersariorum principiis prædeterminatiuè à Deo præfiniendum probatur. His ipsis argumentis præclarā est solutio Aluarez n. 36. & d. 18. n. 11. ex quo alij esse fundamentum malitiæ, vt prouenit à voluntate creata defectibili, seque, (vt alij addunt) Deo, eiusque voluntati & legi non subdente. Sed posita lege prohibente, & (vt hi volunt) persistente cum voluntate efficaci præfinitionis à voluntate eiusmodi fieri prædeterminatiuè prætinitur, & cauetur: ergo & vltimum fundamentum, seu materiale peccati formaliter, nec solum materialiter sumptum, causatur à Deo: sitque, vt quæ defectibilis in actu primo creatura est, materialiter, & vltimò fundamentaliter deficiat, & subinde malitiam formalem, & peccatum absolutè incuitabiliter materiali illo exercito apponat. Confirmatur ex causalitate absoluta Dei in materiale formaliter sumptum, & vltimum fundamentum bonitatis operis boni, atque in bonitatem ipsam, & opus ipsum bonum: quæ ea solum ratione horum sententia à Deo causari eique, vt principali causæ, & authori tribui dicuntur; quia ea fieri à nobis prædeterminatiuè præfinit.

CERTAMEN II.

Euasiones aliæ quæ Deum in peccati causatione à culpa excusant.

1. SOlutiones aliæ, quæ huic argumento adhibentur à Præfinitionibus solent, non tam illud soluunt (vt ipsi vellent) quam causalitate absoluta peccati, ex causalitate materialis peccati in Deo admissa eius fœditatem euacuare, atque adeò turpitudinem detergere, conantur. Prima earum est. Deo nullam esse legem impositam, ne aliquid in creaturis, ac per creaturas suas faciat, fieriue velit: tum, quia earum Dominus, & supremus est: tum, quia essentia, & natura sua iustus: cum tamen certum ex Scriptura sit iusto legem impositam non esse; implicat autem male, & contra legem operari eū cui lex contra quam operetur, nō est. Hæretica solutio, & quæ hæresim aliam de nulla lege iustis imposita supponat, ita respondet Zuinglius serm. de provid. c. 5. [Cum Deus, inquit, Angelum, vel hominem transgressorem facit: ipse tamen non transgreditur: vt qui contra legē non veniat. Non est igitur peccatum, quod Deus facit, sed homini, atq. Angelo est, illos enim lex premit, atque accusat, deo autē cum creaturis suis libere licet agere: non minus, quam Patrifamiliæ cum rebus suis, quam figulo cum luto, vtcunq. igitur creaturam huc impellat, huc, aut illuc agat, tantum abest, vt peccet, vt hæc eius infigne bonum non faciat; cum interi in homo, cui lex est præfixa, etiā cum impellitur peccet: aduersus enim legem operetur:] c. 6. [Quod Deus facit nō est peccatum quia non est contra legem, illi enim non est lex posita, vepote iusto. Nam iustis non ponitur lex iuxta Pauli sententiam: vnum igitur, atq. idē facimus, puta adulterium, aut homicidium) quantum dei authoris, motoris, & impulsoris opus est, crimen non est; quantum autem hominis est crimen, ac scelus est; ille enim lege non tenetur; hic autem lege etiam damnatur:] Ita apud Bellarm. suprà c. 4. §. *Tertia ratio*. Mittam posita præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati, nullam hic, & nunc operantibus prauè legem aduersantē persistere; atque item semel iustificatum, iuxta alteram rationem. Ob quam ab his Deum nulli legi subiacere probatur, peccare nequaquam posse: quod, vt dixi, hæresis est expressa: liquidem, & iustos plures à lege sibi cum reliquis imposita prævaricatos esse cōstat ex Sacra Pagina, & Dauidem, Salomonem, & alios, & vniuersim Ezech. 18. atque alibi dicitur *peccaturum, & damnandum iustum, si faciat, quæ lege prohibentur*. Sed contra solutionem adhuc ex hac parte contra primo: Quia, & si iusto quoad terrorem & quasi coactionem, & violentiam meticulosam, ob quam legi pareat, cum paret, lex impositā non sit, quia lubens ex eius amore legi obsequitur, vt Zuinglius ipse ait, & Textus Pauli Catholico sensu intelligi solummodo potest, ac debet: atque ita nec Deo, quia non inuitus; sed suopte genio, & natura recto suo dictamini (quod lex æterna est, & rectæ legis omnis origo) conformis operetur; tamen, sicut iustus terrore, & seruili metu legis exemptus, contra illam agens, peccaret, ita, & multo deformis, deus, vt iam ostendam. Cum autem non solum, qui immediatè, & proximè actionem prauam prohibitam exercet, ac subinde peccatum committit, sed qui ei causa, & author est, contra legem facit & peccat: ob exemptionem terroris, & metus seruilis legis, à fœditate, & turpitudine peccati, & si iustissimus natura sit, si operis praui esset author nobis deus,

non excuſaretur. Contrà ſecundò: quia, & ſi Deo, vti ſupremo omnium Domino, & Principi lex impoſita ab alio non ſit, nec poſſit imponi; tamen ipſe ſibi omnis rectitudinis lex eſt, atque vt Zuinglius ipſe conceptis verbis ait: *Quod nobis lex eſt, Deo eſt ingenium, & natura*, atqui fœdiùs longe eſt ſapientiæ ſuæ dictamini recto, & immutabili, ſibique, & naturæ ſuæ, quam legi alterius rectæ repugnare: ergo exemptione legis ſibi impoſitæ ab alio Dei in praui operis cauſatione, non excuſaretur deformitas, ſed augeſceret; ſapienter enim Tertullian. 2. aduerſ. Marcion. cap. 7. vbi poſtquam dixit Deus non impediſſe homini datam libertatem ad fruendas res addit: *Fruendas autem, quantum in ipſo Deo eſt: Secundum ipſum Deum id eſt in bonum, qui enim aduerſum ſe permitteret* (ex ſe ipſo vellet) *aliquid?* nedum ipſe eſt efficaciter vellet, & cauſaret. Quin ſi Deus, quid contra rationem, & honeſtatem facere, velleque poſſet, eum Deum, legibuſque exemptum, non eſſe, ſed creaturam, legibuſque ſubiectam probaretur. Recte enim Anſelm. lib. 1. cur Deus homo? cap. 12. *Quod Deus vult iuſtum eſt: non ita intelligendum eſt, vt, ſi Deus velit quodlibet inconueniens, iuſtum ſit, quia ipſe vult. Non enim ſequitur, ſi Deus vult mentiri iuſtum eſſe mentiri; ſed potius Deum illum non eſſe. Nam nequaquam poteſt vehementiri, niſi voluntas in qua corrupta eſt veritas; legique ſubinde non mentiendi ſubiecta.* Contra tertio: quia neque altero titulo Dominij rerum omnium eam turpitudinem poteſt Deus abiicere, ſi cauſa ſit, vt homines praue operentur, ac peccent: ſicuti nec Paterfamilias, ac Herus, ſi filium, ac famulum aliquid, debiti obſequij, & operæ aliàs, hic, & nunc, non niſi contra legem præſtandæ, cauſæ foret.

2. Secunda ſolutio ſumitur ex fine, qui Deo ad præfinitionem prædeterminatiuam materialis peccati, eiuſque, & malitiæ ſubinde, & peccati noſtri abſolutè cauſationem non vnus tantum ſed multiplex honeſtiſſimus eſt. Quare, inquiunt aduerſarij: cum, non tam ex re peracta, quam ex fine, & motiuo penſari honeſtas actionum debeat: Deus ſcelera noſtra cauſare, non ſolum abſque vlla turpitudine, ſed cum ſumma honeſtate cenſendus erit. Solutio etiam hæc hæreticorum præfinitorum eſt. Caluin. inſtruct. aduerſ. libertinos c. 14. ait: *Magna eſt differentia inter opus Dei, & opus impij, cum Deus eo, vice inſtrumenti, vtitur. Impius enim ſua auaritia, aut ambitione, aut inuidia, aut crudelitate incitatur ad faciendum ſuum, neque alium finem ſpectat: ideò ex radice illa, id eſt ex animi affectione, & fine, quem ſpectat, opus qualitatem ſumit, & merito malum iudicatur: Sed Deus reſpectum omninò contrarium habet: nempe, vt iuſtitiam ſuam exerceat.* Rurſus: *Negamus Deum mali eſſe Autorem: quia in hac voce certa eſt notatio praui affectus: maleficium enim æſtimatur ex fine, quo quiſque tendit*, lib. de æterna Dei præd. & opuſculis editionis Genuenſis anno 1552. pag. 946. *Ergo, cum iuſta de cauſa, licet nobis ignota,* (vt dixerat pag. 917.) *à Domino procedant, quæ ſcelerate ab hominibus maleficia perpetrantur, etiam ſi verum prima cauſa ſit eius voluntas, peccati tamen eum eſſe Autorem nego.* Theodor. Beza reſponſ. ad Sebaſt. Caſtellion. refutatione col. 2. de Adami caſu. *Deus hominem conditurus ad gloriam, cum miſericordia, tum ſeueritatis ſuæ declarandam, &c. Ideò oportuit Adamum condi Sanctum, & innocentem; ſed qui ſua ſponte, & ſine vlla Dei culpa, vitioſum faſtus patefaceret viam æternis Dei conſiliis, id eſt, tum miſericordiæ, tum ſeueritatis ipſius declarandæ oportuit ergo Deum quoque hanc vnicam viam ſibi aperire: id eſt Adami lapſum ordinare: ſed ad eum, quem dixi, finem; qui, cum ſit iuſtiſſimus, & ſanctiſſimus iuſtum quoque ipſius ordinationem eſſe conſequitur*: ac rurſus apud Stapleton in acta cap. 2. verſ. 23. criminis Iudæ, ac Iudæorum immanitate perpenſa, ab illi, *& tamen dicit Scriptura*, eandem continent excuſationem ex bono fine eius verba Aphoriſm. 31. *Iuſtè tamen permittit, quod iuſtè agunt: quoniam peccata quatenus à Deo nolente permittuntur*, (permiſſione hæretica abuſiua, quæ eorum politiuam voluntatem & cauſationem admittit,) *peccata non ſunt, ſed peccatorum pœna iuſtum enim eſt coram Deo peccata etiam peccatis vlciſci; ſed iſta eadem actiones, quatenus à Sathana, & à malis per Sathanam, & per propriam concupiſcentiam ſollicitatu extenus demum peccata ſunt.* Melanchton explicat. epiſt. ad Rom. cap. 8. *Nam ipſa mala quæ ſunt* (Iudæ etiam proditionem, cuius Deum cauſam dixerat,) *ipſe ordinat ad ſuam gloriam. Sicuti ait Pharaoni: in hoc ipſum excitaui te, vt oſtenderem in te maieſtatem meam.* Zuinglius ſerm. de prouidentia cap. 6. *Quod Deus facit libere facit, alienus ab omni affectu noxio: igitur & abſque peccato: vt adulterium Dauid, quod ad Autorem Deum pertinet, non magis Deo ſit peccatum, quam, cum taurus totum armentum inſcendit, & implet*: idemque, tam ipſe, quam alij intelligunt, dum ad iuſta Dei iudicia recurrunt, eandem etiam euaſionem tentarunt olim apud Epiphan. lib. 1. cap. 38. & Tertullian. de præſcriptionib. Catuani hæretici aſſerentes Iudam ex præſcientia, & intentione fructus ſuæ proditionis, *bonum opus nobis feciſſe ad ſalutem: vnde oportere nos laudem ipſi tribuere, quoniam per ipſum parata eſt nobis crucis ſalus.* Ex quibus clarer, quam longe à Catholicorum mentibus eſſe debeat huius ſolutionis doctrina, quæ tales parentes habeat, & Patronos, ſed eius tamen periculum & falſitatem oſtendamus, vt antiquorum, quorumdam errorem, retert. S. Thom. 1. p. quæſt. 19. art. 9. ad 1. qui ea volebant defendere, *Deum velle mala culpæ eſſe, vel fieri*: videturque Hugonis Victor. tract. 1. ſum. cap. 13. atentis: *cum videret (Deus) alia, quæ in ſe mala, & ad aliud bona, voluit ea eſſe. Quid enim melius eſt eſſe, an quæ ſunt in ſe bona tantum? an ea, quæ, & ſi non ſunt bona in ſe, tamen ad aliud ſunt bona? ea vtique quæ ad aliud ſunt bona: Non autem concedimus, ſi vult ea eſſe, quod vult ea*: Quod poſtremum non facilè capitur, & quanquam neget, vt vidimus hic, & quæſt. 1. Deum velle, & cauſare vllo modo peccata, quoad primum confutatur à Magiſtro preſſo Hugonis nomine in 1. d. 46. §. *Ideò*, & ab Scholaſticis ibi: inſuper in eodem errore fuiſſe, videtur Caſſianus collat. 17. Abb. Ioſeph. cap. 17. vt inde vſque ad caput 26. mendacium ad alterius vitam tuendam licere ſtatueret; cum tamen, & à Patribus ob inde refutatus, & oppoſitum ſit iam in Eccleſia definitum.

3. Probatur vero finem bonum non purgare à turpitudine actionem malam, neque circa illam affectum; id axioma Theologicum fert: *Non ſunt facienda mala, vt eueniant bona*: ac proinde furari, vt eleemoſynam largiatur, nemini licet; nec mentiri, vt proximi vitam ſeruet: nec miracula fingere, vt Deus laudetur. Secundò probatur ex Innocentio III. c. *Super eo*, de vſuris dicente: [Cum vſurarum crimen vtriuſque teſtamenti pagina deteſtetur, ſuper hoc diſpenſationem aliquam poſſe fieri non videmus: quia, cum Scriptura prohibeat pro alterius vita mentiri, multo prohibendus eſt quis, ne pro redimenda vita captiui vſurarum crimine inuoluatur.] Poſſet autem, dubio procul, diſpenſari, ſi poſſet ex bono fine vſura, aut mendacium malitiam exuere, ac induere honeſtatem. Tertiò ſcelera noſtra iuſtitiam Dei commendarent contra Paul. ad Rom. 3. [Si autem iniquitas noſtra iuſtitiam Dei commendat quid dicemus? Nunquid iniquus eſt Deus, qui infert iram? Abſit. Alioqui quomodo iudicauit Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in meo mendacio abundauit in gloriam ipſius, quid adhuc ego, tanquam peccator iudicor? Et non (ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt nos dicere quidam,) faciamus mala, vt veniant bona,] & cap. 6. [Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato, vt gratia abundet? Si enim mortui ſumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo.] Non enim peccato mortui eſſemus, ſed in illo viueremus, ſi ex bono fine, vt Dei gratia magis ſplenderet, ac abundaret, peccato inſiſteretur, ac in eo maneremus, cuius teſtimonij rationem ita expoſuit Chryſolog ſerm. 115. [Siquidem Medicus non vulneri, ſed curæ proficit ac ſaluti: nec morbis, ſed ſoli congaudet ille ſanitati: ita Deus non ad multiplicanda, ſed ad delenda delicta imbrem ſuæ pietatis infundit:] Quibus verbis aliud etiam certum. Sequenti perſequendum contra eiuſmodi præfinitiones argumentum ſuggeritur. Eſt autem vtriuſque teſtimonij ratio, ea ſolum, quæ per ſe, & directe mala non ſunt, ac ſubinde gloriæ Dei per ſe poſſunt inſeruire poſſe ex eius fine, & intentione fieri, atque ad illum honeſte ordinari. Quæ verò per ſe, & directè mala ſunt, ac proinde Deo, eiuſque gloriæ aduerſa, (vt hic & nunc prout à nobis exercitæ actiones prauæ, & peccata,) & ſi per accidens ex eorum poſitorum occaſione Deus ſpeciali ordinatione ſapientia, & prouidentia ſua bona plura, & gloriam ſuam poſſit deducere:

ducere; aſt nec fieri, nec intendi poſſe antequam ſint, aut fiant: id quod inde conſtat, quia bona, ad quæ Deus ſemel à nobis poſita ordinat, ſunt, vel ad deſtructionem, & diſplicentiam de illis per peccatoris pœnitentiam, vel humilitatem, vel iuſtitiæ ſuæ, in illis puniendis oſtenſionem, vel ad deterrendos alios ab actionibus ſimilibus: quare ſcitè expoſitores ad primum Pauli locum eam rationem reddunt: quod per accidens, ac non per ſe (ſicut malitia actionem pravam) ſequatur: in his S.Thom. fuit ſic ad rem præſentem fatus 1.p.quæſt.19.art.9.ad 1. *Nihil iudicatur: ſecundum illud, quod competit ei per accidens; ſed ſecundum illud, quod competit ei per ſe*: eamque rationem ad eum locum Pauli ſupponunt Chryſoſtom. Oecum. Theod. Anſelm. Ambr. & alij Patres aientes: homines per peccata, necdum glorificare, neceſſe gloriæ Dei cauſas, & authores, neque veritatis, & iuſtitiæ, nec ad eas proficere: quæ, de cauſa per ſe, ſolum, vera ſunt: ac proinde nec ob illam eſſe perpetranda: quarto Eccleſ. 15. *Non enim neceſſarij ei* (Deo) *ſunt homines impij*: ad nullum ſcilicet finem: cum tamen, ſi per ſe ordinabilia ad gloriam ex illorum, vel pœnitentia, vel remiſſione, vel ſupplicio, captandam forent, & forent ad eam finem neceſſarij Deo: eum non, niſi ab impijs, poſſint peccata apponi S.Aug. lib. contra mendac. c.7. ſic fatur: [ea quippe opera hominum, ſive cauſas habuerint bonas, ſeu malas, nunc ſunt bona, nunc mala, quæ non ſunt per ſeipſa peccata: cum verò tam opera ipſa peccata ſunt, ſicut furta, ſtupra, blaſphemiæ, vel cætera talia: quis eſt, qui dicat cauſis bonis eſſe facienda, vt vel peccata non ſint, vel (quod abſurdius eſt) iuſta peccata ſint?] Sertò, vt rectè Vvaldens. contra ſimilem antiquorum doctrinam arguit. 1. doctr. fidei cap. 28. ſub finem, *quia Dei exemplo hoc agerent homines committendo furtum, vt inde parens eleemoſynam, & perpetrando perjurium, vt redimant moriturum contra mandatum Apoſtoli*: etenim Dei honeſtiſſima opera, & voluntatem imitari honeſtiſſimum eſt.

4. Et hactenus dicta contra quemvis finem eis præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati, ac ſubinde peccatum, quod per illas vult, & cauſat Deus, apponat, ipſum à culpæ fœditate non purgare: nec gloriæ ſuæ finem, communiter, tam ab hæreticis, quam ab aliis præfinitoribus deſignatum. Nunc aliis finis reiiciendus, nempe ſatisfaciendi muneri cauſæ primæ, quem eadem concordia Domini eam præfinitores cum hæreticis deſignant. Calum. lib. de æterna Dei prædeſt. citat. edit. Genuenſ. pag. 1552. aiebat, vt vidimus n.2. *etiamſi verum prima cauſa ſit eius voluntas; peccati tamen eam eſſe authorem nego*: quia vtique muneri ſatisfacit ſuo: ac proinde peccati, quoad imputabilitatem moralem, author, & cauſa eſſe nequit, cum muneri ſatisfacit ſuo: id explicat exemplo cauſalitatis vniuerſalis, quam ſol in ſublunaria exercet 2. inſtitut. c.17. §.5. ſcribens: *vnde quaſo fator in cadavere, quod calore ſolis, tum putrefactum, tum reſeratum fuerit? Radij ſolis excitari omnes videnti nemo tamen illos.* (ſcilicet radios) *fatere adeo dicit: itaque cum in homine malo ſubſideat mali materia: & culpa, quid eſt, quod inquinamentum aliquod contrahere putetur Deus, ſi ad ſuum arbitrium vtatur eius miniſtro*: quo ita item confici Calvinus putauit (inquit Bellarm. ſupra c.5. colum.4.) vt eodem vtius exemplo eiidem verbis pœne fuerit inſtruct. contra libertinos c. 14. & epiſtola contra Francicanum illum libertinum: & quidem eodem ſolis, & influxus cæli exemplo Dei in actiones noſtras pravas concurſum ſimultaneum à culpa excuſant Patres Hieron. in id Eccleſiaſt. 7. *conſidera opera*. & epiſt. 150. ad Eduiam, quo med. aliique Patres, quos ſupra recitauimus & S.Th. 1.2 quæſt. 79. art. 1. corp. pluribuſque alijs locis recitatis quæſt. 3. a num 3. Cæterum exemplum vt à Calvino inducitur, è re non eſſe inde ſatis conſtat: quod ex parte voluntatis ante prædeterminationem, & influxum, ſeu qualitatem præuiam Dei, nil, quod actionem pravam, & peccatum inferat contineatur; ſed à Deo determinatur ad illa; à concurſu autem, & influxu ſolis non determinatur, niſi de ſe putridum iam, ac vitiatum corpus ad fœtorem: ſiquidem calor idem, quem ſol per ſe cauſat, poma, & aromata ſuauiſſimo odore fragrare facit, non fœtere: quod autem, etſi ſol cauſaret determinate fœtorem illum corporis putridi, ipſe non fœteret, non excuſat à culpæ fœtore Deum ipſum in nobis cauſantem: ſiquidem denominationes intrinſecæ phyſicæ non tribuuntur ex cauſalitate actiua earum; ſed ex formali ipſarum inhærentia ſubiectis, quibus tribuuntur; quod ſecus in moralibus cuenit: peccata enim, non proxime ſolum ipſa admittentes, & operantes, ſed, & ad illa ipſos excitantes, inducentes, impellentes, nedum prædeterminantes, turpitudine inficiunt. Patres verò, & ſcholaſtici eis exemplis rem Catholice explicant: quia omnem determinationem ad actionem pravam penes voluntatem creatam eſſe aiunt, quæ concurſum indifferenter ad vtrumvis à Deo oblatum determinatione ſua ſimul trahit: quemadmodum calore à ſole producto, & aromata ſuauem odorem ſpirant, cadauera putore ſuo fœtent. Miſſa tamen exempli huius ad præfinitorum ſententiam tuendam, explicandamque inutilitate, imò inepticudine: eidem ſolutioni de primaru, & vniuerſalitate cauſæ propria Dei Calvinus inſiſtit, 2. inſtit. c.4. §. *Omitto hic vniuerſalem Dei motionem vnde creaturæ omnes, vt ſuſtinentur, efficaciam quidvis agendi ducunt*, qua abunde Deum pravi operis & peccati cauſatione à culpa excuſari docuerat recitatis locis, ac ſæpius hiſque verbis ſuppoſit. Beza eandem ſolutionem tentat primis ſeptemdecim aphoriſmis, dum Deum cauſam primam ſtatuit, creaturaque omnia ipſius inſtrumenta, vt inde ipſum à culpa ſcelerum, quæ ex eius præfinitione agimus, purget Aphoriſ. 18. his verbis: *iam igitur iſta ad Deum accommodemus, cuius efficaciam ante probauimus in omnibus, qua fiunt ſine vlla exceptione: & ita quidem, vt per ea, qua condidit, tanquam per inſtrumenta exequatur ſuo tempore, quod ab æterno decreuit*. Conſonat reliquis deinceps Bucerus ad Rom. 1. in ea verba: *Tradidit illos Deus*, ſcribit. *Et hoc, quod Deus non ſit efficax noſtra indurationis cauſa, naſtraque traditionis in deſideria mala, conſequitur Deum non eſſe Deum hoc eſt rerum omnium cauſam primam*: & Zuinglius ſerm. citato de prouidentia cap. 5. ait: *cum Deus in ſe non poſſet, per creaturam iniuſtitia exemplum produxit. Non, quaſi creaturam illam ſuo motu produxerit, qua, nec eſt, nec vivit, nec operatur ſine numine*, ſed ſibi in operando, vt cauſæ primæ, & vniuerſali ſubiectam; *ſed, quod Numen ipſum author eſt eius, quod nobis eſt iniuſtitia; illi verò nullatenus eſt*: quia ſcilicet abſque eo nos, vtpote creaturæ eius, operari non poſſumus.

5. Verum ſolutio hæc ſupponit, & recte, Deo eiuſque bonitati repugnare plus efficaciæ, & concurſus ad materiale peccati ex parte ſui exhibere, quam opus ſit, vt muneri cauſæ primæ ſatisfaciat, requiaturque, vt actio praua, & peccatum in rebus à nobis apponatur: inde enim non ſolum ab his, ſed & à nobis, ac reliquis ſcholaſticis Dei concurſus in actiones pravas à culpa excuſatur: quod autem vltra debitum munus cauſæ primæ exhiberetur, neque ex eo munere eſſet, neque ex fine ſatisfaciendi muneri illi poſſet exhiberi, vt præſens euaſio contendit: at ei muneri, abſque prædeterminatiua, præfinitione ex parte ſua ad materiale peccati, præparatione, & oblatione concurſus ad illud, eiuſque oppoſitum pro arbitrio voluntatis, ſit omnino ſatis, nec fieri ſatis aliter poteſt: tum, quia eo ſolummodo ſaluari creaturæ liberæ in ea actione clicienda libertas poteſt, vti fuſe diſp. 1. mon. ſtrauimus, cui ſeruandæ cauſa prima eius, & vniuerſalis, qua talis reſpectu eius creaturæ eſt, debet attendere: tum etiam: quia nulla ratione, aut authoritate, niſi leuiſſima, ſeque ipſa labante, & ſubruente, (vt vidimus diſput. 1. vniuerſim contra præfinitiones prædeterminatiuas actionum noſtrarum liberarum, & ſpeciatim pravarum tota hac diſputatione, videbimuſque cert. poſtremo,) inducitur neceſſitas præfinitionis prædeterminatiuæ ad actiones liberas, præſertim pravas, ex parte & titulo cauſæ primæ: ergo nulla eſt ex eo titulo, & fine petita ſolutio. Sed probatur viterius antecedens ſubſumptum. Nam in quibuſcunque creaturis liberis, cedentibus tentationi, ſive non cedentibus, ad munus cauſæ primæ ſpectat eas in actu primo conſtituere, vt operari pravè, ac cedere tentationi vel omittere, aut oppoſitum agere abſolute poſſint (vt Dominicani præfinitores aſſerunt, quomodolibet ad oppoſitum eam poteſtatem cum præfinitione ad actum

componant) atqui in iis, qui actionem prauam non eliciunt, nec tentationi cedunt, adeſt poteſtas abſoluta in actu primo (quæ abſque requiſitis omnibus ex parte actus primi ad operandum eſſe nequit) ad cedendum tentationi, & actionem prauam eliciendam abſque præfinitione prædeterminatiua ad illam, vt patetin præfinitorum omnium doctrina: ergo muneri cauſæ primæ, quatenus ad actus primi, & poteſtatis abſolutæ creaturæ liberæ ad actionem prauam eliciendam, conſtitutionem ſpectat, ſatisfacit abſque prædeterminatiua præfinitione Deus: ergo præfinitio prædeterminatiua antecedens vſum, & exercitium libertatis in elicientia actionis prauæ neceſſaria non eſt, vt Deus muneri cauſæ primæ ſatisfaciat: etſi comitans Dei concurſus proactu ſecundo, vtpro eo etiam ſigno, & poſtremi naturæ ſatisfaciat, vltetius requiratur. Nec refert, ſi quis dicat ad munus cauſæ primæ pertinere præfinire prædeterminatiue ad actiones eliciendas, non autem ad non eliciendas. Siquidem argumentum ad munus cauſæ aprimæ antecedenter ad actum ſecundum liberæ operationis creatæ explendum omnem diuinæ præfinitionis efficaciã, & prædeterminationé cum operatione connexam excludit. Secundò impugnatur valide ab abſurdis ſolutio notatis fere omnibus à noſtro Ruiz d.20.ſect.1.art n.7.quia, cum multo plures actiones turpes, & peccata ſint, quam honeſtæ incredibile eſt ad munus cauſæ primæ, & vniuerſalis, & ſanctiſſimæ ſpectare plura tot prauæ, quam honeſta prædeterminatiue efficaciter præfinire. Ne vero ad anteactorum peccatorum demerita recurras, aduerte adeo præponderantia Chriſti merita diuino iudicio, non oberrantia ſolum, ſed perpenſa. Vrgentius in primis: nam qui ſolum tunc in mundo aderant peccatis primis, & in prauis Angelis recurſus occluditur. Item Deum cauſæ primæ, & vniuerſalis muneri non ſatisfacturum, nili hic, & nunc ludam ad proditionem non determinet: & ſic de aliis peccatoribus: nec ſatisfacturum ei muneri, vt Paulum hic, & nunc ad confeſſionem prædeterminet, & ſic de iuſtis aliis ridiculum eſt & quod hæreticæ diuinæ electionis gratiam euacuet: cum nihil, quod ſolo titulo cauſæ vniuerſalis, & & primæ à Deo decernitur, & præſtatur, ex gratia Chriſti præſterur ac donetur. Tertiò, cum muneri cauſæ primæ propriſſimum ſit inclinationi, & propenſioni cauſarum ſecundarum voluntate, & neceſſario concurſu ſuo annuere, deficiet à munere cauſæ primæ, quoties propenſum ad vitia ad ea non pro determinat, ſed tenet ne cadat, lapſoſque præ propenſione à vitiis reuocat, & ad meliorem frugi conuertit: quod ſi ita eſſet, væ nobis ex maſſa Adami corrupta, prongaque ad malum pro creatis. Deum enim ex cauſæ vniuerſalis primæ munere in nos *tanquam parieti inclinato, & materia depulſa irruentem* (quod perditis etiam hominibus improperatur Pſalm.61.) Deum haberemus ad unde quatto. Nulla erit naturæ humanæ ma or, quam Angelicæ, ſupremi etiam Angeli, fragilitas, e inulla alia fragilitas ſit ab ea, quã ſua præfinitione prædeterminatiua, neceſſaria antecedenter, vt prauè operetur, Deus cuique ex munere cauſæ primæ vniuerſalis indiderit: quinto demum, cum munus hoc cauſæ primæ, & vniuerſalis ad prædeterminandum creaturas rationales ad materiale peccati, & turpes actiones ſicuti nec ad honeſtas, Deum non determinat, aut cogat, fiet, vt tam prædeterminatio ad actiones prauas, quam ad honeſtas oppoſitas, vel pura alterutrius omiſſio, ex munere cauſæ primæ vniuerſalis libere à Deo proueniat. Inde vero infertur neceſſario, iuſtum poſſe longo quantumuis tempore vitare mortalia alia omnia, & omnes tentationes quantumuis vehementes ſuperare, perſeuerareque in iuſtitia abſque gratia Dei ſupernaturali per Chriſtum contra definitionem Tridentini ſeſſ.6.c 13 & can 22. Imò & quamuis abſque habitu vllo, & auxilio gratiæ ſupernaturalis, innoxium toto vitæ tempore poſſe perſiſtere (quod longe eſt abſurdius) cum omiſſio, ſiue pura præfinitionis prædeterminatiuæ ad actionem prauam, ſiue connecta præfinitioni prædeterminatiuæ de actione incompoſſibili, pro quouis tempore ex libertate, & munere, tituloque cauſæ primæ vniuerſalis mere naturali prouenias: eaque ſublata prauæ actio, nec futura ſit, neque eſſe de facto poſſit; in noſtris verò principiis, cum de negare concurſum ad peccandum, ſiue exiguo, ſiue longo tempore, (vt Deus pro libito poteſt) non ex cauſæ primæ, & vniuerſalis munere, ſed ex Dei deficientia huic muneri (ex quo paratum ex parte, & decreto ſuo de indifferenter concurrendo pro creaturæ liberæ arbitrio concurſum habere debet) de negeconcurſum, ac non concurrere decernat, non niſi, vt cauſa ſpecialis ex ſupernaturali prouidentia id præſtaret: atque pro tempore, quo vellet, hominem culpa immunem ſeruaret.

6 Has forte difficultates ſubodorati aduerſarij alias tentarunt euaſiones. Primam negando Deum titulo cauſæ vniuerſalis primæ, vtque ei muneri ſatisfaciat ad actiones prauas nos prædeterminare. Hanc à nonnullis Thomiſtis Dominicanis datam refert Ruiz, quam ego & à Caluiniſtis datam non ſemel video: Primo à Caluino 2.inſtit.cap.4.§.2. *omitto hic vniuerſalem Dei motionem, vnde creatura omnes, vt ſuſtineantur, ita efficaciã quidam agendi ducunt, de illa ſpeciali actione tantum loquor, qua in vnoquoque facinore apparet.* Item quæ eodem loco; & §.3. de inſtrumenti ratione omnis creaturæ reſpectu Dei, cuique vniuerſali dominio in creata omnia ad quoſcunque velit, & ex quouis fine velit eorum vſus quam etiam dedit Zuin-glius epiſt. citata ad Philippum Cattorum Principem capite 5. his verbis: *cum mouet ad opus aliquod, perficienti inſtrumento fraudi eſt, ſibi tamen non eſt: ipſe enim libere mouet, neque inſtrumento facit iniuriam, cum omnia ſint magis ſua, quam cuiuſque artificis ſua inſtrumenta, quibus non facit iniuriam, ſi nunc limam in malleum, & contra malleum in limam conuertat. Mouet ergo latronem ad occidendum*: Beza aphoriſmo 18.ſupra recitato & 19.20.21.22.30. eadem doctrina inſtrumenti & artificis eo vtentis pro libito, hanc tradit ſolutionem, item qui ad arcana Dei concilia occulta Dei iudicia in re præſenti recurrunt: nam munus titulusque cauſæ primæ, & finis notiſſimo huic muneri ſatisfaciendi decreto prædeterminatiuo materialis peccati notiſſimum generaliſſimumque eſt, neque in arcanis Dei conſiliis, & iudiciis à nobis inſcrutabilibus, & abſconditis repoſitum, eo recurrebat Caluinus citatis opuſculis, & editione lib. de æterna Dei prædeſtinat. pag. 905. *Arcanum Dei conſilium, quo prædeſtinatus fuerit hominis lapſus, qua decet ſobrietate procul aderet fides noſtra.* pag. 917. *cum longe altius humana mentis perſpicacia arcanum eſſe palam ſit, ne ignorantiam noſtram fateri pudeat: imò ne quem ex fidelibus neſcire pigeat quod Dominus lucis ſuæ in acceſſa fulgore abſorbet.* Ac 3.inſtit.c.23.§.4.ait. *Redeundum tamen ſemper eſſe ad ſolum Diuinæ voluntatis arbitrium cuius cauſa ſit in ipſo abſcondita* & §.9. *ex neceſſitate adeo impiis ad prauè agendum excuſabiles eos non eſſe ait quandequidem Dei ordinationi, qua ſe exitio deſtinatos conquerantur, ſua conſtet æquitas, nobis quidem incognita, ſed illi certiſſima*: ſimiliter, & eius diſcipuli loquuntur, ſed tamen ſolutio hæc præcipuum deſerit aduerſariorum, ſiue Hereticorum, ſiue Dominicanorũ fundamentum, quod è cauſſæ & libertatis diuinæ primatu deſumitur, cum non inde, ſed ex titulo & fine alio noſtrarum actionum liberarum prauarum etiam, præfinitiones prædeterminatiuas inducit. Secundò neque ea ratione proxime factas impugnationes euadit, nili in alia æque abſurda relabatur. Etenim ex quocunque titulo, & fine ſpeciali, qui cauſæ primæ, & vniuerſalis non ſint, ea actionis prauæ prædeterminatiua præfinitio à Deo concipiatur, vel in ordine naturalis prouidentiæ remanet, vel ſecus: Si primum omnia abſurda memorata ſua proportione recurrunt, præſertim poſtremum, quod ſcilicet longo quouis tempore abſque auxilio gratiæ ſupernaturalis per Chriſtum poſſit iuſtus in gratia perſeuerare contra Tridentini definitionem ſuam, & peccatorem toto vitæ reliquæ diutiſſimo tempore tentationes omnes abſque ſupernaturalis prouidentiæ gratia, donoque vincere de facto poſſe. Si autem poſtremum dicas præfinitionem prædeterminatiuam actionis prauæ, ac peccati titulo, & fine ſpecialibus quibuſuis conceptũ ad ordinem ſupernaturalis prouidentiæ pertinere: æquã aliam incides abſurditatem. Nempe gratioſam ordinis ſupernaturalis voluntate Dei indeque ortam gratiam ordinis eiuſdem ad actionem prauam, & peccandum *indebitè* requiri: quod erroneum, vt minimum eſt, etenim iuxta Patres, & Concilia, id ſolum, quod gradu quouis ad vitam æternam conducit ad ordinem gratiæ, & prouidentiæ ſupernaturalis ſpectat, ac proinde, quod ad peccatum,

Digitized by Go

carum, quo ab æterna vita deducimur, nos inducit ad ordinem gratiæ, & prouidentiæ ſupernaturalis nequit ſpectare. Secundò, quod in nobis, & à nobis ex nobiſque eſt, ordinis gratiæ prouidentiæque ſupernaturalis non eſt, iuxta Patres & Concilia: atqui iuxta horum dogma peccatum à nobis eſt, etenim contra Pelagianos, & ſemipelagianos hoc ſtatuunt: *Nihil nos à nobis, & ex nobis habere niſi mendacium, & peccatum*; vt minimum etiam opus ad vitam æternam conducens ex gratia ſupernaturali Dei eſſe contra præfatos hæreticos probent: ergo iuxta Concilia nihil ſupernaturale ad actionem prauam, & peccandum poteſt *inductiuè* requiri. Dixi *inductiuè*; quia retractiuè, ſiue retrahendo à peccato, qui minimum auxilij, ſeu vocationis neceſſariæ ad conſtituendam libertatem ad peccandum gratiam Dei eſſe cum noſtro Gaſpare Hurtado (nos) Academiæ Complutenſis Decano Doctores cẽſeant aliquid ſupernaturale ad peccandum: *retractiuè* tamen requiri cenſura omni (me iudice) immunes fatebuntur; ſed de his latius tomo 1. decente ſupernaturali contr. 2. d. 3. de gratiæ auxiliant neceſſitate. Denique, ſi ea ſupernaturalis prouidentia ſpecialis in præfinitione prædeterminatiua actionis noſtræ prauæ admitteretur, crudelior, dirior, immaniorque in nos Deus cõuincetur, quam, ſi ex cõnaturali nobis prouidentia ita præfiniret, ſiquidem ex cõnaturali ordine nos extraheret, atque ad ſupernaturalem eueheret, vt maiori nos ruina agat, in peccatum, & in tartarum præcipiter.

7 Secundum ad hæc vitanda effugium aperuit aduerſarius noſter Ruiz d. 29. ſect. 2. ſed ſimul præcluſit. Nempe Deum prænoſcere voluntatem creatam prauam operaturam, & peccatum executuram abſque concurſu Dei, ſi abſque illo agere poſſit; tunc que ſiue munere, titulo, & fine cauſæ primæ vniuerſalis, ſiue ex ſpecialioribus aliis, abſque vlla ſui indecentia poſſe Deum actionem ipſius prauam prædeterminatiuè præfinire, & peccatum ſubinde cauſare. Hac ſolutione ad decretum comitans tuendum Vaſquianos vſos audiui. Cæterum, & in terminis implicat ſolutio, nec difficultati ſatisfacit, & Dominicanis Thomiſtis ex vſu eſſe aliunde non poteſt. Primum conſtat. Nam in illa hypotheſi, ſi voluntas creata abſque concurſu Dei poſſet operari, & operaretur eſt implicatio in horum omnium ſententia: quæ ſtatuit omnia creata concurſu Dei non ſolum, vt ſint, ſed, vt operentur etiam, ex parte actus primi indigere: ergo in cõditione illa volũtas creata vera poni nequit ſed cõditione ipſa, velincreata eſt, vel dimerica: de quauis autem earum peccabilitas, ſiue operatio prana, & peccatum falſo iudicio (quod vtique Deo repugnat) aſſeritur: ſiquidem Deo, ob entitatis perfectionem actio prava, chimeræ, ob neceſſarium entitatis defectum omnis vera operatio repugnat. Nec difficultati ſatisfit: ex eo enim, quod peccaturum aliàs ſcias abſque tua inductione, & impulſione per impulſionem alterius, non licet tibi loco illius impellere ad peccatum, quin culpam incurras: imò, neque illum alium impulſorem, vt peccatum, & actio praua fiat, impulſione, & inductione tua adiuuare. Vrgetur, quia præfinitionis huius prædeterminatiuæ impulſione actionis prauæ & peccati à voluntate creata futuritio abſolute & de facto apponitur: nam futuritio illa prauæ operationis à voluntate creata, ſi ſe ſola poſſet (etſi fictitia, & chimerica non eſſet) conditionatam futuritionem in qua ſola ſemipelagiana, & hæretica peccata, & demerita admitti poſſunt) minime prætergrediuntur. Denique nequit Dominicanis ſolutio inſeruire. Siquidem futuritionem veram, & ſcientiam conditionatam contingentis, non ſolum abſque decreto abſoluto Dei ex parte actus, & obiectiuè conditionato, ſed etiam abſque eius decreto adhuc ex parte hypotheſis (quod ſolum tota hac controuerſ. contra illos contendimus) imò cum illius & omnis voluntatis Dei, etiam indifferenter concurrendi, negatione, & excluſione admiti poſſe, ac debere ea ſolutione fatererentur.

8 Euaſio tertia eſt de ſpontaneo vt coactioni, & voluntario apponitur, quod ad peccatum ſatis eſſe, ac Deum à culpa in eius cauſatione excuſare contendunt eſt hæreticorum ſolutio. Theodor Beza epiſt. citata ad Sebaſtian. Caſtellion. refutat calumniæ 2. *verum non potuerant aliter velle*: *Fateor, quoad ſubſtantiam, & energiam, ſed voluntem tamen Adami coacta non fuit.* Sotus 1. de natura & grat. cap. 17. eadem ex Luthero, Melanctone Bucero refert, ac refellit, ex locis communibus Lutheri, vbi quia peccatum propria voluntate diaboli, & hominis ortum eſt, neque Deo approbante, aut cogente voluntates noſtras, factum eſt; *ideo nequaquam eſt neceſſario factum neceſſitate abſoluta*; ſed ſpontaneitatem à coactione & inuoluntario ſolutam ad meritam, ac demeritam, & libertatem ad hæc neceſſariam, non ſufficere ex Tridentino, & definitionibus Pontificum oſtendimus d. 1. Nunc eius ſolutionis, vt Deus in actionis prauæ, & peccati cauſatione, à culpa excuſetur, inſufficientia oſtendirur. Etſi enim impulſo, & inductio in actionem prauam alterius huic libertatem relinquat, & in nobis etiam Dei prædeterminatiua præfinitio prauæ noſtræ actionis & peccati (vt aduerſarius tota hac diſput. permittimus, non fatemur) non fatemur, ac proinde libertatis, & poteſtatis noſtræ actio praua ſit: nihilominus ita liberè operaturum prauè impellens, eiuſque actionem prauam cauſans, & peccatum, à culpa non liberatur: multo ergo minus Deus præfinitione prædeterminatiua actionis prauæ, & peccati non plenam poteſtatem, ſed ſpontaneitatem ſolum nobis relinquens, etſi hæc ad peccatum ſufficere admittatur, ſemper enim verum perſtat cauſam peccati, quidquid, vt peccatum abſolute ſit, ſufficiat) culpabilem eſſe: Quarta ſolutio eſt Caluini citato lib. de æterna Dei prædeſtinat. edit. præfat. pag. 946. verbis illis: *Nec vero obliuione tegenda eſt illa, quam poſui cauſarum diuerſitas: quod alia eſt cauſa propinqua: alia autem remota cauſa, vt ſciamus quam longe inter æquabilem Dei prouidentiam, & turbulentos hominum impetus ſit diſtantia*: Hæc autem maioris propinquitatis prauè operantis reſpectu operationis prauæ, quam cauſæ iſtum inducentis ad ipſam neminem, qui alium ſciens, & volens ad prauam operationem & peccatum inducit impellit, adigitue, peccare ſuadent; cuius oppoſitum dogma fidei eſt quinta eiuſdem Caluini ſolutio ex 3. inſtitut. cap. 23 §. 7. dic habet: *Negant decretum fuiſſe à Deo, vt ſua defectione periret Adam: quaſi vero idem ille Deus, quem ſcriptura prædicat facere, quæcunque vult, ambigue ſine condiderit nobiliſſimam creaturam*: Honorabiliusne fuerit honorabiliſſimæ, & nobiliſſimæ creaturæ rationali in vas contumeliæ, & perditionis determinate eam libertate (qua cæteras nobilitate antecellit) ſpoliatam deſtinare, quam in arbitrij ſui ambiguo tantæ ignominiæ fugam, & ad ſupernæ felicitatis acceſſum relinquere? obſeruandum rationem furente cerebro non rationali cerebro dignam.

9 Ex hactenus dictis liquet, quam imperceptibili diſcrimine Dominicani Thomiſtæ pauculi, quos quæſt. 1. memorauimus ſuas ad materiale peccati præfinitiones à Caluinianis & quandoque Lutheranis, & doceant, & ab oppoſitionibus vtriſque communibus vindicent: ſed tamen Dominicani duobus ſuas ab hæreticis præfinitionibus diſcriminari contendunt. Primo quod ſuis hæretici, actionis prauæ, voluntatiſque noſtræ libertatem aboleri docerent. Hoc tamen ad rem præſentem de neceſſaria culpæ contractione à Deo prædeterminatiue præfiniente actionem prauam, ſiue liberè abſolutè præfinitione prædeterminatiua poſita, ſiue non libere eliciatur quidem: Secundò oſtendimus diſput. 1. rem libertatis ipſam (de qua eiuſque obiectiua definitione lis Tridentino, & Catholicis cum Caluiniſtis ſemper, & Lutheranis aliquando fuit, non autem de voce libertatis) æque alterutris præfinitionibus euerti, & Melancton citato loco ſolum in ſenſu compoſito præfinitionis (vt Dominicani dicunt) impotentiam non peccandi aſſerit, cum eaque abſoluta à neceſſitate potentiam, non agendi prauè in nobis iungens; immutabilia tamen peccata, per decretum Dei fieri ſubdit vt ex ipſo recitat Ruard. Tap. a. 7. & verbis, adeo quandoque Catholicis, vt omnem Dei in actiones noſtras prauas impulſionem, motionem, & voluntatem antecedentem negare videatur, ſolamque, ac puram permiſſiuam eius voluntatem cum Catholicis admittere, & quæ non magis, quam præſcientia modum agendi voluntatis immutet; quibus Ruardo ipſi fecit fucum pag. 460. & 361. ſed eum determinationem contingentiæ actionis noſtræ, eiuſque ex præfinitione Dei ab arbitrio noſtro independentem immutabilitatem eo loci retineat, & ſuum retinet errorem eandem neceſſitatem actionis prauæ in

ſenſu

ſenſu compoſito præfinitionis cum poteſtate in ſenſu diuiſo ad eius omiſſionem faretur omnium hæreticarum præfinitionum parens Vvicleffas cap. 8. Trialogi apud Vvaldenſ. 1. doctrinal. fide cap. 21. fine hæc fatus: *Probabiliter dici poteſt, quod ſicut Deus non poteſt meliorem mundum facere, ſic nemo poſſet melius facere, quam facit, ſed tamen poſſet, ſi Deus vellet.* Secundò ſiunt: præfatos Hæreticos verbis tantum, hiſtoque animo aſſeruiſſe Deum authorem peccati non eſſe, quod tamen Dominicani ipſi ſincero animo, & tota ſua mente defendunt, ſed tamen ex dictis conſtat Hæreticos blaſphemum reputaſſe Deum peccati authorem aſſerere, velleue, aut cauſare malitiam, & peccatum abſolute tale, ſed ſolum materiale peccati, inquecque eos à Catholicis ad diuinam horum cauſationem deduci. Quod ipſum ſolum Dominicanis, nec amplius conquerantur, & argumentorum illationique vis vtrorumque querelæ æque tatisfiet, deinde in cauſis propoſitionum, quæ illæ propriè ſignificent attenditur, vt admittantur, vel reiciantur à Patribus, Conciliis, & Catholicis non lictus animus proferentis, vt videre eſt in Synodo Paleſtina, & Auguſtino, Catholicas propoſitiones, quibus errorem ſuum Pelagius tegebat, approbantibus, etſi ex aliis eiuſdem locis fictionem Pelagij deprehendat, reprehendatque Auguſtinus ib de geſtis Pelagij: id autem ad perſonatam correctionem, & mederam ſpectat, cuius motum præcipit ipſe epiſt. 104. ad Sixtum, & cum quatuor aliis Epiſcopis Africæ epiſt. 95. ad Innocent. Pap. & quidem, ſi ad propoſitionum veratum damnationem animus, & fictio proferentis attendi deberet, neceſſario reiicienda illæ eſſent, & contradictoriæ falſæ admittendæ. Hæc præter datas ab Hæreticis tam confutatas ſolationes diſcrimina adhibet Dominicanis præhuiotibus poſſet, quæ quid præſtent, nemo non videat. Ego vero dilucre ingenij mei tarditatem non poſſum, qui doctiſſimorum, & Catholicorum Patrum ab iſtis non videam diſcrimen.

CERTAMEN III.

Præfinitionis eiuſdem ad materiale peccati impugnationes aliæ, & obiectionum ſolutiones.

1 PRiores ex aliis rationibus ſubiciendis primam hactenus à nobis expenſam confirmant. Primaque ex illis tacta iam in Patrum rationibus contra Priſcillianiſtas, & Aſtrologos fati per ſtellarum, & cæli influxum inductores, contra quos arguunt Patres cauſam peccati à Deo in Deum refundere, ſimiliterque Manichæos, qui naturas aliquot ad malum determinatas, ſicuti & ad bonum alias à Deo conditas effutiebant. Dedimus aliquot Patrum pro argumento hoc contra hos omnes teſtimonia ex pluribus, quæ ſua immenſa eruditione Ruiz noſter dedit d. 38. vnum tantum, vel alterum pro eo argumento proferam: ſupponendo, quod ſupra animaduerti: ſtellas, cælumque influxu ſuo vitiamue naturam creatam non ad formale peccati, ſeu peccatum, qua tale; ſed ad ipſius materiale, nempe actionem phyſicam furti, adulterij, mendacij, homicidij in omnium illorum erroribus homines impellere, & adigere; & tamen ita contra illos Auguſtinus expoſitione tituli Pſalm. 91. in finem ſcribit: *Multi non accuſant Satanam, ſed accuſant fatum. Fatum meum me duxit, dicit, cum dixeris illi, quare feciſti quare peccaſti? iam manus ad Deũ tẽdit, iam lingua blaſphemat. Nondum hoc aperte dicit: ſed tamen attende, & vide quia hoc dicit. Quaris ab illo quid ſit fatum? & dicit ſtella mala, quaris ab illo quæ fecit ſtellas malas? non habet, quid tibi reſpondeat, niſi Deus. Reſtat ergo, vt Deum accuſet, & cum Deus puniat peccata Deum fecit authorem peccatorum?* Cyrill. Alex. 5. in Ioan. c. 5. *ſed & aliud longe grauius ſequitur incommodũ. Deum, ſcilicet, merito incuſandũ, quia calum fecerit omnium malorum cauſamicum enim furta, & homicidia merito damnentur volentiore ratione Deus accuſabitur, qui cale indidit vim illam impulſiuam ho-minum ad mala:* Quibus locis hic diſcurſus, quidquid cauſa alicuius prædeterminatiui, aut prædeterminantis ad prauam actionem, ſeu materiale peccati (de quo hæc plenaque teſtimonia Patrum) non ſolum materialis peccati ſiue prauæ actionis, ſed etiam peccati ipſius cauſa abſolute eſt: at Deus prædeterminatiue præfinitus actionem prauam, ſeu materiale peccati, eſt cauſa alicuius prædeterminatiui, ac prædeterminantis actionem prauam, & materiale peccati ergo non huius ſolum, ſed & peccati ipſius cauſa abſolute eſt. Quod argumentum eo vigentius eſt, quo præfinitio prædeterminatiua natura ſua ad materiale peccati determinatior vnice ſolum eſt; neque aliis rebus apponendis poteſt inſeruire, ſicuti ſtellarum, & cælorum influxus poſſunt aliis effectibus inſeruire, quibus proinde prouidendis & producendis concipi à Deo & apponi poſſent, etſi aliunde materiale peccati appoſituræ à Deo cognoſcerentur: aſt, quæ ad illud, nihilque aliud apponendum natura ſua ſunt apta & ordinata, vt præfinitiones prædeterminatiuæ, & prædeterminationes, directius determinatius, magiſque per ſe ad actiones prauas apponendas concipi, & produci à Deo neceſſario debent: ac proinde directius, & determinatius, magiſque per ſe cauſam peccati, authorem efficiunt ac probant.

2 Idem argumentum continent, & confirmant duo alia proximè ſubiicienda ſpeciatim contra Thomiſtas Dominicanos, quos ad hominem efficaciter confutant. Primum ex 1 p. q. 63. art. 5. ſtata apud ipſos Sententia, & ratione S. Thomæ: Angelos nimirum in primo creationis ſuæ inſtanti peccare non potuiſſe, id quod de potentia, adhuc abſoluta, nec ſolum de ordinaria potentia, & prouidentia Dei, & verum & à ſancto Thoma aſſertum volunt; cum tamen de potentia ſolum ordinarie ab eo dictum, & verum eſſe poſſe certum mihi ſit, ob peculiarem rationem, inſinuatam iam à me, controu. de merito Chriſti principio, quam ſuo loco aperiam, ne hic importune diſputem de veritate concluſionis, ex cuius ſuppoſitione, quam veritate, argumentum præſens procedit, Ratio S. Th. his verbis, & ſenſu, quo ab hiſce dominicanis, inculcatur ſic habet. *Impoſſibile fuit Angelum in primo inſtanti peccaſſe per inordinatum actum liberi arbitrij, quamuis enim res aliqua in primo inſtanti, quo eſſe incipit poſſit ſimul incipere operari; tamen illa operatio, quæ ſimul incipit cum eſſe rei, eſt illi ab agente, à quo habet eſſe; ſicut moueri ſurſum ineſt igni à generante:* quibus de actu inordinato arbitrij, ſeu materiali peccati, & phyſica operatione contra legem aperte agit. S. Thom. pergit. *Vnde, ſi aliqua res habeat eſſe ab agente deficiente, quod poſſit eſſe cauſa defectiua actionis poterit in primo inſtanti, in quo incipit eſſe habere defectiuam operationem, & firmat exemplo, ſicut, ſi tibia, quæ naſcitur claudicare ex defectu ſeminis, ſtatim incipiat claudicare. Agens autem, quod Angelos in eſſe produxit* (ſcilicet Deus) *non poteſt eſſe cauſa peccati,* actionis nempe prauæ, cuius cauſatione vnice, ac neceſſario peccatum cauſatur quare nec cauſa deficiens. *Vnde non poteſt dici, quod diabolus in primo inſtanti ſuæ creationis fuerit malus.* Ex hic autem intellecta concluſione, & ratione S. Thom. à Dominicanis Thomiſtis, ita arguo contra ipſos. Ideo Deus eſſet cauſa peccati Angeli in primò inſtanti creationis, ac ſubinde cauſa deficiens, quia actio, ſeu actus prauus legi aduerſus in illo inſtanti elicitus eſſet à Deo ipſum determinante, ſeu in naturæ Angelicæ à ſe conditæ naturali inclinatione, & propenſione (cui Deus eius author nequit non annuere) ad eum actum prædeterminante phyſicè; ſicuti enim ad motum ſurſum: atqui pro omnibus inſtantibus, quibus actum prauum elicitura eſt rationalis creatura debet ex munere cauſæ vniuerſalis primæ Deus determinare, ac prædeterminate eam ad illum actum arctius indiſpenſabiliuſque, quam igem ad motum ſurſum in eius prima productione per naturam ipſi inditam determinet: ergo Deus prædeterminatiue præfinitus creaturam rationalem pro omnibus inſtantibus, quibus elicitura eſt actum prauum legi aduerſum, ad eum eſt cauſa peccati ac deficiens. Porro argumento huic diſtinctiones, & ſolutiones illæ de cauſatione materialis, non autem formalis peccati, ſiue cauſæ peccati abſolutæ talis; cauſæque efficientis, non deficientis, ſiue phyſicæ, non autem moralis (etſi nucleo, vt vidimus vacuæ, & puræ eluſoriæ)

locum

locum non habent: quia ratio Sancti Thomæ, vt ab illis intelligatur, ac defenditur eas omnes inutiles ſupponit, & exemplo ipſo tibiæ claudæ à natiuitate inutiles probantur. Ac tandem, ſi rationem ſoluunt noſtram, & ſuam pro impoſſibilitate peccati Angelorum in primo inſtanti ſuæ creationis, ſoluunt; vt quiuis, vel tardus, eadem proportione ſolutionibus eiſdem rationi eorum adhibitis aperte percipiet.

3. Secundum argumentum ad hominem etiam contra præfatos Dominicanos eſt: ipſi enim cum Aluarez de auxiliis d. 24 n. 34. docent, Deum non poſſe infundere voluntati creatæ habitus vitioſos, & inclinantes ad malum: quia eo ipſo malum ex eis habitibus, perſtantibus pro actu primo in voluntate inclinationibus ad illud prouenientes eſſet à Deo, eique, vt cauſæ & authori abſolutè tribueretur: & ſciunt quidem Patres iſti habitus vitioſos directe, & per ſe ad formale peccati inclinare non poſſe voluntatem, quam in malum, qua malum ferri (vt ipſi cum omnibus fatentur) prorſus repugnat: atque implicat, per ipſos, & omnes, inclinationem vllam veram naturalem ad actum impoſſibilem eſſe: ſolâ ergo inclinatio, quam habitus vitioſi afferre voluntati poſſunt, eſt ad actus phyſicos prohibitos, ſeu materiale peccati, quatenus ſub aliqua ratione delectabilis boni, ſiue actus ipſi, ſiue obiecta ad illos allicientia voluntatem ſolicitant: ex qua ſententia ita ad hominem arguo: infuſio habitus vitioſi inclinantis, nec tamen irreſiſtibiliter determinantis in actu primo, ac neceſſitantis voluntatem ad phyſicam actionem prauam & purum materiale peccati repugnat Deo, quia eum eius materialis peccati, ac ſubinde peccati cauſam abſolutè faceret, & authorem: atqui prædeterminatiua præfinitio, indeque neceſſario orta prædeterminatio, ad actionem prauam phyſicam, ſeu materiale peccari, non ſolum, vtcunque inclinat in actu primo voluntatem ad materiale peccati, ſed potentius, determinatius vrgentiuſque eam neceſſitati, ac irreſiſtibiliter eam prædeterminat ad illud: ergo repugnat eiuſmodi præfinitionem prædeterminatiuam ad materiale peccati à Deo concipi, ac prædeterminationem ad illud à Deo infundi, quia authorem, & cauſam peccati abſolutè, potiori iure eius à Deo conceptio & infuſio Deum faceret: quoquo te verſum ſolutionum, & euaſionum vertas, contra doctrinam tuam, de impoſſibilitate habitus vitioſi à Deo, conuerteris. Vrgentius ad hominem præfatos Dominicanos ex alio eorundem doctrina refello. Aiunt enim vniuerſim Deum habitum, aut actum erroris nobis infundere non poſſe, quod etſi falſum reputem, vt de actu etiam docui cum noſtro Vaſquez contr. de Trinit. d. 1. aſt admiſſo, vt Dominicani iſti volunt arguo ſic. Actus erroris malum phyſicum plerumque creaturæ ſolummodo eſt, cum eſt pure ſpeculatiuum, & cuius productio Deo, nec phyſicam vllam in deformitatem afferat; ſiquidem Deus errore, quod in creatura cauſaret minimè erraret: nemo enim errore alterius erraret, ſed proprio ſibi inhæreute: cum autem error practicus etiam eſt, quia ad actionem prauam inducit, neque arctius, nec proximus eiuſmodi actionem cauſat, quam prædeterminatiua præfinitio, ab eaque neceſſario oriunda prædeterminatio; & mirum ſane eſt Dominicanos hoſce, qui erroris cuiuſuis infuſionem Deo repugnare defendunt locis Scripturæ ſupra relatis, & explicatis, quibus homines execrare, & Prophetas decipere phyſicam Dei efficientiam, & poſitiuam voluntatem præfinitionis, & prædeterminationis contineri contra nos (an contra ſe potius) nihilominus contendere.

4. Sed, quoniam eò diſcurſus venit, ex alio abſurdo (quod huic proximo vicinum eſt) generali contra Præfinitores omnes materialis peccati examinandum eſt argumentum, quod noſter Ruiz perſequitur d. 30. Nimirum ex præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati, non formali eius à Deo intento, ſed alio potius fine honeſtiſſimo, fundamentum totius noſtræ fidei, eiuſque veritates ſubruere: quia ſola præfinitione prædeterminatiua materialis falſitatis erroris, & mendacij; non autem falſitate, & mendacio, qua talibus formaliter, præfinitis poſſent nobis falſa proponi plura credenda: imo & omnia, quæ de facto ab Eccleſia, vti de fide, credenda ſunt propoſita, id quod variis modis à Deo præfiniri fierique poſſe præfinitione admiſſa explicat ſect. 1. a. 2. n. 2. Nec quicquã aiz præſtare, ſi dicatur Deum iuramento etiam prius affirmaſſe, ſe nunquam Eccleſiã ſuam decepturum in iis, quæ credenda proponeret. Nam ſemel admiſſa in Deo poteſtate ita decipiendi, nec firmum eſſe poteſt eius aſſertionis teſtimonium quare, tam eius, quam reliquorum certitudinem fidemque turare: vt acutè in ſimili arguebat Auguſtinus lib. de mendacio c. 8. ſub initium, & lib. cont. mendac. c. 4. initio. Cæterum argumentum hoc infirmum, me iudice eſt; cuique facile reſpõdere aduerſarij poſſint, ea, quæ Dei nomine proponuntur propoſitione ſufficiente, vt de fide ſunt, ita à Deo per homines proponi debere, vt Dei locutio, & teſtificatio ſit: ad hoc autem opus eſt, vt ea omnia concurrant, quibus Deum ea loqui, & teſtificari ſuadeant: quæ, ſi ita in deceptione, quam homines etiam adeo paterentur, concurrerent, iam Deus in ſeipſo, vel mendacium pateretur, vel errorem; quod aliunde, inquiet, quam ex materialis peccati, aut erroris cauſatione repugnat: ſunt autem ea, quibus Deus prudenter, moraliterque certitudine loqui creditur in iis, quæ toti Eccleſiæ proponuntur quamplurima: in iis autem, quæ priuatim alicui proponuntur credenda (deficiente euidentia reuelationis, quæ erroris, falſitatiſue periculum omne propellit) nunc Deus loquitur; cum per deſtinatum publicè ad reuelandum illud proponitur, cuiuſmodi erant Prophetæ veteris legis, quos vel miraculis editis, vel certis contingentium euentibus ad id muneris, atque in Dei organa deſtinati monſtrabantur: & his quidem nequit Deus vaticinium falſum, ſeu ſermonem erroneum infundere, vt populo, aut Eccleſiæ Dei nomine proponant: quia ex munere publico, in quod à Deo poſiti & ſignis confirmati ſunt, per illos Deus mentiretur: os ſiquidem Dei ad homines ex eo munere ſunt. Quare merito Patres illa ſupra ex Scriptura memorata. *Ego decepi, aut decipiam Prophetam*, de ſola permiſſione interpretantur. Si verò per priuatum, quempiam alicui aliquid priuatim reuelet, ſi vera miracula, & ſigna, quæ Dei voces à Patribus vocantur, dictis confirmandis adſint, nequibit Deus ſeipſo errorem proponendum infundere ob rationem eandem: quibus modi omnes, quibus fidei noſtræ fundamenta quaſſari Ruiz recenſuit ex admiſſione præfinitionis prædeterminatiuæ excluduntur, id quod ſuſius explicui: nam intrinſecum errorem phyſicum priuatum cuique infundere poſſe, quoties ex circunſtantiæ non ſint, quibus Deus cum ita aberrans illud exterius etiam proferat, per illum loquatur, mihi probabilius eſt.

5. Quinto igitur contra hoſce præfinitores arguo: quia ideo per hoſce Dominicanos præfinitores Deus cauſa eſt, cui omnia noſtra bona opera, & honeſta abſolute, nec ſolum materialiter, ſed formaliter etiam quà honeſta, tribuantur, quia ea in nobis prædeterminatiue præfinit ſo horum ſententia: ideò enim præfinitiones prædeterminatiuas à ratione Theologica admittendas contendunt, vt non à nobis, ſed à Deo prædeſtinati à reprobis diſcernamur: atqui per eoſdem æque in nobis ſine nobis opera praua præfinit, nec minus agit, vt impius ei Chriſto recedat, quam, vt pius ad ipſum veniat, de quo ipſe: *Nemo venit, imo poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit me, traxerit eum.* Ergo iuxta præfinitores hoſce Deus æquè eſt cauſa, cui tribuantur opera noſtra prauа non ſolum materialiter ſumpta, ſed etiam abſolute, quà talia; & ſecundum formale etiam, atque eſt cauſa, cui tribuantur opera bona noſtra abſolute talia ac ſecundum formale etiam, virtutis, nec ſolum ſecundum materiale tantum ſumpta. Simili ergo argumento Auguſtinus 2. de peccator. meritis, & remiſſ. cap. 18. & de gratia Chriſti cap. 17. confutat Pelagium conantem ſaluare attributionem noſtrorum operum Dei gratiæ, ac Deo, tanquam præcipue eorum cauſæ, authori, & donatori à Paulo Scriptura & Patribus toties aſſertam, ex eo ſolum, quod Deus poſſe illa agere nobis donauit, cum nobis indidit facultatem voluntatis: ſic illum redarguens, *quemadmodum cum Deo laudamur in operibus bonis, ita cum illo culpamur in malis. Poſſibilitas enim illa, quam dedit, tam nobis facit poſſe bona, quam mala*: atqui præfinitio prædeterminatiua, ac inde orta neceſſario prædeterminatio tam nobis facit horum ſententiã, poſſe, imò, & operari irreſiſtibiliter bona, quam mala: ergo, ſicut cum Deo laudamur in operibus bonis, ita & vituperabimur cum Deo in malis ex dictenſu, & conſequentia Auguſtino probata: & ſane vrgentior illa

contra Præfinitores omnes est. Siquidem Pelagius posse illud in voluntate nobis à Deo datum indifferens ad vtrumvis, bonam,scilicet,& malum,quicunque ad alterum determinatum, & nos determinans agnoscebat, vt omnem, totamque libertam determinationem voluntati creatæ,& arbitrio relinqueret. Præfinitores autem prædeterminatiui,ita præfinitionem alterius determinati extrema prædeterminatiuam determinatam, atque nos determinantem irrefistibiliter ad illud constituunt, vt illud secum determinate, & inexitabiliter deuoluat:quare determinatius longe,itque æque siue bonum,siue malum opus, causat,nobisque per illam Deus donat, quam sola potentiæ, seu voluntatis indifferentis ad vtrumvis donatione, cuius tatione bonum opus nobis à Deo donari Pelagius cum suis admittebat. Respondent Thomistæ Dominicani bonitatem boni operis ipsi inseparabilem, esse intra obiectum voluntatis diuinæ, secus malitiam operis prauiviide operis boni bonitatem ipsam potuit efficaciter Deus velle,cum bonum opus prædeterminatiue præmoueat secus malitiam inseparabilem ab opere praui à se præmisso.Contra tamen primo:quia argumētum de donatione, & vtriusque satisfactione æquali a Deo,est,nō de volitione expressa,& formali vtriusque, cui si illam argumentu inferret, soluto satisfaceret:ac propterea nec hæretici quidē præfinitores,expressam malitiæ volitionem,seu volutate efficacē (imò neque inefficacem) Deo adscribunt:quare neque ea ex parte a Catholicis impugnantur:est de virtuali,& implicita,quæ est inhibita in voluntate omni efficaci rei siue actionis,cui necessariò aliud, etsi per se, & expresse nusquam amabile,annexum consequenter est: vt actiones nostræ praue expressæ a Deo volitæ,consequenter necessariò malitia connectitur.Secundo fortito hæc,atque nos a malitiæ, & peccati causatione, & efficaci volitione excusat: siquidem malitia extra sphæram obiecti per se,& expresse amabilis à voluntate, etiam creata, est, quæ nequit in illam expresse,qua talem,tendere, neque in malum, qua tale intendens,operari.Solum ergo,quia virtualiter, & implicite volitione expressa efficaci actionis praui, fertur in necessario adiunctam,& inseparabiliter consequentem malitiam,& peccatum absolute tale, & hoc, & illam absolute velle,& causare creata dicitur voluntas:ergo & diuina.Contra tertio:quia malitia operis praui est extra obiectum honestæ voluntatis creatæ,neque actio praua, cui illa consequenter,& inseparabiliter annexa, est intra, sed extra obiectum voluntatis honestæ creatæ,sed potius intra obiectum inhonestæ, & turpis creatæ voluntatis: ergo ob eandem rationem:actio praua non est intra obiectum honestæ voluntatis diuinæ,sed turpis, ac Deo prorsus repugnans.

6. Quæ pro præfinitionibus diuinis ad materiale peccati opponi, siue ab hæreticis, siue à Dominicanis præfinitoribus possent, leuissima sunt, vt hactenus de iis, quæ ab authoritate obiiciebam: obtenuimus.Nunc autem idem facile obtendimus in iis,quæ a ratione opponunt: ea verò omnia inde tandem petuntur, quod cum actio praua secundum totum, quod ex ipsa entitatis habet,à Deo causa prima, & vniuersali rerum,necessario, & per se esse prorsus debeat, nequit totum per secundas causa actionis prauæ esse,sed per se secundum totum suam entitatem etiam indiuiduationem sumptam.Cui autem, non nisi secundum volūtatem suam,& liberam determinationem,atque ex arbitrij sui determinatione,& efficacem, creati a nemo entis causa esse possit: fit, vt de se vt de efficaciter volente debeat esse actionem prauam: quæ,cum absque libera voluntate etiam creaturæ,liberequè ab ea concepta esse nequeat (cuius determinationem liberam nec supponit, nec præuidet, nec potest supponere,ac præuidere, cum Deo concurrimus, qui eius de concurrendo ad actionem prauam decretum subsequitur, concurritur,& determinationi voluntatis creatæ identificetur)fit,vt Deus de se efficaciter velle debeat,vt tota actio praua a creata voluntate sit quod ipsum est actionem prauam,prout à creata voluntate est, siue materiale peccati debere à Deo præuium.Cæterum ex dictis sæpe cōstat voluntatem illam liberè,& antecedenter ad actionem prauā de exhibendo concursu à Deo concipiam efficacem ab intrinseco,& natura sua respectu omnis actionis prauæ identificati determinate sumpti esse non posse. Tum, vt creaturam in eius electionis libertatem efficacia sua antecedente non proteras,quod commune etiam absurdum respectu actionis honestæ est. Tum, ne Deus causa peccati sit,& reliqua absurda tota hac disputatione monstrata incurratur:quare,etsi actio praua,imo & libera quæuis creata,non nisi decreto Dei efficiente, & eo sensu efficaci & concursu Dei elicti à creatura possit,ait decretum illud de se,suaque natura efficax respectu operationis prauæ,ac liberæ cuiuvis creatæ,minime est,sed solum ab extrinseco efficax, nempe ab operatione ipsa, & concursu suo operationi ipsi identificato, à quo efficax, sicuti, & agens, ac efficiens extrinsecus constituitur ac denominatur.Non secus atque de auxiliorum diuinorum efficacia philosophamur quam non eis intrinsecam,sed extrinsecam a consensu ipso esse fatemur: quia auxilium, quod efficax est natura, & entitate sua consensui nostro, ad quem vtique inducit, & mouet connexum non est, sed potius cum eius omissione absolute coniungibile: itaque decretum concurrendi, quod Deus tradit,& munere causæ primæ liberæ respectu voluntatis creatæ, ad quam liberam eius actionem, quare, & ad prauam actionem, debet, potestque tolummodo habere, indifferens de se ex parte obiecti esse debet ad concurrendum ad actionem prauam,vel huic oppositam honestam vel non concurrendum ad illam pro creatæ voluntatis arbitrio, & libertate, siue contrarietatis, siue contradictionis. Nempe decretuo concurrere ad actionem prauam, vel eius oppositam, vel non concurrere ad illam pro libito voluntatis creatæ; id est meam illi omnipotentiam ad concurrendum,vel non concurrendum extrinsecus præparo, subdoque, vt ea vtatur creata voluntas, non secus atque habitibus infusis, quos ad actus supernaturales ipsi inhærentes imitto: qui etsi potentiam absolutam ad eos eliciendos voluntati creatæ compleant, nequam tamen ex parte actus primi ipsi ad eos eliciendos afferunt determinationem, sed eius libertati, & determinationi in agendo, & concurrendo ex parte sua subduntur.

7. Idcircò Patres,& Scholastici sapientiores (in quibus Augustinus & Sanctus Thom.) frequenter, vt vidimus decretum hoc Dei respectu operationis prauæ permissiuum appellant: eamque propterea à Deo etiam eiusque omnipotentia *finendo*, solummodo vt fiat, non tamen *faciendo*, procedere, non quia ipse physico suo concursu simultaneo cum voluntate creata in actionem non influat prauam; sed quia à se, & voluntate sua, quæ arbitrio creato suam omnipotentiam præparat, & applicat, vt operari absolute possit, nec determinat, nec vult, vt absolute actio praua fit, sed solum non vult impedire actionem prauam, seu potius vult non impedire illam, suæ omnipotentiæ subtractione per voluntatem non concurrendi ad actionem prauam, quam absolute habere poterat; etsi ex suppositione decreti indifferenter concurrendi, voluntatem non concurrendi habere absolutè nequeat, quæ decreto illi contradicit; in eius autem voluntatis non concurrendi ad prauam operationem nostram pro arbitrij nostri libito negatione: quare eo posito concurrendi decreto, non libere, siue, vt proximè liberum agens,sed naturaliter à creatæ voluntatis determinatione trahitur; tametsi recte libere concurrat, quatenus decretum concurrendi indifferenter pro libito creatæ voluntatis libere prorsus concepit. Stat verò eo decreto formaliter, sola, ac pura, cum physica, tum moralis permissio: non autem moralis effectio, quæ soli determinanti, vel volenti illam determinate, tanquam causæ per se tribuitur:quocirca,etsi Deus creatam voluntatem decreto indifferenter concurrendi ad opus bonum, & auxilij indifferentis de se collatione ad illud creatam voluntatem non determinet,ait, quia decreto concurrendi indifferenter, vel potius conferendi auxilium congruum,de se indifferens, opus ipsum bonum determinate intendit, ac vult, etsi vtriusque indifferentia a voluntate creata ad bonam operationem determinate determinetur, eius causa per se moraliter est, & cui, tanquam auctori,& causæ,vtique principaliori, tribuatur; nequit autem ipsi actio praua tribui,quia decreto indifferenter concurrendi ad illam,& conferendi auxilium indifferens,oppositum potius, & intendit determinare, de sinoque vult, & procurat: vt proinde a Patribus recitatis quæst. 2. & 3. praua operatiō non dari nobis à Deo dicatur, sed rapi potius ab ipso per voluntatis nostræ abusum, & malitiam dicatur, ad eamque Deum concurrere inuitum.

Vnde

Vnde ad argumentum aliud, quod ex causalitate per se physica Dei in actum prauum (quæ Deo negari nequit) desumi ab aduersariis solet; quia, nimirum, quidquid causa per se physica actus, siue actionis prauæ est, moralis etiam causa per se, & absolute esse debeat. Constat ex data nuper doctrina præter physicum influxum in entitatem actionis prauæ, ad causam per se moralem, & absolute talem respectu ipsius actionis liberæ requiri, vel determinationem, vt eiusmodi actio absolute sit, vel saltem intentionem, & voluntatem ex parte eam physicè causantis, vt determinate ea actio sit: cum autem per decretum concurrendi ad vtrumuis nulla esse possit determinatio, vt absolutè sit actio prava, atque in illo, altove de collatione auxilii sufficientis intentio, voluntaue nulla determinate Dei sit, vt actio, seu opus prauum determinate præ eius omissione, actiue opposito, & honesto existat; imò tota Dei, quatenus est ex ipso, voluntas, & intentio ut potius vt non existat, moralis causa, & per se, atque absolute talis actionis prauæ esse minime potest. Et miror Dominicanos præstantiores hoc argumento vti contra nos velle ex eo principio, quod est causa per se physica actus, seu actionis prauæ, est causa moralis, & quoad imputabilitatem illius. Hoc siquidem principium statuit S.Thom. sæpe, vt vidimus; vti illud causam per se non actionis prauæ, seu materialis peccati solum, sed formalis etiam & peccati absolute talis esse demonstret, quod actionis seu actus praui causa per se esse repetatur: quare nullum locus totus est in ostendendo Deum, nec eius ab æterno decreto fusæque omnipotentiæ virtute, & actualitate, nec voluntate & intentione sua actionem prauam velle, atque vt determinate sit, vllatenus determinare: ac proinde, neque actus prauus per se causam esse, neque peccati; sed solum creatam voluntatem, quæ affectu suo determinatè actionem prauam præ opposita esse vult, & determinatione suæ facultatis illam determinatè esse facit, vti nos eius doctrinam edocti respondimus.

8. Indubis tamen decretum indifferenter concurrendi ad actionem prauam habet pro obiecto tam actionem prauam, quam eius oppositum. Ingeniem ad vtrumque disiunctim æque & indifferenter, siue ad vtrumvis fertur ergo saltim sub disiunctione vult actionem prauam: quod refugere videbamur, distingue antecedens, iuxta communem modum intelligendi, & explicandi: decretum indifferenter concurrendi ad actum prauum fertur in actionem prauam indifferenter entitative sumptam, atque etiam, vt ex parte Dei, siue per ipsum, non reddatur voluntati creatæ impossibilis fateor: entitatiue enim, & secundum suum physicum esse sumpta operatio prava bona est, sicuti & bonum physice & moraliter est Deum ex decreto suo indifferenti concurrere, vt munus causæ primæ expleat: quare vtroque titulo potest ex parte sui concursum suum indifferenter velle, & offerre, ac de actionis prauæ entitate posita, & concursu ex parte sua adhibito gaudere, & de obiecto entitatiue bono, & sibi honestissimo. At verò ad actionem prauam, vt materiale peccati est, siue vt est à creata voluntate, neque sub disiunctione decreto illo indifferenter concurrendi fertur, fertve adhuc inefficaciter, ne dum efficaciter, & prædeterminatiue, potest; alioqui, vt ostendimus, & peccatum esset formale talem implicitè, & virtualiter vellet, quod & ex rei natura, & ex fide Deo repugnat: quare potius, etsi non absolutè efficaciter, quatenus ex ipso est, non esse a creatura operationem prauam fertò vt diximus, & determinate vult Deus. & cum decretum illud indifferenter concurrendi, ex parte sui solutu, sit vt sit à creatura operatio prava, nullatenus esse ex ipsa natura, & essentia decreti illius comunicitur: etsi enim eadem, & tota actionis prauæ entitas totalitate effectus ab vtroque sit, & ab alterutro; ast esse ab vno, atque esse ab alio, idem non est neque esse potest, cum vnumquodque, ex his diuersum constitutionis, & denominationis principium, & agens concernat. Et sane distinctionis huius ignorantiam aduertentiamque, quam par esset, minore, audio Recentiores aliquos ex nostris Castellanos, & Toletanos incaute lapsos, vt admiserint Deum concursu simultaneo (quem solum admittunt, non solum ad materiale peccati, qua materiale, sed ad formale ipsum peccati physicè concurrere, etsi quia nolens ad eum concursum à creata voluntate trahatur, ac determinetur, nec causa materialis peccati, qua materiale, nec formalis, seu peccati absolute talis, dicendus sit. Cæterum maxime hi æquiuocatione, nec satis rute laborant: etenim actionis prauæ entitas eadem, quæ tota, vt diximus, & à Deo necessario, ac indispensabiliter esse debet, & item à creata voluntate, qua à Deo concurrente ex parte sua prouenit materiale peccati: formaliter sumptum non est, nec malitiam seu formale peccati fundat; sed solum, qua à creata voluntate concurrente, atque oblatum indifferenter Dei concursum ad eam determinate actionem determinante, & Deo, quasi inuito trahente: ergo, vt Deus ad actionem prauam fundamentaliter, hinc materiale peccati, ac subinde formale peccati physicè concurrat, debet physicè concurrere, & influere in actionem prauam, vt à voluntate creata concurrente, eiusque determinatione procedit, ast concursu simultaneo Dei, quatenus præcisè à Deo, & ex parte Dei est, etsi in totam influat actionis prauæ entitatem, non tamen influit in illam, vt à creata voluntate concurrente, eiusque determinatione procedit: ergo, etsi ad totam entitatem actionis prauæ Deus concurrat concursu simultaneo, tamen non concurrit physicè ad actionem, qua vel fundamentaliter, vel formaliter prauam. Proximum antecedens subsumptum de se patet: siquidem concursus simultaneus, & identicus etiam cum concursu simultaneo creatæ voluntatis, se, ac Deum determinantis ad entitatem actionis prauæ, quatenus a Deo simultaneus est a creata voluntate non est; neque in huius determinationem, qua simultaneus olumodo est, potest influere, ad id enim necesse erat, vt ad illam pro priori naturæ præcederet, quod simultaneo solum concursui non minus repugnat, quam idem sibi ipsi natura, & causalitate realiter præcedere.

9. Atque ita de comitat quoad tute Recentiores hoc loco locutos. Siquidem, vt eorum conclusio hæc vera sit Deum concursu suo physico increatæ voluntatis determinationem ad prauam actionem influere admittendum necessariò est: quod concursu solum simultaneo, ac non prævio ad voluntatis determinationem fieri repugnat. Ac rursus consequentia dicta contra præsinitores materialis peccati à causatione physica materialis peccati, quam solum admittunt, ad causationem etiam moralem eiusdem, ac subinde formalis malitiæ peccati. Recentiores illi patent. imò, & præstantiores eam physicum influxum: quare, & causalitatem Dei in formale ipsum peccati admittunt. Quod autem respondent determinari Deum inuitum, & nolentem à creata voluntate, vt physice cum illa formale peccati apponat: ac proinde causam moralem per se, & absolutè talem malitiæ non esse: etsi verum absolute sit; tamen cum eorum conclusione non cohæret. Quia, vt ostendimus, vt causa physica sit, siue influxu physico in formale peccati, imò in materiale, qua tale, influat, debet influere in voluntatis creatæ determinationem, & influxum eius in actionem prauam: quare, & vt ita ab ipsa, ex parteque ipsius actio, tam materialiter, & fundamentaliter, quam formaliter prava procedat velle Deus debet: vnde, implicat Deum nolentem, & inuitum ad eam voluntatis determinationem trahi, quam vult antecedenter, & physicè procurat, & ad concurrendum cum ipsa in prauam actionem; quod autem Dei concursu, seu influxu physico in eam determinationem, & concursum voluntatis creatæ, in prauam actionem, & formale peccati integra nõse determinandi, & concurrendi ad actionem prauã, & formale peccati creatæ voluntati relinquatur poterius, Deũ à causalitate, causatioeque peccati, & formalis malitiæ, inque physicum Dei influxum, & causalitatem hi admittunt, Desi non excusabat. Nam, & tentans, inducens, ac suadens actionem prauam, integram voluntati alterius relinquit consensum in turpem actionem, qui tandem ex determinatione liberæ voluntatis alterius procedit; & tamen, cum ex ea inductione, & impulsione determinatio illa, & actio prava proueniunt, indigens, impellensque in illam causa absolute actionis prauæ, ac subinde malitiæ, & peccati est.

CERTAMEN IV.

Decreti indifferenter concurrendi natura enucleata lucem hactenus dictis affert.

1. CÆterum circa decretum hoc indifferenter concurrendi prohibito, & determinatione voluntatis creatæ ſunt difficultates nonnullæ : quarum mihi præcipua, atque ab aduerſariis, ac etiam noſtris Doctoribus intacta, generatim illud reſpectu quarumlibet actionum noſtrarum liberarum difficile reddit : quare d.teq.vbi decretum hoc ; indifferenter concurrendi cum cauſis liberis vniuerſim examinabimus erit enucleanda in præſenti verò materia de decreto indifferenter concurrendi ad materiale peccati ratione materiæ nonnulla hic oportunè circa eius decreti naturam veniunt examinanda. Primum: an decretum hoc ſit omnibus deſiderium: qua in re complacentiam puram non eſſe, certum omnibus eſt, cum non de concurſu à Deo præſtito, & parata omnipotentia concurrendi ſuppoſitis ſit ; ſed vt hæc paretur, & concurſus, cum creata voluntate pro eius libito habeatur : Secundum an ſit abſolute efficax, & reſpectu præparationis, & applicationis omnipotentiæ voluntati creatæ, vt ea, eiuſque actiuitate pro libito ad actionem prauam, vel eius oppoſitum vtatur efficacem eſſe certiſſimum eſt: cum per illud ita voluntati creatæ omnipotentia, eiuſque actiuitas voluntati creatæ ad agendum applicita à Deo, eiuſque libito ſubdita ſit, vt pro huius libito, & determinatione nequeat ab agendo, ſeu coagendo ſiſtere, concurſumque ex parte ſui eo decreto, & applicatione oblatum cohibere. Reſpectu autem concurſus ipſius certum etiam apud Omnes decreti huius aſſertores eſt abſolutè efficax non eſſe, & de ſe patet : ſiquidem nihil efficaciter abſolute decerni à cordato poteſt, quod ab alterius voluntate, & libertate pendet, ſaltem, niſi quid ab alio faciendum conditionate ſit præuoſcatur ; quod in decreto concurrendi fieri nequit : cum in quauis hypotheſi ad futuritionem conditionatam concurſus diuini operationi creatæ voluntatis identificati claudi eſſentialiter debeat, niſi forte vim habeat decretum trahendi ſecum velit nolit creatam voluntatem ad cooperandum : quod eſſet decretum ad materiale peccati prædeterminatiuum admittere, & quod decreto hoc indifferenter concurrendi vitare contenditur.

2. An verò ſit efficax, vel inefficax concurrendi ad actionem prauam conditionatè, ſi voluntas ad eam apponendam ſe determinet à noſtris doctoribus diſputatur : ex quibus Recentiores nonnulli cenſent eſſe efficax conditionatum pro ſeque Suarium referunt 1.de auxil.c.14.& lib.2.cap.3. cum tamen efficacis vox nuſquam in Soario reperiatur : quare tam ipſe quam alij inefficacem voluntatem conditionatam concurrendi videntur ſolummodo in eo decreto contineri efficaci illa conditionata reiectâ ; ſed impugnationibus minus, quam ipſi æſtimant, efficacibus. Prima: quia efficax deſiderium, ex quocunque motiuo, in rei executionem tendit : quare nec poteſt à circunſtantiis executioni neceſſariis præſcindere, ac ſubinde, neque à voluntate implicita executionis in eis circunſtantiis, ac proinde neque à culpa executioni ex eis adiuncta, & ſuborta purgari ; quod ſecus euenit in complacentia ſimplici, quæ in rem, non, vt exequendam fertur, ac ſubinde à circunſtantiarum adhuc implicita præſcindit, ſolumque in rem ob bonitatem ſiue vtilitatis, ſiue delectabilitatis fertur : neque à malitia circunſtantiarum, quibus neceſſariò exequenda res eſt, poteſt vitiari. Vnde delectatio pura, ac ſimplex venerea de copula cum coniugata, eiuſdem ſpeciei prorſus eſt ; ac ſimplex delectatio cum ſoluta : ſecus efficax deſiderium copulæ cum coniugata, cuius executio, ad quam tendit, nequit ab iniuſtitia contra maritum & adulterio præſcindere, vt ex noſtro Vaſquez recte obſeruauit Ouiedo etiam noſter 1-2. tract.6. Controuer.4. pag.4. numer. 17. Ioan. Sanchez, communiter alij : cum autem in executione concurſus Dei in opus, & actionem prauam nequeat à concurſu in eam à creata voluntate præſcindere, non poteſt non voluntate, illa, ſeu deſiderio efficaci conditionato in ſuum concurſum, & actionem prauam, vt ab ipſo, Deus fieri, quin implicitè etiam, in eam, vt à creatura, ac proinde in actionem prauam, & materiale peccati feratur, quod Deo repugnat. Secunda impugnatio : quia quidquid conditionatè amari poteſt purificata conditione poteſt amari abſolutè ; imò ipſe amor efficax conditionatus ex purificatione ſola conditionis tranſit in abſolutum, vt vulgo aſſeritur : quare admiſſo in Deo efficaci amore conditionato materialis peccati, vt admittendum oſtendimus, & amor Dei abſolutus efficax eiuſdem materialis peccati admitteretur, quod tantopere abhorremus.

3. Sed ni vrgentiora alia vniuerſim contra voluntatem conditionatam ſiue efficacem, ſiue inefficacem in re præſente adeſſent præfatæ impugnationes nihil contra conditionatam efficacem præſtarent : etenim, quoad tendentiam in executionem, tam efficax, quam inefficax deſiderium, dummodo deſiderium abſolutè de re, aut operatione exercenda ſit, à neceſſariis circunſtantiis executionis rei, quam vtrumque deſiderium intendit abſtrahere nequit : quare, qui alterutro modo rem deſiderat ab operis malitia ex circunſtantiis illis nequit abſtrahere. Vnde nemo eſt qui deſiderium, etſi non abſolutè efficax, copulæ cum coniugata à malitia excuſet adulterij : etſi meritò ab eiuſmodi malitia, eum qui de copula cum eadem delectaretur ſolummodo, quin eam vllatenus deſideraret, ab adulterij, malitia excuſaret, atque intra veneream, delectationis illius malitiam totam aſſereret contineri : & Pater quidem Vaſquez Theologici, ſolidique huius diſcriminis inter ſimplicem delectationem, & deſiderium acutus, & profundus adinuentor, diſcrimen ſimile inter deſiderium efficax, & inefficax nunquam recognouit, vt videre in ipſo eſt 1.2. tit.1. d.73. capite ſexto, numero 30. & 31. & d.110. etſi, vt clarius percipiatur inter delectationem ſimplicem, & deſiderium diſcrimen, quod docet, in deſiderio efficaci, quod coniunctius de ſe cum executione ipſa eſt, illud oſtendat. Delectationem verò, de qua loquitur morolam de obiecto appellat, cum ſcilicet de propoſita operis delectatione quis tantum delectatur, nihil circa eius executionem tendens, aut deſiderans : idque ratio Theologica, quam inuenie, quaque ad illud diſcrimen probandum vtitur ſuadet : quia delectatio ad rei effectionem, quæ à circunſtantiis non præſcindit, non fertur, idem de vtroque deſiderio, ſiue efficaci, ſiue inefficaci probat : cum in rei executionem vtrumque eo ipſo, quod deſiderium ſit, tendat : quamvis enim inefficax cum executione non coniungatur, neque efficax ſemper coniungitur ; & tamen ſemper ab executionis circunſtantiis malitiam trahit, quia ſemper executionem intendit.

4. Sed nihil contra alterutrum deſiderium Dei, efficax adhuc, conditionatum concurrendi adhuc ex parte ſua, ſi ſe voluntas ad actionem prauam determinet, ſiue ſub conditione determinationis voluntatis creatæ (quæ materiale peccati, & malitiæ fundamentum totum eſt) probat. Neque enim opus eſt, vt qui ſub conditione turpi aliquid, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter deſiderat, vt ipſam conditionem turpem, adhuc implicitè velit, ecce iudices volunt homines ſuſpendere, ſi occidant, vel furentur, & Deus punire peccatores, ſi peccent ; & tamen, nec iudices furtum, aut homicidium, nec Deus peccatum, implicitè adhuc volunt, ſed dignam male factorum mercedem. Deus ergo deſiderio etiam efficaci concurſus ex parte ſui ad prauam actionem ſub conditione concurſus, ſeu determinationis ad actionem prauam illam, vt ex parte creaturæ eſt, ſiue materiale peccati, velle implicite adhuc, conditionatè non teneretur ; ſed ſolum actionem illam, vt ab ipſo, & concurſu ex parte ſua eſt, idemque purificata conditione ſolummodo abſolute vellet, ſicuti, & de exhibito à ſe ad actionem prauam gaudere Deum Recentiores ipſi fatentur. Tandem, etſi deſiderium inefficax conditionatum poſita & purificata conditione abſolutum deſiderium efficax neceſſario non inferat, offerre tamen illud poteſt: cum

cum tamen æque incommode admitteretur, & absurde Deum posse absolutè velle materiale peccati, imo, & conditionatè, vt tuo hoc discursu æquo robore probabitur) si inefficax desiderium concurrendi ad actionem prauam sub conditione determinationis, & concursus ad illam voluntatis creatæ ex parte sua admittatur.

5. Verum decretum hoc nullatenus conditionatum ex parte obiecti esse posse de concursu ex parte Dei, sub conditione determinationis creaturæ ad actionem prauam, siue efficax, siue inefficax illud esse affirmes, loquendumque propriè sit, est ratio euidens. Quia, nihil potest esse conditionatum propriè sub conditione sui ipsius: atqui concursus, & determinatio voluntatis in actionem prauam idem ipsum re ipsa infectile, & indiuisibile est cum Dei, & omnipotentiæ concursu in eandem: ergo, nec potest esse concursus Dei conditionatus propriè sub conditione determinationis, & concursus voluntatis creatæ in eandem actionem, neque à Deo amari, vt sit, si se ad eam actionem voluntas creata, determinet, & concurrat, erit enim velle amareque Deum, vt tuus in eam actionem concursus existat, si exstiterit: quod & inane est, & effectiuo ordine, siue in ordine ad eius executionem, impossibile. Siquidem alteritas voluntate, & desiderio fieri, quod de se necessarium est (vti necessarium est Dei concursum, si exstitat existere) est omnino impossibile: vnde rerum possibilitas a Dei voluntate, & omnipotentia, tanquam à sui principio actiuo esse non potest. Secundo, quia, qui sub conditione aliqua, aliquid vult efficere, vt absolutè velit efficere, atque absolutè faciat opus est, vt ad eius absolutam illius voluntatem & effectionem absolute purificata & præuisa conditio naturæ prioritate præcedat; nequit autem concursus creatæ voluntatis in actionem prauam naturæ priori, & in se, & in Dei præuisione, ad Dei concursum sibi necessario, & essentialiter physice, & realiter identificatum, vt hic absolutè à Deo ametur, atque apponatur, præcedere: quare nec potest Dei concursus sub conditione concursus voluntatis creatæ in actionem prauam a Deo amatissimo à Thomistis, & Lessio nostro de gratia efficaci, cap. 4. & 5. aliter, & aliter prioritatem concursus inter causam primam, & secundam explicari; sed admissa identica concomitantia concursus rationis solius, & fictitia solum prioritas alterius ad alterum erit, ad obiectum conditionatum constituendum inepta: vt bene Herize disput. 6. de voluntate, cap. 3. num. 47. ad 50. inclusiue. Numero vero 47. de iis, qui decretum hoc de suo concursu indifferenter oblato conditionatum ex parte obiecti, si voluntas creata cooperari velit, declarant, se consentire fatetur: ac num. 49. ait: esse simplicem voluntatem, quæ cooperationem creaturæ, tanquam conditionem comitantem, ac non propriè conditionem, quæ obiectum propriè conditionatum constituat, ob rationem secundam à nobis datam, quam ipse num. 47. fusè persequitur. Sed nec comitantem concursum suum sub conditione in propria hac comitante in actionem prauam decreto hoc indifferenter concurrendi, quod dicitur velle, purius esse, atque doctrinæ Patrum, Doctorumque Catholicorum conformius statim ostendemus. Aliquo modo decreti huius obiectum concurrendi indifferenter in actionem prauam à præmissis difficultatibus soluto, proprietate sermonis posset designari, si verè decretum concurrendi indifferenter cum voluntate ad vtramvis eius determinationem, siue prauam siue probam, pro eius libito foret. Est enim voluntas, & desiderium quodvis de duplici extremo, aut opere disiunctim, vno scilicet vel altero, duplex conditionatum ex parte obiecti desiderium continet; nimirum sit hoc extremum, si illud non sit, vel si hoc non sit, sit aliud. Vnde, si hoc decretum de hoc, vel illo extremo disiunctim efficax sit, atque vnius extremi negatio absolutè ante alterius positionem absolutam priori naturæ præsupponatur, hoc alterum necessario, nec vsquam liberè, absolutè apponetur: quia ex absoluta antecedenti necessitate, vi illius decreti, & anterius natura purificata conditione omninò extremum alterum apponetur. Vnde, si decretum hoc concurrendi ad actionem prauam, vel eius oppositum in Deo sit conditionatum ex parte obiecti duplex, siue efficax, siue inefficax continebit: alterum de concursu ad actionem prauam, si ad bonam concursus ex voluntatis creatæ defectu absolutè non fuerit; alterum de concursu ad oppositum, si ad actionem prauam concursus absolutè defecerit.

6. Sed tamen decretum, quo Deus ex parte sua ad actionem prauam concurrit non est ita indifferenter concurrendi ad vtrumque extremum, vt, æque & disiunctim ad alterutrum concurrere, quatenus ex se adhuc est, Deus velit: proindeque, non solum non est conditionatum obiectiue sub propria conditione, iuxta primum modum impugnatum, nec sub impropria conditione comitanti identicæ cooperationis, & concursus seu determinationis creaturæ in actionem prauam, vt voluit, & explicuit noster Herize, sed neque conditionatum inclusum in decreto de concursu vtroque disiunctim ad actionem prauam, vel eius oppositum casu quoad alterum concursus defectu determinationis voluntatis absolutè deficiat. Ratio est, quia ad actionem prauam id solum ex parte sua velle, & apponere Deus, & debet, & potest, quod satis sit, vt voluntas creata sit proximè absolutè potens pro suo arbitrio, & libertate actionem prauam elicere, ac de facto eliciat, si velit, ad id autem opus non est, vt Deus velit concursum suum ad prauam operationem affectu, & desiderio prosecutiuo, quatenus ex se est adhuc, disiunctim neque sub conditione, adhuc impropria, & comitante determinationis creatæ voluntatis in actionem prauam: ergo Deus decreto suo non vult positiue, & prosecutiue, adhuc disiunctim, aut conditionate concursum suum in actionem prauam. Minor probatur; quia sola permissione facta creaturæ actiuitatis omnipotentiæ suæ per decretum, quo illam applicet ac subdat arbitrio, voluntatis creatæ reliquis requisitis intrinsecis ad prauam actionem, voluntas constituitur in actu primo proximo absolutè potens ad actionem prauam, adeoque huius adæquatum, & absolutum principium proximum: item cum ea sibi applicita, atque arbitrio suo subdita actiuitate omnipotentiæ vtens, (vel abutens potius,) creata voluntas actionem eliciat prauam, se sola, atque independenter à causa prima non operabitur: atqui voluntas permissiua solum actiuitatis omnipotentiæ suæ per decretum applicatiuum illius non est voluntas prosecutiua concursus adhuc ex parte sui: ergo per decretum illam applicandi, & subdendi arbitrio voluntatis creatæ non vult, de se, & ex parte sua positiue concurrere ad actionem prauam.

7. Confirmatur discursus authoritate Patrum suprà recitatorum asserentium actionem prauam à Deo non donari, sed rapi inuitumque, & nolentem trahi, & concurrere ad illam: quod si de se indifferenter vellet concurrere ad actionem prauam, vel eius oppositum, æque illam, atque oppositum nobis donaret, neque inuitus, & nolens ad illam traheretur & concurreret; sed volens quidem & æque volens, atque cum ad extremum oppositum, opus scilicet honestum, concursum præberet. Confirmatur testimonijs Patrum aliis, & ingenuissimè Augustini ad illud Psalm. *Omnia quæcumque voluit fecit*, aientis de actus prohibiti positione in rebus nihil esse in hoc mundo *nisi quod omnipotens fieri vult* (vt pro Dei erga peccata amore obiiciebatur) hisque verbis temperantis, *vel sinendo, vt fiat*, nempe actionem prauam, & peccatum, quibus erga eiusmodi actionem, solum permissiuam voluntatem Deo concedit, *vel ipso faciendo*: reliqua vtique opera, quæ praua non sunt. Quo sanè loco de omnipotentia, qua tali, ac Deo, vt causa prima, & vniuersali rerum omnium est sermo; nec solum, qua gratiæ, & prædestinationis supernaturalis est author. Quare, & decreto necessario vt ad actionem prauam concurrat solum permissiue, in suum etiam concursum ferri, suæ solum omnipotentiæ actiuitatem, & virtutem actiuam creatæ voluntatis arbitrio, ac liberæ determinationi subdendo, non autem positiue, & prosecutiue quatenus ex ipso est, volendo Augustinus, Patresque reliqui loqui satis exprimunt: etenim, si decreto, quo, vt causa prima, suum concursum ex parte actus primi ad actionem prauam, eiusque oppositum creatæ apparat voluntati indifferenter, concursum suum ad vtrumvis prosequeretur de se, etsi neutrum determinatum, sed à voluntate creata determinandum, cum ex voluntatis creatæ determinatione concurreret, æquè positiue con-

curſum ſuum ad actionem prauam, actionemque probam velle diceretur: nec ſolum circa illum ſiue actionem prauam, quatenus à ſua omnipotentia, & à ſe, vt cauſa prima eſt, permiſſiue ſe habere. Confirmatur tertiò ex decreto Dei collatiuo reliquorum principiorum requiſitorum ad liberè in genere moris operandum: etenim, indifferentem cogitationem voluntati creatæ confert, quin poſitiuè, de ſe, adhuc, indifferenter, velit concurſum eius cogitationis in actionem prauam, imò verò id ſolum vult, vt ea indifferenti cogitatione potentia proximè libera conſtituatur, vt diſſenſus partiali eius inductioni, in prauam actionem liber, honeſtus ac meritorius euadat: ſolumque obinde motionem in actu primo ſiue vim motiuam intentionalem cogitationis indifferentis poſitiue vult, atque motionem eius actualem in prauam actionem permittit ſolum voluntati, eiuſque abuſui, quin eam poſitiue velit: ergo eodem modo ſe gerit cum ex munere cauſæ primæ actiuitatem ſuæ omnipotentiæ ex parte actus primi requiſitam à voluntate vt operari abſolutè poſſit, atque liberè operetur, decreto ſuo applicat, eiuſque liberè ſubdit determinationi.

8. Probatur ſecundo: quia in Deo, quatenus ex ſe eſt, adeſt voluntas, & ſi non abſolutè efficax, & inconiungibilis cum actione praua, ſeria tamen, vt non ſit abſolutè actio praua, & peccatum, ſed potius eius negatio; ſiue pure omiſſiuè, ſiue excluſa per operationem honeſtam cum actione praua, & peccato incompoſſibilem: cui principio; ſuprà ex Patribus probato, & fuſius probando controu. 4. d. 3. q. 3. à cert. 2. per totam confirmationes datæ, num. 7. magna ex parte innituntur: atqui cum hac voluntate ſeria Dei, quatenus ex ſe, & per ipſum eſt, vt non ſit actio praua, & peccatum, & ſi non abſolutè pugnent actio praua, & peccatum: pugnat autem voluntas ſeria Dei ex ſe, & quatenus per ipſum eſt, concurrendi ad actionem prauam: ergo, & eum concurſum, quatenus ex ipſo eſt, & ex parte ſua poſitiue velle. Minoris probatione præcludetur ſolutio, quæ adhiberi huic argumento poſſet per maioris diſtinctionem de voluntate poſitiua Dei de ſe erga actionem prauam, quatenus à Deo eſt, atque erga concurſum ex parte ſui, (quomodo actio, praua fundamentaliter, aut formaliter, non eſt, amarique à Deo poteſt) atque, vt à creatura, & concurſus eius eſt, quomodo, & praua fundamentaliter, & formaliter eſt, amarique à Deo nequit, ſed ſolum odio haberi, ac inſuper probatione eadem lucem hactenus dicta recipient non exiguam. Probatur autem minor, cum voluntate Dei ſeria ex ſe, & quatenus per ipſum eſt, vt non ſit actio praua, & peccatum, pugnat voluntas ſeria Dei de ſe, & quatenus per ipſum eſt, vt ſit concurſus ſuus, ſiue ex parte ſui in actionem prauam. Antecedens eſt certum ex Patribus, qui ex eo, quod Deus poſitiue, & ſeriò, quatenus ex ipſo eſt, velit non eſſe actionem prauam, & peccatum: inferunt non velle ſerio & poſitiuè, ſed ſolum permiſſiue, vt vidimus actionem prauam, & peccatum, ac proinde vtramque voluntatem ſeriam, & poſitiuam in Deo, quatenus ex ſe eſt, pugnare ſupponunt; quia alias poſitio vnius, alterius excluſionem non inferret: Secundo: ſi vtriuſque ſeria voluntas Dei ſit: cur minus volens actionem prauam eſſe, imo nolens non eſſe, quam volens illam eſſe Deus diceretur, conſequentia probatur, quia, vt oſtendimus num. 3. deſiderium quodvis quantumvis inefficax dummodo deſiderium de re facienda & exequenda ſit, nequit abſtrahere ab his, quæ in rei executione, & operatione neceſſario, etiam entitati operationis extrinſecus, & omninò aduentitiè, & accidentariè intercedunt, (vt de deſiderio inefficaci, proprio tamen copulæ cum ea, quam coniugatam eſſe contingit dicebamus) atqui in concurſu Dei ad actionem prauam creatæ voluntatis, non aduentitiè, & accidentariè; ſed identicè, & eſſentialiter phyſicè, neceſſariò intercedit concurſus creaturæ: ergo deſiderium verum Dei tendens in executionem concurſus ex parte ſua ad actionem prauam, nequit abſtrahere à concurſu creaturæ ad illam: ac proinde, neque à volitione ſaltem interpretatiua actionis prauæ, & peccati vrgetur. Quia voluntas executiua vera, ſiue in executionem tendens (ni à mentis voluntas ſit) nequit tendere niſi in executionem poſſibilem: atqui executio concurſus Dei præciſiue à concurſu creaturæ voluntatis ad prauam actionem poſſibilis non eſt, ſed prorſus impoſſibilis: ergo nequit deſiderium Dei executiuum, tendenſve in ſui concurſus executionem eſſe de executione ſui concurſus præciſiue à concurſu creaturæ: ac proinde ab actione fundamentaliter, & formaliter prava, ad quam eſſe in Deo voluntatem repugnat, vt maioris proximæ veritatem, & vim diſcurſus plenius percipias, vide, quale deſiderium Dei eſſet, quo Deus executionem prædicati animalis in homine præſcindendo à rationali optaret.

9. Stet ergo decretum concurrendi in actionem prauam ad concurſum ipſum, adhuc, quatenus ex parte Dei eſt, vt obiectum poſitiuè decreto ipſo directè volitum minimè terminari; ſed in applicationem ſolam, & ſubiectionem diuinæ actiuitatis creatæ voluntatis arbitrio æquæ, atque ipſius voluntatis actiuitas, & ipſi inditi habitus ſupernaturalis, & auxilij, ſiue indifferentis cogitationis virtus, & quæcumque alia adæquatam, & abſolutam poteſtatem proximam voluntatis in actu primo conſtituunt, eiuſdem voluntatis arbitrio & liberæ operationi ſubduntur: idque ſolum decreto illo omnipotentiæ applicatiuo, & præparatiuo ad concurrendum in prauam actionem cum voluntate ſolummodo poſitiuè velle: ſcilicet potentiam eliciendi, & operandi actionem prauam, quæ in voluntate creata, ſecundum ſe ſumpta, partialis ſolum, & quaſi conditionata, ſi comprincipia eſſentialia cætera ex parte actus primi ad ſint, abſolutam & adæquatam conſtituere; quin vlterius eius actiuitatis ſuæ vſum in actionem prauam, vel conditionatè ex parte obiecti, vel diſiunctim vlterius poſitiue velit? quemadmodum, nec, cum indifferentem cogitationem ad bonum, vel malum ad conſtituendam libertatem, & poteſtatem in actu primo ad vtrumvis & vult, & donat, vlterius eius in prauum opus influxum amat; ſed potius non eſſe illum in actu ſecundo vult; tametſi eorum omnium comprincipiorum vſum, & influxum libertati arbitrij permittit, quia aliter eam proximè, & adæquate in actu primo ad bonum, & malum liberam, & abſolutè potentem nequit conſtituere: vt non minus eorum omnium comprincipiorum, & omnipotentiæ, ſiue actiuitatis diuinæ, quam innatæ actiuitatis, voluntati vſus, & influxus in actionem prauam totus totus determinationis voluntatis creatæ, qua totus, & omnium comprincipiorum influxus identicè trahitur, prorſus ſit, quin ad totum illum influxum Dei, ſicuti nec reliquorum comprincipiorum, determinatio vlterior, neque vltra actus primi creati liberi adæquati, & abſoluti conſtitutionem ad concurſum ex parte adhuc omnipotentiæ (cuius vſus totus voluntati creatæ ad actionem prauam permittitur) extenſa requiratur. Et quidem, vt ad actionem etiam bonam in actu primo proximo adæquate, & abſolute tali creata voluntas conſtitueretur, atque illam à Deo cauſa prima phyſica, & vniuerſali, eiuſque concurſu phyſico intelligeretur procedere ſola explicata omnipotentiæ Dei permiſſio voluntati creatæ ſatis eſſet; quin Deus vlterius decreto ſuæ omnipotentiæ voluntati creatæ applicatiuo ſuum concurſum, & cooperationem ex parte ſui vellet. Verum tamen ſcriptura, & Patres congruè ad Dei virtutem, non phyſicam ſolum, ſed moralem, cum, & natiuam voluntatis ad vtrumvis, bonum ſcilicet, & malum indifferentem condidit, reliquaque comprincipia neceſſaria ex parte actus primi ad bene, vel male operandum, ſcilicet indifferens adiunxit, bonum, & voluntatis, & eorum comprincipiorum vſum vlterius voluiſſe Deum nos docuere; vſum vero eorum ad malum ſolummodo permiſiſſe.

10. Præcluſi obiter argumentum, quod à paritate contra ſolam permiſſionem Dei, ſui etiam concurſum actionem prauam nobis poſſet opponi. Inquies tamen, etſi eadem entitas operationis, & concurſus Dei in actum prauum ſit entitas operationis, & concurſus voluntatis creatæ, atque, vt huius concurſus, & operatio eſt, praua & fundamentaliter, & formaliter ſit; tamen, vt à Deo eſt, bona & honeſtiſſima eſt, vt dicebamus certam. 3. num. 8. ergo poteſt à Deo amari, atque deſiderari decreto illo ſerio, & ſi abſolute non efficaci, ſed diſiunctim, vt alterum diſiuncti voliti extremum. Confirmatur, quia id totum, de quo in poſito, & abſolute ſuppoſito

Digitized by Google

supposito Deus potest gaudere, & desiderare potest, vt probatur: atqui Deus de concursu, & operatione prava, vt ab ipso est posita, gaudere potest, & de facto gaudet: ergo & à se poni illam antecedenter ad eius positionem potest distinctim saltem desiderare. Respondetur distinguendo extremam partem antecedentis, vt à Deo est prava permissione suæ omnipotentiæ arbitrio voluntatis creatæ factor: vt à Deo est, voluntate, non permissiua solum, sed profectiua concursus sui in actionem pravam, nego. Quare, & si permissiue solum se habendo honestissime concurrat; ast si directe aliquo modo vellet positiue concurrere, non honestissime, sed turpissime concurrere ex parte sua vellet, vt ostendi. Ex eo autem, quod permissiue solum concursus Dei in actionem pravam honestus sit, solum interim amari à Deo posse eius permissionem antecedenter ad concursus ex parte sua absolutam positionem, non autem concursum ipsum: cuius amore antecedenti prava permissio illius non tolleret. Ad confirmationem dicto, gaudium, & complacentiam Dei de concursu à se exhibito permissiue solum concedendum esse, a se exhibito profectiue esse negandum; nec tamen inde inferri posse esse desiderium, & antecedentem Dei amorem, vt concursus ipse, ex parte adhuc Dei, sit, qui amor vltra permissionem suam concursum ipsum profectiue attingat: quia vt diecebamus num. 3. gaudium, & delectatio præsentiunt ab his, quæ necessario in existentione rei, de qua gaudium, & complacentia habetur debent intercedere: quare ad eorum honestatem, vel malitiam motuum, seu bonitas, aut malitia oritur, ob quod de re gaudemus complacemusve, attenditur: quæ in Dei gaudio de concursu à se permissiue solum ad actionem pravam peracto honestissima, vt diximus est. Cum autem, vt ibidem ostendimus dari desiderium quodvis seu voluntas antecedens rei positionem, vt fit, in executionem, eiusque effectionem tendat, quæ à malitia, huc identica, huc aduentitia, necessaria tamen, in rei executione, nequit præscindere, hic, vt complacentia, & gaudium de operatione ex concursu Dei exhibito ad actum pravum identice, prout est à creatura, ad suum concursum, & actum pravum, provt ab ipso, terminari honestissime possit, liquidem id ab ipso permissiue solum esse, ratio honestissima est, & tota, ob quam Deus de tota illa entitate, concursus, & operationis suæ complacet, cum tamen desiderium concurrendi, & concursus sui, si vltra permissionem concursum Dei pertingat, quia ad executionem natura sua tendit, nequit ab identica malitia præscindere: quocirca confirmationis huius antecedens falsum absolute est, vt ex dictis claret.

11. Initabis tamen adhuc: qui sciens conditionate abusum facultatis, & virtutis actiuæ, quam alicuius arbitrio subdit, cuiusque vsum omnem permittit saltem interpretatiue vult eius abusum: atqui Deus decreto suo suæ omnipotentiæ applicatorio omnem eius vsum creato arbitrio permittit, & sciens conditionate, seu conditionatum eius abusum, si ei omnipotentia subdatur, in actionem pravam, & fundamentaliter, & formaliter talem: ergo ea omnia saltem interpretatiue eo decreto applicatiuo omnipotentiæ suæ arbitrio creato, & vult, & amat: quod æque, imò magis est absurdum quam concursum, quatenus ab ipso est distinctim amare. Fateor hoc longe esse absurdius: quia, & actionem pravam, provt talem, seu provt à creata voluntate velle saltem interpretatiue, & determinate eam Deum hoc argumento infertur: quare argumentum hoc decretum indifferenter concurrendi, non solum, vt inter nostros doctores, eorumque principes communibus examinaret; sed pro sententia Thomistarum præfinitorum materialis peccati euerteret, si esset firmum: etenim virtute nos in idem absurdum cogeret, in quod ipsos expressius incurrere contendimus. Caterum firmum argumentum est, & idem, quod contra auxilij sufficientis donationem fieri solet: imo, & in ipsa voluntatis creatæ conditione, natiuaque eius indita à Deo ad vtrumuis potestate, atque in hominis primi, & malorum Angelorum creatione ab antiquissimis hæreticis efformatum, multumque a Patribus versatum, siquidem & creatas voluntates, tua natura, & indifferenti potestate, & libertate abusuras nouerat Deus: & lapsuros Adamum, & Angelos malos si crearentur: & tamen in horum omnium creatione, & conditione eorum actiones pravas, adhuc interpretatiue voluisse constanter negant. Communis eorum, & Theologorum ratio est; quia voluntas interpretatiua in eis solum habere locum potest, in quibus explorata non est seria, & quatenus ex parte sui est efficax de opposito voluntas; in Deo autem lapsurum hominem, & Angelum, & vniuersim creatam quamvis voluntatem sua potestate abusuram condente, atque, vt operari absolute possint, omnipotentiam suam applicante, cogitationemque, & auxilium indifferens immittente cum abusus etiam, & lapsus conditionati præscientia, explorata est seria voluntas, ex parte sua etiam, vt non operentur prave, ac pereant; vt sæpe ex Patribus ostendimus, ac fusius contra. 4. de voluntate, d. 3. q. 3. à cert. 2. ostendemus: quin, ea omnia ex eo fine donat, vt recte ac beate demum æterne viuant, ac non pereant: quia, ni ex omnia ad vsum, abusumque de se indifferentia præstaret non illis esset ad bonum, & meritum plena, & absoluta potestas. Neque vero in omnipotentiæ suæ applicatione secundum se solo malum eius a creata voluntate vsum potest conditionate cognoscere magis quam in voluntate ipsa, nisi auxilij sufficientis conditio accedat: quare ad huius collationem tota volvitur difficultas expedienda controuersia 5. d. de reprobatione: partim ex hac, & intentione Dei seria, & explorata salutis, etiam reproborum: partim ex Dei in sua dona, & beneficia dominio, partim ex sententia, qua auxilij sufficientis donatio dirigitur, ac regulatur, aliisque principiis, non, nisi importune, in præsentiarum tradendis, vel potius obtrudendis.

12. Adhuc tamen pro Dominicanis, & Hæreticis Præfinitoribus opponis. Non minus tacite, & honeste debet procedere concursus ab omnipotentia in actionem pravam, quam à voluntate, & volitione diuina, atqui ab omnipotentia procedit concursus determinatus diuinus, positiue, atque subinde, & actio prava ergo & a voluntate, & volitione diuina positiue, & determinate, & Dei concursu, & actio prava procedent, vbique vllo sanctitatis eius præiudicio. Maior quidem certa est de sanctitate, & honestate formali, quæ eadem est in affectu voluntatis effectiuo, atque in executiua potentia, & operatione viuenti, & in primario volitioni, secundario eius operationi conueniat, vndecumque ea bonitas, & sanctitas formalis moralis obiectiue, & specificatiue sumatur in minori autem æquiuocatio est, in voce *determinatus* quæ præfinitoribus posset apud incautos fauere: idcirco distinguenda est ab omnipotentia, procedit *concursus determinatus* ab ipsa omnipotentia, negatur minor, liquidem eius vsus non secus, atque natiua voluntatis facultas, & reliquorum præceptorum essentialium ex parte actus primi arbitrio, & libertati creatæ plenæ, & absolute, per illa omnia constitutæ determinationi permittitur, vt vidimus: cum quo pugnat concursum ab omnipotentia ipsa determinari, atque determinatum concursum procedere: Procedit ab omnipotentia concursus determinatus in se, ex determinatione tamen creatæ voluntatis omnipotentia sibi applicitæ, atque, quoad eius vsum ipsius arbitrio permissæ, concedetur minor: quia concursus, qui ex determinatione voluntatis creatæ ab omnipotentia procedit, determinatus concursus in actionem pravam est, non autem concursus in actionem probam, siue sui ipsius omissio. Inde verò non infertur volitionem Dei erga omnipotentiæ suæ concursum, (quæ de se physica ad concursum in actionem pravam, & in actionem bonam potentia est) debere esse determinatam, & determinantem omnipotentiam Dei ad vtrumque concursum in bonum, & malum physice indifferentem, ac de se formaliter loquendo ad alterum præ alio determinate indeterminabilem: cum à determinatione voluntatis, & arbitrij creati determinetur: nec opus proinde sit eius determinationem à volitione diuina efficaci, & concursus physici omnipotentiæ præfinitiui quærere, quæ ex sua, quot expendimus hactenus, capitibus repugnat. Minoris autem eiusdem reliqua absque distinctione concedenda sunt: etiam illud concursus Dei potissimum ab omni potentia procedit, quod est verissimum: inde tamen non infertur contra nostram conclusionem speciatim

tim (etſi contra noſtros communiter decreti indifferenter concurrendi aſſertores teneret) hoc certamine ſtatuitam: eum ſcilicet concurſum Dei in prauam actionem à volitione diuina poſitiua illum adhuc diſiunctim, & indeterminate proſequentem debere procedere. Siquidem, vt phyſicus determinatus in ſe concurſus phyſice, poſitiue ab omnipotentia procedat, eam arbitrio creato per Dei decretum applicari, & quoad influxum, & cooperationem ſubdi arbitrio creato eiſque determinationi permitti, eſt ſatis, quin ad concurſum omnipotentiæ volitione, & tendentia poſitiua decretum illud progrediatur: quod multis granibuſque fundamentis, neque à Deo fieri, nec Dei voluntatem decere toto ferè hoc certam. 3. abunde monſtrauimus. Sed neque contra reliquos noſtros decreti indifferentis Doctores probat argumentum à voluntate diuina determinata ad actionem prauam ad hanc determinate omnipotentiam concurrere: cum per ipſos eius vſus arbitrio creato ſubdatur, & determinationi.

QVÆSTIO V.

An ex vi præfinitionis prædeterminatiuæ per concurſum aliquem Dei, vel per generale ſubtrahendi decretum poſſit Deus actum prauum vagè hunc, vel illum, ſiue in communi præfinire?

AD plenam præfinitionum prædeterminatiuarum ad materiale peccati intelligentiam, & hanc quæſtionem adiungimus, ſubtiliores difficultates continentem illis, quas cum præfinitoribus materialis peccati determinati agentes verſauimus, & decidimus; quæ tamen lucem ex illis recipient, ac viciſſim reddent. Examinauit eas ex inſtituto, ſolita eruditione, & profunditate Ruiz noſter d. 40. de volunt. per totam. Tres autem omnino difficultates quæſtionis huius titulo continentur ſuo ordine examinandæ. Prima, an præfinitione aliqua de concurſu generali ac debito creaturæ rationali iure naturæ poſſit Deus actionem prauam vage hanc vel illam, ſiue in communi præfinire? ita, vt vi illius nequeat non aliquam indiuiduam actionem prauam apponere; etſi hanc determinate, & in indiuiduo præ alia apponere creatæ libertatis, & electionis ſit: quia ad indiuiduam hanc determinate apponendam prævius generalis, ac prædeterminans Dei concurſus, per quem apponenda hæc, vel illa vage præfinitur vi prædeterminatiua ſua non extenditur: Secunda. An vi concurſus, ſeu per concurſum prædeterminatiuum ſpecialem id poſſit Deus præſtare? atque vtraque concurſus prædeterminatiui vtriuſque, per quem actionem prauam vage fieri Deus præfiniat poſſibilitatem examinat. Tertia difficultas, an per decretum non concurrendi ad actionem omni ex parte, ſimpliciterque, & abſolute honeſtam, perſtante tamen decreto concurrēdi pro libito creatæ voluntatis ad actiones tempes, aliquā vage poſſit Deus præfinire?

CERTAMEN I.

Deciditur difficultas prima.

1. RViz noſter (cuius negatiuæ deciſioni ſubſcribemus) quæſtionem præſuppoſitiue ſaltem à pluribus ſcholaſticis priſcis tactam cenſet; æſtimo autem, nec præſuppoſitiue ab vllo eorum tactam fuiſſe, imò neque ab ſcholaſticis ipſo anterioribus diſputatam, ſed alia multo longe diuerſam; è cuius tamen & præſentis in diſtinctione hic Doctor plura pro negatiua concluſione fundamenta produxit, quæ ad præſentis difficultatis deciſionem negatiuam non attinent. Pro dilucida ergo præſentis difficultatis intelligentia obſeruare oportet, triplicem neceſſitatem peccandi vage rationalis creaturæ naturæ ſolum debitis relictæ, conſiderari poſſe. Primam per phyſicam determinationem naturæ ipſi rationali inditam intrinſecè, & congenitam: quatenus natura rationalis de ſe ſit, non niſi ad prauè operandum, quotieſcumque operetur, à Deo condita aptaque nata ſit; ita eam centebant Manichæi. Secundam determinationem ad actionem prauam vage in natura rationali conſiderare poſſumus non ſecundum naturam ſolum ut ſpecta, ſed, vt debitis omnibus ipſi naturæ ture, & connaturali ipſi prouidentia, ornata, & conſtituta; in quibus non ſolum decretum Dei concurrendi cum ipſa, ſed pleraque alia continemur: ita eam Pelagiani, & Semipelagiani conſiderabant, dum viribus naturæ, vel ſidem, & iuſtificationem, vel ſaltem eius initium, vt poſtea aſſeruerunt, ex puris naturalibus, ſeu naturæ noſtræ rationali debitis abſque vllo gratiæ, vltra debita naturæ, Dei adiutorio a nobis obtineri aberrarunt; contra quos, Auguſtino duce reliqui Africam Patres in eius nationis Concilijs, & ſcriptis peculiaribus pro Catholica neceſſitate gratiæ Dei ad rectè, & meritoriè operandum decertarunt.

2. Horum verba male intellecta, & erroris alterutrius memorati perculſi metu in alium extremo oppoſitum alij incidere, cum iam explorato damnati de eo Hæretici Vvicleſiſtæ, Caluiniani, & eorum reliquiæ, Batani, & Ianſeniſtæ, aſſerentes: donum Dei vltra naturæ debitum ad rectè, & meritorie operandum, ex parte actus primi requiſitum efficax natura ſua, & connexum cum conſenſu eſſe debere, quibus voce ſaltem tenus Dominicani præſinitores (de ſenſu viderint alij) conſentiunt, vt oſtendimus d. 1. ſatis fuſè: Cæteri ſcholaſtici donum Dei, vltra naturæ debitum ex parte actus primi ad honeſte, ac meritorie operandum de facto Dei gratiæ adiutorium neceſſarium eſſe fatentur: aſſ non ita de ſe cum honeſto, & meritorio, ſeu conducente ad vitam æternam opere connexum, vt cum eius omiſſione compoſi natura ſua nequeat. Hæc omnia fuſè oſtendimus d. 3. Cæterum inter ita (citra dubium Catholice) conſentes, dubium adhuc eſt, an quodvis opus bonum morale præcisè, quà tale de ſe vitæ æternæ meritorium, atque ad eam conducens ſit ac proinde, ad quod Dei gratia, & adiutorium, vltra naturæ debitum, requiratur. Vaſquanis omnibus affirmantibus, negantibus vero cunctis Soaritis, & abſque vllo cenſuræ periculo vtriſque. Dubium item, & vtrinque controuerſum duabus hiſce ſcholis eſt, an gratiæ auxilium hoc ad rectè *operandum neceſſarium ſupernaturale*, quoad ſubſtantiam, eſſe debeat, vt Soariſtica putat? an ſatis ſit illud ſupernaturale, quoadmodum eſſe vult cenſet Vaſquiana? Cæterum vtrique ſchoiæ conuenit neceſſitatem poſito etiam auxilio ſufficienti) ad peccandum, & actionem prauam mortalem, vel venialem, ſiue determinate, ſiue vage pro hoc inſtanti, vel pro diuturno, & longo tempore, conſequentem eſſe, & quæ, ſiue ad breue, ſiue ad longum tempus ex Dei priuilegio, & miſericordia ſpeciali donandi auxilium quod habituum effectum reſiſtendi. Quantumvis vitiis prolixiſque tentationibus præmouerat, auferrētur: quoniam vero ad longum tempus, & in tot occaſionibus, dæmonumque malis artibus, & tentationibus valide infirmitatem noſtram impellentibus ſemper reſiſtere difficile valde eſt, nec pro eis omnibus, niſi raro, atque è prouidentia Dei ſpecialiſſima efficax auxilium adſit, moralis neceſſitas, quæ ex tentationis, & impulſionis magnitudine, frequentia, & noſtra fragilitate, atque ordinacia Dei prouidentia, non autem ex tatiſſima illa penſari, atque æſtimari prudenter debet) iuſtis omnibus (Matre Virgine excepta,) actionis prauæ venialiter vage ſaltem, ad longum tempus admittendæ, impiiſque diutius in mortali iacentibus mortalem etiam aliquam demo ad tempus longum incurrendi, moralis neceſſitas à Theologis meritò, & communiter aſſeritur.

3. Cæterum, etſi naturæ rationalis ius auxilium efficax ad rectè operandum, & ad tentationes vincendas non exigat quare, & in eius donatione pro quavis occaſione gratia Dei, & pro omnibus, atque ad tempus longum maxima neceſſario intercedat, attamen vt inefficax atque non habitura reſiſtentiæ, ait rectæ operationis effectum cognoſcitur, à Deo tribuatur non exigit, etſi eius donatione Deus naturæ rationalis debito ſatisfaciat; quia intrinſeca auxilij ſufficientis

sufficientis entitate potentem absolute illam recte moraliter operari, & tentationibus contra morales virtutes agendi resistere in actu primo constituit, quod rationali naturæ secundum naturalia consideratæ, vt summum, debet non autem illam potentem in actu primo ad supernaturales, & Theologicas virtutes absolute constituere. Notata præ oculis ad præsentis difficultatis decisionem habenda; postremum hoc prætertim, ex quo in primis claret: longe aliud esse non posse naturam rationalem in puris naturalibus relictam nisi mendacium, & peccarum, vt Patres, & Concilia asseuerant, quia auxilia quæ sufficientia sunt vltra naturæ debitum non sunt, aliud ea vt sufficientia deberi rationali naturæ. Illud enim solum probat eius exigentiam, & ius naturale ad auxilia efficacia non extendi: hoc autem vlterius, solum ineffacia, qua talia determinate, & positiue exigere, quare in donatione efficacis, quâ efficacis non solum supra, sed contra ius naturale, & exigentiam naturæ rationalis fieret, eiusque proinde abusus foret: quod nisi absurdissime dici nequit. Claret inde secundò non satis recte à nostro Ruiz iudicari difficultatis huius decisionem (affinitatis saltem iure) ex necessitate gratiæ ad rectè, meritoriè, & conducenter ad vitam æternam operandum, resistendumque, longo præsertim tempore, tentationibus pendere: vt tantum, qui hanc docuerint possint negatiuam in præsenti difficultate conclusionem defendere, quasi nequeat esse gratiæ supernaturalis Dei necessitas ad præmissa, nisi in natura determinatæ exigentiæ, ad auxilium sufficiens, quâ sufficiens, quare & ad peccandum; cum absque ea naturali determinatione sola negatione naturalis exigentiæ, & iuris ad auxilium efficax, qua efficax, & peccare, ex naturalibus possit, licet non debeat; gratiaque supernaturali, quo ad modum saltem egeat, cum, vt non peccet, tum, vt honeste, adhuc intra virtutes morales, operetur.

4 Constat subinde tertio inaniter pro hac sua æquiuocatione, & illegitima consequentia induci propositiones 28.29 30.& 61. Machaëlis Baij damnatas à Pio V. bulla edita anno 1567 confirmata à Gregorio XIII. anno 1579. de impossibilitate recte operandi absolute, quare adhuc moraliter, & ad vitandum peccatum vllum viribus naturalibus arbitrij. Tum quia, vt hæc, non nisi ex Dei gratia, creatum arbitrium possit, iure naturæ ad peccandum, adhuc vage determinatum creatum arbitrium non esset: vt inde Ruiz interri contendit: Tum, quia ex propositiones secundum se, & proprio aliquo sensu non damnatum vllamue merentur Theologicam censuram, vt eadem bulla testatur de aliquibus ibi damnatis, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, quem num.2. notauimus, & alium, quem Baius propositione 58.59.& 60. ex damnatis explicuit (nempe gratia Dei, non solum auxiliante, sed & formaliter iustificante opus nobis esse, vt tentationem quamuis superare, atque morale bonum quoduis exercere possimus damnatæ sunt. Porro in illis non damnatis, vt sonant, & proprio aliquo sensu, præfatas quatuor contineri constat: quia earum pleræque, & quibus reliquæ æquiualent, & Patrum, & Conciliorum sunt, expressæ, & post satis notam Pij V. Bullam eiusque à Gregorio XIII. Confirmationem à plurimis Catholicis Doctoribus (in quibus Eruditissimus, Profundissimusque Theologus Vasquez noster cum docta schola sua) defensantur, vt videbimus tom.1. de Ente supernaturali? vbi, & subtilia plura iuxta eius principia de necessitate auxiliantis gratiæ discutiemus; quale illud est, an potestas absoluta in actu primo ad operandum recte, intra moralem adhuc, honestatem, gratiæ auxilio, solum quoad modum eius exercitati extrinsecum, sufficienter constituatur, quod ex instituto indisputatum inuenio. Atque illud: an minimum entitatiuè sanctæ cogitationis, & auxilij gratiæ Dei disputari debeat, an naturæ? qua in re strenuè laborant genio, & ingenuitate Doctor insignis noster Caspar Hurtado tom.2. in 1.2. quem, & à nostris, & ab externis, etiam Senatu Regio typis approbatum superioris cuiusdam potè tanti viri obitum in Curia, & eius, penes quem vetitum Collegij Complutensis, vbi obiit ille) ignorantia magno rei Theologicæ dispendio absumptis: erant enim in tomo illo (qui vnus Doctoris huius Theologiæ defuit) sensa peculiaria non pauca.

Huic tamen ipsius de gratiæ auxilianis [illegible] Authoris huius sententiæ tam [illegible] non liberit, eius quippe mentem, & ex ipso & eius Superiorum iussu censore, & approbatore Magistro meo Didaco Daza accepi, callui, & forte ex propriis auxi: illud denique. An notitia legis quatenus ad inducendam obligationem præcise conducit gratia Dei, ac subinde pro Christi merita debeat haberi: qua in difficultate eruenda vertandaque memoratus super meus, & Magnus Magister Didacus Daza, strenuam, suoque ingenio, & eruditione dignam operam nauauit. Denique an sufficiens præcise pro actu bene intra mortalem honestatem operandi naturæ rationalis debita excedat. Hæc nostri Vasquez doctrinam diluciclam reddere & ad præsentis difficultatis expeditionem clariorem præintendenda oportune fuere: iam ad eius decisionem veniamus

5 Sit vnica conclusio: implicat rationalem creaturam, ex generali concursu, eiusque decreto ad actionem pravam vagè, hanc, vel illam, prædeterminatiuè præfiniri: contra nostro Didaco Ruiz de Montoya citata d.40. de volunt. sect.3. à num. 10. neque vllum ex nostris non consentire in ea conclusione reor; imò neque vllum ex antiquis pro opposita ab eodem Ruiz relatis à num.5. ad 10. nempe Gregorium in dist. 16. quæst.1. & 2. fine & d.29.q. vnica art.2. pag. vlt. qui ob originale sub mero generali concursu reliqui cum ea vitandi peccata impotentia. Maior. quæst.28.tota quæst. 1. maximè à conclus.2. & ad 17. argumentum §. *ad formam* & in 1. distinct.1. quæst.3. sub init. quæst. 15. med. Rossens. contr. Luther. art. 39. vers. med. §. *Neutrum sane potest*: ac inter med. & in fin. §. *Quanquam ex disputatoribus*: & circa fin. §. *verbosus vtique*: qui asserunt aliquot homines in actualium etiam pœnam, ita ad tempus cum solo generali concursu insufficienti ad vllum opus morale simpliciter bonum remanere, denique alij, qui ita a Deo sub solo concursu generali insufficienti ab bene operandum, & peccata vitanda relinqui hominem posse fatentur, vti Marsil. in 1.p. 20. art 3. ad 3. maxime propositione 4. & 5. ac fine q. & in 2. q.17. art.3. ad 3. Vasq. contr. secundum suppositum Capreol. d. 28. quæst. vnic. art.3. post med. ad 2. contra 4.Conclus. & ad 15. & d.29.quæst.vnic.art.3. col.1. fin.Deza ibi quæst. vnica art.1. conclus.2. & art.3. notab.4. ante med. & art.4. & ad 11. controu.2. conclus. & ad 5. contr. 3. Caetro verbo gratia, hæresi 1. probat.3. conclus. col.4. & 5. Angelt.1. moral. cap 13 docum. 10. Marino. Magist. tract. de perfeuer. tota quæst.3. Dionys. Cysterc. in 1.d.17. quæst.1. art.1. fine,& in 2.d.24. quæst. vnica art.2. conclus.1. & 4. Abulens. in cap. 19. Matth. 174. aliqua interserit vt eandem peccandi necessitatem sub solo generali Dei concursu creaturæ rationalis videatur asserere, etsi ad 4.& 5. & quæst. 175. sub init. & 178.ad 3. oppositum expresse doceat: verum vt ex notatis nostris claret impossibilitas recte operandi, & vitandi peccata absque speciali Dei gratia, non infert eam determinationem ex Dei concursu generali prouenire, etsi ipse, vt prauè operetur rationalis creatura necessario intercedat. Secundo generalem concursum non physicè influxiuum ex parte causæ primæ vniuersalis Dei in creatas actiones, sed prouidentiam solum naturalem debita reliqua ad operandum requisita vltra Dei etiam concursum apparentem hi Doctores intelligunt: quare extra intentam decisionem loquuntur. Tertiò: si auxilium sufficiens, vt absolute recte operari, & tentationes vincere possimus, iure naturæ debeatur, necessitas illa vage peccandi hominem physicè solum loquendo, consequens solum erit: quare nec physicæ prædeterminationis ex Dei generali concursu (de qua solum est quæstio) imò ex integra ac tota generali Dei prouidentia. De morali verò necessitate nihil hic quæritur

6 Probatur ergo conclusio quia præfinire prædeterminatiuè Deum actionem pravam vagè, siue hoc, vel illud peccatum absolutè est velle efficaciter, vt actio prava, vel illa absolute sit, ac subinde vt absolute sit aliquod peccatum: hoc autem, vt causis secundis de necessario ex parte sui concursu prouideat necessarium non est. Ergo ex generali, & debito ex parte Dei creaturæ

rationali concurſu non poteſt ita præfinire; nihil enim concurſus vltra debitum creaturæ rationali voluntate generali concurrendi à Deo amatur, nedum præfinitur. Secundò: nec Deum decet ita velle actionem prauam præfinire; ſiquidem iam actionem prauam vellet; imò totum, quod in indiuidua quauis earum actionum prauitatis eſt (ſi æque ille prauitatis, & quoad extenſionem, & quoad intenſionem, & modum ſint) prorſus Deus ea præfinitione vellet: cum tantundem, nihilque magis prauitatis in vna actione, quam in alia ſit. Tertio, quia, ſi iuxta debitum connaturale naturæ rationalis ea præfinitio prædeterminatiua eſſet, vti concurſus generalis, eiuſque præfinitio eſſe debet; natura illa rationalis ad prauam illam actionem vage determinata de ſe foret, qui error Manichæorum, & aliorum eſt: contra quos Patres ſupra certarunt. Neque enim ad actionem prauam hanc in indiuiduo, & non aliam determinatam de ſe creaturam rationalem eſſe & à Deo produci, & condi Manichæi, & aſſeclæ ſomniarunt. Quartò ex parte efficaciæ præfinitionis huius, & concurſus prædeterminatiui, quem concernit aliæ eius repugnantiæ accedunt ſiue generalis, ſiue ſpecialis is concurſus ſit: quare eas certam. 2. perſequemur. Porro quæ contra hanc concluſionem opponi poſſent ex prænotatis pro difficultatis explicatione, & deciſionis claritate euaneſcunt.

CERTAMEN II.

De difficultate ſecunda definitur.

1 IN iam explicata difficultate prima Recentiores aliquot prædeterminatiuas præfinitiones ad materiale peccati in particulari explosas hactenus pertæſi, nihilominus ad materiale peccati vage, hoc, vel illud, in communi ſiue generice, vel intemperantiæ, vel odij, aut furti, ſiue ſpecifice huius ſcilicet, vel illius actus intemperantiæ, aut homicidij ſpeciei omnino eiuſdem poſſe aliquem prædeterminatiuè præfinire cenſent. Eos ignominatim refert noſter Ruiz d.40.ſect.6. cum fundamentis inferius ſubjiciendis, & eruendis: ipſe verò à num. 5. duplici concluſione aduerſam Sententiam ſuam proponit, explicat, & confirmat. Nobis autem, quibus eadem Ruiz noſtri ſententia prorſus placet, triplici concluſione, explicatius adhuc tradenda videtur, & confirmanda; etenim ſpeciale hoc decretum de actione prava vage poteſt exagitari relinquendo reliqua intra connaturalem prouidentiam, & communem Dei reſpectu rationalis creaturæ, vel eam etiam immutando; ac rurſus poteſt adhuc immutata naturali, & communi prouidentia quoad reliqua cogitari prædeterminatiua præfinitio actionis prauæ huius vel illius vage, & in communi generice ſolum, vel ſpeciei infimæ eiuſdem, vt diximus quæ diuiſio præmittenda primæ huius difficultatis reſolutioni neceſſario eſt: quia; etſi vniuerſim negatiua ſententia, vera nobis, & tenenda ſit; aſt quouis trium horum caſu ſpeciales habet probationes, vt patebit præter generalem rationem, quæ eos omnes caſus complectitur.

2 Prima concluſio: immutata, quoad reliqua, prouidentia Dei communi, & naturali erga rationales creaturas implicat Deo prædeterminatiua præfinitio materialis peccati, ſeu actionis creatæ prauæ vage huius vel illius. Probatur immutata quoad reliqua prouidentia communi naturali erga creaturas rationales ea præfinitio rationis creatæ vagè ponit in Deo præfinitionem materialis peccati, & actionis creatæ prauæ huius determinate & in particulari: hæc vt oſtendimus, & aduerſarij fatentur Deo repugnat. Ergo immutata de reliquo communi, & connaturali Dei, erga creaturas rationales prouidentia, præfinitio actionis prauæ ſiue materialis peccati vage Deo repugnat, diſcurſus certo; & inoffenſo currit. Maior probatur in connaturali, & communi Dei erga creaturas rationales prouidentia indiuiduatio actionis ignota eſt, nuſquamque proinde permiſſa electioni creaturæ rationalis, ſed puri arbitrij diuini pro ſuo nutu ſtatuentis, vt caſu quo creatura ad actionem huius generis vel ſpeciei arbitrio ſuo moueatur, hoc actionis indiuiduum illius generis vel ſpeciei eliciat, ac non aliud: quare huius præ illo voluntati creatæ electio non adeſt, Dei prouidentia, quam immutatam concluſio ſupponit; Acceſſu autem præfinitionis generis, ſeu ſpeciei, huius, vel illius actionis prauæ, etiam quoad genus, vel ſpeciem electio voluntati creatæ non relinquitur; ſed etiam prædeterminatiuè præfinita actio prava, & materiale peccati à Deo eſt, atque ad illam creata voluntas neceſſitata; ergo ad totum, quod indiuidua actione prava commune, & indiuiduale apponendum à creatura eſt prædeterminatiua præfinitio Dei adeſt, duplici Dei decreto, & præfinitione compacta, nempe ex immutata Dei prouidentia connaturali; & communi erga rationalem creaturam, quoad indiuiduationem, & præfinitione prædeterminatiua, quoad communia actionis prauæ, ſeu materialis peccati apponendi: quod & æque Deo turpe, & abſurdum eſt, æqueque creatæ voluntatis in eius appoſitione libertatem abolet, ac ſi decreto ſeu præfinitione vnica indiuiduum totum, & quoad communia, & quoad indiuiduationem actionis prauæ, ſeu materialis peccati prædeterminatiuè præfiniret Deus vt de ſe claret. Quocirca præcipuum aduerſariorum fundamentum de ſeruata creatæ voluntatis libertate abſolutè circa indiuiduam actionem prauam, & materiale peccati, ex ſola indiuidui electione ipſi per præfinitionem de actione prava vaga, & in communi relicta (quod ex vi eius præfinitionis ſolum veriſſimum eſt) in caſu concluſionis huius primæ de immutata communi, & naturali Dei erga creaturas rationales prouidentia nullum locum habet.

3 Sit ſecunda concluſio, etſi ex inſueta, & extraordinaria prouidentia Deus indiuiduationis actionum prauarum notitiam creatæ voluntati præroget, atque ſubinde prauæ huius actionis in indiuiduo præ alia electionem eius arbitrio, & libertati permittat, nequit actionem prauam ſeu materiale peccati, hoc ſcilicet, vel illud prædeterminatiuè præfinire. Probatur: quia ea præfinitio, qua volitio eſt in actionem prauam tenderet, vt prauam materialiter, ac ſubinde interpretatiuè prauam formaliter & peccatum, quod vt diximus non niſi interpretatiue per expreſſam materialis peccati volitionem poteſt, adhuc à creatura amari: ergo eſſet turpis, & Deum dedecens præfinitio. Secundò: quia vt quæſt 3. cert. 4. n. 5. quodvis decretum de operatione quauis diſiunctim, & vage, hac ſcilicet, vel illa duplex conditionatum continet, nempe vt ſi vna indiuidua actio abſolutæ non apponatur, & abſit, altera apponatur: atqui implicat amare, velleque Deum, adhuc inefficaciter, & prædeterminatiua præfinitione, materiale peccati expreſſè, & implicitè eius formale, & peccatum ſub conditione vlla; ergo & prædeterminatiue præfinire actionem prauam, ſeu materiale peccati vage hoc vel illud. Tertiò inde. Conditionata ex parte obiecti voluntas cogit purificata conditione ita volentem, vt quod ſub ea conditione efficaciter voluit, efficaciter abſolute velit: ergo, ſi altera actio prava indiuidua, ex duabus v. g. vage prædeterminatiuè à Deo præfinitis ex libertate contradictionis à creata voluntate (vt fieri poteſt) omittatur, alteram indiuiduam abſolute efficaciter Deus, neceſſario prædeterminatiuè præfiniet: atqui hoc repugnare Deo tota hac diſputatione demonſtrauimus, ergo, & Deum prædeterminatiuè præfinire actionem prauam, ſeu materiale peccati vage.

4 Quartò ex parte prædeterminatiui concurſus Dei, quem actioni prauæ prædeterminatiuè præfinitæ, licet vage, concernit. Probatur concluſio, quia, etſi vi ſua præciſe non prædeterminet hanc indiuiduam prauam actionem, tamen, vt hanc, vel illam apponat debet voluntatem impellere, ac proinde alterutram cauſare, etſi ſubiuncta etiam prava determinatione voluntatis. Quare à fæditate cauſæ, & authoris peccati non purgaretur. Sicuti nec impius actionem alteri ſuadens prauam, & dæmon eum ad illam tentans, etſi neuter eum ad illã in indiuiduo ſuaſione aut tẽtatione irreſiſtibiliter determinet. Quinto ex parte eiuſdem prædeterminationis, & concurſus connotati. Etenim concurſus prædeterminatiuus, cum operatio Dei phyſicè, & determinatè connexa

cum

cum actu prauo ſit, nequit eſſe cum hac, vel illo vage: vagum quippe intentionalis mentalis ſuppoſitio inducit, & tenere poteſt motus intentionalis, qui ea ducitur voluntatis, non autem phyſica operatio & concurſus. Quo circa præfinitio illa, ſi prædeterminatiua ſit, debet reſpicere & concernere non vnam ſed duplicem Dei prædeterminationem diſiunctim, vel hanc ad vim indiuiduam actionem prauam, vel illam ad aliam actionem prauam, in indiuiduo: quo fiet, vt licet Deus liber maneat ad hanc prædeterminationem ſuam, & ſubinde indiuiduam hanc eorum actionem prauam noſtram apponendam, nos autem minime, ſed quamuis eatum ex prædeterminatione Dei irrentibili appoſituri ſimus, quandocunque eam apponamus: ac proinde neutram a nobis libere apponi poſſe, vt aduerſarij cenſebant. Quod ſi deus prædeterminationem ea præfinitione commoticiam ferat ad actionem prauam in communi, ac proinde vnam ſolum reſpectu indiuiduorum ſub illa contentorum eſſe poſſe: tam impugnamus in limili de indiuiduis actionibus vage ſumptis ea. Nulla enim operatio, imo nec ens phyſicus reſpectus, præciſiuus ex parte ſui termini eſſe poteſt. Id enim ſolius operationis, & reſpectus intentionalis intellectus, & voluntatis eſt proprium, apud Philoſophos, & Theologos omnes.

5. Interim vero caſu, quo prana actio vagè à Deo prædeterminatiuè præfinita, hæc nimirum, vel illa eiuſdem ſpeciei infimæ exigeret prauæ actionis foret, vrgentius eius oppugnantiam probari æſtimat citatus noſter Rute §. *Dices ſecundo* n. 6. quia, cum ſolam indiuiduationem actionis prauæ, in qua præciſe ſumpta nihil malitiæ eſt, liberæ electioni, & operationi creatæ voluntatis relinqueret, ſibique, ac prædeterminationi ſuæ prædicata omnia communia vſque ad vltimam ſpecificam differentiam reſeruaret; quorum ſingulis ſua malitia, & omnibus coniunctim, tota indiuiduæ prauæ actionis malitia reſpondet: quidem malignitatis auaritia voluntati, & operationi ſuæ totam prauitatis in actionibus indiuiduis a ſe vage præfinitis, & volitionem, & effectionem ſequeſtralle videretur, & nihil eius, ſiue volendum, ſiue effectendum voluntati permitteret creatæ, & quidem ſpecioſam argumenti huius pietatem recognoco; quatenus vero nullius malitiæ, ſiue volendæ, ſiue efficiendæ electionem, & poteſtatem creatæ voluntati relinqui aſſerit (quod ad mentem auaram ſequentis rationem malignitatis neceſſarium erat) efficacem non recognoſco. Etenim ex tota indiuiduæ actionis prauæ electione voluntati creatæ eiuſmodi præfinitione permiſſa totum indiuiduum, ſecundum omnia prædicata actionis prauæ generica, & ſpecifica apponere voluntati creatæ permittitur, eo quidem modo, quo in rebus apponi illa poſſunt. Siquidem prædicata communia ſecundum ſe, & præcile ſumpta, nec factibilia, nec apponibilia in rebus ſunt; ſed ſolum in aliquo ſuo indiuiduo à quo reipſa non differunt, nec poſſunt realiter differre, & extra quod, & ſeorſim fieri nequeunt: cum phyſica effectio vlla præcisa ex parte termini ſui prorſus repugnet: idcirco ex neceſſitate antecedenti ad aliquod virtutis indiuiduum (quemadmodum ex omnimoda antecedente impeccabilitate humanitatis Chriſti ad aliquam præceptæ mortis acceptationem in eius humanitate Contron. de Incarnat. admiſimus) in cuiuſvis indiuiduo, præ alio, prorſus adhuc æquali, & virtutis illius honeſtatem exercere, eiuſque laudabilitatem, & meritum obtineri cum noſtro Vaſquez, & eius documus, illud autem ſpecialioris abſtinere in prædeterminatiua præfinitione indiuiduo vagi ſpeciei infimæ actionis prauæ intercederet: quod ad omnes titulos prauitatis indiuiduæ actionis, ac proinde plures, quam ſi generis, aut ſpeciei intermediæ, non curata ſpecie infima, vage indiuidua actio præfiniretur volitio & prædeterminatio Dei ſe extenderet. verum liquidem eſt totam actionis indiuiduæ prauitatem, & oppoſitionem eum virtute, & lege ex prædicatis ſuis ſpecifice, & generatis formaliter pronenire, quin indiuiduatio (cæteris quoad intenſionem, & modum paribus) aliquam prauitatis rationem de ſuo formaliter afferat, ac prauæ actionis ſuperponat.

6 Iam aduerſariorum vniuerſim eius prædeterminatiuæ præfinitionis actionis prauæ vage poſſibilitatem contendentium infirma fundamenta ſunt. Primum, quia ex ea præfinitione illæſa manet creatæ voluntatis libertas: ergo ipſi, ac noſquam Deo, actio prana ab eo poſita imputaretur. Antecedens falſum eſſe oſtendimus probatione primæ, & ſecundæ concluſionis, eoque permiſſa malam eſſe conſequentiam conſtat ex probatione concluſionis ſecundæ num. 4. & aduerſarij ipſi malam eſſe ſupponunt, dum permiſſa libertatis creatæ illatione per prædeterminationem materialis peccati in indiuiduo præfinitionem Deum nihilominus, & eius cauſam fore, & ſubinde peccati authorem nobilem contendunt. Secundum, quia Deus plures homines vim talibus circumſtantiis de facto creauit, vt longo tempore infallibile ſit in peccatum lapſuros, nec dubium eſt, quin in eis circumſtantiis hominem in puris naturalibus condere potuerit: quin & eas circumſtantias apponere, vt de facto infallibiliter labatur Ithamyri Holoferni cōſulit victorias, & potentia, & Iudith ſpecioſorem, & mulloquio, quibus in ſuperbum, & libidinoſum erga illa affectum illico infallibiliter labere tur; ergo & poterit Deus prædeterminare ad actionem vagè prauam, non ſolum ad tempus longum, ſed & pro aliqua determinata duratione abſque vlla ſui indecentia præfinire. Reſpondetur tamen infallibilitatem lapſus vel longo, vel etiam aliquo determinato tempore, ex vi natiua, determinatione que, & deſtinatione circumſtantiarum, in quibus rationalem creaturam condidit, quaſve ipſe produxit, producereve Deus poteſt, abſolute, ac neceſſitate phyſica antecedente lapſus ita, vt non eſſe lapſus nequeat eſſe non poſſe; ſed potius per ſe, & Dei intentione, ad bonas operationes deſtinari, etſi per accidens ex infirmitate, & malitiæ noſtræ ab viu, dæmonumque tentatione infallibiliter morali effectum lapſus habituræ ſint: quia ita impellunt, vt nemo, vel fere nemo, lapſurus non ſit piæ reſiſtendi difficultate; etſi reſiſtere abſolute omnes, & ſinguli abſolute poſſint. Inde conſtat Deum neque voluntate eas producendi, ne earum aut hominis in eius productione velle, eiuſueue peccatum. At verò ſi actionem prauam adhuc vagè prædeterminatiuè præfiniret, in eam directe, & per ſe Dei tenderet volitio, vt patet, & prædeterminatio, quam ea præfinitio concernit, non poteſt non in actionem prauam directè tendere, ac natura ſua, & per ſe deſtinari: quare, neque à cauſalitate peccati Deus excuſari. Ac demum ea prædeterminatiua præfinitione actionis prauæ vagæ, libertatem de facto in neutrius oppoſitione creatæ voluntati relinqui, docebamus n. 4.

CERTAMEN III.

Difficultas tertia expeditur.

1 CIrca ſecundam difficultatem de præfinitione actionis prauæ vagè ob decretum Dei ſubtrahendi generalem ſuum concurſum ad omnem actionem ortam ex parte, & abſolute honeſtam, ſolumque concurrendi ad actionem, quam velit voluntas prauam poſſibilem eſſe præfinitionem eam, imò reſpecta dæmonum, & reliquorum damnatorum de facto dati, atque ideo neminem horum bene ſimpliciter & abſolute operari poſſe docet expreſſe Martil. in 2. quæſt. 5 art 3. maxime notab 5 & ad rationes contra quæſitum, cui doctrinæ conſonat quæſt 16. art. 5 Refertur pro eadem ſententia, quaſi affine quid docuerit, Ægid. in 2 dist. quæſt. 1. art. 2. maxime col 6 §. *ex eo ergo*. & ſine corporis ante ſolutionem, & ſolut. ad 1. dicens impetus ad benè operandum requiſitos dæmonibus denegari. Verum, cum hic concurſum Dei prævium impellentem ad bene operandum non admittat, ſed comitantem ſolum, & comitantem identicè creatæ voluntatis operationem, quæ ad ſe ipſam impetus eſſe nequit: impetus, quem dæmonibus ad benè operandum denegat nomine concurſum Dei non poſſit intelligere: quare potius æſtimo ea voce intellexiſſe Ægidium ſubitum, & inde liberatum delectationis motum voluntaris in bonum, quod ad ſanctæ cogitationis, & vocationis, ſeu auxilij ex parte actus primi congruitatem

Digitized by Google

tatem aduocare viſus Auguſtinus non immerito fuit noſtro Vaſquez, cuius eruditionem de auxilij efficacia agens tom. ſuo in 1. p. tranſcriptione honorauit Ioann. Gonzal. Albelda, eam porro vagam determinationem ad prauam actionem ex ſubtractione generalis concurſus ad bonum poſſibilem expreſſe fatetur, imo inde in damnatis omnibus prouenire expreſſe docuit noſter Molina 1. p. q. 64. a. 2. dub. 2. § *relicto*, & §. *dubium*.

2 Ne verò difficultatem generalem à ſpeciali materia abſtrahentem, atque ita propoſitam aliis, quæ ex ſpeciali materia voluntatis creatæ difficultatibus in materiæ, & ſtatus conditione ſpecialis ſuboritis implicemus; videlicet voluntatis Angelicæ, quam quidem natura ſua ita ab eo, cui ſe ſemel applicuit immobilem eſſe plures volunt, vt perſeuerantia, ſeu in malo admiſſo obſtinatio, naturalis ac neceſſaria ſit, ſed ea tamen neque ad peccatum aliquod vage admittendum, de quo diſputamus, neceſſitas eſt; ſed permanendi in ſemel admiſſo: quare, & impœnitentiæ de admiſſis neceſſitas, ac pœnitentiæ impoſſibilitas; inſuper, neque ex decreto Dei de ſubtractione concurſus, ſed ex naturali inflexibilitate Angelicæ voluntatis, igitur noſter Ruiz ſect. 5. cenſet eiuſmodi neceſſitatem ex decreto ſubtrahendi generalem concurſum ad opus omne ſimpliciter, & abſolutè bonum cum rationali aliqua creatura eſſe impoſſibilem: quare nec inde neceſſitatem male operandi in damnatis à Patribus & Scholaſticis aſſertam prouenire: Probat, qua concurſus à ſummo bono procedens dirigi ſemper ad ipſum ſummum bonum & dirigere quatenus ex ſe eſt, & inclinare creatam voluntatem: atqui ſic limitatus concurſus ſolum dirigeret de ſeſe, atque inclinaret creatam voluntatem ad malum, ſiquidem ea limitatio efficeret, vt nunquam deſtinaretur, dirigeret, atque inclinaret concurſus diuinus ad bonum creatam voluntatem; ſed ſolum ad prauam actionem, ad quam ſolam decerneretur; ergo decretum ita limitans concurſum diuinum eſt impoſſibile.

3 Sed tamen rationi huic, non acquieſco in nulla enim opinione vim habet, ſiquidem Deus decreto illo non concurrendi neceſſario concurſu ad vllum opus bonum, non decernit concurrere ad praua opera pro libito voluntatis creatæ; ſed nec alio, quo intendit quidem, vt voluntas creata ſuperet tentationes: ac proinde, qua parte decretum concurrendi eſt, vt libertatem eius voluntatis ſeruet, quantum de ſe eſt, non actionem eius prauam; ſed reſiſtentiam tentationi ex motiuo, quouis indifferenti ac non inhoneſto (vt reſiſti poteſt) intendit, qua vero decerneret non concurrere ad actionem aliquam bonam, ſed præciſe ad actionem prauam decreto illo nec dirigit, nec inclinat creatam voluntatem; ſed tantum iure ſuæ libertatis & dominij ſupremi ad concurſum præſtandum, vel ſecus voluntari creatæ ad quemvis vel pluresſimo omnes eius actus efficiendos vtitur, idque honeſtiſſimo titulo, & ſine præſtare Deus poteſt, etiamſi diuini concurſus in voluntate ad ſuas operationes non indigentia ſolum, ſed exigentia, & naturale ius adeſſet: vnde patet in toto hoc coniuncti huius ex decreto concurrendi cum voluntate quavis creata ad actiones prauas, & non concurrendi cum voluntate quavis creata ad actiones prauas & non concurrendi cum illa ad actionem vllam vndequaque, ſimpliciterque & abſolutè honeſtam nullam eſſe, quatenus ex parte eorum decretorum & Dei eſt, inclinationem, vel directionem creatæ illius voluntatis in malum; ſed ſolum ex decreto non concurrendi ad actionem vllam abſolutè bonam non eſſe inclinationem ex parte Decreti & Dei creatæ voluntatis ad bonum, quam illi decernere, & dare non tenetur; ſed poteſt Deus honeſtiſſime pro libito ſubtrahere: qua vero concurſum ſuum indifferenter offert ad actionem prauam vt pro ſuo libito voluntas vtatur tentationis victoriam (citra honeſtatem quidem, & malitiam) intendit: quod ſi dicas concurſum decretum à Deo ad actionem prauam vage eſſe phyſicè prædeterminatiuum iam ex poſitiuo hoc concurſu eiuſque decreto, non ex decreto ſubtrahendi concurſum ad omnem actionem bonam, ea prauè operandi vage (de quo præſens eſt difficultas) neceſſitas erit, neceſſitatem enim illam ex decreto poſitiue concurrendi prædeterminatiue ad actionem prauam vage cert. 1. & 2. explosimus.

4 Nec magis præſtat ex decreto non concurrendi ad actionem vllam bonam, & concurrendi ad prauam inferri voluntatem ſolum poſſe praue operari quandocunque operetur. Primo enim eis etiam poſitis poterit indifferenter operari: quod ſi decretum non concurrendi ad actiones etiam indifferentes extendas, adhuc neceſſitas abſoluta non inducitur, ſed ſolum conditionata; ſi omnis voluntatis operatio non ſuſpendatur: vt fors naturaliter, certè ex Dei abſoluta potentia fieri poteſt. Quare, & hæc Dei voluntas abſolutè poſſibilis de ſuſpenſione omnis actus à voluntate creata illa debet adiungi, nec decretum non concurrendi ad actionem bonam neque ad indifferentem, & concurrendi ad prauam ſat erit, vt ea neceſſitas abſoluta praue operandi vage à Deo inducatur: inſuper cum libertas phyſica pro ſingulis, & omnibus indiuiduatim actibus prauis omittendis voluntati illi per hoſce relinquatur, facilis apprehenſioni, & explicationi minime eſt ad aliquam vage ex decreto illo non concurrendi ad actiones bonas, & indifferentes, & altero concurrendi ad prauas inducta a Deo, quatenus ex ipſo eſt phyſica ad actionem aliquam prauam neceſſitas, ſed vt ſummum moralis erit: quæ ex difficultate ſuperandi tentationes omnes prudenti æſtimatione iudicatur; cuiuſmodi in ordinaria prouidentia cunctis aduenialiter aliquando, vitæ adultæ tempore, atque impijs diu mortali in dormientibus ad mortale aliquod denuo admittendum explicabamus certam. 1. cuius ratio eſt: Nam phyſica connexio, nec ad indiuiduum vagum, neque ad prædicatum aliquod commune eſſe, terminatiue realiter poteſt: quare præfata noſtri Ruiz ratio concluſionem efficaciter non probat.

5 Sit tamen concluſio prima. De facto (ne in damnatis quidem) ex decreto ſubtrahendi concurſum generalem ad omnem honeſtam actionem phyſica ad praue operandum vagè neceſſitas non inducitur. Concluſio contra Molinam expreſſa eſt. Pro ea vero militat noſter Ruiz citatus num. 10. & 11. S. Thom. 1. part. quæſt. 64. artic. 2. corp. & ad 5. & clarius quæſt. 16. de malo, art. 5. ad 2. ſcribens: *Deus eſt cauſa ſtatus Angelorum, in quo ſunt obſtinati in malo, non quidem ſicut cauſando*, denuo malum, *vel conſeruando malitiam*, phyſice, *ſed, ſicut non impertiendo, gratiam; ſic enim dicitur aliquis indurare*: quibus gratiæ, non autem concurſus generalis denegatione impœnitentiam, & peccandi denuò neceſſitatem Angelis, & ſubinde damnatis reliquis obuenire docet; & ſi ad naturalem immobilitatem quoad obſtinationem in malo vlterius videatur recurrere: quod de abſoluta phyſica voluntatis Angelicæ immobilitate à malo in bonum placere mihi nunquam potuit, vt ſuo loco oſtendam; ſed quatenus ad concurſum generalem damnatis ad recte operandum non negatum (quod præſentis ſolum inſtituti eſt) ſed gratiæ ſolius, placet omninò, atque expreſſe aſſeritur à Damaſceno Dialogo contra Manich. verſ. fin. aiente: *Quia Deus diabolo quoque ſemper bona præbet*, (quatenus ex parte Dei eſt, vt immediate de nobis pro hoc ſtatu dixerat) *verum ille accipere recuſat; atque in futuro ane Deus omnibus bona fundit; at vnuſquiſque, prout capacem ſe reddidit, boni particeps efficitur*: Non ex defectu eius, quod ex parte Dei requiritur: ac ſubinde, nec generalis concurſus defectu non bene, ſed male diabolus, & damnati operantur: imò nec ſufficientis auxilij ſubtractione, ſed eorum & propriæ voluntatis abuſu, atque malitia; etſi vt aiebat S. Thom. ſupererogationis efficacis gratiæ defectu; quæ omnium ſententia vltra ea, quæ iure naturæ illis ex parte Dei debentur peccent, ac neceſſitate morali peccaturi ſint: non ſolum vage, hoc, vel illo peccato, verum aliquibus, quæ ſuppoſita cruciatuum acerbitate, aliiſque, quæ patiuntur vitare difficillimum ac moraliter impoſſibile eſt auxiliis potentioribus, & efficacibus denegatis, quo ſenſu intelligendi ſunt, qui neceſſitate peccandi in damnatis admiſſa, libere tamen peccare illos docent, Bonauent. in 2. diſt. 7. part. 1. art. 2. quæſt. 2. Richard. ibi q. vn. 2. 3. ad arg. cont. 2. concluſ. ſub med. imo, & bene operari abſolutè poſſe, vt aiunt Scotus ibi ante argument. ſolut. Baſſol. q. 1. art. 3. Durand. q. 2. n. 12. Valent. tom. 1. d. 4. q. 15. punct. 2. ſub fin.

6 Et

6. Et hæc probant de facto ex defectu generalis concurſus Dei præfinito circa bonum nullam creatam voluntatem adhuc damnatorum ad actionem prauam vage phyſicè neceſſitari: quia Dei concurſus ad bonum cunctis creatis etiam damnatorum voluntatibus creatis adeò offertur, ſed quæ ſecundam noſtram concluſionem de poſſibili probabunt; primam quæ de facto fuit firmiorem reddant. Sit igitur ſecunda concluſio: Decreto ſubtrahendi generalem concurſum ad bonum eiuſque denegatione, nequit creata voluntas ad actionem prauam, ſeu materiale peccati vagè neceſſitari determinatiuè phyſicè, ita Ruiz noſter proxime num. 3. quia repugnat Deum ſuotrahere creatæ voluntati concurſum ad actionem omnem bonam: confutaui rationem hanc num. 3. ac cenſeo Deum id poſſe abſque indecentia vlla ſua, & exequi, & decernere: quare aliunde nobis probanda concluſio eſt. Quia vt ibi attigimus denegatio concurſus generalis ad omnem prorſus actionem ſimpliciter bonam, & honeſtam non infert Metaphyſica, nec phyſica neceſſitate actionem prauam, ſeu materiale peccati vage, ergo nec phyſicè ad illud vage prædeterminat: ergo nec ſe ipſo prædeterminare ad illud phyſicè poteſt. Veraque conſequentia eſt certa. Antecedens probatur: quia oportet concurſum generalem oblatum, & reliqua neceſſaria comprincipia voluntati illi præſtita, vt materiale peccati libere eliciat, indifferentia de ſe ſint, vt cum vitatione omnis actionis, cum indiuiduatim, tum vage, phyſicè componibilia abſolutè ſint: alioqui penes illa, ac non per defectum concurſus generalis ad bonum ea neceſſitate materialis peccati, ſiue indiuidui, ſiue vagè ſtabit: Adiunge nunc huic Omnimodæ indifferentiæ, & indeterminationi voluntatis ſimul decretum non concurrendi ad actionem bonam: certè hoc ſolum addit voluntati illi impoſſibilitatem bene operandi, ſeu neceſſitatem non operandi bene, nihilque vltra de operatione prava, eiuſque libertate, & indifferente voluntatis ad eam teſtificet: eluendam poteſtate immutata; ſed, ne recurras ad impoſſibilitatem voluntatis ceſſandi ab omni actu, atque actus indifferentis repugnantiam; ex quibus facta impoſſibilitate bene operandi per decretum ſubtractionis concurſus ad bonum, prauè operandi, ſiue hac, ſiue illa actione prava inferri videtur: Contra eſt: quia, vt certam. 2. dicebam, neceſſitas phyſica actiua ad vagum indiuiduum eſſe nequit. Secundo, quia, cum actiua poteſtas indifferens ad omnia, & ſingula indiuidua eſt, vtpote hoc caſu ad actus prauos eſt, nequit re ipſa eſſe phyſica ad aliquem, hunc vel illum neceſſitas, ſed ſolum moralis: quia tot, tantiſque occaſionibus, & tentationibus innumeris, & vitiatis fragilitatem creatæ voluntatis nunquam cedere prudenti æſtimatione non difficilè modo cenſetur, caſque ea euaſio, quatenus actus indifferentes voluntati creatæ repugnare aſſerit, falſum ſupponit.

QVÆSTIO VI.

De præfinitione materialis peccati materialiter ſumpti ſeu creaturæ non imputabilis.

HAc etiam de re ex inſtituto egit Ruiz noſter d. 41. ſect. 1. Eam verò diuidit in difficultates duas iuxta duplicem modum, quo imputabile creatæ voluntati non ſit. Prima: an poſſit Deus prædeterminatiuè præfinire actum prauum, ſeu materiale peccati in indiuiduo ſe ſolo illud producturus, quin creata voluntas ad ipſum actiuè concurrat? Secunda: an etiam voluntate ad illud concurrente actiuè, inculpabiliter tamen, quia abſque notitia legis & ex omnimodè inculpabili, & inuincibili ignorantia illius, aut abſque libertate vſu, vt in actibus primo primis, & in deliberatis ſanæ etiam mentis hominibus contingit, atque in aliis pluribus actibus phrenetico, dormienti & ebrio vſuuenit.

CERTAMEN I.

De actione praua à ſolo Deo actiuè producta ſententiæ.

1. GRegor. in 1. d. quæſt. 2. art 2. col vlt. ad 2. quoddam argumentum d. 42. quæſt. 1. col. penult. ad 1. contra 2. concluſ. in 2. d. 37. q. vnic. col. antepen ad 5. & d. 7. q. 1. à med. Mai. in 2. d. 17. q. 10. d. 47. q. 1. in 2. d. 7. q. 1. poſt med. à §. *Contra iſtud*, (Etſi dubitet, an producti in voluntate actus ita à Deo poſſit,) & d. 37. q. 2. ad 2. Almain. tract. 1 moral. cap 16 clarius in dictatis ſuper ſentent. Ruperti, Holcot. q. 2. fine, Holcot ipſe in 2. d 4. à fol. penult maxime ſub R. R. Okam in 2. q. 19. Gabriel. in 1. d 42. fine, in 2. d. 7. q. 2. art. 2. a med. & d. 37. q. vn. a. 3. dub. 3. Aliaco in 1. q 13. art. 2. fine, Mayron in 2. d. 43. q. 4. Capreol. in 2. d. 37. q. 1. art. 3. ſub init. Conrad. 1. 2. q. 79. art. 2. ad 3. Caiet. art. 1. Deza in 2. d. 37. q. vn. art. 4. ad 1. contra 2. concluſ. Valent. 1 2. q. 9. d. 6. punct. 1. verſ. fin. Supponcreque, vel conſequenter admittere videtur Angelus 1. Moral. cap 4. docum. 4. qui omnes intrinſecè, ac de ſeſe independenter à circumſtantiis, alioque extrinſeco ipſa prava atque inhoneſta (exemplum in actu blaſphemiæ atque odij Dei apponentes,) aſſerunt produci à Deo ſolo effectiuè poſſe, tam extra ſubiectum, quam in ſubiecto quouis, etiam creata voluntate, ſolum receptiuè ac non actiuè concurrente (excepto Maiore, qui, vt vidimus aliquando de hoc poſtremo dubitauit) eiuſque actus ita à Deo actiuè producto, & voluntati vnitò creatæ hanc phyſicè odio habituram eſſe Deum: æquè, atque ſubiectum vndequaque actiuè inducta & vitta ipſi alueolus album formaliter foret.

2. Porro pro hac etiam ſententia extituros reor Doctores omnes, qui cenſent Deum ſe ſolo poſſe infundere voluntati creatæ habitum vitioſum de ſe etiam phyſicè inclinantem ad errorem intellectus, & ad phyſicam actus praui, vt aſſerunt Holcot citatus: Vaſquez 1. 2. d. 9. cap. 4. num 11. Herrera in 2. Scot. tom. 2. q. 30. q. 1. a colum. 5. atque apud eos alij, & Vaſquez præterea, qui etiam actus erroris plures, quibus damnati crucientur a Deo ſpeciali prouidentia infundi docet, tametſi quoad actum à ſolo Deo potentia vitali non concurrente iudicent impoſſibile: quod ad difficultatem præſentem materialiter ſe prorſus habet. Hi inquam omnes ſi in præſentis difficultatis examen incidiſſent conſentiuros cum ob fundamentum, quo poſtremam hoc docent, ſit, nihil malitiæ imputandum Deo eſſe ex infuſione huiuſmodi actuum, & habituum quod æquè in præſente ſententia: imò certius, aut clarius ſaltem inuenitur: Siquidem in præſente aſſertione, nequit aliquid malitiæ voluntati creatæ eiuſmodi actu à Deo ſolo effectiuè indicto, quare neque Deo malè actus, adhuc materialiter, tanquam author adſcribi; cum ſic productus materiale peccati, formaliter tale, non ſit, neque eſſe poſſit: etenim ex eo quod ex infuſione habitus malum inclinantis libertas voluntati relinquatur, ſecus autem per infuſionem actus praui voluntati creatæ nullatenus actiuè concurrenti, potius infertur: infuſione habitus Deum materialis peccati, quod ex libero voluntatis vſu poteſt accidere, cauſam eſſe poſſe, ac de facto eſſe, eius, quod acciderit: cum inducens, vel phyſico impulſu, vel moralis ſuaſionis in materiale peccati, vt tentator diabolus, & maleſuadus homo, cauſa, & materialis, & formalis peccati ſit, ſolumque ſaluari Deus vitioſum habitum infundens ab eorum cauſatione poſſit ob finis ea habitus praui infuſione intenti bonitatem: nempe maioris victoriæ in reſiſtentiæ eiuſmodi inclinatione maiori obtinendæ: quo, & Deum eiuſmodi habitus infuſione tentatorem non eſſe diximus ſuprà; ſed amplioris virtutis excitatorem: eoque ſenſu Abrahamum tentaſſe: atque inſuper ceſſant, quæcumque contra poſſibilitatem infuſionis habitus praui fuſè perſequitur Ruiz ſect. 3. à num. 4.

3. Ruiz ipſe ſect. 1 præſenti difficultati negatiuè reſpondet. Diuditatem actiones intrinſecè malas malis ſo-

lùm extrinsecùs, ex voluntaria, & non connaturali prohibitione, siue naturali etiam; sed in aliquibus circumstantiis, vt homicidium, vbi defensio propriæ vitæ absit: æstimat enim, quo ad difficultatem primam, ita illas esse dividendas: & quidem, vt id, quod ipse intendit probatione secundæ conclusionis apparentius proponatur nonnihil ea diuisio conducit; at verò nihil re ipsa conducit. Siquidem extrinsecis positis, quibus ex etiam actiones, quæ de se, & ab intrinseco malæ non sunt, prauæ redduntur, eadem omninò difficultas est, an in illis possint à Deo solo actiuè produci atque voluntati infundi creatæ? atque an ita produci, & infundi eidem à Deo possint actiones suapte natura, & essentia prauæ? Vt Dei odium, & blasphemia, in quibus ille exemplum ponit: Siquidem prauitas, quam hæ natura sua habent, ill s circumstantiæ præstent: vt non minus his prauas in eis circumstantiis natura, & essentia coniuncti non esse repugnet, quam illis ex essentia, & intrinseca natura. Supponit secundò: duplicem respectum in actibus prauis posse reperiri respectu voluntatis diuinæ, tanquam causæ: alterum ad voluntatem diuinam ad illas voluntatem creatam libere, ac prauè operaturam præmouentem, aut inducentem, adhuc non prædeterminatiuè, ex intentione tamen, vt prauè operetur; nedum prædeterminantem, & neutra ex his prauis motionibus posse Deum concurrere, velleve præmouere voluntatem creatam ad actionem prauam, hancve à Deo actiuè pendere ostendimus vsque ad quæstionem 5. quin causæ, & authoris peccati fruditatè incurrat: alterum verò respectum actus praui ad Deum, tanquam ipsius causam designat, non quatenus actum prauum ab alio prauè fieri facit, sed quatenus alio neutiquam, ne dum prauè operante: quo concurrendi modo non prædeterminat propriè, sed solum actum illum Deus efficit solus & producit.

4. His autem positis Ruiz negatiuam conclusionem probat duplici ex capite. Primum ex impossibilitate productionis actus vitalis à solo Deo, absque vllo viuentis, potentiaque vitalis actiuo influxu: quod satis quidem commune, & firmum est vt cert. 2. concluſ. 1. videbimus. Alterum verò caput esse ait: ex intrinseca malitia obiectiua, quam actus entitate, & intrinseca natura sua prauè habent, (quod ipsum habent, vt dixi num. 3. actus ab extrinseco, & ex circumstantiis prauis, his adstantibus, cum illi eliciuntur,) vt ex eis, tanquam obiectis prauis siue obiectiue malis, tota, ac præcipua malitia operationis, atque volitionis eorum deiumatur: atque accedente libertate volentis, ac libere operantis, ad moralitatem, imputabilitatem ad culpam, & peccatorum obiecta de se, (& idem est ex circumstantiis,) prava volens, legique & rationi de se physicè repugnantia, efficiens à culpa, & peccato nequeat excusari; cum ergo in præsenti casu, quo, se solo, & actum prauum Deus vellet, & efficeret, libere quidem, & efficeret & vellet, nec posset non Deus inhoneste actum illum velle: Confirmat: quia odij Dei actus essentia, & quidditate sua est desiderium, vt Deus non sit, eique nocumentum se, inferri posse, inferret: efficitque, vt eius honor, præcepta, & obedientia conculcentur; quapropter illum elicere, & operari, adhuc partialiter indecens, ac turpe creaturæ est multo ergo Deo turpius erit illud sui odium, siue extra, siue in subiecto totaliter totalitate causæ actiuæ agere, & operari: quare Ruiz nostri sententia est: Deum se solo actus intrinsecè, & natura sua prauos efficere non posse, data adhuc hypothesi, in sua sententia impossibili, quod actus vitales se solo producere Deus valeret: quod argumentum pro hac Conclusionis parte ex hypothesi impossibili eandem vim habet in actibus ex circumstantiis prauis, dum eis adstantibus creaturam ob libertatis defectum inculpabiliter operaturam ad eos eliciendos prædeterminatiuè præsiniret, quam ab vno ad alterum illationem, & si non adeo expresse, virtute tamen, & implicitè satis recognouit Ruiz sect. 2. difficultati secundæ ex propositis satisfaciens vt ex eius probationibus patet.

CERTAMEN II.

Vtriusque difficultatis, & totius quæstionis decisio.

1. Dico primo: implicat Deum agere, seu efficere actiuè se solo actum vitalem seu operationem de se prauam adhuc materialiter talem siue extra subiectum siue in subiecto: ac subinde præfinire actum prauum inde creaturæ inculpabilem: Conuenit in hac Conclusione mihi cum nostro Ruiz, & plerisque aliis, qui in principio vnde eam voice probabimus: nobiscum conueniunt; est autem Conclusio contra Doctores citatos num. 1. Probatur actum, siue operationem vitalem esse, & produci absolutè absque influxu viuentis in ipsum implicat: ergo implicat absolutè à solo Deo actiuè fieri actum seu operationem vitalem creatæ voluntatis: ergo, & ita à Deo solo actiuè faciendam præfiniri: Secunda hæc consequentia est perspicua: implicat enim Dei præfinitio, efficaxque volitio de obiecto impossibili. Prima item consequentia de se claret Antecedens probatur: quia implicat aliquid absolutè esse, quin & eius essentialia prædicata omnia absolutè sint: sed vnum ex prædicatis essentialibus operationis, seu actus vitalis est dependentia à potentia vitali, & viuentis creati, tanquam à principio actiuo: ergo implicat actum vitalem creatum esse absolutè, quin eius dependentia à potentia vitali, seu viuentis, tanquam à principio actiuo seu quod idem est, huius in illum influxus actiuus absolutè sit, & existat: ergo implicat esse actum vitalem absolutè à solo Deo actiuè concurrente. Maior ex instituto à nobis probata est contra, de anima de essentia actus vitalis, vbi eius quæstionis propria sedes, quare hic supponenda est non probanda, inde infertur euidenter, & proximè actum vitalem seu operationem de se prauam non posse se solo actiuè efficiendam à Deo præfinire.

2. Dico secundò: Nequit Deus actum, seu operationem vitalem ex circumstantiis, & si non natura sua prauam se solo efficere, aut se solo actiuè efficiendam præfinire, de hac Conclusione, nil expresse Ruiz noster, de eius tamen sententia, & mente omninò est. Probatur argumento facto, quod ex prædicato generico actus vitalis, non autem ex specifico, vel aduentitio prauitatis desumitur: quare de actu omni vitali, siue ei prauitas intrinseca, siue aduentitia sit æquè probat. Consulto dixi in vtraque conclusione de actu prauo vitali solùm: sunt quippe actus plures praui non vitales essentia sua, vt homicidium, furtum, quæ prava sunt, non tamen essentia sua actus vitales; sed quæ secundariò ab actu voluntatis illos imperante vitalitatem participent, sicuti & libertatem necessariam, vt proprie, & formaliter materiale peccati sint, contrahantque moralem malitiam, ac sint absolutè peccata: idcircò de his conclusiones sequentes de Hypothesi impossibili non erunt; sicuti erunt de actibus prauis vitalibus, de quibus solum, imò intrinsece prauis, solummodo locutus fuit Ruiz sect. 2. citata, casu, quo absque dependentia voluntatis creatæ fieri possent. Verum ad rationes decidendi ipsi negatiuè, nobis autem affirmatiuè, in sequentibus conclusionibus vitalitas actus, seu non vitalitas nihil officit, nec prodest, nec intrinseca ei vel aduentitia prauitas dummodo absolutè actus adesse absolutè, vel absolutè abesse ab alterutrius sententia probetur, vt ex dictis & rationibus nostris & aduersarum solutionibus clarebit.

3. Dico tertiò: Potest absolutè Deus actum prauum siue ab extrinseco, siue ex circumstantiis se solo, & absque vllo creaturæ influxu actiuo, tam in subiecto, quam extrà illud, actiuè producere; est contra nostrum Ruiz conclusio reliquis sententiæ suæ post primam probationibus, habet autem Patronos Doctores omnes citatos cert. 2. num. 1. Probatur quia in actibus prauis externis, ac non vitalibus, atque in vitalibus ex hypothesi quod à solo Deo actiuè producerentur, possentve actiuè produci, nihil malitiæ adhuc obiectiuæ est, si à solo Deo producantur, ex quave eorum à solo Deo actiua productio, vel decretum Dei ita illos producendi moralem trahant malitiam, aut fœditatem: ergo eiusmodi productio, aut decretum

cretum ita eos actus producendi Deo non repugnant, consequentia est ipsi Ruiz, (contra quem nunc agimus) perspicua, qui inde solum, quod ad hanc difficultatem ex hypothesi productionis actus prauι à solo Deo actiuè concurreret, & implicare posse, & supponit, & fatetur: quare sola antecedentis probatione opus nunc erit. Illud autem probo, quia ea productione odij v.g. Dei, nihil agente creatura, Deus non contraheret creditatem causandi, actum prauum & peccatú creaturæ, quæ absq; dubio non peccaret odio Dei, vel extra ipsam, vel in ipsa à Deo tamen solum actiuè producto: ad quod proinde creatura sua solum libere, vt opus ad eius moralem malitiam erat, sed vlteriùs adhuc actiuè non concurreret: sed nec contraheret malitiam odij Dei, seu tu ipsius formalem, nec causam totam, siquidem odio illo Dei decreto seipsum Deus maximè odisset: imò neque odire posset: tum quia creatum illud odium est, nec Deo immanens; odium autem, quo quisque, vel ipsum, vel alium odisse potest, immanens esse debet: quo autem Deus odio aliquid habeat debet esse increatum, & diuinum: ergo, neque, vt causa turpis odij Dei, neque vt se ipsum turpiter odio habens malitiam aliquam aut creditatem incurreret.

4. Dices: odium Dei, quemuisque actum, siue de se, siue ex circumstantiis, in quibus agitur prauum, physicè aduersari legi, & rationi naturali, ac proinde secundum se, vel secundum circumstantias, in quibus agitur, atque inde eius siue operationem siue mediatam, siue immediatam, & voluntatem illum volentis, vel quouis gradu causantis, libertate accedente, moraliter vitiari. Hæc, & vnica solutio argumenti, & vnicum conclusionis aduersæ argumentum est: cuius impugnatione, & conclusio aduersa quassatur, & eualio argumenti nostri præcluditur. Contra primo, quia nulla lex, dictamenve rationis naturalis, siue diuinæ, siue creatæ prohibet odium Dei, vel actionem turpem in abstracto, sed in concreto, *non oderit Deum: non fornicabera*, & id directè, indirectè autè, & mediatè, *ne causaueris vt alter Deum oderit, aut fornicetur*: & id quidem non solum formali denominatione, sed actiua elicientis odium, aut operantis fornicationem, furtum, aut homicidium illave causantis in altero cum libertate elicienda, vel in se admittenda: vt eis, vel ipse actiua libera ipsi denominatione Deum oderit, vel alium, actiua etiam, liberaque ipsi denominatione, Deum odisse, vel fornicari faciat: quæ plane omnia in productione odij Dei, vel hominis à solo Deo actiuè illud producentis omnino absint, eamque per odium Dei se ipsum Deus oderit, nec creaturam actiuè, & libere actiue, & libere actiua denominatione Deum odisse faciat.

5. Quod autem sola alterutra odij Dei, seu actus prauι, quo ita, vel operans Deum formaliter oderit denominatione actiua libera, vel alterum Deum odisse, prauè operari simili actiua libera denominatione faciat, dictamini rationis, (quæ in Deo lex æterna est) operatio aduersetur: non autem ipsum Dei odium, aliudve actus prauus, vel secundum se, & intrinsece, qui dicitur prauus, vel adstantibus circumstantiis in quibus prauus euadet, nec satis sit eius actualis, siue formalis, siue causalis operatio. Probatur. Primò, quia dictamina eiusmodi legis æternæ, & rationis rectæ non terminantur, feruntuve, nisi ad potentes ita actiuè ex rationis dictamine, & ex electione, & libertate operari in concreto denominatione actiua libera, vt patet ex omnibus præceptis Decalogi, quæ de iure naturæ sunt. *Diliges Deum & proximum. non perieabis: non occides. non furaberis. &c.* & in alios inue positiuo, quæ nisi ad potentes rationis dictamine pro libito vti, vel abuti nusquam diriguntur: nec, quoad vim coactiuam, nec quoad directiuam: Vnde irrationalium cœtus, homicidia, rapinæ prohibita non sunt, quo circa rectum rationis dictamen, siue diuinum, (quod lex æterna est,) vel creatæ rationis, quo actus prauos aueritur, nequit ex parte adhuc obiecti in actus ipsos secundum se, & entitatem suam, vel totam, vel ex circumstantiis, in quibus prauè eliciuntur vel fiunt præcise sumpti, abile mendo ab actiua libera potestate operantis, ex qua actiua libera denominatione eos concretè operetur formaliter, vel alium simili denominatione Deum operari: quare distinctio illa malitiæ physicæ eorum, & malitiæ imputabilitatis eo modo, quo à nostro Ruiz explicatur locum non habet: Nam his, quibus naturalis amenti adest, nec latæ leges sunt, nec ad tempus, qui ad tempus demens fuerant, quare nil obiectiuè adhuc, & physicè ipsis, qui talibus, malum ex dementiæ accidenti operantur, ipsiue rationis dictamine prohibitum: ac ideò, nec eis imputatur ad culpam: quam nullo modo procul dubio incurrerent, si illis ea obiecta, & operationes ex parte obiecti prohibitæ absolutæ forent.

6. Probatur secundò, quia, si in actu prauo, siue de se, siue ex adstantibus circumstantiis est physica illa obiectiua malitia rationi rectæ aduersa, & sufficiens tarpem moraliter reddere eius physicam efficientiam, & operationem, & voluntatem eius, qua nec illam efficiens formaliter in se, Deum verbi gratia oderit, vel furetur, nec caualiter alium culpabiliter Deum odisse, vel furari faciat: ergo nequit Deus ad actum prauum, simultaneum adhuc concursum exhibere: Probatur: quia, etsi à creatura prauè pro libito operante determinentur ad concurrendum, ac proinde actus illius prauι, prout à creatura est, ac peccati creaturæ causa concursu illo, comitante solum minime sit, aut Dei operatio totum illum actum prauum, & si partialiter partialitate causæ, actiue attingit producit, atque in esse abiolato ponit: quod autem alter simul etiam apponat solum probat, alterum etiam tunc peccare, non autem Deum cooperantem physicè non peccare, si operatio physica actus prauι physica illa obiectiua huius prauitate & oppositione cum recta ratione, etsi nulla inde denominatio actiua prauè operantis formaliter, vel caualiter inducatur, satis dehonestetur, Dices: honestari potius concursum Dei partialem, quia illum ex fine satisfaciendi muneri causæ primæ præber, Contra: quia, quod de se, & intrinsecè malum est, vt tuta tuam hanc doctrinam physica, ac libera operatio entitatis actus prauι, ex sola eius attingentia actiua mala est, nullo quantumuis honesto fine adhibito honestari ita potest, vt protsus, & absolute à fœditate denudetur. Secundo, ad munus causæ primæ simultaneum concursum pertinere non posse ex tua hac doctrina argumentum contendit. Dices: Deum concurrere simultanee cum creatura ad actum prauum proximè, vt naturale agens subditum creatæ voluntatis arbitrio, vt diximus. Contra quia saltem remota libertate libere concurrit, cum libere decretum applicationis suæ omnipotentiæ conceperit: quod satis ad imputabilitatem, & culpam est, vt patet in suadente actum prauum, cuius determinatio libera proxima alterius voluntatis retardatur.

7. Dices: suadentem actus prauι eius intentione actum prauum suadere: tecus Deum suam potentiam voluntati creatæ applicare, volentem potiùs, vt ea ad actum prauum non vtatur vel abutatur eliciendum. Res nobis nunc non est de excusando Deo à causalitate mediata materialis peccati creatura ad quam excusationem satis diserimus Dei simultaneè concurrentis volentisque ita concurrere à suasore peccati impio homine vel dæmone ex intentionis diuersitate assignati oftendimus supra, sed de libera Dei cooperatione, physi oque eius influxu, & attingentia actionis illius prauæ physice rationi diuinæ, & humanæ ita aduersantis, vt ex eo, quod operatione libera Dei attinguntur hæc operatio inhonesta reddatur, & turpis, atque ad hoc remotam eam attingentis libertatem sufficere eo exemplo contendimus; non autem, vt Deo tanquam authori, & causæ creaturæ se ad actionem prauam proximè libere determinantis malitia tribuatur. Contra secundò, quia ad actiones prauas imperatas, & externas apponendas proxima libera determinatio Dei est: creatæ autem voluntatis præcedit, cuius præsupposita exigentia Deus potens absolute non annuere, annuit tamen, & concurrere decernit. Tertiò, in actibus prauis materialiter, etiam vitalibus, qui à dormientibus patientibus, & amentibus fiunt: proxima determinatio libera, vt absolute sint, Dei est ad eos actus volentis concurrere ad exigentiam communi causarum naturalium ad eos actus eliciendos: quare, etsi Dei odium, aut blasphemia sit, eos fieri, & esse, & concursu, & libera determinatione proxima venit, & tamen non peccat, quia nec ebrium, phreneticum, aut dormientem peccare facit, nec blasphemiam. Denique culpabiliter olorem, neque eis actibus Deus ipse sit usor, aut blasphemus est: ergo pura operatio actionis prauæ, qua, nec alter, nec Deus ipse

denominatione

denominatione actiua libera praue operans eſt, turpis, atque inhonesta non eſt.

8. Dico quattò: Deus poteſt ebrij dormientis, iamentis & cuiuſvis, abſque libertate, ab ſubinde abſque imputabilitate, & peccato operaturi actum materialiter prauum prædeterminatiue præmire. Rationem dedimus probatione tertiæ concluſionis. Quia nec alium eiuſmodi prædeterminatiua præfinitione proprie, & formaliter loquendo praue operari faciet, nec peccare, nec eo actu odij, aut blaſphemiæ, ſeipſum Deus oderit, aut in ſe blaſphemabit, ſed ſolum phyſicam illam entitatem à creatura fieri faciet, abſque vlla fœditate, ſeu turpitudine morali, in quo diuinæ legi, & rationi nuſquam, vt vidimus, aduerſabitur. Duo contra tertiam, & quartam concluſionem præter diſſectam hactenus oppoſitarum concluſionem ſuarum rationem à priori quæ tamen, tacta ſupra & diſſecta etiam à nobis ſunt, poſſunt opponi. Primum de ſubitis, & indeliberatis motibus in prauas actiones, quæ iuxta noſtram doctrinam cauſari iuxta nobis à Deo poterunt. Dixi ex intencione auguſtioris victoriæ & amplioris noſtri triumphi diſponendi, ita quidem fieri à Deo poſſe, quo omnem tentatoris, & inductoris in malum ſuſpicionem Deus euader. Secundum eſt; quia ex hac doctrina poterit Deus habitum imò, & actum erroris homini infundere, ex quo tanquam reuelata à Deo falſa Eccleſia à Prophetis poſſint credenda proponi, & hoc etiam contra Dominicanos ad materiale peccati præſumtores ab eodem Doctore tentatum debile eſſe & exuge oſtendi quæſt. 3. cert. 3. vbi dixi: meram phyſicam iudicij erronei de quouis obiecto ſit, productionem per loquutionem, & teſtimonium non eſſe, ſed aliorum adiunctione: quare eorum errorem ſecundum ſe poſſe à Deo produci: non autem cum illis aliis, quæ Dei teſtimonium, & locutionem conſtituunt, vnde fidei fundamentum firmum, nec doctrina hac noſtra debilitatum peribit. Alia certa ad ſpeciem vrgentiora huic noſtræ doctrinæ opponerem, in materiam aliam alibi ex inſtituto examinandam, & quæ breui explicari hic nequeat concernerent; id tantum pro eorum, (ſi quis forte in ea incidat) ſolutione vno verbo dixerim: aliis, quæ Deo ſupremi ſui, & inabdicabilis dominij titulo in creata licent, minime licere.

DISPVTATIO III.

De aliorum decretorum diuinorum concurrendi cum creaturis rationalibus ad liberos earum actus examine.

POST prolixas, & ſi valde Catholicis dogmatibus vtiles diſputationes præmiſſas reſtat examinandum, quo alio genere decreti abſoluti concurrendi cum creaturis liberis ad abſolutam contingentis poſitionem abſque libertatis, cum cauſæ, tum effectus detrimento Deus vtatur: qua in re dupliex ſolum decretorum diuinorum genus hactenus creatæ libertatis defenſoribus excogitatum eſt. Alterum comitans: alterum antecedens, aſt non prædeterminans ad extremum vtrum liberæ poteſtatis & arbitrij creati; ſed omnipotentiæ, & actiuitatis diuinæ applicatiuum, vt eo pro libito creata vtatur voluntas; ac proinde indifferenter concurrendi vocatur; cuius naturam reſpectu prauarum actionum noſtrarum ſatis enucleauimus q. 3. cert. 4. vtrumque autem decreti concurrendi genus examinandum hic ex inſtituto erit, vt quid ex parte Dei in hypotheſi ad noſtrorum contingentium conditionatam futuritionem conſtituendum ſit definiatur: huius ſiquidem deſignandi gratia à Deo ſuſam, & laboriosam hanc controuerſiam de decreto diuino concurrendi ad abſolutos creatæ voluntatis actus liberos inſtituimus: ne quid ad plenam obiecti ſcientiæ mediæ de conditionatis noſtris contingentibus notitiam deſideraretur. Dixi autem dupliex ſolum genus decretorum concurrendi à defenſionibus creatæ libertatis excogitatum eſſe. Nam decretum noſtræ voluntatis determinationem ſupponens, ac ſubſequens, quod Catherinus, Corduba, & Iulius Sirenus excogitarunt, decretum concurrendi ad liberam noſtram determinationem, ſeu conſenſum, quem ſupponit; eſſe minimè poteſt: cum abſque, & ante ipſum conſenſus poſitus naturæ priori ſupponatur.

QVÆSTIO I.

De decreto comitanti diuino concurrendi ad liberos creatæ voluntatis actus.

DECRETI comitantis adſtruendi plures extant Authores, nec illud explicandi modi pauciores: quare omnes eius Patroni & modi recenſendi ſunt primo; vt poſtmodum iudicium expeditius ferri poſſit.

CERTAMEN I.

Decreti comitantis concurrendi Authores, & modi omnes.

1. HVius decreti Author fuit noſter Vaſquez tom. 1. in 1. part. d. 67. & d. 99. quem ſequuntur Henriq. tract. 2. d. 19. cap. 4. num. 30. & ſi præuium aliud indifferens omnipotentiæ applicatiuum admittat. rub. Alarcon Gaſpar Hurtado d. 5. de prædeſt. in diſſ. 12. Gaſpar de Ribadeneyra d. 10. de prædeſt. Derkennis tom. de Deo d. 11. cap. 3. familiares nobis, & ingenioſi Murciani Recentiores, quos ſæpe in noſtris operibus citamus, & ſuo ſcientiar. pharo ſatis omnibus illuſtres, & alij ex noſtris pauci Recentiores. Adhæſêre ex Scotiſtis Smiſing. de Deo truct. 3. d. 2. quæſt. 5. num. 15. Montepiloſo 1. part. q. 2. d. 47. art. 40. Pontius d. 6. Philoſoph. q. 8. n. 600. Qui omnes conueniunt primo: quod decretum hoc efficax conſenſus noſtri ſit, eique connexum, nec indifferens, vt cum eius negatione conſiſtat. Secundo: quod reſpectu conſenſus noſtri nullatenus priotitate naturæ, & cauſalitatis antecedat, eſſet enim prædeterminatiua Dominicanorum præfinitio de noſtro libero conſenſu duabus anteactis diſputationibus exploſa; neque item conſenſus, & determinationis creatæ liberæ pro poſteriori naturæ ſequatur, vt nuper ex nonnullis retulimus, & impugnauimus. Solus Gaſpar Hurtado aſſerit: decretum hoc reſpectu actionis, vt à Deo eſt, eſſe antecedentem, & verè cauſam; & ſi eiuſdem actionis, vt à creata voluntate eſt cauſam non eſſe cenſeat, ſed quaſi diſparate cum creata actione, & determinatione decretum illud Dei ſe habeat; & poſtremum hoc, etſi aliquibus videatur diſſonare, nihil tamen ab aliis decreti comitantis Doctoribus diſſonum continet: ſolum enim vult ſignificare decretum illud ordinem cauſalitatis nullum reſpectu actionis, vt à creatura eſt, ſiue determinationis creatæ habere, neque eum ea vt cauſam, neque vt effectum comparari: quare in eo ordine nullum habêre: gradum prioris, aut poſterioris reſpectu determinationis creatæ ſed diſparatè ſe habere: ſicut reliqua omnia, quæ eius ordinis ſunt, & ad idem ſignum prioris, vel poſterioris ſpectant, ſi inter ſe comparentur: vt ſpectare omnes decreti comitantis Authores volunt creatæ voluntatis actionem, ſeu determinationem, & comitans decretum.

2. In eo autem, quod decretum hoc actionis, prout à Deo, cauſam eſſe docet à reliquorum decreti comitantis expreſſa ſententia diſcedit, & planè implicantia docet, ſum eiuſdem actionis, prout à creata voluntate eſt cauſam nihilominus eſſe negat; cum enim actio creaturæ Dei actioni extrinſecæ,

extrinsecæ, & concursui intrinsecè, ac omninò indiuisim reipsa identificetur, ac proinde totalitatè effectus, etsi non totalitate causæ alterutri tota actio respondeat, nec minus actionis alteri, quam vtrique implicat plane decretum hoc causam influxuum in actionem, quæ ipsius est, priusque natura esse, non autem actionis creaturæ, quæ eadem omninò cum actione Dei est, debetque proinde influxu eodem ponere in rebus cum actione sua, quin hanc in physica positione possit ab actione creaturæ decretum illud comitans physica efficacia, & actiuitate sua, quæ præcisiua ex parte termini non est, separare. Illæ autem considerationes eiusdem entitatis actionis, vt est à creatura, &, vt est à Deo, principia, & agentia diuidunt, seu supponunt diuisa, non autem actionem: quod satis ad duplicem denominationem duplici agenti actiuam tribuendum, & passiuam actioni eidem, non autem ad diuidendam actionem vt pars solum eius agenti vni, pars verò alia agenti alteri tribuatur: vt opus erat ad doctrinæ huius vitandam implicationem. Dixi consultò ea in re Hurtado ab expressa reliquorum decreti comitantis Doctorum sententia recessisse; à virtuali enim, & ad quam vi consequentiæ ij ferè omnes (nimirum, qui ex eis decreta libera Dei adæquate per Deo intrinseca constituunt; in eoque à Vasquez discordant,) vel inuiti trahentur, (vt non semel controu. 2. & 3. attigimus, fusiusque cert. 2. persequemur) minimè recessit; quinimo ingenuè, quod illis cogitatu facilè ex sua sententia tuerat, ipse palam professus est: tametsi, ne in Dominicanorum prædeterminatiuè præfinitorum sententiam, & absurda abiret ea distinctione actionis, prout à Deo, & prout à creata volùtate eorundem sententiam & absurda declinare merito tentauerit.

3. Iam verò, quoniam de efficacis decreti cuiusvis essentia est physica, & metaphysica cum suo obiecto, seu termino connexio, atque hoc decretum concurrendi comitans determinationem creatæ voluntatis efficax sit de concursu extrinseco suo præstando, ita huic physicæ, & metaphysicæ connexum esse ab eius authoribus asseritur, vt secum illum necessario absolutè deuoluat: implicetque prorsus decretum eiusmodi absque absoluta concursus Dei positione absolutè persistere. De fundamento vero vltimo, seu radice connexionis decreti huius cum diuino concursu nonnulla, neque momenti parui, inter decreti huius comitantis Authores discordia est: eorum enim plerique (Vasquianis nimirum exceptis reliqui) docent in ipsa decreti natura, tanquam in fundamento vltimo, primaque radice connexionem hanc decreti comitantis cum diuino concursu extrinseco, quam aliam radicem supponat, omninò fundari: ita Smising. Montepiloso, Pontius, Derkennis, Ribadeneyra, & iuniores. Vazquez verò Arrubal, & recentiores Murciani primam eius connexionis radicem in scientia media, qua decretum regulatur, Deusque ad illud concipiendum dirigitur de consensu, seu de cooperatione, & determinatione voluntatis creatæ sub hac, vel illa vocatione, seu auxilio, & aliis in hypothesi ponendis, quæ, dum inferius contra eos agetur, explicabuntur. Hoc adstruunt, vt solam necessitatem consequentem consensus, & determinationis creatæ voluntatis ex ea connexione decreti huius comitantis cum diuino concursu eiusmodi determinationi, & consensui creatæ voluntatis inferri defendant. Quemadmodum ex præfinitionibus Suaristicis solummodo inferri Suarez & assecla contendunt: ac subinde cum consensus nostri libertate amice componi: at cum præfinitionis ipsius infrustrabilitate: quod ipsum de decreto comitanti concurrendi cum creata voluntate fore videtur, si ad illud, sicuti ad Suaristicam præfinitionem, concipiendum scientia media determinationis, & consensus voluntatis creatæ Deus dirigatur; ex quo fiet, vt Deus iuxta horum sententiam decretum comitans concurrendi, non nisi sub auxiliis, sub quibus determinatio voluntatis creatæ, eiusque consensus conditionate fore visus est, concipi à Deo possit; sicuti, nec, nisi sub eisdem potest consensus Soaristicè præfiniri; sin verò decretum hoc comitans concurrendi scientiæ mediæ nostræ determinationis, & consensus sub tali auxilio tandem non inniteretur, vt priorum sententia ferebat, poterit illud Deus sub quibuscumque auxiliis in eorum sententia concipere. Peculiaria, quæ pro hoc decreto Derkennis, & Ribadeneyra excogitarunt cert. 2. producam: ea siquidem soluendo argumento negatiuæ nostræ conclusionis excogitata sunt.

CERTAMEN II.

Negatiua conclusio contra priorem modum decreti comitantis indèpendentis à scientia media speciatim statuitur.

1. DEcretum concurrendi necessarium cum causis creatis liberis, efficax concurrendi determinate ab intrinseco, comitans, neque est, neque esse potest. Dixi necessarium. Hoc enim indagamus, vt dependentiam creatæ causæ liberæ à causa prima indagemus, quæ, cum vltra huius indigentiam diuini concursus libere à Deo exhibiti non sit: illud solum decretum, & concursum necessarium ipsi, vt libere operetur, seque ad alterum indifferentis potestatis extremum determinatum determinet, inquirimus: indigentiæ enim necessaria satisfaciunt, non superflua: tum etiam, quia constitutiuum adæquatum sufficiens ad futuritionem conditionatam, constitutiuum est: ad sufficientiam autem sola necessaria veniunt. An autem Deus vltra id, quod causæ creatæ liberæ necessarium, sufficiensque ex parte Dei causæ primæ, & vniuersalis est, vt operetur, atque vltra Dei debitum illi causæ concursum, circa illam, eiusque assensum vel antecedenter vel comitanter possit Deus decernere, & operari, vel de sese, vel dependenter à scientia media, non huius loci, sed tractatus de præfinitionum diuinarum absolutarum possibilitate omninò est, vbi de supererogatoriis, atque indebitis creatæ causæ liberæ decretis diuinis agetur. Dixi etiam de decreto comitante concursus determinate efficaci ab intrinseco. Tum, quia hoc adstruit affirmatiua sententia, cui hac conclusione contradicimus. Tum, quia de hoc solum est, esseque quæstio potest. Nam decretum indifferenter concurrendi, quod adstruunt, qui comitans hoc efficax concursus determinati negant, ab extrinseco efficax, & comitanter etiam efficax esse non negant, negareve possunt: denominatione nimirum extrinseca à concursu, & consensu per illud de facto posito, à quo actiue efficax, efficiens, & agens decretum illud necessariò extrinsecus denominabitur. Ita explicatam conclusionem nostram negatiuam docuere Dominicani præfinitores prædeterminatiui, qui, vt præfinitiones suas prædeterminatiuas nostrorum actuum liberorum adstruerent, decretum hoc comitans, & efficax concursus sui, quo saluari faciliùs posse libertatem, atque aliquibus suis argumentis satisfieri præsenserunt, antequam ab aliquo assereretur, impugnationibus præoccuparunt, vt videre est apud Aluarez de auxiliis & alios qui non solum eius sententiæ, sed & discursibus student. Consentiunt item ex nostris ferè omnes, qui solo decreto indifferenter concurrendi creaturarum causarum, & operationum liberarum saluari posse libertatem defendunt: eos q. 1. recensebimus.

2. Probatur primo conclusio contra constituentes decretorũ diuinorum libertatem non per extrinsecos eorum effectus, siue actiones, sed per Deo omninò intrinseca: vt omnes pro decreto comitante recitati constituunt, præter Vasquez, Arrubal, & Alarcon, implicat in hac libertatis decretorũ Dei constitutione decretum Dei esse comitans, ac non prioritate naturæ antecedens determinationẽ creatæ voluntatis: ergo, dum comitans determinationẽ creatæ voluntatis ab his asseritur decretum concurrendi cũ illa, asseritur decretum impossibile. Consequentia est legitima. Antecedens probatur. Implicat id, quod natura, & essentia sua est causa alterius in aliqua linea causalitatis, non esse in eadem linea prius natura, & causalitate, atque esse simul cum illo, cuius in eadem linea causa est. Primo: quia erit causa, ac non erit causa illius in ea linea; atque rursus in eadem linea erit prius prioritate causæ, & posterius seipsa, dum pro signo posteriori, effectus sui in ea linea causalitatis collocatur. Pergo sed cõstituta libertate decreti concurrẽdi per Deo intrinseca, non antecedentis, sed comitãtis determinationẽ creatæ volũtatis admittitur causã actiuam non esse priorem natura, & causalitate in sua linea effectu suo in eodẽ gradu in quo est effectus: quare nec eius causam esse, atque item in eodẽ gradu posteriori eius lineæ.

in quo ejus effectus eſt, infertur eſſe ſeipſa poſteriorem; eſſe ergo ea conſtitutione libertatis decretorum Dei per Deo intrinſeca decretum concurrendi comitans, nec antecedens voluntatis creatæ determinationem implicat contradictionem, nec ſolum vnam. Minor, quæ ſola probatione eget, oſtenditur, decretum liberum Dei adæquate per intrinſeca Deo conſtitutum eſt cauſa prior natura & cauſalitate extrinſeco obiecto, ſeu termino per ipſum decreto, atque extrinſecus hic terminus per ipſum decretus eſt ſui decreti effectus natura, & cauſalitate poſterior: ergo concurſus diuinus, qui eſt terminus decreti liberi huius de eo præſtando, eſt decreti huius effectus natura, & cauſalitate actiua poſterior, ac decretum ipſum concurſus illius eſt cauſa phyſice actiua, eoque prius natura, & cauſalitate vere antecedens: at Dei concurſus idem indiuiſim phyſice, & re ipſa eſt cum concurſu, ſeu determinatione creatæ voluntatis: ergo decretum Dei de concurſu ſuo eſt cauſa, priuſque natura concurſu, & determinatione creatæ voluntatis ipſamque vere cauſalitate actiua antecedens, in horum ſententia de conſtitutione libertatis diuinorum decretorum adæquate per omnimò intrinſeca Deo conſequentia hæc omnibus, etiam aduerſariis ipſis eſt certa, vt contra Gaſparem Hurtado oſtendebamus: ergo in ea conſtitutione libertatis diuinæ; dum negatur decretum Dei de ſuo concurſu eſſe antecedens prioritate naturæ, & cauſalitatis, ac ſolum comitans creatæ voluntatis determinationem aſſeritur, eſſe cauſam ex ea conſtitutione; & ex præſente concluſione non eſſe cauſam dicitur. Item & ſeipſo prius ex ſuo concurſu, & determinatione creatæ voluntatis ipſi identificata; & eſſe ſeipſo poſterius, cum reſpectu eius determinationis comitans, ac ſimul natura ponitur cum illa.

3. Inde vero eoſdem Doctores acrius impugno in Dominicanas præfinitiones determinatiuas, quarum horrore comitans hoc decretum admiſerunt, ipſos apertè cogens. Decretum hoc, quod comitans dicitis, in ea libertatis diuinæ conſtitutione per Deo intrinſeca, nequit non concurſus diuini decreti ac ſubinde determinationis creatæ voluntatis cum ipſo identificatæ eſſe cauſa actiue prior, & natura, & cauſalitate eam determinationem antecedens, quin, vt à Deo concipiatur, vſum aliquem libertatis creatæ adhuc conditionatum expectet: inſuper eſt etiam efficax, de ſeque, & eſſentia ſua connexum cum determinatione creaturæ concurſui Dei efficaciter decreto identificata, non autem ſolum ratione ſcientiæ conditionatæ quæ, iuxta primum modum, quem nunc impugnamus, non regulatur, nec regulari abſolute poſſe inferius oſtendemus: ergo decretum hoc, & omnem vſum libertatis cauſalitate antecedit, atque natura ſua phyſica neceſſitate cauſalitatis infert, atque e ſuo priori naturæ determinat exiſtentiam abſolutam determinationis creatæ voluntatis: quod vitare conetędunt Doctores iſti, dum præfinitiones Dominicanas deuitant, & hæc decreta, vt ciuſmodi antecedentem neceſſitatem determinationis voluntatis huius libertati infeſtam fugiant, comitantia ſolum comminiſcuntur. Quid duplici huic argumento contra decretum comitans concurrendi cum creata voluntate adæquate per Deo omnino intrinſeca conſtitutum reſponderi probabiliter, ac ſimiliter vero poſſit plane me non aſſequi fateor: neque vllum ex aduerſariis aſſecuturum ſpero. Et quidem Gaſpar Hurtado eorum vim, præ ſua mentis ingenuitate, recognoſcens ad illam diſtinctionem concurſus, prout à Deo, & eiuſdem, prout à creata voluntate recurrit: vt ſub prima conſideratione effectus, & neceſſarius, & à libertate creata ineuitabilis decreti diuini, tanquam cauſæ antecedentis, & natura ſua illum pro poſteriori neceſſario, à nobiſque ineluctabiliter atque ineuitabiliter deuoluentis pro poſteriori concurſus actioni creatæ noſtræ identificatus dicatur: ſub ſecunda verò conſideratione effectus neceſſarius decreti, tanquam cauſæ naturæ, & cauſalitate antecedentis negetur, eius tamen ſolutio hæc nemini poſtea placuit, facilque eſt a nobis exploſa cert. 1. n. 2. & ipſa duplicis huius argumenti efformatione.

4. Gaſpar de Ribadeneyra, duabus vocibus, dum decretum hoc comitans d. 10. citata explicaret argumentis præfatis ſolutionem præuemit dicens: decretum hoc eſſe cauſam concurſus creati, & determinationis voluntatis creatæ cum ipſo identificatæ efficacem affectiue ſolum, non autem eſſe efficacem cauſam illius, imo nec eius abſolute cauſam effectiue: quia decretum illud efficax reſpectu creati concurſus Dei, & ipſi identificatæ determinationis, & concurſus creaturæ, non, vt cauſa, ſed ſolum, vt eius cauſalitas ſe habet, de cuius quidem ratione non eſt ad prius natura ſui effectus, ſed ad idem poſterius cum ipſo effectu pertinere, vt plurium Philoſophorum probabiliſſima opinio eſt. Vnde, nec determinatione creatæ voluntatis anterior phyſice, ſeu phyſica cauſa decretum illud eſt, ſed phyſice comitans ſolum; nec determinationis creatæ voluntatis libertati phyſicæ noxia eius efficacia; cum non ſit phyſice, ſiue in linea phyſicæ actiuitatis, in qua libertas eſt, eius efficacia, & neceſſitas antecedens: Rationem hanc vocibus illis diſtinctionis ſuæ affectiue, vel effectiue coërcet; ſed priuſquam eius inſufficientiam à ratione aperiamus, audiamus ipſum rei ſolum doctrinæ ſuæ de hoc decreto comitante intentum, earumque vocum oblitum; cap. enim ſecundo rei doctrinæ huius ſuæ viam præmunions hanc Recentium Thomiſtarum doctrinam vt probabiliſſimam refert, laudat, ac probat. *Actum creatum oriri à duplici actione: altera exteriore, orta videlicet à Deo, & à creatura ſimul; altera vero immanente, ortaque à ſolo Deo indiſtinctaque à decreto diuino determinato ad noſtrum conſenſum*: Vnde & hanc ſubdit propoſitionem ſuam eo, c. 2. n. 17. *Admittendum eſt cauſam increatam effectiuam noſtri conſenſus eſſe ab æterno ſecundum ordinem cauſalitatis vltimo determinatam ad hoc, vt conſenſus noſter exiſtat tempore A: & conſequenter eſt ab æterno extrinſece determinatus ad ſic exiſtendum*: conſenſus nimirum. Ecce non ſolum ſecundum ordinem durationis; ſed ſecundum ordinem cauſalitatis Dei decretum de ſuo concurſu, & ipſi identificato conſenſu noſtro *cauſa* eius non *affectiua* ſolum, & *affectiua*, ſed *effectiua & effectiua* per te eſt: quibus conſequens c. 4. n. 40. & 41. *ea actionem increatam, & immanentem* Deo, eiuſque decreto identificatam, vt vocat loco primo, ſeu cauſam increatam effectiuam noſtri conſenſus ordine cauſalitatis determinatam ab æterno ad illum, vt loco ſecundo appellat, *predeterminationem* apte appellari poſſe fatetur: & ſenſu, qui non ſolam decreti, ſeu præfinitionis præcedentiam ex æternitate Dei ad temporaneum noſtrum conſenſum; ſed, qui naturæ etiam, & cauſalitatis, vt Thomiſtæ volunt, anterioritatem ad conſenſum importet: quam hic Doctor ex recitatis locis, non ſolum poteſt admittere, ſed negare non poteſt.

5. Sed iam illam diſtinctionem cauſæ affectiuæ, ac non effectiuæ ab hoc Doctore datam inſectemur: & primo. Quia ipſemet rei ſignificatæ ſolummodo attentus, decretum Dei efficax concurrendi cum creata libertate effectiue etiam, & effectiuam cauſam concurſus Dei, noſtrique conſenſus eſſe fatetur: atque item hunc ortum ducere à Deo illum nimirum decernente, & à creatura ſimultanee, & identice cooperante, nihil autem eſt ab alio, tanquam à cauſa effectiua ipſius aliquid fieri, quam ortum ducere ex illa: altera enim alterius propoſitionis periphraſis eſt. Imo, cum in ea propoſitione, non aliter creatæ voluntatis in concurſum Deo extrinſecum, ſeu conſenſum phyſicam actiuitatem, & efficaciam effectiuam, nec affectiuam ſolum, explicet, quam, quod à creata voluntate oriatur, cum etiam à Deo oriri ibidem dicat, atque ex parte effectus indiuiſim, eandem effectiuam, nec ſolum affectiuam, cauſæ, & efficaciæ decreto Dei reſpectu concurſus extrinſeci, ſeu conſenſus noſtri eadem propoſitione ſignificat. Ac tandem ordinem cauſalitatis cauſæ vltimo determinatæ ad conſenſum noſtrum in Dei intrinſeco æterno decreto recognoſcit. Ex quo extrinſecus determinatus conſenſus noſter ſit: nihil autem aliud habet efficacia vila effectiua cauſæ phyſicæ actiuæ, quam eius vltima determinatione ſola extrinſecus ita aliud determinatũ eſſe, vt abſolute apponatur ac fiat, vt ex illa extrinſeca alterius determinatione non fieri, & non apponi abſolute illud aliud prorſus phyſice, & metaphyſice repugnet. Sed ſine in caſũ laboretur de vocibus *præcidit affectione*, id eſt, vt actio, ac non, vt cauſa *effectiua* decretũ Dei, ad concurſum creatum ſeu noſtrum conſenſum certè creatũ quidvis à Deo, vt effectiua cauſa eſt; nec negare potes Deum cuiuſvis creatæ entitatis cauſam primam, & vniuerſalem effectiuam

eſſe

esse: & quidem per liberam voluntatem, & decretum sibi immanens, & adæquate, in tua sententia, intrinsecum in actu primo proximo ad causandum constitui: atque hoc totum extrinsecum creaturæ esse, & cum actione, & effectu extrinseco, de quo est decretum, esse connexum: voca illud actionem, & causalitatem, ac non causam; tamen prioritatem, & physicam connexionem, seu efficaciam cum actione, & effectu extrinseco meritabiliter apponendo non minus, imò causalitatis, & actionis nomine, magis explicas: cum nulla actio adhuc creata absque suo termino esse possit: quare non solo infrustrabilitatis decreti diuini; sed, & actionis nomine decretum concurrendi connexum physice, & essentia sua adductiuum sui concursus, & contentus nostri, quid ut physice, efficax, declaratur? Prioritatem naturæ, quam voce *causalitas* vult recentior ille occultare, quia in creatis actio, & terminus ad idem posterius naturæ spectant per plures: id quidem verum certo solum habet, cum actio, & terminus identificantur; & demus probabile esse; cum actio, & si à termino differat se tamen ex parte termini habet, & cum illo comproducitur, & suo modo ab agente progreditur. Ast, cum, & diuersæ entitatis à termino producto est; nec ex parte termini se habet, vt quid cum illo comproductum suoque modo ab agente progrediens; imò verò ex parte agentis se tenet, ipsique actio identificatur, vt de decreto Dei, quod actionem vocati vult, hic recentior fatetur, ad prius naturæ, & causalitatis, ad quod agens ipse spectat, debet pertinere: argumento eodem, quo certum omnibus est, ad idem posterius naturæ pertinere, ad quod effectus, cui identificaretur spectaret. Atque, vt tam recentiori isti, quam alij eius periculo discant, quanta doctrinæ, & veritatis iactura vocum solum abusu grauibus Theologicis difficultatibus satisfiat; in communiori doctrina, adeoque communiori, vt opposita ab aliquibus grauibus censuris (immerito me iudice) notetur: nempe processionem actiuam in diuinis identificari cum persona producente, passiuam verò cum procedente v.g. actiuam generationem cum Patre, passiuam cum Filio, infertur iuxta huius recentioris doctrinam Patrem absolutè, ac vere loquendo non esse priorem origine filio: siquidem actio originatiua intrinseca ipsis ipsum non esse prius origine filio faciet, sed ad signum posterius origine filij illum, quatenus ipsum producit, & efficaciter producit faciet pertinere ex conceptu processionis: sicuti in decreto Dei ipsi identificato respectu actionis consensus nostri extrinseci contingit: hoc autem in diuinis personis admittere temerarium vt minimum est, vt vidimus contra, de Trinitate: ergo, & decretum concurrendi, ac Deus per ipsum causa effectiua prior natura, & causalitate, & efficax est respectu sui concursus determinate decreti nostrique consensus illi identificati: ergo, dum comitans illum asseritur contradictorium naturæ ipsius asseritur: ac, dum efficax adstruitur, libertas nostra violatur ab huius decreti authoribus, qui per Deo intrinseca eius libertatem constituunt.

CERTAMEN III.

Eiusdem primi modi decreti comitantis per Deo intrinseca adæquate constituti impugnationes aliæ.

1. ARguo tertio. Quia decretum Dei hoc infrustrabile natura sua est, ergo nequit esse comitans solum determinationem creatæ voluntatis. Probo consequentiam. Quia, si pure comitans sit in horum sententia, quam nunc impugnamus, erit natura sua frustrabile eiusmodi decretum, quod eius naturæ, & antecedenti apud omnes, etiam aduersarios, comitanti, luminique naturæ noto contradicit. Frustrabilitatem eius decreti probo; quia concurrentia duorum agentium liberorum proxime in idem opus, & operationem, prorsus indefectibilis, (vt opus est ad decreti illius infrustrabilitatem) tripliciter excogitari solummodo potest. Primo, vt alterius determinatio alterum agens in determinationem ad idem ipsum agendum necessario indefectibiliter, atque irresistibiliter trahat, & hic modus in decretum pure comitans non quadrat, sed in decretum antecedens, & Recentiorum Commentatum memoratum: siquidem ex eius determinatione determinatio creaturæ in consensum, eiusque operationem veniret: vnde ad eam, & consensum proximè libera creatura non esset, sicuti esset Deus. Atque ad pure comitantem duplicis agentis liberi, Dei immanum, & voluntatis, vtrique proximè, & ex æquo liberam, oportet liberam proximè esse creaturam. Secundò cum alterum saltem ex duobus illis agentibus proxime liberis, & pure comitanter se determinaturis alterius determinationem, antequam se absolute determinet, ac proinde conditionatam eius determinationem praeiens, tele purificata conditione determinat, quinque absolutam determinationem alterius determinationi absolutæ comitem adiungit, & hic modus ab iis, quos modo impugnamus non admittitur, nec locum in præsenti habere posse inferius ostendemus contra secundum modum radicandi connexionem decreti huius cum diuino concursu, determinationeque, & consensu creatæ voluntatis. Tertio indefectibilitas determinationis alterius liberi proximè agentis posita determinatione pure comitante æque proximè liberi agentis alterius excogitari posset per simpathiam quandam, qua determinato vno alterum de sese sympathice in idem determinaret. Vltra hos sane modos, non, nisi casualis vtriusque determinationis coniunctio ac proinde defectibilis restat: quare cuiusque ex illis determinatio natura sua frustrabilis est, tametsi de facto non frustrari eam possit absolute contingere. Propterea tertium hunc modum Ribadeneyra, & Derkennis nostri locis citatis, aliique ex nostris Recentiores amplexantur.

2. Derkennis siquidem ait Deum decreto indifferenti non solum applicatiuo suæ omnipotentiæ sed & voluntatis diuinæ ad creatam voluntatem, non solum omnipotentiæ, & actiuitatis suæ sed & voluntatis suæ determinationem: & decretum concurrendi creatæ voluntatis determinationi committere: ac proinde, sicut huius determinatio per consensum omnipotentiæ, & actiuitatis diuinæ operationem, & concursum secum comitanter solum trahit, ita, & voluntatis diuinæ determinationem concurrendi, seu de concurrendo determinate cum creata voluntate decretum secum comitanter deuoluat. Vnde, sicut Deum solum remote, non autem proxime liberum in cooperando admittit ita nec in decreto, & determinatione voluntatis suæ ad concurrendum determinate cum voluntate ad consensum Deum proxime liberum esse, sed solum remote fatetur: quatenus in concipiendo decreto illo, non omnipotentiæ suæ solius, sed, & voluntatis suæ ad voluntatem creatam proximè liberi fuit: De reliquo enim penes voluntatis creatæ libertatem omninò est, & seipsam, & voluntatem diuinam ad volendam consensui ipsius determinate cooperationem determinate. Quemadmodum in communi nostrorum sententia, qui decretum indifferens solius omnipotentiæ applicatiuum admittunt, liberè quidem cooperari creatæ voluntati absolutè, sed remote, non autem proximè, fatentur. Vnde, huius Authoris sententia, comitantia hæc determinationis vtriusque voluntatis ad ponendum consensum voluntatis creatæ, etsi simultas earum determinationum sit; non tamen sympathia: quia anterius decretum, quo se diuinæ determinationi creata voluntas committit, præsupponitur; sicuti neque omnipotentiæ concursus cum creata voluntate sympathicus est: quia simili decreto indifferenti applicatiuo diuinæ omnipotentiæ ad voluntatem creatam innititur: quare ea simultas ex commissione physica voluntaria alterius voluntatis, & actiuitatis in alteram voluntatem, & actiuitatem quoad concursum, & determinationem; non autem ex sympathica est. Certè hic modus rectè comitantiam propriam decreti, & determinationis diuinæ voluntatis ad concursum ad extra, & consensum nostrum determinate cum nostræ voluntatis determinatione, & libertate componit; sed reiiciendus aliunde est. Primo: quia proximam Dei etiam in decernendo determinate, & apponendo concursu suo libertatem, cui solum tuendæ excogitatum decretum comitans est, deserit aperte:

Secundo, quia, ea deſerta, abſque illo libertas remota ſola voluntatis diuinæ in operando decreto indifferenti applicatiuo omnipotentiæ voluntati creatæ ad diuinæ actiuitatis vſum ſaluatur: quare applicatiuum aliud diuinæ voluntatis neceſſarium non eſt.

3 Tertio; quia poſitio hoc decreto indifferenti applicatiuo diuinæ voluntatis ad creaturam, adhuc non eſt determinatio voluntatis diuinæ, ſeu decretum determinatè concurrendi: ergo non poteſt eſſe, aut concipi à Deo comitanter, & pro eodem ſigno poſteriori determinationis, ſeu conſenſus voluntatis creatæ. Probatur conſequentia. Siquidem nec determinatione, & conſenſu creatæ voluntatis conſtitui decretum illud determinatè concurrendi (in horum ſententia de eius per Deo intrinſeca conſtitutione adæquata) vllatenus poteſt: nec denuo abſque alicuius motiui cognitione, quod pro priori nondum appareret, poteſt à Deo haberi: nequitque aliud eſſe præter determinationem creatæ voluntatis, vel conditionatam (cuius conditionatæ ſcientiæ non inniti comitans hoc decretum Recentior hic ſtatuit) vel abſolutam: & tunc decretum, ea præſcientia regulatum determinationem creatæ voluntatis non comitans quidem, ſed ſequens erit: nec concurrendi ad eius determinationem, & conſenſum, quem abſolute poſitum ſupponit, poterit eſſe decretum. Ac demum cum hæc ita commode ex nuda Dei voluntate poſſint euenire; imò tandem de facto poſito indifferenti huius recentioris decreto venire fatendum ipſi ſit, decretum illud indifferens voluntatis diuinæ ad creaturam applicatiuum, etiam quoad determinationem, & affectum voluntaris diuinæ determinatæ ad concurſum, cum voluntate creata, eiuſque conſenſum tendentis non ſingulariter ſolum, ſed otioſe, ac irrito prorſus excogitatum eſt. Dixi autem quoad determinationem voluntatis & affectum ad concurſum, & conſenſum creatæ voluntatis, vt euaſionum præoccuparem, quæ ex ſententia ſatis communi, & mihi vera, ex indiſtinctione etiam metaphyſica omnipotentiæ à Diuina voluntate poſſet adhiberi. Imò & pro Derkennis ſententia argumentum contra nos retorqueri: etenim in ea noſtra, & ſatis communi ſententia de identitate, etiam formali, diuinæ potentiæ, & voluntatis duplex determinatio, & exercitium, ſeu actus diuinæ voluntatis ſubordinatus tamen eſt, ſi enim diſparatè, ac non ſubordinatè ſe haberent dubio procul duplex principium formale terminarent: ſunt autem diuinæ voluntatis actus alter affectiuus, qui decretum, & voltio Dei libera eſt tota ad intra conſummata, & conſtituta: eóque medio actum alium effectionis, & effectus ad extra immediatè ponit: quin intermedio alio prædicato potentiæ actiuæ, cui eius determinatio affectiua, adhuc metaphyſicè, intimari, vt ab ea actio prodeat, intelligatur egere: quare, & ſi, quoad extrinſecum actum operationis, & conſenſus creati, qui ſimul à creata voluntate eſſentialiter prouenit applicari diuina omnipotentia, ſeu voluntas voluntati creatæ poſſit, eiuſque determinationi, & conſenſui libero ſubdi; ſecus autem quoad actum affectiuum voluntatis diuinæ intrinſecè prorſus identicè phyſicè, & adæquatè à Deo concipiendum. Siquidem phyſica affectiua voluntatis cuiuſvis determinatio, cuique voluntari propria eſſentia ſua eſt, nec alterius voluntati delegabilis phyſicè, etſi delegabilis ſit moraliter, & ciuiliter: demum ex hac doctrina infertur, Deum æque, ac nos actionem prauam comitanter velle cum praua noſtra ad illam determinatione Dei voluntatem ad illam determinate determinemus.

4 Reſtat pure ac propriè ſympathica determinationis vtriuſque affectiuæ diuinæ per decretum Deo adæquatè intrinſecum, & humanæ per operationem, & conſenſum cooperationi, & concurſui extrinſeco Dei identificatum comitans conſenſio: quæ excogitari rurſus poteſt dupliciter (ſi non mutua inter vtramque voluntatem, & adæquata cogitetur) ſed ſolum ex parte voluntatis alterius, nempe, vt determinationem diuinæ voluntatis comitari debeat, comitémque ſe præbere determinatio voluntatis humanæ, vt videbitur fors Ribadeneyra ſentire, cum totus ſit in componenda libertate creatæ voluntatis cum decreti comitantis efficacia, & phyſica connexione cum illa, ex eo, quod comitans ſolum ſit non antecedens, ſolúmque comitanter, non conſequenter determinationem creatæ voluntatis trahat, atque eius conſenſum deuoluat: è contra, ex Derkennis recitato, & impugnato nuper modo detrahens quiſpiam decretum indifferens prævium diuinæ voluntatis applicatiuum voluntati creatæ, etiam quoad illius affectiuam determinationem, nudámque voluntatem diuinam cum ſua natiua libertate, & poteſtate relinquens, dicere poſſet ſympathicum motum ſolum ex parte diuinæ voluntatis ſe tenere, non autem ex parte voluntatis creatæ: quia diuinæ voluntatis determinatio determinationi creatæ voluntatis comitem ſe adiungere, eamque comitari teneatur; non autem contra determinatio creatæ voluntatis comitari debeat determinationem diuinæ. Vtriuſque huiuſmodi aliquale exemplum eſt in noſtro rationali, & ſenſitiuo appetitu, ſiue indifferenti voluntate, & appetitu noſtro, aliiſque noſtris executiuis facultatibus, in quorum motibus mutua ſympathia, & adæquata ex parte vtriuſque non intercedit, etſi enim ad determinationem, & motum liberum voluntatis moueri etiam eæ facultates debeant, non autem ad cuiuſvis earum motus voluntas indifferens debet moueri, ſed certè neuter modus difficultatibus hactenus contra decretum hoc comitans plenè ſatisfacit. Nam primus, & ſi diuini decreti infruſtrabilitatem planè componat, ſecus eius determinationis noſtræ, & conſenſus creati libertatem, atque illius reſpectu huius antecedentiam certam. 2. demonſtratam non excludit, vt amplius impugnatione tertij modi clarelcet. Secundus autem modus, etſi creatæ determinationis libertatem defendat ſecus diuinæ & decreti efficacis infruſtrabilitatem. Nam voluntatis diuinæ Catholica abſoluta libertate perſtante, ex non mutua hoc ſympathia infertur ſolum ad determinationé creatæ voluntatis nó poſſe non diuinam voluntatem moueri affectiue, vt idipſum velit, quod creata, non autem infertur, quod velle illud nequeat, idipſum non volente creata voluntate: id enim eſſet mutuam, & adæquatam ex parte vtriuſque voluntatis ſympathiam determinationum adſtruere, ac tertium modum iam proponendum ſequi. Mitto cætera contra Derkennium data, quorum pleraque, & hunc modum impugnant: certe exemplum, quod produximus non mutuæ, & inadæquatæ ſympathiæ, quoad ſuas operationes, inter voluntatem, & executiuas noſtras potentias inter duo agentia libera non eſt: nec earum operationum comitantiam, ſed determinationis voluntatis phyſicam antecedentiam, & ordine cauſalitatis prioritatem reſpectu motionis facultatum aliarum, quibus de poticè voluntas dominatur, ac imperat, quæque ex eius imperio, & nutu deſpoticè ſubinde mouentur, apertè probat: vt videant aduerſarij nullo exemplo non mutuam hanc comitantium operationum duorum agentium liberorum induci, explicariue, imò, nec concipi poſſe quod ipſum de mutua etiam eorundem ſympathia facile oſtendam.

5 Tertius igitur modus, quo vtriuſque voluntatis diuinæ, & humanæ comitans motus ſympathicè excogitari, explicarique poteſt per ſympathiã mutuã, atque ex parte vtriuſque comitans determinatio voluntatis, eſt: Etenim quemadmodum in duabus Cytharis prorſus accordibus propè poſitis contingit, vt alterius ſolum fidibus pulſatis, non illæ ſolum, ſed alterius etiam cytharæ fides conſonent: ac proinde vtrarumque fidium ſimultanea conſonantia, & comitans eſt: ita & præfatarum determinationum voluntatis vtriuſque diuinæ, & humanæ ad cooperationem, & conſenſum, ſimultatem, & comitantiam per mutuam ſympathiam conſenſus concipi, & explicari poſſe videtur, abſque libertatis vtriuſque læſione, & efficaciæ decreti, ſeu determinationis diuinæ voluntatis fruſtrabilitate. Siquidem neutra voluntas ſine altera efficaciter in conſenſum creatum, & vitalem eſſentia ſua, à Dei voluntate, qua creatura eſt, atque, qua vitalis, & libera eſt, à creata voluntate pendentem, ferri poſſit. Rurſus ratione mutuæ ſympathiæ, quotieſcumque alterius determinatio ſit, non poteſt non eſſe determinatio alterius: quare determinatio efficax Dei erit omninò infruſtrabilis, qua vero ſympathicus pure, conſenſus vtriuſque determinationis, (quia ſympathia ſola operationum alterius ad alteram antecedentiam, & prioritatem cauſalitatis non requirit) ſolum comitans vtraque determinatio voluntatis vtriuſque erit, ac neutrius libertas ratione

tione mutuæ inter ſe connexionis, & illationis lædi poterit: cumnon, niſi antecedente natura, & cauſalitate voluntatis cuiuſvis, atque determinationis eius libertas lædi poſſit: quo recte omnia, quæ de vtriuſque voluntatis diuinæ, & humanæ actuumque ipſarum libertate, atque inſuper de diuini decreti omnimoda infruſtrabilitate fides, & Theologia docent, integrè, & Catholicè perſiſtunt. Cæterum ſympathiæ motuum in agendo operantium diuerſorum hactenus notæ, atque experimentis compertæ operationum ſimultatem, & comitantiam temporaneam & in duratione probat; non autem ſimultatem, & comitantiam cauſalitatis & naturæ. Imo verò alterius motus ad alterum naturæ prioritatem, in Sympathico motu noſtrarum facultatum ad efficacem motum, & imperium voluntatis notiſſimum eſt: in motu ſympathico Cythararum, apud omnes etiam, eſt compertum eius, quæ pulſatur, fidium pulſationem, & ſonum in cauſa omnino eſſe vt alterius conſonent ſimul tempore æque temperaturæ fides, etſi quinam qualitate, aut entitate conſonantium aliarum ſonus ſine pullo immediato earum edatur, non ita exploratum ſit: in aliis ſimilibus ſympathicis motibus oſcitantis, & mingentis ad alterutrius viſam, ſiue oſcitationem, ſiue minicturam huius alterius præfatos motus ſimiles primos motuum illius cauſas eſſe omnes, tam Medici, quam Philoſophi ſtatuunt: de modo autem cauſandi ſolum diſputant, & diſſentiunt.

6. Sed quamvis ſimultanea, & comitans etiam ordine cauſalitatis eorum motuum ſympathia mutua in naturalibus agẽtibus diuerſis admitteretur, adductiſque probaretur exemplis; inde in diuerſorum agentium liberorum motibus traduci haudquaquam poſſet. Primò: quia, hoc in motibus duorum agentium, ſeu voluntatum proximè liberarum admiſſo, poſſet admitti inter duos Deos: vnde argumentum Patrum contra Deorum pluralitatem: quia diuerſas voluntates haberent, ac volente vno mundum producere repugnare alter ſua voluntate poſſet, prorſus corruit: ſiquidem ex ſympathia comitante hoc determinationem vtriuſque voluntatis eorum, neuter ſine altero vellet aliquid, velleve poſſet vt bene Arriaga diſp. 42. à numer. 43. ac proinde non ſolum, quod vult alter, nolle, ſed, nec, quod vult alter non velle nequiret. Reſpondet Ribadeneyra ſatis euinci duplicis illius voluntatis deorum illorum imperfectionem ex eo, quod neutra abſque alterius electione eligere poſſet, ac proinde neutram diuinam eſſe, neutrumque ſubinde Deum: ſed Patrum argumentum non inde imperfectionem duarum illarum voluntatum, ac ſubinde Deorum illorum imperfectionem, & repugnantiam demonſtrat; ſed ex poſſibilitate repugnantiæ in ſuis motibus, ac decretis duplicis voluntatis illius, quæ hac motuum, & determinationum duplicis voluntatis proximè liberæ admiſſa redditur impoſſibilis, Patrumque ratio corruit. Secundo, connexio cum alio in eligendo, dummodo duplex voluntas, & libertas non ſit, non arguit voluntatis, & alicuius neceſſario coeligentium imperfectionem, vt patet in neceſſaria coelectione perſonarum Trinitatis, quarum nulla aliis æque proxima libertate non coeligentibus poteſt quidquam velle: quare tota imperfectio non in neceſſitate coeligendi, ſed per voluntatem cuique coeligentium diuerſam eſt: idque ob impoſſibilitatem ſimultaneæ, ac pure comitantis; nec alterius ad alterum natura, & cauſalitate præcedentis electionis: ſin, oſtende aliunde imperfectionem in neceſſitate coelectionis vnius voluntatis ad aliam: id quod oſtendo in ita reſpondentis doctrina, quam impugno; ſiquidem per ipſum coelectio, & condeterminatio ad operationem, & conſenſum vtriuſque voluntatis diuinæ, & humanæ mutua datur ſympathicè, vt in duabus illis voluntatibus duplicis Dei; & tamen non inde admittes inferri imperfectionem voluntatis diuinæ, ni tuam ſententiam impugnes: ergo ex præciſa neceſſitate coelectionis, & condeterminationis duplicis voluntatis, & agentis liberi, non poteſt inferri alterutrius imperfectio; ſed ſolum ex comitantia ſympathica, quam adſtruis, quæ ſubordinationem humanæ determinationis ad diuinam, eiuſque prioritatem naturæ excludat: quod ſi, vt hoc denites, ad ſympathiam inadæquatum, ac non mutuam recurras, ſed ſolum ex parte determinationis creatæ voluntatis Dei comitari determinationem debeat non verò ſuam Deus, humanam voluntatem proximè liberam, vt contendis, non tueris; imo nec remotè, vt iam oſtendam: & incidis ſubdicta contra primum, & ſecundum ſympathiæ comitantis modum.

7. Secundò proxima libertas agentis liberi ad ſuas determinationes, & actus eſt, dominium abſolutum phyſicum (quod in ſondum vocatur in ciuilibus) in ſuas determinationes, & actus ita enim à Patribus, & Theologis cunctis recitatis d. 1. explicatur hominis libertas per dominium abſolutum in ſuos actus, & voluntates, quia eſt ſuorum actuum Domina: atqui, mutua hac ſympathia comitante admiſſa, neutra voluntas eſt domina abſolute, habetve abſolutum Dominium ſuarum determinationum, & actuum, ergo neutra eſt abſolute libera. Probatur minor: quia abſolutum dominium ciuile, & in ſolidum (naturalis, & phyſici huius agentis liberi imitatiuum) poteſtas eſt vtendi iuſte re ſua abſque dependentia voluntatis alterius, ſiue abſque iniuria cuiuſvis alterius, etiam renuentis: atqui hac comitante ſympathia admiſſa, neutra voluntas poteſt ſuo actu, & determinatione vti abſque dependentia phyſica voluntatis alienæ, ſiue quin alterius adſit determinatio: ergo neutra ſuæ determinationis dominium habet abſolutum phyſicum. Confirmatur: quia cuicumque non licet iure re aliqua vti quin in illum vium alter conſentiat, non habet abſolutum dominium ciuile rei illius. Confirmatur ſecundò: quia inde ſolum ſtatum in iure, & ratione naturali eſt dominium abſolutum, ſeu in ſolidum rei eiuſdem ciuile penes duos eſſe non poſſe ſed ex parte ſolum. Tertio, ſympathia non mutua, ſiue ex parte vnius voluntatis mouendæ neceſſario ea determinandæ ad motum alterius, non autem è contra, non relinqueret libertatem voluntati ad alterius motum neceſſariò determinandæ: quia determinatio huius ſecum traheret neceſſario voluntatis illius determinationem, ac proinde non poſſet non alterius determinatio, quæ illius determinationem trahit, eſſe antecedens: ergo nequit non eſſe antecedens determinatio cuiuſvis ex mutuo ſympathicè mouendis reſpectu alterius, cuius determinationem ſecum neceſſariò, & inſeparabiliter deuoluit: quare, non vnius tantum, ſed vtriuſque mutua hac ſympathia, qua ſeruari putatur, aboletur libertas, & determinatio antecedens vtriuſque determinationi inducitur. Quinto, conſonat huic rationi communis Patrum d. 1. doctrina aſſerentium: nihil eſſe, quod voluntatem creatam ad ſuos actus determinet, niſi eius arbitrium: Deumque in manu conſilij ſui, & electionis hominem, ac eius voluntatem reliquiſſe, quia liberam condidit: ſupponentes plane (vt naturalis rationis lumine conſtat) determinationem nullam Dei, ſi alienæ cuiuſvis voluntatis humanæ determinationem deuoluat poſſe non reſpectu huius antecedentem eſſe & quæ plenâ huic electionem non relinquat ecqua verò electio plena huic relinqueretur, vel Deo etiam, ſi alterutrius determinatio alterius determinationem, ſiue qua nequeat ſubſiſtere, neceſſario deuoluat? Merito ergo citatus Arriaga num 47. ſympathiam hanc comitantem duorum agentium liberorum: neutraque ex parte antecedentem, imperceptibilius quid, quam diſtinctorum in vno tertiũ identitatem fatetur.

CERTAMEN IV.

Comitantis ſympathiæ impugnationes reliquæ.

1. VLterius mutuam hanc ſympathicam comitantiam ſeruata vtriuque, Dei ſcilicet, & hominis, libertate in ſuis determinationibus impugno inde enim in ſeruata omiſſione libera & ex electione cuiuſque, debere eſſe etiam liberam, & ex electione omiſſionem alterius, neque ab electione, & determinatione alterius determinatam, ſed pure comitanter huic adiunctam. Patet: quia, ſi voicuique ex eis de ſe conſiderato libera, & ex electione ſua ad vtrumque poteſtas in actu primo proximo non eſt, nempe determinationem, & omiſſionem, determi-

natio habita libera esse non potest : inde habitibus, tam naturalibus, quam supernaturalibus, & cogitationibus, ac reliquis intentionalibus motivis libera determinatio & omissio non est, etsi cum alterutra coniungi possint; quia electionis : ipsorum alterutrius positio non est ; sed solius voluntatis ipsis instructæ, & pro arbitrio suo alterum apponentis, vel determinationem, vel omissionem eius, vel puram, vel per contrariæ determinationis suæ incompossibilis positionem. Pone ergo (quod quotidie cuenit) voluntatem creatam peccare omissione consensus, & determinationis sibi præceptæ : quia non obstante mutua hac comitante sympathia libere ex se, ac electione, vt fateris, sua eius determinationis suæ omissio ponitur : ergo tunc etiam determinationis concurrendi omissio ex Dei libertate, & electione ponitur : atqui huius determinationis omissio connexionem physicam absolute habet cum omissione determinationis voluntatis creatæ præceptæ : ergo Deus de se, voluntate, & electione sua ponit aliquid physice connexum cum materiale peccati, ac proinde cum ipso peccato, & quod illud ratione eius connexionis nequeat non determinare, imo & voluntatem ad illud creatam determinare. Respondet Ribadeneyra d. 11. cap. 4. Deum in eo casu potentem proxime esse, pro signo suæ libertatis, ad positionem è tua electione, tam decreti, quam omissionis decreti, vt argumentum probat; non tamen, vt coniunctam cum creata obligatione ad determinationem suam, seu consensum ipsi præceptum : vt dici solet, Christum Dominum posse omittere actum præceptum, non coniunctim, sed diuisim a præcepto : quare, cum homo coniunctim cum præcepto, & obligatione determinationis, & consensus, eius omissione peccat, Dei omissionem, ponit quidem, non autem ex electiua libertate, sed pure permissiua Dei, quatenus determinationem suæ concurrendi in contentum omissionem determinationis creatæ posset impedire, determinationem etiam creatam affectet, & tamen ex determinatione creata eam omissionem ponit simit.

2. Contra tamen : quia permissio libera Deo est posito præcepto, & obligatione creaturæ ad suam determinationem, vel consensum apponendum electiue formaliter, & proximè : cum per se, præcepto, & obligatione illa creaturæ posita, de se permittat, non apponendo decretum concurrendi ad determinationem creaturæ, quod proxime pro suo arbitrio posset, & quo creatæ omissionis impedimentum apponeretur, ac non permitteretur à Deo atqui permissio hæc Dei, præcepto, & obligatione illa posita, nihil aliud formaliter est esseve potest, quam omissio decreti, quo impediretur omissio determinationis creatæ : ergo stante præcepto, & obligatione creaturæ omissio decreti liberè, & electiue à Deo de se, atque eius arbitrio ponitur. Minor patet : quia nil aliud, quod pura permissio esse possit, designabis quod decreti illius omissio non sit : & quidem signum, pro quo Deus electiue permittit homini, vt seipsum determinet, posterius est non solum potestate indifferenti voluntatis, seu libertate diuina in actu primo : sed etiam potestate indifferenti in actu primo hominis, qui indifferens suppono ad eam permissionem debet, atqui actus secundus permissionis non à libertate diuina illa proueniens : nec præcedens libertatem hominis in actu primo, eamve extrinsecus complens, seu absolutè expediens, nihil aliud esse potest quam omissio decreti illius quo impediretur hominis omissio determinationis, & consensus præcepti. Contra secundo, quia obligatio creaturæ ad consensum præceptum nihil mutat indifferentem Dei potestatem proximam ad concipiendum decretum, vel omittendum pro suo arbitrio electiuè, siue pure ex libertate contradictionis, siue ex libertate contrarietatis : ergo eodem modo potest omittere decretum illud, siue præcepti obligatio ad consensum adsit, siue absit vrgentius. Non solum potest, sed debet. Posita etiam obligatione creaturæ, nequit ea libertas absoluta expedita, & proxima Dei in actu primo ad decretum eiusve omissionem alterutro actu secundo non exerceri, manereve ab omni exercitio suspensa : ast eam posita obligatione illa, & omissione creaturæ, appositione decreti concurrendi exercere non potest, vel saltem non exercet. Ergo appositione omissionis decreti. Maior indubitata hactenus est. Proxima enim libertas absoluta ad vtrumvis extremum connexionem cum alterutrius positione habet : nec minorem, quam animal cum rationali, vel irrationali : vt non minus implicet neutri coexistere, quam animal existere, quod nec sit rationale, nec irrationale, vt bene Annatus noster Apolog. pro scientia media in Zuisio. Alioqui de ea voluntate siue agente proxime libero absoluteque expedito, & capaci duo contradictoria in eodem instanti, atque in Deo per æternitatem verificarentur, nec vult, nec non vult concurrere : quod non minus implicat, quam corpus albedinis capax, nec esse album, nec non esse album : quod enim pro naturæ priori, nec velit voluntas libera nec non velit, sed præscindat, atque vtriusque extremi negationem, & contradictionem sonet, contradictio non est : est enim prius illud, à quo, non in quo : id est prioritatis naturæ, & causalitatis non verificationis existentiæ prædicatorum, quæ ad illud signum naturæ non spectant. Contra quarto : quia non obstante libertate proxima Dei ad alterum extremum omissionis decreti ex aduentu præcepti, & obligationis creaturæ potest relinquere determinationem suæ omissionis determinationi creaturæ : ergo non obstante libertate proxima ad determinationem, & decretum suum concurrendi, in tua sententia, poterit relinquere illam determinationi creaturæ : multoque facilius concursus illius, & actiuitatis suæ ad extra siue omnipotentiæ suæ vsum determinationi creaturæ liberæ : hic enim mediate liber Deo solummodo est, exercitium immediatum libertatis diuinæ per liberam eius volitionem, quæcunque ea sit, omnino immanentem, & per intrinseca Deo adæquate constituram supponens.

3. Demum nequit esse libertas ad vnum extremum proxima, quin, & ad eius oppositum proxima etiam potestas sit : cum indiuisibiliter eodemque gradu vtrumque disiunctim, siue alterutrius extremi ex oppositis potestas, sit liberi agentis in actu primo libertas, in quocunque gradu consideretur, & constituæ : quare, vt libertas proxima sit ad actum apponendum ad illum ipsum omittendum proxima libertas esse debet ; alioqui, si proxime nequit illum omittere ; nec potest libere proxime illum ponere : vel ergo stante præcepto, & obligatione creaturæ ad consensum potest Deus ponere liberè proximè determinationem suam ad concurrendum, vel non potest ; si potest : ergo stante præcepto, & obligatione illa creaturæ, & coniunctim cum illa, potest libere proximè decretum concurrendi cum creatura omittere : ac proinde de se, ac non ex determinatione, & consensu creaturæ illud omittet, ponetque de se, atque è suo arbitrio & electione omissionem decreti connexam cum omissione peccaminosa creaturæ, vt contendimus : si non potest libere proxime siue libertate proxima decretum concurrendi ponere ; sicuti nec eius omissionem ; ergo, sicuti hanc, ais, ex determinatione creaturæ tunc apponendam, non autem à Deo de se, atque electione sua, ita & decretum concurrendi non è Dei electione, sed ex determinatione creaturæ, tunc apponendum dicere debes : quo ergo abiit libertas proxima Dei tumque illud fundamentum præcipuum, & à priori quod vocas : quia scilicet æque diuina voluntas exercere debet immediatum dominium erga bonos consensus creaturæ, atque omnipotentia exercere debet immediatum influxum in illos : quod decreto solum efficaci, nec antecedenti : quare comitantem potest exerceri : vt enim omittam, quoad immediationem exercitii ab omnipotentia, ad dominium voluntatis consequentiam non valere : cum ad actus prauos stante etiam prohibitione immediatum exercitium, & influxus omnipotentiæ detur ; non autem diuinæ voluntatis, cuius tamen exercitio aliquo libero omnipotentia concurrere debet ; iam tua hac doctrina ad exercitium dominij in actus etiam bonos, etiam per efficax decretum concurrendi, nullatenus requiri exercitium proximè libertatis diuinæ erga actus bonos deducitur : quod longe absurdius ex se esse patet, quam exerceri dominium voluntatis diuinæ mediate solum, quatenus per decretum indifferens adæquate per Deo intrinseca constitutum de se, atque ex sua electione Deus suam applicat omnipotentiam voluntati creatæ, vt eius vsum ad extra determinet, non autem voluntatis diuinæ vsum, & exercitium ad intra. Huius enim determinatio, si creatæ voluntati

iuxta

iuxta Recentioris iſtius doctrinam permittatur, non proxima ſolum, ſed omnis diuinæ voluntatis libertas abolebitur: quare debilliſimum Recentioris huius fundamentum quod amplius ex ſubiiciendâ illatim probatione conſtabit.

4. Poſtrema contra ſympathicam hanc voluntatis diuinæ, & humanæ in iis determinationibus comitantiam probatio ex communibus principiis ſit, quam ſuperius attigimus contra negatam antecedentiam naturæ, & cauſalitatis determinationis voluntatis diuinæ, ſeu decreti concurrendi ad determinationem & conſenſum creatæ voluntatis, etenim conſenſus, & determinatio huius non minus prouenit a Deo, vt cauſâ libere agente, quam à creatura: ergo, vel influxus Dei, vel debet in ſe, & ſecundum ſe eſſe exercitium liberum formale indifferentis voluntatis, ſeu libertatis in actu primo diuinæ, ſicuti eſt exercitium liberum formale libertatis in actu primo creatæ, vel debet exercitium libertatis diuinæ ſupponere. Patet: nam nullo alio modo poteſt à Deo, vt cauſa libera conſenſus ille procedere, niſi mediate, quia ab eius libera determinatione mediante inter indifferentiam, ſeu libertatem in actu primo voluntatis diuinæ procedit, vel immediate, quia conſenſus ipſe, & determinatio creatæ voluntatis eſt formale exercitium libertatis in actu primo diuinæ: quare determinatio illa voluntatis diuinæ, ſi diuerſa ab ipſo conſenſu eſt, nequit non eſſe antecedens, ſeu pure comitans: nam conſenſus, nec mediate nec immediate liber Deo tunc erit: nullaque alia libertas operationis reſpectu indifferentis poteſtatis cognita hactenus, imo, nec cogitabilis eſt, niſi mediata, vel immediata & hæc quidem dicit antecedens eius indifferentiæ exercitium, & determinationem aliquam pro priori naturæ, & cauſalitatis præſuppolitam, quod eius comitantiam cum operatione mediate ſolum libera excludit, vt patet. Atqui conſenſus creatus formale exercitium libertatis in actu primo arbitrij diuini per hunc Recentiorem, & rationem non eſt: ergo eius arbitrij exercitium, & determinatio tota immanens diuina comitans conſenſum creatum non eſt, ſed natura & cauſalitate antecedens. At inquis nequit eſſe antecedens ea determinatio voluntatis diuinæ erga conſenſum creatum: quin voluntatis creatæ determinationem ſecum neceſſario deuehat, atque ex priori naturæ ad omnem vſum libertatis phyſice inferat. verum, etſi determinatio illa antecedens naturæ conſenſum creatum indifferentiæ voluntatis diuinæ determinatio ſit per liberum Deo conceptum decretum adhibentem concurrendi eam voluntate creata, non tamen conſenſus, aut (quod idem reipſa eſt, concurſus diuini determinatio eſt; quia reſpectu illius determinate non eſt; ſed ad vtrumvis vis omnipotentiæ diuinæ voluntati creatæ applicatio, & oblatio, vt ea pro ſuo vtatur arbitrio, & determinatione, ſecumque eius influxum operationis ſuæ comitem trahat, vt quæſt. 2. explicabimus, vbi hypotheſim ad futuritionem contingentium conditionatam (qui huius diſputationis ſcopus totus eſt) clarum exacte conſtituemus.

5. Iam ex peculiaribus noſtris ad efficaciam auxiliorum, & ſcientiæ mediæ ſpectantibus principiis comitans hæc determinationum diuinæ, & humanæ voluntatis ab hiſce noſtris Recentioribus inducta reiiciendi eſt. Nam primo, non minus, quam a noſtro conſenſu, & determinatione libera noſtræ voluntatis auxilium quodvis, inexpectata etiam noſtra determinatione, & conſenſu, ex ſola determinatione Dei de concurſu ad conſenſum, quem tamen continenter ſympathicè, non autem antecedente neceſſitate ſecum neceſſario deuehueret, efficax conſtitueretur id quod deuorandum, imò deuoratum ab hiſce Recentioribus, eſt d. modo prædeſt. cap 4 n. 49. *Liberum* inquit, *eſſ. Deo facere quod auxilium ſit efficax, vel non ſit efficax.* Numer 53. *Non minus poteſt Deus reddere infallibiliter noſtram conuerſionem ſub hypotheſi vocationis, quam nos ipſi quando eam experimur.* Numero 55. *Sicut iuxta prædeterminantes ſitum eſt in libertate Dei connectere infallibiliter noſtram voluntatem*, &c. *Similiter in noſtra ſententia per adiunctionem decreti comitantis.* Secundo directio Scientiæ mediæ ad præfinendos actus noſtros liberos per media de ſe indifferentia (quorum præfinitionem hi cum pluribus ex noſtris admittunt, ſcientia tamen media regulatam) nullatenus neceſſaria erit: ſi determinationum voluntatis diuinæ, & humanæ comitans ſolum ſympathia admittatur. Talis enim inter præfinitionem & actum præfinitum æque, atque inter decretum concurrendi, & noſtrum conſenſum admitti poteſt: qua, & præfinitionis inſuperabilitas, & conſenſus noſtri libertas ſaluetur: ſed neque hoc abſurdum multum exoriabit, vt deglutiat, qui ſcientiam mediam Deo adeſſe prædefinitam, vt capitis ſolum ornamentum, non autem vt directiuam ad prædefinitionem ſupponi, contra omnes noſtros Doctores, aulus eſt aſſerere, alio ductus argumento, quod nos ipſi Theologiæ auditores Recentiſſimi contra ſcientiam mediam & pro Suarifticis præfinitionibus primum in noſtratium Thabibus obiecimus, nec maturiores Theologi ſatis facile diluimus, vt controu. de prædeſt. videbitur. Tertiò, quam indiſtanter hi Recentiores a Dominicanis præfinitoribus differrant vidimus cert. 1. Nam ſtatuta determinationum ſympathia, & præfinitio prædeterminatiua conſenſus noſtri comitans ſolum eſſe poteſt, & concurſus determinans ad conſenſum per modum cauſalitatis noſtræ operationis entitum autem per modum cauſæ effectiuæ, & naturæ ordine antecedentis, ſed affectiuæ ſolum, vtut quam in id ipſum, quod refugis tua hac ſympathia recurras. Denique Recentiores hoſce impugno oſtenſione fallitatis fundamenti eorum alterius, & ſuo ludicio præcipui: quia ex decreto hoc comitante claret, nouam eſſe orationis ad Deum materiâ nobis plena poteſtate ad conſenſum conſtitutis ipſum conſenſum, quem nobis Deus poteſt decreto ſuo comitanter afferre. Si enim plena poteſtas noſtra ad conſenſum inſtituta per decretum indifferens ſit, nec comitans alio opus noſtra deliberata determinatio, & conſenſus habeat, ſolius noſtræ poteſtatis erit conſenſus, ac ſubinde inepte ab alio, in cuius poteſtate non eſt, peteretur, vt recte Auguſtinus c. 18. de natura & gratia his verbis ait bat. *quia ſtultum quam orare, vt facias quod in poteſtate habes?* Sed argumento eodem ſympathiam comitantem determinationem retento, vel enim neceſſitas decreti huius comitans ad conſenſum, & determinationem noſtrâ plenam nobis in actu primo proximo poteſtatem ad conſentum noſtrum reliquit, vel ſecus: non reliquit, nec reliquit nobis libertatem: ſi reliquit, reliquit etiam nobis poteſtatem, vt determinatione, & conſenſu noſtro comitanter etiam Dei decretum, & determinationem trahamus: *quid ergo* (vt verbis Auguſtini erat *ſtultum quam orare, vt facias*, conſenſum, & ſubinde Dei comitantem determinationem, *quod in poteſtate habes?* Nec enim dixit ſolum, quod non eſt in alterius poteſtate, ſed *quod eſt in tua*, vti in noſtra eſſe, & determinationem noſtram, & ob comitantem connexionem Dei determinationem, & decretum concurrendi. Recentior iſte fatetur. Adde Auguſtini verba de poteſtate ad rem, quam agere poſſumus effectiue, ſeu actiua & ex actiua etiam iure naturæ, eſſe contra Pelagianos, & Semipelagianos, qui pro debitis iure naturæ rationali creaturæ orare nos Deum poſſe, imo nihil amplius nos, & Eccleſiam orare, cum Deum pro exercitio virtutum noſtro oramus, contendebant, vt gratiam Dei vltra naturæ debitum non admitterent. Decretum autem concurſus diuini neceſſariò nobis ad conſenſum, & ſolum ratione ipſius determinatio noſtræ voluntatis, ſeu conſenſus intra debita nobis iure naturæ, & creationis ſunt: quare nec pro decreto concurrendi, nec pro conſenſu præciſé, vt decreto illo nobis poteſt adduci, preces ad Deum niſi inepte, fundi a nobis poſſunt, funduntur autem prudentiſſimè, atque aptiſſimè, fundique ex Auguſtino, & Catholicis contra Pelagianos, & Semipelagianos à nobis debent pro eis, quæ poteſtatis noſtræ actiuæ naturalis vel exactiuæ non ſunt, nondumque ex Dei gratia habenturi de habitis enim oratio non eſt, ſed gratitudo: cuiuſmodi eſt auxilij gratiæ, quod nondum habemus, efficacis donatio, & de eo conferendo miſericors Dei voluntas: ratione quarum bonum contentum nobis Deus donat, & principaliter in nobis operatur, eis autem poſitis ac præhabitis conſenſum noſtrum à Deo petere illatum foret.

CERTA

CERTAMEN V.

Decretum comitans, etiam extrinsecùs constitutum, ac Scientiæ mediæ subnixum admitti nequit.

1. PRæfatæ impugnationes decreti concurrendi comitantis in iis, qui decretum Dei per extrinsecos effectus, & operationes constituunt eandem vim omninò omnes non habent: etenim, qui constitui per intrinseca Deo adæquate docent antecedentiam, & decreti huius, & connexionis cum determinatione, & consensu creatæ voluntatis, atque euersionem creatæ libertatis vitare non possunt: vt fusè hactenus contra ipsos monstratum est; id quod in constituentibus decreta libera Dei per extrinseca, æquum locum non habet: cum Dei decretum concurrendi, & determinatio libera in actu secundo consensu ipso, & operatione creatæ voluntatis, quæ actus secundus, & determinatio huius voluntatis est, compleatur: ac proinde ad idem posterius natura respectu libertatis creatæ spectat, cui propterea officere nequeat, cum natura & causalitate exercitio eius libertatis non præcedat: solaque indifferens voluntatis diuinæ, sicuti & humanæ, ante vtriusque exercitium determinatum, ac liberum cõsensui creaturæ identificatum supponatur solum, quæ certam. 3 à.n 6. ex mutua dependentia duplicis agentis liberi in se determinando, & operando, adhuc comitanter, vtriusque libertatem euerti probabant, in hac etiam constitutione decretorum Dei liberorum per extrinsecas operationes, & effectus æque probant: vt ea perpendenti, & penetranti facile clarebit: pro euersione autem creatæ libertatis speciatim in hoc modo constituendi decreta libera Dei nihil prorsus est, quod appareret adhuc, pugnet, vt nuper ostendimus: sed nec pro decreti frustrabilitate: cũ enim vtriusque exercitij liberi voluntatis vtriusque constitutiuum idem ipsum sit, nempe, & Dei concursus, & operatio, seu consensus illi identificatus creatæ voluntatis, neutrius exercitium liberum alterius exercitio deficiente esse poterit: alterius vero exercitio deficiente non poterit non alterius exercitium liberum deficere. quare neutrius decretum, seu determinatio libera poterit vllatenus frustrari solum in hac etiam constitutione decretorum Dei per extrinseca duæ in re præsenti difficultates restant. Prima liberum vtriusque voluntatis exercitium casu in eundem consensum, & operationem concurrere. Secundo decretum efficax Dei, nec potius, nec maiore, specialioreque, ac stricktiore titulo infrustrabilitatem habere, quam efficax consensus creaturæ: cum solo titulo identitatis necessariæ vtriusque efficacis voluntatis & determinationis sit: hoc autem concedere periculosum in fidem, & temerarium est: cum efficacis voluntatis Dei infrustrabilitas, vt Dei propria à scriptura, Patribus, & Theologis proclametur: & hæc sane difficultas æque necessariam comitantiam sympathicam determinationem ex æquo diuersarum, vt infrustrabilitati diuini huius decreti succurratur, excogitatam conuellit. Dixi duas has difficultates, quod ad præsens attinet in constitutione Decretorum Dei per extrinsecas operationes, & effectus superesse, quia ex falsitate eius constitutionis decretorum Dei per extrinsecum quidvis, à capite modus hic defendendi comitantiam huius decreti concurrendi cum determinatione, & consensu voluntatis creatæ satis superque impugnaretur; verum eam constitutionis huius falsitatem ostendere alterius loci & fusissime disputationis est, vt contr. 4. videbimus.

2. Igitur, vt tribus hisce præsentis loci difficultatibus reliquis occurrant ad scientiam mediam, qua Dei de suo concursu decretum innitatur natura sua, ac necessario reguletur recurrunt. Inde enim, nec Deus casu concursum decernit, nec frustrationis decreti sui periculo se exponit nec solo titulo necessariæ comitantiæ cũ determinatione liberæ creaturæ infrustrabile decretum efficax concipit, nec libertas proxima alterutrius voluntatis violatur; siquidem Dei decretum conditionatè præuisum exercitium voluntatis creatæ supponit, cum comitem se absolute Deus per illud decretum adiungit: cum tamen liber omnino tunc sit, vt non se adiungere possit: quare neutrius libertas violatur, nec casu, sed à cõsilio Deus se ad cooperandum creatæ voluntati adiungit; nec solo titulo necessariæ comitantiæ vtriusque determinationis, communi vtique creatæ, ac diuinæ voluntati Dei decretum infrustrabile est; sed ex essentiali ipsi soli determinationis creatæ conditionatæ præuisione. Ita has difficultates præueniunt Vasquez, Arrubal, & Valentiani reliqui citati cert. 1. qui Dei decretum per extrinseca constituunt: quorum hac in re doctrinam approbant & subtiliter defendunt ibidem citati Murciani Recentiores, licet in constitutione decreti liberi Dei ab eis dissentiant. Possunt autem reliqui comitantis sympathiæ determinationem vtriusque voluntatis diuinæ, & humanæ, etsi Dei decreta per intrinseca Deo, omnino constituant, vt impugnationes datas, vel soluant, vel mollius excipiant, ad necessariam hanc regulationem decreti Dei recurrere. & quidem, tam constituentes decreta Dei per extrinseca, quam constituentes per adæquate intrinseca Deo, hypothesim, sub qua consensus, & determinatio creatæ voluntatis conditionatè futura videatur à Deo, vt de se concurrere statuat, atque ex parte sui cooperationem adiungat, non eodem modo constituunt. quidam enim ex parte hypothesis cum vocatione indifferente decretum Dei de sua cooperatione constituunt, v.g. *Si vocauero Petrum, & decreuero concurrere ad bonum consensum consentiet*: ita censet Vasquez altero ex citatis locis expresè, altero verò æquiualenter, nempe *si vocauero Petrum, & non subtraxero meum concursum consentiet*; neque enim subtrahere suum concursum aliud formaliter est, quam ipsum non decernere: quare negatio subtractionis concursus à Deo idipsum est, quod concursum decernere: ac proinde si non subtraxero tam unidem valet, imò idem ex parte rei significatæ est, ac, si concurrere decreuero. Alij verò cum Arrubale, siue intrinsecus, siue extrinsecus decreta libera Dei constituant, hypothesim sola vocatione complere possunt: Deique, & nostram determinationem, & operationem vt simultaneè conditionatè futuras, pro posteriori ad eam hypothesim collocare: vtrouis autem modo futuritio conditionata consensus quavis decreti constitutione, eiusque præuia scientia media qua decretum reguletur ostendenda est impossibilis, vt comitantis decreti concurrendi omnimoda ostendatur repugnantia.

3. Atque decretum ex parte hypothesis ad futuritionem conditionatam consensus nostri, eiusque scientiam mediam non posse constitui probatur facile contra Vasquez, & assecl as decretorum Dei per extrinsecos effectus, & operationes constitutores. Etenim decretum liberum Dei de concursu cum nostra voluntate ad consentum voluntatis creatæ ex ipsa per vos concursu, seu effectu extrinseco essentialiter constituitur: ergo nequit ex parte hypothesis poni decretum liberũ Dei, quin extrinsecus concursus, & effectus Deo etiam ex parte hypothesis constituatur, est per se notum æque, atque nihil posse alicubi neque in signo aliquo sine scipso esse. Atqui extrinsecus effectus, seu concursus Dei idem ipsum est, quod concursus, seu consensus voluntatis creatæ: ergo nequit Dei decretum, & subinde concursus extrinsecus, quem, vt essentiale constitutiuum, claudit, poni ex parte hypothesis, quin consensus, seu operatio creaturæ, ex parte etiam hypothesis eiusdem, ponatur: est æque per se nota, eademque ratione consequentia hæc, atque præcedens. Atqui idem nequit poni pro hypothesi ad futuritionem propriam, & contingentem sui ipsius, neque ad scientiam mediam futuritionis suæ contingentis conditionatæ, sed solum ad futurorum meram scientiam: ergo, in horum constitutorum sententia, nec potest poni ex parte hypothesis decretum concurrendi ad consensus nostri futuritionem conditionatam & scientiam. Consequentiæ bonitas reductione ad impossibile, seu ad duplex contradictorium à quovis facile demonstrabitur. Antecedens probo. Nihil enim contingenter existit in aliquo statu essendi sub conditione, quod existat. Ac rursus, nonnisi inepta scientia est, si petrus existat, existet, nedum acutissima perspicacissima, soloque Deo digna conditionata scientia. Addo argumentum aliud quod constitutores etiam decretorum per Deo intrinseca conturet. Simultanea naturæ existentia duorum non sufficit ad constituendam futuritionem conditionatam

Digitized by

tionatam vnius ſub hypotheſi alterius, ſiue vt vnus, vt alius exiſtat conditionatè propriè, hypotheſim conſtituat: at per vos decreti concurrendi, ac determinationis ſeu conſenſus noſtri ſola eſt ſimultanea naturæ, & ordine cauſalitatis exiſtentia: ergo decretum nequit eſſe hypotheſis propriæ futuritionis conditionatæ noſtri conſenſus; quare nec ſcientia propriè conditionata de hoc ſub hypotheſi illius poterit haberi. Ratio maioris eſt: quia conditio, quæ apta eſt ad hypotheſim futuritionis conditionatæ alterius conſtituendam, debet vltra coëxiſtentiam vtriuſque, aliquem influxum, ſiue phyſicum ſiue intentionalem habere: quare abſque ratione cauſæ veræ, & prioritatis naturæ ſiue phyſicæ, ſiue intentionalis reſpectu eius, cuius conditionatæ futuritionis, vel hypotheſis eſt, vel hypotheſim conſtituit, nequit ad eius hypotheſim pertinere.

4. Dices: id verum eſſe, ſi inter ſimultanea ſolum ordine cauſalitatis nec ordine naturæ, & cauſalitatis priora, & poſteriora neceſſaria connexio abſit, vt inter galli cantum, & Turcæ conuerſionem ſimul exituram: at, ſi inter vnius exiſtentiam, aut futuritionem ad alterius exiſtentiã, aut futuritionem ſimultaneam ſit connexio, vt in ſympathia comitante determinationum vtriuſque voluntatis diuinæ, & humanæ optime vnum poſſe hypotheſim futuritionis conditionatæ alterius extremi conſtituere: contra tamen: quia, etſi conditionatis, quæ diſparata vocantur, vt conuerſio Turcæ, ſi gallus cantet, ſimul exituris connexio ex Dei decreto accedat, (vt pluribus quæ in ſcriptura futuritionem conditionatam ſonant acceſſit) tamen neutrum eorum ad futuritionis propriè conditionatæ extremi alterius hypotheſim conſtituendam poteſt pertinere: ergo connexio ſimul exiturorum ſatis non eſt, vt alterum poſſit hypotheſim futuritionis propriè conditionatæ alterius conſtituere: ſed requiritur vlterius, vt aliquo modo ſiue phyſica ſiue intentionalis cauſa eius, quod ſub eo conditionatè eſt futurum. Dices: connexionem hanc ex decreto Dei conditionatorum de ſe diſparatorum extrinſecam, & mere voluntariam illis ex alterius nimirum voluntate eſſe: determinationibus verò vtriuſque voluntatis diuinæ, & humanæ neceſſario ex ſympathia comitante ſimul determinandis eſſe intrinſecam, & vnicuique earum natiuam. Item (vt omnia ſimul horum effugia monſtremus) in decreto concurſus Dei reſpectu determinationis, & conſenſus noſtri aliqualis præcedentia, vltra mutuam connexionem adeſt, etſi non cauſæ, cauſalitatis tamen Dei quæ in noſtrum concurſum, & determinationem, conſenſumve noſtræ voluntatis, quaſi reflexa tendit cauſalitate: quæ præcedentia cauſalitatis, etſi cauſæ, & prioris naturæ (quæ comitantiam vtriuſque abſolute excludat) non ſit, ſatis tamen eſt, vt decretum Dei ad hypotheſim futuritionis conditionatæ conſenſus, & determinationis noſtræ poſſit pertinere Oſtendi ſupra præcedentiam hanc cauſalitatis decreti diuini de ſuo extrinſeco concurſu, & noſtro concurſu, & conſenſu ipſis identificato eſſe veræ cauſæ, & prioris naturæ reſpectu noſtri concurſus, ſeu conſenſus diuino concurſui identificati, quo comitans ſympathia vtriuſque determinationis, noſtræ nimirum, & diuinæ excludebatur, atque oſtendebatur pura comitantia vtriuſque determinationis ſeruata non poſſe decretum Dei futuritionis conditionatæ conſenſus, & determinationis noſtræ hypotheſim conſtituere, vt argumento contendimus proximo; ſed aliunde iam ex vniuerſaliori principio præfatas omnes ſolutiones præcludamus: oſtendamuſque eas potius omnes decretum concurſus diuini ab hypotheſi futuritionis propriè conditionatæ conſenſus, & determinationis noſtræ prorſus excludere: ſic autem oſtendo.

5. Connexio neceſſaria, ſiue puræ comitantiæ, ſiue cauſalitatis vnius extremi ad aliud, excludit ab hypotheſi futuritionis conditionatæ alterius extremi illud, quod cum eo ita neceſſario connexum eſt: atqui decretum efficax Dei de ſuo concurſu cum noſtra determinatione, & conſenſu Dei concurſui identificato neceſſario connexum eſt cum noſtra determinatione, & conſenſu: ergo neceſſariò excludendum eſt ab hypotheſi futuritionis conditionatæ propriæ noſtri conſenſus. Diſcurſus eſt legitimus. Minor, & aduerſariorum doctrina, & omnibus nota eſt. Maior probatur: neceſſitas illationis inſeparabilis à neceſſaria connexione vnius extremi ad aliud, ſiue abſolute poſiti, ſiue in hypotheſi, excludit huius alterius contingentiam, ſiue abſolutam, ſiue conditionatam ſub illius extremi, ſub quo in hypotheſi ſolum poſito fore enuntiatur; atqui hypotheſis, ſub qua propriè conditionata futuritio alterius eſt, huius alterius contingentiam ſeruare debet: ergo neceſſitas illationis inſeparabilis à neceſſaria connexione vnius extremi ad aliud excludit illud ab hypotheſi futuritionis propriæ conditionatæ alterius, quod cum ipſo neceſſario connexum eſt. Maior eſt certa Minor eſt apud noſtrates omnes indubitata: imò, & apud Dominicanos ſcientiæ mediæ aduerſarios, qui, vt purè neceſſariam, ac non mediam inter abſolute neceſſariam, & abſolute liberam eam futuritionem, eiuſque ſcientiam probent, decretum, & auxilium de ſeſe efficacia, ac neceſſariò connexa in hypotheſi ponunt, & decretum inſuper de conditionatà futuritione ex parte obiecti conditionatum, etſi ex parte ſubiecti, & actus abſolutum; eademque de cauſa diſparata conditionata noſtra extrinſecus ex decreto Dei neceſſario connexa pro conditionatis futuris noſtri Doctores relegant. Ex quibus concluditur rurſus ſcientiam hanc non futuri propriè conditionati eſſe, nec mediam, ſed prorſus abſolute neceſſariam, & naturalem, ſi ex parte hypotheſis cum auxilio decretum Dei efficax concurrendi cum creata voluntate ad futuritionem conſenſus apponatur: ac ſubinde decretum ei Scientiæ innixum, nec ſcientia media dirigi, nec regulari, ſed neceſſaria prorſus, & quæ difficultates propoſitas non emolliat. Infertur ſecundò: poſito ex parte hypotheſis decreto efficaci concurrendi ad noſtrum conſenſum ratione ſuæ neceſſariæ connexionis, cuicumque auxilio in hypotheſi apponatur, conſenſum eodem modo conditionatum fore, eiuſque ſcientiam æquo titulo mediam & regulatiuam decreti eſſe ab his authoribus dici debere: quod Vaſquez, & reliqui firmiter negant, ac negare debent, eſſet enim admittere efficaciam ex parte antecedentis phyſicè ad conſenſum noſtrum neceſſariam eſſe ad illum, etſi non intrinſecam auxilij, & vocationis excitati, aſt intrinſecam decreto ex parte hypotheſis & in eodem ſigno, & priori naturæ ad conſenſum conditionatum, & abſolute ad abſolutum vocationi adiungendam.

6. Subtiles, ſæpeque laudati à nobis Murciani Recentiores, ex adiunctione efficacis decreti vocationi ex parte hypotheſis ad conſenſum ſub ea futurum, aiunt, non inferri fore determinate conſenſum, ſed diſiunctim, vel conſenſum, vel manſurum decretum ſine conſenſu, ac proinde fruſtratum; ſeu, quod idem eſt, non manſurum ex ſuppoſitione, quod ſit pro priori hypotheſis, quam conſtituit ad futuritionem conditionatam conſenſus, & abſolutè ad eius futuritionem abſolutam: cum autem determinatè non inferatur, ſed diſiunctim conſenſus, vel contradictorio manendi, ac non manendi decretum, ex decreto in hypotheſi, manet adhuc contingentia, & libertas voluntati creatæ ad conſenſum ex ſeſe apponendum; cum ad vnum extremum determinatè neceſſitas non ſit: ingentes tamen huic ſolutioni gratias habere poſſent Dominicani præfinitores, ac prædeterminatores; ſi vel probabilitatem haberet: etenim eorum præfinitione, & prædeterminatione eodem modo differerent nempe neceſſitate ſua, & antecedente connexione cum noſtro conſenſu, non inferre illum determinate, ſed illum, vel contradictorium eſſendi, & non eſſendi prædeterminationem, & præfinitionem ſuppoſitas, vel in hypotheſi ad conditionatum, vel abſolute ad abſolutum: nec grauaretur ſcientiam, & conſenſum conditionatum appellare, & contingentis in eo ſtatu futuri, ſi id in noſtris, & veris principij paſſuros nos crederent. Verum nihil vero ſimile ea doctrina habet: etenim libertas in actu primo, ſeu indifferens voluntatis poteſtas phyſica vera, ac non ficta, etſi ad duplex extremum diſiunctim ſit, ac non ad alteram determinatè, debet eſſe ad duplex extremum poſſibile, ac ſibi poſſibile diſiunctim apponi: atqui alterum diſiuncti à te aſſignati

extremum, eſt chimera, & impoſſibilis poſitu, non ſolum voluntati, ſed Deo etiam, contradictio ſcilicet, non eſſe quod ſupponitur in hypotheſi, & ex parte actus primi eſſe: ergo per illud diſiunctum non ſaluatur voluntatis eiuſque conſenſus ſiue ex hypotheſi decreti, ſiue ex abſoluta eius poſitione, vel conditionata vel abſoluta libertas. Confirmatur: quia ex determinatione voluntatis quouis genere connexionis ex hypotheſi ad conſenſum determinatè oritur alterum extremum contradictionis hypotheſi adiunctæ diſiunctim logicæ inferri: ſi enim ea hypotheſis connexione neceſſaria ſua conſenſum determinate phyſica, ac metaphyſica neceſſitate conſenſum determinate non inferret; haudquaquam ex negatione conſenſus contradictorium hypotheſis decreti inferretur, eſſeque illud, & non eſſe: vt non infertur contradictorium hypotheſis omnino indifferentis ad conſenſum, & eius oppoſitum: & hoc principium eſt, cui tota reductio ad impoſſibile ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis innititur: ergo ex conſenſu vel contradictorio hypotheſis diſiunctum logicè inferendo expoſitione decreti ex parte hypotheſis potius infertur neceſſitas determinate conſentiendi: quare eius ſcientiam ſub hypotheſi decreti nullatenus mediam de eo conſenſu eſſe, quæque noſtræ libertatis conditionatum ſupponat conſenſum eiuſque directione decretum hoc libertatem non lædat, atque propoſitæ difficultates componantur.

7 Secundus modus conſtituendi hypotheſim non ex decreto concurrendi, ſed ex vocatione, & circumſtantiis aliis, & decretum Dei ex parte conſequentis cum noſtro conſenſu v. g. *Si vocauero Petrum in his circumſtantiis ambo determinabimur & concurremus ad eius conſenſum* aptior eſt doctoribus decreti huius comitantis in eo quippe obiecto omnis antecedentia decreti diuini ad conſenſum noſtrum excluditur, puraque comitantia vtriuſque ſeruatur; ſed certè, cum ante ſcientiam illam mediam eius obiectum debeat præcedere omnino independenter ab ipſa, determinatio ſeu decretum concurrendi ſub illa hypotheſi ſimul ex parte conſequentis cum noſtra determinatione præuiſum, nequit eſſe regulatum per ſcientiam mediam. Vnde infertur primo: decretum concurrendi cum noſtra voluntate ad noſtrum conſenſum eſſentia ſua non dirigi à ſcientia media. Patet: quia nihil abſque eſſentia ſua in ſtatu vllo eſſe poteſt: atqui decretum concurrendi in ſtatu illo futuritionis ſuæ conditionatæ comitanter cum noſtro conſenſu ponitur non regulatum per ſcientiam mediam: ergo decretum concurrendi eſſentia ſua non regulatur per ſcientiam eam. Si enim hoc eſſentia ſua haberet, nullum decretum abſque ea directione, & regulatione eſſe in vllo ſtatu poſſet. Infertur ſecundo: illud decretum Dei, & determinationem, ſeu conſenſum noſtrum conditionatum comitanter, caſu, ac non à Conſilio in eo ſtatu adiungi, neutiquſque in illo ſtatu, ſiue ſtatus illius ſeruari libertatem: nec magis, ſeu ſtrictioris tituli decretum Dei quam noſtræ voluntatis determinationem natura ſua eſſe infruſtrabile: hæc ſiquidem omnia ſola eſſentiali regulatione, & præſuppoſitione ſcientiæ mediæ ad decretum concurrendi ſaluare Doctores iſti tentabant. Infertur tertio: decretum abſolutum concurrendi, quod non, niſi ſcientia media præuia ex eiuſque directione, & regulatione eſſentia ſua, iuxta hanc ſolutionem, concipitur diuerſæ eſſentiæ, & naturæ eſſe, atque conditionatum illud quod abſque ſcientiæ mediæ regulatione ſub hypotheſi vocationis comitanter conditionatæ fore cognoſcitur: cum alterum ex ſpecie ſua non reguletur, imò per illam repugnet, vt vidimus, dirigi ac regulari: quare, ſi hoc regulatum eſſentia ſua per ſcientiam mediam abſolutè poſitum eas difficultates in ſtatu abſoluto euadat, & poſitum ad ſcientiam aliam reflexam ſub hypotheſi, non ſolius vocationis, & aliarum circumſtantiarum, ſed ſcientiæ mediæ directe de illo altero decreto conditionato irregulato, & irregulabili per ſcientiam mediam illas etiam in ſtatu futuritionis conditionatæ euacuat; ſecus autem illud, quod ſcientia directa conditionata irregulatum, & irregulabile per ſcientiam mediam eas euacuabit, vt patet. Quod ſi dicas: decretum hoc ſcientia alia conditionata regulari, vel procedendum in infinitum ſcientiarum conditionatarum reflexiorum, & reflexionum erit; vel deueniendum tandem ad decretum conditionatæ futurum ſub hypotheſi vocationis, & circumſtantiarum indifferentium abſque vlla ſcientia media ex parte hypotheſis poſita, ad quod ſcientia media prima terminetur, in quo argumenta hæc omnia inſtaurantur.

8 Ex his autem rurſus eandem doctrinam impugno: etenim, cum in hac quæſtione decretum Dei concurrendi omnium neceſſarium creatæ voluntati, vt operetur, ſeu eius conſenſui, & operationi, vt exiſtat dependenter a Dei cauſæ vniuerſalis primæ influxu, & voluntate, vti ex intrinſeco prædicato creatæ cauſæ, & operationis debet, hæc exiſtere, & illa operari, quin abſque Dei voluntate, & cooperatione, vel voluntas creata operari, vel eius operatio exiſtere poſſit: admiſſo ſemel decreto Dei de ſuo concurſu, & cooperatione cum creatura, ſeu creata voluntate, quod quidem poſſibile ſit ac non fictum, & tamen ſufficiens, cum ad poſſibilitatem operationis creatæ voluntaris, tum ad eius etiam conditionatam futuritionem, & ſcientia media irregulatum, & irregulabile (vti in decreto concurrendi comitanter cum conſenſu noſtro conditionatè futuro in obiecto primæ ſcientiæ conditionatæ, directæ his Doctoribus admittendum eſt) non eſt decretum neceſſarium cauſæ primæ illud aliud ſcientia media regulatum, ſed prorſus ſupererogatorium, de quo nulla in præſenti controuerſia eſt: ſiquidem quæſtio eadem foret, cum quæſtione de poſſibilitate Soariſticarum præfinitionum conſenſus liberi per ſcientiam mediam regulatarum examinanda, & negatiue definienda controu. 4. ex noſtræ libertatis læſione, argumentis importunè, ac præmaturè hic non inſtruendis, ſed propria illa quæſtionis eius ſede: vnde eis ad huius præſentis modi impugnationem, vt voce arguat poterit quiuis aduocare; quin recèat ſcribendi methodo, vel anticipatione, vel moleſta repetitione, officiat. Satis nunc fuerit oſtendiſſe ex præfinitionum Soariſticarum nullius ſententia neceſſariarum, ad voluntatis creatæ operationem, & conſenſum doctrinam (etſi vera ſit) peperam ad decretum concurrendi neceſſarium ad creatæ voluntatis operationem, & conſenſum ab hiſce Doctoribus induci. Mitto impugnationes alias, quibus (admiſſa regulatione neceſſaria, & eſſentiali decreti cuiuſvis Dei de ſua cooperatione cum creata voluntate ad conſenſum) inſiſtunt Recentiores, & decreti concurrendi, & noſtri conſenſus libertatem euerti ex eſſentiali ſcientiæ mediæ præſuppoſitione. Hæ quippe impugnationes, earumque ſolutiones, quæ poſſunt adhiberi, fuſius examen, quam poſſit hic haberi requirunt: nempè dum agatur de decreto conferendi auxilium efficax, quod explorato apud noſtrates ſcientiam mediam ſupponit, vt prædeſtinationis diuinæ certitudo cum noſtra libertate Catholicè conſtitat: quare earum omnium impugnationum, & reſolutionum rigidum examen ad controu. de prædeſtin. ſpectat. Mitto denique euaſionem vtrique modo conſtituendi obiectum ſcientiæ mediæ ad decretum concurrendi conciniendum præuiæ, ac directiuæ communem; ſcilicet eſſe ſcientiam mediam conſenſus voluntatis, non qui ſub hypotheſi poſsibili eſſet; ſed ſub hypotheſi impoſſibili, quod voluntas abſque Dei concurſu poſſet operari, ſe enim ipſa chimericam ſolutionem eſſe, & ſcientiam conditionatam præuiam impoſſibilem admittere ſatis prodit. Porro, quæ pro hoc decreto comitante Ribadeneyra multum, diuque meditatus obiecit ex dominio Dei in actus bonos breuiter à nobis dictis ſupra dum præcipua eius argumenta attigimus euanerunt: & ex dominio etiam Dei permittendi actus prauos contra illum inſtantur, vt ea longius ſingularum refutatione, ac diluere, ac inſtare otioſi (quod valde od.) negotij, & laboris fuerit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

De decreto diuino indifferenter ad noſtrum conſenſum, vel eius oppoſitum concurrendi, vel concurſum illum omittendi.

EXtructo decreto efficaci comitante de ſuo concurſu determinate ad conſenſum voluntatis creatæ, ſolum decretum indifferenter concurrendi cum illa excogitatum à noſtris Doctoribus fuit: quod comitante proxime relegato, reliquum videtur ſupereſſe. Idcirco oportune q. hac 2. & huius controu. poſtrema examinandum erit, eiuſque natura enucleanda, ac de illo dicenda ſententia.

CERTAMEN I.

Decreti indifferentis ad concurrendum cum creata poſſuntate Doctores, & explicationes.

1. DEcreti huius indifferenter concurrendi cum creata voluntate Doctores ſingulatim recitare videtur ſupervacaneum: cum vno verbo ex antiquis Scholaſticis illi omnes meritò referantur, qui decreta prædeterminatiua Dei ad actus liberos creatos reiecerunt prolixa eorum recitatione à nobis memorati d. 1. cum enim eorum nemini decretum efficax concurſus Dei determinate ad conſenſum noſtrum, pureque illum comitans venerit in mentem: Sed illud à memoratis noſtris Theologis q. 1. cert. 1. fuerit primo excogitatum: atque, vt quæſtionis præfatione dicebam, aliud ter decretum hoc indifferenter concurrendi reliquum non ſit: hoc eius prædeterminatiui exclusione virtute ſaltem ab eis videtur aſſertum, quanquam, ſi recitata eorum verba vbi proximè attendantur, non virtute ſolum, ſed expreſſe ab illis decretum hoc aſſertum apparebit, certè ex illis non paucos recitat Suarius noſter primo de concurſu Dei c. 14. titulo *Scholaſticorum teſtimonia eadem veritas roboratur.* Verum ſententiæ huius expreſſior aſſertor, fuſiorque fundator primus extitit Soarius ipſe toto c. 14. vbi eam Scripturæ, & Patrũ teſtimoniis multis confirmauit quæ nos omittimus quia ea omnia, multoque in eandem ſententiam plura dedimus d. 2. q. integra contra prædeterminatiuas præſtitiones, & d. 2. q. 3. cert. 3. & 4. ex Patribus formatas produximus, cui ſententiæ inſiſtit libris de auxil. & prædeſt. Hanc eandem ſententiã illuſtrauit Leſſius noſter opuſculo de gratia efficaci c. 4. à n. 12. ad 18. & rurſus c. 10. conſenſere noſtrates reliqui Herize tract. 1. d. 6. c. 3. à n. 33. & rurſus explicatius à n. 49. & tract. 2. d. 19. cap. 4 Didacus Ruiz de voluntate à d. 30. ad 52. frequentiſſime. Meratius 1. p. d. 26. ſect. 3. vbi acriter decretum comitans impugnat. Arriaga d. 15 de volunt. ſect. 5. & de Trinit. d. 42. ſect. 3. & ſubiect 4. atque vno verbo noſtri omnes Recentiores, qui decretum concurrendi comitans ſymphiſica ſiue mutua, ſiue non mutua vtriuſque determinationis diuinæ, & humanæ voluntatis non admittunt. Huic ergo ſententiæ explicatæ ſubſcribo.

2. Enimuero autem decretum indifferenter ad virtutis concurrendi nonnulli ex eis complacentiam ſimplicè vocant: quod me iudice propria earum vocum vſurpatione non intelligunt, cum, & effectuum ex parte Dei, tendenſque e, vt aiunt, in effectum apponendum, ac non illum apponens, plane fateantur: vt decreti nomen, quod non actis, ſed de agendis eſt, vel vocis ſono, ſuadet: vocant autem complacentiam, vt efficaciam abſolutam in concurſum, & eo tantum noſtræ voluntatis contra prædeterminantes Patres omnes excludant. Alij illud explicant, vt ſit voluntas conditionata: ſi concurrere, vel determinate ſe voluntas v[illegible]. Atque ex eis quidam voluntatem illam conditionat[illegible] eſſe; alij vero inefficacem ſolum eſſe c[illegible], ſuggamentis tamen non ſatis firmis, vt vidimus d. 2. q. 3. cert. 4 quoad conditionatæ eius voluntatis efficaciam, vel ineffcaciam: verùm conditionatæ illius futuritionis rationem in ea voluntate non poſſe conſtare oſtendimus ibidem. Tertiò alij voluntatem hanc ita conditionatam eſſe negant ex parte obiecti, ſed diſiunctam de hoc, vel illo concurſu ad oppoſitum. Cæterùm rationem hanc decreto huic indifferenter concurrendi, in communi ſumpto non poſſe competere oſtenſum ſatis à nobis eſt ibidem à n. 6. vbi oſtendimus decretum indifferenter concurrendi ad actionem prauam cum voluntate creata haudquaquam ad concurſum Dei, adhuc ex parte ſua diſiunctim terminari; quod fieri non poteſt, ſi ex communi & vniuerſali prædicato ferri in vtrumque concurſi illi competeret. Mitto ex 115. qui ad concurſum terminari decretum aiunt referri Molinam, quaſi doceat voluntatem concurrendi, concurrunque ipſum Dei terminari ad cooperationem, & conſenſum ſub ratione entis, quo etiam pacto ſæpe loquitur Ruiz, & ex priſcis plures imò & S. Th. ſed certe hi Doctores præciſionem concurſus, & decreti concurrẽdi, vt ad cõmune prædicatũ entis, quin ad reliqua conſenſus, & operationis feratur, ac non in prædicata eius reliqua terminetur minimè admittunt; ſed rationẽ, ob quã ad ea omnia prædicata cõcurrere decernat, & cõcurrat deſignant: præcindunt ergo, non quidem ex parte termini, ſed tituli, ob quem Deus, ex parte etiã ſua, ad tota indiuiduã entitatẽ decernat concurrere diſiunctim, & concurrat.

3. Herize citatis locis decretum indifferenter concurrendi cum creata voluntate neceſſarium ad huius, & conſenſus creati libertatem tuendam admittit: ait comitans aliud, & efficax admittere ipſi neceſſarium videtur, & ſi addat cum Vaſquez neceſſariò regulandum ſcientia media fore de eo, quod voluntas ageret, non quidẽ ſe ſola, ſed ſub hypotheſi vocationis, & decreti indifferentis, quod neceſſarium admittit, quo ſolum Deus kennis diſtidet, vt vidimus. Hinc autem Leſſius noſter decretum hoc ſecundum efficax neceſſarium non eſſe ex parte actus primi ad operationem, & conſenſum creaturæ euidenter concludit. Alioqui enim neque in ſtatu conditionato eo decreto efficaci ex parte hypotheſis non poſito quid creatura actura eſſet videri non poterat, ſicuti neque eius actio ſub ſola vocatione & decreto indifferenti, ac non incluſo in hypotheſi efficaci illo decreto poſſet conditionate ſubſiſtere, quandoquidem nihil in ſtatu aliquo eſſe, intelligiuè ſubſiſtere poteſt aliquo ex eſſentialibus eius principiis deficiente, & ſi autem hoc recte concludatur à Leſſio, vt ex ratione hac fuſius à nobis data quæſt. 1. cert. 5. conſtat: ac proinde decretum non eſſe aliud, quod hac controuerſia, & d. inquirimus, neceſſarium, nempè ad ſubordinationem voluntatis, & operationis creatæ voluntati, & voluntario concurſui cauſæ primæ, tamen nihil his abſonum Herize in ſua doctrina docere cõmunicatur: cum enim decreta libera Dei, efficacia præſertim, complere extrinſeca operatione doceat, quin efficacia decreto, quoad Deo intrinſecum ſumpto, aliquid admittat: nequit operatio ad extra, & conſenſus ipſi identificatus à creatura apponi, quin, & efficax Dei decretum ab ipſis tanquam ab efficaciæ ſuæ forma conſtituatur ſicuti, & in noſtra ſententia habiturum de facto effectum auxilium, de ſe non efficax, effectus poſitione efficax conſtituitur: lapſus tamen in eo eſt, quod à futuritione conditionata conſenſus illud ipſum decretum indifferens, quod admittit, efficax conſtitui non admittat, ſicuti fieri auxilium indifferens cum noſtris omnibus aſſerit. Secundo: quod hoc concipiendo noua Dei exercentur libertatis ad denominationem neceſſariam poſita forma in ſtatu ſufficiente ad illam præſtandam nullius voluntatis, adhuc diuinæ, exercitium poteſt expectari. Tertiò: quod ad hoc concipiendum decretum efficax ſcientia media debeat in Deo præcedere; cuius tamen directio, niſi ad nouum decretum concipiendum neceſſaria non eſt, fateor in eius doctrina quauis extrinſeca mutatione poſita abſolutè decretum liberum abſolutum nouum eſſe admittendum; id tamen rationes nuper à nobis datæ confutant.

4. Porro rationes pro hoc decreto communes omnibus eius Patronis sũt, ac ſi decretum ipſum indifferenter concurrendi exactè explicetur firmiſſimæ. Prima ſumitur ab authoritatibus plurimis Scripturæ, & Patrum à nobis datis, & perpenſis d. 1. q. 2. & 3. quibus homo in primo conſilij ſui, & electionis arbitrij, & voluntatis ſuæ, quoad operandum, poſitus abſolutè, reſtitutique a Deo dicitur, quod

ſi Dei decretum, cui ſubordinari in operando eſſentia ſua voluntas debet, abeſſet, poſitus abſoluté in manu conſilij ſui dici minimé poſſet : cum operari abſoluté, & plenè non poſſet. Si autem decreto quouis efficaci de operatione ſua, quomodolibet, irreſiſtibiliter tamen, duceretur ad illam, quin aliam elicere, vel illam omittere liceret, quomodo eius operatio in manu conſilij, & electionis ſuæ poſita, ac relicta diceretur ? idem argumentum ſit à definitionibus Conciliorum, Pontificum, Scholaſticorum, Academiarum, Religioſarum familiarum, id ipſum, vel formalibus, vel æquivalentibus verbis de arbitrij noſtri, vtique ex parte etiam voluntatis diuinæ, requiſitis omnibus inſtructi plena, & abſoluta ſuarum operationum poteſtate. Tertia ratio ab excluſione cæterarum Dei voluntatum, & decretorum eſt : quia decretum Dei, ratione cuius creata voluntas diuinæ ſubordinetur, nequit eſſe antecedenter efficax, vt tota d. 1. demonſtrauimus, & ſpecialiter ad concurrendum ad actiones prauas illud excluſimus tota d. 2. ſed, nec poteſt eſſe efficax comitans determinationem, & conſenſum creatæ voluntatis vt vidimus d. præſente tota q. 1. ſed nec poteſt eſſe comitans ineficax : quia ea ratione non magis ſubderetur creata voluntas diuinæ, quam hæc creatæ in operando, ergo ſolum eſſe poteſt decretum hoc indifferens antecedens noſtræ operationi præſuppoſitum quo Dei effectiua ad extra, & nobiſcum virtus diuina, ſeu omnipotentia applicetur, ac noſtræ determinationi ſubdatur in cooperando : vt ſic tandem penes nos noſtrique arbitrij determinationem, & electionis proximæ ſit operationis, & conſenſus noſtri abſoluta poſitio.

5. Quarta ratio à priori : quia cauſæ primæ, & vniuerſalis perfectiſſimæ conſilio, & electione operaturæ, & cooperaturæ cum ſuis, ſibique ſubordinatis cauſis creatis ita ſane cooperandi libere cum eis modus eligendus eſt, qui earum naturis opus ſit, vt connaturalius, conformiſque naturali ipſarum exigentiæ in conſortio cauſæ primæ operentur. Hinc cauſis naturalibus, quæ natura ſua concurſum determinate ad individuum ſpecies talis a Deo exigunt ad individuum ſpeciei eius determinate, iuxta earum indigentiam, & exigentiam naturalem concurrere decerniit, &, cum his adhuc, non præuio, antecedenteque ordine cauſalitatis concurſu, ſed ſimultaneo ; & ſi præuius, & antecedens Dei concurſus nihil determinationis, aut neceſſitatis intra illam determinatè ſpectem eiuſmodi cauſis adderet, vel minueret ; ſed, quia præuio concurſu, & motione Dei non egent : videant Doctiſſimi prædeterminatores, quam firmo nitantur principio de neceſſaria præmotione, & præuio concurſu phyſico ordine cauſalitatis, & naturæ cauſarum ſecundarum à prima militent : cum, ne cauſarum quidem naturalium reſpectu, præuius ille concurſus, & præmotio, quarum libertati in operando (quam nuſquam habent) conſulendú non eſt, nec detur, nec opus ſit dari, etſi verum ſit decretum efficax concurrendi, & cooperandi determinate cum cauſa naturali requiti : quare concurſum, & cooperationem, eius cauſæ concurſui diuino identificatam decretum efficax prioritate naturæ, & cauſalitatis antecedere, ſed tamen eius determinatam virtutem ad operandum ex parte ſua non affert ſed ſupponit: atque ad præuiſam eius exigentiam concurſus diuini, vt determinatam ad operandum ex parte ſua virtutem exerceat, decretum efficax illud operationem antecedens conceptum à Deo fuit. Stet ergo Dei voluntatem, & decretú concurrendi cum creaturis, vt cum eis, vt cauſa prima, & perfectiſſima libere cauſis ſecundis naturaliter cooperetur, eorum naturis, naturalique actiuitati, & exigentiæ conforme, & accommodum eſſe debere ; Atqui natura, & actiuitas agentis liberi, eſt ad operandum libere, ſeu cum plena poteſtate, & dominio ſuarum operationum, ac ſubinde decretum, & concurſum diuinum ad ita operandum exigit: ergo decretum concurſus diuini, ſi naturaliter, & ad agentis liberi exigentiam concipiendum ſit, tale debet cõcipi, vt illud cum plena, & abſoluta poteſtate operandi conſtituat, & relinquat. At nec ita illud relinquit decretum Dei concurrendi determinaté antecedens, & efficax, nec comitans efficax, imò nec comitans ineficax ſatis eſt: quia ſubordinationem determinationis voluntatis creatæ in operando ad voluntatem Dei cauſæ primæ non ſeruat: ergo debet eſſe decretum liberum Dei nuſquam determinatum ad concurſum determinatum, vel eius oppoſitum, ſed cum alterutro, imò, & cum eius negatione compoſibile : quod decretum indifferenter concurrendi, & eſt, & nominatur.

CERTAMEN II.

Pro decreto indifferenter concurrendi clarius explicato ſtandum eſt.

1. DEcretum indifferenter concurrendi aptiſſimum ex hactenus excogitatis viſum nobis ſemper fuit, ſatiſque rationibus proximis fundatum. Pro eius tamen expeditione, claritate, & penetratione eius naturam minutius paululum concluſionibus aliquot vniuerſim ſtatuenda, id quod ex dictis d. 2. q. vlt. cert. 4 non erit difficile. Primo dico : decretum hoc eſt applicatiuum omnipotentiæ diuinæ, vt eius actiuitate, & concurſu vti pro libito creata voluntas poſſit tam ad conſenſum, quam ad diſſenſum, vel eius omiſſionem, quicumque ille conſenſus ſit, ſiue honeſtus, ſiue turpis, ſiue indifferens, ſiue naturalis, ſiue ſupernaturalis, ad cuius libertam creatæ voluntatis elicientiã omnipotentia vi eius decreti applicatur. Sunt autem tria quæ difficultatem poſſunt decreti huius, qua omnipotentiæ diuinæ applicatiuum eſt in genere expedienda duo ad intrinſecam eius naturam ſpectantium : tertium ad effectum applicationis eiuſque neceſſitatem ; quibus addi poteſt quarta difficultas ab abſurdo.

2. Prima difficultas ad naturam eius decreti, qua applicatiuum actiuitatis diuinæ ad extra, ſiue omnipotentiæ : quia huius decreti applicatiui nullum eſt obiectum aſſignabile : ergo nec ipſum, atque omnipotentiæ per illud applicatio eſt poſſibilis, in huius decreti obiecto aſſignando, quatenus applicatio diuinæ omnipotentiæ eſt, multum ab Herize, & aliis laboratur, qui melius aſſignant aiunt eius obiectum eſſe plenam, & abſolutam poteſtaté creatæ voluntatis ad vtrumuis, quæ abſque eiuſmodi applicatione non ſtat, conſtituere, ſiue plenam, & abſolutam eius indifferentis poteſtatis ad vtrumuis conſtitutionem quæ diuerſum, quid à decreto ipſo eſt, quod aiunt, vt eandem voluntatem applicandi, ſeu decretum Dei ſui ipſius obiectu eſſe non admittãt, atque eſſentia ſua ſui ipſius reflexiuũ decretum : quod implicatorium eſſe ſuprà patuit : verũ cũ poteſtas illa indifferens ad vtrumuis plena, & abſoluta, ſeu plene, & abſolute conſtituta applicatione decreti eſſentialiter claudat, nequit decretum illud in poteſtatem plenè, & abſolute conſtituutam ad vtrũuis ferri, quin in decretũ ipſum, tanquã in obiectum adæquatum, reflexè feratur : imò, cum applicatio illa per decretum, quod reliqua creata principia indifferentia eius poteſtatis indifferẽtis ad vtrũvis ſupponit, ad quorumque abſolutam exiſtentiam, & exigentiam præuiſam concipitur, conſtitutiuum vltimum, & quaſi forma vltimo conſtituens, & complens plenam illã, & abſolutam creatæ voluntatis poteſtatem ad vtrumvis ſit, illa ſolũ applicatio, ſeu decretum obiectum decreti illius eſſe videtur ſicut voluntas faciendi ſubiectũ, quod exiſtẽs ſupponit calidum, vel album ad ſolam productionẽ, & vnionẽ caloris, vel albedinis ſolum, aut ſaltem primario terminatur : quare ſolutio hæc non vitat eſſentialẽ decreti illius reflexionem ſupra ſeipſum : quã impoſſibilẽ arbitratur : ego vero reflexionem illam eſſentialẽ decreti illius ſupra ſe ipſum, tanquam obiectum, ſiue adæquatum, ſiue inadæquatũ impoſſibilem in primis non repuro : quin, cuicumque volitioni, & cognitioni diuinæ neceſſariam, vt ſæpe contr. 1. de ſcientia, præcipuè d. de obiecto materiali ; ius oſtendi, nec minus frequenter contr. 4. de voluntate monſtrabo : idque eorum diuinorum actuum ita proprium, & eſſentiale eſſe locis illis oſtendo, vt creatis actibus conuenire repugnet.

3. Suum nihilominus obiectũ aliud diuerſum directũ non deſicit iuxta noſtrum Herize. Nimirum negatio decreti ſubtrahendi concurſum ad alterum extremũ indifferentis poteſtatis, ereuim poſita indifferente poteſtate voluntatis plena, & abſoluta in genere cauſæ creatæ, eiuſque abſoluta exigentia decreti indifferentis liberum Deo eſt, cum illud concipere, & omittere citum decernere non concurrere ad extremum alterum indifferentis poteſtatis illius creatæ, quod decretum concurſus ſubtractiuũ omittit, tunc à Deo ex libertate contradictionis abſolute poſſet. Decretum ergo indifferens, qua omnipotẽtiæ applicatiuum eſt *decernere, vt non ſit decretum ſubtractiuum concurſus mei*, quo Dei

Dei actinitas, & omnipotentia voluntati creatæ, vt ea pro libito suo ad sibi cooperandum vtatur, manet applicata, quod pro sequentibus difficultatibus memoria tenenda est. Inquies inde decretum hoc indifferens æque in determinatam reliquetæ omnipotentiam, ad concurrendum ac Deum, atque ante illum omnipotentia, ac Deus erat: ergo vt ex indifferente actiuitate Dei, seu omnipotentia operetur voluntas creata, vel superfluit, vel nihil præstat decretum. Nego consequentiam: quia comprincipio extraneo, nisi adiuncto, & applicato aliud vti non potest; vt voluntas habitu, siue naturali, siue supernaturali, nec visus non vnita sibi obiecti specie. Etsi ergo omnipotentia de se indecretinata, & indifferens ad plures concursus, & eosdem ante decretum sit, & post illud, ante illud tamen ad eius vsum coniuncta, seu adiuncta voluntati creatæ non est, heati est post decretum adiuncta.

4 Instatur tamen, nam velle negationem decreti subtractiui concursus, non affert nili negationem nunus decreti: ex quo sonum intelligitur non impedita voluntas creata ad operandum, non autem positiue potens operari, quatenus ex parte potentiæ, & voluntatis diuinæ est, nili Dei potentia seipsa intelligatur applicata, ac promixe decretum applicatiuum superfluat. Nam inter hæc velle impediri ex parte omnipotentiæ de se non applicata, & velle illam applicare medium quidem est velle, nec velle impedire, seu subtrahere omnipotentiam a concursu, & cooperatione cum creata voluntate ad eius determinationem, & consensum; nec velle illam applicare, si id decreto, & voluntate positiua præstandum necessario sit vt solutio Herize nostri supponit, nec se ipsa applicita omnipotentia diuina creatæ voluntati est, atque ex diuersa libertate contradictionis decreto hæc a Deo concipiuntur, etsi ex eadem libertate contrarietatis liberi a Deo valeant, quo casu ex contraria oppositione decretorium alterum alterius negationem secundariò afferret, nempe decretum applicatiuum omnipotentiæ negationem decreti subtractiui omnipotentiæ ad cooperandum, & e contra, non autem alterius ex libertate contradictionis negatio, seu omissio alterius positione induxit. Quare, etsi Deus decernat omissionem, seu negationem decreti subtractiui omnipotentiæ, nihil decernit, quo formaliter, aut virtualiter decretum omnipotentiæ applicatiuum contineatur, sed cum quo recte componatur huius etiam omissio ac promissio, nisi negata Deo puræ contradictionis ergà suos actus libertate, contra veram nobis sententiam, sustineri ea solutio nequit, etsi vero tunc omissio decreti subtractiui omnipotentiæ non nisi positione contrarij decreti applicatiui sit, atque ex libertate contrarietatis posset induci, adhuc huius directum obiectum assignari deberet præter omissionem, seu negationem decreti subtractiui, quæ, etsi effectus, & necessarius decreti applicatiui sit, non autem eius obiectum.

5 Sed, etsi obiectum directum decreti applicatiui proximum minus recte assignetur ab Herize, nec debeat extra ipsum decretum assignari; quia non solum supra seipsum reflexiuè esse potest, sed & necessario sit, vt diximus tamè assignari facile potest obiectum aliud directum. Nempè volo omnipotentiam seu (quod idem in nostra sententia est) voluntatem meam quoad extra actiuam creatæ voluntati in linea creatæ causæ ad vtrumuis constitutæ, quæ voluntas seipsam nusquam vt obiectum directum habet, sed omnipotentiam, & creatam voluntatem, cui in linea agentis creati plene ad vtrumuis constitutæ illam vult diuersimodè per decretum illud respecte, nempe omnipotentiam, vt obiectum *quod*, & creatam voluntatem, vt obiectum *cui* illam vult: eaque voluntate, & decreto quod formalis applicatio est manet omnipotentia formaliter applicata, & ad vsum pro creatæ voluntatis determinatione sufficienter, & irreuocabiliter vnita, quæ absque ea solutione (vt exemplis habituum & specierum impressarum docebamus n. 3.) eius determinationi, quoad vsum subdita erat. Sunt in contractibus exempla obuia. In matrimonio quippe voluntas tradendi corpus vt obiectum *quod* alteri vt obiecto *cui* ad vsum, quin seipsam voluntas illa pro obiecto habeat matrimonium constituit atque ad vsum corpus alterum alteri formaliter applicat, & irreuocabiliter, quia perpetuus natura sua contractus est, atque in mutua hac voluntate alterius in alterum fundamentus & obligatio, per quæ, tanquam per effectus, tam hic, quam reliqui contractus (qui obligationis tantum non sunt) descriptiue definiuntur, qua doctrina cessant plurium Recentiorum difficultates, & subtilitates otiosæ in deligendo metaphysico obiecto primario & directo contractuum.

6 Adhuc tamen restat tertia difficultas, etsi enim ea subiectio habitui naturali, vel supernaturali eidem agenti, & supposito libero indistantium, neque ex se libertatem, vt eius libito, & determinatione ad cooperandum apti trahantur, intelligi possit; alit agentis suppositi, & libertate diuersi (cuiusmodi Deus, cuius que voluntas, dum per decretum illud determinata est) quo pacto trahi, eo adhuc decreto supposito, alterius libera determinatione ad cooperatio cui cum ipso queat, non ita facile concipi valet. Sed tamen quoad diuersam libertatem Dei eiusque voluntatis decreto illo omnipotentiæ applicatiuo ita concepto, vt concipi ab eo absolute nō potuerit exercita suppositum; ratione eius libera actio extrinseca, vel profectitia, vel permissiua iuxta Augustin, & Patrum doctrinam fit. Quod autem per illud decretum determinata Dei voluntas ad concursum, & operationem cum creata voluntate in consensum non maneat: non suadet vltenori determinatione ex parte sui ad eam cooperationem Deum, cuiusve voluntatem egere. Quia si antecedens sit contra debitum exigentiæ naturalis agentis liberi creati erit, eiusque libertatem; comitans autem quæcumque sit, subordinationem creatæ voluntatis, & potentiæ in liberè operātio non seruat: ac si efficax sit, multis titulis repugnat, vt vidimus q. 1 tota. Quare solum potest Deus circa liberas nostras actiones voluntarias, & potentiæ suæ exercitium per decretum liberū suæ omnipotentiæ applicatiuum, quoad eius actiuitatis vsum exercere; quo posito, nequit decretum concursus sui subtractiuum applicatiuo contrarium apponi nec Deo liberum aliud exercitium circa nostram actionem, & suæ omnipotentiæ vsum, & concursum in ipsam restat: sed nostro solum arbitrio, cuius determinationi, ad modum inditi, & in fidentis nobis habentis, ad operandum nobiscum, seu cooperandum trahitur æque vt lo libero ex parte Dei motu. Quod vero diuersum a nobis suppositum, & actiua virtus non insistens nobis sit, e t tamen nobis applicita, vt nostrum motum sequatur aut comitetur: quemadmodum (vt cum Lessio crassiori, sensibiliori tamen, exemplo rem exprimam) aer in organorum arca incumbens ad digiti motum tam hæc, quam illae tibia moueatur, tonumque vel grauiorem, vel acutiorem edit. Ex quibus ab inclusa subiectionis, & subditionis potentiæ, & voluntatis diuinæ ad humanam in operando euanescit. Siquidem ea subiectio ex libero decreto Dei venit, sicuti, & plures aliæ agendi obligationes, & subiectiones ex liberis suis decretis voluntate sua Deus subit; quas natura, ac non a voluntate sua libera turpe esse. subire: & si dicta penetrentur, cum ita subdi determinationi creatæ voluntatis sit, vt eius subordinatio naturalis diuinæ in operando sequatur, suo potius naturali dominio, & prima cui agentis liberi in operando ea necessitate cooperandi cum creata voluntate, quam creatæ voluntati seruit, cuius ad ipsum demonstratur seruitus subiectio: cum non, nisi ad præconceptum libere decretum, & nutum Dei, illa possit operari.

CERTAMEN III.

Tertia Conclusio.

1 TAndem dico: decretum hoc omnipotentiæ applicatiuum non esse de concursu suo adiunctum, neque ad illud affectiuè ferri, nec è genere suo, vt dici cert. n. 8. ex dictis d. 2. q. 3. cert. 4. à n. 6. sed nec ex specie vlla etiam decreti applicatiui, ad opus honestum. Probatur, quia & respectu operis honesti, ac meritorij vitæ æternæ positus homo in manu consilij sui, suoque arbitrio, & electioni relictus dicitur à scriptura, & Patribus: quibus verbis sola permissio vsus omnipotentiæ diuinæ significatur ex Patribus, non positiua eius vsus voluntas vlla: vt de voluntate applicatiua omnipotentiæ ad actionem prauam ostendimus vbi proximè. Secundò, quia titulo causæ primæ, & vniuersalis id solum decreto illo applicatiuo omnipotentiæ Deus debet velle, quo creaturæ egent, vt operentur dependenter à causa prima libera suos quoiuis effectus. sed ad id solum egent decreto applicatiuo omnipotentiæ per-

miſſiuo vſus illius, non autem proſecutiuo illius, vt patet ex dictis de decreto ad actionem prauam: ergo decretum applicatiuum omnipotentiæ, quoad eius vſum voluntati noſtræ titulo cauſæ primæ, eius vſus permiſſiuum eſt, non proſecutiuum, ad quoſvis effectus illud decretũ ſit. Tertiò probatur concluſio, & huius ſecundi euaſio præcluditur explicatione difficultatis apparentioris, quæ reſpectu actuũ honeſtorum nobis poſſet opponi. Nam, & hos amabiles, & amatos à Deo eſſe antecedenter ad ipſorum effectionem à creatura, vt dogma Patrum ſupponimus: ex eorum quippe intentione ac deſiderio dari à nobis gratiæ auxilia certum eſt, atque ſi ea auxilia efficacia ſint, non ſolum nobis à Deo deſiderantur, ſed in illis donantur. Sed inde probo concluſionem: quia, & intentio, & donatio auxiliorum ad ordinem ſupernaturalis prouidentiæ ſpectat: ergo non concipitur à Deo titulo cauſæ primæ, ſiue decreto neceſſario, vt cum creata voluntate concurrat, quod ad ſupernaturalem prouidentiam non ſpectat vrgeo. Quia ea intentio, & collatio mediorum, vt ſit actus honeſtus, præcedit natura ad decretum cauſæ primæ neceſſarium, vt voluntas creata operetur: ſiquidem, vt dixi, decretum hoc concipitur à Deo ex præſuppoſitione voluntatis abſolutè, ac plenè potentis in ſua linea cauſæ creatæ ad vtrumvis, quod ex auxiliis ex ea intentione actus honeſti potius habet: ergo affectus Dei in actus noſtros honeſtos decreto neceſſario ad concurſum ſupponitur, non autem affertur, nec niſi ſuperfluo, ex motiuo ſatisfaciendi muneri cauſæ primæ iterum decreto neceſſario ad operationem voluntatis actus honeſtus à Deo amaretur: ergo decretum hoc formaliter, quà tale, reſpectu vtriuſque extremi libertatis creatæ, ad actum etiam honeſtum, puræ permiſſiuum vſus omnipotentiæ ſuæ voluntati creatæ eſt. Conſtat inde hypotheſim ad futuritionem propriè conditionatam noſtrorum contingentium ac proinde ſcientiæ de illis mediæ obiectum (pro cuius accurata explicatione adeò fuſam controuerſiã poſuimus) ita conſtitui debere. *Si vocauero in talibus circumſtantiis Petrum, meamque illi omnipotentiam ad vſum circa conſenſum decreto meo applicuero, conſentiet.*

2 Oppones contra tertiam concluſionem proximam; omnipotentia Dei per nos idem formaliter metaphyſicè eſt, quod Dei voluntas: ergo nequit tendere omnipotentia Dei effectiuè in actum liberum noſtræ voluntatis, quin affectiuè tendat in ipſum; alioqui idem ipſum formaliter metaphyſicè in eundem terminum ferretur, ac non ferretur ſimul, quod implicat. Vnde infertur decretum indifferenter concurrendi ex parte ſua ad vtrumvis extremum poteſtatis indifferentis arbitrii creati ferri Deum, contra proximè dicta, vel addendum eſſe decretum, vel comitans vel antecedens, ſeu volitionem Dei inefficacem, quà in extremum, ſeu determinationem noſtram habendã determinatè feratur cõtra dicta à nobis n. 5, imo & ad concurſum ſuum ad noſtrum actum pravum, cum indifferentem poteſtatem arbitrij noſtri ad peccandum, & non peccandum voluntate ſua complet, atque abſolutè conſtituit; quod ſæpe abnuimus, & impugnauimus. Patet, illatio: quia nullo alio modo ferri Deus affectiuè in ſuum concurſum ad creatæ voluntatis operationes poteſt, vt opus eſſe, vt effectiuè feratur. Primò diſcurſu inferebatur. Secundò obijcitur, omnipotentia Dei formaliter metaphyſice eſt voluntas Dei, quoad vim affectiua: ergo cui repugnat applicari Dei voluntatem, quoad vim affectiuam, repugnat applicari quoad vim effectiuam, ſiue, vt omnipotentia eſt: atqui repugnat applicari voluntatem Dei creatæ noſtræ voluntati quoad vim affectiuam, vt ſcilicet per illam amet creata voluntas: ergo & repugnat applicari noſtræ voluntati creatæ voluntatẽ diuinam quoad vim affectiuam conſenſu noſtri, ſiue vt omnipotentia formalis; ni ab ipſo Deo qui voluntate illa ſua increata amare ſolus poteſt, quoad vim affectiuam per decretum concurrendi, ſiue indifferenter ad vtrumvis, ſiue comitanter, vel antecedenter determinatè ad determinationẽ, ſeu actũ voluntatis noſtræ efficiendum ſupponatur quoad vim affectiuam applicita.

3 Hæc ex noſtris principiis contra tertiam noſtram concluſionem. A poſtremo tamen orſus reſpondeo, diſtinguendo antecedentis partem illam eſt voluntas quoad vim affectiuam ei cuius voluntas eſt, aptoque, proinde illa velle, nempe Deo fateor, ei cuius voluntas non eſt, ac ſubinde incapaci, vt per illã velit, ſolumque capaci, vt vi eius actiua, & effectiua ad extra vtatur, nego antecedens, & ſimiliter diſtinguo conſequens, vnde ſubſumptum antecedens probans creaturam rationalem incapacem eſſe amandi voluntate diuina, vtendiuè illa quoad vim affectiuam, illa quoad vim effectiuam, & actiuam ad extra (reſpectu Dei cuius eſt cum vi affectiua formaliter eandem) vti non poſſe ſi ei ex Dei decreto applicetur, vti diuina plura Chriſti humanitati per vnionem hypoſthaticam communicata non eoſdem omnino effectus formales illi tribuunt, quos Deo ac Verbo cuius propria ſunt, etſi eodem indiuiſibili conceptu metaphyſico diuinum quodvis prædicatum habeat formaliter quidquid habet, & è genere quidem ſuo infinitum ſimpliciter per termini etiam extrinſeci denegationem, ideo autem humanitati vnitæ diuina eadem non tribuunt, quæ Deo, quia eorum effectuum capax ipſa non eſt, etſi ea tribuant, quorum capacem inueniunt, ita ergo, etſi Dei voluntas potentia affectiua, & effectiua ad extra eadem prorſus metaphyſicè formaliter ſit ac Deum cuius eſt potentem affectiuè, & effectiuè, ſiue omnipotentem in actu primo ſimul formaliter conſtituat, creaturam tamen rationalem, quæ affectiuæ virtutis voluntatis diuinæ incapax eſt, potentem affectiuè nec conſtituit, nec poteſt conſtituere, neque ad id voluntas diuina vllatenus à Deo applicari; applicatur vero decreto explicato quoad vim effectiuam, ac potentem ex Dei omnipotentia operari conſtituit alterius generis actibus voluntatis diuinæ eiuſmodi applicatione voluntatis, & arbitrij creati determinationi permiſſis, & ſubiectis, poſtrema ſecundæ huius obiectionis illatio ex primis eiuſdem hactenus ſolutis, nil habet firmitatis, nec aliunde, quam ex ratione obiectionis primæ iam diluendæ.

4 Ita ergo illam præcido diſtinguendo conſequens illationis: ergo nequit ferri Deus effectiuè Dei omnipotentia tenderéue in noſtrum conſenſum, & determinationem voluntatis creatæ, concurſumque ex parte ſua neceſſarium ad illam apponendam quin tendat, feraturque in illum affectiuè permiſſiuè fateor poſitiuè illum amando, nego conſequentiam; permiſſio enim actus diuinæ voluntatis eſt, tametſi in rem permiſſam poſitiuo amore & affectu proſecutiuo non tendens, ſed in obiectum aliud, quo voluntas creata potens abſolutè rem permiſſam efficere conſtituatur: vt patet in donatione auxilij ſufficientis ad actionem prauam: ſimiliter in præſenti permiſſio voluntatis diuinæ poſitiuam Dei voluntatem dicit, qua voluntatis ſeu quod idem eſt omnipotentiæ ſuæ actiuam ad extra virtutem quoad vſum applicat, creatæ voluntati, vt ea ſicut habitu ipſi infuſo vtatur, vt diximus, nec concurſum ſuum aliter voluntate ſua proſequi, at præparare debet, aut poteſt, etſi, qua ex Deo, eiuſque omnipotentia concurſus identificatus concurſui, & determinationi creaturæ malus non ſit, ſed prorſus honeſtiſſimus; cum tamen proſecutio concurſus, illius non complacentia ſolum, ſed deſiderium ſit, quod in obiectum deſideratum, vt reipſa eſt ferri debeat, quin ab executionis circunſtantiis, quibus vel honeſtatur, vel turpeſcit actio deſiderata, præſcindat, tametſi inefficax deſiderium ſit atque ex alia parte concurſus Dei indifferenter æquè ad actionem prauam, atque ad probam offerri arbitrio credito, atque apparari à Deo debeat, ſi ad vtrumvis concurſum ſuum poſitiua proſecutione, & affectu deſiderij, erga ipſum præparare deberet; vt illatio argumenti huius probat, proſequi poſitiuè actionem prauam, imo & ſæpe de facto in & ſub circunſtantiis quibus praua eſt, proſequi probaret, quod repugnat. Cum ergo vt muneri cauſæ primæ ſatisfaciat voluntas permiſſiua ſui ad vtrumvis concurſus, & omnipotentiæ ſeu virtutis, actiuæ ad extra voluntatis ſuæ ſit ſatis, vt abſurdum attactum ſuadet, eadem voluntate permiſſiua omnipotentiæ ſuæ ad vſum quemvis æque muneri cauſæ primæ ſatisfaciet, etſi ad actum non prauum, ſed honeſtum ſit, quin concurſum ipſum ſuum affectu proſecutiuo amare debeat, vt ex munere cauſæ primæ ſe gerat, imo neque ex eo munere ita illum proſequi poſſit. Hæc de primo hoc tomo de Deo vno ſint ſatis.

Digitized by Google

INDEX

Alphabeticus, generalis Rerum, & Verborum.

Vt omni lectorum vsui facili vno indice prouiderem, ea quæ in eo occurrunt, non vulgaria, & quæstionibus, cum Philosophicis, tum Theologicis, aliis decidendis vtilia, notatis ad marginem indicis Tractatibus diuersis obseruaui, ne eis singulis, vt cuiusque interest, inueniendis, Indicis totius lectione opus habeat.

C. Primum controuersiam. D. Disputationem. Q. Quæstionem. Prol. Prologum. Cert. certamen. N. numerum P. Paginam. notat.

A.

Logica. ABSTRACTA, & formæ denominantes primæ in quavis denominandi linea, cum concreta in eadem linea, concipiuntur, ac denominatum formale ex parte obiecti diuersum quàm, cum abstracta concipiuntur, & significantur, continent, & significant, sed modi formam concipiendi, & significandi tota diuersitas est. C. 1. d. 25. q. 1 cert. 3. n. 3 pag. 172

Physica. Actio physica nihil ab agente physico egreditur, & distinctionem de se non dicit, sed effectus tantus, vnicum ipse physicus effectus ab ipso, potest agenti physice identificari. ibi. cert. 3. num. 3. p. 174

Physica. Actio de se realem distinctionem à termino suo, vel effectu non dicit: quare identificari illi quandoque potest, quandoque agenti, non vero (processiones diuinas excipe) vnquam, quæst. 5. cert. 1. n. 9. p. 86

Anima. Actio, & operatio stricte agentis liberi propria est. C. 3. disp. 1. q. 3 cert. 1. n. 2 p. 438

Moralis. Actio de se prauia ex nullo honesto fine honestari potest. d. 1. q. 4 cert. 2. n. 2 p. 608
Nec nisi libere eligenda vt irrationabiliter operantem denominate possit, prohibetur, vllamve physicam inducat, aut in praxim ex obiecto trahit. quæst. 6 cert. 2. n. 5 p. 622

Logica. Abstracta, ie abstractis, & concreta de concretis aliis, in materia necessaria secus in contingenti prædicatione materiali enuntiari possunt. c. 2. d. 8. q. 2. cert. 4. n. 4 p. 380

Physica. Actiuitas conditionata ex parte termini, cum conditionis purificatio agentis entitati contradicit, est chimæra. disp. 2. q. 3. cert. 4. n. 3. p. 181
Vera actiuitas ad aliquem terminum in sua linea producendum, necessarium est, q. 4. cert. 1. n. 3. p. 178

Physica. Actiuitas unitatiua, & prioritas rationabilis metaphysica, prædicati vnius respectu alterius ipsis physice identificati requirit, vt unius, in quorum ipsum à prædicatis simulibus diuersum est physice eorum realiter actiuum, ipsisque natura realiter sit. cert. 2. n. 3. p. 179

Physica. Actiuitatis physicæ vnius ad aliud generalis regula assignari nequit, nisi experientia ostendat. num. 2. ibid.

Anima. Actus vitales creatos à solo Deo effici posse docent aliqui. C. 1. d. 1. quæst 6. cert. 1. n. 1. p.
Non posse longe est verius. cert. 2. n. 1. ibid.

Physica. Agens principate adæquatum formalia vel eminentiora illis, formaliter necessario continet & metaphysice prius, quam ei actiuitas respectu effectus adesse intelligatur formaliter. C. 1. d. 7. q. 4. cert. 2. n. 2. p. 129. & C. 2. d. 1. q. 2. certam. 2. num. 3. p. 164

Anima. Amor ob Dei bonitatem supernaturalis non esse nequit. C. 1. d. 5. q. 2. cert. 8. n. 5. p. 92

Amoris & scientiæ diuinæ, vt ille propter creaturas esse possit, hæc secus subtile discrimen nostrum, etsi nobis tandem non probetur. C. 2. disp. 7. q. 10. cert. 2. n. 7. p. 538

Amor bonitatis non præcedit necessarium amorem eius, quod ob ipsam amatur. quæst 5. cert. 1. n. 7. p. 359

Angeli. Astrorum futurorum contingentium species nec debitæ sunt, nec congenitæ nec contingentium Deo soli n. 5.
Sed solum eorum, quæ recte obeundo ministerio sunt necessariæ, cuique: quæ tamen non sint ipsis congenitæ. d. 5. q. 6. cert. 3 num. 4. p. 264

Iudiciaria. Astrologia naturalis incerta, & dæmonum oraculis fallacior. C. 1. d. 5. quæst. 3 cert. 2. n. 2.

Attributa diuina, Atriani negant, & Præpositiuus occulte. C. 1. d. 3. q. 1. n. 1. p. 38

Digitized by Google

Index

Et conſequenter qui præciſiones obiectiuas negant n.2. p.39
Ea expreſſe negaſſe Nominales dicuntur num.3. ibid.
Expreſſe negantes referuntur.n.4. ibid.
Mutuæ inclusionis eorum in eſſentia Patroni attributa negare conſequenter coguntur.n.5. ibid.
Eorum ab eſſentia obiectiua præciſio, num.6. ibid.
Ex dogmatibus Trinitatis cert.2. 40
Copioſe, & ſubtiliter aſſertis.n.6. 41
Ex S.Thoma,& Patribus.cert.3. 42
Mutua eorum, & eſſentiæ metaphyſica incluſio exploſa.cert.4. 44
Ab eſſentia, vt res à re, nec ſolum, vt modi à re metaphyſice differunt.n.6. 45
Eſſentiam metaphyſicam includere, vt vniuoca mutuo non claudantur, aliqui dicunt. q.2. cert.1, n.1.p.46
Non includere eſſentiam, verum oſtenditur.cer. 2.n.1. ibid.
Ex Patribus. n.2. 47
A ratione.n.4. ibid.
Entis ſubſtantiui metaphyſici rationem formaliter non imbibunt. cert.3.n.1. 48
Ex Patribus aduerſum etiam ſonantibus. n.2. ibid.
Ex ratione philoſophica. cert.4 49
Ex Theologicis, cert.5. 50
Non eſſe attributa formaliter intrinſece ſubſtantiue à ſe,vel ab alio,n.9 51
Attributa diuiduntur 1.in poſitiua & negatiua non in ſe, ſed vocibus & conceptibus noſtris, negatiua ſubdiuiduntur in negatiua definitione, quæ ſunt tria, & negatiua nomine qua plura poſitiua in pediſſequa entis, & in attributa vitalia. Item ex hypotheſi tranſcendentiæ aliquorum per attributa alia, in tranſcendentia, & non tranſcendentia diuidi dicitur. d.3.q.3.cert.vnico toto. 52
Eorum realis formalis ex natura rei, & inter ſe & ab eſſentia diſtinctio Scoti ſententia fuit, q.4. cert.1.n 3. 53
Et Scotiſtarum Ægydij Luſitani Fonſecæ, & Conimbricenſium, n.4. ibid.
Cenſuris miſſis reiicitur ex Patribus, numer. 5. 54
A ratione quia inutilis ad Patronorum intentum, cert.2.n.1. ibid.
Myſterium Trinitatis euacuat, & vniuerſale à parte rei Platonicum inducit,n.5. 55
Eorum inter ſe, & ab eſſentia realem virtualem diſtinctionem aſſerentes,q97.cert.1. 56
Negantes, annuimus,cert.2.n.1. ibid.
Euacuandæ difficultati identitatis extremorum ex eorum identitate vni tertio eſt inſufficiens, num.2. 57
Circulum nugatorium incurrit,n.6. ibid.
Compoſitionem independenter à noſtro intellectu (vti, & diſtinctio formalis realis ex natura rei) admittit,n 7. ibid.
Specialibus inter prædicata diuina neceſſaria, & communia, ea diſtinctio abiicitur, cert.3.num.1. 58
Nec niſi myſteriorum fidei compoſitio rationabiliter admitti coget,n.2. ibid.
Attributa diuina heterogeneam metaphyſicam, compoſitionem non reſpiciunt, q.6. cert.1. n.2. 59
Homogeneam admittere videntur aliqui aſſerturi,n.4. 60
Eis vero homogenea compoſitio ex prædicato diuini ex quo infinita ſimpliciter è genere ſuo ſunt repugnat,cert.3.n 1. 61
Obiectionibus occurritur,n.4. ibid.
Attributa nec bonitates,nec perfectiones ſecundum quid adhuc ſtricte loquendo, etſi quatenus partes bonitatem,& perfectionem ſimpliciter integrantes, tales vtcunque dicantur, diſp.7. q.3. cert.2. n.7. 128
Attributa, & reliqua diuina ſola identitate cum ſubiecto ei effectus formales communicant, d.6. q.2,cert.5.n.3.
Appetitus elicitus omnium ex naturæ inſtinctu eſt, & obiecti etiam ſupernaturalis, poſſibilitatem aliquo modo,materialiter ſaltem probat,C.1.d.5. q.3.cert.2.n.2. 95 *Anima.*
Auxilij efficaciam à futuritione conditionata conſenſus noſtri omnes eſſe aiunt, etſi extrinſeca alia vocationi ad congruitatem quandoque adiungant,C.3. d.3.q.5.cert.4.n.9. 426 *Gratia. Auxilia.*

B

BEatorum claritas corporis iuxta plures ſupernaturalis quo ad ſubſtantiam non eſt, C.1. d.7. q.1.cert.5.n.4. *Beatitudinis*
A viſu corporeo ſupernaturaliter eleuato videretur, etſi ſupernaturalis eſſet, fors & à non eleuato tametſi imperfectius. ibid.
Beati in Deo, vt medio creata non vident, quia poſſibilia omnia repugnanter viderent, C.2. d.7. q.2.cert.4. 345 *Viſionis beatifice.*
Bonitas per defectus, ſeu mali defectum bene explicatur,C.1.d.7.q.2.cert.1,n.1. 123 *Metaphyſica.*
E generali conceptu relatiua non eſt. In abſolutam & relatiua diuiditur:item in primariam quæ ad eſſe, & ſecundariam, quæ ad bene, ſeu commode eſſe ſpectat ;item in primariam phyſicam. Et metaphyſicam. ibid.
Primaria in phyſicam, & metaphyſicam. ibid. *Metaphyſica.*
Cum ente alterutro conuertitur; atque, vt ens in ſimpliciter, & abſolute talem, & talem ſecundum quid. Illa entibus totalibus directe ad prædicamentum ſpectantibus conuenit, hæ partialibus in vtrauis lineat,n.2. 124
Bonitas primaria ſeu entis metaphyſici ſubſtantiui prædicatis differentialibus ratio non competit. ibid.
Bonitas ſimpliciter idem ac perfectio, non vero & idem ac entis paſſio,q.3.cert.4.n.3. 126

C

CArentiæ contingentes rerum non ſunt nolitio efficax Dei de exiſtentia rerum, quas amouent,C.1.d.8.q.6.cert.1.n.1. 149 *Metaphyſica.*
Nec diſiunctim nolitio præfata, vel poſitiuum aliquid creatum n.1. ibid.
Nec nolitio,vt coniuncta ſcientiæ de rei non exiſtentia eſſentialiter veræ,n.2. ibid.
Nec relatio poſitiua ad vltimum determinatiuum non exiſtentiæ rei ſiue hoc Dei nolitio ſola, ſiue ſcientia eſſentialiter vera. ibid.
Nec ſunt res poſſibiles conoscantes veras propoſitiones negatiuas exiſtentiæ rerum, nec formæ, ſeu res oppoſitæ, quæ negatiuarum propoſitionum fundent veritatem,n.4 & 5. 149.150
Nec tenuiſſimum & exile, ſiue abuſiuum eſſe poſitiuum, quod alij erroneè fingunt,n.6. 150
Sunt ergo carentiæ contingentes realiter formaliter purum non eſſe verum, & nihil ex ratione Theologis, & Patribus,cert.2. ibid.
Nihil diuinum eſſe poſſe ſpeciatim probatur, *Phyſica.*
cert.3.155.cert.155.cert.5. 156
Cauſarum phyſicarum infinitus proceſſus, & circulus mutuæ cauſalitatis in eodem genere demonſtratur impoſſibilis, d.1.q.3.cert.1.n.4. p.13. & n.9. 14
Non cauſari ab vllo eſt eſſe à ſe, & ceterorum ſubinde cauſam ſecus ab aliquo determinato non cauſari. *Phyſica.* ibid.
Cauſa adæquata actiua ex præcontinentia effectus præciſe non tollit, quod ex hoc, & ipſa maius, & perfectius quid formaliter reſultet, cert.3.n.4. 16
Cauſæ metaphyſicæ continentia eminentialis accidentium metaphyſicorum puræ rationis eſt; ſed tamen ex his, & illa metaph,ſicæ quid maius, quam *Phyſica. Eiuſdem.*

Digitized by Google

quam causa est, d.3.q.2.cert.5.n.4. 50
Vti & maius physice ex effectu, & causa physica ipsum continente præcise attenta continentia, num.5. ibid.

Eiusdem. Causæ actiuæ essentia stat in virtute influendi esse in effectum.n.8 51

Eiusdem. Causæ actiuitas respectu effectus posterior metaphysicæ est, quam huius præcontinentia in illa, d.7.q.4.cert.1.n.2.129. & C.2.d.1.q.2.cert.2.n.3. 166

Causa actiua adhuc creata respectum transcendentalem ad effectus possibiles habere non euincitur. C.1.d.5. qu.4.cert.2. numer.6. p.101.& C.2. d.2.q.3.cert.3. 379

Vbi nec ex respectu probari eius ab effectu distinctionem ostenditur. ibid.

Nulla causa partialis siue eiusdem, siue diuersi generis ad prius concausæ alterius partialis respectu effectus spectat, C.2.disp.6.p.1.cert.10.n.8. 317

Anima. Causæ liberæ indeterminatio, ad effectum huius;in seipso determinationi siue in statu conditionato, siue absoluto non obest. d.5.quæst.2. cert.8. n.6, 240.certam.10.num.2, 242. certam.11. numer.2. 244

Physica. Causæ primæ motio voluntati creatæ ad bonum in communi prosequendum quoad speciem solum, non quoad exercitium prædeterminat, nec est aliud, quam ipsius voluntatis productio, C.3.d.1. q.3.cert.2.n.7. 480

Sicuti nec causæ primæ præmotio physica respectu causarum naturalium ab earum productione non differt,n 8. ibid.

Anima. Physica. Causæ liberæ definitio *(qua positis omnibus requisitis ad operandum potest non operari vel operari oppositum.*

Lumine naturæ impotescit, quæst.7.cert.1.num.1. 501

In dubium à Caluinistis, imò, & à Thomistis aliquot Dominicanis, n.1. ibid.

Patribus, Philosophis,& Theologis probatissima, num.4. 502

Et dubitatoribus ipsis demum,n.6. 503

Eius bonitas demonstratur n.7. ibid.

Nec addendum sublatis impedimentis,vel,*iisdem eodem modo, seu uniformiter perstantibus*, n.12. 504

Nec quod requisita posita, nec sint, nec fuerint in potestate causæ liberæ,n.13 505

Physica. Mutua causalitas, in causis quæ non, nisi vt existentes, absolute causant, repugnat, cert.10. num.2. 503

Secus si earum altera existentiam absolutam non requirat,ibi.& n.5. 531

Nec primam inter habitum, & actum charitatis Doctor Societatis vllus admittit,n.12 534

Physica. Causalitas moralis non stat præcise in physico influxu in actum, ni vel illum determinet, vel influens, velit, vt fit. d.2.qu.4. certam.4. numer.7. 617

Physica. Causa indifferens de se principium proximum determinationis ad vnum esse potest,C.2,d.7.qu.2. cert.3.n.2. 342

Moralis. Causidici, & Concionatores ratione ipsis infirma captui tamen iudicis, vel audientis accommodatiore, vt iustitia clientis, vel veritas suadeatur, vti licite possunt, & quandoque debent, C.2.d.1. q.2.cert.3.n.2. 166

Anima. Cognitionis quoad an est, & quoad quid est, distinctio apte explicata C.1.d.1.q.1.cert.4.num.5. P.5

Anima. Cognitio nulla reddit subiectum cognoscens, ni capacitas, seu potentia cognoscitiua in ea linea ex parte subiecti supponatur, C.2.d.1.q 2. cert.3. num 4. 167

E Conceptu suo distinctionem realem à suo obiecto non dicit: sed ex prædicato creatæ; quare increata scientia Dei seipsam, vt proprium obiectum haberi specialiratione monstratur, d.2.q.5. certam.1. numero 19. 187

Cognitio rei in alio dupliciter est, velut in medio, velut in specificatiuo, disp.4. quæst.3. cert.1. n.1. 208

Pure apprehensiua cognitio obiectum materiale terminatiuum solummodo habet, iudicatiua motiuum vlterius obiectum habere debet,cert.3. num.1. 209

Cognitio entis rationis creata ipsi tanquam termino non, vt causæ essentialiter connectitur, vt actio effectui, q.3.cert.3.n.2. 218 *Anima.*

Cognitio intuitiua relationis realis transcendentalis intuitionem termini, nec dicit, nec nallatenus inducit, d.7.q.1.cert.1.n.3. 335

Cognitio abstractiua obiecti perfectior, & suo modo clarior ad plura; ipsi non solùm remotiora, sed æque proxime coniuncta obiecta cognoscenda mouet, ac determinat intellectum, q.2.cer.4. n.4. 346

Secus cognitio intuitiua respectu æque immediatorum in eius obiecto, & medio cognoscendorum,n.6. ibid.

Comprehensio scholastica acceptione Patribus fors in mentem non venit,C.1.d.5.quæst.4.cert.1.n.1. p.99. cert.3.n.2 103 *Anima.*

Eius tamen definitio: visio, *qua nihil rei latens videntem*, explicatur recte.cert.2. n.1. 101

Comprehensio sui, & creaturarum Deo adest, quin se in illis, vel illas in se, vt medio cognoscat,C.2. d.7.q.1.cert.2.n.2. 337

Concreta substantialia communia substantiæ accepta nil de ses aliud,quam abstracta sua significant, C.1.d.2.q 3.cer.2.n.7. 33 *Logica.*

Ex igne vero, aut synecthegorematis adiunctione aliud significare possunt;nempe personam, q.4. cert.2.n 6. 35

Concursus immediatus Dei ad omnia creata demonstratur, C.1.d.8. quæst.1. certam.1. numer.3. 131

Nec solum ad prædicatum entis in eis inclusum, vt malè ab aliquibus intelligitur,S.Thom.num.6. 132 *Physica.*

Concursus creatiuus Dei proprius, & creaturæ adhuc, vt instrumento indelegabilis, d.4.q.6.cer.3. n.3 82

Concursus Dei cooperationi voluntatis identificatus, etsi non natura, vero aliquo sensu est cooperatione voluntatis creatæ prior, C.3.d.1.q.7.cert. 13.n.2. 543

Consequentia à parte ad totum, & à singulis ad omnium collectionem, & è contra in his, quæ à quantitate,vel continua, vel discreta, siue vera, siue imitatiua abstrahunt euidens est, C.1.d.1.q.3. cert.3.n.7. 16 *Logica.*

Conseruatio creatorum à Deo de fide est, d.9.q.1. cert.1.n.5. 159 *Physica.*

Creata omnia in fieri & conseruari immediate à Deo essentialiter pendere fidei, & Philosophis etiam consonum; tametsi quoad fieri immediatè à Deo temere id Durandus neget, non tamen in conseruari,n.2. 158 *Physica.*

Nec nisi negata immediata dependentia à Deo in fieri, negare immediata creatorum à Deo conseruatio potest,n.3. ibid.

Constitutiua specialia rerum earum ab aliis distincta sunt,d.8.q.3.cert.1.n.8. 147 *Metaphysica.*

Contractus Matrimonij, & aliorum (in quibus de obiecto directo inutilibus subtilitatibus multum à Recentioribus laboratur) obiectum directum, assignatur, C.3.d.3.q.2.cert.2.n.5 *Moralis.*

Contritio effectiua in Deum conuersio, & iustificatio formalis nec solum affectiua necessario est, C.1.d.8.q.6. cert.3.n.6. 154 *Grat.iustific.*

D

DEmonstratio, *in quia*, seu à priori, & *propter quid*, seu à posteriori, adæquatè diuiditur alio Recentiorum à simultaneo demonstrandi *Logica.*

Index Rerum,

membro reiecto, C.1.d.1.q.2.cert.1.n.4. 7
Ex neceſſariis non entitatiue, ſed verificatiue debet procedere, cert.2.n.7. 8
In eius antecedente veritas concluſionis apprehenditur, non iudicatur. ibid.
Dei exiſtentia ſupponenda potiùs Theologis, quam diſputanda, d.1.prol. 1
Beatis per ſe nota, q.1.prol. 2
Viatoribus etiam per ſe notam aliqui cenſent, cert.1.n.2. ibid.
Saltem ſub conceptu cauſæ primæ, & gubernatoris mundi cenſent alij extra rem, ibid.
Vbi, & deinceps confutati per ſe nota viatoribus Dei exiſtentia non eſt, cert.2.n.1. 3
Vbi malæ aliorum probationes reiectæ, ſolidiores adhibentur, n.3. ibid.
Oppoſitis pridem occurritur, cert.3. nouis, cert.4. p.5 4
Eſt à Beatis indemonſtrabilis, q.2. cert.1.n.3. 7
Qui Et quo modo Dei exiſtentiam demonſtrabilem affirment, vel negent, n.5. ibid.
Non eſt demonſtrabilis à priori, cert.2.n.1, ibid.
A poſteriori demonſtrabilis eſt, n.3. 8
Nec ſine temeritate philoſophica, & Theologica negabitur, n.4. ibid.
Obiectiones diſjectæ, n.6. ibid.
Demonſtrationes quatuor, ad quas tandem reliquæ reducendæ, vt conuincant, q.3.cert.2. 14
Ariſtotelica de primo motore eſt, prima ex quatuor, paſſiue accepta non probat, cert.3.n.2. 16
Fulcris etiam Recentioris adiuta, n.4. ibid.
Probatio S.Th. ex gradibus entis perfectioris, & perfectionis Recentiorum noſtrorum admixtis demonſtratio non eſt, n.6. ibid.
Nec aliæ ex Anſelmo, Vaſquez, & Molinæ, n.9. 17
Dei eſſentia. Peculiares Antonij Perez, & Nouiorum reiectæ, cert.4. ibid.
Ignorantia exiſtentiæ Dei, *Vide verbo ignorantia.*
Phyſica, philoſophica, & Theologica formalis, & virtualis, neſcio quæ, malè à recentioribus explicatur, & defenditur, d.2.q.1.cert.1. 23
Phyſica philoſophica, ſolis & cunctis communibus conſtat, cert.1.n.1. 24
Etiam contingentibus, n.2. ibid.
Theologica perſonalibus etiam, n.4. ibid.
Pro his à ratione, n.6. 25
De eſſentia metaphyſica philoſophica Dei opiniones ad decem reducuntur, q.2.cert.1. ibid.
Solo prædicato entis à ſe cõtinetur, cert.2.n.1.17
Ab obiectione difficili liberatur, n.2. ibid.
Probatio 2. à ratione, ſeu primæ à ratione vnicæ explicatio, n.5. 28
Ex Patribus, n.6. ibid.
Ab aliarum ſententiarum excluſione, vbi obiectionũ ſolutio, & in aduerſarios regellio, cert.3.ib.
Eſſe actu à ſe ab eſſentia metaphyſica philoſophica Dei aliqui excludunt, q.3.cert.1.n.2. 31
Includitur tamen: probatur ex ſcriptura, n.3. 32
Ex Patribus, n.4. ibid.
A ratione ſubtili, & multiplici, cert.2. ibid.
Eſt quippe qua ens à ſe negationis ſiue formalis excluſio, n.3. 32
De eſſentia metaphyſica Theologica Dei opiniones, q.4.cert.1. 33
Eſſentia metaphyſica Theologica Dei concreto nomine *Deus* ſignificati non clauditur, quia perſonalitatem adhuc vage includit ſpecialj, & ſolida ratione probatum, cert.2. 34
Arduæ obiectioni ab abſurdis firma, & ſubtilis ſolutio, n.5. ibid.
Eſſentiam logicam Dei ex communitate prædicatorum eius cum creaturis qui doceant, qu.5. cert.1.n.1. 35
Neganda eſt ex principio aduerſo, n.3. ibid.
Imbelles probationes aliquorum, n.4. ibid.
Solidæ ab authoritate, cert.2. 36
A ratione, n.5 ibid.
Nonnullo intrinſeco prædicato Deus conuenit cum creaturis vniuoce, cert.3.n.1. 37
Leuis probatio ibi reiecta, ſolida, n.3. ibid.
De relatiuis ſpecialis alia datur, & explicatio Damaſceni, n.4. ibid.
Extrinſecis, & aduentitiis conuenit cum creaturis Deus, n.6. 38
Dei ſupernaturalitas ipſum proſſus à natura excludit, d.5.q.2.cert.4. 82
Dei æternitas eius eſt immortalitas, d.6.q.4. prol. 115
Negata ab Aureolo falsò dicitur, eſtque de fide, cert.1.n.1. ibid.
Idem formaliter, quod explicatius per extrinſeca ſempiternitas dicit, n.2. ibid.
Recte à boëtio definita, *interminabilis vitæ tota ſimul, & perfecta poſſeſſio.* n.3. ibid.
Nec vox perfecta, aliquid ſupra tota ſimul addit, n.4. ibid.
Nil rationis importat, nec menſuræ actiuæ, aut paſſiuæ reſpectu ſui, vel alterius, n.5. ibid.
Dei æternitas, n.8. 116
Speciale Dei attributum nulli creaturæ communicabile, cert.2. ibid.
Infirma probatio, n.2. ibid.
Solida, n.3. 117
Eius ab æuo, & creata duratione ex, & per æternitatem diſcrimen, n.4. ibid.
Contra eius à reliquis attributis differentiam ſatis apparentes obiectiones, cert.3.n.1. ibid.
Solutiones, n.4. ibid.
Differt ab immutabilitate, quod hæc à materia præcindit æternitas, materialem durationis concernat, n.5. 118
Dei vnitas, ſimplicitas, & incompoſitio, ſeu realis omnium diuinorum identitas ſumma eſt, quæſt.5. cert.1. ibid.
E perſonarum numero non imminuta; ſed maximè commendata, n.4. 119
Vnitas numerica Dei eſſentiæ ſuæ à rudioribus ſolum Philoſophis, & Hæreticis negata, cert.2.n.1. ibid.
Eſt de fide, n.3. ibid.
Demonſtrata à priori, cert.3.n.3. 120
Et ex comparatione Dei ad creata, cert.4. ibid.
Vtraque vnitas, & eſſentialis numerica & entis paſſio attributum Dei eſt, n.5. 121
Dei veritas paſſio entis ipſi ex fide, & ratione adeſt, d.7.q.1.cert.1.n.4. 122
Et ſumma, cert.2.n.1. ibid.
Et paſſio, ac ſpeciale eius attributum contra obiectionem ſubtilem, cert.2.n.3. 123
A reliquis attributis diuerſum, n.5. ibid.
Dei bonitas primaria ipſi adeſt, abſoluta, & ſumma, q.2. cert.1.n.4. 124
Vt attributum ab eſſentia diuerſum, cert.2.n.3.
Et ab aliis attributis, n.5. 125
Dei perfectio ſimpliciter talis attributum eius eſt, quæſt.3.cert.2.num.1. 127
Ac citius perfectio ſimpliciter ſimplex, n.2. ibid.
Et per eſſentiam talis Deo conuenit, n.4. ibid.
Creatis repugnat, n.5. ibid.
Diuinæ à creata perfectione differentiæ, n.3. ibid.
Perfectio ſimpliciter & ſimpliciter ſimplex, & ab eſſentia, & ab aliis attributis ex æquo metaphyſice differunt, n.6. 128
Dei vita viuens in actu primo, verum reale intentionale Deus ex fide eſt, q.4.cert.1.n.2. 129
Demonſtratur, n.3. ibid.
Et iterum n.4. ibid.
Eſt ſumme, & infinite viuens, demonſtratur, cert.2.n.1. ibid.
Subtilis euaſio præcluſa, n.2. ibid.
Demonſtrationis reliquæ, n.3. 130
Id per eſſentiam phyſicam Deus eſt, non per metaphyſicam, n.4. ibid. A qua, & reliquis diuerſum attributum oſtenditur, n.5. ibid.
Dei omnipotentia Philoſophis nota, ab Auicenna, d.8.q.1.cert.1.n.2. 131
Eſt de fide, n.2. ibid.
Demonſtrata, n.3. ibid.

& Verborum.

Ex ſuppoſitione connexionis cum poſſibilibus: Creatis difficultas grauis de connexionis termino, cert. 2. n. 3. 133
Expeditur, n. 5. ibid.
Cum illa, tum reliqua diuina eis ioconnexa, ab eiſque prorſus abſoluta ſunt, qu. 3. cert. 1. num. 3. 138
Sophiſmata Recentiorum aduerſariorum detecta, cert. 2. 139 & 3. 141
Dei omnipotentia diuinumve aliud poſſibilitas creaturarum non eſt, q. 4. cert. 1. n. 3. 143
Sophiſmata eorundem deprehenſa, certam. 2. 144
Omnipotentia diuinumve non eſt impoſſibilitas formalis impoſſibilium, q. 5. cert. 1. 146
Recentium paralogiſmi detecti, cert. 2. 148
Nec eſt carentia rerum contingentium, q. 6. cert. 2. p. 150. & cert. 3. 153
Dei voluntas contradictioni etiam libertate gaudet, cert. 4. n. 1. 155
Et n. 4. ibid.
Dei Dominium in proprietatis, & iuris diuiditur, & proprietatis definitur, ac in omnipotentia fundatur, etſi ad poſſeſſionem rerum exiſtentia, & à Deo productio ſeu prima, ſeu conſeruatiua requiratur, & ex parte ſubiecti capacitas, quam ſolus gradus rationalis formaliter præſtat, d. 9. q. 1 prol. 158
Dominium proprietatis in omnia creata competit Deo ex fide itrictiſſimum in ſola rationalia, cert. 1. n. 1. ibid.
Eorum productio, & ſeruatio rerum eius dominij tituli communiter cenſentur, & dati videntur ab ſcriptura, n. 2. ibid.
Sed intelligendum, iuxta iam dicenda Gubernatio, Redemptio, & vltimi finis ratio titulo eius dominij non ſunt, cert. 2. n. 1. 160
Nec creatio, & conſeruatio, quæ actus, & exercitium eius dominij in ſola omnipotentia fundati, & præſuppoſiti ſunt, illudque proinde demonſtrant, n. 3. ibid.
Abſolutum eſt à rerum poſſibilitate, atque vltra poſſibilia extenditur, etſi, vt ſubdantur in ſe requiratur rerum poſſibilitas, & ad exercitam poſſeſſionem, exiſtentia, quæ extrinſeca dominio Dei ſunt poſſuntque extrinſecus compleri, n. 5. 161
Eſt attributum à reliquis diuerſum, & ex parte adhuc indicabile, n. 6. ibid.
Dominij intrisdictionis definitio, & diuiſio in ſubordinatum, & non ſubordinatum, in aliquo ordine ſolum, & in nullo ordine ſubordinatum, prorſuſque abſolutum, & ſupremum Dei proprium, q. 2. prol. ibid.
Deo competere ex fide eſt, certam. vnico, num. 1. ibid.
Ex illo poteſt independenter à materiæ diuiſibilis magnitudine aliquid ſub mortali prohibere, n. 2. ibid.
Eius tituli infinita excellentia eſſentiæ, ſcientiæ, voluntatis, & omnipotentiæ ſuæ in actu primo ante operationem, n 3. ibid.
A creatis adhuc poſſibilibus prorſus abſolutum, neque ex parte adhuc abdicabile, n. 4. 162
Dei ſcientia, & omniſcientia etiam barbaris nota, & ſupponenda, quam diſputanda, C. 2. d. 1. q. 1. cert. 1. 163
Eius exiſtentia eſt de fide, cert. 2. 164
Quomodo eius exiſtentiæ poſſumus ex fide primo aſſentiri, n. 5. 165
Per ſe nota ſcientiæ Dei, exiſtentia non eſt, eſt; eſt naturalis luminis rationis principiis proxima, q 2 cert. 1 n. 1. ibid.
A poſteriori euidens, n. 2. ibid.
Et à priori multiplicitter, c. 2. ibid.
Nulla eius demonſtratio de fide eſt, cert 3. n. 2. 166
E Dei ſpiritualitate non demonſtratur, q 3 cert. 1. 167
Nec in deductis Soarij. Et aliorum diſcurſibus, cert. 2. 168
Dei vera & propria potentia intellectiua, negatur à pluribus, d. 2. q. 1. cert. 1. n. 1. 170
Affirmatur ab aliis, n. 2. ibid.
Male probatur ibi, ac deinceps. Probatur ſolide ex ſcriptura, Ariſtotele, & Patribus, certam. 2. 171
Negans ſententia temeraria cenſetur à noſtro Ruiz, num. 5. ibid.
Concrete poteſt intelligere, periculoſe negabitur, cert. 3. n. 2. 172
Ex quo prædicato potentiæ veræ potentiæ intellectiuæ Dei probatio efficax prima ibi. & num. 1. ibid.
Ex prædicato proprie intelligentis probatio ſecunda, n. 3. ibid.
Vbi apparens euaſio confutata, n. 4. ibid.
Tertia ex prædicato entis à ſe, n. 5. 173
Quarta ex prædicato viuentis diuino, certam. 4. ibid.
Quinta, quod ſit ſine imperfectione, perfectio, vbi obiecta negantibus imperfectiones in vmbras eunt inanes, cert. 5. 174
Eſſentiam metaphyſicam Dei potentia intellectiua non intrat, ſed ſequitur, n. 1. ibid.
Phyſicam realem prioritatem reſpectu ſcientiæ communis non habet, q. 2. cert. 1. n. 1. ibid.
Eſt fidei proximum, n. 2. 175
Nec admiſſa etiam reali virtuali earum diſtinctione, citra periculum ea prioritas abſolute defenderur, cert. 2. n. 7 177
Realis formalis ex natura rei, & realis virtualis inter eas prioritas à nonnullis aſſeritur q. 3. cer. 1, ibid.
Neutra datur reſpectu ſcientiæ, & actus neceſſarij in vitali potentia diuina intellectiua (& idem de volitiua) cert. 2. 179
Vbi decentiorum aduerſæ rationes diſiectæ. Nec reſpectu actus contingentis, cert. 3 179
Realis virtualis prioritas inter hæc ab Artubale excogitata repellitur, cert. 4. 181
Prioritas metaphyſica potentiæ intellectiuæ, & volitiuæ ad ſuos actus aſſeritur, quæſt. 4. certam. 1. n. 1. 182
Et vera etiam realis intentionalis, n. 4. 183
Potentia, actiuitas, & prioritas realis intentionalis, ad ſuos actus eſt, poteſtas verſandi vere, ac omni rationis fictione ſeclusa, circa aliquid intentionaliter, id eſt repreſentative, vel affective quin aliquid realiter denuo in rebus, ſed ſolum intentionaliter diuerſum apponat. 184
Potentia intellectiua, aut volitiua, & formalis, & radicalis Deo adeſt, n. 8. ibid.
Scientia Diuina diuina omnia (etiam ipſa ſcientia formaliter ſumpta) obiectum proprie ſunt, q. 5. cert. 1. n. 1. 185
Probatur à n. 3. ibid.
Ad ſcientiam, & omniſcientiam ſpecificandam creati obiecti conſortium non admittitur, cert. 2. n. 2. 187
Qui obiectum vero reſpectu ſuæ ſcientiæ veram prioritatem realem Deus non habet, n. 7. 188
Formale ſpecificatiuum adæquatum ſcientiæ diuinæ ei eſſentia metaphyſica eſt, ſeu veritas in eſſendo reliqua materialiter ſolum & identice (excipe perſonalia & contingentia diuina) n. 8. ibid.
Ratione ſolius omnipotentiæ Deum primarium obiectum, & ſpecificatiuum ſuæ ſcientiæ aſſerunt male nonnulli, cert. 3. n. 3 189
Peius alij creaturam, quamvis ſcientiam Dei, de ipſa ſpecificare docent, certa eodem. ibid.
Nullam ſpeciei impreſſæ rationem de ſe etiam ipſo ſcientia Dei adhuc metaphyſice ſupponit, q. 6. cert 2 n. 2. 193
Nec vt ad creata extenditur, n 8. 194
Scientia Dei erga ipſum verſatur ex fide, diſp. 3. quæſt. 1, certam. 1. 195

Index Rerum,

Circa omnia diuina coniunctim, & identice ſumpta,cert.2.n.1. 196
In ſeipſis abſque medij, aut determinatiui alicuius neceſſitate,n.3. 197
Quodvis eorum, præciſione ſolum formali admiſſa, præciſe ab aliis (vt in ea opinione de aliorum obiectorum præciſione admittitur à Deo cognoſcetur,q.2.cert.1. 197
In opinione obiectiue præſcindentium de cognitione diuina vnius prædicati diuini præciſe obiectiue ab aliis ſententia triplex,n.5. 198
Repugnat ſcientiæ Dei obiectiua præciſio, etſi non repugnat viſioni beatæ,cert.2.n.1. ibid.
Speciales noſtræ probationes,n.2. ibid.
Et pro attributis præſertim,n.5. 199
Speciales difficiles obiectiones ſolutæ, C. 3. ibid.
Scientia diuina Deum poſſibilem, præciſiue adhuc, non repræſentat,q.3.cert.1.n.4. 201
Nec diuinum quid futurum durationc, niſi per diſſenſum,cert.2.n.1. ibid.
Secus origine futura, vt perſonalia,n.5. 202
Et intentionali reali poſterioritate futuros actus diuinos, & neceſſarios, & contingentes, numer.8. ibid.
Scientiam Dei, vt ſeipſam repræſentet reflexa alia formaliter diuerſa per conſequenter aiunt, & male,q.4.cert.1.n.1. 203
Vt inconſequentiam vitent alij infinitum proceſſum ſcientiarum reflexarum formaliter diuerſarum in Deo male admittunt,n.2. ibid.
Seipſa formaliter ſumpta ſui ipſius formalis repræſentatio ſpeciali rationi probatur, certam.2. ibid.
Scientia Dei poſitiua creata, ex fide repræſentat, ex philoſophis cunctis, ac demonſtrationibus, d.4.q.1.cert.1. 204
Ab errore aduerſo Ariſtoteles vindicatur, cert.2. n.1. ibid.
Scientiæ Dei à creata diſcrimen, quod hæc ab obiecto materiali repræſentato ſpecificetur,ſecus illa. Ratione ſtatuuntur,n.4. 205
Scientiam Dei ad omnia creata ſublunaria ſcilicet, & adiecta non extendi,error Philoſophorum aliquot fuit, à quo liberatur S.Hieron.q.2.cert.1. 205
Extendi ad omnia etiam ſublunaria; & obiectiſſima fidei, & Philoſophorum eſt dogma,certam.2. num.1. 206
Demonſtratum,n.2. 207
Quoad individuationes ex fide, & demonſtratione,n.4. ibid.
Abſque vlla confuſione,n.5. ibid.
De eius ſpecificatiuo, qua creata repræſentat ſententia dilucide Doctorum,q.3.cert.1. 208
Secundum ſeipſa, non in ſeipſis ſpecificatiue à Deo cognoſcuntur,cert.2.n.1. 209
Etſi in ſeipſis,vt obiecto formali motiuo cognoſcantur,cert.3.n.1. ibid.
Eius ratio,n.4. 210
Dei ſcientiæ & apprehenſionis, & iudicij de obiecto duplex formalitas, ibi,& n.5.
Nec à creatura, quæ obiectum formale motiuum iudicij Dei de ipſa eſt ſpecificatur,n.6. ibid.
Creata in ſeipſis immediatiter (eſto mediatiter poſſet) repræſentat,cert.4. 211
Adæquata ſpecificatione à Deo,& ſui, & omnium comprehenſio, & omniſcientia, & viſio beatifica formaliſſime euadit, inde plura verba, & generationes à diuinis abiguntur,n.5. ibid.
Scientiam de negationibus contingentium Deo, qui negent, q.4.cert.1.n.1. 212
Alij reflexam ex priuatione ſcientiæ rerum, quas remouent,n.2. ibid.
Alij directam de illis veſtitis tamen ente rationis, num.4. ibid.
Alij ſolum habitum, per habitus tanquam media, ibi. & n.5. ibid.
Eas tamen ſecundum ſe, & in ſe immediatiter ſcientia diuina repræſentat iudicatiue per diſſenſum ſolum,n.6. ibid.
Nec poteſt per habitus, vt media repræſentare, ibid.
Omne genus mali phyſici, metaphyſici moralis, pœnalis in ſeipſo,& ſecundum ſe repræſentat,cer. 3.n.7. 216
Neceſſarias negationes, ſeu impoſſibilia diuerſimode à Doctoribus iuxta modos cognitionis negationum contingentium, qui non placent, q 5. cert.1.n.1. ibid.
Nec ſubtilis alius Magiſtri mei Daza, numer.3. 217
Illas, & ſecundum ſeipſo repræſentat, certam.2. num.1. ibid.
Et in ſeipſis,n.2. ibid.
Entia, etiam rationis directè attingit in ipſis, cert.3 n.1. 218
Et indirecte, vt obiecta creatæ cognitionis, n.2. ibid.
Directè, vt ſuo modo poſſibilia præciſiuè intrinſecè repræſentare nequit, ſecus extrinſece poſſibilia,n.3 219
Creata ſecundum ſtatum poſſibilitatis Dei ſcientia attingi in aliquibus Doctoribus ambiguum, quos an terminatiue, an determinatiue, in ſeipſis loquantur neſciens,d.5.q.1.cert.1.n.1. 221
Attingit ſecundum eum ſtatum vera & communis ſententia,n.4. ibid.
Probata,cert.2. ibid.
Nec ſolum terminatiue, & determinatiue in ſeipſis ſecundum eum ſtatum,cert.3. 222
Vbi difficilis obiectionis male ſolutionis diſiectæ & bona adhibita futura conditionata contingentia certa Dei ſcientia non attingi docuere primi Dominicani prædeterminatores quidquid cõtra, Ioann. à S.Thom,& Hieron.Viues reclament, vt illorum teſtimoniis claret,q.2.cert.2. 226
Affirmatur iam à cunctis Theologis non ſine gratuitis in negatiuam cenſuris, certam.3. numer.1. 228
Ex frequenti ſcriptura ex celebri oraculo de Dauidis traditione à Ceilitis ſi apud eos maneret,num.5. 229
Euaſionibus præcluſis,n.6. ibid.
Ex *Sap.*4. raptus eſt ne malitia &c. num.7. Euaſio tanquam Auguſtini tentata ab eo, & veritate oſtenditur aliena,n.8. ibid.
Ex fide, & pœnitentia Sytiorum, & Sydoniorum, cert.4.n.1. 230
Euaſio de prudenti coniectura, & ſolum moraliter ceſſa ſcientia Caluiniana eſt,contra Auguſtinum,n.2. ibid.
Contra Proſperum, n.3. 231
Contra apertum textum.n.4. ibid.
Alia ſcripturæ teſtimonia,n.7. 232
Abſurdiores Anonyni euaſiones cert.5. num.1. ibid.
Nec meliores Caramuelis,n.3. ibid.
Reiectæ,n.4, 233
Firmiſſima Auguſtini teſtimonia ex 9. *de praedeſt. ſanct.* & 9. *de bono perſeuer.* pro ſcientia conditionatorum,vbi retractatam Dominicani volunt, noſtri prorſus omiſſam, cert.6. 234
Pro ea ſtant Sancti Patres reliqui,cert.7. ibid.
Speciatim S.Tho.n.6. 237
Rationes,cert.8. 239
Vulgaris è poſſibilitate præfinitionis diuinæ erga noſtros actus liberos falſo principio nititur, nec vim habet, niſi ad hominem contra Dominicanos, cert.9. 241
Efficaciter ex certitudine, & infuſtrabilitate prædeſtinationis inſtruitur n.6. 242
Oppoſitis authoritatibus occurritur, certam.10. ibid.
Scientiam de ſuis intrinſecis contingentibus conditionatam qui Deo negent, q.3. cert.1.n.6. 247
Alij negant ſub conditione neceſſaria ſunt,n.7.ib.

Adeſt

& Verborum.

Adeſt tamen Deo, cert.2.n 1. ibid.
Etiam qui ſub conditione neceſſariæ exiſtentiæ, n.6. 249
Scientia conditionata immediatam intrinſecam libertatem non habet, ſed extrinſecam mutuam ab obiectis, & vti hæc mediam ſolum, cert.3.n.4. 251.
Dei ſcientia conditionata decreto ſubiectiuè, abſoluto, & obiectiue conditionato, ſiue ad obiecti ſui conſiſtentiam. Siue, vt ad illud tendat requirere ex pluribus Doctoribus falsò à nonnullis referrur, cum pauculorum Dominicanorum, Thomiſtarum, ſententia ſit inutilis ſatis inconſequens cui eorum etiam Proceres, & reliqui Doctores reclamant, d.6. quæſt.1. cert.1. 291.
Noſtri omnes Doctores cum aliorum numero innumero id decretum ad ſcientiam conditionatam neceſſarium negarit, & abſolutè reiiciunt, cert.2. 293
Scriptura confutatur, cert.3.n.2. 295
Euaſiones præcluſæ prima, n. 5. 296
Secunda, n.6. ibid.
Tertia, n.7. 297
Quarta, n 9. ibid.
Aduerſariorum in nos argumenti regeſtio retuſa, n.11. 298
Rurſus ex *Sapientia* 4. id decretum repellitur, cert. 4 n.1. ibid.
Ex Patribus, n.4. 299
Ac deinceps ex peculiaribus Auguſtini teſtimoniis, cert.5. 301
Et aliis S. Thomæ, n.9. 303
Ex firmiſſimis, & aliquot ſpecialibus rationibus, cert.6. 304
Vt teſtimonijs Auguſtini pro eo decreto inductis apertè ſatisfiat Pelagianorum, & ſemipelagianorum errores ex ipſo Proſpero, ac reliquis Patribus, eius diſcipulis propalantur, certam.7. 306.
Vt ſcilicet ex præuentione, & neceſſariò iuuamine gratiæ auxiliantis in negotio toto prædeſtinationis noſtræ ſinguliſque eius partibus totum illud abſque noſtra libertate peragi Pelagiani docerent, ſemipelagiani vero idem contenderint, ex eadem gratiæ præuenientis, & adiuuantis neceſſitate ad negotij eiuſdem inchoationem, & remotiſſimum initium, certam. 7. 306.
Conſtat inde teſtimonia Auguſtini, & Diſcipulorum eius Patrum ex ignorantia eorum errorum ad putum pro decreto hoc ab aduerſarijs adduci, cert.7. 311
Teſtimonia S. Thomæ pro eo decreto ſolum probant, contra producentes, cert.9. 314
Rationes pro eo decreto æquiuocatione, vt ſummum, certant, cert.10. 316
Rationes aliæ contra rationem ipſam militant, cert.11. 318
Scientia conditionata, quâ talis hypotheſim ſub qua conditionatum contingens erit, aliquidve illam conſtituit, non repræſentat, ſed quâ ſimplex intelligentia eſt, n.1. ibid.
In nullo medio formali ſcientia conditionata ſua obiecta repræſentat, d. 7. quæſt. 3. certam. 1. 348.
Negationis conditionatæ contingentis reſpectu Dei ex eius decreto poſitiuo conditionatæ futuræ medium materiale ſcientiæ conditionatæ de ipſa proximum decretum ipſum in hypotheſi erit, remotum motiua ex quibus decretum illud conciperetur, Deique voluntas, quæ reſpectu libertatis, & contingentiæ conditionatæ, negationi ſecus proximum medium materiale erunt. Puræ vero omiſſionis diuinæ motiua quibus ab actu retraheretur, Deique voluntas medium materiale proximum quoad totum omiſſionis erit illius, q 4 cert. 10. 6 356
Contingentis vero reſpecta noſtri conditionatæ omiſſionis decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum medium conditionatæ ſcientiæ materiale non eſt, ſed ea ſolum omnia ſub quibus illa eſſet, ſi apponeretur: ibidem Scientia media conditionatorum, quæ repræſentat verificatiuum eſſe non poteſt, fuse contra vnum vel alterum Recentiorum oſtenditur, q.6.cert.3. 365.
Atque ſcientiæ mediæ libertate, cert.4.
Dei præſcientia abſoluta de futuris à nullo Philoſopho abſolutè negata, vt neque à Theologis, d.5.q.4.cert.3.n.1. 256
Probatur ratione, n.2. ibid.
Etiam de contingentibus futuris ſecundum ſe ipſa, ex fide eſt, q.5. cert.1. 257
Contra Arift. Ciceron. Philoſophos alios, & Hæreticos demonſtratur multipliciter, cert. 2. num.1.258. & n.3. 260.
Ac deinceps, Propria Dei nec, niſi ex eius reuelatione, infallibilis, ac certa poteſt alteri adeſſe, eſt de fide, q.6.cert.1. 261
Demonſtratur multipliciter à poſteriori, cert. 2. 263.
A priori male ab aliis, ſed ſpeciali diſcurſu demonſtratur, cert.3. 264
Difficultas concordandi præſcientiæ diuinæ intrinſecam certitudinem viuida, ac breuis, q. 8. cert.1.n.1. 275
Qui obinde, vel Deo præſcientiam, vel futuris contingentibus libertatem negarint, vel deſperarint in hac vita ſolutionem, n.2. ibid.
Ex potentia ad præteritum aliquorum mala concordia, n.5. 276
Nec ex ſimultate totius æternitatis, qua ex æternitate, & per æternitatem Deus, eiuſque præſcientia durat, concordia aliorum melior, n.6. 276.
Nec bona ex connotatione extrinſecorum ad conſtituendos actus liberos Dei, numero 9. 277.
Nec melior ex potentia ad præteritum abſolutè, &, vt tale dependens tamen à futuro in primam enim concordiam, cuiſque cenſuras recidit, n.10. ibid.
Nec bona eſt noſtri Quiros, ex quadam communi doctrina Theologorum, n.11. 277
Dilucida, & facilis, & vnica concordia: quia præſcientia futura contingentia natura non præcedit, ſed ſupponit, & quaſi natura ſubſequitur, eodem cert. 1. n.4. 275. & cert.2. num.2. 278.
Ex Patribus, n. 4. 279
Ex Ariſtot. Magiſt. & ſcholaſticis, cert. 3. n.1. 281.
Ex S. Thom. n.3.
Ex eius veris veteribus Diſcipulis, num. 5. 282.
Ex aliis ſcholaſticis, n.8.
Teſtimonia contra hanc concordiam diluuntur, cert.4.n.3. 285
Duæ aduerſariorum ad recitata teſtimonia præcluſæ euaſiones, n.4. ibid.
Eorum rationes leuiſſimæ, n.5. ibid.
Tertia eorum euaſio confutata, n.6. 286
Concordia præſcientiæ Dei cum futurorum contingentium libertate ex fide eſt, cert.5.n.1. ibid.
Et ex naturali ratione, n.2. ibid.
Ab ea concordia, & ratione nemo ex noſtris doctoribus receſſit, etſi in eius explicatione, & conſectariis aliqui fuerint quid humanæ æquiuocationi paſſi, n 9. 288
Præſcientia futurorum naturalium in æternitates præſentia ſua, vt medio materiali refertur fuſè, d.6.q.2. 322
Vide Verbo *præſentia, & quidem*, in nullo alio vt medio formali repræſentat, d. 7. q. 3. cert.2. 349
De mediis formalibus repræſentandi futura

Index Rerum,

absolute contingentia ſententiæ nouem, cert. 3. P.355
Media Dominicanorum Recentium omnia reiecta, cert. 4. 353
Phyſica prædeterminatio, n. 2. ibid.
Moralis, n. 3. ibid.
Decretum concurrendi prædeterminatiuum, n. 4. ibid.
Præſcientia abſoluta, n. 5. ibid.
Ideæ Diuinæ, n. 6. 354
Determinatio voluntatis noſtræ in actu primo noſtri Valentiæ, cert. 5. n. 1. 354
Supercomprehenſio arbitrij creati noſtri Molinæ, n. 4. 355
Præfinitio regulata per ſcientiam mediam, n. 7. ibid.
Vbi ex cert. 5.
Medium aliud Arrubalis reiectum memoratur coniunctum, ex ſcientia media, & purificatione conditionis abiicitur, n. 8. 356
Vbi, & medium complacentiæ, & comprehenſionis abſoluti contingentis. Medium negationum abſolute futurarum, & contingentium, non autem reſpectu arbitrij creati materiale, ea omnia diuinæ præſcientiæ ſunt, quibus poſitis earum habitus abſolutè non erunt in quibus cuiuſvis cauſæ requiſitæ ad habitus poſitionem defectus adæquatum medium materiale erit, qu. 4. cert. 1. n. 7. P. 357
Negationum vero arbitrio noſtro contingentium ea omnia media materialia ſunt, quæ abſque libertatis præiudicio in cauſa ſunt vt, ſuo modo à nobis apponantur: ibid.
Negationum, ſeu omiſſionum actuum, ſeu actionum liberarum tam reſpectu arbitrij diuini, quam reſpectu creati nullum medium formale diuinæ ſcientiæ adeſt, cert. 2. n. 2. ibid.
Verificatiuum actuale, & præſcientiæ coexiſtentiæ abſolute contingentium futurorum à Neotericis pauculis aſſignatur, præſcientia ipſa impugnationes memoratas contra ſimile purificatiuum, ſcientiæ mediæ ab eiſdem aſſignatum doctrinæ Thomiſticæ difficultates fatalium, & Gnoſticorum errores videtur incurrere, q. 6. cer. 3. n. 7. 366
Ac deinceps entium, & negationum contingentium, & moralium abſolute futurarum medium materiale ſcientia Dei habet, quod de phyſice contingentibus (à quibus re ipſa non differunt) diximus, formale verò, aut verificatiuum actuale nullum, cert. 2. n. 5. 365
Eædem vero in ſtatu poſſibilitatis iuxta dicenda de entibus, & negationibus contingentibus phyſicis pro eo ſtatu regulandæ erunt, chimærarum, ſeu negationum à ſe & neceſſarium ſcientia diuina nullum medium materiale habet, n. 2. 364
Sed nec formale, n. 3. ibid.
Etiam autem rationis diuina ſcientia materiale medium habet cognitionem, qua fiunt formale nullum, n. 4. ibid.
Scientia ſimplicis intelligentiæ creata omnia pro ſtatu poſſibilitatis ſecundum atomas etiam differentias repræſentat, atque in Deo, vt medio formali omnipotentiæ titulo ea repræſentare plures docent ob reſpectum tranſcendentalem omnipotentiæ ad poſſibilia, q. 2. cert. 1. num. 4. 339
Vel ob horum in ipſa eminentialem continentiam attributorum, n. 2. ibid.
Henricus (cui falſo referetur adhæſiſſe Vaſquez, num 4. ibid.
Primis conſenſit quoad prædicatum commune poſſibilitati, non quoad inferiores, & atomas, poſſibilium differentias, n. 3. ibid.
Impugnatus, n. 5. ibid.
Non repræſentat poſſibilia in Deo, vt medio formali ex reſpectu ad illa quem non habet Deus, cert. 2. 340
Nec eo reſpectu admiſſo ita illa in Deo repræſentaret, num. 5. 341
Nec abſtractiue ſed ſimul intuitiue cum Deo ipſo, n. 11. 342
Nec ſufficit eminentialis continentia poſſibilium in Deo, vt in eo, vt medio formali repræſententur, cert. 3. n. 2. ibid.
Repræſentatio poſſibilium creatorum in Deo, ex quouis titulo, vt medio formali vlterius impugnatur, cert. 4. 345
Denique ex fundamentorum euerſione, cert. 5. 346
Dionyſij, & S. Thom. teſtimonia difficilia aduerſa, ſingulari, & genuina interpretatione noſtri concluſioni fauent, n. 3. 347
Contingentium negationum, & aduerſorum habituum poſſibilitas media materialia, vt pro ſtatu poſſibilitatis à Deo cognoſcantur inuicem ſunt, q. 4. cert. 1. n. 2. 356
Cuiuſvis poſſibilis, ſiue poſitiui, ſiue negatiui pro eo ſtatu cognoſcendi medium materiale remotum omnipotentia eſt, n. 4. 357
Ac inſuper creatæ potentiæ à quibus poſſibilia aliqua eſſentialiter pendent, n. 5. ibid.
Scientia diuina Deum in creaturis, vt medio formali repræſentare cenſetur à nonnullis, q. 1. cer. 1. num. 1. 335
Repugnat tamen, n. 2. ibid.
Ac deinceps ſcientia Dei nihil omnino in alio, vt medio formali poteſt repræſentare, quæſt. 5. cer. 1. 358
Item ex impotentia motionis medij phyſici in præſentia intuitionis obiecti, quam de omnibus Deus habet, cert. 2. 360
Ex diuinæ mentis perfectione, cert. 3. 361
Ad hominem contra aduerſarios probatio efficax verificatiua actu abſolute ab æterno exiſtentia neceſſaria ſcientiæ Dei, vt poſſibilia præciſiue pro eo ſtatu repræſentet, Dominicani Recentiores, & pauculi noſtri recentiſſimi aſſerunt, atque omnipotentiam deſignant, etſi hi paulo aliter, ac illi, q. 6. cert. 1. 363
Repellitur omnipotentia, & ſcientia ſimplicis intelligentiæ, vt ſpecialiter à noſtris defenditur, è fundamenti falſitate, cert. 2. 364
Et eo etiam permiſſio, n. 4. ibid.
Ac deinceps. Verificatiuorum actu abſolute exiſtentium ab æterno neceſſitas, vt ſcientia diuina ad creata pro quouis ſtatu repræſentanda ſe extendat vniuerſim à priori ex confutatione fundamentorum refellitur, cert. 5. 368
Dei ſcientia reliqua, diuiſiones, & affectiones eam ab extrinſecis obiectis non ſpecificari multis abſurdis contra Recentiores probatur (præter data, C. 1. d. 3. q. 6. cert. 3. 61. C. 2. d. 8. qu. 2. cert. 1. n. 5. 376
Ac deinceps formalis adhuc eius diuerſitas pro obiectorum directorum diuerſitate ab iiſdem aſſerta confutatur, cert. 2. n. 2. 377
Ab iiſdem inconſequenter negatur, numer. 3. ibid.
Eadem metaphyſicis inſectilis in obiecta cuncta, & ſingula quantumvis diuerſa fertur, numer. 5. 378
Nullatenus diſcurſiua, adhuc improprie eſt. cert. 2. n. 1. ibid.
Cuiuſvis obiecti ſimplex apprehenſio, non tamen ſola proprie eſt, cert. 4 n. 1. 379
Scientia Dei de obiecto directo ſiſtere in eius apprehenſione quandoque poteſt, quin de illo iudicet, de iudicio autem noſtro ſcientia nequit, de indirectis nempe extremis in apprehenſione ſiſtere; quin de eis iudicet, contra Recentiores, num. 8. 380
Scientiæ diuinæ ſimplicitas formalis, & indiuiſibilitas metaphyſica, ex indiuiſibilitate, aut compoſitione iudicij creati, ex apprehenſionibus extremorum, & aſſenſu copulæ non pendet, neque ex contingentia, vel neceſſitate, numero 3. 379.

Vſque

Vſque ad 6. ſcientia Dei de ſeſe, & conceptu ſuo independenter prorſus à creatis obiectis omni ſcientia eſt formalis omni repræſentatio; ad abſolutam tamen denominationem, cuiuſvis obiecti paſſiuam eius cognoſcibilitatem, & obiectiuam veritatem intrinſecam, expectant, d. 7. quæſt. 2. certam. 3. num. 13. 344.
Infinitum ſyncathegorematicum ſimul actu, & cathegorematicum ex parte obiecti ſcientia Dei, non repræſentat, d. 5. quæſt. 9. certam. 1. num. 3. 289.
Dei ſcientiæ diuiſio penes obiectorum ſtatus vetuſtiſſima, & prima eſt in ſimplicem intelligentiam, qua poſſibilia præciſiue repræſentantur, & viſionis, qua repræſentantur abſolutè exiſtentia, d. 8. q 1. cert. 1. n. 1. 370
Ad ſecundum non ad primum ſpectat impoſſibilium, ſeu negationum à ſe, & neceſſariarum ſicut ſcientia Dei entis à ſe, & neceſſaria, n. 3. ibid.
Rigide loquendo ea diuiſio adæquata non eſt, ſed tertium membrum ſcientiæ mediæ addendum pro medio conditionatè futurorum ſtatu inter poſſibilitatem, & abſolutam futuritionem, ab vtraque diuersè ſecunda æque vetus diuiſio ex obiectorum affectionibus à prima diuerſa in abſolutè liberam, & neceſſariam, certam. 2. n. 1. 371
Adæquata non eſt rigide loquendo, & ſcientiæ mediæ membrum pro diuerſitate libertatis conditionatæ obiectorum propriè conditionatorum, quibus pro eo ſtatu, nec abſoluta neceſſitas, nec abſoluta libertas contingit, n. 2. 372
Quod ſi ex affectionum neceſſitatis, aut libertatis ſcientiæ ipſius diuiſionem hanc faciendam velis, eam etiam, nec naturalem, ſeu neceſſariam, nec abſolutè liberam inuenies, quatenus conditionata pertingit, ſi ſubtiliter eam inſpicias, ſed mediam inter abſolutè neceſſariam, & liberam abſolutè, quare & tertium membrum addendum, n. 3. ibid.
Tertia diuiſio, in practicam, & ſpeculatiuam, illâ Deus ad aliquid agendum dirigitur, hæc in obiecti contemplatione ſiſtit, certam. 3. n. 1. 373.
Ad primam ſpectant vniuerſim ſimplex intelligentia, & ſcientia media, nuſquam autem ſcientia viſionis reſpectu obiecti viſi practica, (vt malè Recentiores Dominicani volunt) eſſe poteſt: ibi, & n. 2. ac 3. 374
Nec ſcientia, qua Verbum procedit, & ad proceſſionem Spiritus ſanctus præcedit, nec qua entia rationis efficit Deus, n. 4. ibid.
Quarta diuiſio in ſcientiam ſimplicis notitiæ, & ſcientiam approbationis, quæ malè à nonnullis cum diuiſione ſimplicis intelligentiæ, & viſionis confunditur, n. 5. ibid.
Eſt igitur ſcientia approbationis, quæ Dei beneplacitum adiunctum obiecto ſcito habet, ſiue antecedenter, vt fiat, ſiue ſubſequenter cum factum videtur, & placet. Vnde ſimplici intelligentiæ ſcientiæ mediæ, & viſionis, ſcientiam beneplaciti eſſe conuenit ſæpè, ſæpè etiam ſimplicem eſſe notitiam, cum Dei beneplacitum non accedit, vt eius obiectum fiat, ſiue quod factum ſit, vt cum ſcientia de malis moraliter eſt, ſiue factibilibus, ſiue factis, & admiſſis poſitiuè, aut negatiuè, n. 9. 375
Dei ſcientiæ affectiones, fortitudo, infallibilitas, & à veritate, in quovis repræſentando indefectibilitas ex perfectione principij intellectiui, ſeu intellectus diuini de ſe ad veram cognitionem obiecti cuiuſvis determinati, quæ à veritate ſcientiæ, ex ſuppoſitione valde eſt diuerſa, q. 2. cert. 1. n. 1. 376
Inde Dei ſcientia, infallibilis, atque à veritate, indefectibilis ex ſe eſt, n 3. ibid.
De quocumque obiecto quantumvis defectibili, & contingentiſſimum ſit, n. 4. ibid.
Dei ſimplicitas, & quaſi paſſiua incompoſitio phyſica, errores contra phyſicam Dei ſimplicitatem, & quaſi paſſiuam incompoſitionem, controu. 1. d. 68. q 2. cert. 1. 110
Eſt de fide, n. 2. ibid.
Et ratione oſtenditur, n. 3. ibid.
Perſonarum ex eſſentia, & perſonalitate compoſitio phyſica, & quæ earum phyſicæ ſimplicitati obſit minime eſt, certam. 2. num. 1. 111.
Subſtantialis Dei ſimplicitas, & incompoſitio ipſi eſſentialis ſpeciatim probatur, num. 3. ibid.
Et integralis, n. 5. ibid.
Phyſica accidentalis compoſitio ab aliquot Philoſophis, & Hæreticis aſſerta, reclamantibus Philoſophis ſapientioribus, certam. 3. num. 1. 112.
Phyſica tamen accidentalis, etiam ſimplicitas, & incompoſitio, ex fide, & concordibus Patribus eſt, n. 2. ibid.
A ratione naturali demonſtratur, n. 1. ibid.
Dei incompoſitio phyſica, quaſi actiua Deum; vt formam creati alicuius. Tertium aliud poſſe phyſice componere aliquot Hæretici errarunt, & Philoſophi etiam, ſono tamen tenus, & allegorice ſolum loquuti, q. 3. cert. 1. n. 1. 113
Oppoſita veritas de fide eſt, n. 2. ibid.
Nec poſſe connaturaliter ita componere demonſtratur, n. 3. ibid.
Nec ſupernaturaliter, & obedientialiter, ſeu arbitrariè, cert. 2. 114
Nec poſſe Deum componere phyſice, vt ſubiectum, ita eſt certum, vt ſolus Dauid Dandinus quidam contradixerit quondam. Prol. q. 113.
Dei ſpiritualitas, Deum corporeum cenſebant, & ſpiritum negabant Philoſophi plures, c. 1. d. 6. q. 1. cert. 1. n. 1. 167
Iudæi aliquot, & Hæretici, n. 2. ibid.
Quibus aliquando acceſſere Tertul. & Arnobius, n 3. ibid.
A quo errore Melito Sardenſ. Epiſcopus vendicatur, n. 4. 108
Deus non corporeus, ſed ſpiritus eſt, ex fide, n. 5. ibid.
A ratione debiles probationes Ariſtotelis, & aliorum, cert. 2. n. 1. ibid. ad 3. 109
Incluſiuè demonſtratur multipliciter ex eſſentia ſubſtantiæ corporeæ, n. 4. 109. ac deinceps.
Dei decretum concurſiuum de ſe efficax, & prædeterminatiuum, (ſiue præmotione efficaci de ſe phyſice, ſiue morali) æquè aduerſabitur libertati arbitrij, & actus, contr. 3. d. 1. q. 1. cert. 1. n 2. 394
Imo, etſi per auxilia indifferentia de ſeſe ea promotio iuxta aliquot Scotiſtas nemine, ibid.
Ex Thomiſtis Recentioribus decreti huius inuentoribus aliqui illud ab hypotheſi ſub qua contingens actus creatus erit inconſequenter excludunt, n. 3. ibid.
Alij Thomiſtæ nomine id decretum antecedens operationem noſtram negant, & ſolum illam comitari aiunt, & in eius ſigno eſſe, pro vtriuſque futuritionis ſtatu, nec tamen id, nec libertatem operationis noſtræ melius aliis tuentur, nî Thomiſticam etiam decreti liberi per Deo intrinſeca adæquatam conſtitutionem deſerant, & ad Vaſquez ſcholam eant, n. 5. 395
Ac inſuper improuide concurſum nobiſcum decernet, neutriuſque libertas conſiſtet, num. 6. ibid.
Decretum id confutatur ex Geneſ. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, iuxta imaginis huius in homine interpretationes, & rationes communes Patrum, cert. 2. n. 1. ibid.

Index Rerum,

Ex ſequentibus verbis, *vt præſit piſcibus maris*, &c. n.4. 396
Ex ſitu paradiſi in quo homo collocatur, & ex ſitu arboris vitæ, n.6. 397
Item ex Eccleſ. 15. *Et conſtituit hominem in manu conſilij ſui*, quod eo decreto periret, cert.3.n.1. 397
Et ex ſequentibus; *Adiecit præcepta, & mandata ſua*, n.3. 399
Et continuo adiunctis; *ſi voluerit ſeruare mandata conſeruabunt te*; quæ infrequentia in ſcriptura mandata, & præcepta eo decreto, irrita, & illuſoria reddantur, n.4. ibid.
Et ex adiunctis *appoſui tibi ignem, & aquam; ad quod voluerit: porrige dexteram*: & aliis frequentibus, quæ nobis agendorum optionem faciunt, quæ eo decreto aboletur, n.6. ibid.
Ex Ioan. 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*, cert.4.n.1. 402
A Deo efficaciter, vt ſimilium decretorum Author Caluinus textum corruptum clamet; vt libertatis noſtræ Adami peccato perditionem defendet, n.5. 403
Ex textibus duobus Ioan. 6. ibi, ex 31. Eccleſ. & aliis locis, n.4. ibid.
Ex initis poteſtate in ſcriptura aſſerta, num. 5. 404.
Ex aſſerto nobis ab ſcriptura vſu, num. 6. ibid.
Ex aliis ſcripturæ phraſibus, n. 7. ibid.
Ex 2. Petr. 1. & ex aliis ſcripturæ nobis factis ad bonum adhortationibus, à dehortationibus à malo impiorum pœnis, minis, terroribus incuſſis, num.8. 405
Ex negata nobis ad vtrumque, ad vtrumvis & ad alterutrum aſſerta in ſcriptura, num. 9. ibid.
Metaphora ſtateræ arbitrij ad vtrumvis æquilibrium, extremorum in actu primo inclinati, nedum prædeterminati ſcriptura tradit, cert. 5. num.1. 406
Alia fræni & gubernacula nauis, num. 2. ibid.
Alia cinguli, n.3. ibid.
Alia ſerui negotiatoris, & filij prodigi, num. 4. ibid.
Figurata locutio dubitativa Dei de noſtris actibus, quos apprimè nouit, n.5. 407
Euaſio de ſenſu potentiali aduerbiorum dubitationum, præcluſa, n.6. ibid.
Euaſio de æquiualentia aduerbio affirmanti vtique præcluſa, n.7. ibid.
Eodem tendunt exploratiuæ interrogatiuæ, ac per apoſiopeſim de noſtris actibus Dei locutiones, n.8. ibid.
Atque eorum ab ipſo inuentio, n.9. 408.
Decretum prædeterminatiuum actus creati liberi ex Apoſtolis eorum coætaneis, & Græcis Patribus, fusè reiicitur, quæſt. 2. certamen 1. ibid.
Ex Patribus Latinis, cert.2. 413
Ab excluſione neceſſitatis ad vnum extremum, & impoſſibilitatis abſolutæ ad aliud à potentia libera, decretum hoc, ex Patribus, & ſcriptura repellitur, cert.3. 417
Quibus neceſſitas ex parte actus primi ad vnum extremum adeo libertati potentiæ, & actus, aduerſa videtur, vt neceſſitatem ſecundum quid etiam metu, vel dolore incuſſam à potentia libera velint exulare: ibid. n.2. 422
Ex ſcripturæ, Patrum præmiſſis legitimo ſyllogiſmo contra decretum prædeterminatiuum concluditur, cert.4. n.1. 427
Euaſio de neceſſitate intrinſeca & eſſentiali voluntati Patres loqui, n.4 428
Patribus, & ſcripturæ repugnat, numero 5. ibid.
Alia de excluſione neceſſitatis à coactione ſola teſtibus ipſis aduerſatur, num.8. 429
Eadem aliis vocibus de conſtantia libertatis neceſſaria quoties adſit indifferens cogitatio ex Patribus itidem refellitur: ibi. Euaſio ſenſus compoſiti, & diuiſi primo iam deſerto ſenſu in teſtimoniis Patrum locum non habet, num. 9. 430.
Nec in ſenſu ſecundo à Dominicanis retento, num.11. 431
Euaſio de excluſione neceſſitatis inductæ à cauſis ſecundis, non à prima neceſſitatis ad actum, non quoad modum etiam libertatis eſt, contra Patres, n.13. 432
Alia neceſſitatis independenter ab actu libero tanquam à termino phyſicæ ſuæ connexionis cum illo æque Patribus repugnat, num. 14. ibid.
Et alia ex dependentia decreti ab vſu libertatis arbitrij, eiuſque non reſiſtentia, ſeu diſpoſitione negatiua complendo decreti actuitatem: ibi, abſque eo decreto diſcretio prædeſtinati à reprobo non ab illo, ſed à Deo oſtenditur, cert.6.n.1. 433
Et cor hominis in manu Dei eſt, numer. 5. 433.
Quin poſſet ei reſiſtere poteſtate conſequente, etſi antecedente poſſit, n.6. 435
Auguſtinus inaniter pro eo decreto affertur, *ex 14. de correp. & grat.* & extra rem, num. 8. 435.
Sicuti, *& epiſt. 107. & Concil. Arauſican.* num.9. ibid.
Paulus *ad Romanos 9.* non ex ſua ſed ex impiorum ſententia loquitur, cum decreto prædeterminatiuo ſonat ſauere, n.8. ibid.
Congeſta plura ex Auguſtino, Damaſceno, Anſelmo, nil ei decreto fauent, n.10. 436
Tridentini canones, & decreta contra decretum prædeterminatiuum propoſita, q. 3. cert. 1. n.1. 438
Actio, operatio, & cooperatio noſtra Deo vocanti non ſolum phyſica, ſed libera à Tridentino definitur, n.2. ibid.
Res ipſa, nec vox ſola libertatis contra decreta prædeterminatiua Lutheri, & Caluini ab eodem definitur, n.6. 440
De prædeterminatiuis prædeſtinatiuis, ac de facto effectum habituris decretis, & vocationibus nec ſolum de ſufficientibus non habituris effectum Tridentini, vt ita & Senonenſis, & Pontificum referenda decreta, & canones ſunt, num. 8. ibid.
Nec de aliquibus ſolum, ſed de omnibus, num.9. 441
Nec ſolum contra irreſiſtibilem vocationis, ſed, & decreti prædeterminatiui actus liberi efficaciam, n.11. ibid.
Decreti prædeterminatiui, ex Tridentino efficax impugnatio prima, cert.2.n.1. 442
Euaſio ex ſola libertate à coactione, & neceſſitate à coactione contra Hæreticos damnata reiicitur, n.2. ibid.
Atque ab ipſis Hæreticis ibi.
Damnatis tentata ipſorum verbis oſtenditur, n.3. 443. ad 5. incluſiuè. ibid.
Alia quod Hæretici contra quos definitur eis decretis auferri libertatem dicant, Dominicani negent, excluditur, n.6. 444
Alia de neceſſitate ad actum admiſſa Thomiſtis non autem negata potentia ad oppoſitum tentata etiam ab Hereticis inutilis eſt. n.7. ibid.
Alia potentiæ ad oppoſitum in ſenſu diuiſo à decreto (iuxta primum ſenſum Dominicanorum Verbis conſtantem, in quem recidunt, quicumque eſſe negarim) 8 445
Secus in ſenſu compoſito Tridentinum fulmen non vitat, n 9. ibid.
Alia de ſimultate potentiæ in ſenſu depoſito, ſecus

Digitized by Google

& Verborum.

Sensu potentia simultatis, nisi in sensu diuiso eadem cuasio est reiecta à Tridentini Patribus, n.30. ibid.
Contra eius decreta, & canones, & ab Hæreticis ibi damnatis tentata, n.11. 446
Euasio de decreto non solum substantiæ actus, sed & modi libertatis à damnatis Hæreticis adhibita & implicatoria in terminis est, num. 13. 447.
Alia de necessitate secundum quid solum non absoluta consequentiæ, non consequentis, vt à Thomistis explicatur damnatorum hæreticorum fuit, n.14. ibid.
Decreti Dominicanorum recentiorum, à Lutherano, & Caluinico differentiæ, à Ioanne à S. Thoma tentatæ minus ipsi perspectos Pelagij, & Caluini errores ostendunt, n.15. ibid.
Suorum decretorum cum Dominicanis tantam esse Caluinistæ clamant vt nequeant ipsi Tridentino fulmine tangi, illis illæsis, cert. 3. n. 1. 448.
Ex odio obinde hæreticorum in Iesuitas vtrique aduersantes, & eorum doctrinæ, atque in Dominicanorum de prædeterminatiuo decreto recentium sententiam amore, vtrorumque ea de re concordia euincitur, n. 2. 449
Ex Patribus Tridentum, & qui circa id temporis eum laude scripserunt, n. 3. 450
Et reliquo certaminis, reliqua ex Tridentino contra prædeterminatiuum decretum, cert. 4. 453.
Obiectiones Dominicanorum pro eo decreto ex Tridentino elenantur facilè, n. 6. ibid.
Et demceps ex Concilio Constantiensi Vvicleffum damnante, & à Martino V. demum confirmato decretum prædeterminatiuum reuelatur, cert. 5. n. 1. 455
Ex decreto Concilij Senonensis, numero 2. ibid.
Ex decretis Innocentij X. & Alexandri VII. contra quinque propositiones latentij, num. 3. ibid. ac deinceps
Contra decretum prædeterminatiuum Academiæ Catholicæ constanter vbique pugnarunt, q.4. 459
Parisiensis, cert. 1. n. 1. ibid.
Oxoniensis, Pragensis, Moguntina, Herbipolensis, Ingolstadiensis, n. 4. 460
Louaniensis contra apocryphas recentium Thomistarum historias, & Doctoris, num. 5. ibid.
Ad obtrectum, vigore Hebdomadis Complutensis, Complutensis, n. 9. 461
Ac deinceps Salmanticensis, cert. 2. 463
Pinciana, seu Vallisoletana, & reliquæ Castellæ, n. 8. 466
Valentina, n. 10. 467
A primordiis huius contra Molinam apud Apostolicam sedem à Dominicanis inceptæ occasio, & & initium, ac de veratis sententia Pontificium decretum, etiam, vt à Ledesma relatum Molinæ gloriæ cederet, cert. 3. n. 1. 46
Litis progressus, exitus Molinæ longe fauentior, n. 3. 468
Disputationum, & actorum Romæ Historiæ à cursu Carmelitæ Discalceati, & Ioanne à S. Thom. spicis fabulis textæ, n. 4 ibid.
Falsitatis damnantur, ab Innocentio X. num. 7. 460
S. Inquisitionis Tribunalis, & Supremi Senatus negantes decretum prædeterminatiuum sententiæ fauere, n. 8. 470
Philosophi non fatales, id decretum reiecere, q. 5. cert. 1. n. 1. 471
Magister sent. n. 5. 472
Sanct. Thom. expressus, & frequens, certamen. ibid.
Eius antiqui discipuli (præter pauculos datos Dominicanos Recentiores) reliqui ita de illo testantur, cert. 3. 477
Negans decreta prædeterminatiua actuum liberorum schola tota Societatis, cum inde, tum ex notis discipulatus veri S. Thom. à Ioanne à S. Thoma præscriptis vera S. Thom. schola probatur, cert. 4. 483
Dominicani recentiores, eorum decretorum authore, S. Thomæ expresse aduersantur, numero 6. 485
Et secum pugnant, non semel, n. 7. ibid.
Ab eis decretis, siue absolutis, siue obiectiue conditionatis noster Henriquez vindicatur, n. 10. 486
Toletus item, n. 11. 487
Peterius, Michael, Marcus, & Andreas Martinez nostri, n. 12. ibid.
Molina, Vasquez, Valentia & Soarus pro eis decretis frigido assensu à Nauarrete inducti, n. 13. ibid.
Franciscana schola Scotica ea decreta reiicit, q. 6. cert. 1. 488
Franciscana etiam nominalis, cert. 2. 492
Proceres Benedictini, cert. 3. n. 1. 494
Totus S. Bernardus Ordo, n. 5. 495
Præstantes Doctores Dominicani, ibid.
Vti, & Augustiniani, n. 7. ibid.
Et Carmelitani Calceati, n. 8. ibid.
Totus Ordo Trinitatis, n. 11. 496
Et totus Ordo Minimorum, n. 12. ibid.
Ex Clericis Minoribus Auctis, Ex Seruitis Laurentius Optimus, ex Clericis Regularibus, Pasqualigus, n. 13. 497
Et quotquot Controuersistæ contra Caluinum, & assectas, strenue pugnarunt, cert. 4. ibid.
Doctores Societatis omnes ad vnum singulatim relati, n. 6. 498
Quantum sententia decreta prædeterminatiua reiectans omnigena authoritate scripturæ Patrum, Conciliorum, Pontificum, Sanctæ Inquisitionis sacrorum interpretum, Academiarum, Religionum, Scholarum controuersistarum, Scholasticorum numero, numero aduersæ præsertim sententiæ summatim ostenditur, cert. 5. 499
Ab euertione libertatis arbitrij, & actuum eius efficaciter ea decreta confutantur, quæst. 7. cert. 3. 506
Euasio per sensum compositum, & diuisum, n. 2. ibid.
Contra illa est Echinicis fatalibus, Hæreticis, Prædeterminatoribus priscis Lutheranis, & Caluinistis, siquid valeat, ostenditur, & primo Dominicanorum sensum confutatur, n. 3. 507
Secunda eorum distinctionis, eiusdem explicatio, n. 5. ibid.
In primam recidit, & confutatur, numer. 6. 508
Explicatio potentiæ absolutæ talis ad oppositum ob persistentiam voluntatis, & possibilitatem extremi oppositi secundum se sumpti absolutam, cert. 4. n. 1. 510
Est Pelagiana ab Augustino confutata euidenti ratione repugnans, n. 2. ibid.
Nec addito sudario indifferenti emolitur, & totum hoc fatale & Hæreticis à Patribus, & Conciliis damnatis semper admiscetur, cert. 3. num. 5. 511
Solutio absolutæ necessitatis simpliciter, & secundum quid ab Hæreticis tentata reiicitur, num. 10 517
Et abusiue antecedentis, & consequentis, n. 12. 518
Et consequentis, & consequentiæ, numero 13. ibid.
Necessitatis venientis à causa prima non à secunda intrinseca, cert. 6. ibid.
De principio mediato, & remoto locum apud Dominicanos non habet, n. 4. 519
De præfinitione modi etiam libertatis exclusa, num. 6. 520

Index Rerum,

De eminenti continentia libertatis creatæ in diuino, n.7. ibid.
De necessitate media inter antecedentem & consequentem æque facile, n.8. 521
Vt de impossibilitate mediata solum non absoluta extremi oppositi, n.10. 521
Et necessitatis non absolute, sed insallibilitatis, cert.7. 522
Et dependentia decreti ab arbitrij creati prævia dispositione positiua, vel negatiua à Dominicanis, & assertà, & negata, cert.8, n.1. 524
vtraque reiicitur, n.2. 525
Positiua specialim, n.4. 526
Negatiua, n.5. ibid.
Vtraque Semipelagianissimum redolet, numero 7. 524.
Actus honesti, etiam supernaturalis meritum abolet, n.8. 528
Ex impij iustificatione extra Sacramentum impugnatur, cert 9, n.1. ibid.
Et in Sacramento, n.2. ibid.
Pleraque dicta certamine octauo contra dispositionem positiuam prævium contra negatiuam, n.8. 530
Vbi contra Cabreram, qui hanc solam admittit, absurda plura. Dependentia eius decreti à libero actu, tanquam à termino immediato connexionis tuæ implicatoria est, certam. 10. numero 1. ibid.
Mutua actus, & decreti dependentia in diuerso genere reiicitur, n.2. ibid.
Omnesque à contrariis opponuntur nobis actibus contraria sequentes retorquentur, num. 12. 533.
Decreti huius confutatio ab impossibilitate auxilij sufficientis, quam inducit, cert.1. 534
Euasio de eum præcepisse tantum ad posse, sed ad operari præcisa n.2 535
Tollit exercitationem consultationem, leges, & præcepta, exhortationes, dehortationes, & consilia aliorum inutilia, & inania reddit, & contrariam libertatem speciatim aholet, cert.12. 538
Facit non antecedenter impossibiles, numero 2. 539
Reddit originale cunctis impossibile, numer. 5. 540
Contractus cuiuis obligationem tollit, nec quid ei præter vires relinquit, num. 10. 6. 544
Ideinque voto, & iuramento præstat, numer. 9. 542
Dogmatica tentationis grauis, & leuis distinctio euacuatur, & alias grauiter tentatus quasi semper peccauit. n.11. ibid.
Euatio identitatis concursus diuini cum nostra operatione. Deum non præterminantem deserit, & in decreto præterminatiuo intrinseco. Dei obligatur iuxta Dominicanos constitutio dubitantes non emollit, cert. 13. num. 5. 544
Connexitia decreti cum nostra cooperatione contra principia plura à se præstare & alias est, n.7. 545
Diuinæ libertati obest, nosque, à nobis insalutis negotio decretum præstat, numero 8. 545.
Atque alias nostram libertatem non tuetur, n.9. 546
Nec Deus, nec creatura à consilio, & deliberatione, sed casu tolum operabuntur, ac voluerit Deus operari sine tali decreto indecens constituatur, n.10 ibid.
Dominicanus libertatem ex indifferentia principij salvo principio ac tuetur, &, Catholicum agendo meritur, cert.14 n. 2. 547.
Fortius se ipsos regerunt, n.3. ibid.
Obiectio è primatu libertatis diuinæ actiui, & viui Dei proponitur, n.4. ibid.
Acriter in aduersarios regesta in nostris principiis facilè soluta, n.5. ibid.
Et ex primatu causæ physicæ fortius in aduersarios retorquetur, & soluitur, n. recto 9. 549.
Ex immobilitate voluntatis creatæ ab alio physice id decretum specialiter, & à priori reiicitur, q.8. cert.1.n.6. 552
Insufficientia assumpti de consistentia libertatis cum eo decreto ex indeo indifferentia specialiter à priori etiam ostendenda, num. 7. ibid.
Omnem internam tentationem id decretum aboleret externam etiam à diabolo inutilem, & stupidam reddit, cert 1.n 3. 556
Omnes aliquando tantum peccati legatum habebunt: prædestinati aliquot, & omnes in gratia confirmati extructum in via habebunt, n.4 ibid.
Imò adulti omnes viatores, etiam post originalem contractum, contra hanc, & bonæ Theologiæ dogmata plura, n.8. 558
Supernaturalem, & vltra naturæ debitum gratiam omnem & prædestinationem, id decretum excludit, cert.3. n 1. ibid.
Habitus supernaturales fidei & c. contra fidei, & Theologiæ dogmata imo, & ab eis habitibus totam spiritalem rationem contra aduersarios eliminat, n 559
Decretum præterminatiuum materialis peccati, quod quod omnes fit, & significet, d. 2. Prol. 560
Eius Patroni fidales ethnici primum deiim hæreticis paulo minus deorum Lutheranis, & Caluinistis, cert. 561
Septem totum ex Theologis scriptoribus, id decretum idem tuentibus, n. 1. ibid.
Etsi ab his fusè alij Theologi referantur, n. 3. 562.
Hæretici eius Patroni plures singulatim recensentur, n.4. ibid
Illud decretum execrantur sapientiores Philosophi, n. 5. ibid.
Theologi etiam reliqui non sine stomacho, & censuris, n.7. 563
Discipuli S. Thom. exploratissimi, & doctissimi ex eius mente, cert.2. 564
Vbi ab aduersariorum impostoris vindicantur. A S Thoma contenta, cert. 1 566
Ius vel maximè locis ex quibus aduersarij decreto hunc patrocinium querunt, certam. 4. 569.
Theologi fusius, & copiosius recitati, certam. 5. n.2.
Ex scriptura frequentissima reiicitur, q.2. cert.1. 576.
Repugnare ex impossibilitate obiecti, & voluntatis præcipiendi legislatoriæque, & præceptis ab scriptura assertis, &c. 577
Ex impossibilitate inductionis, & tentationis ad peccatum ab scriptura assertarum, numer. 4. ibid.
Ex S. Petro, & Concil. Constantinopol. II. generali V. cap. cert. 1. n. 1. 586
Ex Tridentino, n. 2. ibid.
Effugia Dominicanis, & Caluinistis communia, proscribuntur 587
Ex Fundamento rursus, n.9. 589
Ex Patribus, cert.2. 589
Reiiciuntur Philosophiæ, & Patribus, quos, cum peccatum defectus sit, tantum ab eo defectum posse fingere, cert. 5 numer. 2. 595.
Et quia neminem deserit Deus, nisi ab eo desertus, n.7. 595
Et quia neminem ad malum prædestinat, n.8. 596.
Et quia nihil vltra misericordiam, aut iustitiam 596

(ad quorum neutrum decretum hoc ſpectat) Deus vult, & operatur in rationali creatura, num 10, ibid.
Pugnat cum ſeria voluntate Dei de perditorum ſalute, ab ſcriptura, & Patribus dogmatica, cert.4.n.1. 598
Deum trucisſimum, & verſipellem hoſtem nobis effingit, n.4. 599
Et prauas actiones in virtutes vertit exactisſimas, n.5. ibid.
Nec minus vitia, quam virtutes oratione Dominica Deum orarent, fideles, n.7. 600
Inique iraſcimur tentatori cum nos ad voluntatem Dei faciendam ſolummodo inducat, petimuſque inepte à tentationibus liberari, nec alius alio ſanctior eſſe poteſt, ne Petrus quidem, Iuda: ibi: Iudices, etiam Deus, ſceleſtisſimos inique puniret, n.8. ibid.
In lapſu iuſtorum maior Dei immanitas, & infidelitas eſſet, n.10. 602
Difficiliori Auguſtini teſtimonio ſatisfit, cert. 5. ibid.
Decreto prædeterminatiuo materialis peccati huius formaliter ſumpti cauſa, & Author Deus eſſet, q.4.cert.1. n.2. 605
Euaſio cauſalitatis phyſicæ non moralis occupatur, n.4. 606
Caluiniana, n. 5. ibid.
Euaſio ex cauſatione non proximi, & vltimi fundamenti materiali peccati ad formale præcluſa, n.6. ibid.
Alia ex immunitate Dei à lege inutilis, & Caluiniana, cert.2.n.1. 607
Alia ex bono fine à Deo intento, Caluiniana, & exploſa, n.2. 608
Alia ex ſatisfactione muneri cauſæ primæ excluſa ſpeciatim, n.4. 609
Abſurdis pluribus ex ea deductis, n.5. ibid.
Alia ex arcano Dei conſilio Caluiniana etiam, & abſurdisſima, n.6. 610
Euaſio ex præſcientia actionis prauæ, ſi ſe ſola operaretur creata voluntas, ſcientiam mediam implicatoriam, & contra Dominicanos, admittet, & reiicitur, n.7. 611
Alia ex neceſſitate non coactiua ſpontaneo oppoſita hæretica eſt, & exploſſa, & alia hæretica de cauſalitate remota, & belluina alia Caluini exploſæ, n.8. ibid.
Diſcrimen decreti huius à Caluiniano quæritur adhuc, nec inuenitur, n.9. ibid.
Cauſatio abſoluta peccati à Deo hoc decreto vrgentius ex Patribus deducitur, certam. 3. num. 1. 612
Ex impoſſibilitate peccati Angelorum in primo inſtanti ad hominem contra Dominicanos, nu.2. ibid.
Ex impoſſibilitate infuſionis habitus vitioſi à Deo ad hominem etiam, n.3. 613
Ex propria cauſatione virtutum noſtrarum à Deo iuxta eorundem explicationem, n.5. ibid.
Rationibus aduerſariorum decreto indifferenter concurrendi efficacia ab extrinſeca operatione, & concurſu Dei non ab intrinſeco facile occurritur, num.6. 614
Eſt ad rem hanc decretum hoc indifferens, à Patribus expreſſum, n.7. ibid.
Decretum hoc nequit ferri, disiunctim adhuc, in materiale peccati, ſiue actionem prauam, vt ab homine apponendam, ſed, vt ſummum, vt à Deo n.8. 615
Sed nec, vt à Deo fertur in eam actionem, ſed ſolum eſt voluntas efficax applicandi ſuam omnipotentiam voluntati creatæ, eamque eius arbitrio ſubdendi, quoad influxum, cert.4.n.1. 616
Eſſe deſiderium concurrendi ad actionem prauam conditionatum, ſub conditione determinationis creatæ voluntatis inefficax tamen, non efficax, alias ſapientium Recentiorum Doctrina, & diſcrimine inani, n.3. ibid.
Ne inefficax concurrendi ad actionem prauam disiunctim eſſe poteſt, n.5. 617
Nec impropriè conditionatum ſub conditione comitante eſſe poteſt ex Patribus, & ratione, n.6. ibid.
Decretum prædeterminatiuum peccati vage huius, vel illius etiam materialis ex debito, generali concurrendi cum creatura repugnat, q.5. cert.1. n.5. 621
Quovis etiam titulo immutata de reliquo debita, & communi erga rationalem creaturam prouidentia, cert.2.n.2. 622
Sed, & illa immutata, n.3. ibid.
Si actiones prauæ ſpecie infima ſint clarius, & ſpecialius oſtenditur abſurdum, n.5. 623
Subtractione concurſus generalis ad bonam actionem, & eius præparatione ad prauam pro voluntatis creatæ ad hanc, vel illam libertate, ne dæmon quidem ad peccatum, eiuſve materiale Vage à Deo prædeterminatur, cert.5.n.5.
Sed nec poteſt prædeterminari, n.6. ibid.
Decretum prædeterminatiuum actus vitalis creati intrinſece, & ex obiecto praui (ex hypotheſi quod à ſolo Deo abſque influxu potentiæ creatæ vitalis fieri poſſit) & ex circumſtantiis praui à Deo tamen ſolo faciendi, ac proinde abſque culpa, & imputabilitate creaturæ rationali non repugnat, q.6.cert.2.n.3. 626
Nec decretum prædeterminatiuum actionis prauæ dormientium habituve, ſeu actu à mentis pro eo ſtatu, & hi vitaliter ad ipſam concurrant, vndecumque ea praua ſit, n.8. 628
Decretum concurrendi cum creato arbitrio ad eius liberos actus horum abſolutam poſitionem expectare nequit, vt à Deo concipiatur, d.3.prol. 628
Decretum comitantis concurrendi Patroni efficax, & inſeparabile à Dei concurſu & creata cooperatione, non tamen huic natura præcedere ſupponunt, q.1.cert.1.n.1. ibid.
Præcedere vero natura operationi, vt influxus ex parte Dei eſt, non autem, vt à nobis eſt implicatoriè, & irrito noſtræ tuendæ libertati aiunt, nonnulli, n.2. ibid.
Radicem efficaciæ & connexionis cum Dei, noſtrique concurſu alij decreti naturam, alij ſcientiam mediam, qua dirigitur eſſe volunt, numer.3. 629
Decretum comitans neceſſarium voluntati creatæ, vt operetur per Deo intrinſeca conſtitutum prorſus de ſe efficax, nec ſcientiæ mediæ innitens repugnat, cert.3. 631
Et rurſus repugnat ex fruſtrabilitate, numer.1. ibid.
Euaſio prima de commiſſione voluntatis Dei, voluntati creatæ effectiue, & affectiue, quoad determinationem præuenta, n.2. ibid.
Motus ſympathicus vtriuſque voluntatis ſuis affectiuis determinationibus non mutuus excluderetur, n.4. ibid.
Mutuus etiam, n.5. ibid.
Deus determinaret creaturam ad materiale peccati operis præcepti, cert.4. 633
Nec minus, quam nos proprio conſenſu auxilium decreto hoc ſuo efficax nobis reddit Deus, item libertatis noſtræ cum prædeſtinatione concordiæ ſcientiam mediam reddit inutilem, & Dominicanæ ſententiæ hæc accedit, n 5 635
Præcipuum Recentiorum pro comitanti, & contra indifferens decretum argumentum ex orationis ineptitudine validius contra ipſos retorquetur cum ſit contra decretum indifferens Sanguidiſſimum. ibid.
Decretum comitans extrinſecus etiam conſtitutum, & ſcientia media decretum multipliciter abiicitur, & ex cauſali coniunctione determinationis voluntatis vtriuſque, & ex qua ſolum cum humana diuinæ infruſtrabilitate, & ex falſa decreti diuini conſtitutione, cert.5.n.1 636

Euaſio ex directione ſcientiæ mediæ bifariam tentata,n.2. ibid.

Implicat, eiuſmodi regulatio decreti ſub eius euocationis hypotheſi huius per extrinſecum conſtituti, imo, & per Deo intrinſeca,n.3. ibid.

Implicat regulatio per ſcientiam mediam determinationis, ex parte vtriuſque ſub hypotheſi ſolius auxilij,n.7. 338

Decretum indifferens concurrendi cum cauſis liberis Patribus ſcholaſticis priſcis communiter traditum, & ſcholæ Societatis frequentius receptum,q.2.cert.1.n.1. 639

Conſtat in ſola complacentia, ne in voluntate conditionata concurrendi, ſi velit creata voluntas operari, nec duplicem conditionatam continet, nec concurſum ex parte Dei ad vtrumvis in genere adhuc ſumptum amat,n.2. ibid.

Vltra hoc comitans aliud male additur à nonnullis,n.3. ibid.

Illius & ſolius ab authoritate & ratione fundamenta firma,n.4. ibid.

Eſt applicatiuum omnipotentiæ arbitrio creato, vt eius actiuitate pro libito ad vtrumvis extremum vtatur,cert.2.n.1. 640

Poteſt ſeipſum pro obiecto habere habetque de facto,n.2. ibid.

Directum aliud male aſſignatur à nonnullis, n.3. ibid.

Melius aſſignatur, n.5. 641

Decretum hoc indifferens in Dei concurſum ad vtrumvis disiunctim adhuc ad extremum honeſtum effectiue non fertur, ſed permiſſiue ſolum quoad vſum omnipotentiæ ſiue diuinæ actiuitatis, per id decretum applicitæ voluntatis creatæ, cert.3.n.1. ibid.

Diſtinctio rationis ratiocinatæ perfectione entitatis vnitatis & identitatis rei fundatur, maiorque,vel minor, quo earum in re quavis maior, vel minor perfectio eſt, C.1. d.3.quæſt.1. certam.4. num.5. p.45

Dominij proprietatis, & iuriſdictionis diuiſio,& definitio,d.9.q.1.prol. 158

Penes duos abſolutum prorſus, & in ſolidum penes duos neutrum eſſe poteſt,C.1.d.1.q.7.cer.13. num.9. 546

Dæmonibus naturalis ſcientiæ, & voluntatis actus omnes vnius generis, & obiecti ipſis connaturalis in peccati prauam, nec ablati à Deo ſunt neque impediti, C.2.d.5.quæſt.6. certam.2.num.3. 263

Quo peccato per ſe & vates ſuos falſos futura, contingentia, vere quandoque prædixerint, cer.4. n.1. 265

Quo item modo, & caſu, & arte fallendi multiplici naturaliter vere ea prænuntiarint, num.2. ibid.

Et ex potiori noſtris coniectura probabili, & ſæpe moraliter certa ob perfectiorem longe quam nos cauſarum penetrationem, n.3. ibid.

Dæmones paratum Dei concurſum generalem ad bonum, & honeſtum,auxiliaque ſufficientia ad illud, atque ad non peccandum à Deo habent ; quare Logicam ſolum, non phyſicam peccandi neceſſitatem,C.3.d.2.q.5.cert.3.n.6. 625

Diuinationes futurorum contingentium, & extaſim, phreneſim, certe de ſe eſſe naturaliter nequeunt, ſed caſu eis euentus reſpondent, vel naturalibus dæmonum ſuggerentium, non citra errandi, & falſitatis periculum coniecturis, C.2.d.5. q.6 cert.4.n4. 265

Vbi fabuloſæ quædam hiſtoriæ reiiciuntur quandoque à Deo per ſe, vel per Angelos veræ, ac certæ earum diuinationes innituntur,n.5. 266

Imo, & à dæmone commodius, quam rationis, & ſenſuum viu fieri poſſent. ibid.

Diuinationes contingentium ab Aſtrologis vanæ, & oraculis dæmonum fallaciores. ibid.

E

Electio, & reprobatio hominum, ex maſſa iam per originale corrupta fuit contra Bezam Hæreticum, C.3.d.2.q.2.certam.2.num.3.num.6. 582

Ens reale Analogice de ſubſtantia, & accidenti dicitur illiuſque ad inſtar in accidenti ; in metaphyſicis etiam,C.1.d.3. quæſt.2.certam.1. num.4. 46

Entis ſubſtantiui metaphyſici, ſicuti, & exiſtentiæ pluralitas in re phyſice eadem repugnat,ſecus adiectiui metaphyſici,n.2. ibid.

Entis rationis negatio reale quid eſt, non autem rationis ens, d.6.q.4.cert.1.n.6. 116

Entia rationis Deus efficit, C.2.d.4. quæſt.5. cert.3. num.4. 219

Idque præſtat eam apprehenſionis, quam iudicij formalitate,n.7. ibid.

Entium moralium inter reales, & rationis, genus medium ridicule, & quaſi ex Vaſquez falſo à nonnullis inducitur,C.2.d.7.q.4.cert.2.n.6. 358

Stat in plurium realium coniunctio ; numer.7. ibid.

Ens reale metaphyſicum, neutre, & ſubſtantiue acceptum differentias contractiuas non tranſcendit, q.1.cert.1.n.4. 336

Eſſentiæ tam phyſicæ, quàm metaphyſicæ definitio: *eſſe primum, & radicem (vtrauis linea,) cæterorum, quæ rei vel phyſice, vel metaphyſice adnaſcuntur*, C.1.d.2.prol.n.1. 22

Eſſentia phyſica cunctis rei identificatis conſtat ſecus metaphyſica,prol.n.2. ibid.

Concreti ſubſtantialis ſingularis eſſentiæ vtraque in philoſophicam & Theologicam diuiſio,& differentia, atque vtriuſque definitio prol. num.3. 23

Eſſentia, & exiſtentia rerum ne formaliter quidem differunt,q.3. cert.2.n.1. 32

Erroris phyſici habitum imo & actum poteſt Deus infundere,& ſe ſolo ni actus vitalitas obeſſet,C.3. d.1.q.4.cert.3.n.2. 613

Excæcatio, & obduratio cordis à Deo in malum ſolam eius permiſſiuam, non poſitiuam voluntatem materialis peccati importat, q.1.cert.4.n.8. 571.q.2.cert.2.toto 581

Maxime, n.6. 584

Addunt tamen excæcatio, & obduratio vltra Dei permiſſionem poſitiuam propenſionem vehementem ad peccati materiale in excæcato, & obdurato Dei permiſſionem prauis actibus merente adquiſitam nuſquam à Deo immiſſam. Vnde ad primam actionem prauam peccatoris, excæcatio, & obduratio non datur, n.7. ibid. & qu.3. cert.3.n.5. 595

Euangelica veritatis quam maximam nobis certitudinem facit,ipſius cum veteri teſtamento, eiuſque Prophetis concordia, C.1. d.7. q.1. cert.1. num.5. 122

Diuerſimodè ab Ethnicis conſtituitur, C.3.d.1. q.2.cert.5.n.6. 419

F

Fides cum euidentia per ſe etiam noti obiecti ſtare poteſt,C.3. d.1. quæſtion.1. certam.2. num.2. 5

Naturaliter etiam,q.2.cert.2.n.6. 8

Nequit fides demonſtrationi eiuſdem veritatis inſeruire adſtante etiam euidentia reuelationis,cer. 1.n.1. 6

Nec fides veritatis alterius connexa cum credita,n.2. 7

Dei, & reuelationis exiſtentiæ fidei actu nos primo aſſentiri poſſe, ſunt qui cenſeant, qu.5.cert.1. n.2. 10

Confutati,ibid.& n.3. 11

Suari, modus confutatus,n.4. ibid.

Modus

Digitized by Google

Modus eius de reflexione reuelationis ſupra ſeipſam, & alia, quæ authoritatem conſtituunt reiectus, cert. 2. n. 2. ibid.

Non poſſe nos Dei, & reuelationis exiſtentiæ primo per actum fidei aſſentiri verius eſt, numer. 6 22

Actus fidei in ruſtico etiam ſubiectiue infirmior, æque, ac in reliquis obiectiue firmus, & certus eſt. ibid.

Trinitati. Filius Dei per voluntatem identice, & materialiter procedit, ſecus formaliter idem de Spiritus ſancti proceſſione per intellectum, C. 1. d. 3. quæſt. 5. cert. 2. n. 9. 58

Finis qui, vel cui ſuarum operationum Deus ſibi non eſt, d. 1. quæſt. 3. certamine 4. numero 1. 17. & cap. 2. d. 8. quæſt. 3. certam. 2. num. 7. 384.

Finis, amor ad mediorum amorem debet præcedere, vt ipſe formaliter, vt finis, ac media formaliter, vt media amentur, d. 7. q. 5. certam. 1. n. 8. 359

Phyſica. Finis, vt poſſibilis ſeipſum in executione abſolutæ exiſtentiæ ſuæ formaliter cauſare debet, ſecus idæaliter, d. 8. quæſt. 3. certamine 2. numero 8. 384.

Fomitis peccati eſſentia, c. 3. d. 1. quæſt. 8. cert. 2. n 4. 556

Eius ligamen, & extinctio, numero 5. 557.

E viatoribus homo Chriſtus, eiuſque Deipara Protoparentes in ſtatu innocentiæ tantum extinctum illum habuere, in Patria Beati omnes habent extinctum. ibid.

Formæ antiquæ expulſio nullo caſu, adhuc materialis genere inductionem nouæ naturæ præcedit, q. 7. cert. 10. n. 4. 531

Futuritio rerum duplex, altera abſoluta & ſtrictè, dicta quæ durationis prioritatem, & poſterioritatem concernit; altera imitatiua eſt, quæ naturæ, & cauſalitatis, vel quaſi cauſalitatis prioritatem, & poſterioritatem importat, c. 2. d. 3 q. 3. cert. 2. n. 1. 201

Futuritio abſoluta ſtricta, ſeu durationis, altera perfecta, altera imperfecta. Perfecta, & pura dicit negationem abſolutam rei pro duratione ex qua futura eſt, & abſolutam eius exiſtentiam duratione poſteriori ibi, & d. 5. q. 4. 252. Prol. & cert. 1. ibid.

Vbi decreto Dei de eius exiſtentia pro duratione, qua res abſolutè exiſtet, ne partialiter quidem, nedum adæquate formaliter conſtitui contra Dominicanos Recentiores oſtenditur.

Nil præter abſolutam negationem ſui anteriorem, & abſolutam rei exiſtentiam formaliter contineri, cert. 2. n. 1. 255

Ac deinceps futuritio imperfecta, ac non purè talis ſolam rei abſolutam exiſtentiam duratione ſequente importat: non autem eius in anteriori duratione abſolutam negationem, numero 2, ibid.

Quod ipſum de præteritione imperfecta oppoſito modo dicendum eſt ibi, ſicuti, & de perfecta, quod de perfecta futuritione diximus ex numero primo; futuritio abſoluta ſtricta poteſtatem abſolutam ſuæ cauſæ contingenter operaturæ non operandi pro poſteriore duratione, etiam qua rem abſolutè efficiet non abolet, neque eius pro ea duratione abſolutè negationi poſſibilitatem abſolutam, ſecus rei præteritio, quæ pro omni duratione poſteriori ea in qua abſolutè fuit antecedentem poteſtatem omnem, vt pro hac non fuerit prorſus abolet, cert. 1. n. 10. 254

Phyſica. Futuritio naturæ, & per prius, & poſterius cauſalitatis, ſeu quaſi cauſalitatis imitatiua eſt omnium rerum, quæ abſolutè ab aliqua cauſa producenteve principio erunt. Pro poſteriori ad prius naturæ, vel quaſi ſui principij producentis, pro quo res producta nuſquam eſt, ſed ſolum erit, d. 3. quæſt. 3. certamine 2. numero 4. 202.

Neque ad hanc futuritionem determinatio principij producentis in actu primo ad rem producendam eſt opus ibi, & numero 5. ibid.

Imo in nullo effectu creato reſpectu adæquati ſui principij actiui poteſt reperiri, cum omnia eſſe à Deo debeant, cui contingentia ſunt, tametſi in eius ad intra proceſſionibus, & determinatio in actu primo inueniatur: in adæquato agente creato ſcilicet, reſpectu effectuum neceſſariorum, in cauſis eorum naturalibus ibi.

Futuritio cauſalitatis, & imitatiua in abſolutam, & conditionatam diuiditur, eorum nimirum, quæ eſſent, ſi cauſa, principiumve, aut conditio aliqua poneretur: ſicuti abſoluta eorum eſt, quæ à ſuis cauſis abſolutè erunt. *Conditionata verò* futuritio propria eorum ſolum eſt, *Conditionata.* quæ à cauſa indifferente, & libera ad operandum vel non operandum prouenirent, vel ad non operandum, ſi abſolutè adeſſet, d. 5. quæſtione 2. certamine 1. numero 1. 224. & num. 2. 225

Futura conditionata diſparata, quæ dicunt, nullatenus propriè conditionata ſunt, numero 4. ibid.

Adhuc reſpectu Dei, n 6. 225

Quomodo futura propriè conditionata pro eo præciſè ſtatu obiectiuam, & ſecundum ſe terminatiuam ſcientiæ veritatem habeant; ſicuti & abſolute futura quæ nondum ſunt, certam. 11. num. 5. 245

Neceſſaria illatio conditionati ex cauſa, vel conditione ſub qua, ſi poneretur, foret, eius propriæ conditionatæ futuritioni obeſt, non prodeſt, n 6. ibid.

Nec excludit, neque includit abſolutam contingentis exiſtentiam, ſed ab ea præſcindit cum ipſaque, vel eius abſoluta negatione conſiſtit, q. 3. cert. 1. n. 1. 246

Neque ipſa (ſicuti neque abſoluta futuritio) extrahit contingens ab ſtatu præciſiue poſſibilitatis, cum qua, vtraque futuritio conſiſtit, quamque pro maioris vniuerſalitatis priori eſſentialiter ſupponit, d. 6. quæſt. 1. certam. 10. num. 4. 316

Nec futuritio conditionata extrahit contingens ab ſtatu negatiuæ, ſeu puræ poſſibilitatis, vti illud abſoluta illius futuritio, ibi, futuritio conditionata decreto Dei ſubiectiue abſoluta, & obiectiuè conditionata non eget, nec poteſt inniti, d 6. q. 1. 291

Fusè: vide verbo: *Dei ſcientia conditionata decreto ſubiectiuè abſoluto.* Littera D.

Fortè forſitan, & æquiualentia diuinis prædictionibus, & prophetiis de rebus futuris, modo alterutro adiecta idem valent, ac certe, vtique, nec earum infallibilitatem imminuunt, d. 5. q. 2. cert. 4. n. 5. 231

Sed in eis ab homine præſtandis libertatem innuunt, vel magnam eius in præſtandis difficultatem denotant, num. 6. ibid. & certam. 10. num. 3. 242.

G

GAudium de nondum abſolute exiſtentibus *Anima.* certò tamen cognitis abſolutæ futuris eſſe abſolute poteſt, c. 1. d. 4. quæſt. 3. certam. 2. num. 6. 70

Gaudium, & deſiderium de obiecto creato compoſſibilia, & coëxiſtentia in Deo ſunt, num. 7. 71.

Genus, & differentia infinito (etiam diuino) non repugnant, d. 2. quæſt. 5. certam 1. numero 5. 35.

Genus abſolute tale differentiæ vna linea indiuiduali ſpecifica, lineæ alterius non repugnat, n. 6. 36

Digitized by Google

Index Rerum,

Gratia. Gratia auxilians quoad ſubſtantiam naturalis eſſe poteſt, d.1.q.2.cert.2.n.6. 8
Eius ad bene operandum neceſſitas, excitatio, & cooperatio, C.3.d.1.q.1.cert.3.n.7. 420
Eius neceſſitas ad poſſe præciſe in actu primo bene operari, & tentationes vincere, ac item, an minimum entitatiue cogitationis, & legis notitia, quatenus ad inducendam obligationem, præciſe eſt ſatis quod gratiæ Dei auxiliantes debeant adſcribi? fuſiore diſputatione propria, d.2. q.5. cer.1.n.4. 625
Gratia habitualis confirmatio non affert in ea confirmatis abſolutam phyſicam impeccabilitatem, d.1.q.7.cert.12.n.2. 539
Affert tamen moralem antecedentem impeccabilitatem, n.4. ibid.
Confirmationis in gratia ab induratione iniquorum in peccato diſcrimen. ibid.
Phyſica. Grauia ſurſum, & leuia deorſum ad replendum vacuum, à ſe ob vniuerſi commodum non eunt, ſed à corporibus abſcedentibus loco trahuntur, C.2. d.8.q.3.cert.3.n.7. 386

H.

Anima. HAbitus adquiſiti ab ſpeciebus viuidioribus, quas actus habiti relinquunt; minime differunt, C.3.d.2.q.8.cert.1.n.3. 551
Vbi nec phyſicæ impellere voluntatem ad actus ſuos poſſe oſtendimus, habitus virtutum moralium, & ſcientiæ Deo ex parte actus primi, Dei voluntati, aut intellectui formaliter metaphyſice ab eis potentiis diuerſi non adſunt, C.2. d.2.q.6. cert.1.n.2. 192
Habitus ſupernaturales Deo nullatenus adſunt, eadem q. prol. ibid.
Et cert.1.n.1. ibid.
Cum potentiis creatis, quas phyſice ad actus ſupernaturales eliciendos complent ex parte actus primi phyſice etiam actus ſupernaturales efficiunt, nullatenus autem potentias ad actus eliciendos phyſice mouent, aut impellunt, C.3.d.1. q.8.cert.1.n.3. 551
Nec illis tota ratio agendi ſunt, eſſeve poſſunt, C.1.d.5.q.1.cert.2.n.5. 81
Vbi recentium Dominicanorum inconſequentiæ notantur. ibid.
Hominis, & cuiuſvis creaturæ rationalis auxilia ſufficientia, & quoad entitatem minima, libertatem ſufficienter conſtituere, eaque, vt ſummum iure naturæ deberi (ſi aliquid auxilij debeatur) non autem auxilium efficax illum minutulæ quantumvis entitatis, C.2.d.5. quæſt.5. cert.1. num.3. 417
Sufficiens inquam quoad poſitiuum entitatis non quoad negationem conſenſus in bonum ſub illo, ſi donetur. ibid.
Hypotheſis impoſſibilis, quæſtionem ſenſumque, vtilem habere poteſt, quamvis conditionem, aut præſuppoſitum neceſſarium ad eius eſſentiam contineat: ſi tamen præſuppoſitum hoc adeſſe, aliunde à diſputantibus ſupponatur, d.2.q.3.cert. 4.n.7. 182

I

IDea Diuina eſt, cuius ad inſtar, & imitationem Deus creata operari poteſt, operaturque quæ ex creatis operatur, C.2.d.8.q.3.certam.1.num.1. 381
Eſt aliquid Deo intrinſecum, n.2. ibid.
Eſſe ſcientiam de creatis faciendis graues Doctores cenſent, ibi, & ſingulariter Quiros, num.3. ibid.
Reiectus, n.4. ibid.
Non ſtat in ſcientia diuina formaliter, ſed in eius obiecto, quodcumque illud (iuxta iam dicenda) ſit, ex ſcriptura, & communi Theologorum, n.6. 382
Ex Patribus, & ſcripturæ interpretibus, num.7. ibid.
Poſſibilia creata ſeu à Deo factibilia ideam, ſeu ideas diuinas eſſe debilibus fundamentis à priſcis aliquibus aſſerebatur, cert.2.n.1. 383
Nec ſecundariò, ne dum primariò illas ideas diuinas eſſe, n.2. ibid.
Non tamen oppoſitum Theologicæ cenſuræ ſubiacet, n.3. ibid.
Probatur à ratione noſtra concluſio, numer.6. 384
Ideas diuinas bene aliquando, aliquando erronee, Plato explicuit, n.3. 383
Ideam diuinam, quid diuinum eſſe fuſius oſtenditur ex Patribus, cert.3. 385
Apparentius aduerſariorum argumentum ſoluitur, n.9. 387
Idæa diuina in Dei ſcientia quiſcumque obiecti ſit formaliter non eſſe, fuſe monſtratur, quin Pater vllus contradicat, cert.4.n.1. 387
Nec Philoſophus aliquis, n.3. 388
A ratione probatur, n.4. ibid.
Eſſentia diuina, vt imitabilis à creatura idæa diuina, phyſice loquendo, eſt ex communi Patrum, & Theologorum ſenſu, n.6. 389
Formaliter, & metaphyſice loquendo omnia & ſingula prædicata diuina, vt imitabilia à creatis ſunt formales ideæ diuinæ, n.8. ibid.
Idea diuina eſt verbum, & proprietas, & characterе ſuo, n.10. ibid.
Idæa diuina non factorum, quà talium, ſed factibilium eſt, n.11. 390
Nec negationis, ſiue neceſſariæ impoſſibilium, ſiue non neceſſariæ contingentium, nec entis rationis, nec prædicati vllius diuini, nec peccati alicuius, idæa diuina datur. ibid.
Idæa diuina formaliter metaphyſice non vna eſt, ſed plures, ſecus phyſice loquendo, certam.5.num.1. 390
Non tamen pro numero, ſed ſolum pro ſpeciebus factibilium formaliter adhuc multiplicantur, num.2. ibid.
Ideæ Cathegorematicè infinitorum faciendorum, in Deo non ſunt, ſunt autem infinitorum Cathegorematice poſſibilium, & factibilium, & infinitæ quidem ideæ, num.3. 391
Senſus Patrum dicentium creata melius in ſcientia, & idæis diuinis eſſe quam in ſeipſis planus explicatur, n.5. ibid.
Reiecta noſtri Ruiz, ſubtiliori, quam ſolida explicatione, n.6. ibid.
Ideali rerum exiſtentia poſſe illas omnes dici Deum, erranit Vvicleff. n.7. ibid.
Confutatus, n.8. ibid.
Non tamen damnatus à Concilio Conſtantienſi, vt aliqui cenſent, n.9. 392
Ignorantia inuincibilis exiſtentiæ Dei, in nobis poſitiua, & negatiua, ſeu priuatiua concipi poteſt, C.1.d.1.q.4.cert.1.n.1. 18
Qui illam abſolute, & prorſus negent, numer.4. 19.
Qui affirment, n.5. ibid.
Ruſticus magiſtro Atheo ſolummodo vſus, vtramque poteſt habere, cert.2.n.1. ibid.
Sibi relictus priuatiuam ſaltem, n.2. ibid.
Imo etiam poſitiuam, n.4. 20
Nec ſcriptura, aut Patres contradicunt, num.6. ibid.
Imago vera realis intentionalis, non tamen phyſica ortum realem phyſicum, neque à cognoſcente, neque ab obiecto importat, C.2.d.1.q.2. cert.3. num.4. 167
Immenſitas Dei attributum, ne ab hæretico quidem negatum expreſſe, ſed ſolum virtualiter, & impliciter, C.1.d.4.q.4.cert.1.n.1. 73
Eſt de fide, ſcriptura, Patribus, & Symbolo, n.2. ibid.
Et ex ratione à priori, non autem ex operatione Dei vbique, n.3. ibid.

Digitized by Google

& Verborum.

A posteriori, n.4. 74
Nequit creaturæ conuenire, certam. 2. num. 7. 75.
Infinitas, & *infinitum* in processu causarum repugnat, d. 1. quæst. 3. certam. 2. numero 4. 15.
Infinitum præcisè (Dei etiam) genus, & differentia, non repugnant, quæst. 5. certam. 1. num. 5. 21.
Infinitum aliud, simpliciter, & è genere suo tale aliud secundum quid & in genere suo tale, & vtriusque discrimen, quod simpliciter, & è genere suo infinitum, neque esse, nec concipi, finem, sua infinitate possit, secus quod secundum quid, & in suo genere infinitum est, d. 3. q 6. cert. 2. n. 1. 60
Et sæpe dicitur infinito secundum quid, & in genere solum suo, (cui soli addi aliquid intra summi generis potest) ea parte qua infinitum est nihil potest addi, n. 2. ibid.
Infinitum secundum quid, & solum in suo genere denegationem terminat intrinsecè solummodo importat. Simpliciter autem & è genere suo dicit, vlterius, n. 3. ibid.
Negationem terminat extrinsecè generis illius, n. 3. ibid.
Simpliciter, & è genere suo Deo proprium, conuenit, ac solus diuinis præmissis conuincitur, n. 4. ibid.
Infinitum vniuersum non est, id quo nihil maius esse, aut cogitari potest, d. 3. quæst. 2. cert. 3. num 6. 51
Infinitum vniuersim non est *Infinitas* Dei per essentiam à paucitis, & stolidis negata, d. 4 quæst. 1. certam. 1 num. 1. 63
De fide est, n. 2. ibid.
Et ex definitione, n. 3. ibid.
Occurritur obiectionibus, n. 4. ibid.
Maior per negationem explicatur, vel actus, & potentiæ physicæ, certamine 2. numer. 1. 64.
Vel definitionis, & comprehensionis, num. 3. ibid.
Vel attributorum, & perfectionum, numer. 5. ibid.
Vel essendi ab alio, n. 6. 65
Stat vero infinitas physica Dei per essentiam in esse essentiæ physicæ, vt excludente maioritatem physicam entis alterius, certam. 3. num. 1. ibid.
Metaphysica in exclusione maioritatis entis, seu essendi in ea linea, quam in Deo sit, n. 4. ibid.
Infinitas Metaphysica per essentiam attributorum illat in exclusione maioritatis tam extrinsecæ, quam intrinsecæ in genere entis antecedit Metaphysici (quo totum pacto attributa etiam metaphysica sunt) in linea cuique attributo propria: ibi. Nulla infinitas Dei per essentiam ex prefatis dictata gradicata metaphysice transcendit, cert. 4. n. 2. 66
Ea vero, siue physica, siue metaphysica attributum Dei proprium ostendunt contra obiectionem difficilem, n. 5. 106
Immensitas Dei vbiq., quod eius æternitas, d. 5. Prol. 83. & d. 6. quæstione 4. Prol. 115.
Imperium intellectuale ad reliquas animæ potentias exequentes, quæ solo imperio voluntatis possunt moueri, repugnat, d.S. q. 2. cert. 1. n. 2. 1. 3.
Vt voluntatis ad illas imperium decretum efficax, vt operentur eatenus ne ex illo motio in realiter ab anima non differens, (vt vero sic minus est facilima percepta ii differant sympathice ibidem.
Physica. Immutabilitas Dei à Vorstio negata, c. 2. d. 4. q. 2. cert. 1 n. 2. 67
Voce, & si non mente Doctores aliquot ex constituentibus decreta libera Dei per extrinsecum aliquid non nimis à Vorstio distant, n. 3. ibid.
Vox tamen adeo dissona reiicienda, num. 4. ibid.
Dei tamen immutabilitas quoad esse constat ex scriptura, cert. 2. n. 1. ibid.
Et quoad locum, durationem, & accidentia, n. 2 68
Dogma, hoc constat etiam ex ratione, num. 4. ibid.
Tenatur tamen, ac defenditur, variè dogma, hoc, quo immutabilitas Dei, etiam suis liberis actibus, q. 3 cert. 1 68
Statutus ex scriptura, & Patribus, cert. 2. n. 1, 70.
Ex ratione, n. 3. ibid.
Occurritur obiectionibus, n. 4. ibid.
Difficillima obiectio explicatur, certam. 3. num. 1. 71
Solutio ab ingeniosis Recentioribus desperata, tamen exhibetur, n. 5 72
Aliæ [illegible] eadem facilitate [illegible] 73
[illegible] Chimeræ formam, seu impossibilitatem [illegible] identificatam non habent, d. 2. q. 1. n. 1. toto. 146
Sophismata obiectantia detecta, certamine 2, 1.
[illegible] Chimeritatum in negatione à [illegible] ria sua, d. 2. q. 3. cert. 2. n. 3. 32. & d. 8. q. 3 146
Et [illegible] 148
Nil. [illegible], & audere impossibilia, & chimeras creare contra positiones ex quibus mente à nobis compugnantia fabingatur excogitatum Magister meus Dato. C. 2 d. 4. q 5. certam. 1. num. 3. 217.
Absolutam, exteriorem, & actualem necessitatem in negationem [illegible] ria sua, qua impossibilitatur, & chimeræ formaliter constituuntur: non autem conditionatam nisi certe, quod si existant, contradictorium [illegible] vt vulgariter dicitur, & necessitas [illegible] tanquam ipsorum [illegible] n. 2. n. 6. 218
Incomprehensibilitas abiolutæ Dei à creatura, quia hanc aliquid Dei extrinsecum necessario [illegible] multifariam defenditur a Recentioribus refutatis, c. 1. d. 3. quæstione 4. certam. 1. 99.
Solidius à Vasquez confutato, numero 6. 100.
Verior, & scholis communior ratio, quia creata cognitio omnem Dei intrinsecam cognoscibilitatem, & veritatem penetrare excedit atque penitus nequit, vt in vulgari comprehensionis Dei a creatura negatæ definitione, qua nihil rei latet videntem, non excedit ne solum, sed intentiue cognoscibilitatis rei sit intelligendum, vt alia æque communi definitione explicatus dicitur cognitio rei, in quantum cognoscibilis est, cert. 2. n. 1. 105
Hanc, si quam, incomprehensibilitatem Dei à creatura Patres docuere, n. 2. ibid.
Eius multiplex ratio, n. 3. 102. & cert. 3. num 1, 103.
Præfato sensu, nec de fide est, nec fidei proxima, n. 2 ibid.
Magna tamen negatrix temeritate, num. 6. 104.
Ineffabilitas Dei, siue ab ipso, siue à creatura creaturæ alicui, si de comprehensiua ineffabilitate loquamur, est ferè dogmatica, q. 1. cert. 2. n. 1. 106
Deus physicè, vt in se est sumptus adhuc incomprehensiue, ineffabilis creaturæ à creatura per vires naturæ est ex fide, vt reor, num. 2, ibid.

Index Rerum,

Et à Beatis creaturæ viribus naturæ relictæ, imo, & ab ipso Deo, n.5. ibid.
Creaturæ vero Dei supernaturali auxilio adiutæ, & adiuturæ effabilis Deus à creatura ipsum physicæ quidditatiue videntе est, n.4. 307

Intellectus diuinus etiam, liber formaliter in obiecto vllo cognoscendo non est, nec ab intellectu scientia libertatem participat, sed solum mediate ex obiecto, eandem, quam hoc habet, C.2.d.7. q.6.cert.4.n.6. 367
Fusius, & explicatius, d.8. q.1.certam.2.numer.5. 372
Ex decreto autem libero Dei, ex quo obiectum libere, vel ponitur, vel conditionate, vel absolute, ac proinde liberum altero modo, obiectum est mediatus scientia Dei libertatem participat, quatenus ab obiecto suo participatam, supponit, n.7. 373
Intellectus, & voluntatem, & libertatem suppositi sui legitimè infert, C.3. d.1. quæst.2. cert.1. numer.8. 415. & 10. 416. & certam.3. numer.2. 418

Intentio efficax, diuinem etiam Dei cuiuspiam eam in statu absolutæ existentiæ, aut futuritionis, formaliter, non constituit, etsi eam actiue in statu absoluto pro eius duratione apponat, C.2. d.7. q.5.cert.2.n.9. 361
Quomodo intentio efficax finit, & actus imperans, actus imperati, & electionis medij vnici libertatem seruare possint, C.3.d.1.q.8.cert.1.n.5. 551

Inuisibilitas Dei oculis corporeis, à quibus negata sit, negatiue, vel in dubium vocari posse videatur, C.1.d.5.q.1.cert.1. 83
Oculis corporeis, qui naturaliter sunt, Dei inuisibilitas certa, & euidens ex fide, & ratione est, cert.2.n.1. 84
adhuc supernaturaliter eisdem oculis adiutis negari absque temeritate nequit, n.2. ibid.
Id ratione efficaciter probatur, à posteriori, n.4. 85
A priori, n.5. ibid.
Idem dicendum de quibusvis oculis corporeis possibilibus cert.3. ibid.
Probationes debiles reiectæ, n.1. ibid.
Vsque ad n.5. tres firmiores. n.6. 86
Tres aliæ solidiores adhuc, cert.4. 87
Ea inuisibilitas Dei attributum speciale est, cert.5. 88

Inuisibilitas Dei intuitiua ab intellectu creato viribus naturæ à Philosophis, & hæreticis aliquot negata, q.2. cert.1 n.1. 89
Ea in re lubrici Durandus, n.3. ibid.
Et Scotus, n.5. ibid.
Ea inuisibilitas Dei est de fide, certam.3.num.1. 90.
Sensus communiter putatus Durandi refutatur, n.3. ibid.
Et Scotistæ ab authoritate refellitur, cert.3.n.3. 91.
A ratione probatur eiusmodi inuisibilitas minus solide à nonnullis, n.5. ibid.
Rationes firmiores, cert.4. ibid.

Inuisibilitas Dei ab intellectu creato diuinem supernaturaliter adiuto neganda, est ex fide & Patribus, q.3.cert.1. 93
Aduertium quid sonare videntur Chrysostomus, & & Theodoretus, n.3. ibid.
Pia, & verosimilis (aliis, illegitimis reiectis) eorum interpretatio, n.6. 94
Item Ambrosius Hieronymus, & Isidorus in dogma hoc pie, & genuine explicati, numero 7. 94
Efficax dogmatis huius, & multiplex à ratione probatio, cert.2. ibid.
Occurritur obiectionibus, n.3. 95

Iudicium quodvis consignificant durationem, qua iudicium habetur à iudicante, C.1.d.4.q.3.cer.1. n.5. 71
Iudicia creata de futuro obiecto diuersæ veritatis, & obiecti sunt, atque, iudicia de præterito, & præsenti, quia cum tempore iudicant, secus iudicium diuinum, quod de tempore quovis, non autem cum tempore, sed cum sua infectili, ac tota simul iudicat determinate. ibid.
Iusto lex non est posita, vt eum non obliget, atque exlegem faciat, Caluinianus sensus, & hæretica interpretatio, C.3.d.2.q.... cert.2.n.1.
Vbi sensus Pauli germanus, & Catholicus, Iustificatio formalis à peccato per extrinsecam condonationem repugnat, C.1.d.8.q.6.cert.3.num.6. 154

I.

Libertas contradictionis, diuinæ etiam voluntati conuenit, C.1.d.8.q.6.cert.1. n.1.149. & n.4. ibid.
Libertas actus, siue actionis, vt à creata abstrahit horum ab agente realem physicam producibilitatem non importat, C.2. d.2. q.3. certam.3.n.4. 180
Libertas potentiæ in actu primo primaria, & sui actus, in actu secundo stat præcise, vt ita à seipsa actus possit suos apponere, vel omittere, quin ad eos, vel apponendos, vel eorum omissionem ab alia potentia, aut virtute determinetur; non autem, quod ante eius actum alius ab alia virtute nequeat apponi, d.5.q.3.cert.3.n.3 250
Libertatem nostri omnium, Adami peccato Lutherani, & Caluinistæ perditam volunt, C.3.d.1. q.1.cert.3.n.8. 417
Confutatur, n.9. ibid.
Libertas triplex apud Patres. Prima à seruitute pœnæ, & miseriæ propria Beatorum, secunda à seruitute peccati, & diaboli propria iustorum per gratiam, & iustitiam, quam Christus nobis meritis, & morte sua nobis promeritus est, & inde libertas redemptionis appellatur. Tertia à seruitute necessitatis operandi, quæ libertas physica in operando dicitur, estque physica absoluta indifferens potestas alterutrum ex oppositis extremum, quæ si contradictoriæ opposita sint libertas contradictionis, si vero opposita sint contrarie, libertas, contrarietatis; & est propria arbitrij libertas, n.10. 422
Libertas arbitrij necessitatem, & determinationem in actu primo ad alterum extremum & oppositi alterius impossibilitatem excludit, quæst.2.cert.3. 417
Posita etiam indifferente cogitatione per alterius, siue intrinsecus, voluntati siue extrinsecus adiunctum independenter à libero eius vsu, ea necessitas arbitrij libertati repugnat, numer.5. 418
Eiusmodi necessitas operandi extremum alterum determinate ex parte actus primi, & omnino operationem voluntatis antecedens, eiusque libertati inimica à Patribus, & Scholasticis simplex, seu simpliciter talis, absoluta, & consequentis necessitas appellatur, quæ vero liberam voluntatis operationem, determinationemque, siue arbitrij vsum, & exercitium supponit, ac subinde ab eo in sui positione dependet, ac proinde eius absolute libertati non officit necessitas ex suppositione, consequens, & sequens, consequentiæ, & secundum quid dicitur, quæ subinde absonate & simpliciter tali, siue antecedenti libertati cuius exercitium liberum supponit, & sequitur non obest, vt ex Patribus, & ratione monstratur, cert.4. 423
Arbitrij libertas in voluntate instructa, etiam iudicio indifferentiæ, siue cogitationibus alteram trahente in obiectum, altera retrahente ab illo voluntatem, dum alia omnia ad alterum extremum ipsam ex parte actus primi determinantia non absunt, minime consistere ratione demonstratur à priori, quæst.8. cert.1.n.7. 552

Libertas

Libertas contradictionis ita connexa cum operatione, vel eius omiſſione diſiunctim eſſentia ſua eſt, vt nullo durationis, ſeu temporis inſtanti abſque vtriuſque exercitio coniunctim, ſimulque eſſe queat, d. 3. quæſt. 1. certam. 7. num 2. ....

M

Malitia obiectiua actionis tota ex prædicatis communibus, non ex indiuiduali venit paribus cæteris, quæſt. 5. cert. 2. num. 5. ....

Maria Deipara abſolutè, & antecedenter, impeccabilis fuit ex quo verbum concepit iuxta Patres aliquot, ac Theologos pleroſque, atque à primo ſuæ iuſtificationis inſtanti, (quod idem ipſum, ac conceptionis ſuæ fuit) iuxta eorum non paucos quibus libentiſſimus conſentio, Contr. 3. d. 1. quæſt. 12. certam. 12. n. 2. 539.
  Fomitem peccati extinctum habuit non ligatum, q. 8. cert. 2. n. 4. 556

Materiale peccati, ſiue actiones, aut omiſſiones prauas, vt à nobis conſulere ad eaſve nos hortari, inducere, tentare, aut quovis modo nos impellere, nedum præcipere, aut per nos facere Deus nequit, quin peccati noſtri cauſa, & author propriè, & abſolutè ſit, quod fidei, & rationi repugnat: imo eas nullatenus ipſum velle poſſe ab ſcriptura docemur, d. 2. quæſt. 2. certam. 1. numero 3. 578.

Medici ex ægri inſomniis phreneſi, & aliis ſimilibus de eius futura, vel non futura valetudine, & curatione, non ſolum catholice, ſed bene, & prudenter, non tamen certo, & infallibiliter iudicant, C. 2. d. 5. q. 6. certam. 4. num. 5. 266

Medium materiale cognitionis obiecti alterius, quid ſit, d. 6. Prol. n. 1. 290
  Eius medium cognitionis Dei de ſeipſo, vel de poſſibilibus, aut impoſſibilibus nullum eſſe poteſt, n. 2. ibid.

Anima. Medium formale cognitionis alterius obiecti, quid ſit, n. 1. ibid. & d. 7. prol. 334. & q. 2. cert. 2. num. 5. 341
  Debet ſui cognitione ad alterius cognitionem determinare cognoſcentem, quare, & præcognitum ad huius alterius cognitionem præcedere ibi, & n. 6. ibid.
  Nequit eſſe indifferens ad coëxiſtendum, vel ſecus cum obiecto quod *in* vel *ex* ipſo cognoſcendum eſt, quin ſufficiat: eminentialis continentia huius in illo, certam. 3. num. 2. 342.
  Præuia cognitio medij formalis, & determinatio ad cognitionem obiecti, quod in illo, vel ex illo cognoſcendum eſt: oſtenditur neceſſaria, q. 5. cert. 1. n. 2. 358
  Nullum medium (Dei reuelatione excepta) adſtante obiecti viſione mouere poteſt videntem, vt idem obiectum in illo, vel ex illo cognoſcat, cert. 2. 360

Mendacium, ex bono fine malitiam exuere, ac licere materialis error plurium etiam Patrum quondam fuit: iam tamen diu formalis hæreſis eſt, c. 3. d. 2. quæſt. 4. cert. 2. num. 2. 608.

Metaphyſica. Metaphyſica principia euidentiam ab experientia trahunt, & quomodo, c. 1. d. 5. q. 1. cert. 3. n. 4. 86

Phyſica. Motus etiam materialis inſtantaneus non repugnat, & ſi localis naturaliter repugnet, d. 6. q. 1. cert. 2. n. 2. 108
  Motus localis non indiuiduatur à tempore, d. 7. q. 2. cert. 1. n. 6.

N

Naturale, à ſupernaturali tanquam à termino ſpecificari extrinſecus poteſt, c. 1. d. 5. q. 3. cert. 2. n. 6. 95
  Et cum ſupernaturalis termini poſſibilitate, & exiſtentia connecti: ibi.

Neceſſitas, cum entis, cum veritatis iudicij, alia aliis maior, & intrinſecus, & extrinſecus eſſe poteſt, d. 8. quæſt. 3. certam. 1. 137.

Neceſſitas libertati arbitrij aduerſans, vide dicta littera L.

Negatio rationis, ſeu ens rationis negatiuum ſit, quin cognoſcatur, c. 2. d. 3. q. 2. cert. 3. num. 1. 199.

Negatio à ſe, & neceſſaria exercite, & actu impoſſibilium nec horum, nec ſui ipſarum ſtatum veræ poſſibilitatis adhuc præciſiue, à ſuæ abſolutæ qualis qualis exiſtentiæ actualis, & abſolutæ ſtatu diuerſum nullatenus ſupponit; vti nec ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ. Verum ſupponit Dei à ſe neceſſaria actualis exiſtentia, d. 4. q. 5. cert. 2. n. 4. 218

Nomina Deum tam phyſice, quam metaphyſice, quidditatiuè ſignificantia eſſe poſſunt. Extra eſſentialia vero, Deum ſemper metaphyſice ſignificant, c. 1. d. 5. quæſt. 5. cert. 2. num. 8. 106.

Notum per ſe, & per aliud, quid, & in quo differant, d. 1. q. 1. Prol. 2
  Vtrumque idem obiecto conuenire abſolutè poteſt; non tamen reſpectu eiuſdem cognoſcentis cui per ſe notum propriè, ſeu euidenter obiectum idem ſit: ibi. Quædam probabiliter per ſe nota, & ex terminis ſunt, atque large per ſe nota dici poſſunt. ibi, per ſe notum per ſpecies proprias eſſe poteſt, vel per alienas, quæſt. 1. certamine 1. numero 1. ibid.
  Per ſe notum per ſpecies alienas eſt, quod ſubtilioribus, validioribuſque ingenijs euidenter ex apprehenſione terminorum innoteſcit, & ſi non ita innoteſcat rudioribus: ibi an exiſtentia Dei per ſe nota per ſpecies alienas cognoſcentibus viatoribus ſit? Vide dicta littera D. *verbo Dei exiſtentia.*

O

Obiecti, ſeu termini infinitas in ſuum actum refundit moleſto argumento calculatorio contenditur, nec ſolutione proportionis geometrice, non arithmetice, ſi à pleriſque, ſatis, c. 1. d. 5. q. 3. cert. 3. 96
  Nec ſolutione infinitatis ſecundum quid, n. 6. ibid.
  Vtraque bene intellecta illud ſoluit, certamine 4. 97

Obiecta æternæ veritatis diuina nullam veritatis ſuæ cauſam, adhuc metaphyſicam, habent, cap. 2. d. 8. quæſtione 2. certam. 3. num. 2. 378.

Obiecti propria ratio ſolam terminationem ſui actus importat, quin actiuitatem in ipſumque obiectis nonnullis competit includat, cap. 2. d. 2. quæſtione 5. certamine 1. numero 4. 185.

Obiectum, ac formale motiuum actus eo præciſè eius ſpecificatiuum eſſe non debet, & ſi reſpectu actus creati formale motiuum, ſemper ſpecificatiuum ſit, ſecus reſpectu actus diuini, d. 4. quæſt. 3. cert. 3. n. 3. 210. & n. 6. ibid.
  Reſpectu autem actus creati etiam obiectum purè terminatiuum, ſpecificatiuum eſt, reſpectu cuius non ſolum terminatiui, ſed, &

Index Rerum,

actiue per se, vel per ſpecies ſuasder terminare, ſi actus obiecti viſio, & intuitio ſit, debet potentiam cognoſcentem, d. 5. quæſt. 6. cert. 3. n. 3. 264

Obligatio diligendi Deum vbi primum, ad vſum rationis peruenitur, quo ſenſu verum habere queat, C. 1. diſp. 1. quæſt. 4. cert. 2. n. 5. 92

Omnipotentia poſſibilium ſimilitudine limitationem non reciperet, diſp. 8. quæſt. 1. certam. 2. num. 6. 133

Poſſibilia, etiam inter ſe repugnantia, omnia ſimultate potentiæ ſimul poteſt producere; inter ſe vero, non repugnantia, etiam ſimultate actus producere valet: ibi. & n. 7. 134

A poſſibilitate creaturarum abſoluta in ſe eſt; ſecus in expeditione operationis ſuæ, num. 6. 133

Non ſtat in imperio intellectuali Dei, ſiue ad ipſum, ſiue ad creata facienda directum, q. 2. cert. 1. ibid.

Nec in idæa obiectiua in facto eſſe creaturarum, ſeu verbo diuino, n. 4. 135

Nec in arte, & ſcientia practica, ſiue idæa, quam vocant formali faciendorum, numer. 5. ibid.

Nec in hac, & voluntate diuina ſimul, num. 6. ibid.

Nec in entis diuini infinitate, n. 8. 136

Stat formaliter in ſola Dei voluntate, cert. 2. n. 1. ibid.

Ex Ariſtotelis, & S. Thom. ponderatione ſpeciali, n. 2. ibid.

Ex ratione, n. 4. ibid.

Eſt creaturarum exiſtentiæ inconnexa, ex fide, q. 3. prol. 137

Et earum poſſibilitati, cert. 1. ibid.

Aduerſa Sophiſmata eneruata, n. 5. 138

Quamvis, vel ſumptis repugnantibus, nil omnipotentiæ deficeret, nec impoſſibilium ad poſſibilitatem acceſſu augeſceret, ſed ſola extrinſeca denominatio potentiæ abſolutæ determinatæ eorum, vel cuiuſvis in particulari, quæ intrinſeca ipſarum poſſibilitate, & paſſiua producibilitate compleatur, accederit, vel periret, C. 2. d. 7. q. 2. cert. 3. n. 32. 344

Omnipotentia cauſa efficiens poſſibilitatis creaturarum non eſt, cert. 5. n. 2. 347

Neque earum formalis poſſibilitas, q. 6. cert. 2. 364

Operatio præſentia localis agenti ſpiritualis Dei etiam cum effectu non eſt, C. 1. d. 4. q. 6. cert. 1. num. 2. 79

Localis coniunctio cum paſſu agentis corporei, vt ſummum requireretur, ſecus ſpiritualis præſertim, cuius potentia actiua ad extra voluntas ſit, vt in Deo eſt, n. 2. ibid. & cert. 3. 82

Vnde operari in diſtans poteſt, quin in propinquum, cert. 2. n. 3. ibid.

P

PAradiſus in medio terræ ſitus ex Patribus, & ratione Controuer. 3. d. 1. q. 1. cert. 2. n. 6. 397

Peccatum abſolute tale, eiuſque reale formale (mentis fictione omni excluſa) ab actione, vel omiſſione prohibita, vt hic, & nunc cum aduertentia, & ex libertate à nobis exercetur, ſeu à materiali peccati nihilo differt, C. 3. d. 2. q. 4. cert. 1. n. 2. 605

Peccati materiale ad quod formale (eſto re à materiali differat) inſuitabiliter à Deo etiam conſequatur, ex concordia Theologorum exponitur, d. 2. prol.

Quæ illius, ſeu actionis prauæ, vt à nobis imperium, aut præceptum Dei ad nos ſonant: ſolam eius permiſſionem ſignificant, & increpationem, q. 3. cert. 3. n. 6. 595

Peccati permiſſio, cuius bonitatis gratia à Deo ámetur. n. 2. 593

In peccati materiali, ſiue actionem prauam inclinatio hominis à Deo, ſpecialiter explicatur, num. 5. 595

Ad peccati materiale, & fundamentum proximum formalis, ne phyſicè quidem Deus concurrit, id quod non ſatis aduertentes Recentiores ad formale etiam peccati phyſice Deum incautiſſime admiſerunt, q. 4. certam. 3. num. 8. 615

Peccati abſolute talis, ne dum formalis peccati Deus cauſa, neque eſſe, neque poſſe eſſe, niſi hæreſi formali dicetur, certam. 1. numer. 1. 620

Peccato quanam Dei voluntatem faciant peccatores, q. 3. cert. 5. n. 1. 602

Peccati mortalis neceſſitas in natura rationali ad longum tempus ſaltem auxiliis gratiæ deſtituta, q. 5. cert. 2. n. 6. 623

Peccatum per extrinſecam Dei condonationem, nec aboletur, nec poteſt aboleri, C. 1. d. 3. q. 6. cert. 3. n. 3. 253

Euaſiones probationum præcluſæ, numer. 6. 154

Peccati permiſſio dominij iuriſdictionis actus Dei non eſt, d. 9. quæſt. 2. certam. vnico, num. 2. 161

Pelagij error contra gratiæ neceſſitatem bifariam ab Auguſtino confutatus, C. 2. d. 6. q. 1. cert. 7. n. 1. 306

Penetratio cum paſſo, & effectu, non eſt neceſſaria agenti, C. 1. d. 4. quæſt. 4. certam. 2. numer. 3. 74

Perfectio ſimpliciter ſeu abſolute talis omnium quæ rei ſunt poſſeſſionem ſupra eius bonitatem addit, nulli parti ſiue phyſice, ſiue metaphyſice rem componenti competit perfectio. Secundum quid partibus differentialibus, & attributalibus metaphyſicis entis non competit; ſecus prædicato entis, partibuſque rei phyſicis, C. 1. d. 7. q. 3. cert. 1. n. 4. 126

Perfectio ſimpliciter ſimplex recte ab Anſelmo definita, quod in vno quoque melius eſt: non ipſum, quam ipſum, recidit que in vulgarem Theologicam, melius eſt, ipſum, quam, non ipſum, ſi bene mens Anſelmi penetretur, num. 5. ibid.

Terminus Comparationis melioritatis illius, nec res tota, nec eius partes ſunt, ſed reliqua omnia quæ res illa non ſunt, ibi. & numer. 6. ibid.

Ita eſt Dei propria, vt omni creaturæ repugner, n. 7. 127

Eius perfectionis diuiſio in ſimpliciter, & ſecundum quid in terminis repugnat. ibid.

Perſeuerantiæ donum iuſtos impeccabiles, non facit contra Franciſcum Dauilam temere, vt minimum, diſſentientem, C. 3. d. 1. q. 7. cert. 12. num. 2. 539

Poſſibilium creatorum forma, ſeu formalis poſſibilitas, nec Dei omnipotentia, ne diuinum aliquid eſt, C. 1. diſp. 8. quæſt. 4. cert. 1. num. 3. 143

Nec ſtat in obiectiua veritate conditionali, *ſi Petrus*, v. g. *exiſtat, exiſtet, ſine contradictione*, cert. 2. n. 4. 145 *Metaphyſica.*

Stat in abſoluta non repugnantia prædicatorum, quibus poſſibile conſtat, ſiue in excluſione negationis neceſſariæ, & abſolutæ & à ſe rei poſſibilis, n. 7. 146

Eſt æternæ veritatis obiectiuæ, abſolutæ à tempore abſtrahens præciſiue, non poſitiue, vt Deus eius paſſio, & conſequens eſt conditionalis memorata qua poſſibili captui noſtro commode ſubinde explicetur. ibi. Paralogiſmi pro conſtitutione poſſibilitatis rerum in aliquo diuino detecti abiguntur, cert. 3. ibid.

Poſſibilis diuiſio in præciſiuum, quod à ſui exiſtentia, & non exiſtentia abſoluta præſcindit, & in purum, ſeu puré, poſſibile, quod abſolutam ſui negationem importat, c. 2. d. 5. q. 1. Prol. 220

Poſſibile præciſiuè habere actu eſſe reale æternum abſolute diſtinctum adeo periculosè à nonnullis aſſeritur, certamine 3. numero 3. 223.

Poſſibile præciſiuè inter ens à ſe, & neceſſarium actuale, & abſolutum nempè Deum, & ens à ſe negatum abſolutè, ſiue neceſſariam abſolutè, ſiue neceſſariam abſolutam actualem negationem, nempe impoſſibile medium intertacet, quibus quaſi contrarie appoſitis, quaſi contradictoriè aduerſatur, ſicut contingens, & de ſe indifferens ad vtrumvis determinatis de ſe ad alterum extremum opponitur; ea vero poſſibilitas præciſiua metaphyſice, vel eſt prædicatum entis ab alio, vel ipſum conſequitur, cert. 4. n. 1. ibid.

Poſſibilitas præciſiua à rei exiſtentia, non differt, vt phyſica, ſed vt logica potentia ab actu: quare ſublata phyſice rei exiſtentia, actu poſſibilitas eius phyſice à rebus defecit, ſolumque logicè perſeuerat, n. 2. ibid.

Poſſibile enive, & exiſtens neutre & ſubſtantiue accepta, idem quod eſſentia, & exiſtentia metaphyſice etiam ſunt, nullo, quæ ſiue eos ab exiſtente, ſiue eſſentia ab exiſtentia adhuc metaphyſice differt, niſi eſſentia pro rei quiditate tota, nec ſolum pro ente, ſeu prædicato eſſendi generico ſumatur: tunc enim, vt pars à toto, & genus ab ſpecie differt: ibi, Neutre, & ſubſtantiue acceptum differentias poſſibiles, ſeu ens ab alio non tranſcendit; ſecus, ſi adiectiuè ſumatur. Ibidem, poſſibile præciſiuè, ſeu ens ab alio, nec bonum, nec amabile abſolutè eſt, c. 1. d. 7. quæſt. 2. cert. 1. num. 5. 123

Eſſentiale, & neceſſarium cuiuis creaturæ eſt affirmatiuam propoſitionem in materia neceſſaria, & abſtrahentem à tempore conſtituens, c. 2. d. 5. quæſt. 1. certam. 4. num. 3. 223.

Poſſibilia omnipotentiæ determinate eſſentia ſua, non reſpiecere, ſiue pro eo ſtatu connecti ſat eſt probabile, d. 8. quæſt. 2. certam. 3. num. 6. 379.

Rerum poſſibilium actiuè à Deo non pendit, cap. 1. d. 2. quæſtione 4. certam. 3. numer. 8. P....

Præciſiua Deo repugnat, d. 3. quæſt 3. certam. 3. num. 4. P....

Potentiæ ſimultas ſimultatem affectuum omnium ſuorum, non arguit, d. 8. q. 1. certam. 2. num. 7. P..

Eius exhauritio per omnium effectuum productionem quo ſenſu admittenda, numero 8. P....

Potentia notionalis reſpectu actiuè proceſſionis ipſi etiam identificatæ actiua phyſice eſt, c. 2. d. 2. quæſtione 2. certamine 2. num. 2. 176.

Potentia libera neutrum extremum claudit, ſed ab vtroque phyſice præſcindit, neque alterum determinate, ſed vtrumvis diſiunctim concernit, c. 2. d. 4. quæſt. 3. certam. 1. numer. 2. 71.

Eſt abſolutè talis, & ſi aliquid neceſſarium ad alterum extremum operandum ipſi deſit dummodo illud apponere ſub eius poteſtate ſit, cap. 3. d. 1. quæſtione 7. certam. 11. num. 1. 505.

Potentia abſolutè vera reſpectu actuum vitalium etiam communium Deo adeſt, c. 2. d. 2. q. 4. cert 2. n. 4. 184

Potentiæ, & obiecti proportio intentionalis, non entitatiua eſſe debet, & vnde dignoſcenda, cap. 1. d. 5. quæſtione 3. certamine 2. num. 4. 95.

Potentiæ connaturalis modus cognoſcendi ergà omnia obiecta immutari diuinitus nequit; ſecus ergà aliqua, n. 5. ibid.

Cum ſuis obiectis poſſibilibus, vt ſummum connexa eſt, non, vt exiſtentibus, num. 6. ibid.

Præciſiones obiectiuæ ex myſterio Trinitatis certo, & infallibiliter deductæ, c. 1. d. 3. q. 1. cert. 2. 40

Et ex diuinis communibus in quibus neceſſario videntur admittendæ, certam. 4. num. 3. 45.

Fieri actus viſionis poſſunt, numero 6. ibid.

Prædicationis, & verificationis in propoſitione ſingulari ſubiectum idem eſt, ſecus in aliis, cert. 2. n. 9. 45

Prædicatum diuinum ex partialibus homogeneis metaphyſice conflari repugnat, q. 2. certam. 5. num. 2. 50

Prædicamenta, non ex rerum in ſe, ſed prædicatorum in ordine ad prædicationem formalem diuerſitate in decem, & prorſus adæquate diuiduntur, d. 2. q. 5. certam. 3. num. 1. 37.

Præſcientia in ſcriptura idem ſæpè, quod prædeſtinatio, ibid.

Præſentia triplex Dei in rebus, per eſſentiam, præſentiam, & potentiam explicata, d. 4. q. 5. Prol. 75

Rerum Dei æternitate, quoad eius intrinſecum, præſentia, ſeu coëxiſtentia certa, & extra quæſtionem eſt, c. 2. d. 6. q. 2. certam. 1. num. 3. 313

Aſt quoad extrinſecam æterniratem, quam Dei æternitas ambiit præſentia, ſeu exiſtentia phyſica rigida, & propria rerum æternitatis, ſeu ex æternitate, non niſi hæretice, aſſeretur, n. 5. ibid.

Senſus Catholicus per ſolam extrinſecam denominationem piè Dominicanis Recentioribus tribuitur, & explicatur: ibid.

Præſentiæ, & coëxiſtentiæ huius rerum Dei æternitati, cert. 2. n. 1. 324

Ab hac ſententia impoſtura aliqui ex noſtris vindicati, n. 2. ibid.

Et S. Thomas eius teſtimonijs expreſſis, n. 3. ibid.

Et veterum Thomiſtarum Dominicanorum, eius ſcholæ pro eorum, & ipſius ſancti diſcipulorum auditorum, & coëxiſtentiam rerum Dei æternitati, ex æternitate ſcholæ, ſcholaſtici omnes quondam ſterere, &, ſtant, ſi paucos, nec primores Thomiſtas excipias, n. 10. ibid.

Sine addito, aut explicatione aſſerta, non ſolum falſa, ſed hæretica, & fidei contradicit, cert. 3. n. 1. 326

Senſu de præſentia, & coëxiſtentia rerum Deo, eiuſque æternitate, ex æternitate denominatiue extrinſecus ab ipſa Dei, æternitate cui res pro ſua duratione phyſice coexiſtunt, eſt falſa, n. 4. 327

Vtroque ſenſu confutatur ab abſurdis, cert. 4. 328.

Et extrinſecus denominatiue, in alium hæreticum recidere monſtratur, numero 3. ibid.

Vterque ſenſus à priori impugnatur, cert. 5. 329.

Et ex inutilitate, & impoſſibilitate inſeruiendi ſcientiæ Dei, vt futura ab æterno cognoſcat ad quod excogitata ea præſentia à ſuis Patro-

Index Rerum,

his fuit, cert.6. 332

Anima. Prima principia per se nota, non solum euidentia; sed probabilia admittenda sola terminorum perfecta apprehensione, in quibus penetrandis Vasquez cæteris excedit, d.7.quæst.2, cer.4 n.5. 346

Logica. Propositionis materiæ necessariæ copula non significat, nec concernit tempus coexistentiæ identicæ prædicati cum subiecto, vt significat in propositione materiæ contingentis, ideo æternæ, & veritatis, d.5. quæst.3.cert.4. num.3. 253

Essendi per copulam illam importati mala, & inutilis Recentiorum explicatio, & acceptio, n.4. ibid.

Verior aliorum, sed non plena, numero 5. 224

Significat esse verum intentionale obiectiuum identitatis prædicati cum subiecto: quod etsi absque figmento rationis non cognoscatur; non tamen, quod esse illud vel sit, vel induat, n.6. ibid.

Cognosceretur autem, si obiectiuarum pure, & vere intentionalium veritatum, species propias haberemus, aut in scriptis videremus (vti Deus videt) absque vllo rationis figmento, n.7. ibid.

A propositione quavis conditionali conditione purificata ad absolutam, & è contra mutua, & legitima formalis consequentia est, q.2. cert.8. num.5. 240

Propositio altera ex contradictoriis in materia quavis, siue absoluta illa, siue conditionalis sic vera fore demonstratur, n.6. ibid.

Ac pluries. Propositio de futuro, aut præterito durationem, qua profertur, vt ipsius duratio est formaliter, non significat, sed materialiter solum, quæstione 4. certamine 2. numero 5. 256

Propositio de futuro contingenti determinate veritatis, aut falsitatis à quibus negetur, quæst.7. cert.1.n.1. 266

Oppositam Philosophorum, & Theologorum communis sententia, n.3. ibid.

Determinate veritatis duplex sensus ab Aristotele, Boetio & S. Thom. notatus fallaciam æquiuocationis in aduersæ sententiæ fundamento detegit, n.4. 267

Demonstratur à S. Thom. ex repugnantia duplicis contradictorij, simul veri, vel falsi, n.5 ibid.

Ex qua, & aliis principiis demonstratur ab Aristotele ibi, Vnde pro aduersa refertur, cert.2. 268

Aperta eius mens pro nostra, & communi sententia 1. *periherm. cap.*8. explicata, numer.4. ibid.

Ex aliis Philosophis, & Patribus probatur, cer.3. 269

Propositiones de contingenti, futuro, vel præsenti veritas minoris necessitatis est, quam de præterito, cert.2.n.5. ibid.

Multiplex demonstratio Theologica conclusionis, cert.4. 270

Propositiones & iudicij nostri de futuro contingenti à Deo præcognito, ac reuelato, æqua, atque diuini iudicij, & reuelationis veritas est, etsi nostrum, ex Dei reuelatione non fugere, non est autem, æqua in nostro veritatis necessitas, sed longe minor, quod si nostrum è Dei reuelatione habeatur æqua in eo etiam veritatis necessitas erit, de quo subtilius agendum Controuer. de fide, numero 5. 271

Conclusionis demonstrationes naturales, cert.5. ibid.

Disiunctiua de futuro, vel non futuro contingenti necessariæ veritatis est; secus determinata de futuro contingenti, quod de facto erit ex Aristotele, Boetio, & S. Thom. cert.1. n.5. 267

Obiectionum contra conclus. solutio, certam.6. ibid.

Propositio affirmatiua in materia contingente identitatem, prædicati, & subiecti æque dicunt atque in materia necessaria, non tamen necessariam vt hæc, sed contingentem, numer.5. ibid.

R

RAtionalis creatura singulis, & omnibus gratiæ auxiliis vel consensus, vel dissensus repugnat, Contr.2.disp.5. quæst. cert.11.n.8. 245

Relatio realis ad seipsam ratione cuius in adæquate distinctionis termino ab ipsa repugnat, d.2.q.5.cert.1.n.7. 186

Realis transcendentalis physica ad prædicatum commune, quin ab individuali sui termini repugnat, disp.7. quæst.2. certam.1. numero 5. 339

Requirit esse medium in quo terminus cognoscitur, cert.2. n.7. 341. & quæst.5. cert.1. n.6. 359

Reuelationi, & reuelato eodem fidei actu, nequimus assentiri, quia ei reuelatione assensus necessario præcedit, n.9. 360

Reuelatio mouere potest, ac de facto mouet ad assensum euidentis, & vlo alias obiecto, cert.2. num.2. ibid.

S

SAmuel non dæmon mortem Sauli prædixit, 1. *Reg.*28. Contr.2.disp.5 quæst.6.cert.4.n.2. 265

Scientiæ specificatio adæquata à sola potentiæ, ne in Deo quidem est, quin ab obiecto etiam, d.2.q.5.cert.2.n.2. 187

Scripturæ interpretatio literalis ex laudata ab Augustino Tychonij regula esse debet, vt fides contra Hæreticos præualeat, d.1.quæst.2.cert.3. num.3. 167

Sensus sphæra obiectiua ex his, quæ per ipsum ab vno quoque percipi meminit rerunda physice, ac metaphysice, est, C.1.d.5.q.1.cert.2. num.4. 85

Species perfectiores imperfectiorum perfectionem non claudunt, & aliam vlteriorem addunt, sed, se totis è conceptu suo perfectiores ipsis sunt, q.3.cert.4 n.3. 97

Species impressa, vel distantiam, vel improportionem potentiæ cum obiecto, vt illud in seipso percipiat, supponit, C.2.d.3.q.6. cert.2. num.2. 193

Speciei actiua determinatio ad cognitionem sui obiecti potentiæ actuitatem ad cognoscendum elicit, n.4. 194

Speciei determinatio, non actiua, sine fundamento inducitur, n.6. ibid.

Spiritus Sanctus materialiter procedit per intellectum, secus formaliter, C.1.d.3.q.5. cert.2. num.6. 58

Spirituale, & indiuisibile, à potentia corporea, & diuisibili percipi non posse non facile ab aliis probatur, disp.5. quæst.1. certam.3.num.1. 85.

Probatur tamen, n.5. ibid.

Spiritualium passiones per se nouæ nobis non sunt, d.1.q.1.cert.5.n.4. 3

Status continens omnia ex possibilitatis, primus prioritate maioris vniuersalitatis, secundus eo stricti or, & tertio ampler, status conditio-

nate

natæ futuritionis. Tertius eo omine ſtrictiſſimus eſt ſtatu abſolute exiſtentiæ, ſeu futuritionis, C 2.d.5.prol.n.1. 219
Specialiter contra Anonymum,n.3. 220
Superior faciens ſubdito facultatem vtendi aliquo, vel illud impendendi, in eos vſus, non effectiuè ſolùm, ſed affectiuè fertur, C.1.d.8.q.6. cert.3.n.8. 154
Supernaturalitas actuum intellectus, & voluntatis (& idem eſt de habitibus) ex motiuo, formaliſque obiecti ſupernaturalitate deſumi poteſt. Vnde ob naturale ſupernaturalis actus, & ob ſupernaturalem naturalis repugnat, vti, & ad naturalem concurſus habitus ſupernaturalis, C.3.d.1.q.8.cert.3.n.2. 58
Schola Sanct: Thom. quantum vere Thomiſticæ ſcholæ Ieſuiticæ debeat, quæſt.5. cert.4. n.3. 494
Suppoſito ex nudo prædicato variari poteſt; ſecus à propria ſignificatione termini ſubiecti extrahi, in prædicato aliquid alienationem denotans addatur, Contr.1. diſp.8.quæſt.3.cert.5. num.8. 391
Syllogiſtica formaliter relationi & connexioni, rationis, non reali, & phyſicæ antecedentis cum conſequente mittitur, quæ tamen ex illa ſæpe nobis indagitur, ac deprehenditur, d.7. qu.2. cert.2.n.9. 341
Syncathegorema propoſitione additum aliam facit, ac ſæpe diſcurſum continet virtualem, C.1. d.1.q.1.cert 1 n.4. 3
Additum ſubiecto propoſitionis negatiuæ eam de ſubiecto non ſupponente non reddit, etſi falſum ſit, ſed ſolum falſam, certam.4. numer.9. p.6.

T.

TRinitatis difficultatis diſtinctio realis, virtualis perſonalitatum ab eſſentia non emollit, ſed auget, diſp.3. quæſt.5.certam.2. num.2. 57.
Nec Realis mediata Recentiorum, numer.8. 58.
Et ſumma, & perfectiſſima Dei ſimplicitate, & identitate contradictoria ex hoc Myſterio tentata contradictoria non eſſe monſtrantur, nu.9. ibid.
Tranſitus ab extremo ad extremum, ſine tranſitu per medium corporibus adhuc non repugnat, d.4 q.6.cert.3.n.5. 82
Tychonij peruerſa regula interpretatio litteralis ſcripturarum iuxta vocum proprietatem, vbi eo ſenſu aliis ſcripturæ dogmatibus, neque immediate, nec mediate per legitimas conſequentias aduerſatur, reiicienda, vt fides hæreſibus præualeat, C.2.d.1.q.3.certam.3.n.5. 167

V

VBiquitate Dei errores aduerſi, C.1.d.4.q.5. cert.1.n.1. 75
Ex qua Dei ſpiritualitas demonſtratur, ibi. Eſt de fide,n.2. 76
Et ex Patribus n.3. ibid.
Eſt immenſitas præſentiæ, qua vltra ſpatia omnia adeſt, ea in poſſibilia immenſaria, & vltra, quorum ideo & exemplaria cuncta formaliter eminenter, & indiuiſibiliter illa omnia continens eſt, cert.2. ibid.
A ratione oſtenditur, cert.3.n.1. 82
Ab abſurdis,n.3 ibid.
Vo[illegible] contra vbiquitatem ſingularis deſtructio, num.4. ibid.
Ex Dei operatione vbique non demonſtratur, q.6.cert.1.n.1. 89
Nec efficaciter,n.3. ibid.
Præterea à priori,n.4. ibid.
Nec à poſteriori,cert.2. 80
Nec ſi operari indiſtans, quin in propinquum vniuerſim repugnaret (quod negamus ibi) inde vbiquitas Dei legitimè inferretur, numero 7. 81.
Neque ex ſuppoſitione intimæ præſentiæ luæ neceſſariæ ad agendum in qua coexiſtentia localis cum effectu fundetur,n.8. ibid.
Veritas entis pallio veritate cognitionis non perdet, ſed hæc potius abillia, c[illegible]qu 1. cert.1. n.1. 122 & 3. ibid.
Nec in hac ſtat, ſed in poſitiua ſolidatate, nec ſolum apparenter eſſendi, n. 3 & 4. ibid.
Addit ſupra eius poſſibilem identitatem realem cum ipſo, ex qua eſſ. verum formaliter habet, & entis apparentia ſola excluditur, atque paſſio entis conſtituitur, contra difficultates ſubtiles,cert 3.n.3. 123
Veritas obiectiua, ſeu cognoſcibilitas, obiecti, nec ſolum per extrinſecam denominationem à cognitione, paſſio entis non eſt, cum abſque entis veritate in ſeipſis intelligatur, d.5 q.5.cert.3. num.7.
Verificatiua propoſitionum de non actu exiſtentibus nequeunt in Deo poni, quin his Vicleffi propoſitionibus poſſibilia, ſeu impoſſibilia ſunt Deus indiſſolubiliter fere adhæreatur, d.8. q.3.cert 5 n.5.
Nulla veritas, tempori affigitur, ita,vt nec anteà nec poſtea ſit cognoſcibilis, d.4.qu.3 cert.1. n.5. 69. & cert.2.n.4. 70
Violentia voluntati reliquit indifferentibus principiis concurſus ex parte Dei negatione inferri à Deo poteſt, ex Vaſquez, & veritate, d.7.q 3. cert.3 n 3. 106
Virtualis realis diſtinctionis definitio à ſuis Patronis per rei vnius æquiualentiam diſtinctio munere, d.3.q.5.cert.[illegible]n.1. 56
Male aliqui in omni munere diſtinctorum æquiualentiam ipſis fore deffendunt, numero 3. ibid.
Male alij quoad omnia ipſis contradictoria ſubeunda,n 4. ibid.
Difficultates Myſteriorum fidei non emolit, cert. 2.n.2. 57
Virtutum circulum definitio incurrit,n.6. ibid.
Compoſitionem independenter à noſtro intellectu in Deo inducit,n 7. ibid.
Virtutum moralium Dei diuiſio, cum morali Dei ſanctitate, formaliter indiuiſibiliter ad omnes terminata componitur, C.1. diſp.2.qu 6.cer.1. num 6. 193
Viſio etiam beata vnum prædicatum in re phyſico earum ab alio poteſt obiectiue præſcindere, C.1.d.3.q.1.cert 4.n.6. 45
Nulla creata ſeipſum poteſt formaliter repræſentare ex noſtris Moncæo, & Petro Hurtado, & ratione, diſput 5. quæſt.4. certam.1. num.5. 100
Vitæ realis intentionalis à reali phyſica diſcrimen, C.2.d.2.q.4. cert.1. n 1. 182. & certam.2. a n.4. 184
Viuenti partialis ſaltem intrinſeca virtus ad actus vitales neceſſaria, Contr. 1. d.5.quæſt. 3. cert.2. num.5. 85
Vocum ſignificatio ad placitum ex imponentis, non eius cui loquendum eſt, cognitione taxatur, qua obiecta non loquentis ſignificantur cognitiones, Coner. 1. d.5. quæſt.5. cert.1. n.4. ad 101 & 106
Significare obiectum proportionate ad capacitatem [illegible]endi illud eorum, quibus loquendum eſt; non autem imponentis perfectam [illegible] cognoſcentis,n.6.& 7. 106
Vnitas paſſio entis indiuiſionem in ſe, & diuiſionem

Index Rerum,

nem de ſe à quouis alio formaliter importat, diſp.6.quæſt.5.certam.1.nu.1.118. & cert.4.n.5. 121

Vnitas ſingularitatis eius dicit immultiplicabilitatem, vt nec alia ipſa, nec illa res alia eſſe poſſit in quauis linea rei ſingularitas ſit, ſiue phyſica, ſiue metaphyſica, cert.2. 119

Voluntas Dei (idem eſt de ſcientia) libera per extrinſeca etiam, qua libera eſt vt volunt aliqui conſtituta in tempore incipere, aut deſinere dici, nec debet, nec poteſt, d.4.q.3.certam.1. num.4. 91

Voluntas efficax Dei erga creata effectiua, quin etiam effectiua ſit, repugnat, C.1.d.8.q.6.cer. 3.n.6. 154

Voluntas phyſicè mobilis à ſeipſa ſolum eſt, ab alio vero, non phyſicè, ſed ſolum intentionaliter per motiuorum propoſitionem, & cognitionem, C.3.d.1.q.2.cert.3. num.6. 400. qu.3. cert.3.n.4. 449

Ex Patribus, & ſcholaſticis, qu.8. cert.1. nu.1. 550

Ratione à priori,n.3. 551

Vbi inde ſolum non poſſe in incognitum ferri ſolide poſſe probari oſtenditur; nec poſſe violentiam in ſuis actibus dari, num.5. ibid.

Cum quo ſtat ex intentione efficaci finis de vnici electione, & ex actu imperanti, ad imperatum antecedenter, & parte actus primi phyſicè determinari, ibi. Voluntas noſtra ex ſe, & debitis naturæ ad peccatum ſolùm poteſt, d.2.q.4.cert.2.n.6. 610

Qua complacentiæ puræ eſt, ex bonitate motiua obiecti ſpeciem in genere moris ſumit, non à circunſtantiis executioni, neceſſario interuenturis, cert.4.n.2. 616

Quæ deſiderium, etiam inefficax à circunſtantiis, etiam executionis in genere moris ſpecificatur,n.3. ibid.

Nec ſi conditionatum ſit, ſub conditione turpi, vt hanc expreſſe, per illud amari opus eſt, vt ex illa turpitudinem trahat,n.4. ibid.

Voluntas deſiderij de obiecto alterutro diſiunctim conditionatum duplex de appoſitione vnius ſi alterum non apponatur, vel continet, vel infert,n.5. 617

Voluntatis affectiua determinatio, alterius determinationi nequit phyſicè committi; ſecus effectiua ad extra voluntatis diuinæ determinatio,d.3,q.1.cert.3.n.3. 638

F I N I S.

Index Rerum,

nem de se à quovis alio formaliter importat. disp.6.quæst.5.certam.1.nu.1.118. & cert.4. n.5. 121

Vnitas singularitatis eius dicit immultiplicabilitatem, vt nec alia ipsa, nec illa res alia esse possit in quavis linea rei singularitas sit, siue physica, siue metaphysica, cert.8. 119

Voluntas Dei (idem est de scientia) libera per extrinseca etiam, qua libera est vt volunt aliqui constituta in tempore incipere, aut desinere dici, nec debet, nec potest, d.4. q.3.certam.1. num.4. 71

Voluntas efficax Dei erga creata effectiua, quin etiam effectiua sit, repugnat, C.1.d.8.q.6.cer. 3. n.6. 154

Voluntas physice mobilis à seipsa solum est, ab alio vero, non physice, sed solum intentionaliter per motiuorum propositionem, & cognitionem, C.3.d.1.q.1.cert.3. num.6. 400. qu.3. cert.3.n.4. 449

Ex Patribus, & scholasticis, qu.8. cert.1. nu.1. 550

Ratione à priori,n.3. 551

Vbi inde solum non posse in incognitum ferri solide posse probari ostenditur; nec posse violentiam in suis actibus dari, num.5. ibid.

Cum quo stat ex intentione efficaci finis de vnici electione, & ex actu imperantis, ad imperatum antecedenter, & parte actus primi physice determinari, ibi. Voluntas nostra ex se, & debitis naturæ ad peccatum solum potest, d.2.q.4.cert.2.n.6. 610

Qua complacentiæ puræ est, ex bonitate motiua obiecti speciem in genere moris sumit, non à circunstantiis executioni, necessario interuenturis, cert.4.n.2. 616

Quæ desiderium, etiam inefficax à circunstantiis, etiam executionis in genere moris specificatur,n.3. ibid.

Nec si conditionatum sit, sub conditione turpi, vt hanc expresse, per illud amari opus est, vt ex illa turpitudinem trahat,n.4. ibid.

Voluntas desiderij de obiecto alterutro disiunctim conditionatum duplex de appositione vnius si alterum non apponatur, vel continet, vel infert,n.5. 617

Voluntatis affectiua determinatio, alterius determinationi nequit physicè committi; secus effectiua ad extra voluntatis diuinæ determinatio,d.3.q.1.cert.3.n.3. 638

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

5-3-1

Digitized by Google